
3 1761 03930 5941

Dle P. P. Rubens-e ryl Unzelmann.

Ježíš pojal Petra a Jakuba a Jana i uvedl je na horu vysokou soukromí: a proměnil se před nimi. A aj ukázali se jim Mojžíš a Eliáš.

(Mat. 17, 1—3.)

díl II.

Biblí Svaté

Nákladem kněhkupectví: **I. L. Kober** v Praze.

BIBLÍ SVATÉ

čili

PÍSMA SVATÉHO STARÉHO I NOVÉHO ZÁKONA BOŽÍHO

díl druhý

Dle nejlepších starších výkladů k tisku připravil

Frant. S. Bezděka,
kněz církevní, úředník c. k. veřejné a universitní knihovny pražské, úd mimořádný učené společnosti nauk v Čechách

V PRAZE
Nákladem knihkupectví: I. L. Kober
1864.

Knihy dílu druhého:

Tisk Jaroslava Pospíšila v Praze.

Kniha Žalmův, kteráž hebrejsky slove Sefer tehillim, totiž Kniha chval.

Ačkoli mnozí ze starých i nových církve učitelů na vychvalování žalmů svatých s nemalou snažností se vynakládali, chtíce je v příjemnost lidem uvesti a k pilnému jich čítání ponuknouti; větší však chvály nad tu, kterouž jim Kristus a apoštol jeho svatý Petr přisvědčili, aby jim kdo dáti mohl, nevidí se. Jednomyslněť se zajisté s Pánem svým apoštol na tom snáší, že z ponuknutí a nadšení Ducha svatého mluveni a psáni jsou; jakž i David posledními slovy svými své nad tím potěšení prvé pronesl. Pročež žádná jiná psaní, jakkoli vtipná, mistrovská a slovútná, poněvadž takového svědectví nemají jako tato kniha, jí se vrovnati nemohou. Když se pak i na veliká tajemství a bohatý poklad spasitelných naučení v ní se úhrnkem zavírajících pohledí: tuť ovšem patrné bude, že všech mudrců a básníků slavných, kteříž kdy na světě byli, verše, zpěvy a knihy daleko převyšuje. Nebo se v ní všeckna křesťanského učení pravidla zdržují; předně, o Kristu Pánu, jehož David svatý obrazem jsa o něm a království jeho, i co se v něm působiti mělo, nemálo prorokoval; podlé čehož mnozí pobožní muži každý téměř žalm duchovně na Krista, jeho život a skutky, i na církev a její běh (jakž kdy příčiny za jejich věku byly) vykládali. Všelijaká také naučení o vůli boží, a jakby ji každý vedlé svého povolání vykonávati a Pánu Bohu se líbiti, i ke všemu tomu se vzbuzovati a napomínati měl, v sobě obsahuje. — Potěšení pak živých a pravých plno jest v knize této, jimiž pobožná duše v nejtěžším svírání a umdlévání, jako čistou a čerstvou vodou ze studnice od Ducha Páně vykopané očerstvována býti může; též i chval a modliteb, jimiž každého času Pána Boha svého oslavovati a k němu se o všelijaké potřeby utíkati povinni jsme. A mnohé jiné věci pobožné srdce k svému posilnění, očerstvení a na cesty boží napravení v malé této knížce s bedlivým soudem ji často čítajíc nalezne. Hodně tedy všech časů v církvi u veliké vážnosti svatí žalmové byli, a mimo jiné knihy zákona neb biblí svaté všechněm i dětem v ruce uvozováni, a k bedlivému s nimi se pěstování, i tím říkáním a zpíváním jich častým v kostelích a shromážděních křesťanských slouženo. Kteréžto věc aby k svému obnovení přijíti mohla a k tomu aby i tímto výkladem napomoženo bylo, pokudž Pán Bůh milosti a darů svých na ten čas uděliti ráčil, o to věrná péče i pilná práce byla. Aby pak čtenář při některých věcech, zvlášť při titulích neb nápisích žalmův správu míti mohl, bez častého jedné a též věci téměř při každém žalmu opětování, tuto zvláštně o tom, což nejkratšeji možné, něco se navrže.— Kniha tato tak řečená Žaltář jmena svého původ má z řeckého jazyka. Nebo sedmdesáte řeckých vykladačů, když z jazyka hebrejského písma svatá vykládali, nazvali ji Psalterion od hudebného nástroje, při němž (jako i při jiných) v lidu židovském žalmové zpíváni bývali. Latiníci pak téhož názvu ve výkladech svých užívajíce příčinou byli těm, kteříž do našeho jazyka vykládali, aby i oni toho jmena psalterium málo poproměnivce zanechali a Žaltářem knihu tuto nazvali. Sic jinak podlé názvu židovského Sefer tehillim vlastnějiby slouti měla kniha chval božských. Nebo téměř větší díl jest v ní písní chvalitebných než jiných.— Strany skladatelů žalmův svatých, od kohoby který udělán byl, i od koho v knihu tuto a tím pořádkem shromážděni, nejednostejně o tom, jakž Židé tak i jiní po nich smýšlejí. K tomu však nejvíce směřují, žeby na větším díle netoliko ti, kteříž svatého Davida název mají, ale i jiní názvů nemající, od něho složeni býti měli. Čehož důvod berou z apoštolů svatých (Skut. 4, 25.), kteříž přivodíce žalm 2. bez názvu, Davidovi jej připisují. Podlé čehož i o jiných týž rozum a smysl býti může; poněvadž písmo dí, že David byl libý v zpěvích israelských, t. výborný zpěvák v Israeli (II. Král. 23, 1.), kterýž i sám mnoho žalmů zpíval, i jiných zpěváků k zpívání v jejich stupních a kůrech rozdílných mnoho nařídil a ustanovil. O jiných pak skladatelích, jejichž jmena nadepsána jsou, buď že je oni sami skládali, buď od Davida svatého složené a sobě připsané neb svěřené a k zpívání poručené přijali (poněvadž tím obojím způsobem názvy v židovském znění nad žalmy položené vyloženy býti mohou, jako: Žalm Asafův neb Asafovi, Etanův neb Etanovi, ano i Davidův neb Davidovi etc., ač první smysl vlastnější); na tom ne tak mnoho záleží, jako více na bedlivém jich zpívání a k užitku sobě obracení. Asaf pak, Heman, Etan, synové Kore, Jditun a kteří jsou více skladatelé žalmů, kdo byli, pilný čtenář písem svatých ne nesnadně sám toho (jako i jiných věcí k lepšímu žalmům svatým vyrozumění) dočísti se může; zvlášť pak v knihách královských, Paralipomenon a jiných, čímž se tuto zanášeti není potřebí.— O shromáždění jich v knihu

zvláštní a v ten pořádek uvedení, jímž jedni po druhých položeni jsou, smysl někteří, že před zavedením do Babylona přátelé krále Ezechiáše něco Davidových žalmů sebrali. Jiní to připisují Esdrášovi, žeby on je po zajetí babylonském v takovou knihu shromáždil. Ale o to se mnoho nesnadniti není potřebí, poněvadž to slavné dědictví mají, že z Ducha svatého pošli. — I toto znamenati se vidělo, že Židé celý Žaltář na pět knih rozdělili, konec každé tu udělavše, kdež se při konci žalmu dvoje Amen pokládá. — Výklad řecký a obecný latinský, jehož jsme se tu i se starým českým vykladačem drželi, spojiv devátý a desátý žalm v jedno, vždycky o jeden žalm méně počítá, až do 147, jejž zase rozděliv na dvé, počet žalmův doplňuje. V tomto pak výkladu tak jsou počtové žalmův zanecháni, jakž se v obecném latinském a jiných nacházejí; však při nich i druhý počet, podlé rozdělení židovského se pokládá.— Mají pak v textech hebrejských někteří žalmové své zvláštní nápisy a názvy, kteréž aby svatý David aneb jiní skladatelé žalmů byli přidávati měli, mnozí o tom pochybují smyslíce, že v prodlených časích buď ti, kteříž do jedné knihy žalmy shromáždili, buď zpěváci při rozličných hudebných nástrojích (o nichž jací byli, nic jistého věděti se nemůže) žalmy zpívajíce ty nápisy vzdělali, při kterýchžto vykládání není potřebí mnoho se nesnadniti, ovšem v hluboké mudrování se vydávati; poněvadž i nejzběhlejší v hebrejském jazyku v tom se nesrovnávají. Avšak což nejobecnějšího a nejpodobnějšího, tuto se položí: *Lamnatseach.* Přednímu zpěváku neb správci všech jiných zpěváků, že t. ti žalmové k zpívání připraveni a dáni byli. *Neginot* byl nástroj hudebný, jeden z těch, kteříž bez větru toliko k samému dotčení neb bití strun zvuk svůj vydávali; jako těchto časů loutny, housle, harfy etc. *Nehilah* byl jeden nástroj z těch, kteříž ne samým dotčením neb bitím, ale větrem neb dýmáním zvuk vydávali, jako nyní rozličné píšťaly, trouby, varhany etc. *Šeminit,* t. k nízkému neb tlustému a hřmotnému zpěvu, jakž se vůbec říká od zpěváků k basu a k tenoru. Jiní, na osm t. strun, aneb na nástroj o osmi strunách. *Siggajon* rozličná, t. píseň z rozličných a nejednostejných buď klauzulí neb rytmů složená. Jiní, žeby byl nástroj hudebný. Jiní, jakž nad žalmem 7. stojí. *Gitthit.* Jedni smyslí, že ukazuje melodii neb notu žalmu toho, t. že se tak zpívá, jako ta píseň, kteráž se začíná od toho slova Gitthit. Jiní, že jest nástroj hudebný, vymyšlený nejprv v městě filistinském Gat, odtud žeby to jmeno míti měl. Gat znamená lisice: odtud někteří smyslí, žeby ti žalmové zpíváni býti měli při sbírání úrod, vína atd. *Al mut labben.* Jedni, žeby byl nástroj hudebný, aneb počátek písně, pod jejíž notu žalm tento složen; jiní o smrti Bena, rozumějíce Goliáše, o němž I. Král. 17, 4., kdež Goliáš jmenuje se židovsky muž Benaim, aneb některého jiného z pyšných oděnců filistinských neb ammonitských. *Michtam.* Jakoby řekl: Zlatý klénot, t. zvláštní neb velmi milý žalm nad zlato. Jiní, žeby nějaký nástroj hudebný byl aneb noty naznamenání, t. jakž se zpívá. *Al aijelet hasšachar.* Prostě jakž vyloženo: k času jitřnímu, t. každé jitro na svítání aby od kněží a pomocníků jejich zpíván byl, k připomínání utrpení Kristových, kteráž pro nás podstoupiti měl. *Šir.* Vlastně píseň, kteráž se samým hlasem lidským bez nástrojů hudebných zpívá. *Šir mizmor.* Píseň žalmu, když se na nástroji hudebném začíná a živý hlas následuje. *Mizmor šir.* Žalm písně, když lidský hlas napřed jde, a zatím teprv neb k tomu nástroj připojen bývá. *Maskil.* Vyučující, t. každého člověka v čas zámutků a utrpení. Nebo v těch žalmích na větším díle svatý David vypravuje svá trápení a těžkosti, kterýmiž naň ruka boží dotírala. *Lehazkir.* K připomínání neb rozpomínání se, t. na to, jak jest Bůh i spravedlivý ve svých metlách a trestání, i dobrotivý v odnímání jich. *Šošannim* byl nástroj nějaký hudebný o šesti strunách, nebo šeš znamená šest. Jiní vykládají, jako píseň o liliích, nebo šošannah židovsky slove lilium. *Jedidot.* Milostí neb o lásce, t. píseň svadební, v kteréž ukázáno jest divné tajemství spojení Krista Pána s chotí jeho církví svatou. *Alamot.* Jedni to slyší na nástroj hudebný; jiní na počátek nějaké písně; jiní nejvlastněji: k vysokému a panenskému zpěvu, jakž se nyní říká k altu neb diskantu, nebo slovo židovské alamot vykládá se panny. *Machalat* byl nástroj jeden z těch, kteříž větrem neb dýmáním zvuk vydávali. Jiní, že jest znamením noty; jiní, že to slovo znamená plésání, poskakování; jiní, že nemoc, neduh, trápení etc. *Al jonat elem.* Jiní o (duši) násilí trpící etc., buď že sebe míní svatý David, buď kohokoli z pobožných; jakby se v ten čas míti měl i modliti, příkladem svým ukazuje. Jiní o holubici němé, t. mlčelivé pobožného člověka duši; kdež není slyšení mezi rouhači, aby nebylo perel metáno před svině, ale raději mlčení zachováno. *Al taščhet.* Nevyhlazuj aneb nezabíjej, t. mne, milý Pane; a tak to slovo obsah modlitby, v níž David svatý za milost žádá, v sobě zdržuje. Jiní, žeby to slovo bylo památka té historie, o níž I. Král. 26, 9. Jiní, žeby počátek byl nějaké písně. *Šušan edut,* lilium neb růže svědectví. Jiní růže, ozdoby neb svědectví, t. že tento žalm pro budoucí paměť a svědectví mnohých a předivných vítězství, kterýchž Bůh Davidovi popříti a jimi jej i lid svůj ozdobiti ráčil, napsán jest; z čehožby Bůh vždycky ctěn a chválen byl. Jiní, žeby bylo znamením nástroje hudebného aneb noty vůbec známé. *Maalot* znamená stupně, schody, vstupování. Patnácte žalmův pořád ten nápis mají. Smysl jest, že to slovo bylo zpěvákům tehdejším znamením tónu neb melodie jisté, jakou notou a jakým spůsobem měli zpíváni býti ti žalmové. Jiní, žeby je zpívávali, když se do chrámu k službám božím ne ze samého Jerusalema, ale i od jinud lid israelský scházívali; nebo položení Jerusalema bylo na horách. Aneb, že na stupních neb někde opovýš stojíce je zpívávali. Jiní smyslí, jakoby řekl: Píseň neb žalm zvláštního, pilného a bedlivého uvážení hodný. Jiní, že nastrojeni, shledáni a spořádáni byli vlastně k zpívání při navracování se a vstupování lidu israelského ze zajetí babylonského, když rozdílně jedni se Zorobabelem, jiní potom s Esdrášem, a jiní opět s Nehemiášem se navracovali. — *Selah.* I to slovíčko často se v žalmích nachází, o němž vykladači praví, že návěští dává čtenáři ku pozastavení se na té průpovědi neb verši, při kterémž se nalézá, k pilnému i bedlivému toho, což se tu pokládá, rozvážení. Jiní praví, že bylo znamením židovské hudby, jako i naše hudba má svá nejedna znamení. Někteří vykládali: na věky, vždycky. Jiní: amen, pravdať jest. Nalézá se v žalmích sedmdesátekrát a třikrát, a v modlitbě Habakukově třikrát.

Žalm 1.

Pilně vyšetře života bezbožných a pobožných uzříš ovoce jejich z usouzení Páně. Nebo I. poněvadž A) bezbožní a) radí se o věci nešlechetné, b) ujímají se věcí nevážně předsevzatých a c) konají je k své rozkoši na škodu pobožných; B) pobožní pak a) oněm v ničemž nepovolují a b) Bohem samým s velikým oblíbením slova jeho svatého se spravují; II. tedy v jistotě A) pobožní a) milostí boží opuštěni nebudou, b) ale jí znamení u sebe ponesou: α) obzvláštně, v čas štěstí i neštěstí, stálost, β) ústavně, šťastné předsevzatých věcí vyřízení; B) bezbožní: a) prázdní budou všeho dobrého, b) a rychle, hrozně, však spravedlivě zahynou.

lahoslavený ten
muž, kterýž ne-
chodí po radě
bezbožných a
na cestě hří-
šníkův nestojí
a na stolici po-
směvačův ne-
2 sedá;* ale v zá-
koně Hospodi-
nově jest libost
jeho a v záko-
ně jeho pře-
myšluje dnem i
3 nocí. * Nebo bude jako strom
vštípený při tekutých vodách, kte-
rýž ovoce své vydává časem svým,
jehožto list nevadne, a cožkoli či-
niti bude, šťastně mu se povede.
* Ne takť budou bezbožní; ale jako plevy, 4
kteréž rozmítá vítr. * A protož neostojí bez- 5
božní na soudu, ani hříšníci v shromáždění
spravedlivých; * neboť zná Hospodin cestu 6
spravedlivých, ale cesta bezbožných zahyne.

Žalm 1. Vyučující.

1. *Blahoslavený*, H. Blaze tomu, kdož etc.— *muž* t. každý člověk. — *nesedá:* spolku s nimi nemá nepřebývá.

2. *v zákoně jeho*: o zákoně.— *dnem* etc., t. v něm se cvičí, s ním se obírá.

3. *strom.* V troji věci zavřel blahoslavenství člověka pobožného: 1) v přiúčastnění ke Kristu a v něj vštípení, 2) v nesení ovoce života nového, 3) v stálosti neb setrvání; což vše podobenstvím stromu ušlechtilého a vlastností jeho ukázal. — *při tekutých*, H. podlé pramenů vod.— *nevadne*: nesprchne.

4. *bezbožní*, t. mnohem jináče děje se a díti bude s bezbožnými nežli s pobožnými.

6. *zná*, t. má v své péči, řídí, spravuje a oblibuje Bůh život a předsevzetí jejich, i k cíli blahoslavenému v Kristu přivodí.

Žalm 2.

V čas protivenství I. vidíš-li, jak snažnost bezbožníků proti Bohu a) bouří se všetečně, b) sněmuje opovážlivě, c) odříká se boží správy rouhavě; II. věziž také, že jest boží proti předsevzetí takovému a) snadná moc; nebo α) směje se sbíhání jejich, β) zastavuje přívažčivou zlost jejich ohlašováním aa) vůle své, bb) Syna svého mínění k dobrému církve a na zkázu bezbožných; b) časné, podlé milosrdenství jeho napomínání, aby α) odstoupíce od zlého předsevzetí, β) a sloužíce samému Pánu s přijetím Syna jeho aa) ušli pokut a bb) v počtu vyvolených ostáli k svému dobrému.

Proč se bouří národové a lidé daremné
2 věci přemyšlují? * Sstupují se králové zemští,
a knížata se spolu radí proti Hospodinu a
3 proti pomazanému jeho * říkajíce: Roztrhejme
svazky jejich a zavrzme od sebe provazy je-
4 jich! * Ale ten, jenž přebývá v nebesích, směje
5 se, Pán posmívá se jim. * Tehdáž mluviti bude
k nim v hněvě svém, a v prchlivosti své
předěší je řka: * Játť jsem ustanovil krále 6
svého nad Sionem, horou svatou mou zvěstuje
přikázaní jeho. * I já, dí král, vypravovati budu 7
úsudek. Hospodin řekl ke mně: Syn můj ty
jsi, já dnes zplodil jsem tě. * Požádej mne, 8
a dámť národy, aby byli dědictví tvé, a kon-

Žalm 2. Prorocký a vyučující.

1. *bouří:* brojí.

2. *Sstupují*, t. jako do potazu. — *pomazanému:* buďto Davidovi jako obrazu, buďto Kristu jako pravdě obrazu.

3. *jejich*, t. Hospodinovy a pomazaného jeho. — *provazy*, t. jho, zákony, práva, řády, kázeň.

5. *Tehdáž*, t. když přijde čas jemu známý k uvedení pomst buď časných neb věčných.

6. *ustanovil*, H. pomazal. — *svatou*, H. svatosti své.

7. *úsudek*: výrok, t. jistou a nepochybnou vůli boží, jakbyste vy moji nepřátelé ke mně (ač nechcete-li zahynouti) i k mému království chovati se měli, vám vysvětlím a v známost uvedu.

8. *národy*: pohany.

9 činy země vládařství tvé. * Roztlučuješ je pru-
tem železným, a jako nádobu hrnčířskou roz-
10 tříštíš je.*A protož králové usrozumějte sobě;
11 vyučujte se soudcové zemští. * Služte Hospo-
dinu v bázni a veselte se s třesením;* líbejte 12
Syna, aby se nerozhněval, a zhynulibyste na
cestě, * jakžby se málo jen zapálil hněv jeho; 13
blahoslavení jsou všickni, kteříž doufají v něho.

Žalm 3.

Člověče pobožný I. když vidíš nepřátel a) i množství b) i opovážlivé rouhání, II. co učiníš? Odvolaje se na Boha a) vzpomínám sobě, že i α) prvé aa) volajícího mne vyslýchal, bb) mne sobě dnem nocí poručena měl, β) nyní pak to dáti chce, aby mně ani tisícové vojska neublížili; b) probuzuji se také, abych α) vroucně pomoci od toho žádal, který prvé pomáhal, a β) důvěřil se tomu, kterýž jest i spasení i požehnání lidu svého.

Žalm Davidův, když utíkal před Absolonem synem svým.
2 Hospodine, což jsou mnozí nepřátelé moji,
3 jak mnozí povstávají proti mně?* Mnozí mluví
o duši mé: Nemáť tento žádné pomoci v Bohu.
4 *Ale ty Hospodine jsi štítem vůkol mne, slávou
5 mou, a kterýž povyšuješ hlavy mé. * Hlasem
svým volal jsem k Hospodinu, a vyslyšel mne
s hory svaté své. Selah. * Já jsem lehl a spal 6
jsem i zas procítil; nebo mne zdržoval Ho-
spodin. * Nebuduť se báti mnoha tisícův lidí, 7
kteříž se vůkol kladou proti mně. Povstaniž
Hospodine, zachovej mne Bože můj! * kterýž 8
jsi zbil všech nepřátel mých líce, a zuby bez-
božníků zvyrážels.* Tvéť, ó Hospodine, jest spa- 9
sení, a nad lidem tvým požehnání tvé. Selah.

Žalm 4.

Před Boha předstupuješ? Šetř tedy, aby 1) v pokoře, s připomínáním jeho dobrodiní, smilování sobě žádaje, 2) doufanlivě A) i proti nepřátelům svým se opatřil, a) ukazováním jejich všetečné drzosti, α) již dobře Bůh přetrhne, β) již věřící ujdou; b) výstrahy dáváním, aby α) od předsevzetí upustili, považíce je v svědomí svém, β) ku pobožnosti se odevzdali; B) i čehož a) potřebuješ, hledal. Potřebíť pak jest ne tak chleba, jako milostivého Pána na nás patření, tomu dobrému zajisté zdaž se co vrovná? b) docházíš, užíval; a toť jest pod ochranou Páně odpočívati.

Přednímu zpěváku na neginot, žalm Davidův.
2 Když volám, vyslyš mne Bože obhájce
spravedlnosti mé; ty, kterýž jsi mi v úzkosti
prostranství spůsoboval, smiluj se nade mnou
3 a vyslyš modlitbu mou. * Synové lidští, doka-
vadž sláva má v potupě bude? dlouho-liž mar-
nost milovati a lži hledati budete? Selah.
* Vězte, žeť jest oddělil Hospodin sobě mi- 4
lého; vyslyšíť mne Hospodin, když k němu
volati budu. * Uleknětež se tedy a nehřešte; 5

---

9. *je*, t. ty zpurné a nenapravitelné, o nichž s počátku žalmu. — *železným*, t. mocí svou.

10. *usrozumějte*: opatrní buďte. — *vyučujte*: dejte se vésti, upamatovati, cvičiti a trestati.

11. *s třesením*, t. tak jemu služte a jej ctěte, abyste se ho báli a nesměli hřešiti; veselte se, protože takového krále máte; však to vaše veselí ať není rozpustilé, ale s bázní spojené.

12. *líbejte*, t. s milostí se mu poddejte a za krále přijměte. Nebo políbení v krajinách těch znamením poddanosti bylo. Gen. 41, 40. — *cestě*, t. v svém zlém předsevzetí a obcování.

13. *doufají*, J. utíkají se k němu: tak i jinde často.

Žalm 3. Modlitebný.

3. *o duši*, J. duši mé, t. mně. — *pomoci*, H. spasení, vysvobození.

4. *povyšuješ* etc., t. smutného obveseluješ.

5. *vyslyšel*, J. odpověděl. — *svaté*, H. svatosti.

6. *zdržoval*: podpíral, opatroval.

7. *vůkol* etc.: nepřátelsky oblehli mne. — *zachovej*: vysvoboď.

8. *líce*: čelisti. — *zvyrážels*, H. polámal, t. jako zvěři líté, aby škoditi nemohli.

9. *Tvéť* etc., H. Hospodinovo jest, J. u Hospodina.

Žalm 4. Modlitebný, vyučující a v doufání ustanovující.

1. *Přednímu*, H. Lamnatseach, viz o tom v předmluvě.

2. *spůsoboval*, t. ze soužení vysvobozoval.

3. *lidští*, H. muže, t. mocní, knížata, t. vy, kteříž zpoléhajíce na moc královskou proti mně pyšně se pozdvihujete, a zdá se vám, že jste muži. — *v potupě*, t. u vás.

4. *milého*, t. mne, jakožto krále, jehož ustanovil, J. svatého, H. chasid, kteréžto slovo znamená: svatý, dobrotivý, milosrdný, účinný, a v tom smyslu často i Bohu i lidem se přidává. Též znamená často i toho, kdož té dobrotivosti, milosrdenství neb milosti účasten bývá, jako i tuto. Tak Žalm 85, 2.

5. *Uleknětež*: kormuťte, pohněte, J. hněvejte. — *přemyšlujte*, H. mluvte. — *svém*, t. i v ten čas i na tom místě, když a kdež odpočíváte, na vůli boží pamatujte. — *umlkněte*, t. neprotivte se více Bohu.

přemyšlujte o tom v srdci svém, na ložci svém,
6 a umlkněte. Selah. * Obětujte oběti spravedl-
nosti a doufejte v Hospodina. Mnozí říkají:
7 O bychom viděti mohli dobré věci! * Ale ty
Hospodine pozdvihni nad námi jasného obli-

čeje svého. * I spůsobíš radost v srdci mém 8
větší, nežli oni mívají, když obilí a víno je-
jich se obrodí. * A protož u pokoji i lehnu, i 9
spáti budu; * nebo ty Hospodine sám spůsobíš 10
mi bydlení bezpečné.

Žalm 5.

V modlitbách I. buď a) snažný, aby Pána probudil a časně hledal, b) dobrého srdce k Bohu, poněvadž 1) bezbožných ani α) u sebe netrpí, β) bez pokut nenechává; 2) pokorných, v bázni jmena jeho svatého k němu jdoucích, nezavrže. II. Žádej a) sobě ochrany v pracech svých před nepřátely, b) nenapravitelným nepřátelům zkázy, c) církvi bezpečnosti potěšené podlé zámluv svatých.

Přednímu zpěváku na nehilah, žalm Davidův.
2 Slova má slyš Hospodine; porozuměj tu-
3 žebnému úpění mému.* Pozoruj hlasu volání mé-
4 ho, králi můj a Bože můj; * nebo se tobě modlím.
5 Hospodine! v jitře vyslyšíš hlas můj; * v jitře
předložím tobě žádost svou a šetřiti budu; nebo
6 ty, ó Bože silný, neoblibuješ bezbožnosti; * ne-
máť místa u tebe nešlechetník; neostojíť bláz-
7 niví před očima tvýma; * v nenávisti máš vše-
cky činitele nepravosti; zatratíš mluvící lež;
člověka ukrutného a lstivého v ohavnosti má
8 Hospodin. * Já pak ve množství milosrdenství
tvého vejdu do domu tvého; klaněti se budu
9 k svatému chrámu tvému v bázni tvé. * Ho-

spodine proveď mne v spravedlnosti své pro
ty, jenž mne střehou; spravuj přede mnou
cestu svou; * neboť není v ústech jejich žádné 10
upřímnosti; myšlení jejich o cizích bídách;
* hrob otevřený hrdlo jich, jazykem svým lstivě 11
lahodí. Zkaž je, ó Bože! nechať padnou od rad
svých; pro množství nešlechetností jejich roz-
ptyl je, poněvadž odporní jsou tobě.* A ať ra- 12
dují se všickni v tě doufající; na věky ať plé-
sají, když je zastírati budeš; ať se v tobě
veselí, kteřížkoli milují jmeno tvé; * nebo ty, 13
Hospodine, požehnáš spravedlivému, a jako
štítem, přívětivostí svou vůkol zastřeš jej.

Žalm 6.

Zhřešil-lis? ai, máš I. pokutu od Boha rozhněvaného; jeho tedy žádej a) zač? ať 1) hněv svůj odejma od tebe (nebo i tělo i duši zemdlévá); 2) podlé milosrdenství svého zde tě hříchů sprostí, nebo po smrti času není; b) jak? s opravdovou snažností, aby ji osvědčila i zevnitř α) slza hojná, β) truchlost obličeje. II. Potupu od nepřátel ze zlého se radujících, tyť však (spokoje se jen s Bohem) snadně zaženeš, aby i a) tobě pokojno bylo, b) oni se zahanbením svým padli.

Přednímu zpěváku na neginot, k nízkému
zpěvu, žalm Davidův.

Hospodine, netresci mne v hněvě svém, 2
ani v prchlivosti své kárej mne. * Smiluj se 3

---

6. *spravedlnosti*, t. úmyslem upřímým a podlé nařízení božího, tak v žalmě 50, 21. — *Ó bychom*, H. Kdo nám dá viděti dobré, t. míti i užívati hojnosti dobrých věcí.

7. *nad námi*, t. laskavě na nás vzhledni, milosti a lásky své nám uděl, v tom rozmnožuj, zachovávej a veď po cestách bezpečných až k životu věčnému. H. pozdvihni světla obličeje.

8. *spůsobíš*, H. dals. — *větší*, H. nad čas, v němž obilí jejich a víno jejich rozhojněna jsou.

9. *u pokoji*: s pokojnou myslí.

Žalm 5. Modlitebný.

4. *v jitře:* záhy, časně, v příhodný čas.

5. *předložím* etc., H. spořádám tobě, t. modlitbu, neb spůsobím se, t. k modlitbě. — *šetřiti*, H. vyhledati, jako bedlivý strážný, t. očekávaje spomožení tvého.

6. *nemáť* etc., H. nebude bydliti. — *nešlechetník*: nešlechetnost, t. aby jej měl vyslýchati a jemu proti pobožným co k vůli činiti; ale pobožné vyslýcháš a žádosti jejich naplňuješ.

7. *člověka* etc., H. muže krve a lsti.

8. *k svatému* etc.: (obrátě se) k chrámu svatyně tvé. Nebo lid obecný nesměl do svatyně vcházeti, H. k chrámu svatosti tvé. — *v bázni*, t. se vší vážností a uctivostí k tobě.

9. *cestu*, t. tu, kterouž jsi mi v slově svém oznámil.

10. *myšlení*, H. vnitřnost jejich, bídy, t. všelijak se na to snažují, jakby pobožným k zámutku, bolesti, bídám a trápení příčina byli.

11. *hrdlo* etc., t. řeči a slova jejich ze zlého toho pokladu vycházející jsou naprosto aneb zjevně zlá, pobožnost i dobré mravy vyprázdňující; aneb chytrostí a lstí zalíčená, prostné a upřímé pravdě na odpor čelící. — *Zkaž*: dokaž, že jsou křivi. — *od rad*, t. jakž se říká, sami od své vlastní rány.

12. *v tě* etc., J. k tobě se utíkající. — *plésají*: prozpěvují.

13. *vůkol* etc., H. korunuješ, t. otočuješ, ohražuješ.

Žalm 6. Modlitebný.

1. *k nízkému* etc., H. Šeminit, viz o tom v předmluvě.

nade mnou, Hospodine, neboť jsem velmi zemdlený; uzdrav mne, Hospodine, nebo ztrnuly
4 kosti mé; * ano i duše má předěšena jest ná-
5 ramně; ty pak, Hospodine, až dokavad? * Na-
vratiž se, Hospodine, a vytrhni duši mou;
6 spomoz mi pro milosrdenství své. * Nebo mrtví
nevzpomínají na tebe a v hrobě kdo tě bude
7 oslavovati? * Ustávám v úpění svém, ložce své
každé noci svlažuji a slzami svými postel
svou smáčím.* Sškvrkla se zámutkem tvář má, 8
sstarala se příčinou všech nepřátel mých.* Od- 9
stuptež ode mne všickni činitelé nepravosti;
neboť jest vyslyšel Hospodin hlas pláče mého.
* Vyslyšel Hospodin pokornou modlitbu mou; 10
Hospodin modlitbu mou přijal. * Nechažť se 11
tedy zastydí a předěsí zřejmě všickni nepřátelé moji, nechažť jsou zpět obráceni a rychle zahanbeni.

Žalm 7.

V čas protivenství svého 1) utec se k Bohu o pomoc, aby zachvácen nebyl; 2) tak jednej s Bohem, aby známé bylo, že a) věci spravedlivé hledáš. Toť pak spůsobíš, α) osvědčíš-li svou nevinu, β) ukážeš-li nepřátel vzteklost, γ) odvoláš-li se na rozsudek Páně; b) milostí boží jsi jist, aby i α) vyslyšel tvou při, β) povstal proti nenapravitelným s těžkým jich zahynutím; c) hotový úmysl máš Pánu z milostivé ochrany děkovati.

Osvědčení neviny Davidovy, o čemž zpíval Hospodinu z příčiny slov Chusy syna Jeminova.
2 Hospodine, Bože můj, v toběť doufám;
vysvoboď mne ode všech protivníků mých a
3 vytrhni mne: * aby ten nešlechetník neuchvátil
jako lev duše mé a neroztrhal, kdyžby nebyl, kdoby vysvobodil ani kdoby spasena učinil.
4 * Hospodine, Bože můj, učinil-li jsem to; jestli
5 ta nepravost při mně; * činil-li jsem zle tomu,
kdož se ke mně pokojně choval (nýbrž spomáhal jsem protivícímu se mi bez příčiny):
6 * nechať sstíhá nepřítel duši mou i popadne,
a pošlapá na zemi život můj a slávu mou
7 v prach uvede. Selah. * Povstaň, Hospodine,
v hněvě svém, vyvyš se proti vzteklostem mých
nepřátel, a procítě obrať se ke mně ty, kterýž
8 soud přikazuješ; * i shrne se k tobě shromáždění lidí; pro ně tedy u výsost navrať se zase!
9 * Hospodin souditi bude sám lidi. Suďiž mne,
Hospodine, podlé spravedlnosti mé a podlé
nevinnosti mé, kteráž při mně jest. * O by již 10
k skončení přišla nešlechetnost bezbožných;
spravedlivého pak aby utvrdil ty, kterýž zkušuješ srdce a ledví, Bože spravedlivý! * Bůh 11
jest štít můj, kterýž spaseny činí upřímé srd-
cem. * Bůh jest soudce spravedlivý, Bůh silný 12
a trpělivý zdali se hněvá na bezbožného každý
den? * Neobrátí-li se, naostříť meč svůj; nýbrž již 13
lučiště své natáhl a naměřil je. * Připravil sobě 14
i zbroj smrtelnou, střely své proti škůdcům
spravedlivých přistrojil. * Ai, rodí bezbožník ne- 15
pravost; nebo počav těžkou bolest, urodí lež.
* Jámu kopal, i vykopal ji, ale sám padne do 16
dolu, kterýž přistrojil jinému. * Obrátíť se usi- 17
lování jeho zlé na hlavu jeho, a na vrch hlavy
jeho nepravost jeho sstoupí. * Já pak slaviti 18
budu Hospodina podlé spravedlnosti jeho, a žalmy zpívati jmenu Hospodina nejvyššího.

---

3. *ztrnuly*, H. předěšeny jsou.
4. *dokavad*, t. stírati budeš mne aneb nepopatříš.
5. *Navratiž*: obratiž se zase (ke mně).— *spomoz*: zachovej, spas.
6. *mrtví* etc., H. není v smrti paměti na tebe, t. umru-li, již tě s živými spolu ctíti a oslavovati nebudu moci a jich k tomu i učením i příkladem svým vzbuzovati. Tak Žalm 29, 10., též 87, 11., též 114, 7., též 117, 17. Isai. 38, 18. — *v hrobě*, J. v pekle.
7. *svlažuji*, H. činím, aby zplývalo.
8. *Sškvrkla* etc., H. zatmělo se od hněvu oko mé.
11. *zřejmě*, H. velmi. — *zahanbeni*, t. vidouce při mně rychlou boží pomoc proti naději své.

Žalm 7. Modlitebný a vyučující.

1. *Osvědčení* etc., H. Šiggajon, viz o tom v předmluvě. — *Chusy*, o němž, ač jinde zmínky se nečiní, však rozuměti, že byl jeden ze služebníků neb přátel Saulových, kterýž nepravě sočil na Davida; čímž příčina dána Davidovi k osvědčení neviny své. J. o Semei to slyší, o němž II. Král. hl. 16. J. o Saulovi I. Král. hl. 9. — *Jeminova*, t. z pokolení Beniaminova.
2. *protivníků*, H. sstíhajících mne.
4. *to*, t. což na mne sčítá můj nepřítel. — *při mně*, H. v rukou mých.
5. *spomáhal*, H. vytrhl.
7. *vyvyš*: zdvihni se. — *přikazuješ*, t. i sám spravedlivě soudíš i jiným to též přikazuješ, a nechceš, aby kdo křivdu trpěl.
8. *shrne* etc., H. obklíčí tě. — *zase*, t. svou moc a slávu prokaž skutečně, v lítosti a ochraně nevinných a v pomstě nad nešlechetnými. J. posaď se na soudnou stolici.
9. *souditi*: rozsuzovati, soud vynášeti. J. ať soudí. — *nevinnosti*, H. dokonalosti, upřímosti.
10. *ledví*, t. myšlení skrytá i žádosti.
11. *Bůh* etc., H. Štít můj v Bohu, t. mám nejsilnějšího pavezníka neb oděnce, kterýž mne všudy všelijak zastati a ochrániti umí a může.— *spaseny*: vysvobozuje, zachovává.
12. *Bůh* etc., J. Bůh soudí spravedlivého.
13. *Neobrátí-li se*, t. bezbožný od bezbožnosti své. — *svůj*, t. Bůh.
14. *zbroj* etc., H. nádobí smrti.
15. *urodí* etc., t. oklamá se.
17. *nepravost*: bezpráví.
18. *slaviti*, H. vyznávati, děkovati.

Zalm 8.

Má proč člověk, ó Bože, tebe oslavovati: nebo i 1) v dětinství jej k velikým věcem nastrojuješ; 2) v dalším věku a) ukazováním mu okras nebeských milost k němu, že jest v nemalé důstojnosti, osvědčuješ; b) podáváním všech potřeb k užívání, že velikého panství pánem jest, jistíš. Ai, což α) na tváři země obývá, β) v povětří se proletuje, γ) v propasti mořské se probíhá, poddal jsi člověku, o velikomocný Bože, v Kristu Pánu oslaveném.

Přednímu zpěváku na gittejský nástroj, žalm Davidův.
2 Hospodine, Pane náš, jak důstojné jest
jmeno tvé na vší zemi! nebo jsi vyvýšil slávu
3 svou i nad nebesa. * Z úst nemluvňátek a těch,
jenž prsí požívají, mocně dokazuješ síly své,
z příčiny svých nepřátel, aby přítrž učinil pro-
4 tivníku a vymstívajícímu se. * Jáť zajisté když
spatřuji nebesa tvá, dílo prstův tvých, měsíc
a hvězdy, ty věci, kteréžs tak upevnil; říkám:
* Co jest člověk, že jsi naň pamětliv, a syn 5
člověka, že jej navštěvuješ? * Nebo učinils ho 6
málo menšího andělů, slávou a ctí korunoval
jsi jej; * pánem jsi ho učinil nade vším dílem 7
rukou svých; * všecko jsi podložil pod nohy jeho; 8
ovce, i voly všecky, také i zvěř polní; * pta- 9
ctvo nebeské, i ryby mořské a cožkoli chodí
stezkami mořskými.* Hospodine, Pane náš, jak 10
důstojné jest jmeno tvé na vší zemi.

Žalm 9.

Pán I. spomáhá-liť z nebezpečenství tobě jakéhožkoli, jej i 1) sám oslavuj; nebo on na nic nepřivodí nepřátely spravedlností soudu svého, aby a) neměli ani síly, ani naděje k úmyslu svého vykonání, b) poznali Boha, α) jaká jeho moc a sláva jest při spravování všech věcí, β) co dobrého nuzným obzvláštně k němu volajícím činí, 2) jiných také též milosti Páně požívajících ponoukej předkládaje, čeho dochází od něho nuzný člověk. II. Připouští-liť pak jaké těžkosti na tebe, žádaje 1) sobě vyproštění, a) vděčností se zamluv, b) v doufanlivosti se ustav; 2) nepřátelům zarytým odsouzení, tím se utvrzuj, že Bůh a) nuzných neopustí, b) bezbožným neodpustí.

Přednímu zpěváku na al mut laben, žalm Davidův.
2 Oslavovati tě budu Hospodine celým
srdcem svým; vypravovati budu všecky divné
3 skutky tvé; * radovati a veseliti se budu v to-
bě; žalmy zpívati budu jmenu tvému, ó Nej-
4 vyšší: * protože nepřátelé moji jsou nazpět
obráceni, že klesli a zahynuli od tváři tvé.
5 * Nebo jsi vyvedl soud můj a při mou; po-
6 sadils se na stolici soudce spravedlivý; * ohro-
mils národy, zatratils bezbožníka; jmeno jejich
7 vyhladil jsi na věčné věky. * O nepříteli, již-li
jsou dokonány zhouby tvé na věky? již-li jsi
města podvrátil? zahynula památka jejich
s nimi. * Ale Hospodin na věky kraluje; při- 8
pravil k soudu trůn svůj. * Onť soudí sám 9
okršlek v spravedlnosti a výpověď činí náro-
dům v pravosti. * Hospodin zajisté jest úto- 10
čiště chudého, útočiště v čas soužení. * I bu- 11
dou doufati v tobě, kteříž znají jmeno tvé;
nebo neopouštíš hledajících tě, Hospodine.
Žalmy zpívejte Hospodinu přebývajícímu 12
na Sionu, zvěstujte mezi národy skutky jeho;
* neb on vyhledává krve, rozpomíná se na ni, 13
aniž se zapomíná na křik utištěných.
Smiluj se nade mnou Hospodine, viz sou- 14
žení mé od těch, kteříž mne nenávidí; * ty, 15
kterýž mne vyzdvihuješ z bran smrti, abych

Žalm 8. K chvále vzbuzující.

2. *vyvýšil*, H. postavil.

3. *nemluvňátek*, t. při dítkách, prvé než co ústy promluviti mohou, spatřuje se i božská k lidskému pokolení dobrotivost i moc v předivném jich opatrování a chování. — *mocně* etc., H. zakládáš. Řečtí vykladači vyložili: dokonal jsi chválu.

5. *navštěvuješ*: opatruješ.

8. *pod nohy*, t. všecky věci dals v moc i prvnímu Adamovi při stvoření jeho (Gen. 1, 26.) i druhému, t. Kristu. I. Kor. 15, 27. Žid. 2, 8. — *ovce*: bravy a skoty.

Žalm 9. K chvále vzbuzující a modlitebný.

1. *al mut labben*, viz o tom v předmluvě.

2. *Oslavovati*, H. vyznávati.

4. *klesli*: padli.

5. *spravedlivý*, H. spravedlnosti.

6. *ohromils*: okřikls, ohukl. — *národy*, t. filistinské. — *bezbožníka*, t. Goliáše.

7. *O nepříteli*. Opačné mluvení. Řeč svou s posměchem obrací k nepříteli, kterýž všecko všudy v poušť obraceti úmysl měl. — *zhouby*, J. pustiny.

8. *kraluje*, J. sedí, t. hotov jsa ochraňovati spravedlivých a mstíti nad bezbožnými.

10. *útočiště*, H. zvýšení, hrad vysoký.

13. *krve*, t. mstí. — *utištěných*: chudých.

15. *smrti*, t. kteréž jsem již blízký byl, a jako ve dveřích jejích. — *v branách*, t. v místě obecném, přede všemi, kdež se scházívali, v shromáždění.

vypravoval všecky chvály tvé v branách dcery
16 sionské, * a veselil se v spasení tvém. Pohří-
ženiť jsou národové v jámě, kterouž učinili;
v osidle, kteréž polekli, uvázla noha jejich.
17 * Přišelť jest v známost Hospodin takovou po-
mstu učiniv; v díle rukou svých zapletl se
18 bezbožník. Higgaion Selah. * Obráceni buďte bez-
božníci do pekla, všickni národové, kteříž se
zapomínají nad Bohem. * Neboť nebude dán 19
chudý u věčné zapomenutí, očekávání soužе-
ných nezahyneť na věky. * Povstaniž Hospo- 20
dine, ať se nesílí člověk; národové buďte sou-
zeni před tebou. * Pusť na ně strach přísného 21
panovníka, ó Hospodine! ať tomu porozumějí
národové, že smrtelní jsou. Selah.

Žalm 10. (Dle hebrejského.)

Pilně toho šetř, aby I. naříkaje před Bohem na tyranství bezbožných 1) v hříších sobě lahodících, 2) Boha zamítajících, 3) pro svá štěstí, a) nepřátelům bezpečlivě s mnohými útěchami odmlouvajících, b) nevinné divnými obmysly na zkázu přivodících bez bázně boží; II. ozval se jemu v 1) prosbách o pomoc, 2) vyznání, což smýšlíš o soudech jeho a) proti bezbožným, α) obzvláštně nenapravitelným v zlosti, β) veřejné ve všech národech, b) k ruce věřících, totiž že Pán α) modlitby jejich rád slyší, β) jich před zlostí zlostných ochraňuje.

Proč, ó Hospodine, stojíš zdaleka, proč se
2 skrýváš v čas soužení? * Z pychu zajisté bez-
božník protivenství činí chudému; ó by jati
byli v zlých radách svých, kteréž vymýšlejí;
3 * neboť se honosí bezbožník v libostech života
svého, a lakomý sobě pochlebuje a Hospodina
4 popouzí. * Bezbožník pro pýchu, kterouž na
sobě prokazuje, nedbá na nic; všecka myšlení
5 jeho taková jsou: * Není Boha! Dobře mu se
daří na cestách jeho všelikého času. Soudové
tvoji vzdáleni jsou od něho; i na všecky ne-
6 přátely své fouká * říkaje v srdci svém: Ne-
pohnuť se od národu až do pronárodu, nebo
7 nebojím se zlého. * Ústa jeho plna jsou zlo-
řečenství i chytrostí a lsti; pod jazykem jeho
8 trápení a starost. * Sedí v zálohách ve vsech a
9 v skrýších, aby zamordoval nevinného; * očima
svýma po chudém pozírá, číhá v skrytě, jako
lev v jeskyni své, číhá, aby pochytil chudého;
10 uchvacujeť jej a táhne pod sítku svou; * při-
tírá se a schyluje, dokudžby nevpadlo v silné
pazoury jeho shromáždění chudých. * Říká 11
v srdci svém: Zapomenulť jest Bůh silný, skryl
tvář svou, nepohledíť na to na věky. * Povsta- 12
niž Hospodine Bože silný! vznes ruku svou,
nezapomínejž se nad chudými. * Proč má bez- 13
božník Boha popouzeti říkaje v srdci svém:
že ty toho vyhledávati nebudeš? * Díváš se do 14
času; nebo ty nátisk a bolest spatřuješ, aby
jim odplatil rukou svou; na tebeť se spouští
chudý; sirotku ty jsi spomocník. * Potři rámě 15
bezbožného a vyhledávej nepravosti zlostného,
tak aby neostál. * Hospodin jest králem vě- 16
čných věkův; národové ze země své hynou.
* Žádost ponížených vyslýcháš, Hospodine, 17
utvrzuješ srdce jejich, ucha svého k nim na-
kloňuješ, * aby soud činil sirotku a souženému, 18
tak aby jich nesužoval více člověk bídný a
zemský.

---

16. *národové*: pohané. — *polekli*, H. skryli.
17. *pomstu*, H. soud. — *zapletl*: zadrhl se, uvázl. — *Higgaion* etc.: Znamená přemyšlování neb považování, t. že se pobožným vždycky na to s potěšením ohlédati sluší, jak bezbožníci ve svých radách klesají a k vyvrácení přicházejí.
19. *zapomenutí*, t. byť se mu i prodlilo. — *očekávání*: naděje.
20. *člověk*: bídný, mizerný.
21. *Pusť*, J. Postav nad nimi přísného panovníka.

Žalm 10. V doufání ustanovující a modlitebný.

Pozn. Žalm tento Řekové a podlé nich starý latinský i český vykladač připojili k žalmu devátému; o čemž viz v předmluvě.
2. *Z pychu*, J. Pýchou bezbožného zažžen neb pálen bývá chudý. — *jati*: zjímáni, zapleteni.
3. *v libostech*: v rozpustilosti. — *života*, H. duše. — *pochlebuje*, H. dobrořečí. — *popouzí*, J. pohrdá, t. na něj nic nedbá, za nic jej sobě klade.
4. *kterouž* etc., H. tváři své. — *nedbá*, H. nevyhledává, t. s sebou v soud nevchází, jest prostopášně živ, v nešlechetnosti všecky se vydávaje, beze všeho se ohlédání na boží soud i stud lidský.
5. *vzdáleni*, H. vysoko.
6. *zlého*: neštěstí, pádu.
7. *starost*, t. kterouž jiným činí, J. převrácenost a nešlechetnost.
9. *jej*, H. chudého.
10. *přitírá*: smejčí se. — *schyluje se*: stuluje se, t. tak jako obyčej mají dravá zvířata na loupež číhajíce. — *shromáždění*, J. množství. — *chudých*: utištěných.
14. *nátisk*: trápení. — *jim*, t. bezbožným. Nebo pobožní snášejíce bezpráví, křivdy své v ruce boží poroučejí.
15. *aby* etc., H. ažby nenašel, t. dokonce jej setři, ažby ho nikdež nebylo.
17. *ponížených*: chudých. — *utvrzuješ*, J. připrav, nastroj.
18. *soud* etc.: k spravedlnosti dopomáhal.

Žalm 10 (11).

Jsa ustaven v Bohu směle 1) zasměj se a) i řečem, b) i usilováním nepřátel tvých; 2) předpovězíž zahynutí jim. Proč? pro a) dobrou při spravedlivých, b) soudy Boha přítomného. Umí zajisté Pán α) i bezbožné od pobožných rozsouditi s oněch aa) zahanbením a bb) zahynutím, β) i pobožných přichrániti.

Přednímu zpěváku, žalm Davidův.
2 V Hospodinu doufám, kterakž tedy říkáte
3 duši mé: Uleť s hory své jako ptáče! * Nebo
ai, bezbožníci napínají lučiště, přikládají šípy
své na tětivo, aby stříleli skrytě na upřímé
4 srdcem. * Ale těmi usilováními zkaženi budou;
5 nebo spravedlivý co učinil? * Ale jestiť Hospodin v chrámě svatém svém, trůn Hospodinův
v nebi jest; oči jeho všecko spatřují, víčka
jeho zkušují synův lidských. * Hospodin zku- 6
šuje spravedlivého: bezbožníka pak a toho,
jenž miluje nepravost, nenávidí duše jeho.
* Dštíti bude na bezbožníky uhlím řeřavým, 7
ohněm a sirou, a duch vichřice bude částka
číše jejich; * nebo Hospodin spravedlivý jest, 8
spravedlnost miluje; na upřímého oči jeho
patří.

Žalm 11 (12).

Vidíš-li rozvodnění zlosti světa otevřené i ukryté; 1) utec se k Bohu, aby a) pomohl tobě a b) vyplénil nešlechetníky neupřáhlé; 2) důvěřuj se, že Pán a) svých chudých neopustí, b) pravdy slova svého nezlehčí, v němž se ozval, že α) hotový jest pomocník, β) obzvláštně, když se tulákům od tyranů zvolnost poušti.

Přednímu zpěváku k nízkému zpěvu, žalm Davidův.
2 Spomoz, ó Hospodine; nebo se již nenalézá milosrdného, a vyhynuli věrní ze synů
3 lidských. * Lež zajisté mluví jeden každý s bližním svým, rty úlisnými ze srdce dvojího
4 řeči vynášejí. * Ó by vyplénil Hospodin
5 všeliké rty úlisné a jazyk velikomluvný * těch,
kteříž říkají: Jazykem svým přemůžeme; mámeť ústa svá s sebou, kdo jest pánem naším?
* Pro zhoubu chudých, pro úpění nuzných, 6
jižť povstanu, praví Hospodin, v bezpečnosti
postavím toho, na nějž polečeno bylo. * Vý- 7
mluvnosti Hospodinovy jsou výmluvnosti čisté,
jako stříbro v hliněné peci přehnané a sedmkrát zkušené. * Ty Hospodine jim spomáhati 8
budeš a ostříhati každého z nich, od národu
tohoto až na věky. * Nebo vůkol a vůkol bez- 9
božní se protulují, když takoví ničemní lidé vyvýšeni bývají mezi syny lidskými.

Žalm 10. V doufání ustanovující.

2. *Uleť*, J. zaleťte na hory své, t. kdež jste se prvé spolu pokrývali.
3. *skrytě*, H. v mrákotě.
4. *usilováními*, H. základy. — *budou*, t. svými vlastními radami ku pádu se přivedou.
5. *svatém*, H. svatosti své.
7. *uhlím*, J. osidly. — *vichřice*: závratu, zapálení aneb vítr bouřlivý, hrozný. — *číše*, t. tak velikého a hrozného soudu božího okusí a jím se jako napojí, aby vnitř i zevnitř na těle i na duši horkostí jeho zapáleni jsouce hořeli. Nebo to slovo číše v písmích často se béře za díl neb míru, buď dobrodiní božích, buď kázně a pomst jeho, kteréž podlé soudů svých jednomu každému odměřovati ráčí.
8. *oči*, H. tvář. — *patří*, t. upřímého oblibuje.

Žalm 11. Modlitebný.

1. *k nízkému*, H. Šeminit.
2. *Spomoz*: Spas. — *nenalézá*: nedostává. — *milosrdného*, t. již neviděti těch, kteřížby mi dobře učiniti chtěli, H. chasid, viz Žalm 4, 4. — *věrní*: pravdomluvní, kteřížby věrnosti v slovích i skutcích dokazovali.
3. *Lež*, H. marnost. — *úlisnými*: pochlebnými, lahodnými. — *ze srdce*, H. srdcem a srdcem.
4. *vyplénil*: podřezal. — *velikomluvný*: honosný.
5. *pánem*, t. kdo nám zabrání mluviti to, co se nám líbí.
6. *zhoubu*, t. že jsou v nouzi, bídu a zahubení přivedeni. — *bezpečnosti*, H. spasení. — *na nějž*, J. nechť pak léčí.
7. *čisté*, a ne jako pochlebníků řeči nepravé.
8. *jim*, t. těm chudým.
9. *protulují*, J. obcházejí. — *ničemní*: chatra, lehkomyslní lidé, t. jsou lidé ničemní hovadní, ani bázně boží ani mravů lidských neznající; takoví, když k úřadům duchovním neb světským přicházejí, jakého řádu dobrého ochránce býti mohou, poněvadž sami neřádně živi jsou?

Žalm 12 (13).

V nouzi své 1) když naříkáš nad a) odmlčováním se Páně, b) nad unavením svým a c) nepřítele svého pýchou; 2) nezoufej sobě, ale a) žádej α) zachování sebe v světle božím, β) zahanbení nepřátel z pádu tvého těšících se; b) osvědč svou α) doufanlivost, β) vděčnost vnitřní i zevnitřní.

Přednímu zpěváku, žalm Davidův.
Až dokavad Hospodine? což se na věky
zapomeneš na mne? Dokavadž tvář svou skrý-
2 vati budeš přede mnou? * Dokavad rady vy-
hledávati budu v mysli své a svírati se v srdci
3 svém den ode dne? * Až dokavad se zpínati
4 bude nepřítel můj nade mnou? * Vzhledni, vy-
slyš mne, Hospodine Bože můj! osvěť oči mé,
abych neusnul snem smrti * a aby neřekl ne- 5
přítel můj: Zvítězil jsem nad ním; a nepřá-
telé moji aby neplésali, jestližebych se po-
klesl.* Játť zajisté v milosrdenství tvém doufám; 6
plésati bude srdce mé v spasení tvém; zpí-
vati budu Hospodinu, že jest mi tak dobře
učinil, a chválu vzdám jmenu Pána nejvyššího.

Žalm 13 (14).

Ubližuje-liť bezbožník, věz, že 1) to činí z svodu srdce svého, zle o Bohu, zdažby byl, smýšleje; 2) Bůh a) proti zlým nastrojil své α) oči, aby všecko viděly, β) řeči, aby domlouvaly jim, že církev hubí a poct svatých se vzdalují, γ) pokuty k trestání; b) při dobrých pak milostivě stojí; 3) povinen jsi žádati církvi boží veselého bezpečenství.

Přednímu zpěváku, píseň Davidova.
Říká blázen v srdci svém: Není Boha!
Porušení jsou a ohavní ve všech snažnostech
svých; není kdoby činil dobré, není ani jednoho.
2 * Hospodin s nebe popatřil na syny lidské, aby
viděl, byl-liby kdo rozumný a hledající Boha.
3 *Všickni se odvrátili; napořád neužiteční učiněni
jsou; není kdoby činil dobré, není ani jednoho.
Hrob otevřený jest hrdlo jejich; jazyky svými lstivě
mluvili; jed lítých hadů jest pod rty jejich; kterýchžto
ústa plná jsou zlořečení a hořkosti; nohy jejich rychlé
jsou k vylévání krve. Setření a bída jest na cestách
jejich, a cesty pokoje nepoznali; není bázně před
očima jejich. * Zdaliž nevědí všickni činitelé ne- 4
pravosti, že sžírají lid můj, tak jakoby chléb
jedli? * Hospodina pak nevzývají; tehdy se ná- 5
ramně strašiti budou tu, kdež strachu není:
* neb Bůh v rodině spravedlivého bude. 6
Radu chudého potupujete; ale Hospodin jest
naděje jeho. * Ó by se Siona dáno bylo spa- 7
sení Israelovi; když Hospodin zase přivede
zajaté lidu svého, plésati bude Jakob a ve-
seliti se Israel.

Žalm 14 (15).

Ptáš se Pána na pravého obyvatele království jeho? Toho on býti praví, kterýž pozor dává na 1) sebe, aby byl a) srdce upřímého, b) života spravedlivého a c) řeči pravdivé; 2) bližního, v jeho a) jak cho-

---

Žalm 12. Modlitebný.

1. *dokovad*, t. nepopatříš. — *na věky*: docela.
2. *vyhledávati*, H. skládati. — *v mysli*, H. duši. — *svírati*, H. zámutek.
5. *poklesl*, H. (z místa) pohnul.

Žalm 13. Vyučující.

1. *Říká*: řekl. — *blázen*, t. člověk hovadný, kterýž rozumu svého užívá k bláznovství; jakýž jest z přirození svého každý, dokudž Duchem svatým nebývá opraven. — *Porušeni*, t. všelijakou bezbožností naplnění a jako nějakým jedem prošlí a prožluklí, vnitř v duši své a mocech jejích, tak že se to i zevnitř spatřuje, H. porušují.
3. *neužiteční*, H. zsmradili se. — *jednoho*. Tuto se přidávají tři verše, kteréž jsou vzati z hl. 3, 13. k Římanům podlé řeckých vykladačů.

4. *nevědí*, t. zdaliž vlastní svědomí jich z toho neobviňuje. — *sžírají*, t. bezpravím všelijakým beze všeho studu i bázně boží obtěžují.

5. *strašiti*. Nebo Bůh svědomí v lidech bezbožných, chtějte neb nechtějte, vzbuzuje, aby je svíralo.

6. *spravedlivého*, t. k ochraně, spomáhání, potěšování i vysvobozování. — *Radu*. Míní tím slovem prostné a upřímé Bohu podlé vůle jeho v slově jeho oznámené se důvěřování a na ruce jemu se pokládání, bez ohlédání se rozumem těla na jakoukoli světa chválu i pohanění. Což svět i mnozí jaloví křesťané a křiví bratří za největší bláznovství pokládají.

7. *Ó by*, H. kdo dá. — *spasení*: pomoc. — *zajaté*, H. zajetí.

vání α) ctném, aby ho aa) nepotupóval, bb) ale raději v poctivosti měl; β) nectném, aby se ho varoval; b) tak jednání a to v α) smluvách, aby mu slib zdržel; β) půjčkách, aby mu nelichvil; γ) soudu, aby mu pro dar pře nepřevracel. To kdo činí, nepohne se na věky. Amen.

Žalm Davidův.
Hospodine, kdo bude přebývati v stánku
2 tvém, kdo bydliti bude na hoře svaté tvé?* Ten kdo
3 chodí v upřímnosti a činí spravedlnost * a mluví pravdu, jakž jest v srdci jeho; kdož neutrhá jazykem svým, bližnímu svému nečiní zlého,
4 a potupy neuvozuje na bližního svého.* Ten, před jehož očima v nevážnosti jest zavržený, v poctivosti pak bojící se Hospodina, a kterýžby přisáhl i se škodou svou, však toho nemění.
* Kdož peněz svých nedává na lichvu, a daru 5
proti nevinnému nebéře; kdož tyto věci činí, nepohneť se na věky.

Žalm 15 (16).

Poroučeje se modlitbami v ochranu Pána Boha příkladem Krista Pána osvědč 1) doufanlivost svou k němu s vyznáním, že a) to s prospěchem ku příkladu jiným jest, b) jiní jinde daremně pomoci hledají; 2) obdarování svá, totiž že a) Boha za los máš, b) u něho tvé bohatství jest; 3) vděčnost povinnou a) dobrořečením za jeho ustavní milost, b) zamlouváním se, že nic bez Boha před sebe nevezmeš, c) důvěřením se, že α) smrtí časnou pokojně umřeš, β) slavně z mrtvých vstaneš, γ) v život věčný vejdeš.

Zlatý zpěv Davidův.
Ostříhej mne Bože silný, neboť v tebe
2 doufám. * Rciž duše má Hospodinu: Ty jsi Pán
3 můj; dobrota má nic tobě neprospěje; * ale svatým, kteříž jsou na zemi a znamenitým,
4 v nichž všecka líbost má. * Rozmnožují bolesti své ti, kteříž k cizímu bohu chvátají; neokusím obětí jejich z krve, aniž vezmu jmena jejich ve rty své.
5 Hospodin jest částka dílu mého a číše
6 mé; ty zdržuješ los můj. * Provazcové padli na místech veselých, a dědictví rozkošné dostalo se mi. * Dobrořečiti budu Hospodinu, kte- 7
rýž mi radí; nebo i v noci vyučují mne ledví
má. * Představuji sobě Hospodina před obli- 8
čej vždycky, a když jest mi po pravici, nikoli se nepohnu. * Z té příčiny rozveselilo se 9
srdce mé a zplésala sláva má; ano i tělo mé
v bezpečnosti přebývati bude. * Nebo nenecháš 10
duše mé v pekle, aniž dopustíš svatému svému viděti porušení. * Známou učiníš mi cestu 11
života; sytost hojného veselí jest před obličejem tvým a dokonalé utěšení po pravici tvé až na věky.

Žalm 16 (17).

Jsa tyranstvím bezbožných sevřen učiň toto: Utíkaje se v modlitbách k Bohu žádej za 1) rozsouzení pře mezi tebou a nepřítelem. Tu pak buď v a) žalobě úst pravdivých, srdce čistého, o němžby Bůh věděl, a jehožby tovaryšstvo zlé neposkvrnilo; b) spatřování své křehkosti, mysli ponížené, s připisováním své stálosti Bohu; 2) zachování sebe v bezpečnosti před nepřátely pyšnými rozlícenými, jenž jako lvové jsou; 3) podvrácení nepřátel, jakožto těch, kteříž a) toliko v časných rozkošech se pohřižují a b) na věřících po životě věčném vzdychání nedbají.

Modlitba Davidova.
Vyslyš Hospodine spravedlnost mou, pozoruj volání mého; nakloň uší k modlitbě mé,
kterouž vylévám beze vší rtův ošemetnosti.* Od 2

Žalm 14. Vyučující.

1. *v stánku*, t. v církvi zde. — *na hoře*, t. v nebi.
3. *neutrhá*, J. nesočí neb nepomlouvá. — *neuvozuje*, t. slovem ani skutkem.
4. *zavržený:* ohyzdný před Bohem i lidmi, zoufalec.
5. *činí.* Nepraví, kdož tyto věci zná, čte neb zpívá a káže jiným, ale kdož činí, ten se nepohne, t. ten věčným nebeského Jerusalema měšťanem bude, žádného bezpraví a nebezpečenství se nebojí. Takž i Kristus Pán dí: Znáte-li tyto věci, blahoslavení jste, budete-li je činiti. Jan 13, 17.

Žalm 15. Vzbuzující k vděčnosti a prorocký.

1. *Zlatý*, H. Michtam, t. znamenitý, přední jako drahý klénot; viz předmluvu. — *v tebe* etc.: k tobě se utíkám.
2. *Rciž*: Říká. — *dobrota*: dobří skutkové moji, účinnost má, statek můj. J. nic lepšího nemám nad tebe.
3. *znamenitým*: vznešeným, t. v pobožnosti.
4. *chvátají*: dary přinášejí, J. obětují, J. věno dávají. — *obětí*: mokrých obětí. — *z krve*, t. žádného spříznění s modláři při náboženství jejich míti nebudu. — *rty*, t. ani jich jmenovati nebudu.
5. *číše*, viz výš 10, 6.
7. *radí*, t. duchem svým mne vyučuje. — *ledví*, t. všecky vnitřní moci mé a myšlení nejtajnější mne k chvále boží napomínají.
9. *sláva*, t. to, což jest při mně neb ve mně nejslavnějšího, jako duše a všecken život; neb to, čímž se sláva boží i jiným k vzdělání vynáší; jako ústa, jazyk, viz Žalm 107, 2. — *přebývati*, t. dokudžkoli zde živo jest, tak že se ani smrti nestrachuje.

tváři tvé vyjdiž soud můj; oči tvé nechať
3 patří na upřímnost. * Však jsi pak zkusil srdce
mého, navštívils je v noci; ohněm jsi
mne zkusil, aniž jsi co shledal; poněvadž i to,
4 což myslím, nepředstíhá úst mých. * Z strany
pak skutkův lidských, já podlé slova rtův tvých
5 vystříhal jsem se stezky zhoubce. * Zdržujž
kroky mé na cestách svých, aby se s nich
6 neuchylovaly nohy mé. * Jáť volám k tobě,
nebo vyslýcháš mne, ó Bože silný; nakloň ke
7 mně ucha svého a slyš řeč mou. * Prokaž milosrdenství
svá, v tobě naději majících ochránce,
a to před těmi, kteříž povstávají proti pravici
8 tvé. * Ostříhej mne jako zřítelnice oka; v stíně
9 křídel svých skrej mne * od tváři bezbožných
těch, kteříž mne hubí, od nepřátel mých úhlavních
obkličujících mne; * kteřížto tukem svým 10
zarostli, protož mluví pyšně ústy svými. * Jižť 11
i kroky naše předstíhají; oči své obrácené
mají, aby nás porazili na zemi. * Každý z nich 12
podoben jest lvu žádostivému loupeže, a lvíčátku
sedícímu v skrejši. * Povstaniž Hospo- 13
dine, předejdi tvář jeho, sehni jej a vytrhni
duši mou od bezbožníka toho mečem svým;
* rukou svou od lidí těch, ó Hospodine! od 14
lidí světských, jichžto oddíl jest v tomto životě,
a jejichž břicho ty ze špižírny své naplňuješ,
čímž i synové jejich nasyceni bývají, a ostatků
zanechávají maličkým svým. * Já pak v spra- 15
vedlnosti spatřovati budu tvář tvou; nasycen
budu obrazem tvým, když procítím.

Žalm 17 (18).

Miluj Pána Boha svého upřímně; nebo útočiště tvé silné jest. Jak pak máš to činiti? 1) Vypravováním a) z jakého nebezpečenství, v jaké síle, mimo nenadálost nepřátel na prostranství tě vytrhl, jako α) nevinného v při nepřátelské β) podlé soudů svých pravdivých a upřímých; b) a k čemu jsi přišel; ai, α) v potýkání nepřátelském k znamenitému vítězství. Proč? pro pravdivost zámluv božích, ano i moc nepřemoženou, jíž udílí nám, abychom přemáhajíce nepřátely, je i přemáhali i podvraceli; β) v správě šťastné k rozšíření dobrého, aby i cizozemci se poddávali. 2) Vychvalováním dobroty jeho nyní i budoucně.

Přednímu zpěváku služebníka Hospodinova Davida, kterýž mluvil Hospodinu slova písně této v ten den, v němž ho vysvobodil Hospodin z ruky všech nepřátel jeho i z ruky Saulovy, a řekl:
2 Z vnitřnosti srdce miluji tě Hospodine,
3 sílo má. * Hospodin skála má a hrad můj i
vysvoboditel můj, Bůh silný můj, skála má,
v němž naději skládám, štít můj a roh spa-
4 sení mého, mé útočiště. * Chvály hodného
vzýval jsem Hospodina, a od nepřátel svých
5 byl jsem vyproštěn. * Obklíčilyť mne byly bolesti
smrti, a proudové nešlechetných předěsili
mne; * bylyť jsou mne obklíčily bolesti hro- 6
bu; osidla smrti zachvátila mne. * Ale v úzko- 7
sti své vzýval jsem Hospodina a k Bohu
svému volal jsem; i vyslyšel z chrámu svého
hlas můj, a volání mé před obličejem jeho
přišlo v uši jeho.

Tehdy pohnula se a zatřásla země; zá- 8
kladové hor pohnuli se, a třásli se pro roz-
hněvání jeho. * Dým vystupoval z chřípí jeho, 9
a oheň sžírající z úst jeho, od něhož se uhlí

---

10. *v pekle*, J. v hrobě. — *svatému*, H. chasid. Viz výš 4, 4. — *viděti*: okusiti.

Žalm 16. Modlitebný.

1. *pozoruj*, t. rač se o mou při spravedlivou zasaditi a ji hájiti.
2. *soud*, t. úsudek v při mé i vykonání jeho.
3. *navštívils*: prohlédls. — *v noci*, t. v čas zármutku a trápení mého. — *ohněm*: přepálils mne. — *nepředstíhá*, H. nepřestupuje. — *úst*, t. nejsem na odpor řečem svým, ne jiné myslím o nepřátelích svých než to, což i mluvím.
4. *vystříhal*: ostříhal jsem. — *zhoubce*: buřiče, t. abych ho nenásledoval, jemu rovný nebyl, ani, což na mně, místa a zniku nedával. II. Král. hl. 16.
7. *Prokaž*, H. odděl, t. za vlastní prokaž.
9. *úhlavních*, H. proti duši.
10. *zarostli*, H. zavřeli se.
11. *předstíhají*, t. v takovém nebezpečenství jsem i se svými, až nám žádného útočiště ani cesty k vyhnutí se nepozůstává.
12. *Každý* etc., H. podobenství jeho.
13. *tvář*: usuchlost. — *sehni*, J. poraž. — *mečem*, J. (jenž jest) meč můj.
14. *rukou*: od lidí (jenž jsou) ruka tvá. — *ze špižírny*, H. z pokladu, t. nejlepšími věcmi.
15. *v spravedlnosti*, t. té, kterouž jsi ty mně z milosti daroval, a již ostříhaje se v dobrém svědomí sobě za nejvzácnější věc pokládám, a odtud mi se i v čas mých těžkostí všelijakých plodí pravé potěšení i naděje k věčnému nasycení, J. nejsa vinen, t. svým nepřátelům. — *obrazem*, t. uzřím tě dokonale, jakýž jsi, a podoben budu tobě, když se ukážeš v slavném příští svém. Viz I. Jan 3, 2. — *procítím*, t. když vstanu z mrtvých, t. při vzkříšení obecném.

Žalm 17. K vděčnosti vzbuzující a prorocký.

3. *v němž*, J. k němuž se utíkám. — *útočiště*: vysoké místo, hrad.
5. *nešlechetných*, H. Belialovi, t. bezbožných lidí. Viz Deut. 15, 8. Soud. 19, 22.
6. *zachvátila*, H. předešla.
8. *rozhněvání*: když se hněval.

10 rozpálilo. * Nakloniv nebes sstoupil, a mrakota
11 byla pod nohama jeho; * a sedě na cherubinu
12 letěl; letěl na peří větrovém. * Udělal sobě
z temností skrýši, vůkol sebe stánek svůj z tem-
13 ných vod a hustých oblakův. * Od blesku, kte-
rýž jest před ním, oblakové jeho rozehnáni jsou,
14 krupobití i uhlí řeřavé. * I hřímal na nebi Ho-
spodin a Nejvyšší vydal zvuk svůj i krupo-
15 bití a uhlí řeřavé. * Vystřelil i střely své a
rozptýlil je, a blýskáním častým porazil je.
16 * I ukázaly se hlubiny vod, a odkryti jsou
základové okršlku pro žehrání tvé, Hospodi-
ne, pro dchnutí větru chřípí tvých.
17 Poslav s výsosti uchopil mne, vytáhl mne
18 z velkých vod. * Vytrhl mne od nepřítele mé-
ho silného a od těch, kteříž mne nenáviděli;
19 ačkoli silnější mne byli. * Předstihliť jsou mne
byli v den trápení mého: ale Hospodin byl mi
20 silná podpora; * kterýžto vyvedl mne na pro-
stranno, vytrhl mne, nebo mne sobě oblíbil.
21 * Odplatil mi Hospodin podlé spravedlnosti
mé; podlé čistoty rukou mých nahradil mi;
22 * neboť jsem ostříhal cest Hospodinových, aniž
23 jsem se bezbožně strhl Boha svého; * všickni
zajisté soudové jeho jsou přede mnou, a usta-
24 novení jeho neodložil jsem od sebe. * Nýbrž
upřímě choval jsem se k němu, a vystříhal
25 jsem se nepravosti své. * Protož odplatil mi
Hospodin podlé spravedlnosti mé; podlé čistoty
rukou mých, kteráž nebyla skryta před očima jeho.
26 * Ty Pane s milosrdným milosrdně nakládáš a
27 k člověku upřímému upřímě se máš; * k sprost-
nému sprostně se ukazuješ a s převráceným
28 tuhý boj vedeš. * Lid pak soužený vysvobo-
zuješ a oči vysoké snižuješ. * Ty zajisté roz- 29
svěcuješ svíci mou; Hospodin Bůh můj osvě-
cuje temnosti mé; * nebo v tobě proběhl jsem 30
vojsko a v Bohu svém přeskočil jsem i zeď.
* Boha tohoto silného cesta jest dokonalá; vý- 31
mluvnosti Hospodinovy jsou přečistěné; onť
jest štít všech, kteříž doufají v něho. * Nebo 32
kdo jest Bohem kromě Hospodina, a kdo ska-
lou kromě Boha našeho? * Ten Bůh silný pře- 33
pasuje mne udatností a činí dokonalou cestu
mou; * činí nohy mé křepké jako laní, a na 34
vysokých hradech mých postavuje mne. * Učí 35
ruce mé boji, tak že lámi i lučiště ocelivé
rukama svýma. * Tys mi také dodal štítu spa- 36
sení svého, a pravice tvá podpírala mne, a do-
brotivost tvá mne zvelebila do konce, a kázeň tvá
ona mne naučí. * Rozšířil jsi krokům mým mí- 37
sto pode mnou, a nepodvrtly se nohy mé. * Ho- 38
nil jsem nepřátely své a postihl jsem je,
aniž jsem se navrátil, až jsem je vyhubil. * Tak 39
jsem je zranil, že nemohli povstati padše pod
nohy mé. * Ty zajisté přepásals mne udatností 40
k boji, povstávající proti mně sehnul jsi pode
mne. * Nýbrž dals mi šíji nepřátel mých, abych 41
ty, kteříž mne nenáviděli, vyplénil. * Volaliť jsou, 42
ale nebylo spomocníka, k Hospodinu, ale ne-
vyslyšel jich. * I potřel jsem je jako prach u 43
povětří, jako bláto na ulicích rozšlapal jsem
je. * Ty jsi mne vyprostil z různic lidu, a po- 44
stavils mne v hlavu národům; * lid, kteréhož 45
jsem neznal, sloužil mi: jakž jen zaslechli,
uposlechli mne; * cizozemci lhali mi; cizo- 46
zemci svadli strachem a třásli se v ohradách
svých.

---

11. *sedě:* jel. — *na peří:* na křidlech větru.

12. *Udělal,* H. položil. — *temných:* temnosti.

13. *oblakové:* mračna. — *rozehnáni:* pominuli.

15. *blýskáním,* J. bleskem střílel. — *porazil:* ohromil. — *je,* t. nepřátely.

17. *s výsosti,* t. tu svou divnou a zázračnou pomoc k vysvobození mému. J. slyší o andělích. — *vod,* t. ze všech těch mých nebezpečenství, těžkosti a soužení hrozného.

19. *trápení:* soužení, potření, t. když jsem potřín býti měl. — *podpora,* H. hůl.

21. *mé,* t. kterouž mám v té při s nepřátely svými. — *čistoty:* nevinnosti.

23. *přede mnou,* t. představují je sobě před oči.

24. *nepravosti,* t. k níž od přirození svého jsem nakloněn.

26. *s milosrdným:* s dobrotivým, pobožným, svatým, H. chasid.

27. *k sprostnému,* H. čistému, t. křivosti a ošemetnosti, podvodů a úskoků prázdnému. — *tuhý,* J. převráceně zacházíš, t. k tomu jej přivodíš, aby od své vlastní převrácenosti padl a přemožen byl.

29. *svíci,* t. potěšitelnými věcmi mne daruješ. — *temnosti,* t. zlé a nešťastné věci zapuzuje.

30. *v tobě,* t. tebe maje za vůdce probil jsem se rychle skrze vojsko nepřátelské.

31. *přečistěné:* ohněm přepálené, zkušené, nejčistší.

32. *skalou,* t. útočištěm, ohradou.

33. *dokonalou:* volnou, bezpečnou, t. odkládaje všelijaké překážky, prospěch a běh života šťastný dává.

34. *činí,* H. rovně staví.

35. *ocelivé:* měděné.

36. *zvelebila:* rozmnožila.

37. *pode mnou,* t. skládaje s cesty protivníky mé spůsobuješ, abych svobodně kráčeti mohl.

39. *zranil:* zprobodoval.

40. *sehnul:* podložil, podvrhl.

41. *dals:* nasadil, nastavil šíje, t. přivedls je k tomu, aby mi pod meč hlavu dáti musili. Neb poddals mi je, abych jim na hrdlo šlapati mohl, jakož se pěti králům stalo. Jos. 10, 24.

43. *rozšlapal:* rozetřel.

44. *různic:* zbouření.

46. *cizozemci,* H. synové cizího; tak hned. — *lhali mi,* t. více z strachu nežli z milosti a pochlebně mi se poddávali, tak níž 65, 3.

47. *Živť jest,* t. není můj Bůh mrtvý jako modly, kteréž svým ctitelům žádné pomoci dodávati nemohou; ale jest živý, mocný, k spomáhání mi hotový. J. Živ buď; podlé způsobu lidského mluvení.

47 Živť jest Hospodin a požehnaná skála má;
protož buď vyvyšován Bůh spasení mého,
48 * Bůh silný, kterýž mi pomsty poroučí a pod-
maňuje mi lidi, ty jsi vysvoboditel můj z moci
49 nepřátel mých; * také i nad povstávající proti
mně vyvýšils mne, a od člověka ukrutného
vyprostils mne. * A protož chváliti tě budu 50
mezi národy, o Hospodine, a jmenu tvému
žalmy prozpěvovati; * kterýž tak důstojně vy- 51
svobozuješ krále svého, a činíš milosrdenství
pomazanému svému Davidovi i semeni jeho
až na věky.

Žalm 18 (19).

Člověče bohabojný 1) poněvadž se tobě Bůh vyjevuje a) ve věcech stvořených den ode dne, tak že toho národu není, kdežby nedocházelo svědectví toto, obvzláštně od krásného slunce α) vycházejícího, β) běžícího, γ) zapadajícího; b) v slově svém svatém, plném α) umění, β) upřímnosti a γ) svaté počestnosti, tak že aa) samo v sobě jest žádostivější nade všecka zboží, bb) my ho žádostivi býti máme; 2) znej povinnost svou, a tať jest a) s vyznáním hříchů svých milosti žádati, b) v novotě života Bohu k zalíbení se obětovati.

Přednímu ze zpěváků, žalm Davidův.
2 Nebesa vypravují slávu Boha silného, a
3 dílo rukou jeho zvěstuje obloha nebeská.* Den
po dni nastávaje vynáší řeč, a noc po noci uka-
4 zuje umění. * Neníť řeči ani slov, kdežby ne-
5 mohl slyšán býti hlas jejich. * Po vší zemi
rozchází se správa jejich, a až do končin
6 okršlku slova jich; * slunci pak rozbil stánek
na nich, kteréžto jako ženich vychází z pokoje
svého, veselí se, jako udatný rek cestou běžeti
7 maje. * Od končin nebes východ jeho, a ob-
cházení jeho až zase do končin jejich; a ni-
čehož není, cožby se ukrýti mohlo před horkostí
8 jeho.* Zákon pak Hospodinův jest dokonalý, ob-
čerstvující duši; Hospodinovo svědectví pravé,
9 moudrost dávající neumělým. * Rozkazové Ho-
spodinovi přímí, obveselující srdce; přikázaní
Hospodinovo čisté, osvěcující oči. * Bázeň Ho- 10
spodinova čistá, zůstávající na věky; soudové
Hospodinovi praví, a k tomu i spravedliví;
* mnohem žádostivější jsou nežli zlato, a nežli 11
mnoho ryzího zlata; sladší nežli med a stred
z plástův. * Služebník tvůj zajisté jimi osvě- 12
cován bývá, a kdož jich ostříhá, užitek hojný
má. * Ale poblouzením kdo rozumí? Protož i od 13
tajných očisť mne; * i od zúmyslných výstupků 14
zdržuj služebníka svého, aby nade mnou ne-
panovali; a tehdyť dokonalý budu a očistěný
od přestoupení velikého. * O ať jsou slova úst 15
mých tobě příjemná a přemyšlování srdce
mého vzácné před tebou, Hospodine skálo má
a vykupiteli můj.

Žalm 19 (20).

V čas veřejného nebezpečenství 1) vrchnost svou a) poroučej Bohu, aby v α) modlitbách vyslyšána, β) předsevzetí pomocí i radou opatřena byla k šťastnému rozveselení lidu, s oslavením božím, b) ubezpeč s dou-

---

48. *pomsty*, H. pomsty dává, t. abych pomstu vykonati mohl nad nepřátely svými. J. mstí mne.

50. *chváliti*, H. vyznávati.

51. *tak důstojně* etc.: zveličuješ vysvobození králi svému.

Žalm 18. Vyučující a modlitebný.

3. *vynáší*, H. vyprýšťuje.

4. *slov*, t. žádného národu není, ačkoli jsou v jazycích rozdílní, jemužby ustavičný běh nebes, divné Boží moci, moudrosti etc. neosvědčoval a jako nemluvil; a oni aby tomu rozuměti nemohli. J. Nemají řeči ani slov, (však proto) rozuměti hlasu jejich.

5. *správa*: spořádaní, t. tak jsou moudře a uměle stvořena a spůsobena, jako podlé nějakého pravidla; načež když se hledí a živě myslí, v divném s sebou jako i s těmi věcmi rozmlouvání člověk býti musí. J. řádek, t. jako napsané písmo o divné slávě boží, kteréžby všickni čísti a odtud známosti boží, bázni etc. učiti se mohli.

6. *na nich*, t. na nebesích. — *z pokoje*, J. zastření.

8. *Zákon*. Ukazuje, že i nade všecka nebesa dokonalejší jest zákon neb slovo boží, v němž se sláva boží hojněji vyskytuje; a ten rozličnými jmeny jmenuje: svědectvím, rozkazy, přikázaními, bázní Páně, soudy; a tím učí znáti jeho důstojnost a užitečnost. — *občerstvující*, H. navracující. — *neumělým*, H. prostému, hloupému.

10. *praví*, H. pravda, t. pouhá pravda. — *k tomu*: spolu.

12. *osvěcován*: vyučován, napomínán.

13. *tajných*, t. přede mnou, jimž já nemohu srozumívati; ale ty vše vidíš. Není dosti, aby člověk toliko své zevnitřní skutky podlé zákona božího zkusil, ale aby i na svého srdce myšlení a tanutí se ohlédl; i tu hroznou najde ohavnost, za niž se před Bohem styděti musí. — *očisť*: rozhřeš.

14. *zúmyslných*, H. zpurných. — *tehdyť*, t. když dojdu ospravedlnění a posvěcení.

15. *před tebou*, H. tváří tvou.

fáním milosti boží, že a) lepší úpravu proti síle vojska nepřátelského má nežli nepřátelé, β) nepřátelé padnou, a ona zvítězí. 2) Pros Boha, ať a) lidu chrání, b) srdce královo ku poddaným v lásce nakloní.

Přednímu zpěváku, žalm Davidův.
2 Vyslyšiž tě Hospodin v den soužení tvého;
k zvýšení tě přiveď jmeno Boha Jakobova.
3 *Sešliž tobě pomoc ze svatyně a se Siona utvr-
4 zuj tě. * Rozpomeniž se na všecky oběti tvé
5 a zápaly tvé v popel obrať. Selah. * Dejž tobě
všecko podlé žádosti srdce tvého a všelikou
6 radu tvou vyplň. * I budeme prozpěvovati o
spasení tvém, a ve jmenu Boha našeho ko-
7 rouhve vyzdvihneme; * naplniž Hospodin vše-
cky prosby tvé! Nyníť jsme poznali, že sám
Hospodin zachoval svého pomazaného, a že
jej vyslyšel s nebe svatého svého; nebo v jeho
přesilné pravici jest spasení. * Tito ve vozích 8
jiní v koních doufají; ale my jmeno Hospodina
Boha našeho sobě připomínáme. * A protož oni 9
sehnuti jsou a padli; ale my povstali jsme a
zmužile stojíme. * Hospodine zachovávejž nás; 10
i král ať slyší nás, když k němu volati bu-
deme.

Žalm 20 (21).

Jsa vděčen vlasti své šťastného od Pána Boha opatření 1) vrchnosti milé a) přej toho rozveselení se v Bohu, že α) v prosbách vyslyšána jsouc, β) důstojně panuje, i dlouho, i šťastně; pro aa) příklad jiným, bb) bezpečnost svou; b) žádej α) dalšího štěstí, β) vítězství nad nepřátely, aby aa) rukou boží stíháni byli, k zkáze své se vším plemenem svým; bb) nešlechetnost jich setřína byla. 2) Církvi boží žádej přítomnosti božské.

Přednímu ze zpěváků, žalm Davidův.
2 Hospodine, v síle tvé raduje se král a
3 v spasení tvém veselí se přenáramně. * Nebo
žádost srdce jeho dal jsi jemu, a prosbě rtův
4 jeho neodepřel jsi. Selah. * Předšel jsi jej zajisté
hojným požehnáním; vstavil jsi na hlavu jeho
5 korunu z ryzího zlata.* Života požádal od tebe,
a dal jsi mu; ano i prodlení dnům jeho na věky
6 věkův.* Veliká jest sláva jeho v spasení tvém;
7 důstojností a krásou přioděl jsi jej;*nebo jsi jej
za příklad vystavil hojného požehnání svého až
na věky; rozveselil jsi jej radostí obličeje svého.
8 * A poněvadž král doufá v Hospodina a v mi-
losrdenství Nejvyššího, nepohneť se. * Najdeť 9
ruka tvá všecky nepřátely své; dosáhne pra-
vice tvá těch, kteříž tě nenávidí. * Uvržeš je 10
jako dříví do peci ohnivé, v čas rozhněvání
svého; Hospodin v prchlivosti své sehltí je
a oheň sžíře je. * Plemeno jejich ze země vy- 11
hladíš, a símě jejich ze synův lidských; * neb 12
jsou ukládali proti tobě zlost; myslili na ne-
šlechetnost, ačkoli ji vykonati nemohli. * Protož 13
je vystavíš za cíl; na tětiva svá střely přiklá-
dati budeš proti tváři jejich. * Zjeviž se, ó Ho- 14
spodine, v síle své; a budemeť zpívati a osla-
vovati udatnost tvou.

Žalm 21 (22).

Kristus Pán Spasitel tvůj, ó duše milá, v útrpnostech svých pro tebe I. modle se Otci svému 1) stýště sobě, že a) se mu odmlčuje ustavně volajícímu proti obyčeji a příkladům, b) nepřátelům jest za povrhel, nebo mu bezpráví činí α) utrháním, a to skrze aa) ničemné posuňky, bb) řeči rouhavé, ježto on se Boha nespouštěl od početí svého, jejž ještě rád vzývá; β) obořením se naň, aby jej aa) jali k sežrání, již velice unaveného, bb) ukřižovali. Tuť zajisté α) tělo jeho trýznili nohou a rukou probíjením a kostí nata-

---

Žalm 19. Modlitebný.

2. *přiveď* etc., t. pomoz tobě Bůh k místu důstojnému a přede všemi nepřátely bezpečnému.

4. *Rozpomeniž*, J. zachutnej, t. přijmi, oblib. Gen. 8, 21. — *v popel* etc.: spal na popel.

6. *o spasení*, t. když tobě Bůh udíleti bude z požehnání svého vítězství; takéť i nám z toho půjde radost, potěšení a blahoslavenství.

7. *pomazaného,* t. krále. — *přesilné*, H. silách.

8. *sobě* etc.: zvěstujeme, zvelebujeme, vzýváme.

10. *král*, t. Kristus.

Žalm 20. K vděčnosti probuzující.

2. *veselí* etc., H. jak se velmi veselí.
3. *neodepřel jsi*, t. neoslyšel jeho proseb.
4. *Předšel*, t. prvé než on tebe za to prosil neb na to myslil, tys se k němu milostí schýlil. — *hojným*, H. požehnáním dobrého.
7. *požehnání*, t. aby všickni na věčné časy této tvé přívětivosti a lásky, na něm jistý příklad spatřujíce, ne jinam se o též než k tobě utíkali.
9. *dosáhne*: shledá.
10. *Uvržeš:* vložíš.
11. *Plemeno*, H. ovoce.
13. *cíl*: pacidlo. — *přikládati*, t. přilože k nim stříleti budeš.
14. *Zjeviž*, H. vyvýšiž. — *oslavovati:* žalmy prozpěvovati o udatnosti.

žením, *b*) roucho mezi sebe rozdělili, *c*) jmeno jeho k věčnému prokletí oddali; ale od takové věci vysvobození žádá u Boha. 2) Slibuje vypravovati dobrotu Otcovu nám, abychom ctíce jej důvěřovali se milosti jeho. II. O užitku prací svých vypravuje, a jest rozmnožení církve svaté, tať a) oplývati bude vším dobrým b) a s poklonou sloužíc vypravovati bude jmeno jeho.

Přednímu zpěváku k času jitřnímu, žalm Da-
vidův.
2 Bože můj, Bože můj, pročež jsi mne opu-
stil? Vzdálils se od spasení mého a od slov
3 naříkání mého. * Bože můj, přes celý den volám
4 a neslyšíš; i v noci, a nemohu se utajiti. * Ty
zajisté jsi svatý, zůstávající vždycky k veliké
5 chvále Israelovi. * V toběť doufali otcové naši;
6 doufali a vysvobozovals je. * K tobě volávali
a spomáhals jim; v tobě doufali, a nebývali
7 zahanbeni. * Já pak červ jsem, a ne člověk,
8 útržka lidská, a povrhel u všech vůbec. * Vši-
ckni, kteříž mne vidí, posmívají se mi, ošklebují
9 se a hlavami potřásají říkajíce: * Spustiltě se na
Hospodina, nechť ho vysvobodí; nechať jej vy-
10 trhne, poněvadž se mu v něm zalíbilo. * Ježto
ty jsi, kterýž jsi mne vyvedl z života ustaviv
11 mne v doufání ještě při prsích matky mé. * Na
tebeť jsem uvržen hned od narození svého; od
12 života matky mé Bůh můj ty jsi. * Nevzdalujž
se ode mne i nyní; nebo soužení blízké jest, a
13 nemám spomocníka. * Obkličujíť mne býkové
mnozí, silní volové z Bazana obstupují mne.
14 * Otvírají na mne ústa svá, jako lev rozsapáva-
15 jící a řvoucí. * Jako voda rozplynul jsem se, a
rozstoupily se všecky kosti mé a srdce mé
jako vosk rozpustilo se u prostřed vnitřností
16 mých. * Vyprahla jako střepina síla má, a ja-
zyk můj přilnul k dásním mým, anobrž v pra-
17 chu smrti položils mne. * Nebo psi obskočili
mne, rota zlostníků oblehla mne, zprobíjeli
ruce mé i nohy mé. * Mohlbych sčísti všecky 18
kosti své; oni pak hledí na mne a dívají se mi.
* Dělí mezi sebou roucha má, a o můj oděv 19
mecí los. * Ale ty Hospodine nevzdalujž se, sílo 20
má, přispějž k spomožení mému. * Vychvať 21
od meče duši mou, a z moci psův jedinkou mou.
* Zachovej mne od úst lva hrozného a od rohův 22
jednorožcových vyprosť mne.
I budu vypravovati bratřím svým o jmeně 23
tvém, u prostřed shromáždění chváliti tě budu
řka: * Kteříž se bojíte Hospodina, chvalte jej; 24
všecko símě Jakobovo ctěte jej; * a boj se ho 25
všecka rodino Israelova; nebo nepohrdá ani se
odvrací od trápení ztrápeného, aniž skrývá
tváři své od něho; nýbrž když k němu volá,
vyslýchá jej. * O tobě chvála má v shromáž- 26
dění velikém; sliby své plniti budu před těmi,
kteříž se bojí tebe. * Jísti budou tiší a nasyceni 27
budou; chváliti tě budou Hospodina ti, kteříž
ho hledají; živo bude srdce vaše na věky. * Roz- 28
pomenou a obrátí se k Hospodinu všecky kon-
činy země a skláněti se budou před ním vše-
cky čeledi národův. * Nebo Hospodinovo jest 29
království, a onť panuje nad národy. * Jísti bu- 30
dou a skláněti se před ním všickni tuční země;
jemu se klaněti budou všickni sstupující do
prachu * a kteříž duše své nemohou při životě 31
zachovati. Símě jejich sloužiti mu bude, a při-
čteno bude ku Pánu v každém věku. * Přijdouť 32
a lidu, kterýž z nich vyjde, vypravovati budou
spravedlnost jeho, nebo ji skutkem vykonal.

Žalm 21. Prorocký a modlitebný.

2. *naříkání*, H. řvání.
4. *k veliké*, H. k chválám Israelovým, t. z něhož lid israelský chválu má. J. sedíš (na místě) chval israelských, t. v stánku, kdež se zjevuješ a lid tě slaví.
6. *zahanbeni*, t. neměli z toho žádné hanby netoliko před Bohem, ale ani před světem, že tobě věrně sloužili; ale i vyslýcháni byli v modlitbách i ochraňováni.
9. *Spustiltě*, H. uvalil.
10. *vyvedl*: vytáhl. — *z života*, H. z břicha.
11. *uvržen*, t. tvé péči svěřen a poručen. — *narození*, H. materníka.
14. *Otvírají*: Rozdírají.
15. *vnitřností*: střev.
16. *položils mne*, t. nic jiného již nečekám, než pustě duši abych do prachu země uložen byl.
21. *z moci*, H. z ruky. — *jedinkou*, t. osamělou, opuštěnou ode všech.
22. *vyprosť*, H. vyslyš mne.
25. *se odvrací*, H. sobě ošklivi.
26. *O tobě*, J. Od tebe, t. začne se, neb zníti bude. — *tebe*, H. jeho.
27. *tiší*: pokorní.
28. *ním*, H. tebou.
30. *tuční*, t. bohatí a mocní na světě, kteříž též měli přicházeti k známosti a k účastnosti Krista Pána a zasloužení jeho. A toť jest to jídlo, bez kteréhožto bohatství i sytost a sláva před Bohem nic není. Protož všickni ho potřebujeme. — *do prachu*, t. smrtelní všickni.
31. *sloužiti*: ctíti. — *v každém* etc., t. v počet lidu jeho přijato. Žalm 86.
32. *vykonal*, t. že jest všech svých věrných ochránce a vysvoboditel i nad bezbožnými mstitel. Může se také rozuměti o zasloužení hojném a dostatečném Pána Krista věrným k spasení; on sám a ne někdo jiný to vykonal, nás z moci ďáblovy vytrhl, očistil, ospravedlnil, s Otcem smířil, k němu zase přivedl; o čemž o všem ten žalm mluví.

Žalm 22 (23).

Maje Boha za pastýře 1) věř, že život tvůj jest a) hojně opatřen, α) tělesně, pokrmem a nápojem, β) duchovně, cest spravedlnosti i vykazováním i po nich vedením, b) bezpečný před hrůzami smrti pro přítomnost mocného a milostivého vůdce; 2) reiž, žeť on sám a) nyní α) obstarává stůl tvůj na vzdor nepřátelům, β) povyšuje γ) i obveseluje tebe; b) potom α) zde vždycky milosrdenstvím svým odívati, β) věčně pak v domě svém chovati bude.

Žalm Davidův.
Hospodin jest můj pastýř, nebudu míti
2 žádného nedostatku; * na pastvách zelených
3 pase mne, k vodám tichým mne přivodí; * duši
mou občerstvuje; vodí mne po stezkách spra-
4 vedlnosti, pro jmeno své. * Byť mi se dostalo
jíti přes údolí stínu smrti, nebudu se báti zlé-
ho; nebo ty se mnou jsi; prut tvůj a hůl tvá,
toť mne potěšuje. * Strojíš hojný stůl před obli- 5
čejem mým naproti mým nepřátelům; pomazu-
ješ olejem hlavy mé; kalich můj naléváš, až
oplývá. * Nad to i dobrota a milosrdenství tvé 6
následovati mne budou po všecky dny života
mého, a přebývati budu v domě Hospodinově
za dlouhé časy.

Žalm 23 (24).

Pobožný křesťane 1) slyš, že Páně jest a) i země, nebo ji α) naplňuje, β) sám založil; b) i církev, v níž α) obývají nevinní, β) docházejí požehnání svatého jakožto národ boží. 2) Hlediž tedy, aby Krista Pána a) i pustil k sobě b) i poznal; neb on král slávy jest.

Prvního dne po sobotě, žalm Davidův.
Hospodinova jest země a plnost její,
okršlek země, i ti, kteříž obývají na něm.
2 * Neb on sám ji na moři založil a na řekách
3 upevnil ji. * Kdo vstoupí na horu Hospodinovu
4 a kdo stane na místě svatém jeho? * Ten kdož
jest rukou nevinných a srdce čistého; kdož ne-
obrací duše své k marnosti a nepřisahá lstivě:
5 * ten přijme požehnání od Hospodina a spra-
6 vedlnost od Boha spasitele svého. * Toť jest
vlastně národ hledajících jeho, hledajících tváři
tvé, ó Bože Jakobův. Selah.
Pozdvihnětež ó brány svrchků svých, po- 7
zdvihnětež se vrata věčná, aby vjíti mohl král
slávy. * Kdož jest to ten král slávy? Hospodin 8
silný a mocný, Hospodin udatný válečník.* Po- 9
zdvihnětež ó brány svrchků svých, pozdvihně-
tež se vrata věčná, aby vjíti mohl král slávy.
* Kdož jest to ten král slávy? Hospodin zástu- 10
pův, onť jest král slávy. Selah.

Žalm 24 (25).

Zhřešil-lis, neutíkej Bohu, ale v pokoře 1) obrátě se k němu, naději v jeho smilování slož (aby ani ty, ani jiní k zahanbení nepřišli s velikým nepřátel chechtáním) s tou žádostí, aby a) na cestu jeho uveden jsa po ní v pravdě chodil, b) podlé milosrdenství jeho hříchy mladosti své odpuštěné měl. 2) Vypravuj a) dobrotu jeho i k hříšným i k obráceným s dobrým jich i tvým, neb ji potřebuješ; b) štěstí bohabojných. Tiť α) v dobrém oplývají, β) božího tajemství nabývají, k čemuž i ty patř. 3) Znaje své snížení

Žalm 22. Vyučující a k vděčnosti probuzující.

2. *na pastvách*: na místech trávnatých spůsobuje mi odpočívadla, t. abych měl kde před horkem, zimou i nebezpečenstvím se ukrýti.

3. *občerstvuje*, H. navracuje, t. na cestu dobrou, J. spokojuje. — *spravedlnosti*, J. přímých.

5. *nepřátelům*, t. že na to hleděti mohou.

6. *následovati*: sprovázeti, sstihati. — *přebývati*, J. odpočívati. — *časy*, H. dny.

Žalm 23. Vyučující.

1. *plnost*, t. cožkoli je v ní i na ní.
2. *na moři*, J. nad, H. mořích.
3. *svatém*, H. svatosti.
4. *neobrací*, H. nepozdvihuje.
5. *spasitele*, H. spasení.
6. *Toť* etc., J. Takovíť (jsou vlastně) rodina Jakobova, kteříž hledají Boha; kteříž hledají tváři jeho.
7. *brány*, t. brány chrámu Šalomounova, o němž tu prorockým duchem mluví a k vyzdvižení jeho ponouká; a pod tím obrazem napomíná církve i každé duše k vážnému a ochotnému Krista krále (v službách svatých přicházejícího) přijímání, otvíráním jemu srdce věrou povolnou; viz jakový výklad toho Zjev. 3, 20. — *svrchků*, H. hlav, t. povyšte a rozšiřte se. — *věčná*. Věčná vrata nazývá pro stálé a trvanlivé tu v chrámě Páně archy zůstávání; ne aby jako prvé sem i tam se přenášela. II. Král. 7, 6. II. Par. 6, 5. Což i na duchovní chrám, církev i každou duši věrnou obráceno býti má podlé svědectví Ducha božího. I. Král. 3, 16. II. Kor. 6, 16.

a) oznam je Bohu, b) nepohrdej nepřátely, c) ale žádej, aby v ochránu tě přijma Bůh α) zde opatroval, a β) potom do konce vysvobodil.

Žalm Davidův.
K toběť Hospodine duše své pozdvihuji;
2 * Bože můj, v toběť naději skládám, nechť ne-
3 jsem zahanben; * aby se neradovali nepřátelé
moji nade mnou; a takť i všickni, kteříž na
4 tě očekávají, zahanbeni nebudou. * Zahanbeni
budou, kteříž se převráceně mají bez příčiny.
Cesty své Hospodine uveď mi v známost a
5 stezkám svým vyuč mne. * Dejž, ať chodím
v pravdě tvé, a vždy poučuj mne; nebo ty jsi
Bůh spasitel můj, na tebeť očekávám dne kaž-
6 dého. * Rozpomeň se na slitování svá, Hospo-
dine, a na milosrdenství svá, kteráž jsou od
7 věků. * Hříchův mladosti mé a přestoupení
mých nezpomínej; ale podlé milosrdenství své-
ho pamětliv buď na mne, pro dobrotu svou,
Hospodine.
8 Dobrý a přímý jest Hospodin, a protož
9 vyučuje hříšníky cestě své; * působí to, aby
tiší chodili v soudu, a vyučuje tiché cestě své.
10 * Všecky stezky Hospodinovy jsou milosrden-
ství a pravda těm, kteříž ostříhají smlouvy
jeho a svědectví jeho. * Pro jmeno své, Ho- 11
spodine, odpusť nepravost mou; neboť jest
veliká. * O jak šťastný jest ten člověk, jenž se 12
bojí Hospodina, jehož vyučuje, kterouby cestu
vyvoliti měl. * Duše jeho v dobrém přebývati 13
bude a símě jeho dědičně obdrží zemi. * Ta- 14
jemství Hospodinovo bývá zjeveno těm, kteříž
se jeho bojí, a v známost jim uvodí smlouvu
svou. * Oči mé vždycky patří k Hospodinu; on 15
zajisté z leči vyvodí nohy mé.
Popatřiž na mne a smiluj se nade mnou; 16
neboť jsem opuštěný a strápený. * Soužení 17
srdce mého rozmnožují se; z úzkostí mých vy-
veď mne. * Viz trápení mé a bídu mou a od- 18
pusť všecky hříchy mé. * Viz nepřátely mé, 19
jak mnozí jsou, a nenávistí nešlechetnou ne-
návidí mne. * Ostříhej duše mé a vytrhni mne, 20
ať nejsem zahanben; neboť v tobě doufám.
* Prostnost a upřímnost nechať mne ostříhají, 21
nebo na tě očekávám.* Vykup, ó Bože, Israele 22
ze všelijakých úzkostí jeho.

Žalm 25 (26).

Když 1) máš spor s nepřátely zarytými, utec se k soudci spravedlivému a) s podáním se k soudu jeho o tvém chování, jehož ať jest podstata milosrdenství boží, b) s vyznáním, že α) utíkáš tovaryšstvu i aa) pokrytců i bb) otevřených zlostníků; β) rád aa) k službám svatým stavíš se v modlitbách a díků činění, bb) libuješ sobě s Bohem obývati; 2) vzpomínáš na horlivost boží proti hříšníkům, žádej aby byl zachován i a) před jejich α) zahynutím, β) zlostmi, b) v svaté pobožnosti, aby α) nepadl, β) ale v shromáždění svatých dobrořečil Bohu.

Žalm Davidův.
Suď mne, Hospodine; nebo já v upřímno-
sti své chodím a v tě Hospodina doufám, ne-
2 pohnuť se. * Zkusiž mne, Hospodine, a zkus
3 mne; přepal ledví má i srdce mé. * Milosrden-
ství tvé zajisté před očima mýma jest, a cho-
4 dím stále v pravdě tvé; * s lidmi marnými
nesedám a s pokrytci v spolek nevcházím.
5 * V nenávisti mám shromáždění zlostníkův, a
6 s bezbožnými se neusazuji. * Umývám v ne-
vinnosti ruce své, a obstupuji oltář tvůj, Ho-
spodine, * abych tě hlasitě chválil a vypravo- 7
val všecky divné skutky tvé. * Hospodine, játť 8
miluji obydlí domu tvého a místo, kteréž jest
příbytek slávy tvé.
Nezahrnujž s hříšnými duše mé a s lidmi 9
vražednými života mého; * v jejichžto rukou 10
jest nešlechetnost, a pravice jejich vzátků plná.
* Já pak v upřímnosti své chodím; vykupiž 11
mne a smiluj se nade mnou. * Noha má stojí 12
na rovině; v shromážděních svatých dobrořečiti
budu Hospodina.

Žalm 24. Modlitebný.

Pozn. Žalmu tohoto veršové podlé pořádku abecedy židovské složeni jsou, jako i žalm 33, 110, 118, 144.
4. *mají*, t. království tvému se protiví.
5. *spasitel* etc., H. spasení mého.
9. *v soudu*, t. aby počestné, chvalitebné a jemu příjemné obcování své na světě měli.
10. *pravda*, t. Bůh jest dobrotivý a věrný těm etc.
12. *kterouby*, J. kterouž vyvoluje, t. Bůh.
13. *přebývati*, t. rozkoš a odpočinutí míti.
16. *opuštěný*: samotný. — *strápený*, J. chudý.
17. *rozmnožují*, H. rozšiřují.
19. *nešlechetnou*: ukrutnou.
22. *Vykup*: Vysvoboď.

Žalm 25. Modlitebný.

1. *Suď*: rozsuď, rozeznej, t. mne s nepřátely mými. — *v upřímnosti*: prostnosti. — *nepohnuť se*, t. od svého tohoto předsevzetí a v pobožnosti usilování.
4. *pokrytci*: lstivými.
6. *ruce* etc., t. bez úhony jsem živ mezi lidmi, tak Job 9, 30. — *obstupuji*, H. obkličuji, t. s jinými při boží službě okolo něho se postavuji; ja-

Žalm 26 (27).

V pokušeních svých 1) přiznej se k Bohu svému a) s vyznáním, α) jak ho sobě vážíš, poněvadž i aa) prv tebe vysvobozoval, bb) ještě vysvoboditi chce; β) co sobě u něho libuješ, pro aa) zachování života svého, bb) zahanbení nepřátel a cc) oslavení jmena jeho; b) s vyznáním pokorným a doufanlivým, že od něho čekáš v svém opuštění, aby tě α) učil cestám svým, β) zachoval před protivníky, před nimiž zdažby ostál nedoufaje v Boha? 2) Potěš srdce svého zámluvami Boha svého a čekej naň.

Žalm Davidův.
Hospodin světlo mé a spasení mé, kohož
se budu báti? Hospodin síla života mého,
2 kohož se budu strašiti? * Nebo útok učinivše
na mne zlostníci k sežrání těla mého, protivníci
moji a nepřátelé moji sami potkli se a
3 padli. * A protož byť i stany své proti mně rozbili,
nebudeť se lekati srdce mé; byť se pozdvihla
proti mně i válka, na toť se já spou-
4 štím. * Jedné věci žádal jsem od Hospodina,
téť vždy hledám: Abych přebýval v domě
Hospodinově po všecky dny života svého, a
spatřoval okrasu Hospodinovu a zpytoval
5 v chrámě jeho. * Nebo tu mne ukryje v stánku
svém v den zlý; schová mne v skrýši stanu
6 svého, * a na skálu vysokou vyzdvihne mne.
A tak vyvýšena bude hlava má nad nepřátely
mými, kteříž obklíčili mne; i budu obětovati
v stánku jeho oběti plésání; prozpěvovati
a chvály vzdávati budu Hospodinu.

Slyš mne, Hospodine, hlasem volajícího 7
a smiluj se nade mnou i vyslyš mne. * O tobě 8
přemýšlí srdce mé, že velíš řka: Hledejte tváři
mé, a protož tváři tvé, Hospodine, hledati
budu. * Neskrývejž tváři své přede mnou, aniž 9
zamítej v hněvě služebníka svého; spomožení
mé býval jsi, ještě vždy neopouštěj mne, aniž
se mne zhošťuj, Bože spasení mého. * Ačkoli 10
otec můj a matka má mne opustili, Hospodin
však mne k sobě přivine. * Vyuč mne, Hospo- 11
dine, cestě své, a veď mne po stezce přímé
pro ty, jenž mne střehou. * Nevydávejž mne 12
líbosti protivníků mých; nebotby ostáli proti
mně svědkové lživí i ten, jenž dýše ukrutností.
* Bychť nevěřil, že užívati budu dobroty Ho- 13
spodinovy v zemi živých, nikolibych neostál.
* Očekávejž na Hospodina, posilň se, a onť po- 14
silní srdce tvého; protož očekávej na Hospodina.

Žalm 27 (28).

Pobožný pozor dává na své svědomí a církev. Ve svém svědomí zná hněv boží proti hříchům a zase zakouší milosti Boha upokojeného. A) Znaje tedy hněv boží žádá 1) sobě a) vyslyšení ochotného, b) vychvácení milostivého před zahynutím bezbožných; 2) nepřátelům zavilým zahynutí, jako a) pokrytcům, b) obmyslným převrácencům, c) neustupným díla Páně potupníkům. B) Zakoušeje pak milosti Boha upokojeného, dobrořečí Bohu 1) s vychvalováním dobroty jeho, že a) neoslýchá volajících, b) neopouští opuštěných; 2) s spoléháním naň doufanlivým. Na církev pak se ohlédaje jí jako lidu božího modlitbami neopouští.

Žalm Davidův.
K toběť Hospodine volám, skálo má, neodmlčujž mi se, abych, neozval-liby mi se,
nebyl podobný učiněn těm, kteříž sstupují do
hrobu. * Vyslýchej hlas pokorných modliteb 2
mých, kdyžkoli k tobě volám, když pozdvihuji

---

koby řekl: Služeb tvých svatých neopouštím, ačkoli zlých příčin přemnoho k tomu mám.

7. *abych* etc., H. abych slyšán byl v hlasu děkování.

9. *vražednými*, H. krví, t. ukrutnými.

10. *vzátků*, H. darů.

12. *rovině*, t. na místě zvolném a bezpečném, J. v upřímosti.

Žalm 26. V doufání ustavující a modlitebný.

2. *těla mého*, t. aby se mnou jako zvěř lítá ukrutně nakládali. — *potkli*: ustrčili, klesli.

3. *spouštím*, t. že Hospodin jest mé světlo a spasení.

4. *okrasu*: utěšení. — *zpytoval*, t. doptával se na všecku vůli boží.

6. *chvály*, H. žalmy zpívati.

8. *O tobě*: O tom. — *tváři mé*, t. ve věcech nesnadných na vůli mou se doptávejte a v nebezpečenství ke mně se utíkejte.

10. *opustili*, t. mně spomoci nemohou pro tyranství Saulovo. — *přivine*, H. shromáždí, t. mne i s mými, kteříž se rozprchli. I. Král. hl. 22.

12. *líbosti*, H. duši, t. aby se mnou činili, co se jim líbí. — *ostáli*: obdrželi, J. povstali. — *dýše*, J. mluví ukrutnost.

13. *užívati*, H. viděti budu. — *živých*: o zemi lidu božího předně mluví, z níž vytištěn byl.

14. *Očekávejž*. K sobě samému i ke každému Boha milujícímu řeč obrací.

Žalm 27. Modlitebný a chvalitebný.

1. *hrobu*: jámy, dolu, t. k mrtvým.

4. *zlosti*: zlých činů.

3 rukou svých k svatyni svatosti tvé. * Neza-
hrnuj mne s bezbožníky a s těmi, kteříž páší
nepravost, kteříž mluvívají pokoj s bližními
svými; ale převrácenost jest v srdcích jejich.
4 * Dejž jim podlé skutkův jejich a podlé zlosti
nešlechetností jejich; podlé práce rukou jejich
dej jim, zaplať jim zaslouženou mzdu jejich.
5 * Nebo nechtí mysli přiložiti k skutkům Ho-
spodinovým a k dílu rukou jeho; a protož pod-
vrátí je a nebude jich vzdělávati.

Požehnaný Hospodin, nebo vyslyšel hlas 6
pokorných modliteb mých. * Hospodin jest síla 7
má a štít můj, v němť jest složilo naději srdce
mé, a dána mi pomoc; protož se veselí srdce
mé a písničkou svou oslavovati jej bude. * Ho- 8
spodin jest síla svatých svých, a síla hojného
spasení pomazaného svého on jest. * Spas lid 9
svůj, Hospodine, a požehnej dědictví svému, a
pas je i vyvyš až na věky.

Žalm 28 (29).

Zvelebuj rád Boha svého s poklonou v chrámě jeho; nebo on jest 1) mocný v hlasu svém k trestání bezbožnosti, čehož a) dotvrzuje u vyvozování α) hrozného povětří s vylamováním lesů a pohybováním zemí, β) ohnivého blýskání, až se všecko po poušlích děsí a zvěř plod svůj mece; b) dotvrdil při potopě světa, c) dotvrdí i potom; 2) dobrotivý k církvi své, a) v níž slaven bývá, b) jíž dává i sílu i pokoj s požehnáním.

Žalm Davidův.
Vzdejte Hospodinu velikomocní, vzdejte
2 Hospodinu čest a sílu. * Vzdejte Hospodinu
slávu příslušnou na jmeno jeho; sklánějte se
3 Hospodinu bydlícímu v svatyni důstojné. * Hlas
Hospodinův nad vodami, Bůh silný slávy,
hřímání vzbuzuje; Hospodin to činí nad vo-
4 dami mnohými. * Hlas Hospodinův přichází
5 s mocí, hlas Hospodinův s velebností. * Hlas
Hospodinův láme cedry; rozrážíť Hospodin
6 cedry libanské, * a činí, aby skákali jako te-

lata, Liban a Sirion jako mladý jednorožec.
* Hlas Hospodinův rozkřesává plamen ohně. 7
* Hlas Hospodinův k bolesti přivodí poušť, 8
k bolesti přivodí Hospodin poušť Kades. * Hlas 9
Hospodinův to činí, že laně plodu pozbý-
vají; obnažujeť také i lesy. Ale v chrámě
svém všecku svou slávu vypravuje. * Hospodin 10
nad potopou seděl, a budeť seděti Hospodin
jsa králem i na věky. * Hospodin sílou lid 11
svůj daří; Hospodin požehná lidu svému
v pokoji.

Žalm 29 (30).

Jsa vyprostěn z nebezpečenství 1) probuď k oslavování jmena Páně a) sebe, poněvadž α) nepotěšil nepřátel tvých, β) tebe vyslyšev i uzdravil i zachoval před smrtí; b) církve svaté pro Páně rychlé se v hněvě upokojení; 2) připomeň sobě, a) odkud pošlo to tvé nebezpečenství? Z bezpečnosti tvé, kterouž Bůh tobě tudíž skormoutil. b) Cos měl za obranu? Boha, jemuž oznámiti bídnost a kořiti se dobré jest. c) Cos vzal od něho? Potěšení, za něž bez ustání děkovati máš.

Žalm písně při posvěcení domu Davidova.
2 Vyvyšovati tě budu Hospodine; nebo jsi
vyvýšil mne, aniž jsi obradoval nepřátel mých
3 nade mnou. * Hospodine Bože můj, k toběť

jsem volal, a uzdravil jsi mne, * Hospodine, 4
vyvedl jsi z pekla duši mou; obživil jsi mne,
abych s jinými nesstoupil do hrobu.
Žalmy zpívejte Hospodinu všickni svatí 5

---

6. *Požehnaný*: Budiž pochválen.
7. *se veselí*: pleše.
8. *svých*, J. těchto, t. spoluúčastníků mých pokušení a nebezpečenství. — *svého*, t. Davida, kterémuž od toho času, jakž jej skrze Samuele za krále pomazal, předivné ochrany a častého vysvobozování z nebezpečenství udíleti ráčil. J. Krista, v němž celé spasení složeno jest Davidovi i vší církvi.
9. *Spas*: Vysvoboď, pomoz etc.

Žalm 28. K chvále ponoukající a vyučující.

1. *velikomocní*, H. synové mocných.
2. *v svatyni*, J. klanějte se v ozdobě svaté.
3. *Hlas.* Velikou moc boží a předivné skutky jeho, kteréž v oblacích i ve všech živlech působiti ráčí, tím slovem „hlas" ukazuje.
6. *skákali*, t. netoliko se lámali a vyvraceli, ale sem i tam rozskakovali. — *Sirion*, jinak Hermon, Sarion, Sanir. Viz Deut. 3, 5.
7. *rozkřesává*, t. s hřímáním blýskání vyvodí.
8. *k bolesti*, J. pohybuje neb zatřásá poušť. — *poušť*, t. živočichy, kteříž jsou na poušti. — *přivodí*, t. tak, aby zvířata před časem ze strachu a s těžkostí plod vydávala.
9. *vypravuje*, jakoby řekl: Slavné jsou ty věci připomenuté, avšak mnohem větší jest sláva, kterouž v církvi své zjevuje, skutky zjevnými i slovem svým. J. ale v chrámě jeho všickni jej oslavují.
10. *seděl*, t. i tehdáž kraloval, když potopa přišla, a do dnes přívaly a rozvodnění sám dopouští.

Žalm 29. Ponoukající k chvále boží.

2. *vyvýšil*, H. vytáhl, vyvážil, t. z nebezpečenství vytrhl jako z hluboké jámy neb ze studnice.

6 jeho a oslavujte památku svatosti jeho. * Nebo
na kratičko trvá v hněvě svém, po všecken pak
život v dobré líbeznosti své; z večera potrvá
7 pláč, ale z jitra navrátí se prozpěvování.* I jáť
jsem řekl, když mi se šťastně vedlo: Nepohnu
8 se na věky. * Nebo ty, Hospodine, podlé dobře-
líbezné vůle své silou upevnil jsi horu mou;
ale jakž jsi skryl tvář svou, byl jsem přestrašen.
9 * I volal jsem k tobě Hospodine; Pánu po-
10 korně jsem se modlil řka: * Jaký bude užitek

z mé krve, jestliže sstoupím do jámy? Zdaliž
tě prach oslavovati bude? Zdaliž zvěstovati
bude pravdu tvou? * Vyslyšiž mne, Hospodine, 11
a smiluj se nade mnou; Hospodine, budiž můj
spomocník. * I obrátil jsi mi pláč můj v plé- 12
sání; odvázal jsi pytel můj a přepásals mne
veselím. * Protož tobě žalmy zpívati bude ja- 13
zyk můj, a nebudeť mlčeti. Hospodine, Bože
můj, na věky tě oslavovati budu.

Zalm 30 (31).

V souženích svých volaje k Bohu I. žádej A) sobě u něho bezpečnosti před osidly nepřátel pro zachování duše své s vypravováním, že 1) nemiluješ marnosti, 2) chceš býti vděčen té milosti, 3) naprosto ji potřebuješ, poněvadž α) sám sobě poraditi nemůžeš, β) nepřátelé se pak sílí, γ) nad tó známí tvoji aa) před tebou utíkají, bb) v nepamět tě berou, cc) k nepřátelům přistupují, jimž kdo odolá, jediné pomoc boží. Touť pak pomocí Bůh a) v ruce své život náš béře, b) a nad námi osvěcuje tvář svou; B) nepřátelům tvým zahanbení i odsouzení. II. Zhotov se k vděčnosti Bohu a) s díkůčiněním, že α) jako svých milých neopouštěje chrání, β) tak tobě svého milosrdenství dokázal, když jsi již o sobě pustil; b) s ponoukáním pobožných, aby α) milovali Boha svého β) a v protivenstvích pro přítomnost milosti jeho zmužilí byli.

Přednímu zpěváku, žalm Davidův.
2 V tebe, Hospodine, doufám, nedejž mi za-
hanbenu býti na věky; pro spravedlnost svou
3 vysvoboď mne. * Nakloň ke mně ucha svého,
rychle vytrhni mne; budiž mi pevnou skalou
4 a domem ohraženým, aby mne zachoval.* Nebo
skála má a hrad můj ty jsi: protož pro jmeno
5 své veď a proveď mne.* Vyveď mne z leči, kterou
6 polékli na mne; nebo síla má ty jsi. * V ruce
tvé poroučím ducha svého; nebo jsi mne vy-
7 koupil, Hospodine Bože silný a věrný. * Ne-
návidím těch, kteříž následují pouhých mar-
ností; nebo já v Hospodinu naději skládám.
8 * Plésati a radovati se budu v milosrdenství
tvém, že jsi vzezřel na mé trápení a poznal
9 jsi v soužení duši mou. * Aniž jsi mne zavřel
v ruce nepřítele, ale postavil jsi na širokosti
10 nohy mé. * Smiluj se nade mnou, Hospodine;

nebo jsem náramně soužen, tak že usvadla zá-
mutkem tvář má, duše má i život můj. * Ná- 11
ramnou zajisté žalostí zhynulo jest zdraví mé
a léta má od úpění; zemdlena jest bídou mou
všecka síla má, a kosti mé vyprahly. * U všech 12
nepřátel svých jsem v pohanění, a nejvíce u
sousedů, známým pak svým jsem strašidlem;
kteříž mne vídají vně, utíkají přede mnou.
* Vyšel jsem z paměti lidem, tak jako mrtvý; 13
učiněn jsem jako nádoba rozražená. * Nebo 14
slýchám utrhání od mnohých; strach mne svírá
odevšad, když se proti mně spolu srocují,
lstivě přemýšlejíce, jakby mi odjali duši mou.
* Ale já v tobě naději skládám, Hospodine; 15
řekl jsem: Bůh můj jsi ty; * v rukou tvých 16
jsou časové moji; vytrhni mne z ruky ne-
přátel mých a těch, kteříž mne sstíhají. * Osvěť 17
tvář svou nad služebníkem svým; zacho-

---

4. *z pekla*, J. z hrobu. — *obživil*, t. při životu zachoval. — *do hrobu*, t. abych neumřel.
5. *svatí*, H. chasidim, t. milosrdenství a dobroty boží účastní. Viz Žalm 4, 4.
6. *v hněvě*: v kázni. — *život*, t. člověka pobožného. — *líbeznosti*, t. v milosti. — *potrvá*, H. nocleh míti bude, přenocuje, pobude.
7. *když* etc.: když jsem v pokoji kraloval.
10. *užitek*: zisk. — *krve*, t. bude-li vylita. — *prach*, t. člověk, maje duši od těla a tělo od duše rozdělené, již takovým jako prvé živ jsa spůsobem Boha nechválí; nebo ode všech lidských prací a snažností přestává; ačkoli Bohu samému známým spůsobem živ jest. Svatý Augustin to vykládaje dí: Nebo zde toliko v tomto životě jest čas k Bohu se obrácení.
12. *pláč*: naříkání. — *plésání*: poskakování. Viz Soud. 21, 21. — *pytel*: žíni, t. odjals zámutek a dals radost.
13. *jazyk*, H. sláva, viz výš 15, 9.

Žalm 30. Modlitebný, chvalitebný a vyučující.

2. *spravedlnost*, J. spravedlností svou.
4. *hrad*: pevnost.
5. *polékli*, H. skryli.
6. *věrný*, H. pravdy, t. věrný v řečech i v skutku.
7. *následují*, H. ostříhají. — *marnosti*, t. pověrného náboženství, kouzlů, pobonku a těm podobných věcí od pravé pocty boží odvozujících.
8. *duši*, t. má pokušení a chvíle nešťastná neodvrátila tvé milostivé tváři ode mne. J. poznal jsi, v jakém soužení jest duše má.
9. *širokosti*: na prostranně.
10. *tvář*, H. oko. — *život*: břicho.
11. *zdraví*, H. život. — *bídou*, t. pokutou přišlou pro nepravost, J. pro nepravost.
12. *utíkají*: vyhýbají a štítí se.
13. *z paměti*, H. ze srdce. — *rozražená*: zkažená.
14. *mnohých*, J. mocných.

18 vej mne pro milosrdenství své. * Hospodine,
ať nejsem zahanben, nebo jsem tě vzýval.
Nechať jsou zahanbeni bezbožníci, a skroceni
19 v pekle; * oněmějte rtové lživí, kteřiž mluví
proti spravedlivému řeči tvrdé pyšně a s po-
20 tupou. * Ai, jak veliká jest dobrotivost tvá,
kterouž jsi odložil těm, jenž se bojí tebe, a
kterouž jsi činíval doufajícím v tebe před syny
21 lidskými. * Ty je skrýváš v skrejši obličeje
svého před vysokomyslností člověka; skrýváš
22 je jako v stanu před jazyky svárlivými. * Po-
žehnaný budiž Hospodin; nebo prokázal ke
mně divné milosrdenství své, ochrániv mne jako
v městě ohraženém. * Já zajisté, když jsem 23
pospíchal utíkaje, řekl jsem: Zavrženť jsem od
očí tvých; ale ty vyslyšel jsi hlas pokorných
modliteb mých, když jsem k tobě volal. * Mi- 24
lujtež Hospodina všickni svatí jeho; neboť ostří-
há věřících Hospodin, a též odplácí vrcho-
vatě tomu, kdož pýchu provodí. * Zmužile sobě
čiňte (a posilniť Bůh srdce vašeho) všickni, 25
kteřiž naději máte v Hospodinu.

Žalm 31 (32).

V svaté kajícnosti 1) vyznej a) veliké milosrdenství boží k hříšným, b) hříchů svých tíž a odpuštění, c) všech věřících k Bohu naději; 2) potěšuj se opatřením božím, prokázaným a) zámluvou o ustavičném tebe ochraňování, b) poručením α) o uvarování se neposlušnosti; nebo Pán aa) jako tresce bezbožné, bb) tak zase život pobožně vedoucím dobře činí; β) o potěšování se v doufání.

Žalm Davidův vyučující.
Blahoslavený jest ten, jemuž odpuštěno
2 přestoupení a jehož hřích přikryt jest. * Bla-
hoslavený člověk, jemuž nepočítá Hospodin
3 nepravosti, a v jehož duchu lsti není.* Já zajisté
když jsem mlčel, prahly kosti mé i v úpění
4 mém každého dne. * Nebo dnem i nocí obtí-
žena byla nade mnou ruka tvá, tak že přiro-
zená vlhkost má obrátila se v sucho letní.
5 Selah. * A protož hřích svůj oznámil jsem tobě
a nepravosti své jsem neukryl; nebo jsem řekl:
Vyznám na sebe Hospodinu přestoupení svá;
a ty odpustil jsi nepravost hříchu mého. Selah.
6 * Za toť se tobě bude modliti každý svatý,
v čase příhodném k nalezení tebe; pročež vody
mnohé v rozvodnění k němu nedosáhnou. * Ty 7
jsi skrýše má; od soužení zachováš mne a
plésáním vítězným obdaříš nad těmi, kteříž mne
obklíčili. Selah. * Já tobě k srozumění posloužím 8
a vyučím tě cestě, po nížby choditi měl; dámť
radu, oči své na tě obrácené maje. * Nebývejte 9
jako kůň a jako mezek, kteříž rozumu nemají;
jejichžto ústa uzdou a udidly sevříti musíš,
aby tobě neškodili. * Mnohých bolestí okoušeti 10
musí bezbožník; ale toho, jenž naději skládá
v Hospodinu, milosrdenství obklíčí. * Radujte 11
se v Hospodinu a plésejte spravedliví; prozpě-
vujte všickni srdce upřímého.

Žalm 32 (33).

Aby Bohu A) dobrořečil, 1) měj a) upřímé srdce s věřícími, b) na hotově všecko své umění v duchu; 2) ponoukej tebe moc a milost boží, jíž užíváš k sebe a) opatření ve věcech tělesných a duchovních,

---

16. *časové*, t. běh a cíl života mého. — *mne* etc.: mi se protiví.
18. *skroceni*, H. umlknou. — *v pekle*, J. v hrobě.
20. *odložil*: schoval.
21. *obličeje*: přítomnosti. — *člověka*, t. aby pyšní lidé své vůle nad nimi neprovodili. — *svárlivými*: utrhavými, jízlivými.
23. *pospíchal*, J. předěšen byl. — *utíkaje*, t. před Saulem. — *Zavrženť*: Vyťat, t. vyloučen.
24. *svatí*, H. chasidim.

Žalm 31. Vyučující.

1. *vyučující*, H. maskil. Viz v předmluvě. — *jemuž* etc.: z něhož sňato. — *přestoupení*, H. odstoupení.
2. *nepravosti*, t. jeho neobviňuje, k soudu neodkládá.
3. *mlčel*, t. tajil a nevyznával hříchů svých. — *prahly*, H. vetšely. — *úpění*, H. řvání.
4. *obtížena*: dolíhala. — *vlhkost*: moc. — *sucho*, H. suchosti, t. v náramné sucho.
6. *Za toť*, t. za odpuštění hříchů a nepravostí. — *svatý*, H. chasid. — *vody*, t. těžkosti a pokušení veliká, proti nimž rady a pomoci v lidech není.
7. *plésáním*, H. zpěvy vysvobození, t. jakéž bývá při těch, kteříž od nepřátel jsou vysvobozeni. — *obdaříš*, H. obklíčíš, t. se všech stran příčinu k radosti a veselí dáš.
8. *na tě* etc., t. ustavičně chci na tě patřiti, o tě pečovati, tobě radou, návěštím a čímkoli jiným ku pomoci přispívati. To Bůh vlastně činí věrným svým, a oni téhož k sobě vespolek od něho se učíce dokazovati mají.
9. *jejichžto*, J. jejichž čelisti neskrotíš-li uzdou, nepřistoupí k tobě, t. k ničemu jich neuživeš. — *tobě* etc., H. nepřibližili se k tobě.

b) zachování před α) nepřátelskou radou a zlostí, β) morem a hladem; B) se modlil, potřebít 1) trpělivosti a 2) naděje.

Žalm Davidův.
Veselte se spravedliví v Hospodinu; na
2 upřímét přísluší chválení. * Oslavujte Hospo-
dina na harfě, na loutně a na nástroji o desíti
3 strunách, žalmy zpívejte jemu. * Zpívejte jemu
4 píseň novou, a huďte dobře a zvučně. * Nebo
pravé jest slovo Hospodinovo a všeliké dílo jeho
5 stálé. * Milujet spravedlnost a soud; milosr-
6 denství Hospodinova plna jest země. * Slovem
Hospodinovým nebesa učiněna jsou a duchem
7 úst jeho všecko vojsko jejich. * Ont shrnul
jako na hromadu vody mořské, a složil jako
8 na poklad propasti jejich. * A protož boj se Ho-
spodina všecka země; děstež se před ním
9 všickni obyvatelé okršlku zemského. * Neb
on řekl, a stalo se; on rozkázal, a postavilo
10 se. * Hospodin ruší rady národův a v nic
obrací přemyšlování lidská a zamítá rady knížat.
11 * Rada pak Hospodinova na věky trvá, my-
12 šlení srdce jeho od národu do pronárodu.* Bla-
hoslavený národ, kteréhož Hospodin jest Bo-
hem jeho; lid ten, kterýž sobě on vyvolil za
dědictví. * Hospodin patře s nebe, vidí všecky 13
syny lidské; * z příbytku trůnu svého dohlédá 14
ke všechněm obyvatelům země. * Ten, kterýž 15
stvořil srdce jednoho každého z nich, tentýž
spatřuje všecky skutky jejich. * Nebývát král 16
zachován skrze mnohý zástup, aniž udatný rek
nebezpečenství zniká skrze velikou moc svou.
* Oklamatelnýt jest kůň k spomožení; aniž ve 17
množství síly své jezdce vysvobozuje. * Ai, oči 18
Hospodinovy patří na ty, kteříž se ho bojí, a
na ty, kteříž očekávají milosrdenství jeho;
* aby vyprostil od smrti duše jejich a živil je 19
v čas hladu. * Protož duše naše očekává na 20
Hospodina; on jest spomožení naše a pavéza
naše. * V něm zajisté rozveselí se srdce naše; 21
nebo v jmeně jeho svatém naději skládáme.
* Budiž milosrdenství tvé nad námi, Hospodine, 22
jakož naději máme v tobě.

Žalm 33 (34).

Milosrdenstvím božím oplývaje 1) dobrořeč Bohu s probuzením bližních, že tobě a) pomohl s mnohým potěšením jiných, b) ještě skrze stráž andělů svatých pomáhá; 2) ponoukej a) i dospělých, ať vážíce sobě dobroty boží, jeho se bojí k své větší bezpečnosti, b) i nedospělých, ať milujíce dny dobré α) odvykají zlému β) a přivykají dobrému; poněvadž Pán Bůh aa) milostiv jest těmto a bb) hněviv proti oněm; 3) rozvažuj o řízení božím a) pro věřící, jež on α) zde aa) v prosbách slyší, bb) z nebezpečenství vychvacuje, β) potom před věčnou zkázou zachová; b) proti nevěřícím, že zkaženi budou.

Davidův, když proměnil obličej svůj před Abi-
melechem, pročež jsa od něho vyhnán odšel.
2 Dobrořečiti budu Hospodinu každého ča-
su; vždycky chvála jeho v ústech mých.
3 * V Hospodinu chlubiti se bude duše má, tak
4 že to uslyší tiší, i budou se veseliti. * Zvele-
bujtež se mnou Hospodina, a jmeno jeho spo-
lečně vyvyšujme. * Hledal jsem Hospodina a 5
vyslyšel mne, a ze všech přístrachů mých vy-
trhl mne. * Kteříž k němu patří a sbíhají se, 6
nebudout zahanbeny tváři jejich, ale řkou:
* Tento chudý volal a Hospodin vyslyšel, a 7
ze všech úzkostí jeho vysvobodil jej. * Vojen- 8
sky se klade anděl Hospodinův okolo těch,

Žalm 32. K chvále vzbuzující a modlitebný.

1. *Veselte*, H. Prozpěvujte.
2. *loutně*, J. žaltáři.
3. *novou*, t. kteráž nikdy nevetší a z paměti nevychází, ale ustavičně v církvi trvá a jako nová jest, v připomínání ustavičném božích dobrodiní v Kristu spůsobených. — *dobře*: čistě.
4. *pravé*: přímé. — *stálé*, H. u víře aneb v pravdě.
7. *poklad*, t. netoliko Bůh moře ve svých mezech a cílech chovati ráčí, ale divnou mocí svou také i v jeskyních země a pod zemí hrozné množství vod zdržovati, aby se ven nevylily a země v se sehltiti nemohly; ježto sic jináč země jest těžší živel než voda. — *propasti*, t. hlubokosti vod.
10. *přemyšlování*: úklady.
14. *trůnu*, H. obydlí.
15. *stvořil*, H. spůsobil. — *jednoho*, H. spolu. — *spatřuje*: šetří, soudí.
16. *mnohý* etc., veliké vojsko.
17. *ve množství* etc., velikou silou svou.
18. *oči*, H. oko.
19. *vyprostil*: vytrhl.
21. *svatém*, H. svatosti jeho.

Žalm 33. Ponoukající k chvále a vyučující.

Pozn. Žalm tento jest jeden z těch, jejichž veršové podlé pořádku liter abecedy hebrejské se počínají.
1. *když proměnil*, t. ukázal na sobě v řeči i v jiných tvárnostech spůsob člověka nesmyslného aneb blázna. A ačtě David tuto jako i před tím (I. Král. 21, 2. 8.) s cesty upřímosti se pouchýlil, maje prostně v Boha doufati a takových neprostností zanechati; však že jemu to Pán v dobré obrátil a nad ním více nemstil, to boží zvláštní dobrodiní bylo. Protož ne hned takové věci i ze svatých za příklad brány býti mají.
6. *patří*, t. tiší, o nichž v. 3.
7. *chudý*: bídný.
8. *a zastává*, H. vytrhuje, t. opatruje.

9 kteříž se ho bojí, a zástává jich. * Okuste a
vizte, jak dobrý jest Hospodin; blahoslavený
10 člověk, kterýž doufá v něho. * Bojtež se Ho-
spodina všickni svatí jeho, neboť nemají ne-
11 dostatku ti, kdož se ho bojí. * Lvíčátka ne-
dostatek a hlad trpívají, ale ti, kteříž hledají
Hospodina, nebudou míti nedostatku v ničemž
dobrém.
12 Pojďtež dítky, poslouchejte mne; bázni
13 Hospodinově vyučovati budu vás. * Který člo-
věk žádostiv jest života a miluje dny, v nichžby
14 užíval dobrých věcí: * zdržuj jazyk svůj od
15 zlého a rty své od mluvení lsti. * Odstup od
zlého a čiň dobré; hledej pokoje a sstíhej
16 jej. * Oči zajisté Hospodinovy obráceny jsou
k spravedlivým a uši jeho k volání jejich.* Ale 17
zuřivý obličej Hospodinův proti těm, kteříž
páší zlé věci, aby vyplénil ze země památku
jejich.* Když volají spravedliví, Hospodin vyslýchá 18
a ze všech jejich úzkostí je vytrhuje. * Nebo 19
blízko jest Hospodin těm, kteříž jsou srdce
skroušeného, a potřeným v duchu spomáhá.
* Mnohé zlé věci potkávají spravedlivého, ale 20
Hospodin ze všech jej vytrhuje. * Onť ostříhá 21
všech jeho kostí, tak že ani jedna z nich ne-
bývá zlámána. * Ale bezbožníka zahubí vlastní 22
jeho zlost; a ti, kteříž nenávidí spravedlivého,
zkaženi budou. * Služebníkův pak svých duše 23
vykoupí Hospodin, a nebudou zkaženi, kteříž
doufají v něho.

Žalm 34 (35).

Když dokračuje na tě protivenství, žádej Pána, ať zastoupí tebe: 1) mocně a) nedopouštěje α) nepřátelům tvým doskakovati, β) duši tvé zoufati; b) přivodě, aby α) nepřátelé zhynuli nenadále v svých úkladech, β) duše tvá plésala s dobrořečením; 2) jako nevinného, pokudžs jim a) nic zlého neučinil, b) co dobrého kdy učinil, obzvláštně v neštěstí jejich, nad čímž oni se zapomenuvše v nevážnost i sami i s jinými se vydali; 3) rychle, aby a) za ochranu díky vzdával jemu, b) nepřátelům přítrž se stala, jakožto všecko lstivě činícím a mluvícím, nad čímž ani α) spravedlnost boží zdržeti se nemůže, β) pobožný se spokojiti, jen aby aa) nešlechetnost přestala a pokutu nesla, bb) pobožní veselejší byli, cc) měli z čeho Bohu díky vzdávati.

Davidův.
Suď Hospodine s těmi, kteříž se se mnou
soudí; bojuj proti těm, kteříž proti mně bo-
2 jují. * Pochyť na se štít a pavézu a povstaň mi
3 ku pomoci. * Vezmi i kopí a polož se v cestu
těm, kteříž táhnou proti mně; rciž duši mé:
4 Spasení tvé jáť jsem. * Nechať se zahanbí a
zapýří ti, kteříž hledají duše mé; zpět ať jsou
obráceni a zahanbeni ti, kteříž mi zle obmý-
5 šlejí. * Ať jsou jako plevy před větrem, a anděl
6 Hospodinův rozptylujž je. * Cesta jejich bu-
diž temná a plzká, a anděl Hospodinův stí-
7 hej je. * Nebo jsou bez příčiny polékli jámu
osidla svého; bez příčiny vykopali jámu duši
8 mé. * Připadniž na ně setření, jehož se nena-
dáli, a síť jejich, kterouž ukryli, ať je samy
uloví, s hřmotem ať do ní vpadnou. * Duše má 9
pak ať se veselí v Hospodinu a ať raduje se
v spasení jeho. * A tuť všecky kosti mé řeknou: 10
Hospodine, kdo jest podobný tobě, ježto vy-
trhuješ ztrápeného z moci toho, kterýž nad něj
silnější jest; tolikéž chudého a nuzného od
toho, kterýž ho násilně loupí. * Povstávají 11
proti mně svědkové lživí a na to, o čemž nevím,
dotazují se mne. * Zlým za dobré mi se od- 12
placují, duše mé zbaviti mne chtíce; * ježto já 13
v nemoci jejich pytlem jsem se přiodíval, duši
svou postem trápil, a sám u sebe za ně často
se modlil. * Jako k příteli, jako k bratru 14
vlastnímu k nim jsem chodíval; jakožto ten,
kterýž po matce kvílí smutek nesa, tak jsem
se ponižoval. * Ale oni z mého zlého rado- 15

9. *člověk*, H. muž.
11. *Lvíčátka*, t. lidé lakomí, draví, jiných úsilím tyjící, kteříž nikdy nasyceni býti nemohou; a když jim to klesá, hynou se strany těla i duše. J. na ty slyší, kteříž na své síle se zakládajíce k Bohu se neutíkají.
13. *života*, ne toho, kterýmž i jiní živočichové živi jsou, ale toho, kterýž právě životem jest, jehož ani smrt neodjímá. — *užíval*, H. viděl.
14. *zdržuj*: ostříhej.
20. *zlé* etc.: neštěstí, bídy.
22. *zlost*, J. bída neb neštěstí na něj dopuštěné.— *zkaženi*, H. zpustnou, J. uviněni budou, t. v pokutu upadnou, tak hned.

Žalm 34. Modlitebný.
1. *Suď*: Zasaď se, ujmi se mne.
3. *Vezmi*: dobuď.
5. *plevy*: prach, drtiny.
6. *stíhej*: sháněj se po nich.
7. *polékli*, H. ukryli.
8. *na ně*, H. na něj. — *setření*, H. zhouba.
10. *podobný*: rovný.
11. *lživí*, H. ukrutnosti. — *o čemž*: načež jsem nepomyslil.
12. *zbaviti*: v sirobu uvésti, J. zoškliviti, t. abych ode všech byl opuštěný, žádné od nikud ani pomoci ani potěšení nemaje, naposledy abych sobě nezoufal.
13. *sám* etc., H. modlitba má v lůno mé se navracela.
14. *chodíval*, t. navštěvoval jsem je. — *ponižoval*: smutně sehna hlavu chodil, aby vidíno bylo, že se z jejich neštěstí neraduji, ale s nimi je nesu.
15. *zlého*, H. kulhání, t. neštěstí.— *nejnevážnější*: chromí, zranění. — *utrhali*, H. rozdírali, t. ústa.

vali se a rotili se; shromažďovali se proti
mně i ti nejneváženější, o čemž jsem nevěděl,
16 utrhali mi a nemlčeli. * S pokrytci, posměvači,
17 fatkáři skřípěli na mne zuby svými. * Pane,
dlouho-liž se tomu dívati budeš? vytrhni duši
mou od zhouby jejich, od lvů jedinkou mou.
18 * I budu tě oslavovati v shromáždění velikém;
19 ve množství lidu tebe chváliti budu. * Nechažť
se nade mnou neradují ti, kteříž bezprávně ke
mně se nepřátelsky mají; ti, kteříž mne ne-
20 návidí bez příčiny, ať nemhourají očima. * Neboť
nemluví ku pokoji; ale proti pokorným na zemi
21 slova lstivá vymýšlejí. * Anobrž rozdírají proti
mně ústa svá a říkají: Haha, haha, jižť vidí
22 oko naše. * Vidíš ty to vše, Hospodine, neod-
mlčujž se; Pane, nevzdalujž se ode mne. * Pro- 23
budiž se a procit k soudu mému, Bože můj a
Pane můj, k obhájení pře mé. * Suď mne podlé 24
spravedlnosti své, Hospodine Bože můj, ať se
neradují nade mnou. * Ať neříkají v srdci svém: 25
Měhoděk duši naší; ovšem ať neříkají: Sehl-
tiliť jsme jej. * Ale ať se zahanbí a zapýří vši- 26
ckni radující se mému zlému; v stud a hanbu
ať jsou oblečeni ti, kteříž se zpínají proti mně.
* Ti pak, kteříž mi přejí mé spravedlnosti, ať 27
plésají a radují se, a ať říkají vždycky: Ve-
leslaven budiž Hospodin, kterýž přeje pokoje
služebníku svému. * I můj jazyk také ohlašo- 28
vati bude spravedlnost tvou a na každý den
chválu tvou.

Žalm 35 (36).

Upřímě A) považuj 1) bezbožných života, najdeš je a) býti bez bázně boží, b) žádostmi svými svedené k tomu, aby α) ústy, β) skutkem γ) i srdcem zlost provodili; 2) božích skutků, uzříš Boha a) v milosrdenství hojného, b) v zámluvách stálého, c) v spravedlnosti mocného, d) ke všem dobrotivého. A toť jest prospěšné nám pro α) hojnost milosti Páně, β) rozkoš veselosti jeho. B) Voliž sobě a) pod milosrdenstvím božím s jinými pobožnými obývati, b) bezbožníků pak α) i života, β) i skončení prázdnu býti.

Přednímu ze zpěváků služebníka Hospodinova
Davida.
2 Převrácenost bezbožníka pojišťuje toho u
vnitřnosti srdce mého, že není žádné bázně boží
3 před očima jeho. * Nebo ona mu pochlebuje
před očima jeho, aby vykonal nepravost svou
4 až do zošklivení. * Slova úst jeho jsou nepravá
a lstivá; přestal srozumívati, aby dobře činil.
5 * Nepravost smýšlí i na ložci svém, ustavuje
6 se na cestě nedobré, zlého se nevaruje. * Ho-
spodine, až do nebes dosahuje milosrdenství tvé,
7 pravda tvá až do nejvyšších oblaků. * Spra-
vedlnost tvá jako nejvyšší hory; soudové tvoji
jako hlubokost nesmírná; lidi i hovada sám
zachováváš Hospodine. * Jak převelmi drahé 8
jest milosrdenství tvé, Bože, a protož synové
lidští v stínu křídel tvých doufají. * Tučností 9
domu tvého rozvlažováni bývají, a potokem
rozkoží svých napájíš je. * Nebo u tebe jest 10
studnice života a v světle tvém světlo vidíme.
Rozprostři milosrdenství své na ty, kteříž 11
tebe znají, a spravedlnost tvou na upřímé
srdcem. * Nechažť nedotírá na mne noha pyš- 12
ných a ruka bezbožníkův ať mne nezavozuje.
* Tam, kdež padají činitelé nepravosti, poraženi 13
bývají a nemohou povstati.

---

16. *fatkáři*: břichopásky.
17. *vytrhni*, H. navrať. — *lvů*, H. lvíčátek. — *mou*, t. mne ode všech opuštěného a vší ochrany a pomoci zbaveného. Viz Žalm 21, 21.
19. *bezprávně*, H. křivě. — *očima*, t. návěští sobě dávajíce, posměšků a útržek mně k činění.
20. *slova*, J. věci.
21. *ústa*, t. z mého neštěstí se radujíce pyšně a utrhavě o mně mluví v oči i krom očí, jako žalm 31, 19. — *Haha*, jakoby řekl: To čistě to. — *oko*, t. to, čehož jsme žádali, aby se stalo.
25. *Měhoděk*, H. heach, duše naše, t. bohpomozi nám.
26. *proti mně*, t. řečí i skutkem pyšně se nade mnou potřásají.
27. *mi přejí*: líbost mají.
28. *ohlašovati*, H. přemyšlovati.

Žalm 35. Vyučující a modlitebný.

2. *Převrácenost*: Nešlechetnost, přestoupení. — *pojišťuje*: to mluví, osvědčuje.
3. *aby* etc., J. dokudž nebývá to shledáno, že jeho nepravost hodna jest nenávisti. — *zošklivení*, H. nenávidění.
4. *nepravá*, H. nepravost a lest. — *srozumívati*, t. učení zdravého k sobě připouštěti, jemu srozumívati a podlé toho napravovati. J. nedá se učiti.
5. *Nepravost*: marnost. — *nedobré*, t. v zlém předsevzetí svém zarytě a zapekleně stojí, i v tom se více sílí. — *se nevaruje*, H. nezamítá, t. ze srdce a z myšlení.
7. *nejvyšší*, H. Boha silného. — *hlubokost*, H. propast veliká. — *lidi*, H. člověka i hovado. — *zachováváš*: opatruješ, v bytu chováš.
8. *drahé*, t. zvláštní a nejvyšší vážnosti hodné. — *v stínu*. Z následujících slov rozumí se, že to mluví o samých božích vyvolených. Tak je pak jmenuje 1) z příčiny vysvětlení milosti boží, že Bůh neráčí pohrdati smrtelnými lidmi z Adama pošlými, ale je k sobě přijímati, kteříž se k němu vinou; 2) že i oni, dokudž jsou zde, mnohým bídám a pokutám hříchu, kterýmž přirození lidské podmaněno jest, poddáni býti musejí.
10. *studnice*: pramen. — *vidíme*, t. obojího i duchovního i tělesného světla, jako i života a v něm všech dobrých věcí jsi Bože sám původ i štědrý dárce.

Žalm 36 (37).

Ve svém živobytí A) rád sobě představuj život i bezbožných i pobožných. Nacházíš-li bezbožné, že 1) v bezbožnosti se množí, nezáviděj, nebo a) v ní zahynou rychle, b) tobě potřebí jest doufati v Boha a bude se tobě dobře dařiti; 2) štěstí jim roste, nehorš se, nebo a) oni jistotně a to brzo vyhynou, b) pobožní pak ostojí; 3) zlé věci proti bezbožným berou, věz, že Bůh a) vidí a posmívá se, b) co usnovali, na ně uvalí, c) při pobožných α) málu spravedlivému požehná, β) jich také neopustí, aby trvali na věky a měli všeho dostatek na vzdory bezbožníkům k sdílnosti s bližními podlé Páně požehnání. (Potud o bezbožných.) Když vidíš pak pobožné, věz, že oni mají Boha a) vůdce, b) v pádu pomocníka, c) v chudobě zástupce, aby α) nežebrali, β) ale udíleli jiným. B) Učiž se 1) od zlého odstoupiti s činěním dobrého pro soudy boží, a) bezbožným zahynutí, b) spravedlivým pak požehnání nesoucí; 2) podlé zákona svatého kráčeti. To pak věz, že a) nepřítel pro to samé proti tobě povstane, b) ale Bůh tě neopustí, jen očekávej naň, nebo on sám nepřátely porazí; 3) představovati za příklad pobožné, jimž a) se nevrovnají bezbožní, b) Bůh jest spasením a pomocí na věky.

Davidův žalm.
Nehněvej se příčinou zlostníkův, nechtějž
2 záviděti těm, kteříž páší nepravost. * Nebo ja-
kožto tráva vnáhle podťati budou a jako ze-
3 lená bylina uvadnou. * Doufej v Hospodina a
čiň dobré; přebývej na zemi a živ se spra-
4 vedlivě. * Těš se v Hospodinu a dá tobě žá-
5 dosti srdce tvého. * Uval na Hospodina cestu
svou a slož v něm naději; onť zajisté všecko
6 spraví; * a vyvedeť na jevo spravedlnost tvou
7 jako světlo, a nevinu tvou jako poledne.* Mlče-
livě se měj k Hospodinu a očekávej pečlivě na
něho; nekormuť se příčinou toho, jemuž se
daří na cestě jeho; příčinou člověka, kterýž
8 provodí, cožkoli umyslil.* Pusť mimo sebe hněv
a zanech prchlivosti; nezpouzej se, tak aby zle
9 činiti chtěl. * Nebo zlostníci vypléněni budou,
ale ti, kteříž očekávají na Hospodina, dědičně
10 zemí vládnouti budou. * Po malé chvíli zajisté,
anť bezbožníka nebude; a pohledíš na místo
11 jeho, anoť ho již není. * Ale tiší dědičně ob-
drží zemi a rozkoš míti budou ve množství
12 pokoje. * Zle myslí bezbožník o spravedlivém
13 a skřípí na něj zuby svými, * ale Hospodin
směje se jemu; nebo vidí, že se přibližuje den
zahynutí jeho. * Vytrhujíť bezbožníci meč a na- 14
tahují lučiště své, aby porazili chudého a nu-
zného; aby hubili ty, kteříž jsou ctného obco-
vání; * ale meč jejich vejde v jejich srdce, a 15
lučiště jejich budou polámána. * Lepší jest 16
málo, což má spravedlivý, než veliká bohat-
ství bezbožníkův mnohých. * Nebo ramena bez- 17
božných polámána budou; spravedlivé pak
zdržuje Hospodin. * Znáť zajisté Hospodin dny 18
upřímých; protož dědictví jejich na věky
trvati bude. * Nebudouť zahanbeni v čas zlý a 19
ve dnech hladu nasyceni budou; * ale bez- 20
božníci zahynou a nepřátelé Hospodinovi ihned,
jakž poctěni budou a povýšeni, jako tuk beranů
s dýmem mizí, tak zmizí. * Vypůjčuje bezbož- 21
ník a nemá co oplatiti; ale spravedlivý milost
činí a rozdává. * Nebo požehnaní ode Pána 22
zemí vládnouti budou; ale zlořečení od něho
budou vypléněni. * Krokové člověka spravedli- 23
vého od Hospodina spravováni bývají, a cestu
jeho sobě on libuje. * Jestližeby upadl, neurazí 24
se; nebo Hospodin drží ho za ruku jeho.* Mlad 25
jsem byl a sestaral jsem se, a neviděl jsem
spravedlivého opuštěného, ani semene jeho
žebrati chleba. * Každého dne milost činí i 26

---

12. *nedotírá,* H. nepřichází ke mně. — *pyšných,* H. pýchy.

Žalm 36. Vyučující.

Pozn. Žalm tento složen jest podlé abecedy hebrejské.
1. *Nehněvej*: nehorli, nepohybuj se v mysli.
3. *živ*, H. pas víru, J. živ buď z víry.
5. *cestu* etc., t. jaký cíl tvé snažnosti a práce bude, na to ne tak pomýšlej, jako více aby věrně a bedlivě se ve svém povolání chovaje trpělivě požehnání božího očekával, hotov jsa nésti i odporné věci.
6. *nevinu*, H. soud.
7. *měj*, t. v svém srdci buď pokorný a poslušný snášeje, což Bůh na světě vzkládá, bez odporu i reptání. — *nekormuť*, H. nehněvej se. — *cožkoli* etc., H. myšlení.
10. *Po malé*, H. ještě maličko. — *pohledíš:* pošetříš. — *není*, což sám skutečně shledal, jakž níž v. 35.
12. *Zle* etc.: Úklady činí.
13. *vidí*, t. odkládá jej ke dni zahynutí jeho.
14. *hubili*: mordovali. — *ctného*, H. upřímí na cestě.
16. *mnohých*, J. mocných, t. lépe užive jeden pobožný člověk svého skrovného statečku, než znamenitých bohatství mnozí bezbožní lidé.
17. *ramena*: moc, zboží, síla. — *zdržuje*: podpírá.
18. *dny*: příběhy, t. i věci šťastné i věci útrpné, a jak jim kdy napomoženo býti má. — *upřímých*, H. dokonalých, celých.
20. *mizí*, t. když oběti páleny bývají.
21. *Vypůjčuje*, t. musí se dlužiti. — *činí:* štědře udílí, odpouští, milosrdné skutky činí, tak níž v. 26.
22. *ode Pána*, H. od něho.
23. *spravováni*: utvrzováni, stavíni.
24. *neurazí se*, J. nepovalí se, nebude zavržen, t. neupadne tak těžce, ažby zase vstáti nemohl. — *drží*, J. zdržuje ho rukou svou.
26. *milost* etc.: slitovává se; viz výš v. 21.—*v požehnání*, t. má hojně čím živ býti i sám i jeho potomci, nerci-li, aby tím ochudnouti měl.

půjčuje; avšak símě jeho jest v požehnání.
27 * Odstup od zlého a čiň dobré, a bydliti budeš
28 v zemi na věky. * Nebo Hospodin miluje soud,
a neopouští nikdy svatých svých, na věky
v stráži jeho budou; símě pak bezbožníkův
29 bude vypléněno; * ale spravedliví ujmou zemi
30 dědičně, a na věky v ní přebývati budou. * Ústa
spravedlivého mluví moudrost a jazyk jeho vy-
31 náší soud. * Zákon zajisté Boha jeho jest
v srdci jeho, pročež nepodvrtnou se nohy jeho.
32 * Paseť bezbožník po spravedlivém a hledá ho
33 zahubiti; * ale Hospodin ho nenechá v ruce jeho,
aniž ho dopustí potupiti, kdyžby souzen byl.
34 * Očekávejž tedy na Hospodina a ostříhej cesty
jeho, a on tě povýší, aby dědičně obdržel zemi,
z níž že vykořeněni budou bezbožníci, uhlédáš.
* Viděl jsem bezbožníka hrozné síly, an se 35
rozložil jako zelený, samorostlý strom cedrový.
* Ale tudíž pominul, a ai, nebylo ho; nebo hle- 36
dal jsem ho a není nalezen. * Pozor měj na 37
pobožného a viz upřímého, žeť takového člo-
věka poslední věci jsou potěšené. * Přestupníci 38
pak že tolikéž vyhlazeni budou, a bezbožníci
naposledy vyťati. * Ale spasení spravedlivých 39
jestiť od Hospodina, jenž jest síla jejich v času
soužení. * Spomáháť jim Hospodin a je vy- 40
trhuje; vytrhujeť je od bezbožníků a zacho-
vává je, nebo doufají v něho.

Žalm 37 (38).

Když A) Bůh člověka pro nepravosti v kázni své má pro stížení hříchů, stěžuje mu pokutu 1) ukazováním hněvivé tváři své k svědomí jeho, 2) vzbuzováním proti němu a) na těle rozličných vnitř i zevnitř nemocí, b) mezi α) přátely choulostivosti, β) nepřátely rouhání. B) Co tedy člověk činiti má? Nechť 1) hněvu božímu se koří a) přijímáním kázně, b) odvoláváním na milost boží, c) vyznáním hříchů svých; 2) křivdy sobě učiněné Bohu poroučí; 3) s doufanlivostí spokojení svědomí očekává.

Žalm Davidův k připomínání.
2 Hospodine, v prchlivosti své netresci mne,
3 ani v hněvě svém kárej mne. * Nebo střely tvé
uvázly ve mně a ruka tvá na mne těžce do-
4 lehla. * Nic není celého v těle mém pro tvou
hněvivost; nemají pokoje kosti mé pro hřích
5 můj. * Nebo nepravosti mé vzešly nad hlavu
mou; jako břímě těžké nemožné jsou mi
6 k unešení. * Zahnojily se a kyší rány mé pro
7 bláznovství mé; * pohrbený a sklíčený jsem
přenáramně; každého dne v smutku chodím.
8 * Nebo ledví má plna jsou mrzkostí, a nic není
9 celého v těle mém. * Zemdlen jsem a potřín
10 převelice, řvu pro úzkost srdce svého. * Pane,
před tebou jest všecka žádost má, a vzdychání
11 mé není před tebou skryto. * Srdce mé zmítá
se, opustila mne síla má; i to světlo očí mých
není se mnou. * Ti, kteříž mne milovali a to- 12
varyši moji štítí se ran mých, a příbuzní moji
zdaleka stojí. * Ti pak, kteříž stojí o bezživotí 13
mé, osidla léčejí, a kteříž mého zlého hledají,
mluví převráceně a přes celý den lest a chy-
trost smýšlejí. * Ale já jako hluchý neslyším, 14
a jako němý, kterýž neotvírá úst svých. * Tak 15
jsem jako člověk, kterýž neslyší, a v jehož
ústech není žádného odporu. * Nebo na tě, Ho- 16
spodine, očekávám, ty za mne odpovíš, Pane
Bože můj. * Nebo jsem řekl: Ať se neradují 17
ze mne; poklesla-liby se noha má, ať se
pyšně nepozdvihují nade mnou. * Poněvadž 18
k snášení bíd hotov jsem, anobrž bolest má
vždycky jest přede mnou; * a že nepravosti své 19

---

30. *spravedlivého.* Spravedlivý jest ten, kterýž o Bohu uctivě a náležitě i smyslí i mluví, a všecky své kroky vůlí jeho spravuje.
31. *nohy*: krokové.
35. *an se* etc.: vzhůru rostoucího. — *samorostlý*, t. od jinud nepřesazený. Neb takoví spanilejší a urostlejší bývají. J. zelená se jako bobkový neb cedrový strom.
37. *pobožného,* H. dokonalého. — *poslední* etc.: skonání. — *jsou* etc., H. pokoj.
38. *Přestupníci*: převrácenci. — *bezbožníci*, H. poslední věc vyťata bude.

Žalm 37. Modlitebný.

1. *k připomínání*, H. lehazkir; viz v předmluvě.
3. *ruka.* Střelami a rukou míní se rány boží a bití.
4. *celého*: zdravého.
6. *kyší*: smrdí. — *rány*: modřiny. — *bláznovství.* Ne aby zmenšovati chtěl hřích, nazývá jej bláznovstvím, ale míní přirozenou člověka zkázu a zlost, neb bláznovství (jakž dí písmo, Přísl. 22, 15.) k srdci hned i dítěte přivázáno; odkudž všickni jiní hříchové plynou; což i Kristus osvědčuje. Mat. hl. 15.
8. *ledví*, J. vnitřnosti mé. — *mrzkostí*: nežitů, J. zapálení.
9. *úzkost:* zkormoucení, předěšení.
11. *zmítá*, H. točí, sem i tam se motá, t. divnými myšleními jsem naplněn. — *to světlo:* zrak můj mdlí.
12. *štítí*, H. stojí naproti ráně mé, t. nechtějí přistoupiti, aby se ode mne nenakazili.
13. *stojí*, H. hledají duše. — *převráceně*, t. věci nepravé, lživé, k záhubě mé. — *přes* etc.: každého dne.
16. *za mne* etc., J. (mi) odpovíš, t. mne vyslyšíš.
17. *řekl*, t. toho jsem žádal a žádám. — *pyšně* etc.: nezpínají.
18. *bíd*, H. kulhání. — *přede mnou*, t. nikdy nejsem prázdný bolestí a trápení.
19. *nepravosti*: nepravost, hřích, tuto za pokuty

20 vyznávám, pro hřích svůj tesklím; * protož
nepřátelé moji veseli jsouce sílí se, a rozmno-
žují se ti, kteříž mne bez příčiny nenávidí.
21 * A zlým za dobré mi se odplacujíce činí mi
protivenství, protože dobrého následuji. * Ne- 22
opouštějž mne Hospodine, Bože můj, nevzda-
lujž se ode mne. * Přispěj k spomožení mému 23
Pane spasení mého.

Žalm 38 (39).

V bídách tvých 1) varuj se netrpělivosti, aby nezhřešil, byť se zdálo, že i spravedlivého odporu se odmlčíš; 2) svíraje se více odvolej se na Pána, ukážeť nestálost věku tvého a lidského, a tak a) všeho oželíš, b) v Pánu odpočinutí sobě žádati budeš, v němž jest α) hříchů odpuštění, β) pokut odnětí, γ) v pokoji z vezdejšího podružství k slávě věčné vykročení.

Přednímu zpěváku Jditunovi, žalm Davidův.
2 Řekl jsem: Ostříhati budu cest svých,
abych nezhřešil jazykem svým; pojmu v uzdu
ústa svá, dokavadž bude bezbožník přede mnou.
3 * Mlčením byl jsem k němému podobný; umlčel
jsem se i spravedlivého odporu, ačkoli bolest
4 má více zbouřena jest. * Hořelo ve mně srdce
mé: roznícen jest oheň v přemyšlování mém;
5 * a tu teprv mluvil jsem jazykem svým řka:
Dej mi znáti, Hospodine, konec života mého
a odměření dnův mých jaké jest, abych věděl,
6 jak dlouho trvati mám. * Ai, na dlaň odmě-
řil jsi mi dnů, a věk můj jest jako nic před
tebou; a jistě žeť není než pouhá marnost
7 každý člověk, jakkoli pevně stojící. Selah. * Jistě
tak pomíjí člověk jako stín; nadarmo zajisté
mutí se; shromažďuje a neví, kdo to pobéře.
* Načežbych tedy nyní očekával, Pane? Oče- 8
kávání mé jest na tebe. * A protož ode všech 9
přestoupení mých vysvoboď mne; za posměch
bláznu nevystavuj mne. * Oněměl jsem a ne- 10
otevřel úst svých, protože jsi ty učinil to.
* Odejmi ode mne metlu svou, * nebo od švi- 11 12
hání ruky tvé docela zhynul jsem. Ty, když
žehráním pro nepravost tresceš člověka, hned
jako mol k zetlení přivodíš zdárnost jeho;
marnost zajisté jest všeliký člověk. Selah. * Vy- 13
slyšiž modlitbu mou, Hospodine, a volání mé
přijmi v uši své; neodmlčujž se kvílení mému;
nebo jsem příchozí a podruh v zemi u tebe,
jako i všickni otcové moji. * Poodvrať ode mne 14
přísnosti své, ať se posilím, prvé nežlibych se
odebral a již zde více nebyl.

Žalm 39 (40).

V žalosti své A) probudě se k důvěrnosti božím 1) dobrodiním, prokázaným a) tobě, kdyžs volal v čas veliké potřeby k mnohému potěšení tvému a bližních, b) věrným, jejichž jest α) povaha dobrá, β) štěstí znamenité pro nesčíslnou milost boží; 2) ustanovením o službách svatých, při nichž Bůh a) neohlíží se na oběti lidské, ale na samou poslušnost Krista Pána, b) chce míti nás k vypravování soudů svých hotové. B) Vydej se v prosby a v nich 1) žádej, ať a) Pán tebe α) milostí svou přikryje před velikostí hříchů, β) zachová před metlami, b) nepřátelé zarytí jsou α) zahanbeni, β) vyhlazeni, c) církev svatá potěšení dojde; 2) osvědč, že ač nuzný jsi, Boha se však nespouštíš.

Přednímu zpěváku, Davidův žalm.
2 Žádostivě očekával jsem na Hospodina;
i naklonil se ke mně a vyslyšel mé volání,
* a vytáhl mne z čisterny hrozně hlučící i 3

---

hříchu, t. bídu, trápení (což bývá znamením hněvu božího) se pokládají.

20 *veseli*: živi.

Žalm 38. V doufání ustavující a modlitebný.

2. *Řekl*: uložil jsem sobě. — *jazykem*, t. nedal v porouhání jmena božího. — *pojmu*, H. náhubkem ostříhati budu úst. — *dokavadž*, t. dokudž mne Bůh skrze něj tresce.

3. *spravedlivého*, H. dobrého, t. raději jsem spravedlnosti své ustoupil, nežlibych se měl nepokojiti netrpělivostí proti svým sokům a nepřátelům bojovati. J. mlčel jsem i o dobrém.

5. *mluvil*, t. když nebylo lze od lidí žádné rady, pomoci a potěšení dosáhnouti, ani s kým o to otevřeně a směle promluviti, utekl jsem se na modlitbách k Bohu.

6. *dnů*, t. nemnohé jsi mi dal. — *před tebou*, t. u přirovnání k tobě.

7. *pomíjí*, H. chodí. — *stín*, H. v obraze. — *pobéře:* k sobě shrne.

8. *očekával*, t. velikébych se dopouštěl nemoudrosti, abych v těch věcech ničemných jako v smetech své doufání skládati měl.

9. *posměch:* útržku.

10. *Oněměl*: mlčel. — *to*, t. že zámutkové a bídy, kteréž snáším od tebe, vzloženy jsou k mému dobrému.

11. *metlu*, H. ránu.

12. *zdárnost*: krásu, H. žádostivou věc.

13. *kvílení*: slzám, pláči. — *u tebe*: před tebou.

14. *se posilím*: pookřeji.

Žalm 39. Vyučující, prorocký a modlitebný.

2. *očekával*, H. očekávaje očekával.

3. *čisterny*: studnice, do níž ne z pramenů voda

z bláta bahnivého, a postavil na skále nohy
4 mé a kroky mé utvrdil; * a tak vložil v ústa
má píseň novou, chválu Bohu našemu; což když
uhlédají mnozí, i báti se i doufání své sklá-
5 dati budou v Hospodinu. * Blahoslavený ten
člověk, kterýž skládá v Hospodinu svou na-
ději, a neohlédá se na pyšné ani na ty, kte-
6 říž se ke lži uchylují. * Mnohé věci činíš ty,
Hospodine Bože můj, a divní jsou skutkové
tvoji, i myšlení tvá o nás; není kdoby je pořád
vyčísti mohl před tebou; já chtěl-libych je
vymluviti a vypraviti, mnohem více jich jest,
7 nežli vypraveno býti může. * Oběti z hovádek a
oběti suché neoblíbils, ale uši jsi mi otevřel;
8 zápalu a oběti za hřích nežádal jsi. * Tehdy
řekl jsem: Ai, jduť, jakož v knihách psáno
9 jest o mně. * V tom, abych činil vůli tvou,
Bože můj, líbost mám; nebo zákon tvůj jest
10 u prostřed vnitřností mých. * Ohlašoval jsem
spravedlnost tvou v shromáždění velikém; ai,
ještěť rtů svých zdržovati nebudu, ty znáš,
11 Hospodine. * Spravedlnosti tvé neukryl jsem
u prostřed srdce svého; pravdu tvou a spasení
tvé vypravoval jsem; nezatajil jsem milo-
srdenství tvého a pravdy tvé v shromáždění
velikém. * Ty pak, Hospodine, nevzdaluj sli- 12
tování svých ode mne; milosrdenství tvé a
pravda tvá vždycky ať mne ostříhají. * Neboť 13
jsou mne obklíčily zlé věci, jimž počtu není;
dostihly mne mé nepravosti, tak že prohled-
nouti nemohu; rozmnožily se nad počet vlasů
hlavy mé, a srdce mé opustilo mne. * Račiž 14
ty mne, Hospodine, vysvoboditi; Hospodine,
pospěšiž ku pomoci mé. * Zahanbeni buďte a 15
zapyřte se všickni, kteříž hledají duše mé,
aby ji zahladili; zpět obráceni a v potupu
dáni buďte, kteříž líbost mají v neštěstí mém.
* Přijdiž na ně spuštění za to, že mne k hanbě 16
přivesti usilují říkajíce: Haha, haha! * Ale ať 17
radují se a veselí se v tobě všickni hledající
tebe, a milující spasení tvé ať říkají vždycky:
Veleslaven budiž Hospodin. * Já pak, ačkoli 18
chudý a nuzný jsem, Pán však pečuje o mne;
pomoc má a vysvoboditel můj ty jsi, Bože
můj, neprodlévejž.

Žalm 40 (41).

Kdo milosrdenství k bližním dokazuješ, 1) upadna v nemoc připomeň sobě, co Pán Bůh takovým dávati ráčí; 2) vida pak, že se tobě jináč lidé odplácejí, žádej Boha za a) odpuštění hříchů proti vůli α) nepřátel, jenžto aa) čekají skonání tvého, bb) neupřímě tě litují, cc) nevážně vespolek přesuzují nemoc tvou; β) přítele nepodařilého; b) navrácení zdraví, pro aa) spravedlivou pomstu proti nepřátelům, bb) dokázaní milosti božské, cc) oslavení jmena božího věčně požehnaného. Amen.

Přednímu zpěváku, žalm Davidův.
2 Blahoslavený, kdož prozřetelný soud činí
o chudém; v den zlý vysvobodí jej Hospodin.
3 * Hospodin ho ostřeže a obživí jej; blažený
bude na zemi, aniž ho vydá líbosti nepřátel
4 jeho; * Hospodin ho posilí na ložci v mdlobě
jeho; všecko ležení jeho v nemoci jeho promění.
* Pročež i já řekl jsem: Hospodine, smiluj 5
se nade mnou, uzdrav duši mou; nebo jsem
tobě zhřešil. * Nepřátelé pak moji mluvili 6
zle o mně řkouce: Skoro-liž umře a zahyne
jmeno jeho? * A jestliže kdo z nich přichází, 7

---

se táhne, ale se svrchku země anebo se střech s hlukem dolů se sbíhá.

5. *neohlédá se,* J. nemá zření k pyšným. — *lži,* t. k modlářství, k moudrosti světa a těla; k čarům, hadačům, planetářům a jiným pověrám.

6. *myšlení,* t. péče, rady tvé. — *pořád* etc., H. spořádati, jedny proti druhým rovnati, též cenu jejich ukázati.

7. *Oběti,* t. pokojných a vítězných, o nichž Lev. 3. 7. hl. — *suché,* t. chlebné. Exod. 29, 41. Lev. 2. hl. — *otevřel,* H. probodl, provrtal, t. ku poslušenství pravému z vnitřnosti srdce pocházejícímu posvětil jsi mne sobě, bez něhož žádné oběti tobě se nelíbí. Ta pak ochotnost ku poslušenství božímu svědčí, že dílem božím při člověku jde a nejináče.

8. *knihách,* t. písem svatých, H. v svinutí neb zavinutí neb v stočení knihy. Nebo staří psávali knihy na dlouhý papír neb pergamen slepený, kterýž potom v troubu točili, jako se nyní mapám a deskám papírovým dělá.

11. *nezatajil:* nezapřel.

12. *nevzdaluj,* H. nezavírej.

13. *nepravosti,* t. pokuty pro nepravost. — *tak že* etc., J. tak že jich (t. pro veliké množství) viděti nemohu. — *opustilo,* t. všecka moc a síla životná i podstata její již ve mně zhynula; nebo srdce jest studnice vší síly.

15. *všickni,* H. spolu.

18. *pečuje,* H. myslí, jako výš v. 6.

Žalm 40. Modlitebný a prorocký.

2. *prozřetelný* etc.: opatrně soudí, rozumí chudému. — *chudém:* souženém, zbědovaném. — *jej.* Jiní to obracejí na toho, jehož blahoslavenství; jiní na chudého.

3. *jej,* t. zdraví mu navrátí. — *vydá,* H. vydáš. — *líbosti,* H. duši.

4. *promění,* t. nemoc v zdraví obrátí, J. postel jeho zčechře.

5. *řekl,* t. v nemoci své. — *zhřešil,* t. znám se býti hodna trestání, ale ty jsa milosrdný odpusť hříchy mé, kteříž jsou pokut příčinou.

6. *umře:* zdechne.

7. *pochlebenství,* H. marnost. — *roznáší:* mluví.

aby mne navštívil, pochlebenství mluví;
srdce zajisté jeho sbírá sobě nepravost, a
8 vyjda ven roznáší ji. * Šeptávají si spolu proti
mně všickni, kteříž mne nenávidí, a přičítají
9 mi zlé věci říkajíce: * Pomsta za jeho nešle-
chetnost přichytila se ho; a když tě se složil,
10 nepovstaneť zase. * Také i ten, s nímž jsem
byl v přátelství, jemuž jsem se důvěřoval, a
kterýž jídal chléb můj, pozdvihl paty proti
mně. * Ale ty, Hospodine, smiluj se nade mnou 11
a pozdvihni mne, a odplatím jim. * Abych od- 12
tud poznal, že mne sobě libuješ, kdyžby se
neradoval nade mnou nepřítel můj. * Já pak, 13
když v upřímnosti mé zachováš mne a posta-
víš mne před obličejem svým na věky, zpí-
vati budu řka: * Požehnaný Hospodin Bůh isra- 14
elský od věků až na věky, amen i amen.

Žalm 41 (42).

V protivenství církve A) považ, 1) bez slova božího býti jak jest těžko, co tu těžkost obnovuje; totiž a) utrhání lidská, b) vzpomínání na předešlou zvůli s vzdycháním žádostivým po ní; 2) nač přivodí útržka lidská? a) Z obecenství vylučuje, b) ku probuzení nás, abychom α) poznali toho, kdo přepouští, β) důvěrnost k němu majíce v modlitbách se jemu ozývali. B) Potěš svědomí svého, ať 1) bezpotřebně nelká, 2) ve smilování božím vysvobození očekává.

Přednímu zpěváku ze synův Koreových, žalm
vyučující.
2 Jakož jelen řve dychtě po tekutých vo-
3 dách, tak duše má řve k tobě, ó Bože; * žízní
duše má Boha, Boha živého, a říká: Skoro-liž
4 půjdu a ukáži se před obličejem božím? * Slzy
mé jsou mi místo chleba dnem i nocí, když mi
říkají každého dne: Kdež jest Bůh tvůj?
5 * Na to pak, když se rozpomínám, takměř duši
svou žalostě nad sebou vylévám, že jsem cho-
díval v počtu velikém a ubírával jsem se s nimi
do domu božího s hlasitým zpíváním a díků-
6 činěním v zástupu plésajících.* Proč jsi smutná
duše má a proč se kormoutíš? posečkej na
Boha; neboť ještě vyznávati jej budu i hojné
7 spasení tváři jeho. * Můj Bože, jak tesklí
duše má; protož se na tě rozpomínám v kra-
jině jordanské a hermonské na hoře Mizhar.
* Propast propasti se ozývá k hlučení trub 8
tvých; všecka vlnobití tvá a rozvodnění tvá
na mne se svalila; * avšak věřím, žeť mi udělí 9
Hospodin milosrdenství svého, a v noci písni-
čka jeho se mnou bude a modlitba má vstoupí
k Bohu života mého. * Dím k Bohu silnému, 10
skále mé: Pročež jsi zapomenul se nade mnou,
proč pro soužení od nepřítele v smutku mám
choditi? * Jako rána v kostech mých jest mi 11
to, když mi utrhají nepřátelé moji říkajíce ke
mně dne každého: Kdež jest Bůh tvůj? * Proč 12
jsi smutna duše má a proč se kormoutíš ve
mně? Posečkej na Boha; neboť ještě vy-
znávati jej budu, i hojné spasení tváři mé, i
Boha mého.

Žalm 42 (43).

Stěžuješ-li kdy sobě před Pánem do vzteklosti tyranů, měj 1) za příklad pobožných smělost v odvolávání se na soud boží, nebo a) sám on soudce náš jest, b) naše pře spravedlivá jest, c) opatrovníků veliký jest nedostatek, ani všickni nemilosrdní, d) zámluvu máme i svobodu na pomoc boží se jako do-

---

8. *přičítají*, J. smýšlejí zlé věci proti mně.
9. *Pomsta*, J. největší nešlechetnost, H. věc belial. — *ho*, t. tresce ho Bůh, stírá. Nevážní lidé říkati smějí: Čert ho dáví, láme.
10. *ten* etc., H. muž pokoje mého. — *proti mně*, t. pozdvihl nohou svých, aby mne udeřil jako kůň, a prvé potlačeného více potlačil.
11. *odplatím*, t. zřízeně, jako král z povinnosti mstě pro nepravost a ne podlé svých náchylností, vychlazovati se chtěje nad nimi.
12. *se neradoval*, H. netroubil, t. vítězství.
13. *upřímnosti*, H. dokonalosti, t. v dobrém způsobu života obojího. — *zachováš*: zdržíš. — *na věky*, t. na budoucí časy vždycky milost začatou se mnou konati budeš i dokonáš. Jan 10, 28. Žádný jich nevytrhne z ruky mé.
14. *amen*, t. staň se tak, staň se tak; aneb budiž tak, dějž se tak, t. skutkem i pravdou.

Žalm 41. V doufání ustavující.

4. *chleba*: pokrmu.
5. *vylévám*, t. smrti mi se to rovná. — *v počtu*: řadu. — *plésajících*, H. slavnost majících.
6. *jsi smutná*: tesklíš, truchlíš, troudíš se, H. shýbáš se, tak v. 12.
7. *Mizhar*, J. maličké.
8. *ozývá*, t. nebezpečenství hrozná jedna z druhých rostou, tak že se jim nijakž vyhnouti nelze, ani jich přítrže a ulevení spatřiti. — *trub*. Nazývá oblaky trubami neb žlaby, skrze něž Bůh časem s velikým hlukem v prudkosti náramné přívaly a pršky vylévá a jako vodu vede.
9. *udělí*, H. rozkáže. — *se mnou*, t. o něm, neb jemu ke cti zpívati budu.
11. *rána*, J. meč.
12. *tváři*, t. že je viděti a jeho požívati mohu.

mlouvati; 2) dostatečnou podporu u vezdejším bědování, boží a) světlo a b) pravdu; 3) živou chuť a naději v zámutcích ku potěšení, a) s Pánem v službách svatých se obírati, b) v něm spasení zakládati.

Žalm Davidův.
Suď mne, ó Bože, a zasaď se o mou při;
od národu nemilosrdného a od člověka lsti-
2 vého a nepravého vytrhni mne. * Nebo ty jsi
Bůh mé síly; pročež jsi mne zapudil? proč
pro soužení od nepřítele v smutku mám usta-
3 vičně choditi? * Sešliž světlo své a pravdu
svou, to obé ať mne vodí a zprovodí na horu
svatosti tvé a do příbytků tvých; * abych při- 4
stoupil k oltáři božímu, k Bohu silnému dárci
radostného plésání mého, a budu tě oslavo-
vati na harfě, ó Bože, Bože můj. * Proč jsi 5
smutná duše má a proč se kormoutíš ve mně?
Posečkej na Boha, neboť ještě vyznávati jej
budu, i hojné spasení tváři mé, i Boha mého.

Žalm 43 (44).

Pán Bůh 1) jak vítězství ku potěšení dával předkům a dává pozůstalým (což se jemu s vděčností připisovati má), tak soužení k zámutku však časnému proti voleným svým vzbuzuje; 2) takové zlé ne vždy pro hříchy, ale časem pro zkušení svých přepouští; 3) v takovém protivenství od nás vzýván býti chce a) s předkládáním sobě jeho zámluvy, že α) v opatrování nás neustane, β) k žádostem našim se neskryje γ) a nad obyčejnou láskou se nezapomene; b) se stýskáním nad nemožností naší, c) odvoláním se na milosrdenství jeho.

Přednímu zpěváku ze synův Koreových, vy-
učující.
2 Bože, ušima svýma slýchali jsme a otcové
naši vypravovali nám o skutcích, kteréž jsi či-
nival za dnův jejich, za dnův starodávních.
3 * Jaks ty sám rukou svou vyhnal pohany a
a vštípil jsi je, potřel jsi lidi a je jsi roz-
4 plodil. * Neboť jsou neopanovali země mečem
svým, aniž jim rámě jejich spomohlo, ale pra-
vice tvá a rámě tvé a světlost obličeje tvého,
5 protože jsi je zamiloval. * Ty jsi sám král
můj, ó Bože; udílejž hojného spasení Jako-
6 bova. * V tobě jsme protivníky naše potírali,
a ve jmeně tvém pošlapávali jsme povstáva-
7 jící proti nám. * Neboť jsem nikdy v lučišti
svém naděje neskládal, aniž mne kdy obránil
8 meč můj; * ale ty jsi nás vysvobozoval od
nepřátel našich; a kteříž nás nenávidí, ty jsi
9 zahanboval. * A protož chvalíme tě Boha na
každý den a jmeno tvé ustavičně oslavujeme.
10 Selah. * Ale nyní jsi nás zahnal i zahanbil, a
nevycházíš více s vojsky našimi. * Obrátil jsi 11
nás nazpět před nepřítelem; a ti, kteříž nás ne-
návidí, rozchvátali mezi sebou jmění naše. * Od- 12
dal jsi nás jako ovce k snědení, tak že i mezi
pohany rozptýlil jsi nás. * Prodal jsi lid svůj 13
bez peněz a nenadsadils mzdy jejich. * Vydal 14
jsi nás k utrhání sousedům našim; ku po-
směchu a ku potupě těm, kteříž jsou vůkol nás.
* Uvedls nás v přísloví mezi národy a všudy 15
mezi lidmi, aby nad námi hlavou zmítáno bylo.
* Na každý den styděti se musím, a hanba 16
tváři mé přikrývá mne; * a to z příčiny řeči 17
utrhajícího a hanějícího, z příčiny nepřítele
a vymstívajícího se. * Všecko to přišlo na nás, 18
avšak jsme se nezapomenuli na tě, aniž jsme
zrušili smlouvy tvé. * Neobrátilo se nazpět 19
srdce naše, aniž se uchýlil krok náš od stezky
tvé. * Ačkoli jsi nás byl potřel na místě dra- 20
kův, a přikryl jsi nás stínem smrti. * Nebo 21
kdybychom se byli zapomenuli na jmeno Boha
svého a pozdvihli rukou svých k bohu cizí-

Žalm 42. Modlitebný.

1. *zasaď*: veď mou při. Žalm 34, 1. — *nemilosrdného*: nemilostivého, ukrutného, vražedného. — *nepravého*: bezbožného.

Žalm 43. Modlitebný.

1. *vyučující*, jak každý věrný církve úd v zámutcích horlivě k modlitbám vzbuzovati se má.
3. *je*, t. otce naše. — *rozplodil*, H. rozpustil, t. na široko; rozšířils je.
4. *neopanovali*: neobdrželi dědičně.
5. *udílejž*: spůsobujž spasení, H. přikaž.
6. *V tobě*: mocí tvou. — *potírali*, H. trkali, rozmítali rohy jako vůl.
7. *obránil*: zachoval.
9. *ustavičně*: věčně.
11. *nazpět*, t. k utíkání.
12. *snědení*, t. jako hovádka, kteráž hned zbitá a k jídlu strojena býti mají.
13. *bez peněz*, H. za žádné zboží. — *mzdy*, t. jako prodavač maje zlou koupi, leda ji odbyl, ani se o ní netrží; tak příkladně se tuto mluví. H. nerozmnožils, J. nezbohatls mzdou jejich.
15. *aby* etc. H. zmítání.
16. *styděti*, H. stud můj přede mnou.
17. *řeči*, H. hlasu.
18. *zrušili*, H. lživě činili, t. nevydali jsme se v zoufalství, abychom se tebe, tvé čisté pocty a služby strhnouti měli a někam k cizím bohům k modlářství, k světu, k hříchům a výtratkům aneb jiným tebou zamezeným mrzkostem obrátiti. Aneb krátce, nebyli jsme tvoji zrádci a odtrženci.
20. *drakův*. Jedni tělesně to berou o krajině, v níž lidé nešlechetností k šelmám a drakům jsou podobní. J. o velikosti pokušení a zámutků, do nichž

22 mu, * zdališby toho Bůh byl nevyhledával?
nebo on zná skrytosti srdce. * Anobrž pro tebe
mordováni býváme každého dne; jmíni jsme
23 jako ovce k zabití oddané. * Procitiž! proč
spíš, ó Pane? probudiž se a nezaháněj nás od
sebe na věky. * I pročež tvář svou skrýváš, a zapo- 24
mínáš na trápení a soužení naše? * Nebotě se již 25
sklonila až k prachu země duše naše; přilnul
k zemi život náš. * Povstaniž k našemu spo- 26
možení a vykup nás pro své milosrdenství.

Žalm 44 (45).

Upřímnost svou s plésáním prones 1) ke Kristu králi s vychvalováním, jaký jest a) v církvi obličejem a učením, b) proti nepřátelům α) k obhájení pravdy, β) podmanění jich s vyzískáním národů; c) před Otcem α) všemohoucí, β) spravedlivý, γ) důstojný i pro vůni těla svého i pro vzácný obor lidu svého. 2) K církvi a) s namlouváním jí, aby α) zapomněla na rod tělesný, β) krále svého se držela, že jí i aa) on milost dá, bb) jiní chtíti budou; b) s vychvalováním jí, že α) jest Pánu svému krásná, β) přivedena bude před něj se všemi údy, aby aa) kralovala bb) a věčně plésala.

Přednímu zpěváku ze synův Koreových na
šošannim vyučující, píseň o lásce.
2 Vyneslo srdce mé slovo dobré, vypra-
vovati budu písně své o králi; jazyk můj jako
3 péro hbitého písaře. * O jak jsi ty překrásný
mimo všecky syny lidské; rozlita jest i milost
ve rtech tvých; protož jest tobě požehnal
4 Bůh až na věky. * Připaš meč svůj na bedra,
ó reku udatný; prokaž důstojnost a slávu svou,
5 * a v té slávě své šťastně vyjížděj pro obha-
jování slova pravdy a tiché spravedlnosti; a
naučí tě pravice tvá dokazovati věcí hrozných.
6 * Střely tvé ostré, když uváznou v srdci nepřátel
tvých, národové padati budou před tebou.
7 * Trůn tvůj, ó Bože, trvá až na věky věkův;
žezlo království tvého jestiť žezlo nejupřímější.
8 * Miluješ spravedlnost a nenávidíš bezbožnosti;
protož pomazal tě, Bože, Bůh tvůj olejem
9 veselé nad všecky účastníky tvé. * Myrrhou,
aloem a kasií libě voní všecka roucha tvá, když
vycházíš z paláců z kostí slonových vzdělaných,
na ty, jenž tě obveselují. * Dcery králův jsouť 10
mezi vzácnými tvými; přistojíť i manželka
tobě po pravici v ryzím zlatě. * Slyšiž dcerko 11
a viz, a nakloň ucha svého, a zapomeň na lid
svůj a na dům otce svého. * I zalíbíť se králi 12
tvá krása; onť jest zajisté Pán tvůj, protož
skláněj se před ním. * Tuť se ukáží i Tyrští 13
s dary; před obličejem tvým kořiti se budou
bohatí národové. * Všecka slavná jest dcera 14
královská u vnitřku; roucho zlatem vytkávané
jest oděv její. * V rouše vykvětovaném při- 15
vedena bude králi, i panny, kteréž chodí za ní,
družičky její přivedeny budou k tobě; * při- 16
vedeny budou s radostí velikou a plésáním,
a vejdu na palác královský. * Místo otcův 17
svých budeš míti syny své, kteréžto postavíš
za knížata po vší zemi. * V pamět uváděti 18
budu jméno tvé po všecky věky; pro kte- 19
roužto příčinu oslavovati tě budou národové
na věky věkův.

Žalm 45 (46).

Bůh jsa naše útočiště 1) dobrou mysl nám dává, abychom se žádného, byť nejvzteklejší bylo, nebezpečenství nebáli; 2) namlouvá nás, abychom libovali sobě církve jeho okrasu, jíž on jsa přítomen vždycky pomáhá; 3) připomínati máme a) příklady stalé i při α) uvedení lidu do země zaslíbené, β) obhajování

---

jako do nějaké propasti, v níž šelmy byt mají, pohříženi byli.

25. *život,* H. břicho.

Žalm 44. Modlitebný.

2. *Vyneslo,* H. vyprýštilo, t. srdce mé zažžené jest a vroucí k oslavování krále, tak že se nikoli tajiti a zdržeti nemůže. — *písně,* H. díla, t. skládání veršů.

3. *rtech,* t. tvá řeč a výmluvnost k srdci rozlité i vůni i sladkost ze sebe vydávající podobná jest svou příjemností; tak o Šalamounovi I. Král. hl. 10, o Kristu Luk. 2, 47., též 4, 22.

5. *pravdy.* Nezakládej slávy své královské v koních, vozích, zástupích; ovšem ne v pýše neb v množství zlata, kteréžby s útiskem od chudých lidí bral ne v ukrutnosti etc., ale v obhajování pravdy a spravedlnosti. — *tiché,* J. tichosti, spravedlnosti. — *hrozných*: znamenitých.

6. *tvých,* H. krále.

7. *žezlo,* t. správa. — *nejupřímější,* H. pravosti.

9. *kasií.* Praví se, že byla výborná vonná skořice. Plin. lib. 12, hl. 19. smyslí, žeby již zahynula. — *nad ty,* t. více voní roucho tvé nežli těch, jenž se tebe přidržejí. — *tě,* J. tobě ochotnost ukazují.

10. *tvými,* t. hodovnicemi. — *v ryzím:* v zlatě z Ofira.

13. *Tyrští,* H. dcera tyrská.

14. *slavná*: důstojná, krásná. — *u vnitřku,* t. v domě. Jakoby řekl: I v tom obecném a všedním oděvě, v němž po domácku chodí, a nejen když v sváteční roucho se připraví aneb ven jde.

18. *věky*: pronárody, jedněm po druhých.

téhož lidu v zemi aa) poražením nepřátel blízkých, bb) předěšením dalekých; b) slovo vůle jeho, abychom ochranou jeho se potěšovali.

Přednímu zpěváku ze synův Koreových, píseň na alamot.
2 Bůh jest naše útočiště i síla, ve všelikém
3 soužení pomoc vždycky hotová. * A protož nebudeme se báti, byť se pak i země podvrátila
4 a zpřevracely se hory do prostřed moře; * byť i ječely a kormoutily se vody jeho a hory se
5 rozrážely od násilného dutí jeho. Selah. * Potok a pramenové jeho obveselují město boží, nej-
6 světější z příbytkův Nejvyššího. * Bůh jest u prostřed něho; protož se nepohne; přispějeť
7 jemu Bůh na pomoc hned v jitře. * Když hlučeli národové a pohnula se království, vydal
Pán hlas svůj a rozplynula se země. * Hospodin 8
zástupův jest s námi; hradem vysokým jest
nám Bůh Jakobův. Selah. * Pojďte, vizte skutky 9
Hospodinovy, jakýchť jest pustin nadělal na
zemi. * Přítrž činí bojům až do končin země, 10
lučiště láme, kopí posekává a vozy spaluje
ohněm. * Mluvě: Upokojtež se a vězte, žeť jsem 11
já Bůh, kterýž vyvýšen budu mezi národy;
vyvýšenť budu na zemi. * Hospodin zástupův 12
jest s námi; hradem vysokým jest nám Bůh
Jakobův. Selah.

Žalm 46 (47).

Kristus Pán 1) i od pohanů v církvi býti má chválen pro svou slávu velikou, jíž dokazuje na a) zemi; nebo tu α) podmaňuje nepřátely, β) bohatí církev svou; b) nebi, což osvědčil α) vstoupením svým na nebe v zvuku slavném, pročež se mu prozpěvovati má rozumně, β) posazením se na pravici boží, aby všudy kraloval; 2) lidu svého chválí vzácnost, že jsou štítové k zvýšení jmena jeho svatého.

Přednímu zpěváku ze synů Koreových, žalm.
2 Všickni národové plésejte rukama; trubte
3 Bohu s hlasitým prozpěvováním. * Nebo Hospodin nejvyšší, hrozný, jest král veliký nade
4 vší zemí. * Onť uvedl lidi v moc naši a ná-
5 rody pod nohy naše. * Oddělil nám za dědictví naše slávu Jakoba, kteréhož milo-
6 val. Selah. * Vstoupil Bůh s radostným troubením, Hospodin se zvukem trouby. * Žalmy 7
zpívejte Bohu, zpívejte; zpívejte žalmy králi
našemu, zpívejte. * Nebo král vší země Bůh 8
jest; zpívejte žalmy rozumně. * Kralujeť Bůh 9
nad národy; Bůh sedí na trůnu svém svatém.
* Knížata národův připojili se k lidu Boha 10
Abrahamova; nebo pavézy země boží jsou,
pročež on náramně vyvýšen jest.

Žalm 47 (48).

Pobožný člověče, 1) věda, že Bůh jest církve své ozdoba pro a) přítomnost milosti své, b) sílu k zděšení nepřátel, jíž oni zakoušejí v nenadálosti, c) zámluvu svatou o bezpečném nás opatrování; 2) rozjí-

---

Žalm 45. K chvále vzbuzující po vítězství a vyučující.

2. *vždycky* etc., H. velmi přítomná.
3. *podvrátila*, H. proměnila, t. místo své.
4. *kormoutily*: kalily.
5. *Potok* etc. Dotýká prorok těmi slovy jiných národů a měst na množství, síle, bohatství, ohradách, zdech, řekách etc. obranu a bezpečnost svou zakládajících; ježto Jerusalem u přirovnání k tomu všemu velmi poskrovně toho má, toliko jako potůčky nějaké; avšak i těmi šlepějemi milosti boží více se pokojí, těší a v doufání o jisté sobě přítomnosti a ochraně boží ustavuje, nežliby všecka tohoto světa síla k spomáhání jemu se shromáždila. — *město boží*, t. Jerusalem.
6. *v jitře*, t. hned jakž potřeba nastává.
7. *země*, t. obyvatelé její se rozprchli hrůzou a strachem.
9. *na zemi*, t. v zemi těch národů, kteříž se proti nám postavovali.
11. *vyvýšen* etc.: prokazuji moc svou, t. není národu na všem světě žádného, ani moci mezi nimi, ani moudrosti a umění, ježtobych já toho všeho nepřevyšoval, skrotiti a podmaniti neuměl.

Žalm 46. K chvále vzbuzující.

2. *rukama*, t. radost a veselí i zevnitřním spůsobem prokazujte.
4. *uvedl*, J. podmaňuje.
5. *slávu*, H. vyvýšení, t. tím jest zvláštní služebník boží Jakob byl ozdoben a slavným před Bohem učiněn, tím také i nás dědičně poctiti a zvelebiti ráčil.
8. *rozumně*, H. vyučující, J. kteříž koli rozumu a umění máte. Tomuť chce Duch svatý, aby zpívání a vzývání jmena božího nedálo se samými rty a jazykem toliko; a ovšem ne lidí pošetilých a ožralců spůsobem, bez soudu a bez srdečné čitelnosti božích dobrodiní; ale aby se dálo (zvlášť v shromážděních svatých) myslí osvícenou, nábožnou, milosti i moudrosti boží čitelnou; a to jazykem rozumným, výslovně i srozumitelně zpívajícím i poslouchajícím k vzdělání.
9. *svém* etc., H. svatosti.
10. *Knížata*, H. dobrovolní neb dobrotiví. — *pavézy*, t. knížata a v světě povýšení, kteříž se tak jmenují. Ose. 4, 18. — *vyvýšen*, t. Bůh sám jest ochrance země i všech věcí na ní stvořených, jakožto ten, kterýž nad všelikou povýšenost na světě vyšší, mocnější a dobrotivější jest.

mej jeho milosrdenství rád, poněvadž i do končin země s vychvalováním se roznáší; 3) potěš se s církví, že jest a) lidná, b) krásná, c) Bohu vzácná.

Píseň žalmů synův Koreových.
2 Veliký jest Hospodin a převelmi chvali-
tebný v městě Boha našeho na hoře svaté
3 jeho. * Ozdoba krajiny, útěcha vší země jestiť
hora Sion, k straně půlnoční město krále ve-
4 likého. * Bůh na palácích jeho přebývá, a znají
5 ho býti vysokým hradem. * Nebo ai, králové
6 shromáždili se a spolu táhli; * sami to uzřevše
velmi se divili, a předěšeni byvše náhle utíkali.
7 * Tuť jest je strach popadl, a bolest jako ženu
8 rodící. * A jako když větrem východním rozrá-
9 žíš lodí tarské; * jakž jsme slýchali, tak jsme
spatřili v městě Hospodina zástupův, v městě
Boha našeho; Bůh upevní je až na věky.
* Rozjímáme, ó Bože, milosrdenství tvé u pro- 10
střed chrámu tvého; * jakož jmeno tvé, Bože, 11
tak i chvála tvá roznáší se až do končin země;
pravice tvá zajisté plná jest spravedlnosti.
* Raduj se horo Sione, plésejte dcery judské 12
z příčiny soudův božích. * Obejděte Sion a 13
obstupte jej; sečtěte věže jeho. * Přiložte mysl 14
svou k spatřování pevností; popatřte na paláce
jeho: abyste uměli vypravovati věku potom-
nímu, * že tento Bůh jest Bůh náš na věčné 15
věky; a že on vůdce náš bude až do smrti.

Žalm 48 (49).

Král 1) svolávaje ze všeho světa všecky všelikého řádu lidi k slyšení svého umění, v kterémž pracuje, 2) v doufání postavuje i a) sebe proti nepřátelům svým bohatstvím světa se chlubícím, že α) jejich zboží ani aa) bratřím jich k zahnání smrti neposlouží, bb) jich od bláznů při smrti neoddělí. Nebo *a)* v přemyšlování svém hynouti musejí jako hovada, *b)* jakkoliby i potomci chválami to zabarviti chtěli, však v pekle se octnou; β) tím sám škody pro boží milost nevezme. b) Posluchače své, aby α) nebojíce se těch, kteří bohatnou, poněvadž to jim aa) zde toliko slouží a lahodí, bb) potom však odňato k věčnému jich zlému bude; β) sami na sebe pozor dali a sobě v čas srozuměli.

Přednímu zpěváku ze synův Koreových, žalm.
2 Slyšte to všickni národové; pozorujte vši-
3 ckni obyvatelé zemští; * tak vy z lidu obecného
jako z povýšených, tak bohatý jako i chudý.
4 * Ústa má mluviti budou moudrost a přemy-
5 šlování srdce mého rozumnost. * Nakloním
k přísloví ucha svého, a při harfě vykládati
6 budu přípovídku svou. * I proč se báti mám
ve dnech zlých, aby nepravost těch, kte-
řížmi na paty šlapají, mne obklíčiti měla?
7 * Kteříž doufají v svá zboží a množstvím bo-
8 hatství svého se chlubí; * ježto žádný bratra
svého nijakž vykoupiti nemůže, ani Bohu za
něj dáti mzdy vyplacení * (neboťby velmi drahé 9
musilo býti vyplacení duše jejich; protož
nedovedeť toho na věky); * aby živ byl věčně 10
a neviděl porušení. * Nebo se vídá, že i moudří 11
umírají; blázen a hovadný člověk zároveň
hynou, zboží svého i cizím po sobě zanechá-
vajíce. * Myšlení jejich takové jest, že domové 12
jejich věční jsou a příbytkové jejich od národu
do pronárodu; pročež je po krajinách nazývají
jmeny svými. * Ale člověk takový v slávě netrvá 13
dlouho, jsa podobný hovadům, kteráž hynou.

Žalm 47. Díkůčinění po vítězství.

1. *Píseň*, H. Šir mizmor, viz v předmluvě.
2. *svaté*, H. svatosti.
3. *Ozdoba*, H. Pěknost. — *půlnoční*, t. chrám na hoře Moria nad Sionem k straně půlnoční ležící.— *město*, t. všecken Jerusalem.
4. *hradem*, t. nedoufá toto město ve své ohrady, paláce a věže, ale v tom toliko, že pravého Boha zná, ctí; zná i to, že ten jest jeho nejjistší a nejbezpečnější ochrana, jako Žalm 45, 6., Bůh u prostřed něho.
6. *uzřevše*, t. město shlédše. — *velmi*, H. tolikéž. — *náhle* etc., H. pospíšili.
9. *slýchali*, t. ze slibů božích od svatých proroků.
10. *Rozjímáme*: Spatřujeme.
11. *jakož* etc. Jakoby řekl: Není jmeno tvé jako jiných cizích bohů bez pravdy; ale má pravdu a skutečnost k sobě připojenou; pročež jsi v pravdě hodný chvály nade všecky sám.
12. *Sione*, t. obyvatelé Siona. — *judské*, t. i jiná města judská. — *božích*, H. tvých, t. pomsty a trestání bezbožných.
14. *mysl*, H. srdce. — *pevností*: valů, předhradí.
15. *do smrti*: do skončení našeho, J. jako maláďátek, kteráž se učí choditi.

Žalm 48. Vyučující.

2. *obyvatelé*, H. věku krátkého.
3. *z lidu* etc., H. synové člověka. — *z povýšených*, H. synové muže.
4. *moudrost*, H. moudrosti a rozumnosti, t. o rozličné moudrosti a rozumnosti.
5. *přípovídku*: pohádku, tajemství, t. o věcech velikých a znamenitých.
6. *zlých*: bíd, neštěstí. — *těch* etc., H. pat mých.
10. *porušení*: jámy, hrobu.
12. *Myšlení*, H. Vnitřnosti.
13. *slávě*: vzácnosti, cti. — *hovadům*, t. ne strany duše, ale strany časného a vezdejšího života, na nic jiného nemysle, než aby zboží a slávy přibývalo, břicho se sytilo a tylo, mezi tím k zahynutí chvátá jako vytylé hovado k zabití. Jerem. 12, 3.

14 * Taková snažnost jejich jest bláznovstvím
při nich; avšak potomci jejich ústy svými to
15 schvalují. Selah. * Jako hovada v pekle skladeni
budou, smrt je žráti bude; ale upřímí panovati
budou nad nimi hned v jitře; spůsob pak
oněchno zvetší; nebo z příbytku svého octnou
16 se v pekle. * Ale Bůh duši mou vykoupí z moci
17 pekla, když mne přijme. Selah. * Neboj se tedy,
když by někdo zbohatl, a když by se rozmno-
žila sláva domu jeho; * při smrti zajisté ni- 18
čehož nevezme s sebou, aniž sstoupí za ním
sláva jeho. * Nebo duši své, pokudž jest živ, 19
lahodí; k tomu chválí jej i jiní, když sobě
čistě povoluje. * Naposledy pak musí se odebrati 20
za věkem otcův svých, a na věky světla ne-
uzří. * Na toť přichází člověk jsa ve cti, když sobě 21
nesrozumívá, že bývá podoben hovadům, kte-
ráž hynou.

Žalm 49 (50).

O soudu božím. A) Vyznej, že Bůh naň 1) svolá lid ze a) všeho světa, b) země israelské; 2) přijde u veliké zuřivosti s anděly svatými. B) Uslyšíš Boha, nebo sám 1) bude mluviti a) ke všemu stvoření, aby svolán byl lid k soudu spravedlnosti, b) k lidu, α) veřejně, co sobě ku poctě jmena svého aa) nelibuje, totiž obětí živelních, poněvadž všecko to prvé jeho jest a toho nic nepotřebuje, bb) libuje vděčnost a poddanost, jíž znamení jest *a)* život pobožný, *b)* modlitby vroucí s díkůčiněním; β) obzvláštně ku pokrytci aa) vyjevováním hříchů jeho, jakož jsou *a)* povrchní slova božího vychvalování, *b)* nestoudné přikázaní božích přestupování, bb) ukládáním pokut; 2) mluví nyní k napomenutí, abychom a) vystříhali se hřícha i pokut, b) věděli, kdo α) ctí Boha? vděčný člověk; β) dojde spasení? kající.

Žalm Asafův.
Bůh silný, Bůh Hospodin mluvil, a při-
volal zemi od východu slunce i od západu
2 jeho. * Ze Siona v dokonalé kráse Bůh za-
3 stkvěl se. * Béřeť se Bůh náš a nebude mlčeti;
oheň před ním vše sžírati bude, a vůkol něho
4 vichřice náramná. * Zavolal nebes s hůry i
5 země, aby soudil lid svůj řka: * Shromažďte
mi svaté mé, kteříž smlouvu se mnou učinili
6 při obětech. * I budouť vypravovati nebesa
spravedlnost jeho; nebo sám Bůh soudce
7 jest. Selah. * Slyš, lide můj, a buduť mlu-
viti; Israeli, a buduť tebou samým osvěd-
čovati. Já zajisté Bůh, Bůh tvůj jsem.
* Nechci tě obviňovati z příčiny obětí tvých, 8
ani zápalův tvých, žeby vždycky přede
mnou konáni nebyli. * Nevezmuť z domu tvého 9
volka, ani z chlévů tvých kozlův. * Nebo má 10
jest všecka zvěř lesní i hovada na tisíci horách.
* Já znám všecko ptactvo po horách a zvěř 11
polní před sebou mám. * Zlačním-li, nic tobě 12
o to nedím; nebo můj jest okršlek zemský i
plnost jeho. * Zdaliž jídám maso z volů a piji 13
krev kozlovou? * Obětuj Bohu obět chvály a 14
plň Nejvyššímu své sliby. * A vzývej mne 15
v den soužení; vytrhnu tě, a ty mne budeš
slaviti. * Sic jinak bezbožníku praví Bůh: Což 16
tobě do toho, že ty vypravuješ ustanovení má

14. *snažnost,* H. cesta.
15. *hovada,* H. ovce, brav. — *žráti,* H. spase, J. pásti je bude. Divná proměna; oni chtěli býti neb byli všech jiných pyšní páni, teď sami se ve jho a manství smrti dostanou, t. v hroznou bídu a zatracení, zbaveni jsouce života věčného, jehož požívati budou věrní neb upřímí. — *v jitře.* Život vezdejší pro mnohá pokušení, nebezpečenství, trápení a zámutky, kteréž věrní podlé zevnitřního člověka snášejí, připodobňuje se k noci, v níž bezbožníci spí, světla soudu božího neznají a nevidí. Ale přijdeť milé jitro, t. příchod Pána k soudu, tuť bude směna rozkošná, když temnosti v světlo, noc v den, žalost v radost proměněna bude. — *z příbytku* etc., t. z hrobu, kdež mrtvá těla bydlí do dne vzkříšení. Job 30, 23.
16. *z moci,* H. z ruky. — *pekla,* J. hrobu.
19. *lahodí:* pochlebuje.
20. *světla,* t. i vezdejšího světla v tomto životě, aby se nikdy navrátiti a opět živ býti nemohl; a ovšem světla milosti a radosti věčné.
21. *jsa* etc.: slavný.

Žalm 49. Vyučující.

1. *přivolal:* zavolal na ni.
2. *v dokonalé.* J. kdež jest dokonalost krásy.
3. *mlčeti,* t. déle snášeti; ale přísně s marnými ctiteli svými zacházeti bude.
5. *mé,* t. ty, kteréž jsem sobě za zvláštní lid vyvolil a jim služby své vydal; a oni se též za ty mají, že jsou můj lid a mně slouží; takli se to při nich v pravdě nalézá.
6. *vypravovati,* t. tu při mezi mnou a vámi rozeznávati a úsudek vypovídati.
11. *před sebou:* v moci své.
12. *plnost,* t. cožkoli jest na něm, čímžkoli on naplněn jest.
13. *volů,* H. silných.
14. *chvály.* Zjevně a výslovně ukazuje příjemnou poctu a službu boží, k níž jako k pravému cíli všecky zevnitřní služby a obřady zákonní směřovati měly, t. k pravé známosti Boha, víře, bázni, poslušenství, díkůčinění, smlouvy, svého jemu se posvěcení a oddání se vším, podlé vůle jeho ostříhání, jeho vzývání, oslavování. Čehož nenalézá-li se při zevnitřních služebnostech aneb při nejmenším nezplozují-li ony těch věcí, nejsou před Bohem než ohavnost. Isai. 66, 3.
15. *slaviti,* t. mně vzácně a příjemně s ochotností i těmi zevnitřními ode mne nařízenými službami sloužiti.
16. *vypravuješ.* Vypravovati ustanovení boží a bráti smlouvu boží v ústa, jest slovo boží a jmeno

17 a béřeš smlouvu mou v ústa svá, * poněvadž
jsi vzal v nenávist kázeň a zavrhl jsi za sebe
18 slova má. * Nebo vidíš-li zloděje, hned s ním
19 běžíš, a s cizoložníky díl svůj máš. * Ústa
svá pouštíš ke zlému, a jazyk tvůj skládá
20 lest. * Usazuješ se a mluvíš proti bratru své-
mu, a na syna matky své lehkost uvodíš.
21 * To jsi činil a já mlčel jsem; proto-liž jsi ty
domnívati se měl, že já tobě podobný budu?
nýbrž trestati tě budu, a představímť před oči
tvé, co jsi činil. * Srozumějtež tomu již aspoň 22
vy, kteříž se zapomínáte na Boha, abych snad
nepochytil, a nebylby kdoby vytrhl. * Kdož 23
obětuje obět chvály, tenť mne uctí; a tomu,
kdož napravuje cestu svou, ukáži spasení
boží.

Žalm 50 (51).

David prosí za I. sebe, aby mu Bůh a) odpustil podlé milosrdenství svého 1) hříchy jako kajícímu, porušenostem přirození poddanému, pro Krista; 2) pokuty navrácením darů potracených, ku α) potěšení svému a β) vyzískání jiných hříšníků; b) dal k obětem spůsobné srdce i ústa. II. Církev, již hříchem svým zlehčil, aby ji laskavě v Kristu opatroval.

2 Přednímu ze zpěváků, žalm Davidův, * když
k němu přišel Natan prorok po jeho vyjití k Ber-
sabe.
3 Smiluj se nade mnou, Bože, podlé mi-
losrdenství svého; podlé množství slitování
4 svých shlaď přestoupení má. * Dokonale obmyj
mne od nepravosti mé, a od hříchu mého očisť
5 mne. * Nebo já znám přestoupení svá, a hřích
6 můj přede mnou jest ustavičně. * Tobě, tobě
samému zhřešil jsem, a zlého se před očima
tvýma dopustil; aby spravedlivý zůstal v ře-
čech svých a bez úhony v soudech svých.
7 * Ai, v nepravosti zplozen jsem a v hříchu po-
8 čala mne matka má. * Ai, ty libuješ pravdu
u vnitřnostech; nad to skrytou moudrost svou
9 zjevil jsi mi. * Vyčisť mne yzopem, a očistěn
budu; umyj mne a nad sníh bělejší budu.
* Dej mi slyšeti radost a potěšení, tak ať 10
zpléší kosti mé, kteréž jsi potřel. * Odvrať tvář 11
svou přísnou od hříšností mých a vymaž vše-
cky nepravosti mé. * Srdce čisté stvoř mi, 12
ó Bože, a ducha přímého obnov u vnitřno-
stech mých. * Nezamítej mne od tváři své, a 13
Ducha svatého svého neodjímej ode mne.* Na- 14
vrať mi radost spasení svého a duchem do-
brovolným utvrď mne. * I budu vyučovati pře- 15
stupníky cestám tvým, aby hříšníci k tobě se
obraceli. * Vytrhni mne z pomsty pro vylití 16
krve, ó Bože, Bože spasiteli můj; a budeť
s veselím prozpěvovati jazyk můj o spravedl-
nosti tvé. * Pane, rty mé otevři: i budouť 17
ústa má zvěstovati chválu tvou. * Nebo ne- 18

---

boží a jiné zevnitřní věci před lidmi bráti sobě za zástěru své zlosti a pokrytství svého, avšak z něho nevycházeti. Takoví kdožkoli jsou, tím se kojí a těší, Duch svatý díl jich klade s bezbožníky, s nimiž oni také rádi obcují; o čemž dále tu mluví.

17. *slova* etc., t. slova mého věrná poučování, napomínání, výstrahy i trestání, to vše tím slovem zavírá; kdož těmi věcmi pohrdá a podlé toho života svého neřídí, nemůže žádná jakákoli nábožnost jeho zevnitřní Bohu příjemná býti.

18. *běžíš*: tovaryšíš.

20. *Usazuješ se*, t. i na besedách s jinými i při právě, kdež pravda a pobožnost od převrhlců největší nátisk trpívá. — *matky.* Taková převrácenost jest pokrytců, aby i své vlastní krve nelitovali. — *uvodíš*, H. dáváš.

21. *představímť*, H. spořádám. Obyčej mají pokrytci a lidé nevážní Boha hříchy své za hřbet zakládati; protož tuto praví Bůh, že je chce jim před oči vmetati, aby chtějte neb nechtějte znáti je musili.

Žalm 50. Modlitebný.

3. *shlaď*, H. vymaž. — *přestoupení*: výstupky.

4. *Dokonale*: často, dobře, s pilností. Přiznává se tím, že mimo jiné lidi potřebuje boží milosti.

6. *v řečech*, t. když se domlouváš na hříchy a všecky z nich obviňuješ, ano když i úsudek a skutečnou kázeň uvodíš, žadný tě v tom za nespravedlivého stíhati a obviňovati nemůže; ale vyznávati musí, že vše spravedlivě a svatě činíš, jakož při jiných tak i při mně skrze svého proroka Natana. — *bez úhony*, H. čistý.

7. *zplozen*, H. spůsoben. — *matka*, t. přirození mé hned v svém prvním původu a začátku zprzněné a poskvrněné jest; nerci-li, abych se ze skutečných hříchů vymlouvati a ospravedlňovati mohl.

8. *pravdu*, t. upřímost a čistotu srdce, bez pokrytství a lsti. Žalm 31, 2. — *mi.* Tím vším hříchy své sobě ztěžuje, že i vnitř pravdy upřímosti při něm nebylo, i zevnitř proti osvícení Bohem udělenému skutkové přezlí se nalézali.

9. *yzopem.* Pro hojnější své v důvěrnosti k Bohu a milosti jeho utvrzení, žádá užívati i zevnitřních služeb. Nebo služby zevnitřní neb obřady jsou viditelná slibů božích svědectví; jsou zevnitřní znamení víry při tom, kdož jim obcuje, i jiných mysl k službě boží potahující. Protož povinen k nim každý pobožný státi.

12. *Srdce*, t. všecky moci mé duše a ducha mého tak obnov a naprav, abych upřímě, neuchyluje se na pravo ani na levo, stále tvými cestami kráčel. — *přímého*, J. stálého.

14. *dobrovolným*, t. jímžbych ochotně z milosti ku poslušenství tebe státi mohl, nikam se neuchyluje. J. duchem knížecím, udatným, t. jakýmž šlechticové k statečnému ve všem dobrém předčení jiným ozdobeni býti mají.

16. *z pomsty*, H. z krve. — *spasiteli*, H. spasení mého.

oblíbilby oběti, bychť jí i dal, anižby zápalu
19 mého přijal. * Oběti Bohu příjemné duch skrou-
šený; srdcem skroušeným a potřeným Bože
20 nezhrzíš. * Dobrotivě nakládej z milosti své se
Sionem, vzdělej zdi jerusalemské. * A tehdáž 21
sobě zalíbíš oběti spravedlnosti, zápaly a pá-
lení celých obětí; tehdážť voly na oltáři tvém
obětovati budou.

Žalm 51 (52).

Jsa v nebezpečenství příčinou tyranů I. mluv svobodně před Bohem 1) o hříších jejich, a) jací jsou, b) s jakou chutí je činí, c) proti komu je páchají a d) co za pokutu nesou, α) s potěšením spravedlivých, β) zahanbením páchajících; 2) o svém v milosrdenství Páně setrvání; II. odvolej se na boží oslavování.

Přednímu ze zpěváků, vyučující žalm Davi-
2 dův, * když přišel Doeg idumejský a zvěstoval Sau-
lovi a pověděl mu, že David všel do domu Achi-
melechova.
3 Proč se chlubíš nešlechetností, ty mocný?
milosrdenstvíť Boha silného trvá každého dne.
4 * Těžkosti obmýšlí jazyk tvůj; tak jako břitva
5 nabroušená lest provodí. * Miluješ zlé více
nežli dobré; raději lež mluvíš nežli spravedl-
6 nost. Selah. * Miluješ všelijaké řeči k shlcení
7 bližního a jazyk ošemetný. * I tebeť Bůh silný
zkazí na věky; pochytí tě a vytrhne tě ze
stánku, a vykoření ze země živých. Selah. * Což 8
spravedliví vidouce budou se báti a jemu po-
smívati řkouce: * Ej, toť jest ten člověk, kterýž 9
neskládal v Bohu síly své; ale doufaje ve
množství bohatství svých, zmocňoval se v zlosti
své. * Já pak budu jako oliva zelenající se 10
v domě božím; neboť jsem naději složil v mi-
losrdenství božím na věky věkův. * Oslavovati 11
tě budu, Pane, na věky, že jsi to učinil, a po-
shovím na jmeno tvé; neboť jest vzácné před
obličejem svatých tvých.

Žalm 52 (53).

Vidíš-li, že nešlechetník sobě v hříších hoví s popíráním boží spravedlnosti, věz, že 1) Bůh to a) dobře vidí při všech lidech znovu nezrozených; b) těžce nese; nebo se α) na ně domlouvá, jakožto církve jeho násilníky, β) k vymstění hotoví, aby bezbožní byl předěšeni, rozptýleni, zahanbeni; 2) ty máš Boha žádati za opatrování církve svaté.

Přednímu ze zpěváků na machalit, vyučující
žalm Davidův.
Říká blázen v srdci svém: Není Boha.
2 * Porušeni jsou a ohavnou páší nepravost;
3 není kdoby činil dobré. * Bůh s nebe popatřil
na syny lidské, aby viděl, byl-liby kdo roz-
4 umný a hledající Boha; * ai, každý z nich na-
zpět odšel; napořád neužiteční učiněni jsou;
5 není kdoby činil dobré, není ani jednoho.* Zda-
liž nevědí všickni činitelé nepravosti, že lid
můj sžírají, tak jakoby chléb jedli, * Boha pak 6
nevzývají? Tuť se náramně strašiti budou,
kdež není strachu; Bůh zajisté rozptýlí kosti
těch, kteříž tě vojensky oblehli; zahanbíš je,
nebo Bůh pohrdl jimi. * O by ze Siona dáno 7
bylo spasení Israelovi, když Bůh zase přivede
zajaté lidu svého, plésati bude Jakob a veseliti
se Israel.

---

21. *tehdáž*, t. když i mně má prohřešení odpustíš i s církví milost svou konati budeš. — *spravedlnosti*, t. podlé božího nařízení obětované.

Žalm 51. V doufání ustavující.

3. *mocný*: ukrutný neb mocnáři. — *trvá*, t. i tobě na osvědčení i pobožných k ochránění.
4. *Těžkosti*: bídy, t. náramně, nad nimiž se naříká: Běda, ouvech!
7. *na věky:* docela.
8. *báti*, t. Boha ctíti náležitě a jemu z ochrany milostivé i pomsty spravedlivé chválu vzdávati.
11. *učinil*, t. abych mohl zniknouti ruky Doegovy i jiných nepřátel svých. Nepřičítal toho své udatnosti neb štěstí někomu jinému, jako tak nejedni činí, když se jim vše podlé vůle jich daří. — *poshovím*, t. trpělivě se míti budu v čas soužení svých. — *vzácné*, H. dobré.

Žalm 52. Vyučující.

1. *Říká*, t. Myslí.
6. *nevzývají*, t. beze vší bázně boží jsou. — *Tuť*: tehdáž, aneb přijdeť čas, t. když se toho nejméně naději, a řeknou: Pokoj a bezpečenství. I. Tess. 5, 3. — *kosti*, t. sílu, moc. — *tě*, t. lide israelský. J. kteříž na tě dotírají, t. útoky, válkou, holdy, berněmi a jinou zádavou. — *oblehli*: soužili.
7. *zajaté*, H. zajetí.

Žalm 53 (54).

V úzkostech svých 1) hledaje Pána a) poroučej jeho milosti i život i při svou, b) tužebně žádej, aby tě vyslyše α) popatřil na zlost násilníků, β) rozpomenul se na smlouvu svým učiněnou, γ) ovšem pak nešlechetníky vyplénil; 2) hotově děkuj Pánu s připomínáním milosti jeho dotvrzené α) vytržením tebe ze soužení β) a zahanbením nepřátel.

Přednímu ze zpěváků na neginot, vyučující
2 žalm Davidův. * Když přišli Zifejští a řekli Saulovi:
Nevíš-liž, že se David pokrývá u nás?
3 Bože spasena mne učiň pro jmeno své,
4 a v moci své veď při mou.* Bože, slyš modlitbu
5 mou, pozoruj řeči úst mých. * Neboť jsou cizí
povstali proti mně, a ukrutníci hledají duše
mé, nepředstavujíce sobě Boha před obličej
svůj. Selah. * Ai, Bůh jest spomocník můj; 6
Pán s těmi jest, kteříž jsou podpůrcové života
mého. * Odplať zlým nepřátelům mým; v prav- 7
dě své vypleň je, ó Pane. * I buduť dobrovolně 8
oběti obětovati; slaviti budu jmeno tvé, Ho-
spodine, protože jest dobré. * Nebo ze soužení 9
všelikého vytrhl mne Bůh; nýbrž i pomstu nad
nepřátely mými vidělo oko mé.

Žalm 54 (55).

Utíkaje k Bohu s naříkáním nad vzteklostí nepřátel I. přiznej se, že 1) strašné jest nebezpečenství, 2) není v tobě té moci, aby se mu uhnul; II. ohlaš se, že 1) žádáš a) jim zahynutí spravedlivé, poněvadž i α) obci svým bezprávím obtížní jsou, β) tebe, dobrodince a přítele svého, v správách světských i v službách svatých sužují, γ) sobě sami zlí jsou; b) sobě ustavně bezpečného pokoje; 2) v důvěrnosti postaviti umíš a) i sebe, α) co dobrého vezmeš od Boha, β) že nepravost bezbožných potře sám Pán Bůh; b) i jiné, α) čeho mají čekati od Boha, jemuž se důvěřují, β) co uhlédají při bezbožných.

Přednímu zpěváku na neginot, vyučující žalm
Davidův.
2 Slyš, ó Bože, modlitbu mou a neskrývej
3 se před prosbou mou. * Pozoruj a vyslyš mne;
neboť naříkám v úpění svém a kormoutím se;
4 * a to pro křik nepřítele, pro nátisk bezbož-
níka; neboť umítají na mne lživé věci a s vzte-
5 klostí se proti mně postavují. * Pročež srdce
mé bolestí ve mně a strachové smrti připadli
6 na mne. * Bázeň a strach přišel na mne a
7 hrůza přikvačila mne. * I řekl jsem: Ó bych
měl křídla jako holubice, zaletělbych a po-
8 odpočinul. * Ai, dalekobych se vzdálil a pře-
9 bývalbych na poušti. Selah. * Pospíšilbych ujíti
10 větru prudkému a té vichřici. * Zkaz je, ó Pane,
zmeť jazyk jejich; neboť jsem spatřil toliko
bezpráví a rozbroj v městě. * Dnem i nocí ty 11
věci je obkličují po zdech jeho, a v prostředku
jeho jest nepravost a převrácenost. * Těžkosti 12
jsou u prostřed něho; aniž vychází chytrost
a lest z ulic jeho. * Nebo ne nějaký zjevný ne- 13
přítel útržky mi činil, sic jinak sneslbych to;
ani ten, kdož mne nenávidí, pozdvihl se proti
mně, nebo skrylbych se před ním; * ale ty člo- 14
věče, mně rovný vůdce můj a domácí můj.
* Ježto jsme spolu míle tajné rady drživali a 15
do domu božího společně chodívali. * Ó by je 16
smrt náhle přikvačila, tak aby za živa sstou-
piti musili do pekla; nebo plno jest nešlechet-
ností v příbytcích jejich a u prostřed nich.

Žalm 53. Modlitebný.

3. *veď*: zastaň mne, dopomoz mi k spravedlnosti, pomsti mne.

5. *cizí*, t. Zifejští a Saul se svými pochlebníky; kteříž ačkoli jmenem Israelští byli, však skutky svými, Boha, víry i lásky prázdni a jako cizí byli. — *ukrutníci*: hrozní, z nichž srší.

6. *mého*, t. nejen mým toliko pomocníkem a ochráncem jest Bůh, ale i těch, kteříž mi co dobrého přejí, a k němu napomáhají.

7. *Odplať*, H. Navrať zlost, t. to, což mi zlého obmýšlejí, ať je samy potká.

8. *dobrovolně*: ochotně. — *dobré*, t. slušné, J. dobré, t. jmeno, neb ty jsi dobrý.

Žalm 54. Modlitebný.

4. *křik*, t. pohrůžky, posměch, útržky. — *umítají*: sčítají.

6. *přikvačila*: přikryla.

9. *prudkému*, J. bouřlivému a vyvracujícímu.

10. *Zkaz*, H. Shlť je, t. jako vír do hlubokosti své shlcuje a požírá něco. — *v městě*, t. Jerusalemě i jiných, kdo s koho můž býti, ten toho pán a právo. Žalm 11, 9.

11. *převrácenost*, J. nátisk.

12. *Těžkosti*, t. jeduěch od druhých sužování.

13. *sneslbych*, J. zavrhlbych se.

14. *mně* etc., H. podlé řádu mého, t. tovaryši můj. — *vůdce*, J. přední, t. rado má.

15. *společně*: s tovaryšstvem, v hluku. Naříká David nad svým zrádcem, kteréhož netoliko v časných věcech připojeného měl, ale i v službě boží. Náboženství zajisté má býti nejvzácnější a nejsvětější společného obcování lidského svazek.

16. *přikvačila*, J. z dluhu upomínala, jako t. věřitel ukrutný dlužníka nenadále obkličuje a všecko mu odjímá.

17 * Já pak k Bohu volati budu a Hospodin vy-
18 svobodí mne. * U večer i ráno, též o poledni
modliti se a nezbedně volati budu, až i vy-
19 slyší hlas můj. * Onť vykoupí duši mou, tak aby
v pokoji byla před válkou proti mně vyzdvi-
ženou; ačkoli proti mnohým máloby jich se mnou
20 bylo. * Vyslyšíť mne Bůh silný, ale je souží
(neboť sedí na trůnu svém od věčnosti, Selah);
21 protože nenapravují aniž se bojí Boha.* Vztáhl
ruce své na ty, kteříž s ním pokoj měli, a
zrušil smlouvu svou. * Libější nežli máslo byla 22
slova úst jeho, ale v srdci boj; měkčejší nad
olej řeči jeho, avšak byly jako mečové. * Uvrz 23
na Hospodina břímě své, a onť opatrovati tě
bude, aniž dopustí, aby na věky pohnut byl
spravedlivý. * Ale onyno, ty Bože, svedeš do 24
jámy zatracení; lidé zajisté vražední a lstiví
nedojdou polovice dnů svých; já pak v tebe
doufati budu.

Žalm 55 (56).

Smilování boží nejplatnější jest zarmoucenému, protož v čas největšího nebezpečenství 1) utíkaje k Bohu v doufanlivosti ujisť se, že a) neublíží tobě tělo, byť se jakkoli neváženě spiklo, b) nenechá to bez pomsty Pán Bůh, poněvadž α) známou má nevinnost, β) neoslyší prosby tvé; 2) zhotov se k oslavování Páně s přiznáním se, že a) ještě v ochraně jsi, b) jsi povinen Pánu Bohu vděčností pro jeho velikou u vysvobození tebe prokázanou milost.

Přednímu ze zpěváků o némé holubici v místech vzdálených, zlatý žalm Davidův, když ho jali Filistinští v Getu.

2 Smiluj se nade mnou, ó Bože; nebo mne
shltiti chce člověk; každého dne boj veda
3 sužuje mne. * Shltiti mne usilují na každý den
moji nepřátelé; jistě žeť jest mnoho válčících
4 proti mně, ó Nejvyšší.* Kteréhožkoli dne strach
5 mne obkličuje, v tebe doufám. * Boha chváliti
budu ze slova jeho; v Boha doufati bu-
du, aniž se budu báti, aby mi co mohlo
6 učiniti tělo. * Na každý den slova má převra-
cejí; proti mně jsou všecka myšlení jejich ke
7 zlému. * Spolu se scházejí, skrývají se a šle-
pějí mých šetří číhajíce na duši mou. * Což za 8
nešlechetnost zniknou pomsty? v prchlivosti, ó
Bože, smeceš takové lidi. * Ty má utíkání 9
v počtu máš; schovej slzy mé do láhvice své,
a cožby jich v počtu neměl? * A tehdyť obrá- 10
ceni budou zpět nepřátelé moji v ten den,
když volati budu; toť vím, že Bůh při mně
stojí. * Jáť budu Boha chváliti ze slova jeho; 11
Hospodina oslavovati budu ze slova jeho;
v Boha doufám, nebuduť se báti, aby mi co
učiniti mohl člověk. * Toběť jsem Bože učinil 12
sliby, a protož vzdám tobě chvály ;* nebo jsi vytrhl 13
ze smrti duši mou a nohy mé od poklesnutí, tak
abych stále chodil před Bohem v světle živých.

Žalm 56 (57).

Za milost boží pokládejme sobě i toho žádejme 1) v doufanlivosti Pánu sloužiti; doufanlivosti pak jest a) znamení, α) volnost mysli k modlitbám, β) potěšování se zámluvami Páně; b) potřeba, α) úzkost věrných mezi nepřátely, β) u samého Pána dostatek síly a pomoci; 2) vděčné ochrany Páně požívati. Vděčnosti pak prokážeme chválením a) bez ustání, b) neukrytě, c) slávy Páně.

Přednímu ze zpěváků, jako: Nevyhlazuj, zlatý žalm Davidův, když utekl před Saulem do jeskyně.

Smiluj se nade mnou, ó Bože, smiluj se 2
nade mnou; neboť v tebe doufá duše má a

---

18. *modliti*, H. mluviti. — *nezbedně*: skuhrati.
20. *je souží*, J. proti nim svědčiti bude. — *nenapravují*, t. svého života, H. nemají změnění.
21. *ruce*, t. ten ošemetný a křivý nepřítel.
22. *Libější*: maznější, hladší. — *mečové*, J. žihadla.
23. *břímě*: těžkosti. Jestliže poručíš Bohu křivdu svou, on tě pomstí; jestli škodu, on ji nahradí; jestli bolest, on tě uléčí; jestli smrt, on tě vzkřísí. Tertullian. — *opatrovati*: živiti, pásti, podpírati.

Žalm 55. Modlitebný a k chvále vzbuzující.
3. *moji* etc.: ti jenž mne střehou.
5. *Boha* etc., H. v Bohu chváliti budu slovo. — *jeho*, t. ze slibů mně učiněných, kteříž neméně mi vděčni jsou než jakoby je splnil. — *tělo*, t. všeliký člověk.
6. *převracejí*, t. mé všecky věci valchují a převracejí.
9. *utíkání*: toulání se, sem i tam přecházení.
10. *že Bůh* etc. Taková jest moc víry, že i toho, což budoucího jest, věrným prítomně zakoušeti dává ku potěšení a posilení jich v zámutcích.
12. *Toběť* etc., H. Na mně (zůstávají) Bože slibové tvoji, t. jako nějaký dluh. — *vzdám*: splním.
13. *živých*, t. abych při životu zachován byl. A nedí samo, abych živ pobyl, ale aby před Bohem chodil. Před Bohem pak choditi aneb s Bohem, jako Henoch Gen. 5, 22., jest všecky moci své duše i smysly zevnitřní se všemi snažnostmi jich, a tak všecken život ke cti Bohu podlé vůle jeho oznámené obraceti; jiným k dobrému příkladu býti, v milosti boží se oslavovati etc. A toť činí veliký rozdíl mezi pobožnými a bezbožnými. Nebo užívajíce mnohých

v stínu křídel tvých schráním se, až přejde
3 soužení. * Volati budu k Bohu nejvyššímu,
k Bohu silnému, kterýž koná při mně dílo své.
4 * Onť pošle s nebe a zachová mne od potupy
usilujícího mne shltiti. Selah. Pošle Bůh mi-
5 losrdenství své a pravdu svou. * Duše má jest
u prostřed lvů; bydlím mezi paliči; mezi lidmi,
jejichžto zubové jsou jako kopí a střely, a jazyk
6 jejich jako ostrý meč. * Vyvyšiž se nad nebesa,
7 ó Bože, a nade všecku zemi sláva tvá. * Nebť
jsou tenata roztáhli nohoum mým, sklíčili duši
mou; vykopali přede mnou jámu, sami však
upadli do ní. Selah. * A protož hotovo jest srdce 8
mé, Bože, hotovo jest srdce mé; zpívati a
oslavovati tě budu. * Probuď se slávo má; 9
probuď se loutno a harfo, když v svítání po-
vstávám. * Slaviti tě budu mezi lidmi, Pane; 10
žalmy prozpěvovati tobě budu mezi národy;
* nebo veliké jest až k nebi milosrdenství tvé, 11
a až k nejvyšším oblakům pravda tvá. * Vy- 12
vyšiž se nad nebesa, ó Bože, a nade všecku
zemi sláva tvá.

Žalm 57 (58).

Zlost 1) jako a) při nejvyšších k zavedení všeho lidu, b) od přirození, k čemuž i svévolná vzteklost přistupuje, c) nenapravitelně panuje; 2) tak sám Bůh neumeškà s mocí svou, a) k vyvrácení jich rychlému, b) pro přetrhnutí horšího budoucího a obveselení svého milého lidu.

Přednímu ze zpěváků, jako: Nevyhlazuj, Da-
vidův žalm zlatý.
2 Právě-liž vy, ó shromáždění, spravedl-
nost vypovídáte? upřímě-liž soudy činíte, vy
3 synové lidští? * Anobrž raději nepravosti v srdci
ukládáte, a násilí rukou svých v zemi této
4 odvažujete. * Prázdniť jsou bezbožníci spra-
vedlnosti hned od narození svého; pobloudili
5 hned od života matky mluvíce lež. * Jed v sobě
mají, jako jedovatý had, jako lítý had hluchý,
6 kterýž zacpává ucho své, * aby neslyšel hlasu
zaklinačů a čarodějníka v čářích vycvičeného.
7 * O Bože, potři jim zuby v ústech jejich; stře-
noví zuby lvíčat těch polámej, Hospodine.
* Nechť se rozplynou jako voda a mizí; ať 8
jsou jako ten, kterýž napíná luk, jehožto však
střely se lámí. * Jako hlemýžď, kterýž tratí se 9
a mizí; jako nedochůdče ženy, ježto nespa-
třilo slunce. * Prvé než lidé pocítí trní jejich a 10
bodláku, hned za živa zapálením, jako vichřicí
bezbožníci zachváceni budou. * I bude se ve- 11
seliti spravedlivý, když uzří pomstu; nohy své
umyje v krvi bezbožníka; * ano dí každý: 12
V pravdě, žeť má hojný užitek spravedlivý;
jistě, žeť jest Bůh soudce na zemi.

Žalm 58 (59).

Bezpečnosti hledaje u Boha I. žádej 1) vysvobození z úkladů nepřátel a) silně se rotících, b) bez příčiny na tebe dotírajících; 2) spokutování jich a) bez milosti; poněvadž α) bez ustání zlost provodí na

---

dobrodiní božích, nechodí před ním, ale v mrzkostech se kálejí.

Žalm 56. Modlitebný.

1. *Nevyhlazuj*, H. Al taschet, viz v předmluvě.
2. *schráním*: naději mám. — *soužení*, H. bídy.
3. *při mně*, J. za mne.
5. *paliči*, t. kteříž svým sočením a pomluvami krále podněcují. — *lidmi*, H. syny člověka.
7. *nohoum*, H. krokům. — *sklíčili*, H. sklíčil.
8. *hotovo*, H. utvrzené, tak Žalm 107, 2. — *oslavovati*: Žalmy prozpěvovati.
9. *povstávám*, H. procítnu.

Žalm 57. Domlouvající a modlitebný.

2. *shromáždění*: spiknutí, zběři; jakoby řekl: Čistších soudců, scházejíce se do rady, ukazujete na sobě, jakobyste obhajcové byli spravedlnosti, a jste její nejúhlavnější nepřátelé.
3. *odvažujete*, t. což ukrutnou mocí v zemi řídíte a spravujete, to za spravedlnost vyhlašujete, tak jakoby na váze odvážené bylo, čímžby se žádnému neublížovalo.
4. *Prázdniť*. H. Odcizení, t. od Boha i spravedlnosti. — *narození*, H. života.
6. *zaklinačů*. I z věcí těch, kteréž se sic jináč neschvalují, často písmo pro vysvětlení něčeho, buď k naučení, neb k napomenutí, podobenství béře; jako Kristus ze soudce nepravého (Luk. hl. 18), z vládaře neupřímého (Luk. hl. 16.); svatý Pavel ze závodníka, ze šermíře, tak tuto. Sic jinak ďábelská řemesla přísně Bůh zapovídá. Deut. hl. 18, Isai. hl. 8.
8. *mizí*, t. když ze skořepiny vyleze.
10. *Prvé* etc, J. prvé než pocítí hrncové jejich horkosti bodláku (t. zapáleného), maso za surova zkaženo bude. Jeden i týž smysl obojího výkladu, t. prvé než bezbožníci co proti pobožným provedou, že je Bůh zkazí a své ochrání; což tu ne jedním podobenstvím vysvětluje. — *zapálením*: ohněm.
11. *v krvi*. Tím mluvením radost a bezpečnost věrných se vysvětluje, že vidouce, jak jest duše jejich vzácná a drahá před Bohem, netoliko radovati se, a Boha z předivných spravedlivých soudů jeho nad bezbožnými chváliti budou; ale i to že uzří, ano nohy jejich již volné a bezpečné kroky činiti, Bohu i sobě vespolek s potěšením, hrůz nepřátel znikše sloužiti mohli. A toť Bůh netoliko v druhém životě dokonale učiní, ale i zde toho na čas svým propůjčovati ráčí; protož při konci dokládá, že Bůh jest soudce na zemi.

velikou potupu jména Páně, ač beze vší škody jeho; β) Boha máš za útočiště a mstitele spravedlivého; b) však poznenáhlu, aby i α) lid boží měl se nač rozpomínati, β) bezbožníci poznali, že aa) zle sobě hověli, bb) Bůh v církvi jest, cc) více nebudou moci škoditi. II. Ohlaš se, že s díkůčiněním a) dobrodiní boží připomínati b) a jemu se poroučeti v ochranu budeš.

Přednímu ze zpěváků, jako: Nevyhlazujž, Davidův žalm zlatý, když poslal Saul, aby střehouce domu zabili ho.
2 Vytrhni mne od nepřátel mých, Bože
můj; před těmi, kteříž povstávají proti mně,
3 bezpečna mne učiň. * Vytrhni mne od těch,
kteříž páší nepravost, a od mužů vražedných
4 zachovej mne. * Neb ai, zálohy činí duši mé;
5 sbírají se proti mně mocní * bez mého provinění
a bez hříchu mého, ó Hospodine, beze
6 vší mé nepravosti sbíhají se a strojí; * probudiž
se, aby mi vstříc vyšel, a popatř; sám ty Hospodine,
Bože zástupův, Bože israelský procit,
aby navštívil všecky národy; aniž se smilovávej
nad kterým z těch převracenců nešlechetných.
7 Selah. * Navracují se k večeru, ště-
8 kají jako psi a běhají okolo města. * Ai, coť
vynášejí ústy svými, mečové jsou ve rtech je-
9 jich; neb říkají: Zdaliž kdo slyší? * Ale ty,
Hospodine, směješ se jim; posmíváš se všech-
10 něm národům. * Když on moc provozuje, na
tebe pozor míti budu; nebo ty, Bože, jsi hrad
můj vysoký. * Bůh mně milosrdný předejdeť 11
mne; * Bůh dá mi viděti pomstu nad nepřátely 12
mými. Nezbíjej jich pojednou, aby na to nezapomněl
lid můj, ale zmítej jimi mocí svou a
sházej je, pavézo naše, ó Pane! * Hřích úst 13
svých, slova rtů svých (jati jsouce v pýše své
a zlořečenstvím i soužením donuceni jsouce)
ať vypravují. * Zahlaď v prchlivosti, zahlaď je, 14
ať jich není, ať poznají, že Bůh panuje v Jakobovi
i do končin země. Selah. * I nechažť se 15
pak zase navracují k večeru, štěkají jako psi
a běhají okolo města. * Nechať těkají a po- 16
travy hledají, však hladoviti jsouce uložiti se
musejí. * Já pak zpívati budu o síle tvé, hned 17
z jitra hlasitě slaviti budu milosrdenství tvé;
neb jsi byl hrad můj vysoký a útočiště v den
soužení mého; * a posilen jsa žalmy tobě zpí- 18
vati budu; nebo ty jsi Bůh, vysoký hrad můj,
Bůh mně milosrdný.

Žalm 59 (60).

Bůh církev svou I. ač časem pro nepravosti navštěvuje a) vzdálením své milosti, a tuť všecko se děsí, b) uvozováním věcí odporných; II. však ihned zase na milost přijímaje 1) dává správce pobožné, 2) svolává rozptýlené, aby a) shromážděni jsouce b) podlé přislíbení jeho dědictví ujali, c) v chrámě věčně byli, α) panujíce nad nepřátely, β) bojujíce proti nim aa) šťastně v jméně Hospodinově, bb) ustavně v udatnosti jeho svaté.

Přednímu ze zpěváků na šušan edut, zlatý
2 žalm Davidův k vyučování; * když válku vedl proti
Syrii Naharaim a proti Syrii Soba; kdyžto navrátil
se Joab, pobiv Idumejských v údolí Slaném dvanácte tisíců.
Bože, zavrhl jsi byl nás, roztrhls nás a 3
hněvals se; navratiž se zase k nám. * Zatřásl 4
jsi byl zemí a roztrhls ji; uzdraviž rozsedliny
její, neboť se chvěje. * Ukazoval jsi lidu svému 5
tvrdé věci; napájels nás vínem zkormoucení.

Žalm 58. Modlitebný.

2. *bezpečna* etc., H. zdvihni mne, vznes.
3. *vražedných*, H. krví.
4. *mocní*: silní, ukrutní.
6. *navštívil*, t. hněvem a pomstou všecky nekající.
7. *k večeru*, t. neustávají v svém zlém předsevzetí proti mně ani tehdáž, když jiní všickni živočichové odpočinutí žádostivi bývají a jeho užívají.
8. *jejich*, t. o ničemž jiném nemluví, než aby nevinné trápili a vraždy provodili.
9. *národům*, t. ty všecky světa národy mocí svou můžeš pojednou rozptýliti, nerci-li pak tuto rotu bezbožných proti mně spiknutou.
10. *on*, t. Saul. J. při tobě jest síla jejich; protož na tebe etc., t. ačkoli sílu hroznou mají moji nepřátelé; však nic nemohou, než což ty a pokud chceš.
12. *nepřátely*: nad těmi, jenž mne střehou. — *ale* etc.: ale aby byli po všecky časy hrozné divadlo a ustavičný příklad pomst božích. — *zmítej*, t. nadělej z nich pobud neb tuláků.
13. *soužením*, H. souchotinami. — *vypravují*, t. jako Kain a Jidáš.
14. *Zahlaď*, t. kdyžby již doplnili nepravost svou, a ty je prvé rozptýlil, sházel, k vyznání hříchů přivedl; a tak je ztrestal, aby i tvoji vyvolení na věčné časy, hledíce na strestání jich, výstrahu sobě z nich bráti užitečně mohli.
16. *uložiti*, H. nocovati, jako i sedmým veršem neustalost svých nepřátel v jejich zlém předsevzetí, dokudž jich Bůh nevyhladí, ukazuje, ano i svou v Boha doufanlivost.

Žalm 59. Modlitebný.

2. *Soba*, t. částce Syrie tak řečené Soba.
3. *roztrhls*: rozptýlil.
4. *chvěje*: vikle.
5. *věci*, t. tvrdě jsi s lidem svým nakládal. — *zkormoucení*, t. tak jsi nás svíral mnohými těž-

6 *Ale nyní dal jsi těm, kteříž se tebe bojí, ko-
rouhev, aby ji vyzdvihli pro pravdu tvou. Selah.
7 * Dejž tedy, ať jsou vysvobozeni milí tvoji, za-
8 chovávejž je pravicí svou a vyslyš mne. * Bůh
mluvil skrze svatost svou, pročež veseliti se
budu, že budu děliti Sichem a údolí Suchot
9 že rozměřím. * Můjť jest Galad, můj i Manas-
ses, a Efraim síla hlavy mé, Juda učitel můj.
10 *Moab medenice k umývání mému; na Edoma
uvrhu obuv svou; proti mně, Palestino, trub.
* Kdo mne uvede do města ohraženého, kdo 11
mne zprovodí až do idumejské země? * Zdali 12
ne ty, ó Bože, kterýž jsi nás byl zavrhl a ne-
vycházels, Bože, s vojsky našimi. * Uděliž nám 13
pomoci před nepřítelem; nebo marná jest po-
moc lidská. * V Bohu udatně sobě počínati bu- 14
deme, a onť pošlape nepřátely naše.

Žalm 60 (61).

Ve všelikém zámutku svém žádej Boha, aby 1) byl předpuštěn, jako a) volající, b) v nouzi vězící, c) o milosti boží vědomost mající; 2) z ochrany Páně nikdy nevycházel. V níť zajisté a) bezpečnost, b) dědictví svatých, c) věčné obývání α) s znamenitým pokojem a β) s nevýmluvnou radostí.

Přednímu ze zpěváků na neginot, Davidův.
2 Slyš, ó Bože, volání mé; pozoruj modlitby
3 mé. * Od konce země v sevření srdce svého
k tobě volám; na skálu nade mne vyšší uve-
4 diž mne. * Nebo jsi býval mé útočiště a pevná
5 věže před tváří nepřítele. * Buduť bydliti
v stánku tvém na věky; schráním se v skrýši
6 křídel tvých. Selah. * Ty jsi zajisté, Bože, vy-
slyšel žádosti mé; dal jsi mi dědictví těch,
kteříž se bojí jmena tvého. * Ke dnům krále 7
bojných dnů přidej, ať jsou léta jeho od ná-
rodu do pronárodu. * Ať bydlí na věky před 8
tváří boží; milosrdenství a pravdu nastroj, ať
ho ostříhají. * A tak žalmy zpívati budu jmenu 9
tvému na věky, a sliby své tobě plniti budu
den po dni.

Žalm 61 (62).

Ve svém svírání 1) sebe těše božím opatrováním a) směle domluv nepřátelům svým, α) na tebe sníženého dotírajícím, β) ač zlost svou ukrývajícím; b) vyznej o Bohu, jak se silně naň bezpečíš; 2) spoluúdů svých napomínej a) k doufanlivosti v Boha, b) k zošklivení jim naděje skládání, buď α) v lidech mocných, poněvadž nic nejsou; β) neb bohatství spravedlivě neb nespravedlivě shromážděném; c) k oblíbení sobě soudů božích α) pravdivých a β) spravedlivých.

Přednímu ze zpěváků Iditunovi, žalm Da-
vidův.
2 Vždy předse k Bohu má se mlčelivě duše
3 má, od něhoť jest spasení mé. * Vždyť předse
on jest skála má, mé spasení, vysoký hrad
můj; protož nepohnuť se škodlivě. * Až do- 4
kavad vy všickni zle obmýšleti budete proti
člověku, abyste jej zahubili, kterýž jest jako

---

kostmi, že jsme v nich bývali jako omámení, a potáceli se pod nimi jako ožralí.

6. *ji vyzdvihli*, etc., J. zvýšeni byli, neb vítězství slavili. — *pravdu*, t. v splnění slibův Abrahamovi i semeni jeho učiněných, že jim dáš zemi tuto.

8. *mluvil*, t. mám toho, že mne Bůh vyslyší, jistý základ, sliby jeho a pravdomluvnost. Táž slova viz Žalm 107, 8. — *děliti*, t. jako své vlastní dědictví.

9. *učitel*: vydavatel zákona, rádce, vůdce, t. tu bude stolec královský podlé zaslíbení. Gen. 49, 10.

10. *medenice*: hrnec t. tyto snadně potepu, a kterých zanechám, v nejnižší a nejpotupnější práce je podrobím. — *uvrhu*, t. šlapati po něm budu. — *trub*, J. přitovaryš se, neb v smlouvu vejdi, t. poddej mi se a za pána mne přijmi.

11. *ohraženého*, t. kteréhokoli, abych ho dobyl.

Žalm 60. Modlitebný.

3. *země*, t. israelské; nebo tehdáž byl na poušti, když utekl před Absolonem. — *v sevření*: v mdlobě, úzkosti.

4. *útočiště*: doufání.

5. *v stánku*, t. ačkoli jsem ho nyní vzdálen, té však jisté naděje jsem, žeť zase k tomu přijdu, abych v něm tobě sloužil, zde v milosti a potom u věčné slávě.

6. *žádosti*, H. sliby. — *dědictví*, t. tělesné království lidu svého israelského, ano i duchovní, t. radost a potěšení v Bohu a naději. Čehož bezbožní nemají; neb všecko své potěšení ve věcech šťastných skládají; pročež když jim to klesá, na hrozné svírání i zoufalství přicházejí.

7. *od národu* etc., H. jako národ a národ, t. věk života jeho ať jest dvénásob delší nežli jiných.

9. *sliby*, t. chvály, modlitby, na důvod pravé vděčnosti božských dobrodiní, kteréžto sliby jsou v moci slibujícího a Bohu se líbí.

Žalm 61. V doufání ustanovující a vyučující.

2. *má se*, t. nevydává se v netrpělivost, v reptání, ovšem v zoufalství v čas vichřice pokušení těžkých; ale stále a trpělivě vyproštění jeho očekává. Žalm 58, 10.

3. *vysoký* etc.: obrana. — *škodlivě*, H. velmi.

4. *člověku*, t. mně. — *nachýlený*, t. podlé vašeho soudu. J. Vy všickni pohubeni budete (jsouce) jako stěna etc.

5 stěna navážená a plot nachýlený. * Toliko o
to se radí, jakby jej dostrčili, aby nebyl zase
vyvýšen, a lež oblibují; ústy svými dobrořečí,
6 ale u vnitřnosti své proklínají. Selah. * Vždy
předse měj se k Bohu mlčelivě duše má; nebo
7 od něho jest očekávání mé. * Onť jest zajisté
skála má, mé spasení, vysoký hrad můj;
8 protož se nepohnu. * V Bohu zajisté jest spa-
sení mé a sláva má; skála síly mé, doufání
9 mé v Bohu jest. * Naději v něm skládejte vše-
likého času, ó lidé; vylévejte před obličejem
jeho srdce vaše; Bůhť jest útočiště naše. Selah.
*Jistě žeť jsou marnost synové lidští, a synové 10
mocných lživí; budou-li spolu na váhu vlo-
ženi, lehčejší budou nežli marnost. * Nedou- 11
fejtež v utiskování ani v loupeži, a nebývejte
marní; statku jestližeby vám přibývalo, ne-
přikládejte k němu srdce. * Jednou mluvil Bůh, 12
dvakráte jsem to slyšel, že boží jest moc,
* a že tvé, Pane, jest milosrdenství, a že 13
ty odplatíš jednomu každému podlé skutkův
jeho.

Žalm 62 (63).

Jsi-li protivenstvím odcizen od shromáždění lidu božího, 1) nepřestávej toužiti po té společnosti a) s ošklivováním sobě všeliké slibnosti vezdejší, b) s vychvalováním toho svatého účastenství k mnohému duše tvé nasycení; 2) obírej se s Bohem kdeskoli, poněvadž a) jako jsi prvé nebyl opuštěn od něho, b) tak i potom. Tedy 3) doufej, že a) nepřátelé tvoji zhynou, b) a ty vymstě se nad nimi, ještě chváliti budeš Boha s věřícími.

Žalm Davidův, když byl na poušti judské.
2 Bože, Bůh silný můj ty jsi; tebeť hned
v jitře hledám, tebe žízní duše má, po toběť
3 touží tělo mé, * v zemi této žíznivé a vyprahlé,
v níž není vody; tak jakož jsem tě v svatyni
vídal, abych spatřovati mohl sílu tvou a slávu
4 tvou * (neboť jest lepší milosrdenství tvé nežli
5 život), aby tě chválili rtové moji; * a tak abych
tě dobrořečil, pokudž jsem živ, a ve jmenu
6 tvém pozdvihoval rukou svých. * Jako tukem
a sádlem sytilaby se tu duše má, a s radost-
ným rtův prozpěvováním chválilaby tě ústa
má. * Jistě žeť na tě pamětliv jsem i na ložci 7
svém; každého bdění nočního přemyšlím o
tobě. * Nebo jsi mi býval vždycky ku pomoci, 8
protož v stínu křídel tvých prozpěvovati budu.
* Připojena jsouc k tobě duše má jde po tobě; 9
zpodpírá mne pravice tvá. * Pročež ti, kteříž 10
hledají pádu duše mé, sami vejdou do největší
hlubokosti země.* Vylejí krev každého z nich 11
ostrostí meče; i budou liškám za podíl. * Král 12
pak veseliti se bude v Bohu i každý, kdož
skrze něho přisahá, chlubiti se bude; nebo
ústa mluvících lež zacpána budou.

Žalm 63 (64).

Kdo lépe opatří tebe v čas zlý, jako Bůh? Utíkaje se tedy k němu pod ochranu 1) oznam nepřátel tvých a) zlost proti tobě, b) rouhání proti Bohu, c) zarytost nenapravitelnou proti jich svědomí; 2) vyznej, že to a) snadně Bůh může i chce potříti, b) lidem bude α) neposlušným k napravení, β) věřícím k obveselení.

Přednímu ze zpěváků, žalm Davidův.
2 Slyš, ó Bože, hlas můj, když naříkám;
před hrůzou nepřítele ostříhej života mého.
* Skrej mne před tajnými úklady zlostníkův; 3

6. *očekávání mé*: i to, čehož očekávám, i to, abych s trpělivostí očekávati mohl.
10. *synové*. Ne o jednom nebo o některých toliko mluví, ale úhrnkem o všem lidském pokolení, jaké jest samo ze sebe přirození jejich, že marnost. A tím slovem zavírá, že jsou nesmyslní a blázni ve věcech božích, jsou bezbožní i modláři, pokrytci, lstiví, lživí, neustaviční a vrtcí. Více sv. Pavel o tom k Římanům v 1. a 3. hl. — *lživí*, H. lež, t. nelze se na ně ubezpečiti. — *marnost*, t. nic.
11. *v utiskování*: v bezpraví, t. že máte moc a umění, abyste sobě žoldy, holdy a jakýmikoli nespravedlivými příčinami statek sháněli; jiným se v ničemž užiti nedajíce, nejsouce na tom světě než jako hruda neb kámen na rolí.
12. *dvakráte*, t. často jsem tomu slovem božím i skutky jeho učen, v tom zkušením osvěcován a utvrzován. — *moc*, t. že v samém Bohu a v jeho milosrdenství vlastně moc záleží, na níž se spouštěti a v níž doufati sluší a ne v lidech, ovšem v nižším nějakém tvoru.

Žalm 62. Modlitebný.

2. *touží*: prahne, mře k tobě.
5. *pozdvihoval* etc., t. modlil se k tobě.
9. *Připojena*, H. Přilnula tak, t. aby netoliko k tobě pravou věrou a milostí připojena jsouc tebe se nikdy nespouštěla; ale kdyby se vzdalovati chtěl, všudy za tebou s chvátáním kráčela, tě vždycky přítomného měla a v tvé milosti se kochala.
10. *pádu*, H. zpuštění. — *největší* etc., nízkosti, t. i do hrobu i do pekla, jsouce hroznými pomstami božími shlceni; o nichž hned níže.
11. *Vylejí*, J. Vytrhnou pod ostrost meče, t. Filistinští. — *z nich*, t. ze Saule a pochlebníkův jeho. — *podíl*, t. pohřbu lidského zbaveni jsouce zanecháni budou šelmám a zvěři k sežrání.
12. *skrze něho*, t. Boha. Míní tím všecky pravé

před zbouřením těch, kteříž páší nepravost.
4 * Kteříž naostřili jako meč jazyk svůj, namě-
5 řili jako střelu svou řeč přehořkou; * aby stří-
6 leli ze skrýše na upřímého; * nenadále naň
vystřelují, aniž se koho bojí. Zatvrzují se vždy
více ve zlém, smlouvají se, jakby poléci mohli
7 osidla, říkajíce: Kdo je spatří? * Vyhledávají
snažně nešlechetnosti; hyneme od rad jejich
přelstivých; takť vnitřnost a srdce člověka
hluboké jest. * Ale jakž Bůh vystřelí na ně 8
prudkou střelu, poraženi budou, * a ku pádu je 9
přivede vlastní jazyk jejich; vzdálí se jich
každý, kdožby je viděl. * I budou se báti vši- 10
ckni lidé, a ohlašovati ten skutek boží, a
k srozumívání dílu jeho příčinu dají. * Spra- 11
vedlivý pak veseliti se bude v Hospodinu a
v něm doufati, anobrž chlubiti se budou vši-
ckni, kteříž jsou upřímého srdce.

Žalm 64 (65).

Přestaňme na Bohu svém a vyznávejme o něm, že 1) církev vzdělává, v níž a) slyší modlitby volajících, b) odpouštěje hříchy kajícím uvodí je α) k účastenství věčných dobrodiní, β) nabytí známosti soudů svatých; 2) všecek okršlek spravuje, aby a) se nepohnul, b) lidem pohodlí dal. Nebo Pán α) pokojí bouře i mořské i národů s nemalým obyvatelů podivením, β) naplňuje zemi aa) úrodností obilí i pastev, bb) pro lidi i dobytek.

Přednímu ze zpěváků žalm, Davidova píseň.
2 Na tobě přestávati sluší, ó Bože, tebe na
3 Sionu chváliti a tu tobě slib vyplňovati. * Tu
k tobě modlitbu vyslýchajícímu všeliké tělo
4 přicházeti bude. * Tu mnohé nepravosti, kte-
réž se zmocnily nás, a přestoupení naše ty
5 očistíš. * Blahoslavený jest ten, kohož vyvoluješ
a k sobě přivodíš, aby obýval v síncích tvých;
tuť nasyceni budeme vším dobrým domu tvého,
6 v svatyni chrámu tvého. * Předivné věci podlé
spravedlnosti své nám mluvíš, Bože spasení
našeho, kterýž jsi naděje všech končin země i
7 ostrovů mořských dalekých. * Ty jsi, kterýž
upevňuješ hory mocí svou, silou jsa přepásán;
8 * kterýž skrocuješ zvuk moře, ječení vlnobití
jeho i bouření se národův, * tak že se báti 9
musejí obyvatelé končin zázraků tvých, kte-
réž však nastáváním jitra a večera k plésání
přivodíš. * Navštěvuješ zemi a svlažuješ ji, 10
hojně ji obohacuješ, tak že potok boží na-
plňován bývá vodami, i nastrojuješ obilí je-
jich, když ji tak spravuješ. * Záhony její svla- 11
žuješ, brázdy její snižuješ, dešti ji obměkču-
ješ, a zrostlinám jejím požehnání dáváš. * Ko- 12
runuješ rok dobrotivostí svou a šlépěje tvé
skropují zemi tučností; * skropují pastviště po 13
pustinách, tak že i pahrbkové plésáním pře-
pasováni bývají. * Přiodíny bývají roviny 14
dobytkem, a údolí přistřína obilím; a protož
radostně vykřikují a zpívají.

Žalm 65 (66).

Jsa sám v požehnání božím I. i jiných ponoukej, aby 1) chválili Boha pro slávu i skutky jeho, čímž jsou jemu všickni povinni; 2) učili se znáti skutky jeho, jakož jsou o církve svaté a) chránění, α) se zachováním věřících, β) se zahanbením nepřátel, o čemž s dobrořečením národové vypravovati mají; b) ká-

---

boží ctitele. Nebo přísaha jest částka boží pocty, když se skrze ni horlivě bez ošemetnosti pojištění činí toho, že Bůh jest spatřovatelem a svědkem všech snažností našich, ano i spravedlivým soudcem. Viz Deut. 10, 20.

Žalm 63. Modlitebný.

2. *naříkám*: sám v sobě mluvím, toužím, modlím se.

6. *nenadále:* když se on nenaděje. — *boji*, t. ani Boha ani lidí. Sokův a pomlouvačův vlastní věc jest, nestyděti se za nic.

7. *od rad* etc., H. od vyhledání vyhledaného. — *hluboké* t. chytré k vyhledávání toho, cožby k zkáze věrných bylo.

8. *poraženi*, H. budou náhlé rány jejich.

11. *všickni*, t. že jejich naděje v Pánu dáremná není.

Žalm 64. Vzbuzující k chvále.

2. *Na tobě*, H. tobě mlčení, chvála. — *přestávati*, t. na tvých výpovědech a slibích, jim beze všeho odporování věřiti, na ně očekávati a jimi se spravovati.

4. *nás*, H. mne. — *očistíš*: milostiv budeš.

6. *Předivné*, J. Zázračně vyslyšíš nás.

8. *bouření*: hluk, hřmot, války i jiná jejich se nepokojení.

9. *zázraků*, H. znamení. Nazývá tím slovem všecky skutky boží netoliko zuřivosti a pomsty, ale i milosti, v níž se stkví slávy božské důstojnost. — *večera*, při kterých chvílkách, přejistá moci boží i milosti jeho svědectví se ustavičně obnovují a káží.

10. *potok*, J. i stokové velicí naplňováni bývají. — *jejich*, t. obyvatelů země.

11. *obměkčuješ*: změlňuješ.

12. *rok*, t. každého času přes celý rok jiné a jiné věci, jedny za druhými dávaje, kteréž jako kamení drahé v koruně neb kvítí na věnci, kolem jedny za druhými jdou. — *dobrotivostí*: štědrostí. — *šlépěje*, H. koleje, t. kudyž jedeš na oblacích, jakž mluví Žalm 103, 3.

14. *vykřikují*, t. od dobytku i lidí, veselících se

rání. Toť jest zkouškou, ač velice příkrou, však vzácnou, jíž vděčni býti máme s díkůčiněním. II. I před jinými vypravuj dobrodiní boží, a jsouť 1) modliteb ochotné vyslýchání v nevinnosti vylitých, 2) dodání milosrdenství.

Přednímu ze zpěváků, píseň žalmu.
Plésejte Bohu všickni obyvatelé zemští,
2 * zpívejte žalmy k slávě jména jeho; ohla-
3 šujte slávu a chválu jeho. * Rcete Bohu: Jak
hrozný jsi v skutcích svých; pro velikost síly
4 tvé lháti budou tobě nepřátelé tvoji. * Všickni
obyvatelé zemští skláněti se tobě a prozpěvo-
vati budou; žalmy zpívati budou jménu tvému.
5 Selah. * Pojďte a vizte skutky boží; jak hrozný
6 jest v správě své při synech lidských. * Obrá-
til moře v suchost; řeku přešli suchou nohou;
7 tuť jsme se veselili v něm. * Panuje v síle své
nade vším světem; oči jeho spatřují národy;
8 zpurní nebudou míti zniku. Selah. * Dobro-
řečte národové Boha našeho a ohlašujte hlas
9 chvály jeho. * Zachoval při životu duši naši,
aniž dopustil, aby se poklesla noha naše.
10 * Nebo jsi nás toliko zkusil, ó Bože, přečistil
jsi nás, tak jako přečistěno bývá stříbro.
* Uvedl jsi nás byl do leči; krutě soužils 11
bedra naše. * Vsadils člověka na hlavu naši; 12
vešli jsme byli do ohně i do vody, avšak jsi
nás vyvedl do rozvlažení. * A protož vejdu do 13
domu tvého se zápalnými obětmi, a plniti tobě
budu sliby své, * kteréž jsou vyřkli rtové moji 14
a vynesla ústa má, když jsem byl v soužení.
* Zápaly tučných beranů obětovati budu tobě 15
s kaděním; volů i kozlů nastrojím tobě. Selah.
* Pojďte, slyšte a vypravovati budu vám, kte- 16
řížkoli bojíte Boha, co jest učinil duši mé.
* Ústy svými k němu jsem volal, a vyvyšoval 17
jsem ho jazykem svým. * Bychť byl patřil 18
k nepravosti srdcem svým, nebylťby mne vy-
slyšel Pán. * Ale vyslyšelť Bůh a pozoroval 19
hlasu modlitby mé. * Požehnaný Bůh, kterýž 20
neodstrčil modlitby mé od sebe, a milosrdenství
svého ode mne neodjal.

Žalm 66 (67).

Žádejme užiti milosrdenství Páně obličeje; nebo on 1) jako v známost uvodí národům cesty své, aby vzbuzeni jsouce oslavovali jméno jeho vyznáním skutků jeho; 2) tak i přináší úrodám požehnání k vzbuzení nás a) k modlitbám a b) bázni svaté.

Přednějšímu ze zpěváků na neginot, žalm
k zpívání.
2 Bože smiluj se nad námi a požehnej nám,
zasvěť obličej svůj nad námi a smiluj se nad
námi. Selah. * Tak aby poznali na zemi cestu 3
tvou, mezi všemi národy spasení tvé. * I budou 4
tě oslavovati národové, ó Bože, oslavovati tě
budou všickni lidé. * Veseliti se a prozpěvo- 5

---

z hojných darů božích, hlas a zvuk po polích se slýchá, až se všudy rozlíhá. Isai. 9, 3.

Žalm 65. Vzbuzující k chvále.

1. *Plésejte*, H. Trubte, zvučte.
2. *ohlašujte*, H. přidejte.
3. *lháti*, t. hrůzou moci tvé jsouce vedeni v ponížení a pokání nápadném ohlašovati se budou bez pravdy vnitřní srdečné; což není než ošemetnost a lež. Výš 17, 45.
4. *prozpěvovati*, H. žalmy zpívati.
7. *nade* etc., J. na věky. — *nebudou* etc.: nepovýší se, neporostou, ačkoli se zpínají a vyvýšují rozličně.
8. *hlas*, etc. Nechce Bůh, aby se jeho věrní ukrývati a tajiti měli se službou a poctou jeho čistou; ale aby byla obecná, známá, aby o ní i neznabohové slyšeti a věděti mohli; a tudy jednĕm k obrácení se ku Pánu Bohu a jiným k osvědčení aby se sloužilo. Num. 15, 31.
9. *Zachoval*: Vykoupil od smrti.
10. *zkusil*: přepálil, přepustil.
12. *Vsadils*, t. jako jezdce na koně, aby s námi netoliko potupně a posměšně, ale i ukrutně a tyransky ode všech nakládáno bylo. J. dal jsi jezditi. Žalm 128, 3.
17. *jazykem*, H. pod jazykem. Tak pak bývá od nás lidí Bůh vyvyšován, když se čest jemu samému náležitá jinam, buď na cizí bohy, svaté, světice neb na lidi a jejich snažnosti, nepřenáší; ale ve všelikých potřebách svých když se k němu utíkáme, voláme, dověřujeme, od něho jich i splnění čekáme osvědčujíce tak srdcem, jazykem i všemi snažnostmi svými, že u něho samého jest nejvyšší milosrdenství a hojné vykoupení. Žalm 129, 7.
18. *srdcem*, t. v ní se sobě zaliboval a kochal, neb zarytě a urputně stál bez pokání. Sic jinak svatí mnoho vidí nepravosti v srdci svém; však v ošklivosti je mají a pokání z nich ve jménu Krista činíce za odpuštění prosí, i vyslyšáni bývají.

Žalm 66. Modlitebný.

2. *obličej*. Kdyžkoli toho čitelně okoušíme, že Bůh nás miluje, tehdáž se nám jasná tvář jeho zasvěcuje. Tolikéž kdyžkoli darů a dobrodiní jeho, jenž jsou ovoce přízně a lásky jeho k nám, užíváme.
3. *cestu*. Nemíní veřejné všeho světa správy, ale to, jak Bůh své věrné a milé obzvláštně zde na světě řídí a spravuje, k Synu svému přitrhuje, osvěcuje, cvičí, opatruje, a krátce k věčnému spasení přivodí. Žalm 24, 10.
5. *v pravosti:* v mírnosti. — *spravovati*, H. na zemi povedeš je.

vati budou národové; nebo ty souditi budeš
lidi v pravosti, a národy spravovati budeš na
6 zemi. Selah. * I budou tě oslavovati národové,
ó Bože, oslavovati tě budou všickni lidé.
* Země také vydá úrodu svou; požehnání své- 7
ho uděliž nám Bůh, Bůh náš. * Požehnej nás 8
Bůh; a bojtež se jeho všecky končiny země.

Žalm 67 (68).

To věz, že I. nepřátel zlobivost k soužení pobožných vzešlá jen jest do povstání Páně, a toť bude 1) k zkáze bezbožných, 2) obveselení pobožných, 3) oslavení božímu; II. Pán neumešká povstati podlé příkladů 1) veřejných, 2) zvláštních, v zákoně a) starém ukázaných na lidu israelském α) jednou, β) podruhé; b) novém, vyplnění α) majících na aa) Kristu Pánu, bb) a údech jeho; β) čekajících dokonale; III. máme 1) i sami a) oslavení jmena božího vyhledávati, b) zahubení nepřátel božích žádati, c) církve rozmnožení čekati; 2) i jiných ponoukati k oslavování Boha velikého.

Přednímu ze zpěváků, Davidův žalm k zpí-
vání.
2 Povstane Bůh, a rozprchnou se nepřátelé
jeho, a utekou od tváři jeho ti, kteříž ho
3 mají v nenávisti. * Jakož rozehnán bývá dým,
tak je rozeženeš; jakož se rozplývá vosk před
ohněm, tak bezbožní zahynou před tváří boží.
4 * Spravedliví pak veselíce se poskakovati bu-
dou před Bohem, a plésati budou radostí.
5 * Prozpěvujte Bohu, žalmy zpívejte jmenu je-
ho; vyrovnejte cestu tomu, kterýž se vznáší
na oblacích; Hospodin jest jmeno jeho; plé-
sejtež před ním, od jehož tváři se hříšníci zamoutí.
6 * Onť jest otec všech sirotkův a ochrance vdov,
7 Bůh v příbytku svatém svém. * Bůh samotné
rozmnožuje v domy, vyvodí vězně z okovů;
zpurní pak bydliti musejí v zemi vyprahlé.
8 * Bože, když jsi předcházel lid svůj, když jsi
9 kráčel po poušti (Selah), * země se třásla, též i
nebesa rozplývala se před tváří boží; i ta
hora Sinai před přítomností boží, Boha isra-
10 elského třásla se. * Deštěm štědrosti hojné
skropovals, Bože, dědictví své, a když ze-
mdlívalo, tys je zase očerstvoval; * zástupové 11
tvoji přebývají v něm, kteréžs ty nastrojil do-
brotivostí svou pro chudého, ó Bože! * Nad to 12
Pán dal slovo své i těch, kteréž potěšeně zvě-
stovaly zástup veliký, řkoucích: * Králové s voj- 13
sky utíkali, utíkali, a doma hlídající dělili
kořisti. * Ačkoli jste mezi očadlými kotly le- 14
žeti musili, však jste jako holubice mající křídla
postříbřená a brky z ryzího zlata. * Když vše- 15
mohoucí rozptýlí krále v této zemi, zbělíš jako
sníh na hoře Selmon, * hoře veliké, hoře v Ba- 16
sanu; hoře pahrbkovaté, hoře v Basanu.* Pro- 17
čež tedy vyskakujete hory pahrbkovaté? na
tétoť hoře zalíbilo se Bohu přebývati; jistě
žeť na ní Hospodin na věky přebývati bude.
* Vozův božích jest dvadceti tisíců, mnoho ti- 18
síců andělů; Pán pak mezi nimi, tak jako někdy
na Sinai v svatyni přebývá. * Vstoupil jsi na 19
výsost, jaté jsi vedl vězně; vzal jsi dary k roz-
dělování jich mezi lidi; i nejzpurnější přebý-
vaje s námi, Hospodine Bože, skrocuješ. * Po- 20
žehnaný Pán, nebo každého dne nás osypá do-
brodiními svými, Bůh silný spasení našeho.

Žalm 67. K chvále vzbuzující.

3. *zahynou:* zmizejí.

5. *vyrovnejte*, H. vysypte. J. vyvyšujte vznášejícího se na širokém nebi. Isai, 40, 3. — *kterýž* etc., H. jezdícímu. — *oblacích*, J. pustinách. — *Hospodin*, H. Jah neb Jehova, t. bytnost sám ze sebe a v sobě mající, a tolikéž bytnost všemu podlé vůle své dávající. Viz Exod. 3, 14. též 6, 2.

6. *svatém*, H. v svatosti své.

7. *rozmnožuje*, H. osazuje, t. neplodným dává velikou rodinu, aby jí mnoho domů osazeno bylo. — *zpurní*, J. poběhlci.

10. *dědictví*, t. tu zemi zaslíbenou, do níž lid svůj uvedl. — *očerstvoval*, H. utvrzoval.

11. *zástupové:* shromáždění tvá. J. zvířata. — *chudého*, t. pro lid svůj chudý, neb jej tak nazývá (Deut. 26, 5.), aby zveličil milosrdenství boží při nich.

12. *slovo*, t. jako nějakou píseň v ústa jejich vložil, aby skutky jeho vypravovali. — *zvěstovali:* Mluví podlé obyčeje tehdejšího; neb ženy a panny samy bez mužského pohlaví v svých zástupích a okršlcích uctivě a s plésáním a poskakováním a zpěvy slavívaly vítězství. Exod. 15, 20. I. Král. 18, 6.

14. *kotly:* kotlišti neb kamením. — *ležeti:* s vojsky se klásti, t. ačkoli jste v opovržení a v potupě neb jakémkoli nepohodlí býti musili, nic vám to neuškodí; ale více víry vaší udatnost se spatřovati bude, jako na slunečném blesku stříbro a zlato. Jak. 1, 2. I. Petr 4, 14.

15. *zbělíš*, H. rozsněžíš, t. bílé učiněno budeš, t. mrákoty zámutku, nebezpečenství a prací s příčinami svými zapuzeny budou. — *Selmon* byla hora nedaleko od Sichemu (Soud. 9, 48.), tmavá a neveselá pro hustost černých lesů.

16. *veliké*, H. boží. — *Basan* byla krajina hojná, úrodná na obilí, dobytky a jiné věci, kdež byla hora Selmon, nad níž zvyšuje horu Sion ne tak pro úrody, jako pro zvláštní přítomnost boží a hojné požehnání jeho ve věcech duchovních.

17. *vyskakujete*, t. pýchou se zpínáte. — *hoře*, t. Sionu.

18. *Vozův*, J. Jízdy boží. — *andělů*, J. zbrojných vozů, J. veselících se.

19. *jaté*: jal jsi vězně.

20. *nebo* etc., J. kterýž každého dne na nás břemeno vzkládá; avšak jest Bohem spasení našeho.

21 Selah. * Onť jest Bůh silný náš; Bůh silný
k hojnému spasení; Hospodin Pán onť ze
22 smrti vyvodí. * Raní zajisté Bůh hlavu ne-
přátel svých, a vrch hlavy vlasatý chodícího
23 v hříších svých. * Řekltě Pán: Zaseť vyvedu
své jako někdy z Basanu; zase vyvedu jako
24 někdy z hlubokosti mořské. * A protož noha
tvá zbrocena bude v krvi, i jazyk psův tvých
25 krví nepřátelskou. * Spatřili jsou tehdáž slavné
jití tvé, Bože, jití silného Boha mého a krále
26 mého, kterýž jest v svatyni. * Napřed šli zpě-
váci, ze zadu hrající na nástroje hudebné, u
27 prostřed pak děvečky bubnující. * V shromáž-
děních dobrořečte Bohu, dobrořečte Pánu, kte-
28 řiž jste z národu israelského. * Tu ať jest Be-
niamin maličký, kterýž je opanoval; tu kní-
žata z Judy a zástupové jejich, knížata ze
29 Zabulona, i knížata z Neftalima. * Obdařil tě
Bůh tvůj silou, Israeli; potvrdiž toho, Bože,
což jsi mezi námi působiti začal, * z chrámu 30
tvého nad Jerusalemem; toběť přinášeti budou
králové dary. * Zahub zástup kopidlníkův, se- 31
brání mocných vůdců i lidu bujného, pyšně
vykračující s kusy stříbra; rozptyl lidi žádo-
stivé válek. * Přijdouť nejvzácnější z Egypta; 32
mouřeninská země rychle vztáhne ruku svou
k Bohu. * Království země zpívejte Bohu; 33
žalmy zpívejte Pánu. Selah. * Tomu, kterýž se 34
vznáší nad nebem nebes starodávných; ai,
vydává hlas svůj, hlas přemocný. * Dejte čest 35
síly Bohu, jehož důstojnost spatřuje se nad
Israelem a velikomocnost jeho na oblacích.
* Jak jsi ty přehrozný, ó Bože, ze svatých pří- 36
bytků svých; Bůh silný israelský, onť dává
moc a sílu lidu svému, Bůh požehnaný.

Žalm 68 (69).

Kristus Pán spasitel můj v soužení svém pro mne 1) vypravuje o tíži protivenství svých s připomenutím, a) v jaká nebezpečenství přišel, b) jak v nich modle se ustal, c) jak množstvím nepřátel jest osut; 2) žádá Boha, aby a) pro jeho soužení věřící zahanbeni nebyli, poněvadž útrpnosti jeho α) k slávě boží slouží, β) bezbožníci při kvasích svých přetřásaji; b) jsa vyslyšán vytržen byl z nebezpečenství, poněvadž α) k odnětí života směřují, β) na pouhém milosrdenství záleží život jeho, γ) nepřátel pak zlost těžká jest, proti níž žádné pomoci není od lidí, nýbrž všecko zlé; c) nepřátely trestal, α) časně, a to aa) tělesně, bb) duchovně, při nich i potomcích, neb toho zasloužili, β) věčně; 3) s doufáním a) slibuje Bohu děkovati, k zalíbení vzácnému a s prospěchem věřících o milosrdenství božím dobře smýšlejících, b) ponouká všeho stvoření k chválení Boha pro církve svaté α) zachování, β) rozhojnění.

Přednímu ze zpěváků na šošannim, žalm Davidův.

2 Vysvoboď mne, ó Bože; neboť jsou do-
3 sáhly vody až k duši mé. * Pohřížen jsem
v hlubokém bahně, v němž dna není; všel
jsem do hlubokosti vod, jejichžto proud za-
chvátil mne. * Ustal jsem k tobě volaje, vy- 4
schlo hrdlo mé, zemdlely oči mé od ohlídání
se na tě Boha mého. * Více jest těch, kteříž 5
mne nenávidí bez příčiny, než vlasů hlavy

---

21. *spasení*, t. dostatečný, aby spasiti mohl.

22. *Raní:* Probodne. — *nepřátel*, t. kteříž v neustupnosti a zarytosti své pyšně bez pokání zůstávají. — *vlasatý*, t. kosmatý, hrozný, J. kadeřavý.

23. *Zaseť* etc., t. jaké ochrany předkům našim udílel, totéž činiti svým i na budoucí časy zaslíbil. — *mořské*, t. byste pak opět znovu do takových nebezpečenství, jako někdy otcové vaši se dostali. (Num. 21. 33. Exod. 14, 21.) Neníť ruka má zemdlena, abych vás nemohl vysvoboditi jako i předky vaše.

24. *tvá*, t. lide můj.

25. *Spatřili*, t. otcové naši (o čemž Exod. 40, 34. Num. 9, 15.) jako i nyní vidíme. — *jití:* chod.

27. *z národu*, H. ze studnice pramenné, t. kteříž jste pošli a jako vyplynuli z Jakoba.

28. *z Neftalima*, t. všickni nejvyšší i nejnižší, blízcí i dalecí.

29. *Obdařil*, H. Přikázal.

30. *z chrámu*, t. poněvadž jsi tu přítomen býti a tu modlitby vyslýchati zaslíbil. A ačkoli ještě chrámu nebylo, však archa Páně na Sion již uvedena a tam postavena byla.

31. *Zahub*: předěs, okřikni, ohukni. — *vůdců*, H. býků. — *lidu*, H. i s telaty národů. — *vykračující*, J. stavějící se, jakoby se poddávali. J. kteříž útisky činí lidem pro stříbro.

32. *mouřeninská*, H. Chus, rozuměj zemi madianskou. — *vztáhne*, t. dary Bohu ochotně přinese.

34. *hlas* etc., t. hromobití.

36. *příbytků*, t. buď ze stánku svatyně své zjevná a zřetelná znamení přítomnosti a důstojnosti své ukazuje, v správě a ochraně svého lidu, i v pomstách nad nepřátely; o čemž mnoho v knihách Mojžíšových; buď s nebe, o čemž i tu verš 34. — *požehnaný*: chvály hodný.

Žalm 68. Prorocký a modlitebný.

2. *vody*, t. na tak mnohá a hrozná nebezpečenství jsem přišel, abych pochybiti musil o svém životu.

3. *dna*, H. stání.

4. *ohlídání*: očekávání.

5. *bez příčiny*, H. darmo. — *bez mého* etc., H. nepráve, pro nic za nic. — *musil.* Jakoby řekl: Netoliko můj statecek rozchvátali a rozdělili mezi sebou; ale nad to potupu a nářek od nich trpěti musím, jako zloděj a loupežník.

mé; zmocnili se ti, kteříž mne vyhladiti usi-
lují, a jsou nepřátelé moji bez mého provi-
nění; to, čehož jsem nevydřel, nahražovati
6 jsem musil. * Bože, ty znáš sám nemoudrost
mou, a výstupkové moji nejsou skryti před
7 tebou. * Nechť nebývají zahanbeni příčinou
mou ti, kteříž na tě očekávají, Pane, Hospo-
dine zástupů; nechť nepřicházejí skrze mne
k hanbě ti, kteříž tě hledají, ó Bože israel-
8 ský. * Neboť pro tebe snáším pohanění, a stud
9 přikryl tvář mou; * cizí učiněn jsem bratřím
10 svým, a cizozemec synům matky své; * pro-
tože horlivost domu tvého snědla mne a ha-
11 nění hanějících tě na mne připadla.* Nad čímž
když jsem plakal a postem trápil duši svou,
12 i to bylo mi ku potupě obráceno. * Když jsem
bral na se pytel místo roucha, tedy jsem jim
13 byl za přísloví.* Pomlouvali mne sedíce v bráně,
a písničky o mně zpívali ti, kteříž pili víno.
14 * Já pak modlitbu svou k tobě vylévám, Ho-
spodine, očekávaje na čas dobré líbeznosti tvé;
ó Bože, vedlé množství milosrdenství svého
vyslyš mne, pro pravdu svou spasitelnou.
15 * Vytrhni mne z bláta, abych nebyl pohří-
žen; ale ať jsem vytržen od těch, kteříž mne
16 nenávidí, jako z hlubokosti vod. * Aby mne
nezachvátili proudové vod a neshltila hlu-
bina, ani se nade mnou zavřela prohlubeň.
17 * Vyslyšiž mne, Hospodine; nebo jest dobré
milosrdenství tvé; vedlé množství slitování
18 svých vzhlédniž na mne. * A neskrývej tváři
své od služebníka svého, neboť mám velikou
19 úzkost; rychle vyslyš mne. * Přibliž se k duši
mé a vyprosť ji; pro nepřátely mé vykup mne.
20 * Ty znáš pohanění mé a zahanbení mé i po-
tupu mou; před tebouť všickni nepřátelé moji.
* Pohanění potřelo srdce mé, pročež jsem byl 21
v žalosti; očekával jsem, zdaliby mne kdo
politoval, ale žádného nebylo; zdaliby kdo
potěšiti chtěli, ale nedočkal jsem. * Nýbrž, 22
místo pokrmu poskytli mi žluči, a v žízni mé
napájeli mne octem. * Budiž jim stůl jejich 23
před nimi za osidlo, a pokojný způsob jejich
místo síti. * Ať se zatmí oči jejich, aby vi- 24
děti nemohli, a bedra jejich k stálému přiveď
zemdlení.* Vylij na ně rozhněvání své, a prch- 25
livost hněvu tvého ať je zachvátí. * Budiž pří- 26
bytek jejich pustý; v stanech jejich kdoby
obýval, ať není žádného. * Nebo se tomu, je- 27
hož jsi ty zbil, protiví, a o bolesti zraněných
tvých s chutí rozmlouvají. * Přilož nepravost 28
k nepravosti jejich, a ať nepřicházejí k spra-
vedlnosti tvé. * Nechť jsou vymazáni z knihy 29
živých, a se spravedlivými ať nejsou zapsáni.
* Já pak nyní ztrápený jsem a bolestí sevře- 30
ný; ale spasení tvé, ó Bože, na místě bez-
pečném postaví mne. * I budouť tehdáž chvá- 31
liti jmeno boží s prozpěvováním a velebiti je
s děkováním. * A budeť to příjemnější Hospo- 32
dinu nežli vůl, neb volek rohatý s rozděle-
nými kopyty. * To když uhlédají tiší, rado- 33
vati se budou hledajíce Boha, a ožive srdce
jejich. * Neboť vyslýchá chudé Hospodin a 34
vězni svými nezhrzí. * Chvaltež ho nebesa a 35
země i každé moře, též i veliký hmyz jejich.
* Bůhť zajisté zachovává Sion a vzdělá města 36
judská; i budou tu bydliti a zemi tu dědičně
obdrží. * Tolikéž i símě služebníků jeho dě- 37
dičně jí vládnouti budou, a milující jmeno jeho
v ní přebývati.

---

7. *příčinou*: mým příkladem, tak t. vidouce, že ty mne (kterýž na tě cele spolehám a spravedlivou při mám) opouštíš, takéby na škodlivé o tvé ochraně a pomoci pochybování přijíti mohli.

10. *snědla*. Jakoby řekl: Ne pro svou příčinu taková pohanění snáším a horlím, tak že mi se to k smrti rovná, ale pro čistou službu tvou a poctu, že jest tak hrozně zprzněna a převrácena; a pro rozmnožení všudy lstí a nepravostí v domě lidu tvého, zvlášť na místech předních, odkudžby dobrý příklad dáván býti měl, ano se pak nazpět děje.

12. *přísloví*: pořekadlo, t. o němž s útržkou, potupou a pochvalou mých trápení rádi mluvíváte, mou pobožnost nestydatě mi na svědomí sahajíce valchovali, ano i jiným mnou oči vytýkali.

13. *víno*, H. nápoj opojný.

14. *pravdu* etc., t. pro zaslíbení tvá pravdomluvná a k spasení nám potřebná.

16. *se nade mnou*, H. úst svých.

19. *nepřátely*, t. aby ze mne pochvaly neměli a v nešlechetnostech svých se (tím že ty mne dobrou při majícího opouštíš) neutvrzovali.

20. *moji*, t. vidíš a znáš všecky i strestati můžeš, když ráčíš; žádný z nich se nemůže před tebou ukryti.

21. *nedočkal*, H. nenalezl.

23. *pokojný*, J. v odplacení. — *síti*, t. kdežby měli míti aneb očekávati pokoje, štěstí, ať se jim vše zpět a naopak obrací.

24. *přiveď* etc., H. ať se vždycky viklí, t. žádné moci a síly nemají.

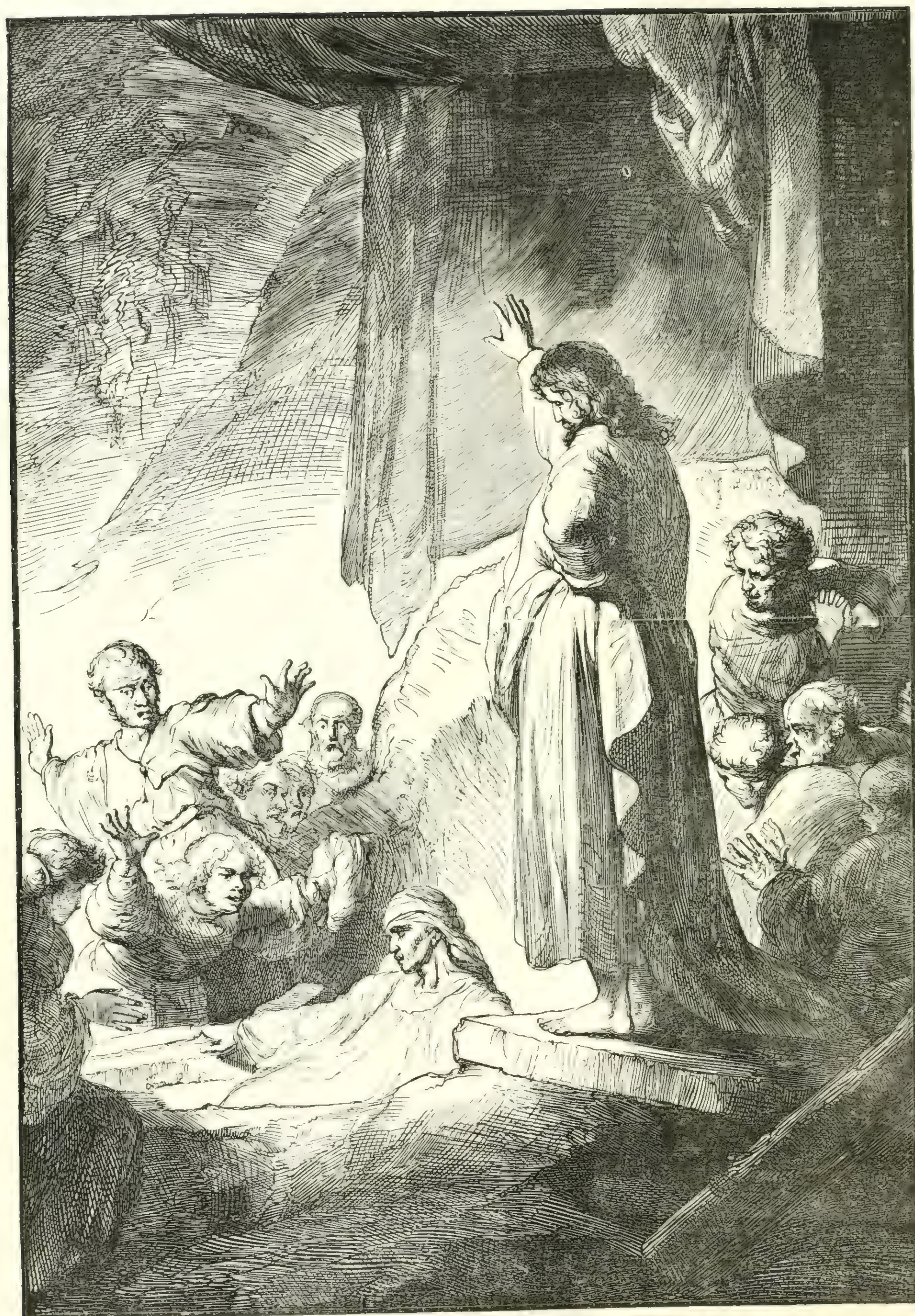
26. *příbytek*: hrad, palác.

27. *o bolesti* etc., J. rány raněných tvých sčítají, t. přílišně je trápíce, jakby jich rány rozmnožovali, o to rokují.

28. *k nepravosti*, t. dopusť jim po jich hlavách a rozumu odcházeti, míru hříchů doplňovati, aby tíže vpadli do jámy věčného zatracení.

29. *z knihy* etc. Tak bývají lidé vymazováni, když na to přicházejí, o čemž tu 28. verš mluví, a když v zarytosti a nekajicnosti své do smrti trvají, tak se světa bez pokání scházejí. A tak skrze to známé a zřetelné bývá učiněno, že jsou v ty knihy božího vyvolení k spasení nikdy zapsáni nebyli.

33. *jejich*, H. vaše.

Dle Pavla Rembrandta van Ryn ryl Unzelmann.

Ježíš zavolal hlasem velikým: Lazare, pojď ven! *(Jan 11, 43.)*

Žalm 69 (70).

Pomoz Pane z nebezpečenství, ať 1) nepřátelé k zahanbení pro svou převrácenost přijdou; 2) věřící s potěšením oslavují tebe; 3) i já v nouzi své se potěším.

Přednímu ze zpěváků, žalm Davidův k připo-
mínání.
2 Bože, přispěj, aby mne vytrhl; pospěš, ó
3 Hospodine, aby mi spomohl. * Zahanbeni buďte
4 a zapyřte se, kteříž hledají duše mé; * zpět
obráceni a v potupu dáni buďte, kteříž se ko-
chají v neštěstí mém; zpět obráceni buďte za
to, že mne k hanbě přivesti usilují ti, kteříž
na mne povolávají: Haha, haha! * Ale ať se 5
radují a veselí v tobě všickni ti, kteříž tě hle-
dají; a ti, kteříž milují spasení tvé, ať říkají
vždycky: Veleslaven budiž Bůh náš * Já pak 6
chudý a nuzný jsem; protož, ó Bože, pospěšiž
ke mně; pomoc má a vysvoboditel můj ty jsi;
neprodlívejž, Hospodine.

Žalm 70 (71).

Doufaje v Boha žádej, ať 1. v protivenství neopouštěje tě a) v bezpečnou ochranu svou přijme a b) před zlostí nepřátel zachová, poněvadž α) od mladosti v něm bezpečnost nacházíš, β) nad podiv jiným přichráněn býváš, z čehož jistě jej chváliti máš; 2. v sešlosti věku s tebou jest, aby a) zachován byl před nepřátely svými rouhavými, proti nimž pomoci boží potřebuješ, aby na zahynutí přišli; b) jsa v naději utvrzen jej chválil s vypravováním skutků jeho, kterýchž α) jsa od mladosti povědom i v starosti svědkem buď pro boží zvýšenost, β) zakusils ve všelikém soužení a zakoušeti budeš s vychvalováním jmena Páně aa) i nástroji hudebnými, bb) i zpěvy rtů svých.

V tebeť, Hospodine, doufám, nechť ne-
2 jsem zahanben na věky; * vedlé spravedlnosti
své vytrhni mne a vyprosť mne; nakloň ke
3 mně ucha svého a spas mne. * Budiž mi ská-
lou obydlí mého, na nižbych ustavičně utíkal;
přikázal jsi ostříhati mne; nebo skála má i
4 pevnost má ty jsi. * Bože můj, vytrhni mne
z ruky bezbožníka, z ruky převráceného a ná-
5 silníka. * Nebo ty jsi má naděje, Pane; Ho-
6 spodine, v tebeť doufám od své mladosti; * na
tebe jsem zpolehl hned od života; z břicha
matky mé ty jsi mne vyvedl; o tobě jest
7 chvála má vždycky. * Jako zázrak byl jsem
8 mnohým, avšak ty jsi mé silné doufání. * Ó ať
jsou naplněna ústa má chválením tebe, přes
9 celý den slavením tebe. * Nezamítejž mne ve
věku starosti; když zhyne síla má, neopou-
10 štějž mne; * nebo mluvili nepřátelé moji proti
mně, a ti, jenž střehou duše mé, radili se
spolu * pravíce: Bůh jej opustil; hoňte a po- 11
padněte jej; nebo kdoby ho vytrhl, není žád-
ného. * Bože, nevzdalujž se ode mne; Bože 12
můj, přispěj mi na pomoc. * Nechť jsou za- 13
hanbeni a zhynou protivníci duše mé; přikryti
buďte lehkostí a hanbou, kteříž hledají pádu
mého. * Já pak ustavičně čekati a vždy víc a 14
více tě chváliti budu. * Ústa má budou vypra- 15
vovati spravedlnost tvou, každého dne spasení
tvé, ačkoli mu počtu nevím. * Přistoupě k vy- 16
pravování všelijaké moci Pána Boha připomí-
nati budu tvou vlastní spravedlnost. * Bože, 17
učil jsi mne od mladosti mé, a až dosavad
vypravuji o divných činech tvých. * Protož 18
také i do starosti a šedin, Bože, neopouštěj
mne, až v známost uvedu rámě tvé tomuto věku,
a všechněm potomkům sílu tvou. * Nebo spra- 19

Žalm 69. Vyučující;
a jest částka žalmu 39. od verše 14. až do konce.

Žalm 70. Modlitebný.

2. *spravedlnosti*, t. té, kterouž jsi od věčnosti svých soužených k ochraňování, a bezbožných sužujících k zahanbování a mstění nakloněn.

3. *obydlí*, J. čtouce maoz místo maon vykládají pevnou. — *ostříhati*, H. zachovávati, vysvobozovati, t. andělům, J. uložil, zaslíbil. — *pevnost*: ohrada, útočiště.

4. *převráceného*, t. takového, kterýž nic s upřímností a sprostností činiti nemá, ale vše lstivě mluví i dělá. — *násilníka* H. nakvašujícího. To téměř což již pověděl, míní takového, kterýž neupokojitelnou zlostí a nenávistí zapálen jest, aniž jakými příčinami, ochotností, službou, co obměkčen býti může, ale všecko co nějaký kvas nakvašuje, t. vše zle vykládá, na ruby obrací a v ukrutnosti se sílí.

5. *naděje*, H. očekávání. — *v tebeť* etc., H. doufání důvěrnost má.

7. *zázrak*, t. takový, kterýžby sobě lidé zošklivili a před ním se děsili. — *mnohým*, J. přednějším neb znamenitějším.

8. *přes* etc., J. každého dne.

13. *přikryti*: přiodíni, přistříni. — *pádu*, H. zlého.

14. *čekati*: naději míti.

16. *Boha*, H. Hospodina. — *spravedlnost*, t. že jsi ty sám spravedlivý.

17. *vypravuji*, t. mám dosti co vypravovati.

18. *v známost* etc.: oznámím, ukáži.

19. *výsost* etc., t. velmi známá a zřetelná jest milost a láska tvá i ochrana věrných tvých; a téžť

vedlnost tvá, Bože, až na výsost vznáší se;
provodíš zajisté věci veliké; Bože, kdo jest
20 podobný tobě? * Kterýž ač jsi mi dal okusiti
úzkostí velikých a hrozných, však zase k ži-
votu navrátíš mne a z propastí země zase mne
21 vyzdvihneš. * Rozmnožíš důstojnost mou a zase
22 utěšíš mne. * I jáť také budu tě slaviti na ná-
stroji hudebném, i pravdu tvou, * Bože můj;
žalmy tobě zpívati budu na harfě, ó Svatý
israelský. * Plésati budou rtové moji, když 23
žalmy zpívati budu tobě, i duše má, kterouž
jsi vykoupil. * Nad to i jazyk můj každý den 24
vypravovati bude spravedlnost tvou; nebo se
zastyděti a zahanbiti musili ti, jenž mého pá-
du hledali.

Žalm 71 (72).

Každého království I. sloupové jsou k dobré a šťastné správě 1) práv náležité užívání, jichž jest a) veliký užitek α) králi k rozeznání soudů, β) poddaným a) k zastání chudých, b) napravení mocných, b) veliká potřeba, jako aa) slunce k vezdejším věcem, bb) deště k úrodám; 2) pokoje stálost s α) okolními, β) domácími; 3) modliteb za krále vylévání, 4) úrod zemských hojnost; II. Bůh jsa ustanovitelem chce vzýván a slaven býti.

Žalm Šalomounovi.
2 Bože, soudy své králi dej a spravedlnost
svou synu královu; aby soudil lid tvůj v spra-
3 vedlnosti a chudé tvé v pravosti. * Hory přine-
sou pokoj lidu i pahrbkové pro spravedlnost.
4 * Souditi bude chudé z lidu a vysvobodí syny
5 nuzného; násilníka pak potře. * Báti se budou
tebe, dokavadž slunce a měsíc trvati bude,
6 od národu až do pronárodu. * Jako když sstu-
puje déšť na přesečenou trávu a jako tiší de-
7 šťové skrápějící zemi, * tak zkvete ve dnech
jeho spravedlivý a bude hojnost pokoje, dokud
8 měsíce stává. * Panovati bude od moře až
9 k moři a od řeky až do končin země. * Před
ním skláněti se budou obyvatelé pustin vy-
prahlých, a nepřátelé jeho prach lízati budou.
* Králové Tarsu a z ostrovů pocty mu při- 10
nesou; králové sebejští a sabejští dary obě-
tovati budou. * Nad to klaněti se jemu budou 11
všickni králové; všickni národové jemu slou-
žiti budou. * Nebo vytrhne nuzného volajícího 12
k sobě a nátisk trpícího, kterýž nemá spomoc-
níka. * Smiluje se nad bídným a potřebným 13
a duše nuzných spasí. * Od lsti a násilí vy- 14
svobodí duši jejich; neboť jest drahá krev
jejich před očima jeho. * Budeť dlouhověký, a 15
dávati mu budou zlato arabské, a ustavně za
něj se modliti; na každý den jemu dobrořečiti
budou. * Kdež se vseje hrstka obilí v té zemi 16
na vrchu hor, klátiti se budou jako cedrové
libanští klasové jeho a kvésti budou měšťané
jako byliny země. * Jmeno jeho bude na věky; 17

---

i na druhou stranu o hrůzi soudu a pomst božích nad bezbožnými vzato býti může. J. též i spravedlnost tvou, Bože, až na výsost (vynášeti budu).

20. *okusiti*, H. viděti. — *hrozných*, H. zlých.

22. *nástroji*: na citaře.

23. *Plésati*, H. prozpěvovati. — *pádu*, t. zlého, zkažení.

Žalm 71. Modlitebný a vyučující správce světa.

1. *Šalomounovi*, t. složený žalm neb připsaný od otce Davida, kterýmž synu při jeho na království korunování požehnání od Boha horlivě prosil a žádal. J. Šalomounův; J. o Šalomounovi.

2. *spravedlnost*, míní dobrou a chvalitebnou správu všeho království. — *v pravosti*: podlé práva, H. v soudu.

3. *lidu*, t. vší země obyvatelé, na kterýchkoli místech pokojný byt a spravedlivý míti budou.

4. *Souditi*: Zastane, pomstí soužených. — *nuzného*, t. nemající kdoby jich zastal. — *násilníka*, J. soka.

5. *tebe*, t. čistá pocta a služba boží průchod a zrůst míti bude; spravedlnost vzdělávána, ano hned samo lidské pokolení se jako pučiti a růsti, i hojněji bude moci zachováváno býti. Rozkošní užitkové vrchností dobrých.

8. *země*. Šalomoun od moře velikého k mrtvému, od Eufratu až do pomezí (Exod. hl. 23. Num. hl. 34. Deut. hl. 11. i jinde vypsaného), že kraloval, viz III. Král. 4, 21.; Kristus pak po všem světě.

9. *obyvatelé* etc., H. suší, t. i ti neupřahaní, neskrocení a ukrutní národové. J. Mouřeninové. — *lízati*, t. zemi líbati budou před ním na znamení poddanosti; jakýž spůsob že zachováván byl v krajinách východních, historie ukazují.

10. *Tarsu*, t. kteříž při moři velikém (jenž Oceán slove) bydlejí. — *z ostrovů*: zámorští. — *sabejští*, t. národové z arabských zemí.

13. *Smiluje*: Lítost míti, šetřiti bude. — *potřebným*: nuzným. — *spasí*: vysvobodí.

15. *Budeť* etc., H. a živ bude, t. král. — *arabské*, H. sebejské.

16. *hor*, t. i na místech neúrodných. — *klasové*, H. ovoce. — *kvésti*, H. vykvětati z města.

17. *děditi*, t. v dědictvích jedněch po druhých zůstávati. H. rozplodí se. — *dávajíce*. Někteří smyslí, kdož sobě neb jinému něčeho dobrého žádati bude, že za příklad Šalomouna přivoditi bude řka: Požehnejž tobě Pán jako Šalomounovi. Tak o sobě David mluví, Žalm 20, 7. I chlubiti a honositi se budou tak slavným a šťastným králem, a za blahoslavené sebe souditi.

dokudž slunce trvá, děditi bude jmeno jeho. A po-
žehnání sobě dávajíce v něm všickni národové
18 budou ho blahoslaviti. * Požehnaný Hospodin
Bůh, Bůh israelský, kterýž sám činí divné
věci.* A požehnané jmeno slávy jeho na věky; 19
budiž také naplněna slávou jeho všecka země.
Amen i amen. * Skonávají se modlitby Davidovy, 20
syna Isaje.

Žalm 72 (73).

Ai, I. Bůh netají milosrdenství svého před tebou; nebo 1) ač ty nebezpečně z křehkosti těla svého horlíš nad a) bezbožných štěstím, že α) zdrávi jsou bez starosti, β) zle sobě počínají proti lidem i Bohu; b) pobožných soužením, až i říkati smíš, že a) nic toho povědom Bůh býti nemusí, poněvadž se tak bezbožným vede, b) nadarmo jest pobožnost milovati, poněvadž vždycky křížové sužují, z nichž se vyníti rozumem svým nemůžeš; 2) však Bůh i tebe a) ze slova svého svatého vynaučil, jak oni α) nebezpečně stojí, β) tudíž zahynou, b) v hořekování takovém, ovšem bláznivém, neopustil. II. Tedy nespouštěj se správy jeho, nebo 1) žádného nad něj lepšího nemáš. On zajisté a) života tvého přichrání i při smrti, b) bezbožníky zapudí; 2) nejlépe jest tobě také to.

Žalm Asafovi.
Jistě žeť jest Bůh dobrý Israelovi, těm
2 však, kteříž jsou čistého srdce. * Ale nohy mé
téměř se byly ušinuly; o málo žeby byli
3 sklouzli s cesty krokové moji, * když jsem
horlil proti bláznivým, vida štěstí nešlechet-
4 ných. * Nebo nemají ničeho, cožby je svázalo
až do smrti, ale zůstává vcele síla jejich.
5 * V práci lidské nejsou a s jinými lidmi tre-
6 stáni nebývají;* protož otočeni jsou pýchou jako
obojkem a ukrutností jako rouchem ozdobným
7 přiodíni. * Vysedlo tukem oko jejich, majíce
8 hojnost všeho i nad myšlení srdce. * Rozpustilí
jsou a mluví zlostně; o nátisku velmi pyšně
9 mluví. * Nýbrž stavějí proti nebi ústa svá, a
jazyk jejich po zemi se vozí. * A protož na 10
to přichází lid jeho, když hořké vody plný
kalich se jim nalévá, * že říkají: Jak to jen 11
může býti, aby o tom věděl Bůh silný, aneb
aby to známé bylo Nejvyššímu? * Nebo ai ti, 12
bezbožní jsouce mají pokoj ve světě a dosa-
hují zboží? * Nadarmo tedy v čistotě chovám 13
srdce své a v nevinnosti ruce své umývám?
* Poněvadž každý den trestán bývám, a ká- 14
zeň přichází na mne každého jitra. * Dím-li: 15
Vypravovati budu věci takové. Toť hle, ro-
dina synův tvých; jižť jsem v nevěru upadl.
* Chtěl jsem to rozumem vystihnouti, ale vi- 16
dělo mi se pracno; * až jsem všel do svatyně 17
Boha silného, tu srozuměl jsem poslední věci

20. Ten verš (jakž smyslí Židé) přidán jest od těch, kteříž žalmy na jisté díly neb knihy rozdělili a chtí míti, že David málo před svou smrtí slovy žalmu tohoto Bohu se modlil.

Žalm 72. Vyučující.

1. *Jistě:* vždyť předse, jako v žalmu 61, 1. Boj tuhý veda proti rozličným vnukáním satanovým, žeby Bůh buď o lidi žádné péče míti, a nad tímto světem žádné správy držeti neměl; buď žeby to nespravedlivě spravoval, bezbožným vše přehlídal a jim uprostranoval, své pak věrné trápiti a je sužovati dopouštěl. Z takových těžkých tanutí mysli jako ze smrdutého bahna se dobyv, v důvěrnosti se k Bohu ustavuje; viz žalm 64, 1. Jakoby řekl: Děj se jak děj na světě, vždyť proto jest Bůh milostivý Israelovi.
3. *horlil* etc., J. záviděl pyšným. — *štěstí:* prospěch, pokoj.
4. *do smrti*, t. nebývají svíráni nemocmi, bídami a neštěstím, H. není svazků k smrti jejich.
5. *práci*: těžkostech, lopotách.
6. *pýchou*, jsou živi na světě rozkošně beze vší práce, žádná se jich psota, kterouž Bůh lidi cvičí, švihá, nedotýká; jestliže hlad a draho nastane, jsou bohatí; jestliže mor přichází, neb utekou, neb pilně rozličným spůsobem se opatrují; vznikne-li válka, také cesty nějaké nalézají, jakby se těžkostem vyhnuli.
7. *Vysedlo*: Vyboulily oči velikou tlustostí. — *majíce*, H. převyšují myšlení srdce.
8. *Rozpustilí*, J. Nakažující, t. řečí i skutkem jiným škodí. — *velmi* etc., s vysoka.
9. *vozí*, t. žádného se nestydí, rouhají se i Bohu, a všecky jeho věci i tento svět sobě k libosti spůsobují.
10. *na to*, t. na tak scestná smýšlení, o nichž v. 1., též Jer. 12, 1., aneb k následování bezbožníků, zhostíce se poslušenství Boha svého. — *lid*, t. z lidu božího mnozí. — *nalévá*, H. vytlačuje.
11. *Jak* etc. Kde jest to podobné? t. aby takové převrácení řádu spravedlnosti v světě trpěti a přehlídati měl; musíť o tom nevěděti. Jsou slova pobožných, však pokušením ďábelským sevřených z mdloby víry pocházející. — *Nejvyššímu:* na výsostech.
12. *dosahují*, J. rozšiřují, rozmnožují se v síle.
13. *umývám*, t. i vnitř srdcem, i zevnitř snažnostmi svými Boha všelijak ctíti i poslouchati usilují.
15. *takové*, t. jakéž mluví bezbožní ku potupě lidu tvého, jejichž slovy tu mluví. — *v nevěru* etc.: přestoupil.
16. *to*, t. to, co se v světě děje při pobožných i bezbožných, podlé soudu lidského právě naopak. Proč to Pán Bůh činiti ráčí, že na církev lidu svého rozličných pokušení, zámutky a kříž vzkládá, a jaká odplata obojích očekává. Bez Boha hle a srozumitelného přisluhování slova jeho, i tento boží služebník toho zdrávě rozsouditi a sebe v škodlivých myšlénkách spraviti neuměl.
17. *svatyně*, t. tajemstvím božím v slově jeho za-

18 jejich. * Jistě na místech plzkých postavils je,
19 a uvržeš je v hrozné spustliny. * Ai, jak při-
cházejí na zpuštění jako v okamžení mizejí a
20 hynou hrůzami; * jako snové tomu, kdož pro-
cítí. Pane, ty když je vzbudíš, obraz ten je-
21 jich za nic položíš. * Když zhořklo srdce mé
22 a ledví má krutě bodena byla, * nesmyslný
23 jsem byl, aniž jsem co znal; * jako hovádko
byl jsem před tebou; avšak vždycky jsem byl
24 s tebou; * nebo jsi mne ujal za mou pravici.
Podlé rady své veď mne, a potom v slávu
přijmeš mne; * kohožbych měl na nebi krom 25
tebe? a mimo tebe v žádném libosti nemám
na zemi. * Ač tělo i srdce mé hyne, však skála 26
srdce mého a díl můj Bůh jest na věky. * Neb 27
ai ti, kteříž se vzdalují tebe, zahynou; vytí-
náš ty, kteříž cizoloží odcházením od tebe. * Ale 28
mně nejlépe jest přidržeti se Boha; skládám
v Pánu Bohu doufání své, abych vypravoval
všecky skutky jeho v branách dcerky sionské.

Žalm 73 (74).

V protivenství pro jmeno Kristovo, ó lide boží, I. nepokládejte toho, jakoby 1) Bůh církve své netrestal, již sice za dědictví oblíbil sobě, 2) málo nepřítel uškodil, když hubí i a) obydlí svatá, jako α) chrám, v němž aa) modlářství vystavuje, bb) věci posvátné sekerami, palicemi i ohněm kazí; β) školy po městech; b) obyvatele, obzvláštně pak boží pravdě učící. II. Nemeškejte prosbami Boha starati, tím 1) doufanlivěji, čím jste jistší a) zámluvami božími, b) skutky jeho, jimiž α) opatroval někdy církev, β) spravuje posavad všecko stvoření; 2) pilněji, čím vidíte větší a) jmena božího zlehčování, b) církve k Bohu v nebezpečenství volající pokoru, c) nepřátel neskrocenou vzteklost.

Vyučující Asafův.
Pročež, ó Bože, nás tak do konce za-
mítáš? proč zapálena jest prchlivost tvá proti
2 stádci pastvy tvé? * Rozpomeň se na shro-
máždění své, jehož jsi od starodávna dobyl a
vykoupil; na proutek dědictví svého, na Sion
3 horu tuto, na níž přebýváš. * Pospěšiž, aby
k hrozným pustinám přihlédl; jak všecko vy-
4 drancoval nepřítel v svatyni! * Řvali nepřátelé
tvoji u prostřed shromáždění tvých a na zna-
mení toho žanechali množství korouhví svých.
* Za znamenitého reka jmín byl ten, kterýž 5
co nejvýše zdvihl sekeru, roubaje vazbu dříví
jeho; * a nyní již řezby jeho na pořád seke- 6
rami a palicemi otloukají. * Uvrhli oheň do 7
svatyně tvé, na zemi zřítivše poskvrnili pří-
bytku jmena tvého.* Řekli v srdci svém: Vy- 8
hubme je napořád; takž vypálili všecky stánky

---

vřeným ze služeb církve se vyučil. — *poslední*: nač přijdou.

19. *hynou*: na nic přicházejí. — *hrůzami*, t. božími, kteréž někdy dopouští na bezbožníky i jimi je tak stihá a svírá, že sobě sami hrdla odjímají; jako Saul, Achitofel, Pompejus, Nero, Dioklecian, Pilat.

20. *snové*: snění, zdání ve snách. — *vzbudíš*, t. buď skrze své hrůzy, rány a pomsty, neb duchovním aneb obecným budoucím vzkříšením, tak že jim ti snové, v nichž nyní pohříženi jsouce sobě chutnají, pominou, t. sláva světská, bohatství, chvála, rozkoš, důstojnost; tuť porozumějí, že to vše není než jako obraz u vodě, tvářnost v zrcadle a jako škraboška věc vzdálená od pravdy pravého blahoslavenství. I. Kor. 7, 31. K čemuž i sám člověk v zdejším spůsobu, síle, kráse, zdraví připodobněn. Žalm 38, 7. Viz též 48, 15. 16. J. Pane, v městě (t. ne tajně ale zjevně předе vším lidem neb světem) obraz jich potupný býti ukážeš.

21. *zhořklo*: zkyselelo jako lítý ocet.

22. *nesmyslný*: hloupý, obutý.

23. *hovádko* etc., jakoby řekl: Ačkoli jsem před lidmi za moudrého, rozumného a slavného držán byl, však v spatřování skutku tvého otcovství v dobrotivé i spravedlivé všeho světa správě, co jsem byl, než jako hloupé a nerozumné hovádko. Job 11, 12. — *s tebou*, t. ačkoli jsem byl hoden zavržení pro svou nesmyslnost a bláznovství, však jsi toho neráčil učiniti; ale vždys mne svou milostí předcházel, zdržoval, spravoval: jakž další slova ukazují.

24. *rady*: vůle, t. jakž ty chceš, a ne podlé hlavy mé.

25. *na nebi*, t. lepšího a věrnějšího spomocníka.— *mimo* etc., H. s tebou.

27. *zahynou*, t. mnohých milostí a pomocí tvých nemajíce, bez nichž není možné zachovánu býti. — *cizoloží*. Smilství neb cizoložství proti Bohu se dopouštěti, jest se Boha, s nímž naše věrou, milováním, poslušenstvím, doufáním nejvlastnější spojení, tak jako manželky s manželem býti má, strhnouti, a jinam myslí, srdcem i očima se obraceti, jako k modlám, věcem časným, zboží, slávě, lidem, přízni a ochraně jich, a o dosažení i chování toho nejvíce se vynasnažovati. Viz níž Žalm 104, 39. Num. 15, 39.

28. *přidržeti*, H. blízko býti. — *Bohu*, H. Hospodinu. — *jeho*: tvé.

Žalm 73. Žalostivý a modlitebný.

1. *do konce*, H. na věky.— *zapálena*, H. kouří se.

2. *proutek*. Nebo jakž provazci tak i proutky zemi měřívali.

3. *Pospěšiž*, H. Zdvihni nohy. — *k hrozným* etc., J. k zpuštění věčnému.

4. *Řvali*: řičeli, t. vztekle i ukrutně sobě počínali. — *shromáždění*: sboru. — *korouhví*, H. znamení.

5. *Za znamenitého*, H. poznán byl, t. každý z nich. — *vazbu*: spojení husté. — *jeho*, t. chrámu.

6. *řezby*: vyrývání. — *otloukají*, t. nepřestávají na veřejném zboření, ale i ty menší věci shledávají a kazí na prach, takovou jedovatou nenávistí k svatým tvým věcem jsou zažženi.

8. *stánky*: školy, místa k náboženství oddaná.

9 Boha silného v této zemi. * Znamení svých
nevidíme; jižť není proroka, aniž jest mezi
námi, kdoby věděl, jak dlouho to tak státi má.
10 * I dokavadž, ó Bože, útržky činiti bude od-
půrce a ustavičně-liž rouhati se bude jmenu
11 tvému? * Proč zdržuješ ruku svou a pravice
12 své z lůna svého nevzneseš do konce? * Však
jsi ty, Bože, král můj od starodávna; působíš
13 hojné spasení u prostřed země. * Ty silou svou
rozdělil jsi moře, a potřels hlavy draků u
14 vodách. * Ty jsi potřel hlavu Leviatanovi;
15 dal jsi jej za pokrm lidu na poušti. * Ty jsi
otevřel vrchoviště a potoky; ty jsi osušil řeky
16 prudké. * Tvůjť jest den, tvá jest také i noc;
17 světlo i slunce ty jsi učinil. * Ty jsi založil
všecky končiny země; léto i zimu ty jsi učinil.
* Rozpomeniž se na to, jaké útržky činil ten 18
odpůrce tobě, Hospodinu, a lid bláznivý jak se
jmenu tvému rouhal. * Nevydávejž té zběři 19
duše hrdličky své; na stádce chudých svých
nezapomínej se na věky. * Ohlédni se na 20
smlouvu svou; nebo plni jsou i nejtmavější
koutkové země peleší ukrutnosti. * Nechažť 21
bídní neodcházejí od tebe s hanbou; chudý a
nuzný ať chválí jmeno tvé. * Povstaniž, ó Bo- 22
že, a veď sám při svou; rozpomeň se na po-
hanění, kteréžť se děje od nesmyslných na
každý den. * Nezapomínej se na vykřikování 23
svých nepřátel a na hluk proti tobě povstá-
vajících, kteříž se sílí ustavičně.

Žalm 74 (75).

Ó pobožná vrchnosti, s vychvalováním milosti boží 1) netoliko slibuj věrně spravovati, 2) ale i skutkem toho dokaž. Což jistě učiníš, dáš-li pozor na A. lidi a) pobožné, aby přichráněni byli, b) bezbožné, aby věděli o α) tvém povolání k správě té stálém, aa) ne od lidí, bb) ale od Boha, β) svém skutečném potrestání. B. Boha, aby a) jej oslavovala v službách církevních, b) jeho spravedlnost v horlivosti konala α) proti bezbožníkům, β) pro pobožné.

Přednímu ze zpěváků, jakož: Nezahlazuj, žalm
Asafův a píseň.
2 Oslavujeme tě, Bože, oslavujeme; nebo
že jest blízké jmeno tvé, vypravují to předivní
3 skutkové tvoji. * Když přijde čas uložený, já
4 právě souditi budu. * Rozplynula se země i
všickni obyvatelé její; ale já utvrdím sloupy
5 její. Selah. * Dímť bláznům: Neblázněte, a bez-
6 božným: Nevyzdvihujte rohů; * nevyzdvihujte
proti Nejvyššímu rohů svých, aniž mluvte
tvrdošijně! * Nebo ne od východu ani západu, 7
ani od pouště přichází zvýšení; * ale Bůh 8
soudce jednoho ponižuje a druhého povyšuje.
* Nebo číše jest v rukou Hospodinových a to 9
vína kalného plná nalitá, z níž nalévati bude,
tak že i kvasnice jeho vyváží a vypijí všickni
bezbožníci země. * Já pak zvěstovati budu na 10
věčnost, žalmy zpívati budu Bohu Jakobovu;
* a všecky rohy bezbožníkův srazím; rohové 11
pak spravedlivého vyvýšeni budou.

---

9. *Znamení.* Ne samy divy a zázraky zvláštní a veliké, jichž Bůh hojně v tom lidu svém ukazovati ráčil, rozumí; ale i jiná obecnější a všednější znamení, jimiž též Bůh svou i přítomnost i milost jim osvědčoval; jako z Urim a Thumim (Num. 27, 21. I. Král. 23, 9. 28, 6.) i z modlitebnice (Exod. 25, 22. Num. 7, 89.) odpovědi dával; čistotu učení svého a jeho přisluhování i s obětmi mezi nimi vedl. Proroky a služebníky s dary svými v nich vzbuzoval. Což když po zkažení chrámu i vyvrácení škol všudy všecko kleslo, měliť jsou jistě nad čím naříkati pobožní.

10. *rouhati*, J. popouzeti.

11. *zdržuješ*: odtrhuješ, k sobě přitahuješ, jakoby řekl: Ježto aby jen ruky své pozdvihl, mohlibychom ochráněni a z těch všech těžkostí vysvobozeni býti.

13. *draků*, t. vůdců Faraonových.

14. *Leviatanovi*, t. Faraonovi. — *jej*, t. kořisti jeho.

17. *učinil:* zřídil.

18. *se jmenu* etc.: popouzel jmena tvého.

19. *zběři*: šelmě. — *hrdličky*, t. církve své, kteráž proti šelmě co jest? nuzný ptáček; jaký její hlas? jen úpění a stonání.

20. *ukrutnosti*, t. obrať se kam obrať, všudy plno na světě ošemetností, loupeží a ukrutností, jako hustých temností v temné noci.

21. *neodcházejí*, t. kdykoli v potřebách svých nemajíce nikdež ani rady a útočiště, ani síly a moci, k tobě se důvěrně na svých modlitbách utíkají.

22. *veď*: obhajuj. — *nesmyslných*, H. blázna.

23. *vykřikování*, H. hlas. — *sílí*, H. vstupuje.

Žalm 74. Oslavující Boha a vyučující.

2. *Oslavujeme*, H. Vyznáváme, t. děkujeme.

3. *přijde*, H. přijmu, t. království.

4. *Rozplynula:* Oslábla, t. ve mnohé neřády a bezbožnosti příčinou ničemných, zlých, hovadných a nehodných správcův vešla, tak že spravedlnost žádného průchodu nemá, ale bezbožnost, o čemž šíře Žalm 11. — *sloupy*, t. vše v dobrý řád uvedu; službu boží čistou podlé zákona božího nařídím; práva a soudy spravedlivé vyzdvihnu; i osoby hodné, kteřížby to vše v duchovních i časných věcech dobře spravovali, k tomu postavím.

6. *proti*, J. vzhůru.

7. *od pouště*, t. od poledne a od půlnoci; nebo k oběma těm stranám judské země poušť byla.

9. *kalného*: nečistého, zkormouceného. — *nalitá*, H. smíšení.

10. *budu*, t. skutky boží.

Žalm 75 (76).

Probuzuj k vychvalování moci boží i A) sebe, věda jak slavný jest při 1) chránění země své, 2) děšení nepřátel, a) jak pléněním jich, až i α) pobožní mají čím bohatnouti, β) bezbožníci zakoušejí, že umdlévají se vší silou svou až do smrti, tak že žádný opříti se Pánu nemůže; b) tak předsíláním na ně pohrůžek svých s velikým zlostníků předěšením. B) Spoluúdů svých, aby sloužíce Bohu 1) jej ctili, 2) tím se těšili, že on mocnáře poráží.

Přednímu ze zpěváků na neginot, žalm Asa-
fův a píseň.
2 Znám jest Bůh v Judstvě a v Israeli ve-
3 liké jmeno jeho. * V Salemu jest stánek jeho,
4 a obydlí jeho na Sionu. * Tamť jest polámal
ohnivé šípy lučišť, pavézu a meč i válku,
5 Selah; * slavný jsi učiněn a důstojný horami
6 loupeže. * V loupež dáni jsou všickni srdce
udatného, zesnuli snem svým; aniž nalezli
7 zmužilé hrdiny co síly v rukou svých. * Od
žehrání tvého, ó Bože Jakobův, i vůz i kůň
tvrdě zesnuli. * Ty jsi, ty velmi hrozný; a 8
kdo jest, ježtoby před tebou ostál, když se
zapálí hněv tvůj? * Když s nebe dáváš slyšeti 9
výpověd svou, země se bojí a utichne; * když 10
povstává k soudu Bůh, aby zachoval všecky
tiché na zemi. Selah. * Zajisté i hněv člověka 11
chváliti tě musí, a ostatek zuřivostí ty skrotíš.
* Sliby čiňte a plňte Hospodinu Bohu vašemu, 12
kteřížkoli jste vůkol něho, přinášejte dary
Přehroznému. * Onť odjímá ducha knížatům, a 13
k hrůze veliké jest králům zemským.

Žalm 76 (77).

Pán Bůh pro vzbuzení mne k modlitbám poníženým, 1) přepouštěje na mne těžkosti a) duše i b) těla, 2) učí mne, abych poslouchal a) ne těla, kteréž nenese za α) radu, než zoufání nad milostí boží, s připomínáním dnů i aa) někdejších, bb) nynějších, β) potěšení, než smrt; b) ale ducha o milosti boží ujišťujícího. Onť vede nás, abychom skutky boží 1) sobě připomínali, 2) před Bohem silným vyznávali, že a) chtěje znám býti ve své spravedlnosti a síle, b) lid svůj z Egypta α) vyvedl, uvedením na Egyptčany aa) vod v krev obrácení, bb) krupobití, cc) hrozné tmy s blýskáním, β) převedl přes moře skrze vůdce svého.

Přednímu zpěváku z potomků Iditunových
s Asafem, žalm.
2 Hlas můj k Bohu, když volám, hlas můj
k Bohu vznáší se, aby ucha svého naklonil ke
3 mně. * V den soužení svého Pána hledal jsem;
v noci ruce své rozprostíral jsem bez přestání
4 a nedala se potěšiti duše má. * Na Boha zpo-
mínal jsem a kormoutil se; přemyšloval jsem
5 a úzkostmi svírán byl duch můj. Selah. * Zdr-
žovals oči mé, aby bděly; potřín jsem byl,
aniž jsem mluviti mohl. * I přicházeli mi na 6
pamět dnové předešlí a léta dávní. * Rozpo- 7
mínal jsem se v noci na zpěvy své; v srdci
svém přemyšloval jsem, a zpytoval to duch
můj pravě: * Zdali na věky zažene mne Bůh? 8
nikdy-liž již více lásky neukáže? * Zdali do 9
konce přestane milosrdenství jeho, a konec
vezme slovo jeho od pokolení až do pokolení?

Žalm 75. Oslavující Boha.

2. *Znám*: slavný, slovútný.
3. *V Salemu*, t. v Jerusalemě.
4. *Tamť*, t. při vysvobození lidu svého z moci Sennacheriba. IV. Král. hl. 19. — *ohnivé*: blýštící se jako oheň, H. jiskry. — *válku*, t. všecky nástroje vojenské.
5. *loupeže*, t. když vojska Assyrských ležící na horách nám v loupež dal; což další slova ukazují.
9. *dáváš* etc.: vyhlašuješ.
11. *musí*, t. netoliko nic nemohou nepřátele svésti proti vůli boží, ale i jejich se vztěkání a bouření prchlivé slávě boží sloužiti že musí, více nic nemohou. — *skrotíš*: stáhneš, obklíčíš, H. opášeš.
12. *Přehroznému*, tak i v. 8.
13. *odjímá*, H. odřezuje jako vinné hrozny, t. odjímá jim rozum, soud, pamět i sílu, tak aby často, když se někdy nejvíce na něho rozběhnou (sic jináče v rozličných chytrostech vycvičeni jsouce) byli vší udatnosti mysli i těla zbaveni, jako u příkladu rév pro sbírání ze vší své okrasy obnažen bývá, což se ve verši 6. tu vysvětluje. A toť všechněm synům božím upřímým a v prostnosti holubice Pánu Bohu sloužícím v čas těžkých pokušení jest k velikému potěšení.

Žalm 76. Vyučující.

3. *ruce*, J. rána má tekla. – *přestání*: bez ustání.
4. *kormoutil*: svíral. — *přemyšloval*: sám s sebou mluvil, úpěl.
5. *bděly*, t. nedopustil jsi mi spáti, náramnou těžkostí mne svíraje. — *potřín*: předěšen.
6. *přicházeli*: přemyšlel jsem o dnech. — *předešlí*, H. od starodávna. — *dávní*, H. věkův.
7. *zpěvy*: nástroj hudebný, t. jak jsem tě z dobrodiní od tebe přijatých chválíval. — *v srdci*, H. se srdcem svým rozmlouval jsem. — *to*, t. příčiny takových těžkostí.
8. *zažene*: vzdálí se Bůh.
9. *do konce*, H. na věky. — *slovo*, t. slibové jeho, kteréž svým učinil.

10 * Zdali se zapomněl smilovávati Bůh silný?
zdaž zadržel v hněvě milosrdenství svá? Selah.
11 * I řekl jsem: Toť jest má smrt! ale učiníť pro-
12 měnu pravice Nejvyššího. * Rozpomínati se bu-
du na skutky Hospodinovy a připomínati sobě
divné činy tvé, kteréžs činil od starodávna;
13 * a přemyšlovati o všelikém díle tvém a o
14 skutcích tvých mluviti řka: * Bože, svatá jest
cesta tvá; kdo jest Bůh silný tak veliký, jako
15 Bůh náš? * Ty jsi ten Bůh silný, jenž činíš
divné věci; uvedl jsi v známost mezi národy
16 sílu svou. * Vysvobodil jsi ramenem svým lid
svůj, syny Jakobovy a Josefovy. Selah. * Vi- 17
dělyť jsou tě vody, Bože, viděly tě vody a
zstrašily se; pohnuly se také i hlubiny.* Vy- 18
dali povodně oblakové, vydala hřmot nebesa;
ano i kameníčko tvé skákalo. * Vznělo hří- 19
mání tvé po obloze; blýskání osvěcovalo okr-
šlek zemský, pohybovala se a třásla země.
* Skrze moře byla cesta tvá a stezky tvé 20
skrze vody veliké, avšak šlépějí tvých nebylo
znáti; * vedl jsi jako stádo lid svůj skrze 21
Mojžíše a Arona.

Žalm 77 (78).

Starší I. jsouce povinni lidu oznamovati předkům vyjevené boží učení v církvi zdávna složené i potomkům uložené, II. oznamujte, co A) jim potřebného jest, totiž 1) Boha znáti a ctíti, 2) a ne příkladem předků proti němu se stavěti, jichžto předsevzetí Bůh nežehnal pro neposlušnost a nevděčnost jejich. Nebo oni a) pohrdše Bohem, když je α) z Egypta zázračně vyvedl, žádali nápoje, β) napojil, žádali nevážně pokrmu, až se i na ně Bůh rozhněval, γ) nakrmil mannou a ptactvem, zle toho užívali, až i na sebe hněv boží popudili, δ) chtěl do země zaslíbené uvesti, opřeli se, až i na sebe smrt uvedli, ač předse když se obraceli, jakkoli pokrytsky, on podlé milosrdenství svého šetřil mdloby jejich, ježto toho nikoli nezasloužili; b) nerozpomínajíce se, že pro ně α) Egypt pokazil, aby je vyvedl bezpečně až k zemi zaslíbené, β) Kananejské vyhladil, vydali se v zlost a v modlářství. Pročež Bůh rozhněvav se dopustil na ně poplénění hrozné, až jako procítiv a ulitovav jich zase na nepřátely se obořil. B) Bůh dobrého o církvi své uložil. Vydal jí zajisté 1) slovo své, 2) vůdce, ne z Efraima, ale z pokolení Judova, ze semene Davidova, tenť pase ji opatrně a jest Kristus Pán.

Vyučující Asafovi.
Pozoruj, lide můj zákona mého; na-
2 kloňte uši svých k slovům úst mých. * Ote-
vru v podobenství ústa svá, vypravovati budu
3 připovídky starobylé. * Co jsme slýchali i po-
4 znali, a co nám otcové naši vypravovali, * ne-
zatajíme toho před syny jejich, kteříž budou-
cím potomkům svým vypravovati budou chvály
Hospodinovy, ano i moc jeho a divné skutky
jeho, kteréž činil. * Neboť jest vyzdvihl svě- 5
dectví v Jakobovi a zákon vydal v Israeli;
což přikázal otcům našim, aby to v známost

---

10. *zadržel*, H. zavřel. — *milosrdenství*: slitování.

11. *smrt*, H. ranění, J. neduh, mdloba, t. takové přemyšlování pochází z mdloby mé. — *ale* etc., J. (rozpomenul jsem se) na léta pravice Nejvyššího.

12. *Rozpomínati*, t. lepší věci vzdělavatelnější a Bohu milejší sobě předkládati, jimi se osvěcovati a v trpělivosti utvrzovati budu; nežli tamto se uchylovati, cožby mi nic jiného nepřineslo než smrt.

13. *přemyšlovati*: mluviti. — *skutcích*: snažnostech.

14. *svatá*, H. v svatosti, t. svatosti plná jest všecka správa tvá. J. cesta tvá jest v svatyni, to jest v chrámě, t. nejlépe cesty tvé v chrámě neb svatým lidem v známost uvozovány bývají, jako Žalm 72, 17. J. svatým rozumějí nebe, t. že člověk zemský rad božích vystihnouti nemůže.

16. *Vysvobodil*: vykoupil.

17. *viděly*, t. pocítily moci tvé. — *hlubiny*: tůně, propasti, vírové.

18. *oblakové*: mračna. — *hřmot*: hluk. — *kameníčko*, t. kroupy. J. střely. — *skákalo*, H. sem i tam běhalo.

19. *po obloze*: v povětří po okršlku.

20. *cesta*, t. že prošel moře lid tvůj, to nijakž žádné moci lidské a opatrnosti jejich jakékoli připsáno býti nemůže, ale tobě samému. — *znáti*, t. nezůstalo žádného znamení cesty, kudy prošli moře; nebo hned jakž vyšli na břeh, zase se zavřelo na vojska Faraonova.

21. *skrze Mojžíše* etc., H. skrze ruku Mojžíše etc., t. skrze službu, posloužení neb přisluhování jejich. Tak jinde často béře se ruka: Isai. 53, 10. Vůle Páně skrze ruce jeho šťastně spravována bude. Gal. 3, 19. Zákon nařízený skrze anděly, skrze ruku (t. službu) prostředníka. Tak skrze ruku neb v ruce Mojžíše, Isaiáše, Aggea, Malachiáše, t. že je Bůh k tomu vzbuzovati, spůsobovati a posílati k lidu svému ráčil, aby byli nástrojové a správcové tajemství jeho.

Žalm 77. Vyučující.

1. *zákona*: učení, naučení. Nemíní zákona Mojžíšova, ale učení své v tom žalmu o Bohu a jeho skutcích zavřené, své nazývá. Nežeby je sám sobě smyslil, ale že je sobě svěřené a poručené má od Boha k ohlašování lidu jeho. Tak svatý Pavel evangelium nazývá. Řím. 2, 16., též 26, 25.

2. *ústa*, t. abych pod podobenstvím mluvil, anobrž raději mluvení otcův pěkná o divných božích skutcích (kteréž vám nyní téměř podobenstvím a pohádkami jsou) vysvětlil.

4. *kteříž* etc., J. národu potomnímu vypravujíce.

5. *svědectví*, t. zákona svého učení, přitom obřízku a obřady, jimiž smlouvu milosti tvrdil a pečetil; aneb že to sám Bůh naříditi a osvědčiti

6 uvodili synům svým; * aby to poznal věk pó-
tomní, synové, kteřížby se zrodili, a ti opět
povstanouce, aby to též vypravovali dítkám
7 svým, * aby pokládali v Bohu naději svou a
nezapomínali se na skutky Boha silného, ale
8 ostříhali přikázaní jeho. * Aby nebývali jako
otcové jejich, pokolení zpurné a protivné; ná-
rod, kterýž nenapravil srdce svého a nebyl
9 věrný Bohu silnému duch jeho; * jako synové
Efraimovi zbrojní, ač uměle z lučiště stříleli,
10 však v čas boje zpět se obrátili. * Nebo ne-
ostříhali smlouvy boží a v zákoně jeho zpě-
11 čovali se choditi. * Zapomenuli se na slavné
činy jeho a na divné skutky jeho, kteréž jim
12 ukázal. * Ježto před otci jejich činil veliké divy
13 v zemi egyptské, na poli Soan. * Rozdělil moře
a převedl je; učinil, aby stály vody jako nějaká
14 hromada. * Vedl je ve dne v oblace a každou
15 noc v jasném ohni. * Protrhl skály na poušti
16 a napájel je jako z propastí velikých. * Vyvedl
potoky ze skály a učinil, aby vody tekly jako
17 řeky. * Avšak vždy přičíněli hříchův proti
18 němu a popouzeli Nejvyššího na poušti.* A po-
koušeli Boha silného v srdci svém žádajíce
19 pokrmu podlé libosti své. * A mluvili proti
Bohu řkouce: Zdaliž bude moci Bůh silný
20 připraviti stůl na této poušti? * Ai, udeřilť
jest v skálu, a tekly vody a řeky se rozvod-
nily. Zdali také bude moci dáti chleba? zdali
21 nastrojí masa lidu svému? * A protož uslyšev
Hospodin rozhněval se, a oheň zažžen jest
proti Jakobovi a prchlivost vstoupila na Isra-
ele, * protože se nedůvěřili Bohu a neměli 22
naděje v spasení jeho. * Ačkoli rozkázal obla- 23
kům shůry a průduchy nebeské otevřel; * a dštil 24
na ně mannou ku pokrmu a obilí nebeské dával
jim.* Chléb mocných jedl člověk; seslal jim po- 25
krmů do sytosti. * Obrátil vítr východní u 26
povětří, a přivedl mocí svou vítr polední;
* i dštil na ně masem jako prachem, a pta- 27
ctvem pernatým jako pískem mořským. * Spu- 28
stil je do prostřed vojska jejich, a všudy vů-
kol stanův jejich. * I jedli a nasyceni jsou 29
hojně, a dal jim to, čehož žádali. * Ještě ne- 30
vyplnili žádosti své, ještě pokrm byl v ústech
jejich, * a v tom prchlivost boží připadla na 31
ně, a zbil tučné jejich a přední israelské po-
razil. * S tím se vším vždy ještě hřešili, a ne- 32
věřili předivným skutkům jeho; * a protož 33
dopustil na ně, že marně skonali dny své a
léta svá s chvátáním. * Když je hubil, jestliže 34
hledali ho a zase k Bohu silnému hned na
úsvitě se navraceli, * rozpomínajíce se na to, 35
že Bůh byl skála jejich a Bůh silný nejvyšší
vykupitel jejich * (ačkoli mu s pochlebenstvím 36
mluvili ústy svými a jazykem svým lhali je-
mu, * a srdce jejich nebylo upřímé před ním, 37
aniž se věrně měli v smlouvě jeho): * on jsa 38
milosrdný odpouštěl nepravosti jejich a neza-
hladil jich; častokrát odvracel hněv svůj a
nevzbuzoval vší zuřivosti své. * Nebo pama- 39
toval, že jsou tělo a jako vítr, kterýž odchází

---

ráčil, za dobře líbeznou vůli svou, aby skutkové jeho moci, moudrosti i milosti ohlašováni a od starších mladším v známost uvozováni byli. Deut. 4, 9. Jaký byl církve lidu jeho původ, jaký zrůst a s jakými pokušeními i s jakou kdy v který čas ochranou boží; a každý se tomu naučiti a to uměti měl, jakž se to zákonně ukládá lidu jeho. Deut. hl. 26. etc. J. to slovo „svědectví" i druhé „zákon" obracejí na všecken zákon boží se všemi jeho službami, řády a obřady.

6. *věk:* pokolení. — *povstanouce*, t. kdyžby odrostli, sami v dobrém vychováni byli a na místa otců dosedli, v správě dítek a čeládek svých. Ne sami tedy služebníci církve nad čistotou učení božího, ale i otcové a hospodářové stráž držeti zavázáni jsou.

8. *pokolení:* národ. — *nenapravil*: nespravil, neustavil. — *věrný*, t. nedoufal v Boha, nebyl stálý při něm.

9. *zpět*: dali se v utíkání.

12. *Soan*, kteréž vůbec sloulo Tanis.

13. *Rozdělil*, H. Rozťal.

15. *Protrhl*, H. Rozťal. — *jako* etc., Jiní čtou: v propastech.

17. *poušti*, H. suchosti.

18. *libosti*, H. duše.

19. *stůl.* Nepřestávali na jedné prosté krmi; ale aby hojnost rozličnou jich měli a skvostně hodovali.

22. *neměli* etc.: nedoufali. — *jeho*, t. nedali mu té cti a chvály, žeby je mohl a chtěl opatrovati, čehožby i koli potřeboval jim udíleti a tak i věčně spasiti; ale všeho toho jinde nežli v něm samém hledali a jím pohrdali. Ale snad nouzí k tomu přivedeni byli? Nikoli, ale na prosto z pýchy, bujnosti a ošklivení sobě přítomného dokonalého božího opatření; nebo i nebeské špižírny jim otevříny byly.

23. *shůry*, t. aby vydali mannu. — *průduchy*, H. dvéře.

25. *mocných*: velikomocných, t. nebyl to nějaký obecný chléb, ale takový, jakovýžby nejznamenitější páni a knížata jísti mohli. J. andělský neb andělův, t. kterýž ne lidskou snažností, ale z dobrotivosti boží přisluhováním andělským s nebe neb z oblaků dáván byl.

26. *u povětří*, H. na nebi.

30. *nevyplnili*, H. nebyli odcizeni od žádosti své.

31. *připadla*, H. vstoupila. — *tučné*, t. silné, statečné, přednější etc.

33. *dopustil*, H. dokonal dny. — *s chvátáním*: rychle. J. se strachem, t. potěšené a veselé mysli nemajíce, jakž lidí zlého svědomí obyčej bývá.

34. *navraceli*, t. pomstami a metlami jsouce jako probuzeni, bez meškání horlivě nábožní byli. Takovýtě způsob vždycky bezbožných na světě.

35. *jejich.* Podlé počtu veršů Židé polovici žaltáře tuto býti praví.

36. *s pochlebenstvím*: lahodili, oklamati chtěli.

37. *měli*, t. aniž toho, čehož v smlouvě své podává, přijímali, ani čehož žádá, konali.

38. *milosrdný*: lítostivý. — *odpouštěl*, H. vyčisťoval.

40 a nenavracuje se zase. * Kolikrát jsou ho
dráždili na poušti a k bolesti přivodili na pu-
41 stinách? * Týž i týž navracujíce se pokoušeli
Boha silného a Svatému israelskému cíle vy-
42 měřovali. * Nepamatovali na moc jeho a na
ten den, v kterémž je vysvobodil ze soužení;
43 * když činil v Egyptě znamení svá, a zázraky
44 své na poli Soan; * když obrátil v krev řeky
45 a potoky jejich, tak že jich píti nemohli.* Do-
pustil na ně směsici žížal, aby je žraly, a žáby,
46 aby je hubily. * A dal chroustům úrody jejich
47 a úsilí jejich kobylkám, * potloukl krupami
48 reví jejich a stromy fíkové jejich ledem.* Vy-
dal krupobití na hovada jejich a na dobytek
49 jejich uhlí řeřavé. * Poslal na ně prchlivost
hněvu svého, rozpálení, zuřivost i soužení,
50 dopustiv na ně anděly zlé. * Uprostranil stezku
prchlivosti své, neuchoval od smrti duše je-
jich, ano i na hovada jejich mor dopustil;
51 * a pobil všecko prvorozené v Egyptě, prvo-
52 tiny síly v stanech Chamových; * ale lid svůj
vyvedl odtud jako ovce, a vodil se s nimi ja-
53 ko se stádem po poušti; * vodil je v bezpeč-
nosti, tak že se nestrašili; nepřátely pak jejich
54 přikrylo moře. * Až je přivedl ku pomezí sva-
tosti své na horu tu, kteréž dobyla pravice
jeho. Vyhnav před tváří jejich národy spů-
sobil, aby jim na provazec dědictví jejich při-
šli; * a aby přebývala v stanech jejich poko- 55
lení israelská. * Však vždy předce pokoušeli a 56
dráždili Boha nejvyššího, a svědectví jeho
neostříhali; * ale zpět odšedše převráceně či- 57
nili, jako i předkové jejich; uchýlili se jako luči-
ště zklamavatelné.* Nebo popouzeli ho výsostmi 58
svými a rytinami svými k horlení přivedli jej.
* Což slyše Bůh rozpálil se hněvem, a u veli- 59
kou ošklivost vzal Israele; * tak že opustil 60
příbytek v Sile, stánek, kterýž postavil mezi
lidmi. * Vydal v zajetí sílu svou a slávu svou 61
v ruce nepřítele. * Dal pod meč lid svůj a na 62
dědictví své se rozhněval. * Mládence jeho se- 63
žral oheň a panny jeho nebyly chváleny.
* Kněží jejich od meče padli a vdovy jejich 64
neplakaly. * Potom pak procítil Pán jako ze 65
sna, jako silný rek, kterýž po víně sobě vy-
křikuje. * A porazil nepřátely své zpět utíkající 66
a u věčné pohanění je vydal. * Ačkoli pak 67
pohrdl stánkem Josefovým a pokolení Efrai-
mova nevyvolil, * však vyvolil pokolení Ju- 68
dovo, horu Sion, kterouž zamiloval. * A tu 69

---

39. *tělo*, t. smrtelní, mdlí, nestateční, porušitelní, rychle jako vítr pomíjející, tak že jednou cíl života svého přeběhnouce nikdy se zase nenavracují; k témuž i svatý Job lidi připodobňuje (14, 2.) a že nejsou jako dřevo, kteréž se buď po zimě neb po stětí otavuje; v též v. 7.

41. *navracujíce se*, t. k svým zlým obyčejům, a jako pes k vývratku, k hříchům a nepravostem. — *vyměřovali*, t. o moci boží málo smyslili a ji v krátkých mezech zavřenou býti soudili, vyměřujíce, co Bůh učiniti může, a čeho, podlé jejich soudu, nemůže; H. zaznamenali, t. meze etc.

42. *moc*, H. ruku jeho. — *vysvobodil*, t. od nepřítele.

43. *na poli*: v krajině.

46. *chroustům*: broukům.

47. *ledem*, J. mrazem.

48. *dobytek*, J. lěděiny. — *uhlí*, oheň smíšený s krupobitím. Exod. 9, 23. 24.

49. *dopustiv*, J. poslav anděly zlých věcí neb posly se zlými věcmi.

50. *Uprostranil*, H. odvážil, t. jako na váze.

51. *Chamových*, t. Egyptských, kteříž z Chama původ svůj měli. Gen. hl. 9. též 10.

53. *nestrašili*, t. majíce vůdce Boha, neměli se čeho báti.

54. *pomezí* etc. Míní všecku tu zemi zaslíbenou, kteráž prvé pohanskými mrzkostmi poskvrněna byla; již pak od samého Boha obrána a jako za chrám posvěcena, aby tu služby a pocty jeho milosti příjemné od lidu jeho (kterýž královstvím kněžským byl nazván, Exod. 19, 6.) všudy kdežkoli kteří bydlili, vykonávány byly. Nevážnost hrozná lidu israelského tím tak se zveličuje, že ani místa božího, jako chrámu jeho, svými hanebnostmi poskvrňovati se neostýchali, vědouce, že ti, kteříž před nimi tu obývali, pro takové věci vyhlazeni jsou. Lev. 18, 27. etc. — *provazec*: podíl. — *přišli*, t. zemi vládařství jejich uvedl v dědictví lidu svému.

55. *jejich*, t. těch národů vyhnaných.

57. *uchýlili*, H. obrátili. — *zklamavatelné*: ztočené.

58. *výsostmi*, t. modlářstvím. Viz Levit. 26, 30.

59. *rozpálil.* Taková jest mrzkost a ohavnost hříchův, žeby pak žádného nebylo, kdožby pro ně trestal a na pomstu volal: tedy oni sami, buďto že jsou v mysli složeni, aneb k skutku přivedeni, již jako hlas a hluk vydávají, aby slyšán byl před Bohem. Jako nešlechetnost Kainova (Gen. 4, 10.), Sodomských křik. (Gen. 18, 20.) Tak i na druhou stranu úpění a žádosti pobožných. Žalm 10, 17.

61. *sílu*: archu, kteráž byla znamením i jistým svědectvím dobroty a přítomnosti boží tomu lidu, nazývá sílou a slávou boží.

62. *Dal*, H. Zavřel.

63. *jeho*, t. toho lidu božího. — *oheň*: oheň hněvu božího, t. ukrutnost Filistinských. — *chváleny*, J. uctěny, t. zůstaly nevdány, a tak nebyly chváleny písněmi zvláštními, kteréž ku poctivosti ženichovi a nevěstě při veselí svadebném zpívány bývaly; jakž se znáti dává ze žalmu 44. Jerem. 7, 34., též 16, 9., též 25, 10.

64. *neplakaly*, t. plakati nemohly, když pro těžkost zámutků pojednou mřely; čehož příklad viz I. Král. 4, 19.

65. *vykřikuje*, t. tak mluví podlé bláznivého smýšlení Filistinských o Bohu, kteříž ač moc jeho poznali i vyznali (I. Král. 4, 8.), avšak když jí přítomně v ochraně lidu božího a pomstě nad sebou necítili, myslili rouhavě, že neb spáti neb dobrou vůli a kratochvil míti musí, a ne mnoho na to dbáti, co se děje.

69. *stálá;* se všemi obřady, ano i s místem i lidem tím (ačkoli od Chaldejských a od Assyrských hrozně vydrancována byla, však zase se vždy otavila) až do Krista. A poněvadž obrazem byla církve Kristovy, i tu se utvrzuje, že církev svou Bůh vždycky na světě má a míti bude do skonání světa,

vystavěl sobě jako hrad vysoký svatyni svou,
aby stálá byla jako země, kterouž utvrdil na
70 věky. * A vyvolil Davida služebníka svého
vzav ho od chlévů stáda; * když chodil za
ovcemi březími, pojal ho, * aby pásl Jakoba 71
lid jeho a Israele dědictví jeho. * Kterýž pásl 72
je v upřímnosti srdce svého, a zvláštní opatr-
ností rukou svých vodil je.

Žalm 78 (79).

V čas protivenství co činí I. nepřátelé? 1) Vyvracejí posvátná místa a města; 2) obyvatele a) mordují bez milosti, až α) těla ptactvu za pokrm se dostávají, β) krev hojně se rozlévá, γ) kostí není kdoby pohřboval; b) ostatní α) rozplašují, β) do vězení k smrti uvodí. II. Lid pobožný 1) poznává hněv boží spravedlivý, jemuž se koří, aby a) odvrácen byl na neznabohy, b) milostiv jsa hříchům jích, pro α) jmeno své svaté a β) zahanbení rozpustilosti pohanů vysvobodil aa) zarmoucené a bb) vězné; 2) žádá α) vrchovaté pomsty na bezbožné, β) sobě přijíti v smlouvu.

Žalm Asafovi.
Ó Bože, vtrhli pohané do dědictví tvého;
poskvrnili chrámu svatosti tvé; obrátili Jeru-
2 salem v hromady rumu. * Dali těla mrtvá slu-
žebníků tvých za pokrm ptákům nebeským,
těla svatých tvých k sežrání šelmám zemským.
3 * Vylili krev jejich jako vodu okolo Jerusa-
4 lema, a nebyl, kdoby je pochovával. * Vydáni
jsme v pohanění sousedům našim; v posměch
5 a žert těm, kteříž jsou vůkol nás. * Až do-
kavad, ó Hospodine, na věky-liž se hněvati
budeš, a hořeti bude jako oheň horlení tvé?
6 * Vylij hněv svůj na národy, kteříž tě neznají,
a na království, kteráž jmena tvého nevzý-
7 vají. * Neboť jsou sežrali Jakoba a obydlí
8 jeho v poustku obrátili. * Nezpomínejž nám
dřevních nepravostí našich; rychle ať přede-
jdou nás milosrdenství tvá; neboť jsme velmi
znuzeni. * Pomoz nám, ó Bože spasení našeho, 9
pro slávu jmena tvého; vytrhni nás a buď
milostiv hříchům našim pro jmeno své. * Proč 10
mají říkati pohané: Kdež jest Bůh jejich?
Budiž znám mezi pohany, před očima našima
v pomstě krve služebníkův tvých, kteráž jest
vylita. * Vstupiž před obličej tvůj lkání vě- 11
zňův, a podlé velikosti síly své zanechej sobě
ostatků k smrti oddaných. * A odplať sousedům 12
našim sedmeronásobně do lůna jejich za po-
hanění, kteréž jsou tobě činili, ó Pane! * My 13
pak lid tvůj a ovce pastvy tvé, slaviti tě bu-
deme na věky; od národu do pronárodu vy-
pravovati budeme chválu tvou.

Žalm 79 (80).

Církev milá v soužení svém u Boha I. hledej slyšení 1) s připomenutím, co a) dobrého kdy činil Pán, b) potřebného tobě jest; 2) s ozváním se, jak těžko slyšánu nebýti; II. kroť hněv jeho 1) přiznáním se, že on přepustil nouzi takovou k tvé žalosti a k radosti nepřátel; 2) připomínáním, co a) dobrého kdy Bůh učinil, b) zlého na tebe přepustil; 3) hledáním milosti jeho k ochraně své s osvědčením, že a) toho vděčna budeš, b) nic víc nežádáš, jako obličeje milosti jeho.

Přednímu ze zpěváků na šošannim, žalm svě-
dectví Asafovi.
2 Ó pastýři israelský pozoruj, kterýž vodíš
Josefa jako stádo, kterýž sedíš mezi cheru-
bíny, ó zastkvějž se; * před Efraimem, Be- 3
niaminem a Manassesem vzbuď moc svou a

---

v jakýchkoli světa tohoto bouřech a proměnách; jichž jistotně nechybí, než se nadějeme. Ty se jen nerač, milý Pane, vzdalovati od nás. Žalm 70, 12. — *utvrdil*, H. založil.
70. *od chlévů*: od stáda ovcí.
72. *vodil*: spravoval.

Žalm 78. Naříkající a modlitebný.

1. *vtrhli*, H. vešli. — *dědictví*, t. do země israelské.
2. *svatých*: kteréž ty miluješ, H. chasid.
4. *Vydáni*: Učiněni. — *posměch*: porouhání.
5. *horlení*: prchlivost.
6. *hněv*: zuřivost. — *národy*: pohany.
7. *jsou sežrali*, H. sežral.
8. *našich*, t. i od nás i od otců našich činěných. — *milosrdenství*: slitování.
11. *síly*, H. ramene. — *ostatků*, H. synů smrti.
12. *sedmeronásobně*: vrchovatě. — *lůna*, t. hojně a štědře, jako což se do ňader neb do klínu bez měření i počítání sype. Tak Isai. 65, 7., Luk. 6, 38.

Žalm 79. Modlitebný.

1. *svědectví*, H. edut, viz v předmluvě.
2. *vodíš*, t. krmíš, chováš, opatruješ, učíš, vysvobozuješ, ochraňuješ. — *stádo*: ovce. — *cherubíny*: byli cherubínové na arše Páně (Exod. 25, 18.) dva obrázkové křídlatí v tvárnosti člověka neb dítěte učiněni, jimiž se znamenávalo, že Bůh nejraději v lidských srdcích bydlení své míti ráčí, však v těch, kterážby váhu hřícha opouštějíce k nebi vzhůru se vznášela.
3. *vzbuď*, t. zjev, prokaž.

4 přispěj k spasení našemu. * Ó Bože, navrať
nás a dejž, ať nám svítí obličej tvůj, a spa-
5 seni budeme. * Hospodine Bože zástupův, do-
kavadž se přísně stavěti budeš k modlitbám
6 lidu svého? * Nakrmil jsi je chlebem pláče
7 a dals jim vypiti slz míru velikou. * Posta-
vils nás k sváru sousedům našim, a nepřátelé
8 naši aby sobě posměch z nás činili. * Ó Bo-
že zástupův, navrať nás a dejž, ať nám svítí
9 obličej tvůj, a spaseni budeme. * Ty jsi kmen
vinný z Egypta přenesl; vyhnals pohany a
10 vsadils jej. * Vůdce cesty byl jsi před obličejem
jeho, uprázdnils mu a učinils, aby se vkoře-
11 nil i zemi naplnil. * Přikryty jsou hory stí-
nem jeho, a réví jeho převýšilo i nejvyšší cedry.
12 * Vypustil ratolesti své až k moři, a až do
řeky rozvody své. * I pročež jsi rozbořil hrad- 13
bu vinice své tak, aby každý, kdožby tudy
šel, trhati z ní mohl. * Vepř divoký zryl ji a 14
zvěř polní spásla ji. * Ó Bože zástupův, obra- 15
tiž se již; popatř s nebe, viz a navštěv kmen
vinný tento; * vinici tu, kterouž štípila pra- 16
vice tvá; mladistvé réví Syna člověka, kteréž jsi
zmocnil sobě. * Popálenať jest ohněm a porou- 17
bána; od žehrání obličeje tvého hyne.* Budiž 18
k ochraně ruka tvá nad mužem pravice tvé,
nad synem člověka, kteréhož jsi zmocnil so-
bě. * A neodstoupímeť od tebe; zachovej nás 19
při životu, ať jmeno tvé vzýváme, * Hospo- 20
dine Bože zástupův, navratiž nás zase a dej,
ať nám svítí obličej tvůj, a spaseni budeme.

Žalm 80 (81).

Ponoukajíce se vespolek k chválení Boha vězme, co k chválení Boha 1) přísluší z jeho nařízení, 2) ponouká, boží a) dobrota, prokázaná α) svatým nás z egyptské poroby vysvobozením, β) laskavým učení svatého vyjevením; b) horlivost, podlé níž přestupníky α) milosti své zbavuje, β) nepřátelům v moc podrobuje, γ) hladem trápí, ježto všeho toho mohli ujíti pokáním svatým.

Přednímu ze zpěváků na gittit, Asafovi.
2 Plésejte Bohu, síle naší; prokřikujte Bohu
3 Jakobovu. * Vezměte žaltář, přidejte k tomu
4 buben, harfu libou a loutnu. * Trubte trubou
na novměsíce v čas zastření, v den slavnosti
5 naší; * nebo toť jest ustanovení v Israeli, řád
6 Boha Jakobova, * kterýž na svědectví v Jose-
fovi vyzdvihl jej, když byl vyšel proti zemi
egyptské, kdež jsme jazyk neznámý slýchati
musili. * Odtrhl jsem, tehdáž dí Bůh, od bře- 7
mene rameno jeho, a ruce jeho od nádob
zednických zproštěny byly. * V soužení tom, 8
když volal, vytrhl jsem tě; vyslyšel jsem tě
ze skrýše hromu, nýbrž i zkušoval jsem tě až
k vodám Sváru. Selah. * A řekl jsem: Slyš, lide 9
můj, a osvědčímť se tobě, ó Israeli, budeš-li
mne poslouchati, * a nebude-li mezi vámi Boha 10
jiného a nebudeš-li se klaněti Bohu cizímu

---

4. *nás*, t. odvrátě hněv svůj a obnově ducha našeho zase nás přijmi na milost.
5. *se přísně* etc., H. dým vydávati.
6. *pláče*, H. slzy. — *míru*, H. třetinu, t. třetí díl největší míry.
7. *k sváru*, t. abychom se sousedy ustavičně nesnáz měli, neb aby se oni sami spolu o nás a naše věci vadili.
9. *vsadils*, H. štípil.
10. *uprázdnils*: uklidils před ním, připravil místo, t. složil s cesty nepřátely. Exod. 23, 28. — *vkořenil*: ujal.
11. *nejvyšší* etc., H. cedry Boha silného. Tím slovíčkem na některých místech v písmích míní se cožkoli vysokého jest, jako též v žalmu 35, 7. hory boží, t. vysoké.
12. *řeky*, t. Eufratu, viz Žalm 71, 8.
13. *vinice*, H. jeho, t. kmene.
14. *divoký*, H. lesní.
16. *vinici*, J. ratoléstku, J. štípení.
18. *mužem*. Jedni na krále to slyší, že ho Bůh pravicí svou zvýšil a zmocnil. J. vlastněji na všecken obor lidu božího, kterýž věcmi božími, jako pravicí jeho i společným milováním a jednomyslností tak spojen býti má, aby byl jako jeden člověk. A takť apoštolé píší o vyvolených božích, že jsou jedno tělo. Jiní mužem pravice rozumějí, že lid boží upadl v pravici boží, t. v hroznou kázeň a jeho trestání; a synem člověka, bídný a mdlý spůsob lidský. Takť i jinde dí písmo, že hrozné upadnouti etc., Žid. 10, 31. a ten smysl se tu nejlépe hodí.
19. *zachovej*: obživ.

Žalm 80. Probuzující k vděčnosti.

4. *zastření*. Někteří to slyší na zastření měsíce, jiní na slavnost stánkův, kteříž zelenými ratolestmi přikrýváni bývali, to obracejí.
5. *řád*: soud, právo, t. za povinnost k vykonávání Bohu náležitou, na důvod poslušenství jeho i pravé srdečné k němu vděčnosti, kteráž od starodávna slavně konána bývala, a i dosavad nikoli opouštína býti nemá, leč s ujmou pocty boží.
6. *vyšel*, t. Bůh, když Egyptské na zemi i na moři porazil a lid svůj přivedl až do Marah. Exod. 15, 23. — *jsme jazyk* etc., H. ústa neznámá. — *slýchati* etc., H. slyšel jsem. Někteří ta slova na Boha obracejí, jakoby on po lidsku mluvě pravil se také spolu s Israelskými té Egyptských drsnaté řeči nerozuměti a nelibě i těžce ji slyšeti.
7. *Odtrhl*, H. Odvrátil. — *zednických*, t. od nosidel neb škopků a košů, jichž k nošení hliny, vápna rozdělaného, slámy, plev etc. užívali. — *zproštěny*, H. odešly.
8. *vyslyšel*: odpověděl. — *hromu*, t. z oblaku.
10. *Boha*, H. silného, tak hned.

11 * (nebo já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž jsem
tě vyvedl ze země egyptské); otevři jen ústa
12 svá a naplnímť je. * Ale neuposlechl lid můj
13 hlasu mého a Israel nepřestal na mně. * A pro-
tož pustil jsem je v žádost srdce jejich; i
14 chodili po radách svých. * Ježto kdyby mne
byl lid můj poslouchal a Israel po cestách
mých chodil; * tudížbych já byl nepřátely je- 15
jich snížil a na protivníky jejich obrátil ruku
svou. * A ti, kteříž v nenávisti mají Hospo- 16
dina, úlisněby se jim poddávati musili; i byl-
by pokojný čas jejich až na věky. * A krmil- 17
bych je byl jádrem pšenice a medem ze
skály sytilbych je.

Žalm 81 (82).

Milí soudcové, vězte, že 1) Bůh u prostřed nás jsa, svědomí vašich a) ku povinnosti napomíná, α) obviňováním, co činíte, β) připomínáním, co činiti máte, γ) ukázáním, co skrze neslušnost vaši zlého pochází; b) pohrůžkou děsí, kterak vás i α) té slávy zbaví, β) smrtí potře; 2) lid soužený proti vám volá.

Žalm Asafův.
Bůh stojí v shromáždění božím u prostřed
2 bohův soud čině a dí: * Dokavadž souditi bu-
dete nespravedlivě a osoby nešlechetných při-
3 jímati? Selah. * Zastávejtež bídného a sirotka,
utištěného a chudého spravedliva vyhlašujte.
4 * Vytrhněte bídného a nuzného, z ruky ne-
5 šlechetných vytrhněte ho.* Však toho neznají,
aniž tomu rozumějí; ve tmách ustavně chodí;
mezi tím všickni základové země se pohybují.
* Řeklť jsem já byl: Bohové jste a synové 6
Nejvyššího vy všickni. * Ale však jako i jiní 7
lidé zemřete, a jako kdokoliv jiný vy knížata
padnete. * Povstaniž, ó Bože, suď zemi sám; 8
nebo ty dědičně vládneš všemi národy.

Žalm 82 (83).

Která země v soužení jest, nechť utíkajíc se k Bohu, I. stíží sobě do nepřátel, 1) co před sebe berou? 2) a kteří jsou to? II. žádá 1) podlé příkladů, 2) proti vzteklosti jejich 3) pomsty a) rychlé, jižby neodolali, b) svědomí jejich porážející, aby α) hanbíce se za svá předsevzetí, β) poznali jmeno boží.

Píseň a žalm Asafův.
2 Bože neodmlčujž se déle; nečiň se ne-
3 slyše, aniž se upokojuj, Bože silný; * nebo, ai,
nepřátelé tvoji se bouří, a ti, kteříž tě v ne-
4 návisti mají, pozdvihují hlavy. * Chytře tajné
rady proti lidu tvému skládají, a radí se
5 proti těm, kteréž ty skrýváš, * říkajíce: Pojďte
a vyhlaďme je, ať nejsou národem, tak aby
ani zpomínáno nebylo více jmena Israelova.
* Na tomť jsou se snesli jednomyslně spolu, ano 6
i smlouvou se proti tobě zavázali. * Stánkové 7
idumejští a ismaelitští, moabští a hagarenští,
* gebalští a ammonitští a amalechitští, Fili- 8
stinští s obyvateli tyrskými; * ano i Assyrští 9
spojili se s nimi, jsouce na ruku synům Lo-
tovým. Selah. * Učiniž jim jako někdy Madian- 10

---

11. *ústa*, t. doufanlivě a svobodně žádej. — *naplnímť*, t. modlitby tvé vyslyším.
12. *nepřestal*, H. nechtěl mi.
13. *žádost:* zarytost, myšlenky, H. vidění.
15. *snížil*: porazil.
16. *musili*, H. byliby jim lhali, t. toulilibý se k nim; viz Žalm 17, 45., též 65, 3. — *na věky*, t. bez roztržek, nesnází, bojů a jiných nevolí byloby obývání a spůsob jejich v zemi jich, vším dobrým by oplývali, zdravím pokrmy, nápoji; nedalbych jim nedostatku trpěti; umělbych to vše jim k užitku i ze skály přivoditi, kdyby byli v poslušenství hlasu mého zůstávali. Ač někteří praví, že v zemi kananejské včely v skalách a jeskyních místo úlů se osazují, a písma svatá že takovým mluvením (med ze skály) na to ukazují. Deut. 32, 13.
17. *jádrem*, H. tukem.

Žalm 81. Vyučující.

1. *stojí:* přítomen jest. — *božím*, H. Boha silného, J. velikomocných, soudcův, rady. — *bohův*, t. vrchností, náměstkův božích, v činění soudu a spravedlnosti. Exod. 22, 28.
2. *nespravdlivě*, H. nepravost. — *osoby*, H. tváři.
3. *Zastávejtež*, H. Suďte chudému, t. bez odkladu a útrat daremných, a těžkostí jemu přičinění; neodstrkujte ho od práva, nezbavujte ho jeho spravedlnosti, z pýchy, lakomství neb tyranství, že chudý jest a nemá kdoby ho zastal, vy to učiňte.
5. *toho*, t. svých povinností. — *základové*, t. práva, dobří řádové, chvalitební mravové i svobody; což když hyne, přichází za tím nepravosti, nespravedlnosti, bezbožnosti, rozvodnění a naposledy obcí, krajin a království vyvrácení.
7. *kdokoliv*, H. jeden, J. jako jeden z knížat. —
8. *vládneš*, H. vlásti budeš.

Žalm 82. Modlitebný.

2. *se upokojuj*, J. nepřehlídej, H. neodpočívej.
4. *těm* etc., H. skrytým tvým, t. o kteréž vlastně otcovsky pečuješ a tak je v své ochraně, správě a stráži máš, jakoby je v svém nejpevnějším pokoji a skrýši schované měl. Žalm 26, 5.
5. *Pojďte*: Nuže.
6. *snesli*, H. uradili. — *jednomyslně*. H. srdcem.
9. *na ruku*, H. ramenem, t. ku pomoci. — *Lotovým*, t. k potomkům Ammonitským a Moabským.

ským, jako Sisarovi a jako Jabinovi při po-
11 toku Cison; * kteříž jsou do konce vyhlazeni
12 v Endoru a učiněni hnůj země. * Nalož s ni-
mi a s vůdci jejich jako s Orebem, jako se
Zebem, jako se Zebrem a jako se Salma-
13 nou, tak se všemi knížaty jejich. * Neboť jsou
řekli: Uvažme se dědičně v příbytky boží.
14 * Můj Bože, učiň to, ať jsou jako chumelice a
15 jako stéblo před větrem. * Jakož oheň spaluje
les a jako plamen zapaluje hory, * tak ty je 16
vichřicí svou stíhej, a bouří svou ohrom je.
* Naplň tváře jejich zahanbením, tak aby 17
hledali jmena tvého, Hospodine. * Nechať se 18
hanbí a děsí na věčné časy, a ať potupu ne-
sou a zahynou. * A tak ať poznají, že ty, kte- 19
rýž sám jmeno máš Hospodin, jsi nejvyšší
nade vší zemí.

Žalm 83 (84).

Nepokládej sobě za věc ničemnou 1) církve svaté a) místa k služebnostem svatým obraného; jest zajisté boží příbytek. Pročež i α) po něm dychtiti slušné, β) z hnizd ptačích naučení vzíti dobré jest; b) údů, totiž těch, kteřížby α) v společnosti té bydlili, β) k společnosti té přivinuti byli. Místo zajisté jest v zástupu aa) jíti k služebnostem, bb) postaviti se před obličejem božím; 2) té společnosti zbavenu býti. Protož žádaje Boha snažně a) vol sobě u něho na prahu sedati pro tu svatou v požehnání jeho účastnost, b) polož sobě v Bohu naději.

Přednímu ze zpěváků na gittit, synů Koreových žalm.
2 Jak jsou milí příbytkové tvoji, Hospo-
3 dine zástupův! * Náramně touží až mře duše
má po síňcích Hospodinových; srdce mé
4 i tělo mé pléše k Bohu živému. * Ano i ten
vrabec nalezl sobě místo a vlašťovice hnízdo,
v němžby schránila mladé své, při oltářích
tvých, Hospodine zástupův, králi můj a Bože
5 můj. * Blahoslavení, kteříž přebývají v domě
tvém, ti tebe vždycky chváliti budou. Selah.
6 * Blahoslavený člověk, kterémužto dáno jest
od tebe, aby mohl jíti cestami, kteréž mají po-
7 božní v mysli své; * ti, kteříž jdouce přes údolí
moruší, za studnici jej sobě pokládají, na něž
i déšť požehnání přichází. * Berou se zástup 8
za zástupem, až se i ukáží před Bohem na
Sionu. * Hospodine, Bože zástupův, vyslyš 9
modlitbu mou; pozoruj, ó Bože Jakobův.
Selah. * Pavézo naše popatř, ó Bože, a viz 10
tvář pomazaného svého; * nebo lepší jest den 11
jeden v síňcích tvých, nežli kde jinde tisíc;
zvolil jsem sobě raději u prahu seděti, v domě
Boha svého, nežli přebývati v stáncích bez-
božníkův. * Nebo tu jest nám Hospodin Bůh 12
slunce a pavéza; tuť milosti i slávy udílí
Hospodin; * aniž odepře čeho dobrého těm, 13
kteříž chodí v upřímnosti. Hospodine zá-
stupův, blahoslavený jest ten člověk, kterýž
naději skládá v tobě!

---

11. *země*, t. zůstali tak na svrchku země nepohřbení a pošlapaní.
14. *chumelice*, J. kolo, kule, vír t. ve všech svých předsevzetích aby nestálí a vrtcí nebyli, žádného místa bezpečného, kdeby se ustaviti mohli, nenalézajíce. Tak Žalm 34, 5. Isai. 17, 13. 57, 20. o moři zbouřeném. — *stéblo*: pleva.
16. *ohrom*: přestraš.
17. *zahanbením*, H. lehkostí. — *jmena*: t. sílu a moc tvou, jíž se protiví, ať s hrozným svým přestrašením a předěšením poznají, tak aby více v podobnou zpouru vydávati se nesměli a nemohli, jako Farao. Exod 9, 27 též 10, 16. J. aby hledáno bylo jmeno tvé.
19. *A tak* etc., J. aby známé bylo.

Žalm 83. Modlitebný.

2. *milí*: utěšení.
3. *mře*, H. hyne, omdlívá, t. přílišným toužením.— *pléše*: pokřikuje, t. chtivostí velikou postaviti se před Pánem Bohem v chrámě jeho. — *Bohu*, H. silnému.
4. *místo*, H. dům, t. má vždy nějaké místečko jisté a bezpečné, netoliko leckdes, ale při chrámu tvém, mně pak jakož tohoto, tak ani onoho se nedostává; bídnější spůsob svůj nežli těch ptačat býti ukazuje. — *tvých*: t. v Jerusalemě, kdež se oběti a služby boží dějí. J. k oltářům, t. srdce mé pléše. Výš 3.
6. *kterémužto*, H. jehož moc, síla v tobě, J. kterýž posilován bývá od tebe, a ty v jejich srdci jsou stezky (tvé). — *cestami*, H. svobodnou cestou, silnicí. — *mysli* etc., H. srdci, t. kterýmiž s radostí a utěšením srdce svého k slavnostem do Jerusalema chodili; čehož David pro pokušení a nebezpečenství zbaven býti musil.
7. *jej*, t. Boha. — *přichází*, H. přiodívá, přikrývá, t. přešťastní jsou ti, kteříž jen (jakž pak koli pracně jim to přichází) k službám božím volně a svobodně choditi mohou; neb, ač jdouce přes pustá a suchá místa (jakéž bylo údolí moruší II. Kral. 5, 23. 24.) žízní prahnouti musejí; však boží milost a jeho rozkošné služby, k nimž pospíchají sobě předkládajíce, tím jako živým pramenem v svém duchu libě rozvlaženi a občerstveni bývají. A ač někdy na té cestě i zmoknouti se jim dostane; však deštěm a libou rosou božského požehnání i to nepohodlí sobě osladují.
8. *zástup*, J. od jednoho zástupu k druhému.
10. *svého*, t. jehož jsi na království pomazal.
11. *u prahu*, J. prahu se držeti. — *bezbožníkův*, H. bezbožností.
13. *aniž* etc.: nezadrží t. nedá nedostatku trpěti.

Žalm 84 (85).

Pod hněvem božím obraceje se k němu 1) volej s připomínáním, a) co dobrého činil předkům, b) co za vlastnost má, totiž že se hněvati nechce a neumí dlouho; c) čehoť potřebí, milosti jeho; 2) v tom se ujisť, že Bůh a) chce pokoji svatému s námi, b) dává kajícím dobrodiní α) časná, aa) duchovní, bb) tělesná, β) věčná.

Přednímu ze zpěváků, synův Koreových žalm.
2 Laskavěs se Hospodine někdy ukazoval
k zemi své; přivedls zase z vězení Jakoba.
3 * Odpustil jsi nepravost lidu svého, přikryls
4 veliký hřích jejich. Selah. * Zdržels všecken
hněv svůj, odvrátils od zuřivosti prchlivost
5 svou. * Navratiž se zase k nám, ó Bože spasení
našeho, a přítrž učiň hněvu svému proti
6 nám. * Zdaliž na věky hněvati se budeš na
nás? zdali protáhneš zuřivost svou od národu
7 do pronárodu? * Zdaliž ty obrátě se neobživíš
8 nás, tak aby se lid tvůj veselil v tobě? * Ukaž
nám, Hospodine, milosrdenství své, a spasení
své dej nám. * Ale poslechnu, co k tomu říká Bůh 9
ten silný, Hospodin; jistě žeť mluví pokoj
k lidu svému a k svatým svým, než aby se
nenavracovali zase k bláznovství. * Zajisté žeť 10
jest blízké těm, kteříž se ho bojí, spasení jeho,
a přebývati bude sláva jeho v zemi naší. * Mi- 11
losrdenství a víra potkají se spolu; spravedlnost
a pokoj dají sobě políbení.* Víra ze země 12
pučiti se bude, a spravedlnost z nebe vyhlédati.
* Dáť také Hospodin i časné věci dobré, 13
tak že země naše vydá úrody své. * Způsobíť, 14
aby spravedlnost před ním šla, tehdáž, když
obrátí k cestě nohy své.

Žalm 85 (86).

Ohlédaje se na 1) vlastní svou přirozenou chudobu a) poroučej se milosti boží pro jeho α) lítostivost, β) skutky svaté, jimiž aa) přivodí ku poctě jmena svého i národy, bb) dovodí, že sám jest Bůh pravý; b) žádej učenu býti od něho cestám svatosti, se zámluvy α) učiněním, β) plněním; 2) vzteklost svých nepřátel, utec se opět k milosrdenství jeho, aby ty zachován byl, nepřátelé na zkázu přišli.

Modlitba Davidova.
Nakloň Hospodine ucha svého a vyslyš
2 mne; neboť jsem velmi chudý a nuzný. * Ostříhejž
duše mé; neboť jsem ten, jehož miluješ;
zachovej služebníka svého, ty Bože můj,
3 v tobě naději majícího. * Smiluj se nade mnou,
Hospodine; k tobě zajisté každého dne vo-
4 lám. * Potěš duše služebníka svého; neboť
5 k tobě, ó Pane, duše své pozdvihuji. * Nebo
ty jsi, Pane, dobrotivý a lítostivý, a hojný
v milosrdenství ke všechněm, kteříž tě vzývají.
* Slyš, Hospodine, modlitbu mou a po- 6
zoruj hlasu žádostí mých. * V den soužení 7
svého vzývám tě; nebo mne vyslýcháš. * Ne- 8
níť žádného tobě podobného mezi bohy, ó
Pane, a není takových skutků, jako jsou tvoji.
* Všickni národové, kteréž jsi učinil, přichá- 9
zejíce skláněti se budou před tebou, Pane, a
ctíti jmeno tvé. * Nebo jsi ty veliký a činíš 10
divné věci; ty jsi Bůh sám. * Vyuč mne, Ho- 11

Žalm 84. Modlitebný a vyučující.

2. *Laskavěs*: dobrotivě, milostivě, H. zalíbils sobě zemi. — *vězení*. Někteří slyší na vězení egyptské; ale vlastněji se obrací na babylonské.
4. *Zdržels*, H. Shrnuls.
5. *Navratiž*, H. Navratiž nás zase t. k dřevnímu způsobu dobrému. Výš Žalm 79, 4. — *přítrž* etc., H. zruš.
8. *Ukaž* etc., t. dokaž skutečně.
9. *poslechnu*, t. zanechaje naříkání mnohého povážím toho, v čem se Bůh ohlašuje a zamlouvá v slově svém k lidu svému. Viz Žalm 72, 17., též 76, 14. — *pokoj*, t. ohlašuje se ve věcech pokojných a šťastných, že jich konečně (maličko pozkuše a přetříbě rozličným pokušením lidu svého) udíleti bude, a veliká zarmoucení i příčiny k nim rozptýlí a v nic obrátí. Dan. 8, 14., 9, 24. — *svatým*: odměšuje tím pokrytce od své milosti, kteréž že sami ti účastni budou, jichž on sobě posvěcuje, milé a vzácné činí. — *k bláznovství*, t. jsouce metlami a kázní pocvičeni, na potomní čas aby se vystříhali popouzeti hněvu božího modlářstvím i jinými hříchy a nepravostmi, k nimž v světě podnětu dosti.
10. *sláva*, t. Bůh svou milostí, ochranou i přítomností oslaví církev svou.
11. *víra*: pravda.
12. *ze země*, t. ze srdcí lidských Duchem svatým posvěcených. — *z nebe*, t. z pouhé milosti boží.
14. *šla*, t. ne samých těch časných požehnání (o nichž ve verši 13.) udíleti bude, ale i duchovních, když vzroste království Kristovo a vyzdvižen bude trůn spravedlnosti na světě. Žalm 44. — *nohy*: kroky, když přijde k vyzdvižení království Kristovo a my u víře v království Krista Pána (mezi námi do skonání světa přebývajícího) choditi budeme.

Žalm 85. Modlitebný.

2. *ten* etc., H. chasid. viz Žalm 4, 4. — *zachovej*: spas.
4. *Potěš*, H. Rozvesel, obraduj.
5. *Pane*, J. Pán. — *lítostivý*, H. odpouštějící.
6. *žádostí*: ponížených proseb.
11. *ustav*, H. sjednoť, t. učiň to, ať srdce mé jsouc

spodine, cestě své, tak abych chodil v pravdě
tvé; ustav srdce mé v bázni jmena svého.
12 * I budu tě oslavovati, Pane Bože můj, z celého srdce svého a ctíti jmeno tvé na věky,
13 * poněvadž jsi milosrdenství svého velikého ke mně dokázal a vytrhls duši mou z jámy
14 nejhlubší. * Ó Bože, povstaliť jsou pyšní proti mně, a rota násilníků hledají bezživotí mého,
15 ti, kteříž tě sobě nepředstavují. * Ale ty Pane,
Bože silný, lítostivý a milostivý, shovívající a hojný v milosrdenství i pravdomluvný,
* vzhlédniž na mne a smiluj se nade mnou; 16
obdař sílou svou služebníka svého a zachovávej syna děvky své. * Prokaž ke mně zna- 17
mení dobrotivosti své, tak aby vidouce to ti, kteříž mne nenávidí, zahanbeni byli, žes ty mi Hospodine spomohl a mne potěšil.

Žalm 86 (87).

O církvi 1) vyznej, že a) její Bůh základ jest, b) k ní se α) hrnou Israel i pohané, β) Bůh přiznává zde opatrováním jí, a přizná i potom; 2) zpívej s plésáním radostně jako úd její.

Synům Koreovým žalm a píseň.
Základ svůj, kterýž založil na horách sva-
2 tých, * milujeť Hospodin, totiž brány sionské,
3 nade všecky jiné příbytky Jakobovy. * Přeslavnéť jsou to věci, kteréž se o tobě hlásají,
4 ó město boží. Selah. * I jáť často připomínám Egypt a Babylon před svými známými; ano i Filistinské a Tyrské i Mouřeníny, tak jakoby
se tu každý z nich narodil. * A protož o bydli- 5
telích Siona praveno bude: Ten i onen jest rodem z něho; sám pak Nejvyšší na věky
utvrdí jej. * Sečteť Hospodin při popisu ná- 6
rody, a tu se ukáže, že tě se ten i onen tu
narodil. Selah. * Tou příčinou zpívají s plé- 7
sáním o tobě všecky moci života mého.

Žalm 87 (88).

Když Bůh švíhá, utíkej se k němu pilně 1) žádaje, aby vyslyšán byl; 2) vyznávaje, že a) jsa sám v sobě α) netoliko mdlý, β) ale jako umrtvený, jejž násilně hněv boží umrtvil; b) u lidí pomoci nemaje, c) ty potřebuješ a ne mrtví pomoci. Pročež i žádáš, aby α) v mdlobě své, β) pod hněvem božím, γ) když tě opouštějí přátelé, opuštěn nebyl.

Píseň a žalm synů Koreových, přednímu zpěváku na machalat k zpívání; vyučující (složený) od Emana ezrahitského.
2 Hospodine, Bože spasení mého, ve dne
3 i v noci k tobě volám. * Vstupiž před obličej
tvůj modlitba má; nakloň ucha svého k volání mému. * Neboť jest naplněna trápeními 4
duše má, a život můj až k hrobu se přiblížil.
* Počten jsem mezi ty, kteříž se dostávají do 5
jámy; připodobněn jsem člověku beze vší síly.

---

vší jiné bázně i neužitečné péče zproštěno jest jedno, t. cele a pilně ať zůstává v bázni tvé bez roztržitosti a dvojitosti mysli.

13. *z jámy*, J. z hrobu, J. z pekla. Míní nejtěžší a nejhroznější pokušení a nebezpečenství, z nichž podlé rozumu těla žádné k vysvobození naděje nebylo, tu že jemu Pán sám ruky poskytnouti a jej vytrhnouti ráčil, vyznává.

14. *bezživotí*, H. duše.

15. *lítostivý*: milosrdný. Exod. 34, 6. Jonáš 4, 2. — *pravdomluvný*, H. pravdě.

16. *syna* etc., t. vlastního svého domácího v smlouvě tvé od rodičů zplozeného i vychovaného, jednoho z upřímých účastníků církve tvé. Žalm 115, 16.

17. *Prokaž*, H. učiň.

Žalm 86. Vyučující a prorocký.

1. *svatých*, H. svatosti, t. v zemi, kterouž sobě oblíbil.

2. *Jakobovy*, t. města lidu israelského. Viz Deut. 12, 5.

3. *o tobě*, J. v tobě.

4. *připomínám*. Mluví prorok na místě vší církve, že ona jako i Pán její (o němž níž v. 6.) žádnými i těmi, kteříž se k ní někdy nepřátelsky chovali, nepohrzí, když toliko opravdově v pokání svatém k Bohu se obracejí, takových že sobě váží, za domácí, známé a vlastní (již pak buďte z kteréhokoli národu) přijímá. Pod těmi pak národy, jež tu jmenuje, i jiné všecky po všem světě zavírá, (o čemž Isai. 66, 19. šíře.) J. uveduť v pamět (dí Bůh) etc., t. zapíši a připojím k lidu svému. — *Egypt*, H. Rahab. Tak níž Žalm 88, 12., Isai. 51, 19.

5. *Ten* etc., H. muž a muž.

6. *tu*, t. z kteréhokoli národu, pokolení a jazyku, při kterýchžkoli jen rod nový se nalézal, budou přičteni a přijati za spolusousedy a měšťany sionské, nejináče než jakoby v něm zrozeni byli.

7. *moci*, H. studnice, pramenové, t. všecka má práce, snažnost a vroucnost obrácena jest k oslavování tebe, Bože neb Sione, jakž Žalm 136, 5.

Žalm 87. Žalostivý a naříkavý s modlitbou.

2. *Bože* etc: vysvoboditeli. — *k tobě*, H. před tebou.

4. *naplněna*, H. nasycena, nakrmena zlými věcmi.

5. *se dostávají* etc., H. sstupují do hrobu.

6 * Počten jsem mezi mrtvými, prázden jsa ži-
vosti, jako zmordovaní ležící v hrobě, na něž
nezpomínáš více, jakožto na ty, kteříž od ruky
7 tvé vyhlazeni jsou. * Spustils mne do jámy
nejzpodnější, do nejtemnějšího a nejhlubšího
8 místa. * Dolehla na mne prchlivost tvá, a vším
9 vlnobitím svým přikvačil jsi mne. Selah. * Da-
leko jsi vzdálil mé známé ode mne, jimž jsi
mne velice zošklivil, a tak jsem sevřín, že
10 mi nelze nijakž vyjíti. * Zrak můj hyne trá-
pením; pročež na každý den vzývám tě Ho-
spodine, ruce své před tebou rozprostíraje.
11 * Zdali před mrtvými učiníš jaký zázrak, aneb
vstanou-liž mrtví, aby tě oslavovali? Selah.
12 * I zdali bude ohlašováno v hrobě milosrdenství
tvé a pravda tvá v zahynutí? * Zdaliž v zná- 13
most přichází ve tmách učiněný div tvůj, a
spravedlnost tvá v zemi zapomenutí? * Já pak, 14
Hospodine, k tobě volám, a každého jitra
předchází tě modlitba má. * Pročež, ó Ho- 15
spodine, zamítáš mne, a tvář svou skrýváš
přede mnou? * Ztrápený jsem, jako hned 16
maje umříti od násilí; snáším hrůzy tvé a
jsem jako omámený. * Hněv tvůj přísný na 17
mne se obořil a hrůzy tvé krutě sevřely mne:
* Obkličují mne jako voda na každý den; 18
obstupují mne hromadně. * Vzdálil jsi ode mne 19
přítele a tovaryše mého; a známým svým jsem
jako v temném místě.

Žalm 88 (89).

V čas rozhněvání se božího na církev svatou 1) připomeň milost boží, též církvi a) zamluvenou, jakž jeho síly zakoušejí α) na nebi svatí, β) na zemi mimo jiná stvoření i lidé bezbožní i pobožní; b) dokázanou α) vystavením mesiáše ze semene Davidova, β) oblíbením sobě synů jeho; 2) požel toho, a) co přepouští Pán na ni, b) v jakém hněvě se rozpálil; 3) žádej však, ať ukrotě se Pán a) ulituje lidské křehkosti, b) vzpomene na zámluvy své, c) ohlédne se na utrhání bezbožných, aby oslavováno bylo jmeno jeho. Amen.

Vyučující, (složený) od Etana ezrahitského.
2 O milosrdenstvích Hospodinových na vě-
ky zpívati budu; od národu do pronárodu
3 zvěstovati budu pravdu tvou ústy svými.* Nebo
jsem řekl: Na věky milosrdenství vzdělávati se
bude; na nebi utvrdíš pravdu svou, o níž
4 jsi řekl: * Učinil jsi smlouvu s vyvoleným svým;
5 přisáhl jsem Davidovi služebníku svému, * že
až na věky utvrdím símě tvé a vzdělám od
národu do národu trůn tvůj. Selah. * Protož 6
oslavují nebesa divný skutek tvůj, Hospodine,
ano i pravdu tvou v shromáždění svatých.
* Nebo kdo na nebi přirovnán býti může Ho- 7
spodinu? kdo jest podobný Hospodinu mezi
syny silných? * Bůh silný jest i v shromáž- 8
dění svatých strašlivý náramně a hrozný nade

---

6. *prázden*: odcizen. — *zmordovaní*, H. zranění.— *hrobě*. Hrobem, jamou, místem tmavým a hlubokým, bouřkou, vlnobitím míní veliká a hrozná nebezpečenství, z nichž svou mocí a opatrností nijakž vybřesti nemohl. Žalm 85, 13. — *nezpomínáš*. Nic hroznějšího nemůže býti, než na kohož se Bůh zapomíná, t. milosti své jej zbavuje, z péče, stráže a ochrany své vypouští; toho čitelnu býti, dosti jest zatracení; a takť se děje při smrti těm, kteříž bez pokání ze světa jdou. Na odpor pak kajícím a v Kristu posvěcení docházejícím; o tyť Bůh tehdáž nejvíce pečuje. Deut. 33, 3.
8. *Dolehla* etc., H. Opřela se o mne.
9. *sevřín*, J. zavřín, t. jako v žaláři.
10. *Zrak*, H. oko, J. sličnost má neb krása scvrkla se.
11. *zázrak*, t. teprv-liby mi pomáhati chtěl, kdyžbych čitelnosti neměl? Nemíní, žeby mrtví všelijak čitelnosti prázdni býti měli, aneb žeby neměli z mrtvých vstáti; ale ukazuje příhodnější čas Bohu k prokazování milosti lidem, tehdáž když k němu volají, nežli kdyby je z mrtvých křísil. Mluví podlé vůbec známých skutků božích, že, dokudž nepřichází obecné všech vzkříšení, žádných skutků lidem známých při mrtvých nečiní, tak aby jich měl z hrobu k svědectví dobroty a milosrdenství svého povolávati; ale při živých se hojně příkladů nalézá.
12. *pravda*: věrnost, pravdomluvnost.
13. *ve tmách*. Jakož o živých se říká, že jsou v dobré paměti a na světle, tak o mrtvých, že jsou ve tmách a v zapomenutí.
15. *mne*, H. duši mou.
16. *násilí*: bědování se, namáhání. J. mladosti, kvapnosti, t. v mysli u vyhledávání sobě rady a pomoci, ano vše bez užitku, nýbrž se škodou.
17. *krutě* etc., J. docela mne zhubily.
18. *hromadně*, H. spolu.
19. *místě*, t. nechtějí neb nesmějí se ke mně znáti, jako Žalm 30, 12.; všelijak pochybují o mně a smýšlejí, že i má pře všecka ztracena, i já sám v tak divných a hrozných vichřicích že jsem zahynul a do prachu země se dostal, jakž výš v. 7.

Žalm 88. Modlitebný.

2. *zvěstovati*: známu učiním. — *pravdu*: pravdomluvnost, věrnost a stálost ve věcech tvých.
3. *řekl*, t. za to mám, jistotně tak smyslím. — *vzdělávati*, t. jako nějaké ušlechtilé stavení. — *pravdu*, t. jakož nebesa v svém zřízení stojí a trvají, tak i ty v svých slibích pravdomluvný a stálý bez proměny zůstáváš.
6. *nebesa*, t. nebešťané. — *divný* etc.: tajemství.
7. *nebi*, H. vyšším oblaku. — *silných*, H. bohů, reků, výš 28, 1.
8. *shromáždění*: radě. — *hrozný* t. všickni jeho zástupové andělů i lidí svatých k němu nejvyšší

9 všecky, jenž stojí vůkol něho. * Hospodine,
Bože zástupův, kdo jest jako ty, silný Ho-
spodin? nebo pravda tvá tobě přistojí všudy
10 vůkol. * Ty panuješ nad dutím moře; když se
11 zdvihají vlny jeho, ty je skrocuješ. * Ty jsi
jako raněného potřel Egypt, a silným rame-
12 nem svým rozptýlil jsi nepřátely své. * Tváť
jsou nebesa, tvá také i země; okršlek i plnost
13 jeho ty jsi založil. * Půlnoční i polední strana,
kteréž jsi ty stvořil, i Tabor a Hermon o
14 tvém jmeně zpívají. * Tvé rámě jest přemocné;
15 silná ruka tvá a vyvýšená pravice tvá. * Spra-
vedlnost a soud jsou základem trůnu tvého;
milosrdenství a pravda předcházejí tvář tvou.
16 * Blahoslavený lid, kterýž zná zvuk trouby
tvé; tiť Hospodine v světle obličeje tvého cho-
17 diti budou. * V jmeně tvém plésati budou
každého dne a v spravedlnosti tvé vyvýší se.
18 * Nebo sláva síly jejich ty jsi, a z milosti tvé
19 k zvýšení přijde roh náš. * Nebo štít náš jest
Hospodinův a Svatého israelského král náš.
20 Tehdy mluvě u vidění k svatému svému
řekl jsi: Složil jsem pomoc lidu svému v reku
21 udatném, zvýšil jsem vybraného z lidu. * Na-
lezl jsem Davida služebníka svého; olejem
22 svým svatým pomazal jsem ho. * A protož
budeť s ním stále ruka má, ano i ramenem
23 svým ho posilovati budu. * Nebudeť ho moci
nuziti nepřítel, ani člověk nešlechetný trápiti.
24 * Nebo potru před tváří jeho protivníky jeho,
a ty, kteříž ho nenávidí, porazím. * Nad to 25
pravda má a milosrdenství mé s ním bude,
a ve jmenu mém vyvýšen bude roh jeho.
* A vložím na moře ruku jeho a na řeky 26
pravici jeho. * On volaje ke mně dí: Ty jsi 27
Otec můj, Bůh silný můj a skála spasení
mého. * Já také za prvorozeného vystavím jej 28
a za vyššího všech králův zemských. * Na 29
věky zachovám jemu milosrdenství své, a
smlouva má s ním stálá bude. * Učiním i to, 30
aby na věky trvalo símě jeho, a trůn jeho,
jak dlouho nebesa státi budou. * Jestližeby pak 31
synové jeho opustili zákon můj a v soudech
mých nechodili; * jestližeby ustanovení mých 32
poskvrnili a přikázaní mých neostříhali: * na- 33
vštívím metlou přestoupení jejich a tre-
stáním nepravost jejich. * Ale milosrdenství 34
svého neodejmuť od něho, aniž klamati budu
proti pravdě své. * Neposkvrnímť smlouvy své, 35
a toho, což vyšlo z úst mých, nesměním. * Je- 36
dnouť jsem přisáhl skrze svatost svou, nesklа-
mámť Davidovi; * totiž že símě jeho na věky 37
trvati bude, * a trůn jeho jako slunce přede 38
mnou, jako měsíc utvrzeno bude na věky, a
jako svědkové na obloze hodnověrní.
Ale ty jsi jej zavrhl a potupil; rozhně- 39
vals se na pomazaného svého. * Zavrhl jsi 40
smlouvu učiněnou se služebníkem svým; zoha-
vils korunu jeho sraziv ji na zemi. * Roztrhal 41
jsi všecky ohrady jeho a pevnosti jeho jsi roz-

---

bázně a uctivosti dokazují a žádného není, kdožby se před ním děsiti a třásti nemusil v čas rozhněvání jeho.

9. *vůkol*, t. netřeba dále pro svědky, aneb děj se na světě jakkoli, ty vždycky pravdomluvný zůstáváš.

10. *dutím*, H. pýchou, t. vyzdvihováním, vznášením se vod jeho.

11. *raněného*: probodeného. — *Egypt*, H. Rahab. Výš žalm 86, 4.

12. *plnost*, t. to což jej naplňuje.

13. *Tabor*: hora k západu. — *Hermon*: k východu ležící. Deut. 3, 8. Jos. 19, 22.

14. *silná*: udatná.

15. *základem*, t. sloupem, podporou, J. obydlím.

16. *Blahoslavený* etc., blaze tomu lidu. — *trouby*: Příkladné mluvení: Jakož lid vojenský k správě své mívá svá hesla a znamení, tak církev svatá na místě bojování svého má zvuk trouby boží slovo, rozkazy i zápovědi svého nejvyššího vojevody a vůdce, jakby se měla míti, aby šťastně vítězila; ano i čímby sobě k udatnosti a potěšení sloužila. Viz o takovém zvuku Num. 23, 21.

18. *milosti*: dobré líbeznosti. — *roh*, t. síla, moc, důstojnost, stálost, království naše a krátce to vše, nač se člověk bezpečiti může. Tak níž v. 25., též I. Král. 2, 1.

19. *štít*: pavéza, t. jakoukoli ochranu máme, ne sobě ani své síle a udatnosti, ale vše Bohu svému přivlastňujeme a jej z toho chválíme.

20. *svému*, t. Samuelovi. I. Král. hl. 16.

21. *Nalezl*, t. vyhledal, obmyslil. I. Král 16, 2. — *olejem*, H. svatosti své.

22. *ruka*, t. pomoc.

23. *nuziti*, t. jakoukoli lstí, chytrostí, mocí aneb daněmi, berněmi, lichvami. — *člověk* etc., H. syn nepravosti.

26. *pravici*, t. všecko všudy jemu podmaním, jakž to Bůh zaslíbil (Exod. 23, 31.) a splnil (II. Král. 8, 10.).

27. *On*. Tito tři pořád položení veršové vlastně na Krista Pána, na Davida pak a na Šalomouna, jakožto na obraz toliko slyšáni býti mají.

28. *vystavím*, t. učiním jej hlavou a knížetem nejvyšším církve své.

29. *zachovám*: ostříhám, držeti budu. — *stálá*: věrná, pevná.

30. *símě*, t. duchovní, jenž jsou synové rodu nového, skrze Ducha svatého znovu zplození.—*jak* etc., H. jako dnové nebe, t. j. na věky.

33. *metlou*: prutem. — *trestáním*: ranami.

34. *klamati*: v klam uvedu pravdy své.

36. *Jednouť*, t. neuchybně, nepohnutě, neproměnně, II. Král. 7, 16., Jan 12, 34.

37. *bude*: plní se zaslíbení toto při církvi kteráž věčného krále svého Krista mocí a ochranou v těžkostech a nebezpečenstvích hrozných zachována jsouc věčně zůstane.

38. *svědkové*, t. netoliko slunce a měsíc, (kteréž již jmenoval), ale i jiná stvoření nebeská, kteráž také Bůh za svědky své pravdomluvnosti vystavuje; jako duhu, oblaky etc., J. jenž jest (t. měsíc) na nebi svědek věrný.

40. *Zavrhl*: v nic obrátil.

41. *ohrady*: zámky, místa pevná, k útočišti příhodná, bašty.—*jsi rozválel*, J. položil jsi za přístrach,

42 válel. * Derou jej všickni, kteříž tudy jdou;
43 jest ku posměchu i sousedům svým. * Vyvýšil
jsi pravici protivníků jeho; obveselils všecky
44 nepřátely jeho. * Ztupils i ostří meče jeho,
aniž jsi dal jemu, aby ostáti mohl v boji.
45 * Učinils přítrž okrase jeho a trůn jeho svrhl
46 jsi na zemi. * Ukrátils dnů mladosti jeho a
47 hanbous jej přiodil. Selah. * Až dokavadž Hospodine?
na věky-liž se skrývati budeš? takliž
hořeti bude jako oheň prchlivost tvá?
48 * Rozpomeniž se na mne, jak kratičký jest
věk můj; zdaliž jsi pak nadarmo stvořil všecky
syny lidské. * Nebo kdo z lidí může tak 49
živ býti, aby neokusil smrti? kdo vytrhne život
svůj z hrobu? Selah. * Kdež jsou milo- 50
srdenství tvá první, ó Pane, o nichž přísahu
učinil jsi Davidovi v pravdě své? * Pamatuj, 51
Pane, na útržky činěné služebníkům tvým, a
jak jsem já nosil v lůně svém potupu ode všech
nejmocnějších národů. * Jak jsou tobě utrhali 52
nepřátelé tvoji Hospodine; jak jsou utrhali
šlepějím pomazaného tvého. * Budiž pochvá- 53
len Hospodin na věky; amen i amen.

Žalm 89 (90).

Dobrá věc jest milosti boží 1) vděčně požívati; nebo takoví dobré bezpečnosti užívou proti a) obecným na zkázu přirození připadajícím neřestem, b) pokutám pro hříchy zvláštní od Boha rozhněvaného a lid svůj trestajícího vzniklým, a jsouť α) krátkosti života β) a v něm těžké úsilí; 2) dokud, když Bůh zde pokutuje, nalezena býti může, hledati a) vyučováním sebe o své nestálosti, b) žádáním sobě α) v té bídě navrácení milosti, β) v ostatních dnech pokoje a šťastné práce.

Modlitba Mojžíše, muže božího.
Pane, ty jsi vždycky býval příbytek náš
2 od národu do pronárodu. * Nebo prvé než hory
stvořeny byly, nežlis způsobil zemi a okršlek
světa, ano hned od věků a až na věky ty jsi
3 Bůh silný. * Ty přivodíš člověka na to, aby
zetřín byl říkaje: Navraťtež se zase synové
4 lidští. * Nebo by tisíc let přetrval, jest to před
očima tvýma jako den včerejší a jako jedno
5 bdění noční. * Jako povodní zachvacuješ je;
jsouť sen, a jako bylina hned v jitře pomíjející.
6 * Hned toho jitra, kteréhož vykvetne, mění
7 se; u večer pak jsouc podťata usychá. * Ale
my hyneme od hněvu tvého, a prchlivostí
tvou jsme zděšeni. * Nebo jsi položil nepra- 8
vosti naše před sebe a skryté hříchy naše na
světlo obličeje svého. * Pročež všickni dnové 9
naši vnáhle přebíhají pro tvé rozhněvání;
ke skončení let svých rychle docházíme jako
řeč promluvená. * Všech dnův let našich jest 10
let sedmdesáte, aneb jestli kdo silnějšího přirození,
osmdesáte let, a i to, což nejzdárnějšího
v nich, jest práce a bída, a když to pomine,
tožť ihned rychle zaletíme. * Avšak kdo 11
jest, ježtoby znal přísnost hněvu tvého, a ježtoby
boje se tebe * měl na péči zuřivost tvou? 12

---

t. to což bylo prvé ku potěšení a k bezpečnosti, již z toho ze všeho strach jde a srší. J. až hrozno hleděti, tak to všecko zdrancováno.

46. *dnů*, t. v nichž k hojnějšímu prospěchu přicházeti a jako mládenec růsti a síliti se měl; prvé pak než k tomu přišel, anť se sstarala a scvrkla všecka zdárnost jeho, t. krále i království.

48. *lidské*, t. jestliže nemáme milosti a lásky tvé užiti, ale hned bídně krsati, nuzeti a hynouti, bude to proti cíli, pro nějž jsi nás stvořiti ráčil, t. abychom v poznání tebe milosrdenství tvého účastni učiněni byli.

49. *kdo*, H. který muž. — *neokusil*: neviděl. — *život*, H. duši. — *z hrobu*, H. z ruky hrobu, t. kdo sobě toho dovede, aby se do hrobu dostati nemusil.

50. *v pravdě*, t. jakož jsi ty věrný a pravdomluvný, tak i tvá zaslíbení, a v nich zavřená hojná milosrdenství, aby stále při lidu tvém vždycky se plnila.

51. *v lůně*, t. trpělivě a mlčelivě, na tvou ochranu a vysvobození očekávaje.

52. *šlepějím*, t. všechněm znamením, obrazům a svědectvím, Krista mezi námi se procházejícího a v nás přebývajícího; buď předešlým, k proroctví, kněžství, království a službě boží příležícím; buď přítomným slovu Kristovu, jimž nás potěšuje; buď budoucím, o slibích příchodu jeho.

53. *amen* etc., viz Žalm 40, 14.

Žalm 89. Vyučující a modlitebný.

1. *příbytek*, t. ačkoliv jsme jako tuláci místa jistého a vlasti nemajíce; však jsme na tom nikdy žádné škody neměli; nebo kamž jsi nás koli, jako otce a předky naše obracel a vodil, bezpečný náš byt přítomností tvou nám po všech národech našich učiněn byl.

2. *stvořeny*, H. zrodily se.

3. *zetřín*, t. mnohými a rozličnými pokutami hřícha, až se jimi tak znuzí a naposledy v prach a v popel obrátí, strany těla, a to že slovem Bůh činí. — *lidští*, H. Adamovi.

4. *přetrval*. H. přešel, pominul. — *bdění* etc., t. čas tří hodin. Nebo staří na čtvero bdění dělívali noc, jenž byla dvanácti hodin; viz Luk. 12, 38.

5. *v jitře*, t. i v nejušlechtilejším květu mladosti.

6. *mění se*: pomíjí.

7. *od hněvu*, t. tentě obecný běh všech lidí (o němž napřed), ale s námi se mnohem hrozněji děje pro hněv boží, z příčiny hříchův našich, jimiž vnitř i zevnitř zohyzděni jsme.

8. *na světlo* etc., t. i zjevní i tajní a jakkoli před světem ukrytí hříchové jsou tobě známí a zjevní.

10. *i to* etc., H. vysokost. — *bída*: bolest. — *to*, t. všeliká zdárnost neb pýcha až i život.

11. *přísnost*, H. sílu. — *hněvu*: Jakoby řekl: Téměř žádného není, kdoby se toho ulekl, a opravdově k tomu se skrze činění svatého pokání strojil.

Naučiž nás tedy počítati dnův našich, tak ať
13 uvodíme moudrost ve svá srdce. * Navratiž se
zase, Hospodine; až dokavad prodlévati budeš?
14 mějž lítost nad služebníky svými. * Nasyť nás
hned v jitře svým milosrdenstvím, tak abychom prozpěvovati a veseliti se mohli po
15 všecky dny naše. * Obveseliž nás podlé počtu
dnův, v nichž jsi nás sužoval, a let, v nichž jsme
okoušeli zlého. * Budiž zřejmé při služební- 16
cích tvých dílo tvé, a okrasa tvá při synech
jejich. * Budiž nám přítomna i ochotnost Ho- 17
spodina Boha našeho, a díla rukou našich potvrď mezi námi, díla, řku, rukou našich potvrď.

Žalm 90 (91).

V ochranu boží se s důvěrností poroučeje věz, že 1) před nebezpečenstvím a) moru (totiž krátce od záhuby života svého), b) u prostřed velikého pohubení nepřátel, c) tak zachován budeš, aby ani k domu tvému toho nic nepřistoupilo; 2) opatřen budeš k bezpečnosti své, a to a) stráží andělův svatých, b) sílou proti svým nepřátelům, c) sliby božími, že Bůh α) vyslyší žádost tvou, β) dá zde dlouhý věk a v onom věku věčné spasení.

Žalm Davidův.
Ten, kdož v skrýši Nejvyššího přebývá,
2 v stínu Všemohoucího odpočívati bude. * Protož i já říkám Hospodinu: Útočiště mé a hrad
můj, Bůh můj, v němž naději skládati budu.
3 * Onť zajisté vysvobodí tě z osidla lovce a od
4 nejjedovatějšího nakažení morního.* Brky svými přikryje tě, a pod křídly jeho bezpečen
5 budeš; * štít a pavéza tvá jest pravda jeho;
6 nebudeš se báti přístrachu nočního, * ani střely
létající ve dne, ani nakažení morního vlekoucího se v mrákotě, ani povětří morního
7 v polední čas hubícího. * Padne jich po boku
tvém tisíc a deset tisícův po pravici tvé, k to-
8 běť se však nepřiblíží ta zhouba; * toliko očima
svýma to spatříš, a odplatě bezbožných se
podíváš.* Poněvadž jsi Hospodina, kterýž úto- 9
čiště mé jest, a Nejvyššího za svůj příbytek
položil, * nepřihodí se tobě nic zlého, aniž se 10
přiblíží jaká rána k stánku tvému. * Nebo an- 11
dělům svým přikázal o tobě, aby tě ostříhali
na všech cestách tvých. * Na rukou ponesou 12
tě, aby neurazil o kámen nohy své. * Po lvu 13
a po basilišku choditi budeš a pošlapáš lvíče
i draka.
Poněvadž mne, dí Bůh, zamiloval, vysvo- 14
bodím jej a vyvýším; nebo poznal jmeno mé.
* Vzývati mne bude, a vyslyším ho; já s ním 15
budu v soužení, vytrhnu a oslavím jej; * dlou- 16
hostí dnův jej nasytím a ukáži jemu spasení své.

Žalm 91 (92).

K vděčnosti živé s prozpěvováním na čest jmena božího ponoukají tebe skutkové jeho 1) tobě radostní a vážní, 2) hovadným neznámí. Bůh zajisté A) bezbožníků a) vzrůst k zahynutí obrací, sám zůstávaje na věky, b) činy, za nepřátelství k jmenu svému pokládaje, pokutuje; B) věřících a) pozdvihuje, aby

---

12. *počítati* etc., t. znáti křehkost, bídu a krátkost života, abychom nebývali již více nesmyslni.
14. *v jitře*, t. časně, záhy, dokudž vzácný čas nepomine.
15. *okoušeli*, H. viděli.
16. *dílo*, t. že jsi nás sobě za zvláštní zvolil, nám se zamluvil, v péči přijal; dokazujž toho milý Pane skutečně při nás i potomcích našich. — *okrasa*: sláva.
17. *potvrď:* sprav, upevni. — *rukou* etc., t. dejž milý Pane šťastný prospěch jednomu každému z nás, podlé místa a povolání jeho, a krátce sám všeho posvěcuj a dokonávej; neboť bez tebe s nic býti nemůžeme. Jan 15, 5.

Žalm 90. Vyučující.

1. *přebývá*, H. sedící. — *odpočívati*, t. dnem i nocí bezpečen bude neboje se žádných v světě přístrachů.
2. *říkám*, t. na tom se ustaviv to sobě za jedinký svůj cíl představuji.
3. *tě.* Obrací řeč svou ke každému věrnému církve údu, a jakou i oni následujíce příkladu jeho ochranu mají, vypravuje. — *lovce*, t. ze všelikého nebezpečenství, kteréžby kdy a kde na tě polečeno bylo. — *nejjedovatějšího* etc., H. moru zlostí.
4. *přikryje*, t. jako slepice kuřátka obhájí tě přede vším zlým, což vysvětluje až do verše 14.
5. *pravda*, t. slibové jeho bezpečnější jsou nežli jakákoli zbroj.
6. *ve dne*, t. zjevných ani tajných, vnitřních ani zevnitřních, tělesných ani duchovních pokušení a nebezpečenství kteréhokoli času.
7. *tisícův* t. nesčíslný počet.
8. *odplatě*, t. jak jim Bůh odplacuje, a čím směňuje jejich nepobožnost, že pomstami hroznými.
11. *o tobě*, t. netoliko sám tebe opatruje, ale i nebeské služebníky své v čas potřeby tvé k službě tobě posílá. — *cestách*, t. v povolání tvém.
13. *budeš*, t. bez škodlivého úrazu, tak Isai. 11, 6., Ose 2, 18. — *draka*, t. zvítězíš nade vším zlým; podobné zaslíbení viz Mar. 16, 18.
14. *mne* etc., J. milostí ke mně přilnul. — *vyvýším*: na vysokém a bezpečném místě postavím.
16. *ukáži*, t. dám s radostí viděti i požívati.

se podívali na zahynutí nepřátel, b) utvrzuje, aby α) kvetli v domě jeho β) a v šedinách ovoce nesli s oslavováním jmena jeho věčného.

Žalm a píseň ke dni sobotnímu.
2 Dobréť jest oslavovati Hospodina, a žal-
3 my zpívati jmenu tvému, ó Nejvyšší, * zvěsto-
vati každé jitro milosrdenství tvé a pravdu tvou
4 každé noci * při nástroji o desíti strunách, při
5 loutně a při harfě s písničkou. * Neb jsi mne
rozveselil, Hospodine, skutky svými; o skutcích
6 rukou tvých zpívati budu: * Jak velicí jsou
skutkové tvoji, Hospodine! velmi hluboká jsou
7 myšlení tvá. * Člověk hovadný nezná toho, aniž
8 blázen rozumí tomu, * že vyrostají bezbožní
jako bylina, a kvetou všickni činitelé nepra-
9 vosti, aby vyhlazeni byli na věky; * ty pak,
10 ó Nejvyšší, že na věky jsi Hospodin. * Nebo
ai, nepřátelé tvoji, Hospodine, nebo ai, ne-
přátelé tvoji zahynou; rozptýleni budou vši-
ckni činitelé nepravosti. * Můj pak roh vy- 11
zdvihneš jako jednorožců; poněvadž pokropen
jsem olejem novým. * I podíváť se oko mé na 12
ty, jenž mne šetří, a o těch nešlechetnících,
jenž proti mně povstávají, uslyším ušima svýma
vděčné věci. * Ale spravedlivý jako palma kvésti 13
bude a jako cedr na Libanu rozloží se. * Ští- 14
pení v domě Hospodinově, v síncích Boha na-
šeho kvésti budou. * Ještě i v šedinách ovoce 15
ponesou, spanilí a zelení budou, * aby to zvě- 16
stováno bylo, že přímý jest Hospodin, skála
má, a že nepravosti žádné při něm není.

Žalm 92 (93).

Pán Bůh náš 1) jsa v síle své a) zdržuje v moci své všecko, b) před věky svého trůnu užívá; 2) na dokázaní svého a) v spravedlnosti věčné soudu spurné poráží, b) milosrdenství α) v slově církvi se zjevuje β) a sliby o slávě věčné činí.

Hospodin kraluje, v důstojnost se oblékl;
oblékl se Hospodin v sílu a přepásal se; onť
také upevnil okršlek země, aby se nepohnul.
2 * Utvrzenť jest trůn tvůj přede všemi časy;
3 od věčnosti ty jsi. * Jakkoli pozdvihují se řeky,
ó Hospodine, pozdvihují řeky zvuku svého,
pozdvihují řeky vlnobití svých: * avšak nad 4
zvuk mnohých vod, nad sílu vln mořských,
mnohem silnější jest na výsostech Hospodin.
* Svědectví tvá jsou velmi jistá; domu tvému 5
ušlechtilá svatost, Hospodine, zůstává na věky.

Žalm 93 (94).

Pobožný 1) křivdy Bohu poroučeje a) poslušně, b) doufanlivě, a to proto, že Bůh α) nešlechetnosti nemiluje, β) všeho spravedlivý zpytatel jest, γ) ovšem pak mocný k trestání zlého; 2) to za potěšení sobě pokládá, že a) nedopouští jemu Pán, aby měl v takové hříchy ubíhati, b) byť i někdy v nebezpečenství

Žalm 91. K chvále vzbuzující.

2. *Dobréť*, t. hodné, spravedlivé a utěšené, tak že neumí-li kdo toho, nehodný jest před Bohem. — *oslavovati*, H. vyznávati.

3. *jitro*, t. jakž k tomu příčiny míváme každého času ranního i večerního službami neb obětmi od tebe nařízenými.

4. *písničkou* H. Higgaion, což jiní vykládají, přemyšlováním, viz Žalm 9, 17.

6. *velicí*: důstojní. — *myšlení*: soudové.

7. *nezná*, t. znáti a hleděti nechce na spravedlnost soudův tvých, než toliko na ty zevnitřní pohodlné a šťastné věci; jimž však bezbožní ne k tomu se nakloňují, aby sobě usmyslili, než toliko tyjí, aby tím spíše k svému zahynutí chvátali (Jer. 12, 3.), k témuž přirovnává bezbožníky.

8. *vyrostají*: pučí se.

11. *jednorožců*, t. obdaříš mne náramně velikou, stálou a nepřemoženou udatností a sílou. A toť pochází z obdarování Ducha svatého, kterýžto v tom svém díle připodobňuje se k oleji novému. — *novým*: nejčistším, H. zeleným.

12. *šetří*: špehují, t. na pomstu jejich.

13. *kvésti*, t. pod jhem jakýchkoli prací, zámutkův a pokušení, netoliko neklesne ale více se síliti a prospívati bude: jako tak praví o dřevě tom palmovém. O cedru též praví, že ho žádný červ ani dlouhost let nekazí.

15. *spanilí*, H. tuční, plní, t. ačkoli k starému věku přijdou však neusvadnou, ale hojné ovoce na věky ponesou, vláhu, živost, zrůst i moc od ducha Páně berouce; což tu hned vykládá, že t. slávu boží bez překážky stále vypravovati budou.

Žalm 92. Oslavující Boha.

1. *důstojnost*, H. zvýšení, t. hojnost a dostatečnost síly má k ochraně svých věrných i k ztrestání bezbožných.

2. *Utvrzenť*, J. připraven. — *trůn*, t. království a správa jeho.

4. *silnější*: důstojnější.

5. *jistá*: pevná, stálá. Jakoby řekl: Hojnost jest příkladů od počátku světa tvou tuto moc a sílu osvědčujících, zvlášť v ochraně tvých věrných ctitelů. Též hojnost máme o tom i tvých věrných a milostných slibův. — *ušlechtilá*, H. žádostivá. — *na věky*, H. na dlouhost dnův.

byl, opouštín nebývá; nebo α) když aa) nepřátelé se vztěkají, on zastoupá sám, bb) svědomí truchlí, on potěšením obveseluje; β) takový jest soud Páně, aby nepřítelem jsa bezbožných aa) zachoval své vyvolené, bb) vykořenil nešlechetné.

Bože silný pomst, Hospodine, Bože silný
2 pomst, zastkvěj se. * Zdvihni se, ó soudce vší
3 země, a dej odplatu pyšným. * Až dokud bez-
božní, Hospodine, až dokud plésati budou?
4 * Až dokud žváti a hrdě mluviti budou, hono-
5 síce se všickni činitelé nepravosti? * lid tvůj,
Hospodine, potírati, a dědictví tvé bědovati?
6 * vdovy a příchozí mordovati a sirotky hubiti?
7 * říkajíce: Nehledíť na to Hospodin, aniž tomu
8 rozumí Bůh Jakobův? * Rozumějte, ó vy ho-
vadní v lidu, a vy blázni kdy sobě srozumíte?
9 * Zdali ten, jenž učinil ucho, neslyší, a kte-
10 rýž stvořil oko, zdali nespatří? * Zdali
ten, jenž tresce národy, nebude kárati; kte-
11 rýž učí lidi umění, zdaž sám neumí? * Ho-
spodin zná myšlení lidská, že jsou pouhá mar-
12 nost. * Blahoslavený jest ten muž, kteréhož ty
cvičíš, Hospodine, a ze zákona svého jej vy-
13 učuješ; * aby mu spůsobil pokoj před časy
zlými, ažby zatím vykopána byla bezbožníků
jáma. * Neboť neopustí Hospodin lidu svého 14
a dědictví svého nezanechá; * ale až k spra- 15
vedlnosti navrátí se soud a za ním všickni
upřímého srdce. * Kdožby se byl o mne zasadil 16
proti zlostníkům? kdoby se byl za mne po-
stavil proti těm, jenž páší nepravost? * Kdyby 17
mi Hospodin nebyl ku pomoci, tudížby se byla
octla duše má v místě mlčení. * Již jsem byl 18
řekl: Klesla noha má; ale milosrdenství tvé,
ó Hospodine, zdrželo mne. * Ve množství pře- 19
myšlování mých u vnitřnosti mé, tvá potěšo-
vání obveselovala duši mou. * Zdaliž se k tobě 20
přitovaryší stolice převráceností těch, jenž vyná-
šejí nátisk mimo spravedlnost? * Jenž se shlu- 21
kují proti duši spravedlivého a krev nevinnou
odsuzují? * Ale Hospodin jest mým hradem 22
vysokým a Bůh můj skalou útočiště mého;
* onť obrátí na ně nepravost jejich, a zlostí 23
jejich zahladí je; zahladí je Hospodin, Bůh
náš.

Žalm 94 (95).

Ponoukejž se s církví svatou k chválení Boha, 1) jak? a) ochotně, b) uctivě; 2) proč? Nebť a) jediný je Bůh, b) skutkové jeho té chvály zasloužili, jakož jsou α) stvoření všech věcí, β) lidu aa) věřícího opatrování, bb) spurného *a)* po mnohé snášelivosti *b)* časné i věčné trestání.

Pojďte, zpívejme Hospodinu; prokřikujme
2 na čest skále spasení našeho. * Předejděme
oblíčej jeho s díků činěním; žalmy prozpěvujme
3 jemu! * Nebo Hospodin jest Bůh silný, a král
4 veliký nade všecky bohy; * v jehožto rukou
5 základové země a vrchové hor jeho jsou. * Je-
hož jest i moře, nebo on je učinil; i země, kte-
rouž ruce jeho spůsobily. * Pojďte, sklánějme 6
se a padněme před ním; klekejme před Ho-
spodinem stvořitelem naším. * Onť jest zajisté 7
Bůh náš a my jsme lid pastvy jeho a stádo
rukou jeho. * A protož dnes uslyšíte-li hlas jeho, 8

Žalm 93. V doufání ustavující.

1. pomst: mstiteli. Bůh pomst proto slove, že on sám pomstu sobě osobuje i poroučeti velí, ji koná buď sám neb skrze prostředky od sebe zřízené. Deut. 32, 35. — *zastkvěj*: ukaž.
2. *Zdvihni*: povstaň. — *dej* etc., H. odplať odplatu.
4. *hrdě*, H. tvrdě.
7. *tomu*: toho co soudı.
8. *sobě* etc.: moudří budete.
9. *učinil*, H. štípil.
10. *kárati*, t. i vás.
12. *cvičíš*: učíš, tresceš často i skrze bezbožné, o čemž v. 5. 6.
13. *pokoj*: odpočinutí. — *časy*, H. dny. — *jáma*, t. hrozná pomsta boží připravena II. Tes. 1, 5. i v dalších.
15. *soud*, t. bude každému, což jeho jest, spravedlivě dáno; trapičům trápení, těm jenž trápeni byli, boží království, pro něž trpěli. — *srdce*, t. také navracovati se budou, to jest nápravu zde v času milosti u vnitřním životu, při vzkříšení pak i se strany těla přijímati.
16. *se byl* etc., H. povstal.
17. *duše*: život můj. — *mlčení*. t. v hrobě, kdež těla mlčí a Boha neoslavují. Výš. 6, 6. níž 114, 17.
19. *přemyšlování*, t. v rozličných mysli mé sevřeních, když jsem byl soužen a jako poražen soudy tvými, neopouštěls mne divným svým potěšením.
20. *stolice*, t. činění soudů nějakých převrácených, něčím stočených a svázaných. — *nátisk*: těžkost, svízel. — *spravedlnost*, t. mimo právo, neb za zástěru práva, H. ustanovení.
23. *onť*: tenť. — *zahladí*, H. vytne je, vytne.

Žalm 94. K chvále vzbuzující a vyučující.

1. *prokřikujme*, H. zvučme, tak ve verši druhém.
3. *bohy*, t. nade vše, což slove Bůh. Výš 85, 8.
4. *základové*: hlubokosti, skrýše, J. končiny. — *vrchové*, H. síly, t. hory vysoké. — *jeho jsou*, t. všecky věci, jakkoli skryté, mocné neb vysoké spravuje podlé vůle své.
5. *země*, H. suchost.
7. *stádo*: ovce. — *rukou*, t. kteréž nás sám rukou svou vede a spravuje, sám o nás pečuje, a ne skrze nájemníky.
8. *dnes*, t. kdykoli, dokudž čas milosti trvá, v němž

9 nezatvrzujte srdce svého * jako při onom po-
puzení a v den pokušení na poušti; kdežto
pokoušeli mne otcové vaši; zkusilit jsou mne
10 a viděli skutky mé. * Za čtyřidceti let měl
jsem nesnáz s národem tím a řekl jsem: Lid
tento bloudí srdcem, * a nepoznali cest mých; 11
jimž jsem přisáhl v hněvě svém, že nevejdou
v odpočinutí mé.

Žalm 95 (96).

K chválení Boha církev svatá i mezi národy povstati se vší snažností a uctivostí má pro slávu jeho, jíž 1) jiní bohové ani nedokazují ani nemají; 2) on právě α) dokázal, β) dokazuje církve své opatrováním, γ) dokáže soudu spravedlivého vykonáním, což a) ku potěšení všemu stvoření, b) s velikým strachem bezbožníků bude.

Zpívejte Hospodinu píseň novou; zpívejte
2 Hospodinu všickni obyvatelé země. * Zpívejte
Hospodinu, dobrořečte jmeno jeho; zvěstujte
3 den po dni spasení jeho. * Vypravujte mezi ná-
rody slávu jeho, mezi všemi lidmi divy jeho;
4 * nebo veliký Hospodin a vší chvály hodný,
5 i hrozný jest nade všecky bohy. * Všickni
zajisté bohové jiných národův jsout modly; ale
6 Hospodin nebesa učinil. * Sláva a důstojnost
jest před ním, síla i okrasa v svatyni jeho.
7 * A protož vzdejte Hospodinu čeledi národův,
8 vzdejte Hospodinu čest i moc! * Vzdejte Ho-
spodinu čest příslušnou na jmeno jeho; při-
neste dary a vejděte do síňcí jeho. * Sklá- 9
nějte se Hospodinu v okrase svatosti; boj-
te se obličeje jeho všickni obyvatelé země.
* Rcete mezi pohany: Hospodin kraluje a že i 10
okršlek zemský upevněn bude, tak aby se ne-
pohnul, a že souditi bude lidi spravedlivě.*Roz- 11
veseltež se nebesa a plésej země, zvuč moře
i což v něm jest. * Plésej pole a vše, což jest 12
na něm, tehdáž at prozpěvuje všecko dříví
lesní * před tváří Hospodina; nebt se béře, 13
béře se zajisté, aby soudil zemi, budet souditi
okršlek světa v spravedlnosti a národy v prav-
dě své.

Žalm 96 (97).

O boží velebnosti mluvě 1) vyznej, že on králem jsa nade vším, a) ač nepřístupný jest, tak že před ním jako před ohněm α) hynou nepřátelé, β) hory se rozplývají; b) v skutcích však svých i na nebi i na zemi známý; 2) mluv a) k modlářům pro jich napravení, odkudžby církev jsouc potěšena oslavovala Boha, b) k bohabojným, nechť α) se zlého vzdalují pro boží aa) v ochraňování jich hotovost, bb) v obveselování jich štědrost, β) Bohu s prozpěvováním slouží.

Hospodin kraluje, plésej země a vesel se
2 ostrovů všecko množství. * Oblak a mrákota
jest vůkol něho, spravedlnost a soud základ
trůnu jeho. * Oheň předchází jej a zapaluje vů- 3
kol nepřátely jeho. * Zasvěcujít se po okršlku 4
světa blýskání jeho, to vidouc země děsí se.

Bůh skrze kázaní slova svého i jiné pomoci své ku pokání napomínaje, k sobě volá.

9. *popuzení*: rozdráždění, sváru H. meriba. Num. 14, 22. Exod. 17, 2. 7.— *pokušení*, H. massah. Čas putování lidu israelského dnem pokušení nazývá, protože po všecka ta léta, v nichž byli na poušti, Boha pokoušeli. — *zkusilit*, J. ačkoli zkusili.

10. *měl* etc., J. v ošklivosti jsem měl, t. jako s těmi, kteříž v ošklivosti mne měli, jsem nakládal, v bludy a hříchy jim ubíhati dopouštěl a spravedlivé pokuty své na ně vzkládal. Num. 14, 33. — *srdcem*, t. jest slepý, zarytý a nenapravitelný.

11. *v odpočinutí*, t. do země zaslíbené, kterouž David věčného odpočinutí obrazem býti ukazuje. Žid. 4, 8. 9.

Žalm 95. Vzbuzující k chvále a prorocký.

3. *národy*: pohany.

5. *modly*: marnosti, obludy, stín.

6. *před ním*, t. všecko se od něho a před ním slavně, důstojně, mocně a počestně děje.

7. *vzdejte*, H. dejte, přinášejte.

8. *dary*, H. mincha, Exod. 29, 41., pod čímž i jiné oběti duchovní i tělesné rozumí. Řím. 12, 1.

10. *kraluje*: králem jest. — *upevněn*: jakož všemohoucností boží upevněn od stvoření svého, tak i milostí boží v Kristu stalou upevněn býti měl, bez čehož žádného upevnění a stálosti není. — *spravedlivě*, H. v pravostech.

11. *což* etc., H. plnost jeho.

13. *soudil* etc., t. všecku moc a správu aby držel a vedl, jakováž spravedlivým světa vrchnostem náleží.

Žalm 96. Vyučující a prorocký.

1. *ostrovů*: krajiny mnohé, t. všickni kteříž jste v království Kristově. Vypisuje pak to království a ukazuje, že všecko, což jest v nebi i v zemi, Kristu poddáno býti, a že on jest králem, osvědčovati musí.

2. *vůkol*, t. nepřístupný a neobsáhlý pro velikou důstojnost a slávu svou. — *soud*, t. jest nejspravedlivější k lidu svému i nepřátelům.

3. *zapaluje*: zažžehá.

4. *děsí*: leká se.

5 * Hory jako vosk rozplývají se před obliče-
jem Hospodina, před obličejem Panovníka vší
6 země. * Nebesa vypravují o jeho spravedlnosti
7 a slávu jeho spatřují všickni národové. * Za-
styďte se všickni, kteříž sloužíte rytinám, kte-
říž se chlubíte modlami; sklánějte se před
8 ním všickni bohové. * To uslyše Sion rozve-
selí se a zpléší dcery judské z příčiny sou-
9 dův tvých, Hospodine. * Nebo ty Hospodine jsi
nejvyšší na vší zemi, a velice jsi vyvýšený
nade všecky bohy. * Vy, kteříž milujete Ho- 10
spodina, mějte v nenávisti to, což zlého jest;
onť ostříhá duší svatých svých a z ruky bez-
božníkův je vytrhuje. * Světlo vsáto jest spra- 11
vedlivým a radost těm, kteříž jsou upřímého
srdce. * Veselte se spravedliví v Hospodinu a 12
oslavujte památku svatosti jeho.

Žalm 97 (98).

Chválení živého Pán Bůh náš hoden jest 1) pro své skutky, jimiž a) přichraňuje lidu svého, b) dotvrzuje pravdy slibů svých; 2) od a) své církve v žalmích s nástroji hudebnými, b) všeho stvoření pro Páně slavné se k soudu hotovení.

Žalm Davidův.
Zpívejte Hospodinu píseň novou, neboť
jest divné věci učinil; spomohla mu pravice
2 jeho a rámě svatosti jeho. * V známost uvedl
Hospodin spasení své; před očima národů
3 zjevil spravedlnost svou. * Rozpomenul se na
milosrdenství své a na pravdu svou, v níž se
ohlašoval k domu israelskému, tak že již vidí
všecky končiny země spasení Boha našeho.
4 * Prokřikujte Hospodinu všickni obyvatelé země;
zvuk vydejte, prozpěvujte a žalmy zpívejte.
* Žalmy zpívejte Hospodinu na citaře, k ci- 5
taře i živým hlasem přizpěvujte. * Trubami a 6
zvučnými pozouny hlas vydejte před králem
Hospodinem. * Zvuč moře i to, což v něm jest; 7
okršlek světa i ti, kteříž na něm bydlí. * Řeky 8
rukama plésejte, spolu s nimi i hory prozpě-
vujte * před Hospodinem; nebť se béře, aby 9
soudil zemi; budeť souditi okršlek světa v spra-
vedlnosti a národy v pravosti.

Žalm 98 (99).

Pána chvalme, 1) jak? a) s třesením, b) s doufanlivostí, c) s poklonou; 2) proč? a) podlé příkladů, b) pro α) nabytí milosti a β) ujití pokut, c) zasloužil toho svatostí svou.

Žalm Davidův.
Hospodin kraluje, protož užasněte se ná-
rodové; sedí mezi cherubíny, pohniž se země.
2 * Hospodin na Sionu veliký a vyvýšený jest nade
3 všecky lidi. * Oslavujte všickni jmeno tvé ve-
4 liké a hrozné, nebo svaté jest. * Moc zajisté
králova miluje soud, ty jsi ustanovil práva,
soud a spravedlnost v Jakobovi ty konáš.
* Vyvyšujtež tedy Hospodina Boha našeho, a 5
sklánějte se u podnoží noh jeho; nebo svatý
jest. * Mojžíš a Aron stávali mezi kněžími jeho 6
a Samuel mezi vzývajícími jmeno jeho; ti
volali k Hospodinu a on je vyslýchal. * V slou- 7
pu oblakovém mluvíval k nim; kteřížto když

---

5. *Hospodina*, t. jest nejmocnější, tak že nic před ním ostáti nemůže, by jakkoli pevné se býti zdálo.
6. *národové*, t. jest nejslavnější.
7. *modlami*, H. marnostmi. — *bohové:* t. mocní, slavní, J. andělé.
9. *vyvýšený*: vznešený.
11. *vsáto*, t. složeno, schováno, jako símě v zemi, kteréž časem svým vzejde a vzroste; a dokudž k zrostu nepřichází, zdá se, jakoby to ztraceno bylo. Tak všelijaké pravé pobožných potěšení v bytu zdejší smrtelnosti rozumu těla jest nepatrné, ale v naději s Kristem se chová i časem svým zjeví. I. Jan 3, 2,

Žalm 97. Vyučující a prorocký.

1. *spomohla*: zachovala jej, t. zvítězil nad nepřátely zvláštní mocí svou a ne něčí jinou.
3. *milosrdenství*, t. z milosti své pouhé dokázal toho, že pamatuje na zaslíbení učiněné Abrahamovi. Gen. 21, 18.
5. *citaře*: harfě.
6. *pozouny*, H. rohy.
7. *to což* etc., H. plnost jeho.
8. *rukama*, t. všelijakým spůsobem. Mluví jako o lidech, kteříž srdcem, ústy, rukama a vším životem radost prokazovati obyčej mají.

Žalm 98. K chvále vzbuzující.

1. *užasněte*, H. třeste se. — *pohniž*, J. třesiž, t. hrůzou, strachem.
4. *králova*, t. ty nejmocnější králi, ačkoli jsi tak mocný a hrozný, však nemáš ducha tyranského; ale miluješ i vzděláváš spravedlnost a k ní všechněm utištěným dopomáháš.
6. *vyslýchal*. Jakoby řekl: Pročežbychom i my majíce tatáž od Boha našeho nařízená přisluhování, a jich v právdě užívajíce pochybovati měli, aby nás neměl vyslýchati.

ostříhali svědectví jeho, i ustanovení svá vydal
8 jim. * Hospodine, Bože náš, tys je vyslýchal;
Bože silný byl jsi jim milostiv, ač jsi pomstu
9 uvodil pro výstupky jejich. * Vyvyšujte Ho-
spodina Boha našeho a sklánějte se jemu na
hoře svaté jeho; neboť jest svatý Hospodin
Bůh náš.

Žalm 99 (100).

Neustávejme Bohu s prozpěvováním i jinde i v shromáždění svatých děkovati, že nás 1) stvořil, 2) za lid svůj zvolil, 3) dobrotou svou den ode dne vzdělává.

Žalm k díkův činění.
2 Prokřikujte Hospodinu všickni obyvatelé
země; služte Hospodinu s veselím; předstupte
3 před obličej jeho s prozpěvováním.* Vězte, že
Hospodin jest Bůh, on učinil nás, a ne my
sami sebe; myť jsme lid jeho a ovce pastvy
jeho.* Vcházejte do bran jeho s díků činěním a 4
do síní jeho s chválami; oslavujte jej a do-
brořečte jmeno jeho. * Nebo dobrý jest Ho- 5
spodin; na věky trvá milosrdenství jeho a od
národu až do pronárodu pravda jeho.

Žalm 100 (101).

Vrchnost závazek činíc Bohu slibovati má jemu 1) pobožnost v náboženství, a tať jest a) u víře pravé α) z milosrdenství se těšiti, β) k soudu veřejnému se hotoviti; b) s vděčným srdcem Pána Boha oslavovati, c) upřímně sebe v dobrém vždycky říditi; 2) upřímnost v spravování lidu sobě svěřeného, a) zastáváním věcí dobrých, jakož jsou lidé α) křivdu trpící od násilníků, β) pravdu milující a dobrého obcí vyhledávající; b) přetrhováním věc zlých, jichž ani α) sama se dopustiti nechce a nemá, β) při svých trpěti nemíní, nýbrž a) pyšným stůl a radu, b) fatkářům dvůr a hrad, c) neustupně bezbožným království vypovídá.

Davidův žalm.
O milosrdenství a soudu zpívati budu;
2 tobě, ó Hospodine, žalmy budu zpívati.* Opatr-
ně se míti budu na cestě přímé, až přijdeš ke
mně; choditi budu ustavičně v upřímnosti srdce
3 svého i v domě svém. * Nepředstavímť sobě
před oči žádné věci nešlechetné; skutek uchy-
lujících se v nenávisti mám, nepřichytíť se mne.
4 * Srdce převrácené odstoupí ode mne; zlého
5 nebudu oblibovati. * Škodícího jazykem bliž-
nímu svému tajně, tohoť vytnu; očí vysokých
a na mysli naduté nikoli nebudu moci trpěti.
* Oči mé pozor míti budou na pravdomluvné 6
v zemi, aby takoví sedali se mnou; kdož chodí
po cestě upřímé, tenť mi sloužiti bude. * Ne- 7
budeť bydliti v domě mém ten, kdož činí lest,
a kdož mluví lež, nebude míti místa u mne.
* Každého jitra pléniti budu všecky nešle- 8
chetné ze země, abych tak vyplénil z města
Hospodinova všecky, kdož páší nepravost.

---

7. *ustanovení*, t. jakýmby spůsobem a pořádkem jemu přítomně slouženo býti mělo. — *jim*, t. skrze ně lidu svému israelskému.

8. *výstupky*, H. činy.

Žalm 99. Vzbuzující k vděčnosti.

2. *země*, t. i židé i pohané, jakž apoštol vykládá. Řím. 15.

3. sebe, t. ne ze své hodnosti a spravedlnosti, ale z pouhé milosti boží k tomu jsme přišli, abychom synové jeho zvoleni byli. Deut. 7, 7., též 9. 4.

Žalm 100. Vyučující správce světa povinnosti jejich.

1. *soudu*, t. to dvé Bohu slibuji: 1) že poddaného lidu svého milostivým pánem býti chci; 2) nad zlými a škůdci podlé práva divně mstíti. To kdež se při vrchnosti nachází, před Bohem i lidmi chvalitebné jest. II. Král. 8. 15.

2. *Opatrně*, H. Rozuměti budu. — *přímé*, H. dokonalé, t. pilen jsa šlechetného obcování choditi budu v bázni tvé. — *ke mně*: buď kdykoli mně ku pomoci; buď k uvedení mi v ruce království, buď když mne budeš chtíti k sobě pojíti, aneb jiným spůsobem v počet se mnou vcházeti. — *v domě*, H u prostřed domu (tak níž v. 7.), t. všudy i v soukromí až i v nejzavřitějších pokojích domu mého.

3. *nešlechetné*, t. nic nenáležitého, ovšem nepobožného před sebe nevezmu.—*skutek*: předsevzetí.— *uchylujících se*, t. od Boha a cest jeho.

4. *nebudu* etc., H. nepoznám.

5. *vytnu*: vyplením, zahladím. — *vysokých*, t. vysokomyslných, jenž vysoko hledí.—*mysli* etc., H. širokého srdcem.

6. *v zemi*, t. věrné rádce a úředníky (kteříž též jsou jako oči krále) se vší pilností obmýšleti a jejich radami se spravovati budu. — *sedali*, t. za stolem mým i v radách.

7. *nebude* etc., H. nebude utvrzen před očima mýma.

8. *jitra:* času. — *pléniti*: vytínati.

Žalm 101 (102).

Jsa s církví v těžkém soužení odvolej se v pokoře s prosbou k milosti boží A) postyskováním sobě nad svým a) na zdraví snížením, že α) léta jako stín odcházejí, β) síla zemdlená jest γ) i tělo vyschlé; b) od lidí α) přátelských opuštěním, β) nepřátelských zlehčením s nemalou lítostí tvou, c) od Boha spravedlivým a těžkým ubitím; B) žádáním ho jakožto věčně trvajícího, ať 1) církve své již aspoň se ujme pro α) žádost srdnatou věřících, β) předěšení pohanů, aby s podivením poznali, že milostivě svých modlitby vyslýchá, γ) budoucí Páně oslavení, kteréž se šířiti má aa) poznamenáním skutků takových pro potomky, že Bůh αα) na zemi popatřil, ββ) svých u vězení ulitoval; bb) v církvi vypravováním týchž skutků k vyzískání národů; 2) tobě po těch bídnostech dá doplniti léta tvá; nebo α) může Pán s to býti β) a věřící zámluvu takovou mají.

Modlitba chudého, když sevřín jsa před Hospodinem vylévá žádosti své.
2 Hospodine, slyš modlitbu mou a volání
3 mé přijdiž k tobě. * Neskrývej tváři své přede
mnou v den soužení mého, nakloň ke mně
ucha svého; když k tobě volám, rychle vy-
4 slyš mne. * Nebo mizejí jako dým dnové moji
5 a kosti mé jako ohniště vypáleny jsou. * Po-
raženo jest jako bylina a usvadlo srdce mé,
tak že jsem chleba svého jísti zapomenul.
6 * Od hlasu lkání mého přilnuly kosti mé ke
7 kůži mé. * Podobný jsem učiněn pelikánu na
8 poušti, jsem jako výr na pustinách. * Bdím
9 a jsem jako vrabec osamělý na střeše. * Každý
den utrhají mi nepřátelé moji, a posměvači
10 moji proklínají mnou. * Nebo jídám popel jako
11 chléb a k nápoji svému slz přiměsuji * pro
rozhněvání tvé a zažžený hněv tvůj; nebo
12 zdvihna mne hodils mnou. * Dnové moji jsou
jako stín nachýlený a jako tráva usvadl jsem.
13 *Ale ty, Hospodine, na věky zůstáváš a památka
14 tvá od národu až do pronárodu. * Ty povstana
smiluješ se nad Sionem; nebo již čas jest uči-
15 niti milost jemu, a čas uložený přišel. * Nebo
libost mají služebníci tvoji v kamení jeho a
nad prachem jeho slitují se, * aby se báli po- 16
hané jmena Hospodinova a všickni králové
země slávy tvé. * Kdyžby Hospodin zase vzdě- 17
lal Sion a ukázal se v slávě své; * kdyžby 18
popatřil k modlitbě poníženého lidu svého ne-
pohrdaje modlitbou jejich. * Budeť to zapsáno 19
pro budoucí potomky, a lid znovu stvořený
chváliti bude Hospodina, * že shlédl s výsosti, 20
místa svatosti své, Hospodin s nebe na zemi
že popatřil, * aby vyslyšel vzdychání vězňův, 21
a vyslyšel ty, kteříž již k smrti oddáni byli:
* aby vypravovali na Sionu jmeno Hospodi- 22
novo a chválu jeho v Jerusalemě, * když se 23
spolu shromáždí národové a království, aby
sloužili Hospodinu. * Ztrápilť jest na cestě 24
sílu mou, ukrátil dnův mých, až jsem řekl:
* Můj Bože, neber mne u prostřed dnův mých; 25
od národu zajisté až do pronárodu jsou léta
tvá. * Prvé nežlis založil zemi a dílo rukou 26
svých nebesa; * onať pominou, ty pak zůstá- 27
váš; všecky ty věci jako roucho zvetšejí, jako
oděv směníš je a směněny budou; * ty pak 28
vždycky jsi tentýž a léta tvá nikdy nepřestanou.
* Takž i synové služebníků tvých bydliti budou 29
a símě jejich zmocní se před tebou.

Žalm 101. V doufání ustavující.

1. *žádosti,* H. myšlení.
3. *když,* H. v den.
4. *mizejí*: hynou. — *ohniště,* J. hlavně, skvarek.
5. *Poraženo,* H. Zbito, t. jako tráva od horkosti slunce.
6. *ke kůži,* H. k masu, t. nejsou mne než kosti a kůže.
7. *výr,* t. jako ptactvo nemilé, na něž i jiní ptáci tepou.
8. *Bdím* : Nemohu spáti. — *vrabec:* pták.
9. *utrhají*: hanějí. — *mnou,* t. těm jimž zlého přejí, říkají na mne ukazujíce: Ó byť se tak stalo jako jemu, J. přisáhají.
11. *zažžený*: rozpálený.
12. *nachýlený,* t. jest jich již velmi na mále, a i ti tak nestálí, jako stín při západu slunce; ohledneš-li se naň, anť pojednou zmizí.
15. *libost:* rozkoš měli, kochali se. — *v kamení,* t. aby ssutiny a rum uklízeli a znovu stavěli.
16. *se báli,* J. u vážnosti měli.
18. *poníženého,* H. hachar, znamená keř neb chrastinku nějakou, kteréž sobě lidé nic neváží, jako jest vřes. K tomu se tuto lid boží připodobňuje jako i pobožníci. Jer. 17, 6., J. vykládají obnaženého.
19. *znovu* etc., J. kterýž má stvořen býti, J. občerstvený, t. církev obnovená.
21. *ty* etc., H. syny smrti.
24. *na cestě,* t. když sobě nás zajetím a v něm divnými těžkostmi zkušoval, a ne hned sliby své, na něž jsme tesklivě očekávali, naplnil, to byla ta cesta.
25. *léta,* t. na věky. Po lidsku mluví.
28. *nepřestanou*: konce míti nebudou.
29. *bydliti,* t. život a byt rozkošný a věčný míti budou; ne sami ze sebe ale z tebe, jenž jsi studnice života, vážíce milost a lásku skrze víru živou a pravou, důvěrně smlouvu tvou laskavou, v níž ty se k nim ohlašuješ, přijímajíce, k ní se přihlašujíce a v ní se ostříhajíce.

Žalm 102 (103).

K chválení Boha ponoukej 1) sebe; nebo on a) odjímá od tebe i α) hříchy, β) pokuty, a to z milosti své; b) dává dobré α) tělesné, β) duchovní. Jsa zajisté lítostivý aa) nechce vždycky žehrati, ovšem pak podlé zasloužení trestati; bb) ale libuje sobě podlé hojného svého milosrdenství a) všecko zlé od nás nejvzdálenější učiniti b) a jako otec s dítkami nakládati. Proč? Nebo ví, že αα) zdárnost naše nic není, ββ) jeho toliko milosrdenstvím stojíme; 2) jiných, a to ze stvoření a) rozumného, totiž α) andělů, β) věřících; b) nerozumného, co jen dílem božím jest.

Davidův.
Dobrořeč duše má Hospodina, a všecky
2 vnitřnosti mé jmeno svaté jeho. * Dobrořeč
duše má Hospodina a nezapomínej se na
3 všecka dobrodiní jeho; * kterýž odpouští tobě
všecky nepravosti, kterýž uzdravuje všecky
4 nemoci tvé; * kterýž vysvobozuje od zahynutí
život tvůj; kterýž tě korunuje milosrdenstvím
5 a mnohým slitováním; * kterýž nasycuje dobrými
věcmi ústa tvá, odkudž se obnovuje jako orlice
6 mladost tvá. * Činí, což spravedlivého jest,
7 Hospodin, a soudy všechněm utištěným. * Známé
učinil Mojžíšovi cesty své, synům israelským
8 skutky své. * Lítostivý a milostivý jest
Hospodin, dlouho shovívající a mnohého milosrdenství.
9 * Nebudeť ustavičně žehrati ani
10 na věky hněvu držeti. * Ne podlé hříchův našich
nakládá s námi, ani vedlé nepravostí
11 našich odplacuje nám; * nebo jakož jsou vysoko
nebesa nad zemí, tak jest převýšené milosrdenství
jeho nad těmi, kteříž se ho bojí.
12 * A jak daleko jest východ od západu, tak
daleko vzdálil od nás přestoupení naše. * Jakož 13
se slitovává otec nad dítkami, tak se slitovává
Hospodin nad těmi, kteříž se ho bojí;
* onť zajisté zná slepení naše, v paměti má, 14
že prach jsme. * Dnové člověka jsou jako tráva, 15
a jako květ polní tak kvete. * Jakž vítr na 16
něj povane, anť ho není, aniž ho již více
pozná místo jeho. * Milosrdenství pak Hospo- 17
dinovo od věkův až na věky nad těmi, kteříž
se ho bojí, a spravedlnost jeho nad syny synův
jejich, * kteříž ostříhají smlouvy jeho a 18
pamatují na přikázaní jeho, aby je činili.
* Hospodin na nebesích utvrdil trůn svůj, a 19
kralování jeho nade vším panuje. * Dobro- 20
řečte Hospodina andělé jeho, kteříž jste mocní
v síle, a činíte slovo jeho poslušní jsouce hlasu
slova jeho. * Dobrořečte Hospodina všickni 21
zástupové jeho, služebníci jeho, kteříž činíte
vůli jeho. * Dobrořečte Hospodina všickni 22
skutkové jeho na všech místech panování jeho;
dobrořeč duše má Hospodina.

Žalm 103 (104).

K dobrořečení jmenu božímu A) maje dosti příčin plynoucích z jeho a) slávy, v níž on přebývaje předivně se vyjevuje, b) skutků, kteříž jsou důvod jeho svaté I. milosti, aa) dokázané při stvoření 1) země, a) jejíž propasti upevnil, b) z níž uvodí potoky vod s velikou rozkoší ptactva, c) na níž s nebe požehnání vylévá pro α) potravu, β) nápoj vzácný, γ) vzrůst lesů ne bez užitku ptactva i zvěře; 2) nebe, odkudž čas jde a) noční pro zvůli zvěři potřebnou, b) denní pro bezpečnost i pohodlí člověka ne bez velikého podivení; 3) moře, to i a) tvory divné má, b) k obchodům slouží; bb) dokazující se při opatrování všeho tvoru; neb od něho 1) berou, když ruku otvírá; 2) hynou, když se ukrývá; 3) okřívají,

---

Žalm 102. K chvále vzbuzující.

1. *Dobrořeč:* Oslavuj.

4. *od zahynutí.* H. z jámy. — *korunuje*, t. vždycky a na každém místě hojně jako obkličuje a osýpá. Žalm 5, 13.

5. *obnovuje*: zůstává jako nová neb mladá, t. jakož život tvůj ve věku mladém byl zdravý, čerstvý, výtečný, takový aby byl i v starosti; což ukazuje příkladem orlice, kteráž, jakž píší lidé zkušení, do smrti vždycky při zdraví a síle své zůstává, tak že ani věkem neschází, ani nemoci nemívá; ale v dlouhém věku jejím svrchní pysk se jí skřiví a k spodnímu přivře, pročež jisti nemohouc hladem že umříti musí.

6. *což* etc., H. spravedlnosti.

8. *dlouho* etc.: zpozdilý k hněvu.

9. *žehrati*, J. vaditi se aneb nesnadniti.

10. *nakládá*, H. učinil.

11. *převýšené*, J. rozmohlo neb utvrdilo se, t. není stěsněno a súženo; ale prostranné, široké a k přístupu všechněm volné učiněno, kdožby jen oči otevříti, je znáti a jeho užívati chtěli s vděčností.

12. *přestoupení*: výstupky.

14. *slepení*, t. zná jak křehcí, mdlí, nestateční jsme jako hlina a střep rozražený.

16. *místo* etc., t. nebude vidín na tom místě, kdež kvetl. Tak Job. 7, 10.

17. *spravedlnost*, t. ne nějaká soudu jeho přísnost; ale dobrotivost a láska otcovská, kteréž k nám hojně, tak jakoby dlužen byl, dokazovati ráčí. Často v tom smyslu Bůh v písmích svatých spravedlivý slove.

22. *skutkové*, t. stvoření živé, věci bezdušné, i skutkové, kteréž činil neb činí, všecko to boží slávu, každé svým spůsobem ze vší moci ohlašujte.

když se smilovává; II. přísnosti proti bezbožníkům. B) Hotov buď s tou žádostí, aby a) nikdy sobě v té práci nestýskal, b) bezbožníkům žádné zdárnosti nepřál.

Davidův.
Dobrořeč duše má Hospodina. Hospo-
dine Bože můj velmi jsi veliký, velebnost a
2 krásu jsi oblékl. * Přioděls se světlem jako
3 rouchem; roztáhls nebesa jako oponu; * kte-
rýž sklenul na vodách paláce své; kterýž užívá
hustých oblaků místo vozů a vznáší se na peří
4 větrovém; * kterýž činí posly své duchy, služeb-
5 níky své oheň plápolající.* Založil zemi na slou-
pích jejích, tak že se nepohne na věky vě-
6 kův.* Propastí jako rouchem byl jsi ji přioděl, tak
7 že i nad horami stály vody. * K žehrání však tvé-
mu rozběhly se; před hřmotem hromu tvého po-
8 spíšily * (vystoupily hory, snížilo se údolí) na
9 místo, kteréž jsi jim založil; * meze jsi jim položil,
aby jich nepřestupovaly, ani se navracovaly více
10 k přikrývání země. * Kterýž vypouštíš potoky
11 přes údolí, aby tekly mezi horami * a nápoj dávaly
všechněm živočichům polním; tuť uhašují oslové
12 divocí žízeň svou; * při nich hnízdí se ptactvo
nebeské a z prostřed ratolestí hlas svůj vydá-
13 vá.* Kterýž svlažuješ hory s výsostí svých, aby
14 ovocem činův tvých sytila se země.* Dáváš, aby
rostla tráva dobytku a bylina ku potřebě člově-
15 ku, aby tak vyvodil chléb ze země, * a víno, jenž
obveseluje srdce člověka; činí, aby se stkvěla
tvář jeho od oleje; ano i pokrmem zdržuje život
16 lidský. * Nasyceno bývá vlahou i dříví Hospo-
17 dinovo, cedrové libanští, kteréž štípil; * na
nichžto se ptáci hnízdí, i čáp příbytek svůj
18 má na jedli; * na horách vysokých kamzíkové,
v skalách útočiště mají králíkové.

Učinil měsíc k jistým časům; slunce, aby 19
znalo západ svůj. * Uvodíš tmu a bývá noc, 20
v níž vybíhají ven všickni živočichové lesní,
* lvíčata řvoucí po loupeži; aby hledali od Boha 21
silného pokrmu svého.* Když pak slunce vychází, 22
zase shromažďují se a v doupatech svých se
ukládají.* Tehdáž člověk vychází ku práci své a 23
k dílu svému až do večera. * Jak mnozí a velicí 24
jsou skutkové tvoji, Hospodine! jaks je všecky
moudře učinil; plná jest země bohatství tvého.
V moři pak velikém a přeširokém, tamť 25
jsou hmyzové nesčíslní a živočichové malí i
velicí. * Tuť bárky přecházejí; tamť jest i vel- 26
ryb, kteréhož jsi stvořil, aby v něm hrál.
Všickni tito tvorové na tě očekávají, aby 27
jim dával pokrm časem svým. * Když jim 28
dáváš, sbírají; když otvíráš ruku svou, na-
syceni bývají dobrými věcmi: * ale když skrý- 29
váš tvář svou, rmoutí se; když odjímáš ducha
jejich, hynou a v prach svůj se navracují;
* opět vysíláš ducha svého a zase stvořeni bý- 30
vají, a tak obnovuješ tvář země.
Budiž sláva Hospodinova na věky; roz- 31
veselujž se Hospodin v skutcích svých; * on 32
když toliko pohledí na zemi, anať se třese;
když se dotkne hor, anoť se kouří z nich.* Zpí- 33
vati budu Hospodinu, dokudž jsem živ; žalmy
Bohu svému zpívati budu, pokudž mne stává.
* Libé bude přemyšlování mé o něm, jáť 34
rozveselím se v Hospodinu. * O by hříšníci 35
vyhynuli ze země, a bezbožných aby již ne-
bylo. Dobrořeč duše má Hospodina: Alleluja.

Žalm 103. K chvále vzbuzující.

2. *světlem*: připomíná věci stvořené prvních tří dnů až do v. 10., kteréž všecky jsou k slávě boží jako králi roucho krásné k ozdobě.

3. *paláce*: večeřadla, síň horní. — *peří*: křídlách.

4. *posly*: anděly. — *duchy*, J. větry, a slyší to na vítr a oheň, jichž užívá jako poslů a služebníků k vykonávání rychlému vůle své a soudů svých. — *plápolající*, t. blýskání v povětří.

5. *sloupích*: podstavcích. — *věkův*, t. pokavadž věkové trvati budou.

6. *Propastí*, t. vodami hlubokými.

7. *tvému*, t. k mocnému rozkazu božímu, o němž Gen. 1, 6. 9.

8. *vystoupily*, J. vystoupily (na) hory, sstupovaly (po) údolí, t. vody.

9. *nepřestupovaly*: mluví o běhu přirozeném; nebo potopa byla proti přirození.

10. *potoky*: vrchoviště, studnice.

11. *uhašují*, H. přelamují.

12. *při nich*, t. při potocích. — *hnízdí*: osazuje.

13. *výsosti*: paláců. — *země*, t. aby lidé i hovada jedli úrody země, kteréž ty jim spůsobuješ.

14. *ku potřebě*, H. službě. — *chléb*, t. všelijakou potravu.

15. *člověka*, H. smrtelného. — *pokrmem*, H. chlebem. — *zdržuje*, H. podpírá srdce.

16. *Hospodinovo*, t. vysoké.

17. *příbytek*, H. dům.

18. *králíkové*, J. ježkové, jezevcové.

19. *časům*, t. proměnitelný, někdy aby svítil, někdy nic, J. k rozdělování časů.

20. *vybíhají*, H. lezou.

24. *země*: vládařství.

26. *velryb*: Leviatan, o němž viz Job. 40, 20. — *v něm*, t. v moři velryb, a ne Bůh s velrybem, jakž pověrní Židé v Talmudu svém napsali.

27. *tvorové*. t. kteříž jsou na zemi, v povětří i u vodách. Mluví již dále o zachovávání těch tvorů.

29. *rmoutí*, H. děsí se, t. jako zmámení nevědouce co činiti.

30. *tvář*: krásu, ozdobu.

31. *v skutcích*: Potud se Bůh rozveseluje v svých skutcích, pokudž oni z mezí sobě od něho vyměřených nevystupují; lidé také jich podlé vůle jeho k slávě jeho užívají: pakliby se co na odpor nacházelo, hroznou moc boží k výstraze předkládá.

34. *přemyšlování*. Jakékoli Boha oslavování, ani jemu příjemné, ani člověku užitečné býti nemůže, jedné leč on toho sám bývá i původ i posvěcovatel. — *o něm*, J. před ním.

35. *hříšníci*, t. ti a takoví, kteříž netoliko Boha v divných jeho skutcích znáti a náležitě k němu uctivosti a vděčnosti prokazovati nechtí; ale i nevážně všech jeho dobrodiní užívajíce v tom nenapravitelní zůstávají, i ze zlého v horší prospívají.

Žalm 104 (105).

Pán 1) za oslavování jmena svého přijímá od věřících a) skutků svých vůbec vděčné připomínání, b) jmena svého uctivé s doufanlivostí vzývání; 2) hoden jest oslavování takového od nás, nebo on sliby věčné milosti a) učinil Abrahamovi a otcům; b) vyplnil A) přichraňováním otců svatých, α) kamkoli se obraceli, β) obzvláštně pak v Egyptě. Tam I. Josefa a) předeslal, b) vysvobodil, c) vysoce vyvýšil; II. Jakoba s rodinou a) uvedl, b) místem opatřil s mnohým rozmnožením; B) potomků a) z egyptských robot skrze Mojžíše zázračným, a to s velikým bohatstvím vyvedením, b) na poušti α) zastěňováním, β) potrav udělováním, c) do země zaslíbené s radostí k dědičnému užívání, jen aby jemu sloužili, uvedením.

(Alleluja!) Oslavujte Hospodina, ohlašujte
jmeno jeho; oznamujte mezi národy sku-
2 tky jeho. * Zpívejte jemu, žalmy prozpě-
vujte jemu; rozmlouvejte o všech divných
3 skutcích jeho. * Chlubte se jmenem svatým
jeho; vesel se srdce těch, kteříž hledají Ho-
4 spodina.* Hledejte Hospodina a síly jeho; hle-
5 dejte tváři jeho ustavičně.* Rozpomínejte se na
divné skutky jeho, kteréž činil, na zázraky
6 jeho a na soudy úst jeho.* Jsme zajisté símě
Abrahama, služebníka jeho, synové Jako-
7 bovi, vyvolení jeho. * Onť také jest Hospodin
8 Bůh náš; na vší zemi soudové jeho; * kterýž
pamatuje věčně na smlouvu svou, na slovo,
9 kteréž přikázal až do tisíce pokolení; * na smlouvu,
kterouž učinil s Abrahamem, a na přísahu
10 svou učiněnou Isakovi. * Nebo ji utvrdil Ja-
kobovi za ustanovení, Israelovi za smlouvu
11 věčnou * pravě: Tobě dám zemi kananejskou
12 za podíl dědictví vašeho; * ačkoli byl jich
malý počet a maličko v ní byli pohostinu;
13 * přecházeli zajisté z národu do národu, a
14 z království k jinému lidu; * nedopustil však
žádnému ublížiti jim, ano i krále mnohé pro
15 ně trestal pravě: * Nedotýkejte se pomaza-
ných mých a prorokům mým nečiňte nic
16 zlého. * Když přivolav hlad na zemi všecku,
hůl chleba polámal; * poslal před nimi muže 17
znamenitého, kterýž za služebníka prodán byl,
totiž Josefa; * jehožto nohy sevřeli pouty; že- 18
leza podniknouti musil * až do toho času, když 19
se zmínka stala o něm; řeč Hospodinova zku-
sila ho. * Poslav král propustiti ho rozkázal; 20
panovník lidu toho svobodna ho učinil; * usta- 21
novil ho pánem domu svého a panovníkem
všeho vládařství svého, * aby vládl i knížaty 22
jeho podlé své libosti a starce jeho vyučoval
moudrosti. * Potom všel Israel do Egypta a 23
Jakob pohostinu byl v zemi Chamově; * kdežto 24
rozmnožil Bůh lid svůj náramně a učinil, aby
silnější byl nad nepřátely své. * Směnil mysl 25
těchto, aby v nenávisti měli lid jeho a aby
ukládali lest o služebnících jeho. * I poslal 26
Mojžíše sluhu svého a Arona, kteréhož vy-
volil; * kteřížto předložili jim slova znamení 27
jeho a zázraků v zemi Chamově. * Poslal tmu 28
a zatmělo se, aniž odporná byla slovu jeho.
* Obrátil vody jejich v krev a zmořil ryby 29
v nich. * Vydala země jejich množství žab, i 30
v pokojích králův jejich. * Řekl; i přišla smě- 31
sice žížal a stěnice na všecky končiny jejich.
* Dal jim místo deště krupobití, oheň hořící 32
na zemi jejich; * tak že potloukl réví jejich i 33
fíkoví jejich, a zpřerážel dříví v krajině je-

Žalm 104. K chvále vzbuzující.

1. *Alleluja*, t. chvalte Hospodina. — *ohlašujte*, J. vzývejte. — *oznamujte*: v známost uvozujte.

2. *divných*: divích.

4. *síly*. Míní archu (jako i v Žalmě 77, 61.), kteráž byla znamením zevnitřním i svědectvím jistým moci, dobroty a přítomnosti boží tomu lidu. Tak Žalm 131, 8.

5. *na soudy*, t. na hrozné pomsty, kteréž na nepřátely naše uvesti, je vypléniti a zemi tu, v níž oni bydlili, vám v dědictví dáti ráčil.

7. *zemi*, t. ne jiného Boha máme, než toho, kterýž jest všeho světa i Pánem i mocným správčím sám, i naším obzvláštně milostivým.

8. *přikázal*, t. v čemž se zavázal.

10. *utvrdil*, H. postavil. — *ustanovení*: zákon, výrok.

11. *podíl*, H. provazec.

12. *jich*, H. mužův. — *maličko*, J. maličko jich bylo, t. Bůh na to se nic neohlédal, ale což štědře slíbil, to též i věrně splnil.

13. *přecházeli*: toulali se, stěhovali.— *do národu*, t. z krajiny do krajiny.

16. *přivolav*, t. mocným slovem svým uved.

18. *sevřeli*: ukovali, H. trápili. — *pouty*, t. jako tomu kdož na hrdlo sedí. — *podniknouti*, H. přišla na duši jeho.

19. *zmínka* etc., H. přišlo slovo jeho, t. pře jeho spravedlivá na jevo. — *řeč*, t. kterouž Bůh skrze něho mluvil při vykládání snů jiných spoluvězňů, potom i Faraonových. — *zkusila*, t. zkušeného jej ukázala, že t. byl spravedlivý, též vysoce osvícený, opatrný a prozřetelný člověk.

20. *král*: Farao.

22. *vládl*: zdržoval, H. vázal. — *libosti*, H. duše.— *starce*: rádce. — *vyučoval*, H. moudře učinil.

25. *Směnil*, H. obrátil srdce, t. Egyptských.

27. *jim*, t. Israelským i Egyptským. Exod 5.

28. *Poslal*: Dopustil. Exod. 10, 22. —*jeho*, t. ta tma hned se stala k rozkazu božímu.

31. *stěnice*: vši, komáři. Exod. 8, 16.

32. *hořící*, H. plamenův.

33. *réví*: vinné kmeny. — *dříví*: stromoví.

34 jich. * Opět řekl; i přišly kobylky a chroustův
35 nesčíslné množství. * I sežrali všelikou bylinu
v krajině jejich a pojedli úrody země jejich.
36 * Nad to pobil všecko prvorozené v zemi je-
37 jich, počátek všeliké síly jejich. * Tedy vyvedl
své se stříbrem a zlatem, aniž byl kdo v po-
38 koleních jejich, ježtoby se poklesl. * Veselili
se Egyptští, když tito vycházeli; nebo byl
39 připadl na ně strach Israelských. * Roztáhl
oblak k zastírání jich a oheň k osvěcování noci.
* K žádosti jejich přivedl křepelky a chlebem 40
nebeským sytil je. * Otevřel skálu, i tekly vody, 41
a odcházely přes vyprahlá místa jako řeka.
* Nebo pamětliv byl na slovo svatosti své 42
k Abrahamovi služebníku svému mluvené.
* Protož vyvedl lid svůj s radostí; s prozpě- 43
vováním vyvolené své. * A dal jim země po- 44
hanův, a tak úsilí národův dědičně obdrželi:
* aby zachovávali ustanovení jeho a práv jeho 45
ostříhali. Alleluja!

Žalm 105 (106).

Ó člověče milosrdenstvím božím (nevýmluvné jest zajisté) pohniž se, aby 1) vyznal ty za blahoslavené, ježto v něj doufají, 2) se jemu poručil žádaje, A) v počtu jeho lidu účastenství všech dobrých věcí bráti z milosti a ne z hodnosti, poněvadž jí ani otcové neměli; nebo I. ač oni Boha hněvali 1) i v Egyptě, 2) i na poušti, a) žádavše pokrmů, b) rotivše se proti vůdcům, c) udělavše sobě tele, d) reptavše proti zemi zaslíbené, e) hodovavše s Madiánskými, f) stýskavše sobě v nedostatku vod, 3) v zemi zaslíbené, stovaryšivše se s nepřátely božími; II. však Bůh z úzkostí jejich podlé milosrdenství svého jim spomáhal; B) v čas protivenství s církví před nepřátely zachovánu býti k slávě boží a ku potěšení všech věřících. Amen.

Alleluja! Oslavujte Hospodina; nebo do-
brý jest, nebo na věky trvá milosrdenství
2 jeho. * Kdož může vymluviti nesmírnou moc
Hospodinovu a vypraviti všecku chválu jeho?
3 * Blahoslavení, kteříž ostříhají soudu a činí
4 spravedlnost každého času. * Pamatuj na mne,
Hospodine, pro milost, kterouž máš k lidu své-
5 mu; navštěv mne spasením svým, * abych
užíval dobrých věcí s vyvolenými tvými a ve-
selil se veselím národu tvého, a chlubil se
6 spolu s dědictvím tvým. * Zhřešilit jsme i
s otci svými; nepravě jsme činili a bezbož-
7 nost páchali. * Otcové zajisté naši v Egyptě
nerozuměli předivným skutkům tvým, aniž
pamatovali na množství milosrdenství tvých;
ale odporni byli při moři, při moři Rudém.
8 * Avšak vysvobodil je Hospodin pro jmeno
9 své, aby v známost uvedl moc svou. * Nebo
přimluvil moři Rudému, a vyschlo, i provedl
je skrze hlubiny jako po poušti. * A tak za- 10
choval je od ruky toho, jenž jich nenáviděl,
a vyprostil je z ruky nepřítele. * V tom při- 11
kryly vody ty, kteříž je sužovali, tak že ne-
zůstalo ani jednoho z nich. * A ačkoli tehdáž 12
věřili slovům jeho a zpívali chválu jeho:
* však rychle zapomenuli na skutky jeho a 13
nečekali na radu jeho; * ale jati jsouce žá- 14
dostí na poušti pokoušeli Boha silného na
pustinách. * I dal jim, čehož se jim chtělo; 15
avšak dopustil hubenost na život jejich.
Potom, když závistí povstali proti Moj- 16
žíšovi ve vojště, a proti Aronovi svatému Ho-
spodinovu; * otevřevši se země pozřela Datana 17
a přikryla zběř Abironovu, * a roznícen byl 18
oheň na rotu jich, plamen spálil bezbožníky.
Udělali i tele na Orebě a skláněli se 19
slitině. * A směnivše slávu svou v podobiznu 20
vola, jenž jí trávu, * zapomněli na Boha sil- 21

34. *i přišly* etc., H. kobylka a brouk.
37. *své*, H. je, t. Israelské. — *se poklesl*, J. mdlel, t. nestatečný aneb nemocný byl, tak aby jíti nemohl.
38. *Veselili se*: Rádi tomu byli. — *Israelských*, H. jejich.
40. *žádosti*: ne nějaké t. pokorné, ale netrpělivosti, zpoury a reptání proti služebníkům i Bohu plné.
42. *slovo*: slib.
44. *obdrželi*: podlé slibu. Deut. 10, 11.
45. *jeho*, t. s tou výminkou, o níž tu mluví; sic jináč žeby je ta země zase vyvrci musela; viz Lev. 20, 22. — *práv*: H. zákonů.

Žalm 105. V doufání ustavující.

2. *nesmírnou*, H. moci. — *vypraviti*, H. učiniti, aby slyšána byla.
4. *milost*, H. líbeznost svého lidu, t. udílej i mně milý Pane milosti a lásky své, kteréž vždycky všech časů udílíš církvi lidu svého. Žalm 118, 132.
5. *užíval*, H. viděl.
7. *množství*: mnohá milosrdenství, slitování tvá.—
9. *hlubiny*: propasti, — *poušti*: kteráž t. obecně suchá a bez vody bývá.
12. *jeho*, t. o něm.
13. *nečekali*, t. z mezí doufání a celého spolehání na Boha vykročivše nevěřili, aby je Bůh na poušti chtěl a mohl uživiti, tak jakž sám potřebu jejich nejlépe znáti ráčil. Kdožkoli na to přichází, pokouší Boha.
15. *čehož*, H. žádost jejich. — *život*, H. duši, t. dopustil na ně, aby jim ty lahůdky, po nichž dychtili, nic k duhu nešly.
16. *Hospodinovu*, t. kteréhož on posvětil na kněžství a svatým býti skutečně ukázal. Num. 16, 5. 7.
17. *přikryla*: zasula.
18. *spálil*: zapálil.
20. *slávu*, t. Boha, kteréhož zbaveni jsouce, u věčnou lehkost měli upadnouti svým nepřátelům. Exod. 32, 25.

ného spasitele svého, kterýž činil veliké věci
22 v Egyptě * a předivné v zemi Chamově, pře-
23 hrozné při moři Rudém. * Pročež řekl, že je
vyplénĺ; kdyby se byl Mojžíš, vyvolený jeho,
nepostavil v té mezeře před ním a neodvrátil
prchlivosti jeho, aby více nehubil.
24 Zatím zošklivili sobě zemi zdávna žáda-
25 nou nevěříce slovu jeho, * a repcíce v stanech
26 svých neposlouchali hlasu Hospodinova.* A pro-
tož pozdvihl ruky své proti nim, aby je roz-
27 metal po poušti, * a aby rozptýlil símě jejich
mezi pohany a rozehnal je do cizích zemí.
28 * Spřáhli se také byli s modlou Belfegor
29 a jedli oběti mrch. * A tak dráždili Boha
30 skutky svými, až se na ně obořila rána, * až
se postavil Fines a pomstu vykonal; i pře-
31 tržena jest rána ta, * což jest mu počteno za
spravedlnost, od národu do pronárodu a až na
věky.
32 Opět ho byli popudili při vodách sváru,
33 až se i Mojžíšovi zle stalo pro ně; * nebo k hoř-
kosti přivedli ducha jeho, a pronesl ji rty
svými.
34 K tomu nevyplénili ani národů těch, o
35 kterýchž jim byl Hospodin poručil; * ale smě-
šujíce se s těmi národy naučili se skutkům
jejich, * a sloužili modlám jejich, kteréž jim 36
byly osidlem. * Obětovali zajisté syny své a 37
dcery své ďáblům, * a vylili krev nevinnou, 38
krev synův svých a dcer svých, kteréž obě-
tovali trapidlům kananejským, tak že poskvr-
něna jest země těmi vraždami. * I zmazali se 39
skutky svými a smilnili všemi činy svými.
* Protož rozpáliv se v prchlivosti své Hospo- 40
din na lid svůj v ošklivost vzal dědictví své
* a vydal je v ruce pohanův; i panovali nad 41
nimi ti, jenž je v nenávisti měli, * a utiskali je 42
nepřátelé jejch, tak že sníženi jsou pod ruku
jejich. * Mnohokrát je vysvobozoval, oni však 43
popouzeli ho radou svou, pročež potlačeni jsou
pro nepravost svou; * avšak patřil na úzkost 44
jejich a slyšel křik jejich. * Nebo se rozpo- 45
menul na smlouvu svou s nimi a želel toho
podlé množství milosrdenství svých; * tak že 46
naklonil k nim lítostí všecky, kteříž je u vě-
zení drželi. * Zachovej nás, Hospodine Bože 47
náš, a shromažď nás z těch pohanů, abychom
slavili jméno tvé svaté a chlubili se v chvále
tvé. * Požehnaný Hospodin Bůh israelský od 48
věků a až na věky; a na to rciž všecken lid:
Amen, amen. Alleluja.

Žalm 106 (107).

Chvalmež Boha ochotně vidouce dobrodiní jeho A) obzvláštní k těm, kteréž on 1) z pustin světa uslyšev do měst k obývání přivedl a tam je krmí; 2) z vězení těžkého pro hříchy jejich na ně přišlého vyslýchaje vysvobozuje, jakožto ten, kterýž divné skutky čině sílu lidskou zemdlévá; 3) v nemocech pro hříchy přepuštěných a to v nebezpečných vyslýchaje uzdravuje, jako divný v skutcích svých a hodný chvály Pán; 4) v plavbách mnohým věcem učí, bouřkami je děse a zase modlící se vysvobozuje, se zvláštním jich obveselením, jen aby jej chválili: B) rozličná při řízení 1) obydlí lidského, kdež a) vody odnímá a dává, b) země úrodnost proměňuje pro obyvatele, 2) obyvatelů v čas a) pokoje hojnost všeho dává, b) nepo-

---

21. *spasitele*: vysvoboditele.

23. *mezeře.* Mluví příkladně, že Mojžíš božímu hněvu tak v cestu modlitbou svou vyšel a zastoupil, jako když ve zdi městské střelbou od nepřátel mezera učiněna bývá, a někdo potom na to místo vstoupí, aby nepřátelé nemohli do města tudy jíti; podobné mluvení Ezech. 13, 5.

24. *žádanou*, t. pro požehnání duchovní a tělesná. Deut. 8, 7., též 11, 10.

26. *pozdvihl*, J. zapřisáhl.

27. *pohany.* Což že se stalo, viz Num. 14, 45., též 21, 1., Deut. 1, 44., též 2, 14.

28. *mrch*: umrlců, mrtvých, t. bohův pohanských bezdušných.

29. *obořila*, H. vytrhla.

30. *pomstu* etc., H. soudil. — *přetržena*, H. zadržána.

32. *sváru*: Meriba. — *pro ně*, t. příčinou jich není mu dopuštěno vjíti do země zaslíbené, nad čímž sám naříká. Deut. 1, 37., též 4, 21.

33. *hořkosti*: *odporování.* — *a pronesl*, J. tak že se i poklesl. — *ji*, t. tu svou hořkost.

35. *směšujíce*: přízníce.

36. *modlám*, H. trapidlům; nebo svým ctitelům a svědomím lidí pověrných modly jsou toliko strašidlem a trapidlem. — *osidlem*, t. že tudy ubíhali v hněv boží hrozný a tak v zahynutí, od čehož je však Bůh vystříhal. Exod. 23, 33.

37. *Obětovali*: proti božímu přikázaní. Lev. 20, 2., Deut. 12, 31., též 18, 10.

38. *trapidlům*: modlám. — *vraždami*, H. krví.

39. *činy*: snažnostmi svými, t. majíce víru, milování, poslušenství Bohu jakožto choti svému obětovati, jinam to všelijak přenášeli; viz Soud. 8, 27., Žalm 72, 27.

43. *potlačeni*: sevříni, zemdleni, na nic přivedeni jsou.

45. *množství* etc., t. těma dvěma příčinama toliko nakloněn k tomu byl, aby se nad nimi smiloval: 1) svým nesmírným milosrdenstvím, 2) věrností a pravdomluvností svou, kterouž jim choval, plně smlouvu i své zámluvy, aby zásluhy lidské žádného místa neměly.

46. *naklonil*, H. dal je v slitování.

47. *Zachovej*: Spas. — *pohanů*, t. k nimž mnozí z Israelských utéci musili, nejedni od nich zajati, jiní pak u nich pohostinu byli, dokudž království israelské Davidovi v ruce uvedeno nebylo; nebo ti veršové že jsou Davidovi, ukazuje se I. Par. 16. — *svaté*, H. svatosti.

koje *α*) tresce aa) poddané zlou vrchností, bb) vrchnost pozdvižením poddaných, *β*) vysvobozuje své nuzné, aby aa) potěšili se upřímí, bb) ponaučili se i jiní; ale jak jsou moudří?

(Alleluja.) Oslavujte Hospodina; nebť jest
dobrý, nebo na věky trvá milosrdenství jeho.
2 * Nechť o tom vypravují ti, kteříž jsou vy-
koupeni skrze Hospodina, jak je on vykou-
pil z ruky těch, kteříž je sužovali, a shro-
3 máždil je ze všech zemí, * od východu a od
4 západu, od půlnoci i od moře. * Někteří bloudí
po poušti, po cestách pustých města k pře-
5 bývání nenacházejíce. * Hladovití jsou a ží-
6 zniví, až v nich svadne duše jejich; * když
volají k Hospodinu v soužení svém a on je
7 z úzkostí jejich vytrhuje * a vede je po cestě
přímé, aby přišli do města k bydlení přího-
8 dného; * nechať oslavují před Hospodinem mi-
losrdenství jeho, a divné skutky jeho před
9 syny lidskými, * poněvadž napájí duši žíznivou,
a duši hladovitou naplňuje dobrými věcmi.
10 Kteříž sedí ve tmě a v stínu smrti se-
11 vříni jsouce bídou i železy, * protože odporni
byli řečem Boha silného a radou Nejvyššího
12 pohrdali. * Pročež ponížil bídou srdce jejich;
13 padli a nebylo pomocníka; * když volají k Ho-
spodinu v soužení svém, z úzkostí je vysvo-
14 bozuje; * vyvodí je z temností a stínu smrti,
15 a to, čímž svázáni jsou, trhá; * nechať osla-
vují před Hospodinem milosrdenství jeho, a
16 divné skutky jeho před syny lidskými; * po-
něvadž láme brány měděné a závory železné
posekává.
17 Blázni, kteříž pro cestu převrácenosti své
18 a pro nepravosti své v trápení bývají, * tak že
se jim oškliví všeliký pokrm, až se i k bra-
19 nám smrti přibližují; * když volají k Hospodinu
v soužení svém, z úzkostí jejich je vysvobo-
20 zuje; * posílá slovo své a uzdravuje je a vy-
svobozuje je z hrobu; * nechať tedy oslavují 21
před Hospodinem milosrdenství jeho, a divné
skutky jeho před syny lidskými, * a obětujíce 22
oběti chvály, ať vypravují skutky jeho s pro-
zpěvováním.
Ovšem pak, kteříž se plaví po moři na 23
lodech pracujíce na velikých vodách, * tiť ví- 24
dají skutky Hospodinovy a divy jeho v hlu-
bokosti mořské, * že, jakž jen dí, hned se strhne 25
vítr bouřlivý a dme vlny mořské; * tak že oni 26
jednak se vznášejí k nebi, jednak sstupují do
propasti; duše jejich v nebezpečenství roz-
plývá se. * Motají se a nakloňují sem i tam 27
jako opilý, a všecko umění jejich mizí; * však 28
když volají k Hospodinu v soužení svém,
z úzkostí je vysvobozuje. * Proměňuje zajisté 29
bouři v utišení, tak že umlkne vlnobití jejich.
* I veselí se, že utichlo vlnobití, a tak přivodí 30
je k břehu žádostivému. * Nechať tedy oslavují 31
před Hospodinem milosrdenství jeho a divné
skutky jeho před syny lidskými; * nechť ho 32
vyvyšují v shromáždění lidu a v radě star-
cův chválí jej.
Onť obrací řeky v poušť a prameny vod 33
v suchost, * zemi úrodnou v slatinnou, pro zlost 34
obyvatelů jejich. * Zase pustiny suché obrací 35
v jezera a zemi vyprahlou v prameny vod.
* I osazuje na ní hladovité, aby stavěli města 36
k bydlení; * kteříž osívají pole a dělají vinice 37
a shromážďují sobě užitek úrody. * Takť on 38
jim žehná, že se rozmnožují velmi a dobytka
jejich neumenšuje. * A někdy pak umenšeni a 39
sníženi bývají ukrutenstvím, bídou a truchlostí;
* když vylévá pohrdání na knížata dopouštěje, 40
aby bloudili po poušti bezcestné. * Onť vyzdvi- 41

Žalm 106. K chvále vzbuzující a vyučující.

2. *těch*, H. sužujícího.
3. *moře*: Rudého, t. od poledne.
5. *svadne*: sevřína jest.
8. *Hospodinem*, t. v duchu svém vděčném. — *lidskými*, t. zjevně před jinými.
9. *napájí*: nasycuje.
10. *bídou*: trápením.
16. *posekává*, t. z těžkých okovů a vazby je vyprošťuje.
18. *jim*, H. duši jejich. — *přibližují*, t. blízcí bývají smrti.
20. *slovo*, t. slovem je uzdravuje. — *z hrobu*, H. z jámy, J. z porušení.
22. *chvály*, H. vyznání, díkůčinění.
23. *se plaví*, H. sstupují. — *pracujíce*: J. obchod vedouce.
25. *dí*: rozkáže. — *strhne*, H. postaví, t. jako služebník k vykonání rozkazu pána svého. — *dme*, H. zdvihá.
26. *v nebezpečenství*, H. ve zlém. — *rozplývá se*, t. strachem a bázní, a jestli kdo nezvyklý, i nechutenství a dávení veliké naň přichází, až se zdá, že i duše hned vyjde.
27. *mizí*, H. pohlceno bývá.
29. *Proměňuje*, H. Postavuje. — *jejich*, t. těch plavců.
30. *žádostivému*, t. k přístavu, kamž se plavili, H. žádostí jejich.
32. *radě*, t. sjití, kdež starci sedají.
33. *v poušť*, t. uvodí sucho náramné, aby netoliko deštů a rosy nebývalo, ale i veliké řeky přesychaly, a takové vod, nemajíce vody, aby prázdné a jako pusté byly; odkudž neúrody na zemi a zádavy mezi lidmi pocházejí; o čemž dále mluví.
37. *dělají*: štěpují. — *shromážďují*, H. činí.
39. *ukrutenstvím*: soužením, t. když jim zlořečí. — *bídou*, H. zlým.
40. *pohrdání*, t. aby sobě poddaní vrchností svých nevážili, jim věrní a poslušní nebyli, což vrchnosti cítíce, ne tak, jakžby se Bohu líbilo a lidem k dobrému strany těla i duše sloužilo, tomu vstříc vycházejí; ale obecně sužováním a tyranstvím, tak že sobě tím mnohých a hrozných nevolí, těžkostí i nebezpečenství hrdla svého i jiných příčina bývají, a

huje nuzného z trápení a rozmnožuje jako
42 stádo rodinu jeho. * Nechť na to hledí upřímí
a rozveselí se; ale všeliká nepravost ať zacpá
ústa svá. * Ale kdo jest tak moudrý, aby toho 43
šetřil a vyrozumíval mnohému milosrdenství
Hospodinovu?

Žalm 107 (108).

Služba boží vzácná jest, 1) poslušně slovo jeho svaté s oslavováním jmena věčného přijíti; 2) milou jeho církev a) učením svatým vzdělávati, b) modlitbami svatými ochraně božské poroučeti; 3) nepřátely pravdy pléniti tím úmyslem, aby se a) církev svatá rozsazovala, jíž on α) dědictví dává, β) miluje, γ) nad nepřátely vyvyšuje; b) to dobré samému Bohu připisovalo, že α) on vítězství působitel jest, β) člověk, jako v sobě sám nic není, tak v něm všecko může.

Píseň a žalm Davidův.
2 Hotovo jest srdce mé, Bože; zpívati a
3 oslavovati tě budu, také i sláva má. * Probuď
se tedy loutno a harfo, když v svitání povstá-
4 vám. * Slaviti tě budu mezi lidmi, Hospodine,
5 a tobě žalmy prozpěvovati mezi národy.* Nebo
nad nebesa větší jest milosrdenství tvé, a až
6 k nejvyšším oblakům pravda tvá. * Vyvýšiž se
nad nebesa, ó Bože, a nade všecku zemi sláva
7 tvá,* ať jsou vysvobozeni milí tvoji; zachovávejž
8 je pravicí svou a vyslyš mne. * Bůh mluvil skrze
svatost svou; pročež veseliti se budu, že budu
děliti Sichem a údolí Suchot že rozměřím.* Můjť 9
jest Galad, můj i Manasses a Efraim síla hlavy
mé, Juda učitel můj.* Moab medenice k umývání 10
mému; na Edoma uvrhu obuv svou; proti
Palestíně troubiti budu. * Kdo mne uvede do 11
města hrazeného? kdo mne zprovodí až do
idumejské země? * Zdali ne ty, ó Bože, kterýž 12
jsi nás byl zavrhl, a nevycházels, ó Bože,
s vojsky našimi? * Uděliž nám pomoci proti 13
nepříteli; nebo marná jest pomoc lidská.
* V Bohu udatně sobě počínati budeme a onť 14
pošlapá nepřátely naše.

Žalm 108 (109).

V nebezpečenství jsa I. postaven A) nepřátely před Bohem (jemuž se poroučeti máš) 1) obviň, že a) všecko zlé proti tobě uložili, b) na tvá dobrodiní zapomněli, 2) pomstám spravedlivým poruč, aby a) sami α) život nepokojný měli v sousedstvě i při právě, β) rychle pomřeli; b) potomkové jejich naběďujíce se v sirobě, v chudobě pod zlostí nemilosrdných bez ulitování od dobrých, dokonce vyhynuli s připomínáním hříchů předků jejich a s vyhlazením památky jejich. Proč tak? poněvadž α) tak činivše libovali sobě zlořečení, β) slušné jest, aby je to potkalo, jakožto protivníky lidí dobrých; B) sobě milosti boží žádej, jako nuzný, aby 1) v zemdlení svém nezhynul, 2) poznali nepřátelé, žeť Bůh pomáhá jejich zlořečení v požehnání obraceje a je zahanbuje; II. od škody vysvobozen Pána Boha oslavuj a) v shromáždění lidu jeho, b) pro jeho milost velikou.

Přednímu zpěváku, žalm Davidův.
2 Ó Bože chvály mé, nečiň se neslyše; nebo
ústa nešlechetného a ústa lstivá proti mně se
3 otevřela; * mluvili proti mně jazykem lživým
a slovy nenávisti plnými osočili mne; válčí
4 proti mně beze vší příčiny. * Protivili mi se
za mé milování, ježto jsem se za ně modlíval.
* Odplacují se mi zlým za dobré a nenávistí 5
za milování mé. * Postav nad ním bezbožníka, 6
a protivník ať mu stojí po pravici. * Když před 7
soudem stane, ať zůstane za nešlechetného, a
prosba jeho budiž mu k hříchu. * Budiž dnů 8

---

tak dvojnásobného božího trestání a pomsty sobě zasluhují. — *knížata:* předložené.

41. *rozmnožuje*, H. rozkládá.

42. *ústa*, t. kteříž nestydatě mluviti smějí, že Boha není, a jeho divného všech věcí řízení, spravování, opatrování.

43. *vyrozumíval*, H. vyrozumívali.

Žalm 107. Modlitebný.

Poznam. Jest díl žalmu 56.

2. *oslavovati*: žalmy prozpěvovati. — *sláva*, t. cožkoli jest ve mně slavného, jako duše; neb ona jest sláva těla a bez ní tělo jest v potupě jako mrcha. Viz Žalm 15, 9.

5. *pravda*, t. věrnost v slibích.

10. *troubiti*: vykřikovati neb vítězství slaviti.

13. *marná*: lživá, oklamávající.

Žalm 108. Modlitebný.

2. *mé*, t. v němž záleží všecka chvála má. — *nečiň* etc., J. neumlčuj se, t. nepřehlídej a nepomíjej bez trestání tak mnohých mých nepřátel, nešlechetností a bezpráví, kteréž snáším od nich.

3. *osočili*, H. obklíčili.

6. *bezbožníka*, t. ukrutného panovníka. — *protivník*, H. satan, t. člověk takový, kterýžby se jemu vždycky protivil, nevoli činil a jako na paty šlapal.

7. *soudem:* právem. — *zůstane*, H. vyjde. — *k hříchu*, t. buď před Bohem aneb před soudci aby milosti hledání a mluvení jeho bylo mu k horšímu.

9 jeho málo a úřad jeho vezmiž jiný. * Buďtež
10 děti jeho sirotci a žena jeho vdovou. * Buďtež
běhouni a tuláci synové jeho; žebřete, hledejte
11 chleba vycházejíce z poustek svých. * Přitáhni
k sobě lichevník všecko, cožkoli on má, a úsilí
12 jeho rozchvátejte cizí.* Nebudiž, kdoby mu chtěl
milosrdenství prokázati, aniž buď, kdoby se
13 smiloval nad sirotky jeho. * Potomci jeho
z kořen vyťati buďte; v druhém koleně vy-
14 hlazeno buď jmeno jejich. * Přijdiž na pamět
nepravost předkův jeho před Hospodinem a
15 hřích matky jeho nebuď shlazen. * Buďtež ta-
koví před Hospodinem ustavičně, ažby vyhla-
16 dil ze země památku jejich: * protože nepa-
17 matoval, aby činil milosrdenství; * ale proti-
venství činil člověku chudému a nuznému a
sevřenému bolestí srdce, aby jej zamordoval.
18 * Poněvadž miloval zlořečení, nechať přijde na
něj; neměl libosti v požehnání, nechať se vzdálí
od něho; a tak budiž oblečen v zlořečenství
jako ve svůj oděv, a ať vejde do vnitřnosti
jeho jako voda, a jako olej do kostí jeho.
19 * Budiž jemu to jako plášť, jímžby se přiodíval,
20 a jako pás, jímžby se ustavičně opasoval. * Ta-
ková mzda budiž dána mým protivníkům od
Hospodina a mluvícím zlé věci proti duši
mé. * Ty pak Hospodine, Pane můj, nalož se 21
mnou milostivě pro jmeno tvé; nebo dobré jest
milosrdenství tvé; vytrhni mne. * Jsemť za- 22
jisté chudý a nuzný, a srdce mé raněno jest
u vnitřnostech mých. * Jako stín když se na- 23
chyluje, ucházeti musím; honí se za mnou
jako za kobylkou; * kolena má klesají postem 24
a tělo mé vyschlo ze vší tučnosti. * Nad to 25
jsem jim za posměch; když mne uhlédají,
potřásají hlavami svými. * Spomoz mi, ó Ho- 26
spodine, Bože můj, zachovej mne podlé mi-
losrdenství svého: * tak aby poznati mohli, 27
že jest to ruka tvá, a že jsi ty Hospodine
učinil to. * Nechť oni jakkoli zlořečí, ty do- 28
brořeč; kteříž povstali proti mně, nechť se za-
stydí, aby se veselil služebník tvůj. * Buďtež 29
oblečeni protivníci moji v zahanbení, a nechť
se odějí jako pláštěm hanbou svou. * Slaviti 30
budu Hospodina velice ústy svými a u pro-
střed mnohých chváliti jej budu,* protože stojí 31
po pravici nuznému, aby ho zachoval od těch,
kteříž odsuzují život jeho.

Žalm 109 (110).

Kristus Pán důstojenství 1) má a) královské u veliké α) slávě, β) moci aa) proti nepřátelům, bb) k ruce svých; b) kněžské 2) užívá k a) obhájení svých, b) vyvrácení nepřátel; 3) dobyl u veliké a) pokoře, b) snažnosti.

Davidův žalm.
Řekl Hospodin Pánu mému: Seď na pra-
vici mé, dokavadž nepoložím nepřátel tvých za
podnože nohou tvých. * Žezlo moci tvé vyšleť 2
Hospodin ze Siona řka: Panuj u prostřed ne-
přátel svých. * Lid tvůj dobrovolný pohotově 3

---

8. *málo*, t. buďte ukráceni, aby nedošli svého přirozeného cíle, což se stalo při Jidášovi, na něhož další slova obrací sv. Petr 1, 20. — *úřad*: biskupství.

10. *Buďtež* etc., H. toulajíce toulejte se. — *hledejte*: holdujte, štercujte.

11. *Přitáhni*, t. jako nějakou sítí.

13. *koleně*: věku. — *jejich*, t. tak zmizí památka jejich, aby hned v druhém koleně neb věku nebylo na ně zpomínáno aneb vědíno, kdo byli.

14. *Hospodinem*, t. Bůh vždycky hříchy jeho sobě předkládej, aby nad nimi věčně mstil.

17. *člověku*: muži. — *sevřenému*, H. potřeného srdcem.

18. *zlořečení*. Podnes říkávají pobožní o mnohých, že sobě sami dobývají pekla, do něho lezou, je rozněcují, nebezpečenství milují (Eklus. 3, 27.), ne tak myslí a srdcem, ale když převráceně a urputně, nedbajíce nic ani na dobrotivost boží, kteráž je ku pokání vede (Řím. 2, 4.), ani na výstrahy a pohrůžky, v své zlosti a zarytosti zůstávají, a hněv boží sobě jako poklad shrnují a schovávají. Takový byl Saul s pochlebníky svými (I. Král. v. 19, 4. 20.), Jidáš, maje výstrahy (Mat. 26, 24.), Židé požehnání skrze Krista jim podávaného přijíti nechtěvše (Mat. 23, 37., Luk. 19, 44., Skut. 23, 46.), ovšem křičíce: Krev jeho na nás. (Mat. 27, 25.) — *neměl* etc., J. žádostiv byl, aby zlořečení přišlo na něho, t. na toho muže nuzného, chudého etc., o němž níže. — *v zlořečenství*, t. aby všemi zlými věcmi tělesnými i duchovními se všech stran obestřín, prolit, projat a v nich pohřížen byl.

19. *to*, t. zlořečenství, kteréhož sobě sám zasluhoval i na jiné pobožné uvesti chtěl.

23. *musím*, t. místa jistého a bezpečného nemám.

25. *potřásají* etc., t. zlostně, jízlivě a ujídavě se posmívajíce.

31. *život*, H. duši.

Žalm 109. Prorocký.

1. *Pánu*, t. Kristu. — *pravici*, t. přijmi mně rovnou čest a moc nade všemi věcmi na nebi i na zemi. (Mat. 28, 18., Efes. 1, 21.) — *nohou*. Viz o tom I. Kor. 15, 25., Žid. 10, 13.

2. *Žezlo:* t. správu tvou mocnou královskou, to jest, slovo evangelium svatého, jenž jest moc boží k spasení každému věřícímu (Řím. 1, 16.) a duchovní odění, mocné v Bohu, k vyvrácení ohrad i všeliké výsosti povyšující se proti umění božímu. II. Kor. 10, 4. — *ze Siona*, t. z církve židovské na všecken svět berlu království svého pošle. Isai. 2, 3., Mich. 4, 2. — *Panuj*, t. slovem a duchem svým církev svou u prostřed nepřátel opatruje, protivníky pak mocně stíraje. Žid. 4, 12.

3. *dobrovolný*, t. kterýž ochotně přijímá slovo boží a jím se spravuje. — *boje*. Nebo věrní do-

bude v den boje tvého v krásných místech
svatosti; ze života hned v svitání ukáže se tobě
4 rosa plodu tvého. * Přisáhl Hospodin a nebude
želeti toho řka: Ty jsi kněz na věky podlé
5 řádu Melchisedechova. * Pán po pravici tvé
jsa potře v den hněvu svého mnohé krále; * soud 6
činiti bude mezi národy, porážku hroznou
učiní; potře i hlavu panující nad mnohými
krajinami. * Z potoka na cestě píti bude a 7
protož povýší hlavy.

Žalm 110 (111).

Ó člověče, máš proč Pána svého oslavovati; nebo on v skutcích svých jsa slavný 1) ukázalť je, aby znal milost jeho; 2) opatřil tě i a) požehnáním dada α) v čas hladu pokrm, β) i dědictví k obydlí, b) učením svým, toť α) jest nepohnutelné pro pravdu boží, β) poručeno nám k ostříhání, γ) bázni boží cvičíc k mnohému užitku a Pánu Bohu k slávě slouží.

Alleluja. Slaviti budu Hospodina z ce-
lého srdce v radě přímých i v shromáždění
2 společném; * veliké skutky Hospodinovy a pa-
trné všechněm, kteříž v nich libost mají;
3 * slavné a překrásné dílo jeho a spravedlnost
4 jeho zůstávající na věky. * Paměť věčnou sobě
spůsobil předivnými skutky svými milostivý a
5 milosrdný Hospodin. * Pokrm dal těm, kteříž
se ho bojí, pamětliv jsa věčně na smlouvu
6 svou. * Mocné skutky své oznámil lidu svému
dav jim dědictví pohanův. * Skutkové rukou 7
jeho jsou pravda a soud, a nepohnutelní vši-
ckni rozkazové jeho; * upevnění na věčnou 8
věčnost, nebo učiněni jsou v pravdě a v pra-
vosti. * Vykoupení poslav lidu svému přikázal 9
na věky ostříhati smlouvy své; svaté a hrozné
jest jmeno jeho. * Počátek moudrosti jest bázeň 10
Hospodina; prospěch výborný berou všickni,
kteříž činí ty věci; chvála jeho zůstává na
věky.

---

kudž na světě jsou, dotud bojují, a proto i církví bojující slovou; J. v den ukazování se vojsk tvých, neb vítězství slavení tvého postaví se u veliké okrase svatosti. — *v svitání*, t. hned od začátku kralování svého budeš zavlažen rosou hojného požehnání božího, naplněn jsa v člověčenství svém svatém Duchem svatým bezmírně (Jan 3, 34. Kolos. 2, 9.) Ano i mládež tvá, tvoji věrní, tvůj ten lid, z účastnosti tvé plnosti, milosti a pravdy v tobě složené, bera skrze víru pravou, budou se tobě v hojnosti ploditi, zdárně na spasení růsti; ty je rosou zaslouženi svého i skrze svá přisluhování zavlažovati, posilovati, i v tom životu a okrase té svaté divně chovati; tak jako jsi to číníval hned od svitání, t. od počátku světa. Tak i na Davidovi (jenž byl obrazem krále Krista) při pomazání jeho za krále odpočinul Duch Hospodinův. I. Král. 16, 13.

4. *Melchisedechova*, t. ukážeš pravdu a splnění toho kněžství, kteréž na Melchisedechovi vyobrazeno bylo. O čemž čti k Žid. hl. 5., též 7.

5. *pravici*, t. po pravici vám, kteřížkoli jste věrní bojovníci krále a Pána tohoto; s vámiť bude do skonání světa (Mat. 28, 20.); neopustíť vás sirotků (Jan 14, 18.); nýbrž všecky nepřátely vaše i satana podloží pod nohy vaše (Řím. 16, 20.). A když den pomsty jeho přijde, dokonce je potře a zatratí na věky (II. Tess. 1, 9.), J. jakoby ku posilnění krále vnově nařízeného to se obraceti mělo, smyslí. — *potře*, H. raní, tak v. 6. — *krále*, t. všecky nevěřící jakkoli na světě mocné a pyšné. Žalm 19, 9.

6. *porážku* etc., H. naplní těly mrtvými. — *hlavu*, t. všecky hlavaté, pyšné i ukrutné své i církve své nepřátely.

7. *píti*, t. tak jako udatný rek, sstíhaje své nepřátely, nebude hledati rozkošných a lahodných nápojů; ale což se jemu na cestě nahodí, z toho se napije, byť pak bylo i z koleje. A takť se dálo při Pánu našem, že v těle smrtelnosti naší nepřátely stíhaje vzdálen byl vší chvály a slávy světa i jeho rozkoší; nad to lačněl, žízněl, nedostatky, bídy, trápení i smrt hroznou pro nás snésti ráčil, tak že se zdálo, že v těch neřestech shlcen jest; ale i hned vymkl, povýšení a slávy nejvyšší došel jsa posazen na pravici boží, výš v. 1.

Žalm 110. K chvále vzbuzující.

Poznamenání. Tito dva pořád žalmové pro zvláštnost a vzácnost i pro snadší spamatování jich podlé abecedy židovské složeni jsou.

1. *Slaviti*, H. Vyznávati. — *v shromáždění*, t. obzvláštně i společně s jinými.

2. *patrné*, H. nalezené, t. jako po vrchu ležící.

3. *slavné*, H. slávu a krásu.

4. *předivnými*, J. divným skutkům svým.

5. *Pokrm*, H. Loupež, t. díl, kterýž sobě každý bráti mohl beze vší nesnáze a práce na poušti za 40 let.

6. *Mocné*, H. moc skutkův svých.

7. *nepohnutelní*, H. věrní, t. jimiž ani sám nehýbe, ani jich kdo zniknouti může. — *rozkazové*, J. ustanovení, nařízení.

8. *v pravdě* etc.: věrně a právě.

9. *lidu*, t. předivně vysvobodiv Israele k té povinnosti sobě je také zavázal; o níž v tom verši. — *svaté*: svaté smlouvy Páně ostříhajícím; hrozné přestupníkům.

10. *Počátek*, t. Vrch, summa, studnice, anobrž raději práva, nejvyšší a nejdokonalejší boží moudrost. Deut. 4, 6. i v dalších. — *prospěch*, J. opatrnost (odtud jdoucí) jest nejlepší etc. — *věci*, t. kteréž on přikázal, k nimž zavázal, a o nichž se v tom žalmě mluví. — *jeho*, t. boží.

Žalm 111 (112).

Požehnání božího i u vezdejších věcech 1) docházejí bohabojní, 2) mají v a) zvedenosti rodu, b) opatření života α) statkem, β) dobrou pověstí; 3) užívají s a) dobrým α) svým řídíce věci své soudem, nad češ nic a) lepšího b) ani užitečnějšího, β) bližních svých, b) zahanbením bezbožných.

Alleluja!
Blahoslavený muž, kterýž se bojí Hospo-
dina a v přikázaních jeho má velikou libost.
2 * Mocné na zemi bude símě jeho; rodina
3 upřímých požehnání dojde. * Zboží a bohat-
ství bude v domě jeho a spravedlnost jeho
4 zůstává na věky. * Vchází ve tmách světlo
upřímým; milostivý jest, milosrdný a spra-
5 vedlivý. * Dobrý člověk slitovává se i půjčuje
6 a řídí své věci se soudem; * nebo nepohneť
se na věky; * nýbrž v paměti věčné bude spra- 7
vedlivý; slyše zlé noviny nebojí se; nebo stálé
jest srdce jeho a doufá v Hospodina; * na 8
něm spoléhá srdce jeho; nebojí se, až i uzří
pomstu na svých nepřátelích. * Rozděluje štědře 9
a dává nuzným; spravedlnost jeho zůstává na
věky; roh jeho bude vyvýšen v slávě. * Bez- 10
božný pak hledě na to, zlobiti se, zuby svými
skřípěti a schnouti bude; nebo žádost bezbož-
níkův zahyne.

Žalm 112 (113).

Pán náš chválen býti má 1) od a) vší církve své na věky, b) všeho stvoření, 2) pro a) svou velebnost a božství pravost, b) opatrování, kteréž vede α) vůbec při všech všudy věcech, β) obzvláštně pak při aa) nuzných, tyť vyvyšuje, bb) neplodných, tyť rozmnožuje.

Alleluja.
Chvalte služebníci Hospodinovi, chvalte
2 jmeno Hospodinovo. * Budiž jmeno Hospodi-
novo požehnáno od toho času až na věky;
3 * od východu slunce až do západu jeho chvá-
4 leno buď jmeno Hospodinovo. * Vyvýšenť jest
nade všecky národy Hospodin a nad nebesa
5 sláva jeho. * Kdo jest rovný Hospodinu Bohu
našemu? kterýž vysoko bydlí; * kterýž snižuje 6
se, aby všecko spatřoval, což jest na nebi i na
zemi; * vyzdvihuje z prachu nuzného a z hnoje 7
vyvyšuje chudého, * aby jej posadil s knížaty, 8
a to s knížaty lidu svého; * kterýž vzdělává 9
neplodnou u velikou čeleď, aby jsouc matkou
dítek veselila se. Alleluja.

Žalm 113 (114—115).

A) V soužení církve boží pod tyranstvím 1) vzpomena, že někdy lid israelský z Egypta slavně vyveden byl, 2) ujisť se, že a) k vysvobození tebe nepřekazí Bohu ani α) hlubokost mořská, β) hor vysokost. Proč? b) pro samou Pána Boha přítomnost, nebo α) jeho se všecko bojí, β) všudy pro opatření svých pohodlí spůsobiti umí.

B) V soužení církevním 3) ohledni se na Boha a žádaje zvelebení jmena jeho proti pohanění nepřátelskému a) vyznej, co α) Bůh jest, β) modly pohanů jsou, b) výpověd učiň, čeho jsou hodni modl i α) činitelé, β) i ctitelé; 4) napomeň církve k stálosti v pravdě, a to i a) učitelů, b) posluchačů s připo-

---

Žalm 111. Vyučující.

2. *dojde*, t. od Boha i od lidí pobožných.

4. *světlo*, t. v rozličných praccch, zámutcích a nesnadnostech, potěšení a posilnění. — *spravedlivý*, t. každý z nich, jiní to na Boha obracejí.

5. *slitovává*: štědře dává. — *své věci*, H. slova svá.

8. *nebojí se*, t. nekormoutí se škodlivě v zámutcích.

9. *Rozděluje*, H. Rozptyluje. II. Kor. 9, 9. — *vyvýšen*, t. čím dále tím více bude prospívati v dobrém podlé obojího života.

10. *zahyne*, t všecka jich bezbožná myšlení, předsevzetí, usilování proti svatým na nic přijdou. Žalm 145, 4.

Žalm 112. K chvále vzbuzující.

3. *od východu* etc., t. na všelikém místě, J. přes celý den.

5. *vysoko* etc., H. vyvyšuje se k přebývání.

6. *snižuje se*, t. ač vysoko bydlí, však nic mu to nepřekáží, aby nemohl viděti i opatrovati všech věcí.

7. *hnoje*: lejna.

8. *s knížaty*, t. činí, aby prvotnost držel.

9. *kterýž* etc., J. činí, aby ta, kteráž neplodná byla, v rodině seděla jsouc matkou dítek veselá. — *vzdělává*, H. posazuje.

mínáním slibu o božím požehnání učiněného α) nám, β) potomkům; 5) ujisť se, že ne mezi mrtvými, ale mezi živými chváliti budeš Pána na věky.

Alleluja.
1 Když vycházel Israel z Egypta a rodina
2 Jakobova z národu jazyka cizího, * byl Juda
3 posvěcením jeho a Israel panováním jeho. * To
když vidělo moře, uteklo i Jordan nazpět se
4 obrátil. * Hory poskakovaly jako skopci, pa-
5 hrbkové jako jehňata. * Cožť se stalo, ó
moře, žes utíkalo, a tobě Jordane, žes se na-
6 zpět obrátil? * Ó hory, proč jste poskakovaly
7 jako skopci, vy pahrbkové jako jehňata. * Pro
přítomnost Panovníka třásla jsem se já
8 země, pro přítomnost Boha Jakobova, * kterýž
obrací i tu skálu v jezero vod a skřemen
v studnici vod.

(Tuto začíná podlé hebrejského žalm 115.)

9 * (1.) Ne nám Hospodine, ne nám, ale jmenu
10 svému dej čest * (2.) pro milosrdenství své
a pro pravdu svou. Proč mají říkati pohané:
11 Kdež jest nyní Bůh jejich? * (3.) ježto Bůh náš
jest na nebi čině všecko, což se jemu líbí.
12 * (4.) Modly pak jejich jsou stříbro a zlato, dílo
13 rukou lidských; * (5.) ústa mají a nemluví,
14 oči mají a nevidí, * (6.) uši mají a neslyší, nos
mají a nečijí, * (7.) ruce mají a nemakají, nohy 15
mají a nechodí, aniž volati mohou hrdlem
svým. * (8.) Nechať jsou jim podobni všickni, 16
kteříž je dělají, a kdožkoli v nich doufají.
* (9.) Ale ty Israeli doufej v Hospodina; nebo 17
spomocníkem a štítem takových on jest.
* (10.) Ovšem ty dome Aronův doufej v Hospodi- 18
na; nebo spomocníkem a štítem takových on jest.
* (11.) Všickni, kteříž se bojíte Hospodina, dou- 19
fejte v Hospodina; nebo spomocníkem a štítem
takových on jest. * (12.) Hospodin rozpomena 20
se na nás požehná; požehná domu Israelovu,
požehná i domu Aronovu; * (13.) požehná 21
všechněm bojícím se Hospodina, malým i ve-
likým. * (14.) Rozmnoží Hospodin vás, vás i 22
syny vaše. * (15.) Požehnaní jste vy od Hospo- 23
dina, kterýž učinil nebesa i zemi. * (16.) Ne- 24
besa jsou nebesa Hospodinova; zemi pak dal
synům lidským. * (17.) Ne mrtví chváliti bu- 25
dou Hospodina, ani kdo ze všech těch, kte-
říž sstupují do místa mlčení; * (18.) ale my do- 26
brořečiti budeme Hospodina od toho času až
na věky. Alleluja.

Žalm 114 (116).

Povstals z těžkosti? I. Dobrodiní s zamilováním Pána Boha poznej; neb on tě vyslyšel, když 1) v nebezpečenství smrti 2) volal k němu, což učinil, aby a) oznámil dobrotu svou, jíž účastny své činí, b) rozveselíc se duše tvá bezpečna byla před přístrachem a Pánu Bohu sloužila.

Alleluja.
1 Miluji Hospodina, protože vyslýchá hlas
můj a pokorné modlitby mé; * nebo naklonil 2
ucha svého ke mně, když jsem ve dnech svých

Žalm 113. Vyučující a modlitebný.

1. *Když* etc.: u vycházení. — *rodina*, H. dům.
2. *panováním*, t. Israelští byli lidem božím jako i on jejich Bohem. Exod. 6, 7., též 19, 6.
3. *moře*, t. svým spůsobem čitelno jsouc.
4. *jehňata*, H. synové stáda, bravů, t. kozlata a jehňata.
7. *Pro přítomnost*, H. Před obličejem. — *třásla*, J. třásla se země.
8. *skálu*, t. z lité skály vyvodí prameny. Exod. 7, 6., Num. 20, 11.

(Žalm 115.)

Poznam. Žalm tento starý vykladač k předešlému připojil.
9. (1.) *čest*, t. učiň, cožkoli znáš býti ke cti a chvále jmena svého; ne pro nás, ale pro dobrotu, slávu a zaslíbení svá.
10. (2.) *pohané:* národové, t. kdyžby nás opustil a v ruce jejich uvedl, posmívaliby se nám a jmeno tvé v porouhání měli.
12. (4.) *Modly*: Trapidla. Výš 105, 36., níž 134, 15.
14. (6.) *nos*: chřípě.
16. (8.) *podobni*, t. ať jsou vnitřních i zevnitřních mocí duše a tak vší čitelnosti zbaveni, aby slávě tvé a lidu tvému více ku překážce nebyli.
18. (10.) *Aronův*, t. kněží a Levitové, kteříž k synům Aronovým připojeni jsouce jiné všecky i učením zdravým i životem ctným předcházeti a jim svítiti měli. Num. hl. 18. etc.
19. (11.) *bojíte*, t. z kteréhokoli národu k známosti pravé Boha a poctě jeho přivedeni jste.
20. (12.) *rozpomena se*, t. podlé smlouvy a zaslíbení svých.
22. (14.) *Rozmnoží*, H. Přidá nad vás.
23. (15.) *od Hospodina*, H. Hospodinu. — *zemi*, t. jehož požehnání jest nejdokonalejší jako toho, kterýž jest původ, zachovávatel a Pán nebe i země.
24. (16.) *Hospodinova*, t. příbytkem zvoleným rozkošným a dostatečným, tak že nepotřebuje těch zemských věcí, ale pro lidi je i stvořil, i jim k užívání dal, aby se i jej odtud znáti i chváliti, pokudž živi jsou, učili; jakž dále. — *zemi*, J. též i země, kterouž dal etc. — *lidským*, H. Adamovým.
25. (17.) *mlčení*, t. do hrobu. Výš Žalm 93, 17.
26. (18.) *my*, t. vysvobození a živí zachováni jsouce.

Žalm 114. Vděčnost prokazující a modlitebný.

1. *Hospodina*, t. čitelen jsa milosti a lásky boží nemám nad něj nic milejšího a žádostivějšího pod nebem, tak že mne odtud nic neodrazí.
2. *když* etc., J. a ve dnech svých ho vzývati budu.—

3 vzýval ho. * Obklíčilyť mne byly bolesti smrti
a úzkosti hrobu potkaly mne, sevření a truch-
4 lost přišla na mne. * I vzýval jsem jmeno Ho-
spodinovo řka: Prosím, ó Hospodine, vysvo-
5 boď duši mou. * Milostivý Hospodin a spra-
6 vedlivý; Bůh náš jest lítostivý; * ostříhá
sprostných Hospodin; znuzen jsem byl a spo-
mohl mi. * Navratiž se duše má do odpoči- 7
nutí svého, poněvadž Hospodin jest dobrodi-
nec tvůj. * Nebo ty jsi vytrhl duši mou od 8
smrti, oči mé od slz, nohu mou od pokles-
nutí; * ustavičně choditi budu před Hospodi- 9
nem v zemi živých.

Žalm 115 (116).

II. Dobrodinci svému jakožto velikého nebezpečenství zbavený služ. Jak? 1) darů božích k slávě boží užíváním, 2) sebe v slib boží obětováním. Toť zajisté a) vysloužil na tobě Pán vysvobodiv tě nehodného, b) s díkůčiněním díti se má, c) a to v shromáždění lidu božího.

(10.) Uvěřil jsem, protož i mluvil jsem,
2 ačkoli jsem byl velmi ztrápený; * (11.) játť
jsem již byl řekl v svém pospíchání: Všeliký
3 člověk jest lhář. * (12.) Čím se tedy odplatím
Hospodinu za všecka dobrodiní jeho mně uči-
4 něná? * (13.) Kalich mnohého spasení vezmu a
5 jmeno Hospodinovo vzývati budu.* (14.) Sliby své
Hospodinu splním teď přede vším lidem jeho.
6 * (15.) Drahátť jest před očima Hospodino-
výma smrt svatých jeho. * (16.) Takť jest Ho- 7
spodine; ano já že jsem služebník tvůj, slu-
žebník, pravím, tvůj, syn děvky tvé, rozvázal
jsi svazky mé; * (17.) protož tobě obětovati 8
budu obět díkůvčinění a jmeno Hospodinovo
vzývati budu. * (18.) Sliby své Hospodinu 9
splním teď přede vším lidem jeho * (19.) v síň- 10
cích domu Hospodinova u prostřed tebe, Je-
rusaleme! Alleluja.

Žalm 116 (117).

Ó by všickni k zvelebování jmena Páně hotovi byli; neb on 1) milosrdný jest ke všechněm, a 2) v slově svém pravdu věčnou má.

Alleluja.
Chvalte Hospodina všickni národové, ve-
2 lebtež ho všickni lidé. * Neboť jest rozšířeno
nad námi milosrdenství jeho a pravda Hospo-
dinova na věky. Alleluja!

---

svých, t. v čas trápení svého, jakž další verš ukazuje, níž 136, 7., Pláč Jer. 1, 21.

3. *bolesti*, J. provazové, osidla. — *hrobu*: jámy, propasti, pekla. — *potkaly*, H. nalezly. — *truchlost:* bolest.

5. *lítostivý*: milosrdný.

6. *sprostných*. Ti jsou, kteříž ne na své moudrosti a opatrnosti se zakládají, ale Bohu a jeho slovu sprostně věří; po něm vtipy, obyčeji a důmysly těla a světa neopravují; důvěrně se tím spravují; za blázny od světa proto jmíni jsouce mile to snášejí, a v Bohu všecko své doufání skládajíce na vysvobození jeho trpělivě očekávají. — *znuzen*: zchudl.

7. *odpočinutí*, t. již se více nekormuť, ale odpočiň a upokoj se v Bohu, vidouc jeho otcovskou lásku i dobrodiní k sobě. — *dobrodinec*: odplatitel.

8. *oči*, H. oko. — *poklesnutí*, H. postrčení, t. když jsem postrčen byl, abych nepadl.

9. *zemi*, H. zemích neb krajinách, t. jižť nezahynu v tomto nebezpečenství, ale ještě živ zůstanu pro rozšiřování cti a slávy boží na tomto světě.

Poznam. Tuto starý hebrejský text klade začátek nového žalmu, t.

Žalm 115. (116. Pokračování.)

1. (10.) *Uvěřil*, J. Věřil jsem, když jsem to mluvil. — *mluvil* etc., t. i poznal jsem, i vyznal jsem i vyznávati chci boží pouhé milosrdenství mně učiněné, bych pro to i trpěti měl.

2. (11.) *pospíchání*, J. předěšení, t. u vichřici svých pokušení. — *lhář*, t. sám vnitř i zevnitř od Boha odstupuje i jiným k témuž příčinou jsa. S čímž David v čas svých těžkostí, tuhého boje v mysli své že okoušel, nad tím i zvítězil skrze víru (o níž výš v. 1.), těmi slovy ukazuje. J. smyslí žeby mdlobu víry, načež byl přišel v soužení svém, vyznávati a na Samuele proroka a službu jeho sobě činěnou (I. Král. 16, 13.) ta slova obraceti měl.

3. (12.) *za všecka*, J. všecka jeho dobrodiní převyšují mne.

4. (13.) *Kalich*, t. Odměřenou mně i v požívání danou míru božských dobrodiní, ne někomu jinému připisovati chci než samému Bohu, a jej z toho chváliti. J. rozumějí o utrpených věcech, že mile k snášení jich se ohlašuje.

6. (15.) *svatých*, t. poznalť jsem to jistě, jak sobě Bůh velice váží života věrných svých, kdyžtě můj život, o nějž se nejedni mnohokrát rozličným spůsobem pokoušeli, zachovati ráčil.

Žalm 116. K chvále vzbuzující.

1. *národové*: pohané.
2. *rozšířeno*, H. zmocněno.

Žalm 117 (118).

Pobožní vždycky dobře smýšlejí o Pánu; nebo jemu 1) připisují, čehožkoli požívají ku pohodlí ve věcech a) tělesných, v čas α) štěstí bezpečnosti, β) neštěstí aa) před nepřátely obhájení, bb) z úzkostí velikých vytržení cc) z přepuštění božího přišlých, b) duchovních připuštění k losu vyvolených; 2) v ochranu se poroučejí; 3) vděčnost prokazují a) v naději očekáváním slavného Páně příští, b) pilným služebností církevních konáním, c) milosrdenství Páně zvelebováním.

Alleluja.
Oslavujte Hospodina; nebo dobrý jest;
2 neb na věky trvá milosrdenství jeho. * Rciž
nyní Israeli, že na věky trvá milosrdenství
3 jeho. * Rciž nyní dome Aronův, že na věky
4 trvá milosrdenství jeho. * Rcetež nyní všickni
bojící se Hospodina, že na věky trvá milo-
5 srdenství jeho. * V úzkosti vzýval jsem Ho-
spodina, a vyslyšev na prostranném místě po-
6 stavil mne Hospodin. * Hospodin se mnou jest;
nebudu se báti, co mi může učiniti člověk?
7 * Hospodin se mnou jest mezi pomocníky mými;
pročež já posmívám se těm, kteříž mne mají
8 v nenávisti. * Lépe jest doufati v Hospodinu,
9 nežli naději skládati v člověku. * Lépe jest
doufati v Hospodinu, nežli naději skládati
10 v knížatech. * Všickni národové obklíčili mne;
ale ve jmenu Hospodinovu vyplénil jsem je.
11 * Mnohokrát obklíčili mne; ale ve jmenu Ho-
12 spodinovu vyplénil jsem je. * Ssuli se na mne
jako včely, však zhasli jako oheň z trní; nebo
13 ve jmenu Hospodinovu vyplénil jsem je. * Vel-
mi jsi ztuha na mne dotíral, abych padl, ó ne-
14 příteli; ale Hospodin spomohl mi. * Síla má a
písnička má jest Hospodin, on byl můj vy-
15 svoboditel. * Odkudž hlas prokřikování a spa-
16 sení v stanech spravedlivých řkoucí: * Pravice
Hospodinova dokázala síly; pravice Hospo-
dinova vyvýšila se; pravice Hospodinova do-
kázala síly. * Neumruť, ale živ budu, abych 17
vypravoval skutky Hospodinovy. * Ačtě mne 18
přísně trestal Hospodin, smrti mne však nevy-
dal. * Otevřetež mi brány spravedlnosti, abych 19
vejda do nich oslavoval Hospodina. * Tať jest 20
brána Hospodinova, kterouž spravedliví vchá-
zejí. * Tuť já tě oslavovati budu; nebo jsi mne 21
vyslyšel a byls můj vysvoboditel. * Kámen 22
zajisté, kterýž zavrhli stavitelé, učiněn jest
v hlavu úhelní. * Od Hospodina stalo se to a 23
jest divné před očima našima. * Tentoť jest 24
den, kterýž učinil Hospodin, a protož radujme
se a veselme se v něm. * Prosím, Hospodine, 25
zachovávejž již; prosím, Hospodine, dávej již
šťastný prospěch. * Požehnaný, jenž se béře ve 26
jmenu Hospodinovu; dobrořečíme vám, kteříž
jste z domu Hospodinova; * Bůh silný jest Ho- 27
spodin, onť se zasvítil nám; oběti sváteční
važte provazy až k rohům oltáře. * Bůh silný 28
můj ty jsi, protož slaviti tě budu, Bože můj,
vyvyšovati tě budu. Chváliti tebe budu; nebs
uslyšel mne a učiněn jsi mi v spasení. * Oslavujtež 29
Hospodina; nebo dobrý jest; neb na věky trvá
milosrdenství jeho.

Žalm 117. K chvále vzbuzující.

7. *mezi* etc.: stojí za všecky pomocníky mé.— *těm*, t. co získají.
9. *knížatech*: mocných, silných.
10. *vyplénil*, H. zpodtínal, tak i dále.
12. *Ssuli*, H. obklíčili. — *z trní*, t. velmi rychle a jako s dýmem pominuli, zmizeli a na nic přišli. Ekles. 7, 7.
13. *nepříteli*: míní Saule a jeho pochlebníky, své zrádce.
15. *prokřikování*, t. radosti. — *spravedlivých*, t. v městě lidu božího a v příbytcích israelských Bohu a králi svému o svém vysvobození na čest prozpěvujících.
17. *Neumruť*, t. jakž o mně nepřátelé moji uložili.
18. *trestal*, t. skrze nepřátely, kteříž usilovali mne zahnati a zamordovati; ale on jim nedopustil. Tak Isai. 10, 6. 7., Zach. 1, 14.
19. *spravedlnosti*, t. domu neb chrámu božího, do něhož spravedliví (chtíce k nejspravedlivějšímu Bohu přistoupiti) vcházejí; čehož jsem já dosavad jsa vyhnán zbaven byl.
20. *vcházejí*. Jakoby řekl: Posavad za Saule vcházeli tam všickni neobřezaného srdce a uší, duchem nevěry, pýchy, pokrytství, zrady, vraždy docházející a jiní (jakž písmo dí) lotři peleš sobě z domu božího činící; jáť toho přehlídati nechci.
22. *Kámen*, t. v obraze David, v pravdě pak Kristus, na němžto všecko stavení příslušně vzdělané roste v chrám svatý v Pánu. Efes. 2, 20. — *stavitelé*, t. přední z lidu božího, kteříž povinnosti církev vzdělávati a nebořiti měli. — *úhelní*, t. utvrzení a základ církve v Kristu sjednocené; podobně jako pokolení judské a israelské obrazně spojeno od Davida.
23. *to*: ten úhel, t. vzdělání a sjednocení církve.
24. *učinil*, t. aby se nám šťastně ku potěšení našemu zasvítil.
26. *Požehnaný* etc. Jsou slova kněží Páně, požehnání podlé povinnosti dávajících (Deut. 10, 8.) a k obětem ponoukajících. — *dobrořečíme*, t. my kněží Páně podlé božího nařízení. Num. 6, 27. — *z domu*: to jest z čeládky boží, věrných a vyvolených jeho; nebo k těm samým všeliké boží požehnání se vztahuje. J. kteříž jsme z domu Hospodinova, t. my kněží.
27. *nám*, t. dal nám tak šťastné a slavné vítězství. Nebo světlo na tom místě štěstí a veselí znamená. Tak Ester. 8, 10. — *sváteční*, H. svátek neb slavnost, t. k dokázání pravé vděčnosti k Bohu štědře oběti obětujte, aby jich všudy plno bylo až k oltáři.

Žalm 118 (119).

Alef. Za to maje, že 1) blahoslavení jsou milovníci zákona a) prospívajíce v ctném obcování, b) vzdalujíce se vší nepravosti; 2) ohlaš se před Pánem a) s vyznáním, že α) on tak živu býti rozkázal, β) žádáš v zákoně jeho prospívati, aby aa) ušel zahanbení, bb) Pána oslavil, b) se zámluvou, že neupustíš od něho, aby i opuštěn nebyl. *Beth.* Mládenče, 1) přijma za pravidlo života zákon boží 2) drž se ho a) s žádostí, aby α) ho k zlému neužíval aa) zapomínám se naň, bb) přečiněním se proti němu, β) v něm od Boha o vůli svaté vynaučen byl, b) s vyznáním, kterak α) před jinými jej aa) vypravuješ, bb) nade vše zboží vychvaluješ, β) u sebe aa) o něm přemyšluješ, bb) v něm se kocháš. *Gimmel.* Žádaje život svůj v zákoně božím konati, žádej v tom 1) osvícení ode Pána, nebo a) co lepšího jest tobě v podružství tomto? b) čím se lépeji nasytí duše tvá? c) zdaž přestupníků zákona božího netresce? 2) zastoupení proti útržce jdoucí od mocnářů světa proti ctitelům slova vzácného. *Daleth.* Jsi 1) v pokušení, až se i a) k smrti blížíš? Oživení hledej u Pána α) doufanlivě, nebo zdaž tě prvé neslýchal? β) pokorně, oblíbě sobě rozkazy jeho svaté, b) ze zámutku vymásti nemůžeš? Občerstvení žádej, α) odřekna se cest bezbožných, β) vyvole sobě cestu pravou; 2) v dobrém losu? a) Drž se vůle boží a b) s pomocí jeho hojně prospívej. *He.* Žádaje Boha za nabytí známosti vůle jeho žádej, ať u vyučování a) rozum osvítí, b) hotovost mysli dá odvrátě tvé α) srdce od lakomství, β) oči od marnosti, c) úmysl tvůj utvrdí, aby α) se ničehož v svědomí nelekal, β) po slově svatém toužiti nepřestával. *Vau.* Dotírá na tě utrhač pravdy? 1) Odvolej se k Bohu s žádostí, aby a) ujistil tobě spasení své a b) neodňal od úst tvých slova svého svatého; 2) slibiž mu, že nepřestaneš se držeti zákona jeho, i a) před mocnáři, b) sám u sebe (pro rozkoš jeho) vnitř i zevnitř. *Zain.* Žádaje Boha, aby tě podlé své zámluvy v paměti měl, vyjev 1) co dobrého v slově jeho nacházíš? a) Živé proti pyšným potěšení, b) nepřátel i zhovadilost i zahynutí; 2) jak jest vzácné u tebe? Že i a) o něm prozpěvuješ v putování svém, b) v něm přemyšluješ. *Cheth.* Znaje se k 1) Bohu, modliž se mu a) pokorně, b) doufanlivě; nebo α) cesty jeho pravé jsou, β) křivdu tvou vymstí, c) pilně; 2) ctitelům jeho, s nimi a) na milosrdenství Páně přestaň, b) ustanovením jeho se uč. *Teth.* Jsa pod kázní boží 1) s připomenutím sobě jeho dobrotivosti žádej, ať tě vyučuje; 2) vyznej, že ona na tě bloudícího přišla z dobroty jeho, aby a) nepřátel tvých zlost nenapravitelná zkažena byla; b) ty vyznal, že α) k dobrému tvému tě Pán snížil a β) zákon jeho nad zlato dražší jest. *Jod.* Vida se býti stvořena od Boha žádej: 1) obdařenu býti rozumem k slovu jeho pro a) obveselení pobožných, b) ujištění svědomí tvého, že α) dobře jsi pokárán, β) máš přestati na vůli boží, c) zahanbení úkladníků tvých; 2) spokojenu býti s pobožnými, aby a) setrval v upřímosti, b) ušel zahanbení. *Kaf.* V soužení svém vzdychej po spasení božím s 1) pilností, aby tě Pán potěšil, 2) vroucností, aby a) tě v tvém zemdlení dřív přijal, b) nepřátel zlost α) zákon svatý potupující a β) škodu na tě uvalující ztrestal, c) svého milosrdenství tobě popřál. *Lamed.* Slova božího 1) znaje pravdu trvanlivou i na národech i na stvoření vůbec ukázanou, 2) dobře činíš, když a) vyznáváš, jakť dobře prospělo, b) slibuješ, že na ně nikdy nezapomeneš, c) v něm ode Pána upevnění žádáš. Nebo α) nepřátelé neostojí proti tobě, β) ale boží slovo při tobě zůstane věčně. *Mem.* V zákoně božím 1) přemýšlej; nebo a) převýšíš tak své α) nepřátely moudrostí, β) přátely a to aa) učitele rozumností, bb) starce opatrností, b) nezavedeš se, aby α) k zlému přistoupil, β) od dobrého odstoupil; 2) slož svou rozkoš, nebo jest a) libý, b) dostatečný. *Nun.* Věz, co 1) smýšlíš o slově Páně, 2) tobě nejlepšího jest. A tak A) v úzkosti své obrátě se k Bohu a) žádej, ať tě α) oživí, β) vyslyší; b) vypravuj mu, α) v jakéms nebezpečenství, β) kdo tobě je přistrojil; B) každého času ozývej se, žes a) obral sobě za dědictví slovo boží, b) v něm složil srdce své. *Samech.* Drž se a) ne nálezků lidských, b) ale zákona Páně. 1) Odvrz od sebe bezbožníky; 2) Boha žádej za zachování a posilnění tebe při slově svém, aby a) vida, an přestupníky tuze zstírá, b) i ty v bázni svaté jemu sloužil. *Ain.* Nastoupej na Pána, ať 1) tě přichrání proti násilníkům tvým rychle podlé milosrdenství svého při pravdě zákona svatého: 2) vymstí potupníky zákona, jehož a) sobě vážíš nade všecko zboží, b) znáš býti dokonalost. *Fe.* Zakoušeje předivného tajemství slova Páně 1) vyznej, že a) osvěcuje sprostné, b) k němu žádost živou máš; 2) žádej Pána, ať a) podlé obvyklé dobroty své utvrdí kroky tvé, b) tě zachová před nátisky lidí bezbožných α) nespouštěje s tebe očí svých, β) draze sobě váže tvého proti bezbožným toužení. *Sade.* Věda, že 1) Bůh jsa spravedlivý, 2) vydal lidu soudy své, a) ozvi se, jak α) těžce neseš potupu od bezbožných slovu jeho učiněnou, β) sobě libuješ v svém losu jeho slovo aa) maje je za jistou pravdu, bb) těše se jím proti všelijakým nátiskům, b) žádej v nich prospívati. *Kof.* Volej ku Pánu, aby 1) zachován byl při slově jeho, kteréhož a) s přivstáváním hledej, b) důvěře se milosrdenství jeho; 2) od tebe vzdálil bezbožné, přestávaje na jeho a) přítomnosti, b) slově. *Reš.* Jsa vůle boží následovný v potřebě své důvěrněji se utec ku Pánu; nebo 1) nepřátelům neodpustí, 2) slitování od tebe neodejme, 3) nýbrž tvou stálost a horlivost, v níž jeho soudy a pravdu zvelebuješ, schválí. *Sin.* Lidí 1) bezbožných vida a) vzteklost proti tobě povstávající potup ji; nebo α) Boha se boje, β) ze slova jeho svatého dojdeš radosti; b) lest proti tobě nastrojenou v ošklivost ji vezmi a chval Boha; 2) pobožných vida požehnání i ty a) očekávej Pána a b) drž se vůle jeho

---

Žalm 118. Vzbuzující k pilnému v božím slově se cvičení.

Poznam. David svatý jsa truchliv nad svým z vlasti vypuzením, žalmem tímto se zvláštně potěšuje a, blahoslavenství pobožných že ve vzdělávání se u víře a poslušenství božím záleží, vyučuje. A protož v tom ve všem aby i sám byl vyučován i ode všech překážek tomu na odpor čelících, těla, hřícha, světa, ďábla a jiných všech nepřátel, ostří-

svaté. *Tau.* Vzdychaje po slově božím v pokorných modlitbách 1) hotov se v důvěrnosti, že jej vychvalovati zpěvy svými budeš; 2) a vyznej, že potřebuješ a) v svých mdlobách pomoci jeho, aby neustával α) v hledání vůle jeho svaté a β) u vychvalování ho; b) v svém poblouzení napravení.

Alleluja.
Alef. Blahoslavení ti, kteříž jsou ctného
obcování, kteříž chodí v zákoně Hospodinově.
2 * Blahoslavení ti, kteříž ostříhají svědectví jeho
3 a kteříž ho celým srdcem hledají; * tiť zajisté
nečiní nepravosti, kteříž kráčejí po cestách jeho;
4 * ty jsi přikázal, aby pilně bylo ostříháno roz-
5 kazů tvých. * O by spraveny byly cesty mé
6 k ostříhání ustanovení tvých. * Tehdážť ne-
budu zahanben, když budu patřiti na všecka
7 přikázaní tvá. * Oslavovati tě budu v upří-
mosti srdce, když se vyučovati budu právům
8 spravedlnosti tvé; * ustanovení tvých chciť ostří-
hati s pilností, toliko neopouštěj mne. *Beth.*
9 * Jakým spůsobem očistí mládenec stezku
svou? Tím, aby se choval vedlé slova tvého.
10 * Jáť tebe celým srdcem svým hledám; nedo-
pouštějž mi blouditi od přikázaní tvých.
11 * V srdci svém skládám řeč tvou, aby nehře-
12 šil proti tobě. * Ty však, chvály hodný Ho-
13 spodine, vyuč mne ustanovením svým. * Rty
svými vypravuji o všech soudech úst tvých.
14 * Z cesty svědectví tvých raduji se více než
z největšího zboží. * O přikázaních tvých pře- 15
myšluji a ustavičně patřím na stezky tvé.
* V ustanoveních tvých se kochám, aniž se 16
zapomínám na slovo tvé. *Gimmel.* * Tu milost 17
učiň se služebníkem svým, abych, dokudž jsem
živ, ostříhal slova tvého. * Otevři oči mé, abych 18
spatřoval divné věci ze zákona tvého. * Pří- 19
chozí jsem na tom světě; neukrývejž přede
mnou přikázaní tvých. * Neboť umdlévá duše 20
má pro žádost soudů tvých všelikého času.
* Poněvadž vyhlazuješ pyšné, zlořečené, a kte- 21
říž bloudí od přikázaní tvých. * Odejmi ode 22
mne útržku a potupu; neboť ostříhám své-
dectví tvých. * Také i knížata se zasazují a 23
mluví proti mně; služebník pak tvůj přemýšlí
o ustanoveních tvých. * Svědectví tvá zajisté 24
jsou mé rozkoše a moji rádcové. *Daleth.*
* Přilnula k prachu duše má; obživiž mne 25
podlé slova svého. * Cesty své kdyžť jsem 26
předkládal, vyslýchals mne; i nyní vyuč mne
ustanovením svým. * Cestě rozkazů tvých dej 27
ať vyrozumívám, a ať přemýšlím o divných
skutcích tvých. * Rozplývá se zámutkem duše 28

---

hán, od Boha žádá. Naposledy pak maje v tom dobré svědomí, že všecken předešlý čas života svého bez úhony trávil i přítomně že dobrou při má, sebe i život svůj, což ho pozůstává, v správu Bohu pro čest a slávu jeho a pro své spasení poroučí.

Zvláštní pak mistrovství v složení tohoto žalmu v řeči hebrejské jest ukázáno. Nebo netoliko podlé liter židovské abecedy jest zřízen, tak aby vždycky každá litera pod sebou osm veršů měla, a každý verš od též litery aby se začínal; ale také že každý verš kromě 122. nevíce-li, ale vždy jednou má některé z těchto desítí slov, kterýmiž se boží slovo a jistá vůle jeho znamená a vychvaluje, totiž: 1) *Zákon* že o Bohu a vůli jeho vyučuje, pročež někteří vykládají učení. 2) *Rozkazové* že k tomu vydáni, aby ostříháni byli. 3) *Přikázaní,* že i samo přirození k tomu vede. 4) *Soudové,* že přestupníci podlé toho souzeni a trestáni býti mají. 5) *Ustanovení* neb řádové, neb obřadové, že jiných pravidel k službě boží lidé mimo tyto vymýšleti nemají, ale je zamítati. 6) *Svědectví,* že o vůli boží dobře, libě svědčí. 7) *Spravedlnost,* že kdož se tím spravuje, u víře boží vzácný a spravedlivý před Bohem učiněn bývá. 8) *Cesta,* že předsevzetí všecka tím spravována býti mají, a tudy, kudyž ukazují, chozeno. 9) *Slovo* neb výmluvnosti neb slibové, že z úst božích pošlí jsou. 10) *Pravda* že jsou, praví, neb pravdomluvní jako i sám Bůh pravdomluvný jest.

1. *ctného,* H. dokonalí na cestě, t. šlechetného života aneb bez úhony.

5. *spraveny:* stvrzeny, utvrzeny, t. milostí a prozřetelností tvou, milý Pane.

6. *zahanben,* t. tuť teprv mi se všecko zdárně a šťastně povede. — *patřiti,* t. od tebe jsa jim vyučen je uměti, jimi se spravovati, na ně ustavičně pozor míti.

8. *s pilností,* H. až velmi.

9. *očistí,* t. jsa příliš od přirození svého zkažený, k zlému klopotný, aby se mohl napraviti a Bohu ke cti živ býti.

11. *skládám,* H. schovávám.

12. *chvály* etc., H. požehnaný. — *ustanovením,* t. ačť jest ten stálý při mně úmysl, líbiti se tobě; tvého však poučování a mistrovství se nestrhuji; nebo bych sám od sebe ničeho nespravil.

13. *soudech:* právích.

14. *Z cesty,* t. z toho, že vím, jakbych a kudy vedlé vůle tvé tobě líbezně a vzácně choditi a živ býti měl. — *více* etc., H. jako z všelijakých bohatství.

15. *přikázaních:* rozkazích. — *přemyšluji,* J. rozmlouvám.

17. *milost:* dobrodiní.

18. *Otevři,* H. Zjev.— *oči,* t. mysli. — *ze zákona,* t. slýchaje zákon neb učení tvé, kteréž u mnohých pro obecnost a sprostnost jest v nevážnosti; ale jáť divná tajemství tvá v něm složena býti věřím, i na ně patřiti žádám.

19. *tom světě,* H. zemi této.

20. *umdlévá,* H. rozbita, potřína jest.

21. *vyhlazuješ,* J. přísně žehřeš, domlouváš.

22. *Odejmi,* H. Odval.

23. *ustanoveních,* t. nic nedbám na jejich utrhání a posměšky.

24. *moji* etc., H. muži rady mé.

25. *duše,* t. tak jsem sevřín, znuzen a jako v nic obrácen mnohými bídami a těžkostmi, jen abych již do hrobu vložen byl, aneb, jak se říká, všecek již do země neb na onen svět hledím.

26. *Cesty,* t. Stížnosti, žádosti a jakákoli předsevzetí, tě ku pomoci vzývaje. — *předkládal,* H. vypravoval.

28. *občerstviž,* H. pozdvihniž.

29 má; občerstviž mne podlé slova svého.* Cestu
lživou odvrať ode mne a zákon svůj z milosti
30 dej mi.* Cestu zajisté pravou jsem vyvolil; soudy
31 tvé sobě předkládám; * svědectví tvých se při-
držím; Hospodine, nedejž mi zahanbenu býti.
32 * A tak cestou rozkazů tvých poběhnu, když ty
33 rozšíříš srdce mé. *He.* * Vyuč mne Hospodine
cestě ustanovení svých, kteréžbych ostříhal
34 až do konce. * Dejž mi ten rozum, ať šetřím
zákona tvého a ať ho ostříhám celým srdcem
35 svým. * Dej ať chodím cestou přikázaní tvých;
36 nebo v tom svou rozkoš skládám. * Nakloň
srdce mého k svědectvím svým a ne k la-
37 komství. * Odvrať oči mé, ať nehledí marno-
38 sti; na cestě své obživ mne. * Potvrď služeb-
níku svému řeči své, kterýž se cele oddal
39 k službě tvé. * Odvrať ode mne pohanění, je-
hož se bojím; nebo soudové tvoji dobří jsou.
40 * Ai, jak velice toužím po rozkázaních tvých;
dej ať jsem vždycky živ v spravedlnosti tvé.
41 *Vau.* * O ať se přiblíží ke mně milosrdenství
tvá, Hospodine, a spasení tvé vedlé řeči tvé;
42 * tak abych odpověděti uměl utrhači svému
skutkem, že doufání skládám toliko v slově
43 tvém. * A nevynímej z úst mých slova nejpra-
44 vějšího; neboť na soudy tvé očekávám.* I ostří-
hám zákona tvého ustavičně, od věků až na
45 věky; * a budu bez přestání choditi na ši-
rokosti; neboť jsem se dotázal rozkazů tvých.
46 * Nýbrž mluviti budu o svědectvích tvých i
47 před králi a nebudu se hanbiti. * Nebo roz-
koš svou skládám v přikázaních tvých, kte-
ráž jsem zamiloval. * Přičinímť i ruce své 48
k přikázaním tvým, kteráž miluji, a přemý-
šleti budu o ustanoveních tvých. *Zain.* * Roz- 49
pomeň se na slovo k služebníku svému mlu-
vené, kterýmž jsi mne ubezpečil. * Toť jest 50
má útěcha v soužení mém, že mne slovo tvé
obživuje; * pyšní mi se velmi posmívají; já 51
však od zákona tvého se neodchyluji. * Neboť 52
se rozpomínám na soudy tvé věčné, Hospo-
dine, kterýmiž se potěšuji. * Děsím se nad 53
bezbožnými, kteříž opouštějí zákon tvůj.* Usta- 54
novení tvá jsou mé písničky na každém místě
mého putování. * Rozpomínám se i v noci na 55
jmeno tvé, Hospodine, a ostříhám zákona
tvého. * Toť mám odtud, abych ostříhal roz- 56
kazů tvých. *Cheth.* * Díl můj že jsi ty, Ho- 57
spodine, říkám, ostříhaje výmluvnosti tvé.
* Modlívám se milosti tvé v celém srdci říkaje: 58
Smiluj se nade mnou podlé slova svého.* Roz- 59
vážil jsem na mysli cesty své a obrátil jsem
nohy své k tvým svědectvím. * Pospíchámť a 60
neodkládámť ostříhati rozkazů tvých. * A ačkoli 61
rota bezbožníků zloupila mne, ale já na zá-
kon tvůj se nezapomínám. * O půlnoci vstá- 62
vám, abych tě oslavoval v soudech spravedl-
nosti tvé. * Účastník jsem všech, kteříž se 63
bojí tebe, a těch, kteříž ostříhají přikázaní
tvých. * Milosrdenství tvého, Hospodine, plna 64
jest země; ustanovením svým vyuč mne.
Teth. * Dobrotivě jsi vždycky nakládal se slu- 65

---

29. *lživou*: bludnou, křivou.
32. *srdce mé*, t. duch můj, nyní zámutky sevřený, nastrojíš, aby okoušeti mohl darů Ducha tvého, v pravém a stálém jeho věcmi rozkošnými posilování a potěšování.
33. *cestě*, t. jakbych měl a mohl tobě vzácně a příjemně živ býti, podlé svaté vůle tvé v zákoně tvém předložené. — *do konce*, t. života svého.
35. *v tom*, H. v ní t. té cestě.
36. *k lakomství*: k mrzkému zisku.
37. *obživ*, t. ať tobě vždycky živě, horlivě a vroucně sloužím vystříhaje se dvojitosti.
38. *Potvrď*, H. postav. — *službě*, H. bázni, J. kteráž (slouží) k bázni tvé.
39. *dobří* etc., jakoby řekl: Ačkoli rouhači na odpor smýšlejí a tvým soudům i těm, kdož se jimi spravují, posmívají se a utrhají; však jim v tom z mého nějakého pádu nedávej pochvaly, ale tak mne opatruj, ať se sami zahanbiti musejí.
40. *dej*, J. v spravedlnosti své obživ mne.
41. *přiblíží*, H. přijdou. — *tvá*, t. za něž jsem prvé žádal, a tys zaslíbil.
42. *skutkem*, t. aby sám skutek a pravda při mně zřetelně se nalézající, tvého slova pravdomluvnost i mé naděje pevnost osvědčovala, a utrhače zahanbila. H. slovo, věc.
43. *z úst*, t. tak abych s rouhači tvými také v rouhání se tobě vydati měl, aneb tvé pocty zastati neuměl. — *nejpravějšího*, H. pravdy velmi.
45. *širokosti*, t. u velikém potěšení a bezpečnosti, žádného strachu vnitř v svědomí, ani zevnitř nejsa čitelen. Bezbožníci na odpor na plzkých a úzkých místech postaveni jsou. Žalm 34, 6.
48. *Přičinímť*, H. pozdvihnu, t. ne samými vnitřními mocmi duše své, ale i zevnitř dokazovati chci toho, že sobě slova tvého vážím a v něm se nalézám. — *přemýšleti*, J. hlásati, rozmlouvati, kázati.
49. *mluvené*, t. abych já zřetelně to viděti a spatřovati mohl při sobě, že v slibích svých jsi pravdomluvný.
50. *obživuje*: občerstvuje.
52. *věčné*, J. ustavičné, starodávní, žes vždycky všech věků takových bez pomsty nepomíjel.
53. *bezbožnými*: spatřuje, t. jejich hrozné zahynutí.
54. *písničky*, H. zpívání žalmů. — *putování*, t. když utíkám a pokrývám se před nepřátely svými.
57. *říkám*, t. žádná dědictví, zboží, sláva a cožkoli jiného na světě, není mi tak milé, potěšené, potřebné a užitečné, jako vyučovati se slovem tvým a z něho pravého osvícení nabývati.
58. *milosti*, H. tváři.
59. *cesty* etc., t. nejsem z počtu těch, kteříž se o to nic nestarají, ani na to ohledají, dobrou-li čili zlou cestou kráčejí; ale bezpečné cesty podlé svědectví tvých pečlivě jsem hledal i ji nalezl.
61. *zloupila*, t. všecko jmění a stateček mi odjala loupežně.
63. *Účastník*, H. Tovaryš, t. jsem s nimi jedno, s nimi držím a společnost mám, bych jich pak všech neznal, aneb oni mne, podlé těla; podlé ducha jsme sobě známí.

žebníkem svým, Hospodine, podlé slova svého.
66 * Pravému soudu a umění vyuč mne; nebo
67 jsem přikázaním tvým uvěřil. * Prvé než jsem
snížen byl, bloudil jsem, ale nyní výmluvnosti
68 tvé ostříhám. * Dobrý jsi ty a dobrotivý; vy-
69 učiž mne ustanovením svým. * Složilit jsou lež
proti mně pyšní; já však celým srdcem ostří-
70 hám přikázaní tvých. * Zbřidlo jako tuk srdce
jejich; já pak zákonem tvým se potěšuji.
71 * K dobrémuť jest mi to, že jsem pobyl v trá-
72 pení, abych se naučil ustanovením tvým.* Za
lepší sobě pokládám zákon úst tvých, nežli
73 mnoho tisícův zlata a stříbra. *Jod.* * Ruce tvé
učinily a spůsobily mne; dejž mi ten rozum,
74 abych se naučil přikázaním tvým, * tak aby
bojící se tebe mne vidouce radovali se, že na
75 slovo tvé očekávám. * Seznávámť, Hospodine,
že jsou spravedliví soudové tvoji, a že jsi
76 mne hodně potrestal. * Nechať jest již zřejmé
milosrdenství tvé ku potěšení mému podlé
řeči tvé, kterouž jsi mluvil k služebníku svému.
77 * Přijdtež na mne slitování tvá, abych živ býti
78 mohl; nebo zákon tvůj rozkoš má jest. * Za-
hanbeni buďte pyšní, protože lstivě chtěli mne
podvrátiti; já pak vždy přemyšluji o přiká-
79 zaních tvých.* Obraťtež se ke mně, kteříž se
80 bojí tebe, a kteříž znají svědectví tvá. * Bu-
diž srdce mé upřímé při ustanoveních tvých,
81 tak abych nebyl zahanben. *Kaf.* * Touží duše
má po spasení tvém; na slovo tvé očekávám.
82 * Hynou i oči mé žádostí výmluvností tvých,
83 když říkám: Skoro-liž mne potěšíš? * Ačkoli
jsem jako nádoba kožená v dýmu; na usta-
novení tvá však jsem nezapomenul. * Mnoho- 84
liž bude dní služebníka tvého? Skoro-liž soud
vykonáš nad těmi, kteříž mi protivenství činí?
* Vykopali mi pyšní jámy, kterážto věc není 85
podlé zákona tvého. * Všecka přikázaní tvá 86
jsou jistá pravda; takž tedy se mi bez příčiny
protiví; spomoziž mi. * Téměřť jsou mne již 87
v nic obrátili na zemi; já jsem však ne-
opustil přikázaní tvých. * Podlé milosrdenství 88
svého obživ mne, abych ostříhal svědectví
úst tvých. *Lamed.* * Na věky, ó Hospodine, 89
slovo tvé trvanlivé jest v nebesích.* Od národu 90
do pronárodu stálá jest pravda tvá; utvrdil jsi
zemi, a tak ustavičně stojí. * Vedlé úsudkův 91
tvých stojí to vše do dnešního dne; všecko
to zajisté jsou služebníci tvoji. * Byť sám zá- 92
kon tvůj nebyl mé potěšení, dávnobych byl
zahynul v svém trápení. * Na věkyť se neza- 93
pomenu na rozkazy tvé; jimi zajisté obživil
jsi mne. * Tvůjť jsem já; zachovávejž mne; 94
nebo přikázaní tvá zpytuji. * Očekávajíť na 95
mne bezbožní, aby mne zahubili; já pak svě-
dectví tvá rozvažuji. * Každé věci jakkoli do- 96
konalé vidím skončení; sám rozkaz tvůj jest
přeširoký náramně. *Mem.* * Ó jak miluji zá- 97
kon tvůj, tak že každého dne on jest mé pře-
myšlování. * Nade všecky nepřátely mé mou- 98
dřejšího mne činíš přikázaními svými; nebo
mám je ustavičně před sebou. * Ano i nade 99
všecky své učitele rozumnější jsem učiněn;
nebo svědectví tvá jsou má přemyšlování.

---

66. *soudu*, H. okušení, t. jakož se okušením rozeznání činí mezi sladkým a hořkým, tak aby zdrávě rozeznávati mohl zlé od dobrého a dobré od zlého.

67. *snížen*, t. metlami a kázní tvou skrocen, bujně a neposlušně jsem se k tobě měl, v bludech a hříších tapaje.

70. *Zbřidlo*, t. Ztučnělo věcmi dobrými a šťastnými srdce jejich a jako tukem nějakým se zalilo a zarostlo, aby již čitelnosti a moci své životné zbaveno bylo. Mat. 13, 15., Isai. 6, 10., Deut. 32, 15.

71. *pobyl*: ponížen, t. v pokušeních rozličných pocvičen a pozkušen.

74. *vidouce*, t. vyučeného slovem tvým i v něm se nalézajícího, a ty též sliby své že mi plníš; i budou se odtud také v čisté poctě a službě tvé utvrzovati a v slibích tvých naději skládati, že i jim táž jako i mně u tebe milost připravena. — *očekávám*, t. ne nadarmo se s ním rád obírám, jím spravuji i v zármutcích potěšuji, a vedle něho vysvobození tvého jistotně očekávám.

75. *spravedliví*, H. spravedlnost. — *hodně*, H. v pravdě, t. spravedlivě. — *potrestal*, H. ponížil.

78. *lstivě*: křivě, bez viny, bezprávně.

79. *mně*, t. láskou a milostí, poznajíce a vyrozumějíce spravedlivé při mé.

80. *upřímé*: celé, H. dokonalé.

81. *Touží*, H. Hyne, mře duše má etc.

82. *Hynou*: Přehleděly se.

83. *nádoba*: láka, pytel kožený, k nošení v něm vína, oleje etc., t. jsem vyschlý, scvrklý.

84. *dní*, t. dlouho-li ty úzkosti trvati budou? — *soud*, t. pomstu.

85. *zákona*, t. nic se na zjevné a zřetelné zápovědi zákona tvého neohledajíce. Lev. 19, 14. až do 18.

86. *pravda*, t. jejich zlost a nevěra pravdomluvnosti tvé nevyprázdní; tím jsa jist neželím toho, cožkoli pro následování přikázaní tvých snáším; pocítíť i oni časem svým té pravdy tvé.

87. *v nic* etc.: vyhladili ze země.

89. *v nebesích*, t. jakkoli se zde s věrnými děje, v jakýchkoli světa bouřkách a proměnách; potěšení však a spasení jejich v slově tvém zaslíbené, neporušené se jim chová v nebesích, a časem svým jim také přivlastněno bude. I. Petr 1, 4.

90. *stojí*, t. nepohnutelností pravdy slibů tvých důvodem nám jest nepohnutelnost země i jiných věcí od tebe stvořených.

92. *trápení*: pokušení, soužení, ponížení.

93. *jimi*, J. jimi jsem živ.

95. *Očekávajíť*, t. Číhají.

96. *náramně*, t. převyšuje a přesahuje všecky meze, cíle, časy a příhody, tak aby ničímž sevřín, ztočen a zkažen býti nemohl na věky.

97. *miluji*: vlastnosti znovu zrozených dítek božích. — *přemyšlování*, J. rozjímání, mluvení, kázaní.

98. *ustavičně*, H. na věky.

100 * I nad starce opatrnější jsem; nebo přiká-
101 zaní tvých ostříhám. * Od každé cesty zlé
zdržuji nohy své, abych ostříhal slova tvého.
102 * Od soudů tvých se neodvracuji, protože ty
103 mne vyučuješ. * Ó jak jsou sladké dásním
mým výmluvnosti tvé, sladší nad med ústům
104 mým. * Z přikázaní tvých rozumnosti jsem na-
byl, a protož všeliké cesty bludné nenávidím.
105 *Nun.* * Svíce nohoum mým jest slovo tvé
106 a světlo stezce mé. * Přisáhl jsem, což i spl-
ním, že chci ostříhati soudů spravedlnosti tvé.
107 * Ztrápenýť jsem přenáramně; Hospodine, ob-
108 živiž mne vedlé slova svého. * Dobrovolné
oběti úst mých, žádám, oblib Hospodine, a
109 pravům svým vyuč mne. * Duše má ačkoli jest
v ustavičném nebezpečenství, avšak na zákon
110 tvůj se nezapomínám. * Polekliť jsou mi bez-
božní osidlo; ale já od rozkazů tvých se ne-
111 odvracím. * Za dědictví věčné ujal jsem svě-
dectví tvá; neboť jsou radost srdce mého.
112 * Naklonil jsem srdce svéko k vykonávání
ustanovení tvých ustavičně, nýbrž až i do konce.
113 *Samech.* * Výmyslkův lidských nenávidím; zá-
114 kon pak tvůj miluji. * Skrýše má a pavéza
má ty jsi, a protož na slovo tvé očekávám.
115 * Odstuptež ode mne nešlechetníci, abych hoj-
116 něji ostříhal přikázaní Boha svého. * Zdržujž
mne podlé slibů slova svého, tak abych živ
byl, a nezahanbuj mne v mém očekávání.
117 * Posiluj mne, abych zachován byl a patřil
118 k ustanovením tvým ustavičně. * Potlačuješ
všecky ty, kteříž odstupují od ustanovení
tvých: neboť jest lživá opatrnost jejich. * Tak 119
jako trusku odmítáš všecky bezbožníky země,
a protož miluji svědectví tvá. * Děsí se stra- 120
chem před tebou tělo mé, nebo soudů tvých
bojím se náramně. *Ain.* * Činím soud a spra- 121
vedlnost; nevydávejž mne mým násilníkům.
* Zastup sám služebníka svého k jeho dobrému, 122
tak aby mne pyšní nepotlačili. * Oči mé hy- 123
nou očekáváním na spasení tvé a na výmlu-
vnost spravedlnosti tvé. * Nalož se služebníkem 124
svým vedlé milosrdenství svého, a ustanove-
ním svým vyuč mne. * Služebník tvůj jsem 125
já, dejž mi rozumnost, abych uměl svědectví
tvá. * Čas jest, aby se přičinil, Hospodine; 126
nebť jsou zrušili zákon tvůj. * Z té příčiny 127
miluji přikázaní tvá více nežli zlato, i to, kte-
réž jest nejlepší. * A protože všecky rozkazy 128
tvé o všech věcech pravé býti poznávám, vše-
liké stezky bludné nenávidím. *Fe.* * Přediv- 129
náť jsou svědectví tvá, a protož jich ostříhá
duše má. * Začátek učení tvého osvěcuje a vy- 130
učuje prostné rozumnosti. * Ústa svá otvírám 131
a dychtím; nebo přikázaní tvých jsem žádo-
stiv. * Popatřiž na mne a smiluj se nade 132
mnou podlé spůsobu, kterýž ukazuješ k těm,
jenž milují jmeno tvé. * Kroky mé utvrzuj 133
v slově svém a nedej, aby nade mnou pano-
vati měla jaká nepravost. * Vysvoboď mne 134
z nátisku lidí zlých, abych ostříhal rozkazů
tvých. * Zasvěť tvář svou nad služebníkem 135

---

101. *zlé* etc., t. života a obcování bezbožného, jako výš v. 1.

104. *rozumnosti*: opatrnosti, osvícení.

108. *oběti*, t. modlitby a díkůčinění.

109. *jest* etc., H. v ruce mé jest neb v hrsti, a což tak v hrsti bývá, snadné jest k upuštění nenadále.

110. *se neodvracím*: nebloudím.

112. *ustavičně*. H. na věky. — *do konce*, t. života mého, jako výš v. 33.

113. *Výmyslkův*: Myšlinek, pletich.

116. *Zdržujž*: Potvrzuj, podpírej, posiluj.

118. *odstupují*, H. bloudí. — *opatrnost*, H. lest, t. nechť bezbožníci mudrují, lsti a opatrnosti jakékoli chtí, užívají, však to mají poznati, že to všecko jest daremné, a jich samých předně svod a oklamání.

119. *odmítáš*, H. k skončení přivodíš, v nic obracíš. — *svědectví*, t. že tě v nich pravdomluvného nalézám, v trestání zuřivém bezbožných a v ochraně věrných.

120. *bojím se*, t. abych jich na se nevzbudil a neobrátil, z příčiny křehkosti těla svého; nýbrž i se strany bezbožných spatřuje přísnost tvých pomst, kteréž na ně svaleny budou. Výš v. 53.

121. *spravedlnost*, t. pokudž mi nejvíce možné snažuji se, abych se i vyučoval vůli boží i ji skutečně vykonával žádné úhony na sobě nepřátelům nedávaje.

122. *Zastup*: zastaň, postav se, H. slib aneb buď rukojmě za služebníka.

123. *hynou*: přehleděly se.

124. *svého*, t. toho milosrdenství žádám, to za největší dar z milosti a lásky tvé mám, aby mne vyučil.

125. *uměl*, J. znal.

126. *přičinil*, t. dílem svým a mocí svou, buď vyvolených k osvícení, jich vysvobození, aneb zatracenců s cesty k sklizení; poněvadž se v takovou nestydatost netoliko proti mně, ale i proti tvému zákonu vydali.

127. *příčiny*, t. když vím, že sobě bezbožníci zákona a přikázaní tvých neváží, abych s nimi u vichřici takové jejich nevážnosti zachvácen, a příkladem jejich zlým od slova tvého zaveden nebyl. — *nejlepší*: ryzí.

129. *svědectví*, t. předivná tajemství v sobě zavírají.

130. *Začátek*, H. dvéře slov, t. ne toliko ti, kteříž zběhlí a dokonale zákona povědomi jsou, ale i ti, kteříž v jeho počáteční učení jako v abecedu se zavodí, osvěcováni bývají.

131. *dychtím*, t. vší silou k dosažení zdravého smyslu slova tvého, ano jakbych se jím i řídil a spravoval, vynasnažuji se, až do ustání; tak jako od práce neb horka neb žízně unavený a ustalý, a sotva duch popadající.

132. *spůsobu*, H. soudu. Žalm 105, 4.

133. *Kroky*: míní všecku správu života svého na světě.

134. *Vysvoboď*, H. Vykup.

136 svým a ustanovením tvým vyuč mne. * Po-
tůčkové vod vyplývají z očí mých příčinou těch,
137 kteříž neostříhají zákona tvého. *Sade.* * Spra-
vedlivý jsi, Hospodine, a upřímý v soudech
138 svých. * Ty jsi vydal spravedlivá svědectví
139 svá a vší víry hodná. * Pročež až svadnu tak
horlím, že se zapomínají na slovo tvé nepřá-
140 telé moji. * Zkušenáť jest řeč tvá dokonale;
141 tou příčinou ji miluje služebník tvůj. * Mali-
čký a opovržený jsem já; však na rozkazy
142 tvé se nezapomínám. * Spravedlnost tvá jest
spravedlnost věčná a zákon tvůj pravda.
143 * Kdyžkoli soužení a nátisk mne stíhají, přiká-
144 zaní tvá jsou mé rozkoše. * Spravedlnost svě-
dectví tvých trvá na věky; dej mi z ní roz-
umnosti nabyti, tak abych živ býti mohl.
145 *Kof.* * Z celého srdce volám, vyslyšiž mne,
ó Hospodine, abych ostříhal ustanovení tvých.
146 * Když k tobě volám, vysvobodiž mne, abych
147 šetřil svědectví tvých. * Předstihám svitání
148 a volám; na tvéť slovo očekávám. * Před-
stihají oči mé bdění proto, abych přemýšlel
149 o výmluvnostech tvých. * Hlas můj slyš podlé
svého milosrdenství, Hospodine; podlé soudů
150 svých obživ mne. * Přibližují se ke mně násle-
dovníci nešlechetnosti, ti, kteříž se od zákona
151 tvého vzdálili. * Ty mi však blíže jsi, Hospodine,
152 nebo všecka přikázaní tvá jsou pravda. * Jižť to
dávno vím o svědectvích tvých, že jsi je stvrdil
153 až na věky. *Reš.* * Popatřiž na mé trápení a vy-
svoboď mne; neboť se na zákon tvůj nezapo-
154 mínám. * Zasaď se o mou při a ochraň mne;
155 pro řeč svou obživ mne. * Dalekoť jest od
bezbožných spasení; neboť nedotazují se na
156 ustanovení tvá. * Slitování tvá mnohá jsou,
Hospodine; podlé soudův svých obživ mne.

* Jakžkoli jsou mnozí protivníci moji a ne- 157
přátelé moji, však od svědectví tvých se ne-
uchyluji. * Když vidím ty, kteříž se převráceně 158
mají, velmi to těžce nesu, protože řeči tvé
neostříhají. * Popatřiž, žeť rozkazy tvé miluji, 159
Hospodine; podlé milosrdenství svého obživ
mne. * Nejpřednější věc slova tvého jest prav- 160
da; nebo na věky trvá všeliký úsudek spra-
vedlnosti tvé. *Sin.* * Knížata mi se protiví 161
bez příčiny; však ne jich, ale slova tvého děsí
se srdce mé. * Já raduji se z řeči tvé tak 162
jako ten, kterýž dochází hojné kořisti. * Lsti 163
pak nenávidím a ji v ohavnosti mám; ale zá-
kon tvůj miluji. * Sedmkrát za den chválím 164
tě ze soudů tvých spravedlivých. * Pokoj 165
mnohý mají ti, kteříž milují zákon tvůj a ne-
mají žádné urážky. * Očekávám na spasení 166
tvé, Hospodine, a přikázaní tvá vykonávám.
* Ostříhá duše má svědectví tvých; nebo je 167
velice miluji. * Ostříhám rozkazů tvých a svě- 168
dectví tvých; nebo všecky cesty mé jsou před
tebou. *Tau.* * Předstoupiž úpění mé před obli- 169
čej tvůj, Hospodine, a podlé slova svého uděl
mi rozumnosti. * Vejdiž pokorná prosba má 170
před tvář tvou a vedlé řeči své vytrhni mne.
* I vynesou rtové moji chválu, když ty mne 171
vyučíš ustanovením svým. * Zpívati bude i 172
jazyk můj slovo tvé, a že všecka přikázaní
tvá jsou spravedlnost. * Budiž mi ku pomoci 173
ruka tvá; neboť jsem sobě zvolil přikázaní
tvá. * Toužím po spasení tvém, Hospodine, a 174
zákon tvůj jest rozkoš má. * Živáť bude duše 175
má a bude tě chváliti, a soudové tvoji bu-
dou mi na pomoc. * Bloudím jako ovce ztra- 176
cená; hledejž služebníka svého; neboť se na
přikázaní tvá nezapomínám.

---

136. *vyplývají*, H. sstupují.

138. *vydal*, H. přikázal. — *vší*, J. pravá neb upřímá náramně, J. přikázals přísně.

139. *nepřátelé*, t. Saul a jeho dvořané pochlebníci, proti nimž se za maličkého pokládá.

140. *Zkušenáť*, t. ohněm, vyčištěná. — *dokonale*, H. velmi.

148. *bdění*, t. chvíle oddané k bdění, t. bedlivější jsem v přemyšlování slova tvého a ohlašování jeho nežli hlásní povinností svých.

149. *soudů*, t. jakžs to činiti usoudil v zákoně svém.

154. *Zasaď*: rozhodni mou při, rozsuď. — *ochraň*, H. vykup.

156. *mnohá*: veliká, přílišná.

158. *ty*: zoufalce. — *to těžce*: mne mrzí; ošklivím (je) sobě.

160. *Nejpřednější*, H. Hlava, J. obsah slova tvého.

161. *děsí se*: v tom smyslu jako v. 120.

162. *raduji se*, t. každého času, zvlášť pak v zámutcích a nebezpečenstvích v. 143.

163. *Lsti*: Lži, bludu.

164. *Sedmkrát*, t. často.

165. *urážky*, t. kterážby jim ten pokoj rušila, byť se pak všecko na ruby zobracelo, nic jim to neuškodí; nýbrž všecko to jim nápomocno k dobrému. Řím. 8, 28. Nebo jich žádný nerozloučí s Bohem.

168. *tebou*, t. tě samého svých řečí i skutků za svědka beru, jak se cele a upřímě s slovem tvým, v němž jsi nám jistou vůli svou zjeviti ráčil, obírám a spravuji.

169. *úpění*: křik. — *uděl*, H. dej. — *rozumnosti*, t. podlé pravidla a vyměření slova tvého ať soudím, rozumím, činím etc., a ne podlé svého neb jiných rozumu a ovšem ne podlé navyklosti mé zlé neb jiných proti slovu tvému čelící. Sv. Cyprian dí, že zvyk bez pravdy jest blud zastaralý.

171. *vynesou*, H. vypustí neb vyprýští, jako nějaké vrchoviště silné hojnost vody.

172. *Zpívati*, J. Rozhlašovati, mluviti, vypravovati. — *spravedlnost*: spravedlivá.

174. *Toužím*, H. Žádostiv jsem.

175. *soudové*: zákonové, t. slibové v nich činění, viz v. 149.

176. *jako* etc., t. vyhnán jsa, sem i tam se toulám jistého místa nemaje; nad to ustavičných nebezpečenství okouším v. 109. — *nezapomínám*, t. známť hlas tvůj jako ovce tvá a hotov jsem jej i slyšeti i následovati ho, jakby mi se, jen hledaje mne, ozval.

Žalm 119 (120).

Volaje k milosti boží, aby slyšán byl, 1) poruč se péči jeho, 2) ukaž nepříteli, co mu prospěje vztěkání jeho, 3) i sebe napomeň, jak jsi žalostiv v a) vzdálenosti své od svých, b) jednání pokoje s nepokojnými.

Píseň stupňův.
K Hospodinu v soužení svém volal jsem
2 a vyslyšel mne. * Hospodine vysvoboď duši
mou od rtův lživých a od jazyku lstivého.
3 * Coť medlé prospěje aneb coť přidá ten tvůj
4 jazyk lstivý? * A slova podobná k střelám přeostrým
střelce silného a k uhlí jalovcovému?
* Běda mně, že tak dlouho pohostinu býti mu- 5
sím v Mesech a přebývati v salaších cedar-
ských; * že tak dlouho bydlí duše má poho- 6
stinu * mezi těmi, kteřiž nenávidí pokoje, 7
ježto já pokoj miluji; ale když o to s nimi mluvím,
oni k boji se zchápají bez příčiny.

Žalm 120 (121).

V žalosti své patř k horám Pána Boha svého; nebo on 1) nedopustí, abys ty padnouti měl. Proč? protože a) nedříme, b) ale bedlivě střeže tě; 2) hájiti bude tě a) před α) všelikou nemocí, β) každým nebezpečenstvím, b) při všelikém tvém předsevzetí ustavičně.

Píseň stupňův.
Pozdvihuji očí svých k horám, odkudž-
2 by mi přišla pomoc. * Pomoc má jest od Ho-
3 spodina, kterýž učinil nebe i zemi. * Nedo-
pustíť, aby se pohnouti měla noha tvá; neboť
4 nedříme strážný tvůj. * Ai, nedřímeť, ovšem
5 nespí ten, kterýž ostříhá Israele. * Hospodin
jest strážce tvůj; Hospodin zastínění tvé tobě
po pravici. * Nebudeť bíti na tě slunce ve dne 6
ani měsíc v noci. * Hospodin tě ostříhati bude 7
ode všeho zlého; on sám ostříhati bude duše
tvé. * Hospodin ostříhati tě bude, když vy- 8
cházeti i vcházeti budeš, od tohoto času až i
na věky.

Žalm 121 (122).

Jsa údem církve svaté, budiž 1) rád a) napomínání k služebnostem božím, b) shromáždění lidu božího pro α) vzácnost místa posvátného, β) lidu božího svatou společnost, γ) čistotu slova a poct božích; 2) ochotný k modlitbám za církev, aby a) v pokoji bydlela, b) v počtu se množila, c) Pána Boha oslavovala.

Píseň stupňův Davidova.
Veselím se z toho, že mi říkáno bývá:
2 Pojďme do domu Hospodinova, * a že se po-
stavují nohy naše v branách tvých, ó Jerusa-
leme: * jižtě Jerusalem ušlechtile vystaven a 3
jako v jedno město k sobě vespolek připojen.

Žalm 119. Modlitebný a naříkavý.

1. *stupňův*, H. mahalot. Viz předmluvu.
2. *vysvoboď*, H. vytrhni.
3. *prospěje*, H. dá tobě, J. k tomu tě přirovnám aneb k tomu tě připodobním, ó jazyku lstivý; k střelám etc.
4. *jalovcovému*: Praví, že to dřevo silně hoří a dlouho oheň drží; protože mastnost jakousi v sobě má ohni příjemnou: tak jazyk křivý k útržkám a pomluvám ctných a šlechetných bývá mocný; tak učení křivého spíše se zlost lidská jako oheň chápá nežli čeho dobrého.
5. *Běda*: Ach. — *Cedar* byl jeden z synů Israelových, Gen. 25, 13., od něhožto v Arabii lid pošel podobný Vlachům, kteříž dobytkem se živíce po horách bydlejí. Tímto jmenem i předcházejícím míní Babylonské a Perské, sousedů jejich, lidí ukrutných jmeny je nazývaje. Jako nyní kdyby kdo někoho z tyranů Turkem neb Tatarem nazval. Aneb (slyšel-liby to kdo na Davida) že mezi svými vlastními byv neokoušel od nich více a lásky, než jako od pouhých pohanův.

Žalm 120. V doufání ustavující.

1. *k horám*, t. k nebi vzhůru neb k hoře Sion, k níž, modlíce se, tváří se obraceli. Dan. 6, 10. J. hory slyšíce na pomoc lidskou i pevnosti na horách vystavené, vykládají: Cožbych k horám se utíkal a odtud pomoci očekával.

3. *pohnouti:* poklouznouti.

8. *vcházeti*, t. při všem, cožkoli před sebe podlé povolání svého bráti budeš.

Žalm 121. Radost a potěšení ukazující.

1. *Veselím*, J. těším se mezi těmi, kteříž mi říkají. — *Pojďme*: Budeme choditi.

3. *vystaven:* nebo před vystavením a spořádáním Jerusalema (o čemž II. král. 5, 9., I. Petr 15, 8.) byla tři městečka a v nich dvoje náboženství, t. lidu božího a Jebuzejských; tuto pak již skrze Davida všecko v dobrý pořádek uvedeno bylo.

4 * Do něhož vstupují pokolení, pokolení Hospo-
dinova, k svědectví Israelovu, aby oslavovali
5 jmeno Hospodinovo.* Nebo tamť jsou postaveny
6 stolice soudu, stolice domu Davidova. * Žádej-
též pokoje Jerusalemu řkouce: Dějž se všecko po-
kojně těm, kteříž tě milují; * budiž pokoj v před- 7
hradí tvém a upokojení na palácích tvých.* Pro 8
bratří své a přátely své žádati budu, aby byl
pokoj v tobě. * Nad to pro dům Hospodina 9
Boha našeho budu tvého dobrého hledati.

Žalm 122 (123).

V trápení svém, ó Pane, já církev tvá 1) patříc k tobě samému, jako čeládka ku pánům svým, 2) smilování tvého žádám, nebo ó Pane, a) dosti jsem zbědována, b) a již příliš dosti vztěká se na mne nepřítel.

Píseň stupňův.
K toběť pozdvihuji očí svých, ó ty, kte-
2 rýž na nebesích přebýváš. * Ai hle, jakož oči
služebníků obrácené jsou k rukoum pánův jejich,
jakož oči děvky k rukoum paní její; tak oči
naše k Hospodinu Bohu našemu, ažby se
smiloval nad námi. * Smiluj se nad námi, Ho- 3
spodine, smiluj se nad námi; neboť jsme již
příliš potupou nasyceni. * Již jest příliš na- 4
sycena duše naše posmíšky lidí bezbožných
a potupou pyšných.

Žalm 123 (124).

Z nebezpečenství, ó lide boží, vycházíš 1) ne svou mocí, nebo kdoby odolati mohl vzteklosti nepřátel, jako nějaké násilné vodě? 2) ale milostí Boha; tenť a) dal nám to, abychom α) nebyli v hrdle nepřátel, β) nezůstali v osidle jejich, b) ještě naším ochráncem jest.

Píseň stupňův Davidova.
Byť Hospodina s námi nebylo, rciž nyní
2 Israeli; * byť Hospodina s námi nebylo, když
3 lidé povstali proti nám: * tehdážby nás byli
za živa shltili v rozpálení hněvu svého proti
4 nám; * tehdážby nás byli přikvačili jako vody;
5 * proud zachvátilby byl duši naši; tehdáž za-
chvátilby duši naši proud vody té násilné.
* Požehnaný Hospodin, kterýž nás nevydal 6
v loupež zubům jejich. * Duše naše jako ptáče 7
znikla osidla ptáčníků; nebo se osidlo ztrhalo
i vynikli jsme. * Pomoc naše jestiť v jmeně 8
Hospodinově, kterýž učinil nebe i zemi.

Žalm 124 (125).

V protivenství 1) věda, že a) věřící jsou jako hora nepohnutelní pro přítomnou stráž boží, b) bezbožných brzké jest zahynutí pro ušetření pobožných; 2) volej k Bohu, ať a) svých ušetří, b) bezbožné zažene pro církve zachování.

Píseň stupňův.
Ti, kteříž doufají v Hospodina, podobni
jsou k hoře Sionu, kteráž se nepohybuje, ale
na věky zůstává. * Jakož okolo Jerusalema jsou 2

---

4. *Do něhož*, J. kdež, tamť. — *k svědectví*, t. k arše neb k stánku svědectví, o čemž Exod. 25, 21. 22. J. vedlé ustanovení (vydaného) Israelovi, o němž Exod. 23, 17.
5. *soudu:* práva, a úsudkové podlé nařížení božího. Deut. 17, 8, — *Davidova*, t. království Davidova, kteráž vyobrazovala stolici Krista Pána u prostřed církve přítomného a na věky kralujícího.
6. *pokojně:* šťastně. — *tě*, t. Jerusaleme.
7. *upokojení:* štěstí.
8. *žádati*, H. mluviti.

Žalm 122. Modlitebný.

2. *pánův*, t. očekávajíce od nich pomoci, ochrany i pokrmů sobě vyměřených; tak i my k tobě, Pánu svému, se utíkáme, stýštíce sobě s tím pokrmem, o němž v. 3, 4. — *smiloval*, t. ustavičně, jako Luk. 18, 1.
4. *bezbožných*, H. bohatých a vysycených, t. pokojem časným, štěstím, bohatstvím, mocí, silou, zlostí, ukrutností etc., jakovýchž bylo nemálo za času Esdráše a Nehemiáše, od nichž lid boží vrátiv se z Babylona mnoho pokušení a potupy snášeti musil. Viz knihy Esdrášovy a Nehemiášovy.

Žalm 123. Vyučující a vzbuzující k vděčnosti.

Pozn. Tento žalm jako i jiné tyto, kteříž titule mají stupňův, vysvětluje zvláštně historie Esdrášova a Nehemiášova; ovšem tento hl. 7. Esdrášova.
3. *hněvu*: vzteklosti.
5. *zachvátilby*, H. zatopil. *zachvátilby*, H. přešel, valilby se přes nás. — *násilné*, H. pyšné, zdulé, jakéž nepřátely měl lid boží, Egyptské, Assyrské, Syrské, Ammonitské po navrácení se z Babylona, kteříž byli nepřátelé jejich (viz Esd. 4, 7. 9. 10.), potom Antiocha; za první církve byli Nero, Diokleciau, Decius a jiní tyrané. Viz Deut. 28, 49.

Žalm 124. Vyučující a modlitebný.

2. *na věky*. Myslil-liby pak kdo něco na odpor, hledě na ustavičná církve soužení, na to odpovídá další řečí, že to na maličký čas postojí a hned

hory, tak Hospodin jest vůkol lidu svého od
3 tohoto času až na věky. * Neboť nebude dlouho
státi žezlo bezbožníkův nad losem spravedli-
vých, proto aby nevztáhli spravedliví k ne-
4 pravosti rukou svých. * Dobře učiň, Hospodine,
dobrým a těm, kteříž jsou upřímého srdce;
* ty pak, kteříž se uchylují k cestám svým kři- 5
vým, zapudiž Hospodin s činiteli nepravosti.
Pokoj přijdiž na Israele.

Žalm 125 (126).

V zavedení církve 1) připomena vyvedení lidu božího z Babylona a) divné, b) radostné i zajatým i okolním národům; 2) žádej Boha za zachování jí, aby a) po takové vyprahlosti okřála a b) po mnohých slzách jako oráč po zasetí v čas žně se veselila.

Píseň stupňův.
Když zase vedl Hospodin zajaté Sionské,
2 zdálo se nám to jako ve snách. * Tehdážť jsou
byla plná radosti ústa naše a jazyk náš plé-
sání; tehdáž pravili mezi národy: Veliké
3 věci s nimi učinil Hospodin. * Učiniltě zajisté
s námi veliké věci Hospodin, a protož se ve-
selíme. * Uvediž zase, ó Hospodine, zajaté 4
naše, tak jako potoky na vyprahlou krajinu;
* ti, kteříž se slzami rozsívali, s prozpěvová- 5
ním žíti budou. * Jako oráč sem i tam chodící 6
pláče rozsívaje drahé símě; a opět chodí sem
i tam, avšak s plésáním snáší snopy své.

Žalm 126 (127).

V živobytí vezdejším, ó milý Bože, 1) bez tebe nic zdárného není ani v a) opatrování buď domu neb města, b) usedavém chleba dobývání; 2) nebo ty sám svým dáváš i a) chléb, b) dítek zdárnost, jichž tak opatruješ, aby α) rodičům ku potěšení, β) nepřátelům k zahanbení byly.

Píseň stupňův Šalomounova.
Nebude-li Hospodin stavěti domu, na-
darmo usilují ti, kteříž stavějí jej; nebude-li
Hospodin ostříhati města, nadarmo bdí stráž-
2 ný. * Daremné jest vám ráno vstávati, tolikéž
dlouho sedati a jísti chléb bolesti; poněvadž
Bůh dává milému svému i sen. * Ai, dědictví 3
od Hospodina jsou synové, a plod života jest
mzda. * Jako střely v ruce udatného tak jsou 4
dítky zdárné. * Blahoslavený muž, kterýžby 5
jimi naplnil toul svůj; nebudouť zahanbeni,
když v rozepři budou s nepřátely v branách.

---

vysvobození a sláva věrných zjevena bude i trapičů a bezbožných zahanbení a potupení. II. Kor. 4, 17., I. Petr 1, 6.

3. *státi*, H. odpočívati, t. pyšně se zpínati, panovati a na to rozkoše provoditi. — *bezbožníkův*, H. bezbožnosti. — *spravedlivých*, t. církví boží. Viz I. Petr 5, 3. — *rukou*, t. aby mohli snésti útisky, jakž I. Kor. 10, 13.

5. *křivým*, t. aby neupříme chodili. — *zapudiž*: vyvrz. — *Pokoj*, J. i bude tak míti pokoj Israel.

Žalm 125. K vděčnosti probuzující a modlitebný.

1. *vedl*: sprovázel, navracoval. — *zajaté*: vazbu. — *zdálo*, H. byli jsme jako snící neb sen mající, t. tak nám to bylo divné a nové, že radostí jsme téměř pochybovali, na jevě-li se to děje, čili se nám ve snách zdá.

2. *radosti*: smíchu. — *plésání*: zpívání, prokřikování.

4. *vyprahlou* etc., J. polední stranu. Přirovnává milost boží při vysvobození z vězení jim stalou potomkům, a lid zemi vyprahlé a suché.

5. *slzami.* Druhé podobenství, kterýmž lid boží jdoucí do vězení připodobňuje k oráči nuznému, kterýž v čas drahoty to, čímžby se živiti měl, rozsívaje bývá smutný; zase pak navrucující se ze zajetí k veselí žencům v čas hojné úrody: obraz přítomného i budoucího života věrným ukázán.

6. *chodící*, t. po rolí. — *rozsívaje*: H. nesa. — *símě*: protože je buď těžce a nesnadně sobě zjednal, aneb draho koupil, aneb že ho málo měl.

Žalm 126. Vyučující.

1. *domu.* Domem jako i městem míní všelikou správu, buď církevní, světskou, až i hospodářskou; staviteli pak a strážnými, všecky k té správě v přednosti postavené; by z nich jeden každý úd i všickni spolu jakkoli se snažovali a vynakládali, bez božího požehnání že všecka práce daremná bude, tak Kristus dí: Beze mne nemůžete nic učiniti. Jan 15, 5.

2. *bolesti*, t. dobytý prací ustavičnou a jako krvavou; pročež lidé často ani se vyspati ani najísti pokojně nemohou. — *milému.* Tak dí apoštol (Skut. 17, 25.), že od Boha máme i dýchání; ovšem pak jiné věci. J. ve snách. Neučí zahálce a lenosti; ale péči a práci lidskou bez požehnání božího neužitečnou býti ukazuje.

3. *synové*: dítky. — *mzda*: přídavek, t. také od Boha. H. sachar, ne vždycky znamená mzdu za zásluhu dlužnou, ale i dar z milosti bez zásluhy daný, jako tuto. Tak Jakob patriarcha řekl: Jsou dítky, kteréž mi Bůh dal z milosti. Gen. 33, 5.

4. *zdárné*, H. mladosti, t. zdravé, šlechetné a vycvičené dítky jsou od Boha výborná pomoc otci daná, zvlášť v šedinách, jako správné střely oděnci a bojovníku.

5. *v rozepři*, H. mluviti budou. J. zhubí nepřátely.

Žalm 127 (128).

V bázni boží živ jsa důvěř se, že dojdeš od něho 1) živnosti své rozhojnění, 2) manželstva požehnání, aby i a) manželka tobě byla milá a plodná, b) dítky utěšené z božího požehnání α) zdárností svou tebe obveselovaly a β) plodností svou potomky tobě vyvedly.

Píseň stupňův.
Blahoslavený každý, kdo se bojí Hospodina
2 a chodí po cestách jeho. * Nebo z práce ru-
kou svých živnost míti budeš; blahoslavený
3 budeš, a šťastněť se všecko povede. * Manželka
tvá bude jako vinný kmen plodný po bocích
domu tvého; dítky tvé, jako mladistvé olivoví
stanou vůkol stolu tvého. * Ai hle, takovéť 4
bude míti požehnání muž bojící se Hospodina.
* Požehnání tobě udělí Hospodin se Siona; 5
užívejž tedy dobrých věcí Jerusalema po vše-
cky dny života svého, * a viz syny synův 6
svých, a pokoj nad Israelem.

Žalm 128 (129).

To jisté jest, že 1) dokud církve své nesebéře Pán k slávě, a) vždycky b) a to mnoho zlého od nepřátel snášeti musí, α) načež ovšem vzpomíná, β) ale že přemožena nebude, v té doufanlivosti se kojí; 2) nepřátelům svým Bůh ukládá za pokutu a) přítrž jejich ukrutnosti; nebo α) nemůže jí trpěti boží spravedlnost, β) neslušné jest, aby v svém předsevzetí ustavičnou volnost míti mohli; a toť jest zpřetínati prostranky, b) tříbení jich, a tak α) v rychlosti zhynou jako tráva, β) skrovní v rukou žence budou, γ) zlořečenství věčného nevzniknou.

Píseň stupňův.
Veliceť jsou mne sužovali hned od mla-
2 dosti mé, rciž nyní Israeli: * Veliceť jsou mne
sužovali hned od mladosti mé; avšak mne
3 nepřemohli. * Po hřbetě mém orali oráči, a
4 dlouhé proháněli brázdy své. * Ale Hospodin
jsa spravedlivý zpřetínal prostranky bezbož-
5 ných. * Takť zahanbeni a zpět obráceni budou
všickni, kteříž nenávidí Siona. * A budou jako 6
tráva na střechách, kteráž prvé, než odrostá,
usychá; * z níž nemůže hrsti své naplniti žnec, 7
ani náručí svého ten, kterýž váže snopy,
* aniž řeknou tudy jdoucí: Požehnání Hospo- 8
dinovo budiž s vámi, aneb: Dobrořečíme vám
v jmeně Hospodinově.

Žalm 129 (130).

Modliteb svatých jest i I. příčina 1) nutící, totiž a) tíž hřícha, odkudž znej α) velikost nebezpečenství, β) nemožnost vymožení se, γ) živost k modlení, b) přísnost soudů božích proti hříchům. Nebo hříchové α) přirozeně k nám přilnuli, β) nade všemi panují, γ) působí hněv boží, a tak zahynutí; ale kdo ostojí? 2) zovoucí s potěšením, totiž milosrdenství chvály hodné; II. prospěch šťastný, 1) doufanlivé a) očekávání, b) slova jeho rozjímání c) a po milosti boží vzdychání, 2) ponoukání i jiných k týmž modlitbám.

Píseň stupňův.
Z hlubokosti volám k tobě Hospodine:
2 * Pane, vyslyš hlas můj; nakloniž uší svých
3 k hlasu pokorných proseb mých. * Budeš-li ne-
pravosti šetřiti, Hospodine, Pane, kdo ostojí?
* Ale u tebe jest hojné odpuštění, tak aby 4
uctivost k tobě zachována byla. Očekávám
na Hospodina, očekává duše má a ještě vždy

Žalm 127. Vyučující.

2. *živnost*, H. jísti budeš. Pobožnost má nynějšího i budoucího života zaslíbení. I. Tim. 4, 8.
3. *po bocích*: při domě. — *mladistvé*: H. roubové, výstřelkové.
5. *užívejž*, H. viz, spatřuj, t. s libostí a rozkoší.

Žalm 128. Vyučující.

1. *Veliceť*: náramně, často. — *mladosti*, t. hned od světa počátku, jakž se církev začala.
3. *oráči*, t. nepřátelé, jichž Bůh jako služebníků k opatrování, orání a změlnění církve své užívati ráčí.
4. *prostranky*: provazy.
6. *odrostá*, J. vytrhána bývá.
8. *s vámi*, t. nedí jim žádný, jako se říká žencům (Rut. 2, 4.): Dej Bůh štěstí, naspoř Bůh; žádné lítosti nikdo nad takovými v pomstách božích neukáže.

Žalm 129. Modlitebný.

1. *hlubokosti*, t. srdce svého 'čitelného přehrozných těžkostí, jako Žalm 68, 23.
2. *nakloniž*, J. pozoruj ušima.
4. *uctivost*, H. tebe se báti, t. aby lidé zachováni jsouce tvé milosti čitelni byli a tě z ní chválili.

Dle Rafaela Sanzio ryl Unzelmann.

A ai, stal se hlas z toho oblaku řkoucí: Tentoť jest ten můj milý syn, v němž se mi dobře zalíbilo, toho poslouchejte. *(Mat. 17, 5.)*

5 očekává na slovo jeho. * Duše má očekává Pá-
6 na, * více nežli ponocní jitra, více, pravím, než
ponocní jitra. Očekávejž i ty Israeli na Hospo-
dina; * nebo u Hospodina jest milosrdenství a 7
hojné u něho vykoupení. * Onť zajisté vykoupí 8
Israele ze všech nepravostí jeho.

Žalm 130 (131).

Chtěje jiným za příklad býti, 1) pokorou a) povýšenost pyšnou sobě ošklivící, b) dětem ostaveným se přirovnávající, 2) ponoukejž jich ku podobnému doufání v Boha se vší pokorou.

Píseň stupňův Davidova.
Hospodine, nepozdvihlotě se srdce mé, ani
se povýšily oči mé; aniž jsem se vydal ve
věci veliké aneb vyšší nad to, než mi ná-
2 leží. * Zdali jsem nepoložil a neupokojil duše
své byv jako dítě ostavené od matky své; osta-
venému podobná byla ve mně duše má. * Dou- 3
fej, ó Israeli, v Hospodina, od tohoto času až
na věky.

Žalm 131 (132).

Církev svatá má největší potěšení, když 1) vidí, že její vzácná jest Bohu a) služebnost svatá, již α) pilně a β) uctivě vykonává; b) modlitba za týchž služeb α) posvěcení, β) zachování podlé slibu Davidovi učiněného; 2) slyší Boha zamlouvajícího se, že jí opatří a) krále ze semena Davidova, b) přítomnou milostí svou, c) všelikým pohodlím, d) svatých obcováním, aby tak α) skvěla se sláva Kristova, β) nepřátelé pak vyhynuli.

Píseň stupňův.
Pamětliv buď, Hospodine, na Davida i na
2 všecka trápení jeho; * jak se přísahou zavázal
Hospodinu a slib učinil Nejmocnějšímu Ja-
3 kobovu řka: * Jistě že nevejdu do stánku domu
svého a nevstoupím na postel ložce svého;
4 * aniž dám očím svým usnouti, ani víčkám
5 svým zdřímati; * ani odpočinutí židovinám svým:
dokavadž nenajdu místa Hospodinu, k příby-
6 tkům nejmocnějšímu Bohu Jakobovu. * Ai, usly-
šavše o ní, že byla v kraji efratském, našli
7 jsme ji na polích jaharských. * Vejdemeť již do
příbytku jeho a skláněti se budeme u pod-
8 noží nohou jeho. * Povstaniž Hospodine a vejdi
do odpočinutí svého, ty i archa velikomocnosti
tvé. * Kněží tvoji ať se zoblačejí v spravedlnost, 9
a svatí tvoji ať vesele prozpěvují. * Pro Da- 10
vida služebníka svého neodvracejž tváři Po-
mazaného svého. * Učinilť jest Hospodin prav- 11
domluvnou přísahu Davidovi, aniž se od ní
uchýlí řka: Z plodu života tvého posadím na
trůn tvůj. * Budou-li ostříhati synové tvoji 12
smlouvy mé a svědectví mých, kterýmž je
vyučovati budu: také i synové jejich až na
věky seděti budou na stolici tvé. * Nebo jest 13
vyvolil Hospodin Sion, oblíbil jej sobě za svůj
příbytek řka: * Toť bude obydlí mé až na věky, 14
tuť přebývati budu; nebo jsem sobě to oblíbil.

---

6. *jitra.* Připodobňuje se těm, kteříž ustavičně celou noc stráž drží, an jich jiní nezastupují; i bývají snem obtíženi, tak že jim svítání (aby také poodpočinouti mohli) velmi žádostivé a vděčné bývá; on však že v milosti a žádosti ku Pánu i takové převyšuje. — *Očekávejž*: naději skládej, doufej.

Žalm 130. V doufání ustavující.

1. *srdce,* t. nevydal jsem se na to ani myšlením svým ani žádným znamením, ovšem skutkem, abych se měl vtírati na království a o podvrácení Saulovo státi, jakž mne z toho obviňuje komonstvo jeho; ani v jinou žádnou věc z všetečnosti a výtržnosti, ale v tobě samém doufaje přestával jsem a bezpečně na vůli tvé svaté odpočíval. — *vyšší,* H. divnější.

2. *nepoložil,* J. nepodklonil-li jsem a nespokojil, t. jestli co jináč při mně, nechť jsem zahanben. Takť mluví hned v následujícím.

3. *Doufej,* H. očekávej, naději skládej.

Žalm 131. Modlitebný.

1. *trápení,* t. pokušení a soužení mnohá až i starání se o boží čistou poctu i místo k ní, o čemž mluví až do v. 6.

5. *k příbytkům:* míní chrám boží, kterýž se na tré dělil, tak Žalm 67, 36.

6. *o ní,* t. o arše, o niž, aby poctivé místo míti mohla, pečuje; nebo tam velmi v nepřípadných místech bydlila. Jiní to obracejí na příbytky, o nichž v předcházejícím verši, J. na Davida. — *efratském,* t. v Sile v pokolení Efraimově, kdež chována byla od času Josue až do smrti Heli kněze, když vzata byla od Filistinských. I. Král. 4, 11. — *jaharských,* Jahar bylo město Filistinských, jináč Kariatiarim. I. Král. 6, 21. též 7, 1. J. lesnatých neb lesy porostlých.

7. *skláněti*: modliti.

8. *odpočinutí*: obydlí, pokoje, odpočívadla. — *velikomocnosti*: síly.

10. *Davida,* t. pro Krista, syna Davidova, kterýž začasté se jmenuje v prorocích Davidem, jako Ose. 3, 5. — *tváři,* t. nezahanbuj, nerač se hněvati, odstrkovati mne od milosti své a vyslýchání mých modliteb; poněvadž jsi mne za krále lidu svému postavil a sliby hojné učinil.

13. *oblíbil,* H. požádal.

14. *obydlí*: odpočívadlo, výš v. 8.

15 * Potravu jeho hojným požehnáním rozmnožím,
16 chudé jeho chlebem nasytím; * a kněží jeho
v spasení zobláčím a svatí jeho vesele pro-
17 zpěvovati budou. * Tuť spůsobím, aby zkvetl
roh Davidův, tu připravím svíci Pomazanému
svému. * Nepřátely jeho v hanbu zobláčím; nad 18
ním pak kvésti bude koruna jeho.

Žalm 132 (133).

Svornost pravá 1) záleží v jednomyslnosti o věcech počestných mezi lidmi v Kristu spojenými; 2) má chválu a požehnání v a) počestnosti, nebo jsme účastní oleje ducha svatého, b) rozhojnění radosti; nebo rosa milosti boží zalévá srdce jejich, aby α) šťastně se svorným vedlo, a β) věčně živi byli.

Píseň stupňův Davidova.
Ai, jak jest to dobré a jak utěšené, když
2 bratří v jednomyslnosti přebývají! * Jestiť to
jako mast ona výborná vylitá na hlavu, sstu-
pující na bradu, bradu Aronovu, tekoucí až
i na podolek roucha jeho; * a jako rosa hory 3
Hermon, a rosa, kteráž sstupuje na hory
Sionské; nebo tu udílí Hospodin požehnání i
života až na věky.

Žalm 133 (134).

Probuďtež se ó služebníci církevní, abyste 1) Bohu sloužíce ústavně, v modlitbách 2) lidu jeho požehnání žádali s nebe.

Píseň stupňův.
Ej, nuž dobrořečte Hospodinu všickni
služebníci Hospodinovi, kteříž stáváte v domě
2 Hospodinově; * každé noci pozdvihujte rukou
svých k svatyni, a dobrořečte Hospodinu ří-
kajíce: * Požehnejž tobě Hospodin se Siona, 3
kterýž učinil nebe i zemi.

Žalm 134 (135).

Chváliti mají Boha I. všickni upřímým srdcem, obzvláštně pak 1) správcové církevní 2) a podlé příkladů jejich i posluchačové, II. protože 1) jmeno Páně samo v sobě rozkošné jest, 2) z něho pocházejí užitkové jako a) přijetí nás v počet vyvolených, b) opatření před α) hladem, β) nepřátely chtějícími nás aa) vyhubiti *a*) přísným nad námi panováním, *b*) útoky, bb) ode Pána a jeho vůle svaté odtrhnouti *a*) zlehčováním jmena svatého, *b*) schvalováním modlářství svého: což zamítá církev a) zlehčováním modl, b) napomínáním se k jednomyslnosti v oslavování jmena Páně.

Alleluja.
Chvalte jmeno Hospodinovo, chvalte slu-
2 žebníci Hospodinovi: * kteříž stáváte v domě
Hospodinově, v síncích domu Boha našeho.
3 * Chvalte Hospodina, neb jest dobrý Hospo-
din; žalmy zpívejte jmenu jeho, nebo roz-
4 košné jest; * Jakoba zajisté sobě vyvolil Ho-
spodin a Israele za svůj lid zvláštní. * Jáť 5
jsem jistě seznal, že veliký jest Hospodin,
a Pán náš vyšší nade všecky bohy. * Nebo 6
cožkoli chce Hospodin, to činí na nebi i na
zemi, v moři i ve všech propastech; * kterýž 7
spůsobuje to, že páry vystupují od krajů
země, blýskání s deštěm přivodí a vyvodí

---

15. *Potravu*, t. věci potřebné k životu vezdejšímu.
17. *roh*, t. důstojnost královská aby se třpytěla a zmocňovala; což jsem i začal již činiti; to též i svící míní.

Žalm 132. Vyučující.

1. *bratří*, t. synové boží, údové církve svaté, Kristova učení a života jeho následovní.
2. *mast*, H. olej. Exod. 30, 22. — *tekoucí*, H. sstupující.
3. *tu*, t. kdež jest takové v lásce přebývání. I. Kor. 13, 11., Fil. 4, 9. — *udílí*, H. přikázal. — *požehnání*, t. hojnosti všech dobrých věcí, duchovních i časných a potom i věčných.

Žalm 133. K chvále vzbuzující.

1. *stáváte*, t. pořádkou, vedlé tříd svých.
2. *pozdvihujte*, t. modlte se a díky čiňte. — *svatyni*, t. v níž jest archa, kdež Bůh modlitby slyšeti a ve věcech nesnadných (kdyžby se ho dotazovali) odpovědi dávati zaslíbil.

Žalm 134. K chvále vzbuzující.

2. *stáváte*, t. kněží a Levitové, výš 133, 2.
3. *Hospodina*, H. Jah. Žalm 67. 5. — *rozkošné*: utěšené.
4. *svůj*: poklad svůj.
5. *seznal*, t. ze skutků těch, kteréž i hned pořád vyčítá.
6. *v moři*, H. v mořech.
7. *páry*: oblakové aby vyvstávali odtud, kdež se

8 vítr z pokladů svých; * kterýž zbil prvoro-
zené v Egyptě, od člověka až do hovada;
9 * když poslal znamení a zázraky u prostřed tebe
Egypte, na Faraona i na všecky služebníky jeho;
10 * kterýž pobil národy mnohé a zbil krále
11 mocné; * Seona krále amorejského a Oga krále
basanského, i všecka království kananejská;
12 * a dal zemi jejich v dědictví, v dědictví Isra-
13 elovi lidu svému. * Hospodine, jmeno tvé zů-
stává na věky; Hospodine, památka tvá od
14 národu až do pronárodu. * Souditi zajisté
bude Hospodin lid svůj a služebníkům svým
bude milostiv. * Ale modly pohanské jsou stří- 15
bro a zlato, dílo rukou lidských; * ústa mají 16
a nemluví; oči mají a nevidí; * uši mají a 17
neslyší; nýbrž ani ducha není v ústech jejich.
* Buďtež jim podobni všickni, kteříž je dělají 18
a kdožkoli naději svou v nich skládají.
Dome israelský, dobrořečte Hospodina; 19
dome Arona, dobrořečte Hospodina; * dome 20
Levi, dobrořečte Hospodina; i všickni, kteříž se
bojíte Hospodina, dobrořečte Hospodina. * Po- 21
žehnaný Hospodin se Siona, kterýž přebývá
v Jerusalemě. Alleluja.

Žalm 135 (136).

Pán náš, Pán velikého milosrdenství, chválen býti má vždycky; nebo sám 1) jest dobrý, aniž kde Bůh jiný jest než on, nad to nade všemi pánem jest; 2) divné skutky provodí, jichž důvod jest a) stvoření předivné, jak všech věcí, tak obzvláštně nebeské okrasy, b) zachování rukou jeho A) církve svaté a) v Egyptě, odkudž, když ji vyvedl přes moře Rudé, Faraona utopil, b) na poušti, c) v zemi zaslíbené, když ji tam α) uvodil, krále a obyvatele té země zbil, β) osadil, trestáním svým nesetřel, ale i z nebezpečenství vymohl; B) i jiného tvoru, obmýšleje mu pokrm, pročež slaven býti má Pán.

Alleluja.
Oslavujte Hospodina; nebo dobrý jest;
2 neb věčné jest milosrdenství jeho. * Oslavujte
Boha bohův; neboť jest věčné milosrdenství
3 jeho. * Oslavujte Pána pánův; neboť jest
4 věčné milosrdenství jeho. * Toho, kterýž sám
činí divy veliké; neboť jest věčné milosrden-
5 ství jeho. * Kterýž učinil nebesa moudře; neboť
6 jest věčné milosrdenství jeho. * Kterýž roztáhl
zemi na vodách; neboť jest věčné milosrden-
7 ství jeho. * Kterýž učinil světla veliká; neboť
8 jest věčné milosrdenství jeho. * Slunce, aby
panovalo ve dne; neboť jest věčné milo-
9 srdenství jeho. * Měsíc a hvězdy, aby pano-
valy v noci; neboť jest věčné milosrdenství
10 jeho. * Kterýž ranil Egyptské v prvorozených
jejich; neboť jest věčné milosrdenství jeho.
* A vyvedl Israele z prostředku jejich; neboť 11
jest věčné milosrdenství jeho. * V ruce silné 12
a v rameni vztaženém; neboť jest věčné mi-
losrdenství jeho. * Kterýž rozdělil moře Rudé 13
na díly; neboť jest věčné milosrdenství jeho.
* A převedl Israele prostředkem jeho; neboť 14
jest věčné milosrdenství jeho. * A uvrhl Fa- 15
raona s vojskem jeho do moře Rudého; neboť
jest věčné milosrdenství jeho. * Kterýž vedl 16
lid svůj přes poušť; neboť jest věčné milosr-
denství jeho. * Kterýž pobil krále veliké; ne- 17
boť jest věčné milosrdenství jeho. * A zbil 18
krále znamenité; neboť jest věčné milosrden-
ství jeho. * Seona krále amorejského; neboť jest 19
věčné milosrdenství jeho; * též Oga krále ba- 20
sanského; neboť jest věčné milosrdenství jeho.
* A dal zemi jejich v dědictví; neboť jest věčné 21

---

zraku našemu kraj země býti zdá. — *pokladů*: skrýší.

9. *Egypte.* Jakoby řekl: A ty na to svýma očima hleděl jsi; a ty toho všeho okoušeje svědkem býti můžeš.

13. *jmeno*: tvůj byt, sláva, velebnost a čest jest bez proměnitelnosti. — *památka*, t. ty věci, kterýmiž lid tvůj k ustavičnému na tě s milostí pamatování, a tebe ctění ponoukati se může, vždycky stále trvají a stojí po všech národech.

14. *Souditi*, t. Ochraňovati, opatrovati konaje to, což věrnému a milostivému králi náleží.

15. *modly*: trapidla. Žalm 105, 36.

19. *dobrořečte*: chválu vzdávejte, oslavujte.

20. *Levi*: Levitského pokolení.

21. *ze Siona*, t. z místa a na místě tom, kdež znamení viditelná své přítomnosti vystaviti, a tu prosby a modlitby vyslýchati, a jiné služby své nařiditi ráčil. Sv. Augustin dí: Ačkoli Bůh všudy jest svou bytností, však není všudy přítomen svou milostí.

Žalm 135. K chvále vzbuzující.

1. *Oslavujte*, H. Vyznávejte. — *věčné*, H. na věky, tak přes celý žalm tento. Ta slova k zavírce každého verše se přidávají k ukázaní toho, že původ a studnice všech dobrých věcí lidem od Boha stalých, jest samo pouhé boží milosrdenství. Což aby lidu onomu v známosti a paměti dobré zůstávalo, každého dne žalm tento od Levitů zpíván byl. Viz I. Par. 16, 41.

5. *Kterýž.* Kdežkoli v tomto žalmu se to slovíčko opakuje, dí sv. Augustin, měla by se také opětovati slova některá z prvních veršů; buď z prvního: Oslavujte Hospodina, neb z druhého neb z třetího, tak jako se při konci každého verše jednostejnými slovy zavírá. Čímž ukázal Duch svatý, že tomu chce Bůh, abychom skutky jeho velebnosti sobě rádi ustavičně připomínali, a je s pilnou a bedlivou myslí rozvažujíce bázně i milosti ku Pánu Bohu svému nabývali. — *moudře*: uměle, rozumně.

6. *roztáhl*: rozprostřel. — *vodách*, t. aby vyšší vod byla, a jako z nich vyhlédala.

13. *rozdělil*, H. roztal. — *Rudé*: třtinovaté, viz Deut. 1, 1. — *díly*, H. kusy, t. na dvé.

22 milosrdenství jeho; * v dědictví Israelovi slu-
žebníku svému; neboť jest věčné milosrdenství
23 jeho. * Kterýž v snížení našem pamatuje na
24 nás; neboť jest věčné milosrdenství jeho.* A vy-
trhl nás z moci nepřátel našich; neboť jest
věčné milosrdenství jeho.* Kterýž dává pokrm 25
všelikému tělu; neboť jest věčné milosrdenství
jeho. * Oslavujte Boha silného nebes; neboť 26
jest věčné milosrdenství jeho. Oslavujte Pána
pánův; neboť jest věčné milosrdenství jeho.

Žalm 136 (137).

Když v církvi trpíš protivenství, 1) odlož od sebe písně veselosti, 2) nežliby povolil ponoukajícím tebe ku prozpěvování jim k vůli chval božích, raději vol sobě, aby a) nic neuměl, b) chtěje co zpívati oněměl; 3) poruč Pánu Bohu pomstu těch, kteříž se proti církvi spřáhají; 4) a buď tím jist, že i nepřátelé tvoji popleněni budou, tak že i dítky své ohavně zbité uzří.

Při řekách babylonských, tam jsme se-
dávali a plakávali rozpomínajíce se na Sion;
2 * na vrbí v té zemi zavěšovali jsme citary
3 své. * A když se tam dotazovali nás ti, kte-
říž nás zajali, na slova písničky (ježto jsme
zavěsili byli veselí naše) říkajíce: Zpívejte
nám některou píseň sionskou; odpovídali jsme:
4 * Kterakžbychom měli zpívati píseň Hospo-
5 dinovu v zemi cizozemcův? * Nýbrž jestliže
se zapomenu na tebe, ó Jerusaleme, zapome-
6 niž i pravice má umění svého. * Přilniž i ja-
zyk můj k dásním mým, nebudu-li se rozpo-
mínati na tebe; jestliže v samém Jerusalemě
nebudu míti svého největšího potěšení. * Roz- 7
pomeň se Hospodin na Idumejské a na den
Jerusalema, kteříž pravili: Rozbořte, rozbořte
jej až do základův jeho. * Ó dcero babylon- 8
ská, i ty zkažena býti máš; blahoslavený
bude ten, kdožť odplatí tobě za to, což jsi
nám zlého učinila. * Blahoslavený, kdož po- 9
chytí dítky tvé a o skálu je rozrážeti bude.

Žalm 137 (138).

Jsa v jakékoli povinnosti vidíš-li, 1) co dobrého tobě Pán Bůh dal, za to a) s vychvalováním jmena jeho před církví s poklonou b) děkuj; nebo on i α) tebe vždy rád slyšel, nad čímž mají všickni králové se veseliti a Pána Boha slaviti, β) k nízkým patře vysokomyslné zná; 2) žeť ještě práce pozůstává, důvěř se Bohu, žeť a) z nebezpečenství pomůže, b) v práci poctivé tě posilní.

Žalm Davidův.
Oslavovati tě budu Pane celým srdcem
svým; nebos slyšel všecka slova úst mých, a před
mocnými žalmy tobě zpívati budu. * Sklá- 2
něti se budu k chrámu svatému tvému
a oslavovati jmeno tvé pro milosrdenství

---

22. *služebníku*, t. kteréhož za služebníka sobě zvolil.
25. *tělu*, t. všecka stvoření živí, opatruje.

Žalm 136. V doufání a potěšení ustavující.

1. *babylonských*, t. království a monarchie babylonské a ne samého města Babylona.
2. *zemi*, H. u prostřed něho neb v něm, t. v Babyloně. — *citary*: harfy.
3. *dotazovali*, t. mocí na nás to míti chtěli, abychom jim zpívali. — *zajali*, t. ani rozkazu těch, jichž jsme manové byli, jsme poslouchali v té míře, abychom smutku svého ani na maličkou chvilku poodložiti, a jejich uši lektati, a svaté zpěvy v tak převrácené užívání obraceti měli: neříkali tito s vlky vlcky. — *zavěsili*: úpěli jsme (místo) veselí, J. úpění naše bylo jim veselím, J. zřítivše nás na hromadu (t. jako nějaké stavení zbořivše a v rum obrátivše) abychom je obveselovali. — *odpovídali*: aneb nesvolovali jsme jim; nebo jakbychom etc.
4. *cizozemcův*: cizí, t. nemajíce toho činiti než v Jerusalemě, chrámě božím, kdež jest místo takových zpěvův a pocty boží.
5. *zapomenu*: Slova jsou jednoho každého z těch zajatých Bohu věrných, jimiž se zaříkají, že nechtí se nikdy zapomínati na svaté město. — *umění*, t. na nástroje hudebné hráti.
6. *Přilniž*, t. raději uschni, nežbych měl jim k líbosti zpívati; jakobych se již nad Jerusalemem a Sionem zapomenul. — *jestliže* etc., H. jestliže nepřivedu Jerusalema v hlavu veselí svého.
7. *Idumejské*, H. na syny Edomské, kteříž se byli spikli proti Jerusalemu s Babylonskými, (Abd. 11.) aneb, kteříž nepamatujíce, jaké jim dobrodiní se stalo od Israelských (Deut. 2, 4.), nejlítější k svým dobrodincům byli. — *na den*, na čas soužení jeho, zkázy jeho a vydrancování. Žalm 115, 2. — *Rozbořte*, H. obnažte.
8. *dcero*, t. národe babylonský. — *učinila*, t. kdož s tebou tak ukrutně jako ty s námi nakládati bude.

Žalm 137. K chvále vzbuzující a modlitebný.

1. *mocnými*, H. elohim. Ne samému Bohu to jmeno se přivlastňuje, ale i andělům, soudcům, vrchnostem, viz Exod. 22, 28., Žalm 81, 6., 96, 7., t. kdekoli a před kýmkoli že se za čistou boží poctu styděti a jí s potupou boží ukrývati nechce.
2. *svatému*, H. svatosti tvé. — *slovo*, t. naplniv zaslíbení svá v slově svém oznámená.

tvé a pro pravdu tvou; nebo jsi zvelebil nade
3 všecky věci jmeno své a slovo své. * Které-
hokoli dne vzýval jsem tě, vyslyšels mne a
4 obdařil silou duši mou. * Oslavovati tě budu
Hospodine, i všickni králové země, když uslyší
5 řeč úst tvých. * A zpívati budou o cestách
Hospodinových, a že veliká jest sláva Hospo-
6 dinova. * A ač vyvýšený jest Hospodin, však
že na poníženého patří a vysokomyslného
zdaleka zná. * Bych pak chodil u prostřed 7
soužení, obživíš mne; proti vzteklosti nepřá-
tel mých vztáhneš ruku svou, a tak vysvo-
bodí mne pravice tvá. * Hospodin sám dokoná 8
za mne; nebo milosrdenství tvé Hospodine na
věky trvá, aniž díla rukou svých kdy opustíš.

Žalm 138 (139).

K oslavení božímu 1) vyznej jeho a) vševědoucnost, aby za pokrytce položen nebyl, b) všemohoucnost, aby ruce jeho neutíkal, c) milosrdenství, aby se vděčným ukázal; 2) služ jemu vděčně a) odlučováním se od těch, jichž on nemiluje, b) poddáváním svědomí svého kázaní jeho k napravení.

Přednímu zpěváku, žalm Davidův.
Hospodine, ty jsi mne zkusil a seznal.
2 * Ty znáš každé sednutí mé i povstání mé;
3 * rozumíš myšlení mému zdaleka; chození mé
4 i ležení mé ty obsahuješ, * a všech mých
cest svědom jsi. Než ještě mám na jazyku
5 slovo, * ai, Hospodine, již ty to všecko víš.
Ze zadu i s předu obklíčils mne, a vzložils
6 na mne ruku svou. * Divnější jest umění tvé
nad můj rozum; vysoké jest, nemohuť ho do-
7 sáhnouti. * Kamžbych tedy zašel od ducha tvé-
ho, aneb kambych před tváří tvou utekl?
8 * Jestližebych vstoupil na nebe, tam jsi ty;
paklibych sobě ustlal v hrobě, ai, přítomen
9 jsi. * Vzal-libych křídla záře jitřní a zaletěl-
10 bych, abych bydlil při nejdalším moři; * i tamť-
by mne ruka tvá provedla, a pravice tvá by
11 mne popadla. * Dím-li pak: Aspoň tmy jako
v soumrak přikryjí mne; ale i noc jest tobě
světlem vůkol mne. * Nebo aniž ty tmy čeho 12
před tebou ukryti mohou; anobrž noc jako
den tobě svítí; rovně jest tobě tma jako světlo.
* Ty zajisté v moci máš ledví má, hned jakž 13
jsi mne přioděl v životě matky mé. * Oslavuji 14
tě, protože se hrozným skutkům tvým divím;
divní jsou skutkové tvoji, a duše má zná je
výborně. * Neníť ukrytá síla má před tebou, 15
hned jakž jsem učiněn vskrytě a řemeslně
složen jako v nejhlubších místech země. * Tru- 16
pel můj viděly oči tvé; v knihy tvé všickni
údové jeho zapsáni jsou, i dnové, v nichž
spůsobeni byli, anobrž když ještě žádného
z nich nebylo. * Protož u mne ó jak drahá 17
jsou myšlení tvá, Bože silný, a jak jest
jich nesčíslný počet. * Chtěl-libych je sčísti, 18
více jest jich než písku; kdykoli procítím, a
jáť se vždy s tebou obírám. * Zabil-liby, ó Bože, 19
bezbožníka, tehdážť muži vražedlní odstou-

---

3. *obdařil*, H. ssílil, t. utvrdils a posilils mne.
5. *o cestách*, J. na cestách.
6. *patří*, t. o něj se stará a pečuje.
7. *soužení*, t. nebezpečenství.

Žalm 138. V doufání ustavující a vyučující.

1. *seznal*, t. jest tobě tak zjevné a otevřené svědomí mé, že je všecko naskrze znáš.
2. *sednutí*, t. sedni já nebo vstaň, dělej co tělem neb myslí, vnitř i zevnitř tobě zjevný jsem.
3. *zdaleka*, t. i prvé nežli mi jaká tanutí na mysl přicházejí, jakž rozuměti z verše 4. — *chození*, H. stezku. — *obsahuješ*, t. buď že já chodím nebo ležím, ty jsi mi vždy přítomen a mne obkličuješ.
5. *obklíčils*, J. spůsobil jsi mne. — *ruku*, t. všudy a vždycky jsi mi přítomen a jako v rukou mě máš, tak abych bez tvého vědomí nikam se hnouti nemohl.
8. *v hrobě*, t. bych jakkoli hluboko do země se dostal, neskryji se před tebou.
9. *jitřní*, t. bychť pak i takovou rychlostí zaletěti mohl, jako bles paprslkův, když slunce vzchodí, kteříž v náramné prudkosti a jako v okamžení od východu až na západ, jako křídly nějakými doneseni bývají.
11. *mne*, t. ačť mně i všem věcem stvořeným pouhá noc a hustá tma jest, tobě však jest vše zjevné a odkryté; o čemž i Žid. 4, 13.
13. *v moci* etc., vládneš vnitřnostmi mými, t. všemi i nejskrytějšími tajnostmi. — *přioděl*, t. kůží a masem Job. 10, 11. to jest, hned jakž jsem se počal.
14. *výborně*, H. velmi.
15. *síla*, H. kost. — *tebou*, t. tebe samého, jakožto toho, jenž mne hned od počátku znáš, za svědka sobě beru tě své upřímnosti a celosti při tobě, z níž se všecken k chválení tebe vynakládám. — *vskrytě*, t. v životě matky mé. — *řemeslně*, J. rozličnými údy ozdoben jako dílem vyšívaným.
16. *Trupel.* Poctivě mluví o spůsobení a složení neb stvoření člověka v životě matky. Ukázal tím, že i těch skutků božích, jakožto těch, kterýmž každičký obcuje, žádný bez bedlivého soudu a považování pomíjeti nemá.
17. *myšlení*, J. přátelé, účastníci; slyšíce to o všech církve svatých věrných údech, t. péče tvá o nás, skutkové otcovství tvého, rada, obmyslové. Žalm 39, 6. — *nesčíslný*, H. silný.
18. *obírám*, t. by mi i sen o tvých těchto skutcích přemyšlujícímu překážku učinil, hned zase ráno, an mi se k tomu nové naskytají příčiny, k těmuž se navracím a tě chválím.
19. *bezbožníka*: užívá, t. té své nesmírné moci k tomu.

20 pili ode mne. * Kteříž mluví proti tobě ne-
21 šlechetně; marně vyvyšují nepřátely tvé.* Zda-
liž těch, kteříž tě v nenávisti mají, ó Hospo-
dine, i já v nenávisti nemám? a ti, kteříž
proti tobě povstávají, zdaž mne nemrzí?
22 * Úhlavní nenávistí jich nenávidím a mám je
za nepřátely. * Vyzpytuj mne Bože silný a 23
poznej srdce mé; zkus mne a poznej my-
šlení má; * a popatř, chodím-liť já cestou 24
odpornou tobě, a veď mne cestou svou usta-
vičně.

Žalm 139 (140).

Pobožní nejsouce bezpeční před osidly nepřátel svých, I. žádejte Boha za 1) vysvobození vás a) horlivě; neb toho potřebí jest pro nepřátel α) zlost, β) obmyslnost; b) doufanlivě; 2) odpůrců vašich zahanbení a) zkažením jejich úmyslu s hanbou jejich, b) uvedením na ně pokut hrozných; II. v naději neumdlévejte o vysvobození vašem; nebo Bůh 1) nedá prospěchu bezbožným, 2) křivdu trpících neopustí, 3) svých věrných nezarmoutí.

Přednímu z zpěváků, žalm Davidův.
2 Vysvoboď mne, Hospodine, od člověka
zlého a od muže ukrutného ostříhej mne;
3 * od těch, kteříž myslí zlé věci v srdci, a na
4 každý den sbírají se k válce. * Naostřují ja-
zyk svůj jako had, jed lítého hada jest ve
5 rtech jejich. Selah. * Ostříhej mne, Hospodine,
od rukou bezbožníka; od muže ukrutného
zachovej mne; od těch, kteříž myslí podraziti
6 nohy mé. * Polékli pyšní na mne osidlo a
provazy; roztáhli tenata u cesty a léčky své
7 mi položili. Selah. * Ale já řekl jsem Hospo-
dinu: Bůh silný můj jsi; pozoruj Hospodin
8 hlasu pokorných modliteb mých. * Hospodine
Pane můj, sílo spasení mého, kterýž přikrý-
váš hlavu mou v čas boje, * nedávej Hospo- 9
dine bezbožnému, čehož žádostiv jest, ani
předsevzetí zlého vykonati jemu dopouštěj,
aby se nepovýšil. Selah. * Ale raději vůdce těch, 10
jenž obkličují mne, nepravost rtův jejich ať
přikryje. * Padej na ně uhlí řeřavé, a na 11
oheň uvrz je, do jam hlubokých, aby nemohli
povstati. * Člověk utrhač nebude upevněn 12
na zemi, a muž ukrutný vlastní zlostí polapen
jsa padne. * Vím, žeť se Hospodin zasadí o 13
při chudého a pomstí nuzných. * A tehdážť 14
zajisté spravedliví slaviti budou jmeno tvé a
upřímí přebývati před obličejem tvým.

Žalm 140 (141).

Člověk pobožný modliteb 1) sobě draze váží; nebo a) ví, že Pán i patří i slyší, b) přeje jim, aby Pánu byly α) vonné β) vzácné; 2) bez uvážení nevylévá, ale žádá za a) zachování sebe před pádem, b) naučenlivé a kajicné srdce, c) vychvácení sebe z osidel nepřátelských.

Žalm Davidův.
Hospodine, k toběť volám, pospěš ke
mně; pozoruj hlasu mého, když tebe vzývám.
* Budiž příjemná modlitba má, jako kadění 2
před obličejem tvým; pozdvižení rukou mých
jako obět večerní. * Polož, Hospodine, stráž 3

---

20. *nepřátely*, t. netoliko sami zlé činí, ale i jiným k témuž dopomáhají, J. bralť nadarmo (jmeno tvé).
22. *Úhlavní*, H. dokonalostí.
23. *mne*, t. žeť jináče při mně není ani v myšlení, ani v skutcích a předsevzetích mých jakýchkoli. K soudu a zkoušce Bohu se podává, omlouvaje se v svém svědomí před Bohem z těch věcí, z nichž ho nepřátelé obviňovali. Žalm 7, 4.
24. *chodím-liť*, H. jestli ve mně cesta dráždění. — *ustavičně*, H. věku, *t.* v tvém poslušenství ne nápadně a na chvíli toliko, ale stále až do konce.

Žalm 139. Modlitebný.

2. *muže*, t. Saule.
3. *v srdci*, t. kteříž všelijak o mně zle ukládají tajně i zjevně, jeden každý obzvlášť, i vespolek v rady vcházejíce, řečí i skutkem etc. — *válce*: t. různice mezi lidmi vzbuzujíce k nepokoji a valkám příčinu dávají. Výš 5, 10.
4. *hada*: kterýž ne samým toliko uštknutím uškoditi, ale i vzdálen jsa jed z sebe daleko vypoustěti může.
6. *Polékli*: Ukryli.
8. *hlavu*, t. jako lebkou.
10. *vůdce*, H. hlavu. — *nepravost*: usilování. — *přikryje*, t. cožkoli rádcové Saulovi mně zlého obmyšlejí, pomluvami a zradami svými, to vše ať se předně na jejich vůdce t. Saule a potom i na jejich hlavy obrátí, a tak vlastními svými radami sobě k zahynutí poslouží.
12. *utrhač*, H. jazyka (jedovatého). — *ukrutný*, H. nepravosti, křivdy, t. kteříž křivdu činí bližním a je utiskají, ve věčnou bídu a nouzi upadnou. — *padne*, J. zahnán bude.
13. *pomstí*, H. učiní soud.

Žalm 140. Modlitebný.

2. *Budiž* etc., H. utvrzena buď, t. postavena místo kadidla neb kadění. — *kadění*: zápal vonných věcí. — *obět* etc., H. mincha, (Exod. 29, 41.) t. poněvadž jsem od stánku tvého vzdálen, tak abych nemohl tvých řádů vykonávati, přijmiž ode mne aspoň ty modlitby místo těch obřadů v zákoně tvém vyměřených. Exod. hl. 29, též hl. 30.

4 ústům mým, ostříhej dveří rtův mých. * Ne-
dopouštěj srdci mému uchýliti se ke zlé věci,
k činění skutkův bezbožných, s muži činícími
nepravost, a abych nebyl přelouzen libostmi
5 jejich. * Nechť mne bije spravedlivý, přijmu to
za dobrodiní, a nechť tresce mne, oblíbím to
nad olej nejčistší, kterýž neprorazí hlavy mé;
ale ještěť posečkám věda, že modlitba má plat-
6 ná bude proti zlosti jejich. * Smetáni jsou do
míst skalnatých soudcové jejich, aby tak aspoň
slyšeli slova má; nebo jsou libá. * Jako když 7
někdo roubá a štípá drva na zemi, tak se roz-
letují kosti naše až k ústům hrobovým. * Ale 8
k toběť Hospodine, Pane patří oči mé; v tebe
doufám, nevylévej duše mé. * Zachovej mne 9
od osidla, kteréž mi roztáhli, a od sítek lidí
činících nepravost. * Nechť padnou hromadně 10
do sítek svých bezbožní, a já zatím bez
úrazu přejdu.

Žalm 141 (142).

Člověk 1) k Bohu svému srdnatě a pokorně volaje, 2) máť a) vyznati α) velikost bíd svých, β) a proti nim aa) nemožnost svou a svých, bb) dobrotivost Páně; b) žádati sobě α) vysvobození z aa) osidel ďáblových, bb) žalářného obcování, β) v počet spravedlivých uvedení.

Vyučující Davidův, když byl v jeskyni, modlitba
jeho.
2 Hlasem svým k Hospodinu volám; hlasem
3 svým Hospodinu pokorně se modlím. * Vylé-
vám před obličejem jeho žádost svou, a sou-
4 žení své před ním oznamuji.* Když se úzkostmi
svírá ve mně duch můj, ty znáš stezku mou;
na cestě, po kteréžkoli chodím, osidlo mi
5 ukryli. * Ohlédám-li se na pravo a patřím,
není kdoby mne znáti chtěl; zhynulo útočiště
mé, není kdoby se ujal o život můj. * A pro- 6
tož k tobě volám Hospodine říkaje: Ty jsi
doufání mé a díl můj v zemi živých. * Pozo- 7
rujž volání mého; neboť jsem zemdlen pře-
náramně; vytrhni mne z moci těch, jenž stí-
hají mne, neb jsou silnější nežli já. * Vyveď 8
z žaláře duši mou, abych oslavoval jmeno
tvé, a tuť mne obstoupí spravedliví, když mi
dobrodiní takové učiníš.

Žalm 142 (143).

Kající 1) lekaje se hněvu božího s pokorou se a) vyznává z hříchů svých, α) nežádaje s nimi na soudu státi, β) pro boží soudy spravedlivé, b) přiznává ku pokutám zasloužilým, jakož jsou nepokoj α) zevnitřní, β) vnitřní; 2) milosrdenstvím Páně se těše, jehož zakusil na sobě i při jiných, důvěrně a) volá, aby vyslyšán byl, b) čeká a žádá vysvobození; 3) jsa pak milostí Páně ujištěn žádá za a) prospěch v α) poznání vůle jeho, β) obnovování sebe v duchu, b) vyplénění nepřátel.

Žalm Davidův.
Hospodine, slyš modlitbu mou, pozoruj
pokorné prosby mé; pro pravdu svou vyslyš
mne i pro spravedlnost svou, * a nevcházej 2

---

3. *rtův,* t. řeči mé spravuj, abych nic buď netrpělivě, buď neopatrně nepromluvil; cožby bylo i proti velebnosti tvé, i nepřátelům mým ku pochvale.

4. *Nedopouštěj*, H. se neuchyluj. — *věci*, t. upevni ducha mého proti libým i protivným pokušením, abych se ani na pravo, ani na levo (hrůzou neb lahodnostmi přemožen jsa) neuchýlil. — *nepravost*, J. abych nejedl rozkoší jejich.

5. *dobrodiní*, t. kdyby spravedlivý z hodné příčiny mne trestal, neslbych to mile; ale tito sami vědouce jistotně, že práv jsem, však nepřestávají mi se krvavě protiviti.

6. *Smetáni*, t. s úřadu, moci zbaveni, a v práce i v bídy zapřeženi. — *soudcové*, t. rady Saulovy. — *libá*, t. ku každému se upřímě, ochotně a laskavě ukazuji a žádného bych ani slovem uraziti nechtěl, ale všechněm prospěti.

7. *na zemi*, t. s takovou mocí a násilím ke mně i k mým přikračují, a na nás se obořují, že strach abychom hned od nich rozsápáni a po kusích roztrháni nebyli, kdyby jednou tvé pomoci nebylo.

8. *nevylévej*, t. všelijaké pomoci nezbavuj, J. neobnažuj.

9. *osidla*. H. rukou osidla.

Žalm 141. Modlitebný.

2. *volám*, J. volal jsem, t. když nebylo jinde pomoci.

3. *žádost*, H. myšlení.

4. *znáš*: i znáš i libuješ (jakož Žalm 1, 6) i jakbych úzkostí, svírání a nebezpečenství zniknouti mohl.

5. *Ohlédám-li*, J. Pohleď, ó Bože, na pravou stranu a popatř na levou, žeť není kdoby etc. — *útočiště*, t. neměl jsem kam uteci. — *se ujal*, H. hledal duše.

6. *doufání*: útočiště, naděje. — *živých*, t. v tomto životě.

7. *zemdlen*: znuzen.

8. *ze žaláře*, t. z přítomného nebezpečenství, jímž jsem v jeskyni této sevřín a nepřátely všudy vůkol obklíčen. — *a tuť* etc., H. korunovati se budou, t. shromáždí a jako v kolo shrnou se ke mně pobožní, aby mne o vysvobození tvém vypravujícího slyšeli, a spolu se mnou se těšili i jmeno tvé oslavovali.

Žalm 142. Modlitebný.

1. *spravedlnost*, t. pro sliby z pouhé milosti učiněné a spravedlnost neproměnnou, z níž nemůžeš než pravé a spravedlivé pře hájiti a nepravou potlačovati.

v soud se služebníkem svým; neboťby nebyl spra-
3 vedliv před tebou nižádný živý; * nebo stíhá
nepřítel duši mou, potírá až k zemi život můj;
na to mne přivodí, abych bydlil v tmavých
místech jako ti, kteříž již dávno zemřeli;
4 * tak že se svírá úzkostmi duch můj ve mně,
5 u vnitřnosti mé hyne srdce mé. * Avšak roz-
pomínaje se na dny předešlé, a rozvažuje
všecky skutky tvé, a dílo rukou tvých roz-
6 jímaje * vztahuji ruce své k tobě; duše má
7 jako země vyprahlá tebe žízní. Selah. * Pospě-
šiž a vyslyš mne Hospodine; hyne duch můj,
neukrývejž tváři své přede mnou; neboť jsem
8 podobný těm, kteříž stupují do hrobu. * Učiň
to, ať hned v jitře slyším milosrdenství tvé;
neboť v tobě naději mám; oznam mi cestu,
po kteréžbych choditi měl; neboť k tobě
pozdvihuji duše své. * Vytrhni mne od ne- 9
přátel mých, Hospodine; u tebeť se skrývám.
* Nauč mne činiti vůle tvé; nebo ty jsi Bůh 10
můj, duch tvůj dobrý vediž mne jako po
rovné zemi. * Pro jmeno své, Hospodine, ob- 11
živ mne; pro spravedlnost svou vyveď z úz-
kosti duši mou; * a pro milosrdenství své 12
vypleň nepřátely mé a vyhlaď všecky, kte-
říž trápí duši mou; nebo já jsem služebník
tvůj.

Žalm 143 (144).

Bojovníče křesťanský do boje se hotově 1) poděkuj jemu, že tě a) vynaučil bitvám, b) i v nich s dobýváním vítězství chránil, a to α) z milosti své β) a ne z hodnosti jaké tvé; 2) žádej Boha, ať a) tyrany vyvrací mocí svou, pro α) jich nešlechetnost, β) svého jmena v církvi oslavení, b) tebe vysvobodě dá požehnání α) časné: aa) obyvatelům, bb) obydlím, cc) dobytku jejich, β) věčné.

Žalm Davidův.
Požehnaný buď Hospodin, skála má, kte-
rýž učí srdce mé boji a prsty mé bitvě.
2 * Onť jest milosrdenství mé a hrad můj, úto-
čiště mé, vysvoboditel můj a štít můj; protož
v něhoť já doufám; onť mi podmaňuje lidi.
3 * Hospodine, co jest člověk, že se znáš k ně-
mu, a syn člověka, že ho sobě tak vážíš?
4 * Člověk marnosti podobný jest; dnové jeho
5 jsou jako stín pomíjející. * Hospodine, nakloň
svých nebes a sstup; dotkni se hor, a kou-
6 řiti se budou. * Sešli hromobití a rozptyl je,
7 vypusť střely své a poraz je. * Vztáhni ruku
svou s výsosti; vysvoboď mne a vytrhni z vod
mnohých, z ruky cizozemcův. * Jejichžto ústa 8
mluví marnost, a pravice jejich jest pravice
lživá. * Bože, píseň novou zpívati budu tobě; 9
na loutně a na nástroji o desíti strunách
žalmy tobě prozpěvovati, * jakožto tomu, kte- 10
rýž dává vítězství králům a vysvvbozuje Da-
vida služebníka svého od meče vražedlného.
* Vysvoboď mne a vytrhni mne z ruky ci- 11
zozemců, jichž ústa mluví marnost, a pravice
jejich jest pravice lživá. * Aby synové naši 12
byli jako štípkové zdárně rostoucí v mladosti
své, a dcery naše jako uhelní kamenové te-
saní ku podobenství krásy chrámu. * Špižírny 13
naše plné ať vydávají všelijaké potravy;

---

2. *se služebníkem*, t. nehleď na to, žeť i já také před tebou jsem hříšný a nespravedlivý a potupení hodný; ale toliko mne s mými nepřátely rozsuď a rozhodni, kdo jest komu křiv; a poněvadž ne já ale oni mně ubližují, tedy pro svou spravedlnost pomoz tomu, jemuž se křivda děje.

3. *potírá*, J. poráží. — *život*, J. zástup, komonstvo mé t. netoliko mne samého, ale i mé všecky trápí a běduje; jakž první knihy královské ukazují; načež naříká, výš Žalm 140, 7. — *ti, kteříž*, H. zmrlí od věku. — *zemřeli*, t. musíme v tmavých jeskyních jako v nějakých hrobích před nepřátely se krýti, nesmějíce na světlo vyjíti, ani téměř hlavy vystrčiti.

4. *hyne*: trne.

5. *rozpomínaje se*, t. tvými předešlými dobrodiními u víře a doufání se ustavuje. — *předešlé*: starodávní.

7. *hrobu*, H. čisterny.

8. *v jitře*, t. záhy, časně, bez odkladu. — *milosrdenství*, t. slovem i skutkem milosrdenství mi ukaž.

9. *skrývám*, t. u tebe jsem sobě bezpečnou skrýši vyhledal.

10. *jako* etc., H. po zemi pravosti.

12. *vyhlaď*: pohub.

Žalm 143. Vyučující a modlitebný.

2. *milosrdenství*, t. studnice milosrdenství.

5. *hor*, t. nepřátel, kteříž se zdají býti mocní a nepohnutí jako hory. — *kouřiti* etc., t. zhynou a jako v dým se obrátí a pominou.

6. *Sešli* etc., H. blýskej blýskáním.

7. *vod*, t. lidí bezbožných, kteříž jako vody přikvačiti mne chtíce na mne se rozlili. Tak žalm 17, 5., též 123, 4. — *cizozemcův*, H. synův cizího, t. kteříž cizím bohům slouží.

8. *marnost*: lež. — *lživá*, H. lži, lsti, t. což i rukou dáním slíbí, toho neplní. Jiní (pravicí) rozumějí, když jim na nejtěžší přijde, oklamá a podvede je, aby nic svésti nemohli.

10. *vítězství*: spasení. — *vražedlného*, H. zlého.

11. *cizozemců*, H. cizích synův.

12. *tesaní*, t. ozdobně a řemeslně připravení. — *chrámu*, J. palácu.

13. *Špižírny*, H. koutové, t. požehnání tvé ať jest i ve věcech časných. — *v stájích*, H. uvnitř.

dobytek náš ať rodí na tisíce a na deset
14 tisíců v stájích našich. * Volové naši ať jsou
vytylí; ať není žádného vpádu, ani zajetí, ani
naříkání na ulicích našich. * Blahoslavený lid, 15
jemuž se tak děje; blahoslavený ten lid, jehož
Hospodin Bohem jest.

Žalm 144 (145).

U vychvalování jmena božího buď a) stálý, b) uctivý, aby I. v pokoře vyznávaje k tomu svou nestatečnost, potomků k uctění svatému ponoukal s připomínáním, jak a) slavný, b) mocný a c) dobrotivý býti ráčí; II. i před samým Bohem a) připomena sobě milost a dobrotivost b) vyznal se, aby i α) nyní všickni jej oslavovali, β) potomkové naši o tom se učili, jak jest aa) slavný, bb) dobrotivý a to *a)* veřejně ke všemu stvoření, dávaje každému živočichu pokrm jako Pán milosrdný, *b)* obzvláštně věřícím, jim zajisté *aa)* blízký jest, *bb)* vůli naplňuje, *cc*) za strážce se staví, začež jistě ode všech chvály věčné jest hoden.

Chvalitebná píseň Davidova.
Vyvyšovati tě budu, Bože můj, králi, a
dobrořečiti jmenu tvému na věky věkův.
2 * Na každý den dobrořečiti budu tobě a
3 chváliti jmeno tvé na věky věkův. * Hospodin
zajisté veliký jest a vší chvály hodný a
4 velikost jeho nemůž vystížena býti. * Rodina
rodině vychvalovati bude skutky tvé, a předivnou
5 moc tvou zvěstovati. * Krásu slavné
velebnosti tvé, i věci tvé předivné, o nichž
6 mluviti budu. * A moc přehrozných skutků
tvých všickni rozhlašovati budou; i já důstoj-
7 nost tvou budu vypravovati. * Pamět mnohé
dobroty tvé hlásati budou a o spravedlnosti
8 tvé zpívati řkouce: * Milostivý a lítostivý jest
Hospodin, dlouhoshovívající a velikého milo-
9 srdenství; * dobrotivý Hospodin všechněm, a
10 slitování jeho nade všecky skutky jeho. * Oslavujtež
tě, Hospodine, všickni skutkové tvoji, a
11 svatí tvoji tobě dobrořečte. * Slávu králov-
ství tvého ať vypravují a o síle tvé mluví,
12 * aby tak v známost uvedli synům lidským
moci jeho, a slávu i ozdobu království jeho.
* Království tvé jest království všech věkův, 13
a panování tvé nad jedním každým pokolením.
Věrný Hospodin ve všech slovích svých
a svatý ve všech skutcích svých. * Zdržujeť Ho- 14
spodin všecky padající a pozdvihuje všech-
něch sklíčených. * Oči všeho tvoru v tebe 15
doufají; a ty dáváš jim pokrm jejich v čas
příhodný. * Otvíráš ruku svou a nasycuješ 16
každý živočich podlé dobře líbezné vůle své.
* Spravedlivý jest Hospodin ve všech cestách 17
svých a milosrdný ve všech skutcích svých.
* Blízký jest Hospodin všechněm, kteříž ho 18
vzývají, všechněm, kteříž ho vzývají v pravdě.
* Vůli těch, kteříž se ho bojí, činí, a křik je- 19
jich slyší a spomáhá jim. * Ostříhát Ho- 20
spodin všech, kdož jej milují; ale všecky
bezbožné zatratí. * Chválu Hospodinovu vy- 21
pravovati budou ústa má, a dobrořečiti bude
všeliké tělo jmenu svatému jeho od věkův až
na věky.

Žalm 145 (146).

Ponoukaje duše své k chválám božím a) trvej v tom stále a b) vyznej, že 1) nesluší doufati v knížatech, protože jsou a) mdlí, b) smrtelní; 2) blahoslavený jest doufající v Boha, jakožto a) všech věcí stvořitele, b) svých ochránce, byť oni byli α) utištění, lační, vězňové, β) slepí, snížení, však spravedliví, γ) příchozí, osiřelí, c) věčně kralujícího.

Alleluja.
2 Chval duše má Hospodina! Chváliti budu
Hospodina, dokud jsem živ; žalmy zpívati
budu Bohu svému, dokud mne stává. Ne-

---

14. *vytylí*, J. silní. — *ulicích*, t. ať nic není žalostného, ale vše potěšené.
15. *Bohem*, t. ač jsou blahoslavení, kteříž požehnání božího ve věcech časných okoušejí; však mnohem blahoslavenější jsou ti, kteříž samého Boha (pravého a všelijakého požehnání plnou studnici) mají.

Žalm 144. K chvále a vděčnosti vzbuzující.

1. *Chvalitebná*, H. chvála.
3. *vší* etc., H. chvalitebný velmi.
5. *věci*, H. slova divů. — *budu*: což hned níže učinil ve verši 10.
7. *hlásati*: štědře hlásati jako plnými ústy, beze všeho se ostýchání. Žalm 118, 17. takovéž slovo.
9. *skutky*. Jiní jsou skutkové boží spravedlnosti, jiní moudrosti, jiní moci; ale ti všickni jakžkoli jsou mnozí, velicí, slavní a nestižitelní, neposkytují toho člověku, aby se jim tak diviti musil jako převhlubokému a všecky chvály převyšujícímu milosrdenství božímu, kteréž Bůh světu v Synu svém milém a pro něho učiniti ráčil. Isai. 3. 16., Efes. 3, 19.
12. *moci*, t. všemohoucnost boží. — *ozdobu*: ušlechtilost.
13. *jedním* etc., H. každým pokolením a pokolením.
14. *padající*, t. ty, kteréž zadržovati a zpodpírati uložil z milosti a lásky své; bez čehož žádný žádné před ním podpory nemá.
15. *v čas*: časem svým.
19. *činí*: naplňuje. — *spomáhá*: vysvobozuje.

Žalm 145. K chvále vzbuzující.

2. *dokud* etc., H. v životě svém. — *v knížatech*, t. ani v nejmocnějších světa lidech; ježto se oči za jejich slávou a mocí rády obracejí.

3 doufejtež v knížatech, * v synech lidských,
4 v nichž není vysvobození. * Nebo vychází duch
jejich, a tělo navracuje se do země své, tak
5 že v tentýž den mizejí myšlení jejich. * Bla-
hoslavený jest ten, jehož spomocník jest Bůh
silný Jakobův; jehož naděje složena jest v Ho-
6 spodinu Bohu jeho, * kterýž učinil nebe, zemi,
7 moře i vše, což v nich jest; * kterýž ostříhá pravdy
až na věky; kterýž činí soud utištěným; dává
chléb lačným; Hospodin vysvobozuje vězně.
* Hospodin otvírá oči slepých; Hospodin po- 8
zdvihuje snížených; Hospodin miluje sprave-
dlivé. * Hospodin ostříhá příchozích, sirotku 9
a vdově pomáhá; ale cestu bezbožných pod-
vrací. * Kralovati bude Hospodin na věky; 10
Bůh tvůj, ó Sione, od národu až do pronárodu.
Alleluja!

Žalm 146 (147).

Sama rozkoš duchovní ponouká k chválám božím, obzvláštně církve, a to pro udílení všech potřeb k věcem 1) duchovním, jakož jsou a) shromážďování církve, b) potěšování mdlých α) rozvazováním svázaných, β) pokutováním bezbožných, 2) tělesným; nebo Pán hodný chvály a) jako vůbec všeho stvoření chrání, b) tak obzvláštně své α) zachovává před aa) nepřátely, a) podtínaje lýtka koňům jejich.

Alleluja!
Chvalte Hospodina; nebo dobré jest zpí-
vati žalmy Bohu našemu; nebo rozkošné
2 jest a ozdobná jest chvála. * Stavitel zajisté
Jerusalema jest sám Hospodin; onť rozptýlený
3 lid israelský shromažďuje; * kterýž uzdravuje
ty, kteříž jsou skroušeného srdce, a uvazuje
4 bolesti jejich; * kterýž sčítá počet hvězd a
5 každé z nich ze jmena povolává.* Velikýť jest
Pán náš a nesmírný v síle; rozumnosti jeho
6 není počtu. * Pozdvihuje pokorných Hospodin,
ale bezbožné snižuje až k zemi.
Zpívejte Hospodinu s díkůčiněním; zpí- 7
vejte žalmy Bohu našemu na citaře; * kterýž 8
zastírá nebesa hustými oblaky, nastrojuje
zemi déšť a vyvodí trávu na horách a bylinu
služebnosti lidské; * kterýž dává hovadům po- 9
travu jejich i mladým krkavcům, kteříž vo-
lají k němu. * Nemáť v síle koně zalíbení, aniž 10
se kochá v lýtkách muže udatného; * ale lí- 11
bost má Hospodin v těch, kteříž se ho bojí
a kteříž doufají v milosrdenství jeho.

Žalm 147 (148).

b) Dobře uzavírávaje své bb) před slotou, jíž on jakožto pán všecko mocně činící a) vyvodí i b) zase odvodí; β) zvýšuje nad jiné vyjevováním jim učení svého, čehož nečiní národům, ven z církve svaté byt sobě libujícím.

12 (Alleluja.) Chval Jerusaleme Hospodina,
13 chval Boha svého Sione; * neboť on utvrzuje
závory bran tvých; požehnání udílí synům
tvým u prostřed tebe. * Onť působí v konči- 14

3. *v synech*, H. v synu člověka, t. ani v kom z obecného lidu. — *vysvobození*, H. spasení, t. kteříž nemohou spomoci.

4. *vychází* etc. Jakoby řekl: Lidé jsou smrtelní; ducha svého zadržeti nemohou, jakž ho jen Bůh požádá, hned vypustiti ho musejí, a tak i to, což umínili činiti, v nic se obrací. — *myšlení*, t. usilování a rady jejich téhož dne, v kterémž zavříny bývají, vnáhle jako v okamžení v rozmaření a rozptýlení přicházejí.

7. *ostříhá*, J. ostříhá jich stále až na věky. — *činí* etc.: k spravedlnosti dopomáhá. — *utištěným*: křivdu trpícím. — *vězně*, t. kterýž spomáhá jednomu každému, jakž zná potřebu.

8. *snížených*: sklíčených.

9. *pomáhá*: pozdvihuje.

Žalm 146. K chvále vzbuzující.

1. *rozkošné*: milá věc. — *ozdobná*, J. slušná, náležitá.

2. *Jerusalema*, t. tak literně po navrácení se lidu božího z Babylona, a v duchovní pravdě všech časů církve lidu svého.

3. *uzdravuje:* plně slib svůj. Exod. 15, 26.

4. *povolává*, t. jedné každé ze jmena rozkazuje podlé práva a moci své. Isai. 40, 26.

6. *Pozdvihuje*, J. podpírá, utvrzuje. — *pokorných*: tichých.

7. *Zpívejte*, H. odpovídejte, t. sobě; jednak jedni, jednak druzí zpívejte. — *citaře*: harfě.

8. *zastírá*: zakrývá. — *oblaky*: mračny. — *vyvodí*: vyrošťuje z hor bylinu.

9. *krkavcům*, t. ne jen o ušlechtilé ptactvo, ale i o to dosti nepěkné, a lidem nevelmi příjemné pečuje; nad to tedy o svůj obraz, t. člověka, a nejvíce o vyvolené; načež i sám Spasitel zřetel náš obrací. Mat. 6, 26. — *volají*: křičí, t. hlad trpíce hlasem svým jej pronášejí.

10. *zalíbení*, t. tu milost činí ne pro nějakou hodnost kteréhokoli tvoru, ale pro sebe a církev svou.

Žalm 147. (Pokračování předešlého.)

Pozn. Tuto starý vykladač (podlé kteréhož i my pokračujeme) opět rozdělil žalm a od v. 12. počíná žalm 147. A tak již s počtem hebrejským srovnává se až do konce.

13. *bran*, t. bezpečna tě činí přede vším zlým. — *synům*, t. měšťanům.

nách tvých pokoj, a bělí pšeničnou nasycuje
15 tě. * On když vysílá na zemi rozkaz svůj,
16 velmi rychle k vykonání běží slovo jeho. * Ontˊ
dává sníh jako vlnu; jíním jako popelem po-
17 sejpá; * hází ledem svým jako skyvami;
18 před zimou jeho kdo ostojí? * A zase vysílaje
slovo své rozpouští je; hned jakž povane vě-
trem svým, antˊ tekou vody. * Nad to zvěstuje 19
slovo své Jakobovi, ustanovení svá a soudy
své Israelovi. * Neučinilť tak žádnému národu, 20
a protož soudův jeho nepoznali. Alleluja.

Žalm 148.

K vychvalování jmena božího 1) povstaňte stvoření a) nebeská, α) andělé svatí, β) světla, γ) nebesa nebes i vody nad nebesy, jakž vás stvořiti a upevniti ráčil, b) zemská α) nerozumná v aa) moři, bb) povětří, cc) zemi rostoucí a pastvu mající, β) rozumná a to aa) stavu vyššího i nižšího, bb) věku mladého i starého. 2) Proč? Nebo a) slavný jest a b) dobře činí církvi své.

Alleluja.
Chvalte Hospodina stvoření nebeská;
2 chvaltež ho na výsostech. * Chvalte jej vši-
ckni andělé jeho; chvalte jej všickni zástu-
3 pové jeho. * Chvalte jej slunce i měsíc; chvalte
4 jej všecky jasné hvězdy. * Chvalte jej nebesa
nebes, i vody, kteréž jsou nad nebem tímto.
5 * Chvalte jmeno Hospodinovo všecky věci, kte-
réž, jakž on řekl, pojednou stvořeny jsou,
6 a jakž přikázal, staly se. * A utvrdil je na věčné
věky; uložil jim i cíle, z nichžby nevykračo-
7 valy. * Chvalte Hospodina tvorové zemští, vel-
8 rybové a všecky propasti; * oheň a krupobití,
sníh i pára, vítr bouřlivý vykonávající rozkaz
jeho; * též i hory a všickni pahrbkové; stro- 9
moví ovoce nesoucí i všickni cedrové. * Zvěř 10
divoká i všeliká hovada; zeměplazové i
ptactvo létavé. * Králové zemští i všickni ná- 11
rodové; knížata i všickni soudcové země.
* Mládenci též i panny; starci s dítkami 12
chvalte jmeno Hospodinovo; * nebo vyvýšeno 13
jest jmeno jeho samého, * a sláva jeho nade 14
všecku zemi i nebe; a vyzdvihl roh lidu
svého, kterýž jest chvála všech svatých jeho,
synův israelských, lidu s ním spojeného. Alle-
luja.

Žalm 149.

Chvalmež Pána 1) všickni věrní 2) všelikými nástroji 3) pro lásku jeho k nám. Nebo nás a) k věčným pokojům blahoslavenství zvolil, b) posilní k vykonání budoucího soudu nad bezbožnými, aby α) trestáni byli vazbami β) podlé dávního Páně usouzení γ) k slávě naší.

Alleluja.
Zpívejte Hospodinu píseň novou, chválu
2 jeho v shromáždění svatých. * Vesel se Israel
v tom, kterýž ho učinil; synové sionští plé-
sejte v králi svém. * Chvalte jmeno jeho na 3
píšťalu, na buben a na citaru prozpěvujte
jemu; * nebo zalíbilo se Hospodinu v lidu je- 4
ho, ontˊ ozdobuje pokorné spasením. * Plésati 5

---

14. *končinách:* kraji, mezích. — *bělí,* H. tukem pšenice, t. nejlepší pšenicí.
15. *rozkaz:* slovo, řeč. — *běží.* Jak běží? při některých věcech to vysvětluje třemi verši pořád.
16. *vlnu,* t. kterýž tak jest bílý, zkypřený, lehký, kadeřavý, že bílé vlně pěkně mykané jest podobný.
17. *jako* etc.: po kusích, t. krupobití dopouští.
18. *slovo:* rozkaz, viz v. 15. — *je,* t. sníh, jíní a led.
19. *slovo.* To dobrodiní vyvyšuje nad ta všecka svrchu vyčtená, jakkoli mnohá a důstojná.
20. *soudův,* t. těch, jimž on v slově svém učí, z nichž jej církev jeho chváliti povinna jest.

Žalm 148. K chvále vzbuzující.

1. *nebeská,* H. s nebe. J. nebešťané.
4. *vody,* t. oblakové na obloze. Gen. 1, 7., Dan. 3, 60.
5. *kteréž* etc., J. nebo on řekl a stvořeny jsou.
6. *uložil,* J. vydal jim ustanovení, kteréž nepomine.
7. *zemští,* H. ze země, t. všecko stvoření nižší na zemi, u vodách i v povětří. — *velrybové,* J. drakové, t. u vodách a v propastech velicí a neobyčejní tvorové.
8. *krupobití:* hrom, blýskání. — *rozkaz,* H. slovo.
10. *létavé,* H. křídlaté.
14. *roh* etc., t. obdařil církev svou velikou sílou o slávou skrze Krista. — *s ním* etc., H. blízkému jemu.

Žalm 149. K chvále vzbuzující.

1. *shromáždění:* církvi.
2. *v tom* etc., H. v učinitelích. — *sionští,* t. měšťané. — *v králi,* t. Kristu, jehož David vyznamenal.
3. *na píšťalu,* J. s plésáním, t. jakýmkoli spůsobem může to od nich náležitě vykonáváno býti; jako Žalm 80, 3.
4. *pokorné:* ponížené, aneb úzkostmi a bídami ztrápené, kterýmiž náramně buď za času soudců některých i za Saule osypáni byli. Nebo vedlé litery k těm časům vidí se, že vlastně přílží tento žalm a k začátkům kralování Davidova.

budou svatí v boží slávě a zpívati v poko-
6 jích svých. * Oslavování Boha silného bude
v rtech jejich, a meč na obě straně ostrý
7 v rukou jejich, * k vykonávání pomsty nad
8 pohany a k strestání národův; * k svazování
králů jejich řetězy a šlechticů jejich pouty
železnými; * k nakládání s nimi podlé práva 9
dávno zapsaného; což bude k slávě všechněm
svatým jeho. Alleluja.

Žalm 150.

Chvalmež Pána Boha 1) pro jeho svatost a sílu, 2) ze všeliké moci a důstojnosti jeho, 3) všelikými nástroji líbeznými, 4) z upřímého ducha svého. Amen.

Alleluja.
Chvalte Boha silného pro svatost jeho;
2 chvalte jej pro rozšíření síly jeho. * Chvalte
jej ze všelijaké moci jeho; chvalte jej podlé
3 veliké důstojnosti jeho. * Chvalte jej zvukem
trouby; chvalte jej na loutnu a citaru. * Chvalte 4
jej na buben a píšťalu; chvalte jej na housle
a varhany. * Chvalte jej na cimbály hlasité; 5
chvalte jej na cimbály zvučné. * Všeliký duch 6
chval Hospodina! Alleluja.

---

5. *slávě*, t. kterouž je zde v času milosti se strany obojího života daří a naplňuje. — *v pokojích*: J. na ložcích, t. dnem i nocí pilni budou chvály jeho.
6. *Oslavování*, H. Vyvyšování boží v hrdle jejich.
7. *k vykonávání*. Naplnilo se to literně za časů Davidových, o čemž II. Král. 5, 17., též hl. 8. a 10. Naplnilo se i za časů Machabejských, o čemž Josef Antiq. lib. 3. h. 21. Ovšem pak za časů Kristových, když apoštolé duchovní zbrojí odíni jsouce duchovně svět tento Kristu Pánu a jeho evangelium vítězství i nad mocnými králi a národy dosahujíce podmanili. Nebo řeč slova božího jest živá, mocná, pronikavější nežli jakýkoli meč na obě straně ostrý. Žid. 4, 12.
9. *práva*, H. soudu. — *zapsaného*, t. v zákoně božím. Deut. 12, 32., též 29, 29., a tak tedy ne podlé své náchylnosti a chuti lid israelský s pohany nakládati měl, ale podlé vyměření božího. — *slávě*: poctivosti, jakž Deut. 4, 6. i v dalších. — *svatým*, t. svatosti a milosrdenství božího účastným. Žalm 4, 4.

Žalm 150. K chvále probuzující.

1. *pro svatost*, J. v svatyni, t. v chrámě. — *pro rozšíření*, J. na obloze mocnosti jeho. J. z oblohy, t. hledíce na velikost, širokost a krásu oblohy nebeské, učte se i odtud znáti moc a sílu jeho, a tak k chvále jeho se probuzovati. — *síly*, t. kterážto síla po všem stvoření jest rozlita, jíž stojí, hýbe se a živo jest.
2. *moci*, t. z mocných skutků a zvláštní správy jeho.
6. *duch*, t. cožkoli dýše a živo jest, aneb jedenkaždý ze vší moci a snažnosti své.

Kniha Přísloví.

V knize této výborné a svaté naučení se předkládá všechněm lidem Pánu Bohu líbiti se žádostivým, jak by zde na světě tomto pravé známosti boží docházeti měli, v ní jedenkaždý vedlé rozdílného věku, stavu a povolání svého i choditi, život pobožný a obcování cnostné a šlechetné vésti tak, jakž Bůh to zákonem svým vyměřiti, ano i přirozeným ukázati ráčil. Aby pak to vše tím mocněji lidských srdcí a myslí chápati se mohlo, týtýž, jakož slibův božích pro ty, jenž jsou choulostivého a skroušeného srdce, tak i pohrůžek pro ty, jenž jsou srdce zarytého a zoufalého, se dotýká. Sedmi hlavami s počátku vyučuje, čeho se pobožná duše chápati a čeho vystříhati má, aby k vyučování se pravé moudrosti spůsobna býti mohla; v osmé a deváté samou moudrost, sebe a své rozkoše vychvalující přivodí; za tím teprv jako připraveným a za stůl posazeným od desáté hlavy až do konce knihy této předkládají se ta naučení, kteráž že z oněch tří tisíců přísloví Šalomounových (o nichž III. Král. 4, 32.), vybrána a církvi k užitku dochována jsou, není pochybné.

Kniha tato o moudrosti pravé učíc ji I. vychvaluje nám rozličnými a pěknými napomenutími, abychom ji upřímě a ochotně sobě oblíbili, a to nás namlouvání od první hlavy do desáté pořád trvá; II. vypisuje, co za podstatu má, jakž o ní psali A) mudrci toho věku, a to 1) král Šalomoun, jednou od hlavy 10. do 25., po druhé od hl. 25. do 30., 2) Agur, hl. 30. B) i matka mudrce velikého, totiž Šalomouna svatého, hl. 31.

Hlava 1.

Šalomoun ukázav cíl knihy této, k čemu jest užitečná, vyučuje, že moudrost pravá v bázni boží a snažném se jí vyučování záleží; pročež k ní všech lidí ponouká a od všelijakých na odpor čelících snažností a louzení odvodí: poněvadž ty věci jsou proti zjevnému božímu slovu, kteréž neposlušným pohrůžky, poslušným pak pokoj ohlašuje.

říslovi Šalo-
mouna syna
Davidova, krá-
le israelského,
2 * ku poznání
moudrosti a
3 cvičení, * k vy-
rozumívání ře-
čem rozumno-
sti, k dosažení
vycvičení v opa-
trnosti, k naby-
tí spravedlnosti,
soudu a toho,
což pravého
4 jest: * aby dána byla hloupým
důmyslnost, mládenečku umění
5 a prozřetelnost. * Čehož když po-
slouchati bude moudrý, i jemu
přibude umění, a rozumný bude
6 vtipnější * k srozumění podobenství a vý-
mluvnosti řeči moudrých a pohádkám jejich.

* Bázeň Hospodinova jest počátek umění; ale 7
moudrostí a cvičením pohrdají blázni. * Po- 8
slouchej synu můj cvičení otce svého, a ne-
opouštěj naučení matky své. * Neboť to přidá 9
příjemnosti hlavě tvé, a bude jako zlatý řetěz
na hrdle tvém. * Synu můj, jestližeby tě na- 10
mlouvali hříšníci, nepřivoluj; * jestližeby řekli: 11
Pojď s námi, úklady čiňme, abychom vylili
krev; skrýjeme se proti nevinnému bez ostý-
chání se; * shltíme je jako hrob za živa a 12
vcele jako ty, jenž sstupují do jámy; * vše- 13
lijakého drahého zboží dosáhneme; naplníme
domy své loupeží; * vrz los svůj mezi nás; 14
měšec jeden budeme míti všickni. * Synu 15
můj! nevycházej na cestu s nimi, zdrž nohu
svou od stezky jejich. * Nebo nohy jejich ke 16
zlému běží a pospíchají k vylévání krve.
* Jistě že jakož nadarmo roztažena bývá síť 17
před očima jakéhokoli ptactva; * tak tito proti 18
vlastní krvi své ukládají, skrývají se proti
duším svým. * Takovéť jsou cesty každého 19
dychtícího po zisku, kterýž duši pána svého
popadne. * Ježto moudrost vně volá, na uli- 20

1. *Přísloví*, J. podobenství neb sentencí, t. ušlechtilá, jemná a v krátkých slovích zavřená mluvení neb řeči, zdržující v sobě zvláštního povážení i paměti hodná návěští a napomenutí, buď ku pobožnosti, buď k dobrým mravům; aneb na odpor výstrahy, ano i potrestání z věcí neslušných.

2. *cvičení*, t. jakby se člověk cvičiti, osvěcovati a napravovati měl. J. kázně.

5. *i jemu* etc, H. přidá umění. — *vtipnější*: správnější.

6. *výmluvnosti*, J. výkladu.

7. *počátek*: základ, vrch, obsah, cíl pravý, k němuž všelijakým uměním aneb učením se i jinými všemi snažnostmi směřováno býti má. Jakož se tak děje od těch, kteříž jakou krůpěji soudu zdravého

21 cích vydává hlas svůj; * v největším hluku
volá, u vrat brány, v městě, a výmluvnosti
22 své vypravuje řkouc: * Až dokavad hloupí mi-
lovati budete hloupost, a posměvači posměch
sobě libovati, a blázni nenáviděti umění?
23 * Obraťtež se k domlouvání mému! Hle vy-
náším vám ducha svého a v známost vám
24 uvodím slova svá. * Ale poněvadž jsem volala
a odpírali jste; vztahovala jsem ruku svou,
25 a nebylo žádného kdoby pozoroval; * anobrž
strhli jste se veliké rady mé, a trestání mého
26 jste neoblíbili: * pročež i já v bídě vaší smáti
se budu; posmívati se budu, když přijde to,
čehož se bojíte. * Když pravím přijde jako hrozné 27
zpuštění to, čehož se bojíte, a bída vaše když ja-
ko bouře nastane; když přijde na vás trápení a
soužení: * tehdy volati budou ke mně, a nevysly- 28
ším jich; ráno hledati mne budou a nenaleznou
mne; * protože nenáviděli umění a bázně Hospo- 29
dinovy nezvolili sobě, * aniž povolili radě mé, 30
ale pohrdali všelikým domlouváním mým; * pro- 31
tož jísti budou ovoce skutkův svých, a rada-
mi svými nasyceni budou. * Nebo pokoj hlou- 32
pých zmorduje je, a štěstí bláznů zahubí je;
* ale kdož mne poslouchá, bydliti bude bez- 33
pečně pokoj maje před strachem zlých věcí.

Hlava 2.

Vzbuzuje k hledání moudrosti s předložením hojných užitkův od Boha v dání dobrých věcí a vysvobození ode všeho zlého.

Synu můj, přijmeš-li slova má, a při-
2 kázaní má schováš-li u sebe; * nastavíš-li mou-
drosti ucha svého a nakloníš-li srdce svého
3 opatrnosti; * ovšem jestliže na rozumnost za-
4 voláš a na opatrnost zvoláš-li; * budeš-li ji
hledati jako stříbro, a jako pokladův pilně
jí vyhledávati: * porozumíš bázni Hospo- 5
dinově a známosti boží nabudeš. * Nebo Ho- 6
spodin dává moudrost; z úst jeho pochází
umění a opatrnost. * Onť chová upřímým dlou- 7

---

a Bohu milého mají, ale od bláznů nazpět. — *cvičením*: kázní, napravováním.

8. *otce*. Věrní učitelé a důvěrní učenníci nejináč k sobě míti se mají, než jako otcové k synům a synové k otcům. — *naučení*, J. zákona.

9. *přidá* etc, H. přídavek milosti neb příjemnosti, t. budeš milý Bohu i lidem, tak níž 4, 9.

11. *ostýchání se*, t. kohokoli aneb nějaké pomsty. J. bez příčiny.

12. *za živa*. H. živé. — *vcele*, H. celé. — *jámy*, t. hrobové.

13. *dosáhneme*: najdeme.

14. *nás*, t. měj s námi spolek.

15. *s nimi*, t. neměj s nimi žádného obcování. — *stezky*, t. od předsevzetí a snažností jejich.

17. *ptactva* H. pána křídel. Nadarmo s strany ptákův, ale ne čižebníka; že ptáci vidouce síť a jisté zahynutí své, však se ho dle lakotnosti nevarují, ale předse na humence dosedají; tak bezbožníci a nešlechetníci po žádostech svých zlých slepě k zahynutí, o němž dobře vědí, že ho nezniknou, buď zde na tomto neb na onom světě, chvátají.

18. *duším*, t. k zahynutí, tak že chtíce jiným škoditi, sami sobě nejvíce škodí. Žalm 7, 13 etc.

19. *cesty*, t. takť se stává neb přihází. — *pána* H. pánův svých. — *popadne*, t. o hrdlo připravuje.

20. *moudrost*, H. moudrosti volají; ne žeby mnoho moudrostí bylo, ale že od mnohých proroků a služebníků božích se vynáší a v známost uvodí, když se o ní káže, mluví, učí, píše; a to, jakž dí, vně, t. vždycky všech věkův a časův, ne někde v skrýši tajně, ale všudy všem vědomě a známě. A toť jest věčný Boží Syn, v němžto skryti jsou všickni pokladové moudrosti a známosti boží, a z něhož pramenové ti moudrosti vyplývají na všecku církev skrze přisluhování slova jeho.

21. *v největším* etc., H. v hlavě.

22. *posměvači*. Jsou lidé pyšní, nevážní, všeliké pobožnosti a spravedlnosti sobě lehce vážící, a jí se posmívající zarputile. — *blázni*. Jsou křivými rozumy a smysly, buď z přirození, buď od jinud nabytými naprznění a jimi zmámení, tak že u nich zdravý soud a rada žádného místa nenalézá, čímž se dělí od hlupcův. Nebo o nich vždy naděje bývá, ale o těchto nic. — *umění*, t. abyste ho nabývati žádostivi byli; tak níž v. 29.

23. *Obraťtež* J. usmysltež sobě, přiložtež mysl, navraťtež se. — *ducha*, t. vůli svou dobře libou a v ní radu spasitelnou, cobyste činiti měli, nechcete-li zahynouti věčně.

26. *smáti* etc., t. nebudu nic na to dbáti (tak Žalm 2, 4.), po lidsku mluví. — *to* etc., H. strach váš, tak i hned.

28. *hledati* etc., t. se vší pilností a snažností mne hledajíce nenajdou. Nebo ačkoli Bůh zaslibuje často v písmích svatých, kdožby v čas soužení k němu volali, že je vyslýchati chce; avšak takové boží zámluvy ne k jiným vlastně vztahují se, než k těm, kterýmž Bůh místa ku pokání přeje, zde v čase vzácném a ve dnech spasitelných (Žid. 22, 17., též Kor. 6, 2.); ale když to pomíjí, a Bůh nekající nevážné bezbožníky (jakéž tuto vypisuje) pomstami zachvacuje, kdož jest, ježtoby je vytrhl? Jsai. 5, 29.

31. *skutkův*, H. cesty, t. toho, což sobě spůsobili, užívati musejí; tak 22, 8. — *radami* J. nálezky.

32. *pokoj*, t. věci libé a lahodné, po nichž Bohem a slovem jeho neosvícení a ovšem zoufalí lidé nejvíce dychtí (jakž v 19.), v nichž své nejvyšší dobré skládají a na zahynutí duše své nýbrž často i tělo přivodí.

1. *u sebe*, t. aby na ně nikdy nezapomínal.

3. *zavoláš*, t. od Boha ji hledati budeš svatými žádostmi, jakž učinil Šalomoun (III. Král. 3, 6. i v dalších) a svatý Jakub tak činiti učí 1, 5. — *zvoláš-li*, H. vydáš-li hlas svůj.

5. *nabudeš*, H. nalezneš.

7. *dlouhověkosti*, H. bytnosti, t. což věrně zůstává, tak níž 3, 21. J. spasení pravdy, štěstí, požehnání,

hověkosti; pavézou jest chodícím v sprostnosti,
8 * ostříhaje stezek soudu; on pravím cesty sva-
9 tých svých ostříhá. * Tehdy porozumíš spra-
vedlnosti a soudu a upřímosti, i všeliké cestě
10 dobré, * když vejde moudrost v srdce tvé a
11 umění duši tvé se zalíbí. * A tak prozřetel-
nost ostříhá tebe a opatrnost zachová tě,
12 * vysvobozujíc tě od všeliké cesty zlé a od
13 lidí mluvících věci převrácené, * kteříž opou-
štějí stezky přímé, aby chodili po cestách
14 tmavých; * kteříž se veselí ze zlého činění, plé-
15 sají v převrácenostech nejhorších; * jejichž stez-
ky křivolaké jsou, anobrž zmotaní jsou na
cestách svých. * Vysvobozujíc tě i od ženy 16
postranní, od cizí, kteráž řečmi svými lahodí,
* kteráž opouští vůdce mladosti své * a na 17 18
smlouvu Boha svého se zapomíná; k smrti
se zajisté nachyluje dům její, a k mrtvým
stezky její; * kteřížkoli vcházeji k ní, nena- 19
vracují se zase, aniž dosahují cesty života;
* aby chodil po cestě dobrých, a stezek spra- 20
vedlivých lidí aby ostříhal. * Nebo upřímí by- 21
dliti budou v zemi, a pobožní zůstanou v ní;
* bezbožníci pak ze země vytati budou, a pře- 22
stupníci vykořeněni budou z ní.

Hlava 3.

Napomíná ku poslušenství, víře, bázni boží a zapírání sebe, s chválením moudrosti a předložením užitkův jejích. Od zlého odvodí předkládaje spravedlivé boží soudy.

Synu můj! na učení mé nezapomínej;
ale přikázaní mých nechať ostříhá srdce tvé;
2 * dlouhosti zajisté dnův i let života i pokoje
3 přidají tobě. * Milosrdenství a pravda nechť
neopouštějí tě, přivaž je k hrdlu svému, na-
4 piš je na deskách srdce svého; * a nalezneš
milost a prospěch výborný před Bohem i lid-
5 mi. * Doufej v Hospodina celým srdcem svým;
6 na rozumnost pak svou nezpolehej. * Na všech
cestách svých snažuj se jej poznávati, a onť
spravovati bude stezky tvé. * Nebývej moudrý 7
sám u sebe, boj se Hospodina a odstup od
zlého; * toť bude zdraví životu tvému a roz- 8
vlažení kostem tvým. * Cti Hospodina ze sta- 9
tku svého a z nejpřednějších věcí všech úrod
svých; * a naplněny budou stodoly tvé hoj- 10
ností, a lisice tvé mstem oplývati budou.
* Kázně Hospodinovy, synu můj, nezamítej, 11
aniž sobě oškliv domlouvání jeho; * nebo ko- 12
hož miluje Hospodin, toho tresce, a to jako

---

osvícení, stálosti (viz o tom slově Job. 5, 12. 11, 6. 12, 16. 30, 22. Níž 8, 14.) — *v sprostnosti*, H. dokonale, cele, t. bez úhony.

8. *stezek*, t. po nichž upřímí chodí se vší bedlivostí a opatrností. — *svatých*, H. milosrdných neb dobrotivých, viz Žalm 4, 4.

9. *cestě*, H. koleji.

10. *se zalíbí*: příjemné bude.

11. *tě*, t. budeš míti tyto věci za mocnou a bezpečnou proti všelijakému neštěstí a nebezpečenství obranu; tak že to mnohem mocnější a jistší bude, nežli jakákoli zbroj a jiní nástrojové k ochraně člověka.

12. *od lidí*, H. od muže mluvícího.

14. *nejhorších*, H. zlého.

15. *zmotaní*: zavilí, stočení.

16. *tě*, t. ta moudrost a opatrnost, když se jí jako nejvěrnějším přítelem a rádcem spravovati budeš; o čemž v. 11. — *řečmi*, H. řeči své změkčuje. — *lahodí*. V duchovním smyslu obrací se toto písmo o takové ženě i na modlářství, službu boží lidmi smyšlenou, pověrnou, marnou a na všeliká křivá, rozumu těla slibná učení, kteráž zastírána a přikrývána bývají, jakož jinými věcmi, tak i podobnou k pravdě řečí. Kol. 2, 4. Jiní na zkažené a na zprzněné hříchem tělo naše, a jeho zlé náklonnosti, kteréž velmi rádo rozumem a soudem zdravým, kterýmžby se jako vůdcem svým spravovati při všem mělo, pohrdá; odkudž vyplývá milování i následování rozkoší, zbytečností, rozpustilostí života marnostem oddaného; v čemž mnozí věk svůj a léta svá bídně a hříšně tráví.

17. *mladosti*, t. manžela svého.

18. *smlouvu*, t. manželskou, kteráž se vzýváním jmena božího působí. — *dům* etc., t. její snažnost a usilování jiného domu nevzdělává než smrt, vedle oné řeči apoštolovy: Odplata za hřích jest smrt. Řím. 6, 23. — *mrtvým*, J. k obrům, t. k lidem nešlechtným, cizí poctivosti, úsilí statku i hrdla žádostivým. Viz Deut. 2, 11.

19. *života*, t. bývají sobě sami příčinou k zahynutí strany duše i těla.

20. *chodil*, t. tou příčinou prozřetelnost a opatrnost tě vysvobozuje od zlých cest i lidí převrácených i ženy nečisté, aby ctně a spravedlivě živ byl.

21. *pobožní*, H. dokonalí.

22. *vykořeněni*: vyhlazeni.

1. *učení*: zákon.

2. *pokoje*, t. štěstí a všelikého dobrého.

3. *je*, t. přikázaní aneb milosrdenství a pravdu. — *srdce*, t. myslí i řečí je sobě vždy připomínej, rozjímej i skutečně podlé nich se chovati snažuj, tak Exod. 13, 9.

4. *prospěch*, J. rozum — *před* etc., H. před očima božíma i lidskýma.

5. *rozumnost* etc., t. na opatrnost tělesnou, o níž Řím. 8, 5.

6. *snažuj*: znej jej, t. při všech snažnostech a zaměstknáních svých, v hojnější známosti boží milování jeho, vážnosti, poslušenství i stálosti při něm hleď vždy prospívati, a v tom se utvrzovati.

7. *sám* etc., H. v očích svých.

8. *životu*, H. pupku.

9. *svého*: proto z svého, že Bůh nenávidí oběti z loupeže. Jsai. 61, 8. — *věci:* téhož vyhledává Bůh (Mala. 1, 7.); nebo jest to jeho starodávní nařízení. Viz Deut. 12, 18., též 14, 27., čehož i svatý Pavel potvrzuje I. Kor. 9, 13., Gal. 6, 6.

10. *hojnosti*, H. sytostí.

13 otec syna, kteréhož sobě libuje. * Blahoslavený
člověk, kterýž nalézá moudrost, a člověk, kterýž
14 vynáší opatrnost. * Lépeť jest zajisté těžeti jí,
nežli těžeti stříbrem, anobrž nad výborné
15 zlato lepší jest užitek její. * Dražší jest nežli
drahé kamení, a všecky nejžádostivější věci
16 tvé nevrovnávají se jí. * Dlouhost dnův jestiť
v pravici její a v levici její bohatství a sláva.
17 * Cesty její jsou cesty utěšené a všecky stez-
18 ky její pokojné. * Stromem života jest těm,
kteříž jí dosahují, a kteříž ji mají, blaho-
19 slavení jsou. * Hospodin moudrostí založil ze-
20 mi, utvrdil nebesa opatrností. * Uměním jeho
propasti protrhují se a oblakové vydá-
21 vají rosu. * Synu můj, nechť neodcházejí ty
věci od očí tvých; ostříhej zdravého naučení
22 a prozřetelnosti; * i budeť to životem duši
23 tvé a ozdobou hrdlu tvému; * tehdy choditi
budeš bezpečně cestou svou a v nohu svou
24 neurazíš se; * když lehneš, nebudeš se strašiti,
ale odpočívati budeš a bude libý sen tvůj. * Ne- 25
lekneš se strachu náhlého, ani zpuštění bezbož-
níků, když na ně přijde. * Nebo Hospodin bude 26
doufání tvé a ostříhá nohy tvé, aby nebyl la-
pen. * Nezadržuj dobrodiní potřebujícím, když 27
s to býti můžeš, aby dobře činil. * Neříkej 28
bližnímu svému: Odejdi, potom navrať se, a
zítrať dám, když to, čehož žádá, máš u sebe.
* Neukládej proti bližnímu svému zlého, kte- 29
rýž s tebou důvěrně bydlí. * Nevaď se s člo- 30
věkem bez příčiny, jestližeť neučinil nic zlé-
ho. * Nechtěj záviděti muži dráči, aniž zvoluj 31
které cesty jeho; * nebo ohavností jest Ho- 32
spodinu převrácenec, ale s upřímými jest ta-
jemství jeho. * Zlořečení Hospodinovo jest 33
v domě bezbožníka; ale příbytku spravedli-
vých žehná. * Poněvadž posměvačům on se 34
posmívá, pokorným pak dává milost. * Slávu 35
moudří dědičně obdrží; ale blázny hubí po-
hanění.

Hlava 4.

Šalomoun předloženého svého učení o bázni boží, víře, pokání a zapírání sebe, příkladem svým potvrzuje a k moudrosti napomenuv potěšenými sliby odvodí od všelijakého s bezbožnými ve zlých věcech tovaryšství a obecenství.

Poslouchejte synové učení otcova a po-
2 zorujte, abyste poznali rozumnost. * Nebo na-
učení dobré dávám vám; neopouštějtež zákona
3 mého. * Když jsem byl syn u otce svého mla-
4 dičký a jediný při matce své; * on vyučoval
mne a říkal mi: Viz, ať se chopí výmluvností
mých srdce tvé, ostříhej přikázaní mých, a
živ budeš. * Nabuď moudrosti, nabuď rozum- 5
nosti, nezapomínej ani se uchyluj od řečí úst
mých. * Neopouštějž jí a ostříhá tě; miluj ji 6

---

14. *Lépeť*, H. lepší těžení její a neb kupectví, t. kdož jí hledá a nabývá, lepšího zisku dochází, nežby stříbra a zlata nabyl.

16. *sláva*, t. plná jest všech věcí nejlepších, kteréž jako oběma rukama všechněm svým následovníkům štědře rozděluje.

17. *utěšené*, H. rozkoší. — *pokojné*, H. pokoj.

18. *těm*, t. jistým svědectvím a závdavkem života věčného, jejž první člověk sobě i vší rodině své potratil skrze neuctu Boha a neposlušenství své. Gen. hl. 3.

20. *protrhují se*, t. onde i onde z země a skrze zemi z propastí vod pod zemí skrytých pramenové se vypryšťují.

21. *věci*, t. kteréžť mluvím a k bedlivému uvažování předkládám, aby na ně neměl mysliti i jimi se upřímě a důvěrně spravovati. — *zdravého* etc., J. zákona, H. bytnosti, viz výš 2, 7.

22. *ozdobou*, H. příjemností. — *hrdlu* etc., t. tak a ne jináč duši svou při životu zachováš a k blaženému vzkříšení se ozdobíš; ano i zde v času milosti Boha vzácný a příjemný budeš, hojnost jeho požehnání sobě přítomnou maje.

26. *doufání*: naděje.

27. *potřebujícím*, H. od pánův jeho, t. kteříž právo mají k tomu, aby dobrodiní od tebe přijímali. — *s to* etc., H. jest moc ruky tvé.

28. *bližnímu*, t. moha učiniti dobře bližnímu neodkládej s tím, ale učiň hned.

29. *Neukládej*, H. neoř, t. výmysly své nepřevracej a nevyhledávej cesty k činění zlého, jako oráč zemi převrací. A poněvadž zlá proti bližnímu myšlení se zapovídají, mnohem více skutečná činění. — *důvěrně*, H. bezpečně. — *bydlí*, t. nenaděje se do tebe nic zlého.

30. *člověkem*, t. ani v soukromí, ani před právem; pakliť co uškodil, s ním rozeznánu a v dobrý mír, buď právem, buď kromě práva uvedenu býti, žádná práva toho nehájí.

31. *dráči*: utiskavému, t. mocí neb chytrostí a podvodem.

32. *tajemství*, t blízké, vlastní a jako domácí v lásce se udělování.

33. *bezbožníka*, t. všecko jeho jmění, bohatství a všeho hojnost, když jest sám bezbožný, nečiní jeho šťastna a blahoslavena, ačkoli se on vedle té své dostatečnosti za takového má, i mnozí jiní; nýbrž i to vše v zlořečenství jemu se obrací.

34. *posmívá*, t. posměch na ně uvodí a jejich usilování v nic obrací. — *milost*: příjemnost.

35. *blázny*, J. blázni berou neb odnášejí pohanění, t. jako jistý a sobě spravedlivě odkrojený podíl.

1. *učení*: cvičení, kázně.

2. *zákona*, J. naučení.

3. *jediný*, t. nad jiné milejší, a zvláštní pilností chován a veden; sic jinak David více měl synů z Betsabe. I. Par. 3, 5. — *při matce*, H. před tváří. Jiní čtou: mezi syny [illegible] své.

7 a zachová tě. * Prvotně moudrosti, mou-
drosti pravím nabývej, a za všecko jmění
8 své zjednej sobě rozumnost. * Vyvyšuj ji, a
9 zvýšíť tě; poctí tě, když ji přijmeš; * přidá
hlavě tvé příjemnosti, korunou krásnou obdaří
10 tě. * Slyš synu můj a přijmi řeči mé, a tak
11 rozmnoží se léta života tvého. * Cestě mou-
drosti učím tě; vedu tě stezkami přímými.
12 * Když choditi po ní budeš, nebude soužen
13 krok tvůj, a poběhneš-li, neustrčíš se. * Cho-
piž se učení, nepouštěj, ostříhej ho; nebo ono
14 jest život tvůj. * Na stezku bezbožných ne-
15 vcházej a nekráčej cestou zlostníků; * opusť
ji, nechoď po ní, uchyl se od ní a pomiň jí
16 * Nebť oni nespí, leč zlost provedou; anobrž
zahánín bývá sen jejich, dokudž někoho ku
17 pádu nepřivodí, * protože jedí chléb bezbož-
18 nosti a víno loupeží pijí; * ale stezka spra-
vedlivých jest jako světlo jasné, kteréž roz-
máhá se a svítí, až se ukáže pravý den. * Ce- 19
sta pak bezbožných jako mrákota; nevědí, na
čem se ustrčiti mohou. * Synu můj, slov mých 20
pozoruj, k řečem mým nakloň ucha svého;
* nechať neodcházejí od očí tvých; ostříhej 21
jich u prostřed srdce svého. * Nebo životem 22
jsou těm, kteříž je nalézají, i všemu tělu je-
jich lékařstvím. * Přede vším, čehož se stříci 23
sluší, ostříhej srdce svého; nebo z něho po-
chází život. * Odlož od sebe převrácenost úst 24
a zlost rtův vzdal od sebe. * Oči tvé ať pří- 25
mě hledí a víčka tvá ať spravují cestu tvou
před tebou. * Zvaž stezku nohou svých, a všecky 26
cesty tvé ať jsou dobře spraveny. * Neuchyluj 27
se na pravo ani na levo; odvrať nohu svou
od zlého; nebo cesty, kteréž na pravici jsou, pánť
zná; ale převrácené jsou, kteréž jsou na levici.
A onť učiní pravé kroky tvé a cesty tvé v pokoji
provedeny budou.

Hlava 5.

Slouže k opatrnosti odvodí od nečistého a smilného života, jisté za tím jdoucí předkládaje škody. Napomíná k rozšafnému statku užívání a řádnému manželky své vlastní milování, poněvadž Bůh vše vidí, všech neřádův přísný mstitel býti ráčí.

Synu můj, pozoruj moudrosti mé; k opa-
2 trnosti mé nakloň ucha svého: * aby ostříhal
prozřetelnosti, a rtové tvoji aby šetřili umění;
3 * nebo rtové cizí ženy strdí tekou, a měkčejší
jsou nad olej ústa její; * poslední pak věci její 4
hořké jsou jako pelynek, ostré jako meč na
obě straně ostrý. * Nohy její sstupují k smrti, 5
krokové její hrob uchvacují. * Ale stezku ži- 6

---

7. *nabývej*, t. ne světa tohoto moudrosti, ale boží, jejíž jest nejpřednější stupeň bázeň boží. Žalm 110, 10., výš Přísl. 1, 7. — *jmění*, t. bylo-liby potřebí všecko, cožkoli máš, vynalož, aby ji sobě zjednati mohl; tak Mat. 13, 44.

8. *přijmeš*, H. obejmeš.

9. *příjemnosti*, H. přídavek milosti. — *obdaří*, J. ohradí.

12. *neustrčíš*, t. šťastný a blahoslavený a přede vším neštěstím a nebezpečenstvím všelijak ohražený a bezpečný budeš; tak Žalm 1, 3., též 90, 11.

16. *nespí*, t. tak jsou žádostiví svou zlost prověditi, že ani spáti nemohou pro to. — *zahánín*, H. zachvácen. — *ku pádu*, t. k hříchu nějakému, neb nějaké škodě na statku neb na zdraví.

17. *pijí*, t. lidskými mozoly a úsilím nespravedlivě a pyšně živi jsou; aneb že jim to jest místo největších rozkoší bezbožnost páchati.

18. *jasné*, t. všecken život jejich jest jasný, světlý, dobrých a šťastných věcí plný, tak Žalm 96, 11., II. Král. 23, 4. — *rozmáhá*: jde.

19. *mrákota*, t. všecka jejich předsevzetí jiným ničímž nezapáchají než bludy a hříchy; za čímž také stojí jisté pokuty a pomsty boží časné i věčné; a to obé v písmích svatých často mrákotou se nazývá. Oni pak toho nic neznamenají, leč když se jim v hrdlo nalévá, ačkoli se jim zdá, že jsou na světě nejprohlídavější a nejmoudřejší, ano pak jsou naprosto slepí.

22. *jejich*, H. jeho, t. každého z nich.

23. Přede vším etc., H. od všeliké stráže. — *ostříhej*, t. se vší pilností varuj se, aby toho, což Bůh zapovídá v slově svém, nevykonával, ano ani k srdci svému nepřipouštěl; a v té pečlivosti že záleží život srdce, i toho tělesného i duchovního, t. mysli a svědomí; sic jináč, kdyby srdce raněno bylo, co jiného za tím než smrt?

25. *hledí*, t. bez vychylování se z cest Bohem a slovem jeho ukázaných, při všech pracech a zaměstknáních; k čemuž i dalším příkladem slouží.

26. *ať* etc., J. upevněny budou, t. šťastně se na nich povede.

27. *nebo cesty* etc., slova ta nejsou v hebrejském textu, jediné v řeckém překladu.

2. *umění*. Jednostejné věci vám psáti mně se nestýště, vám pak to bezpečné jest, dí sv. Pavel, Filip. 3, 1. Tak Šalomoun tentýž jednostejné věci tuto málo rozdílnými slovy opakuje a lidem v mysl vkládá; znamenaje lidskou zkázu, jak z přirození svého k zlému příliš vroucí a klopotní jsou; též mnohé k zlému příčiny a podněty na světě, tak že i mnohým a častým napomínáním a vzbuzováním sotva k lidským toliko nějakým tichým obyčejům a mravům ohnuti býti mohou. Co pak k čisté poctě boží? těchtě velmi pořídku, a v milosti i moci samého Boha to záleží, aby obráceni byli. Viz Num. 14. 10.

3. *tekou*, H. kapají. — *ústa*: dásně.

4. *věci*. t. cíl těch, jenž se jí oklamati dají, jest zlý a hrozný. — *meč*, H. úst.

5. *hrob*, J. peklo zdržují, t. peklu nápomáhají, tak že ti, kteříž jsou od ní svedeni, lečby sobě usmyslili, v jistém zahynutí strany duše i těla stojí.

6. *chtěl*, t. jí se přidržuje, toho, o čemž se mluví, chtělby zkusiti a něčeho lepšího se naditi, beze

vota jejího snadby zvážiti chtěl? vrtkéť jsou ce-
7 sty její, neseznáš toho.* Protož synové poslech-
něte mne a neodstupujte od řečí úst mých.
8 * Vzdal od ní cestu svou a nepřibližuj se
9 ke dveřům domu jejího; * aby snad nedal ji-
10 ným slávy své a let svých ukrutnému; * aby se
nenasytili cizí úsilím tvým a robota tvá aby
11 nebyla v domě cizím; * i řvalby naposledy,
když by zhubil tělo své a čerstvost svou, a
12 řeklby: * Jak jsem já nemoudře nenáviděl cvi-
čení, a domlouváním pohrdalo srdce mé;
13 * a neposlouchal jsem hlasu vyučujících mne
a k učitelům svým nenaklonil jsem ucha své-
14 ho! * O málo žeť jsem nevlezl ve všecko zlé
15 u prostřed shromáždění a zástupu. * Pij vodu
ze studnice své a prameny z prostředku vrcho-

viště tvého; * nechť se rozlévají studnice tvé 16
ven a potůčkové vod tvých na ulice; * avšak 17
měj je sám sobě, a ne někdo cizí s tebou.
* Budiž požehnaný pramen tvůj, a vesel se 18
z manželky mladosti své, * laně milostné a 19
srny utěšené; prsy její ať tě opojují veli-
kého času; v milování jejím kochej se usta-
vičně. * Nebo pročby se kochal synu můj 20
v cizí a objímal život ženy postranní; * poně- 21
vadž před očima Hospodinovýma jsou cesty
člověka, a on všecky stezky jeho váží. * Ne- 22
pravosti zajisté vlastní jímají bezbožníka ta-
kového, a v provazích hříchu svého uvázne.
* Takovýť umře, protože nepřijímal cvičení 23
a ve množství bláznovství svého blouditi bude.

Hlava 6.

Šalomoun vystříhá od zbytečného a neopatrného v přátelství se propůjčování, od lenosti, jiným škození; k následování dobrého napomenuv hojné užitky poslušným, neposlušným pak nevyhnutelnou pomstu a nenabytou škodu předkládá.

Synu můj, slíbil-lis za přítele svého; po-
2 dal-lis cizímu ruky své: * zapleten jsi slovy
3 úst svých; jat jsi řečmi úst svých. * Uči-
niž tedy toto synu můj a vyprosť se, po-
něvadžs se dostal v ruku přítele svého; jdi
4 pokoř se a probuď přítele svého; * nedej
usnouti očím svým a zdřímati víčkům svým;

* vydři se jako srna z ruky lovce a jako pták 5
z ruky čížebníka. * Jdi k mravenci lenochu, 6
shlédni cesty jeho, a nabuď moudrosti; * kte- 7
rýž nemaje vůdce, ani správce, ani pána,
* však připravuje v létě pokrm svůj, shro- 8
mažďuje ve žni potravu svou. * Dokavadž le- 9
nochu ležeti budeš? skoro-liž vstaneš ze sna

---

všeho jakéhokoli nebezpečenství se ostýchání; jakoby řekl: Neradímť; příčinu hned pokládá.

9. *slávy*, t. aby nepřišel o poctivost a neupadl v lehkost všechněm svým i cizím. J. síly své, t. přirozené, zvlášť u věku mladosti, i nabyté, t. stánku neb zboží. — *ukrutnému.* Obecně to na nevěstku obracejí. J. na manžela té cizoložnice, aneb bratry i přátely její, kterýmž, kdyžby zjevný učiněn byl takový neřád, pyšněby a ukrutně ho mstili, jako Diny bratří její. Gen. hl. 14. A na tenť smysl vidí se, že níž hl. 6 od 30. v. do konce mluví. Umějíť touž ukrutnost někdy provoditi i jiní spolu záletníci. Někteří na ďábla, kterýž jakož pro jiné nekající výstupky z božích přikázaní, tak i pro tento, duši i tělo před časem mnohých béře do pekla.

10. *robota*, H. bolest.

12. *cvičení*: kázně, napravování.

14. *zlé*, t. ve všelijakou nestydastost aneb pokutu a pomstu za to, na odiv všechněm, H. byl bych ve všem zlém.

15. *vodu*, t. zanechaje mysli a žádosti jinam přenášení užívej svých dobrých věcí, kteréž máš z božího požehnání.

16. *rozlévají*, t. tak užívej svých věcí, aby jich i jiným nezáviděl, ale rád se zdílel; zvlášť pak těmi věcmi, kterýchžby na zbyt a mimo svou potřebu měl.

17. *sobě*, t. v moci a vládařství svém.

18. *Budiž*, J. bude. — *mladosti*, t. kterouž jsi v mladosti pojal.

19. *srny*: kamzíka. — *utěšené*: líbezné. — *kochej*, H. bluď, toulej se, procházej, tak v. 20. a při konci v 23. — *ustavičně*, t. na té jediné své do její smrti přestávej, od ní se neluč, jinam milosti jí oddané a zavázané nepřenášej; vysvětlují se ta boží slova Gen. 2, 18. 20: kterážby při něm byla.

20. *živoč.* H. prsy.

21. *váží*, t. má je jako na váhu vložené. Smysl jest ten, že Bůh všecka předsevzetí a usilování člověka každého jasně spatřuje a rozsuzuje, jaká jsou, spravedlivá-li čili nespravedlivá; podlé čehož usuzuje i odplatu dává.

22. *vlastní*, H. jeho. — *uvázne*, H. držán bude, t. přenesnadně ten, kdož smilství aneb i jinému hříchu přivykne, ze zlé navyklosti své vychází, snáze v pokuty a pomsty až i v smrt ubíhá, nežli napraví. Jer. 14. 23. Příkladně mluví, jako jatý a svázaný z vězení. A toť jsou ta osidla ďáblova, o nichž II. Tim. 2, 26. I takovou hle nesnadností ku povstání z hříchův, od nich odhrožuje, aby někdo neříkal: Když sobě povolím, potom pokání vyvolím.

1. *ruky*, t. na znamení držení slibu.

2. *úst*, t. jestliže jsi nerozumně a neopatrně se v to vydal nerozsoudiv, seč býti můžeš, aneb co jsi a pokud komu povinen: protož stalo-li se to, mějž pilnost o to, aby se vyvabil, co nejdříve. Eccles. 29, 19.

3. *se dostal*, H. přišel. — *přítele*, t. za něhož jsi slíbil. — *pokoř se*, t. věřiteli. — *probuď*, t. toho, za něhož jsi rukojmím, napomeň, ať na tě nedopouští těžkosti. H. potvrď neb posilň.

4. *nedej*, H. nedávej snu.

6. *cesty*, t. spůsob, snažnosti i práce jeho.

9. *skoro-liž*: kdy.

10 svého? * Maličko pospíš, maličko zdřímeš,
11 maličko složíš ruce, aby poležel; * v tom při-
jde jako pocestný chudoba tvá, a nouze tvá
jako muž zbrojný. Pakli budeš nelíný, přijdeť ja-
kožto studnice žeň tvá, a nedostatek daleko uteče od
12 tebe. * Člověk nešlechetný, muž nepravý chodí
13 v převrácenosti úst svých; * mhourá očima svý-
ma, mluví nohama svýma, ukazuje prsty svý-
14 mi; * převrácenost všeliká jest v srdci jeho,
smýšlí zlé všelikého času, sváry rozsívá.
15 * A protož vnáhle přijde bída jeho, rychle
16 setřín bude, a nebudeť ulehčení. * Těchto šesti
věcí nenávidí Hospodin, a sedmá ohavností
17 jest duši jeho: * Očí vysokých, jazyka lživého
18 a rukou vylévající krev nevinnou, * srdce,
kteréž ukládá myšlení nepravá, nohou kvap-
19 ných běžeti ke zlému, * svědka lživého, mlu-
vícího lež a toho, jenž rozsívá různice mezi
20 bratřími. * Ostříhejž synu můj přikázaní otce
21 svého a neopouštěj naučení matky své; * při-
vazuj je k srdci svému ustavičně, a k hrdlu
22 svému je připínej. * Kamžkoli půjdeš, ono tě
zprovodí; když spáti budeš, bude tě ostříhati,
a když procítíš, bude s tebou rozmlouvati;
* (nebo přikázaní jest svíce a naučení, světlo 23
a cesta života jsou domlouvání vyučující;)
* aby tě ostříhalo od ženy zlé, od úlisnosti 24
jazyka ženy cizí. * Nežádejž krásy cizí v srdci 25
svém a nechať tě nejímá víčky svými. * Nebo 26
pro ženu nevěstku přicházejí o všecko až do
kusu chleba, anobrž žena cizoložnice drahou
duši ulovuje. * Může-liž kdo vzíti oheň do 27
klína svého, aby roucho jeho se nepropálilo?
* Může-liž choditi po uhlí, aby nohy jeho se 28
neopálily? * Tak kdož vchází k ženě bližního 29
svého, nebudeť bez viny, kdožby se jí koli
dotekl. * Neuvozují potupy na zloděje, jestli- 30
žeby ukradl, aby nasytil život svůj, když
lační; * ač postižen jsa navracuje to sedmer- 31
násobně; vším statkem domu svého nahra-
žuje. * Ale cizoložící s ženou blázen jest, kdož 32
hubí duši svou, ten to činí; * trápení a leh- 33
kosti dochází, a útržka jeho nebývá shlazena.
* Nebo zuřivý tu bývá hněv muže, a neodpou- 34
štíť cizoložníku v den pomsty; * neohlídá se 35
na žádnou záplatu, aniž přijímá, by i množ-
ství darů dával.

Hlava 7.

Šalomoun učení svého o moudrosti potvrzuje příkladem, kterýž spatřil při těch, jenž bídně po žádostech těla postupují, i zahynutím jejich.

Synu můj, ostříhej řečí mých, a při-
2 kázaní má schovej u sebe. * Ostříhej přikázaní
mých a živ budeš, a naučení mého jako zří-
telnice očí svých. * Přivaž je na prsty své; 3

---

10. *Maličko*, H. maličko snův, maličko dřímot etc.
11. *muž* etc., H. muž pavézy, t. rychle, nenadále a mocně připadne na tě. — *Pakli* etc. Slova ta nejsou v hebrejském textu, toliko v řeckém překladu.
12. *nešlechetný*, H. belial. viz I. Král. 2, 12. — *v převrácenosti* etc., t. všecken na skrze převrácený jest v mysli (v. 14.), v řeči (v. 12.), v skutcích (v. 13.).
13. *ukazuje*, H. učí, t. těmi tvárnostmi něčeho namítá a návěští o tom dává, čehož zjevně vynášeti nesmí, aby vždy svou lest a ošemetnost jiných ku podtržení a oklamání provedl.
14. *rozsívá*, H. rozsílá, tak v verši 19.
16. *nenávidí*, t. mimo jiné nešlechetnosti tyto zvláštně jeho velebnosti urážejí.
17. *vysokých*, t. pyšných.
19. *mluvícího*, H. dmýchajícího.
20. *naučení*, J. zákona.
21. *připínej*. Pobožných rodičův učení jest samého Boha učení. Z té příčiny jakáž vážnost k zákonu božímu zachovávána měla býti, k takovéž tuto vede.
22. *ono*, t. to naučení neb přikázaní.
23. *svíce*, t. nebeské toto učení osvěcuje věřící a vede po cestě k životu věčnému, tak Žalm 18, 5. též 118, 105. — *naučení*: zákon.
24. *ostříhalo*, t. to přikázaní tobě vždycky přítomné, o čemž v. 22.
26. *chleba*, t. aby naposledy ani kusu chleba nemajíce po pořadí ho hledati a žebrati musili. — *žena*, H. muže t. mající. — *ulovuje*, t. netoliko o statek připravuje, ale i život i duši v nebezpečenství a zahynutí přivodí.
27. *kdo*, H. muž. — *do klína*, J. za ňadra.
29. *viny*, t. neujdeť trestání a pomsty, nebude-li od lidí, ale časem svým od Boha, jenž smilníky i cizoložníky souditi (t. nad nimi mstíti) bude. Žid. 13, 4.
30. *nasytil*, H. naplnil duši.
31. *postižen*, H. nalezen. — *sedmernásobně*, t. všelijak bez milosti nahraditi to musí, jakž mu ten, komuž se ztráta stala, uloží, již buď málo neb mnoho; a když to učiní, při hrdle zachován bývá. O čemž Exod. hl. 22. — *nahražuje*, H. dá, t. čímkoli ublížil, tím sase, ano i nad to napravovati musí ze svého.
32. *blázen*, H. bez srdce.
33. *trápení*, H. bití, rany.
34. *zuřivý*, H. horlivý. — *pomsty*, t. jakž se nejprvé příčiny a přístupu k tomu naskytá, buď bez práva, buď právem.
35. *neohlídá*, H. nepřijímá tváři všelijakého ukojení neb jednání, abyť pak i na něčem přestati chtěl, proti zákonu božímu toho učiniti nelze, než aby cizoložník i cizoložnice svou pomstu nesli, viz. Lev. 20, 10. Deut. 22, 22. — *přijímá*, H. bude chtíti.
2. *naučení*: zákona. — *oči*, t. se vší pilností, tak Žalm. 17, 8.
3. *na prsty*, t. bez přestání o tom přemyšluj a to rozjímej; viz Exod. 13, 8.

4 napiš je na deskách srdce svého; * rci mou-
drosti: Sestra má jsi ty, a rozumnost pří-
5 telkyní jmenuj; * aby tě ostříhala od ženy
cizí, od postranní, jenž řečmi svými lahodí.
6 * Nebo z okna domu svého okénkem vyhlé-
7 daje * viděl jsem mezi hloupými, spatřil jsem
mezi mládeží jednoho mládence bláznivého,
8 * kterýž šel po ulici, vedlé úhlu jejího, a ce-
9 stou k domu jejímu kráčel, * v soumrak, u
večer dne, ve tmách nočních a v mrákotě;
10 * a ai, žena vyšla vstříc jemu v ozdobě ne-
věstčí, a chytrého srdce, štěbetná a zarpu-
11 tilá; * v domě jejím nezůstávají nohy její;
12 * jednak vně, jednak na ulici, u každého úhlu
13 úklady činící; * i chopila jej a políbila ho,
14 a opovrhši stud řekla jemu: * Oběti pokojné
jsou u mne; dnes splnila jsem Bohu slib svůj;
15 * protož vyšla jsem vstříc tobě, abych pilně
16 hledala tváři tvé, i nalezla jsem tě; * koberci
jsem obestřela lůže své, ozdobené řezbami a
prostěradly egyptskými; * vykadila jsem po- 17
kojík svůj myrrhou a aloem a skořicí; * pojď 18
opojujme se milostí až do jitra, obveselíme
se v milosti; * nebo není muže doma, odšel 19
na cestu dalekou. * Pytlík peněz vzal s sebou; 20
v jistý den vrátí se do domu svého. * I na- 21
klonila ho mnohými řečmi svými, a lahod-
ností rtův svých přinutila jej; * šel za ní 22
hned, jak vůl k zabití chodívá a jako blázen
v pouta, jimižby trestán byl; * dokudž nepro- 23
nikla střela játer jeho, pospíchal jako pospí-
chá pták k osidlu nevěda, že ono bezživotí
jeho jest. * Protož nyní synové slyšte mne 24
a pozorujte řečí úst mých; * neuchylujž se 25
k cestám jejím srdce tvé, aniž se toulej po
stezkách jejích. * Nebo mnohé zranivši pora- 26
zila, a silní všickni zmordováni jsou od ní.
* Cesty pekelné dům její, vedoucí do skrýše 27
smrti.

Hlava 8.

Šalomoun učení svého o moudrosti a opatrnosti potvrzuje, předkládaje i to, jak ona, proto aby ji lidé s větší vážností a ochotností přijímali, všecky napořád milostně k sobě zůve, své přirození, moc i dobrotu a štědrost věřícím v se předkládá, téhož sama svou podstatou nestvořenou i skutky božskými pojistivši lidi k snažnému poslouchání sebe nabízí.

Zdaliž moudrost nevolá a rozumnost ne-
2 vydává hlasu svého? * Na vrchu vysokých
3 míst, u cesty, na rozcestí stojí, * u bran, kudy
se chodí do města a kudy se chodí dveřmi,
4 volá řkouc: * Na vás, ó muži, volám a hlas
5 svůj k synům lidským obracím: * Poučtež se
hloupí opatrnosti a blázni srozumějte srdcem;
6 * poslouchejtež; nebo znamenité věci mluviti
budu, a otevření rtův mých vynese pravé
věci. * Zajisté žeť pravdu zvěstují ústa má a 7
ohavností jest rtům mým bezbožnost. * Spra- 8
vedlivé jsou všecky řeči úst mých; není v nich
nic křivolakého ani převráceného; * všecky 9
pravé jsou rozumějícímu a přímé těm, kte-
říž nalézají umění. * Přijmětež cvičení mé ra- 10
ději než stříbro, a umění raději než zlato nej-

---

4. *moudrosti*, t. co nejblíže a nejvlastněji s ní se spoj a spřízni; podobně Job 17, 14.
7. *mládeži*, H. syny. — *bláznivého*, H. bez srdce.
9. *v mrákotě*, t. přes celou noc se toulal.
10. *chytrého* etc.: schovaného, t. vycvičena k ukrývání svých lstí a osidel, a k zlapání nesmyslných.
11. *nohy*, t. jest těkavá, což na ženu poctivou nesluší. Tit. 2, 5.
13. *opovrhši*, H. posilnivši tváři své.
14. *u mne*, t. to což pozůstalo po obětech k jídlu.
15. *nalezla* etc., t. velmi příhodně.
16. *obestřela*: ustlala. — *egyptskými*, t. z kmentu egyptského, jenž svou tenkostí i bělostí všecky jiné převyšoval.
17. *vykadila*, J. skropila. — *pokojíček*, J. lůže.
18. *v milosti*, H. v milostech.
19. *doma*, H. v domě svém.
20. *s sebou*, H. v ruku svou.
21. *řečmi*, H. učením.
23. *nepronikla*, H. nerozťala. — *pospíchal* etc., t. chvátaje s ochotností za těmi slibnostmi, nerozuměl svému neštěstí, jako vůl, blázen, pták, až se ho pomsta boží dotkla, nejprv zlé svědomí vnitř, potom i jiné pomsty, o nichž šíře výš. v. 5. a 6. — *bezživotí*, H. proti duši jeho.
26. *všickni*, t. ti, kteříž se jí přidrželi.— *zmordováni*, H. zmordovaní její.
27. *vedoucí*, H. sstupující. — *smrti*, t. pohřižující v smrt věčnou, z níž nelze na věky vyjíti.

1. *nevolá*, t. zjevně a svobodně přede všemi, a ne tak pokrytě a ve tmách jako ona satanova, těla a světa moudrost, o níž výš 7, 9. i jinde v této knize tytýž se připomíná; proti níž ukázav její svod, oklamání, cíl hrozný, tuto věčnou moudrost boží i její čisté, svaté, bezpečné a spasitelné učení na odpor staví. Tak též mluví výš 1, 20.
2. *na rozcestí*, H. u míst stezek.
3. *u bran*, H. při ruce bran. — *kudy*, H. při ústech města.
4. *muži*, t. přednější a znamenitější. — *lidským*, t. k lidu obecnému.
5. *Poučtež*, H. srozumějte. — *srdcem*, t. všecku mysl k tomu obraťte.
6. *znamenité*, H. znamenitého.
7. *zvěstuji*, H. přemyšlovati budou dásně.
8. *Spravedlivé*, H. v spravedlnosti.
9. *pravé*, t. zřetelné aneb k srozumění snadné.
10. *raději* etc., H. a ne stříbro.

11 výbornější. * Nebo lepší jest moudrost než dra-
hé kamení, takže jakékoli věci žádostivé vro-
12 vnati se jí nemohou. * Já moudrost bydlím
s opatrností, a umění pravé prozřetelnosti
13 přítomné mám. * Bázeň Hospodinova jest, v ne-
návisti míti zlé; protož já pýchy a vysokomysl-
nosti i cesty zlé a úst převrácených nenávidím.
14 * Má jest rada i šťastný prospěch; jáť jsem
15 rozumnost, a má jest síla. * Skrze mne králové
kralují a knížata ustanovují věci spavedlivé;
16 * skrze mne knížata panují, páni i všickni
17 soudcové zemští. * Já milující mne miluji, a
18 kteříž mne pilně hledají, nalézají mne. * Bo-
hatství a sláva při mně jest, zboží trvanlivé i
19 spravedlnost * Lepší jest ovoce mé než nej-
lepší i než ryzí zlato, a užitek můj než stří-
20 bro výborné. * Stezkou spravedlnosti vodím,
21 prostředkem stezek soudu; * abych těm, kte-
říž mne milují, přidědila zboží věčné a po-
22 klady jejich naplnila. * Hospodin měl mne při
počátku cesty své, před skutky svými, přede
všemi časy. * Před věky ustanovena jsem, před 23
počátkem, prvé než byla země; * když ještě 24
nebylo propastí, zplozena jsem; když ještě ne-
bylo studnic oplývajících vodami; * prvé než 25
hory založeny byly, než byli pahrbkové, zplo-
zena jsem; * ještě byl neučinil země a rovin, 26
ani začátku prachu okršlku zemského. * Když 27
připravoval nebesa, byla jsem tu; když vy-
měřoval okrouhlost nad propastí; * když upe- 28
vňoval oblaky u výsosti; když utvrzoval stu-
dnice propasti; * když ukládal moři cíl jeho 29
a vodám, aby nepřestupovaly rozkázaní jeho;
když vyměřoval základy země; * hned tehdáž 30
byla jsem od něho pěstována a byla jsem jeho
potěšení na každý den, anobrž hrám před ním
každého času; * hrám také i na okršlku země 31
jeho, a rozkoše mé jsou s syny lidskými. * A 32
tak tedy synové poslechněte mne; nebo blaho-
slavení jsou, kteříž ostříhají cest mých.* Poslou- 33
chejte cvičení a nabuďte rozumu, a nerozpa-
kujte se. * Blahoslavený člověk, kterýž mne 34

---

11. *drahé*, H. perly.

12. *s opatrností*, t. nejsem prázdná opatrnosti a důmyslnosti, prozřetelnosti a soudu zdravého k rozeznání dobrého od zlého, zlého od dobrého; protož vás k svému mistrovství tak laskavě nabízím a zvu, i jistým vyučením vás bezpečím: Kdožť se ode mne vyučuje, moudrý jest; kdož mnou pohrdá, v bláznovství zůstává. — *umění* etc., H. umění (všelijakých) myšlení, neb rad nalézání neb vystíhání, J. uměním výborné rady se zdílím, aneb k nalezení jí cestu ukazuji, jakž hned dále o tom mluví.

13. *převrácených*, H. převráceností.

14. *rada*, t. umím i moudře raditi i rady k cíli jejich přivoditi. — *šťastný* etc., H. bytnost, viz výš 2, 7. — *síla*: udatnost.

15. *kralují*, t. ode mne jest všeliká vrchnost, i jejich nejvyšší pomoc, vzácnost i obrana. Dan. 2, 21. Řím. 13, 1. — *knížata*, J. rady. — *věci* etc., H. spravedlnost.

16. *páni*, H. dobrodincové.

19. *užitek*: důchod, úroda.

20. *vodím*, t. toho kdož se mne přidrží a následuje. J. chodím, na moudrost to slyšíce.

21. *zboží*, H. to což jest.

22. *měl*, H. kanani: obdržel neb dosahl, neb nabyl mne, t. skrze to věčné zplození, o němž i tu i jinde písma svatá mluví. Řecký výklad má: „stvořil", kteréžto slovíčko prvotní svaté církvi v zastávání Božství Krista Pána proti kacířům velikou nevoli a nesnáz činilo. Jak hle veliká potřeba nápravy textu písem svatých vedlé hebrejského, i z tohoto místa jako i z jiných nesčíslných se ukazuje. — *cesty*, t. od věčnosti, jakž dále vysvětluje se. Z místa tohoto že svatý Jan začátek svého blahozvěstování neb evangelium vzal, není pochybné; nebo to, což on slovem jmenuje, a tuto se moudrostí nazývá, jedno a též se rozumí, t. druhá osoba svaté Trojice. — *přede všemi*, H. od tehdáž, t. an ještě žádného časův rozměření nebylo.

23. *ustanovena* etc., H. pomazána, t. za proroka, krále a kněze věčného, a za hlavu církve svaté; a tak abych vším vládla, všecky věci skrze mne aby stvořeny, řízeny, spravovány a zachovávány byly. Jan 1, 9. Kol. 1, 16. Žid. 1, 2. a odtuď Boží Syn Mesiášem neb Kristem, t. pomazaným se jmenuje.

24. *zplozena*, J. sformována jsem. Slovy některými lidskými, podlé pochopitelnosti jejich, moudrost boží věčnost svou vypisuje; čehož když Arius nešetřil, ani toho, čehož se tu zřetelně k vysvětlení té věci, zvlášť v. 23. dokládá, v smysl kacířský i sebe i jiné mnohé zapletl, dovodě z místa tohoto, žeby Syn Boží nebyl s Otcem spolu jednobytný a věčný. — *oplývajících*, H. těžkostí vod.

25. *založeny*, H. pohříženy — *než* etc., H. před tváři pahrbků.

26. *rovin*, H. ulic. — *prachu*, t. té částky země nad vodami živočichům zemským k obývání propůjčené, t. prvé, než jaký nejmenší začátek země byl.

27. *okrouhlost*, t. aby země i s svými všemi vodámi okrouhlá byla a spůsob koule měla. — *nad propastí*, H. na tváři propasti.

29. *cíl*, H. ustanovení. — *rozkázaní*, H. úst.

30. *pěstována*, J. chována, t. v lůně otcově, jakž svatý Jan 1, 18. vykládá. Jakož Syna Božího, druhé v Trojici svaté osoby, zjevení lidem lidskými slovy se vysvětluje (výš v. 23. 24.), tak tuto jeho jakož osoby rozdílnost aneb zvláštnost od Otce, taktéž i s ním spolu jednobytnost, rovná věčnost, nerozdílná čest a sláva, jednostejná vůle, rozkoš a radost příkladem lidským, na dítěti milostném a veselém, i toho, kdož je chová obveselujícím, se předkládá. Podlé čehož i o lidském v Kristu přirození, v kterémž se na zemi zjeviti a skrze to nám lidem rozkoše věčné připraviti ráčil, zřetelně se namítá. J. pěstující, t. všecken tvor v bytu chovající. — *potěšení*, H. rozkošemi. — *času*, t. dílo své rozkošné dělám hned od toho času, jakž jsem se zjevila v skutcích stvoření, vykoupení, a církve lidu mého shromážďování, ano i nepřátel pod nohy mé podkládání; což vždy trvá a trvati bude do dne soudného.

33. *rozumu*, t. mne s pilností poslouchajíce a mým naučením se spravujíce. — *nerozpakujte*, H. neodtrhujte se, t. od cvičení mého.

slýchá bdě u dveřích mých na každý den, šetře
35 veřejí dveří mých. * Nebo kdož mne nalézá,
nalézá život a dosahuje lásky od Hospodina.
* Ale kdož hřeší proti mne, ukrutenství provodí 36
na duši svou; všickni, kteříž mne nenávidí, mi-
lují smrt.

Hlava 9.

Šalomoun moudrosti boží v církvi mocné dílo, učení její, i užitky obého staví naproti škodám, kteréž ona s sebou přináší.

Moudrost vystavěla dům svůj vytesavši
2 sloupův svých sedm.* Zbila dobytek svůj, smí-
3 sila víno své, stůl také svůj připravila; * a po-
slavši děvečky své volá na vrchu nejvyšších
4 míst v městě řkouc: * Kdožkoli jest hloupý, uchyl
5 se sem; až i bláznivým říká: * Pojďte, jezte
chléb můj a píte víno, kteréž jsem smísila:
6 * opusťte hloupé a živi buďte a choďte cestou
7 rozumnosti. * Kdo tresce posměvače dochází
hanby a kdo přimlouvá bezbožnému, pohanění.
8 * Nedomlouvej posměvači, aby tě nevzal v ne-
návist; přimlouvej moudrému, a bude tě milo-
9 vati; * učiň to moudrému, a bude moudřejší;
10 pouč spravedlivého, a bude umělejší. * Počátek
moudrosti jest bázeň Hospodinova, a umění
svatých rozumnost. * Nebo skrze mne roz- 11
množí se dnové tvoji, a přidánoť bude let ži-
vota tvého. * Budeš-li moudrý, sobě moudrý 12
budeš; pakli posměvač, sám škodu poneseš.
* Žena bláznivá štěbetná jest, sic nesmyslná 13
a nic neumí; * a ta sedí u dveří domu svého 14
na stolici, na místech vysokých v městě, * aby 15
volala jdoucích cestou, kteříž přímo jdou
stezkami svými, řkouc: * Kdo jest hloupý, 16
uchyl se sem. A bláznivému říká: * Voda 17
kradená sladší jest a chléb pokoutně jedený
chutnější. * Ale neví ubohý, že jsou zemřeli 18
tam, a že v hlubokosti pekelné jsou ti, kterýchž
pozvala.

---

34. *dveří*, t. míst a příčin slova božího k slýchání a z něho se dobrým a spasitelným věcem se vší snažností vyučování nezanedbávaje.

35. *dosahuje*. J. vyvažuje t. jako z nějaké hojné studnice.

36. *nenávidí*. To jsou ti, kteříž moudrosti boží sobě neváží, jí věřiti, učením jejím se spravovati, ba ani slyšeti nechtí; ale milují více temnosti nežli světlo, pročež také své odsouzení mají. Jan 3, 19.

1. *Moudrost*, H. Moudrosti, viz výš 1, 20. — *dům*, t. duchovní, jenž jest církev Kristova, na něm samém skrze prostředky a pomoci od něho nařízené a vydané přislušně vzdělaná (Efes. 2, 20. též 4, 11., 12, 16.) a ty jsou: Slovo, služebníci, svátosti, víra, láska, trpělivost, stálost etc., bez čehož církev jako dům bez sloupův státi a býti nemůže. Stůl jsou rozkošní a potěšitelní užitkové z těch věcí, jakož v svědomí dobrém tak i v naději k věčnému hodování se vzdělávající.

2. *dobytek*, H. zbití své. — *víno*, t. s vodou, podlé obyčeje těch krajin. J. prostě, nastrojila neb natočila.

3. *děvečky*, t. služebníky své a to mdlé, nepatrné, sprostné, ne s mocí světa a moudrostí jeho; ale v moudrosti boží vycvičené a zkušené, nejprv při vlastním jich spasení, potom i dařích k službě jiným. — *vrchu*, t. zjevně, viz výš 1, 20., též 8, 1.

4. *bláznivým*, H. tomu, kterýž jest bez srdce.

7. *dochází*, H. béře sobě. Tak i Pán (Mat. 7, 6): Nedávejte svatého psům etc. — *pohanění*, H. zmazání.

9. *učiň*, H. dej. — *a bude* etc., H. přidá učení.

10. *rozumnost*, t. ne v něčem jiném záležející, než jakž dí, v bázni Hospodinově, viz 1, 7.

12. *budeš*, t. tobě to prospěšné bude.

13. *bláznivá*, t. moudrost světa a těla podobná jest nestydaté a nectné ženě, před svým domem sedící, jenž i ty, kteříž upřímo cestou jdou a k pravé moudrosti směřují, odvodí a blázny z nich činí. Dobře se to pak obrací na církev satanovu od svatého Jana v Zjev. 17. hl. též vymalovanou a na jiné svatých nepřátely. Viz výš 2, 16.

14. *vysokých*, t. patrných.

15. *přímo*, H. přímí cestu svou.

16. *bláznivému*, H. bez srdce.

17. *kradená*, t. provozování pokrytství. — *pokoutně*, H. ukrývání, t. kterýž kradmo jeden bývá.

18. *zemřeli*, H. mrtví aneb obrové, výš hl. 2, 18. t. ti, kteříž k ní jdou, že již v smrti jsou, a jsouce živí, jsou mrtví, jakž mluví apoštol. I. Tim. 5, 6. — *ti* etc., H. pozvání její.

Poznamenání. Až potud první stránka knihy této, kteráž jest jako přístup k následujícím věcem, zdržující v sobě napomínání k vyučování se moudrosti, s vychvalováním jí. Zatím připojují se mnohé a ušlechtilé průpovědi k řízení a spravování celého života, a to v smyslu rozdílné. Některé zajisté ctnosti, k nimž téměř vždycky odměny za ně a pokuty za hříchy jsou připojeny, schvalují. Jiné o rozličných příbězích obyčejných na světě vypravují. Mnohé zřetelná a světlá zaslíbení a jiné tolikéž pohrůžky předkládají. Některé vyučují, jak se míti sluší v správě světské, jak v domovní; z nichžto jedna každá vždy k některému z desíti přikázaní božích obrácena býti může. Aniž se pak tuto zvláštně pořádku šetří. Prvé spolu se řeč držela, tuto již takměř každá průpověď obzvlášť čtena i rozumína býti může; pročež i hlavy v pořádný obsah tak jako jinde uvedeny býti nemohou.

Hlava 10.

Přislovi Šalomounova.

Syn moudrý obveseluje otce; ale syn blá-
2 znivý zármutkem jest matce své. * Neprospívají
základové bozbožně nabytí; ale spravedlnost
3 vytrhuje od smrti. * Nedopustí lačněti Hospo-
din duši spravedlivého; statek pak bezbožných
4 rozptýlí. * K nouzi přivodí lidi ruka lstivá;
ruka pak pracovitých zbohacuje je. Kdo pilen
jest lži, ten pase vítr a týž sám stíhá ptáky letavé.
5 * Kdo shromažďuje v létě, jest syn rozumný;
ale kdož spí ve žni, jest syn, kterýž hanbu činí.
6 * Požehnání jest nad hlavou spravedlivého;
7 ale ústa bezbožných přikrývají ukrutnost. * Pa-
mátka spravedlivého bývá požehnaná; ale
8 jmeno bezbožných smrdí. * Kdo jest moudrého
srdce, přijímá přikázaní; ale kdo jest blázni-
9 vých rtův, padne. * Kdo chodí upřímě, chodí
doufanlivě; kdož pak převrací cesty své, vyjeven
10 bude. * Kdo mhourá okem, uvodí nesnáz, a
11 kdož jest bláznivých rtův, padne. * Pramen ži-
vota jsou ústa spravedlivého; ale ústa bez-
12 božných přikrývají ukrutnost. * Nenávist vzbu-
zuje sváry; ale láska přikrývá všecka pře-
13 stoupení. * Ve rtech rozumného nalézá se
moudrost; ale kyj přisluší na hřbet blázna.
14 * Moudří skrývají umění; úst pak blázna blízké
15 jest setření. * Zboží bohatého jest jako město
pevné jeho; ale nouze jest chudých setření.
16 * Práce spravedlivého jest k životu; nábytek
17 pak bezbožných jest k hříchu. * Stezkou života
jde, kdož přijímá trestání; ale kdož pohrdá
domlouváním, bloudí. * Kdož přikrývá nenávist 18
rty lživými, i kdož uvodí v lehkost, ten blázen
jest. * Mnohé mluvení nebývá bez hříchu; kdož 19
pak zdržuje rty své, opatrný jest. * Jako stříbro 20
výborné jest jazyk spravedlivého; ale srdce
bezbožných za nic nestojí. * Rtové spravedli- 21
vého pasou mnohé; blázni pak pro své blá-
znovství umírají. * Požehnání Hospodinovo 22
zbohacuje, a to beze všeho trápení. * Za žert 23
jest bláznu činiti nešlechetnost; ale muž roz-
umný moudrostí se spravuje. * To, čehož se bojí 24
bezbožný, přichází naň; ale čehož žádají spra-
vedliví, dává jim Bůh. * Jakož pomíjí vichřice, 25
tak nestane bezbožníka; spravedlivý pak jest
jako základ stálý. * Jako ocet zubům a jako 26
dým očim, tak lenivý těm, kteříž jej posílají,
nepříjemný jest. * Bázeň Hospodinova přidává 27
dnův; léta pak bezbožných ukrácena bývají.
* Očekávaní spravedlivých jest cíl veselý; na- 28
děje pak bezbožných zahyne. * Sílou jest upří- 29
mému cesta Hospodinova a strachem těm, kte-
říž činí nepravost. * Spravedlivý na věky se ne- 30
pohne; bezbožní pak ne dlouho budou bydliti
v zemi. * Ústa spravedlivého vynášejí moudrost; 31
ale jazyk převrácený vytat bude. * Rtové spra- 32
vedlivého znají, což jest Bohu libého, ústa pak
bezbožných převrácené věci.

---

2. *bezbožně* etc., H. bezbožnosti.
3. *statek*, H. zlost neb převrácenost, t. bezbožně, s útiskem jiných nabytý statek.
4. *K nouzi*, H. Chudého činí. — *lstivá*, H. lsti, t. kteráž neupřímý, lstivý a křivý obchod vede domnívajíc se, že tím zbohatne, ano pak na odpor bývá. — *pracovitých*, t. věrně, upřímě, bez úskoků a lsti živiti se usilujících.
5. *činí*, t. rodičům a přátelům svým i sobě.
6. *spravedlivého*, t. všecko se jemu šťastně děje. — *ukrutnost*, t. pěknými, úlisnými řečmi.
7. *bývá* etc., H. v požehnání, t. hodná chvály.
8. *padne*, J. sám se kormoutí, t. sám se v těžkosti uvede. J. bývá trestán, t. pro drzé a všetečné řeči své.
9. *doufanlivě*: bezpečně. — *vyjeven*, t. nebude se moci vždycky krýti v své převrácenosti.
10. *okem*, t. tvárně a úlisně se zevnitř ukazuje. Ecclus. 27, 25. — *uvodí* etc., H. dává bolest. — *padne*, viz v. 8. totéž slovo i tuto.
12. *přestoupení*, t. taková, když se lidé vespolek v bytu, sousedství snášejí, trpělivě, dobrotivě k sobě se ukazují, nedostatky, poklesky sobě odpouštějí a ne všeho vždycky zevrub jedni na druhých vyhledávají; jakožto apoštolé vysvětlují. Efes. 4, 32., I. Petr 4, 8. Čehož kdež není, mnoho nesnází a hříchův se přičiní. Tím pak Duch svatý nevyprazdňuje zřízené kázně a dobrého řádu ostříhání.
13. *kyj*: berla, prut. — *blázna*, H. bez srdce.
14. *umění*, t. aby je v čas slušný na hotově majíce vynášeli; ale ne v čas bezpotřebných věcí jako blázni nevynášejí. — *setření*, t. tím, což mluví, neb sobě neb jiným škodí.
15. *setření*, J. strach, t. jakož onoho zboží nadýmá, tak tohoto chudoba snižuje; o těch, kteříž v Boha nedoufají, na obojí stranu pravé jest.
16. *k životu*, t. užitečná a prospěšná jemu samému i jiným; nebo spravedlivě a opatrně sobě v ní počíná. — *nábytek*, H. úroda, neb ovoce, důchod.
17. *přijímá*, H. ostříhá cvičení. — *pohrdá*, H. opouští.
18. *uvodí*, H. vynáší hanbu.
19. *Mnohé* etc., H. ve množství slov nepřestane přestoupení.
20. *za nic*, H. jako maličko.
21. *pasou*, t. učí, spravují prospěšně a užitečně. — *umírají*, t. svým bláznovstvím sami sobě bývají příčinou smrti.
22. *a to* etc., H. nepřidává s sebou trápení, starosti, pečlivosti.
24. *To čehož* etc., H. bázeň bezbožného.
25. *stálý*, H. věku, aneb věčný.
28. *cíl* etc., H. veselí, tak téměř níže 11, 23.
29. *upřímému*, H. dokonalému. — *strachem*, J. setřením.
31. *vynášejí*, H. plodí, t. jako země byliny v hojnosti; a tak i řeč neb mluvení jinde se ovocem rtův nazývá. — *převrácený*, H. převráceností.
32. *znají*, t. milují i následují slovem i skutkem.

Hlava 11.

Váha křivá ohavností jest Hospodinu; ale
2 závaží pravé líbí se jemu. * Za pýchou přichází
zahanbení; ale při pokorných jest moudrost.
3 * Sprostnost upřímých vodí je; převrácenost
4 pak přestupníkův je samy zatracuje. * Neprospívát
bohatství v den hněvu; ale spravedlnost
5 vytrhuje ze smrti.* Spravedlnost upřímého spravuje
cestu jeho; ale pro bezbožnost svou padá
6 bezbožný. * Spravedlnost upřímých vytrhuje
je; ale v zlosti své přestupníci zjímáni bývají.
7 * Když umírá člověk bezbožný, hyne naděje,
8 i očekávaní rekovských činův mizí. * Spravedlivý
z úzkosti bývá vysvobozen; bezbožný
9 pak přichází na místo jeho. * Pokrytec ústy
kazí bližního svého; ale uměním spravedliví
10 vytrženi bývají.* Ze štěstí spravedlivých veselí
se město; když pak hynou bezbožní, bývá pro-
11 zpěvování. * Požehnáním spravedlivých zvýšeno
bývá město; ústy pak bezbožných vyvrá-
12 ceno. * Pohrdá bližním svým blázen; ale muž
13 rozumný k tomu mlčí. * Utrhač toulaje se pronáší
tajnost; člověk pak ducha věrného tají
14 slova. * Kdež není dostatečné rady, padá lid;
15 ale spomožení jest ve množství rádcův. * Velmi
sobě škodí, kdož slibuje za cizího; ježto ten,
kdož nenávidí rukojemství, bezpečen jest. * Žena 16
šlechetná má čest, a ukrutní mají jen zboží.
* Člověk účinný dobře činí životu svému; ale 17
ukrutný kormoutí tělo své. * Bezbožný dělá 18
dílo křivé; ale kdož rozsívá spravedlnost,
má mzdu jistou. * Jako spravedlnost vede 19
k životu, tak kdož následuje zlého, k smrti
své chvátá. * Ohavností jsou Hospodinu lidé 20
převráceného srdce; ale ctného obcování
líbí se jemu. * Zlý člověk, by sobě jiné na pomoc 21
přivzal, neujde pomsty; símě pak spravedlivých
uchází toho. * Jako zápona zlatá na pysku 22
svini, tak jest žena pěkná bez rozumu. * Žádost 23
spravedlivých jest toliko dobrých věcí; ale
očekávaní bezbožných prchlivost. * Mnohý roz- 24
dává štědře, a však přibývá mu více; jiný
skoupě drží nad slušnost, ale k chudobě.
* Člověk štědrý bývá bohatší, a kdož svla- 25
žuje, také sám bude zavlažen. * Kdo zadržuje 26
obilí, zlořečí mu lid; ale požehnání přichází
na hlavu toho, kdož je prodává. * Kdo pilně 27
hledá dobrého bližních, nalézá přízeň; kdož
pak hledá zlého, potká jej. * Kdo doufá v bo- 28
hatství své, ten spadne; ale spravedliví jako
ratolest zkvetnou. * Kdo kormoutí dům svůj, 29

---

1. *závaží*, H. kámen dokonalý.
2. *Za pýchou* etc., H. Přichází pýcha, přichází také lehkost, t. pyšní bývají zahanbeni. — *moudrost*, t. kterouž zahanbeni, přicházejícího na pyšné, uvarovati se mohou.
3. *Sprostnost*, H. dokonalost. — *vodí je*, t. spravuje je zde, i k věčnému životu dovede ty t. upřímé. — *je*, t. kterouž chtějí jiné zkaziti.
4. *ze smrti*, t. časné před lidmi, ano i věčné před Bohem. Nebo se to často vídá na světě, a u Boha jisté jest vždycky; toliko v nabytí pravé a Bohu milé spravedlnosti ať není omylu.
5. *upřímého*, H. dokonalého.
6. *je*, t. ty upřímé. — *v zlosti*: t. kterouž proti jiným provodili.
7. *rekovských*, H. sil. t. v čemž naději měl, že se zsílí i naděje jiných, kterouž v něm měli.
9. *bližního*, t. ošemetnými slovy uvodí jiné v to, v čemž sám jest. — *bývají*, t. umění rozeznání lsti a pokrytství majíce nedají se podvesti.
10. *Ze štěstí*, H. v dobrém.
11. Požehnáním, t. dobrodiním, když slovem i skutkem k obecnému dobrému slouží. — *ústy*, t. řečmi a radami nerozumnými.
12. *blázen*, H. bez srdce. — *mlčí*, t. nepřipodobňuje se bláznu v zlehčování bližního svého.
13. *Utrhač*, H. prodavač, klevetník etc., viz Lev. 19, 16. — *slova*: věci t. té, kteráž pronášína býti nemá.
14. *dostatečné* etc., J. prozřetelnosti neb opatrnosti neb správy příslušné. — *spomožení*, H. vysvobození.
15. *Velmi* etc., H. setřením setřín bude.
16. *šlechetná*, H. příjemnosti. — *má*, H. drží, tak hned. — *čest*: poctivost, dobrou pověst.
17. *Člověk* etc., H. muž dobrotivý duši své. — *tělo* etc., J. bližního svého, t. ani sobě a svým, ani jiným dobrý a milosrdný není.
18. *jistou*, H. pravdy.
20. *ctného* etc., H. dokonalí na cestě.
21. *by sobě*, H. ruka k ruce, t. by rukou dáním s jinými se smluvil, a jakkoli co před se bral, neujde pomsty. Jiní to slyší na potomky, kterýmž z ruky do ruky dědictví se uvodí, t. že nad zlým jistotně mstěno bude, nebude-li nad ním samým, ale vždycky na potomcích jeho. J. jakoby řekl: by ho nejeden v ruce vzal, cvičil, vedl a jakkoli spravoval, nenapraví se. — *neujde* etc., H. nebude bez viny.
22. *zápona*: ozdoba, kroužek. — *bez rozumu*, H. odvrácena od rozeznání, t. tak ozdobuje bláznici krása jako svini zápona.
23. *prchlivost*, t. jejich duše jest jen lidí popouzeti a k žalosti přivoditi, aneb že oni sami téhož neujdou.
24. *rozdává*, H. jest rozsýpající. — *k chudobě*, t. s tím se vším nuzný jest.
25. *Člověk* etc., H. duše požehnání vytyje. — *svlažuje*, t. chudým jakoužkoli pomoc činí. — *zavlažen* etc., H. bude déšť t. v tom, čímž jiným dobře činil, sám rozhojnění vezme. Někteří to na učení obracejí; kdož jiné učí, sebe sám učí.
26. *obilí*, t. aby nebylo prodáváno; ale na větší draho chová.
27. *přízeň*, t. u Boha i u lidí.
28. *spadne*, t. jako list uvadlý aneb suchá ratolest.
29. *dům*, t. marnotratností a nerozšafností, ano i nemoudrým spravováním svým. — *vítr*, t. všecko dědictví jeho u vítr [illegible], nebude ničeho míti

za dědictví bude míti vítr; ale blázen slou-
30 žiti musí člověku moudrému. * Ovoce sprave-
dlivého jest jako ovoce stromu života, a kdož
vyučuje duše, jest moudrý. * Ai spravedlivému 31
na zemi odplacováno bývá; čím více bezbo-
žnému a hříšníku?

Hlava 12.

Kdo miluje cvičení, miluje umění; kdož
2 pak nenávidí domlouvání, nemoudrý jest. * Do-
brý nalézá lásku u Hospodina; ale muže ne-
3 šlechetného potupí Bůh. * Nebývá trvanlivý
člověk v bezbožnosti; kořen pak spravedli-
4 vých nepohne se. * Žena statečná jest koruna
muže svého; ale jako hnis v kostech jeho ta,
5 kteráž jej k hanbě přivodí. * Myšlení sprave-
dlivých jsou pravá; rady pak bezbožných
6 lstivé. * Slova bezbožných úklady činí k prolití
krve; ústa pak spravedlivých vytrhují je.
7 * Vyvráceni bývají bezbožní tak, aby jich ne-
8 bylo; ale dům spravedlivých ostojí. * Podlé
toho, jakž rozumný jest, chválen bývá muž;
převráceného pak srdce člověk bude v pohr-
9 dání. * Lepší jest nevzácný, kterýž má služe-
bníka, nežli ten, kterýž sobě slavně počíná
10 a nemá chleba. * Pečuje spravedlivý o život
hovádka svého; srdce pak bezbožných ukru-
11 tné jest. * Kdo dělá zemi svou, nasycen bý-
vá chlebem; ale kdož následuje zahalečů,
blázen jest. Kdož ochotný jest, živ jest v svých
směrnostech, v svých haněních opustí hanění. * Žá- 12
dostiv jest bezbožný léček zlých lidí; kořen
pak spravedlivých ovoce vydává. * Do pře- 13
stoupení rtův svých zapletá se zlostník; ale
spravedlivý vychází ze soužení. * Z ovoce do- 14
brého úst svých každý nasycen bude dobrým,
a odplatu za skutky člověka dá jemu Bůh.
* Cesta blázna přímá se zdá jemu; ale kdo 15
poslouchá rady, moudrý jest. * Hněv blázna 16
v tentýž den poznán bývá; ale opatrný skrývá
potupu svou. * Kdož mluví pravdu, ohlašuje 17
spravedlnost; svědek pak křivý mluví lest.
* Někdo vynáší řeči podobné meči probodují- 18
címu; ale jazyk moudrých jest lékařství. * Rto- 19
vé pravdomluvní utvrzeni budou na věky; ale
na kratičko potrvá jazyk lživý. * V srdci těch, 20
kteříž zlé obmýšlejí, přebývá lest; v těch pak,
kteříž radí ku pokoji, veselí. * Nepotkát spra- 21
vedlivého žádná těžkost; bezbožní pak na-
plněni budou zlým. * Ohavností jsou Hospodinu 22
rtové lživí; ale ti, jenž činí pravdu, líbí se
jemu. * Člověk opatrný tají umění; ale srdce 23

---

a naposledy jiným v službu podroben bude. — *blázen*, H. služebník moudrého srdcem.

30. *života*, t. živé a pronikavé jest učení jeho. — *vyučuje*, H. jímá. — *moudrý*, t. velmi prospěšná a užitečná jest řeč, výmluvnost a tak učení člověka pobožného těm, kteříž ho poslouchají. Výš 10. 31.

31. *bývá*. Bůh i svým milým, líbiti se jemu usilujícím, ne vždycky přehlídá hříchů a výstupkův jejich, ale trestání svá uvodí na ně zde na světě, ovšem na bezuzdně hřešící uvede, ne-li zde, ale věčně.

2. *nalézá*, J. vyvažuje neb vyvodí. — *nešlechetného*, H. nešlechetností.

4. *statečná*, H. síly, jakouž vypisuje v poslední hlavě. — *koruna*, t. ozdoba a sláva. I. Kor. 11, 7. — *přivodí*, t. za kterouž se styděti musí.

5. *pravá*, H. soud.

6. *úklady* etc., H. ukládati. — *je*, t. ty spravedlivé, o jejichž bezživotí ukládají bezbožní.

7. *dům*: rodina, čeleď.

8. *Podlé* etc., H. podlé úst rozumu jeho.

9. *nevzácný*, t. jehož sobě lidé pro jeho sprostnost nic neváží. — *služebníka*, t. jediného. Chválí Duch svatý ty, kteříž o sobě nízce smýšlejíce a marného se vynášení, lokte jednoho ku postavě své přidávání, a tak chlouby i chvály světa se vzdalujíce, pokorně, tiše a pobožně sobě počínají.

10. *Pečuje* etc., H. zná spravedlivý duši, t. spravedlivý člověk netoliko k člověku lítosti a dobrotivosti dokazuje, ale i k tomu hovádku, tak ho a ne jináč, než jakž Bůh nařídil, užívaje. — *srdce*, H. slitování.

11. *zahalečů*, H. prázdných, povalečův. — *blázen*, H. bez srdce. — *Kdož* atd. není v hebrejském.

12. *léček* etc., osidel, t. žádostiv jest týmiž lstmi škoditi nevinným, jakýmiž zlí škodí. — *kořen* etc., t. dobré a upřímé srdce Bohem obnovené a napravené, jakéhož bezbožní nemají; o čemž první částka tohoto verše 12. a výš v. 10. mluví.

13. *zlostník*, t. bezbožný člověk svou vlastní řečí sobě k zlému příčinou bývá; pobožní pak opatrně se i v mluvení majíce ucházejí toho. Tak téměř i Kristus mluví. Mat. 12, 37.

14. *každý*, H. muž. — *za skutky*, H. rukou.

15. *se zdá* etc., H. v očích jeho, t. tak jest sám u sebe moudrý, že ani boží ani lidské rady nepotřebuje; pročež jí ani nehledá; pakli se jemu sama naskytá, pohrdá jí. Výš 1, 25.

16. *bývá*, t. blázen nemůže dlouho tajiti, ovšem krotiti hněvu a bláznovství svého. — *potupu*, t. trpí a ne hned se mstí pro pokoj, aby ho sobě ani jiným nerušil; raději pohanění trpí, nežby se mstíti aneb hněvu svého vzteklost jiným znáti dával.

17. *mluví*, H. vydmychuje.

19. *Rtové*, t. lidé. Jiní na to slyší, že pravdomluvní stále jednostejně mluví; ale lháři tytýž se mění v řečech svých, an se i říká, že lhář pamětlivý býti aneb s pamětí lháti musí.

20. *veselí*, t. upřímí a pobožní lidé cožkoli mluví neb činí, činí to upřímě, s potěšenou a doufanlivou myslí božího požehnání, beze všeho pochybování očekávajíce; v čemž zabanbeni nebývají. Žalm 124, 1.

21. *těžkost*: nepravost.

22. *činí* etc. Činiti pravdu, jak podlé místa a povolání svého se věrně, upřímě a stále míti, na každém místě, před Bohem i lidmi, jakž jeho vůle svatá ukazuje; tak Kristus mluví, Jan 3, 21., I. Jan 1, 6. tuto na samou pravdomluvnost se vztahuje. — *líbí*. H. líbost jeho.

23. *umění*, t. bezpotřebně, chlubně ho nevynáší,

24 bláznův vyvolává bláznovství. * Ruka pracovitých panovati bude; lstivá pak dávati plat
25 musí. * Starost v srdci člověka snižuje ji; ale
26 věc dobrá obveseluje ji. * Vzácnější jest nad bližního svého spravedlivý; cesta pak bezbožných svodí je. * Nebude péci lstivý člověk, 27
což ulovil; ale statek člověka bedlivého bývá jemu drahý. * Na stezce spravedlnosti jest ži- 28
vot, a cesta stezky její nesmrtelná jest.

Hlava 13.

Syn moudrý přijímá cvičení otcovo; ale
2 posměvač neposlouchá domlouvání. * Z ovoce dobrého úst svých každý jísti bude dobré; ale
3 duše převrácených nátisky. * Kdo ostříhá úst svých, ostříhá duše své; kdo rozdírá rty své,
4 setření na něj přijde. * Žádá a nic nemá duše lenivého; duše pak pracovitých zbohatne.
5 * Slova lživého nenávidí spravedliví; ale bezbožníka též slovo v ošklivost uvodí a zahan-
6 buje. * Spravedlnost ostříhá přímě chodícího po cestě; bezbožnost pak vyvrací hříšníka.
7 * Někdo bohatým se dělaje nemá nic; zase někdo dělaje se chudým má však statku
8 mnoho. * Výplata života člověku jest bohat-
9 ství jeho; ale chudý neslyší domlouvání. * Světlo spravedlivých rozsvětluje se; svíce pak
10 bezbožných zhasne. * Samou toliko pýchou působí člověk svár; ale při těch, jenž užívají
11 rady, bývá moudrost. * Statek zle dobytý umenšovati se bude; kdož jej pak shromažďuje
rukou svou, přivětší ho. * Očekávaní dlouhé 12
zemdlívá srdce; ale žádost splněná jest jako strom života. * Kdož pohrdá slovem božím, 13
sám sobě škodí; ale kdož se bojí přikázaní jeho, odplaceno mu bude. Duše lstivé bloudí v hříších; ale spravedliví milosrdní jsou a lítost mají. * Naučení moudrého jest pramen života, 14
k vyhýbání se osidlům smrti. * Rozum dobrý 15
dává milost; cesta pak převrácených jest tvrdá. * Kdožkoli jest důmyslný, dělá uměle; 16
ale blázen rozprostírá bláznovství. * Posel bez- 17
božný upadá v neštěstí; jednatel pak věrný jest lékařství. * Chudoba a lehkost potká toho, 18
jenž se vytahuje z kázně; ale kdož ostříhá naučení, zveleben bude. * Žádost naplněná 19
sladká jest duši; ale ohavnost jest bláznům odstoupiti od zlého. * Kdo chodí s mou- 20
drými, bude moudrý; ale kdo tovaryší

---

tak jako blázni činí, kteříž prvé, než se naučí, hned mistři býti chtějí.

24. *lstivá*, J. lhostejná.

25. *ji*, t. ruku, o níž v. 24. Jakoby řekl: Mysl tesklivá a pečlivá přivodí člověka na oblevení v práci, a jako rukou opuštění. J. že člověk opatrný starost jakoukoli v sobě tak mírní a snáší, aby se jako oheň nerozněcovala, ale dušena a vyprázdněna byla. J. že starost srdce snižuje, t. k zámutku a truchlení je přivodí; takž na odpor i při té druhé částce verše. — *věc*, J. slovo dobré, t. potěšení z božího slova.

26. *je*, t. bezbožné.

27. *což* etc., H. lovu svého, t. i toho, což nespravedlivě nahonil a již na hotově má, neužive. — *drahý*: J. vzácný, nebo pobožně ho i pracně z požehnání božího nabyl; protož ho sobě draze váží a ne nějak nevážně a marnotratně se s ním obírá.

28. *její*, t. spravedlnosti. — *nesmrtelná*, H. není smrt.

2. *nátisky*, t. jísti bude, to jest, za nátisky, kteréž činili, pomstu ponesou.

3. *úst*, t. kdo se nevydává v nenáležité řeči.

4. *zbohatne*, H. vytyje, t. snažní a pracovití lidé nemívají nedostatku.

5. *Slova*, J. věci křivé. — *zahanbuje*, t. protože bezbožný marnosti a lži se tak urputně a nestoudně přidrží, nežby se jí zhostil, raději vší milosti a přízně všech lidí oželí.

6. *přímě* etc., H. dokonalého cestou. — *vyvrací*, t. na zahynutí strany duše i těla přivodí. — *hříšníka*, H. hřích.

8. *života*, H. duše. — *domlouvání*, t. bohatství jest užitek ten, že v nouzi jím může sobě pomoci; chudoby pak, že nebývá těch, kteřížby zboží záviděli aneb s nátiskem jeho zbavovali.

9. *rozsvětluje*, H. rozveseluje se, viz výš 4, 18. 19.

10. *působí*, H. dává, t. člověk pyšný. Pýcha a vysoké o sobě smýšlení že jest původ a studnice všech svárů a různic, ukazuje. — *rady*, t. o sobě pokorně a nízce smýšlejíce rádi jiných rad uslyší, i jí se spravují.

11. *zle* etc., H. z marnosti, t. jakýmikoli cestami neupřímými neb podvodem dobytý. — *rukou*, t. spravedlivou prací.

12. *splněná*, H. přicházející. — *života*, t. jest věc nejpříjemnější a nejvděčnější.

13. *slovem*: aneb jinou lidskou zdravou radou a naučením. — *škodí*, t. na životu obojím. — *odplaceno*, J. obdařen bude pokojem, neb obé to slovo vyznamenává. Duše atd. není v hebrejském.

14. *Naučení*: zákon. — *života*, t. odtud člověk nabývati může umění, jakby šlechetně a ne jako hovádko nerozumně živ býti mohl, Bohu k vůli i lidem ku pochvale.

15. *milost*: příjemnost, t. rozumný člověk bývá příjemný. — *cesta*, t. obyčejové i všecko obcování jejich. — *tvrdá*, J. drsnatá, t. nepříjemná a tak škodlivá.

17. *neštěstí*, H. zlé. — *jednatel*, t. ten, na němž všecka mocnost jednání nějakého závisí a točí se jako dvéře na veřejích. J. prostředník.

18. *naučení*: domlouvání. — *zveleben* etc., t. jakož předně od Boha, tak i od lidí často.

19. *od zlého*, t. pobožní žádostiví jsou všeho dobrého, ale bezbožníci nazpět; pročež zlého následují a jeho se drží.

20. *setřín*, J. horší bude; obé to slovo hebrejské v sobě zdržuje.

21 s blázny, setřín bude. * Hříšníky sstíhá ne-
štěstí; ale spravedlivým odplatí Bůh do-
22 brým. * Dobrý zanechává dědictví vnukům;
ale zboží hříšného zachováno bývá spravedli-
23 vému. * Hojně pokrmů bývá na rolí chudých;
někdo pak hyne skrze nerozšafnost. * Kdo 24
zdržuje metlu svou, nenávidí syna svého; ale
kdož ho miluje, za času jej tresce. * Sprave- 25
dlivý jí až do nasycení duše své; břicho pak
bezbožných nedostatek trpí.

Hlava 14.

Moudrá žena vzdělává dům svůj; blá-
2 znice pak rukama svýma boří jej. * Kdo chodí
v upřímnosti své, bojí se Hospodina; ale pře-
3 vrácený v cestách svých pohrdá jím. * V ústech
blázna jest hůl pýchy; rtové pak moudrých
4 ostříhají jich. * Když není volů, prázdné jsou
5 jesle; ale hojná úroda jest v síle volů. * Svě-
děk věrný neklamá; ale svědek křivý mluví
6 lež. * Hledá posměvač moudrosti a nenalézá;
rozumnému pak umění snadné jest k nalezení.
7 * Odejdi od muže bláznivého, když neseznáš
8 při něm rtův umění.* Moudrost opatrného k tomu
jest, aby rozuměl cestě své; bláznovství pak
9 bláznův ke lsti. * Blázen za žert má hřích;
ale mezi upřímnými bývá to, což jest příje-
10 mného. * Srdce ví o hořkosti duše své, a k ve-
11 selí jeho nepřimísí se cizí. * Dům bezbožných
vyhlazen bude; ale stánek upřímých zkvetne.
12 * Některá cesta zdá se přímá člověku; avšak
13 dokonání její bývá cesta k smrti. * Také i v smí-
chu bolí srdce, a cíl veselí jest vždy zámutek.
14 * Cestami svými nasytí se člověk převráceného
srdce; ale muž dobrý vzdaluje se od něho.
* Hloupý věří každému slovu; ale opatrný šetří 15
kroku svého. Synu lstivému nic se dobrého nepo-
vede; ale služebníka moudrého šťastní skutkové
budou, a spravována bude cesta jeho. * Moudrý 16
bojí se a odstupuje od zlého; ale blázen dotře se
a smělý jest. * Náhlý člověk snadně se dopouští 17
bláznovství, a muž myšlení zlých v nenávisti
bývá. * Dědičně vládnou hlupci bláznovstvím; 18
ale opatrní bývají korunováni uměním. * Sklá- 19
nějí se zlí před dobrými a bezbožní u bran
spravedlivého. * Také i příteli svému v nená- 20
visti bývá chudý; ale milovníci bohatého mnozí
jsou. * Pohrdá bližním svým hříšník; ale kdož 21
se slitovává nad chudými, blahoslavený jest.
Kdo věří v Boha, milosrdenství miluje. * Zajisté žeť 22
bloudí, kteříť ukládají zlé; ale milosrdenství
a pravda stane se těm, kteříž smýšlejí dobré.
* Všeliké práce bývá zisk nějaký; ale slovo 23
rtův toliko k nouzi přivodí. * Koruna moudrých 24
jest bohatství jejich; bláznovství pak bláz-
nivých zůstává bláznovstvím.* Vysvobozuje duše 25

---

21. *neštěstí*, H. zlé.

22. *vnukům*, H. synům synův. — *bývá*, t. aby ho ani sám ani jeho potomci užiti nemohli; příklad na Amanovi (Ester 8, 1.), na králi synův Ammonových (I. Par. 20, 2., též Job 27, 17.); co bezbožný najedná, to spravedlivý obleče.

23. *rolí*, H. kopaninách neb úlehlích vnově zoraných, t. tu kdež se hospodářství časně, náležitě, pilně a rozšafně spravuje, nebývá nedostatku; ale kdež se toho příčinou nedbalství, nerozumu, nebedlivosti a marnotratnosti nešetří, i největší bohatství k rozptýlení přichází. — *nerozšafnost*: nesoud.

1. *Moudrá*, H. Moudré ženy, t. každá z nich. — *dům*, t. ne tak stavením zevnitřním jako čeládky dobrým a pilným vedením a spravováním, až i všeho hospodářství i nejmenšího na svém místě umělým a rozšafným opatrováním. — *boří jej*, t. tak, když toho při ní není, což o moudré povědíno.

2. *pohrdá*, t. po obcování člověk poznán bývá, jestli pobožný či bezbožný.

3. *hůl*, t. jazyk neskrocený, kterýmž jiné uráží.— *jich*, t. moudrých; nebo oni na prostředku zůstávají a opatrně se mají v mluvení, aby ani sobě, ani jiným ke škodě nebyli.

4. *volů*, t. k orání. — *jesle*, t. ani dobytku není co dávati, nercili čeládce. — *volů*, H. vola.

5. *mluví*, H. vydmychuje.

6. *nenalézá*: neb ji nehledá pilně a opravdově.

8. *cestě*: jak se při všem opatrně, časně a uměle míti má. — *lsti*, t. k tomu bláznovstvím svým směřují, aby lest provodili.

9. *Blázen*, H. blázni, t. každý z nich. — *za žert*, H. směje se. — *příjemného*, t. Bohu i lidem pobožným.

10. *cizí*, t. jeden každý sám nejlépe své bídy a potěšení čitelen bývá.

12. *cesta* etc., H. jest cesta přímá před obličejem muže. A protož užitečně a svatě Bůh vystříhá (Deut. 12, 8.), aby se lidé ne svým rozumem a dobrým zdáním, ale jeho slovem a nařízením spravovali. — *cesta*: H. cesty.

13. *cíl*, H. poslední věci. — *zámutek*, t. bolesti srdce a svědomí, žádné věci tělesné nepotěšují.

14. *nasytí se*, t. pomstu za své zlé skutky vezme.

15. *kroku*, t. ví co a jak před sebe bráti má.

16. *smělý*, t. ve zlé směle a zoufale jde. J. hněvá se.

17. *Náhlý*, H. Krátký hněvu. — *zlých*, t. k vykonávání povinností svých váhavý a odkládavý aneb k vykonávání nešlechetností s rozmyslem přistupující.

19. *spravedlivého*. Často se to děje na světě ku potěšení pobožných a k zahanbení zlých; ale dokonalost toho chová se k budoucímu životu.

21. *Kdo věří* atd. není v hebrejském textu.

22. *Zajisté*, H. zdaliž ne.

23. *práce*: lopoty. — *rtův*, t. daremní, t. když kdo slovy všecko spraviti chce a rukou nepřičiní, aneb jiných bývá pomlouvačem, utrhačem.

24. *bláznovstvím*, t. by pak i bohatí byli.

svědek pravdomluvný; ale lstivý mluví lež.
26 * V bázni Hospodinově jestiť doufání silné,
27 kterýžto synům svým útočištěm bude. * Bázeň
Hospodinova jest pramen života k vyhýbání
28 se osidlům smrti. * Ve množství lidu jest sláva
krále; ale když není v lidu strach, přichází na
29 kníže. * Zpozdilý k hněvu hojně má rozumu;
30 ale náhlý pronáší bláznovství. * Život těla jest
srdce zdravé; ale hnis v kostech jest závist.
31 * Kdo utiská chudého, útržku činí Učiniteli
jeho; ale ctí jej, kdož se slitovává nad chu-
dým. * Pro zlost svou odstrčen bývá bezbož- 32
ný; ale naději má i při smrti své sprave-
dlivý. * V srdci rozumného odpočívá moudrost; 33
u prostřed pak bláznův hned se vyjevuje.
* Spravedlnost zvyšuje národ; ale hřích jest 34
ku pohanění národům. * Laskav bývá král na 35
služebníka rozumného; ale hněviv na toho, kte-
rýž mu hanbu činí.

Hlava 15.

Odpověd měkká odvracuje hněv; ale řeč
2 zpurná vzbuzuje prchlivost. * Jazyk moudrých
ozdobuje umění; ale ústa bláznův vylévají
3 bláznovství. * Na všelikém místě oči Hospodi-
4 novy spatřují zlé i dobré. * Zdravý jazyk jest
strom života; převrácenost pak z něho jako
5 ztroskotání od větrů. * Blázen pohrdá cviče-
ním otce svého; ale kdož ostříhá naučení, opa-
trnosti nabude. V přehojné spravedlnosti ctnost
převeliká jest; ale myšlení nemilostivých vykořeněna
6 budou. * V domě spravedlivého jest hojnost ve-
liká; ale v úrodě bezbožného bývá zmatek.
7 * Rtové moudrých rozsívají umění; srdce pak
8 bláznů ne tak. * Obět bezbožných ohavností
jest Hospodinu; ale modlitba upřímých líbí
9 se jemu. * Ohavností jest Hospodinu cesta bez-
božného; toho pak, kdož následuje spravedl-
10 nosti, miluje. * Trestání přísného dočeká opou-
štějící přímou cestu, a kdož nenávidí domlou-
vání, umře. * Peklo i zatracení jest před Ho- 11
spodinem; čím více srdce synův lidských?
* Nemiluje posměvač toho, kterýž ho tresce, 12
aniž k moudrým přistoupí. * Srdce veselé ob- 13
veseluje tvář; ale pro žalost srdce duch zkor-
moucen bývá. * Srdce rozumného hledá umění; 14
ale ústa bláznův pasou se bláznovstvím. * Vši- 15
ckni dnové chudého zlí jsou; ale dobromysl-
ného jsou hody ustavičné. * Lepšíť jest maličko 16
s bázní Hospodinovou nežli poklad veliký s ne-
pokojem. * Lepší jest krmě z zelí, kdež jest 17
láska, nežli z krmeného vola, kdež jest nená-
vist. * Muž hněvivý vzbuzuje sváry; ale zpoz- 18
dilý k hněvu upokojuje svádu. * Cesta lenivého 19
jest jako plot z trní; ale stezka upřímých jest
vydlážená. * Syn moudrý obveseluje otce; blá- 20
znivý pak člověk pohrdá matkou svou. * Blá- 21

---

25. *duše*, t. lidi k smrti oddané. -- *lstivý*, H. vydmychuje lež muž lsti.

26. *silné*, H. síly.

29. *Zpozdilý* etc., Dlouhý hněvův. — *náhlý*, H. krátký duchem. — *pronáší*: ukazuje, H. vyzdvihuje, vyvyšuje.

30. *těla*, H. těl. — *zdravé*, t. neduhu závisti i jiných všech mysli hnutí k bližnímu těžkých prázdné, sic jináč člověk těmi věcmi sám sobě škodí.

31. *utiská*, t. buď lstí neb násilím. — *Učiniteli*, t. Bohu, mysle žeby on o chudobě jeho aneb nevěděl, aneb jeho z ní vyprostiti nemohl.

32. *bývá*, t. od milosti boží i ode vší naděje k ní.

33. *moudrost*, t. když ji nepotřebně nevynáší. — *vyjevuje*, t. jakoukoli domnívají se moudrost míti, hned jí vyplišti, beze všeho soudu a ohlídání se na příčiny; čímž své bláznovství pronášejí.

34. *národ*, t. ten a takový, kterýž se Boha bojí a jej podlé vůle jeho ctí. — *hřích*, J. náboženství lidí (t. lidské neb lidmi vymyšlené, neb světské) jest hříchem neb mrzkostí, ohavností neb prokletím, t. před Bohem; již pak jakkoli slibné, stkvoucí, slavné, nákladné neb útrpné; nebo bývá samorostlé (Kol. 2, 23.), bývá bez víry (Řím. 14, 23.) H. chesed.

35. *ale hněviv* etc., H. zuřivost jeho bude na zahanbujícího.

1. *řeč* etc., H. slovo bolesti.

2. *ozdobuje*, H. dobré činí.

3. zlé etc. Zlé napřed staví, protože oni zapírají božího všech věcí řízení a spravování, aneb o něm nepochybují, ale jemu rádi obcují a z něho se těší.

4. *Zdravý* etc., H. Zdraví jazyka, t. jazyk pravé a užitečné věci vynášející; viz výš 13, 14. — *od větrů*, t. velikou škodu jazyk zlý přináší. J. na ty, kteříž jsou převráceného jazyku, to obracejí, že t. pomst božích hrozných neujdou.

5. *naučení*, H. domlouvání. — *V přehojné* atd. není v hebrejském textu.

6. *hojnost*, J. síla, poklad. — *zmatek*, H. zkormoucení, t. když je naděje jejich skrze zkažení a odnětí úrod zklamává.

8. *Obět*, t. Všecky zevnitřní obřady jakkoli nádherné. Výš. 14, 34. — *líbí* etc., H. libeznost jeho.

10. *přísného*, H. zlého, neb nejhoršího. — *cestu*, t. přikázaní božích. — *umře*, t. před časem neb zlou smrtí a potom věčnou.

11. *Hospodinem*, t. Bůh všecko i nejtajnější věci ano i ty, ježto se zdá lidem, že jich není, aneb že již k zkažení a zahynutí přišly, vidí a spatřuje. Viz Job 26, 6.

13. *obveseluje*, H. dobrou činí.

14. *ústa*, J. obličej. — *pasou se*, t. netoliko hledají, ale i v tom svou rozkoš největší mají.

15. *zlí*, t. kterýž na tom, což má, přestávati neumí. — *dobromyslného*, H. dobrého srdcem.

19. *trní*, t. všecko se jemu pracné a nesnadné zdá. — *vydlážená*, H. vyvýšená.

21. *bláznu*, H. bez srdce. — *směřuje*, t. bezbožní a lehkomyslní lidé v provozování bláznovství toliko

znovství jest veselím bláznu; ale člověk roz-
22 umný upřímo kráčeti směřuje. * Kdež není
rady, zmařena bývají usilování; ale v množ-
23 ství rádcův ostojí. * Vesel bývá člověk z pří-
hodné odpovědi úst svých; nebo slovo v čas
24 příhodný ó jak jest dobré! * Cestu života roz-
umný má vzhůru naměřenou proto, aby se
25 uchýlil od pekla dole. * Dům pyšných vyvrací
26 Hospodin; meze pak vdovy upevňuje. * Oha-
vností jsou Hospodinu myšlení člověka zlého;
27 ale čistých řeči vzácné jsou před ním. * Kdož
dychtí po lakomství, kormoutí dům svůj; ale
kdož nenávidí darů, živ bude. Milosrdenstvím
a věrou smývají se hříchové; ale skrze bázeň boží
každý chýlí se od zlého. * Srdce spravedlivého 28
přemyšluje, co má mluviti; ale ústa bezbož-
ných vylévají všelijakou zlost. * Vzdálen jest 29
Hospodin od bezbožných; ale modlitbu spra-
vedlivých vyslýchá. * Jakož to, což se zraku 30
naskytá, obveseluje srdce, tak pověst dobrá
tukem naplňuje kosti. * Ucho, kteréž poslouchá 31
trestání života, u prostřed moudrých bydliti
bude. * Kdo se vyhýbá cvičení, zanedbává 32
duše své; ale kdož přijímá domlouvání, má
rozum. * Bázeň Hospodinova jest cvičení se 33
k nabytí moudrosti, a slávu předchází ponížení.

Hlava 16.

Při člověku bývá spořádání myšlení; ale
2 od Hospodina jest řeč jazyka. * Všecky cesty
člověka čisté se jemu zdají; ale kterýž zpy-
3 tuje duchy, Hospodin jest. * Uval na Hospo-
dina činy své, a budou upevněna předsevzetí
4 tvá. * Hospodin všecko učinil pro sebe samé-
5 ho, také i bezbožného ke dni zlému. * Oha-
vností jest Haspodinu každý pyšného srdce,
kterýžto by sobě na pomoc i jiné přivzal, ne-
ujde pomsty. Počátek dobré cesty jest, činiti spra-
vedlnost, neb jest vzácna více před Bohem než obě-
6 tovati oběti. * Milosrdenstvím a pravdou očistě-
na bývá nepravost, a v bázni Hospodinově
7 uchází se zlého. * Když se líbí Hospodinu
cesty člověka, také i nepřátely jeho spokojuje
k němu. * Lepší jest maličko spravedlností, 8
než množství důchodův nespravedlivých. * Srd- 9
ce člověka přemýšlí o cestě své; ale Hospo-
din spravuje kroky jeho. * Rozhodnutí jisté jest 10
ve rtech královských, protož v soudu neuchy-
lují se ústa jeho. * Váha a závaží jsou úsu- 11
dek Hospodinův, a všecka závaží v pytlíku jeho
nařízení. * Ohavností jest králům, činiti bez- 12
božně; nebo spravedlností upevňován bývá
trůn. * Rtové spravedliví líbezní jsou králům, 13
a ty, kteříž mluví upřímě, oni milují. * Roz- 14
hněvání královo jest jako jistý posel smrti;
ale muž moudrý ukrotí je. * V jasné tváři krá- 15

---

se kochají; ale rozumných a pobožných v tom toliko práce jest, jakby podlé vůle boží ctně a šlechetně živi jsouce, svědomí dobré i naději k věčnému životu zachovati mohli.

22. *usilování*, H. myšlení.

23. *Vesel*, H. veselí muži. — *úst*, t. když buď před vrchností, i v jiný čas při věcech velikých, co opatrně, uměle, příhodně a časně mluvil, a že to není daremné.

24. *vzhůru*, t. pobožní a právě rozumní lidé mysl k nebeským věcem obrácenou mají. Kolos. 3, 1., Filip. 3, 20. — *pekla*, J. propasti neb hrobu, kterýž jest dole, t. v hněvu božím a zatracení jako bohatec. Luk. 16, 23.

25. *vdovy*, t. lidí pobožných osiřelých a u světa zavržených.

26. *vzácné*, H. utěšené.

27. *Milosrdenstvím* atd. není v hebrejském textu.

28. *všelijakou* etc., H. zlosti.

30. *naskytá*, t. což jest krásného a slušného, J. přívětivé vzezření. H. světlo očí. — *pověst*, H. slyšení.

31. *Ucho*, t. člověk dobrým věcem rád se vyučující obmýšlí sobě k tomu příčiny, za nimi se, by bylo i nesnadno, táhne, jich s vděčností užívá, aby i sám také dobrý a moudrý učiněn byl. — *života*, t. sloužícího k nápravě života.

32. *zanedbává*, H. pohrdá. — *přijímá*, H. slyší. — *má* etc., H. vládne srdcem.

1. *myšlení*, H. srdce, t. jakžkoli nesčíslná jsou myšlení člověka; však bez pomoci boží ani dchnouti, ovšem jazykem hnouti nemůže. II. Kor. 3, 5. — *řeč*, H. odpověd.

2. *jemu* etc., H. v očích jeho. — *zpytuje*, H. váží t. takli v pravdě jest podlé zdání člověka čili jináč.

3. *předsevzetí*, H. myšlení.

4. *všecko*, J. všecky t. lidi. — *zlému*, t. ne žeby jeho bezbožnosti původ byl, ale že jemu na čas přehlídá, aby potom nad ním v pomstách své moci a spravedlnosti dokázal. Řím. 9, 22.

5. *pyšného*: vysokého. — *by sobě*, H. ruku k ruce t. drže; viz výš 11, 21.

6. *Milosrdenstvím*, t. božím, jenž se smilovává jako otec lítostivý.

8. *nespravedlivých*, H. bez práva.

10. *jest*: aneb býti má, t. mezi pří a pří, aneb v jiných příčinách a potřebách znamenitých má býti jisté a spravedlivé rozeznání a výpovědi činění; tak aby nebylo pochybování a vrtkání, aneb sebe i poddaných k těžkostem připravování; k čemuž vrchnosti Bohem a Duchem jeho zvláštně nastrojovány bývají. Mluví tu i dále o těch vrchnostech, kteréž věrně a upřímě na svou povinnost pamatují, ano ji na pravo i na levo v zvelebování spravedlnosti i v tupení nepravosti konají; sic jináč bez toho vrchnosti a králové ne králové, ale tyrani jsou.

11. *Váha*, H. jazýček a mysky. — *úsudek*, H. soud. — *závaží*, H. kamení. — *v pytlíku*, t. v kterémž se chovají. — *nařízení*, H. dílo.

13. *milují*, H. miluje.

14. *jistý* etc., H. poslové, t. když se král hněvá, zdá se, že tehdáž všecko všudy smrtí hrozí. — *ukrotí je*, H. očistí je.

15. *přívětivost*: láska, přízeň.

lovské jest život a přívětivost jeho jako oblak
16 s deštěm jarním. * Mnohem lépe jest nabyti
moudrosti nežli zlata nejčistšího, a nabyti roz-
17 umnosti lépe nežli stříbra. * Cesta upřímých
jest odstoupiti od zlého; ostříhá duše své ten,
18 kdož ostříhá cesty své. * Před setřením bývá
19 pýcha, a před pádem pozdvižení ducha. * Lépe
jest poníženého duchu býti s pokornými, nežli
20 dělati kořist s pyšnými. * Ten, kdož pozoruje
slova božího, nalézá dobré, a kdož doufá v Ho-
21 spodina, blahoslavený jest. * Ten, kdož jest
moudrého srdce, slove rozumný, a sladkost
22 rtův přidává naučení. * Rozumnost těm, kdož
ji mají, jest pramen života; ale umění bláznův
23 jest pramen bláznovství. * Srdce moudrého roz-
umně spravuje ústa svá, tak že rty svými
24 přidává naučení. * Jako plást medu jsou řeči
utěšené, sladkost duši a lékařství kostem.
* Některá cesta zdá se přímá člověku, avšak 25
dokonání její bývá jistá cesta smrti. * Člověk 26
pracovitý pracuje sobě, nebo ponoukají ho
ústa jeho. * Muž nešlechetný vykopává zlé, 27
v jehožto rtech jsou řeči jako oheň spalující.
* Muž převrácený rozsívá sváry, a klevetník 28
rozlučuje přátely. * Muž ukrutný přeluzuje blíž- 29
ního svého a uvodí jej na cestu nedobrou;
* zamhuřuje oči své, smýšleje věci převrácené 30
a zmítaje pysky svými, vykonává zlé. * Ko- 31
runa ozdobná jsouť šediny, kteréž se na cestě
spravedlnosti nalézají. * Lepší jest zpozdilý 32
k hněvu než silný rek, a kdož panuje nad
myslí svou, nežli ten, kterýž dobyl města.
* Do klínu umítán bývá los; ale od Hospo- 33
dina pochází všecko řízení jeho.

Hlava 17.

Lepší jest kus chleba suchého s pokojem,
2 nežli dům plný nabitých hovad s svárem. * Slu-
žebník rozumný panovati bude nad synem,
kterýž jest k hanbě rodičům, a mezi bratřími
3 děliti bude dědictví. * Výheň stříbra a pec
zlata zkušuje; ale srdce lidská sám Hospodin.
4 * Zlý člověk rád pozoruje řečí nepravých a
5 lhář poslouchá jazyka převráceného. * Kdo se
posmívá chudému, útržku činí Učiniteli jeho,
a kdo se raduje z bídy bližního, nebude bez
6 pomsty. * Koruna starcův jsou vnukové, a ozdo-
ba synův otcové jejich. * Nesluší na blázna 7
řeči znamité, ovšem na kníže řeč lživá. * Jako 8
kámen drahý, tak bývá vzácný dar před očima
toho, kdož jej béře; pročež k čemukoli směřuje,
daří se jemu. * Kdo přikrývá přestoupení, hledá 9
lásky; ale kdo obnovuje věc, rozlučuje přátely.
* Více se chápá rozumného jedno domluvení, 10
nežliby blázna stokrát ubil. * Člověk zpurný 11
toliko zlého hledá, pročež přísný posel na něj
poslán bývá. * Bezpečněji člověku potkati se 12
s medvědicí osiřelou nežli s bláznem v blá-

18. *ducha*, t. hrdá mysl. — Tuto jest půl knihy této podlé počtu veršů.
20. *Ten* etc., J. ten, kdož jest opatrný při věci (své), t. hospodářství neb živnosti; ale kdož etc.
21. *naučení*, t. výmluvnost velice ozdobuje člověka moudrého, když i svůj rozum o každé věci příležitě a časně k užitku a vzdělání jiných předložiti umí.
22. *těm*, H. pánům svým.
24. *utěšené*, t. řeči pobožné jsou příjemné, užitečné a potřebné duši i tělu. — *kostem*, H. kosti.
25. *jistá* etc., H. cesty.
26. *Člověk*, H. duše. — *ponoukají*, H. sklánějí se mu aneb před ním, t. hlad ku práci pobízí.
27. *nešlechetný*, H. belial, viz I. Král, 2, 12. — *zlé*, t. všecku snažnost svou na to vynakládá, aby vyhledával a činil zlost.
28. *rozsívá*, H. rozsílá. — *přátely*, H. vůdce, t. přítele nejvěrnějšího a nejmocnějšího svými pomluvami a sočením v ochotnosti zemdlívá, odráží a na odpor staví; jako vrchnost proti poddaným, manžela proti manželce, a tak jedny s druhými strubuje a vadí.
29. *ukrutný*, H. násilí.
31. *šediny*, t. ne každé; ale toho člověka, kterýž pobožně a spravedlivě život svůj strávil.
32. *mysli*, H. duchem.
33. *řízení* etc., H. soud, t. i to, což se zdá, že se náhodou děje, Bůh předivně sám řídí a spravuje. Viz Jos. 14, 2.
1. *nabitých*, H. obětí. Nebo z masa některých obětí kněží sobě díl brávali a hody slavné strojívali, avšak nebylo-li při tom lásky a svornosti, to maso obětované a posvěcené, ani titulové kněžští nečinili jich vzácných Bohu; což jsou i proroci často osvědčovali. Tak podnes i ty věci, kteréž jsou z nařízení božího, samy z sebe lidí neočišťují, bez příchylnosti a lásky k tomu, což působiti mají, ovšem pak lidmi smyšlené.
2. *k hanbě* etc., t. opatrnost zavržených povyšuje; neopatrnost pak i nejpovýšenější snižuje.
3. *zkušuje*, t. lidé uměním svým rozličných věcí zkušují; ale umění lidských myslí neb srdcí k zkušování sám sobě Bůh zanechati ráčil. Jer. 17, 9.
4. *řečí*, H. rtův nepravosti. — *lhář*, H. lež.
5. *pomsty*, H. viny.
6. *vnukové*, H. synové synův.
7. *řeči* etc., rtové znamenitosti (tak hned), t. o velikých věcech.
8. *drahý*, H. příjemnosti. — *toho* etc., H. pána svého, t. soudce nepravého. — *směřuje*, t. ten kdož jej dává. Předkládá pak tuto Šalomoun jako i jinde často, ne to žeby se tak díti mělo, ale což se často přihází.
9. *věc*, t. provinění vynáší, připomíná a odhá. — *přátely*, H. vůdce, t. přítele předního. Výš 16, 28.
10. *se chápá*, J. přestrašuje.
11. *hledá*, t. aby jen jiným škodil, a všeliká neštěstí jednal. — *přísný*: ukrutný. — *posel*: biřic, kat, aneb zvláštní rány a pomsty boží jako na Faraona a Egypt. Žalm 77, 49.
12. *člověku*, H. muži. — *osiřelou*, t. když mladé ztratí; téhož podobenství se užívá. II. Král. 17, 8., Osee 13, 8.

13 znovství jeho. * Kdo odplacuje zlým za dobré,
14 neodejdeť zlé z domu jeho. * Začátek svády
takový bývá, jako když kdo protrhuje vodu; pro-
15 tož prvé nežby se ssílil svár, opusť jej. * Kdož
ospravedlňuje nepravého i kdož odsuzuje spra-
vedlivého, ohavností jsou Hospodinu oba je-
16 dnostejně. * K čemu jest zboží v ruce blázna,
poněvadž k nabytí moudrosti rozumu nemá?
Kdo vysoko dělá dům svůj, hledá oboření, a kdo
17 se varuje učiti, vpadne ve zlé příhody. * Všelikého
času miluje, kdož jest přítelem, a bratr v sou-
18 žení ukáže se. * Člověk bláznivý ruku dávaje
19 činí slib před přítelem svým. * Kdož miluje
svádu, miluje hřích, a kdo vyvyšuje ústa svá,
20 hledá potření svého. * Převrácené srdce nena-
lézá toho, což jest dobrého, a kdož má vrtký
jazyk, upadá v těžkost. * Kdo zplodil blázna, 21
k zármutku svému zplodil jej, aniž se bude ra-
dovati otec nemoudrého. * Srdce veselé občer- 22
stvuje jako lékařství; ale duch zkormoucený
vysušuje kosti. * Bezbožný tajně béře dar, aby 23
převrátil stezky soudu. * Na obličeji rozumného 24
ukazuje se moudrost; ale oči blázna toulají se
až na konec země. * K žalosti bývá otci svému 25
syn blázen, a k hořkosti rodičce své, jenž jej
urodila. * Jistě že pokutovati spravedlivého není 26
dobré, tolikéž aby knížata bíti měli pro upří-
mnost. * Zdržuje řeči své muž umělý; drahého 27
ducha jest muž rozumný. * Také i blázen do- 28
kudž mlčí, za moudrého jmín bývá, a dokudž
zacpává rty své, za rozumného.

Hlava 18.

Svémyslný hledá toho, což se mu líbí,
2 ve všelikou věc plete se. * Nezalibuje sobě
blázen v rozumnosti ale v tom, což mu zje-
3 vuje srdce jeho. * Když kam přijde bezbožný,
přichází také s ním pohrdání, a s lehkomysl-
4 ným útržka. * Slova pocházející z úst muže
moudrého jsou jako vody hluboké, a jako potok
5 rozvodnilý pramen moudrosti. * Přijímati oso-
bu bezbožného není dobré, proto, aby převrá-
6 til při spravedlivého v soudu. * Rtové blázna
směřují k svádě, a ústa jeho bití se domluví.
7 * Ústa blázna jsou k setření jemu, a rtové
jeho osidlem duši jeho. * Slova utrhače jsou 8
jako slova ubitých; ale však sstupují do vnitř-
ností života. Lenivého pomítá bázeň a duše sže-
nilých budou lačněti. * Také ten, kdož jest ne- 9
dbalý v práci své, bratr jest mrhače. * Věže 10
pevná jest jmeno Hospodinovo, k němuť se
uteče spravedlivý a bude povýšen. * Zboží 11
bohatého jest jako město pevné jeho, a jako
zeď vysoká v mysli jeho. * Před setřením vy- 12
vyšuje se srdce člověka; ale před povýšením
bývá ponížení. * Kdož odpovídá něco, prvé než 13
vyslyší, počítá se to za bláznovství jemu a za

14. *vodu*, t. sprvu malé bývá a nepatrné protržení; ale když se mu časně zástavy nečiní, široce sobě uprostraňuje a násilně se valí, i vše zachvacuje, tak že ani odolati již nelze. Tak z malých příčin a počátků veliké, škodlivé a hrozné svády a nesnáze přicházejí. — *zsílil*, H. smísil.

16. *zboží*, H. mzda. — *rozumu*, H. srdce.

17. *ukáže se*, H. narodí se, t. v čas nouze poznáno bývá, kdo jest věrným přítelem

18. *bláznivý*, H. bez srdce. — *přítelem*, t. lehkomyslně a bez soudu, za leckohos, buď nejsa ho povědom aneb za více, nežby s to býti mohl, slibuje, viz výš 6, 12. 11, 15.

19. *hřích*: přestoupení. — *ústa*, H. dvéře své, t. kdož chlubně a pyšně řeči vynáší.

20. *v těžkost*, H. v zlé.

22. *občerstvuje*, H. zlepšuje lékařství, t. napomáhá, aby užitek a prospěch činilo.

23. *tajně*, H. z klína.

24. *země*, t. lelkuje, co nejdál mohou jemu oči postačiti, čímž neustavičnost mysli a bláznovství své prokazuje.

25. *žalosti*, H. hněvu neb zkormoucení.

26. *aby* etc., J. bíti šlechetné proti právu (jest). J. bíti knížata, t. jim se protiviti, z poddannosti se vytahovati, ovšem roty a bouřky proti nim vyzdvihovati, není dobré. — *knížata*, t. jakákoli vrchnost ne k nátisku a ubližování ctným a dobrým jest postavena, ale k ochraně a k chvále; zlým pak k hanbě i ku pomstě. Řím. 13, 3., I. Petr 2, 14.

27. *muž* etc., H. umějící umění — *rozumný*: rozmyslně, řídko a ne lecos mluví. Jiní čtou: studeného ducha (jest) t. ne prudký a ne vzteklý.

1. *Svémyslný*, H. Oddělující se, t. kdož se s jinými nesrovnává, ale sám svůj jest. — *toho* etc., H. podlé žádosti.

2. *srdce*, t. cožkoli se v mysli jeho urodí.

3. *s lehkomyslným*, H. s lehkostí, t. ten bývá bezbožníka zisk, že rád jiné tupí, haní a žádného zvlášť z pobožných sobě za nic neváží.

4. *pramen* etc., t. ústa moudrého, z nichž se prýští a vyplývá moudrost.

5. *osobu*, H. tváři. — *dobré*, t. jest velmi zlá, škodlivá a před Bohem ohavná věc. Deut. 1, 17.

6. *směřují*, H. jdou. — *se domluví*: přivolají.

8. *utrhače*: klevetníka. — *ubitých*, t. pomluvač před těmi, jejichž zlého hledá, jakž nejvíce může, ponižuje se, Boha se dokládá, divně se zavazuje a všelijak se pokorničkým ukazuje, aby tím svou lest přikrýti a tak podvésti mohl; tak Žalm 10, 10. — *života*, H břicha. *Lenivého* atd. není v hebrejském textu.

9. *mrhače*, H. pána mrhání.

10. *povýšen*, t. bezpečen jako na hradě pevném a vysokém; tak aby k němu žádný nepřítel přístupu míti nemohl; jakž slovo hebrejské to vlastně vyznamenává.

11. *pevné*, t. podlé smýšlení jeho.

12. *člověka*, H. muže. — *povýšením*, H. slávou.

13. *něco*, H. slovo.

14 lehkost. * Duch muže snáší nemoc těla svého;
15 ducha pak zkormouceného kdo snese? * Srdce
rozumného dosahuje umění, a ucho moudrých
16 hledá umění. * Dar člověka uprostraňuje je-
17 mu a před obličej mocných přivodí jej.* Spra-
vedlivý zdá se ten, kdož jest první v své při;
ale když přichází bližní jeho, tedy sstíhá jej.
18 * Los pokojí svády a mezi silnými rozeznává.
19 * Bratr křivdou uražený nesnadnější bývá než
město nedobyté, a svárové mezi bratřími jsou
20 jako závora u hradu. * Ovocem úst jednoho
každého nasyceno bývá břicho jeho; úrodou
rtů svých každý nasycen bude. * Smrt i život 21
jest v moci jazyka, a ten, kdož jej miluje, bude
jísti ovoce jeho. * Kdo nalezl manželku, na- 22
lezl věc dobrou a navážil lásky od Hospo-
dina. Kdo vyžene ženu dobrou, vyhání dobré; a
kdo chová cizoložnici, blázen jest a nemoudrý.
* Poníženě mluví chudý; ale bohatý odpovídá 23
tvrdě. * Ten kdož má přátely, má se míti 24
přátelsky; poněvadž přítel bývá vlastnější
než bratr.

Hlava 19.

Lepší jest chudý, jenž chodí v upřím-
nosti své, nežli převrácený ve rtech svých,
2 kterýž jest blázen. * Jistě že bez umění duši
není dobře; a kdož jest kvapných nohou, ten
3 hřeší. * Bláznovství člověka převrací cestu je-
ho, ačkoli proti Hospodinu zpouzí se srdce
4 jeho. * Statek přidává přátel množství; ale
5 chudý od přítele svého odloučen bývá. * Svě-
dek křivý nebude bez pomsty; a kdož mluví
6 lež, neuteče. * Mnozí pokoří se před knížetem,
a každý staví se za přítele muži štědrému.
7 * Všickni bratří chudého v nenávisti jej mají,
čím více jiní přátelé jeho vzdalují se od něho;
když volá za nimi, není jich. * Ten kdož mi- 8
luje duši svou, nabývá moudrosti a ostříhá
opatrnosti, aby nalezl dobré. * Svědek křivý 9
nebude bez pomsty, a kdož mluví lež, zahyne.
* Nesluší na blázna rozkoš a ovšem aby slu- 10
žebník nad knížaty panoval. * Rozum člověka 11
zdržuje hněv jeho, a čest jeho jestiť promi-
nouti provinění. * Jako řvání lva mladého, tak 12
jest prchlivost královská, a jako rosa na by-
linu ochotnost jeho. * Trápení otci svému jest 13
syn bláznivý a jako ustavičné kapání skrze stře-

---

14. *těla* etc., t. mysl udatná v jakémkoli trápení potěšuje a posiluje člověka. — *snese*, J. pozdvihne. Nebo neduh duše a svědomí mnohem těžší bývá nežli těla; duše zajisté slouží k zdraví tělu a ne tělo duši; duše (ač se koli v těle chová) tělo řídí, spravuje a zdržuje a ne tělo duši. A protož jak čí duše spořádaná a spravená, nenesnadně se to po správě těla, jako hospodář po hospodářství seznává.

15. *moudrých*, t. moudrostí nabývá žádostivých.

16. *jemu*, t. volný přístup jemu spůsobuje. — *mocných*, t. těch, kteří se po dařích a vzatcích táhnou: upřímí a spravedliví ničímž se oslepiti nedopouštějí.

17. *při*, t. kdož nejprvé svou při oznámí. Ukazuje, že soud zdravý nemůže učiněn býti, když jedna toliko strana slyšána bývá. Starý vykladač podlé řeckého textu vyložil: Spravedlivý nejprv na sebe žaluje; což pak s hebrejským jako na jiných místech se nesrovnává. — *bližní*, t. druhá strana.

18. *silnými*, t. neustupnými sobě vespolek. — *rozeznává*, H. rozděluje.

19. *nedobyté*, H. síly. — *u hradu*, t. bratří vlastní a přátelé, když se znepokojí, s velikou nesnází k míru a pokoji vedeni bývají, jako nesnadně pevná města dobývána a závory lámány bývají. Nebo čím větší jest spříznění, tím škodlivější a těžší bývá jeho zrušení.

20. *jednoho*, H. muže. — *nasycen*, t. kdož k dobrému jazyka svého užívá, má zisk; kdo pak ke zlému, škodu ponese; proč se řeč neb mluvení ovocem nazývá, viz výš 10, 31.

21. *moci*, H. ruce. — *miluje*, t. ostříhá, zdržuje.

22. *nalezl*, t. skrze hledání toho od Boha modlitbami žádostivými, též skrze dobrý řád u přátel aneb ochranců. — *navážil*, t. jako ze studnice hojné vody, tak výš 8, 35., J. dosáhl. *Kdo vyžene* atd. není v hebrejském.

23. *Poníženě*, H. pokorné prosby.

24. *Ten*, H. muž přátel. — *přátelsky*, t. vážiti sobě jiných a jich neurážeti, chce-li v čas potřeby aby zase od nich opuštěn nebyl, to též výš 17, 17., níž 27, 10. — *bývá*, H. drží se.

1. *upřímnosti*, H. dokonalosti, celosti.

2. *umění*, t. bez moudrosti pravé a opatrnosti, o níž v této knize často mluví. — *dobře*, H. dobré, výš 18, 5. — *hřeší*, t. kdož kvapně a bez soudu něco před sebe béře, v hřích ubíhá.

3. *srdce*, na Boha repce a na něj vinu neštěstí svých sčítá; ježto však ne Bůh, ale člověka bláznovství příčina jest hřícha, odkudž všecky pokuty a neštěstí vyplývají.

4. *bývá*, t. poněvadž vidí, an se ho cizí, nerád vidí, ovšem ukazuje-li tvář neochotnou a zuřivou.

5. *křivý*, H. klamů, tak verš 9. — *neuteče*, t. pomsty neujde.

6. *pokoří* etc., H. prosí tváři. — *knížetem*, J. ochotným neb štědrým. — *štědrému*, H. daru.

7. *přátelé*, H. přítel. — *volá*, H. honí slovy, t. když pomoci snažně od nich hledá, nedbají naň. J. dotírá na slova neb sliby.

8. *duši*, H. srdce. — *opatrnosti*, t. má se všelijak opatrně.

10. *rozkoš*, t. jakékoli věci šťastné, jako sláva, zboží; nebo těch věcí užívati neuměje, vždy více a dále v bláznovství vchází; ano dosti moudrým nahází se tu klesati; pročež raději úzkostí, nedostatkem, bídou a prací svíráni býti mají; o témž mluví Žalm 11, 9.

11. *zdržuje*, H. opozďuje. — *provinění*, t. kdyžby pro svědomí lze bylo, aneb žeby k vzdělání a k prospěchu sloužilo.

13. *Trápení*, H. bídy. — *žena* etc., H. svárové ženy.

14 chu žena svárlivá; * dům a statek jest dědictví
po rodičích; ale od Hospodina manželka roz-
15 umná.* Lenost přivodí tvrdý sen, a duše váhavá
16 lačněti bude.* Ten, kdož ostříhá přikázaní, ostří-
há duše své; ale kdož pohrdá cestami svými,
17 zahyne. * Kdo uděluje chudému, půjčuje Hospo-
dinu, a onť za dobrodiní jeho odplatí jemu.
18 * Tresci syna svého, dokavadž jest o něm na-
děje, a k zahynutí jeho nedopouštěj jemu duše
19 tvá. * Veliký hněv ukazuj odpouštěje trestání,
a pohroz, jestliže odpustíš, že potom více trestati
20 budeš. * Poslouchej rady a přijímej kázeň, aby
21 vždy někdy moudrý byl. * Mnozí úmyslové jsou
v srdci člověka; ale uložení Hospodinovo toť
22 ostojí. * To, čehožby žádati měl člověk, jestiť
účinnost jeho; ale počestnější jest chudý než
muž lživý. * Bázeň Hospodinova vede k životu; 23
kdož ji má, ten jsa nasycen bezpečně bydlí, aniž
neštěstím navštíven bývá. * Lenivý schovává 24
ruku svou za ňadra, ani k ústům svým jí ne-
vztáhne. * Ubij posměvače, ať se hlupec dovtípí, 25
a potresci rozumného, ať porozumí umění. * Syn, 26
kterýž hanbu a lehkost činí rodičům, hubí otce
a zahání matku. * Přestaň synu můj poslouchati 27
učení, kteréžby tě od řečí rozumných v blud
zavodilo. * Svědek nešlechetný posmívá se soudu, 28
a ústa bezbožných přikrývají nepravost. * Na- 29
hotověť jsou proti posměvačům soudové, a rány
na hřbet bláznův.

Hlava 20.

Víno činí posměvače, a nápoj opojný ne-
pokojného; pročež každý, kdož se kochá v něm,
2 nebývá moudrý. * Jako řvání lva mladého, tak
jest hrůza královská; kdož ho rozhněvá, hřeší
3 proti životu svému. * Přestati od sváru jest
to každému ku poctivosti; ale kdožkoli se
4 v sváry zapletá, blázen jest. * Lenoch neoře pro
zimu; pročež žebrati bude ve žni, ale nic ne-
5 obdrží. * Rada v srdci muže jest jako voda hlu-
6 boká, muž však rozumný dosáhne jí. * Množ-
ství jest lidí, z nichžto každý honosí se účin-
ností svou; ale v pravdě takového kdo na-
lezne? * Spravedlivý ustavičně chodí v upří- 7
mnosti své; blažení budou i synové jeho po
něm. * Král sedě na soudné stolici rozhání 8
očima svýma všecko zlé. * Kdo může říci: 9
Očistil jsem srdce své, čist jsem od hříchu
svého? * Závaží rozdílná a míra rozdílná, obé 10
to ohavností jest Hospodinu. * Po skutcích 11
svých poznáno bývá také i pachole, jestli

14. *rozumná*: Ne žeby dům a dědictví nebylo božím darem; že toto zvláštní a přednější jest věc než statek; pročež také předně ho hledati a žádati od Boha sluší. Výš 18, 22.

15. *přivodí*, H. umítá. — *váhavá*, H. lstivá, J. malátná.

16. *cestami*, t. nedbá na povinnosti povolání svého. — *zahyne*, H. umře.

18. *k zahynutí*, J. k zabití jeho mysli nepřikládej, J. na křik jeho nedbej.

19. *odpustíš*, H. vytrhneš, t. propustíš z trestání. — *trestati* etc., H. přidáš, t. nebude-li při něm žádné nápravy.

20. *kázeň*: cvičení. — *vždy*, J. aspoň naposledy H. při posledku tvém.

21. *člověka*, H. muže. — *uložení*, H. rada.

22. *To čehožby* etc., H. Žádost člověka, t. ničeho sobě nemá tak žádati člověk, zvlášť bohatý, jako aby ze statku svého jiným dobře činil. — *účinnost*, J. milosrdenství. — *počestnější*, H. lepší.

23. *nasycen*, t. dobrými věcmi podlé zaslíbení zákona božího. — *neštěstím*, H. zlým.

24. *za ňadra*, J. do kotlíka neb hrnce, t. takový spůsob jest lenivého, že maje na hotově vše, čehož potřebuje, však pro lenost nesáhne k tomu, ovšem v sobě toho nepřipraví potřebně a náležitě. — *nevztáhne*, H. neobrátí.

25. *dovtípí*, t. z své hlouposti a tuposti vyjíti. I přísností kázně i rozumným učením napomáháno bývá lidem hloupým; kázeň sluší zarytým a nevážným (výš 1, 22.), učení povlovným a napravitelným. — *umění*, t. tentýž hloupý, kterýž přítomen jest.

26. *hubí*, t. k velikým škodám a těžkostem utráceje marnotratně i v dluhy se vrážeje, otce přivodí, kdyžby otec platiti musil, tak žeby naposledy i otec statku pozbyl i matka z chalupy musila.

27. *rozumných*, H. umění.

28. *nešlechetný*, H. belial. — *posmívá*, t. vyvrací spravedlivý rozsudek, svou k pravdě podobnou řečí i spravedlnost zohyzduje, i nepravosti ličidla přidávaje. — *přikrývají*, H. shlcují, sžírají.

1. *Víno*, H. Posměvač jest víno; nepokojný jest nápoj opojný. Připisuje nápoji to, což se nalézá při těch, kdož ho nestřídmě užívají. — *se kochá*, H. bloudí. — *moudrý*, t. nenabývá moudrosti a nenabude. Nebo ona pokorného, tichého a střídmého miluje člověka.

2. *životu*, H. duši, t. zúmyslně vrchnost urážející hrdlo své v nebezpečenství sází.

3. *každému*, H. muži. — *zapletá*, J. přiměšuje.

5. *dosáhne*, H. naváží jí, t. té rady.

6. *účinnosti*, t. buď že toto neb ono dobrodiní tomu neb jinému učinil; aneb, že slibuje hory doly, ale nic neplní. — *v pravdě* etc., H. muže pravd.

8. *zlé*, t. povinnost svou bedlivě konaje, i sám i skrze jiné k spravedlnosti přihlédaje, pře rozeznávaje, úsudky vynášeje a nad tím vším ruku drže.

10. *Závaží*, H. Kámen a kámen: effa a effa, t. nepravá závaží a míry, což Pán Bůh zapovídá. Deut. 25, 13., výš 11, 1. 16, 11.

11. *upřímé*, H. čisté. — *dílo*, t. spůsob člověka, jaký býti má ve věku zmužilosti jeho, ihned v dětinství takměř seznán bývá.

12 upřímé a pravé dílo jeho. * Ucho, kteréž slyší,
a oko, kteréž vidí, obé to učinil Hospodin.
13 * Nemiluj snu, aby nezchudl; otevři oči své
14 a nasytíš se chlebem. * Zlé jest, zlé, říká ten,
15 kdož kupuje, a odejda tedy se chlubí. * Vzá-
cné jest zlato a množství perel; ale nejdražší
16 klénot jsouť rtové umělí. * Vezmi roucho toho,
kterýž slíbil za cizího, a od toho, kdo za ci-
17 zozemku slíbil, základ jeho. * Chutný bývá ně-
komu chléb klamu; ale potom ústa jeho pí-
18 skem naplněna bývají. * Myšlení radou upe-
19 vňuj a s radou opatrnou veď boj. * Kdo vy-
náší tajnost, chodí jako utrhač; pročež k la-
20 hodícímu rty svými nepřiměsuj se. * Kdo zlo-
řečí otci svému neb matce své, zhasne svíce
21 jeho v temných mrákotách. * Dědictví rychle
s počátku nabytému naposledy nebývá dobro-
řečeno. * Neříkej: Odplatím se zlým; očekávej 22
na Hospodina, a vysvobodí tě. * Ohavností jsou 23
Hospodinu závaží rozdílná a váha klamná ne-
líbí se jemu. * Od Hospodina jsou krokové mu- 24
že; ale člověk jak mnoho vyrozumívá cestě
jeho. * Osidlo jest člověku pohltiti věc posvě- 25
cenou a po slibu zase toho vyhledávati. * Král 26
moudrý rozptyluje bezbožné a uvodí na ně
pomstu. * Jako svíce Hospodinova jest duše člo- 27
věka, kteráž zpytuje všecky vnitřnosti srde-
čné. * Milosrdenství a pravda ostříhají krále, a 28
milosrdenstvím podpírá se trůn jeho. * Ozdoba 29
mládenců jest síla jejich a okrasa starců
šediny. * Modřiny ran jsou lékařství při zlém 30
člověku, a bití pronikující vnitřnosti života.

Hlava 21.

Jako potůčkové vod tak jest srdce krá-
lovo v ruce Hospodina; kamžkoli chce, na-
2 kloňuje ho. * Všeliká cesta člověka přímá se
zdá jemu; ale kterýž zpytuje srdce, Hospo-
din jest. * Vykonávati spravedlnost a soud více 3
se líbí Hospodinu nežli obět. * Vysokost očí 4
a širokost srdce, orání bezbožných, vše to jest
hříchem. * Myšlení bedlivého člověka všelijak 5

---

13. *oči* etc., t. bedlivě se měj při práci povolání svého, a dobře se míti budeš.

14. *chlubí*, t. že dobře koupil aneb lacino.

15. *klénot*, H. nádoba, orudí. — *umělí*, t. řeč člověka moudrého a osvíceného.

16. *základ*: jakoby řekl: To nic nebude proti zápovědi boží; Exod. 22, 26. nebo tamto mluví o chudém z nouze své domácí vlastní vypůjčujícím; ale tuto o tom, kterýž za jiného, a to ještě cizozemce tobě neznámého a i nejistého všetečně se v rukojemství vydává; protož neliknuj se přijíti základu.

17. *někomu*, H. muži. — *klamu*, t. nepravě dobytý. Výš. 9, 17. — *pískem*: kamenitčkem, štěrkem, t. naposledy toho nedobře zažive, a bývá jemu to ke škodě a zahynutí.

20. *v temných* etc., H. v černosti, temnosti, t. všeho dobrého zbaven jsa zlořečeným v tomto i budoucím životě býti musí.

21. *dobrořečeno*. Nebo takovým spůsobem zboží řídko bez hříchu, útisků a křivd bližních bývají dobývána.

22. *Neříkej*, t. Ani zjevně, ani v mysli své. Nebo i myšlení a žádosti zlé před Bohem hříchem jsou. Mat. 5, 28., Řím. 7, 7. — *zlým*, t. ani se nemsti, ani toho (by se i vymstiti mohl) žádostiv buď. — *Hospodina*, t. jemu pomstu poroučej. Deut. 32, 35. Řím. 12, 19.

23. *závaží*, H. kámen a kámen v. 10. — *klamná*, H. nedobrá.

24. *cestě*, t. taková jest tupost a hloupost člověka, že ačkoli Bůh svým jeho otcovským řízením a spravováním jemu jako ruky podává, jeho pozdvihuje, osvědčuje; však vždy v náramné mrákotě, ano i nebedlivosti zde zůstává, že na to jasně patřiti nemůže a nedbá, co Bůh s ním divného a zvláštního činiti ráčí.

25. *pohltiti*, J. tupiti věci svaté (t. řečí i skutkem nevážně se míti k věcem božím), a potom slibů hledati, t. po nasycení hříchy chtíti nějakými zevnitřními věcmi a marným náboženstvím Boha uctíti; ježto jak mu to příjemné bývá, osvědčuje. Isai. 1, 13., též 61, 8. — *posvěcenou*, t. věc Bohu podlé nařízení jeho oddanou (viz Deut. 23, 21.) zdržovati, jinam obraceti, neb sobě osobovati, že to nemůže bez hříchu býti; což nazývá osidlem.

26. *pomstu*, H. kolo t. ku potlačení a setření jich; jakovýmž spůsobem tam v těch krajinách obilí se mlátívalo; viz Isai. 28, 28. Nebo ne nadarmo nese kníže meč, ale ku pomstě zlých a chvále dobrých. Řím. 13, 14., I. Petr 1, 14.

27. člověka, t. ten člověk neb ta duše, kteráž jest z milosti boží rozumu účastna učiněna, k nabývání vlastního spasení i ostříhání se v něm; ano k spravování a užívání umělému a rozšafnému, Bohu ke cti, podlé místa a povolání svého, i těch věcí vezdejších, toho příklad na Filipenských od apoštola ukázán. (2, 15.) U prostřed, praví, národu zlého a převráceného jsouce svítíte jako světlo na světě. — *srdečné*, H. břicha.

29. *síla*, t. když jí zřízeně a náležitě k dobrému užívají. — *šediny*, t. s moudrostí a rozumností spojené.

30. *ran*, H. rány. — *života*, H. břicha, t. zlí a nenapravitelní, kteříž na slova nedbají, musejí trestáním býti napravováni a k svým povinnostem přidržáni.

1. *nakloňuje*, t. jakož zahradníci vodu k svlažování zahrad aneb k čemukoli chtí vedou, tak Bůh srdce královské, kamž se jemu líbí, obrací.

2. *jemu*, H. v očích jeho. — *zpytuje*, H. váží.

3. *obět*, t. víc Bůh vyhledává poslušenství než obětí. I. Král. 15, 22., Isai. 1, 10., Osee 6, 6.

4. *srdce*, t. prostopášnost, aneb nevážná smělost a svoboda ke všemu zlému. J. rozumějí nesmírné lakomství. — *orání*, t. všelijaké předsevzetí a usilování.

5. *bedlivého*, t. kterýž, cožkoli dělá, vše časně, rozšafně a pořádně dělá; čehož kvapný nemaje ubíhá v nouzi, níž 29, 20. — *prospěchu:* hojnosti.

ku prospěchu přicházejí; ale každého toho,
6 kdož kvapný jest, toliko k nouzi. * Shromáž-
dění pokladové jazykem lživým jako pýř ro-
zehnáni budou; kdož jich hledají, hledají smrti.
7 * Zhouba, kterouž činí bezbožníci, bydliti bude
8 u nich; nebo se zpěčují činiti soudu. * Cesta
muže bezbožného převrácená jest a cizí; čistého
9 pak dílo přímé jest. * Lépe jest bydliti v koutě
na střeše, nežli s ženou svárlivou v domě spo-
10 lečném. * Duše bezbožného tak jest žádostiva
zlého, že ani bližní jeho jemu příjemný ne-
11 bývá. * Posměvač když bývá trestán, hloupý
bývá moudřejší; a když se uměle nakládá
12 s moudrým, přijímá umění. * Vyučuje Bůh spra-
vedlivého na domě bezbožného, kterýž vy-
13 vrací bezbožné pro zlost jejich. * Kdo zacpává
ucho své k volání chudého, i on sám volati
14 bude a nebude vyslyšán. * Dar vskrytě daný
ukrocuje prchlivost, a pocta do klína vložená
15 hněv prudký. * Radostí jest spravedlivému či-
niti soud; ale hrůzou činitelům nepravosti.
16 * Člověk bloudící s cesty rozumnosti, v shro-
17 máždění mrtvých odpočívati bude. * Muž ten
nuzníkem bývá, kterýž miluje veselí, a kdož
miluje víno a masti, nezbohatne. * Výplatou 18
za spravedlivého bude bezbožný a za upřímé
ošemetný. * Lépe jest bydliti v zemi pusté, než 19
s ženou svárlivou a zlostnou. * Poklad žádostivý 20
a olej bývá v příbytku moudrého; bláznivý pak
člověk zžírá jej. * Kdo snažně následuje spra- 21
vedlnosti a milosrdenství, nalézá život, spra-
vedlnost a slávu. * Do města silných vchází 22
moudrý a boří pevnost doufání jeho. * Kdo 23
ostříhá úst svých a jazyka svého, ostříhá od
úzkosti duše své. * Hrdého a pyšného jmeno 24
jest posměvač, kterýž, cožkoli dělá, s neochot-
ností a pýchou dělá. * Žádost lenivého zabíjí 25
jej; nebo nechtí ruce jeho dělati. * Mnohý kaž- 26
dého dne žádostí hoří; spravedlivý pak dává
a neskoupí se. * Obět bezbožných ohavností 27
jest, ovšem pak jestližeby ji s nešlechetností
obětovali. * Svědek lživý zahyne; ale muž, 28
kterýž jakž slyší, tak mluví, stále mluviti bude.
* Muž bezbožný zatvrzuje tvář svou; upřímý 29
pak dobře naměřuje cestu svou. * Není žádné 30
moudrosti, ani opatrnosti, ani rady proti Ho-
spodinu. * Kůň strojen bývá ke dni boje; ale 31
Hospodinovo jest vysvobození.

Hlava 22.

Vzácnější jest jmeno dobré než bohatství
veliké, a přízeň jest lepší než stříbro a zlato.
* Bohatý a chudý potkávají se; učinitel obou 2
jest Hospodin. * Opatrný vida zlé, vyhne se; 3

---

6. *Shromáždění* etc., H. dílo pokladův. — *pýř*, H. marnost.

7. *u nich*, t. i oni sami zhouby a zpuštění nezniknou; ale zahynou i s těmi poklady svými.

8. *cizí*, t. od pobožnosti, a tak i od milosti a lásky boží.

9. *střeše*, t. na místě nepohodlném. Jaké střechy v těch krajinách bývaly, viz Jos. 2, 6. — *společném*, H. tovaryšství, t. spolu s ženou.

10. *jemu*, H. v očích jeho. — *nebývá*, t. chtělliby ho pamatovati, napraviti a ze zlého vyvésti aneb jej něčím k dobrému nakloniti, aneb jeho milosrdenství v něčem užiti.

12. *bezbožného*, t. když jemu ukazuje spravedlivou svou nad ním pomstu.

15. *činiti*, J. když se činí, t. když jsou soudcové a vrchnosti bohabojné, spravedlivé, odkudž také i to pochází, že dobří mají ochranu a zlí pomstu, což je mrzí. — *hrůzou*: potřením.

16. *mrtvých*, J. obrův. — *odpočívati* etc., t. na věky zahyne.

17. *Muž* etc., H. Muž nedostatku. — *veselí*, t. ustavičné hody, rozkoše a kvasy, jakž dále světleji mluví. — *masti*, t. drahé a vonné, jimiž se staří při hodech mazávati obyčej měli.

18. *bezbožný*, t. v nebezpečenství, kteréž spravedlivým bylo strojeno, bezbožní místo nich upadají. Viz podobně výš 11, 8. Tak mluví též Bůh skrze Isaiáše 43, 3. Příklad toho též Ester 7, 9.

20. *jej*, t. moudří jsou schránliví, ale blázni mrhači.

21. *snažně* etc., H. sstíhá.

22. *vchází*, H. vstupuje. — *boří*: smítá. — *pevnost*, H. sílu, t. lepší jest moudrost nežli síla. Ekles. 9. 16. — *jeho*, t. toho města.

24. *s neochotností*, H. s hněvem pýchy.

25. *zabíjí* etc., t. spíše a snáze se smrti dočeká nežli toho, čehož žádá, poněvadž se lení a v práci nevydává.

26. *žádostí* etc., H. žádostí žádá, t. aby bral věci cizí, lakomstvím nenasyceným jako ohněm jsa rozpálen, a nikdy nemá dosti. — *dává*, t. nežádaje ani hledaje od jiných, sám štědře se s jinými zdílí a nic mu tím neubývá, má vždy dosti. Žalm 37, 26. — *neskoupí*, H. nezdržuje.

27. *s nešlechetností* etc., (J. za nešlechetnost) o nešlechetnosti pomýšlejíce, aneb aby podlé své vůle ji vykonati mohli, proto oběti obětujíce, jako Balam. Num. 22, 3.

28. *stále*, H. věčně, t. nebude zahanben, ovšem odstup to, aby jako onen zahynouti měl, ale za hodného a věrného v svědomí svém vždycky jmín bude. Nebo ne někomu, ale samé pravdě k vůli a líbosti neuchylné pamětlivě mluví a svědčí pravdu, jíž dobře jest povědom.

29. *tvář*, t. tak aby se žádného nestyděl, ani na koho co dbal.

31. *Kůň*, t. jakákoli síla a nástrojové zevnitřní.

1. *Vzácnější*, H. vybrání hodnější.

2. *potkávají se*, t. jako na jedné a též cestě spolu jdouce bez sebe býti nemohou, chudí bohatých potřebují a bohatí též chudých; a to od samého Boha tak nařízeno a k tomu cíli, aby vespo-

ale hloupí předse jdouce těžkostí docházejí.
4 * Pokory a bázně Hospodinovy odplata jest bo-
5 hatství a sláva i život. * Trní a osidla jsou na
cestě převráceného; kdož ostříhá duše své,
6 vzdálí se od nich. * Vyučuj mladého podlé spů-
sobu cesty jeho; nebo když se i sstará, ne-
7 uchýlí se od ní. * Bohatý nad chudými panuje,
a vypůjčující bývá služebníkem toho, jenž půj-
8 čuje. * Kdo rozsívá nepravost, žíti bude trápení;
9 prut zajisté prchlivosti jeho přestane. * Oko
dobrotivé, onoť požehnáno bude; nebo udílí
z chleba svého chudému. Vítězství a cti dojde,
kdo dary dává; ale těm duše odjímá, kteříž od něho
10 berou. * Vyvrz posměvače, a odejdeť sváda,
11 anobrž přestane svár a lehkost. * Kdo miluje
čistotu srdce a v čích rtech jest příjemnost, ta-
12 kového král přítelem bývá. * Oči Hospodinovy
ostříhají umění; ale snažnosti ošemetného pře-
13 vrací. * Říká lenoch: Lev jest vně; na prostřed
14 ulic bylbych zabit. * Jáma hluboká jsou ústa
žen cizích; ten, na kohož se hněvá Hospodin,
15 vpadne tam. * Bláznovství přivázáno jest k srdci
mladého; ale metla kázně vzdálí je od něho.
16 * Kdo utiská nuzného, aby rozmnožil svůj sta-
tek; též kdo dává bohatému, na prosto k nouzi
chvátá. * Nakloň ucha svého a slyš slova mou- 17
drých, a mysl svou přilož k učení mému. * Ne- 18
boť to bude utěšenou věcí, jestliže je složíš
v srdci svém, budou-li spolu nastrojena ve
rtech tvých. * Aby bylo v Hospodinu doufání 19
tvé, oznamujiť to dnes; i ty také ostříhej toho.
* Zdaliž jsem nenapsal znamenitých věcí strany 20
rad a umění? * Aťbych v známost uvedl jistotu 21
řečí pravých, tak aby i ty vynášeti mohl slova
pravdy těm, kteřížby k tobě poslali. * Nelup nu- 22
zného, protože nuzný jest, aniž potírej chudého
v bráně; * nebo Hospodin povede při jejich a 23
vydře duši těm, kteříž vydírají jim. * Nebývej 24
přítelem hněvivého a s mužem prchlivým ne-
obcuj; * aby se nenaučil stezkám jeho a ne- 25
vložil osidla na duši svou. * Nebývej mezi ru- 26
kojměmi, mezi slibujícími za dluhy; * nemáš-li 27
čímby zaplatil, proč má bráti věřitel lůže tvé
pod tebou? * Nepřenášej mezníku starodávního, 28
kterýž učinili otcové tvoji. * Nevídáš-li toho, že 29
muž snažný v díle svém před králi? stává ne-
stává před nepatrnými.

---

lek láskou svázáni byli; nebo to obé od něho jest, i bohatství i chudoba. — *obou*, H. všech těch.

3. *vyhne se*, H. ukryje se. — *jdouce*, t. do nebezpečenství buď z hlouposti, buď z všetečnosti. — *těžkostí* etc., H. pokutováni bývají.

6. *mladého*: pachole. — *způsobu*, H. úst, t. tak jakž může pochopiti.

8. *trápení*, J. marnost. — *prut*: berla, žezlo, t. jeho tvrdé a pyšné panování přítrž a konec vezme.

9. *dobrotivé*, t. člověk lítostivý a štědrý, kterýž se nad nuznými smilovává. *Vítězství* atd. není v hebrejském.

11. *příjemnost*, t. řeči utěšené, užitečné a vzdělávající všecko dobré, ne z pochlebenství, ale z čistého a upřímého srdce pocházející. Jaké dvořany má míti král neb jiná kterákoli vrchnost, vyučuje. — *přítelem*, t. zvláštní láskou k němu nakloněn jsa rád jej vždycky sobě přítomného mívá, s ním důvěrně a domácky rozmlouvá a jako tovaryší.

12. *umění*, t. lidí uměním božím k životu obojímu potřebným osvícených. — *snažnosti*, H. věci neb slova, t. cožkoli ukládá v slově nebo v skutku, tajně neb zjevně proti šlechetným a pobožným lidem, to jemu jako na opak a na ruby obrací, t. Hospodin.

13. *zabit*, t. všelijakým spůsobem svou lenost vymlouvá, hrůzou a nesnadnostmi se zastíraje, kdež žádných aneb tak velikých není, aby jim s boží pomocí povinnost svou upřímě konaje odolati neměl.

15. *mladého*: pacholete, dítěte.

16. *k nouzi* etc., t. jednostejně hřeší, i ti, jenž chudé o jejich věci připravují pro svůj užitek, i ti, jenž to přenášejí na bohaté, cožby chudým vlastně náleželo. Protož obojím Bůh nepožehná.

17. *mysl*, H. srdce.

18. *složíš*, H. schováš, t. ta slova. — *v srdci*, H. v břiše svém. — *ve rtech*, t. aby je pohotově maje v čas potřeby vynášeti mohl.

20. *znamenitých*, H. knížecích, J. třikrát.

21. *pravých*, H. pravdy. — *vynášeti*, H. odpovídati. — *poslali*, t. tě sobě představili, aby jejich učitel byl, jim všelijakou radu zdravou dával.

22. *v bráně*, t. neškoď bližnímu svému, ani násilím zjevným ani za zástěrou spravedlnosti a práva neb soudu. Soud v branách konán býval. Deut. 25, 7.

24. *hněvivého*, H. pána hněvu. — *prchlivým* etc., H. prchlivostí nechoď.

25. *nevložil*, H. nevzal.

26. *rukojměmi*, H. těmi, kteříž bijí dlaň, t. ruce sobě dávajíce slibují.

27. *čímby* etc., H. k záplatě. — *pod tebou*, t. nesnadně se v rukojemství dávej leč máš co mimo svou potřebu statku přebývajícího; sic jináče, dotře-li věřitel, vezmeť bez lítosti i to, bez čehož nesnadně býti můžeš.

28. *starodávního*. Slova tato že prostě podlé litery mají rozumína býti, i text sám to ukazuje tak jako i to, což o též věci od Boha přikázáno. Deut. 19, 14., též 27, 17. Někteří však v duchovním smyslu na ustanovení otcův neb předkův svých to obrací; v kterémž smyslu toho pilně šetřiti sluší, kteříby za otce a předky držáni býti měli; že ti a takoví, kteřížby předně Boha se báli, jej nejináč než podlé vyměření slova jeho ctili, i spravedlnosti milovníci byli. Sic jináč kteří otcové toho dvého neměli neb nemají, neslušíť na jejich vyměření žádnému nepohnutelně se zakládati, ale oním božím rozkazem (Ezech. 20, 18.): V ustanoveních otců vašich nechoďte etc., se spraviti.

29. *snažný*, J. pilný, správný neb statečný, t. že takový bývá u veliké vážnosti, anobrž cti a slávy i statků dochází. Příklad na Jeroboamovi III. Král. 12, 28. Takový i Josef zkušením nalezen. Gen. 41, 39. Napomíná tuto Duch svatý jednoho každého k pilnému vykonávání povinností povolání jeho, se zaslíbením odplaty před Bohem i lidmi. — *stává*, t. jejich vzácný a příjemný služebník bývá.

Hlava 23.

Když sedneš k jídlu s pánem, pilně šetř,
2 co jest před tebou; * jinak vrazilby nůž do
3 hrdla svého, byl-liby lakotný. * Nežádej lahů-
dek jeho; nebo jsou pokrm oklamavatelný.
4 * Neusiluj, aby zbohatl; od takové opatrnosti
5 své přestaň. * K bohatství-ližby obrátil oči své,
poněvadž vnáhle mizí; nebo sobě zdělalo
křídla podobná orlici, kteráž prudce zaletuje
6 k nebi. * Nejez chleba člověka závistivého a
7 nežádej lahůdek jeho; * ale jak on sobě tebe
váží v mysli své, tak toho pokrmu sobě važ.
Díť: Jez a pij; ale srdce jeho není s tebou;
8 * pročež skyvu svou, kteroužs snědl, vyvrátíš
9 a zmaříš slova svá utěšená. * Před bláznem
nemluv; nebo pohrdne opatrností řečí tvých.
10 * Nepřenášej mezníku starodávního a na pole
11 sirotkův nevcházej. * Silnýť jest zajisté ochran-
ce jejich; onť povede při jejich proti tobě.
12 * Zaveď k učení mysl svou a uší svých na-
13 chyl k řečem umění. * Neodjímej od mladého
kázně; nebo umrskáš-li jej metlou, neumřeť.
14 * Ty tedy metlou jej mrskávej, a tak duši jeho
15 z pekla vytrhneš. * Synu můj, bude-li mou-
dré srdce tvé, veseliti se bude srdce mé vše-
16 lijak ve mně; * a plésati budou ledví má, když
17 mluviti budou rtové tvoji pravé věci. * Nechť
nehorlí srdce tvé k následování hříšníků; ale
raději v bázni Hospodinově ať horlí celý den.
* Neboť jistě všemu přijde konec; ale naděje 18
tvá nebude podťata. * Slyš ty synu můj, a buď 19
moudrý a naprav na cestu přímou srdce své.
* Nebývej mezi pijány vína, ani mezi žráči 20
masa. * Nebo opilec a žráč zchudne, a ospan- 21
livost v hadry obláčí. * Poslouchej otce svého, 22
kterýž tě zplodil, aniž pohrdej matkou svou,
když se sstará. * Pravdy nabuď a neprodávej 23
jí, též moudrosti, umění a rozumnosti. * Ná- 24
ramně bývá potěšen otec spravedlivého a ten,
kdož zplodil moudrého, veselí se z něho. * Ne- 25
chať se tedy veselí otec tvůj a matka tvá,
a ať pléše rodička tvá. * Dej mi synu můj 26
srdce své, a oči tvé cest mých ať ostříhají.
* Nebo nevěstka jest jako jáma hluboká, a jako 27
studnice těsná žena cizí. * Onať také jako lou- 28
pežník úklady činí a zoufalce na světě roz-
množuje. * Komu běda? komu ouvech? komu 29
svády? komu křik? komu rány darmo? komu
červenost očí? * Těm, kteříž se meškají na víně; 30
těm, kteříž chodí, aby vyhledali strojené víno.
* Nehleď tedy na víno, že se rdí, že vydává v číši 31
záři svou a přímo vyskakuje; * nebo naposledy 32
jako had uštípne a jako štír uštkne. * Oči 33

---

1. *pánem*, J. panovníkem neb knížetem. — *pilně* etc., H. šetřením šetř, t. střízlivě, mravně a všelijak vážně se chovati, pozor maje pilný, s kým sedíš, i na jeho povahy, pokrmy, i přistojící služebníky, aby ničím žádného nedal úrazu a pohoršení, nechceš-li zahanben býti i něčeho horšího dojíti.

2. *lakotný*, H. pán duše, t. sámby sobě příčinou byl velikého nebezpečenství, neměl-liby se na péči a chtělby sobě nějak hrubiansky počínati.

3. *pokrm*, H. chléb lží, t. ačkoli přízeň dvorská zdá se na čas, však velmi nestálá jest; jakž příkladové toho potvrzují.

4. *opatrnosti*, tělesné a hříšné v nesmírném shromažďování statku.

5. *k bohatství-liž* etc., H. zdali učiníš, aby vletěly oči tvé na ně (t. na bohatství, v něm-liž naději složíš) anť ho není. — *zdělalo*, H. dělaje udělalo.

6. *závistivého*, H. zlého okem; nazývá tak člověka skrbného, houževného a nepříznivého, jako na odpor (výš 22, 9.) dobrého okem, člověka příznivého a štědrého.

7. *v mysli*, H. v duši své. — *toho* etc., t. poněvadž pokrmu svého více sobě váží než tebe, i ty také pokrmem jeho pohrdni. — *s tebou*, t. nepřejeť toho.

8. *utěšená*, t. to cožs při jídle s ním s ochotností mluvil, daremné a nevážné bude.

9. *Před* etc., H. v uších blázna.

10. *starodávního*. H. věku. — *nevcházej*, t. aby je aneb úrodu jejich měl sobě osobovati.

12. *mysl*, H. srdce.

13. *metlou*: prutem.

14. *z pekla*, J. z hrobu, t. přivedeš ho k tomu kázní, aby se skutkův hodných smrti časné i věčné nedopouštěl.

15. *všelijak*, H. i já také.

16. *ledví*, t. z vnitřností svých opravdově veseliti se budu, cítě srdce tvé pravou pobožností naplněné i ústa tvá se všemi zevnitřními údy a smysly k vyznávání jí též hotová a stálá. Nebo pravá z víry pobožnost obé to sobě osobuje.

17. *nehorlí*: nezávidí.

18. *konec*, t. i tvé v dobrém práci, za čímž odplata rozkošná i štěstí bezbožníků, za čímž žalost hrozná.

21. *ospanlivost*, t. z přeplňování se pocházející.

23. *jí*, t. vší snažností na to se vynalož, aby moudrosti pravé dosáhl, a dojda jí pro nižádnou věc neopouštěl.

24. *Náramně* etc., H. plésáním plésati budu.

26. *Dej* etc., t. Buď mi povolný. — *mých*, t. kterýmž já tě vyučuji.

27. *cizí*, t. velmi zlá a nebezpečná, tak že nesnadně kdo vyjde, kdož se jednou tam dostane a v ty bezbožnosti zaplete.

28. *zoufalce*, H. nešlechetníků mezi lidmi přidává; jakoby řekl, ano jich prvé přes příliš mnoho.

29. *Komu*: Širokého a rozložitého stromu, ožralství, ovoce. — *ouvech*, J. nouze neb chudoba. — *křik*, J. úpění neb naříkání — *darmo*, t. aby těm, kteříž ožralce zranili, za to nic říkáno a nad nimi mstěno nebylo.

30. *strojené*, H. smíšení, viz výš 9, 2. t. i nejlepší víno i k ožralství příčiny hojnější.

31. *záři*, H. oko své. — *vyskakuje*, t. jakž vína dobrého obyčej, H. chodí v přímostech, J. čistě jde.

32. *štír*, J. bazilišek.

33. srdce, t. ústa, kteráž jsou nástroj srdce; a to čím naplněno bývá, nesnadně toho i ústa zatajují.

tvé hleděti budou na cizí ženy, a srdce tvé
34 mluviti bude převrácené věci; * a budeš jako
ten, kterýž spí u prostřed moře a jako ten,
kterýž spí na vrchu sloupu v bárce. * Díš: Zbili 35
mne a nestonal jsem, tloukli mne a nečil
jsem; když procítím, dám se zase v to.

Hlava 24.

Nerozněcuj se k následování lidí zlých,
2 aniž žádej bývati s nimi; * nebo o zhoubě pře-
myšluje srdce jejich, a rtové jejich o trápení
3 mluví. * Moudrostí vzdělán bývá dům a roz-
4 umností upevněn; * skrze umění zajisté pokojové
naplněni bývají všelijakým zbožím drahým a
5 utěšeným. * Muž moudrý jest silný a muž
6 umělý přidává síly. * Nebo skrze rady opatrné
svedeš bitvu, a vysvobození skrze množství
7 rádcův. * Vysoké jsou bláznu moudrosti, pro-
8 čež v bráně neotevře úst svých. * Kdo myslí
9 zle činiti, toho nešlechetným nazovou. * Zlé
myšlení blázna jest hřích, a ohavnost lidská
10 posměvač. * Budeš-li se lenovati ve dni sou-
11 žení, špatná bude síla tvá. * Vytrhuj jaté
k smrti; nebo od těch, ježto se chýlí k zabití,
12 cožby se zdržel? * Díš-li: Ai nevěděli jsme o
tom. Zdaliž ten, jenž zpytuje srdce, tobě ne-
rozumí? a ten, kterýž jest strážce duše tvé,
nezná a neodplatí každému podlé skutků je-
13 ho? * Synu můj, jeziž med; nebo dobrý jest
a plást sladký dásním tvým; * tak umění mou- 14
drosti sladnouti bude duši tvé, ještliže ji na-
jdeš; onať bude mzda tvá a naděje tvá nebude
vyťata. * Nečiniž úkladův, ó bezbožníče, pří- 15
bytku spravedlivého a nekaž odpočinutí jeho.
* Nebo ačkoli sedmkrát padá spravedlivý, však 16
zase povstává; bezbožníci pak padají ve zlém.
* Kdyžby padl nepřítel tvůj, neraduj se; a kdyžby 17
klesl, nechať neplése srdce tvé: * aby snad 18
nepopatřil Hospodin, a nelíbiloby se to jemu,
a odvrátilby od něho hněv svůj na tebe. * Ne- 19
hněvej se příčinou zlostníkův, aniž se rozně-
cuj k následování bezbožných. * Nebo nebude 20
míti skončení dobrého člověk zlý; svíce zajisté bez-
božných zhasne. * Boj se Hospodina, synu můj, 21
i krále, a k neustavičným se nepřiměsuj. * Nebo 22
vnáhle nastane bída jejich a pomstu od obou
těch přicházející kdo zná? * Také i toto moudrým 23
přináleží: přijímati osobu v soudu není dobré.
* Toho, kdož říká bezbožnému: Spravedlivý jsi, 24
klnouti budou lidé a v ošklivost jej vezmou ná-

Mat. 12, 34. — *věci*, t. nemravné, oplzlé, křivé a všelijak nenáležité, t. jestliže se ožereš.

34. *u prostřed*, H. v srdci. — *na vrchu*, H. na hlavě, t. kdež největší kormoucení a zmítání moře bývá.

35. *dám* etc., H. přidám hledati toho ještě, t. ožralství. Vším obyčejem ošklivi opilství, když ukazuje, jaké škody, bídy, nepříkladnosti, nebezpečenství, nespůsobilosti na sebe takoví uvodí, jen se strany těla; a co pak se strany duše?

1. *Nerozněcuj*, neb nechtěj záviděti, tak verš 19.
2. *mluví*, t. jakby jiné trápili a sužovali.
3. *dům*, t. hospodářství, živnůstka, statek, má-li se vzdělávati, jeho přibývati a zachován býti, potřebí k tomu bedlivosti, rozšafnosti etc. a varování se marnotratnosti, ožralství; o čemž v předcházející hlavě.
5. *umělý*: zběhlý. — *přidává* etc., H. zmocňuje sílu, t. síla nejináče bývá užitečná, než když se při ní nalézá moudrost.
7. *moudrosti*, t. jemu k dosažení nemožné; opatrnému pak k nalezení velmi snadné. Výš 14, 6. — *úst*, t. nejsa k radě povolán, k obecnému dobrému pro svou nemoudrost přimlouvati se nesmí neb neumí.
8. *nešlechetným*, H. pánem zlých myšlení t. původem, mistrem neb nalezačem zlých věcí.
9. *blázna*, H. bláznovství.
10. *špatná*, H. úzká.
11. *k smrti*, t. bez spravedlivého jejich pře ohledání, poněvadžby byli nevinní; o nešlechetnících, kteříž hodně se světa klizeni bývají, nemluví.
12. *Díš-li*, t. by pak i chtěl se vymluviti, buď tím, žes o jejich nevině nevěděl, buď žeť bylo nemožné jim spomoci, aneb čímžkoli jiným; Bůhť ne na tvých výmluvách, kdyžby nepravé byly, přestane, ale podlé vnitřnosti srdce souditi bude. — *zpytuje*, H. váží. — *strážce*, t. pilně a bedlivě na tě hledí, a ovšem, co činíš i myslíš, výborně ví. — *každému*, H. člověku.
13. *med*, t. moudrosti nabývej.
14. *umění*, H. uměti. — *mzda*, J. konec neb cíl, t. potěšený a radostný. Výš 23, 18.
15. *příbytku*: chaloupce. — *odpočinutí*: stáje.
16. *sedmkrát*, t. častokrát. — *ve zlém*, t. nepovstávají zase, ale jakž jen jednou co nešťastného a zarmouceného na ně přichází, žádného základu pravého potěšení neznajíce, na zoufalství a zahynutí přicházejí.
17. *neraduj se*, t. proto žeby tím spůsobem sám na se pomstu uvodil, výš 7, 5. a též i tu dále to vysvětluje.
18. *nelíbiloby*, H. byloby zlé v očích jeho.
20. *svíce*, t. život, sláva a všecko štěstí jejich zhyne.
21. *a k neustavičným*, J. s proměňujícími, t. boží i lidská dobra, ustanovení a práva.
22. *bída*, t. zahynutí, kteréž i Bůh i král neb vrchnost spravedlivá na nešlechetníky uvodí. — *pomstu*, H. setření. — *kdo zná*, t. čas a chvíle, kdy Bůh trestati ráčí, jest jemu samému vědomá a známá; ano i při vrchnostech světa nejednostejná. Nebo někomu někdy, za těmi neb jinými příčinami dosti se dlouho s pomstou přehlídá; na někoho pak pojednou jako past spadne. Pročež dobrého svědomí před Bohem i dobré pověsti před lidmi nejlepší věc jest pilně ostříhati.
23. *toto*, J. tomuto moudří (vyučují). — *přijímati*, H. poznávati tvář.

25 rodové; * ale kteřížjej kárají, budou míti potě-
šení, a přijde na ně požehnání každého do-
26 brého; * každý dobrý bude líbati rty toho, kdož
27 mluví slova pravá. * Nastroj vně dílo své a
sprav je sobě na poli, potom také vystavíš
28 dům svůj. * Nebývej svědkem všetečným proti
bližnímu svému, aniž lahodně namlouvej rty
29 svými. * Neříkej: Jakž mi učinil, tak mu uči-
ním; odplatím muži tomu podlé skutku jeho.
* Přes pole muže lenivého šel jsem a přes 30
vinici člověka nemoudrého, * a ai porostlo všu- 31
dy trním, přikryly všecko kopřivy, a ohrada
kamenná její byla zbořená. * A vida to, po- 32
soudil jsem toho, vida pravím, vzal jsem sobě
to k výstraze. * Maličko pospíš, maličko zdří- 33
meš, maličko složíš ruce, aby poležel; * v tom 34
přijde jako pocestný chudoba tvá, a nouze tvá
jako muž zbrojný.

Hlava 25.

Také i tato jsou přísloví Šalomounova,
kteráž shromáždili muži Ezechiáše krále jud-
2 ského: * Sláva boží jestiť skrývati věc; ale
3 sláva králův zpytovati věc. * Vysokosti nebes
a hlubokosti země a srdce králův není žádného
4 vystižení. * Jako kdyžby odjal trůsku od stří-
5 bra, ukáže se slevači nádoba čistá: * tak když
odejmeš bezbožného od obličeje králova, tedy
6 utvrzen bude v spravedlnosti trůn jeho. * Ne-
stavěj se za znamenitého před králem a na
7 místě velikých nestůj; * nebo lépe jest, aťby
řečeno bylo: Vstup sem, nežli aby snížen byl
8 před knížetem; * což vídávají oči tvé, nevchá-
zej v svár kvapně, tak žeby naposledy nevě-
děl, co máš dělati, kdyžby tě zahanbil bližní
tvůj. * Srovnej při svou s bližním svým a tajné 9
věci jiného nevyjevuj; * aťby lehkosti neučinil 10
ten, kdožby to slyšel, ažby i zlá pověst tvá
nemohla jíti nazpět. Milost a přízeň vysvobozují
od zlých příhod, jíž sobě zachovej, oč chceš nebýti
posmíván. * Jako jablka zlatá s řezbami stříbr- 11
nými, tak jest slovo propověděné případně.
* Jako náušnice zlatá a ozdoba z ryzího zlata, 12
tak jest trestatel moudrý u toho, jenž poslou-
chá. * Jako studenost sněžná v čas žně, tak 13
jest posel věrný těm, kteříž jej posílají; nebo
duši pánův svých občerstvuje. * Jako oblakové 14
a vítr bez deště, tak jest člověk, kterýž se
chlubí darem lživým. * Snášelivostí nakloněn 15
bývá vývoda, a jazyk měkký láme kosti. * Na- 16

---

25. *jej*, t. bezbožného. — *dobrého*, t. každý jim bude dobrořečiti.

26. *líbati*, t. všickni dobří tě milovati, u vážnosti míti i s milostí poddanost ukazovati budou. Viz Gen. 41. 40., též Žalm 2, 12. — *pravá*, t. soudy a úsudky spravedlivé vynáší a jich obhajuje, aneb i když kdo svědectvím svým pravdu ozdobuje.

27. *dům svůj*, t. nejprv se živností a chlebem opatř, bez čehož býti nemůžeš, potom se o stavení starej.

28. *rty*, t. k tomu, aby kdo křivě tobě svědčil.

30. *nemoudrého*, H. bez srdce.

31. *všecko*, H. tvář její.

32. *posoudil*, H. přiložil jsem srdce své. — *výstraze*, H. naučení.

33. *Maličko* etc., H. maličko snů etc.

34. *muž* etc., H. muž pavézy.

1. *shromáždili*, H. snesli, J. vypsali, t. z mnohých jiných knih Šalomounových, o nichž III. Král. 4, 32.

2. *zpytovati* etc., t. sláva boží jest v tom, že ne všech věcí zjevuje lidem; králů pak aneb vrchností, když zpytují ty věci, kteréž k obecnému dobrému přináležejí, i je skutkem na jevo vynášejí.

3. *vystižení*, t. protože není a nemá býti v rukou lidských, aby jím sem i tam točili a naklonovali, zvlášť proti spravedlnosti (lečby sobě kteří takové odplaty, jako Dariovi rádcové zasloužiti chtěli. Dan. 6, 8. 24.); ale jest v rukou Hospodinových; výš 21, 1. Jiní vztahují to na přemyšlování, zpytování (o němž tu v. 2.), péči a starost pilnou a ustavičnou vrchností, tak že jí počtu a míry žádné není, mají-li poddaní a království dobře spravováno býti.

4. *ukáže*, H. vyjde.

6. *velikých*, J. mocných. — *nestůj*, t. znej své místo a z něho, byť bylo i nízké, pro dosažení vyššího sám nevystupuj, lečby řádně byl povolán. Nebo mnohým tu překáží opičí spůsob, ale řídkým se daří.

8. *oči*, t. čehož sám zkušením svým potvrditi můžeš. — *kvapně*, J. aby se něčeho nedopustil, t. hněvem jsa zapálen, aby se neb v řeči neb v skutku netrpělivým neukázal.

9. *s bližním*, t. pokudž nejvýš možné, zdrž se od pohanění a právem bližního svého stihání sprostně, dojda k němu bratrsky s ním nalož a všelijak jeho dobré pověsti šetři. Mat. 5, 25., též 18, 15. — *nevyjevuj*, t. v čemž se tobě někdy, byv s tebou v dobrém přátelství, buď o sobě neb o jiném svěřil, toho teď za příčinou nelibosti nikoli nevynášej a jako ohně utuchlého nerozdmychuj, aby se i tobě v oči nejiskřilo.

10. *neučinil*, t. kdyžby tě zrádcem nazval. — *nazpět*, t. napravena neb obrácena býti. — *Milost* atd. není v hebrejském.

11. *propověděné* etc., H. podlé spůsobů svých.

12. *u toho* etc., H. u ucha poslouchajícího.

13. *žně*, t. žencům v horko umdlévajícím. — *pánův*, t. kteříž prvé, dokudž se nevrátil, tesklivě očekávali a jako umdlévali.

14. *člověk*, H. muž. — *lživým*, H. lži, t. kterýž mnoho slibuje a nic neplní zklamávaje ty, kteřížby na to očekávali.

15. *Snášelivostí*, H. v prodlení hněvu, t. by sobě jakkoli hněvivě a nepokojně počínal, nemá tuhým odporováním a rovným za rovné popouzín a drážděn býti; ale trpělivostí a řečí povlovnou pamatován a přemáhán. — *kosti*, H. kost, t. přísnost hněvu neb tvrdé a neustupné lidi.

lezeš-li med, jez pokudžby dosti bylo tobě,
17 aby snad nasycen jsa jím nevyvrátil ho. * Zdr-
žuj nohu svou od domu bližního svého, aby
18 syt jsa tebe, neměl tě v nenávisti. * Jako kla-
divo a meč a střela ostrá tak jest každý, kdož
mluví křivé svědectví proti bližnímu svému.
19 * Jako zub vylámaný a noha vytknutá, tak
jest doufání v člověku převráceném v den úz-
20 kosti. * Jako ten, kdož s sebe svláčí oděv v čas
zimy a přilévá octa k salnitru, tak jest, kdož
zpívá písničky srdci smutnému. Jakož mol rou-
chu a červ dřevu, takž zármutek mužův škodí jeho
21 srdci. * Jestližeby lačněl ten, jenž tě nenávidí,
nakrm jej chlebem; a žíznil-liby, napoj jej
vodou. * Nebo to učině uhlí řežavé shromáždíš 22
na hlavu jeho, a Hospodin odplatí tobě. * Ja- 23
kož vítr půlnoční zplozuje déšť, tak tvář hně-
vivá, jazyk tajně utrhající. * Lépe jest bydliti 24
v koutě na střeše, nežli s ženou svárlivou v do-
mě společném. * Jako voda studená duši ustalé, 25
tak jest novina dobrá z země daleké. * Jako stu- 26
dnice nohama zakalená a pramen zkažený, tak
jest spravedlivý, kterýž jest z místa svého vy-
strčen před bezbožným. * Jísti mnoho medu 27
není dobré, tak zpytování slávy jejich není
slavné. * Jako město rozbořené a beze zdi, tak 28
jest muž, kterýž nemá moci nad duchem
svým.

Hlava 26.

Jako sníh v létě a jako déšť ve žni, tak
2 nepřísluší bláznu čest. * Jako vrabec přenáší
se a vlaštovice létá, tak zlořečení bez pří-
3 činy nedojde. * Jako bič na koně a uzda na
4 osla, tak kyj přísluší na hřbet blázna. * Neod-
povídej bláznu podlé bláznovství jeho, aby i
5 ty jemu nebyl podobný. * Odpověz bláznu
podlé bláznovství jeho, aby sám u sebe ne-
byl moudrý. * Jako kdožby prvé poslu nohy ose- 6
kal, tak se bezpráví dopouští ten, kdož ku
poselství blázna užívá. * Jakož nejednostejní 7
jsou hnátové kulhavého, tak řeč v ústech blá-
znův. * Jako obložený kámen drahý uvrhliby do 8
hromady kamení, tak činí, kdož ctí blázna.
* Jako trn, kterýž se dostane do ruky opilého, 9
tak jest přísloví v ústech bláznův. * Kdož zna- 10

16. *nevyvrátil ho*, t. mírnost při všech věcech, i těch, kteréž příjemné jsou, zachovej; sic jinak nepřijdouť k užitku.

17. *Zdržuj*, H. drahou čiň. — *nenávisti*, t. kdyžby k němu často, nejsa povolán, nacházel a více ku překážce nežli k jakému prospěchu a potěšení býti měl.

18. *každý*, H. muž. — *bližnímu*, t. všelijak škodlivý jest.

19. *převráceném:* nevěrném.

20. *kdož* etc., J. kdož se ozdobuje oděvem, t. samé okrasy hledaje, a ne aby zapudil zimu. — *v čas*, H. v den. — *Jakož mol* atd. není v hebrejském.

22. *hlavu*, t. přívětivostí svou srdce jeho tak obměkčíš, že vlastním svědomím svým jsa trestán o tobě milostivěji počne smýšleti a zlý úmysl svůj v dobrý proměňovati. Pěkný toho příklad na Saulovi. I. Král. 26, 21., též na Syrských. IV. Král. 6, 23.

23. *zplozuje*, J. zahání. — *hněvivá*, t. přísnost kázně skrze vrchnost vedená. — *tajně*, H tajnosti.

24. *společném*, H. tovaryšství.

25. *duši*, t. člověku v práci žízní ztrápenému. — *novina*, H. slyšení.

27. *jejich*, t. bezbožných, o nichž v předcházejícím verši mluví, že věcmi svými i spravedlivého, aby po nich postupoval, získávají. Jakož kdyby Bůh svých neostříhal, kdoby tu neklesl? tuhýtě při tom vedl boj svatý David, viz Žalm 72. J. slávy jejich, obracují ta slova na Boha jediného v Trojici blažené. — *slavné*, H. sláva.

28. *moci*, H. zdržování. — *duchem*, t. kdož nepanuje nad svými náchylnostmi a vášněmi, v hrozné zlé věci před Bohem i lidmi ubíhá, tak jako nepřítele do města nehraženého snadný a volný přístup bývá.

1. *čest*: sláva.

2. *bez příčiny*: darmo. — *nedojde*, t. na toho, jemuž se bez příčiny zlořečí, nepřijde, ale jako u vítr zaletí a zmizí.

3. *kyj*: prut.

4. *jeho*, t. užívej opatrnosti při řečech s blázny a pilně šetř, co kdy a kterak jim odpovídati neb neodpovídati máš.

5. *podlé* etc., t. jakž sluší na jeho bláznovství. — *sám* etc., H. v očích svých. — *moudrý*, t. rozprostíraje své bláznovství a mnohá pohoršení plodě, zvlášť s urážkou boží slávy; sic jináč nepřipodobňuj se jemu v hanění a lání.

6. *se bezpráví*, H. pije bezpráví neb křivdu, t. ji sobě i jiným čině, chtěje skrze takového poselství spraviti, kterýž potřebných věcí, t. opatrnosti a rozšafnosti, jako nohou k tomu nemá. Takoví jsou ti, kteříž představené a správce v světských neb duchovních správách bezbožné a nespůsobné lidem představují; i nesou toho obojí škodu, i ti, kteříž posílají, i ti, ku kterýmž posláni bývají. — *ku poselství*, H. posílá v ruce blázna, t. k spravení a vyřízení něčeho užívá jeho.

7. *řeč*, H. přísloví, t. byť se blázen snažoval jakkoli moudře a krásně mluviti, avšak jednostejné řeči vésti neuměje, ale jednu a touž věc jednak chvále, jednak tupě, bláznovství své pronáší.

8. *Jako* etc., J. jako kdo přivazuje kámen k praku. — *ctí* etc., dává bláznu čest.

9. *se dostane*. H. vstoupí. — *bláznův*, t. jakož opilý neumí se opatrně s trnem obírati, aby buď sebe neb jiného neurazil, tak blázen řeči užívati neumí.

10. *Kdož*, J. mnohý trápí etc., J. zběhlý, zchytralý, H. rab, odkudž rabínové, t. mistři slovou. — *přestupníky*, t. ta jest vlastnost a povaha tyranů, a v tyranství vycvičených mistrů, aby ze všech jiných žerty měli, je děsili a trápili, a když sami nepostačují, aby to skrze jiné podobné sobě nevážné

menitý jest, trápí všecky a najímá též pře-
11 stupníky. * Jakož pes navracuje se k vývratku
svému, tak blázen opětuje bláznovství své.
12 * Spatřil-liby člověka, an jest moudrý sám
u sebe, naděje o bláznu věz, že jest lepší nežli
13 o takovém. * Říká lenoch: Lev lítý jest na
14 cestě, lev jest v ulici. * Jakož se dvéře obracejí
na stežejích svých, tak lenoch na lůži svém.
15 * Schovává lenivý ruku svou za ňádra, těžko
16 mu vztáhnouti ji k ústům svým. * Moudřejší
jest lenivý u sebe sám nežli sedm odpovída-
17 jících se soudem. * Psa za uši lapá, kdož od-
18 cházeje hněvá se ne v své při. * Jako kdož
se ustalým býti ukazuje, však mezi tím vy-
19 pouští jiskry, střely a smrtelné šípy, * tak
jest každý, kdož oklamává bližního svého a
20 říká: Zdaliž jsem nežertoval? * Když není
drev, hasne oheň; tak když nebude klevet-
níka, utichne svár. * Jako uhel mrtvý k roz- 21
nícení a drva k ohni, tak člověk svárlivý sna-
dný jest k roznícení svády. * Slova utrhače 22
jsou jako slova ubitých; ale však sstupují do
vnitřností života. * Jako stříbrná trůska rozta- 23
žena po střepě, tak jsou rtové protivní a srdce
zlé. * Rty svými za jiného se staví ten, jenž 24
nenávidí; ale u vnitřnosti své skládá lest.
* Když se ochotný ukáže řečí svou, nevěř mu; 25
nebo sedmerá ohavnost jest v srdci jeho. * Při- 26
krývána bývá nenávist chytře; ale zlost její
zjevena bývá v shromáždění. * Kdo jinému jámu 27
kopá, sám do ní upadá; a kdo valí kámen,
na něj se obrací. * Člověk jazyka ošemetného 28
v nenávisti má ponížené a ústy úlisnými spů-
sobuje pád.

Hlava 27.

Nechlub se dnem zítřejším; nebo nevíš,
2 coť přinese i dnešní den. * Nechať tě chválí
jiný a ne ústa tvá, cizí a ne rtové tvoji.
3 * Tíž má kámen a váhu písek; ale hněv blá-
4 zna těžší jest nad to obé. * Ukrutnátě věc
hněv a prudká prchlivost; ale kdo ostojí před
5 závistí? * Lepší jest domlouvání zjevné nežli
6 milování tajné. * Bezpečnější jsou rány od pří-
7 tele než lahodná líbání nenávidícího. * Duše
sytá pohrdá i medem; ale duši lačné všecko
8 hořké bývá sladké. * Jako pták zaletuje od
hnízda svého, tak muž odchází od místa své-
ho. * Jakož mast a kadění obveseluje srdce, tak 9
sladkost přítele víc než rada vlastní. * Pří- 10
tele svého a přítele otce svého neopouštěj, a
do domu bratra svého nechoď v čas bídy své;
lepšíť jest soused blízký než bratr daleký.
* Buď moudrý, synu můj, a obvesel srdce mé, 11
ať mám co odpověditi tomu, kdož mi utrhá.
* Opatrný vida zlé, vyhne se; ale hloupí před- 12
se jdouce těžkostí docházejí. * Vezmi roucho 13
toho, kterýž slíbil za cizího, a od toho, kdo
za cizozemku slíbil, základ jeho. * Tomu, kdož 14
dobrořečí příteli svému hlasem velikým, ráno

---

a lehkomyslné doplňovali, by na to měli i něco statku vynaložiti.
12. *člověka*, H. muže. — *sám* etc., H. v očích svých; tak níž v. 16.
16. *sedm*, t. mnoho. — *se soudem*, H. soud, t. o některé věci, na nižby tázáni byli.
17. *při*, t. kdož se nenáležitě v cizí pře plete, o ně se nesnadní, sám sobě zlého příčinou bývá jako ten, kdož psa za uši chytaje dráždí.
18. *ustalým*, J. nesmyslným. — *smrtelné*, H. smrt.
19. *každý*, H. muž. — *nežertoval*, H. nesmál se.
21. *k roznícení*, H. řeřavému uhlí.
22. *života*, H. břicha, t. ačkoli jsou ochalebná, však tím hlouběji pronikají a tím více škodí.
23. *střepě*, t. jako střep neb pánev pěnou stříbrnou politý.
25. *řečí*, H. hlasem. — *sedmerá*, t. mnohá, tak výš ve verši 16., též 24, 16.
26. *v shromáždění*, t. zjevně a patrně.
27. *kámen*, t. proti vrchu.
28. *ponížené*, H. potřené své, t. kteréžby mohl potříti a s ně býti. — *úlisnými*, H. měkkými. — *pád*, H. dostrčení.

1. *přinese*, H. zplodí.
3. *těžší jest*, t. k snášení.
4. *prudká*, t. jako nějaká řeka rozvodnilá. — *závistí*, t. protože oněmno věcem člověk někdy vyhnouti se může, ale této nikdy.
5. *tajné*, t. kteréž se nezjevuje v čas jakékoli potřeby bližního.
6. *Bezpečnější*, H. věrně.
7. *pohrdá*, H. pošlapává plást.
8. *zaletuje*, H. toulá se, tak hned. — *místa*, t. jako pták opouštěje hnízdo potravy hledati musí, tak i člověk, J. na lidské mysli neustavičnost to obracejí.
9. *víc* etc., J. pro radu (z té) duše aneb upřímou, t. kterouž dáti může v čas potřeby věrný přítel. — *vlastní*, H. duše.
10. *nechoď*, t. raději nežli do domu přítele věrného, zvlášť kdyžby bratr vzdálen byl, buď tělem buď ochotností. — *čas*, H. den, — *blízký*, t. kterýž vždycky jako před rukama jsa tobě v čas potřeby pomocen býti může.
11. *obvesel*, t. moudře, opatrně a poctivě živ jsa, čímž dítky jsou rodičům svým ku potěšení a poctivosti; výš 10, 1., též 23, 24. — *mám* etc., H. odpovím slovo. — *utrhá*, t. tvým obcováním potvrdím toho, že jsem jako věrný otec povinnost svou při tobě konal.
12. *vyhne*, H. ukryje se. — *těžkostí*, H. pokutováni bývají.
14. *velikým*, t. kdož jest marný pochlebník a svých věcí pěkným se ukázaním na oko k bližnímu hledá; každá vysoká mluvení a nemírná vychvalování podezřelá jsou.

vstávaje, za zlořečení to jemu počteno bude.
15 * Kapání ustavičné v čas přívalu a žena svár-
16 livá, rovní jsou sobě; * kdož ji schovává, scho-
vává vítr, a jako mast v pravici voněti bude.
17 * Železo železem se ostří, tak muž zostřuje
18 tvář přítele svého. * Kdo ostříhá fíku, jídá
ovoce jeho, tak kdo ostříhá pána svého, po-
19 ctěn bude. * Jakož u vodě tvář proti tváři se
20 ukazuje, tak srdce člověka člověku. * Propast a
zahynutí nebývají nasyceny, tak oči člověka
21 se nasytiti nemohou. * Jakož nístěj stříbra a
pec zlata zkušuje, tak člověk z pověsti své
bývá poznán. Srdce nepravého vymýšlí zlost, ale srdce
upřímého vymysluje umění. * By blázna i v stupě 22
mezi krupami píchem zopíchal, neodejde od
něho bláznovství jeho. * Pilně přihlídej k do- 23
bytku svému, pečuj o stáda svá. * Nebo ne 24
na věky trvá bohatství, a zdaž koruna trvati
bude do pronárodu? * Když zroste tráva a uka- 25
zuje se bylina, tehdáž ať se shromažďuje seno
s hor. * Beránkové budou k oděvu tvému, a 26
záplata pole kozelci. * Nad to budeš míti do- 27
statek mléka kozího ku pokrmu svému, ku po-
krmu domu svého a živnosti děvek svých.

Hlava 28.

Utíkají bezbožní, ač jich žádný nehoní;
ale spravedliví jako mladý lev smělí jsou.
2 * Pro přestoupení země mnoho v ní bývá kní-
žat; ale kdež jest člověk rozumný a umělý,
3 toť trvanlivé činí panování. * Muž chudý, kte-
rýž utiská nuzné, podoben jest přívalu zachva-
4 cujícímu úrody, za čímž nebývá chleba. * Kte-
říž opouštějí zákon, chválí bezbožného; ale
kteříž ostříhají zákona, stavějí se proti nim.
5 * Lidé zlí nesrozumívají soudu; ti pak, kte-
6 říž hledají Hospodina, rozumějí všemu. * Lepší
jest chudý, kterýž chodí v upřímnosti své než
převrácený na kterékoli cestě své, ačkoli jest
bohatý. * Kdo ostříhá zákona, jest syn roz- 7
umný; kdož pak s žráči tovaryší, hanbu činí
otci svému. * Kdo rozmnožuje statek svůj li- 8
chvou a úrokem, tomu, kdožby z milosti roz-
dělil chudým, shromažďuje jej. * Kdo odvrací 9
ucho své, aby neslyšel zákona, i modlitba jeho
jest ohavností. * Kdo svodí upřímé na cestu 10
zlou, do jámy své sám vpadne; ale upřímí
dědičně obdrží dobré. * Moudrý jest u sebe 11

---

15. *čas*, H. den. — *žena* etc., H. žena svárův.

16. *voněti*, H. volati, t. jakož vítr zadržán nemůže býti, ani vůně masti drahé, tak zlost ženy nemůže přikryta býti, aby se jiných nedonesla.

17. *zostřuje*, t. cvičí, učí a osvěcuje. Nebo společná s druhým rozmlouvání a rozvažování věcí potřebných vždycky bývají živější a mocnější, nežli soukromá myšlenek pasení a sbírání. J. na hněvu a prchlivosti rozněcování to obracejí.

18. *ostříhá*, t. šetří, pilně mu slouží.

19. *člověku*, t. ačkoli srdce člověka žádný z lidí znáti nemůže; však po zevnitřním spůsobu, jak se má a ukazuje k bližnímu, poněkud se seznává.

20. *Propast*, J. peklo a zatracení. — *člověka*, t. žádost očí.

21. *člověk*, H. muž vedlé úst chvály jeho. — *Srdce* atd. není v hebrejském.

23. *Pilně* etc., H. poznávaje poznej tvář dobytka svého, t. sám k hospodářství dohlídej, na jiné se všelijak nebezpeč. — *pečuj* etc., H. přilož srdce své k stádům.

24. *pronárodu*, t. veliký statek snadně utratiti může ten, kdožby práce žádné nevedl, i o slávu přijíti.

25. *seno*, H. byliny.

26. *Beránkové*, t. vlna. — *kozelci*, t. aby sobě měl zač pole koupiti aneb od spravování jeho čím platiti.

1. *bezbožní*, H. bezbožný. — *smělí* etc., H. doufá.

2. *země*, t. od obyvatelů, všelikého dobrého řádu a tak božích přikázaní. — *knížat*, t. časté mívá jiné a jiné pány. — *člověk*. Může se slyšeti na vrchnost pobožnou a spravedlivou, též na jejich panovníky umělé a rozšafné, kteřížby i lid i vrchnost vyšší k dobrému řádu přidržeti a nakloňovati uměli a mohli. Též i na obor všech poddaných, poněvadž první částka tohoto verše toho smyslu namítá. — *trvanlivé*, H. prodlužuje.

3. *nuzné*, t. aby sám zbohatl, ježtoby měl pamatovati, že jest jim rovný. — *zachvacujícímu*, t. kterýž vše i s kořenem kazí; tak chudý a marnotratný nic nezachová, vše rozmaří; ježto boháč a lakomec, činí-li to, vždyby mohl z toho někomu, kdyžby chtěl, dobře učiniti, aneb po něm někomu se vždy hodí, o čemž níž v. 8.

4. *bezbožného*, t. sobě podobného. — *stavějí*: bojují proti nim, t. nesvolují jim, ani slovem ani skutkem; anobrž je z toho vyvodí i přísně trescí. Nebo ten, kdož zřetelnou boží potupu přehlídá, není právě pobožný.

5. *soudu*, t. povinné k Bohu i k lidem spravedlnosti chápati nemohou, ani se jí vyučovati; a byť se i vyučili a srozuměli, nestojí k ní ani ji k jiným konají. — *všemu*, t. jak se náležitě k Bohu i k lidem míti mají.

6. *na* etc. H. na (jedné) cestě ze dvou, t. buď že se na pravo neb na levo uchýlí, tak níž v. 18.

7. *zákona*, t. učení božího.

8. *úrokem*: nádavkem, přídavkem, cožby nad jistinu bylo. — *jej*, t. přijde na to, aby sám toho neužil, ale jinému aby v ruce přišlo, kterýžby se s tím neskoupil, viz výš 13, 22.

10. *jámy* etc., t. kterouž jim byl přistrojil. Žalm 7, 16., výš 26, 27. — *upřímí*, H. dokonalí.

11. *u sebe* etc., H. v očích svých. — *jej*: Jakoby řekl: Bohatý nehledí sám na sebe, ale toliko na své jmění, a podlé toho sebe soudí; opatrný pak, byť i chudý byl, i sebe samého souditi umí i bohatého, spravuje-li se boží vůlí čili nic.

sám muž bohatý; ale chudý rozumný vystíhá
12 jej. * Když plésají spravedliví, velká jest to
všech ozdoba; ale když povstávají bezbožní,
13 vyhledáván bývá člověk. * Kdo přikrývá pře-
stoupení svá, nepovede se mu šťastně; ale kdo
14 je vyznává a opouští, milosrdenství dojde.* Bla-
hoslavený člověk, kterýž se strachuje vždycky;
ale kdož zatvrzuje srdce své, upadne ve zlé.
15 * Jako lev řvoucí a medvěd hladovitý, tak jest
16 panovník bezbožný nad lidem nuzným. * Vý-
voda bez rozumu a veliký dráč rychle dobíhá
cíle; ale kdož v nenávisti má mrzký zisk, pro-
17 dlouží dnův svých. * Člověka, kterýž násilí
činí krvi lidské, by utíkaje i nad jamou byl,
18 žádný ho nezadrží. * Kdo chodí upřímě, za-
chován bude; převrácený pak na kterékoli
19 cestě své padne pojednou. * Kdo dělá zemi
svou, nasycen bývá chlebem; ale kdož násle-
duje zahalečů, nasycen bývá chudobou. * Muž 20
věrný přispoří sobě požehnání; ale kdož chvátá
zbohatnouti, nebývá bez viny. * Přijímati osobu 21
v soudu není dobré; neb mnohý pro kus chle-
ba nepráve činí. * Člověk závistivý chvátá 22
k statku nic nevěda, že nouze na něj přijde.
* Kdož domlouvá člověku, potom spíše milost 23
nalézá nežli ten, kterýž lahodí jazykem. * Kdo 24
loupí otce svého a matku svou a říká, že to
není žádný hřích, tovaryš jest vražedníka.
* Vysokomyslný vzbuzuje svár; ale kdo doufá 25
v Hospodina, hojnost míti bude. * Kdo doufá 26
v srdce své, blázen jest; ale kdož chodí mou-
dře, znikne neštěstí. * Kdo dává chudému, ne- 27
bude míti žádného nedostatku; kdož pak skrý-
vá oči své, množství zlořečení naň se obrátí.
* Když povstávají bezbožní, skrývá se člověk; 28
ale když hynou, rozmnožují se spravedliví.

Hlava 29.

Člověk, kterýž často kárán bývaje za-
tvrzuje šíji, rychle potřín bude, tak že ne-
2 prospěje žádné lékařství. * Když se množí
spravedliví, veselí se lid; ale když panuje
3 bezbožník, vzdychá lid. * Muž, kterýž miluje
moudrost, obveseluje otce svého; ale kdož se
přitovaryšuje k nevěstkám, mrhá statek. * Král 4
soudem upevňuje zemi; muž pak, kterýž béře
dary, boří ji. * Člověk, kterýž pochlebuje pří- 5
teli svému, rozprostírá síť před nohama jeho.
* Vlastní výstupek jednoho každého bývá jemu 6
škodlivým osidlem; spravedlivý pak prozpě-

---

12. *člověk,* t. když spravedliví panují, všechněm dobře jest; když pak bezbožníci panství dosahují, žádný ani sám sebou, ani svými věcmi před nimi bezpečen býti nemůže.

13. *opouští.* Obého toho potřebí k svatému pokání, aby člověk, jakož vyznal hřích svůj, tak ho i skutečně zanechal; ale má-liť jej vyznati, i to, což vyznání předchází, míti musí: pravou, bez pochlebování sobě, hřícha známost a srdce skroušené; z čehož jde hotovost ku poníženému vyznání i pokornému milosti hledání u toho, kdož urážen, buď u Boha, buď u člověka, až i u všeho lidu Páně shromáždění nejednou v roce ale kolikrát koli potřebí i za den, jakž Pán učí. Luk. 17, 4. O takovém vyznání mluví i svatý Jan I. Epist. 1, 9. Že takové vyznání hříchů svých v zpovědi se děje, tomu nás učí posloupné učení církve.

14. *vždycky*, t. jakž dí apoštol Filip. 2, 12., s bázní a s třesením spasení své koná boje se, aby proti Bohu nehřešil a jeho neurážel. Ustavičná pak tato bázeň nevyprazdňuje té k Bohu důvěrnosti a mysli doufanlivé, o níž v. 1. i jinde písma sv. mluví, anobrž v ní hojněji utvrzuje.

15. *hladovitý*, J. sem i tam těkající.

16. *Vývoda:* kníže. — *veliký* etc., H. mnohé nátisky (činící). — *mrzký* etc.: lakomství.

17. *činí* etc., t. morduje neb vylévá krev. — *lidské*, H. duše. — *nezadrží*, t. žádný se nad ním nesmilovává, když na něj pomsta dokračuje, protože všickni vražedníka a zjevného škůdce nenávidí, i podlé božího nařízení. Gen. 9, 5., Exod. 21, 14.

18. *upřímě*, H. dokonale.

19. *chudobou*, t. na nouzi přichází.

20. *věrný*, H. věrnosti, t. kterýž všecko věrně a upřímě dělá a žádného neoklamává. — *přispoří*, H. hojný (jest) t. před Bohem i lidmi. — *bez viny*, t. pomsty.

21. *Přijímati* etc., H. poznávati tvář. — *mnohý*, H. muž. — *chleba*, t. pro maličký dárek když se udá na lakomství, a bázni boží i všelijakému studu dá výhost.

22. *Člověk* etc., H. Muž zlého oka. — *že nouze* etc., J. že z milosrdenství božího jemu (vše) přichází. — *přijde*, t. že tím psotě neodolá, ale ji spíše přivolá. Poněvadž ne člověka usilování, ale boží požehnání (výš 10, 22.) lidi zbohacuje.

23. *potom* etc., t. když potrestaný zdrávě prohlídne a porozumí, že to trestání k dobrému jej přivedlo; ježto na onen čas všelijak nepříjemné bylo, protož i děkovati bude. Tak mluví apoštol Židům 12, 11. — *lahodí*, H. obměkčuje jazyk.

24. *vražedníka*: zhoubce.

25. *Vysokomyslný* etc., H. Široký v duši míchá svár. — *hojnost* etc., H. vytyje. Namítá toho tím slovem, že svárlivý na nouzi a psotu přichází, jakož se to v skutku vídá, že od takových Bůh své požehnání odnáší, tak že i o to, což mají, sváry a soudy někdy velmi prodlenými sami se připravují.

27. *skrývá*, t. od chudého, aby mu neudělil.

1. *Člověk* etc., H. Muž káraní. — *lékařství*, t. žádná pomoc.

4. *kterýž* etc., H. darův; slyší to někteří jakož na dary soud převracující, tak i na vymýšlení nových platů a daní s obtížením lidí.

5. *síť*, t. úklady činí jemu. — *jeho*, J. svýma, t. aby sám do ní upadl, jako do jámy, kterouž vykopal, tak výš 28, 10.

6. *Vlastní* etc., H. v přestoupení muže. — *škodlivým*, H. zlým. — *veselí se*, t. jednomu každému vlastní hřích jeho k zlému slouží a zámutek při-

7 vuje a veselí se. * Porozumívá spravedlivý
při nuzných; ale bezbožník nemá s to roz-
8 umnosti ani umění. * Muži posměvači zavodí
9 město; ale moudří odvracují hněv. * Muž
moudrý, který se nesnadní s mužem blázni-
vým, buď že se pohne, buď že se směje, ne-
10 bude míti pokoje. * Vražedníci v nenávisti
mají upřímého; ale upřímí pečují o duši jeho.
11 * Všecken duch svůj vypouští blázen; ale
12 moudrý na potom zadržuje jej. * Pána toho,
kterýž rád poslouchá slov lživých, všickni
13 služebníci bývají bezbožní. * Chudý a dráč po-
tkávají se; obou dvou však oči osvěcuje Ho-
14 spodin. * Krále toho, kterýž soudí právě nu-
15 zné, trůn na věky bývá utvrzen. * Metla a
kázaní dává moudrost; ale dítě sobě volné
16 k hanbě přivodí matku svou. * Když se roz-
množují bezbožní, rozmnožuje se převráce-
nost; avšak spravedliví spatřují pád jejich.
17 * Tresci syna svého, a přineseť odpočinutí
a spůsobí rozkoš duši tvé. * Když nebývá 18
vidění, rozptýlen bývá lid; kdož pak ostří-
há zákona, blahoslavený jest. * Slovy samými 19
nebývá napraven služebník; nebo rozuměje
však neodpoví. * Spatřil-liby člověka, an jest 20
kvapný ve věcech svých, věz že jest lepší na-
děje o bláznu nežli o takovém. * Kdo roz- 21
košně chová z dětinství služebníka svého, na-
posledy bude jako syn. * Člověk hněvivý vzbu- 22
zuje svár a prchlivý mnoho hřeší. * Pýcha 23
člověka snižuje jej; ale chudý duchem dosa-
huje slávy. * Kdo má spolek se zlodějem, 24
v nenávisti má duši svou; zlořečení slyší a
však neoznámí. * Strašlivý člověk klade sobě 25
osidlo; ale kdo doufá v Hospodina, bývá po-
výšen. * Mnozí hledají tváři pánův, ježto od 26
Hospodina jest soud jednoho každého.* Ohav- 27
ností spravedlivým jest muž nepravý; ohav-
ností pak bezbožnému jest, kdož upřímě kráčí.
Syn, jenž ostříhá slova, bez zatracení bude.

Hlava 30.

Slova Agura syna Jake, proroctví. Řekl
2 muž ten Leitielovi, Leitielovi a Uchalovi.* Jistě
žeť jsem hloupější nad jiné, tak že rozum-
3 nosti člověka dosti prostého nemám;* aniž jsem
se naučil moudrosti a umění svatých neumím.
* Kdo vstoupil v nebe i zase sstoupil? kdo se- 4
bral vítr do hrstí svých? kdo zahrnul vody
v roucho své? kdo upevnil všecky končiny
země? které jest jmeno jeho a jaké jmeno
syna jeho, víš-li? * Všeliká výmluvnost boží 5

náší; ale ti, kdož svědomí dobrého ostříhají a spravedlnost konají, pokoje a radosti požívají.

7. *Porozumívá*, H. Poznává., t. čitelen jí bývá i ujímá se o ní.

8. *zavodí*, J. zapletají v osidlo, J. rozdmychují, t. jako oheň všeho neštěstí. — *hněv*, t. jakož boží, tak i lidský, tamto modlitbami, tuto opatrností, přívětivostí.

9. *pokoje*, t. jakýmkoli spůsobem moudrý snažuje se blázna napravovati, buď přísně neb lahodně, nic není platno.

10. *Vražedníci*, H. muži krví. — *upřímého*, H. dokonalého. — *pečují*, H. hledají duše jeho.

11. *jej*, t. ducha, t. cokoli má v mysli své, aby potom v čas potřeby případně vynesti mohl.

12. *poslouchá*: pozoruje. — *slov* etc., H. slova lži. — *bezbožní*, t. vědouce že se v jejich pochlebenství kochá, dají mu toho dosti.

13. *dráč*, H. muž lichev, lsti, vydříduch. — *potkávají se*, t. spolu na světě jsou, viz výš 22, 2. — *Hospodin*, t. oběma život i věci vezdejší dává.

14. *právě*, H. v pravdě.

17. *spůsobí*, H. dá.

18. *vidění*: proroctví, t. kázaní učení božího ze zákona a proroků. — *rozptýlen*, J. obnažen. — *lid*, t. se strany obojího života, na jmění neb statku duchovním i tělesném, jako se tak národu židovskému stalo, to však, o čemž tuto mluví, předešlo. Čehož kterým krajinám a městům se nedostává, t. že se božím čistým službám a poctám přítrž děje, jisté božího hněvu znamení jest. Amos 8, 11.

19. *samými*, t. bez trestání. — *služebník*, t. zpurný, nepoddaný.

20. *věcech*, J. slovích.

21. *syn*, t. na dědictví se bezděčně potáhne; pakliby se mu kdo zpříčil, v pýchu a ukrutnost i proti pravým dědicům se vydá; čehož příklad na Jeroboamovi. II. Par. 13, 6. i jiných.

22. *Člověk* etc, H. muž hněvu. — *prchlivý*, H. pán prchlivostí. — *mnoho* etc., H. mnohý přestoupením.

24. *neoznámí*, t. když slyší proklínání zloděje od těch, jimž škoda učiněna, nepřiznává se, ale tají své nepravosti, protože má spolek s oněmi.

25. *Strašlivý* etc., H. bázeň člověka, t. toho, kterýž v pravém doufání v Boha není ustaven.

26. *hledají*, t. chytrostí, úlisností a dary hledají k sobě nakloniti soudců, aby jim pře jejich hájili, ježto prvé sluší se k Bohu utíkati, v jehož rukou jest srdce všech lidí i mocných světa tohoto, výš 21, 1. — *pánův*, H. pána.

27. *kdož* etc., H. přímý cestou. — *Syn* atd. není v hebrejském.

1. *Agura*. Smyslí někteří, že Agur byl muž znamenitý za času Šalomounova, jehož řeči přidány jsou k Šalomounovým pro podobnost. — *proroctví*, H. massa, t. břímě, vlastně kázaní neb řeč o věcech těžkých, zarmoucených a hrozných; tuto za zvláštní naučení neb přísloví béře se. — *ten*, t. Agur. — *Uchalovi*. Byli ti dva nějací učenníci Agurovi, aneb jakž jiní rozumějí, nějací přátele jeho neb tovaryši.

2. *jiné*, H. muže, vidí se, že jako na dotázku jejich o těch věcech vysokých odpovídati maje odtud začíná a svého rozumu nedošlost ukazuje. Jakoby řekl: Co se mne ptáte?

4. *sstoupil*, t. aby ty věci nebeské je spatře a jim vyrozuměje v známost lidem uvesti mohl. —

přečištěná jest; onť jest štít doufajících v ně-
6 ho. * Nepřidávejž tedy k slovům jeho, aby tě
nekáral a bylby ve lži postižen.
7 * Dvou věcí žádám od tebe, neoslýchejž
8 mne, prvé než umru: * Marnost a slovo lživé
vzdal ode mne; chudoby neb bohatství ne-
dávej mi; živ mne pokrmem vedlé potřeby
9 mé: * abych snad nasycen jsa tě nezapřel a
neřekl: Kdo jest Hospodin? a abych zchudna
nekradl a nebral na prázdno jmena Boha své-
10 ho. * Nesoč na služebníka před pánem jeho,
11 aťby nezlořečil, a ty aby nehřešil. * Jest po-
kolení, kteréž otci svému zlořečí a matce své
12 nedobrořečí. * Jest pokolení čisté samo u sebe,
13 ačkoli od nečistot svých není obmyto. * Jest
pokolení, jehož vysoké jsou oči, a víčka
14 jeho jsou vyzdvižená. * Jest pokolení, je-
hožto zubové jsou jako mečové, a třeno-
vní zubové jeho jako nožové, k sžírání chu-
15 dých na zemi a nuzných na světě. * Pija-
vice má dvě dcery říkající: Dej, dej. Tři věci
nebývají nasyceny, anobrž čtyři, kteréž nikdy
16 neřeknou: Dosti. * Peklo a život neplodné,
země též nebývá nasycena vodou, a oheň
17 nikdy neříká: Dosti. * Oko, kteréž se posmívá
otci a pohrdá poslušenstvím matky, vyklinou
18 krkavci potoční aneb snědí je orličata. * Tři
tyto věci skryty jsou přede mnou, nýbrž čtyři,
kterýchž neznám: * Cesty orlice v povětří, cesty 19
hada na skále, cesty lodí u prostřed moře
a cesty muže při panně. * Takováž jest cesta 20
ženy cizoložné; jí a utře ústa svá a dí: Ne-
páchala jsem nepravosti. * Pode třmi věcmi 21
pohybuje se země, anobrž pod čtyřmi, jichž
nemůže snésti: * Pod služebníkem, když kra- 22
luje, a bláznem, když se nasytí chleba; * pod 23
omrzelou ženou, když se vdá, a pod děvkou,
když dědičkou bývá statku paní své. * Čtyři 24
tyto věci jsou malé na zemi, avšak jsou mou-
dřejší nad mudrce: * Mravenci, lid nesilný, 25
kteříž však připravují v létě pokrm svůj;
* králíkové, lid nesilný, kteříž však stavějí 26
v skále dům svůj; * krále nemají kobylky, 27
avšak vycházejí po zástupech všecky; * pavouk 28
rukama dělá a bývá na palácích královských.
* Tři tyto věci udatně vykračují, anobrž čtyři, 29
kteréž zmužile chodí: * Lev nejsilnější mezi 30
zvířaty, jenž neustupuje před žádným; * pře- 31
pásaný na bedrách kůň, neb kozel, a král,
proti němuž žádný nepovstává. * Jestližes blá- 32
znil vynášeje se a myslil-lis zle, ruku na ústa
polož. * Kdo tluče smetanu, stlouká máslo, a 33
stiskání nosu vyvodí krev, tak popouzení
k hněvu vyvodí svár.

Hlava 31.

Naučení, čehoby se měl král vystříhati a co činiti. Chvála ženy šlechetné.

Slova Lamuele krále, proroctví, kterýmž
2 vyučovala jej matka jeho. * Což dím synu
můj? co synu života mého? co řku, dím synu
slibů mých? * Nedávej ženám síly své, ani 3

---

zahrnul, H. svázal. — *víš-li?* t. není možné, aby kdo z lidí nalezen a jmenován býti mohl, ježtoby ty a takové věci činiti mohl.

5. *přečištěná.* Pročež na ní na samé, a na známosti té, kterouž se Bůh skrze ni s lidmi zdílí, sprostně a bezpečně bez vyhledávání jiných věcí náš rozum převyšujících přestávati máme a můžeme, viz Deut. 29, 29., též 30, 14. — *onť*, t. Bůh.

7. *neoslýchejž*, H. nezabraňuj.

8. *vedlé* etc., H. vyměření mého.

9. *nasycen* etc. Jako i tou jednou příčinou přišla Sodoma na podvracení, svědčí prorok Ezech. 16, 49. Tak o Israelovi Mojžíš též mluví. Deut. 32, 15.

10. *jeho*, t. se všemi, pokudž možné jest, i s nejnižším pokoj zachovej.

11. *pokolení*: rodina, t. takoví jsou mnozí lidé; ač někteří to všecko čtvero na nevážné a bezbožné čeládky a služebníky slyší.

12. *samo* etc., H. v očích svých.

14. *na světě*, H. z lidí.

15. *Dej* etc., J. přines. Lakomců a dráčů povaha, kteříž nikdy nemohou míti dosti, tím se ukazuje. — *anobrž* etc., J. a čtvrté neříká.

16. *Peklo:* hrob, propast. — *život* etc., H. zavření života.

17. *potoční*, t. nad potokem neb řekou se hnízdící. J. údolní. — *orličata*, H. synové orlice.

18. *skryty*, J. jsou mi ku podivení.

19. *v povětří*, H. na nebi. — *u prostřed*, H. v srdci. — *panně*, t. jenž se po nešlechetném skuku předse za pannu staví, jsouc nestydatá nevěstka.

20. *cesta*, t. způsob.

21. *pohybuje*: zatřásá se. — *snésti.* Jakoby řekl: Ty čtyři věci jsou lidem nesnesitelné.

23. *omrzelou*, t. pro obyčeje a povahy sršlavé a nevrlé.

26. *králíkové*, J. myši skalní.

27. *všecky*, t. jakoby krále a vůdce měly.

28. *dělá*, H. béře. — *královských*, t. předse koná svou povinnost, žádného se nic ani krále neostýchaje, ač ho nerád král vidí. K napomenutí našemu jako i další příkladové.

29. *udatně* etc., H. dobře kroky činí. — *zmužile*, H. dobře.

30. *před* etc., H. před tváří každého.

31. *přepásaný*, J. sevřený v bedrách, t. tenký a šlahovitý; rozumějí chrta, jiní rysa až i kohouta. — *kozel*, J. jezdec.

32. *polož*, t. moci duše své i zevnitřní smysly těla svého zdržuj a skrocuj, a tak se zapíráním sebe samého Bohu v pokoře sloužiti se snažuj; příčinu toho dále dvěma příklady vysvětluje.

33. *tluče*, H. tlačí mléko, vyvodí máslo, tak hned po dvakrát. — *popouzení*, H. tlačení.

1. *Lamuele*, t. jakž smyslí Šalomouna. — *matka*, t. Bersabe.

2. *mých*, t. za kteréhož nepřestávám Bohu se modliti a sliby jemu se zavazovati.

cest svých těm, kteréž k zahynutí přivodí
4 krále. * Ne králům, ó Lamueli, ne králům
přisluší píti víno, a ne pánům žádost nápoje
5 opojného; * aby pije nezapomněl na ustano-
vení a nezměnil pře všech lidí soužených.
6 * Dejte nápoj opojný hynoucímu a víno těm,
7 kteříž jsou truchlivého ducha; * ať se napije
a zapomene chudobu svou, a na trápení své
8 nezpomíná více. * Otevři ústa svá za němého,
9 v při všech oddaných k smrti; * otevři pravím
ústa svá, suď spravedlivě a veď při chudého
10 a nuzného. * Ženu statečnou kdo nalezne? nebo
11 daleko nad perly dražší jest cena její. * Dověřuje
se jí srdce muže jejího; nebo tu kořistí nebude
12 nedostatku. * Dobře činí jemu a ne zle po všecky
13 dny života svého. * Hledá pilně vlny a lnu, a dělá
14 šťastně rukama svýma; * jest pobodná lodí ku-
15 pecké, zdaleka přiváží pokrm svůj. * Kterážto
velmi ráno vstávajíc dává pokrm čeledi své
16 a podíl náležitý děvkám svým. * Pomyšlí kou-
piti pole a ujímá je; z výdělku rukou svých
17 štěpuje i vinici. * Přepasuje sílou bedra svá
a zsiluje ramena svá. * A že zakouší, jak jest uži- 18
tečné zaměstknání její, protož ani v noci nehasne
svíce její. * Rukama svýma sahá ke kuželi a prsty 19
svými drží vřeteno; * ruku svou otvírá chudému 20
a ruce své vztahuje k nuznému. * Nebojí se za 21
čeleď svou v čas sněhu; nebo všecka čeleď její
obláčí se v roucho dvojnásobní. * Koberce dělá 22
sobě z kmentu, a ze zlatohlavu jest oděv její.
* Patrný jest v branách manžel její, když sedá se 23
staršími země. * Plátno drahé dělá a prodává, 24
též i pásy prodává kupci. * Síla a krása oděv 25
její; nestará se o časy potomní. * Ústa svá otvírá 26
k moudrosti, a naučení dobrotivosti vynáší ja-
zykem svým. * Spatřuje obcování čeledi své 27
a chleba zahálky nejí. * Tímž vzbuzeni bývají 28
synové její a blahoslaví ji; manžel její také
chválí ji * říkaje: Mnohé ženy statečně sobě 29
počínaly; ty pak převyšuješ je všecky. * Okla- 30
mavatelná jest příjemnost a marná krása;
žena, kteráž se bojí Hospodina, ta chválena
bude. * Dejtež takové z ovoce rukou jejích, a 31
nechať ji chválí v branách skutkové její.

---

4. *víno*, t. nestřídmě a zbytečně, jakž další slova ukazují; poněvadž jim tak veliká péče a starost poručena jest; výš 25, 3.
5. *ustanovení*, t. řády Bohem vyměřené. — *lidí* etc., H. synův soužení.
6. *těm* etc., H. hořkým duší.
7. *chudobu*, J. lopotu.
8. *němého*, t. kterýž své pře vésti a sebe zastávati nesmí aneb neumí. — *oddaných* etc., H. synův vytětí.
9. *spravedlivě*, H. spravedlnost.
10. *Ženu.* Odtud až do konce podlé hebrejské abecedy veršíkové se počínají. — *nalezne*, t. nesnadná jest k nalezení; pakli kdo nalezl, má sobě toho vážiti nad jakékoli klénoty.
11. *nedostatku*, t. tak mnoho má všelijakých potřeb v domě, jako vojáci kořistí po vítězství.
12. *svého*, t. by i manžel umřel, uctivost a vážnost v připomínání jeho, ovšem k dítkám (jsou-li) v pilném o ně pečování, a žádným spůsobem dobré pověsti jeho i po smrti neurážení, zachovává.
13. *lnu*, t. všelijakých věcí, o nichžby čeleď pracovala. — *šťastně* etc., H. podlé vůle rukou svých.
14. *kupecké*, H. kupce. — *přiváží*, t. jakž obyčej lodí po živnosti se obraceti, tak tato doma, časně a pilně hospodářství spravuje, aby v čas potřeby své i čeládky měla k čemu sáhnouti. — *pokrm*, H. chléb.
15. *velmi* etc., H. když ještě noc. — *podíl*, H. vyměření.
16. *ujímá*, t. za slušné peníze. — *z výdělku*, H. z užitku.
17. *ramena*, t. jakož jiné v práce zavodí, tak sama též nezahálí, ale snažně a ochotně se ke všemu má.
18. *užitečné* etc., H. dobré kupectví. — *svíce*, t. bedlivá a pilná jest při díle dnem i nocí.
19. *ke kuželi*, J. k přeslenu.
20. *k nuznému*, t. z práce rukou svých nuzným štědře uděluje.
21. *v čas* etc., H. od sněhu. — *v roucho*, J. v šarlat, t. netoliko k zapuzení zimy pro potřebu má roucho čeleď její, ale v čas slušný i pro ozdobu.
23. *Patrný*, H. známý, t. pilnost její spatřuje se i z manžela jejího ozdoby, když vyjde mezi lidi, že má švárný a plechý oděv.
24. *pasy*, H. pas dává.
25. *nestará* etc., H. směje se ke dni budoucímu, t. nebojí se, aby se jí v čas zimy neb hladu neb sešlosti aneb v čas jakékoli poklesky mělo toho nedostávati; nebo se zachystala všemi potřebnými věcmi, jichž i užívá v bázni boží, s jinými ráda o věcech nemarných (jako mnohé ženy) ale o těch, jenž pobožnost vzdělávají, rozmlouvajíc, jakž dále mluví.
27. *obcování*, H. chození domu svého. — *zahálky*, H. lenosti, t. ustavičná v práci i bedlivosti jest.
28. *vzbuzeni*, t. takovou statečností a snažností její, H. povstávají.
29. *ženy*, H. dcery. — *ty* etc., H. ty vstupuješ nade všecky.
30. *Oklamavatelná*, H. Oklamání. — *příjemnost*: líbeznost, milost. — *marná*, H. marnost.
31. *jejích*, t. slovy i skutky jí poctivosti udílejte, a chvály hodnou i následování vysvědčujte přede všemi. — *v branách*, t. zjevně.

Kniha Ecclesiastes, totiž Kazatel.

Kniha tato jest jako nějaké osvědčení, kterýmž Šalomoun duchem božím veden jsa, prokázati chtěl před církví boží své opravdové pokání a všecky lidi pravé cestě boží vyučiti. Pročež nejprvé připomíná, jaká jsou byla jeho usilování i všecken život času předešlého. Zatím ukazuje, co spatřil i při jiných lidech, při všelijakých zaměstknáních jejich, v něž se vydávají, a jak všickni jednostejným příhodám a případnostem podlé zevnitřního bytu na světě poddáni jsou. Naposledy vysvětluje rozličnou snažnost a správu, jakož lidí neustavičných, tak potom i boží; což vše (kromě samé boží správy) marností býti svědčí; spravování pak a řízení všech věcí od Boha dovodí; lidi k obecným i obzvláštním přívětivosti a pobožnosti povinnostem ponouká; smrt i soud boží zpurným ohlašuje a pobožně v předsevzetí jejich ustavuje.

Hlava 1.

Šalomoun o marnosti mluvě ukazuje, v čem jest a jak v ní chovati se má každý, aby sám marný nebyl. Marnost býti praví a) obecně při všech věcech pod sluncem; b) i obzvláštně při lidských snažnostech, příbězích a zádavách. A) Snažnosti lidské jiné patří a) k mysli. (Pokrač. Hl. 2.)

lova Kazatele
syna Davidova,
krále v Jeru-
2 salemě: * Mar-
nost nad mar-
nostmi, řekl
Kazatel, mar-
nost nad mar-
nostmi a vše-
cko marnost.
3 * Jaký užitek
má člověk ze
všelijaké práce
své, kterouž
vede pod slun-
4 cem? * Věk jeden pomíjí a jiný
věk nastává, ačkoli země na
5 věky trvá. * Vychází slunce i
zapadá slunce a k místu svému
6 chvátá, kdež vychází; * jde ku
polední a obrací se na půlnoc; sem i tam
se toče chodí vítr, a okolky svými navracuje
se vítr. * Všecky řeky jdou do moře, avšak 7
se moře nepřeplňuje; do místa, pravím, do ně-
hož tekou řeky, proto se tam navracují, aby
zase vycházely. * Všecky věci jsou plné usi- 8
lování, aniž toho může člověk vymluviti; ne-
nasytí se oko hleděním, aniž se naplní ucho
slyšením. * Což bylo, jest totéž, což býti má; 9
a což se nyní děje, jest to, což se díti bude;
* aniž jest co nového pod sluncem. Jestliž jaká 10
věc, o nížby někdo říci mohl: Pohleď, toť jest
cosi nového, ano pak již to bylo před věky,
kteříž byli před námi. * Není paměti prvních 11
věcí, aniž také potomních, kteréž budou, pa-
mátka zůstane u těch lidí, jenž potom nastanou.
*Já Kazatel byl jsem králem nad Israelem v Je- 12
rusalemě * a přiložil jsem mysl svou k tomu, jak- 13
bych vyhledati a vystihnouti mohl skrze mou-
drost všecko to, což se děje pod nebem. (Ta-
kové bídné usilování dal Bůh synům lidským,
aby se jím zaměstknávali.) * Viděl jsem vše- 14
cky skutky, kteříž se dějí pod sluncem, a ai,
všecko jest marnost a trápení ducha. * Nebo 15
což křivého jest, nemůže se zpřímiti, a nedo-
statkové nemohou sečteni býti. * Protož tak 16

---

1. *Kazatele*, H. Kohelet, v ženském pohlaví shromažďovatelkyně, t. lidu, aby se jim kázalo, a oni aby slyšeli; ne jakoby Šalomoun sám od sebe, ale jakoby sama hned boží moudrost skrze ústa jeho mluvila; takť i v Přísloví nejednou boží moudrost mluvící přivodí.

3. *práce*, t. kterouž vede v dobývání a shromažďování statku, zboží, cti, slávy; ježto taková myšlení a usilování, i s těmi všemi věcmi tomu, kdož není v Bohu bohatý a slavný, není než marností; ano sám ze sebe člověk každý mimo jiné všecky věci marnosti poddán jest; anobrž jest pouhá marnost. Žalm 38, 7. Nebo ani nepohnutelný nezůstává tak jako země; ale tudíž hyne, aniž odejda k prvnímu svému spůsobu se navrací, jako ty věci, o nichž hned vypravuje. — *pod sluncem*, t. na světě, tak níž často.

4. *na věky*, t. dlouho. Neb to slovo ne vždycky věčnost, ale trvanlivost za dlouhé časy znamená. Viz Exod. 21, 6.

6. *jde* etc., Tohoto půl verše slova někteří k předcházejícím věcem o slunci, jiní k následujícím o větru obracejí. — *sem i* etc., H. obchází, obchází.

7. *vycházely*, t. buď když pára z moře vzhůru do povětří vstupuje, z níž potom déšť, sníh etc. bývá a na zemi prší; aneb když voda do skrýší zemských sem i tam se rozbíhá, aby se znovu ze země prýštila.

jsem myslil v srdci svém řka: Ai, já zvelebil
jsem a *rozšířil umění moudrosti nade všecky,
kteříž byli přede mnou v Jerusalemě, a srdce
mé dosáhlo množství moudrosti a umění;
17 *i přiložil jsem mysl svou, abych poznal mou-
drost a umění, nemoudrost i bláznovství; ale
shledal jsem, že i to jest trápení ducha.
* Nebo kdež jest mnoho moudrosti, tu bývá 18
mnoho hněvu; a kdož rozmnožuje umění, roz-
množuje bolest.

Hlava 2.

Snažnosti lidské jiné patří b) k tělu, jako 1) hodovati, 2) rozkošné věci vzdělati — podlé moudrosti světské, 3) zboží nashromážditi pro nejisté dědice s násilnou prací, ježto lépeby bylo s bázní boží z tohoto veselu býti.

Řekl jsem opět k srdci svému: Nuže nyní
zkusím tě u veselí, užívejž tedy dobrých věcí;
2 a hle, i to marnost. * Smíchu jsem řekl: Blá-
3 zniš, a veselí: Co tu děláš? * Přemyšloval
jsem v srdci svém, abych povoloval u víně
tělu svému, srdce však své spravuje mou-
drostí, a abych přidržel se bláznovství dotud,
ažbych zkusil, coby lepšího bylo synům lid-
ským, aby činili pod nebem v počtu dnův ži-
4 vota svého. * Veliké jsem skutky činil: vysta-
věl jsem sobě domy; štípil jsem sobě vinice;
* vzdělal jsem sobě zahrady a štěpnice a ští- 5
pil jsem v nich stromy všelijakého ovoce;
* nadělal jsem sobě rybníků, abych svlažoval 6
jimi les plodící dříví; * najednal jsem sobě 7
služebníků a děvek, a měl jsem čeledi hojně
v domě svém; k tomu i stáda skotů a bravů
veliká měl jsem nade všecky, kteříž byli přede
mnou v Jerusalemě; * nashromáždil jsem sobě 8
také stříbra a zlata a klénotův od králův

---

8. *Všecky* etc., J. všecka slova pracná jsou, t. ne snadno toho vymluviti.

9. *pod sluncem.* Ne o divích a zázracích, ani o nějakých duchovních věcech mluví; ale o věcech těch, kteréž se obecným během a řádem přirození od Boha nařízeným dějí; jako se strany běhu slunce a jiných planet, tolikéž se strany větrů, vody, a což se z těch neb i jiných živlů skládá a rodí.

11. *věcí,* t. jestliže se zdá co nového, to tudy jde, že jsme o prvních dávno stalých věcech buď neslýchali, buď že jsme na ně zapomněli.

12. *byl jsem,* t. od začátku svého na stolici královskou dosednutí až posavád. Na tom se snášejí rabínové, že ve věku sešlosti své, čině pokání Šalomoun tuto knihu sepsal.

13. *mysl,* H. srdce. — *bídné,* H. zlé. — *usilování*: zaměstknání, trápení. — *Bůh,* t. těm dal a dává, kteříž nepřestávají na tom, pokudž jim on sám čeho udílí; ale chtí všeho moudrostí svou, na niž spoléhají, dosahnouti, zkusiti, všecko změřiti a zvážiti, anebo něco po Bohu zlepšovati a opravovati, tak že při tom natrápíce sebe sami, někdy i jiných, nad tím ustávají, aneb hodnou své všetečnosti a vysokomyslnosti pomstu berouce, za nesmyslné před Bohem i světem shledáni bývají. A toť se při obojích věcech tělesných i duchovních často mezi lidmi nachází. K střídmosti příkladem svým slouží. Může i na obecnou pokutu hřícha na všecko lidské pokolení vzloženou (Gen. 3, 19.) slyšáno býti. — *zaměstknávali*: usilovali, trápili, ponižovali.

14. *všecko,* t. jakož ty věci samy, tak i zpytování a vyhledávání jich vtipem přirozeným, ne podlé božího slova a bez víry v. 3. — *trápení* etc., J. pasení větrem, t. daremná práce, ano častokrát i škodlivá.

15. *zpřímiti,* t. tak jsou všecky věci na světě porušeny a pokaženy, aby žádným uměním a moudrostí lidskou dokonale nemohly napraveny, aneb jakkoli proměněny býti, ovšem spasení věčného dáti. — *a nedostatkové,* J. a čeho není neb čeho se nedostává, to se nemůže počísti.

16. *myslil,* H. řekl jsem já, t. tak znamenitý, moudrý a veliký; tak níž nejednou. — *rozšířil,* H. přidal jsem. — *dosáhlo,* H. vidělo.

17. *mysl,* H. srdce. — *bláznovství:* Nebo věci sobě odporné když sobě na odpor staveny bývají, snadnější soud a rozeznání mezi obojími o vlastnostech jejich učiněn bývá.

18. *hněvu.* Nebo kdož takovou moudrost má, aby mohl znáti, že všecky věci jsou marnost, a žeby to i jiné, jinak býti mělo na světě, než jest, nemůže se nad tím než kormoutiti, těžce to nésti a často i hněvati. — *bolest,* t. i tehdáž, když se učí, musí mnoho práce, starosti, nesnází etc. okusiti i potom, když umění nabude.

1. *k srdci* etc., H. v srdci svém. — *zkusím*: J. smísím neb nastrojím sobě vína, abych viděl dobré, t. rozkošně živ byl. — *užívejž,* H. viz dobré.

2. *veselí,* t. takovému, kteréž bývá bez boží bázně; sic veselí, kteréž jest s bázní boží spojené, nehaní. Viz 9, 7.

3. *povoloval,* H. protáhl neb prodloužil, t. abych za dlouhý čas v rozkoši choval tělo své. — *u víně* t. v hodování a jiných těla žádostech. — *spravuje,* H. veda. — *bláznovství,* t. i přílišnému v moudrosti se cvičení a tím se trápení (o čemž 1, 17). i životu příliš lhostejnému a hovadskému (o čemž v. 1.) se vyhýbaje, že chtěl nějaký prostředek z toho obého vybrati, i moudrosti i rozkoší poněkud se nespouštěti, aby obého zkusil, a cožby nejlepšího nalezl, to jiným k následování předložil. Lépeť jest tedy, aby každý, kdož svou duši miluje, raději zkušenému věřil, nežliby se škodou svou a nebezpečenstvím také zkoušeti měl. — *zkusil,* H. viděl. — *lidským.* To, coby bylo obzvláštně při závírce knihy této, se pokládá, hl. 12. 13. 14, ač i jinde v knize této často o boží bázni zmínku činí; viz 9, 7. — *života,* t. pokudž jsou živi na světě.

4. *Veliké* etc., H. zveličil jsem skutky své.

7. *čeledi.* H. syny domu, což někteří slyší na doma zrozené.

8. *nástroje.* Šidda ve šiddoth, což rozličně vykládají, až i na zajatou a zajaté, t. ženského pokolení krásnější vybrané, vedlé dovolení zákona. Deut. 21. 11, čehož příklad Soud. 5, 30.

a krajin; spůsobil jsem sobě zpěváky a zpěv-
kyně i jiné rozkoše synův lidských, a nástroje
9 hudebné rozličné: * a tak velikým jsem uči-
něn a zrostl jsem nade všecky, kteříž přede
mnou byli v Jerusalemě; nad to moudrost
10 má zůstávala při mně; * a čehožkoli žádaly
oči mé, nezbránil jsem jim, aniž jsem zbra-
ňoval srdci svému jakého veselí; srdce mé
zajisté veselilo se ze vší práce mé, a to byl
11 podíl můj ze vší práce mé. * Ale jakž jsem
se ohlédl na všecky skutky své, kteréž činily
ruce mé, a na práci, kterouž jsem pracně vedl,
shledal jsem, a ai všecko marnost a trápení
ducha, a že nic není užitečného pod sluncem.
12 * Pročež obrátil jsem se, abych spatřoval mou-
drost a nemoudrost i bláznovství; (nebo coby
jiný člověk spravil chtěje následovati krále?
13 to což již jiní spravili.) * I viděl jsem, že jest
užitečnější moudrost nežli bláznovství, tak jako
14 jest užitečnější světlo nežli temnost; * a že
moudrý člověk má oči v hlavě své, blázen pak
ve tmách chodí; avšak poznal jsem, že jedno-
15 stejné příhody všechněm se přiházejí. * Pro-
tož jsem řekl v srdci svém: Poněvadž se mi
tak má přihoditi, jako se přihází bláznu, pro-
čež jsem tedy moudrostí předčil? A tak řekl
16 jsem v srdci svém: I to jest marnost; * nebo
netrvá památka moudrého jako i blázna na
věky, protože to, což nyní jest, ve dnech bu-
doucích všecko v zapomenutí přichází, a že
jakož umírá moudrý tak i blázen. * Pročež 17
mrzí mne tento život; nebo se mi nelíbí žádná
věc, kteráž se děje pod sluncem; poněvadž
všecky věci jsou marnost a trápení ducha;
* ano mrzí mne i všecka práce má, kterouž 18
jsem vedl pod sluncem, protože jí zanechati
musím člověku, kterýž bude po mně; * a kdo 19
ví, bude-li moudrý či blázen? avšak pano-
vati bude nade vší prací mou, kterouž jsem
vedl a v níž jsem moudrý byl pod sluncem;
a i to marnost. * I přišel jsem na to, abych 20
pochybil v srdci svém o vší práci, kterouž
jsem konal (a v níž jsem moudrý byl) pod
sluncem. * Mnohý zajisté člověk pracuje mou- 21
dře, uměle a spravedlivě; avšak jinému, kte-
rýž nepracoval o tom, nechává toho za podíl
jemu; ježto i to jest marnost a bídná věc.
* Nebo jaký má užitek ten člověk ze vší práce 22
své a z usilování srdce svého, kteréž snáší
pod sluncem; * poněvadž všickni dnové jeho 23
jsou bolestní a zaměstknání jeho jen hněv, tak
že ani v noci neodpočívá srdce jeho; a i to
marnost. * Což tedy nebylobý to chvalitebné 24
při člověku, aby jedl a pil, a učinil životu
svému pohodlí z práce své? ač i to také vi-
děl jsem, že z ruky boží pochází. * Protož 25
komužby tak slušelo jísti a komu chvátati k uží-
vání mého úsilí než mně? * Nebo člověku, kte- 26

---

9. *zrostl*: rozšířen, zveleben jsem. — *při mně*, t. ve vší té rozkoši a slávě moudrosti jsem nepotratil a cvičení se v ní nezanechal, ačkoli toho lidem v takových příčinách dokázati přenesnadné bývá.

10. *nezbránil*, H. neodtrhl. — *práce*, t. věda že ničeho s sebou neodnesu při smrti, to jsem sobě pokládal vedlé soudu a rozumu těla za zisk prací svých, abych všech dobrých věcí s potěšením užíval.

11. *pracně* etc., H. pracoval k činění. — *trápení* etc., J. pasení větrem, výš 1, 14.

12. *krále*. Jakoby řekl: Nemůže prostý člověk tak mnohých věcí zkusiti a zvěděti jako já král, kterýž zvláštní i moudrostí i zbožím a mocí velikou od Boha obdařen jsem.

13. *užitečnější*: znamenitější.

14. *v hlavě*, t. jest opatrný, prohlédavý, ví, co kdy a jak činiti má.

15. *v srdci*, t. podlé zevnitřního spůsobu těch věcí, kteréž se na světě dějí, soud svůj vynášeje; jakož pak na týž spůsob onoho i onoho ohleduje, to i jiné v rozjímání svém maje, na větším díle v knize této mluví až do poslední hlavy, v níž teprv to, což jest nejužitečnějšího a nejbezpečnějšího člověku, předkládá zjevně; ač tytýž zmínku činí o boží bázni. Níž 9, 7.

16. *budoucích*, H. jdoucích. — *všecko*, t. i moudrý i blázen, i jejich obou dvou činové.

17. *mrzí*: nenávidím, tak ihned v. 8. — *se mi* etc., H. zlé jest přede mnou. — *věc*: H. dílo. — *trápení*: J. pasení větrem. Výš v. 11.

18. *jí*, t. užitku jejího: zboží, slávy etc.

19. *prací*, t. nad tím čehož jsem dosáhl prací a moudrostí svou. — *marnost*, t. že lidé dědictví svého nevědouce komu a jakým po sobě zanechávati musejí.

20. *přišel*, H. obrátil jsem se. — *pochybil*, J. litoval. — *konal*. Dokládají některá vydání hebrejská tato slova (a v níž jsem moudrý byl).

21. *jinému*, H. člověku. — *nechává*, H. dá jí t. práci svou a to, čehož pracně dobyl. — *bídná*, H. veliké zlé.

22. *jaký*, H. co zůstává. — *z usilování*, J. z přemyšlování. — *snáší*, H. pracuje.

23. *bolestní*, H. bolesti.

24. *chvalitebné*, H. dobré. — *učinil*, H. ukázal duši své dobré. — *pochází*, t. takové umění k spravování života, jakby člověk na pravém prostředku zůstávati mohl, aby nebýval ani skrbný a lakomý, ažby sám sobě dobrý nebyl, ani marnotratný a stkvostný, aby jen vždycky tyl. Jestližeby měl dostatek věcí vezdejších (dí: z práce své a ne z loupeže), aby jich pokojně a mírně v bázni boží, s díkůčiněním užíval; pakliby neměl, ale na odpor něco útrpného a úzkého, i to za vděk přijímal, Bohu se důvěřoval a jemu ve všem poroučel. K tomuť směřuje Šalomoun tímto veršem i jinde v knize této podobnými řečmi. Tomu i Kristus vyučuje pravě: Nepečujte etc., Mat. 6, 25. I statku zřízené užívání že dar boží jest, zjevně svědčí Šalomoun.

25. *než mně*. Jakoby řekl: žádnému, poněvadž jsem toho prací a snažností svou z požehnání božího nabyl; což o sobě mluvě i o jiných též rozumí, že každý své práce náležitě užívati nejlepší právo má.

rýž se líbí jemu, dává moudrost, umění a ve-
selí; hříšníku pak dává trápení, aby shromaž-
ďoval a hrnul, čehožby zanechal tomu, jenž
se líbí Bohu. I to také jest marnost a trá-
pení ducha.

Hlava 3.

B. Příběhové lidští jsou rozliční a plní usilování, ježtoby na tom přestáno býti mělo, co Bůh propůjčil k užívání upřímě. C. Zádavy přicházejí od 1) jinud, jako když se bezbožníci a) na panování trou, (Pokrač. viz hl. 4.)

Všeliká věc má svůj čas, i každé před-
2 sevzetí pod nebem má svou chvíli. * Jest čas
rození i čas umírání; čas sazení a čas vy-
3 kopání, což vsazeno bývá; * čas mordování a
4 čas hojení, čas boření a čas stavení, * čas
pláče a čas smíchu, čas smutku a čas pro-
5 skakování se, * čas rozmítání kamení a čas
shromažďování kamení, čas objímání a čas
6 vzdálení se od objímání, * čas hledání a čas
7 ztracení, čas chování a čas zavržení, * čas
roztrhování a čas ssívání, čas mlčení a čas
8 mluvení, * čas milování a čas nenávidění, čas
9 boje a čas pokoje. * Jaký má tedy užitek ten,
10 kdož dělá, z toho, o čemž pracuje? * Viděl
jsem usilování, kteréž dal Bůh synům lid-
11 ským, aby se jím zaměstknávali; * a že on
všecko činí ušlechtile časem svým; nýbrž i žá-
dost světa dal Bůh v srdce jejich, aby ni-
koli nesstíhal člověk díla toho, kteréž dělá
Bůh, ani počátku ani konce. * A protož znám 12
to, žeť nic lepšího nemají, než aby se vese-
lili a činili dobře v životě svém; * ač i to, 13
když všeliký člověk jí a pije a užívá do-
brých věcí ze všelijaké práce své, dar boží
jest. * Znám také, že cožkoli činí Bůh, to 14
trvá na věky, a že se k tomu nemůže nic
přidati, ani od toho co odjíti, a že Bůh
činí vše proto, aby se báli obličeje jeho.* To, což 15
bylo, i nyní jest, a což bude, již bylo; nebo
Bůh obnovuje to, což pominulo. * Přes to viděl 16
jsem ještě pod sluncem, ana na místě soudu
bezbožnost kraluje a na místě spravedlnosti ne-
spravedlnost; * i řekl jsem v srdci svém: Bu- 17
deť Bůh spravedlivého i bezbožného souditi;
nebo tam bude čas každému předsevzetí i
každému skutku. * Řekl jsem také v srdci svém 18
o spůsobě synův lidských, že jim vysvětlil to
Bůh, aby viděli, že jsou podobni hovadům.

---

26. *se líbí* etc., H. dobrý jest před obličejem jeho, t. božím, tak hned níž. — *moudrost*, t. aby věděl, jakby měl užívati věcí sobě od něho propůjčených v. 25. — *trápení*: usilování, starost. — *zanechal*, H. dal. — *jenž* etc., J. komuž se líbí; viz Přísl. 28, 8., Job 27, 17. — *trápení* etc., J. pasení větrem. Výš v. 11.

1. *předsevzetí*, H. vůle t. usilování, snažnost, rada. Jakoby řekl: Všecky věci na světě jsou časem sevříny, súženy a v něm postaveny; sám toliko Bůh, z času jsa vyňat a jím nejsa obklíčen, jest věčně trvanlivý bez proměny. Nebo ne to, cožby se kdy náležitě díti mělo, ale což se obecně v světě děje, anobrž jak a pokud se Pánu Bohu líbí, jedné každé věci čas, meze a cíle vyměřovati a ukládati, tuto se vypisuje; k tomu cíli, abychom o tom vědouce bezpotřebných nesnází a zaměstknání při mnohém sobě nečinili, ale na Boha, kterýž všecko moudře nařídil i spravuje, očekávali; viz výš hl. 2, 24.

2. *vykopání*, H. vykořenění.

9. *pracuje*, t. poněvadž jest všecko nestálé a nejisté v tomto životě, až i sám život člověka.

10. *zaměstknávali*, J. trápili, t. protože skutků jeho ušlechtilých a dokonalých neznají aniž hovadní jsouce znáti mohou. I. Kor. 2, 14.

11. *ušlechtile*: slušně. — *žádost* etc., H. svět. — *dal*, t. ačkoli Bůh vše výborně a ušlechtile dělá, lidé však aby toho sstíhati nemohli, protože od něho vzdáleni jsouce jím pohrdají, aneb neživě a neopravdově s jeho věcmi se obírají: protož také hodně a spravedlivě nad nimi mstí tím, že je v žádosti světa, jako do nějaké propasti hloubě pouští, aby nic jiného potěšenějšího a žádostivějšího viděti nemohli, než věci marné a ničemné světa tohoto, viz výš 1, 13. — *jejich*, t. synův lidských, jakž tu napřed v. 10. — *nesstíhal*, H. nenalézal. — *člověk*, t. lidé aneb ti synové lidští. — *konce*, t. ani prvních ani nynějších skutků božích aby nestíhal aneb jim nevyrozumíval, J. aby nikoli nestíhal od počátku až do konce, t. po veškeren čas života svého na světě.

12. *znám*: vím. — *nemají*, H. není v nich neb při nich. — *veselili*, t. tenť jest jediný cíl, k němuž směřují, ačkoli mezi tím pravého chybují, k němužby je tento jejich vésti měl, o němž dí: A činili dobře etc.

13. *užívá*, t. ne tak jakž obyčej lidí hovadných duchem Epikurejským dýchajících; o nichž Isai. 22, 13. též apoštol I. Kor. 15, 32. svědčí, že říkají: Jezme, píme etc., ale střídmě a mírně ku potřebě a ne k obtížení života. Výš 2, 24. H. vidí.

15. *obnovuje* etc., H. vyhledává zahanbeného, t. aby jedny věci po druhých vždy šly a zase se jako v kolo navracovaly, podlé běhu a proměn časův.

16. *nespravedlnost*, H. bezbožnost.

17. *čas*, t. příhodný k rozeznání a spravedlivému rozsouzení, t. v den soudný. — *předsevzetí*, H. vůli, žádosti.

18. *o způsobě*, J. podlé soudu, rozumu a smyslu těla a světa. — *vysvětlil*, t. by nebylo jiným spůsobem, tedy tím, o němž mluví apoštol, Skut. 14, 17. že sebe nenechával bez osvědčení etc. — *hovádům*, t. v zevnitřním spůsobu ve všech svých předsevzetích, usilováních a pracech, jako se strany jídla, pití, spaní a jiných případností, o nichž i tu dále Šalomoun ku potvrzení toho mluví. Žalm 48, 13.

19 * A jistě že jest případnost synův lidských a
případnost hovada případnost jednostejná; ja-
kož umírá ono, tak umírá i on, a dýchání je-
dnostejné všickni mají, aniž co více má člo-
věk než hovado; nebo všecko jest marnost:
20 * oboje jde k místu jednomu, oboje jest z pra-
chu, oboje také zase navracuje se do prachu.
* Kdo to zná, že duch synův lidských vstu- 21
puje vzhůru a duch hovadí že sstupuje pod
zemi? * Protož spatřil jsem, žeť nic není lep- 22
šího, než veseliti se člověku v skutcích svých,
poněvadž to jest podíl jeho; nebo kdo jej k to-
mu přivede, aby poznati mohl to, což jest bu-
doucího po něm?

Hlava 4.

b) a jiné sužují; 2) od samých nouzi trpících, jakož jsou a) lenochové, b) skrbníci, c) přebíraví ve vrchnosti bláznivé. Jak se pak má chovati člověk, aby marný nebyl? Nechť na napomenutí tato, po částkách i úhrnkem postavená, pilný pozor dá. Po různu učí, co má člověk činiti. A. před Bohem 1) k slyšení slova jeho hotovi buďme.

Opět obrátiv se i viděl jsem všeliká sou-
žení, kteráž se dějí pod sluncem; a ai spatřil
jsem slzy křivdu trpících, ježto nemají potěšitele,
ani moci k vyjití z ruky těch, kteříž je sužují,
2 a nemají pravím potěšitele. * Protož já chválil
jsem mrtvé, kteříž již zemřeli, více nežli živé,
3 kteříž jsou živi až posavad; * nýbrž šťastněj-
šího soudil jsem nad ty oboje toho, kterýž
ještě nebyl, jenž neviděl skutku zlého, kterýž
4 se děje pod sluncem. * Nebo spatřil jsem vše-
likou práci a každé dobré dílo, že jest podnět
závisti jedněch druhým; i to také jest mar-
5 nost a trápení ducha. * Pročež blázen skládá
6 ruce své a jí maso své říkaje: * Lepší jest plná
hrst s odpočinutím, nežli přehršlí plné s prací
7 a trápením ducha. * Opět obrátiv se viděl jsem
jinou marnost pod sluncem: * Jest samotný 8
někdo nemaje žádného, ani syna, ani bratra;
avšak není konce všeliké práci jeho, ani oči
jeho nemohou se nasytiti bohatství, aniž po-
myslí: Komu já to pracuji, tak že i životu
svému ujímám pohodlí? I to také jest marnost
a usilování bídné; * ježto lépe jest dvěma než 9
jednomu; mají zajisté dobrý užitek z práce
své. * Nebo padne-li který z nich, druhý po- 10
zdvihne tovaryše svého. Běda tedy samotnému,
kdyžby padl; nebo nemá druhého, aby ho
pozdvihl. * Také budou-li dva spolu ležeti, 11
snáze se zahřejí; ale jeden jak se zahřeje?
* Ovšem jestližeby se kdo jednoho zmocniti 12
chtěl, dva postaví se proti němu; ano troj-
násobní provázek nesnadně se přetrhne. * Lepší 13

19. *případnost*: příběh, příhoda.

20. *oboje*, H. všecko, tak hned. — *prachu*: Zjevné jest, že toliko o těle a jeho vlastnostech mluví podlé toho božího svědectví (Gen. 3, 19.): Prach jsi etc., a ne o duši neb duchu, kterýž v tělo od Boha vlit bývá, o čemž něco hned verš 21. a zřetelně níž 12, 7.

21. *zná*, t. velmi řídcí jsou ti, kteřížby i ducha svého důstojnost, a od hovad rozdílnost, i všech zdejších věcí marnost spatřovati, marností se varovati a k vrchním věcem nebeským, věčným se připravovati chtěli. Nebo samých synův božích jest ta věc, o svrchní věci pečovati. Kol. 3, 1. 2. — *vzhůru*, t. že jest nesmrtelný, k soudu stane, ze všeho počet učiní; ale duch hovadí ne tak.

22. *lepšího*, t. takoví v slepotě zůstávající žeť nic lepšího nemají, jakž výš v. 12. mluví. Aneb i v tom smyslu jako 2, 24. — *v skutcích*: což svrchu řekl: Z práce své 2, 24. též 3, 13. — *přivede*, t. neosvítí-li koho sám Bůh, člověk jeden druhému žádný toho dáti nemůže. — *poznati*, H. viděl.

1. *všeliká* etc., J. všecky křivdu trpící. — *trpících*, t. kteřížby sic mírně, tiše a pokojně z práce rukou svých (jak již nejednou řekl) živi byli; však tyto nesnadnosti jim překážejí.

2. *mrtvé*, t. za lepší věc soudil jsem smrt než-li takový život.

3. *šťastnějšího*, H. lepšího. — *nebyl*, t. kterýž se ještě nenarodil; tak podobně níže 7, 1. mluví.

4. *dobré* etc., H. pravost skutku, t. cožkoli jest chvály hodného i v mravném a cnostném obcování i v pracech a díle řemeslném. — *jedněch* etc., H. muže bližnímu svému.

5. *ruce*, t. snadně se dá závisti, lenosti aneb leda čemu jinému od práce povolání svého, k nížby, na nic se neohlédaje, státi měl, odraziti, tak ažby raději sám i se svými nedostatek a nouzi trpěl, nežby pracoval; a to jest, což tu dí, že jí maso své. Jiní to na závist obracejí. O lenoších často k zahanbení jejich v Přísloví 6, 9., 19, 24., 22, 13., 24, 33., 26, 13.

8. *žádného*, H. druhého. — *bratra*, t. příbuzného neb přítele jakéhokoli. — *životu*, H. duši. — *pohodlí*, H. dobrého. — *bídné*, H. zlé.

9. *lépe* etc., H. lepší dva. Ačkoli někteří na stav manželský tyto čtyry verše nepřípadně podlé božího povědění (Gen. 2, 18.) obracejí; avšak vůbec mluví Šalomoun proti těm, kteříž samotnost milují, jen sami svoji bývají, jen sobě živi jsou, zdílnosti s jinými a tovaryšství se všelijak zhošťují a štítí. A takovýchť se velmi rádo přidrží lakomství, neužilost, závist, pýcha, jinými pohrdání. Takový onen byl, kterýž pole po příteli koupiti nechtěl. Rut. 4, 6. Mezi pohany Timon Athenský tou příčinou, že se lidí štítil a je sobě ošklivil, Misanthropos nazván byl; a býváliť i jsou podnes nejedni učenníci jeho. Ale jaký toho zisk takoví zvlášť v čas nejplnější mívají, dále se tuto pokládá.

12. *jednoho*, t. toho, kterýž má tovaryše a pomocníka.

13. *Lepší*. Troje věci velmi od sebe rozdílné, jedny proti druhým staví: dítě a starce, chudého

jest dítě chudé a moudré nežli král starý a blá-
zen, kterýž neumí již ani napomenutí přijí-
14 mati; * ačkoli i on jako ze žaláře vychází, aby
kraloval, nýbrž i v království svém může na
15 chudobu přijíti. * Viděl jsem také všecky živé,
kteříž chodí pod sluncem, ani se přidrželi pa-
cholete potomka královského, kterýž měl kralo-
16 vati místo něho. * Úhrnkem nebývalo konce té
vrtkosti všeho lidu i toho, kterýž byl před nimi,
takž ani potomci nebudou se těšiti z něho;
protož i to jest marnost a trápení ducha.
* Ostříhej nohy své, když jdeš do domu bo- 17
žího; a buď hotovější k slyšení nežli k dávání
darů bláznův a obětí; nebo oni neznají toho,
že zle činí.

Hlava 5.

2. Kvapného mluvení v modlitbách se střežme, 3. slib učiněný pro uvarování hněvu božího plňme. 8. Před lidmi sluší pozor dáti na těchto šest věcí: I. Uzřel-liby nátisky v zemi, ať to ví, že to jest 1) obyčejné, 2) utiskujícím škodné a) i za jejich živobytí, nebo statku se starostí nabývají, jehož však užiti nemohou ani pro potomky, ježto mnohem lépeby bylo poskytnutého pohodlí v pokoji užívati. (Pokrač. hl. 6.)

Nebývej rychlý k mluvení, ani srdce tvé
kvapné k vynášení slova před obličejem božím;
poněvadž Bůh jest na nebi a ty na zemi; pro-
2 tož nechť jsou slova tvá nemnohá. * Nebo ja-
kož přichází sen z velikého usilování, tak hlas
3 blázna z množství slov. * Kdyžby učinil slib
Bohu, neprodlévej ho splniti; nebo nemá libosti
Bůh v bláznech, a protož, cožkoli slíbíš, splň;
* nebo lépe jest, aby nesliboval, než aby slíbě 4
neplnil. * Nedopouštěj ústům svým, aby k hří- 5
chu přivodila tělo tvé; aniž říkej před andě-
lem, že to jest poblouzení; proč máš hněvati

---

a krále, moudrého a blázna. — *napomenutí*, H. osvítiti se dáti.

14. *ze žaláře*, H. z domu vězňův. — *vychází*, t. brán neb povoláván bývá jako ze žaláře, t. jest z přirození rovně člověk jako jiní, na svět s bídou ze života matky vyšlý, nuzný, nahý rozumu, soudu, ovšem bohatství aneb něco rozdílného od jiných lidí s sebou nepřinášeje; aneb ze žaláře, t. z obecného někdy a nízkého řádu a stavu; jako Josef v Egyptě, David. Slouží povýšeným k tomu, aby sebe znali a svým důstojenstvím vysoko se nezpínali, ale v bázni boží trvajíce, všelikému zdravému naučení a napomenutí u sebe místo dávali, nechtí-li (jakž tu mluví) za blázny jmíni býti. — *může* etc., H. rodí se neb narodil chudý, t. jako jiný člověk, jakž vysvětleno.

15. *živé*, t. v takové marnosti a neřádu, množství lidu nesmyslného, že sobě tudíž a snadně i to i jiné schválí, aneb zošklivi, až i vrchnost rozumnou, a nakloní se k mladým šalkům podobným sobě, jako tak se stalo při Absolonovi II. Král. 15, 12. — *ani* etc., H. s pacholetem. — *potomka*, H. druhého. — *kralovati*, H. státi.

16. *toho*, H. všelikého. — *nimi*, t. i králem i synem jeho. — *z něho*, t. z přítomného; jakoby řekl: Poddaným žádná vrchnost se nelíbí, předešlá, přítomná ani potomní, nemoudří ani moudří. Obor nesmyslného množství při každém nachází, coby valchovali a sobě ošklivili.

17. *nohy*, t. tanutí a náklonnosti mysli své předně a prvotně hleď bázní boží přepasovati, a ne na množství své moudrosti, zboží, síly a dostatečnosti se zakládati (což vše pořád marností již napřed ukázáno), ale cožkoli máš, vše Bohu připisovati, jej chváliti, k službám jeho choditi, jimi se osvěcovati, anobrž je s ochotností (ne jako jiní nemoudří) i konati, a tak před marnostmi bídného tohoto života budeš moci bezpečen býti. — *hotovější*, H. bližší etc., jakoby řekl: Raději sebe samého jemu poddej a obětuj než-li oběti. — *činí*, t. sami obřady vykonávajíce bez víry a pokání pravého, pročež ta služba jejich ohavností jest před Bohem. Přísl. 15, 8., 21, 27.

1. *k mluvení*, H. ústy svými. — *božím*, t. buď v modlitbě neb v slibování, nic nečiň kvapně a nerozmyslně; jako Jefte. Soud. 11, 31. o čemž i níže v. 3. — *na nebi*, t. nejvyšší, nejsvětější a neobsáhlý jest; ale my co jsme proti veliké a důstojné velebnosti jeho? naprosto nic.

2. *sen* etc., t. rozličné kolotání ve snách podobná dennímu zaměstknání. — *hlas*, J. řeč bláznivá. — *slov*, t. mnohého mluvení ráda se přidrží, anobrž odtud vyplývá všetečnost a bláznovství

3. *bláznech*, t. v bláznivých slibích, kteříž se bez zdravého rozmyslu a soudu činí. Líbí-li se Bohu či nic a byl-liby jimi Bůh ctěn čili drážděn; nejsou-li proti lásce bližního; též jsou-li v moci slibujícího čili nejsou; jestližeťby proti kterému koli z těchto pravidel čelili, není možné, aby jimi Bůh ctěn byl, jsou blázniví slibové, viz Deut. 23, 21., Soud. 11, 35., Žalm. 60, 9.

5. *Nedopouštěj*, H. Nedávej. Zavírá tu pak ne samy řeči, ale i myšlení, jakožto prameny, odkudž slova vyplývají. — *tělo*, t. aby pokuty a trestání božího i časného i věčného sobě nezasluhoval. A když pro tu příčinu neopatrného mluvení stříci se sluší, čím více zlobivých, hanlivých, vražedných, a tolikéž špinavých, oplzlých řečí na obojí stranu i při těch, kteříž je mluví, i při těch, jenž je slyší, dobré mravy rušících, varovatiby se měl každý a božího hrozného trestání obávati? — *andělem*, t. kteréhož aneb kteréž (jednotný počet na místě množném) jakož k ochraně své, tak i za svědky všech svých předsevzetí, ano i řečí sobě přítomné máme; o čemž hojná jsou písma. Tak téměř Eliu mluví. Job 33, 23. a tuto v. 1. o též věci dí: Před obličejem božím; nebo andělé jsou ti, jichž Bůh k službě své i naší užívati a vysílati ráčí. — *poblouzení*, t. žes to z neznámosti neb z omylu učinil. — *dílo*, t. rozhněvaje se tvé všecky věci, tvá usilování, i tebe samého v nicby obrátil.

Boha řečí svou, kterýžby na zkázu přivedl
6 dílo rukou tvých? * Nebo kdež jest mnoho
snů, tu i marnosti a slova mnohá; ale ty
7 Boha se boj. * Jestližeby nátisk chudého a za-
držení soudu a spravedlnosti spatřil v které
krajině, nediv se té věci; nebo vyšší vyso-
8 kého šetří, a ještě vyšší jsou nad nimi. * Zem-
ský pak obchod mezi všemi přednější jest;
9 nebo i král rolí slouží. * Kdo miluje peníze,
nenasytí se penězi, a kdo miluje hojnost, ne-
10 bude míti užitku. I to jest marnost. * Kde jest
mnoho statku, mnoho bývá i těch, kteříž jedí
jej; jakýž tedy má užitek pán jeho, jediné
11 že očima svýma hledí na něj? * Sladký jest
sen pracovitému, byť pak málo neb mnoho
jedl; ale sytost bohatého nedopouští mu spáti.
12 * Jest přezlý neduh ten, kterýž jsem viděl pod
sluncem: Bohatství nachované tomu, kdož je
13 má k jeho zlému. * Nebo hyne bohatství takové
pro správu zlou, tak že syn, kteréhož zplodí,
nebude míti v ruce své ničehož; * jakž vyšel 14
z života matky své nahý, tak zase odchází,
jakž přišel; aniž čeho odnáší z práce své,
cožby vzal v ruku svou. * A toť jest také pře- 15
zlý neduh, že rovně jakž přišel, tak odjíti
musí; protož jaký užitek míti bude toho, že
pracoval u vítr? * K tomu že po všecky dny 16
své jako v temnostech jídal s mnohým zuřením
a hněvem až do nemoci. * Ai toť jest, což jsem 17
já spatřil, že dobrá a čistá jest věc jísti a
píti, a užívati pohodlí ze vší práce své, kte-
rouž vede člověk pod sluncem v počtu dnův
života svého, kteréž dal jemu Bůh. Nebo to
jest podíl jeho; * a že kterémukoli člověku dal 18
Bůh bohatství a zboží a dopustil, aby užíval
jich a bral díl svůj a veselil se z práce své,
to jest dar boží. * Nebo nebude mnoho pama- 19
tovati na pracné dny života svého, protože
Bůh jemu přeje veselí srdce jeho.

Hlava 6.

b) I po smrti, nebo bez dědice sejdou (t. utiskující). II. Uzřel-liby dlouhověkost s nouzí, aby ji za marnost položil. III. Pakliby se s lidmi v žádostech nenasyceně se trápícími potkal, nechť jest i to marností.

Jest také zlá věc, kterouž jsem viděl pod
2 sluncem, a lidem obyčejná: * Kterému člověku
dal Bůh bohatství a zboží i slávu, tak že
nemá nedostatku duše jeho v ničemž, čehokoli

6. *snů*, t. myšlinek scestných odkudkoli až i ze snův poslých, za nimiž jda, kdyžby to neb ono sobě ukládati a za službu boží vyzdvihovati chtěl, marnosti a hříchu by se dopouštěl i jinýmby ku pohoršení byl; jako Gedeon svým potomkům. Soud. 8, 27. Jeroboam lidu israelskému III. Král. 12, 28. Protož toho se varuj, a boží bázeň maje jeho vůlí se v tom i v jiném ve všem sprav, nic se neohlédaje na bezpráví lidské, jestližeby se tebe kde tou příčinou dotklo, o čemž hned v. 7. — *mnohá*, t. více-li slov, více marnosti.

7. *zadržení*, H. uchvácení, t. žeby ho netoliko utiskli, ale hned ani před právo pustiti nechtěli. — *věci*, H. vůli, líbeznosti neb správě, t. že to Bůh tak na čas vedlé dobře líbezné vůle své přehlídá, jakoby něčeho někdy neviděl; ježto však všecko prozřetelně, moudře, výborně a svatě řídí a spravuje. — *nad nimi*, t. netoliko na nebi Nejvyšší, vida převrácenost soudu, hotov jest i mocen ku pomstě; ale i na zemi umí někdy dosti nepatrně a nenadále jedny proti druhým vzbuditi a nespravedlivé soudy vyhledávati; plné jsou historie takových svědectví i ustavičně všech časů běžící příkladové; ovšem sám v den poslední to dokonale vše spraví.

8. *Zemský*, H. Přednost země. — *přednější*, t. kterýž mezi jinými všemi obchody neb živnostmi nejméně marností a hříchy zapáchá, a tou příčinou od těch, jenž Boha se bojí, i zvolován býti má. — *slouží*, t. tak jest to obchod potřebný a užitečný, že ani král bez něho býti nemůže, ale o to starati se musí, aby rolí dělána a spravována byla.

9. *peníze*, H. stříbro. — *penězi*, t. nikdy dosti nemá aneb nenasytí se peněz. — *hojnost*, t. jakýchkoli věcí. — *užitku*, t. nebude mu to tak užitečné jako rolí, kteráž každého roku úrody vydává.

10. *jeho*, t. statku, tak v. 12.

11. *jedl*, t. tak, přeplnil-liby se, prací a dílem toho zažive, tak že nezůstane v žaludku surovosti, snu překážející, nechutenství a rozličné nemoci uvodící; též jedl-liby málo sama ustalost také sen přináší, na odpor vše při sytém a nepracovitém. — *spáti*, t. buď pro přeplnění žaludku pokrmy neb nápoji, aneb pro přeplnění mysli a žádosti nezřízené a nenasycené jmění.

12. *neduh*, t. přebídná a zarmoucená věc. — *tomu*, H. pánu jeho. — *zlému*, t. aby mu více k zkormoucení mysli, nežli ku potěšení sloužilo; což dále vysvětluje a potom i šíře v hl. 6.

13. *zlou*, t. kteráž bývá i v lakomém jeho dobývání, i v nespravedlivém a nerozšafném držení; aneb skrze jiné lakomce a dráče.

14. *nahý*. Ačkoli to mluvení pravé jest o všech lidech; však Šalomoun vlastně obrací to na lakomce a boháče, ukázati chtěje, jak jim to přetěžkou a bolestnou věcí býti musí, když i oni svým zbožím dokonale vládnouti a jím ujištěni býti nemohou.

15. *vítr*, t. nadarmo, poněvadž zboží jako větrem rozptýleno bývá.

16. *v temnostech*, t. s neveselou myslí, starosti a hořkosti plnou, jakž se hned vykládá. J. na temnosti tělesné slyší, že sobě ve dne pro zaměstknání a práce ani k jídlu chvíle nedal; ale večer neb v noci, kdyžby spáti a odpočívati měl. — *hněvem*, H. nemocí neb nevolí i hněvem.

17. *užívati*, H. viděti dobré.

18. *užíval*, H. jedl z nich.

19. *jemu*, H. svědectví vydává, veselí srdce jeho.

1. *obyčejná*, H. mnohá, častá.

žádá; avšak nedopouští mu Bůh užívati těch
věcí, ale jiný leckdos sšíře to; a toť jest mar-
3 nost a bídná věc. * Zplodil-liby kdo sto synův
a živ byl mnoho let, a jakžby koli rozmnoženi
byli dnové let jeho, jestližeby život jeho nebyl
nasycen dobrými věcmi, a nemělby ani po-
hřbu, pravím, že lepší jest spůsob nedochůd-
4 čete nežli jeho; * neb ono v zaření přicházeje
do temností odchází, a temnostmi jméno jeho
5 přikryto bývá; * nýbrž ani slunce nevídá, aniž
čeho okouší; a tak odpočinutí má lepší nežli
6 onen. * A byť pak byl živ dva tisíce let a
pohodlíby neužil; zdaliž k jednomu místu vši-
ckni neodcházejí? * Všecka práce člověka jest 7
pro ústa jeho; avšak duše jeho nemůže se na-
sytiti. * Nebo co má více moudrý nežli blá- 8
zen? a co chudý, kterýž se umí chovati mezi
lidmi? * Lépe jest viděti nežli žádati; ale i 9
to jest marnost a trápení ducha. * Címžkoli 10
jest, dávno jest tím nazván, a známé bylo,
že člověk býti měl, a že se nebude moci sou-
diti se silnějším nežli jest sám. * A poněvadž 11
předsevzetí mnohá rozmnožují marnost, jakýby
užitek na tom měl člověk.

Hlava 7.

IV. Měl-liby s lidmi obcovati, máš věděti, co oblíbiti a čeho se vzdalovati. A. Oblib sobě a) jmeno dobré a den smrti, b) dům zámutku, c) horlení moudrých proti buď smíchu bláznů aneb radám jejich. B. Vzdaluj se 1) prchlého hněvu, 2) všetečného zpytování; nebo ač moudrost s bohatstvím veliká věc jest, však lepší jest moudrost. Učí zajisté ona a) skutků božích považovati, b) pohodlí v slušnosti užívati c) a příběhy na lidech k tvému dobrému znamenati; 3) přísné spravedlnosti; 4) přílišné starostlivosti; proč? a) ujdeš mnoho zlého, b) moudrost tě opatří, c) poznáš také povahy přirození svého; 5) všem věcem snadně věřiti; 6) zlé ženy; nebo a) to učiniti moudrost jest, b) ona jest horší nad smrt c) a na hříšníky připadá, d) ač řídko dobrých mužů, však mnohem méně dobrých žen; 7) zcestného náboženství, proti boží moudrosti čelícího.

Nebo kdo ví, co by bylo dobrého člo-
věku v životě tomto v počtu dnův marného
života jeho, kteříž pomíjejí jako stín? aneb
kdo oznámí člověku, co bude po něm pod
sluncem? * Lepší jest jmeno dobré nežli mast 2
výborná, a den smrti než den narození člo-

---

2. *užívati*, H. jísti, tak i níž v témž verši. — *leckdos*, H. muž cizí. — *bídná*, H. nemoc zlá.

3. *kdo*, H. muž. — *život*, H. duše, t. sámby sobě pro skoupost a skrbnost dobře neučinil, ani jiným, netoliko cizím, ale i svým vlastním; pro kteroužto příčinuby jim v ošklivosti byl, tak aby ho rádi co nejspíš odbyti žádostivi byli, třebas lecjaks, i když umře; a to jest, což mluví: nemělby pohřbu.

4. *přicházeje*, t. na svět ze života matky mrtvé a čitelnosti zbavené. — *bývá*, t. v zapomenutí přichází.

5. *lepší*, t. nemá čeho želeti a nad čím těžkosti míti, neměvši ničehož a nezkusivši ničehož jako boháč. Výš. 5, 14.

6. *živ*, t. ten tak bohatý a skrbný. — *pohodlíby* H. dobréhoby neviděl. — *všickni*, t. i ti, kteříž dobrých věcí užívali, i ti, kteříž nic, bohatí i chudí, mladí i staří, moudří i blázni; podlé zevnitřního spůsobu soudí i mluví. Výš hl. 2, 15. 16.

7. *jeho*, t. proto pracuje, aby měl čím živ býti, a sobě podlé potřeby pohodlí učiniti; lakomec pak na tom nepřestává, ale i nad potřebu shromažďuje a shání. — *duše*, t. nezřízená žádost jmění.

8. *chovati*, H. choditi. — *lidmi*, H. živými, t. co má více bídy a trápení? Jakoby řekl: Nic, zdaliž mu chudoba co škodí, a jeho pokojnému a mírnému životu co překáží, anobrž boháč lakomec má více trápení nemaje umění božího, o němž 2, 24.

9. *Lépe* etc., H. lepší jest vidění očí, nežli jití duše, t. lepší jest věc přítomného dobrého, byť ho i skrovně bylo, užívati a na něm přestávati, nežli myslí svou za nepřítomnými, divnými, třebas i nemožnými a proti zřízení božímu čelícími věcmi se toulati, a jich žádati neb hledati.

10. *Címžkoli*, t. jakýžkoli jest člověk v své podstatě a přirození, i jakýchkoli bíd okouší zde v této smrtelnosti, nebylo to Bohu a není neznámé: pročež i tím jmenem ihned před pádem nazván jest Adam, což znamená zemský neb ze země vzatý, to jest, všem bídám zdejším až i smrti poddaný, jakž se to po pádu prvním rodičům, vedlé neuchylné spravedlnosti boží, ano jim i osvědčeně zřejmě vysvětlilo, a vysvětluje se podnes všem jejich potomkům, čehož žádný, čiň co čiň, vyhybej se tomu aneb jakkoli vstříc vycházej, změniti a zjinačiti nemůže; ale každý takové boží správě poddán býti musí. Lépe tedy zanechati mnohého usilování, a trpělivě i ty zdejší bídy nésti, a na tom, čehož a pokud Bůh udílí, s bázní jeho přestávati, sic jináče zapletlby se člověk v hrozné nesnadnosti a žádnéby potěšené chvílky míti nemohl; ale sámby sobě těch bíd a těžkostí přičiněl a jako peklo, v němžby se sám hned zde trápiti musil, zaněcoval.— *dávno* etc., H. již nazváno jest jmeno jeho. — *člověk*, H. Adam; obecné jmeno lidského pokolení se strany obojího pohlaví. Gen. 1, 26. 27.

11. *předsevzetí*, H. slova neb věci. — *člověk*, t. kdyby chtěl a snažoval se to měniti, což jináče a to nepohnutelně Bůh naříditi ráčil.

1. *Poznam.* Tento první verš jest podlé rozdělení hebrejského dvanáctý v předešlé hlavě. — *ví*, t. kdo jest tak moudrý, aby po Bohu správu jeho nejmoudřejší a nejspravedlivější měniti chtěl, a nějakou lepší ukázati mohl? a když o přítomných věcech člověk zdravě souditi nemůže, ovšem o budoucích. — *kteříž* etc., H. kteréž činí.

2. *člověka*, H. jeho. Nehaní narození a života, poněvadž jest dar boží; ale se smrtí jej srovnávaje obojího užitek i škodu ukazuje. Člověk rodí se k pracem, a dokudž jest živ, mnohým bídám i hříchům poddán bývá: smrt pak všemu konec činí, i příčiny hříchům odjímá a k životu radostnému

3 věka. * Lépe jest jíti do domu zámutku, nežli
jíti do domu hodování; protože se tam spa-
třuje dokonání každého člověka, a kdož jest
4 živ, složí to v srdci svém. * Lepší jest horlení
nežli smích; nebo zuřivá tvář polepšuje srdce.
5 * Srdce moudrých bývá v domě zámutku; ale
6 srdce bláznů v domě veselí. * Lépe jest sly-
šeti žehrání moudrého, nežli aby někdo po-
7 slouchal písně bláznův. * Nebo jako praštění
trní hořícího pod hrncem, tak jest smích blázna;
8 také i to jest marnost. * Sužování zajisté ji-
ných k bláznovství přivodí moudrého a dar
9 oslepuje srdce. * Lepší jest skončení každé věci
nežli počátek její; lepší jest člověk ducha dlouho-
10 čekajícího nežli ducha vysokomyslného. * Nebuď
kvapný v duchu svém k hněvu; nebo hněv
11 v lůně bláznův odpočívá. * Neříkej: Čím jest
to, že dnové první lepší byli nežli tito? ne-
boby se nemoudře na to vytazoval. * Dobrá 12
jest moudrost se statkem a velmi užitečná
těm, kteříž vidí slunce; * nebo v stínu mou- 13
drosti a v stínu stříbra odpočívá člověk; avšak
přednější jest umění moudrosti, protože přináší
život těm, kdož ji mají. * Hleď na skutky 14
boží; nebo kdo může zpřímiti to, což on skři-
vil? * V den dobrý užívej dobrých věcí a 15
v den zlý buď bedliv; neboť jest i to naproti
onomu učinil Bůh z té příčiny, aby nenalezl
člověk po něm ničehož. * Všecko to viděl jsem 16
za dnův marnosti své: že bývá spravedlivý,
kterýž však hyne se spravedlností svou; tolikéž
bývá bezbožný, kterýž však dlouho živ jest
v zlosti své. * Nebývej příliš spravedlivý aniž 17
buď příliš moudrý; nebo proč máš tudy na
zkázu přicházeti? * Nebuď příliš starostlivý, 18
aniž bývej bláznem; nebo proč máš umírati

---

branou jest při těch, kdož s dobrým svědomím se světa jdou.

3. *dokonání*: cíl, konec.

4. *horlení*, (J. hněv.) t. kteréž bývá proti někomu pro jeho nespůsobilosti a hříchy, aby jsa zahanben z nich vycházel. A tutoť jest toho základ, což v pobožnosti zkušení říkávají: že dobrý křesťan lépe a bezpečněji stojí v pokušení nežli v pokoji. Nebo pod metličkou a kázní spíše člověk na Boha se rozpomíná, jeho hledá a ku polepšení života větší příčinu má. — *zuřivá*, J. osuhlá, přísná, H. zlá. Může se i v činném smyslu rozuměti ten verš, což se v 6. šíře vysvětluje.

5. *zámutku*, t. by pak ne vždycky tělem tam přítomni byli, však ustavičně o smrti přemýšlejí a vždycky mají příčinu k zámutku a pláči, když na sebe a svou zkázu právě hledí; ale blázniví nic se o to nestarají, vždycky jsou veselí.

6. *žehrání*: přimlouvání, t. kteréž se někomu děje pro jeho nespůsobilosti. — *někdo*, H. muž. — *bláznův*, t. pochlebenství a tak obcování jejich a život tělu slibný, veselý a podlé světa šťastný sobě obliboval.

7. *blázna*, t. nestálý, tak jako oheň, kterýž, ač praští, však jakž trní shoří, hned i on zmizí.

8. *oslepuje*, H. hubí. — *srdce*, t. lidé hovadní a světští, kteréž blázny nazývá, nejvíc aby jiné utiskali a od nich dary brali, pilni jsou; pročež kdož za těmi věcmi postupuje, podobný jim blázen učiněn bývá.

9. *její*. A protož, jakoby řekl, ne tak na počátek jako více na skončení každého předsevzetí, aby potěšené bylo, sluší se ohlédati. — *dlouhočekajícího*: shovívajícího, nekvapného, t. kterýž trpělivě a doufanlivě na konec očekává; a ne hned duchem vysokomyslným a vrtkým jsa naplněn jednak toho, jednak jiného se chápá, a ničeho k skončení nepřivodí.

10. *odpočívá*, t. nikda ho prázdni nejsou, jejich jest to vlastnost.

11. *lepší*, t. že lidé prvních věků byli všelijak upřímější a pobožnější. — *vytazoval*, t. po nepřítomných věcech vzdychaje, a přítomné sobě ošklivě aneb jich užiti neuměje, neb nechtěje. Svět jest zajisté vždycky jednostejný, a rozličných neřestí a zlostí plný; jestliže se někdy spůsob jeho mírnější a lepší ukáže, Bohu to samému a správě milosrdenství jeho připisováno býti má, jehoť jest věc příběhy času znáti, je říditi a spravovati. Ty sobě odpornostmi v mysli tvé vzniklými nic v své povinnosti, aby sobě v ní pozoufati měl, nepřekážej, ani na Boha naříkej, žeby horší časy na tě uvalil; ale přítomného spůsobu, od bázně boží nikam se neuchyluje, užívej a tím se pokoj, že Bůh svou mocí všecko řídí a spravuje, na to hleď (níž v. 14.) t. to sobě libuj, a tím se potěšovati pamatuj.

12. *slunce*, t. těm, kteříž živi jsou zde na tomto světě. J. těm, kteříž dlouho živi jsou.

13. *odpočívá*, t. moudrost a zboží komuž se obého dostává, velice člověka to dvé ozdobuje a jemu zvláštní pomocí a podporou bývá proti rozličným nebezpečenstvím; sic samo zboží neb peníze bez moudrosti toho nečiní, ale více v bláznovství pohřižuje, výš v. 8. — *život*, t. časný i věčný, viz Přísloví 3, 18. 22., 4, 13. 22., 8, 35. — *těm* etc., H. pánům svým.

14. *Hleď*, t. Jak všecko moudře, prozřetelně, ano i spravedlivě (byť se nám i zdálo někdy něco na odpor) řídí a spravuje. Viz hl. 3, 1., 5, 7., 6, 10. 12. — *skutky*: dílo.

15. *užívej* etc., H. buď v dobrém, t. v čas veselí buď vesel, užívej veselí, kteréhožt Bůh přeje. — *buď bedliv*, H. hleď, t. na to, co Bůh činí a odkud ty věci útrpné tobě neb jiným pocházejí, a jak se v nich míti máš, že trpělivě a doufanlivě. — *to*, t. den zlý aneb věci útrpné. — *ničehož*, t. cožby opravovati měl.

16. *se spravedlností*, t. nemoha se spravedlnosti dovolati aneb v ní zachován býti; viz 5, 7. — *dlouho* etc., H. prodlužuje dny.

17. *spravedlivý*, t. přísný ve vykonávání spravedlnosti bez lítosti. Aneb u vymýšlení neb v následování náboženství samorostlého, nepřestávaje na tom, kteréhož Bůh a jeho slovo původ jest; proti čemuž svatý Pavel Kol. 2, 16. až do konce mluví, a Šal. výš hl. 5. též. Aneb na prostředku pravém v smýšlení o sobě zůstávej, aby se ani příliš nezpínal ani se v pohybování a zoufalství vydával.— *na zkázu* etc., H. spustnouti.

18. *starostlivý*, H. nepokojný, buřič. Jiní: bezbožný, na ten smysl, jakoby řekl: Varuj se v hříchy hrubé a světské se vydávati, jimi se obtěžovati, tak žeby se ani Boha nebál, ani lidí nestyděl, bláznově, nezbedně a bezbožně sobě počínaje, ažby sobě u Boha i u lidí pomsty zasluhoval; nepopouzej víc

19 dříve času svého? * Dobréť jest, aby se onoho
přidržel a tohoto se nespouštěl; nebo kdo
20 se bojí Boha, ujde všeho toho. * Moudrost
více posiluje moudrého než desatero knížat,
21 kteříž jsou v městě; * není zajisté člověka
spravedlivého na zemi, kterýžby činil dobře
22 a nehřešil. * Také ne ke všechněm slovům,
kteráž mluví lidé, překládej mysli své; poně-
vadž nemáš dbáti, by i služebník tvůj zloře-
23 čil tobě. * Neboť ví o tom srdce tvé, žes i
24 ty častokrát zlořečil jiným. * Všeho toho zku-
sil jsem moudrostí a řekl jsem: Budu mou-
drým; ale moudrost vzdálila se ode mne.
25 * Což pak vzdálené a velmi hluboké jest,
26 kdož to najíti může? * Všecko jsem pře-
běhl myslí svou, abych poznal a vyhledal i
vynalezl moudrost a její rození, a aby poznal
bezbožnost, bláznovství a nemoudrost i ne-
smyslnost; * i našel jsem věc hořčejší nad smrt, 27
totiž ženu takovou, jejíž srdce jest jako osidla
a tenata, a ruce její jako okovy. Kdož se
líbí Bohu, zachován bývá od ní; ale hříšník
bývá od ní jat. * Pohleď, to jsem hledal (praví 28
Kazatel) jedno s druhým srovnávaje, abych na-
lezl umění; * čeho pak přes to hledala duše 29
má, však jsem nenalezl. Muže jednoho z ti-
síce našel jsem; ale ženy mezi tolika jsem ne-
nalezl. * Obzvláštně pohleď i na to, což jsem 30
nalezl: že učinil Bůh člověka dobrého; ale oni
následovali smýšlenek rozličných. Kdo se mů-
že vrovnati moudrému, a kdo může vyložiti
všelikou věc?

Hlava 8.

V. Viděl-liby správu obecní, hleď 1. jsa v službě, vrchnosti své býti a) poslušným, b) věrným α) pro moc vrchnosti, β) své dobré a γ) hněvu božího uvarování, 2) rozeznati zlou od dobré. Snadně pak poznáš, když a) panují tyranové, nic na příklady předků nedbajíce, b) výstupkové se netrescí, ježto to Pán Bůh sám trestati bude, c) spravedliví nátisky nesou, ježto jim v pohodlí vezdejším lepší zvůle není nad veselost v bázni boží. VI. Nalezl-liby to při sobě, že soudů božích vystihnouti nelze jest. (Pokrač. hl. 9.)

Moudrost člověka osvěcuje obličej jeho
2 a nestydatost tváři jeho proměňuje. * Jáť tobě
radím: Výpovědi královské ostříhej, avšak podlé
přísahy boží. * Nepospíchej odjíti od tváři jeho, 3

Boha, přestaň, máš dosti z čeho pokání činiti, pokorně se míti, o čemž v. 21. Veršem 17. přílišnou svatost a nábožnost tresce, tuto přílišnou neváżnost a lehkomyslnost.

19. *se nespouštěl*, H. ruky své, t. potřebí jest, aby obojího tohoto naučení mého pilně jako nějakého zlatého pravidla šetřil a pravého prostředku se přidržel, protože nesnadně člověk to nalézá a ne snáze toho následuje.

20. *desatero*, t. mnoho, kteřížby se zavřeli před nepřátely v městě. — *knížat*, J. zbrojných neb oděnců.

21. *nehřešil.* Jakoby řekl: Protož musíš s bližním ne přísně a příliš spravedlivě (jakž v. 17. mluví) nakládati, ale lítostivě a milostně, jakž toho i sám od Boha vždycky, aťby udílel i milosti i moudrosti své, potřebuješ, tak že v té míře, jakouby koli měl svou spravedlnost, jakoukoli moudrost, před ním to nic nepostačuje.

22. *mysli*, H. srdce, t. nechceš-li ustavičně nesnáze a nepokoje míti, nemusíš se o všecko kormoutiti a bouřiti, všeho přísně vyhledávati; ale mnoho přehlídati i od cizích i od svých vlastních a domácích. — *dbáti*, H. slyšeti.

24. *moudrým*, t. mysle, že již vrchu moudrosti dosáhnu, srozuměl jsem, že jsem ještě daleko od ní. Kdyžtě tento titule moudrosti sobě nesměl osobovati (ježto toho veliké svědectví má III. Král. 4, 29.), kdož se tedy o to pokusiti může? leč ten, kdož jí nejméně má. — *moudrost*, H. ona.

25. *velmi* etc., H. hluboké hluboké.

26. *Všecko* etc., H. Obcházel jsem já i srdce mé. — *rození*, J. důmysl, rozum, t. takový, kterýmžbych mohl vystihnouti, proč, co a jak, aneb tak a jinak na světě se děje.

27. *tenata*, t. jejíž úmysl i všecky snažnosti k neřádům a podnětům jsou obrácené. — *Kdož* etc., H. dobrý před Bohem, t. kohož Bůh miluje. — *od ní*, t. tím spůsobem a darem božím, o němž Přísl. 18, 22., 19, 14., 31, 10.

28. *praví* etc., H. řekla shromažďovatelkyně, viz 1, 1.

29. *duše má*, t. ženy statečné, jakž hned dále mluví. — *Muže*, H. Adama, t. člověka takového, jakýž v pravdě býti má, opatrný, moudrý, udatný, ctnostmi ozdobený, že jest přenesnadný k nalezení. Tak podobně i onen pohanský mudřec Diogenes chodě s lucernou po náměstí mezi lidmi, jakoby čeho hledal, jsa otázán čeho hledá, pověděl že člověka; znamenaje, že se lidé nechovají, jakž na lidi sluší. — *tolika*, H. všemi těmi.

30. *člověka*, H. Adama, viz výš 6. 10. — *dobrého*, H. pravého, t. beze vší lsti a křivolakosti, jakováž se po pádu při něm nalézá. Ospravedlňuje Boha náležitě. — *oni*, t. lidé, jich původ Adam jest, a oni všickni pošlí z něho. — *následovali*, H. vyhledávali. — *rozličných*, t. pouštějíce se božího slova, za svými rozumy šli. — *věc*, t. žádného se z lidí nenalézá tak v moudrosti dokonalého, aby na všecko uměl místně odpovídati, tak i ve v. 23. o sobě vyznal.

1. *osvěcuje*, t. činí jej rozumného, prozřetelného, vědoucího, jak se při všem míti a spravovati má; nad to činí jej i u Boha i u lidí milého a vzácného, by pak i vrchu jejího a dokonalosti nedosáhl; výš 2, 14. — *nestydatost*, H. sílu, t. pýchu, vysokomyslnost, zarytost.

2. *Výpovědi*, H. Úst. — *boží*, t. v tom poslouchej vrchnosti, pokudžby nebylo proti Bohu. J. pro přísahu boží, t. kterouž jsi jemu ku poslušenství zavázán.

3. *tváři*, t. tak se chovej, aťby nebylo potřebí

Dle A. Dürer-a ryl Unzelmann.

Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti krve jeho, nemáte života v sobě. *(Jan 6, 53.)*

aniž trvej v zpouře; nebo cožťby koli chtěl,
4 učinilby. * Nebo kam dochází slovo královské,
tu i moc jeho; a kdo dí jemu: Co děláš?
5 * Kdo ostříhá přikázaní, nezví o ničem zlém;
pročež i čas i příčiny zná srdce moudrého.
6 * Nebo všeliké předsevzetí má svůj čas a pří-
činy; ale i to neštěstí veliké člověka se přídrží,
7 * že neví co budoucího jest; nebo jak se co
8 stane, kdo mu oznámí? * Není člověka, kte-
rýžby moc měl nad životem, aby zadržel duši
svou, aniž má moci nade dnem smrti; nemá
ani braně v tom boji, aniž vysvobodí bezbož-
9 nost bezbožného. * Všecko to viděl jsem a
přiložil jsem mysl svou ke všemu tomu, což
se děje pod sluncem, a že jest ten čas, v němž
panuje člověk nad člověkem k jeho zlému.
10 * A tehdáž viděl jsem bezbožné pohřbené, že
se jako zase navrátili; ale ti, kteříž z místa
svatého odešli, v zapomenutí dáni jsou v městě
tom, v kterémž dobře činili; i to také jest
11 marnost.* Nebo že se ne hned vykonává pomsta
pro skutek zlý, protož vroucí jest k tomu srdce
12 synův lidských, aby činili zlé věci. * A ačkoli
hříšník činí zle stokrát, a vždy se mu odkládá;
já však vím, že dobře bude bojícím se Boha,
kteříž se bojí obličeje jeho; * s bezbožným pak 13
nedobře díti se bude, aniž se prodlouží dnové
jeho; ale jako stín pominou, protože jest bez bá-
zně před obličejem božím. * Jest i jiná marnost, 14
kteráž se děje na zemi: že bývají spravedliví,
jimž se však vede, jakoby činili skutky bezbož-
ných; zase bývají bezbožní, kterýmž se však
vede, jakoby činili skutky lidí spravedlivých; pro-
tož jsem řekl: I to také jest marnost. * A tak 15
chválil jsem veselí proto, že nic nemá lepšího
člověk pod sluncem, jediné aby jedl a pil a ve-
selil se, a že toliko to zůstává jemu z práce jeho
za dnův života jeho, kteréž dal jemu Bůh pod
sluncem. * A ač jsem se vydal srdcem svým 16
na to, abych moudrost vystihnouti mohl a vy-
rozuměti bídě, kteráž bývá na zemi, pročež
ani ve dne ani v noci nespí člověk; * avšak 17
viděl jsem při každém skutku božím, že ne-
může člověk vystihnouti všelikého skutku, kte-
rýž se děje pod sluncem, o čež pracuje člo-
věk vyhledati chtěje, ale nenalézá; nýbrž byť
i řekl moudrý, že se chce dověděti, však nebude
moci ničeho najíti.

Hlava 9.

1) Věz a) že všickni v rukou božích jsou a b) jednostejnou případnost mají, α) buď že šetříš zkázy jejich přirozené, β) aneb smrti jim usouzené, skrze niž v zapomenutí jdou a) jak sami b) tak skutkové jejich; 2) mysliž, aby a) dobromyslně živ jsa b) sám poctivě chodil, c) v manželstvě pokojně obýval,

---

jeho se štítiti a vzdalovati. Řím. 13, 3. — *aniž* etc., H. nestůj ve věci zlé.

4. *moc*: panství.

5. *příčiny*, H. soud, tak hned. — *moudrého*, t. aby v něco neuběhl a trestání sobě nezasloužil.

6. *předsevzetí*, H. vůle. — *čas*, t. k rozeznání i ku pomstě, není-li zde, ale potom v den soudný. Výš 3, 17. — *neštěstí*, H. zlé. — *se přídrží*, H. nad ním.

8. *životem*, H. duchem, t. aby nemusil umříti, buď obecnou smrtí, buď mučennickou, aneb pro nešlechetnost, když vrchnost a moc světa některá ospalá procítí a dotře; jakož z posledních slov verše tohoto tam se ten smysl hned táhne, o čemž od v. 2. až doposavad mluví. — *boji*, t. proti smrti. — *bezbožného*, H. pána svého.

9. *mysl*, H. srdce. — *tomu*, H. práci, dílu. — *k jeho* etc., J. k svému zlému, t. když nátisk a tyranství provodí nad bezbožnými místo ochraňování jich, jako Farao, Sennacherib, Nabuchodonosor a jiní podnes mnozí.

10. *A tehdáž* etc., J. a v pravdě viděl jsem. — *navrátili*, t. v svých potomcích, kteříž po nich nastali, a jim tak v bezbožnosti podobni byli, že se zdálo, jakoby onino první zase ožili. — *svatého*, J. svatyně, t. Jerusalema, kteréž svaté aneb posvěcené neb zvláštně oddané bylo Bohu. J. svatého, t. božího, jehož místo byvše pobožní a svatí zde drželi, a drží vrchnosti neb knížata. Deut. 1, 17., II. Par. 15, 6. — *marnost*, t. převrácenost a hrozná slepota, že, majíce bezbožných knížat a tyranství jejich docela zapomenouti, a na pobožných spravedliví ve všem panování a dobrý řád od nich vyzdvižený pamatovati a jeho následovati, to se vše nazpět děje.

11. *vykonává*, H. děje slovo neb výpověd, t. ne hned úsudek a trestání dochází. Kudy na takovou převrácenost lidé přicházejí, správu dává: Že sobě dlouhočekání božího (jakž svatý Petr mluví, II. Epist. 3, 15.) nepokládají za spasení, ale za příčinu své prostopášnosti, aneb pro nedbalství těch, kteřížby všelijaký neřád bez odkladu přetrhovati a zastavovati měli. — *vroucí*, H. plně.

12. *stokrát*: bez počtu. — *vždy* etc., H. protahuje jemu. — *odkládá*, t. s pomstou. — *dobře* etc., t. nebude-li a nebývá-li zde vedlé v. 14., ale jistotně a nepochybně na onom světě. — *obličeje* etc., t. ustavičně v bázni boží trvají, bedlivě víry a dobrého svědomí ostříhajíce i ve věcech libých, když jich Bůh propůjčuje, i v nelibých, když je vzkládá; ničímž se odtud (tak jako bezbožní, o čemž v. 11.) odraziti nedají.

13. *se prodlouží*, H. prodlouží dnův. — *jest* etc., H. se nebojí.

14. *vede*: přihází. — *skutky*, H. dílo, tak níž.

15. *zůstává*, H. přídrží se jeho.

16. *vystihnouti*, H. poznati a viděti. — *bídě*: usilování, trápení. — *bývá*, H. děje se. — *nespí*, H. sna očima svýma nevidí, t. chtěje vyrozuměti, proč se to tak děje na světě.

d) poctivě pracoval s tím rozjímáním, že α) ani živnost lidská, ani život nezáleží na ukládání lidském; β) chudé obce skrze moudré nepatrné v nebezpečenství před zkázou zachovány bývají. (Pokrač. v hl. 10.)

Všecko to zajisté rozvažoval jsem v srdci
svém, abych vysvětlil všecko to, že spravedliví
a moudří i skutkové jejich jsou v rukou
božích; pročež jakož milosti, tak ani nenávisti
nezná člověk, ačkoli všecky věci jsou před
2 obličejem jeho. * Všecko se děje jednostejně
při všech, jedna a táž případnost jest spravedlivého
jako bezbožného, dobrého a čistého
jako nečistého, obětujícího jako toho, kterýž
neobětuje, tak dobrého jako hříšníka přisahajícího
nepravě jako toho, kterýž se přísahy bojí.
3 * A toť jest přebídná věc mezi vším tím, což
se děje pod sluncem, že případnost jednostejná
jest všechněch; ovšem pak že srdce synův
lidských plné jest zlého, a že bláznovství přídrží
se srdce jejich, pokudž živi jsou, až potom
odcházejí za mrtvými; * ačkoli ten, kterýž to- 4
varyší se všechněmi živými, vždy má naději;
an psu živému lépe jest nežli lvu mrtvému.
* Nebo živí vědí, že umříti mají; mrtví pak 5
nevědí nic, aniž více mají jaké odplaty, protože
v zapomenutí přišla památka jejich; * anobrž 6
i milování jejich i nenávist jejich, i závist jejich
zahynula; a již více nemají dílu na věky
v žádné věci, kteráž se děje pod sluncem.
* Nuže tedy jez s radostí chléb svůj a pij 7
s veselou myslí víno své; nebo již oblibuje
Bůh skutky tvé; * každého času ať jest roucho 8

---

1. *rozvažoval*, H. složil. — *skutkové*, t. to což se s nimi aneb při nich děje, aneb díti má. J. služebníci. — *v rukou b.*, t. on všecko řídí, komuž chce dobře činiti, činí, komuž pak nechce, nečiní; nebo není dlužníkem žádného z lidí; a ačkoli jsou i nespravedliví a blázni, i jejich příběhové též v rukou božích: však tuto zvláštně dotýká toliko spravedlnosti a moudrosti k jejich potěšení, aby, kdyžby se jim, jakoby činili skutky bezbožných (výš 8, 14.), na světě dálo, nemyslili, žeby byli v zapomenutí božím, pro kteroužto příčinu v zkormoucení škodlivá aneb i v zoufalství vydatiby se mohli. — *jakož* etc., J. milosti-li čili nenávisti, t. hodnáby byla ta věc, kteráž jej potkati má. — *člověk*, t. hledě na zevnitřní světa tohoto věci a příběhy lidské vůbec (o nichž hned v textu a výš 3, 18. 19., též 8, 14., Jobova kniha celá) nikoli z toho a odtud, kdo jest v milosti boží a kdo v nenávisti, seznati a srozuměti nemůže, leč z božího slova a osvícení ducha Páně. Žalm 72, 16., též Řím. 5, 1., Efes. 2, 17., Kol. 1, 20., Efes. 2, 15., Kol. 12, 14. Žid. 10, 29., Mat. 26, 28. — *obličejem*, t. ačkoli člověk vše, co se při dobrých i zlých děje, vidí, avšak coby jej samého třebas po malé chvíli buď dobrého buď zlého potkati mělo, leč až to přijde, nic neví. Jiní ta slova poslední takto: nebo všecko před nimi, t. prvé než se na svět dostali, usouzeno a stvrzeno od Boha, co se komu na jeho talíř (příkladně mluvě) buď útrpného buď pohodlného předložiti má. Pročež aby to každý za vděk přijímal, v bázni boží zůstával, nesnází sobě nepřičiněl a péči boží i ochraně jeho cele se dověřoval. Výš 3, 1.

2. *případnost*, H. příhoda, tak níž. — *neobětuje*, t. toho, kdož jest pilen boží služby, i toho, kdož jí opouští. Ne žeby soud boží spravedlivý aneb i pravdu naděje, kterouž se všickni vyvolení boží ve všelijakých věcech slibných i útrpných nejvíce spravují a potěšují, vyprázdňovati měl; nebotě toho již nejednou potvrdil (výš 3, 17., 8, 12.); ale jakž se na světě děje, a podlé zevnitřního spůsobu ukazuje, tak sprosta o těch věcech mluví. — *bojí*, t. vystříhá se, aby lehkomyslně nepřísahal.

3. *přebídná*, H. zlé. — *pokudž* H. v životě jejich. — *potom*, t. po mnohých pracech a lopotách tohoto života.

4. *naději*, t. v jakýchkoli příčinách k vytržení ze zlého a k dosažení dobrého, tolikéž že pokání, jsa živ (dal-liby mu to Bůh) činiti může; ježto když čas milosti přestává, také i toto s ním hyne. A v téť částce spůsob živých i nejchatrnějších na světě lepší jest, než jakkoli slavných a znamenitých, kteříž zemřeli; což tím podobenstvím míní.

5. *mají*: A protož vědouce o smrti své na ni pomýšleti i k ní se připravovati mohou. — *nevědí nic*, t. o ničemž, t. lidé zemřelí Kristova vykoupení očekávající. Nemíní strany čitelnosti a známosti boží, poněvadž věrní i živí i mrtví Páně jsou (Řím. 14, 8.) a v rozkošném odsud vycházejíce požívání světla milosti boží postaveni bývají (Luk. 17, 25.); ale se strany věcí zdejších, světských a tělesných, z nich vyňati jsouce, že jich již nic nepotřebují, (Job 14, 21. 21, 21.) — *památka*: Rozuměj ne u Boha, ale u lidí; neboť u Boha v paměti věčné jest spravedlivý. Žalm 111, 6.

6. *nenávist*, t. tak cele a dokonale jsou z těch zdejších věcí vyňati, aby jim do nich netoliko nic nebylo, ale hned i myslí, žádostí a náklonnostmi svými všemi od nich všelijak že vzdáleni jsou; o milost a přízeň lidskou nestojí, tolikéž nenávisti a závisti světa se nic nebojí; vysvětluje to což řekl: že nic nevědí.

7. *Nuže*, H. jdi, nuže. Nejedni smýslí, žeby Šalomoun slova tato (jako i jiná v této hlavě) v osobě lidí hovadných a duchem Epikurejským zmámených mluviti měl, čehož se může poněkud propůjčiti; ale od textu se neuchylujíce, ano začaté pořádnosti řeči v této knize šetříce zjevné máme, že Šalomoun po předložení marností všech zdejších věcí ukazuje, jako i jinde, jak jich má býti i všeho celého života, od lidí pobožnost a pokojnost milujících bez zbytečného se v mysli usilování, a těch věcí, kterýchž Bůh člověku nezjevil, vyhledávání užíváno. Viz v. 1., též 3, 1., 5, 17., 8, 15. — *veselou* etc., H. dobrým srdcem. — *skutky*, t. tak když mým tímto učením se spravuje, z mezí a cílův Bohem sobě vyměřených nebudeš vystupovati; ale v bázni jeho trvati (o níž tytýž zmínku činí 3, 14., 4, 17., 8, 12., 12, 13.), ano i těch věcí k životu časnému přidaných zřízeně a vážně podlé božího vyměření užívati budeš. Tak mluví jako svatý Pavel, Řím. 8, 1.: Že těm, kteříž jsou v Kristu, není žádného potupení; těm, kteříž ne podlé těla chodí, ale podlé ducha.

8. *nedostatku*, t. ne nějak zakrnile, neslušně a lehkomyslně, ale dobromyslně, počestně a vážně sobě při všem počínej.

tvé bílé, a oleje na hlavě tvé nechť není ne-
9 dostatku. * Živ buď s manželkou, kterouž jsi
zamiloval, po všecky dny života marnosti své,
kterýžť dal Bůh pod sluncem po všecky dny
marnosti tvé; nebo toť jest podíl tvůj v životě
tomto a při práci tvé, kterouž vedeš pod slun-
10 cem. * Všecko cožby před se vzala ruka tvá
k činění, podlé možnosti své to konej; nebo
není žádné práce ani důmyslu, ani umění, ani
11 moudrosti v hrobě, do něhož se béřeš. * Opět
obrátil jsem se a spatřil jsem pod sluncem,
že nezáleží běh na rychlých, ani boj na uda-
tných, nýbrž ani živnost na moudrých, ani
bohatství na opatrných, ani přízeň na umělých;
ale podlé času a příhody přihází se všechněm.
12 * Nebo tak nezná člověk času svého jako ryby,
kteréž loveny bývají sítí škodlivou, a jako
ptáci polapeni bývají osidlem, tak zlapáni bý-
vají synové lidští v čas zlý, když na ně při-
padá vnáhle. * Také i tuto moudrost viděl jsem 13
pod sluncem, kteráž za velikou byla u mne:
* Bylo město malé a v něm lidí málo, k němuž 14
přitáhl král mocný, a obehnav je zdělal proti
němu náspy veliké všudy vůkol, a dokonáno jest
obležení. * I nalezen jest v něm muž chudý 15
moudrý, kterýž vysvobodil to město moudrostí
svou, ačkoli žádný nevzpomenul na muže toho
chudého. * Protož řekl jsem já: Lepšíť jest 16
moudrost nežli síla, ačkoli moudrost chudého
toho byla dlouho v pohrdání, a slov jeho nepo-
slouchali; * a že slov lidí moudrých pokojně 17
poslouchati sluší raději než křiku člověka pa-
nujícího mezi blázny. * A tak lepší jest mou- 18
drost nežli nástrojové váleční; ale nemoudrý
jeden kazí mnoho dobrého.

Hlava 10.

3) Šetř se, aby moudrým jsa bláznovstvím se nezohyzďoval, neboby byl odcizen od moudrých a přičten k bláznům. — Moudrého pak povahu býti znej, šetřiti bližních a sebe. Bližní jsou vyšší a nižší. A. Vyšší jsou správcové buď dobří neb zlí. a) Zlí správcové časem z křehkosti, časem ze zlosti takoví jsou. α) Kteří tedy z křehkosti zlí jsou, ty v hněvě rozpálené (stoje v své povinnosti) tichostí svou kroť. β) Kteří pak ze zlosti zlí jsou, jsou buď násilníci aneb rozpustilí. *a*) Násilníků bezpráví snes věda, že aa) tak se přihází, bb) vždy na zkázu přijdou, poněvadž i nemoudře činí (čehož potom litovati musejí) i mluví s velikou hanbou svou. *b*) Rozpustilých správců života oplač, poněvadž se slušně nechovají, tak že nedbalostí jejich a hodováním všecko padne. b) Dobří pak správcové i dobrým myšlením od nás uctěni býti mají.

Jakož mouchy zmrlé nasmrazují a naka-
žují mast lékárnickou, tak vzácného člověka
pro moudrost a slávu maličko bláznovství zo-
hyzďuje. * Srdce moudrého jest po pravici jeho, 2

---

9. *Živ*, H. viz život, t. užívej života.

10. *před se* etc., H. nalezne ruka tvá. — *konej*, t. se vší ochotností. Jakoby řekl: Ne tak tě k tomuto životu marnému obracím, aby toliko jedl a pil a tyl; ale aby všech věcí zdejších s bázní boží užívaje, práci sobě poručenou podlé místa a povolání svého vedl; nebyl zahalečem, lenochem, a nějakým marným a neužitečným na světě, jako hruda na rolí, člověkem. K témuž Kristus, Jan 9, 4. a sv. Pavel II. Kor. 6, 3., Efes. 4, 28. napomínají. — *béřeš*, t. není tam takový spůsob jako zde, aby někdo moudřeji a vtipněji nad dřevní čas sobě počínal, ano i života polepšovati a pokání činiti mohl, není čas ctnosti a práce; ale jest odplaty a rozkoše věčný den. Nemíní pak toho, žeby v onom životě nebylo umění a moudrosti; ale ukazuje, že to všecko záleží na ustavičném a rozkošném v milostivou tvář boží patření a z ní se těšení. Výš verš 5.

11. *živnost*, H. chléb. — *všechněm*. Ne takovým spůsobem jako pohané mluví o příhodě, žeby takový nějaký zvláštní Bůh býti měl k spravování lidských věcí; ale že všecko na Bohu stvořiteli nebe i země, jeho prozřetelnosti, radě a správě záleží, a on že také nějakou maní podlé zdaření a nějaké náhody nic nedělá. Neboť u něho nic není šťastného neb nešťastného, nic neznámého a nevědomého; ale všecko známé a vědomé, anobrž od věčnosti v dokonalé jistotě předzvěděné a uložené. Pročež mezi pobožnými ani takového o štěstí smýšlení, ani mluvení býti nemá, ačkoli i jim jakožto lidem co a jak budoucně díti se má neznajícím, to což se děje příhodou se býti zdá. A poněvadž všeliké věci potěšené a šťastné jsou boží požehnání, na odpor nešťastné a zarmoucené boží zlořečení, tak tedy štěstí a příhodě žádného se místa k spravování příběhů lidských nenalezne.

12. *času*, t. času bídy své. — *škodlivou*, H. zlou. — *zlý*, t. v čas neštěstí. — *vnáhle*. Vlastně se toto na bezbožné slyší, kteréž nehotové boží pomsty vnenadále přikvačují. Přísl. 1, 27. Nebo pobožným ke všem příběhům nastrojeným a hotovým nic nového, nenadálého a tak divokého přihoditi se nemůže, ačkoli i jim rozum těla a zevnitřní spůsob na světě častokrát nemalou nevoli činí. Viz v. 1.

14. *mocný*, H. veliký. — *náspy*, H. pevnosti, ohrady.

15. *kterýž*, t. sám. Podobný příklad jest o oné ženě, kteráž město Abel vysvobodila. II. Král. 20, 16. Nebo moudrost při kterémkoli pohlaví, věku a povolání se nalézá, má býti draze vážena. — *žádný*, H. člověk. — *nevzpomenul*, t. nepomyslil, aby on s to býti mohl; aneb v potomním čase aby se jemu kdo čím v jeho chudobě za tak veliké dobrodiní odměnil.

17. *moudrých*, t. kohožkoli z moudrých i jednoho, aby někdo nemyslil na celou a plnou radu.

18. *nemoudrý*, H. hříšný, zlý, t. nebývá ku potěšení a k vysvobození jako onen moudrý; ale i sobě i jiným bývá příčinou pádu a všeho zlého.

1. *zmrlé*, H. smrti. — *vzácného*, H. drahého.

2. *pravici*, t. má srdce spůsobné ke všemu do-

3 ale srdce blázna po levici jeho. * I tehdáž, když
blázen cestou jde, srdce jeho v rozumu nedo-
statek trpí; nebo ukazuje na sobě všechněm,
4 že blázen jest. * Jestližeby duch toho, jenž pa-
nuje, povstal proti tobě, neopouštej místa své-
ho; nebo krotkost přítrž činí hříchům velikým.
5 * Jest jedna zlá věc, kterouž jsem viděl pod
sluncem, totiž neprozřetelnost, kteráž pochází
6 od vrchnosti, * že blázen postaven bývá v dů-
stojnosti veliké a bohatí že v nízkosti sedá-
7 vají. * Viděl jsem služebníky na koních; kní-
8 žata pak ani chodí pěšky jako služebníci. * Kdo
kopá jámu, upadáť do ní, a kdo boří plot,
9 uštkne jej had; * kdo přenáší kamení, urazí
se jím, a kdo štípá dříví, nebezpečenství bude
10 míti od něho. * Jestliže se ztupí železo a ne-
nabrousí ostří jeho, protož síly přičiniti musí;
ale mnohem lépe může to spraviti moudrost.
11 * Uštkne-li had prvé nežby zaklet byl, nic ne-
12 prospějí slova zaklinače. * Slova úst moudrého
jsou příjemná; ale rtové blázna shlcují jej sa-
mého. * Počátek slov úst jeho jest nemoudrost, 13
a ostatek mluvení jeho pouhé bláznovství.
* Nebo blázen rád mnoho mluví, ježto neví 14
člověk ten, co budoucího jest; to zajisté, co
bude po něm, kdo mu oznámí? * Práce bláznů 15
k ustání je přivodí; nebo takový neumí ani
do města trefiti. * Běda tobě země, když král 16
tvůj dítě jest a knížata tvoji hned ráno ho-
dují; * ale blahoslavená jsi ty země, když král 17
tvůj jest syn lidí šlechetných a knížata tvoji
v čas náležitý jídají pro posilnění a ne pro
opilství. * Ano pro lenost schází krov, a pro 18
opuštění rukou kopává do domu, * tak bývá, 19
když pro obveselení strojívají hody a vína do-
dávají, aby obveselovalo život, a peníze ke všemu
dopomáhají. * Ani sám u sebe králi nezlořeč, 20
ani v skrýších pokoje svého nezlořeč mocněj-
šímu; nebo pták nebeský doneslby hlas ten,
a to, což křídla má, vyjeviloby řeč tvou.

---

brému tak, jako pravá ruka jest spůsobnější ke všeliké práci nežli levá; blázen pak nazpět. Podobně řekl výš 2, 14., že moudrý má oči v hlavě.

3. *nebo* etc., H. praví, t. nemůže své nemoudrosti zatajiti; ale všemi spůsoby, skutkem, řečí i chodem sám se prozrazuje.

4. *proti tobě*, t. jestližeby se na tě rozhněval pro vydávání svědectví řečí i skutkem moudrosti a pravdě. — *neopouštěj*, t. ne pyšně a zpurně se na odpor stavěj, ale místa povolání svého ostříhaje tiše a krotce se měj, a aby ducha jeho raději spokojil a jako uléčil, všelijak se o to přičiň. — *krotkost*, H. upuštění, oslabnutí neb oblevení. — *přítrž* etc., H. zanechává, i na tu stranu vzato býti může, jakž v textu, i na tu, že kdož oblevuje v povolání svém, v mnohé hříchy ubíhá. — *velikým*, t. jichž se vrchnost mnohá z hněvu a prchlivosti častokrát dopouští.

5. *neprozřetelnost*, H. blud.

6. *blázen*. H. bláznovství. — *v důstojnosti*, H. na vysokostech mnohých. — *bohatí*: Rozumí ty bohaté, kteříž předně v moudrosti bohatí jsou, když pak k tomu i tělesné bohatství připojeno jest, ovšemť takoví vzácni bývají. Výš 7, 11.

7. *pěšky*, H. po zemi.

9. *urazí*, J. upracuje se s ním.

10. *nenabrousí*, H. nevytřeli tváři. — *přičiniti* etc., H. zmocniti, t. ten kdož seká aneb štípá to dříví. Smysl těch podobenství jest: Poněvadž ty práce tělesné ne samou mocí a sílou konány bývají, ale uměním a rozšafností; mnohem méně mocí a násilím duch neb hněv panujícího (o němž v. 4.) zažžený může uhašen býti. J. to obracejí na nedbalé, neprozřetelné, všetečné a bezbožné vrchnosti, kteréž i příkladem zlým, i mocí a ukrutenstvím příčinou bývají k utiskování pobožných, k proměňování a k zkáze všelikých dobrých práv a nařízení božských i lidských, že časem svým božích pomst, sami je sobě svými nešlechetnostmi shromážďujíce a jako jámu kopajíce, konečně neujdou. Čehož příklad na Achabovi, III. Král. 21, 19. Achazovi, II. Par. 28. Manassesovi Eklus 27, 30. II. Par. 35, 11. Joachazovi IV. Král. 23, 33. Sedekiášovi IV. Král. 25, 6. etc.

11. *zaklinače*, H. pána jazyka, t. má rada dobrá jest, pokudž ke škodě nepřijdeš, kterouž jestliže pohrdneš, potomť prospívati nebude. Jiní ten celý verš: Utrhač není lepší nad hada, kterýž uštkl, nejsa zaklínán. A protož jazyk zaklínán, t. od zlých řečí zdržován a k dobrým užíván že býti má od každého, a zvlášť (dí svatý Jeronym) od zaklinačů, t. předložených duchovních i světských, aby z místa svého poddané k dobrému vedli, učili, napomínali, vystříhali, trestali a nemlčeli; nečiní-li toho, jsou němí zaklinači. Isai 56, 10. psy němými takové nazývá.

12. *shlcují*, t. k zkáze a zahynutí přivodí.

13. *mluvení*, H. úst. — *pouhé*, H. zlé.

14. *mnoho* etc., H. rozmnožuje slova, t. o přítomných i o budoucích věcech, — *oznámí*, t. kdo mu to dáti může, aby bláznovství opustě moudrosti nabyl a jí se spravoval, viz výš 3, 22.

15. *k ustání* etc., J. trápí je. — *trefiti*, H. jíti, t. moudrosti a rozšafnosti nemaje neumí ani toho, což jest obecného a všechněm známého; pročež mnoho marné a neužitečné práce sobě třebas i jiným přičiní; jako někdo maje do města jíti, kudyž jiní chodí, dralby se přes příkopy a zdi a jiná nepřístupná místa.

16. *dítě*, t. buď rozumem neb i věkem, jestliže moudrých rádců a úředníků při sobě nemá. — *hodují*, H. jedí, t. majíce času toho k rozeznávaní pří a vynášení soudů užívati, marně jej v rozkošech a rozpustilostech tráví.

17. *šlechetných*, H. bělostkvoucích, to jest upřímých, t. kterýž z rodičů urozených a osvícených pošel a od nich bázni boží a počestnému spravování království vyučen a vycvičen jest.

18. *opuštění*, H. snížení.

19. *obveselení*, H. smích. — *hody*, H. chléb, t. kvasy a jiné marné pyšné a stkvostné hody.

20. *sám* etc., H. ve vědění svém. — *mocnějšímu*, H. bohatému. — *řeč*, t. zlá pověst jako pták rychlý skrze třetí jazyk, jenž jsou pochlebníci, proneslaby tě a došelby těžkostí.

Hlava 11.

B. Bližní naši nižší v potřebnosti jsouce postaveni pomoci od tebe potřebují. Dejž jim tedy štědře (neztratíš odplaty) bez rozpakování se, ovšem pak bez odkladu a stýskání. Tak dobře ušetříš bližních. Na sebe nezapomínej, ale mysli, že a) světa přebyti nemoha nejlépe učiníš, aby vzpomínáním na soud boží od zlého upustil; (Pokrač. v hl. 12.)

Pouštěj chléb svůj po vodě; nebo po mno-
2 hých dnech zase jej najdeš. * Dej částku sedmi
potřebným aneb i osmi; nebo nevíš, co zlého
3 bude na zemi. * Když se naplňují oblakové,
déšť ne jinam než na zemi vydávají; a když
padá dřevo buď na poledne aneb na půlnoc,
na kteréž místo padá to dřevo, tu zůstává.
4 * Kdo šetří větru, nikda nebude síti; a kdo
5 hledí na husté oblaky, nebude žíti. * Jakož ty
nevíš, která jest cesta větru, a jak rostou kosti
v životě těhotné, tak neznáš díla Boha, kte-
6 rýž činí všecko. * A protož hned z jitra rozsívej
símě své a u večer nedávej odpočinutí ruce
své; nebo ty nevíš, co jest lepšího, to-li či
ono, čili oboje jednostejně dobré jest. * Pří- 7
jemnéť jest zajisté světlo, a milá věc očima
viděti slunce; * avšak, by mnoho let živ byl 8
člověk a ve všech těch veselilby se, tedy roz-
pomenul-liby se na dny temnosti, jak jich
mnoho bude, cožkoli přeběhlo, všecko to počte
za marnost. * Radujž se tedy mládenče v mladosti 9
své, a nechť tě obveseluje srdce tvé ve dnech
mladosti tvé, a choď po cestách srdce svého
a podlé žádosti očí svých; než věz, že tě
s tím se vším přivede Bůh na soud; * anobrž 10
odejmi raději hněv od srdce svého a odvrať
zlost od těla svého; nebo dětinství a mladost
jest marnost.

Hlava 12.

b) Stvořitel tvůj nad tebou jest, na nějž máš ihned v mladosti s uctivostí mysliti, dřív nežby starost nevhodná přišla. (Podtad jako po částkách učil Kazatel, a to pro ukázaní marnosti s velikým svým prospěchem, nebo snažný byl s oblíbením řečí moudrých k našemu dobrému, aby ukrovněno bylo přílišného

---

1. *chléb.* I živné věci i jiné práce v tom zavírá, jakž se z dalších slov rozumí. — *po vodě*, H. na tváře vod. — *najdeš*, t. buď zdílný a štědrý, čiň dobře všechněm, byť se pak zdálo, že na to škodu máš, a jako do bláta neb do vody vše umítáš; přijde čas, že Bůh tobě to všecko buď skrze ty, jimž dobře činíš, aneb jiným spůsobem hojně nahradí a požehná.

2. *osmi*, t. kdoby tě koli v čem potřeboval; počet jistý za nejistý se klade. — *zemi.* Jakoby řekl: Můžeš snadně o všecko přijíti, a jiných pomoci potřebovati, a snad i ten, jemužs dobře činil, v čas nouze tvé mohlby se tobě odplatiti. Aneb stane se to, že umřeš, a tu by i chtěl, již nebudeš moci ze statku svého dobře činiti; ale s bolestí na to hleděti budeš umíraje, že zboží svého leckomus zanechati musíš: protož čiň dobře, pokudž můžeš a čas máš. Gal. 6, 10.

3. *vydávají*, H. vyprázdní, t. jakož oblakové plni deště v sobě nezadržují, ale jím zemi suchou a vyprahlou zavlažují, tak ty maje z čeho bližním svým v čas nouze a potřeby jejich udělovati máš. — *zůstává*, H. bude, t. jakož dřevo, na kteroužkoli stranu padne, tu leží; tak i ty komužkoli dobrodiní učiníš, při tomť zůstane, a ty odplaty své neztratíš, výš v. 1. J. na smrt to obracejí, že tu na kteroukoli stranu buď na pravici neb na levici člověk postaven bývá, tu věčně býti musí, žádného více k nabývání ještě něčeho aneb k činění dobrých skutkův času nemaje.

4. *žíti*, t. maje dobře činiti neodkládej, aniž sobě jakýmkoli svým rozumem překážej.

5. *větru*, t. odkud jde vítr. Jan 3, 8. — *všecko.* Jakoby řekl: a i s tebou proměnu rychlou učiniti může, tak že potom, by i rád chtěl dobře činiti, nemohlby; výš v. 2.

6. *dobré* t. to tvé rozsívání ranní-li čili večerní či obé spolu. K ustavičnému v pobožnosti a dobrých skutcích se cvičení svatě napomíná každého bez ohledání se na to, co z toho a za tím na světě půjde, pokoj-li čili boj; poněvadž samého Boha věc jest pracem našim žehnati a je k dobrému cíli přivoditi, aneb je i na opak obraceti; o čemž šíroce v hl. 9. Předně pobožnému ve všem jeho předsevzetí na vůli boží a jeho milostné sliby hleděti a tím se, děj se ve světě jakkoli, i potěšovati sluší.

7. *Příjemnéť*, H. sladké. — *milá*, H. dobrá.

8. *temnosti*, t. na smrt, jako i ve verši 7. život a věci šťastné připodobnil k světlu neb slunci. — *mnoho*, t. těch dní neb času, anobrž věčnost že hned po smrti nastane, nikdy počtem neobsáhlá a rozumem tělesným nevystižitelná. — *přeběhlo*, t. potěšených a veselých věcí. — *marnost*, t. s bázní a třesením před boží tváří bude konati běh života svého, neuchyluje se ani na pravo za štěstím světa, o čemž hned mluví, ani na levo protivnostmi odrážeti se dopouštěje. Výš 6, 10., 7, 10., 8, 12.

9. *Radujž.* Někteří tuto začínají 12. hlavu. — *tě obveseluje*, H. dobře činí tobě. — *žádosti* etc., H. vidění, t. čiň, cožť se koli viděti a líbiti bude; což však Mojžíš Num. 15, 39. zapovídá; odkudž znáti, že slova ta smysl opační mají, jakž i z dalších slov souditi se může.

10. *hněv*, t. všelijaké zlé náklonnosti, jimiž obzvláštně věk mládenčí oplývá, nad to tvrdočelný a vysokomyslný rád bývá; pročež Bůh takovým (Isai 40, 30.) ustáním, klesnutím i pádem hrozí. — *marnost.* Jakoby řekl: Ačkoli člověk po veškeren čas svého bytu na světě velmi mizerný a marný jest (výš 3, 18.); však obzvlášť ve věku mladosti své pro nepovědomost, nezkušenost a nedošlost rozumu zralého, což potom ve věku dospělém všecko velikou proměnu béře.

mysli čítáním trápení.) Úhrnkem také nepomíjí oznámiti, že 1) člověk nejlépe prospívá a) bojící se Boha a b) následující přikázaní jeho svatých; 2) Bůh k soudu se hotově všecky věci lidské vyjeví i a) dobré i b) zlé.

A pamatuj na Stvořitele svého v dnech
mladosti své, prvé než nastanou dnové zlí a
přiblíží se léta, o nichž díš: Nemám v nich
2 žádného zalíbení; * prvé nežli se zatmí slunce
a světlo a měsíc i hvězdy, a prvé nežby se
3 navrátili hustí oblakové po dešti; * v ten den,
v kterémž se třásti budou strážní domu a na-
křiví se muži silní, a ustanou melící, protože
jich málo bude, a zatmí se ti, kteříž vyhlé-
4 dají z oken; * a zavříny budou dvéře od ulice
se slabým zvukem mlení; a povstane člověk
leda k hlasu ptačímu, a přestanou všecky slib-
5 nosti zpěvu; * ano i místa vysokého báti se
budou a úrazův na cestě, a kvésti bude man-
dlový strom, tak že i ta kobylka těžká jemu
bude, a poruší se všeliká žádost; nebo béře
se člověk do domu věčného a choditi budou
6 po ulici kvílící. * Prvé než se přetrhne provaz
stříbrný, a než se rozrazí číše zlatá, a roz-
tříští se věderce nad vrchovištěm a roz-
trhne se kolo nad studnicí; * navrátí se prach 7
do země, jakž prvé byl; duch pak navrátí
se k Bohu, kterýž jej dal. * A tak pravě řekl 8
Kazatel: Marnost nad marnostmi a všecko
marnost. * Čím pak byl Kazatel moudřejší, 9
tím více vyučoval lid umění a rozvažoval,
zpytoval, i složil množství přísloví. * Snažoval 10
se zajisté Kazatel vyhledati věci nejžádosti-
vější a napsal, což pravého jest a slova věrná;
* slova lidí moudrých podobná ostnům a hře- 11
bíkům vbitým, slova skladatelův, jenž jsou vy-
dána od pastýře jednoho. * A tak tedy z těchto 12
slov, synu můj, hojně dosti osvícen býti můžeš;
sic dělání knih mnohých žádného konce není,
a čísti mnoho jest zemdlení těla. * Obsah toho 13
všeho, cos slyšel: **Boha se boj a přikázaní jeho**
ostříhej; nebo na tom všecko člověku záleží;
* poněvadž všeliký skutek Bůh přivede na soud, 14
i každou věc tajnou, buď dobrou nebo zlou.

---

1. *zlí*, H. zlosti, t. věku sešlého, bídám mnohým poddaného, o nichž tu hned příkladně mluví. — *díš*, J. říci musíš.

2. *dešti*, t. prvé nežby se zrak zatměl; nebo mdlého zraku lidem, když i nebe jasné jest, zdá se jim mračné a pošmourné býti.

3. *třásti*, H. pohnou. — *domu*, t. ruce. — *silní*, t. nohy a hnátové, v nichž jest síla člověka. — *ustanou*, H. přestanou. — *melící*, t. zuby. — *málo* etc., t. zmelí se neb zetrou. — *z oken*, t. oči.

4. *dvéře*, t. pysky, ústa, kteráž jsou zevnitř, to jest, když ani chuti k jídlu míti nebude, ani, by chtěl, nebude moci jísti a mlíti, buď že žernovu, t. zubů nebude, aneb že k velikému zemdlení přijdou. — *ptačímu*, t. nebude moci spáti, tak že snadně i k nejmenšímu šustu aneb zpěvu ptačímu nejednou se probudí. — *přestanou*, H. sníženy budou všecky dcery zpěvu, t. nebude moci dobře slyšeti zpívajících, ani sám zpívati. Tak podobně o sobě praví Berzellaj, II. Král. 19, 36.

5. *báti*, t. ti tak sešlí a staří lidé, kteréž vypisuje, nebudou smíti choditi, netoliko po vrších, ale ani po rovni bojíce se, aby buď nepadli aneb o kamení a lecos dosti špatného se neurazili. — *úrazův*, H. strachův. — *strom*, t. hlava bude šedivěti. — *těžká*, t. bude nevhodný, a snadně mu lecos nevoli učiní, i ta kobylka neb moucha. — *žádost*, líbost, chut. — *věčného*, H. věčnosti své, t. do hrobu, kdež dlouhý čas ležeti bude. — *kvílící*, t. nad ním mrtvým.

6. *se přetrhne*, J. prodlouží se. — *stříbrný*, t. hřbet neb páteř. — *zlatá*, t. ta mázdra, v níž jest mozek, kteráž barvou svou k zlatu podobná jest. — *věderce*, t. žluč. — *vrchovištěm*, t. při jatrách. — *kolo*, t. hlava.

7. *prach*, t. tělo, viz Gen. 3, 19.

9. *moudřejší*, J. nad to v čemž moudrý byl etc., t. netoliko toto moudře a svatě v knize této sepsal o marnosti všech věcí, a jakby se tomu skrze bázeň Páně a činění dobrých skutkův vstříc vycházeti mohlo, tak aby člověk život svůj ke cti a chvále boží s prospěchem spasení svého příslušně tráviti mohl. Ale i jinými mnohými spůsoby moudrost svou vynášel, což není vše zapsáno a v pamět uvedeno. Schvaluje se tu pořád nejedněmi slovy moudrost a učení Šalomounovo (čehož i Kristus potvrzuje Mat. 12, 42.) jakožto z vnuknutí Ducha božího pošlé, srovnávající se i s jiných božích služebníků a proroků písmy a učením, takže na něm přestati, jím se spravovati a knih těmto odporných (v. 12.) varovati se máme.

10. *věci*, H. slova neb věci žádosti, t. kterýchžby každý nejvíce žádati měl. — *věrná*, t. sloužící k napravení života, mravův a obcování člověka, a tak ku pobožnosti lidem ve všech jejich stavích a povoláních velmi užitečná, a to buď v této knize tolikéž i v druhé t. Přísloví.

11. *moudrých*, t. pravou moudrostí ze zákona božího vyučených. — *ostnům*. Namítá se tím slovíčkem, že člověk k božím věcem jest právě jako osel neb vůl, ustavičného ponoukání a pobádání potřebující. — *vbitým*, t. kteráž takovou moc mají, aby lidmi hýbala, probuzovala, pronikala a tuze se držela. — *skladatelův*, H. pánů sbírání. — *jednoho*. Pastýře rozumějí Židé Mojžíše; křesťané jedni Ducha svatého, druzí Krista Pána.

12. *osvícen*: napomenut. — *zemdlení*, H. ustání.

13. *Obsah*, H. konec neb cíl slova neb věci.

14. *dobrou*, t. pro schválení, druhou pro potupení, jakož to vysvětluje Pán Kristus. Mat. hl. 25.

Píseň Šalomounova.

Taková zkáza na všecko lidské pokolení skrze ďábla uvedena jest, aby o Bohu netoliko málo, ale téměř hned nic nevěděli, nýbrž ještě za věcmi časnými postupujíce jimi tím více oči k hledání Boha a věčného blahoslavenství aby sobě zaslepovali, a tak Boha a milosti jeho se cizíce v zoufalství a zahynutí zůstávali. Proti tomu všemu výbornou pomoc Duch svatý v těch trojích knihách pořád skrze Šolomouna učiniti ráčil. Nebo v Přísloví obzvláštně k pilnému a bedlivému rozjímání slova božího, skrze něžby člověk k spasitelnému Boha i svých povinností poznání přijíti mohl, napomíná. Za čímž Ecclesiastes od věcí zemských, časných, aby sobě v nich žádný nejlepšího dobrého neskládal, odvrací, a k zachutnání i hledání nebeských, věčných, v nichž samých pravé blahoslavenství záleží, nastrojuje. V tom pak aby člověk neoblevoval, ale s ochotnou a doufání plnou myslí práci vésti, Bohem svým, milostí a přízní jeho se potěšovati, a šťastně setrvati mohl, k tomu cíli i tato kniha přidána. Kterážto ačkoli maličká jest, však v smyslu a v tajemství divného a nestižitelného božího k lidem se sklonění velmi hluboká a široká; pro kteroužto příčinu, a též, že se tu nic tělesného, zemského, ovšem hanebného (jakž lehkomyslní soudí) nesmýšlelo, ale samo to, což k nebeským, duchovním a spasitelným věcem jest náležitého, rabínové jí jmeno dali Kodeš Kodasim, t. svatost svatých. Předkládá se pak to vše pod příkladem všem lidem známým a obecným, snoubení neb sňatku manželského, v spůsobu rozmlouvání osob rozdílných, ženicha, nevěsty, přátel ženicha a družiček nevěsty, z toho tak důstojného sňatku se těšících, aby tím snáze všickni lásku sic jinak nevypravitelnou syna božího ženicha nebeského, jak on církev svou, to jest každou věřící duši, jenž jest jeho choť nejmilejší, přede všemi věky vroucně zamilovati, s ní se sloučiti a vlastensky spojiti, i dobrými všemi věcmi svými, nyní zde v milosti podlé míry k spasení potřebné, a v onom životě podlé příslušnosti k dokonalé slávě náležitě, upřímě sdíleti ráčí, poznati mohli: z toho jej v tom také zamilovati, přijíti, jemu se oddati, požívati, tím se těšiti, toho sobě draze vážiti, tím i všecky zdejší nesnadnosti sobě oslaďovati, až i brány pekelné přemáhati. A nejprv co jest s obou stran při smlouvách sňatku toho mluveno, ano i společného milování vážnost a počestnost, slovy i skutky obapolně prokazovanou vysvětluje; až i to, poněvadž lásku tu ženichovu, v níž se z pouhé milosti své zjeviti ráčil, církvi tytýž z nedopatření uraziti se nachází, tak že on svůj milostivý obličej od ní časem i odvrací; nad čímž ona nade vším žalost majíc, jak zase v svých nemocech léčena, potěšována a v lásce dřevní ženichově utvrzována bývá, a tak pomocí jeho na tu věčnou svatbu vedena. Že pak církev k vyspělému věku svému přijíti nemohla, leč plností pohanův, i o tom zmínku učiniv, v společné lásce ženicha a nevěsty k sobě se ohlášením, i jejich ku povinnostem náležitým se vespolek vzbuzením, závírku knihy učinil.

Hlava 1.

Král Šalomoun vypsal obrazně promlouvání církve svaté s Kristem Pánem v tomto nynějším bojování, a dvoje jest: jiné v ustavní žádosti, jiné v čas kříže. A) V ustavní žádosti církev svatá 1) hledajíc známosti a účastenství Krista Pána, ač jest v pohrdání u lidí, žádá, aby se jí ozval Pán. On pak se jí ozývaje, jí i cestu i práci ukazuje s osvědčením, jak ji sobě libuje a co dobrého dáti chce. 2) Nalézajíc Krista libuje sobě slávu jeho, jíž i v tom Pán chválí, a ona zase nad Páně milostí se těšíc chlubí se bezpečností a okrasou svou.

íseň (z jiných)
písní Šalo-
mounových:
Ó by mne po-
líbil políbením
úst svých; ne-
bo lepší jsou
milosti tvé než-
2 li víno. * Pro
samu vůni masti
tvé jsou výbor-
né, nýbrž jako
mast rozlitá
jmeno tvé, pro-
tož tě mladice
3 milují. * Táhniž mne a tak za tebou
poběhnem. Uvedltě mne již král do
pokojů svých, protož plésati a veseliti
se v tobě budeme, a vychvalovati milosti tvé
více nežli víno; nebo upřímí milují tě. * Jsemť 4
černá ale milostná, ó dcery jerusalemské, tak
jako stanové cedarští, jako opony Šalomou-
novy. * A protož nehleďte na mne, žeť jsem 5
snědá; nebo jsem obhořela od slunce; k tomu
synové matky mé rozpálivše se proti mně
postavili mne, abych ostříhala vinic, ježto já
vinice své, kterouž jsem měla, ostříhati bych
nemohla. * Oznam mi ty, kteréhož miluje duše 6
má, kde paseš? kde dáváš odpočinutí dobytku
o polední? nebo proč mám býti tak jako po-
běhlá při stádech tovaryšů tvých?
Jestliže nevíš, o nejkrasší ze všech žen, 7
vyjdi a beř se po šlepějích ovcí, a pas ko-
zlátka svá podlé obydlí jiných pastýřův. * Jízdě 8
ve vozích Faraonových připodobňuji tě, o mi-
lostnice má; * ušlechtilé jsou okrášlená líce 9
tvá ozdobami a hrdlo tvé točenicemi; * ozdob 10

zlatých naděláme tobě s proměnami stří-
brnými.
11 Dotud, dokudž král stolí, nardus můj
12 vydává vůni svou; * místo svazečku myrrhy
jest mi milý můj na prsech mých odpočívaje;
13 * milý můj jest mi jako hrozen ciprový na vi-
nicích v Engaddi.

Ai, jak jsi ty krásná přítelkyně má, ai, 14
jak jsi krásná! oči tvé jako holubičí.
Ai, jak jsi ty krásný, milý můj, jak utě- 15
šený; i to lůže naše jest zelenající se; * trá- 16
mové domův našich jsou z cedru, pavlače naše
z dříví borového.

---

1. *Šalomounových*, t. vybraná aneb zvláštní a nejznamenitější mezi všemi jinými, kteréž psal Šalomoun, jichž bylo tisíc a pět. III. Král. 4, 32. — *políbil*, t. můj choť. — *víno*, t. nad všelijaké hody rozkošnější a slavnější.
2. *miluji*, t. i ty sám i jmena tvého připomínání příjemnější jest nad všecky masti nejdražší; pročež netoliko mně, ale i mým družičkám milý jsi.
3. *mne*, t. moci k přídržení se a jití za tebou uděliti rač; poněvadž žádný bez přitržení božího k tobě nepřijde. Jan 6, 44. — *poběhnem*, t. já i družičky mé, účastnice tvé. — *král*, t. Kristus. — *pokojů*: v nichž Kristus všecky poklady nejdražší církvi své chová. — *budeme*, t. ne já sama, ale všickni se mnou účastní. — *vychvalovati*, H. připomínati. — *upřímí*, H. upřímnosti.
4. *černá*. Jakoby řekla. Ač jsem sama ze sebe tak velikého krále milosti nehodna, jsouc nejedněmi vinami a pokutami pro ně spravedlivými obklíčena, však slyšíc jeho milostné k sobě svědectví (níž v. 9. i další), kteréž i Duchem svým v mém svědomí pečetí, celého doufání požívám k němu, žeť mne své účastnosti nezbaví, poněvadž mne i koupelem druhého narození skrze slovo své sobě obmývá, a tak krásnou a milou činí.— *milostná*, H. žádostivá. — *opony*, t. jimiž se stanové opínají neb přikrývají. Obojího podobenství jednostejné mínění; jakoby řekl: Jakož stanové na povětří stojíce od všelijakého nepočasí až i slunečné horkosti se černají; ale vnitř zboží a bohatství plní a rozličně ozdobeni bývají: tak i já od kříže a pokušení rozličných žádné zevnitř krásy nemám, pročež jsem u světa i v pohrdání; ale vnitř se stkvím rozličnými Ducha Páně dary a milostmi, pokoje a utěšení požívajíc. Žalm 44, 14.
5. *na mne*, t. ne na to, co sama ze sebe mám, ale na to, čeho jsem z milosti boží došla, oči své obracejte. — *jsem obhořela* etc., H. na mne patřilo slunce. — *matky mé*, t. ti, kteřížby mi měli býti nejvlastnější ku pomoci a potěšení, a kteříž se tím chlubí, že církví jsou, což však daleko jest od nich, ti mne nejvíce sužují a trápí; k tomu mne i chytrostí i násilím potahujíce, abych jináč smýšlela a jináč chotě svého, než on v slově svém vyměřil, ctila aneb jej i jeho nařízení naprosto v zapomenutí uvedla a k jiným milostí a srdcem se obrátila, ježto já vinici své, t. povinnosti své ode Pána sobě svěřené sotva mohu dosti učiniti, anobrž nemohu bez pomoci jeho. — *nemohla*, t. bez přítomnosti a pomoci toho, po němž toužím a ptám se; jakž tu hned pokládá.
6. *Oznam*, jakoby řekla: Ač nepřátelé mne zhyzditi usilují (výš 6. v.), i já svou nehodnost znám; toť mne však od mého chotě neodstraší; nýbrž hned před vámi doufanlivě naň zavolám, a uslyšíte, žeť mi se ozve. Přirovnává pak Krista k výbornému pastýři (jenž ovcím svým hojnou pastvu i rozkošné odpočinutí sám spůsobuje), aby vidíno bylo, jak přešťastní jsou ti, jenž ho jako ovce následují, a zase jak bídní jsou ti, kteříž jako ovce bloudí a ku pastýři a biskupu duší svých se neobracejí. — *o poledni*, t. v čas vedra, to jest pokušení náramných, kde jak a čím svých ovec potěšuješ a v bezpečnosti ostavuješ, abych i já toho (čehož jinde dojíti nemohu) s tvými ovečkami užiti mohla. — *býti*, t. v zlém domnění ano i v nebezpečenství tebe hledajíc, tak jakobych nějaká nepoctivá byla, tak abych snad, neozval-liby se mi, na někoho jiného místo tebe přišla. — *poběhlá*, H. zavitá neb přikrytá, t. tak jako nevěstky. Gen. 38, 14. — *tovaryšů*, t. jiných pastýřův, jenž nejsou v pravdě tvoji účastníci, ale samou toliko zevnitřní tvárností a jmenem tvého úřadu a pastýřství se přiodívají.
7. *nevíš* etc., t. jestliže nevíš, kdebych byl, jdi po šlepějích věrných pastýřův, patriarchů, proroků a jiných, jenž hlas můj slyšíce mne následovali, za nimi jdouc nezabloudíš, ale mne nalezneš. — *vyjdi*, t. ze salašů nepravých těch pastýřův, kteréž tovaryši nazvala. — *ovcí*, J. stáda. — *pas*, t. slovem čistého mého učení pas mé stádce maličké a u světa opovržené. — *obydlí*: salašův.
8. *Jízdě* etc. Těmi slovy ukazuje netoliko zvláštní spanilost a ušlechtilost své církve (jacíž byli koně Egyptských chvalitební III. Král. 10, 28. a zvláště Faraonovi) ale i rychlost a hotovost k vykonávání hlasu Pána svého.
9. *točenicemi*, t. perlovými.
10. *naděláme*, t. prvé krásnou, dary svými hojněji ozdobíme; já, t. choť tvůj, otec můj nebeský a utěšitel Duch svatý. Podobné mluvení k onomu: Učiňme člověka. Gen. 1, 26. — *proměnami*, H. punkty.
11. *vůni*. Obyčej byl u Židů vonnými věcmi stoly ozdobovati, ano i hosti a tím je také ctíti; odkudž toto podobenství vzato jest, t. dokudž Kristus přítomen jest církvi choti své a ji slovem svým krmí, dotud ona rozkošnou víry pravé a ctností vůni vydává. II. Kor 2, 15.
12. *svazečku* etc.: kytky myrrhové. — *odpočívaje*. Jakoby řekl: Ačkoli mi to jest velmi milou věcí, že můj choť mého nardu vůni sobě libuje, avšak že i na mých prsech odpočívá, toť mi ovšem jest milejší a vzácnější, t. že s ním spolu stolím, podlé něho sedím, jeho účastná jsem. Mluví podlé obyčeje tehdejšího za stolem sedání, jakovýmž spůsobem že i Kristus s učenníky stolil, rozumí se, Jan 21, 20.
13. *hrozen*, t. jímžbych se rozkošně i sytila i napájela; míní se věci podstatné i služebné. — *Engaddi*. Město v pokolení Juda (Jos. 15, 62., I. Král. 24, I. Ezech. 47, 10.) okolo něhož hojně vonných stromů roste, a mezi nimi tento cyprus (H. Köffer) jahodky vonné podobné vinným vydávající, vedlé svědectví Hesippova a Jeronymova.
14. *přítelkyně*, t. tovaryško, účastnice neb sestro, jakž níž tím slovem se nazývá. 4, 9. — *holubičí*, t. upřímé, sprostné a jasné; může se na služebníky a učitele církve slyšeti, kteříž učením čistým i životem ctným všecko tělo církve osvěcovati mají, v písmích *vidoucí se* nazývají. I. Král. 9, 9., níž 7, 4.
15. *zelenající se*, t. není neplodné (jako stromoví uschlé) ale ctný plod vydávající. Šíře tuto věc vysvětluje Isai. 49, 21.
16. *pavlače*, J. ponebí, stropové neb svrchkové domů (podlé obyčeje tehdejšího stavených), po nichž

Hlava 2.

Vychvaluje pak Páně i vzácnost i dobrotu, jíž vděčně užívajíc a) vypovídá všeliká pohoršení Pána urážející, b) ohražuje, že jeho příchod i řeč milá jest. Nebo tak Pán 1. vyvolává z protivenství k veselosti, 2. ponouká k zalíbení sobě jména svatého, 3. zavazuje se potřením nepřátel a pilným stádečka svého opatrováním. (Tak promlouvá církev s Kristem Pánem v ustavní žádosti.)

Já jsem jako růže saronská a jako lilium
2 při dolinách; * jako lilium mezi trním, tak pří-
telkyně má mezi pannami.
3 Jako jabloň mezi dřívím lesním, tak mi-
lý můj mezi mládenci; v stínu jeho žádo-
stiva jsem byla seděti, a sedímť; nebo ovoce
4 jeho sladké jest ústům mým. * Uvedl mne na
5 hody maje za korouhev lásku ke mně. * Očer-
stvětež mne těmi láhvicemi, posilňte těmi ja-
6 blky; nebo umdlévám milostí. * Levice jeho
jest pod hlavou mou, a pravicí svou objímá
7 mne. * Zavazujiť vás přísahou dcery jerusa-
lemské skrze srny a laně polní, abyste ne-
budily a nevyrážely ze sna milého mého, do-
kudžby sám nechtěl. * Hlas milého mého sly- 8
ším, ai, onť se béře; skáče po těch horách,
poskakuje na těch pahrbcích; * podobný jest 9
milý můj srně aneb mladému jelenu; ai, on
stojí za stěnou naší, vyhlédá z oken, patří
skrz mříži. * Anobrž ozval se milý můj a řekl 10
mi: Vstaň přítelkyně má, krásná má a pojď.
* Nebo ai, zima pominula, prška přestala a 11
odešla; * kvítíčko se ukazuje po zemi; čas 12
prozpěvování přišel a hlas hrdličky slyší se
v krajině naší; * fík vypustil holičky své a 13
reví rozkvetlé vydalo vůni; vstaniž přítelkyně

---

se procházeti mohli, viz Jos. 2, 6. — *borového*: Stálost a trvanlivost církve tímto veršem se ukazuje. O cedrovém dříví se smyslí, že nesnadně se kazí a prachniví (jakovéž zde dřínové dříví jest), borové pak jest libé vůně. H. berotim, toliko tuto v písmích svatých se nachází, pročež jiní o jiném dříví vykládají.

1. *saronská*, t. zdařilá, ušlechtilá a vonná, jakž na výsluní a místech polních bývá. Taková byla krajinka Saron, o níž viz I. Par. 27, 29. J. růže polní. — *lilium*: konvallium.

2. *tak* etc., t. nejinak tvé spanilosti všickni jiní národové přirovnáni býti mohou, než jako planý trn stromu ušlechtilému, a libou vůni vydávajícímu květu liliovému. Takovýmť slavným svědectvím Bůh lid svůj korunuje, viz II. Král. 7, 23., I. Par. 17, 21. Deut. 33, 29. — *pannami*, H. dcerami.

3. *lesním*, t. Jiní všickni jsou jako dříví lesní bez květu, vůně, ovoce; sám choť můj jest stromem ušlechtilým (Žalm 1, 3.) hojné ovoce, vůni libou ze sebe vydávajícím i svým stínem rozkošným všecky, krokem jakýchkoli pokušení ztrápené, libě ochlazujícím, jakž hned níž vykládá, též hl. 5, 2. — *mládenci*, H. syny. — *seděti*, t. abych já v něm zůstávala a on ve mně (Jan 15, 4.), jakž poslední dva veršíkové ukazují.

4. *na hody*, H. do domu vína. Čímž míní tajemství v slově jeho zavřená a jako v pokladech složená, do nichž on sám uvozovati a je otvírati může. — *maje* etc., H. a korouhev jeho ke mně láska t. místo praporce neb korouhve, jíž se bojovníci spravují, aby za svým vůdcem šli, vystavil mi své milování, jímžbych vedena a tažena byla k následování jeho, kamžby koli šel.

5. *Očerstvětež*, H. Podepřete, t. vy mé družičky. V duchovním smyslu věrní sluhové Kristovi, proroci, apoštolé i jejich věrní náměstkové. — *láhvicemi*, t. nápojem spasitelným chotě mého (v. 4.), jenž jsou slibové a potěšování v slově jeho zavřená. — *posilňte*, H. podstelte mi. — *jablky*, t. vůni rozkošnou majícími, kterážby mne očerstvila. — *umdlévám*, H. nemocná jsem, t. nemohu než vzdychati, úpěti a toužiti po svém choti, dokudž k dokonalému požívání jeho milosti v slávě věčné přivedena nebudu.

6. *hlavou*, t. potřebnými pomocmi ducha i přisluhování svého v mé mdlobě mne posiluje i v očekávání dokonalého s ním spojení svou mocí zdržuje.

7. *polní*. Způsobem pastýřským mluví, jako i výš hl. 1, 7. — *milého*, H. milosti této, t. chotě, jehož tak velice miluji; t. nikdy žádné jemu protimyslnosti nečiňte.

8. *se béře*, t. vrací se z pole, kamž vyšel, když jsem já odpočívala. — *skáče*, t. velmi rychle jde. Těmi pak slovy ukazuje, jakým pořádkem Kristus vždy víc a více se zjevuje: že nejprv dává svůj hlas slyšeti, potom sebe viděti však zdaleka, naposledy blízko přítomný jest.

9. *srně*, t. čerstvostí a rychlostí běhu. — *mladému*: kolouchu. — *za stěnou*, t. ačkoli podlé zevnitřního spůsobu a rozumu těla můj choť se ke mně ukazuje jako vzdálený, a jakobych já od něho opuštěna byla; avšak jista jsem tím, že mi blízko jest sliby svými a zámluvami milostnými, jimiž mne on potěšuje, na čemž se já také zakládám a zpodpírám, a vím, že má všecka bezpráví spatřuje, sčítá, a tudíž ku pomstě nad mými nepřátely se ukáže. I tou stěnou člověčenství Pána Krista rozumějí, J. zákon hřícha i s ovocem jeho, kterýž jest jako stěna dělící mezi námi a Bohem. Isai. 59, 2. — *patří*, H. vykvétá, t. jako ušlechtilý kvítek se ukazuje, k čemuž se sám přirovnal v. 1.

10. *Vstaň*, H. Vstaň sobě, jdi sobě.

11. *pominula*, t. prvé nežli jsem tě svým hlasem povolal, v hříších jsi ležela, byl čas zimní teskliví a zarmoucený; již když jsi povolána ke mně, nastal čas radostný, vše se zelená, květe, vůni vydává. J. na čas obnovení svatého evangelium, jako po dlouhé zimě a mrákotách tesklivých; J. na čas blaženého vzkříšení to obracejí. — *odešla*, H. odešla sobě.

12. *prozpěvování*: zpěvu, t. ptačího, jakž bývá z jara.

13. *holičky*: nezralé fíky. — *rozkvetlé*, H. při začátku hroznů, tak i v. 17. — *vůni*: O vůni vinné zmínku čině namítá, aby se již ani nepřátel a jejich jedovatosti nebála; nebo vinná vůně při květu hady zahání.

1 má, krásná má a pojď; * holubičko má, jenž
přebýváš v rozsedlinách skalních, v skrýši pří-
kré, ukaž mi obličej svůj; nechať slyším hlas
tvůj; nebo hlas tvůj libý jest a obličej tvůj
15 žádostivý. * Řekl i to: Zlapejte nám lišky, lišky
pravím i ty maličké, ježto škodu dělají na vi-
nicích, poněvadž vinice naše teprv kvete.

Milý můj jest můj a já jeho, jenž pase 16
stádo své mezi lilium. * Ažby zavítal ten den 17
a utekliby stínové ti, navratiž se; připodobni
se milý můj srně neb mladému jelenu běhají-
címu na horách beterských.

Hlava 3.

B) Kříž dvojí jest na církvi, totiž když Pán buď uchází anebo prodlévá přijíti. Uchází, buď aby zkusil, anebo že nedbalostí zahnán jest. I. Uchází tedy z dvojí příčiny; podlé první příčiny církev Krista Pána hledajíc nalézá ho, ne na loži svých hříchů, ani na náměstích v hluku lidském, ani mezi křivými učiteli; ale kdež se on zamluvil. — Tu tedy 1) chopíc se Pána zavazuje α) sebe, aby ho víc neztrácela, a β) své, aby ho nepohoršovali. 2) Kristus Pán a) přicházející církev vítá, a jí bezpečné u sebe odpočívání slibuje.

Na ložci svém v noci hledala jsem toho,
kteréhož miluje duše má; hledala jsem ho,
2 ale nenašla jsem ho; * i řekla jsem: Jižť vsta-
nu a zchodím město, po náměstích i po uli-
cích hledati budu toho, kteréhož miluje duše
má; hledala jsem ho, ale nenašla jsem ho.
3 * V tom našli mne ponocní, kteříž chodí po
městě, i řekla jsem jim: Viděli-liž jste toho,
4 kteréhož miluje duše má? * A jakž jsem jich
jen pominula, takž jsem našla toho, kteréhož
miluje duše má; chopila jsem ho, aniž ho
pustím, až ho uvedu do domu matky své a do
pokojíka rodičky své.
Přísahou vás zavazuji dcery jerusalem- 5
ské skrze srny a laně polní, abyste nebudily
a nevyrážely ze sna milého mého, dokudžby
sám nechtěl. * Která jest to, jenž vstupuje 6
z pouště jako sloupové dýmu, okouřena jsouc

---

14. *holubičko*, t. upřímá a věrná choti má. — *skalních*: Může se to táhnouti na nebezpečenství a pokušení církve, pro něž se častokrát skrývati a míst bezpečných hledati musí. — *v skrýši*, J. schodův, stupňův. — *obličej*, t. ke mně se v čas pokušení svého obrať; mne v den zarmoucení svého vzývej, a já tě vyslyším. Žalm 49, 15. — *libý*, t. jest mi to milé, když ke mně doufanlivě o pomoc voláš.

15. *maličké*, t. vy věrní služebníci, všelijaká pohoršení v smyslu a v životu církvi škodlivá, i nejmenších nepřehlídajíce, čistotou učení božího, napomínáním, výstrahami i skutečnou kázní odjímejte a vyčišťujte; nebo vaše jest to vlastně povinnost jakož čistého a zdravého učení se přídržeti, tak i ty, ježtoby jemu odpírali, týmž prostředkem přemáhali a zahanbovali. Tit. 1, 9. Lisčičky jsou (dí Chrystostom na Žalm 95.) kacířův učenníci a následovníci.

16. *jeho*, t. jakož on žádné jiné nechce, tak ani já jiného žádného nelibuji, ani hledám; ale obapolně jeden na druhém přestávaje, na společné lásce naší dosti máme. — *pase*, t. sám sebou sytí a napájí. J. jenž se pase mezi lilium, t. mezi věřícími v něho má svou rozkoš a potěšení; nebo ti sami vonní, t. vzácni a příjemní jsou před obličejem jeho.

17. *zavítal*, H. zavanul. — *den*, t. den slavného příchodu, v němž mne na věčnou svadbu přijíti máš. Mat. 25, 1. 10. — *navratiž se*, t. rychle, buď mi přítomen; neopouštěj mne; nyníť, nyní tebe potřebuji v rozličných vezdejšího života i své zkázy, i mnohých pokušení a nesnadností mrákotách, pro něž jasně tváři tvé spatřovati, a z ní dokonale se těšiti nemohu, než toliko jako skrze zrcadlo a pohádku I. Kor. 13, 12. Nebo když den nastane, tedy i mrákoty zahnány budou, nedokonalost přestane, boj se dokoná, nepřátelé vyhlazeni budou a vítězství věčně slaveno bude; ty také již budeš všecko ve všech, (I. Kor. 15, 28.) t. spasení své, kteréž jsi u vyvolených svých zde započíti ráčil, k dokonání a utvrzení přivedeš, tak aby se oni již více ani pádu ani nepřátel nebáli, ale tebe se cele a dokonale přídrželi.

1. *v noci*, H. v nocech, jenž jsou mrákoty hříchův a bludův světa, těla i protivníka Kristova, v nichž dokudž sobě člověk chutná, na nich odpočívá, nenachází Krista. — *nenašla* etc., t. přítomnosti a potěšení jeho jsem právě cítiti nemohla. Nebo podlé smyslu těla a rozumu našeho zdá se, že Kristus velmi vzdálen jest od nás, ježto však v pravdě vždycky jest nám přítomen. Soud. 6, 13.

2. *zchodím*, t. se vší pilností, jakž mi nejvíce možné hledati ho budu, žádostiva jsouc ujištěna býti o přítomnosti jeho. — *ulicích*: To jsou učení a přikázaní lidská, a sama bez pravdy ustanovení a obřady, za nimiž se lidé vždycky více nežli za božím se obracejí, a křiví učitelé jich v tom nestoudně posilují, největší a nejusilnější práci proti tomu věrní boží služebníci všech věků a časů mívali a mají podnes.

3. *ponocní*. To jsou (jakž je písma jmenují) křiví proroci, němí psi, zlí dělníci, křiví apoštolé, v podobnosti apoštolův Kristových (II. Kor. 11, 13.), kteřížto, jakož sami Krista nevidí, t. účastnosti jeho nemají, tak ani jiným k ní sloužiti neumějí, ačkoli se nevysoko zpínají, tituli oněmi i oněmi se přiodívají, a za strážné a vidoucí mají. Níž 5, 7. — *jim*, t. s kým jsem se koli potkala, nic jsem se před nimi za svého chotě nestyděla; ale svobodně se přiznávala, že po něm toužím.

4. *pustím*, t. dokudž nepřijde ten žádostivý den, o němž výš 2, 17. — *domu:* Ten dům jest dům svědomí, a tak srdce člověka, věrou v Krista Pána očištěného, v němž on dědičně a na věky přebývati zaslíbil. Jan 14, 23., Efes. 3, 17.

5. *milého*, H. milosti této.

6. *z pouště*, t. živou věrou i všemi snažnostmi svými vzhůru se nese, z pouště bezbožného světa,

myrrhou a kadidlem dražším nad všelijaký
7 prach lékárnický? * Ej, lože Šalomounovo,
okolo něhož stojí šedesáte udatných rekův,
8 z nejsilnějších Israelských, * vše mužův vlá-
dnoucích mečem, vycvičených v boji, z nichž
jeden každý má svůj meč při boku svém z pří-
9 činy strachu nočního. * Pokoj také vystavěl
10 sobě král Šalomoun z dříví libanského, * v kte-
rémžto nadělal sloupův stříbrných; v němž
postavil postel zlatou, na níž šaty ložní šar-
latové a kteráž vnitř jest postlána milostí dcer
jerusalemských. * Vyjděte a pohleďte dcery 11
sionské na krále Šalomouna v koruně, kterouž
ho korunovala matka jeho v den oddávání
jeho a v den veselí srdce jeho.

Hlava 4.

b) (Pán církev) v okrase chválí, c) těší ji, že ji s sebou vezme a upřímou lásku má s oblíbením sobě jejího života. Pro tu příčinu opět a) církev žádá milosti Ducha svatého od Krista k svému se v dobrém rozmnožení.

Ai, jak jsi ty krásná, přítelkyně má! ai,
jak jsi krásná! oči tvé jako holubičí mezi
kadeři tvými; vlasy tvé jako stáda koz, kte-
2 réž vídati na hoře galadské. * Zubové tvoji
podobní stádu ovcí jednostejných, když vychá-
zejí z kupadla, z nichž každá mívá po dvém
3 a mezi nimiž není žádné neplodné. * Jako pro-
vázek z hedbáví červeného dvakrát barveného
rtové tvoji, a řeč tvá ozdobná; jako kus ja-
blka zrnatého jsou židoviny tvé mezi kadeři
tvými. * Hrdlo tvé jest jako věže Davidova 4
vystavená k chování zbroje, v níž na tisíce
pavéz visí, vše štítů mužů udatných; * oba tvé 5
prsy jako dvé telátek blížencův srních, jenž
se pasou v kvítí. * Ažby zavítal ten den a 6
utekliby stínové, poodejdu k hoře myrrhové

---

k choti svému Kristu, k obcování s ním na pravici boží, nyní myslí a srdcem žádostivým, potom i tělem po blaženém vzkříšení. Níž 8, 5. — *sloupové*, J. palmy. — *dýmu*, t. upřímo, ničímž sobě překážeti, aneb se sem i tam nakloňovati nedopouštějíce jako dým obětí, zvlášť z vonných věcí nastrojených, o nichž Exod. 30, 35. — *lékárnický*: kramářský.

7. *Ej*: Pod příkladem slávy Šalomounovy Kristova sláva se ukazuje. — *lože*, t. pokoj neb ložnice, v níž spává, jako i v. 1. — *Israelských*, t. tak má Šalomoun schranu svou, v níž odpočívá a spává, stráží osazenou, aby se choti jeho, když k němu vejde, žádných záloh a násilí báti nebylo potřebí; nebo nejsilnější okolo stráž koná, a ti že nejsou z cizozemců, ale z domácího lidu, a protož že i věrní jsou. Divná ochrana a bezpečnost těch, kteříž s Kristem (jehož Šalomoun obrazem byl) spojeni jsou, tuto se ukazuje. Nebo jakož on sám své choti nikdy neopouští, tak anděly duchy čisté jí k službě a ochraně, ano i služebníky své a pastýře i jiné ochrance vzbuzovati, vysílati a proti všelijakým hrůzám nočním, t. pokušení, aby je aneb zemdlévali, aneb jim ani přistupovati k věrným nedopouštěli, postavovati ráčí.

9. *Pokoj*, J. lůže, J. palác neb besedu, J. nůše neb talavašky, na nichž neb rozkošní, neb nemocní nošeni bývají. V duchovním smyslu jest rozkošný dům svaté církve od chotě jejího Pána Krista dary jeho a milostmi podstatnými i služebnými ušlechtile vzdělán a ozdoben; v němž on své věrné a vyvolené skrze prostředky přisluhování svých svatých znovu plodí, pěstuje, chová a rozmnožuje; tu mezi nimi a v nich milostně přebývá, odpočívá, svou rozkoš má, a k nim jako i oni k němu největší milostí zažžen jsa, tak že svazku lásky té obapolní žádná věc zrušiti a roztrhnouti a jich na různo rozděliti nemůže. Mat. 16, 18., Jan 10, 18., Řím 8, 35.

10. *šaty* etc., J. svrchek, nebesa.

11. *pohleďte*. Sám ženich v osobě jiného, aneb choť jeho milostně všech volá, aby náklonnosti a žádosti nezřízené odložíce a jich jako doma zanechajíce vyšli, a slávě krále Šalomouna, t. pravého krále pokoje, jenž jest Kristus, se podívali a v pravém zamilování jeho se rozhorlili. — *matka*: Matka a nevěsta neb milostnice neb sestra v duchovním smyslu jedno jest, Mat. 12, 50., II. Kor. 11, 2. Každý pak Krista korunovati má a korunuje, t. ctí a slaví, kdožkoli jemu čest věčného vykoupení a spasení, že od něho připraveno jest, i v účastnost dáváno bývá, přivlastňuje, v něho věří, jeho poslouchá. Den oddavků jeho, může to býti obráceno na sliby boží o něm činěné, ovšem na jejich splnění, i na den blaženého vzkříšení a chotě jeho ve věčnou slávu uvedení.

1. *kadeři*, t. vážně a náležitě ozdobenými, a ne spůsobem nevěstčím potvornými. I. Pet. 3, 3. — *vlasy*. Níž 6, 4. Může se slyšeti na hojnost milostí a darů spasitelných, o nichž i níže v. 14. J. na množství věřících. Níž 7, 4.

2. *Zubové* etc. Může se to obrátiti na učitele neb kazatele slova Páně, kteříž (výš, i níž 7, 4.) ušlechtilostí očí jsou vyznamenáni; oni pokrm slova božího jako přežvýkaný dítkám božím předkládají; jsou též sobě rovní, t. bez pýchy a zpínání se satanova jeden na druhého jsou jednomyslní, jednostejné učení vynášejíce, jedním duchem nadšeni jsouce; jsou všickni umyti v kupadle zásluhy Kristovy; jsou též i plodní, hojný užitek a ovoce v shromažďování množství věřících ku Pánu Kristu přinášejíce, o čemž i Pán mluví. Jan 15, 8. 16.

3. *rtové*. Zardělost rtův, horlivost a vroucnost svaté lásky všech údův církve Kristovy; též i sprostnost a upřímost řečí jejich k sobě vespolek znamená, jako i zrnatého jablka kus, plnost neb hojnost dobrých skutkův, tak jako jablko zrnaté plné zrn bývá; více o rtech níž v. 11.

4. *Hrdlo*: I toto na ty, kteříž nad jinými postaveni jsou a jim předčí, jako hrdlo všemu tělu, obracejí.

5. *prsy*. Jedni zákon starý i nový, z nichž spasitelná naučení k obrácení a očerstvení duše se berou, rozumějí; jiní milosrdné skutky.

6. *zavítal*, H. zavanul, výš 2, 17. — *myrrhové*, t.

7 a pahrbku kadidlovému. * Všecka jsi krásná,
8 přítelkyně má, a není na tobě poskvrny. * Se
mnou s Libanu, ó choti má, se mnou s Li-
banu půjdeš, a pohledíš s vrchu hory Amana,
s vrchu hory Sanir a Hermon, s peleší lvových
9 a s hor pardových. * Jala jsi srdce mé, sestro
má choti, jala jsi srdce mé jedním vzezřením
10 očí svých a jedinou točenicí hrdla svého. * Jak
utěšené jsou milosti tvé, sestro má choti!
jak mnohem vzácnější jsou milosti tvé než
víno, a vůně mastí tvých nade všecky vonné
11 věci. * Strdí tekou rtové tvoji, ó choti; med
a mléko pod jazykem tvým, a vůně roucha
12 tvého jako vůně Libanu. * Jako zahrada zam-
čená jsi, sestro má choti; jako vrchoviště zam-
čené a studnice zapečetěná; * výstřelkové tvoji 13
jsou jako zahrada štěpy zrnatých jablek vysa-
zená s ovocem rozkošným, jahodek ciprových
s nardem; * nardu s šafránem, třtiny se sko- 14
řicí a s každým stromovím kadidlo vydávají-
cím; myrrhy a aloe i s všelijakými zvláštními
věcmi vonnými.
Ó ty sám vrchoviště zahradní, studnice 15
vod živých a pramenové tekoucí s Libanu.
* Věj větříčku půlnoční a přijď vetříčku po- 16
lední, prověj zahradu mou, ať tekou vonné
věci její.

Hlava 5.

b) A Kristus Pán se ozývá hotovým žádosti její (t. církve) vyplněním. Podlé druhé příčiny 1. církev a) vyznává α) hřích svůj proti Kristu spáchaný, jímž jej od sebe zahnala, β) rány své, jimiž od tyranů ubita byla; b) hledajíc Pána družičky své zavazuje, aby o její truchlivosti Pánu oznámily. Ony pak se

---

k Jerusalemu nebeskému, kdež mne moji přátelé ctí přerozkošnou modliteb svých vůní. J. na tělesný Jerusalem a chrám, a služby v něm obrazné, jako stín táhnou.

7. *krásná*, t. nemající vrásky ani poskvrny, a to ne sama ze sebe, ale ze mne, a pro Ducha mého posvěcení. I. Kor. 6, 11., Efes. 5, 26.

8. *choti*: nevěsto. Tuto nejprv Kristus ženich tak svou choť jmenuje pro předivné ve spolek se sobě na věčnost oddání a spojení, kteréž svůj začátek má v tomto životě, k dokonání pak v budoucím přijíti má. Viz výš 3, 11. — *vrchu*, H. hlavy. — *Hermon*. Tyto hory jsou s oné strany Jordanu, po kteréž straně Israel všel do země zaslíbené; Liban pak s této strany, kudyž půlnočním a východním národům cesta byla do též země. Ukázáno tuto, že z obojího lidu měli do království Kristova přicházeti, avšak ne jiní než ti, kterýchž choť tento volá, a je jako za ruce jejich ujímaje, z peleší lvů, ďábla i jeho všech osidel vytrhuje, a slávu svou v požívání dobrého svědomí viděti, ji zakoušeti, i v naději jisté k věčné se tak blížiti dává. Níž 5, 3.

9. *očí*, t. znakem víry živé, kterouž není-li kdo ozdoben, líbiti se Bohu nemůže. Žid. 11, 6.

10. *utěšené*: krásné. — *vzácnější*, H. dobré. — *víno*, t. rozkošné hody, tak církev o svém choti výš 1, 2. — *věci*: Svatý Pavel II. Kor. 2, 15. Jsme Kristova vůně dobrá, t. jemu vzácní a příjemní, ano jej slovem i skutkem oslavující, tak aby na nás žádný spravedlivé úhony bráti a nás pomlouvati nemohl. Výš 1, 12.

11. *rtové*, t. řeč tvá jest velmi příjemná a líbá (podobně Žalm 44, 3.). Med k lékařství jest užitečný, mléko maličkých posiluje. Tak služba čistého učení božího z úst církve, Žalm 18, 11., I. Pet. 2, 2.

12. *zamčená*, t. ostříhajíc víry a čistoty. J. to na boží ochranu, jenž jest jako zeď pevná před škůdci i zvěří, obracejí. — *vrchoviště*: z něhož vody živé učení zdravého vyplývají; samo však v sobě tak opatrné, aby nemohlo býti zkaleno neb nanečištěno od bludných, leč potud, pokudžby Bůh pro zkušení a probuzení svých kdy co dopustiti ráčil. — *zapečetěná*, t. aby nemohl žádný z ní vážiti, leč komuž Bůh smysl písem otvírá a odpečeťuje církevní pravicí.

13. *výstřelkové*, J. ratolesti, štěpové, a ti jsou všickni živí Pána Krista i jeho svaté církve údové. Žalm 91. 14. — *zahrada*: ráj.

14. *třtiny*, J. cukrkandy. — *aloe*, J. zandalu. Míní se těmi vonnými a drahými věcmi rozliční darové a milosti boží, jimiž církev svatá v údech svých potřebně a ušlechtile podělena a ozdobena jest.

15. *s Libanu*. Jakoby řekla: Známť to milostníče můj, což mi přivlastňuješ, t. že jsem svým studénkou k rozvlažení; ale však což mám, od tebeť jest všecko. Ty jsi sám studnice, ty pramen vod živých, z tebeť plyne to, což jiní ze mne váží; ty svým vlastním daříš, já ne své věci, ale tvé toliko rozděluji.

16. *Věj*, H. Probuď se. — *polední*. Pod příkladem těch větrů přirozením sobě naprosto odporných, těžkostí a pokušení zapuzení, a dnů pokojných udělení, a tak příchodu chotě svého sobě tím žádá. Nebo jakož půlnoční vítr všecko svírá, sychravice a metelice přináší; tak polední činí to, aby se časem svým v zahradách všecko ušlechtile rozvíjelo, zelenalo a rostlo, i lidí k rozkošným procházkám a s libostí na to patření ponoukalo. Jiní ty větry na dílo boží při věrných obracejí, jakož taková správa jest, že ne vždycky jednostejný způsob věcí buď libých aneb útrpných při církvi boží se spatřuje, ale z toho obého divný souzvuk se skládá, a jedno druhým, dokudž jsme zde na světě, vždy mírní. Jestliže duch náš kdy na nějaká přílišná rozšíření přichází, máme hned co nám na paty našlapuje, zákon hřícha, a rozličné proň pokuty, jako lid israelský, domácí v své zemi nepřátely. Soud. 2, 23., 3, 1. Zase proti týmž věcem útrpným, kdyžby se na nás nesnesitelně sílily, máme předivná boží i sliby milostnými i skutkem nám spomáhání, jako Israel jda přes moře Rudé. Exod. 14, 13.

α) diví nad opuštěním jí; ona však předse po něm vzdychá, a i slávu i milost jeho zvelebuje; β) ptají, kdeby nalezen býti mohl?

Ať přijde milý můj do zahrady své a
jí rozkošné ovoce své. Přišelť jsem již do za-
hrady své sestro má choti; sbírám myrrhu
svou i jiné vonné věci své; jím plást svůj
i med svůj; piji víno své a mléko své; jezte
přátelé, píte a hojně se napíte moji milí.
2 Spávámť někdy, avšak srdce mé bdí,
nad to hlas milého mého tlukoucího slýchám:
Otevři mi sestro má, přítelkyně má, holubi-
čko má, upřímá má; nebo hlava má plná jest
3 rosy a kadeře mé krůpějí nočních. * Odpově-
děla jsem: Svlékla jsem sukni svou, kterakž
ji zase obleku? umyla jsem nohy své, což je
mám zase zmazati? * Milý můj sáhl rukou 4
svou skrze dvéře, a vnitřnosti mé pohnuly se
ve mně. * I vstala jsem, abych otevřela mi- 5
lému svému; a ai, z rukou mých kapala myrrha
i z prstů mých, a to myrrha tekutá, jakž
jsem sáhla k rukovětem závory; * otevřelať 6
jsem byla milému svému; ale milý můj
již byl ušel a pominul; duše má téměř byla
vyšla ze mne, když on promluvil hledala
jsem ho, ale nenašla jsem ho; volala
jsem ho, ale neozval se mi. * Nalezše mne 7
strážní, kteříž chodí po městě, zbili mne, ra-
nili mne; vzali nad to i rouchu mou se mne

---

1. *do zahrady.* Tu zahradu církev jednak sobě jednak choti svému přivlastňuje, znamená jednostejnou a nerozdílnou slávu a rozkoš, kterouž s hlavou svou Kristem Pánem míti má i zde v duchu, i míti bude s ním u věčném kralování. — *ovoce*: jenž jest živá víra, a z ní ctnosti svaté, to aby sobě zachutnal a v tom se rozveselil. Žal. 103, 31. — *své*, t. kteréhož jest sám dárce. J. její, t. té zahrady. — *zahrady*, t. žádosti tvé (výš 4, 16.) dosti jsem učinil. — *myrrhu*, t. víru tvou a pobožnost oblibuji. — *mléko*: Čisté a zdravé učení církve jakož údům jejím užitečné jest, tak i hlavě jejich Pánu Kristu vzácné a příjemné; kteréž podlé toho jak rozdílnou moc v lidech působí, rozdílně se jmenuje. Nebo maličkým v Kristu jest mlékem (výš 4, 11.) hořkostí ducha sevřeným medem, raněným hříchy, a v duchu zarmouceným vínem i špřícím i obveselujícím. — *milí*: Ač o všech vyvolených božích, že jsou přátelé Kristovi, to rozumíno býti může; však předně o věrných stadce Páně služebnících a pastýřích, kteřížto mají-li jiným k sytosti duchovní a z ní k rozkošnému v svědomí dobrém se kochání, i v naději k věčným hodům (výš 4, 16.) sloužiti, sami teď k takovému jedení, tím vysycení a vykrmení (I. Tim. 4, 6.), t. k vědomému a jistému v pravdě toho požívání zavázáni jsou. Taková pak sytost při kterých se nalézá, činí je velmi horlivé, anobrž vroucí při milování Krista a slávy jeho, i bližních spasení, tak aby za Bohem a vůlí jeho skrze slávu i pohanění (II. Kor. 6, 8.) jíti hotovi byli, oběma rukama i životem ctným i učením zdravým, podlé příkladu Kristova (Skut. 1, 1.) dílo boží dělajíce. A tak to jídlo i hojné pití není těla ale ducha; nepřináší bolesti hlavy ale hojnost spasitelné milosti a pravdy; neplodí sem tam motání ale v Bohu srdečně a stále se kochání.

2. *Spávámť.* Přiznává se k svým nespůsobilostem ze zákona hřícha se nacházejícím, jako i svatý Pavel za sebe i za jiné svaté nad touž věcí naříkaje dí (Řím. 7, 25.): A tak hle já myslí sloužím zákonu božímu, tělem pak zákonu hřícha. — *sestro* etc. Těmi čtyřmi jmeny chce ukázati, jak se k ní laskavě choť její ohlašoval, ji tytýž probuzoval, pročež ona těžší svou vinu býti zná, že tak laskavě mluvícího neuposlechla; o čemž hned. — *upřímá*, H. dokonalá. — *rosy.* Jedni to slyší o útrpnostech Páně, kterýchž pro svou církev podstoupiti se neliknoval; J. o ovoci odtud vyplývajícím, že každá pobožná duše buď suchem zkázy své, i jinými skutečnými hříšnostmi, buď vedrem pokušení mnohých vyprahlá, v něm a jeho svatém učení plnost dokonalou rosy nebeského požehnání ochlazení a rozvlažení nalézá, výš 2, 3.

3. *zmazati.* Rozum a soud těla a světa, nad to zlý zvyk často bývá mnohým u příčině, aby tmu za světlo, čisté za nečisté, svaté za proklaté, samorostlé náboženství za boží, snadné věci za nesnadné a nemožné soudili, a Pána volajícího (Přísl. 8, 1.) slyšeti, ovšem následovati velmi váhaví, zpozdilí a nesnadní byli; leč on sám koho přitrhne (Jan 6, 44.) a vůle dobré i k činění (Filip 2, 13.) i k setrvání (I. Kor. 1, 8.) uděliti ráčí. Num. 14, 10. Takový převrácený soud byl oněch židů: Jer. 44, 18. Jakž jsme (prý) přestali kaditi královně nebeské a oběti obětovati, na všem trpíme nedostatek, nad to od meče a hladu hyneme. A nyní čeho se na evangelium svatém a na pravé následovníky jeho převráceně nesčítá?

4. *skrze* etc., H. k díře, J. děrou, t. chtěje mne vždy z mé dřímavosti, váhavosti, anobrž slepoty probuditi, k sobě nakloniti a sebe účastna učiniti. Vnitřní dílo ducha Kristova se tím znamená, jehožto moci tak čitelni býti máme, abychom se ve všech mocech duše naší pohnuli, předěsili a zařvali aneb zavolali k Bohu o pomoc, a když se to nalézá, tu teprv že vnitřní služby boží k chození v dobrých skutcích (Efes. 2, 10.) nás vzbuzující, užitečné a prospěšné bývají. Job 42, 5., II. Par. 29, 36. — *vnitřnosti*, H. střeva. — *pohnuly*, H. zavzněly. — *ve mně.* Jiní čtou, pro něj.

5. *k rukovětem* etc., kterýchž se i on na mne tluka a volaje dotekl, a znamení po sobě rozkošné vůně (v evangelium svém) aby mne tím více k přemyšlení mého potupy hodného skutku, i v žádosti za sebou probudil.

6. *mi.* Takť se Pán někdy pomocí svou a potěšením od svých vzdaluje, buď pro zkušení naše, buď že ho ne tak jakž sluší pravým a celým srdcem hledáme.

7. *Nalezše*, t. jakž se můj choť ode mne vzdálil, hned mne protivenství potkávala až i od těch, jenž mne ostříhati měli. Výš 3, 3. — *strážní*, t. křiví proroci a služebníci, od nichž svědomí lidská bývají raněna, loupena a mordována. — *rouchu.* Jedni zdravé a čisté učení boží rozumějí, jiní všelikou obranu a podporu, kterouž by rozum a tělo vymysliti mohlo, na čež by se člověk vždy něco spustiti mohl; nebo když to všecko klesá a odňato bývá, teprv Bůh věrným svým přispívá, čehož mnozí v písmích svatých příkladové na všech svatých svě-

8 strážní zdí městských. * Zavazuji vás přísahou
dcery jerusalemské, jestliže byste našli milého
mého, co jemu povíte? I to, že jsem nemocna
velikou milostí.
9 Což má milý tvůj mimo jiné milé, ó nej-
krásnější z žen? co má milý tvůj nad jiné milé,
že nás tak přísahou zavazuješ?
10 Milý můj jest bílý a červený, znameni-
11 tější nežli deset tisícův jiných. * Hlava jeho
jako ryzí zlato, vlasy jeho kadeřavé, černé
12 jako havran. * Oči jeho jako holubic nad stoky
vod, jako v mléce umyté, stojící v slušnosti.
13 * Líce jeho jako záhonky vonnými věcmi vy-
sázené, jako květové vonných věcí; rtové jeho
jako lilium, prýštící ze sebe myrrhu tekutou.
* Ruce jeho krásné jako prstenové zlatí, vysa- 14
zení kamením drahým jako hyacintem; břicho
jeho jako stkvělost slonové kosti safíry oblo-
žené. * Hnátové jeho jako sloupové mramoroví 15
na podstavcích zlata nejčistšího založení; obli-
čej jeho jako Liban, jiné převyšující jako ce-
drové. * Ústa jeho přesladká, a všecken jest 16
přežádostivý: takovýť jest milý můj, takový
jest, pravím, přítel můj, ó dcery jerusalemské.
Kamže pak odšel milý tvůj, ó nejkrás- 17
nější z žen? Kam se obrátil milý tvůj a hle-
dati ho budeme s tebou?

Hlava 6.

Církev družky vyučuje, že nikdež jinde, jediné mezi svými nalezen býti může Pán. 2. Kristus Pán ozývaje se vychvaluje církve své krásu a svou k ní příchylnost. — Pročež i jiné družičky libují sobě a) ji viděti pro pobožné snažnosti, b) s ní bydliti.

Milý můj sstoupil do zahrady své k zá-
honkům věcí vonných, aby pásl v zahradách
2 a aby sbíral lilium. * Já jsem milého mého a
milý můj jest můj, kterýž pase mezi lilium.
3 Krásná jsi přítelkyně má jako Tersa;
pěkná jako Jerusalem, hrozná jako vojsko
s praporci. * Odvrať oči své od patření na mne, 4
neb ony mne posilují; vlasy tvé jsou jako
stáda koz, kteréž vídati na hoře galadské.
* Zubové tvoji jsou podobní stádu ovcí, když 5
vycházejí z kupadla, z nichž každá mívá po
dvém a mezi nimiž není žádné neplodné.

---

dectvím jsou, na Abelovi, Noelovi, Lotovi etc. A z tohoť základu onen Filo k svým bratřím, jejichž pře císař Cajus ani slyšeti nechtěl, pověděl: Dobré mysli buďme, poněvadž se Cajus na nás tak hněvá; nebo tu nepochybně božská pomoc přispívá, kdež lidská přestává. Euseb. kn. 2. hl. 5.

8. *milostí*, t. aniž já sama před vámi ukrývám milosti své, aniž chci, abyste toho před mým chotěm tajily, nýbrž zjevně oznamte.

10. *bílý*: bělostkvoucí, t. všeho dobrého až i vší milosti i spravedlnosti studnice jest, jako pravý věčný Bůh Otci i Duchu svatému rovný. — *znamenitější*, H. korouhev nesoucí, t. jest velmi patrný pro svou spanilost mezi všemi jinými, jako vojenská korouhev. J. má pod sebou veliký počet rytířů, andělů svatých.

11. *zlato*, t. plnost bohatství nebeských, i štědré jejich rozdělování. — *kadeřavé*: Cest a soudů božích nestižitelnost. Jiní na množství věřících obracejí. J. na skutky Kristovy, kteříž jsou nevěrným černí, t. v neznámosti a nemilosti, jako i choť jeho; výš 1, 5.

12. *Oči* etc. Divná prozřetelnost spatřování a správa všech věcí; Přísl. 15, 3. Na všelikém místě oči Hospodinovy spatřují zlé i dobré; Zach. 4, 10. — *stojící* etc., H. zůstávající podlé plnosti, t. ani vpadlé hluboce, ani ven vysedlé, ale mírné a slušné.

13. *Líce*: Přívětivost a ochotnost Kristova i v tvárnostech i řečech k bídným lidem k němu se utíkajícím: Pojďtež ke mně všickni, jenž pracujete etc. Mat. 11, 28. — *květové*: pupencové.

14. *prstenové*, J. okrlškové, kroužkové. Skutkové a činové Páně ušlechtilí, předivní a dokonalí, o nichž Žalm 103, 24. Mnozí a velicí jsou skutkové tvoji Hospodine, všeckys je moudře učinil, plná jest země bohatství tvého. — *hyacintem*, J. chrysolitem, kalcedonem, turkusem.— *břicho*, H. vnitřnosti. Skrývám však pobožným žádostivá tajemství slova Páně aneb to, což v Kristu věřícím připraveno, a chová se v nebesích. I. Kor. 2, 9., I. Petr. 1, 4.

15. *Hnátové*: I skutkův i výmluvností božích stálost a trvanlivost se tím rozumí. — *obličej*: Přemyšlování o Bohu, a věrou srdce jeho spatřování pobožným jest velmi rozkošné. — *převyšující*, H. výborný.

16. *Ústa*, t. Řeč, viz výš 4, 11. — *přesladká*, H. sladkosti.

1. *zahrady*: o níž výš 4, 12. — *zahradách*. To jsou sborové a shromáždění svatá, v nichž se čisté a zdravé učení boží i jiné služby Páně dějí, kterýmiž milostmi a dary svými tento moudrý zahradník záhonky a sazeničky své jako rosičkami rozkošnými příhodně zalévá a opatruje, aby vše zdárně růsti a milosti jeho vůni rozkošnou, jeho cti a slávy vydávati mohlo. Výš 4, 10.

3. *Tersa*: Město krásné, kdež byla stolice králův israelských před vystavením Samaří. III. Král. 14, 17. — *jako* etc. Příklady těmi, jakož ušlechtilost a krása církve, tak i její u víře stálost a nepohnutelnost, až i ku podivení nepřátelům a předěšení jejich se ukazuje.

4. *Odvrať*, etc., J. obrať ke mně, t. doufanlivé zření měj o všecky věci, výš 2, 14. Jiní rozumějí o střídmém spatřování a zpytování tajemství božích, kteráž zde v tomto životě jsou nám nevystižitelná; sic žeby ta věc chotě tohoto k přísnosti vzbuzovala, protož abychom tu snažnost raději k ozdobování sami sebe k vůli jeho obraceli. — *neb ony* etc., J. ať ony vyvyší mne, zvelebí, oslaví. — *posilují*, t. v milování. Odměnnou a svrchovanou lásku (o níž výš 2, 5., 5, 8.) Kristus choti své navracuje a té-

6 * Jako kus jablka zrnatého jsou židoviny tvé
7 mezi kadeři tvými. * Ačkoliv jest šedesáte krá-
loven a osmdesáte ženin a mladic bez počtu:
8 * jediná jest však má holubice, má upřímá;
jedinká při matce své, neposkvrněná při své
rodičce; spatřivše ji takovou jiné dcery blaho-
slavily ji, ano i královny a ženiny, i chválily
9 ji řkouce: * Která jest to, kterouž viděti jako
dennici, krásná jako měsíc, čistá jako slunce,
hrozná jako vojsko s praporci? * Do zahrady 10
vypravené sstoupila jsem, abych spatřila ovoce
při údolí; abych viděla, kvete-li vinný kmen
a pučí-li se jabloně zrnaté; * nezvěděla jsem, 11
a žádost má ponukla mne na vůz předněj-
ších z lidu mého. * Navrať se, navrať, ó Su- 12
lamitská; navrať se, navrať, ať na tě pa-
tříme.

Hlava 7.

(Jiné družičky libují sobě s církví bydliti) pro její α) krásu, β) po Kristu toužení, z něhož chce a s ním v noci i ve dne rozkoš svou míti. (Podtud o prvním kříži.)

Co uzříte na Sulamitské, jako zástup
vojenský? Jak jsou krásné nohy tvé v stře-
vících, dcero knížecí! okolek bedr tvých jako
zápony dílo rukou výborného řemeslníka.
2 * Pupek tvůj jako řepice okrouhlá ne bez ná-
poje; břicho tvé jako stoh pšenice obrostlý
kvítím. * Oba tvé prsy jako dvé telátek blí- 3
žencův srních. * Hrdlo tvé jako věže z kostí 4
slonových; oči tvé jako rybníci v Heseboně
podlé brány Batrabbim; nos tvůj jako věže

---

měř týmiž slovy, kterýmiž ona k němu mluvila, i on k ní se ohlašuje.

7. *počtu*: V tom trojím rozdíle jistého počtu za nejistý zavírá se všecka církev Kristova počínajících, prospívajících a konajících, vyššími, prostředními i nejmenšími dary Páně obdařených; z oboru světa slavných (jichž vždycky nejméně I. Kor. 1, 26. etc.) mocných, kteréž on jakož zvláštně poctil, tak skrze ně též zde mimo jiné poctěn bývá. Aneb méně slavných, však též zvláštním osvícením Páně i milostí jeho ozdobených, jakovýž byl svatý Pavel, Gregorius, Basilius, Cyprianus, Augustinus etc. Až i z nejmenších vůbec mdlých, nepatrných a od světa zavržených. J. na obor vší církve z lidu židovského, pohanského, až i na ty, kteříž pod zavedením antikristovým i jiných tyranů postaveni jsou, to obracejí. Všecky ty choť tento k své slávě a cti sobě vybírá, k spasení věčnému jim slouží a pomáhá, sobě je ujišťuje (výš 4, 7.), nádoby milosti své z nich činí (Řím. 9, 23.), jsou jeho choť jediná, nejkrásnější a nejmilejší.

8. *upřímá*, H. dokonalá. — *neposkvrněná*, H. čistá, zvláštní. — *rodičce*, t. ta částka svaté církve zde bojující pilně a věrně víry a jednoty ducha s tou, kteráž již zvítězila, ostříhá, ji a její mistrovství sobě ustavičně za příklad představuje, a jako z jejích prsí učení božího čistého, jí z milosti boží uděleného, živnost svou k posilování a potěšování na lůně jejím béře dotud, dokudž za ní do toho nebeského Jerusalema (kterýž jest matka všech nás Gal. 4, 26.) ne tak k pěstování jako k dokonalé zmužilosti přivedena nebude. Viz v. 1., též 3, 4. — *dcery*, t. jiní národové.

9. *kterouž*, J. ukazuje se, t. čím dále tím se více osvětluje; takový jest církve zrůst s počátku nepatrný a mdlý, ale v prodleném čase slavný, krásný a mocný. Výš v. 3.

10. Jiní ty dva verše ženichovi přivlastňují. — *zahrady* etc.. H. zahrady okleštění, t. v níž štěpové nic nemajíce, coby jim překáželo, neb jsou okleštění, zdárně rostou, kvetou a ovoce rozkošné přinášejí; a to se plní s částky zde, ale dokonalost toho v nebi jest. J. ořechové. — *spatřila*, t. zakoušela s chotěm svým radostí a rozkoší, k čemuž mne on vzbuzovati (výš 2, 10. etc.), sám na žádost mou (výš 4, 6.) tam i předjíti (výš v. 1.) ráčil.

11. *žádost* etc., H. duše má položila mne, t. s velikým chvátáním jsem tam pospíšila, tak že jsem se tím k prudké jízdě připodobnila. V takovéť ducha horlivosti všickni svatí se nalézají II. Kor. 5, 2. Potomť vzdycháme, v příbytek náš, kterýž jest s nebe, oblečeni býti žádajíce. Též Filip. 1, 23.

12. *Sulamitská*, t. Jerusalemská; nebo Jerusalem také prvé sloul Salem. Gen. 14, 18. — *patříme*, t. na tvou krásu a výtečnost, kterouž jsi choti svému tak milá, ano i na tu tvou snažnost, opravdovost a dobrý příklad, abychom pod pěstováním a učením tvým (výš v. 8.) týchž věcí dobrých nabývali a potom s tebou spolu na tu věčnou svatbu se brali.

1. *vojenský*. Tak výš v. 4. i 9. Choť Kristova pokorně o sobě smýšlejíc všem svým dítkám a učenníkům ne okrasy své, ovšem ne nějakou pýchu a světskou nádhernost, ale černost (výš 1, 5.) a tak mdloby a nemoci své (II. Kor. 12, 10.) ukazuje, t. co jest ona, a jaký její způsob na světě, že jest vojsko ššikované vždycky na placu stojící proti druhému vojsku sobě odpornému, nepřátel duchovních i tělesných; od nichž rozličné útoky a ustavičná protivenství snášeti, s nimi se ne samým myšlením, ani tělesnou zbrojí (II. Kor. 10, 4., Efes. 6, 12.), ale skutečně a mocí boží potýkati, je děsiti i přemáhati musí: avšak i u prostřed takových nebezpečenství má svá odhlivení jakož potěšení dobrého svědomí, tak i naději k vítězství v tom, kterýž přemohl svět. Jan 16, 33., J. vlastně jest jako plésání Mahanaimských, t. vycházejících vstříc králi, aby jej vítali, čehož příklad při Davidovi, II. Kral. hl. 19. — *nohy*: Míní se hotovost a ochotnost k dobrému v mysli, vůli i skutcích, a proto se všeho opovážování (Efes. 6, 15.) až i jiným k témuž sloužení (Isai. 52, 7.) — *knížecí*, t. toho, kterýž vlastně knížetem a to knížetem pokoje (Isai. 9, 6.) slove. — *bedr*, t. pás, mysl čistá, bázní boží přepásaná. I. Petr 1, 13.

2. *nápoje*, H. smíšení, t. vína smíšeného s vodou, jakéhož v těch krajinách užívali. — *kvítím*. Slovy těmi i dalšími ukazuje se krása duchovního těla Kristova církve svaté, i výborné všech údův jejích spořádání.

4. *rybníci*, t. jsou jasné a čisté, J. mistrovsky

5 libanská patřící k Damašku. * Hlava tvá na
tobě jako Karmel, a vlasy hlavy tvé jsou
krásné jako šarlat, tak že král přivázánby byl
6 na pavlačích tvých. * Jak jsi ty krásná a jak
7 utěšená ó milosti přerozkošná! * Tato po-
stava tvá podobná jest palmě a prsy tvé
hroznům.
8 Řekla jsem: Vstoupím na palmu a do-
sáhnu vrchův jejích; nechažť mi tedy jsou
prsy tvé jako hroznové vinného kmene a vůně
9 chřípí tvých jako jablek vonných. * Ústa tvá
jako víno výborné, mně milá pro upřímost,
působící, aby i těch, jenž spí, rtové mluvili.
Já jsem milého svého, a ke mně jest 10
žádost jeho. * Pojď milý můj, vyjděme na 11
pole a přenocujme ve vsech; * ráno vstanouce 12
půjdeme k vinicím, pohledíme, kvete-li vinný
kmen, již-li se ukázal začátek hroznů, kve-
tou-li jablka zrnatá; a tuť dám tobě milosti
své. * Pěkná jablečka vydala vůni svou, a při 13
dveřích našich jsou všecky rozkoše nové i
staré, to vše, milý můj, zachovala jsem tobě.

Hlava 8.

II. Druhý kříž církve jest Páně příští prodlévání. Tu 1. církev žádá a) sobě, aby s Pánem byla dokonale spojena. Pročež α) vypovídá pohoršení, β) opouštějíc světa obyčeje dává se Kristu k opatrování s tou celou zámluvou, že jeho miluje věrně; b) pohanům v společnost svatých uvedení. 2. Kristus Pán žádost církve své učiněnou za a) pohany slyší, a jim v účastenství věčné milosti boží, vzdělání slibuje, což církev slyševši stálostí se Pánu zamlouvá; b) (za) ni samou, že jí, jako vinice nejdražší chrániti sám bude, jen aby se ráda v modlitbách ozývala, na čemž ona přestavši s žádosti toho slavného příští očekává.

Ó by byl jako bratr můj požívající prsí
matky mé, abych tě naleznouc vně políbila
a nebyla zahanbena; * vedlabych tě a uvedla 2
do domu matky své, a tuby mne vyučoval, a jáť

---

udělaní, viz výš 1, 15., též 4, 1., též v. 2. — *brány* etc., J. brány lidné, H. brány (jenž jest) dcera mnohých. Slyší na bránu bravnou, jenž byla nejlidnější, protože se jí chodilo do všech tří měst jerusalemských, a že v branách soud konávati byl obyčej. Deut. 25, 7. — *libanská*, t. při domě libanském, o němž viz III. Král. 7, 2. To v duchovním smyslu na ty, kteříž jiným předčí, slyšíce.

5. *Karmel.* Té hoře, kteráž měla okolo sebe popluží velmi úrodné; v duchovním smyslu vlastně se hlava církve připodobňuje, t. Kristus nade všecky vyvýšený, a všech darův a milostí božích spasitelných nejplodistvější. — *vlasy*, J. vrkoč, znamená množství věřících ušlechtilost, krásu, patrnost a vzácnost z hlavy Krista majících. — *pavlačích*, t. každý jakkoli slavný král, nebyloby divu, kdyby zde ustrnul a zapomenul se, nemoha se dosti na tvou krásu nahleděti.

6. *přerozkošná*, H. v rozkošech.

7. *postava*: spůsob, povaha. — *palmě*, t. v spanilosti, síle a stálosti, viz Žalm 91, 13., též 67, 14.

8. *Řekla*, t. Jedna každá duše krásu církve spatřující tak v sobě ukládá, toho žádá i hledá, aby se k ní mohla připojiti, jí účastnou býti (výš 6, 12.), s ní tomu ovoci jejímu, milostem a darům spasitelným, jí od jejího chotě uděleným obcovati, z toho se sytiti, v dobrém růsti, a též z místa svého ovoce hodné přinášeti. Neboť toho Bůh vyhledává od každého. Isai. 5, 2., Mat. 21, 34. Může se to obraceti i na sliby boží, ty, v kterýchž se zavírá tajemství o vtělení Syna božího, a na posvěcování Ducha svatého srdcí lidských, odkudž zdárné a líbezné Pánu ovoce ctností a všech dobrých skutkův pochází. Sic bez toho nic není jakož člověku možného (Jan 15, 5.), tak ani vonného a vzácného před Bohem.

9. *mně* etc., H. jdoucí k milostem pro upřímnosti. Příkladné mluvení s člověka upřímně se chovajícího a proto i příjemného vzaté. Tak Přísl. 23, 31. t. hojněji mne vzbuzující k horlivému spolu s tebou chotě tvého milování, i jeho s udatnou, zmužilou a stálou myslí s opovážením se všeho až i života vyznávání a oslavování. — *mluvili:* Jest žádost každé pobožné duše Bohu líbiti se žádostivé, v škodlivé však dřímotě a spaní hřícha se znající, aby při ní užitek a prospěch spasitelný služby církve působily; a ty připodobňuje k výbornému vínu, kteréž povahy člověka přirozené i zvykem nabyté proměňuje; tak i ony v duchovním smyslu aby činily.

10. *žádost*, t. on nemiluje ani žádá jaké jiné než toliko mne, výš 2, 16.

11. *Pojď*: Nuže. — *ve vsech*, J. u ciprův. Výš 1, 14.

12. *k vinicím.* Ty vinice jsou sborové neb shromáždění lidu věřícího. Isai. hl. 5. Květ a ovoce, ctné a šlechetné obcování, moci a užitků díla Páně vnitřního zevnitř prokazování. K takovému (jako jarního času) rozkošnému všeho se rozvíjení a vůně vydávání zůve církev chotě svého, aby při přítomnosti a původem jeho taková znamení a jistoty milosti přívětivosti jeho a tak spasení věčného při sobě spatřovati mohla, ano i jemu ku potěšení vzácnou a příjemnou se ukázati. — *ukázal*, H. otevřel. — *milosti*, t. s tebou již dokonalou láskou spojena budu.

13. *Pěkná*, H. dudaim, viz Gen. 30, 14. — *rozkoše*, t. všelijaké ovoce sladké a rozkošné. — *nové* etc., J. letošní i lonské. — *staré*, t. cožkoli bylo od počátku světa i nyní jest vyvolených božích, všickni z Krista studnice plné milosti a pravdy vážili a brali, váží a berou hodnost k životu věčnému, a ne odjinud. Jan 1, 16., Skut. 15, 11. Nebo žádného jiného slova spasitelného, aneb spasení zvěstujícího církev sobě daného a poručeného nemá než slovo Kristovo Kol. 3, 16., kteréž se i slovem kříže nazývá I. Kor. 1, 17., též 2, 1. Může se také na počínající i prospívající v pravdě Páně obrátiti.

1. *Ó by* etc., H. kdo dá tebe jako bratra mně. — *zahanbena*, t. abych nebezpečenství, pohanění, pokušení a tyranství nepřátel všelijakých zniknouti, a tě v svobodě a bezpečnosti pravé ctíti a tak opravdového a horlivého milování k tobě dokazovati mohla. J. na žádost svatých před příštím Páně na svět příchodu jeho k vtělení obracejí. H. nepohrdlby mnou.

bych dala píti vína strojeného a mstu z jablek
3 zrnatých. * Levice jeho jest pod hlavou mou
4 a pravicí svou objímá mne. * Přísahou vás
zavazuji dcery jerusalemské, abyste nebudily
a nevyrážely ze sna milého mého, dokudžby
5 sám nechtěl. * Která jest to, jenž vstupuje
z pouště spolehši na milého svého? Pod ja-
blonî vzbudila jsem tě, tuť tebe počala matka
6 tvá, tuť tebe počala rodička tvá. * Položiž mne
tedy jako pečeť na srdce své a jako pečetní
prsten na ruku svou; nebo silné jest jako
smrt milování, tvrdá jako hrob horlivost,
uhlí její uhlí řeřavé a jako plamen nejprudší;
7 * ani vody mnohé nemohlyby uhasiti tohoto
milování, aniž ho řeky zatopí; kdyby někdo
dáti chtěl všecken statek domu svého za ta-
kovou milost, se vším tím pohrdnut by byl.
* Sestru máme maličkou, kteráž ještě nemá 8
prsí; co učiníme se sestrou svou v den, v kte-
rýž bude řeč o ní?
Jestliže jest jako zeď, vzděláme na ní pa- 9
lác stříbrný; pak-li jest dveřmi, obložíme je
deskami cedrovými.
Já jsem zeď a prsy mé jsou jako věže; 10
takž jsem ihned byla před očima jeho jakožto
ta, jenž nachází pokoj.
Vinici měl Šalomoun v Balhamoně, kte- 11
roužto pronajal strážným, tak aby jeden každý
přinášel za ovoce její tisíc stříbrných; * ale 12
vinice má, kterouž mám, přede mnou jest;
měj sobě těch tisíc stříbrných, ó Šalomoune,
a dvě stě ti, kteříž ostříhají ovoce jejího.

---

2. *strojeného*, J. vonného. — *zrnatých*, t. přijala bych tě se vší vděčností víry a milování ze srdce čistého, i uctivostí v nesení ovoce, dobrého svědomí ostříhání, a tak vůně libé a rozkošné tobě vydávání. Výš 4, 10.

4. *abyste* etc., H. proč byste budily a proč etc., v témž smyslu. — *milého*, H. milosti této.

5. *vstupuje*, t. v tak velikou práci se vydává. Vstupuje pak církev z pouště, když z temnosti a neznámosti, t. z hříchův a bludův vychází, a ke Kristu a skrze něho k pravé známosti boží přichází; odtud všelijakých milostí a pravd spasitelných nabývá, k choti svému se připojuje, jemu se se vším oddává, naň spoléhá, jemu se ve všem cele poroučí a dověřuje, i stále při něm do smrti zůstává. Výš 3, 6. — *tě*, t. utekši se k tobě ku pomoci své jsem tě vzývala, a svým voláním tebe jako ze sna probudila. — *rodička*, t. tus mi se právě jako narodil, když mi ku pomoci přispěl.

6. *na srdce*, t. měj mne vždycky v mysli a v paměti. Té milosti hned s počátku knihy této žádala u chotě svého (hl. 1, 2.): Polib mne; a v této hl. v. 1. Ó by byl jako bratr můj etc. — *milování*, t. i toho, kterýmž nás Bůh v Kristu Pánu spasiteli našem zamiloval, o němž Řím. 5, 8., i toho, kteréhož věrní k němu dokazují, o němž II. Kor. 5, 14. A o obojím pěkně mluví týž apoštol při konci hl. 8. k Řím., jako i tuto dále. — *hrob*, H. šeol, viz Žalm. 85, 13. též 87, 6. — *nejprudší*, H. Jah neb Hospodinův, t. jejž Bůh Duchem svým zažžehá v srdcích lidských, aby vždycky trval a nižádnými přístrachy, ani ukrutenstvím (což tu dále míní vodou a řekami), ovšem ani pochlebenstvím a slibností vyprázdněn býti nemohl.

7. *někdo*, H. muž. — *se vším* etc., H. pohrdnutím pohrdliby jím, t. tím statkem, t. kdyžby kdo za něj sobě takovou milost chtěl zjednati, jako Šimon Skut. 8, 20. Aneb jím choť Kristovu, t. duši věrnou od něho a milování jeho odtrhnouti.

8. *Sestru*, t. Církev neb lid pohanský, ještě ke Kristu nepřivedený, o němž dí Pán: Že má jiné ovce, Jan 10, 16. — *máme*, t. já a ty ó choti můj. Výš 3, 11., též 4, 9. — *maličkou*, t. věku ještě nedospělého, to jest nemající žádné známosti boží spasitelné, ani k své potřebě ani ovšem k chování a krmení jiných. Výš 4, 5. O tom apoštol dí: Prvé nežli přišla plnost času etc. Gal. 4, 3. — *učiníme*, t. já přisluhuje, štěpuje, zalévaje; ty pak zrůst i požehnání dávaje. I. Kor. 3, 6. 7. — *o ní*, t. v ten čas, když tajemství to svatého manželství od časů věčných skryté z vůle boží všechněm pohanům zjeveno bude, aby věrou byli připojeni k tobě. Řím. 16, 25.

9. *zeď*, t. bude-li stálá a nepohnutá v pravé čisté bázni a službě boží, kteréž bude vyučována, jakož pomazáním Páně (I. Jan 2, 27.) tak i jinými pomocmi služebnými. — *stříbrný*, t. aby byla příbytkem a domem velikého krále (Žalm 47, 3.) k přebývání jeho v něm. Jan 14, 23. — *dveřmi*, t. když se ženichu svému ochotněji ukáže, nežli prvé (o čemž 5, 3.) a jemu tlukoucímu když otevře (Zjev. 3, 20.) i jeho svatému čistému přisluhování; aneb dveřmi aby nesvolujíc žádným nepřátelům, jinam ji odluzovati usilujícím, pilně a bedlivě se měla v ostříhání víry a dobrého svědomí; k témuž cíli jako první podobenství o zdi. Aneb zdí se míní prospívající a dveřmi počínající. (Výš 7, 13.) Bude míti zalíbení, že bude hojnějšími dary a milostmi božími až i ochranou, ano i stálostí ozdobena, a potom i neporušitelností, a tak věčností cedrem vyznamenanou obdařena. Žl. 91, 13.

10. *zeď*, t. můj nejmilejší choti, udatněť se k tomu ozývám, žeť ne dveře toliko jsem, ale hned i zeď; chci se stále míti, jakž toho při mně žádáš; nad to i o prsech mých čistého tvého učení nic nepochybuj; toť samo bude mé útočiště jako věže a náspy mocné, tím též a ne něčím jiným chci i jiné opatrovati a krmiti. Výš 6, 8. — *pokoj*, t. teprv, když jsem toto světlé sama za sebe vyznání a přihlášení učinila, milost jsem u něho nalezla a s ním smířena. Naprosto Pán náš a choť tento, jestliže jemu vzácní a příjemní býti a milosti jeho čitelně požívati žádáme, tomu chce, abychom srdcem v něho věříce, i rty a všemi zevnitřními snažnostmi jej vždycky vyznávali a oslavovali. Řím. 10, 9. 10., I. Kor. 6, 20.

11. *Vinici*: Řeč jest ženicha o své choti, jejíž užitečnost i nad vinici Šalomounovu vychvaluje, jakoby řekl: Ačť Šalomoun má vinici úrodnou a užitečnou, ale však nemůže ji sám kopati a spravovati, ale musí vinařům ji pronajímati a dělníkům vždy nějaký díl užitku za práci jejich dávati, aspoň z tisíce dvě stě stříbrných: já pak své vinice žádnému nepronajímám, ale sám ji opatruji, před očima svýma vždy mám, pročež užitkové její mně vcele zůstávají a na dělníky neb vinaře se neroztrhují. — *kterouž*to, H. vinici svou.

12. *přede mnou*, t. nespustím ji s očí, jiným v ruce nedám, ale sám opatruji.

13 * Ó ty, kteráž bydlíš v zahradách, přáteléť rádi pozorují hlasu tvého, ohlašujž mi se.

Pospěš, milý můj, a připodobni se k srně 14
neb mladému jelenu na horách vonných věcí.

13. *v zahradách.* Jsou sborové aneb shromáždění svatých větší nebo menší, jenž jsou částky celého duchovního těla, t. církve svaté obecné. I. Kor. 12, 27. — *přáteléť,* H. tovaryši, t. účastníci. Míní se svatí andělé, že oni nad tím zvláštní líbeznost a rozkoš mají, když se lidé kající ke Kristu hrnou, od něho se učí, jej vyznávají, ctí a oslavují slovem a skutkem. Luk. 15, 7. 10., I. Petr 1, 12.

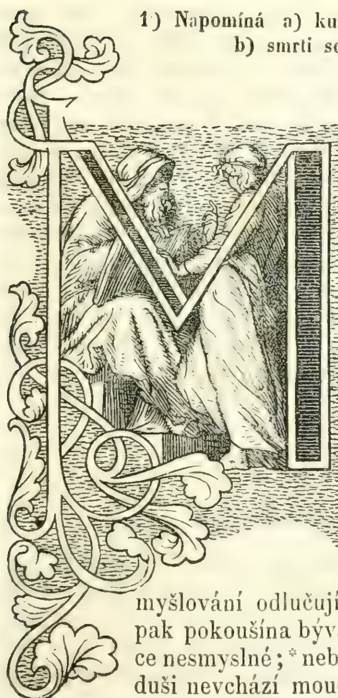
14. *milý* etc. Jakoby řekla: Ačť jsem hotova učiniti, což přikazuješ (v. 13), však sama ze sebe nic nemohu; protož tebe k rychlé pomoci doufanlivě vzývám. Výš 2, 17. J. na čas vstoupení Páně, odkudž Ducha svatého (bez něhož církev býti nemůže) seslati měl, aby to rychle učinil, obracejí. J. na poslední den věkův, v kterémž po soudném dni církev v dokonalou slávu k tovaryšství svatých andělů uvedena bude. — *věcí,* t. v nebesích, tak výš 4, 6. Podobná závírka jako v Zjevení 22, 20. Jistě přijď Pane Ježíši. Amen.

Kniha Moudrosti.

Kniha tato příklady mnohými vyučuje znáti i spravedlnost i dobrotivost boží; což všechněm lidem k naučení a správě života jest velmi potřebné. Za tím obracejíc řeč svou k Bohu, pobožné o lidské zkáze a porušitelnosti přemyšlování i o božím ustavičném milosrdenství připojuje; ano i divné boží jakož proti nepřátelům soudci, tak i lidu božímu činěná dobrodiní příkladem Egyptských a Israelských ušlechtile předkládá a ukazuje. — Někteří ze starých učitelů (dí sv. Jeronym v předmluvě na přísloví) toho potvrzují, že tato kniha jest od Filona sepsaná a vydaná; ten byl jeden z předních mezi židy za císaře Kaje Kaliguly.

Hlava 1.

1) Napomíná a) ku konání spravedlnosti a b) k bázni boží. 2) Vystříhá a) od reptání a b) smrti sobě dobývání. 3) Boha ospravedlňuje a bezbožné obviňuje.

ilujte spravedl-
nost, kteříž sou-
díte zemi; smy-
slte o Pánu do-
bře a v sprost-
nosti srdce hle-
2 dejte ho; * nebo
nalezen bývá
od těch, kteříž
ho nepokoušejí,
a zjevuje se
těm, kteříž ne-
jsou nevěrní je-
3 mu. * Převrácená zajisté pře-
myšlování odlučují od Boha, když
pak pokoušína bývá moc jeho, tres-
4 ce nesmyslné; * nebo v nešlechetnou
duši nevchází moudrost, aniž bydlí
5 v těle podmaněném hříchu. * Duch
zajisté svatý, Duch kázně utíká lsti a odstupuje
od myšlení lidí nerozumných; nebo nepravostí
6 přicházející přemáhán bývá. * A ačkoli dobrotivý
jest Duch moudrosti, avšak nevysvobodí rou-
hače z rtův jeho; ledví zajisté jeho povědom
jest Bůh, a srdce jeho zpytatel pravý i řečí
poslucháč; * poněvadž Duch Páně naplňuje 7
okršlek země, a ten, kterýž zdržuje všecko,
ví o tom, co se kde mluví. * Protož ten, 8
kdož mluví křivé věci, se neukryje, aniž ho
soud trestání vzkládající pomine. * Nebo na 9
rady bezbožníka tázáno bude a hlas řečí jeho
přijde před Pána, aby trestány byly nepra-
vosti jeho; * poněvadž ucho horlícího slyší vše- 10
cko a hlahol reptání se nezatají. * Protož vy- 11
stříhejte se neužitečného reptání a odmlouvati
jazyku nedopouštějte; nebo mluvení tajné ne-
bude bez pomsty; ústa zajisté lživá zabíjejí
duši. * Nedobývejtež sobě tedy smrti bludem ži- 12
vota svého, aniž uvozujte na sebe zahynutí sku-
tky rukou svých; * Bůhtě zajisté smrti neuči- 13
nil, aniž se kochá v zahynutí živých; * poně- 14
vadž stvořil k bytu všecko, a původ světa jest
dobrý a není v něm jedu nakazujícího, ani
pekelného království na zemi; * nad to spra- 15
vedlnost jest věčná a nesmrtelná; * ale bez- 16
božní rukama i řečmi svými přivolali smrti za
to majíce, že jest přítelkyně, ani pak usvadli
smlouvu s ní učinivše; nebo hodni jsou, aby
podíl její byli.

1. *dobře*, Ř. v dobrotě.
3. *nesmyslné*, t. když nepobožní zkušují, co může Bůh, on svou mocí na ně se obořuje.
5. *bývá*. Jakoby řekl: když bezbožný člověk nechce dáti místa dílu Ducha Páně, již Duch boží jako přemožený odstupuje od něho a odchází, jakž se to těmi slovy „utíká, odstupuje“ ukazuje.
6. *Duch* etc., Ř. Duch moudrost. — *z rtův*, t. z pomsty, kteréž hoden pro svá rouhání. — *povědom*, Ř. svědek. — *řečí*, Ř. jazyka.
7. *mluví*, Ř. má známost hlasu, t. ví co kdo mluví, jakž David v Žalmě 138, 4., Jer. 23, 24. praví, aneb rozumí, co kdo mluví, všecky jazyky umí.
10. *horlícího*, Ř. horlivosti, t. Boha, kterýž tresce reptáky.
11. *nebude* etc., Ř. neodejde prázdné.
12. *Nedobývejtež*, Ř. Nehorlete.
13. *živých*, t. lidském.
14. *k bytu*, t. aby bylo. — *původ*, Ř. spasitelní původové světa. — *na zemi*. Jakoby řekl: Bůh na počátku všecky věci dobré učinil, jakž Mojžíš mluví. Gen. hl. 1.
16. *smrti*, Ř. ji.

Hlava 2.

Ukazuje 1) povahu lidí bezbožných, 2) původ člověka i smrti.

Nebo řekli sami v sobě nepravě přemý-
šlejíce: Krátký a tesklivý jest život náš a není
lékařství proti smrti člověka, aniž jest vidín,
2 kdoby se z pekla navrátil. * Nebo sami od sebe
zplozeni jsme a potom budeme, jakobychom
nebyli; protože jest jako dým dýchání v chří-
pích našich, a řeč promluvená pohnutím srdce
3 našeho jako jiskra; * jakž ta hasne, tak se v po-
pel obrací tělo naše, a duch náš rozlévá se
jako měkké povětří; pomine zajisté život náš
jako šlepěje oblaku, a jako mlha rozejde se
zapuzena jsouc od paprskův slunečných a od
4 horkosti jeho prudce rozehnána; * tak že jmeno
naše časem svým přijde v zapomenutí, a nikdo
5 se nerozpomene na skutky naše. * Nebo jako
stín pomíjející jest čas náš, aniž se nám lze
navrátiti po skonání; protože již zapečetěno
6 bývá, a nikdo se nenavrací. * Protož, nuže
užívejme přítomných dobrých věcí a poží-
7 vejme zboží jako v mladosti ochotně. * Vínem
drahým a mastmi naplňme se, a nechť nepo-
8 míjí nás libý větřík. * Navíme sobě věnců z rů-
9 žových pupenců, prvé nežli usvadnou. * Nikdo
z nás nebuď prázden rozpustilosti naší; všudy
pozůstavme znamení kratochvíle; nebo tenť
10 jest oddíl náš a takový los. * Utiskněme chu-
dého spravedlivého, vdov nešetřme, aniž se
11 šedin sešlého starce ostýchejme; * ale nechť
jest síla naše pravidlem spravedlnosti, poněvadž
to, což nestatečného jest, za neužitečné se uzná-
vá: * protož úklady čiňme spravedlivému, nebo 12
nevhodný jest nám a na odpor se staví skut-
kům našim; k tomu vyčítá nám hříchy, jichž
se dopouštíme proti zákonu, a roznáší hříchy
obcování našeho; * honosí se, že má známost 13
boží, a synem Páně se nazývá; * smí trestati 14
i myšlení naše; * těžko nám na něj i hle- 15
děti; nebo nesrovnává se s jinými život jeho,
a jsou rozdílné od jiných stezky jeho; * za křivé 16
počteni jsme od něho, a štítí se cest našich
jako nečistot; blahoslaví cíl spravedlivých a
chlubí se, že má Boha otce. * Pohleďmež, jsou-li 17
řeči jeho pravé, a zkusme, co se s ním díti
bude. * Nebo jestli ten spravedlivý jest syn 18
boží, spomůžeť mu a vysvobodí jej z rukou
protivníků. * Potupou a trápením vzeptejme se 19
ho, abychom vyrozuměli pokoře jeho a zku-
sili trpělivosti jeho; * smrtí ohavnou potupme 20
jej; nebo tu na jev přijdou řeči jeho. * O tom 21
přemýšlejíce bezbožní bloudili; nebo oslepila
je zlost jejich, * a neznali tajemství božího, 22
ani se nadáli mzdy svatosti, aniž v soud vzali
odplaty těch duší, kteréž úhony nemají. * Nebo 23
Bůh stvořil člověka k neporušitelnosti a k obra-
zu svému vlastnímu učinil jej; * ale závistí 24
ďábelskou přišla smrt na svět, * té pak okou- 25
šejí ti, kteříž jsou podíl jeho.

Hlava 3.

Vypisuje 1) odplatu pobožných a 2) pomstu bezbožných.

Spravedlivých pak duše jsou v ruce boží
2 a nikoli nedotkne se jich muka. * Zdá se ne-
moudrým, že mrou, a počítáno bývá vyjití
3 jejich za bídu, * a odjití od nás za potření;
4 ale oni jsou v pokoji. * Nebo podnikají-liť
před očima lidskýma trápení, naděje však je-
jich nesmrtelnosti jest plná. * A maličko po- 5
káráni jsouce mnoho dobrého dojdou; nebo
Bůh zkusil jich a shledal, že jsou hodni jeho.
* Jako zlata v peci zkusil jich a jako celou obět 6
zápalnou přijal je.* Protož v čas navštívení svého 7
stkvíti se budou, a jako jiskry zapalujíce slámu

1. *vidín,* Ř. poznán. — *pekla*: hrobu.

2. *zplozeni,* t. bez božího řízení tak náhodou zrozeni jsme.

4. *na skutky naše*; tuto dokládá text řecký: „pomine zajisté život náš jako šlepěje oblaku a jako mlha rozejde se, zapuzena jsouc od paprslkův slunečných a od horkosti jeho prudce rozehnána,“ (Ř. obtížena) což doloženo ve verši 3.

5. *aniž* etc., Ř. není navrácení skonání našeho.

7. *libý* etc., Ř. květ větrů, t. nedopouštějme se toho, abychom neměli příhodnosti času užíti.

10. *šedin* etc., Ř. aniž starého se ostýchejme, šedin dlouhověkých.

11. *nestatečného,* t. choulostivost; nebo mezi nešlechetnými kdož se nad jinými pyšně zpínati a jich pod sebe kasati neumí, za ničemného jmín bývá.

12. *obcování*: cvičení.

13. *synem*: služebníkem.

14. *smí* etc., Ř. učiněn jest nám k trestání myšlení našich.

16. *křivé,* Ř. křivost, faleš.

20. *nebo* etc., Ř. bude zajisté jeho spatření ze slov jeho, t. tu se zřejmě pozná, jestli syn boží, jakž se tím chlubí.

25. *okoušejí,* t. ne tak se strany těla jako se strany duše. — *podíl,* t. ďábla.

2. *Zdá* etc., Ř. v očích nesmyslných. — *vyjití,* t. ze světa.

8 probíhati se. * Souditi budou národy a pano-
váti nad lidmi; Pán pak jejich kralovati bude
9 na věky. * Ti, kteříž doufají v něho, poroz-
umějí pravdě, a věřící zůstanou v milování je-
ho; nebo milost a milosrdenství pronáší k sva-
tým svým a opatrování k vyvoleným svým;
10 * ale bezbožní jakéž jiným obmýšleli, takovéž
trestání míti budou, kteříž sobě nevážili spra-
11 vedlivého a od Pána odstoupili. * Nebo kdož
sobě moudrosti a cvičení nic neváží, bídný
jest; nýbrž marná jest naděje takových a
práce bez užitku, i díla jejich neužitečná;
12 * ženy jejich bláznice, i děti jejich nešlechet-
13 né jsou, * prokletá jest rodina jejich; nebo
blahoslavená jest neplodná nejsouc poskvrněna;
kteráž nepoznala lože v nešlechetnosti, bude
míti užitek při navštivení duší; * i kleštěnec, 14
kterýž nepáchal rukou nepravosti a neobmý-
šlel proti Pánu nešlechetností; nebo jemu dán
bude za věrnost zvláštní dar a los v chrámě
Páně nejvzácnější. * Dobrých zajisté prací 15
užitek jest slavný, a nevyvrátí se kořen opa-
trnosti. * Ale děti cizoložníkův k dokonalosti 16
nepřijdou, a plémě neřádného lože vymizí.
* Budou-li dlouho živi, za nic počítáni budou, 17
nýbrž naposledy beze cti bude starost jejich;
* pakli brzo zemrou, nebudou míti naděje, ani 18
potěšení v den rozeznání. * Nebo rodiny ne- 19
spravedlivé hrozný jest cíl.

Hlava 4.

I. Vychvaluje ctnost 1) svědectvím božím i lidským, 2) hojnou odplatou. II. Těší spravedlivé rychle umírající 1) odpočinutím, 2) ukázáním, na čem starožitnost záleží, 3) příčinou, proč je Bůh vychvacuje. III. Ukazuje lidí bezbožných 1) slepotu a 2) pomstu.

Lépe jest nemíti dětí a míti ctnost; ne-
smrtelná zajisté jest památka její; nebo i
2 u Boha známá jest i u lidí; * té, když pří-
tomná jest, následují a vzdálené žádostivi
jsou, ta i v tomto věku nosíc korunu vítěz-
ství slaví; nebo odplatu neposkvrněných boj
3 obdržívá. * Rozplozené pak bezbožníkův množ-
ství nebude užitečné, a z cizoložných výstřel-
ků se hluboce nevkoření, ani pevného základu
4 založí. * Nebo, by pak do času ratolesti vy-
hnali, špatně založeni jsouce, od větru zvi-
kláni a násilím větru z kořene vyvráceni bu-
5 dou; * olámány budou ratolesti nedospělé
a ovoce jejich bude neužitečné, nezralé k jídlu
6 a k ničemu se nehodí. * Nebo z neřádného
lože zplozené děti svědkové jsou nešlechetno-
7 sti rodičů, když tázáni bývají. * Spravedlivý
pak byl-liby smrtí zachvácen, v odpočinutí
8 bude. * Starost zajisté počestná ne na dlou-
hosti časů, ani na počtu let záleží; ale když
mají místo šedin opatrnost, * a život nezpr- 9
zněný místo věku sešlého. * Líbezný byv Bohu 10
milován byl, a přebývaje mezi hříšníky pře-
nesen jest; * vychvácen jest, aby zlost nesmě- 11
nila rozumu jeho, ani lest nepodvedla duše
jeho. * Nebo mámení nešlechetné zatemňuje 12
dobré věci, a vrtkost žádosti proměňuje mysl
upřímou; * dokonav v malé chvíli vyplnil časy 13
dlouhé. * Líbila se zajisté Pánu duše jeho; pro- 14
tož pospíšil jej vychvátiti z prostředku nešlechet-
nosti. Lidé pak to vídajíce, však nerozvažují
a neskládají v mysli toho, * že milosti a mi- 15
losrdenství k svatým svým dokazuje, a péči
má o své vyvolené. * A že spravedlivý umíraje 16
potupuje živé bezbožné, a mladý skonávaje
rychle, sešlý věk nespravedlivého. * Nebo ví- 17
dávají skonání moudrého, ale nerozvažují, co
o něm v radě své uložil a proč jej v bez-
pečnosti postavil Pán; * vídávají, pravím, a za 18
nic ho sobě pokládají; ale Pán se jim po-

---

13. *duší,* t. když Bůh rozeznávati bude skutky všech lidí a podlé toho odplatu dávati.

18. *rozeznání,* výš v. 13. míní to též dnem navštívení.

1. *nemíti,* Ř. lepší jest neplodnost s ctností; nesmrtelnost zajisté jest v památce její. — *děti,* t. z nectného lože zplozených.

6. *lože,* Ř. snův. — *rodičů,* Ř. proti rodičům, t. když jiní podlé obyčeje chvalitebného rod jejich vyhledávají, nacházejí to, že z levého boku pošli, a tudy jak šlechetní rodičové jejich byli, srozumívají.

7. *smrti* etc. Jakoby řekl: jestližeby před časem smrt kvapně jemu život přestřihla, není tu čeho, že se naň unáhlila, litovati. Nebo on vyšed prostředkem smrti z tohoto života, již bezpečně odpočívati bude. Zjev. 14, 13.

8. *záleží,* Ř. odměřuje se.

10. *Líbezný* etc. Ukazuje, že Pán Bůh z milosti veliké života zdejšího pobožným ukracuje, aby je v lepší byt přenesl, a ze zdejšího podružství do věčného dědictví přestěhoval. Gen. 5, 14.

12. *mámení,* t. nepravost člověka pádům poddaného, tak jme a jako omámí, aby téměř co slepý mezi zlým a dobrým rozsouditi nemoha, jako nějaká koule svrchu spuštěná v hříchy úprkem ubíhal: pročež aby se toho pobožným nestalo, Bůh je vychvacuje.

13. *dokonav,* t. krátký čas, v němž on pobožně život strávil, dosti jemu dlouhý byl, a lepší nežliby běh života dlouho v hříších konal.

15. *milosti* etc., Ř. že milost a slitování v svatých jeho a navštívení ve vyvolených jeho.

16. *mladý,* Ř. mladost.

19 smívati bude; * a potom přijdou ku pádu ha-
nebnému a ku potupě mezi mrtvé na věky;
nebo roztříská je bez zvuku, aby po hlavě
letěli, ze základu pohne jimi a docela zkaženi
budou; upadnou v nemoc, a památka jejich
zahyne; * půjdou předěšení v bedlivý soud hří- 20
chy své vezmouce, a obviňovati je budou ne-
pravosti jejich proti nim se postavujíce.

Hlava 5.

I. Naříkají bezbožní, 1) že sobě pobožných nevážili, 2) času milosti k dobrému neužívali, 3) bezbožnosti provodili. II. Jaká odplata spravedlivých? 1) Nesmrtelnost, 2) koruna, 3) ochrana boží, již konati bude a) sám osobně, b) skrze stvořené věci.

Tehdy postaví se s velikým doufáním
spravedlivý před obličejem těch, kteříž jej
2 sužovali a pracemi jeho pohrdali; * což když
uhlédají, zkormoutí se hrůzou náramnou, a
trnouce nad nenadálým jeho spasením řeknou
3 sami v sobě žalostíce, * dějí, pravím, pro úz-
kost ducha vzdychajíce: Tento jest, jehož
jsme někdy měli za smích a za přísloví po-
4 tupné. * My blázni soudili jsme život jeho za
5 bláznovství a skonání jeho za nepoctivé; * ai,
jakť jest počten mezi syny božími, a mezi
6 svatými jest los jeho! * Jistě pobloudili jsme
od cesty pravdy, a světlo spravedlnosti ne-
svítilo nám a slunce spravedlnosti nám ne-
7 vzešlo. * Přesyceni jsme cestami nepravosti a
zatracení, a schodili jsme pouště nepřístupné,
8 ale cesty Páně nepoznali jsme. * Což nám
prospěla pýcha a bohatství s chloubou co
9 nám spomohlo? * Pominuly ty všecky věci
jako stín a jako posel, kterýž prudce běží;
10 * jako lodí, kteráž přešla zdutou vodu, je-
jížto šlepěje když přejde, nelze nalézti, ani
11 proražené cesty její mezi vlnobitím; * anebo
jako když pták proletí skrze povětří, nebývá
nalezeno žádného znamení, kudy letěl, ale
rozráží křídly vítr lehký, v kterýž bije a pro-
trhna jej letí skrze něj s násilným šustem
hýbaje křídly, však potom nebývá nalezeno
12 znamení v povětří, kudy letěl; * aneb jako
střela, když vystřelena jest k cíli, rozdělené
povětří pojednou se zase sbíhá, tak že nelze
znáti, kudy prošla: * tak i my zrodivše 13
se zhynuli jsme a žádného znamení ctnosti
ukázati jsme nemohli, ale v zlosti své životy
jsme strávili. * Takové řeči mluvili v pekle ti, 14
kdož jsou zhřešili. * Nebo naděje bezbožného 15
jest jako prach od větru zachvácený, a jako
bublénka tenká vichřicí zahnaná, a jako dým
od větru rozptýlený, aneb jest jako pamět na
hostě, kterýž téhož dne odchází; * sprave- 16
dliví pak věčně živi jsou, jejichžto v Pánu
odplata jest, a péče o ně u Nejvyššího. * Pro- 17
tož přijmou království slavné a korunu ozdob-
nou z ruky Páně; nebo jich pravicí svou
ochraňovati a ramenem svým jich hájiti bude;
* vezme místo celé zbroje prchlivost svou a 18
stvoření zobláčí v odění ku pomstě nepřátel.
* Obleče se místo plátův v spravedlnost a 19
vezme na sebe místo lebky soud pravý; * ve- 20
zme místo štítu pevného svatost; * a nabrousí 21
přísný hněv místo meče, a spolu s ním svět
válku proti nesmyslným povede. * Půjde upří- 22
mo střelba blesků, a jako z dobře napiatého
lučiště z oblakův k cíli uhozovati bude; * a od 23
hněvu, kterýž kamením hází, veliké krupo-
bití padati bude; rozhněvá se na ně voda
mořská, i řeky násilně se rozvodní. * Postaví 24
se proti nim duch mocný, a jako vichřice
zmítati bude jimi; nebo nepravost všecku
zemi v poušť obrací, a nešlechetnost převrací
stolice mocných.

---

19. *zvuku*, t. svědomí je tak velice žráti bude, aby jím obviněni jsouce ani špetnouti a vymlouvati se nemohli. Nebo svědomí, jak dí sv. Pavel, obviňovati je bude. Řím. 2, 15.

1. *doufáním*: smělostí, svobodou.

2. *nenadálým*, Ř. nenadálostí spasení. -- *žalostíce*, Ř. pokání činíce; nemíní se tuto právě kající život, ale teprv nad sebou jako Esau a Jidáš, naříkání; což Pán také předpovídá, že tam bude pláč a skřípění zubův. Mat. 22, 13.

7. *Přesyceni*: Přeplněni.

9. *posel*, Ř. poselství.

11. *znamení*, Ř. cesty neb jití. — *lehký*, Ř. ducha lehkého. — *s násilným* etc, Ř. *násilím* šustu. — *v povětří*, Ř. v něm cesty neb průchodiště.

17. *slavné*, Ř. království slušnosti. — *ozdobnou*, Ř. pěknosti. — *ochraňovati*: pravicí zastře je.

18. *celé* etc.: brnění. — *prchlivost*: horlivost, zuřivost, t. z příčiny křivd a bezpráví spravedlivým činěných.

23. *veliké* etc.: ukazuje se tím hněv boží veliký, kterýž i horami pohybuje.

24. *mocný*, Ř. moci. — *nepravost*, t. pro nepravost spustne země.

Hlava 6.

Napomíná vrchností 1) ku konání spravedlnosti předloživ jim, a) od koho mají moc sobě svěřenou, b) pomstu boží; 2) k nabývání moudrosti ukázav, a) jak jest snadná, b) užitečná, c) svou k učení jich hotovost.

Lepší jest moudrost nežli síla a muž moudrý
2 lepší jest nežli muž silný. * Protož slyšte králové
a rozumějte, učte se soudcové končin země;
3 * pozorujte vy, kteříž panujete nad množstvím
4 a pýcháte zástupy národů. * Nebo dáno jest
vám panování od Pána a moc od Nejvyššího,
kterýž vyhledávati bude skutků vašich i rady
5 zpytovati. * Poněvadž jsouce služebníci krá-
lovství jeho nesoudili jste právě; aniž jste
zákona ostříhali, ani podlé vůle boží chodili:
6 * hrozně a náhle přistoupí k vám; přísný za-
jisté soud při těch, jenž v přednosti postaveni
7 jsou, vykonán bude. * Nebo kdo jest nejmenší,
hoden jest milosrdenství, ale mocní mocně tá-
8 záni budou. * Nebudeť zajisté šetřiti osoby Pán
všech věcí, ani se ostýchati velikosti něčí; nebo
malého i velikého on učinil, a jednostejně opa-
9 truje všecky; * ale mocným mocný nastává nález.
10 * Protož k vám vztahují se řeči mé, ó králové, aby-
11 ste se naučili moudrosti a nepadali. * Nebo kte-
říž ostříhají svatě věcí svatých, svatí budou,
a kteříž se jim vyučují, omluvu naleznou.
12 * Buďtež tedy žádostivi řečí mých, žádejte
13 jich a vyučeni budete. * Stkvoucí a neuvadlá
jest moudrost, kteráž snadně spatřína bývá
od těch, kteříž ji milují, a nalezena bývá od
14 těch, kteříž ji hledají; * anobrž vychází vstříc
těm, kdož jsou jí žádostivi, aby jim spíše
v známost všela. * Kdož k ní ráno přivstává, 15
neustane; nebo ji nalezne sedící u dveří svých.
* Nebo přemyšlovati o ní, jest opatrnost do- 16
konalá, a kdož nespí pro ni, brzo bez sta-
rosti bude; * poněvadž ona obchází hledajíc 17
těch, kdož jsou jí hodni, a na cestách uka-
zuje se jim ochotně a při všelikém přemy-
šlování potkává se s nimi. * Nebo počátek její 18
jest opravdová k učení se žádost; * péče pak 19
o učení se jest milost, a milost jest ostříhání
zákona jejího; pozor pak na zákon jest pod-
pora neporušitelnosti; * neporušitelnost pak 20
působí to, abychom byli blízko Boha. * Žá- 21
dost tedy moudrosti přivodí do království.
* Protož jestliže sobě zalibujete královské sto- 22
lice a berly, ó králové národů, mějte v po-
ctivosti moudrost, abyste na věky kralovali.
* Milujte světlost moudrosti všickni, kdo jste usta- 23
veni nad lidmi. * Co pak jest moudrost a jak 24
jest zplozena, oznámím vám a nezatajím před
vámi tajemství; ale od prvního původu ji
vystihna předložím světle známost její, a ne-
pominuť pravdy; * aniž také s tím, kdož zá- 25
vistí chřadne, cestou půjdu; nebo takový ne-
bude účasten moudrosti. * Množstvím zajisté 26
moudrých zachován bývá svět, a král opatrný
jest podpora lidu; * protož dejte se učiti slo- 27
vům mým a užitku dosáhnete.

Hlava 7.

Připomenuv, že nic není rozdílný od jiných lidí, slouží k moudrosti vlastním svým příkladem, když vypravuje, 1) že se za ni Bohu modlil, 2) nade všecky jiné věci jí sobě nejdraze vážil, 3) že spolu s moudrostí i jiné věci jemu od Boha dány jsou. Za tím moudrosti a) užitek, b) původ, c) dílo d) i povahy její vypisuje.

Jsemť i já smrtelný člověk rovný všech-
něm a pošlý z prvního člověka, kterýž jest
ze země učiněn, a v životě matky spůsoben
2 jsem v tělo, * v čase desíti měsíců, shustna se
ve krvi ze semene mužského, a kochání, kte-
3 réž spolu se snem přišlo. * K tomu já také
narodiv se táhl jsem do sebe to, kteréhož
spolu užíváme, povětří, a na tuto zemi týmž
bídám poddanou vypadna, první hlas podob-
ný všechněm kvíliv jsem vypustil; * v plen- 4
kách vychován jsem se starostmi. * Žádný za- 5
jisté král jiného počátku narození neměl;
* ale jednostejné jest přicházení všechněch na 6
svět i jednostejné odcházení. * Protož modlil 7

---

5. *vůle*: rady.

7. *nejmenší*, t. nízkého řádu a jiným není představen. — *mocní*: přísně mučeni, trápeni.

10. *králové*, Ř. tyrané, nebo tím slovem tyrané někdy u Řeků nazýváni byli ne sami ukrutní, ale i dobří a milostiví králové a páni v moci světa postavení.

11. *omluvu*: obranu.

13. *neuvadlá*, t. není nestálá jako nějaká tráva, kteráž až milo na ni pohleděti rozzelená se, a než shlédneš, anať již uschla; ale tato vždycky trvá.

16. *opatrnost* etc., Ř. opatrnosti dokonalost. — *nespí*: bdí.

17. *s nimi*, t. když myslí, co mají před sebe vzíti, ona jim radu dává.

23. Tento verš není v Ř.

24. *prvního* etc., Ř. od počátku zplození. —*předložím* etc., Ř. položím napatrně.

26. *Množstvím* etc., Ř. Množství moudrých jest zachování světa.

3. *kteréhož* etc., Ř. obecné nám povětří.

6. *na svět*, Ř. do života.

jsem se, i dána jest mi opatrnost; vzýval
jsem Boha, i přišel ke mně duch moudrosti.
8 * Za důstojnější jsem ji soudil nežli berly a
stolice královské, i zboží za nic jsem položil
9 u přirovnání k ní, * aniž jsem přirovnal k ní
kamene drahého; nebo všeliké zlato u při-
rovnání k ní za písek drobný, a stříbro za
10 bláto proti ní se počítá. * Více nežli zdraví a
krásu miloval jsem ji a umínil jsem ji místo
světla míti; nebo neuhasitelné z ní pochází
11 světlo. * Spolu pak s ní přišlo mi všecko do-
12 bré a nesčíslné zboží skrze ruce její. * I ve-
selil jsem se ze všech věcí, protože jejich vůd-
cem jest moudrost, ačkoli jsem byl nevěděl,
13 že ona matkou jest jejich. * Té beze lsti na-
učil jsem se a bez závisti jí uděluji, aniž bo-
14 hatství jejího skrývám. * Tenť poklad lidé mají,
kterýž nehyne; jehož kdož užívají, s Bohem
v přátelství vstupují, dary z učení nabytými
15 jsouce schváleni. * Mně pak to Bůh dal, abych
mohl mluviti s rozumem a přemyšlovati ná-
ležitě o těch věcech daných; on zajisté i mou-
16 drosti jest vůdce i moudrých správce. * Nebo
v rukou jeho my jsme i řeči naše, též všecka
17 opatrnost, i umění řemesl. * On zajisté dal
mi těch věcí, kteréž v bytu jsou, známost
pravou, abych věděl, jaká jest podstata světa
18 i moc živlův, * počátek, dokonání i prostře-
dek časů, proměny běhu slunečného, rozdíl-
nost počasí, * běh roku a spořádání hvězd, 19
* přirození živočichův, povahy zvířat, moc 20
větrů a přemyšlování lidská, rozdíl kmenu
i moci koření; * anobrž cožkoli tajného neb 21
zjevného jest, povědom jsem; nebo všech
věcí řemeslnice vyučila mne moudrost. * Jest 22
zajisté v ní Duch rozumný, svatý, upřímý, sti-
žitelný, pronikavý, hbitý, stkvoucí, nezpr-
zněný, zřetelný, strasti prázdný, milovník do-
brého, vtipný, sobě volný, účinný, * přívětivý, 23
trvanlivý, bezpečný, nestarostlivý, všemohoucí,
všecko spatřující a všecky duchy rozumné,
čisté a nejpronikavější prostupující. * Nebo nade 24
všecku hbitost hbitější jest moudrost, a pro-
chází i proniká všecko čistotou svou. * Jest zaji- 25
sté pára moci boží a čistý proud všemohoucího
slávy, protož nic nečistého na ni nepřipadá.
* Nebo jest blesk věčného světla a zrcadlo 26
nezašpiněné mocného díla božího a obraz do-
brotivosti jeho; * a jedna jsouc všecko může, 27
sama jednostejná zustávajíc všecko obnovuje
a po rodinách v duše svaté přecházejíc přá-
tely boží a proroky činí. * Nikoho zajisté 28
Bůh nemiluje kromě toho, kterýž s moudrostí
bydlí. * Nebo jest ona krásnější nežli slunce 29
a nežli všecko spořádání hvězd, k světlu
jsouc přirovnána za přednější bývá uznána;
* nebo na jeho místo vstupuje noc; ale mou- 30
drosti nepřemáhá zlost.

Hlava 8.

I. Schvaluje moudrost, že ona 1) všecko řídí, 2) věcem božím vyučuje, 3) přivozuje k a) bohatství, b) opatrnosti, c) spravedlnosti, d) známosti rozličných věcí. II. Vypravuje, 1) jak jí velmi žádostiv byl, 2) jaké o ní smýšlení měl, že totiž pro ni bude a) slavný, b) soudný, c) divný, d) vážný, e) nesmrtelný, f) správný, g) hrozný. III. Kde ji a jakým spůsobem hledal.

Dosahá pak od končiny až do končiny
2 mocně a řídí všecko užitečně. * Tuť jsem
zamiloval a ji pilně od své mladosti hle-
dal; nebo krásou její jat jsa snažoval jsem
3 se ji sobě za choť pojíti; * urození své tím
oslavuje, že spolu s Bohem byt má, a že ji
4 Pán všech věcí zamiloval. * Ta zajisté jest
učitelem umění božího a zvěstovatelem skutků
jeho. * Protož jestliže bohatství jest jmění žá- 5
dostivé v tomto životě, co jest bohatšího nad
moudrost, kteráž všecko působí? * A dělá-liť 6
opatrnost, kdo jest na světě nad ni lepší ře-
meslník? * A miluje-li kdo spravedlnost, práce 7
této moudrosti jsou ctnosti; nebo střídmosti

---

9. *u přirovnání*, Ř. v pohledění.
10. *neuhasitelné*, Ř. nedřímavé, neospalé.
15. *náležitě*, Ř. hodně.
17. *jaká* etc., Ř. postavení světa.
18. *slunečného*, t. čas ten, v němž slunce k svému cíli buď nejvýše neb nejníže přibíhá: což dvakrát každého roku bývá, jednou v letě, když slunce jest na znamení raka, podruhé v zimě, když jest slunce na znamení kozorožce, kterážto proměna nazývá se povrat slunce.
19. *běh*: okolek, okršlek. — *spořádání*, Ř. položení, tak v. 29.
20. *větrů*, J. duchů. — *kmenu*: štípku, zrostlin.
22. *stižitelný*, Ř. rozličný.
25. *na ni* etc.: do ní nevpadá.
27. *sama* etc., Ř. sama v sobě zůstávajíc. — *činí*, Ř. strojí.
28. *Nikoho*, Ř. ničeho.
29. *uznána*, Ř. nalezena.
30. *vstupuje*: přejímá noc.
2. *krásou*, etc., Ř. milovník učiněn jsa krásy její. — *snažoval*, Ř. hledal.
3. *Pán*: Hospodář.
4. *zvěstovatelem* etc., Ř. vyvolitelkyně (jest) skutků jeho.
6. *lepší*, Ř. více.

a opatrnosti vyučuje, spravedlnosti a zmu-
žilosti, nad čež lidé nemají nic užiteč-
8 nějšího v tomto životě; * pakli kdo mnoho
zvěděti žádostiv jest, ona povědoma jest sta-
robylých věcí a budoucích se dovtipuje, zná
chytrosti řečí a spravuje pohádky, znamení a
zázraky předzvídá, i příběhy počasí a časů.
9 * Protož usoudil jsem ji pojíti sobě, aby se
mnou byla, věda že mi bude rádcem k do-
brému a potěšením v starostech a v zámutku.
10 * Budu míti z ní slávu v lidu obecném a čest
11 před staršími jsa mládenec. * Shledáno bude,
že jsem vtipný v soudu a před obličejem
12 mocných divný. * Když mlčeti budu, očekávati
na mne budou, a když budu mluviti, bedlivě
poslouchati budou; pakli obšírně mluviti budu,
13 ruku na ústa svá položí. * Budu míti skrze
ni nesmrtelnost a památku věčnou těm, kte-
14 říž budou po mně, pozůstavím. * Spravovati
15 budu lidi, a národové poddají se mi. * Tyrané
hrozní slyšíce mne děsiti se budou, v obci
uznán budu za dobrého a v boji za zmuži-
lého; * vejda do domu svého odpočinu s ní; 16
neboť není trpký byt její, ani bolestné by-
dlení s ní, ale potěšené a radostné. * To u 17
sebe sám rozjímaje a v srdci svém bedlivě
přemýšleje, že v příbuznosti moudrosti jest
nesmrtelnost, * a v přátelství jejím líbost do- 18
brá, a v pracech rukou jejích zboží nepomi-
nutelné, a v cvičení se rozmlouváním s ní
opatrnost a sláva v obcování řečem jejím,
obcházel jsem hledaje, jakbych ji k sobě vzal.
* Byl jsem pak pachole vtipné a dostal jsem 19
duše dobré, * a nad to více, byv dobrý přišel 20
jsem k tělu neposkvrněnému; * ale poroz- 21
uměv, že jinak jí neobdržím, jediné lečby
mi to Bůh dal (a i toť byla opatrnost, znáti
čí jest dar); předstoupil jsem před Pána a
modlil jsem se jemu z celého srdce svého
řka:

Hlava 9.

Modlitba za moudrost.

Bože otcův a Pane milosrdenství, kterýž
2 jsi učinil všecky věci slovem svým * a mou-
drostí svou ustanovils člověka, aby panoval
3 nad tvorem od tebe učiněným, * a spravoval
svět v svatosti a spravedlnosti, a v upřímnosti
4 srdce konal soud; * dej mi moudrost trůnům
tvým přísedící a nezamítej mne z počtu slu-
5 žebníkův svých: * neboť jsem já služebník
tvůj a syn děvky tvé, člověk mdlý a kra-
tičkého věku a velmi špatný k vyrozumění
6 soudu a právům. * Nebo byť pak kdo do-
konalý byl mezi syny lidskými, nebyla-liťby
jemu přítomná moudrost tvá, za nic se nepo-
7 čítá. * Ty jsi mne vyvolil za krále lidu svého
8 a za soudce synův i dcer svých, * a řekls,
abych vzdělal chrám na hoře svaté tvé a
oltář v městě obydlí tvého ku podobenství
stánku svatého, kterýž jsi přistrojil na po-
9 čátku. * S tebou pak jest moudrost, kteráž po-
vědoma jest skutků tvých a přítomna byla,
když jsi učinil svět, a ví, co jest líbezného
tobě a co přímého v přikázaních tvých.
10 * Sešliž ji se svatých nebes a s trůnu ve-
lebnosti své pošli ji, aby mi přítomna jsouc
se mnou pracovala, a abych věděl, co jest to-
bě dobře líbezného. * Onať zajisté ví všecko 11
i všemu rozumí, a povede mne v pracech
mých opatrně i ostříhá mne v slávě své.
* A tak budou příjemní skutkové moji, a 12
soudě lid tvůj spravedlivě hoden budu stolice
otce svého. * Nebo kdoby z lidí znal vůli 13
boží aneb kdoby se domyslil, co Bůh chce?
* Přemyšlování zajisté lidí smrtelných jsou 14
bídná a nebezpeční důmyslové naši. * Nebo 15
porušitelné tělo obtěžuje duši a zemský byt
dolů tlačí mysl mnohými starostmi naplně-
nou; * an sotva toho se dovtipujeme, což na 16
zemi jest, a což jest před rukami, s prací
nalézáme; co pak na nebi jest, kdo to vy-
stihne? * O vůli pak tvé kdoby byl věděl, kdy- 17
by ty nebyl dal moudrosti a neseslal Ducha
svého svatého s výsosti? * aby tak napraveny 18
byly stezky těch, kteříž bydlí na zemi, a lidé
tomu, což se tobě líbí, vyučeni byli? * Pro- 19
tož moudrostí zachováni jsou.

---

8. *zvěděti*: zkušení. — *spravuje*: spravování pohádek.
10. *v lidu*, Ř. v zástupích.
11. *shledáno*, Ř. shledán budu.
15. *Tyrané*: králové. — *uznán*, Ř. vidín, spatřín.
16. *neboť* etc., Ř. neboť nemá trpkosti ani bolesti s ní bydlení, ale potěšení a radost.
2. *panoval*: hospodařil.
3. *srdce* etc., Ř. duše soudil soud.
9. *jest líbezného*, Ř. v očích tvých. — *přímého*: pravého.
10. *velebnosti*: slávy.
13. *vůli*: radu.
14. *bídná*, J. bázlivá. — *nebezpeční*: nejistí, nestálí.
16. *vystihne*: vystihl.

Hlava 10.

Skutkové divní moudrosti boží.

Ta prvního otce samého na světě stvo-
2 řeného ostříhala, * a pozdvihši jej z pádu jeho
dala jemu moc, aby panoval nade vším.
3 * Když pak odstoupil od ní, nespravedlivý
v hněvě svém rozpálen jsa zlostí vražednou
4 proti bratru zahynul. * Příčinou jeho zatopenou
zemi zase vysvobodila moudrost dřevem špat-
5 ným spravedlivého spravovavši. * Ta v spik-
nutí nešlechetném národů sloučených poznala
spravedlivého a dochovala jej bez úhony
Bohu, i když miloval velice syna, aby sobě
6 zmužile počínal, jej ostříhala. * Ta spravedli-
vého, když hynuli bezbožníci, vyprostila, kte-
rýž utíkal před ohněm, jenž sstupoval na pět
7 měst; * jejichžto nešlechetnosti ještě na osvěd-
čení pozůstává poušť kouřící se, a štěpoví pro
nepohodlné časy ovoce nevyzralé nesoucí, a
nevěřící duše na památku sloup solný sto-
8 jící. * Nebo ti, kteříž moudrosti pobíhali, ne-
toliko k té škodě přicházeli, že nevěděli o
dobrých věcech, ale také své nesmyslnosti
památku jiným pozůstavili, tak že ani v tom,
9 v čemž klesali, tajiti se nemohli. * Moudrost
pak ty, kteříž ji sobě vážili, z prací vysvo-
10 bozovala. * Ta spravedlivého, kterýž před
hněvem bratra utíkal, provedla cestami rovný-
mi, ukázala jemu království boží a dala jemu
známost svatých věcí, obohatila jej v trápe-
ních a nahradila jemu práce jeho. * Když 11
skrze lakomství jej utískali, přítomna jemu
byla a obohatila jej; * ostříhala ho před ne- 12
přátely a před těmi, jenž úklady strojili,
v bezpečnosti jej postavila a v boji tuhém
jemu vítězství dala, aby poznal, že nade
všecko nejmocnější jest pobožnost. * Ta proda- 13
ného spravedlivého neopustila, ale z hříchu jej
vysvobodila a spolu s ním do čisterny sstoupila;
* ani u vězení se ho nespustila, až přinesla jemu 14
berlu království a moc nad těmi, kteříž ukru-
tenství nad ním provozovali, a ukázavši, že
byli lháři ti, kdož ho hyzdili, dala jemu slá-
vu věčnou. * Ta lid svatý a símě nemající 15
úhony vyprostila z národů, kteříž utískali
jej. * Vešla v duši služebníka Páně a posta- 16
vila se proti králům hrozným v zázracích
a znameních. * Dala svatým odplatu svatosti 17
za práce jejich; provedla je cestou divnou;
byla jim za zástěru ve dne a za světlo hvězd
v noci; * přepravila je přes moře Červené a 18
provedla je skrze vodu velikou; * nepřátely 19
pak jejich zatopila; ale tyto z hluboké pro-
pasti vyvedla. Protož spravedliví obloupili
nepobožné * a prospěvovali, Pane, jménu své- 20
mu svatému i ruku tvou bojovnou velebili
jednomyslně; * nebo moudrost otvírá ústa ně- 21
mých a jazyky nemluvňat výmluvné činí.

Hlava 11.

Připomenutí skutků moudrosti boží činěných při lidu israelském a nepřátelích jejich.

Šťastně spravovala skutky jejich rukou
2 proroka svatého. * Přešli poušť nebydlitelnou
a na místech nepřístupných rozbíjeli stany;
3 * na odpor se postavili odpůrcům a nad ne-
přátely se pomstili. * Žíznice zvolali k tobě, 4
i dána jim voda ze skály příkré a zapuzení
žízně z kamene tvrdého. * Nebo kterými věc- 5
mi trestáni byli nepřátelé jejich, * těmi nouzi 6

---

1. *prvního*, Ř. nejprv. — *otce* etc., Ř. otce světa.
2. *pozdvihši*, Ř. vytáhši. — *jeho*, Ř. vlastního.
3. *nespravedlivý*, t. Kain. — *jsa* etc., Ř. bratra mordujícími spolu zahynul s hněvy.
4. *jeho*. Zavírá tím jedním slovem ne jen samého Kaina, ale všecky hříšníky, pro něž potopa uvedena na svět; rovně jako i David praví, že viděl bezbožníka hrozné síly. Žalm 37, 35., nemíní jednoho ale mnohé.
5. *nešlechetném*, Ř. zlosti. — *miloval* etc., Ř v střevách syna silného jej ostříhala. Míní to, že Abraham měv sobě poručené, aby syna obětoval, pomocí moudrosti boží tak se zmužile postavil a láskou otcovskou se přemoci nedal. Gen. hl. 22.
7. *pro* etc., Ř. nedokonalými vyspělostmi neb počasími.
8. *pozůstavili*, Ř. životu.
10. *cestami*: stezkami přímými. — *nahradila*, Ř. rozhojnila.
11. *obohatila*, t. Jakoba, kteréhož Laban trápil.
12. *vítězství*: odplatu.
13. *spravedlivého*, t. Josefa. — *čisterny*: jámy.
14. *ukrutenství*: tyranství.
15. *svatý*: Lid israelský lidem svatým, a símě nemající úhony, ne proto nazývá, žeby naprosto beze všeho hříchu byli (poněvadž zjevná věc jest z historií, že se velikých hříchů a bezbožností proti Bohu nejednou dopouštěli); ale že od Boha z milosti jeho za zvláštní lid zvoleni, jemu posvěceni byli k tomu, aby jeho v svatosti a spravedlnosti následujíce (Lev. 19, 2.) jemu se ve všem líbiti hleděli. Podobně o církvi viz Efes. 5, 26. 27. I. Petr. 2, 9.
18. *Červené*: Rudé.
19. *vyvedla*, Ř. vyprýštila.
20. *bojovnou*: vítěznou, ochrannou.
21. *činí*, Ř. klade.

1. *svatého*, t. Mojžíše.
3. *se pomstili*: pomstu vykonali.
4. *zapuzení*, Ř. lékařství.

7 trpícím těmto dobře se stalo. * Místo pramene
zajisté stále tekoucí řeky, kteráž krví sse-
8 dlou zkalena byla * k strestání výpovědí o
zhubení nemluvňátek, dals jim hojnost vody
9 nenadále, * okázav tehdejší žízní jaks od-
10 půrce strestal. * Nebo když zkušováni byli
(ač lítostivě pokáráni jsou) porozuměli, jak
v hněvě tvém bezbožní odsouzeni byvše trá-
11 peni byli. * Těchto jsi zajisté jako otec po-
noukaje zkušoval; onyno pak jako přísný
12 král odsuzuje trápil, * kteřížto jakož nepří-
13 tomní jednostejně stíráni byli. * Nebo dvojí
zámutek přišel na ně a lkání, když se na pře-
14 dešlé věci rozpomínali; * uslyševše zajisté, že
skrze jejich vlastní trestání oněmno se dobře
stalo, poznali Pána divíce se konci jich vyjití.
15 * Nebo kteréhož dávno na vodu vyloženého a
zavrženého s posměchem se odčítali, tomu při
dokonání zběhlých věcí divili se, ne takovou
16 jako spravedliví žízeň trpíce. * Pro nerozumné
pak smyšlénky nepravosti jejich, podlé nichž
bloudíce ctili nerozumné zeměplazy a ničemné
šelmy, poslals na ně množství nerozumných
17 živočichů ku pomstě, * aby poznali, že čím
18 kdo hřeší, tím trestán bývá. * Neboť nebylo
nesnadné tvé všemohoucí ruce, kteráž stvořila
svět z nesličné věci, pustiti na ně množství
medvědů aneb smělých lvů, * aneb zvířata 19
neznámá plná neobyčejné vzteklosti, kterážby
buď jako oheň kouřící se tchnutí neb šust dýmu
se vznášejícího vydávala, neb hrozné jiskry
blýskající se z očí vypouštěla; * jejichž neto- 20
liko ukrutnost mohlaby je potříti, ale i po-
hledění strašlivé pohubiti; * nýbrž bez toho je- 21
dním dmýchnutím padnouti mohli od soudu
sstiháni a od moci ducha tvého tříbeni jsouce,
ale všecky věci na míru a na počet i na váhu
jsi spořádal. * Náramná zajisté síla vždycky 22
při tobě jest, a moci ramene tvého kdo odolá?
* Poněvadž jako jazýček od vážek všecken svět 23
jest proti tobě a jako krůpěje rosy jitřní pa-
dající na zemi. * Smilovávášse pak nade vše- 24
mi; nebo všecko můžeš a přehlídáš hříchy lid-
ské, aby pokání činili. * Miluješ zajisté všecko, 25
cožkoli v bytu jest, a ničeho v ohavnosti ne-
máš z těch věcí, kteréž jsi učinil; nebo anižby
byl co stvořil, kdyby to v nenávisti míti měl.
* A kterakby co bylo zůstalo, kdyby ty byl 26
nechtěl, aneb zachováno bylo to, cožby od tebe
povoláno nebylo? * Ale hovíš všechněm věcem, 27
protože tvé jsou, ó Pane, milovníče duší.

Hlava 12.

I. Zveličuje boží dobrotivost, že netoliko s lidem svým, ale i s Kananejskými milostivě nakládal, maje hojně čím i moha spravedlivě je trestati. II. Příčiny, proč je snášel, ukazuje: 1) aby jim ku pokání sloužil, 2) aby lidu svému příklad dobrotivosti na sobě ukázal, 3) aby je v doufání o milosrdenství svém ustavil. III. Boží spravedlivé soudy nad pohany připomíná.

Nebo neporušitelný Duch tvůj jest ve
2 všech. * Protož ty, kteříž padají, pomaličku
tresceš, a při čemby hřešili, ku paměti jim
přivodě ponoukáš, aby zhostíce se zlosti věřili
3 v tebe, Pane. * A zajisté starodávní obyvatele
4 země svaté své v nenávisti měv * (protože sku-
tky nejohyzdnější, kouzelnictví i oběti bez-
5 božné vykonávali, * kteříž i mordéři dítek ne-
milosrdní byli a střeva lidských těl žrali, a ho-
dy krvavé z ohavnosti kněží pošetilí strojili,
* a rodičové toho zhubení dítek pomoci zbave- 6
ných původem byli), chtěls vyhladiti skrze
ruce otcův našich * (aby země ta ze všech u tebe 7
nejvzácnější osazena byla hodnými obyvateli,
syny božími); * ale i těch jsi jako lidí šetřil 8
a poslals předchůdce vojska svého sršně, aby
je pomaličku plénili. * Ne žeby nemohl bezbo- 9
žných v bitvě spravedlivým v poddanost uvésti,
aneb skrze zvěř hroznou neb slovem přísným
do jednoho setříti; * ale pomaličku soud konaje 10

---

7. *pramene*: studně. — *stále*, Ř. věčně. — *řeky*, t. Nilu, řeky egyptské. — *hojnost*: hojnou vodu.
10. *lítostivě*, Ř. v lítosti.
11. *trápil*: mučil jsi.
13. *přišel* etc., Ř. pojal je pamětí předešlých věcí.
14. *poznali*: pocítili.
15. *vyloženého*, Ř. ve vyložení. — *s posměchem*: posmívajíce se. — *ne takovou* etc., Ř. nepodobných věcí se spravedlivými žíznice.
18. *nesnadné*, nemožné.
19. *šust*: praskání. — *vydávala*, Ř. dýchala. — *blýskající*, Ř. blýskala.
20. *ukrutnost*, Ř. uškození.
22. *Náramná*, Ř. Velice moci, aneb aby velice mohl.
24. *pokání*, Ř. ku pokání.
25. *stvořil*, Ř. připravil.
26. *nebylo*, t. čemuby ty býti nerozkázal.

2. *zhostíce*: pustíce se.
4. *kouzelnictví*: jedův.
5. *krvavé*, Ř. krve; nazývá je krvavé, že při tom svém posvěcení krev z dítek vylévali. — *kněží* etc., J. kněží božské oběti tvé. J. kněží božství tvého. J. kněží krvavé oběti.
6. *rodičové*: vrahové svých dítek byli. — *dítek*, Ř. duší.
7. *osazena* etc., Ř. hodné obývání přijala synů božích.
9. *v bitvě*: v šiku. — *uvésti*, Ř. dáti. — *hroznou*: litou.

dávals jim místo ku pokání, ne žeby nevěděl,
jak nešlechetný jest jejich rod a přirozená zlost
jejich, a že se nikoli nepromění úmysl jejich
11 až na věky * (nebo proklaté plémě od počátku
byli); aniž jsi ostýchaje se koho, když hřešili,
12 jim lhůtu dával. * Nebo kdoť dí: Co jsi učinil? aneb kdo se na odpor postaví soudu
tvému a kdo tě obviňovati bude pro národy
vypléněné, kteréžs ty učinil? aneb kdo přijda
postaví se, aby se nad tebou pomstil za lidi
13 nepravé? * Neníť zajisté Boha kromě tebe, kterýž péči máš o všecky, aby dokázal, že ne-
14 soudíš nespravedlivě; * aniž jest který král neb
tyran, kterýžťby nahlédnouti mohl v oči pří-
15 činou těch, kteréž jsi trestal: * ale spravedlivý
jsa spravedlivě všecko řídíš, pokládaje za neslušnou věc na moc svou toho odsuzovati,
16 kterýžby nezasloužil trestání. * Síla zajisté tvá
jest počátek spravedlnosti, a že nade všemi
panuješ, to působí při tobě, že všechněm sho-
17 víváš. * Nebo síly dokazuješ, když se nevěří
o dokonalosti moci tvé, a i při povědomých
18 jí neváznost tresceš; * ale ty Pane mocný mírně
soudíš a mnohým shovíváním spravuješ nás;
nebo přítomná jest tobě moc, kdy chceš;
19 * těmi pak skutky vyučil jsi lid svůj, že musí
spravedlivý býti dobrotivý, a syny své ustavils v dobré naději tím, že dáváš z hříchů činiti
pokání. * Nebo poněvadž jsi nepřátely synů 20
svých, a to hodné smrti s takovou rozšafností
trestal dávaje čas i místo, v němžby se zhostili zlosti; * s jakou prozřetelností soudils syny 21
své, jejichž jsi otcům přísahy a zámluvy milostných zaslíbení činil? * Protož nás káraje 22
nepřátely naše tisíckrát více švihaš, abychom
to rozsuzujíce dobrotu tvou bedlivě rozvažovali; soužení pak jsouce čekali milosrdenství.
* Protož i ty, kteříž v nesmyslnosti života 23
bezbožně živi byli, skrze jejich vlastní ohavnosti trápil jsi. * Nebo po cestách bludu da- 24
leko zabloudili, za bohy majíce i nepřátel svých
hovada ničemná, jako nemluvňata neopatrná
zklamáni jsouce. * Protož jsi jim jako dětem 25
nerozumným ku posměchu poslal ten soud.
* Oni pak, když na posměšná žehrání nedbali, 26
spravedlivého soudu božího okusili. * Nebo od 27
těch, kteréž ctívali, trápení snášejíce zlobili se
a vidouce, ani skrze ty, kteréž za bohy měli,
trestáni jsou, poznali Boha pravého, kteréhož
se dávno odepřeli, že ho neznají; pročež také
těžší odsouzení na ně došlo.

Hlava 13.

Vypisuje I. marnost mnohých lidí, že Boha ze skutku stvoření nemohou poznati; ale jiné věci stvořené za bohy mají; II. bláznovství veliké těch, jenž dílo rukou lidských bohy nazývají a k tomu se v čas potřeby o pomoc daremně utíkají.

Marní jsou zajisté všickni lidé z přirození, při kterýchž jest neznámost Boha; poněvadž z těch věcí dobrých, kteréž se vidí,
nemohli poznati toho, jenž jest, a skutky be-
2 dlivě spatřujíce nepoznali řemeslníka; * ale za
to měli, že neb oheň, neb vítr, neb prudké
povětří, neb okršlek hvězd, neb násilná voda
neb světla nebeská jsou správcové světa a bo-
hové, * v jejichžto ušlechtilosti, jestliže kocha- 3
jíce se, je za bohy přijímali, nechť vědí, že
mnohem důstojnější jest Pán jejich; nebo on
krásy původ jsa stvořil je: * pakli se nad mocí 4
a mocným dílem jejich užasli, nechť soudí
z toho, čím mocnější jest ten, kterýž ty věci

10. *a že* etc.: a že nikoli neusmyslí sobě až na věky.
12. *postaví*, Ř. ku postavení se proti tobě mstitel.
14. *tyran*: pán.
15. *za neslušnou*, Ř. za cizí věc.
16. *Síla*: Moc.
17. *při povědomých*, t. mudraků tohoto světa, kteříž na své hlavě zakládajíce zúmyslně ve věci nenáležité se vydávají.
18. *mocný*, Ř. moci.
19. *dobrotivý*: přívětivý, vlídný. — *syny* etc., Ř. učinils dobré naděje syny.
20. *rozšafností*: bedlivostí. — *místo*, J. způsob.
21. *milostných* etc., Ř. dával dobrých zaslíbení.
22. *tisíckrát* etc., Ř. v desetkrát tisícnosti, totiž mnohemkrát více. — *bedlivě*: na péči měli. — *soužení*: na tom místě béře se za mnohá soužení tak jako I. Kor. 11, 32.
23. *bezbožně*, Ř. nespravedlivě. — *trápil*, t. když zvířata, kteráž oni měli za bohy, na ně se co včely ssula.
24. *daleko*: dlouho bloudili. — *ničemná*, t. hovada, jichž Israelští neměli v žádné poctivosti, ta Egyptští, ani na to se neohlédajíce, že jsou jejich nepřátel, předse je sobě za bohy vystavovali. Exod. 8, 26.
25. *soud*, t. takovou pomstu skrze nerozumný tvor, kterýž je trápil, maje jich ochraňovati, poněvadž jej za boha měli.
26. *okusili*, J. okusí.
27. *těžší*, Ř. konec, cíl, posledek.

1. *jenž jest*, t. Boha, kterýž se sám tak nazývá Exod. 3, 14., na jeho skutky hledíce mohli se domysliti, žeť jest jistě předivný, kterýž tak divné věci činí.
2. *bohové*: proti zápovědi. Deut. 4, 19., též 17, 3.
3. *mnohem*: Ř. čím lepší.
4. *soudí*: pomyslí.

5 připravil. * Po velikosti zajisté a ušlechtilosti
a po stvořených věcech náležitě řemeslník je-
6 jich spatřín býti může. * Ale však těch malá
jest vina; nebo oni snad bloudí Boha hleda-
7 jíce a nalezti chtějíce. * V skutcích zajisté jeho
obírajíce se zpytují je a zraku věří; nebo ty
8 věci, kteréž vidí, jsou pěkné; * ale zase ani
ti nejsou hodni, aby jim odpuštěno bylo.
9 * Nebo jestližeť jim možné bylo tak mnoho
věděti, že mohli věk stihnouti, jakžto že těch
10 věcí Pána spíše nenalezli? * Bídníť tedy jsou,
že naději svou složili ve věcech mrtvých ti, kte-
říž nazývají bohy dílo rukou lidských, zlato
a stříbro řemeslně udělané a podobenství ži-
vočichův, neb kámen neužitečný dílo ruky
11 staré. * Anebo když některý tesař příhodně
dřevo podetne, pěkně všecku kůru s něho ob-
loupí, a řemesla svého dokazuje potřebnou
nádobu ku pohodlí života ozdobně připravuje;
12 * a toho, což se odtíná, při díle k připravení
13 pokrmu, jímžby se nasytil, užívá; * jiné pak
dřevo, kteréž zavrženo jest, k ničemu neužitné,
zavilé a suky prorostlé vezma vyrývá s be-
dlivostí při prázdnosti své a podlé umění
svého pěkně je spůsobuje, podobné je učiní
obrazu lidskému; * aneb nějakému živočichu 14
ničemnému, potíraje ho cinobří a olovinkou
spravě barvu jeho, a všelikou poskvrnu na
něm zatíraje připodobní je; * a udělaje jemu 15
na ně náležitý příbytek na stěnu podpírá je,
přitáhna je železem, * a tak je opatří, aby se 16
nezvrátilo, věda, že nemůže sobě samo spo-
moci; nebo obraz jest a potřebuje pomoci:
* avšak když se za zboží a manželství své 17
i za dítky modlí, nestydí se, že k věci bez-
dušné mluví * a o zdraví k tomu, což mdlého 18
jest, volá a za život mrtvé věci žádá a za po-
moc toho, což v ničem naprosto zkušeno není,
poníženě prosí, * a za cestu toho, což kroku 19
udělati nemůže, za zisk a dílo i za štěstí ru-
kou a za statečnost rukoum toho, což nej-
nestatečnějšího jest, žádá.

Hlava 14.

Nemoudrost modlářů, pomsta boží proti nim, původ modlářství i ovoce jeho.

Zase někdo plaviti se stroje a přes hro-
zná vlnobití pustiti se maje, volá k dřevu
shnilejšímu nežli jest ta lodí, kteráž jej nese.
2 * Nebo žádost ziskův ji vymyslila a moudrost
3 řemeslně připravila; * ale tvá Otče prozřetel-
nost jí spravuje; nebo jsi spůsobil i na moři
4 cestu i mezi vlnami bezpečnou stezku, * uka-
zuje, že můžeš ze všeho vysvoboditi, by pak
5 i bez umění někdo po nich chodil. * Aniž chceš,
aby byli daremní skutkové moudrosti tvé;
pročež i maličkému dřevu lidé důvěřují se
hrdel, a plavíce se přes vlnobití na lodičce
6 zachováni bývají. * Nebo i na počátku když
hynuli pyšní obrové, naděje světa na lodí
utekši pozůstavila věku símě k rozplození,
7 tvou spravována byvši rukou. * Požehnané za-
jisté jest dřevo, skrze něž se koná spravedl-
nost; * ale to rukou udělané proklaté jest i ten, 8
kdož je učinil; on proto, že je učinil, ono pak,
že jsouc porušitelné Bohem nazváno jest.
* V jednostejnéť jsou nenávisti u Boha i bez- 9
božník i jeho bezbožnost; * nebo i to, což uči- 10
něno jest, s tím, kdož učinil, trestáno bude.
* Protož i na modly národův trestání dojde; 11
nebo mezi tvorem božím na ohyzdu učiněny
jsou, a k úrazu duším lidským a za osidlo
nohoum nesmyslných. * Původ zajisté smilství 12
jest vymyšlení modl, vynalezení pak jich po-
rušení života; * nebo s počátku nebyly, aniž 13
na věky budou. * S marnou zajisté chválou 14
lidskou přišly na svět, a protož krátký jim
cíl uložen jest. * Nebo náramnou žalostí sví- 15

5. *náležitě*: místně, tak když se jedno proti druhému staví a přiměřuje. — *řemeslník*: učinitel.

7. *obírajíce*, Ř. obracejíce.

10. *řemeslně*, Ř. myšlení řemesla.

11. *Anebo* etc. Podobně proroci o modlářích s posměchem mluví. Isai. 44, 9. etc., Jer. 10, 3. etc., Baruch v 6. hl. — *pěkně*: uměle. — *ku pohodlí*, Ř. ku posloužení.

12. *a toho*: odtesky, třísky, což odmítáno při díle.

13. *zavilé*: křivé. — *suky*: sukovaté. — *podlé* etc., Ř. zkušením rozumnosti.

14. *olovinkou*: ličidlem. — *spravě*: Ř. očerveně.

15. *přitáhna*: přitvrdě, ubezpeče.

17. *manželství*, Ř. svadbu. — *nestydí*: podobně Žalm 114, 4. etc.

18. *v ničem*, Ř. nejneezkušenějšího.

19. *cestu*, t. aby šťastnou měl. — *udělati*, Ř. užívati. — *zisk*: přišetření, přispoření. — *rukou*, t. aby jemu všecko pod ruku šlo. — *nejnestatečnějšího*: nejlenivějšího.

1. *hrozná*: vzteklá.

2. *řemeslně*, Ř. řemeslnice.

3. *prozřetelnost*: opatrování. — *spůsobil*, Ř. dal.

4. *po nich*, t. po těch vlnách mořských.

5. *dřevu*, t. lodí špatné. — *hrdel*, Ř. duší. — *plavíce*: projdouce.

6. *světa*: míní Noele. — *k rozplození*, Ř. rození.

8. *udělané*, t. modla.

11. *trestání*, Ř. přihlédnutí bude.

12. *Původ*: počátek. — *porušení*: zkáza, zhouba.

14. *krátký* etc., Ř. odkrojený cíl jim obmyšlen jest.

15. *náramnou*, Ř. nedozralým zámutkem; jest

raje se otec, že jemu syn rychle odjat jest,
udělal obraz tehdáž člověka mrtvého, již pak
jej jako Boha ctil a nařídil poddaným slav-
16 nosti a oběti. * Potom po čase rozmoha se ten
bezbožný obyčej, jako zákon ostříhán byl, a
17 z poručení povýšených ctěny jsou rytiny; * kte-
rýmžto přítomně nemohouce poctivosti činiti
lidé, protože daleko bydlili, ten obličej, kte-
rýž daleko byl, vyrejsovavše zřetelný obraz
toho krále, kterémuž poctivost činiti chtěli,
učinili, aby nepřítomnému jako přítomnému
18 s pilností pochlebovali. * K rozšiřování pak toho
náboženství ponukla i ty prosté žádost cti
19 řemeslníka. * Nebo on snad vrchnosti chtěje se
zalíbiti na to se vynaložil, aby svým uměním
20 nad míru pěkný obraz udělal; * lid pak obecný
slibným dílem přivábеn jsa toho, kterýž málo
před tím jako člověk ctěn byl, již za Boha
21 počítali. * A to bylo lidu osidlem, kdyžto
lidé buď bídou, neb ukrutenstvím v službu
podrobeni jsouce to jmeno, kteréž jiným při-
vlastněno býti nemůže, kamenům a špalkům
22 dávali; * nad to nebylo jim dosti blouditi při
známosti boží, ale i u velikém boji neznámo-
sti živi jsouce, tak veliké zlé věci pokojem
nazývají. * Poněvadž buď z dítek zbitých oběti, 23
neb skrytá tajemství, neb bláznové hody po-
dlé nařízení jiných strojíce, * ani životů, ani 24
manželství více v čistotě neostříhají; ale jeden
druhého neb úklady jemu čině zabíjí, aneb
cizolože kormoutí. * Všudy pak vesměs roz- 25
mohlo se krveprolití a vražda, krádež a lest,
zhouba, nevěra, nepokoj, křivá přísaha, zbou-
ření dobrých, * nepamět na dobrodiní, duší 26
zprznění, přirození proměňování, manželství
nepořádnost, cizoložství a prostopášnost. * Nebo 27
sloužení modlám, kteréžby ani jmenovány býti
neměly, všeho zlého původ a příčina i konec
jest. * Ctitelé jejich zajisté rozveselíce se neb 28
blázní, neb lživé věci prorokují, neb živi jsou
nespravedlivě, neb lehkomyslně křivě přisa-
hají. * Nebo kteříž v bezdušných modlách dou- 29
fají zle přisahajíce, pro nepravost trestání ne-
očekávají; * ale pro obé přijde na ně. což spra- 30
vedlivého jest; že zle smýšleli o Bohu zření
majíce k modlám, i že nepravě přisahali lstivě
svatostí pohrdajíce. * Nebo ne těch moc, skrze 31
něž se činí přísaha, ale náležitá hříšníkům po-
msta vždycky dochází na přestoupení ne-
pravých.

Hlava 15.

Vychvalování známosti pravé Pána Boha, hanění modlářství.

Ale ty, ó Bože náš, dobrotivý jsi a pravdo-
mluvný, dlouho shovívající, a kterýž všecko
2 řídíš v milosrdenství. * Nebo jestliže bychom
i hřešili, tvoji jsme, kteříž tvou moc známe,
avšak hřešiti nebudeme vědouce, že za tvé
3 počteni jsme. * Poznati zajisté tebe jest doko-
nalá spravedlnost a znáti moc tvou kořen
4 nesmrtelnosti. * Aniž zajisté nás podvedl dů-
mysl lidského škodlivého umění, ani maléřův
práce neužitečná, totiž obličej rozličnými bar-
5 vami ulíčený; * načež patříce nesmyslní k tomu
se nakloňují, tak že obrazu mrtvého, obličeje
bezdušného žádostivi bývají. * Zlých věcí mi- 6
lovníci jsou a hodni takových útěch i ti, kte-
říž je dělají, i ti, jenž jich žádostivi jsou, i ti,
kteříž je ctí. * Nebo i hrnčíř židkou uhněta 7
hlinu s prací dělá ku pohodlí našemu jednu
každou nádobu; ale z jedné a též hliny dělá
i k čistotným skutkům sloužící nádoby, a to-
likéž i jiné těmto odporné; z těch pak obo-
jích, k čemužby se která hodila, soudce hrnčíř
jest. * Kterýžto zlou prací zaměstknávaje se 8

---

příkladné mluvení z ovoce nedošlého, kteréž bývá trpké, a tím se ukazuje srdce toho otce veliká truchlost. — *nařídil*, Ř. dal tajemství.

16. *povýšených*: pánův.

17. *přítomně*, Ř. ve vidění.

18. *prosté*: neznající. — *řemeslníka*, t. řemeslník žádostiv jsa chvály v to se vložil, aby obraz co nejpěknější udělal a jej divnými barvami vynesl; jejž vidouce nesoudní lidé s velikým podivením se k němu shlukli, jej chválili a za modlu sobě vyzdvihli.

19. *vrchnosti*: pánu. — *obraz*, Ř. podobenství.

20. *lid*: množství. — *slibným*: líbezností, krásou díla. — *přivában*: přitažen jsa. — *za Boha*: Za to, čemuž se božská čest děje.

21. *lidu*, Ř. životu. — *jmeno*, t. boží. — *špalkům*: dřívím. — *dávali*, Ř. položili.

23. *skrytá*: byly u pohanů mezi jinými mnohými věcmi smyšlenými některé, o nichž sami kněži věděli, a jiným jich pronášeti nesměli, ty nazývá tu skrytými tajemstvími, viz Num. 15, 31., hody pak bláznové, kteréž ku poctě bohům strojívali a při nich divná bláznovství provozovali.

24. *manželství*: svadeb. — *jeden* etc.: druhý druhého. — *kormoutí*: bolestí naplňuje.

25. *Všudy* etc., Ř. všecky věci smíšeně má krev.

26. *prostopášnost*: nestydatost.

28. *lehkomyslně*, Ř. rychle.

29. *neočekávají*, t. naději mají, že trestání zniknou.

4. *škodlivého*, Ř. zlého. — *maléřův*, J. stín maléřů.

5. *načež*, Ř. kterýchž věcí vzezření nesmyslným k žádosti přichází a žádá mrtvého obrazu obličeje bez ducha. — *obličeje*: postavy.

7. *dělá* etc., formuje k sloužení nám. — *jiné*, Ř. všecky. — *odporné*, t. k jiným potřebám přináležitých i k věcem nečistým. — *která* etc., Ř. jakéby bylo které užívání.

z též hliny marného boha lípá; ježto sám málo
před tím ze země učiněn jsa po malé chvíli
jíti má do země, z níž jest vzat, když z dluhu
9 tohoto života napomenut bude. * Avšak má
starost, ne že bude pracovati, ani že krátký
život má, ale o základ dělá se zlatníky a s těmi,
kteříž ze stříbra dělají, a kotlářův následuje,
i za čest sobě pokládá, že ničemné věci lípá.
10 * Popelť jest srdce jeho, a naděje jejich špat-
nější nežli země a v menší vážnosti život
11 jeho nežli bláto. * Nebo nepoznal stvořitele
svého a toho, kterýž jemu vdechl duši moc
svou prokazující, a nadchl ducha obživujícího.
12 * Ale za to měli, že jest hřička život náš, a
věk kupectví zisk přinášející; nebo říkají, že
musejí odevšad také i ze zlého zisku hledati.
13 * Ten zajisté ví, že hřeší nade všecky jiné, ze
země hmotné nádoby k rozražení snadné i ry-
14 tiny dělaje. * Všickni pak nerozumnější a bí-
dnější jsou nežli nemluvňata nepřátelé lidu
tvého, kteříž jej mocí utiskají. * Nebo všecky 15
modly národův počítají za bohy, kteréž ani
očí neužívají k hledění, ani chřípí k přitaho-
vání povětří, ani uší k slyšení, ani prstů u ru-
kou k omakání, a nohy jejich nespůsobné jsou
ku kráčení. * Nebo jich člověk nadělal, a ducha 16
sobě propůjčeného maje ulípal je; žádný za-
jisté člověk ani sobě podobného boha ulípati
nemůže; * ale smrtelný jsa bezbožnýma ruka- 17
ma dělá mrtvou věc; lepší zajisté jest nežli
bohové jeho, poněvadž on živ jest, oni pak
nejsou. * Nýbrž i živočichy nejohyzdnější zbož- 18
ňují; ježto byli-liby k jiným přirovnáni pro svou
nesmyslnost, horší jsou nad jiné; * poněvadž 19
nejsou ani tak krásní na pohledění mezi živo-
čichy, abychom jich žádostivi býti měli; pro-
čež nedošli ani chvály boží, ani jeho po-
žehnání.

Hlava 16.

Pomsta boží nad Egyptskými a opatrování Israelských v Egyptě i na poušti.

Protož skrze podobné věci hodně jsou
2 trestáni a skrze množství šelm trápeni. * Místo
kteréhožto trestání dobře jsi učinil lidu své-
mu, jimž jsi k náramné žádosti pokrm nové
3 chuti připravil, křepelky; * tak aby onino, ač-
koli pokrmu žádostivi byli, však pro zázrak
na sebe dopuštěných hmyzů, i od potřebných
pokrmů zdržovati se musili; tito pak na chvil-
ku nouze přetrpěvše nového pokrmu aby účastni
4 byli. * Musila zajisté na ty ukrutníky nevy-
hnutelná nouze přijíti; těmto pak toliko uká-
záno býti, jak nepřátelé jejich trápeni byli.
5 * Nebo i když na ně přišel hrozný hněv šelm
a štípáním hadů vinoucích se hubeni byli,
6 * netrval až do konce hněv tvůj, ale pro na-
pomenutí na chvíli zkormouceni byli, znamení
majíce spasitelné, aby se rozpomínali na při-
7 kázaní zákona tvého. * Nebo kdož se ohlédl,
ne skrze tu věc, kteráž vidína byla, vypro-
štěn byl, ale skrze tebe všech spasitele.
8 * A tíms posloužil k víře nepřátelům našim,
že ty jsi vysvoboditel ze všeho zlého. * Nebo 9
je kobylek a much štípání zmořilo, a není na-
lezeno lékařství životu jejich; nebo hodni byli
od takových věcí trestáni býti. * Synův pak 10
tvých ani jedovatých draků nepřemohli zubo-
vé; milosrdenství zajisté tvé přispělo a hojilo
je. * Nebo k rozpomínání se na řeči tvé jako 11
ostnem dohnáni byvše hned vyproštěni jsou,
aby v hluboké zapomenutí upadnouce zba-
veni nebyli tvého dobrodiní. * A zajisté ani 12
bylina, ani mastka nezhojila jich, ale tvé,
Pane, slovo, kteréž všecko uzdravuje. * Nebo 13
ty život i smrt v moci máš a přivodíš do
bran pekelných i zase vyvodíš. * Ačkoli člo- 14
věk zlostí svou morduje, ale vyšlého ducha
zase nenavracuje, aniž duše odjaté na nic
přivodí; * před tvou pak rukou není možné 15
uteci. * Nebo bezbožní, kteříž odpírali, že tebe 16
neznají, mocí ramene tvého švihání byvše ne-
obyčejnými prškami a krupobitím i přívaly,
jimž nebylo lze se vyhnouti, stiháni i ohněm

---

9. *za čest,* t. vrovnati se jim chce. — *ničemné*: falešné, křivé, podvodné.
10. *v menší*: nepoctivější, ohyzdnější.
12. *věk*: život.
13. *ze země*: z věci zemnaté.
14. *nemluvňata*, Ř. duše nemluvňat.
15. *nespůsobné*: zahálivé.
16. *sobě*, Ř. jim. — *ulípati:* sformovati.
17. *bezbožnýma*: nepravýma.
19. *na pohledění:* u přirovnání. — *nedošli* etc., Ř. utekli i chvály.
2. *k náramné* etc., Ř. na žádost chtíce. — *křepelky,* Ř. křepelku.
3. *onino*, t. Egyptští. — *zázrak*, Ř. ukázaní. — *hmyzů*, t. kterýmiž trestáni byli, an jim do všech skrýší lezli a všecko zohyzdili. Exod. 8, 3.— *pokrmů*, Ř. žádosti. — *pokrmu*, Ř. okušení.
5. *vinoucích*: ztočených.
6. *spasitelné*, t. hada měděného.
7. *spasitele*: vysvoboditele.
9. *životu*, Ř. duši. — *takových*, t. kteréž jako bohy ctili.
10. *přispělo*: vstříc vyšlo, v to vkročilo.
11. *dohnáni*: pobádáni. — *zbaveni*: Ř. nevystižitelní nebyli.
14. *na nic* etc., Ř. ruší, rozvazuje; na ten smysl jako i Kristus dí: Duše zabiti nemohou. Mat. 10, 20.
16. *neobyčejnými*, Ř. novými, hostinskými.

17 shlceni jsou. * To zajisté nejdivnější jest, že u
vodě, kteráž všecky věci uhašuje, více oheň
moc provodil; nebo tento svět jest obhájce
18 spravedlivých. * Někdy zajisté poukrotil se
plamen, aby nepopálil na bezbožné poslaných
živočichů, ale aby sami hledíce viděli, že sou-
19 dem božím trápeni jsou; * někdy i u vodě
proti přirození svému plápolal, aby úrody
20 nespravedlivé země pokazil; * místo čehož kr-
mil jsi lid svůj pokrmem andělským, a po-
sílals jim bez jejich práce chléb s nebe hotový,
dostatečný ke všelijaké rozkoši a ke všelijaké
21 příhodné chuti. * Nebo podstata tvá tvé k dít-
kám dokázala sladkosti, a toho, kdož ji jedl,
líbosti sloužíc, k čemu kdo chtěl, pohodlná
22 byla. * Sníh pak a led ostál před ohněm a
nerozplynul se, aby poznali, že úrody nepřá-
tel pokazil oheň plápolající, kterýž se mezi
23 krupobitím a mezi dešti blýskal; * ale ten
zase, aby se živiti spravedliví mohli, i na svou
vlastní moc zapomněl. * Stvoření zajisté tobě 24
všech věcí učiniteli sloužíc rozněcuje se k tre-
stání nespravedlivých, i poulevuje, aby činilo
dobrodiní těm, kteříž v tebe doufají. * Protož 25
i tehdáž ke všemu se spůsobujíc štědrosti
tvé, kteráž živí všecko, přisluhovalo po vůli
těch, kteříž nedostatek trpěli; * aby se na- 26
učili synové tvoji, kteréž miluješ Pane, že ne
hojnost úrod živí člověka, ale slovo tvé ty,
kteříž se tobě dověřují, zachovává. * Nebo což 27
od ohně zkaženo nebylo, od malého paprslku
slunečného zahřito jsouc docela se rozplynulo;
* aby známé bylo, že k díkůčinění tobě ná- 28
leží předcházeti slunce, a při východu světla
modliti se tobě. * Nevděčného zajisté naděje 29
jako zimní jíní roztaje a rozplyne se jako
voda neužitečná.

Hlava 17.

Tma hrozná na Egyptské dopuštěna.

Velicíť jsou zajisté a nevypravitelní sou-
dové tvoji; protož nekázané duše poblou-
2 dily; * nebo za to měli nepraví, že ná-
rod svatý mocí utiskati budou, ale tmou
jako vězením a jako pouty dlouhou nocí
sevříni jsouce pod střechami uzavíraní a od
3 věčného opatrování opuštění leželi. * Ano-
brž domnívajíce se, že tmavou zapomenutí
zástěrou v hříších tajných se zatají, rozptý-
leni jsou, a hrozně předěšeni a od příšer
4 zkormouceni. * Nebo ani skrýše, v níž byli
před strachem neostříhala jich, ale ječení
kormoutící je vůkol zvučelo, a obludy neve-
selé se zasmušilými obličeji se jim ukazovaly,
5 * a ohně žádná moc nemohla jim svítiti, ani
hvězd jasní plamenové mohli osvěcovati té
6 noci žalostné; * ale ukazovala se jim toliko
hranice hořící sama od sebe strachu plná;
pročež zděsivše se toho nevídaného vidění
nadáli se, že ty věci, kteréž byly vidíny, něco
horšího jsou. * A takž padla mámení čaro- 7
dějnického umění a důvod potupný těch pyš-
ných, kteříž na opatrnost svou spoléhali.* Nebo 8
slibovavše hrůzy a zkormoucení zapuditi od
duše nedužívé sami směšným strachem se roz-
stonali. * A zajistéby jich nic nebylo hrozného 9
strašilo, tedy šelm dupání a hadův syptění
zhrozivše se hynuli třesouce se a pravíce, že
větru, jemuž se nijakž vyhnouti nelze, necítí;
* nebo hrozná jest věc nešlechetnost svědkem 10
vlastním odsouzená, a svědomím jsouc sevřína
vždycky prvé cítí těžkosti nežli přijdou; * nic 11
zajisté jiného není strach, než zbavení pomoci
ze svědomí dobrého; * naděje pak vnitř jsouc 12

---

17. *svět:* jehož, t. jako nějaká částka jest oheň, kterýž lidu božího hájil, a moc svou z dopuštění božího nad nepřátely provodil.
18. *poukrotil*: utuhl, popřestal. — *trápeni*: stíháni.
19. *přirození* etc., Ř. nad ohně moc plápolal.
21. *podstata*, totiž manna, skrze niž Bůh i moci své i dobroty dokázal. — *a toho*, t. kterémuž naskytnut byl žádosti sloužíc. —*pohodlná*: se obracela.
22. *ostál:* snesl oheň, zdržel oheň. — *úrody*: ovoce.
23. *živiti*: potravu míti mohli. —*zapomněl*, t. nedopustil Bůh, aby oheň s krupobitím v zemi Gesen škoditi mohl, ale jako zapomena, seč býti může, přestati musil.
24. *rozněcuje* etc., Ř. napíná se.
25. *nedostatek*, J. se modlili.
26. *ne hojnost* etc., Ř. rození ovcí.
27. *malého:* kratičkého. — *docela*, Ř. naprosto. — *se rozplynulo*, J. usvadlo.
29. *jíní:* ropouch, mráz.

1. *nekázané*: nevycvičené.
2. *opuštění*, Ř. poběhlci.
4. *skrýše*: skrýší nazývá jejich marnou naději, o níž v předešlém verši. — *v níž*: Ř. kteráž je měla. — *ječení*: rozléhání.
5. *mohli*, Ř. snesli.
6. *nevídaného*, J. ne velmi patrného.
7. *padla*: lehli. — *těch* etc., Ř. pýchy. — *spoléhali*: ukazuje tím, že čarodějníci chtěvše Mojžíše svými čáry v posměch uvésti, sami bídami osypáni byvše i s těmi důvody umění svého hanby došli.
9. *dupání*, Ř. přecházení. — *necítí*: Ř. nevidí. Tím ukazuje, že oni jako omámení byvše nic ani neviděli, ani neslyšeli, jakoby smyslu žádného neměli.
10. *hrozná*: strašlivá. — *vlastním*, t. svědomím. — *prvé* etc., Ř. předchvacuje.
11. *než* etc., Ř. zrada pomocí od přemyšlování neb uvažování.
12. *naděje* etc., J. když pak vnitř jest malá na-

malá soudí, že větší jest zlé, o němž se ještě
neví, když příčina nějaká přidává trápení.
13 * Oni pak té noci právě nesnesitelné a ze
skrýší pekelných nesnesitelných přišlé jedno-
14 stejným snem zesnuvše, * jednak divnými
obludami trápeni byli, jednak pro mdlobu ži-
vota omdlévali; nebo rychle na ně a nena-
15 dále strach přišel. * A tak kdežkoli kdo tam
upadl, hlídán byl zavřín jsa do žaláře neže-
16 lezného. * Nebo buďto že některý oráč, buď
pastýř, neb dělník těch děl, kteráž na
poušti dělána bývají, zastížen byl, nevyhnu-
17 telnou nouzi podniknouti musil; * jedním za-
jisté řetězem temnosti všickni svázáni byli,
tak že jestliže byl slyšán vítr šustící, neb mezi
hustým větvovím ptákův zvuk libý, neb hluk
vody násilně jdoucí, * neb hřmot hrozný skal 18
se sedajících neb skákajících živočichů, ten,
jehož nebylo lze viděti, běh neb hlas řičících
nejlítějších šelm, neb rozléhání vyrážející se
z roklí hor strašilo je a k zemdlení přivodilo.
* Nebo ačkoli všecken svět jasným osvěcován 19
byl světlem a zaneprázdněn pracemi, jimž
překaženo býti nemůže; * však těmto samým 20
nastala těžká noc jsouc obrazem tmy budoucí,
kteráž je obklíčiti měla, sami pak sobě těžší
byli nežli ta tma.

Hlava 18.

Vypravuje, 1) že Pán Bůh v čas hrozných temností lid svůj světlem opatřil v Egyptě i na cestě, 2) Egyptských pak dítky prvorozené zmordoval, 3) a ač lid svůj na poušti trestal, však že k modlitbě Mojžíšově v hněvě svém se upokojil.

Ale tvoji svatí veliké měli světlo, jejichž
hlas oni slyševše, osoby pak neviděvše, že oni
2 toho také netrpěli, blažili je, * a že neškodili
křivdu prvé trpěvše, děkovali jim a za milost
3 žádali, protože se od nich prvé loučili. * Místo
kterýchžto věcí dals svým sloup ohnivý za
vůdce neznámé cesty, i slunce pohodlné slav-
4 nému putování; * hodni zajisté byli onino,
aby světla zbaveni jsouce jako do žaláře do
tmy vsazeni byli, kteříž uzavíraných ostříhali
synův tvých, skrze něž mělo neporušitelné
5 světlo zákona tomuto světu dáno býti. * Když
pak oni na tom se snesli, aby nemluvňátka
svatých mordovali, a jedno dítě na řeku vy-
ložené zachováno bylo k obvinění jejich, zhu-
bils množství dětí a úhrnkem všecky zahladil
6 u vodě veliké. * Ta noc prvé v známost uve-
dena byla otcům našim, aby, jakým uvěřili
přísahám, jistotně vědouce dobré mysli byli.
7 * Takž dočekal lid tvůj jakož vysvobození
spravedlivých, tak i nepřátel zahynutí. * Nebo 8
jakož jsi trestal odpůrce, tak jsi nás povo-
lav k sobě oslavil. * Tajně zajisté obětovali 9
svatí synové dobrých lidí a zákon jako bož-
ský jednomyslně sobě uložili, že týchž věcí
jednostejně i dobrých i nebezpečenství účastni
býti mají svatí, již tehdáž otcův písně chvali-
tebné začínajíce prozpěvovati. * Proti nim pak 10
rozléhal se nemotorný nepřátel křik a žalost-
ný vznášel se hlas naříkajících dětí; * když 11
jednostejnou pokutou služebník spolu s pánem
byl trestán, a člověk obecný totéž jako král
trpěl. * Všickni pak jednostejnou smrtí zmo- 12
řených měli mrtvých bez počtu; nebo kteříž
živi pozůstali, pochovávati nepostačovali; po-
něvadž v jednom okamžení nejslavnější rodina
jejich pohubena byla. * Nebo ničemu nevě- 13
řivše pro své kouzly při vyhlazení prvoroze-
ných, ten lid synem božím býti vyznávali.
* Když se zajisté všecko utišilo, a noc polo- 14

---

děje, za větší (zlé) pokládá nevědění o té příčině přidávající trápení. — *o němž* etc., Ř. neznámost, nevědění. — *trápení*, t. člověk bezbožný jsa v bídě postaven více se nad tím kormoutí, že neví co ho ještě očekává, nežli nad přítomným trápením.

13. *nesnesitelné*, Ř. nemožné, tak hned.

14. *divnými* etc., Ř. zázraky, obludy. — *mdlobu*, Ř. zradou duše.

15. *neželezného:* Míní to, že kdežkoli koho ta tma z Egyptských přikvačila, že tu, jakoby do vězení dán byl, zůstati musil a hnouti se, jakoby pouty sevřín byl, z místa nemohl.

17. *násilně*: prudce.

18. *skákajících:* křivých. — *běh*, t. jehož pro tmu viděti nemohli. — *rozléhání*: ječení rozléhající se po jeskyních v horách. — *strašilo*, Ř. strašící zrušilo je.

19. *zaneprázdněn*, Ř. držán byl pracemi nepřekazitelnými.

20. *však* etc., Ř. na samy roztažena byla noc.

1. *osoby*: tváře, obličeje, postavy.

3. *pohodlné*, Ř. neškodící, neurážející.

4. *světu*, Ř. věku.

5. *se snesli*: se uradili. — *dětí*, t. všeckos prvorozené pomordoval. — *úhrnkem*, Ř. jednomyslně. — *veliké*, t. v moři Rudém.

6. *jistotně*: bezpečně.

8. *oslavil*: zveleboval.

9. *božský*, Ř. božství. — *již* etc.: chvály začínali zpívati.

10. *naříkajících*, J. naříkajících sobě po dětech.

12. *jednostejnou* etc., Ř. jednomyslně pak všickni v jednom jmenu smrti mrtvých měli. — *nejslavnější*, Ř. slavnější. — *pohubena*, t. prvorození, kteříž ve větší vážnosti byli nežli jiní.

14. *Když* etc., Ř. když upokojené mlčení drželo všecky věci, a noc v své rychlosti napoly byla.

15 vici svého rychlého běhu vykonala, * všemo-
houcí tvé slovo s nebe s trůnu královského, ten
statečný bojovník, do prostřed země k vyple-
16 nění oddané vpád učinilo, * nesouc jako meč
břidký poručení tvé zjevné a zastavivši se
všecko všudy mrtvými naplnilo, a ač nebe do-
17 sáhalo, avšak po zemi chodilo. * Tedy poje-
dnou kolotání snův těžkých zkormoutilo je, a
18 strach nenadálý nastal; * tak že jiný jinde
jsa poražen, napoly mrtvý, pro kterou pří-
19 činu umírá, ukazoval; * snové zajisté, kteříž
je byli znepokojili, to prvé vyznamenali, aby
ne bez vědomí, proč tu bídu trpí, hynuli.
20 * A ač se dotklo někdy i spravedlivých po-
kušení smrti a porážka na poušti stala se li-
21 du, avšak nedlouho trval ten hněv. * Nebo
pospíšiv muž nemající úhony odboj činil, svého
přisluhování jako zbroj modlitbu a kadění
v mír uvozující nesa, na odpor se postavil té
prchlivosti a konec učinil té bídě ukázav, že
tvůj služebník jest; * zvítězil pak nad zhoub- 22
cem ne sílou těla, ani mocí zbroje, ale řečí
toho, kterýž trestání vzkládal, oblomil, pří-
sahy otcův a zámluvy ku paměti přivodě.
* Nebo když již na hromadu mrtví jedni na 23
druhé padali, u prostřed se postaviv přítrž
učinil tomu hněvu a zatrhl cestu k těm, kte-
říž živí zůstávali; * na rouchu dlouhém zaji- 24
sté měl všecku okrasu, a slávu otcův na ka-
menech čtyřmi řady vyrytou, a velebnost tvou
na koruně hlavy své; * těm věcem ustoupil 25
zhoubce a těch se bál; nebo na samém oku-
šení hněvu jim za dosti bylo.

Hlava 19.

1) Egyptští hrozného božího trestání okusivše a v honění božího lidu se vydavše v moři zatopeni; 2) lid israelský bezpečně moře přešel, Boha ze skutkův jeho chválil, pokrmem na poušti opatřen; 3) nepřátelé pak pro nevděčné přijímání lidu božího hrozně pokutováni.

Na bezbožné pak až do konce nelítostivý
2 hněv dotíral. * Předzvěděl zajisté Bůh i jejich
budoucí skutky, že oni ty, kterýmž dopustí
odjíti a s ochotností vyprovodí, litujíce toho
3 honiti je budou. * Nebo ještě před rukama
zámutek majíce a nad hroby mrtvých naří-
kajíce v jiné myšlení nerozumné se vydali, a
kteréž s prosbou vypudili, ty jako poběhlce
4 honili. * Přivedla je zajisté k tomu cíli nouze,
kteréž sobě hodně zasloužili, a věci zběhlé
v zapomenutí uvedla, aby pozůstávající tre-
stání skrze ta trápení dokonale na ně došlo,
5 * a lid tvůj přes divnou cestu se přepravil,
6 oni pak podstoupili neobyčejnou smrt. * Nebo
všecko stvoření v svém pokolení zase shůry
obnovení přijavše vykonávalo vlastně sobě
povinnosti poručené, aby synové tvoji bez
škody zachováni byli.* Tábor zastěňoval oblak, 7
z vody pak, kdež prvé stála, suché země dno
ukázalo se, totiž z moře Rudého učiněna jest
cesta volná a z vlnobití násilného trávník
zelený; * přes nějž všecken národ prošel tvou 8
obestříni jsouce rukou a dívajíce se na divné
zázraky. * Jako koni zajisté pásli se a jako 9
beránkové poskakovali chválíce tebe Pane
vysvoboditele svého. * Nebo v paměti ještě 10
měli to, což se stalo, když ještě byli pohostinu,
jak země místo plození živočichů naplodila
žížal a řeka místo ryb vydala množství žab;
* naposledy pak viděli i nové pokolení pta- 11
ctva, když žádostí vedeni jsouce žádali pokrmů
rozkošných. * Nebo ku potěšení jim přiletěly 12
od moře křepelky; ale pokuty na hříšníky
přišly ne bez znamení prve stalých, násilím

---

15. *s trůnu,* Ř. trůnů královských. — *statečný*: přísný. — *vpád* etc., vskočilo.
16. *všecko* etc., Ř. všecky věci smrtí. — *chodilo*: ukazuje slova božího velikou důstojnost a moc, že ono i v nebi i na zemi dílo své dělá.
17. *strach,* Ř. strachové nastali nenadálí.
20. *porážka*: polámání, pohroma.— *lidu*: množství.
21. *přisluhování*: úřadu. — *učinil,* Ř. položil.
22. *oblomil,* Ř. podmanil.
23. *přítrž* etc., t. přimlouvaje se. — *zůstávali*: příkladně mluví, že jakož člověk zasekává cestu neb něčím zatrhne, aby nepřítel nemohl se propraviti a mordovati, tak že modlitbou to učinili Mojžíš a Aron, a Bohu pléniti lidu bránili. Viz Exod. 32, 11., Num. 16, 48., Žalm 105, 23.
24. *okrasu.* Míní nejvyššího kněze, kterýž jaký oděv a jaké kamení na něm měl, viz Exod. 28, 9.— 12.— *vyrytou,* Ř. vyrytí.
25. *okušení,* Ř. zkušení.

1. *dotíral*: nastupoval.
2. *ochotností*: pilností.
3. *před* etc., Ř. v rukou. — *v jiné* etc., Ř. jiné přitáhli myšlení nerozumnosti.
4. *Přivedla,* Ř. Přitáhla. — *kteréž* etc., hodná. — *uvedla,* Ř. uvalila, t. což je prvé potkalo, když lid boží trápili. — *skrze* etc., Ř. trápeními vyplénili.
5. *podstoupili,* Ř. nalezli novou smrt.
6. *vlastně,* Ř. sloužící vlastním poručením, t. konající svou povinnost. — *zachováni*: ostříháni.
7. *dno,* Ř. obnažení. — *trávník*: pole.
8. *obestříni*: ochraňováni.
9. *pásli se.* Jiní čtou: řehtali.
10. *pohostinu,* t. v zemi egyptské. — *naplodila,* Ř. vyvedla. — *ryb,* Ř. těch věcí, kteréž ve vodě bývají.
11. *pokolení,* Ř. rození.— *rozkošných*: Ř. rozkoše.
12. *přiletěly,* Ř. sstoupila křepelka. — *hromův*: blýskání.

hromův; spravedlivě zajisté trpěli pro své
13 vlastní nešlechetnosti; * nebo úhlavní nenávisti
k hostem dokazovali; někteří zajisté nezná-
mých nepřijali příchozích, jiní pak hostě, kte-
říž jim dobře činili, v službu podrobovali.
14 * A ne samo to jim činili, ale bylo-li jich jaké
od koho navštívení, těžce to nesli; poněvadž
15 s nechutí přijal cizozemce. * Jiní pak je se
slávou přijavše, ty, kteříž již jejich práv úča-
16 stni byli, těžkými pracemi bědovali. * Protož
raněni byli slepotou, jako onino přede dveřmi
spravedlivého, kteříž temností velikou oblí-
čeni jsouce, každý z nich cesty ke dveřům
17 svým hledal. * Živlové zajisté jedni s druhými
pěkně se mísíce, jako na nástroji hudebném
hlasové písně spolu znějí, vždy však jeden
zvuk zůstává; jakž to shledáno býti může
z pilného spatření věcí stalých. * Nebo což na 18
zemi bývá, proměněno bylo v to, což ve vodě
bývá, a což plyne, po zemi chodilo. * Oheň 19
rozmáhal se ve vodě na svou vlastní moc se
zapomenuv, a voda zapomenula se na své
přirození, kteréž uhašuje.* Plamen na odpor ne- 20
pálil těl snadně se rušících živočichův, kteříž
v něm chodili, ani podobného k ledu nebe-
ského pokrmu, kterýž se snadně rozpouštěl.
Nebo ve všech věcech Pane zvelebil jsi a
oslavil lid svůj, a nepohrdls jím po všecken
čas, i na každém místě přítomen jsa jemu.

---

13. *příchozích:* přítomných.
15. *se slávou,* Ř. se slavnostmi.—*práv,* t. svobod.
16. *spravedlivého,* t. Lota.
17. *písně,* Ř. rytmů. — *spolu* etc., Ř. jmeno proměňují.
18. *což na* etc., Ř. zemské věci ve vodní.
20. *nepálil,* Ř. nesušil. — *podobného* etc., Ř. ani rozpouštějícímu se ledu podobného, k rozpuštění snadného pokolení božího pokrmu. — *pokrmu,* Ř. ambrosia, praví básníkové, že jest pokrm božský; protož slovo to vyloženo tuto pokrm nebeský; čímž se míní manna lidu israelskému od Boha daná; kterýž pokrm, jakž se z místa tohoto znáti dává, byl takový, že oheň jemu nic neuškodil, ale když jej slunce obešlo, jako led se rozpouštěl. Exod. 16, 21.

Ecclesiasticus aneb Moudrost Jesusa, syna Sirachova.

1) Tento Jesus byl syn Sirachův, vnuk Jesusa téhož jmena. 2) A byl za časů posledních po zajetí a zase navrácení *lidu*, a po všech téměř prorocích; 3) děd pak jeho Jesus, jakž i tento svědčí (*t. v následující předmluvě*) byl muž mezi židy pracovitý a velmi prozřetelný, 4) kterýž netoliko jiných předešlých mužův rozumných moudré řeči shromáždil, ale i svá některá vlastní vynesl, mnohé rozumnosti a moudrosti plná. 5) Když pak knihu tuto první Jesus téměř shromážděnou pozůstaviv život dokonal, *tedy* Sirach po něm zase vzav pozůstavil jí synu svému Jesusovi; 6) a ten vzav ji v jeden slušný pořádek všecku uvedl a Moudrostí ji nazval, přidav své, otce i děda svého jmeno; tím samým jmenem Moudrost přivesti chtěje posluchače k tomu, aby větší milost měl k čítání v knize této. 7) Zdržujeť pak v sobě řeči opatrné, přípovídky a příkladná mluvení a zvláštní některé starobylé a svaté příhody o mužích, kteříž se dobře líbili Bohu, ano i modlitbu a píseň jeho; 8) nad to vypravuje, jaká dobrodiní Bůh činiti ráčil lidu svému a jakými bídami naplnil nepřátely jejich; 9) následovník Šalomounův tento Jesus byv, ne menší nežli on z moudrosti a umění chvály došel, a v pravdě velmi učený byl i sloul.

Předmluva na moudrost Jesusa, syna Sirachova.

1. Poněvadž mnohé a znamenité věci nám skrze zákon a proroky i jiné, kteříž po nich byli, vydány jsou, pro něž náležitě chválu míti má Israel v umění a moudrosti;

2. odkudžby netoliko ti, kteřížby je čtli, umění potřebného nabyli, ale i cizím milujícím umění, jakož mluvením, tak i psaním prospěšni býti mohli.

3. *Tou příčinou* děd můj Jesus nejvíce na to se vydav, aby četl zákon a proroky i jiné předkův knihy, a v nich velmi zběhlý byv přišel na to, aby i on sepsal něco, cožby k cvičení a moudrosti příslušelo,

4. jakby milovníci umění i ti, kteříž ho nabyli, hojněji skrze to v životě ctném prospívali.

5. A protož napomínám vás, abyste s dobrou myslí a s pilností čtli a odpustili, jestližeby se kde vidělo, že v tomto výkladu snažnou práci veda některých slov nemohl jsem vyložiti.

6. Nebo ne tak vlastně znějí slova sama v sobě, když do jiného jazyka vyložena jsou, jako kdyby hebrejsky vypravována byla.

7. Netoliko pak tyto věci, ale i jiní, ano sám zákon a prorocké i jiné knihy nemálo rozdílné jsou, když svým *jazykem* vypravovány bývají.

8. Nebo třídcátého osmého léta Evergeta krále dostav se do Egypta a za nějaký čas tam pobyv dostal jsem knihy nemalého umění.

9. Protož za věc velmi potřebnou soudil jsem, abych i já vynaložil nějakou pilnost a snažnou práci na vykládání knihy této;

10. velikou pak bedlivost i umění v tom čase vynaložil jsem, aby kniha tato dokonána jsouc vydána byla *ku potřebě* těch, kteříž v cizí zemi jsouce rádiby se chtěli učiti,

11. aby správu tuto o mravích majíce podlé zákona živi byli.

Hlava 1.

Moudrost schvaluje a cestu k nabytí jí ukazuje.

šeliká mou-
drost jest od
Pána a s ním
jest na věky.
2 * Písek mořský
a krůpěje de-
šťové a dny
věkův kdo se-
3 čte? * Vysokost
nebe a širokost
země, též pro-
past kdo vysti-
4 hne? * Ze všech
věcí nejprvé
stvořena jest moudrost, a umě-
5 ní opatrnosti od věku. * Stu-
dnice moudrosti jest Slovo
Boha na výsostech přebývajícího, a cesty její
přikázaní věčná. * Kořen moudrosti komu jest 6
zjeven, a důmyslnosti její kdo vyrozuměl?
* Jedenť jest moudrý a hrozný velmi, kterýž 7
sedí na trůně svém; * Pán sám stvořil ji a spa- 8
třil a vyčetl i změřil ji, * a vylil ji na všecka 9
díla svá, na všeliké tělo ze štědrosti své, a
hojně jí udělil těm, kteříž jej milují. * Bázeň 10
Páně jest sláva a zvelebení, veselí a koruna
plesání. * Bázeň Páně obveseluje srdce a daří 11
veselím i radostí a dlouhostí dnův. * Tomu, 12
kdož se bojí Pána, dobře se díti bude i v nej-
posledňější čas, a v den skonání svého po-
žehnání dojde. * Počátek moudrosti jest báti 13
se Pána, a v životě matky věrným jest při-
stvořena. * V lidech základy věčné založila, a 14
semeni jejich bude svěřena. * Plnost moudrosti 15
jest báti se Pána; neb opojuje lidi užitky
svými; * všecken dům jejich naplňuje věcmi 16

svými žádostivými, i špižírny úrodami svými.
17 * Oboji pak ti darové boží ku pokoji jsou
18 dáni. * Koruna moudrosti jest bázeň Páně, kte-
ráž zplozuje pokoj i lékařství zdravé, a roz-
19 šiřuje slávu těch, kteříž jej milují. * Umění a
povědomost rozumnou jako příval vylévá mou-
drost a slávu těch, kteříž ji obdržívají, vy-
20 vyšuje. * Kořen moudrosti jest báti se Pána,
21 a ratolesti její věk dlouhý. * Bázeň Páně za-
puzuje hříchy, a kdež jest přítomna, odvrací
22 hněv. * Nemůžeť hněvivý člověk spravedliv
býti, nebo prudkost hněvu jeho bývá mu ku
23 pádu. * Do času posnese trpělivý, a zase na-
24 vráceno bude jemu potěšení. * Do času skryje
řeči své a rtové mnohých vypravovati budou
rozumnost jeho. * V pokladech moudrosti jsou 25
podobenství pěkná; ale hříšník v ohavnosti
má pobožnost. * Jsi-li žádostiv moudrosti, za- 26
chovávej přikázaní, a Pán jí hojně udělí tobě;
* moudrost zajisté a umění jest bázeň Páně, 27
a velice sobě libuje věrnost a tichost. * Ne- 28
strhuj se bázně Páně jsa v nouzi, a nepři-
stupuj k němu s dvojitým srdcem. * Nepošmu- 29
řuj se před lidmi a na své rty se nebezpeč.
* Nepovyšuj se sám, aby nepadl a neuvedl 30
duše své v lehkost. * Nebo zjevilby Pán vše- 31
cky tajné věci tvé, a u prostřed shromáždění
porazilby tě; * kdyžby nepřistoupil opravdově 32
k bázni Páně, ale srdce tvé byloby plné lsti.

Hlava 2.

K stálosti napomíná, na nestálé bídu vydává a znamení pobožných ukazuje.

Synu, přistoupíš-li k službě Páně, při-
2 prav duši svou ku pokušení; * sprav srdce
své a stále se měj, přichyl ucho své a přijmi
slova rozumná a nekvap, kdyžby na tě uve-
3 deno bylo. * Přichyť se jeho a neodstupuj,
4 aby zrostl v čas poslední. * Cožbykoli na tě
vzloženo bylo, podnikej míle a v proměnách
5 svého snižování buď trpělivý. * Nebo v ohni
zkušováno bývá zlato a lidé vzácní v snižo-
6 vání jako v peci. * Dověř se jemu a přijme
7 tě, sprav cesty své a doufej v něho. * Kteříž
se bojíte Pána, dověřte se jemu, a nezmýlíť
8 vás mzda vaše; * kteříž se bojíte Pána, na-
dějte se dobrých věcí a potěšení věčného i mi-
9 losrdenství; * kteříž se bojíte Pána, očekávejte
milosrdenství jeho a neuchylujte se, abyste
10 nepadli. * Popatřte synové na předešlé věky a
vizte, zdali kdo dověřiv se Pánu hanby do-
11 šel? * Nebo zdali kdo zůstávající v bázni jeho
opuštěn byl, a zdali kdo vzýval jej a on po-
hrdl jím? * Nebo lítostivý a milosrdný jest 12
Pán, dlouho shovívající a hojný v milosrden-
ství; odpouští hříchy a vysvobozuje v čas
soužení. * Běda srdcím strašlivým i rtům hříšným 13
a rukoum osláblým, a hříšníku kráčejícímu dvo-
jími stezkami. * Běda srdci oslábléму, nebo 14
nevěří, protož nebude ochráněno. * Běda vám, 15
kteříž jste ztratili trpělivost; * i což činiti bu- 16
dete, když vás navštíví Pán? * Kteříž se bojí 17
Pána, nebudou nedověřovati slovům jeho,
a kteříž jej milují, ostříhati budou cest jeho.
* Kteříž se bojí Pána, hleděti budou, aby se 18
jemu líbili; * a kteříž jej milují, naplněni bu- 19
dou zákonem. * Kteříž se bojí Pána, nastrojí 20
srdce svá a před obličejem jeho poníží duší
svých. * Pusťme se na ruce boží a ne na ruce 21
lidské; * nebo jakož velebnost jeho tak i mi- 22
losrdenství jeho veliké jest.

Hlava 3.

Uctivosti k rodičům a tichosti vyučuje.

Dítky poslouchejte mne otce, a tak čiňte,
2 abyste spaseny byly; * nebo Pán povýšil otce
nad dítkami, a usouzení mateřino utvrdil při
synech. * Kdož ctí otce, dochází odpuštění hří- 3

Předmluva.

8. *knihy*. J. pocestí, t. toho, čehož potřebí na cestu.
10. *velikou*: mnohou.

5. *přikázaní*, t. k pravé moudrosti té, o níž sv. Jakub píše, že jest shůry (Jak. 3, 17.), přichází se skrze plnění přikázaní božích, jakž svědčí Žalm 118, 98., níž v. 33.
6. *důmyslnosti*: důvtipnosti.
10. *koruna*: věnec.
12. *se díti* etc., Ř. bude.
14. *založila*, Ř. shnízdila.
18. *jej*, t. Boha.
25. *podobenství*, Ř. umění.
29. *lidmi*, Ř. ústy lidskými. — *nebezpeč*, t. žeby se mohl vymluviti.

2. *kdyžby* etc., Ř. v čas uvedení; o tom slově „nekvap" viz Isai. 28, 16.
3. *jeho*, t. Boha.
4. *vzloženo*, Ř. uvedeno. — *proměnách* etc., t. kdyžby jedno ponížení po druhém šlo.
6. *přijme*: podáť ruky.
7. *nezmýlíť*, Ř. nepadne.
13. *dvojími* etc. Míní lidi vrtké, kteříž při pravdě, aniž jsou horcí, ani studení (Zjev. 3, 16.); aniž se chutně Boha přidržují, aniž tak nechají, ale na obě straně kulhají, jednak k Bohu, jednak k modlám se obracejíce (III. Král. 18, 21., Jak. 1, 8.) a dvěma pánům sloužiti chtějíce.
18. *zákonem*, t. pilní budou zákona.
2. *povýšil*: oslavil, poctil.

4 chů, * a jako poklad shromažďuje, kdož se
5 k matce své vážně má. * Kdož ctí otce, těšiti
se bude z dítek a v den modlitby své vy-
6 slyšán bude. * Kdož ctí otce, bude dlouhověký,
a poslušný Pána odpočinutí spůsobí matce své.
7 * Kdož se bojí Pána, ctíti bude otce, a jako
8 pánům sloužiti bude rodičům svým. * Skutkem
i slovem cti otce svého i matku svou, aby
9 došlo na tě požehnání od lidí. * Dobrořečení
zajisté otcovo utvrzuje domy dítek, prokletí
10 pak mateřino z kořene vyvrací základy. * Ne-
chlub se z pohanění otce svého; nebo není
11 tobě ku poctivosti pohanění otce; * chvála za-
jisté člověku pochází z toho, když má otce
svého ctného, a útržka synům jest matka beze
12 cti. * Synu pomáhej v starosti otci svému a
nepřivozuj ho k zámutku, dokud jsi živ;
13 * a schází-li na rozumu, snášej ho a nečiň
mu lehkosti, ale cti jej podlé nejvyšší možno-
14 sti své; * nebo milosrdenství tvé otci učiněné
nepřijde v zapomenutí, a proti hříchům obranu
15 míti budeš. * V den soužení pamatováno bude
na tebe; a jako před horkem led, tak se roz-
16 plynou hříchové tvoji. * Jako rouhač jest ten,
kdož opouští otce svého, a proklatý od Pána
17 ten, kdož popouzí k hněvu matky své. * Synu,
tiše svou práci veď, a od člověka dobrého
18 lásku míti budeš. * Čím jsi větší, tím se více
ponižuj a nalezneš milost před Pánem. * Mnozí 19
jsou povýšení a slavní, ale tichým zjevena
bývají tajemství; nebo ač veliká jest moc
Páně, ale od nízkých oslavován bývá. * Ne- 20
snadnějších věcí nad schopnost svou nezpytuj
nesmyslně, a k čemuž nepostačuje síla tvá,
toho nevyhledávej nemoudře; * cožť poručeno, 21
o tom přemyšluj pobožně a nebuď všetečen;
není zajisté potřebí tobě skrytých věcí očima
spatřovati. * Zbytečnými řečmi svými daremně 22
se nezaměstknávej; * neboť více ukázáno jest, 23
nežli rozum lidský chopiti může. * Mnohéť sve- 24
dla vysokomyslnost jejich marná, a domnění
zlé ku pádu přivedlo mysl jejich. * Zřítelnice 25
nemaje zbaven budeš světla; umění pak prá-
zden jsa nechlub se jím. * Srdce zatvrdilé na- 26
posledy pocítí zlých věcí, a kdož miluje ne-
bezpečenství, zahyne v něm. * Srdce zatvrdilé 27
ztěžovati sobě bude práce, a hříšník přičiní
hřích k hříchu. * Pyšný v pokušení svém nemá 28
lékařství, a cesty jeho vykořeněny budou; nebo
kmen zlosti vkořenil se v něm. * Srdce člověka 29
rozumného rozjímá pilně podobenství, a ucho
posluchače takového moudrý sobě libuje. * Oheň 30
plápolající uhašuje voda, a milosrdenství shla-
zuje hříchy; * nebo Pán, kterýž odplacuje za 31
dobrodiní, pamětliv bude na to, a v čas pádu
svého milosrdný nalezne podporu.

Hlava 4.

K milosrdenství, k moudrosti a k studu napomíná.

Synu, neodjímej života chudému a od-
2 kládáním nezdržuj oči nuzných. * Duše hlado-
vité nezarmucuj a neodkládej člověku v nouzi
3 jeho. * Srdce zdrážděného nekormuť a nepro-
4 dlévej uděliti nuznému. * Ponížené žádosti sou-
ženého neodpírej a neodvracuj tváři své od
5 chudého; * od nuzného neodvracuj oka pro hněv,
aniž dávej příčiny člověku, aby tě proklínati
6 měl. * Nebo kdyžby tě proklínal v hořkosti
duše své, Stvořitel jeho modlitbu jeho vysly-
7 šelby. * Ochotně se ukazuj k obci chudých a
8 před povýšeným skloň hlavu svou. * Nakloň
ucha svého k chudému ochotně a dej jemu
9 odpověd pokojnou s tichostí. * Vytrhni křivdu
trpícího z ruky toho, jenž bezpráví činí, a ne-
10 buď choulostivého srdce číně soud. * Buď osi-
řelému jako otec a za muže matce jeho.
* A budeš jako syn Nejvyššího, a bude tě 11
milovati více nežli matka tvá. * Moudrost synů 12
svých povyšuje a ruky podává těm, kteříž jí
hledají. * Kdož ji miluje, miluje život, a kdož 13
k ní ráno přivstávají, naplněni budou potěše-
ním. * Kdož jí dosahuje, dědičně obdrží slávu, 14
a kamžkoli přijde, požehná jemu Pán. * Kdož 15
se jí oddali k službě, sloužiti budou Svatému,
a kdož ji milují, tyť miluje Pán. * Kdož jí 16
poslouchá, souditi bude národy, a kdož má
pozor na ni, v příbytku svém bezpečně bydliti
bude. * Dověří-liť se, dědičně ji obdrží, a ve 17
vládařství zůstanou rodiny takových. * Ačkoli 18
tvrdě s ním po nejprvé zachází a jej zkušuje;
* bázeň a strach uvodí na něj a trápí ho 19
kázní svou, dokudž nedověřuje duši jeho a
nezkusí ho v soudech svých: * však zase na- 20

---

9. *Dobrořečení*: Požehnání.
14. *obranu* etc., Ř. vzdělán bude dům tobě. Jakoby řekl: Když zákon plniti budeš, ne tak snadně v hříchy uběhneš.
15. *horkem*: jasnem.
17. *dobrého*, Ř. příjemného.
21. *pobožně*, Ř. svatě.
25. *nechlub se jím*, Ř. nezvěstuj.
28. *pokušení*: soužení.
29. *moudrý* etc., Ř. moudrého líbost.
1. *nuzných*, t. ať na tě nečeká dlouho nuzný, hned jemu dobře učiň.
5. *příčiny*, Ř. místa.
7. *se ukazuj*, Ř. čiň.
15. *Svatému*, t. Bohu.
17. *rodiny*, t. budou panovati.

vrátí se přímou cestou k němu a obveselí jej,
21 22 * a zjeví jemu tajné věci své. * Jestliže se od-
vrátí, opustí ho a vydá jej v ruce pádu jeho.
23 * Synu, šetř příchodního času a vystříhej se
24 25 zlého. * Nestyď se za duši svou. * Nebo jest
stud, kterýž uvozuje hřích, a jest stud chva-
26 litebný a milý. * Nepřijímej osoby odporné duši
své a neostýchej se žádného ku pádu svému.
27 28 * Nezadržuj slova v čas potřeby * a neskrývej
moudrosti své, aby se cos velikého býti zdál.
29 * Nebo po řeči poznána bývá moudrost a umění
30 po slovích jazyka. * Neodporuj pravdě nižá-
dným obyčejem a za klam svého neumění
styď se. * Nestyď se vyznati hříchův svých 31
a nečiň násilí prudkému potoku. * Nepoddá- 32
vej se člověku bláznivému a nepřijímej osoby
mocného. * Pro spravedlnost bojuj za svou duši, až 33
do smrti zasazuj se o pravdu, a Pán Bůh
bojovati bude za tebe. * Nebuď svobodného 34
jazyka, lenivý pak a rozmařilý při pracech
svých. * Nebývej jako lev v domě svém a 35
vzteklý v čeledi své. * Nebuď ruka tvá vzta- 36
žená k vzetí a k odplacování se skrčená.

Hlava 5.

Od nezřízeného spolehání na statek a milosrdenství boží odvozuje; k učení a zdílnosti v umění napomíná.

Nespolehej na zboží své a neříkej: Do-
2 statečné mi jest k životu. * Nenásleduj duše
své a síly své, aby chodil po cestách srdce
3 svého. * Neříkej: Kdo nade mnou moc míti
bude pro mé skutky? nebo Pán mstitel po-
4 mstu uvede na tvou nešlechetnost. * Neříkej:
Hřešil jsem, a co mi se stalo zarmouceného?
nebo Pán dlouho shovívá, však nikoli tobě
5 toho nepromine. * Odpuštěním hříchův netěš
6 se štědře, přidávaje hřích k hříchu; * a neří-
kej: Milosrdenství jeho hojné množství hříchův
7 mých shladí. * Nebo lítost i hněv rychlý jest
u něho, a na hříšníky dolehne prchlivost jeho.
8 * Neprodlévej obrátiti se ku Pánu, aniž od-
9 kládej den ode dne. * Nebo náhle vyjde hněv
Páně, a když se ubezpečíš, potřín budeš a
10 v čas pomsty zahyneš. * Nespolehej na zboží
nespravedlivé, nicť zajisté neprospěje v den
pokušení. * Nevěj při všelikém větru, aniž 11
choď po každé cestě; takovýť jest hříšník dvo-
jího jazyka. * Buď stálý v smyslu jistém, a 12
jednostejná buď řeč tvá. * Buď rychlý v po- 13
slouchání dobrého, a buď bez úhony život
tvůj, a dobrotivě dávej odpověd pravou.
* Máš-li rozum, odpověz bližnímu; pakli nic, 14
ruka tvá buď na ústech tvých. * Sláva i po- 15
hanění záleží v mluvení a jazyk člověka jest
pád jeho. * Nebuď jmenován klevetníkem a 16
jazykem svým úkladů nečiň. * Nebo zloděj 17
nese hanbu mrzutou, ale ten, kdož jest dvo-
jího jazyka, potupení nejhorší. * Ve velikých 18
i v malých věcech nebudiž tobě ani jedna ne-
známá.

Hlava 6.

K zachování víry příteli a nabývání moudrosti přidržuje.

Proti příteli nestavěj se za nepřítele;
nebo jmeno zlé pohanění a útržku dědičně
obdrží: tak i hříšník dvojího jazyka zlou po-
věst míti bude. * Nepozdvihuj se radou duše 2
své, aby nebyla roztržitá jako býk duše tvá.
* Jez listí své, ale ovoce své na zkázu při- 3

---

22. *se odvrátí*: pobloudí. — *pádu.* Pohrůžku činí těm, kteřížby se v moudrosti cvičiti zanedbávali, že je opustí, aby se ze zlého vyplésti nemohli, ale z jedné bídy do druhé šli a tak zhynuli.

24. *duši*, t. nedopouštěj se toho, začežby se styděti musil.

26. *odporné*: Ř. proti. — *duši*, t. žádnému proti svědomí svému nepochlebuj. — *pádu*, t. s urážkou svědomí svého.

27. *potřeby*, Ř. vysvobození.

30. *styď se*, t. za to se styď, že neuměje něčeho, k tomus se přiznati nechtěl.

31. *potoku*, t. svědomí svému obviňujícímu tě.

2. *síly*, t. aby činil všecko zlé, což můžeš.

5. *netěš*, Ř. nebuď nebázlivý. Neslouží k tomu, aby kdo pochybovati měl o odpuštění hříchů, ale aby milosrdenství božího neužíval za zástěru k svobodě těla. I. Petr. 2, 16,

11. *větru*, t. řečmi ledajakýmis se nespravuj, ani učením nestálým hýbati sebou dej. Efes. 4, 14.

12. *smyslu*, Ř. rozumu.

13. *bez úhony*, Ř. v pravdě.—*dobrotivě*, Ř. v dlouhočekání.

17. *mrzutou.* Pomluvače k zloději přirovnává; nebo zloděj věci k životu přidané krade, ale pomluvač ze cti loupí.

18. *nebudiž* etc. Neučí na všecko všetečně se dobývati; ale k tomu vede, aby žádný ani malé ani veliké věci před sebe nebral, nejsa božím slovem v tom ujištěn, že se to Bohu líbí.

1. *nestavěj se*, Ř. nebuď.

2. *býk*, t. kterýž sem i tam běhá.

3. *přivedeš.* Jakoby řekl: Rady tvé jsou jako li-

vedeš a sám zůstaneš jako dřevo suché.
4 * Zlá duše zkazí toho, kdož ji má, a v po-
5 směch uvede jej nepřátelům jeho. * Řeč lahodná
rozmnožuje sobě přátely a krotí nepřátely, a ja-
6 zyk výmluvný rozmnožuje přívětivost. * Měj
mnoho těch, s nimižby pokoj měl, rádce pak
7 z tisíce jednoho. * Hledáš-li přítele, v pokušení
svém hledej ho a nepojednou svěřuj se jemu;
8 * nebo bývá přítel do času svého a nesetrvá
9 v den soužení tvého; * a bývá přítel, ježtoť se
proměňuje v nepřítele a v svádě hanbu tvou
10 vyjeví; * a bývá přítel, kterýž se přitovary-
šuje k stolu, ale nikoli nesetrvá v den soužení
11 tvého. * A v štěstí tvém bude jako ty a nad
12 čeledí tvou osvobodí se. * Pakli k snížení
přijdeš, postaví se proti tobě a před tváří
13 tvou skrývati se bude. * Od nepřátel svých
14 odděl se a přátel svých šetř se. * Přítel věr-
ný jest obrana mocná, a kdož jej nalézá, na-
15 lézá poklad. * Přítelé věrného není směny a
16 není váhy ušlechtilosti jeho. * Přítel věrný jest
lékařství života, a kteříž se bojí Pána, nachá-
17 zejí jej. * Kdož se bojí Pána, přičiní se o to,
aby upřímé bylo přátelství jeho; nebo jakýž
18 on jest, takový bude přítel jeho. * Synu obli-
buj sobě cvičení od mladosti své, a až do
19 šedin nalézati budeš moudrosť * a dočekáš se
20 dobrých užitků jejích. * Nebo v práci její ma-
ličko poustaneš, ale jísti budeš úrody její.
21 * Jak trpká jest náramně nekázaným, a ne-
setrvá v ní nesmyslný; * jako kámen zkušo- 22
vnický tvrdý bude jemu, a nepomeškáť zavrci
jí. * Moudrost zajisté podlé jmena svého jest, 23
ale nemnohým jest známá. * Slyš synu a zvol 24
sobě naučení mé a nezamítej rady mé. * Dej 25
nohy své v pouta její a do obojku jejího šíji
svou; * podlož rameno své a nes ji, a nestý- 26
skej sobě v okovích jejích; * celou duší svou 27
přistup k ní a ze vší síly ostříhej cest jejích;
* vyšlakuj a hledej ji, a budeť v známost uve- 28
dena, a dostana nespouštěj se jí. * Nebo na- 29
posledy nalezneš odpočinutí její a obrátíť se
v potěšení; * a budouť pouta její za obranu 30
silnou a obojkové její za roucho slavné.
* Ozdoba zajisté zlatá jest na ní, a okovy 31
její jsou jako šňůrka hyacintová; * jako v oděv 32
slavný oblečeš se v ni, a jako korunu plésání
vstavíš na sebe. * Synu, budeš-li chtíti, vy- 33
cvičíš se, a oddáš-li ji duši svou, budeš ke
všemu spůsobný. * Zamiluješ-li poslušenství, 34
nabudeš rozumu, a nakloníš-li ucha svého,
budeš moudrý. * Mezi množstvím starců postav 35
se, a kdož jest moudrý, toho se drž. Každého
rozmlouvání pobožného rád poslouchej a pří-
povídky rozumné ať tobě nejsou neznámé.
* Uzříš-li muže rozumného, v jitře přivstávej 36
k němu, a prahy u dveří jeho schoď noha
tvá. * Přemyšluj o rozkazích Páně dokonale a 37
na přikázaní jeho mysli ustavičně; onť utvrdí
srdce tvé, a dánať bude moudrost, jíž žádáš.

Hlava 7.

Varovati se hříchův přikázav, a aby žádný povýšení nehledal, napomenuv, jak se k čeledi, k dítkám, k manželce, ku kněžím i nemocným míti náleží, ukazuje.

2 Nečiň zlého, a nezachvátí tě zlé; * odstup
od nepravého, a uchýlí se od tebe hřích.
3 * Synu, neosívej záhonů nepravosti a nebu-
4 deš žíti těch věcí sedmeronásobně. * Nehledej
při pánu přednosti, ani při králi stolice slavné.
5 * Neospravedlňuj se před Pánem a před krá-
6 lem nemudruj. * Nestůj o to, aby byl soudcem;
nebby snad nemohl přetrhnouti nepravosti, a
aby se snad nemusil obávati člověka mocného
7 a nepoložil úrazu na rovné cestě své. * Ne-
hřeš proti obci a nespouštěj se do zástupu.
* Nedopouštěj se dvakrát hříchu, nebo v je- 8
dnom nebudeš bez viny. * Nebuď choulostivého 9
srdce při modlitbě své a činiti milosrdenství
neoblevuj. * Neříkej: Na množství darů mých 10
popatří Bůh, a když obětovati budu Nejvyš-
šímu, přijme. * Neposmívej se člověku, když 11
jest v hořkosti duše své, nebo jest, kdoby po-
nížil i povýšil. * Nevyhledávej klamu na bra- 12
tra svého, aniž čiň co takového příteli. * Ne- 13
dopouštěj se žádného klamu; nebo ustavičná
lež nemá cíle dobrého. * Nebuď žvavý mezi 14

---

stí mladé, jímž budeš-li se spravovati, i ovoce své i sebe k zahynutí přivedeš, jakoby listí neb pupence na stromě ohlodal. Opačné mluvení.
5. *Řeč* etc., Ř. hrdlo sladké.
7. *Hledáš-li* etc., Ř. dobytí přítele.
9. *v svádě*, Ř. boji útržky.
17. *přítel*, Ř. bližní.
19. *dočekáš*, Ř. očekávej.
22. *zavrci jí*, t. jakož ten, kterýž nerozumí, k čemu jest kámen zkušovnický, třebas jej do bláta zahodí; tak moudrost boží u bezbožných v žádné vážnosti není, aniž jim co prospěje.

23. *jmena* etc., t. jest v pravdě tím, čímž slove.— *známá*, t. mají jmeno, že jsou moudří, ale skutek daleko od nich.
25. *Dej* etc., Ř. vnes nohy své do pout.
35. *pobožného*, Ř. božského, t. o Bohu.
4. *přednosti*: vývodství.
6. *Nestůj*, Ř. hledej.
7. *obci*, Ř. množství města.
8. *Nedopouštěj* etc., Ř. nesvazuj dvakrát hříchu.
9. *neoblevuj*, Ř. nepohrdej.
12. *Nevyhledávej*, Ř. nevyorávej.
13. *Nedopouštěj* etc., Ř. nechtěj klamati, všelikého

množstvím starců a neopětuj řeči v prosbě
15 své. * Neměj v nenávisti těžkého díla a orby,
16 kterouž stvořil Nejvyšší.* Nepřipojuj se k množ-
17 ství hříšníků; * pamatuj, že hněv boží nemešká.
18 * Poniž velmi duše své; nebo pomsta bezbož-
19 ného oheň a červ bude. * Nikoli nesměňuj pří-
tele za věc, na níž ne mnoho záleží, a bratra
20 vlastního za zlato výborné. * Neodcházej od
ženy rozumné a dobré; nebo příjemnější jest
21 nežli zlato. * Netrap čeledína, kterýž práci
vede opravdově, ani nájemníka, kterýž vyna-
22 kládá život svůj. * Čeledína rozumného miluj
23 duše tvá a neodjímej jemu svobody. * Máš-li
dobytek, dohlédej k němu, a jestližeť jest uži-
24 tečný, zanechej ho sobě. * Máš-li dítky, cvič
25 je a shýbej z mládí šíji jejich. * Máš-li dcery,
opatruj tělo jejich a neukazuj veselé tváři
26 k nim. * Vdej dceru a odbudeš práce veliké
27 a dej ji muži rozumnému. * Máš-li manželku
podlé vůle své, nezapuzujž jí a s nemilou ne-
oddávej se. * Celým srdcem cti otce svého a 28
na bolesti matky své nezapomínej. * Pamatuj, 29
že jsi z nich zplozen; nebo čím se jim zase
odměníš, tak jako oni tobě dobře činili? * Celým 30
srdcem svým boj se Pána a kněží jeho v po-
ctivosti měj. * Ze vší síly miluj Stvořitele 31
svého a služebníkův jeho neopouštěj. * Boj se 32
Pána a ku knězi uctivě se měj, * a dej jemu 33
díl, jakžť přikázáno, * a prvotiny i oběti za 34
poblouzení; * též plece a obět posvěcení i 35
prvotiny svatých. * K chudému také vztáhni 36
ruku svou, aby k dokonání svému přišlo po-
žehnání tvé. * Vděčný jest dar všechněm li- 37
dem, i k mrtvému nezbraňuj se dokázati
lásky. * Nevzdaluj se od plačících a s těmi, 38
kteříž kvílí, kvěl. * Nelenuj se navštíviti ne- 39
mocného; nebo pro takové věci milován bu-
deš. * Při všech věcech svých pamětliv buď 40
na poslední věci své a na věky nezhřešíš.

Hlava 8.

K svornosti se všechněmi a k opatrnosti slouží.

Nevaď se s člověkem mocným, aby ně-
2 kdy neupadl v ruce jeho; * nesvář se s člo-
věkem bohatým, aby tě někdy nepřevážil;
3 * mnohé zajisté na zahynutí zlato a stříbro
4 přivedlo a srdce králův převrátilo. * Nevaď
se s člověkem mnohomluvným a nepřikládej
5 dříví na oheň jeho.* Nepohrávej s nezvedeným,
aby v lehkost nebyli uvedeni předkové tvoji.
6 * Neutrhej člověku odvracejícímu se od hříchu;
pamatuj, že jsme všickni poddáni pokutám.
7 * Nezlehčuj člověka v starosti jeho; neboť i
8 z nás někteří sstarají se. * Neraduj se smrti
ani nejúhlavnějšího nepřítele svého; pamatuj,
9 že všickni umíráme. * Nepohrdej řečmi mou-
drých, ale v připovídkách jejich se obírej;
10 * nebo se od nich naučíš umění a přisluho-
11 vati uměle velikým lidem. * Neodcházej od
toho, což vypravují staří; nebo i oni naučili
12 se od otců svých; * od nich zajisté naučíš se
opatrnosti a v čas potřeby dávati odpovědi.
* Nerozněcuj uhlí hříšníka, aby neshořel ohněm 13
jeho plápolajícím. * Nepostavuj se proti obli- 14
čeji utrhače, aby se neusadil jako záloha na
ústa tvá. * Nepůjčuj člověku mocnějšímu sebe, 15
a půjčil-liby, za ztrátu sobě to polož. * Ne- 16
slibuj nad možnost svou, a slíbíš-li, jakby
zaplatil, starej se. * Nedávej se v soud se soud- 17
cem; nebo podlé důstojnosti jeho souditi jej
budou. * S opovážlivým nechoď na cestu, aťby 18
nebyl těžek; on zajisté po své vůli dělati
bude, a spolu s ním zahynulby příčinou ne-
smyslnosti jeho. * S hněvivým nezačínej ne- 19
vole a nechoď s ním soukromí; nebo nic so-
bě neváží prolévati krve, a kdežby nebylo
pomoci, tu tebe povalí. * S bláznem nedrž 20
rady, nebo nebude moci zatajiti slova. * Před 21
cizím nečiň ničeho, cožby v tajnosti míti chtěl;
neb nevíš, coťby spůsobil. * Ne každému čło- 22
věku zjevuj srdce svého, aby tě nepodvedl
lstivé chvály přidaje.

---

klamu cíl jeho není dobrý. — *ustavičná*: ustavičnost jeho.

14. *v prosbě*, t. nepros nezbedně přítele svého.
19. *výborné*: z Ofiru.
27. *vůle*: Ř. duše.
35. *plece*, Ř. dar ramen.
37. *lidem*, Ř. živým.
40. *věcech*: řečech.

2. *nepřevážil*: nepřeválčil, Ř. nepostavil na proti tobě váhy.
9. *řečmi*: vypravováním.
14. *ústa tvá*, t. aby tě za slova nelapal.
18. *opovážlivým*: zoufalým.
19. *soukromí*, Ř. na poušť. — *sobě* etc., Ř. v očích jeho krev.
21. *spůsobil*, Ř. zplodil.
22. *aby* etc., Ř. aťby se lstí neodměnil.

Hlava 9.

Kterak k manželce i k jiným lidem chovati se sluší, vyučuje.

Nemiluj příliš ženy své, aniž uč ji sám
2 na sebe umění zlému. * Nedávej ženě v moc
života svého, aby ona šlapati měla po tobě.
3 * Nepotkávej se s ženou, kteráž neřádně jest
4 živa, aby někdy neupadl v osidla její. * Se
zpěvkyní neměj obecnosti, ani jí poslouchej,
5 aby někdy nebyl jat řemesly jejími. * Neznam
se s pannou, aby v pohoršení neupadl, kdyžby
6 ona trestána byla. * Nedávej nevěstkám života
7 svého, aby nepřišel o dědictví své. * Neohle-
dej se po ulicích v městě a po místech jeho
8 pustých se netoulej. * Odvrať oko od ženy
9 krásné a nepoznávej krásy cizí. * Nebo krásou
ženskou mnozí jsou podvedeni, a odtud milost
jako oheň rozněcuje se, a protož nespoléhej
10 s ní na lokty. * S ženou, kteráž jest za mužem,
nikoli se neusazuj a neskládej se s ní na ví-
11 no, * aby se někdy nenaklonila k ní duše tvá
12 a duch tvůj přišelby na zahynutí. * Neopou-
štěj přítele starého; nebo nový není jemu
rovný. * Víno nové přítel nový, jestliže se 13
sstará, s chutí je píti budeš. * Nezáviděj slávy 14
hříšníka; nebo nevíš, jaký jest cíl jeho. * Ne- 15
oblibuj toho, což sobě libují bezbožní; pama-
tuj, že až do smrti nikoli za spravedlivé sou-
zeni nebudou. * Daleko odejdi od člověka, 16
kterýž má moc zabiti, a nebudeš se smrti
lekati; * pakli k němu přistoupíš, neproviňuj, 17
aťby neodjal rychle života tvého. * Věz, že 18
mezi osidly chodíš a po štítech městských se
procházíš. * Podlé možnosti své vystihni bliž- 19
ního svého a s moudrými v radu vcházej,
s rozumnými rozmlouvání mívej. * Muži spra- 20
vedliví ať jsou spolu hodovníci tvoji, a v bá-
zni Páně buď chlouba tvá, a všeliká řeč
tvá ať jest o zákonu Nejvyššího. * Podlé udě- 21
lání řemeslníkův dílo chvály dojde, a správce
lidu moudrý podlé řeči své. * Hrozný jest 22
v městě svém muž mnohomluvný a doskočný
v řeči své v nenávist upadne.

Hlava 10.

Předložených napomenuv od pýchy odvodí a k bázni boží i ku práci probuzuje.

Soudce moudrý vyučuje lid svůj, a správa
2 rozumného pořádná jest. * Jakýž jest soudce
lidu, takovíť jsou i služebníci jeho; a jakýž
jest správce města, takovíť jsou všickni oby-
3 vatelé jeho. * Král nevycvičený na zkázu při-
vodí lid svůj, ale město osazeno bývá opa-
4 trností mocných. * V ruce Páně jest moc nad
zemí, a onť toho, kterýžby jí užitečný byl,
5 vzbudí časem svým. * V ruce Páně jest štěstí
člověka, kterýž na osobu učeného vzloží čest
6 svou. * Ne pro všelikou křivdu zpouzej se na
7 bližního a nečiň něčeho s potupou jiného; * v ne-
návisti jest před Pánem i lidmi pýcha a z obo-
8 jího vyplývá hřích nepravosti. * Království
s národu na národ přenáší se pro nepravosti,
9 a křivdy i zboží lstivě dobytá. * Nad lakomce
zajisté nic není nespravedlivějšího. Proč jen
pýchu provodí země a popel? * nebo on i duši 10
svou prodajnou má, poněvadž jí takoví za ži-
vota svého nic nešetří. * Zastaralou nemoc 11
přetrhuje lékař, a král dnes jest a zítra umře.
* Nebo když umře člověk, hady, žížaly a červy 12
za dědictví míti bude. * Počátek pýchy jest, 13
když člověk odstupuje od Pána a od Stvo-
řitele svého srdce jeho se vzdaluje. * Poně- 14
vadž počátek hřícha jest pýcha, a kdož se
v ni vydává, dopouští se ohavné věci a na-
posledy vyvrácen bude. * Protož Pán odjímá 15
čest pyšným a je naposledy vyvrací. * Stolice 16
knížat boří Pán a místo nich tiché sází na
palácích. * Kořeny národů pyšných vytrhává 17
Pán, a ponížené sadí na místa jejich v slávě.
* Krajiny národů vyvrací Pán a zahlazuje je 18
až do základů země. * Plénì je z nich a za- 19

---

1. *ženy*, Ř. lůna svého.
2. *života*, Ř. duše, tak hned.
5. *kdyžby* etc., Ř. v trestání jejím.
10. *neskládej*: nemívej s ní řadu.
14. *cíl*, Ř. obrácení.
15. *smrti*, Ř. pekla.
16. *se smrti* etc., Ř. domnívati se bázně smrti.
21. *Podlé*, Ř. v ruce. — *správce*: vůdce.
22. *mnohomluvný*: jakoby řekl: Člověk žvavý a v řečech svých nesoudný snadně sousedy své zavesti, v nebezpečenství, těžkosti i strach je uvesti může.

3. *osazeno*: vzděláno.
5. *člověka*, Ř. muže.
6. *něčeho* etc., Ř. v skutcích potupy.
7. *z obojího*, t. z hněvu (o němž v. 6.) i z pýchy.
10. *má*, Ř. činí. — *nic* etc., Ř. zamítají střeva svá.
11. *dnes* etc., t. kterýž jako nemoc nějaká jiné trápil.
15. *odjímá*, J. divná uvozuje trestání. — *pyšným*, Ř. pro uvozování.
16. *na palácích*, Ř. vnitř.

20 hlazuje * a odjímá ze země pamět jejich.
21 * Neníť přistvořena lidem pýcha, ani hněv
22 prchlý synům ženským. * Símě bezpečné jsou
ti, kteříž se bojí Pána, a počestné štípení
jsou ti, kteříž jej milují; plémě bezectné jsou
ti, kteříž neplni jsou zákona; plémě bludné
23 ti, jenž přestupují přikázaní. * Mezi bratřími
svými vůdce v poctivosti jest; ale před obli-
24 čejem Páně ti, jenž se ho bojí. * Obdržení
přednosti předchází bázeň Páně, ssazení pak
25 s přednosti zarputilost a pýcha. * Bohatého i
slavného i chudého chlouba jest bázeň Páně.
26 * Není spravedlivě v nevážnosti míti rozum-
ného, a nesluší velebiti bohatého člověka hříš-
27 ného. * Velicí páni a soudcové a velikomocní
zvelebeni bývají; ale není z nich žádný větší
nad toho, kdož se bojí Pána. * Služebníku 28
rozumnému svobodní sloužiti budou, a muž
osvícený nerepce, když učen bývá. * Nevyná- 29
šej se moudrostí dělaje dílo své, aniž se chlub
v čas soužení svého; * nebo lepší jest ten, jenž 30
pracuje a hojnost má ve všem nežli ten,
kterýž sobě slavně vede a nemá chleba.* Sy- 31
nu, tichostí svou dobuď cti duši své, a čiň jí
poctivost podlé hodnosti její. * Toho, kterýž 32
hřeší proti duši své, kdo za spravedlivého
usoudí, a kdo v poctivosti míti bude toho, kte-
rýž sám sebe nectí? * Chudý poctivosti dochází 33
pro umění své, ale bohatý ctěn bývá pro zboží
své. * Kdož v poctivosti jest v chudobě, čím 34
více v bohatství.

Hlava 11.

Aby nebylo špatnějším pohrdáno (neb se vše řízením božím děje) a k opatrnosti hospodářů napomíná.

Moudrost poníženého povyšuje hlavy je-
2 ho a mezi znamenité lidi sází jej.* Nevychva-
luj nikoho pro krásu jeho a nebeř v oškli-
3 vost člověka pro vzezření jeho. * Malá mezi
létajícími jest včela; ale přední jest mezi
4 sladkými věcmi ovoce její. * Oděvem a rou-
chem nechlub se a v den zvelebení se nevy-
nášej; nebo diví jsou skutkové Páně a díla
5 jeho skrytá před lidmi. * Mnozí ukrutníci
octli se na zemi; ten pak, na něhož ani my-
6 šleno nebylo, dostal královské koruny.* Mnozí
mocní k lehkosti veliké přišli, a slavní vydáni
7 jsou v ruce jiným. * Dříve nežli se pilně vy-
ptáš, neobviňuj; vyrozuměj prvé a potom do-
8 mlouvej. * Prvé nežli vyslyšíš, nedávej odpo-
vědi, a v prostřed mluvení nevskakuj v řeč.
9 * O věc, kteráž se tebe nedotýče, nevaď se a
10 v soudu hříšníků nesedávej. * Synu, nedávej se
v mnohé obchody; nebo budeš-li přemožen,
nebudeš bez viny, a chtěl-liby mnoho naho-
11 niti, nic nedosahneš, a utíkaje neutečeš.* Ně-
kdo dělá a pracuje ochotně, a s tím se vším
12 nedostatek trpí. * Jiný jest váhavý, pomoci
potřebující, v síle sešlý, a dosti nouze má;
ale oko Páně vzezřelo na něj dobrotivě a vy-
13 zdvihlo jej z jeho snížení, * a povýšilo hlavy
jeho ze soužení, tak že se velice divili mnozí
14 patříce na něho. * Dobré i zlé věci, život i
smrt, chudoba i bohatství od Pána jest.
* Moudrost i umění a povědomost zákona 15
jest od Pána; milování i cesty dobrých sku-
tků od něho jsou. * Poblouzení a tma hříšní- 16
kům jest přirozená, a kteříž se honosí ve zlém,
sstarají se v zlosti. * Obdarování Páně trvá 17
pobožným, a dobře líbezná vůle jeho dává
šťastný prospěch na věky. * Někdo bohatne 18
bedlivostí a skrbností svou, a tentoť jest díl
odplaty jeho,* že když říká: Nalezl jsem od- 19
počinutí, a již nyní jísti budu ze statku svého
bez přestání; a neví, jaký čas přijíti má na
něj, a že jiným zanechaje těch věcí umře.
* Stůj v smlouvě své, i v ní se obírej a v práci 20
své se sstarej. * Nediv se skutkům hříšníka, 21
ale doveř se Pánu a zůstávej v práci své.
* Nebo snadné jest Pánu velmi rychle obo- 22
hatiti nuzného. * Požehnání Páně jest mzdou 23
pobožnému, a učiní, aby v rychlém čase
zkvetlo požehnání jeho. * Neříkej: Jaký jest 24
užitek povolnosti mé, a co mi od této
chvíle dobrého přijde? * Neříkej: Dostatek 25
mám, a mnohé jsou věci, kteréž mám, jakéž-
bych od tohoto času, pokudž jsem živ, bídy
okoušel? * V čas štěstí v zapomenutí přichá- 26
zejí zlé věci, a v čas neštěstí nebývá zapo-
mínáno na dobré věci. * Nebo snadné jest Pá- 27
nu v den skonání odplatiti člověku podlé

21. *synům* etc., Ř. plodu ženskému.
24. *Obdržení*, Ř. před losem.
26. *bohatého*, Ř. muže, t. možného.
28. *učen*: cvičen, trestán.
32. *sám* etc., Ř. života svého.

2. *nikoho*, Ř. muže.
5. *dostal*: nesl.
9. *kteráž* etc., J. tobě nepotřebnou.

10. *nedávej* etc., Ř. nebuďte skutkové tvoji okolo mnohých věcí.
16. *přirozená*, Ř. přistvořená.
17. *dobře*: přízeň.
19. *odpočinutí*: oddechnutí. — *bez přestání*, t. hodovati budou.
22. *Pánu*, Ř. v očích Páně.
24. *povolnosti*, Ř. líbeznosti.
26. *V čas*: den dobrého, tak hned: v den zlého.

28 skutků jeho. * Čas soužení v zapomenutí uvodí
rozkoše, a při skonání člověka vyjevují se
29 skutkové jeho. * Před smrtí za blahoslaveného
nepokládej žádného; nebo po dětech svých
30 poznán bude muž. * Ne každého člověka uvo-
zuj do domu svého, nebo mnozí jsou úkla-
31 dové ďáblovi. * Jako koroptva čižebná na
spaře tak jest srdce pyšného a jako při-
hledač dostupující na pád tvůj; * nobo což do- 32
brého jest, v zlé obraceje úklady činí, a na
ty, kteréž sobě zvolil, pohanění uvodí.* Z malé 33
jiskry rozmáhá se oheň, a člověk hříšný na
krev číhá. * Pilně se varuj zlosyna; nebo zlé 34
věci kuje, aby tě někdy neuvedl v posměch
věčný. * Přijmi do domu cizozemce, a podvrátí 35
tebe v bouřce, a vystrčí tě z tvého vlastního.

Hlava 12.

Komu má činěno býti dobrodiní, a neupřímnost některých přátel ukazuje.

Činíš-li dobře, věz komu činíš, a budouť
2 vděčná dobrodiní tvá. * Čiň dobře pobožnému,
a najdeš odplatu, jestliže ne u něho, ale u
3 Nejvyššího. * Ničeho dobrého se ten nedočká,
kdož ustavičně ve zlém trvá, ani ten, kdož
almužny neuděluje. Dej pobožnému a nepo-
4 máhej hříšníku. * Čiň dobře poníženému, a ne-
dávej bezbožnému, a zapověz mu chléb svůj
a nedávej jemu, aby skrze to nezmocnil se
tebe; neboť se dvojnásobně zlým odplatí za
5 všeliká dobrodiní, kterážby učinil jemu. * Po-
něvadž i Nejvyšší v nenávisti má hříšníky a
pobožných pomstí, onyno pak chová ke dni
pomsty jejich; dej dobrému a nepomáhej hří-
6 šníku. * Nebývá poznán v štěstí přítel, aniž
7 se v neštěstí tají nepřítel. * V štěstí člověka
nepřátelé jsou v zármutku, a v neštěstí jeho
8 i přítel odstupuje. * Nevěř nepříteli svému na
9 věky; * nebo jakáž jest měd rzí zašlá, taková
10 jest zlost jeho. * A byť pak poníže a sehna
se chodil, měj na péči duši svou a vystříhej
se před ním; i budeš jemu jako ten, kterýž
vytírá zrcadlo, a porozumíš, že ne dokonce
zerzavěl. * Nestavěj ho podlé sebe, aby někdy 11
zvrátě tebe, nepostavil se na místě tvém; ne-
sázej ho po pravici své, aby někdy neusilo-
val vzíti stolice tvé, a teprv naposledy poroz-
umělby řečem mým, a slova má bodlaby tě.
* Kdo polituje zaklinače od hada uštknutého 12
a všechněch těch, kteříž vodí lítou zvěř, a toho,
kdož se připojuje k člověku hříšnému, a plete
se v hříchy jeho? * Hodinu s tebou potrvá v tvé 13
při spravedlivé; pakli se nachýlíš, nikoli ne-
dostojí. * Rty svými lahoditi nepřítel bude a 14
v srdci svém radu skládati, aby tě vstrčil do
jámy. * Očima svýma slzeti bude, a dostana 15
příhodného času nebude se moci nasytiti krví.
Potkají-li tě zlé věci, nalezneš ho tu prvé
nežli sebe, a jakoby na pomoc přispěti chtěl,
podrazí nohu tvou; * hlavou svou potřásati a 16
rukama plésati a s mnohými se ššeptávati
bude a promění obličej svůj.

Hlava 13.

S kým tovaryšiti máme a povahu bohatých, i co chudé potkává, ukazuje.

Kdo se dotýká smoly, zmaže se od ní;
a kdo tovaryší s pyšným, bude podobný jemu.
2 * Břemene nad možnost svou, dokudž jsi živ,
nezdvihej, a se silnějším a bohatším, než
3 jsi sám, netovaryš. * Jaké tovaryšství míti může
hliněný hrnec s kotlíkem? na nějž jestliže trefí,
4 rozrazí se. * Bohatý učině křivdu ještě odpro-
šován bývá; chudý učiní-li křivdu, pohrůžky
slyšeti musí. * Jestliže se mu hodíš, dělá tebou, 5
ale zemdlíš-li, souží tě; * a máš-li co, bydliti 6
s tebou bude a vyjí tě, sám pak práce ne-
povede.* Potřebuje-li tebe, podvede tě, a usmí- 7
vaje se útěchy dávati a mluviti bude s tebou
pěkně říkaje: Potřebuješ-li čeho? * A zahanbí 8
tě krměmi svými, dokudž tě nevyjí dvakrát
neb třikrát, a naposledy posmějeť se; a potom

---

30. *ďáblovi*, J. lstivého neb lidí lstivých.
32. *zvolil*, t. s kterýmiž se stovaryšil, spříznil. Jakoby řekl: ani svým vlastním není věrný.
33. *oheň*: uhel řeřavý.
35. *vystrčí*: odcizí.
3. *Ničeho* etc., Ř. Nebudou dobré věci tomu.
4. *zapověz*, Ř. zastav, překaž. — *odplatí*, Ř. nalezne tobě.
6. *Nebývá* etc., Ř. Nebude vyvržen v dobrých věcech, t. nepronese se, jaký jest.
9. *zlost*, t. svou ošemetnost úlisností přikrývá.

10. *zerzavěl*, t. kdyžby se pokořil, měj se k němu ostře, nebo tu se on vymaluje, jak jest upřímý.
11. *neusiloval*: Ř. nehledal.
13. *při* etc., Ř. stání spravedlivém.
15. *na pomoc*, Ř. člověk pomáhající podkopá patu.

2. *nad možnost*, Ř. nad sebe. — *dokudž* etc., Ř. v životě svém.
3. *na nějž*, Ř. tento.
6. *vyjí*, Ř. vyprázdní, tak níž.

dívaje se tobě opustí tě, a hlavou svou po-
9 třásati bude nad tebou. * Pilně se varuj, aby
10 tě mysl nesvedla * a aby nepřišel k snížení
11 rozvesele se v srdci svém. * Kdyžby tě pozval
mocný, ucházej, a tím více tebe a častěji zváti
12 bude. * Nevtírej se sám, aby nebyl vyhnán
beze všeho soudu, a neodstupuj daleko, aby
13 nebyl v zapomenutí dán. * Neusiluj s ním zá-
roveň mluviti a nevěř mnohým slovům jeho;
nebo širokým mluvením bude tě zkoušeti a
jako se smíchem vyptá se na tajné věci tvé.
14 * Nelítostivýť jest a nedrží přirčení, a nikoliť
15 neodpustí, aby tě nebědoval a nevězil. * Šetř
se a velmi pilně poslouchej, nebo s pádem
16 svým chodíš. * Slyše tyto věci i ve spaní svém
17 bedliv buď. * Vším životem miluj Pána a vzý-
18 vej ho k vysvobození svému. * Všelijaký živo-
čich miluje podobný sobě, a každý člověk
19 miluje rovného sobě. * Všeliký tvor vine se
k své rovni, a člověk přichytí se podobného
20 sobě. * Jaký spolek míti může vlk s beranem
a hříšník s pobožným? * Jak se spojí hyena 21
se psem, a jak se spokojí bohatý s nuzným?
* Lvové na poušti loví divoké osly, a bohatí 22
pasou se na chudých. * V ohavnosti má pyšný 23
pokoru, a v ohavnosti má bohatý chudého.
* Bohatý poklesne-li se, utvrzen bude od přá- 24
tel; chudý pak padá-li, postrčen bude od
přátel. * Bohatý padne-li, mnoho má pomocní- 25
ků; pronesl-liby tajné věci, za spravedlivého
jej vyhlásí; * ponížený poklesl-liby se, upřimlou- 26
vají ho, mluvil-liby rozumně, nedají mu místa.
* Mluví-li bohatý, všickni mlčí a řeč jeho vy- 27
vyšují až k oblakům. * Chudý mluví-li, řkou: 28
Kdo jest to? a jestližeby se podřekl, přetřá-
sají jej. * Dobréť jest bohatství, v kterémž není 29
hříchu, a zlá žebrota v ústech bezbožníka.
* Srdce člověka proměňuje obličej jeho buďto 30
k dobrému nebo ke zlému, a srdce, kteréž v po-
těšení kvete, veselý obličej činí. * Znamení srdce 31
veselého jest tvář veselá, a vynalezení podo-
benství myšlení úsilného.

Hlava 14.

Kdo jsou blahoslavení, i spůsob lakomce ukázav, k zdílnosti a hledání moudrosti napomíná.

Blahoslavený muž, kterýž neklesá ústy
2 svými, a jehož nebodou mnozí hříchové. * Bla-
hoslavený, kohož nepotupuje duše jeho, a kdož
3 nepustil se naděje své v Pánu. * Muže skrbného
neozdobuje bohatství, a muži závistivému k če-
4 mu jest zboží? * Kdo shromažďuje s ujmou
duše své, shromažďuje jiným, a v statku jeho
5 budou jiní rozkoš provozovati. * Kdožť jest sám
sobě zlý, komu bude dobrý? a nebudeť se
6 veseliti v zboží svém. * Není horšího nad toho,
kterýž sám sobě nepřeje, a tať jest odměna
7 zlosti jeho; * nebo činí-li dobře, s nechutí činí
8 a naposledy vyjeví zlost svou. * Závistivý ška-
redě vzhledá okem odvraceje tvář, a neváží
9 sobě lidí. * Oko lakomce nenasycuje se svým
podílem a nepravost nešlechetného vysušuje
10 duši jeho. * Oko nešlechetného závidí chleba
11 a nedostatek trpí za stolem svým. * Synu,
podlé možnosti své učiň sobě pohodlí, a oběti
12 Pánu obětuj hodně. * Pamatuj, žeť smrt ne-
mešká, a smlouva s hrobem není tobě uká-
zána. * Dříve nežliby život dokonal, učiň do- 13
bře příteli a podlé možnosti své podej a dej
jemu. * Nezbavuj se dne dobrého, a díl žá- 14
dosti dobré ať tebe nepomíjí. * Zdaliž jinému 15
nepozůstavíš prací svých a úsilí svého za
podíly v dědictví? * Dávej a beř, a posvěcuj 16
duše své; * neboť v hrobě není proč dobývati 17
živnosti. * Všeliké tělo jako roucho vetší, nebo 18
to jest uložení od věkův: smrtí umřeš. * Ja- 19
kož list zelený na stromě hustém, jeden prší
a druhý se pučí, tak také, což se z těla a krve
rodí, jedno skonává a druhé se plodí. * Vše- 20
liké dílo zetlelé hyne, a kdož je udělal, spolu
s ním odchází. * Blahoslavený muž, kterýž mou- 21
dře přemyšluje o věcech dobrých a rozumně
rozmlouvá o věcech svatých. * Kdož rozvažuje 22
cesty své v srdci svém, takéť i tajné věci
moudrosti pochopí myslí svou; vycházejž tedy
za ní jako ten, kterýž šlakuje něco, a na

15. *chodíš*, t. neštěstí své s sebou nosíš.
18. *rovného*, Ř. bližního svého.
19. *tvor* etc., Ř. tělo podlé pokolení shromažďuje se.
21. *hyena* jest líté zvíře v Africe, o kterémž se bájí, že se může naučiti mluviti a jmena pastýřů spamatovati; a vyvolaje pastýře, potom je roztrhává; že se umí i dáviti, a když se psy k jeho dávení sběhnou, že je sžírá.
22. *loví*, Ř. myslivost lvů.
25. *pronesl-liby*: mluvil-liby.
28. *se podřekl*, Ř. zavadil.
30. *veselý*, Ř. dobrý.
31. *Znamení* etc., Ř. šlepěje srdce v dobrých věcech. — *veselá*, Ř. zelenající se. — *úsilného*, t. jest znamením.
2. *nepustil*, Ř. nepadl.
4. *ujmou* etc., Ř. od duše.
8. *Závistivý* etc., Ř. zlý hledí okem. — *lidí*, Ř. duší.
11. *pohodlí*: dobře.
13. *život* etc., Ř. sebe dokonal.
14. *nepomíjí*, t. vedeš-li práci, také potěšení a pohodlí uživ.
15. *v dědictví*, t. cožs ty pracně dobyl, jiní toho užívati a tím se podělovati budou.
18. *vetší*: schází.

23 cestách jejích číhej. * Kdož nahlédá skrze okna
24 její a u dveří jejích poslouchá; * kdož bydlí
blízko domu jejího, a do zdí jejích vrazí hře-
25 bík stavěje stánek svůj u ruky její; * ten
bydliti bude v hospodě dobré; položí dítky
své pod střechou její a pod ratolestmi jejími
odpočine. * Zastřín bude od ní před horkem 26
a v slávě její bydliti bude.

Hlava 15.

O moudrosti a že Bůh není původem hříchů, vypravuje.

Kdož se bojí Pána, činiti bude ty věci,
a kdož nabývá umění zákona, nalezne mou-
2 drost, * kterážto jako matka vyjde jemu vstříc,
3 a jako nevěsta obejme jej. * Krmiti jej bude
chlebem rozumnosti a napojí jej vodou mou-
4 drosti; * utvrzen bude v ní a nikoli se ne-
nachýlí, a spolehne na ni a nikoli hanby ne-
5 dojde; * nebo povýší jej nad bližní jeho a
6 u prostřed shromáždění otevře ústa jeho; * po-
těšení a korunu plésání nalezne a jmeno vě-
7 čné takový dědičně obdrží. * Lidé pak nesmy-
slní nikoli nedosáhnou jí, a muži hříšní nikoli
8 jí nespatří; * vzdálena jest od pýchy, a muži
9 lživí nezpomenou na ni. * Nebýváť vzácná
chvála v ústech hříšníka; neboť není od Pána
10 seslána jemu. * Od moudrého zajisté vypravo-
vána býti má chvála, a Pán dá jí šťastný
prospěch. * Neříkej: Pán jest příčina odstou- 11
pení mého; nebo nemáš činiti toho, čehož on
nenávidí. * Neříkej: On mne takového stvořil; 12
neboť nepotřebuje člověka hříšného. * Všeliké 13
ohavnosti nenávidí Pán, aniž bojícím se jeho
milá jest. * On na počátku učinil člověka a za- 14
nechal ho při vůli svobodné jeho: * Budeš-li 15
chtíti, zachováš přikázaní a víru číně dobře
libou vůli mou. * Předložil tobě oheň i vodu; 16
k čemu chceš, vztáhni ruku svou. * Před lidmi 17
jest život i smrt; * a cožkoli sobě kdo oblíbí, 18
bude jemu dáno. * Nebo veliká jest moudrost 19
Páně, kterýž udatný jest v síle a vidí všecko.
* Oči jeho patří na ty, kteříž se ho bojí, a onť 20
ví o všelikém skutku lidském. * Nepřikázal 21
žádnému bezbožnosti provozovati, aniž dal
komu svobody hřešiti.

Hlava 16.

Rodičův k opatrnosti napomenuv skutky boží připomíná.

Nežádej sobě bezpotřebné dítek hojnosti
a netěš se ze synův nepobožných: přibývá-liť
jich, netěš se v nich, není-li bázně Páně při
2 nich; * nesvěřuj sebe životu jejich a nespou-
3 štěj se na množství jich. * Nebo lépe jest
jednoho spravedlivého míti nežli tisíc jiných,
4 * a bez dětí umříti, nežli dítky nepobožné
5 míti. * Od jednoho zajisté rozumného osa-
zeno bývá město; pokolení pak bezbožných
6 rychle na zpuštění přichází. * Mnohoť tako-
vých věcí oko mé spatřilo a znamenitější nad
7 tyto ucho mé slýchalo. * Proti shromáždění
hříšníkův zapaluje se oheň a proti národu
8 svévolnému zažžehá se hněv. * Neslitoval se
Bůh nade všemi velikány předešlými, kteříž
9 odstoupili pro velikou nesmyslnost svou; * ne-
odpustil těm, u nichž byl pohostinu Lot,
v ohavnosti je měl pro pýchu jejich; * neslito- 10
val se nad národem zatracení hodným, jenž
chodili v hříších svých, kteréž páchali; * a tak 11
šestkrát sto tisíců pěších shromážděných pro
tvrdost srdce jejich švihaje, lituje, bije, hoje
Pán milosrdenstvím a kázní zachoval. A byl-
liby jen jediný tvrdošíjný v lidu, divnéby bylo,
prošlo-liby to jemu. * Nebo milosrdenství i 12
hněv u něho jest; * rychle může se slitovati 13
i hněv vyliti; jakť jest hojné milosrdenství
jeho, tak i trestání jeho, a každého podlé
skutků jeho souditi bude. * Neuteče s loupeží 14
hříšník, aniž bude daremné očekávání pobož-
ného. * Všelikému skutku milosrdnému dávej 15
místo; nebo jeden každý podlé skutkův svých
odplatu vezme. * Pán zatvrdil Faraona, aby ho 16
nepoznal, aby v známost vešli skutkové jeho

---

22. *moudrosti*, Ř. její.
25. *dobré*, Ř. dobrých. — *pod ratolestmi*: pod zastřením.
1. *věci*, t. v předešlé hlavě položené od v. 21. — *moudrost*, Ř. ji.
2. *nevěsta*, Ř. žena panenství. — *obejme*: přivítá jej.
9. *vzácná*, Ř. krásná.
10. *Od moudrého*, Ř. V moudrosti.
12. *stvořil*, J. v blud uvedl. — *člověka*, Ř. muže.
14. *při vůli* etc., Ř. v ruce rady jeho.
8. *odstoupili*, t. od Boha. — *velikou* etc., Ř. v síle nesmyslnosti.
11. *zachoval*: ostříhal.
13. *každého*, Ř. muže.
14. *pobožného*, J. bezbožného. Jakoby řekl: čehož se on bojí, a což mu jeho zlé svědomí osvědčuje, nikoli toho neznikne.
15. *dávej*, Ř. učiň. — *vezme*, Ř. najde.

17 všemu tvoru pod nebem. * Všemu stvoření
milosrdenství jeho známé jest, a světlo své i
18 tmu adamantem rozdělil. * Neříkej: Skryji se
před Pánem a na výsosti kdo na mne zpo-
19 mene? * V lidu mnohém nebude na mne pa-
matováno; nebo coť jest duše mezi nesčísl-
20 ným tvorem? * Ai, nebe i nebesa nebes, pro-
past i země, i to, což v nich jest, k jeho
pohledění pohybuje se, nýbrž i všecken svět
21 stvořený a učiněný k vůli jeho. * Pojednou
hory i základové země, jakž jen popatří na
22 ně Pán, třesou se hrůzou; * aniž náležitě pře-
myšlovati může srdce o těch věcech, a cesty
23 jeho kdo pochopí myslí? * Bývá bouře, již ne-
může prohlédnouti člověk; ale mnohem větší
24 jsou skutkové jeho v tajnosti. * Skutky zajisté
spravedlnosti jeho kdožby vypraviti aneb kdož-
by je snésti mohl? Nebo daleké jest od člo-
věka zřízení jich, a zpytování všech lidí pře-
stává. * Kdož se koří, tyto věci rozvažuje, a 25
muž nesmyslný o věcech nemoudrých bloudě
přemýšlí. * Poslouchej mne, synu, a uč se 26
umění a slov mých pozoruj srdcem svým.
* Ukážiť s uvážením naučení a s bedlivostí 27
vypravovati budu jeho umění. * Nebo se sou- 28
dem činil Pán skutky své; od počátku a od
stvoření jich v řád uvedl částky jejich * Ozdo- 29
bil na věčnost díla svá a v ruce jeho za-
čátkové jejich jsou i trvají všech věků; ne-
lačnějí ani ustávají při pracech svých, aniž
přestávají od díla svého; * jedno druhého ne- 30
sužuje a na věky se nevydá v neposlušenství
slova jeho. * A potom na zemi vzezřel Pán 31
a naplnil ji dobrými věcmi svými; * všelija- 32
kými živočichy přikryl ji, do níž se zase i
navracejí.

Hlava 17.

Stvoření člověka připomenuv k pokání vzbuzuje.

2 Pán stvořil člověka ze země * a zase jej
3 v ni obrací; * dnův sečtených a času propůj-
čil jim dav jim moc nade vším, což jest na
4 zemi. * Oblékl je pak sílou, jakž na ně slu-
5 šelo, a k obrazu svému učinil je. * Pustil
strach jejich na všeliké tělo, aby panovali
6 jakož nad zvěří tak i nad ptactvem. * Soud
a jazyk, oči, uši i srdce dal jim k přemyšlo-
7 vání. * A tím je poděliv, šesté obdařil je my-
8 slí; * a sedmé řečí, aby ohlašovali mocné
9 skutky jeho. * Uměním prozřetelnosti naplnil
10 je a zlé i dobré věci ukázal jim. * Přičinil
oko své k srdcím jejich a dal jim to, aby se
na věky chlubili předivnými věcmi jeho a
11 moudře vypravovali skutky jeho. * A jsouce
vyvoleni jmeno svatosti jeho aby zvelebo-
12 vali; * přidal jim umění a zákon života v dě-
dictví jim uvedl, aby tomu rozuměti mohli,
13 že nyní smrtelní jsou. * Smlouvu věčnou s nimi
14 učinil a soudy své jim ukázal. * Důstojnou
slávu viděly oči jejich, a slavný hlas jeho
slyšelo ucho jejich, kdyžto řekl jim: * Pilně 15
se varujte všeliké nepravosti; a poroučel
z nich jednomu každému bližního. * Neskry- 16
jíť se před očima jeho cesty jejich, poněvadž
jsou před ním ustavičně; ale každý člověk od
mladosti k zlým věcem chvátá. Protož nemo-
hou ze srdcí svých kamenných učiniti masi-
tých. * Nebo při rozdělování národů vší země 17
každému národu představil vůdce, ale Isra-
ele vzal sobě za podíl, kteréhož jako prvo-
rozeného chová uměním a uděluje mu světla
lásky, neopouští ho. * Pročež všickni skut- 18
kové jejich jako slunce jsou před ním, a oči
jeho bez přestání spatřují cesty jejich. * Ne- 19
jsouť ukryty nepravosti jejich před ním, ale
všickni hříchové jejich jsou před Pánem. Pán
pak dobrotivý jsa a znaje účinek svůj neza-
hání jich ani opouští, shovívaje jim. * Milo- 20
srdenství zajisté člověka jest při něm jako
pečeť, a účinnosti lidské jako zřítelnice ostříhá
udíleje synům a dcerám svým pokání; potom

---

17. *rozdělil*, t. mocně a stále.
24. *přestává*, t. by člověk byl nejprozřetelnější, tedy od narození až do té smrti divného díla božího nevystihne.
28. *částky* etc., t. nenechal tvoru svého zmateného, ale jej spořádal.
29. *všech* etc., Ř. do národu národův. — *nelačnějí*, Ř. jakoby řekl: že Bůh jest všech věcí jakož stvořitelem, tak i ředitelem a zachovávatelem. Světleji mluví sv. Pavel (Řím. 11, 36.): Nebo z něho a skrze něho a v něm jsou všecky věci.
30. *druhého*, Ř. bližního.
32. *všelijakými* etc., Ř. duší všelikého živočicha přikryl tvář její, a do ní navrácení jejich.

3. *dnův*, Ř. dny počtu a čas dal. — *jim*, t. lidem. — *na zemi*, Ř. na ní.
4. *jakž na ně*, Ř. podlé nich.
5. *Pustil*: Položil. — *jejich*, Ř. jeho.
8. *ohlašovali*, Ř. k vykládání.
10. *Přičinil*, Ř. Položil.
12. *života*. Viz Ezech. 20, 11.
13. *s nimi* etc.: postavil.
18. *před ním*, t. patrní. — *spatřují* etc., Ř. nad cestami jejich.
19. *nezahání*, Ř. nepustil.
20. *člověka*, Ř. muže. — *povstane*, t. proti nekajícím. — *dá*, Ř. odplatí.

povstane a odmění jim a odplatu jejich dá na
21 hlavu jejich. * Ale kajícím dává, aby se obrátili,
a napomíná těch, kteříž opouštějí trpělivost.
22 * Navratiž se tedy ku Pánu, a opustě hříchy
modl se před obličejem jeho a nedávej po-
23 horšení. * Obrať se k Nejvyššímu a odvrať se
od nepravostí; nebo on bude vůdce tvůj
24 z temnosti k světlu spasitelnému; * a velice
25 měj v nenávisti ohavnost. * Kdo bude zvele-
bovati Nejvyššího v hrobě tak jako ti, kte-
26 říž živi jsou a chválu jemu vzdávají? * Mrtvý
jakoby nebyl přestává chváliti. * Živý a zdravý 27
srdcem chváliti bude Pána. * Jak veliké jest 28
milosrdenství Pána Boha našeho a lítost
k těm, kteříž se obracejí k němu svatě! * Ne- 29
mohouť zajisté všecky věci býti v lidech, po-
něvadž není nesmrtelný syn člověka. * Co jest 30
jasnějšího nad slunce? avšak se zatmívá, tak
člověk, jehož přemyšlování jest tělo a krev,
hyne. * Moc výsosti nebeské Bůh spatřuje, 31
lidé všickni jsou země a popel.

Hlava 18.

Jaký jest Bůh a jací lidé ukázav, k přívětivosti, opatrnosti i nepovolování tělu slouží.

Ten, kterýž jest živ na věky, stvořil
2 všecky věci napořád. * Pán sám jest sprave-
dlivý, a není jiného kromě něho. Onť řídí
svět rukou svou, a všecko poslušno jest
vůli jeho. Nebo on jest králem všech, kte-
rýž mocí svou rozdíl činí mezi věcmi svatými
3 a nečistými. * Komu to dal, aby mohl vy-
vypraviti skutky jeho? a kdo vystihl důstojné
4 věci jeho? * Sílu velebnosti jeho kdo vyčte,
a kdo přičině se vypraví milosrdenství jeho?
5 * Nelze ujíti, ani přičiniti, ani vystihnouti pře-
6 divných skutkův Páně. * Když dokonává člo-
věk, sotva počíná, a když přestane, tedy
7 v pochybování bude. * Nebo co jest člověk a
jaká ho potřeba, co má dobrého a co zlého?
8 * Počet dnův člověka nejvíce jest sto let, a
jednoho každého ze všech nenadálá jest smrt.
Jako krůpěje vody mořské a jako zrno písku
9 tak jest tisíc let proti dnům věčným. * Pročež
dlouho shovívá Pán lidem a vylévá milosr-
10 denství své na ně. * Spatřil a porozuměl, že
11 jest cíl jejich zlý, * protož dokázal hojně lí-
12 tosti své a ukázal jim cestu pravosti. * Milosr-
13 denství člověk činí bližnímu svému, * ale mi-
losrdenství Pán dokazuje ke všelikému tělu;
14 * káraje, cviče, vyučuje a obraceje jako pa-
15 stýř stádo své. * Těm, kteříž přijímají kázeň,
lítostiv jest, a kteříž pospíchají k soudům je-
ho. * Synu, když se daří, nečiň pohoršení, 16
ani v žádné prosbě těžkosti slovem zlým.
* Zdaliž horka neochlazuje rosa? tak lepší 17
jest slovo nežli dar. * Ai, zdaliž slovo nepře- 18
vyšuje daru dobrého? ale obé jest to při
člověku zdílném. * Blázen nepříjemně omlouvá 19
a dar závistivého k zemdlení přivodí oči.
* Prvé nežliby mluvil, nauč se a před nemocí 20
hoj se. * Před soudem připrav se, aby dobře 21
činil a v čas trestání nalezneš milost. * Prvé 22
nežliby se rozstonal, chovej se střídmě a v čas
rozpustilosti čiň pokání. * Nezpěčuj se časně 23
vyplniti slibu a bez ospravedlnění do smrti
nezůstávej. * Prvé nežliby se modlil, připrav 24
se, a nebuď jako ten člověk, kterýž pokouší
Pána. * Pamatuj na prchlivost, kteráž přijde 25
v den skonání, i na čas pomsty a odvrácení
tváři. * Pamatuj na čas hladu v čas hojnosti 26
a na chudobu i nouzi v den bohatství. * Od 27
jitra až do večera mění se čas, a všecky ty
věci jsou rychlé před Pánem. * Člověk roz- 28
umný při všem se obává a ve dnech rozpu-
stilých pilně se varuje hříchu; ale nesmyslný
nešetří času. * Každý rozumný povědom jest 29
moudrosti a umění, * a tomu, kdož je nalézá, 30
chválu dává. * Rozumní i v slovích moudrost 31
pronášejí a jako příval povědění užitečná
k správě života vydávají. * Výborná věc dou- 32

22. *nedávej*, Ř. umenš pohoršení.
29. *v lidech*, t. k spasení potřebné, ale milosti boží potřebují.
30. *člověk*, Ř. muž.
31. *Bůh*, Ř. On.
1. *napořád*: obecné.
2. *rukou*, Ř. pídí ruky.
4. *přičině*: přiloží.
6. *člověk*, t. přemýšleti o skutcích božích, jichž nelze žádnému vystihnouti dokonale, o čemž tu v předcházejících verších mluví. Tak onen pověděl (Simonides apud. Cic. de n. d. lib. 1.): Čím více přemýšlím o Bohu, tím mi více k zatemnění přichází.
8. *jednoho* etc., Ř. každého nenadálým spůsobem všechněm usnutí.
9. *na ně*, Ř. nad nimi.
15. *jeho*, t. aby je plnili.
16. *kdyžť* etc., Ř. v dobrých věcech nedávej úhony.
20. *hoj se*, t. prvé než se nemoc rozmůže.
21. *v čas*, Ř. v hodinu navštívení.
22. *chovej* etc., Ř. poniž se zdrželivostí a v čas hříchu ukaž obrácení.
23. *slibu*. Viz Eccles. 5, 4.
25. *tváři*, t. boží.
28. *rozpustilých*, Ř. hříchu.

fati v samého Hospodina, poněvadž mrtvé
33 srdce mrtvé věci se přídrží. * Po žádostech
svých nechoď a od toho, což sobě zachutnáš,
34 zdrž se. * Pakli dodávati budeš duši své, če-
hož ona žádá, do libosti její, spůsobíš radost
35 nepřátelům svým, kteříž tobě závidí. * Neko-
chej se ve mnohé rozkoši své, aniž potřebuj
rady její. * Viz, aby nechudl strojením hodů 36
na to, což vypůjčíš ničeho v měšci nemaje;
nebo bylby roznesen, že jsi škůdce vlastního
života svého.

Hlava 19.

O víně, nevěstkách, pomlouvání jiných a pravé moudrosti.

Dělník opilec nezbohatne a kdož sobě
2 malých věcí neváží, pomaličku hyne. * Víno
a ženy svodí moudré, a kdož se přídrží ne-
3 věstek, opovážlivý jest; * molové a červi dě-
dičně jím vlásti budou a chřadnouti bude na
4 odivu jiným. * Kdož rychle věří, lehkého jest
srdce, a kdož hřeší, proti duši své hřeší.
5 * Kdo sobě libuje zlou navyklost, potupen
bude; kdož pak na odpor se staví rozkošem,
6 korunuje život svůj. * Kdo zdržuje jazyk, i
s neustupným se srovná, a kdož nenávidí
7 marnomluvnosti, umenšení béře ve zlém.* Nikdy
neopětuj řeči tvrdé a nepravé, a nic tobě ne-
8 bude škoditi. * Před přítelem ani nepřítelem
nevypravuj o životě cizím, a jsi-li bez hříchu,
9 nespravuj jiných. * Nebo vyslechna tě stříci se
bude tebe a časem tě v nenávist vezme.
10 * Uslyšel-liby co, nechť to s tebou umře, a
buď dobromyslný; nebo se tím nerozpukneš.
11 * Pro slovo trápí se blázen jako při porodu
12 rodička. * Jako šíp vstřelený do masa v stehně
13 jest slovo v břiše blázna.* Promluv s přítelem,
snad toho neučinil, a učinil-li, aby více neči-
14 nil. * Promluv s bližním, snad nic nemluvil, a
15 pakli mluvil, aby po druhé toho nečinil. * Pro-
mluv s přítelem; nebo častokrát daremné bývá
pomlouvání, a nechť každé řeči nevěří srdce
16 tvé. * Někdo klesá v slově, ale ne z úmyslu;
a kdo jest, ježtoby neklesal jazykem svým?
17 * Promluv s bližním prvé, nežliby pohrůžku
činil, a dej místo zákonu Nejvyššího jsa prá-
zden hněvu. * Bázeň Páně jest počátek při- 18
jetí; moudrost pak od něho daná milost pů-
sobí. * Povědomost přikázaní Páně jest umění 19
života, a ti, kteříž činí to, což se jemu líbí,
z dřeva nesmrtelnosti ovoce sbírají. * Bázeň 20
Páně jest nejvyšší moudrost, a při všeliké
moudrosti jest plnění zákona i známost vše-
mohoucnosti jeho. * Čeledín, kterýž říká hospo- 21
dáři: Jakť se líbí, neučiním; učinil-liby potom,
popouzí k hněvu toho, kterýž jej chová.* Umění 22
nešlechetnosti není moudrostí, aniž rada hří-
šníků jest opatrností. * Bývá nešlechetnost, ale 23
ohavná jest; a bývá nesmyslný, jemuž ubývá
moudrosti. * Lepší jest bláznivý, kterýž roz- 24
umem obdařen jsa leká se, nežli kterýž
hojnost opatrnosti maje zákon Nejvyššího
přestupuje. * Bývá chytrost zvláštní, ale i ta 25
jest nepravá, a někdo převrací milost vyná-
šeje soud; ale ten, kdož spravedlivý soud činí,
moudrý jest. * Někdo nešlechetnost páše, při- 26
sehna se v smutku, ale vnitř pln jest lsti
roznícené; schyluje tvář svou a dělá se
hluchým, a nevyrozumí-li se jemu, předstihne
tě, atby zle učinil; * a byť pak pro nedostatek 27
síly překaženo bylo hřešiti jemu, však do-
stane-li příhodného času, učiníť zle. * Po vze- 28
zření poznává se muž a z pohledění na tvář
smyslný poznán bývá. * Oděv muže a smích 29
zubů a krokové člověka ukazují povahy jeho.
* Některá kázeň bývá nečasná a někdo jest 30
mlčelivý, ale opatrný.

---

32. *přídrží*, t. kdož v modly mrtvé doufá, znamení toho má, že i on sám mrtvý jest.
36. *Viz* etc., Ř. nebuď chudý.

1. *hyne*: skape.
2. *opovážlivý*: zoufalý.
3. *molové*: hnis. — *na odivu*, Ř. na příklad veliký.
7. *řeči*, t. nedonášej k jinému, co slyšíš.
8. *cizím*, t. o obcování, povahách a obyčejích. — *nespravuj*, Ř. nezjevuj, t. jiných lidí hříchů.
10. *nebo* etc., Ř. nebo tě to neroztrhne.
11. *Pro slovo*, Ř. od tváři řeči, jako od tváři nemluvněte.
13. *Promluv*, Ř. Pokárej, tak níž. — *neučinil*, t. toho, což o něm praví.
14. *po druhé*, Ř. neopětoval.
16. *z úmyslu*, Ř. duše.
18. *přijetí*, t. od Boha na milost.
20. *nejvyšší*, Ř. všecka.
24. *rozumem*, Ř. v rozumnosti.
26. *učinil*, t. prvé tobě zle učiní.
28. *z pohledění*, Ř. z potkání tváři.
29. *krokové*, Ř. krok zvěstuje o něm.

Hlava 20.

Mlčelivost, kající život schváliv o dařích, studu, klamu a moudrosti zmínku činí.

Mnohem lepší věc jest trestati, nežli se
tajně hněvati, a kdož se k vině zná, zacho-
2 ván bude od škody. * Jakáž žádost kleštěnce
jest poručiti mladici, takovýť jest ten, kdož
3 s násilím činí soud. * Někdo mlčelivý jsa za
moudrého shledán bývá a jiný v nenávisti
4 jest pro mnohomluvnost svou. * Někdo mlčí
nemaje co odpověditi, a někdo mlčí znaje
5 příhodný čas. * Člověk moudrý pomlčí do času
příhodného; doskočný pak a nesmyslný uteče
6 se před časem. * Mnohomluvný omrzí, a kdož
7 sobě moc osobuje, v nenávisti bude. * Velmi
jest čistá věc po trestání ukázati život kající,
8 nebo tak utečeš dobrovolného hřícha. * Muž
hříšný má libost ve zlém, ale což vynalézá,
9 bývá jemu ke škodě. * Bývá dar, kterýžť ne-
prospívá, a bývá dar, za nějž se dvojnásobně
10 odměňuje. * Sláva příčinou ponížení bývá, ale
11 někdo z nízkosti pozdvihuje hlavy. * Někdo
kupuje mnohé věci lacino, kteréž potom se-
12 dmernásobně odplatiti musí. * Moudrý řečí mi-
lost sobě působí, příjemnost pak bláznů roz-
13 litá bývá. * Přijmeš-li dar od nemoudrého,
podobně i od závistivého v nouzi jeho, nepro-
spěje tobě; nebo oči jeho hledí vzíti za jeden
14 mnohé. * Málo dá a mnohoť omluví a otevře
15 ústa svá jako biřic. * Dnes půjčí a zítra
upomínati bude; nemilý Pánu i lidem jest
16 takový. * Blázen říká: Nemám přítele, nejsou
vděčná dobrodiní má; kteříž jedí chléb můj,
17 ošemetného jsou jazyka. * Kolikrát a jak
mnozí posmějí se jemu? nebo ani toho, což
má, čitelen právě není, a rovně jest jemu,
jakoby neměl. * Pád s podlahy prudčí jest, 18
nežliby promluvil; takž pád zlých rychle při-
chází. * Člověk nemilý jest rozprávkou ne- 19
příhodnou; v ústech lidí nevycvičených usta-
vičně bude. * Z úst blázna podobenství poślé 20
zavrženo bývá, nebo nepověděl ho časem svým.
* Někomu nedopouští hřešiti nouze, pročež na 21
odpočinutí svém nekormoutí se. * Někdo na 22
zkázu přivodí život svůj pro stud, a pro oso-
by přijímání hubí jej. * Někdo pro hanbu pří- 23
teli se v lásce zakazuje a získá jej sobě za
nepřítele bez příčiny. * Váda mrzutá jest klam 24
při člověku; v ústech nezvedeného ustavičně
trvá. * Lepší jest zloděj nežli ustavičný lhář, 25
oba však zahynutí dědičně obdrží. * Povaha 26
člověka lživého jest zlopověstná, a hanba je-
ho při něm ustavičně trvá. * Moudrý pro řeči 27
své k zvýšení přijde, a člověk opatrný zna-
menitým lidem líbiti se bude. * Kdo dělá ze- 28
mi svou, povýší stohů svých, a kdož se líbí
povýšeným, uprosí milost nepravosti své. * Po- 29
cty a darové oslepují oči moudrých, a jako
udidlo v ústech odvracejí trestání. * Moudro- 30
sti skryté a pokladu zakopaného, jaký jest
užitek obojího? * Lepší jest člověk, kterýž 31
skrývá nemoudrost svou, nežli ten člověk, kte-
rýž skrývá moudrost svou. * Lepší jest snáše- 32
livost, kteráž neodmlouvá hledajíc pána, nežli
ten, kterýž nemaje pána správce jest svého
života.

Hlava 21.

Od hříchu vystříhá a lidí moudrých i nemoudrých povahy některé ukazuje.

Synu, dopustil-lis se hříchu, nepřičiňuj
2 jich více, ale za předešlé modl se. * Jako před
hadem utíkej před hříchem; nebo přistoupíš-li
3 k němu, uštkne tě; * zubové jeho jsou zubové
4 lvovi, kteříž usmrcují duše lidské; * jako
meč na obě straně ostrý jest všeliká nepra-
vost a rána její nezhojitelná. * Různice a 5
křivda na zpuštění přivodí statek, a dům
pyšných zpustne. * Prosba chudého z úst až 6
k uším Páně, a soud jeho rychle přichází.
* Kdož má v nenávisti kázeň, ten jest na ce- 7
stě hříšného; ale kdož se bojí Pána, kaje se

---

1. *zachován*, Ř. zbráněn.
2. *soud*, t. by pak soudce spravedlivé pře odsouditi někoho chtěl, předse jemu v tom nějakou překážku učiní Bůh.
10. *hlavy*, t. k zvýšení přichází.
13. *jeden*, t. dar.
17. *čitelen* etc., Ř. v čitelnosti nepřijal, t. ani toho, což má, užívati neumí.
18. *prudčí*, Ř. více. — *nežliby* etc., Ř. nežli od jazyka.
21. *pročež.* Jiní čtou: ale na odpočinutí svém kormoutí se.
22. *život*, Ř. duši.
23. *bez příčiny*: darmo.
24. *mrzutá*, Ř. zlá.
30. *zakopaného*: nezjeveného.
32. *správce*, Ř. vozka.

2. *před* etc., Ř. před obličejem hada.
6. *Páně*, Ř. jeho.
7. *cestě*, Ř. na šlepěji. — *kaje*, Ř. obrátí.

8 srdcem svým. * Kdož jest mocného jazyka,
zdaleka poznán bývá, ale rozumný vidí, když
9 on klesá. * Kdož staví dům svůj na cizí pe-
níze, jest jako ten, kterýž shromažďuje ka-
10 mení na hrob ku pohřbu svému. * Koudel
shromážděná jest shromáždění nepravých, a
11 plamen ohně zkazí je i zahynou. * Cesta hříš-
níkův vydlážená jest kamením, ale cíl její
12 jest propast pekelná. * Kdož ostříhá zákona
Páně, zmocňuje se smyslu jeho; dokonalost
pak bázně Páně jest nabytí moudrosti; ne-
naučí se jí, kdož není smyslný; ačkoli smy-
13 slnost rozmnožuje hořkost. * Umění moudrého
jako povodeň se rozlévá, a rada jeho jest jako
14 studnice čistá života. * Vnitřnosti blázna jsou
jako nádoba rozeschlá, dokud živ nezmocní
15 se žádného umění. * Slovo moudré uslyší-li
umělý, bude je chváliti a přidá něco k němu;
16 * uslyšel-liby je nerozumný, nebude se líbiti
17 jemu, ale zavrže je za hřbet svůj. * Mluvení
blázna jest jako břímě na cestě; ve rtech
pak rozumného nalezena bývá příjemnost.
Ústa opatrného v shromáždění hledána bý-
vají. * Jakýž jest dům zbořený, takovát jest 18
moudrost blázna; ale moudrého slova srdcem
rozvažována budou, umění pak nemoudrého
jsou řeči nespořádané. * Jako pouta na nohou 19
nesmyslným jest cvičení a jako okovy na
pravé ruce. * Blázen v smíchu povyšuje hlasu 20
svého, muž pak smyslný sotva se zticha za-
směje. * Jako ozdoba zlatá opatrnému jest 21
cvičení a jako náramek na rameně jeho pra-
vém. * Noha nemoudrého kvapí do domu ci- 22
zího, ale člověk zběhlý hanbí se nad tím.
* Nesmyslný skrze dvéře do domu nahlédati 23
bude; muž pak vycvičený vně postojí. * Zna- 24
mení nevycvičeného člověka jest poslouchati u
dveří; opatrný pak varovati se bude lehkosti.
* Rtové mnohomluvných to, což se jich ne- 25
dotýče, vypravují; řeči pak opatrných na
vážce váženy bývají. * V ústech bláznův jest 26
srdce jejich; ale v srdci moudrých jsou ústa
jejich. * Když zlořečí bezbožný satanu, sám 27
své duši zlořečí. * Poskvrňuje duše své po- 28
mluvač, a kdežby koli obydlí měl, v nenávist
upadne.

Hlava 22.

O lenochu, o dětech a jak se ruší přátelství.

Kamenu umazanému přirovnává se le-
2 noch, a každý posmívá se lehkosti jeho.* Kra-
vinci na hnoji přirovnává se lenivý, jejž
3 kdožby zdvihl, otřásá ruku. * Hanba otcova
jest syn nezvedený; dcera pak taková rodí
4 se ke škodě. * Dcera prozřetelná dědičně ob-
drží muže svého; ale kteráž jej k hanbě
5 přivodí, k zámutku bývá rodičům. * Otce i
muže k hanbě přivodí všetečná; protož u obou
6 v nevážnosti bude. * Mluvení nečasné jest zpě-
vem v zámutku, bičem pak a trestáním v čas
7 moudrosti. * Dítky v ctném životě majíce vy-
chování, vlastních rodičů skrývají neslavný
8 rod. * Děti, kteříž v nevážnosti a nevycvičeni
jsouce pyšně sobě vedou, přátel svých dobrý
rod hyzdí. * Slepuje střep ten, kdož učí blázna, 9
budí ty, kteříž spí, z tvrdého sna. * Mluví dří- 10
majícímu, kdož mluví bláznu, nebo po do-
konání řeči dí: Co jest? * Nad mrtvým plač; 11
nebo zbaven jest světla, a nad bláznem plač;
nebo nemá rozumu. * Méně plač nad mrtvým; 12
nebo k odpočinutí přišel; ale život blázna
těžší jest nad smrt. * Zámutek nad mrtvým 13
bývá za sedm dní; nad bláznem pak a ne-
pobožným po všecky dny života jeho. * S ne- 14
smyslným nedávej se v širokou řeč a k ne-
rozumnému nechoď; nebo jsa bez soudu, za
nic položí tvé všecky věci; * vystříhej se ho, 15
aby neměl těžkosti a nezprznil se nečistotami
jeho; * uchyl se od něho, a nalezneš odpoči- 16

---

8. *zdaleka.* Jiní to slovo „zdaleka“ vykládají: nesnadně. Jakoby řekl: Člověk výmluvný nesnadně v svých zlých povahách seznán bývá proto, že je umí zastírati svou výmluvností.

9. *peníze*, t. nepravě dobyté.

10. *zkazí*, Ř. skonání. — *zahynou*, Ř. k zahynutí.

11. *ale* etc., Ř. a naposledy.

12. *hořkost*, t. takovou, kteréž ti, jenž se pilně a bedlivě učiti a v bázni Páně nalézati snažují, okoušejí.

13. *rozlévá*, Ř. rozmnožuje.

14. *rozeschlá*: rozražená. — *dokud* etc., Ř. v životě svém.

18. *moudrého*, Ř. jeho. — *nespořádané* etc., Ř. kteréž vyhledány býti nemohou.

22. *zběhlý*: bývalý.

24. *Znamení*, Ř. nevycvičení člověka. — *varovati*, Ř. obtěžovati.

27. *zlořečí.* Tak své duši zlořečí, poněvadž, což při ďáblu tupí, sám se téhož dopouští.

3. *syn* etc., Ř. v plodu nezvedeného.

6. *moudrosti*, t. když někdo maje něco rozumně promluviti, lecos mluví, bývá to tíže slyšeti, nežli bičem mrskánu býti.

7. *v ctném*, Ř. v dobrém, t. jsouce dobře vychované neb zvedené.

9. *z tvrdého*: z hlubokého.

11. *zbaven*, Ř. opustilo (ho) světlo, tak hned.

12. *Méně*, Ř. sladčeji.

15. *nečistotami*, Ř. otřesením jeho.

nutí a nebudeš míti zámutku příčinou nesmysl-
17 nosti jeho. * Nad olovo což těžšího, a jakéž
18 jmeno jeho jest jiné nežli blázen? * Písek a
sůl a svalek železa s menší prací jest nésti
19 nežli člověka nerozumného. * Vazba dřevěná
na stavení přibitá třesením nezboří se; tak i
srdce radou bedlivě uváženou utvrzené nikdy
20 strachu báti se nebude. * Srdce založené na
myšlení rozumném jest jako obmítání pevné
21 na stěně rovné. * Tyčky na místě vysokém
postavené proti větru nikoli neostojí; tak
srdce bázlivé v mysli blázna proti strachu
22 žádnému neostojí. * Kdo bode oko, vyvodí
23 slzy, a kdo bode srdce, vyjevuje úmysl. * Kdo
hází kamenem na ptáky, rozhání je, a kdož
24 pomlouvá přítele, ruší přátelství. * Na pří-
tele vytrhl-liby meč, nepochybuj, nebo jest
25 cesta k smíření. * Proti příteli otevřel-liby
ústa, neboj se; nebo smíříte se, jestliže jsi
ho však nehaněl a pýchy neprovodil a taj-
ných věcí nevynášel a lstivě neranil; pro
ty věci zajisté ujde každý přítel. * Zachovej 26
víru v chudobě bližnímu, aby se v štěstí
jeho veselil. * V čas soužení setrvej s ním, 27
aby v dědictví jeho spolu dědicem byl;
* neslušíť zajisté vždycky chudobou pohrdati, 28
ani boháče nesmyslného u vážnosti míti.
* Oheň předchází pára a dým z komína, tak 29
prolití krve různice. * Přítele ochrániti ne- 30
budu se styděti, a před obličejem jeho nikoli
se neskryji, a jestliže se mi co zlého od něho
nahodí, každý zaslechna to stříci se bude
před ním. * Ó by někdo postavil stráž k ústům 31
mým a na rty mé přitiskl pečeť pevnou, abych
nenadále skrze ně nepadl, a jazyk můj aby
mne na zkázu nepřivedl.

Hlava 23.

Modlitba a výstraha od přísahy a chlipnosti.

Ó Pane, Otče a panovníče všeho života,
neopouštějž mne v radě jejich, aniž mi do-
2 pouštěj ku pádu skrze ně přijíti. * (Kdo vloží
na myšlení mé kázeň a v srdce mé umění
moudrosti?) aby ty Pane poblouzení má pro-
minul, bezpráví pak těch, kteříž z úmyslu
3 hřeší, nepominul; * aby se nerozmáhala po-
blouzení má a hříchů mi nepřibývalo k se-
tření, a abych nepadl před protivníky a ne-
radoval se ze mne nepřítel můj, jehož na-
děje vzdálena jest od milosrdenství tvého.
4 * Ó Pane, Otče a Bože života mého, nedej
se povyšovati očím mým, ale pyšné srdce
5 ustavičně odjímej od služebníků svých. * Marné
útěchy i náruživosti odvrať ode mne, a zdr-
žuj toho, kterýž chce tobě sloužiti ustavičně.
6 * Obžerství a chlipnost ať mne nejímá, a duši
7 nestydaté nepoddávej mne sluhy svého. * Po-
slouchejte dítky naučení úst pravdomluvných,
jehož kdožby ostříhal, nebude lapen ve rtech
8 svých; * v nesmyslnosti své postižen bude
hříšník a utrhač i pyšný, k úrazu přijde pří-
9 činou jejich. * Přisahati nechť nezvykají ústa
10 tvá, a jmenovati Svatého nepřivykej. * Nebo
jakož čeledínu, kterýž ustavičně bývá bit,
modřin neubývá; tak kdož přisahaje Boha usta-
vičně jmenuje, nikoli čist nebude od hříchu.
* Člověk, kterýž často přisahá, plný jest ne- 11
pravosti a neodejde od domu jeho pokuta;
* zhřešil-liby, hřích jeho jest na něm, a zleh- 12
čil-liby jej sobě, hřeší dvojnásobně; * a při- 13
sáhl-liby daremně, nebude za spravedlivého
jmín; nebo naplněn bude bídou dům jeho.
* Bývá řeč obklíčena smrtí; taková nechť se 14
nenalézá v dědictví Jakobově. * Od pobož- 15
nýchť zajisté to všeckno vzdáleno bude, a tak
v hříchy zapleteni nebudou. * Nemírné přísaze 16
ať nezvykají ústa tvá; nebo jest hříchem.
* Pamatuj na otce i na matku svou, když 17
mezi znamenitými lidmi seděti budeš; * aby 18
snad nepřišel v zapomenutí před obličejem je-
jich a usvadlby v navyklosti své; pročežby
rád byl, aby se byl nenarodil, a dni naro-
zení svého by zlořečil? * Člověk, kterýž zvyká 19
řečem hanlivým, ničemu se nenaučí po všecky
dny své. * Dvě věci rozmnožují hříchy a třetí 20
přivodí hněv. * Duše hořící jako oheň rozní- 21
cený, kterýž neuhasne, dokudž neutuchne;

19. *radou*, Ř. na myšlení rady.
20. *pevné*, Ř. písečné.
24. *cesta*, Ř. navrácení.
25. *ústa*, t. popudil-liby ho k hněvu. — *smíříte*, Ř. jest smíření, kromě hanění etc.
26. *Zachovej*, Ř. vládni věrou.
28. *chudobou*, Ř. obsažitelností.
29. *prolití*, Ř. krev.
31. *Ó by*, Ř. kdo mi dá. — *pevnou*, Ř. smyslnou.— *skrze ně*, Ř. skrze ni.
1. *jejich*, t. těch, o nichž hned v následujícím verši.

2. *nepominul*, t. bez trestání nenechal.
4. *pyšné* etc., Ř. velikánovu duši.
6. *Obžerství*, Ř. žádost neb chuť břicha.
8. *jejich*, t. rtův neb úst svých.
9. *Svatého*, t. jmena božího na darmo bráti.
10. *kterýž* etc., Ř. kterýž tázán bývá.
11. *Člověk*, Ř. muž. — *pokuta*, Ř. bič.
13. *bídou*, Ř. uvozováním.
14. *řeč*, t. přísaha. — *obklíčena*, Ř. oblečena.
16. *hříchem*, Ř. v ní slovo hřícha.
18. *jejich*, t. znamenitých lidí.
21. *hořící:* vroucí, t. ke zlému.

22 * člověk chlipný v svém vlastním těle, kterýž
23 se nespokokuje, dokudž nezanítí ohně; * člo-
věku smilnému každý pokrm sladký, a nikoli
24 nepřestane, dokudž neumře; * člověk scházeje
s lože svého říká v mysli své: Kdo mne vi-
dí? * Tma obklíčila mne a stěny přikryly
mne, a žádný mne nevidí, čehobych se ostý-
chal? Na hříchy mé nikoli nezpomene Nej-
vyšší. Takovýť bojí se toliko, aby neviděli;
25 * a neví-liť, že oči Pána nejvyššího tisíckrát
nežli slunce jasnější jsou, kteréž spatřují vše-
cky cesty lidské a v bedlivý soud berou skryté
26 věci. * Dříve nežli stvořeny jsou všecky věci,
známé jemu byly, tak i když k svému do-
27 konání přišly, spatřuje všecky věci. * Takovýť
na ulicích města trestán bude, a kdež se ne-
naděje, postižen bude. * Tak podobně i žena, 28
kterážby opustila muže svého a dosáhla dě-
dictví po jiném; * nebo nejprv zákonu Nej- 29
vyššího poddána nebyla; a druhé proti muži
svému provinila; třetí chlipně cizoložila, a s ji-
ným mužem děti zplodila. * Ta do shromáždění 30
přivedena bude, a na děti její trestání dojde.
* Nepustí synové její kořene, a ratolesti její 31
neponesou ovoce. * Pozůstaví k proklínání pa- 32
mátku svou, a útržka její nepřestane. * A tak 33
poznají potomci, že nic není lepšího jako bá-
zeň Páně a nic sladšího jako pilnu býti při-
kázaní božích. * Velikáť jest čest následovati 34
Boha a od něho přijatu býti, dlouhost života.

Hlava 24.

Chvála moudrosti a napomenutí k přidržení se Boha.

Moudrost chválí sama sebe a u prostřed
2 lidu svého chlubí se. * V shromáždění Nejvyš-
šího ústa svá otvírá a před mocí jeho chlubí
3 se řkouc: * Já jsem z úst Nejvyššího pošla
4 a jako mlha zemi jsem přikryla. * Já jsem na
výsostech stánek svůj postavila a stolici svou
5 na sloupě oblakovém. * Okršlek nebe sama
jsem obešla a hlubokost propasti jsem scho-
6 dila; * vlnobitím mořským a vší zemí i všemi
lidmi a národy jsem vládla a u všech těch
odpočinutí hledala, abych v dědictví Páně by-
7 dlila. * Tehdy přikázal mi Stvořitel všech věcí
a Stvořitel můj odpočinutí spůsobil stánku
8 mému řka: * V Jakobovi stánek rozbij a Je-
9 rusalemem dědičně vládni. * Před věky na po-
čátku stvořil mne a až na věky nezhynu;
10 * v stánku svatém před ním jsem služby vy-
konávala, a tak na Sionu jsem utvrzena,
11 * v městě svatém též spůsobil mi odpočinutí,
a v Jerusalemě jest moc má, a v lidu slav-
ném vkořenila jsem se, v částce dědictví Páně.
12 * Jako cedr na Libanu vyvýšena jsem a jako
13 cypřiš na horách Hermon, * jako palma v Gadě
vyvýšena jsem a jako keř růže v Jerichu;
14 * jako oliva spanilá v poli pěkném a jako
15 javor zrostla jsem při vodě; * jako skořice
a jako kus masti a jako myrrha výborná
vůni jsem vydala, * jako galban a jako onyx 16
a balsám, a jako z kadidla dým v stánku.
* Já jako terebint rozložila jsem ratolesti své, 17
a ratolesti mé jsouť slavné a vzácné. * Já jako 18
vinný kmen vydala jsem libou vůni, a květ
můj přináší ovoce slavné a hojné. * Já jsem 19
matka milování pravého a bázně, i známosti
i svaté naděje. * A dávám věčné věci všech- 20
něm dítkám svým vyvoleným od něho. * Při- 21
stuptež ke mně, kteříž mne žádostivi jste, a
syťte se ovocem mým. * Nebo pamět má jest 22
nad med sladší a dědictví mé nad plást strdi.
* Kdožby mne jedli, ještě lačněti budou, a 23
kdožby mne pili, ještě žízniti budou. * Kdož 24
jest mne poslušen, nikdy hanby nedojde, a kte-
říž se obírají se mnou, hřešiti nebudou. * Ty 25
všecky věci přikazuje kniha smlouvy Boha
nejvyššího, zákon, kterýž nám vydal Mojžíš
za dědictví v shromážděních Jakobových. * Ne- 26
přestávejte sobě statečně počínati v Pánu, aby
on posilnil vás. * Přídržte se ho, Pán všemo- 27
houcí sám jest Bůh, a není jiného kromě něho
spasitele; * kterýž všecko naplňuje moudrostí 28
svou jako Pison a jako Tigris z jara; * kterýž 29
naplňuje rozumností jako Eufrat a jako Jor-
dan v čas žni; * kterýž v známost uvodí roz- 30
um jako světlo a jako Gihon v čas vinobraní.

22. *v svém* etc., Ř. v těle těla svého.
23. *pokrm*, Ř. chléb.
24. *mysli*, Ř. duši. — *Takovýť* etc., Ř. a oči lidské strach jeho.
25. *věci*, Ř. částky.
28. *dědictví*, t. dětí.
30. *přivedena*, t. před radu neb soudce. — *trestání*, Ř. navštívení bude.
31. *její*, Ř. jejich.
33. *pilnu* etc., Ř. nad toho, kterýž pilen jest.
34. *života*, Ř. dnů.

1. *sama*, Ř. duši svou.
13. *v Gadě*, J. v Engaddi.
17. *slavné* etc., Ř. sláva a milost.
18. *slavné* etc., Ř. slávy a bohatství.
20. *vyvoleným*, Ř. nazvaným.
21. *ovocem*, Ř. plody.
25. *vydal*: přikázal.
26. *Nepřestávejte*, Ř. nerušte síly míti.
28. *z jara*, Ř. ve dnech nových.
29. *v čas* etc., Ř. ve dnech žní.
30. *světlo*, Ř. cvičení rozumu. — *v čas*: Ř. ve dnech.

31 * Ten, kdož první byl, nevyrozuměl jí doko-
32 nale, podobně ani poslední nevystihne ji; * nebo
více než moře rozhojněna jsou myšlení její
33 a rada její jest jako propast veliká. * Já mou-
drost jako struha z řeky a jako žlabové, po
nichž se voda vede, všedši do ráje řekla jsem:
34 * Svlažím zahradu svou výbornou a zapojím
35 svůj záhon spravedlivý. * A ai, struha má
obrátila se v řeku a řeka má obrátila se
v moře; * nebo umění jako jitro osvěcuji a zje- 36
vovati budu je za dlouhé časy. * Učení zajisté 37
jako proroctví vylévám a pozůstavím je bu-
doucím potomkům. * Vizte, žeť jsem ne sama 38
sobě pracovala, ale všechněm těm, kteříž jeho
hledají.

Hlava 25.

Moudrosti příjemné věci a zlost ženskou ukazuje.

Tři věci jsou, jimiž se ozdobuji, a po-
stavuji se krásná před Pánem, před Pánem
2 i před lidmi: * Svornost bratří a přátelství je-
dněch s druhými, a muže i ženy vespolek se
3 snášení. * Trojích pak lidí nenávidí duše má,
4 a velmi se horším na životu jejich: * Chu-
dého pyšného, bohatého lživého, starce smil-
5 ného, nerozumného. * V mladosti své jsi ne-
shromažďoval, což tedy budeš míti v starosti
6 své? * Jak ozdobuje šediny soud a starce,
7 když umějí raditi! * Jak ozdobuje starce mou-
8 drost, a slavné smyslnost a rada! * Koruna
starcův jest zkušení ve mnohých věcech a
9 chlouba jejich bázeň Páně. * Devět věcí myslí
rozvážívši blahoslavila jsem v srdci svém a
10 desátou oznámím jazykem svým: * Člověka,
kterýž z dítek potěšení má, a kdož živ jsa
11 vidí pád nepřátel; * blahoslavený, kdož bydlí
s ženou rozumnou, a kdož se jazykem nepo-
12 klesl a kdož nesloužil špatnějšímu sebe; * bla-
hoslavený, kdož nabyl opatrnosti a kterýž
13 mluví bedlivým posluchačům; * jak veliký jest,
kdož nabyl moudrosti; ale neníť nad toho,
14 kterýž se bojí Pána; * milování pak Páně vše-
15 cky věci převyšuje svou jasností; * kdož ho
16 nabyl, komu připodobněn býti může? * Bázeň
Páně jest počátek milování jeho; víra pak
jest počátek připojení se k němu. * Všelikou 17
ránu snesu kromě ranění srdce, a všelikou
zlost kromě zlosti ženské; * všeliké pokušení 18
kromě pokušení těch, kteříž mne nenávidí, a
všelikou pomstu kromě pomsty nepřátel. * Není 19
hlavy nad hlavu hada a není hněvu nad hněv
nepřítele. * Raději chci bydliti se lvem a s dra- 20
kem nežli bydliti s ženou zlou. * Žena promě- 21
ňuje zlostí obličej svůj a zasmušuje tvář svou
jako medvědice. * Mezi bližními svými sedě 22
muž její těžce vzdychati musí příčinou její.
* Maláť jest všeliká zlost u přirovnání zlosti 23
ženské; los hříšníka připadniž na ni. * Jakáž 24
jest písčitá cesta vzhůru starému, taková jest
žena štěbetná muži pokojnému. * Nespadej na 25
krásu ženskou a ženy nebuď žádostiv pro roz-
koš. * Hněv a nestydatost a mrzkost veliká 26
jest při ženě, živí-li muže svého. * Srdce po- 27
nížené a tvář zarmoucená a rána srdce jest
žena zlá. * Ruce kleslé a kolena zemdlená 28
jest ta, kteráž netěší muže svého v soužení.
* Od ženy počátek hříchu, a pro ni umíráme 29
všickni. * Nedávej průchodu vodě ani ženě zlé 30
svobody. * Nejde-liť pod ruku, odetni ji od 31
těla svého, dej jí lístek a propusť ji.

Hlava 26.

O dobrých i zlých ženách.

Ženy dobré blahoslavený jest muž, nebo
2 počet dnův jeho dvojnásobný bude. * Žena zmu-
žilá obveseluje muže svého a léta života jeho
naplňuje pokojem. * Žena dobrá díl dobrý jest, 3

---

31. *nevyrozuměl*, Ř. nedokonal poznati. — *ji*, t. moudrosti. -- *ji*: jakoby řekl: nikdy žádný z lidí.
32. *nebo více*, R. od moře rozhojněná jsou myšlení její a rada od propasti veliké.
37. *budoucím*, Ř. k rodinám věku.
38. *jeho*, t. učení.
2. *jeděch*, Ř. bližního.
3. *lidí*, Ř. povah, tvárností.
4. *nerozumného*, Ř. umenšeného rozumem.
5. *budeš* etc., Ř. nalezneš.
6. *Jak* etc., Ř. Jak pěkný šedinám soud, a starším uměti radu: tak níž.
7. *smyslnost*, Ř. myšlení.
9. *Devět* etc., Ř. Devatero myšlení blahoslavila jsem.
11. *špatnějšímu*, Ř. nehodnému.
12. *nabyl*, Ř. nalezl, tak níž. — *bedlivým*, Ř. v uši.
14. *jasností*. Jakoby řekl: ono jest ze všech věcí jasných a slavných nejjasnější neb nejslavnější.
17. *kromě*, Ř. a ne ránu srdce, tak níž.
19. *hlavy*, t. škodlivější. — *hněv*: rozpálení se.
22. *těžce*, R. bezděk.
24. *jest písčitá* etc., Ř. stupování písečné na nohách starého.
30. *svobody*, Ř. svobody vycházení.
2. *zmužilá*: mužatka.

4 za podíl bojícím se Pána dána bude. * Boha-
tého pak i chudého srdce upřímé jest ku
Pánu, a každého času obličej majíce veselý
5 plésati budou. * Tři věcí bojí se srdce mé, a
6 před čtvrtou, jakž ji uzřím, děsím se: * Ha-
7 nění od měšťanů a srocení se lidu * a pomlou-
vání lživého; všecko to nad smrt jest těžší.
8 * Těžkost srdce a zámutek jest žena závidící
ženě, a bič jazyka jest ta, kteráž se podílí
9 se všechněmi. * Jho rozviklané volův jest žena
zlá, a kdož ji má, jest jako ten, kterýž drží
10 štíra v hrsti. * Veliký hněv vzbuzuje žena opilá
11 a závrativá, kteráž mrzkosti své netají. * Smil-
ství ženy po vysedlých očích a po víčkách
12 jejích poznáno bývá. * Nad dcerou nestydatou
drž stráž, aby dostanouc svobody své vůle
13 neužívala. * Na nestydaté oko pozor měj a ne-
14 div se, proviní-li proti tobě. * Jako žíznivý
pocestný ústa otvírá nalezna studnici, a lec-
jakous vodu, kteráž nejblíže jest, pije; tak ona
u každého kolu se posadí a proti střele ote-
15 vře toul. * Žena milá obveseluje muže svého
16 a kosti jeho ztučnějí uměním jejím. * Dar Páně
jest žena mlčelivá a dobromyslná, a nemá
17 ceny duše dobře zvedená. * Milost nad milost
18 jest žena stydlivá a věrná; * aniž má co tak
19 váženo býti jako zdrželivá duše její. * Jako
slunce, kteréž vychází na výsostech Páně, tak
i krása ženy dobré jest k ozdobě domu jejího.
20 * Jakož svíce svítí na svícně svatém, tak i krá-
21 sná tvář ve věku dospělém. * Jako sloupové
zlatí na podstavcích stříbrných, tak jsou nohy
krásné při srdcích stálých. * Synu květ věku 22
svého zachovej čerstvý a nedávej cizím síly
své. * Když vyhledáš ze všech polí nejúrodnější 23
díl, osívej jej svým semenem zpolehna na svůj
dobrý rod. * Tak potomci tvoji pozůstanouce 24
a jistotu rodu dobrého majíce zvelebeni budou.
* Žena neřádná za svini podobnou počítána 25
bude; ta pak, která jest za mužem, tomu,
kdož ji užívá, za věži proti smrti počítána
bude. * Žena nepobožná nešlechetnému za po- 26
díl dána bude, pobožná pak dána bude bojí-
címu se Pána. * Žena nepoctivá zlé pověsti 27
sobě neváží; dcerka pak počestná i muže
ostýchati se bude. * Žena nestydatá za tistu 28
počtena bude, stud pak mající báti se bude
Pána. * Žena, kteráž ctí muže svého, za mou- 29
drou ode všech uznána bude; kteráž pak ne-
ctí, za nepobožnou pro pýchu u všechněch
jmína bude. * Ženy dobré blahoslavený muž, 30
nebo počet let jeho dvojnásobný bude. * Žena 31
křiklavá a štěbetná k zahnání nepřátel vidí
se býti spůsobná. * Člověka pak každého duše 32
těm povahám podobná jako ve válečných bouř-
kách život svůj stráví. * Dvě věci kormoutí 33
srdce mé a třetí popouzí mne k hněvu. * Když 34
muž bojovný hyne pro chudobu a když muži
rozumní v nevážnosti jsou, * a ten, kterýž od 35
spravedlnosti obrací se k hříchu; tohoť Pán
zahubí mečem. * Nesnadně se uvaruje kupec 36
nepravosti a nebude čist krčmář od hříchů.

Hlava 27.

Obchody nespravedlivé a pochlebenství zapovídaje k hledání spravedlnosti a víry příteli držení napomíná.

Pro věc, na niž nemnoho záleží, mnozí
zhřešili, a kdož hledí mnoho míti, odvrací oko
2 své. * Jakož mezi spojení kamenů vražen bývá
hřebík, tak mezi kupováním a prodáváním
3 spáchán bývá hřích. * Nebude-li kdo s pilno-
stí držeti se bázně Páně, tohoť dům rychle
4 k vyvrácení přijde. * Když se říčicí třese, zů-
stává nečistota, tak i mrzkost člověka v řeči
5 jeho. * Nádobí hrnčířského zkušuje pec a zku-
6 šení člověka mluvení jeho. * Jak jest spraven
strom, ukazuje ovoce jeho, tak i řeč myšlení
srdce lidského. * Nechval člověka prvé, nežli 7
mluví; nebo to jest zkušení lidí. * Budeš-li 8
stíhati spravedlnost, dosáhneš jí, a obelečeš se
v ni jako v dlouhý oděv poctivý. * Ptactvo u 9
sobě podobných se stavuje, a pravda k pra-
covitým se obrací. * Lev číhá na zvěř a hřích 10
na ty, kteříž páší nepravost. * Rozmlouvání 11
pobožného vždycky jest moudré, ale nesmysl-
ný jako měsíc se mění. * Mezi nerozumnými 12

---

4. *chudého,* t. kteříž dobré manželky mají. — *upřímé,* Ř. dobré.
5. *čtvrtou,* Ř. od tváři čtvrté.
6. *měšťanů,* Ř. města. — *srocení,* Ř. shromáždění.
8. *všechněmi,* t. klevetami.
12. *své,* Ř. sebe.
14. *lecjakous,* Ř. všelikou.
18. *aniž* etc., Ř. i není všeliké váhy zdrželivé duše její.
22. *čerstvý,* Ř. zdravý.
24. *jistotu,* Ř. svobodu.
25. *neřádná,* Ř. nájemná, t. nevěstka.
27. *zlé pověsti,* Ř. potře zlou pověst.
33. *třetí,* Ř. pro třetí přišel na mne hněv.
35. *zahubí,* Ř. strojí k meči.
36. *Nesnadně:* Sotva.
1. *oko své,* t. od spravedlivého obchodu k nespravedlivému.
2. *kamenů,* t. ve zdi. — *spáchán,* Ř. setřín.
4. *v řeči:* myšlení.
5. *mluvení,* t. pronáší se mysl jeho řečí.
6. *Jak* etc., Ř. Dělání dřeva.
8. *poctivý,* Ř. slavný.
10. *nepravost,* Ř. zlost.

šetř času, ale mezi smyslnými ustavičně trvej.
13 * Rozprávka bláznův jest k urážce a smích
14 jejich libostí hříšnou. * Když mluví ten, kte-
rýž často přisahá, vstávají vlasy, a v různici
15 takových uši zácpány býti musejí. * Různice
pyšných vylévá krev, a svády jejich těžko
16 poslouchati. * Kdo pronáší tajné věci, ztra-
cuje víru a nenalezne přítele podlé vůle své.
17 * Buď laskav na přítele a měj se k němu
věrně; pakli proneseš tajné věci jeho, nehoň
18 ho více. * Nebo jakož člověk na zkázu přivodí
nepřítele svého, tak kazí přítele svého; a ja-
koby ptáka z ruky pustil, tak přítele ztratě
19 nelapíš ho. * Nehoň ho; nebo daleko odstou-
20 pil a utekl jako srna z leči. * Nebo rána uvá-
zána býti může a po svádě bývá smíření;
21 * ale kdož pronesl tajné věci, ztratil víru.
* Kdož mhourá okem, kuje zlé věci, a kdož 22
jej pozná, odstoupí od něho. * V oči lahodněť 23
mluviti a řečem tvým diviti se bude, ale po-
tom převraceje ústa svá řeči tvé zle vyklá-
dati bude. * Mnohých věcí nenávidím, ale ne 24
tak jako toho, jehož i Pán nenávidí. * Kdož 25
kamenem vzhůru hází, na svou hlavu hází a
udeření lstivé zveličuje ránu. * Kdož jámu kopá, 26
upadne do ní, a kdož osidlo klade, lapen
bude v něm. * Kdož činí zlé věci, na něho 27
se svalí, a nezví, odkud na něj přijdou. * Po- 28
smívání a pohanění pyšných se přidrží, a po-
msta jako lev číhá na ně. * Osidlem zlapáni 29
budou, kdož se těší z pádu pobožných, a bo-
lest zmůže je před smrtí jejich. * Nelibost a 30
hněv, ty věci jsou ohavné, a muž hříšný pře-
možen jimi bude.

Hlava 28.

Od pomsty a sváru odvodí.

Mstivý u Pána najde pomstu, a hříchy
2 jeho ustavičně schovávati bude. * Odpusť
bezpráví bližnímu, a když se modliti budeš,
3 hříchové tvoji rozvázáni budou. * Člověk k člo-
věku drže hněv, což u Pána hledati bude
4 uzdravení? * A nad člověkem sobě podobným
nemaje lítostí za hříchy své se modliti?
5 * On tělo jsa drží hněv a smilování prosí od
Boha, i kdož milostiv bude hříchům jeho?
6 * Pamatuj na poslední věci a přestaň nepřá-
7 telství prokazovati. * Nehroz bližnímu zkaže-
ním a smrtí, ale zůstávej v přikázaních.
8 * Pamětliv buď na přikázaní a nezpouzej se
9 na bližního. * Pamatuj na smlouvu Nejvyššího,
a nevaž těžce hříchu z hlouposti učiněného.
10 * Zdrž se od sváru a umenšíš hříchu, nebo
11 člověk hněvivý zapaluje různice; * člověk
hříšný kormoutí přátely a mezi pokojné umítá
12 útržku. * Jakéž jest dříví, tak hořeti bude
oheň, a jak jest tuhá sváda, tak jest rozpá-
lení; jakž silný jest člověk, tak hněv jeho
bude; podlé bohatství svého člověk pozdvi-
13 huje hněvu svého. * Sváda rychlá zaněcuje
oheň, a válka kvapná vylévá krev, a jazyk
14 zlého svědka přivodí smrt. * Budeš-li dmýchati
na jiskru, roznítí se, pakli na ni plineš, uhasne,
15 a obé to z úst tvých pochází. * Na utrhače a
toho, jenž jest jazyka dvojího, klatbu dejte;
nebo mnohé, kteříž pokoj měli, na zkázu při-
vedli. * Třetí jazyk mnohé zviklal a rozptýlil 16
je z národu do národu, a města pevná zbo-
řil i domy velikomocných zpodvracel. * Třetí 17
jazyk ženy zmužilé vyhnal a zbavil je úsilí
jejich. * Kdo se jím spravuje, nikoli nenalezne 18
odpočinutí, aniž bydliti bude s pokojem. * Rána 19
po biči působí modřinu, rána pak jazyka po-
tírá kosti. * Mnozí padli ostrostí meče, ale ne 20
tak mnozí jako ti, kteříž ku pádu přišli skrze
jazyk. * Blahoslavený, kdož jest ochráněn před 21
ním a nezakusil prchlivosti jeho; * kdo ve jhu 22
jeho netáhl a do vězení jeho nebyl vsazen;
* nebo jho jeho jest jho železné, a vězení jeho 23
vězení měděné. * Smrt zlá jest smrt jeho, a 24
mnohem užitečnější jest hrob nežli on. * Ne- 25
opanujeť pobožných, aniž v plameni jeho ho-
řeti budou. * Kdož opouštějí Pána, upadnou 26
v moc jemu, a roznícen bude v nich a ne-
zhasne. * Puštěn bude na ně jako lev, a jako 27
rys rozsápá je. * Hlediž, aby opletl své ho- 28
spodářství trním a ústům svým zdělal dvéře
a závory. * Stříbro své a zlato své zavaž, ale 29
slovu svému učiň váhu a ústům svým udělej
dvéře a závoru; * a pilně se varuj, aby se nějak 30
nepoklesl jimi a nepadl před tím, kterýž číhá.

---

12. *času*, t. jakby jich prázden byl.
13. *hříšnou*, Ř. hřícha.
14. *Když* etc., Ř. mluvení častého přísahače pří-
mí vlasy, a sváda jejich jest zacpání uší.
16. *podlé* etc., Ř. k duši své.
18. *přítele*, Ř. bližního, tak níže.
23. *V oči*, Ř. před očima tvýma osladí ústa svá.—
řeči, Ř. řečem tvým dá pohoršení.
24. *ale* etc., Ř. ale nepřipodobním tomuto, t. toho,
kterýž tajnosti vynáší.

1. *ustavičně* etc., Ř. schovávaje schová.
9. *nevaž*, Ř. pohrdni neznámostí.
12. *Jakéž* etc., Ř. Podlé dříví ohně etc. — *roz-
pálení*, Ř. oheň.
16. *Třetí*, Ř. dvojitý, tak níž.
20. *ostrostí*, Ř. v ústech meče.
21. *před ním*, Ř. od tváři jeho. — *nezakusil*, Ř.
neprošel.
24. *hrob*, J. peklo. — *on*, t. jazyk zlý.
26. *v moc*, Ř. veň.

Dle H. Schäufelein-a ryl Unzelmann.

A zástupové volali řkouce: Hosanna synu Davidovu, požehnaný, jenž se béře ve jmenu Páně. *(Mat. 21, 9.)*

Hlava 29.

O půjčkách, rukojemstvích a častém se protulování.

Kdož jest milosrdný, půjčuje bližnímu, a
kdož drží nad ním ruku svou, ostříhá přiká-
2 zaní. * Půjč bližnímu v čas potřeby jeho a ty
3 zase oplať bližnímu v čas. * Učiň za dosti
řeči své a věrně se měj k němu, a každého
4 času nalezneš potřebu svou. * Mnozí za věc
nalezenou sobě půjčku pokládali a nesnáz
těm učinili, kteříž jim na pomoc přispěli.
5 * Dokudž nevezme, líbá ruce jeho a pro pe-
6 níze bližnímu pokorně mluví; * v čas oplacení
protahuje roku a klade příčinu zanedbání
7 svého a vymlouvá se časem; * pakli bude moci
oplatiti, zprotiví se, sotva polovici přinese, a
8 počteť to jako za věc nalezenou; * pakli nebude
moci, připraví jej o peníze jeho a položí jej
9 sobě za nepřítele bez příčiny; * zlořečením a
utrháním platiti bude jemu; místo pochválení
10 obleče jej v zlou pověst. * Protož mnozí pro
takovou nešlechetnost nezakládají bližního obá-
11 vajíce se, aby o své nepřišli; * avšak tomu,
kterýž se koří, shověj a činiti milosrdenství
12 jemu neprodlévej. * Proto, žeť přikázáno, pro-
půjč se nuznému a pro chudobu jeho neod-
13 vracej se od něho. * Utrácej peníze pro pří-
tele a bratra, a neschovávej jich pod kámen
14 k zkažení. * Skládej poklad svůj podlé při-
kázaní Nejvyššího, a prospějeť více nežli
15 zlato. * Nashromažď milosrdenství do špižíren
svých, a ono vychvátí tebe ze všelikého trá-
16 pení. * Nad štít mocný a nad pevné kopí
proti nepříteli povede boj za tebe. * Muž do- 17
brý slíbí za bližního, a kdož ztratil stud,
opustí jej. * Na dobrodiní rukojmě nezapomí- 18
nej; nebo dal život svůj za tebe. * Rukojem- 19
ství dobré vyvrací hříšník. * Hříšník zastavě 20
rukojmě uteče a člověk nevděčný opustí toho,
kterýž ho vysvobodil. * Rukojemství mnohé 21
upřímé na zkázu přivedlo, a jako vlnobití
mořské jimi zmítalo; * muže znamenité pří- 22
bytku zbavilo, kteříž se toulati musili mezi
národy cizími. * Hříšník, kterýž přestupuje 23
přikázaní Páně, upadá v rukojemství, a kdož
se cizími věcmi zapletá, upadá v soudy. * Pro- 24
půjč se bližnímu svému podlé možnosti své
a pilně se šetř, aby sám nepadl. * Počátek 25
života lidského jest voda a chléb, dům a
oděv, kterýž přikrývá hanbu. * Lepší jest ži- 26
vot chudého pod střechou chatrnou nežli
pokrmové skvostní v cizím. * Na mále neb 27
mnoze přestávej, a pomlouvání o domě svém
neuslyšíš. * Ničemný život jest toulati se z do- 28
mu do domu, nebo jsa pohostinu nesmíš
otevříti úst. * Přijmeš hostě a dáš jim píti a 29
nebudou toho vděčni, a nad to ještě protivné
řeči uslyšíš: * Pojď hosti, připrav na stůl a 30
máš-li co před rukama, dej mi jísti; * hosti 31
ustup slavnějšímu; potřebuji domu, přišel po-
hostinu můj bratr. * Těžkéť jsou tyto věci 32
rozum majícímu; omlouvání domu a utrhání
věřitele.

Hlava 30.

O trestání dítek a o zdraví.

Kdož miluje syna svého, často jej mrská,
2 aby potěšení z něho měl naposledy. * Kdož
cvičí syna svého, těšiti se bude z něho, a mezi
3 známými pochlubí se jím. * Kdož učí syna,
k závisti popudí nepřítele a před přátely
veseliti se bude z něho. * Když skoná otec 4
jeho, jest jakoby neumřel; nebo podobného
sobě pozůstavil po sobě; * za života svého 5

1. *drží*, Ř. zmocňuje ruku.
3. *Učiň*, Ř. Utvrď řeč. — *potřebu*, t. když slíbil odplatiti, odplať, a půjčíť podruhé.
5. *pokorně*, Ř. ponižuje hlasu.
6. *klade* etc., Ř. navrátíť slovo nedbalství. — *časem*, t. budeť ukazovati, že krátký čas neb těžké živnosti, neb že neměl chvíle.
7. *nalezenou*, t. mysliti bude, že znamenité dobrodiní věřiteli svému učinil navrátiv jemu, což byl povinen.
8. *pakli*, Ř. pakli nic.
9. *obleče*, Ř. dá.
10. *nezakládají*, Ř. odvracejí člověka.
12. *Proto*, Ř. pro přikázaní.
15. *Nashromažď*, Ř. zavři.
19. *hříšník*, t. rukojmě dobrého zavede člověk zlý.
20. *nevděčný*, Ř. ničemný, myšlením opustí.
21. *upřímé*, J. bohaté.
22. *znamenité:* mocné.
23. *cizími*, Ř. sstihá pro najímání díl.
25. *života*, t. přední věci k zachování života lidského.
26. *chatrnou*, Ř. trámův.
27. *mnoze*, t. na tom, což máš. — *přestávej*, Ř. měj zalíbení. — *neuslyšíš*, t. když na tom, což máš přestávaje, jinde pohodlí hledati nebudeš.
28. *nesmíš*, Ř. neotevřeš úst.
29. *a nebudou* etc., Ř. k nevděčnostem. — *protivné*, Ř. hořkosti, kteréž hned pokládá.
31. *slavnějšímu*, Ř. od tváři slávy.
32. *rozum*, Ř. opatrnost.
1. *naposledy*, Ř. v posledních časích.

viděl jej i těšil se z něho a při smrti své ne-
6 měl zámutku. * Nebo pozůstavil toho, kdoby
jej před nepřátely zastal, i přátelům kdoby
7 se dobrým odplácel. * Kdo jest měkký, synu
svému uvazuje rány jeho, a ku každému
8 zkřiknutí kormoutí se střeva jeho. * Kůň ne-
okrocený bude tvrdoústý, a syn sobě volný
9 bude doskočný. * Chovej rozmazaně syna a
předěsí tě, pohrávej s ním a zarmoutí tebe.
10 * Neusmívej se na něj, aby nebolestil a na-
11 posledy zubami neskřípěl; * nedávej mu vůle
12 za mladu a nepřehlídej výstupků jeho; * shý-
bej šíji jeho za mladu a oblomuj boky jeho,
13 dokudž jest malý; * aby snad zatvrdě se ne-
vydal se v neposlušenství tobě, a mělby bo-
14 lest srdečnou. * Cvič syna svého a v práci
jej zavazuj, aby mrzkostí jeho uražen nebyl.
15 * Lépe se má chudý zdravý a silný nežli bo-
16 hatý na těle svém ztrápený. * Zdraví a čer-
stvost lepší jest nad všeliké zlato a tělo silné
nežli zboží nesčíslné. * Není bohatství lepšího 17
nad zdraví těla a není potěšení nad radost
srdce. * Lepší smrt nežli život bídný aneb ne- 18
moc dlouhá. * Dobré věci zamčené před ústy 19
zamčenými jsou jako lahodní pokrmové na
hrobě položení. * Co prospívá modle obět 20
z úrod? nebo ani nejí, ani nečije; takovýť
jest ten, kterýž sstihán bývá od Pána. * Kdož 21
očima hledí a vzdychá, podobný jest kleštěnci
objímajícímu pannu a vzdychajícímu. * Neza- 22
rmucuj duše své a netrap sám sebe radou
svou. * Veselé srdce jest sám život člověka 23
a rozveselení muže jest dlouhost dnův. * Miluj 24
duši svou a potěšuj srdce svého a zámutek
zapuď daleko od sebe; nebo mnohé zámutek
na zkázu přivedl a zahubil. * Závist a hněv 25
ujímají dnův a pečování dříve času přivodí
šediny. * Veselé srdce a dobrotivé při jídle 26
o pokrmy své se stará.

Hlava 31.

O bohatství, mravích a vína pití.

Starání se o bohatství vyvyšuje tělo a
2 pečování o ně odjímá sen. * Péče bedlivá po-
třebuje vyspání, nebo sen odjímá nemoci
3 těžké. * Bohatý ustává shromažďováním zboží
4 a přestana naplňuje se libostmi svými. * Chudý
pracuje nedostatek trpě v živnosti a přestana
5 nuznější bývá. * Kdo miluje zlato, nebude spra-
vedliv, a kdo hledá zkázy, naplněn jí bude.
6 * Mnozí dostali se do vězení pro zlato, a spů-
sobeno jim zahynutí před obličejem jejich.
7 * K úrazu přicházejí ti, kteříž obětují jemu,
běda těm, kdož ho následují, a každý neopatrný
8 jat bude jím. * Blahoslavený jest bohatý, kte-
rýž nalezen jest bez úhony a kterýž po zlatu
9 nepostoupil. * Kdo jest ten a budeme jej bla-
hoslaviti? nebo učinil divné věci v lidu svém.
10 * Kdo jest zkušený v tom i dokonalý? a bu-
deme se jím chlubiti; kdo mohl přestoupiti a
11 nepřestoupil, i zle činiti a nečinil? * Protož
utvrzeno bude zboží jeho, a milosrdné skutky
jeho vypravovati bude shromáždění. * Za stůl 12
slavný posadě se neotvírej lakotně hrdla svého
na něj * a neříkej: Hojnětě jistě na něm! 13
* Pamatuj, že jest zlá věc oko nešlechetné. 14
* Co nad oko nešlechetnějšího stvořeno? pro- 15
tož pro každou věc slzí. * Nesahej rukou svou, 16
kamby koli pohleděl; * nepotkávej se s jiným 17
v míse. * Vyrozuměj věcem bližního sám po 18
sobě a při každém slově myslí se pozastav.
* Jez jako člověk, cožť předloženo, a nežer, 19
aby v ošklivost neupadl. * Přestaň nejprve pro 20
poctivost a nebuď nesytý, aby snad sobě ne-
uškodil; * a mezi mnohými seděl-liby, nejprvé 21
z nich nesáhej rukou svou. * Nebo člověk 22
mírný na mále přestává, protož na loži svém
neřihá. * Kdož se střídmě chová, ten dobře 23
spí a vstane ráno s čerstvou myslí. Pracně
spí a nechutenství i žření má člověk nesytý.

---

7. *jest měkký*, J. šklube.
12. *malý*, Ř. nemluvně.
13. *srdečnou*, Ř. duše.
15. *Lépe*, Ř. lepší chudý. — *silný*, Ř. silný spůsobilostí. — *ztrápený*, Ř. zbičovaný.
18. *bídný*, Ř. hořký.
19. *lahodní* etc., Ř. položení pokrmův, t. když pro nemoc ani pojísti nemůže, tak jest to, jakoby mrtvému jísti dával.
20. *od Pána*, t. nemocí; ježtoby pak jakkoli mnoho rozkošných krmí před sebou měl, jísti nemoha jest jako špalek neb modla.
22. *Nezarmucuj*, Ř. nedávej v zámutek.
26. *Veselé*, Ř. Jasné. — *se stará*, t. člověk dobromyslný při jídle nezanáší se jinými starostmi.

1. *Starání* etc., Ř. bdění bohatství.
2. *potřebuje*: chce míti. — *odjímá*, Ř. vymývá.
7. *K úrazu*, Ř. dřevo úrazu. — *obětují*, t. v zlatě jako v nějakém bohu doufají. Efes. 5, 5.
10. *budeme* etc., Ř. bude v chloubě.
14. *nešlechetné*, t. závistivé.
15. *slzí*, t. kterouž vidí a nemůže jí dostati, Ř. tvář.
19. *nežer*, t. lakotně.
20. *poctivost*, Ř. cvičení.
22. *mírný*, Ř. vycvičený. — *neřihá*: nedmychá.
23. *Kdož* etc., Ř. sen zdraví v střevě mírném ráno vstává, a duše jeho s ním. V řeckém předchází tento verš 23. — *Pracně*, Ř. práce, bdění. — *má* etc., Ř. s mužem.

24 * Protož byl-liby přinucen k jídlu, vyvstana
jdi, soukromí vydav se a budeš míti pokoj.
25 * Poslouchej mne synu a nepohrdej mnou
26 a naposledy nalezneš slova má: * Při všeliké
práci své buď čerstvý a nemoc všeliká ne-
27 potká tě. * Kdož se neskoupí v chlebě, tohoť
chválí lidé, jejichžto svědectvím dobroty jeho
28 bývá pravé.* Na skrbného příčinou chleba repce
město, a bývá to svědectvím nešlechetnosti
29 jeho velmi zřejmé. * Na víno nezmužuj se,
30 nebo mnohé na zahynutí přivedlo víno. * Pec
zkušuje oceli při kalení, tak víno srdcí pyš-
ných při opilství. * Víno jest téměř život lid- 31
ský, když se pije mírně. * Jaký jest život toho, 32
kterýž jest přemožen vínem? Však ono stvo-
řeno jest k obveselení lidem. * Radost srdce 33
a potěšení mysli jest víno pité v čas ku po-
třebě. * Zámutek člověka jest víno příliš pité 34
k svádě a pádu. * Opilství rozmnožuje hněvi- 35
vost nesmyslnému k úrazu, kteréž ujímá síly
a dělá rány. * Při kvasu na víně nekárej bliž- 36
ního a nezlehčuj ho sobě, když se rozveselí.
* Slova hanlivého neříkej jemu a nedotírej 37
naň na potkání se s ním.

Hlava 32.

Předloženým, mládencům, hodovníkům i jiným naučení dává.

Jestliže tě za správce ustanovili, nevy-
nášej se nad jiné, ale měj se k nim jako je-
2 den z nich. * Péči měj o ně a tak se po-
3 saď; * avšak potřebu svou spravě a pochválen
jsa odpočiň, aby potěšení došel skrze ně a
4 místo ozdoby přijal korunu. * Promluv k star-
šímu; neboť na tě sluší, avšak se zvláštním
5 uměním, a překážku učiníš zpívání. * Kdež
náleží poslouchati, nevylévej řeči a nemudruj
6 nepříhodně. * Pečeť karbunkulová na ozdobě
zlaté jest zvučení pěkné zpěváků při kvasu
7 na víně; * pečeť smaragdová vsazená do zlata
jest zpívání libé zpěváků na víně lahodném.
8 * Mluv mládenče, jestližeť potřebí, však sotva
9 dvakrát otázán jsa, * stručně pověz v krátkých
slovích mnoho; buď jako ten, kterýž pově-
10 dom jest, avšak mlčí. * Mezi znamenitými lid-
mi jsa jim se nerovnej, a kdež jsou starci,
11 nemnoho mluv. * Před hříměním rychle přichází
12 blýskání a stydlivého předchází milost; * v čas
vstaň a netáhni s posledními; zběhni domů a
nelenuj se; * tu hrej a vykonávej úmysl svůj, 13
ale ne v hříších a slově pyšném. * A z těch 14
věcí dobrořeč tomu, kterýž tě učinil a opojil
tě dobrými věcmi svými. * Kdož se bojí Pána, 15
přijme kázeň jeho, a kteříž ráno přivstávají,
nalézají milost. * Kdo hledá zákona, naplněn 16
bude jím, ale pokrytec urazí se na něm.
* Kteříž se bojí Pána, nalézají soud a spra- 17
vedlnost jako světlo osvěcují. * Člověk hříšný 18
vyhýbá se kázni a po vůli své nalézá výmluvu.
* Člověk soudný nezanedbává přemyšlování, ne- 19
smyslný pak a pyšný neleká se strachu, a
po účinku neumí sobě rady dáti. * Synu, bez 20
rady nic nečiň, aby po účinku nemusil želeti.
* Na cestu, na nížby padl, nechoď a neurazíš 21
se na místech kamenitých. * Nebezpeč se na 22
cestu hladkou a před dětmi svými šetř se.
* Při každém skutku dobrém doufej srdcem 23
svým, nebo to jest zachovávati přikázaní.
* Kdož se doveřuje Pánu, pilen jest přikázaní, 24
a kdož spoléhá na něj, nebude umenšen.

---

24. *vydav se*: ne z učení božího, ale z lékařské opatrnosti při takovém neřádném darů božích užívání toto naučení původ svůj má. Nebo v učení božím naskrze všudy se to nalézá, že lidé nemají nic zlého činiti pro naději dojití něčeho dobrého. Řím. 3, 8.

25. *slova*, t. nebudeš mne nadarmo slyšeti, ale užitků z řečí mých nabudeš.

27. *Kdož* etc., Ř. Jasnému v chlebě dobrořečiti budou rtové.

28. *Na* etc., Ř. na nešlechetného v chlebě.

29. *víno*, t. aby se jím užíral.

30. *opilství*, t. v opilství pronáší se srdce.

31. *když* etc., Ř. v míru jeho.

32. *kterýž*, J. nedostatek má se strany vína.

34. *Zámutek*, Ř. hořkost duše.

2. *posaď*, t. vykonaje povinnost svou posaď se.

3. *korunu*: věnec.

4. *zpívání*, t. raději tě poslouchati budou nežli hraní na nástroje hudebné.

5. *Kdež* etc., Ř. kdež jest slyšení. — *nepříhodně*, Ř. nečasně.

6. *ozdobě*, t. šňůře.

7. *vsazená*, Ř. v přípravě zlaté.

10. *mluv*: živi.

12. *netáhni*: neveď posledního vojska.

18. *výmluvu*, Ř. srovnání.

19. *nesmyslný*. Ř. cizí. — *neumí* etc., Ř. jest u sebe bez rady.

22. *hladkou*, Ř. bez úrazu, t. kteráž se býti zdá bezpečná.

23. *srdcem*, Ř. duší.

Hlava 33.

Užitek boží bázně, spůsob moudrých i bláznů, řízení boží všech věcí, a jak se k dětem i k čeledi chovati sluší.

Toho, kdož se bojí Pána, nepotká zlé,
ale z pokušení zase vychvácen bude takový.
2 * Muž moudrý nemá v nenávisti zákona; ale
kdož se pokrytě má k němu, jest podobný
3 vichru velikému. * Člověk rozumný dověří se
4 zákonu, a zákon jest jemu věrný. * Jakkoli
jest otázka světlá, připrav sobě řeč a tak
slyšán budeš; prvé nauč se a teprv odpoví-
5 dej. * Srdce blázna jest jako vozní kolo, a jako
6 loukot točí se myšlení jeho. * Přítel posměvač
jest jako kůň bujný, kterýž pod každým jezd-
7 cem řehce. * Proč jeden den nad druhý dů-
stojnější jest, poněvadž každé světlo denní
8 v roce jest od slunce? * Uměním Páně roz-
děleni jsou, kterýž proměňuje časy a slav-
nosti, a z nich některých povyšuje a posvěcuje
9 a některé položil v počet dnův všedních. * Ani
lidé všickni z prachu i Adam ze země stvo-
10 řen jest; * ale velmi uměle Pán rozdělil je a
11 cesty jejich rozdílné učinil. * Některých pože-
hnal a povýšil, jiné pak posvětil a k sobě
12 přivinul; * některé v zlořečenství vydal i po-
13 nížil a vyvrátil je ze stolic jejich. * Jakož
hlína jest v rukou hrnčíře, s kterouž nakládá
podlé vůle své; tak člověka stvořitel v rukou
svých maje odplácí jemu podlé usouzení svého.
14 * Naproti zlému jest dobré a naproti smrti
15 život; * tak naproti hříšníku jest pobožný a
16 naproti muži pobožnému hříšný. * A tak uhlé-
dáš ve všech skutcích Nejvyššího dvé proti
17 dvému a jedno proti druhému. * Já pak
nejposléze přiloživ bedlivost jako ten, kte-
rýž paběruje po vinobraní, z požehnání Páně
došel jsem toho, abych jako ten, kterýž
víno sbírá, naplnil lisice. * Považte, žeť jsem 18
ne sám sobě pracoval, ale všechněm hleda-
jícím umění. * Slyšte velicí páni a správ- 19
cové církve ušima pozorujte. * Synu a ženě, 20
bratru a příteli nedávej moci nad sebou, do-
kudž jsi živ, a neodevzdávej jinému jmění
svého, aby želeje nemusil prositi za ně. * Do- 21
kudž jsi živ a jest duch v tobě, nesměňuj
sám sebe žádnému člověku. * Nebo lépe jest, 22
aby děti prosily tebe, nežli aby ty hleděl
v ruce synům svým. * Ve všelikých pracech 23
svých drž přednost, a nedávej pohoršení v slávě
své. * V den dokonání dnův života svého a 24
v čas skonání rozděl dědictví. * Píce, hůl a 25
břímě oslu, chléb, kázeň a práce čeledínu ná-
leží. * Zavozuj jej v práci kázní, a hledati 26
bude odpočinutí; propusť rukou jemu, a hle-
dati bude osvobození. * Jho a otěž shýbají 27
šíji, ale čeledína nešlechetného mučení a trá-
pení; * vyžeň jej na dílo, ať nezahálí; nebo 28
mnohému zlému učí zahálka. * V práci jej 29
postav, jakž sluší na něj, a nebude-liť pod-
dán, přituž pout jeho; * avšak nebuď příliš 30
tvrdý na žádného a bez soudu nic nečiň.
* Máš-li čeledína, važ ho sobě jako duše své; 31
nebo jsi ho krvavě dobyl. * Máš-li čeledína, 32
měj se k němu jako k bratru; nebo jako duše
své potřebovati ho budeš. * Pakli trápiti jej 33
budeš nespravedlivě, a zdvihna se uteče-li, kde
jej nalezneš?

Hlava 34.

Od snů odvodí, k zákonu, bázni boží, obětem svatým, svornosti a nenavracování se v hříchy napomíná.

Marnou naději a oklamavatelnou mívá
nerozumný člověk, a snové dávají křídla ne-
2 smyslným. * Jakýž jest ten, kterýž lapá stín
a honí vítr, takovýť jest ten, kterýž spoléhá
na sny. * To i ono vídáno bývá ve snách, 3
proti tváři podobná tvář. * Od nečistého co 4
očištěno bude, a od lháře co pravého povĕ-
díno? * Hádání a kouzelnictví i snové marní 5

---

4. *prvé*, Ř. svaž umění.
5. *Srdce*, Ř. střeva.
6. *bujný*, Ř. připušťák.
8. *některé*, Ř. z nich.
9. *z prachu*, Ř. z podlahy, z půdy.
10. *velmi* etc., Ř. v hojnosti umění.
11. *Některých*, Ř. z nich, tak doleji.
13. *s kterouž* etc., Ř. všecky cesty jeho podlé vůle jeho, t. hrnčíř zachází s hlinou, jakž chce.
16. *A tak* etc., Ř. pohleď na všecka díla Nejvyššího, dvé dvé, jedno proti jednomu.
20. *dokudž*, Ř. v životě svém.
21. *žádnému* etc., Ř. každému tělu, t. neodevzdávej žádnému statku svého na ten spůsob, aby on o tebe se staral a tě smrti dochovati měl.
23. *drž*, Ř. buď převyšující.
30. *avšak* etc., Ř. nerozhojňuj se na žádné tělo.
31. *čeledína*, t. věrného. — *važ*, Ř. budiž tobě jako duše tvá.
32. *měj*: veď.
1. *nesmyslným*, t. jsou jim příčinou, aby leckams myslí se obraceli.
3. *To* etc., Ř. toto podlé tohoto vidění snův, t. snové jsou věc pomíjející.

jsou, a jako rodička obludy viděti bude srdce
6 tvé. * Nejsou-liť od Nejvyššího vysláni pro
navštívení tvé, nepřikládej k nim srdce svého.
7 * Nebo snové mnohé zavedli, a ti, kteříž na-
8 ději složili v nich, ku pádu přišli. * Bez kla-
mu k dokonání přichází zákon a moudrost
9 v ústech hodnověrných dokonalá jest. * Člo-
věk proběhlý vyrozumívá mnohým věcem, a
10 kdo mnoho zkusil, vypravuje umění. * Kdož
není zkušen, málo ví; kdož pak mnoho pro-
11 šel, důmyslnější bývá. * Mnohé věci spatřil
jsem v putování svém a spořádání řečí mých
12 jest umění mé. * Množstvíkrát až k smrti
v nebezpečenství přišed vysvobozen jsem skrze
13 ně. * Duch bojících se Pána živ bude, nebo
14 naději mají v Spasiteli svém. * Kdož se bojí
Pána, ničeho se nebude strachovati ani děsiti;
15 nebo on jest jeho naděje. * Toho, kterýž se
16 bojí Pána, blahoslavená jest duše. * Na koho
17 spolehne a kdo jest podpora jeho? * Oči Páně
obrácené na ty, kteříž jej milují; ochrana
mocná a podpora pevná, zastření proti horku
a zastření proti poledni, obrana před úra-
zem a pomoc v pádu * jest ten, kterýž povy- 18
šuje člověka a osvěcuje oči, dává zdraví, ži-
vot a požehnání. * Toho, kterýž obětuje z ne- 19
spravedlivě dobytého, jest obět směšná, a ne-
bývají oblíbeni darové nepravých. * Nelibuje 20
sobě Nejvyšší obětí lidí nepobožných, aniž
ukojen bývá mnohým obětováním za hříchy.
* Zabíjí syna před otcem jeho, kdož obětuje 21
obět ze statku chudých. * Chléb nuzných život 22
jest chudých, a kdož odjímá jej, vražedník
jest. * Morduje bližního, kdož jemu živnost od- 23
jímá; a kdož připravuje nájemníka o mzdu,
vylévá krev. * Když jeden staví a druhý boří, 24
jakýž užitek více mají nežli práci? * Když se 25
jeden modlí a druhý zlořečí, čí hlas vyslyší
Pán? * Kdo po dotčení se mrtvého umyt jest 26
a zase jeho se dotýká, jaký užitek má v tom
umyvání svém? * Tak člověka, kterýž se postí 27
za hříchy své, a zase odejda jich se dopouští,
prosbu jeho kdo vyslyší, a co mu prospělo
ponížování se?

Hlava 35.

O poctě boží a užitku jejím.

Kdo plní zákon, hojně dosti obětuje.
2 * Ten obětuje spasitelně, kdož jest pilen při-
3 kázaní; * a kdož vděčnost prokazuje, jakoby
obětoval běl, a kdož činí milosrdenství, obětuje
4 obět chvály. * Libá jest věc Pánu odstoupení
od nešlechetnosti, a lítostivá obět jest odstou-
5 piti od nepravosti. * Neukazuj se před obliče-
jem Páně prázdný, neboť ty všecky věci při-
6 kazuje zákon boží. * Obět spravedlivého tukem
naplňuje oltář a vůně její jest před Nejvyšším.
7 * Obět muže spravedlivého příjemná jest a
8 památka její nepřijde v zapomenutí. * Oslavuj
Pána úmyslem dobrým a neujímej prvotin
9 rukou svých. * Při všelikém daru ukaž veselou
10 tvář svou a s potěšením dávej desátek; * dá-
vej Nejvyššímu podlé toho, jakž udělil, a upří-
11 mě, seč můžeš býti; * nebo Hospodin jest od-
12 platitel, a odplatíť sedmeronásobně. * Neujímej
toho, což dáti máš; nebo přijato nebude;
* aniž obětuj oběti nepravé; nebo soudce Pán 13
jest, a není u něho přijímání osoby. * Nepři- 14
jme Hospodin osoby proti chudému a žádost
bezpráví trpícího vyslyší. * Nepohrdne pokornou 15
prosbou sirotka a vdovy, kdyžby vylévali žá-
dost. * Zdaliž slzy vdovy na líce nepadají, a 16
volání její na toho, kterýž je vyvedl? * Kdož 17
slouží Bohu ochotně, přijat bude, a modlitba
jeho až pod oblaky se vznese. * Modlitba po- 18
níženého oblaky proniká, a dokudž se nepři-
blíží, nepotěší se, aniž odstoupí, dokudž ne-
popatří Nejvyšší. * Souditi bude Pán sprave- 19
dlivě a konati soud; neprodlíť nikoli, aniž
odkládati bude jím ten Mocný, * dokudž ne- 20
potře ledví těch, jenž nelitostiví jsou, a ne-
odplatí pomstou národům; * dokudž nesklidí 21
množství posměvačů a žezla nespravedlivých

---

6. *nepřikládej*, Ř. nedávej.

8. *zákon*: jakoby řekl: k správě života našeho není potřebí čarodějníků, kouzelníků ani snův, protože boží zákon a služebníci věrní hojně dosti naučení dávají; viz Isai. 8, 19.

9. *proběhlý*, J. bývalý, t. kterýž mnoho prošel a mnohých věcí zkusil. J. podvedený. — *umění*, Ř. rozum.

10. *důmyslnější*, Ř. rozmnožuje chytrost.

11. *spořádání:* spůsob.

12. *skrze ně*, t. řeči své.

18. *člověka*, Ř. duše. — *zdraví*, Ř. lékařství.

22. *vražedník*, Ř. muž krví.

26. *po dotčení*, Ř. od mrtvého.

1. *plní*: zachovává, šetří.

5. *přikazuje*, Ř. pro přikázaní.

8. *Oslavuj*, Ř. v dobrém oku, tak níž v. 12.

9. *dávej*, Ř. posvěcuj.

10. *seč* etc., Ř. podlé nalezení rukou.

13. *aniž* etc., Ř. nebuď pilen. — *nepravé*, viz Lev. 22, 20., výš 34, 21. — *přijímání*, Ř. sláva osoby.

15. *žádost*, Ř. řeč.

16. *nepadají*, Ř. nesstupují. — *je*: t. slzy.

22 nepotře; * dokudž neodplatí člověku podlé sku-
tků jeho a pracem lidským podlé umínění
23 svého; * dokudž nerozsoudí lidu svého a ne-
obveselí ho milosrdenstvím svým. * Jak vzácné 24
jest milosrdenství v čas soužení, jako oblak
dešťový v čas sucha.

Hlava 36.

Modlitba a o manželství.

Smiluj se nad námi Pane Bože všech věcí;
popatř na nás a pusť strach svůj na všecky
2 národy, kteříž nehledají tebe; * zdvihni ruku
svou na národy cizí, ať pohledí na moc tvou.
3 * Jakož jsi před nimi posvěcen v nás, tak před
4 námi posvěcen buď v nich; * a poznají tě, jako
i my jsme tebe poznali, že není Boha mimo
5 tebe Pane. * Ukaž nová znamení a nové zá-
6 zraky. * Oslav ruku svou a rámě pravé, aťby vy-
7 pravovány byly divné věci tvé; * vzbuď prchli-
vost a vylij hněv; zkaž odpůrce a potři ne-
8 přítele. * Přispěj v čas a rozpomeň se na hněv,
9 ať rozhlašují tebe divové tvoji. * Od hněvu
rozníceného ať jest shlcen, kdožby při životu
zachován byl, a kteříž trápí lid tvůj, ať se
10 dostanou na zahynutí. * Potři hlavy knížat ná-
11 rodů, kteříž říkají: Neníť nad nás. * Shromážď
všecka pokolení Jakobova, a ujmi je dědič-
12 ným právem jako na počátku. * Milostiv buď
lidu Pane, nad kterýmž vzýváno jest jmeno
tvé, a Israelovi, jejž jsi prvorozeným nazval.
13 * Slituj se nad městem svatým svým Jerusa-
14 lemem, místem odpočinutí svého. * Naplň Sion,
aby zvelebil proroctví svá a slávou svou lid
15 svůj. * Vydej svědectví na počátku od tebe
stvořeným a vzbuď proroky ve jmenu svém.
* Dej mzdu očekávajícím na tě, aby proroci 16
tvoji shledáni byli věrní. * Vyslyš Pane mo- 17
dlitbu služebníků svých podlé toho, jakž do-
brořečil Aron lidu tvému, i poznají všickni
na zemi, že jsi ty Pán věkův.
Všeliký pokrm jí břicho, ale jest krmě 18
jedna lepší nežli druhá. * Ústa jakž okusí, po- 19
znávají zvěřinu, takž i srdce rozumné slova
lživá. * Srdce zavilé přivodí k zármutku, a člo- 20
věk, kterýž ve mnohých věcech zkušen jest,
odplatí se jemu. * Ledajakého muže béře sobě 21
žena, nebo panna pěknější jest jedna nežli
druhá. * Krása ženy obveseluje tvář muže svého 22
a všelikou žádost člověka převyšuje. * Jestliže 23
jest jazyka lítostivého, krotkého a zdravého,
není muž její jako jiní lidé. * Má počátek ho- 24
spodářství, kdož dostal ženy, kterážby jemu
pomáhala a sloupem odpočinutí byla. * Kdež 25
není hradby, roztrháno bývá jmění, a kdož
nemá ženy, vzdychá toulaje se. * Nebo kdo 26
věřiti bude podkasalému lotru toulajícímu se
z města do města? tak i člověku, kterýž nemá
hnizda, ale hospodu má, kdekoli omrkne.

Hlava 37.

O přátelích, radách a střídmém se chování.

Každý přítel říká: Já také jsem přítel,
2 ale bývá přítel jmenem samým přítel. * Zda-
liž nezůstává zámutek do smrti, když tova-
ryš aneb přítel proměňuje se v nepřítele?
3 * O nešlechetná mysli, kdes se vzala, aby při-
4 kryla zemi lstí? * Tovaryš s přítelem spolu jídá
s potěšením a v čas soužení bude odpůrce.
* Tovaryš s přítelem pracuje pro břicho a zpro- 5
tivě se vezme štít nepřítele. * Nezapomínej 6
se na přítele myslí, ale pamatuj na něj v zboží
svém. * Neraď se s tím, kterýž tě podhlídá, 7
a před závidícími tobě zataj úmysl. * Každý 8
rádce chválí to, k čemuž radí; ale někdo
radí k sobě. * Před rádcem vystříhej se a vy- 9

---

22. *umínění*, Ř. myšlení.
23. *nerozsoudí*, Ř. soudí soud.
24. *vzácné*, Ř. ušlechtilé.
5. *Ukaž* etc., Ř. Obnov znamení a proměň divy.
9. *Od hněvu* etc., Ř. v hněvu ohně. — *zachován byl*, t. z nepobožných. — *ať se* etc., Ř. naleznou.
11. *ujmi*, J. rozděl jim dědictví.
15. *na počátku* etc., J. těm, kterýmiž jsi od počátku vládl.
18. *krmě* etc., Ř. krmě nad krmi.
19. *okusí* etc., Ř. zachutnají pokrmu lovu.
20. *přivodí*, Ř. dává zámutek.
21. *Ledajakého* etc., Ř. každé pohlaví mužské. — *žena*, t. nešetří se tak krásy při mužském pohlaví jako při ženském. — *panna*, Ř. dcera lepší.
23. *zdravého*, t. nemluví-li nic škodlivého. — *jako* etc., Ř. podlé synů lidských, t. jest šťastnější nežli jiní lidé.
24. *kterážby* etc., Ř. pomoci podlé sebe.
3. *kdes*, Ř. odkudžs svalena. — *přikryla* etc., Ř. suchost.
5. *nepřítele*: nepřátelský.
6. *myslí*: Ř. duší. — *ale* etc., J. nepamatuj.
7. *zataj* etc., Ř. radu skryj.
8. *chválí*, Ř. vyzdvihuje radu. — *k sobě*, t. se svým užitkem, aby sobě nahnal.

rozuměj prvé, čeho potřebuje (neb on sám
10 sobě poradí); * aby snad uvrha o tebe los
a řekna tobě: Dobrá jest cesta tvá, nepo-
stavil se naproti hledě, co se přihodí tobě.
11 * Neraď se, pravím, s tím, kterýž tě podhlídá,
a před těmi, kteříž závidí tobě, zataj úmysl.
12 * Neraď se s ženou o nenávistnici její, se stra-
šlivým o válku, s prodávačem o směnu, s kup-
cem o prodaj, se závistivým o děkování, s ne-
13 lítostivým o přívětivost, * s lenivým o všeli-
kou práci, s nájemníkem ročním o dokonání
roku, s čeledínem rozmařilým o mnohé dílo.
14/15 * Neměj zření k těm o žádnou radu; * ale
při muži pobožném ustavičně buď, o němž
16 víš, že zachovává přikázaní Páně, * kterýž duši
svou srovnává se s tebou, a jestliže padneš,
17 spolu s tebou žalost míti bude. * Ale na radě
srdce svého přestaň, nemáš zajisté věrnějšího
18 nad ně. * Nebo mysl člověka svatého více ozná-
miti může nežli sedm strážných, kteříž sedí
19 vysoko na stráži. * A nad to nade všecko mo-
dli se Nejvyššímu, ať řídí pravda cestu tvou.
20 * Počátek všelikého díla jest řeč práva, a vše-
21 liký skutek předchází rada. * Znamením pro-
22 měnění radostí jest obličej. * Čtyři věci na-
skytají se: Dobré, zlé, život, smrt a panuje
nad nimi ustavičně jazyk. * Bývá někdo ke 23
všemu spůsobný a mnohé učí, ale své vlastní
duši není prospěšný. * Kdož mudruje, v řeči 24
nemilý jest, takovýť vší moudrosti zbaven bude.
* Nebo není dána jemu od Pána příjemnost, 25
poněvadž vší moudrosti zbaven jest. * Někdo 26
moudře sobě počíná, a v ústech jeho užit-
kové rozumu jeho jsou chvalitební. * Muž mou- 27
drý cvičí lid svůj, a užitkové rozumu jeho
jsou stálí. * Muž moudrý naplněn bývá pože- 28
hnáním, a blahoslaví jej všickni, kteříž jej
vidí. * Život každého má počet dnův, ale dnové 29
Israelovi jsou nesčíslní. * Muž moudrý v lidu 30
svém dědičně obdrží čest, a jmeno jeho bude
na věky. * Synu, dokudž jsi živ, zkušuj ži- 31
vota svého, a vida, co jest jemu zlého, ne-
dávej mu toho. * Nebo ne všechněm všecko 32
užitečné jest, aniž se všechněm všecko líbí.
* Nebuď nesytý při všeliké rozkoši, aniž se vy- 33
dávej na jídlo. * Nebo z mnohých pokrmů bývá 34
nemoc a přeplnění se blízké jest nechuten-
ství. * Pro obžerství mnozí zemřeli; ale kdož 35
jest střídmý, prodlouží života.

Hlava 38.

Jak se k lékaři a k mrtvému chovati sluší, a kteří k nabývání moudrosti nespůsobní jsou, ukazuje.

Cti lékaře pro potřebu ctí náležitou na
2 něho, nebo i jej stvořil Pán. * Nebo od Nej-
vyššího jest lékařství, a od krále dojde cti.
3 * Umění lékaře povýší hlavy jeho a před zna-
4 menitými divný bude. * Pán stvořil ze země
léky, a muž opatrný nezoškliví jich sobě.
5 * Zdaliž od dřeva neosládla voda, aby poznána
6 byla moc boží od člověka. * A onť dal umění
lidem, aby oslaveni byli divnými věcmi jeho,
7/8 * kterýmiž hojí a zahání nemoc člověka. * Lé-
karník skládá lékařství, a nemají konce díla
9 jeho, a pokoj působí na tváři země. * Synu,
v nemoci své nezoufej, ale modli se Pánu,
a onť uzdraví tě. * Odstup od poblouzení a 10
spravuj ruku zdvihna ji k němu, a od všeli-
kého hříchu očisť srdce; * obětuj zápal, a na 11
památku běl i tučnou obět, jakoby již
živ býti neměl. * Potom dej místo lékaři; 12
nebo také jej Pán stvořil, a nechť neodchází
od tebe, protože ho potřeba. * Bývá také ča- 13
sem i v rukou jejich štěstí. * Nebo oni Pánu 14
modliti se budou, aby jim dal odpočinutí a
zdraví k životu. * Kdož hřeší proti Stvořiteli 15
svému, nechť upadne v ruce lékaři. * Synu, 16

---

11. *úmysl:* radu.
16. *duši,* Ř. podlé duše tvé.
17. *na radě,* Ř. radu srdce postav.
18. *mysl* etc., Ř. duše muže. — *sedm,* t. mnoho.
20. *rada:* jakoby řekl: cožkoli mají lidé před sebe bráti, o to prvé promluví a na něčem se snesou.
21. *Znamením,* Ř. šlepějí.
22. *Čtyři* etc., Ř. čtyři částky. — *jazyk,* t. všeho toho domluví se jazyk.
23. *Bývá* etc., Ř. jest muž chytrý.
26. *Někdo* etc., Ř. moudrý duši vlastní.
27. *stálí,* Ř. věrní.
29. *každého,* Ř. muže.
31. *dokudž* etc., Ř. v životě svém, — *života,* Ř. duše.
32. *ne všechněm,* Ř. každá duše.
33. *vydávej:* vylévej.
34. *přeplnění,* Ř. nesytost.
35. *jest střídmý* etc., Ř. pozorující přiloží života.

1. *cti,* Ř. poctivostmi jeho.
2. *dojde,* t. lékař.
3. *divný,* t. slavný.
5. *boží,* Ř. jeho.
7. *člověka,* Ř. jeho.
8. *skládá* etc., Ř. učiní smíšení. — *díla,* t. vždycky má zaměstknání. — *působí,* t. před nemocmi.
9. *nezoufej,* Ř. nevyvracej očí.
10. *ruku,* t. ku práci sobě náležité.
11. *obětuj,* Ř. dej vůni a pamět běli.
13. *štěstí,* J. vůně.
14. *jim,* t. nemocným.

nad mrtvým vylévej slzy, a jakoby něco těž-
17 kého trpěl, začni kvíliti. * Avšak, jakž ná-
leží na něj, přioděj tělo jeho, a nezanedbá-
18 vej ho pochovati. * Žalostně plač a velice se
zarmuť a bolestně kvěl, jakž sluší na něj,
den jeden nebo dva pro pomlouvání; potom
19 potěš se po zámutku. * Nebo ze zámutku
přichází smrt, a zámutek srdce ujímá síly.
20 * Ačkoli pokušení bývá i zámutek, a život
21 chudého příčinou zlořečenství srdce; * avšak ne-
dej přemoci srdce svého zámutku, zapuď jej
22 pamětliv jsa na poslední věci. * Nezapomínej,
že již nelze navrátiti se, a že mrtvému nic
23 neprospěješ a sám sobě zle učiníš. * Pamět-
liv buď na soud můj; nebo takový jest i tvůj:
24 Mně včera a tobě dnes. * Když odpočívá mrtvý,
přestaň pamatovati na něj a potěš se nad ním
25 pro vyjití ducha jeho. * Učený moudrosti nabývá
v čas prázdnosti, ale kdož jest zmožen prací svou,
26 nedojde moudrosti. * Kterak moudrosti nabude
ten, kterýž se drží pluhu, kterýž se chlubí ostnem
špičatým, kdož voly honí a jejich dílem ži-
27 vnost provozuje a rozpráví o volčatech? * Mysl
svou přikládá k prohánění brázd a stará se
28 o potravu jalovicím. * Takž všeliký řemeslník
29 a mistr, kterýž noc jako den tráví, * i ti, kte-
řiž vyrývají znamení na pečetech, i kterýž
ustavičně se v tom obírá, aby rozličné věci
dělal, srdce své oddává k tomu, aby podo-
bné udělal malování, a stará se, aby své dílo
ku konci přivedl; * takž i kotlář, kterýž sedí 30
při nákovadlí, a kterýž se cvičí v díle žele-
zném, jehož tělo svadne dýmem od ohně a
s horkem ve výhni má půtku; * jehož uši zvuk 31
kladiva a nákovadlí obráží, a jehož oči na
podobnou nádobu hledí; * mysl přikládá k do- 32
konání díla, a bedlivost svou, aby je ozdobil
po vykonání; * tak i hrnčíř sedě při díle svém 33
a toče nohama svýma kruhem, ustavičný jest
vždycky při díle svém, a v počtu jest vše-
liké dílo jeho; * rukama svýma tvoří trupel, 34
a tím, což má před nohama, zemdlívá sílu
svou; * mysl přikládá, aby dokonal polévání, 35
a bedlivost svou, aby vyčistil pec. * Všickni 36
tito rukoum svým se dověřují a jeden každý
v díle svém moudrost pronáší. * Bez nich ne- 37
bývá vzděláno město, aniž v něm bydlejí aniž
se procházejí; * avšak v radě lidu nebudou 38
potřebováni, aniž do shromáždění budou po-
voláni; * na stolici soudcův nesednou, ani o 39
nařízeních při soudu přemyšlovati budou, * aniž 40
ukáží umění a soudu, a v podobenstvích zběhlí
nalezeni nebudou; * ale při živnostech napo- 41
máhají, a potřeba jich k dělání řemesla.

Hlava 39.

Chvála moudrých a ku práci ducha napomenutí.

Ale kdož oddává duši svou, aby se myslí
obíral v zákoně Nejvyššího, ten moudrosti
všechněch předkův vyhledává a v proroctví
2 se zaneprázdňuje. * Vypravování mužův slo-
vútných šetří a rozličná podobenství vystihá.
3 * Skryté věci v příslovích vyhledává a s pří-
4 povídkami příkladnými se obírá. * Mezi zna-
menitými lidmi slouží a před vývodami vídán
5 bývá; * zemi cizích národů projde; nebo do-
6 brého i zlého mezi lidmi zkusil. * Srdce své
oddaje Pánu ráno přivstává k Stvořiteli svému,
aby se před Nejvyšším modlil, * a otevra ústa 7
svá na modlitbě za hříchy své se modlí. * Bu- 8
de-li ten Pán veliký chtíti, duchem rozumno-
sti naplní jej; * on pak dštíti bude slova mou- 9
drosti své a na modlitbě Pána oslavovati.
* On spravovati bude úmysl svůj a umění, 10
a v skrytých věcech svých přemyšlovati; * on 11
zjevovati bude umění cvičení svého a záko-
nem smlouvy Páně se honositi. * Chváliti bu- 12
dou rozumnost jeho mnozí, a až na věky ne-
bude vyhlazena; * nepřestane památka jeho 13

---

16. *vylévej*, Ř. vyveď slzy.
17. *jakž* etc., Ř. podlé soudu jeho.
18. *Žalostně* etc., Ř. zhořč pláč a zapal žalost, a čiň kvílení. — *potom* etc., v řeckém kladou se ta slova na konci verše následujícího. — *po zámutku*: příčinou zámutku.
20. *bývá*, Ř. zůstává. — *srdce:* ukazuje, nač někdy v pokušeních a souženích přicházejí lidé, aby se totiž velmi netrpělivě měli příčinou zkázy své; dostávalo se toho někdy i velikým svatým. Job. 3, 3. Žalm 72. Isai. 40, 27., opět 63, 15., Jer. 20, 14.
21. *nedej*, Ř. nedávej v zámutek.
22. *že již* etc., Ř. nebo není navrácení. — *mrtvému*, Ř. jemu.
23. *soud můj*, t. což mi usouzeno.
24. *pamatovati*, t. s přílišným zámutkem. — *ducha jeho*, t. že bíd zproštěn jest.
25. *Učený*, t. kdož chce z učení se moudrosti nabyti.
26. *volčatech*, Ř. synech býků.
27. *Mysl*, Ř. srdce. — *stará* etc., Ř. jehož bedlivost píce jalovic.
29. *kterýž* etc., Ř. jehož ustavičnost, aby proměňoval rozličnost. — *stará se*, Ř. bdění jeho.
31. *obráží*, Ř. obnovuje ucho. — *na podobnou*, Ř. proti podobnosti nádoby.
32. *mysl* etc., Ř. srdce dá, tak ve v. 34.
33. *ustavičný*, Ř. v pečování leží.
34. *zemdlívá*, Ř. schne.
38. *potřebováni*: hledáni. — *do shromáždění*, J. v shromáždění nevystoupí.
41. *při živnostech*, Ř. vládařství věku podpírají.
13. *nepřestane*, J. odstoupí.

a jméno jeho živo bude od národů do pro-
14 národů. * O moudrosti jeho vypravovati bu-
dou národové a chválu jeho rozhlašovati
15 shromáždění. * Buďto že zůstane živ, jména
slavnějšího pozůstaví nežli tisíc jiných; paklit
odpočine, jest mu to s užitkem.
16 Ještě pomysle vypravovati budu; nebo
17 plný jsem jako měsíc na plně. * Poslouchejte
mne svatí, a pučte se jako růže vsazená
18 při potoku tekutém; * dejte ovoce a mějte vůni
chutnosti jako Libanon, kvěťte jako kvítek lili-
ový, vydejte vůni a chvalitebnou píseň zpí-
19 vejte, * dobrořečte Pánu ze všech skutků jeho
zpěvy rtův i na citary, a takto rcete vyzná-
20 vajíce: * Skutkové Páně všickni jsou velmi
dobří a všeliký rozkaz jeho časem svým se
21 koná. * Neslušíť říkati: Proč jest toto? nebo
ty všecky věci časem svým na světlo vyne-
22 šeny jsou. * K rozkazu jeho stála voda jako
23 stoh a slovem úst jeho skrýše vod. * V při-
kázaní jeho jest všecka dobře libá vůle jeho,
a není, kdody překaziti mohl vysvobození jeho.
24 * Skutkové každého člověka jsou před obli-
čejem jeho, a nelze se skrýti před očima jeho.
25 * Z věku na věk hledí, a nic není divného
26 před obličejem jeho. * Neslušíť říkati: K čemu
jest toto? nebo ty všecky věci časem svým
na světlo vynešeny budou. * Požehnání jeho 27
jako potok zemi přikrylo a jako povodeň
opojilo; * tak hněv jeho národové dědičně ob- 28
drží, jako obrátil vodu v slanost. * Cesty jeho 29
přímé jsou svatým, tak podobně nepravým
urážkou. * Dobré věci dobrým od počátku stvo- 30
řeny jsou, ale hříšníkům zlé. * Přední věc vše- 31
liké potřeby k životu lidskému jest voda,
oheň, železo, sůl, běl pšeničná, mléko, med,
víno, olej a oděv. * Všecky tyto věci pobož- 32
ným k dobrému, hříšníkům pak obracejí se
ke zlému. * Jsou duchové, kteříž ku pomstě 33
stvořeni jsou, a jejichž prchlivostí potvrdil bičů
jejich; * v čas dokonání sílu prokazují, a prchli- 34
vost Stvořitele svého ukojují. * Oheň, moře, hlad 35
i smrt, všecky tyto věci ku pomstě stvořeny
jsou; * zubové lité zvěři, štírové a ještěrky 36
i meč mstící k zhubení bezbožných. * Když 37
on vychází, radují se, a na zemi před ru-
kama hotovi jsouce časem svým nepřestupují
slova. * Pročež z počátku utvrzen byv a po- 38
mysliv napsal jsem, * že všickni skutkové Páně 39
jsou dobří, a všecko, čehož potřebí, časem
svým dává. * Neslušíť říkati: Toto jest horší 40
nežli ono, nebo všecky věci časem svým schvá-
leny budou. * Nyní tedy vším srdcem i ústy 41
chválu vzdávejte a dobrořečte jmenu Páně.

Hlava 40.

Jaký jest život člověka a v něm co oblibovati sluší, ukázav od žebroty odvodí.

Zaneprázdnění veliké spůsobeno jest kaž-
dému člověku a jho těžké synům Adamo-
vým ode dne, v němž vyšli z života matky
své až do dne, v němž se navrátí k matce
2 všech věcí. * Po přemýšlování jejich a lekání
srdce potkává všecky pečlivé očekávání dne sko-
3 nání, * od toho, kterýž sedí na stolici slavné,
4 až do sníženého na zemi a v popeli; * od
toho, kterýž nosí hyacintový oděv a korunu,
až do toho, kterýž se odívá oděvem chatr-
5 ným; * prchlivost a závist, zkormoucení, vrt-
kost, lekání se smrti, porouhání se, svár i sen
v noci v čas odpočinutí na ložci proměňuje
6 předsevzetí jeho. * Málo a téměř nic neodpo-
čívá, a ve snách jako ve dnech, v nichž se
stráž drží, * kormoutí se viděním srdce svého 7
a jako ten, kterýž utíká z boje. * Když zpro- 8
štěn jest toho, procítí a diví se daremnému
strachu. * To přichází na všeliký tvor od člo- 9
věka až do hovada, ale na hříšníky sedmer-
násob více nad toto: * smrt, svár, meč, krve 10
prolití, uvozování hladu a potření i pokuty.
* Na nepravé stvořeno jest toto všecko a pro 11
ně stala se potopa. * Všecko, což jest ze země, 12
do země se navrací, a co z vody, do moře
vpadá. * Všeliký dar i bezpráví zahlazeno bude, 13
ale víra na věky obstojí. * Peníze nesprave- 14
dlivých jako potok vyschnou, a jako hřímání

15. *jest mu*, Ř. dělá sobě.
18. *kvěťte*, Ř. kvěťte květ.
21. *vynešeny jsou*, Ř. hledány budou.
22. *K rozkazu*, Ř. K slovu.
23. *jeho*, t. co chce míti, to přikazuje a hned sta-
ne se. — *překaziti*, Ř. zmenšiti.
24. *člověka*, Ř. těla.
31. *víno*, Ř. krev hroznová.
33. *bičů*, t. ran a trestání bezbožných.
34. *prokazují*, Ř. vylévají.
35. *moře*, J. krupobití.
37. *před rukama*, J. ku potřebě.

1. *spůsobeno*, Ř. stvořeno. — *věcí*, t. do země.
4. *oděvem*: plátnem tlustým.
5. *předsevzetí*: známost, povědomost. — *jeho*, t.
každého člověka.
6. *Málo* etc., Ř. málo jako nic na odpočinutí.
7. *z boje*, Ř. od tváři boje.
8. *Když* etc., Ř. v čas vysvobození svého procítě
diví se žádnému strachu.
9. *na všeliký*, Ř. všelikým tělem.
10. *krve*, Ř. krev. — *pokuty*, Ř. biče.
12. *vpadá*, Ř. uchyluje se.
13. *dar*, t. nespravedlivě dobytý.

15 veliké s přívalem se zvukem pominou. * Když
kdo otvírá ruku, vesel bývá; tak přestupníci
16 do konce zahynou. * Rodina nepobožných ne-
rozloží ratolestí a kořenové nečistí jsou na
17 skále natržené; * jsou jako bublénka na vše-
liké vodě a při břehu řeky, dříve nežli která
18 bylina vypléněni budou. * Milost jako zahrada
požehnání plná, i milosrdenství na věky zů-
19 stává. * Život přestávajícího na tom, což má
a dělníka milý jest, ale ty oba převyšuje, kdož
20 nalézá poklad. * Dítky a vzdělávání města do-
bývají stálého jmena, ale nad to obé žena,
21 kteráž nemá úhony, vážena bude. * Víno a
hudba obveselují srdce, ale to obé převyšuje
22 zamilování moudrosti. * Píšťalka a harfa vy-
dávají libý zvuk, ale to obé převyšuje řeč
23 přívětivá. * Milosti a krásy žádostivo jest oko,
a nad to obé zeleného osení. * Přítel a tova- 24
ryš v čas se potkávají, ale to obé převyšuje
žena s mužem. * Bratří a pomoc vysvobozují 25
v čas soužení, ale nad to obé milosrdný skutek.
* Zlato a stříbro stálé činí nohy, ale nad to 26
obé rada se schvaluje. * Zboží a síla povy- 27
šují srdce, ale to obé převyšuje bázeň Páně.
* Bojící se Pána nemá nedostatku, a není mu 28
potřebí hledati pomoci. * Bázeň Páně jest jako 29
ráj požehnaný a nad všelijakou slávu Bůh
ozdobil ji. * Synu, neživ se žebrotou; lépeť 30
jest umříti nežli žebrati. * Člověka toho, kte- 31
rýž hledí k cizímu stolu, život nemá počítán
býti za život; nebo hyzdí život svůj pokrmy
cizími; * člověk pak umělý a vycvičený toho 32
se vystříhá. * V ústech nestydatého sladká jest 33
žebrota, ale v břiše jeho hoří oheň.

Hlava 41.

O smrti a lidech nepobožných oznámiv, zač se styděti náleží, ukazuje.

Ó smrti! jak jest hořká pamět tvá člo-
2 věku, kterýž má pokoj v statku svém; * muži,
kterýž starosti nemá, a jemuž se ve všem
3 šťastně vede, a ještě může jísti. * Ó smrti,
dobrýť jest tvůj soud člověku nuznému, a kte-
4 rémuž síla ubývá; * sešlému starci a lopotu-
jícímu se se vším i pochybujícímu, a kterýž
5 ztratil trpělivost. * Nelekej se soudu smrti, pa-
mětliv buď na předky své i na potomky;
nebo takovýť jest soud o tvém těle u Pána.
6 * A proč odpíráš dobře líbezné vůli Nejvyš-
šího? buďto že deset, neb sto neb tisíc let
7 máš; * nebo nebudeš při smrti viněn z toho,
8 že jsi dlouho neb nedlouho živ byl. * Děti
ohavní bývají děti hříšníkův, a kteříž bydlejí
9 v sousedství s nepobožnými. * Dětí hříšníkův
dědictví na mizinu přichází, a se semenem
10 jejich ustavičně trvá útržka. * Na otce nepo-
božného naříkají synové, že pro něho útržku
11 mají. * Běda vám muži nepobožní, kteříž jste
12 opustili zákon Nejvyššího. * Nebo rozmůžete-li
se, na zkázu přijdete, a zrodíte-li se, k pro-
kletí se zrodíte, a zemřete-li, k prokletí odděleni
budete. * Jakož všecky věci, kteréž jsou ze země, 13
do země přijdou, tak bezbožní na zahynutí.
* Zámutek lidé mají nad těly jejich, avšak 14
jmeno nedobré lidí zlých vyhlazeno bude. * Sta- 15
rej se o jmeno dobré, nebo ono stálejší bude
nežli tisíc pokladů velikých zlata. * Dobrého 16
života jest počet dnův, ale dobré jmeno na
věky trvá. * Dítky naučení pokojně zachová- 17
vejte; * moudrosti skryté a pokladu zakopa- 18
ného, jaký jest užitek obojího? * Lepší jest 19
člověk, kterýž skrývá nemoudrost svou, nežli
člověk, kterýž skrývá moudrost svou. * Protož 20
ostýchejte se slova mého; neboť není dobré
všelijak styděti se, a ne všechněm se všecko
věrně učiněné líbí. * Styďte se před otcem 21
a matkou za smilství a před vývodou a
mocným za lež, * před soudcem a vrchností 22
za provinění, před obcí a lidem za nepra-
vost, * před tovaryšem a přítelem za bez- 23
práví, a v místě, kdež obydlí máš, za krá-
dež, * před pravdou boží za zrušení smlouvy 24

---

14. *se zvukem* etc., Ř. zavznějí.
15. *bývá*, t. jakož člověk přijímaje dar, ne dlouho ruky otevřené nechá, tak tito rychle zahynou.
16. *nečistí*, t. lidé zlí. — *natržené*: navážené.
17. *břehu*, Ř. rtech.
18. *požehnání*, Ř. s požehnáním.
19. *milý*, Ř. sladký.
20. *dobývají*, Ř. utvrzují.
22. *řeč* etc., Ř. jazyk lahodný.
23. *zeleného* etc., Ř. byliny setí, t. úrod.
24. *potkávají*, t. sobě pomáhají. — *s mužem*, t. kteříž se dobře snášejí.
28. *Bojící*, Ř. v bázni Páně. — *pomoci*, t. jinde nežli v Bohu.
29. *ozdobil*, Ř. obestře. — *ji*, t. bázeň.
30. *neživ* etc., Ř. životem žebroty nebuď živ.
31. *počítán*, Ř. v počtu života. — *život*, Ř. duši.
33. *oheň*, t. soudu a zlořečenství božího.
3. *soud*, t. právo, kteréž ke všechněm máš.
4. *trpělivost*, t. kterýž nečekává lepšího bytu na světě, a zbědován jsa déle těžkosti snášeti nemůže.
7. *nebo* etc., Ř. není v hrobě obvinění života, t. nebude tebe z toho viniti Bůh, žes dlouho neb nedlouho živ byl, ale o to s tebou zajde, dobře-lis či zle živ byl.
14. *Zámutek* etc., Ř. zámutek lidský v tělích jejich, t. lidé pro smrt jejich rmoutí se i je, což na nich jest, chválí, ale předse památka jejich zahyne.
18. *zakopaného*, Ř. nezjeveného.

a za zpodepření se loktem na chléb, za ha-
25 nění, když béřeš neb dáváš, * a před tím,
kterýžť pozdravení dává, za mlčení, za vzhlé-
26 dání na ženu neřádnou, * za odvracení tváři
od člověka šlechetného, za odnětí něčího po-
27 dílu a daru, * za přemyšlování o ženě, kte-
ráž jest za mužem, * za všetečnost před dě- 28
večkou, aniž postávej u lože jejího, * za slova 29
hanlivá příteli, a když dáváš, neomlouvej, * za 30
opětování řečí slyšaných a pronášení řečí taj-
ných; * tak budeš právě stydlivý a nalezneš 31
milost přede všemi lidmi.

Hlava 42.

Zač se nesluší styděti, o dcerách a skutcích božích vypravuje.

Za tyto pak věci nestyď se a nepřijímej
2 osoby, aby hřešiti měl: * za zákon Nejvyš-
šího a smlouvu a za soud, kdyžby sprave-
3 dlivě trestal nepobožného; * za věc tovaryše
a pocestných, a za podělení dědictví přáte-
4 lům, * a za správné závaží i váhu, za ho-
5 spodářství veliké neb malé, za rozličnou koupi
6 kupcův * a za cvičení dítek časté, a čeledínu
nešlechetnému bok okrvaviti; * (nad ženou ne-
7 šlechetnou dobré jest stráž držeti, * a kdež
jest mnoho rukou, přivírej, vydávej na počet
a na váhu, a co vydáš neb přijmeš, všecko
8 zapiš;) * za to, když kářáš nesmyslného a blá-
zna a kmetě soudícího se s mládeží, a bu-
deš v pravdě vycvičený a schválen přede vše-
mi živými.
9 Dcera jest otci k veliké starosti, a péče
o ni odjímá sen; i v mladosti její, aby se snad
nepřestarala, i když se vdá, aby v nenávist
10 neupadla; * v panenství aby snad nebyla poru-
šena, a při otci jsouc těhotná nalezena, a
za mužem jsouc aby snad nezhřešila, a vda-
11 vši se aby snad nebyla neplodná. * Nad dce-
rou nestydatou drž ustavičnou stráž, aby snad
nespůsobila z tebe smíchu nepřátelům, rozpráv-
ky v městě, zlé pověsti v lidu a k hanbě
12 nepřivedla tebe mezi množstvím velikým. * Na
žádného člověka pro krásu nevzhlédej a mezi
ženami se neusazuj, * nebo ze šatů pochází mol 13
a z ženy zlost ženská. * Lepší jest osuchlost 14
muže nežli ochotná žena, žena, pravím, kte-
ráž přivodí k útržce.
Již připomenu skutky Páně, a což jsem 15
spatřil, vypravovati budu slovy Páně díla jeho:
* Slunce jasné všecko spatřuje, a slávy Páně 16
plné jest dílo jeho. * Nedal toho Pán svatým, 17
aby vypraviti mohli všecky divné věci jeho.
* Pán všemohoucí utvrdil všecko, aby stálé 18
bylo k slávě jeho: * propast i srdce zpytuje, 19
a chytrostem jejich vyrozumívá. * Nebo známé 20
jest Nejvyššímu veliké umění, a spatřuje zna-
mení věků; * zvěstuje předešlé věci i budoucí 21
a zjevuje šlepěje skrytých věcí. * Není jemu 22
neznámé žádné myšlení, není tajné před ním
ani jedno slovo. * Důstojné skutky své mou- 23
drostí svou * ozdobil ten, kterýž jest od věků
a až na věky, * jemuž ani nepřibývá ani ne- 24
ubývá, a nepotřebuje žádného rádce. * Jak vše- 25
cka díla jeho žádostivá jsou, až do jiskřičky
viděti se může. * Všecky tyto věci živy jsou 26
a trvají až na věky ke všelijakým potřebám,
a vše poslušno jest jeho. * Všecko po dvém 27
jest, jedno na proti druhému, a neučinil nic
nedostatečného. * Jedno druhému napomáhá 28
v dobrém, a kdo do sytosti nahledí se na
slávu boží?

Hlava 43.

Skutkové boží a napomenutí k chválení jeho.

Ušlechtilost výsosti, obloha čistá, tvář-
2 nost nebe jest na pohledění slavná. * Slunce
když vídáno bývá, při východu zvěstuje den;
nebo jest nástrojem divným díla Nejvyššího.
* O poledni vysušuje zemi, a proti horku jeho 3
kdo ostojí? * Někdo pec rozpaluje horkem při 4

---

26. *šlechetného*: urozeného, J. příbuzného.
28. *děvečkou*, t. styď se.
1. *měl*, t. žádnému k vůli nehřeš.
3. *věc*, Ř. řeč. — *přátelům*, t. kdyžby mezi nimi spravedlivé rozeznání učinil.
6. *dobré* etc., Ř. dobrá pečeť.
9. *k veliké* etc., Ř. tajná bedlivost. — *se vdá*, Ř. spolu bydlí.
10. *při otci*, Ř. v otcovských neb v dědičných. — *nalezena*: učiněna.
11. *drž*, Ř. utvrď stráž.
14. *osuchlost*, Ř. zlost. — *přivodí*, Ř. zahanbuje.
17. *Nedal*: Neučinil.
19. *chytrostem*, t. kteréž jsou v srdci člověka.
20. *věků*, t. dokud má státi věk, jest jemu vědomé, i co se má kdy díti.
28. *Jedno* etc., Ř. jedno jednoho utvrzuje dobré věci.
1. *Ušlechtilost* etc., Ř. pýcha výsosti utvrzení čistoty. — *slavná*, Ř. slávy.
2. *při východu*, J. v slávě.
4. *rozpaluje*, Ř. rozdmychuje.

díle, trojnásobněť více slunce vypaluje hory,
5 * páry ohnivé vypouští a jasnými paprslky ob-
6 ráží oči. * Veliký jest Pán, kterýž je učinil
7 a slovy zastavil běh jeho. * I měsíc učinil,
aby nastávaje časem svým ukazoval časy i
znamení věkův, kterýžto měsíc znamením jest
8 slavnosti; * když mu světla ubývá na schodu,
měsíc, tak jakž jemu říkají, nazývá se; když
9 ho přibývá, divné věci působí proměnou; * ná-
stroj ten maje vojsko na výsosti, na obloze
10 nebeské svítí. * Okrasou nebe jest sláva hvězd,
ozdoba ta, kteráž svítí na výsostech Páně.
11 * K rozkazu Svatého vykonávají, což usou-
12 zeno, a neshoří v strážech svých. * Popatř na
duhu a dobrořeč tomu, kterýž ji učinil velmi
13 pěknou v blesku jejím; * obklíčila nebe oblou-
14 kem slavným, ruce Nejvyššího roztáhly ji. * Roz-
kazem svým zastavuje sníh a rychle vzbuzuje
15 blýskání soudu svého. * Pročež když otvíráni
bývají pokladové, vyletují oblakové jako pta-
16 ctvo; * velebností svou zdržuje oblaky, a zdro-
17 beno bývá kamení krupobití; * zvuk hřímání
jeho k bolesti přivodí zemi a vzezřením svým
18 hýbe horami; * k vůli jeho věje vítr polední
19 a bouří se vítr půlnoční a prudkost větru. * Jako
ptactvem létavým sype sněhem, a jako ko-
20 bylky, kteréž létají, sníh se mete. * Velmi se
diví oko pěkné bělosti jeho a nad přívalem
21 jeho trne srdce; * a jíní jako sůl na zemi vy-
sýpá, kteréž když umrzne, udělá se ropouch
špičatý. * Studený vítr půlnoční věje-li, za- 22
mrazuje vodu, * a u každého shromáždění vody 23
zastavě se, jako do brnění vodu obláčí. * Vy- 24
žírá hory a pustinu vypaluje a udušuje by-
linu jako oheň. * Avšak toho všeho prospěš- 25
ným lékařstvím bývá mlha a rosa, kteráž vstříc
vycházejíc od horka je očerstvuje. * K roz- 26
kazu jeho utišila se propast, a na ní rozsá-
zel ostrovy. * Kteříž se plaví po moři, vypra- 27
vují o nebezpečenství jeho, což my slyšíce ušima
svýma divíme se. * A tamť jsou neobyčejní a di- 28
vní skutkové, rozličnost všelijakých živočichů,
rozdílní velrybové. * Řízením také jeho k šťast- 29
nému cíli přicházejí skutkové jeho a slovem
jeho stojí všecky věci. * Bychom pak mnoho 30
mluvili, však tomu nikoli dosti neučiníme; nebo
krátce mluvě sám on jest všecko. * Oslavovati 31
jej kterakž dostateční budeme? nebo on jest
veliký nade všecky skutky své. * Hrozný jest 32
Pán i veliký velmi, a divná moc jeho. * Oslavu- 33
jíce vyvyšujte Pána, jakž nejvíce můžete; však
vždy ještě převyšovati bude všelikou chválu;
* a vyvyšujíce jej vynakládejte sílu a neustá- 34
vejte; nebo nikoli tomu dosti neučiníte. * Kdo 35
jej spatřil a vypravovati bude? a kdo jej zve-
lebí, tak jakž jest? * Mnohé věci skryté jsou 36
větší nad tyto, málo jsme viděli skutkův jeho.
* Nebo všecky věci učinil Pán a pobožným 37
dal moudrost.

Hlava 44.

Muže některé svaté schvaluje.

Chvalmež již muže slavné a otce naše
2 po rodech. * Velikou slávu spůsobil Pán skrze
3 ně velebnosti své od věkův. * Ti panovali
v královstvích svých a byli muži slovútní
v moci; ti radili rozumem svým; ti oznamo-
4 vali o prorocích. * Byli vůdcové lidu v radách
5 i v rozumné správě lidu, * moudré řeči byly
v učení jejich; vyhledávali nápěvy zpěvákův
a vypravovali písně sepsané; * muži bohatí, 6
kteříž dosti síly majíce v ctnostném okrášlení
pokojně bydlili v příbytcích svých. * Všickni 7
tito v rodinách oslaveni jsou a za dnův svých
byli k slávě. * Byli někteří z nich, jižto pozů- 8
stavili jmena, aby vypravována byla chvála
jejich. * Byli také někteří, jejichž není žádné 9
památky, a zhynuli, jakoby jich nebylo, a zro-

---

8. *schodu*, Ř. na skonání, t. když čtyři neděle přeběhnou, měsíc slove. — *tak jakž* etc., Ř. podlé jmena svého.

9. *nástroj*, Ř. nástroj vojsk. — *vojsko*, t. měsíc ten nástroj boží jest hvězdami jako nějakými zástupy a vojsky obklíčený.

11. *K rozkazu*, Ř. v slovích Svatého ustavují soud.

13. *slavným*, Ř. slávy.

14. *svým*, t. Bůh, tak níž v. 17.

16. *zdržuje*: posiluje.

18. *prudkost*, Ř. obrácení.

19. *jako* etc., Ř. a jako kobylka stavující se sstoupení jeho.

20. *jeho*, t. božím, když on příval dává.

21. *vysýpá*: vylévá. — *ropouch*, Ř. kolův neb špicův vrch.

22. *zamrazuje*, Ř. umrzuje led z vody.

25. *prospěšným*, Ř. podlé pilnosti. — *očerstvuje*, Ř. obveseluje.

26. *K rozkazu*, Ř. v myšlení neb v slově jeho.

27. *což* etc., Ř. slyšeními uší našich.

29. *Řízením*, Ř. skrze něho.

30. *tomu* etc., Ř. nedosáhneme, tak níž v. 34. — *krátce*, Ř. konec řeči.

34. *vynakládejte*, Ř. rozmnožujte.

2. *spůsobil*, Ř. stvořil.

4. *v rozumné* etc., Ř. rozumu litery.

7. *k slávě*, Ř. chlouba.

8. *chvála*, Ř. chvály.

dili se, jakoby se nezrodili, i dítky jejich po
10 nich; * ale tito byli muži milosrdní, jejichž
11 spravedlnosti nejsou v zapomenutí dány. * Při
semeni jejich zůstává dobré dědictví; vnukové
12 jejich v smlouvě jsou; * v smlouvě jest símě
13 jejich i dítky jejich po nich; * až na věky
trvá símě jejich, a sláva jejich nebude vy-
14 hlazena; * těla jejich s pokojem pochována
jsou, a jmeno jejich živo jest od národu do
15 pronárodu; * o moudrosti jejich vypravují lidé
a chválu jejich rozhlašuje shromáždění.
16 Henoch dobře se líbil Pánu Bohu a pře-
nesen jsa jest za příklad v pokání potomkům.
17 Noe nalezen byv dokonalý, spravedlivý,
18 v čas hněvu božího učiněn jest smířením. * Pro-
čež když byla potopa, smlouva věčná utvrzena
jest s ním, aby nebylo zahlazeno potopou vše-
liké tělo.

Abraham byl znamenitý otec mnohých 19
národů, a nebylo nalezeno v slávě podobného
jemu, * kterýž zachovával zákon Nejvyššího 20
a byl v smlouvě s ním; * na těle jeho usta- 21
vena jest smlouva, a v pokušení věrný nale-
zen. * Pročež přísahou Bůh potvrdil jemu, že 22
požehnání dá národům v semeni jeho; * roz- 23
množí jej jako prach země a dědictví dá jim
od moře až k moři, a od řeky až do končin
země.
A tolikéž v Isakovi utvrdil pro Abraha- 24
ma otce jeho požehnání všech lidí, i smlouvu,
kteráž odpočinula na hlavě Jakobově; * při- 25
znal se k němu požehnáním svým a dal jemu
dědictví, * a odmísil díl jeho v pokoleních, kte- 26
ráž na dvanáctero rozdělil.
Vyvedl z něho muže milosrdného, kterýž 27
nalezl milost před obličejem všech lidí.

Hlava 45.

Mojžíše, Arona a Finesa schvaluje.

Milého Bohu i lidem Mojžíše, jehož pa-
2 mátka požehnána jest, * připodobnil jej slávě
svatých a zveličil jej k strachu nepřátelům;
3 * slovy jeho znamení zastavil a oslavil jej před
4 obličejem králův; * rozkázal jemu jíti k lidu
svému a ukázal jemu slávu svou; ve víře
5 a tichosti jeho posvětil ho; * vyvoliv jej ze
všech lidí dal jemu slyšeti hlas svůj a uvedl
6 jej do mrákoty; * vydav jemu sám osobně při-
7 kázaní zákon života a umění, * vyučil Jakoba
smlouvě a soudům svým Israele.
8 Arona povýšil svatého jemu podobného,
9 bratra jeho z pokolení Levi; * všel s ním v smlou-
10 vu věčnou a dal jemu kněžství v lidu, * bla-
hoslaveného jej učinil v důstojenství a pře-
11 pásal jej rouchou slavnou, * a oblékl jej v do-
konalou slávu a potvrdil ho nástroji pevnými;
12 * košilkou, dlouhým oděvem, náramenníkem a
13 vůkol jablky zrnatými jej ozdobil * a zvonečky
zlatými mnohými vůkol, aby zněl hlas, kdyžby
14 chodil, * aby hlasitě zvučel v chrámě a na pa-
15 mátku byl synům lidu svého. * Rouchem sva-
tým, zlatem, hyacintem, šarlatem díla krum-
péřského, náprsníkem soudu, znamením pravdy,
* skrouceným červcem řemeslně udělaným, 16
* kamením drahým s vyrýváním, jakéž bývá 17
na pečeti, vsazeným do zlata dílem zlatnickým,
na památku nápisem rytým podlé počtu synův
israelských; * korunu zlatou měl na čepici, vy- 18
tisknutý obraz pečeti svaté; * pěkně všecko 19
okrášlené, dílo nákladně udělané, a věci, na
něž žádostivo pohleděti, pěkně ozdobené.
* Před ním nebylo takových věcí a nebude i na 20
věky; v němž se neobláčel cizí, kromě toliko
sami jeho synové a potomci jeho ustavičně.
* Jejichž oběti celé obětovány bývaly každý 21
den ustavičně dvakrát. * Naplnil Mojžíš ruce 22
jeho a pomazal jej olejem svatým. * Učiněno 23
jemu to za smlouvu věčnou i semeni jeho
jako nebe stálou, * aby spolu sloužíce Bohu 24
úřad kněžský vykonávali a dobrořečili lidu
ve jmenu jeho; * vyvolil ho ze všech živých, 25
aby obětoval oběti Pánu: zápal i vůni libou
na památku, a obět pokojnou za lid. * Dal 26

10. *milosrdní*, Ř. milosrdenství, t. kteříž neb milosrdní byli, aneb kteříž milosrdenství božího došli, tak níž v. 27.
16. *potomkům*: rodinám.
17. *smířením*: jakoby řekl: Bůh k němu zvláštní milosti dokázal i jiným potomkům jeho, aby nezahynuli, jakž dále vysvětluje.
18. *věčná*, Ř. věčnosti.
24. *Jakobově*, t. i Jakobovi ji potvrdil. Gen. 28, 12.
27. *milosrdného*, t. Mojžíše, Ř. milosrdenství, tak výš v. 10. — *před obličejem*, Ř. před očima všelikého těla.
1. *požehnána*, Ř. v požehnáních.
2. *svatých*, t. andělův.
3. *znamení*, t. divy čarodějníků.
5. *ze všech* etc., Ř. ze všelikého těla.
11. *pevnými*, Ř. síly. Nástroji míní se roucha kněžská.
12. *ozdobil*, Ř. obklíčil.
16. *řemeslně*, Ř. dílem řemeslníka.
17. *s vyrýváním*, Ř. vyrýváním pečeti. — *zlatnickým*, Ř. kameníka.
18. *svaté*, Ř. svatosti.
19. *na něž* etc., Ř. chloubu cti, díla síly, žádosti očí, ozdobené, pěkné.
20. *potomci*, Ř. vnukové.
23. *jako* etc., Ř. v den nebe.
24. *Bohu*, Ř. jemu.

jemu přikázaní svá a moc konati soudy podlé
27 zákona, * aby vyučoval Jakoba svědectvím a
28 v zákoně jeho osvěcoval Israele. * Když se byli
spikli proti němu cizí a záviděli jemu na
poušti muži někteří s Datanem i Abironem,
a zběř Koreova v rozpálení se a v hněvě;
29 * viděl Pán a nelíbilo se to jemu, protož ko-
30 nec vzali v rozpálení hněvu. * Činil mezi nimi
zázraky, aby je zkazil plamenem ohně svého;
31 * a přidal Aronovi slávy a dal jemu dědictví,
32 prvotiny úrod oddal jemu; * zvlášť pak chleba
připravil mu do sytosti; nebo oběti Páně jedí,
33 kteréž jemu dal i semeni jeho; * ale v zemi
lidu dědictví nebéře a dílu nemá mezi lidem;
nebo Pán jest oddíl dědictví jeho.

Fines pak syn Eleazarův třetí jest v slávě, 34
kterýžto rozhorlil se v bázni Páně; * a když 35
odstupoval lid, stále se měl s udatnou a hoto-
vou myslí, a milost zjednal Israelovi. * Protož 36
utvrzena jest jemu smlouva pokoje i lidu jeho,
aby byl správce svatých věcí, * a aby měl on 37
i símě jeho důstojenství kněžské až na věky;
* ježto podlé smlouvy se synem Davidovým 38
z pokolení Judova učiněné, dědictví královské
ze syna na syna samého spadá, ale dědictví
Aronovo i na símě jeho. * Dejž vám moudrost 39
v srdce vaše Pán, abyste soudili lid jeho v spra-
vedlnosti, aby dobré jejich na mizinu nepřišlo,
a slávu svou v rodinách vašich.

Hlava 46.

Josue, Kaleba a Samuele chválí.

Udatný v boji byl Josue syn Nunův a ná-
2 městek Mojžíšův v proroctví, * kterýž učiněn
byl veliký podlé jmena svého k vysvobození
3 vyvolených božích, * aby pomstu uveda na po-
vstávající nepřátely tak dědictví rozdělil Israe-
4 lovi. * Jaké slávy došel pozdvihuje rukou svých
5 a opřáhaje mečem na města? * Kdo prvé nežli
on tak se postavil? neb on boje Páně vedl.
6 * Zdaliž rukou jeho není zastaveno slunce, a jeden
7 den není učiněn jako jiní dva? * Vzýval nej-
8 vyššího Pána potíraje nepřátely vůkol, * a vy-
slyšav jej veliký Pán metal kamenné krupo-
9 bití mocí udatnou; * udeřil na národy válečné
10 a sstupuje zhubil odpůrce: * aby poznali ná-
rodové odění jejich; nebo před Pánem byla
11 bitva jeho; šel zajisté za mocným. * Za dnův
12 také Mojžíšových učinil milosrdenství; * nebo
on a Kaleb syn Jefonův postavivše se proti
shromáždění zabránili lidu hřešiti a zastavili
13 reptání nešlechetné. * A ti dva byli, kteříž za-
chováni jsou z šestkrát sto tisíc pěších, aby
přivedeni byli k dědictví do země oplývající
mlékem a strdí.
14 A dal Pán Kalebovi sílu, kteráž do sta-
rosti zůstala jemu, aby schodil vysokost země,
15 a símě jeho obdrželo dědictví; * a aby viděli
všickni synové israelští, že jest dobrá věc
choditi za Pánem.
Tolikéž soudcův jednoho každého podlé 16
jmena jeho, jejichž srdce není smilstvem
zprzněno, a kteříž se neodvrátili od Pána,
i jejich pravím památka jest požehnaná; * kosti 17
jejich ať očerstvějí na místě svém, a jmeno
jejich přenáší se na syny těch, kteříž slávy došli.
Milován byv od Pána svého Samuel, 18
prorok Páně, ustavoval království a pomazo-
val knížat nad lidem jeho; * podlé zákona 19
Páně soudil shromáždění a navštívil Pán Ja-
koba. * Z věrnosti jeho zvláštní shledáno, že 20
jest prorokem i poznáno ze slova jeho; * kte- 21
rýžto vzýval Pána mocného, když jej ssužo-
vali nepřátelé jeho vůkol, obětuje beránka,
kterýž ještě ssal. * I zahřměl s nebe Pán a dal 22
slyšeti hlas svůj s zvukem velikým hromobití,
a potřel vůdce tyrské i všecka knížata fili-
stinská. * Prvé pak nežli usnul na věčnost, 23
osvědčil se před Pánem a pomazaným jeho
řka: * Peněz ani obuví od žádného člověka 24
jsem nebral; a aniž ho kdo z čeho obviňoval.
* A usnuv prorokoval a předukázal králi smrt 25
jeho, a povýšil ze země hlasu svého proro-
kuje, že shlazena bude nepravost lidu.

25. *libou*: kadění.
26. *moc* etc., Ř. moc soudů v smlouvách.
34. *v slávě*, t. po Mojžíšovi a Aronovi.
35. *s udatnou* etc., Ř. v dobrotě hotovosti duše své.
36. *lidu*, t. potomkům jeho.
2. *svého*, t. Josue, jenž se vykládá vysvoboditel. — *božích*, Ř. jeho.
6. *jiní* etc., Ř. ke dvěma.
7. *Pána*, Ř. mocnáře.
8. *metal*, Ř. v kamení.
10. *jeho*, t. tím, kterýž se jemu zjevil (Josue 5, 13.) a lid boží předcházel.
12. *nešlechetné*: nešlechetnosti.
14. *vysokost*: míní tím jakákoli města hražená a pevná, že je zdobýval.
16. *požehnaná*, Ř. v požehnáních.
17. *očerstvějí*, Ř. zelenají se. — *přenáší*, Ř. proměňuje se.
21. *beránka*, Ř. muže.
23. *pomazaným*, t. Saulem.
24. *člověka*, Ř. těla. — *kdo*, Ř. člověk.

Hlava 47.

Natana, Davida a Šalomouna schváliv Roboama a Jeroboama haní.

Potom pak povstal Natan prorok za dnův
2 Davidových. * Jakož se tuk odděluje od oběti
3 spasitelné, tak David od synů israelských.* Mezi
lvy bezpečen byl jako mezi kozelci a mezi med-
4 vědy jako mezi beránky. * V mladosti své zabil
5 velikána a odjal pohanění z lidu. * A opřáhna
rukou kamenem z praku srazil pýchu Goliášo-
6 vu.* Nebo vzýval Pána nejvyššího, kterýžto dal
pravici jeho sílu, aby zahubil člověka udat-
ného v boji a povýšil rohu lidu svého. * Také pro
7 deset tisíc zbitých oslavil jej a zvelebil jej po-
žehnáním Páně, když jemu přinesena byla ko-
8 runa královská slavná; * potřel nepřátely vů-
kol a v nic obrátil filistinské odpůrce, jejichž
9 roh až do dnešního dne potřel. * Při všelikém
skutku svém vzdával chválu Svatému nej-
10 vyššímu slovy slavnými. * Celým srdcem svým
zveleboval i miloval Stvořitele svého, jenž mu
11 dal moc proti nepřátelům. * A zřídil zpěváky před
oltářem, aby hlasy svými libě zpívali a den
12 po dni zpěvy svými Boha chválili.* Oddal k sla-
vnostem věci příslušné a rozdělil časy ušlech-
tilé, v nichžby oni chválili svaté jmeno Páně,
13 a od jitra zněla svatyně jeho. * Pán přenesl
hříchy jeho a povýšil na věčnost rohu jeho,
14 * a dal jemu v smlouvě království a stolici
slavnou v Israeli.
15 Po něm povstal syn moudrý, kterýž pro
16 něho bydlil na prostranně; * Šalomoun kralo-
val ve dnech pokojných a došel slávy, když
17 Bůh spůsobil pokoj vůkol něho, * aby vysta-
věl dům jmenu jeho a připravil svatyni na
věčnost; * kterýž moudrý byl v mladosti své 18
a plný byl jako řeka rozumu. * Duše tvá při- 19
kryla všecku zemi a naplnila ji příkladnými
přípovídkami; * k ostrovům daleko se rozešlo 20
jmeno tvé, a milý jsi pro pokoj svůj. * Písním 21
a pohádkám i podobenstvím a výkladům tvým
divily se krajiny. * Ve jmenu Pána Boha vší 22
země, kterýž slove tvůj, Bůh Israelův, * na- 23
shromážděils jako cínu zlata a stříbra velmi
mnoho jako olova; * naklonils srdce svého 24
k ženám, jimžs se dostal v moc tělem svým.
* Uvedl jsi pohanění na slávu svou, a zpr- 25
zniv símě své uvedls hněv na dítky své, aby
bolestily nad nesmyslností tvou; * když roz- 26
trženo na dvé království a z Efraima začalo
se království zpurné. * Pán pak nikoli neza- 27
nechal milosrdenství svého, aniž co na zkázu
přišlo ze skutkův jeho; * ani nezahladil po- 28
tomků vyvoleného svého a semene toho, kte-
rýž jej miloval, nepohubil; * ale dal Jakobovi 29
potomky a Davidovi z něho kořen. * Nebo od- 30
počinul Šalomoun s otci pozůstaviv po sobě ze
semene svého bláznivého a nesmyslného mezi
lidem Roboama, kterýžto k odstoupení přivedl
lid radou svou, * a Jeroboama syna Nabatova, 31
kterýž přivedl Israele k hříchu * a dal Efrai- 32
movi průchod v hříších; i rozmnožili se hří-
chové jejich náramně, * tak že je Bůh vyhá- 33
něl ze země, dokudž hněv a pomsta nedošla
na ně.

Hlava 48.

Eliáše, Elisea, Ezechiáše a Isaiáše vychvaluje.

Potom povstal Eliáš prorok jako oheň,
2 a řeč jeho jako pochodně hořela; * kterýž uvedl
na ně hlad veliký a horlivostí svou k zmen-
3 šení přivedl je; * slovem Páně zavřel nebe a
4 svedl třikrát oheň s nebe. * Jak jsi slavný byl
Eliaši v divých svých! a kdo jest podobný tobě,
aby se chlubiti mohl? * Vzkřísils mrtvého z mr- 5
tvých a člověka z hrobu slovem Nejvyššího;
* přivodil jsi krále na zkázu i slavné, kteříž 6
byli na lůžku svém; * slyšels na hoře Sinai 7

---

3. *bezpečen*: pohostinu byl. — *beránky*, Ř. beránky ovec.
7. *zvelebil*, t. lid vida jeho vítězství. I. Král. 18, 7.
9. *slovy* etc., Ř. slovem slávy.
11. *aby* etc., Ř. zvuku jeho aby osladili nápěv.
12. *příslušné*, t. čehož potřebí k slavnostem bylo, to opatřil. — *rozdělil* etc., Ř. ozdobil časy až do skonání, t. boží nařízení o držívání slavností na místě jistém obnovil, a jakož zpěváky, tak i kněží třídami rozdělil. — *Páně*, Ř. jeho.
15. *moudrý*: umělý. — *pro něho*, t. pro Davida.
19. *zemi*, t. umění tvé z tebe jako ze studnice plynoucí po všem světě se rozhlásilo.
23. *velmi*, Ř. rozmnožils.
24. *srdce*, Ř. střeva.
25. *Uvedl*, Ř. dal.
26. *roztrženo*, Ř. učiněno na dvé.
28. *potomků*, Ř. vnuků.
29. *potomky*, Ř. ostatek.
30. *nesmyslného* etc., Ř. nesmyslnosti lidu a umenšeného rozumem.
32. *průchod* etc., Ř. cestu hřícha.

3. *zavřel*, Ř. zdržel.
5. *z mrtvých*, Ř. ze smrti. — *člověka*, Ř. duši.
6. *kteříž* etc., Ř. z lůžka jejich.

trestání Páně a na Orebě usouzení o pomstě;
8 * pomazovals králů k odplatě i proroků ná-
9 městkův svých; * vzat jsi u vichru ohně na
10 vůz koní ohnivých; * zapsán jsi, aby trestání
vzkládal v časy jisté pro ukrocení hněvu soudu
Páně prchlivého, a aby obrátil srdce otcovo
11 k synu a zřídil pokolení Jakobova. * Blaho-
slavení, kteříž tě viděli a v lásce zesnuli, nebo
i my dokonale živi budeme.

12 Když Eliáš zastřín byl vichrem, tedy
Eliseus naplněn byl Duchem svatým a za
dnů svých nedal sebou pohnouti knížatům,
13 a nepodmanil ho sobě nikdo; * žádná věc
nepřemohla ho, a když usnul, prorokovalo
14 tělo jeho; * za života svého činil zázraky
15 a po smrti své divné skutky. * Po všech
těchto věcech nečinil lid pokání a neod-
stoupili od hříchů svých, dokudž zajati nebyli
ze země své a rozptýleni po vší zemi;
16 * a dokudž nepozůstalo lidu velmi málo, i knížat
17 v domě Davidově. * Nebo někteří z nich činili,
což se líbilo Bohu, ale jiní množství hříchů
páchali.

Ezechiáš ohradil město své a uvedl do 18
prostřed něho vodu; * prokopal železem skálu 19
tvrdou a vzdělal studnice k vodám. * Za dnův 20
jeho přitáhl Sennacherib a vyslal Rabsace z La-
chisu, * kterýžto zdvihna ruku svou proti Sionu 21
velice se honosil v pýše své. * Tehdy třáslo 22
se srdce i ruce jejich, a bolesti pocítili jako
rodička; * i vzývali Pána lítostivého rozprostí- 23
rajíce ruce své před ním, * a Svatý s nebe vy- 24
slyšel je a vysvobodil je skrze ruku Isaiášovu;
* pohubil vojsko Assyrských, a potřel je an- 25
děl jeho. * Nebo činil Ezechiáš to, což se líbí 26
Pánu, a statečně se měl na cestách Davida
otce svého, jakž přikázal Isaiáš prorok veliký
a vzácný v proroctví svém. * Za dnův jeho na- 27
zpět postoupilo slunce, a přidal života králi;
* duchem velikým viděl věci poslední a těšil 28
lkající na Sionu; * předukázal, co se díti mělo, 29
i tajné věci, dříve nežli se staly.

Hlava 49.

Některé krále, knížata, proroky a patriarchy vychvaluje.

Památka Josiášova podobná k složení věcí
2 vonných připravenému dílem lékárnickým,* slad-
ká jest jako střed v ústech všechněch a jako
3 zpívání na hodech hojných. * Tenť se upřímě
měl při obracení lidu a zkazil mrzuté ohav-
4 nosti; * upřímě se měl ku Pánu srdcem svým,
a za časů těch, v nichž zrušen byl zákon, vzdě-
5 lával pobožnost. * Kromě Davida a Ezechiáše
6 a Josiáše všickni se hříchu dopustili; * nebo
opustivše zákon Nejvyššího králové judští pře-
7 vrátili se a pohrdali bázní boží. * I dal roh je-
8 jich jiným a slávu jejich národu cizímu, * kteříž
9 vypálili vyvolené město svatosti; * nebo zka-
10 zilo cesty své za času Jeremiášova, * a trá-
pilo jej; ačkoli on v životě matky posvěcen
byl za proroka, aby z kořene vyvracel, trápil
a plénil, i zase vzdělával a štípil.

Ezechiele památka, kterýž viděl vidění 11
slávy sobě ukázané na voze cherubínovém
* (nebo prorokoval proti nepřátelům pod pří- 12
kladem přívalu a dobře spravoval ty, kteříž
šli přímými cestami). * I dvanácti prorokův 13
budiž památka požehnaná.

Jak velmi zvelebujeme Zorobabele; nebo 14
on jest jako pečetní prsten na pravé ruce; * takž 15
i Jesusa syna Josedeka, kteříž za dnův svých
vystavěli dům a povýšili chrámu svatého Pánu
připraveného k slávě věčné.

Mezi vyvolenými také byl Nehemiáš, je- 16
hož velmi veliká památka zůstává. Ten vysta-
věl nám zdi zbořené a postavil brány se zá-
vorami a vystavěl zase domy naše.

Žádný není stvořen takový na zemi, ja- 17
kýž byl Henoch; nebo vzat jest ze země.

---

8. *k odplatě,* t. aby odpláceli pomstou domu Achabovu.

10. *zapsán*: vidí se býti ten smysl jeho, jakýž byl obecně Židů o příští Eliášově zase v těle, jejž Kristus zkazil. Mt. 17, 10. — *prchlivého,* Ř. k prchlivosti.

11. *dokonale* etc., Ř. životem živi budeme, t. kteříž tě milujeme a tvými řečmi se spravujeme; divný tuto smysl, odporný písmům svatým, víry hodným vynáší; jináče to Kristus (Mat. 17, 10.) i anděl boží (Luk. 1, 17.) vykládá.

13. *věc,* Ř. řeč.

24. *vysvobodil,* Ř. vykoupil.

26. *v proroctví,* Ř. u vidění svém.

27. *králi,* t. Bůh, aneb to se míní, že Isaiáš oznámil jemu o prodlení života jeho.

2. *hojných,* Ř. vína.

3. *mrzuté* etc., Ř. ohavnosti, nepravosti.

4. *vzdělával,* Ř. posilňoval pobožnosti.

5. *hříchu* etc., Ř. provinili provinění, t. modlářského.

9. *zkazilo,* Ř. zpustilo. — *za času,* Ř. v ruce, t. za času neb podlé proroctví jeho.

10. *jej,* t. Jeremiáše.

12. *prorokoval,* Ř. zpomínal, viz Ezech. 13, 13.

13. *požehnaná,* Ř. v požehnáních.

15. *věčné*: věků.

16. *vystavěl,* Ř. vzbudil, tak níž. — *domy*: požáry, zbořeniny.

18 Aniž podobný Josefovi narodil se muž,
kterýž byl vůdce bratří svých, podpora lidu;
19 jehožto kosti opatřeny jsou od Pána. * Sem a
Set mezi lidmi oslaveni jsou, ale Adam nade
všecko mezi věcmi stvořenými.

Hlava 50.

Šimona syna Oniášova chválí.

Šimon syn Oniášův, kněz veliký, kterýž
za života svého zopravoval dům Páně, také
2 za dnův svých utvrzoval lid; * za něho zalo-
žena jest vysokost, dvojnásobní pilíř, vysoká
3 pavlač chrámová; * za dnův jeho malé byly
nádoby vodní, i nádoba měděná jako moře
4 veliká. * Ten pečoval o lid svůj, aby ku pádu
5 nepřišel, a upevňoval město i ohražoval; * slav-
nýs byl, když se navrátil lid, když jsi vychá-
6 zel z domu oponou obestřeného; * byls jako
7 dennice u prostřed oblakův, * jako měsíc plný
časem svým a jako duha jasná na oblacích
8 slavných, * jako slunce, kteréž svítí na chrám
9 Nejvyššího, jako květ růžový v čas jarní, * jako
kvítí při tekuté vodě, jako výstřelek libanský
10 v čas letní, * jako oheň a kadidlo na ohništi
a nádoba zlatá zcela vykovaná, ozdobená vše-
11 likým kamením drahým, * jako oliva ušlech-
tilá, kteráž vydává ovoce a cypříš vysoký do
12 oblaků: * když bral na sebe roucho slavné
13 a obláčel se v dokonalou slávu. * Přistupuje
14 k oltáři svatému oslavil oděv svatý. * Když
pak přijímal částky obětí z rukou kněžských,
15 sám postavě se u ohniště při oltáři, * vůkol
něho zástup bratří byl, jako výstřelkové ce-
droví na Libanu, a obstoupili jej jako rato-
16 lesti palmové, * totiž všickni synové Aronovi
v slávě své, majíce obět Páně v rukou svých
17 přede vším shromážděním israelským, * a vy-
konávaje služby při oltáři, aby připravil obět
18 Nejvyššího a Všemohoucího, * vztáhl ku kalichu
19 ruce své obětuje víno červené * a vylil na zá-
klady oltáře vůni libou Nejvyššímu všech králi.
20 * Tehdy zkřikše synové Aronovi na trouby
duté troubili, vypouštějíce velmi hřmotný hlas
na památku před Nejvyšším; * tehdy všecken 21
lid spolu spěšně padl na tvář na zemi klaněje
se Pánu svému všemohoucímu, Bohu nejvyš-
šímu; * když vzdávali chválu zpěváci hlasy 22
svými, s mnohým zvučením libě šel zpěv. * Mezi 23
tím modlil se lid Pánu Nejvyššímu vylévaje
prosbu před Milosrdným, dokudž nebyla vy-
konána pocta Páně, a služby jeho nevykonali.
* Potom sstoupiv pozdvihl rukou svých na vše- 24
cko shromáždění synův israelských dávaje po-
žehnání Páně rty svými a ve jmenu jeho chlubě
se. * Tu podruhé poklonu učinili, aby přijali 25
požehnání od Nejvyššího. * Protož nyní do- 26
brořečte Bohu všech věcí, kterýž sám veliké
věci činí všudy, * kterýž povyšuje nás od ži- 27
vota matky a nakládá s námi podlé milosr-
denství svého; * a žádejte, ať působí pokoj za 28
dnův našich v Israeli, pokudž dnů stávati bude,
* vzdělávaje důvěrnost v nás k milosrdenství 29
svému, a ať za dnův našich vysvobozuje nás.
Na dvojím národu uráží se duše má a 30
třetí není národ: * Na ty, kteříž usedlí jsou 31
na horách samařských, a muže, kteříž bydlí
v zemi filistinské a lid bláznový přebývající
v Sichemě.
O cvičení rozumu a umění vypsal v knize 32
této Jesus syn Sirachův Jerusalemský, kterýž
dštil moudrostí ze srdce. * Blahoslavený jest, 33
kdož se s těmito věcmi obírati bude, a kdož
je skládá v srdci svém, moudrosti nabude. * Nebo 34
činil-li by tyto věci, ke všemu udatný bude;
světlo zajisté Páně osvěcovati bude jeho šlepěje,
kterýž pobožným dává moudrost. * Požehnaný 35
Pán na věky, staň se tak, staň se tak!

---

2. *vysokost*, t. chrámu. — *pavlač*: ohrada.
3. *vodní*, t. taková horlivost byla při božích službách, že jedni přes druhé k očišťování se třeli. — *nádoba* etc., Ř. měď, jako moře trojnásobní. — *moře* etc., t. umyvadlo slité tak nazvané. III. Král. 7, 39.
4. *aby* etc., Ř. od pádu jeho.
5. *když* etc., Ř. ve vycházení domu opony.
6. *dennice:* hvězda jitřní.
7. *časem:* ve dnech svých.
8. *v čas* etc., Ř. ve dnech nových.
9. *při tekuté*, Ř. při vycházení vody. — *v čas*, Ř. ve dnech horka.
10. *ohništi*: kadidlnici.
12. *v dokonalou*, Ř. dokonalost chlouby.
13. *oslavil*, t. nezprznil ho hříchy svými.
15. *výstřelkové*, Ř. výstřelek.
17. *připravil*, Ř. ozdobil.
18. *víno* etc., Ř. krev hroznovou.
19. *vůni* etc., Ř. vůni vonnosti.
20. *troubili*: zvučeli. — *vypouštějíce*, Ř. učinili slyšaný hlas veliký.
22. *libě*, Ř. osladěn.
23. *pocta*, Ř. ozdoba.
27. *nás* etc., Ř. dnů našich. — *nakládá*, Ř. činí.
28. *pokudž* etc., Ř. podlé dnů věka.

Hlava 51.

Modlitba Jesusa syna Sirachova.

Oslavovati tě budu Pane, králi, a chvá-
2 liti tebe Boha spasitele svého. * Oslavuji jmeno
tvé, že jsi obrance a spomocník můj byl,
3 * a vysvobodils tělo mé ze zahynutí a z osi-
4 dla jazyka utrhavého, * od rtův těch, kteříž
páší lež, a proti odpůrcům byl jsi pomocník
5 můj, * a vysvobodils mne podlé množství mi-
losrdenství jmena svého z řvání těch, kteříž
6 hotovi byli mne k sežrání, * z ruky těch, kte-
říž hledali duše mé, z mnohých soužení, kte-
7 ráž jsem měl, * z ohně, kterýž dusil mne vů-
8 kol, z prostředku ohně, abych neshořel, * z hlu-
bokosti břicha a od jazyka nečistého a z oso-
čení lživého před králem, z pomlouvání jazyka
9 nepravého; * přibližilať se byla až k smrti duše
má, a život můj byl blízký hrobu nejhlubšího.
10 * Obklíčili mne byli se všech stran, a nebyl
kdoby pomohl; patřil jsem ku pomoci lidské,
11 a nebylo jí. * Protož rozpomenul jsem se na
milosrdenství tvé, Pane, a na dílo tvé od věků,
12 * že vychvacuješ ty, kteříž trpělivě očekávají,
13 a vyprošťuješ je z ruky nepřátel. * A tak po-
výšiv od země ponížené prosby své za vysvo-
14 bození ze smrti modlil jsem se * a vzýval jsem
Pána, Otce Pána svého, aby mne neopouštěl
v den soužení a v čas, v němž od pyšných byl
15 jsem pomocí opuštěn. * Chváliti budu jmeno
tvé ustavičně a prozpěvovati tobě s díkůči-
16 něním, protože vyslyšána jest prosba má. * Nebo
vysvobodiv nás ze zahynutí, vychvátils mne
17 z času zlého. * Protož oslavovati a chváliti budu
18 tebe a dobrořečiti jmenu tvému Pane. * Ještě
mladší byv, prvé nežli jsem co prošel, hledal
jsem moudrosti zjevně na modlitbě své, * v chrá- 19
mě žádal jsem za ni, a až do konce jí vy-
hledávati budu; * jako z květu, po němž za- 20
měká hrozen, těšilo se z ní srdce mé. * Krá- 21
čela noha má v upřímnosti, z mladosti své šla-
koval jsem ji. * Nakloniv ucha svého maličko 22
dostal jsem ji, a hojně nalezl jsem umění.
* Štěstí v něm měv, tomu, krerýž mi dal mou- 23
drost, vzdám chválu; * nebo úmysl mám pra- 24
covati v ní a horlivě se míti k dobrému, a nikoli
nebudu zahanben. * Usilovala duše má o ni, 25
a hladový jsa připílil jsem k ní; * rukou svých 26
pozdvihl jsem vzhůru, a tomu, což mi zná-
mého nebylo při ní, vyrozuměl jsem. * Duši 27
svou nastrojil jsem k ní a v čistotě nalezl jsem
ji. * Srdce měl jsem spojené s ní od počátku, 28
protož nebudu opuštěn; * a srdce mé nemělo 29
pokoje, než aby ji hledalo; protož dostal jsem
jmění dobrého. * Dal mi Pán jazyk mzdu mou, 30
kterýmž chváliti jej budu. * Přibližtež se ke 31
mně neumělí a přebývejte v domě umění. * Proč 32
prodlévate, neb co k tomu říkáte? poněvadž
duše vaše žíznějí náramně. * Otevra ústa svá 33
řekl jsem: Zjednejte ji sobě bez peněz. * Pod- 34
dejte šíji svou jhu, a nechť přijme duše vaše
naučení, snadnéť jest k nalezení; * popatřte oči- 35
ma svýma, že jsem pracoval a nalezl jsem
sobě hojné odpočinutí. * Nabývejte umění místo 36
mnohého počtu stříbra a místo množství zlata
vládněte jím. * Rozveseliž se duše vaše z mi- 37
losrdenství božího, a nestyďte se za chválu
jeho. * Dělejte dílo své časně, a dáť vám mzdu 38
vaši časem svým.

---

3. *utrhavého*: lstivého.
7. *kterýž* etc., Ř. dušení.
8. *z osočení*, Ř. z řeči.
13. *od země*, J. od hněvu.
14. *Otce* etc. Rozdílnost osob v Trojici. — *v čas* etc., Ř. v čas pyšných nepomoci.
18. *co prošel*, J. bloudil.
21. *ji*, t. moudrosti jsem hledal.
23. *chválu*, Ř. moc.
24. *v ní*, t. dokud jsem živ, tou se spravovati.
25. *hladový*, Ř. v účinku hladu; příkladné mluvení, jímž ukazuje buď nedostatek lidí rozumných, buď svou chtivost k nabytí moudrosti.
26. *tomu*, Ř. neznámosti její.
28. *měl*, Ř. vládl jsem.
29. *jmění*: statku.
33. *peněz*: stříbra.
34. *snadnéť*, Ř. blízko jest.
36. *jím*, t. místo znamenitého pokladu přijměte je.
37. *božího*, Ř. jeho.

PROROCI.

Správa k čítání proroků potřebná.

Aby pak pobožný čtenář, jakož textu pospravením, těžších a nesnadnějších míst onde i onde povysvětlením, tak jakáby z některých míst písem zvláštní naučení, napomenutí, výstrahy i potěšení (od pobožných podlé rozličných jejich v církvi povolání) brána býti měla, toho krátkým ponavržením, hojnější pomoc k užitečnému a prospěšnému čítání svatých proroků míti mohl, některé věci teď napřed za správu k tomu velice potřebnou z psaní mužů některých, Duchem Páně zvláštně osvícených, přidati a položiti se vidělo. Což že každému, zvlášť pak zprostnějším, učiti se však žádostivým, ano i těm, jimž se cizím jazykům (v nichž hojná písem svatých nynějšího času z milosti boží vysvětlování vyšla a vycházejí) rozuměti nedostává, vděčné bude, nic nepochybujeme.

Pravidlo I.

Nejprvé znáti sluší, že Bůh, ačkoli zákon svůj vydati a v něm vůli svou svatou dokonale zjeviti a zavříti ráčil, též i kněží z rodu Aronova za strážné téhož zákona v učení, napomínání, soudů zdravých činění postaviti, tak aby lid jeho čistým učením a službami božími všelijak opatřen byl: avšak když oni častokrát, buď rozmařilostí a leností, buď neuměním svým při své povinnosti oblevovali, ji zanedbávali, nejednou mnohým ohavnostem svolovali (Exod. hl. 32. IV. Král. 16, 11. III. Král. 1, 7. Nehem. 13, 5. Isai. 28, 7. Jer. 6, 13. Ezech. 22, 26. Sof. 3, 4.), i sami je páchali, pravdu v nepravosti zadržovali, mocnostem pochlebovali: tehdy Bůh sám zvláštně bez prostředků, učení a díla svého k obnovování, anobrž téhož k hojnějšímu i nad Levitů a kněží povinnost i jejich pochopitelnost rozšiřování, proroky, buď z prorockých škol z učenníků jejich, jenž slouli synové proročtí, jichž nemálo bývalo (I. Král. 10, 10. 19, 20. III. Král. 18, 4. IV. Král. 4, 43.), buď z jiných, již pak z kteréhokoli pokolení a řádu vzbuzovati, mysl jejich osvěcovati, ústa jim otvírati, i coby kdy mluviti měli, vnukati (Exod. 4, 11. Isai. 6, 5. 6. etc., 10, 4., II. Petr. 1, 21.) a poroučeti ráčil.

Pročež oni netoliko doufanlivě říkávali: Slyšte slovo Hospodinovo, ale i bedlivě vůli boží z knih zákona jeho vyučovali, na všecky bez přijímání osob, krále (III. Král. 18, 18. IV. Král. 3, 13. Isai. 1, 10. Jer. 36, 12. Amos 7, 11.), kněží (Ezech. 22, 26 Osee 5, 1. Mal. 1, 6.), křivé proroky (Ezech. 13, 2. 22, 25. Sof. 3, 4. III. Král. hl. 18. etc.) i lid obecný, zvláštní Ducha Páně mocí naplněni a přiodíni bywše horlivě se domlouvali, snažujíce se hříchy, jestliže jací kde vyrostali, časně učením, napomínáním a výstrahami přetrhovati, padající zase na cestu ctnosti uvoditi, zarmoucených potěšovati, choulostivých posilovati, pyšné a zarytě osvědčováním božích pohrůžek a pomst předěšovati, ku pokoře před Bohem i k svaté společné lásce přivoditi: a tak, což na nich bylo, všecky v řádu zdržovati a v jistém očekávání splnění slibů božích otcům stalých ustavovati. Což vše v onom pravidle svatému Jeremiášovi vydaném (hl. 1, 10.) se zavírá: Aby (prý) plenil, bořil, vytrhával, hubil, t. což zlého; a zase stavěl a štípil, t. což dobrého; a to ne jiným spůsobem, než učení božího stupni. Neb i o tom Bůh tam mluví řka: Ai, položil jsem slova svá v ústa tvá.

To pak všecko aby od nich mocněji a s hojnějším prospěchem konáno bylo, některým z nich Bůh i moci k divů činění udíleti i skutečnou pravdou toho, cožkoli předoznamovali, potvrzovati ráčil; přes to i Duchem svým svatým tak naplňovati, že jsou rozličné věci budoucí o církvi a o věcech všem lidem obecných předzvídati i je vídati (odkudž Vidoucí byli nazýváni, I. Král. 9, 9.) a předpovídati mohli; zvlášť pak o tom, což k slávě Mesiáše, t. Pána Krista přísluší, velmi mnohá a jistá proroctví vynesli. Nebo o něm všickni jednomyslně i každého věku rozličné a časté v svých kázaních zmínky činí, jakož pak vlastně a předně k zvěstování a ohlašování o něm posíláni bývali. O čemž dí svatý Petr, anobrž i sám Kristus: Že jemu zákon i proroci všickni svědectví vydávají. (I. Petr 1, 10. Mat. 5, 17. Luk. 1, 70. 4, 21. 24, 44. Jan 5, 39. Skut. 3, 18. 10, 43.) A svatý Augustin dí: Že písma svatých proroků (jako i zákon Mojžíšův) bez Krista jsou jako nechutná voda, t. že samo čítání litery žádné chuti, užitku a rozkoše duchovní nepřináší, jestliže v něm Kristus rozumín a nalezen nebývá. Ale jestliže (prý) v písmích svatých a v svědectvích jejich Krista chápáš a jej skrze víru nalézáš, tedyť to, což čteš neb slyšíš, netoliko zvláštní chuť přinese, ale budeš milostí ke Kristu tak zapojen, že i jiné mysli i jiného úmyslu, anobrž nového srdce z milosti jeho nabudeš (Isai. 40, 31.), tak že na všecko, což ze zadu jest, se zapomínaje (Filip. 3, 14.) a k tomu, což před tebou jest, úsilně běže, k cíli šťastnému, t. k odplatě svrchovaného povolání božího v Kristu Ježíši chvátati a pospíchati budeš.

Ku povinnostem svým těmto připojovali proroci i svaté modlitby za lid (Exod. 32, 5. Num. 16, 48. I. Král. 7, 5. Jer. 7, 16. 14, 11.); čehož aby i hledáno bylo od nich (ne od mrtvých, ale od živých), Bůh tomu sám některých poučovati ráčil (Gen. 20, 7. Job. 42, 8. Jak. 5, 16. 17. 18.); ne žeby bez toho modlitbami soužených a k němu volajících pohrdati měl; nebo Ezechiáš (Isai. 38, 1. II. Par. 33, 13.), Manasses i jiní (Žalm 33, 16. 18. 101, 18. Isai. 65, 24.) modlíce se sami za sebe vyslyšáni byli a bývají; ale chtěl Bůh tím ukázati, jak služebníků jeho věrných modlitby netoliko v potřebách svých, ale kteréž i za jiné činí, před obličejem jeho jsou velmi vzácné a příjemné. Tomu upřímí ctitelé boží vyučeni

byvše a srozumívajíce rádi toho s důvěrností užívali a modlitbám služebníků a proroků božích se poroučeli. (I. Král. 7, 8. 12, 19. 23. III. Král. 13, 6. IV. Král. 19, 4. Jer. 42, 2, 20.) A takovýmť orodováním i od služebníků božích jeho hledáním (potud pokudžby se orodování Kristovo nezastěňovalo, ovšem nevyprazdňovalo) i do dnešního dne pohrdáno býti nemá. — I to se nalézá, že ačkoli také i proroci oběti činívali (I. Král. 7, 9. III. Král. 18, 32.), však ne mnoho; nebo to vlastně příináleželo kněžím, posloupně z rodu Aronova pošlým.

V jaké pak vážnosti byli proroci v té tak přesvaté práci, každý čta historii písem svatých ne nesnadně to spatřiti může, že všickni věrní a upřímí ctitelé boží je za boží posly a hlasatele vůle jeho měli, jich s velikou vděčností k svému věčnému i časnému dobrému užívali, uctivě a vážně k nim se chovali, jich poslušni byli, je i časnými věcmi opatrujíce k nim odměnné lásky dokazovali. Nebo mezi pobožnými všemi, i dosti prostými to v dobré i známosti i paměti bylo i podnes býti má (II. Par. 20, 20.), že prorokům božím věřiti sluší. Ale že pak vždycky větší zástup lehkomyslných, nevážných převrácenců a bezbožných lidí se na světě nalézá, a to i na nejvyšších místech v duchovní i světské správě postavených, tak i tehdáž; pročež odtud to šlo, že jsou proroci svatí mnohé posměchy, útržky a protivenství snášeli, za zázrak (Isai. 8, 18.) a divadlo vůbec jmíni byli a na větším díle smrtmi mučennickými práce své zapečetili. O čemž i Kristus vysvědčiti ráčil (Mat. 5, 12.) řka: Takť jsou se protivili prorokům, kteříž před vámi byli. A svatý Štěpán: (Skut. 7, 52.) Kterému z proroků otcové vaši se neprotivili? zmordovali zajisté ty, jenž předzvěstovali příchod spravedlivého tohoto. A svatý Pavel: (I. Tes. 2, 15.) Židé Pána Ježíše zabili i své vlastní proroky a nás vyhnali, a Bohu se nelíbí a všem lidem jsou odporní. (Více viz II. Par. 24, 19. 36, 16. Jer. 7, 25. Nehem. 9, 26. Mat. 23, 37.)

Pravidlo II.

Druhé za tím šetřiti sluší, kteří z proroků prvé a kteří posléze byli, a psaní jejich vycházela, což k vyrozumění pravému smyslu velice napomáhá. Nebo ne tím pořádkem, jakž knihy jejich v biblí spořádány jsou, od Boha vysíláni byli a učili; jako u příkladu, že se proroctví Isaiáše napřed před jinými staví, ne tou příčinou se to děje, jakoby věkem a časem jiných, jejichž psaní za ním se pokládají, byl první; ale pro důstojnost a vzácnost proroctví svých v takové vážnosti vždycky byl, že hodně napřed postaven jest. Mimo jiné všecky zajisté zřetelněji a světleji o Pánu Kristu prorokoval; pročež od některých prvotní církve učitelů (Hieron. ad Paul. Eustach., idem ad Paulin. — Augustin. de civit. Dei lib. 18. c. 29.) tak dobře za evangelistu a apoštola, jako za proroka jmín byl. Aanižť kromě Žalmů z které jiné knihy starého zákona více se míst v novém zákoně připomíná, jako z Isaiáše proroka. (Chtěl-liby je kdo sčísti, najdeš jich 60, z Žalmů o čtyři více.) Kterého pak času a věku Bůh které proroky, jejichžto proroctví i nám pozůstavena jsou, posílati a lidu svému k učení představovati ráčil, to se teď (pokudž nejvlastněji možné to vyhledati) i s lety od počátku světa a před narozením Pána Krista, i jak z nich který dlouho v svém povolání, i kteří spolu jedni s druhými práci vedl a vedli, poznamenalo.

	Léta			
	od počátku světa	před naroz. P. Kr.	práce jejich	
Jonáš	3118	852	přes 30	Prorokoval po smrti Eliseově, za kralování v Israeli Jeroboama, syna Joášova. IV. Král. 14, 25.
	3148	822		Do Ninive poslán. Odkudž se ukazuje, že i tehdáž ne o samého Israele Bůh pečovati ráčil k dobrému jejich, ale i o pohanské daleké národy. Nebo ze Samaří do Ninive bylo 163 míle. Epifanius a Augustin smyslí (z rabínů to majíce), žeby Jonáš byl onen od Eliáše vzkříšený syn vdovy sareptské. III. Král. 17, 20.
Amos	3153	817	téměř 80	Za téhož krále v Israeli.
Oseáš	3154	816		Začal za krále Oziáše (jenž též Azariáš slove) a trval až do času krále Ezechiáše.
Isaiáš	3190	780	přes 60	Za času krále Oziáše, Joatama, Achaze, Ezechiáše, a vedlé smyslu rabínů až do 10. léta krále Manassesa, cožby přes 70 let běhu práce jeho učinilo. Nebo kralování těch králů učiní 113 let; však kdy začal i dokonal, místně se věděti nemůže.
	3196	786		Viděl slávu boží hl. 6.
	3213	757		Vtělení Pána Krista v panně předzvěstoval hl. 7, 14.
Micheáš	3197	773	30	Ne onen syn Jemlův (III. Král. 22, 8.), kterýž za Achaba a Josafata byl, před tímto nejméně o půl druhého sta let prvé. Nebo mezi Josafatem a Joramem bylo jiných králů 6, ale Morastický počal za krále Joatama též až do časů Ezechiášových.
Nahum	3232	738		Mezi 6. a 14. letem krále Ezechiáše již po zajetí Israele do Assyrie kázal Ninivetským, znovu v dřevní nešlechetnosti vešlým, a když sobě vždy usmysliti ne-

	Léta: od počátku světa	před naroz. P. Kr.	práce jejich	
	3334	636		chtěli, aneb usmyslivše zase se k svému vývratku navrátili, asi po stu letech docela i se svým městem od Ciaxara krále medského zkaženi byli, něco málo před zkázou jerusalemskou první.
Joel	3239	731		Začal 14. léta Ezechiášova před samou válkou od Sennacheriba vyzdviženou a prorokoval až do časů Manassesových.
	3240	730		Sennacherib oblehl Jerusalem (Isai. hl. 37). Tu též nemoc Ezechiášova, stínu slunečného nazpět postoupení.
	3241	729		Tobiášova historia.
Habakuk	3290	680		Za času krále Manassesa předpovídal ku potěšení věrných pomstu boží nad tyrany.
Jeremiáš	3324	646	přes 41	Kázati počal za času pobožného krále Josiáše, léta kralování jeho 13. a dosáhl až do časů po zajetí Judy do Babylona. — Kniha zákona božího nalezena v chrámě. II. Par. 34, 14.
Sofoniáš	3331	639		V posledních letech za téhož krále po obnovení čisté služby boží, i všeho království, když se nejméně toho, o čemž prorokoval, t. o zkažení království judského, nadáli.
Abdiáš	3337	633		Téhož času pohrůžky a pomsty boží předkládal (jako i Jeremiáš 49, 14.) Idumejským, kteříž od starodávna v nenávisti majíce lid boží útržky a potupy jemu činívali; (nebo Edom t. Esau Gen. 25, 30. byl bratr Jakobův) což zřetelné jest z Žalmu 137. a pláče Jeremiášova 4, 22. Jiní ho k časům Eliášovým za Achaba krále israelského přičítají.
	3348	623		Kniha proroctví Jeremiášova spálena od krále Joakima. Jer. 36, 23.
	3354	617		Joakim zepřev se berně dávati králi babylonskému svázán dvěma řetězy zajat umřel na cestě, osličím pohřbem pohřben. Jer. hl. 22.

	Léta: od počátku světa	před naroz. P. Kr.	práce jejich	
				Poznam. Někteří o těchto smyslí, že tímto pořádkem jíti mají: Nahum, Jeremiáš, Joel, Sofoniáš, Abdiáš, Habakuk; viz též níž.
Daniel	3354	616	70	Svou knihu začíná od zajetí krále Joakima do Babylona.
	3355	617		Učil se i s tovaryši svými po tři léta řeči chaldejské, hl. 1.
	3370	600		Vykládal sen Nabuchodonosorův o té soše. 2, 30.
Ezechiel	3358	612		Začal v Babyloně léta pátého po zajetí Jekoniáše neb Joakima (1, 2.) upřímých z lidu božího potěšuje a pokrytcům pohrůžky čině.
	3363	608		Obležení Jerusalema od Nabuchodonosora.
	3365	606		Zkáza i chrámu i města. Tu zajetí do Babylona za 70 let. Jer. hl. 39., též 41., též 52., i konec království judského.
	3378	592		Předpovídal o napravení zase chrámu i města.
Aggeus a Zachariáš	3451	519		Prorokovali po navrácení se lidu z Babylona.
Malachiáš	3513	457		Jeho proroctví přísluší k těm časům, v nichž Esdráš s mocí sobě danou byl poslán z Babylona k opravování města Jerusalema. I. Esd. hl. 7.
Nehemiáš	3526	444		Vrátil se z Babylona do Jerusalema. II. Esd. hl. 2.

Jiní pak smyslí i uvádějí tento pořádek, t. že z nich jiní psali

A) před zavedením a sice
   1) dřív Jonáš, Abdiáš;
   2) posléze za kralování:
      I. Ozeáše a Ezechiáše: Ozeáš, Joel, Amos, Isaiáš, Micheáš;
      II. Manassesa: Habakuk, Nahum;
   3) nejposléze: Sofoniáš, Jeremiáš.
B) V čas zavedení: Ezechiel, Daniel.
C) Po zavedení i navrácení lidu z Babylona: Aggeus, Zachariáš, Malachiáš.

A tím pořádkem měla by se čísti psaní svatých proroků pro mnohé příčiny, o nichž se níže dotkne. Jestiť pak tuto při čem mysli se pozastaviti, i čemu se podiviti, jakož nesmírné dobrotivosti božské, tak i náramné slepotě a zarytosti lidu toho, mezi nimiž těch časů více nežli kdy jindy Pán Bůh své proroky, prvé než na ně hrozné metly své obrátil, i v Israelovi i v Judovi vzbuzovati a skrze ně jim svého otcovství podávati ráčil. Že však předse jakož onino od své bezbožnosti přestati nechtěli, ale v ní den ode dne více se rozmáhali, tak i tito příkladem zlým jejich v dobrých mravích i v náboženství čistém božím hynuli a je zlým smyslem i životem přeohyzdně naprzňovali a převraceli. Za čímž na oboje došla hojně osvědčená metla a pomsta hrozná, na Israele skrze Assyrské menší (IV. Král. 15, 17.), větší (v též ve verši 29.) až i největší (IV. Král. 17, 6.) a téměř po stu letech na Judu skrze Chaldejské. Tito vždy po dlouhé kázni zase se navrátili, ale onino nikdy, aby zase v pořádný národ vzděláni byli, (jakž o tom předpověděl prorok Isaiáš 1, 7. 8.) nýbrž v krátkých časích i s hlavním městem svých nepřátel, t. Ninive i vším královstvím zkaženi a rozptýleni byli; o čemž se výš při proroku Nahumovi dotklo. A čeho se i nyní za tak hojným i milostným nebeského učení světlem, a Boha se i v milosti a hrozných pomstách osvědčováním pro svou velikou toho nevážnost a nevděčnost, nedočekáme? Ach byloťby náležité, anobrž spasitelné nynějšímu vůbec křesťanstvu spravedlnost a soudy boží spatřovati, a jiných předešlých i lidu božího hrozným zahynutím, dokudž k témuž podobné rány boží nás nezachvátí, sebe ku pokání a k pravé pobožnosti probuditi.

Pravidlo III.

Třetí, pilnému čtenáři svatých proroků užitečné jest také nahlednouti i do historií k tomu času, v kterémž prorokovali, přináležejících. Zvlášť pak do těch, kteréž se v písmích svatých v knihách Královských a Paralipomenon zdržují; aby odtud (pokudž možné) jakož proroka toho, kteréhožby čísti chtěl, kde vychován a v čem cvičen byl, tak i církve neb obce té, o níž neb k níž mluví, způsob spatřiti, a jemu vyrozuměti mohl. A tak opět mnohem snáze bude se moci stihnouti, kam a k čemu řeči proroka směřují, když se to spatří, jak tehdáž náboženství stálo, klesalo-li čili vzděláváno bylo; též jaká zkáza, buď při zvláštních a předních církve údech, buď vůbec povstávala. Nemalá k tomu pomoc může brána býti z pilného rozvažování titulů neb nápisů knih prorockých; nebo se v nich o králích, časích i krajinách zmínka činí, aby věděti mohl, kteréby k těm časům příležité historie čísti měl, ačkoli i nápisy hlav také k témuž prospěšné jsou. Nejbližší pak pomoc ta jest, aby se ze samého textu řečí prorockých obličej církve aneb obce spatřoval, jaký způsob tehdáž buď zlosti neb ctnosti se ukazoval, a to takto: Když prorok kde dotírá na ožralství neb lakomství (jako Isaiáš v 5. hl. to činí), odtud se znáti dává, že se v tom lidu, jehož prorok tento učitelem byl, hříchové ti vůbec byli rozmohli. Též když tupí rady a usilování (Isai. hl. 22.), jakby město příkopy a valy opatřeno býti mohlo; též vysílání poslů (Isai. hl. 30.) o jednání přátelství a pomoci u králů cizích; zřetelné jest, že těžká nebezpečenství na ten lid se valila, ano že válka přede dveřmi býti musila, a že rozličné rady o odehnání násilí nepřátel vyhledávány byly. Z jiných pohanských historií nevelikou pomoc míti můžeme, kromě k vysvětlení hl. 11. svatého Daniele nemálo se hodí Livius, Appianus, Plutarch etc. K časům pak před tím zběhlým takměř nic se přivzíti nemůže z postranních psaní, leč něco z Herodota, Diodora Sikula, Xenofonta. Všemu pak dokonaleji a plněji se vyrozumí, jestliže to, což čteme, k tomu přirovnáme, o čemž víme, že se za naší paměti neb nedávno před námi, buď v církevních neb světských příbězích dálo neb děje.

Pravidlo IV.

Čtvrté i to věděti sluší, že prorockých kázaní nemáme v celosti, slovo od slova, ale toliko jako drobty, aneb některé z nich vybrané kusy a hlavy, kteréž církvi za nejpotřebnější souzeny, a z nichžby se jiným věcem ne nesnadně srozuměti mohlo; jakýmž způsobem vidíme, že i od evangelistů po kouscích toliko řeči a skutkové Pána Krista Spasitele našeho sepsáni jsou. Nebo kdož o tom pochybuje, žeby všecka kázaní činěná od Pána Krista a též od svatého Jana Křtitele nebyla mnohem pilnější a pronikavější, nežli jakž jsou psaním obsažena.

Pravidlo V.

Páté, aniž také prorocká kázaní tak jsou všudy spořádána, jakž jsou činěna, což u příčině jest, že se nejednou s těžkostí spatřiti může, jak se ti rozdílové vespolek loučiti, aneb jedni za druhými jíti mají. O čemž namítá Origenes (Hom. 1. in cant. cant.) pravě: Že prorocké řeči ne časem, ale soudem rozvažovány býti mají. Svatý Jeronym o témž zřetelně dí: (In Jerem. cap. 21.) Znáti (prý) sluší, že se v prorocích, zvlášť v Ezechielovi a Jeremiášovi pořádku králů a časů ne všelijak šetří, ale často, což se posléze dálo, to se nejprv klade, a což prvé, to naposledy; a že jiné jest historii, jiné proroctví spisovati; ukazuje toho tam příklad zřetelný, kdež se vypisuje, jak Sedechiáš král v čas obležení města k Jeremiášovi poslal, chtěje od něho, čehoby se v té těžkosti očekávati mělo, něco přezvěděti, a že hned v další hlavě pokládá se kázaní, kteréž dávno před tím, totiž za krále Joakima činěno bylo. — Té pak nepořádnosti ta příčina býti se vidí, že proroci svatí kázaní k lidu vůbec činíce ne vždycky to hned, co a jak prorokovali a kázali, psali, ale v rozdílných časích snažujíce se předně, jako i apoštolé živým hlasem skrze časté a bedlivé vyučování vůli boží v dobrou a jistou známost a obecnost lidem uvoditi; potom teprv podlé toho, jakž jim Bůh skrze Ducha svého i o tom poroučel, pro čest a slávu jeho, pro pobožných přítomných i budoucích potřebu i pro osvědčení bezbožným hněvu božího, krátce to též spisovali, a žádostivým učiti se toho propůjčovali, anobrž jim ta psaní v opatrování i poroučeli a ne kněžím (jakž někteří smyslí), kteříž na větším díle proroků svatých nepřátelé byli a jim se protivili. — Také, že proroci více pravdy, jejíž učitelé byli, šetřili, nežli času, v kterém kdy co od nich mluveno neb činěno bylo; pročež také Duch boží, kterýž i ústa a jazyk jejich k mluvení i prsty a péro k psaní

nastrojoval, chtěl pobožné k častému, pilnému a bedlivému čítání a zpytování všech celých psaní jejich obrátiti, a z přirovnání jedněch k druhým k hledání pravdy spasitelné, k čemuž ona vlastně slouží a směřuje, raději napomoci, než k samé historie času šetření bez užitku, příčin naskytati. Tak Mojžíš psal z rozkazu božího, Exod. 17, 14. Deut. 31, 24. II. Par. 34, 14., psali i jiní proroci II. Par. 9, 29. též 12, 15, psal Eliáš II. Par. 21, 12., Isaiáš 8, 1. 16. Jer. 30, 2. též 36, 4. 32.

Pravidlo VI.

Šesté, to se též spatřuje v psaní svatých proroků, že ačkoli prostou, domácí a svému národu obecnou řečí mluvili i psali, však že velice výmluvní byli, a to též vynášeli častým obrazů (jinoznačných slov jak ve věcech tak ve slovích) užíváním, aby řeč jejich tím pronikavější byla, ušlechtile ozdobovali. Což se vidí v psaních jejich, jak se snadně od přeložené věci k jiné, od jedné osoby k druhé, třetí neb na odpor vychylují; anobrž častokrát s přítomnými tělesnými, podlé litery věcmi budoucí duchovní v Kristu, v církvi i v nebesích spojují, a jimi je ukazují; (odkudž od některých učitelů církve jinořečí, totiž duchovních smyslů vedení nemírné často i proti pravidlu víry, více k zatemnění a zlehčení písem svatých, nežli k vysvětlení a k vážnosti jejich sloužící bylo povstalo.) O čemž i sv. Jeronym (in 16. cap. Isai.) namítá, když tak dí: Všeliké (prý) proroctví jest v slovích krátkých a v mluvení příkladném zavinuté; nad to mluvě o něčem, hned se do jiného přenáší proto, aby, jestližeby písmo pořádku šetřilo, ne proroctvím, ale prostou historií býti se neukazovalo. — Tentýž: (in cap. 2. Nahum.) Tím jsou nejvíce temná psaní proroků svatých, že když něco jiného vypravují, vnáhle k jiným osobám řeč obracejí; jako v proroku Nahumovi (1, 2.) veselé věci se k Judovi mluví, a hned zase věci žalostné, ale k Ninive. Podobně i Pán Kristus, jehož Duch v prorocích mluvil, v novém zákoně prorokuje o zkáze Jerusalema (Mat. hl. 24. etc. 25.) a o skonání světa, znamení obojího v hromadu pojí.

Pravidlo VII.

Sedmé, těmi tedy příčinami pilnosti přičiniti sluší, aby psaní svatých proroků i jejich všecky částky vlastně rozdělovány byly; obzvláštně pak toho potřebí tu, kdež pro mnohá k tomu neb k onomu řeči jejich se obracování, sem i tam se vychylování, k zuřivosti neb k lítosti se nakloňování, mnohé věci jedny s druhými, zdá se, že se velmi nespůsobně pojí, anobrž že jsou sobě na odpor. A protož čtenáři pilně toho šetřiti sluší, kde se tupí zlosti, kde velebí ctnosti, kde jsou rozkazové aneb napomínání, kde zaslíbení boží neb potěšování, aneb pohrůžky; kde se mluví o náboženství, kde o věcech světských, kde k vrchnostem a kde ku poddaným; kde nějaké rozepře aneb moudrosti poučování, kde předpovídání věcí budoucích aneb vypravování již dávno stalých; kde o Kristu (k němuž jako k cíli, jakž řečeno napřed, proroci všelijak směřovali) aneb o církvi; kde o zavržení národu židovského aneb o zvolení pohanů; kde o zákonu aneb o evangelium; kde modlitby k Bohu aneb naříkání. A kdoby v takové všech věcí, o nichž proroci mluví, rozličnosti mohl vše vyčísti! Ačkoli pak těch věcí pro sprostnější (velmi však skrovně) onde i onde něco se ukazuje; tím se však pobožnému čtenáři, aby dále i nad to, čehož se namítá, mysliti, zpytovati, pracovati a vyhledávati neměl, žádných cílů a mezí neukládá; ale volného soudu, buď toho k přijetí, buď jiného něčeho místnějšího k vyhledání, cožby jen proti pravidlu víry nebylo, se zanechává. Poněvadž Ducha svatého mistrovství jest takové, že ne všeho některým, ovšem pak jednomu, ale všechněm všecko dává a rozděluje, čehožkoli k otevření pravého smyslu při písmích svatých, a tak k nabytí i požívání připraveného v Kristu spasení, ano i jiným k službě potřebují. A to činí podlé svědectví apoštolova, jakž ráčí. (I. Kor. 12, 11.)

Pravidlo VIII.

Osmé, obyčejně také proroci svatí budoucí věci některé zjevnými a otevřenými slovy, jiné viděním neb znameními toliko, některé příkladnými činy neb skutky vyjevují

Prvního rozdílu příkladové jsou mnohá o Kristu, o antikristu, o křivých učitelích, o pokušeních aneb zase o šťastném prospěchu církve proroctví.

K *druhému* rozdílu přísluší to, což se od Daniele, Ezechiele a v Zjevení vypisuje. Ten však rozdíl při tom běží, že k některým těm věcem znameními neb obrazy předukázaným příslušný výklad se přidává; jakž zjevné jest v proroctví Danielově o čtveré samovládě; k některým pak nic, jako takoví jsou obrazové a vidění Ezechiele svatého a v Zjevení popsaná.

Třetího rozdílu jsou, že Jonáš uvržen byl do moře, a shlcen byv od ryby, že zase byl třetího dne vyvržen; v čemž proroctví o smrti Pána Krista a o jeho vzkříšení bylo ukázáno. Mat. 12, 39. Též že Isaiáš žíni složil z bedr a zzul obuv z nohou svých. (Isai. 20, 2.) Též že Jeremiášovi rozkázáno bylo ohlédnouti se, a v tom viděl prut mandlový a hrnec, z něhož vřelo (Jer. 1, 11. 13); že naříká o spiknutí se mužů v Anatotu (Jer. 11, 21., 13, 1.), aby ho usmrtili (kdež Jeronym svatý zjevně dí, že se to vztahovalo na Krista); že sobě pás zjednal, jím se opásal etc. (Jer. 13, 4.); že ho Paschur kněz uvrhl do žaláře, čímž opět vyznamenal Krista (Jer. 20, 2.); že sobě zdělav oboječky a jho; vložil je na šíji svou (Jer. 27, 2.); že Ezechiel vypil jistou míru vody a pekl pokrutu ječnou lejny lidskými (Ezech. 4, 11.); že své věci sebrav a stěnu prolomiv do jiného domu nočně se přestěhoval (Ezech. 12, 7.).

Sem přísluší i to, že Agabus svázati se rozkázal pasem svatého Pavla apoštola. (Skut. 21, 8.) A tito příkladní činové, jako i vidění některá mají připojený sobě výklad, některá nemají. Prorok Isaiáš a Oseáš, také jmeny svých dětí vyznamenali a prorokovali o tom, což se budoucně díti mělo. Což se pak tuto navrhlo o činech neb skutcích takových svatých proroků, že jsou v nich ukrytá proroctví a obrazové o Kristu Pánu, to též rozumíno býti má i o jiných svatých, kteréž písmo sv. připomíná.

Pravidlo IX.

Deváté, toto jest pak velmi obecné prorokům svatým, že proroctví svá o věcech budoucích předkládajíce mluvením jako o věcech minulých, jakoby vypravovali věci dávno stalé, je vynášejí; někdy také mluví, jakoby se přítomně dály, což že šlo původem Ducha svatého, jisté jest, a to pro tu trojí příčinu:

1) k vyznamenání nepohnutelné jistoty těch věcí, kterýchž se očekávalo. Tak dí Isaiáš: (7, 14.) Ai, panna počala a rodí; a opět: (9, 6.) Dítě narodilo se nám, a syn dán jest nám. A svatý David: (Žalm 21, 17.) Obskočili mne psi, rota zlostníků oblehla mne, zprobíjeli ruce mé i nohy mé; kterážto slova vznějí o Kristovu ukřižování. A Jeremiáš: (31, 15.) Hlas na výsosti slyšán jest, naříkání a pláč přehořký; Rachel plačící synů svých nedala se potěšiti příčinou svých, protože jich není. To prorok podlé svědectví svatého Matouše (2, 18.) o věci budoucí mluvil. (Viz více příkladů v Augustinovi Žalm. 3. též lib. 2. de serm. D. in monte.) A jiných k tomu podobných mluvení hojně se v prorocích nalézá.

2) k ukázání toho, ačkoli Kristus ještě v těle, když proroci o něm zvěstovali, byl nepřišel, však kteřížkoli v něho, an přijíti měl, věřili, že i oni zasloužení jeho nic méně, než jakoby již přišel a běh poselství svého vykonal, též účastníci učiněni byli. O čem Pán dí: (Jan. 8, 56.) Abraham veselil se, aby viděl den můj, i viděl a radoval se. A svatý Jan: (Zjev. 13, 8.) Beránek zabit od počátku světa. A apoštolé na svém prvním sněmě řekli: (Skut. 15, 11.) Věříme, že skrze milost Pána Ježíše Krista spaseni budeme, jako i otcové naši.

3) častokrát v těch místech, kdež se pohrůžky činí bezbožným, děje se to pro větší probuzení a přestrašení mysli jejich, pobožných pak pro hojnější potěšení, že Bůh pomocí a ochranou svou jich neobmešká, anobrž že jim vždycky přítomen jest. Tak dí Isaiáš: (21, 9.) Padl, padl Babylon; a Jeremiáš: (4. 15.) Popleněni jsme.

Pravidlo X.

Desáté, nalézá se i to, že proroci budoucí zlé věci předpovídati majíce, užívají někdy spůsobu mluvení žádoucího neb zlořečícího. A když tak mluví, nemá býti smysleno, žeby po vášních neb náklonnostech lidem zlostí a nenávistí zapáleným obecných se uchylovali, jakoby zlého lidského a zahynutí jejich žádostivi byli; ale Duchem opatrnosti a osvícení jasného ozdobeni jsouce, a čeho nenapravitelní a zarytí hodni jsou, výborně znajíce, to že na ně jistotně přijde, tím spůsobem mluvení jim to předkládali, a aniž se v tom buď při osobách k jistým a předpověděným pokutám božím oddaných, buď při spůsobu týchž pokut (jakž toho skutečná pravda potvrzovala) ani nejméně mýlili. A protož dí David: (Žalm 68, 23.) Budiž jim stůl jejich před nimi za osidlo; tolikéž jest, jakoby řekl: V pravdě že stůl jejich bude jim osidlem. Tak i svatý Augustin to vypravuje. (In Psal. 5 et 33. Et supput. 77. In serm. ser. 109.)

Pravidlo XI.

Jedenácté, prospěšné jest velice k vyrozumění smyslu svatých proroků, také řeči jejich z psaní svatého Mojžíše aneb zákona božího spatřovati. Nebo prorokům svatým jest to velmi obecné, téměř všecko ze zákona a knih Mojžíše (kterýž jakž zjevné jest, jest jako otcem a knížetem všech proroků) opětovati, aneb při nejmenším svá kázaní podlé jeho řeči nastrojovati a je k nim naměřovati; a to proto, jakž dí svatý Jeronym, aby, jestližeby co z mysli lidem, buď nebedlivým čítáním, buď nevážným slycháním pošlo, to živým hlasem zase poobnoveno bylo. K čemuž i to přidáno býti může, že to pro tu příčinu činěno od nich, aby svých všech věcí hojnější potvrzení činili a zřetelně to na sobě ukazovali, že nic rozdílného neb odporného svatému Mojžíšovi, kterýž u všech ve veliké vážnosti býti má, nevynášejí; protož také aby i oni ode všech s náležitou důvěrností i slyšáni i přijímáni byli. Proroci jsou zajisté zákona božího vykladači, jako i Kristus i apoštolé a evangelistové jsou vykladači zákona a proroků. Velmiť pak k naklonění mysli posluchačů, kamžby chtěl, potřebná jest jednomyslnost učících. Což když tak jest, nikdo užitečně proroků svatých čísti nemůže, lečby prvé přečetl knihy Mojžíšovy, zvlášť pak přikázaní boží zákonně všechněm vůbec vydaná.

Pravidlo XII.

Dvanácté, šetřiti též sluší, když proroci o desateru pokolení israelských mluví, že užívají těch slov aneb jmen: Israel, Samaří, Efraim, Josef, Jesreel, Betel a Betaven, kterýmižto jmeny nazývají království israelské; ale když mluví o království judském, aneb o dvojím tom pokolení, t. Judově a Beniaminově, tedy užívají těch slov: Juda, Jerusalem, Beniamin, dům Davidův, dům Jakobův, a někdy pro původ jejich, z něhož pošli, domem israelským; těmi jmeny nazývají království judské. Když pak o obojím království judském a israelském prorokují, užívají těch slov: Jakob a Israel.

Pravidlo XIII.

Třinácté, potřebí jest vyrozuměti i položením okolních krajin, tu kdež svatí proroci byli; sic jináč smyslu pravému z příčiny jmen mnohých cizích národů, o nichž se mluví, nesnadně se vyrozumí. U příkladu: Jerusalemu neb pokolení Juda, v němž jak jiní proroci, tak obzvláštně Isaiáš i bydlil i učil, k východní straně leží Mrtvé moře, tu kdež se Sodoma a Gomora propadla. S oné strany téhož moře Moabští a Ammonitští; za nimi dále Babylon neb chaldejská země, Persia pak (o níž se též v prorocích zmínka činí) dále za Babylonem. — K půlnoční pak straně leží hory libanské, za nimi Damaškus, Syria, za těmito pad dále Assyria, jejíž hlavní město bylo Ninive. (Viz Jon. 1, 2.) — K západní straně jsou Filistinští při moři ležící, úhlavní lidu židovského nepřátelé, jejichžto hlavní města byla Akkaron, Askalon, Azot, Gasa a Gat; Tyrus a Sidon také jsou při moři v sousedství mající Galileji.— Ku polední straně Egypt, mouřenínská země, Idumejští a Madianští. A tak z tohoto navržení snadně se spatřuje i to, jak se všech stran lid židovský v své zemi nepřátely

byv otočen, t. Syrskými, Arabskými, Moabskými, Idumejskými, Egyptskými, Filistinskými, Tyrskými, Sidonskými, Fenitskými, kromě dalších Assyrských a Chaldejských, mezi nimi jako ovčinec mezi vlky postaven byl; s nimiž ač s některými nejednou v smlovy a příměří vcházeli, ale vše nadarmo. Nebo není moudrosti ani opatrnosti ani rady proti Hospodinu (Přísl. 21, 30.), jakž jim to proroci předkládali. (Isai. 30, 5. etc., 31, 1., 36, 6., Jer. 2, 18. 36., Osee 7, 10.)

Pravidlo XIV.

Naposledy, kdyžby již tak smyslu a rozumu proroka vedlé možnosti došel, za tím to jíti má, aby k nynějším časům, nynějšímu církve i jejích částek spůsobu, též i k obcím ovšem pak k vlastní potřebě svého spasení, k nabytí odtud všelijakých potřebných naučení, napomínání, výstrah, potěšení, i jiných duchovních užitků kázaní svatých proroků pobožný čtenář obraceti se snažoval. Nebo poněvadž nám nic nebývá obzvláštně zjevováno, což bychom za proroctví vynášeti měli, tedy povahy a příběhy onoho starého lidu s obyčeji nynějšího množství lidí na světě směřovati, a z historií a příkladů soudy boží o nich spatřovati i vynášeti, náležité a potřebné jest; o čemž i apoštol mluví: (I. Kor. 10, 12.) Toto všecko v obrazu dálo se jim (t. lidu židovskému na poušti) a napsáno jest k napomenutí našemu, kteříž jsme již na konci světa.

Nač se zajisté Bůh někdy hněvati, proč co kdy trestati a nad čím mstíti ráčil, jisté jest, žeť neméně i podnes se hněvá, a pro též věci časem svým mstí i mstíti bude; poněvadž tentýž i v bytu svém i v spravedlnosti bez proměny na věky zůstává. A též poněvadž není toliko Bohem Židů, k nimž skrze proroky své někdy mluvíval, ale jest také Bohem (jakž dí apoštol, Řím. 3, 29.) i pohanů a tak všeho světa, a to takovým Bohem, že i Židy i pohany ospravedlňuje skrze víru. — K tomu když nejináče o písmích svatých smysliti, ani k čemu jinému jich užívati sluší, než jakž apoštol, o nich že smyšleno a jich užíváno býti má, krátce vyučuje: (Řím. 15, 4.) Cožkoli (prý) psáno, k našemu naučení psáno jest, abychom skrze trpělivost a potěšení písem naději měli; o čemž se napřed více navrhlo.

To teď místo předmluvy, čehoby pobožný čtenář ku pomoci své k čítání svatých proroků zvláštně užiti mohl, za správu potřebnou předložiti se vidělo; obecných pak věcí, totiž s jakou úmyslu upřímností, vážností i s vzýváním Boha za dary Ducha jeho svatého, osvěcování mysli, soudu i paměti k čítání písem svatých, přistupovati sluší, tuto se nedotklo; protože každý křesťan tomu, jako i jiným povinnostem k místu svému náležitým ze slýchání čistého učení božího vyučen býti má. I toho se tuto pominulo, čeho se při tomto výkladu svatých proroků šetřilo, poněvadž již o tom v předmluvě při prvním dílu obšírně oznámeno jest.

Proroctví Isaiáše proroka.

Kniha tato dostatečně to všecko v sobě zavírá, což k pravému a spasitelnému zákona božího užívání slouží. Nebo zdržuje v sobě jakož všelijaká potřebná naučení, tak také i napomínání, výstrahy, trestání až i potěšování, kteráž Duch svatý netoliko k časům tehdáž přítomným, ale i k následujícím, ano i ku posledním (v nichž se pán Kristus zjevil), i obzvláštně i obecně ku prospěchu církve a vzdělání jejímu předkládati ráčil. Protož na dvé se dělí. Jedno zdržuje v sobě proroctví k službě zákona starého přináležející, druhé nová a evangelická. A ačkoli stará onde i onde též sliby božími milostivými evangelickými prokvětají (nebo všecka proroctví, což jich koli od světa počátku bylo, doplnění své v Kristu, skrze Krista a pro Krista mají), avšak příhodně na tři částky rozdělena býti mohou. První jsou, kteráž se k judskému království vztahovala, až do 13. hlavy. Druhá jsou, kteráž k cizím národům, nepřátelům Judovým pro církev boží vynešena byla, až i království israelskému, až do 29. hlavy. Třetí, kteráž Judovi zkázu budoucí skrze babylonské zajetí a hrozné věci zlé předpovídala, dotýkajíce při tom i rozkošných o Kristově království potěšování, až do 40. hlavy. Ačkoli tu čtyři předcházející hlavy toliko samé příběhy v sobě zavírají; o čemž, proč se to stalo, na svém místě se dotkne. Za tím proroctví evangelická o vysvobození ze zajetí babylonského, kteréž bylo příkladem neb obrazem duchovního vysvobození našeho, devíti hlavami pořád se vysvětlují. Z toho k pravdě obrazů a vyplnění všech slibů božích přistupujíce církve Kristovy posvěcují, o vyvolení božím, o smlouvě boží milostivé, o utrpeních a slávě za tím jdoucí Kristově a rozhlášení svatého evangelium, o povolání pohanů a o zdílení se božím všemi dobrými věcmi s církví Kristovou, ke cti a slávě boží a jejímu věčnému spasení.

Hlava 1.

Za kralování Oziáše Bůh skrze proroka sobě stěžuje a lidu judskému hrozí. A) Stížnost jest dvojí. První přede vším stvořením, že lid jeho nechce se napraviti dáti a) ani dobrotou jeho proti obyčeji hovádek nerozumných s velikou neúctou, b) ani pokutami α) jak na životu β) tak na živnostech jistě velikými, tak že Jerusalem hyne, ač ho ještě milosrdenstvím svým hájí. Druhá stížnost jest před knížaty lidu. Tu 1) osvědčuje sobě, že a) nikdy sobě nelliboval a ještě nelibuje jejich obětí pověrečných; b) co v cestě bylo, proč jich vyslýchati nechtěl. 2) Předpovídá, že a) on chce je v lepším obcování míti a tak jim hříchy odpustiti; b) oni, učiní-li mu k zalíbení, dobré jísti budou, pakli nic, padnou. 3) Žehře, že a) proměnivše spůsob správy pobožné b) vydali se ve všelikou nepravost. B) Hrozí pomstou, že když své potrestání obnoví a v ochranu přijme, bezbožníky také pro modlářství jejich, buďte oni jakkoli silní, snadně zkazí.

Vidění Isaiáše
syna Amosova,
kteréž viděl o
Judovi a Jeru-
salemě za dnů
Oziáše, Joata-
ma, Achaze a
Ezechiáše, krá-
lův judských.
2 * Slyšte nebesa
a ušima pozo-
ruj země, nebo
Hospodin mlu-
ví: Syny jsem
vychoval a vyvýšil, oni pak
3 strhli se mne. * Ježto zná vůl
hospodáře svého a osel jesle
pánů svých; Israel pak nezná,
lid můj sobě nesrozumívá.
* Ach, národe hříšný, lide obtížený nepravostí, 4
símě zlostníků, synové nešlechetní, opustili
Hospodina, pohrdli Svatým israelským, od-
vrátili se zpět. * Proč, čím více biti býváte, 5
tím více se odvracujete? všecka hlava jest
nedužívá a všecko srdce zemdlené. * Od zpod- 6
ku nohy až do vrchu hlavy není na něm mí-
sta celého, ale rána a zsinalost a zbití za-
hnojené, čehož se ani nevytlačuje, ani uvazuj,e
ani olejem změkčuje. * Země vaše spustla, mě- 7
sta vaše vypálena ohněm; zemi pravím vaši
před vámi cizozemci zžírají a v poušť obracejí,
tak jakž vše kazí cizozemci. * I zůstala dcera 8
sionská sama jako budka na vinici, jako cha-
loupka v zahradě tykevné a jako město, kte-
réž jest obleženo; * takže kdyby byl Hospodin 9
zástupův nám nezanechal ostatků jakkoli ma-
ličko, bylibychom jako Sodoma, bylibychom
Gomoře podobni. * Slyšte slovo Hospodinovo 10
knížata sodomská, ušima pozorujte zákona
Boha našeho lide gomorský: * K čemu jest mi 11

1. *Vidění.* Za starodávna proroci slouli vidoucí (I. Král. 9, 9.), protože jim Bůh zvláštně a zázračně vůli svou zjevovati ráčil; odkudž i kázaní neb učení jejich také viděním se nazývala, potomnějších pak časů proroctvím. — *Amosova.* Ne toho Amosa, kterýž se v počtu menších proroků klade; ale toho, o němž rabínové praví, že byl bratr Amasiáše krále judského, o němž IV. Král. 4, 1. A odtud smýšlení

množství obětí vašich? dí Hospodin, syt jsem
zápalných obětí skopců a tuků krmných ho-
vad a krve volků a beránků a kozlů nejsem
12 žádostiv. * Že pak přicházíte, abyste se ukazo-
vali přede mnou, kdož toho kdy z ruky vaší
13 hledal, abyste šlapali síně mé? * Nepřinášejte
více oběti, jenž jest marnost; kadení v ohav-
nosti mám; novměsíců a sobot a svolávání
nemohu trpěti (nepravost jest) ani shromáždění.
* Novměsíců vašich a slavností vašich nená- 14
vidí duše má; jsou mi břemenem, ustal jsem
nesa je. * Protož když rozprostíráte ruce vaše, 15
skrývám oči své před vámi, a když množíte
modlitbu, neslyším; nebo ruce vaše krve plné
jsou. * Umyjte se, očisťte se, odvrzte zlost 16
skutkův vašich od očí mých, přestaňte zle

---

jest, že Isaiáš byl z rodu královského. — *o Judovi*, J. nad Judou. — *Jerusalemě*, t. o celém národu a království judském, tak že ani Jerusalema hlavního města nevyminuje. — *Oziáše*, jenž též Azariáš slove. IV. Král. 15, 1.

2. *nebesa.* Lidskou zatvrdilost stvořením osvědčuje, tak i Mojžíš (Deut. 32, 1.), protože ona jsou jeho poslušnější než lidé.

3. *nezná*, t. mne, že jsem hospodářem Pánem a Bohem jeho, ani mých dobrodiní časných i věčných, kterýchž mu podávám a udílím.

4. *hříšný.* Ne nějaké malé hříchy, ale největší, nejtěžší a nejhroznější jim před oči staví. — *nešlechetní*, t. nenásledující ani otce, kteryž je vychoval, ani otců předků svých, ačkoli se oním i těmito chlubí, že jsou lid boží, národ svatý, símě svatých patriarchů; ale jsou lid satanův, jsou převrácenci, poběhlci, zoufalci, H. kazící neb zkázcové neb zkažení a porušení, aby se již k ničemu nehodili, než k zavržení a potlačení. — *Svatým* etc., viz níže 12, 6. — *zpět.* Tak Boha opustili a od něho se odvrátili, když po cestách soudy a přikázaními jeho vyměřených choditi nechtěli, ani Boha skrze své služebníky a proroky, ano rány mnohé (o čemž tu hned v. 5.) je napravujícího a jako ruky jim podávajícího slyšeti. K tomu, když po cizích bozích postoupili. Z toho dvého velmi často Bůh lidi obviňuje. Isai. 65, 2. Jer. 2, 13.

5. *se odvracujete*, H. přidáváte odvrácení, t. čím více vás tresci, tím více zatvrdilí a nenapravitelní zůstáváte. — *zemdlené.* Připodobňuje všecken lid k člověku 1) nešlechetnému; 2) pro svou bezbožnost tak zbitému, že na něm místa celého není, a tak v tom až k smrti ztrápenému; 3) nemajícímu žádného polehčení, žádného potěšení, ani lékařství, ani pomoci; 4) v svém tom tak bídném spůsobu tak zarputilému a zoufalému, aby sobě na prosto usmysliti nechtěl; tak že Bůh lid svůj pro hříchy jejich chtěje, aby sobě usmyslili, trestati ráčil: však když nápravy nebylo, jiného že nic nezůstávalo, než aby malých ostatků z něho zanechaje všecky vyvrátil, o čemž tu dále, že se jistotně státi mělo, tak mluví, jakoby se již stalo. Níž 30, 10.

6. *celého*, t. v tom těle takového člověka, k němuž se všecko království připodobňuje, a v osobě lidu toho o všech lidech pravé jest, viz níž 43, 27., H. celosti.

7. *spustla.* Co ve verši 6. pod podobenstvím předložil, o tom teď zjevnými slovy mluví. — *cizozemci*, t. národové dalecí, pohanští, ukrutní, kteříž více vraždy a krve lidské, nežli kořisti a zisku hledají; ježto hledající zisku vždy milostivější bývají.

8. *sionská*, t. Jerusalem. — *budka*, t. kterouž sobě strážní hlídajíce vinic dělají, a po vinobraní všecko z ní vynesouce prázdné nechávají. Což učinil království judskému Hazael, IV. Král. 12, 17. a Joáš král israelský. II. Par. 25, 21.

9. *maličko*, t. samým milosrdenstvím božím ta hrstka maličká nás jest zachována; sic jinak hodně a spravedlivě jako Sodoma měli jsme zahynouti. Pláč Jer. 3, 22.

10. *sodomská.* Poněvadž v nepravostech tělesných i duchovních Sodomským a Gomorským podobni byli, také i jmeny jejich je nazývá.

11. *oběti.* Rozličné Bůh ty obřady a služby tehdejší, když se pravdy při nich nenacházelo, tupil a tupí i nynější, že jsou před ním nevzácné a nehodné, že jsa jich syt je sobě ošklivi a v ohavnosti je má, že jich trpěti nemůže, že jich nenávidí, že jsou mu břemenem, že pro ně pomstou hrozí. Jako po stupních vždy výš postupuje. Ač však ne samy oběti a služby zevnitřní, ale domnělou, mylnou a křivou v nich spravedlnost a tak pokrytství Bůh tupí a zamítá. Viz Žl. 49. Poněvadž pak Bůh o těch službách svatých, kteréž sám vyzdvihnouti ráčil, když se jich ne podlé mínění jeho užívalo, tak vysvědčovati ráčí; jakžby pak neměl poboňků, služeb od zištných pobožnůstkářů vymyšlených tupiti? jakby i ran a pomst svých pro ně neměl vylévati? jichžto částka k poboňkům, pověrám a tak k modlářství, částka břichu jich vynalezcův vůbec, zvlášť v svátky rozpustilému životu a mrzkému zisku a krátce více Venuši a Bachovi nežli Kristu slouží, o jakýchž se vlastně říci může: Quod ejus modi festa sunt pietati ac religioni maxime infesta.

12. *přede mnou*, J. před tváří mou, t. před archou smlouvy. — *hledal*, t. abyste na to nakládali, okolo toho takovou práci a nevoli měli. — *šlapali*, t. tělem se tu toliko bez srdce živého a mysli opravdové ke mně obrácené přede mnou postavovali; čímž mi se větší potupa nežli jaká poctivost děje. Z čehož je i níže v hl. 29, 13. tresce.

13. *oběti*, H. mincha. Exod. 29, 41. — *marnost.* Proč marnost? Že to činili bez pravé, živé víry a pokání svatého. Neb to dvé předně při obětujících nalézati se mělo. Hovádka zajisté mordujíce na to hleděti a pamatovati měli, že oni sami vlastně toho, což hovádka trpí, pro své hříchy hodni jsou, a odtud ku pokání se vzbuzovati. Druhé, oběti byly též obrazem Pána Krista, na jehož, činíce je, umučení a smrt pro shlazení hříchů skrze víru hleděti měli. Této pravdy když s obětmi nepřinášeli, ale sám obyčej, k tomu domnění nepravé služby boží, mylné spravedlnosti atd., nebyly než marnost a nešlechetnost, jakž níže hned dí. — *shromáždění*, H. zbráňění, viz Lev. 23, 26.

14. *slavnosti*, t. jichž vy k vykonávání ne mé, ale své vůle užíváte.

15. *ruce*, t. modlíce se. — *vámi*, t. abych vás netoliko nevyslýchal, ale ani žádného znamení milosti a lásky své k vám neukazoval. — *krve*, H. krví, t. lsti, násilí, loupeže i vší ukrutnosti a vraždy, níž v. 21.

17 činiti, * učte se dobře činiti, hledejte soudu,
pozdvihněte potlačeného, dopomozte k spra-
18 vedlnosti sirotku, zastaňte vdovy: * pojďtež
nu a poukažme sobě, praví Hospodin; budou-li
hříchové vaši jako červec dvakrát barvený,
jako sníh zbělejí; a budou-li červení jako
19 šarlat, jako vlna bílí budou. * Budete-li po-
volní a mne poslušní, dobré věci země jísti
20 budete; * pakli nebudete povolní, ale zpurní,
od meče sežráni budete; nebo ústa Hospodi-
21 nova mluvila jsou. * Ai jaktě se nevěstkou
stalo to město věrné, bylo plné soudu, spra-
vedlnost přebývala v něm; nyní pak vra-
22 žedníci. * Stříbro tvé obrátilo se v trůsky, víno
23 tvé smíšeno s vodou. * Knížata tvá zpurná a
tovaryši zlodějů, jeden každý z nich miluje
dary a dychtí po úplatcích; sirotku k spravedl-
nosti nedopomáhají a pře vdovy před ně ne-
24 přichází. * Protož toto dí Pán, Hospodin zá-
stupův, Silný israelský: Ai jáť se potěším nad
protivníky svými a vymstím se nad nepřátely
svými; * kdyžto zase obrátím ruku svou na 25
tě, až přepálím do čista trůsky tvé a odejmu
všecken cín tvůj, * a obnovím soudce tvé, tak 26
jako jsou bývali na počátku, a rádce tvé, jacíž
byli prvé: což když se stane, tu ty slouti bu-
deš město spravedlnosti, město věrné. * Sion 27
zajisté v soudu vykoupen bude, a kteříž zase
uvedeni budou do něho, v spravedlnosti. * Se- 28
tření pak přestupníkův a nešlechetných vnáhle
přijde, a kteříž opouštějí Hospodina, docela
zahynou. * Nebo zahanbeni budete pro háje, 29
po nichž jste toužili, a zastydíte se pro za-
hrady, kteréž jste sobě zvolili. * Budete zajisté 30
jako dub, s něhož listí prší, a jako zahrada,
v níž vody není. * I budeť ten silný váš jako 31
koudel, a učinitel jeho jako jiskra; i bude to
obé hořeti spolu, a nebudeť žádného, ježtoby
uhasiti mohl.

---

17. *soudu*, t. na to se vší bedlivostí myslite, abyste každou při jak chudého tak bohatého, cizího jako domácího spravedlivě rozeznávali a skoncovali; i toho, trpěl-liby kdo bezpráví a sámby tomu nerozuměl, nebo se vás ostýchal a před vás přístupu neměl, neopouštějíce. Viz Job. 29, 16. Níže 16, 5. opět 28, 6. — *dopomozte*, H. suďte, tak níže často.

18. *poukažme*: rozeznejme neb potresceme sebe, t. zdá-li se vám, že vás tvrdě obviňuji: přistupte a považme toho zdravě, podlé jistých důvodů obapolně, má-li pře, kterýž ustavičně zvláštní své milosti vám udílím, lepší jest čili vaše, kteříž jste se ke mně a k mým dobrodiním všelijak nevážně chovali. Ale neradímť vám; nýbrž ulekněte se soudu mého a napravte (jakž v. 16. 17.); nechci s pomstou kvapiti, ale vám milostiv býti podlé duše i těla; o čemž tu hned mluví. Nestihlá dobrota boží, že hloupým, ba nešlechetníkům a nepřátelům svým k srozumění a upamatování se posloužiti chtěje, a moha hodně mstíti a zatratiti, nepobíhá půhonů a rozsudku, nýbrž na to se odvolává, tak i níž 5, 3., níž 40, 21. opět 43, 9. Majíť se tuto pyšní, nadutí a mocní čemu poučiti, až i ten, kterýž se tím chlubí, že k žádnému právu (by i mnohé tisíce do pekla zavodil) státi povinen není a tak od žádného souzen a napravován býti nemá. — *zbělejí*, t. obmyti a očištěni od nich budete. — *červení*, t. těžcí a velicí hříchové a jako krvaví; nebo výš řekl, že ruce jejich jsou plné krve.

19. *povolní*, H. chtíti a poslouchati. Těmi slovy a k těm podobnými (Amos 5, 14, Levit. 18, 5.) písma svatá ne to míní, jakoby člověk po pádu vůli svobodnou k vyvolení a následování věčného dobrého i k zavržení zlého sám ze sebe míti měl; poněvadž ani o tom tu, seč může člověk po pádu býti neb nemůže, řeči není; ale o tom, že lidé dobrých věcí zbaveni, na odpor pak těžkostmi a bídami naplněni jsouce, sami tím pro své Boha neposlušenství vinni bývají a hodně pomsty sobě zasluhují. Nebť pamatovati sluší, co Kristus dí: (Jan 3, 6.) Co se narodilo z těla, tělo jest. Též 15, 5. Beze mne nemůžete nic učiniti. A sv. Pavel: (Filip. 2, 13.) Bůh zajisté jest, kterýž působí ve vás i chtění i dokonání podlé dobře libé vůle své. Viz Lev. 26, 3.

21. *věrné*, t. jižtě dřevní mně povinnou uctivost, vážnost a poslušenství zrušilo, a ve všelikou nestydatost, nevážnost a zpouru jako poběhlá žena se vydalo. — *přebývala*, H. nocovala, t. ustavičně dnem i nocí byla ostříhána. — *vražedníci*: výš verš 15.

22. *Stříbro*. Ukazuje tím převrácenost všech v přednosti postavených; což hned vysvětluje. Tak Ezech. 22, 18.

23. *zlodějů*, t. přehlídajíce zlodějství jakákoli buď z nedbalství neb pro svůj užitek.

24. *Pán*, t. kterýž se jim prvé netoliko otcovsky, ale přátelsky podával (v. 18.) a nic platno nebylo, jiż jako soudce spravedlivý a Pán mocný s nimi zajde. — *potěším*: Podlé obyčeje lidského mluví, kteříž uraženi on někoho jsouce rmoutí se, když pak se pomstí, těší se. Deut. 28, 63.

25. *přepálím*: přeženu. Jakou pomstou chce mstíti, podobenstvím to ukazuje, že jako zlatník trůsku od zlata, tak bezbožné od pobožných odmísí, přežene, a tak obnoví všecko to království. Jer. 9, 7., Mal. 3, 3. — *cín*, J. čistec, olovo.

26. *obnovím*, H. navrátím. — *věrné*, t. skutek a pravda jmena tvého při tobě se spatřovati bude, jakovéž jsi bylo i od starodávna. Výš v. 21. Cíl metel a trestání božích časných, aby napravoval.

27. *v soudu*, J. vedlé soudu, t. cožkoli Bůh při napravení a obnovení Siona, jenž jest církev jeho, činiti bude, nic nebude s ní kvapně, nerozšafně a nemilostivě, ale všelijak vážně, moudře a dobrotivě nakládati; s jinými pak bezbožníky, pokrytci a nepřátely Siona nazpět, o čemž tu dále mluví až do konce této hlavy. Světlejšími slovy tuž věc viz níž 11, 4. — *uvedeni*, H. navracující neb obracující se jeho.

28. *vnáhle*, H. spolu, J. jednostejně.

29. *budete*, H. budou. — *pro* etc.: Příčina zahanbení a zahynutí modlářství, což níže v hl. 2, 6. i jinde často šíře vysvětluje. — *háje*: stromy. — *toužili*, t. proti zápovědi boží (Deut. 16, 21.) — *zvolili*: nepřestávajíce na místě tom, kteréž Bůh k své službě vyvolil. Deut. 12, 5., II. Par. 6, 6.

30. *prší*, t. svou vlastní bídou na zkázu přijdete.

31. *silný*, t. ta vaše modla a smyšlený bůh, jehož vy nejsilnějším býti se domníváte a tou příčinou

Hlava 2.

Prorok u vidění naučil se, že Bůh církev sobě sbírati ráčí i z pohanstva i z judstva. A) Pohané a) pobízeti se budou k známosti boží b) a odvyknou tyranství B) V židovstvě I. proti zpurným vůbec mluvě Pán 1) domlouvá se na jejich nevděčnost, jíž a) dokazují lhostejností a modlářstvím svým, b) zasluhují sobě hněv boží α) všelikou pýchu srážející, β) modláře do skrýší zaháněící, aby opustíce modly s užasnutím dívali se na skutky jeho; 2) vypovídá jim v člověku doufati. Proč? že a) člověk sám v sobě nic není.

Slovo, kteréž viděl Isaiáš syn Amosův
2 o Judovi a Jerusalemě: * I stane se v posledních dnech, že utvrzena bude hora domu Hospodinova na vrchu hor a vyvýšena nade všecky pahrbky; i pohrnou se k ní všickni národové.
3 * A půjdou lidé mnozí říkajíce: Pojďte a vstupme na horu Hospodinovu, do domu Boha Jakobova, a bude nás vyučovati cestám svým, i budeme choditi po stezkách jeho; nebo se Siona vyjde zákon a slovo Hospodinovo z Je-
4 rusalema. * Ont bude souditi mezi národy a trestati bude lidi mnohé; i skují meče své v motyky a oštěpy své v srpy; nepozdvihne národ proti národu meče, a nebudou se více učiti boji. * Dome Jakobův, nuže pojďtež i vy, 5
a choďme v světle Hospodinově. * Ale nechtí 6
slyšeti; nebo jsi ty Bože opustil lid svůj, dům Jakobův, protože jsou naplněni ohavnostmi národů východních a jsou pověrní jako Filistinští, a smyšlínky cizozemců že sobě libují;
* k tomu naplněna jest země jejich stříbrem 7
a zlatem, tak že není konce pokladům jejich,
* naplněna jest země jejich i koňmi, vozům 8
pak jejich počtu není; naplněna jest též země

---

jej ctíte a v něm doufáte. Jiní to slovo silný na samy bezbožníky a jejich zpouru i zarytost obracejí a ne na jejich modlářství. — *účinitel*, J. dílo.

1. *Slovo*. t. uložení jisté boží, kteréž se zjeviti mělo. — *viděl*, t. skrze zjevení Ducha Páně.

2. *stane se*. Jakoby řekl: Poněvadž na prvnější řeči boží dbáti nechcete, než v hříších svých předse zůstáváte, přijde na to, že Bůh jiných národů k své milosti povolá, vás aspoň příkladem jiných probuditi a k sobě obrátiti chtěje. Tak Řím. 10, 19. — *dnech*, t. ve dnech Mesiáše a kázaní evangelium svatého. — *utvrzena*: postavena. — *hora*, t. církev boží kázaním evangelium svatého patrná a všechněm zjevná bude. — *na vrchu*, J. za hlavu hor. — *pohrnou*, H. potekou jako řeky.

3. *mnozí*, t. nebude tak, aby jediný národ toliko za služebníky boží zvolen byl, ale z rozličných národů vždy někteří se vší ochotností se k Bohu potáhnou a jemu se dobrovolně v službu oddávati budou, nic neodkládajíce, ani se jako oni (Luk. 14, 18.) vymlouvajíce; čehož příklad Skut. 2, 41. — *cestám*: Kratičký obsah a cíl pravý všech snažností a usilování církve Kristovy, i všech jejích údů: 1) vyučovati se cestám božím; 2) skutečně po nich choditi; a to vyučování se ne skrze něco jiného díti se má, než vlastně skrze slovo boží, kteréž v církvi toliko své místo má, jinde že ho nelze docházeti a jemu v čistotě obcovati, svědčí tu pobožní. Nebo ona jest sloup a utvrzení pravdy. I. Tim. 3, 15. Kdožkoli v církvi kromě těchto věcí něco jiného dělá neb hledá, ten cíle tohoto teď i jinde Duchem sv. vyměřeného chybuje. — *zákon*, t. evangelium neb učení Kristovo.

4. *souditi*, t. Hospodin bude všecky vyučující se cestám jeho milostně spravovati, svědomí jejich skrze ducha svého i služby své pokojiti, jedny s druhými jakkoli cizí a od sebe vzdálené láskou svatou a ovocem jejím jednotiti a vázati; o čemž i níže 11, 6., též 66, 12. Žalm 71. Efes. 2, 14. Že pak dí Pán: (Luk, 12, 51.) Nepřišel jsem pokoje pustiti, ale meč; to mluví o bezbožných ze vší jeho správy k trápení oněch tak spokojených jed sobě sbírajících. Žádného Pán k rozbrojům a všetečnému meče se chápání neponouká, jako i prorok tuto zřízeného meče užívání nevyzdvihuje. Jiní toto na tělesný pokoj za času narození Kristova obracejí, ale ne vlastně. — *motyky*: radlice. — *boji*: ale usilovati o to, jakby chodíce po stezkách Páně zachovávali jednotu ducha v svazku pokoje. Efes. 4, 4.

5. *pojďtež*: k hroznému zahanbení jim to mluví, protože jiné slovem i skutkem předcházeti majíce sami ponoukání potřebují.

6. *opustil*. Nemaje naděje prorok o svých posluchačích s naříkáním řeč svou k Bohu obrací, v níž příčinu ukazuje i zavržení jich, i povolání pohanů, viz Řím. hl. 9.—11. Hned literně, jak Bůh byl svůj lid opustil i za času tohoto proroka, o tom viz II. Par. 28, 6. 8. — *východních*, t. Assyrských a Chaldejských, u nichž od starodávna byl vrch čárů a kouzlů i hanebného modlářství, odkudž Abraham povolán i vyveden byl. Jos. 24, 2. J. naplněni jsou zlými navyklostmi starodávními. J. naplněni jsou hadači a pobonkáři neb planetníky, jako Filistinští. — *pověrní*, J. planetáři. Viz Deut. 8, 10. — *Filistinští*: Byl národ Jerusalemským téměř v sousedství, k straně západní při moři sedící, kouzlů a pověr, satanova řemesla velmi pilný (I. Král. 6, 2.), lidu božího nepřítel úhlavní, v předmluvě prav. 13. — *smyšlínky*, H. v plodu. Jedni to táhnou na ssnubování se s ženami cizího národu a z nich plození dětí, což Bůh byl zapověděl. Jiní obracejí to na umění buď literní pohanská, buď jiné obchody, ne k zisku duše, ale k zisku těla, slávy a chvály sloužící, že k tomu toliko dítky své obraceli a vedli a z takových v tom zvedených se těšili. Nebo že se Židé k cizím národům netoliko modlářstvím rádi podobnili, ale i školami a mistry pohanského učení, svědčí o tom Mach. 1, 15., 4, 12. Krátce, může se na všecky slyšeti, že zákon a v něm náboženství od Boha vyměřené sobě zošklivivše, v cizích pohanských obyčejích svou libost měli, k nim se spůsobili a v nich živi byli; jakoby řekl: Žádného mezi nimi a pohany rozdílu není, tak se smísili s nimi.

8. *vozům*, H. konce vozům jeho. — *modlami*, H. ničemnostmi neb marnostmi, tak modly jmenuje. Nebo jsou věci marné a prázdné, žádné moci, ani jakého užitku nesoucí, leč mistrovství lži, jakž Jer. 10, 8. mluví. Tak Žalm 30, 7. i sv. Pavel. I. Kor. 8, 4. Níž Isai. 30, 22., též 41, 29. Viz I. Král. 12, 21. Levit. 26, 30.

jejich modlami; klanějí se dílu rukou svých,
9 tomu, což učinili prstové jejich. * Klaní se pak
každý člověk a ponižuje se muž; protož ne-
10 odpouštěj jim. * Vejdi pak do skály a skryj
se v prachu před hrůzou Hospodinovou, před
11 slávou důstojnosti jeho. * Tuť oči vysoké člo-
věka sníženy budou, a skloněna bude vyso-
kost lidská; ale Hospodin sám vyvýšen bude
12 v ten den. * Nebo den Hospodina zástupů se
blíží, na každého pyšného a zpínajícího se, i
13 na každého vyvýšeného, i bude ponížen; * i na
všecky cedry libanské vysoké a vyvýšené, i na
14 všecky duby bazanské, * i na všecky hory vy-
15 soké, i na všecky pahrbky vyvýšené, * i na
všelikou věži vysokou, i na všelikou zeď pe-
16 vnou, * i na všecky lodí mořské, i na všecka
malování slibná; * a tak sehnuta bude pýcha 17
bídného člověka a snížena bude všeliká vyso-
kost lidská, ale vyvýšen bude Hospodin sám
v ten den; * modly pak docela vymizejí.* Tehdy 18 19
půjdou do jeskyní skal a do roklí země před
hrůzou Hospodinovou a slávou důstojnosti jeho,
když povstane, aby potřel zemi. * V ten den 20
zavrže člověk modly své stříbrné a modly své
zlaté, kterýchž mu nadělali, aby se klaněl,
totiž krtům a netopýrům; * i vejde do slují skal 21
a do vysedlin jejich před hrůzou Hospodino-
vou a před slávou důstojnosti jeho, když po-
vstane, aby potřel zemi.
Přestaňtež doufati v člověku, jehož dý- 22
chání v chřípích jeho jest; nebo zač má jmín
býti?

Hlava 3.

Vypovídá jim v člověku doufati. Proč? že b) Pán Bůh chce mstíti i na poddaných i na správcích. *a*) Na poddaných a) odnětím jim i pohodlí i správy dobré, b) dáním jim správců ničemných. Odtud jde, že *α*) všecko se mate, *β*) v soužení zástupců nedostávají. *b*) Na správcích zlých tresce hříchů ohavnost Pán

---

9. *muž*, t. všickni jsou modláři, jakž lid obecný tak povýšení. Tak mluví Jer. 5, 4. 5. (budoucím časem), můž i o pomstách božích na modláře vzato býti. Tak níž hl. 5, 15. týmiž slovy mluví. — *jim*, K těmto podobní mnozí i podnes nestydatí, zoufalí, tvrdošíjní, světla božího i jiných hojných pomocí spasitelných sobě nic nevážící takovéž přímluvy sobě na spravedlnosti boží zasluhují.

10. *Vejdi*, t. Ty lide modlářský; tak k nim mluví s posměchem a útržkou, že v čas pomst božích budou se jim chtíti vyhnouti a před nimi ukrýti, však že nikdež k tomu místa nenajdou; a byť i našli, nic jim nepostačí, hřích jejich že bez pomsty nebude. Tak Bůh skrze Jer. 22, 24. mluví o Jekoniášovi.

11. *vysoké*, H. vyvýšení, t. pyšné. — *den*, t. v ten čas, když pomsta soudů jeho spravedlivých docházeti bude, což vysvětlují další slova.

12. *pyšného*: zpurného.

13. *vysoké*. Jakoby řekl: Byť pak bezbožníci Bohem a pomocmi jeho pohrdající byli jako cedrové libanští spanilí, jako dubové v Bazaně vkořenění a rozložití, a jako nejvyšší hory vyvýšení, nic jim však jejich sláva, ani jaké pevnosti (o nichž v. 14. 15.), ani zboží (o čemž v. 16.) v den pomsty Hospodinu samému známý neprospěje. Výš v. 10., níž 24, 21.

16. *mořské*, J. vlastně tarské; ale není podobné k pravdě, aby prorok mínil ty lodí, kterýchž Tarští užívali, ale ty, kteréž králové judští na břehu moře Rudého v Asiongaberu dělati dali, a odtud ku polední straně (a ne k půlnoční přes moře Ocean k městu Tarsu) a k východní do Ofiru pouštěli, viz III. Král. 9, 26. II. Par. 20, 36. Tresce tím bezedné lakomství, jako i výš v. 7. — *slibná*: Vykládají to (soupojemně) o všelikých ozdobách zevnitř na domích k okrase hradů, domů i chrámů vzdělaných; jako jsou byla netoliko stavení nádherná, ale i řezbami zlatými, rytými, řezanými ozdobená, též i vnitř k rozkoši, a z toho ku pýše a lhostejnosti sloužících, jako nádobí drahá, roucha nákladná, koberce, čalouny. Nebo když toho k zlému užívali, ničeho toho nebylo šetřino. IV. Král. 25, 9.

17. *pýcha* etc., H. člověk vyvýšení, t. i nejvyšší neb nejpyšnější. Viz Job 25, 4. — *sám*, t. jeho sláva, kteráž nyní mnohými výmyslky, marnostmi, hříchy, cizími bohy jako zastíněna a pohřížena, když uvede pomsty na lid tento, kterýmž ani bohové jejich, ani zlato ani stříbro, vozové, koně odolati nebudou moci, zase se vyskytne a důstojnost svou vší uctivosti nejhodnější ukáže. Tak níž 5, 16.

19. *roklí*: propastí. — *povstane*. Písma svatá o Bohu, když s pomstou prodlévá lidem nekajícím, jako někdy i s ochranou svým věrným, mluví podlé způsobu lidského, jakoby v ten čas ležel, dřímal, spal; když pak odkládá prodlévání, že povstává; odtud často v Žalmích: procif, povstaň. — *potřel*: předěsil.

20. *modly*, t. jako původ a příčinu svého i oklamání i hrozného hněvu božího a pomst jeho na se vzbuzení; částka pozdního bycha honění. — *mu*: sobě. — *nadělali*, t. rozliční řemeslníci. — *netopýrům*. S posměchem mluví, t. obrazům a modlám se klanění, a všeliké Bohu odporné učení a ustanovení jsou právě jako krtkové a netopýři, světla pravdy boží pobíhající a nemilující. Jiní k tomu slovu, zavrže, toto pojí: zavrže krtům a netopýrům, t. v jak prvé veliké vzácnosti a poctivosti byly modly, v tak veliké zase mrzkosti a potupě budou v den hněvu Páně, tak aby za nehodné souzeny byly, netoliko aby je kdo více ctíti měl, ale aby ani na ně nehleděl, než aby zastrčeny byly do míst nejohavnějších.

21. *vysedlin*, H. skal. — *povstane*, výš v. 19.

22. *Přestaňtež*. Následující hlavy počátek, v němž prorok odvodí od marného na lidech jakkoli světě mocných, moudrých, silných, nábožných, slavných se zakládání; že též všickni jsouce smrtelní v den pomsty boží nic nemohou, jakož jiným, tak ani sami sobě prospěti. Žalm 45, 3., též 77, 39. Ekles. 1, 3., 6, 10. — *jest*, t. život jeho tak nestálý jest jako dchnutí; pročež nelze se na něj bezpečiti. — *býti*, t. když se toho, jaký sám ze sebe a v sobě jest,ováží, jakoby řekl: za nic.

Bůh; nebo a) netoliko s potěšováním spravedlivých hrozí bezbožným, b) ale hned v oči α) i lidu o jejich správcích β) i správcům o jejich nepravosti mluví a pokutou hrozí, pohlaví obzvláštně ženskému snížením a sirobou žalostnou.

Nebo ai Pán, Hospodin zástupův, odejme
od Jerusalema a Judy hůl a podporu, všeli-
jakou hůl chleba a všelijakou podporu vody,
2 * silného reka i muže válečného, soudce i pro-
3 roka, mudrce i starce, * padesátníka i počest-
ného i rádce, i vtipného řemeslníka, i výmluv-
4 ného; * a dám jim děti za knížata, děti pra-
5 vím panovati budou nad nimi; * i bude su-
žovati v lidu jeden druhého a bližní bližního
svého; zpurně se postaví dítě proti starci a
6 chatrný člověk proti vzácnému. * Pročež se chopí
jeden každý bratra svého z domu otce svého
a dí: Máš oděv, knížetem naším budeš, a pád
7 tento zdrž rukou svou. * Ale on přisahne v ten
den řka: Nebuduť já vázati těch ran; nebo
v domě mém není chleba, ani oděvu, neusta-
8 novujtež mne tedy knížetem lidu. * Nebo se
obořil Jerusalem a Juda padl, protože jazyk
jejich a skutkové jejich čelí proti Hospodinu,
k dráždění očí slávy jeho; * samabrž nestyda- 9
tost tváří jejich svědčí proti nim; hřích za-
jisté svůj jako Sodomští ohlašují a netají ho;
běda duši jejich, nebo sami na sebe uvodí zlé.
* Rcete spravedlivému, že dobře jemu bude 10
a že ovoce skutkův svých jísti bude. * Ale běda 11
bezbožnému, jemuť zle bude; neb odplata za
skutky rukou jeho dána jemu bude. * Lidu mého 12
knížata jsou děti, a ženy panují nad ním. Lide
můj, kteříž tě vodí, svodí tě a cestu stezek
tvých ukrývají. * Stojíť Hospodin, k rozsudku 13
stojí, pravím k rozsudku s lidmi. * Hospodin 14
k soudu přijde proti starším lidu svého a kní-
žatům jejich a dí: Vy jste pohubili vinici mou,
loupež chudého jest v domích vašich; * proč 15
vy nuzíte lid můj a tváře chudých zahanbu-
jete? praví Pán, Hospodin zástupův. * I to dí 16

---

1. *chleba*, t. dopustí drahotu, hlad a nedostatek všeho toho, cožkoli přináleží k zachování vezdejšího života. Lev. 26, 26.

2. *reka.* Rozumí lidi spůsobné a statečné k správě a ochraně obce. — *soudce*, t. ty, kteříž v správě světské i duchovní užitečně předčili. — *mudrce:* věštce, hadače. Nebo že i takových Jerusalem prázdný nebyl, hl. 2, 6. se ukazuje. Mich. 3, 11.

3. *padesátníka.* Jakož u Římanů byli setníci a u nás desátníci, tak u Židů padesátníci.—*výmluvného*, H. rozumějícího tajemství neb slov.

4. *děti*, t. ne tak ve věku jako v rozumu a smyslu, jakovíž bývají ti, kteříž pro své hříčky, ožralství, lovy, kvasy a jiné rozkoše a kratochvíle nikdy do spěchu nemají, ku poddaným sami dohlídati, je vyslýchati, rozsudků spravedlivých vyhledávati, vypovídati, než aby se vším odkládali, aneb ledakomus lehkému poroučeli; a co se mezi tím děje, kdož toho nezná? spravedlnost se zadržuje, mocnější chudšího utiská, ten k Bohu upí, zatím zkáza a jistý pád obcí a krajin přichází. Níž 29, 21., též Num. 27, 1. Deut. 17, 16. Ekles. 10, 16. — *děti*, J. nešlechetní. — *panovati* etc., t. ne podlé spravedlnosti a slušnosti spravovati, ale podlé své vůle a náklonnosti tyranství provoditi, jako Roboam. III. Král. hl. 12.

5. *bližní*, H. muž.

6. *oděv*, t. zboží, statek, (soupojem). — *zdrž*, H. pod rukou tvou, t. vlasti padající ku pomoci přispěj.

7. *přisahne*, H. pozdvihne, t. ruky. Gen. 4, 22. — *den*, t. hned beze všeho odkladu a dlouhého na to myšlení odepře i s přísahou. Hroznou boží pomstu na ten lid prorok ukazuje, netoliko zavržení jejich od Boha, ale i jedněch proti druhým tak povstávání, aby žádné nad sebou lítosti neměli, i ti nejbližnější a nejvlastnější. — *vázati*, J. lékařem, J. pánem. — *chleba*, t. sám s sebou mám dosti činiti, nerci-li, aby se měl o vás ujíti.

8. *obořil.* Což se státi mělo, jakoby se již stalo, tak mluví jako i jinde na týž spůsob velmi často. — *jazyk*, t. řeči a rady. — *skutkové*, J. výmyslkové.

9. *nestydatost*, J. tvrdost. J. spůsob obcování jejich. — *nim*, t. jak jsou bezbožní a Bohu odporní, poněvadž již ani hříchu za hřích míti nechtějí, ale za ctnost, a totě nejvyšší hříchů stupeň, tak že kdež se to nalézá, ne k nápravě, ale jen ku pomstě místo zůstává. — *netají*, t. i řeči oplzlé a nestydaté vynášejíce, i skutky nešlechetné a zjevné páchajíce a jimi se pochloubajíce (Gen. 19, 5.) i v nich se sílíce. Níž 22, 13. — *zlé*, t. Bůh není příčina a původ jejich neštěstí, ale vlastní jejich hříchové. Osee 13, 9.

10. *dobře* etc., t. ačkoli Bůh přísně a hrozně trestati bude bezbožné; jich však neopustí tím, ať se u vichřici všech těžkostí jdoucích bezpečí a těší. Tak ochráněn Noe v zlém světě, Lot v Sodomě, Daniel v jámě. Dan. hl. 14.

12. *knížata*, H. násilníci neb dráči neb výběrčí, vydřiduchové, tak je nazývá od skutkův jejich. Řecký výklad: lichevníci. Níž 16, 4. — *děti*, t. v rozumu, smyslu a ve vší správě k místu jejich náležité nejsou než jako děti a ženy, plaší a nesmělého srdce, ale v brání a dráni tu jsou udatní a dospělí mistři. Viz v. 4. — *vodí*, J. blahoslaví, t. v tvém nynějším spůsobu pokojném, slavném a stkvoucím strany zevnitřního života, nehledíce nic na to, jak jsi před Bohem znepokojený, mrzutý a ohavný pro své hříchy. — *svodí*, t. klamají a nemluví pravdy. -- *ukrývají*, t. po nichžby Bohu ke cti choditi měl, a nechodíváš; aneb po nichžby k vůli ďáblu choditi neměl, a chodíváš; tohoť obého nemluví, ale pochlebenství, polštáříky pod lokty šijíce. Ezech. 13, 18.

13. *stojí*, t. hotov jest.

14. *proti*, t. k přemožení jich, zahanbení, potupení i pomst svých na ně uvedení. — *starším*, t. správcům a panovníkům jiných. — *pohubili*, t. ohněm pokazili. Že pak dí: Vy, to se vztahuje obzvláštně k těm, kteříž vinici boží dělati, spravovati a opatrovati měli, ano se pak od nich vše na opak dálo. — *vinici*, t. lid israelský, kterýž se k vinici připodobňuje. Níž 5, 7.

15. *nuzíte*, H. stíráte. — *zahanbujete*, H. melete, t. odstrkujete jej, bijete, místo k spravedlnosti dopomáhání.

Hospodin: Protože se pozdvihují dcery sion-
ské a chodí s vytaženým krkem, a pasou oči-
ma protulujíce se a zdrobna kráčejíce, tak že
17 i nohama svýma lákají. * Protož okydne Pán
prašivinou vrch hlavy dcer sionských a Ho-
18 spodin hanbu jejich obnaží. * V ten den odc-
jme Pán okrasu těch nástrah, totiž: pavučníky
19 a tračce, * jablka zlatá, spinadla, náramky a
20 čepce, * úplety a zápony, tkanice, oplece a ná-
21 22 ušnice, * prsteny a náčelníky visaté, * proměnná
roucha i pláštky, i roušky i váčky, * i zrca- 23
dla, i čechlíky, i věnce i závoje; * a bude 24
místo vonných věcí hniz a místo pasů roztr-
žení, a místo strojení kadeří lysina, a místo
širokého podolku bude přepásání pytlem, ob-
hoření pak místo krásy. * Muži tvoji od meče 25
padnou a silní tvoji v boji. * I budou plakati 26
a kvíliti brány jeho, a spustlý na zemi seděti
bude.

Hlava 4.

II. Ku povolným (a jsou ostatkové lidu) mluvě Pán slibuje, že jich požehná a posvětí po slušném pokárání bezpečností, aby nezakoušeli nic zlého, ani ve dne neopustí, ani v noci.

I chopí se sedm žen muže jednoho v ten
den a řeknou: Chléb svůj jísti budeme a rou-
chem svým se odívati, toliko ať po tobě se
jmenujeme, odejmi pohanění naše.
2 V ten den bude výstřelek Hospodinův
ušlechtilý a slavný, a plod země výtečný a
krásný, totiž ti, kteříž zachováni budou z Israele.
* I stane se, že kdož bude zanechán na Sionu 3
a pozůstaven bude v Jerusalemě, svatý slouti
bude; každý kdož jest zapsán k životu v Je-
rusalemě; * tehdáž když Pán smyje nečistotu 4
dcer sionských a krev Jerusalema vyplákne
z něho v duchu soudu a v duchu horlivosti.
* A stvoří Hospodin nad každým obydlím hory 5

---

16. *pozdvihují*: pýchou zpínají. — *krkem*, t. na znamení náramné pýchy. — *pasou*, H. mhourají. — *protulujíce se*, t. nestydatě sem i tam se ohlídají. — *lákají*, J. zvuk vydávají neb břinkají.

17. *prašivinou*: strupem. — *hlavy*, t. kteréž pyšně vyzdvihují a nádherně ozdobují.

18. *okrasu*, J. nádhernost, H. slávu. — *nástrah*, t. to vše, čímž mimo slušnost, uctivost a pobožnost zřetel lidský k sobě obracely, je jako vnadily a vábily neb lákaly, J. obuvi. — *pavučníky*, J. rouchy sítkovaté, pavoučníky. — *tračce*, J. obálky, tkanice zlaté, v nichž vonné věci nosívají.

20. *zápony*, J. botky, faldy neb premování. — *náušnice*, J. páteřky.

21. *náčelníky*, J. ozdoby chřípí neb nad nosem.

22. *roucha*, t. sváteční. — *roušky*: rukavičky.

23. *věnce*, J. karnáče. — *závoje*, J. loktušky, letničky.

24. *hniz*, J. smrad. — *roztržení*, rozpásání šatů. — *strojení* etc., J. poutců neb vrkočů. — *podolku*: okrouhlého jako zvon, na spůsob nynějších sukní s kolem neb obručem. — *krásy*, t. kteréž nyní tak pilně a nákladně chrání, na slunce nevycházejí, od nepřátel budou vytaženy, obnaženy, verš 17.

25. *tvoji*, t. ó ty pohlaví ženské, aneb ó Jerusaleme a Judo. — *silní*, H. síla.

26. *brány*, t. když nebude, kdoby branami vcházel i vycházel, jako smutek a pláč na sobě ukazovati budou. — *seděti* etc., t. Jerusalem zbaven jsa obyvatelů svých, ba i všech jiných okras a pevností, věží, zdí, bran i chrámu; žalostný a hrozný spůsob jeho bude jako toho, jenž smutek nese, a na zemi sedě neb leže kvílí a naříká nad neštěstím a bídami svými. Tak Job 1, 20, týž 2, 13., David. II. Král. 13, 31.

1. *sedm*, t. několik; protože taková zhouba přijde, aby ani sedm žen jednoho muže dostati nemohly. — *den*: v kterémž Bůh ztrestati chtěl Jerusalem, jakž v předcházející hlavě se ukazuje. — *jísti*, t. samy na svůj náklad se živiti budeme bez všelijaké tvé práce. — *po tobě* etc., H. jmenem tvým t. ať tvými manželkami sloveme a pohanění vdovství a neplodnosti ať nesnášíme.

2. *výstřelek*, J. ratolístka, letorost. Míní tím církev boží, kteráž skrze zajetí do Babylona k nejvyššímu ponížení, zlehčení, potupě a se zemí srovnání, jsouc boží štípení, (Žalm 79, 9., též 91, 14., Isai. 5, 7.) přivedena byla; však časem svým po navrácení že se měla zase otaviti, pučiti a spanile růsti, tak jako byliny po zavlažení a zdělání země. Tak podobně v hl. 44, 3. Isaiáš vedlé litery o též věci týmiž slovy jako i tuto mluví: Vyleji požehnání své na zrostlinky tvé. A Ezech. 29, 21. V ten den rozkáži vypučiti se rodu domu israelského. Nazývá se tím jmenem i Kristus (Jer. 23, 5., týž 33, 15. Zach. 3, 6.) ale s doložením světlým, tak že se to na žádného jiného táhnouti a obraceti nemůže, ač i toto nejedni na Krista táhnou. — *ušlechtilý* etc., H. k ozdobě a slávě. — *kteříž* etc., H. vychvácení, t. ti, kteříž ušli zahynutí; to jest církev boží. — *zachováni*, t. v těch ranách a pomstách na bezbožné uvedených, jimiž své humno tříbiti a kozly od ovcí oddělovati měl; jakožto všech věků při své církvi Bůh skrze pokušení činívati ráčí.

3. *zapsán*, t. do těch knih, o nichž Exod. 32, 32. A ty jsou věčné boží uložení, nás za syny vyvolení a k životu věčnému předzřízení. Skut. 13, 48. — *v Jerusalemě*, t. vyvolení k životu věčnému.

4. *smyje*. Jak smýti chce, hned to sám vykládá. — *nečistotu*, t. všelijaké boží čisté služby a pocty naprznění. — *dcer*. Nemíní tuto ženského pohlaví, jako výš 3, 16., ale míní města judská menší (Num. 21, 25.), jejichž hlavní město Jerusalem jako matkou bylo. — *krev*, t. všelijaké zádavy, nátisky a bezpráví. — *horlivosti*: spálení, vyvrácení, t. nečistoty že smýti chce skrze přísné a spravedlivé své pomsty uvedení, o čemž i při konci 1. hl., ovšem pak v. 3. široce mluví.

5. *ve dne*, t. vůdcem a ochráncem bude lidu svého, tak jakožto někdy skrze viditelná znamení přítom-

Sionu a nad každým shromážděním jejím oblak
ve dne, a dým a blesk plápolajícího ohně v noci,
tak že nade všemi sláva boží bude k jich za-
stírání; * a to jim bude stánkem k zastěňování 6
jich ve dne před horkem a za útočiště a skrýši
před přívalem a deštěm.

Hlava 5.

Prorok toto kázaní za píseň k slávě boží býti pokládá. Vypravuje pak, I. co Bůh lidu dobrého z milosti a hrozného podlé soudů svých učiniti ráčil. a) Z milosti přijal jej za svou vinici, b) v hněvě pak pro hříchy jejich odložil je k zkáze. II. Jaké hříchy Bůh při lidu svém nalezl a trestati chce. Nalezl 1) bezpráví v statku rozšiřování, ježto i domové spustnou i vody vyhynou; 2) hody rozpustilé, ježto také i v zajetí i v smrt ošklivou upadnou. Odkudž a) jim zahanbení, b) Pánu Bohu oslavení, c) církvi utěšení nastane; 3) zarytost, aby a) pohrůžkám božím se usmívali; b) zlé v dobré směňonali vše na své moudrosti zakládajíce, c) opilstvím se chlubili, nespravedlivě rozsuzovali. — Protož trestati chce 1) domácími, však hroznými metlami, 2) cizím vojskem, toť rychle bez ustání u veliké síle a hrůze boj přivede.

Zpívati již budu milému svému píseň mi-
lého svého o vinici jeho: Vinici má milý můj
2 na vrchu úrodném, * kterouž ohradil a ka-
mení z ní vybral a vysadil ji vinným kme-
nem výborným a vystavěl věži u prostřed ní,
také i lisici udělal v ní a očekával, aby ne-
3 sla hrozny; ona pak plodila plané víno. * Nyní
tedy obyvatelé jerusalemští a muži judští suďte
4 medlé mezi mnou a vinicí mou. * Což ještě
činěno býti mělo vinici mé, ježto bych jí ne-
učinil? proč, když jsem očekával, aby nesla
hrozny, plodila plané víno? * A protož ozná- 5
mím vám, co já učiním vinici své: Odejmu
plot její, a přijde na zpuštění; rozbořím hradbu
její, a přijde na pošlapání; * zapustím ji, ne- 6
bude řezána ani kopána, i vzroste na ní bodláčí
a trní; oblakům také zapovím, aby nevydá-
vali více na ni deště. * Vinice zajisté Hospo- 7
dina zástupů dům israelský jest a muži jud-
ští révové milí jemu; očekával pak soudu, a
ai nátisk; spravedlnosti, a ai křik. * Běda vám, 8
kteříž připojujete dům k domu a pole s po-

---

nosti své činívati ráčil. Exod. 13, 21. — *nade všemi*, J. nad každou slávou bude zastření, t. nade všemi, kteříž se k obrazu Syna božího připodobňují a při kterýchž se díla božího sláva spatřuje.

6. *deštěm*: horkem, přívalem a deštěm rozumí všeliká pokušení, jimiž církev zde na světě sevřína jest. Níž 43, 2.

1. *milého*, J. strýce, obracejíce to na Oziáše krále, za jehož času Isaiáš prorokoval, kterýžto Oziáš byl syn Amaziášův, a Amaziáš byl strýc Isaiášův, viz hl. 1, 1. Ale sprostně i vlastně může se to na Boha slyšeti; nebo kdo a co má neb může býti každé věrné duši (ovšem prorokům a služebníkům božím) milejšího jako on. Tedy jakoby řekl: Bohu a Kristu Pánu, Synu jeho, choti církve, jehožto já služebník jsem, a tak přítel a on můj; pročež těžce to nesu, o to se domlouvám, že milost a věrnost jemu náležitá jinam se přenáší. Tak svatý Jan přítelem ženicha, t. Krista se nazývá. Jan 3, 29. Tak mluví i svatý Pavel. II. Kor. 11, 2. — *vrchu*, H. na rohu syna oleje.

2. *ohradil*, J. zkopal, zdělal, t. zákonem smlouvy své, kterýmž sobě Bůh ten lid za zvláštní a vlastní odděliti i proti všelijakým bludům pohanským opatřiti ráčil. — *kamení*, t. národy kananejské, jebusejské etc., jakožto kamení škodlivé ze země zaslíbené vymetal. Deut. 7. 1. — *výborným*, t. ne z národu a lidí bezbožných, ale ze svatých a Bohu milých otců, Abrahama, Isaka, Jakoba. — *věži*: stráž, ta byla Sion, na níž postaveni byli kněží Páně, starší, soudcové a knížata všeho lidu k správě při obojích věcech, duchovních i telesných. — *lisici*. Ta byla přisluhování všech služebníků božích a zvlášť proroků, kteříž všech ku pobožnosti s pilností ponoukali a na to dotírali, aby všickni podlé svých míst ovoce Bohu milé a vzácné víry, bázně a spravedlnosti vydávali. Viz v předmluvě pravidlo I. — *očekával*, t. s mnohou snášelivostí a trpělivostí přes celý den ruce roztahuje, a toho, aby sobě usmyslili, od nich žádaje. Níž hl. 65, 2. — *nesla*, H. činila, a tak hned. — *víno*, t. nečiníc dosti ani kmenu svému výbornému, ani práci bedlivé hospodáře, ani místu svému příhodnému a úrodnému.

3. *suďte*. Jakoby řekl: Odvolávám se na soud všech vás, vy sami rozeznejte, kým to schází, že ona užitku nepřinesla. Viz hl. 1, 18., též 3, 13.

4. *neučinil*. Tak naříká i skrze Jer.: (2, 5.) Jakou shledali otcové vaši při mně nepravost, že daleko odešli ode mne chodíce za marností. A Mich.: (6, 3.) Lide můj, cožť jsem učinil, aneb čím jsem tě obtěžoval.

5. *protož*, H. nyní. — *její*, t. odejmu od ní svou ochranu i všecky ozdoby její, a dopustím na ni všecko zlé. Tak Kristus: Odjato bude od vás království boží a bude dáno lidu činícímu užitky jeho. Mat. 21, 43. — *zpuštění*: pohubení ohněm, výš 3, 14.

6. *kopána*: Dílo služebné. — *deště*: Dílo podstatné.

7. *soudu*, t. uctivosti neb dobrodinství; jakoby řekl: Nevyhledával dobrotivý a milosrdný Bůh předně od nich obřízky, zápalů, obětí a jiných obřadů zákona (neb toho nazbyt konali. 1, 11.), ale toho, aby jedni druhým ve všem podlé vůle boží činili, sobě vespolek sloužili, sebe (zvlášť pak mocnější mdlejší, bohatší chudší) ochraňovali, a jiných skutků lásky a milosrdenství k sobě dokazovali; odkudžby se snadně čisté boží náboženství a pravé Boha poslušenství seznávati mohlo. To též Bůh skrze Osee dí: (6, 6.) Milosrdenství chci a ne oběti. — *nátisk*, J. rána, malomocenství, t. piknutí. — *křik*: naříkání těch, jimž se ubližovalo.

8. *připojujete*, t. lstí a loupeží. — *jiným*, J. chudým, t. k bytu a živnosti, když je oni, lakomci a dráči buď lstí buď penězi ano i mocí předstihají. — *rozsazeni*: postaveni, aneb hodni byli přebývati. —

lem spojujete, tak že místa jiným není; jakoby-
ste sami rozsazeni byli k přebývání u pro-
9 střed země. * V uších mých jest to, dí Hospo-
din zástupův, jistě žeť vám ti domové mnozí
zpustnou, ano i velicí a krásní bez obyvatele
10 budou; * nad to deset dílců viničných vydá
toliko lahvici jednu, a semena chomer vydá
11 efi. * Běda těm, kteříž ráno vstávajíce chodí
po opilství, a trvají při tom do večera, až je
12 víno i rozpaluje; * a harfa, loutna a buben
a píšťalka a víno bývá na hodech jejich; na
skutky pak Hospodinovy nehledí a díla rukou
13 jeho nespatřují. * Protož v zajetí půjde lid můj;
nebo jest bez umění, a slavní jeho budou hlado-
14 vití a množství jeho žízní usvadne. * Pročež
rozšířilo i peklo hrdlo své a rozevřelo nad
míru ústa svá; i sstoupí do něho slavní její,
a množství její i hluk její i ti, kteříž se ve-
selí v ní. * A tak sehnut bude člověk a poní- 15
žen muž, a oči pyšných sníženy budou, * a vy- 16
výšen bude Hospodin zástupův v soudu, a Bůh
silný a svatý ukáže se svatý v spravedlnosti.
* I pásti se budou beránkové podlé obyčeje 17
svého, a ostatky těch tučných navrátíce se
zase jísti budou. * Běda těm, kteříž táhnou 18
nepravost za provazy marnosti, a jako pro-
vazem u vozu hřích; * kteříž říkají: Nechať 19
pospíší a nemešká dílem svým, abychom vi-
děli; a nechať se přiblíží a přijde rada toho
Svatého israelského, abychom zvěděli. * Běda 20
těm, kteříž říkají zlému dobré a dobrému zlé,
kladouce tmu za světlo a světlo za tmu, po-
kládajíce hořké za sladké a sladké za hořké.
* Běda těm, kteříž jsou moudří sami u sebe 21

---

země. Jejíž vládařství ani prodáváno, ani žádným právem manským a věčným v ní se uvázáno býti nemělo; ovšem pak to býti nemá, aby lakomci chudé z ní tisknouti měli. Lev. 25, 23. Num. 36. 7.

9. *to*, t. úpění a naříkání utištěných. — *mnozí*, J. velicí, nákladní, slavní. — *zpustnou*, H. na zpuštění budou.

10. *dílců*, t. takových, žeby jeden jedním pluhem za den zorán býti mohl. J. hony. Staří, jitro.— *láhvici*, H. bath, viz III. Král. 7, 26. — *chomer*: míra sutých věcí asi ve dva korce. Lev. 27, 16. — *efi*: míra též sutých věcí, desátý díl chomer, rovnající se k bathu.

11. *opilství*: choditi po opilství jest jakýmkoli spůsobem příčiny k tomu sobě obmýšleti, jich následovati a tu v nalévání se mrzutém a více než hovadském sobě povolovati.

12. *hodech*, t. hody jejich nesměřují k žádným hodným ani milostivým příčinám; ale slouží toliko k skvostnosti, lehkomyslnosti a dobrých mravů převrácenosti; poněvadž se nic jiného tam nevidí a neslyší, než zpěvové (spíše nepoctiví, než jací jiní), hry, tance, popíjení, a tak nevážnost a prostopášnost. Níž 18, 7. — *nespatřují*, t. ani toho, což z povinnosti své k Bohu i bližnímu konati mají, nevykonávají, ani toho, jak Bůh hroznými svými metlami, zvlášť skrze vpády nepřátel svého hněvu pro hříchy návěští dává, co rozvažují; jako jen za Achaze málo před tím co se stalo Judovi i od Syrských i od Israelských, čti o tom II. Par. 28, 5. 6. 8.

13. *půjde*, t. do Babylona. — *umění*, t. kteréhožby nabývati měl skrze spatřování skutků božích, jakž řečeno v. 12., ovšem pak ze slýchání zákona božího a vyučování se z něho. Tak Jerem.: (5, 4.) Nemoudře činí; neb nejsou povědomi cesty Hospodinovy, soudu Boha svého. — *slavní*, H. sláva jeho muži hladu. — *hladovití*, t. i na slavných, bohatých a urozených nebude jako prvé znáti sytosti, vytylosti a bujnosti, ale hlad, nouzi a krotkost.

14. *hrdlo*, H. duši svou. Připodobňuje peklo k hrozné a nenasycené šelmě, kteráž všecko oblo sžírá. — *sstoupí*, t. od hladu a rozličné nouze i od meče náramně jich mnoho mříti bude, tak že do velikých rovů metáni budou vesměs, jakož chudí tak i bohatí a slavní. Jakoby řekl: Ten bude cíl vašeho bezedného lakomství, pýchy, ožralství a prostopášnosti, když budete jedni od meče, moru, hladu i od pekla sežráni, a jiní u věčnou nevoli zajati. — *něho*, viz v. 13. — *její*, t. té země židovské neb města Jerusalema; poněvadž na ty obzvláštně tyto pohrůžky boží se vztahovaly; tak rozuměj i o jiných tuto dvou podobných slovcích (potažných) i o tom *v ní*. — *hluk*, J. šperkování, nádhernost, pompa.

15. *pyšných*, H. vysokých.

16. *v soudu*, t. skrze uvedení na ně spravedlivé pomsty slávu svou, kterouž nyní pýchou, nádherností a urputností potupili, ale vyvýší, t. k dřevnímu důstojenství přivede. Výš 2, 17. — *ukáže* etc., t. že jest i nejdobrotivější i nejspravedlivější, ta čest jemu dána bude, a z té příčiny že jest sám hodný vší cti, chvály, bázně, doufání, a tak aby milován byl z celého srdce, ze vší duše i síly. Deut. 6, 5. J. posvěcen bude.

17. *obyčeje*, t. nejináče než jako na pastvistkách svobodně a směle. — *ostatky*, H. pustiny aneb opuštěné a zanechané věci. — *tučných*, J. ukrutných neb bezbožných, t. kteříž po zajetí lidu božího dědictví jejich opanovali. — *navrátíce*, t. z Babylona, H. příchozí. To pro pobožné v bázni boží chodící a v něm doufající přidává, aby sobě nezoufali v čas takových zarmoucení, jako i 3, 10., níž 24, 15. i jinde často.

18. *táhnou*, H. napínají, natahují, t. jsou nenapravitelní, hříchů k hříchům přičinějíce, ze zlého v horší prospívají, příklady rovných se sílí, bez pokání v tom stojí i v smysly Epikurejské vcházejí. Níž 22, 13. — *provazy*. Provazové marnosti neb marní jsou řeči tvárné a slibné, avšak bez pravdy, jimiž mnozí oklamáni bývají. Provazové neb řetězové vozatajští jsou věci k přelstění a k oklamání mocnější, jakovéž jsou přízeň, darové, poctivosti, smlouvy, přísahy i hrůzy bran pekelných.

19. *dílem*, t. Bůh, jímž a jeho pomstami nám vždycky hrozí. Tak sobě hle vážili prorokův a Boha skrze ně mluvícího; takoví byli i oni, kteréž svatý Petr II. epišt. 3, 4. připomíná a Jer. 20, 8. — *rada*: uložení. — *israelského*. Ne z uctivého o Bohu smýšlení jeho jmeno tím spůsobem připomínají, ale že jej proroci tak uctivě jmenují, i oni z posměchu a potupy ta slova opětují a opálají. Viz níž 12, 6. — *zvěděli*, t. že jsi pravdomluvný.

20. *kladouce*, J. kteříž činí z světla temnosti a z temností světlo.

21. *sami* etc., H. v očích svých. — *vedlé* etc., H. před tváří svou.

22 a vedlé zdání svého opatrní. * Běda těm, kteříž
jsou silní ku pití vína a muži udatní k smí-
23 šení nápoje opojného; * kteříž ospravedlňují
bezbožného pro dary, spravedlnost pak spra-
24 vedlivých odjímají od nich. * Z té příčiny, jakož
plamen ohně zžírá strniště a plevy plamen
v nic obrací, tak kořen jejich bude jako shnilina,
a květ jejich jako prach vzejde; nebo zavr-
hli zákon Hospodina zástupův a řečí Svatého
25 israelského pohrdli. * Pročež rozpálila se prch-
livost Hospodinova na lid jeho, a vztá-
hnuv ruku svou na něj porazil jej, tak že se
hory zatřásly a těla mrtvá jejich zohavená
rozmetána byla u prostřed ulic; v tom však ve
všem neodvrátila se prchlivost jeho, ale předse
26 ruka jeho jest vztažená. * Nebo vyzdvihne ko-
rouhev národu dalekému a zahvízdne naň,
aby vyvstal i od končin země; a ai rychle a
prudce přijde. * Žádného ustalého ani klesa- 27
jícího nebude mezi nimi; žádný z nich nebude
dřímati, ani spáti, aniž se rozepne pás bedr
jeho, aniž se strhá řemen obuví jeho. * Střely 28
jeho ostré a všecka lučiště jeho natažená;
kopyta koňů jeho jako skřemen souzena bu-
dou, a kola vozů jeho jako bouře. * Řvání 29
jeho jako řvání lva, a řváti bude jako lvíčata
a vrčeti bude a pochytí loupež a uteče s ní,
aniž bude kdoby vydřel; * a zvučeti bude nad 30
ním v ten den, jako zvučí moře; tehdy po-
hledíme na zemi, a ai mrákota a úzkost; nebo
se i světlo zatmí při pohubení jejím.

Hlava 6.

Za kralování Joatama prorok 1) spatřiv u vidění a) Pána na trůnu v slávě sedícího, b) serafíny α) vznášející se nad Pánem, jedenkaždý s šestmi křídly, a β) chválící Pána, jakýby v podstatné bytnosti i v slávě byl, c) pohnutí podvoje veřejí k hlasu jejich: 2) hned a) hřích svůj poznal, že α) sám poskvrněných rtů jest, β) mezi nečistými obývá, γ) nad to Hospodina, což za zlé znamení klade, viděl; b) milosti boží došel. Nebo α) z cherubínů jeden aa) Duchem svatým ho očišťuje, bb) rozhřešení jemu dává; β) sám Bůh ho aa) volá ku poselství, bb) posílá, aby *a*) zatvrdil zaryté k záhubě věčné i časné a *b*) ukázal, proč se ještě Pán od pokuty dokonale zdržuje.

Léta, kteréhož umřel král Oziáš, viděl
jsem Pána sedícího na trůně vysokém a vy-
zdviženém, a podolek jeho naplňoval chrám;
* serafínové stáli nad ním; šest křídel měl 2

22. *opojného.* Netoliko na pijany a ožralce, kteříž statečně připíjeti, vyvažovati a spěnovati umějí, tím veršem prokletí a zlořečenství vydává, ale i na nalevače a nalevačky, kteříž jsou udatní, t. umělí a zběhlí v směšování neb v strojení toho, což nalévají, aby všelijak pochotné bylo a všudy k tomu sloužilo, všecko se přehlídalo ne tak pro potřebu a posloužení bližním předně, jako samo pro jejich mrzký zisk.

24. *plamen,* H. jazyk. — *plevy*: mrvy. — *shnilina,* t. z kořene vyvráceni, zkaženi a vyhlazeni budou. — *pohrdli.* Nevážnost a potupa božího slova že jest původ a příčina všelijakých hříchů a ohavností, za tím i pomst božích spravedlivých, i tuto i jinde v písmích svatých se to často ukazuje. Gen. 6, 3., též 19, 14., IV. Král. 18, 12., II. Par. 36, 15. Jer. 6, 19. etc.

25. *rozpálila se.* Často proroci pro ukázaní jistoty a pravdomluvnosti svých proroctví o věcech budoucích mluví, jako o předešlých a již stalých, tak i tuto. (Viz v předml. prav. 9.) Aneb může slyšáno býti na vyvrácení Israele (IV. Král. 17, 6.) a na porážku Judy II. Par. 28, 6. 8. — *zatřásly:* Strachem a čitelností hrůz božích. Ukazuje tím, že lid boží nechtěje sobě, maje tak mnohá návěští hněvu božího, usmysliti, mnohem tupější a nesmyslnější byl než hory a kterákoli jiná nerozumná stvoření. Tak Jer.: (5, 3.) Bil jsi je, a necítili bolesti. Níž 42, 25. — *zohavená,* J. jako smeti, bláto. — *neodvrátila*: nepřestala. — *vztažená,* t. k svolání nepřátel a k vykonávání soudů svých.

26. *národu,* II. národům. — *dalekému,* t. v assyrské, chaldejské neb babylonské zemi, ty národy že vzbudí Bůh proti lidu svému k vykonání soudů svých vedlé zákona svého a pohrůžek v něm zavřených. Deut. 28, 49. — *zahvízdne,* t. snadně beze vší práce zdaleka přivolá, samým vnuknutím neb návěštím místo trouby. — *prudce* etc. Jakoby řekl: mluvili jste Boha popouzejíce: Nechať pospíší (v. 19.), teď to míti budete. Pláč Jer. 4, 19.: Rychlejší jsou, kteříž sstíhají nás, než orlice nebeské.

27. *mezi nimi,* Ř. v něm. — *dřímati,* t. nebude se lenivě míti, ale i v noci bojovati bude. — *bedr,* t. ustavičně v zbroji bude, aniž jaké překážky v boji míti bude.

28. *souzena,* t. velmi tvrdá, kteráž žádnou jakkoli tvrdou cestou setřína a olámána nebudou. — *bouře,* t. velmi rychlá a spěšná.

29. *řváti.* Jakoby řekl: samým hlasem předěší, přemůže. — *vrčeti*: říceti.

30. *nad ním,* t. stok všech těžkostí nad lidem judským v ten den soudů a pomst božích. — *mrákota,* viz Job. 15, 22. — *zatmí,* t. nebude lze žádné pomoci najíti, ani jakého potěšení dočekati; ale všecko všudy jako tmíti se, truchliti a smutek na sobě ukazovati bude; tak výš 3, 26., též 8, 22. — *pohubení,* H. v rozlití neb zplynutí, t. té země, neb Jerusalema neb obyvatelů jejich, kteříž jakož rozlitá voda v ztrátu přichází; tak i oni sem i tam rozptýleni a zkaženi býti měli, kromě malých ostatků, o nichž 4, 2. i jinde. Tak i svatý David o bezbožných a jejich zahynutí mluví, aby se rozplynuli jako voda a zmizeli. Žalm 57, 8.

1. *Léta,* t. kteréhož Joatam kralovati počal. Proto pak připomíná Oziáše a ne Joatama, že Joatam ještě za života Oziáše otce svého království spravoval. IV. Král. 5, 5. — *viděl,* t. ne takového, jakýž jest v podstatě božství svého, ale toliko potud, pokudž

každý z nich, dvěma zakrýval tvář svou, a
3 dvěma přikrýval nohy své, a dvěma létal; * a
volal jeden k druhému říkaje: Svatý, svatý,
svatý Hospodin zástupův, plná jest všecka
4 země slávy jeho. * A pohnuly se podvoje ve-
řejí od hlasu volajícího, a dům plný byl dý-
5 mu; * i řekl jsem: Běda mně, jižť zahynu,
protože jsem člověk poskvrněné rty maje,
k tomu u prostřed lidu rty poskvrněné mají-
cího bydlím, a že krále Hospodina zástupů
6 viděly oči mé.* I přiletěl ke mně jeden ze sera-
fínů maje v ruce své uhel řeřavý, kterýž kle-
7 štěmi vzal byl z oltáře, * a dotekl se úst mých
a řekl: Ai hle dotekl se uhel tento úst tvých;

nebo odešla nepravost tvá a hřích tvůj shla-
zen jest. * Potom slyšel jsem hlas Pána řkou- 8
cího: Koho pošli? a kdo nám půjde? I řekl
jsem: Ai já, pošli mne. * On pak řekl: Jdi 9
a rci lidu tomu: Slyšte slyšíce a nerozumějte,
a hleďte hledíce a nepoznávejte; * zatvrď srdce 10
lidu toho a uši jeho zacpej a oči jeho zavři,
aby neviděl očima svýma a ušima svýma ne-
slyšel a srdcem svým nerozuměl, a neobrátil
se a nebyl uzdraven. * A když jsem řekl: Až 11
dokavad Pane? I odpověděl: Dokudž nezpust-
nou města, tak aby nebylo žádného obyva-
tele, a domové, aby nebylo v nich žádného
člověka, a země docela nezpustne; * dokudž 12

---

smysl lidský pochopiti může skrze příklady a podobenství věcí světských. — *Pána.* Svatý Jan 12, 41. to na Krista obrací, a vlastně; nebo se Bůh nikdy otcům nezjevoval, než skrze věčné slovo své, jenž jest Syn jeho jednorozený, v božství od věčnosti jemu rovný; čímž božství Kristovo se mocně utvrzuje. — *chrám*: hrad, palác.

2. *serafínové.* Tak nazývá anděly svaté, t. hořící, plápolající buď milostí k Bohu, buď k vykonávání rychlému vůle jeho (což se i dvěma křídly, jimiž létali, ukazuje); buď že jsou stkvoucí a velmi ušlechtilí, aneb spalující, t. všecko zlé, zvlášť při skonání světa. Mat. 13, 42. — *tvář*: Ukazuje se tím, že ani andělé svatí nesmírného blesku důstojnosti božské spatřovati nemohou, jako i lidé té částky slávy boží při andělích, protož přikryté mají nohy.

3. *k druhému,* t. jednomyslně a jakoby jedněmi ústy zvolali a Bohu zpívali, jakož cti a slávy boží k vyvyšování, tak i lidu toho od Boha odvráceného i s jejich cizími bohy zahanbení a potupení. — *Hospodin.* Jehož prorok Adonai Pánem jmenuje, toho andělé Jehovah Sabaot, Hospodinem zástupů nazývají, t. jediným Bohem v bytu božství a trojím v osobách. Exod. 3, 14., též 6, 2. — *slávy:* Dokudž v smrtelných těchto tělích na světě živi jsme, představuje se nám nejvíce sláva podnoží nohou božích, t. země, na níž jsme pohostinu, abychom skrze spatřování a rozvažování a při ní a na ní divných a slavných skutků božích, v známosti pravého boha a u víře v něho rostouce, jeho samého se přidrželi a ctili, milovali a oslavovali.

4. *veřejí,* t. chrámových. — *dýmu*: pohnutí, chrámu zboření; dým vypálení ukazoval, což se vše skrze Babylonské stalo.

5. *zahynu,* H. vyťat jsem. — *člověk,* H. muž. — *rty,* (soupojem). Příčinu strachu a zahynutí svého oznamuje, t. známost hříšnosti a nehodnosti své před boží tváří, tak že sám ze sebe ani slova ke cti a slávě boží náležitě vynésti spůsobný není, a aniž toho k napravení v lidech též k sobě podobných, mnohem méně v horších pomoci míti nemůže. Tak svatý Pavel: I. Kor. 13, 9. S částky (t. nedokonale) prorokujeme.

6. *uhel* etc., t. oheň moci a darův Ducha božího k přečištění, osvícení a utvrzení mému. — *z oltáře*: jenž vyobrazoval Krista, z jehožto plnosti béřeme všickni skrze Ducha jeho.

7. *úst* etc., t. na znamení a svědectví tvého z milosti boží očištění i darů potřebných k místu a povolání tvému udělení. Tak Jer. 1, 9., Dan. 10, 16. Ne jiný ale tentýž i podnes v církvi cíl znamení zevnitřních neb svátostí zůstává.

8. *Potom,* t. když jsem byl posilněn a utvrzen. — *nám*: Tajemství Trojice svaté v tom: kdo nám půjde; jednoty božské v tom: Koho pošli. Tak Gen. 1, 26., též 11, 7. — *mne*: Hotovostí a ochotností touto prokázal na sobě ovoce víry živé, že to všecko důvěrně a cele, což mu anděl svědčil (v. 7.), přijal a toho čitelně v svém duchu požíval. Odkudž již beze vší výmluvy vší práce a jakéhokoli nebezpečenství od lidu toho se opovážiti hotov byl. Nebo taková jest moc víry živé. Níž 45, 23.

9. *tomu.* Nedí: mému, ale tomu, hněv svůj a zuřivost tím pronášeje, jako k cizím; neb se ho strhli. Viz 1, 2. — *Slyšte,* t. zřetelně a světle vám se mluviti a ukazovati bude, a vy také ne jináč slyšeti a viděti budete; však nesrozumíte etc. Rozkazovací čas místo budoucího i v tomto verši i v druhém za ním. — *nepoznávejte.* Nic těmi dvěma verši Bůh svým slibům a zámluvám (že smrti hříšných nechce a k tomu podobným) na odpor čelícího vynášeti neveli; ale ukazuje proroku zarytost a nenapravitelnost srdce lidu toho, že nerci-li, aby po jeho zřetelných a mnohých poučováních a napomínáních se napravovati měli, ale ze zlého v horší prospívati budou. Protož aby sobě toho nic neošklivil, ale stálým i milosti i hněvu božího svědkem byl. Takový byl svět (co dím? však lid boží) za proroků, za Krista (Mat. 13. 14. Jan. 12, 40.), za apoštolů (Skut. 28, 26. Řím. 11, 8.) i nyní jest, že jemu čisté boží služby jsou vůní k smrti, ale vyvoleným k životu. II. Kor. 2, 15. 16. Kristus jedněm ku pádu a druhým ku povstání. Níž 8, 14., též 22, 13., též 28, 13.

10. *zatvrď,* H. zašpikuj, tučné učiň, t. nečitelné, nesmyslné neb bláznivé. Níž 29, 10. — *zacpej,* H. obtěž, t. nesnadné k slyšení a jako hluché učiň. — *zavři,* J. zastři, zamaž. — *uzdraven.* Pořádek k dojití věčného spasení jest tu ukázán: 1) Slyšeti a viděti. 2) Těm věcem vyrozuměti, je k sobě připustiti a jim věřiti. 3) Obrátiti se k Bohu skrze svaté pokání. 4) Z toho ze všeho jest uzdravení, t. duše od svědomí zlého a tak z moci hřícha, hněvu božího a z věčného zatracení vysvobození.

11. *Pane,* t. já i jiní proroci volati budeme, lid pak v zatvrdilosti své předse zůstávati bude. Truchliv jsa nějakého potěšení hledá. — *nezpustnou,* t. až do zkažení všeho království a zpuštění země od Babylonských. — *docela* etc., H. zpuštěním nezpustne.

12. *člověka,* t. dokudž desatera pokolení israelských nevyvrže do cizích dalekých krajin, z kterýchž by se nikdy navrátiti nemohli; ano i Judy do Babylona. — *dokonalého,* H. mnohého neb největšího,

pravím nevzdálí Hospodin všelikého člověka,
a nebude dokonalého zpuštění u prostřed země.
13 * Dokudž ještě v ní nebude desateré zhouby,
a teprv zkažena bude; avšak jakož ono doubí,
a jako mocné ono dříví při bráně Sallechet
podporou jest; tak símě svaté jest popora její.

Hlava 7.

Za kralování Achaze prorok dvoje kázaní měl, jiná když Syrští 1) k Jerusalemu táhli, jiná, když 2) odtáhnouti musili. A) Když Syrští s Israelskými k Jerusalemu táhli, a) Achaz zhrozil se velice, b) ale Bůh poslal Isaiáše a syna jeho v cestu králi, aby ho 1) v nebezpečenství potěšil, 2) v nedůvěře pak potrestal. Potěšoval tehdy krále prorok slovy a zázrakem. Slovo jest, aby se nebál mrtvých nepřátel, jejichž rada pyšná a před Bohem daremná jest. Pročež a) syrské království k zveličení nepřijde, ale po šedesáti pěti letech klesne, b) Israelští podobně, ač se nepodobné zdáti bude, padnou. Zázrak jest 1) k ukázaní se nesnadný, nebo Bůh králi dává na vůli jakéhokoliby žádal; 2) proti vůli zlé královské o vtělení Krista Pána, plný potěšení, nebo před jeho narozením ti králové vyhynouti měli. Nedůvěru trestaje královu děsí jej, že uvede na něj nepodobné zlé. Poštve zajisté a) Egyptských jako much, aby zkazili stromoví; b) Assyrských, aby snížili lid. — Zhouba tedy bude taková, že α) sotva kdo v zemi zůstane, β) vinice do konce vyhynou, trním zarostou, tak že tu projíti nebezpečno bude, a na kopaninách dobytku a sobě živnosti hledati budou.

I stalo se za dnův Achaze syna Joata-
ma, syna Oziáše, krále judského, že přitáhl
Rasin král syrský, a Fakee syn Romelia
krále israelského k Jerusalemu, aby bojoval
2 proti němu, ale nemohl ho dobyti. * I ozná-
meno jest domu Davidovu v tato slova: Spikla
se země syrská s Efraimem. Pročež pohnulo
se srdce jeho i srdce lidu jeho, tak jako se
pohybuje dříví v lese od větru. * Tedy řekl 3
Hospodin k Isaiášovi: Vyjdi nyní vstříc Acha-
zovi, ty a Šear Jašub syn tvůj, až na konec
struhy rybníka hořejšího, k silnici pole val-
chářova, * a díš jemu: Šetř se, aby se neko- 4
rmoutil; neboj se, a srdce tvé nech ať se
neděsí dvou ostatků hlavní těch kouřících se,
totiž: před rozpáleným hněvem Rasinovým se

---

t. dokudž všecky rány a pomsty Bohem uložené na tu zemi vylity nebudou. — *zpuštění*, t. jakéhož nikdá prvé nebylo, o němž při konci knih Královských, Paralipomenon, Jeremiášových.

13. *zhouby*. Jakoby Bůh řekl: Desetkrát lid tento skrze nepřátely trestati budu, a po desáté tu právě opuštěn a od Chaldejských zajat bude. Byli pak souženi a zhubeni nejprvé od Syrských za času Achazova (II. Paral. hl. 28.); potom za Ezechiáše (IV. Král. hl. 18.), za Manassesa jednou (II. Par. hl. 33.), za Josiáše jednou (II. Par. hl. 35.); za Joachaze jednou, za Joakima dvakrát, za Joachina jednou, za Sedekiáše jednou (IV. Král. 25, 2., II. Par. hl. 36.), po kterémžto posledním boji poslán Nabuzardan vůdce k zplundrování země judské (IV. Král. 25, 11.), tak že po mnohá léta pustá zůstávala. — *teprv* etc., H. navrátí se. — *zkažena*, t. pomsta boží hrozná spravedlivě na tu zemi dojde k odmíšení všeliké trůsky (výš 1, 25.), poněvadž tak mnohými návěštími dávanými sobě usmysliti nechtěli. — *Sallechet*, J. náspu neb hráze vymýtání. Viz I. Par. 26, 16. — *podporou*, t. náspu toho neb stupňů, po nichž se z domu královského do chrámu chodilo. III. Král. 10, 5. 12. — *svaté*, H. svatosti. — *její*, t. té země a lidu toho v ní. Tak podobně tuto mluví, jako i výš 1, 9. Že Bůh vždy přísné spravedlnosti své pro svou milost a lásku, v níž se sliby svými ohlásiti a zamluviti ráčil, uleviti a ustoupiti chce, a těch, kteříž jej v tom přijímají, i v čas takových nejhroznějších vichřic a bouří ušetřiti, ostříhati, jim milostiv býti, by jich pak tak maličko bylo, a tak nepatrní byli, jako jest símě proti té věci, kteráž z něho vyrostá, a když vyspěje i na široko se rozkládá. Výš 1, 27., též 3, 10., též 24, 13.

1. *přitáhl*, H. vstoupil.

2. *Davidovu*, t. králi a přednějším v království. — *Spikla*, J. podepřela, spolehla, H. odpočinula. — *s Efraimem*, t. král syrský a israelský, jakž výš v. 1. Efraimem míní všecko království israelské (viz v před. prav. 12.), protože v něm to pokolení nejpřednější bylo i nejprvnější král jejich Jeroboam z něho pošel. III. Král. 11, 26. — *jeho*, t. Achazovo strachem velikým; nebo ne mnoho před tím velikou porážku Fakee v Judstvě učinil, zmordovav 120 tisíců dne jednoho a zajav jich dvakrát sto tisíc, ač ti zase vráceni, II. Par. 28, 6. 8. — *větru*. Tak Bůh hodně a spravedlivě dopouštěti ráčí na nekající hříšníky a pokrytce, že vždy časem svým svědomí jejich dřímotu a mrtvost, když nechtějí milostí, aspoň pomstami svými probuzuje, tak že oni nevědouce sobě co počíti, báti se a lekati i svého stínu musejí; avšak ta bázeň, poněvadž strany jejich bývá pozdní, bývá i bez užitku. Viz přísloví hl. 1, 24. do konce. Ale pobožných jiný spůsob jest, viz Žalm 111. 7., 124, 1.

3. *Jašub*, jenž se vykládá, ostatek se navrátí, kteréžto jmeno zvláštním božím návěštím synu proroka dáno k vyznamenání a ukázaní i hněvu božího v brzkém Judy vyvrácení a zajetí (níž v. 17.); i milosti u vysvobození z Babylona a divném zachování z nich vždy některých. O čemž výš 1, 9., též 4, 2., též 10, 21. — *silnici*: cestě dlažené.

4. *nekormoutil*, H. pokojil. — *se neděsí*, H. nemdlí, neměkne. — *ostatků*: kousků, H. ocasů. — *kouřících se*. Vztekání a bouření se nepřátel lidu božího kteréhokoli času jaké jest a seč býti může bez Boha a původu jeho, příkladem tím výborně se vysvětluje, že jest ne jako hlavně celá ale ostatkové její; ne jako hořící, ale kouřící se; ne kouřící se k zapálení, ale k uhasení a utuchnutí. Tak nazývá v. 2. krále syrského a israelského. A toť jest mělo býti Achazovi i s lidem jeho (a jest po dnes vší církvi boží) k velikému potěšení. Níž 17, 14., též 29, 7.

5 Syrskými, a syna Romeliova, * protože zlou
radu složili proti tobě, Syrský, Efraim a syn
6 Romeliův řkouce: * Táhněme proti zemi jud-
ské, a vyležme ji a odtrhněme ji k sobě,
aneb ustavme krále u prostřed ní syna Tabee-
7 lova. * Toto praví panovník Hospodin: Ne-
8 staneť se a nebude toho. * Nebo hlava syrské
země jest Damašek a hlava Damašku Rasin,
a po šedesáti pěti letech potřín bude Efraim,
9 tak že nebude více lidem. * Mezi tím hlava
Efraimova bude Samaří, a hlava Samaří bude
syn Romeliův. Jestliže tomu nevěříte, jistě že
10 neostojíte. * I to ještě mluvil Hospodin k Acha-
11 zovi řka: * Požádej sobě znamení od Hospo-
dina Boha svého, buď dole hluboko aneb na
12 hoře vysoko. * I řekl Achaz: Nebudu prositi,
aniž budu pokoušeti Hospodina. * Tedy řekl 13
prorok: Slyšte nyní dome Davidův, ještě-liž
jest vám málo lidem býti k obtížení, že i Bohu
mému k obtížení jste? * Protož sám Pán dá 14
vám znamení: Ai, panna počne a porodí syna
a nazůve jmeno jeho Emanuel. * Máslo a med 15
jísti bude, ažby uměl zavrci zlé a vyvoliti
dobré. * Nýbrž prvé nežli bude uměti dítě to 16
zavrci zlé a vyvoliti dobré, opuštěna bude
země, kteréž nenávidíš pro dva krále její.
* Na tebe pak přivede Hospodin, a na lid 17
tvůj i na dům otce tvého dny, jakýchž ne-
bylo ode dne, v němž odstoupil Efraim od
Judy, a to skrze krále assyrského. * Nebo stane 18
se v ten den, že pošepce Hospodin muchám,
kteréž jsou při nejdalších řekách egyptských,

---

5. *tobě*, t. aby tě zkazili a vyvrátili.

6. *Táhněme*, H. vstupme. — *vyležme*, t. násilným a dlouhým ji obtěžováním a sužováním k zemdlení a ustání přiveďme, aby se nám vždy poddati musila; J. a probuďme. — *k sobě*, t. od krále Achaze, J. a učiňme v ní roztržku, tak t. aby sami nejsouce mezi sebou pro nátisk války naší jednomyslní, i musiliby se nám poddati. — *ní*, t. na znamení celého a dokonalého nám podmanění. — *Tabeelova*: Byl někdo z nepřátel lítých domu Davidova, více se o něm věděti nemůže.

8. *hlava*, t. hlavní město. — *a po* etc., H. a ještě šedesáte pět let, t. velmi v krátkém a rychlém čase. Jiní zevrub vyhledávajíce počtu toho, poněvadž asi po devatenácti letech od toho času, jakž to mluvil Isaiáš, Israel skrze Salmanasara krále assyrského zajat, doplňují ta léta pominulým časem, vedlé proroctví Amosa proroka, kterýž mezi israelskými prorokoval. Viz Amos. 5, 7. Jiní, že od toho času, jakž to mluvil Isaiáš, do dokonalého zkažení Israele za času Asarhaddona syna Sennacheribova se ten počet vyplnil. — *lidem*, t. takovým, kteřížby krále a svou zvláštní správu měl, ale ztratí jakož svou vlast, pospolnost, tak i jmeno. Tak Osee 1, 6.

9. *tím*, t. dokudž ten čas nepřijde zkázy Efraimovy, v svém spůsobu nynějším bez dalšího rozšiřování svého království a pomezí (o což se marně pokouší) zůstane. Nebo samého Boha věc jest přenášeti království, ano i cíle a meze jim ukládati. Dan. 2, 21. — *Jestliže*, J. Jestližeby ne (t. tak Bůh toho, jakž zaslibuje, neopatřil), věřte, že neostojíte. J. Jestliž nevěříte, že se vždy nemůžete ustaviti.

10. *ještě* etc., H. přidal mluviti.

11. *znamení*, t. jímžby se utvrdil o tom vysvobození, kteréžť Bůh slibuje, poněvadž sprostému slovu jeho věřiti nechceš. Viz Soud. 6, 17. — *buď* etc., H. spusť se žádje, anebo pozdvihni se vzhůru.

12. *Hospodina*. Jakoby řekl: Což se domníváš, že jsem tak nemoudrý, aby Boha pokoušeti, a poroučeje jemu válku tak nebezpečnou, nad tím dřímati měl; jinéť cesty k tomu pohledati musím. Jak hle přenesnadné jest člověku cele Bohu na ruce jeho se položiti, zvlášť proti rozumu těla a světa; snáze se tam uchýlí, aby slovem i skutkem sluhám božím, ano i samému Bohu a to pod zástěrou nábožnosti chtěl klamy dávati, jako tento král.

13. *lidem*, t. mně a jiným prorokům, jimž nevěříte. — *k obtížení*: k urážce, tak i hned.

14. *vám*, t. potomkům vašim; jakoby řekl: Velice tím, o králi, moci a milosti boží utrháš smýšleje, žeby tě z ruky těch nepřátel vysvoboditi nemohl, ježto on mnohem větší důvod své všemohoucnosti v čase budoucím podlé svých zámluv ukáže to způsobě, aby se Mesiáš z panny narodil, skrze něhožby lid z hroznějších nepřátel moci, t. hříchu, smrti i ďábla vyproštěn byl. — *počne*, H. počala a rodí; viz prav. 9. v předm. — *nazůve*, J. nazůveš, t. ty matko jeho. — *Emanuel*, H. Immanuel, t. s námi Bůh silný. Mat. 1, 23. Kterýmžto jmenem zřetelněji než kdy prvé tajemství skryté v Bohu o prostředníku mezi Bohem a lidmi vyneseno, že t. měl býti dvojího přirození, božského a lidského a oboje bez všelijakého smíšení, změnění neb vyprázdnění vlastností svých, spojeno v jednu osobu, a to podlé uložené rady a předzvědění božího (Skut. 2, 22.) před časy věčnými. (II. Tim. 1, 9.) Odkudž hned od počátku světa měla církev svého věčného kněze (Žalm 109, 4. Žid. 7, 3.), z jehož přístojenství milost boží spasitelná vždycky vyplývala a vyplývá po dnes na všecky věřící.

15. *jísti bude*, t. že pravé přirození lidské přijme a v spůsobu na světě jako pravý člověk se ukáže, budou při něm ta zřejmá znamení: 1) že se dítětem jako i jiný člověk narodí; 2) že potravy dětinské i chování potřebovati a užívati bude; 3) že chuť k rozeznání pokrmu jako jiní lidé mají, i on míti bude; 4) že k dokonalosti zrůst bera ve věku i moudrosti se ponese. Luk. 2, 21. — *zlé*, t. nebude jísti jako anděl, kterýž z pokrmu (nebo těla nemá) nebéře živnosti, ale jako pravý člověk, čímžby se živiti, chovati i růsti mohl. — *vyvoliti*: vybrati, což dobrého.

16. *prvé*, t. nerci po dlouhých časích, ažby se toho znamení vám od Boha uloženého pravda zjevila, ochrany boží uživeš; ale v brzkém čase ti králové dva, tvoji nepřátelé s cesty sklizeni budou, jakož se to i stalo: Fakee od svého služebníka Osee zabit, a Rasin od krále assyrského; a tak mizerní po cizím království dychtíce své vlastní i s životy svými ztratili. Výš v. 8. — *dítě*. Jiní ne o Kristu, ale o kterémkoli dítěti tehdáž narozeném, prvé nežby odchováno bylo a k letům rozumným přišlo, že se to stane, což Bůh zaslibuje, rozumějí. Jiní, žeby na své dítě, o němž ve verši 3. ukázal. — *země*, t. syrská a israelská pozbude králů svých.

17. *nebylo*, H. nepřišlo. — *Efraim*: výš v. 2. — *Judy*, t. od Roboama syna Šalomounova. III. Král. hl. 12. — *assyrského*, t. v něhož ty nyní a ne v Hospodina doufáš.

18. *pošepce*: hvízdne. Výš 5, 26. — *nejdalších*,

19 a včelám, kteréž jsou v zemi assyrské; * i při-
jdou a usadí se všickni ti v údolích pustých
a v děrách skalních, i na všech chrastinách
20 i na všech stromích užitečných. * V ten den
oholí Pán tou břitvou najatou (skrze ty, kte-
říž za řekou jsou, totiž skrze krále assyrského)
hlavu a vlasy nohou, ano také i bradu do-
21 čista oholí; * i bude tehdáž, že sobě sotva člo-
22 věk zachová kravičku neb dvě ovce; * avšak
pro množství mléka, kteréhož nadojí, jísti bude
máslo; máslo zajisté a med jísti bude, kdož-
koli v zemi bude zanechán. * Bude také v ten 23
čas, že každé místo, na němž jest tisíc kmenů
vinných za tisíc stříbrných, trním a hložím
poroste; * pročež se střelami a lučištěm tudy 24
jíti musí, hložím zajisté a trním zaroste vše-
cka země. * Všecky pak hory, kteréž motykou 25
kopány býti mohou, nebudou se báti hloží a
trní; nebo budou za pastviště volům a bravům
ku pošlapání.

Hlava 8.

B) Když Syrští od Jerusalema odtáhli, prorok boží měl činiti 1) tehdáž s přítomnými nepřátely, 2) se samým lidem božím, 3) potom i s jinými nenávidícími lidu božího. 1. O nepřátelích přítomných. Tehdáž lidu božího nepřátelé byli Syrští a Israelští. Proti oněm jistí, že Bůh a) zaznamenal, b) ujistil, c) i specetil pokutu skrze Assyrského. Proti těmto pro jejich službami svatými pohrdání hrozí vzteklostí Assyrských, ani Judským neodpouštějících, ač radou svou církvi nic ublížiti nemohoucích. 2. O lidu božím. Se samým lidem svým jednaje mluví k judskému, potom i k israelskému království. — 1) K judskému království mluví o věcech příslušejících k správě světské a duchovní. A) Při správě světské a) odvodí od zlých lidí i rukou i slovem, b) poroučí, aby se Pána Boha samého drželi, jakožto ochrance svého a zhoubce bezbožníků. Této k Bohu příchylnosti pokládá za znamení α) poslušnost k učení svatému a β) ozvání se Bohu v doufání svatém. B) Při správě duchovní a) vypovídá poslouchati modlářů, b) zavazuje k slovu svému pod pokutou těm, kteřížby na něm přestati nechtěli, velice těžkou.

I řekl Hospodin ke mně: Vezmi sobě
knihu velikou a napiš na ní písmem lidským
toto: K rychlé kořisti pospíchá loupežník.
* I vzal jsem sobě toho za svědky věrné 2

H. konci. — *včelám*: vosám. — *assyrské*: Připodobňuje ty národy tehdejší (i do dnešního dne všecky, kteréž pro jejich moc, slávu a hrůzu za důstojné držíme, jich se strašíme) k muchám a včelám, jakož pro množství jich veliké a náramnou jich beze všeho sebe litování šílenost a ukrutnost, tak i proto, že u přirovnání k důstojnosti moci a hrůzy boží sotva k hmyzu takovému připodobněni býti mohou. Jiní, protožeby v egyptské zemi mnoho much a v Assyrii mnoho včel býti mělo.

19. *usadí*, H. odpočinou. — *stromích*, H. štěpích chvalitebných. Jakoby řekl: Taková zhouba a zpuštění přijde, že ani výborných štěpů šetřiti se nebude.

20. *najatou*, t. buď od Achaze buď od Boha; nebo i Bůh jemu hojnou mzdu dal, zemi syrskou a desatero pokolení israelské. — *za řekou*, t. Eufratem, jakoby řekl: Žádné věci, ani řeka ta veliká nepřekazí Assyrským, aby neměli přitáhnouti k vykonání soudů božích. — *assyrského*, t. kteréhožs ty ze mzdy najal, závázav i poddav se jemu s královstvím svým, ano i plat jemu dávaje. IV. Král. 16, 7. 8. — *oholí*, H. dokoná; všecko království judské, ve všech jeho rozdílných řádech a stavích Bohu se zpečující a dráždící připodobňuje mužské osobě, že tak vydrancováno a zkaženo býti mělo, aby netoliko jako z šatů svlečeno a obnaženo bylo, ale i své přirozené vlasů okrasy dočista pozbyti a tak zohaveno býti musilo. A tak se Judovi stalo. Viz poslední hl. IV. Král. Týmž obrazným mluvením také Bůh potěšení lidu svému udílí, že ačkoli vlasy a okrasa odjata býti měla, však že tělo zůstati mělo, kteréž zase okrasy své, anobrž zdárnější, ne tak v tělesném, jako v duchovním skrze Krista spůsobu nabyti mohlo.

21. *člověk*, t. i ten, kterýž prvé mnoho dobytka míval, bohatý jsa skvostně a pyšně živ byl, anobrž na domácím obecném opatření nepřestávaje, i z cizích krajin strany pokrmu a nápoje i oděvu, lahůdek a rozkoší hledal, to všecko že klesne a na ruby se obrátí.

22. *mléka*, t. ačkoli málo dobytka i málo mléčné potravy bude, však i to málo u přirovnání řídkosti lidí velmi mnoho bude. — *a med* etc., t. nemaje nádherných potrav a jiných rozkoší na obecném, nízkém, ba velmi nuzném spůsobu přestati musí.

23. *poroste*, t. spustne: nebo nebude, kdoby na rolích neb vinicích dělal.

24. *musí*, t. tak mnoho divoké a škodlivé zvěři bude, že nebude lze projíti žádnému, leč se zbrojí.

25. *nebudou* etc., H. nepřijde tam bázeň. — *pošlapání*, t. v čas války a bouře té hrozné mnozí utíkajíce nebudou sobě nic oškliviti hor a míst jakkoli nepřístupných a neveselých, ale tam i s dobytky svými (aby se vždy měli čím živiti) obraceti. To místo krásných a pyšných domů, též místo ožralství a života sytého a bujného, o čemž výš 5, 9. etc.

1. *řekl*: Již ne vidění, ale rozkaz boží vynáší, zdaliby snáze uvěřiti mohli a chtěli. — *knihu*, H. svinutí neb stočení, t. kůži neb list veliký, viz Žalm 39, 8. J. desku. — *písmem*: perem, t. čitelným a srozumitelným písmem a řečí, jakž se vůbec píše a mluví ode všech. — *K rychlé* etc., H. Lemaher šalal chaš baz. Krátkostí slov těch rychlou a jako ve dveřích stojící pomstu boží ukazuje. Kterážto slova sobě jakož ku potěšení tak i k výstraze čísti a rozvažovati měli, J. v uchvácení kořisti, t. kteráž rychle v ruce přijíti má. — *pospíchá*: dobíhá. — *loupežník*, t. král assyrský se svými vojsky, kterýž v krátkem čase s velikou prudkostí (o níž 5, 26.) přitáhnouti měl. Viz 7, 8.

2. *věrné*, t. hodnověrné, jejichžby svědectví pro místo a úřad jejich platné bylo před lidem. Nebo

Uriáše kněze a Zachariáše syna Barachiášova.
3 * V tom přistoupil jsem k prorokyni, kterážto
počala a porodila syna. I řekl mi Hospodin:
Dej mu jméno: K rychlé kořisti pospíchá
4 loupežník. * Nebo prvé, nežli bude uměti dítě
to volati: Otče můj, matko má, odejme zboží
damašské a loupeže samařské lid krále assyr-
5 ského. * I to ještě mluvil Hospodin ke mně
6 řka: * Poněvadž pohrdl lid ten vodami Siloe
tiše tekoucími a raduje se z Rasina a syna
7 Romeliova; * protož ai Pán uvede na ně vody,
celé řeky, vody pravím násilné a mnohé, totiž
krále assyrského a všecku slávu jeho, tak že
vystoupí ze všech toků svých a půjde nad
8 všecky břehy své; * půjde i přes Judu, roz-
leje se a rozejde, až mu k hrdlu dosáhne,
a roztažená křídla jeho naplní širokost země
9 tvé, o Emanueli. * Spiknětež se tedy lidé,

však potříni budete (nýbrž pozorujte toho i
všickni v daleké zemi); přepašte se, však
potříni budete, přepašte se pravím, však po-
tříni budete; * vejděte v radu, a zrušena bude; 10
mluvte slovo, a neostojíť; nebo s námi jest
Bůh silný. * Tak zajisté mluvil Hospodin ke 11
mně ujav mne za ruku a dav mi výstrahu,
abych nechodil cestou lidu tohoto, řka: * Ne- 12
říkejte: Spřežení (cožkoli mluví ten lid, jen
o spřežení mluví), aniž se jako oni strachujte;
nerci-li, abyste se děsiti měli; * Hospodina 13
zástupův samého posvěcujte, on pravím budiž
bázeň vaše a on strach váš; * a budeť i on 14
vám svatyní; kamenem pak urážky a skalou
pádu oběma domům israelským, osidlem a
léčkou i obyvatelům jerusalemským; * i urazí 15
se o to mnozí a padnou a potříni budou,
aneb zapletouce se popadeni budou. * Zavěš 16

sic jinak kdo a kdy byl Uriáš, známé jest z historie. IV. Král. 16, 10. Toho pak svědkové býti měli, že jest prorok toho dvojího království vyvrácení všem vůbec ohlásil; pročež cožkoli i o judském vynáší, aby jemu věřeno bylo. — *Zachariáše*: Ten byl (jakž se vůbec smýšlí), o němž II. Par. 29, 1., jehož dceru měl Achaz za manželku, z níž Ezechiáš král zplozen.

3. *k prorokyni*, t. k manželce své. Jiní smyslí, že to u vidění toliko bylo. — *K rychlé* etc., H. Maher šalal chaš baz, výš v. 1.

4. *Otče*, t. brzo, v krátkém čase, podobné mluvení výš 7, 16. — *zboží*, J. sílu, moc. — *lid*, H. před králem, t. k vůli a rozkazu jeho při jeho přítomnosti, an se na to dívá. — *assyrského*, viz IV. Král. 16, 9., též 17, 6.

6. *lid ten*, t. israelský lid království judského spůsob mdlý a snížený sobě zošklivil, za nic položil, ba na to se i vydal, aby jej více nuzil mysle, že tudy, když se s pohany sběře, k nim spůsobuje, větší slávy a svého království stvrzení dosáhne. — *Siloe* jest pod horou Sion studnice (dí sv. Jeronym) velmi špatná a nepatrná, kterouž prorok obrazně ukazuje království judské u přirovnání k syrskému a israelskému co království velmi mdlé a špatné.

7. *na ně*, t. na Syrské a Israelské, nad obojími skrze jednoho pomstěno bude, nad oněmi prvé, nad těmito posléze; jakoby řekl: Poněvadž sobě mého malého potůčku (avšak v něm dostatečným mnou samým spůsobeným opatřením a potěšením, čehož jsem jim podával) neváží a jím pohrdají hned od svého začátku odtržení se od bratří svých, v čemž do dnes urputně stojíce žádostivi jsou větších vod; dám jim jich tak mnoho, že sobě s nimi na bídu naříkati budou. — *řeky*, t. Eufratu, což se o assyrském králi a vojsku jeho rozumí, kterýž všecko všudy zdobývati a zhubiti měl. Tak i výš 7, 19. To též i hned roztaženými křídly ukazuje. — *slávu*, t. vojska jeho se vší sílou jejich, čímž se chlubí. Níž hl. 10. — *vystoupí*, t. ta řeka.

8. *k hrdlu*, t. až do Jerusalema, kterýž byl hlava království, jakožto příkladem těla lidského ukazuje. Tak níž 30, 28. Nepraví, že jej docela zatopí, než k hrdlu, vždy naděje zanechávaje, jako výš 6, 13., též 4, 2. — *roztažená* etc., H. roztažení křídel jeho plnost širokosti. — *křídla*, t. vojska spořádaná a sšikovaná v svých zástupích. — *země*, t. v kteréž jsi uložil i zaslíbil v těle se zjeviti (o čemž výš 7, 14.), tomu že žádný nepřítel se vší svou mocí, ano ani brány pekelné nepřekazí a slibu božího nevyvrátí, nechť se pak shlukují, radí, sbírají a vztekají, jakkoli chtějí, jakž dále mluví. Toť všickni věřící božím slibům ve všech svých zámutcích ducha i těla měli samo za největší své potěšení.

9. *Spiknětež se*, H. Stovaryštež. — *lidé*, t. Syrští s Israelskými, Assyrští s Judskými potom i proti Judským. — *budete*, J. buďte tak i hned po druhé a po třetí. — *přepašte se*, t. připravte se k boji, jak nejlépe umíte a můžete.

10. *slovo*, t. vyneste úsudek, na čem jste zavřeli. — *s námi* etc., H. Immanuel.

11. *dav*, H. naučiv mne. — *nechodil*: Nedí, aby nehřešil, ani aby nechodil cestou bezbožných; než aby nechodil, a to cestou lidu toho; čímž ukazuje, že všickni napořád sobě hříchy zlehčili a jim zvykli, tak aby se z nich nerci vyvoditi nedali, ale jich ani za hřích míti nechtěli.

12. *Neříkejte*, t. nehledejte, ani hned myslí svou jinam někam ode mne se odvracujte, a byť se i kde nějaká nadějička vyskytla, tím se nechlubte, na to nespolehejte; jako tento bláznivý lid mne a mou ochranu opustiv, na tom, že se se silnými cizími národy (t. Assyrskými) spiknul, se zakládá, nepřátel svých se víc než mne bojí; vy obého toho se varujte. — *aniž* etc., H. strachem jeho se nebojte.

13. *posvěcujte*, t. jistým a pravým důvěřováním se slibům a zámluvám jeho, též i doufanlivým spoléháním na něho, s ustavičným po cestách jim vyměřených bez uchylování se ani na levo ani na pravo kráčením. Tak Num. 20, 12.

14. *svatyní*, t. v níž byste jisté útočiště, ochranu a bezpečnost nalézali. Nebo tak Bůh posvěcuje lidí, když je ze všeho zlého vytrhuje, opatruje a zachovává; J. hradem. — *skalou*, t. kteráž na ně padne, J. obořeni, setření. Viz výš 6, 9. — *israelským*, t. z obojího království i judského i israelského nevěrným a bezbožným, buďte oni kdekoliv, jakož jinde v místech nepatrnějších, tak i v Jerusalemě tu, kdež jistá znamení a jako šlepěje boží přítomnosti byly, to však že nic nespomůže pokrytcům.

osvědčení, zapečeť zákon mezi učenníky mými.
17 * Pročež očekávati budu na Hospodina, kterýž
skryl tvář svou od domu Jakobova, na něj
18 pravím čekati budu, * ai já a dítky, kteréž
mi dal Hospodin, na znamení a zázraky toho,
což se díti má v Israeli od Hospodina zástu-
19 pův, kterýž přebývá na hoře Sion. * Jestližeby
vám pak řekli: Dotazujte se na hadačích a
věštcích, kteříž šepcí a šveholí, rcete: Ne-
má-liž se lid na Bohu svém dotazovati?
k mrtvým-ližby místo živých se utekl? anobrž
* k zákonu a svědectví. Pakli nechtí, nechať 20
mluví vedlé slova toho, v němž není žádné
záře; * ažby každý z nich toulati se musil sem 21
i tam zbědovaný jsa a hladovitý. I stane se,
že se bude hladovitý jsa sám v sobě zlobiti
a zlořečiti králi svému a bohu svému, nad to
buď že vzhůru pohledí, * buď že na zemi 22
popatří, a ai všudy soužení a tma, mrákota,
bída i hrozný nátisk v temnostech.

Hlava 9.

Pokutu tu však obměkčí z milosti své s veselím nad jich nadějí náramným, když 1. nepřátely potře a 2. lidu svému pravého krále Krista Ježíše vystaví. Tenť jest α) udatný; nebo jest v správě předivný, v radě nestihlý, v síle všemohoucné nepřemožený, v srdnatosti nelenivý, v spravování neustalý; β) církvi pokojný; pročež království jeho jest a) neobsáhlé, nebo se rozmnoží; b) svaté, nebo dosedne (již dosedl) na stolici Otce svého, a tak všecko v řád uvede a utvrdí (by tyranství nepovstalo) soudem (aby k roztržení na věky nepřišlo) spravedlnosti; c) dědičné, pro jisté Boha velikého řízení. 2) K israelskému království mluvě kárá je pro dvojí hřích s oznámením pohrůžek božích. První jest pokut božích potupování. Hrozí jim tedy, že chce a) zvýšiti tyranství nepřátel proti nim; b) obce v roztržitost spustiti, aby vrchnost lenivěla a tak zhynula, obecní pak lid aby nešlechetnosti dovršil, a tak hněvem Páně jako dým v povětří zhynul; c) pokolení zbouřiti, tak aby bratr bratra nešetřil, ale i své i cizí užírali a dva proti jednomu se stavěli.

Avšak ne tak obklíčí mrákota té země,
kteráž soužena bude, jako když se ponejprv
nepřítel dotekl země Zabulon a země Neftalim,
ani jako potom, když více obtíží naproti moři

16. *osvědčení*, t. proroctví tohoto a knihu svou (o níž v. 1.) zaviň, aby na ni více nehleděli, poněvadž jako nevěrní v posměchu ji mají. — *zákon*, t. učení boží v zákoně Mojžíšově zavřené, jenž jest bezbožným pro jich nevěru skryté a v nevážnosti, věrným pak zjevné, ujištěné a drahé; toho ostříhej, to kaž a uvozuj v ty, o nichž víš, že je přijmou od Boha vyučeni jsouce; jakž níž 54, 13.

17. *očekávati* etc., t. tak se věrně a stále i trpělivě chovati chci, jakž mi on sám i výstrahu i naučení dáti ráčil (v. 11. 12. 13.) žádného času jemu neukládaje. Svatý a každému pobožnému zvlášť v čas soužení vnitřních i zevnitřních následování hodný příklad. Níž 25, 1. — *tvář*, t. odjav ochranu svou, všemi zlými věcmi nás obkličovati a sužovati dopouští. Níž 45, 15.

18. *dítky*, t. to činiti budeme, což již pověděl, se vší ochotností a míní své dva syny Šearjašuba a Maheršallalchasbasa, že na Boha očekávati a v něm samém, děj se jak děj, doufati budou, J. o posluchačích svatého proroka rozumějí. — *zázraky*, t. ne aby divy činili, ale aby svými jmeny vyznamenali to, což se mělo budoucně díti s královstvím obojím. (7, 3.), výš v. 3.

19. *šveholí*, t. své věci na větším díle šeptáním spravují, aby lest jejich seznána nebyla; a ne tak jako proroci boží slovo mluví zjevně a srozumitelně, jakž se to též i z prvního verše této hl. ukazuje. Níž 45, 19. — *k mrtvým-ližby*, t. k jakýmkoli netoliko k prokletým, ale ani k svatým že se utíkati nesluší, s nimi raditi, od nich pomoci hledati, ukazuje a mocně provodí. Níž 47, 14.

20. *svědectví*, t. vy se utíkejte: to vám buď nade všecky mistry, doktory, biskupy, sněmy a úsudky, za nejjistší a nejbezpečnější ve všech pochybných a nejistých věcech pravidlo a naučení; podobně dí Abraham: Luk. 16, 29. Majíť Mojžíše a proroky. — *mluví*, t. cožkoli chtějí a tím sebe svodí i jiné, na svém předsevzetí urputně stojíce, aby výmyslků lidských následovali a prostředků ďáblem naskytnutých užívali. Nevelí prorok toho činiti, ale ukazuje, že ti všickni, kteříž světla učení božího jasného nepřijímají, hodni toho jsou, aby v temnostech a bludech šámali a zahynuli. — *slova*, t. v. 19. Dotazujte se etc. — *záře*, J. světla, t. žádné jistoty, bezpečnosti a potěšení božího, ani hned jaké naděje k němu aby se kdy vyskytnouti mělo.

21. *musil*, t. jako omámený a bez rozumu. Jakoby řekl: Ažby došli čelem místa ranami božími časnými, potom i věčnými sevříni jsouce. Tenť mají zisk všickni bludného a křivého učení následující. — *zbědovaný*, J. urputný aneb zarytý a neustupný, t. aby ani tím trestáním božím hrozným oblomeni býti a jeho k dobrému užiti nemohli, ale na odpor k většímu srdce svého zapekelnění. Níž 42, 25. — *zlobiti*, t. ze zoufalství. — *králi*: že původem zlých a modlářských vrchností k cizím bohům svedeni jsouce v takové zlé věci uběhli. — *bohu*, t. cizímu a lstivému, kterýž jim maje pomáhati, však nepomáhal. O čemž níž 44, 9., též 46, 7., Jer. 11, 12., též 51, 17.

1. *té země*, t. země judské aneb Jerusalema, jakož skrze obležení násilné od Sennacheriba (níž v hl. 36.), tak i potom skrze zajetí do Babylona, jakoby řekl: Vždy nebudou docela opuštěni a zkaženi jako Israel. Tentýž protrušuje kvítky božích slibů pro vyvolené boží. Výš 4, 2., též 7, 20., 8, 8., 58, 14. — *ponejprv*, H. času prvního. — *nepřítel*, t. Teglatfalasar zajav téměř polovici království israelského. IV. Král. 15, 29. — *dotekl*, H. oblehčil, t. ne tak těžce soužil jako potom, když všickni Israelští zajati byli. — *obtíží*, t. ostatky pokolení israelských, když budou od Salmanasara jako i první do Assyrie zajati. IV. Král. 17, 6. — *lidnou*. Tak ji nazývá pro hojnost obyvatelů, jakoby řekl prorok, že Bůh ani ta-

2 při Jordanu Galilei lidnou. * Nebo lid tento
chodě v temnostech uzří světlo veliké a by-
dlícím v zemi stínu smrti světlo zastkví se.
3 * Rozmnožil jsi Pane tento národ, nezveličil
jsi však jeho veselí, jakovýmž se rozveselí před
tebou, tak jako se veselí ve žni, jako se ra-
4 dují, když dělí kořisti; * tehdáž když jho bře-
mene jeho a prut ramene jeho, hůl násilníka
jeho poláměš, jako v onen den Madianských;
5 * kdyžto všickni bojovníci byli předěšeni, a rou-
cha byla ve krvi zbrocena, ano i město bylo
6 ohněm spáleno. * Nebo dítě narodilo se nám,
syn dán jest nám; i bude knížetství na ra-
meni jeho, a nazváno bude jmeno jeho: Pře-
divný, Rádce, Bůh silný, Rek udatný, Otec
7 věčnosti, Kníže pokoje. * K rozmnožování pak
toho knížetství a pokoje, jemuž nebude konce,
sedne na stolici Davidově a na království jeho,
až je i v řád uvede a utvrdí v soudu a spra-
vedlnosti, od tohoto času až na věky; horli-
vost Hospodina zástupů to učiní. * Slovo po- 8
slal Pán Jakobovi, a padlo v Israeli. * A zvít 9
veškeren lid Efraim i obyvatelé samarští, kte-
říž v pýše a vysokomyslnosti srdce říkají: * Pa- 10
dly cihly, ale my tesaným kamenem stavěti
budeme; planí fíkové podťati jsou, ale my to
v cedry směníme. * Ale zvýší Hospodin pro- 11
tivníky Rasinovy nad něj, a nepřátely jeho
proti němu svolá; * Syrské po předu a Filistin- 12
ské po zadu, i budou žráti Israele celými ústy;
aniž ve všem tom odvrátí se prchlivost jeho;
ale ruka jeho předse bude vztažená; * protože 13
se lid ten nenavrací k tomu, jenž jej bije, a
Hospodina zástupů nehledají; * protož odetne 14

---

kovému velikému množství lidu pro jejich zarytost neodpustí. J. národu aneb pohanskou.

2. *chodě*, H. chodíce. — *uzří*, H. viděli. Temnostmi a stínem smrti míní se věci útrpné, zarmoucené a hrozné, jako obležení Jerusalema, od Chaldejských zajetí, vězení. Světlem pak věci šťastné, veselé, vysvobození z obležení i potom z vězení. Job. 15, 22. — *zastkví se*, H. v minulém čase; viz pravidlo v předmluvě 9. Sv. Matouš 4, 15. toto obrací v duchovním smyslu na začetí Kristova poselství. H. zastkví se nad nimi.

3. *Rozmnožil* aneb zvelebil. Zveličuje tu radost (obrazně světlem nazvanou), kteráž lidu božímu přijíti měla z nenadálého jich z hrozných nebezpečenství vysvobození, že od svého počátku ten národ, jakž jej sobě Bůh shromažďovati a v počtu i v slávě rozmnožovati počal, nikdy větší radosti neokusil, jako tuto okusiti měl.

4. *břemene jeho*, t. toho národu neb lidu božího. — *hůl*: žezlo, moc k provozování tyranství. — *násilníka*: nuzitele. Výš 3, 12. — *poláměš*. Ten, kterýž jho a trápení vzkládá, týž je zase časem svým i skládá a láme z těch, kteříž se před ním koří a pokání činí.

5. *bojovníci*, H. boj bojovníka. — *předěšeni*, H. s hřmotem. — *ohněm*, H. k spálení (a) sežrání ohněm.

6. *dítě*, t. Ježíš Kristus, o němž prorokoval výš 7, 14., na nějž i chaldejský vykladač tento verš zjevně obrací. Pro ukázaní jistoty často proroci o tom, což se budoucně státi mělo, tak mluví, jakoby se již stalo, tak i tuto. Viz prav. 9. v předmluvě. — *nám*: kdožkoli v pravdě tak mluviti chce, musí Krista také nejináč přijíti, než jakž dán jest, t. aby byl naše moudrost, spravedlnost, posvěcení a vykoupení. I. Kor. 1, 30. — *syn*, t. boží. — *knížetství*, t. moc knížecí neb panská naň vzložena bude, o níž sám pověděl: (Mat. 28, 18.) Dána mi moc etc., moc zachovávati, říditi, spravovati, rozkazovati i souditi; ne aby knížetství neb království jej neslo, ale on sám aby je mocí svou i milostí nesl. — *nazváno*, J. nazval (Hospodin). — *Předivný*, t. jakož v osobě své obojího přirození, tak i v učení svém i ve všech skutcích svých, a obzvláštně v těch, kteréž činí při církvi své; nebo Bůh sám činí divné věci. Žalm 71, 18., též 135, 4. Řecký výklad před jinými jmeny tuto klade i to: Anděl veliké rady. *Rádce*, tak Přísl. 8, 14. — *udatný*, tak se i níže nazývá 10, 21., též 42, 13. — *věčnosti*. Ne se strany osob v božství, ale se strany vyvolených božích nazývá se otcem, kterýž sebou samým ze smrti a z věčného zatracení je dobyv a k životu věčnému jim poslouživ, a tak v sobě a skrze sebe znovu zplodiv, vlastně a právě se k nim otcovsky ukázal a ukazuje vždycky i na věky; protož Otec věčnosti slove. — *pokoje*, t. jakož pokoje mezi námi a Bohem (Efes. 2, 16.) jednatel, tak i dárce (Jan 14, 27.) a učitel (Mat. 5, 9. Luk. 1, 75., Efes. 2, 13.), jakby ho lidé s Bohem, s sebou vespolek i sami v sobě ostříhati měli.

7. *v řád* etc., J. upevní. — *v soudu*: soudem a spravedlností. — *horlivost*, t. náramnou horlivostí, mocí a milostí pro spomožení lidu svému zažžen bude, tak že to, což zaslibuje, ochotně, udatně, skutečně a dokonale spraví a vykoná, aniž jemu tu jaké nesnadnosti a závady nejméně co překazí. IV. Král. 19, 31.

8. *padlo* etc., t. všemu lidu judskému i israelskému ohlášeno jest a časem svým že i skutečně splniti se mělo. — *v Israeli*: Jakobem a Israelem míní desatero pokolení lidu israelského.

9. *zvít*: že ty všecky pohrůžky Israelovi skrze proroky a kázaní slova božího v známost uvedené, pravé a jisté jsou, a že se nad nimi pro jejich nevěru a nekajicnost skutečně vyplní. — *Efraim*, t. Israelští, viz 7, 2.

10. *budeme*, t. jakkoli jsme nyní od Boha trestáni, však málo nad tím uškozeno, ale příčina hodnější k tomu dána, abychom na budoucí čas věci své lépe opatřili, na místo chalup prostých zámků a pevností nastavěli.

11. *zvýší*, t. i vytáhnouti jim válečně rozkáže i vítězství dá. — *svolá*, H. smísí, J. stroubí. Níž 15, 2. téhož slova užívá.

12. *ústy*, t. jako zvěř lítá beze vší lítosti hubiti je budou. — *prchlivost jeho*, t. Hospodinova, kterýž na tom přísném trestání nepřestane, ale těžší a hroznější pomsty, poněvadž v nenapravitelnosti a zarytosti své zůstávají, na ně uvoditi bude, až je docela vyhladí.

14. *ocas*: Připodobňuje Israele k hovadu pro zhovadilou mysl jeho, obyčeje i všecko bez bázně boží a nápravy obcování. Tak po dnes všickni bezbožní, zarputilí, v světě, těle, rozkošech a žádostech jeho pohřížení, ožralci, lakomci, vsteklci, co jsou než hovada, když samou toliko postavou těla od hovad se dělí, mrzce na svou důstojnost, k níž na počátku

Hospodin od Israele hlavu i ocas, ratolest i
15 sítí jednoho dne. * (Stařec a vzácný člověk,
onť jest hlava; prorok pak, kterýž učí lži,
16 onť jest ocas.) * Nebo vůdcové lidu tohoto jsou
svůdcové, a kteříž se jim vésti dají, již zhy-
17 nuli. * Protož z mládenců jeho nepotěší se Pán
a nad sirotky a vdovami jeho neslituje se; nebo
všickni jsou pokrytci a zločinci, a každá ústa
mluví nešlechetnost; aniž ve všem tom od-
vrátí se prchlivost jeho, ale předse ruka jeho
18 bude vztažená. * Nebo roznícena jsouc jako oheň
bezbožnost bodláčí a trní již pálí, potom za-
pálí i houště lesu; pročež roptýleni budou jako
dým u povětří. * Pro hněv zajisté Hospodina 19
zástupů zatmí se země, a ten lid bude jako
pokrm ohně; mezi tím žádný ani bratra svého
šetřiti nebude; * ale kráječe sobě po pravé stra- 20
ně, však lačněti bude, a zžíraje po levé, však
nenasytí se; jeden každý maso ramene svého
žráti bude: Manasses Efraima a Efraim Ma-
nassesa, oba pak spolu proti Judovi budou.
* Ve všem tom však neodvrátí se prchlivost 21
jeho, ale předse ruka jeho bude vztažená.

Hlava 10.

Druhý hřích jest dav lidu potřebného obmyslností panujících. Hrozí jim tedy, že v den navštívení α) nedojdou pomoci, β) přijdou k soužení a γ) ještě většího hněvu Páně čekati musejí. 3. *O nenávidících lidu božího.* Nenávidících lidu božího dvoje hrálovství zvláštní bylo, assyrské a babylonské. A) *O Assyrských.* K Assyrským mluvě jim hrozí a církvi dobře slibuje. a) Hrozí s oznámením, jakého jemu nepřítele vzbudí a co za odplatu vezme. — O něm praví, že nastrojen bude k trestání lidu, v čemž se však v ukrutnosti a pýchy dopustí mysle α) netrestati, ale vykořeniti, β) sobě a ne Pánu Bohu přivlastniti, γ) anobrž proti Bohu samému rouhavě se stavěti. Jmenem odplaty předpovídá hněv boží aa) jistý, bb) spravedlivý pro chloubu a nesmyslnost, cc) těžký, nebo zhubí tučného skrze Israele, tak že utíkati bude, aby dosti málo jich zůstalo. — To v horlení Assyrským oznámiv b) k církvi se vrací a jí těší, že 1) potom svízelu více v porobu dána nebude pro důvěrnost její ku Pánu Bohu a zámluvu boží; poněvadž slíbil své zachovati, nepřátely ztrestati patrně, 2) ta pokuta ke škodě jí nic není; poněvadž a) nepřítel sotva opřáhne, a ai, hněv se naň obrátí náhlý, těžký, jako na Madianské a Egyptské, aby α) lid k vysvobození dokonalému přišel, β) nepřítel se sám více do boje nestrojil, γ) nýbrž jiné svým utíkáním splašil a zděsil, aby naříkali, z měst svých se hýbali a zdaleka Jerusalema se štítili. b) Pán církev sobě vzdělávaje α) pyšné odetne, β) krále vystaví atd.

Běda těm, kteříž ustanovují práva ne-
pravá, a spisovatelům, kteříž těžkosti jiným
2 spisují; * odstrkovali nuzné od soudu a vy-
dírali spravedlnost chudých lidu mého; vdovy
aby byly kořist jejich, a sirotky aby loupili.
* I což učiníte v den navštívení a zpuštění, 3

i skrze Krista stvořeni jsou, se zapomínajíce, upamatovati pak Bohu a Duchu milosti jeho se zpěčujíce. — *sítí*, t. lid obecný všecken bez rozdílu, velicí i malí, bohatí i chudí, silní i mdlí (jakž dále vykládá) zajati budou. Níž 19, 15.

15. *vzácný*, H. vyvýšené tváři. — *ocas*: Ten lid hovadný pohrdl božími proroky, nestál než o podobné sobě v zhovadilosti. Velmi pak vlastně křivé proroky k ocasu přirovnává; nebo oni nepředcházejí stáda i životem ctným i učením zdravým, jako věrní pastýři; ale jdou za lidmi, k nim se tváří, jejich hovadností následují i zastávají.

16. *vůdcové* etc., J. kteříž blahoslaví lid tento, svodí jej. Vyš. 3, 12. — *zhynuli*, H. shlceni jsou neb pohříženi, t. v bludy tak jako do nějaké propasti, aby z ní nikoli vyjíti nemohli.

17. *nepotěší*, H. nebude se veseliti, t. nic jich šetřiti nebude, ani těch nezachová. — *prchlivost jeho*, viz verš 12.

18. *pálí*, H. sžírá. — *rozptýleni*, J. zmizejí, t. ti bezbožníci od nejnižších až do nejvyšších; tyto k houšti, onyno k bodláčí a trní přirovnává; obojí ohni bezbožnosti nebránili, ale jemu mezi sebou z moci se dopustili; takž také obojích bude jeden a týž cíl přežalostný, t. hrozné zahynutí. — *u povětří*, H. vyzdvižením dýmu.

19. *žádný*, H. muž, t. by pak i od nepřátel sužováni nebyli, sami se vespolek trápiti a bědovati budou z dopuštění božího.

20. *kráječe*, J. dráčem jsa, loupě. — *ramene*, t. příbuzného neb přítele svého, jakž hned vykládá. Tak i Kristus mluví, rozmůže se nepravost, ustydne láska. Mat. 24, 12.

21. *vztažená.* Po třetí tatáž slova opakuje, protože není na tom dosti jednou vyrozuměti, jak hrozní jsou boží soudové proti nešlechetným, zvlášť poněvadž se člověk velmi snadně a rychle na to zapomíná; odkudž také v pečlivém v bázni boží chození ihned oblevuje; k tomu nejedni i myšlenkami scestnými se svodí, žeby Bůh, když tresce, také nějak ustávati a zemdlívati měl, ano pak věděti sluší, že kolikrátžkoli hříšníky tresce, vždycky má na hotově ještě něco těžšího a hroznějšího, jedině leč sobě usmyslí. Nebo pravé jest to: že hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého. Žid. 10, 31.

1. *těžkosti*: křivdu.

3. *navštívení*, t. hroznými pomstami božími pro takové i jiné vaše nepravosti. — *zdaleka*, jakoby řekl: Nebezpečte se tím, že jste s okolními národy spřízněni a smluveni, najdeť Bůh jiné, ježto se nenadějete, skrze něž vás netoliko stresce, ale i v poušť obrátí. — *zanecháte* etc. Míní tím slovem a) zboží, bohatství, b) rozkošný a pyšný život, c) úřady, povýšenosti, urození, d) chloubu a vyvyšování se tím; pro ty věci šetření a ctění ode všech. Tak nynější křesťanstvo vůbec o té věci nejvíc stojí, jich hledá, jimi se zpíná; sprostnosti pak a pokory pravé křesťanské méně se spatřuje. Jakoby řekl: Kde ji schováte a jak opatříte, aby pomstám hrozným se vyhnouti mohla; aneb abyste za zástě-

kteréž zdaleka přijde? ku komu se o po-
4 moc utečete? a kde zanecháte slávy své, * by
nemusila skloniti se mezi vězni a mezi zbi-
tými klesnouti? Ve všem tom neodvrátí se
prchlivost jeho, ale předse ruka jeho bude vzta-
žená.
5 Běda Assyrskému, metle hněvu mého, ač-
koli hůl rozhněvání mého jest v rukou jejich;
6 * a na národ ošemetný pošli jej a o lidu hněvu
mého přikáži jemu, aby směle bral kořisti a
loupil bez milosti a položil jej v pošlapání
7 jako bláto na ulicích. * Ale on ne tak se bude
domnívati, ani srdce jeho tak mysliti bude;
poněvadž v srdci svém to uloží, aby hubil a
8 plénil národy mnohé; * nebo řekne: Zdaliž
9 knížata má nejsou také i králové? * zdaliž jako
Charkamis není Kalana? zdaliž není jako Ar-
fad Emat, zdali není jako Damašek Samaří?
10 * Jakož nalezla ruka má království bohů roz-
ličných, ježto rytiny jejich byly nad Jerusa-
11 lemských a Samařských; * zdaliž, jakož jsem
učinil Samaří a modlám jeho, tak neučiním
Jerusalemu a obrazům jeho? * I stane se, když 12
dokoná Pán všecko dílo své na hoře Sion
a v Jerusalemě, že navštívím, dí Pán, ovoce
pyšného srdce krále assyrského a nádhernost
vysokých očí jeho. * Nebo řekne: V síle ruky 13
své to jsem vykonal a v moudrosti své; nebo
jsem rozumný byl a odjal jsem meze národů,
a poklady jejich jsem vzebral a strhl jsem
dolů jako mocný obyvatele. * Anobrž jako hní- 14
zdo nalezla ruka má, zboží národů, a jako
sbírána bývají vejce opuštěná, tak všecku
zemi já jsem sebral, aniž byl, kdoby křídlem
hnul a nebo otevřel ústa a siptěl. * Zdaliž se 15
bude sekera velebiti nad toho, kdož jí seká?
zdaliž se honositi bude pila nad toho, kdož
jí tře? Byloťby to, jakoby se zpínala metla proti
tomu, kdožby ji zdvihl; jakoby se chlubila
hůl, že není dřevem. * Protož pošle Pán Ho- 16
spodin zástupů na vytylé jeho vyzáblost a po
zpodku slávu tu jeho prudce zapálí jako silný
oheň; * nebo světlo Israelovo bude ohněm a 17
Svatý jeho plamenem, i spálí a sžíře trní i bo-

---

rou její bezpečni byli. Níž 15, 9., též 17, 11., též 19, 1.

4. *by*, J. beze mne. Jakoby řekl Bůh: Opustivše mne klaněli se modlám. J. beze mne. Jakoby řekl: Ne mou příčinou a vinou takové pomsty na vás přijdou. — *skloniti se*, t. vašich titulů, velebností a poctivostí nic nebude šetříno, rovně v neuctě a potupě zajati a zavedeni budete, jako i nejsprostnější. — *mezi*, H. pod. — *vztažená*, viz 9, 21.

5. *metle*: prutu.

6. *národ*, t. na Israelské nejprvé potom i na Judské. — *ošemetný*: neupřímý, pokrytý. — *hněvu*, t. kterýž mne ustavičně k hněvu popouzí nešlechetnostmi svými. — *směle* etc., H. kořisťoval kořist a loupil loupež. — *v pošlapání*, t. největší neúctu a potupu, tak aby z ní nikdy vymknouti nemohl; jakož se to s Israelskými tak stalo, viz IV. Král. hl. 17.

7. *domnívati*, t. nebude to jeho předsevzetí, aby mně tím sloužiti chtěl, ale aby svou vůli, pýchu, lakomství a vraždu vyplnil, pro kteréžto příčiny před Bohem, ačkoli z jeho vnuknutí povstal, nebyl bez hříchu. Tak Jidáš nebyl než syn zatracení (Jan 17, 12.), ačkoli to, což Bůh uložiti ráčil (Skut. 3, 23., též 4, 28.), vykonal. Nebo ne k vůli boží srdce jeho obráceno bylo, ale k tomu, kamž ho ďábel nakloňoval a mysl lakomstvím a zlodějstvím svázaná. Jediného zajisté a téhož skutku při pobožných býti původ býti může i Bůh i ďábel, ale k jinému cíli, jiným úmyslem i spůsobem Bůh směřuje a k jinému též satan se svými holomky, viz Soud. 5, 20., níž 29, 10, — *plénil*, H. vytínal.

8. *králové*, t. služebníci dvoru mého jsou tak mocní jako knížata a králové.

9. *Kalana*, t. ode mne dobyto, vzato, opanováno? *Emat*: jsou jmena měst v Assyrii.

10. *nalezla*. Nedí, dobyl jsem neb vybojoval, ale nalezl jsem; čímž srdce své pýchy a chlouby plné otvírá, a v tom se utvrzuje a sílí spraviv to, o čemž mluví, beze vší nesnadnosti, jako když někdo něco naléza, že mu ovšem o Jerusalem těžko nebude, o čemž níže v hl. 36, též 37. — *bohů* aneb modl, t. království, kteráž své zvláštní bohy měla, avšak jich nevysvobodili, jakž Rabcases vyčítá. IV. Král. 18, 33., níž 37, 13.

11. *obrazům*: strašidlům. Hrozná rouhání bezbožník ten i proti Bohu věčnému vynášel a) za silnějšího a mocnějšího nad něj se býti chlubě, b) s jinými lživými bohy jej zaroveň pokládaje.

12. *dílo*, t. pomstu, trestání. — *navštívím*, t. pomstu uvedu, o nížto níž hl. 31. při konci. — *ovoce*: Míní potupu a rouhání, kteréž Bůh činil, až i jeho chloubu a čímžkoli více z toho základu zlého srdce Boha urážel; nebo z hojnosti srdce (dí Pán) ústa mluví. Mat 12, 14. — *pyšného*, H. velikosti.

13. *řekne*, H. řekl. Viz prav. 9. v předmluvě. — *rozumný*: prozřetelný. — *národů*, t. z mnohých království jedno jsem učinil. — *obyvatele*, t. všecky jsem podmanil sobě, J. sedící, t. na stolcích královských.

14. *nalezla*: výš v. 10. — *zboží*, J. sílu, vojska. — *hnul*, t. bránil se, neb uletěti nemohl; tím trojím se ptactvo obecně hájí: křídly, štípáním neb klváním a siptěním. — *ústa*, t. štípati chtěje. — *siptěl* aneb pištěl, t. na pomoc volal aneb mně odmlouval.

15. *zpínala*: vyvyšovala. — *metla*: prut. — *dřevem*, jakoby řekl: Kdožby se tomu nesmál, kdyby se co k tomu podobného kde našlo. Tak král assyrský jsa má sekera, pila, prut a hůl, coby sám od sebe spravil, kdybych já ho kamž chci neohýbal; tak jako to nádobí nemá žádné moci samo ze sebe, aby se hýbati aneb něco učiniti mohlo. IV. Král. 19, 22.

16. *vytylé*, t. mocné, silné, bohaté. — *vyzáblost*, t. nakažení a bídu hroznou, tak aby náhle chřadnouti a mříti musili; což se stalo, když jedné noci anděl Páně zbil Assyrských sto osmdesáte a pět tisíců. IV. Král. 19, 35. II. Par. 32, 21. Isai. 37, 36. — *po zpodku*, H. pod. — *slávu*, t. vojska jeho úpravná a slavná, aneb to vše, o čemž verš 3. — *prudce* etc., H. hořeti bude hořením. — *silný oheň*, H. hoření ohně.

17. *Israelovo*, t. Bůh, kterýž Israele osvěcuje i posvěcuje; ale jiné pálí a sžírá. Deut. 4, 24. Podobně dí David: (Žlm. 18, 26.) Ty Pane s milosrd-

18 dláčí jeho jednoho dne; * též spanilost lesu jeho
i úrodných polí jeho, od duše až do těla všecko
docela vyhubí; i stane se, že předěšený jsa
19 bude utíkati. * A pozůstalého dříví lesů jeho
malý počet bude, tak žeby je mohlo dítě po-
20 psati. * I stane se v ten den, nebudou více
ostatkové israelští a pozůstalí z domu Jako-
bova zpoléhati na toho, kdož je tepe; ale
zpoléhati budou na Hospodina Svatého israel-
21 ského v pravdě; * ostatkové obrátí se, ostat-
kové Jakobovi k Bohu silnému, reku udatnému.
22 * Nebo byť bylo lidu tvého Israeli jako pí-
sku mořského, ostatkové jeho toliko obrátí se.
Pohubení zajisté uložené rozhojní spravedlnost;
23 * pohubení pravím, a to jistě Pán Hospodin
24 zástupů učiní u prostřed vší této země. * Pro-
tož takto praví Pán Hospodin zástupů: Ne-
boj se Assyrského, lidě můj, kterýž přebýváš
na Sionu; prutem toliko umrská tě a holí svou
opřáhne na tebe na cestě egyptské. * Po ma- 25
ličkém zajisté čase dokoná se hněv a prch-
livost má k vyhlazení jich. * Nebo vzbudí na 26
něj Hospodin zástupů bič, jako porážku Ma-
dianských na skále Oreb, a jakož pozdvihl holi
své na moře, tak ji pozdvihne na něj na ce-
stě egyptské. * I stane se v ten den, že slo- 27
ženo bude břímě jeho s ramene tvého a jho
jeho s šíje tvé; nýbrž zkaženo bude to jho
od samé přítomnosti pomazaného; * přitáhne 28
do Ajatu, přejde přes Magron, v Machmase
složí nádobí svá; * projdou průchod; v Gabě 29
budou míti hospodu k přenocování; ulekne se
Rama; Gabaat Saulovo uteče. * Naříkej hla- 30
sem svým město Gallim, ať se slyší v Laise:

---

ným milosrdně nakládáš a s převráceným tuhý boj vedeš, t. svým věrným a vyvoleným jsi milostivý a dobrotivý; nevěrným pak a zavrženým přísný a spravedlivý. — *Svatý,* níž 12, 6. — *bodláčí,* t. Assyrské, kteříž jako trní zemi israelské ke škodě byli.

18. *spanilost,* H. slávu. — *lesu* etc., t. všecky udatné z vojska jeho, jimiž se honosil (II. Par. hl. 32.), až i to vše, o čemž v. 3. — *od duše* etc., t. nepřestane na tom ten oheň prchlivosti boží, že duši odejme, ale i tělo shltí a na prach spálí; aneb že s duší i s tělem zahynou. — *předěšený,* H. jako rozpustě se t. strachem jako kovové ohněm. J. jako překlesnutí toho, kterýž korouhev nosí. — *utíkati,* t. král assyrský.

19. *dříví,* t. Assyrských pozůstalých po porážce.

20. *pozůstalí*: zachovaní. — *tepe,* t. na Assyrského, od něhož prve pomoci hledali. — *Svatého,* viz níž 12, 6. — *v pravdě.* Tím slovíčkem ukazuje, k čemu pokušení a zámutkové církvi slouží; že k tomu, aby všeliká pokrytství, ošemetnost, necelost, vlažnost neb napravena neb odmíšena byla; a sprostnost, upřímost, opravdovost a vroucnost v srdce lidská uvedena, a k tomuť cíli ono povědění směřuje: Totoť jest prý vlastní věc církve, že když protivenství trpí, tedy kvete; když bývá potlačována, tedy roste; když jest v potupě, prospívá; když bývá urážína, vítězí; když trestána, srozumívá; tehdáž stojí, když se zdá býti přemožena. Hilar. de Trinit. lib. 4. Níž 36, 6.

21. *ostatkové,* t. maličká troška neb hrstka jich zachováno bude, v tělesném i duchovním smyslu, jakž i apoštol to tak vykládá. Řím. 9, 27. — *udatnému*: nejmocnějšímu (výš 9, 6.), jakovéhož prvé hledali. Tak se i v Žlm. 24, 8. jmenuje.

22. *jeho,* H. v něm. — *Pohubení,* H. dokonání, tak níž. — *uložené,* t. v radě boží nejspravedlivější o trestání bezbožných i o zachování pobožných a vynešené skrze proroky, tak aby toho žádná rada, moc ani cokoli jiného zrušiti neb proměniti nemohla, lečby bezbožníci sobě usmysliti chtěli. Jerem. 18, 8. Soud. 10, 13. J. jistě. Níž 14, 24. — *rozhojní,* H. rozvodní. — *spravedlnost,* t. tu, kterouž Bůh miluje, záležející u víře živé k Bohu a v srdečném na něho spolehání, i s ovocem též víry, ctného a šlechetného obcování (o témž i ve verši 20. mluví). Prvé čas pokoje rozvodnil bezpečnost a prostopášnost těla, hříchy a nepravosti, tuto čas trestání rozhojní bezpečnost ducha, pravdu a spravedlnost, jakž prorok mluví. Níž 26, 16. J. To slovo spravedlnost prostě berou za přísnost a zuřivost pomst božích spravedlivých. Jiní je vykládají o veliké boží dobrotivosti, kterouž Bůh teprv dokonale zjeviti ráčil po vyhlazení Židů a rozhlášení svatého evangelia po všem světě.

24. *umrská tě,* t. nezabije tě, ani jako Israele do Assyrie zavede; ale metlou tě toliko, tak jako se dětem činí, potresce. A tak se stalo při obležení Jerusalema za Ezechiáše, níž hl. 36., též 37. — *holí,* J. hůl svou zdvihne pro tě, t. Bůh k tvé ochraně. — *egyptské,* t. táhna na Egyptské a Mouřeninské, aneb když se zase navracoval. Viz níž 37, 8. J. že tolikéž jest, jakoby řekl: Spůsobem neb obyčejem Egyptských, t. jakož Egyptští maličko potrápili lidu božího, ale nemohli ho vyhladiti.

25. *Po maličkém* etc., H. Ještě maličko nad maličko. — *hněv,* t. můj. — *jich,* t. mého hněvu na tebe cíl neb skonání bude jejich zahynutí.

26. *egyptské*: výš v. 24. J. jakoby řekl: Hrozně jej aneb je t. Assyrské zahladí, jako Madianské na skále Oreb a Egyptské v moři.

27. *přítomnosti,* H. od tváři oleje, t. ne něčí silou, ani proč jiného než pro důstojnost království toho od Boha zvláštně vyvoleného i pro jeho (dokudžby týmž královstvím vyobrazený Mesiáš t. pomazaný nepřišel) zachování; tak jakž boží slibové Davidovi (II. Král. 7, 16. Žlm. 44, 8., též 71, 5., též 88, 30.) i Šalomounovi (III. Král. 9, 5.) činění to ukazovali.

28. *přitáhne,* t. Sennacherib se svým vojskem. J. v minulém čase. — *Ajatu,* t. do kraje tak řečeného. — *nádobí* etc, t. všelijaké potřeby válečné.

29. *průchod.* Smyslí někteří, že mluví prorok o tom místě neb údolí mezi horami ležícím, kudyž Jonatáš k stráži Filistinských se služebníkem svým šel. I. Král. 14, 4. J. brod, slyšíce to na Jordán.

30. *město,* H. dcero. — *Gallim*: město v pokolení Beniaminově (I. Král. 25, 44.) jako i jiná všecka, kteráž tu vyčítá až do verše 32. kromě Laisu, kteréž jest na konci země zaslíbené k půlnoční straně ležící, kdež se Jordán počíná; jako Medemena (o němž Josue 15, 31.) na druhém konci k straně polední (někteří praví, že ono jest Dan a toto Bersabe), jakoby řekl, všudy na všecky strany po vší zemi bude náramný a hrozný strach. — *Anatot,* t. budeš na velikou bídu a nouzi od vojska tudy táhnoucího přivedena.

31 ach ubohé Anatot; * pohne se Medemena, oby-
32 vatelé Gabimu schopí se; * ještě téhož dne
zastavě se v Nobe, pohrozí rukou svou hoře
dcery sionské, pahrbku Jerusalemu.
33 Ai Panovník Hospodin zástupů oklestí
vší silou ratolesti; ty pak, kteříž jsou vysó-
kého zrostu, podetne; i budou vysocí sníženi.
* Vyseká též houšť lesův sekerou, až i Liban 34
od velikomocného padne.

Hlava 11.

(Pán krále vystaví) 1) světu nepatrného, 2) Bohu velikého, pro a) nesmírné v něm Ducha sv. složení a b) šťastné království spravování; nebo sobě počíná opatrně a spravedlivě α) chudých ospravedlňováním, β) bezbožných pak zahanbováním a ztrestáním. (Pán církev sobě vzdělávaje) γ) ji upevňuje pokojným obcováním a hojným lidu rozptýleného shromážděním, aby pod korouhví Páně 1) obývali pokojně, 2) nepřátely potřeli šťastně.

Ale vyjdeť proutek z pařezu Isaje, vý-
střelek z kořenů jeho vyroste a ovoce ponese;
2 * na němž odpočine Duch Hospodinův, Duch
moudrosti a rozumnosti, Duch rady a síly,
3 Duch umění a bázně Hospodinovy; * a budeť
sstižitelný v bázni Hospodinově, a nebudeť po-
dlé vidění očí svých souditi, ani podlé slyšení
uší svých trestati; * ale souditi bude chudé 4
podlé spravedlnosti a v pravosti trestati tiché
v zemi. Bíti zajisté bude zemi holí úst svých,
a duchem rtův svých zabije bezbožného. * Nebo 5
spravedlnost bude pasem bedr jeho a pravda
přepásáním ledví jeho; * i bude bydliti vlk 6
s beránkem a rys s kozlátkem ležeti, tolikéž

---

31. *schopí se*, t. i oni i tito k utíkání strachem.

32. *pohrozí*, t. z Gaby dotáhna do Nobe před večerem již odtud uhlídaje Sion pochutnávati sobě bude proti němu.

33. *oklestí*, t. skrze Assura, kohožkoli on z přednějších a znamenitějších dostane, ano že neodpustí i houšti, t. obecnému lidu, anobrž i stavením z dříví libanského v těch místech, kterýchž dobude; až potom i Judovi při obležení Jerusalema, ovšem při zajetí do Babylona; v kterýchžto vichřicích však aby o božích slibech nic nepochybovali, připomíná je velmi potěšitelně v následující hl. v. 9. 14.

34. *sekerou*, H. železem. — *velikomocného*, t. od Boha.

1. *proutek*. Kristus Pán, kterýž pošel se strany těla z potomků Davidových syna Isaje. — *z pařezu*: Jaký měl býti spůsob království Davidova i všeho rodu jeho v čas příchodu Kristova na svět (t. velmi nepatrný, jakýž jest pařez proti stromu), tím podobenstvím ukazuje. Tak se jinde království k stromu ušlechtilému připodobňuje. Dan. 4, 7. a Jerem. 11, 6. — *výstřelek*: větvička, ratolístka.

2. *Hospodinův*. Ne duch světa a těla, ale Boha všemohoucího; a to s mocí a dary nesčíslnými, z nichž některé toliko tu vyčítá. Rozdílně pak ode všech jiných svatých odpočinul Duch Páně na Kristu se strany jeho člověčenství: a) že jest nad běh přirozený počat mocí a působením Ducha svatého. Luk. 1, 35. Mat. 1, 20. b) Že člověčenství Pána Krista učiněno jest vzácným, příjemným a milým příbytkem Ducha svatého, tak aby se ho nikdy nezhošťoval a nikdy z něho ničímž loučen býti nemohl, čehož při jiných svatých se ne tak nalézá. Nebo svatí zde toliko prvotiny neb závdavky Ducha svatého přijímají od Boha; Synu pak ne v míru dal Ducha Bůh. Jan 3, 34. c) Kristus tak pomazán Duchem svatým, aby všickni vyvolení boží z plnosti jeho brali milost za milost. Jan 1, 16. Kterýmižto dary tak vysokými člověčenství Kristovo není však v božství proměněno, ani ovšem vyprázdněno netoliko v zdejší smrtelnosti, ale ani v slávě po vstoupení jeho v nebe. O čemž vlastně dí svatý Augustin (Tract. 39 in Joh.): že Kristus tělu svému (t. po vstoupení) důstojnost a slávu dal, přirození však těla (pravého) neodjal. — *moudrosti*. Netoliko to míní, že Duch svatý sám nade všecky jest moudrý; ale že jest ten, kterýž moudrostí pravou vládne a jí skrze Krista všecky věřící v něho podílí; tak aby se jakož k Bohu vedlé vůle jeho, tak i k jiným lidem náležitě, stále i trpělivě, ve všech svých předsevzetích, až do skončení svého míti a chovati uměli a mohli; v čemž vrch pravé moudrosti záleží. A tak podobně o jiných dařích Ducha svatého, kdež se jemu i tuto i jinde připisují, rozumíno býti má. — *umění*: známosti.

3. *sstižitelný*, H. čich jeho. Jakoby řekl: Takového soudu sstižitelného, ostrého a hlubokého bude, že bude výborně uměti spatřovati a znáti, i to srdce a jeho tanutí jaká čí v pravdě jsou. Dokazovaltě toho Pán, Mat. 9, 4., též 22, 18., Luk. 11, 17., Jan 2, 25. a Zjev. 2, 23., že on jest zpytatel ledví a srdcí. A toť jest věc i samého Boha vlastní. — *souditi*: Nebo smyslům vidění a slyšení nejednou zblouditi a zmýliti se nahodí, tak že podlé toho ne vždycky soud pravý činěn býti může, ale čich ostrý a zdravý při věcech jemu se naskytujících nemýlí.

4. *souditi*: spravovati. — *chudé*: bídné, t. ty, kteříž jsou v pravdě chudí duchem a kteříž nemají ochránce, on sám o ně ujímati se bude, při jejich na sebe bráti a jich hájiti. — *trestati*, t. milostivě, otcovsky kárati. — *holí*, t. kázaním a učením slova svého svatého skrze ty, kteréž posílal a posílati měl do skonání světa, své proroky a služebníky, skrze něž (neb jsou ústa jeho) zemi srdcí nekajících jakož mrská a tresce tak i zabíjí, úsudků a soudů božích pomst i smrti věčné vypovídáním, lečby sobě usmyslili. Výš 6, 9.

5. *ledví jeho*, t. všechněm jeho užiti žádostivým bude ochotný a hotový k zdílení se s nimi milostí, spravedlností, spomáháním a ochranou zde i věčně; a takovéhoť jej i po dnes máme v nebesích. Žid. 4, 14. etc.

6. *povede*, J. spravovati bude. Jakoby řekl: taková rozličná divoká zvěř (t. lidí do království Kristova uvedených) tak okrotne a ku poslušenství vůle jeho hotova bude, že k skrocování jejich plachosti, divokosti a dravosti žádného násilí nebude potřebí. Nechť se tuto rozsoudí, jací jsou to kře-

tele a lvíče i krmný dobytek spolu budou, a
7 malé pacholátko je povede; * také i kráva a
medvědice spolu pásti se budou, a plod jejich
spolu ležeti; lev pak jako vůl plevy jísti bude;
8 * a lítý had nad svou děrou pohrávati bude
s dítětem prsí požívajícím, a to, kteréž osta-
veno jest, směle sáhne rukou svou do díry
9 zřečka, * neuškodí, aniž koho zahubí na vší mé
hoře svaté; nebo země naplněna bude zná-
mostí Hospodina, tak jako vodami moře na-
10 plněno jest. * A budeť v ten den, že na kořen
Isaje, kterýž stane za korouhev národům, po-
hané pilně ptáti se budou; nebo odpočívání
11 jeho bude slavné. * Bude i to v ten den, že
přičiní Pán po druhé ruky své, aby shledal
ostatky lidu svého, což jich zanecháno bude
od Assyrie a od Egypta a od Fetrosa a od
Chusa a od Elama a od Sennaara a od
Ematu a od ostrovů mořských, * a vyzdvihne 12
korouhev mezi pohany a sběře zahnané Israel-
ské, a rozptýlené Judovy shromáždí ode čtyř
stran země. * I přestane nenávist Efraimova 13
a nepřátelé Judovi vyhlazeni budou; Efraim
nebude nenáviděti Judy a Juda nebude su-
žovati Efraima; * ale vletí na rameno Fili- 14
stinských k západu, a spolu loupiti budou ná-
rody východní; na Idumejské a Moabské sá-
hnou rukou svou, a synové Ammonovi poslou-
chati jich budou. * Zkazí též Hospodin zátoku 15
moře egyptského, a vztáhne rukou svou na
řeku v prudkosti větru svého a rozrazí ji na
sedm potůčků a učiní, aby je v obuvi přejíti
mohli; * i bude tudy silnice ostatkům lidu toho, 16
kterýž zanechán bude od Assyrských, jako
byla Israelovi v ten den, když vycházel ze
země egyptské.

---

stané, kteříž sobě pokoru a nevzácnost služebníků božích berou za příčinu jimi pohrdání a jich sobě nevážení.

7. *plod*, H. synové. — *jísti bude*, t. lidé takové zvěři, loupeží a násilím jiných se živíci podobni, již toho v království Kristovu přestanou a nevinností života následovati budou.

8. *pohrávati*: hráti. — *ostaveno*: dítky ty jsou všickni v Kristu znovu zrození, o jejichžto hrozném a velikém nebezpečenství se tu vypravuje; o jejich sprostnosti, upřímosti, doufanlivosti u příkladu dítěte hrajícího a neohledajícího se žádnou těla moudrostí, mocí, opatrností, na žádné nebezpečenství; též o ochraně divné, kteréž Bůh takovým udíleti ráčí. — *zřečka*: ještěrky, baziliška, níž 14, 29.

9. *známosti*. Původ a studnici toho díla božího v církvi boží ukazuje, známost Boha, tať z divokých krotké, z plachých tiché činí, ta bližnímu škoditi nedopouští, ta pokoj a svornost plodí; ale kdež se odporné věci nalézají, zřetelně se odtud ukazuje, že tu pravé známosti Boha není, čehož i Kristova řeč potvrzuje. Jan 16, 3. Apoštol také dí o sobě, že z neznámosti hřešil. I. Tim. 1, 43., I. Kor. 2, 8.— *naplněno jest*, H. přikrývají, jakoby řekl: Učení božího světlo za časů Kristových bude mnohem jasnější a rozšířenější, nežli za starého zákona, kdež všecko obrazy a jako stínem zakryto a tak v skrovnosti veliké u přirovnání k budoucímu, starým jeho uděleno bylo. O též hojnosti světla božího i moci jeho mluví i Jerem. 31, 34.

10. *ptáti* etc. Téhož příklad na mudrcích. (Mat. hl. 2.) a na oněch z řecké země. Jan 12, 21.—*odpočívání*, t. tu, kamž se obrátí a usedne, příkladně mluví jako o nějakém králi slavný hrad majícím. Někteří obracejí ta slova na pohřbení Páně, jakoby tu co slavného bylo, ježto pohřeb Páně co jiného byl, než smrti jeho doplnění aneb v pravdě dokonání. Nebo ten cele za mrtvého a mezi mrtvé počten bývá teprv, když pohřben jest; tak Pán témuž obcovati měl. Mínění proroka jest o odpočívání Páně v církvi, kteráž jeho milým a slavným příbytkem a odpočívadlem jest. A ač se té slávy okem těla nevidí, ale zraku víry, mysli a dobrého svědomí není nespatřitelná. Viz Žalm 131, 14. Jan 14, 23. Mat. 18, 20., též 28, 20.

11. *po druhé*. Po prvé Bůh to učinil skrze Mojžíše až po Jana, po druhé skrze Krista za zákona milosti, kdež ostatkové Israele (to jest ti, kteréž sobě Bůh ze všech národů vybírá) do jeho církve v jedno uvedeni jsouce k účastnosti Kristově skrze živou víru v něho přicházejí, a tak k věčnému spasení. Po třetí pak aby to učiniti Bůh měl, žádný se toho nedočká, leč k dokonání téhož spasení se svými při blaženém vzkříšení. — *shledal*, H. dobyl, t. aby je měl sobě a v své moci. — *zanecháno*, t. mezi Assyrskými a mezi Egyptskými. — *Fetrosa*, t. Partských. — *Chusa*, J. Mouřeninských. — *Elama*, t. Medských, Perských a jiných východních národů.— *Sennaara*, t. Babylonských neb Chaldejských.—*Ematu*. Tím zavřel krajiny Antiochie, Cylicii a jiné až k horám Taurus řečeným. — *ostrovů*: Těmi ostrovy rozumí zemi řeckou, vlaskou, Hispanii a jiné z této strany moře středozemního ležící. Níž 41, 1.

12. *stran*, H. křídel.

13. *přestane*, H. odjata bude. — *nenávist*, H. horlení. To proto mluví, že od počátku odtržení se desatera pokolení od Judy (o čemž III. Král. 12, 19.) ustavičná nenávist a nesnáze mezi nimi byly a čím dále vždycky se více příčinami rozněcovaly; protož že již i tuto mezi nimi spraveno a spokojeno býti mělo. —*Efraimova*, t. lidu israelského, výš 7, 2.

14. *vletí*, t. Efraim a Juda společně a jednomyslně jsouce spokojeni obrátí se na své nepřátely, předěsí a podmaní je sobě. Jak se toto v duchovním smyslu vzíti může, viz níže 14, 2. J. (jedním) ramenem jako Sofon. 3, 9. — *k západu*, H. k moři. — *národy*, H. syny.

15. *Zkazí*, H. Vydá v prokletí, viz Num. 21, 2. — *zátoku*, H. jazyk. — *řeku*, t. Nil řečenou, kteráž zemi egyptskou zavlažuje. J. na řeku assyrskou Eufrat obracejí slyšíce to o vysvobození z Babylona, o němž poslední verš mluví. — *větru*: jakoby řekl: Tak jakž se někdy stalo při prvním vysvobození lidu israelského z Egypta. Exod. 14, 21. — *mohli*, H. mohl t. lid; jakoby řekl: Nebude jim nic, ani moc a tyranství nepřátel, ani řeky ani jaké jiné věci, (jako někdy z Egypta jdoucím) žádné nesnáze a překážky činiti, procby jich Pán nemohl shledati, sebrati a dovesti do Jerusalema církve své (viz v. 11, níž 27, 13., též 41, 17.) ode všech čtyř stran země tehdáž, když korouhev čtení svého vyzdvihne. Tak i potom nebude nic k závadě posledního shromáždění církve ze všech zdejších bíd, násilí nepřátel, strastí až i z prachu země, aby neměla býti sebrána a k slávě Kristu napodobné přivedena, při příchodu jeho druhém na světě k soudu. Filip. 3, 21.

16. *silnice*, t. budou míti přes tu řeku cestu zvolnou a protřenou, tak dobře jako někdy z Egypta

Hlava 12.

(Pán církev upevňuje, aby pod korouhví jeho) 3) Boha oslavovali, že a) hněv svůj zavrhnuv potěšil svých, b) potěšeným obcování pokojné, služby svaté a svou milost osvobodil.

I díš v ten den: Oslavovati tě budu, Ho-
spodine, protože byv hněviv na mne odvrá-
2 til jsi prchlivost svou a utěšil jsi mne. * Ai
Bůh silný spasení mé; doufati budu a nebudu
se strašiti; nebo síla má a píseň a spasení
3 mé jest Bůh Hospodin. * I budete vážiti vody
4 s radostí ze studnic toho spasení * a řeknete
v ten den: Oslavujte Hospodina, vzývejte jme-
no jeho, známé čiňte mezi lidmi skutky jeho,
připomínejte, že vyvýšené jest jmeno jeho;
* žalmy zpívejte Hospodinu; nebo veliké věci 5
učinil, a to známé buď po vší zemi. * Pro- 6
křikni a zpívej obyvatelkyně sionská; nebo
veliký jest u prostřed tebe Svatý israelský.

Hlava 13.

B) *O Babylonských.* Již se k Babylonským mluví s oznámením, že zkáza Babylona nebude bez pláče jejich a potěšení církve. I. Pláč bude veliký pro 1) nepřátel od Boha vyslyšení u velikém počtu z daleké krajiny k vyvrácení; 2) odporujících sílu špatnou. Nebo a) v zavření předěšením chřadnouti budou; poněvadž α) Bůh v svém hněvě aa) zatměním světel nebeských je ohromí, bb) nešlechetnost trestaje žádného šetřiti nebude, nýbrž vše předěsí, β) zástupcové aa) před mocí utekou, bb) pokudžby se pak postavovali, padnou. b) Nepřátelé jejich α) dítky zmordují, β) domy zloupí, γ) ženy poskvrní, a to s chtivostí bez milosrdenství, aby i město popelem ležíc k vystavení nepřicházelo, ale dravým ptákům a lítým šelmám za obydlí bylo.

Břímě Babylona, kteréž viděl Isaiáš syn
2 Amosův: * Na hoře vysoké vyzdvihněte ko-
rouhev; povyšte hlasu k nim, dejte návěští
rukou, ať vejdou do bran knížecích. * Já jsem 3
přikázal posvěceným svým, povolal jsem také
i udatných reků svých k vykonání hněvu mého

---

přes moře. — *Assyrských:* Assyrskými zavírá i Babylonské; nebo i z assyrského i z babylonského království za času zajetí lidu božího v Babyloně jedna samovláda učiněna. — *vycházel*: vstupoval.

1. *díš.* Napomínaje vší církve jako k jedné osobě mluví, protože všickni v jeden duch zapojeni, jednostejným smyslem i láskou nadšeni a tak jedno býti mají, jedním srdcem i ústy Boha oslavovati, jestliže chtějí, aby chvály, modlitby a pocty od nich činěné Bohu příjemné byly. Řím. 15, 6. — *odvrátil*, H. odvrátila se.

2. *spasení mé*, J. spasitel můj. — *doufati*, níž 50, 10. — *síla.* Nedí: já jsem silný; ani sprosta: Bůh jest silný; ale sílu boží k svému potěšení a spasení doufanlivě sobě přivlastňuje. V takové k Bohu důvěrnosti kdožkoli jest ustaven, může říci s apoštolem: Všecko mohu v tom, jenž mne posiluje (Filipen. 4, 13.) a se svatým Davidem: Nebudu se báti, aby mi co mohlo učiniti tělo. Žalm 55, 5. — *Bůh*, viz Žalm 67, 5.

3. *vody.* Ty vody spasitelné jsou čisté slova božího učení, skrze něž se děje, jakož svědomí hříchem soužených a truchlivých sliby božími milostnými rozvlažování; tak i povahami ze zákona hřícha a navyklostmi zlými poskvrněných obmývání skrze důvěrné obcování napomínáním, výstrahami i trestáním, a tak poslušenství. I. Petr. 1, 22. — *ze studnic.* Studnice ty jsou sám Kristus Pán a všickni jeho skutkové, v nichž připraveného spasení Bůh světu podávati, ano žíznícím a lačnícím spravedlnosti boží i v účastnost a požívání rozkošné je uvoditi ráčí; z plnosti jeho vzali jsme milost za milost. Jan. 1, 16.

4. *vzývejte*, J. ohlašujte.

5. *veliké*, H. vyvýšenost. — *učinil*, t. Syna svého jednorozeného poslal, skrze něho s sebou nás smířil a ďábla, krále smrti i s jeho skutky zkazil. (I. Jan 3, 8.) Toť jsou ty věci a skutkové velicí, důstojní, velební i nebesa převyšující a tak vší chvály hodni v obrazích z Egypta, z Babylona i z jiných těžkostí tělesných vysvobozováním ukazovaní.

6. *Svatý*, t. Zvláštní, nejdůstojnější, ode všech jiných bohů oddělený; nic v sobě nečistého, nespravedlivého nikdy nemající, israelský; to jest každého v milosrdenství a všemohoucnost jeho doufajícího posvěcující a k němu zvláštně mimo jiné všecky milostí, péčí a ochranou nakloněný.

1. *Břímě*, t. proroctví o bídách a těžkostech a tak i zkažení, kteréž z uložení božího na Babylon přijíti mělo. Viz IV. Král. 9, 26. Přísl. 30, 1. A mělo to býti k velikému potěšení lidu božímu, kterýž zajat býti měl, že jakož nepřátelé jejich zahanbeni a zkaženi, tak i oni vysvobozeni býti měli. Nebo pro ten cíl vlastně o pádu a zkáze cizích okolních nepřátelských národů v svém lidu skrze proroky Bůh mluviti ráčil.

2. *hoře*, J. proti hoře etc. rozumějíce Babylon, neb tak jej i Jerem. 51, 25. nazývá pro náramné vysoké a pevné zdi, až i pýchu jeho. Viz v. 6. — *k nim*, t. vy Medští a Perští k vojákům vašim. — *knížecích*, t. babylonských.

3. *posvěceným*, t. Medským a Perským, o nichž ve verši 17, kteréž ne proto, žeby svatí před oblíčejem jeho byli, posvěcenými nazývá; ale že k tomu od Boha obráceni a nastrojeni byli, aby soudy a pomstu jeho nad Babylonskými konali; ačkoli oni se strany své na to, aby vůli boží posloužili, nemyslili, než toliko na svou slávu, pýchu a ukrutenství; výš 10, 7. — *z vyvýšení mého*: Smysl ten jest, ne žeby oni Boha zvyšovali, ani ze sebe to, což začínají, měli, ale že takovou mysl veselou, ochotnou a udatnou k tomu od Boha sobě danou mají.

4 veselících se z vyvýšení mého. * Hlas množství
velikého na horách jakožto lidu mnohého, hlas
a zvuk království a národů shromážděných;
5 Hospodin zástupů sbírá vojsko k válce; * táhnou
ze země daleké, od končin nebes, Hospodin
a osudí prchlivosti jeho, aby poplénil všecku
6 zemi. * Kvělte, nebo blízko jest den Hospodi-
nův, jako zpuštění od Všemohoucího přijde.
7 * A protož všeliké ruce oslábnou a všeliké
8 srdce člověka rozplyne se. * I budou předěšeni,
svíráni a bolesti je zachvátí, jako rodička sto-
nati budou; každý hledě na bližního svého
užasne se; tváře jejich k plameni podobné bu-
9 dou. * Ai den Hospodinův přichází přísný a
s ním zuřivost a rozpálení hněvu, aby obrátil
tu zemi v poušť a hříšníky její aby z ní vy-
10 hladil. * Nebo hvězdy nebeské a planety jejich
nedopustí svítiti světlu svému; zatmí se slunce
při vycházení svém a měsíc nevydá světla
svého. * A navštívím na okršlku země zlost 11
a na bezbožných nepravost jejich, a káži pře-
stati pýše pyšných a vysokomyslnost tyranů
snížím; * spůsobím to, že dražší bude člověk 12
nad zlato čisté, člověk pravím nad zlato
z Ofira. * Z té příčiny zatřesu nebesy, a pohne 13
se země z místa svého v prchlivosti Hospodina
zástupův a ve dni rozpálení hněvu jeho.
* I bude jako srna zplašená a jako rozptýlené 14
stádo, aniž bude, kdoby je shromáždil; jeden
každý k lidu svému se obrátí a každý do
země své uteče. * Kdožkoli nalezen bude, bude 15
proboden, a kteřížby se koli shlukli, od meče
padnou. * Nad to dítky jejich rozrážíny budou 16
před očima jejich; domové jejich zloupeni a

---

4. *sbírá*: šikuje, počítá. — *k válce*: Nedí, Medští a Perští, ale Hospodin sám sbírá svá vojska, je zkušuje, šikuje a vede. Čímž se ukazuje, že Bůh i bezbožných lidí mysli hnutí a všecka jejich předsevzetí řídí, spravuje a kamž kdy chce naklonuje. Viz Soud. 9, 20.

5. *nebes*, t. i z nejdalších krajin. — *zemi*, t. babylonskou.

6. *Kvělte*: aneb vyjte. Poněvadž v nátisku jiným činění (Habak. 1, 8., též 2, 8.) počínali sobě jako vlci, mělo jim také na to přijíti, aby trápením výti a žalostiti musili. Ale nikdy méně nenaříkali a neplakali jako tehdáž, když jim v zajetí jejich zahynutí nastalo. Nebo i sám král Baltasar, ačkoli se byl i zděsil zázraku sobě ukázaného, však nedlouho na to pamatoval a po výkladu od svatého Daniele učiněném, nic nenapravil; boží pomsty sobě předložené se nebál; svatého proroka sobě přítomného se nestyděl; života hovadného nezanechal, až v tom i zastižen i zamordován (Dan. 5. hl.), ježto raději plakati a kvíliti měl se vším svým komonstvem. A byť i nynější náš věk oči k vidění, uši k slyšení, srdce k srozumění otevřel, mělby více proč k pláči nežli k rozkošem se ponoukati. — *Hospodinův*, t. den jeho pomsty, kteráž na Babylonské uvedena býti měla. Ačkoli pak tyto věci teprv po 250 letech počátečně se plnily, avšak že blízko byly, mluví se tak pro jistotu neproměnnou, a že Babylonští ničeho se méně nenadáli jako toho, aby město jejich zkaženo býti mělo, takovými pevnostmi je ohražené měvše jakož zdmi (jichž vysokost byla 200 loktů, šířka 50) i řekou Eufratem, jakž historikové (Herodot, Strabo, Plinius, Diodor Sicul.) vypisují; tak že pro pevnost, krásu, všeho hojnost za jeden ze sedmi jiných zázraků světa držáno bylo. Nad to v poddanosti měli všecky okolní krajiny, i palestýnskou i egyptskou. Pročež v takovém rozšíření své moci a slávy se ubezpečili a mluvili: Sedím královna, bezpečná jsem, nepohnu se. Níž 47, 8. Zjev. 18, 7. Ó by v slávě světa a rozkoši těla pohřížení na tento i jiné mnohé příklady hleděti i pamatovati uměli. — *zpuštění*, J. zhouba od záhubce. — *přijde*, t. ten den bude jako nějaké veliké a hrozné povětří, ježto všecko všudy vyvrací a se zemí mísí, za čímž jen žalostná poušť zůstává.

7. *oslábnou*: klesnou.

8. *stonati*: bolestiti. — *užasne*, t. místo rady a potěšení nebude lze jiného čeho najíti u bližního než zděšení. J. podiví se. — *k plameni*, H. tváře plamenův. — *podobné*, t. tak bledí a téměř žlutí budou, jakovýž se plamen vídá; aneb jakáž se tvář přede dnem u ohně dělajícího spatřuje, bledá, požlutlá a jako mosazná neb mrtvá. J. o zardění se hanbou a bolestí vykládají.

9. *Ai den* etc. Proroctví toto, ač vedlé litery vlastně na zkázu Babylona se vztahuje, však jako i jiní příkladové pomst božích dne posledního, v němž pomsta na bezbožné uvedena bude, obrazem býti může. — *obrátil*, H. položil. — *zemi*, t. babylonskou, níž v. 20., též 14, 23.

10. *planety*, H. chesilim, tak se vesměs hvězdy nazývají od své proměnnosti a rozličnosti. J. oriony. Viz Job 9, 9. — *jejich*, t. nebes. — *světla*. Zatměním slunce, měsíce, hvězd a temnostmi proroci obyčejně veliké a hrozné pomsty boží ukazují; jako i výš 8, 22. Jerem. 15, 9. Ezech. 32, 7. Joel 3, 10. Amos 8, 9.

11. *A navštívím:* A trestati budu.

12. *spůsobím*, t. tak svá vojska v mysli jejich rozhorlím a zapálím, aby bez vší lítosti chtivější byli k mordování všech napořád až i nejchatrnějších nežli k hledání jakýchkoli kořistí; tak že u nich žádný hrdla svého jakoukoli mzdou vykoupiti nebude moci. Níž v. 17. J. na řídkost lidí po té zkáze obracejí. — *člověk*, H. enoš, viz Job 25, 4. — *člověk (pravím)*, H. adam, viz Ekles. 6, 10.

14. *bude*, t. babylonští všickni obyvatelé. — *stádo*: ovce. — *shromáždil*, t. kdoby jich v tom splašení a předěšení zachovati, pamatovati a potěšiti chtěl neb mohl. — *každý*, t. z těch, kteřížby odjinud ku pomoci Babylona, buď z poddaných zavoláni, buď z cizích ze mzdy najati byli, předěšeni jsouce nazpátek náhle k svým místům obraceti se a utíkati budou.

15. *nalezen*, t. žeby neutekl z Babylona. — *shlukli*, t. k bránění se a k odpírání, J. každý věkem sešlý, t. že ani starců šetřiti nebudou. H. každý shluknutý.

16. *poskvrněny*. Na to samo tré, což se v tomto verši pokládá, hrozno mysliti, což pak to viděti, ovšem trpěti. Avšak není nespravedlivý Bůh, když zlé na zlé vysýlá, aby obojí zahynuli; když nad vlky mordéři ovcí i nad jich plodem mstí skrze lvy a je zase roztrhati káže. Pokud a jak daleko Bůh zlým nešlechetností jejich přehlídá, viz Soud. 9, 20. 56.

17 ženy jejich poskvrněny; * ai já vzbudím proti
nim Medské, kteříž sobě stříbra nebudou vá-
18 žiti a v zlatě nebudou se kochati; * ale z luků
svých dítky rozrážeti, aniž se nad plodem
života slitují, ani synům odpustí oko jejich.
19 * I budeť Babylon, kterýž jest ozdoba jiných
království a okrasa důstojnosti chaldejské jako
podvrácení, jímž podvrátil Bůh Sodomu a Go-
20 moru. * Nebudou se v něm osazovati na věky,
ani bydliti od pokolení až do pokolení; aniž
rozbije tam stanu svého Arab, ani pastýři
s dobytkem tam odpočívati budou; * ale lítá 21
zvěř odpočívati bude a domové jejich šelmami
naplněni budou; bydliti budou tam i sovy a
příšery tam skákati budou; * tam ozývati se 22
také budou sobě hrozné potvory na palácích
jejich a draci na hradech rozkošných.

Hlava 14.

II. Potěšení církve v čas zkázy Babylona tím větší býti slibuje, čím 1) veselejší jí bude ze země cizí do země své s mnohou slávou přestěhování, 2) hroznější spatří hněv boží proti králi babylonskému a potomkům jeho. — Nad smrtí zajisté krále, obzvláštně Baltasara a) živí plésati budou, že přestal zhoubce; b) mrtví se jako užasnou, že ten jim rovný *α*) jest smrtí s velikým snížením, který se aa) proti Bohu vzpínal, bb) po všech všudy tyransky sháněl, *β*) není pohřben, který tak zlobivě kraloval. Tak se strojí i proti potomkům, aby *a*) do konce vyhynuli, a *b*) po nich žádné památky nezůstalo; c) jistší jest slovo Páně *α*) přísahou stvrzené, *β*) příkladem na Assyrských ukázané, *γ*) z rady jeho nepohnutelné poślé. *Za kralování Ezechiášova* prorok nejvíc kázaní měl a mohou se šesterým příběhem královým rozděliti. *O prvním příběhu.* Když umřel Achaz, hned roku toho prorok pro potěšení církve 1) hrozí Filistinským, aby neplésali nad smrtí Achaze, poněvadž dědic udatnější povstal, aby a) lid boží pokoj měl, b) nepřátelé zkaženi byli se škodou svou od Judských; 2) zastává mezi národy pobožnosti Judských.

A blízkoť jest již, že přijde ten čas jeho
a dnové jeho prodlévati nebudou. Nebo slituje
se Hospodin nad Jakobem a vyvolí sobě zase
Israele, a dá jim odpočinutí v zemi jejich, a
připojíť se k nim cizozemec a přidrží se
domu Jakobova. * Nebo pojmou ty národy 2
a přivedou je k místu svému, i uvedou je
sobě v dědictví dům israelský v zemi Hospo-
dinově za služebníky a za děvky, a tak jí-
mati budou ty, kteříž je prvé zjímali, a pa-

17. *Medské.* K těmto připojují se i Perští. Níž 21, 2. Avšak ne tito konečnou zkázu (o nichž se v prorocích mluví) na Babylon uvedli. Nebo z historie rozumí se, že po smrti Alexandra velikého za Seleuka, Nikonora, kterýž Seleucii vystavěl, teprv Babylon do konce zloupen, zkažen a vyvrácen; po dobytí jeho od Cyra téměř po 240 letech. — *kochati*, t. dotud, dokudž mocí sobě Babylona nepodmaní; neboť jsou potom kořistmi nepohrdali.

18. *rozrážeti*, t. berouce dítky v ruce neb na ruce jako střelu na luk, budou je o zemi neb o stěnu rozrážeti, H. lukové dítky rozrážejí.

20. *Nebudou* etc., H. nebude seděti, ani bydliti, t. město.

21. *lítá*, H. zijim, od suchosti a pouště jmeno. — *bude*, H. budou. — *šelmami*, H. ochim, od zděšení neb stonání jmeno. — *sovy*, H. dcery sov. — *příšery*, H. šeirim, od chlupů jmeno, pročež někteří vykládají chlupáči; vůbec skřítky, diblíky neb ďáblíky, zlými duchy nazývají, to se tuto rozličnými jmeny tvorů nemilých buď živočichů čtvernohých, buď ptáků až i zeměplazů jmenuje.

22. *hrozné*, H. ijim, od hrůzy a strachu jmeno.— *hradech*: chrámích. — *rozkošných.* Veliká a hrozná proměna na Babylon přijíti měla a přišla; místo krásných a ušlechtilých domů, paláců (výš v. 19.), pevnosti jejich aby byly mrzuté a strašlivé zbořeniny a ssutiny; místo lidí v něm a hovádek, ptáků i z cizích krajin zjednaných k rozkoši sloužících (Diodor Sicul. lib. 3. c. 4.) aby šelmy a naprosto zlí duchové bydleli; místo her, tanců, rozličných divadel aby to potvory a příšery konaly; místo rozkošných zpěvů a hlasů (níž 14, 11.) aby sovy, výři a hadi houkali a siptěli. A jistě hodně to Pán Bůh činí, kdež se pýcha a jiné bezbožnosti provodí, kdež se statek, zboží a jiní boží darové pyšně maří, času drahého k zlému užívá, že ta místa někdy i zlým duchům k opanování poroučí; tak aby tam netoliko nebylo veselo bydleti, ale bylo strašno tam i pohleděti k ukázaní toho, jak u veliké ohavnosti všelikou pýchu, nádhernost a nekázanost míti ráčí. — *čas jeho*, t. Babylona, jakoby řekl: dnů slávy a nádhernosti jeho, ano i pýchy a tyranství nad lidem božím, když tam zajat bude, dlouho nestane, tudíž k cíli svému doběhne.

1. *slituje.* Jakož v předešlé hlavě předložením hrozných soudů božích proti Babylonu, tak tuto zjevnými slovy prorok lidu božího potěšuje; kdy pak a jak se to plnilo, viz knihy první Esdrášovy.— *vyvolí.* Jakoby řekl: ačkoli Pán tvrdě s lidem svým nakládal, jakoby jej zavrhl, však skutkem zřetelně to prokáže, že jednou jej sobě zvoliv svou milost s ním předse konati a hojná svědectví toho ukazovati chce.— *zase*, H. ještě v Israeli, t. některé. — *v zemi*, t. přiveda je zase do ní. — *cizozemec*: příchozí.

2. *děvky.* To se poněkud literně splnilo podlé rozkazu Cyrova, že jsou Babylonští lidu židovskému pomáhali a jako sloužili (I. Esd. 1, 4, 6.), ale hojněji se plní v Kristovu království, když pohané do něho skrze víru všedše ochotně a snažně dílo Páně, jehož začátek ze Židů jest (Jan 4, 22.), všickni vůbec dělají, vespolek sobě napomáhají, jedni druhé jako z ohně vychvacují (Juda v. 23.) Ovšemť pak apoštolé svatí i jiní věrní pastýři stádce Páně v poselství Kristově rybáři lidí jsouce, to konali a po dnes konají jímajíce (ne mocí a násilím tělesným, ale kázaním evangelia svatého) a přivodíce vše-

3 novati budou nad násilníky svými. * I staneť
se v ten den, v němž tobě odpočinutí dá Ho-
spodin od těžkosti tvé a strachu tvého a od
4 poroby těžké, v kterouž jsi byl podroben, * že
sobě vezmeš přísloví toto o králi babylonském
a řekneš: Ai jak přestal násilník! přestal dych-
5 tící po zlatě! * Potřískal Hospodin hůl bez-
6 božných, prut panujících, prut pravím * mrska-
jícího lidi v prchlivosti mrskáním ustavičným;
panujícího v hněvě nad národy, kteříž od něho
7 sužováni bývali bez lítosti; * jižť odpočívá, jižť
jest v pokoji všecka země, všickni zvučně pro-
8 zpěvují; * i jedloví veselí se nad tebou i ce-
droví libanské řkouce: Od toho času, jakž jsi
9 klesl, nepřišel, kdoby nás hubil; * i peklo ze-
spod zbouřilo se pro tebe, a aby tobě vstříc
vyšli přicházejícímu, vzbudilo pro tě mrtvé,
všecka knížata země, kázalo vyvstati ze stolic
10 jejich i všechněm králům národův; * všickni
tito odpovídajíce mluví tobě: Což jsi ty také
zemdlen jako i my, a nám podobný učiněn?
11 * Svrženať jest již do pekla pýcha tvá i zvuk
hudebných nástrojů tvých; moly tobě pode-
12 stláno, a svrchu červi tě přikrývají. * Jakž to,
že jsi spadl s nebe, ó Lucifere v jitře vychá-
zející? že jsi podťat, až jsi padl na zemi? že
jsi mdlejší nad jiné národy? * Však jsi ty ří- 13
kával v srdci svém: Vstoupím do nebe, nad
hvězdy Boha silného vyvýším stolici svou a
posadím se na hoře shromáždění k straně
půlnoční; * vstoupím nad výsosti oblaku, budu 14
rovný Nejvyššímu: * a ty pak stržen jsi až 15
do pekla, pryč na stranu do jámy. * Ti, kdož 16
tě uzří, za tebou se ohlédati a tebe spatřovati
budou říkajíce: To-liž jest ten muž, kterýž
nepokojil zemi a pohyboval královstvími? * kte- 17
rýž obracel jako v pustinu okršlek země a
města jeho bořil? vězňů svých nepropouštěl
domů? * Všickni králové jiných národů, což jich 18
koli bylo, pochováni slavně doma jeden každý
z nich; * ty pak zavržen jsi od hrobu svého 19
jako ratolest ohyzdná, jako roucho zbitých
ukrutně zraněných, kteříž se dostávají do
jámy mezi kamení, a jako mrcha pošlapaná.
* Ne oněmno rovný budeš v pohřbu; nebo jsi 20
poplénil zemi svou, lid svůj jsi pomordoval;
nebudeť připomínáno na věky símě zlostníkův.
* Připravte se k zmordování synů jeho pro 21

---

likou mysl v poddanost Kristu. II. Kor. 10, 5., níž 45, 14.

3. *den*, t. v němž tě vysvobodí z vězení babylonského. — *těžkosti:* bolesti.— *strachu*, H. pohnutí.— *těžké*, H. tvrdé.

4. *přísloví*: podobenství, t. s posměchem, útržkou i potupou budeš o něm i mluviti i zpívati. Viz Žalm 68, 12. Přísl. 1, 1. Jer. 24, 9. — *králi.* Nejmenuje žádného rozuměje o všech jiných v pýše a ukrutnosti (kterouž vypisuje) podobných; nejpodobnější k tomu byl Baltasar král. Viz 13, 6. — *násilník*, t. ten, kterýž nás rozličně sužoval a u vězení držel. — *přestal*, t. Babylon, jehož lakomství bylo nenasycené, J. přestal zlatý, t. zlatem se třpytící a pyšný Babylon. Viz Dan. 2, 3.

5. *prut*: žezlo, berlu, i tímto i holí míní se tyranství nesnesitelné samovlády babylonské.

6. *mrskajícího*, J. (nebo) bijícího lidi v prchlivosti bití (neb pomsta) jest ustavičně; panující v hněvě nad národy (sám) trápení má bez lítosti, t. žádný ho nepolituje, ovšem nevysvobodí. — *ustavičným*, H. bez odvrácení. — *lítosti*, H. zdržení se.

7. *zvučně*, H. hlučí zpěvem. — *prozpěvují*, t. po smrti krále babylonského. Ukazuje se tu, jak bývají tyrané náramně těžcí a u veliké všemu světu nenávisti.

8. *nepřišel*, H. nevstoupil podtínač proti nám. — *hubil.* Jako toho příklad výš 10, 34.

9. *peklo*, J. hrob. — *zbouřilo*: pohnulo. — *vyšli.* Toto i dále v tomto verši jest příkladné, se světské slávy a s jejího spořádání vzaté mluvení. — *mrtvé*, J. obry, H. refaim. Viz Deut. 2, 11. — *knížata*, H. všecky kozly; snad proto je tak nazývá, jakž kozlové chodí před stádem, tak tito že předčí jiným k správě jejich.

11. *pýcha*: důstojnost, sláva. — *moly*, t. místo drahých a rozkošných čalounů a koberců.— *krývaji*, t. jako i jiní mrtví porušení poddán jsi.

12. *Lucifere*, t. tak jsi se v své slávě a důstojnosti stkvěl a vysoce o sobě smýšlel, že jsi jako hvězda jasná ranní stálá a stvrzená, aby se nikoli pohnouti nemohl; o kom pak to vlastně mluví, v. 4. zjevně ukazuje. J. Dennice. — *v jitře*, H. synu záře jitřní. — *že jsi mdlejší*, J. kterýžs zemdlíval národy.

13. *stolici:* trůn. — *na hoře*, t. na Sionu, jenž jest k straně půlnoční Jerusalema (Žalm 47, 3.), kdež se lid Páně k službám božím ve dny slavností svých shromažďovati obyčej má, aneb kdež Bůh zřetelná znamení a svědectví své přítomnosti synům israelským k utvrzení své smlouvy s nimi stálé ukázati ráčil. — *shromáždění*, J. svědectví smlouvy aneb prostě v stánku (Páně), tak v Žalmě 73, 8. H. moed, viz Exod. 26, 1.

15. *pekla*, J. do hrobu. — *na stranu*, H. do boků neb stran jámy. Jakoby řekl: Usilovals obdržeti místo boží i jeho čest; ale octls se v místě nejzadnějším a nejpotupnějším.

16. *spatřovati*, t. způsob tvé slávy, bohatství, moci a pýchy i těch věcí tak rychlou proměnu rozvažujíce náramně se tomu diviti budou, ažby téměř sami sobě věřiti nemohli, aby tak rychle a snadně tak mocný klesnouti měl. Výš 13, 6.

17. *obracel*, H. položil. — *města jeho*, t. toho okršlku země. — *vězňů*, J. vězňům svým neotvíral žaláře, t. kteréž jednou dal do žaláře, těch nikdy z něho potom nevypouštěl.

18. *pochováni*, H. lehli v slávě.

19. *od hrobu*, t. nejsi ani obyčejem královským pohřben, ani lidským; ale takovým, jakž hovada ven vymítána a zanechána šelmám k sežrání bývají. — *zbitých*, H. obtížených mečem. — *se dostávají*, H. sstupují ke kamenům jámy. — *kamení*, t. jak se koli trefí padnouti beze všeho šetření, jako tak bývá po porážce, když pobité mecí do rovů.

20. *Ne oněmno*, H. nespojíš se s nimi v pohřbu.

21. *Připravte* etc., H. Připravte synům jeho zabíjení. Že Babylon skrze Cyra nebyl dokonale zkažen, ale budoucně skrze jiné že vyvrácen býti měl, to teď ukazuje. Výš 13, 17. mluví pří-

nepravosti otců jejich, aby nepovstali a dě-
dičně neujali země a nenaplnili svrchku okršlku
22 zemského městy. * Nebo povstanu proti nim,
praví Hospodin zástupův, a zahladím jmeno
Babylona, i ostatky jeho syna i vnuka, praví
23 Hospodin. * A obrátím jej v dědictví bukačů
a v jezera vod, a vymetu jej pometlem za-
24 hynutí, praví Hospodin zástupův. * Přisáhl
Hospodin zástupův řka: Jistě že jakž jsem
25 myslil, tak bude, a jakž jsem uložil, * stane
se, že potru Assyrského v zemi své a na
horách svých pošlapám jej, a odejde s nich
jho jeho, břímě také jeho s ramene jejich
26 sňato bude. * Toť jest ta rada, kteráž zavřína
jest o vší té zemi, a to jest ta ruka vztažená
27 proti všechněm těm národům. * Poněvadž pak
Hospodin zástupův to usoudil, kdož tedy to
zruší? a ruku jeho vztaženou kdo odvrátí?
Léta, kteréhož umřel král Achaz, stalo 28
se proroctví toto: * Neraduj se všecka ty země 29
filistinská, že zlámán jest prut toho, kterýž tě
mrskal; nebo z plemene hadího vyjde zřeček,
jehožto plod bude drak ohnivý létající. * I bu- 30
dou se pásti prvorození chudých a nuzní bez-
pečně odpočívati budou; kořen pak tvůj umo-
řím hladem a ostatky tvé meč můj zmorduje.
* Kvěl ó bráno, křič město, již jsi rozplynula 31
se všecka ty země filistinská; nebo od půl-
noci oheň přijde, aniž bude, kdoby stranil ze
všech obcí lidu jeho. * Co pak odpovědí poslové 32
národů? to, že Hospodin upevnil Sion, v němžto
útočiště mají chudí z lidu jeho.

---

kladně, jakoby nějaký král po vyřknutí úsudku na někoho kázal ho vzíti katům. — *otců jejich*: jakoby řekl: Poněvadžby neopravili po svých otcích, ale ze zlých zlí zplozeni jsouce podobněby i větší nepravosti páchali, a jakž Kristus dí (Mat. 23, 32.), míruby otcův doplňovali, Boha nenáviděli (Exod. 20, 5.); a na takovýchť Bůh mstí nepravost otců. Jináč sice činí milosrdenství nad tisíci, kteříž ho milují a ostříhají přikázaní jeho (Exod. 20, 6.). Tak mluví i jinde, že syn neponese nepravosti otcovy a otec synovy. Ezech. 18, 20. — *neujali* etc., t. rozplodíce a rozmnožíce se v počtu velikém; divná milosti i spravedlnosti plná boží prozřetelnost a z ní správa všeho světa, ctitelům božím věrným velice rozkošná a potěšitelná, jakož jinde v písmích tak i tuto se předkládá. — *městy*, J. nepřátely.

22. *povstanu*, t. zřetelně a skutečně nad nimi mstíti a svých zastávati a je z moci jejich vytrhovati budu. A toť jest mínění, kdež se v písmích svatých mluví, že Bůh povstává aneb že chce povstati. Výš 2, 19. — *jmeno*, t. slávu, pýchu a všecku nádhernost Babylona města, i se všemi obyvately i vrchnostmi jejich. Výš v. 16. — *ostatky*: Míní netoliko královský rod a potomky jeho (kteréž jmenuje) ale i jiné, v nichžby vždy nějakou ku povstání svému naději míti mohli.

23. *obrátím*, H. položím. — *zahynutí*, t. do konce je zkazím, až všechen prach bezbožníků vyčistím a vyvrhu.

24. *uložil*, H. v radu všel. — *stane se*: tak bude. Ukazuje se těmi slovy úsudků božích divná a nestižitelná i moudrost i stálost a nepohnutelnost, že v nich nic neprozřetelného ovšem pak všetečného se nenalézá. Nebo při nich vše nejsvrchovanější moudrostí a prozřetelností jest ozdobeno i utvrzeno, tak že jich žádný měniti a rušiti nikoli nemůže. Myšlení a uložení u Boha jedno a též jest. Výš 10, 22.

25. *potru*, J. potřel jsem, nebo po porážce-li Sennacheriba čili prvé prorok toto mluvil, místně se neukazuje. — *s nich*, t. lidu israelského.

26. *zavřína*, H. urazena. — *národům*, t. babylonským, a tak i jiným proti mně a lidu mému čelícím.

27. *odvrátí*. Na to dvé zvláštně patřiti sluší při božím uložení, t. na vůli stálou beze vší vrtkosti a proměnitelnosti a na moc nepřemoženou. O moci tu prorok mluví; ale ohledneš-li se na vůli boží a ruku jeho vztaženou, může býti ukrocena a odvrácena ne mocí a silou, ale pokorným srdcem v pokání svatém k Bohu obráceným. Viz Jer. 18, 7. i dále; a hojně příkladů jest v písmích svatých tu věc vysvětlujících.

28. *proroctví*, H. břímě. Viz výš 13, 1.

29. *toho*, t. Oziáše krále, kterýž Filistinské velice soužil (II. Paral. 26, 6.), z jehož smrti Filistinští potom jeho syna Joatama i vnuka Achaze se veselili. A ačkoli pro bezbožnost tohoto ne zle se jim dařilo (II. Paral. 28, 18.); avšak dokonalým se štěstím těšíce smrtí jeho a že dědice mladého zanechal, nemálo jim radosti přibylo. Jich tedy k zahanbení a svých ku potěšení Bůh tyto věci proroku předoznamovati rozkázal. — *plemene*, H. kořene. Jakoby řekl: Rovně se vám tak stane jako tomu, kdožby vyhna se hadu trefilby na bazališka neb draka; na Oziášovi, Joatamovi měli jste hada, ale na Ezechiášovi vnuku Oziášově budete míti horší a těžší nebezpečenství. Nemluví se pak nic ku potupě králům judským, že se k těm tvorům připodobňují; neb ne takoví byli z přirození, ale z božího nastrojení, a to ne sobě ani lidu božímu, ale zlým a bezbožným. Tak apoštolé slovou vůní smrtelnou k smrti, ale bezbožným a nevěřícím. II. Kor. 2, 16.

30. *chudých*, t. z lidu mého i nejchudší i nejbídnější nebudou míti na té vrchnosti své hadů, ale ochranu a potěšení. — *kořen*: Rozumí tím mocnější a přednější v tom národu filistinském, a ostatky obecný lid. — *meč můj*: buď skrze lid judský i s králem jejich, buď i skrze Assyrské aneb kterékoli jiné, skrze něž stíráni byli Filistinští, naostřený.

31. *Kvěl*: Vyj, úpěj. Výš 13, 6. — *město*, t. všecka města filistinská i se svými rádci, vůdci i všemi obyvateli. — *rozplynula se*, t. jakož se vosk neb led od ohně rozplývá, tak jsi ty vší moci a síly zbavena; strachem pak a bázní jako ohněm naplněna. — *oheň*, H. dým, míní, zástupy a vojska judská že k těžkosti a záhubě Filistinských povstati měla, nebo Juda byl k půlnoční straně Filistinským i Assyrii. — *stranil*, H. samotný byl. — *obcí*: zástupů neb pospolností. — *jeho*: Ezechiáše neb vůdce jeho. Ukazuje tím, že na tu vojnu s velikou ochotností a udatností mysli všickni veřejně táhnouti měli.

32. *národů*, t. když se jich jiní narodové ptáti budou, co nového v Židovstvu slyšeli. — *útočiště*: se hájí neb zastírají, J. doufají.

Hlava 15.

O druhém příběhu. V čase napravování služeb svatých od krále prorok měl činiti s těmito: I. s Moabskými jednaje předpovídá jim, že 1) v pádu země své kvíliti musejí velice, tak že ani jeho srdce od lkání zdržeti se nemůže. Nebo přijde a) nedostatek pohodlí, b) nebezpečenství na obydlí a c) náramné obyvatelů zmordování.

Břímě Moabských, když v noci Ar Moab-
ské popléněno a zkaženo bude, když i Kir
Moabské v noci popléněno a zkaženo bude.
2 * Vstoupí do Baitu a do Dibona a do Ba-
motu s pláčem; nad Nabem a nad Medabou
Moab kvíliti bude; na všech hlavách jeho
bude lysina, a každá brada oholena bude;
3 * na ulicích jeho přepáší se žíní, na střechách
jeho i na náměstích jeho každý kvíliti bude
4 s pláčem se vraceje; * a křičeti bude Hesebon
a Eleale, až v Jasa slyšán bude hlas jejich;
nýbrž i zbrojní moabští křičeti budou, duše
5 každého z nich žalostiti bude řka: * Srdce mé
nad Moabem řve a nad pevnostmi jeho, až
slyšeti v Segoru, jako jalovice tříletá; nebo
cestou Luitskou s pláčem půjde, a kudyž se
chodí k Oranaimu, křik hrozný vydávati bu-
dou, * protože vody Nemrim vymizejí, že uschne 6
bylina, usvadne tráva, aniž co zeleného bude.
* A protož zboží jakéhož kdo nachoval, a statky 7
jejich odnesou ku potoku Arabim. * Nebo křik 8
obejde vůkol meze moabské až do Galima kví-
lení jeho, a až do Beer Elima kvílení jeho. * Po- 9
něvadž i vody Dibonu naplněny budou krví;
přidám zajisté Dibonu přídavků a dopustím na
ty, kteříž ujdou z Moabských, lvy i na pozů-
stalé v té zemi.

Hlava 16.

2) Tomu všemuby ušli, kdyby a) Pána Boha v bázni poznali, ježto bez něho bídní jsou; b) lidu jeho v čas nebezpečenství šetřili, poněvadž α) tudíž zlé zajde od něho a β) milost boží k upevnění království se vrátí. 3) Nic méně pro svou neustupnost neujdou, ale a) s mnohým kvílením, poněvadž α) i města, úrody oplakání hodnou zkázu vezmou i β) darmo k modlám svým až do ustání utíkati se budou, b) v brzkém čase znuzeni býti mají.

Pošlete beránky panovníku země ze Sely
i odjinud až do pouště k hoře dcery sionské.
* Sic jináč bude Moab jako pták místa nema- 2
jící a s hnízda sehnaný; tak budou dcery mo-

1. *Břímě*, viz výš 13, 1. — *Moabských* z nectného lože Lotova pošlých (Gen. 19, 37.) mezi jinými nešlechetnostmi tito hříchové hrozní před Bohem byli: 1) modlářství ohyzdné, 2) ukrutnost náramná nad lidem božím, 3) pýcha nesmírná, o čemž v této i v následující hlavě se vypravuje. Pročež Bůh je hodně trestati i zkaziti ráčil, netoliko válkou, ale hrozným skrze šelmy zemské způsobem. O čemž netoliko tento prorok, ale i Jerem. hl. 48. Amos hl. 2. Sofon. hl. 2. prorokují, k jakému cíli, viz výš 13, 1. — *v noci*, aby se jim více hrůzy a strachu přičinilo. J. náhle a velmi nenadále. — *Ar*: město Moabských. (Num. 21, 28.) A vyčítáť tu těch měst a míst do šestnácti. — *zkaženo*, H. k mlčení přivedeno, tak hned.

2. *Vstoupí*, t. lid moabský k místům a kaplicím (kteréž výsostmi písmo jmenuje, kdež modly Bal, boha jejich, nějací obrazové byli, pomoci u nich hledaje. V mrákotách bludů stojícím známé to bylo, že se v zámutcích k Bohu utíkati sluší, čím více to činiti náleží slovem božím osvíceným. — *Baitu*, t. města tak řečeného. Jiní do domu neb chrámu modly Chamos boha jejich. Num. 22, 29. — *Bamotu*, jináče Bamotbal. Jos. 13, 17. Jiní: výsosti, o nichž viz Lev. 26, 30. — *oholena*: Na znamení žalosti a zámutku, jakž pohané činívali. Což Bůh svému lidu zapověděl. Lev. 19, 27,, též 21, 5., Deut. 14, 1.

3. *střechách*. Způsob střech v těch krajinách jaký byl, viz Jos. 2, 6. — *vraceje*, t. od svých modl, jemuž nic nespomohly.

4. *nýbrž*, J. protož. — *zbrojní*, J. drábi, žoldnéři, t. ne ženy a děti strachem křičeti a naříkati budou, ale i ti, kteříž by měli jiných zastávati a ochraňovati, báti se a děsiti, a předně zlého na sebe očekávati budou. — *z nich*, H. jeho, t. každého z Moabských. — *žalostiti*, H. zlá sobě bude.

5. *řve*: křičí, t. pro jeho těžkosti a soužení. Tak níž 16, 9. Jiní to na proroka slyší, žeby takové bídy jim předpovídaje jemu samému jich líto bylo; ačkoli nepřátelé byli. — *pevnostmi*, H. závorami. — *tříletá*, t. kteráž právě v síle jsouc tuze řváti může. — *půjde*, t. Moab neb lid moabský, buď utíkaje neb zajat jsa.

6. *Nemrim:* Nemra aneb Betnemra bylo město v údolí Moabských, tak nazvané od řeky tudy tekoucí, pokolení Gadovu přivlastněné. Num. 32, 3. 16. Jos. 13, 27. — *vymizejí*, H. spustnou.

7. *nachoval*, H. nadělal. — *jejich*, t. Moabských. *odnesou*, t. nepřátelé assyrští, aby je rozbytovali.— *ku potoku*, J. do údolí vrbového. — *Arabim* aneb Arabskému, t. mezi své tovaryše.

8. *křik*, t. pověst jistá a hluk války, odkudž nastane strach a křik všudy ve všech končinách moabských, o čemž tu hned i všudy v této hlavě.— *kvílení jeho*, t. Moabovo.

9. *přídavků*, t. dopustím, aby řeky Dimon krví zbitých přibylo. — *lvy*, t. aby je dávili k důvodu toho, že bezbožníci přísné ruky boží nikoli nezniknou, výš 2, 10. — *pozůstalé*, ostatek.

1. *beránky*, H. beránka. — *Sely*: Jedno z přednějších měst idumejských, jináče Jetehel IV. Král. 14, 7. — *pouště*, t. všickni ze všech svých končin k tomu stůjte. — *sionské*, t. na místo to, kdež se oběti, pocty a služby Bohu živému příjemné vykonávají.

2. *místa nemající*, t. splašený. Jak snadno člo-

3 abské při brodech Arnonu. * Svolej radu, učiň
soud, připrav stín svůj u prostřed poledne jako
noc; skryj vyhnané, místa nemajícího nevy-
4 zrazuj; * nechať u tebe pobudou vyhnaní moji,
ó Moabe, buď skrýší jejich před zhoubcem;
neboť tudíž přestane sužovatel, přestane zhoubce,
5 pošlapávající vyhlazen bude ze země, * a upev-
něn bude milosrdenstvím trůn, a seděti bude
na něm stále v stánku Davidově ten, jenžby
soudil a vyhledával soudu a pospíchal k vy-
6 konání spravedlnosti. * Ale slýchaliť jsme o pýše
Moabově, že velmi pyšný jest; o pýše jeho
a chloubě jeho, i spouzení se jeho; ale ne-
7 přijdouť k vykonání myšlénky jeho. * Protož
kvíliti bude Moab před Moabem, jeden ka-
ždý kvíliti bude, nad základy města Kirhare-
set úpěti budete říkajíce: Jižť jsou zkaženi.

* Nýbrž i réví Hesebona usvadlo, i vinní kme- 8
nové Sabamy; páni národů potřeli výborné
réví jeho, kteréž až do Jazeru dosahalo a bylo
se rozšířilo při poušti, rozvodové jeho rozlo-
žili se a dosahali až za moře. * Protož plači 9
pro pláč Jazerských a pro vinici Sabamy;
svlažuji tě slzami svými, ó Hesebone a Ele-
ale; nebo provýskování nad ovocem tvým let-
ním a nad žní tvou kleslo, * a přestalo ve- 10
selí a plésání nad polem úrodným; na vini-
cích se nezpívá, ani pokřikuje; vína v lisi-
cích netlačí ten, kterýž tlačívá; takž i já pro-
výskování přestávám, * protože střeva má nad 11
Moabem jako harfa znějí, a vnitřnosti mé pro
Kirhareset. * I stane se, když zřejmé bude, an 12
ustává Moab nad výsostmi svými, že vejde do
svatyně své, aby se modlil; však nic nespraví.

---

věku ptáka z hnízda sehnati, tak Bohu snadno kte-rýkoli národ jakkoli mocný z krajiny vyvrci, rozptýliti a zkaziti. — *dcery*, t. jakož všecko pohlaví ženské, tak i jiná lidu obecného směsice z města a dědin před válkou utíkající. — *Arnonu.* Viz Num. 21, 13.

3. *Svolej*, t. ty moabský národe. — *poledne*, t. v největší horko. — *nevyzrazuj*, t. nepřátelům.

4. *zhoubcem*, t. buď před Sennacheribem králem assyrským i jiným, a nepokládáť Bůh lidu svému toho za zlou věc, jestližeby kteří před nepřítelem utekli; nýbrž i v jejich utíkání místo jim obmýšlí a ochranu. — *přestane.* Tím i hospodářů i pohostinných svých Pán Bůh potěšuje. Kdy pak přestal, viz níž hl. 37. — *sužovatel*, H. dojič, t. se krví. Povaha tyranů: hubiti, v poušť obraceti, pošlapati, ostatky se zemí mísiti; výš 3, 12.

5. *upevněn*, J. připraven. — *milosrdenstvím*, t. božím pouhým, J. na krále slyší, t. nebude nuzitel, škůdce a zhoubce, protož jeho království stálé bude. — *stále*, H. v pravdě, t. jistotně, beze vší pochybnosti, podlé jistých a pravdomluvných slibů božích stalých Davidovi. II. Král. 7, 16. Žalm 88, 30. též 131, 13. — *ten.* Podlé litery na Ezechiáše to se slyší, i na jiné dobré vrchnosti, jejichž povahy dobré tu vyčítá: 1) připravený trůn sobě od Boha skrze zřízené k tomu povolání přijíti, ne chytrostí, lstí neb násilím. 2) Býti milosrdným. 3) Seděti a souditi, tím samým všecko jiné tomu překážející opouštěje se zaměstknávati. 4) Že na místě božím sedí pamatovati. 5) Vyhledávati spravedlnosti, a ne vždycky čekati na žaloby. Job. 29, 16. 6) Bez odkladu s bedlivostí vyhledané úsudky konati. Výš 1, 17. V smyslu duchovním na Krista, jehož Ezechiáš i jiní králové pobožní obrazem byli. Viz Num. 27, 1. Deut. 17, 10. Přísl. 17, 26.

6. *pýše*, t. v kteréž od starodávna zrostl a přivykl (Num. 21, 27.), pro niž se pamatovati, ovšem napravovati nedá. — *chloubě*, H. vyvyšování se. — *spouzení*, J. prchlivosti neb vzteklosti, t. jak tupí, haní jiné, jim se posmívá, utrhá, jich sobě za nic neváží, kterýmižto věcmi kteří lidé jsou více nadšeni, tím jsou bližší zkažení. — *jeho*, t. nevykoná toho, což sobě v mysli omylné skládá, tím se pyšně a lživě chlubí, J. nebudouť pravá slova jeho, J. lži jeho.

7. *Moabem*, t. jeden před druhým pro své bídy a soužení, o tom jejich obecná a ustavičná řeč bude, a to ještě tajně, jakž hned. — *města*, t. že jest zbořeno a zkaženo ne z částky, ale zcela všecko až hned do základu. — *Kirhareset*: jedno z přednějších měst Moabských tak nazvané, že zdi jeho z cihel vzdělány byly. — *úpěti* J. huhlati, t. se strachem a bázní o jeho zkáze šeptati sobě. — *zkaženi*, t. základové.

8. *réví*, J. pole úrodná. — *vinní* etc., H. kmen. — *národů*, t. cizích; míní kterékoli nepřátely z cizích národů aneb knížata a vojevody assyrské, kteříž po třech letech od proroctví tohoto (jakž níže v. 14.) k Samaří táhnouce i Moabské vyplenili, kteříž potom skrze Chaldejské za času Jerem. (hl. 48.) docela zkaženi. — *potřeli.* Tak učiniti měli vinicím Moabských, jako Turci činívali, že když trefili na vinice, zcela je rušili a kazili. Výborný dar boží víno, ale jak se ho zle a hříšně našeho věku od mnohých užívá, a to bez vší nestydatosti a bázně boží, není divu, že jej onde i onde Pán Bůh i krajinami skrze pány národů neb pohanů odjímati ráčí. — *dosahali*, H. přecházívali moře, t. víno to výborné že se i jinam za moře přenášelo a dodávalo.

9. *plači.* Na leckohos z Moabských slyší se (jakž výš v. 7.) aneb na všecku jejich krajinu, jako i výš 15, 5. Jiní na proroka, žeby i on jich litoval. — *svlažuji*, t. lítost srdečnou mám nad tebou, že tak zahynouti máš.

10. *přestalo*, H. odjato jest. — přestávám, t. i já nevýskám, ale raději plači.

11. *Kirhareset*, t. znějí jako citara neb loutna, když se na ni bije; tak já u vnitřnostech svých žalostí se svírám.

12. *ustává*: jakož Moabští k svým bohům toulajíce se do ustání pomoci nenalézali; tak podnes marní nábožníci na pouti chodíce nenalézají, ano i většími hříchy před Bohem se obtěžují podlé onoho přísloví: odnášejí cibuli, s česnekem se navracejí. — *nespraví*, H. nebude moci, t. když se již dosti a na darmo napláče před modlami svými na horách a v hájích postavenými, že ještě, když na nejtěžší přijde, do nejpřednějšího chrámu boha svého Chamos se utcče, mysle že tu již pomoc najde; však všecko již na prázdno.

13 * Toť jest to slovo, kteréž mluvil Hospodin
14 o Moabovi již dávno. * Nyní pak praví Ho-
spodin řka: Po třech letech, jakováž jsou léta
nájemníka, v potupu uvedena bude sláva Mo-
abova se vším svým množstvím velikým, a ostat-
kové jeho budou skrovní, přemaličcí a mdlí.

Hlava 17.

II. Syrským hrozí měst a království jejich vyvrácením s královstvím israelským skrze Assyrské. Tiť 1) málo v Israelovi zanechají; 2) sužováním takovým a) probudí Israele, aby α) obrátě se k Bohu svému zavrhl modly, β) poznal pokutu na městech i vinicích svých; b) na sebe hněv boží uvalí, aby rychle pro svá tyranství zhynuli.

Břímě Damašku: Ai Damašek přestane
2 býti městem a bude hromadou rumu. * Zpu-
štěna města v Aroeru budou místo chlevů stá-
dům, i budou tam odpočívati, a nebude žá-
3 dného, kdoby je strašil; * i bude odjata pev-
nost od Efraima, a království od Damašku
i od ostatků Syrských, kteřížto jako i sláva
synův Israelských na nic přijdou, praví Ho-
4 spodin zástupův. * I bude v ten den, že vy-
hubení sláva Jakobova a tuk těla jeho vy-
5 mizí; * nebo bude Assur jako ten, jenž shro-
mažďuje ve žni obilí, a rámě jeho žne klasy;
anobrž bude jako ten, jenž sbírá klasy v údolí
6 Rafaim. * Páběrkové však zanecháni v něm
budou jako po očesání olivy, dvě neb tři olivky
na vrchu větve, pakli čtyři neb pět na rato-
lestech jejich plodistvých zůstávají, praví Ho-
spodin Bůh israelský. * V ten den patřiti bude 7
člověk k Učiniteli svému, a oči jeho k Sva-
tému israelskému hleděti budou; * a nebude 8
patřiti k oltářům, dílu rukou svých, ani k tomu,
což učinili prstové jeho, hleděti bude, ani k há-
jům ani k obrazům slunečným. * V ten den 9
budou města síly jeho opuštěna jako chra-
stinka a růšťka, kteráž opuštěna budou od synů
israelských; i budeť zpuštění. * Nebos se za- 10
pomněla na Boha spasení svého, a na skále
síly své nezpomenulas; protož ačkoli štěpy
rozkošné štěpuješ a kmen vinný přespolní
sázíš, * a v čas štěpování svého, což štípíš, aby 11
rostlo, opatruješ, nýbrž téhož jitra to, což seješ,
aby se pučilo, pečuješ; v ten den však vzetí

---

13. *dávno*, t. hned jakž Moab nevděčnosti, nepřívětivosti, chlouby a pýchy provoditi a těmi věcmi Boha i lidi urážeti počal.

14. *letech*, viz výš v. 8. J. když čas božích pomst přijde, netoliko dlouhých let že k zkáze jejich nebude potřebovati, ale dříve tří let všecky že vyplení. — *nájemníka*, t. jistá a neomylná. Jakoby řekl: Když vychází čas nájemníka, hned se jemu (i podlé zákona božího. Deut. 24, 14.) mzda jeho bez odkladu dává. Nebo aniž on podlé smlouvy, jakož z času tak i ze mzdy co uleví; tak že Bůh jistý čas i mzdu pomst svých bezbožným ukládá, a když své nepravosti vyplňují, rychle jim platí. Tak o Amorejských Bůh mluví. Gen. 15, 1. 6. — *mdlí*, H. bez síly.

1. *Břímě*. Viz výš 13, 1. — *Ai* etc., Splnění toho viz IV. Král. hl. 16. — *přestane*, H. odložen bude od města. — *městem*. Ne žeby zase nemělo vystaveno a vzděláno býti; ale že k slávě své prvnější nepřijde.

2. *Aroeru*, t. v krajině syrské tak řečené, v níž hlavní město jest Damašek. Tím jmenem jmenuje se i město Moabských (Jos. 12, 2.) aneb Ar. Deut. 2, 18. Výš 15, 1. — *strašil*: plašil, t. vyháněti měl z těch příbytků lidských, nebo lidí nebude; sic lidé v jednom příbytku hovad, ovšem pak šelm spolu s sebou netrpí, ale vyhánějí na jejich místa.

3. *bude* etc., H. přestane. — *pevnost*, t. všecko, v čemžbykoli doufání své skládati mohli i Efraim i Syršti spolu proti Judovi spiknuti (viz výš hl. 7.), že jim to docela klesne. — *na nic* etc., H. budou. — *přijdou*. Takový cíl vždycky bývá těch, kteříž se srocují proti církvi lidu božího. Níž v. 14.

4. *den*, t. tehdáž když Bůh pomsty své tyto na Syrské a pro srocení se s nimi i na Israelské uvoditi bude. — *vyhubení*: schuraví, ztenčí. I našeho věku mnozí svobodou, rozkoší, pýchou vytylí, tuční a bujní slova božího napomínání sobě rovně jako za proroků zlehčující měliby sobě tuto pohrůžku dobře v mysl složiti a boží hrozný hněv skrze činění pokání svatého předcházeti. Níž 30, 14. — *Jakobova*, t. všeho lidu Bohem zvoleného; zavírá tím jmenem i Judovo pokolení, J. na samého Israele to obracejí.

5. *obilí*, t. bez brakování bude veřejně všecky hubiti, zajímati, shledávati, jakž podobenství toho, jenž žne a jenž sbírá, ukazuje. Israele ke žni a Assyrské k žencům přirovnává. — *Rafaim* bylo blízko Jerusalema. Jos. 18, 16.

6. *v věm*: v Jakobovi, o čemž v. 4. — *očesání*: otřesení. — *zůstávají*, jakoby řekl: To již nejvíce bývá.

7. *patřiti*: obrátí se, tak ihned v. 8.

8. *k oltářům*, t. nebudou více provoditi modlářství. — *rukou*, t. bez původu slova božího vzdělanému; i oltář ten jerusalemský byl dílo rukou lidských, ale z božího rozkazu.

9. *jeho*, t. lidu israelského města pevná a ohražená, v nichž doufali. — *opuštěna*, H. jako opuštění chrastiny. — *růšťka*, t. jakož se po stětí většího a potřebnějšího dříví, roždí neb trní (ano po místech i haluzí a vrchů) nemnoho váží, v takové neváznosti ta města že budou. — *budou*, J. jsou před syny israelskými, t. co jest onen čas Israel, když se uvazoval v zemi zaslíbenou, učinil Kananejským, že oni od nich zbiti jsouce na větším díle jim svých měst postoupiti musili, tak že se i jim též stane. — *zpuštění*, t. země israelské, k níž i hned řeč obraceje příčinu toho ukazuje.

10. *přespolní*, H. cizí, t. výborný, od jinud přenesený.

11. *v čas*, H. den. — *se pučilo*: květlo. — *pečuješ*, t. zaměstknáváš se, úsilnou práci vedeš ustavičně

užitku odejde tvá žeň a budeš míti žalost přetěž-
12 kou. * Běda množství národů mnohých, kte-
říž jako zvuk mořský ječní, a hlučícím náro-
dům, kteříž jako zvuk vod násilných zvučí,
13 * národům pravím jako zvuk vod mnohých
zvučícím; nebo je Bůh okřikne, pročež daleko
utíkati budou, a honěni budou jako plevy po
vrších od větru a jako chumel od vichřice.
* Nebo ai v čas večerní přijde předěšení, a 14
dříve než jitro bude, anť ho není. Tenť jest
podíl těch, kteříž nás potlačují, a los těch,
kteříž nás loupí.

Hlava 18.

III. S Mouřeníny jednaje 1) hrozí jim, že směli lid boží svou chlubnou pomocí těšiti; 2) oznamuje, že sám Bůh v ochraně své maje lid svůj a) časně svým přispěje, b) nepřátely mimo jich naději hrozně zhubí a tak c) služby svaté lidu svému osvobodí.

Běda zemi zastěňující se křídly, kteráž
2 jest při řekách země mouřenínské, * jejíž král
poslal po moři posly, a to v nástrojích z sítí
po vodách řka: Jděte poslové rychlí k národu
rozptýlenému a zloupenému, k lidu hroznému
zdávna i posavád, k národu všelijak potlače-
3 nému, jehožto zemi řeky roztrhaly. * Všickni
však obyvatelé světa a přebývající na zemi,
když bude korouhev vyzdvižena na horách,
uzříte, a když se troubiti bude trubou, usly-
šíte; * nebo takto praví Hospodin ke mně: 4
Spokojímť se a podívám z příbytku svého;
avšak ukáži se jako teplo vysušující po dešti
a jako oblak rosu vydávající v čas horký ve žni;
* před vinobraním zajisté, když se vypučí pu- 5
penec, a květ jeho vydá hrozen trpký ještě

---

v hledání časných zemských věcí. — *užitku*, H. dědictví. — *odejde*. Totiž jako města pevná, tak i všecky práce a usilování dnem i nocí hojnost zboží, úrod tobě nic neprospěje, anobrž budeť to všecko z rukou tvých, když se tím nejvíce těšiti budeš, i s duší tvou vydříno. Jakž Bůh taková zlořečenství v zákoně (Lev. 26, 16. Deut. 28, 38. 51.) všechněm na něho se zapomínajícím osvědčiti ráčil. — *žalost*, J. bolest. — *přetěžkou*, J. zbědovaného, t. člověka.

12. *mnohých*, t. vojsku Sennacheribovu.

13. *nebo je*, t. množství. — *okřikne*: ohukne, ohromí. To přidává pro potěšení ostatků z Israele (o nichž v. 6.), že je Bůh v své milostné ochraně míti i nepříteli cíl, pokudžby co činiti měl, uložiti, ano jej od nich s hanbou i zahnati chce; ovšem pak splnilo se to při Jerusalemu (IV. Král. hl. 19. II. Paral. 32, 21. Isai. 37, 36.), jakž se prorok i s jinými v Judstvě posledním veršem k tomu přiznává a přiúčastňuje. — *daleko*, J. zdaleka. — *utíkati* etc., H. utíkati bude, tak hned: honěno bude, t. to množství, o němž v. 12. — *plevy*, H. pleva hor. — *chumel*, H. galgal, znamená nějakou věc okrouhlou, kterouž vítr sem i tam snadně zmítati může. Žlm. 82, 14.

14. *není*, t. toho předěšení neb vojska nepřátelského. — *podíl*, t. mzda neb odplata. K jakémuby cíli církev boží proroctví tohoto užiti měla, úhrnkem prorok ukazuje: že k svému utvrzení se při Bohu a čisté poctě jeho, proti všechněm těmto i jiným všech věků a časů nepřátelům; kteříž nejsouce než jako obláček rychle pomíjející (jakž Athanasius proti pohrůžkám a tyranství Julianovu pověděl a jako hlavně kouřící se, výš 7, 4.) nad to hroznou svou u Boha časnou i věčnou mzdu složenou mají jako i lid boží potěšenou a velmi velikou. Gen. 15, 1. Zach. hl. 12.

1. *zemi*. Na zemi mouřenínskou nejvíce to obracejí, aneb na částku její při moři ležící, a bohatství svá plavením se častým a mnohým ano i clem z přístavů shromažďující. Křídly míní větrníky neb plachty na lodech mořských, jimiž ony jako pták křídly prudce po vodách se nesou a ty, kteříž se plaví na lodech, zastěňují. Jiní těmi křídly rozumějí řeky veliké (zvlášť Nil), po nichž až na moře vcházejí. Jiní výsosti hor.

2. *král*, t. Tarak mocný a silný král mouřenínský a egyptský k Judským k jejich potěšení poselství učinil, aby se Assyrských nebáli a že jim on na pomoc proti Sennacheribovi (IV. Král. 19, 9.) přispěje. Od takových řečí slibných, aby sobě jimi lid boží nedali uší lektati, od Boha a doufání v něho samého odvoditi a k lidem obraceti, prorok vystříhaje ukazuje pravé a jisté v Hospodinu potěšení, že on sám času příhodného ku potěšení i spomožení, též i nepřátel k zahanbení nikoli nezmešká. Výš 8, 12. — *v nástrojích*, t. na lodech takových, kteréž se rozraziti nemohou a velmi rychlé jsou, o nichž Plin. lib. 6. 22. c. též 16. — *rychlí*, H. lehcí. — *rozptýlenému*, H. roztaženému, tak níž v. 7. Míní národ židovský. — *zloupenému*: ošklubanému. — *hroznému*, t. na nějž hrozno pro jeho soužení a bídy patřiti. — *zdávna* etc., J. více nad jiné, H. odtud i dále, aneb od toho t. času i potom. — *řeky*, t. nepřátelé, kteréž k řekám prudkým připodobňuje, viz výš 8, 6. 7.

3. *uslyšíte*, t. s podivením a užasnutím se nad tím, že já sám mohu s to býti, abych i lidu svého před nepřátely jeho zastával a ochraňoval, i ty postranné útěchy marné býti ukázal. Příklad toho užasnutí na Berodachovi, králi babylonském; o čemž IV. Král. 20, 11. Níž 39, 1.

4. *Spokojímť se*, J. pozdržím se, t. ne hned trestání a pomsty uvoditi budu na nešlechetníky, než až můj čas přijde. — *z příbytku*, J. na příbytek svůj. — *ukáži se*, t. lidu svému ku potěšení, obraně i vysvobození, tak aby na světě vždy své místečko majíce růsti a množiti se a mně sloužiti mohli. IV. Král. 19, 29.

5. *vinobraním*, J. přede žní, t. když se bude zdáti nepřátelům, že nejlépe stojí, rostou a zrají, v tom že je Bůh prvé než svou vůli dokonale provedou, pomstami svými předejde a vyplení. Tak se stalo vojsku Sennacheribovu. — *se vypučí*, H. dokoná.

Dle A. Dürer-a ryl Unzelmann.

Otče, chceš-li, přenes číši tuto ode mne; však ne má vůle, ale tvá staň se.
(Luk. 22, 42.)

rostoucí, tedy podřeže révíčko noži a rozvody
6 jejich odejme a zpodtíná. * I budou zanecháni
všickni spolu ptactvu hor a šelmám zemským, a bude na nich přes léto ptactvo a všeliké šelmy zemské na nich přes zimu zůstanou. * V ten čas přinesen bude dar Hospodinu 7
zástupů (od lidu rozptýleného a zloupeného, od lidu hrozného zdávna i posavad, národu všelijak potlačeného, jehožto zemi řeky rozchvátaly) k místu jmena Hospodina zástupův, hoře Sion.

Hlava 19.

IV. S Egyptskými jednaje 1) hrozí jim pokutami a) odjímajícími věci α) zlé, v nichž doufali, β) dobré, v aa) správě svornost a spravedlnost, bb) živnostech rybářských, tkajících; b) dávajícími věci zlé, α) smyslu zmatení, β) strach svědomí před okolními; 2) předpovídá o jich a) obrácení se k Bohu α) upřímém, β) prospěšném, aby aa) v nouzi uměli ho hledati, bb) jsouce vysvobozeni děkovali jemu, b) spříznění budoucím v jednomyslnosti pravdy α) s Assyrskými a β) Israelskými k mnohému božímu zalíbení.

Břímě Egyptských. Ai Hospodin béře se
na oblaku lehkém a přitáhne na Egypt; i pohnou se modly egyptské před tváří jeho, a
srdce Egyptských rozplyne se u prostřed něho.
2 * Nebo spustím Egyptské s Egyptskými, tak
že bojovati budou jedenkaždý proti bratru
svému, a přítel proti příteli svému, město
3 proti městu, království proti království; * a
na nic přijde duch Egyptských u prostřed něho,
a radu jeho shltím; i raditi se budou modl
4 a kouzelníků a zaklinačů a hadačů. * Dám
zajisté Egypt v ruku pánův ukrutných, a král
přísný panovati bude nad nimi, praví Pán,
5 Hospodin zástupův; * a vymizejí vody z moře,
6 i řeka osákne a vyschne; * i vzdálí se řeky,
opadnou a vyschnou potokové egyptští, tětí
i rákosí usvadne; * tráva okolo potoka a při 7
pramenu potoka, i vše, což se seje při potoku,
uschne, zmizí a ztratí se.* I budou žalostiti rybáři 8
a kvíliti všickni, kteříž mecí do potoka udici, a
kteříž rozstírají síti na vody, na nouzi přijdou.
* Zahanbeni budou i ti, kteříž dělají věci lněné 9
a hedbávné, a kteříž tkají kment. * Nebo sítí 10
jeho budou zkaženy, i všickni dělající rybníky
pro ryby.* Jistě žeť jsou blázni knížata Zoanu, 11
moudrých rádců Faraonových rada zhlupěla.
Jakž tedy říkati můžete Faraonovi: Syn moudrých já jsem, syn králů starožitných. * Kdež 12
jsou, kde ti moudří tvoji? nechať oznámí nyní
tobě, vědí-li, co uložil Hospodin zástupů o Egyptu. * Zbláznila se knížata Zoanu, podvedena 13
jsou knížata Nofu, svedli Egypt přednější v po-

6. *spolu*, t. nepřátelé obojí i libá i odporná pokušení vzbuzující, to jest i Mouřenínští i Assyrští.— *zemským*, t. zbiti jsouce nebudou ani pohřbeni, ale ptactvu loupežnému a zvěři za pokrm zanecháni, jichž shromáždíce se ze všech okolních hor že ani za celý rok nesežerou, tak jich mnoho zbito bude. — *na nich*, H. na něm, t. na každém z nich, tak hned.

7. *V ten čas*, t. když se tyto věci předpověděné splní, budou se moci lid boží volně a svobodně bez strachu ode všech stran k službám božím shromážďovati, je konati, jakož se pak to splnilo hned tělesně, viz II. Par. 32, 23.

1. *Břímě*, viz výš 13, 1. — *béře*, H. jede. — *lehkém*, t. prudkém a spěšném. Jakoby řekl: Nezabrání nic božím pomstám, poněvadž i oblaků (ježto v jeho samého a ne v lidské moci jsou) místo silných vojsk užívati může. Výš 2, 10. — *modly*, H. marnosti, tak i hned v. 3. Nemíní pak samých obrazů a modlářství toho hrubého, ale zavírá i všecku moc království toho se všemi pevnostmi jeho, i všecko jiné, v čemž doufání své skládali, i oni sami i lid židovský k nim se utíkaje. To vše že jest marné, pohne se a zkázu přijme. Protož aby se lid boží takového modlářství varoval (o čemž níž hl. 30, též 20, 5.) a v samém Bohu doufání své pokládal, k tomu prorok slouží. — *srdce*, t. všeliká mysli udatnost i síla těla bude jako voda neb sníh. — *něho*, t. Egypta.

2. *spustím*, H. smísím, t. srotím, seštvu, výš 9, 11. A to jest nejžalostnější a nejhroznější věc, když ti, jenžby sobě ku potěšení a ochraně býti měli, bývají sobě k trápení a zkáze. — *přítel*, H. muž.

3. *na nic* etc., zničí. — *duch*, t. moudrosti a opatrnosti, pročež před tím velice slovútni byli. — *něho*, t. Egypta. — *shltím*, t. v nic obrátím, tak jako pokrm i rychle shlcen i zažit bývá. — *hadačů*: o těchto i jiných více satanových pletkách viz Deut. 18, 10. 11. a boží přísnou pomstu. Níž 47, 14.

4. *Dám*, H. zavru. — *ukrutných*, H. tvrdého. — *přísný*, J. silný neb mocný, jemuž se žádný nebude moci zapříti; obecně slyší se na assyrského krále, Jerem. (46, 26.) jmenuje Nabuchodonosora.

5. *vody*, t. v nichž Egypt svou bezpečnost a pevnost i úrodnost zakládá; při všem tom oklamáni budou. — *řeka:* Nil.

6. *řeky*: aby t. nepadaly do Egypta. — *potokové*, J. ohrad neb pevností t. i v příkopích hlubokých vod nebude. — *rákosí*, J. řása.

7. *pramenu*, H. ústech. — *ztratí se*, H. nebude.

8. *kvíliti*, t. protože jejich živnost přestane. — *na nouzi* etc., H. zemdlejí.

9. *kment*: dírkovaté aneb bílé věci.

10. *jeho*, t. Egypta. — *rybníky*: sádky, H. jezera duše.

11. *Zoan*, jinak Tanis. Tak sloulo město hlavní v zemi egyptské. Num. 13, 23. — *říkati*, t. tím se honositi a chlubiti, že jste učenníci moudrých lidí a moudrosti, po předcích a králích v rozumnosti vznešených jako dědicové. — *starožitných*, J. východních aneb na východ slunce. H. kedem, i východ i starožitnost znamená.

12. *tvoji*, t. ó Faraone, že takových hrozných věcí nevidí; pakli vidí, žeť neoznámí.

13. *Zoan*, výš v. 11. — *Nofu*, t. města egyptského

14 kolení jeho; * Hospodin pustil mezi ně ducha
závrativého; i spraví to, že zbloudí Egypt
při všelikém předsevzetí svém, tak jako bloudí
15 ožralec při vývratku svém; * aniž bude jaké
dílo v Egyptě, kteréžby učinila hlava aneb
16 ocas, ratolest nebo síť. * V ten den bude Egypt
podobný ženám; nebo strašiti se a děsiti bude
před zdvižením ruky Hospodina zástupů, kte-
17 rouž on zdvihne proti němu. * A budeť země
judská Egyptu k hrůze; každý, kdož zpomene
na ni, strašiti se bude a to pro radu Hospo-
18 dina zástupův, kterouž zavřel o něm. * V ten
den bude pět měst v zemi egyptské mluvících
jazykem kananejským a přisahajících skrze
Hospodina zástupův, sic město zpuštění na-
19 zváno bude jedno každé. * V ten den bude
vyzdvižen oltář Hospodinu u prostřed země
egyptské a sloup při pomezí jejím Hospodinu;
20 * bude pravím na znamení a na svědectví
Hospodinu zástupů v zemi egyptské. A když
volati budou k Hospodinu příčinou těch, kte-
řížby je sužovali, tedy pošle jim spasitele a
kníže, i vysvobodí je. * I bude známý Ho- 21
spodin Egyptským; nebo poznají Egyptští Ho-
spodina v ten den a ctíti jej budou obětmi
a dary, a činiti budou sliby Hospodinu i plniti.
* A tak bíti bude Hospodin Egypt, aby zbije 22
uzdravil jej; nebo obrátí se k Hospodinu, a
on je vyslyší a uzdraví. * V ten den bude 23
silnice z Egypta do Assyrie, i budou choditi
Assyrští do Egypta a Egypští do Assyrie, a
sloužiti budou Egyptští s Assyrskými Hospodinu.
* V ten bude Israel Egyptským a Assyrským 24
jako třetí z nich, i budou požehnaní u prostřed
země. * Nebo požehná jim Hospodin zástu- 25
pův řka: Požehnaný lid můj egyptský a dílo
rukou mých Assur, i dědictví mé Israel.

---

tak řečeného, kteréž jinak Memfis sloulo; smyslí se, že nyní slove Alkair. — *přednější*, H. úhel aneb úhlové. Tak I. Král. 14, 38. Jiní obracejí to na krále, že jej svedli.

14. *pustil*, H. vmísil. — *závrativého*, H. převráceností neb závratí. — *Egypt*, t. všickni obyvatelé jeho. A velmiť snadný přístup bývá k svodu, k oklamání a tak k zahynutí obcím, krajinám a královstvím, když ti, jižtoby je měli moudře spravovati, sami nemoudří jsou. Pravéť jest Páně povědění: Povede-li slepý slepého etc. Luk. 6, 39. a Přísl. 11, 14. kde není dostatečné rady, padá lid. — *bloudí*, t. an se mu zdá, že se s ním všecko točí, až i právě rozuměti nemůže, na nohou-li čili na hlavě stojí neb chodí.

15. *dílo*: předsevzetí. — *síť*, t. ani knížata, ani lid obecný ničeho, cožby jim užitečného býti mohlo, nebudou moci spraviti. Hlavou a ratolestí knížata neb přední lidu, ocasem a sítí obecný lid míní.

16. *zdvižením*: opřáhnutím.

17. *hrůze*, t. když bude Bůh skrze Assyrské zemi judskou trestati, že egyptská v sousedství jsouc téhož se obávati bude. — *o něm*, t. o Egyptu, že na něj ovšem rány své, víc než na zemi lidu svého uvede.

18. *pět*. Jistý počet za nejistý t. mnohá aneb vždy některá učení boží v knihách hebrejským neb kananejským jazykem zapsané budou přijímati, a odtud, jakby o Bohu s lidem jeho právě smýšleti, mluviti a jej ctíti měli, se vyučovati. — *skrze*, J. prostě: Hospodinu, t. jemu se v službu (jejíž částka jest přísaha, Jos. 23, 7.) jako věrní poddaní zavazujíce. — *zpuštění*: zboření, H. heres. J. čtou cheres, t. slunce, na ten smysl, že jedno z těch měst egyptských jiným bude předčiti a jako slunce moudrostí a učením jiné osvěcovati. A takť historici (Herodot. lib. 2. a Strabo lib. 17.) píší o Heliopolis t. o městě slunce neb slunečném. Nazývá se též od historiků Thebe. — *každé*. Totiž to, kteréžby toho spůsobu a umění (o čemž tu mluví) nemělo, aneb se vyučovati nechtělo, že hodně a spravedlivě v boží prokletí a zlořečenství upadne.

19. *oltář*. Nemíní oltáře obrazného, jemuž místo toliko v Jerusalemě bylo a jemuž Kristus (jako i obětem na něm) přítrž učinil; ale mluvě podlé spůsobu a obyčeje tehdejšího, míní čistou službu a poctu boží; při kteréž lidé také, ač zevnitřních pomocí potřebují, však ty nejiné býti mají, než samým Bohem v slově jeho vyměřené a ukázané. — *sloup*, t. znamení pamětné, ne nějaká pak modla neb obrazové, nebo mluvení jest příkladné; jakož králové a vrchnosti při pomezích sloupy s nápisy a znaky svými vyzdvihují na znamení, že ty končiny k nim přislušejí a oni též k nim se přiznávají. Tak Egyptští byvše prvé modláři a jako cizího Pána, že se toho již zhostili, Hospodina že ctí, k němu se směle a zjevně přiznávají, a on též že je v svou i lásku i ochranu přijíti ráčil, aby již byl jejich Bohem milostivým a laskavým. A ten smysl se i tím slovem tvrdí, že dí: U prostřed země, totiž ne někde na straně neb v koutě bude boží služba, ale mezi všemi i na místech předních. A by i z tohoto místa horlivost starých křesťanů původ svůj měla, že jsou všudy netoliko v kostelích, ale i na rozcestí na znamení smělého a zjevného se ke Kristu přiznávání obrazy, sloupy a kříže lípali.

20. *svědectví*, t. ten oltář a ten sloup toho na znamení a svědectví, o čemž se navrhlo. — *pošle*. To se naplnilo, když učení boží o Pánu Kristu spasiteli světa Egyptským donešeno a mezi nimi ohlašováno bylo, a pod jejich jmenem může se slyšeti i na jiné národy.

21. *dary*, H. mincha, viz Exod. 26, 41. Těmi pak obětmi a dary míní prorok pravou a živou víru v Boha, poslušenství jeho, bázeň, milování, vzývání a jiné věci z pravé známosti Boha pocházející, k čisté jeho poctě a službě přináležející a v přikázaních první desky obzvláštně se zdržující. — *plniti*, viz o slibích Num. 30, 3. Deut. 23, 21. Žalm 6, 9.

22. *aby zbije*, H. bije a uzdravuje, t. rány a to bití nebude k smrti, ale k zdraví a životu: nebo se obrátí ku Pánu od něho jsouce ubiti. — *uzdraví*, předně se strany duchovního života odpouštěje hříchy jejich; o čemž jinde světleji se mluví. Níž 55, 3. Jer. 31, 34. Mich. 7, 19.

23. *Assyršti*, t. Egyptští a Assyrští byvše prvé mezi sebou úhlavní nepřátelé zanechajíce sváru a nepřátelství, budou k sobě vespolek přátelství a přízně dokazovati, sobě ve všem dobrém pomáhati, i jedné boží čisté pocty a služby následovati. — *sloužiti*, J. v poctivosti míti budou Egyptští Assyrské.

24. *třetí*. Jakoby řekl: Netoliko již více Israele ti dva národové sobě oškliviti nebudou; ale jej jako

Hlava 20.

O třetím příběhu. Když nepřátelé země okolní plénili, prorok trojího řádu proroctví vynesl. *O prvním řádu proroctví.* Tu nejprv žehrání a potom soudů božích úmysl prorok pokládá. I. Žehrání jiná jsou proti nepřátelům lidu božího, jiná proti lidu božímu s okolními Boha hněvajícímu. A) Nepřátelé lidu božího jsou: Egyptští s Mouřeníny, Babylonští, Idumejští a Arabští. 1) Proti Egyptským a Mouřenínům prorokoval, když Assyrští Filistinským Azot vzali, na poručení boží obnaživ se, aby tím zázrakem ukázal, že a) onino s velikou hanbou od Assyrských v zajetí půjdou, b) Judští upamatují se se zahanbením svým, v kom jsou útočiště své skládali.

Léta, kteréhož přitáhl Tartan do Azotu,
poslán jsa od Sargona krále assyrského, a
2 když bojoval proti Azotu a vzal jej; * času
toho mluvil Hospodin skrze Isaiáše syna
Amosova řka: Jdi a slož žíni s bedr svých
a obuv svou szuj s nohou svých. I učinil tak
3 a chodil nahý a bosý. * I to řekl Hospodin:
Jakož chodí služebník můj Isaiáš nahý a
bosý na znamení a zázrak, co se má díti tře-
tího roku s Egyptem a s mouřenínskou zemí;
* tak povede král assyrský jaté Egyptské a 4
zajaté Mouřenínské, mladé i staré, nahé a bosé,
s obnaženými zadky k hanbě Egyptských. * I u- 5
žasnou se a zahanbí nad Mouřeníny útoči-
štěm svým a nad Egyptskými chloubou svou.
* Tedy řekne obyvatel ostrovu tohoto v ten 6
den: Ai hle toť naše útočiště, k němuž jsme
se utíkali o pomoc, abychom vysvobozeni byli
z moci krále assyrského, jakžbychom my tedy
ušli?

Hlava 21.

2) Proti Babylonu pyšnému, nešlechetnost páchajícímu oznamuje vidění své i svědka svého. a) Vidění své, že Bůh pobídl Perských proti Babylonským, k čemuž král strne u prostřed rozkoší svých museje se strojiti k boji; b) svědka pak svého, kterýž viděl i jezdce (v tomť se pro pilnost stráže své zmýliti nemohl) i vyvrácení Babylona skrze ruku boží, což že svědek v pravdě viděl, k tomu se zná. 3) Proti Idumejským mluvě hrozí jim nebezpečenstvím a zhoubou. 4) Proti Arabským mluvě hrozí jim, že do lesů se obrátíce v ustání svém ulitování potřebovati a tak před nepřátely utíkajíce sníženi a zmenšeni budou.

Břímě pustého moře, jako vichřice na
poledne se žene, tak přijde z pouště ze země
hrozné. * Vidění tvrdé jest mi ukázáno; ne- 2
šlechetník nešlechetnost páše a zhoubce hubí;

---

za spoluouda jednotělného, vlastního a domácího i milého přijmou, tak aby se to zjevně spatřovati mohlo, což dí apoštol, že nic nezáleží na rozdílnosti národů neb povolání (Gal. 3, 28. Kol. 3, 11.), ale že jsou všickni jedno v Kristu. — *požehnaní*, H. požehnání. — *země.* Jmenem země těchto národů rozumí i jiné všecky všudy na všem světě.

1. *Tartan.* Jeden z vůdců Sennacheribových, IV. Král. 18, 17. — *Sargona,* jinak Sennacherib, nebo nejedno jmeno měl.

2. *skrze* etc., H. skrze ruku Isaiáše. — *Amosova,* viz hl. 1, 1. — *slož,* H. odvaž, poněvadž šestého roku krále Ezechiáše Samaří vzata (IV. Král. 18, 10.), smysl jest, že prorok v ten čas zámutek nesl a žalostil nad zajetím desatera pokolení israelského od Salmanasara, a to tím více, že žádného nebylo, kdoby toho politoval a cizím neštěstím káti se chtěl, nad čímž i Micheáš kvílil a plakal 1, 8., a Amos řekl (6, 6.), že není kdoby politoval potření Josefova. Níž 24, 16. — *nahý.* Ne na prosto nahý, ale bez svrchního oděvu, jakož smutkového tak i obecného, bez něhož mezi lidi se nevychází, buď sukně neb pláště. Podobné mluvení viz I. Král. 19, 24.

3. *Jakož* etc., J. Jakož chodil nahý a bosý po tři léta.

4. *jaté,* H. zajetí. — *zajaté,* H. přestěhování. — *staré,* t. beze všeho šetření věku i pohlaví.

5. *zahanbí,* t. lid judský, kterýž v Egyptských a Mouřenínech naději svou skládal. J. na Filistinské, Azotské to obracejí. — *útočištěm,* t. že se v čas svých těžkostí více k nim utíkali než k Bohu. J. nadějí, doufáním, H. patřením, tak hned v. 6.

6. *ostrovu,* t. Jerusalema, kterýž pro mnohá se všech stran pokušení tak se obrazně nazývá, viz pravidlo 13. v předmluvě. J. slyší literně na všecku zemi israelskou, že k východní straně má Mrtvé moře s Jordanem a mořem Jenezaretským, k západní pak moře Středozemní. — *z moci,* H. od tváři. — *ušli,* t. podobných pomst božích, poněvadž ti, o nichž jsme silnou naději měli, tak hrozně klesli.

1. *Břímě,* viz výš 13, 1. — *pustého,* H. pouště. — *moře,* t. toho, kteréž mělo v poušť obráceno býti. Nazývá pak Babylon mořem, 1) že jakož moře všecky vody, tak on všech jiných národů a království, zboží a bohatství v se pohlcoval a k životu pyšnému jich užíval. 2) Jakož bouření se a vztekání moře bývá k náramné hrůze a strachu lidem, tak Babylon s jezdy a válkami všecky na světě děsil a sužoval tak dlouho (t. za 180 let téměř kromě toho, dokudž i s Assyrských tyranstvím od počátku jejich spojen byl) až i sám naposledy v poušť obrácen. J. literně že po té straně Medští a Perští k Babylonu přitáhnouti měli, po kteréž on nejvíc bahny a jezery velikými jako mořem opatřen byl. — *přijde,* t. to břímě a to z pouště. Jakoby řekl: Z té strany, po kteréž ta krajina těmi jezery v poušť obrácena byla (Plin. lib. 5. c. 26. Herod in Clie.), ze země medské a perské hrůza a zahynutí na Babylon uvedeno bude. Výš hl. 18, 17.

2. *ukázáno.* H. oznámeno. — *nešlechetník:* zoufalec, zrádce, urputný, t. Babylon. — *Elame,* t. Perští, nebo Elam jest částka země perské. Jsou slova boží ponoukající Perských a Medských proti

přitáhniž tedy Elame a ty Medský oblehni
Babylon, všelikému úpění jeho přestati rozkáži.
3 * Z té příčiny naplněna jsou bedra má bole-
stí, úzkosti postihly mne jako úzkosti rodi-
čky, sklíčen jsem slyše to, strnul jsem vida
4 to, * zkormoutilo se srdce mé, hrůza předěsila
mne, noc mých rozkoší obrátila se mi v strach.
5 * Přistroj na stůl, nechť stráž drží strážný;
6 jez, pij; vstaňte knížata, mažte pavézy. * Nebo
tak řekl ke mně Pán: Jdi, postav strážného,
7 kterýžby to, což uhlédá, oznámil. * I viděl
vozy a dvěma řady jízdu, vozy, kteréž oslové
a vozy, kteréž velbloudové táhli; šetřil zajisté
8 pilně s velikou bedlivostí. * Pročež zvolal jako
lev (osvědčuje se: Jáť Pane můj stojím na stráži
ustavičně ve dne, nýbrž na stráži své já stávám
9 v každičkou noc; * a ai v tom přijeli na vozích
muži a dvěma řadama jízda;) zvolal pravím a
řekl: Padl, padl Babylon, a všecky rytiny bohů
10 jeho Hospodin o zem roztřískal pravě: * Méť jest
humno Babylon a obilí humna mého. Což jsem
slyšel od Hospodina zástupův, Boha israel-
ského, to jsem oznámil vám.
Břímě Dumy. Slyším hlas z Seiru: Hej 11
strážný, co se to stalo v noci? Strážný, co se
to stalo v noci? * Řekl strážný: Přišlo jitro, 12
však vám vždy noc; budete-li se ptáti, ptejte
se; navraťte se, přijďte.
Břímě na Arabii. Po lesích v Arabii noc- 13
leh mívati budete, ó pocestní Dedanských.
* Obyvatelé země Temy nechať tehdáž vyne- 14
sou vody vstříc žíznivému; s chlebem jeho ne-
chať vyjdou proti utíkajícímu; * nebo před me- 15
čem utíkati budou, před mečem vytaženým,
před lučištěm nataženým, před těžkostí boje.
* Tak zajisté řekl Pán ke mně; že po roce, 16
jakovýž jest rok nájemníka, přestane všecka
sláva Cedaru, * a pozůstalý počet střelců u- 17
datných synů cedarských zmenšen bude; nebo
Hospodin Bůh israelský to mluvil.

Babylonu. — *úpění jeho,* t. kteréhož on svým tyranstvím jakož tak obzvláštně lidu božímu příčinou byl.

3. *bedra má.* V osobě kteréhokoli z obyvatelů babylonských prorok toto mluví, a obzvláštně Baltasara krále jejich, jakž se to vysvětluje Dan. 5, 6.

4. *zkormoutilo,* H. zbloudilo. — *noc,* t. v níž umínil a již se byl na to i vydal, aby s knížaty, ženami a nevěstkami svými kvasil a rozkoše provodil. H. večer. — *rozkoší,* H. žádosti mé.

5. *Přistroj* etc. Obrací prorok řeč svou ke králi babylonskému. Jakoby řekl: Povol sobě, hoduj, opatř se i stráží, uzříš však co na tě přijde, že nechaje kvasu zbroje se i se svými chopiti musíš. (Opačné mluvení.) — *vstaňte,* t. z hodů a kvasů jsou slova neb hlásného neb královská. — *mažte,* t. beřte zbroj. Staří obyčej měli pavéz mastnými věcmi pomazovati, aby šípy a střely snáze sklouznouti mohly.

6. *ke mně,* t. proroku svému Isaiášovi. — *strážného,* t. někoho z učenníků svých.

7. *viděl*: u vidění, t. sobě od Boha zjeveném; nebo sic jináč teprv asi po 200 letech Perští vzali Babylon. — *vozy,* H. vůz osla, vůz velblouda. — *šetřil,* H. šetřil šetřením, mnohým šetřením. — *bedlivostí,* t. aby nic omylného a nejistého nevynášel.

8. *v každičkou,* H. přes celé noci.

9. *přijeli,* H. přijel vůz muže. — *zvolal,* H. odpověděl. — *řekl,* t. ten strážný. — *bohů,* t. těch, kteréž na svých hodech velebil král. Dan. 5, 4.

10. *humno,* H. mlatba. Jsou slova boží, jimiž ukazuje, že Babylon stírati a jako obilí na mlatě mlátiti chce. Podobné mluvení viz níž 25, 10. — *obilí,* H. syn humna. — *vám,* t. ne své smyšlenky ale věci jisté od samého Boha zjevené, a toť mělo lidu božímu sloužiti k velikému doufání a potěšení. Viz výš 13, 1., též 17, 14. Takovéť podnes kazatelé a učitelé církve k Bohu i k lidem věrnosti dokazovati mají, t. nic jiného, než což Bůh přikazuje, vynášeti; jestliže se tak nechovají, nic nad ně pod nebem jedovatějšího a škodlivějšího není. Výš 6, 9.

11. *Dumy,* t. národu idumejského. J. slyší na potomky Dumy syna Ismaelova. Gen. 25, 14. — *Slyším,* H. Ke mně volá neb křičí ze Seiru, t. ze země idumejské. (Gen. 36, 9. Deut. 2, 22. Jos. 24, 4.) Mluví pak prorok v osobě těch Dumejských neb Idumejských předěšených a strážného, coby ten hlas a křik noční u sousedů znamenal, se dotazujících. — *Seir* byla hora Idumejských. Gen. 36, 9. Deut. 2, 22.

12. *jitro.* Jakoby řekl: Ačkoli přišlo jitro a den máte, však vám vždy tmy a mrákoty hrozné noční zůstávají, t. nebezpečenství, bídy a žalost, tak že žádného odhlivení není se naditi. Viz výš 9, 2. — *přijďte,* t. byste se ptali, kolikrátby se vám koli líbilo, chtíce se něčeho potěšeného dověděti, však nic jiného ode mne neuslyšíte, než což jsem vám již prvé oznámil, hrůzu a strach zvláštní, takový, jakýmž Bůh přestupníky přikázaní svých předěšuje; těmi slovy prorok vypisuje; viz Deut. 21, 67.

13. *Arabii,* t. takové vzloženo bude. — *budete* Jakoby řekl: Ačkoli se prvé po lesích a po pustinách touláte, však teprv na vás dolehne, že i do lesů pro strach nepřátel svých utíkati a pokrývati se musíte. Naplnilo se to při nich, když Sennacherib král assyrský táhl tudy skrze Arabii proti Jerusalemu. — *Dedanských,* t. k těmto svým sousedům i jiným z míst svých utíkající. Dedan neb Dadan byl jeden z vnuků Abrahamových z Cetury (Gen. 25, 3.), syn Jeksanův, odkudž Dedanští pošli.

14. *Tema* byla částka země idumejské tak nazvaná aneb hlavní město jejich (Jer. 49, 7.), jehož obyvatelé pošli z Tema vnuka Esauova syna Elifazova. Gen. 36, 11. — *jeho,* t. kterýž jeho jest z lásky, pakli jakýmkoli spůsobem jemu vydřený.— *utíkajícímu.* Že Bůh tomu nechce, abychom k těm, kteréž on spravedlivě tresce a ranami svými stíhá, nepřívětivě se ukazovali, ovšem ran a bolestí jim přidávati měli; ale raději abychom v jejich bídách a nouzi svou ochotností a uctivostí ku potěšení jejich i prvé, nežby nás o to žádali, jim na pomoc přispěli, toho tu zřetelný příklad se ukazuje.

15. *před mečem,* H. před meči.

16. *že,* H. ještě. — *rok,* H. léta. — *nájemníka,* viz výš 16, 14. — *Cedar.* Tím slovem rozumí všecku pýchu, chloubu, sílu a zboží jejich. Jmenuje pak ty Arabské Cedarem (ten byl syn Ismaelův Gen. 25,

Hlava 22.

(Po žehrání přistupuje k lidu svému a okolním obyvatelům.) B) Při lidu svém žehře na všecky obecně a na jednoho správce obzvláštně. 1) Ke všem mluvě a) předpovídá jich α) zděšení, β) zajetí, ovšem žalostné, však spravedlivě od Boha přepuštěné; b) zhouby příčinu oznamuje, že v čas nebezpečenství svého utekli se k síle a ku prozřetelnosti své zapomenuvše na Boha svého a zavrhše napomínání proroků jeho potupně, čehož nechce Pán Bůh bez pomsty nechati. 2) Správce v lidu jest Sobna, toho Pán od správy odhání a hodnějšího dává. a) Odhání jako cizozemce nevděčného darů božích. Pro tu tedy nepravost, pro niž jest ohyzdou králi, vypovídá jej Bůh pryč, aby α) i jinde umřel, β) i úřadu takového pozbyl. b) Hodnějšího správce dává Bůh Eliakima. Tohoť α) ku povinnosti zavodí, β) lidu schvaluje, že bude aa) přívětivý, bb) spravedlivý, cc) dobrého lidu vyhledávající, a to a) s mnohým polehčením snížených, a b) s dokonalým Sobny zahanbením i jeho tovaryšstva.

Břímě Údolí vidění. Cožť se stalo, že jsi
2 vystoupilo všecko na střechy? * že jsi město
plné hřmotu a hluku, město před tím veselící
se? zbití tvoji nejsou zbiti mečem, ani zhy-
3 nuli v boji. * Všecka knížata tvá rozprchla
se napořád, od střelců svázána jsou; což jich
koli nalezeno jest v tobě, napořád svázáni jsou
4 i ti, jenž zdaleka utekli. * Protož jsem řekl:
Ponechejte mne, ať hořekuji s pláčem, a ne-
usilujte mne těšiti nad popléněním dcerky lidu
5 mého. * Nebo přišel den nepokoje a pošlapání
a v mysli vrtkání od Pána, Hospodina zá-
stupů na Údolí vidění, den boření zdi a křiku
k horám. * Byltě zajisté Elam pochytil toul 6
s vozy lidu vojenského, a Kir ukázal pavézu
svou. * I stalo se, že nejvýbornější údolí tvá 7
naplněna byla vozy, a vojáci silně položili se
u brány, * a odkryto bylo zastření Judovo; 8
ty však obrátilo jsi zřetel svůj v ten den k zbrojné
komoře, * i k zbořeninám města Davidova do- 9
hlédli jste; nebo mnohé byly, a shromáždili
jste vody rybníka dolního; * domy též jeru- 10
salemské sečtli jste, i pobořili jste některé z nich,
abyste utvrdili zeď; * udělali jste také stav 11

---

13. Žalm 119, 5.) pro rozdíl od jiných. Nebo se Arabia na tré dělila (Plin. lib. 2.) 1. Sloula Arabia felix; 2. petrea, v níž tito byli, o nichž tuto mluví; 3. deserta; všickni byli národ divoký, nelítostivý, loupežný, pyšný, na větším díle v stáncích sem i tam se toulaje a přenášeje bydlící (odkudž od historiků Scenité nazývají se), dobytkem se živící, II. Par, 17, 11. a tentýž na těžkost lidu božímu s nepřátely jeho se rotící. II. Par. 21, 16., též 22, 1.
17. *střelců*, H. střelci.

1. *vidění*, t. krajiny judské, kteráž se údolím jmenuje, protože se všech stran okolo sebe vrchy měla. Údolím pak vidění, že jí Pán Bůh a obyvatele její mimo jiné krajiny světlem slova svého osvítiti a k nim proroky své, kteříž vidoucí slouli (I. Král. 9, 9.), posílati ráčil. — *Cožť* etc., H. Což tobě nyní. — *vystoupilo*, t. strachem a žalostí myslíc bláznivě, žeby se ukrýti mohlo aneb obrániti.— *na střechy*, viz Jos. 2, 6.

2. *zbití*. Sám sobě odpovídá. Jakoby řekl: ale vidímť, co se má díti s tebou i s obecným lidem i s knížaty tvými i pohostinými; což se splnilo asi po 130 letech skrze Nabuchodonosora, od něhož obležen byl Jerusalem za půl druhého léta (Jerem. hl. 39.), tak že se i hlad náramný v městě rozmohl (IV. Král. 25, 3.); odkudž nepochybné jest, že mnozí i hladem i morem zhynuli.

3. *knížata*: vývodové ti, kteříž jiných mdlejších zastávati, brániti a je v udatnosti předcházeti měli. — *utekli*, t. do Jerusalema pro lepší bezpečnost. J. to slovo zdaleka na nepřátely obracejí, jakoby řekli: ani ještě daleko byli.

4. *Ponechejte*, H. odvraťte se ode mne. — *popléněním*: zpuštěním. — *lidu*, t. jednoho každého i obyvatelů měst judských, zvlášť pak Jerusalema, k němuž jiná města jako dcerky k mateři zřetel mají. Ukazuje prorok příkladem svým, že všech věrných církve služebníků povinnost jest, jakož stráž bedlivou držeti, tak když se jaká budoucí zkázy a záhuby znamení ukazují, i žalostiti a úpěti; zdaby i tím lidských srdcí tvrdost obměkčena býti mohla. Tak úpěl i Jeremiáš 4, 19., též 9, 1. a v knize pláče svého. Tak Kristus nad Jerusalemem. Luk. 19, 44. Viz výš 20, 2.

5. *nepokoje*: zbouření. — *vrtkání*, t. pro nevyrozumění co z čeho půjde, čehoby se slušelo chopiti, co činiti, brániti-li se či poddati. — *k horám*, t. ponoukajíce sebe, kteříž jen mohou, aby utíkali a skryli se, aneb nemohouce utíkati obklíčeni jsouce, že křičeli, až se po horách rozléhalo.

6. *Elam*, t. Perští, viz výš 21, 2. — *pochytil*, t. připojiv se i s Cyrem a jinými východními národy k Sennacheribovi králi assyrskému. Náramnou zpouru a zarytost lidu judského těmi verši až do 14. z předešlé jim metly boží ukázané předkládá, že byvše od Pána strestáni, však nic se nenapravili; pročež že jiného nic nezůstává, než aby nad nimi hrozně mstil, jakž se to ve verši 14. zdržuje. Níže 42, 25. též 57, 11. — *Kir*, t. Medští. — *ukázal*, H. obnažil.

7. *silně* etc., H. položením položili se.

8. *zastření*, t. všelijaká zbroj a nástrojové váleční v tajném místě (kdež ta komora byla, o níž hned) od starodávna schováni tu, vyhledáni a vynešeni byli. Jiní slyší to na chrám a služby v něm konané, ano i na samého Boha, čímž se Židé, však nepráve honosili a zastírali. Jer. 7, 4. — *den*, t. v ten čas, když Sennacherib byl obléhl a soužil Jerusalem; o čemž níže v 36. hl., jak se to dálo, vypisuje se; vyjmíně krále Ezechiáše a proroka Isaiáše a některé pobožné více (jichž však vždycky málo), kteříž k Bohu úpěli, takoví byli, jakovéž tu vypisuje. — *zbrojné*, H. k zbroji domu lesu.

9. *dohlédli jste*, t. je zopravovali a stvrdili; o čemž viz II. Par. 32, 5. — *byly*, t. ne od nepřátel zdělané, ale že jich v čas pokoje opravovati zanedbávali. — *dolního*, t. z té příčiny, aby obleženi jsouce neměli nedostatku strany vody.

10. *sečtli jste*, t. s pilností to prohledli a opatřili, aby některý dům neb i mnozí nebyl a nebyli více ku překážce, nežli k prospěchu v čas bránění mě-

mezi dvěma zdmi pro vody rybníka starého,
aniž jste popatřili k Učiniteli jeho, a toho,
kdo jej vzdělal od starodávna, neviděli jste.
12 * Nad to, když volal Pán, Hospodin zástupů
v ten den k pláči a ku kvílení a k učinění sobě
13 lysiny a k přepásání se žíní. * A ai měli jste
radost a veselí zabíjejíce voly a bijíce ovce,
jedouce maso a pijíce víno a říkali jste: Jezme,
14 píme, nebo zítra zemřeme. * Ale známéť jest
to v mých uších, praví Hospodin zástupů; protož
nikoli vám nebude odpuštěna ta nepravost,
až i zemřete, praví Pán, Hospodin zástupův.
15 Takto praví Pán, Hospodin zástupův: Jdi,
vejdi k Sochitskému tomu, k Sobnovi správci
16 domu a řekni: * Co ty zde máš a koho zde
máš, že jsi vytesal sobě zde hrob, vytesals
pravím sobě na vysokém místě hrob svůj a
vystavěls na skále příbytek svůj. * Ai Hospo- 17
din, kterýž tě přistřel, jakž na muže znamenitého
náleží, a kterýž tě výborně přioděl,
* prudce tě zakulí, jako kulí do země všeli- 18
jak prostranné; tam umřeš, tam i vozové slávy
tvé klesnou, ó ohyzdo domu Pána svého;
* a tak seženu tě s místa tvého a s úřadu tvého 19
svrhu tě. * I stane se v ten den, že povolám 20
služebníka svého Eliakima syna Helkiášova,
* a obleku jej v sukni tvou a pasem tvým 21
potvrdím ho; panování tvé také dám v ruku
jeho; i bude za otce obyvatelům jerusalemským
a domu Judovu, * a vložím klíč domu 22
Davidova na rameno jeho; on když otevře,
nikdo nezavře, a když zavře, nikdo neotevře;
* a vbiji jej jako hřebík v místě pevném, a 23
bude stolicí slávy domu otce svého; * i za- 24
věsí na něm synové a dcery všecku slávu

---

sta; pročež jste je bořili a tím zeď tvrdili. — *z nich*, H. domy.

11. *stav*, J. příkop. — *starého*, t. hořejšího, o němž výš 7, 3. — *jeho*, t. Jerusalema. Jiní na ta pokušení a soužení to obracejí, že jich, t. Bůh původ (o čemž i v. 5.) zdávna v svých skrze služebníky své pohrůžkách jest. — *neviděli jste*, t. v svém soužení k Bohu jste se neutíkali, než toliko k své opatrnosti.

12. *v ten den*, t. když vás trestal skrze Sennacheriba. — *lysiny*, t. abyste netoliko v srdcích svých čitelni byli hříchů a hněvu božího pro ně, ale abyste to i zevnitř prokazovali; ačkoli nad mrtvými lysiny sobě dělati zapovědíno bylo (Lev. 19. 29. Deut. 14, 1.), však v činění svatého pokání se teď schvaluje a přikazuje. Mich. 1, 16.

13. *zemřeme*. Taková hle byla lehkomyslnost, nevážnost a převrácenost tehdejšího lidu, lidu božího, že po mnohých skrze proroky a služebníky boží napomínáních, výstrahách ano i mstách božských netoliko nenapravovali, ale v hříších se více sílili, k nim ponoukali, z návěští božích sobě hříčku a smích činili. (Výš 5, 18.) Takové jest i nyní křesťanstvo podlé předpovědění Páně (Mt. 24, 38. Luk. 17, 35.); ale jaké oněchno bylo skonání, takovéhož neb hroznějšího čekejme. Výš 6, 9., níž 42, 25.

14. *známéť*, H. zjeveno jest. — *protož*, H. jestliže bude očištěna.

15. *Sochitskému*, tak řečenému od města egyptského Sochen. Jiní ke komorníku neb obročníku neb pomocníku, t. všech neřádů a nešlechetností, jakož doma, tak i vně nepřátelům buď Assyrským, buď Egyptským (zrádně proti Judským, jichž ochrance býti měl) rady udílení. Tak se často přiházi i po dnes, když sobě velicí páni cizích (ježto nic nevědí, co jsou a odkud, když jim jen pochlebují) více váží nežli domácích ze svého národu, když jim pravdu mluví.

16. *zde máš*, t. jsa cizozemec a nemaje nižádného ani dědictví ani přátel krevních, že sobě smíš tak pyšně a nevážně počínati, a netoliko se jiným domácím obecným, ale i králům v pýše a nádhernosti rovnati.

17. *přistřel*, H. přistřením muže. — *náleží*, t. kterýž tě ctí a slávou obdařil. — *výborně* etc., H. přiodívaje přioděl.

18. *prudce* etc., H. kouleje kulí tebou koulením. — *všelijak* etc., H. široké místy. — *prostranné*, t. jakož kule po rovině a na prostranném místě prudce a daleko běží, tak ty daleko ze země israelské zapuzen budeš. — *ohyzdo*: lehkosti.

19. *úřadu*, H. stání. — *svrhu tě*, H. svrže, t. Bůh.

21. *v sukni*, t. postavím jej na své místo, aby tvého úřadu i všeho důstojenství tvého mocně užíval; tak téměř mluví v. 17. Sukní míní ozdobu neb okrasu k místu tomu náležitou; pasem dobrý spůsob k užitečnému a prospěšnému z místa toho povinností vykonávání. — *za otce*. Jaké povahy správcové jiných míti mají, tím slovíčkem namítá. Co jest to pak býti otcem, známější jest to všechněm, nežli se tuto vypsati může, ale po řídku se toho na světě vidí, než spíše nazpět; ačkoli titulem otcovským mnozí zvlášť v církvi se honosí; nad čímž i apoštol za času svého (I. Kor. 4, 15.) naříkal. Slovem, kdožkoli v světské i duchovní správě služebníkem i Bohu příjemným i lidem prospěšným býti žádáš, otcovství ne samým slovem, ale i skutkem a pravdou ty, kterýmž jsi představen, miluje, opatruje, v řadu zdržuje dokazovati musíš. Viz výš 16. 5., níž 32, 1. — *Judovu*, t. ne samým předním některým bude otcem; ale všechněm napořád i chudým a poníženým; což se i níže v. 24. příkladným mluvením vysvětluje.

22. *klíč*, t. plnou moc k spravování všeho království hned po králi jemu poručím, tak aby přikazoval, zapovídal, odpouštěl i trestal, a cožbykoli spravedlivého bylo, rozmnožoval i konal, a cožkoli nespravedlivého, rušil a kazil.

23. *stolicí*, J. trůnu (královskému) ku poctivosti i domu etc.

24. *zavěsí*. Jakoby řekl: Všickni v správu jeho uvedení budou jej náležitě ctíti, tak jako otce (v. 21.) a že on dům otce svého (obracejí to na Davida) k dokonalé důstojnosti a slávě přivedl, to vyznávati; o všecky své věci k němu se utíkati; na něm při všem a jeho výpovědech přestávati. Obraz Krista Pána, jakž i svatý Jan v Zjevení (3, 7.) z v. 22. přivodě o Kristu to vykládá; i sám Kristus (Zjev. 1, 18.) o sobě to připomíná. — *na něm*, t. jako na pevném hřebíku. Jakoby řekl: Nebude při povinnostech svých nějaký zpozdilý, váhavý, lenivý, ovšem jim se vyhýbající aneb jiným všecko poroučející; ale sám bude k nim státi, a to s ochotnou a udatnou myslí. Ukazujeť se tuto, že vrchnosti jiným představovány bývají, ne pýchy, marnosti, zahálky a

domu otce jeho, všecka nádobí i to nejmenší,
od nádobí, z něhož se pije, až do všech ná-
25 dob vinných. * V ten den, praví Hospodin
zástupův, pohne se hřebík, kterýž vbit byl
v místě pevném, a vyťat bude a spadne, od-
ťato bude i břímě, kteréž jest na něm, nebo
Hospodin mluvil.

Hlava 23.

(Již na blízké obyvatele a to jmenovitě Tyrské žehrá.) O jejich pádu a povstání předpovídá. Pád dvojí, jeden skrze Babylonské, druhý skrze řecké vojsko. O prvním pádu mluvě oznamuje, že 1) pro jeho zkázu i kupci jej opustí, i okolní se uleknou, 2) ne od lidí, ale od samého Boha usouzeno i vypovědíno jest o zkáze té, aby jinam se odstěhovali do sedmdesáti let. O druhém pádu mluvě jim přičítá vinu, že se sprznili mzdou nevěstčí; ale povstane Tyrus a) v pokání svatém, b) k slávě boží a c) k spasení svému.

Břímě Tyru: kvělte lodi mořské; nebo
popléněn jest Tyrus, tak že v něm není ani
domu, aniž kdo přichází tam ze země Cetim,
2 nebo známé učiněno jest jim o tom. * A protož
umlknětež obyvatelé ostrovu, kterýž kupci
3 sidonští plavíce se přes moře naplňovali, * a je-
hož úrody při mnohých vodách bývaly, símě při
Sichoru a žeň při potoku egyptském a kterýž byl
4 skladem národů. * Zastyď se Sidone, nebo praví
moře, pevnost mořská řkouc: Nepracuji ku po-
rodu a nerodím a nevychovávám mládenců, aniž
5 odchovávám panen. * Jakož nad pověstí o Egyp-
tu, tak žalostiti budou nad pověstí o Tyru.
* Přepravte se do Tarsu, kvělte obyvatelé 6
ostrovu. * To-liž jest vaše to město veselící se, 7
jehož starožitnost jest ode dnů starodávních?
jižť je zavedou nohy jeho do daleké krajiny.
* Kdože to usoudil proti Tyru korunujícímu 8
jiné, jehož kupci jsou jako knížata a kramáři
jeho znamenití v zemi? * Hospodin zástupův 9
usoudil to, aby zohavil pýchu všelikého slav-
ného a za nic položil všecky znamenité země.
* Navrať se do země své jako řeka, ó dcero 10
tarská, neníť tam více ani pasu. * Nebo vztáh 11

---

rozkoší k provozování. — *nádob*, H. lahvic kožených, viz Jos. 9, 4. J. nástrojů hudebných.

25. *den*, t. když povolán bude Eliakim. — *hřebík*, t. Sobna. — *v pevném*, t. vedlé smýšlení lidského. — *na něm*, t. ti, kteříž se Sobny přidrželi a v něm doufali, spolu s ním zahynou. — *mluvil*. Níž 25, 8.

1. *Břímě*, viz výš 13, 1. — *kvělte*: vyjte, výš 13, 6. — *lodi*, H. Tarsis, tak níž v. 14. — *mořské*, t. moře velikého, jenž slove Středozemní, těch napomíná, kteříž po něm plavíce se, buď z Cilicie, neb od jinud odkudkoli zisků svých hledali. — *popléněn* t. skrze Nabuchodonosora. Jer. hl. 47. Ezech. hl. 26. Opět o věci budoucí jako o pominulé mluví. Viz prav. v předml. 9. — *Cetim*. Jedni vlaský, jiní řecký národ tím jmenem rozumějí. Num. 24, 24. — *o tom*, t. že Tyrus zkažen.

2. *umlknětež*. Jakoby řekl: Již na to přišlo, že vám přestal ten hluk, hřmot a šust, jakovýž prvé mezi vámi slyšán byl, když jedni po moři přijížděli, jiní odjížděli, jedni kupectví svá vykládali, druzí nakládali, aneb v městě o ně v domích i na tržištích jedni s druhými se tržili a smlouvali; ovšem pak když rozličné kratochvíle, kvasy, zpěvy, hry, tance a jiné rozpustilosti (jakž v takových městech toho mnoho bývá) provodili, již to všecko ulehlo a utichlo. — *ostrovu*, toho, na němž Tyrus byl. — *naplňovali*, t. sami sebou i rozličnými kupectvími a obchody.

3. *vodách*, t. v zemi egyptské, kterouž řeka Nil zavlažuje. Deut. 11, 10. — *símě*: rozsívání. — *Sichor*, viz Num. 34, 5. — *egyptském*, jenž byl Nil. — *a kterýž*, t. kteříž ačkoli neměli sami doma úrod a potrav zemských, protože na místě písčitém a k rozsívání semen nespůsobném Tyrus bylo, však že toho velikou hojnost z Egypta kupci, zvlášť sidonští dodávali.

4. *moře*, t. město pomořské, Tyrus přední a jako nejpevnější mezi jinými. — *panen*, t. někdy jsem bylo lidné, již nyní zpuštěné.

5. *Jakož* etc., J. Jakž ta pověst dojde Egyptských, svírati se budou ku pověsti o Tyru. — *žalostiti*: teskliti, bolestiti. — *Tyru*, t. jak hrozná a všemu světu na odivu byla pomsta nad Egyptskými. (Exod. 15, 14.), tak hrozná bude pomsta i nad Tyrskými.

6. *Přepravte*, J. Plavte se po moři. — *Tarsu*, t. jakož vy, kteříž jste v Tyru kupectví svá provodili, tak i vy Tyrští pozůstalí jinam se obraťte.

7. *veselící se*. Důtklivá a dojímavá slova posměch činící chloubě Tyrských z jich města starožitnosti, čímž se oni pyšně honosili a na tom všecko své štěstí a bezpečnost mylně zakládali; nebo nejiná starožitnost aneb šediny jsou hodné chvály, než kteréž se nalézají na cestě spravedlnosti. Přísl. 16, 31. Moud. 4, 8. — *je*, t. to město neb obyvatele tyrské; jakoby řekl: jakož města slavného a k bydlení pohodlného tak i rozkošného, buď na lodech krásných, neb na vozích nákladných neb na koních a mezcích bujných sem i tam se přenášení zbaveni jsouce rozkošníčkové a hedvábníčkové musejí se učiti pěšky choditi. — *krajiny*, t. k bydlení tam pohostinu mezi cizími.

8. *korunujícímu*, t. k bohatství a slávě dopomáhajícímu.

9. *zohavil*, H. poskvrnil, t. ničemnou, marnou a hříšnou všem těm, kdož na ní ustrnuli, býti ukázal, ano ji hned i s příčinami k ní odjal a zkazil. Tak činívá Bůh po dnes hojně toho vždycky příkladu. Nebo což jest (dí Kristus) u lidí vysokého, ohavnost jest před Bohem (Luk. 16, 15.) a Sirach. (10, 15.) dí, že pýcha jest všelikého hříchu počátkem. Níž 30, 22., též 48, 15. — *všelikého* etc., H. vší slávy. — *země*, t. všecky takové, kteříž opouštějíce povinnosti své, k nimž podlé svých úřadů nižších i vyšších povoláni jsou, jen pyšně, nádherně, prostopášně, tyransky a všelijak nevážně beze všeho studu a bázně boží sobě počínají; podobné pohrůžky takovým výš v hl. 10.

10. *řeka*, t. prudce. — *tarská*, t. lidé krajiny Cilicie, v níž byl Tarsus. J. jako ve verši 1. — *pasu*, t. všecka kupectví i ta nejmenší přestala. Jiní roz-

ruku svou na moře ten, jenž pohybuje krá-
lovstvími; Hospodin přikázal o tom tržišti,
12 aby zkaženy byly pevnosti jeho, * a řekl: Ne-
budeš se více veseliti trpíc nátisk, panno,
dcero sidonská; povstaň, beř se do Cetimu,
13 ale i tam nebudeš míti odpočinutí. * Ai země
chaldejská, ten lid nebyl lidem, Assur vzdělal
ji pro obyvatele pustin, kteřížto vystavěli věže
své, vzdělali paláce její, tak že ten lid teď i
14 Assyrii vyvrátil. * Kvělte lodi mořské, nebo
15 zpuštěna jest pevnost vaše. * I stane se v ten
den, že v zapomenutí bude Tyrus za sedmde-
sáte let, jako za věk krále jednoho; od skonání
těch sedmdesáti let bude míti Tyrus písničku
jako písničku nevěstky. * Vezmi harfu, ob- 16
cházej město, ó nevěstko v zapomenutí daná;
hrej nám dobře, zpívej dlouho, aby zase v pa-
mět uvedena byla. * I bude po dokonání sedm- 17
desáti let, že navštíví Hospodin Tyrus; ale on
navrátí se zase k nevěstčí mzdě své a smil-
niti bude se všemi královstvími země na okr-
šlku světa. * Potom však bude kupectví jeho 18
a mzda jeho svatá Hospodinu; nebude na
poklad skládána, ani schovávána, ale těm,
kteříž přebývají před Hospodinem, bude k užitku
kupectví jeho, aby jedli do sytosti a měli
roucho dobré.

Hlava 24.

II. Soudů dalších božích netají, ani proti lidu božímu, ani proti nepřátelům téhož lidu. V lidu božím jiní jsou nenapravitelní, jiní napravitelní. A) Nenapravitelným hrozí bez patření k osobám spuštěním země jejich s velikým pádem vysokých pro ohavnosti jejich, odkudž a) věcem k rozkoši vnadicím přítrž se stane, b) i obydlí větší a menší na zboření přijdou. B) Napravitelným pak slibuje jich zachování před hněvem božím, odkudž s radostí i prozpěvovati i Pána mluvícího slyšeti budou. Prozpěvování pobožných jiné v čas stíhání, jiné v čas pomáhaní božího jest. V čas stíhání božího 1) chválí spravedlnost Páně, 2) s žalostí osvědčují, že neradi a) slyší o nevážnosti bezbožných, b) dívají se na záhubu jejich, z níž nikdo nepomůže; nebo k hněvu božímu α) všecko se třásti bude, β) mocnářové neostojí, ale jako do jednoho žaláře vehnáni budou, aby sám Bůh oslaven byl v síle své.

Ai Hospodin vyprázdní zemi a pustou
učiní; promění zajisté způsob její a rozptýlí
obyvatele její; * i budeť jakož lid tak kníže, 2
jakož služebník tak pán jeho, jakož děvka

umějí sílu a ohrady města Tyru; nebo pás někdy béře se za sílu, jako Job 12, 21.

11. *na moře*, t. na Tyr, jako v. 4. tak mluví. — *tržišti*, t. o Tyru, v němž velicí skladové kupečtí bývali. Jiní vlastně o Kananovi synu Chamovu (Gen. 10, 6.), od něhož národ kananejský a jejich ostatkové, i tehdáž i do času Krista Pána že zůstávali v Tyru a Sidonu a jejich vůkolí; poněkud se to i z evangelistů svatých ukazuje. Mat. 15, 21. 22.

12. *veseliti*, viz při v. 2. — *panno*. Pannou Tyr nazývá, protože násilí, války nikdy neokusil, dcerou sidonskou, protože počátek svůj a vzdělaní (jakž historie ukazují) od Sidonských vzal.

13. *lidem*, t. v pospolnost a řád uvedeným, jako nyní jest. — *vzdělal ji*, t. obyvatele země chaldejské sem i tam po pustinách bydlící k tomu přidržel, aby pospolu bydleli, města, hrady stavěli; jejichž hlavní město nyní Babylon. — *věže*, t. hrady, pevnosti neb města svá. — *její*, t. té země chaldejské. — *Assyrii*, H. ji, t. zemi assyrskou; smysl ten jest, že Chaldejští dobyvše Ninive samovládu na sebe přenesli. Jakoby řekl prorok: Kdyžť jsou Chaldejští svých předků zakladatelů, národu starožitného a mocného nešetřili; takéť milý Tyre tebe styděti se nebudou. — *vyvrátil*, H. položil v zříceninu.

14. *vaše*, t. Tyru.

15. *Tyrus*, t. jeho obchodové kupečtí přítrž vezmou. — *jako* etc., H. podlé dnův krále, t. jakž dlouho lidí věk trvá, obecně do 70 let, a řídko přes ten počet. Žalm 89, 10. — *nevěstky*, t. jakož nevěstky od svých milovníků opuštěny jsouce zpěvem a jinými úlisnými tvárnostmi je zase k sobě vábí; tak ti, kteříž po zkáze Tyru pozůstanou, sem i tam se toulajíce, lstmi, chytrostmi a šantrošstvím živiti se budou.

16. *Vezmi* etc. Jakoby řekl: Práci, snažnost a všecko své umění na to vynalož, aby se zase zotavilo, ty město Tyre, však nic nespravíš, úsudku božímu a trestání jeho za tak dlouhý čas poddáno býti musíš. — *zpívej*, H. rozmnož písničku.

17. *navštíví*, t. ze své pouhé milosti a lásky přičiní ruky své sám, aby zase Tyrus vzdělán byl. Neboť jest to na prosto jeho dílo, když obce, města, království v dobrém způsobu stojí aneb klesají, k napravení přicházejí. — *navrátí*, t. nic nenapraví po takovém trestání; pročež také Bůh těžší metlu na ně připraviti ráčil. Nebo asi po 200 letech znovu zkažen jest skrze Alexandra Velikého, kterýžto 8000 měšťanů pobil a 30000 jich zajímal a rozprodal; a od těch časů až do Krista Pána za let asi 360 zotaviti se dokonale nemoha, z větší částky tak zkažený zůstával, jakž Kristova řeč ukazuje. Mat. 11, 21. — *smilniti*. Obchod kupců nespravedlivých, jen svého lakomství pilných, a to, což ne ku potřebě, ale k vyplňování toliko žádostí nezřízených těla, k žrádlu a pití nemírnému, oděvu nádhernému a tak ku pýše a marnosti slouží, z cizích dalekých krajin přinášejících připodobňuje k smilství. Zjev. 18, 12. — *okršlku* etc., H. tváři země.

18. *Hospodinu*. Neb to mínění jest, žeby Bůh z loupeže a lstí zdobytého zboží oběti liboval (níž 61, 8), ale že po obrácení Tyrských skrze evangelium svaté ku Pánu (Skut. 21, 4.) jejich snažnost a usilování bude proměnné a rozdílné od dřevního, t. ne lakomství a smilství provoditi, ale v svatosti a spravedlnosti Pánu i jeho milosti účastným s ochotností sloužiti. Gal. 6, 10. — *dobré*: husté, pevné, trvanlivé.

Poznam. Tyto čtyry pořád jdoucí hlavy příhodně se spolu pojí a loučí, v nichž se zavírá obecné kázaní, jakož k Židům (k nimž předně prorok poslán byl) tak i k jiným všechněm lidem a národům se vztahující, kteřížby se koli v podobných oněm (o nichž zvláštně od 13. hl. mluvil) nepravostech na-

tak paní její, jakož kupující tak prodávající,
jakož půjčující tak vypůjčující, jakož lichev-
3 ník tak ten, jenž lichvu dává. * Náramně vy-
prázdněna bude země a velice zloupena; nebo
4 Hospodin mluvil slovo toto. * Kvíliti bude a
padne země; zemdlí a padne okršlek země;
5 zemdlí vysocí národové zemští, * protože i ta
země poskvrněna jest pod obyvateli svými;
nebo přestoupili zákony, změnili ustanovení,
6 zrušili smlouvu věčnou. * Protož prokletí sžíře
zemi, a vypléněni budou obyvatelé její; pro-
tož hořeti budou obyvatelé země, a pozůstane
7 lidí maličko; * žalostiti bude mest, usvadne
vinný kmen, úpěti budou všickni veselého
8 srdce; * odpočine radost bubnů, přestane hluk
9 veselících se, utichne veselí harfy; * nebudou
píti vína s prozpěvováním; zhořkne opojný
10 nápoj pitelům jeho; * potříno bude město plné
marnosti; zavřín bude každý dům, aby do
něho nechodili; * naříkání bude na ulicích pro 11
nedostatek vína; zatemněno bude všeliké ve-
selí, odstěhuje se radost země; * zůstane v mě- 12
stě poušť, i brány jeho zbořeny budou. * Nebo 13
tak bude u prostřed země, u prostřed národů,
jako bývá při očesání olivy, jako při paběr-
kování, když se dokoná vinobraní. * Tiť po- 14
zdvihnou hlasu svého, prozpěvovati budou v dů-
stojnosti Hospodinově, prokřikovati budou i
při moři bydlící řkouce: * Protož v údolích osla- 15
vujte Hospodina, na ostrovích mořských jmeno
Hospodina Boha israelského; * ai jižť od kon- 16
čin země slyšíme písničky o slávě spravedli-
vého. Ale já řekl jsem: Zchuravěl jsem, zchu-
ravěl jsem; ach na mé hoře že nešlechetní
takovou nešlechetnost provodí, takovou pravím
nešlechetnost že tak nestydatě páší. * Pročež 17

---

lézali, že je Bůh též podobně chce trestati; svým pak věrným a milým potěšení, veselí i dokonalou před satanem a jeho královstvím bezpečnost spůsobiti.

1. *promění*, H. podvrátí tvář.

2. *budeť*, t. v jednostejné vážnosti aneb raději potupě. — *kníže*, H. kohen, to slovo znamená osoby v jakékoli důstojnosti postavené, zvláště pak z urozených. Viz Gen. 41, 45. — *dává*, t. Bůh všecky napořád bez přijímání osob trestati bude.

3. *Náramně* etc., H. vyprázdněním vyprázdněna bude země a zloupením zloupena. — *mluvil*, t. ten to usoudil i vynesl, jenž i pravdomluvný jest a všemohoucí, jehož úsudkové a řeči v slibích i v pohrůžkách nazpátek nejdou; neslušíť tedy o tom pochybovati. Níž 25, 8.

4. *vysocí*: pyšní, H. vysokost národů země.

5. *země*, J. ošemetně se měla. — *zákony*, t. boží, v nichž on soudy a práva své jisté vůle na pravo i na levo lidem oznámiti a předložiti ráčil. — *ustanovení*, t. kteráž ukazovala, jakby Bohu v zevnitřním spůsobu neb obřadech sloužiti měli, ano kde, kdy a v jakém úmysle co konati měli. — *věčnou*, H. věku, t. tu, kterouž Bůh zvoliv sobě Abrahama v osobě jeho se všemi jeho potomky, i s jinými všemi národy šlépějemi víry jeho (jakž apoštol Řím. 3, 12. vykládá) chodícími učiniti ráčil; t. že chce jejich Bohem býti, a to milostivým; oni též aby jej v tom znali, ctili, milovali, vůle jeho v zákoně jeho zavřené při všem šetřili a jí se strany duše i těla spravovali, tak jakž Bůh ta slova k Abrahamovi mluvená, choď přede mnou ustavičně a buď dokonalý, potom to slovy přikázaní svých porozšířil, a svatí proroci totéž naskrze v svých kázaních vysvětlovali. Viz Deut. 5, 3., též 7, 9. Jos. 24, 17. 25. II. Esd. 9, 38.

6. *prokletí*, t. ta, o nichž Lev. 26, 16. Deut. 28, 16. — *hořeti* etc., t. hněvem prchlivosti boží. — *lidí*. H. enoš, viz Job. 25, 4. Nemluví o posledním dni soudném, ale o pomstách a ranách, jimiž tytýž po místech nešlechetnosti světa Bůh navštěvovati měl a navštěvuje.

8. *bubnů*: o čemž 5, 12., též 22, 13., též 28, 7. 15.— *utichne*, H. odpočine.

9. *s prozpěvováním:* Ožralých lidí povah dotýká, t. jejich hodů, kvasů, povyků, písní oplzlých, řečí marných a jiných nestydatostí a neřádů, že jim to všecko v čas božích pomst ostydne a zhořkne.

10. *město*, t. kterékoli Bohu zpronevěřilé, zvlášť Jerusalem. — *aby* etc., H. od vcházení.

11. *naříkání*. I v čas metel božích bezbožníci svých zlých navyklostí zanechati nemohou, ale v zlostech se sílí. Výš 22, 13.

12. *v městě*, t. v kterémkoli z těch, kteréžby tak Bůh trestati ráčil. — *brány* etc., H. popléněním potřína bude brána, jakoby řekl: Žádných osob úřadných, radnic, soudů a zřízení nebude, t. všecko zkaženo a vyvráceno bude. Tak mluví, že v branách u lidu židovského soudové držíváni bývali. Deut. 25, 7.

13. *jako* etc. Viz výš 17, 6.— *očesání*: otřesení.— *vinobraní*, t. že vždy něco jahůdek neb zrn buď na olivě buď na kmenu vinném zůstává. Jakoby řekl: Ačkoli proti bezbožných zástupům vždycky jest a bude velmi maličko právě pobožných; však jich sobě Bůh tak draze váží, je opatruje, že jim nikoli s nešlechetnými zahynouti nedá; ale je z prostředku zahynutí vytrhne. (Výš 3, 10., též 6, 10.) A takť často číníval, že pro zachování svých nejednou i vlastnost i povahu přirození ohně, vody, šelm zemských i vodních a jiných tvorů zázračně proměňovati ráčil. II. Petr 2, 9. Deut. 33, 3. Soud. 7, 22.

14. *Tiť*, t. pozůstalí a božskou i milostí i mocí zachovaní. — *v důstojnosti*, t. z divných moci a milosti plných skutků božích účastni jich jsouce budou se těšiti a jej chváliti. Jiní, pro vyvýšenost.— *při moři*, H. od moře.

15. *v údolích*, t. kdekoli kteří bydlíte, v kterýchkoli koutech světa tohoto; totéž mořem a ostrovy ukazuje. Jiní v ohních, t. jakýchkoli pokušeních naším příkladem odtušení míti můžete, že i vás Bůh v nich ochrání i vytrhne.

16. *spravedlivého*, t. Boha může býti slyšáno i o vyvolených božích (výš 3, 10.) věrou živou učení svatého evangelia přijímajících, a v něm Krista Pána, kterýž je jsa sám spravedlivý (níž 53, 11. I. Kor. 1, 30.) ospravedlňuje i oslaví. Řím. 8, 30. — *Zchuravěl*, t. velikým hořem a zámutkem, H. hubenostmi, běda mně. Jakoby řekl: Ačkoli se těším z církve boží ze všech národů v jedno se sbíhání, však což se mne dotýče, t. mého národu, nemohu než zámutku a bolestí čitelen býti a naříkati nad zúmyslnou jejich zarytostí a neustupností, i nad hroznými pomstami jim nastrojenými. Tak žalostil

strach a jáma a osidlo tě očekává, ó obyva-
18 teli země. * I stane se, že kdož uteče před
pověstí strachu, upadne do jámy, a kdož vy-
leze z jámy, v osidle uvázne; nebo průdu-
chové s výsosti otevříni budou a zatřesou se
19 základové země. * Velmi se rozstoupí země,
velice se rozpadne země, náramně pohybovati
20 se bude země; * motajíc motati se bude země
jako opilý, a přenesena bude jako chaloupka;
nebo těžce na ni dolehne nepravost její, i padne
tak, že nepovstane více. * I stane se v ten den, 21
že navštíví Hospodin vojsko vysoké na výsosti,
též i krále zemské na zemi; * kteřížto shromáž- 22
děni budou, tak jako shromažďováni bývají
vězňové do žaláře, a zavříni budou u vězení;
po mnohých pravím dnech navštíveni budou.
* A tuť se zahanbí měsíc a zastydí slunce, 23
když kralovati bude Hospodin zástupův na
hoře Sion a v Jerusalemě a před starci svými
u veliké slávě.

Hlava 25.

V čas pomoci boží prozpěvujíce pobožní díky Bohu vzdávají a sebe vespolek k dobrému probuzují. V díkůčinění Bohu s vychvalováním jmena jeho připomínají pobožní, co 1) jim dal dobrého, totiž a) potření nepřátel, b) zastoupení chudých v čas zlý; 2) dá podlé nich i jiným dobrého, totiž a) hojnost duchovní milosti, b) odnětí i hříchů i pokut, aby vyznali, že jejich Bůh α) Kristus jest, β) nepřátely zkazí, aa) buď žeby v skrýších aneb bb) v pevnostech se ukryli.

Hospodine, ty jsi Bůh můj, vyvyšovati
tě budu a oslavovati budu jmeno tvé; nebo
jsi učinil předivné věci; rady tvé zdávna ulo-
2 žené jsou věrná pravda. * Nebo jsi obrátil
město v hromadu rumu, město hrazené v zří-
ceninu, paláce cizozemců aby nebyly městem
a na věky aby nebyly zase staveny. * Protož 3
ctíti tě budou lid silný; města národů hroz-
ných báti se tebe budou. * Nebo jsi byl hra- 4
dem chudému, hradem nuznému v úzkosti jeho,

David pro dům boží. Žalm 68, 10., Eliáš. III. Král. 19, 10., svatý Pavel. Řím. 9, 2., též 10, 1., výš 20, 3. — *nešlechetnost*, H. nešlechetností aneb zpronevěřením zpronevěřilých zpronevěřují se. Výš 21, 2.

17. *tě*, H. nad tebou.

18. *pověstí*, H. hlasem. — *uvázne*: lapen bude.— *země*, t. i shůry i zdůly všelijaké rány a pomsty boží na ně přijdou.

19. *velmi* etc., H. polámáním poláme se země, roztržením roztrhne se.

20. *přenešena*, t. obyvatelé její.

21. *výsosti*, t. žádné tak veliké moci nebude, byť se až pod oblaky vznášela, ježtoby se Bohu a jeho metlám zapříti mohla; buď mezi duchy zlými u povětří vysoko (Efes. 2, 2. 6. 12.), buď mezi jejich holomky kdekoli na světě, na vysokých a pyšných stolicích.

22. *tak jako* etc., H. shromážděním vězně do jámy. — *navštíveni*, jakoby řekl: Jestliže komu pod takovými těžko a úzko, postrp, popočkej, přijdeť čas, nepomineť jich Pán pomstami svými i časnými i věčnými (viz níž 52. 6.), krátce tak s nimi naloží, jako z nich někteří s chudými dosti z lehkých příčin často nakládají, do žalářů mecí, okovy svírají, pokutami těžkými, robotami nesnesitelnými obtěžují, i k ukrutným smrtem odsuzují a vyvodí. Tak Pán že jim odmění: duše jejich nejprv (jestliže sejdou bez pokání) z těl vyšlé k jejich předkům, kteříž (jakž dí Ezechiel 32, 24.) vypouštěli strach svůj v zemi živých, do pekla odešle, řetězy pekelnými švíže. Po mnohých pak dnech, t. při skonání světa i těla jejich navštíví neb vzkřísí a i s duší do věčného ohně zažene. Mat. 25, 41. J. a po mnohých dnech, anť jich nebude, t. na věky zahynou. Výborné zrcadlo, jakož všechněm bezbožným, tak obzvláštně (těm o nichž tuto mluví) na vysokých místech postaveným, moci sobě od Boha propůjčené k zlému užívajícím prorok před oči staví. Tak Žalm 81, 7.

23. *kralovati*, t. když království své v sbírání církve lidu svého ze všech národů, pokolení i jazyků počne rozšiřovati ze Siona; ovšem pak když navrátě se zase k soudu živých i mrtvých i v oslavení všech svých milých, i v potupení a zatracení všech bezbožných svou slávu a důstojnost, i svých zvolených dokonale zjeví; aniť v ní mnohem jasněji, než slunce na věky třpytěti se budou. Mat. 13, 43. Tak toto místo vykládá sv. Jan v Zjev. 21, 5. — *Starci* míní (jako i v Zjev. 4, 4.) všecku církev boží od počátku světa sebranou, a zvlášť přednější údy a správce její. — *slávě*, t. i on předůstojný a slavný se ukáže i jeho skutkové, v nichž od své říše zvyšován a oslavován bude, tak jakž se ihned touto i za ní jdoucí hlavou to vysvětluje.

1. *jmeno*. Prorok hledě jasně na ty zlé a hrozné věci, o nichž prorokoval, v pravé k Bohu důvěrnosti a v něm odpočívání sebe jiným pobožným za příklad vystavuje, že v takový čas vichřic a bouří žádnému nic o Bohu, jeho moci i milosti, děj se jak děj, na světě pochybovati nesluší; ale k němu zřetel míti, na něj očekávati. Kdož to činí, mnohých neužitečných starostí a prací, ba i osidel satanových se zbavuje, pod nimiž ti, kdož rozumu těla následují, klesají a s Bohem v boj vcházejí. Výš 8, 16. Eccles. 7, 10.

2. *obrátil*, H. položil. — *město*, t. kterékoli tobě se zpečující. Jiní slyší na Babylon, do něhož zajati býti měli Judští; (berouce minulý čas za budoucí.) — *paláce*, t. hrady, zámky, města aneb jakákoli obydlí, v nichž se nepřátelé lidu božího přechovávali, z nich na něj k sužování jeho vyskakovali, aby již ani žádného znamení nezůstávalo.

3. *silný*, t. jakkoli pyšní, mocní a ukrutní národové hledíce na tvé metly, ovšem jich citelni jsouce, skrotnou a tobě čest dávati budou. — *města*, H. město. — *hrozných*, t. jichž se jiní báti musejí, aneb jakž dí Ezechiel (32, 24.) kteříž strach neb hrůzy své pouštěli v zemi živých.

4. *hradem*, J. sílou. — *vzteklost*, H. duch. — *stěnu*: zeď.

útočištěm před povodní, zastíněním před hor-
kem; (sic jináč vzteklost ukrutníků bylaby jako
5 povodeň podvracející stěnu). * Tehdáž když jsi hlu-
čení cizozemců přetrhl, jako horkost v sucho,
horkost stínem oblaku svého, a tak zhouba ukru-
6 tných přetržena. * I učiní Hospodin zástupův
všechněm národům na hoře této hody z věcí
tučných, hody z vína vystálého, z věcí pravím tu-
čných mozk v sobě majících, z vína vystálého
7 a učištěného. * A zkazí na hoře této zastření,
kteréž zastírá všecky lidi, a přikrytí, jímž
8 přikryti jsou všickni národové; * shltí i smrt
u vítězství, a setře panovník Hospodin slzu
s všeliké tváři a pohanění lidu svého odejme
ze vší země; nebo Hospodin mluvil. * Pročež 9
řekne jeden každý v ten den: Ai Bůh náš tento
jest; očekávaliť jsme na něj, a vysvobodil nás;
onť jest Hospodin, jehož jsme očekávali; plé-
sati a veseliti se budeme v spasení jeho. * Nebo 10
odpočine ruka Hospodinova na hoře této, a
mlácen bude Moab na místě svém, jako vy-
mlacována bývá pleva do hnoje; * a roztá- 11
hneť ruce své u prostřed něho tak, jako roz-
tahuje ten, kterýž plyne k plování, a poníží
pýchy jeho ramenoma rukou svých, * a tak pe- 12
vnost i výsost zdí tvých sehne, poníží a srazí
na zemi až do prachu.

Hlava 26.

V společném se probuzování k dobrému pobožní mluví k sobě, mluví i k Bohu. A) K sobě mluvíce a) vychvalují svou společnost, b) přízní se s bohabojnými. Proč? že α) takoví Bohu se líbí, v čemž se i těšiti mají, β) bezbožné stírá nohou spravedlivých, jejichž život jest upřímost svatá. B) K Bohu pak mluvíce a) jeho soudům se koří s prosbami a vyznáním, že α) kárání taková kajícím napravení, nekajícím po mnohém napomínání zkázu přinesou, β) jich pokoje svatého nezhostí; b) chválí jej, že je α) z poroby tyranů již na zkázu přišlých vymohl, β) v zemi zaslíbené i v cizích pod mnohými obtížnostmi sobě vyzískal; c) důvěřují se jemu, že ani v hrobě opuštěni nebudou. C) Ozývá se jim také Bůh 1) napomínaje, aby povyčkali málo 2) předpovídaje, že přítrž učiní všeliké nešlechetnosti.

V ten den zpívána bude píseň tato v zemi
judské: Město máme pevné, sám Bůh spase-
ním obdařil zdi a valy jeho. * Otevřete brány, 2
ať vejde národ spravedlivý ostříhající všeliké

---

5. *přetrhl*, H. ponížil, t. v nic obrátil jejich proti nám se bouření a nás hubení. — *zhouba*, J. zpěv; pročež dokládají: a tak jsi k prozpěvování ukrutných se ozval. — *přetržena*, J. snížena.

6. *učiní*, H. učinil. Viz v před. prav. 9. — *národům*, t. štědře se Bůh v své milosti ukáže, ne samým Židům, jako posavad, ale i jiným všem všudy národům pohanským skrze kázaní radostných a potěšených novin v svatém evangelium. — *této*, t. Sionské (o níž výš 24, 23.), jenž byla obrazem církve Kristovy, kromě níž není než hlad, bída a smrt. — *vystálého*, H. vystálých etc.

7. *zkazí*, H. shltí. — *zastření*, H. tvář zástěry. — *národové*, t. hned od svého přirození, tak aby sami ze sebe nemohli chápati těch věcí, kteréž jsou ducha božího. I. Kor. 2, 14. Řím. 3, 12.

8. *u vítězství*: k vítězství, až do vítězství, J. na věky (I. Kor. 15, 54.) t. takového dokonalého vítězství nad ní i nad ďáblem její hlavou (Žid. 2, 14.) Kristus dokáže, že na věky přemožena a pošlapána býti musí, tak aby nad ním po připravení těch hodů nemohla více panovati (Řím. 6, 9.) ani nad jeho hodovníky na věky. — *mluvil*. Výš 24, 3. Za nejnepřemoženější důvod a základ naší víry proti všelijakým rozumu těla, světa i nepřátelů Kritových vymyslkům, zvykům, starobylostem, na odpor božím úsudkům a zdravému učení Kristovu čelícím, všechněm lidem má býti řeč boží; tu slyšeti, té věřiti, jí poslušenství zachovati beze vší výminky každý povinen jest, hned jakž ho hlas její v pravém smyslu dochází. A tímť jsou proroci k víře sloužívali říkajíce: Ústa Hospodinova to mluvila. Výš 1, 20., též 11, 4., níž 58, 14.

9. *tento jest*, J. v němž jsme doufali neb naději měli. I nyníť každá pobožná duše tak říkati má; nebo z víry živa jest (Žid. 10, 38.) a mluvíc to v pravdě můž i to říkati a mluviti: Onť mne vysvobodil neb spasil; v němť se a v spasení jeho veselím a raduji. — *vysvobodil*: spasil. — *spasení*: vysvobození.

10. *ruka*, t. moc a ochrana jeho ustavičně přítomná bude ku potěšení i spomáhání církve lidu jeho. — *Moab*. Tím jedním z úhlavních nepřátel lidu božího míní i jiné všecky církve boží nepřátely. Viz výš 15, 1. — *na místě*, t. kdekoli který nepřítel nalezen bude, tu potřín bude beze všeho prodlévání a dalšího zaměstknání; jakoby řekl: hned náhle beze vší milosti bude zabit.

11. *něho*, t. do všech skrýší nepřátelských k podmanění a zahanbení jich pronikne moc boží. — *ramenoma*, H. stavidly, t. pýše jeho konec učiní a ji zastaví, tak podobně jako stavidly voda zdržována bývá.

12. *pevnost*. Jakoby řekl: Nebo úsudkové boží pevní jsou. Viz 14, 24.

Poznam. I tato hlava vedlé litery může na čas po vyjití z Babylona obrácena býti.

1. *obdařil*, H. položil. — *valy jeho*, t. samým Bohem a jeho opatrováním to město stojí, abychom my v něm v bezpečnosti chováni býti mohli.

2. *spravedlivý*, t. ti a takoví, kteréž Bůh duchem svým navštěvuje, znovu rodí, z vlků berany (výš 11, 6.) činí, žádost svatou v nich vzbuzuje k dojití účastnosti toho, jenž jest učiněn lidem spravedlnost (I. Kor. 1, 30.), kteráž i jim skrze víru v něho přičtena bývá (Řím. 4, 5.). Literně na Židy v Babyloně, kteréž Bůh duchem svým vzbudil, aby se brali stavěti domu božího (I. Ezdr. 1, 5.); nebo sic

3 pravdy. * Člověka zajisté spoléhajícího na tě
Bože ostříháš v pokoji, v pokoji pravím; nebo
4 v tebe doufá. * Doufejtež v Hospodina až na
věky; nebo v Hospodinu, v Hospodinu jest
5 skála věčná; * ale obyvatele na vysokých místech
on snižuje; města vyvýšeného ponižuje,
ponižuje ho až k zemi, sráží je až do pra-
6 chu; * pošlapává je noha, nohy pravím chu-
7 dého, krokové nuzných. * Stezka spravedli-
vého jest upřímost; nebo ty přímou stezku
8 spravedlivého vyrovnáváš; * pročež i na cestě
soudů tvých Hospodine očekáváme na tě, a
k jmenu tvému a k rozpomínání se na tě
9 obrácena jest žádost duše naší. * Duše má touží
po tobě v noci; nýbrž i duchem svým, kterýž
jest ve mně, ráno tě hledám. Nebo když soudové
tvoji dějí se na zemi, obyvatelé okršlku
10 zemského učí se spravedlnosti. * Když se milost
činí bezbožnému, neučí se spravedlnosti,
v zemi pravosti nepravě činí a nehledí na dů-
stojnost Hospodinovu. * Hospodine, ačkoli vy- 11
výšena jest ruka tvá, oni však toho nevědí,
než uzříť a zahanbeni budou závidíce lidu
tvému; nad to i ohněm ty nepřátely své shltíš.
* Nám pak Hospodine spůsobíš pokoj; 12
nebo i všecko, cožkoli se dálo při nás, ty jsi
to dělal pro dobré naše. * Hospodine, Bože náš, 13
panovalić jsou nad námi páni jiní než ty (my
však toliko v tebe doufajíce rozpomínali jsme
se na jmeno tvé); * ale již zemřevše neoživouť; 14
mrtvi jsouce nevstanouť; proto žes ty je navštívil
a vyplénil i zahladil všecku památku
jejich. * Rozmnožil jsi národ svůj, ó Hospo- 15
dine, rozmnožil jsi národ a oslaven jsi, ač jsi
jej byl vzdálil do všech končin země. * Ho- 16
spodine, v úzkosti hledali tebe, vylévali prosby,
když trestání tvé na ně docházelo; * jako 17
žena těhotná blížíc se ku porodu svírá se,
křičí v bolestech svých; tak jsme byli před
tváří tvou, Hospodine. * Počali jsme, svírali 18

jiní ošklivili sobě a ošklivi Jerusalem. II. Esdr. 10, 2., níž 48, 20. — *všeliké,* H. pravd.

3. *Člověka,* H. stvoření neb slepení. Míní tím jednoho každého věrného církve svaté úda, kteříž ze svého přirození, ačkoli jsou velice křehcí a mdlí; avšak jakou mají v Bohu ochranu, pokoj a bezpečnost, i podlé čeho k jejich hojnějšímu v důvěrnosti k Bohu se utvrzení, to vysvětluje i k tomu ve verši následujícím napomíná.

4. *věčná,* H. věků. Jakoby řekl: Hledá-li kdo pokoje a bezpečnosti, v Bohu samém a nejinde ho hledej a nalezneš.

5. *vysokých,* H. výsosti, t. ty obyvatele, kteříž ne na Boha zpoléhají, ne v něm doufají, ale v své pýše, zboží, pevných hradech a městech. Výš 9, 14. — *je,* t. to město, tak hned.

7. *upřímost,* H. přímosti, t. to jest jeho předsevzetí, aby se všelijak před Bohem i lidmi upřímě chovaje svědomí dobrého ostříhal. — *přímou.* J. jsa upřímý, na Boha to obracejí. — *vyrovnáváš,* H. vážíš; jakoby řekl: Takové pilnosti a bedlivosti při vší správě pobožného člověka užíváš, jakéž užívají ti, kteříž něco váží, aby se jim ničeho buď nenedostávalo buď nezbývalo.

8. *soudů*: když s námi i tvrdě nakládáš v čas všelijakých pokušení. — *očekáváme,* J. naději máme v tobě. Takť všechněm pobožným sluší, k čemuž i ve verši 20 napomíná, viz o témž výš 25, 1., též 8, 17. — *žádost* etc. Jakoby řekl: Toliko o tobě, o tvých skutcích a dobrodiních slyšeti a sobě je v paměť uvoditi všecka žádost, libost a rozkoš naše jest.

9. *Duše,* H. Duší svou toužím. — *hledám,* t. ustavičně se k tobě utíkám. — *soudové,* t. když Bůh kázeň a metly své na lidi vzkládá, učí se bázni boží.

10. *pravosti,* t. kdežby se všecko dobře a spravedlivě díti mělo; zvlášť pak mezi těmi, kteříž hojná učení a napomínání k tomu od Boha sobě činěná mají. Tam byl lid židovský, nyní lid křesťanský. Ale jakož tamto neváźnost toho byla (výš 6, 9., též 22, 13.), tak i nyní jest. — *nehledí*: nešetří. — *důstojnost,* t. tu, kterouž Bůh ve všech svých skutcích zjeviti ráčil a zjevuje, obzvlášť pak skrze svá svatá v církvi přisluhování. Výš 5, 12.

11. *uzříť,* t. divnou boží slávu, na niž nyní hleděti nechtí, ani se učiti (jakž řekl v. 10.); ale bude pozdě. — *závidíce,* H. závistí lidu, t. vidouce lidu tvého oslavení a své hrozné zahanbení a potupení. Moud. 5. — *ohněm,* J. oheň sžíře je, kterýž jest ďáblu i andělům jeho a všem jiným božím a církve jeho nepřátelům připraven. Mt. 25, 41.

12. *spůsobíš,* H. zřídíš. — *naše.* Jakoby řekl: Té jisté důvěrnosti a naděje jsme k tobě, jakož jsi s námi posavád milostivě nakládal, že i na budoucí čas nás i milostí i pomocí svou opouštěti nebudeš.

13. *páni.* Namítá se tu těžkostí egyptských i jiných, kteréž mívali i od Filistinských za 40 let. Soud. 13, 1. O témž viz Žalm 65. 12.

14. *mrtvi,* J. obrové, tyrané neb ukrutníci, H. refaim. Deut. 2, 11, — *nevstanouť,* t. aby nám opět tobě sloužícím překážeti, nás sužovati a trápiti měli ti ukrutníci a tyrané. Jakoby řekl: Jižť jsou tam, jižť jsou doběhli k cíli svému hroznému; aneb nevstanou, t. k životu slávy, ale potupení. Jan 5, 29., níž 49, 26. — *navštívil,* minulý místo budoucího, viz prav. 9. v předm. — *vyplénil,* J. rozptýlil.

15. *Rozmnožil,* H. Přidal jsi tomuto národu; tak hned. — *oslaven jsi,* t. i tím, žes jej rozmnožil, i tím, žes jej sem i tam rozptýlil a rozehnal a rozličnými pokušeními (o nich i v. 13.) stíhal, ku pokání a čisté službě své vzbuzoval, i jiným k dobrému příkladu v tom i v ochraně své představoval. Výš 10, 20.

16. *hledali,* H. navštěvovali. Hojně příkladů jest staré i nové církve (jako i tuto), že ona v čas pokušení vždycky lépe, a v čas rozhojnění pokoje hůře před Bohem stála a stojí. Nebo pokoj škodlivou v pobožnosti vlahu a dřímotu uvodí, ale pokušení to obé vyráží a v pilném, ustavičném přemyšlování o Bohu a spasení jeho, i horlivé k svatým modlitbám postavuje. (Výš 10, 20. 22. též II. Král. 11, 15.) Častěji-li nás (dí Tertull.) žnete, tím více nás rozmnožujete. Nebo křesťanská krev jest takové símě, že více-li se jí vylévá, tím hojnější žeň na poli Páně bývá.

17. *před tváří,* t. když jsme zuřivý tvůj k sobě obličej spatřovali.

19. *rodili* etc., t. tak jsme byli, jako když rodičce neb nemocnému v životě ustavičné nadýmání a žření

jsme se, jakobychom rodili vítr; však jsme
žádného vysvobození nespůsobili zemi, aniž
19 padli obyvatelé okršlku zemského. * Oživouť
mrtví tvoji, těla mrtvá má vstanou, když díš:
Procitte a prozpěvujte obyvatelé prachu; nebo
rosa tvá jest jako rosa na bylinách; ale bez-
božné až k zemi sporážíš.

Ej lide můj, vejdi do pokojů svých a 20
zavři dvéře své za sebou, schovej se na ma-
ličkou chvilku, dokudž nepřejde hněv. * Nebo 21
ai Hospodin béře se z místa svého, aby na-
vštívil nepravost na obyvatelích země, a od-
kryje země zbité své a nebude přikrývati
více zmordovaných svých.

Hlava 27.

(Bůh přítrž učiní všeliké nešlechetnosti) aby po Leviatana zabití církev v ochraně boží byla ustavičně. Nebo a) není Bůh jejím nepřítelem, b) ale bezbožníků nenapravitelných. Podlé čehož rozhněvav se na 1) své, na milost svou je přichraňující nezapomněl, 2) zatvrdilé, jim neodpustí, ani v obydlí, ani při úrodách, a to proto, aby zase věřící shromážděni jsouce Pána Boha svého oslavovali.

V ten den navštíví Hospodin mečem
svým přísným velikým a mocným Leviatana,
hada dlouhého, a Leviatana hada stočilého,
2 i zabije draka, kterýž jest v moři. * V ten
den vinice má bude vydávati výborné víno;
3 zpívejtež jí o tom. * Já Hospodin, kterýž jí
ostříhám, každé chvilky budu ji svlažovati,
a aby jí někdo neuškodil, v noci i ve dne jí
ostříhám. * Prchlivosti při mně žádné není; 4
přes to kdo mne učiní bodlákem a trnem v bit-
vě, abych chodil po ní a pálil ji docela?
* Aneb kdo překazí síle mé příměří se mnou 5
chtě učiniti, příměří pravím se mnou chtě uči-
niti? * Pročež vždyť na to přijde, že se vko- 6

---

těžkost činí, tak že žádného odpočinutí nemá, aniž toho, což těžkost činí, pozbyti může. — *obyvatelé*, t. lidé bezbožní, ukrutní a trapiči jiných.

19. *mrtví*. Literně na lid boží, kterýž v babylonském vězení jsa, mrtvým podobný byl, slyší se; v duchovním pak smyslu na všecko království Kristovo, pracně za ním po cestách úzkých v zapírání sebe, i mnohých prací pro zachování víry a dobrého svědomí, nad to i rozličných se všech stran pokušení v snášení, s křížem svým jdoucí a vždycky umírající. I. Kor. 4, 11., II. Kor. 6, 9. — *těla*, H. tělo mrtvé mé. — *když díš*, t. ty Hospodine. — *prachu*, t. kteříž jste jako potlačeni do prachu rozličných těžkostí, pokušení až i smrti. — *rosa*, t. milost a láska tvá jest takové moci, že když ty jí lidu svému (by pak i na nejvyšší ponížení i smrt přiveden byl) udílíš, hned živosti, čerstvosti a moci nabývá a okřívá (Žalm 103, 29. 30.). Jako u příkladu byliny, ačkoli v zimě žádné podoby nemívají, času však jarního rosičkami zavlažovány jsouce k své kráse přicházejí. — *ale* etc., J. by pak mrtvé (až) k zemi sporážel aneb se zemí smísil, výš v. 14.

20. *do pokojů*, t. měj se trpělivě a stále ve všech zámutcích a pokušeních svých jistého vysvobození očekávaje. Tak Bůh v obrazu Israelským byl přikázal, aby té noci, v níž bil Egypt, žádný nevycházel z domu svého. Exod. 12, 22., výš 17, 14., též 25, 1. — *chvilku*. Jakoby řekl: Zdejší tvé úzkosti a bídy všecky trvají velmi na maličký čásek, a u přirovnání k věčnosti jsou jen jako oka mhouření; protož jich sobě neoškliv, posečkej, postrp na tu maličkou chvilku. Tak učívali i apoštolé. Viz Řím. 8, 18., II. Kor. 4, 17., I. Petr 1, 6., též 5, 10. Tak anděl Páně ony duše pod oltářem. Zjev. 6, 12. Tak David Žl. 26, 14., též Žl. 61. Haba. 2, 1. — *nepřejde*, t. do příchodu Páně k soudu. Jak. 5, 7.

21. *béře se*, t. velmi rychle skutkem prokáže moc svou, ačkoli na čas přehlídá nátisky a bezpráví lidu svému činěná. — *zbité své*, H. krve své, t. kdykoli a kdekoli co krve nevinné bylo vylito, nebude to a není v zapomenutí před Bohem, což se velmi rychle zjeví. Luk. 18, 7. 8. Neboť jest drahá před ním smrt svatých jeho. Žalm 115, 15.

1. *den*, t. když přijde, o čemž v. 21. v předcházející hlavě. — *mečem*, t. slova svého, nad všeliký meč ostřejšího a pronikavějšího. Žid. 4, 12. — *přísným*, H. tvrdým. — *dlouhého*, H. pronikavého, t. daleko a široko svou moc provodícího; míní ďábla a jeho království zde na světě. Viz Job, 40, 10. Někteří literně na krále egyptského to obracejí. — *stočilého*, t. převrácenosti, lsti a chytrosti proti božím dítkám plného. — *zabije*, t. zkazí království a tyranství satanovo, kteréž v moři světa tohoto provodí.

2. *výborné*, J. červené víno. — *zpívejtež*, t. chvalte, oslavujte a dobré jí svědectví dávejte. O církvi lidu božího mluví, že po strestání svém a úkladu nepřátel zdárně a bujně růsti měla (níž 35, 2.), t. hojnost ovoce červeného, vína výborného z účastnosti krvavé zásluhy Krista choté svého, v útrpném následování jeho, nésti; ne tak jako prvé (o čemž výš hl. 5.) nespůsobná býti a víno plané vydávati.

3. *neuškodil*, H. nenavštívil jí.

4. *Prchlivosti* etc. Jakoby řekl: Z přirození nejsem prchlivý a hněvivý, ale jsem vlastně samá pouhá láska; že se pak někdy něco na odpor ukazuje, to jako cizí věc příčinou vašich hříchů se přiměšuje k tomu cíli, aby mé vlastní dílo, jenž jest obživovati a zachovávati, místo své míti mohlo. — *kdo* etc., H. kdo mi dá. Někteří toto na ten smysl berou, jakoby řekl: Ó bych měl s bodláčím a trním zacházeti, což bych to tudiž poklidil. — *v bitvě*, t. bití a trestání uvodě na svou vinici, abych bez soudu k záhubě a zkáze její to činiti měl. Jakoby řekl: Žádný toho nižádným spůsobem nedovede na obojí stranu, ani abych přirození svého dobrotivého zapříti aneb je změniti měl, a s církví svou, jenž jest má vinice, tyransky nakládati; aneb (o čemž v. 5.) abych trapiče a škůdce její přísně zde i věčně trestati neměl? Jsouť o tom obém moji úsudkové věčni a nepohnutelni, výš 10, 22. — *docela*, H. spolu.

5. *překazí*, H. uchopí, t. abych (jakž řečeno) lidu svého nepřátel trestati neměl. — *příměří*, H. pokoj.

6. *vždyť*, H. přicházejí, t. dnové, J. na potomky Jakobovy to slyší. — *Jakob*, viz v před. prav. 12.— *ovocem*. Tehdáž se to naplnilo, když podlé před-

ření Jakob, zkvetne a zroste Israel a naplní
7 okršlek zemský ovocem. * Nebo zdaliž jej tak
ubil, jako ubil nepřítele jeho? ovšem zdali jej
zamordoval, jako jsou jiní zmordováni od něho?
8 * Nýbrž vedlé míry trestal jej i tehdáž, když
jej zavesti dal, ježto nepřítele zachvátil vě-
9 trem svým tuhým východním. * A protož tím
způsobem očištěna bude nepravost Jakobova,
a toť bude veliký užitek, že odejme Pán hřích
jeho, když rozmece všecko kamení oltáře, jako
kamení vápenné rozsypané, tak že neostojí há-
10 jové, ani sluneční obrazové; * když město hra-
zené přijde na zpuštění a bude příbytkem za-
vrženým a opuštěným jako poušť; tam pásti
se bude tele a tam léhati, a pokazí docela
výstřelky jeho; * když počne zráti žeň jeho, 11
ihned potřína bude; ženy zajisté přijdouce za-
pálí ji; nebo ten lid nemá žádného rozumu;
protož neslituje se nad ním Učinitel jeho a
Stvořitel jeho neučiní jemu milosti. * I stane 12
se v ten den, když pomstu uvoditi bude Ho-
spodin od toku řeky až do potoka egyptského,
že vy synové israelští po jednom sebráni bu-
dete. * Stane se také v ten den, že troubeno 13
bude trubou velikou, i přijdou, kteříž byli
zahynuli v zemi assyrské a zahnáni byli do
země egyptské, a klaněti se budou Hospodinu
na hoře svaté v Jerusalemě.

Hlava 28.

O druhém řádu proroctví, v němž prorok také žehře a soudů božích cíl oznamuje. V žehrání nejprv má činiti s lidem božím, potom s nepřátely lidu. Lid boží dvojího království byl, israelského a judského. Na lid israelský domlouvaje se pro jich pýchu a nestřídmost hrozí jim, že a) silný nepřítel přitáhne a b) oni zkázu ponesou dokonalou. Na lid judský po třikráte horlí potěšiv pobožných. V prvním horlení prorok stýskaje sobě, že I. od dobrého v obojí správě odstoupivše a) všecko poskvrnili a b) častá v upřímosti činěná napomenutí opovážlivě zavrhli, c) hrozí, že jiných obtížností zakoušeti musejí; II. v zlém sobě s chutí nic nedbajíce na pokuty boží povolují, s oznámením soudů božích stalých 1) hrozí, že a) před nimi neostojí, b) svou naději zmýlenou uzří, c) trestání božímu se nevyhnou, nýbrž α) v úzkosti přijdouce β) uzří Páně dílo neobyčejné; 2) napomíná jich, aby pro ujití zahynutí poslechli hlasu božího, a pokořice se Bohu v trestání obměkčení našli.

Běda koruně pýchy, ožralcům efraim-
ským, květu nestálému v kráse a slávě své;
těm, kteříž jsou při vrchu údolí velmi úrod-
ného, a ztupeným od vína. * Ai silný a mocný 2

---

povědění (výš 2, 3.) vyšel zákon ze Siona a slovo Páně z Jerusalema, viz v. 2.

7. *ubil*, t. Hospodin. — *jako ubil*, H. bijícího jej. — *jako jsou*, t. Jakoba a Israele. Bůh své tresce z milosti a k nápravě, ale bezbožné z hněvu a k zkáze, výš 10, 17.

8. *trestal*, H. trestals. — *zavesti*, H. vypustil, t. ze země a vlasti jeho, buď do Assyrie Israele, buď do Babylona Judu. — *tuhým*, H. tvrdým v den větru východního.

9. *očištěna*. Jakoby řekl: Jakkoli Pán bití na své dopouští, protože to činí, aby se očistili od nepravostí svých skrze činění svatého pokání, Boha samého a milosti jeho hledání, a toho všeho, což slovem jeho zamezeno, od sebe zamítání; viz výš 10, 22, též 26, 16. — *veliký*, H. všecko ovoce. — *užitek*, t. toho tříbení a napravování. — *rozmece*, H. rozloží.

10. *když*, J. nebo když. — *zpuštění*, H. samotné J. však vždy. — *příbytkem*: chaloupkou, budkou. — *léhati*. Tak podobně (výš 17, 2.) mluví o spuštění Damasku. — *výstřelky*, J. větvoví. Obrazně na vysoká, krásná, slavná a pyšná stavení (o nichž 5, 9.) se to vztahuje, a obzvláštně jistá i hrozná zkáza Jerusalema, chrámu a toho všeho národu židovského se tím ukazuje. Někteří to slyší na zkázu první a rozptýlení lidu božího sem i tam (jakž i poslední v sobě to zdržuje) skrze Chaldejské; ale (o čemž tu mluví ve verši 9 a 10) dokonale se to všecko splnilo v příští Mesiáše na svět. Nebo ta zkáza skrze Římany po vstoupení Páně (vedlé hlasů prorockých zvlášť samého Daniele 9, 26.) uvedená měla osvědčovati a jistotně ukazovati 1) příchod Kristův v těle, ne tělesného a světského, ale království božího mezi lidmi k napravení; 2) hrozný hněv a pomstu boží nad tím národem pro nepoznání času navštívení skrze Krista lékaře s nebe přišlého; 3) že i ti obřadové židovští vyzdviženi a zkaženi jsou, aby jimi čistota náboženství křesťanského naprzňována nebyla; 4) že jest velmi marné v místě, v ohradách, zbroji, zevnitřní kráse i službách božích povrchních se zakládati a v nich doufati. II. Par. 36, 13.

11. *zráti*, H. schnouti. — *žeň*, J. vinné ratolesti. — *jeho*, t. téhož města. — *ženy* Podobně (výš 3, 12.) zpozdilého a ničemného srdce vrchnosti nazývá ženami, a takový byl i ten, kterýž svá vojska s Vespasianem židovské země k spokojení poslal, Nero, obyčejů t. hovadných, oplzlých, nestydatých (jako Sardanapal) i ukrutných, kterýž i tu bláznovou řeč, žeby raději ženou nežli mužem byl, vynesl. — *rozumu*, t. nechce srozumívati ani milosti sobě činěné, ani pomstě sobě osvědčené a již se na něj hrnoucí; ale v své slepotě a navyklosti urputně stojí, jakovéž srdce toho lidu, Bůh proroků maje jej k němu poslati, ukázal (výš 6, 9. 10., též 1, 5.), a kdežkoli se to naléza, odtud jako z nějaké hrozné peci všelijakých ran a pomst božích dým vychází.

12. *pomstu*, H. mlátiti. J. převívati neb přesívati, t. skrze pokušení čisté od nečistého oddělovati. O témž mluvě Bůh (1, 25.) k zkušovateli se připodobňuje. — *řeky*, t. Eufratu. — *egyptského*, t. Nile, viz Josue 13, 3. — *po jednom*, t. po ruznu, kdežkoli který z vás bude, J. až do jednoho, t. všickni, J. jeden k druhému. Veliké jest toto potěšení, že se Bůh nad žádným ze svých, by pak kdo sám jediný byl mezi velikými bezbožníků zástupy, jako Lot v Sodomě, nezapomíná (Jer. 3, 14.), žádným slyšeti jeho hlas a jim se spravovati žádostivým nepohrdá; ale takové sobě sbírá, na milost v Kristu přijímá, o ně pečuje.

1. *koruně*, t. království pyšnému v svou moc, zboží, štěstí a sílu doufajícímu a tím jako ožralému

Páně přijde jako příval s krupobitím, jako po-
větří vyvracející, jako povodeň vod prudkých
a rozvodnilých, kterýž všecko prudce až k zemi
3 porazí. * Nohami pošlapána bude koruna pý-
4 chy, všickni ožralci efraimští. * Tehdáž stane
se, že květ ten nestálý v kráse a slávě své
těch, kteříž jsou při vrchu údolí velmi úrod-
ného, bude jako jarní ovoce, prvé než léto
bývá, kteréž vida někdo, nepustilby ho z ruky,
5 ažby je snědl. * V ten den bude Hospodin
zástupův korunou ozdoby a korunou okrasy
6 ostatkům lidu svého; * a duchem soudu se-
dícímu na soudu a sílou těm, kteříž zapuzují
7 válku až k bráně. * Ale i ti vínem se obtěžu-
jíce bloudí a od opojujícího nápoje se potá-
cejí; kníže i prorok bloudí přeplňujíce se ná-
pojem opojným; pohlceni jsou od vína, potá-
cejí se od nápoje opojného, bloudí u vidění,
chybují v soudu. * Nebo všickni stolové plní 8
jsou vývratků a lejn, tak že žádného místa
čistého není. * Kohožby tedy vyučoval umění 9
a komuby posloužil, aby vyrozuměl naučení?
zdali ostaveným od mléka, odtrženým od prsí?
* Poněvadž naučení za naučením, správa za 10
správou, správa za správou jich docházela,
trošku odtud, trošku od onud. * Avšak jakoby 11
neznámou řečí a cizím jazykem mluvil lidu
tomuto, * jemužto se zamlouval řka: Totoť jest 12
vaše odpočinutí, spůsobte i vy odpočinutí usta-
lému, toť jest pravím vaše odpočinutí; ale ne-
chtěli slyšeti. * I bude jim slovo Hospodinovo, 13
naučení za naučením, naučení za naučením,
správa za správou, správa za správou, troška
odtud, troška od onud; k tomu aby šli a pa-
dajíce nazpět setříni byli a zapleteni jsouce,
aby polapeni byli. * Protož slyšte slovo Ho- 14

---

v mysli své, odkudž i tělesné ožralství a jiné prostopášnosti a nekázanosti vyplývají. — *efraimským*, t. Israelským, viz 7, 2. Všech věků Bůh nejvíc pro pýchu a ožralství hněv a pomsty své na lidi vylévati ráčil, anobrž obce, národy, království vyvraceti. Nebo to dvé velmi mnohých jiných neřádů a nepravostí v světě proti Bohu i lidem čelícím podnět a příčina bývá, a vždy se toho lidé málo lekají, ovšem pak méně utíkají a varují. Zdali to Troje, Babylona i jiných mnohých a slavných králů a království nezkaziloť a za Noele a Lota že to též Boha ku pomstám vzbudilo, svědčí Pán. Mat. 24, 38. — *nestálému*, H. pršícímu, usvadlému, tak v. 4. — *údolí*, H. tučnosti, tak níž ve verši 4. Obecně to vždycky se nalézá v světě, že kdež nejlepší krajiny, tu nejhorší lidé bývají, neb dobré bydlo rohy má.

2. *Páně*, t. Salmanassar, král assyrský s vojsky svými. J. ode Pána. — *prudkých*, H. silných. — *kterýž* etc., t. ten mocný Páně.

3. *pošlapána*, H. pošlapány budou.

4. *kteréž* etc., H. vidoucí an ještě jest v ruce jeho. — *snědl*. Že i velmi rychle v svých hříších lid israelský sezrál, je dovršil, Boha ku pomstám na sebe vzbudil; i to že nepřítel od Boha k tomu nastrojený velmi snadně jej i vsecku jeho pýchu a moc sníží a zkazí, jako někomu snadno jablko utrhnouti a sníst je, tím podobenstvím ukazuje.

6. *sedícímu*, t. králi neb jinému nad lidem v správě a soudech postavenému. — *sílou*. Ukazuje dvě věci správcům světa velmi potřebné, t. soud zdravý a moc neb sílu rytířskou proti bláznům a zdravému soudu odpírajícím, a že to obé od Boha pochází. Znaltě to svatý David (Žl. 27, 33., též 143, 1.); ale nynější mnozí toho znáti nechtějí; protož bez Boha panují a kralují, své pýchy a slepých žádostí těla následujíce. Odkudž bývají v soudech kvapni, radami svými nejisti, v svářích a soudech až někdy i v nesnadnostech válečných ustaviční, v nebezpečenstvích nenadálých strašlivi a neumělí a tak i k zahynutí i sami i často se svými hotovi a klopotni. Níž 29, 21. — *zapuzují*, t. silně se a udatně mají, netoliko aby vlasti hájili, nepřátely od ní odvraceli, ale i za nimi se sháněli, jejich končiny proskakovali, tak že nepřátelé ustupovati a do svých skrýší a pevností utíkati musejí. J. navracujícím se z války, t. šťastně až k bráně, t. domů.

7. *i ti*, t. Judští nechtí sobě bratří svých hříchů ani k výstraze bráti, ani jejich neštěstím a ranami káti; ale rovně jako i oni hovadně, nesmyslně a bláznově sobě počinají. — *bloudí*: hloupě, nesmyslně sobě počínají, tak Přísl. 5, 19., též 20, 1. — *kníže*, H. kohen, výš 24, 2. J. kněz. — *pohlcení*. Jakoby řekl: Ubozí ožralci myslí, že oni víno přemáhají a je na nic přivodí, čímž se i chlubívaji, jak sobě čistě plnili, mnoho vypili, ano pak (má-li se pravda mluviti) sami od vína přemoženi a zkaženi bývají, když i těla i duše moci potracují, v hovada se proměňují a naposledy, strany statku, těla i duše na zahynutí přicházejí. Výš hl. 5. — *chybují*, H. klesají, mýlí se.

9. *vyučoval*, t. Bůh. J. to na takové blentáře, kněží a proroky, o nichž mluvil, že žádného takoví vyučovati užitečně nemohou, obracejí. — *umění*. Jakoby řekl: Nemysli žádný, aby jich Bůh učením a napomínáním svým obmeškávati a ovšem pomíjeti měl; dostitě jim skrze proroky své, jedny za druhými jim je posílaje, toho (jakž v. 10. ukazuje) udílel; ale beze všeho soudu zdravého na svém urputně stojíce, jako dítě neukojitelné po oslavení, nedají sobě raditi a od prsí obzvláštně Bachových a jiných svých zlých odtud jdoucích navyklostí odtrhnouti. — *naučení*, H. slyšení, tak níž 53, 1.

10. *trošku*, J. na chvilku, na čas; tak i níž v. 13.

11. *neznámou* etc., H. směšnými rty. — *tomuto*. Jakoby řekl: I ta rozličnost služby tak i jinak (o čemž v. 10.) při nich nic vzdělati nemohla. Podobně Kristus o Židech za času svého mluví. Mat. 11, 16.

12. *zamlouval*, t. Bůh svým slovem a učením hojným k pravému a neomylnému (ježto omylným se chlubili, v. 15.) pokoji, bezpečnosti, odpočinutí jim slouže a v slibech svých jim toho podávaje. — *ustalému*. Tím slovem zavírá všecky skutky svaté lásky, kterýchž lidé k sobě vespolek dokazovati mají; zvlášť chudým, souženým, zbědovaným, nátisky a bezpráví trpícím, o čež se Pán Bůh i jinde často domlouvati ráčí, výš 1, 17., níž 58, 7., viz též 16, 5. J. to na Boha obracejí, že by on jejich mnohotvárné hříchy snášeje ustával, nebo podobně se o Bohu mluví. Výš 1, 14., níž 43, 24.

13. *šli*, t. z jednoho neštěstí do druhého, cestami a světlem božím pohrdajíce, na těch svých cestách aby nic jiného neměli než tmu, závady neb úrazy a osidla, ažby buď ku poklesnutí a setření aneb k zapletení se osidly satanovými a tak k zahynutí přišli.

spodinovo muži posměvači, panující nad li-
15 dem tímto, kterýž jest v Jerusalemě; * protože
říkáte: Učinili jsme smlouvu se smrtí a s pe-
klem máme srozumění; pomsta rozvodnilá ač
přecházeti bude, nepřijde na nás; jakžkoli
jsme položili svod za útočiště své a pode lstí
16 jsme se ukryli. * Z té příčiny takto praví pa-
novník Hospodin: Ai já zakládám na Sionu
kámen, kámen zkušený, úhelný, drahý, základ
17 pevný; kdo věří, nebudeť kvapiti. * A vyko-
nám soud podlé pravidla a spravedlnost po-
dlé závaží; i zamete vám to omylné útočiště
18 krupobití a skrýši vaši povodeň zatopí. * A tak
zrušena bude smlouva vaše se smrtí a sroz-
umění vaše s peklem neostojí; a když přechá-
zeti bude pomsta rozvodnilá, budete od ní
pošlapáni; * jakž jen počne přecházeti, za- 19
chvátí vás; každého zajisté jitra přecházeti
bude, anobrž ve dne i v noci. I stane se, že
sám strach tomu, což jste slýchali, k srozumění
vám poslouží, * zvlášť když bude tak krátké 20
lůže, že se nebude lze stáhnouti, a přikrytí
úzké, by se i skrčil. * Nebo jako na hoře 21
Ferazim povstane Hospodin, jako v údolí Ga-
baon hněvati se bude, aby dělal dílo své,
neobyčejné dílo své, aby vykonal skutek svůj,
neobyčejný skutek svůj. * A protož nebuďtež již 22
více posměvači, aby se nezadrhla osidla vaše;

---

14. *posměvači*: utrhači, H. posmívání. Letzim jsou lidé na prosto tělesní a hovadní ve všech svých předsevzetích, a což se s jejich smyslem nesrovnává, ovšem na odpor jemu čelí, aby tím pohrdali, za smích a bláznovství to měli. Takoví byli za Lota. Gen. 19, 14., za proroků II. Par. 36, 16., za apoštolů II. Petr 3, 3. A co jich i nyní svět má. Víz Přísl. 1, 22., též 9, 7.

15. *říkáte*, t. více skutkem a obcováním, nežli slovem živi jsouce stkvostně, pyšně, bezbožně, tak že vás od vašeho zlého předsevzetí a navyklosti v něm Bůh ani milostí k sobě nakloniti, ani pohrůžkami hrozných pomst časných i věčných odstrašiti nemůže; smýšlejíce, že i smrt i hrob i peklo jsou naši chlapi, jimž byste, jakby se vám vidělo, rozkazovati mohli. Ach, takové-liž toho času měl lid boží vrchnosti i duchovní i světské, viz v. 7. Takový byl také onen, ani Boha ani lidí se nestydící soudce (Luk. 18, 2.); našelby i nyní takové. — *s peklem*, J. s hrobem. — *máme*, H. učinili jsme vidoucího. Jakoby řekl: S posměchem a útržkou upřímým božím i ctitelům i prorokům. Mámeť i my své proroky, učitele a správce duchovní, kteříž také o nás pečujíce budoucí dobré věci nám zvěstují, jimi nás přede vším zlým bezpečí; tak onen též mluvil. III. Král. 22, 24. Takoví trápili Jeremiáše, takové poslednímu světu láskou pravdy pohrdajícímu měl Bůh poslati. II. Tess. 2, 11. Slušíť se žádostivým spasení věčného pilně na péči míti, aby nebyli svedeni. — *pomsta*, H. bič. — *položili* etc., t. podlé tvého nás obviňování a našich všech věcí zlehčování a za marné pokládání.

16. *zakládám*: jakoby řekl: Ne někdo jiný jest vzdělavatel a ochrance lidu mého na Sionu církve proti všelijakým pokušením a útokům všech nepřátel, než já sám (ačkoli vy posměvači, milostí mou pohrdajíce, jinde pomoci hledáte, jako Achaz hl. 7, 12.) a to skrze prostředek k tomu před věky ode mne zřízený a tak jistý a pevný, že jistšího a pevnějšího žádný zříditi, avi vymysliti nemůže. (I. Kor. 3, 11.) Mluví to Bůh ku potěšení svých věrných a k zahanbení nevěrných. Níž 29, 22. — *zkušený*, t. vybraný, J. zkušující, t. takový, k němuž všecko stavení spůsobiti se musí a má, poněvadž on jest základem. — *pevný*, H. založený t. hluboce. — *věří*. Veliká chvála a moc víry z přirovnání k těm, kteříž jí nemají, tuto se utěšeně ukazuje, že oni i v čas štěstí k hříchům a nepravostem beze vší bázně boží nestoudně chvátají, bezuzdně je páší; i v čas neštěstí šustu a stínu svého se bojí, ničeho trpělivě a s očekáváním na Boha snésti nemohou; ty i jiné pomoci a rady kromě Boha shledávají, v nich doufají; ježto víra při obojích těch věcech výborného umění požívá. — *kvapiti*: pospíchati, t. nebude k zvrtkání a pochybování, zoufalství a jiným odtud hříchům přicházeti, jako vy posměvači číníte, jinde nežli v Bohu pomoci a spasení hledati; ale na tomto základu přestane, a nebude zahanben, jakž řečtí vykladači více smyslu nežli slov šetříce vyslovili. J. nemáť se proč vrtkati neb děsiti, t. na tak pevném základu jsa založen.

17. *vykonám*, H. položím. — *závaží*, t. nad nešlechetníky a nekajícími hříšníky hodně spravedlivě a přísně podlé zasloužení jejich mstíti budu. — *zamete*, t. potře, zanese a v nic obrátí. — *omylné*, H. klamu. — *povodeň*, H. vody. — *zatopí*. Jakoby řekl: Žádného útočiště vám nepozůstane k ochránění vašemu před pomstami božími. Výš 2, 10., též 15, 9.

18. *pomsta*, H. bič. — *od ní*, H. jí ku pošlapání.

19. *každého* etc., H. v jitře v jitře, t. když vy ještě vždy v hříších a urputnosti své dřímati a spáti budete, anť vás nenadále přikvačovati bude. — *strach*, H. pohnutí. J. trápení, odkudž starý výklad má, trápení dá rozum. — *což* etc. J. když o ní uslyšíte, t. o té pomstě rozvodnilé. — *slýchali*, t. učení, výstrahy, napomínání hojná (v. 10.) od mých služebníků proroků, H. slyšení. — *poslouží*. Jakoby řekl: Když jste nechtěli přívětivému a milostnému k sobě mluvení rozuměti, srozumíte (ale pozdě) přísnému a hroznému; nebo jakož bič na koně a uzda na osla, tak kyj (přísluší) na hřbet blázna. Přísl. 26, 3.

20. *skrčil*. Jakoby řekl: Tak budete jsouce od Assyrských obleženi se všech stran soužení a sevříni, že to milé lůže vaše, t. město Jerusalem i jiná každá obrana lidská, v níž doufáte, nijakž vám postačovati nebude; nebo ani hlavy bezpečně nebudete moci položiti, ani nohama volně hnouti, a aniž vás služby boží zevnitřní, ani chrám bude moci zastříti a přikrýti.

21. *povstane*, t. jakož někdy skrze Davida Bůh pomstu vykonal nad Filistinskými (II. Král. hl. 5. v. 20. i v. 22. I. Par. 14, 11. 13.); tak že se i tuto státi mělo bez všeho se na to ohlídání, že lidem božím slouli. Nebo ne tak se chovali, jakž na lid boží se sluší, měli jmeno a titul bez pravdy, lampy bez oleje, jako i nynější obor křesťanstva; protož takové Bůh v počtu nepřátel svých pokládá a pomstami i těžšími než onyno (poněvadž vůli jeho znají, Luk 12, 47.) často zachvacuje. Nad takovou krabuškou lidu svého i kněží naříká Bůh také (jako i tuto výš v. 7.) skrze Malachiáše proroka 1, 6. — *neobyčejný*, H. cizí, viz výš 27, 4. Neobyčejné neb divné proto, že jindy Bůh pro zachování a opatrování lidu svého divy a zázraky činiti ráčil, tuto pak pro zkažení a vyvrácení jejich že je činiti chce.

nebo o zkažení a to jistém vší země slyšel jsem
23 od Pána Hospodina zástupův. * Ale nastavte uši
a slyšte hlas můj, pozorujte a poslechněte řeči
24 mé! * Zdaliž každého dne oře oráč, aby sel, pro-
25 hání brázdy a vláčí rolí svou? * Zdaliž když
srovná svrchek její, nerozsívá viky a neroz-
mítá kmínu a neseje pšenice přední a ječmene
26 výborného i špaldy v místě příhodném? * Nebo
učí jej rozšafnosti, Bůh pravím jeho vyučuje
jej. * Nebýváť pak okovaným smykem mlácena 27
vika, aniž kolem vozním po kmínu se vůkol
jezdí; nebo holí vytlouká se vika a kmín
prutem; * ale pšenice mlácena bývá, ač i té 28
ne vždycky toliko mlátí sedlák, aniž ji roztla-
čuje kolem vozu svého, ani ozuby jeho k ze-
tření přivodí. * I to od Hospodina zástupů vy- 29
šlo, kterýž jest divný v radě a veleslavný v bytu
svém.

Hlava 29.

V druhém horlení prorok 1) předpovídá pokutu (jíž ani obětmi neodvrátí) tělesnou a duchovní. Tělesná jest od a) nepřátel obležení u velikém množství, b) aby od Boha hromem předěšeni jsouce snadně od nich zkaženi byli. Duchovní jest slepota srdce, aby α) v čas nebezpečenství rozkoš provodili, β) napomínání od prvního až do posledního, ničehož, což přijíti má, nešetříce zavrhli. 2) Hříchy jejich oznamuje, opovážlivé pokrytství, a praví, že a) ani se neutají, b) ani bez pokuty nebude k zahanbení jejich; 3) těší věřících, že oni rozveseleni budou. Nebo a) přestanou nevážní, b) pobožní bíd vzniknou α) stojíce v poctách božích β) a napravujíce se kázní Páně.

Běda Arieli, Arieli městu, v kterémž by-
dlil David. Přidejte rok k roku, nechať zaře-
2 zují beránky; * avšak súžím Ariele, i nastane
mu žalost a zámutek, nebo mi bude jako
Ariel. * Položím se zajisté vůkol proti tobě 3
vojensky a súžím tě bez lítosti a vzdělám

22. *nezadrhla*, H. přitužila. — *osidla*, H. svázání, J. trestání neb kázni, jakoby řekl: Aby těžšího a hroznějšího trestání a pomsty na vás Bůh neuvedl (neboť není ruka jeho ukrácena, 9, 21.), jehož byste však sami příčinou byli svou zpourou; jako pták upadna do osidla, více-li se trhá, spíše se zaškrtí.— *zkažení*, H. skonání pohubení. — *jistém*: uloženém, viz 10, 22.

23. *poslechněte*, J. vyrozumějte.

24. *Zdaliž* etc. Těmito příklady prorok ukázati chce, že jakož rozšafný hospodář ví co, kdy a jak činiti má, kdy orati, čím, co, pokud a jak spravovati; tak Pán Bůh že ničeho bez soudu a dokonalé prozřetelnosti nečiní, ale při všem i při trestání příhodnosti času a pravého prostředku šetří, věda kdy jako pluhu, tvrdších a těžších pokušení k nápravě a proměnění lidu svého, ano i bezbožníků k strestání, k podvrácení a setření užiti má; kdy síti, i čím koho, cepy-li či holí, aneb prutem mlátiti a mrskati, aby jeho milosti ke cti vždy nějaký užitek býti mohl; a protož v hádku, urputnost, netrpělivost a reptání proti skutkům boží moudrosti vydávati se nesluší; neboť jsou beze vší vady a úhony. Výš 14, 22.

25. *příhodném*, H. jejím.

26. *rozšafnosti*, H. soudu. — *jej*. Jakoby řekl: Poněvadž takové opatrnosti a prozřetelnosti Bůh lidem a to těm hloupým a sprostným sedlákům, jakby zemi spravovati, síti i zase z ní úrody sbírati měli, uděliti ráčil; jistéť jest, žeť sám ve vší správě svého velikého hospodářství všeho světa a obzvlášť lidu svého není neumělý a neprozřetelný. Tak mluví Žlm. 93, 8. Srozumějte zhovadilí a blázni, ten jenž učinil ucho, jakž by sám neslyšel etc., kterýž učí lidi umění, sámby neuměl?

27. *jezdí*. Podle spůsobu tehdejšího mlácení mluví; nebo zrno ze slámy a plev, volů sem tam neb koňů chozením, neb smyků nějakých a vozů sem tam tažením vymínali a vytírali; ne tak jako nyní mrštným nástrojem k tomu, t. cepy. Viz Deut. 25, 4.

28. *pšenice* H. chléb setím bývá. — *vždycky* etc., H. na věky mlátě mlátí. — *ozuby*, J. jízdnými. — *přivodí*, t. hospodář neb sedlák i při mlácení rozšafnosti užívá a ne proto mlátí, aby všecko i se slamou potřel, ale aby se zrno od slámy a plev oddělilo a teprv do mlýna k zetření dává, aby čistá běl a tak chléb k užitku (viz v. 24.) býti mohl. Tak i Bůh (dí svatý Pavel) věrný jest, že nedopustí na své více, nežby snésti mohli (I. Kor. 10, 13.), ani každého času, leč když toho (dí sv. Petr I. Ep. 1, 6.) potřebu znáti ráčí. A toť jest pobožným veliké potěšení, když Bůh buď bezbožným na čas zlosti jejich přehlídaje, buď své věrné rozličnými pokušeními zkusuje, tak výborně a svatě všecko dělati ráčí.

29. *I to*, t. což v těch podobenstvích obzvláštné a divné, prozřetelné a rozšafné správě díla božího k osvícení mysli lidské zavřel a ukázal. — *v bytu svém*, H. thussiah. J. v skutcích; jest to slovo širokého vyznamenání. Viz Přísl. 2, 7.

1. *Arieli*: Chlubili se tím, že jsou Ariel, t. hora boží; prorok je důtklivě nazývá Ariel, t. lvem silným neb ukrutným; protože jako dravý a lítý lev proti prorokům služebníkům božím povstávali a je dávili. Z čehož je podobně i Jerem. 12, 8. i Kristus Mat. 23, 37. obviňuje. Jiní slyší to o oltáři, proto že jej tak Ezechiel nazývá (43, 15.) Arielem, t. lvem silným neb božím. — *v kterémž* etc., J. Davidovu (kteréž nepřítel) oblehne. — *k roku*: jakoby řekl: Byste každého roku beránky obětovali a slavnosti výroční konali, s tím se vším pomsty boží neujdete, pro zlé a převrácené slavnosti svátků, obětí a jiných obřadů užívání a konání. Viz 1, 11. J. to na jistý čas slyší, jakoby řekl: Po dvou letech přitáhnou na vás nepřátelé, a to když oběti konati budete, a že tu ležeti budou, až vás i vyleží, a vaše práce při odpírání i obětí konání daremná se ukáže. — *beránky*, H. slavnosti. Žalm 117, 27.

2. *Ariel*, t. tak se s tím městem sežeňu, jako se pastýři s ukrutným lvem, kdyžby jim škodu učinil, shánějí.

3. *lítosti*, H. stáním neb táborem aneb vojenským ležením.

4 proti tobě ohrady. * Tehdy sníženo jsouc jako
ze země mluviti budeš a jako z prachu še-
ptati bude řeč tvá, bude pravím jako hadače
ze země hlas tvůj a jako z prachu řeč tvá
5 sipěti. * Nebo jako prášku drobného bude
množství nepřátel tvých a jako plev létajících
6 množství ukrutníků; * a stane se to hned v oka-
mžení. Od Hospodina zástupův navštíveno bude
město hromem a zemětřesením a zvukem veli-
kým, vichřicí a bouří a plamenem ohně sžíraji-
7 cího. * I budeť jako zdání vidění nočního tomu
množství všech národů bojujících proti Arieli,
a všech válčících proti němu a pevnostem jeho
8 a súžujících jej; * bude pravím, jako když se
lačnému ve snách zdá, an jí, ale když procítí,
prázdný jest život jeho; a jako když se ží-
znivému ve snách zdá, an pije, a když pro-
cítí, žíznivým zůstává, a duše jeho vždy žádá;
tak bude množství všech národů bojujících
9 proti hoře Sion. * Ai jak jsou zpozdilí, ježto
byste se měli užasnouti; rozkoš provodí, jež-
to byste měli na pomoc volati; zpili se, ale
ne vínem, potácejí se, ale ne od nápoje opoj-

ného. * Nebo naplnil vás Hospodin duchem 10
chrapotu a zavřel oči vaše; jakož proroků
tak i knížat vašich nejopatrnějších oči zastřel.
* Protož jest vám veliké vidění podobné slo- 11
vům knihy zapečetěné, kterouž dají-li tomu,
jenž zná písmo, řkouce: Čti ji medle! I řekne:
Nemohu, nebo zapečetěna jest; * pakli dají 12
knihu tomu, jenž nezná písma, řkouce: Čti
ji medle! Tedy dí: Neznám písma. * Nebo 13
praví Pán: Protože lid tento přibližuje se ke
mně ústy svými a rty svými ctí mne; srdce
pak své vzdaluje, a že bázeň jejich, jíž se
mne bojí, jest z přikázaní lidských pošlá; * z té 14
příčiny ai já také divně zajdu s lidem tímto,
divně pravím a zázračně; i zahyne moudrost
moudrých jeho a opatrnost opatrných jeho
vymizí. * Běda těm, kteříž hluboko před Ho- 15
spodinem skrývají radu, jejichžto každý sku-
tek děje se v temnostech a říkají: Kdo nás
vidí a kdo nás šetří? * Takové převrácené my- 16
šlenky vaše zdali jsou podobné hrnčíři při jeho
hlině? Zdali říká dílo o dělníku svém, ne-
učinil mne, a účinek zdali říká o učiniteli svém,

4. *sipěti*, jakoby řekl: Dosti jste až posavad vysoce a pyšně a tvrdě mluvívali proti výstrahám božím skrze služebníky proroky jeho ohlašovaným, dosti i ke kouzelníkům se utíkali, již čas přijde, že sníženy budou vaše pyšné řeči, a místo vysokého a hrdého mluvení mluviti budete podobně svým mistrům (výš 8, 19.) šeptavě a nezřetelně, t. tiše, choulostivě a nesměle.

5. *nepřátel*, H. cizích, t. těch, k nimž jste se o pomoc utíkali, v nich doufali jako Assyrští, Egyptští a jiní; ti se vám zpronevěří. — *plev* etc., pleva přecházející a mizející.

7. *proti němu*, t. městu.

8. *život*, H. duše. — *žíznivým*, H. a ai ustalý. — *Sion*: jakoby řekl oběma těma verši: Jakož lačný a žíznivý ve snách dychtí po pokrmu a nápoji, však se nemůže nasytiti: tak nepřátelé Sionu že budou proti němu nenasycenou a neukojitelnou nenávistí, zlostí a vzteklostí bez přítrže hořeti; podobné mluvení výš 5, 27.

9. *zpozdilí*: meškaví neb váhaví neb odkládaví. J. pozastavte se a podivte se, neb užasněte se; oslepeni jsou (proroci) i vás oslepili, t. sionští a jerusalemští měšťané k spatřování a rozvažování takových soudů a pohrůžek božích pomst na ně se jistotně valících k tomu, aby pokání činili; ale předce v hovadství a zarytosti své zůstávají. Viz 22, 13 — *opojného*: Nemluví o nestřízlivosti těla, ale mysli a srdce, kterouž je Bůh obtížil, jakž dále vysvětluje.

10. *naplnil*, H. polil neb vlil ve vás Ducha. Na týž smysl jinde písma mluví o zavržení (Exod. 4, 21. Deut. 2, 30.), o ranění nesmyslností (Deut. 28, 18.), o zacpání uší, o slepení očí (výš 6, 10.), o vydání v žádosti srdce (Řím. 1, 24.), v žádosti ohavné (v. 26.), v převrácený smysl (v. 28.) a v podobných k těmto místech více, v nichž se (jak dí sv. Augustin) ukazuje, že Bůh dělá v srdcích lidských k nakloňování vůle jejich kamžkoli ráčí, buďto k dobrému podlé milosrdenství svého, buď ke zlému podlé zásluhy jejich. A při těch, kteréž zamítá, dělá to 1) když je pro neváznost a nevděčnost svých darů a milostí opustí, světla Ducha svatého a jeho správy zbavuje, 2) když ďáblu a služebníku hněvu svého v moc vydává, aby v nich mocné dílo své zlé dělal (Soud. 9, 23. III. Král. 22, 22. Efes. 2, 2. II. Tess. 2, 11.) z toho jde to, 3) že potom v čas pokušení tuhých mysl a vůle lidská, sic k zlému náklonná, bývá více zaslepována a zatvrzována, že k vykonání všeliké mrzkosti vroucí a klopotná bývá učiněna, za čímž jisté a rychlé takových zahynutí přichází. Viz Job. 12, 16., výš 10, 7.

11. *knihy*. J. listu, tak ihned v. 12. a 18.

13. *ústy*, t. samým zevnitřním tvárným způsobem bez upřímosti srdce, tak jako i fariseové činili za Krista. Mat. 15, 8. Mar. 7, 6. — *bázeň*, t. pocta, služba, náboženství, kterýmž mne ctí, jest ze vzoru, podob, smyšlenek, zvyků a pravidel lidských, z jich úmyslů dobrých, z horlivosti neosvícených, a ne z mých práv slova mého. Často to slovo bázeň, báti se, za celý způsob vnitřní i zevnitřní pocty a služby boží se béře. Viz 16, 12. — *pošlá*, H. vyučená, t. kteréž se z přikázaní lidských naučili.

14. *také*, H. přidám. — *moudrých*, t. předložených v správě obojí duchovní i tělesné neb světské, kněží i knížat v. 10., výš 3, 1. — *vymizí*, H. skryje se.

15. *radu*, t. myslí, když se oni zevnitřně, tvárně mají a před Bohem pěkní ukazují, že on jejich lsti, neupřímosti a ošemetnosti nespatřuje a jim nevyrozumívá. Takové (Žl. 93, 8.) k hovadům a bláznům přirovnává. Výš 28, 21.

16. *převrácené*, H. převracování, t. Boha sobě podlé myšlenek svých tvoření. Jiní to obracejí na podvrácení a zkažení jejich, že Bohu tak snadně jest jako hrnčíři hlinu zkaziti neb zavrci. — *jsou podobné* etc., H. jako hlina hrnčířova počteny budou, jakoby řekl: Jste-liž vy tak mocní a umělí řemeslníci, abyste to, cožby se vám v mozku vašem složilo, podobně jako hrnčíř podlé vůle své to neb jiné z hliny tvoří, i vy k skutku přivoditi mohli. Aneb abyste mně v mých skutcích překážeti

17 nerozumí? * Zdaliž po maličkém a kratičkém
času neobrátí se Liban v pole a pole za les
18 nebude počtěno. * I uslyší v ten den hluší
slova knihy té a z mrákoty a tmy oči sle-
19 pých prohlednou; * ale tiší rozveselí se náram-
ně v Hospodinu, a chudí lidé v Svatém isra-
20 elském plésati budou. * Nebo přestane ukrut-
ník a zahyne posměvač, a všickni, kteříž
21 jsou pilni marnosti, vypléněni budou; * kteříž
obviňují z hříchu člověka pro slovo, a na toho,
kterýž je tresce, v bráně léčejí a pro nic uti-
skují spravedlivého. * Protož takto dí o domu 22
Jakobově Hospodin, kterýž vykoupil Abra-
hama: Nebudeť již zahanben Jakob, aniž více
tvář jeho zbledne. * Nebo, když uzří syny své, 23
dílo rukou mých u prostřed sebe, ani posvě-
cují jmena mého; tedy posvěcovati budou
svatého Jakobova a k bázni Boha israelského
sloužiti; * aby bloudící duchem nabyli rozum- 24
nosti a reptáci naučili se umění.

Hlava 30.

V třetím horlení I. hrozí bezbožným, že 1) odstupují od Boha a) hledáním lidské pomoci, kteráž víc hanby a škody přinese, žádného pak užitku, b) zavrhováním (což jisté jest) hlasu božího; 2) v pokutu upadnou, aby a) radami svými padli přetěžce jako neposlušní a b) od nepřátel k rozplašení přišli. II. Těší kajících, aby 1) shovívání Páně poznali, 2) kázeň přijmouce od modliteb neupouštěli, 3) božímu opatrování se důvěřili, že on a) dá ve věcech α) duchovních pravou známost vůle své se zavržením modlářství, β) tělesných na úrodách, dobytečku i počasích požehnání; b) nepřítele α) hotovícího se k zkáze lidu sám potře k mnohému rozveselení těch, kteříž patří na skutky boží, β) hubícího lid boží (jakýž byl Assur) zkazí pokutou časnou i věčnou.

Běda synům zpurným, dí Hospodin, sklá-
dajícím radu, kteráž není ze mne, a přikrý-
vajícím ji přikrytím, ale ne z ducha mého,
2 aby hřích k hříchu přidávali; * kteříž chodí
a sstupují do Egypta nedotazujíce se úst mých,
aby se zmocňovali v síle Faraonově a doufali
v stínu egyptském. * Nebo síla Faraonova bude 3
vám k hanbě a to odpočívání v stíně egypt-
ském k lehkosti; * protože knížata jeho byli 4
v Tanisu a poslové jeho do Hanesu chodili;
* všeckyť on tak k zahanbení přivede skrze lid, 5
kterýž jim nic neprospěje, aniž bude ku po-

---

a při nich mudrovati chtěli, toť by bylo proti všemu rozumu, jakž dále mluví. Téhož podobenství (níž 45, 9.) užívá, však drobet k jinému cíli.

17. *po maličkém*, H. maličko, nad maličko ještě.— *v pole*, J. vlastně v Karmel. Jakoby řekl: Tudíž všecko na ruby bude obráceno, místa pustá vzdělávána, vzdělaná kažena; aneb obrazně, pyšní sníženi a pokorní povýšeni budou.

18. *knihy*: o níž výš v. 11., že jim byla v čas pokoje zapečetěna. — *prohlednou*, t. ačkoli prvé oslepeni byvše věřiti nechtěli, však že pomstami božími a bídami, ano i skutky boží milosti zřetelnými oči jejich se otevrou, některým i pozdě. Takový jest i nynější zlý svět, protož týchž božích soudů nech ažť očekává, viz výš 23, 13., níž 38, 2.

19. *ale* etc., H. přidají tiší veselí. — *tiší*: pokorní, t. křížem a pokušeními na to přivedeni jsouce, a chudí t. duchem.

20. *ukrutník*: tyran. — *posměvač*: viz 28, 14.

21. *slovo*, t. pro špatnou věc, aneb z nechuti a záští nějakého bližnímu na těžkost stojí. — *kterýž*, t. na toho, kterýžby (buď on prorok neb kdokoli) vrchnosti i jiné soudce pamatoval aneb trestal z nespravedlivých soudů. Jakož mnozí z těch bývají takoví, že nechtějí, aby se jich kdo pravdou v nejmenším co dotýkal, ať oni dělají, co se jim líbí; nebo říkají: Tak chci, tak velím etc., jako Jezabel tak činila. III. Král. 21, 7. Může se slyšeti i na předložené neb soudce, že i oni mívají nepřátely pro vykonávání z místa svého spravedlnosti. — *utiskují*, H. převracejí, t. při.

22. *vykoupil*. Jakoby řekl Bůh: Ačkoli mé pomsty tyto (o nichž v této hl. i jinde často) tak tvrdě dokračovati budou; však já na svou milost a smlouvu s lidem svým hned v Abrahamovi, když jsem ho vyvedl z modlářské jeho rodiny (Jos. 24, 2.), začatou a potom mnohými dobrodiními a skutky stvrzenou se nikoli nezapomenu; ale ji vždy, z jeho potomků podlé těla některé sobě vybíraje, duchem svým je opravuje a k čisté službě a poctě své nastrojuje, konati budu; k skutečnému dokázání toho, že církev lidu mého jest vlastně dílo rukou mých samého, a že jsem mocným, dostatečným i hotovým k ochraně její ve všelijakých příčinách vždycky všech věků. Výš 24, 13., též 28, 1. — *více*, H. již.

23. *sebe*, t. v lidu svém neb v svých potomcích, že já vždy některé z nich k sobě přitrhuji a dílo spasení věčného v jejich srdcích skrze ducha svého dělám, a oni mi slouží ve vší sprostnosti u upřímosti. —*posvěcovati* etc. Jakoby řekl: hojněji s větší radostí než on s nimi a oni s ním Bohu sloužiti.

24. *nabyli*, H. poznali. — *reptáci*, t. proti prorokům služebníkům Páně a jejich učení, napomínání.

1. *zpurným*: poběhlcům, odtržencům. —*přidávali*, t. skutečným zpoury své vykonáním. Stupňové hříchů se tu ukazují: 1) neposlouchati Boha, 2) sám sobě raditi a tu se založiti, 3) to vymlouvati a přikrývati; ale postačíť to před Bohem, co Adamovi a Evě věníky (viz výš 3, 9.); 4) předce což sobě uložil urputně vykonati.

2. *úst*, výš 25, 8. — *zmocňovali*, t. proti Assyrským svým nepřátelům. — *Faraonově*. To jmeno bylo obecné všem králům egyptským. Viz I. Esd. 6, 14.

3. *odpočívání*, J. naděje neb doufání.

4. *jeho*, t. krále neb lidu judského. K časům pak Achazovým to obracejí, J. k Ezechiášovým, J. k Sedechiášovým. — *byli*: viz prav. 9. v předmluvě. — *Tanisu*, viz 19, 11. — *Hanesu*: jedno z měst egyptských v nejzadnějších jeho končinách, kdež vedlé smyslu Strabonova Apollo ctěn byl.

5. *všeckyť*, t. své poddané král posílaje o pomoc do Egypta. — *zahanbení*, J. svadnutí, smrazení.

moci, ani k užitku, ale k hanbě toliko a k útrž-
6 ce. * Odnesliť jsou břemena na hovadech arab-
ských do země nátisku a soužení k těm, od
nichž lev a lvíče, ještěrka a drak ohnivý lé-
tající vyjde, odnesli pravím na hřbetě hovádek
bohatství svá, a na hrbu velbloudů poklady
7 své k lidu, kterýž jim nic neprospěje. * Nebo
Egyptští na darmo a na prázdno pomáhati
budou. Pročež ohlašuji to, žeby síla jejich
8 byla doma seděti. * Nyní tedy jdi, napiš to na
desce před očima jejich a na knihách vyryj
to, aby to zůstávalo do nejposlednějšího dne
9 a až na věky věkův, * že lid tento zpurný jest,
synové lháři, synové, kteříž nechtí poslou-
10 chati zákona Hospodinova; * kteříž říkají vi-
doucím: Nemívejte vidění, a prorokům: Ne-
prorokujte nám toho, což pravého jest; mluvte
11 nám pochlebenství, prorokujte oklamání, * se-
jděte s té cesty, svozujte od té stezky, nechať
12 se vzdálí od tváři naší Svatý israelský. * Protož
takto praví Svatý israelský: Protože pohrdáte
slovem tím a doufáte ve lsti a v převráceno-
sti své a spoléháte na ni; * z té příčiny bude 13
vám tato nepravost jako zeď tržená padající,
a jako vydutí na zdi vysoké, jejíž brzké a ná-
hlé bývá obořeni; * a rozrazí ji, jako rozrážejí 14
nádobu hrnčířskou rozbitou; neodpustíť, tak
že nebude nalezena po rozražení jejím ani
střepina k nabrání ohně z ohniště anebo k na-
brání vody z louže. * Nebo tak řekl Panovník 15
Hospodin, Svatý israelský: Obrátíte-li se ke
mně a spokojíte-li se, zachováni budete; v uti-
šení se a v doufání bude síla vaše, ale ne-
chcete, * nýbrž říkáte: Nikoli, ale na koních 16
utečeme. Protož utíkati budete; na rychlých
koních ujedeme, protož rychlejší budou stíha-
jící vás. * Jeden tisíc uteče před okřiknutím 17
jednoho a před okřiknutím pěti všickni utíkati
budete, až (jestliže však vás co pozůstane) bu-
dete zanecháni jako okleštěné dřevo na vrchu
hory a jako korouhev na pahrbku. * Protoť pak 18
shovívá Hospodin milost vám čině, a protoť se
vyvýší, aby se smiloval nad vámi; nebo Hospo-
din jest Bůh spravedlivý. Blahoslavení všickni,

---

6. *břemena*, t. hojné dary, jimiž uctíti Egyptské a je k sobě nakloniti chtěli. — *arabských*, J. poledních, t. ze strany polední, jakoby řekl: ne domácích hovad prostých, než z cizí země drahých užili, aby i tím více své bláznovství prokazovali a větší marnotratnosti se dopouštěli. — *země* etc., t. v níž někdy v předcích svých nátisk trpěli, aneb z níž ne něčeho jiného než těžkostí a nátisku se dovolají; jakž dále hned těmi ukrutnými a jedovatými živočichy vysvětluje. — *hřbetě*, H. rameni.

7. *ohlašuji*. J. volám naň, t. na Jerusalem. — *seděti*. Jakoby řekl: Kdyby zanechajíce svých důmyslů a rad milných, práce a útraty daremné doma zůstávali, o pomoc k Egyptským neb jinam sem i tam neběhali, Boha svého poslouchali, slibům jeho věřili, zázraky mnohými divné ochrany a stráže jeho předešlé i jinými službami božími sobě známými v tom se utvrzovali, žeby sebou bezpečni i k odolání nepřátelům silni byli; ale všecko jim to satan uměl zlehčiti, domácí věci jisté zoškliviti, jiné cizí, nejisté, zamezené zachutnati. Tak se děje podnes. Výš 16, 12.

8. *před očima*, H. u nich, t. ne někde jinde aby to osvědčeno bylo, zapsáno i schováno, než u nich, J. před nimi. — *zůstávalo*, H. bylo.

9. *zákona*, t. jím se říditi a spravovati. Nebo sic každého dne sobotního jej slýchávali (Skut. 13, 27.) i mnozí sami jej čítávali.

10. *vidoucím*, viz I. Král. 9, 9. — *prorokům*, H. spatřujícím nespatřujte; tak hned. — *pochlebenství*. Tak mluvili, jakoby nemocný lékaři mluvil: Nedávej mi nic hořkého, aniž mi přikazuj jak se mám chovati, ale nechť já podlé spůsobu a navyklosti své jím, piji a činím, co mi se líbí. — *oklamání*: svod, blud.

11. *nechať*, H. spůsobte, ať přestane. Jakoby řekl: Mlčte nyní s těmi věcmi, nezaměstknávejte nás jimi, nekažte nám o Bohu a věcech jeho, něcoť nyní pilnějšího máme. Aneb ne tak spříkra přistavujte s tou zuřivostí božích řečí proti nám; něco poulevte, nějaký toho prostředek najděte a nás vždy tak nepotupujte, t. kažte nám, jak my chceme. Tak převráceného soudu jest svět vždycky, když nejvíc bývá potřebí vzbuzovati ku pokání, že on to za zbytečnou věc soudí aneb své jiné rozumy a moudrosti v to vkládá. Výš 7, 12., též 22, 13.

12. *ve lsti*, t. s kterouž se umíte obírati a ji provoditi. J. nátisku neb utiskování; míní tuto všeliké obmysly a rady chytré proti radě boží, o níž v. 15.— *v převrácenosti*, t. v svém od Boha se odvrácení neb uchýlení.

13. *tržená*, H. tržení. — *bývá*, H. přichází.

14. *ji*, t. Bůh tu zeď; míní tou zdí je samy, jak rozrazí, že tak aby byli ne jako zeď ssutá, jejíž ssutiny se vždy k něčemu hodí, ale jako střepina potřená, aby se k ničemu nehodili, ani zase kdy vzděláni býti mohli. — *jejím*, t. té nádoby.

15. *Obrátíte-li*, H. v obrácení a spojení se, t. od daremných toulek, nákladů, usilování a jinde doufání, než ve mně skládání, viz v. 7. — *v utišení*, J. v mlčení, t. ne v shledávání nějakých postranních rad, vojsk, zástupů, ani v hluku, hřmotu a tak v moci jejich, ale v trpělivém očekávání ode mne samého pomoci; o tom Žalm 61. Jakoby řekl: Tak jsem dobrotivý, milosrdný a pravdomluvný, že těch, kteříž ve mně doufají, nikoli opustiti nemohu; výš 24, 13. — *doufání*: naději.

16. *Nikoli* etc. Podobně mluvili Jeremiášovi 44, 16. — *utečeme*, t. když nám na nejtěžší přijde, utečeme i s jízdou Egyptských a tak se zachováme.— *rychlých*, H. lehkých.

17. *okleštěné*. J. sloup barky; naplnilo se to tehdáž, když Sennacherib všecku zemi vyplundroval a sám Jerusalem ač pozůstal, však hrozným obležením soužen, jako dříví okleštěn a vší pomoci ze všech stran zbaven byl. — *pahrbku*. Obojím tím podobenstvím ukazuje, že jejich zahanbení všechněm známé a velmi patrné bude.

18. *shovívá*, t. vašeho zlého předsevzetí ne hned pojednou tresce, ale přehlídá (níž 48, 9.) a očekává, zdali byste sobě usmysliti chtěli; pročež mezi tím vždy učí, napomíná, vystříhá. II. Petr 3, 9. — *vyvýší*, t. proti nepřátelům vašim, výš 14, 22. — *spravedlivý*, H. soudu, t. jakož nad nekajícími mstí, tak

19 kteříž očekávají na něj. * Lid zajisté na Sionu
a v Jerusalemě bydliti bude; nikoli více plakati
nebudeš; nebo k hlasu volání tvého bude vše-
lijak milost činiti s tebou Pán, hned jakž
20 uslyší, ohlásí se. * A ačkoli Pán dá vám chleba
úzkosti a vody soužení; však nebude více do
kouta strkán nižádný z učitelů tvých, ale očima
21 svýma vídati budeš učitele své, * a ušima
svýma slýchati slovo tobě po zadu řkoucích:
Toť jest ta cesta, choďte po ní, buď žeby-
22 ste se na pravo neb na levo uchýlili. * Tedy
zavržete obestření rytin svých stříbrných a
oděv slitin svých zlatých; odloučíš je jako
23 nemoc svou trpící a díš jim: Jdiž tam. * Dáť
i déšť na rozsívání tvé, kterýmžby osíval zemi,
a chléb z úrody země, kterýžto bude jadrný
a zdárný; v ten den pásti se bude i doby-
24 tek tvůj na pastvišti širokém; * volové také i
oslové dělající zemi píci čistou jísti budou,
kteráž opálkou a věječkou vyčištěna bývá.
25 * Budou také na všeliké hoře vysoké a na vše-
likém pahrbku vyvýšeném pramenové a poto-
kové vod; v den porážky veliké, když pa-
dnou věže. * Tuť bude i světlo měsíce jako svě- 26
tlo slunce; světlo pak slunce bude sedmer-
násobní, jako světlo sedmi dnů; v den
kterýž uvíže Hospodin zlámání lidu svého a
ránu zbití jeho uzdraví. * Ai jmeno Hospodi- 27
novo přichází zdaleka, jehožto hněv hořící a
těžká pomsta s ním; rtové jeho naplněni jsou
prchlivostí, a jazyk jeho jako oheň sžírající;
* duch pak jeho jest jako potok rovodnilý, 28
kterýž až do hrdla dosáhne, aby tříbil ná-
rody, ažby v nic obráceni byli, a uzdou sví-
ral čelisti národů. * I budete míti píseň, jako 29
míváte v noci, když se zasvěcuje slavnost, a
veselí srdečné, jako ten, kterýž jde s píšťal-
kou bera se na horu Hospodinovu, k skále
Israelově; * když dá slyšeti Hospodin hlas dů- 30
stojnosti své a ukáže vztaženou ruku svou
s hněvem prchlivosti a plamenem ohně sžíra-
jícího, an vše rozráží i přívalem i kamenným
krupobitím; * hlasem zajisté Hospodinovým 31
potřín bude Assur, kterýž jiné kyjem bíjíval.

---

i nad kajícími se smilovává. — *na něj*, t. tak jakž vyučuje v. 15. Ukazuje pak tu, že ne k samým Judským, ale ke všechněm na Boha z víry očekávajícím to blahoslavenství se vztahuje (výš 19, 24.), a že nikdež jinde, ani jakýmikoli jinými prostředky, než vedlé tohoto pravidla blahoslavenství lidé docházeti nemohou. J. doufají v něho.

19. *bydliti* etc. Jakoby řekl: Bůh zvoliv sobě na Sionu příbytek a tu slíbiv přebývati (Žalm 131.) tomu dosti činiti bude, v svých slibích pravdomluvný se ukáže, i těch, kdož tomu věří, jinam se o pomoc neutekou, tu v naději jisté ochrany zůstanou, neopustí ale ochrání. Tak se stalo skutečně, neopustil Bůh Siona tělesného do vyplnění svých slibů, tak neopustí duchovního církve lidu svého na Kristu hlavě všeho těla založeného. — *nikoli*, H. pláče plakati nebudeš, tak podobně hned.

20. *soužení*, t. ač vás sobě pokušeními rozličnými cvičiti, zkušovati a pod křížem na úzké cestě zdržovati a po ní voditi bude; však vás svou milostí a pomocí neopustí. Žalm 59, 5., též 79, 6. — *do kouta*, J. vzdálen déšť tvůj, tak hned. — *svýma*, H. tvé vídati budou etc., tak hned v. 21.

21. *uchýlili*. Jakoby řekl: Ve všelijakých příčinách a předsevzetích vašich budou vám na místě božím cestu přímou ukazovati, k ní napomínati, abyste se jí drželi, po ní kráčeli, a nahodilo-liby se, na kterou koli stranu vychýliti, k ní se zase napravovali. Příklad toho na Mojžíšovi zřetelný. Deut. 5, 32., též 17. 20. Obojí tuto i vůdcové neb správcové i lid mají napomenutí. Níž 62, 6.

22. *zavržete*, H. poskvrníte, t. za ohavné odsoudíte, svobodu dáte ke drancování, ku potupě a posměchu je vydáte; viz podobné mluvení IV. Král. 23, 10. Žalm 88, 32., 35, 40., výš 23, 9. — *obestření*, t. jímž přikrýváte a ozdobujete své ty modly, buď zlatem, stříbrem aneb krásnými a tvarnými smysly. Pěkně o tom napsal Lactantius: Není prý pochybné, že tu žádného náboženství není, kdež podobizna jest. Lib. 2. c. 19. A August. (de civ. lib. 4. c. 31.). Náboženství čistotněji bez podobizen může chováno býti. V nápravě pak náboženství i mravů a života nápravu zavírá a obsahuje; proti čemuž tvrdě onde i onde mluví, zvlášť výš 3, 5. — *stříbrných*, H. stříbra. — *Jdiž*, t. mi z očí. J. smrad neb lejna jste. Levit. 26, 30.

23. *jadrný*, H. hojný a tučný.

24. *oslové*, H. oslátka. — *vyčištěna:* převitá.

25. *porážky*, J. mordu. Žalm 109, 6. — *věže*, t. knížata a přední všech nepřátel i s vojsky, městy a pevnostmi svými (viz 2, 15.). Jedni na porážku Sennacheribova vojska, jiní na zkázu Babylona to slyší. Obraz vykoupení a spasení skrze Pána Krista spůsobeného.

26. *světlo*. Jakož nocí a tmou věci zarmoucené a hrozné písma svatá často ukazují (Job. 15, 22. výš 21, 12.) tak i světlem velikou radost a potěšení Výš 9, 2.

27. *jmeno*, t. sláva Hospodinova. — *přichází*, H. přišlo, tak někteří i těchto pořád 5 v. vykládají, jakoby již stalou historii porážky Assyrských prorok připomínal za příklad ku poslouženi k důvěrnosti o budoucím vysvobození a potěšení ostatku lidu božího. — *zdaleka*, t. jakž smyslí nevěrní o Bohu, když jim hned, když oni chtějí, nepřispívá, že ho doma není. — *těžká*, H. břímě, viz výš 13, 1.

28. *dosáhne*, H. rozdělí. — *tříbil*, H. zmítal. — *ažby* etc., H. zmítáním marnosti. J. řícící marnosti. — *uzdou* etc., H. činí, aby uzda bloudila na čelistech národův.

29. *slavnost*, t. podlé obyčeje židovského, kteříž hned s večera slavnosti své začínati obyčej měli. — *srdečné*, H. srdce. Veselí takového příklad viz Žalm 41, 5. — *na horu*, t. do chrámu Páně, kterýž byl na Sionu. — *k skále*, t. jenž jest skála neb síla Israelova.

30. *vztaženou*, H. sstoupení ramene svého.

31. *Assur*, t. Sennacherib král assyrský; ač jiní slyší o Chaldejských v. 4. — *bíjíval*. Jakoby řekl: Ukrutnost a tyranství nad jinými provodil; avšak ne jakž sám chtěl, ale pokudž mu Bůh dopustil (výš 10, 24.), protož také hodně vedlé neuchylné

32 * Ale stane se, že na samého každé udeření
holí, kterouž doložil na něj Hospodin silně,
dolehne; když s bubny a harfami a bitvou
33 veselou bojovati bude proti němu. * Nebo při-
praveno jest již dávno peklo, také i samému
králi připraveno jest; hluboké a široké je uči-
nil Hospodin; hranic jeho, ohně a dříví jest
mnoho; dmýchání Hospodinovo jako potok
síry je zapaluje.

Hlava 31.

(Po tom horlení obrací se k nepřátelům lidu božího) a jsouť Egyptští a Assyrští. A) Egyptským hrozí prorok, že se 1) s lidem božím spojili proti vůli Páně, 2) propůjčovati lidu smějí za posilu, ježto a) sami v sobě nic nejsou, b) neodolají Bohu, i když bude α) sháněti se po nich, β) hájiti církve své, jíž sobě napravuje aa) odvozováním od zlého a bb) vyučováním v dobrém. B) Assyrskému předpovídá, že a) rukou boží padne, b) a tak do konce zlehčen bude.

Běda těm, kteříž se utíkají do Egypta
o pomoc a v koních zpoléhají a doufají ve vo-
zích, že jich mnoho, a v jezdcích, že jich množ-
ství veliké, a nepatří k Svatému israelskému,
2 aniž Hospodina hledají; * ježtoť i on jest
moudrý, protož uvede pomstu a nezměníť slov
svých, ale povstane proti domu zlostníkův a
3 proti pomoci těch, kteříž páší nepravost.* Egypt-
ští pak jsou lidé a ne Bůh silný, a koni je-
jich tělo a ne duch. A protož jakž jen Ho-
spodin vztáhne ruku svou, padne i pomocník,
padne i ten, jemuž byl ku pomoci, a tak je-
dnostejně všickni ti na nic přijdou. * Nebo tak 4
řekl Hospodin ke mně: Jako když řve lev
aneb lvíče nad loupeží svou, proti němuž byl-
liby svolán zástup pastýřů, křiku jejich se ne-
děší, aniž pro jejich hluk se koří; tak sstoupí
Hospodin zástupův, aby bojoval o horu Sion
a o pahrbek její; * jakož ptáci létajíce svých 5
hnízd hájí, tak hájiti bude Hospodin zástupů
Jerusalema, anobrž obhajuje vysvobodí, jej po-
míjeje pomstou zachová. * Navraťtež se k tomu, 6

---

spravedlnosti boží sobě příslušnou a vrchovatou pomstu nésti měl. Výš 7, 4.

32. *udeření*, H. přicházení. — *silně*, H. základu, založení, t. každé udeření neb rána bude těžká, pevná, to jest že se ani hůl neb kyj nikoli nezláme. — *veselou*, H. bitvami zmítání, t. rukou vískaje aneb na nástroje hraje. — *bojovati.* Jakoby řekl: Ne jako boj veda, ale jako zpívaje, tak je snadně Hospodin přemůže, vítězství nad nimi obdrží i je slaviti bude; jakžto s takovými nástroji, o nichž tu mluví, číníval lid boží. Exod. 18, 20. Soud. 11, 34. I. Král. 18, 6. Žalm 67. 16. — *němu*, t. Babylonu. J. čtou proti nim, t. proti Assyrským neb Babylonským.

33. *dávno*, H. od včerejška. — *peklo*, H. tofet, t. místo k zahynutí. Bylo pak tofet neb tofte místo ohyzdné, blízko Jerusalema v údolí Jehimom, tak nazvané Tofet, buď od bubnu (viz Lev. 18, 21.), buď od širokosti jeho (výš 5, 14.), buď od hrozného divadla, že tam Židé někteří děti své modle Moloch obětovali a pálili. IV. Král. 23, 10. Jakoby řekl prorok: Tak podobně hroznou, velikou a věčnou mučírnu Bůh připravil všem svým nepřátelům, buďte oni jakkoli mnozí, jakkoli mocní; v témž smyslu v novém zákoně užívá se toho slova Jehenna (pekelný oheň) Mar. 5, 22. 29. 30. i jinde, Jak. 3, 6. — *zapaluje*, t. ty hranice.

1. *se utíkají*, H. sstupují. Velmi tvrdě a přísně domlouval se Bůh na svůj lid o ty smlouvy a spolky s Egyptskými, protože to bylo proti jisté jeho vůli; též aby někdejšího svého odtud vysvobození sobě nelehčili, a na ně se nezapomínali. Nebo nechce Bůh polovičatného srdce, tak abychom v něm s částky, s částky také v něčem jiném doufání měli skládati; ale chce celosti srdce (Mat. 22, 37.). — *množství*, J. jsou silní. — *hledají.* Jakoby řekl: Aniž sobě božího otcovství, kteréhož jim i jejich otcům hojně udílel, skrze to své svatosti k nim dokazoval (výš 12, 6.) co váží, ani jeho věčné moci důstojnosti co se ostýchají.

2. *moudrý.* Čeho hledali v Egyptě a čím doma zhrdali, tím slovem ukazuje. — *pomstu*, H. zlé. — *nezměníť*, H. neodvrátí, t. aby neměl pravdomluvný nalezen býti ve všech svých jakož slibích, tak i v pomstách a pohrůžkách i v zákoně i skrze proroky vynesených. — *povstane*, výš 14, 22. — *zlostníkův.* Z těch jeden že byl Sobna (výš 22, 15.), nepochybné jest. — *nepravost*, t. takovou, o níž výš 30, 1.

3. *tělo:* maso, t. věc mdlá, slabá a snadně se rušící. — *na nic* etc., H. zhynou.

4. *řekl*, t. spravuje vás srozumitelně, proč vám zbraňuje do Egypta, ne aby vám k zoufalství, k lenosti a k zanedbávání prostředků slušných příčin naskytal; ale že on sám té cti, ne abyste ji někomu dávati měli, sobě zanechati chce, a v svých slibích pravdomluvný se ukázati, viz v. 1. — *sstoupí.* Tak se mluví o Bohu, když buď svůj hněv (jako při věži babylonské Gen. 11, 5.) buď svou milost zřetelně prokazovati ráčí. Níž 50, 2. — *pahrbek*, t. na němž chrám boží byl. Obrazně o církev svou.

5. *Hospodin.* Tak Deut. 37, 11. připodobňuje se Bůh k orlici i v spomáhání lidu svému; Kristus sebe k slepici. Mat. 23, 37. — *zachová*, t. když nepřátely své trestati bude, tedy lid svůj ochrání a pomstou pomine, tak podobně jako v Egyptě, když prvorozené Egyptské trestal, příbytků lidu israelského pomíjel. Exod. 12, 27. Pročež i téhož slova, pasach t. pomíjeti, přeskočiti, prorok na tomto místě užil jako i tamto Mojžíš.

6. *Navraťtež se.* Jakoby řekl: Jakkoli kdo daleko od Boha bloudí, jakkoli hluboko v bludy a hříchy se pohřižuje, ažby i pokuty pro ně nad hlavou jeho (jako nad svatým Davidem, Žalm 6, 2., též 40, 3.) jako nějaké řeky a propasti se sbíhaly a zavíraly, pokudž Bůh volá, člověk slyšeti může, k Bohu se navrací, bezbožnou cestu svou opouští (níž 55, 7.),

jehož se strhše hluboce zabředli synové isra-
7 elští. * Nebo v ten den zavržete jeden každý
modly své stříbrné a modly své zlaté, kte-
rýchž vám načinily ruce vaše, abyste hřešili.
8 * I padne Assur od meče ne muže, a meč ne
člověka sžíře jej, a utíkati bude před mečem,
a nejudatnější jeho pod plat uvedeni budou.
* A tak skála jeho pro strach zmizí, a kní- 9
žata jeho korouhve děsiti se budou, praví
Hospodin, jehožto jest oheň na Sionu a pec
v Jerusalemě.

Hlava 32.

(A tak ta jsou žehrání proti lidu a nepřátelům. Soudů božích cíl vizme, jaký a v čem jest.) Jakýby byl, trojím znamením ukazuje prorok. První znamení sláva boží správy dobré navrácením rozšířeno; neb to k svému oslavení obrací Bůh, když vrchnost 1) poddaným za oddech jest, 2) povinnost svou pilně vedouc a) napravuje nedostatky, b) přetrhuje hříchy c) zastoupá šlechetných. Druhé znamení zahanbení vytylých, jich zajisté ponouká prorok, aby povstanouce aa) lkali nad svou záhubou v příčině odnětí pohodlí, bb) čekali dalšího zlořečení α) i při úrodách, β) i při obydlích svých. Třetí znamení zachování vyvolených, jako na nějaké poušti, jež Pán Bůh slibuje a) obdařiti spravedlností a bezpečností, b) v čas nebezpečenství požehnáním hájiti.

Ai v spravedlnosti kralovati bude král,
2 a knížata v soudu panovati budou. * Nebo bude
muž ten jako skrýše před větrem a jako schrana
před přívalem; jako potokové vod na místě
suchém a jako stín skály veliké v zemi vy-
3 práhlé; * a oči vidoucích nebudou přehlídati
nepravosti, a uši slyšících pozorovati budou.
4 * Pročež srdce bláznů nabude umění a jazyk
zajikavých prostranně a světle mluviti bude.
5 * Nebudeť více nazýván nešlechetný šlechet-
ným a skrbný nebude slouti štědrým; * protože 6
nešlechetný o nešlechetnosti mluví, a srdce
jeho skládá nepravost, jakby provodil oše-
metnost a mluvil proti Hospodinu scestné
věci, jakby znuzil duši lačného a nápoj ží-
znivému odjal; * a že usilování skrbného jsou 7
škodlivá; nebo nešlechetnosti obmýšlí, jakby
k záhubě přivedl ponížené slovy lživými a
mluvil proti nuznému před soudem: * ježto šle- 8
chetný obmýšlí šlechetné věci, a takovýť nad

---

učí se dobře činiti (výš 1, 17.), milost, pomoc a sílu že u něho nalézá, v tom se tuto i jinde naskrz v svatých písmích Bůh ohlašuje. Níž 55, 8. — *jehož* etc., H. hluboké učinili odvrácení.

7. *modly*, H. marnosti, výš 19, 1., též 30, 22. — *abyste*, H. hřích. J. hříšné, t. ruce aneb jakoby řekl: ach přehříšná věc.

8. *muže*. Jakoby řekl: Ne od lidské ruky, ale právě zázračně mocí boží vojska jeho poražena budou a sám také ne od někoho z rytířů, ale od svých dětí zahyne (níž 37, 36. 37.). Všech časů Bůh předivně své ochrany církvi udíleti ráčí. Viz Soud. 7, 22., výš 29, 22. — *utíkati*, H. utíkati bude sobě. — *nejudatnější*, H. vybraní neb vyvolení. — *pod plat*, J. na zemdlení přijdou neb oslábnou.

9. *skála*, t. pevné útočiště, aneb všecka moc a síla jeho válečná, na níž se založil jako na skále.— *děsiti*, J. potříni budou. — *v Jerusalemě*. Jedni na předivnou boží moc, kterouž nepřátely své jako ohněm spaluje a v nic obrací, to slyší. J. na oheň, kterýž na oltáři v Jerusalemě ustavičně hořel. Jakoby řekl prorok: Toto dí Hospodin, jěhož příbytek jest v Jerusalemě, jemuž se tu pocta a služba děje. Výš 10, 17.

1. *v spravedlnosti*. J. pro spravedlnost, pro soud, t. to bude jediné pravidlo, ten jediný cíl toho krále i s jeho pomocníky, aby spravedlnosti potlačené napomáhali, vedlé ní vše řídili, spravovali a tak jí sloužili a ne něčemu jinému. — *král*. Jakoby řekl: Ne takový tento král bude, jakýž byl Achaz bezbožný, kterýž všecko všudy i světské i boží věci na ruby zobracel (IV. Král. 16, 17. II. Par. 28, 24.); obecně to obracejí na Ezechiáše, kterýž jako i jiní králové pobožní vyobrazoval Krista krále. Výš 16, 5., níž 49, 23.

2. *muž*, t. král. J. na každého z poddaných to obracejí, že budou míti ochranu a bezpečnost pod takovou šlechetnou vrchností. — *vyprahlé*, H. ustálé, t. v níž po mnohé práci a ustání není se čím rozvlažiti a žízně zapuditi. Utěšenými tu podobenstvími obraz vrchnosti šlechetné, kteráž (jakž pověděl Xenofon) dobrého otce povahy na sobě míti má, ukazuje. Níž 49, 23.

3. *vidoucích*, t. těch, jenž vše viděti a spatřovati mají, co se kde a jak mezi poddanými děje; tak i o slyšících hned. — *přehlídati*: mžikati, blíkati.

4. *bláznů*, H. kvapných. — *prostranně*, H. pospíši mluviti to, což světlého.

5. *nazýván* etc., t. v poctivosti držán, ani na přední místa jiným představován. Jakoby řekl: nebude více žádného osob přijímání, ani pro titule neb úřady někoho šetření; ale za toho, jakýž kdo v pravdě jest držán, souzen i usouzen bude; nebude ctnost hříchem, ani hřích ctností jmín. Jakoby řekl: všudy při všem spravedlnosti a pravdy bude šetříno; viz o tom pěkný Žalm 110.

6. *skládá*, H. činí. — *ošemetnost*: pokrytství, chytrosti, t. podlé svých vášní a náklonností, někoho utiskaje, jinému nakládaje. — *scestné* etc., H. blud.— *znuzil*, H. vyprázdnil, t. ažby neměl čím se živiti.

7. *usilování*, H. zbroj. J. nástroje, nádoby. Zavírá tím všelijaké obmysly, lsti a úskoky lakomců, jimiž jiné utiskují, oklamávají, ano i svého lakomství zastávají. — *škodlivá*, H. zlá. — *obmýšlí*, H. radí, tak hned.

8. *státi* etc., t. s užitkem a prospěchem spravedlnosti a šlechetnosti maje nějaký úřad jej ke všem i při všech vykonávati bude, aneb takový neb takoví králi ku pomoci vzdělávání všelikého dobrého řádu a k rušení neřádů přidáni budou; jiní pak ne-

9 tím, což šlechetného jest, státi bude. * Ženy
lhostejné vstaňte, slyšte hlas můj; dcery bez-
pečně sobě počínající ušima pozorujte řeči
10 mé. * Za mnohé dny a léta vichrovány budete
ó vy v bezpečnosti bydlící; nebo přestane
11 vinobraní a klizení úrod nepřijde. * Třestež se
strachem ó lhostejné; pohnětež se bezpečně
sobě počínající; svlecte se a obnažte se a pře-
12 pašte se žíní po bedrách. * Kvílíce nad prsy,
nad poli výbornými a nad kmeny úrodnými.
13 * Na zemi zajisté lidu mého trní a hloží vzejde,
anobrž na všech místech domů veselých města
14 plésajícího. * Nebo rozkošný palác opuštěn
bude, hluk města přestane, hrad vysoký a věže
obráceny budou v jeskyně na věčnost, k ra-
dosti divokým oslům a ku pastvišti stádům.
* Dokavadž nebude vylit na nás Duch s vý- 15
sosti a nebude obrácena poušť v pole úrodné,
a pole úrodné za les počítáno; * i bude na 16
poušti soud bydliti a spravedlnost na poli
úrodném přebývati; * a zjeví se skutek spra- 17
vedlnosti pokoj, ovoce pravím spravedlnosti,
pokoj a bezpečnost až na věky. * Nebo by- 18
dliti bude lid můj v obydlí pokojném; totiž
v příbytcích nejbezpečnějších a v odpočívání
nejpokojnějším; * byť pak i krupobití spadlo 19
na les a velmi sníženo bylo město. * Blaze 20
vám, kteříž sejete na všelikých místech úro-
dných vypouštějíce tam vola i osla.

Hlava 33.

V čem se tedy cíl soudů božích ukazuje? a) V pohubení nepřátel a b) v zrůstu církve. A) Nepřátelé jsou dalecí a blízcí. I. Dalecí jsou teď Assyrští, jim tedy prorok hrozí, že 1) tyranství jejich po vyslyšení lidu svého Bůh vymstí a) potřením jich osob a b) rozchvátáním loupeže, aby α) i Bůh oslaven byl β) i pobožní se potěšili; 2) smlouvy od nich protržené na zkázu lidu svého bez pomsty nenechá, ale na to je přivede, aby sami od sebe zhynuli. II. Blízcí jsou pokrytci, tiť neujdou hněvu božího. B) Církev tedy růsti bude, nebo Pán 1) milující spravedlnost miluje; 2) opatří pohodlím, 3) vymůže z nebezpečenství, aby a) církve svaté opatření od Boha, b) nepřátel svých zhoubu viděli a c) loupež k sobě obrátili.

Běda tobě, jenž hubíš, ježto sám nebý-
váš huben, a kterýž nevěrně děláš, ježto tobě
nečinili nevěrně. Když přestaneš býti zhoub-
cem, pohuben budeš; když přestaneš nevěrně
činiti, nevěrněť činiti budou. * Hospodine učiň 2
nám milost, na tebeť očekáváme; budiž ra-

řádní, lakomci, dráči, neupřímí (jako byl Sobna, výš 22, 15.), ukrutní etc. vyvrženi budou.

9. *bezpečně*, H. ubezpečeně, tak hned. Jakoby řekl: Vy, kteříž ležíte a spíte ve vší svobodě, stkvostnosti, prostopášnosti, nádhernosti a pýše, jakoby žádného nebezpečenství nikdež nebylo, ani býti nemohlo, poslyšte co vás probudí, zdvihne tu bezpečnost z mysli i z rukou vám vyrazí. Jedni to literně na ženské pohlaví (o čemž i v hl. 3.) slyší, jiní na města a městečka judská.

10. *vichrovány*, H. pohybovány neb zmítány neb posmýkány, t. z místa na místo mnohými těžkostmi a pokušeními, i s jinými spolu trápeny jsouce vedlé božích pohrůžek v zákoně zapsaných. Deut. 28, 25.

11. *bezpečně*, t. v mysli své tak hroznými a žalostnými pohrůžkami božími. — *svlecte se*, t. z roucha nádherného, měkkého. — *bedrách*, t. na znamení zármutku a činění svatého pokání, jakž tehdáž byl obyčej.

12. *prsy*. Co tím míní, prorok sám vykládá; nebo to dvé, t. pokrm a nápoj jako dva prsy život lidský (pokudž Bůh propůjčovati ráčí) zdržuje a zachovává; odkudž země nazvána matka úrod, netoliko že z ní všickni živočichové potravu a živnost, ale i svůj původ mají. Gen. 1, 24. — *výbornými*, H. žádosti.

13. *vzejde*, t. proto, že nebude pro náramné zpuštění, kdoby ji dělal a spravoval. — *veselých*, H. veselí. Podobné pohrůžky i příbytkům i rolím a vinicím předkládal. Výš 5, 9. 10., též 27, 10. 11. — *města*: v městě hlučném.

14. *přestane*, H. zanechán bude.

15. *počítáno*, t. tak hojná bohatství milosrdenství boží s sebou přinese, že poušť v místa úrodná se promění, a kteráž se úrodná býti soudí, ta že se rozbujní a rozmnoží, tak že přirovnal-liby k nim budoucí tu zdarnost, nemohlby říci, než že přítomně jsou plná a neužitečná poušť; úrod a všech dobrých věcí plnou hojnost tím mluvením Bůh lidu svému, hned jakž znikne nepřátel svých, slibuje.

17. *zjeví*, H. bude. — *spravedlnosti*, t. tehdáž když se lidé k Bohu obrátí skrze činění pravého pokání, budou míti toho hojný užitek, netoliko podlé těla v zevnitřním spůsobu, ale i v svých svědomích přerozkošný a svatý pokoj. — *ovoce*, J. moc.

18. *obydlí*, H. v chaloupce. Tak poníženě a střídmě mluví o Jerusalemě, že u přirovnání k jiným pevným městům vodami i jinými věcmi ohraženým, jako Babylon, Egypt etc. neměl takových ohrad a pevností; ale jiné, o nichž níž 33, 21. Obraz církve Kristovy proti antikristově zběři.

19. *na les*, t. Jerusalem, tak se nazývá proto, že z dříví lesu libanského vystaven byl. Tak jej i Ezech. 20, 46. jmenuje. — *velmi* etc., H. sníženým sníženo.

20. *na všelikých* etc., H. při všelikých vodách. — *vola*, H. nohu vola i osla, t. k orání a dělání země. J. na pastvu volně a bezpečně majíce pokoj a bezpečnost, za niž Žalm 121, 6. modliti se velí.

1. *činiti budou*. Jistá a nepohnutelná jest toho výpověd boží. Nebo když samovláda světa tohoto a mocnářové jeho svou zlost na nejvyšší stupeň dovršovali, tedy Bůh k zahubení a vyvrácení jich jiné proti nim nastrojoval a vysýlal.

2. *ramenem*, t. mocí, sílou, ochranou. — *svých*, H. těchto. — *každého* etc., t. všelikého času.

menem svých každého jitra a vysvobozením
3 naším v čas soužení. * Před zvukem hřmotu
jak se rozběhli národové, před vyvýšením tvým
4 jak jsou roztýleni pohané! * I sebrána bude
loupež vaše, tak jako sbíráni bývají chroustové; jako připadají kobylky, tak připadnou
5 na ni. * Vyvýšíť se zajisté Hospodin; nebo na
výsosti přebývá a naplní Sion soudem a spra-
6 vedlností. * I bude upevněním časů tvých sílou
i hojným spasením moudrost a umění a bázeň
7 Hospodinova poklad tvůj. * Ai rekové jejich
naříkali vně; jednatelé pokoje hořce plakali;
8 * že zpustly silnice, přestali choditi cestou;
že Assur zrušil příměří, nevážil sobě měst, za
9 nic položil sobě člověka. * Pročež kvílila a zemdlela země; styděti se musil Liban a usvadl;
Saron učiněn jako poušť; Basan pak a Kar-
10 mel mrzce oklácen. * Ai jižť povstanu, praví
Hospodin, již vyvýšen, již vyzdvižen budu.
11 * Počnouce slámu porodíte strniště, oheň dý-
12 chání vašeho sžíře vás. * I budou národové
jako vypálené vápno, jako trní podťaté, ohněm
spáleni budou. * Slyšte dalecí, co jsem učinil, 13
a poznejte blízcí sílu mou. * Zděsili se na 14
Sionu hříšníci, podjala hrůza pokrytce i řekli:
Kdožby z nás mohl ostáti při ohni sžírajícím?
kdožby z nás mohl ostáti při pálení věčném?
* Ten, kterýž chodí v spravedlnosti a mluví 15
pravé věci, kterýž pohrdá ziskem z útisku;
kterýž otřásá ruce své, aby darů nepřijímal;
kterýž zacpává uši své, aby neslyšel rady o
vraždě, a zavírá oči své, aby se na zlé nedíval: * tenť na vysokých místech přebývati 16
bude; jako hradové na skalách bude útočiště
jeho; tomu chléb dán bude, vody jeho stálé
budou. * Krále v okrase jeho uzří oči tvé, 17
spatří i zemi dalekou. * Srdce tvé přemyšlo- 18
vati bude o strachu předešlém řka: Kdež jest
písař, kdež výběrčí, kde spisovatel velikých
domů? * Lidu ukrutného neuhlédáš, lidu hlu- 19
boké řeči, jížby neslýchal, a jazyku cizího,
jemužby nerozuměl; * patř na Sion, město 20
slavností našich; oči tvé nechť hledí na Jerusalem, na obydlí pokojné, stánek, kterýž se

3. *hřmotu*, t. Perských a Medských. — *národové*, t. chaldejští. Jist jsa vyslyšením modlitby své o budoucích jako již o stalých věcech tak mluví; viz v předm. prav. 9.
4. *tak jako* etc., H. sbíráním chrousta. — *na ni*, t. na tu loupež, to se vysvětluje níž v. 23.
5. *Vyvýšíť*, t. moc svou v hrozných nad nepřátely pomstách prokáže. Výš 14, 22.
6. *tvých*. Obrací řeč svou ke králi Ezechiášovi aneb v osobě jeho ke všemu lidu. — *hojným* etc., H. spaseními. — *tvůj*, H. jeho, jakoby řekl: Toť bude výborná správa v světských i duchovních věcech; tímť stane a v své ušlechtilosti zachováno bude království tvé, když ty je moudrostí a uměním božím a ne podlé zvyků zlých, příkladů a náchylností spravovati, zdržovati i sám v bázni boží se chovaje, tak je předcházeti a jemu svítiti budeš. (Výš 1, 17., též 26, 5.) A což se tu mluví k hlavě království, totéž i ke všem údům jeho přináleží.
7. *jejich*, t. Jerusalemských. — *naříkali*. Změna času jako v. 3. —*jednatelé*, H. poslové viz IV. Král. 18, 14. 18. — *plakali*, t. z příčiny utrhavé a rouhání plné odpovědi, kterouž slyšeli od vůdce Sennacheribova i jiných, o nichž tu dále.
9. *Saron*, viz I. Petr 27, 29. — *Basan*, Deut. 32, 14. Žl. 67, 16.
10. *jižť*, H. nyní, tak i hned. — *povstanu*, t. proto abych pomoci svým udělil a nepřátely jejich zahanbil. — *vyvýšen*, výš 2, 17.
11. *slámu*: plevu, mrvu. — *sžíře*, jakoby řekl: usilování a práce vaše proti lidu mému netoliko marná a daremná bude, ale což více jest, vám samým ke škodě a zahynutí poslouží, t. jámu kopajíce sami do ní upadnete. Žl. 7, 16., též 57, 6.
12. *vápno*, t. kteréž se snadně rozsypá; tak ti národové sem i tam se rozprchnou a rozptýleni budou.
13. *učinil*. Opět tak mluví, jako v. 3.
14. *pokrytce*, J. převrácence. I tehdáž hle takoví byli na lůně církve boží v domě božím za času pobožné vrchnosti; za času nejpilnějších dělníků, nejbedlivějších stáda Páně postýřů, proroků Isaiáše, Micheáše a jiných. Viz předmluvu prav. 1. — *z nás*, J. za nás. — *ostáti*: pobyti, zůstati.
15. *v spravedlnosti*, H. v spravedlnostech, t. ve všem svém obcování i ve všech snažnostech svých tak se má k Bohu i k lidem, jakž spravedlnost boží káže a učí. — *z útisku*, t. jakýmkoli prostředkem nespravedlivě nabytého, lstí, úskokem. Výš 32, 7. — *o vraždě*, H. o krvi.
16. *místech*, t. všeho nebezpečenství vzdálených. — *stálé* etc.: ustavičné, t. dokonalou bezpečností přede všemi útrpnými a zlými věcmi i před každým nedostatkem vším pohodlím opotřen bude. Žalm 33, 11. I. Tim. 4, 7., výš 24, 13.
17. *Krále*, t. Ezechiáše v spůsobu veselém, bez smutku, v bezpečnosti přede všemi nepřátely i se svými poddanými stojícího; může vzato býti vůbec o všech králích lidu judského. Nebo králů v čeledi Davidově posloupnost byla zvláštním milosti boží znamením podlé jistých božích slibů. Gen. 49, 10. Jerem. 32, 17. — *oči tvé*, t. každého takového pobožného, o němž v. 15. (S proměnou osoby.) — *dalekou*. Jakoby řekl: Netoliko Jerusalem a svou zemi před strachem nepřátel osvobozenou míti budete, ale i do jiných krajin bezpečně se přenášeti i pomezí království svého rozšiřovati budete moci.
18. *spisovatel*. Vyčítá tu osoby úřadní, chytré, lstivé, lakomé, kteříž na místě Assyrských (pokudž jim Judští holdovali) berně tvrdě a ukrutně vybírali, i nové den po dni k větší starosti stížnosti lstivě vymýšleli, kdo seč více může býti, pilně vyhledávali, oceňovali. J. to všecko na pyšného Sobnu (o němž níže 36, 3., též 37, 2.) kancléře království judského obracejí. — *velikých*, H. věží. — *domů*, t. vysvobozeni jsouce připomínati sobě budete předešlé bídy (ačkoli již pominuly) s velikým potěšením, posměchy a útržky svým násilníkům činíce. I. Kor. 1, 20.
19. *ukrutného*: silného, t. Assyrského. — *cizího*, H. směšného.
20. *slavností*, H. shromáždění, t. kdež obyčej máme shromažďovati se k slýchání zákona a obětí obětování. Viz výš 14, 14. — *hledí*. Jakoby řekl: Zdá-li se komu podlé zevnitřního spůsobu špatné a nepevné býti město toto, nechť na to nehledí, jako samo na toho, kterýž sobě v něm byt zvolil (Žalm

nezruší, jehož kolíkové na věky se nepohnou
21 a žádný provaz jeho se neztrhá; * protože ve-
likomocný Hospodin jest nám na místě tom
řekami toků širokých, po němž nepůjde lodí
s vesly, aniž bárka veliká po něm přecházeti
22 bude. * Nebo Hospodin jest soudce náš, Ho-
spodin ustanovitel práv našich, Hospodin
král náš, onť spasí nás. * A protož zanecháni 23
budou provazové tvoji, ó zhoubce, aniž budou
moci utvrditi sloupu bárky své, ani roztáhnouti
plachty, anať již rozdělena bude kořist loupeže
mnohé, i chromí rozchvátají tu kořist; * aniž 24
dí kdo z obyvatelů města: Nemocen jsem; nebo
lid osedlý v něm zproštěn bude nepravosti.

Hlava 34.

O třetím řádu proroctví. V třetím řádu proroctví prorok nepřátelům lidu božího pohrůžku činí a církve potěšuje. I. V pohrůžce svolávaje všech všudy k slyšení 1) oznamuje, že Pán Bůh v hněvě svém na proklatých a) život dopustí záhubu, α) té nebeské obloze strašnou, β) ale jmenu svému slavnou, když místo obětí vytylí bezbožníci pod meč na pomstu jíti musejí, b) obydlí zlořečenství uvede, aby α) bez obyvatelů pro nehodnost země byla, β) v pustinu přijdouc trním a bodláčím zarostla a zvěř šerednou trpěla. 2) Tvrdí to božím svědectvím, že tak se jistotně státi má.

Přistuptež národové, abyste slyšeli, a lidé
pozorujte; nechať slyší země i plnost její,
2 okršlek zemský i veliký plod jeho. * Protože
hněv Hospodinův jest proti všechněm národům
a prchlivost jeho proti všemu vojsku jejich;
nebo vyhubí je jako proklaté a vydá je k za-
3 bití. * I budou povrženi zbití jejich, a z těl
mrtvých jejich vzejde smrad, a rozplynou se
4 hory od krve jejich. * Chřadnouti bude i vše-
cko vojsko nebeské, a svinuta budou nebesa
jako kniha, a všecko vojsko jejich sprchne,
jako prší list s vinného kmene a jako nezralé
ovoce s fíku. * Neb opojen jest na nebi meč 5
můj, a aj na Idumejské sstoupí a na lid, na
nějž jsem klatbu vydal, aby trestán byl.
* Meč pravím Hospodinův bude plný krve, uma- 6
stí se tukem a krví beranů a kozlů, tukem led-
vin skopových; obět zajisté bude míti Hospo-
din v Bosře a zabíjení veliké v zemi idumejské.
* Sstoupí s nimi i jednorožcové a volčata s voly, 7

131, též 175,) své tu služby vyzdvihl; vůdcům našim a ochráncům do naší smrti tu býti zaslíbil (Žalm 47, 15.), tedy najde čímby se potěšiti mohl. Avšak aby někdo nemyslil (jakož mnozí takoví byli i tehdáž i za proroka Jerem. 7, 4.), že tato sláva Siona záleží na těch samých zevnitřních službách Bohu, potřebně dokládá ihned, že ty spasí, kdož jeho soudů, práv a tak poslušenství ostříhají. — *obydlí*, H. chaloupečku, výš 32, 18.

21. *širokých.* Jakoby řekl: Máme větší ochranu a bezpečnost, nežli jakákoli v světě může nalezena neb vymyšlena býti, výš 26, 1. A Zach. 2, 9. Bůh zdí ohnivou k ochraně svých se nazývá; odtud svatý Pavel dí Řím. 8, 31.: Kdyžť jest Bůh s námi i kdo proti nám? Výš 24, 13. — *po němž*, t. po místě tom.

22. *náš*, t. nám k ochraně, ale nepřátelům ku pomstě; nám k naučení, jim k zahanbení; nám ku potěšení, jich k potlačení. — *spasí*: vysvobodí.

23. *zhoubce* (o němž v. 1.), jakoby řekl: Tvoji pomocníci jsouce předěšeni, místo svého rekovství a umění na všecko se zapomenou, tak že i ty sám s nimi zahyneš a roztřískán budeš, jako lodí na moři zbouřeném; jedni na Assyrské to slyší, jiní vůbec na všecky lidu božího nepřátely. Výš 17, 13. 14. — *chromí.* Jakoby řekl: I ti nejšpatnější beze vší nesnáze je přemohou, porazí a zloupí.

24. *města*, t. Jerusalema, jenž jest církev svatá. Gal. 4, 26.

1. *její*, t. všickni všudy lidé kdekoli na širokosti světa všeho bydlící. — *jeho.* Obrazné mluvení, zosobňování, viz II. Král. 12, 11., výš 1, 2.

2. *hněv.* Jak písma Bohu mysli hnutí a proč přivlastňují, viz Soud. 2, 14. — *národům.* Míní všecky národy lidu židovskému blízké a ty, kteříž jej sužovali. — *k zabití*, t. jako hovada na jatky.

3. *jejich.* Jakoby řekl: Bude jim dána spravedlivá odplata v zajetí; oni mnoho krve pobožných vylévali, i z nich též tak mnoho krve vylito bude, až (jako rozvodnilé řeky z břehu vystupujíce) potokové její vysokých hor dosáhnou.

4. *nebeské*, t. všecka světla nebeská a okrasa jejich. Gen. 2, 1. — *kniha*, viz Žl. 39, 8. Job. 31, 36. — *fíku*, t. hrozné pomsty boží půjdou s divy a zázraky mnohými; odkudž veliký strach a předěšení lidi obklíčí, výš 13, 10. Taková jsou i Kristova mluvení. Luk. 21, 25.

5. *na nějž* etc., H. zbití neb prokletí mého; jakoby řekl: Netoliko idumejský, ale kterýkoli národ a lid k hněvu a pomstám mne popouzející. — *aby* etc., H. k soudu neb v soudu, t. hodně a spravedlivě aby mstěno bylo nad ním. Výš 1, 27.

6. *beranů.* Berany míní lid obecný; kozly předčící v moci nad jinými; jednorožci lidi tyranské, nemilostivé; volčaty, voly, lidi žádostmi těla a světa vytylé, bujné, pyšné, smělé; jakoby řekl: Všickni vespolek malí i velicí, mdlí i silní, slavní i neslavní, pomstám božím poddáni budou. Porážku pak a zmordování jejich přirovnává k slavnostem, v nichž se oběti činívali, proto jakož oběti ke cti a slávě boží činěny bývaly, tak když on tresce a mstí nad bezbožnými, že konaje spravedlnost z toho svou čest a slávu vyvodí; a to často skrze jim v bezbožnostech podobné, ačkoli oni na to nemyslí, výš 10, 7. Nebo když bezbožní bezbožnostmi svými vytyjí, tedy na jatky božích pomst náhle vrženi bývají. Jerem. 12, 3. 9., též 34, 20. Ezech. 39, 4. Podobné mluvení v Zjev. 19. 17. o večeři velikého Boha. — *Bosra*, jedno z hlavních měst krajiny idumejské. Kdo byli Idumejští, viz Gen. hl. 36. Num. 20, 14. Deut. 2, 4. Amos 1, 9. Žl. 136, 7. Abdiáš.

7. *s voly*, H. se silnými.

i opije se země jejich krví, a prach jejich tu-
8 kem se omastí. * Nebo den pomsty Hospodi-
novy bude léto odplacování se, aby mstěno bylo
9 Siona.* A obráceni budou potokové její v smolu
a prach její v síru, a země její obrátí se
10 v smolu hořící; * v noci ani ve dne neuhasne,
na věky vystupovati bude dým její; od národu
až do pronárodu pustá zůstane, na věky věků
11 nebude, kdoby šel přes ni; * ale osednou ji ne-
syt a výr, kalous také a krkavec budou bydliti
v ní, a roztáhne po ní šnůru zahanbení a závaží
12 marnosti. * Šlechticů jejich volati budou ke
království, ale nebude tam žádného; nebo vše-
13 cka knížata její zhynou; * a vzroste na palá-
cích jejich trní, kopřivy a bodláčí na hradech
jejich, a bude příbytkem drakům a obydlím
sov. * Tam se budou potkávati spolu lítá zvěř 14
s nemilým ptactvem a příšera jedna každá své
druži se ozývati, tam toliko noční přeluda se
usadí a odpočinutí sobě nalezne. * Tam se hní- 15
zdí sup a skřečeti bude, a když mladé vysedí,
shromáždí je pod stín svůj; tam také shro-
máždí se luňák jeden s druhým. * Hledejte 16
v knihách Hospodinových a čtěte, ani jedno
z těch tvorů nechybí, a jeden každý bez své
druže nebude; nebo to ústa Páně přikázala
a Duch jeho shromáždí je. * Onť zajisté vrže 17
jim losy a ruka jeho jim rozdělí ji provazcem;
až na věky dědičně ji osednou, od národu až
od pronárodu v ní přebývati budou.

Hlava 35.

II. Ku potěšení církvi mluvě prorok 1) předpovídá jí, že se zotaví po těch nesnázích a v slávě boží se rozveselí. 2) Ponouká ji k radosti a k uvítání Pána svého, kterýž a) nedostatky α) na zdraví i β) v živnostech, γ) ovšem pak v umění božím odejme, b) nebezpečenství zapudí, c) vším dobrým dostatečně opatří. (Potud k třetímu příběhu krále Ezechiáše proroctví sv. Isaiáše se vztahuje.)

Veseliti se budou z toho poušť a pustina,
plésati pravím bude poušť a zkvetne jako růže;
2 * ušlechtile zkvetne, ano i radostně plésati
bude s prozpěvováním; sláva libanská dána jí
bude, též i okrasa karmelská a saronská; tyť
věci uzří slávu Hospodinovu, důstojnost Boha
3 našeho. * Posilňtež tedy rukou opuštěných a ko-
4 lena klesající utvrďte. * Rcete těm, kteříž jsou
bázlivého srdce: Posilňte se, nebojte se; ai
Bůh váš s pomstou přijde, s odplatou Bůh sám
přijde a spasí vás. * Tehdáž otevrou se oči sle- 5
pých, otevrou se též i uši hluchých; * tehdáž 6
poskočí kulhavý jako jelen a jazyk němého
prozpěvovati bude; nebo se rozprýští vody na
poušti a potokové na pustinách; * a obrátí se 7
místo vyprahlé v jezero a žíznivé v prameny
vod, v doupatech pak draků, v pelešich jejich
zroste tráva, třtí a sítí. * Bude také tam silnice 8
a cesta, kteráž cestou svatou slouti bude; ne-
půjde po ní nečistý, ale bude samých těchto;

---

8. *aby* etc., J. pro zastání pře Siona.

9. *její*, t. krajiny idumejské i jiných nepřátel lidu božího.

11. *osednou*: přijmou ji v dědictví. — *nesyt*, J. pelikán, bukač. — *v ní*, viz podobnou pohrůžku proti Babylonským. Výš 13, 21. — *roztáhne*, t. bude-li kdo chtíti ji zase vzdělávati, daremně se o to pokoušeti bude, nýbrž namorduje se s hanbou toho zanechati a pryč odjíti musí. J. na Boha to slyší podlé podobného o Jerusalemě mluvení. IV. Král. 21, 13. a Malach. 1, 4. též sobě to Bůh osobuje.— *zahanbení*, H. nesličnosti. — *závaží*, H. kamení prázdnosti.

12. *zhynou*. Podobné mluvení výš 3, 6. 7.

13. *obydlím*, J. síní. — *sov*, H. dcer sov.

14. *zvěř*, H. zím se zím. Výš 13, 21. 22. Místo slovných příbytků bude poušť; místo lhostejných rozkoší, veselí, tance a jiné marnosti a bezbožnosti provodících obyvatelů budou šelmy v těch zbořeninách a pustinách, budou potvory, příšery etc. Viz Job 7, 15. 18. — *noční*, J. můra, H. litith.

15. *skřečeti*: seděti bude (na vejcích). — *stín*, t. pod křídla svá.

16. *Hospodinových*, t. v zákoně božím. — *Páně*, H. má. — *je*, t. ty živočichy.

17. *rozdělí*. Jakoby řekl: Tu zemi idumejskou v takovou poušť obrátí, aby v ní netoliko lidí nebývalo, ale ani zvěři nějaké a ptactva lidem milého, než rozličné šelmy a potvory i ptactvo nemilé: z něhož i z nichž na lidi, buď že je vidí neb slyší, hrůza a strach připadá.

1. *z toho*, t. z připraveného vysvobození a spasení věřícím i z pomsty uvedené na bezbožné; o čemž již nejednou mluvil, zvlášť v hl. 33.

2. *ušlechtile*, H. kvetna zkvetne. — *jí*, t. té poušti, jakoby řekl: množství vysokého a ušlechtilého dříví cedrového na ní jako na Libanu vzroste. Míní se pak tou pouští podlé litery země židovská i s Jerusalemem; v duchovním smyslu lidské v světě pokolení, kteréž skrze Krista své napravení a obnovení přijíti mělo; tak aby se netoliko rozkošně zelenati, ale i zdárně kvésti a ovoce příjemné Bohu s radostí a potěšením přinášeti mohlo. Výš 27, 2.— *saronská*, viz I. Petr 27, 29. — *věci*, t. pustiny a poušť uzří, t. skutečně i moci i milosti boží pocítí; odkudž jim vzejde radost, odtud i moc k ušlechtilému zrůstu zjevovati se bude.

4. *bázlivého*, H. kvapného. — *přijde*, t. proti svým i lidu svého nepřátelům.

5. *slepých*, t. v slepotě, temnostech a neznámosti Boha i jeho milosti stojících, že osvícení dojdou. Tak též výš 29, 18. vedlé litery mluví. — *hluchých*, t. k slyšení čistého učení božího.

6. *kulhavý*, t. nespůsobní k činění dobrého spůsobní a ochotní učiněni budou.

8. *cesta*: Proti těm těžkostem, o nichž výž 33, 8., že spustly byly silnice příčinou tyranství Assurova.— *svatou*, H. svatostí. Kristus jest sám ta cesta svatá,

tou cestou jdoucí žádný, i nejhloupější, nezblou-
9 dí. * Nebude tam lva a lítá zvěř nebude choditi
po ní, aniž tam nalezena bude; ale půjdou po
10 ní ti, jenž budou vysvobozeni; * vykoupení pra-
vím Hospodinovi navrátí se a přijdou na Sion
s prozpěvováním, a veselí věčné bude na hlavě
jejich; radosti a veselí dojdou, zámutek pak
a úpění uteče od nich.

Hlava 36.

O čtvrtém příběhu. Když nepřítel k Jerusalemu se šikoval, prorok vypravuje nepřítele rouhavost a strestání. Rouhavost dvojím poselstvím osvědčil na sobě nepřítel, ústním skrze vůdce svého a psaným skrze posly své. Proti obojímu poselství Ezechiáš hledal a došel rady u Boha. Tehdy první poselství jest I. u tyrana vzteklé, nestydí se zajisté na místě ne svém utrhati i 1) rádcům královým, 2) samému králi, že daremně spoléhá buď na a) svou moc, b) pomoc Egypta, c) Boha svého, poněvadž prý α) zbořením oltářů jeho rozhněval jej. Pročež byť měl pomoc od samého nepřítele, nemohlby jeho knížeti odolati; β) týž Bůh nepřítele proti Ezechiášovi vypravil. II. U soužených strašné; nebo A) rádcové 1) to před lidem zatajiti chtějí, ale Rabsaces namlouval ho, aby a) upustě od krále i Boha svého b) poddal se Assyrskému. Podlé poručení králova lid mlčením toho odbýval; rádcové však 2) roztržením roucha svého rouhavost takovou osvědčili.

Stalo se pak čtrnáctého léta kralování
Ezechiášova, přitáhl Sennacherib král assyr-
ský proti všechněm městům judským hraze-
2 ným a zdobýval jich. * I poslal král assyr-
ský Rabsace z Lachisu do Jerusalema ku králi
Ezechiášovi s vojskem velikým, kterýž se po-
stavil u struhy rybníka hořejšího při silnici
3 pole valchářova. * Tedy vyšel k němu Elia-
kim syn Helkiášův, kterýž byl správce domu,
a Sobna písař a Joahe syn Asafův kancléř.
4 * I mluvil k nim Robsaces: Povězte medle
Ezechiášovi: Toto praví král veliký, král
assyrský: Jakéž jest to doufání, na kterémž
5 se zakládáš? * Řekl jsem: Jistě žeť jest věc
daremná; radyť jest a síly k válce potřebí.
A protož v koho doufáš, že mi se protivíš?
6 * Ai spolehl jsi na hůl třtiny té nalomené,
totiž na Egypt, na niž zpodepřel-liby se kdo,
pronikne ruku jeho a probodne ji. Takovýť
jest Farao král egyptský všechněm, kteříž
v něm doufají. * Pakli mi díš: V Hospodinu 7
Bohu svém doufáme; zdaliž on není ten, je-
hož pobořil Ezechiáš výsosti i oltáře a při-
kázal Judovi a Jerusalemu řka: Před tímto
oltářem klaněti se budete? * Ale nu, potkej 8
se medle s pánem mým králem assyrským,
přidámť ještě dva tisíce koní, můžeš-li jen
míti, kdoby na nich jeli. * Jakž tedy odoláš 9
jednomu knížeti z nejmenších služebníků pána
mého, ačkoli máš doufání v Egyptu pro vozy
a jezdce? * Přes to zdali jsem bez Hospodina 10
přitáhl do země této, aby ji zkazil? však Ho-
spodin řekl mi: Táhni na tu zemi a zkaž ji.
* I řekl Eliakim a Sobna a Joahe Rabsa- 11
covi: Mluv medle k služebníkům svým syr-
sky, však rozumíme, a nemluv k nám židov-
sky před lidem tímto, kterýž jest na zdech.
* I odpověděl Rabsaces: Zdaliž ku pánu tvému 12

---

jistá a bezpečná na Sion k věčné slávě vedoucí. Jan 14, 6. — *těchto*, t. jejichž oči, uši, nohy, jazyk a jiní údové příchodem Krista Pána napraveni budou, o čemž v. 5. 6. — *nejhloupější*, H. blázni, t. tak bude ta cesta protřená, tak známá a všem obecná, že kdožkoli i nejsprostější po ní půjdou, v nižádné pochybnosti a nejistotě, ovšem v bludu zůstávati nebudou.

10. *uteče*, H. utekou.

1. *kralování*, H. krále.

2. *Lachis* bylo město v pokolení Benjamin. — *postavil*, t. se svými zástupy tu na tom místě patrném Jerusalemským k většímu jejich přestrašení a předěšení položil.

3. *Eliakim.* O tom i o Sobnovi výš 22, 15. 20. — *kancléř*: tajemník.

4. *doufání*, t. smělost, bezpečnost. Jakoby řekl: Veliká jest tvá všetečnost, anobrž bláznovství jsa v obležení jako u vězení že se domníváš, že tak velikému mocnáři budeš moci odolati.

5. *Jistě* etc. Jakoby řekl: znám dobře a vidím co myslíš a oč usiluješ; ale to vše nic není, H. slovo rtův. J. toto slyší na kázaní, učení, napomínání svatých proroků a na obecný půst i modlitby, kteréž se dály tehdáž (jakž Joel hl. 2. píše), žeby to tento utrhač vše přemítal a zlehčoval. Jestiť to jedna a nezadní chytrost satanova důvěrnosti k Bohu i vší pobožnosti zvlášť v pokušeních a zámutcích k vyvrácení. — *daremná*, H. rada.

6. *doufají.* Ve vší své té řeči toliko v tomto verši pravdu mluvil; nebo i prorok to spiknutí s Egyptskými tupil (výš hl. 30., též 31.). A anižť jsou Judští odtud jakou pomoc měli, ale mnohem více škody, že naději v Egyptských složivše k válce této chvátali a tudíž uslyšeli, že pomocník jejich Tirhak klesl, a sami hrozně obleženi byli.

7. *oltáře.* Viz II. Paral. 32, 12.

8. *potkej.* Jakoby řekl: A ty tak chudý a nuzný, že kdybyť i Pán můj koní k válce nastrojených propůjčil, nemáš kdoby jich užiti mohl. J. založ se, viz IV. Král. 18, 23. i jiných nejedněch míst v těchto hlavách se zdržujících vysvětlení. — *míti*, H. dáti.

9. *odoláš*, H. odvrátíš tvář. — *mého.* Poněvadž totiž nemáš dostatku ani lidu, ani koní,

10. *Přes to*, H. A nyní. — *Hospodina*, t. bez vůle a ponuknutí jeho.

11. *před lidem*, H. v uších lidu.

a k tobě poslal mne pán můj, abych mluvil
slova tato? však k mužům těm, kteříž jsou
na zdech, aby lejn svých jísti a moče svého
13 píti spolu s vámi nebyli přinuceni. * A tak stoje
Rabsaces volal hlasem velikým židovsky a
řekl: Slyšte slova krále velikého, krále assyr-
14 ského; * toto praví král: Nechť vás nesvodí
Ezechiáš, neboť nebude moci vyprostiti vás.
15 * A nechať vám neveli Ezechiáš doufati v Ho-
spodina řka: Zajisté vysvobodí nás Hospodin,
a nebudeť dáno město toto v ruku krále assyr-
16 ského. * Neposlouchejtež Ezechiáše; neboť takto
praví král assyrský: Učiňte mi to k libosti a
vyjděte ke mně, i bude moci jísti jeden každý
z vinice své, a jeden každý z fíku svého, a
17 píti jeden každý vodu studnice své, * doka-
vadž nepřijdu a nepoberu vás do země podo-
bné zemi vaší, do země úrodné, země, v níž
jest hojnost chleba a vinic. * Nechť vás praví 18
nesvodí Ezechiáš řka: Hospodin vysvobodí
nás. Zdaliž mohli vysvoboditi bohové rozlič-
ných národů jeden každý zemi svou z ruky
krále assyrského? * kdež jsou bohové Ematu 19
a Arfadu, kde jsou bohové Sefarvaimu? zda-
liž jsou vysvobodili i Samaří z ruky mé? * kteří 20
jsou mezi všemi bohy těch zemí, jižtoby vy-
svobodili zemi svou z ruky mé, aby pak Ho-
spodin měl vysvoboditi Jerusalem z ruky mé?
* Oni pak mlčeli a neodpověděli jemu slova; 21
nebo takové bylo rozkázaní královo řkoucí:
Neodpovídejte jemu. * I přišel Eliakim syn 22
Helkiášův, kterýž byl správcem domu, a Sobna
písař a Joahe syn Asafův kancléř k Ezechiá-
šovi majíce roucha roztržená a oznámili jemu
slova Rabsacova.

Hlava 37.

B) Král v žíni se obleknuv 1) do domu božího k modlitbám odchází, 2) k Isaiášovi posly odsýlá s oznámením svého a) nebezpečenství a b) žádosti k Bohu proti nepříteli, což se tak vyřídilo. III. U Boha potupené; nebo Bůh skrze 1) Isaiáše krále potěšil, že tu křivdu a) na sebe přijímá, b) na nepříteli vymstí. 2) Egyptské poodvedl Assyrského od Judstva. Druhé poselství jest v spisu opět I. u nepřítele v obvyklém rouhání; nebo krále a) odvesti chce od doufání v Boha, b) straší, že odolati nebudou moci jemu, jako i jiní. II. U krále žalostné; on před Bohem jakožto Stvořitelem svým v modlitbě a) žaluje na rouhání nepřítele, b) vyznává, proč jsou pohubeni jiní národové, c) žádá vysvobození lidu pro slávu boží. III. U Boha v pohrdání; on zajisté skrze 1) Isaiáše krále a) naučil, co má za odpověd dáti nepříteli, totiž že α) pohrůžek takových se lid nic nebojí, β) a Bůh křivdu aa) i rouháním, bb) i zosobováním sobě vítězství cc) i dalším předsevzetím ujištěnou spravedlivě vymstí; b) potěšil, že α) království svého ani v hladu, ani jináč neopustí, β) nepříteli ani k městu nedá, jakožto města ochrance. Pročež skrze 2) anděla vojsko náhle v noci zbil; 3) vlastní jeho krále assyrského při modlářství zabil; 4) jiné mocnáře království zkazil.

I stalo se, když to uslyšel král Ezechiáš,
že roztrhl roucho své a oděl se žíní a všel
2 do domu Hospodinova. * I poslal Eliakima
správce domu, a Sobnu písaře a starší z kněží
oblečené v žíně k Isaiášovi proroku synu Ama-
sovu; * kteříž řekli jemu: Toto praví Eze- 3
chiáš: Den úzkosti a útržky i rouhání jest den
tento, protože se přiblížil plod k vyjití, ale
není síly ku porodu. * Ó by slyšel Hospodin 4
Bůh tvůj slova Rabsacova, jehož poslal král

---

15. *Zajisté*, H. vysvobozuje vysvobodí.

16. *mi*, H. se mnou požehnání. J. příměří neb smlouvu. — *bude moci* etc., H. jezte, tak hned, píte.

17. *úrodné*, H. obilí a vína. — *vinic.* Zasliboval věci tělesné a zemské a o věcech duchovních (jichž sám neznal, ovšem nepožíval, kteréž mají vždycky napřed státi, bez nichž pravého potěšení býti nemůže), jenž sám čistá pocta a služba boží k Bohu milosti jeho a tak k radosti věčné po zdejším bíd plném životu vedoucí a v účastnosti toho zachovávající se chytře umlčel, jemuž kdyby byli povolili, všeho toho by je byl zbavil a v modlářství pohanská a tak od Boha odvedl a zapletl. Ne samých slibných slov satanových a jeho holomků, ale čeho pod tím podává i od čeho odvodí, šetřiti sluší.

19. *Sefarvaim*: Emat, Arfad, Sefarvaim byla města starožitná v Syril a Assyrii.

20. *Hospodin*, výš v. 10., pravil se býti božím poslem a služebníkem, a teď proti němu zjevně útržky a hrozné rouhání vynáší.

21. *slova.* Příklad tento poučuje, že ne vždycky bláznům na jejich bláznovství (Přísl. 26, 4.), mnohem méně bezbožníkům podlé bezbožnosti jejich odpovídati sluší, aby se více (jakž dí Sirach. 8, 13.) uhlí zlosti jejich nerozněcovalo. Tak i Kristus ne vždycky odpovídal na otázky svých nepřátel a někdy na ně jiných podával, aby jim k většímu rouhání příčinou nebyl.

22. *Sobna.* Tento ačkoli byl zlý a nevěrný člověk (výš 22, 15.), však se k jiným také připodobnil a zevnitřní larvu pobožnosti na se vzal. I toho do času před sebou mezi předními služebníky svými pobožný král trpěti musil.

2. *z kněží.* Teď teprv rádi chtěli nějaké naučení a potěšení slyšeti od proroka, jimž prvé když jim ty těžkosti předpovídal, výstrahy dával, pohrdali; tak umí Pán Bůh služebníků svých potupu a nevážení jich očišťovati a mstíti, že nejedni bycha honívají, ale při mnohých bývá pozdě.

3. *plod*, H. synové. — *porodu.* Jakoby řekl: I já i lid zahynouti musíme, jediné leč sám Bůh nám pomůže.

4. *pozdvihni.* Pozdvižení modlitby jest duchem vroucím a myslí k samému věčnému Bohu pozdvi-

assyrský pán jeho, aby utrhal Bohu živému,
a pomstil Hospodin Bůh tvůj těch slov, kte-
ráž slyšel. Protož pozdvihni modlitby za tento
5 ostatek lidu, kterýž se nalézá. * I přišli slu-
6 žebníci krále Ezechiáše k Isaiášovi; * jimžto
odpověděl Isaiáš: Toto povíte pánu svému:
Takto praví Hospodin: Nestrachuj se slov
těch, kteráž jsi slyšel, jimiž se mně rouhali
7 služebníci krále assyrského. * Ai já pustím
naň vítr, aby uslyše pověst navrátil se do
země své, a učiním to, že padne od meče
8 v zemi své. * Navrátiv se pak Rabsaces na-
lezl krále assyrského, an dobývá Lobny; nebo
9 uslyšel (pročež odtrhl od Lachisu), * uslyšel
pravím o Tarakovi králi mouřenínském, ani
pravili: Táhne, aby bojoval s tebou; avšak
uslyšev to vždy poslal opět posly své k Eze-
10 chiášovi s těmito slovy: * Takto povíte Eze-
chiášovi králi judskému řkouce: Nechť tebe
nesvodí Bůh tvůj, v němž ty doufáš říkaje:
Nebude dán Jerusalem v ruku krále assyr-
11 ského; * ai slyšels, co jsou učinili králové
assyrští všechněm zemím pohubivše je; a tyby
12 měl býti vysvobozen? * Zdaliž jsou je vysvo-
bodili bohové těch národů, kteréž zahladili
předkové moji, totiž Gozama, Harana, Resefa
13 a syny Edenovy, kteříž byli v Talazaru? * Kde
jest král z Ematu a král z Arfadu a král mě-
14 sta Sefarvaimu, Any i Avy? * Protož vzav
Ezechiáš list z ruky poslův přečetl jej, a vstou-
piv do domu Hospodinova rozvinul jej Ezechiáš
před Hospodinem, * a modlil se Ezechiáš Ho- 15
spodinu řka: * Hospodine zástupův, Bože israel- 16
ský, kterýž sedíš nad chrubíny, ty jsi sám Bůh
všech království země, ty jsi učinil nebe i zemi;
* nakloniž Hospodine ucha svého a uslyš; otevři 17
Hospodine oči své a pohleď; slyš pravím všecka
slova Sennacheriba, kterýž poslal k činění útr-
žek tobě Bohu živému. * Takť jest Hospodine, 18
žeť jsou pohubili králové assyrští všecky ty
krajiny i zemi jejich, * a uvrhli bohy jejich do 19
ohně; nebo nebyli bohové, ale dílo rukou lid-
ských, dřevo a kámen, protož zahladili je. * A 20
nyní Hospodine, Bože náš vysvoboď nás z ruky
jeho, aťby poznala všeka království země, že
jsi ty Hospodin sám. * Tedy poslal Isaiáš syn 21
Amosův k Ezechiášovi řka: Toto praví Hospo-
din Bůh israelský: Zač jsi mi se modlil strany
Sennacheriba krále assyrského, * totoť jest slovo, 22
kteréž mluvil Hospodin o něm: Pohrdá tebou
a posmívá se tobě Sennacheribe panna, dcera
sionská, potřásá hlavou za tebou dcera jerusa-
lemská. * Kohož jsi zhaněl a komus se rouhal, 23
a proti komus povýšil hlasu a pozdvihl vzhůru
očí svých? však proti Svatému israelskému!
* Skrze služebníky své utrhal jsi Pánu a řekl 24
jsi: Ve množství vozů svých já jsem vytáhl na
hory vysoké na stráně libanské a zpodtínal
vysoké cedry jeho i spanilé jedle jeho, a vejdu
na nejvyšší kraj jeho do lesů a výborných rolí
jeho. * Přes to já jsem také vykopal a pil vody; 25
nebo jsem vysušil nohama svýma všecky potoky

ženou modliti se a od něho podlé jeho vůle a milosti s celou důvěrností i v zevnitřním spůsobu nábožném a hlasitém naplnění potřeb svých i bližních žádati.

6. *slov*, H. od tváři slov.

7. *vítr*, J. vložím v něj ducha, t. bázně a strachu, aby se zděsiti a uteci musil, aneb jakoby řekl: Já ho tak snadně zapudím, jako vítr plevu zahání. Žl. 1, 4., výš 30, 32. — *pověst.* Toto na hrozný hluk a porážku vojska jeho, když anděl Páně bojoval, obracejí. Níž v. 36. 37.

8. *Lobny.* Praví někteří, že to bylo Pelusium a tu že Taraka Sennacherib porazil, nebo i pomocník i ten, jemuž byl ku pomoci, oba zahanbeni býti měli. Výš 31, 3. — *uslyšel*, t. král assyrský, viz Josef Antig. lib. 10, 1.

9. *mouřenínském*: kterýž tehdáž i egyptskou zemí vládl, jak někteří smyslí. — *Táhne*, t. na pomoc Ezechiášovi, pročež Sennacherib ponechav Judstva na chvíli proti tomuto táhl, porazil jej i velikou částku egyptské země sobě podmanil, a odtud potom navrátiv se k Jerusalemu z Egypta, sám také utržil.

12. *Gozama*, viz o těch jmenech IV. Král. 19, 12. — *Edenovy*, viz Gen. 2, 8.

13. *Ematu*, výš 10, 9. — *Avy.* Praví, že ta jmena byla jmena modl. J. že byla jmena toho města dvojitého Sefarvaim.

14. *rozvinul*, t. ne proto, žeby Bůh o tom o všem nevěděl, ale pro své hojnější k modlitbě rozhorlení. Jest pak tuto horlivé modlitby svatý příklad církvi i všem jejím údům pozůstaven, aby na Boha žádostmi jako nezbednými bylo dotíráno dotud, dokudžby proseb nenaplnil, čemuž vyučoval i Kristus pod podobenstvím oné vdovy (Luk. 18, 3.) a takovát nezbednost, ano (dí Tertulian svatý) násilí Bohu jest vzácné a příjemné.

22. *panna*: proto tak nazvána byla, že ve vší čistotě bez bludů a ohavností modlářských k službě Bohu oddána a zavázána byla a až posavád žádnému v manství podrobena nebyla. — *jerusalemská*, t. lid israelský nic se tvé pohrůžky Sennacheribe nebojí; nýbrž doufaje v ochranu Boha svého (jemuž ty utrháš), marnému tvému usilování se posmívá a za nic je sobě pokládá, jakžkoli proti tobě mdlý a špatný jest.

23. *israelskému*: výš 12, 6.

24. *Pánu.* Tomu, kterýž jest všeho světa pravým a věčným Pánem nejvyšším, a tak i tvým a tvého všeho vojska a štěstí; tomu, kterýž cožkoli tyrané myslí, mluví, činí a jakkoli sobě pyšně počínají, jakož vidí, zná a slyší, tak i tím přetěžce urážín bývá, takovým se i protiví. I. Petr 5, 5., výš 13, 22. Num. 21, 27. — *spanilé*, H. vybrání. — *výborných*, J. vlastně Karmel.

25. *vody.* Jakoby řekl: Nic mi hory, nic lesové, nic žádné jiné závady nepřekazily, ani jaký nedostatek, abych všemu odolati neměl, ačkoli jste vy zařítivše studnice i potok Jihon jinam obrátivše (II. Par. 32, 3, 30.) mne tím soužiti chtěli; zavírka z toho šla (jakž výš 36, 20.), žeť i Jerusalem před ním neostojí. — *vysušil*, t. Bůh v jezeřích, příkopích

26 míst obležených. * Zdalis neslyšel, dí Hospodin,
že jsem již já to dávno učinil, a ode dnův starých
to spůsobil? a nyní to teď k skutku přivodím,
aby ty v poušť a v hromady rumu města
27 hrazená obracel. * A jejich obyvatelé ruce jako
skrčené majíce, předěšeni a zahanbeni jsouce
aby byli jako bylina polní a zelina vzcházející,
jako tráva na střechách, a osení rzí zkažené
28 prvé nežby dorostlo. * Sedání pak tvé a vycházení
tvé i vcházení tvé znám, i vzteklost tvou
29 proti sobě. * Poněvadž pak ty se tak vztěkáš
proti mně, a tvé zpouzení se přišlo v uši mé;
protož vpustím udici svou v chřípě tvé a udidla
svá vložím do úst tvých a odvedu tě zase tou
30 cestou, kterouž jsi přišel. * A toho měj Ezechiáši
za znamení, že jakož jíte roku prvního to, což
nashromážděno, též druhého roku, což se samo
zrodí, jísti budete; třetího pak roku budete síti a
31 žíti a štěpovati vinici a jísti ovoce jejich. * Ostatek
zajisté domu Judova, kterýž pozůstal, vpustí
zase kořeny své hluboce a vydá užitek
vzhůru. * Nebo z Jerusalema vyjdou ostatkové 32
a ti kteříž budou zachováni z hory Siona; horlivost
Hospodina zástupův učiní to. * A protož 33
toto praví Hospodin o králi assyrském: Nevejdeť
do města tohoto, aniž sem střely vstřelí,
aniž na ně dotrou pavezníci, aniž udělají u něho
náspu; * cestou, kterouž přitáhl, zase navrátí se 34
a do města tohoto nevejde, praviť Hospodin.
* Nebo chrániti budu města tohoto, abych je 35
zachoval; pro sebe to učiním a pro Davida služebníka
svého. * Tedy vyšel anděl Hospodinův 36
a zbil ve vojště assyrském sto osmdesáte a pět
tisíců. Vstavše pak ráno uzřeli, a ai všickni byli
mrtví. * A tak odjel, anobrž utekl a navrátil se 37
Sennacherib král assyrský a bydlil v Ninive.
* I stalo se, když se klaněl v chrámě Nesrocha 38
boha svého, že Adramelech a Sarasar, synové
jeho, zabili jej mečem a utekli do země Ararat.
I kraloval Asarhaddon syn jeho místo něho.

Hlava 38.

O pátém příběhu. Když stonal Ezechiáš, boží prorok dvoje poselství k němu měl, o smrti jedno a druhé o životu. O smrti předpovídaje králi napomíná ho k činění pořízení o dům; ale král i modlitbou od Boha

i jinde, jakoby řekl: Tak mnoho mám lidu a hovad ve svém vojsku, že jim k omočení noh nepostačuje vody judské, nerci-li ku pití; protož jsem více vody pro ně hledati i najíti musil. — *míst*, H. obležení.

26. *to*, J. jej, slyšíce to na Jerusalem, tak ihned po druhé i po třetí. — *spůsobil*, J. sformoval, t. usoudil, uložil i ohlásil, jakož mnohými ranami, kteréž jsem vyléval na bezbožníky, tak i zákonem svým, ano i o těchto příbězích obzvláštně (výš 10. hl.) z tebe pak že jsem sobě pro některé sekeru, pilu, pro jiné kyj, metlu hněvu svého učinil, neměl by se proti mně zpínati, chlubiti a sobě to připisovati, což jsi i sám poněkud vyznal skrze Rabsace, výš 36, 10. Sic beze mne neměl by moci nižádné. — *v poušť*, H. byl k zkažení. — *obracel*, t. aby ty byl můj nástroj, mé dělo bořící.

27. *majíce.* Jakoby řekl: Tak byli strachem obklíčeni a zemdleni, že ani rukou k bránění se užiti nemohli.

29. *úst tvých.* Jakoby řekl: Tak s tebou naložím, jak nakládají s rybami a s plachými a neskrocenými hovady, aby sobě příliš bujně nepočínaly. — *přišel*, níž v. 34.

30. *nashromážděno*, t. do špižíren a komor. — *zrodí*, t. z ostatků zanechaných, vytřených a pošlapaných od vojska assyrského. — *síti*, H. síte, žněte etc.

31. *vzhůru*, t. jako nějaký strom i olámaný a okleštěný zase se zmocní, rozšíří i ovoce ponese; míní tím království judské, aby nic Ezechiáš nepochyboval tou příčinou, že na veliké zmenšení a zemdlení přišli.

32. *vyjdou.* Jakoby řekl: Rozmnoží se a volně i svobodně všudy v Judstvě zase beze vší překážky osazovati se a živnosti své provoditi budou. — *učiní to*, t. i nepřítele zapudí, i vás zase rozmnoží, pouhému milosrdenství božímu tato dobrodiní lidu božímu zaslíbená i splněná prorok připisuje a ne nějakým zásluhám jejich, tak i Mojžíš řekl jednou i po druhé (Deut. 9, 5.).

33. *dotrou*, t. útokem aneb jakkoli jináče.

34. *navrátí se*, t. nic nesupravě, což sobě umínil, nad to lid ztratě za vděk to přijme, že sám s hrdlem uteče.

35. *učiním.* Tak níž 43, 25., též 48, 9. 10. pro jmeno své, též pro sebe, pro sebe to učiním a Ezech. (36, 22. 32.) dvakrát dí: Ne pro vás já to učiním (dokládaje) zahanběte se a zastyďte za cesty své, t. za své všecky skutky a předsevzetí zlá, výš v. 32.— *služebníka.* Nemíní osoby Davidovy, ani nějaké zásluhy jeho, ani jeho v druhém životě přímluvy (jakž někteří to tam táhnou), ale míní sliby Davidovi učiněné a jeho potomkům připomínané (II. Král. hl. 7. III. Král. hl. 15. IV. Král. hl. 8. Žalm 88.), jichž splnění stalo se v semeni jeho, jenž jest Kristus; onť jest sám přímluvce před Bohem (I. Tim. 2, 5.); jeho samého zásluha dostatečná k spasení všeho světa (Skut. 4, 12. I. Jan 2, 2.) a slovem míní Krista, jehož David obraz byl. Ezech. 34, 24., též 37, 24. 25. Osee 3, 5., níž 55, 3.

36. *zbil.* Někteří smyslí, že povětřím a hromobitím, načež obracejí to, což se výš 29, 6., též 30, 30. praví. J. že náhlým jedovatým nakažením výš 10, 16., též 31, 8. Josef Antig. lib. 10. c. 2. — *tisíců*: II. Paral. 32, 21. se dokládá, že ani žádného z udatných vývod a knížat z vojska krále assyrského nešetřil, a tak tedy ani toho rouhače Rabsace. — *Vstavše*, t. ti, kteříž byli souženi v Jerusalemě.

37. *Ninive.* Bylo hlavní město v Assyrii a stolice králů assyrských, viz Jonáš 1, 2., též 3, 3.

38. *mečem*, tak jakž předpověděl Isaiáš v. 7. — *Ararat*, t. Armeny. Gen. 8, 4. — *něho.* A i ten toliko za deset let králem pobyl. Nebo Chaldejští Assyrské sobě podmanili a slávu i moc jejich do Babylona přenesli. A ač samovláda assyrská dlouho v své slávě trvala, t. okolo 1358 let, však k cíli a vyvrácení svému vždy přišla. Aby bylo vidíno, že Bůh těmi (jako i jinými všemi) věcmi vládne, ssazuje krále a ustanovuje, kdy jaké chce (Dan. 2, 21., též 4, 14. 22. 29. a že nic v světě stálého není, zvlášť pak což bývá pýchou a tyranstvím spojeno; viz výš 26, 14., též 33, 1., níž 49, 26.

zdraví sobě žádal i svého vykročení velice plakal. O životu králi poselství prorok čině 1) oznamuje, že Bůh a) modlitbu jeho uslyšel, aby zdraví na patnácte let ještě dal; b) jej před nebezpečenstvím nepřátelským zachová, čehož jisté znamení jest slunce zpět postoupení. 2) Radí, jakéby lékařství na bolest přiložiti měl. Tak Ezechiáš k zdraví přišed A) do domu božího k modlitbám vešel, B) díkůčinění jmenem vděčnosti za dobrodiní boží v knihy zapsal. Tu vypravuje král, co 1) v nemoci a) o sobě přemýšlel, t. že α) zajisté umře a odstěhuje se, β) do zítra živu býti nedoufal, b) činil, totiž že α) lkal nad bolestmi, a β) v modlitbách Boha za zdraví žádaje na jeho dobrolíbeznosti přestal, c) od Boha slyšel, t. novinu o zdraví; 2) v uzdravení o daru božím smýšlel, že a) i jiným příklad milosti té k dobrému poslouží, b) na Pánu té milosti nezasloužil, aby ještě vzdálenější jsa od smrtelnosti mezi živými obýval, c) povinen jest píseň Pánu obětovati.

V těch dnech roznemohl se Ezechiáš až
k smrti. I přišel k němu Isaiáš syn Amosův,
prorok a řekl jemu: Toto praví Hospodin: Zřiď
2 dům svůj, nebo umřeš a nebudeš živ. * I obrátil
Ezechiáš tvář svou k stěně a modlil se Hospo-
3 dinu * a řekl: Prosím, ó Hospodine, rozpomeň
se nyní, že jsem stále chodil před tebou v pravdě
a v srdci upřímém, a že jsem to činil, což do-
brého jest před očima tvýma. I plakal Ezechiáš
4 pláčem velikým. * Tedy stalo se slovo Hospo-
5 dinovo k Isaiášovi řkoucí: * Jdi a rci Ezechiá-
šovi: Toto praví Hospodin Bůh Davida otce
tvého: Slyšelť jsem modlitbu tvou, viděl jsem
slzy tvé; ai já přidám ke dnům tvým patnácte
6 let, * a z ruky krále assyrského vysvobodím tě
i město toto a chrániti budu města tohoto.
7 * A toto budeš míti znamení od Hospodina,
že Hospodin učiní věc tuto, kterouž mluvil:
8 * Ai já navrátím zpátkem stín po stupních, po
nichž sešel na hodinách slunečných Achazo-
vých, o deset stupňův. I navrátilo se slunce
nazpět, o deset stupňů po týchž stupních, po
nichž bylo sešlo.
Zapsání pamětné Ezechiáše krále judského 9
učiněné, když nemocen byl a ozdravěl po ne-
moci své: * Játť jsem byl řekl, v přestřižení 10
dnův svých vejdu do bran hrobů, zbaven
budu ostatku let svých. * Řekl jsem byl: Ne- 11
uzřím Hospodina, Hospodina v zemi živých;
nebudu vídati člověka více mezi přebývají-
cími na světě; * přebývání mé pomíjí a stě- 12
huje se ode mne jako stánek pastýřský;
přestřihl jsem jako tkadlec život svůj, od tří-
sní odřeže mne; dnes dříve než noc přijde,
učiníš mi konec. * Položil jsem sobě cíl až do 13
jitra, že jako lev tak potře všecky kosti mé;
dnes dříve, než noc přijde, učiníš mi konec.
* Jako řeřáb neb vlaštovice pištěl jsem; lkal 14

1. *k smrti*, t. tak těžkou nemocí obtížen byl, žeby jí bez zvláštní pomoci boží přirození nikoli snésti nemohlo, níž v. 6. — *Zřiď*, H. poruč, rozkaž, t. to coby chtěl, aby po tvé smrti konati kteří měli v domě tvém, poněvadž ještě tehdáž dědice neměl; nebo Manasses teprv po té nemoci třetího léta se mu narodil. Pobožných věc jest s opatřením duše ne na poslední hodinu odkládati; ale dokudž čas vzácný a dnové spasitelní (II. Kor. hl. 2.) milosti boží se doptávati a v ní ujišťovati. Pěkně o tom svatý Ambrož dí (in Exhor. ad poenit.): Pokudž jsi zdráv, čiň pokání, jestliže je tak činíš, pravímť, že jsi sebou bezpečen, protože jsi činil pokání za času, v němž jsi hřešiti mohl; pakliby teprv pokání činiti chtěl, kdyžby již hřešiti nemohl, hříchové tebe opustili a ne ty je. Na týž smysl i podobnými slovy píše sv. Augustin. Hom. 41. Tom. 10. — *umřeš*, H. ty jsi mrtev. — *živ*. Úsudek ten přísný přinesla boží spravedlnost, že pak při životu zachován, toho mu udělila boží milost, kteráž jest všechněm Pána hledajícím, dokudž jest čas vzácný a dnové spasitelní k zdílení se s nimi hotova. Níž 55, 6. Nebo pohrůžky pokut a pomst svých Bůh s výminkou činění svatého pokání v slově svém předkládá, a když je lidé činí, i on podlé vůle své pomsty odvrací.

2. *k stěně*, t. proto, aby se horlivěji bez překážky modliti mohl.

3. *v pravdě*, t. beze všeho pokrytství. — *tvýma*. Slov těch není ten smysl, jakoby zásluhou a hodností svou se chlubiti, aneb Boha z něčeho upomínati měl, ale mysl a srdce své svědectvím svědomí dobrého z nového rodu z Boha nabytého v důvěrnosti k Bohu ustavoval. Nebo Bůh takových že Bohem milostivým býti chce, zaslíbil.

5. *přidám*. Sobě to jakožto pravý a jediný Pán života našeho přivlastňuje, níž v. 12.

6. *vysvobodím tě*. Z těch slov ukazuje se, že ta nemoc naň připadla, dokudž ještě obležení od Sennacheribova vojska trvalo; odkudž se vidí, jaká povodeň hrozných zámutků jej byla přikvačila. J. smyslí, že se to po té válce stalo, a slova tato: vysvobodím tě, vykládají, jakoby řekl: Nedopustím, aby tě více sužovati měl.

8. *stupňův*, t. učiním, aby byl den o deset hodin delší než jiný. Stupně nazývá poznamenání hodin na stěně.

10. *řekl*, t. v truchlosti ducha tak jsem přemyšloval. — *v přestřižení*, tak nazývá zarmoucenou tu novinu sobě od proroka z rozkazu božího přinešenou o cíli svého života. — *do bran* etc., t. mezi mrtvé budu počten i pochován, H. šeol, tak níž v. 18.

11. *Hospodina*, H. Jah, Jah, viz Žalm 67, 5. — *živých*, t. zde na tomto světě.

12. *přebývání*, J. rodina má. — *stánek*: budka.— *život*, t. já jsem sám hříšnostmi svými u příčině, že mi odňat bude život můj. — *mne*, t. Bůh a ne Parce smyšlené pohanské bohyně; nebo sám Bůh životem lidským vládne. Deut. 30, 20. Žalm 30, 16. Skut. 17, 28. — *dnes*, H. ode dne až do noci dokonáš mne, tak hned, t. ukrutnou nemocí jsa sevřín myslil jsem, že není možné, abych jednoho dne přečekati měl; aneb dočekaje večera, že do jitra skonám. Jakoby řekl: každičké chvilky čekal jsem skončení života svého. — *učiníš*, t. ty ó Bože.

13. *kosti mé*. Ukazuje, jak hrozní jsou soudové boží proti hříchům, když koho zachvacují.

14. *pištěl jsem*, t. těžkou nemocí byv sevřín ne-

jsem jako holubice; oči mé vzhůru patříce byly
zemdlely i řekl jsem: Pane, násilí trpím, ó pro-
15 dliž mi života. * Ale což jsem měl více mlu-
viti? V tom předpověděl mi to Bůh i učinil,
že ještě živ pobudu mimo všecka léta svá po
16 této hořkosti duše své. * Pane, kteřížkoli po nich
i v nich živi budou, všechněm znám bude ži-
vot dýchání mého, žes mi zdraví navrátil a
17 mne při životu zachoval. * Ai v čas pokoje
potkala mne byla hořkost nejhořčejší, ale tobě
zalíbilo se vytrhnouti duši mou z propasti zka-
žení, protože jsi zavrhl za hřbet svůj všecky
hříchy mé. * Nebo ne hrob oslavuje tebe, ani 18
smrt tě chválí, aniž očekávají ti, jenž do jámy
stupují, pravdy tvé; * ale živý, živý, tenť osla- 19
vovati bude tebe, jako já dnes, a otec synům
v známost uvodí pravdu tvou. * Hospodin při- 20
spěl k vysvobození mému, a protož písně mé
zpívati budeme po všecky dny života našeho
v domě Hospodinově. * Řekl pak byl Isaiáš: 21
Nechať vezmou hrudu suchých fíků a přiloží
na vřed a zdráv bude. * I řekl byl Ezechiáš: 22
Jaké jest znamení, že vstoupím do domu Ho-
spodinova?

Hlava 39.

O šestém příběhu. Když ozdravěl král Ezechiáš, měl prorok boží jednání s ním i s královstvím. S ním, že 1) v štěstí v pýchu upadl, poslům zajisté babylonským všecku slávu svou ukázal; 2) Bůh maje to v nenávisti všecko Babylonským odevzdá i s kmenem královským. Co král? pokořil se Bohu a poddal soudům jeho.

Toho času poslal Merodach Baladan, syn
Baladanův, král babylonský, list a dary Eze-
chiášovi, když uslyšel, že nemocen byv zase
2 ozdravěl. * I zradoval se z toho Ezechiáš a
ukázal jim dům klénotův svých, stříbra a zlata
a vonných věcí a olej nejvýbornější, tolikéž
dům zbroje své, a cožkoli mohlo nalezeno býti
v pokladech jeho, ničeho nebylo, čehožby jim
neukázal Ezechiáš v domě svém i ve všem
panství svém. * V tom přišel prorok Isaiáš ke 3
králi Ezechiášovi a řekl jemu: Co pravili ti
muži a odkud přišli k tobě? I odpověděl Eze-
chiáš: Ze země daleké přišli ke mně, z Baby-
lona. * Řekl ještě: Co jsou viděli v domě tvém? 4
Odpověděl Ezechiáš: Všecko, což jest v domě
mém, viděli; ničeho není v pokladech mých,

---

mohl jsem ani srozumitelně čeho promluviti, ale řval jsem a pištěl sám v sobě. — *zemdlely*, J. pozdviženy. — *trpím*, t. od nemoci, kteráž mě v nejlepším věku života mého moří. — *prodliž*, J. potěš mne, poočerstvi mne, buď můj rukojmě. — *života*: výš v. 12. uživ příkladu z mluvení tkalců vzatého, že bude přestřižen, odřezán, týmž spůsobem i tuto ještě mluví a žádá sobě dalšího života, H. jakoby řekl: outkuj neb tkej, t. můj život dále zdržuj a zachovávej a nepřestřihuj ho ještě jako plátna od třísní. Proč pak nejvíce prodlení života sobě žádá, viz IV. Král. 20, 3., výš v. 3.

15. *mluviti*, t. naříkati a více Boha popouzeti. Tak Job svým řečem přítrž činí (9, 15.) a David (Žlm. 38, 10.) Aneb, co jiného než božího smilování žádati? — *V tom*, t. když jsem se tak tužebně modlil, ihned mi se ku potěšení mému ohlásil skrze proroka. (IV. Král. 20, 4). — *živ* etc., H. postupovati budu. — *léta svá*, t. kteráž jsem strávil do té nemoci.

16. *po nich*, t. po těch mých letech přidaných, o nichž v. 5. — *život*, t. ten zázračně mně přidaný; jakž toho příklad v následující hl. v. 1. — *zdraví*, H. sen.

17. *pokoje*, t. po vyslyšení mé modlitby a ohlášení mi pokoje, když jsem se nejméně těžkosti a nemoci nadál, o čemž IV. Král. 19, 20. — *zkažení*, t. na zkázu neb porušení přivodící. — *hříchy mé*. Jakoby řekl: Proto mne Pán pozdravil, vytrhl a tak pokutu sňal a odpustil, že mi hříchy, jenž jsou bíd a pokut příčina, odpustil. Že pak Pán vzkládá i na své dítky zde pokuty, nečiní toho proto, aby oni je snášejíce tím dosti jemu za své hříchy činiti měli, ale pro posloužení jim k lepší známosti hříchu, svého hněvu, pro výstrahu jim i jiným na potomní čas, pro slávu svou, pro živé hledání Krista etc.

18. *hrob*, t. ti jenž pohřbeni jsou. — *pravdy tvé*, t. ochrany tvé, milosrdenství tvého, splnění tvých slibů, tak jako zde živí, viz Žlm. 6, 6., též 29, 10., též 87, 11.

19. *pravdu* etc. Jakoby řekl: tak i já chci činiti a lidem netoliko přítomného věku, ale i potomkům tvé milosrdenství sobě učiněné ohlašovati, k hledání tebe milý Pane, k zpoléhání na tě a tak k čisté poctě a službě tvé svým příkladem i učením a vší správou podlé místa povolání svého jako věrný otec dítkám sloužiti.

20. *mému*, t. z mé tak těžké nemoci. — *písně mé*, t. ne o dobrodiních božích toliko ovšem vůbec, ale mně obzvláštně učiněných. — *v domě*, t. v chrámě zjevně přede všemi a se všemi.

21. *pak byl*, t. tehdáž když Ezechiášovi sliby boží ohlašoval, výš v. 6., neb tam vlastně tato slova přislušejí, jakž se z knih IV. Král. 20, 6. ukazuje.

1. *času*. O příčinách toho poselství viz II. Par. 32, 31. — *Merodach*. (IV. Král. 20, 12.) Tento byl první král babylonské neb chaldejské samovlády, kterýž Assyrské přemohl a v poddanost Babylonským uvedl.

2. *z toho*, H. z nich, t. těch poslů že tak slavný jest, aby i z dalekých krajin k němu poselství činěno bylo a ku poctivosti jeho darové přinášíni, čímž že se srdce jeho pozdvihlo. Viz II. Par. 32, 25.

3. *z Babylona*. Každičké to slovo v této odpovědi marnou chválou a pýchou zapáchá.

5 čehožbych jim neukázal. * Tedy řekl Isaiáš
Ezechiášovi: Slyšiž slovo Hospodina zástupův:
6 * Ai dnové přijdou, že odneseno bude do Ba-
bylona, cožkoli jest v domě tvém a cožkoli
nachovali otcové tvoji až do tohoto dne, ne-
7 zůstaneť ničehož (praví Hospodin), * aniž synů
tvých, kteříž pojdou z tebe, kteréž zplodíš,
i ty poberou, a budou komorníky při dvoře
krále babylonského. * Tedy řekl Ezechiáš Isaiá- 8
šovi: Dobréť jest slovo Hospodinovo, kteréž
jsi mluvil. Řekl, pravím: Dobréť jest, poněvadž
pokoj a pravda bude za dnův mých.

Hlava 40.

S královstvím prorok činiti maje potěšuje je a namlouvá. O potěšování lidu judského. V potěšování lidu (hl. 40—46) prorok trvá a slibuje vysvobození duchovní i tělesné. Duchovní, aby s dojitím hříchů odpuštění šťastně vyšli a bezpečně došli. Cesty zvěstovatel jest Jan Křtitel a vůdce Kristus Pán. *O Janu Křtiteli.* Jan Křtitel rovná cestu Pánu 1) oznamováním bídnosti lidské a 2) vychvalováním boží a) pravdy, b) moci k obhajování svých a k strestání bezbožných, c) milosti k církvi, d) moudrosti v stvořených věcech a jiných soudech božích se spatřující, e) slávy všecko zastíňující, co stvořil sám, všecko podmaňující, co modláři vymýšlejí. Nebo o sobě dal znáti skrze 1) skutky na obloze nebeské a na zemi se spatřující, 2) slovo své, v něm a) dotvrdil, že neustává v opatrování svých, b) slíbil, že dávaje sám mdlým všecko dobré, α) bez něho zoufanliví padnou, β) hledající pak ho všeho dojdou.

Potěšujte, potěšujte lidu mého, dí Bůh
2 váš. * Mluvte k srdci Jerusalema a ohlašujte
jemu, že se již doplnil čas uložený jeho; že
jest odpuštěna nepravost jeho a že vzal z ruky
Hospodinovy dvojnásobně za všecky hříchy
3 své. * Hlas volajícího ať vzní: Připravtež na
poušti cestu Hospodinovu; přímou učiňte na
4 pustině stezku Boha našeho; * každé údolí ať
jest vyvýšeno a všeliká hora i pahrbek ať jest
snížen; což jest křivého, ať jest přímé a místa
nerovná ať jsou rovinou. * Nebo se zjeví sláva 5
Hospodinova a uzří všeliké tělo spolu, že ústa
Hospodina mluvila, * jehožto hlas řekl: Volej. 6
Také pověděl, co bych měl volati, to, že vše-
liké tělo jest tráva a všeliká vzácnost jeho
jako květ polní; * usychá tráva a květ prší, 7
jakž jen vítr Hospodinův povane na něj;
v pravdě jsou lidé ta tráva; * usychá pravím, 8

---

5. *zástupův*, t. jak on také smýšlí o tom, což jsi učinil.

6. *dnové.* Ti, kteří byli, z historie králů Joakima a Sedekiáše ukazuje se (IV. Král. 24, 20.), v nichž Bůh hrozné pomsty uvodě marnou chválu i jiné hříchy lidu svého přísně třestati ráčil, níž v. 7.

7. *babylonského.* Ačkoli byli jiní hříchové mnozí a ohavnosti u příčině zkázy Jerusalema, t. že knížata i lid obecný i kněží dopouštěli se modlářství pohanských, k prorokům božím nevážně, urputně a tyransky se měli, soudy a spravedlnost převraceli, vdovy, sirotky utiskali, krev nevinnou vylévali (o čemž II. Par. posled., IV. Král. hl. 22—24.). Nebo on vrchností jsa měl osvícenější býti; šťastnými věcmi se nedati zaslepovati, proroka svatého (jehož v těžkostech svých, v obležení i v nemoci užil) rady i tuto nepomíjeti; vyslanců těch zřetel na Boha, skutky jeho, službu jeho čistou obrátiti, čehož neučinil ale na sebe (výš v. 3. ke mně prý přišli) a na slávu svou ukazoval, tím se chlubil.

8. *dnův mých.* Slova tato nejsou mysli nějaké naduté, nelítostivé, jiných sobě až i svých potomků vlastních za nic nevážící (jakož někteří na ten smysl je přivodí), ale jsou mysli důvěrné, pokorné a sprostné, čehož a pokud Pán Bůh přítomně udílí, na tom beze všeho mudrování přestávající.

Poznam. V těchto devíti hlavách pořád jdoucích rozkoší milostných božích slibů a potěšování kvítkové se předkládají, z částky pro Israelské, kteříž již zajati byli, z částky pro Judské, kteříž na též přijíti měli, aby docela u víře a důvěrnosti k Bohu nezhynuli a k pohanství se neuchýlili.

2. *k srdci*, t. to, cožby srdci žádostivé a příjemné bylo. — *ohlašujte*, J. volejte na něj, t. aby jasně i slyšeti i srozuměti mohl. — *uložený*, J. bojování, t. práce, nebezpečenství, bídy, trápení v zajetí jeho. Viz v předml. prav. 9. — *dvojnásobně.* Tak mluví, nežeby více, nežli zasloužili, trestáni byli (nebo není Bůh tak nespravedlivý a ukrutný) aneb žeby spravedlnosti boží dosti učinili, ale aby ukázal, že Bůh maličko jich potresce, na tom, jakoby je nejvíce trestal, přestati, své spravedlnosti a přísnosti hněvu uleviti, s nimi ne podlé zásluhy jejich, ale podlé milosrdenství svého, jako otec milostivý s dítkami naložiti i odpustiti hříchy i zase na milost přijíti chtěl. (Žl. 77, 38., též 84, 3. 4., též 102, 10. 13.)

3. *volajícího*, t. kteréhokoli z proroků božích; evangelistové to na předchůdce Kristova, Jana Křtitele obracejí. Mat. 3, 3., Luk. 1, 4., též 3, 4., Mar. 1, 3., Jan 1. 13. — *Připravtež*, t. vy mocnářové; tehdáž byli k tomu vzbuzeni a nastrojeni Cyrus a Darius. — *stezku*: silnici, po níž Bůh lid svůj zase do země a vlasti jejich vésti chtěl.

5. *zjeví*, t. tehdáž při vysvobození lidu božího tělesném z Babylona, ovšem pak při duchovním skrze Krista. — *tělo* t. všickni lidé. — *spolu.* Místo slovíčka toho řecký výklad má: spasení boží, čehož i svatý Lukáš následoval (5, 6.), jako i z verše třetího vypustil slovo: na pustině, podlé téhož výkladu. — *mluvila*: výš 25, 8.

6. *Volej*, výš 31, 3. — *vzácnost.* Tím slovíčkem zavírá všecky dary, jimiž člověk (avšak jeden mimo druhého) z milosti boží se strany přirození svého zde v světě ozdoben bývá, jakož v těle tak i v duši. Obzvláštně pak moc a sláva Babylonských tu vyznamenána, že ona nic neměla býti ku překážce splnění božích slibů v čas vysvobození lidu božího z vězení, anobrž že klesnouti a v nic obrácena býti měla.

7. *vítr*, J. duch.

8. *zůstává*: ostojí, zrůst a průchod míti bude.

květ prší; ale Slovo Boha našeho zůstává na
9 věky. * Na horu vysokou vystup sobě Sione,
zvěstovateli věcí potěšených, povyš mocně hla-
su svého Jerusaleme, zvěstovateli věcí potěše-
ných; povyš pravím, aniž se boj; rci městům
10 judským: Ai Bůh váš. * Ai panovník Hospo-
din proti silnému nepříteli přijde a rámě jeho
panovati bude nad ním, ai mzda jeho s ním
11 a dílo jeho před ním. * Jako pastýř stádo své
pásti bude, do náručí svého shromáždí jehňá-
tka a v klíně svém je ponese, březí pak po-
12 zenáhlu povede. * Kdo změřil hrstí svou vody
a nebesa pídí rozměřil? a kdo změřil měrou
prach země a zvážil na váze hory a pahrbky na
13 závaží? * Kdo vystihl ducha Hospodinova, a kdo
14 rádcem jeho byl, žeby mu něco oznámil? * S kým
se radil, žeby mu přidal srozumění a naučil jej
stezce soudu? a kdo jej vyučil umění a cestu
všelijaké rozumnosti kdo jemu v známost uvedl?
15 * Ai národové jsou před ním jako krůpěj od
okova a jako prášek na vážkách se počítají.
Hle i ostrovy jako nejmenší věc zachvacuje.
16 * Ani Liban nepostačilby k zanícení ohně a ži-
vočichové jeho nepostačiliby k zápalné oběti.
17 * Všickni pravím národové jsou jako nic před
ním, anobrž méně než za nic a než za mar-
nost pokládají se u něho. * Ku komu tedy 18
připodobníte Boha silného a jaké podobenství
přirovnáte jemu? * Jakžkoli rytinu líčí řemesl- 19
ník a zlatník zlatem ji potahuje a řetízky
stříbrné k ní slévá; * a ten, kterýž pro chu- 20
dobu nemá co obětovati, dřevo, kteréžby ne-
práchnivělo, vybírá a řemeslníka umělého sobě
hledá k přistrojení rytiny, aby se nepohnula.
* Nebo zdaliž nevíte, zdaliž neslýcháte, zdaliž 21
se vám nezvěstuje hned od počátku, zdaliž ne-
srozumíváte aspoň ze základův země, * že Bůh 22
jest ten, kterýž sedí nad okršlkem země, je-
jížto obyvatelé jsou jako kobylky; kterýž roz-
prostřel jako oponu nebesa a roztáhl je jako
stánek k přebývání? * Onť přivodí knížata na 23
nic, soudce zemské jako nic rozptyluje; * tak 24
že nebývají štípeni více ani sáti, aniž kořene
pouští do země pařez jejich. Nebo jakž jen
zavane na ně, hned osychají a vichr jako
plevu zanáší je. * Ke komu tedy připodobníte 25
mne, abych podobný byl jemu, praví Svatý?
* Pozdvihněte vzhůru očí svých a vizte, kdo 26
to vše stvořil, kdo vyvodí v jistém počtu voj-
sko jejich, a všeho toho ze jmena povolává?
vedlé jehož množství síly a náramné moci ani
jedno z nich nehyne. * Pročež tedy říkáš Ja- 27

10. *silnému*, t. kterémukoli z nepřátel i nejsilnějších i nejukrutnějších; vedlé litery slyší se na Babylonské. Viz výš 13, 6. — *před ním*, t. všecko na hotově má, nebude s odplatou i svým věrným ctitelům i nepřátelům nic prodlévati.

11. *povede.* Jakoby řekl: Víť a zná Bůh potřebnosti a nestatečnosti lidu svého, že mnozí (hned literně) jsou staří, jiní mladí, jiní neduživí a nemocní; mnohé z žen nestatečné, těhotné; se všemi všelijak podlé potřeby jejich milostivě nakládati bude, jim pomoci, síly i potřeb udíleti, až je i do jejich vlasti dovede. Toť velice potěšovalo zajatých a k zachutnání sobě cesty k navrácení se vzbuzovalo, potěšuje i podnes všech úzkou cestou za Kristem jdoucích do věčné vlasti. Níž 55, 4.

12. *rozměřil*, H. vystihl.

13. *vystihl*: poznal. Moud. 9, 13., Řím. 11, 34., I. Kor. 2. 16. — *rádcem*, H. muž rady jeho.

14. *soudu*, t. aby jakož s počátku při stvoření mohl tak moudře a ušlechtile všecky věci stvořiti, spořádati, tak i vždycky všech věků tytéž všecky věci i jednu každou obzvláštně v témž spořádání jejím říditi a spravovati, tak aby tu nikdež ani nejmenší úhony nebylo.

15. *prášek*, t. kterýž se snadně pojednou zdmýchne. — *zachvacuje*, t. pojednou a jako v okamžení kdy chce které vyvrací a na nic přivodí.

16. *Liban*, t. dříví na něm. — *zanícení*: pálení. — *oběti*, t. kdyby jemu měly býti, tak jakž na jeho důstojnost náleží, oběti obětovány.

17. *před ním*: u přirovnání k němu. — *pokládají*: počítají. — *u něho.* Ne žeby jich sobě nic nevážil, poněvadž jsou stvoření jeho; ale že u přirovnání k němu i všickni lidé i jiné všecky věci ničímž nejsou.

19. *líčí*, t. barvami rozličnými, H. přikrývá, J. slévá. — *zlatník*: slevač.

20. *ten kterýž* etc., H. chudý obětí. — *nepohnula.* Jakoby řekl: Takoví jsou to bohové od lidí i nejvtipnějších a nejumělejších smyšlení a přistrojení, že však ani před porušením a zkázou, ani před pádem bezpečni nejsou, leč je hřebíky přibije a upevní.

21. *země.* Jakoby řekl: Nemůžete-li jináč poznati a porozuměti boží moci, popatřte na základy země a na to, což na nich jest založeno; kdo to vše vzdělal a zdržuje, tedy snadně se naučíte znáti Boha.

22. *země*, t. moc a panování má všudy nade vší zemí. — *kobylky*, t. kteréž nenesnadně rozplášeny, zahnány, pošlapány a v nic obráceny býti mohou; a byť se i toho nestalo, na krátko trvají. Jakoby řekl: Co jsou kobylky u přirovnání k lidem, to mnohem méně jsou lidé u přirovnání k Bohu. — *k přebývání*, t. lidem, aby pod ním všickni národové jako pod nějakým přístřeším na zemi přebývali; odtud každého roku skrze boží úrodám zemským a zrůstu jejich požehnání živnost měli, a skrze víru i budoucího v nich věčného s Kristem přebývání hledali. (Jan 14, 3. Žid. 13, 14.)

23. *knížata*: mocné, t. urozením a mocí se honosící; výš 30, 33. — *soudce*: správce, panovníky. — *rozptyluje*, H. činí.

26. *vyvodí*: Každičkého roku i dne ještě podnes jako nějaký vůdce své bojovníky, aby jeden každý z nich v šiku svém stáli a povinnost svou konali. — *vojsko.* Viz Gen. 2, 1. — *moci*, J. jakoby řekl: Přítomno a hotovo jest ku poslušenství jedno každé z nich, H. žádného nenedostává se.

27. *cesta*, t. má práce a bída v pokušeních, v něž jsem pohřížen. — *Hospodinem*, t. neví nic Bůh, co se se mnou děje; pakli ví, zase na to nic nedbá. — *nepřichází*, H. pomíjí, t. práva, rozsouzení spravedlivého, ochrany a pomsty nad svými protivníky dovolati se u Boha nemohu. V takovou hle

kobe a mluvíš Israeli: Skrytáť jest cesta má
před Hospodinem a pře má před Boha mého
28 nepřichází? * Zdaliž nevíš, zdaž jsi neslýchal,
že Bůh věčný Hospodin, kterýž stvořil kon-
činy země, neustává ani zemdlívá, a že vy-
29 stižena býti nemůže moudrost jeho? * On dává
ustalému sílu a tomu, ježto žádné síly nemá,
moci hojně udílí. * Ustává a umdlévá mládež, 30
a mládenci těžce klesají; * ale ti, jenž oče- 31
kávají na Hospodina, nabývají nové síly,
vznášejí se peřím jako orlice, běží avšak ne-
umdlévají, chodí a neustávají.

Hlava 41.

O Kristu Pánu. Vůdce cesty jest Kristus Pán, o něm dvakráte se předpovídá. Nejprv obecně před vším světem. Tu o jeho práci a lidském proti němu úmyslu se vypravuje. Práce jest podmaniti sobě národy světa a) beze škody zdraví svého, b) hlasem učení svatého, c) podlé božího uložení. Úmysl lidí jest: α) zděšený, β) však svého modlářství milovný. Ale Pán Bůh I. církve své vyvolené těší, že ji 1) zastoupí před nepřátely, 2) posilní ve mdlobách, aby stírala bezbožníky, 3) opatří v nedostatku požehnáním na osvědčení slávy své. II. Modlářů 1) k zkušení jejich náboženství, zdaž pravé jest, ponoukaje za marnost to vše pokládá, 2) životu zkázou skrze nepřátely hrozí; což že tito spravedlivě ponesou a on přepustí, dovodí.

Umlknětež přede mnou ostrovové, a ná-
rodové nechať se ssilí, nechať přistoupí a tu
2 ať mluví, přistupmež spolu k soudu. * Kdo
vzbudil od východu muže povolav jej k spra-
vedlnosti, aby ho následoval? Kdo jemu pod-
manil národy a způsobil, aby nad králi pa-
noval, vydav je jako prach meči jeho a jako
3 plevy rozptýlené lučišti jeho? * Sháněje se
s nimi prošel pokojně cestou, kterouž nohama
4 svýma nechodíval. * Kdo to spravil a učinil,
nýbrž kdo povolává všech rodin od počátku?
Já Hospodin první i poslední, já sám. * To 5
spatřivše ostrovové i ulekli se, končiny země
předěsily se; avšak shromáždili se a sešli;
* jeden druhému pomáhal a bratru svému 6
říkal: Posilň se. * A tak posilňoval tesař sle- 7
vače, a ten, kterýž vyhlazuje kladivem, toho,
jenž bije na nákovadlí říkaje: K sletování
toto dobré jest! I utvrdil to hřebíky, aby se
nepohnulo. * Ale ty Israeli služebníče můj, ty 8
Jakobe, kteréhož jsem vyvolil, símě Abra-
hama přítele mého, * ty, pravím, kteréhož jsem 9

---

netrpělivost, nedůvěru a reptání proti Bohu Israel v čas pokušení se vydával; k podobné poklesce každý člověk v pokušení jest snadný. Viz Žlm. 72.

28. *věčný,* H. věků. — *moudrost:* rozumnost, opatrnost, t. jakož při jiných všech jeho skutcích tak i při tom, kdy a jakby svým na pomoc přispívati měl.

29. *hojně* etc., H. rozmnožuje.

30. *mládež:* pacholata. — *klesají:* ustrkují se neb potýkají, t. jakákoli moc a síla lidská, tať k zemdlení a zmaření přichází, a jestliže se kdo na ní všetečně, směle a pyšně zakládá, oklamán bývá a k zahynutí chvátá. Výš 2, 22.

31. *nabývají,* H. proměňují sílu.

1. *přede mnou,* H. ke mně, jakoby řekl: Zanechtež hluku a šustu a pilně pozorujte a rozvažujte. — *ostrovové:* Gen. 10, 5., výš 11, 11. — *nechať* etc., H. proměňte sílu. — *ssílí,* t. ať se dostatečně opatří a připraví, jakby svou při provesti a obhájiti mohli. Rozepře pak jest o to, pohanští-li jsou praví bohové čili Hospodin. Dobrotivosti boží příklad z rozsudku spravedlivého nepobíhá. Výš 1, 18.

2. *jej.* Jedni to na Abrahama slyší, že ho Bůh vzbudil, aby spravedlnosti z víry došel, jí požíval, na sobě v horlivém poslušenství Boha prokazoval, (Gen. 17, 1.) i jiným v ní za příklad vystaven byl. (Gen. 15, 6. Řím. 4, 11. Gal. 3, 6.) Někteří to obracejí na Cyra, kterýž samovládu chaldejskou měl zkaziti a perskou vyzdvihnouti, lid boží propustiti a tak na levo i na pravo spravedlnost boží konati, a tak bylby minulý za budoucí čas podlé prav. 9. v předmluvě. — *následoval,* t. Boha, kamžby ho koli obrátil, aby se poslušně a ochotně k tomu měl a ve všem vůli jeho konal, H. k noze své. — *podmanil,* H. dal před tváří jeho.

3. *pokojně,* t. při hrdle, zdraví i štěstí zachován i se všemi svými navrátiv se i s hojnými kořistmi. — *nechodíval,* t. v krajině sobě neznámé vítězství obdržel, což též bylo jistým důvodem ochrany boží při něm.

4. *učinil,* t. to což jsem já Abrahamovi a při něm učinil, žádný ze všech cizých bohů, kteréž národové mají, ani z těch, kterýmž on v své vlasti sloužil, toho jemu neučinil. Neb on jsa ode mne povolán jimi pohrdl, je opustil (Jos. 24. 2.) a mne se chopil. — *počátku,* t. předčí všechněm věkům, národům a lidem, i jednomu každému obzvláštně, jedny po druhých na svět vyvodí, jim rozkazuje, je spravuje a opatruje beze vší nesnáze samým slovem, je dobrými věcmi naplňuje, v bytu zdržuje. — *poslední,* H. posledními. — *já sám,* t. všech časů to vše spravuji a činím beze vší něčí rady a pomoci. Výš 40, 14.

5. *spatřivše,* t. jaké milosti a ochrany já udílím lidu svému. — *shromáždili se,* H. přiblížili, t. k společnému se spiknutí a zastávání urputnému modl svých. Viz Soud. 6, 29.

7. *to,* t. slitinu neb rytinu. — *nepohnulo.* Jakoby řekl: Bohové babylonští smíchu hodni jsou, a ne bázně neb služby, poněvadž nic jiného nejsou než věc hmotná, zemská, z níž jsou uděláni od lidí, buď z mědi neb zlata, stříbra a jiné látky (výš 40, 19.) aniž co více mají, než pokudž jim čeho řemeslníci svou moudrostí, mistrovstvím a bedlivostí udělí, jejichž péče o to a rada tu se vypravuje.

8. *služebníče,* J. ctiteli.

9. *země,* t. z Egypta, nebo ne k Abrahamovi mluví,

vychvátil od končin země, anobrž pominuv
přednějších jejich povolal jsem tě řka tobě:
Služebník můj jsi, vyvolil jsem tě, aniž tě
10 zamítám; * nebojž se, nebo jsem já s tebou;
nestrachujž se, nebo já jsem Bůh tvůj; po-
silním tě a pomáhati budu tobě a podpírati
11 tě budu pravicí spravedlnosti své. * Ai zastydí
se a zahanbeni budou všickni, kteříž se zlobí
proti tobě; v nic obráceni budou a zahynou
12 ti, kteříž tobě odporují. * Hledal-liby jich,
nenalezneš jich; ti, pravím, kteříž se s tebou
nesnadní, v nic obráceni budou a na nic při-
13 jdou ti, jenž s tebou válčí. * Nebo já Hospo-
din Bůh tvůj ujal jsem tě za tvou pravici
a pravímť: Neboj se, já tobě pomáhati budu;
14 * neboj se červíčku Jakobův, hrstko Israe-
lova; já spomáhati budu tobě, praví Hospo-
15 din a vykupitel tvůj Svatý israelský. * Ai
učinil jsem tě jako smyk i se zuby novými
po obou stranách, pomlátíš hory a zetřeš je
16 a s pahrbky jako s plevami naložíš; * převě-
ješ je, v tom je vítr zachvátí a vichr roz-
ptýlí; ty pak plésati budeš v Hospodinu,
17 v Svatém israelském chlubiti se budeš. * Chudé
a nuzné, kteříž hledají vody, ano jí není, je-
jichžto jazyk žízní prahne, já Hospodin vy-
slyším, já Bůh israelský neopustím jich. * Vy- 18
vedu na vysokých místech řeky a uprostřed
rovin studnice, obrátím poušť v jezero vod a
zemi vyprahlou v prameny vod. * Nasadím na 19
poušti cedrů, výborných cedrů, myrtoví a
olivoví; vysadím poušť jedlovím, jilmem, též
i pušpanem: * aby viděli a poznali a přilo- 20
žili mysl, ano i srozuměli, že to ruka Ho-
spodinova učinila, a Svatý israelský že to
stvořil. * Veďte při svou, praví Hospodin, 21
ukažte mocné důvody své, pravil král Jako-
bův. * Nechať přivedou ty bohy své a nechť 22
nám oznámí to, což se státi má, které věci
předně díti se budou, oznamte, abychom při-
ložili mysl svou a zvěděli, jaký cíl jejich,
aspoň to, což se hned státi má, povězte nám.
* Oznamte pravím nějaké toliko znamení bu- 23
doucí věci, a poznáme, že bohové jste; pakli,
učiňte něco dobrého neb zlého, abychom se
děsili, kdyžbychom to viděli spolu. * Ai vy 24
na prosto nic nejste, a dílo vaše tolikéž nic
není; protož není než ohavnost, kdož vás zvo-
luje sobě. * Já pak vzbudím od půlnoci toho, 25
kterýž přitáhne, a od východu slunce toho,

---

ale k Israelovi, výš 8, 14. — *přednějších*, H. z oddělených.

10. *nebojž se*, viz níže 43, 1. — *s tebou*. Jakoby řekl: Netřebať mne a mé pomoci daleko hledati, ovšem k někomu jinému o ni se utíkati; máš ji ve mně a ode mne sobě přítomnou. — *podpírati*: zdržovati. — *spravedlnosti*. Jakoby řekl: Nebo jsem Bůh spravedlivý, milosrdný a věrný, v zahanbení nenechávaje nikdy těch, kteříž se mne dověřují.

11. *zlobí*, H. rozpalují. — *ti kteříž* etc., H. muži sváru tvého, tak podobně ve verši 12. — *odporují* t. útržky, pomluvy, hanění a rouhání tobě činí.

12. *jich*, t. když zahynou. — *válčí*, t. lstí, chytrostí i zjevnou ukrutností, nátisky a tyranstvím tě sužují. Nic není nového, že se v obojím spůsobu podobných pokušení a těžkostí církvi boží po dnes dostává. Slušíť pobožným proti tomu na to, což se tuto ku posilnění jejich předkládá, pamatovati. Níž 51, 7.

13. *pravici*. Jakoby řekl: Udílímť ochrany a mysli doufanlivé.

14. *červíčku*. Tak nazývá Bůh lid svůj, že měl na to přijíti v zajetí, aby jich bylo proti jejich nepřátelům velmi maličko, byli nepatrní, nevzácní, anobrž potupní. A ne jinýtě spůsob církve na světě všech věků a časů. Níž 53, 2. — *hrstko*, H. lidí t. jen kolikosi, nemnoho. — *vykupitel*: v H. žen. pohl. Jakoby řekl: Té samé, kteráž jsi nejmilejší choti jeho.

15. *učinil*, H. položil. — *stranách*. Židovský lid k zkažení Babylona i té vší samovlády, kteráž za dlouhé časy všemu světu strašidlem byla (výš 21, 1. zdála se jako hory nepřemožená), nazývá se tuto nástroji, protože pro jejich odtud vysvobození to státi se mělo; nebo jest to vykonáno skrze Perské a Medské, výš 21. 2. Dan. 5, 31. — *pomlátíš*. Jak staří mlátívali, viz výš 28, 27. II. Král. 24, 22.

17. *hledají*, J. hledati budou, t. v bídy a úzkosti mnohé v zajetí uvedeni jsouce. — *prahne*, H. hyne. — *neopustím* etc. Smysl těchto tří veršů ten jest, jakoby řekl Bůh: Všecky nesnadnosti a překážky na té cestě, po níž se navracovati budete, já odložím, spravím (výš 11, 16. též 40, 4.) a žádného bezpráví a nedostatku vám trpěti nedopustím, tak abyste s potěšením bráti se mohli a zřetelně spatřiti (jakž v. 20.), že to vysvobození vaše není dílo ruky lidské, ale vlastně mé, a že já vám sliby své plním.

18. *Vyvedu*, H. Otevru. — *uprostřed*: v údolích. — *prameny*, H. průchody.

20. *srozuměli*. S jakou vážností a vděčností skutkům božím obcovati sluší, těmi čtyřmi slovy toho namítá; 1) viděti; a tuť se i jiní smyslové zavírají, zvlášť pak sluch, skrze nějž se srozumitelně učení božímu obcuje; 2) to což se vidí neb o čemž se slyší, za pravou a neomylnou věc poznati; 3) již potom to oblíbiti, přijíti, v srdce vložiti, z toho se těšiti; 4) vděčnosti k Bohu dokazovati i vnitř i zevnitř. A toť jsou také stupňové, po nichž člověk k vrchu pravé pobožnosti a k věčnému blahoslavenství postupovati a bráti se má.

21. *Veďte*, H. Přibližte. — *ukažte*, H. přiveďte mocnosti.

22. *předně*: nejprvé. — *mysl*, H. srdce. — *státi*, H. přijíti.

23. *budoucí*, H. napotom. — *zlého*, t. hrozného něco, aneb pomstu za něčí nešlechetnosti spravedlivou vykonejte.

24. *zvoluje*: jakoby řekl: Před lidmi rozumnými velmi hloupý a bloudský člověk, před Bohem pak mrzutý a ohavný.

25. *vzbudím*, H. vzbudil jsem, v předml. prav. 9.

kterýž svolá vojska ve jmenu mém a oboří se
na knížata jako na bláto a pošlapá je jako
26 hrnčíř hlinu. * Poněvadž z vás kdoby oznámil
to, což se stalo od počátku, abychom viděli,
aneb od starodávna, abychom řekli: „Práv
jest," na prosto žádného není; není pravím,
kdoby oznámil, aniž jest kdo, ježtoby se dal
27 slyšeti, aneb ježtoby slyšel řeči vaše. * Já jsem
první, jenž Sionu předpovídám: Ai, ai teď jsou;
a Jerusalemu: Zvěstovatele potěšených věcí
tobě dám. * Nebo vidím, že není žádného, není 28
pravím žádného mezi nimi rádce, a ačkoli se
jich otazuji, však neodpovídají slova; * ai vši- 29
ckni ti jsou marnost; nic není dílo jejich;
vítr a daremná věc jsou slitiny jejich.

Hlava 42.

Po druhé uvodí se osoba Boha Otce, Krista Pána u sebe před jinými chválícího. U sebe Pán vychvaluje, jaký bude: 1) k zalíbení Otci, 2) u lidí pokojných: lítostivý, přívětivý. Před jinými mluví k Synu svému a k lidu. K Synu, že jest poslán 1) za světlo pohanů, 2) k vysvobození věčnému, jakožto ten, kterýž a) nechce jinému slávy své dáti a b) sám všecky všudy věci ví. K lidu mluví pokojně a příkřeji. Pokojně 1) napomínáním všech k chválení Boha, 2) slibováním, že v síle své již aspoň povstana potře bezbožníky, vysvobodí své na zahanbení modlářů. Příkřeji mluví, aby sami k sobě přijdouce poznali a) svou nevděčnost k boží milosti a zarytost pod pokutami ku povstání, b) boží spravedlnost v trestání, přísnost v horlení.

Ai služebník můj, na kteréhož se zpode-
pru; vyvolený můj, jehož sobě libuje duše má;
Ducha svého dám jemu, onť soud národům vy-
2 náseti bude. * Nebudeť křičeti, ani se vyvýšo-
3 vati, ani slyšán bude vně hlas jeho. * Třtiny
nalomené nedolomí a lnu kouřícího se ne-
uhasí, ale soud podlé pravdy vynášeti bude.
4 * Nebude neochotný ani přísný, dokudž soudu
na zemi nevykoná, a dokudž učení jeho ostro-
vové očekávati budou. * Jak praví Bůh silný 5
Hospodin, kterýž stvořil nebesa a roztáhl je,
kterýž rozšířil zemi i to, což z ní pochází,
kterýž dává dýchání lidu bydlícímu na ní, a
ducha těm, jenž chodí po ní: * Já Hospodin 6
povolal jsem tě v spravedlnosti a ujal jsem
tě za ruku tvou; protož ostříhám tě a

---

toho, t. Nabuchodonosora aneb Chaldejské proti Jerusalemu, jakž to vysvětluje Jerem. 1, 14., též 4, 6., též 25, 9. — *slunce toho*, t. Cyra proti Babylonu. A tak obé to Bůh i zajetí lidu svého i vysvobození, i zkázu Jerusalema i Babylona tu předpověditi ráčil sty lety prvé před zajetím Judy, čehož bohové ti cizí učiniti nemohli, ani lidu Hospodinovu ani svým ctitelům v Babyloně, čímž ukázano, že on sám Bůh pravý jest a ne tito. — *svolá*, J. vzývati bude jmeno mé. — *jmenu* etc., t. z mého rozkazu (výš 13, 3.) k vyproštění lidu mého, ke cti a slávě jmena mého. — *knížata:* vrchnosti.

26. *z vás*, t. z vás cizích bohů aneb vašich ctitelů ani předešlých ani budoucích věcí oznámiti a předpověděti nemůžete. — *Práv*, t. ten jest pravý Bůh, H. spravedlivý. — *řeči.* Jakoby řekl: Poněvadž nic neodpovídáte, ani mluvíte; nebo jste němí.

27. *první*, t. nemaje toho, což mluvím, z učení od žádného, ale sám spravedlivým soudem svým to jsem usoudil, aby se stalo lidu mého i zajetí i časem svým vysvobození. — *teď jsou*, t. nepřátelé k zkažení Siona a zajetí lidu do Babylona, ihned přitáhnou, anobrž přede dveřmi jsou. — *Zvěstovatele.* Tím zvěstovatelem byl Cyrus a jeho rozkazové rozeslaní po všech východných krajinách osvobozující Židy k navrácení se do jejich vlasti (II. Par. 36, 22. I. Esdr. hl. 1.), byli i proročtí hlasové tehdáž ponoukající z Babylona (níž 48, 20. Jerem. 51, 9. Zach. 2, 10.); byl ovšem Kristus v království svém a jest podnes i všichni jeho věrní poslové.

28. *žádného mezi*, H. muže.

29. *ti*, t. sloužící těm modlám.

1. *služebník*, t. Kristus, kterýž spůsob služebníka přijal. (Filip. 2, 7. Mat. 20, 28. viz I. Par. 17, 19., níž 52, 13.) — *zpodepru*, t. všech věcí správu jemu poručím, jako tak činí Pán věrnému svému služebníku. J. budu jej podpírati. — *vynášeti*, t. Duchem svatým bezmírně naplněn jsa (Jan 3, 34.) spravovati bude všecky národy slovem učení svého svatého. Jest proroctví o povolání pohanů. Výš 2, 24.

2. *křičeti*, t. příchod jeho bude beze vší nádhernosti a slávy světa; nad to duchem tichosti spravovati bude království své.

3. *lnu*, H. knotu. — *neuhasí*, t. maličkých, mdlých, nemocných a kajících nebude potlačovati; ale všelijak jim spomáhati, pozdvihovati, snášeti. — *vynášeti.* Jakoby řekl: Jakož mdlých, však kajících šetřiti bude, tak zpurné a nekající přísně a spravedlivě trestati. Výš. 19, 1., též 30, 14.

4. *neochotný*, H. kouřiti ani lámati. — *nevykoná*, H. nepoloží, t. jakoby řekl: Po všecken čas přisluhování svého, dokudž skutku spasení a vykoupení pokolení lidského, pročež na svět poslán býti měl, nevykoná; a tak podlé čeho Bůh lidi i spasiti i zatratiti chce i slovem i zázraky neosvědčí. Aneb jakž dí svatý Jan (11, 52.): Dokudžby synů božích rozptýlených v jedno neshromáždil, nebude se v svém způsobu přívětivém a laskavém k své církvi měniti. — *ostrovové*, výš 11, 11. — *očekávati*, t. se vší ochotností je přijímati a jemu obcovati budou, v něm a spomáhání jeho jistou naději svou skládajíce.

5. *po ní.* Jakoby řekl: To praví a mluví ne nějaký od lidí modlářských smyšlený Bůh, kterýž ani dobré, ani zlé činiti nemůže (výš 41, 23.), ale pravý, živý, věčný a všemohoucí Hospodin.

6. *v spravedlnosti*, t. řádně povolal jsem tě k úřadu. Žid 5, 5. — *ujal*: potvrdil jsem ruky tvé. — *lidu*, t. aby byl andělem smlouvy. (Malach. 3, 1.) a prostředníkem mezi Bohem a lidmi. (Kolos. 1, 21. I. Tim 2, 5.) — *národům*: pohanům.

dám tě v smlouvu lidu a za světlo národům;
7 * aby otvíral oči slepé a vyvodil z žaláře vě-
8 zně a z vězení ty, kteříž sedí ve tmách. * Já
jsem Hospodin, toť jest jmeno mé; a slávy
9 své jinému nedám ani chvály své rytinám. * Prvé
ohlášené věci, ai ty již přišly; ale já i nové před-
povídám; prvé než se začnou, oznamuji vám.
10 * Zpívejte Hospodinu píseň novou; chválu jeho
zvěstujte po všech končinách země, kteříž se pla-
víte po moři, i všecko, což v něm jest, ostro-
11 vové i obyvatelé jejich. * Pozdvihněte hlasu pu-
stiny i města její i vsi, v nichž bydlí Cedar;
pokřikujte obyvatelé skal, s vrchu hor volejte;
12 * vzdejte slávu Hospodinu a chválu jeho na
13 ostrovích zvěstujte. * Ai Hospodin jako silný
rek vyjde, jako muž válečný rozhorlí se; trou-
biti anobrž i pokřikovati bude a proti nepřá-
14 telům svým zmužile sobě počínati řka: * Mlčel
jsem dosti dlouho, činil jsem se neslyše, zdržo-
val jsem se, ale již jako pracující ku porodu
křičeti budu, pohubím a shltím vše pojednou.
15 * V pustinu obrátím hory a pahrbky, a všeli-
kou bylinu jejich usuším a obrátím řeky
16 v ostrovy a jezera vysuším. * I povedu slepé po
cestě, kteréž neznali, a po stezkách, kterýchž
neuměli, provedu je; obrátím před nimi tmu
v světlo a nerovné cesty v rovinu. Toť jest, což
já jim učiním a neopustím jich. * Obrátí se 17
zpět, zahanbeni budou ti, kteříž doufají v ry-
tinu, kteříž říkají slitinám: Vy jste bohové
naši. * O hluší slyštež a vy slepí prohlédněte, 18
abyste viděli. * Kdo jest to slepý, jediné 19
služebník můj, a hluchý, tak jako posel můj,
kteréhož posýlám? kdo slepý tak jako dokonalý,
slepý, pravím, jako služebník Hospodinův?
* Hledě na mnohé věci však nesrozumívá; ote- 20
vřené maje uši však neslyší. * Hospodinť jest 21
měl líbost v něm pro spravedlnost svou, zve-
lebil jej zákonem a slavného učinil. * Že pak 22
lid tento obloupený jest a potlačený, jehožto
mládence, což jich koli, jímají a do žalářů
skrývají, že jsou dáni v loupež, ani jest, kdoby
je vytrhl; v rozchvátání, aniž jest kdoby řekl:
Navrať zase! * Kdo z vás ušima pozoruje toho, 23
kdo tomu srozumívá, aby se bedlivěji chtěl
míti napotom? * Kdo vydal v potlačení Jakoba 24
a Israele loupežníkům? zdali ne Hospodin,
proti němuž jsme zhřešili? nebo nechtěli po
cestách jeho choditi, aniž poslouchali zákona
jeho; * a protož vylil na něj s prchlivostí hněv 25
svůj a násilí boje a zapálil jej vůkol, avšak
nepoznal toho; zapálil jej pravím, avšak ne-
přiložil k tomu mysli.

---

7. *z žaláře*, t. hříchů, bludů až i smrti.

8. *nedám.* Jakoby řekl: Nikoli nedopustím, aby čest a sláva má jakýmikoli příčinami i v nejmenším zmenšena aneb jinam přenášína býti měla. Níž 63, 16.

9. *Prvé*, J. zdávna, před tím. — *věci.* Jakoby řekl: To což jsem zdávna předpovídal, to se splnilo, odtud můžete znáti i to, což nyní mluvím buď o vašem zajetí ano i vysvobození, že se též splní. — *začnou*, H. pučiti budou.

10. *po všech* etc., H. od konce. — *plavíte*, H. sstupujete na moře. — *všecko*, H. plnost jeho.

12. *vzdejte*, H. položte.

13. *vyjde*, t. všechněm svým k zpomožení a nepřátel k zahanbení. — *válečný*, H. válek. — *rozhorlí se*, H. vzbudí horlivost. — *troubiti*, t. vzhůru.

14. *Mlčel jsem.* Jakoby řekl: Snášel jsem a trpěl dosti dlouho své nepřátely, již čas mé pomsty přišel. — *dlouho*, H. od věků. — *pohubím*: v poušť obrátím.

15. *pahrbky.* Jakoby řekl: všeliká výsost člověka, rámě a síla i pevnost jeho proti mně neobstojí. — *obrátím*, H. položím, tak níž.

16. *slepé*, t. svůj milý lid úzkostmi a bídami tak sevřený, že jest v nich rady a pomoci sobě dáti nemoha jako slepý, na mne však očekávající. — *tmu*, t. všecky věci nesnadné a zarmoucené, výš 30, 26. — *jich*, výš 24, 13.

17. *slitinám*, H. slitině.

19. *služebník*, t. všechen lid israelský vůbec. — *posel*, t. kněží a levitové, jejichž povinnost byla, lid o vůli boží jisté vyučovati a k věčnému spasení cestu ukazovati. Viz podobné mluvení výš 29, 10. — *dokonalý.* Zavírá tím jmenem i jiné lidu předložené, kteříž jakož čistým učením, tak i dobrým příkladem jakožto dokonalejší jiné osvěcovati a předcházeti měli.

20. *nesrozumívá*, H. nešetříš.

21. *spravedlnost*, t. pro svou milost s pravdomluvností svých slibů spojenou. — *zvelebil*, J. zvelíčil zákon. — *zákonem*, t. když jemu jej vydal a v něm vůli svou dobře libou zjevil; o čemž Žl. 147, 19. 20.

22. *mládence*, t. i ty nejstatečnější a nejsilnější, kteřížby jiných zastávati a opatrovati měli. — *zase*, t. ty nepříteli, což jsi zajal a do vězení zavřel. Jakoby řekl: Není spomocníka.

23. *pozoruje*, t. bedlivě to rozvažuje a na příčiny těch věcí hledí. Jakoby řekl: Že lid tento vždy v pokušeních, neštěstí a bídách stojí, i hojněji na něj svaleny budou, neschází tu nic Bohem a jeho milosrdenstvím, ale jejich nevážností, zarputilostí a nevěrou, nežby Boha poslouchali, zákonem jeho se spravovali, na skutky boží divné k naučení a napomenutí svému hleděli, milosti boží užili, raději klatby a zlořečení zákona na sebe obracejí. Výš 22, 13. — *napotom.* Jakoby řekl: Žádného není, kdožby jsa strestán předešlou kázeň v paměti míti, pokání činiti a budoucím pomstám se vyhnouti chtěl.

24. *vydal.* O věcech budoucích (v těchto třech verších mluví) jako o předešlých, viz v předm. pravid. 9.

25. *na něj*, t. na lid svůj veškeren. — *hněv*, J. oheň neb zapálení. — *mysli*, H. srdce, t. nic toho nesoudil, proč se to dálo (výš v. 23.), nic na toto nedbal a za nic sobě to položil.

Hlava 43.

Aby pak vyjdouce z nebezpečenství (podlé zámluvy hořejší) bezpečně došli, zamlouvá se Pán Bůh 1) přítomnou ochranou, 2) obrácením nebezpečenství na jiné, 3) nastrojením pohanů, aby nepřekáželi, což vše snázeji učiniti může, poněvadž a) není podobný modlám, b) sám jest v lidu svém známý, že α) sám jest pravý Bůh, β) předpovídá všecko a γ) přede všemi věcmi svou bytnost má. (Potud o vysvobození duchovním, již o tělesném následuje.) To vysvobození stojí na tom dvém, na vyvedení lidu a zkažení překážek. K vyvedení lidu obral vůdce, a to mluví s lidem, aby ho čekali, i se samým Cyrem, aby to učinil. S lidem mluvě o vyvedení ho z Babylona slibuje, že to učiniti I. může, jakožto a) ochrance svých, b) ředitel všech věcí a c) mstitel nepravostí, čehož ač veliké příklady prv ukázal, však větší ještě ukázati ráčí, aby α) i hovada i β) lidé chválili Boha; II. chce 1) ne pro hodnost jejich, jíž ani a) nedokázali α) zošklivivše sobě Boha a β) vydavše se v pověrečnost, b) dokázati nemohli jsouce α) v porušenosti s předky svými a β) v prokletí soudu božího, 2) ale pro sebe samého.

Avšak nyní takto praví Hospodin stvořitel
tvůj, ó Jakobe, a učinitel tvůj, ó Israeli:
Neboj se, nebo vykoupil jsem tě a povolal
2 jsem tě jmenem tvým; můj jsi ty. * Když půjdeš
přes vody, s tebou budu, pakli přes řeky,
nepřikvačí tě; půjdeš-li přes oheň, nespálíš
3 se, aniž plamen chytí se tebe. * Nebo já Hospodin
Bůh tvůj, Svatý israelský jsem Spasitel
tvůj; dal jsem na výplatu za tebe Egypt,
4 zemi mouřenínskou a Sabu místo tebe. * Hned
jakž jsi drahým učiněn před očima mýma,
zveleben jsi, a já jsem tě miloval; protož dal
5 jsem lidi za tebe a národy za život tvůj. * Nebojž
se, pravím; nebo já s tebou jsem. Od východu
zase přivedu símě tvé a od západu
6 shromáždím tě. * Dím půlnoční straně: Navrať,
a polední: Nezbraňuj; přiveď zase syny mé
7 zdaleka a dcery mé od končin země. * Každého
toho, jenž se nazývá jmenem mým, a kteréhož
jsem k slávě své stvořil, jejž jsem spůsobil
a kteréhož jsem učinil; * dím: Vyveď lid 8
slepý, kterýž již má oči, a hluché, kteříž již
mají uši. * Všickni národové nechať se spolu 9
shromáždí a sberou se všickni lidé. Kdo jest
mezi nimi, ježtoby to zvěstoval, a to, což se
předně státi má, aby oznámil nám? Nechť
vystaví svědky své a spravedlivi budou; aneb
ať slyší a řeknou: Pravdať jest. * Vy svědkové 10
moji jste, praví Hospodin, a služebník můj,
kteréhož jsem vyvolil, tak že můžete věděti
a mně věřiti i rozuměti, že já jsem, a že přede
mnou nebyl spůsoben Bůh silný, aniž po mně
bude. * Já, já jsem Hospodin, a žádného není 11
kromě mne Spasitele. * Já oznamuji i vysvo- 12
bozuji, jakž předpovídám, a ne někdo mezi
vámi z cizích bohův, a vy mi toho svědkové
jste, praví Hospodin, že já Bůh silný jsem.
* Ještě prvé, než den byl, já jsem a není žá- 13
dného, kdožby vytrhl z ruky mé; když co dělám,
kdo ji odvrátí?

---

1. *Neboj se.* Nevyprazdňuje tím Bůh bázně té, kteráž jest počátkem umění (Přísl. 1, 7.) a moudrosti boží (Přísl. 9, 19., též 28, 14.), ale tomu chce, abychom pro strach a bázeň útrpnosti jeho se nestrhovali, ani v něco neslušného, jeho vůli a povolání našemu na odpor čelícího se nevydávali. — *vykoupil*: viz níž v. 14. — *tvým*, t. jakožto sobě dobře známého a milého (o čemž v. 4.) a o tvé dobré pečující, čehož na důvod, aby to i sobě i všemu světu známé bylo, přijal jsem tě za svůj lid zvláštní, pominuv všech jiných národů, výš 41, 8.

2. *nepřikvačí*, H. nezatopí. — *chytí*: zapálí. — *tebe*: Těmi slovy voda a oheň rozumí se všelijaká pokušení (výš 4, 6.) a těžkosti vezdejšího života, v nichž pán Bůh věrných svých neopouští.

3. *tebe*, t. místo toho, že jsem tě skrze Sennacheriba trestati měl, obrátil jsem ho na jiné nepřátely jeho, Egyptské totiž a Mouřenínské (výš. 37, 8. IV. Král. 19, 28.), aby oni za tebe vytrpěli a jako výplatou za tebe byli.

4. *Hned*, J. proto že. — *lidi*, H. člověka, pročež někteří to na Kristovo vydání za nás na smrt obracejí. — *za tebe.* Totéž, což v předcházejícím verši pověděl, opakuje. Ukazuje těmi slovy Bůh, že jedna věřící pobožná duše jest milejší a dražší před ním nežli mnozí zástupové bezbožných, anobrž než i všecken svět. J. pod tebe, t. pod moc tvou. — *život*, H. duši.

5. *shromáždím tě*: Vysvobození z Babylona předpovídá (o čemž v. 14. světleji mluví) podobnými těmi slovy mluvě jako Mojžíš. Deut. 30, 3. 4.

6. *Navrať*, H. Dej. — *Nezbraňuj*, t. lidu mému vyjíti a navrátiti se nepřekážej.

7. *jmenem* etc. Jakoby řekl: Všecky ty, kteříž jsou věřící a tak synové a dcery boží (o čemž v. 6), čehož na sobě dokazují i v zevnitřním obcování, za jmeno mé a pravdu jeho se nestydí, k němu se i v pokušeních hlásí, je vyznávají. Neb sic na nevěřících hněv boží zůstává. (Jan 3, 36.)

8. *oči*, t. lid boží, někdy slepý a hluchý duchovně, jemuž však k metličkami božími aneb zvláštní milostí jeho zrak a sluch navrácen; výš 29, 10., též 42, 19.

9. *shromáždí*, t. aby zastali i provedli pře svých bohů lživých, žeby praví byli. — *nimi*, t. mezi modlami všech těch národů, o čemž i výš 41, 22. — *slyší*, t. stranu sobě odpornou a mocné její důvody.

10. *Vy.* Mluví Bůh k církvi lidu svého, před níž hned i jejího počátku se hojně slovy i skutky mocnými, že on Bůh pravý jest, osvědčovati ráčil, čehož oni nikoli s dobrým svědomím zapříti nemohli. — *služebník*, t. zástup všech mých proroků, J. na Krista obracejí. — *přede mnou*, J. kromě mne.

12. *předpovídám*, t. to což budoucího jest, a že budu jistá ochrana vaše. — *z cizích* etc., H. cizí.

13. *než den*, t. před stvořením i světla i všeho světa. — *kdožby*. Výš 14, 27.

14 Takto praví Hospodin vykupitel váš, Svatý
israelský: Pro vás pošli do Babylona a shá-
zím závory všecky, i Chaldejské s lodími ve-
15 selými jejich. * Nebo já jsem Hospodin svatý
16 váš, stvořitel Israele, král váš. * Takto praví
Hospodin, kterýž způsobuje na moři cestu a na
17 prudkých vodách stezku; * kterýž vyvodí vozy
a koně, vojsko i sílu; činí i to, že vnáhle pa-
dají, až i povstati nemohou, hasnou jako knot
18 hasne. * Nezpomínejte na první věci a na sta-
19 rodávní se neohlédejte. * Ai, já učiním věc no-
vou, kteráž se tudíž zjeví, zdaliž o tom nezví-
te? Nad to způsobím na poušti cestu a na pu-
20 stinách řeky. * I slaviti mne bude zvěř polní,
drakové i ty sovy, že jsem vyvedl na poušti
vody a řeky na pustinách, abych dal nápoj
21 lidu svému, vyvolenému svému. * Lid zajisté,
kterýž já nastrojím sobě, chválu mou vypra-
vovati bude. * Poněvadž jsi ty mne nevzýval, 22
ó Jakobe, nýbrž stesklo se se mnou, ó
Israeli; * nepřivedl jsi mi hovádka k zápalům 23
svým a obětmi svými neuctils mne; nenutil jsem
tě, aby mi sloužil obětmi suchými, aniž jsem
tě tím obtěžoval, aby mi kadil. * Nekoupil jsi 24
mi za peníze vonných věcí, ani tukem obětí
svých zavlažil jsi mne; ale zaměstknal jsi mne
hříchy svými a obtížils mne nepravostmi svými.
* Já, já sám shlazuji přestoupení tvá pro sebe, 25
a na hříchy tvé nezpomínám. * Přiveď mi ku 26
paměti, suďme se spolu; oznam ty, podlé čehoby
mohl spravedliv býti. * Otec tvůj první zhřešil 27
a učitelé tvoji přestoupili proti mně; * a protož 28
smeci knížata z míst svatých a vydám v pro-
kletí Jakoba a Israele v pohanění.

---

14. *vykupitel*, H. Goel znamená vykupitele, mstitele, spomocníka, ochrance, zástupce, přítele krevního. Kdekoli písmo Boha tak nazývá, poskytalo starým zvláštního u víře osvícení i utvrzení o vtělení Syna božího, že měl učiněn býti člověkem, s námi lidmi se spřízniti a z moci dábla, hříchů, smrti a zatracení nás vysvoboditi a do svého království uvesti. — *Svatý*, výš 12, 6. — *pošli*, t. Perské a Medské, jejichž vůdcové budou Cyrus a Darius, H. poslal jsem. V Předm. pravid. 9. — *závory*, t. zkazím všecky pevnosti a ohrady jejich, výš 41, 17. — *veselými*, J. slavnými, H. zpěvu jejich.

16. *způsobuje*, H. dává. — *prudkých*, H. silných.

17. *vyvodí*. Jakož srdci všech lidí Pán Bůh hýbe, kamž ráčí (Přísl. 21, 1. výš 29, 10.) tak i mocných světa srdce v svých rukou má, a kamž se oni z vnuknutí jeho obracejí, to sobě připisuje. — *vnáhle*, H. spolu lehnou. — *hasne*, H. hasnou.

18. *neohlédejte*, H. nešetřte, t. tak abyste onomu starému z Egypta vyvedení příliš se divili a na ně hleděli a tohoto sobě za málo pokládali; bylo-li ono divné, bude toto divnější.

19. *zjeví*, H. vyroste. — *nezvíte*, t. nebude vás to i všeho světa tajno, poněvadž nejmocnější samovláda světa tu k svému cíli měla doběhnouti. Výš 13, 6. — *řeky*, t. odejmu všecky překážky (výš 41, 17.), najdu i v bezcestí cestu i v místech suchých i nebezpečných i vodu i bezpečnost.

20. *polní*. Jakoby řekl: Taková se moc boží prokáže a zjeví, že ji i nerozumná hovada poznají a jí se předěsí, lidu božímu s cesty vyhnou. Nebo z Jerusalema do Babylona bylo okolo 170 mil, a mezi tím veliké a široké bez lidí i vody pustiny, na nichž šelmy příbytek měly, pro něž lidem tudy přecházeti nesnadné bylo. Proti čemuž Bůh ohlašuje se k lidu svému v své ochraně, pomoci a vysvobození jejich v mysl jim a srdce přejistou naději vkládaje; jejížtoby vysokosti všecky zámutky, bídy a nesnadnosti, které je potkávati měly, převýšiti mohli. — *vyvedl*, H. dal.

21. *nastrojím*, H. sformoval jsem, viz prav. 9. v předml. Jakoby řekl: Tehdáž já lid svůj zvláštně milostí svou navštívím, obnovím (a jakž v. 8.) oči i uši jemu otevru, a tak k své cti způsobné učiním.

22. *nevzýval*. Tím slovem celou boží pomstu zavírá. Jakoby řekl: nic takového jsem při tobě nenalezl, pročbych se nakloniti měl k tomu, abych s tebou tak laskavě nakládal, tebe šetřil, opatroval, sliby činil i plnil, hříchy odpouštěl. (Výš v. 25.) Všudy písma lidi k samému pouhému milosrdenství o věci spasení věčného odkazují, a ne k jejich jakýmkoli skutkům toliko i z božího rozkazu činěným; poněvadž při všem k své nehodnosti před Bohem přiznávati se máme. Luk. 17, 10., výš 37, 33. 35.— *steskloť*, H. ustal jsi. — *ó Israeli*, t. s nechutí a neochotností to, což jsem já přikazoval, konal jsi. Chceť Bůh, aby služby jeho živě, vroucně a horlivě konány byly.

23. *obětmi* etc., H. mincha. Exod. 29, 41. — *aby mi* etc., H. kaděním. — *kadil*. Neníť pochybné, žeť jsou mnohé oběti činívali, ale však když se to od nich dálo bez víry, pokání a tak poslušenství Boha, a když se žádné spravedlnosti při nich nenalézalo, ale lest, ošemetnost a nátisk (Isai. 1, 14. 15.), všecku tu službu jejich Bůh sobě za nic pokládal (výš 1, 13.). Nebo více sobě poslušenství libuje než oběti. I. Král. 15, 22. A svatý Pavel dí i víc, že cožkoli není z víry, hřích jest. Řím. 14, 23.

24. *vonných*, H. vonné třtiny; o těch vonných věcech viz Exod. 30, 23. — *zaměstknal*, H. v službu podrobil.

25. *přestoupení*: zpronevěření. — *pro sebe*: Jakoby řekl: A ne pro tvé zásluhy neb jakékoli hodnosti.

26. *ku paměti*, t. svou nějakou (ač máš-li ji) spravedlnost, a já zapomněl-libych na ni. — *spolu*, výš 1, 18. — *oznam ty*, t. nejprv prav neb vyčti.

27. *učitelé*, t. ti, kteříž tě vyučují spravedlnosti. Jakoby řekl: Ani svými předky, z nichž jsi pošel, ani těmi, jimižť se zdá že stojíš, kteréž za nejsvětější máš, o nich, žeby se s vámi svatostí i jiným vším dobrým zdíleti mohli, smyslíš, nemáš se čím chlubiti. Nebo přede mnou všickni úhrnkem hříšní a nečistí jsou. Řím. 3, 23. Všickni zhřešili a nemají slávy boží, a Gal. 3, 22. zavřelo písmo všecko (t. i lidi i všecko, což lidského jest) pod hřích. J. zástupcové, prostředníci.

28. *smeci* etc., H. zobecní knížata svatosti, t. vyloučím neb vyobcuji, to jest učiním, aby i oni mezi obecný lid počteni a zahrnuti jsouce zajati a beze cti vedeni a trestáni byli. Výš 24, 2.

Hlava 44.

Bůh zajisté z milosti své obíraje sobě lid, jej I. Duchem svatým daří k mnohému prospěchu, aby 1) liboval sobě Pána Boha svého jmeno, jakožto toho, který sám Bohem jest a všecky věci sám i předpovídá i spravuje; 2) netovaryšil se s modláři, kteří v modl svých a) tvoření hanbu nesou, buď že patří, α) jaké je utvořili, aneb β) z čeho je sobě spravili; b) ctění slepotu svou pronášejí, sic jináč, kdyby toho povážili, odřekliby se té marnosti; II. z paměti nevypouštějе hříchu odpuštěním podělujc, nad čímž má se všecko veseliti; poněvadž Pán Bůh a) stvoření svého ředitel jsa planetářů umění zahanbuje, b) nad slovem svým ruku drže je i při jiných věcech, i obzvláštně při Cyrovi vykoná.

Avšak nyní slyš Jakobe, služebníče můj,
2 a Israeli, kteréhož jsem vyvolil. * Toto dí Ho-
spodin, kterýž tě učinil a stvořil hned od života
matky, a kterýž spomáhá tobě: Neboj se slu-
žebníče můj Jakobe, a upřímý, kteréhož jsem
3 vyvolil. * Nebo vyleji vody na žíznivého a po-
toky na zemi vyprahlou; vyleji Ducha svého
na símě tvé a požehnání své na potomky tvé.
4 * I porostou jako mezi bylinami a jako vrbí
5 vedlé tekutých vod. * Tento dí: Hospodinův
já jsem, a onen nazůve se jmenem Jakobo-
vým a jiný zapíše se rukou svou Hospodinu a
6 jmenem israelským jmenovati se bude.* Takto
praví Hospodin, král Israelův a vykupitel je-
ho, Hospodin zástupův: Já jsem první a já
poslední, a kromě mne není žádného Boha.
7 * Nebo kdo tak jako já všecko ohlašuje a kdo
oznamuje to, aneb spořádá mi ono lépe než já
hned od toho času, jakž jsem rozsadil lidi
všech věků, a kdo nějaká znamení i to, což
8 přijíti má, lidem oznámiti mohou? * Nebojtež
se tedy, ani se lekejte; zdali hned zdávna ne-
pověděl jsem tobě a neoznámil, čehož vy sami
mně svědkové jste; zdaliž jest Bůh kromě
mne? Neníť jistě žádného silnějšího, jáť o
žádném nevím. * Ti, kteříž tvoří rytiny, vši- 9
ckni nic nejsou, tolikéž i modly ty milostné
jejich nic neprospívají, čehož ony samy sobě
svědectvím jsou, poněvadž ničeho nevidí, aniž čeho
znají, aby se styděti mohly. * Kdo tvoří boha 10
silného a rytinu slévá, k ničemu se to nehodí.
* Ai všickni i ti, kteříž se k němu přiúčast- 11
ňují, zahanbeni budou, ovšem řemeslníci ti
nad jiné lidi, byť se pak všickni shromáždili
a postavili, však strašiti se musejí a spolu za-
hanbeni budou. * Nebo kovář pochytě železo 12
dělá při uhlí a kladivy tvoří modlu; když ji
dělá vší silou svou, ještě k tomu lační až
do zemdlení, aniž se vody napije, až v tom
i ustává. * Tesař pak roztáhna šňůru zname- 13
nává ji hrudkou, spravuje ji úhelnicemi a kru-
židlem rozměřuje ji, až jí udělá tvářnost muže

2. *Neboj se*: výš 43, 1. — *upřímý*, H. ješurun. Deut. 33, 26.

3. *žíznivého*, t. bídou a úzkostí sevřeného, jakovýž lid boží hned literně byl v Babyloně. — *potomky*, J. výstřelky, zrostlinky.

4. *tekutých*, H. potoků.

5. *jmenem*, t. nic se za Boha a za lid jeho styděti nebude, byť pak i mnohá ohyzdná jmena snášeti musil.

6. *vykupitel*. Výš 43, 14.

7. *ohlašuje*, t. zjevně a světle o všech věcech vypravuje. — *a kdo*, t. z těch cizích bohů a jejich proroků. — *přijíti*, t. to což těmi znameními předukázáno. — *lidem*, H. jim, t. těm, kteřížby je za bohy měli a ctili, na nich se něčeho dotazovali. Jakoby řekl: Aby se dobrým věcem zdaleka těšiti aneb zlým vstříc vyjíti a jim vyhnouti mohli.

8. *Nebojtež se*, t. těch smýšlených bohů (výš 41, 7.) a jejich ctitelů, zvlášť když se do Babylona dostanete. — *neoznámil*, t. vší vůle své, kterouž byste se měli spravovati, ano i v čas zámutků svých od doufání pravého ve mne nepochybovati, ovšem k cizím bohům neobraceti. Výš 43, 10. — *kromě mne*, t. jehož byste se báti a na něco doptávati měli. — *silnějšího*, H. skály, t. Boha, tak Deut. 32, 4., výš 30, 29.

9. *nic nejsou*, H. prázdnost. — *milostné*, H. žádostivé. — *ony*, J. oni sami, t. ti, kteříž je dělají. — *mohly*, t. i ty modly i ti, kteříž je dělají a jim slouží.

10. *nehodí*. Jakoby řekl: Ne toliko rytiny a obrazové svatých a světic sami v sobě marni jsou, ale i formy a podobizny i samého Boha lidmi smýšlené, jestliže na ně čest samému Bohu patřící přenášíme, nic neprospívají; anobrž lidé takoví všetečností svou proti zjevným božím zápovědem (výš 40, 20.) tím větší hněv boží na sebe vzbuzují (příklad toho na Aronovi, Exod. 32, 21., Gedeonovi, Soud. 8. 27., Jeroboamovi, III. Král. 12, 28., též 14, 10.) a jiné jim povolující v též zapletají.

11. *k němu*, t. k tomu mistru a k jeho smýšlenkám když je přijímají a zlého mistra, zlí neb horší učenníci učiněni bývají. J. k ní, t. té rytině neb modle. — *přiúčastňují*: přitovaryšují. — *nad jiné*, J. jsou z lidí. — *postavili*, t. k provozování a zastávání pře, svého modlářství, tak výš 41, 1. 21. viz více.

12. *železo*, J. kleště, pilník. — *modlu*, H. ji. — *vší sílou* etc., H. ramenem síly své. — *do zemdlení*, H. až není síly. — *ustává*. Jakoby řekl s posměchem: divná věc, že ani ten bůh, kteréhož tak pracně formuje a dělá, svého tvořitele neposiluje a neočerstvuje, jakož jinými zvláštními prostředky, tak ani těmi, kterýchž pravý Bůh lidem udíleti ráčí.

13. *znamenává*: rýsuje. — *ji*, t. modlu. — *úhelnicemi*, J. hoblíky. — *rozměřuje*: formuje. — *tvářnost*, H. ku podobenství. — *aby seděla*, t. aby všelikou prvotnost, čest a panství od obyvatelů domu sobě přivlastněnou a činěnou měla v tom smýšlení, že také ona jest původ všeho štěstí, požehnání a všech dobrých věcí. II. Tess. 2, 4.

mající a podobnost krásy člověka, aby seděla
14 doma. * Nasekaje sobě cedrů vezme také cypříš
a dub aneb to, kteréž jest nejcelistvější mezi
dřívím lesním, aneb to, jehož roub štípil, a
15 déšť je k zrostu přivedl; * kteréhož užívá člo-
věk k topení; nebo vezma něco z něho, zhřívá
se, vypaluje také i pec, aby napekl chleba;
mimo to udělá sobě boha a klaní se jemu,
16 učiní z něho rytinu a kleká před ní. * Částku
jeho jednu pálí ohněm, při druhé částce jeho
navaře masa jí, peče pečeni a nasycen bývá;
zhřívá se také a říká: Aha zhřel jsem se,
17 viděl jsem oheň; * z ostatku pak jeho udělá
boha, totiž rytinu svou, před níž kleká a klaní
se a modlí se jí řka: Vysvoboď mne; nebo
18 bůh silný můj jsi. * Neznají ani soudí, protože
Bůh zaslepil oči jejich, aby neviděli, a srdce
19 jejich, aby nerozuměli. * A aniž kdo z nich po-
váží toho v srdci svém; nebo nemá umění,
ani rozumu, aby řekl: Díl z něho spálil jsem
ohněm a při uhlí jeho napekl jsem chleba,
pekl jsem maso a jedl jsem; což tedy
z ostatku jeho ohavnost udělám a před špal-
20 kem dřevěným klekati budu? * Pase se po-
pelem takový, srdce svedené skloňuje jej, aby
nemohl osvoboditi duše své, ani říci: Není-
liž omylu v předsevzetí mém? * Pamatujž na 21
to Jakobe a Israeli, protože jsi ty služebník
můj; já jsem tě stvořil, služebník můj jsi
Israeli, nebudeš u mne v zapomenutí. * Zahla- 22
dím jako hustý oblak přestoupení tvá a jako
oblak hříchy tvé; navratiž se ke mně, nebo
jsem tě vykoupil. * Prozpěvujte nebesa, nebo 23
Hospodin to učinil; zvučte nižiny země zvučně,
prozpěvujte hory, les i všeliké dříví v něm;
nebo vykoupil Hospodin Jakoba a v Israeli
sebe oslavil. * Takto praví Hospodin vyku- 24
pitel tvůj a ten, kterýž tě stvořil hned od
života matky: Já Hospodin činím všecko,
roztahuji nebesa sám, rozprostírám zemi sám
od sebe. * Já jsem ten, kterýž rozptyluje zna- 25
mení lhářů a z hadačů blázny dělá; obrací
moudré nazpět a umění jejich v bláznovství;
* kterýž potvrzuje slova služebníka svého a 26
radu poslův svých vykonává; kterýž dí o Je-
rusalemu: Bydleno bude v něm, a o městech
judských: Vystavena budou, nebo pustiny je-
jich vzdělám; * kterýž dí hlubině: Vyschni, 27
nebo potoky tvé vysuším; * kterýž dí Cyrovi: 28
Pastýř můj jsi; nebo všelikou vůli mou vy-
koná a řekne Jerusalemu: Zase vystaven buď,
a chrámu: Založen buď!

---

14. *kteréž jest* etc., II. sílí se.
15. *užívá* etc., II. bývá člověku. — *boha*, II. boha silného, t. v verši 17.
16. *oheň*, t. byl jsem u ohně a jeho moci užitečné jsem pocítil a užil, podobné mluvení výš 35, 2.
18. *Bůh*, J. modla, J. protože zaslepené jsou oči jejich. — *zaslepil*, II. zamazal. — *jejich*, t. podlé svých spravedlivých soudů, aby toho, což jest nad jasný den světlejšího a což se rukama makati může, neviděli a tomu nerozuměli. Výš 29, 10.
19. *aby řekl*: t. zdrávě to rozsoudil. — *ohavnost*, t. modlu, výš v. 9. — *špalkem*, II. před tím, což vyšlo z dřeva, t. což z dřeva uděláno, t. před modlou.
20. *takový*, t. ten, kterýž modlám slouží, v marnou se věc vydává; jakoby někdo popelem neb větrem živ býti chtěl. — *skloňuje*, J. odvrací, svodí. — *osvoboditi:* vytrhnouti. — *říci*, t. v srdci svém na to pomysliti. Taková jest moc hříchů a bludů, že lidé jimi omámeni a v ně pohříženi nijakž se upamatovati nemohou a nedají, ale urputně na svém stojí a jako slepí do jámy zahynutí chvátají. Výš. 3, 9., též 30, 1. — *omylu*, II. lži po pravici mé.
21. *na to*, t. coť se tuto o modlách a modlářích i jejich neustupnosti mluví, aby ty tak slepým a zarytým nebýval, k modlářství i k jiným nepravostem se neuchyloval, v pokléskách a pádech zarytě nestál; jakoby řekl: Budete míti k tomu hojně příčin v zajetí svém do Babylona, hleďtež těmto řečem netoliko rozuměti, ale jimi se uměti i spravovati. — *nebudeš*, J. nezapomínej se na mne.
22. *oblak*, t. jakož hustý oblak deštěm neb přívalem nečistotu z země splakuje, tak podobně i já sám z milosti to učiním, že smyji nečistotu hříchů tvých, jenž jsou původ mého hněvu a pokut na tě spravdlivě vzložených (výš 43, 25.); obé já to s tebe sejmu a složím (výš. 38, 17.) — *ke mně*. Jakoby řekl: Jen při mně stůj udatně věrou, doufáním a nadějí, nemáť mnou scházeti, chciť věrnosti a péče otcovské dokázati.
23. *učinil*, t. to vykoupení jistotně spůsobí podlé svých věrných zámluv; o věcech budoucích mluví jako o pominulých vedlé prav. 9. v předmluvě. — *nižiny*: zpodkové.
24. *a ten*, II. stvořitel. — *všecko*, t. já jsem ten, kterýž jsem na počátku jakož nebe i zemi z ničehož stvořil, tak cožkoli jest v nebi, v zemi i kdekoli všecko zdržuji, vším vládnu, vše řídím a spravuji vedlé dobře libé vůle své. — *sám od sebe*, J. sám sebou, t. vlastní svou mocí i milostí nepotřebuje k tomu ani rady ani pomoci, neb nákladu něčího. J. kdo se mnou.
25. *lhářů*; o nichž níž 47, 12. 13.
26. *potvrzuje*, II. postavuje. — *služebníka*. Může býti slyšáno na všeho Israele, jehož Bůh často svým služebníkem nazývá, že to všecko, což mu skrze posly své mluviti a jej tím potěšovati ráčil, skutečně časem svým naplní. J. na Isaiáše, J. na Mojžíše, J. na Krista to obracejí. — *jejich*, II. její t. země judské.
27. *hlubině*, J. propasti. Míní tím Babylon, kterýž i mořem nazývá, výš 21, 1. — *vysuším*, t. jakoukoli tvou moc, zboží, důchody. A splnilotě se to hned i tělesně při dobytí Babylona; nebo Cyrus s vojsky svými řeku Eufrat, kteráž skrze město šla, jinam obrátiv tudy tokem osušeným do města vpadl a je opanoval.
28. *Cyrovi*. Okolo 140 let prvé než se Cyrus narodil, předzvěděno teď jmeno i skutkové jeho. Nápodobně předpověděl prorok Jaddo o králi Josiášovi před narozením jeho téměř 330 i více léty. 3 Král. 13, 2. Pravé pověděni svatého Petra, že ne lidskou vůlí přinešena proroctví, ale puzeni byvše Duchem svatým mluvili svatí boží lidé. II. Petr 1, 21. — *pastýř*, t. kteréhož k tomu zvolil, na to i postavil, aby se ujal o lid boží a jej z vězení babylonského i propustil; v čemž nesl obraz Pána Krista; pročež se i mesiášem aneb pomazaným hned nazývá.

Hlava 45.

Již mluví Bůh k Cyrovi a co promlouvá, potvrzuje. V řeči své zamlouvá se mu: a) vítězstvím, b) bezpečností a c) bohatstvím, a to pro α) zachování lidu svého, β) vynaučení i ho i jiných národů, že Bůh sám řídí všecko a požehnáním s výsosti dští. V dotvrzování řeči této I. jistí, že 1) nebude lze odpírati předsevzetí božímu, jehožto skutkové jsou nestihlí a předivní, 2) dá srdce takové Cyrovi, aby bez úplatku pustil lid jeho; II. oznamuje, že 1) církev svatá přijde k velikému oslavení, poněvadž a) k ní se přihlásí pohané stydící se za své modly, b) ji Pán Bůh ospravedlní, jakožto pravý a jediný Pán dotvrzující toho i α) skutky, β) slovy jasnými, γ) jistým zkušením při lidech spatřujících, že aa) nic modly nemohou, bb) předpovídání a spasení udílení od žádného jiného nejde, jediné od tohoto; 2) nastrojí lid ku poctění jmena svého a) poklonou, b) vyznáním a c) vzýváním. (Tak vypravoval prorok o vyvedení lidu; již, jak tomu odnětím překážek posloužiti chce, Pán Bůh oznamuje.)

Takto praví Hospodin pomazanému svému Cyrovi, jehož pravici zmocním (a národy před ním porazím, a bedra králů rozpáši a zotvírám před ním vrata, a brány nebudou
2 zavírány). * Já před tebou půjdu a cesty křivé zpřímím, vrata měděná potru a závory že-
3 lezné posekám, * a dám tobě poklady skryté a klénoty schované, aby poznal, že já jsem Hospodin Bůh israelský, kterýž tě ze jmena
4 volám. * Pro služebníka svého Jakoba a Israele vyvoleného svého jmenoval jsem tě jmenem tvým i příjmím tvým, ačkoli mne ne-
5 znáš. * Já jsem Hospodin a není žádného více, kromě mne není žádného Boha; přepásal jsem
6 tě, ačkoli mne neznáš; * aby poznali od východu slunce i od západu, že není žádného kromě mne; jáť jsem Hospodin a není žá-
7 dného více; * já jsem, jenž tvořím světlo a tvořím tmu, působím pokoj a tvořím zlé; já Ho-
spodin činím to všecko. * Rosu dejte nebesa 8
shůry a nejvyšší oblakové dštěte spravedlnost a otevři se země, a ať vzejde spasení a spravedlnost ať spolu vykvete; já Hospodin
spůsobím to. * Běda tomu, kdož se v odpory 9
dává s tím, jenž jej stvořil, jsa střep jako jiné střepiny hliněné; zdaliž dí hlina mistru svému: Což to činíš? dílo tvé zajisté ničemné
jest. * Běda tomu, kdož říká otci: Co zplo- 10
díš, a ženě: Co porodíš? * Takto praví Ho- 11
spodin, Svatý Israelův, a kterýž jej stvořil: Znamení-liž budoucích věcí na mně vyzvídati chcete? o synech mých a díle rukou mých
mně vyměřovati? * Já jsem učinil zemi a člo- 12
věka na ní stvořil; já jsem, jehož ruce roztáhly nebesa, a kterýž všemu vojsku jejich
rozkazuji. * Já vzbudím jej v spravedlnosti a 13

---

1. *pomazanému*, t. králi. — *pravici*, H. jsem ujal za pravici. — *rozpáši*, t. tak zemdlím a předěsím, aby se jemu žádný z králů nemohl a nesměl opříti.

2. *cesty*: okliky. — *posekám*, t. spůsobím to, aby beze vší nesnáze i nejopatřenějších krajin zdobýval i Babylona jakkoli pevného, viz výš 13, 6.

3. *skryté*, H. temnosti. Tak nazývá poklady, že v temných a skrytých místech je chovají; že mnohým mysl a srdce zatemňují. — *schované*, t. H. skrýši. — *poznal*. Mluví o známosti boží literní, jakéž jemu toliko k vysvobození lidu božího potřebí bylo, a ne o známosti spasitelné. Nebo ačkoli Boha israelského pravým Bohem býti poznal (Esd. 1, 2.); však se k němu neobrátil, ani čisté jeho služby podlé zákona božího kdy přijal.

4. *vyvoleného*. Jakoby řekl: Ne pro tebe a tvou zásluhu. Tak Bůh miluje církev svou a ji sobě váží, že netoliko království nebeské pro ni, aby ji do něho časem svým slavně uvedl, připraviti, ale také i veliké národy a slavná království pro ni chovati a zdržovati aneb zase vyvraceti ráčí (níž 60, 12.), aby místo vždy své měla; příklad toho teď zřetelný. — *jmenem* etc. O Cyrově zplození, divném jeho vychování i jak ku královské důstojnosti přišel, kdo chce, čti Justin. lib. 1. — *příjmím*, t. pastýř boží, mesiáš neb pomazaný boží (při počátku této hlavy v. 1.)

5. *jsem tě*, t. mocí a udatností k boji obdařil jsem tě; tak podobně David svatý o sobě mluví Žl. 17, 40., II. Král. 22, 40.

7. *zlé*, t. ne zlé mravné, ale zlé útrpné, to jest všeliké bídy a pokuty hřícha; Job. 42, 11. Amos 3, 6.

8. *dštěte*, H. nechť tekou spravedlností. Jedni slovem tím tuto rozumějí pravdomluvnost božích slibů, J. spravedlivou boží pomstu proti Babylonským, J. přídavně vykládají: spravedlivého, t. Krista Mesiáše; podlé čehož ten verš na pobožných lidí žádost, kteříž před Kristem Pánem byvše, příchodu jeho žádostivi byli, obracejí. — *vzejde*, H. vzejdou aneb ovoce přinesou. — *spůsobím*, H. stvořím.

9. *jsa střep* etc., H. střepina s střepinami země. — *mistru*, H. formovateli; téhož podobenství výš 29, 16. proti pokrytcům užívá, jako tuto proti reptákům a mudrlantům. — *ničemné*, H. nemá rukou, t. ničemné jest, jakoby ne rukou, ale nohou bylo dělané.

10. *ženě*: mateři.

11. *vyzvídati*. Jakoby řekl: Poněvadž hlina hrnčíři, jakouby jí podobu dáti měl, a děti rodičům o zplození jich nic vyměřovati nemají a nemohou: já-ližbych při svém díle svého práva mistrovského užiti neměl, a vás, jak mi se koli líbí, tak neb jinak formovati, říditi a spravovati? Já-ližbych od vás synů svých vaše všetečné otázky ovšem snášeti měl? — *vyměřovati*, H. přikazovati, zapovídati.

12. *všemu* etc., t. všem planetám a hvězdám. Gen. 2, 1.

13. *jej*, t. Cyra, o němž výš v. 1. — *v spravedlnosti*, J. spravedlivě. Užívá toho slova proti těm, kteříž všetečně skutky boží mustrovati a opravo-

všecky cesty jeho zpřímím; onť vzdělá město
mé a zajaté mé propustí a to ne ze mzdy,
14 ani pro dar, praví Hospodin zástupův. * Takto
praví Hospodin: Práce egyptská a kupectví
mouřenínská a sabejští muži veliké postavy
k tobě přijdou a tvoji budou; za tebou se po-
berou, v poutech půjdou, tobě se klaněti a
tobě se kořiti budou říkajíce: Toliko u tebe
jest Bůh ten silný, a neníť žádného více kro-
15 mě toho Boha. * (Jistě ty jsi Bůh silný skrý-
16 vající se, Bůh israelský, Spasitel.) * Nebo vši-
ckni onino se zastydí a zahanbeni budou,
17 spolu odejdou s hanbou činitelé obrazů; * ale
Israel spasen bude skrze Hospodina spasením
věčným; nebudete zahanbeni ani v lehkost
18 uvedeni na věky věkův. * Nebo tak praví Ho-
spodin stvořitel nebes (ten Bůh, kterýž stvo-
řil zemi a učinil ji, kterýž utvrdil ji a ne na
prázdno stvořil ji, ale k bydlení stvořil ji):
19 Já jsem a není žádného více; * nemluvím
tajně v místě zemském tmavém; neříkám
semeni Jakobovu na darmo: Hledejte mne; já
Hospodin mluvím spravedlnost a zvěstuji věci
pravé. * Shromažďte se a přijďte, přibližte se 20
spolu vy, kteříž jste pozůstali mezi pohany;
vizte, že ti, kteříž se s dřevem rytiny své nosí,
nic neznají; nebo se modlí takovému bohu,
jenžto nemůže vysvoboditi. * Oznamte a při- 21
veďte i jiné, a nechať spolu v radu vejdou a
ukáží, kdo to hned od starodávna předpově-
děl, kdo to hned zdávna oznámil, zdali ne já
Hospodin? neboť není žádného jiného Boha
kromě mne; není pravím Boha silného, spra-
vedlivého a spasitele žádného kromě mne.
* Obraťtež zřetel ke mně, abyste spaseny byly 22
všecky končiny země; nebo já jsem Bůh silný
a není žádného více. * Skrze sebe přisáhl jsem, 23
vyšlo z úst mých slovo spravedlnosti, kteréž
nepůjde zpět: * že se mně skláněti bude vše- 24
liké koleno a přisahati každý jazyk * říkaje: 25
Toliko v Hospodinu mám všelijakou spravedl-
nost a sílu, a až k samému přijde: ale za-
hanbeni budou všickni, kteříž se koli zlobí
proti němu; * v Hospodinu ospravedlněni bu- 26
dou a chlubiti se všecko símě Israelovo.

Hlava 46.

Překážky jsou dvoje, jiné při nepřátelích, jiné při lidu božím. A) Při nepřátelích modlářství a tyranství. O modlářství. O podvrácení modl a modlářů babylonských slib čině Pán I. namlouvá lid svůj, aby 1) důvěřujíce se jeho i v svých šedinách opatrování 2) o jeho důstojenství slavně smýšleli vyznávajíce, že

---

vati směli, více všetečnost a bláznovství své, nežli jakou moudrost vynášejíce (o nichž v. 9. 10.), jakoby řekl: V který čas podlé mých věrných slibů to vaše vysvobození státiby se mělo; jakým spůsobem, a čeho k tomu bude potřebí, buď strany vašeho vysvoboditele, i strany vás, vše já to spravím a opatřím, i k milosrdenství, aby ho k vám dokazoval, nakloním i překážky a závady odejmu. (Výš 41, 17.) — *zpřímím*: výš v. 2. — *ze mzdy*. Tak se to v skutku stalo; nebo Cyrus netoliko žádné výplaty na zajaté neuložil, ale propustiv je, čímby se i na cestě živiti měli, i nač chrám navrátíce se stavěti, opatřil (I. Esdr. 6, 8.). Nad to i nádoby posvátné (jichž bylo v počtu 5400, t. medenic, koflíků, nožů zlatých, stříbrných i jiných (I. Esdr. 1, 9.) navrátil.

14. *Práce,* t. čehož pracně nabyli, úsilí. — *k tobě*, t. lide israelský. — *kořiti*, H. modliti. — *Toliko*, J. Jistě žeť; tak níž v. 24. aneb obé: jistě žeť toliko. — *u tebe*, J. v tobě, mezi tebou aneb mezi vámi a u prostřed vás. — *toho Boha*, t. kromě toho israelského.

15. *skrývající se*, t. v své pomoci a ochraně, ne hned se podlé vůle a žádosti naší k oku těla zjevuješ a své sliby plníš, a to pro naše u víře trpělivosti a stálosti zkušení; a když nejpříhodnější čas své slávy k rozmnožení buď k zahanbení nepřátel, buď svých ku potěšení znáti ráčíš, ihned přispíváš, ale ne prvé. Výš 8, 17.

16. *onino*, t. pohané, kteříž doufání své v modlách skládali, o nichž v. 14. Podobné pohrůžky viz výš 44, 9. 11. Žl. 96, 7., též 114, 8. — *činitelé*, H. řemeslníci.

17. *spasen*: zachován. — *věčným*, H. věkův.

19. *tajně*, H. skrytě, jakoby řekl: Tak jako činí bohové lživí, svá proroctví a odpovědi nesvětlé a vrtké z míst zemských a jeskyní dávajíce. — *tmavém*, H. tmy. — *pravé,* t. nic nemluvím, neučím a nepřikazuji, než což jest spravedlivého, slušného, mírného a tak spasitelného. A v tomť jest největší chvála božího učení, o čemž Žl. 11., 7., též 18., též 118. naskrze.

20. *pozůstali*, H. ušli neb znikli, t. zajetí. Rozumí se o Židech, jimžto v ten čas, když dobyt Babylon, dána byla volnost a svoboda k navrácení se do jejich vlasti.

21. *to*, t. vysvobození lidu israelského a zahanbení Babylonských i s jejich modlami, v nichž doufali. — *jiného*, H. více.

22. *ke mně*, t. skrze víru živou a pravou. Viz v. 23.

23. *spravedlnosti*, t. ne nějaké mylné, nestálé neb lživé slovo, ale jisté, stálé a pravé a to vší milosti plné.

24. *koleno*. Ne samou zevnitřní tvárnost neb jakoukoli slibnou řeč a samoústní vyznání míní, ale to, kteréž z srdce živou věrou naplněného vyplývá. — *jazyk*. Jakoby řekl: Nebudou se více klaněti, vzývati a ctíti jmen bohů cizích, ale mé jmeno samého, jakož v něm přisahati (ne z lehkomyslnosti a zvyku, ale kdyžby toho, buď pro slávu boží buď pro posloužení bližnímu potřeba ukazovala, viz Deut. 10, 20. Žl. 62, 12.), tak i mně k službě se posvěcovati a to všickni veřejně po všem světě. Nebo tím jmenem přísaha zavírá celou a čistou poctu boží, výš 19, 18.

25. *zlobí*: rozpalují.

26. *Israelovo*, t. všickni, kteříž jsou synové zaslíbení (Řím. 9, 8.) a kráčejí šlepějemi víry Abrahamovy, pravého Israele. Řím. 4, 12. 16.

a) není jako modly pohanské rukou lidskou udělané a nic neprospívající, b) jest sám Pán jediný α) všecko svými soudy řídící a β) uložení toto o zkažení modlářství snadně ku konci přivodící. II. Domlouvá neustupným, aby nelehčili zámluv jeho o opatrování církve.

Klesl Bel, padl Nabo, modly jejich octnou
se na hovadech a na dobytku; tím zajisté,
což vy nosíváte, budou náramně obtížena až
2 do ustání. * Klesly pravím a padly spolu, aniž
budou moci Babylonští zachovati břemene; ný-
3 brž i oni sami v zajetí odejdou. * Slyšte mne
dome Jakobův a všickni ostatkové domu Isra-
elova, kteréž pěstuji hned od života, kteréž
4 nosím hned od narození. * Až i do starosti
já sám, nýbrž až do šedin já vás ponesu; já
jsem vás učinil a já nositi budu, já pravím
5 ponesu vás a vysvobodím. * Ku komu mne při-
podobníte a přirovnáte, aneb podobna učiníte,
6 abychom sobě podobni byli? * Ti, kteříž marně
vynakládají zlato z měšce a stříbro na váž-
kách váží; najímají ze mzdy zlatníka, aby
udělal z něho boha, před nímžby padali a sklá-
7 něli se; * nosí jej na rameni, pěstují se s ním
a stavějí ho na místě jeho; i stojí z místa
svého se nehýbaje; volá-li pak kdo k němu,
však se neozývá, aniž jej z úzkosti jeho vy-
svobozuje. * Pamatujtež na to a zastyďte se, 8
připusťte to ó zpronevěřilí k srdci. * Rozpo- 9
meňte se na první věci, kteréž se dály od věků;
nebo já jsem Bůh silný a není žádného více Bo-
ha, aniž jest co kde mně podobného. * Kterýž 10
oznamuji při počátku dokonání a hned zdaleka
to, což se ještě nestalo; řeknu-li co, rada má
se koná, a vše, což mi se líbí, činím; * kte- 11
rýž zavolám od východu ptáka, ze země da-
leké, toho, kterýž vykonal uložení mé; řekl
jsem a dovedu toho; umínil jsem a vykonám
to. * Slyšte mne vy urputného srdce, kteříž jste 12
dalecí od spravedlnosti! * Jáť to spůsobím, aby 13
se přiblížila spravedlnost má, kteráž nebude
prodlévati, aniž spasení mé bude meškati;
nebo složím v Sionu spasení a v Israeli slávu
svou.

Hlava 47.

O tyranství. Podvrácením Babylonu hroze 1) napomíná k smutku, 2) připomíná hříchy a pokuty. Hříchové Babylonských jsou a) nad sníženými tyranské se potřásání, b) v štěstí neslušné sobě s pýchou útěchy dávání. Pokuty rychlé, spravedlivé, k odvrácení nemožné. Nebo 1) nepomohou čáry, 2) snadně co pleva shoří, aniž jim co zboží jejich prospějí. (To jsou ty překážky od nepřátel.)

Sstup a seď v prachu panno dcero baby-
lonská; seď na zemi a ne na trůnu dcero chal-
dejská; nebo nebudou tě více nazývati milost-
nou a rozkošnou; * chyť se žernovu a mel mou- 2

---

1. *Klesl.* Viz v předml. prav. 9., tak i v. 2. — *Nabo.* Bel a Nabo byly modly, jejichžto jmeny zavírá všecky pověry a modlářství Chaldejských. Výš 44, 9. — *modly*, H. trapidla, strašidla, viz Žalm. 105, 36., výš 44, 9. — *octnou*, H. jsou. — *nosíváte*: pěstujete; obrací řeč svou k modlářům a ctitelům těch modl, kteréžto z čeho byly jak veliké i v jaké vzácnosti, viz příklad o jedné. Dan. hl. 3. — *náramně*, H. břemenem. — *ustání.* Jakoby řekl: Jakkoli slavné a vzácné jsou ty modly a bohové Babylonských (nebo Bel měl znamenitý chrám u prostřed Babylona vystavený, kterýž Xerxes zbořil, Alexandr pak veliký jej zase vzdělal. Arian lib. 7.), však se blíží pád a zkáza jejich. Nebo nebudou se moci ochrániti (ovšem jiných); budou pobráni, na hovada s potupou k odnešení pryč do cizích zemí vloženi. Což že se stalo, když Perští a Medští Babylona dobyli, není pochybné; jakoby řekl s posměchem: Čistí bozi, měliby jiným pomáhati, je nositi (jakž hned o pravém Bohu mluví), oni pak sami jiné obtěžují, nad to s neúctou od hovad zanešeni budou. Výš 41, 7.

2. *břemene*, t. těch modl, aby jmenovitě předse klesnouti a zkaženy býti neměly. — *oni* etc., H. duše jejich odešla.

3. *od narození*, H. od břicha. V takovéž milosti, lásce a péči (o níž v těch 2 verších) právě otcovské a materské (i níže 49, 15.) Bůh církvi své se ohlašuje.

5. *Ku komu*, t. z cizích těch bohů aneb k jakému koli stvoření.

7. *nehýbaje.* Viz toho příklad III. Král. 18, 27. — *volá-li*: křičel-liby.

8. *zastyďte se*, J. zmužile se mějte. — *připusťte*, H. navraťte se. — *k srdci.* Přílišnou zarytost a neustupnost všech modlářů tím slovíčkem (jako i níž v. 13) ukazuje.

9. *od věků*, t. hned od světa stvoření.

10. *při počátku.* Tak téměř mluví i výš 41, 22. 23., též 43, 12., též 44, 7. — *zdaleka*, H. od starodávna. — *koná*, H. stojí.

11. *ptáka*, t. Cyra; ptákem ho nazývá, protože velmi rychle a nenadále na Babylon přitáhnouti měl, i prvé než ho jejich věštci a ptakopravci shlédnouti a o něm i nejméně předzvěděti mohli, a že jemu žádné překážky, pro něžby i do Babylona neměl vtrhnouti, v cestě nebudou. Výš 45, 1. — *toho* etc., H. muže rady mé. — *umínil* etc., H. formoval jsem.

12. *urputného*, H. silného. — *spravedlnosti*, t. kteříž pohrdáte mou ochranou a pomocí a v tom milosti a spravedlnosti mé, kteréž vám poskýtám, nehodnými se činíte. Skut. 13, 46.

13. *přiblížila* etc. Jakoby řekl: Ač vaše nevěra a srdce urputné mne příliš mnoho popouzí, však mých slibů nikoli nevyprázdní, aby v nich, a to brzy, věrný v pravdě nalezen býti neměl. Řím. 3, 3., výš 8, 8., též 9, 7. — *prodlévati*, H. oddalovati. — *slávu*: okrasu.

1. *babylonská*, t. národe babylonský a chaldejský. Pannou jej pak nazývá, protože ještě nikdy válkou a násilím jejím zkažen a vyvrácen nebyl. Tak na-

ku, odkryj kadeře své, obnaž nohy, odkryj
3 hnáty, břeď přes řeky. * Odkryta bude hanba
tvá a ukáže se mrzkost tvá; mstíti budu a ne-
4 dám sobě žádnému překaziti, * praví vykupitel
náš, jehož jmeno jest Hospodin zástupův, Svatý
5 israelský. * Sediž pravím mlče a vejdi do tmy
dcero chaldejská; nebo nebudou tě více nazý-
6 vati paní království. * Rozhněval jsem se na
lid svůj, v lehkost jsem uvedl dědictví své a
vydal jsem je v ruku tvou, ty pak neprokázalas
k nim milosrdenství, ale i starce jsi obtížila
7 velmi jhem svým * a říkalas: Na věky budu
paní, a nikdy jsi nesložila těch věcí v srdci
8 svém, anižs pamatovala na cíl jeho. * Protož
nyní slyšiž toto, ó rozkošná, kteráž sedíš bez-
pečně a říkáš v srdci svém: Já jsem a není
kromě mne žádné; nebuduť vdovou, aniž zvím
9 o sirobě; * že obé to přijde na tě pojednou dne
jednoho, totiž siroba a vdovství; všecko zúplna
přijde na tebe i na množství kouzlů tvých a na
10 velikou moc čářů tvých. * Nebo doufáš v zlost
svou a říkáš: Žádný mne nevidí. Moudrost

tvá a umění tvé, to tě převrátilo, aby říkala
v srdci svém: Já jsem a není kromě mne žá-
dné. * A protož přijde na tě zlé, jehož východu 11
neznáš, a připadne na tě bída, kteréž nebudeš
moci se odžehnati, a přijde na tě pojednou
hrozné zpuštění, než zvíš. * Postav se nyní 12
s čáry svými a s množstvím kouzlů svých, ji-
miž jsi se zaměstknávala od mladosti své, zda-
by snad mohla sobě co prospěti aneb snad
zmocniti se. * Nebo ustáváš s množstvím rad 13
svých; nechať se nyní aspoň postaví hvězdáři,
kteříž spatřují hvězdy a oznamují to, což bu-
doucího jest na každý měsíc, a vysvobodí tě
z toho, což přijíti má na tebe. * Ej, jsou jako 14
pleva, oheň popálí je, nevychvátí ani sami sebe
z prudkosti plamene; žádného uhlí po nich ne-
zůstane k zhřívání se, nad to pak ohně, aby se
mohlo poseděti u něho. * Takť se stane i kup- 15
cům tvým, jimiž jsi se zaměstknávala od mla-
dosti své, jeden každý svou stranou půjde, aniž
bude, kdoby tě vysvobodil.

---

zývá Tyr, výš 23, 12, tak Egypt Jerem. 46, 11. — *nebudou*, H. nepřidáš, tak v. 5. — *rozkošnou*, t. nebudouť se lidé a národové diviti, tě v tvé slávě, bohatství, rozkoši, moci, pokoji velebiti a za šťastnou vyhlašovati. Neboť to všecko odjato bude. Tak téměř o Sidonu mluví. Výš 23, 12. Ku potupě ta obě slova v rozumu opačném tuto se kladou, jako i níž v. 8.

2. *žernovu*, t. v nejnižší službu a potupu podrobena budeš.

3. *mrzkost*, t. se vší nevážností, potupou a neúctou nejvyšší s tebou nakládati budou tvoji nepřátelé beze všeho šetření a lítosti i věku i pohlaví. — *nedám*, H. nepotkám se s člověkem. J. a nepotkám se (s tebou jako) člověk; jakoby řekl: Ale jako nějaká hrozná a lítá zvěř. Tak podobně mluví Bůh Osee 13, 7.

5. *tmy*, t. na znamení potupy a pohanění svého.

6. *v lehkost* etc., H. poskvrnil, viz vysvětlení toho slova výš 30, 22. — *starce*. Tím jmenem i jiné mdlé, nestatečné a bídné, buď pro věk, buď nemoc, zavírá.

7. *věcí* etc. Jakoby řekl: Nikdy jsi živě a opravdově ani své důstojnosti, slávy a pýchy, ani lidu mého snížení a potupy nerozvažovala; že to obé rychlou proměnu může vzíti, ty aby snížena byla a zarmoucena, lid můj pak zvýšen a obveselen. Takť Bůh činí, že soužení a pláč církve na kratičko trvající (Jan 16, 22. II. Kor. 4, 17.) ku potěšenému cíli přivodí. (Deut. 8, 16. Žl. 36, 37., výš 26, 16.) a ovšem dokonale přivede, když v den blaženého vzkříšení své oslaví, zlé zatratí. Mat 25, 46. — *cíl jeho*, t. dědictví božího, o němž v. 6. J. čtou: svůj.

8. *rozkošná*, viz v. 1. — *Já*. Viz podobné místo Zjev. 18, 7. — *nebuduť* etc., H. nebuduť seděti vdova. Jakoby řekl: Můj spůsob šťastný nebude nikdy bráti proměny, ale vždycky budu kvésti a vítězství slaviti.

9. *vdovství*: Splnění toho viz Dan. 5, 30. — *všecko* etc., H. podlé celosti jejich, t. když toho jistý čas přijde aneb se vší dokonalostí a plností se na tě shrne. — *na množství*, J. pro množství, J. ačkoli mnoho (máš) kouzelníků svých a množství veliké čarodějníků svých. — *čárů*, t. kouzlování a čarování tvá nic neprospějí, o čemž níž v. 12.

10. *nevidí*, t. ani Bůh neví a nerozumí mým chytrostem. Spůsob lidí bezbožných. Viz Ekles. 23, 25.

11. *východu*, H. svítání. Ku posměchu hvězdářům tak mluví, jakoby řekl: Chlubíte se známostí budoucích věcí, od zlých vystříháte, a toho zlého, kteréž se na vás na samy valí, neznáte. (Výš 41, 25.) Tak podobně Thalesovi mudrci, když hvězdy na nebi spatřoval a v tom do jámy upadl, jeho vlastní děvka s útržkou a posměchem řekla: Hodens (prý) toho jako ten, kterýž nebeské věci spatřuje, toho což před nohama jest, nešetříš. A Marullus o jiném dí: Jiným svým přátelům předpovídal z hvězd zahynutí, a sám, že se jídlem udáviti měl, toho se neušetřil. — *odžehnati*, H. očistiti.

12. *Postav*. K soudu a rozeznání spravedlivému se Bůh odvolává. Viz 1, 18. — *zaměstknávala*, t. jim dověřovala, u nich rady hledala, na to náklady činila, užitku pak neměla žádného. Výš 46, 6.

13. *hvězdáři*, H. šetřitelé nebes. Ačkoli rozkošná a ušlechtilá jest věc, hvězd a planet krásný a stálý pořádek i běh spatřovati; ale chtíti odtud všech krajin, království, obcí i jednoho každého obzvlášť příběhy předzvídati a vypovídati, hvězdám a moci vlívání jejich vše připisovati, jest z lidských srdcí bázeň boží vyprázdňovati.

14. *sami* etc., H. duše své z ruky plamene. — *u něho*, t. naprosto žádného užitku z nich nevezmeš; nebo i oni sami zahynou, tak že ani znamení po nich nezůstane, a tak se stalo. Dan. 2, 10., též 5, 8.

15. *se stane*, H. budou. — *kupcům*. Někteří to obracejí na ty čarodějníky a hvězdáře, o nichž v. 12, 13. J. jakž slovo zní na kupectví, obchody a zboží Babylonských i jednatele toho, že se i ti rozprchnou, kam kdo viděti bude cestou i necestou. — *stranou*, H. blouditi budou.

Hlava 48.

B) Při lidu božím v této věci dvoje překážka jest: První povrchní se k Bohu odvolávání. Pročež Pán Bůh jsa všech všudy věcí povědom 1) záhy jejich tvrdost obměkčoval, aby ani svému modlářství, ani moudrosti nic nepřipisovali jediné převrácenost, ale milosti boží, podlé níž on a) v mnohém pokušení b) k oslavení svému zachová církev, jsa sám pravý Bůh a ředitel všech věcí; a tak podlé moci své k tomu nastrojí Cyra, aby šťastně vykonal předuložení boží; 2) náležitě osvědčil, že on vždycky dobře mínil o lid svůj jsa i a) cesty vůdcem, b) poslušných hotovým vždycky žehnatelem. Druhá zobyčejilé s modláři obývání; pročež jich Bůh ponouká, aby se takových zhostili vzpomenouce, co α) dobrého jim dáno jest a bude na cestě, β) zlého setrvajícím v bezbožnosti přijde. (Podtud jmenem božím těšil lidu prorok v příčině budoucího tehdáž do Babylona zajetí.)

Slyštež to dome Jakobův, kteříž se na-
zýváte jmenem Israelovým a z vod Judových
jste pošli; kteříž přisaháte ve jmenu Hospo-
dinově a Boha israelského připomínáte, však
2 ne v pravdě, ani v spravedlnosti. * Ačkoli od
města svatého se jmenujete, a na Boha israel-
ského, jehož jmeno jest Hospodin zástupův,
3 zpoléháte. * Předešlé věci, kteréž jsem kdy
zdávna oznámil, a což vyšlo z úst mých, a což
jsem ohlásil, brzce jsem činíval a vše v skutku
4 docházelo. * Věděl jsem, že jsi zatvrdilý a jako
houžev železná šije tvá a čelo tvé ocelivé;
5 * a protožť jsem oznamoval zdávna, prvé než
přicházelo, ohlašovalť jsem, aby neříkal: Mo-
dla má učinila ty věci a rytina má neb sli-
tina má přikázala to. * Slýchals o tom, po- 6
hlediž na to všecko; vy pak vždy-liž toho
nebudete oznamovati? Již nyní ohlašujiť nové
a tajné věci, o nichž jsi ty ničeho nevěděl.
* Nyní stvořeny jsou a ne někdy zdávna, o 7
nichž jsi před tímto dnem ničeho neslyšel; aby
neřekl: Ai, věděl jsem o tom; * anobrž aniž 8
jsi slyšel, ani věděl o tom, aniž se to tehdáž
doneslo ucha tvého; nebo jsem věděl, že sobě
velmi neváźně počínati budeš a že jsi pře-
vrácenec hned od života matky. * Pro jmeno 9
své poshovím s prchlivostí svou a pro chválu
svou poukrotím hněvu proti tobě, abych tě

1. *to*, t. což se v předcházející hlavě o Babylonu a jeho moudrosti mluvilo (jakžkoli jste toho nehodni) i ještě k napomenutí i výstraze vaší mluviti se bude, když budete zajati, čím a jak byste se spravovati měli. — *Jakobův*, viz 12. pravidlo v předmluvě. — *jste pošli*, H. kteříž vyšli, tak i v druhém verši, t. kteříž ač z otců svatých strany těla jako potůček z čistého pramene původ svůj máte; však jste tak rozdílní od předků svých, že vám nic jiného nezůstává, než samo jmeno. Podobné mluvení viz Deut. 33, 28, Žalm 67. 27. — *připomínáte*, t. svěcením svátků, obětí obětováním i jiných obřadů zákonních vykonáváním, až i k jmenu jeho se přiznáváním, v něm přísah činěním i jinými zevnitřními bez pravdy tvarnostmi. Viz výš 1, 11.— *v spravedlnosti*, t. rty svými toliko jej ctíte, ale srdcem svým od něho dalecí jste; tak výš 29, 13. pověděl o též věci, což i Kristus za času svého podobným k těmto připomíná. Mat. 15, 8. Mar. 7, 6.

2. *zpoléháte*, t. bez pravdy a spravedlnosti, jakž napřed v. 1. a hl. 28, 21. Jakoby řekl: K čemu jest to? všecko jest to marnost. Výš 1, 11.

3. *věci*, t. ty, kteréž se dály při otcích vašich i při vás, častokrát odkudž byste dokonale u víře k mým slibům, v nichž se k vám nyní ohlašuji, utvrditi se mohli. Níž v. 16. — *docházelo*. Jakoby řekl: Ne pro zásluhu tvou, poněvadž jsi velmi ke mně a mé vůli neochotný, jakž o tom hned; ale pro mou pravdomluvnost (viz Jos. 21, 45.) a abych všelikou v hříších výmluvu odjal.

4. *Věděl*, H. Z vědomosti mé. -- *houžev*, H. žíla. — *ocelivé*, t. že jsi srdce zarytého (výš 22, 18.), nenapravitelného a nestydatého. Takovíť jsou všickni z Adama pošlí, t. synové hněvu božího z přirození svého (Efes. 2, 3.), všickni potřebující milosti boží. Řím. 3, 23., výš 43, 27.

5. *zdávna*, t. což budoucně díti se mělo.— *Modla*, H. trapidlo, strašidlo, viz Žl. 105, 36., výš 44, 9.

6. *Slýchals*, t. s radostí a potěšením, nýbrž i toho, co jsem otcům vašim i vám dobrého činil, sám nejednou jsi požíval. Nebo slova smyslů, jako: slyšeti, viděti, znáti a jiná velmi jsou u Židů širokého vyznamenání. Výš 35, 2. A v této hl. v. 1. slovo to připomíná. — *pohlediž*, t. ty dome Jakobův zarytého srdce, posuď a rozvaž s pilností, jaká jest i mých slibů pravdomluvnost, i tvá neochotnost k přijímání jich; nebo jste prorokům služebníkům mým nikdy nevěřili a toho, což jsem vám ku potěšení skrze ně předkládal, k sobě nepřipouštěli; jakoby řekl: O byste již aspoň na budoucí čas toho se varovali. J. slyšel jsi a viděl všecko to; vy pak zdaliž jste co z těch věcí oznámiti mohli? Pěkně pověděl jeden: Že lidská mysl nikdy není tak schopná darů božích k brání, jako Bůh jest hotový a štědrý jich k rozdělování. — *oznamovati*: vyznávati, t. toho, což vlastně k mé slávě přísluší, věříce i slibům mým i skutečnou pravdu jich spatřujíce. Chceť tomu Bůh, aby skutkové jeho ohlašováni byli. Žl. 77, 5., podobně výš 43, 10. mluví Bůh: Vy svědkové moji jste. — *Již*, H. od tohoto času. — *věci*. Nazývá tajnými a novými věcmi zahanbení Babylonských a vysvobození z moci jejich lidu svého; výš 42, 18. 19.

7. *stvořeny*, t. z mého dávního uložení a usouzení nyní teprv na jevo vynešeny a vám v známost uvedeny.

8. *doneslo*, H. otevřelo ucho tvé. — *velmi* etc., H. zpronevěřile čině zpronevěřile činiti budeš. — *jsi*, H. sloveš, t. hodně a spravedlivě od skutku. — *převrácenec*: poběhlec, nešlechetník. Výš 24, 16. — *od života*, t. hned tehdáž, když jsem tě vedl z Egypta; nebo to vysvobození bylo jako narození se lidu božího.

9. *poukrotím*: pozdržím. — *nevyplénil*, H. nevyťal.

10 nevyplenil. * Ai, přepálím tě, ačkoli ne jako
11 stříbro, přeberu tě v peci soužení. * Pro sebe,
pro sebe učiním to, nebo jakbych to trpěl, aby
v lehkost vydáno býti mělo jmeno mé; slávy
12 své zajisté jinému nedám. * Slyš mne Jakobe
a Israeli, povolaný můj; já jsem, já první,
13 já jsem i poslední. * Má zajisté ruka založila
zemi a pravice má dlaní rozměřila nebesa;
14 povolal jsem jich a hned se postavily. * Shromažďte se vy všickni a slyšte! Kdo z nich
oznámil tyto věci, že Hospodin miluje Cyra,
a že on vykoná vůli jeho proti Babylonu, a
15 rámě jeho bude proti Chaldejským? * Já,
já mluvil jsem, protož povolám ho; přivedu
16 jej a šťastnou bude míti cestu svou. * Přistupte pravím ke mně, slyšte to: Nemluvíval
jsem s počátku vskrytě; nad to od toho času,
v kterémž se co dálo těch věcí, tu jsem býval (a nyní panovník Hospodin poslal mne a
Duch jeho). * Toto praví Hospodin vykupitel 17
tvůj, Svatý israelský: Já Hospodin Bůh tvůj
učím tě, aby prospěch bral, a vodím tě po
cestě, po kteréžby chodil. * O kdyby byl šetřil 18
přikázaní mých, bylťby jako potok pokoj tvůj,
a spravedlnost tvá jako vlny mořské, * a by- 19
loťby jako písku semene tvého a plodu života tvého jako stěrku jeho; anižby vyťato,
ani vyhlazeno bylo jmeno jeho před obličejem
mým. * Vyjděte z Babylona, utecte od Chal- 20
dejských, hlasem zvučným zvěstujte, ohlašujte
to, rozneste to až do končin země, rcete:
Vykoupil Hospodin služebníka svého Jakoba.
* Nebudouť žízniti, když je po pustinách pove- 21
de; vody ze skály vyvede jim, neb rozetne
skálu, aby tekly vody. * Nemajíť žádného po- 22
koje, praví Hospodin, bezbožní.

Hlava 49.

Prorok již namlouvá lid k šetrnému se poddání v poslušnosti Pánu Bohu. V namlouvání tomto jest měkčejší a tvrdší. V měkčejším namlouvání zastává úřadu Kristova a sliby boží připomíná. V zastávání úřadu Kristova přivodí Pána mluvícího a církev jeho s ním se mířící. Páně promlouvání dvoje jest. O prvním promlouvání. Tu připomínaje své přede vším světem od Otce k úřadu svatému povolání I. vypravuje, že jej Otec 1) za Spasitele vystavil, ač v té práci veliké nevděčnost zakouší, pro niž nicméně a) ani ostatku církve své neopustí, b) ani boží sláva zatemněna nebude; 2) i pohanům za světlo vydal, aby a) králové jemu se klaněli, b) nikdy v práci své opuštěn nebyl, c) souženým z nebezpečenství pomohl a bezpečností svatou daroval, by α) i zdaleka k němu šli, β) i s radostí prozpěvovali; II. ujišťuje církev v důvěrnosti,

---

10. *přepálím*: zkusím. — *stříbro*, H. se stříbrem, t. ne tak tvrdě s tebou nakládati budu, jako zlatník se stříbrem; nebo kdybych chtěl všech nepravostí tvých vyhledávati a nad nimi mstíti, nikoliby neostál, ale v trůskyby se obrátiti musil, poněvadž nic čistého v tobě není. Výš v. 4. — *v peci*, J. na výhni. — *soužení*, t. spůsobím to, aby pokušeními jsa zkušen byl mi příjemnější a vzácnější. Takovýť jest potěšený cíl pokušení na lidi pobožné přicházejících. I. Petr. 1, 7., Žid. 12, 11., výš 47, 7.

11. *jmeno*. O němž výš v. 9.

13. *hned*, H. spolu, t. nebe i země. Jakoby řekl: I k stvoření i zdržování jich v bytu i spravování nemám žádné nesnáze, práce, postů, dělníků, samo mé slovo k tomu postačilo a postačuje, a jakžkoli ty věci veliké a od sebe vzdálené jsou, však jednomyslně, ochotně hned slyšíce slovo mé, což ono velí, konají.

14. *z nich*: z těch hvězdářů, hadačů modl a bohů pohanských, o nichž ve verši 5. a 47, 12. Jakoby řekl: Žádný na prosto, než já sám. — *Cyra*, H. jej. — *on*, t. Cyrus.

15. *já*. Tuto Bůh jako přejímaje řeč proroka potvrzuje mluvení jeho, že to vše, což on z vnuknutí jeho mluvil, k skutku přivede. — *cestu*, t. nic mu nepřekazí jakákoli ohrada a pevnost Babylona a té samovlády. Výš 13, 6., též 46, 11.

16. *slyšte*, t. pilně a bedlivě rozvažujte a dobře sobě schovejte. — *s počátku*, t. od toho času, jakž jsem se zjevil otcům vašim (výš 45, 19.), jakoby řekl: Tak i nyní činím, mluvím, abyste slyšeli a rozuměli i spatřili. — *nad to* etc., J. hned jakž se to počne díti (t. o čemž mluvím a což vám slibuji), tu já budu, t. svou přítomností a pomocí svému Cyrovi. — *věcí*, t. ode mne vám přirčených. — *býval*, t. s vámi přítomen svou milostí a ochranou skrze zřetelné a makavé plnění vám svých slibů; jakoby řekl: I nyní těmi, kdybyste na ně pamatovati a je rozvažovati chtěli, měli byste se čím u víře k mým slibům hojně utvrzovati. — *nyní* etc. Ta slova mezi jiná vkládá prorok pro hojnější svědectví toho, že sám od sebe nic nemluví než to, což z vůle boží a mistrovství Ducha svatého jemu poručeno bylo; protož aby tomu cele věřeno bylo.

17. *vykupitel*. Výš 34, 14.

18. *mořské*. Jakoby řekl: Všemi dobrými věcmi, podobně jako řeka vodami a moře vlnami oplývali byste.

19. *plodu*: rodiny. — *štěrku*, t. moře, o němž v. 18. — *jmeno*. Tím slovíčkem zavírá pokoj a všeliký dobrý řád při obojích věcech, duchovních i světských, žeby z božího požehnání přítrže nebral, kdyby zlost a nehodnost jejich k tomu Bohu příčiny nedala. — *obličejem*, t. neuvodilbych na ten vinný kmen svůj (výš v. 5., Žl. 79.), jenž jest lid můj, takových pomst, aby z svého místa skrze zajetí do cizí země jako vyťat býti měl, a tam jsa mezi pohany znamení jistého mé přítomnosti chrámu, obětí a jiných služeb zbaven býti.

20. *Vyjděte*. O věci budoucí jako o přítomné mluví. Viz v předml. pravidlo 9. Jakoby řekl Bůh: Ačkoli vás tak hodně a spravedlivě trestati budu, jako nehodné a mých dobrodiní nevděčné: však když vám splním slib svůj v poslání Cyra, nemeškejtež se tam více, ale navraťte se, nic se neohlédajíce na nesnadnosti a nebezpečenství i jiné jakékoli své rozumy. Výš 41, 17.

že 1) se nad ní zapomenouti neráčí, byť snad matka nad dítětem svým se zapomněla, poněvadž ji na dlani své vyrytou má; 2) ji sobě shromáždě ozdobí a rozmnoží k mnohému jejímu podivení; 3) ji pěstouny vystaví, aby její údy shromáždili a uctivě opatrovali, 4) nepřátelům kořist odejme a pomstu uloží.

Poslouchejte mne ostrovové a pozorujte
národové dalecí! Hospodin hned ze života po-
volal mne; prvé než jsem byl u vnitřnostech matky
2 své, v paměť uvedl jmeno mé; * a učinil ústa
má podobná meči ostrému, v stínu ruky své
skryl mne, a učiniv ze mne střelu vyhlaze-
3 nou v toule svém schoval mne. * A řekl mi:
Služebník můj jsi v Israeli, skrze tebe osla-
4 ven budu. * Já pak řekl jsem: Nadarmo jsem
pracoval, daremně a marně sílu svou jsem
strávil; ale však soud můj jestiť u Hospodina
5 a práce má u Boha mého. * A nyní dí Ho-
spodin, kterýž mne způsobil hned od života
za služebníka svého, abych zase přivedl k ně-
mu Jakoba; (byť pak i nebyl sebrán Israel,
slávu však mám před očima Hospodinovýma;
6 nebo Bůh můj jest síla má.) * Praví řku Ho-
spodin: Poněvadž jsi jim malý, aby měl býti
služebníkem mým ku pozdvižení pokolení Ja-
kobových a k navrácení ostatků israelských;
protož dal jsem tě za světlo pohanům, aby
byl spasení mé až do končin země. * Toto 7
praví Hospodin vykupitel Israelův, Svatý je-
ho, tomu, jímž pohrdá každý a jehož sobě
ošklivi národové, služebníku panujících: Krá-
lové vidouce tě povstanou a knížata klaněti
se budou pro Hospodina, kterýž věrný jest,
Svatého israelského, jenž tě vyvolil. * Toto 8
praví Hospodin: V čas milosti vyslyším tě a
ve dni spasení spomohu tobě; nad to tě ostříhám
a dám tě v smlouvu lidu, aby utvrdil zemi a
v dědictví uvedl dědictví zpuštěná; * aby řekl 9
vězňům: Vyjděte; těm, kteříž jsou ve tmách:
Zjevte se! I podlé cest pásti se budou, a na

1. *ostrovové.* Co těmi ostrovy míní, hned sám vykládá. Výš 41, 1. — *dalecí*, H. zdaleka. — *jmeno.* To se vlastně slyší na Krista, o němž dříve, než se narodil, Bůh sliby činil (Gen. 3, 15.) a skrze patriarchy i proroky to často opětoval. Výš 7, 14. Tak o Cyrovi, jenž byl obraz Krista Pána. Výš 44, 28.

2. *učinil*, H. položil. — *ústa*, t. mé učení. Jaké síly a moci jest boží slovo, tím podobenstvím meče a střely ukazuje. Efes. 6, 17., Žid. 4, 12. — *schoval mne.* Totoť jest přepotěšenou věcí všechněm věrným církve služebníkům, že jich Bůh k dílu svému netoliko povolává a nastrojuje, ale při témž díle svém i stráž svou nad nimi drží.

4. *u Boha* etc. Jakoby řekl: Ačkoli se veliká nevděčnost, nevážnost, ba odpornost nalézá při tom lidu, jemuž prací svou věrně ne sám od sebe ale od Boha z jistého rozkazu sloužím; avšak tím se potěšuji, že jiný jest soud u Boha, nežli u těla a světa, a tuť já nic netratím, ani nemařím; onť zná věrnost a upřímost práce mé, i ji oblibuje, a to svědectví svědomí dobrého když mám, dostiť mám; nechžť pak kdo chce co chce mluví i činí, avšak nechť čekají nevděční výpovědi na sebe a úsudku hrozného. Výš 2, 10., též 17, 11., též 33, 8., též 42, 25.

5. *sebrán.* Jakoby řekl: Tak jakž se tomu všelijak brání a zpečuje (výš 30, 9.), až se má práce všecka při něm marná býti vidí, a plní se na něm v pravdě, což předpověděl Mojžíš Deut. 31, 20., též 32, 15. — *síla*, t. kterýž mne v práci divně i ochraňuje, před nevážnými i posiluje i potěšuje, jakož Ducha svého přítomností, tak i cílem přerozkošným a slavným, o němž i v tomto verši i 4., níž 50, 8., též 51, 16.

6. *jim*, t. tomu lidu židovskému, kteříž tebou pohrdají a tě sobě za nic neváží. — *malý* etc., J. málotě mi to, aby ty mi byl služebníkem.— *ostatků*, H. zachovaných. — *pohanům*: národům, t. aby skrze tebe učením slova mého osvěcováni, a z temnosti hříchů a bludů vyvozováni jsouce k prvnímu způsobu a stavu svého potěšenému přivedeni byli, což se dokonale při Kristu v jeho království plní.

7. *vykupitel*, výš 43, 14. — *Israelův*, výš 12, 6. — *tomu*, H. duši. Tak téměř Tirhak mluví o Židech výš 18, 2. — *panujících*, t. tomu, kterýž jest soužen a v službu i v manství tyranům podroben. — *vidouce tě*, t. skutky divné spasení a vysvobození božího při tobě. — *povstanou*, t. tobě ku poctivosti a službě. Jakoby řekl: Brzká tvého v službu podrobení stane se proměna. Výš 45, 14. — *věrný jest*, t. v slibích svých (I. Kor. 1, 9.) plně je a účastna tě čině spasení svého z milosti.

8. *V čas.* Jakoby řekl: Ne hned se při vás tato sláva zjeví a plniti bude, ale v jistý čas mého uložení. I tím k trpělivosti a stálosti Bůh lidu svému slouží. Nebo Bůh jsa v své moci, vůli i milosti svobodný nechce, abychom jemu v ty věci sahali a cíle vytýkali. Výš 45, 13., též 46, 10. — *milosti*, H. ratson, viz o tom slovíčku níž 61, 2. — *dám* etc., může vyloženo býti: Dám tě za lid smlouvy, t. dokáži toho na tobě, že jsi ten lid, jemuž já své sliby jsa v nich věrný a tak smlouvu svou plním; aneb jakoby řekl Bůh: Učiním tě (v ten čas, když tě zase přivedu ze zajetí do země tvé a dědictví tvého) lid spravedlivý s sebou smlouvou jako i někdy prvé spojený; neboť nedopustím, aby smlouva má s Abrahamem a s jeho semenem stalá zrušena býti měla. Vedlé litery na lid židovský se to slyší; v duchovním smyslu při splnění obrazu tohoto tělesného vysvobození vlastně Kristus v smlouvu tu lidem dán, prostředníkem a jednatelem jejím učiněn. — *zemi*: Literně se to splnilo, když se lid boží zase do své vlasti navrátil a v ní osadil.

9. *řekl*: níž v. 22. Jakoby řekl: Samým učením a slovem svým já to spravím bez dlouhého a mnohého zaměstknání. Tak skutek stvoření boží Mojžíš vypisuje, že k slovu božímu ty věci, kterýchž nebylo, ihned se staly všecky. Výš 37, 7. — *vězňům*, t. i v tělesném vězení v Babyloně i v duchovním, v hříších, bludech a smrti. — *pásti.* Jakoby řekl: Můj lid, ovce stáda mého navrátě se ze zajetí do své země nedaleko dobrých pastev hledajíce najdou je, i podlé cest, ovšem jinde na místech k tomu spůsobných i pustých; hojnost úrod i jiných věcí k živnosti potřebných tím Bůh slibuje lidu svému; ovšem v Kristu plnost a dokonalost nestižitelnou. Jan 1, 14., Kolos. 2, 3., Žl. 22.

všech místech vysokých bude pastva jejich.
10 * Nebudouť lačněti ani žízniti; nebude na ně bíti
horko ani slunce; nebo slitovník jejich zpro-
vodí je a podlé pramenů vod povede je.
11 * Přes to spůsobím na všech horách svých
12 cesty a silnice mé vyvýšeny budou. * Ai tito
zdaleka přijdou, ai onino od půlnoci a od
13 moře, a jiní ze země Sinnim. * Prozpěvujte
nebesa a plesej země a zvučně pokřikujte
hory; neboť jest potěšil Hospodin lidu svého
14 a nad chudými svými slitoval se. * Pak-li
řekne dcera sionská: Opustiltě mne Ho-
15 spodin a Pán zapomenul se na mne: * zdališ
se může zapomenouti žena nad nemluvňátkem
svým, aby se neslitovala nad plodem života
svého; a byť se pak ony zapomněly, já však
16 nezapomenu se na tě! * Ai, na svých dlaních
vyryl jsem tě; zdi tvé jsou vždycky přede
17 mnou. * Pospíšíť k tobě synové tvoji; ti pak,
kteříž tě bořili a kazili, odejdou od tebe.
18 * Pozdvihni vůkol očí svých a pohleď, vši-
ckni ti shromáždíce se přijdou k tobě; živť
jsem já, praví Hospodin, že se jimi všemi
jako okrasou přioděješ a otočíš se jimi jako
tračcem nevěsta. * Protože pustiny tvé a pou- 19
ště tvé a zbořeniny země tvé, že tobě pravím
tehdáž těsné budou pro množství obyvatelů,
když vzdáleni budou ti, kteříž tě sžírali.
* Pročež vždy ještě řeknou před tebou synové 20
siroby tvé: Těsné mi jest toto místo, ustup
mi, abych bydliti mohl. * I díš v srdci svém: 21
Kdo mi naplodil těchto? nebo jsem já byla
osiřelá a osamělá, sem i tam přecházející a
odcházející; tyto pravím kdo vychoval? Ai,
pozůstala jsem byla sama jediná, kdež tito
byli? * Toto praví panovník Hospodin: Ai, já 22
pozdvihnu k národům ruky své a k lidem vy-
zdvihnu korouhev svou, aby přinesli syny tvé
na rukou a dcery tvé aby na plecech neseny
byly. * I budou králové pěstounové tvoji a 23
královny jejich chovačky tvé; tváří k zemi
skláněti se budou před tebou a prach nohou
tvých lízati budou, a poznáš, žeť jsem
já Hospodin a že nebývají zahanbeni,
kteříž na mne očekávají. * Ale díš: Zdaliž od- 24
jato bude reku udatnému to, což uchvátil,

---

10. *slunce.* V Zjev. 7, 16. přivodí se tato slova v duchovním rozumu o rozvlažení sytosti všech účastníků Kristových v slávě nebeské; čehož zde za času rytěřování svého neměli v dokonalosti, a čehož všeho ovšem trapiči jejich bezbožníci na věky zbaveni budou, o čemž i Kristus mluví. Jan 6, 36.

11. *spůsobím*, H. položím. Výš 11, 16.

12. *od moře*, t. od západu. — *Sinnim*, kteráž jak smyslí na poledne byla tak nazvaná od hory Sinai.

13. *potěšil.* Minulý na místě budoucího času. Výš 9, 6., též 33, 3. — *chudými*, J. souženými, strápenými.

15. *nemluvňátkem.* Čehož příklad viz III. Král. 3, 26. — *plodem*, H. synem.

16. *vyryl* etc., t. pro tu příčinu, abych se na tě nezapomínal. Hodnověrný (dí svatý Tertul) a dostatečný rukojmě a jistec tvé trpělivosti jest Bůh; nebo jestliže jemu křivdu svou poručíš, může tě pomstiti; jestli bolest, umí tě ulečiti; jestli škodu, jest hotov ji napraviti; jestli smrt, zaslíbil vzkřísiti. S tak mnohé hle může býti trpělivost, že i Boha má dlužníka. — *přede mnou.* Jakoby řekl: Netoliko na tě pamětliv jsem, ale přes to o tvé rozmnožení a vzdělání ustavičně pečuji. Tohoto potěšení božího jakož církev stará v obrazech, tak i nová ovšem v pravdě vždycky okouší, požívá a tím stojí. Výš 33, 21.

17. *synové*, t. strany těla v obrazu při navracování se z Babylona, jejichž velicí zástupové vypisují se. I. Esd. hl. 2. II. Esd. hl. 7. Hojněji se toto plní při splnění obrazů za dnů Kristových. — *odejdou*, viz v. 26. a výš 33, 23.

18. *k tobě*, t. aby tvoji byli k tvému potěšení, užitku a slávě, níž se to vysvětluje v. 23. — *jimi*, t. těmi syny, o nichž v. 17. Ukazuje, čím právě a vlastně církev boží ozdobena bývá; že ne nějakými zevnitřními okrasami slavných, velikých a krásných stavení, ani zlatem neb stříbrem neb rouchem nádherným spotvořeným, ani tituli etc.; ale tím, když má hojně dítek skrze kázaní čistého učení k ní se hrnoucích, znovu se rodících, víře a pobožnosti se učících a Duchem Kristovým se spravujících.

19. *zbořeniny*, H. zboření. — *tehdáž*, H. nyní, protože o věci budoucí jako o přítomné mluví. — *těsné*, H. soužena budeš.

20. *před tebou*, H. v uších. — *siroby*, t. jakžkoli nyní jsi jako osiřelá, ani manžela, ani synů nemající, níž 54, 5.

21. *těchto*, t. v takových úzkostech, bídách, pokušeních a nebezpečenstvích. Nikdy počtu církve věci útrpné neumenšují, anobrž jí k hojnějšímu prospěchu a zrůstu napomáhají. Výš 10, 20. Na tuto otázku Bůh odpovídá v. 22., na druhou, kdo vychoval v. 23.

22. *ruky své.* Shromažďování církve jest vlastně samého Boha věc (výš 29, 22.), kterýž srdce lidská k přijímání a spasitelnému užívání služeb ochotná činí (Jer. 31, 33. Ezech. 36, 26. Jan 6, 44. Skut. 2, 41.), bez čehož žádný pravým církve údem býti nemůže. — *korouhev*, t. veselé a potěšené noviny o navrácení se ze zajetí do vlasti ohlásím. — *rukou*: loktech.

23. *královny*, H. kněžny. Výborné naučení vrchnostem, jak se při svých povinnostech, zvlášť k církvi boží a ke všechněm jejím věrným údům míti mají. — *lízati.* Výš 45, 14. též 16, 5. — *Hospodin*, t. Věčný, všemohoucí, milostivý i pravdomluvný, cožť slibuji, žeť i mohu i chci splniti, ačkoli tomu nyní, hledě na věci přítomné, těžce povoliti můžeš; ale potom to vše v skutku shledáš. — *zahanbeni*, t. téhož očekávají a o čem naději mají, že toho v pravdě účastníci bývají. — *očekávají*: Učí to slovíčko tomu vyrozumívati, že není na tom dosti, žeby někdo víru a naději měl v Boha a žeby ho i vzýval; ale že musí při tom býti očekávání na něj aneb stálost, ažby přišel čas k spomáhání jeho vzývajícím uložený.

24. *zajatý*, H. zajetí, tak hned. — *spravedlivého*, t. vojevody neb vůdce vojska, kterýž spravedlivě bojuje, jako babylonského království, jemuž se zdá, že sobě lid boží spravedlivě podmanil.

a zdaž zajatý lid spravedlivého vyproštěn bu-
25 de? * Anobrž tak praví Hospodin: I zajatý lid
reku udatnému odjat bude, a to, což uchvátil
násilník, vyproštěno bude; nebo s tím, kterýž
se s tebou nesnadní, já se nesnadniti budu, a
syny tvé já vysvobodím, * a nakrmím ty, kte- 26
říž tě utiskují, vlastním masem jejich, a jako
mstem krví svou se zpijí. I poznáť všeliké
tělo, že já Hospodin jsem Spasitel tvůj a Vy-
kupitel tvůj, Bůh silný Jakobův.

Hlava 50.

O druhém promlouvání. Tu Pán o svém věrném povolání svatém správu čině I. svědčí, že 1) lidé sami svévolně odtrhují se od něho, 2) i v tom pádu lidí není na jiném, než pomáhati, poněvadž a) volá, jen kdyby se důvěřovali α) i milosti, β) i moci, γ) i umění jeho od Otce danému. b) Poslušně bezpráví všeliká podstoupil jsa tím jist, že žádný na něm nezvítězí a sám i bezbožníky potře; II. napomíná obzvláštně a vůbec. Obzvláštně bohabojných, aby v světle jeho doufali; vůbec bezbožných i pobožných. Bezbožných, aby viděli, že k svému zlému hřeší.

Takto praví Hospodin: Kdež jest lístek
zapuzení matky vaší, kterýmž jsem ji propu-
stil? aneb kdo jest z věřitelů mých, jemuž
jsem vás prodal? Ai, nepravostmi svými pro-
dali jste sami sebe, a pro převrácenosti vaše
2 propuštěna jest matka vaše. * Proč, když při-
cházím, není žádného; když volám, žádný se
neozývá? Zdaliž jest na prosto ukrácena ruka
má, aby nemohla vykoupiti, a žádné-liž není
ve mně moci k vysvobození? Ai, žehráním
svým vysušuji moře, obracím řeky v poušť, až
se zmrazují ryby jejich, protože nebývá vody
a mrou žízní. * Obláčím nebesa v smutek a 3
žíni dávám jim za oděv. * Panovník Hospo- 4
din dal mi jazyk umělý, abych uměl příhodně
ustalému mluviti jeho slova; probuzuje každého
jitra, probuzuje mi uši, abych slyšel tak jako
pilně se učící. * Panovník Hospodin otvírá mi 5
uši, a já se nepostavuji zpurně, aniž se na-
zpět odvracím.* Těla svého nastavuji těm, kte- 6
říž mne bijí, a líce svého těm, jenž mne rvou;
tváři své neskrývám od pohanění a plvání.
* Nebo panovník Hospodin spomáhá mi, pro- 7
čež nebývám zahanben; pro tuž příčinu na-

---

25. *nesnadní:* sváří, jakoby řekl: Ty, kteříž tě trápí, já trápiti budu. — *nesnadniti.* Jakoby řekl: Ta pře, vás se dotýkající, není vaše, ale má; mne tedy za řečníka vezměte, mně ji poručte, já ji za vás brániti a vyvesti mohu i chci. Tak Bůh řekl Abrahamovi (Gen. 12, 3.): Požehnám dobrořečícím tobě a zlořečícím tobě zlořečiti budu. — *vysvobodím,* H. spasím.

26. *utiskují:* trápí. Takovýť jest býval cíl vždycky těch, kteříž církvi nátisk činívali a nad ní tyranství místo pěstounství provodili.

1. *zapuzení,* o němž viz Deut. 24, 1. — *matky.* Míní všechen obor lidu židovského a zvláště v přednosti postavené. Tak Osee 2, 1. — *propustil,* t. ne já jsem vás zahnal, jakž vy sobě na mne stěžujete (nebo ani lístku žádného propuštění nemáte); ale vy sami zúmyslně, jako žena zpronevěřilá ode mne chotě svého jste se odtrhli. Protož ne na mně ale na vás vina zůstává. — *jemuž,* t. u něhož bych se tak velmi zadlužil, až bych jemu nemaje čím platiti, vás dítky své v dluh dáti musil; což že někdy dlužníci činívali, zjevné jest, IV. Král. 4, 1. Neh. 5, 2. Mat. 18, 25. Exod. 21, 7. Levit. 25, 39. — *prodali jste.* Jakoby řekl: Ne mne jste chtěli míti za Pána, ne mne poslouchati a mně se líbiti, ale hříchu, jemuž jste se poddali, podmanili, jemuž i horlivě jako věrný služebník pánu svému sloužíte. (Viz III. Král. 21, 20.) A tak již dávno sobě hříchy svými mne popouzejíce pomst hrozných zasluhujete, abych je na vás hodně a spravedlivě vyléval: ale má dobrotivost jest taková, že vám shovívá a vždy vás ku pokání volá, avšak do uloženého času, kterýžto když přijde, prodáni jsouce budete hned odevzdáni Babylonským.

2. *přicházím,* t. patrná, zřejmá a jistá znamení své přítomnosti vám k pomáhání ukazuje, avšak vždy na to nic nedbáte. Tak i jinde často písma o Bohu rozličně mluví, že povstává (výš 2, 19.), že sstupuje (výš 31, 4.), hněv jeho se zapaluje, ruku vztahuje (výš 5, 25.), ruce rozprostírá (níž 65, 2., Soud. 2, 14.) — *ukrácena,* t. v nemoci své zemdlena a umenšena, níž 59, 1., H. ukracuje ukrácena ruka má od vykoupení. — *moře.* Dotýká tuto prorok těch divů a zázraků, kteříž byli činěni tehdáž, když lid israelský veden byl z Egypta do země zaslíbené.

3. *smutek:* černost, mrákotu. — *dávám,* H. kladu. — *za oděv.* Jakoby řekl: Jsem mocným pánem i světla i tmy, aby to obé jsouc mne poslušno, vždycky běh svůj, buď podlé mého nařízení, buď i jináč podlé vůle mé konalo. Jako když v Egyptě tma byla za tři dni (Exod. 10, 22.); a za Josue když se zastavilo slunce a učiněn ten den jako jiná dva. Jos. 10, 13., Ekles. 46, 6.

4. *umělý,* H. vyučených. Tak svatý Pavel také dí (II. Kor. 3, 5.): Dostatečnost neb spůsobnost naše z Boha jest, t. k poselství Kristovu. Nebo sic žádný sám sebe k učení jiných, ba ani k nabytí k tomu darů potřebných od jiných spůsobný není, leč komu to předně sám Bůh dá a kohož nastrojí. — *ustalému,* t. pod břemenem jakýchkoli zámutků a bolestí i duše i těla ku pokání spasitelnému sloužících (II. Kor. 7, 10.) jakovýchž Kristus k sobě volá Mat. 11, 28. Veliké́ť jest umění (dí svatý Jeronym) uměti v čas spolu služebníkům rozdělovati pokrm jejich a posluchačů potřeby podlé rozdílných jejich stavů a povolání spatřovati. — *uši,* H. ucho, tak hned, t. vyučuje mne, ano i milosti, chuti a horlivosti přidává k ochotnému a skutečnému vykonávání vůle jeho beze všeho se ohledání na jakékoli rozumy těla.

5. *otvírá.* Viz podobně v Žalmu 39, 7.

7. *zahanben.* Výš 49, 23. — *skřemene,* t. mám se

stavuji tváři své jako skřemene; nebo vím,
8 že nebudu zahanben. * Blízkoť jest ten, kte-
rýž mne ospravedlňuje; kdož se tedy nesnad-
niti bude se mnou? Postavme se spolu, kdo
jest odpůrce můj, nechť přistoupí ke mně.
9 * Ai, panovník Hospodin spomáhati mi bude;
kdo jest, ježtoby mne potupil? Ai, všickni
10 takoví jako roucho zvetšejí, mol sžíře je. * Kdo
jest mezi vámi, jenžto se bojí Hospodina a po-
slouchá hlasu služebníka jeho; kdo jest, jenžto
chodí v temnostech a nemá žádného světla,
doufej ve jmeno Hospodinovo a zpolehni na
Boha svého. * Ai, vy všickni, kteříž zaněcujete 11
oheň a jiskrami se přepasujete, choďtež tedy
v blesku toho ohně svého a v jiskrách, kteréž
jste roznítili; od ruky mé však toto se vám
stane, že v bolesti ležeti budete.

Hlava 51.

Pobožných těší, aby vzpomenouce, odkud jich povolal, tím jisti byli, že 1) církev svou vzdělá, 2) učením a spravedlností ji opatří, aby známé bylo, že a) spasení jeho nezhyne, b) věrní pod křížem nepadnou, c) bezbožní zkaženi budou. Na to promlouvání Páně skrze proroka k smíření se s Bohem přistupuje církev. Protož ona žádá a Bůh odpovídá. Žádá církev Boha, aby probudě se ji 1) jako někdy v Egyptě a na poušti, 2) tak i z vězení babylonského vysvobodil. Bůh pak odpovídaje 1) pamatuje církev, aby pro přístrach lidský nezapomněla na ochrance svého, kterýž a) nepřátely potírá a b) své vysvobozuje, jakožto α) mocný ve všem a β) milosrdný k lidu svému; 2) probuzuje, aby poznajíc kázeň boží vyznala, že a) od svých vlastních ulitována není, a b) její nejbližší žehráním božím omráčeni byli; 3) potěšuje, že od ní hněv svůj odvraceje obrací jej na nepřátely její. (Tak namlouvaje měkčeji lid prorok zastával úřadu Kristova.)

Poslouchejte mne následovníci spravedl-
nosti, kteříž hledáte Hospodina; pohleďte na
skálu, odkudž vytťati jste, a na hlubokost jámy,
2 z níž vykopáni jste; * pohleďte na Abrahama
otce vašeho a na Saru, kteráž porodila vás,
že jsem jej jediného povolal, a požehnal jsem
3 jemu i rozmnožil jej. * Nebo potěší Hospodin
Siona, potěší všech pustin jeho a učiní poušť
jeho přerozkošnou a pustinu jeho podobnou
zahradě Hospodinově, radost a veselí bude
nalezeno v něm, díkůčinění a hlas žalmů zpí-
vání. * Pozorujte mne lide můj a rodino má, 4
nastavte mi uši; nebo zákon ode mne vyjde
a soud svůj za světlo národům vystavím.

---

stále a nepohnutě v jakýchkoli příčinách beze všeho lekání a strachu.

8. *ospravedlňuje*, t. od těch bezpráví a pohanění očišťuje, mou práci libuje, lepší mi svědectví nežli svět zlý dává a mne zastává, ochraňuje. (Výš 37, 2., též 49, 5.) — *nesnadniti*: svářiti. — *odpůrce*, H. pán pře mé.

9. *takoví*, t. protivníci moji. — *sžíře je*, t. přijdou na nic.

10. *poslouchá*, J. nechať poslouchá. — *v temnostech*, t. v bídách a trápeních, viz Job. 15, 22. — *světla*, H. blesku, t. potěšení pravého. — *jmeno*: Doufati ve jmeno Hospodina jest všecko své nejlepší dobré v něm samém skládati, toho u něho hledati, trpělivě a stále beze vší pochybnosti a ohledání se na jakékoli rozumy těla a světa od něho i očekávati. (Jer. 17, 7.) To kdož má, ani soudu, ani smrti, ani pekla, ani ďábla se nic nebojí, ale svět i všecko zlé přemáhá a nad ním vítězí. I. Jan 5, 4.

11. *přepasujete*. Jakoby řekl: I sobě i jiným k veliké škodě a záhubě, tak že k sobě žádné rady a pomoci boží připustiti nechcete, a podává-li vám kdo co toho, takovému na těžkost stojíte, jej trápíte. — *choďtež*, jdětež do peci; s posměchem a zuřivostí dovoluje (jako výš 8, 20). Jakoby řekl: Zůstávejtež tedy na věky v své zarytosti, neustupnosti a tak v zavržení od Boha; poněvadž jinde světla a tepla potěšení, nežli je vám Bůh ukazuje, hledáte, a božím ohněm a světlem podobně jako synové Aronovi (Lev. 10, 1.) zhrdáte; zvíte, žeť vám ti vymyslkové vaši a rady postranní nic nepostačí; ten oheň a blesk váš netoliko vám na pravou cestu neposvítí, ale vás v sebe požře a na věky páliti bude, výš 30, 14., též 33, 8. — *ležeti budete*, t. těch metel a ran na vás hodně a spravedlivě vzložených nikoli hned zde časně nezniknete, ačkoli byste rádi jako nemocmi dlouhými strápený člověk, kterýž sobě v bídách svých smrti přeje (výš 22, 13.). O témž i Daniel prorokoval (9, 26.) a svatý Pavel též napsal: Že na ně vylit hněv boží konečný (I. Tess. 2, 16.). A netoliko na Židy toto slyšáno býti má, ale i na všecky lásky pravdy nepřijímající. II. Tess. 2, 10.

1. *vytťati*: vytesáni. — *vykopáni*. Jakoby řekl: Nepochybujte o mé moci, jakobych vás nemohl rozmnožiti; poněvadž jste prvé zvláštním mým požehnáním proti rozumu lidskému (Řím. 4, 18. 19.) z rodičů neplodných Abrahama a Sáry, kteříž jako skála tvrdá a jáma bez vody byli, pošli; i nyníť vás, a tak církev svou budu moci rozmnožiti; o čemž ve verši 2.

2. *jediného*: samého, t. nemajícího ještě žádných dětí a rodiny. — *rozmnožil*. Jakoby řekl: Tak že se potomci jeho u veliký počet rozmnožili; nebo za Mojžíše samých zbrojných kromě levitů sečteno 60,550. Num. hl. 1.

3. *přerozkošnou*, H. jako Eden, t. rozkoš neb veselí; příkladné mluvení vzaté z svědectví Mojžíšova o ráji. Gen. 2, 8.

4. *zákon*: učení. — *vyjde*. Jakoby řekl: Chci tehdáž z své milosti vás sobě shromažďovati, mezi vámi a u prostřed vás království své vyzdvihnouti a je i spravovati, a to vše skrze zákona svého učení. Odkudž zřetelně znáti se dává, že se tu žádného místa bohu nepřeje, kdež se od lidí učením jeho svatým pohrzí. — *vystavím*, t. dobrý řád při obojích věcech duchovních i světských vyzdvihnu.

5 * Blízko jest spravedlnost má, vyjdeť spasení
mé, a ramena má národy souditi budou; na
mneť ostrovové čekají a po mém rameni tou-
6 ží. * Pozdvihněte k nebi očí svých a popatřte
na zemi dolů; nebesa zajisté jako dým zmi-
zejí, a země jako roucho zvetší a obyvatelé
její též podobně zemrou; ale spasení mé na
věky zůstane a spravedlnost má nezahyne.
7 * Poslouchejte mne, kteříž znáte spravedlnost,
lidé, v jejichž srdci jest zákon můj, nebojte
se útržky lidí bídných a hanění jejich neděste
8 se. * Nebo jako roucho sžíře je mol a jako
vlnu sžíře je červ; ale spravedlnost má na
věky zůstane a spasení mé od národu do po-
národu.
9 Probuď se, probuď se, oblec se v sílu, ó
ty rámě Hospodinovo; probuď se jako za dnův
starodávních a národů předešlých; zdaliž ty
nejsi to rámě, kteréž poplenilo Egypt a ranilo
10 draka? * Zdaliž ty nejsi to, kteréž vysušilo
moře, vody propasti veliké, kteréž obrátilo
hlubiny mořské v cestu, aby přešli ti, jenž
11 byli vysvobozeni? * A tak ti, kteréž vykoupil
Hospodin, ať se navrátí a přijdou na Sion
s prozpěvováním, a veselí věčné ať jest na
hlavě jejich; radosti a veselí ať dojdou, zá-
12 mutek pak a úpění ať utekou. * Já, já jsem
utěšitel váš, jakáž jsi ty, že se bojíš člověka
bídného, kterýž umříti má, a syna člověka,
kterýž trávě podobný učiněn bývá? * Že se za- 13
pomínáš na Hospodina učinitele svého, kterýž
roztáhl nebesa a založil zemi, a že se děsíš
ustavičně každého dne prchlivosti toho, kte-
rýž tě sužuje, jakž se jen postrojí, aby hubil?
ale kdež jest pak ta prchlivost toho, kterýž
sužuje? * Blížíť se čas, aby vězeň byl rozvázán; 14
neboť neumře v jámě, aniž bude míti jaký ne-
dostatek chleba svého.* Jáť jsem zajisté Hospo- 15
din Bůh tvůj, kterýž rozděluje moře, jehož vlny
zvuk vydávají, Hospodin zástupův jest jmeno
mé; * kterýž jsem vložil slova svá v ústa tvá 16
a stínem ruky své přikryl jsem tě, aby štípil
nebesa a založil zemi a řekl Sionu: Lid můj
jsi ty. * Probuď se, probuď se, vstaň dcero 17
jerusalemská, kteráž jsi pila z ruky Hospo-
dinovy kalich prchlivosti jeho, až i kvasnice
z kalicha hrůzy vypila jsi i vyvážila. * Žádný 18
jí nevedl ze všech synův, kterýchž naplodila,
a žádný jí neujal za ruku její ze všech synů,
kteréž vychovala. * Toto dvé tě potkalo: 19
(avšak kdo jest, žeby tě litoval?) zpuštění a
setření, a to skrze hlad a meč; kdo jest, skrze
něhožbych tě potěšil? * Synové tvoji omráčeni 20
jsouce leží na rozcestí všech ulic jako bůvol

---

5. *spravedlnost*, t. věrnost, pravdomluvnost, čas plnění mých slibů a zámluv. — *ramena*, t. moc a slávu svou mezi všecky národy rozšířím, v známost uvedu a kralovati budu.

6. *podobně*, t. v okamžení. Jako tak, kdyžby mluvě to, prsty luskl. — *spasení mé*, t. to kterýmž Bůh z milosti své všecky věřící podíleti ráčí, jehož ovoce jest život věčný. Jan 11, 25. 26. I. Jan 2, 17. — *spravedlnost*, t. milost a láska, jenž jest základem a původem spasení. Žl. 36, 39. — *nezahyne*, H. nebude zetřína.

7. *zákon* : učení. — *lidí*, H. enoš, viz Job. 25, 4, tak níž v verši 12. — *neděste se.* Troje znamení jistá, kteráž od sebe loučena býti nemohou, věrných údů církve se tu pokládají. 1) Znáti boží spravedlnost tu, kteréž Bůh v slově svém podává, o níž Řím. 10, 3. 2) Míti složený zákon boží v srdci, aby jím člověk se hned v srdci obnovoval, proměňoval a nové mysli, chuti, moci a síly nabýval. Efes. 4, 23. 3) Toho zevnitř na sobě i trpělivostí dokazovati. Výš 2, 3. níž 60, 4.

9. *probuď se*: výš 14, 22. — *národů*, H. věkův. — *předešlých*, t. jakoužs prvé moc provozoval, takové i nyní dokaž, ó Hospodine. — *Egypt*, H. Rahab, J. pyšného, viz Žl. 86, 4., též 88, 11. — *draka*, t. Faraona, viz Ezech. 29, 3., kterýž se též nazývá Leviatanem, v Žl. 73, 14.

10. *obrátilo*, H. položilo. — *vysvobozeni*, t. z Egypta.

11. *vykoupil*, t. z zajetí babylonského.

12. *ty*, t. ty církvi. — *trávě*: senu.

13. *učinitele*, t. působce života milosti aneb rodu duchovního.

14. *Blížíť*, H. pospíchá, jedni to na Boha slyší, že on neobmešká svých vysvoboditi v čas nejpilnější. J. jakoby řekl Bůh: Anobrž já to spůsobím, že on raději (když se do jeho vězení dostanete) pospíší vás propustiti. J. Jakoby řekl Bůh: Ačkoli se váš sužovatel bouří, vztěká a tak chvátá k vykonání svého zlého úmyslu, však prvé než svou všecku zlost vyleje, přijde k svému cíli, složen bude s cesty a v tom vězeň bude propuštěn. — *jámě*, t. u vězení. — *chleba*, t. vysvobodě jej z vězení i na cestě věcmi živnými potřebnými jej opatří, výš 41, 17.

15. *mé*, H. jeho.

16. *aby štípil.* J. aby Boha slyšíc. Literně může se to obrátiti jako výš 49, 2., v pravdě na Krista, kterýž k nápravě všecky věci nebeské i zemské skutky svými a kázaním evangelia svatého přivedl (Efes. 11, 10.) a ještě přivodí; pro kteréžto své dílo i nebe i zemi v bytu zdržuje a zachovává a skrze něž k novému nebi a zemi (II. Petr 3, 13.) obyvatele a měšťany shromažďuje.

17. *Probuď se.* Tak ona k Bohu mluvila v osobě proroka (v. 9.), Bůh jí to zase vrací. Jakoby řekl: Sebe probuzuj sama sebe; nebo já nedřími, ovšem nespím ostříhaje tebe. Žl. 120, 4. — *kteráž* etc., t. přísně a tvrdě jsi trestána a sužována pro své hříchy; podobné mluvení Žl. 59, 5., též 74, 9., též 79, 6. — *hrůzy*: předěšení, J. skormoucení. Obraz života smrtelnosti i vzkříšení blaženého vyvolených božích v tom verši zavřín. — *vyvážila*: vysrkla.

18. *nevedl*, t. žádný jí nepolitoval, nepotěšil, ani co pomáhal v tak těžkých pokušeních, jimiž jako opojena byla, níž v. 21.

19. *potěšil.* Jakoby řekl: Skrze koho jiného než skrze sebe samého, výš v. 12.

20. *rozcestí*, H. hlavě. Žalostného splnění tohoto proroctví Jeremiáš se dočekal. Viz pláč jeho 21, 2., též 4, 1.

v leči plni jsouce prchlivosti Hospodinovy, že-
21 hrání Boha tvého. * A protož slyš nyní toto
22 ztrápená a opilá, ale ne vínem; * takto praví
Pán tvůj, Hospodin a Bůh tvůj, kterýž po-
vede při lidu svého: Ai, beru z ruky tvé ka-
lich hrůzy i kvasnice kalicha prchlivosti mé;
nebudeš ho píti více; * ale dám jej do ruky 23
těch, jenž tě sužují, kteříž říkali duši tvé:
Sehni se, ať přes tě přejdeme, jimž jsi pod-
kládala jako zemi hřbet svůj a bylas jako ulicí
přecházejícím.

Hlava 52.

Slibů božích obsah jest, že 1) lid vysvobozen bude 2) skrze vůdce Krista Pána 3) k mnohému svému veselí a potěšení. A) O vysvobození mluvě napomíná lidu, aby I. hotovil se z vězení, a) z něhož bez peněz vykoupení bude, b) jako kdy z Egypta, c) poněvadž bezpráví činí tyranové; II. důvěřoval se přítomnosti Páně; neb on a) posýlá zvěstovatele pokoje, b) ukáže slávu svou i v lidu israelském k jejich veselí, i v pohanstvu; III. odcizili se od poskvrn pohanstva k slavnému vyjití v přímnosti boží. B) Vůdce lidu svého jest Kristus Pán, o něm mluví teď i I. Bůh sám, že náš Pán slávy své 1) ponížením svým nepotratí, 2) dokáže a) i vyučováním b) i zahanbením lidí.

Probuď se, probuď se, oblec se v sílu
svou, Sione; oblec se v roucho okrasy své, ó
Jerusaleme, město svaté; neboť nebude již
více na tě dotírati neobřezaný a nečistý.
2 * Otřes se z prachu, povstaň, posaď se Jeru-
saleme; dobuď se z okovů hrdla svého, ó ja-
3 tá dcero sionská! * Takto zajisté dí Hospo-
din: Darmo jste sebe prodali; protož také
4 bez peněz budete vykoupeni. * Nebo takto
praví panovník Hospodin: Do Egypta byl
sstoupil lid můj předešle, aby tam byl poho-
stinu; ale Assur bez příčiny jej sužuje. * Nyní 5
pak což mi tuto přehlídati to sluší, praví Ho-
spodin: Poněvadž jest lid můj zajat darmo a
panovníci jeho k úpění jej přivodí, praví Ho-
spodin: nad to ustavičně každého dne jmenu
mému útržka se činí; * protož poznáť lid můj 6
jmeno mé, protož poznáť pravím v ten den, že
já tentýž, kterýž mluvím, ai, přítomen budu.
* O jak jsou krásné na horách nohy toho, jenžto 7

---

21. *opilá.* Prvé opilá byla kalichem nevěry, moudrostí světa, pýchy, nálezků a smyšlének svých, žádostí těla nezřízených, čímž Boha dráždila; potom opilá byla kalichem bíd, ran a pomst božích spravedlivých, o čemž tuto mluví. Prvního kalichu, t. hříchů poskýtá satan skrze své nástroje žádosti těla, žádosti očí a pýchy života (I. Jan 2, 16.), tak i skrze antikrista a posly jeho, kterýž opojil lidi, národy a království. (Zjev. 18, 3.) Druhého kalicha poskýtá Pán Bůh, a to těm, kteříž prvé bývají hříchy spilí; a tak opilství opilstvím mstí a tresce.

22. *beru*, t. bídám a soužením tvým konec činím.

23. *kteříž*, t. čímž tě trápili nepřátelé tvoji, toho sami ze spravedlivého soudu božího okoušeti musejí, II. Tess. 1, 6., výš 33, 1. — *přejdeme.* Ukazuje tím nepřátel církve náramnou pýchu a tyranství, kteráž častokrát nad ní příliš nestoudně, nevážně, potupně a bezbožně provodí. Podobné mluvení viz v Žalmu 128, 3.

1. *okrasy.* Síla a krása lidu božího, jenž se Sionem a Jerusalemem jmenuje, ne v něčem jiném záležela, než v milosti a ochraně boží, čehož příčinou hříchů mnohých se zbavivše, mdlí a ohavní učiněni byli. Toho pak Bůh jim zase podávaje skrze svobody jim k navrácení se z Babylona k ochotnému toho přijetí ponouká. — *na tě*, H. nepřidá přicházeti, t. mocí válečnou a ukrutností.

2. *Otřes*: vyraz z sebe prach. Jakoby řekl: Dostis již dlouho smutek nosila (Job. 2, 8.) aneb dostis se již opilá byvši (výš 51, 21.) na zemi v prachu a blátě válela a kálela. — *posaď se*, t. navrať se k svému prvnímu důstojenství. — *dobuď se*: vymať neb vyvaď se. — *z okovů*: z svazků.

3. *prodali.* Jakoby řekl: Sami jste se svými nepravostmi v moc nepřátelům uvedli a jako prodali (výš 50, 1.), já jsem za to nic nevzal; protož vás jako své vlastní zase vezmu.

4. *sstoupil*, t. Jakob se svou rodinou pro své opatření v čas hladu. Gen. 46, 1. — *předešle*, H. na počátku. — *pohostinu*: Co se s ním tam dálo, jakožto věci známé mlčením pomíjí, jakoby řekl: Mělť jest Farao větší právo k zdržování lidu mého, poněvadž se jemu v manství dobrovolně uvedli, tam se rozmnožili, nežli má Assur tento babylonský, kterýž beze vší příčiny tyransky a bezděčně můj lid zajav, tam jej drží, trápí, kdež se i mému jmenu ustavičná potupa děje. (Žl. 78, 10.) A protož když jsem uměl a mohl onoho tyrana pro vysvobození lidu tvého strestati, najduť já i k tomuto cestu. — *sužuje.* Přítomný neb minulý na místě budoucího času. Viz pravidlo 9. v předmluvě.

5. *zajat*, t. do Babylona. — *k úpění*, t. tak s ním přísně a ukrutně nakládají, že sobě tam netoliko stýští a kvílí, ale náramný hluk od jejich naříkání pro těžkosti se slyší. Výš 49, 7., též 51, 23. — *k úpění*, t. od bezbožných řečmi jejich nevážnými, nestydatými, i čistou mou poctu, i mne, i moc mou zlehčujícími, jakobych nemohl vysvoboditi i spasiti lidu svého. Taktě onen také mluvil: Židé (prý) jak jsou milí bohům nesmrtelným i s tím svým náboženstvím byli, ukázáno jest to, když jsou přemoženi, opanováni, v manství podrobeni etc. Cicero pro Q. Flacco.

6. *poznáť.* Jakoby řekl: Skutkem to prokáže, že ty nepřátelské o mne smyšlénky a útržky marné, lstivé i rouhavé, a slibové moji věrni a pravdomluvní jsou. — *den*, t. splnění mých slibů. I tím k trpělivosti ponouká. Výš 25, 1., též 49, 8. 23.

7. *jsou.* J. budou. — *krásné.* Jakoby řekl: Blahoslavení a chvály hodní jsou ti poslové, kteříž zarmouceným potěšené a radostné přinášejí a zvěstují noviny; ovšem pak ti, ke kterýmž se ty věci vztahují pro jejich potěšení a vysvobození. Takovéť jest poselství Kristovo v církvi jeho; slušíť ho

potěšené věci zvěstuje a ohlašuje pokoj toho,
jenžto zvěstuje dobré, jenžto káže spasení a
8 mluví k Sionu: Kralujeť Bůh tvůj. * Pozdvi-
hnouť hlasu strážní tvoji, pozdvihnou a spolu
prokřikovati budou; neboť okem v oko uzří,
9 že Hospodin zase přivede Sion. * Zvučte, pro-
zpěvujte spolu pustiny jerusalemské; neboť jest
potěšil Hospodin lidu svého, vykoupil Jerusa-
10 lem. * Ohrnul Hospodin rámě svatosti své před
očima všech národův, aby viděly všecky kon-
11 činy země spasení Boha našeho. * Odejděte,
odejděte; vyjděte z Babylona, nečistého se ne-
dotýkejte; vyjděte z prostředku jeho; očisťte
se vy, kteříž nosíte nádobí Hospodinovo.
* Nebo ne s chvátáním vyjdete, aniž s utíká- 12
ním půjdete; předcházeti zajisté bude vás
Hospodin, a sbéře vás Bůh israelský. * Ai 13
služebníku mému šťastně se povede, vyvýšen,
vznešen a zveleben bude velmi. * A jakož mnozí 14
se nad ním užasnou, že tak zohavena jest nad
jiné lidi osoba jeho, spůsob jeho nad syny
lidské; * tak zase skropí národy mnohé; i krá- 15
lové před ním zacpají ústa svá; protože, což
jim nebylo vypravováno, to uzří, a tomu, o
čemž neslýchali, porozumějí.

Hlava 53.

II. Prorok jmenem církve mluví, že Pán náš 1) v pohrdání byl a) i u bezbožných slovem Páně zhrzejících, b) i u pobožných po zevnitřní sličnosti o Pánu časem soudících; 2) uctěn jest od vynaučených, že trpěl

---

každému vděčnu býti a nečiniti se nehodným. Výš 47, 12., též 50, 2. — *horách*, t. na Sionu, jenž byl na horách. Žl. 86. — *pokoj*, t. při všech věcech, zvlášť pak při duchovních a spasitelných spůsob pokojný, potěšený a všeho blahoslavenství a požehnání božího plný. — *káže*: ohlašuje. — *Kralujeť* etc., t. všecky tvé nepřátely přemohl, zahanbil, tě v svou správu milostnou a ochranu přijal, aby již bez bázně a strachu (v. 1.) jemu sloužil. (Luk. 1, 74.) Hned literně se to naplnilo při vysvobození z Babylona. Často tím slovem: kraluje Bůh, David svatý v Žalmích i sebe i jiných potěšuje.

8. *strážní* etc., t. proroci tehdáž, když bude Pán chtíti vyprostit lid svůj z Babylona. Nebo ač jste je i prve vždy měli, ale kázati vám leč tajně, po koutech a obzvláštně nesměli. Pročež Jerem. (Pláč 3, 29.) řekl: Položím neb dávám do prachu ústa svá. Tuto budou zjevně vůbec všechněm mluviti a ponoukati vyjíti z Babylona. Viz výš hl. 40. s počátku, 48, 20., též níž v. 11. -- *uzří*, t. zjevně a zřetelně. — *přivede*, t. ze zajetí babylonského.

9. *pustiny*: zbořeniny, zříceniny. — *potěšil*: minulý místo budoucího času jako hned ve v. 10.

10. *Ohrnul*, t. hotov jest k prokázaní své síly a moci k vysvobození lidu svého; (příkladné mluvení) jakoby řekl: Jako ti, kteříž se ochotně k práci mají, ruce ohrnují. — *končiny*: Zřetelné svědectví toho, že vysvobozením tím tělesným lidu svého z Babylona Bůh také i budoucí vysvobození skrze Krista stalé ukázati ráčil. Viz pravid. 6. v předmluvě.

11. *vyjděte*, H. odtud. — *nečistého*, t. hříchů a bludů, a obzvláště pověr a modlářství chaldejských; pročež s velikou pilností prorok o tom k výstraze lidu božího vyučoval v hlavách 41. 42. 43. 44. 45. 46. — *Hospodinovo*, t. vy kněží a levitové, kteříž nádobí chrámové sobě poručené máte (Num. 1, 50. též v 4. hl.), ano i jiní věrní k duchovnímu kněžství posvěcení (I. Petr 2, 5. Zjev. 1, 6. též 5, 10.), k nimž svatý Pavel ke všechněm to obrací. II. Kor. 7, 1.

12. *vyjdete*, t. ne se strachem a utíkáním, jako když šli z Egypta (Exod. 12, 23. též 14, 5.), ale jako se slavným nějakým vítězstvím směle a svobodně. — *sbéře vás*, jakoby řekl: spůsobí to, abyste ne jako kradouce se porůznu, ale volně a svobodně i u velikých zástupích vyjíti mohli, jakož se tak v pravdě stalo (I. Esd. hl. 2. II. Esd. hl. 7.). J. já za vámi půjdu. Viz níže 58, 8.

13. *služebníku*. Ten jest Kristus Ježíš zaslíbený od Boha a daný světu Spasitel. Nazývá se pak služebníkem pro službu, v kterouž se pro spasení a vykoupení lidského pokolení z vůle Otce svého nebeského dobrovolně vydati ráčil. Výš 42, 1. Někteří i to k předcházejícímu proroctví o lidu židovském literně rozumějí.

14. *ním*, H. tebou. — *užasnou*: diviti se budou, t. na něm urážeti, horšiti, nebo byl a jest kamenem urážky a skálou pohoršení. Výš 8, 14. Luk. 2, 34. I. Petr. 2, 8. — *zohavena*, H. zkaženo nad muže vidění neb tvarnost jeho, t. to což se při něm viděti může. — *spůsob*: postava, krása. — *lidské*. Jakoby řekl: Všecken běh života a obcování jeho, ačkoli někdy paprslkové důstojnosti jeho božské se vyskytovati budou (Jan 1, 14.), bude velmi nepatrný, nevzácný, vůbec u světa v pohrdání, nevážnosti a v zavržení, tak že netoliko k někomu z slavných a statečných, ale ani k nejšpatnějšímu z lidí podobný nebude, čehož všeho bolestná a potupná smrt jeho byla jako dovršení. Já červ a ne člověk. Žlm. 22, 7. Níže šíře prorok toto vysvětluje 53, 3. a svatý Pavel k Filipenským 2, 5.

15. *skropí*. Jedni to skropení obracejí na věci podstatné, totiž na moc a zásluhu krve Kristovy, že svou moc u vyvolených působiti bude, tak jako rosička rozvlažující a obživující usvadlou bylinu (výš 26, 19.), což oním pokropováním obrazným vyznamenáno. Exod. 24, 8. Žid. 9. 13. J. na věci služebné, zvlášť na kázaní svatého evangelia, že se o Pánu Kristu zvučná pověst o jeho ponížení i slávě za tím jdoucí, totiž o jeho smrti i zmrtvých vstání, mezi všecky národy roznese a rozhlásí, jakž hned i dále v počátku následující hlavy o tom mluví. — *ústa*, t. znamení divení se náramného, nemohouce dílu jeho ani slovem ani skutkem odolati.

Fr. Guercino de Centa — kreslil König, ryl Pokorny.

Dcery Lotovy. *(Genes. hl. 19.)*

a) ne pro sebe, ale pro nás jako pro ovce své, b) poslušně, c) až do nejpotupnější smrti, d) k zalíbení a uložení otce svého, aby α) nás podělil milostí svou a β) zastoupal ve výstupcích našich.

Ale kdo uvěřil kázaní našemu, a rámě
2 Hospodinovo komu jest zjeveno? * Nebo před
ním vyrostl jako proutek, a jako kořen ze
země vyprahlé nemaje podoby ani krásy; viděliť jsme jej, ale nic nebylo při něm viděti
3 toho, pročbychom ho žádostivi byli. * Nejpohrdanější zajisté a nejopovrženější byl z lidí,
muž bolestí, a kterýž zkusil nemocí, a jako
ten, před nímž každý ukrývá tvář svou; nejpohrdanější pravím, pročež jsme ho sobě za
4 nic nevážili. * Ježtotě on nemoci naše na sebe
vzal a bolesti naše vlastní on nesl; my však
domnívali jsme se, že jest raněn a ubit od
5 Boha i strápen; * on pak raněn jest pro přestoupení naše, potřín pro nepravosti naše;
kázeň pokoje našeho na něj vzložena a ssinalostí jeho lékařství nám spůsobeno. * Všickni 6
my jako ovce zbloudili jsme, jeden každý na
cestu svou obrátili jsme se, a Hospodin uvalil na něj nepravosti všech nás; * pokutován 7
jest i strápen, však neotevřel úst svých; jako beránek k zabití veden byl a jako ovce
před těmi, kdož ji střihou, oněměl, aniž otevřel úst svých. * Z úzkosti a ze soudu vyňat 8
jest, a protož rod jeho kdo vypraví? ačkoli
tak vytat jest ze země živých a zraněn pro
přestoupení lidu mého. * Kterýžto lid vydal 9
bezbožným hrob jeho, a bohatému, aby byl
usmrcen; ježto však nepravosti neučinil, aniž
jest nalezena lest v ústech jeho. * Taktě se lí- 10

1. *uvěřil.* Téměř všudy minulý na místě budoucího času pro ukázání jistoty proroctví. Tato hlava pojí se s předcházející, v níž Duch svatý vystříhá od pohoršení, aby se lidé na ponížení a zmaření se Pána Krista neuráželi, ale s vděčností pravou spasení v něm připraveného požívali. I sám Kristus tak říkal: Blahoslavený, kdož se nehorší na mne. Mt. 31, 5. — *kázaní,* H. slyšení. Tak jmenuje proroctví i své i jiných proroků svatých, protože sami sobě toho nesmyslili, ale což od Boha slyšeli, že to ohlašovali. II. Petr 1, 21. — *Hospodinovo,* t. Kristus Ježíš ukřižovaný a v něm všeliká milost boží spasitelná složena každému věřícímu v evangelium se zvěstující; Židům pohoršení, Řekům neb pohanům bláznovství. I. Kor. 1, 23., Řím. 1, 16. — *zjeveno.* Proto tak mluví, že žádný k známosti boží spasitelné bez zvláštního Ducha Páně osvícení a srdce svého obměkčení přijíti nemůže, tak i Kristus. Jan 6, 44. 65., viz Num. 14, 10.

2. *před ním,* t. před člověkem nevěřícím (o čemž ve verši 1.) a na Kristu se urážejícím. Výš 8, 14. — *vyrostl,* t. Kristus i jeho království zde na světě jest podobné stromu do země plané a vyprahlé vsazenému, o němž není naděje, aby se zmocniti a na vysoko i na široko rozložiti mohl. Jakoby řekl: Jest nepatrné v nízkosti a potupě.

3. *kterýž* etc., H. známý nemoci.

4. *Ježtotě,* J. jistě že tě. — *nemoci,* t. pokuty a pomsty, kteréž jsme my pro své hříchy nésti měli věčně, však bez užitku, on na se přejal, a za ně drahou své nevinné smrti zásluhou dosti učinil, jakž v. 5. vysvětluje. — *vzal,* H. nesl neb snášel, t. trpěl. — *strápen,* t. pro své vlastní hříchy a ne pro naše.

5. *raněn,* J. bolesti snášel. Slovy těmi: raněním, potřením ne samy zprosta míní rány, kteréž Kristus od trní, hřebů a kopí trpěl, ale smrt těžkou, kterouž s prolitím krve podstoupiti ráčil. — *pokoje.* Jakoby řekl: Pro spůsobení nám míru a pokoje s Bohem takové trestání podstoupil a strpěl.

6. *cestu* etc., jakoby řekl: ne na boží, tak níž 55, 7. — *obrátili* etc., t. podlé své hlavy a žádosti těla a světa a ne podlé vůle boží, jeden sem, jiný tam, výš 48, 4. — *uvalil:* uvrhl, t. s zuřivostí a hněvem náramným, H. slovo znamená útok nepřátelský učiniti, aneb obořiti se zuřivě na někoho. — *nepravosti,* t. pokuty pro nepravosti naše, o nichž hned.

7. *úst,* t. k reptání a pohrůžkám. Jakoby řekl: Všecko trpělivě a pokorně nesl. — *veden* etc., t. dobrovolně šel beze všeho odporování. Jan 10, 17.

8. *vyňat,* t. z toho všeho, což pro nás lidi hříšné, aby hněv otce nebeského ukojil, až do nejvyšší potupy smrti kříže mezi lotry, i do hrobu vložení snášeti ráčil, aby se toho aneb něčeho k tomu podobného již nikdy nedotýkal, smrt aby jemu více nepanovala (Řím. 6, 9.), ale věčně v slávě, nevymluvné aby živ byl. J. bez vazby a bez rozsudku zachvácen jest; avšak věk jeho kdo vypraví etc., t. násilně beze všeho odtahu, prodlení, do žaláře zavření, ažby pře jeho spravedlivě rozvážena a rozsouzena byla na samu Židů z nenávisti žalobu (Mt. 27, 18.), dotírání (v. 20) a křivých svědků vedení (Mt. 26, 59.) z světa shlazen. Téhož se často od světa zlého pýchou a tyranstvím prožluklého i jeho věrným dostává, že z pouhé zlosti a nenávisti, světlé pravdy a následovníků jejích trpěti nemůže, ale ukrutně a vztekle je ze světa klidí; než nahradíť se mu to při té veliké večeři boží, o níž Zjev. 19, 17. Nebo jest drahá před očima Hospodinovýma smrt svatých jeho, Žl. 115, 15., výš 34, 6. — *rod:* rodinu. — *ačkoli,* t. jaký jest po vítězství jeho byt života jeho, slavný, radosti, rozkoše a vděčnosti plný (o čemž Řím. 6, 9. Zjev. 1. 18.) a z účastnoti jeho i všech jeho účastníků, čehož potvrzuje svatý Petr I. Epist. 1, 8., o témž i níže v. 11. — *zraněn,* H. rána jemu.

9. *hrob.* Jakoby řekl: na to jej bezbožným vydal, aby trýzněn, ukřižován, usmrcen až i pohřben byl. Tak i sám Kristus mluví o svém vydání v ruce lidí bezbožných a pohanských. Mat. 17, 22., též 20, 10., tak i apoštol. Skut. 3, 13. — *bohatému.* Bezbožný a bohatý tu za jedno jako i jinde v písmích se béře. Job. 27, 19. Na tomto místě vztahuje se na Pilata vůdce Židovstva. Jiní to na Josefa z Arimatie obracejí, kterýž pohřbil Krista Pána. Mat. 27, 57. — *usmrcen,* H. k smrtem jeho, t. aby rozličným a ukrutným trápením jako několikerou smrtí předse zahlazen byl. J. smrtem svým, t. že Židé Pilatovi hrdla svá jako zastavili, jen aby byl předse usmrcen, že oni i jejich synové (jestliže se tím co zhřeší) to svými hrdly zastupují a vymývati povinni budou. Mat. 27, 25. — *v ústech,* t. ani slovem ani skutkem žádného hříchu se nedopustil, čímž dokonalou svatost a nevinnost života Kristova ukazuje.

10. *líbilo,* t. taková milost boží lidskému poko-

bilo Hospodinu, jej stírati a nemocí trápiti;
aby polože duši svou v obět za hřích viděl
símě své, byl dlouhověký, a to, což se líbí
Hospodinu, skrze něho šťastně konáno bylo.
11 * Z práce duše své uzří užitek, jímž nasycen
bude; známostí zajisté svou ospravedlní spra-
vedlivý služebník můj mnohé; nebo nepra-
vosti jejich on sám ponese. * A protož dám 12
jemu díl pro mnohé, aby s nesčíslnými dělil se
o kořist; protože vylil na smrt duši svou a
s přestupníky počten jest; onť sám nesl hřích
mnohých a přestupníků zástupcem byl.

Hlava 54.

Když tedy tak slavné jest v Kristu nás vysvobození, bez radosti býti nemůže. C) K radosti pak té probuzuje církve prorok napomínáním ji k dobromyslnosti a k přidržení se milosti jeho v slově svatém složené. K dobromyslnému plesání ponouká její hojné 1) rozšíření i mezi pohany, 2) očištění v milosti boží. Ta milost a) ač na chvíli přikryta byla, b) však již bez přítrže trvati bude α) jako smlouva o potopě a β) mnohem silněji nežli hory, 3) oslavení, aby v okrase i se syny svými pokojně a bezpečně obývala a nepřátel vzteklost hněvem božím spokutovanou viděla.

Prozpěvuj neplodná, kteráž nerodíš; zvučně
prozpěvuj a prokřikni, kteráž ku porodu ne-
pracuješ; nebo více bude synů opuštěné nežli
synů té, kteráž má muže, praví Hospodin.
2 * Rozšiř místo stanu svého a čalounů pří-
bytků svých roztahnouti nezbraňuj; natáhni
3 i provazů svých a kolíky své utvrď! * Nebo
na pravo i na levo se rozmůžeš, a símě tvé ná-
rody dědičně vládnouti bude a města pustá osa-
4 dí.* Nebojž se; nebo nebudeš zahanbena, aniž se
zapyřuj; nebo nebudeš v potupu uvedena; nýbrž
na zahanbování, kteréž jsi snášela od mladosti své,
zapomeneš, a na pohanění vdovství svého ne-
5 zpomeneš více. * Nebo manželem tvým bude
Učinitel tvůj, jehož jmeno Hospodin zástupův
a Vykupitel tvůj, Svatý israelský, Bohem vší
země slouti bude. * Nebo jako ženy propu- 6
štěné a v duchu sevřené povolá tě zase Ho-
spodin a jako ženy mladice, když v pohrdnntí
budeš, praví Bůh tvůj. * Na maličkou chvilku 7
popustil jsem tě; ale v slitování převelikém
shromáždím tě; * v maličkém hněvě skryl jsem 8
tvář svou na maličko před tebou; ale v mi-
losrdenství věčném slituji se nad tebou, praví
Vykupitel tvůj Hospodin. * Neboť jest to u 9
mne, což bylo při potopě za času Noe, jakož
jsem přisáhl, že se nebudou více rozlévati
vody Noe po zemi; tak jsem přisáhl, že se

---

lení k spomožení od věčnosti byla uložena. Efes. 1, 6. — *hřích*, H. asam. Tím slovem nazývá se i hřích neb vina, i obět za hřích obětovaná; podobné mluvení viz Exod. 29, 14., Lev. 5, 18. 19. Ezech. 45, 22. II. Kor. 5, 21. — *símě*, t. syny boží, kteříž se jemu v církvi roditi budou z semene neporušitelného slova božího. Jak. 1, 18. I. Petr. 1, 23. — *dlouhověký*, H. prodlouží dny, viz ve v. 8. rod jeho. — *líbí*, J. by k milosti nakloňovalo Hospodina, aneb jakoby řekl: Milosti a lásky boží skrze něj aby lidem bylo podáváno. — *skrze něho*, H. skrze ruku jeho. — *šťastně:* aby dařilo se.

11. *Z práce*: těžkostí, úsilí. — *užitek*, t. i strany své slávu věčnou, kteréž po svém ponížení došel; (Žid. 2, 9., též 12, 2., Filip. 2, 9.) i strany vyvolených vykoupení, dary darování, s sebou jich oslavení. Žid. 1, 3. Žl. 67, 19. Efes. 4, 8., též 2, 6. — *známostí*, J. uměním, viz výš 41, 20. — *svou*, J. sebe, t. tou, kterouž ho věřící v něho poznávají. — *služebník*: výš 52, 13.

12. *mnohé*, t. všelijakými dary spasitelnými jej obdařím, aby z něho jako ze studnice na všecky účastníky jeho vyplývali. Jan 1, 16. Kolos. 2, 3. — *nesčíslnými*, J. silnými. — *duši*, t. beze vší lítosti sebe všecken se na to vydal, aby mého uložení pro spomožení lidem poslušen byl a to do smrti kříže. Filip. 2, 8. — *hřích*, t. pokutu za hříchy. — *mnohých*, tak i v. 6. Nebo byl obětí za hřích. II. Kor. 5, 21. I. Petr 2, 24. Samému Kristu, že on hněv boží spravedlivý pro hříchy zdržel, jej ukrotil, jemu dosti učinil, přivlastňuje a žádnému jinému, ani kromě něho, ani spolu s ním. Viz v. 4. — *přestupníků* etc., J. za přestupníky se modlil.

1. *nerodíš*, H. nerodí. — *zvučně*, H. hluč zpěvem. — *nepracuješ*, H. nepracuje.

2. *stanu*, t. pro lepší zvolnost a prostranství pro ty, kteříž se k tobě pohrnou a jimiž tě Bůh jako dítkami darovati bude. — *natáhni*: prodluž.

3. *se rozmůžeš*, H. protrhneš.

4. *Nebojž se*, výš 43, 1. — *zahanbování*. Tím míní pokušení ta, kteráž církev israelská někdy tam v Egyptě jako z mládí snášela (tak Žl. 128, 1.); pohaněním pak vdovství rozumí zajetí babylonské, do něhož pro cizoložství duchovní (Žl. 72, 27.), t. modlářství a tak zpronevěření se Bohu zavedena byla, viz v. 1.

5. *manželem*, H. manželé tvoji učinitelé; čímž ukázáno tajemství trojice svaté. — *slouti* etc., t. ve všech národech své ctitele míti bude.

6. *sevřené*, H. bolestící, t. nad svým výstupkem, jímž manžela popudila k tomu, aby ji propustil, zavrhl, zámutek a žalost nesoucí, míru a spokojení hledající i napravovati vůle hotovost mající. — *mladice*, H. mladostí. — *budeš*, H. bude. — *praví*. Jakoby řekl Bůh: Já nejsem proti tobě v hněvu neukojitelný, abych se s tebou snadně smířiti neměl.

7. *poopustil*, J. poopustím, t. skrze zajetí do Babylona. Minulý místo budoucího času, jako i hned v. 8., v předm. prav. 9. — *v slitování*, H. s lítostí velikých.

8. *skryl*, J. skryji, t. hněvu svého proti tobě znamení ukáži. Tak na odpor Bůh zjevuje tvář svou aneb obličej, když jistá své milosti a lásky znamení ukazovati ráčí. Žl. 66, 2., výš 45, 15.

9. *u mne*, t. i spravedlnost v trestání nepravosti i v ochraňování věrných a upřímých, jako Noe

nerozhněvám na tě, aniž tobě přísně domlou-
10 vati budu. * Byť se pak i hory pohnuly a pa-
hrbkové ustupovali, milosrdenství mé však od
tebe neodstoupí, a smlouva pokoje mého se
nepohne, praví slitovník tvůj Hospodin.
11 * O soužená, vichřicí zmítaná, potěšení zba-
vená! Ai, já položím na karbunkulích kamení
12 tvé, a založím tě na safiřích; * a vzdělám
z křišťalu skla tvá a brány tvé z kamení
třpytícího se, i všecka pomezí tvá z kamení
13 drahého. * Synové pak tvoji všickni vyučeni
budou od Hospodina, a hojnost pokoje budou
14 míti synové tvoji. * Na spravedlnosti upevněna
budeš, vzdálíš se od soužení; protož se ho
nebudeš báti, a od setření, nebo nepřiblíží se
k tobě. * Ai, žádný naprosto nebude bydliti 15
s tebou, kdožby nebyl ze mne; kdožby tedy
bydleje s tebou obořil se na tebe? * Ai, já 16
stvořil jsem kováře dýmajícího při ohni na
uhlí a vynášejícího nádobí k dílu svému; já
také stvořil jsem zhoubce, aby hubil; * avšak 17
žádný nástroj proti tobě učiněný nepodaří se
a každý jazyk povstávající proti tobě na
soudu potupíš. Toť jest dědictví služebníků
Hospodinových a spravedlnost jejich ode mne,
praví Hospodin.

Hlava 55.

Přidržeti se milosti boží v slově svatém složené jest podnět k velikému před Bokem plesání. Pročež v té věci prorok dvoje napomenutí položil. V prvním napomenutí když zůve k boží pravdě I. slibuje, že všeho dobrého darmo dojdou, jestliže a) upustí od svých nálezků a b) přistoupí k úmluvě boží o Kristu učiněné, jenž jest za učitele národům k oslavování Boha vydán; II. napravuje lidu, aby a) neodkládali s pokáním svatým, kteréž α) i rychle β) i opravdově činěno býti má, ač chceme-li milosti boží účastenství vzíti; b) soudů božích smyslem svým nestíhali, jakožto k vystížení nemožných, ale na slově jeho všecko dobré s sebou přinášejícím přestávajíce sliby božími se ujišťovali k svému potěšení.

Ej všickni žízniví pojďte k vodám i vy,
kteříž nemáte žádných peněz; pojďte, kupujte
a jezte; pojďte pravím, kupujte bez peněz a
bez záplaty víno a mléko. * Proč vynaklá- 2

---

s jeho domem; též i lítost otcovská, abych tak přísného trestání více na zemi neuvodil, ale jakož tamto za Noe tak i tuto na tom jednom skrze Babylonské strestání přestal. — *potopě*, H. vodách. — *rozlévati*, H. přecházeti. — *přisáhl.* Ačkoli těžká a hrozná pokušení potomních časů na lid boží přicházela, jako skrze Antiocha i jiné tyrany až do Krista, ano i po Kristu skrze římské císaře, až potom i hrozné církve zpuštění, a mnohými bludy a ohavnostmi ji naprznění, tak že téměř samo jmeno křesťanské v ní zůstalo; však vždy jakýž takýž spůsob a obraz církve, ačkoli zohavený trval. Nebo nikdy tak docela ve všech svých údech na zkázu a jako celý dům na zboření jako při zajetí do Babylona nepřicházela, anobrž vždycky ostatkové církve i v čas nejtužších pokušení hojnější zůstávali nežli za potopy. Nevzalatě tedy a nebéře nikdy přítrže přísaha tato boží. Výš 29, 22., 30, 19., 46, 13. — *domlouvati*, t. tak jako za potopy, a též tuto při zajetí do Babylona, aby má slitování neměla předčiti.

10. *milosrdenství* etc. Ukazuje, jaký jest původ a základ smlouvy boží s církví, že pouhé milosrdenství jeho. Nebo sic jináč lidem žádného přístupu k přízni a lásce boží není, leč on sám předejde a slituje se nad námi. Výš 37, 35. Num. 14, 10.

11. *soužená*, J. chudičká. — *zbavená.* Chtěl Bůh tím obrazným mluvením ukázati, že církev lidu jeho k mnohem dokonalejšímu spůsobu nad první přijíti měla. — *safiřích.* Jakoby řekl: Základ stavení tvého bude z kamení předrahého.

12. *pomezí*: hranice. — *drahého*, H. kochání, líbeznosti.

13. *vyučeni*, H. vyučení Hospodinovi. A toť se mluví o samých k životu věčnému vyvolených synech božích, v nichž Duch Kristův podstatné dílo své k ochotnému služebného díla v církvi přijímání, i jim se k spravování působí a koná. (Řím. 8, 14.) — *Hospodina*, t. ne nějak zázračně, ale skrze kázaní evangelia svatého, z jehož slyšení nabývá se víry. Řím. 10, 17.

14. *spravedlnosti*, t. na té, kteréž Kristus zasloužil a k ní všech časů Bůh podlé pravdomluvnosti své všecky vyvolené k životu věčnému přivodí a přiúčastňuje, odkudž pravý pokoj (o němž tu v. 13. 14. 15.) pochází, ne světa a těla, ale Kristův a věčný (Jan 14, 27. Řím. 5, 1.); odtud vyplývá i ten pokoj, kteréhož živí údové církve hledati, jej sstíhati a jeho mezi sebou vespolek, spravedlnost všelikou jedni druhým navracujíce i ostříhati mají, varujíce se všeho toho, cožby ji rušilo. Řím. 14, 19. Efes 4. 3. Žid. 12, 14. I. Petr 3, 11. Jiní slyší o té spravedlnosti, že neměla církev více nebezpečenství mívati od tyranů příčinou jejich bezpráví, křivd a násilí jí činění. — *upevněna*, J. připravena, utvrzena. — *vzdálíš*, H. vzdal se, t. vzdáleno buď.

15. *ze mne*, t. duchem mým a dílem jeho navštívený a obnovený, k tobě se upřímně mající a mně s tebou jednomyslně sloužící (výš 2, 4.).

16. *hubil.* Zhoubcové jsou všickni tyrané a nepřátelé církve Kristovy.

17. *potupíš*, t. majíc takovou mou ochranu a pomoc, v níž se tobě teď ohlašuji a zamlouvám, proti všem všelijakých nepřátel útokům ostojíš; již pak nechť na tě dotírají jak chtějí i zjevným tyranstvím a bezprávím i slibným a tvárným sočením ku právu tě poháněním, řečmi a soudy k pravdě podobnými tě potupováním; jakož to vše lstiví světa holomci, svatých sokové výborně umějí. — *dědictví*, t. taková milostná, jistá, bezpečná a stálá všech věků a časů jejich ochrana, o níž i v. 14., výš 24, 13. i jinde často. Té kdož hledají tu a ne jinde ji nalézají.

1. *žízniví*, t. milosti boží. — *peněz*, t. žádné moci, moudrosti, síly, hodnosti a umění k zahnání té žízně své, t. kteříž jste chudí duchem. Mat. 5, 2. —

dáte peníze ne za chléb a práci svou za to,
což nenasycuje? Poslechněte mne raději a
jezte to, což jest dobrého, a nechť se kochá
3 v tuku duše vaše; * nakloňte ucha svého a
pojďte ke mně; poslechněte, a budeť živa
duše vaše; učiním zajisté s vámi smlouvu
věčnou, milosrdenství Davidova přepevná.
4 * Ai, za svědka národům dal jsem jej, za
5 vůdce a učitele národům. * Ai, národu, k ně-
mužs se neznal, povoláš, a národové, kteříž
tě neznali, k tobě se sběhnou pro Hospodina
Boha tvého a Svatého israelského; nebo tě
6 oslaví. * Hledejte Hospodina, pokavadž může
nalezen býti; vzývejte ho, pokudž blízko jest;
7 * opusť bezbožný cestu svou a člověk nepravý
myšlení svá, a nechť se navrátí k Hospodinu:
i slitujeť se nad ním, a k Bohu našemu:
8 nebť jest hojný k odpuštění. * Nejsouť zajisté
myšlení má podobná myšlením vašim; ani ce-
sty vaše cestám mým, praví Hospodin; * ale 9
jakož vysoko jsou nebesa nad zemí, tak pře-
vyšují cesty mé cesty vaše, a myšlení má
myšlení vaše. * Nebo jakož prší déšť neb 10
sníh s nebe a zase se tam nenavracuje, ale
napájí zemi a činí ji plodistvou a úrodnou,
tak že vydává símě rozsívajícímu a chléb je-
doucímu; * tak bude slovo mé, kteréž vyjde 11
z úst mých, nenavrátí se ke mně prázdné;
ale učiní to, což mi se líbí, a prospěšně to
vykoná, k čemuž je posýlám. * A protož s ve- 12
selím vyjdete a v pokoji sprovozeni budete;
hory i pahrbkové zvučně naproti vám pro-
zpěvovati budou, a všecko dříví polní ruka-
ma plésati bude; * místo chrastiny vzejde jedle 13
a místo hloží vyroste myrta, a bude to Ho-
spodinu k slávě na znamení věčné, kteréž
nebude vyhlazeno.

---

bez peněz. Jakoby řekl: Čehožkoli potřebujete k životu milosti i slávy, u mne dostatek hojný všeho a to darmo a bez peněz najdete, jen pojďte a běřte. Dvojnásobní vaše bláznovství, že jinde pomoci hledáte, avšak že nenalézáte, ježto ke mně jdouce o to nemáte zapotřebí ani peněz ani báti se oklamání. — *mléko*: vodou, vínem, mlékem míní dary a milosti Ducha Páně ze zásluhy Krista Pána vyplývající, jimiž se duše věřících krmí a sytí, jako tělo vínem, mlékem a jinými pokrmy, kterýchž užíváme.

2. *vynakládáte*, H. odvažujete, t. podlé spůsobu tehdejšího, čehož příklad viz Gen. 23. 16. — *za to* etc., H. ne k sytosti. — *Poslechněte*, H. Poslechnouce poslechněte. — *raději*, t. nežli těch svůdců kněží modlářských své vymyslky, anobrž všecky živly k tomu i nebe i peklo prodajné majících, a vás, marnost prodávajíce, oklamávajících. — *v tuku*, t. v tom, k čemuž mé učení vede, ježto to samo krmiti, síliti a piciti k životu věčnému může duše vaše, a ne to, čehož vy podlé svých neb světa a těla smyšlének následujete s velikou prací a nákladem. Jer. 2, 13., výš 53, 6.

3. *učiním*, t. obnovím, neboť jest Bůh s Židy jiné smlouvy nečinil než tu, kterouž zrušili. — *milosrdenství.* Základ smlouvy té boží tím slovem ukazuje. Výš 54, 10. — *přepevná*: stálá, jistá neb pravá, t. kteráž žádného nikdy nesvodí a neoklamávají. Davida pak svatého milosrdenství se proto jmenuje, že jemu zaslíbena i obnovena jsou a v osobě jeho i jiným věrným; též že byl obrazem Pána Krista jednatele a působitele toho milosrdenství. Výš 37, 35.

4. *svědka*, t. za takového, skrze něhož ta smlouva utvrzena a upevněna býti měla. —*jej*, t. Krista, jehož David představoval. — *vůdce*, J. kníže. — *učitele*, H. přikázatele, J. zákona vydavatele, mistra. Mt. 16, 3. Jan 1, 18.

5. *se neznal.* Obrací řeč ke Kristu; v předml. prav. 7. — *povoláš*, t. mocí díla obojího (o němž výš 54, 13., níž v. 10.) a to k tomu, aby svých všech nedostatků (o nichž v. 1.) pozbyli, a tvého jich milostného sycení, spravování a opatrování v království tvém užili. Jest proroctví o povolání pohanů. — *sběhnou*, t. s velikou i ochotností i udatností. — *Boha* etc. Jakoby řekl: Proto se k tobě pohrnou, že spatří a pocítí v tvé svaté osobě obojího přirození předivnou boží moc i milost býti složenou, lidem k spasení věčnému potřebnou a dokonalou, kterouž i slovem učení čistého i divy a zázraky u prostřed všech národů apoštolé jmenem tvým roznesou a ohlásí a oni se k ní potáhnou; v pravdě pak jí učastníci učiněni budou sami vyvolení. Výš 54, 13. — *oslaví*: ozdobí, t. 1) divy a zázraky; 2) mocí vzkříšení slavného; 3) vstoupením v nebe; 4) sesláním Ducha svatého; 5) všeho toho roznešením a ohlášením mezi všemi národy a mocným lidí k víře ohýbáním a nakloňováním.

6. *nalezen*, t. pokudž své milosti a lásky poskýtá skrze přisluhování svého čistého a svatého učení.

7. *bezbožný*, t. hříšný. — *cestu svou*, t. zlou, k zahynutí vedoucí (výš 53, 6.), na jakouž všickni lidé od přirození svého nastupují. Výš 48, 4. Ukazuje, že víra živá jest s pokáním spojena; protož ten, kdož pokání nečiní, cesty zlé neopouští, t. hříchů a bludů, darmo se věrou chlubí. Výš 54, 6. — *člověk* etc., H. muž nepravosti. — *jest hojný*, H. rozmnožuje k odpuštění.

8. *mým.* Jakoby řekl: Vy uraženi jsouce přetvrdi, nemilostivi a neukojitelni jste; já nejsem vám podobný, dám sebou hned k milosti pohnouti. Exod. 34, 6. Žl. 85, 15. Joel 2, 13., výš 38, 1. Augustin na slova Kainova: Větší mé provinění než odpuštění, odpovídá: Klamáš Kaine; nebo větší jest boží milosrdenství než všech hříšných lidí bíd množství

10. *prší*, H. sstupuje.

11. *slovo.* Jakoby řekl: Moji slibové a zámluvy nebudou prázdní a daremní. — *mých*; výš 25, 8. — *prospěšně*, J. šťastně se mu vede při tom, aneb šťastnouť tu věc činí, k níž je posýlám.

12. *vyjdete*, t. z Babylona. — *zvučně*, H. zvučeti budou zpíváním, jakoby řekl: Všecka stvoření netoliko vám ku překážce nebudou (výš 41, 17.), alebrž spolu s vámi veseliti se a radovati se budou z vašeho vysvobození.

13. *chrastiny*, J. trní, ostružiny, t. jakékoli nesnadnosti obrátí se a promění vám v snadnost a pomoc. — *slávě*, H. jmenu. — *věčné*, t. na věčnou památku toho, že on sám církve lidu svého nikdy neopouští. Výš 30, 19., též 54, 17. — *vyhlazeno*, H. vyťato.

Hlava 56.

V druhém napomenutí 1) veda k následování zákona božího 2) slibuje milost i a) kleštěncům svaté smlouvy se držícím, aby v domě jeho synové byli; b) cizozemcům pobožným, aby domu svatého obyvatelé jsouce za důvod povolání pohanů do církve byli. (Ta jsou opět namlouvání měkčejší, již tvrději nastoupá od této hlavy); nebo domlouvaje A) vůdcům, odděluje je zvěři k sežrání, že jsou slepí, němí, leniví, lakomí a zhovadilí.

Toto praví Hospodin: Ostříhejte soudů a
čiňte spravedlnost; nebo brzo spasení mé při-
2 jde a spravedlnost má zjevena bude. * Blaho-
slavený člověk, kterýž činí to, a syn člověka,
kterýž se přidrží toho ostříhaje soboty, aby
jí neposkvrňoval, a ostříhaje ruky své, aby
3 nic zlého neučinila. * Nechť tedy nemluví
cizozemec, kterýž se připojuje k Hospodinu
říkaje: Jistě odloučil mne Hospodin od lidu
svého; též ať neříká ani kleštěnec, ai, já jsem
4 dřevo suché. * Nebo toto praví Hospodin o
kleštěncích, kteřížby ostříhali sobot mých a
zvolili sobě to, což mi se líbí, a drželi smlouvu
5 mou: * že dám jim v domě svém a mezi zdmi
svými místo a jmeno lepší, nežli jest z synů
a dcer; jmeno věčné dám jim, kteréž nebude
6 vyhlazeno. * Cizozemce pak, kteřížby se při-
pojili k Hospodinu, aby sloužili jemu, a mi-
lovali jmeno Hospodinovo jsouce u něho za
služebníky; všecky ostříhající soboty, aby jí
neposkvrňovali, a držící smlouvu mou: * ty 7
přivedu k hoře svatosti své a obveselím je
v domě svém modlitebném; zápaly také je-
jich a oběti jejich příjemné sobě učiním na
svém oltáři; nebo dům můj dům modlitby
slouti bude u všech národů. * Nebo toť praví 8
panovník Hospodin, kterýž shromažďuje roze-
hnané Israelovy, ještěť shromáždím k němu i
jiné přislušející k shromážděným jeho. * Všecka 9
zvířata polní pojďte žráti i všecka zvířata
lesní. * Strážní jeho jsou slepí, všickni napo- 10
řád nic neznají; všickni jsou psi němí, aniž
mohou štěkati; jsou ospalci, leží milujíce jen
dřímotu. * Nad to jsou psi obžerní, nevědí, 11

---

1. *spravedlnost.* Těmi slovy soud, spravedlnost zavírá to vše, což se druhou deskou přikázaní božích vysvětluje. Obzvláštně pak na ta dvě slova vrchnosti a soudcové jiných pozor míti mají, aby se v svém povolání něčeho odporného soudu a spravedlnosti nedopouštěli. Výš 29, 21., též 32, 6., též 49, 23. — *brzo*, H. blízké jest, aby přišlo. — *spasení mé*, t. to, kterýmž vám chci dobře učiniti a vás spasiti. — *spravedlnost má*, t. milosrdenství mé, jehož k lidem dokáži, výš 42, 21. — *zjevena.* Podobně ku pokání napomíná Jan Křtitel. Mt. 3, 2., též 4, 7.

2. *Blahoslavený*, t. Šťastný a před Bohem vzácný a příjemný, by pak i od světa pro takovou snažnost za blázna a za proklatého jmín byl. Tuž věc široce vysvětluje Žl. 118 celý. — *člověk*, H. Enoš, viz Job. 25, 4. — *soboty.* Tím slovem sobota zavírá celou poctu a službu boží vnitřní i zevnitřní, ač tato sama bez oné není Bohu příjemná. Výš 1, 11. 13., též 20, 13. — *neposkvrňoval*, J. nerušil.

3. *cizozemec*, H. syn cizího. Tím slovem i druhým kleštěnci míní všecky lidi z kteréhokoli národu, o nichžby myšleno býti mohlo, že nejsou hodni počteni býti mezi lid boží. Slouží prorok svým napomenutím k tomu, aby každý Boha, jakžby ho zavolal a ruky poskytl, beze všeho odporu, odkladu i na svou nehodnost a nespůsobilost se ohlédání uposlechl. — *Jistě* etc., H. odlučuje odloučil. — *suché*, t. všelijak nespůsobný a neužitečný.

4. *líbí.* Bedlivě sluší považovati těch slov, čím a jak mají Boha ctíti; že ne tím, cožby se světu a tělu líbilo (viz Lev. 10, 1. též 17, 5. Num. 9, 23. Deut. 30, 17.); ale tím, což se Bohu líbí, čehož tu tři částky klade. To tedy aby za věc nejvzácnější a nejsvětější měli a drželi, i toho následovali. Nebo Bohu sloužiti není, aby člověk činil to, což se jemu za dobré zdá a vidí, ale aby to k činění zvoloval, což Bůh, že se jemu líbí, v slově svém oznámil a lidi k tomu zavázal. Výš 27, 13.

5. *v domě*, t. v církvi. — *nežli* etc., J. prostě: nežli synů a dcer, t. Židů, kteréž já za syny a dcery mám. Jakoby řekl: Mnohem hojnější milost má vylita bude skrze příchod Kristův, nežli kdy prvé byla za starého zákona. — *jim*, t. památka jejich věčná zůstane (Žalm 111, 6.) jako i bezbožných jmeno na věky vyhlazeno bude. Žl. 9, 6. 7., výš 48, 19. — *vyhlazeno*, H. vyťato, t. jakoby řekl: Větší sláva jejich bude z toho, když moji věrní ctitelé budou, nežby mnoho synů a dcer měli; na čemž lidé vůbec velikou slávu svou zakládají.

6. *Cizozemce*, H. syny cizího. — *jsouce* etc., J. byť i za služebníky u něho býti měli, t. jako Gabaonští. Jos. hl. 9.

7. *k hoře*, t. k církvi (jejíž obraz byla hora Sion). Jakoby řekl: Nebudou hosté a cizí, ale domácí, vlastní, ne v menší vážnosti, než jako lid můj israelský. Efes. 2, 19. — *obveselím je:* vyslýchaje, t. jejich modlitby a udíleje jim potěšení svého, tak aby vcházejíce smutní a truchliví s mnohým potěšením zase vycházeli. — *modlitebném*, H. modlitby své, t. v chrámě, kdež se Bohu podlé vůle jeho a nařízení (Exod. 20, 24. Lev. 17, 5. Deut. 12, 11.) služba a pocta dála. — *slouti*, t. oddaný a obecný bude, prvé toliko Židům, ale již všechněm vůbec. Výš 42, 4., též 55, 5. — *národů*, t. tak u pohanů jako u Židů.

8. *Israelovy*: podlé zaslíbení učiněného. Deut 30, 4.

9. *polní*, t. Assyrští, Chaldejští, Babylonští i jiní všickni lidu božího nepřátelé, viz v předm. prav. 13. — *žráti*, t. hubiti, i statky jejich rozchvátati etc., což jak se poněkud splnilo, viz IV. Král. hl. 17., též hl. 24., též hl. 25., Jerem. 52, 13.

10. *Strážní*, t. vůdcové lidu božího, a ti byli proroci, pastýři a jiní správcové světští i duchovní. Tresce na nich pýchu.

11. *obžerní*, H. silní duši. Jakoby řekl: Lakomci bezední, J. silného neb velikého neb bujného a

kdy jsou syti; pročež sami se pasou, neumějí učiti; všickni toliko k cestám svým patří, jeden každý chvátá k zisku svému po své
12 straně. * Aneb říká: Pojďte, naberu vína a opojíme se nápojem opojným, a bude nám rovně zejtřejší jako dnešní den, nýbrž větší a mnohem hojnější.

Hlava 57.

B) Obecně pak i lidu domlouvaje obviňuje všecky ze čtverého výstupku. O prvním výstupku. První výstupek jest, že hněvu božího znáti nechtějí, ježto jest I. těžký, poněvadž pro ztrestání nezbedných dobré vychvacuje, aby a) zachováni jsouce před zlým b) v pokoji odpočívali; II. spravedlivý, nebo dokračuje na obviněné z a) modlářství, kteréž s velikou chutí provodí, b) zpoléhání na sílu lidskou, jíž jinde do ustání hledají, ježto měli se Boha svého báti, že pak toho se nic nestalo, hrozí jim nemilostí; III. k ukrocení svatou kajícností snadný, nebo a) zamluvil se s doufajícími býti, b) odřekl se s člověkem přísně v nesnáz se vydati. Podlé čehož α) ač na nepravosti žehře a ví, že jinačejší nejsme, β) však sám nás sobě spůsobné ku pobožnosti činí, aby bezbožných zarytost trestal na věky.

Spravedlivý hyne a žádný neskládá toho v srdci; a muži pobožní odcházejí a žádný nerozvažuje toho, že před příchodem zlého
2 vychvácen bývá spravedlivý; * že dochází pokoje a odpočívá jako na ložci svém, kdožkoli
3 chodí v upřímnosti své. * Ale vy přistupte sem synové kouzelnice, símě cizoložníka a smil-
4 nice. * Komu se to s takovou chutí posmíváte, proti komu rozdíráte ústa, vyplazujete jazyk? zdaliž neprokazujete tím, že jste synové neřádní,
símě postranní? * Kteříž smilníte v hájích pod 5
každým dřevem zeleným zabíjejíce syny své
při potocích pod vysokými skalami; * mezi 6
hladkými kameny potočními jest díl tvůj, ó nevěstko, tiť jsou, ti los tvůj, na něž také vyléváš mokrou oběť, obětuješ tam i suchou
oběť; v těch-liž bych věcech se kochal? * Na 7
hoře vysoké a vyvýšené stavíš lože své a tam
vstupuješ k obětování oběti; * pamětné pak 8
znamemení své za dvéře a za veřeje stavíš;

---

vytylého těla. — *patří*, t. pilnost mají toliko o své věci, a ne o boží podlé místa povolání svého. — *k zisku:* lakomství. — *po své* etc., H. z kraje svého, t. z místa svého, kdež kdokoli jest v jakémkoli popovolání.

12. *dnešní*, H. tento. — *hojnější*, t. budeme míti volnost a svobodu k vykonávání všeho toho, což se nám líbí. Říkali i to, zdaž nás kdo vidí? (výš 29, 15., Žlm. 93, 7.) Nebozí myslili, když Bůh shovíval a nekvapil s pomstami, že neb spal, neb do spěchu neměl, neb na jejich nepravosti zapomínal; pročež vysvědčil a vysvědčuje o takových, že jim jejich nešlechetnost nikdy odpuštěna nebude. Výš 22, 14., též 33, 8., též 34, 6.

1. *hyne*, t. umírá. — *v srdci*, t. nerozvažuje a nesoudí, že jest to nějakých metel a trestání božích na svět se hrnoucích znamením, jim pak ne hněvu (jakž nemoudří smyslí) ale zvláštní milosti boží udělení, že z prostředku božích ran vytahováni bývají a docházejí (jakž v. 2.) dokonalého pokoje a bezpečnosti. Nebo Bůh obecně tak činí jako pilný oráč, kterýž vida nepočasí jdoucí snažně úrody z pole strhuje; aneb jako hospodář v čas ohně co lepšího a dražšího vychvacuje a uklízí; ač ne vždycky veřejně to činí Bůh, nebo i na své někdy těžké věci skládá. — *odcházejí*, t. skrze smrt ze světa tohoto, H. shromážděni bývají. Viz Num. 27, 13., tak níž. — *příchodem* etc., H. tváří zlého, t. obojího, i zlého útrpného i zlého mravného. Viz toho příkladné vysvětlení IV. Král. 22, 20. — *vychvácen*, H. shromážděn.

2. *odpočívá*, H. odpočívají na ložcích. — *ložci* etc., t. očekávaje blaženého vzkříšení v hrobě svém. Tak Zjev. 14, 13.

3. *vy*. Jakoby řekl: I vás ze smrti mých věrných ctitelů se radující a k tomu jim napomáhající (Mat. 5, 12., Skut. 7, 52.) najdu. — *kouzelnice*, t. pověr a poboňků šetřící; z čehož výš 2, 6. obviňuje Jerusalem. Tak svatý Jan (Mat. 3, 7.), tak i Kristus (Jan 8, 44.) pro marné v rodu těla se zakládání Židům domlouval. Nebo nešlechetnosti lidské od služebníků věrných mají býti křtěny a trestány horlivě, níž 58, 1. — *smilnice*, H. kteráž smilní.

4. *komu*, H. v kom se to kocháte. — *vyplazujete*, H. prodlužujete, t. komu se posmíváte, utrháte a rouháte? zdali ne mně v mých sluhách, níž v. 21. — *neřádní*, H. převrácenosti. — *postranní*, H. lsti.

5. *smilníte*, H. se zahříváte, t. modlářství pácháte. K nestydatým a poběhlým ženkám připodobňuje modlářství. O smilství duchovním viz Soud. 8, 27. Žl. 72, 27. — *pod každým*, J. s bohy (cizími). — *syny*, t. k obětem modlářským. Přísně to Bůh byl zapověděl. Lev. 18, 21. Deut. 12, 31. a Jerem. z téhož základu hrozné pomsty boží prorokoval proti Tofetu. (7, 31., též 19, 6. 11.) — *při potocích*, J. v údolích.

6. *nevěstko*, t. lide israelský spronevěřilý. — *los*, t. dědictví tvé, tvá naděje, tvé potěšení, v němž doufáš. J. že sobě z hladkých kamenů potočních oltáře onde i onde strojili, ježto na jednom toliko místě, t. v Jerusalemě oběti obětovány býti měly podlé poručení božího. Lev. 17, 3. Deut. 12, 5. 13., též 26, 2. Jos. 22, při v. 12. — *kochal*, t. je oblibovati měl.

7. *vyvýšené*. Taková místa k modlářství oddaná výsostmi v písmích se nazývají. Výš. 15, 2.

8. *znamení*. Jakoby řekl: Já jsem tobě nade dveřmi a na podvojích zákon svůj psáti rozkázal (Deut. 6, 9., též 11, 20.) proto, aby tobě má jistá vůle nikdy z paměti nevycházela; ty pak jsi jej za dvéře a do kouta zavrhl, a na to místo své modly vystavil. — *mnou*, H. ode mne aneb kromě mne, J. vedlé mne. Jakoby řekl: Netoliko jinde ale i v chrámě k mé službě samého vzdělaném modl že

nebo mnou zhrdajíc odhaluješ se a vstupujíc
rozšiřuješ lože své číníc je prostrannější více
než pohané, miluješ lože jejich, kdežkoli sobě
9 místo ohlédneš. * Chodíš i ku králi s olejem
a s mnohými vonnými mastmi svými; posýláš
zajisté posly své daleko a ponižuješ se až
10 do hrobu. * Pro množství cest svých ustáváš,
aniž říkáš: Marnáť jest to věc; nebo jsi zběř
sobě ku pomoci nalezla: protož nelelíš práce;
11 * ježto kohos tak děsiti a báti se měla, aby
mi klamala a ne raději na mne se rozpomínala,
aniž jsi toho připustila k srdci svému,
zdali že jsem já mlčel a to zdávna, proto se
12 nebojíš mne? * Ai, jáť oznámím spravedlnost
tvou a skutky tvé, kteříž nic neprospějí;
13 * když křičeti budeš, nechať tě vysvobodí
zběř tvá, an pak všecky je zanese vítr, zachvátí
je marnost; ale kdož doufá ve mne,
vládnouti bude zemí a dědičně obdrží horu
svatou mou. * Nebo řečeno bude: Vyrovnejte, 14
vyrovnejte, spravte cestu, odkliďte překážky
z cesty lidu mého. * Nebo takto dí ten důstojný 15
a vyvýšený, kterýž u věčnosti přebývá, jehož
jmeno jest Svatý: Ačkoli na výsosti a v místě
svatém bydlím, avšak i s tím, kterýž jest
skroušeného a poníženého ducha, přebývám
obživuje ducha ponížených, obživuje také
srdce skroušených. * Nebuduť se zajisté na vě- 16
ky nesnadniti, aniž se budu věčně hněvati;
neboťby duch před obličejem mým zmizel i
dchnutí, kteréž jsem já učinil. * Pro nepravost 17
zisku jeho rozhněval jsem se a ubil jsem jej;
skryl jsem se a rozhněval, protože odvrátiv
se odšel nazpět cestou srdce svého. * A ač vi- 18
dím cesty jeho, avšak uzdravím jej, zprovodím
jej a jemu potěšení navrátím i těm, kteříž
kvílí s ním. * Nebo stvořím ovoce rtův hoj- 19
ný pokoj dalekému jako blízkému, praví Ho-

---

nastavěli. — *rozšiřuješ*, t. rozmnožuješ modlářství. — *číníc*, H. vytesávajíc neb rýsujíc, t. formy modlářství z jiných modlářů příkladu sobě berouc, jako Achaz, IV. Král. 16, 10. J. smlouvu číníc s nimi, t. jim se zaslibujíc, oddávajíc a pomoci od nich čekajíc. — *pohané*, H. oni. — *ohlédneš*. Jakoby řekl: Všeliké hanebnosti modlářské pášeš, svobodněji a nestydatěji nežli nejhlavnější neznabohové. Výš. 47, 12.

9. *Chodíš*: Patříš, t. nestydatě. — *ku králi*, t. k assyrskému (IV. Král. 16, 7.), i k jiným; výš hl. 30., též 31., též 7. i 8. hl. Tak učinil potomně i Sedekiáš, a v tom sebe zavedl i království ztratil. Jerem. 27, 3. — *mnohými* etc., H. rozmnožuješ masti své. Téhož se Israelští bezbožně dopouštěli (Ose 12, 1.), téhož Judští následovali. IV. Král 16, 8. Ezech. 16, 33. — *hrobu*, t. náramně se trápíš a běduješ, však darmo. J. na snížení se Achazovo toto obracejí. IV. Král. 16, 7.

10. *Marnáť*, J. neníť naděje. — *věc*. Jakoby řekl: Nižádné práce v hledání sobě pomoci u lidí nelituješ, aniž se na to, že vše daremné jest, co ohlédáš. Výš 47, 12. — *zběř*: pohany, k nimž se proti vůli a zápovědi mé o pomoc utíkáš. H. zběř ruky své. — *neželíš*, H. nebolestíš, nestůněš.

11. *klamala*, t. tím se vymlouvala obracejíc se k cizím bohům i jejich ctitelům o pomoc, že to z nouze činíš (tak smyslil Achaz, výš 7.), aby města, chrámu a v něm pocty a tak i sebe opatrovala a hájila. — *aniž jsi*, t. na mou jistou vůli, lásku, milost, snášelivost, ochranu, čehožť jsem od starodávna udílel, i ještě udíleti hotov byl, v tom se ohlašoval (výš 51, 12.); ale vším tím pohrdáš, jinde toho hledáš. — *připustila*, H. položila na srdce, t. nedalas se ničemu upamatovati v té své převrácenosti, ani mým dobrodiním ustavičně tobě činěným, ani moci a důstojnosti mé i výstrahám a pohrůžkám mnohým. Výš 22, 13.

12. *oznámím*: vyjevím. — *spravedlnost*, t. bezbožnost a nešlechetnost. Soud. 10, 14.

13. *křičeti*: ukazuje tím slovem, jaké soužení a bídy se na ně strhnouti měly, až v nich i hrozně úpěti a křičeti měli. — *zběř*: o níž v 10. — *marnost*. Splnilo se to i tehdáž, když Egyptští a Mouřeninští na pomoc Judským táhli a od Assyrských na cestě poraženi (výš 37, 8. 9.), lid pak boží zázračnou boží pomocí skrze anděla od Assyrských vyproštěn; v též v. 36. — *doufá* etc. Tím slovem odměšuje Bůh všecky zásluhy lidské, že jim za ně těch věcí zemských není povinen dáti. — *svatou*, H. svatosti mé.

14. *řečeno*, H. i dí, t. Bůh sám skrze Cyra a Daria literně (výš 14, 2., též 41, 27.), v duchovní pravdě skrze Krista a jeho poselství. — *překážky*, výš 41, 17., též 11, 19. H. urážky. — *lidu*, t. ze zajetí se navracujícího.

15. *důstojný*, H. vysoký. — *přebývá*. Jakoby řekl: ani v svém bytu, ani v svých slibích není proměnitelný. — *svatém*, t. v nebi. — *skroušeného*, t. svou zkázu a nemožnost svou k vysvobození právě znajících. — *ducha*. Ukazuje tím slovem, že ducha a srdce právě na mrzkost hřícha a na boží spravedlivé soudy patřícího tak nesnadně očerstviti a potěšiti, jako mrtvého vzkřísiti, a nedá-li toho ten sám, kterýž mrtvé kříší, že jest daremné lidské usilování. Protož kdož toho došel, slušíť sobě toho draze vážiti.

16. *zmizel*, H. bylby přikryt, t. bídou a zahynutím; téhož se báli synové israelští (Exod. 20, 19., Deut. 5, 25.). A tuto sám Bůh ukazuje tím, že našich mdlob a nestatečností šetří. Tak v Žl. 102, 13. 14., též 77, 38. 39.

17. *zisku*, J. lakomství, o němž Mich. 2, 2., též 3, 3. — *jeho*, t. lidu svého. — *skryl* etc., výš 54, 8. — *srdce*, t. podlé své vůle převrácené, bez šetření vůle boží, v slově jeho ohlášené. Výš 53, 6., též 56, 11.

18. *cesty*, t. jeho zarytost, neustupnost (výš 22, 13.) i jiné zlé snažnosti a skutky, že jsa trestán, nic nenapravuje, ne podlé zoufalství jeho přísnosti, ale milosrdenství a pravdomluvnosti své chci dokazovati. Výš 49, 8. — *jej*, t. smiluji se nad nimi, uléčím je, utěšení své jim navrátím; původ všech dobrých věcí sama pouhá milost boží. Výš 53, 6. — *kvílí*, H. kvílícím jeho, t. lítost jakož nad převráceností jeho, tak i nad zkázou jeho majícím. Takoví byli obzvláštně svatý Jeremiáš, jakž jeho kniha pláče ukazuje, Ezechiel, Daniel a jiní pobožní. Výš 22, 4., o čemž i Ezech. 9, 4.

19. *rtův*, t. nastrojím ústa proroků a služebníků svých, aby o milosti mé štědré kázali a jako ovoce

20 spodin, a tak uzdravím jej. * Bezbožní pak
budou jako moře zbouřené, když se spokojiti
nemůže, a jehož vody vymítají nečistotu a
bláto; * nemajíť žádného pokoje, praví Bůh 21
můj, bezbožní.

Hlava 58.

O druhém výstupku. Druhý výstupek jest, že božího hlasu slyšeti nechtí, ježto I. proto služebníků svých k hlásání nabízí, II. a tak 1) jejich pokrytství jim haněje výstrahu dává, aby na svých postech sobě nic nezakládali, poněvadž a) na ublížení bližním se postí a b) jej na zevnitřní tvářnosti pokládají; 2) uče je o pravém v postu sloužení Bohu slibuje, že požehnání dojdou (ač a) upustí-li od hříchu a b) přistoupí-li k dobrému); poněvadž chce Pán Bůh sám vůdcem jejich býti k jejich dobrému, ač budou-li pamětlivi na vůli boží, aby bezpečně v církvi obývali.

Volej vším hrdlem, nezadržuj, jako
trouba povyš hlasu svého a oznam lidu
mému převrácenost jejich, a domu Jakobovu
2 hříchy jejich. * Jakkoli každého dne mne hle-
dají, a znáti cesty mé jsou chtiví, jakoby
byli národ ten, kterýž spravedlnost činí a
soudu Boha svého neopouští; dotazují se
mne na soudy spravedlnosti, blízcí Boha býti
3 chtějí * a říkají: Proč se postíváme, poněvadž
na to nepatříš? trápíváme duše své a ne-
chceš věděti o tom? Ai, v den postu va-
šeho provodíte líbost svou a ke všem robo-
4 tám svým přísně doháníte. * Ai, k sváru
a různici se postíváte, a abyste bili pěstí
nemilostivě; nepostíte se, jakžby slušelo dnův
těch, aby slyšán byl na výsosti hlas váš.
* Zdaliž to jest takový půst, jakýž oblibuji, 5
a den, v němžby trápil člověk duši svou?
zdali aby svěsil jako třtina hlavu svou a pod-
stíral sobě žíni a popel? to-liž nazůveš
postem a dnem vzácným Hospodinu? * Není- 6
liž raději toto půst, kterýž oblibuji: rozvázati
svazky bezbožnosti, roztrhnouti snopky obtě-
žující a potřené propustiti svobodné, a tak
všelijaké jho abyste roztrhli? * Není-liž i 7
toto: aby lámal lačnému chléb svůj a chudé
vypověděné aby uvedl do domu; viděl-liby
nahého, aby jej přioděl a před tělem svým

---

hojné vydávali. Výš v. 14. — *hojný* etc., H. pokoj pokoj. — *blizkému*, t. tak dobře zajatým do Babylona jako i ostatkům doma roztroušeným. V duchovním smyslu slyší se na hojný pokoj v Kristu připravený vztahující se k Židům i pohanům. Výš 56, 3. Skut. 2, 39. Efes. 2, 17.

20. *zbouřené*, t. zanecháni budou v hrozných vichřic bídách, tak vnitřních zlého svědomí, jako v zevnitřních rozličných trápení a pokut hřícha, a to nyní časně, potom i věčně. Výš 19, 1.

1. *hrdlem.* Ne tak zevnitřní zvuk, hlas a křik míní, jako více světlé, srozumitelné, živé a horlivé učení a na hříchy se domlouvání. Nebo pokrytci hříchům přivykli, dokud kukla z hlavy jako hromem přísností soudů božích nebývá stržena, vlažného a jako na poly němého mluvení chápati nijakž nemohou. Výš 57, 3. — *nezadržuj*: nešetři. — *lidu:* kterýž tehdáž byl církví boží, avšak bloudil (výš 28, 7.), z čehož jej tuto Bůh obviňuje, tresce a důtklivě zahanbuje.

2. *každého* etc. Den po dni; jakoby řekl: Nebo jsou pokrytci, tím nesnáze trestání k sobě připouštějíce, čím více na sobě zevnitř ukazují, že Boha a učení jeho milují a za spravedlivé před ním těmi svými snažnostmi se býti domnívají. Výš 29, 15., též 33, 14. — *hledají*, t. k stánku Páně scházejíce se. Výš 1, 13. — *cesty*, t. můj zákon a přikázaní. — *spravedlnosti*, t. má ustanovení a práva přímá a spravedlivá. — *blízcí*, H. blízkost.— *chtějí.* Jakoby řekl: Jako nějakým právem na Boha směle, jakoby s ním příbuzností spojeni byli, se domlouvají. Ukazuje se tu, že pokrytci i tehdáž, když se za nejlepší vydávají, nejhorší bývají.

3. *provodíte.* H. nacházíte. — *líbost*, J. vůli, tak v. 13. — *všem* etc., J. všech statků neb dluhů svých tvrdě dobýváte berouce robotu neb násilnou práci za to, čehož se skrze ni nabývá. — *robotám* neb úsilným pracem. — *doháníte*, t. nemilostivě proti přikázaní božímu. Deut. 15, 12.

4. *nemilostivě*, H. nešlechetnosti. — *dnův*, H. dnes. — *hlas* etc., t. modlitby vaše. J nepostte se tak jako do dnes etc., t. v takovém spůsobu tvárném bez pravdy, chcete-li, aby modlitby vaše byly vyslyšány.

5. *oblibuji*, H. vyvolil jsem (tak v. 6.) t. za některou hodinku, by pak i den zdržoval se od pokrmů, aneb v nich se přebíral a v tom službu boží vzácnou zakládal; ale aby se zdržoval od hříchů, zlosti, nemilosrdenství, od přeplňování se zbytečného pokrmy a nápoji. — *svěsil*, t. na znamení svého se ponížení a trápení. — *popel.* Jakýž obyčej zachovávan byl při postu a žalostících. Výš 22, 12. Joel 1, 13. Ester 4, 3. — *vzácným*, J. líbezným.

6. *svazky.* Míní všeliká jednání a obmysly nespravedlivé a lstivé, jimiž nuznější a zvlášť sprostnější od mocnějších a schytralejších snadně oklamáni a zapleteni bývají. Sedmdesáte vykladačů toto místo vyložili: A všeliký zápis nespravedlivý zruš neb strhej. — *snopky*, H. jha, t. břemena těžká, manství a v službu podrobení nesnesitelné, čímž nad míru častokrát lidé jedni druhé obtěžují proti božím přikázáním. Lev. 25, 39. Deut. 15 hl. Nehem. 5, 2. — *potřené*, J. znuzilé.

7. *toto*, t. pravý půst. — *chléb svůj.* Jakoby řekl: a ne cizí, ale svůj spravedlivě nabytý; nebo oběti z loupeže Bůh nenávidí, níž 61, 8. — *chudé.* Na jaké chudé míní, viz 15, 11. — *vypověděné*, t. takové, s kterýmiž bez hodné a spravedlivé příčiny tak se nakládá, jakoby buřiči a všelijak zpurni a nepoddáni byli. — *tělem*, t. bližním svým s tebou buď přirozením, buď domácností víry spojeným. Gal. 6, 10.

8 aby se neskrýval? * Tehdáž se vyrazí jakož
jitřní záře světlo tvé a zdraví tvé rychle
zkvetne; předcházeti tě zajisté bude spra-
vedlnost tvá a sláva Hospodinova sbéře tě.
9 * Tehdy volati budeš a Hospodin vyslyší tě;
zavoláš a řekneť: Tuť jsem; jestliže však vy-
vržeš z prostřed sebe jho a přestaneš vztaho-
10 vati prstu a mluviti nepravosti; * a jestliže
vylεješ lačnému duši svou a strápenou duši
nasytíš-li; vzejde pravím v temnostech světlo
11 tvé a mrákota tvá bude jako poledne. * Ne-
bo povede tě Hospodin ustavičně a nasytí i
v náramné sucho duši tvou a kosti tvé tu-
kem naplní; i budeš jako zahrada svlažená
a jako pramen vod, jehožto vody nevysy-
chají; * a vzdělají od tebe zplození pustiny 12
starodávní; základy od národu do pronárodu
trvající vyzdvihneš; i slouti budeš vzděla-
vatel zbořeniny a napravovatel stezek k bez-
pečnému bydlení. * Jestliže pravím odvrátíš od 13
soboty nohu svou, aby nevykonával líbosti
své v den svatý můj; anobrž nazůveš-li so-
botu rozkoší a den svatý Hospodinův sla-
vným, a budeš-li jej v něm slaviti, tak aby
nečinil cest svých a neprovodil líbosti své a
nemluvil slova daremného: * tehdy rozkoš míti 14
budeš v Hospodinu a uvedu tě, dí on, na vy-
soká místa země, a způsobím to, aby užíval
dědictví Jakoba otce svého; nebo ústa Ho-
spodinova mluvila.

Hlava 59.

O třetím výstupku. Třetí výstupek jest, že boží jakési zatvrdilosti své zahynutí připisují; čemuž Bůh odpíraje I. ukazuje, co v cestě jest mezi ním a lidem a to skrze 1) sebe, sčítáním to na hříšníky; nebo a) zlé činíce a dobrému se vyhybajíce b) i jiným i sobě škodni jsou, jakožto ti, kteříž α) chutnají zlé a β) ošklivi sobě dobré; 2) své věrné, tiť vyznávají i a) pokuty boží spravedlivé, b) hříchy své a svých ohyzdné, na skrácení soudů pravdy a spravedlnosti i těch, kteřížby ji milovali, c) boží soudy, že Pán Bůh

---

8. *světlo.* Tím slovem světlo a zdraví míní všecky věci dobré a šťastné tohoto, ovšem budoucího života. Výš 9, 2. — *spravedlnost*, t. ti skutkové budou důvodem a svědectvím toho před Bohem i lidmi, že jsi člověk milosrdný, účinný a spravedlivý. — *sbéře tě*: výš 52, 12. Jakoby řekl: By pak pro ty dobré skutky i pohanění snášel, ano i statek i hrdlo vynaložil, neztratíš toho na Bohu, anobrž když se tobě i jiným zdáti bude, že jsi těmi příčinami o všecko přišel, tehdáž nejlépe opatřen budeš ne od lidí, ale od samého Boha a jeho slávy, tak aby i s milými přátely jsa rozloučen na světě zase jistý přístup míti mohl z milosti boží k shledání se s nimi; širší toho slova vysvětlení viz Num. 27, 13.

9. *jho*, t. násilí a bezpráví činění bližním svým. — *prstu*, t. bližnímu ubližovati, netoliko jakýmkoli jiným způsobem, ale ani pohrůžkami jemu k přístrachu nebývati. — *nepravosti*, J. marnosti.

10. *duši.* Jakoby řekl: Lítostí srdečnou jsa dotčen udělíš-li štědře a ochotně rád z té duše bližnímu svému. Nebo ochotného dárce miluje Bůh. II. Kor. 9, 7. Přísl. 5, 15. 16. — *světlo*, výš v. 8. — *poledne*, t. i v největších bídách a těžkostech i v smrti pokoje pravého a potěšení v Bohu požívati budeš. Výš 9, 2.

11. *povede.* Jakoby řekl: Budeť milostí a láskou i ochranou svou vždycky a všudy přítomný. — *náramné* etc., H. v suchostech, t. v čas největšího nedostatku, Žl. 32, 19., též 33, 11., čehož i příkladové potvrzují. III. Král. hl. 17. IV. Král. 4, 3. Gen. 42. 43. hl., též 45, 7. — *svlažená.* Jakoby řekl: Požehnáním božím a vším dobrým při všem všudy budeš naplněn a ohražen. — *nevysychají*, H. nemýlí.

12. *starodávní*, H. věků, t. Jerusalema i vší země svaté. — *vyzdvihneš.* Jakoby řekl: Země a města v svém vyvrácení, zboření a zkažení dávno pustá zase obnovená a vzdělaná po navrácení z Babylona trvanlivá budou. — *vzdělavatel*, H. ohraditel; jakoby řekl: Tak a tím způsobem sobě slavného jmena a titule dobudeš, když nebudeš jiných sužovati, nuziti, trápiti, tyranství nad nimi provoditi: ale když budeš milosrdný, ochotný, štědrý, k spomáhání bližním všelijak hotový. Totoť by sobě obzvláštně vrchnosti a boháči slyšeti měli. Zřetelně jest tuto svědectví toho, že města, krajiny a království milostivostí a dobrotivostí se vzdělávají; na odpor pak že se tyranstvím prokletí a zlořečení boží shromažďuje. Výš 33, 1., též 49, 26. Habak. 2, 12. — *napravovatel*, H. navracovatel.

13. *nohu.* V takové vážnosti u Židů byla sobota, že jsou od chození v ten den přes 2000 kročejí se zdržovali; tomu prorok duchovní rozum dává a vyučuje, aby zdržovali nohy své, t. vůli svou zlou, zlé povahy, vášně a navyklosti aby mrtvili a těmi i jinými hříchy neposkvrňovali soboty boží, t. odpočívání toho, kteréž v Bohu býti má z došlosti a ostříhání pokoje svědomí dobrého. — *líbosti své.* Jakoby řekl: Ale boží. — *svatý můj*, H. svatosti mé. — *rozkoši.* Jakoby řekl: Budeš-li šetřiti, jí k tomu užívati, aby zdržuje se od svých všech zaměstknávání, ovšem hříchů a nepravostí, z bedlivého slyšení a rozvažování slova božího a dobrodiní jeho v ten den zvláštních duchovních rozkoší v Bohu nabýval, u víře, milování, poslušenství a doufání v něm se utvrzoval, svým bližním ve všem dobrém rád se propůjčoval, s nimi se zdílel slovem i skutkem. Nebo v těch věcech předně příjemná a vzácná boží služba záleží a ne v samých obřadech. Výš 1, 11., též 56, 2. Takli se od křesťanů šetří sobot, t. dnů od samého Boha k službám jeho nařízených, považiti toho, ovšem při tom napraviti sluší, sic jináč Bůh pomsty uvodí. Jer. hl. 17. — *cest*, t. hříchů a nepravostí, k nimž od přirození svého všickni lidé schopni jsou. Výš 48, 4. — *neprovodil*, H. nenalézal.

14. *uvedu*, H. povezu. — *země*, t. země zaslíbené; viz Deut. 32, 13. — *užíval*, H. jedl. — *mluvila.* Výš 25, 8.

nemoha se déleji zdržeti spravedlivě se ujal trestání, aby oplatil každému a oslavil jmeno své; II. slibuje, že v Kristu kajícím smlouvu věčné milosti dáti ráčí.

Ai, neníť ukrácena ruka Hospodinova,
aby nemohla zachovati; aniž jest obtíženo
2 ucho jeho, aby nemohlo slyšeti: * ale nepra-
vosti vaše rozloučily vás s Bohem vaším
a hříchové vaši to spůsobili, aby skryl tvář
3 před vámi a neslyšel vás.* Nebo ruce vaše jsou
poskvrněné krví a prstové vaši nepravostí,
rtové vaši mluví lež, jazyk váš vynáší pře-
4 vrácenost. * Není žádného, ježtoby se zasadil
o spravedlnost, aniž jest kdo, ježtoby zastával
pravdy; doufají v marnost a mluví daremné
5 věci; počínají nátisk a rodí nepravost; * vejce
zřečkova vyseděli a plátna pavoukového na-
tkali; kdožby jedl vejce jejich, umře; pakli
6 je roztlačí, vynikne ještěrka.* Plátna jejich ne-
hodí se na roucho, aniž se oději dílem svým;
nebo skutkové jejich jsou skutkové nepravo-
sti a dílo ukrutnosti jest v rukou jejich;
7 * nohy jejich k zlému běží a pospíchají k vy-
lévání krve nevinné; myšlení jejich jsou my-
šlení nepravá; zpuštění a setření jest na ce-
8 stách jejich. * Cesty pokoje neznají, a není
žádné spravedlnosti v šlepějích jejich; stezky
své převracejí tajně, tak že, kdožkoli po
nich chodí, nemívá pokoje. * Protož vzdálil se 9
od nás soud a nedochází nás spravedlnost, tak
že, čekáme-li na světlo, ai tma; pakli na
světlý blesk, v mrákotách chodíme; * makáme 10
jako slepí stěnu a, jakobychom žádných očí
neměli, šámáme; urážíme se o poledni jako
v soumrak; u veliké hojnosti podobni jsme mrt-
vým; * mumleme všickni my jako medvědi a 11
jako holubice ustavičně lkáme; očekáváme
na soud, ale není ho, na vysvobození, ale da-
leké jest od nás. * Nebo rozmnožena jsou pře- 12
stoupení naše před tebou a hříchové naši
svědčí proti nám; poněvadž přestoupení naše
jsou při nás i nepravosti naše; známeť to,
* že jsme se zpronevěřili a lhali Hospodinu a 13
odvrátili se od následování Boha svého, že
jsme mluvili o nátisku a odvrácení, že jsme
ukládali a vynášeli ze zrdce svého slova lživá;
* tak že odvrácen jest nazpět soud a spravedl- 14
nost zdaleka stojí; nebo klesla na ulici pravda
a pravost nemá průchodu; * nýbrž zhynula 15
pravda, a ten, kdož se uchyluje od zlého, lou-
peži bývá vydán; což vše vidí Hospodin a ne-
líbí se to jemu, že není žádného soudu. * Když 16

---

1. *zachovati*: spasiti.

2. *vás*, H. mezi vámi a mezi etc.

3. *poskvrněné*: zmazané. — *krví*. Tím slovíčkem zavírá všelijaká bezpráví, lsti, chytrosti a loupeže, čímž chudé sužovali a hubili. — *vynáší*, J. přemýšlí.

4. *se zasadil*, H. volal. — *zastával*, H. soudil se o pravdu. — *v marnost*; jako: v hodnosti a slávě, v zboží, v smlouvách a příměří s přátely i nepřátely, v zevnitřní poctě a službě boží, obětech, postech, svátcích, obřadech (výš 1, 12.) v chrámu Páně. Výš 17, 3., též 18, 2. — *nátisk*, H. těžkou bolest, t. myšlení jejich a všecky snažnosti tam jsou obrácené, jakby bližním svým na těžkost býti mohly, v. 7. světleji.

5. *zřečkova*, J. lítého hada.— *vyseděli*: vyskřečeli.— *jedl*, t. obcoval skutkům jejich nešlechetným, aneb žeby lstí a chytrostí takových lidí oklamán a sveden byl. — *roztlačí*, t. rady a usilování jejich tresce, zamítá a kazí. — *ještěrka*. Jakoby řekl: Zacházej s nimi jak kdo chce, v nebezpečenství vchází; protože lidé bezbožní a pokrytci netoliko jsou plní jedu zlosti a nepravosti, ale když se jich nejméně dotkne, neukojitelným hněvem, zlostí, nenávistí a ku pomstě klopotností zažženi bývají.

6. *nehodí*, H. nebudou; jakoby řekl: Žádného užitku jim jejich snažnosti, jako pavučina, nepřinesou; ačkoli se velmi vtipné a mistrovské býti zdály. — *oději*. Jakoby řekl: Nikoli jim jejich práce, usilování a jakékoli k oku a rozumu těla a světa slibné a tvárné snažnosti aneb jakékoli lsti a chytrosti k tomu, aby hanbu hříchů svých před Bohem a jeho soudem přikryti mohli, nepostačí, jako Adamovi a Evě z fíkového listí věníkové.

7. *nepravá*, H. nepravosti. — *cestách*, H. silnicích, t. cožkoli před sebe berou a činí, tím zhoubu a setření na jiné uvodí.

8. *neznají*. Jakoby řekl: Žádné milosti a chuti k tomu, aby mezi sebou věrně, upřímě a pokojně živi byli, nemají. — *spravedlnosti*, H. soudu, t. nic nečiní, cožby spravedlivého a náležitého bylo. — *v šlepějích*, H. kolejích; náramnou věku svého zlost a všeho dobrého řádu i mravů převrácenost prorok tu vypisuje. Výš 56, 12. — *tajně*, H. u sebe. — *po nich*, H. po ní. — *nemívá*, H. nezná.

9. *soud*. Jakoby řekl: Bůh nás opustil, tak že již více netresce a nemstí křivdy od nepřátel našich nám činěné. — *nedochází*, J. nestíhá nás, nedosáhá k nám, t. necítíme žádné lásky a ochrany boží. — *na světlo* etc., H. na blesky. — *chodíme*, výš 58, 10.

10. *urážíme*. Padáme neb klesáme. — *u veliké* etc., H. v tučnostech, t. ani toho, čehož hojnost máme, užívati nemůžeme. J. jsme na pustinách, t. opuštěni, J. v hrobích.

11. *mumleme*, t. pro bídy a těžkosti sami u sebe nad tím žalostíme a naříkáme. — *na soud*, výš v. 9.

13. *odvrácení*, t. jakobychom bližní své utiskali a od Boha je i od všeliké boží i lidské spravedlnosti odvraceli. — *ukládali*, H. počínali. — *slova*, H. lži, podobné místo viz v Žal. 7, 15., výš v. 4.

14. *spravedlnost*. Verš 9. vypravuje se o soudu a spravedlnosti, kterýmž je Bůh pro hříchy jejich opustil; tuto pak o tom soudu a spravedlnosti, kteréhož sami zvlášť v přednosti postaveni k chudým a souženým dokazovati měli; ale nečinili toho než na odpor. — *nemá*, H. nemůže choditi.

15. *loupeži* etc., J. za blázna počten bývá. — *nelíbí*, H. zlé jest před očima jeho. — *soudu*: spravedlnosti.

16. *muže*. Kterýžby se ujímal o chudé a soužené a o napravení zrušeného dobrého řádu se staral, aneb s modlitbami horlivými v takový čas před Bo-

tedy viděl, že není žádného muže, až se užasl,
že není žádného prostředkujícího, a protož vy-
svobození jemu působilo rámě jeho, a spravedl-
17 nost jeho sama jej zpodepřela. * Nebo oblékl
spravedlnost jako brně a lebku spasení vstavil
na hlavu svou; oblékl se v roucho pomsty jako
v sukni a oděl se horlivostí jako pláštěm;
18 * tak aby podlé skutků, tak aby podlé nich
odplácel prchlivostí protivníkům svým odplatu
hodnou nepřátelům svým i ostrovům odplatu
19 jejich aby dával. * I budou se báti na západ
jmena Hospodinova a na východ slunce slávy
jeho, tehdáž když se přivalí jako řeka nepří-
tel, jejž duch Hospodinův pryč zažene. * Ne- 20
boť přijde k Sionu vykupitel, a k těm, kteříž
se odvracují od přestoupení v Jakobovi, praví
Hospodin. * Já pak smlouvu tuto s nimi uči- 21
ním, praví Hospodin: Duch můj, kterýž jest
v tobě, a slova má, kteráž jsem vložil
v ústa tvá, neodejdouť od úst tvých, ani od
úst semene tvého, ani od úst potomkův se-
mene tvého, praví Hospodin, od tohoto času
až na věky.

Hlava 60.

Že pak nejtěžší jest neduh o milosti boží pochybovati; proto i Duch boží skrze proroka obšírněji pro truchlá svědomí pracuje a těší sliby svatými. Slib boží jest dvojí: A) že církev svou Pán Bůh 1) při světle čistém postaví, 2) svoláním v množství pohanů rozšíří, a tiť budou z neznámých i známých. a) Z neznámých jako synové k obveselení jí s mnohými dary u velikém počtu ku posloužení bez přítrže přijdou. Proč? že α) potupníci vyhlazeni budou, β) Pán Bůh chce oslaviti jmeno své. b) Známí jsou, kteříž tyranstvím lidu božímu v známost vešli, i oni složíce zlost v pokloně k lidu božímu se přiznají. 3) Po tom těžkém zpuštění zase oslaví, aby a) na všem hojně zbohatla, b) v učení svatém ani překážky ani nedostatku netrpěla, c) v dobrém dědila a d) se rozmnožila.

Povstaniž, zastkvěj se dcero sionská, po-
něvadž přišlo světlo tvé a sláva Hospodinova
2 vzešla nad tebou. * Nebo aj tmy přikryjí zemi
a mrákota národy; ale nad tebou vzejde Ho-
spodin a sláva jeho nad tebou vidína bude.
3 * I budou choditi národové v světle tvém a
4 králové v blesku, jenž vzejde nad tebou. * Po-
zdvihni vůkol očí svých a popatř, jak všickni
tito shromáždíce se k tobě se poberou; sy-
nové tvoji zdaleka přijdou a dcery tvé při
boku tvém chovány budou. * Tehdáž uzříš to 5
a rozveselíš se, tehdáž podiví se a rozšíří se
srdce tvé; nebo se obrátí k tobě množství
mořské a veliká síla pohanů přijde k tobě;
* stádo velbloudův přikryje tě a dromedáři ma- 6
dianští a efejští, všickni ti ze Saby přijdou,

---

hem se stavěl; ale že jsou všickni jako děti a ženy. Výš 3, 12. — *užasl.* Mysli hnutí rozličná proč se Bohu připisují, viz Soud. 2, 14. — *prostředkujícího*, t. mezi násilí činícím a trpícím, J. kdožby vstříc vyšel. — *způsobilo*, viz pravid. 9. v předmluvě. — *jeho*, t. Hospodinovo. — *spravedlnost*: o jakéž v. 9., výš 42, 21.

18. *tak*, J. právě, tak hned. — *odplatu*, J. pomstu, tak hned. — *ostrovům.* Jakoby řekl: Byť pak škůdcové a trapiči božích ctitelů utekli a skryli se, kamžby nejdál chtěli a mohli, i tam je vyhledá Bůh a nad nimi mstíti bude. Výš 17, 14.

19. *pryč* etc., J. vyzdvihne korouhev proti němu.

20. *k Sionu*, H. Sionu, t. jemu a obyvatelům jeho k užitku. — *vykupitel:* výš 43, 14. — *přestoupení*, t. hříchův a nepravostí činíce pokání.

21. *Já*, H. A já. — *neodejdouť*: Stálou a ustavičnou slova svého správu, že nikdy církve své Bůh neopustí, zaslibuje, a aby ji jedni od druhých přijímali, k tomu zavazuje. — *potomkův*, H. semene semene.

1. *zastkvěj se*, H. svěť nebo osvěť se. — *sionská*, t. kteráž prvé v zámutku jako v prachu nějakém seděla. Výš 52, 2. — *světlo*, t. čas vzácný a potěšený tvého vysvobození ze zajetí babylonského i ďábelského, a to skrze Krista, to pravé a věčné světlo. Jan 1, 9., výš 30, 36. — *nad tebou.* O budoucí věci jako o pominulé mluví, v předml. prav. 9.

2. *vzejde*, t. osvícena a svrchovaně potěšena budeš skrze kázaní a ohlašování tobě věcí radostných, výš 41, 27. — *vidína.* Jakoby řekl: To se ode všech i od tvých nepřátel zřetelně spatří, že tě sám Bůh z manství, potupy, hanby a zahynutí vytrhne; svobodou pak, slávou a ctí na věky obdaří.

3. *národové*: pohané. — *v světle*, H. k světle neb při světle, t. kterýmž osvícena budeš z milosti boží od Krista Pána, jako měsíc od slunce. — *v blesku*, H. východu tvého.

5. *uzříš*, J. ulekneš se; jakoby rekl: Skutečně a v pravdě že se to při tobě plniti bude. — *rozveselíš se*, H. rozplyneš se, t. radostí. — *podiví*, H. užasne se. — *a rozšíří* etc., viz toho příklad v Skutcích 10, 45. — *srdce.* Podobné mluvení viz Žlm. 118, 32. II. Kor. 6, 11. — *množství*, J. zvuk, výš 11. 11., též 41, 1. — *síla*: moc, zboží.

6. *stádo*, H. hojnost. — *dromedáři*, J. mladí velbloudové. — *Madianští* byli potomci Madiana syna Abrahamova z Cetury. Gen. 25, 2. — *Efejští* pak byli národ pošlý z Efy syna Madianova. Gen. 25, 4. — *Saba* také byl vnuk Abrahamův, syn Jeksanův. Gen. 25, 3. Odkudž potom, kde který z nich osedl, i ty krajiny i národové jejich jmena mají. Těmi však národy prorok ukázati chtěl budoucí ochotnost pohanů a všelijakého povolání lidí, kteříž se do církve svaté ze všech stran světa hrnouti (Mat. 8, 11.) a se vším se Bohu k službě i sami sebe (Řím. 12, 1.) obětovati a posvěcovati měli. Někteří ta slova na ony mudrce, kteříž ke Kristu Pánu narozenému přijeli, zlato, kadidlo a myrhu obětovali, obracejí; o čemž však prorok tuto nemluví.

zlato a kadidlo přinesou a chvály Hospodi-
7 novy zvěstovati budou; * všecka stáda cedar-
ská shromáždí se k tobě, skopcové nabajot-
ští přisluhovati budou tobě, a obětováni jsouce
na mém oltáři příjemní budou, a takť dům
8 okrasy své ozdobím. * I díš: Kdo jsou ti, kte-
řížž se jako hustý oblak sletují a jako holu-
9 bice k děrám svým? * Na mneť zajisté ostro-
vové očekávají a lodí mořské hned zdávna,
aby přivedli syny tvé zdaleka, též stříbro své
a zlato své s sebou k slávě Hospodina Boha
tvého a Svatého israelského; neboť tě oslaví.
10 * I vystaví cizozemci zdi tvé a králové jejich
přisluhovati budou tobě, když v prchlivosti
své ubiji tě a v dobré líbeznosti své slituji
11 se nad tebou; * a otevříny budou brány tvé
ustavičně; ve dne ani v noci nebudou zaví-
rány, aby přivedli k tobě velikou sílu poha-
12 nův i králové jejich aby přivedeni byli. * Ná-
rod zajisté ten, a království, kteréžby neslou-
žilo tobě, zahyne; národové pravím ti docela
13 pohubeni budou. * Sláva libanská přijde k tobě,
jedle, jilm, též i pušpán k ozdobě místa sva-
tyně mé, abych místo nohou svých oslavil;
* také přijdou k tobě s ponížením synové těch, 14
kteříž tě trápili, a klaněti se budou až k zpod-
ku nohou tvých, kteřížkoli pohrdali tebou a
nazývati tě budou městem Hospodinovým, Sio-
nem Svatého israelského. * Místo toho, že 15
jsi byla opuštěna a v nenávisti, tak že nikdo
skrze tě nechodil, způsobímť důstojnost věč-
nou a veselí od národu do pronárodu. * Nebo 16
ssáti budeš mléko národův, a prsy králův
ssáti budeš; i poznáš, že jsem já Hospodin
vysvoboditel tvůj a vykupitel tvůj Bůh silný
Jakobův. * Místo mědi dodávati budu tobě 17
zlata, a místo železa dodávati budu stříbra,
a místo dříví mědi a místo kamení železa;
a představímť správce pokojné a úředníky
spravedlivé. * Nebudeť více slyšáno o bezpráví 18
v zemi tvé, o zpuštění a zhoubě na hranicích
tvých; ale hlásati budeš spasení na zdech
svých a v branách svých chválu; * nebudeš 19
míti více slunce za světlo denní a blesk mě-
síce nebude tě osvěcovati; ale budeť Hospo-
din světlem tvým věčným a Bůh tvůj okra-
sou tvou; * nezajdeť více slunce tvé a měsíc 20
tvůj neschová se; nebo Hospodin bude svě-

---

7. *Nabajotští* byli národ z Nabajota syna Ismaelova pošlý. Gen. 25, 13. Těmi čtyřmi národy tu připomenutými ukazuje i jiné i hotovost jejich Bohu k službě s tím vším, cožkoli mají. — *tobě*, t. Cedarští a Nabajotští beránků a skopců k obětem do chrámu Páně dodávati a obětovati budou. Těmi dvěma národy míní zemi arabskou. — *obětováni* etc., H. vstoupí v dobré líbeznosti na oltář můj. — *ozdobím*, t. množstvím velikým lidu do něho, t. do chrámu k službám mým se vší ochotností a horlivostí se sbíhajícím. Výš 49, 18.

8. *k děrám*, t. kteříž se s takovou ochotností u velikém množství do církve hrnou, podobné místo viz výš 2, 2.

9. *ostrovové*, výš v. 5. — *mořské*, výš 2, 16. — *hned* etc., H. od počátku, J. (tak jako bylo) od starodávna, t. když za Šalomouna netoliko po zemi ale i po moři odevšad potřebných věcí k stavení chrámu se dodávalo. — *zlato*, výš v. 6. — *slávě*, H. jménu. Jakoby řekl: Ne aby za to milost boží sobě kupovati chtěli (výš 55, 1.), ale aby vděčnosti pravé z víry živé vyplývající k Bohu dokazovali, jej i tím ctili, nuzným spomáhali; tak i v. 6. dí: Chvály Hosp. etc.

10. *cizozemci*, H. synové cizího. — *tobě*. To se literně splnilo při Cyrovi a Dariovi, kteříž na svůj náklad zdi i chrámu i Jerusalema stavěti rozkázali. I. Esd. 1, 4., též 6, 3. 4. 8. Plní se i podnes při všech, kteříž stavení a vzdělání církve jeho pomocníci jsou. Výš 14, 2., též 45, 13. 14. — *ubiji tě*, H. ubil jsem. Viz v předmluvě prav. 9.

11. sílu: výš v. 5. — *pohanův*: národův. — *přivedeni*. Ne proto, aby králi a vrchnostmi býti přestali, ale aby k ostříhání církve boží, a v ní čisté jeho pocty i všelikého dobrého řádu v světě k vzdělání všecku svou moc obraceli.

12. *docela* etc., H. zpuštěním zpuštění.

13. *libanská*, t. spanilé dříví libanské, pro něž les ten libanský slavný a vznešený byl; odkudž k vzdělání a ozdobě chrámu Páně dříví za Šalomouna (III. Král. hl. 5. II. Par. hl. 2.) dodáváno bylo. Tímž opět jako i výš v. 6. prorokuje o vzdělání duchovního chrámu církve svaté, k jehož ozdobě čímžby kdo mohl se vší hotovostí napomáhati měl. — *oslavil*. Ukazuje, že tak chrám příbytkem jeho byl, že však jeho důstojnost v něm zavřína nebyla (níž 66, 1.), než toliko nohy neb šlepěje jeho. (Viz Žl. 88, 52.)

14. *israelského*. Viz 12, 6.

15. *nechodil*, t. jakoby řekl: Bylas bez obyvatelů jako poušť. — *způsobímť*, H. položím.

16. *ssáti*, výš v. 11. — *vykupitel*, výš 43, 14. — *Jakobův*, t. ten, jehož moci, síly a ochrany otec váš Jakob i jeho potomci ve mnohých a rozličných nebezpečenstvích okoušeli a s potěšením požívali; jakoby řekl: I vy mne takovéhož k sobě skutkem a pravdou seznáte.

17. *železa*. Jakoby řekl: Budete litovati chrámu jeho a stavení slavného při svém zajetí; ale při navrácení vašem všecky potřeby zase k vystavení a ozdobě jeho ode mne samého (ne jako někdy od Hirama neb jiných, III. Kral. hl. 5.) mnohem slavnější a důstojnější dodávány budou. Plní se to při stavení duchovního chrámu Kristova, jenž jest církev jeho; splní se dokonale při vzkříšení blaženém. Výš 26, 19. — *správce*, H. správu tvou pokoje. — *spravedlivé*, H. spravedlnosti. Jakoby řekl: Ti, kteréžť představím, nic jiného žádati a hledati nebudou, než tvého zrůstu, prospěchu a všeho dobrého.

18. *bezpráví*. Jakoby řekl: Tak jako se nyní slyší a není žádného, kdoby se o to ujímal. (Výš 59, 16.) — *zhoubě*, H. setření.

19. *osvěcovati*. Příkladným tím mluvením zaslibuje církvi ne nějaké tělesné, ale věčné blahoslavenství. Výš 30, 26. — *věčným*, H. věků.

20. *neschová se*, H. nesbéře se. — *věčným*, H. věků.

tlem tvým věčným; a tak dokonáni budou
21 dnové smutku tvého; * lid také tvůj, kteřížby
koli byli spravedliví, na věky dědičně obdrží
zemi; nebo jsou výstřelek štípení mého,
dílo rukou mých, abych v něm oslavován byl;
* samotný rozmnoží se na tisíce a maličký po- 22
čet v národ nesčíslný; já Hospodin časem
svým brzo způsobím to.

Hlava 61.

B) Druhý slib, že Kristus Pán též církve milostivě se k opatrování ujme. Pročež prorok promlouvání s církví pěkně složil a to dvoje. V prvním promlouvání I. Kristus Pán vypravuje, že 1) jest od Otce k uzdravení a ospravedlnění lidu na svět dán; 2) církve své údy vzdělá, služebníky zvýší, aby a) jsouce v úmluvě boží b) v známost vešli všemu světu. II. Církev s rozveselením se 1) děkuje Bohu, že od něho přiodína jest spravedlností, a 2) božímu oslavení dílo to připisuje.

Duch panovníka Hospodina jest nade
mnou; protože pomazal mne Hospodin, abych
kázal evangelium tichým; poslal mne, abych
uvázal rány skroušených srdcem, abych vyhlásil
jatým svobodu a vězňům otevření ža-
2 láře, * abych vyhlásil léto milostivé Hospodi-
novo a den pomsty Boha našeho, abych tě-
3 šil všecky kvílící, * abych způsobil radost kví-
lícím Sionským a dal jim okrasu místo po-
pela, olej veselí místo smutku, oděv chvály
místo ducha sevřeného. I nazváni budou stro-
mové spravedlnosti, štípení Hospodinovo,
4 abych v něm oslavován byl. * Tedy vzdělají
pustiny starodávní, pouště staré spraví a ob-
noví města zpuštěná, kteráž stála pustá po mno-
hé národy. * Nebo postaví se cizozemci a pá- 5
sti budou stáda vaše, a synové cizozemců
oráči vaši a vinaři vaši budou: * vy pak kněží 6
Hospodinovi nazváni budete, služebníci Boha
našeho slouti budete; zboží pohanův užívati
budete a v slávě jejich zvýšeni budete. * Za 7
dvojnásobní zahanbení vaše a pohanění pro-
zpěvovati budete, z podílu jejich a v zemi je-
jich dvojnásobní dědictví obdržíte, a tak ve-
selí věčně míti budete. * Já zajisté Hospodin 8
miluji soud a nenávidím loupeže při oběti,
a protož způsobím, aby skutkové jejich dáli
se v pravdě, a smlouvu věčnou s nimi učiním:
* i vejdeť v známost mezi pohany símě jejich 9
a potomci jejich u prostřed národův; všickni,

21. *mého,* J. jeho. — *rukou* etc. Cíl pravý a jediný všeho díla božího s církví, tak v. 6. 9. Efes. 2, 10. I. Petr 2, 9., níž 61, 3.

22. *samotný,* H. malý (t. v počtu) bude. Jakoby řekl: Ačkoli na veliké zmenšení lid boží tehdejší skrze pokušení přijde, tak že jeho jen ostatkové pozůstanou (výš 1, 9. též 10, 21.); však zase velice se rozmnoží v počtu a síle. — *brzo,* etc. Poněvadž dí, že brzo to způsobí i odtud průvodné proti Židům nynějším, že jsou ten čas zmeškali, jakož nad tím i rabínové jejich v Talmudu naříkají.

1. *nade mnou.* Jakoby řekl: Netru se v to všetečně o své ujmě, ale Duch Páně mne k tomu vede a pudí. — *pomazal.* Jakoby řekl: Dary a milostmi Ducha svého mne ozdobil a naplnil, proto abych ku povinnosti náležité příslušně státi a ji vykonávati mohl. — *srdcem,* t. abych svědomí lidská hříchy a vinami zraněná léčil, z vazby ďábelské i ze zahynutí věčného jim spomáhal, mír a pokoj s Bohem učiněný věřícím zvěstoval; o čemž o všem po částkách příkladně vypravuje.

2. *milostivé.* O němž viz Lev. 25, 10., H. ratson znamená zvláštní přízeň, lásku a milost, i tu kterouž Bůh k lidem beze všech jejich zásluh míti ráčí (Efes. 1, 5. 9.), i tu kterouž oni z jeho obdarování k němu (Filip 1, 15.) i k sobě vespolek mají. Řím. 10, 1. — *pomsty,* t. nepřátelům božím i církve jeho. II. Tes. 1, 6. Nebo má-li býti církve vysvobození, musí býti i nepřátel jejich trestání a pomsty na ně uvedení.

3. *způsobil,* H. položil, jakoby řekl: Aby jejich zármutek a pláč proměnil v radost, jejich potupu a hanbu v slávu a čest: ti plačící při zajetí do Babylona byli: Daniel, Mardocheus, Ester, Nehemiáš, Jeremiáš i jiní všickni pobožní. Výš 20, 2. též 22, 4. též 24, 16. — *stromové,* H. dubové. — *spravedlnosti,* t. přinášející ovoce dobrých skutků, po nichž vlastně údové církve rytěřující, a ne po nějakém zvláštním kroji a barvě poznáni bývají, níž v. 9. — *Hospodinovo,* t. kteréž sám Bůh štípí, jakož skrze vyvolení tak i skrze evangelium povolání a s tělem Kristovým skrze víru jich v jedno spojení.

4. *starodávní,* H. věku. — *zpuštěná,* H. zpuštění. — *pustá,* H. pouště národu a národu.

5. *postaví se,* t. hotovi a ochotni ke vší službě vám budou. — *cizozemců,* H. cizího.

6. *užívati,* H. jísti. Podlé způsobu zákona starého tak mluví, že kněží z obětí živnost měli. — *zvýšeni,* H. povýšíte se.

7. *budete,* H. budou. — *jejich,* t. z dědictví pohanů, do něhož uvedeni budete. — *a,* H. protož. — *obdržíte,* H. obdrží. — *budete,* H. budou.

8. *soud,* t. upřímnost a spravedlnost. — *při oběti,* J. k oběti nebo pro oběť. J. oběti z loupeže. Jakoby řekl: Jakož jinde všelijak nenávidím nepravosti, tak ovšem při své službě a poctě. Viz Deut. 23, 18. — *skutkové,* H. skutek. — *v pravdě,* t. bez pokrytství a ošemetnosti a aby jim mé požehnání přítomné bylo, a všelijaké jejich předsevzetí potěšené a šťastné činilo.

9. *v známost.* Jakoby řekl: Nebude má církev cíli a okrslkem toliko země židovské sevřína, ale bude rozprostřína po všem světě. — *poznají:* znamení údů církve živých která jsou, viz výš 51, 7., též 60, 4.

kteříž je uzří, poznají je, že jsou símě, kte-
rémuž požehnal Hospodin.
10 Velice se budu radovati v Hospodinu
a plésati bude duše má v Bohu mém; nebo
mne oblékl v roucho spasení a pláštěm spra-
vedlnosti přioděl mne, jako ženicha, kterýž
se strojí ozdobně, a jako nevěstu okrašlující
se ozdobami svými.* Nebo jakož země vy- 11
dává zrostlinu svou a jakož zahrada símě
své vyvodí; tak panovník Hospodin vyvede
spravedlnost a chválu svou přede všemi ná-
rody.

Hlava 62.

V druhém promlouvání I. Kristus Pán A) jistí, že od opatrování církve své neupustí, ale ji opatří 1) slávou u a) národů, b) sebe samého spřízně se s ní jako právem manželským; 2) bezpečností, a) dáním jí věrných služebníků, jejichž jest povinnost α) u Boha nastoupati v modlitbách s připomínáním slibů učiněných, β) lidu ponoukati k uctění Páně, b) příštím svým k ní s nemalým užitkem.

Pro Sion nebudu mlčeti a pro Jerusa-
lem neupokojím se, dokavadž nevyjde jako
blesk spravedlnost jeho a dokavadž spasení
2 jeho jako pochodně hořeti nebude.* I uzří ná-
rodové spravedlnost tvou a všickni králové
slávu tvou, a nazovou tě jmenem novým, kte-
3 réž ústa Hospodinova vyřknou.* Nad to budeš
korunou ozdobnou v ruce Hospodinově a ko-
4 runou královskou v ruce Boha svého.* Nebu-
deš více slouti opuštěná, a země tvá nebude
více slouti pustinou; ale ty nazývána budeš
rozkoší a země tvá vdanou; nebo rozkoš
míti bude Hospodin v tobě, a země tvá bude
5 vdaná.* Nebo jakož pojímá mládenec pannu,
tak tě sobě pojmou synové tvoji, a jakou má
radost ženich z nevěsty, tak radovati se bude
z tebe Bůh tvůj.* Na zdech tvých Jerusaleme 6
postavím strážné, kteříž přes celý den i přes
celou noc nikdy nebudou mlčeti; vy tedy, kteříž
připomínáte Hospodina, nemlčtež * a nedávejte 7
jemu pokoje, dokavadž neutvrdí a dokavadž ne-
způsobí, aby Jerusalem byl slavný na zemi, a
mluvte: * Přisáhltě Hospodin skrze pravici svou 8
a skrze rámě síly své řka: Nikoli nedám obilí
tvého více za pokrm nepřátelům tvým, aniž píti
budou cizozemci vína tvého, o němžs praco-
val; * ale ti, kteříž je shromažďují, budou je 9
jísti a chváliti Hospodina, a kteříž je sbí-
rají, budou je píti v síňcích svatosti mé.* Ve- 10
jdětež, vejdětež branami, spravte cestu lidu,
vyrovnejte, vyrovnejte silnici, vyberte kamení,
vyzdvihněte korouhev k národům; * ai, Ho- 11

10. *Velice* etc. H. Raduje radovati se budu. — *oblékl.* Jakoby řekl: Spasení a spravedlnost má jsou na prosto darové boží. Výš 37, 32. 35., též 53, 6. Roucho 1) zakrývá nesličnost, 2) chrání před horkem a zimou, 3) ozdobuje. Téhož Syn boží udílí všechněm těm, kteříž se v něm oblačejí. Řím. 13, 14. Gal. 3, 27. — *se strojí,* H. strojí ozdobu neb slávu.

11. *spravedlnost,* t. spůsobí vysvobození lidu svému. — *chválu,* t. že jej všickni z takového vysvobození a spasení chváliti a jemu děkovati budou.

1. *mlčeti.* Jakoby řekl: Pro žádnou práci, těžkost a jakékoli překážky povinnosti své neopustím, abych neměl ohlašovati jistého Siona vykoupení. J. na Boha to obracejí, že nepřestane díla svého konati u vysvobození lidu svého. — *jeho,* t. Siona, H. její, tak ihned dále. Jakoby řekl: dokudž se skutkem nestane zadosti božím slibům k církvi se vztahujícím o jejím vysvobození; tak ihned (v. 2.) míní spravedlnost; týmž jmenem se i Kristus nazývá I. Kor. 1, 30., nebo církev žádné jiné spravedlnosti před Bohem nemá, ale na odpor hříchy etc. Výš 48, 4. — *hořeti* etc. Jakoby řekl: Tak aby Sion v účastnosti a požívání toho spasení že jest účasten, v tom ode všech spatřín a znám býti mohl.

2. *novým,* t. tehdáž když tě Bůh zase k tvé první důstojnosti přivede, mnohem slavnější budeš, nežlis kdy prvé byla; anobrž v zajetí měvši zlé a potupné jmeno, to s tebe sňato a jiné slavné tobě dáno bude.

3. *v ruce* etc. Jakoby řekl: Jakož králové nic dražšího a vzácnějšího nemají jako korunu, nebo jest obraz jejich cti, důstojnosti a povinnosti: tak ty před Bohem drahá a vzácná budeš, tak že tě nikdy z rukou svých, t. ochrany své nevypustí.

4. *opuštěná,* t. dcerko sionská. — *rozkoší,* t. líbost neb rozkoš má v ní. — *vdaná,* t. bude míti obyvatele, od kterýchžby dělána a spravována byla, bude také vydávati úrody své; toho dvého kdež není, připodobňuje zemi k vdově.

6. *strážné,* t. proroky, pastýře a služebníky. — *nikdy,* H. ustavičně. — *mlčeti.* Jakoby řekl: Nikdy bez nich nebudeš, oni též ustavičně povinnost svou vykonávati budou. — *nemlčtež* H. nebuď mlčení vám. Jakoby řekl: Nepřestávejte, ani oblevujte povinnosti své v připomínání, opětování a v mysl vkládání Boha a jeho vůle konati.

7. *jemu,* t. Hospodinu. — *pokoje,* H. mlčení, t. ustavičně modlíce žádejte ochrany a pokoje Jerusalemu. Žl. 121, 6. — *slavný,* H. chvála; jakoby řekl: Aby každou hojnou a dostatečnou příčinu míti mohl k oslavování Boha z tak divného vysvobození. — *mluvte,* t. k lidu.

8. *síly své,* t. skrze sebe samého. — *cizozemci,* H. synové cizího. — *vína:* mstu.

9. *mé,* t. tehdáž když prvotiny úrod obětovány budou, o čemž Deut. 12, 7., též 14, 23.

10. *k národům.* Jakoby řekl: Dejte návěští, ať se odevšad sběhnou a vám pomoc i průvod volný a šťastný učiní; výš 41, 27.

11. *provolati,* t. o vašem vysvobození. — *rcetež:* t. vy proroci a služebníci slova mého. — *Spasitel,* H. spasení tvé, podobné mluvení: Oči mé viděly

spodin rozkáže provolati až do končin země;
rcetež dceři sionské: Ai Spasitel tvůj béře
se; ai mzda jeho s ním a dílo jeho před ním.
* I nazovou syny tvé lidem svatým, vykoupe- 12
nými Hospodinovými; ty pak slouti budeš mě-
stem vzácným a neopuštěným.

Hlava 63.

B) Ozývá se vítajícím, že 1) silně potíraje nepřátely 2) v den určitý, 3) bez pomoci lidské v síle své, 4) s hojným vítězstvím nad nimi je pohubil. II. Církev boží ozývajíc se A) vychvaluje milosrdenství boží, 1) ač k nehodným 2) mnohými důvody dokázané; B) vyznává, kterak lidé dávno Bohu na odporu jsouce jej proti sobě popudili, až i přiznati se musili, že od nich odstoupil milostí svou; C) pokorně prosí, aby 1) popatře na ni předešlou k ní milost obrátil jakožto ten, kterýž sám vidí bídnost její a pokutu takovou přepustil, aby i padli i v pádu od nepřátel potlačováni byli, a to takových, kteří jmenu božímu se rouhají.

Kdož jest to, ježto se béře z Edoma,
v ubroceném rouchu z Bosry? ten ozdobený
rouchem svým kráčeje u velikosti síly své?
Jáť jsem, kterýž mluvím spravedlivě, dosta-
2 tečný k vysvobození. * Proč jest červené rou-
cho tvé a oděv tvůj jako toho, kterýž tlačí
3 v lisici? * Lisici jsem tlačil sám, aniž kdo
z lidí byl se mnou; já pravím tlačil jsem ne-
přátely v hněvě svém a pošlapal jsem je
v prchlivosti své, až stříkala krev i nejsilněj-
ších jejich na roucho mé, a tak všecken oděv
4 svůj zkálel jsem. * Den zajisté pomsty uložený
v srdci mém a léto, v němž mají vykoupeni
5 býti moji, přišlo; * když jsem pak viděl, že
není žádného spomocníka, až jsem se užasl,
že nikoho nebylo, kdoby podpíral; a protož
mi vysvobození spůsobilo rámě mé a prchli-
vost má ta mne podepřela; * i pošlapal jsem 6
národy v hněvě svém, a opojil jsem je prch-
livostí svou a porazil jsem na zemi nejsilnější
reky jejich.
Milosrdenství Hospodinova připomínati 7
budu a chvály Hospodinovy, jakž hodné jest
za všecko, což učinil nám Hospodin, i množ-
ství dobroty, kteréž dokazoval k domu israel-
skému z veliké lítosti své a z velikého milo-
srdenství svého. * Nebo řekl: Vždyť jsou li- 8
dem mým, jsou synové; neučiníť mi nevěrně,
a protož byl jejich spasitelem. * Ve všelijakém 9
soužení jejich i on měl soužení, a anděl pří-
stojící jemu vysvobozoval je; z milování svého
a z lítosti své on sám vykoupil je a pěstoval
je, i nosil je po všecky dny věků; * ale oni 10
zpurni byli a zarmucovali Ducha svatého jeho;

---

spasení tvé. Luk. 2, 30. — *béře se.* Výš 35., 4. řekl: Přijde, tuto pak přítomného jako prstem ukazuje. — *ním.* Jakoby řekl: Přijda nebude zaháleti, ale ihned bez odkladu dílo své dělati bude, a to mocně, stále a užitečně i své milé ochraňuje i na nepřátely pomsty uvodě.

12. *syny,* H. je. — *svatým,* t. oddaným a posvěceným k službě boží, H. svatosti. — *vzácným,* H. hledaným, t. kteréhož mnozí hledají a na ně se ptají, a kteréž Bůh za zvláštní má a jeho sobě draze váží. Výš v. 3.

1. *Z Edoma,* t. z vojny od porážky nepřátel. Edom byl Esau, z něhož pošel národ idumejský, od něhož i krajina, kterouž osedli, tak sloula. (Gen. hl. 36.) Bosra hlavní město jejich. (Výš 34, 6.) Tím pak příkladným mluvením ukazuje Boha ne toliko nade všemi nepřátely (kteréž tím jedním národem k lidu božímu úhlavní nenávistí zažženým vyznamenal) ku pomstě, ale i svých k vykoupení a ochraně tak mocného a hotového, jakoby se to přítomně dálo; ježto však téměř po 200 letech (výš 41, 25.) teprv se toto literně plnilo při dobytí Babylona a vysvobození lidu božího. V duchovním smyslu splnilo se skrze úsilnou práci Pána Krista, kterouž vykoupil svůj lid z moci ďáblovy. Plní se i podnes, když nade všemi svými i církve své nepřátely vítězství slavného dokazuje. O čemž v Zjev. 19, 13. 15. — *ubroceném*: skropeném. — *rouchu,* t. krví svých nepřátel. — *spravedlivě,* t. právě a beze lsti. — *k vysvobození*: abych spasil.

3. *tlačil,* t. mstil jsem se nad nepřátely svými, jakž dále mluví. — *se mnou,* t. žádný mi nepomáhal. — *nepřátely,* H. je. — *nejsilnějších,* H. síly jejich, tak níž v. 6.

4. *léto,* t. čas, v kterémž chci mstíti křivdy lidu svého.

5. *podpíral,* t. spasil, pomoci chtěl a mohl. — *spůsobilo,* viz pravid. 9 v předmluvě.

6. *prchlivostí,* t. kalichem pomst svých (Žl. 74, 9.) Jakoby řekl: Tak jsem je zbil, že se jako opilí káceti a váleti přede mnou musili; jakž další slova ukazují.

7. *chvály,* t. ty věci, pro něž hodný vší chvály a zvelebování. — *z veliké* etc., H. podlé lítostí svých; nepraví podlé hodnosti a zásluh jejich.

8. *neučiníť,* H. klamati nebudou, viz Žl. 43, 18.

9. *soužení,* t. byl čitelen bídy a soužení jejich, neméně než jakoby se to jeho samého dotýkalo, a tím velikou a právě otcovskou lásku boží k lidu tomu prorok ukazuje. Níž 65, 19. Jiní čtou: Nesužoval jich, jakoby řekl: ale těšil je a spomáhal jim. — *přístojící,* H. tváři jeho.

10. *zarmucovali,* H. k bolesti přivodili. Bývá pak k bolesti přivozován Duch sv. zpourou, neposlušenstvím i jinými všemi hříchy; nebo on k tomu slouží a napomáhá, aby lidé zanechali zlostí, spaseni byli a nezahynuli, ale oni se dílu jeho zpěčují. Výš 1, 5. též 22, 13. Efes 4, 30.

pročež obrátil se jim v nepřítele a sám bo-
11 joval proti nim. * I rozpomínal se lid jeho na
dny starodávní a na Mojžíše říkaje: Kdež jest
ten, kterýž je vyvedl z moře s pastýřem stáda
svého? kde jest ten, kterýž položil u prostřed
12 něho Ducha svatého svého? * Kterýž je vy-
vedl ramenem velebnosti své jda po pravici
Mojžíšově; kterýž rozdělil vody před nimi,
13 aby sobě spůsobil jmeno věčné, * kterýž je
provedl skrze hlubiny jako koně po poušti,
14 tak že se ani nepoklesli; * jako když hovádko
do údolí sstupuje, tak Duch Hospodinův zpo-
nenáhlu vedl z nich každého; tak jsi pravím
vedl lid svůj, ó Bože, aby sobě spůsobil jmeno
15 slavné. * Popatřiž s nebe a pohleď z příbytku
svatosti své a okrasy své! Kde jest horlivost
tvá a veliká síla tvá? kde množství milo-
srdenství tvých a slitování tvých? mně-liž se
zadržovati budou? * Ty jsi zajisté Otec náš, 16
nebo Abraham nic neví o nás a Israel nezná
nás; ty jsi Hospodine Otec náš, Vykupitel
náš, toť jest od věčnosti jmeno tvé. * Pročež 17
jsi nám dal zblouditi Hospodine od cest svých?
pročež jsi zatvrdil srdce naše, abychom se ne-
báli tebe? Navratiž se zase pro služebníky
své, pro pokolení dědictví svého! * Nebo lec- 18
kdos nejšpatnější vládne lidem svatosti tvé,
ai nepřátelé naši pošlapali svatyni tvou.* Ježtoť 19
jsme my tvoji a ne ti, nad nimiž jsi nikdy ne-
panoval, nad nimiž nebylo vzýváno jmeno tvé.

Hlava 64.

(Prosí, aby) 2) nemeškaje a) s pomocí přispěl α) podlé moci a dobrotivosti své β) a ne podlé nehodnosti, jíž popříti nelze, b) nad svým stvořením se slitoval s α) upuštěním od hněvu, β) zastoupením spuštění jejího. Čehož že trpěti Pán Bůh dlouho nebude, ona v doufanlivosti se ujišťuje.

Ó by protrhl nebesa a sstoupil, tak aby
se od přítomnosti tvé hory rozplynouti mu-
2 sily, * jakož od rozpálení ohně prudce rozpou-
štějícího, a jakož vyskakuje voda, když vře
u ohně; aby tak v známost uvedl jmeno své
nepřátelům svým, a aby se před tváří tvou
národové třásli; * jako když jsi učinil hrozné 3
věci, jichž jsme se nenadáli; nebo jsi sstou-

11. *s pastýřem.* Jiní čtou: s pastýři. — *něho*, t. že Mojžíše zvláštními dary a milostmi Ducha svého obdařiti a ozdobiti ráčil, a to vše k užitku a prospěchu lidu toho, kterémuž ho představil; J. na všecken lid to obracejí, aneb na všecky jemu představené. Num. 11, 17.

12. *vody*, t. moře Rudého. Viz Deut. 1, 1. — *věčné*, t. aby v známost i pamět uvedl všemohoucnost svou (výš 41, 27.), z ní ctěn a oslavován byl, i na budoucí časy lid jeho v jakýchkoli souženích na to se míle rozpomínaje (jako tito) v důvěrnosti k němu o ochraně jeho aby se ustavoval; tak hned v. 14.

13. *koně*, t. aby se ani někde nepoklesli, ani někde neuvázli, ale aby volně a prostranně jíti mohli. Žl. 105, 9.

14. *do údolí*, J. na rovinu. — *sstupuje*, t. když s příkrého vrchu vedeno bývá, poznenáhlu s ním jíti se musí. — *z nich*, H. jej. — *slavné*, H. okrasy.

15. *horlivost.* Jakoby řekl: kteréž jsi dokazovati ráčil, jestliže kdy sláva tvé velebnosti od bezbožných neúctu jakou a potupu trpěla. — *veliká* etc., H. síly tvé. — *množství*, J. pohnutí. — *milosrdenství*, H. střev.

16. *nebo* etc., J. ačkoli Abraham nepřiznalby se k nám a Israel neznalby se k nám, t. pro zlou správu naši. — *Vykupitel.* Jakoby řekl: Ačkoli jsme pošli z otců těch podlé těla, ale již z nich žádného otcovství a pomoci se nenadějeme; poněvadž oni běh zdejšího života a jeho práci vykonavše s věcmi vezdejšími nic činiti nemají (Job 14, 21.), ale rozvlažení rozkošného okoušejí: protož tebe samého za Otce laskavého a Vykupitele mocného a dobrotivého známe, vyznáváme, vzýváme, a v tvém otcovství samém doufáme.

17. *zblouditi*, t. odnímaje od nás Ducha svého svatého, jímžby nás řídil a spravoval; začež se svatý David horlivě modlil. Žl. 50, 13., též 142, 19., výš 29, 10. — *abychom* etc., H. od bázně tvé. — *služebníky*, t. svaté otce a patriarchy. Ne žeby lid boží z nich prostředníky dělal; ale že s nimi Bůh smlouvu učiniti ráčil, v níž i oni zavříni byli. Otcové z rukou božích to přijavše synům toho netajili, jim to dochovali i vydali. Jakoby řekl: Ukoj se k nám milý Pane pro zaslíbení svá, otcům našim služebníkům tvým učiněná. Tak i Mojžíš Exod. 32, 13. Podobně Žl. 131, 10.

18. *vládne*, H. vládnou.

19. *nikdy*, H. od věků. — *nepanoval*, t. tak jako nad námi zvláštní milosti, lásky a požehnání svého nám udíleje a nás za svůj lid a ctitele své sobě posvěcuje. Výš 43, 7.

1. Ó by etc. V hebrejském textu tento verš ještě se přidává k předcházející hlavě. Ta slova vlastně slyšána býti mají na ten čas, v němž lid do Babylona zajat byl. Smysl pak jejich jesť tento, že lid soužen jsa žádá, aby Bůh zázračně pomocí svou jim přispěl a jako nebesa protrhl, aby to očitě všickni nepřátelé viděli, že Bůh ochraňuje lid svůj. — *sstoupil*, t. nám na pomoc. Výš 31, 4., jakoby řekl: jako jsi někdy sstoupil při vydání zákona v hrůze veliké, v ohni etc. Exod. hl. 20., níž v. 3. — *přítomnosti*, H. tváři. — *hory.* Míní všecky nepřátely pyšné, naduté a hrdé, i jejich jakékoli nástroje, pevnosti a ohrady k sužování lidu božího, jakýž byl Babylon (výš 13, 6.); tak že se zdálo lidu božímu za nemožnou věc odtud vyproštěnu býti, lečby sám Bůh zázračné moci své dokázati ráčil, protož za to se i modlili těmito slovy.

2. *rozpouštějícího*, H. rozpuštění.

3. *nenadáli*, H. nečekali. — *sstoupil*, t. zřetelnou svou moc prokázal v zahanbení a podvrácení Egyptských a svých odtud v divích a zázracích velikých vyvedení, o čemž Exod. 19. a 20. hl., viz v. 1.

pil a před obličejem tvým hory se rozplývaly;
4 * čehož se od věkův neslýchalo a ušima nepo-
chopilo, aniž oko vídalo Boha jiného kromě
tebe, kterýžby tak činil tomu, jenž na něj oče-
5 kává. * Vyšel jsi zajisté vstříc tomu, jenž ochot-
ně činí spravedlnost, a těm, kteříž se na cestách
tvých na tebe rozpomínali; nyní pak ai ty roz-
hněvals se, protože jsme hřešili na týchž
cestách ustavičně; avšak věříme, že zachováni
6 budeme; * ačkoli jsme jako nečistý člověk my
všickni a jako roucho ohyzdné všecky spra-
vedlnosti naše; pročež pršíme jako list my
všickni a nepravosti naše jako vítr zachva-
7 cují nás; * nad to není nikoho, ježtoby vzýval
jméno tvé a probudil se k tomu, aby se cho-
pil tebe aspoň nyní, když jsi skryl tvář svou
před námi a spůsobil to, abychom mizeli pro
nepravosti naše; * ale již, ó Hospodine, po- 8
něvadž ty jsi Otec náš, my hlina, ty pak Uči-
nitel náš, a tak jsme všickni dílo ruky tvé;
* nehněvejž se tak velmi Hospodine, aniž se na 9
věky rozpomínej na nepravost naši; ó vzhlé-
dniž, prosíme, však pak všickni my lid tvůj
jsme. * Města svatosti tvé obrácena jsou 10
v poušť, Sion v poušť i Jerusalem v pustinu
obrácen; * dům svatosti naší a okrasy naší, 11
v kterémž tě chválívali otcové naši, ohněm
zkažen, a cožkoli jsme měli nejvzácnějšího,
vše popléněno. * I zdaliž pro ty věci zdržíš 12
se Hospodine, zdaliž mlčeti a nás tak velmi
trápiti budeš?

Hlava 65.

O čtvrtém výstupku. Čtvrtý výstupek jest, že od modlářství ustoupiti nechtíce ještě božím ostatkům utrhají. Modlářství dvojím spůsobem provodili: předně jiného boha hledáním. Toho sám Bůh dovodí s oznámením, že 1) oni nechtěli k němu jíti, ale oblíbivše sobě ohavnost pohrdli učiteli; 2) on to i a) zapsal, b) trestati uložil, a to se zachováním věrných při vůdci a při mnohém požehnání, aby tak bezbožníci k meči oddaní, když pobožní v dobrém se veseliti budou, soužení trpěli. Tak zajisté Pán uložil, aby věřící α) od jména jeho se psali a v novém nebi s ním se radovali, β) strasti prázdni jsouce pokojně prací svých užívali bez přístrachu. Proč? Nebo Pán aa) ochotný k modlitbám bude, bb) nepřátelstvo spokojí.

Dal jsem se najíti těm, kteříž se na mne
neptávali; nalezen jsem od těch, kteříž mne
nehledali, a k národu, kterýž se nenazýval
jmenem mým, řekl jsem: Tuť jsem, tuť jsem.
* Rozprostíral jsem ruce své na každý den k li- 2
du zpurnému, kteříž chodí cestou nedobrou,
totiž za myšlénkami svými; * k lidu, pravím, 3
kteříž zjevně popouzejí mne ustavičně obětu-

---

4. *očekává.* Jakoby řekl: Jako jsi ty učinil lidu svému; viz vysvětlení místa tohoto Deut. 4, 32. Tím slovem také utvrzuje lid boží v babylonských i jiných jejich těžkostech v trpělivosti, že v Boha doufaje na něho samého a pomoc jeho očekávati musí a neodstupovati od něho. Výš 52, 6.

5. *tomu* etc., H. radujícímu se a činícímu. — *rozpomínali.* Jakoby řekl: Udílels hojnost milosti, lásky, pomoci i ochrany otcům našim, pokudžkoli se v tobě radovali a tobě s ochotností sloužili. Tím slovem: „Rozpomínali" srdečné kochání v Bohu zavírá. Viz 48, 6. — *zachováni*: spaseni.

6. *nečistý.* Mluví podlé spůsobu tehdejšího, v němž ti, kteříž hříchem nějakým poskvrněni byli, ven z lidu, buď do večera neb do sedmi dnův etc. vyobcováni bývali. Lev. 5, 2., též 11, 25., též 13, 46. Tak podobně že i oni pro hříchy své do Babylona zajati byvše stánku i všech služeb božích prázdni býti musili. — *ohyzdné:* zavržení hodné. — *list,* t. příčinou hněvu tvého proti nám. Žl. 89, 7.

7. *vzýval.* Tím slovem zavírá všecku čistou boží poctu a službu. — *tebe,* t. cele se k tobě obrátil a tebe se přidržel. Jakoby řekl: Ai všickni sobě bezpečně a dobromyslně počínají, ani hříchů ani tvých soudů pro ně, ani tvých probuzování znáti nechtějí. (Výš 22, 13., též 33, 8.) Takové v hříších uspání a zevnitřními službami v nich ukolíbání nejhorší a nejhroznější jest a krátce vrch všeho zlého. Výš 3, 9. — *mizeli,* H. rozplývali se.

8. *Otec náš,* t. podlé zvolení nás za syny. — *ruky,* t. jelikož jsme dílem tvým znovu zplozeni.

9. *ó,* H. ej. — *lid tvůj,* jakoby řekl: Nebo jsi nás přijal na milost skrze smlouvu s otcem naším Abrahamem učiněnou. Gen. 17, 7.

10. *Města* etc., t. v kterýchž jsi ty kraloval, vzýván, ctěn a posvěcován byl. — *obrácen,* viz IV. Kral. 25, 9. II. Par. 36, 19.

11. *dům,* t. chrám, v němž svaté boží služby konajíce sebe Bohu posvěcovati měli. — *okrasy,* J. slávy, t. z něhož my slávu máme, že tu ty a ne jinde ctěn býti chceš. — *ohněm,* H. učiněn k spálení. — *cožkoli* etc., H. všecky žádostivé věci naše. — *popléněno,* H. učiněno v poušť.

12. *Hospodine,* t. aby nás neměl vysvoboditi a nad nepřátely hrozně mstíti.

1. *Dal*: Hledán jsem od těch. O věcech budoucích mluví jako o dávno stalých, viz prav. 9 v předmluvě. — *neptávali,* t. pohanským cizím národům. — *nenazýval,* J. nevzýval jména mého. *Tuť jsem,* H. ai já.

2. *na každý* etc., J. přes celý den. — *zpurnému,* t. židovskému.

3. *zjevně,* H. před tváří mou. Jakoby řekl: Beze všeho studu a ostýchání se mé velebnosti. — *zahradách,* t. těm cizím bohům oddaných a posvěcených, ježto na jednom toliko místě obětovati měli. Lev 17, 3. — *cihlách,* t. na oltářích z cihel vzdělaných, což bylo proti boží zápovědi. Exod. 30, 1.

4 jíce v zahradách a kadíce na cihlách; * kteříž sedají při hrobích a při svých modlách
nocují; kteříž jedí maso sviňské a kusy masa
5 ohavného z nádob svých; * jenž říkají: Táhni
pryč, nepřistupuj ke mně; nebo světější jsem
nežli ty; tiť jsou dýmem v chřípích mých
6 a ohněm hořícím přes celý den. * Ai zapsáno
jest to přede mnou; nebuduť mlčeti, nýbrž
7 nahradím a odplatím do lůna jejich; * za nepravosti vaše a spolu za nepravosti otcův vašich pomstím, praví Hospodin; kteříž kadívali
na horách a na pahrbcích, v lehkost uvodili
mne; pročež odměřím jim i za dílo jejich pře-
8 dešlé do lůna jejich. * Takto praví Hospodin:
Jako někdo nalezna víno v hroznu i řeklby:
Nekaž ho, protože požehnání jest v něm;
tak i já učiním pro služebníky své, že nevy-
9 hladím všech těchto. * Nebo vyvedu z Jakoba
símě a z Judy toho, kterýžby dědičně držel
hory mé; i budou ji dědičně držeti vyvolení
moji a služebníci moji bydliti budou tam.
10 * Lid pak ten můj, kteřížby mne hledali, budou
míti Saron za pastviště ovcím a údolí Achor
11 za odpočivadlo skotům. * Ale vás, kteříž opouštíte Hospodina, jenž se zapomínáte na horu
svatosti mé, kteříž strojíte vojsku tomu stůl
a kteříž vykonáváte tomu počtu oběti; * vás 12
pravím sečtu pod meč, tak že všickni vy
k zabití svému na kolena padati budete, protože, když jsem volal, neohlásili jste se; mluvil jsem a neslyšeli jste, ale činili jste to, což
zlého jest před očima mýma, a to, čehož neoblibuji, vyvolili jste. * A protož takto dí pa- 13
novník Hospodin: Ai služebníci moji jísti budou, vy pak hlad trpěti budete; ai služebníci
moji píti budou, vy pak žízniti budete; * ai 14
služebníci moji veseliti se budou, vy pak zahanbeni budete; ai služebníci moji prozpěvovati budou pro radost srdce, vy pak křičeti
budete pro bolest srdce a pro setření ducha
kvíliti budete; * a zanecháte jmena svého 15
k proklínání vyvoleným mým, když vás povraždí panovník Hospodin; služebníky pak
své nazůve jmenem jiným. * Ten, kterýž bude 16
sobě požehnání dávati na zemi, požehnání
dávati sobě bude v Bohu pravém, a kdož
přisahati bude na zemi, přisahati bude skrze
Boha pravého; v zapomenutí zajisté dána budou ta soužení první a budou skryta od očí
mých. * Nebo ai já stvořím nebesa nová a zemi 17
novou, a nebudou připomínány první věci, aniž
vstoupí na srdce; * anobrž radujte se a ve- 18

---

4. *při svých* etc., H. ostříhaných. — *nocují*, t. kteříž na radu k mrtvým neb raději k ďáblům a duchům zlým v osobě jejich jako Saul k Samuelovi (I. Král. 28, 12.) aneb k modlám se obracejí a chodí, což oboje od Boha zapovědíno bylo. Deut. 18, 11. — *ohavného*, t. Bohem zapověděného. Lev. hl. 11. Deut. hl. 14., H. ohavnosti.

5. *Táhni*, H. přibliž se k sobě. Jakoby řekl: Nemám tě za svatého a hodného k tomu, aby ty mne učil a trestal. — *v chřípích*, t. k hněvu mne popouzejí.

6. *přede mnou.* Jakoby řekl: Jest to v mé paměti tak složeno, lépe nežby v nějakých zápisích zapsáno bylo. — *mlčeti.* Jakoby řekl: Nikoli se nespokojím. — *odplatím*, viz Žl. 78, 12.

7. *otcův*, t. kterýchž následujete. Výš 14, 21. — *do lůna.* Jakoby řekl: Nenechámť jich bez pomsty. Výš 9, 12., též 23, 17.

8. *v něm*, t. není naprosto neužitečný, ale jest něco dobrého v něm, má ovoce. Těch slov dvůj smysl býti může. Jedno: Že jakož dobrý vinař dobrého kmene se zlým nevytíná; tak Bůh že dobrých se zlými nevyhladí. Druhé: Že jakož vinař nalezne-li na kmenu hrozen dobrý celému kři odpouští; tak Bůh pro své vyvolené že i k bezbožným častokrát s pomstou nepřikračuje. Gen. 18, 32. Skut. 27, 24. Výš 19, 24., též 4, 4.

9. *ji*, t. zemi kananejskou, kteráž byla hornatá. Viz Exod. 15, 17.

10. *hledali.* Zřetelné ukázaní a obmezení, ku komu se ti boží slibové vztahují, že k lidu božímu a to s tou výminkou, kteříž hledají Boha; ne tak pak jako oni výš 58, 2., ale živým a opravdovým srdcem vedlé vůle jeho. Výš 51, 7. — *Achor*, o němž viz Jos. 7, 26., Ose 2, 15. J. rovina.

11. *zapomínáte*, t. pohrdáte i místem ode mne zvoleným a posvěceným i službou mou ode mne samého nařízenou. — *stůl*, t. oběti velikému zástupu modl. J. Gadovi, jenž znamená zástup vojenský. — *vykonáváte*, H. doplňujete, dolíváte. — *počtu*, t. těch cizích bohů vašich, J. Menovi, jenž znamená počet. — *oběti*, H. smíšení mokrých obětí.

12. *sečtu.* Jakoby řekl: Ačkoli těch bohů vašich veliký zástup a počet (jakž mluví v předcházejícím verši), však já se tu nic na počtu neomýlím, sečtuť já je i vás, a to mečem. Výš 44, 11., též 46, 1. — *volal*, t. skrze své proroky a služebníky. — *neslyšeli jste*, t. ušima vnitřníma a hotovýma k vykonávání ochotnému vůle boží.

14. *radost*, H. dobrotu. — *kvíliti*: výti budete. Výš 13, 6.

15. *k proklínání*: zlořečení, t. aby ti, kdožby chtěli někomu zlořečiti, říkali: Naplň tě Bůh prokletím, jako Židy proklel; podobné mluvení Žalm 101, 9. Příklad téhož Žl. 82, 10. Jerem. 29, 20. — *vás*, H. tě. — *jiným*, t. obéře a vyvolí sobě jiný lid, nežli jste vy, a nazůve jej jmenem od vašeho rozdílnými, t. křesťanským. Aneb jakoby řekl: Vaším jmenem budou zlořečiti a proklínati, ale jmenem služebníkův mých požehnání dávati. Příklad toho viz Gen. 48, 20. Žl. 71, 17.

16. *na zemi*, t. světa všeho. — *pravém*, H. amen; jakoby řekl: Všeho dobrého od něho samého zakládaje se na věrných slibích a zámluvách jeho hledati a žádati, a cožkoli má, jemu samému a milosti jeho pouhé připisovati. — *očí*, níž v. 19.

17. *stvořím*, H. tvořím, tak hned v. 18. — *novou.* Jakoby řekl: Při všech věcech divnou proměnu učiním; nebo církev svou chci netoliko obnoviti, ale k takové důstojnosti přivesti, aby vidína byla, že jest jako v novém i životě i světě postavena, a to skrze Krista, skrze něhož všecky věci k nápravě přivedeny býti mají. Kol. 1, 20. — *první*, t. útrpné v. 16. — *vstoupí*: přijde v mysl.

18. *radujte se*, t. vy věrní. — *k plésání*, t. nesmír-

selte se na věky věkův z toho, což já stvo-
řím; nebo ai já stvořím Jerusalem k plésání
19 a lid jeho k radosti. * I já plesati budu v Je-
rusalemě a radovati se v lidu svém, aniž se
bude více slýchati v něm hlasu pláče aneb
20 hlasu křiku; * nebude tam více žádného, jež-
toby umřel ve věku dětinském, ani starce, kte-
rýžby dnův svých nevyplnil; nebo když ten,
kterýž bude ve stu letech, umře, počten bude
za mládence; hříšníku pak, by došel i sta let,
21 zlořečeno bude. * Nastavějí též domů i bydliti
budou v nich; i vinice štěpovati budou a jí-
22 sti budou ovoce jejich; * nebudou stavěti tak,
aby jiný bydlil; nebudou štěpovati, aby jiný
jedl; nebo jak dnové dřeva budou dnové lidu
mého, a díla rukou svých do zvetšení jeho
užívati budou vyvolení moji; * nebudouť pra- 23
covati nadarmo, aniž ploditi budou k strachu;
nebo budou símě požehnaných od Hospodina,
i potomkové jejich s nimi. * Nad to stane se 24
i to, že prvé, než volati budou, já se ohlásím;
ještě mluviti budou, a já vyslyším. * Vlk s be- 25
ránkem budou se pásti spolu, a lev jako vůl
bude jísti plevy; hadu pak za pokrm bude
prach; neuškodíť aniž koho zahubí na vší mé
hoře svaté, praví Hospodin.

Hlava 66.

Druhý spůsob modlářství, Boha pravého proti vůli jeho ctíti. Že tehdy lid judský Boha k místu a zevnitřním obětem přivazoval zanedbáváním pravé oběti; protož a) oběti jejich zavrhuje a b) jim spravedlivou pokutou hrozí. O utrhání pobožným. Že pak bezbožníci utrhají doufajícím v Pána Boha, protož Bůh svých I. potěšuje, že a) se vyjeví, b) na nepřátely dotře, c) své vzdělá α) rychle, β) hojně a γ) mocně; II. probuzuje k radosti, aby těšíce se budoucím sebe v pokoji všelikou hojností opatřením čekali a) bezbožníků v hněvě Páně bití a vyhubení podlé soudů spravedlivých, b) věřících α) ze zajetí slavného vysvobození, β) stálého před Pánem Bohem s poklonou bydlení a zatracenců potupu patření.

Takto praví Hospodin: Nebe jest mi
stolice a země podnože nohou mých; kdež
tedy ten dům bude, kterýž mi vzděláte, aneb
2 kde bude místo odpočívání mého? * Nebo vše-
cko to ruka má učinila a jí stojí všecko, praví
Hospodin; i však já na toho patřím, kdož
jest chudý a skroušeného ducha a kdož se třese
3 před slovem mým. * Sic jinak ten, kdož zabíjí
k oběti vola, jakoby zabil člověka; kdo zabíjí
hovádko, jakoby psa sťal; kdo obětuje obět
suchou, jakoby krev sviňskou obětoval; kdo kadí
kadidlem, jakoby dary dával modle. A toť jsou
oni sobě vyvolili na cestách svých, nebo v oha-
vnostech svých duše jejich se kochá. * I ját 4
také vyvolím potupu pro nešlechetnosti jejich
a to, čehož se strachují, na ně uvedu; pro-
tože, když jsem volal, žádný se neohlásil;
když jsem mluvil, neslyšeli; ale činili to, což
zlého jest před očima mýma, a to, čehož ne-
oblibuji, vyvolili.
Slyšte slovo Hospodinovo, kteříž se tře- 5
sete před slovem jeho. Říkávají bratří vaši

---

nou radost v Jerusalemě spůsobím místo dřevního zármutku a žalosti, aby v něm toliko radost a plésání bylo a trvalo.

20. *tam*, H. odtud, t. z toho lidu. — *ve věku* etc., H. dítě dnův. — *nevyplnil.* Jakoby řekl: I děti i starci k takovému dokonalému věku přivedeni budou, aby vždycky jako v květu věku ušlechtilého, zdravého, silného a dokonalého zůstávali. Jakož se toho něco ukázalo při Mojžíšovi (Deut 34, 7.) a při Kalebovi (Jos. 14, 11.). Nebo sešlost, mdloba, nemoci i jiné bídy jsou pokuty hřícha (Žl. 90, 7.). Když pak kořen zlý bude odťat i strom jeho s ovocem svým zkažen bude, t. při blaženém vzkříšení. — *ve stu*, H. syn sta let, tak hned. — *zlořečeno*, t. by i v té částce požehnání božího účasten byl, žeby dlouho živ byl, však s tím se vším zlořečený bude.

22. *bydlil*, t. nedojde na ně taková pokuta, jakouž Bůh hrozil bezbožníkům, o níž Deut. 28, 30. — *lidu mého*, t. pokojní a trvanliví v spůsobu svém budou, tak jako dřevo neb strom dlouho trvá.

23. *k strachu.* J. se strachem neb zármutkem nad plodem nezdárným, aneb aby se nepřátel a zajetí od nich báti měli aneb jiného při tom neštěstí, čímž Bůh přestupníkům zákona svého hrozil. Deut. 28, 32. 41.

25. *spolu*, H. jako jeden. — *prach.* Jakoby řekl: Na svém pokrmu přestane a žádného neuštkne. Čímž vším ukazuje prorok pravou bezpečnost církve a svornost mezi údy jejími. — *hoře*, t. v církvi.

2. *stojí*, H. jsou. — *patřím*, t. tomu milosti a lásky své udílím; tu milostně přebývám, netřeba mi jiného domu. Výš 11, 10. — *chudý.* Jakéž Kristus blaží. Mat. hl. 5. — *slovem*, t. jemu se vší vážností a uctivostí obcuje.

3. *zabíjí*: Židy, kteříž se na samých obřadech a domu tom božím založivše oběti bez víry a pokání pravého vykonávali, připodobňuje k pouhým pohanským modlářům, mezi nimiž se to nalézalo, že i lidský a psí plod svým cizím bohům obětujíce, tím je ctívali, čehož i Židé někteří následovali proti boží zápovědi. Lev. hl. 4. Soud. 11, 30. IV. Král. 16, 3. II. Par. 33, 6. Výš 57, 5. — *psa.* Pes i svině mezi nečistá hovada se počítají (Deut. 23, 18. Lev. 11, 7.), pročež obětovati i jísti je bylo zapovědíno. — *kadí*, H. zpomíná. — *dary*, H. požehnání, viz podobně Soud. 1, 15. IV. Král. 5, 15.

4. *se strachují*, H. bázně jejich.

5. *bratří.* Tak je nazývá, že byli jednoho a téhož národu i náboženství se strany služeb zevnitřních, ač se strany víry a pravé pobožnosti velmi rozdílní a dalecí byli od nich. — *vypovídajíce.* Dvěma tu slovy

v nenávisti majíce vás a vypovídajíce vás pro
jmeno mé: Nechť se zjeví sláva Hospodinova;
ukážeť se zajisté ku potěšení vašemu, ale oni
6 zahanbeni budou. * Tehdáž slyšán bude hlas
hřmotu z města, hlas z chrámu, hlas Hospodinův,
an odplatu dává nepřátelům svým.
7 * Prvé, než pracovala ku porodu, porodila; prvé,
než přišla na ni bolest, porodila pacholátko.
8 * Kdo slýchal co takového, kdo vídal co k tomu
podobného? Zdaliž může spůsobeno býti, aby
země naplodila lidu dne jednoho, zdaliž zplozen
bývá národ pojednou? Ale Sion jakž počal
pracovati ku porodu, i hned porodil syny
9 své. * Cožbych já, kterýž otvírám život matky,
neplodil? praví Hospodin; cožbych já,
kterýž činím to, aby rodily, zavřel život svůj?
10 praví Bůh tvůj. * Veseltež se s Jerusalemem
a plésejte v něm všickni, kteříž jej milujete;
radujte se s ním velice, kteříž jste koli kvílili
11 nad ním; * protože ssáti budete a sytiti se
z prs potěšení jeho, ssáti budete a rozkoš
12 míti v blesku slávy jeho. * Nebo takto praví
Hospodin: Ai já obrátím na něj jako řeku
pokoj a jako potok rozvodnilý slávu národův.
I budete ssáti na rukou pěstováni a na
13 klíně rozkošně chováni budete; * jako ten,
kteréhož matka jeho těší, tak já vás těšiti
budu, a tak v Jerusalemě potěšováni budete.
* Uzříte zajisté to a radovati se bude srdce 14
vaše, a kosti vaše jako bylinka zkvetnou;
i seznána bude ruka Hospodinova při služebnících
jeho a prchlivost proti nepřátelům
jeho. * Nebo ai Hospodin v ohni přijde, a ja- 15
ko vichřice budou vozové jeho, aby vypustil
v prchlivosti hněv svůj a žehrání své v plameni
ohně; * Hospodin pravím ohněm mstíti 16
bude a mečem svým nad všelikým tělem,
tak že mnoho bude zbitých od Hospodina;
* i ti, kteříž se posvěcují a očišťují v zahradách, 17
jeden po druhém zjevně, kteříž jedí maso
sviňské a věc ohavnou i myši, též konec vezmou,
praví Hospodin. * Nebo já vyhledám sku- 18
tky jejich a myšlení jejich. Blíží se zajisté čas,
že shromáždím národy a jazyky; i přijdou
a uzří slávu mou; * a já položím na ně zna- 19
mení a pošli z nich některé, kteříž zachováni
budou, k národům do Tarsu, Fulu a Ludu,
jenž natahují lučiště, do Tubalu a Javanu,
na ostrovy daleké, kteříž neslýchali pověsti
o mně, aniž vídali slávy mé. I budou zvěstovati
slávu mou mezi národy; * a přivedou 20
všecky bratří vaše ze všech národův za dar

všecky zlé lstivých bratří, t. pokrytců povahy zavírá, a i od takových církev vždycky mnohá protivenství snášeti musí. Pán o témž předpověděl Mat. 10, 36. Výš 33, 14. — *Nechť* etc. H. nechať jest oslaven. J. těžekť jest (nám) Hospodin, t. v svém zákoně a učení. — *Hospodinova*, t. nechť ukáže znamení nějaké k vašemu potěšení, že vás miluje. Opáčné mluvení a posměšné útržky ze srdce pýchou nadutého a věcmi šťastnými oslepeného. Dosti se toho vždycky slýchá. Výš 51, 7. — *ukážeť*, J. a nechať vidíme radost vaši. — *ku potěšení*, H. k veselí.

7. *pracovala*, t. církev. Jakoby řekl: Divným a nenadálým spůsobem synové církve proti vší naději rozmnoženi budou, jako kdyby žena prvé, nežby jaké bolesti citelna byla, porodila. Výš 44, 4., též 49, 17. 18. 20., též 69, 4. Čehož příklad ukázán Skut. 2, 41., též 4, 4. — *pacholátko*. To se rozumí ne v pohlaví, ale o zmužilosti a udatnosti ducha při znovu zrozených dítkách božích, že nemají býti (již kteréhoholi pohlaví) jako děti v smyslu (Kor. 14, 20.) neustaviční, vrtcí, lecjakýms větrem učení cizího se točící (Efes. 4, 14.), ani v pokušeních lekaví (II. Tim. 1, 7. Zjev. 2, 8.), plaší; ale silní v Pánu. Efes. 6, 10.

8. *země*, t. národ neb obyvatelé její. Přejmenování.

9. *otvírám*, t. k vyjití plodu.

10. *velice*, H. radostí.

11. *z prs*, t. obcovati budete všem dobrým věcem, matce vaší od Boha uděleným.

12. *obrátím*, H. roztáhnu. — *řeku*, t. u veliké hojnosti. — *pokoj*: všecky věci šťastné a radostné zavírá. — *na rukou*, H. při boku. — *klíně*, H. kolenou. — *rozkošně* etc., J. obveselováni budete.

13. *těší*: kojí.

14. *zkvetnou*, t. nové moci a síly nabudou. Výš 40, 31. — *ruka*, t. dílo, moc a ochrana boží, viz II. Par. 30, 12.

15. *vypustil*, H. navrátil. — *ohně*. Jakoby řekl: Aby nad jiný čas přísněji a hrozněji trestal všecky nepřátely své, t. bezbožníky a nekající hříšníky.

16. *mstíti*, H. souditi. — *tělem*, t. každým člověkem rodu nového nedošlým, ve vetchosti starého člověka zůstávajícím a odtud v mrzkosti ohavné vcházejícím, jakž za příklad některé dále vyčítá.

17. posvěcují: buď v nějakých k tomu přistrojených vodách, buď (což podobnější jest) v rozličné marné poctě a službě, kterouž za boží drželi, modlám němým i jiným pověrám sloužíce a v tom své posvěcení a očištění od hříchů skládajíce. Dosti takových pověr v lidech do dnes. Výš 47, 12. — *zjevně*, H. u prostřed. — *myši*. Proti zápovědi. Lev. 11, 29.

18. *Blíží*, H. přichází. — *mou*, t. i v ochraně vyvolených mých, i v pomstě hrozný nad bezbožnými, o čemž i v. 14. Výš 10, 17.

19. *a já* etc. Mluví prorok podlé spůsobu toho, o němž Exod. 12, 13. že ti, jejichž veřeje krví beránka pokropeny byly, od zhouby zachováni jsou. Tak podobně že Pán Bůh některé z lidu israelského zaznamenati a od zahynutí zachovati chtěl; výš 7, 3. Obrazů těch splnění stalo se v Kristu, jehož krví Pán Bůh lid svůj skropiti a Duchem svým zaznamenati ráčil (Efes. 4, 3. Zjev. 7, 4.), aby od zahynutí věčného zachováni býti mohli. — *do Tarsu*, J. při moři neb po moři. — *Ful*. Vyčítá některé národy zejmena, a u příkladu těchto rozumí i jiné. Vykládají pak Tars Cilicii, Ful Afriku, Lud Lidii neb menší Asii, Tubal zemi vlaskou a hispanskou, Javan neb Jon zemi řeckou, ostrovy všecky země této, kteréž s této strany moře jsou, zemi židovské. Výš 41, 1.

20. *národův*, t. ty, kteříž skrze víru živou (Řím. 4, 11.) přijati budou za syny Abrahamovy, tak dobře jako i vy. — *Hospodinu*, t. služebníci věrní do církve lid přivozovati a tu je Pánu celou službou,

Hospodinu na koních a na vozích a na nů-
ších a na mezcích a na dromedářích, na horu
svatosti mé, do Jerusalema, praví Hospodin,
tak jako přinášejí synové israelští dar v ná-
21 době čisté do domu Hospodinova; * a z těch
také vezmu některé za kněží a za levity, praví
22 Hospodin. * Nebo jakož ta nebesa nová a země
ta nová, kterouž já učiním, stane přede mnou,
praví Hospodin; tak stane símě vaše a jmeno
vaše; * i stane se, že od novměsíce do nov- 23
měsíce, od soboty do soboty přicházeti bude
veliké tělo, aby se klanělo přede mnou, praví
Hospodin; * a vyjdouce uzří těla mrtvá lidí 24
těch, kteříž se mi zpronevěřili; nebo červ je-
jich neumře a oheň jejich neuhasne; i budouť
v ošklivosti všelikému tělu.

---

učením, napomínáním obětovati budou, kteréžto oběti z rukou služebníků i lidu věrného jsou jemu velmi příjemné a vzácné (Řím. 15. 16.), pročež oboji královským kněžstvem v písmích svatých se nazývají. I. Petr. 2, 5. 9. Zjev. 1, 6., též 5, 10. Výš 61, 6.

21. *z těch.* Prvé toliko z jednoho pokolení, t. levítského bráni byli kněží; teď pak i z národů pohanských Pánu získaných. Ukázáno i tu budoucí zrušení a přestání zákona starého.

23. *novměsíce,* t. nejednou v témdni neb ve čtyrech nedělích budou nějaké slavnosti; ale vždycky den po dni bude stálý a věčný svátek, ustavičná v svědomí dobrém radost, Boha chválení a oslavování. Na týž způsob mluví i Zachariáš 14, 16.

24. *vyjdouce,* t. boží požehnání; příkladně mluví, že jako k divadlu z nějakého města vyjdou, před nímžby nepřátelé jejich poraženi byli. Tímž ukazuje pomstu, kteráž na nepřátely boží uvedena býti měla.— *tělu.* Tři částky muk věčných pokládá: 1) červ svědomí zlého, 2) oheň neuhasitelný, 3) potupu a hanbu věčnou.

Proroctví Jeremiáše proroka.

Kniha tato dvojím spůsobem učení boží spasitelné předkládá. Jedno prorockým, druhé dějepisným. Prorockým, 1) když (tak jako i jiní svatí proroci) k zřízenému zákona božího užívání učením, napomínáním i výstrahami s pilností slouží; obzvláštně pak, když na zlé povahy a navyklosti těch časů ostře a přísně se domlouvá a hrůzy božích soudův, kteříž tudíž za tím docházeli, osvědčuje. 2) Když věrných církve boží údův v jejich souženích potěšuje. A to jakož milostnými o Kristově království sliby, tak i zvláštních některých pomst a ran proti nepřátelům církve ohlášením, v hl. 46. i dále. Druhé dějepisným, když to, což k zjevnému spatření i stvrzení prorockých předpovídání přináleží, také onde i onde v známost uvodí. Prorokoval pak Jeremiáš v Židovstvě a v Egyptě všechněm Judským hned od třináctého léta krále Josiáše, při nejmenším (by pak toho léta, když se do Egypta dostal, dokonal) jedno a čtyřidceti aneb tři a čtyřidceti let. Nebo za Josiáše prorokoval devatenácte let; potom za Joakima a Sedekiáše dva a dvaceti let. A když tento zajat byl, potrval Nabuchodonosor v judské zemi až do druhého roku, a jakž odtáhl, začaly se ty bouřky domácí, o nichž v hl. 40. i dále; a teprv se Jeremiáš do Egypta dostal a tam prorokoval, hl. 43. 44., což vše žeby se jednoho roku dálo, není podobné. Dějepisný pořádek knihy jest tento: Hlava 1—20, pak 22. 23. 26. 25. 35. 36. 29. 30. 31. 24. 27. 28. 21. 34. 37. 32. 33. 38—52.

Hlava 1.

Vypravuje o povolání Jeremiáše od Boha ku proroctví a o věrném práce vedení. Povoláním ku proroctví vypravuje se a) rod, b) čas prací jeho c) a jednání boží s ním. V tom jednání Bůh 1) ukazuje mu, s kterými práci míti bude; 2) dobře jej sobě opatruje, jako a) řečí pronikavou, b) známostí soudů svatých pod podobenstvím α) jedním i β) druhým; c) pomocí vedoucí k srdnatosti potřebné s tou nadějí, že opuštěn nebude.

Slova Jeremiáše
syna Helkiášo-
va pošlého z kně-
ží, kteříž byli
v Anatotu v ze-
mi Beniamino-
2 vě, * k němuž se
stalo slovo Ho-
spodinovo za
dnův Josiáše
syna Amonova,
krále judské-
ho, třináctého
3 léta kralování jeho; * kterýž
byl i za dnův Joakima syna
Josiášova krále judského až
do vyplnění jedenáctého léta
Sedekiášova syna Josiášova
krále judského, až do zajetí
4 Jerusalema měsíce pátého. * Stalo se pravím
5 slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: * Dříve nežli
jsem tě stvořil v životě, znal jsem tebe, a dří-
ve nežlis vyšel z života, posvětil jsem tě; za
proroka národům dal jsem tebe. * I řekl jsem: 6
Ach, panovníče Hospodine, ai neumím mlu-
viti, nebo dítě jsem. * Ale Hospodin řekl mi: 7
Neříkej, dítě jsem, nýbrž k čemuž tě koli po-
šli, jdi a vše, cožť přikáži, mluv; * neboj se 8
jich; neboť jsem s tebou, abych tě vysvobo-
zoval, dí Hospodin. * A vztáhna ruku svou 9
Hospodin dotekl se úst mých a řekl mi Ho-
spodin: Ai vložil jsem slova svá v ústa tvá;
* hle ustanovuji tě dnešního dne nad národy 10
a nad královstvími, aby plénil a kazil a hu-
bil a bořil, aby stavěl a štěpoval. * Potom 11
se stalo slovo Hospodinovo řkoucí: Co vidíš
Jeremiáši? I řekl jsem: Prut mandlový vi-
dím. * Tedy řekl mi Hospodin: Dobře vidíš; 12
nebo pospíchám já se slovem svým, abych je
vykonal. * Opět stalo se slovo Hospodinovo 13
ke mně po druhé řkoucí: Co vidíš? I řekl
jsem: Vidím hrnec, an vře, a přední strana
jeho obrácená k straně půlnoční. * Tedy řekl 14
mi Hospodin: Od půlnoci přivalí se to zlé

1. *Slova*: Řeči, t. kniha sepsání i proroctví i věcí stalých, jako nějakých historií. — *Helkiášova*, ne onoho kněze nejvyššího, o němž IV. Král. 22, 8., ale jednoho z obecných kněží: neb onen jako nejvyšší v Jerusalemě, tento pak v Anatotu v městečku nedaleko Jerusalema bydlil.

3. *byl*, t. Jeremiáš že konal úřad povolání svého i za tohoto krále *Joakima*, jinák Eliakima, viz IV. Král. 23, 34. — *zajetí*: přestěhování. — *Jerusalema*, t. obyvatelů jeho. — *pátého*, t. července, jemuž říkali abib.

5. *tebe*, t. jistým svým uložením oddělil jsem tě

15 na všecky obyvatele této země; * nebo ai já
svolám všecky rodiny království půlnočních,
dí Hospodin, aby přitáhnouce postavili jeden
každý stolici svou v branách jerusalemských
a při všech zdech jeho vůkol a při všech mě-
16 stech judských; * a tak vypovím úsudky své
proti nim pro všelikou nešlechetnost těch, kte-
říž opustili mne a kadili bohům cizím a sklá-
17 něli se dílu rukou svých. * Protož ty přepaš
bedra svá a vstana mluv k nim, cožkoli já
přikáži tobě; nelekej se jich, abych tě ne-
potřel před obličejem jejich. * Nebo ai já po- 18
stavuji tě dnes jako město hrazené a jako
sloup železný, a jako zdi měděné proti vší
této zemi, proti králům judským a proti kní-
žatům jejím, proti kněžím jejím a všemu lidu
země této; * kteřížto bojovati budou proti 19
tobě, ale neodolají proti tobě; nebo já jsem
s tebou, praví Hospodin, abych tě vysvobo-
zoval.

Hlava 2.

Veda pak práci svou věrně, má činiti v lidu a mezi nepřátely. V lidu vůbec i obzvláštně. Vůbec v zemi své a cizí. V zemi své před zkázou i po zkáze její. O pracích proroka za kralování Josiáše. Prorok vůbec k lidu za času krále pobožného téměř sedmnáctero kázaní poznamenal. O prvním. V prvním s přivedením na pamět dobrodiní lidu daných obviňuje z hříchů a nabízí k obrácení se. Obviňuje i předky i je. Předky v tom, že dobrodiní jeho jim na poušti i v zemi činěná zlehčili, a to 1) k nemalému pohoršení Páně a 2) ku podivu i a) modlářů jiných, b) jiného stvoření, kterak milosti boží se zhosťujíce v otroctví nepřátelům padají. Obviňuje pak i potomky předků, že I. o pomoc se jinam utíkajíce Boha opouštějí proti a) zámluvě a b) slušnosti; II. modlářstvím (jehož se sebe nikoli nesmyjí) poskvrněni jsou bez všelikého studu, a to se svou i hanbou i škodou, poněvadž jim jich modly, jakkoli šetrně chované, nic nepomohou, ježto měli i pokutám místo dáti u sebe i milost jeho sobě s chutí připomínati, jako panna po ozdobách svých dychtí; III. nátisky bohatnou, z čehož, a) jako jest důvod patrný k zapření nemožný, b) tak pokuta jistá, totiž α) vydání jich v posměch pohanům a to β) se zármutkem jejich a s oslavením soudů božích.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Jdi a volej, tak aby slyšela dcera
jerusalemská, řka: Takto praví Hospodin:
Rozpomínám se na tě pro milosrdenství tobě
v mladosti činěné a pro lásku snětí tvého se
mnou, když za mnou chodila po poušti v zemi,
kteráž nebývá osívána. * Tehdáž svatost Ho- 3
spodinova byl Israel, prvotiny úrod jeho; vši-

---

a vyvolil k úřadu prorockému. Podobně mluví o sobě apoštol Gal. 1, 18, též Isaiáš o Kristu i o sobě 49, 1., též o Janovi Křtiteli anděl. Luk. 1, 15. — *národům*, t. jakož předně israelským, tak i babylonským, egyptským, moabským, syrským a jiným, proti nimž prorokuje.

6. *dítě.* Nemíní toho, žeby věku dospělého nebyl, ale ve věcech božských k vypravování nesnadných za dítě se počítá a jako i Mojžíš se vymlouvá. Exod. 4, 10, též 6, 12. 30.

8. *jich*, H. od tváři jejich.

9. *mých*: aby jistým znamením to bylo, že Bůh v ústa jeho slova vkládati i jazyk k mluvení nastrojovati bude, vložil ruku na ústa jeho, což podobně i Isaiášovi učinil. Isai. 6, 6. 7.

10. *štěpoval*, t. aby nekajícím pomstu, kajícím pak milost a požehnání boží osvědčoval. Neb obyčejně písma svatá přivlastňují služebníkům církve to, což Bůh vlastně sám činí a skrze ně toliko ohlašuje neb předpovídá. Téhož příklad při Mojžíšovi, jemuž Bůh divy, kteréž sám svou mocí při Faraonovi činil, přivlastňoval. Exod. 8, 5., též 14, 6.

11. *Prut.* Praví, že mandlové dřevo nejdříve kvete a ovoce jeho nejranější bývá, čímž se rychlá boží pomsta znamená. J. prut bdícího.

12. *Dobře* etc., dobřes učinil k vidění. — *pospíchám*, J. bdím.

13. *hrnec.* Hrncem míní lid judský, jakž se z Ezech. 11, 7., též 24, 3. znáti dává; nebo jakož hrnec k ohni přistaven jsa rozpálen bývá, tak že Judští od Chaldejských a Assyrských ohněm prchlivosti hořících trápeni a jako ohněm vařeni býti měli, ažby v nic obráceni byli. — *jeho* t. ta strana hrnce, kteráž k ohni obrácena jest, H. tvář jeho. — *půlnoční*, t. odkudž ten oheň vyjíti měl, t. nepřátelé chaldejští, assyrští, kteříž lidu judskému na půlnoci byli (jakž hned sám vykládá), čehož splnění viz IV. Král. 24, 10., též 25, 1., níž hl. 52. Dan. 1, 1.

14. *přivali*, H. otevře se.

15. *rodiny*: čeledi. — *stolici.* Těmi slovy ukazuje prorok jisté vítězství Babylonských nad Judskými a jejich svobodné sobě počínání; jakž způsob v světě bývá lidí znamenitých, aby v čas pokoje netoliko na hradech a místech pevných, ale i vně pro rozkoš a kratochvil sobě stolice vystavovati rozkazovali. — *v branách*, H. (ve) vratech bran aneb (u) vrat bran.

16. *nešlechetnost*: zlost.

17. *přepaš*, t. přistroj se a práci svou ochotně konej. — *jich*, H. od tváři jejich.

2. *tak aby* etc, v uši Jerusalema. — *v mladosti.* Čas mladosti míní ten čas, když Bůh lid ten sobě z jiných vyvoliv z Egypta jej vyvedl a s nimi jako s chotí svou se spojil.

3. *svatost.* Jakoby řekl: Tehdáž sobě zvláštně ten lid vyvolil a jeho sobě posvětil, tak aby sláva jeho při něm zřejmá a patrná byla. — *obviněni* etc. J. zpuštěni. Jakoby řekl: Jakož ti, kteříž prvotiny (jichž sami synové Aronovi užívati právo měli) jedli, pokutu na sebe uvodili (Lev. 5, 15.); tak i ti, jenž lidu israelskému (kterýž z jiných národů oddělen a posvěcen byl) škodili, od Boha trestáni byli, jako Egyptští, Amalechytští, Seon a Og, králové madianští, kananejští etc.

ckni, kteříž jej sžírali, obviněni byli, zlé věci
4 na ně přišly, praví Hospodin. * Slyšte slovo
Hospodinovo dome Jakobův a všecky čeledi
5 domu israelského, * takto praví Hospodin: Ja-
kou shledali otcové vaši při mně nepravost,
že se vzdálili ode mne a chodíce za marno-
6 stí marní učiněni jsou; * tak že ani neřekli:
Kde jest Hospodin, kterýž nás vyvedl ze země
egyptské, kterýž nás vodil po poušti, po zemi
pusté a strašlivé, po zemi vyprahlé a stínu
smrti, po zemi, skrze niž nechodil nikdo
7 a kdež žádný člověk nebydlil; * nýbrž, kdež
jsem vás vedl do země úrodné, abyste jedli
ovoce její i dobré věci její, všedše tam po-
skvrnili jste země a dědictví mé zohavili
8 jste. * Kněží neřekli: Kde jest Hospodin? a ti,
kteříž se obírají se zákonem, nepoznali mne;
pastýři pak odstoupili ode mne a proroci pro-
rokovali skrze Bale a za věcmi neužitečnými
9 chodili; * pročež vždy nesnáz mám s vámi,
praví Hospodin, i se syny synův vašich ne-
10 snáz míti musím; * projděte ale ostrovy Ce-
tim a pohleďte i do Cedaru, pošlete a po-
šetřte pilně a pohleďte, stalo-li se co tako-
11 vého; * zdali změnil který národ bohy, ačkoli
nejsou bohové; lid pak můj změnil slávu
12 svou ve věc neužitečnou. * Užasněte se ne-
besa nad tím a děste se, chřadněte velmi,
13 praví Hospodin. * Nebo dvojí zlost spáchal
lid můj: Mne opustili, pramen vod živých,
aby sobě vykopali čisterny, čisterny děravé,
14 kteréž nedrží vody. * Zdali otrok jest Israel,
zdali man doma zplozený, pročež tedy vydán
jest v loupež? * Lvíčata řvou na něj a vy- 15
dávají hlas svůj a obracejí zemi jeho v pu-
stinu, města jeho vypálena jsou, tak že není
žádného obyvatele; * obyvatelé také No- 16
fa a Tafna pasou na vrchu hlavy tvé.
* Zdaliž toho sobě nepůsobíš opouštějíc Ho- 17
spodina Boha svého v ten čas, když tě vodí
po cestě své? * A nyní co tobě do cesty 18
egyptské, že piješ vodu z Nilu, aneb co tobě
do cesty assyrské, že piješ vodu z řeky Eu-
fratu? * Trestati tě bude zlost tvá, a odvrá- 19
cení tvá domlouvati budou tobě; poznejž
tedy a viz, že zlá a hořká věc jest, že opou-
štíš Hospodina Boha svého a není bázně mé
při tobě, dí panovník Hospodin zástupův.
* Ačkoli dávno polámal jsem jho tvé, po- 20
trhal jsem to, čímžs svázána byla, a řeklas:
Nebuduť sloužiti modlám; však po každém
pahrbku vysokém a pod každým dřevem ze-
leným ty se touláš, ó nevěstko! * ježto jsem 21
já tě štípil jako vinný kmen výborný, a aby
byla všecka napořád semenem výborným;
i kterakž jsi mi proměnila se v plané réví
a naprosto v jiné? * Neboby ty se pak umyla 22
salnitrem a mnoho na sebe mýdla vypotře-
bovala; by pak obložena byla zlatem výbor-
ným, nepravost tvá zjevná jest však před obli-
čejem mým, praví panovník Hospodin; * jakž 23
tedy můžeš říci: Neposkvrňovala jsem se, za
Bali jsem nechodila? Pohleď na cestu svou
v tomto údolí, poznej, cos činila dromedářko
rychlá, kteráž znamení necháváš na cestách
svých; * jsi divoká oslice zvyklá na poušti, 24

---

6. *neřekli*, J. nemyslili. — *po zemi* etc. jakž se znáti dává Deut. 8, 15., H. po zemi pouště a hrobů.
7. *země* etc, H. pole úrodného. — *zohavili jste*, H. položili jste v ohavnost.
8. *obírají*: drží. — *odstoupili*: zpronevěřili se mi.
9. *mám*, t. podobně jakž jsem prvé míval skrze své proroky.
10. *pilně*, H. velmi.
11. *neužitečnou*. Jakoby řekl: Mnohem jste nestálejší a vrtkavější při službě a poctě pravého Boha nežli pohané při svých nepráve nazvaných bozích. Nebo oni, kteréž jednou sobě zvolili, těch se drží; vy pak vždycky se měníte. Nechválíť pak Bůh toho pohanům, že při modlářství stálí jsou, ale to ukazuje, poněvadž oni bludů a pověr tak se tuže drží, že jest nenáležitá věc a hanba lidu božímu, aby při pravém a jistém náboženství neustavičnější býti měli.
12. *chřadněte*, H. schněte.
13. *spáchal*, H. učinil. — *děravé*, H. prolámané. — *vody*. Zlé ty věci dvé jsou tyto: 1) že Boha pravého opustili; 2) že se k modlám, kteréž jim nic neprospívají, obraceli a jinam (níž v. 18.) nežli k Bohu o pomoc se utíkali.
14. *vydán*, H. učiněn.
15. *obracejí*, H. kladou.
16. *obyvatelé*, H. synové. — *Tafna*. Jsou města hlavní v zemi egyptské (viz Isai. 19, 13., též níž 43, 7., Ezech. 30, 18. — *hlavy*, t. i ty Nofejští a Tafnitští, jakkoli válkami znuzeni jsou, však předse svobodně tebe a zemi tvou hubí. J. potírají tobě vrch hlavy.
17. *nepůsobíš*, t. nezasluhuješ.
18. *Nilu*, H. Sichor, viz Jos. 13, 3. — *Eufratu*, t. jakoby řekl: Proč o pomoc do Egypta a k Assyrským posíláš maje mne Boha sobě přítomného.
20. *dávno*, H. od věků. — *to čímž* etc., H. svazky tvé. — *nevěstko*, t. lide judský, tak níže v. 33. i jinde často k nestydatým a poběhlým ženám Bůh lid svůj připodobňuje.
21. *výborným*, J. stálým, pravým, H. pravdy. — *v plané* etc., H. odvrácení révu cizího.
22. *mnoho* etc., H. rozmnožila sobě mýdlo.
23. *údolí*, t. v údolí Jehinnom, o němž Jos. 15, 8., Lev. 18, 21., II. Par. 28, 8. — *rychlá*, t. kteráž jsi rychlá a schopná k modlářství. — *znamení*, H. řemení od obuví. — *cestách*, t. všudy po sobě znamení modlářství, jenž jest cizoložství duchovní, zanecháváš.
24. *oslice*. Připodobňuje ten lid k oslici, kteráž sobě volná jsouc, kam se jí vidí, běží; tak že oni k modlám nedajíce sobě ničím překaziti, běhali. — *libosti*: žádosti. — *když* etc., H. v příčině její kdo ji odvrátí. — *učiní*, t. k chlipnosti. — *usilovati*. Jakoby řekl: S ní, tehdáž když sobě volná jest honiti se, nebo v čase příhodném, t. když plodem obtížena bude, sama usedne. Míní pak to, že lid judský,

kteráž podlé líbosti duše své hltá vítr, když
se jí příčina dá, kdo jí překážku učiní? vši-
ckni ti, kteříž ji hledají, nepotřebí se jim
25 usilovati, naleznouť ji v měsíci jejím. * Nebo
když se říká: Zdržuj nohu svou, aby bosa
nebyla, a hrdlo své od žízně; tedy říkáš: To
nic, nikoli; nebo jsem zamilovala cizí a za
26 nimi choditi budu. * A protož jakož k hanbě
přichází zloděj, když postižen bývá, tak za-
hanben bude dům israelský: oni, králové je-
jich, knížata jejich a kněží jejich, i proroci
27 jejich, * kteříž říkají dřevu: Otec můj jsi,
a kameni: Ty jsi mne zplodil. Nebo se hřbe-
tem ke mně obracejí a ne tváří; ale v čas
trápení svého říkají: Vstaň a vysvoboď nás.
28 * Ale díme jim: I kdež jsou bohové tvoji, kte-
rýchžs nadělal sobě? nechť vstanou, budou-li
tě moci vysvoboditi v čas trápení tvého; po-
něvadž podlé počtu měst svých máš bohy
29 své, ó Judo. * Což mne obviňovati chcete?
však vy všickni odstoupili jste ode mne, dí
30 Hospodin. * Nadarmo jsem bil syny vaše, ká-
zně nepřijali, sežral meč váš proroky vaše
jako lev, kterýž dáví. * Ó národe, vy posuďte 31
slova Hospodinova, zdali jako poušť byl jsem
Israelovi, zdali jako země tmavá? Proč říká
lid můj: Panujeme, nepřijdeme více k tobě.
* Zdali se zapomíná panna na ozdoby své 32
a nevěsta na tkanice své? lid pak můj za-
pomněl se na mne za dny nesčíslné. * Proč 33
zastáváš cesty své hledajíc toho, což milu-
ješ? pročež i jiné ženy nešlechetně učíš ce-
stám svým. * Nad to i na podolcích tvých na- 34
lézá se krev duší, lidí chudých a nevinných;
nesnadně nalézám to; nebo patrné jest to na
těch všech tvých podolcích. * A vždy říkáš: 35
Poněvadž nevinná jsem, jistě odvrácena jest
prchlivost jeho ode mne; ai já v soud ve-
jdu s tebou, protože pravíš: Nehřešila jsem.
* Proč tak běháš proměňujíc cestu svou? nebo 36
jakožs zahanbena od Assyrských, tak i od
Egyptských zahanbena budeš; * od nich také 37
vyjdeš lomíc rukama svýma nad hlavou svou;
nebo zamítá Hospodin doufání tvá a nepo-
vedeť se šťastně v nich.

Hlava 3.

Po obvinění vždy lidu k obrácení se k Bohu nabízí s předkládáním 1) zámluv o milosti boží, 2) škod z hříchů jdoucích, jako jsou a) tělesné, b) duchovní, totiž dokonalé zatvrzení. O druhém. Oddav se na vypravování o hříchu lidu se zpourou pošlé a zkázu přinášející, I. obviňuje nekajícnost judského lidu II. a osvědčuje, že Israeli milost učiniti chce (jakož pak) i a) jich volá v kajícnosti k sobě, b) jim se zamlouvá ochranou, c) dává naučení o pravé kajícnosti (totiž α) jak se obrátiti, β) též jakby se kořiti měli), tak aby se mu dobře vedlo i s ostatkem lidu judského, kterýžby se napravil.

Praví Hospodin: Propustil-liby muž ženu svou, a ona odejdouc od něho vdalaby se za jiného muže, zdaliž se navrátí k ní více? zdaližby hrozně nebyla poskvrněna země ta? Ale

---

kterýž žádným učením a napomínáním božím nemohl oblomen, zdržán a napraven býti, protože svou nezřízenou žádostí a zlou navyklostí, jako větrem zlých příčin, zvlášť pak modlářstvím zachvacován byl; ale když dovrší své nepravosti a jimi se jako obtíží, teprv že pomsta boží jich hned dostihne.

25. *bosa* etc., t. aby sobě obuvi daremně sem i tam se smýkajíc a o pomoc utíkajíc nedrala a na to nepřišla, aby potom bosa jíti nemusila jsouc zajata. — *žízně*: aby z řeky Nilu a Eufratu nepila (výš v. 18.), t. aby jinde nežli v Bohu pomoci nehledala; neb na tom místě vlastně žízní se rozumí zvláštní jejich žádost a chuť k modlářství a jinde než v Bohu pomoci hledání. — *To nic*, H. pozoufáno jest. — *cizí*, t. bohy aneb pomoc od národů postranních.

26. *k hanbě*, H. podlé studu zloděje. — *postižen*, H. nalezen. — *proroci*, t. když nešlechetnost jejich bude vyjevena a pomoci u svých modl nenaleznou, jakž další slova ukazují.

27. *mne.* Jiní čtou: nás. — *hřbetem*, H. šíjí. — *trápení*, H. zlého svého, tak hned.

29. *Což* etc., H. Proč se vadíte se mnou.

30. *nepřijali*, t. netoliko životů nepolepšili, ale ještě proroky mordovali. Mat. 23, 24. — *dáví*, H. kazí, hubí.

31. *posuďte* etc., H. vizte slovo. — *tmavá.* Jakoby řekl: I proč jste se mne strhli, zdali jste při mně jakou nouzi a nedostatek trpěli, jakobyste někde na poušti neb v zemi tmavé byli, kdež ani slunce nedochází a málo co zrůsti neb na místo vyzrati může? — *Panujeme*, t. jsme svoji páni, nepotřebujeme tebe.

32. *ozdoby*, J. šperky. — *nesčíslné*: bez počtu.

33. *zastáváš*, H. dobrou činíš. — *cesty*, t. předsevzetí svého. — *miluješ*, H. milování, totiž cizích bohů aneb pomoci, v. 25.

34. *podolcích*, H. křídlách. — *nenesnadně*, H. ve vykopávání.

35. *s tebou*, t. dokáži toho, že jsi vinna, jakkoli se ospravedlňuješ.

36. *tak*, H. velmi. — *cestu*, t. jedné cesty se nedržíš, ale jednak k Egyptským jednak k Assyrským o pomoc se utíkáš.

37. *od nich*, t. od Egyptských. — *hlavou*, t. pro velikou žalost a bolest.

1. *hrozně* etc., H. poskvrnou poskvrněna. — *země ta*, t. kdyby první manžel propustě manželku, potom ji, kdyby se za jiného vdala, zase pojíti chtěl. Nebo to zapověděl Bůh. Deut. 24, 4. — *Hospodin*, t. jakoby řekl: přijalbych tě.

ty, ač si smilnila s milovníky mnohými, všakby
2 se mohla navrátiti ke mně, dí Hospodin.* Po-
zdvihni očí svých k vysokým místům a po-
hleď, kdes necizoložila? na cestách usazova-
las se jim jako Arab na poušti, a poskvrni-
las země smilstvím svým a nešlechetností
3 svou. * A ačkoli zadržáni jsou podzimní
dešťové, a deště jarního nebývalo; však
čelo ženy nevěstky majíc nechtělas se sty-
4 děti. * Zdali aspoň od nynějšího času vo-
lati budeš ke mně: Otče můj, ty jsi vůdce
5 mladosti mé? * Zdaliž Bůh držeti bude hněv
na věčnost, zdali chovati jej bude na věky?
Ai mluvíš i pášeš zlé věci, jakž jen můžeš.
6 Tedy řekl Hospodin ke mně za dnů
Josiáše krále: Viděl-lis, co činila zpurná dcera
israelská? chodívala na každou horu vysokou
i pod každé dřevo zelené a tam smilnila.
7 * A ačkoli jsem řekl, když ty všecky věci
ona činila: Nechť se navrátí ke mně; však
se nenavrátila; na češ hleděla zpronevěřilá
8 sestra její dcera judská. * Pročež vidělo mi
se pro ty všecky příčiny, poněvadž cizoložila
zpurná dcera israelská, propustiti ji a dáti jí
lístek zapuzení jejího; však vždy se neule-
kla zpronevěřilá sestra její dcera judská, ale
9 šedši smilnila také sama. * I stalo se, že ha-
nebným smilstvím svým poskvrnila země;
10 nebo cizoložila s kamenem i s dřevem.*Avšak
s tím se vším neobrátila se ke mně zprone-
věřilá sestra její dcera judská celým srdcem
11 svým, ale pokrytě, praví Hospodin. * Protož
řekl Hospodin ke mně: Ospravedlnila duši
svou zpurná dcera israelská více nežli zpro-
nevěřilá judská. * Jdi a volej slovy těmito ku 12
půlnoci a rci: Navrať se zpurná dcero isra-
elská, dí Hospodin, a neoboří se tvář má zu-
řivá na vás; nebo já dobrotivý jsem, dí Ho-
spodin, aniž držím hněvu na věčnost; * jen to- 13
liko poznej nepravost svou, žes od Hospodina
Boha svého odstoupila, a sem a tam běhala
cestami svými k cizím bohům pod každé dřevo
zelené, a hlasu mého neposlouchali jste, dí
Hospodin; * navraťte se synové zpurní, dí 14
Hospodin, nebo já jsem manžel váš a při-
jmu vás jednoho z města a dva z čeledi,
abych vás uvedl na Sion, * kdežto dám vám 15
pastýře podlé srdce svého, kteříž pásti vás
budou uměle a rozumně.
I stane se, když se rozmnožíte a roz- 16
plodíte v této zemi za dnů těch, dí Hospo-
din, že nebudou říkati více: Archa smlouvy
Hospodinovy; aniž jim vstoupí na srdce, aniž
zpomenou na ni, aniž se ptáti budou po ní,
aniž bude více u vážnosti: * ale v ten čas 17
nazývati budou Jerusalem stolicí Hospodino-
vou, a shromáždí se tam všickni národové ke
jmenu Hospodinovu do Jerusalema a nebu-
dou choditi více podlé zdání srdce svého
zlého. * V těch dnech přijdou judský s do- 18
mem israelským a přiberou se spolu ze země
půlnoční do země, kterouž jsem v dědictví
uvedl otcům vašim; * ač já pravím, kterakž- 19
bych tě počísti mohl mezi syny a dáti tobě

---

2. *kdes* etc., kdes nebyla zhanobena, — *jim*, t. jakž obyčej jest nevěstek. — *Arab*, t. jako loupežník, kterýž zálohy činí na cestách a číhá, kdeby koho obloupil. Nebo Arabští mimo jiné národy slovo o sobě měli, že loupežníci byli.

3. *styděti*, t. ani na pokuty boží nic nedbalas, kteréžt osvědčoval. Lev. 26, 19.

6. *zpurná*: odvrácena, t. od Boha. — *tam* etc., H. tams smilnila.

7. *judská*, t. na to odvrácení se lidu israelského od Boha, smilství jejich duchovní, a na otcovské jich od Boha napomínání i pohrůžky (o nichž hned v. 18.): avšak nic tím lepší nebyli. Pročež i hřích jejich více nežli israelských Pán Bůh těmi slovy ztěžuje.

8. *vidělo* etc., H. viděl jsem. — *jejího*, t. dáti je v moc nepřátelskou; čehož příklad IV. Král. 17, 6., též 18, 9. 10.

9. *hanebným*, H. pro hlas. — *s dřevem*, t. modly a rytiny z kamene neb z dřeva udělané ctila.

10. *pokrytě*, H. ve lsti neb klamu.

11. *israelská*, t. spravedlivější jest lid israelský nežli judský, aneb aspoň menší jest nepravost Israelských nežli Judských (tak Ezech. 16, 51., též 23, 11.), proto že Judští měli sobě přítomné služby boží hojněji nad Israelské; však nad ně nebyli lepší. Též vidouce, proč je Bůh trestal, ku pokání se neprobuzovali, ale pyšně vidouce bratří svých rozptýlení a sami že zůstali vcele, nad ně světější že jsou, se honosili.

12. *půlnoci*, t. kamž israelští zajatí rozptýleni byli. Níž v. 18., viz prav. 13. v předmluvě. — *neoboří*, H. nedopustím, aby připadla. — *dobrotivý*, H. chasid, viz Žl. 4, 4.

13. *sem a tam*, H. rozptylovalas cesty své.

14. *z čeledi*. Jakoby řekl: Nic se na to neohlédejte, jak se jich mnoho neb málo ke mně obrací, vy sobě usmyslíce pokání čiňte. Nebo já, by pak jediný toliko z některého města lidnatého pokání činil, aneb dva z některého pokolení israelského, předse je přijmu na milost a spasím.

15. *uměle*, H. uměním a rozumností.

16. *Hospodinovy*, t. když Kristus Pán jakož jiných obrazů tak i archy pravdou se ukáže (Jos. 3, 3.), tedy věřící z Judských a Israelských pošlí na obřadech se zakládati, ani archou honositi se nebudou, ale Bohu v duchu a pravdě, jakýchž Bůh modlitebníků vyhledává, modliti se budou. Jan 4, 23., J. na ten rozum: že Judští sjednotíce se s Israelskými nebudou se chlubiti archou, chrámem a jinými věcmi (čehož Israelští odtrhše se od nich neměli), a ku potupě jejich se vynášeti, což že prvé činili, viz II. Par. 13, 9. 10. 11.

17. *Jerusalem*: církev. — *zdání*, H. za viděním.

18. *půlnoční*, t. z míst těch, do nichž zajati byli, kteráž zemi israelské na půlnoci byla. Týmž ukázáno lidu božího z duchovního zajetí skrze Krista vyproštění a uvedení do církve, kteréž ona někdejší země zaslíbená obrazem byla.

19. *počísti* etc., H. položím, t. s takovými oby-

zemi žádostivou, dědictví slavné zástupů po-
hanských? leč tak aby mne vzýval říkaje:
Otče můj, a od následování mne aby se ne-
20 odvracel. * Poněvadž jakož žena zpronevěřuje
se manželu svému, tak jste se zpronevěřili
21 mně, dome israelský, dí Hospodin. * Hlas po
místech vysokých buď slyšán, pláč pokorné
modlitby synův israelských; nebo převrátivše
cesty své zapomněli se na Hospodina Boha
22 svého řkoucího: * Navraťte se synové zpurní
a uzdravím odvrácení vaše; rcete: Ai my
jdeme k tobě, nebo ty Hospodine jsi Bůh náš;
* protože jest marné od pahrbkův a množ- 23
ství hor hledati pomoci; protože v Hospodinu
Bohu našem jest spasení Israelovo. * Nebo 24
ohavnost ta sžírala práci otcův našich od
dětinství našeho, bravy jejich i skoty jejich,
syny jejich i dcery jejich; * ležíme v hanbě 25
své a přikrývá nás pohanění naše, že jsme
proti Hospodinu Bohu svému hřešili, my i ot-
cové naši od dětinství svého až do dne to-
hoto a neposlouchali jsme hlasu Hospodina
Boha svého.

Hlava 4.

III. Nekajících 1) bezpečlivosti se usmívá s předpovídáním, že neodolají svým se shluknutím, neb je a) jako lev zdáví pro nekajícnost, a b) jako vichr projde od půlnoci nepřítel; 2) vyhubení lituje, kteréž se stane a) lidí zlostných rukou, b) pro hříchy poslaných α) ku poplenění všeho, β) s nemalým země kvílením a γ) nepřátel pokřikováním. Před čímž zdaž ostojí Jerusalem, byť i pomoci lidské hledal?

Navrátil-liby se Israeli, dí Hospodin, ke
mně se navrať; nebo odejmeš-li ohavnosti své
2 od tváři mé a nebudeš-li se toulati, * a bu-
deš-li přísahati právě, náležitě a spravedlivě
říkaje: Živť jest Hospodin; tedy požehnání
dávati sobě v něm budou národové a v něm
3 se chlubiti. * Nebo takto praví Hospodin mu-
žům judským a jerusalemským: Zořte sobě
4 úhor a nerozsívejte do trní. * Obřežte se Ho-
spodinu a odejměte neobřízky srdce vašeho,
muži judští a obyvatelé jerusalemští; aby ne-
vyšla jako oheň prchlivost má a nehořela, tak
žeby nebyl kdo uhasiti pro nešlechetnost před-
5 sevzetí vašich. * Oznamte v Judstvě a v Jeru-
salemě ohlaste a rcete: Trubte trubou v zemi,
svolejte a sběřte lid a rcete: Shromažďte se
6 a vejděme do měst hrazených; * vyzdvihněte
korouhev na Sionu, zmužile se mějte, nepo-
stávejte; nebo já zlé věci uvedu od půlnoci
a potření veliké. * Vychází lev z houště své, 7
a ten, kterýž hubí národy, vyšed z místa
svého táhne, aby obrátil zemi tvou v pustinu
a města tvá aby zlořečena byla, tak aby ne-
bylo žádného obyvatele. * Protož přepašte se 8
žíněmi, kvělte a naříkejte; nebo není odvrá-
cen hněv prchlivosti Hospodinovy od nás.
* Stane se zajisté v ten den, dí Hospodin, 9
že zhyne srdce královo a srdce knížat, uža-
snou se i kněží a proroci diviti se budou.
* Já pak pravím: Ach panovníče Hospodine, 10
jistě žes velice podvedl lid tento i Jerusa-
lem říkaje: Pokoj míti budete, avšak pronikl
meč až k duši. * V ten čas řečeno bude lidu 11
tomuto i Jerusalemu: Vítr tuhý z míst vyso-

čeji zlými, o nichž napřed často. — *žádostivou*, H. žádosti. — *slavné*, H. slávy. — *leč*, H. i pravím. — *od následování*, H. od jítí za mnou.

20. *manželu*, H. od tovaryše.

21. *buď slyšán*, t. zjevně.

23. *marné*, H. ke lži.

24. *ohavnost*, H. hanba, t. to zač se hanbiti měli a pročež zahanbeni byli. — *otcův*, t. modlářství a jiní hříchové příčinou byli zkázy jejich. Viz Isai. 46, 6.

25. *v hanbě*, t. hodně a spravedlivě všecko to zlé na sebe jsme uvalili.

1. *Navrátil-liby se*: obrátíš-li se. — *Israeli*: Israelskými nazývá Judské pro původ, z něhož pošli, jakž hned v. 3. ukazuje; nebo Israelští již zajati a rozptýleni byli, ač může se i na ně slyšeti, že i jim v zajetí ku pokání Bůh sloužil, jakž výš hl. 3, 12. — *toulati*. Výš 3, 13.

2. *právě*, H. v pravdě, v pravosti a spravedlnosti, t. beze vší lsti a křivolakosti, tak jakž sama pravda jest; viz o přísahách Isai. 45, 23. — *v něm*, t. v Bohu. J. v Israeli kladouce místo v něm: v tobě, na ten smysl, jakž jest v Žl. 71, 17.

3. *trní*. Příkladné mluvení, připodobňuje Pán lid ten a srdce jejich k zemi neúrodné a trnovaté, do nížby i co vsáto bylo, užitku žádného nepřináší. Protož slouží jim k tomu, aby srdce své pokáním svatým spůsobili a, trní hříchů vykořeníce ovoce skutků dobrých přinášeli; podobné mluvení viz Ose 10, 12.

4. *nešlechetnost*: zlost. — *předsevzetí*: skutků.

5. *sběřte*, H. naplňte. — *hrazených*, H. ohrady.

7. *Vychází*, H. vystupuje neb vystoupil, viz v předmluvě prav. 9. — *obrátil*, H. položil.

9. *královo*, t. mysli udatnost a zmužilost. — *proroci*, t. lživí.

10. *velice* etc., H. podvozuje podvedl. — *tento*. Mluví prorok podlé smyslu lidu, že oni, když jim lživí proroci pokoj slibovali a je v bezpečnosti ustavovali, smyslili, že to z poručení božího činili; což když jim chybilo, na Boha vinu sčítali, že on je skrze proroky podvedl. — *pronikl*, H. dosáhl.

11. *tuhý*, H. jasný, t. pomsta a pokuta boží. — *upřímo*, H. cestou dcery lidu mého.

kých na poušti jde upřímo na lid můj, ne
12 aby převíval, ani přečišťoval; * ale vítr sil-
nější nežli oni přijde mi; nyní já také vy-
13 povím jim úsudky. * Ai jako oblakové vystu-
puje a jako vichr běží vozové jeho, rychlejší
jsou nežli orlice koně jeho; běda nám, nebo
14 popléněni jsme. * Obmej od nešlechetnosti
srdce své Jerusaleme, aby vysvobozen byl;
dokavadž zůstávati budou u prostřed tebe
15 myšlení marnosti tvé? * Nebo hlas toho, kte-
rýž oznamuje, přijde od Danu; a toho, kterýž
16 ohlašuje nepravost, s hory Efraim. * Připomí-
nejte těmto národům; ai ohlašujte Jerusa-
lemským, že strážní táhnou ze země daleké,
a vydávají proti městům judským hlas svůj,
17 * jako ti, kteříž hlídají polí, položí se proti
němu vůkol; nebo jest mi odporný, dí Ho-
18 spodin. * Cesta tvá a skutkové tvoji to spů-
sobili tobě; toť přinesla nešlechetnost tvá, že
tobě to hořké jest, a že dosahá až do srdce
tvého.
19 Ó střeva má, střeva má, bolest trpím;
ó osrdí mé, kormoutí se ve mně srdce mé,
nemohuť mlčeti; nebo hlas trouby slyšíš duše
20 má a prokřikování vojenské, * že potření za
potřením provolává se; popléněna zajisté bude
všecka země; náhle popléněni budou stanové
21 moji v okamžení opony mé. * Až dokavad
vídati budu korouhev, slýchati hlas trouby?
22 * Nebo bláznivý lid můj nezná mne; synové
nemoudří a nerozumní jsou; moudří jsou k či-
nění zlého, ale činiti dobře neumějí. * Hle- 23
dím-li na zemi, a ai nesličná jest a prázdná;
pakli na nebe, není na něm žádného světla;
* hledím-li na hory, a ai třesou se a všickni 24
pahrbkové pohybují se; * hledím-li, a ai není 25
žádného člověka a všeliké ptactvo nebeské
zaletělo; * hledím-li, a ai pole úrodné jest 26
poušti, a všecka města jeho zbořena jsou od
Hospodina a od hněvu prchlivosti jeho. * Nebo 27
takto praví Hospodin: Spustne všecka země,
avšak konce ještě neučiním. * Kvíliti bude nad 28
tím země a zasmuší se nahoře nebe; proto-
že jsem mluvil to, což jsem myslil, a nelituji
toho, aniž se odvrátím od toho; * před hřmo- 29
tem jezdcův a těch, kteříž střílejí z lučiště,
uteče všecko město; vejdou do hustých obla-
ků a na skálí vylezou; všecka města opu-
štěna budou, a nikdo nebude bydliti v nich.
Ty pak dcero sionská pohubena jsouc, což 30
činiti budeš? ačkoli nyní obláčíš se v šarlat,
ačkoli se ozdobuješ ozdobou zlatou, ačkoli
líčíš tvář svou ličidlem; darmo se okrašlu-
ješ; pohrdají tebou milostníci a bezživotí
tvého hledají. * Nebo slyším hlas jako ro- 31
dičky, svírání jako té, kteráž ponejprvé ku
porodu pracuje; hlas dcery sionské ustavičně
vzdychající a lomící rukama svýma říkající:
Běda mně nyní, nebo ustala duše má pro
vrahy.

Hlava 5.

O třetím. V třetím 1) dovodě, že ani a) v obecném lidu, jakkoli se i Bohem zastírají i metlami od Boha navštěvováni bývají, b) mezi vyvýšenými bázně boží není; 2) hrozí jim rychlou metlou; poněvadž opustivše Boha a) vydali se v nepravost, již Bůh trpěti nemůže, aby neměl trestati, b) nařkli α) jeho věrnou výstrahu, β) i proroky, ježto Pán a) proroků neopustí, b) a odmluvače i aa) v zemi hrozným nepřítelem navštíví, bb) mezi cizozemce rozplaší. **O čtvrtém.** Ve čtvrtém s rozhorlením A) mluví o 1) lidu,

---

12. *silnější*, H. plnější. — *oni*, t. nežli král, knížata a lid, o čemž ve verši 9. 10., J. prudší nežli ti větrové. — *mi*, t. k mému rozkazu pohotově bude. — *úsudky*, t. lidu mému, J. větrům.
13. *rychlejší*, H. lehčejší.
15. *oznamuje*, t. příchod Nabuchodonosorův. — *Danu*, t. od půlnoční strany, o čemž výš 1, 14. a v této v. 6. — *nepravost*, t. pomstu za nepravost.
16. *národům*, t. lidu judskému. — *strážní*, t. vojáci, kteříž město oblehnou, aby žádný ujíti ani nic vzíti nemohl.
17. *hlídají*: ostříhají. — *položí*, H. byli. Viz prav. 9. v předmluvě. — *němu*, t. Jerusalemu.
18. *skutkové*: předsevzetí tvá.
19. *střeva*: vnitřnosti mé. — *osrdí* etc., H. stěny srdce mého zvučí mi. — *srdce*. Jakoby řekl: Ach jak s náramnou bolestí jsem já toho čitelen. Viz Isai. 20. 2., též 22, 4., též 24, 16.
20. *provolává*: aneb přivolává, jakoby řekl: Jedna bída druhou sstihne. — *opony*, J. kortýny, t. všelijaká obydlí lidu mého.
23. *Hledím-li*. Opakováním toho slova ukazuje strašlivou a hroznou pomstu boží, kteráž na ten národ židovský a zemi jejich přijíti měla, tak jakoby všecko všudy ze základu vyvráceno a na ruby obráceno býti mělo. — *na něm*, H. jejich.
24. *pohybují se*: chvějí.
25. *zaletělo*, H. odebrali se.
26. *úrodné*, J. Karmel. — *od Hospo*: H. od tváři Hospodina, tak hned.
27. *konce*: dokonání. — *neučiním*, t. nebude dosti na tom trestání, ale jiné ještě uvedu. J. na ten rozum: Nezahladím jich do konce.
29. *oblaků*, t. na nejvyšší hory, aby se tam jako mezi oblaky pokrývali.
30. *pohubena*, H. pohubeni. — *ozdobou*, J. spinadly zlatými. — *líčíš*, H. roztrhuješ ličidlem oči své. — *milostníci*, t. egyptští a assyrští.
31. *lomící*, H. rozprostírající. — *vrahy*, t. až do ustání hledajíce těch, kteřížby mne zachovali, sem i tam jsem se toulala; avšak místo pomocníků na vrahy jsem trefila.

kterak Boha prázdný jest, tak že a) i sobě v požehnání božím překážejí i b) jiné utiskují i c) k větším pokutám Boha nutí; 2) prorocích s užasnutím, kterak a) vrchnosti lahodí a b) lid svodí.

Zběhejte ulice jerusalemské, pohleďte
nyní a zvězte a hledejte v ulicích jeho, na-
leznete-li muže, jestli kdo, ježtoby činil soud
a vyhledával toho, což pravého jest, a od-
2 pustím jemu; * ale i když říkají: Živť jest
Hospodin, takovým spůsobem křivě přisa-
3 hají. * O Hospodine, zdaliž oči tvé nepatří na
pravdu? biješ je, ale oni necítí bolesti; hubíš
je, ale nechtí přijímati kázně; tvrdší jsou
tváře jejich nežli skála, nechtí se navrátiti;
4 * ale já jsem řekl: Nechť jest tak, prostí jsou
tito, nemoudře činí; neb jsou povědomi ce-
5 sty Hospodinovy, soudu Boha svého; * půjdu
aspoň k přednějším a mluviti budu k nim;
nebo oni povědomi jsou cesty Hospodinovy,
soudu Boha svého; ale i ti spolu polámali
6 jho, roztrhali svazky. * Protož je podáví lev
z lesa, vlk večerní pohubí je, pard číhati
bude u měst jejich; kdožkoli vyjde z nich,
roztrhán bude; nebo mnohá jsou přestoupení
7 jejich, rozmohly se převrácenosti jejich.* Kdež
jest to, pročežbych měl odpustiti tobě? synové
tvoji opouštějí mne a přisahají skrze ty, kte-
říž nejsou bohové; jakž jsem jen nasytil je,
hned cizoloží a do domu nevěstky zástupem
8 se valí; * ráno vstávajíce jsou jako koně vy-
9 tylí, každý k ženě bližního svého řehce.* Zda-
liž pro takové věci nemám navštíviti jich? dí
Hospodin, a zdali nad národem takovým nemá
10 mstíti duše má? * Vstupte na zdi jeho a zkažte
je, a nepřestávejte; svrzte štítky zdí jeho;
11 nebo nejsou Hospodinovy.* Velice zajisté zpro-
něvěřili se mi dům israelský a dům judský,
12 dí Hospodin; * sčítali klam na Hospodina
a říkali: Není tak, nikoliť nepřijde na nás zlé,
a meče ani hladu nepocítíme; * ti pak pro- 13
roci pominou s větrem, a žádného slova bo-
žího není v nich; takť se stane jim. * Protož 14
takto praví Hospodin Bůh zástupův: Proto-
že tak mluvíte, ai já spůsobím, aby slova
tvá v ústech tvých byla jako oheň, a lid tento
bude dřívím, kteréžto on sžíře; * ai já přivedu 15
na vás národ zdaleka, ó dome israelský, dí
Hospodin, národ silný, národ starodávní, ná-
rod, jehož jazyka nebudeš uměti, ani roz-
uměti, co mluví; * jehož toul jest jako hrob 16
otevřený, všickni jsou silní; * a vytráví obilí 17
tvé a chléb tvůj; požerou syny tvé a dcery
tvé; pojí bravy tvé i skot tvůj; pojí vinné
kmeny tvé i fíkoví tvé, a města tvá hrazená,
v nichž ty doufáš, znuzí mečem. * Avšak ani 18
těch časů, dí Hospodin, neučiním s vámi kon-
ce. * Nebo stane se, když řeknete: Proč nám 19
činí Hospodin Bůh náš všecko toto? že ře-
kneš jim: Jakož jste opustili mne a sloužili
bohům cizozemcův v zemi své, tak sloužiti
budete cizozemcům v zemi ne své.

Oznamtež to v domě Jakobově a roz- 20
hlaste v Judstvě řkouce: * Slyštež nyní toto 21
lide bláznivý a nesmyslný, kteříž oči mají
a nevidí; kteříž uši mají a neslyší; * což se 22
mne nebudete báti? dí Hospodin; což před
obličejem mým nebudete se třásti? kterýž
jsem položil písek za cíl moři ustanovením
věčným, jehož nepřekračuje; ačkoli zmítají
se vlny, však neodolají; ačkoli zvučí vlnobití
jeho, však ho nepřecházejí: * ale lid tento má 23
srdce zarputilé a zpurné; odstoupili ode mne

---

1. *toho* etc., H. pravdy. — *jemu*, t. budu jemu milostiv, t. Jerusalemu. Podobnou boží dobrotivost viz Gen. 18, 23. etc.
2. *přisahají*, t. jakkoli jmena mého samého v přísahách užívají; však když toho právě, náležité a spravedlivě (o čemž výš 4, 2.) nečiní, s tím se vším křivě přisahají.
3. *tvrdší*, H. ssilili tváře své nad skálu. — *navrátiti*: obrátiti.
4. *prostí*: chudí. — *soudu*: práva, tak níž.
5. *půjdu*, H. půjdu sobě. — *k přednějším*, H. velikým. — *jho*, t. zákona božího i všelikého dobrého řádu.
6. *podáví*, H. pobije. — *večerní*, t. kterýž přes celý den nemoha nic uhoniti u večer hladovější a tak i ukrutnější bývá. J. (z) pouště: podobně viz Habakuk 1, 8. Sof. 3, 3. — *číhati*, H. bdíti.
7. *tobě*, t. ó město Jerusaleme, našlo-lis co po mnohém hledání (o němž v. 1), pročež bych tě šetřil. — *nejsou* etc., H. ne bohy.
8. *vytylí*: vypasení.
9. *navštíviti*, t. trestati, neb tak často se béře v písmích svatých.
10. *zdi*, t. lezte k dobývání. — *nepřestávejte*, H. dokonání nečiňte, t. až všecko všudy zkazíte i domy i lidi. Podobné mluvení níž v. 18. Výš hl. 4, 27.
11. *Velice* etc., H. zpronevěřujíce zpronevěřili.
12. *sčítali* etc., J. odepřeli se Hospodina. — *nepocítíme*, H. neuhledáme.
13. *pominou* etc., H. budou větru. Jakoby řekli bezbožní: Cožkoli ti proroci (t. boží) mluví, nic to není; pakli jest co, to na ně samy připadne, a tak ty pohrůžky jejich i s nimi v nic se obrátí.
14. *tak mluvíte*, H. slovo to.
15. *národ*. Rozumí Babylonské neb Chaldejské. Viz Isai. 13, 6., též 21, 1.
16. *otevřený*, t. mnohé lidi střelami svými do hrobu zprovodí.
17. *obilí*: žeň tvou.
18. *konce*: jakoby řekl: I tak vždy ještě vás nepřestanu kaziti. Výš v. 10.
19. *řekneš*, t. ty Jeremiáši. — *cizozemcův*, H. cizozemce.
21. *nesmyslný*, H. bez srdce.
22. *věčným*, H. věků. — *neodolají*, t. vlnobití písku té měkké věci neprorazí.

24 a odešli; * ani neřekli v srdci svém: Bojme
se již Hospodina Boha našeho, kterýž dává
déšť jarní i podzimní časem svým, téhodnů
25 nařízených ke žni ostříhá nám. * Nepravostiť
vaše překážku činí těm věcem, a hříchové
26 vaši připravují vás o to dobré. * Nebo nalé-
zají se v lidu mém bezbožníci; každý střeže
jako čižebníci, kteříž lécejí, stavějí osidla, lidi
27 lapají; * jako klece plná ptáků tak domové
jejich plní jsou lsti; protož zrostli a zboha-
tli, * vytylí jsou, lesknou se, nad to umějí se 28
vyhýbati bídám; pře nesoudí, ani pře sirotka,
avšak šťastně se jim vede, ačkoli k spravedl-
nosti chudým nedopomáhají. * Zdaliž pro ta- 29
kové věci nemám navštíviti jich? dí Hospo-
din; zdali nad národem takovým nemá mstíti
duše má? * Věc užasnutí hodná a hrozná děje 30
se v zemi této; * proroci prorokují lživě a kněží 31
panují skrze ně a lid můj miluje to, čeho-
byste pak neučinili naposledy?

Hlava 6.

B) Hned jim jmenem pokuty 1) vypovídá všelikou bezpečnost; 2) vypravuje o nepřátel hotovosti proti nim s osvědčením, že týmž nepřátelům rady dodávati bude k vyvrácení města pro nešlechetnosti lidu. O pátém. V pátém I. výstrahu dává před pokutou, II. vida pak nenapravitelnost v horlivosti 1) hrozí veřejným vypleněním, 2) vypravuje nepravost všech, obzvláštně pak proroků, ježto Bůh lidu a) na otcích příklad ukázal b) a učitele věrné představil. Což chtěje přede vším světem pro takovou nešlechetnost mstíti α) odříká se jejich obětí a β) hrozí pokutou, a) i duchovní i b) tělesnou, aby ani doma, nad to pak vně bezpečni sebou nebyli. O šestém. V šestém ponoukaje lidu k lkání oznamuje, A) co Bůh s ním mluvil o povinnosti přijaté, a B) jaký prospěch učinil v lidu nenapravitelném.

Shromažďte se synové Beniaminovi z pro-
středku Jerusalema, a v Tekua trubte trubou,
a nad Betakarem vyzdvihněte korouhev; nebo
viděti, ano se valí zlé od půlnoci a potření
2 veliké. * Panně krásné a rozkošné připodobnil
3 jsem byl dceru sionskou; * ale přitáhnou na
ni pastýři se stády svými, rozbijí proti ní stany
vůkol; spase každý místo své.
4 Vyzdvihněte proti ní válku, vstaňte a
přitrhněme o poledni; běda nám, že pomíjí
5 den, že se roztáhli stínové večerní; * vstaňte
a přitrhněme aspoň v noci a zkažme paláce
její.
Takto zajisté praví Hospodin zástupův: 6
Nasekejte dříví a zdělejte proti Jerusalemu
náspy; toť jest to město, kteréž navštíveno
býti musí; nebo což ho koli, jen nátisk jest
u prostřed něho; * jakož studnice vyprýšťuje 7
vodu svou, tak ono vyprýšťuje zlost svou; ná-
tisk a zhoubu slyšeti v něm před obličejem
mým ustavičně, bolest i bití.
Usmysl sobě ó Jerusaleme, aby se ne- 8

---

24. *nařízených*, H. nařízení žně. — *nám*, t. jakž na počátku nařídil a Noelovi přísahou (Isai. 54, 9.) obnovil (Gen. 8, 22.), i plnitelům přikázaní svých zaslíbil (Lev. 26, 4.), aby v jistý čas žeň, jako i jiné věci, bývala, tak to vždy drží a zachovává. J. to obracejí na zvláštní dobrodiní lidu židovskému zaslíbené (Lev. 25, 21.), rozumějíce téhodny let podlé počítání v též hl. verše ukázaného; jeden den za rok, jakž i svatý Daniel (9, 24.) počítá.

25. *překážku* etc., H. odvracejí. — *připravují*, H. zbraňují dobré od vás.

26. *jako* etc. H. podlé lécení čižebníků. — *osidla*, H. zkazení.

27. *zrostli*, H. velicí učiněni

28. *umějí* etc., H. přecházejí věci zlé. J. převyšují nešlechetnosti (člověka) zlého. — *bídám:* psotě, pracem. — *vede.* S podivením to mluví, jakoby řekl: Ačkoli povinností svých nekonají, k nimž povoláni jsou, a i s to býti mohou; však předse v poctivosti a slávě zůstávají, a všecko podlé vůle jejich se jim daří. Tak Žl. 72, 4. — *nedopomáhají*, H. soudů nesoudí.

30. *Věc* etc., užasnutí a hrůza.

31. *lživě*, H. ve lži. — *panují*, J. berou (dary) do rukou svých. — *skrze ně*, H. skrze ruce jejich, t. s pomocí jejich, t. pansky sobě nad stádem božím počínají (I. Petr 5, 3.), k čemuž jim lživí proroci, jsouce od nich k tomu nastrojováni a vysýláni, napomáhají. — *to*: H. tak. — *naposledy*, H. na skonání toho. Jakoby řekl: Kdybyste nebyli skroceni bídami, o nichž hned dále.

1. *Beniaminovi.* Beniaminských samých jmeno položiv zavřel v tom i Judské a tak celé to království; poněvadž Juda a Beniamin jedno království bylo. Proto pak k těmto raději nežli k Judským řeč obrací, že mezi nimi v městečku totiž beniaminském (výš 1, 1.) vychován jsa bydlil, a tak jim poněkud vlastnější byl. — *korouhev*, t. znamení dejte, že se nepřátelé blíží. J. oheň. — *půlnoci*: viz výš 1, 13., též 4, 6. 20.

2. *Panně*, J. (pastvisku) krásnému a rozkošnému. — *sionskou*, t. pokojem a jinými pohodlnými věcmi i slávou jsem ji ozdobil.

3. *pastýři*, t. králové, knížata a vůdcové s vojsky svými. Tak níž 12, 10. — *místo*, t. kde se komu co nahodí aneb kde se komu líbiti bude.

4. *Vyzdvihněte*, H. posvěťte. — *přitrhněme*, H. vstupme, tak hned. — *běda* etc, jsou slova vojáků nevážných, jimiž (hněvajíce se i sobě sami zlořečíce) litují toho, že podlé chuti své jedné a též chvíle toho, což chtěli, svésti a lidu božího pojednou pobiti nemohli.

5. *v noci.* Jakoby řekl: poněvadž se nám za dne nedostalo.

6. *což* etc., H. všecko ono.

8. *Usmysl*, H. dejte se učiti. — *neobrátil*, H. nepoložil.

odloučila duše má od tebe, abych tě neobrá-
9 til v pustinu, v zemi nebydlitelnou. * Takto
praví Hospodin zástupův: Jistě paběrovati
budou jako vinný kmen ostatek Israele říka-
jíce: Sahej rukou svou jako ten, kterýž víno
sbírá do putny.
10 Komuž mluviti budu a kým osvědčo-
vati, aby slyšeli? ai neobřezané jsou uši je-
jich, tak že nemohou pozorovati; ai slovo Ho-
spodinovo mají v posměchu a nemají líbosti
11 v něm. * Protož plný jsem prchlivosti Hospo-
dinovy, ustal jsem drže ji v sobě; vylita bude
i na maličké vně, spolu i na shromáždění
mládencův; ovšem pak muž s ženou jat bude,
12 stařec s kmetem. * A dostanou se domové je-
jich jiným, též pole i ženy, když vztáhnu ruku
svou na obyvatele této země, dí Hospodin.
13 * Od nejmenšího zajisté z nich až do největ-
šího z nich, všickni napořád vydali se v la-
komství, anobrž od proroka až do kněze vši-
14 ckni napořád provodí lest, * a hojí potření
dcery lidu mého toliko po vrchu říkajíce: Po-
15 koj, pokoj, ježto není žádného pokoje. * Zda-
liž je zahanbovali, protože ohavnost páchali?
aniž se lid co styděl, aniž jich proroci k za-
hanbení přivesti uměli; protož padnou, když
oni padati budou; v čas, v němž je navští-
16 vím, klesnou, praví Hospodin. * Když takto
říkával Hospodin: Zastavte se na cestách,
a pohleďte a vyptejte se na stezky staré;
která jest cesta dobrá i choďte po ní, a na-
leznete odpočinutí duši své; tedy říkávali:
17 Nebudeme choditi; * když jsem pak ustano-
vil nad vámi strážné řka: Mějtež pozor na
zvuk trouby, tedy říkávali: Nebudeme pozo-
rovati. * Protož slyšte, ó národové, a poznej, 18
ó shromáždění, co se děje mezi nimi! * Slyš 19
ó země: Ai já uvedu zlé na lid tento, ovoce
myšlení jejich; protože nepozorují slov mých,
ani zákona mého, ale jím pohrdají. * K čemuž 20
mi kadidlo ze Sáby přichází a vonná třtina
výborná ze země daleké? zápalův vašich neli-
buji sobě, aniž oběti vaše jsou mi příjemné.
* Protož takto praví Hospodin: Ai já nakladu 21
lidu tomuto úrazův, a zurážejí se o ně ot-
cové, tolikéž i synové, soused i bližní jeho
a zahynou. * Takto praví Hospodin: Ai lid 22
přitáhne ze země půlnoční a národ veliký po-
vstane od končin země; * lučiště i kopí po- 23
chytí, každý z nich ukrutný bude, a neslitují
se; hlas jejich jako moře zvučeti bude, a na
koních jezditi budou; národ sšikovaný jako
muž k boji proti tobě, ó dcero sionská. * Jakž 24
uslyšíme pověst o něm, upadnou ruce naše,
soužení zachvátí nás a bolest jako rodičku.
* Nevycházejte na pole a na cestu nechoďte; 25
nebo meč nepřítele a strach jest vůkol.
Ó dcero lidu mého přepaš se žíní a vá- 26
lej se v popele; vydej se v kvílení jako po
synu jednorozeném v kvílení přehořké; nebo
náhle přitáhne zhoubce na nás. * Dal jsem tě 27
za věži v lidu tvém a za násyp, aby spatřo-
val a zkušoval cesty jejich. * Všickni jsou 28
ze zarputilých nejzarputilejší, chodí jako utrhač,
jsou jako ocel a železo; všickni napořád zhoub-
cové jsou. * Prahnou měchy, od ohně mizí 29
olovo; nadarmo ustavičně přepaluje zlatník;
nebo zlé věci nemohou býti odděleny. * Stří- 30
brem klamavým nazovou je, nebo Hospodin
zavrhl je.

---

9. *Jistě* etc. Papěrujíce paběrovati budou. — *Sahej*, H. obracej. — *ten*, t. bráč. — *putny*, t. nepřátelé vzbuzovati se budou k tomu, aby často vpád činíce do země israelské, dokudž kde co zůstává, brali.

10. *uši*, H. ucho.

11. *v sobě.* Jakoby řekl: Nemohu se již déle zdržeti, abych hrozných soudů a pomst božích valících se neměl ohlašovati. — *maličké*: nemluvňátka, jakoby řekl: Ani těm maličkým dítkám nepřátelé neodpustí; ale zjevně před očima všechněch budou je mordovati. — *kmetem*, H. plným dnů.

12. *dostanou*, H. přitočeni budou.

13. *vydali se* etc., H. lakomí lakomstvím. — *provodí* etc., H. činí lež.

14. *po vrchu*, H. po lehoučku, t. nepřičiní se o to pilně, aby ulečena byla; ale toliko po vrchu lživými slovy a marnou útěchou jí pochlebujíce.

15. *padnou*, t. proroci. — *oni*, t. lid.

16. *staré*, H. věků, t. kteréž od samého Boha v přikázaních jeho vyměřeny a nařízeny jsou, a po nichž předešlí svatí patriarchové a otcové chodili. Viz Přísl. 22, 28.

19. *jejich*, t. uvedu na ně pomstu, protože ne z hlouposti, ale z úmysla a dobrovolně zle činili.

20. *nelibuji*, H. ne k líbeznosti.

22. *povstane*, H. vzbuzen bude. — *končin*, H. stran.

25. *vůkol.* Jakoby řekl: Strach a nebezpečenství bude tehdáž doma v příbytcích a skrýších, vně pak vyskytl-liby se kdo, dvojnásobní.

26. *vydej* etc., H. kvílení jednorozeného učiň sobě, kvílení hořkostí.

28. *zarputilých*, H. zarputilí zarputilých. — *utrhač*, viz Lev 19, 16.

29. *ustavičně* etc., H. přepalováním přepaluje. — *zlé*, J. zlí. — *oděleny*, H. odtrženy. Tím příkladným mluvením prorok ukazuje, že všickni prostředkové, jichž Bůh k napravení lidu svého (podobně jako zlatník k přečištění stříbra) užívá, jsou při něm daremní; předse v svém starém způsobu, totiž nenapravitelní zůstávají. Zřetelnými slovy výš 5, 3. o témž mluví: „Biješ je, ale oni necítí bolesti.“

Hlava 7.

O sedmém. Toto kázaní v bráně chrámové měl. Maje pak lid k tomu, aby upustě od daremných doufání se svým dobrým čest ponapravovali, dovodí, že Pán jejich 1) pokrytství dobře rozumí, 2) v hněvě svém i a) místo, jako kdy prvé Silo, zkazí, b) osoby, jako i Israele zavrže. Protož i Bůh proroku I. zapovídá více modliti se za lid, poněvadž zřejmý všech hřích jest a to se škodou jejich; II. poroučí s oznámením hněvu svého a) vypověditi oběti, poněvadž rozkazu jeho neposlouchali, jakkoli napomínáni byli hůře či- níce nežli otcové a přítomným prorokem zhrzejíce, b) obviniti je z bezbožnosti hodné oželení, modlářstvím potvrzené proti zápovědi; c) oznámiti pokutu dokračující, aby 1) za živa zbiti jsouce ptactvu za pokrm s přítrží všeliké radosti byli.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od
2 Hospodina, řkoucí: * Postav se v bráně domu
Hospodinova a ohlašuj tam slovo toto a rci:
Slyšte slovo Hospodinovo všickni Judští, kte-
říž vcházíte do bran těchto, abyste se kla-
3 něli Hospodinu; * takto praví Hospodin zá-
stupův Bůh israelský: Polepšte cest svých
i předsevzetí svých, a spůsobím to, abyste
4 bydlili na místě tomto; * neskládejte naděje
své na slovích lživých říkajíce: Chrám Hospo-
dinův, chrám Hospodinův, chrám Hospodinův
5 jest. * Ale jestliže všelijak polepšíte cest svých
a předsevzetí svých; jestliže spravedlivě soud
konati budete mezi mužem a mezi bližním
6 jeho; * jestliže příchozího, sirotka a vdovy ne-
utisknete a krve nevinné nevylejete na místě
tomto a za bohy cizími nebudete choditi
7 k svému zlému: * tedy spůsobím, abyste by-
dlili na místě tomto, v zemi, kterouž jsem
dal otcům vašim, od věků až na věky.
8 Ai vy skládáte naději svou ve slovích
9 lživých, kteráž neprospívají; * zdaliž kradouce,
mordujíce a cizoložíce i křivě přisahajíce a ka-
díce Balovi, též chodíce za bohy cizími, jichž
10 neznáte: * předse choditi a postavovati se bu-
dete před obličejem mým v domě tomto, kte-
rýž nazván jest od jmena mého a říkati:
Vyprostěni jsme; abyste páchali ty všecky
ohavnosti? * Což peleší lotrovskou jest dům 11
tento před očima vašima? kterýž nazván jest
od jmena mého; ai takéť já vidím, dí Ho-
spodin.
Ale jděte aspoň na místo mé, kteréž 12
bylo v Síle, kdežto jsem byl spůsobil příby-
tek jmenu svému s počátku, a vizte, co jsem
učinil jemu pro nešlechetnost lidu svého isra-
elského. * Protož nyní že činíte všecky sku- 13
tky tyto, dí Hospodin, a když mluvím k vám
ráno vstávaje a to ustavičně, tedy neposlou-
cháte, a když volám na vás, tedy neozýváte
se; * protož pravím učiním domu tomuto, kterýž 14
nazván jest od jmena mého, v němž vy dou-
fáte, i místu tomuto, kteréž jsem dal vám
a otcům vašim, jako jsem učinil Síle; * a za- 15
vrhu vás od tváři své, jako jsem zavrhl bra-
tří vaše, všecko símě Efraimovo.
Ty tedy nemodli se za lid tento, aniž 16
pozdvihuj za ně hlasu a modlitby, aniž se
přimlouvej ke mně; nebo tě nikoli nevysly-
ším; * zdaliž sám nevidíš, co oni činí v mě- 17
stech judských a po ulicích jerusalemských?
* Synové sbírají dříví a otcové zaněcují oheň, 18
ženy pak zadělávají těsto, aby pekly koláče
tvoru nebeskému a obětovali oběti mokré bo-
hům cizím, aby mne popouzeli. * Zdaliž to 19
proti mně jest, že mne oni popouzejí, dí Ho-

3. *předsevzetí*, H. skutků.
4. *slovích*: věcech, tak níž v. 8. Ta slova lživá neb věci byly, že jsou chtěli na Bohu milosti a odpuštění hříchův sobě zasluhovati samými zevnitřními věcmi, jako: chrámem nákladným, obřady a obětmi, a že pyšně na tom ustrnuli a tím se chlubili, že k nim již žádné pokuty boží přístupu nemají, když oni to konají; poněvadž Bůh slíbil tu přebývati. Žl. 131, 14. Než zapomněli se na ty výminky, o nichž tu dále prorok mluví. Viz Isai. 1, 11. — *jest*, H. jsou; nebo chrám na tré rozdělen byl: Byla síň lidu obecného neb veliká; síň kněžská neb svatyně a svatyně svatých.
5. *všelijak* etc., H. polepšujíce polepšovati budete. — *předsevzetí*: skutkův. — *spravedlivě* etc., H. činíce činiti budete soud. — *bližním*, t. mezi odpornými stranami.
8. *lživých*, H. lži. — *neprospívají*, H. k neprospívání.
9. *křivě*, H. v klamu.
10. *kterýž* etc., H. nad nimiž vzýváno jmeno mé, tak níž, t. kterýž mně posvěcen jest a od mého jmena domem Hospodinovým slove.
11. *peleši*: jeskyní lotrův. — *vašima*, t. podlé vašeho soudu. — *Hospodin*, t. ačkoli se přede mnou pěkně stavíte a mne tvárným náboženstvím odbývati chcete, a zdá se vám, že všecko výborně činíte; však já také dobře vidím, co děláte.
12. *aspoň*, H. nyní. — *nešlechetnost*: zlost.
13. *a to*, H. a mluvě.
14. *kterýž*: výš v. 10. 11.
15. *bratří*: o čemž viz IV. Král. 17. hl. — *Efraimovo*, t. pokolení israelské. Viz Isai. 7, 2. a v předmluvě prav. 12.
16. *hlasu*, H. volání. — *se přimlouvej*: prostředkuj.
18. *pekly*, H. dělaly. — *nebeskému*, t. slunci, měsíci a hvězdám, jakž se z hlavy 8. v. 2. rozuměti může, J. královně nebeské.
19. *Hospodin*: Jakoby řekl: Zúmyslně žádné ode mne sobě dané příčiny nemajíce k hněvu popouzejí a mně tím škoditi chtějí; ježto já nezřízenými

spodin, zdali není proti nim k zahanbení tváři
20 jejich. * Pročež takto praví panovník Hospodin: Ai hněv můj a prchlivost má vylita bude
na místo toto, na lidi, i na hovada i na dříví
polní, i na úrody země, a hořeti bude tak,
21 že neuhasne. * Takto praví Hospodin zástupův,
Bůh israelský: Zápaly své přidejte k obětem
22 svým a jezte maso jejich. * Nebo jsem nemluvil s otci vašimi, aniž jsem přikázal jim v ten
den, v kterýž jsem je vyvedl ze země egypt-
23 ské, o věcech náležejících k zápalu a oběti; * ale
toto přikázal jsem jim řka: Poslouchejte hlasu
mého, a budu vaším Bohem a vy budete
mým lidem, a choďte po vší cestě, kterouž
jsem vám přikázal, aby vám dobře bylo;
24 * však neposlechli, aniž naklonili ucha svého,
ale chodili po radách a podlé zdání srdce
svého zlého; tyto pak věci měli za hřbetem
25 a ne před očima; * od toho času, jakž vyšli
otcové vaši ze země egyptské, až do tohoto
dne posýlal jsem k vám všecky služebníky
své proroky, každý den ráno vstávaje a to
26 ustavičně; * však neposlechli mne, aniž naklonili ucha svého; ale zatvrdivše šíji svou hůře
27 činili nežli otcové jejich. * I ty, když jim mluvíš všecka slova tato, ani tebe neposlouchají,
a když voláš na ně, neohlašují se tobě. * Pro- 28
tož rciž jim: Tento jest národ, kteříž neposlouchají hlasu Hospodina Boha svého, aniž
přijímají naučení; zhynula pravda a vymizela
z úst jejich. * Ohol vlasy své dcero sionská a za- 29
vrz je a naříkej hlasem na místech vysokých;
nebo zavrhl Hospodin a opustil rodinu, na
kterouž se velmi hněvá. * Činili zajisté synové 30
Judovi, což zlého jest před očima mýma, dí
Hospodin, nastavěli ohavností svých v domě
tom, kterýž nazván jest od jmena mého, zúmyslně, aby poskvrnili jej; * nad to vzdělali vý- 31
sosti Tofetu, kteréž jest v údolí syna Ennoma,
aby pálili syny své i dcery své ohněm; čehož jsem nepřikázal, aniž vstoupilo na srdce
mé. * Protož ai dnové jdou, dí Hospodin, když 32
to nebude slouti více Tofet, ani údolí syna
Ennoma, ale údolí mordu; nebo pochovávati
budou v Tofetě, a i tak nebude se dostávati
místa; * i budou mrtvá těla lidu tohoto za po- 33
krm ptactvu nebeskému a šelmám zemským,
a nebude žádného, kdoby je odstrašil. * Spů- 34
sobím také, aby přestal v městech judských
a v ulicích jerusalemských hlas radosti a hlas
veselí, hlas ženicha a hlas nevěsty; nebo
v poušť obrácena bude země.

Hlava 8.

Bůh proroku poroučí oznámiti pokutu, aby 2) mrtvých z hrobů těla vykopaná za divadlo byla; 3) ostatkové horších obtížností nad smrt zakoušeli; poněvadž a) majíce čas k navrácení se, o tom nic nepřemýšlejí, b) o vůli boží vědouce, jí nevypravují, ale jsouce hodni zavržení povrchně hojí, ježto nejdou pokuty, byť pak i do hrazených měst se pobízeli, neb i tam α) hrůza je obklíčí ku pověsti přijíždějící o nepřítele β) a smrt šíře. O osmém. V osmém, jsa truchlý prorok pro budoucí žalost lidu v zajetí, kteréž bude bez pomoci a lékařství lidského, ohražuje se etc.

V ten čas, dí Hospodin, vyberou kosti
králův judských i kosti knížat jejich, i kosti
kněží, i kosti prorokův, ano i kosti obyvate-
lův jerusalemských z hrobův jejich, * a roz- 2
mecí je proti slunci a měsíci, i proti všemu
vojsku nebeskému, kteréž milují a kterýmž

---

mysli hnutími, jako lidé obklíčován býti nemohu. Protož na ně na samy se to obrátí a shrne všecko.
20. *polní*, H. pole.
21. *maso*. Jakoby řekl: Všecky oběti vaše jsou mi naprosto nepříjemné, a protož chovejte je sobě a k svému užitku netoliko ty, jichž podlé mého povolení užívati jste mohli (o čemž Lev. hl. 3. při v. 1.), obraťte, ale i ty, kteréž jste k mé poctě docela spáliti měli. Lev. hl. 1. při v. 3.
22. *oběti*. Ne žeby naprosto nic o obětech nepřikázal, ale že jich nevydal za věci přední a základní, na nichžby základ pravé pocty záležel. Podobné mluvení viz Ose 6, 6. Mat. 9, 13.: Milosrdenství chci (t. předně) a ne oběti etc.
23. *toto*, H. tu věc.
24. *za hřbetem*, H. ze zadu. — *očima*, H. tváří.
25. *a to* etc. H. a posýlaje.
28. *naučení*, J. kázně. — *pravda*, t. upřímost. — *vymizela*, H. vyťata jest.
29. *vlasy*, H. nazarejství, jakoby řekl: Ačkoli jsi mi byla oddělená a posvěcená za lid zvláštní, však již o tebe nic nestojím. — *naříkej*, H. povyš naříkání. — *na kterouž* etc. H. prchlivosti své.
30. *nastavěli*, H. položili. — *kterýž* etc., H. nad kterýmiž vzýváno jmeno mé. Viz výš 10.
31. *Tofet*. Viz o tom Lev. 18, 21. Isai. 30, 33.
32. *slouti*. Jakoby řekl: Nebude více u vážnosti, ale jejich vlastními těly zmordovaných ohavně poskvrněno bude; protože svým pověrným a pohanským náboženstvím Boha na se popudili. — *nebude* etc., H. od nemísta.
33. *zemským*, H. země.
34. *v městech*, H. z měst, a tak dále.
1. *prorokův*, t. lživých.
2. *rozmecí*, H. rozprostrou. — *slunci*, t. aby nebyly v místech příslušných schovány, ale sem i tam rozmetány, tak aby na ně slunce i měsíc i hvězdy svítiti mohly. Tímž hroznou boží pomstu ukazuje,

slouží a za kterýmiž chodí a kterýchž hle-
dají a kterýmž se klanějí; nebudou sebrány
ani pochovány, ale budou místo hnoje na
3 svrchku země; * i bude žádostivější smrt nežli
li život všechněm ostatkům těm, kteříž po-
zůstanou z rodiny této nešlechetné, na všech
místech, kdežby koli pozůstali, tam kamž je
zaženu, dí Hospodin zástupův.
4 Protož díš jim: Takto praví Hospodin:
Takliž padli, aby nemohli povstati? takliž se
odvrátil Juda, aby se nemohl zase navrátiti?
5 * Nebo proč se odvrátil lid tento a to jerusa-
lemský odvrácením věčným? proč se chytají
6 lsti a nechtí se navrátiti? * Pozoroval jsem
a poslouchal, nemluví, což pravého jest, není
kdoby želel zlosti své říkaje: Což jsem to
učinil? každý obrácen jest k běhu svému jako
7 kůň, kterýž prudce běží k boji; * ježto čáp
u povětří zná nařízené časy své, a hrdlička
i řeřáb i vlaštovice šetří času příletu svého;
8 lid pak můj nezná soudu Hospodinova.* Jakž
můžete říci: Moudří jsme a zákon Hospodinův
máme? Ai jistě nadarmo dělá písař péro, na-
9 darmo jsou v zákoně zběhlí. * Zdali koho za-
hanbili ti moudří? zdali jsou lidé předešeni
a jati? ai slovem Hospodinovým pohrdají;
10 jakáž tedy jest moudrost jejich? * A protož
dám ženy jejich jiným, pole jejich těm, kte-
řížby je opanovali; nebo od nejmenšího až
do největšího všickni napořád vydali se v la-
komství, od proroka až do kněze všickni na-
11 pořád provodí lest. * Nebo hojí potření dcery
lidu mého toliko po vrchu říkajíce: Pokoj,
12 pokoj, ježto není žádného pokoje. * Zdaliž je
zahanbovali, protože ohavnost páchali? aniž
se lid co styděl, aniž se hanbiti uměli; pro-
tož padnou, když oni padati budou, v čas,
v němž je navštívím, klesnou, praví Hospo-
din; * do konce vykořením je, dí Hospodin; 13
nebude žádného hroznu na vinném kmenu,
ani žádných fíkův na fíku, ano i list sprchne,
a což dám jim, odjato bude. * Řeknou: Proč 14
my tu sedíme? shromažďte se a vejděte do
měst hrazených, a odpočineme tam; ale Ho-
spodin Bůh náš káže odpočívati nám, když
vodou jedovatou napojí nás; protože jsme
hřešili proti Hospodinu. * Čekej pokoje, ale 15
nedočkáš se ničeho dobrého; času uzdravení,
ale ai přijde hrůza; * od Danu slyšeti frkání 16
koní jeho, od hlasu prokřikování silných jeho
všecka země se třese; kteříž táhnou, aby sží-
rali zemi i všecko, což jest na ní, město i ty,
kteříž bydlejí v něm. * Nebo ai já pošli na 17
vás hady nejjedovatější, proti nimž nic ne-
prospívá zaklínání, a štípati vás budou, dí
Hospodin.
Srdce mé ve mně, kteréžby mne mělo 18
občerstvovati v zámutku, mdlé jest. * Ai hlas 19
křiku od dcery lidu mého ze země velmi da-
leké řkoucí: Zdali Hospodina není na Sionu?
zdali krále jeho není na něm? Proč mne po-
pouzeli, dí Hospodin, rytinami svými, marnostmi
cizozemcův. * Pominula žeň, dokonalo se léto, 20
a my nejsme vyproštěni. * Pro potření dcery 21
lidu mého potřín jsem, smutek nesu, užasnutí
podjalo mne.* Což není žádného lékařství v Ga- 22
ladě? což není žádného lékaře tam? proč tedy
není zhojena dcera lidu mého?

že se jim ani po smrti počestně pohřbenu býti nedostane, aby všecko jako stvoření tomu se diviti a děsiti musilo. — *hledají*: se dotazují, radí.

3. *žádostivější*, H. zvolena bude. — *rodiny*: čeledi, pokolení. — *kdežby koli* etc., H. pozůstalých.

4. *Takliž*, J. jestližeby se navrátil, zdaližby se také (Bůh) nenavrátil?

5. *věčným*: zarputilým.

6. *kterýž* etc.: rozvodnilý.

7. *u povětří*, H. v nebi. Nebo to slovo nebe často se v písmích svatých za povětří béře. Tak Mat. 6, 26. — *příletu*, H. příchodu. — *Hospodinova.* Podobné mluvení viz Isai. 1, 3.

8. *máme*, H. s námi. — *nadarmo*, H. klamu. — *nadarmo jsou* etc. Jakoby řekl: Nic vám ta chlouba neprospěje, že zákon máte, jej slýcháte, čítáte, přepisujete, a jeho že jste povědomí, poněvadž proti zákonu všelijak činíte. Podobně obviňoval Židy svatý Pavel Řím. 2, 17. 18.

9. *jati*, t. zdali se kázaním proroků svých tak napraviti dali, aby jako přemoženi a jati jsouce odpírati a Bohu odmlouvati nemohli, ale jemu poddáni býti musili. Podobně mluví apoštol II. Kor. 10, 5. — *jakáž* etc., H. moudrost čeho, t. při čem.

10. *opanovali*, t. dědičně vládli. — *vydali*, etc., H. lakomí lakomstvím. — *provodí*, H. činí lež.

11. *po vrchu*, H. polehoučku, výš 6, 14.

12. *padnou*, t. lid. — *oni*, t. proroci. — *v němž*, H. navštívení jejich.

13. *do konce* etc., H. sbíraje sberu. — *odjato*, H. odejdou neb pominou.

14. *hrazených*, H. hradu. — *káže.* Opačné mluvení. Jakoby řekl prorok: Jděte, jděte do těch měst hrazených, spůsobí vám tam Bůh odpočinutí, tak že více nevstanete. — *jedovatou*, H. jedu neb žluči.

16. *Danu*, viz Soud. 20, 1. — *jeho*, t. krále babylonského a vojska jeho, kteříž od půlnoční strany přitáhnouti měli. Výš 1, 14. — *všecko*, H. plnost její.

17. *hady*, H. hady, bazilišky.

19. *velmi* etc., H. dalekostí, t. když zajati budou do země cizí, že tam naříkati a žalostiti měli. J. přidávají takto (příčinou táhnoucích nepřátel) ze země daleké. — *marnostmi*, viz I. Král. 12, 21. — *cizozemcův*, H. cizozemce.

20. *vyproštěni.* Jakoby řekl: Nenadáli jsme se, že Egyptští nám za času přispějí na pomoc, a teď již ten čas příhodný pominul a my se dostali v ruce nepřátel.

21. *podjalo*: zachvátilo.

22. *lékařství*, H. tsory, kteréž slovíčko rozdílně vykládají: kadidlo, mast balsamovou etc. — *tam.* Rozumí se z místa tohoto, že tu krajina Galad hojnost přinášela drahých mastí. Protož jakoby řekl: Ačkoli hojně léků a lékařů jest v zemi Galad, však tento neduh lidu mého jest takový, že žádným lékařstvím uzdraven býti nemůže. — *proč* etc., H. proč nevstupuje zdraví.

Hlava 9.

Prorok I. ohražuje se, že ani 1) jich oplakati nemůže, 2) mezi nimi obývati si nelibuje pro všech a) společnou nešlechetnost a b) proti němu zlost; II. oznamuje soudy boží, jež spravedlivě v přísnosti s vyhlazením obyvatelů i obydlí (poněvadž a) zhostivše se učitelů pravých a zákona svatého, b) myšlénkami se kojí; pročež zasloužili, aby v prokletí dáni jsouce k rozptýlení mezi národy přišli s dokonalým zahynutím;) konati bude. Při kterémž čase 1) vyučených v kvílení potřebovati budou, 2) s tím se dobře potká, kterýžby se v ničemž jiném, jedině v Bohu samém chlubil; 3) neodpustí Pán ani pohanům ani lidu svému srdce neobřezaného.

Ó kdo mi to dá, aby hlava má byla vo-
dou a oči mé pramenem slzí, abych dnem
i nocí oplakati mohl zmordovaných dcerky
2 lidu mého. * Ó kdo mne postaví na poušti
v hospodě pocestných, abych opustil lid svůj
a odešel od nich; nebo všickni jsou cizolož-
3 níci, zběř zpronevěřilých, * a natahují jazyk
svůj ke lži jako lučiště své, aniž se k pravdě
zmocnili na zemi; nebo ze zlého ve zlé jdou
4 a mne neznají, praví Hospodin. * Každý střez
se bližního svého a ne každému bratru se
dověřuj; nebo každý jeden druhého hledí vše-
lijak podtrhnouti, a každý bližní jako utrhač
5 chodí; * a jeden každý bližního svého okla-
mává a pravdy nemluví; učí jazyk svůj mlu-
6 viti lež, nepravě činíce ustávají. * Tvůj byt Je-
remiáši jest u prostřed lidu přelstivého; pro
lest nechtí mne poznati, dí Hospodin.
7 Z té příčiny takto praví Hospodin zástu-
pův: Ai já přeháněje zkušoval jsem je: jakž
tedy nakládati mám s dcerou lidu svého?
8 * Střela zabíjející jest jazyk jejich, lest mluví;
ústy svými jeden každý pokojně s bližním svým
mluví, ale v srdci svém skládá úklady své.
9 * Zdali pro ty věci nemám jich navštíviti? dí
Hospodin; zdaliž nad národem takovým nemá
10 mstíti duše má? * Pro tyto hory dám se v pláč
a v naříkání a pro pastviště, kteráž jsou na
poušti, v kvílení; nebo popálena budou, tak
že nebude žádného, kdoby skrze ně šel, aniž
bude slyšán hlas dobytka, od ptactva nebe-
ského až do hovada všecko se odběře a ode-
jde; * a obrátím Jerusalem v hromady kamení 11
a příbytek drakův, a města judská obrátím
v pustinu, tak že nebude obyvatele. * Kdo jest 12
ten muž moudrý, ježtoby učil tomu? a k tomu
mluvila ústa Hospodinova, ježtoby oznamoval
to, proč zahynouti má tato země a vypálena
býti jako poušť, tak aby nebylo, kdoby skrze
ni šel? * Nebo praví Hospopin: Protože opu- 13
stili zákon můj, kterýž jsem jim předložil,
a neposlouchali hlasu mého, aniž chodili za
ním; * ale chodili za myšlénkami srdce svého 14
a za Bali, čemuž je naučili otcové jejich;
* protož takto praví Hospodin zástupův, Bůh 15
israelský: Ai já nakrmím je, totiž lid tento pe-
lynkem a napojím je vodou jedovatou. * Nebo 16
rozptýlím je mezi národy, kterýchž neznali
oni, ani otcové jejich, a posýlati budu za nimi
meč, až je do konce vyhladím.
Takto praví Hospodin zástupův: Pilně 17
považte toho a svolejte ženy, kteréž naříká-
vají, ať přijdou, a k těm, kteréž jsou v tom
vycvičené, pošlete, aby přišly; * nechť pospíší 18
a dají se nad námi v naříkání, aby slzy te-
kly z očí našich a víčka naše oplývala vo-
dou. * Hlas zajisté naříkání slyšeti ze Siona 19
řkoucí: Jak jsme pohubeni! stydíme se ná-
ramně, že jsme ztratili zemi, že boří příby-
tky naše. * Anobrž slyšte ženy slovo Hospo- 20

1. *oči*, H. oko. — *oplakati* etc. Ukazuje těmi slovy tak hroznou zhoubu budoucí, že nikoli spůsobem pláče obecného oplakána býti nemůže, protože pomsta boží také neobyčejně se rozšíří. Viz Isai. 20, 2., též 22, 4., též 24, 16.
2. *zběř*, J. kteřiž v den zbránění (t. sváteční) zpronevěřile činí. Levit 23, 36. IV. Král. 10, 20.
3. *k pravdě*, t. k upřímosti.
4. *dověřuj*, H. bratr. — *všelijak* etc., H. podtrhuje podtrhnouti.
5. *oklamává*, H. oklamávají, i dále v množném.
7. *přeháněje*: přepaluje. — *jakž* etc. Podobné mluvení viz Isai. 5, 4. — *nakládati*, H. jak učiním pro dceru.
8. *Střela* etc., J. nůž zařezující. — *pokojně*: ochablebně. — *v srdci*, H. u prostřed sebe.
10. *dám* etc., pozdvihnu pláče a naříkání a nad pastvisky pouště naříkání. — *pastviště*: salášе, boudy.
11. *obrátím*, H. položím, tak hned.
12. *učil*: k vyrozumění posloužil, t. při těch věcech, o nichž mluví. J. kterýžby srozumíval. — *oznamoval to.* Jakoby řekl: Málo jest pobožných, rozumných a osvícených lidí, též i proroků pravých, není, kdoby lid ze sna hříchův probuzovali a metly božího trestání ukazovali.
13. *předložil*, H. položil před tváří jejich. Deut. 11, 32. — *za ním*, H. v něm.
14. *za myšlénkami*: zdáním, H. viděním.
15. *jedovatou*, H. jedu neb žluči; tak výš 8, 14.
17. *naříkávají*, t. nad mrtvým najaty jsouce. — *přišly*. Podobné mluvení viz Amos 5, 16.
18. *dají*, H. pozdvihnou. — *tekly*, H. sstoupily. — *vodou*, t. aby nás, poněvadž jsme tak zatvrdilí, k pláči probudily.
19. *ztratili*, H. opustili. — *boří*, H. rozhazují.

dnovo, a nechť přijme ucho vaše slovo úst
jeho, abyste učily dcerky své naříkání, a je-
21 dna každá tovaryšku svou kvílení. * Nebo
vlezla smrt okny našimi, vešla na paláce
naše, aby vyhubila děti z náměstí a mládence
22 z ulic, * (mluv i to: Takto dí Hospodin:) A
padla mrtvá těla lidská jako hnůj po poli
a jako snopové za žencem, a není žádného,
kdoby pochoval.
23 Takto praví Hospodin: Nechlub se mou-
drý v moudrosti své, ani se chlub silný v síle
své, aniž se chlub bohatý v bohatství svém:
* ale v tom nechť se chlubí, kdo se chlubí, že 24
rozumí a zná mne, že já jsem Hospodin, kte-
rýž činím milosrdenství, soud i spravedlnost
na zemi; nebo v těch věcech líbost mám, dí
Hospodin.
Ai dnové jdou, praví Hospodin, v nichž 25
navštívím každého obřezaného i neobřezané-
ho: * Egyptské i Judské a Idumejské i Am- 26
monytské a Moabské i všecky, kteříž v nej-
zadnějším koutě bydlí na poušti; nebo ti vši-
ckni národové jsou neobřezaní, tolikéž vše-
cken dům israelský jest neobřezaného srdce.

Hlava 10.

O devátém. V devátém výstrahu dává prorok před hříchem a pokutou hřícha. Hřích jest modlářství. Tuť 1) zapovídá poctu, kterouž činí pohané a) vojsku nebeskému, b) dílu svému; nebo α) samo v sobě bezdušné jest, β) Bohu vrovnáno býti nemůže a γ) nic jiného jak marnost pouhá není, jedině dílo řemeslníků; 2) poroučí poznávati Boha a) mocného v soudech, b) předivného při všech věcí α) stvoření, β) opatrování. Výstraha před pokutou jest v oznámení pohrůžek božích a povolání člověka ku kajícnosti. Pohrůžka zde proti 1) činitelům modl, 2) modlám, 3) ctitelům modl. Tyť vypudí z míst země zaslíbené, aby a) nad sebou naříkajíce a b) všecko nedbánlivému slova božího oznamování a přijímání připisujíce, c) od půlnoci na sebe vojska očekávali. Ponouká ke kajícnosti hříšníka modlitbou, již jmenem všeho lidu Bohu obětuje I. vyznávaje lidskou zkázu, II. podkládaje se kázni boží v pokoře s doložením žádosti, aby a) milostivě trestaje b) hněvivost svou vylil na neznabohy a potupníky i α) slova β) i církve svaté.

Slyšte slovo toto, kteréž mluví k vám
2 Hospodin, ó dome israelský; * takto praví
Hospodin: Cestě pohanův neučte se, aniž se
znamení nebeských děste; neboť se jich děsí
3 pohané. * Ustanovení zajisté těch národů jsou
pouhá marnost; nebo někdo setna dřevo se-
4 kerou v lese, dílo rukou řemeslníka, * stříbrem
a zlatem ozdobí je, hřebíky a kladivy utvr-
5 zují je, aby se neviklalo; * jsou jako pal-
mový špalek tvrdý, ani nemluví; nošeni býti
musejí, neb choditi nemohou; nebojtež se jich,
nebo zlé učiniti nemohou, aniž také dobré
učiniti mohou; * z nichžto není žádného tobě 6
podobného, ó Hospodine; veliký jsi, i jmeno
tvé veliké jest v moci. * Kdožby se nebál tebe 7
králi národův, na tebeť zajisté samého to sluší;
poněvadž mezi všemi mudrci národův i ve
všem království jejich nikdá nebylo podob-
ného tobě; * avšak ze spolka zhlupěli a blá- 8
zni jsou; nebo z dřeva učiti se jest pouhá

21. *vlezla*, viz v předmluvě pravidlo 9. Jakoby řekli: Tak veliká ta pomsta jest, že ačkoli domové naši výborně ohrazeni a uzavíráni jsou, však jsme se jí předse ubrániti nemohli. — *vyhubila*, H. vyťala. — *z náměstí*, H. z venku.

22. *i to*, t. co oni dále v svých bídách mluviti budou. — *padla* etc., H. padlo tělo. — *po poli*, H. na tváři pole. — *pochoval*, H. sbíral.

24. *že rozumí.* Jakoby řekl: že k tomu neb v tom jest rozumný, že zná Boha, tak jakž dále ukazuje, a v tom že záleží vrch moudrosti. — *zná* etc., t. mně věří, mne miluje, poslouchá a následuje, viz Isai. 48, 6.

25. *obřezaného*, H. obřízku s neobřízkou.

26. *Ammonytské*, H. syny Ammona. — *nejzadnějším* etc., H. odťaté koutem. J. střižené neb holené koutem. A obracejí to na Arabské, kteříž vlasy své okrouhle stříhali a podholovali. — *na poušti.* Jakoby řekl: Kteříž v místech vzdálených od hlučné s jinými obecnosti, buď na poušti neb kdekoli jsou; ježtoby se jim zdálo, že tam uleží a vyhnou se božím pomstám.

2. *pohanův*: národův. — *děste.* Znameními nebeskými prorok míní slunce, měsíc, hvězdy, kteréž k čemu nařízeny byly, viz Gen. 1, 14., na něž však pohané poctu Bohu samému vlastní přenášeli, a jim moc i správu zvláštní, že ji nad světem i jinými všemi věcmi vedou, přivlastňovali, a proto se jich i báli; což pán Bůh byl zapověděl Deut. 18, 10., a tuto lid svůj od takových obyčejů pohanských odvodí a k víře pravé v sebe slouží. Viz Isai. 47, 11, 14.

3. *v lese*, H. z lesa.

4. *neviklalo*: nezvrátilo.

5. *jsou*, t. ti bohové z toho dřeva sformovaní řemeslně. — *palmový*, H. palma tvrdosti. — *nošeni*, H nošením nošeny bývají. — *choditi*: kráčeti. — *učiniti* etc., H. není při nich, t. pomáhati a ze zlého vysvobozovati nemohou.

6. *v moci.* Jakoby řekl: Ne samým jmenem a chloubou, jako těch smyšlených cizích bohů, ale skutkem a pravdou.

7. *nikdá*, H. od žádného, t. času.

8. *spolka*, t. i pohané i židé, H. v jednom. — *zhlupěli*: zhovadilí jsou. — *z dřeva*, H. učení marností dřevo samo. Jakoby řekl: Čemukoli lidé učí o Bohu skrze ukazování a spatřování dřeva neb obrazů, není než marnost a hříčka dětinská.

9 marnost. * Stříbro tažené ze zámoří přivážíno
bývá a zlato z Ofazu, dílo řemeslníka a rukou
zlatníka; hiacintový a šarlatový jest oděv je-
jich; všecko to jest dílo umělých řemeslníkův.
10 Ale Hospodin jest Bůh pravý, jest Bůh
živý a král věčný, před jehožto prchlivostí
země se třese, aniž mohou snésti národové
11 rozhněvání jeho; * (takto říkejte jim: Bohové
ti, kteříž nebe ani země neučinili, nechť za-
hynou ze země, a nechť jich není pod nebem;)
12 * kterýž učinil zemi mocí svou, kterýž utvrdil
okršlek světa moudrostí svou, a opatrností
13 svou roztáhl nebesa; * kterýžto když vydává
hlas, ječení vod bývá na nebi, a kterýž pů-
sobí to, aby vystupovaly páry od kraje země,
blýskání s deštěm přivodí a vyvodí vítr z po-
14 kladů svých. * Tak zhlupěl každý člověk, že
nezná toho, že zahanben bývá každý zlatník
pro svou rytinu; nebo slitina jeho jest lest,
15 a není ducha v nich; * marnost jsou a dílo
podvodův; v čas, v němž je navštívím, zahy-
16 nou. * Neníť podobný ten modlám díl Jakobův;
nebo on jest stvořitel všeho; Israel tolikéž jest
pokolení dědictví toho, jehož jméno jest Ho-
17 spodin zástupů. * Sbeř ze země koupi svou ty,
18 kteráž bydlíš v pevnosti této. * Nebo takto
praví Hospodin: Ai já vyhodím jako z praku
obyvatele této země pojednou a súžím je,
aby to shledali a říci musili: * Běda mně pro 19
setření mé, přebolestná jest rána má; ježto
jsem já byl řekl: Jistě tato nemoc jest, kte-
rouž snesu: * avšak stan můj popléněn jest, 20
a všickni provazové moji potrháni jsou; sy-
nové moji odebrali se ode mne, a není žá-
dného, není pravím žádného, kdoby více roz-
bíjel stan můj a roztáhl opony mé. * Nebo 21
zhlupěli pastýři a Hospodina se nedotazo-
vali; protož nevede se jim šťastně, a všecko
stádo pastvy jejich rozptýleno jest. * Ai po- 22
věst jistá přichází a pohnutí veliké ze země
půlnoční, aby obrácena byla města judská
v pustinu a v příbytek drakův. * Vím Hospo- 23
dine, že není v moci člověka cesta jeho, aniž
jest v moci muže toho, kterýž chodí, aby
spravoval krok svůj; * kárej mne Hospodine, 24
však milostivě, ne v hněvě svém, aby nese-
třel mne; * vylij hněv svůj na ty národy, kte- 25
říž tebe neznají, a na rodiny, kteréž jména
tvého nevzývají; ale sžírají Jakoba, a tak
sžírají jej, aby jej všeho sežrali a obydlí
jeho v poustku obrátili.

Hlava 11.

O desátém. V desátém Bůh mluví o lidu s prorokem a prorok s Bohem. Bůh v promlouvání I. stěžuje sobě, že a) ani kněží k ohlašování smluv svatých ochotni, b) ani lid ku přijetí poslušnému jich volní nejsou, nebo se všickni spikli na odstoupení od Boha. II. Hrozí pokutou, totiž opuštěním jich, aby a) v svém zaslepení zhynuli; b) ani přímluvy proroka užiti nemohli, poněvadž se nevděčně chovají (ježto je Bůh

---

9. *tažené*, t. na plechy neb kusy rozkované. — *Ofazu*, J. Ofiru. — *umělých*, H. moudrých.

10. *pravý*, H. pravda. — *věčný*, H. věků.

11. *takto*. Tento v. 11. sám toliko v proroctví Jeremiášově chaldejským jazykem napsán jest; proto aby lid boží netoliko utíkali modlářství chaldejských: ale (kdyžby k němu nuceni byli) hned vlastním jejich jazykem pronášeli to, že všelijak modly jejich v nenávisti a ošklivosti mají. Tak učinili oni tři mládenci. Dan. 3, 16. 17. — *nechť* etc., J. zahynou.

14. *nezná*: nesoudí toho. — *zahanben*, J. zahanbuje rytinou, t. ctitele jejich. — *zlatník*: slevač. — *pro rytinu*, t. že se musí za dílo rukou svých styděti, když v čas nouze a potřeby modla jakkoli mistrovsky udělaná lidem, kteříž se k ní utíkají, nic nemůže pomáhati, viz Isai. 16, 12.

15. *jsou*, t. ty rytiny neb ty modly. — *v němž* etc., H. navštívení jejich.

16. *díl* etc., t. Bůh. Tím slovem ukazuje, že v Bohu jest složena hojnost a dokonalost všeho dobrého těm, kteříž v něho věří; on že sám jest jejich poklad a studnice všeho štěstí a požehnání, na němž oni také rádi s potěšením přestávají; podobně jako synové israelští počátečně na svých podílích a dědictvích při rozdělení země zaslíbené. Odkudž způsob mluvení takového vzat jest. Tak David často nazývá Boha Žl. 15. 5., též 72, 26., též 141, 6. Tolikéž zase lid boží nazývá se dílem, provázkem a dědictvím Hospodinovým (Deut. 32, 9., níž 12, 7.), protože on o ně jako o své vlastní dědictví pečuje, oni jej také sami právě ctí, vzývají a oslavují. — *stvořitel*, H. sformovatel. — *pokolení*, H. proutkem; nebo to slovíčko šebet oboje to znamená, viz Žl. 73, 2.

18. *po jednou*, J. v tu chvíli. — *súžím*, J. spůsobím, aby je oblehli. — *shledali*, t. s hroznou žalostí svou, že jest to pravé, v němž jsem se jim hojně osvědčoval skrze proroky, že je pro jejich nešlechetnosti trestati chci, čemuž oni však věřiti nechtěli.

19. *řekl*: myslil. — *snesu*. Jsou slova lidu judského, kteříž prvé na pohrůžky boží nedbavše teprv pozdě v trestání božím toho litovati budou. Jakoby řekl: Myslili jsme, že pomsty boží nám od proroků ohlašované jsou marné aneb že nebudou tak těžké; any pak takové jsou, že jich nikoli snésti nemůžeme.

20. *odebrali se*: vyšli. — *roztáhl*, H. zdvihl.

21. *nevede se*, J. nesrozuměli.

22. *pověst*, H. hlas slyšení. — *pohnutí*: hřmot. — *obrácena*, H. položena byla.

24. *milostivě*, H. v míře. — *nesetřel*: nezdrobil.

25. *rodiny*: čeledi.

sobě oblíbil) odstupujíce od něho a ubližujíce služebníkům jeho, což dobře Bůh svým vyjevuje, jakožto přímým. Prorok s Bohem rozmlouvaje řeč svou vede a odpověď Páně slyší. Řeč proroka dvojí jest. A) O nepřátelích mluvě a žádaje na ně pomsty, připomíná sobě pro jejich neváznost úsudek boží, že zhynou, i potomkové jejich.

Slovo, kteréž stalo se k Jeremiášovi od
2 Hospodina řkoucí: * Slyšte slova smlouvy této,
kteráž byste mluvili mužům judským a oby-
3 vatelům jerusalemským, * a rci jim: Takto
praví Hospodin Bůh israelský: Zlořečený ten
člověk, kterýžby neposlechl slov smlouvy této,
4 * kterouž jsem vydal otcům vašim tehdáž,
když jsem je vyvedl ze země egyptské, z peci
železné řka: Poslouchejte hlasu mého a čiňte
to všecko tak, jakž přikazuji vám; i budete
5 lidem mým a já budu Bohem vaším: * abych
splnil přísahu, kterouž jsem učinil otcům va-
šim, že jim dám zemi oplývající mlékem
a strdí, jakž to podnes zjevné jest. Jemuž od-
6 pověděv řekl jsem: Amen Hospodine! * Po-
tom řekl mi Hospodin: Ohlašuj všecka slova
tato po městech judských a po ulicích jeru-
salemských řka: Slyšte slova smlouvy této
7 a čiňte je; * nebo častokrát osvědčoval jsem
se otcům vašim, od toho dne, jakž jsem je
vyvedl ze země egyptské, až do dne tohoto;
ráno přivstávaje a osvědčuje se říkával jsem:
8 Poslouchejte hlasu mého; * ale neposlouchali,
aniž naklonili ucha svého, nýbrž chodil jeden
každý po zdání srdce svého zlého; pročež uvedl
jsem na ně všecka slova smlouvy této, kterouž
9 jsem přikázal plniti, ale neplnili. * Tehdy řekl
mi Hospodin: Nalézá se spiknutí mezi muži
judskými a mezi obyvateli jerusalemský-
10 mi; * obrátili se k nepravostem otců svých
starých, kteříž nechtěli poslouchati slov mých,
tolikéž tito chodí za bohy cizími sloužíce jim;
dům israelský a dům judský zrušili smlouvu
mou, kterouž jsem učinil s otci jejich.
Protož takto praví Hospodin: Ai já 11
uvedu na ně zlé, z něhož nebudou moci vy-
jíti; by pak volali ke mně, nevyslyším jich.
* I půjdou města judská i obyvatelé jerusa- 12
lemští, a budou volati k bohům těm, kterýmž
kadí; ale nikoli nevysvobodí jich v čas bídy
jejich; * ačkoli podlé počtu měst máš bohy 13
své, ó Judo, a podlé počtu ulic jerusalemských
nastavěli jste oltářů ohavnosti té, oltářů ke ka-
dění Balovi. * Protož ty nemodl se za lid tento, 14
aniž pozdvihuj za ně hlasu a modlitby; ne-
boť nikoli nevyslyším jich v ten čas, kdyžby
volali ke mně příčinou svého zlého. * Nebo co 15
jest milému mému do mého domu, poněvadž
jako nestydatá páše nešlechetnosti s mnohými?
a oběti svaté odešly od tebe; nad to když svou
zlost vykonáš, tedy plášeš. * Bylť Hospodin 16
nazval jmeno tvé olivou zelenající se pěknou
pro ovoce ušlechtilé; ale se zvukem bouře ve-
liké zapálí ji s hůry, když poláme ratolesti
její. * Nebo Hospodin zástupův, kterýžto byl 17
štípil, vyřkl zlé proti tobě pro nešlechetnost
domu israelského a domu judského, kterouž
mezi sebou páchali, aby mne popouzeli ka-
díce Balovi. * Hospodin zajisté oznámil mi 18
to, i dověděl jsem se; tehdáž jsi mi ukázal
ó Bože předsevzetí jejich, * když jsem já byl 19
jako beránek aneb voleček, kterýž veden bývá

---

2. *mluvili*, t. vy kněží, kteříž máte vyučovati Jakoba soudům mým. Deut. 33, 10.
4. *vydal*, H. přikázal. — *tehdáž*, H. v den. — *všecko*, H. podlé všeho.
5. *učinil*, H. přisáhl. — *oplývající*: tekoucí. — *strdí*, viz vysvětlení toho Exod. 3, 8. 17. — *Hospodine.* Jakoby řekl: Já jsem se sám toliko ozval a rozkazu božího poslechl, když kněží, jichž vlastně ta povinnost byla, lidu zákon boží předkládati, k tomu se neměli.
7. *častokrát* etc., H. osvědčuje osvědčoval jsem.
8. *po zdání*, H. vidění. — *slova*, t. pomsty mnohými slovy v zákoně osvědčené. Deut. 28, 15. etc. — *plniti*, H. činiti, tak hned.
9. *jerusalemskými*, t. tak jsou proti mně v zlosti zatvrdilí, jakoby se i s předky svými i sami jedni s druhými přísahou zavázali, aby mi odporni byli; o čemž hned ve verši 10.
10. *obrátili*, J. odvrátili se v nepravostech více než otcové jejich. — *starých*, H. prvních.
12. *volati*, H. křičeti. — *nikoli* etc., H. vysvobozujíce nevysvobodí. — *bídy*, H. zlého.
13. *oltářů.* Jakoby řekl: Proti mé přísné zápovědi, aby mně jinde oběti obětovány nebyly, než na jednom místě, kteréž jsem vyvolil. Viz Deut. 12. hl. Jos. 22, 11. — *ohavnosti té*, H. hanbě, výš 3, 24., t. Balovi, jakž hned, J. k zahanbení (svému).
14. *zlého*, t. svých bíd.
15. *domu.* Jakoby řekl: Co jest platno lidu mému (kterýž jsem sobě za zvláštní a milý zvolil) do chrámu mého choditi, poněvadž se nešlechetností dopouští a místo toho, cožby mně obětovati měl, modlám obětuje a v tom zvláštní svou rozkoš a líbost má. Podobné mluvení viz výš 7, 10. Isai. 1, 12. — *nestydatá*, H. ona, t. ten lid judský, — *oběti* etc., H. maso svatosti. — *odešly*, t. nejvíce v zlý smysl, když na samém zevnitřním konání jich celou boží službu zakládali (Isai. 1, 13.) a též díl k Balovi a jeho poctě obraceli.
16. *ušlechtilé*, H. krásy. — *zapálí* etc, H. zapálí oheň nad ní.
17. *mezi sebou*, J. sobě, t. k svému zlému.
19. *k zabití*, t. když jsem svou povinnost upřímě a sprostně nemysle na to, aby mi od koho úkladové jací strojeni býti měli, konal. — *rady* etc., H. myslili myšlení. — *Zkazme* etc. Smysl nejvlastnější a textu nejpřípadnější jest ten: že se jimi Židé o zamordování Jeremiáše a vyhlazení učení jeho smlouvají. A tak stromem míní Jeremiáše, ovocem pak kázaní a učení jeho, jakž i Kristus

k zabití; nebo nevěděl jsem, by proti mně
rady skládali říkajíce: Zkazme strom s ovocem jeho a vyhlaďme jej ze země živých, aby
jmeno jeho nebylo připomínáno více.
20 Ale ó Hospodine zástupův, soudce spravedlivý, kterýž zkušuješ ledví i srdce, nechť
se podívám na pomstu tvou nad nimi; nebo
21 tobě jsem zjevil při svou. * Protož takto praví
Hospodin o Anatotských, kteříž hledají bez-
životí tvého říkajíce: Neprorokuj ve jmenu
Hospodinovu, aby neumřel v ruce naší; * pro- 22
tož řku, takto praví Hospodin zástupův: Ai
já navštívím je, mládenci zbiti budou mečem; synové jejich i dcery jejich zemrou hla-
dem, * a nebudou míti potomků, když uvedu 23
zlé na Anatotské času toho, v němž je navštívím.

Hlava 12.

B) O bezbožnosti veřejně mluvě s ohražením spravedlnosti boží na dotaz lidí (proč se bezbožným zevnitřně lépe vede než pobožným tážících se) odpovídá, že pobožných neopouštěje Bůh uložil den k ztrestání bezbožných. Pán již plně odpovídá, že ani svým ani cizím neodpustí. O pokutách proti svým u vypravování ohlašuje se přede vším, že slušně to učiniti může, poněvadž 1) nerozumné stvoření to trpěti nemůže, 2) proroka sobě neváží, až i sami vlastní povstávají proti němu, 3) ano i proti Pánu tyransky povstávají. — Po tom ohlášení ponouká a) meče ku poplénění země, b) neúrody na osení. O pokutách pak proti cizím nastrojených tak mluví, že I. ze zlosti lidu jeho utrhající poplení; II. ostatky lidu (ač budou-li pokání svaté činiti) zase vzdělá.

Spravedlivý zůstaneš Hospodine, povedu-li odpor proti tobě; avšak o soudech
tvých mluviti budu s tebou: Proč se cestě
bezbožníkův šťastně vede? proč mají pokoj
všickni, kteříž se pyšně zpronevěřili tobě?
2 * Štěpuješ je, ano i vkořeňují se; rostou, ano
i ovoce nesou ti, jejichžto úst blízko jsi, ale
3 daleko od ledví jejich. * Ale ty Hospodine
znáš mne, prohlédáš mne a zkušuješ srdce
mého s tebou spojeného; onyno pak táhneš
jako ovce k zabíjení a připravuješ je ke dni
4 zabití. * Nebo pravíš: Dokudžby žalostila ze-
mě a bylina všeho pole svadla? pro zlost
přebývajících v ní dokudžby hynulo jedno každé
hovado i ptactvo? neb říkají: Nevidíť Bůh
skončení našeho.* Tebe pak poněvadž s pěšími 5
běžícího k ustání přivodí, kterakžby tedy stačil
při koních? a poněvadž v zemi pokojné, o níž
dobře smýšlíš, nic spraviti nemůžeš, což pak
spravíš při Jordanu, kterýž se dme a bouří?
* Poněvadž i bratří tvoji, i dům otce tvého 6
zpronevěřili se tobě, a ti také povolávají za
tebou plnými ústy, nevěř jim, byť pak mluvili s tebou přátelsky; * a protož opustil jsem 7

Pán podobně o služebnících mluví. Mat. 7, 17. — *vyhlaďme*: vytněme.
20. *spravedlivý*, H. spravedlnosti. — *zjevil*, t. poručil.
21. *Anatotských*, H. mužích Anatotu, t. ve verši 23. — *bezživoti*, H. duše.
22. *je*, H. nad námi. — *zbiti*, H. zemrou.
23. *potomků*, H. ostatků. — *času* etc., H. roku navštívení jejich.
1. *Spravedlivý*. Slovy těmi prorok k tomu směřuje (jako i David Žl. 36., též 72.), aby bezbožné předěsil, kteříž tím sobě v svých hříších pochlebujíce, že Bůh jim štěstí dává, pobožných pak v trápení do času nechává, na pohrůžky boží nic nedbali; ale v žádostech světa jako v moři pohříženi byli. Protož jim prorok to smítá a ukazuje: že to jim dlouho nestane, ale k hroznému cíli přijde; pobožným pak k tomu pomoc činí, aby sobě štěstím bezbožných nic nepřekáželi, ale na konec jejich žalostný hleděli. A v tom ve všem, i když na své pokušení vzkládá, i když bezbožným poněkud štěstí propůjčuje, jeho spravedlivé soudy znali. — *zůstaneš*, H. ty. — *soudech*, J. souditi se budu s tebou. H. soudy mluviti budu s tebou. — *pyšně* etc., H. zpronevěřili zpronevěřilostí.
2. *rostou*, H. jdou. — *nesou*, H. činí. — *blízko*, H. blízký. — *daleko*, H. daleký. — *jejich*. Podobné mluvení viz Isai. 29, 13. Mat. 15, 8.
3. *zabití:* viz Isai. 34, 6.
4. *žalostila*: kvílila. — *země*. Podobné mluvení apoštolovo Řím. 6, 22. — *ptactvo*, t. proto je tím dříve sklidíš, aby příčinou jejich zlosti tak často a tak dlouho země a všecko stvoření pokut snášeti nemusilo. — *našeho*. Jakoby řekl: Cožkoli proroci k našemu předěšení ve jmenu božím mluví, to marné a daremné jest. Nebo coť má Bůh věděti, co na nás přijde; však ani na to nemyslí, aby nás trestati měl. Žl. 93, 7.
5. *stačil*, H. přimísil se. — *pokojné*, H. pokoje.— *dobře* etc., H. ty doufáš. — *při Jordanu*: vzdutí Jordanu. — *a bouří*. Jakoby řekl Bůh: Poněvadž při Anatotských v své vlasti lidech prostých nic spraviti nemůžeš, ale na ně sobě i jejich neustupnost naříkáš, ovšem Jerusalemským nadutým, pyšným a v zlosti zarytějším jako povodni neodoláš; alebrž od nich mnohem větší protivenství snášeti musíš. Protož já sám v to se vložím a je trestati budu. J. ta slova na ten rozum vykládají: Poněvadž ty Jeremiáši lidem pouhým a smrtelným odolati nemůžeš, pročež se o to pokoušeti smíš, aby s tím, jenž jest nejmocnější, odpor měl.
6. *povolávají*, J. svolávají na tě množství. — *přátelsky*, H. dobré.
7. *opustil*: zhostil jsem se. — *zavrhl*, H. zanechal. — *to což* etc., H. milování duše své, t. to milé dědictví své, jenž byl lid jeho vyvolený.

dům svůj, zavrhl jsem dědictví své, dal jsem
to, což velice milovala duše má, v ruce ne-
8 přátel jeho. * Nebo učiněno jest mi dědictví
mé podobné lvu v lese; vydává proti mně
9 hlas svůj, pročež ho nenávidím. * Ptákem
dravým učiněno jest mi dědictví mé. O pta-
ctvo sleťte se proti němu vůkol; nuže shro-
mažďte všecku zvěř polní, spůsobte to, ať se
sejdou k jídlu.
10 Mnozí pastýři zkazí vinici mou, pošla-
pají podíl můj, podíl mně velmi milý obrátí
11 v poušť nejhroznější; * obrátí jej v pustinu
leckdos, kvíliti bude spuštěn jsa ode mne;
spustne všecka tato země; nebo není žádného,
12 kdoby to v srdci skládal; * na všecka místa
vysoká po poušti potáhnou zhoubcové; meč
zajisté Hospodinův sžíře všecko od jednoho
kraje země až do druhého; nebude míti po-
13 koje žádné tělo; * nasejí pšenice, ale trní žíti
budou; pročež bolestně to ponesou, že užitku
nevezmou, a styděti se budou za úrody své
pro prchlivost hněvu Hospodinova.
Takto praví Hospodin o všech mých 14
sousedech zlých, jenž se dotýkají dědictví,
kteréž jsem uvedl v dědictví lidu svému israel-
skému: Ai já vypléním je ze země jejich,
tehdáž když dům judský vypléním z prostředku
jejich.
Stane se však, když je vypléním, že se 15
navrátím a smiluji se nad nimi, a přivedu
zase jednoho každého z nich k dědictví jeho
a jednoho každého do země jeho. * Stane se 16
také, jestližeby se pilně učili cestám lidu
mého a přisahaliby ve jmenu mém říkajíce:
Živť jest Hospodin, jakž oni učívali lid můj
přisahati skrze Bale, že vzděláni budou u pro-
střed lidu mého; * jestližeby pak neposlou- 17
chali, tedy pléniti budu národ ten ustavičně
a hubiti, dí Hospodin.

Hlava 13.

O jedenáctém. V jedenáctém 1) předpovídaje Bůh o zkažení lidu judského v příkladném podobenství jednom i druhém, 2) výstrahu dává, aby se a) vůbec všickni, b) obzvláštně pak i vrchnost ku pokání obrátili, ač chtějí-li ujíti zahynutí, 3) s osvědčením spravedlnosti své proti smyslu lidí nekajících. Nebo připomíná jejich a) netoliko přirozenou zlost, b) ale i svévolnost ve všelikém hříchu.

Takto řekl Hospodin ke mně: Jdi a zje-
dnej sobě pás lněný a opaš jím bedra svá,
2 do vody pak nedávej ho. * Tedy zjednal jsem
ten pás podlé slova Hospodinova a opásal
3 jsem bedra svá. * Potom stalo se slovo Ho-
4 spodinovo ke mně podruhé řkoucí: * Vezmi
ten pás, kterýž jsi zjednal, kterýž jest na be-
drách tvých, a vstana jdi k Eufratu, a skryj
5 jej tam do díry skalní. * I šel jsem a skryl
jsem jej u Eufratu, jakž mi byl přikázal
Hospodin. * Stalo se pak po přeběhnutí dnův 6
mnohých, že řekl Hospodin ke mně: Vstana
jdi k Eufratu a vezmi odtud ten pás, kte-
rýžť jsem přikázal skrýti tam. * I šel jsem 7
k Eufratu a vykopav vzal jsem ten pás
z místa toho, kdež jsem jej byl skryl, a ai
zkažený byl ten pás, aniž se k čemu hodil.
Tehdy stalo se slovo Hospodinovo ke 8
mně řkoucí: * Takto praví Hospodin: Takť 9
zkazím pýchu Judských i pýchu Jerusalem-

---

8. *hlas svůj*, t. jako nějaká lítá zvěř smějí se proti mně postavovati.

9. *dravým*, H. pazourovatým, J. strakatým. — *ptactvo*, t. vy Chaldejští a jiní národové táhněte na Judské.

10. *zkazí*, H. zkazili, tak i dále jsou minulé časy, viz prav. 9. v předml. — *podíl* etc, H. podíl žádosti mé položí v poušť pustiny, tak hned. Výš 10, 16.

11. *ode mne*, J. přede mnou. — *spustne*, t. z dopuštění mého. — *skládal*, t. rozvažoval, soudil.

12. *od jednoho* etc., H. od kraje země až do kraje země.

13. *užitku*, H. neprospějí. — *své*, H. vaše, t. když je naděje, kterouž o úrodách měli, zmýlí.

14. *dotýkají*, t. škodí. Podobné mluvení Žl. 104, 15., Zach. 2, 8., J. kteříž jsou v sousedství blízcí jich. — *vypléním*, t. když nejprv na lid svůj pomstu uvedu, tedyť ovšem cizím a pohanům neodpustím. J. vytrhnu, t. aby s jinými okolními zajati nebyli.

16. *pilně* etc., H. učíce učili. — *cestám*, t. zákonu božímu. — *lidu mého*, t. připojím je k lidu svému, aby i oni částkou církve mé byli, viz Žl. 86, 3.

17. *ustavičně*, H. pléně.

1. *Takto* etc. Tím příkladným mluvením Bůh ukázal zvláštní svou dobrotu k lidu tomu, že jej, t. mimo jiné národy vyvolil, k sobě připojil, a jako přepásal a pod svou ochranu přijal (v. 11.); oni však nevděčni toho byvše (v. 10.) opatrování jeho se spustili, Assyrské sobě za ochrance vzali (v. 4. 5.), avšak s tím se vším na zkázu přišli a sami sobě příčinou zahynutí svého byli (v. 9. 10. 21.). — *pás*: zástěru, H. pás lnův. — *opaš*, H. polož jej, tak níž. — *nedávej*: nepouštěj, t. aby se ve vodě nezkazil a nezhnil.

4. *skalní*, H. skály. K ukázaní toho, že Judští spustivše se mne k Assyrským (jejichž ten potok Eufrat byl) na pomoc se utekli.

6. *přeběhnutí*: skonání. — *mnohých*. Tu se ukazuje, že za dlouhý čas v zajetí držáni budou.

10 ských velikou; * lidu toho přenešlechetného,
kteříž nechtí poslouchati slov mých, kteříž cho-
dí podlé zdání srdce svého, a chodí za bohy
cizími sloužíce jim a klanějíce se jim; i bu-
deť podoben pasu tomu, kterýž se nehodí
11 k ničemu. * Nebo jakož se drží pás na be-
drách muže, tak jsem byl připojil k sobě
všecken dům israelský i všecken dům judský,
dí Hospodin, aby byli lidem mým a to k slávě
a k chvále i k ozdobě; ale nebyli poslušni.
12 Protož rci jim slovo toto: Takto praví
Bůh israelský: Všeliká nádoba vinná napl-
ňována bývá vínem; když pak řeknou: Zda-
liž nevíme dobře, že všeliká nádoba vinná
13 naplňována bývá vínem? * I díš jim: Takto
praví Hospodin: Ai já naplním všecky oby-
vatele země této i krále, kteříž sedí místo
Davida na stolici jeho, i kněží, i proroky a
tolikéž všecky obyvatele jerusalemské opil-
14 stvím, * a rozrazím jednoho o druhého, ja-
kož otce, tak také syna, dí Hospodin; ne-
budu šetřiti žádného, aniž odpustím, aniž se
15 smiluji, abych zkaziti jich neměl. * Poslou-
chejte a ušima pozorujte a nepovyšujte se,
16 neboť Hospodin mluví. * Dejte Hospodinu
Bohu svému čest, dříve nežliby tmu uvedl,
a dříve nežliby se zurážely nohy vaše o hory
tmavé, i čekali byste světla; ale Bůh obrátilby
je v stín smrti, proměnilby je v mrákotu.
17 * Jestliže pak toho neuposlechnete, v skrýších
plakati bude duše má pro pýchu vaši a ná-
ramně kvíliti bude; potekou pravím z očí
mých slzy; nebo zajato bude stádce Hospo-
dinovo. * Rci králi i královně: Ponižte se, 18
seďte na zemi; nebo odjata bude přednost
vaše, koruna ozdoby vaší; * města polední 19
uzavírána budou, tak že nebude žádného,
kdoby otevříti mohl; zastěhováno bude všecko
Judstvo, zastěhováno bude město pokoje uží-
vajících. * Pozdvihněte očí svých a vizte ty, 20
kteříž táhnou od půlnoci, kdež jest to stádo,
kteréžť dáno bylo, stádce ozdoby tvé?
Co díš dcero judská, když tě navštíví, 21
ježtos ty naučila je, aby byli nad tebou vůd-
cové přední; zdaliž bolesti tebe nezachvátí
jako ženu rodící? * Díš-li v srdci svém: 22
Pročby mne to potkati mělo? Pro množství
nepravosti tvé odkryti budou podolkové tvoji,
násilně odjata bude obuv tvá. * Může-li změ- 23
niti mouřenín kůži svou aneb pard peřestost
svou; takéť vy budete moci dobře činiti na-
učivše se zle činiti. * Protož rozptýlím je, 24
jako vítr přicházející z pouště rozptyluje plevy.
* Tenť bude los tvůj a díl odměřený tobě ode 25
mne, praví Hospodin, tobě, kteráž jsi za-
pomněla se nade mnou a doufalas ve lži.
* A tak i já také odkryji podolek tvůj nad 26
hlavu tvou, aby spatřína byla hanba tvá.
* Viděltť jsem cizoložství tvá a řehtání tvá 27
i nešlechetné smilství tvé na pahrbcích i na
poli; viděl jsem pravím ohavnosti tvé: běda
tobě Jerusaleme, zdaliž se očistíš? kdyžby
to bylo?

---

10. *zdání*, H. po vidění.
11. *připojil*: spojil s sebou. — *k slávě*, H. k jmenu.
12. *nádoba*. Jos. 9, 4. Žl. 118, 83. — *nevíme*, H. vědouce nevíme.
13. *opilstvím*, t. velikými bídami, tak že v nich nebudou věděti, co sobě počíti. Podobné mluvení viz Žl. 69, 5., Isai. 51, 21.
14. *jednoho* etc., H. muže k bratru jeho.
15. *ušima* etc., nastavte uši.
16. *čest*: chválu, t. což na Boha sluší, jemu přivlastňujte. — *zurážely*: potkly. — *o hory* etc., H. o hory soumraku. Jakoby řekl: Prvé nežli přijde tak hustá a jako makavá tma, že ani velikých hor před sebou viděti nebudete moci; ale prvé o ně nohami zavadíte a urazíte se, nežli je uhlédáte. Těmi pak temnostmi, jako i jinde v písmích míní se veliké pomsty boží, bídy a těžkosti, kteréž na ně přijíti měly. Viz Job. 15, 22. — *obrátilby*, H. položil. — *proměnilby*: H. položil.
17. *náramně* etc., H. slzeje slzeti bude. — *slzy*. Viz. Isai. 20, 2., též 22, 4., též 24, 16.
18. *královně*, H. paní. Vykládají pak to na Joachina a matku jeho, kteříž spolu do Babylona zajati jsou. IV. Král. 24, 15. — *odjata*, H. sstoupí. — *přednost*: důstojnost.
19. *polední*, t. egyptská, do nichž se oni v čas potřeby utíkávali, jíž jim pomoci dodávati nebudou. — *zastěhováno* etc., J. zastěhováno bude dokonale. — *užívajících*, t. Jerusalem, kterýž v hebrejském jazyku jmeno má od Šalem, t. od pokoje.
20. *stádo*, t. lid boží, o němž při konci v. 17. Nazývá jej pak stádcem ozdoby královské proto, že ve množství lidu sláva královská (Přísl. 14, 28.) jako i v povyšení a přednosti jeho (výš ve verši 15.) záleží.
21. *navštíví*, t. nepřítel. — *přední*. Jakoby řekl: Žádnému jinému nebudeš moci viny dávati, když v moc Assyrských a Chaldejských přijdeš, než sama sobě, protožes je dobrovolně za vůdce a ochrance proti nepřátelům přijala (IV. Král. 16, 7.), a oni podlé toho i tebe se zmocní. H. v hlavu.
22. *obuv*, H. šlepěje.
23. *peřestost*: strakatost.
24. *vítr*, H. stéblo pomíjejí s větrem pouště.
25. *odměřený*, H. měr tvých ode mne. — *zapomněla*, t. ty dcero sionská.
26. *odkryji*. Jakoby řekl: Jakož jsi ty mnou lehkomyslně pohrdla a tím mne zlehčila, tak i já což mně sluší učiním a tebe vydám v potupu a pohanění. — *podolek*, H. podolky tvé nad tvář tvou.
27. *nešlechetné*, H. nešlechetnost smilství. — *očistíš*. Jakoby řekl: Bychť pak i více času ku pokání propůjčil, poněvadž ty jsi tak zpurná a nenapravitelná, že nechceš svých nešlechetností přestati, nicťby to platno nebylo. — *kdyžby* etc., H. po když ještě, jakoby řekl: nikdy.

Hlava 14.

O dvanáctém. V dvanáctém Bůh skrze proroka k lidu a skrze sebe ku proroku mluví. K lidu mluvě hrozí 1) zadržením dešťů 2) a svíráním i a) lidu jak obecného tak předního pro α) žízeň a β) neúrodu, b) zvířat polních. Proroku pětkráte odpovídá, třikráte proti lidu, dvakráte k ruce proroka. Když prorok I. na veřejnou zkázu lidu ukazuje a, aby pro slávu svou jakožto v milosrdenství nikdy neustávající se smiloval, žádá: Pán Bůh lidu pro jeho zatvrdilost se odříkaje zapovídá proroku více se zaň modliti s ohlášením jistého nešlechetných potření; II. příčinu největší křivým vůdcům přičítaje lid omlouvá, Bůh však i vůdce i svedené bez slz vylévání i v městě i na poli k zahubení přivesti hrozí; III. nastoupá, aby sobě Siona neošklivil s předkládáním, že zná hříchy své a slavné jest Bohu rozpomenouti se na smlouvu svou, nad něhož žádného není, kdoby dobře učiniti mohl.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi
2 o zadržení dešťů. * Kvíliti bude země judská
a brány její zemdlí, smutek ponesou ležíce
3 na zemi, a naříkání Jerusalema vzejde; * také
nejznamenitější z nich rozsýlati budou i nejšpatnější
své pro vodu, kteřížto přijdouce
k cisternám a nenaleznouce vody navrátí se
s nádobami svými prázdnými hanbíce a sty-
4 díce se; protož přikryjí hlavu svou. * I oráči
stydíce se přikryjí hlavu svou příčinou země
vyprahlé, protože deště nebude na zemi.
5 * Anobrž i laň na poli což porodí, opustí;
6 nebo mladistvé trávy nebude. * A divocí
oslové stojíce na vysokých místech hltati budou
vítr jako draci; přehledí se oči jejich;
nebo nebude žádné trávy.
7 O Hospodine, poněvadž nepravosti naše
svědčí proti nám, slituj se pro jmeno své;
nebo mnohá jsou odvrácení naše, toběť jsme
8 zhřešili. * O naděje Israelova, vysvoboditeli
jeho v čas soužení, proč se tak ukazuješ, jakoby
příchozí byl v této zemi a jako pocestný,
9 kterýž se stavuje na noclehu? * Proč se tak
ukazuješ jako muž ustalý, jako silný, kterýž
nemůže vysvoboditi? všaks ty u prostřed nás
Hospodine, a jmeno tvé nad námi vzýváno
jest; neopouštějž nás.

Takto praví Hospodin o lidu tomto: že 10
tak milují toulky, noh svých nezdržují; protož
Hospodin nemá v nich líbosti a nyní zpomíná
nepravost jejich a navštěvuje hříchy
jejich. * Potom řekl ke mně Hospodin: Ne- 11
modl se za lid tento k jeho dobrému. * Když 12
se postiti budou, já nikoli nevyslyším volání
jejich, a když obětovati budou obět zápalnou
a suchou, já nikoli neoblíbím sobě těch věcí,
ale mečem a hladem a morem já do konce
zhubím je.
Tedy řekl jsem: Ach, Panovníče Hospo- 13
dine, ai tito proroci říkají jim: Neuzříte meče
a hlad nepřijde na vás, ale pokoj pravý dám
vám na místě tomto. * I řekl Hospodin ke 14
mně: Klamť prorokují ti proroci ve jmenu
mém; neposlalť jsem jich, aniž jsem přikázal
jim, anobrž aniž jsem mluvil k nim; vidění
lživé a hádání a marné věci, i lest srdce
svého oni prorokují vám. * Protož takto praví 15
Hospodin o prorocích, kteříž prorokují ve
jmenu mém, ježto jsem já jich neposlal, a kteříž
říkají: Meče ani hladu nebude v zemi této;
mečem a hladem i ti sami proroci zhynou;
* lid pak ten, jemuž oni prorokují, roz- 16
metán bude po ulicích jerusalemských hladem
a mečem, aniž bude, kdoby je pochovával,

1. *o zadržení*, H. o slovích neb věcech zadržení. Tím mluvením zavírá i to, což odtud pojíti mělo, jako sucho, neúrody, drahota. Nebo jakož v rukou samého Boha jest déšť a počasí úrodám dávati (Skut. 14, 17., Žl. 146, 8.); tak tentýž mocen jest když ráčí deště zadržovati, neúrody, hlad a jiná nepohodlí dopouštěti (Lev. 26, 19., Deut. 28, 23.). Kdy pak splnění toho proroctví přišlo, o tom se místně věděti nemůže.

2. *Kvíliti*, H. kvílila, tak i dále v minulém čase, viz prav. 9. v předmluvě. — *zemdlí*, t. zármutkem a žalostí; přivlastňuje to branám a stavení, což bývá při lidech z velikého zármutku, protože, když člověk v zármutku těžkém jest, všecko nač pohledí, až i to stavení, zdá se mu jakoby plakalo.

3. *nejšpatnější*, t. děti. Smysl jest, že tak veliký bude nedostatek, aby netoliko statečnější a spůsobnější, ale kdožby jen seč býti mohl (pro mladost, pro starost) až i ty dítky sic nestatečné i rozkošné vody hledati musily. Podobně se dálo. III. Král. 18, 5. — *cisternám*: dolinám, kdež louže bývají. — *hlavu*, t. hořem a zármutkem, čehož příklad II. Král 15, 30.

4. *vyprahlé*, H. zetřené, t. jako na prach.

6. *vítr*, t. ochlazujíce a občerstvujíce se. Suchost a vyprahlost náramnou tím ukazuje. — *přehledí*, H. zhynou, t. sem i tam se ohlédajíce do ustání, zdaliby kde travičku nějakou nalezti mohli.

7. *slituj*, H. učiň, t. milost nám.

8. *naděje*: očekávání. — *stavuje*: uchyluje k přenocování.

9. *se*, H. jsi. — *ustalý*, J. předěšený. — *silný*: rek.

10. *toulky*, H. toulati se. — *navštěvuje*: vyhledává.

13. *nepřijde*, H. nebude. — *pravý*: stálý, H. pravdy neb stálosti.

14. *lživé*, H. lži. — *marné*, H. marnosti. — *prorokují*: vydávají se za proroky.

16. *nešlechetnost*, t. pomstu za nešlechetnosti jejich.

je, manželky jejich a syny jejich a dcery je-
jich; tak vyleji na ně nešlechetnost jejich.
17 * Protož rciž jim slovo toto: Ai z očí mých
tekou slzy dnem i nocí bez přestání; nebo
potřína bude velmi velice panna, dcera lidu
18 mého ranou náramně bolestnou; * vyjdu-li
na pole, ai tam uzřím zbité mečem; pakli
vejdu do města, ai tam naleznu nemocné hla-
dem; nebo jakož prorok tak kněz obcháze-
jíce kupčí zemí, a lidé toho neznají.
19 Zdaliž do konce zamítáš Judu? zdali
Sion ošklivi sobě duše tvá? proč nás biješ,
tak aby nebylo žádné naděje k uzdravení?
čekáme-li pokoje, že dočekati se nemůžeme ni-
čeho dobrého? pakli času uzdravení, a ai
hrůza. * Poznáváméť Hospodine bezbožnost 20
svou i nepravost otcův svých, že jsme hřešili
proti tobě; * nepohrdejž námi pro jmeno své, 21
nezlehčuj stolice slávy své; rozpomeň se, ne-
ruš smlouvy své s námi. * Zdaliž jsou mezi 22
marnostmi pohanskými ti, kteřížby déšť dá-
vali, a zdaliž nebesa dávají přívaly? zdaliž
ty nejsi sám Hospodine Bůh náš; protož na
tebeť očekáváme, nebo ty sám činíš všecko to.

Hlava 15.

Bůh se opět ozývá, že neučiní toho, byť se i Mojžíš i Samuel modlitbami v to vkládali, ale podlé usouzení svého a) i k smrti b) i k zajetí oddá pro hříchy α) předků β) i jich samých, na něž strojí a) i sirobu b) i jinou zádavu smrti. Když pak o sobě prorok mluví, I. naříká, že lidu nevinně v ošklivost přišel; Bůh jej těší, že přichráněn bude, když spurný lid a) v loupež a b) v zavedení daleké a dlouhé půjde. II. Žádá ochrany jakožto ten, který 1) pro Boha pohanění nese, 2) slova jeho se nespouští, 3) s nešlechetníky netovaryší. — Bůh se s napomínáním proroka k stálosti zamlouvá jemu, že jej a) i v tom povolání posílí, b) i z nebezpečenství vytrhne.

Tedy řekl Hospodin ke mně: Byť se po-
stavil Mojžíš i Samuel před obličejem mým,
nikoliby se nenaklonila duše má k lidu tomu-
to; pusť je ode mne, a nechť jdou pryč.
2 * A řeknou-liť: Kambychom šli? Tedy díš
jim: Takto praví Hospodin: Kdo oddán
k smrti, jdi na smrt, a kdo k meči, pod meč,
a kdo k hladu, k hladu, a kdo k zajetí, do
3 zajetí; * představím zajisté jim to čtvero, dí
Hospodin: Meč k zmordování jich, a psy, aby
je rozsmýkali, a ptactvo nebeské i zvěř zem-
skou, aby je sežrala a zkazila; * a musejí se 4
smýkati po všech královstvích země příčinou
Manassesa syna Ezechiášova, krále judského,
pro ty věci, kteréž páchal v Jerusalemě.
* Nebo kdoby se slitoval nad tebou Jerusa- 5
leme, a kdoby tě politoval? aneb kdoby při-
šel, aby se zeptal, jakť se vede? * Tys zajisté 6
opustil mne, dí Hospodin, odešels nazpět;
protož vztáhnu ruku svou na tebe, abych tě
zkazil; nebo jižť jsem ustal želeje. * Protož 7
přetříbím je věječkou skrze brány země této,

17. *tekou*, H. sstupují. — *bez přestání*, H. a neodpočívejte. — *velmi*, H. velikým potřením. — *panna*, viz Isai. 37, 22., Amos 5, 2.

18. *nemocné*, H. nemoci hladu. — *kupčí*. Jakoby řekl: Jen svého zisku hledají k zkáze lidu i vší země. Viz Isai. 50, 11. Výš 8, 20. J. zajdou do země, o kteréž nevěděli.

21. *nepohrdejž*: nezamítej (nás). — *slávy*, t. Jerusalema, jejž sobě za zvláštní příbytek zvolil. Žl. 131, 13. 14. Aneb vší země judské, kteráž zvláštním jeho královstvím byla.

22. *marnostmi*, t. modlami. Viz Isai. 44, 9. — *přívaly*, t. sama od sebe a mocí svou. Žl. 103, 13.

1. *Mojžíš*. Proto Bůh Mojžíše a Samuele raději nežli koho jiného ze svatých jmenuje, že oba velice horliví modlitebníci byli (Exod. 32, 11. 32., I. Král. 12, 23., též 16, 1.) a častokrát za lid (jakž Žl. 105, 23. mluví) jako nějakou zdí se postavovali; a Bůh mnoho pro ně činil, i v své zuřivosti ukrocován býval. Tuto pak aby stížil hříchy lidu, praví, že, by i ti se postavili, nic nezjednají. Podobné mluvení viz Ezech. 14, 14. — *ode mne*. Jakoby řekl: Nezdržuj jich při mně modlitbami a přímluvou svou. Tak a na týž smysl dí Bůh k Mojžíšovi (Exod. 32, 10.): Pusť mne, aby je vyhladil. Odkudž se vidí, jak mnoho může opravdová modlitba služebníků božích. Jak. 5, 16., J. zapuď (je), t. kázaním svým osvědč jim, že jsem je zavrhl.

2. *A řeknou-liť*, H. a bude.

3. *to*, H. čeled, t. poněvadž nechtějí jediného vůdce a dobrodince svého Boha znáti a poslouchati, představím jim rozličné bídy, t. nepřátely a psy, zvěř, kteříž ne tak jejich ochrancové, jako tyrané a zhoubcové budou.

4. *musejí*: vydám je v prosmýkání, viz Deut. 28, 25. II. Par. 29, 8. — *judského*. Ačkoli Manasses i otec jeho již byli zemřeli, však se tu připomínají proto, že Manasses nenásledoval pobožného otce, ale příčinou byl lidu k mnohému modlářství, čehož oni nepřestali i po smrti jeho, ale Boha k hněvu a pomstám stále popouzeli. A tak netrestal jich Bůh pro cizí, ale vlastní hříchy jejich. Viz Isai. 14, 21. a níže 16, 11. — *Jerusalemě*. Jakoby řekl: Tu kdež býti měl vrch vší pobožnosti a odkudž i jiní okolní dobrý příklad sobě bráti měli.

5. *aby se*: aby tě pozdravil. — *jakť* etc., H. na pokoj tvůj.

6. *želeje*, t. toho, žeť jsem tak shovíval a s pomstou dlouho odkládal. Viz Soud. 2, 14.

7. *brány*. Jakoby řekl, že jim brány, zavírání se a pevnosti nic nespomohou před nepřátely, ale že utíkati budou kudykoli kdo bude moci. — *přivedu*,

na sirobu přivedu a zkazím lid svůj, proto-
8 že se od cest svých nevracují. * Větší bude
počet vdov jeho než písku mořského; při-
vedu na ně, na matky, na mládence zhoubce
i v poledne; způsobím to, aby náhle připadli
9 na to místo, i budou zděšeni; * zemdlí i ta,
kteráž rodívala po sedmerém, vypustí duši
svou, zapadne jí slunce ještě ve dne, hanbiti
a styděti se bude; ostatek pak jich vydám
pod meč před obličejem jejich, dí Hospodin.
10 Běda mně matko má, žes mne porodila,
muže sváru a muže různice vší zemi; ne-
půjčoval jsem jim, aniž mi oni půjčovali,
avšak každý mi zlořečí.
11 I řekl Hospodin: Zdaliž tobě, kterýž
pozůstaneš, nebude dobře? zdaliž nebudu tvým
zástupcem u nepřítele v čas trápení a v čas
12 soužení? * Zdaliž železo poláme půlnoční že-
13 lezo a ocel? * Jmění tvé ó Judo, i poklady
tvé vydám v rozchvátání darmo po všech
končinách tvých, a to pro všelijaké hříchy
14 tvé, * a způsobím to, že musíš s nepřátely
svými do země cizí, když oheň zanícený
v prchlivosti mé na vás pálati bude.
15 Ty znáš mne Hospodine, rozpomeň se
na mne a navštěv mne a pomsti mne nad
těmi, kteříž dotírají na mne; shovívaje jim
nezachvacuj mne; věz, žeť snáším pro tebe
pohanění. * Když se naskytly řeči tvé, snědl 16
jsem je, a měl jsem slovo tvé za radost a po-
těšení srdce svého; poněvadž jsi ty mne po-
volal sám, ó Hospodine Bože zástupův. * Ne- 17
sedám v radě posměvačův, aniž pléši s nimi,
ale pro přísnost tvou samotný sedám; nebo
prchlivostí naplnils mne. * Proč má býti bo- 18
lest má věčná a rána má smrtelná, kteráž
se nechce zhojiti? proč mi býti máš naprosto
jako oklamavatelný, jako vody nestálé?
Protož takto praví Hospodin: Jestliže 19
se obrátíš, já tě také zase obrátím, aby stál
před obličejem mým; oddělíš-li věc drahou
od ničemné, jako ústa má budeš; nechť se
oni obrátí k tobě, ty pak neobracej se k nim.
* Nebo jsem tě postavil proti lidu tomuto 20
jako zeď měděnou pevnou, kterížto bojovati
budou proti tobě, ale neodolají tobě; nebo
já jsem s tebou, abych tě vysvobozoval a vy-
trhoval, dí Hospodin; * vytrhnu tě zajisté 21
z rukou nešlechetníkův a vykoupím tě z ruky
násilníkův.

H. přivedl, i dále hned, viz prav. 9. v předmluvě. — *nevracují*, t. pokání nečiní.

8. *mořského*, H. moře. — *na matky.* Podobně viz Gen. 32, 11. — *v poledne.* Jakoby řekl: Ne nočně, ani jakou lstí a chytrostí na ně připadnou, je opanují, ale bíledně, zjevně a svobodně, jimž zádný nebude moci odepříti, ani jaké pevnosti před nimi ostáti.

9. *sedmerém*, t. i ta kteráž jest nejzdařilejšího a nejsilnějšího přirození, viz I. Král. 2, 5. — *vypustí*, H. vydechne.

10. *různice.* Mužem sváru a různice nazývá se netoliko proto, že s tím lidem často ostouzeti se a půtky mívati musil, ale že na něj to jako i na Krista sčítati (Luk. 23, 5.), žeby buřičem byl. A tohoť se podnes pobožným nejednou dostává, aby za takové držáni i v zlou pověst obláčíni byli. — *půjčovali.* Jakoby řekl: Ničímž jsem jim neubližoval, ani jich v jakémkoli jednání oklamával; ale že jsem věrně a pilně podlé svého povolání povinnost svou konal, toť ta příčina mých od nich pokušení a nesnází.

11. *tobě*, H. ostatku tvému. Což někteří na ostatek života jeho obracejí. — *pozůstaneš*, t. při životu zachován budeš, když jiní hubeni budou. — *zástupcem*, t. nakloním k tobě milostí Babylonské, o čemž viz níž 40, 1. — *trápení*, H. zlého.

12. *půlnoční*, H. od půlnoci. — *ocel.* Jakoby řekl: Ačkoli se vám zdá, že jste mocní a silní, avšak nepřemůžete chaldejských (národů půlnočních), kteříž mnohem silnější jsou nežli vy.

13. *darmo*, H. bez mzdy. Podobné mluvení viz Žl. 44, 13.

14. *cizí*, H. (kteréž) neznáš. — *na vás*: vás páliti bude.

15. *dotírají*: stíhají mne. — *shovívaje*, H. v dlouhosti tváři své neb hněvu. J. pro dobrotivost svou (s jinými), jako v Žal. 25, 9., též 28, 3. — *nezachvacuj*, t. s tou pomstou, kteráž že na ně jistotně (poněvadž v své nenapravitelnosti a zarytosti urputně zůstávají) přijde, výborně to spatřují. Viz v předml. prav. 10. — *mne.* Jakoby řekl: Nechť prvé neumírám, až ty se nad nimi vymstíš, tak i jinde (výš 11, 20., níž 20, 12.) na týž smysl mluví: Nechť se podívám na pomstu tvou. Tak Žl. 91, 12.

16. *se naskytly*, H. nalezeny jsou. — *je*, t. cele v srdce své přijal. — *jsi ty* etc., H. vzýváno jest jmeno tvé nade mnou.

17. *posměvačův*, viz Přísl. 1, 22. — *přísnost*, H. ruku. — *prchlivostí*: přísnou horlivostí, t. proti lidu tomuto v hříších zatvrdilému a od tebe zavrženému, podobně výš 6, 11. Výborný tuto příklad na Jeremiášovi, co pobožným činiti sluší v čas, v němž i náboženství klesá a naprzněno bývá i dobří mravové tuchnou; že oddělovati se od takových (jakž i svatý Petr učil Skut. 2, 40.) a netáhnouti jha s nimi. II. Kor. 6, 14.

18. *smrtelná*, H. přebídná. — *proč* etc., H. jsa budeš mi. — *oklamavatelný.* Jakoby řekl: Poněvadž mne i církve své před zlým chrániti zaslíbil, nevydávejž mne déle jim k líbosti, ať posměvači rouhavě nemyslí a nemluví, že jsem od tebe oklamán a zmýlen. — *nestálé.* O jakýchž viz Job 6, 15.

19. *obličejem*, t. aby mi sloužil. Podobné mluvení viz Deut. 10, 8. — *mým*, t. kdyžby ty k stálému úřadu svého konání i u vynášení pohrůžek proti urputným se napravil, buď jim to vděk neb nevděk (nebo že se proroku v tom i postesklo, znáti se dává z v. 10.); tedy i já tebe při témž úřadě utvrdím a zmocním. — *ústa* etc., t. budeš-li směle tupiti zlé věci a zvelebovati dobré, za věrného a vlastního služebníka tě míti budu, a přijde k splnění svému, cožs koli mluvil, slibové i pohrůžky, jakožto z úst mých pošlé. — *k nim*, t. nechť se oni tebou spravují, a ne ty jimi.

20. *pevnou*, H. hrazenou.

Hlava 16.

O třináctém. Aby veselejší jeho ze země vysvobození bylo, slyší dvoje poručení boží a z toho poznává zámluvu svatou. Poručení boží jiné jest k osobě jeho, jiné k lidu israelskému. K osobě jeho přísluší zápovědi: 1) pojetí manželky pro ujití žalosti, kteráž přijde vůbec na všecky; 2) navštívení smutek nesoucích pro hněvivost boží; 3) posezení při hodech, nebo jich nebude. Poručení k lidu (pokudžby se dotazoval) o oznámení o pokutách. 1) Proč přijdou? pro odstoupení od zákona, těžší nad zlost předků; 2) jaké přijdou? zavedení do Babylona na jistý čas, kterému se nikdo neuhne; 3) jak to spravedlivě Bůh přepustí? a) zná hříchy lidské a b) jeho svrchovaná svatost jich netrpí. — To slyše v zámluvě boží se ujišťuje a z obrácení národu se těší, a toť i Bůh utvrzuje.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Nepojímej sobě ženy, aniž měj syny
3 neb dcery na místě tomto. * Nebo takto praví
Hospodin o synech i dcerách zplozených v místě tomto, a o matkách jejich, kteréž zrodily je, i o jejich otcích, kteříž zplodili je
4 v zemi této: * Smrtmi přebolestnými pomrou,
nebudou oplakáni, ani pochováni, místo hnoje na svrchku země budou, a mečem i hladem do konce zhubeni budou; i budou mrtvá těla jejich za pokrm ptactvu nebeskému a šel-
5 mám zemským. * Nebo takto praví Hospo-
din: Nevcházej do domu smutku, aniž choď kvílit, aniž jich lituj; odjal jsem zajisté pokoj svůj od lidu tohoto, dobrotivost i slito-
6 vání, dí Hospodin. * Když pomrou velicí i malí
v zemi této, nebudou pochováni, aniž kvíliti budou nad nimi, aniž se zřeží, aniž sobě ly-
7 siny zdělají pro ně; * aniž jim nastrojí krmí,
aby v truchlosti potěšovali jich nad mrtvým, aniž jich napojí z číše potěšení po smrti otce
8 jejich neb matky jejich. * Tolikéž do domu
hodování nechoď, aby sedati měl s nimi při
9 jídle a pití; * nebo takto praví Hospodin zá-
stupův Bůh israelský: Ai já spůsobím, aby nebývalo na místě tomto před očima vašima a za dnův vašich hlasu radosti, ani hlasu veselí, hlasu ženicha, ani hlasu nevěsty.
10 Když pak oznámíš lidu tomuto všecka
slova tato a řeknou-liť: Proč vyřkl Hospodin proti nám všecko zlé veliké toto, a jaká jest nepravost naše, aneb jaký hřích náš, jímž jsme hřešili proti Hospodinu Bohu svému?
* Tedy rci jim: Protože opustili mne otcové 11
vaši, dí Hospodin, a chodíce za bohy cizími sloužili jim a klaněli se jim; mne pak opustili a zákona mého neostříhali; * vy pak 12
mnohem jste hůře činili nežli otcové vaši; nebo ai vy chodíte jeden každý podlé zdání srdce svého zlého neposlouchajíce mne; * pro- 13
čež hodím vámi ze země této do země, o níž nevíte vy, ani otcové vaši, a sloužiti budete tam bohům cizím dnem i nocí, dokudž neučiním vám milosti. * Protož ai dnové jdou, 14
dí Hospodin, v nichž nebude říkáno více: Živť jest Hospodin, kterýž vyvedl syny israelské ze země egyptské; * ale: Živť jest Ho- 15
spodin, kterýž vyvedl syny israelské ze země půlnoční a ze všech zemí, do nichž je byl rozehnal, když je zase přivedu do země jejich, kterouž jsem dal otcům jejich. * Ai já 16
pošli k rybářům mnohým, dí Hospodin, aby je vylovili; potom pošli i k mnohým lovcům, aby je slapali na všeliké hoře a na všelikém pahrbku i v děrách skalních. * Nebo oči mé 17
patří na všecky cesty jejich; nejsouť tajné přede mnou, aniž jest skryta nepravost jejich před očima mýma. * A odplatím jim prvé 18

4. *přebolestnými*, H. bolestí. — *pomrou*: pozdychají.

5. *smutku*, t. kdež nad mrtvými plakáti a při tom hody strojiti budou; čímž proroku k tomu slouží, aby ani v zármutku ani v radosti nic s nimi činiti neměl. — *kvíliti*, H. ke kvílení.

6. *zřeží*, H. aniž se řezáno ani lysiny děláno bude pro ně. — *pro ně*. Ne žeby to prorok schvaloval, aby se při pohřbích bodli a lysiny sobě dělali, hody strojili; ale že tak náhlou a hroznou pomstou boží zachváceni budou, aby ani těch obřadů, jichž někdy i Judští pověrně spůsobem pohanským proti zjevné boží zápovědi (Lev. 19, 28., též 21, 5. Deut. 14, 1.) užívali, ani jiných, kteréž i pobožným obyčejné byly, při mrtvých tělích jejich nebylo.

7. *nastrojí*, H. nalámí (chleba) v truchlosti ku potěšování jeho, t. při hodech, kteréž při pohřbu mrtvých u pohanů strojívány byly a slouly Silicernia. — *jejich*, H. jeho, tak hned.

8. *hodování*: kvasu.

12. *mnohem* etc., H. činíce zle činili jste nad otce vaše. — *zdání*, H. vidění.

13. *dokudž* etc., J. nebo nedám vám milosti, t. nepřátel milostí nenakloním k vám. — *neučiním*, H. nedám.

16. *k rybářům*, t. Egyptským, kteréž proto rybáři nazývá, že mezi vodami bydlili, a mimo jiné národy s rybářstvím se obírali; o čemž Isai. 19. hl. Splnění pak proroctví toho viz IV. Král. 23, 29. etc. — *lovcům*, t. Chaldejským, kteříž je, kdeby se koli i v horách skryli, jako lovci zvěř vyhledávají; viz splnění toho IV. Král. hl. 24., též hl. 25., níž v poslední hlavě. — *skalních*, H. skal.

17. *tajné*, H. schované od tváři mé.

18. *prvé*: dříve nežli ti zaslíbení dnové přijdou, o nichž ve v. 14. 15. — *ohyzdnými* etc., H. ohyzd svých. — *ohavnostmi*, t. obětmi, buď z lidí neb z hovad zbitými. Ezech. 43, 7.

dvojnásobně za nepravost jejich a hřích je-
jich; protože zemi mou poskvrnili těly
mrtvými ohyzdnými a ohavnostmi svými na-
19 plnili dědictví mé. * Hospodine, sílo má
a hrade můj i útočiště mé v den soužení,
k toběť přijdou národové od končin země
a řeknou: Jistě žeť se lsti drželi otcové naši,
marnosti a právě neužitečných věcí. * Zda- 20
liž udělá sobě člověk bohy? poněvadž sami
nejsou bohové. * Protož aj já způsobím to, 21
aby poznali té chvíle, způsobím pravím, aby
poznali ruku mou i moc mou, a zvědíť, že
jméno mé jest Hospodin.

Hlava 17.

O čtrnáctém. V čtrnáctém I. úhrnkem dovodí, že hříchů lid judský zatajiti moci nebude; pročež musí a) i země jejich, b) i oni trestání podniknouti; II. po částkách dotírá na a) doufající v sílu lidskou s vychvalováním doufajících v Boha, b) zlost pokrytců Bohu známou, c) lakomců dravost, d) potupníky a posměvače učení božího, kteréž že k hlasu božímu prorok svatý oznamoval, žádá za α) přichránění sebe a β) ztrestání bezbožných. O patnáctém. V patnáctém oznamuje v bráně královské na poručení boží, že 1) jak prvé k vážnému svěcení dne sobotního lidu napomínal (ač nic neprospěl), 2) tak i nyní napomínaje zamlouvá se milostí, aby a) město věčně stálo a b) služby svaté s požehnáním svatým šťastně konány byly, jináč že potupníkům neodpustí.

Hřích Judův napsán jest perem železným
a rafijí kamene přetvrdého; vyryt jest pravím
na desce srdce jejich a na rozích oltářův va-
2 šich; * tak když zpomínají synové jejich na
oltáře jejich i háje jejich pod dřívím zele-
3 ným na pahrbcích vysokých. * Ale ó horo má
i s tím polem, jmění tvé i všecky poklady
tvé vydám v rozchvátání pro hřích výsostí
tvých, kteréž máš ve všech končinách svých;
4 * a ty musíš lhůtu dáti i ti, kteříž jsou s te-
bou, dědictví svému, kteréž jsem byl dal tobě,
a podrobím tě v službu nepřátelům tvým
v zemi, o níž nevíš; nebo jste oheň zanítili
v prchlivosti mé, kterýž až na věky hořeti
bude.
5 Takto praví Hospodin: Zlořečený ten
muž, kterýž doufá v člověka a kterýž klade
tělo za rámě své; od Hospodina pak odstu-
puje srdce jeho. * Nebo bude podobný vřesu 6
na pustině, kterýž necítí, když co přichází
dobrého, ale bývá na vyprahlých místech na
poušti v zemi slatinné, a v níž se nebydlí.
Požehnaný ten muž, kterýž doufá v Ho- 7
spodina, a jehož naděje jest Hospodin. * Nebo 8
podobný bude stromu štípenému při vodách
a při potoku pouštějícímu kořeny své, kte-
rýž necítí, když přichází vedro, ale list jeho
bývá zelený a v rok suchý nestará se, aniž
přestává nésti ovoce.
Nejlstivější jest srdce nade všecko a nej- 9
převrácenější, kdo vyrozumí jemu? * Já Ho- 10
spodin, kterýž zpytuji srdce a zkušuji ledví,
tak abych odplatil jednomu každému podlé
cesty jeho, podlé ovoce skutkův jeho. * Ja- 11

---

19. *hrade*: pevnost má. — *lsti*: svodu, omylu. — *právě*, H. v nichž není žádného užitku.
20. *poněvadž* etc., J. však oni nejsou bohové, t. ty modly. — *sami*, t. lidé.
1. *železným*, H. železa.
3. *ó horo*, J. horáku na poli jmění tvé etc. v rozchvátání dám. Horákem lid judský nazývá, protože na výsostech a horách modlářství provodili, buď že se před nepřátely po horách skrývali. — *má*, t. Sione se vší zemí judskou. — *hřích*, t. jehož jsi nestoudně se dopouštěl na těch výsostech. Viz Isai. 57, 7.
4. *dědictví*, H. od dědictví svého. Jakoby řekl: Jsa zajat musíš dáti pokoj a odpočinutí zemi pro hřích svůj, tak aby ji ani dělati, ani z ní užitku bráti nemohl. Namítá toho, což přikázáno v zákoně o zanechání země k odpočinutí (Exod. 23, 11., Lev. 25, 4.) a tolikéž což v pohrůžkách dávno předpovědíno bylo. Lev. 26, 34.
5. *od Hosp.*, t. kterýž buď v samém sobě neb jiném člověku smrtelném a bídném naději svou skládá, ovšem pak zlořečený jest, kdož se k nižším věcem doufáním svým obrací. — *odstupuje*: odvrací se.
6. *vřesu*, J. chrastině. — *necítí*, H. nevidí, tak v. 8. — *dobrého*, t. vláhy, tepla a jiného pohodlí. — *bývá*, H. bydlí. — *slatinné*, t. neúrodné, viz Job 39, 6.
7. *naděje*, H. doufání.
8. *suchý*, H. zadržení (deště), viz výš 14, 1. — *přestává*, H. odstupuje od činění.
9. *srdce*, t. člověka, viz Isai. 48, 4. — *nejpřevrácenější*, H. neduživé. — *vyrozumí*, H. kdo pozná je.
10. *odplatil*, H. dal.
11. *skřečí*: sedí na vejcích. — *nevysedí*, H. nezplodí. — *dobývá*, H. činí statek ne s právem. — *naposledy*, H. na ostatku svém. — *bláznem*. Jakoby řekl: Svět takové samy za nejmoudřejší soudí, kteříž sobě v shromažďování zboží opatrně počínati umějí. Ale poněvadž jim to vše v čas nejpilnější, t. při smrti nic nespomáhá, ze smrti jich nevysvobozuje, dokazuje se toho na ně tím, že všeho za sebou zanechávajíce často (jakž dí svatý David Žl. 40, 11.) i cizím, ne nějak moudře a opatrně, ale bláznivě, shánějíce statky s útiskem jiných a s ujmou slávy a pocty boží, počínali.

kož koroptva skřečí, ale nic nevysedí, tak
kdož dobývá statku, však s křivdou v polovici
dnův svých musí opustiti jej a naposledy
12 bude bláznem; * ale to místo svatyně naší
totiž stolice slavná Nejvyššího věčně trvá.
13 * O naděje Israelova Hospodine, všickni, kteříž
tě opouštějí, nechť jsou zahanbeni, kárání
má v zemi této nechť jsou zapsána; nebo
opustili pramen vod živých, Hospodina.
14 Uzdrav mne Hospodine a zdráv budu;
vysvoboď mne a vysvobozen budu; ty jsi za-
15 jisté chvála má! * Ai oni říkají mi: Kdež
jest to, což předpovídal Hospodin? nechť již
16 přijde; * ježto jsem já se nevetřel, abych pa-
stýřem byl tvým, a dne bolesti nebylť jsem
žádostiv, ty víš; cožkoli vyšlo z rtův mých,
17 před obličejem tvým jest; * nebudiž mi
k strachu, nebo útočiště mé jsi v čas trá-
18 pení; * nechť jsou zahanbeni, kteříž mne
stíhají, já pak ať nejsem zahanben; nechť
se oni děsí, já pak ať se neděsím; uveď na
ně den trápení a dvojím setřením setři je.
19 Takto řekl Hospodin ke mně: Jdi a po-
stav se v bráně lidu tohoto, skrze kterouž
chodívají králové judští a skrze kterouž vy-
cházívají, anobrž ve všech branách jerusa-
20 lemských, * a rci jim: Slyšte slovo Hospodi-
novo králové judští, i všecken Judo, a vši-
ckni obyvatelé Jerusalema, kteříž chodíváte
skrze brány tyto; * takto praví Hospodin: 21
Vystříhejte se se vší pilností, abyste nenosili
břemen v den sobotní, ani jich nevnášeli skrze
brány jerusalemské, * ani nevynášejte břemen 22
z domů svých v den sobotní, a žádného díla
nedělejte, ale svěťte den sobotní jakž jsem při-
kázal otcům vašim, * kteříž však neuposlechli, 23
aniž naklonili ucha svého, ale zatvrdili šíji
svou neposlouchajíce a nepřijímajíce naučení.
* Stane se zajisté, jestliže s ochotností mne 24
uposlechnete, dí Hospodin, abyste nenosili
břemen skrze brány města tohoto v den so-
botní, ale světili den sobotní nedělajíce v něm
žádného díla, * že poberou se skrze brány 25
města tohoto králové i knížata sedící na sto-
lici Davidově, jezdíce na vozích i na koních,
oni i knížata jejich, muži judští a obyvatelé
jerusalemští, a státi bude toto město na vě-
čnost. * I budou přicházeti z měst judských 26
a z okolí Jerusalema, jakož ze země Be-
niaminovy, tak z roviny, i z té hory, i od
poledne nesouce zápal a obět i dar s kadidlem,
také i díkůčinění nesouce do domu Hospo-
dinova. * Jestliže pak neuposlechnete mne, 27
abyste světili den sobotní, a nenosili břemen
chodíce skrze brány jerusalemské v den so-
botní: tedy zanítím oheň v branách jeho, kte-
rýžto sžíře paláce jerusalemské, a neuhasne.

---

12. *místo*: příbytek. Podobně Žl. 131, 13, 14. — *slavná*, H. slávy. — *věčně*, H. od počátku. Jakoby řekl: Nenechává nás v omylu, jako lakomce jejich zboží.

13. *naděje*, H. očekávání. — *kárání*, J. kteříž odstupují ode mne, na zemi budou zapsáni, t. oddíl míti budou, t. domlouvání, jimiž já lid tvůj v zemi této přebývající podlé poručení tvého (výš 1, 10.) tresci a ku pokání jim sloužím, nechť jsou jako do nějakých knih zapsána na osvědčení jejich bezbožností a zatvrdilosti.

14. *Uzdrav* etc. Jakoby řekl: Poněvadž jsou tak mnozí a velicí hříchové lidu tohoto, že jako nějakým morovým povětřím nakaženi jsou, ty mne sám, jenž jsi lékař nejlepší, v svou ochranu vezmi a před nakažením takovým opatruj. Isai. 6, 5. — *vysvoboď*: spas mne a spasen budu. — *chvála*: chlouba; jakoby řekl: Tebouť já se v svých bídách těším a před nepřátely svými chlubím, že jsi ty mne poslal a mně přítomen jsi. Nebo v Bohu samém chlubiti se sluší. I. Kor. 1, 31., II. Kor. 10, 17. Výš 9, 24.

15. *což* etc., H. slovo Hospodinovo.

16. *tvým*, H. po tobě, J. nezošklivil jsem (sobě) toho, abych pastýřem byl. J. nedotíral jsem (na to), aby pastýřem nebyl. — *žádostiv*, t. nestál jsem o tu tak těžkou a nesnadnou práci, v níž se nelze všechněm zachovati; nad čímž i prvé prorok naříkal. Výš 15, 10. — *obličejem* etc. Jakoby řekl: Ničeho jsem nemluvil, čehožbych od tebe neměl a před tebou mluviti nesměl; podobně apoštol mluví II. Kor. 12, 19.

17. *v čas*, H. V den zlého, tak níž.

19. *lidu*, t. kdež nejvíc lidu za příčinou soudův, kteříž tam držáni bývali, se scházívalo. Deut. 25, 7., J. v bráně lidu tohoto, t. z kteréhož jsi ty Jeremiáši, H. synů lidu.

21. *se vší* etc., H. v duších svých. — *sobotní*, J. odpočinutí; nebo sabbath neznamená nic jiného než odpočívání.

23. *naučení*: cvičení, trestání.

24. *s ochotností* etc., H. poslouchajíce poslouchati budete. — *díla*. Nemíní Bůh toho, jakoby na samém od díla tělesného uprázdnění se záleželo svěcení dne svátečního; ale že toho času v takovou nevážnost se vydali, aby netoliko přednější věci opouštěli, ale i toho zevnitřního obřadu, t. svěcení toho dne neostříhali, a v něm práce své vykonávali (z čehož je i Nehemiáš trestal. Nehem. 13, 15.). Protož je při tom napravuje a k čisté boží poctě a službě tím obřadem vyznamenané obrací. Viz Exod. 31, 13., Isai. 56, 2., též 58, 4., Ezech. 20, 12.

25. *státi*, H. seděti bude.

26. *dar*, H. mincha. — *díkůčinění*. Zavřel v tom slově všecky ty věci, jichž napřed dotekl, protože srdečné díkůvčinění z víry pravé pocházející jest nejpřednější a Bohu nejlibeznější obětí (Žl. 50, 14. 23. Žid. 13, 15.), tak že bez něho jacíkoli zápalové a zevnitřní oběti jsou daremné a Bohu nepříjemné. Žal. 49, 8., Isai. 1, 11.

Hlava 18.

O šestnáctém. V šestnáctém jmenem božím a svým promlouvá. Jmenem božím pod příkladem s ohlášením veřejným soudů jeho mluvě o kajících i nekajících obviňuje Judské z I. proněvěřilosti k slovu svatému nad obyčej pohanů s předpovídáním pokut a) jiným hrozných, b) jim pak samým i škodných; II. ukrutné obmyslnosti proti proroku. Jmenem pak svým prorok mluvě 1) své neviny zastává, 2) kladby žádá na ty, jejichžto bezbožnost není Bohu nepovědomá.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od
2 Hospodina řkoucí: * Vstaň a sejdi do domu
hrnčířova, a tam spůsobím to, aby slyšel
3 slova má. * I sešel jsem do domu hrnčířova,
4 a ai, on dělal dílo na kruzích. * Když se
pak zkazila nádoba v ruce hrnčířově, kterouž
on dělal z hliny, tedy zase udělal z ní nádobu
jinou, jakouž se dobře líbilo hrnčíři
5 udělati. * I stalo se slovo Hospodinovo ke
6 mně řkoucí: * Zdaliž jako hrnčíř tento nemohlbych
nakládati s vámi, ó dome israelský,
dí Hospodin? Ai jakož hlina v ruce
hrnčíře, tak jste vy v ruce mé, ó dome israel-
7 ský. * Pročež mluvil-libych proti národu některému
a proti království, že je v okamžení
8 vypléním a zkazím i vyhubím; * však odvrátil-liby
se národ ten od nešlechetnosti
své, proti němužbych mluvil, i já litovalbych
toho zlého, kteréž jsem myslil učiniti jemu:
9 * zase mluvil-libych o národu a o království,
10 že je v okamžení vzdělám a vštípím; * však
činil-liby, což zlého jest před očima mýma
neposlouchaje hlasu mého, i já litovalbych
dobrodiní toho, kteréžbych řekl učiniti jemu.
11 * Protož nyní rci mužům judským i obyvatelům
jerusalemským řka: Takto praví Hospodin:
Ai já strojím na vás zlou věc a obrátím
na vás hroznou pohromu; a protož navraťtež
se již jeden každý od cesty své zlé
a polepšte cest svých i předsevzetí svých.
* Kteřížto řekli: To nic; nebo za myšlénkami 12
svými půjdeme a jeden každý zdání srdce
svého nešlechetného vykonávati bude. * Pro- 13
tož takto praví Hospodin: Vyptejte se nyní
mezi pohany, slýchal-li kdo takové věci, jakéž
náramně hrozné dopustila se panna israelská.
* Zdaliž kdo pohrdá čerstvou vodou li- 14
banskou tekoucí ze skály na pole? zdaž pohrdají
vodami studenými odjinud běžícími?
* Lid pak můj zapomenuvše se na mne kadí 15
marnosti, nebo k úrazu je přivodí křiví proroci
na cestách jejich, na stezkách starobylých
chodíce stezkami cesty neprotřené, * tak 16
abych musil obrátiti zemi jejich v poušť na
odivu věčnou; každý, kdožby šel skrze ni,
aby se užasl a pokynul hlavou svou. * Vě- 17
trem východním rozptýlím je před nepřítelem;
hřbetem a ne tváří obrátě se k nim pohledím
na ně v čas bídy jejich. * I to řekli: Pojďte 18
a vymysleme proti Jeremiášovi nějakou chy-

3. *kruzích*, J. na stolicích. J. na kameni.
4. *tedy* etc., H. tedy obrátil se a udělal z ní nádobu jinou, jakž pravé bylo v očích hrnčířových k udělání.
6. *nakládati*, H. činiti, tak v. 33. — *israelský*: viz předmluvu prav. 12.
7. *mluvil-libych*, J. v okamžení mluviti budu, tak ve v. 9.
8. *i já:* viz Soud. 2, při v. 14.
10. *dobrodiní*, H. dobrého. — *učiniti*, H. dobře učiniti.
11. *strojím*, H. formuji tak jako hrnčíř. — *zlou*, H. zlé. — *obrátím*, H. myslím na vás, neb proti vám myšlení, tak níž 18. v.
12. *nebo* etc., podobně viz níž 44, 17. — *zdání*, H. vidění.
13. *pohany*: národy. — *věci*. Jakoby řekl: Že ani mezi pohany není takové ohavnosti slýcháno, nerci-li aby se něčeho podobného dopouštěti měli. — *hrozné*: ohyzdné.
14. *pohrdá*, H. opustí sníh libanský. — *pohrdají*, H. opuštěny bývají. — *odjinud*, H. cizími. — *běžícími*. Jakoby řekl Bůh: Kdo jest tak nemoudrý, aby maje vodu čerstvou na poli svém (jakáž bývala ta, kteráž z vrchoviště hory libanské tekla) jinde jí hledati a daleko pro ní choditi měl. A byť se pak tu někde blízko neprýštila, všakby odněkud odjinud voda čistá a čerstvá tekla, kdoby na ní nepřestal? Můj pak lid mne Boha studnici živou, kteréhož blízko města opustivše (výš 2, 13., též 17, 13.) a dobrodiní mých, kterýchž jsem jim beze všeho nedostatku udílel, se zbavivše, jinam se obrátili a pomoci v marných věcech hledali.
15. *marnosti*, t. modle, kteráž není než pouhá marnost. — *starobylých*, H. věků, t. kteréž jim od starodávna od Boha zákonem jeho ukázány i přikázány byly. Nebo ta jest chvály hodná starožitnost, kteráž původ svůj má z Boha. — *neprotřené*, H. nevydlážené neb nevyvýšené, t. po níž svatí a pobožní otcové nechodili a sebe k následování nepředstavili.
16. *odivu*, H. ckání věku. — *hlavou*, t. s posměchem.
17. *východním*, t. o němž se smyslí, že jest úrodám škodlivý (Job 15, 2.) a že v té zemi židovské velmi prudký a násilný bývá; jakoby řekl: U veliké přísnosti rozhněvání svého náhle rozptýlím je. — *hřbetem*, H. týlem. Jakoby řekl: Porozumějí tomu zřetelně, že jsem je zavrhl a od nich milostí svou se odvrátil. — *pohledím*: podívám se.
18. *nějakou* etc., H. myšlení. — *nezhyne*: nevymizí. Jakoby řekl: Nemůžeť býti omylný výklad

trost; neboť nezhyne zákon od kněze, ani
rada od moudrého, ani slovo od proroka;
pojďte a zarazme jej jazykem a nemějme po-
19 zoru na žádná slova jeho. * Pozoruj mne Ho-
spodine a slyš hlas těch, kteříž se vadí se
20 mnou. * Zdaliž má odplacováno býti za dobré
zlým, že mi kopají jámu? Rozpomeň se, že
jsem se postavoval před obličejem tvým,
abych se přimlouval k jejich dobrému a od-
21 vrátil prchlivost tvou od nich. * Protož do-
pusť na syny jejich hlad a spůsob to, ať
jsou násilně zmordováni mečem, a nechť jsou
ženy jejich osiřelé a ovdovělé, a muži jejich
ať jsou ukrutně zmordováni a mládenci je-
jich zbiti mečem v boji; * nechť jest slýchati 22
křik z domů jejich, když přivedeš na ně voj-
sko náhle; nebo vykopali jámu, aby popadli
mne, a osidla polékli nohoum mým; * ježto 23
ty Hospodine povědom jsi vší rady jejich
o mém usmrcení; protož nebuď milostiv ne-
pravosti jejich, a hříchu jejich před tváří
svou neshlazuj; ale nechť jsou k úrazu do-
strčeni před obličejem tvým a v čas prchli-
vosti své tvrdě nakládej s nimi.

Hlava 19.

O sedmnáctém. V sedmnáctém kázaní vůli boží koná a zastává. Koná v údolí Benhinnom a v chrámě jerusalemském. Do údolí na poručení boží veda se se staršími 1) předpovídá hrozně, že i a) údolí pro svou ohavu, b) obětující v něm padnou, c) město zkázu vezme s nemalým soužením obležených; 2) dotvrzuje roztřískáním báně k tomu nastrojené řečí mluvených na zkázu všeliké slávy judské; v chrámě jerusalemském též usouzení boží opakuje.

Takto řekl Hospodin: Jdi a zjednej báni
záhrdlitou od hrnčíře hliněnou a vezma ně-
které ze starších lidu a ze starších kněží,
2 * vejdi do údolí Benhinnom, kteréž jest u vrat
brány východní a ohlašuj tam slova ta, kte-
3 ráž mluviti budu tobě, * a rci: Slyšte slovo
Hospodinovo králové judští i obyvatelé je-
rusalemští, takto praví Hospodin zástupův
Bůh israelský: Ai já uvedu bídu na místo
toto, o kteréž kdokoli uslyší, zníti mu bude
4 v uších jeho; * protože mne opustili a po-
skvrnili místa tohoto kadíce na něm bohům
cizím, jichž neznali oni, ani otcové jejich,
ani králové judští, a naplnili toto místo krví
5 nevinných; * vzdělali také výsosti Balovi,
aby pálili syny své ohněm v zápaly Balovi,
čehož jsem nepřikázal, aniž jsem jim o tom
co mluvil, nýbrž což ani nevstoupilo na mé
srdce. * Protož ai dnové jdou, dí Hospodin, 6
v nichž nebude slouti více toto místo Tofet,
ani údolí Benhinnom, ale údolí mordu. * Nebo 7
v nic obrátím radu Judovu i Jerusalemských
v místě tomto spůsobě to, aby padli od meče
před nepřátely svými a od ruky těch, kteříž
hledají bezživotí jejich, i dám mrtvá těla je-
jich za pokrm ptactvu nebeskému a šelmám
zemským; * obrátím také město toto v poušť 8
na odivu všechněm; každý, kdokoli půjde mi-
mo ně, užasne se a ckáti bude pro všeli-
jaké rány jeho; * a spůsobím to, že žráti 9
budou maso synů svých a maso dcer svých,
tolikéž jeden každý maso bližního svého žráti
bude v obležení a v soužení, kterýmž súží
je nepřátelé jejich a ti, kteříž hledají bezži-
votí jejich. * Potom roztluc tu záhrdlitou báni 10
před očima těch lidí, kteříž půjdou s tebou,

---

zákona skrze kněží v posloupnosti od Boha nařízené. Nu my jsme takoví, my proroci, my zákon máme, my jsme rádcové moudří; protož myť se nemýlíme, aniž můžeme; ale on jest lživý prorok. A protož přičiňme se podlé zákona (Deut. hl. 13.) osočiti jej, aby byl ze světa vyhlazen. Na týž smysl chald. paraphrasis: Pojďte, vydejme proti němu křivé svědectví. Příklad převráceného světa a v něm pokrytců, prvotností a posloupností se chlubících, od nichž všech časů věrní služebníci nejvíce sužováni bývají. Tak i Kristus Jan 19, 7., viz Isai. 22, 13. — *zarazme*, J. ubíme jej pro ten jazyk aneb v ten jeho jazyk.

19. *se mnou*: výš 15, 10.

20. *mi*, H. duši mé.

21. *dopusť* etc., H. dej syny jejich k hladu a spůsob to, ať se roztekou skrze ruce meče. — *ukrutně*: hanebně zbiti, H. zabiti smrtí.

22. *polékli*, H. skryli.

23. *o mém*, H. o mně na smrt. — *k úrazu*, H. urážející se.

2. *do údolí*: viz II. Paral. etc., do údolí Benhinnom proto jíti rozkázal Pán Bůh proroku svému, aby tam hroznou boží pomstu lidu judskému osvědčil pro modlářství jejich, kteréhož se v témž údolí dopouštěli, o němž viz Lev. 18, 21. Výš 7, 31. — *východní*, H. slunečné, J. hrnčířské.

3. *bídu*, H. zlé.

4. *poskvrnili*, H. odcizili místo toto, t. poskvrnili je hříchy mnohými, tak že já se již k němu nijakž znáti nemohu. — *nevinných*, t. dítek svých, kteréž Balovi obětovali; jakž hned.

7. *obrátím*, H. vyprázdním. — *bezživotí*, H. duše, tak v. 9.

8. *obrátím*, H. položím. — *na odivu*, H. v ckání. — *ckáti*: hvízdati.

9. *maso*: tělo. — *bližního*: přítele.

10. *roztluč*: rozraz.

11 * a rci jim: Takto praví Hospodin zástupův:
Tak potluku lid tento i město toto jako
ten, kdož rozráží nádobu hrnčířskou, kteráž
nemůže opravena býti více, a v Tofetu pocho-
vávati budou, protože nebude žádného mí-
12 sta jiného ku pohřbu. * Tak učiním místu to-
muto, dí Hospodin, i obyvatelům jeho, a nalo-
13 žím s městem tímto tak jako s Tofetem. * Ne-
bo budou domové Jerusalemských i domové
králův judských tak jako toto místo Tofet
zanečistěni se všechněmi domy těmi, na je-
jichž střechách kadili všemu vojsku nebe-
skému a obětovali oběti mokré bohům ci-
zím. * Tedy navrátiv se Jeremiáš z Tofeta, 14
kamž jej byl poslal Hospodin, aby prorokoval
tam, postavil se v síňci domu Hospodinova
a řekl ke všemu lidu: * Takto praví Hospo- 15
din zástupův Bůh israelský: Ai já uvedu na
místo toto i na všecka města jeho všecko
to zlé, kteréž jsem vyřkl proti němu; nebo
zatvrdili šíji svou, aby neposlouchali slov
mých.

Hlava 20.

Po vykonání vůle boží zastává ji před nepřátely i svou vlastní křehkostí. Před nepřátely v náhlém bezpráví a na soudu. Náhlé bezpráví jest ubití a do vězení dání; to vytrpěl prorok. Na soudu byv postaven hrozí jim v zemi 1) narození přístrachem a schuzením, 2) zavedení opovrženou smrtí. Zastává také vůle boží před svou křehkostí; podlé níž I. naříkal, že a) se kdy podvolil k té práci, b) taková bezpráví nésti musí; II. ustrnul upustiti od práce; ale vyznává to, že a) nemůže odolati volání božímu; b) úkladové nepřátel od Boha potříni budou, čehož v naději očekává; c) má proč pánu Bohu děkovati, kterýž píseň jeho žalostnou v radost obrátil.

Tedy slyšev Fassur syn Emmerův, kněz,
kterýž byl přední správce v domě Hospodi-
nově, Jeremiáše prorokujícího o těch věcech,
2 * ubil Fassur Jeremiáše proroka a dal jej
do vězení, kteréž bylo v bráně Beniaminově
hořejší, jenž byla při domě Hospodinově.
3 Stalo se pak na zejtří, když vyvedl Fas-
sur Jeremiáše z vězení, že řekl jemu Jere-
miáš: Nenazval Hospodin jmena tvého Fas-
4 sur, ale Magor missabib. * Nebo takto praví
Hospodin: Ai já pustím na tebe strach, na
tebe pravím i na všecky přátely tvé, kteřížto
padnou od meče nepřátel svých, načež oči
tvé hleděti budou, když všecken lid judský
vydám v ruku krále babylonského, kterýž za-
vede je do Babylona a mečem je pobije;
5 * vydám i všelijaké bohatství města tohoto
a všecko úsilí jeho, i všelijakou věc drahou
jeho i všecky poklady králův judských vydám
v ruku nepřátel jejich, a oni rozchvátají je, i
poberou je a dovezou je do Babylona. * Ty pak 6
Fassure i všickni, kteříž bydlí v domě tvém,
půjdete do zajetí a do Babylona se dosta-
neš, a tam umřeš i tam pochován budeš, ty
i všickni milující tebe, jimžs prorokoval lživě.
Namlouvals mne Hospodine, a dalť jsem 7
se namluviti; silnějšís byl nežli já, protož
zmocnils se mne; já pak jsem v posměchu
každý den, každý se mi posmívá. * Nebo 8
jakž jsem začal mluviti, úpím pro ukruten-
ství a zhoubu křičím; slovo zajisté Hospo-
dinovo jest mi ku potupě a ku posměchu
každého dne. * Protož jsem řekl: Nebudúť 9
ho připomínati, ani mluviti více ve jmenu
jeho; ale jest slovo boží v srdci mém jako
oheň hořící a zavřený v kostech mých, jehož
snažuje se zdržeti však nemohu. * Ačkoli 10
slýchám utrhání mnohých zvlášť od Magor

11. *opravena*, H. zhojena.
13. *zanečistěni*, t. od mrtvých těl aneb zbitých, kterýchž, jakoby řekl, bude plno v domích i na střechách, jakžkoli nyní město i domové jeho pevně ohrazeni, krásní a rozkošní jsou, že jim to vše nic neprospěje. Viz Isai. 19, 1.
1. *přední*: vůdce, kníže. — *o těch*, J. o slovích těchto.
2. *ubil*. Podobné protivenství i pohrůžku Micheáše proroka božího viz III. Král. 22, 24. — *do vězení*, H. do domu podvrácení. — *hořejší*: o té bráně viz II. Par. 23, 20.
3. *Fassur*, t. ten jenž rozšiřuje bledost; jakoby řekl: Kterýž činí to, aby se ho všickni se všech stran báti a před ním jako blednouti musili. — *Magor*, t. strach všudy vůkol; jakoby řekl: Kterýž všudy se báti a lekati musíš jsa úzkostmi více než já otočen.
4. *pustím*, H. položím. — *strach*, H. magor. — *všecken*, H. všeho Judu.
5. *bohatství*, H. sílu.
6. *kteříž* etc., H. obyvatelé domu tvého. — *se dostaneš*, H. vejdeš.
7. *Namlouvals*: svedls mne. — *namluviti*, t. k místu povolání tohoto, abych byl kazatelem a prorokem v lidu tomto. Jakoby řekl: Játť jsem se sám v to nevetřel, ani pro svůj nějaký zisk, ani někomu jinému, než tobě samému k libosti a ke cti to na sebe přijal, ty jsi mne k tomu donutil a jako dostrčil, tak výš 1, 17., též 17, 18.
8. *mluviti*: kázati. — *ku potupě*: k útržce.
9. *ho*, t. Boha.
10. *Magor*, J. strach, viz v. 3. — *říkajících*: t. předních z lidu kněží a lživých proroků lstivě shledávajících na Jeremiáše, čímby jej osočili a o bezhrdlí připraviti mohli. — *Povězte*, H. oznamte. —

missabiba říkajících: Povězte něco na něj, a oznámíme to králi. Všickni, kteřížby měli býti přátelé moji, číhají na poklesnutí mé říkajíce: Snad někde podveden bude a zmoc-
11 níme se ho a pomstíme se nad ním; * ale
Hospodin jest se mnou jakožto rek udatný; protož ti, kteříž mne sstíhají, zurážejí se a neodolají, styděti se budou náramně; nebo se jim šťastně nezvede, aniž potupa jejich
12 věčná v zapomenutí dána bude. * Protož ó Ho-
spodine zástupův, kterýž zkušuješ spravedlivého, kterýž spatřuješ ledví a srdce, nechť se podívám na pomstu tvou nad nimi, tobě zajisté zjevil jsem při svou.
13 Zpívejte Hospodinu, chvalte Hospodina,
že vytrhl duši nuzného z ruky nešlechetných
naříkajícího: * Zlořečený ten den, v němžto 14
zplozen jsem; den, v němžto porodila mne matka má, ať není požehnaný; * zlořečený 15
ten muž, kterýž zvěstoval otci mému chtěje zvláštně obradovati jej řka: Narodilo se dítě
pohlaví mužského; * a nechť jest ten muž 16
podobný městům, kteráž podvrátil Hospodin a neželel toho; nebo slyšel křik jejich v jitře
a provyskování v čas polední. * O že mne 17
neusmrtil hned od života, ježtoby mi matka má byla hrobem mým a život její jako tě-
hotné věčně; * proč jsem jen ze života vy- 18
šel, abych okoušel těžkosti a zámutku, a aby stráveni byli v pohanění dnové moji?

Hlava 21.

O tažení krále babylonského. V tažení oblehl město; to obležení trvalo přes dvě létě a tu zběhly se věci jiné, když prorok ještě na svobodě byl, jiné, když u vězení držán byl. Na svobodě když byl, přitrhli Chaldejští k městu a poněkud na chvíli poodtrhli. Při onom obležení Sedekiáš s prorokem jedná a zase prorok s králem i se vším lidem. Král skrze posly žádá proroka, aby se zaň modlil Bohu, prorok I. předpovídá, že a) darmo se protiví Babylonskému, poněvadž Bůh skrze ně proti lidu svému bojuje; b) odbůjcové α) někteří v zemi zahynou, β) někteří s králem na zahynutí půjdou; II. radí, aby pro zachování života poddali se králi babylonskému, nebo město k vypálení přijde; III. napomíná správců, aby spravedlnosti obhájcové byli, jináč že a) se darmo bezpečností těší b) proti hněvu božímu.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od Hospodina, když poslal k němu král Sedekiáš Fassura syna Melchiášova a Sofoniáše syna Maasiášova kněze, aby řekli:
2 * Poraď se medle o nás s Hospodinem; nebo
Nabuchodonosor král babylonský bojuje proti nám, zdaliby snad naložil Hospodin s námi podlé všech divných skutků svých, aby on odtáhl od nás.
3 Tehdy řekl Jeremiáš k nim: Tak rcete
Sedekiášovi, * takto praví Hospodin Bůh 4
israelský: Ai já odvrátím nástroje válečné, kteréž jsou v rukou vašich, jimiž vy bojujete proti králi babylonskému a Chaldejským, kteříž oblehli vás vně za zdí, a shromáždím je
do prostřed města tohoto. * Bojovati zajisté 5
budu já proti vám rukou vztaženou a ramenem silným, a to v hněvě a v rozpálení
i v prchlivosti veliké, * a raním obyvatele 6
města tohoto, tak že lidé i hovada morem

Všickni etc., H. každý člověk pokoje mého, ostříhají kulhání mého (říkajíce:) Snad podveden bude a přemůžeme jej a vezmeme pomstu svou z něho. — *podveden*, t. pěknými, úlisnými řečmi.

11. *udatný*, H. hrozný. — *zurážejí*: klesnou. — *věčná*, H. věku.

12. *spatřuješ*: nahlédáš do ledví a srdce. — *nad nimi*: výš 15, 15. — *zjevil*, t. poručil.

13. *naříkajícího*, t. v ten čas když soužení a trápení od nevděčných v své práci snášel i ubit jsa do žaláře uvržen byl (v. 2.), nad to rozličných v mysli kolotání a pokušení okoušel, tak že jako bez paměti a soudu zdravého jda za myšlení svého zkormoucením, i slova trpká ano rouhavá proti Bohu i lidem, dobrodincům svým, vynášel. Příklad křehkosti lidské i při velikých svatých. Viz Isai. 40, 27. A protož slušíť se každému na péči míti, zvlášť pak v příčinách a nedoufati v sobě.

15. *chtěje* etc., H. obveseluje obveselil jej. — *dítě*, H. syn.

16. *slyšel*, t. jak sobě dnem i nocí zjevně i tajně po domích i po ulicích nestydatě a bezbožně počínali, k hříchům a všelijakým rozpustilostem a neřádům sobě sloužili i skutkem je páchali; jakž Bůh sám to osvědčiti ráčil. Gen. 18, 20., též 19, 13., J. nechť slýchá křik, t. ten muž; jakoby řekl: Ať jest v ustavičném strachu a soužení, a v příčinách takových aby i jiné v bídách naříkati slyšel a viděl, i sám v ně pohřížen byl.

17. *neusmrtil*, t. někdo z lidí aneb sám Bůh. — *věčně*, t. té kteráž poroditi nemůže.

18. *okoušel*, H. viděl. — *v pohanění*: s hanbou.

1. *Sedekiáš*. Tento byl nejposlednější z králů judských, avšak že se i o jiných za ním zmínka děje, čímby se při tom spraviti měl, viz v předml. prav. 5. — *syna*. Nebyl to ten Fassur, o němž v předešlé hlavě ale jiný, t. syn Melchiášův, jakž se z textu znáti dává.

2. *Nabuchodonosor*, jinak Nebukadnesar, tak níž v. 7., též 22, 25. etc., i na jiných místech častokrát v Jeremiášovi. — *naložil*, H. učiní. — *odtáhl*, H. vstoupil.

4. *odvrátím*: srazím. — *válečné*, t. abyste jich k odpírání proti nepříteli užívati nemohli. — *je*, t. Babylonské neb Chaldejské, J. to na nástroje válečné obracejí.

7 velikým pomrou. * Potom pak (dí Hospodin)
dám Sedekiáše krále judského a služebníky
jeho i lid, totiž ty kteříž pozůstanou v městě
tomto po moru, po meči a po hladu, v ruku
Nabuchodonosora krále babylonského a v ru-
ku nepřátel jejich, a tak v ruku hledajících
bezživotí jejich, kterýžto je zbije ostrostí me-
če, neodpustí jim, aniž jich šetřiti bude, aniž
8 se smiluje. * Protož rci lidu tomuto: Takto
praví Hospodin: Ai já kladu před vás cestu
9 života i cestu smrti; * kdokoli zůstane v mě-
stě tomto, zahyne od meče, neb hladem, neb
morem; ale kdož vyjde a poddá se Chaldej-
ským, kteříž oblehli vás, jistotně živ zůsta-
ne, a bude míti život svůj místo kořisti.
10 * Nebo postavil jsem zuřivou tvář svou proti
městu tomuto k jeho zlému a ne k dobrému,
dí Hospodin; v ruku krále babylonského vy-
dáno bude, i vypálí je ohněm.
Domu pak krále judského rci: Slyšte 11
slovo Hospodinovo, * ó dome Davidův, takto 12
praví Hospodin: Držívejte každého jitra soud
a vychvacujte obloupeného z ruky násilníka,
aby nevyšla jako oheň prchlivost má a ne-
hořela tak, žeby nebylo žádného, kdoby uha-
siti mohl pro nešlechetnost předsevzetí va-
šich. * Ai já, dí Hospodin, přitáhnu na tebe, 13
kteráž přebýváš v údolí tomto, jako skála
v rovině této, kteříž říkáte: Kdoby přitáhl
na nás aneb kdoby všel do příbytků na-
šich? * Nebo trestati vás budu podlé skut- 14
kův vašich, dí Hospodin, a zanítím oheň
v lese tvém, kterýž sžíře všecko vůkol něho.

Hlava 22.

Za kralování bezbožných králů měl kázaní: a) obecní k správcům představeným a b) obzvláštní, kdežto dotýká dvou ze všech Joakima a Sedekiáše. Obecně dvakrát mluví: k správcům světským, potom podlé oněch k správcům duchovním. V prvním kázaní podlé poručení Páně vůči před králi mluvě I. napomíná k spravedlnosti, chtějí-li a) požehnání božího dojíti, b) před hněvem božím zachováni býti, sic jináč α) připraviliby se o milost boží, β) upadliby i v zahynutí i u potomků v jmeno zlé. II. Předpovídá s žalostí 1) Sallumovi smrt v zajetí; 2) Joakimovi v tyranství rozpálenému, na pobožnost otce svého nic nedbajícímu, neobyčejnou smrt, odkudž i poddaným, jakožto k hlasu božímu nedbalým, nad pádem správců jich bolest přijde; 3) Jekoniášovi, že ho Bůh a) neulituje, b) ale zavrže, aby α) pryč zastěhován byl s matkou svou do země neznámé jako modla lidská a β) i v potomcích nešťastný byl.

Takto řekl Hospodin: Sejdi do domu
2 krále judského a mluv tam slovo toto * a
rci: Slyš slovo Hospodinovo králi judský,
kterýž sedíš na stolici Davidově, ty i slu-
žebníci tvoji, i lid tvůj, kteříž chodíte skrze
3 brány tyto, * takto praví Hospodin: Konejte
soud a spravedlnost a vychvacujte obloupe-
ného z ruky násilníka; příchozímu tolikéž,
sirotku, ani vdově nečiňte křivdy, aniž jich
utiskujte a krve nevinné nevylévejte na mí-
4 stě tomto. * Nebo budete-li to pilně vykoná-
vati, jistě že poberou se skrze brány domu
tohoto králové sedící místo Davida na sto-
lici jeho, jezdíce na vozích neb na koních,
král se služebníky svými i s lidem svým:
* jestliže pak neuposlechnete slov těchto, skrze 5
sebe přisahám, dí Hospodin, že v poušť obrá-
cen bude dům tento. * Nebo takto praví Ho- 6
spodin o domě krále judského: Jako Galad
byls mi vzácný a jako vrch libanský, ale obrá-
tím tě jistotně v poušť jako města, v nichž
se bydliti nemůže, * a přistrojím na tebe 7
zhoubce, jednoho každého se zbrojí jeho,
kteřížto zpodtínají nejvýbornější cedry tvé
a vmecí je na oheň; * a když půjdou náro- 8
dové mnozí mimo město toto a řekne jeden
druhému: Proč tak učinil Hospodin městu
tomuto velikému? * Tedy řeknou: Protože 9
opustili smlouvu Hospodina Boha svého a kla-
něli se bohům cizím a sloužili jim. * Ne- 10

---

7. *bezživotí*, H. duše.
8. *před vás*, H. před tváři vaše. — *smrti.* Co tím mluvením míní, hned v. 9. vykládá, t. jestližeby se poddali Nabuchodonosorovi, že zachováni budou, pakli nic, že zahynou.
9. *zahyne*, H. umře. — *poddá*, H. padne k Chaldejským. — *život*, H. duši. — *kořisti*, t. jako v zisku.
12. *Davidův*: viz v předmluvě 12. pravidlo. — *Držívejte* etc., H. suďte. — *předsevzetí:* skutků.
13. *v údolí.* Míní Jerusalem, kterýž horami a skalami otočen byl. Žlm. 124, 2.
14. *trestati* etc., H. navštívím vás podlé ovoce činů vašich. — *tvém*: jejím, t. zapálím dříví v lese Libanu, J. lesem míní města a vsi vůkol Jerusalema, J. stavení slavnější v Jerusalemě, jako chrám, dům královský z dříví libanského vystavený, to pak vše že zkaženo a popáleno býti mělo.
4. *to plně* etc., H. vykonávajíce vykonávati věc tu neb slovo. — *král*, H. on.
6. *vrch*, H. hlava libanská. — *ale* etc., H. jestliže tě nepoložím. Spůsob a forma přísahy u Židů. — *v nichž* etc., H. nebydlitelná.
7. *přistrojím*, H. posvětím. — *cedry tvé*, t. dříví v lese libanském.
8. *jeden* etc., H. muž bližnímu svému.
10. *litujte*, t. Josiáše, kterýž již poražen byl od

plačtež mrtvého, aniž ho litujte, ale ustavičně
plačte příčinou toho, kterýž odchází; neboť
se nenavrátí více, aby pohleděl na zemi, v níž
11 se narodil. * Nebo takto praví Hospodin
o Sellumovi synu Josiáše krále judského, kte-
rýž kraluje místo Josiáše otce svého: když
vyjde z místa tohoto, nenavrátí se sem více;
12 * ale tam v tom místě, kamž jej zastěhují,
13 umře a tak země této neuzří více. * Běda
tomu, kdož staví dům svůj s útiskem a pa-
láce své s křivdou, kterýž bližního svého
v službu podrobuje darmo, mzdy pak jeho
14 nedává jemu; * kterýž říká: Vystavím sobě
dům veliký a paláce prostranné; kterýž pro-
lamuje sobě okna a stěny vyložuje cedrovím
15 a maluje barvou. * Zdaliž kralovati budeš,
že se pleteš v to cedrové stavení? otec tvůj
zdaliž nejídal a nepíjel? když konal soud
16 a spravedlnost, tedy dobře bylo jemu; * když
soudíval při chudého a nuzného, tedy dobře
bylo jemu; zdaliž mně to není známé, dí
17 Hospodin? * Ale oči tvé i srdce tvé nehledí
než lakomství tvého, a aby krev nevinnou
18 proléval a nátisk a křivdu činil. * Protož
takto praví Hospodin o Joakimovi, synu Jo-
siáše krále judského: Nebudou ho kvíliti ří-
kajíce: Ach bratře můj aneb ach sestro; ne-
budouť ho kvíliti: Ach pane aneb ach kdež
jest ta důstojnost jeho; * pohřbem zajisté osli- 19
čím pohřben bude, vyvlečen a vyvržen jsa
za brány jerusalemské. * Vystup na Liban, 20
ó dcero judská, a křič, i na hoře Basan vydej
hlas svůj, křič také přes brody, když po-
tříni budou všickni milovníci tvoji. * Mluví- 21
val jsem s tebou v největším štěstí tvém, ale
říkávalas: Nebudu poslouchati; toť jest ce-
sta tvá od dětinství tvého; neuposlechlas za-
jisté hlasu mého; * všecky pastýře tvé zpase 22
vítr, a milovníci tvoji v zajetí půjdou; tehdáž
jistě hanbiti se budeš za všelikou nešlechet-
nost svou. * Ó ty, kteráž jsi usadila se na 23
Libanu, jenž se hnízdíš na cedroví, jak mi-
lostná budeš, když na tě přijdou svírání a bo-
lest jako rodičky!
Živť jsem já, dí Hospodin, žebyť pak 24
byl Jechoniáš syn Joakima krále judského
prstenem pečetním na mé ruce pravé, však tě
i odtud strhnu * a vydám tě v ruku těch, 25

Necho krále egyptského, II. Par. 35, 20. — *ustavičně* etc., H. plačíce plačte. — *toho*, t. Joachaze, kterýž tudíž aneb v krátkém čase, t. po třech měsících (IV. Král. 23, 31.) zajat bude do Egypta; nad tím plačte a naříkejte. — *v níž* etc., H. narození svého.

11. *Sellumovi*, jinak Joachazovi, viz IV. Král. 23, 34. Sloul také Johanan I. Par. 3, 15. Sellumem ho pak tuto nazývá, jakž se vidí z posměchu proto, že se lid z jeho kralování toho nadál, že on bude pravý Sellum, t. pokoje strůjce a ne ten čtvrtý syn Josiášův nejmladší, an se pak zdařil, jakoby řekl: Téměř jako onen israelský král Sellum, kterýž jediný měsíc kraloval v Samaří. IV. Král. 15, 13.

13. *kdož* etc., t. Joakimovi. — *útiskem*, H. nespravedlností. — *s křivdou*, H. ne s soudem. — *jemu*: což bylo proti přikázaní božímu, Lev. 19, 13., Deut. 24, 14. 15.

14. *veliký*, H. měr. — *prostranné*, J. na větru, t. skrze něžby snadně vítr procházeti a chládek činiti mohl. — *prolamuje*, J. loupá sobě okna má a střechu cedrovou, t. věci drahé, jimiž okna v chrámě ozdobena byla, mocně béře a k svému užitku obrací. — *vyložuje*, H. vyložená, t. stěna. — *maluje*, H. málování aneb malovaná, t. stěna.

15. *pleteš*, H. mísíš, J. na ten smysl, věci svaté k svým přiměřuješ a svatokrádeže se dopouštíš. — *nepíjel*, t. zdaliž Bůh Josiášovi otci tvému svým požehnáním přítomen nebyl, i života s potěšením stráviti nedal (jakž další slova to ukazují), když pobožným byl a spravedlnost konal; pročež ho tedy ty Joakime v tom nenásleduješ, ale raději pýchu v stavení marně provodíš.

16. *Hospodin*. Jakoby řekl: By pak i ty toho neznal aneb zapírati chtěl, mněť jest to výborně známé a vědomé, že to tak a ne jináč jest, jakž pravím. J. zdaliž to není znáti mne, t. když lidé pobožnosti pilni jsou, k tomu smyslu, jakž i výš 9, 24. mluví.

17. *lakomství*: mrzkého zisku. — *křivdu*: ubližování.

18. *důstojnost*: sláva. Jakoby řekl: Ani ti, kteříž jsou z rodu královského, nebudou plakati Joakima říkajíce: Ach bratře! aneb královny: Ach sestro; ani poddaní z lidu obecného pána svého kvíliti a nad ztracením slávy jeho naříkati nebudou, protože na něm neměli ochrance a otce (viz Isai. 32, 1.), ale tyrana, výš v. 1. A bývá to podnes, když takové vrchnosti hynou, že poddaní spíše se radují, než plačí.

19. *pohřben* etc., t. vedlé klatby na takové vydané. Deut. 28, 20. Podobné mluvení výš 7, 33., též 10, 4., též 25, 33.

20. *Vystup* etc. Opačné mluvení. — *brody*, t. i na ty, kteříž jsou za brody. — *potříni*: přemoženi. — *milovníci*, t. Egyptští, Assyrští i jiní, ku kterýmžs ty se v čas nebezpečenství o pomoc utíkala.

21. *v největším*, H. v štěstích tvých. — *Nebuduť* etc., neuposlechnu. — *cesta*, t. povaha.

22. *vítr*, t. všickni králové a kněží na nic přijdou.

23. *Libanu*. Jakoby řekl: Kteříž přebýváte v městech a domích krásných z libanského dříví vzdělaných. A tím zavírá všecko to, v čemžkoli naději a doufání své marně skládali. — *milostná*. Jakoby řekl: Ach jakť se to všecko změní a rozpřší, v čemž se nyní kocháš a sobě se líbíš, tak že tě to samu všecko zmrzí i u nepřátel žádné milosti nezjedná; nebo ničím sobě očí zaslepiti nedají. Takoví byli Medští Babylonským. Isai. 13, 17.

24. *Jechoniáš* jinak Koniáš aneb Joachin (viz IV. Král. 24, 12., I. Par. 3, 16., II. Par. 36, 8., Mat. 1, 11.) — *strhnu*. Splnění toho viz IV. Král. 24, 12., II. Par. 36, 9., Ester. 2, 6.

25. *bezživoti*, H. duše tvé.

kteříž hledají bezživotí tvého, a v ruku těch,
jejichž ty se obličeje lékáš, totiž v ruku Na-
buchodonosora krále babylonského a v ruku
26 Chaldejských; * a hodím tebou i matkou
tvou, kteráž tě porodila, do země cizí, tam
27 kdež jste se nezrodili a tam zemřete; * do
země pak, po níž toužiti budete, abyste se
28 navrátili tam, tam se nenavrátíte. * Zdaliž
modlou ničemnou, kteráž roztřískána bývá,
bude muž tento Jechoniáš? zdali bude nádo-
bou, v níž není žádné líbosti? pročby vyházíni
byli, on i símě jeho, a uvrženi do země,
o níž nevědí? * O země, země, země, slyš 29
slovo Hospodinovo; * takto praví Hospodin: 30
Zapište to, že muž tento bez dětí bude, a že
muži tomuto šťastně se nepovede za dnův je-
ho; anobrž nepovede se šťastně i tomu mu-
ži, kterýžby ze semene jeho seděl na stolici
Davidově a panoval ještě nad Judou.

Hlava 23.

V druhém kázaní horlí Pán na správce I. světské. Tu a) připomínaje jejich nedbalost s pohrůžkou b) slibuje ostatek lidu svého α) z nebezpečenství vychvátiti, β) netoliko pastýři, ale i králem, jenž jest Kristus Pán, pravý Bůh a pravý člověk, opatřiti k veselému jim dobrodiní svatých připomínání; II. duchovní. Tu A) s lítostí horlivou 1) připomínaje jejich s lidem nešlechetnost, 2) hrozí pokutou. (Proč? pro hříchů větší mrzkost než Samařských, jakou? smrtelnou; B) k lidu mluvě odvodí jej, aby 1) nepřijímal křivých proroků lahodících proti vůli boží v nebezpečenstvích; nebo a) ani od Boha posláni nejsou, sic jináč mluviliby, co Bůh poroučí; b) vše to jako všudy přítomný vidí a slyší, že nepraví bez ustání o svedení lidu od Boha pečují; c) slovo boží ne na snech, jako plevách, ale na živosti opravdové záleží. — Pročež, poněvadž α) ukrádají slovo Páně, β) chlubně mluví a γ) nejsou posláni, pokutu ponesou. 2) Kázaní svatému se nerouhal pro uvarování hněvu božího, ale o něm vážně mluvil, sic jináč činícím přišlaby pokuta a) svědomí stížení, b) v nebezpečenství opuštění.

Běda pastýřům hubícím a rozptylujícím
2 stádce pastvy mé, dí Hospodin; * protož
takto praví Hospodin Bůh israelský o pastý-
řích, kteříž pasou lid můj: Vy rozptylujete
ovce mé, anobrž rozháníte je a nenavštěvu-
jete jich: ai já navštívím vás pro nešlechet-
3 nost předsevzetí vašich, dí Hospodin; * ostatek
tek pak ovcí svých já shromáždím ze všech
zemí, do nichž jsem je rozehnal, a přivedu
je zase do ovčinců jejich, kdežto ploditi
4 a množiti se budou. * Nadto ustanovím nad
nimi pastýře, kteřížby je pásli, aby se ne-
bály více, ani strachovaly, ani hynuly, dí
Hospodin.
Ai dnové jdou, dí Hospodin, v nichž 5
vzbudím Davidovi výstřelek spravedlivý, i kra-
lovati bude král a šťastně se jemu povede;
soud zajisté a spravedlnost na zemi konati
bude; * za dnův jeho spasen bude Juda 6
a Israel bydliti bude bezpečně, a toť jest
jmeno jeho, kterýmž ho nazývati bude: Ho-
spodin spravedlnost naše. * Protož, ai dnové 7

26. *zemřete:* zdechnete.
27. *po níž* etc., H. k níž oni pozdvihovati budou duše své. — *nenavrátíte*, H. nenavrátí. S proměnou osob.
28. *Zdaliž* etc. Slovy těmi prorok lid judský z marné útěchy vyvodí, kteříž myslili, že není možné, aby Jechoniáš tak slavný král měl k snížení přijíti a jako nádoba ničemná v nevážnosti býti a do zajetí se dostati. — *modlou*: trapidlem, závadou neb překážkou; tak nazývá modlu, že jen zaměstknání a překážku činí. — *ničemnou*: potupnou.
30. *Judou.* Nebo že království judské po zajetí babylonském na Jechoniášovi přestalo a na Salatiele i jiné potomky Natana, syna Davidova, jest přeneseno, viz o tom I. Par. 3, při v. 17.
2. *nenavštěvujete*: nedohlídáte k nim. — *předsevzetí*: skutkův.
3. *ovčinců*: pastvišť, stajův.
4. *ustanovím*: vzbudím. — *více*: zjevné jest, že se to vztahuje na čas Kristův zde v milosti s částky a v dokonalosti na věčný život.
5. *dnové* etc. Zjevné o Kristu Pánu proroctví i podlé výkladů některých Židů a zvláště rabbína Jonaty, kterýž v svém chaldejskem výkladu ta slova tak položil: Vzbudím Davidovi Mesiáše spravedlnosti (tak níž 33, 15.). A v pravdě žádný jiný z potomků Davidových a krátce ze všech lidí takových a tak mnohých svědectví neměl, aby jemu to a na něj připadati mohlo, což tu mluví prorok, jako Kristus Pán. 1) Že jest výstřelek Davidův, čímž člověčenství Krista Pána ukázáno. 2) Jehovah neb Hospodin, tu božství. 3) Spravedlivý, t. svatý, čistý, vzácný; též že ve všem svém předsevzetí soud a spravedlnost konati měl. 4) Spasitel neb vykupitel Judův, t. všech věrných. 5) Spravedlnost naše neb ospravedlňovatel, bezpečnosti a pokoje jednatel, a jakž dí apoštol k Židům 7, 25. 27.: Prostředník neb dostiučinitel, zástupce, rukojmě; a jinde: Učiněna nám spravedlnost I. Kor. 1, 30. K čemu? abychom my učiněni byli spravedlností boží v něm, II. Kor. 5, 21. Nebo ne sobě jest sám spravedlivým toliko, ale nám i všem věrným k ospravedlnění. Řím 10, 4. A protož onť jest Bůh pravý a život věčný. I. Jan 5, 20. — *šťastně*, J. moudře sobě povede: nebo to slovo hiskil oboje to znamená.
6. *spasen*: vysvobozen. — *bezpečně*: doufanlivě. — *nazývati.* Tak čte i chaldejský vykladač a některé biblí židovské. Jiní čtou: nazovou. — *bude*, t. Israel; jiní míní církev Kristovu.

jdou, dí Hospodin, v nichž nebude říkáno
více: Živť jest Hospodin, kterýž vyvedl syny
8 israelské ze země egyptské; * ale: Živť jest
Hospodin, kterýž vyvedl a kterýž zprovodil
símě domu israelského ze země půlnoční
i ze všech zemí, do nichž jsem byl je roze-
hnal; když se osadí v zemi své.
9 Příčinou prorokův potříno jest srdce mé
ve mně, pohnuly se všecky kosti mé, jsem
jako člověk opilý a jako muž, kteréhož ro-
zešlo víno, pro Hospodina a pro slova sva-
10 tosti jeho. * Nebo cizoložníků plná jest tato
země, a příčinou klnutí se jejich kvílí země,
usvadla pastviska na poušti; jest zajisté uti-
skování těchto nešlechetné a moc jejich ne-
11 pravá. * Nebo jakož prorok, tak kněz po-
skvrňují země; také v domě svém nacházím
12 nešlechetnost jejich, dí Hospodin. * Pročež
budou míti cestu svou podobnou plzkosti
v mrákotě, na níž postrčeni budou a padnou,
když uvedu na ně bídu v čas navštívení je-
13 jich, dí Hospodin. * Při prorocích zajisté sa-
mařských viděl jsem nesmyslnost; proroko-
vali skrze Bale a svozovali lid můj israel-
14 ský; * ale při prorocích jerusalemských vi-
dím hroznou věc, že cizoložíce a lží se ob-
cházejíce posilňují také rukou nešlechetníkův,
aby se neobrátil nižádný od nešlechetnosti
své; mám všecky za podobné Sodomě a oby-
vatele tohoto města za podobné Gomoře.
15 Protož takto praví Hospodin zástupův
o prorocích těchto: Ai já nakrmím je pe-
lynkem a napojím je vodami jedovatými,
nebo od prorokův jerusalemských vyšla po-
16 skvrna na všecku tuto zemi. * Takto praví
Hospodin zástupův: Neposlouchejtež slov těch
proroků, jenž prorokují vám prázdných vás
zanechávajíce; vidění zajisté srdce svého mlu-
ví, ne z úst Hospodinových; * ustavičně ří- 17
kají těm, kteříž mnou pohrdají, pravil Ho-
spodin: Pokoj míti budete, a každému cho-
dícímu podlé zdání srdce svého říkají: Ne-
přijdeť na vás nic zlého. * Nebo kdož jest 18
stál v radě Hospodinově a viděl neb slyšel
slovo jeho? kdo pozoroval slova jeho neb
vyslechl je? * Ai vichřice Hospodinova s prch- 19
livostí vyjde, a to vichřice trvající; nad hla-
vou nešlechetných trvati bude; * neodvrátíť 20
se hněv Hospodinův, dokudž neučiní a ne-
vykoná úmyslu srdce svého, a tehdáž poroz-
umíte tomu cele, * žeť jsem neposýlal těch 21
proroků, ale sami běželi; že jsem nemluvil
k nim, avšak oni prorokovali. * Nebobyť 22
byli stáli v radě mé, jistě žeby byli ohlašo-
vali slova má lidu mému a bylitby je od-
vraceli od cesty jejich zlé a od nešlechetno-
sti předsevzetí jejich. * Zdaliž jsem já Bůh 23
toliko zblízka, dí Hospodin, a nejsem Bůh
i zdaleka? * Zdaž se ukryje kdo v skrýších, 24
abych já ho neshlédl, dí Hospodin, zdaliž
nebe i země já nenaplňuji? dí Hospodin.
* Slýchávámť, co říkají ti proroci, kteříž pro- 25
rokují lež ve jmenu mém, říkajíce: Měl jsem
sen, měl jsem sen. * I dokudž to bude? zda- 26
liž v srdci těch prorokův, kteříž prorokují,
není lež? anobrž jsou proroci lsti srdce své-
ho, * kteříž obmýšlejí to, jakby vyrazili z pa- 27
měti lidu mému jmeno mé sny svými, kte-
réž vypravují jeden každý bližnímu svému,
jako se zapomněli otcové jejich na jmeno mé

---

8. *zprovodil*: přivedl.

9. *potříno*: rozpuklo se. — *ve mně*, H. u prostřed mne. — *pohnuly*: vyvinuly.

10. *a příčinou*, H. nebo příčinou. — *klnuti*: křivé přísahy, t. kterouž jedni druhé oklamávali víru a smlouvu rušíce. — *pastviska*: příbytkové. — *těchto*, t. kterýmž jiné sužovali a trápili.

12. *plzkosti*, H. plzkostem. — *bídu*, H. zlé. — *v čas*, H. v rok.

13. *nesmyslnost*, H. neslanost.

14. *jerusalemských*, t. kteříž se nad ony Samařské za pobožnější vydávali, nad ně vyvyšovali, jimi pohrdali. Neměliť onino výmluvy; ale u přirovnání těchto byli toliko hlupci a sprostáci; u těchto pak vrch vší zlosti, zarytosti a neustupnosti. — *lži*: se lstí se obírajíce.

15. *pelynkem*: hořkostí. — *jedovatými*, H. jedu neb žluči, t. hroznými a neobyčejnými smrtmi je shladím.

16. *prázdných* etc.: marné vás činíce. Jakoby řekl: Žádného vzdělání, žádné známosti boží vůle, hněvu jeho pro hříchy, žádné bázně boží, žádného pokání a nápravy při vás nevzdělajíce, ale blud a zlost. Nemluví pak tohoto o čarodějnících, lidských pokladačích, ani o egyptských neb chaldejských a k těm podobných pohanských svůdcích, ani o samařských prorocích; ale o těch, kteříž každého dne v chrámě se ukazovali, a tím, že jsou od Boha vyvoleni, duchem zjevení obdařeni, a že nic nemluví než z rozkazu božího, vysoce chlubili se a honosili (taková mysli udatnost při svatém proroku byla); avšak bludaři byli. Viz Isai. 28, 7.

17. *ustavičně*, H. říkajíce říkají. — *pravil*, H. mluvil. — *podlé* etc., H. za viděním.

18. *Hospodinově*. Jakoby řekl: Kdo jiný kromě nás, kteříž jsme pořádní proroci a kněží; což sobě i výš 18, 18. osobovali, J. na ten smysl, jakoby zlehčovali boží služebníky a proroky. Jakoby řekli: Kdo a jací jsou oni, aby jim Pán Bůh tajné své rady a uložení zjevoval?

19. *trvati*. Jakoby řekl prorok: Nemyslte na to, aby vás tak brzo pomsta boží minouti a jako přes hlavy vaše toliko se přehnati měla.

20. *úmyslu*, H. myšlení srdce svého. — *tehdáž* etc. Na skonání těch dnů porozumíte tomu rozumem.

22. *mé*. Jakž se tím sami honosili, výš v. 18. — *předsevzetí*: skutků.

25. *Měl* etc. Zdálo mi se, zdálo mi se. Jakoby řekl: Ne ze svého smyšlení mluvím, což mluvím, ale z nadšení a vnuknutí božího; podlé toho, jakž Bůh slíbil vůli svou prorokům zjevovati. Num. 12, 6.

27. *vyrazili*, t. nepatrně, tvárně a pomaličku

28 za příčinou Bale. * Prorok, kterýž má sen,
nechť vypravuje sen; ale kterýž má slovo
mé, nechť mluví slovo mé právě; co jesttě
29 plevě do pšenice, dí Hospodin? * Zdaliž není
slovo mé takové jako oheň, dí Hospodin,
30 a jako kladivo rozrážející skálu? * Protož ai
já povstanu, dí Hospodin, proti těm proro-
kům, kteříž ukrádají slova má jeden každý
31 před bližním svým; * ai já povstanu, dí Ho-
spodin, proti těm prorokům, kteříž chlubně
32 mluví říkajíce: Praví Hospodin; * ai já po-
vstanu, pravím, dí Hospodin, proti těm, kteříž
prorokují sny lživé, a vypravujíce je svodí
lid můj lžmi svými a žvavostí svou, ježto
jsem já jich neposlal, aniž jsem jim přiká-
zal; pročež naprosto nic neprospívají lidu to-
33 muto, dí Hospodin. * Protož kdyžby se tázal
tebe lid tento neb některý prorok neb kněz
řka: Jaké jest břímě Hospodinovo? tedy rci
jim: Jaké břímě? I to: Opustím vás, dí Ho-
34 spodin. * Nebo proroka a kněze toho i lid
ten, kterýžby nazval proroctví břemenem Ho-
spodinovým, jistě trestati budu muže toho
i dům jeho. * Ale takto říkejte jeden každý 35
bližnímu svému a jeden každý bratru své-
mu: Co odpověděl Hospodin? aneb: Co mlu-
vil Hospodin? * Břemene pak Hospodinova 36
nepřipomínejte více; sicby břemenem bylo
jednomu každému slovo jeho, když byste pře-
vraceli slova Boha živého, Hospodina zástu-
pův, Boha našeho. * Takto pravím říkati bu- 37
deš proroku: Coť odpověděl Hospodin, aneb:
Co mluvil Hospodin. * Ale poněvadž pro- 38
roctvím břímě Hospodinovo říkáte, protož
takto praví Hospodin: Poněvadž říkáte slovo
to břímě Hospodinovo, ježto jsem posýlal
k vám říkaje: Neříkejte: Břímě Hospodino-
vo; * protož, pravím, ai já jistě zapomenu se 39
na vás do konce a opustím vás i to město,
kteréž jsem byl dal vám i otcům vašim, a
zavrhu vás od tváři své * a uvedu na vás 40
pohanění věčné i potupu věčnou, kteráž ne-
přijde v zapomenutí.

Hlava 24.

Domácímu spiknutí Sedekiášovu prorok boží jmenem božím odporovav oznámil lidu, že Bůh jemu při zastěhování Jechoniáše ukázal, kterak 1) jako koš dobrých fíků příjemných viděl, tak lid s Jechoniášem zavedený Pánu Bohu příjemný jest, jejž v ochranu přijma k známosti milosti své přivesti chce; 2) jako opět fíky zlé a nepříjemné sobě člověk oškliví, tak Bůh Sedekiáše s lidem jeho, podlé čehož a) v pohanění a b) v zahynutí přijdou.

Ukázal mi Hospodin, a ai dva košové fíkův postaveni byli před chrámem Hospodinovým, když byl přestěhoval Nabuchodonosor král babylonský Jechoniáše syna Joakimova krále judského a knížata judská, i tesaře a kováře z Jerusalema a přivedl je do Baby-

---

smyšlénkami svými pravou bázeň a uctivost k Bohu z lidí vyprazdňují, buď toho, což Bůh ztěžuje, zlehčováním, buď toho, což zlehčuje, ztěžováním; nebo takové jest řemeslo satanovo, že se umí i v anděla světlosti proměňovati. II. Kor. 11, 13.

28. *kterýž* etc., H. s nimiž (sen), tak hned. Jakoby řekl: Ten kdož má ode mne sobě co zjeveného, ať směle a doufanlivě to mluví (I. Petr. 4, 11.); ale ten, kdož nemá, ani skrze sen, ani jináč rozkazu mého, ať mlčí a nesvodí lidí. J. to slovíčko „sen" berou za zlou stranu. — *právě*: pravdou. — *pšenice.* Ta slova mohou obrácena býti jakož na učení tak i na učitele a to dobré i zlé, a obé že snadně může a má jedno od druhého rozeznáno býti i od nejhloupějších jako pleva od zrna. Podobně i Kristus mluví o stromě dobrém a zlém i ovoci jejich. Mat. 7, 16.

30. *slova*, t. zjevně slov mých neohlašují aneb jiný rozum a smysl jim dávají. J. kteříž ukrádají slova má bližním svým, t. křiví proroci naučivše se něčemu od proroků božích, tím se vynášejí a své bludy přistírají. — *jeden každý* etc., H. muž od bližního svého.

31. *chlubně* etc., H. berou neb pozdvihují jazyku svého. — *Hospodin*, t. kteříž slavně a důstojně, nenáležitě však toho spůsobu mluvení při přístupu aneb i závírce řečí svých užívají, jenž jest prorokům božím obyčejné: Toto praví Hospodin, aby totiž nebylo tak zjevné lidu, že jsou křiví proroci a že své nějaké myšlénky vypravují; ale aby se zdálo, že od samého Boha ty věci sobě zjevené mají a je vynášejí.

32. *svodí:* v blud uvodí. — *žvavostí*, H. rychlostí, totiž v řeči. — *naprosto* etc., H. prospívajíce neprospívají. Výš v. 16.

33. *tázal*, t. s posměchem; neb na to byli přišli Židé, aby slyševše od proroků pokuty boží jmenovati břemenem, i oni sami proroctví jejich z potupy a lehkosti břemenem jmenovali a tak sobě z řečí božích smíchy a žerty strojili. Isai. 5, 19., též 33, 14., II. Par. 16, 16. — *břímě:* viz Isai. 13, 1.

34. *nazval*, H. říkal: Břímě Hospodinovo.

36. *slovo jeho*, t. taková řeč lehkomyslná slova boží přemítající a jim posměch činící, J. to „jeho" k Bohu obracejí. — *Boha* etc., H. bohů živých. Tímž tajemství trojice svaté ukázáno.

37. *budeš*, t. jeden každý z vás.

39. *jistě* etc., H. zapomínaje zapomenu se.

40. *uvedu*, H. dám na vás pohanění věka a potupu věka.

1. *mi*, t. vidění.

Dle P. v. Cornelius-a kreslil Koenig, ryl Pokorný.

Odpověděl Josef Faraonovi: Aj, sedm let nastane, v nichž hojnost veliká bude ve vší zemi egyptské; a po nich nastane sedm let hladu. *(Gen. 41 29, 30.)*

2 lona. * Jeden koš byl fíkův velmi dobrých,
jacíž bývají fíkové ranní; druhý pak koš fíkův
velmi zlých, jakýchž nelze jísti pro trpkost.
3 * Tedy řekl mi Hospodin: Co vidíš Jere-
miáši? I řekl jsem: Fíky, dobré fíky, a to
velmi dobré; zlé pak, a to velmi zlé, jichž
4 nelze jísti pro trpkost. * I stalo se slovo Ho-
5 spodinovo ke mně řkoucí: * Takto praví Ho-
spodin Bůh israelský: Jakož fíkové tito pří-
jemní jsou, tak mně příjemní budou zajatí
Judští, kteréž jsem zaslal z místa tohoto do
6 země chaldejské k jejich dobrému; * obrátím
zajisté oči své k nim k jejich dobrému a při-
vedu je zase do země této, kdežto vzdělám
7 je a nezkazím, štípím je a nevyplením. * Ne-
bo dám jim srdce, aby znali mne, že já jsem
Hospodin; i budou mým lidem a já budu je-
jich Bohem, když se obrátí ke mně celým
srdcem svým.
Na odpor jakož fíkové zlí, kterýchž nelze 8
jísti pro trpkost, zavrženi bývají; tak zavrhu
(toť zajisté praví Hospodin) Sedekiáše krále
judského s knížaty jeho a ostatek Jerusa-
lemských pozůstalých v zemi této, i ty, kte-
říž bydlí v zemi egyptské. * Vydám je pra- 9
vím v posmýkání k jejich zlému po všech
královstvích země, v pohanění a v přísloví,
v rozprávku a v proklínání po všech těch
místech, kamž je rozženu; * a budu posýlati 10
na ně meč, hlad a mor, dokudžby do konce
vyhlazeni nebyli ze země, kterouž jsem byl
dal jim i otcům jejich.

Hlava 25.

V tom čase (čtvrtého léta kralování Joakima) prorok vůbec v Jerusalemě mluvě k I. lidu judskému 1) připomíná, jak i on sám dávno i jiní proroci jim ku pokání svatému sloužívše nic nevyzískali; 2) předpovídá, že je a) v hněvě svém pro hřích jejich s jinými národy pod moc Babylonským uvede, aby se zámutkem za sedmdesáte let jim sloužili, b) podlé milosti své vysvobodí, když Babylonské po vyplnění uložení svého podlé skutků jejich souditi bude; II. okolním národům oznámil, že poručil mu Bůh 1) kalicha podati k opojení smrtelnému netoliko Judských, ale i jiných okolních pohanů, chtějte oni neb nechtějte; 2) zvěstovati, že v hněvě svém mluvě uvalí poplenění a bídu na všecky země, podlé čehož a) i správa veliká lkáti bude nad nedostatky svými, b) i sám Bůh od nich se odstěhuje.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi proti
všemu lidu judskému, léta čtvrtého Joakima,
syna Josiášova krále judského (jenž jest první
rok Nabuchodonosora krále babylonského);
2 * kteréžto slovo mluvil Jeremiáš prorok ke
všemu lidu judskému i ke všechněm obyva-
3 telům jerusalemským řka: * Od třináctého
léta Josiáše syna Ammonova krále judského
až do tohoto dne, po těchto třimecítma let
mluveno bývalo slovo Hospodinovo ke mně,
kteréž jsem vám mluvíval ráno přivstávaje
a to ustavičně, ale neposlouchali jste. * Po- 4
sýlal také Hospodin k vám všecky sluhy své
proroky ráno přivstávaje a to ustavičně
(jichžto neposlouchali jste, aniž jste naklonili
ucha svého, abyste slyšeli); * kteříž říkali: 5
Navraťtež se již jeden každý z cesty své zlé
a od nešlechetnosti předsevzetí svých, a tak
osazujte se v té zemi, kterouž dal Hospodin
vám i otcům vašim od věků až na věky;

---

2. *trpkost*, H. zlost, tak níž i ve verši 8.

5. *příjemní*, H. dobří. — *tak mně*, H. znáti budu. V tom smyslu jako Žlm. 1, 6. a II. Tim. 2, 19., viz Isai. 48, 6. — *zajatí*, H. zajetí. — *dobrému*. Jakoby řekl: Jakož fíkové ranní a zralí bývají vzácní a příjemní, tak příjemný bude mi lid ten, kterýž do Babylona zajat jest; pročež i větší lásky a milosti k němu dokazovati a o něj se starati chci, nežli o ty, kteříž zůstali v Jerusalemě.

6. *obrátím*, H. přiložím. — *nezkazím*, H. nezbořím.

8. *zavrhu*, H. vydám. — *krále*, t. toho kterýž měl prvé jmeno Mattaniáš; o čemž IV. Král. 24, 17. — *egyptské*, t. kteříž, když Godoliáš byl zabit, utekli do Egypta, o čemž níž 43, též 44. hl.

9. *v posmýkání*, H. ku pohnutí.

1. *čtvrtého*, téhož léta aneb při konci jeho a při nastání pátého, co od Jeremiáše více mluveno bylo, viz níže hl. 36. a 46. a až do konce. — *rok*, t. v němž dokonale v království babylonské se uvázal; potom pak po čtyřech letech kralování svého zdrážděn byv od Necho, krále egyptského, jej porazil. Odtud navracuje se (IV. Král. 24, 7., níž Jer. 46, 2.) Joakima léta kralování jeho devátého sobě v manství uvedl (Josef. lib. 10. hl. 8.); kterýž v tom za tři léta trvaje zprotivil se jemu (IV. Král. 24, 1.), a tu příkreji k němu přistoupil i Jekoniáše s přednějšími judskými zajal. IV. Král. 24, 12. — *krále*: kterýž u historiků Nabuchodonosor veliký slove.

3. *po těchto*, H. tenť (jest) třetí a dvadcátý rok. — *ráno*, viz II. Par. 36, 15. — *a to* etc., H. a mluvě. — *neposlouchali* etc. Žalostně tuto prorok naříká, že tak dlouhá, bedlivá a úsilná práce jeho i jiných proroků na místě božím při tom lidu pro jejich dobré všecka zmařena byla; ovšem pak lítostivě to nésti musil, když ještě tak dlouho (viz v předml. pravidlo 2.) toho nešlechetného lidu nevděčnost, ano ďábelskou urputnost snášeti musil. Tak bylo i za Isaiáše, viz 22, 13., anobrž vždycky, viz Isai. 26, 10., též 50, 6.

4. *a to* etc., H. a posýlaje.

5. *předsevzetí*: skutkův.

6 a nechoďte za bohy cizími, abyste sloužiti
měli jim, aniž se jim klanějte, aniž hněvejte
mne dílem rukou svých, a neučinímť vám
7 zlé; * ale neposlouchali jste mne, dí Hospodin,
abyste jen hněvali mne dílem rukou
svých k svému zlému.
8 Protož takto praví Hospodin zástupův:
9 Proto, že jste neuposlechli slov mých, * ai já
pošli a pojmu všecky národy půlnoční, dí
Hospodin, i k Nabuchodonosorovi králi babylonskému,
služebníku svému, a přivedu je na
zemi tuto i na obyvatele její, i na všecky
národy tyto okolní, kteréžto jako proklaté
vyhladím a spůsobím to, aby byli k užasnutí
10 na odivu jiným a poustkou věčnou. * Také
spůsobím to, aby zahynul jim hlas radosti
i hlas veselí, hlas ženicha i hlas nevěsty,
11 hluk žernovu i světlo svíce; * i bude obrácena
všecka země tato v pustinu a v poušť, a sloužiti
budou národové tito králi babylonskému
sedmdesáte let.
12 Potom pak po vyplnění sedmdesáti let
trestati budu na králi babylonském a na tom
národu, dí Hospodin, nepravost jejich, totiž
na zemi chaldejské, tak že obrátím ji v pu-
13 stiny věčné * a uvedu na zemi tu všecka
slova svá, kteráž jsem mluvil o ní; všecko
což psáno jest v knize této, cožkoli proroko-
14 val Jeremiáš o všechněch národech; * když
je sobě v službu podrobí i jiné národy mnohé
a krále veliké; tehdáž odplatím jim podlé
skutkův jejich a podlé činů rukou jejich.
15 * Nebo takto mi řekl Hospodin Bůh israelský:
Vezmi kalich vína prchlivosti této z ruky
mé a napájej jím všecky ty národy, ke
kterýmž já pošli tebe, * aby pili a potáceli 16
se, anobrž bláznili příčinou meče, kterýž já
pošli mezi ně. * I vzal jsem kalich z ruky 17
Hospodinovy a napájel jsem všecky ty národy,
k nimž mne poslal Hospodin: * Jeru- 18
salemské i města země judské a krále její,
i knížata její, abych je oddal v pustinu a
v zpuštění na odivu jiným i k proklínání tohoto
dnešního dne; * Faraona krále egypt- 19
ského i služebníky jeho, i knížata jeho i všecken
lid jeho; * i všecku tu směsici, totiž 20
všecky krále země Hus, všecky také krále
země filistinské, i Askalonu, i Gazy, i Akaronu
i ostatek Azotu; * Idumejské i Moabské 21
i syny Ammonovy; * i všecky krále tyrské, 22
i všecky krále sidonské i krále krajiny té,
kteráž jest při moři; * Dedana a Temu a 23
Buzu, i všecky přebývající v nejzadnějších
koutech světa, * i všecky krále arabské, i 24
všecky krále té směsice, kteříž bydlí na poušti;
* všecky také krále zambritské, i všecky 25
krále elamitské, též všecky krále medské;
* anobrž všecky krále půlnoční, blízké i da- 26
leké, jednoho jako druhého; všecka také
království země, kteráž koli jsou na svrchku
země; král pak Sesachu píti bude po nich,
* a rci jim: Takto praví Hospodin zástupův 27
Bůh israelský: Pítež a opíte se, anobrž vyvracejte
ze sebe a padejte, tak abyste nepovstali
pro meč, kterýž já pošli mezi vás;
* a paklitby nechtěli vzíti kalichu z ruky tvé, 28
aby pili, tedy díš jim: Takto praví Hospodin
zástupův: Konečně že píti musíte. * Nebo 29
poněvadž na to město, kteréž nazváno jest
od jmena mého, já začínám uvozovati zlé

6. *hněvejte*: popouzejte.
7. *hněvali*: popouzeli.
9. *národy*, H. čeledi. — *služebníku.* Nabuchodonosora služebníkem svým nazývá ne proto, žeby jedním z počtu jeho věrných ctitelů a služebníků byl; ale že jej sobě Bůh k tomu na čas obral, aby vůli jeho v uložené pomstě nad Judskými vykonal. — *okolní*: vůkol. — *spůsobím*, H. položím je k užasnutí a k ckání a pouštěmi věka.
10. *jim*, H. z nich.
12. *Potom* etc., H. a bude po vyplnění. Jakož veliká láska boží se tuto spatřuje, že Bůh lidu svého bídám jistý čas uložiti a tím věřících potěšiti ráčil, tak i řečí božích vzácnost a hodnověrnost, poněvadž se v skutku a pravdě tak vyplnilo, jakž tuto předpovědíno bylo. — *obrátím* etc., H. položím ji v pustiny věka. — *věčné*: o čemž i Isaiáš prorok prorokoval, hl. 13., též 14., též 21, též 47. Čehož splnění viz Dan. hl. 5.
14. *sobě* etc., H. sloužiti budou (sobě) jimi. — *podrobí*, t. Chaldejští neb Babylonští když se nasytí svého tyranství, J. nebo i je samy také v službu podrobí národové mnozí etc. — *mnohé*: znamenité. — *odplatím.* Jak odplatil níž 50, 29.
15. *vína.* Podobné mluvení o kalichu prchlivosti viz Žlm. 74, 9.

18. *odivu*, H. ckání.
22. *při moři*, H. v přecházení moře.
23. *nejzadnějších*, H. odťaté koutem; viz výš 9, 26., níž 49, 32.
24. *směsice*, t. z rozličného národu, tak níž 50, 37.
26. *jednoho*, H. muže s bratrem jeho. — *Sesachu*, t. král babylonský, jakž sám prorok vykládá níž 51, 41. Proto pak nejmenuje ho jmenem vlastním, ale cizím, aby proroctví toto před Židy do času ukryto bylo (níž 51, 63), a oni mezi tím aby v trpělivosti a v doufanlivém očekávání na boží pomoc pocvičeni byli. Nebo kdyby byl prorok světle krále babylonského dotekl, snadněby se byli v netrpělivost vydali a zvláštní chtivostí a žádostí pomsty splnění proroctví toho očekávali, aneb sobě více těžkostí přičinili.
27. *vyvracejte*: davte se.
28. *paklitby*, H. a budeť jestližeby. — *Konečně*, H. pijíce píti budete.
29. *poněvadž*, H. ai. — *a vy* etc, H. nevinně bez viny byli. — *bez pomsty*, H. bez viny. — *zavolám*, t. zdvihnu neb vzbudím válku. — *té země*: t. kteréžkoli z těch, proti nimž prorok tu mluví, tak hned 30. verš.

věci, a vy abyste bez hodné pomsty byli?
nebudete bez pomsty; nebo já zavolám meče
na všecky obyvatele té země, dí Hospodin
30 zástupův; * protož ty prorokuj proti nim
všecka slova tato a rci jim: Hospodin s vý-
sosti řváti bude a z příbytku svatosti své
vydá hlas svůj; mocně pravím řváti bude
z obydlí svého, křik ponoukajících se jako
tlačících víno rozléhati se bude proti všech-
31 něm obyvatelům té země; * i půjde hřmot
až do konce země; nebo rozepři má Hospo-
din s těmi národy, v soud vchází sám se vše-
likým tělem, bezbožníky vydá pod meč, dí
32 Hospodin. * Takto praví Hospodin zástupův:
Ai bída půjde z národu na národ, a vichřice
33 veliká strhne se od končin země, * i budou
zbiti od Hospodina v ten čas od konce země
až do konce země; nebudou oplakáni, ani
sklizeni, ani pochováni, ale místo hnoje na
svrchku země budou. * Kvělte pastýři a křičte, 34
anobrž válejte se v popeli vy nejznamenitější
toho stáda; nebo naplnili se dnové vaši,
abyste zbiti byli; dnové pravím rozptýlení
vašeho, v nichž padati budete jako nádoba
drahá; * i zahyne útočiště pastýřům a utí- 35
kání nejznamenitějším toho stáda; * hlas ža- 36
lostný pastýřův a kvílení nejznamenitějších
toho stáda slýcháno bude; nebo zkazí Hospo-
din pastvu jejich; * zkažena budou i pastvi- 37
ska pokoj mající pro prchlivost hněvu Ho-
spodina, * kterýžto jako lev opustí jeskyni 38
svou; nebo přijde země jejich na spuštění
pro prchlivost zhoubce a pro prchlivost hně-
vu jeho.

Hlava 26.

Při počátku kralování Joakimova prorok na poručení boží do chrámu všed, aby vůbec všem výstrahu dal před hněvem božím, I. oznámil v pravdě, že pokud ho neuposlechnou jako kdy prvé věrných proroků, tedy na zkázu přijdou; II. proto spor trpěl s proroky křivými a s králem. Křiví jej jali, k smrti odsoudili pro pravdu žádavše téhož úsudku proti němu i od knížat. Ale 1) když Jeremiáš přiznav se k volání božímu napomínal jich ku pokání a ohražoval se, že učiní-li mu co zlého, bez pomsty u Boha nebudou: 2) knížata jej i u sebe i před lidem ospravedlnili, že jako ku proroctví Michcáše svatého Ezechiáš král ne na pomstu myslil, ale na svaté pokání, tak i nyní díti se má. Král Joakim Uriáše proroka před protivenstvím utíkajícího v Egyptě jal i doma nepravě zabil; ale Ahikam Jeremiáše před podobnou smrtí zastal.

Na počátku kralování Joakima syna Jo-
siášova krále judského stalo se slovo toto od
2 Hospodina řkoucí: * Takto praví Hospodin:
Postav se v síňci domu Hospodinova a mluv
ke všechněm městům judským přicházejícím
klaněti se do domu Hospodinova, všecka slo-
va, kteráž tobě přikazuji mluviti k nim, ne-
3 ujímejž ani slova; * zdaliby aspoň uposlechli
a odvrátili se jeden každý od cesty své zlé,
abych litoval zlého, kteréž myslím učiniti
jim pro nešlechetnost předsevzetí jejich;
4 * rciž tedy jim: Takto praví Hospodin: Ne-
uposlechnete-li mne, abyste chodili v zákoně
5 mém, kterýž jsem předložil vám; * poslou-
chajíce slov služebníků mých prorokův, kte-
réž já posílám k vám, jakož jste, když jsem
je ráno přivstávaje posýlal, neposlouchali;
* jistě žeť naložím s domem tímto jako se Si- 6
lem, a město toto vydám v proklínání všech-
něm národům země.
Slyšeli pak kněží a proroci, i všecken 7
lid Jeremiáše mluvícího slova ta v domě Ho-
spodinově; * i stalo se, že hned, jakž přestal 8
Jeremiáš mluviti všecko, cožkoli přikázal
Hospodin mluviti ke všemu lidu, jali jej ti
kněží a proroci i všecken lid ten řkouce:
Smrtí umřeš; * proč jsi prorokoval ve jmenu 9
Hospodinově řka: Stane se jako Sile domu

---

30. *řváti*, t. jako lev dopadna loupeže. Jakoby řekl: Hrozně mstíti bude, tak že nebude žádného, kdoby jej mohl od toho odvrátiti aneb pomstám jeho vyhnouti. — *mocně*, H. řva řváti bude. — *tlačících*: tlačitelů.
31. *hřmot*, t. té pomsty boží hrozné, o níž předpovídá.
32. *strhne*, H. vzbuzena bude od boků neb stran země.
34. *abyste*, H. k zbití. — *vašeho*, H. vašich. — *drahá*, H. žádosti, jakoby řekl: Jako nádoby člověk, buď když ji ztratí buď rozrazí, oželiti musí, tak vy chtějte neb nechtějte se vší svou slávou na nic přijdete.
35. *pastýřům*, H. od pastýřů.
36. *žalostný*, H. křiku. — *zkazí*, H. pohubí.
37. *pastviska*: stáje, t. města, vsi, krajiny. — *pokoj*, H. pokoje.
38. *jeskyni*: peleš. — *přijde*, H. bude. — *zhoubce*: sužovatele.
1. *Joakima*: Že tuto s počátku kralování Joakima zmínka se činí a v hl. předcházející v. 1. o čtvrtém létě, viz toho správu v předmluvě pravidlo 5.
2. *Postav*. Podobně výš 7, 2., též 17, 19.
3. *předsevzetí*: skutkův.
5. *ráno* etc., H. ráno vstávaje a posýlaje.
8. *přestal*, H. dokonal. — *Smrtí*, H. umíraje.

tomuto, a město toto tak spustne, že nebude
v něm žádného obyvatele? Shromažďoval se
pak všecken lid k Jeremiášovi do domu Ho-
10 spodinova. * Tedy uslyševše knížata judská
ty věci přišli z domu královského do domu
Hospodinova a posadili se u dveří brány Ho-
11 spodinovy nové, * i řekli kněží a proroci těm
knížatům a všemu lidu řkouce: Hoden jest
smrti muž tento; nebo prorokoval proti mě-
stu tomuto, jakž jste slyšeli v své uši.
12 Tedy promluvil Jeremiáš ke všechněm
knížatům těm i ke všemu lidu řka: Hospo-
din poslal mne, abych prorokoval o domě
tomto i o městě tomto všecky ty věci, kte-
13 réž jste slyšeli; * protož nyní polepšte cest
svých a předsevzetí svých a poslouchejte hlasu
Hospodina Boha svého, i bude litovati Ho-
spodin toho zlého, kteréž vyřkl proti vám:
14 * já pak ai v rukou vašich jsem; učiňte mi,
což se vám za dobré a spravedlivé vidí;
15 * ale však jistotně vězte, usmrtíte-li mne, že
krev nevinnou na sebe uvedete, i na město
toto i na obyvatele jeho; nebo v pravdě po-
slal mne Hospodin k vám, abych mluvil v uši
vaše všecka slova tato.
16 I řekli knížata i všecken lid kněžím a
těm prorokům: Nemáť nikoli muž tento od-
suzován býti na smrt, poněvadž ve jmenu
17 Hospodina Boha našeho mluvil nám. * Tedy
povstali někteří ze starších té země a pro-
mluvili ke všemu shromáždění lidu řkouce:
* Micheáš morastický prorokoval za času Eze- 18
chiáše krále judského a pravil všemu lidu
judskému řka: Takto praví Hospodin zástu-
pův: Sion jako pole orán bude a Jerusalem
v hromady rumu obrácen bude, a hora domu
tohoto ve vysoké lesy. * Zdaliž hned proto 19
usmrtili jej Ezechiáš král judský a všecken
Juda? zdaliž neulekl se Hospodina a nemo-
dlil se Hospodinu? I litoval Hospodin toho
zlého, kteréž vyřkl proti nim; protož my či-
níme velmi zlou věc proti duším svým.
* A byl také muž nějaký prorokující ve jmenu 20
Hospodinově, Uriáš syn Semeiášův z Karia-
tiarima, kterýžto prorokoval o městě tomto
i o zemi této v též všecka slova jako Jere-
miáš; * a když uslyšel král a všickni udatní 21
jeho, i všecka knížata slova jeho, hned usi-
loval král usmrtiti jej. O čemž uslyšev Uriáš
bál se a utíkaje přišel do Egypta. * Ale po- 22
slal král Joakim některé do Egypta Elna-
tana syna Achoborova i jiné s ním do Egypta;
* kteřížto vyvedše Uriáše z Egypta přivedli 23
jej ke králi Joakimovi; i zabil jej mečem a
vhodil tělo jeho do hrobův lidu obecného.
* Avšak ruka Ahikamova syna Safanova 24
byla při Jeremiášovi, aby ho nevydával v ruku
lidu k usmrcení jeho.

Hlava 27.

Sedekiášovu s okolními národy spiknutí proti Babylonskému na odpor se postavil prorok, jednou i po druhé z poručení Páně. O prvním sporu. Ten se stal a) dřív, než se v to dali, b) i potom když o to silně jednali. Tu zajisté mluví I. k vyslancům králů okolních, aby oznámili pánům svým, že Bůh 1) podlé moci své odvodě v moc Nabuchodonosorovi všecku zemi chce, aby jemu a jeho potomkům do třetího kolena sloužili; 2) nechtějícím se poddati králi babylonskému šíji ohne; 3) jim pak slibuje, opustí-li od křivých proroků a poddají-li se králi babylonskému, že v zemích svých zůstanou; II. k domácím v správě 1) světské, jako králi, napomínaje jej, aby a) poddal se králi babylonskému, ač chce-li ujíti pokut božích, b) neposlouchal proroků lživých na zkázu lidu prorokujících; 2) duchovní, jako kněžím a podlé nich k lidu, aby neposlouchajíce křivých proroků sloužili králi babylonskému tím jisti jsouce, že a) jako

---

10. *věci*: slova. — *přišli*, H. vstoupili. — *nové*, t. brány hořejší, kterouž král Jootam vystavěti dal, II. Par. 27, 3., o níž také viz níž 36, 10.

11. *Hoden* etc., H. soud smrti muži tomuto.

12. *promluvil*, H. řekl. — *věci*: slova.

13. *předsevzetí*: skutků. — *vyřkl*: mluvil.

14. *což* etc., H. jakž dobré a jakž přímé (jest) v očích vašich.

15. *jistotně* etc., H. vědouce vězte. — *uvedete*, H. položíte. — *k vám*, J. proti vám.

16. *Nemáť* etc., H. nikoli není muži tomuto soud smrti.

17. *někteří*, H. muži. — *promluvili*, H. řekli.

18. *prorokoval*, H. byl prorokující. — *vysoké* etc., H. u výsosti lesů.

19. *hned* etc., H. usmrcujíce usmrtili. — *neulekl*: nebál se. — *Hospodinu*, H. tváři Hospodinově. — *vyřkl*: mluvil. — *velmi* etc., H. zlé veliké.

20. *A byl* etc. Slova ta (jakž se rozuměti může) jsou těch, kteříž ujali se o Jeremiáše. Jimiž to ukazují, že jakož Uriáš nespravedlivě jest zamordován, tak žeby se stalo Jeremiášovi, jestližeby se dálo podlé vůle těch, kteříž zkřikli: Hoden jest muž tento smrti. Výš v. 11. Jiní ta slova obracejí tam, že jsou odporné strany. Jakoby tak řekli: Ač vy přivozujete příklad, že Micheáš není proto trestán, když svobodně prorokoval; však naproti tomu posuďte, co se stalo Uriášovi. Protož což potkalo Uriáše, totéž na Jeremiáše dojíti má. — *v též* etc., H. podlé všech slov.

21. *usiloval*, H. hledal.

22. *některé*, H. muže, tak hned.

23. *lidu* etc., H. synův lidu.

24. *syna*: o němž níž 39, 14. IV. Král. 25, 22. — *Jeremiášovi*, t. Ahikam zasazoval se mocně o Jeremiáše.

oni přímluvami svými toho neobdrží na Bohu, aby v skutku pro jejich hřích všecko to ostatek pokladů v Jerusalemě zachován byl, b) tak Pán Bůh dá k zavedení do Babylona.

Na počátku kralování Joakima syna Jo-
siášova krále judského stalo se slovo toto
2 k Jeremiášovi od Hospodina řkoucí: * Takto
řekl Hospodin ke mně: Zdělej sobě oboječky
3 a jha a dej je na šíji svou; * potom pošli
je ke králi idumejskému a ke králi moab-
skému a ke králi synův Ammonových a ke
králi tyrskému a ke králi sidonskému po
těch poslích, kteříž přijedou do Jerusalema
4 k Sedekiášovi králi judskému; * a přikaž
jim, ať pánům svým řeknou: Takto praví
Hospodin zástupův Bůh israelský, tak rcete
5 pánům svým: * Já jsem učinil zemi, člověka
i hovada, kterážkoli jsou na svrchku země,
mocí svou velikou a ramenem svým vztaže-
ným; pročež dávám ji, komuž se mi dobře
6 líbí; * tak i nyní já dávám všecky země tyto
v ruku Nabuchodonosora krále babylonského,
služebníka svého, ano i živočichy polní dá-
7 vám jemu, aby sloužili jemu. * Protož budouť
sloužiti jemu všickni ti národové, i synu je-
ho i synu syna jeho; dokudžby nepřišel čas
země jeho i jeho samého, kdyžto v službu
podrobí jej sobě národové znamenití a krá-
8 lové velicí. * Stane se pak, že národ ten
i království to, kteréžby nesloužilo jemu, to-
tiž Nabuchodonosorovi králi babylonskému, a
kterýžby nepoddal šíje své pod jho krále
babylonského, mečem a hladem i morem na-
vštívím národ ten, dí Hospodin, dokudžbych
9 do konce nevyplénil jich rukou jeho. * Pro-
tož vy neposlouchejtež prorokův svých, ani
hadačův svých, ani snův svých, ani plane-
tářů svých, ani kouzelníků svých, kteříž mlu-
vívají k vám říkajíce: Nebudete sloužiti králi
10 babylonskému; * nebo oni vám lež prorokují,
abych vzdálil vás od země vaší a vyhnal
11 vás, abyste zahynuli. * Národu pak, kterýž
skloní šíji svou pod jho krále babylonského
a sloužiti bude jemu, tohoť zajisté nechám
v zemi jeho, dí Hospodin, aby dělal ji a by-
12 dlil v ní. * Sedekiášovi také, králi judskému
mluvil jsem naskrze ta všecka slova řka:
Skloňte šíje své pod jho krále babylonského
a služte jemu i lidu jeho, a buďte živi;
* proč máte zahynouti, ty i lid tvůj, mečem, 13
hladem a morem, jakž mluvil Hospodin o ná-
rodu, kterýžby nesloužil králi babylonskému?
* Neposlouchejtež tedy slov prorokův těch, 14
kteříž mluvíce k vám říkají: Nebudete slou-
žiti králi babylonskému; nebo oni vám lež
prorokují; * neposlalť jsem jich zajisté, dí 15
Hospodin, avšak oni prorokují ve jmenu mém
lživě, abych zahnal vás, kdež byste zahynuli,
vy i ti proroci, kteříž prorokují vám. * Kně- 16
žím také i všemu lidu tomu mluvil jsem řka:
Takto praví Hospodin: Neposlouchejte slov
prorokův svých, kteříž prorokují vám říka-
jíce: Ai nádobí domu Hospodinova navrá-
cena budou z Babylona již brzo; neboť lež
oni prorokují vám; * neposlouchejtež jich, ale 17
služte králi babylonskému a živi buďte, proč
má býti toto město poušti? * Jestliže pak 18
oni jsou proroci a jestliže slovo Hospodinovo
jest v nich, nechť se medle přimluví k Ho-
spodinu zástupův, ať nádobí to pozůstávající
v domě Hospodinově a v domě krále judského
a v Jerusalemě nedostává se do Babylona.
* Nebo takto praví Hospodin zástupův o těch 19
sloupích a o tom moři a o těch podstáv-
cích i o ostatku nádobí pozůstávajícím v mě-
stě tomto, * kteréhož nepobral Nabuchodo- 20
nosor král babylonský, když přestěhoval Je-
koniáše syna Joakimova krále judského z Je-
rusalema do Babylona a všecky nejpřednější
Judské i Jerusalemské; * takto zajisté pra- 21
vím, dí Hospodin zástupův Bůh israelský o
těch nádobách pozůstávajících v domě Ho-
spodinově a v domě krále judského i v Je-
rusalemě: * Do Babylona zavezeny budou a 22
tam budou až do dne toho, v němž je na-
vštívím, dí Hospodin, a rozkáži je přivezti
a zase navrátím je na místo toto.

1. *počátku*, t. jedenácte let před tím prvé než Sedekiáš kralovati počal, za jehož teprv času proroctví toto k splnění svému přišlo.
2. *oboječky*, H. svazky. — *šíji*: hrdlo.
3. *po těch*, H. skrze ruku. — *přijedou*, t. aby se spolu spikli a táhli proti králi babylonskému.
5. *se mi* etc., H. přímé jest v očích mých.
6. *služebníka*. Výš 25, 9. — *živočichy*, H. zvěř.
7. *synu jeho*, t. Evilmerodachovi, o němž zmínka se činí IV. Král. 25, 27., níž 52, 31. — *synu syna*, t. Baltazarovi, o němž Dan 5, 1. — *země jeho*, t. k strestání, o čemž výš 25, 12. — *samého*, t. krále babylonského. — *v službu* etc., H. sloužiti budou jim (sobě). — *znameniti*: mnozí. — *velicí*, t. perští a medští, o nichž Isai. 21, 2.
8. *šíje*: hrdla.
9. *hadačův*: věštců. — *planetářů*, viz Isai. 47, 11. 14.
10. *abych* etc., J. aby vás vzdálili.
11. *skloní*, H. uvede, tak hned. — *šíji*: hrdlo.
12. *naskrze*, H. podlé všech slov těch.
13. *zahynouti*, H. zemříti.
16. *nádobí*, t. kteráž již prvé z domu božího pobrána a do Babylona za času Joakima a Jekoniáše dovezena byla, o čemž II. Par. 36, 7. 10.
18. *v nich*, H. s nimi. — *nedostává*, H. nepřichází.
19. *sloupích*: o nichž III. Král. 7, 15. — *moři*; o němž III. Král. 7, 23. — *podstávcích*: o nichž III. Král. 7, 27.
22. *toho* etc., H. navštívení mého. — *rozkáži* etc., H. učiním, aby vstoupila.

Hlava 28.

O druhém sporu. Když prorok boží za čtyry léta téměř tak horlil, povstal Hananiáš jednou i po druhé proti proroku; ale on se jemu slušně opřel. V prvním povstání Hananiáš všem slibuje a) Babylona potření, b) zajatých po dvou letech se vším do země navrácení. — Jeremiáš pak otevřeně se ozývá, 1) žeby on toho přál lidu, 2) že to on proti obyčeji proroků i v pravdě předpovídá. V druhém povstání Hananiáš jho z Jeremiáše, kteréž on ode třinácti let na šíji své nosil, sňav polámal, a tak lid, že z Babylona vysvobozen bude po dvou letech, těšil. — Jeremiáš pak opět, ač již pryč ucházel, však jsa napomenut od Boha mluví k Hananiášovi, že a) těžší pokutu na lid uvalil, b) sám pro hřích takový náhle toho roku umře, jakož pak po dvou měsících umřel.

Když se pak to dálo od léta toho na
počátku kralování Sedekiáše krále judského,
až do léta jeho čtvrtého měsíce pátého, mluvil ke mně Hananiáš syn Azurův prorok,
kterýž byl z Gabaonu, v domě Hospodinově
2 před očima kněží i všeho lidu řka: * Takto
praví Hospodin zástupův Bůh israelský řka:
3 Polámal jsem jho krále babylonského. * Po
dvou letech já navrátím zase na místo toto
všecka nádobí domu Hospodinova, kteráž pobral Nabuchodonosor král babylonský z mí-
4 sta tohoto a zavezl je do Babylona; * Jekoniáše také, syna Joakimova krále judského
i všecky zajaté Judské, kteříž se dostali do
Babylona, já zase přivedu na místo toto, dí
Hospodin; nebo polámi jho krále babylonského.
5 Tedy řekl Jeremiáš prorok Hananiášovi
proroku tomu před očima kněží a před očima všeho lidu, kteříž stáli v domě Hospodi-
6 nově, * řekl pravím Jeremiáš prorok: Amen,
učiniž tak Hospodin; potvrdiž Hospodin slov
tvých, kterážs prorokoval o navrácení nádobí
domu Hospodinova a všech zajatých z Ba-
7 bylona na místo toto; * avšak poslouchej
medle slova tohoto, kteréž já mluvím při
tvé přítomnosti a při přítomnosti všeho to-
8 hoto lidu: * Proroci, kteříž bývali přede mnou
i před tebou od věků, tiť prorokovali proti
zemím znamenitým a proti královstvím velikým, o válce a o soužení a o moru. * Pro- 9
rok ten, kterýž prorokuje o pokoji, když dojde slovo toho proroka, ten pravím prorok
znám bývá, že jej poslal Hospodin v pravdě.
Tedy sňal Hananiáš prorok to jho s šíje 10
Jeremiáše proroka a polámal je, * a mluvil 11
Hananiáš před očima všeho lidu řka: Takto
praví Hospodin: Takť polámi jho Nabuchodonosora krále babylonského po dvou letech
s šíje všechněch národů. I počal jíti Jeremiáš prorok cestou svou; * ale stalo se slovo 12
Hospodinovo k Jeremiášovi, když polámal
Hananiáš prorok to jho s šíje Jeremiáše
proroka řkoucí: * Jdi a mluv Hananiášovi 13
řka: Takto praví Hospodin: Jha dřevěná
jsi polámal, protož zdělej místo nich jha železná. * Nebo takto praví Hospodin zástu- 14
pův Bůh israelský: Jho železné vložím na
šíji všech národův těchto, aby sloužili Nabuchodonosorovi králi babylonskému, a budouť sloužiti jemu; také i živočichy polní dám
jemu. * Zatím řekl Jeremiáš prorok Hana- 15
niášovi proroku: Slyšiž nyní Hananiáši: Neposlal tebe Hospodin, ale tys k tomu přivedl, aby doufání skládal lid tento ve lži:
* protož takto praví Hospodin: Ai já skli- 16
dím tě se svrchku země, tento rok ty umřeš;
nebo jsi mluvil to, čímžby odvrátil lid od
Hospodina. * I umřel Hananiáš prorok roku 17
toho měsíce sedmého.

---

2. *jho.* Jakoby řekl: Jistotně uložil jsem polámati etc. Protož jako již o věci stalé mluví.

3. *Po dvou* etc., H. ještě ve dvou letech dnu, tak v. 11.

4. *všecky* etc., H. všecko zajetí neb přestěhování, tak v. 6.

6. *Amen*: Žl. 40, 14.

7. *při tvé*, H. v uši tvé a v uši etc.

8. *soužení*: bídě, trápení, J. čtou raab, t. o hladu, ale jest raah. — *moru*: k zahanbení Hananiáše těma dvěma verši odpovídá Jeremiáš; jakoby řekl: Chceš abych všelijak šťastné věci lidu tomuto v hříších a bezbožnostech naprosto pohříženému prorokoval, ježto mi toho učiniti nelze; protože všickni svatí proroci před námi ne jiného něco takovým předkládali, než což zákon předkládá, a docházely na takové boží pohrůžky. Pakli kteří šťastné věci prorokovali, to činili kajícím; i já obé to konám. Odkudž všickni pravé proroky, t. i z učení i z skutečného proroctví jejich splnění poznávati mají (Deut. 13, 1., též 18, 22.); a tak i ty takového znamení při mně jsem-li pravým prorokem, by šetřiti a čekati měl a se mnou se raději srovnati nežli něco ku pochlebenství lidu toho vynášeti a mluviti.

10. *Tedy* etc. Podobná útěcha křivého proroka III. Král. 22, 11. etc. — *šíje*: hrdla.

11. *cestou svou.* Vida, t. že Hananiáš jen příčiny k nevoli a různici hledá, a rozuměje tomu, že, by i tu zůstal, nicby při něm nevzdělal; ale však napomenut jsa od Boha zase se ku povinnosti navrátil, jakž dálší slova to ukazují.

16. *sklidím*, H. zašli. — *umřeš*: zdechneš. — *jsi mluvil*, H. mluvils odvrácení proti Hospodinu, tak Deut. 13, 5.

Hlava 29.

O králi Sedekiášovi. Sedekiáš od krále babylonského 1) na království judské byl dosazen, 2) potom pak zase sesazen. Když byl dosazen po Jekoniášovi, prorok boží sepsal list a knihu. List do Babylona k zajatým. Byl pak poslán po vyslancích Sedekiášových. V něm zajatých I. napomíná, aby sobě tam obydlí vzdělávajíce 1) Babylonu od Boha pokoje žádali, 2) nedbajíce na útěchu proroků křivých, a) čas uložený od Boha k vězení vyčkali, nebo neumešká Pán, b) v prosbách se ozývali, že se jim ozve, což potom seznají; II. potěšuje, aby sebe za bídnější nad pozůstalé v Jerusalemě nepokládali, poněvadž a) těžší pokuta na ně přijde, b) toho zasloužili hříchy svými; III. ujišťuje, že Pán Bůh proroky a) utěšující lid pokojem, jmenovitě Achaba a Sedekiáše babylonskému králi k usmrcení dá, aby byli za přísloví u lidu pro nešlechetnost svou, b) zapovídající (tak Semiáš zapovídal) věrným prorokům lidu napomínati pro jejich nepravou práci ohavně trestati chce.

Tato jsou slova listu, kterýž poslal Jere-
miáš prorok z Jerusalema k ostatku starších
zajatých a kněžím i prorokům i ke všemu
lidu, kterýž přestěhoval Nabuchodonosor z Je-
2 rusalema do Babylona; * když vyšel Jekoniáš
král a královna i komorníci, knížata judská
i jerusalemská, tolikéž tesaři i kováři z Je-
3 rusalema; * po Elasovi synu Safanovu a Ga-
mariášovi synu Helkiášovu (kteréž byl poslal
Sedekiáš král judský ke králi babylonské-
4 mu do Babylona), řka: * Takto praví Ho-
spodin zástupův Bůh israelský všechněm za-
jatým, kteréž jsem přestěhoval z Jerusalema
5 do Babylona: * Stavějte domy a osazujte se,
štěpujte také štěpnice a jezte ovoce jejich;
6 * pojímejte ženy a ploďte syny i dcery, dá-
vejte také synům svým ženy, dcery též své
dávejte za muže, ať rodí syny a dcery;
7 množte se tam a nebeřte umenšení; * a hle-
dejte pokoje města toho, do kteréhož jsem
zastěhoval vás, a modlívejte se za ně Hospo-
dinu; nebo v pokoji jeho budete míti pokoj.
8 * Takto zajisté praví Hospodin zástupův Bůh
israelský: Nechť vás nesvodí proroci vaši,
kteříž jsou mezi vámi, ani hadači vaši, a ne-
spravujte se sny svými, jichž vy příčinou jste,
9 aby je mívali. * Nebo vám oni lživě proro-
kují ve jmenu mém; neposlalť jsem jich, dí
Hospodin. * Takto zajisté praví Hospodin: 10
Že jakž se jen vyplní Babylonu sedmdesáte
let, navštívím vás a potvrdím vám slova
svého výborného o navrácení vás na místo
toto; * když já seznám čas k splnění myšlení, 11
kteráž myslím o vás, dí Hospodin, a to my-
šlení o pokoji a ne o trápení, abych vašim
bídám a očekávání konec učinil; * když mne 12
vzývati budete, abyste šli z trápení, a modliti
se mně, tedy vyslyším vás; * a hledajíce 13
mne, naleznete, když budete hledati mne ce-
lým srdcem svým. * Dámť se zajisté nalezti 14
vám, dí Hospodin, a přivedu zase zajaté va-
še, a shromáždím vás ze všech národů i ze
všech míst, kamžkoli jsem zahnal vás, dí
Hospodin, a uvedu vás zase na místo toto,
odkudž jsem vás zastěhoval. * Když řeknete: 15
Vzbuzovalť nám Hospodin proroky prorokující
o zajetí do Babylona. * Nebo takto praví Ho- 16
spodin o králi sedícím na stolici Davidově
a o všem lidu obývajícím v městě tomto,
bratřích vašich, kteříž nevyšli s vámi v tom
zajetí; * takto pravím dí Hospodin zástupův: 17
Aj já pošli na ně meč, hlad a mor, a nalo-
žím s nimi jako s fíky trpkými, kterýchž
nelze jísti pro trpkost. * Nebo sstíhati je budu 18
mečem, hladem i morem, a vydám je ku po-
smýkání po všech královstvích země, k pro-

1. *zajatých*, H. přistěhování.
2. *královna*, H. paní, viz výš 13, 18. — *komorníci*, J. dvořané. — *z Jerusalema*, o čemž o všem viz IV. Král. 24, 14. Výš 24, 1.
3. *po*, H. skrze ruku.
4. *všechněm*, H. všemu přestěhování.
5. *štěpnice*, H. zahrady, tak 28. v.
6. *dávejte*, H. vezmětc.
8 *nespravujte*, H. neposlouchejte. — *sny*. Ačkoli ti snové vlastně lživých proroků byli, však je i lidu přičítá, protože je libovali a přijímali; lživí pak proroci rozumějíce tomu dávali jim toho dosti ne bez užitku svého.
10. *Že* etc. Splnění toho viz II. Paral. 36, 22., I. Esd. 1, 1., III. Esd. 2, 1.
11. *když* etc., J. nebo já povědom jsem myšlení. Jakoby řekl: Já sám nejlépe vím, co jsem uložil činiti s vámi. — *pokoji*: viz Isai. 52, 7. — *trápení*, H. zlém. — *konec*, t. abyste vysvobozeni byli z vězení a navrátili se zase do své vlasti.
12. *vyslyším*. Jakoby řekl: Ačkoli jsem zaslíbil, že se jistotně po vyplnění sedmdesáti let z vězení babylonského navrátíte; avšak s tím se vším za to se často modliti máte. Nebo když ke mně volati budete, tedy vás vyslyším a z Babylona vyprostím, tehdáž však, když čas ode mne uložený přijde.
14. *zajaté*, H. zajetí.
15. *řeknete*, t. když z dlouhých trápení svých moudrosti nabudete, Bohu chválu dáte, a pravdy proroctví mých potvrzovati budete.
16. *zajetí*: o čemž výš v. 2.
17. *trpkými*, H. hroznými. — *trpkost*, H. zlost.
18. *posmýkání*, H. pohnutí. — *na odivu*, H. k ckání.

klínání a k užasnutí, anobrž na odivu a
k utrhání mezi všemi národy, tam kdež je
19 vypudím; * protože neposlouchají slov mých,
dí Hospodin, když posýlám k nim služebníky
své proroky, ráno přivstávaje a to ustavičně,
jako i vy neposlouchali jste, dí Hospodin.
20 * Protož slyštež vy slovo Hospodinovo, všickni zajatí, kteréž jsem vyslal z Jerusalema
21 do Babylona; * takto praví Hospodin zástupův Bůh israelský o Achabovi synu Koliášově a o Sedekiášovi synu Maasiášově,
kteříž prorokují vám ve jmenu mém lež: Ai
já vydám je v ruku Nabuchodonosora krále
babylonského, aby je zbil před očima vaši-
22 ma; * i bude vzat od nich způsob klnutí
mezi všecky zajaté Judské, kteříž jsou v Babyloně, aby říkali: Nechť nakládá Hospodin
s tebou jako se Sedekiášem a jako s Achabem, kteréž upekl král babylonský na ohni;
23 * protože páchali nešlechetnost v Israeli,
cizoložíce s ženami bližních svých a mluvíce
slovo ve jmenu mém lživě, čehož jsem nepřikázal jim; já pak povědom jsem toho i svěd-
24 kem, dí Hospodin. * Semeiášovi nehelamit-
25 skému mluv řka: * Takto praví Hospodin
zástupův Bůh israelský řka: Protože jsi
poslal jmenem svým listy ke všemu lidu,
kterýž jest v Jerusalemě a Sofoniášovi synu
Maasiášovu knězi i ke všechněm kněžím
řka: * Hospodin dal tě za kněze na místo 26
Jojady kněze, abyste spolu pozor měli v domě
Hospodinově na každého muže pošetilého
a vystavujícího se za proroka, a aby dal takového do žaláře a do klády; * pročež jsi 27
pak nyní aspoň neokřikl Jeremiáše anatotského (kterýž se vám vystavuje za proroka);
* protože posýlal k nám do Babylona řka: 28
Protáhne se to zajetí, stavějte domy a osazujte se, štěpujte také štěpnice a jezte ovoce
jejich; * nebo Sofoniáš kněz četl ten list před 29
Jeremiášem prorokem. * I stalo se slovo Ho- 30
spodinovo k Jeremiášovi řkoucí: * Pošli ke 31
všechněm zajatým řka: Takto praví Hospodin o Semeiášovi nehelamitském: Protože
prorokuje vám Semeiáš, ježto jsem já ho neposlal, a přivodí vás k tomu, abyste doufání
skládali ve lži; * protož takto praví Hospo- 32
din: Ai já trestati budu Semeiáše nehelamitského i símě jeho, takže nebude míti žádného kdoby bydlil u prostřed lidu tohoto,
aniž uzří toho dobrého, kteréž já učiním lidu
svému, dí Hospodin; nebo mluvil to, čímžby
odvrátil lid od Hospodina.

Hlava 30.

Knihu sepsal pro obojí, i v zajetí i v zemi ještě zůstávající. V té knize 1) o uložení božím oznamuje a 2) na stýskání lidu odpovídá. Soudové boží jsou o navrácení lidu do země zaslíbené. Toť učiniti Pán slibuje: I. z lítostivosti své opravdové, II. s roztřískáním jha nepřátelského, aby sloužili Kristu Pánu, pro nějž učiní tu milost; však potresce jich velice, aby 1) i hříchy své poznali, 2) i bezbožníci potom toužeji švihání byli. Odtud půjde a) potupy odnětí i hříchů, b) lidu rozveselení a bezpečnosti opatření. Nebo α) dá Syna svého za krále, β) sám také jim za Otce bude k setření bezbožných dokonalému.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od
2 Hospodina řkoucí: * Takto praví Hospodin
Bůh israelský řka: Spiš sobě do knihy vše-
3 cka slova, kteráž jsem mluvil; * ai dnové
zajisté jdou, dí Hospodin, a přivedu zase zajaté lidu svého israelského i judského, praví
Hospodin, a uvedu je do země, kterouž jsem
byl dal otcům jejich, a dědičně ji obdrží.
* Totoť pak jsou slova, kteráž mluvil Hospo- 4
din o Israelovi a Judovi. * Takto zajisté praví 5
Hospodin: Hlas předěšení a hrůzy slyšíme,
a že není žádného pokoje; * ptejte se nyní 6
a vizte, rodívá-li samec? pročež tedy vidím,
an každý muž rukama svýma drží se za bedra svá jako rodička, a obrácené všechněch
obličeje v ssinalost řkoucích: * Ach; nebo ve- 7

19. *přivstávaje*, H. vstávaje a posýlaje.
20. *zajatí*, H. přestěhování.
22. *klnutí*: zlořečení. — *všecky* etc., H. všecko přestěhování. — *s Achabem.* Jinak jej jmenuje prorok než ve verši 21., jakž se rozuměti může z potupy a k zlehčení jeho; viz podobně výš 22, 24.
25. *listy*: v nichž se t. domlouval jakož na lid vůbec, tak i na kněží a obzvláštně na nejvyššího biskupa, že jsou dopustili Jeremiášovi prorokovati i do Babylona k zajatým psáti.
26. *dal*: postavil. — *abyste* etc., H. abyste byli dohledači. — *takového*, H. jej. — *klády*, J. do ladičky, t. do vězení nejukrutnějšího, do něhož vsazený hrozně se mučiti až i umříti musil.
27. *neokřikl*: nedomluvil.
28. *Protáhne*, H. dlouhé jest.
29. *před*, H. v uši.
32. *mluvil*, H. mluvil odvrácení proti Hospodinu.
3. *zajaté*, H. zajetí, neb přestěhování.
5. *slyšíme.* Jsou slova boží, jimiž prokazuje to, že bíd lidu svého čitelen jest. Mluví pak jako o mnohých k ukázaní tajemství trojice svaté.
6. *ssinalost*: bledost, J. žloutenici.

liký jest den tento, tak že nebylo žádného
jemu podobného; ačkoli pak čas jest soužení
Jakobova, však z něho vysvobozen bude.
8 * Stane se zajisté v ten den, dí Hospodin zá-
stupův, že polámi jho jeho z šíje tvé a svazky
tvé potrhám, i nebudou ho více v službu po-
9 drobovati cizozemci; * ale sloužiti budou Ho-
spodinu Bohu svému a Davidovi králi své-
10 mu, kteréhož jim vzbudím. * Protož ty neboj
se služebníče můj Jakobe, dí Hospodin, aniž
se strachuj ó Israeli! nebo ai já vysvobodím
tě zdaleka, i símě tvé ze země zajetí jejich.
I navrátí se Jakob, aby odpočíval a pokoj
měl a nebude žádného, kdoby jej předěsil.
11 * Neboť já s tebou jsem, dí Hospodin, abych
tě vysvobodil, když učiním konec všechněm
národům, mezi kteréž tě rozptýlím; tobě však
neučiním konce, ale budu tě trestati v soudu,
ačkoli tě bez trestání naprosto nenechám.
12 * Takto zajisté praví Hospodin: Přetěžké
13 bude potření tvé, přebolestná rána tvá; * ne-
bude, kdoby přisoudil při tvou k uléčení, lé-
14 kařství a mazka žádná neprospěje tobě; * vši-
ckni, kteříž tě milují, zapomenou se nad te-
bou, aniž tě navštíví, když tě raním ranou
těžkou skrze nepřítele a stresci trestáním pří-
sným pro mnohou nepravost tvou a nesčíslné
15 hříchy tvé. * Proč křičíš nad svým potřením,
že těžká jest bolest tvá? poněvadž pro mno-
hou nepravost tvou a nesčíslné hříchy tvé to
16 činím tobě. * Avšak všickni, kteříž zžírají
tebe, sežráni budou, a všickni, kteříž utiskají
tebe, všickni pravím do zajetí půjdou a kte-
říž tě pošlapávají, pošlapáni budou, a vše-
cky, kteříž tě loupí, v loupež vydám; * teh- 17
dáž, když tobě navrátím zdraví a na rány
tvé zhojím tě, dí Hospodin, protože zahna-
nou nazývali tebe říkajíce: Právěť tato jest
Sion, není žádného, kdoby ji navštívil. * Takto 18
praví Hospodin: Ai já zase přivedu zajaté
stánkův Jakobových a nad příbytky jeho sli-
tuji se; i budeť zase vzděláno město na
prvním místě svém a palác podlé spůsobu
svého vystaven; * a bude pocházeti od nich 19
díkůvčinění a hlas veselících se; nebo je roz-
množím a nebudou umenšení bráti; zvelebím
je a nebudou sníženi, * a budou synové jeho 20
tak jako i prvé, a shromáždění jeho přede
mnou utvrzeno bude; trestati pak budu vše-
cky, kteříž jej sužují; * a povstane z něho 21
nejdůstojnější jeho, a panovník jeho z pro-
středku jeho vyjde, kterémuž rozkáži přiblí-
žiti se, aby předstoupil přede mne; nebo kdo
jest ten, ježtoby slíbil za sebe, že předstoupí
přede mne? dí Hospodin. * I budete mým 22
lidem a já budu vaším Bohem. * Ai vichr 23
Hospodinův s prchlivostí vyjde, vichr trvající
nad hlavou nešlechetných trvati bude; * ne- 24
odvrátíť se prchlivost hněvu Hospodinova,
dokudž neučiní toho a dokudž nevykoná
úmyslu srdce svého; tehdáž porozumíte tomu.

---

8. *šíje:* hrdlo. — *svazky*, t. jimiž jsi svázán. — *nebudou* etc., H. nebudouť sloužiti (sobě) jim více. — *cizozemci*: cizí.

9. *králi*, t. Kristu, kterýž podlé těla z rodu Davidova pojíti měl; pročež i synem Davidovým v písmích svatých se jmenuje. Mat. 22, 24. Chaldejský také vykladač ta slova tak vykládá: Poslouchati budou Mesiáše, syna Davidova, krále svého; nebo na Davida ta slova nijakž obrácena býti nemohou, poněvadž on mnoho let před proroctvím tímto život svůj dokonal; tak jej i sám Bůh nazývá. Ezech. 34, 23., též 37, 24.

11. *konec*: dokonání. — *v soudu*, viz Isai. 1, 27. — *ačkoli* etc., H. za nevinného maje míti nebudu.

14. *navštíví*, H. hledati budou, tak v. 17. — *nepřítele*, t. krále babylonského. Umí sobě Pán Bůh metel k strestání dítek svých neposlušenství a zpoury i z lidí bezbožných nadělati, ačkoli oni na to nemyslí, aby tím Bohu sloužili, viz Isai 13, 4., též 33, 1., též 37, 26., též 45, 7. — *přísným*, H. ukrutného, t. nepřítele.

15. *těžká:* smrtelná. — *nepravost.* Podobně mluví Isaiáš 3, 9.

16. *Avšak*, H. Protož. — *sežráni*, t. vyhlazeni; když vy skrze ně prvé podlé vůle mé trestáni budete.

17. *navrátím*, H. spůsobím, aby vstoupilo. — *Právěť* etc. Jakoby řekl: Právěť jsou sionští, t. suší; nebo hora ta Sion (vlastně Tsuon) byla vyprahlá a neúrodná, jakž se znáti dává i ze samého jmena; nebo tsua vyznamenává suchost. Proč se pak nejvíce v písmích svatých schvaluje hora tato, o tom viz Žl. 67, při v. 16.

18. *na prvním* etc., H. na hromadě své, t. kteráž zůstala po zboření Jerusalema. — *vystaven*, H. seděti bude.

19. *veselících*, H. smějících se. — *sníženi*, H. malí.

20. *jeho* t. lidu.

21. *povstane*, H. bude. — *nejdůstojnější*, t. Kristus Pán král i kněz nejvyšší, jakž i Chaldejský vykladač ta slova na Mesiáše obrací. — *přede mne*, t. povolám ho k tomu, aby úřad svůj královský a kněžský konal, jakž se to znáti dává z Žalmu 109. — *za sebe*, H. za srdce své. — *přede mne.* Jakoby řekl: Kdo sobě může tu čest přivlastniti, kromě samého Krista, kterýž jest k tomu zřízeně od Boha povolán, aby byl knězem a biskupem svrchovaným. Žid. 5, 4.

24. *tehdáž*, H. na skonání těch dnův.

Hlava 31.

Že sobě pak církev stýskala, jakoby 1) proti obyčeji svému Bůh milosti popíral, odpovídá, že ji v milování svatém vzdělá, aby a) v zemi své se veselila nad pohodlím vezdejším, ovšem pak nad požehnáním duchovním, b) i v čase zavedení α) měla potěšení v modlitbách, β) své vysvobození viděla; 2) nebylo lze Bohu a) z dalekých krajin lid svůj sebrati; správu činí Bůh, že α) jako rozptýlil tak i shromáždí, jakožto Pán mocný, β) veseliti se bude lid jeho, jako kdy žalostil, aby i kněží plesali; b) spuštěnou zemi zase naplniti slibuje Bůh, že on učiní α) netoliko lidu navrácení v dobré naději, on zajisté a) kající rád slyší, b) v trestání na milosrdenství nezapomíná, podlé čehož pamatuje lid svůj, aby aa) věděl, odkud přišel, bb) v spouře proti němu nebyl; β) ale i věčné na duši opatření, a to dáním I. Syna svého na svět. Ve jmenu jeho zajisté 1) požehnání v lidu rozšíří, aby i a) v bezpečenství bydlili, b) vším dobrým oplývali, c) ovšem pak v tom se ve všem množili; 2) Bůh od stírání lidu upustí, podlé čehož lid a) ne Bohu b) ale sobě připíše příčinu bíd všelikých; II. v Synu svém smlouvy 1) ne staré, 2) ale nové, kteráž Duchem svatým psána jsouc a) věřícím ku poznání Pána Boha slouží hojně, b) změnění svého nevezme nikdy, c) ku posvěcení svatému poslouží domu božímu.

Toho času, dí Hospodin, budu Bohem
všech čeledí Israelových, a oni budou mým
2 lidem. * Takto praví Hospodin: Lid z těch
pozůstalých po meči nalezl přede mnou milost
na poušti, tehdáž když jsem chodil před ním,
3 abych odpočinutí spůsobil Israelovi. * Díš-li
pak: Za starodávnať se mi ukazoval Hospo-
din! I však dí Bůh, milováním věčným mi-
luji tě, pročež ustavičně činím tobě milo-
4 srdenství; * ještě vždy vzdělávati tě budu,
a vzdělána budeš panno israelská; ještě se
obveselovati budeš bubny svými a vycházeti se
5 zástupem plésajících; * ještě štěpovati budeš
vinice v horách samařských; štěpovati také
6 budou štěpaři i ovoce užívati. * Nebo nastane
den, v němž volati budou strážní na hoře
Efraimově: Vstaňte a vstupme na Sion k Ho-
7 spodinu Bohu svému. * Takto zajisté praví
Hospodin: Prozpěvujte Jakobovi o věcech
veselých, prokřikujte zjevně před těmi ná-
rody, dejte se slyšeti, chválu vzdávejte a rce-
te: Vysvoboď Hospodine ostatek lidu svého
8 israelského; * ai já přivedu je ze země půl-
noční a shromáždím je ze všech stran země,
s nimi spolu slepého i kulhavého, těhotnou
i rodící, shromáždění veliké sem se navrátí,
* kteréžto s pláčem jdoucí a s pokornými mo- 9
dlitbami zase přivedu a povedu je podlé te-
kutých vod, cestou přímou, na níž by se ne-
poklesli; neboť jsem Israelův otec a Efraim
jest prvorozený můj.
Slyšte slovo Hospodinovo, ó národové, 10
a zvěstujte na ostrovích dalekých a rcete:
Ten kterýž rozptýlil Israele, shromáždí jej
a ostříhá ho jako pastýř stáda svého.
* Neboť vykoupil Hospodin Jakoba, protož 11
vysvobodí jej z ruky toho, kterýž silnější
jest nad něj. * I přijdou a prozpěvovati budou 12
na výsosti Siona, a pohrnou se k dobrotě
Hospodinově s obilím a s vínem a s olejem
a s plodem skotů a bravů; duše pak jejich
bude podobná zahradě svlažené a nebudouť
se rmoutiti více. * Tehdáž veseliti se bude 13
panna s plésáním a mládenci i starci spolu;
obrátím zajisté kvílení jejich v radost a po-
těším jich a obveselím je po zámutku jejich;
* rozvlažím i duši kněží tukem a lid můj 14
dobroty mé nasytí se, dí Hospodin. * Takto 15

1. *čeledí*, výš 4, 1.

2. *Israelovi*. Jakoby řekl: Poněvadž vás prvé z Egypta vyvedl, i nyníť vás bude moci z Babylona vysvoboditi.

3. *Za starodávnať*, H. zdaleka, jakoby řekl: Prvéť se k nám Hospodin laskavě měl; ale jižť se zdá, jakoby se od nás docela odvrátil. — *ustavičně*, H. protahuji. — *milosrdenství*: dobrotivost.

4. *obveselovati*, H. ozdobovati. — *plésajících*: smějících se.

5. *užívati*, H. obecné učiní, t. podlé nařízení božího, o němž viz Lev. 19, 23.

6. *Efraimově*. Viz Isai. 7, 2. Ačkoli Efraimem obecně rozumějí se desatera pokolení israelská; ale v Jeremiášovi na větším díle tím jmenem zavírá se i judské, a tak všecka rodina ta z Israele pošlá. Výš 4, 1.

7. *věcech* etc., H. veselí. — *zjevně*, H. na hlavě těch národů. — *Vysvoboď*: spas.

9. *jdoucí*, t. do zajetí babylonského. Žl. 125, 5. 6. J. s pláčemť odešli, ale s lítostí přivedu je. — *modlitbami*. Jakoby řekl: Pokušeními a zámutky těžkými a dlouhými k pravému pokání obrácené. — *tekutých* etc., H. potokův vod. — *nepoklesli*. Těmi všemi slovy jakož jisté tak i bezpečné a pohodlné beze všech překážek a nesnadností lidu se navrácení ze zajetí Bůh ohlašuje. Viz Isai. 11, 16., též 41, 17. — *prvorozený*, t. tak jsem na něj laskav jako otec na syna prvorozeného.

10. *národové*: pohané. — *na ostrovích*: v krajích: viz Isai. 41, 1. — *dalekých*, H. zdaleka. — *rozptýlil*, H. rozsál.

11. *vysvobodí*, viz Isai. 43, 14.

12. *výsosti*, J. vysokém. — *pohrnou*, H. potekou. — *vínem*: mstem. — *svlažené*: vláhu mající.

13. *s plésáním*, J. v zástupu; viz Soud. 21, 21.

15. *v Ramě*. Rama bylo město v pokolení Beniami-

praví Hospodin: Hlas v Ramě slyšán jest,
naříkání a pláč přehořký, Rachel plačící synů
16 svých, protože žádného není. * Takto praví
Hospodin: Zdrž hlas svůj od pláče a oči
své od slz; nebo ta jest mzda za práci tvou,
praví Hospodin, že se navrátí ze země ne-
17 přátelské; * jest pravím čáka, žeť se potomně,
dí Hospodin, navrátí synové tvoji do svého
18 kraje. * V pravdě slyším Efraima, an sobě
stýště pravě: Trestals mne, abych strestán
byl, jako telátko neupřáhané; obrať mne,
abych obrácen byl, ty jsi zajisté Hospodin
19 Bůh můj. * Nebo po obrácení svém pokání
činiti budu, a když mi k známosti sebe po-
slouženo bude, udeřím se v bedra; stydímť
se, anobrž i pýřím, že snáším útržku dětin-
20 ství svého. * Zdali Efraim jest mým synem
milým aneb dítě velmi milostné? avšak, jakž
jsem mluvil proti němu, ustavičně se vždy
na něj rozpomínám; pročež pohybují se vnitř-
nosti mé příčinou jeho; jistě žeť se slituji
nad ním, dí Hospodin. * Nastavěj sobě pa- 21
mětných znamení, nakladˇ sobě hromad ka-
mení, pamatuj na tu silnici a cestu, kterouž
jsi šla; navrať se panno israelská, navrať se
k městům svým těmto; * dokudž se toulati 22
budeš, ó dcero zpurná? neboť učiní Hospodin
novou věc na zemi: Žena bude vůkol obchá-
zeti muže. * Takto praví Hospodin zástupův 23
Bůh israelský: Ještěť říkati budou slovo toto
v zemi Judově a v městech jeho, když zase
přivedu zajaté jejich: Požehnejž tobě Ho-
spodin, ó příbytku spravedlnosti, horo svato-
sti. * Nebo osazovati se budou v zemi jud- 24
ské ve všech městech jeho spolu, oráči a
kteříž zacházejí se stádem; * rozvlažím za- 25
jisté duši ustalou a všelikou duši truchlou
nasytím. * V tom jsem jako procítil a pro- 26
hlédl, a ten můj sen byl mi vděčný. * Ai 27
dnové jdou, dí Hospodin, v nichžto oseji dům

---

nově, Jos. 18, 25., Soud. 4, 5., J. na výsosti aneb na vysokých místech, t. po horách. Prorok, aby ukázal, jaká žalost pro zajetí lidu judského do Babylona a zpuštění země jejich i ztracení království přijíti měla, připomíná Rachel manželku Jakobovu a o ní tak mluví, jakoby zámutku toho, kterýž po smrti její mnoho set let přijíti měl, čitelna a jemu přítomna byla. Jakoby tak řekl: Tak veliká žalost bude, že div sami mrtví i ta Rachel nad svými potomky z Beniamina syna jejího pošlými naříkati nebude. Ačkoli pak svatý Matouš praví, že povědění toto naplnilo se tehdáž, když Herodes hledaje Krista množství dítek pomordoval, veliká žalost matkám betlemským dcerám Racheli, kteráž nedaleko odtud pochována byla (Gen. 35, 19., I. Král. 10, 2.), pošla; avšak neukazuje toho, že toto proroctví toliko za času Herodesova tyranství splnění své vzíti mělo, a ne též i jindy. Nebo často se od evangelistů praví o písmích svatých, že se plnila, když se netoliko to dálo, což ona vlastně a zřetelně předpovídala; jako to: Ai panna počne (Mat. 1, 23.), ale také když se to dálo neb děje, čehož nějaký obraz a podobenství předešlé věci, o nichž písma svědčí, nesly a nesou. Tak podobně z příčiny tyranství Herodesova pláč byl, jako z příčiny zajetí do Babylona (Mat. 2, 17.). Tak Kristus z Egypta vyšel jako Israel; tak nevěřili Kristu jako prorokům (Jan 12, 33.); tak měl Kristus mezi svými domácími zrádce jako i David (Jan 13, 18.). — *slyšán*: minulý čas na místě budoucího, viz prav. 9. v předmluvě. — *přehořký*, H. hořkosti. — *Rachel.* Jmenem Rachel rozumí všecken lid judský.

16. *práci.* Jakoby řekl: Tvé nynější svírání se a bolesti okoušení, tak jako žena rodička k radostnému a potěšenému cíli přijde.

17. *čáka*: očekávání. — *potomně*, H. při posledku tvém. — *do svého* etc. H. ku pomezí.

18. *V pravdě*, H. Slyše slyším. — *Efraima*, t. všecken lid israelský, viz Isai. 7, 2. — *neupřáhané*, H. nevyučené.

19. *pokání*, H. želeti budu. — *v bedra*: stehna; t. i tím zevnitřním znamením svou žalost a zámutek prokáži. — *dětinství*, t. pro hříchy mladosti své.

20. *milým*, H. drahým — *velmi* etc., H. rozkoší. — *němu*, t. i pohrůžky i pomsty na něj uvodil. Slova smyslu jsou širokého vyznamenání. Viz Isai. 48, 6. — *ustavičně* etc., H. rozpomínaje rozpomínám. — *vždy*, H. ještě. — *pročež* etc. Jakoby řekl Pán Bůh: Ačkoli lid israelský nebyl mi k žádnému potěšení, poněvadž se ke mně synovsky nechoval, ale ode mne se odvrátil; ač také i nejednou pomsty své spravedlivé pro hříchy jeho jemu jsem ohlašoval i je vzkládal: avšak i tehdáž nemohl jsem se na něj zapomenouti, i nyní na něho se otcovsky rozpomínám a nad ním se smilovati mínim. — *pohybují se* etc., H. skvrčí střeva. — *jistě* etc., H. slituje slituji se.

21. *pamětných* etc, H. tsunim; jmeno od suchosti, protože zajati jsouce, přes veliké a suché pouště vedeni byli. — *hromad* etc., H. tamrurim; jmeno od hořkosti neb žalosti, protože s velikou žalostí a mnohou bídou brali se. — *pamatuj*, H. přilož srdce. — *silnici*, t. ne pro tu příčinu, aby znovu navracujíce se rmoutiti měli, ale aby vidouce ta znamení více se těšili, že zámutkové a bídy předešlé již pominuly a v rozkošnou, pohodlnou a bezpečnou chvíli jim se proměnily, a jako po zimě milostné léto k nim se navrátilo, aneb po hrozném a nebezpečném plavení že se na břeh dostali.

22. *toulati*: pokrývati; jakoby řekl: Mně Bohu svému se nedověřovati. — *zpurná*: odvrácená. — *učiní*, H. stvořil; viz v předmluvě prav. 9. — *muže*, t. bude se o to všelijak snažovati, jakby se mu za manželku dostati mohla; což se rozumí o církvi, kterouž sobě Bůh z národů pohanských shromažďovati chtěl.

23. *zajaté*, H. zajetí.

24. *v zemi*, H. v ní.

25. *nasytím*, H. naplním.

26. *vděčný.* Jsou slova proroka božího, jimiž svým příkladem slouží k doufání pobožným o jistém vysvobození, jakoby tak řekl: Jakž jsem uslyšel takové potěšené věci, hned jsem jako ze sna procítil a na nohy povstal, ježto prvé do ničeho nic mi nebylo, když ty bídy na mne i jiné ctitele boží jako těžký sen připadly.

israelský a dům judský semenem lidským
28 a semenem hovad; * i stane se, že jakož
jsem se snažoval, abych je plénil a bořil
a kazil a hubil a všelijak trápil, tak se sna-
žím, abych je vzdělal a rozsazoval, dí Ho-
29 spodin. * Těch časů nebudou říkati více:
Otcové jedli hrozen trpký, pročež zubové
30 synův laskominy mají; * nýbrž raději říkati
budou: Jeden každý pro nepravost svou umře;
každého člověka, kterýžby jedl hrozen trpký,
31 laskominy míti budou zubové jeho. * Ai dno-
vé jdou, dí Hospodin, v nichžto učiním s do-
mem israelským a s domem judským smlouvu
32 novou; * ne takovou smlouvu, jakouž jsem
učinil s otci jejich v ten den, v kterýž jsem
je ujal za ruku jejich, abych je vyvedl ze
země egyptské, kteroužto smlouvu mou oni
zrušili, ježtobych já byl zůstal manželem je-
33 jich, dí Hospodin; * ale tatoť jest smlouva,
kterouž učiním s domem israelským po těchto
dnech, dí Hospodin: Dám zákon svůj do
vnitřnosti jejich a na srdci jejich napíši jej,
i budu Bohem jejich a oni budou mým li-
34 dem, * a nebudou učiti více jeden každý bliž-
ního svého a jeden každý bratra svého ří-
kajíce: Poznejte Hospodina. Všickni zajisté
napořád znáti mne budou, a od nejmenšího
z nich až do největšího z nich, dí Hospodin;
milostiv zajisté budu nepravosti jejich a na
hříchích jejich nezpomenu více. * Takto praví 35
Hospodin, kterýž dává slunce za světlo ve
dne, zřízení měsíce a hvězd za světlo v noci,
kterýž rozděluje moře a zvučí vlnobití jeho,
jehožto jmeno jest Hospodin zástupův; * jestli- 36
že se pohnou ta nařízení před obličejem mým,
dí Hospodin, takéť símě Israelovo přestane
býti národem před obličejem mým po všecky
dny. * Takto praví Hospodin: Budou-li moci 37
býti změřena nebesa zhůru a vyhledáni zá-
kladové země dolů, takéť já zavrhu docela
símě Israelovo pro všecko to, což činili, dí
Hospodin. * Ai dnové jdou, dí Hospodin, 38
v nichžto vystaveno bude město toto Hospo-
dinu, od věže Hananeel až k bráně úhlu;
* a půjde ještě šňůra měřicí naproti ní ku pa- 39
hrbku Gareb a přitočí se ke Goatě; * a vše- 40
cko údolí těl mrtvých a popele, i všecko to
pole až ku potoku Cedron, až k úhlu brány
východní koňské, posvěcené bude Hospodinu;
nebudeť pléněno ani kaženo více na věky.

---

28. *se snažoval*, H. bděl nad nimi, tak hned. — *kazil*: rozmítal. — *trápil*, H. zlé uvodil. — *rozsazoval*: štěpoval.

29. *laskominy* etc., H. ztupěli; tak hned; jakoby řekl: Když těmi na sebe doloženými pokutami jim se oči otevrou, aby k sobě lépe přihlédli a sebe rozsoudili, tedy naleznouce to, že sami sobě těch pokut zasloužili, již více toho pořekadla obecného užívati nebudou, aby říkali: Otcové naši hřešili a jako trpký hrozen jedli; pročež my synové jejich to vymývati a pokuty za to nésti musíme. Podobně Ezech. 18, 2.

31. *novou.* Smlouva boží milostivá tak před vydáním zákona, jako i potom s otci učiněná, jediná toliko jest založená na Pánu Ježíši Kristu, a smrtí i vylitím krve jeho stvrzená, mimo kterouž žádné jiné není. Avšak nazývá ji tuto Bůh smlouvou novou proto: 1) že mnohem dokonaleji a plněji nežli kdy prvé skrze skutky Pána Krista i dary Ducha svatého jest zjevena. 2) Že se k ní a k pravdě její mnohem světlejší nežli za starého zákona beze všech obrazů a zástěr v církvi služba děje.

32. *ne takovou* etc., H. ne podlé smlouvy. — *kteroužto.* Jakoby řekl: Nedal jsem já jim příčiny k tomu, že se oni ode mne odvrátili; nebo já byv manželem jejich všelijak hleděl jsem k nim věrnosti dokazovati, ale jakž smlouvu mou zrušili, hodně a spravedlivě jsem je od sebe zahnal jako ženu zpronevěřilou.

33. *zákon*: učení své, t. tu pravdu spasitelnou. Nedí pak „jiný zákon", ale tentýž otcům vydaný; nebo dokonalý jest a neproměnitelný. Nic tedy nového, rozdílného a jiného se strany podstaty učení nezaslibuje, ale ta rozdílnost neb novota nejvíce ve formě neb spůsobu zevnitřního přisluhování záleží. — *do vnitřnosti*, H. do prostředku jejich.

34. *bližního.* Nemíní toho, žeby již nebylo potřebí žádného učení neb kázaní božího slova; ale že Pán Bůh zvláštní milostí a povolností k vyučování se věcem spasitelným a k pravému poslušenství skrze Ducha svatého lid svůj dařiti bude, aby nebylo potřebí k tomu nějakého nucení a přísného napomínání. Téhož že zákon dávati nemohl, viz Gal. 3. 2. 21., II. Kor. 3, 6. Aneb, že i ti, kteříž za nejmenší v lidu božím se počítají, mnohem větším světlem a známostí Boha i vůle jeho, nežli někteří z těch, jenž za starého zákona byli, obdařeni budou, aby se jim nebylo potřebí dětinskými začátky zaměstknávati, J. na ten rozum: Nebudou toliko učiti jeden každý bližního svého říkajíce: Poznejte Hospodina, t. ne jen samým slovem k známosti Boha jim slouženo bude; ale zvláštním dílem Ducha svatého osvícení spasitelného nabývati budou. Jan 6, 45., I. Kor. 2, 10., I. Jan 2, 20. Podobná místa viz Isai. 11, 9., též 54, 13. Joel. 2, 28., Skut. 2, 17. — *napořád*, H. oni. — *milostiv*: darmo odpustím.

35. *rozděluje*, H. roztrhuje.

37. *činili.* Jakoby řekl: Ačkoli sobě mnohokráte smrti zasloužili, však já více se na svou smlouvu s nimi a milosrdenství své, nežli na jejich provinění ohlédati chci.

38. *Ai.* Podobné zaslíbení viz Zach. 14, 10. — *Hananeel*, t. všecko od jednoho konce k druhému. — *úhlu*: nárožní, o níž viz IV. Král. 14, 13.

39. *ku pahrbku*, t. naproti té bráně. — *Goatě.* Jakoby řekl: V týchž místech a mezech vystaveno bude zase město, jako i prvé bylo.

40. *údolí* etc. Smyslí někteří, že to údolí bylo, v němž vojsko Sennacheribovo pobito bylo. IV. Král. 19, 35., J. že bylo údolí Benhinnom, v němž děti modle Moloch obětovány a na popel páleny byly; výš 7, 31. — *posvěcené*, H. svatosti (bude). — *na věky.* Odtud se znáti dává, že proroctví toto o vzdělání města ne tak dalece vztahuje se k tělesnému Jerusalemu jako k duchovnímu, jenž jest církev

Hlava 32.

V tom pak čase předse práci svatou i před králem i vůbec konal. Král zajisté v čas nebezpečný když domlouval proroku, proč tak mluví; prorok odpovídá, že po takovém poplenění předse Pán Bůh země své neopustí. Toho důvod jest slib zvláštní a obecný. Zvláštní proroku učiněný, když I. na poručení boží dvůr v Anatotě od strýce svého koupil a list koupě v nádobě hliněné zakopati dal; II. po této věci před Bohem se ozval, že důvěře se jeho moci a milosti (podlé níž vysvobozuje své z nebezpečenství, ač své pro hříchy tresce), činí podlé rozkazu Páně. Tu pak Bůh k své všemohoucnosti se obraceje oznamuje, že on sám 1) pošle Chaldejské na ně, 2) spravedlivě výstupky jejich zná a trestati bude. — Odtud k slibům vůbec učiněným přistupuje s ohlášením, že svůj lid a) zase shromáždí, b) sobě opatří v dobrém před zlým, aby α) se veselili, β) bezpečni jsouce obydlí sobě vzdělávali.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od
Hospodina léta desátého Sedekiáše krále
judského, kterýžto rok jest osmnáctý Nabu-
2 chodonosorův. * Bylo pak tehdáž vojsko krále
babylonského oblehlo Jerusalem a Jeremiáš
prorok byl zavřín v síni stráže, kteráž byla
3 v domě krále judského. * Nebo dal jej byl
vsaditi Sedekiáš král judský řka: Proč ty
prorokuješ pravě: Takto praví Hospodin: Ai
já dám město toto v ruku krále babylon-
4 ského, aby je vzal; * Sedekiáš také král
judský neznikne ruky Chaldejských, ale ji-
stotně vydán bude v ruku krále babylonského,
a budou mluviti ústa jeho s ústy jeho a oči
5 jeho uzří oči jeho; * nýbrž do Babylona za-
vede Sedekiáše, aby tam byl, až ho navští-
vím, dí Hospodin: poněvadž bojujete s Chal-
6 dejskými, nepovede se vám šťastně. * Tedy
řekl Jeremiáš: Stalo se slovo Hospodinovo
7 ke mně řkoucí: * Ai Hanameel syn Selluma strýce tvého jde k tobě, aťby řekl: Kup sobě dvůr můj, kterýž jest v Anatotě; nebo ty máš právo podlé příbuznosti koupiti jej.
* Když pak přišel ke mně Hanameel syn 8
strýce mého podlé slova Hospodinova do
síně stráže a řekl ke mně: Kup medle dvůr
můj, kterýž jest v Anatotě, jenž jest v zemi
Beniaminově; nebo tvůj jest právem dědič-
ným, a právem příbuznosti kupiž jej sobě.
Tedy porozuměv, že jest to slovo Hospodi-
novo, * i koupil jsem od Hanameele syna 9
strýce svého ten dvůr, kterýž jest v Anatotě,
a odvážil jsem jemu peněz sedmnácte lotův
stříbra, * a zapsav to do listu zapečetil jsem 10
a osvědčil jsem svědky, odváživ peníze na
váze. * Potom vzal jsem podlé přikázaní a 11
ustanovení listy té koupě, zapečetěnou i ote-
vřenou, * a dal jsem list té koupě Baruchovi 12
synu Neriáše, syna Maasiášova, před oči-
ma Hanameele strýce svého a před očima
svědkův, kteříž se podepsali v listu té kou-
pě před očima všech Judských, kteříž se
byli posadili v síni stráže, * a přikázal jsem 13
Baruchovi před očima jejich řka: * Takto 14
praví Hospodin zástupův Bůh israelský: Ve-
zmi listy tyto, tento list té koupě, jakož za-

svatá, kterouž sobě Bůh netoliko z Židů ale i z pohanů shromažďovati a ji vzdělávati zaslíbil, ta že samému Bohu posvěcena býti a proti všechněm nepřátelům ostáti i věčně trvati měla. Nebo že město judské Jerusalem znovu vystavené v své slávě netrvalo, ale zase zkaženo jest, toho řeči prorocké, předpovídání Kristova i sám skutek a pravda potvrzují. Viz Isai. 27, 10.

1. *Nabuchodonosorův*, t. kralování jeho nad lidem israelským, kterážto léta odkud se počítati mají, viz výš 25, 1.

2. *kteráž* etc. Neopustil prorok povinnosti své, ačkoli ve vězení byl, 1) aby ukázal, že jakkoli ďábel i náhončí jeho lidé bezbožní bouří a pravdu boží všelijak udusiti usilují, služebníky boží jímajíce a jim protivenství rozličná číníce; však božímu slovu (kteréž u vězení býti nemůže II. Tim. 2, 9.) překážky učiniti nemohou. 2) Dal na sobě příklad církve služebníkům, aby se v povolání svém stále měli a pohrůžkami, vězením, strachem smrti aneb čímkoli jiným od své povinnosti odraziti nedali.

3. *dal*, H. byl jej zavřel. — *Ai* etc. Splnění toho viz IV. Král. 24. i 25. hl., II. Par. 36, níž 39. i 52. hl.

4. *jistotně* etc., H. vydáním vydán bude.

5. *navštívím*, t. až jemu milost učiním nedopouštěje na něj toho, aby od meče zahynul, ale smrtí obecnou ze světa sešel; o čemž viz níž 34, 4. 5.

7. *dvůr*, J. popluží neb rolí, ale na tomto místě ne velmi případně; nebo Hanameel byl levita, nemohl tedy podlé nařízení božího (Num. 18, 20., též Deut. 10, 9., Jos. 21, 3.) míti rolí, ani Jeremiášovi, kterýž též levita byl, ji prodati. Ukázáno pak tou koupí potěšení zajatým, že se zase do vlasti své navrátí a v ní osazovati budou, viz výš 15, 43., viz pravid. 8. v předml. — *právo*. O němž viz Lev. 25, 32. etc.

8. *dědičným*, H. dědictví. — *porozuměv*, H. poznav.

9. *sedmnácte* etc., H. sedm lotů a deset lotů stříbra. — *lotův*: siklů stříbrných.

11. *přikázaní*, t. božího, o čemž v 6. a 7. verši.

14. *hliněné*. Proč do hliněné a ne do železné neb měděné nádoby ty cedule Pán Bůh schovati rozkázal, smyslí někteří že proto, aby i tím navrhl toho, že nedlouho vězení jejich v Babyloně trvati bude. Nebo nepraví, aby trvaly a stály za mnoho věků, ale za mnohá léta neb (jakž H.) dny.

pečetěnou, tak list otevřený tento a vlož je
do nádoby hliněné, aby tam trvali za mnohá
15 léta; * nebo takto praví Hospodin zástupův
Bůh israelský: Ještěť kupováni budou do-
mové a rolí i vinice v zemi této.
16 Potom modlil jsem se Hospodinu, když
jsem dal list té koupě Baruchovi synu Ne-
17 riášovu řka: * Ach Panovníče Hospodine, ai,
ty jsi učinil nebe i zemi mocí svou velikou
a ramenem svým vztaženým, nemůžeť skryta
18 býti před tebou nižádná věc; * činíš milo-
srdenství nad tisíci a odpláciš za nepravost
otcův do lůna synův jejich po nich; ty jsi
sám Bůh silný, veliký, mocný, jehož jmeno
19 jest Hospodin zástupův, * veliký v radě a zna-
menitý v správě, poněvadž oči tvé otevřené
jsou na všecky cesty synův lidských, aby od-
platil jednomu každému podlé cest jeho a
20 podlé ovoce předsevzetí jeho; * kterýž jsi
činil divy a zázraky v zemi egyptské až do
tohoto dne jakož v Israelovi, tak mezi jiný-
mi lidmi, a dobyls sobě jmena, jakéž jest po
21 dnešní den. * Nebo vyvedl jsi lid svůj israel-
ský ze země egyptské v divích a v zázra-
cích a rukou silnou a ramenem vztaženým
22 a v strachu velikém, * a dals jim zemi tuto,
kterouž jsi přisáhl dáti otcům jejich, zemi
23 oplývající mlékem a strdí; * ale že všedše
do ní a dědičně ujavše ji neposlouchali hlasu
tvého a v zákoně tvém nechodili, všeho, což
jsi koli přikázal jim činiti, nečinili, protož
spůsobils to, aby je potkalo všecko toto zlé.
24 * Ai střelci přitáhli na město, aby je vzali
a město skrze meč a hlad a mor dáno jest
v ruku Chaldejských bojujících proti němu;
a tak což jsi koli promluvil děje se, jakž to
25 sám vidíš. * Ty pak pravíš mi, Panovníče
Hospodine: Zjednej sobě dvůr tento za pe-
níze a osvědč to svědky, ano již město toto
26 dáno jest v ruku Chaldejských. * I stalo se
slovo Hospodinovo k Jeremiášovi řkoucí:
27 * Ai já jsem Hospodin Bůh všelikého těla,
zdaliž přede mnou může býti skryta která
28 věc? * Protož takto praví Hospodin: Ai já
dávám toto město v ruku Chaldejských a
v ruku Nabuchodonosora krále babylonského,
29 aby je vzal; * a vejdouce Chaldejští, kteříž
bojují proti městu tomuto, zapálí ohněm toto
město a vypálí je i domy ty, na jejichž stře-
chách kadívali Balovi a obětovali oběti mo-
kré bohům cizím, aby mne hněvali. * Nebo 30
synové israelští a synové judští od dětinství
svého jen toliko činí to, což jest zlého před
očima mýma, synové pravím israelští jen to-
liko hněvají mne dílem rukou svých, dí Ho-
spodin; * toto zajisté město od toho dne, 31
jakž je vystavěli, až do tohoto dne, k hněvu
mému a prchlivosti mé popouzí mne, tak že
je sklidím od tváři své, * a to pro všelikou 32
nešlechetnost synův israelských a synův jud-
ských, kterouž páchali, aby mne k hněvu po-
pouzeli, oni, králové jejich, knížata jejich, kněží
jejich i proroci jejich, jakož muži judští, tak
obyvatelé jerusalemští, * obracejíce se ke mně 33
hřbetem a ne tváři, a když je učím ráno
přivstávaje a to ustavičně, však nikoli ne-
poslouchají, aby přijímali naučení; * nad to 34
nastavěli ohavností svých v domě tom, kte-
rýž nazván jest od jmena mého, aby jej za-
nečistili, * a nastavěli výsostí Balovi, kteréž 35
jsou v údolí Benhinnom, aby vodili skrze
oheň syny své a dcery své Molochovi, ježto
jsem já jim toho nepřikázal, aniž vstoupilo
na srdce mé, aby páchati měli tu ohavnost
a Judu k hřešení přivodili. * A nyní z pří- 36
činy té, takto dí Hospodin Bůh israelský o
městě tomto, o kterémž vy říkáte: Dánoť
jest v ruku krále babylonského skrze meč
a hlad a mor; * ai já shromáždím je ze 37
všech zemí, do nichž jsem je rozehnal v hněvě
svém a v rozpálení svém i v prchlivosti ve-
liké a přivedu je zase na toto místo a spů-
sobím to, aby bydlili bezpečně; * i budou 38
lidem mým a já budu jejich Bohem; * dám 39
zajisté jim srdce jedno a cestu jednu, aby
se mne báli po všecky dny, tak aby jim do-
bře bylo i synům jejich po nich; * a učiním 40
s nimi smlouvu věčnou, že se neodvrátím od
nich, abych jim neměl dobře činiti; nad to
bázeň svou dám v srdce jejich, aby neodstu-
povali ode mne; * i veseliti se budu z nich 41
dobře jim čině, když je štípím v zemi této
pevné, celým srdcem svým a vší duší svou;
* nebo takto praví Hospodin: Jakož jsem 42

17. *nemůžeť*, J. není tobě nic nemožného, tak níž ve verši 27.
19. *odplatil*, H. dal. — *ovoce*: skutkův.
20. *činil* etc., H. pokládaje znamení. — *dne*. Ne žeby až do toho času Pán Bůh divy a zázraky v Egyptě činil, ale míní to, že ti divové dávno v Egyptě činění věčného pamatování hodni jsou; jakoby řekl: Kteří zůstávají v paměti až do tohoto dne. — *dobyls*, H. učinils.
21. *v divích*, H. znameními.
24. *střelci*: střílení, prakové, berani váleční. — *skrze*, H. od tváři. — *jakž* etc., H. jakž ai ty.

31. *popouzí*, H. jest mi.
32. *nešlechetnost*: zlost.
33. *hřbetem*, H. šíjí. — *ustavičně*, H. a uče.
34. *nastavěli*, H. nakladli. — *kterýž* etc., H. nad nímž vzýváno jmeno mé.
36. *říkáte*, t. z pozoufání pochybujíce o boží milosti i moci.
37. *ze všech*, t. všecky své věrné.
39. *báli*: viz Isai. 29, 13.
42. *o němž*, H. kteréž já mluvím o nich.

uvedl všecko toto zlé veliké na lid tento, tak
uvedu na ně všecko to dobré, o němž jim
43 mluvím. * Tehdáž kupováno bude pole v ze-
mi této, o níž vy říkáte: Pustá jest, tak
že není v ní žádného člověka, ani hovada,
44 dánať jest v ruku Chaldejských; * pole pra-
vím za peníze kupovati budou a zapisovati
do listů a zpečetíce svědky osvědčovati v ze-
mi Beniaminově a vůkol Jerusalema, v mě-
stech judských; jakož v městech, kteráž jsou
při horách, tak v městech na rovinách a
v městech poledních, když zase přivedu za-
jaté jejich, dí Hospodin.

Hlava 33.

Prorok mluvil i vůbec; nebo ho Pán Bůh nastrojil, a tu třikrát se mu ozval. V prvním ozvání Pán s vychvalováním své moci i hotovosti k vynaučení předpovídá, že město 1) zkázu vezme nyní, 2) zase se vzdělá, aby jsouce a) navráceni a b) od hříchů očištěni α) Pánu Bohu k oslavení na místě pustém potom prozpěvovali, β) pohodlím vezdejším oplývali, γ) ovšem pak pod ochranou v díle spasení svatého hodným služeb svatých užíváním prospívali. V druhém ozvání slibuje, že nemůže lid boží a) z ochrany Páně vytržen býti, b) v požehnání božím vyčten býti. V třetím ozvání porážeje důmysl lidský zavazuje se, že spíše světa opatrování než lidu svého opustí.

Potom stalo se slovo Hospodinovo k Je-
remiášovi po druhé, když ještě zavřín byl
2 v síni stráže řkoucí: * Takto praví Hospodin,
kterýž učiní to, Hospodin, kterýž stvoří to
a potvrdí toho, Hospodin pravím jest jméno
3 jeho. * Volej ke mně a ohlásímť se a ozná-
mímť věci veliké a tajné, o nichž nevíš.
4 * Nebo takto praví Hospodin Bůh israelský
o domích města tohoto a o domích králův
judských, kteříž zkaženi býti mají berany vá-
5 lečnými a mečem; * potáhnouť k boji proti
Chaldejským, ale proto aby naplnili tyto domy
mrtvými těly lidskými, kteréž zbiji v hněvě
svém a v prchlivosti své, pro jejichž všeli-
kou nešlechetnost skryl jsem tvář svou od
6 města tohoto; * avšak aj já zopravuji je a
vzdělám a uzdravím obyvatele jeho a zjevím
7 jim hojnost pokoje a to stálého. * Nebo při-
vedu zase zajaté Judské a zajaté Israelské,
8 a vzdělám je jako prvé * a očistím je od
všeliké nepravosti jejich, kterouž hřešili proti
mně, a odpustím všecky nepravosti jejich,
kterýmiž hřešili proti mně a jimiž zprone-
věřovali se mně, * a toť mi bude k jménu, 9
k radosti, k chvále a k zvelebení mezi všemi
národy země, kteříž uslyší o všem tom do-
brém, kteréž já jim učiním, a děsíce se třá-
sti se budou nade vším tím dobrým a nade
vším pokojem tím, kterýž já jim spůsobím.
* Takto praví Hospodin: Na tomto místě, 10
o kterémž vy říkáte: Popléněno jest, takže
není ani člověka, ani žádného hovada, v mě-
stech pravím judských a na ulicích jerusalem-
ských zpustlých, tak že není žádného člo-
věka, ani žádného obyvatele, ani žádného
hovada, * ještěť bude slýchán hlas radosti 11
a hlas veselí, hlas ženicha a hlas nevěsty,
hlas řkoucích: Oslavujte Hospodina zástu-
pův; nebo dobrý jest Hospodin, nebo na věky
trvá milosrdenství jeho a obětujících díkůčinění
v domě Hospodinově; když zase přivedu za-
jaté země této, jako na počátku, praví Ho-

---

43. *kupováno.* Teď prorok již sám vykládá, co jest míněno tím, že jemu Bůh rozkázal koupiti dvůr, výš v. 7.

44. *v městech* etc., H. v městech hory a v městech roviny. — *zajaté*, H. zajetí.

2. *učiní to*, t. co již napřed zasliboval i ještě zaslibovati bude, H. činí to, přítomný čas na místě budoucího, viz pravid. 9. v předml., J. činí neb učiní neb vzdělá jej etc., t. Jerusalem po zkažení jeho.

3. *tajné*, H. ohražené. — *nevíš.* Jakoby řekl: Kterýchž pro svou mdlobu a zpozdilost viděti nemůžeš hledě na přítomné soužení a nebezpečenství, pro něž že budoucímu vysvobození božímu z Babylona Jeremiáš rozuměti nemohl, sám se k tomu přiznává, výš 32, 25.

4. *o domích*, J. o čeledech města tohoto a o čeledech králův. — *býti* etc, H. jsou, minule i dále, viz pravid. 9. v předmluvě.

5. *Chaldejským*, t. vytrhnouť Židé (o své ujmě proti radě boží, výš 32, 5.) směle proti Chaldejským; ale nic nespraví leč to, že nepřítele více zdráždí na sebe, aby teprv žádného nešetřil, ale v domích vlastních je mordoval.

6. *zopravuji* etc., spůsobím, aby jemu vystoupilo zdraví a uléčení. — *obyvatele*, H. je. — *a to* etc., H. a pravdy neb stálosti.

7. *zajaté*, H. zajetí, tak hned.

9. *jménu*: slávě. — *zvelebení*, H. ozdobě. — *třásti* etc. Jakoby řekl: I oni vidouce Boha tak mocného, slavného i dobrého, jemu s bázní a třesením poddávati se budou. — *jim*, H. jemu.

11. *veselí.* Všecka tato boží zaslíbení z částky jsou naplněna při navrácení se lidu z Babylona, dokonale pak plní se v království Kristově duchovním a nebeském; viz Isai. 32, 15., též 45, 14. — *zajaté*, H. zajetí.

12 spodin. * Takto praví Hospodin zástupův:
Na místě tomto popléněném, tak že není
žádného člověka, ani hovada, i ve všech mě-
stech jeho bude ještě obydlí pastýřův, kdežby
13 chovali stáda svá; * v městech při horách,
v městech na rovinách a v městech v straně
polední, tolikéž v zemi Beniaminově a vůkol
Jerusalema i v městech judských, ještě pravím
procházívati budou stáda skrze ruce počíta-
14 jícího, praví Hospodin. * Ai dnové jdou, dí
Hospodin, v nichž vykonám slovo to výborné,
kteréž jsem mluvil o domě Israelově a o do-
15 mě Judově. * V těch dnech a za času toho
spůsobím to, aby zrostl Davidovi výstřelek
spravedlivý, kterýž konati bude soud a spra-
16 vedlnost na zemi; * v těch dnech spasen bude
Juda a Jerusalem bydliti bude bezpečně;
a toť jest, což jemu přivolá Hospodin: Spra-
17 vedlnost naše. * Nebo takto praví Hospodin:
Nebudeť vyplénĕn muž z rodu Davidova, ježto-
18 by neseděl na stolici domu judského; * z kně-
ží také levitských nebude vyplenĕn muž od
tváři mé, ježtoby neobětoval zápalu a zapa-
loval suchou obět a obětoval obět po vše-
cky dny.
19 Potom stalo se slovo Hospodinovo k Je-
remiášovi řkoucí: * Takto praví Hospodin: 20
Jestliže budete moci zrušiti smlouvu mou se
dnem a smlouvu mou s nocí, aby nebývalo
dne, ani noci časem svým; * takéť smlouva 21
má zrušena bude s Davidem služebníkem
mým, aby neměl syna, kterýžby kraloval na
stolici jeho a s levitskými kněžími, aby ne-
byli služebníky mými; * a jakož nemůže se- 22
čteno býti vojsko nebeské, ani změřen býti
písek mořský; tak rozmnožím símě Davida
služebníka svého a Levitův mně přisluhu-
jících.
Opět stalo se slovo Hospodinovo k Je- 23
remiášovi řkoucí: * Což nesoudíš, co lid tento 24
mluví říkaje, že dvojí čeleď, kterouž byl vy-
volil Hospodin, již ji zavrhl a lidem mým
že nepřátelé pohrdají, jakoby nebyl více náro-
rodem před obličejem jejich. * Takto praví 25
Hospodin: Nezdržím-li smlouvy své se dnem
i nocí a ustanovení nebes i země nezacho-
vám-li, * tedyť také símě Jakobovo a Davida 26
služebníka svého zavrhu, abych nebral ze
semene jeho těch, kteřížby panovati měli nad
semenem Abrahamovým, Isakovým a Jako-
bovým, když zase přivedu zajaté jejich a smi-
luji se nad nimi.

Hlava 34.

Prorok s králem i s lidem jednou i po druhé jedná. V prvním jednání oznamuje, že 1) město zkázu vezme, 2) Sedekiáš a) před krále babylonského v zajetí se dostane; b) však mečem nesejde, ale obecnou

---

12. *ani hovada*, H. až do hovada. — *chovali*, H. kladli.
13. *v městech* etc., H. v městech hory, v městech roviny. — *počítajícího*. Jakoby řekl: Nebude již žádného nebezpečenství a strachu, tak že i pastýři se nebudou se svým stádem krýti, sem i tam utíkati, aneb domů dobytek přiženouce pojednou jej do chleva zavírati, jakž bývá v čas nebezpečenství; ale volně a svobodně jej na pastvu honiti i domů zase přiháněti a poznenáhlu (jestli zúplna či není) počítati budou.
14. *vykonám*: potvrdím.
15. *spravedlivý*, t. Kristus Pán; pročež i chaldejský vykladač ta slova tak položil: Aby zrostl Davidovi Mesiáš spravedlnosti. Tak výš 23, 5. Výstřelkem pak spravedlnosti neb spravedlivým nazývá prorok Krista Pána k ukázaní toho, že samému toliko Kristu Pánu, pravému kmenu Davidovu, spravedlnost, svatost etc. přivlastněna býti může. Nebo kdo a jací byli potomci Davidovi králové judští, na větším díle nepobožní, nespravedliví, to z knih královských i Paralipomenon viděti se může. — *spravedlnost*, H. spravedlnosti.
16. *spasen*: vysvobozen. — *a toť* etc., J. a toť jest (jmeno), kterýmž ho (totiž Jerusalem) nazůve Hospodin, spravedlnost naše; obracejíce to na církev, protože Kristus s ní jako s chotí svou spojen jest, a ona též že téhož v pravdě čitelna jsouc, požívá a tím chlubiti se může (Řím 5, 2.). A tak na prvním místě že pokládá původ a studnici spravedlnosti, tuto pak odtud vyplývající moc, užitky a ovoce. — *jemu*, t. Jerusalemu, jenž církev znamenal. — *Spravedlnost*. Jakoby řekl: On sám to z pouhé milosti své spůsobí, a to vše, což slibuje, časem svým skutečně splní, a ne někdo jiný. Podobně mluví Isai. 9, 7.: Toť učiní horlivá milost Hospodina zástupův.
17. *vyplénĕn*, H. vyťat; tak hned. — *muž*, H. Davidovi muž.
18. *kněží*, H. kněžím. Ta slova vlastně na Krista Pána slyšána býti mají, jehož i království i kněžství věčné jest. Žl. 109, 4., Žid. 7, 23. 24. Ač pak i Kristus Pán z kněží levitských nepošel, však těch obětí, kteréž oni obětovali, pravdou se býti ukázal. — *obětoval*, H. činil.
22. *mořský*. Podobné mluvení viz Gen. 15, 5., Deut. 10, 22. — *símě*, t. své věrné na Kristu Pánu Davidově vštípené a založené, kterýž učinil nás krále a kněží Bohu Otci svému. I. Petr. 2, 9., Zjev. 1, 6., též 5, 10.
24. *nesoudíš*, H. nevidíš. — *tento*, t. lid israelský u víře mdlý a o vysvobození mém z přítomných těžkostí pochybující. — *čeleď*, t. Israelské a Judské. — *zavrhl*, H. pohrdl.
25. *nezachovám-li*, H. nepoložím-li. Jakoby řekl: Jakož tomu překaženo býti nemůže, aby světla nebeská v svém pořádku nešla a země úrod svých nevydávala; tak to jest nemožné, abych já toho, což jsem přiřkl Davidovi, nesplnil.
26. *zavrhu*, H. pohrdnu. — *zajaté*, H. zajetí.

smrtí umře. Druhé jednání šlo pro zrušení smlouvy a osvobození služebníků; protož prorok jmenem božím 1) připomenuv, jak je Bůh osvobodil, a 2) oznámiv, jak jsou od dobré smlouvy ničemně se odvrátili, osvědčuje, že a) na né pouští svobodu všemu zlému, b) je uvede v porobu, aby jí i knížata i lid, i král i město zakusili. (To se při prvním obležení dálo.)

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od
Hospodina (když Nabuchodonosor král ba-
bylonský a všecko vojsko jeho i všecka krá-
lovství země pod moc jeho přináležející, vši-
ckni také národové bojovali proti Jerusalemu
a proti všechněm městům jeho), řkoucí:
2 * Takto praví Hospodin Bůh israelský: Jdi
a rci Sedekiášovi králi judskému, rci pravím
jemu: Takto dí Hospodin: Ai já dávám toto
město v ruku krále babylonského, aby je vy-
3 pálil ohněm. * I ty neznikneš ruky jeho, ale
jistotně jat a v ruku jeho vydán budeš, a oči
tvé uzří oči krále babylonského, i ústa jeho
s ústy tvými mluviti budou a do Babylona
4 se dostaneš. * Avšak slyš slovo Hospodinovo
Sedekiáši králi judský; takto praví Hospodin
5 o tobě: Neumřeš od meče, * ale v pokoji
umřeš a jakož pálívali vonné věci otcům tvým,
králům předešlým, kteříž byli před tebou,
tak páliti budou tobě a říkajíce: Ach pane;
kvíliti budou nad tebou, nebo slovo toto já
mluvil jsem, dí Hospodin.
6 I mluvil Jeremiáš prorok Sedekiášovi
králi judskému všecka slova ta v Jerusalemě,
7 * když vojsko krále babylonského bojovalo
proti Jerusalemu a proti všechněm městům
judským ostatním, totiž proti Lachisu a proti
Azechu; nebo ta byla pozůstala z měst jud-
8 ských města hrazená. * Slovo, kteréž se stalo
k Jeremiášovi od Hospodina, když učinil král
Sedekiáš smlouvu se vším lidem, kterýž byl
9 v Jerusalemě, o vyhlášení jim svobody, * aby
propustil jeden každý služebníka svého a je-
den každý děvku svou, hebrejského neb he-
brejskou svobodné, aby neprodával sobě v služ-
10 bu žida bratra svého nižádný. * Tedy upo-
slechla všecka knížata a všecken lid, kterýž
byl v smlouvu všel, aby propustil jeden každý
služebníka svého a jeden každý děvku svou
svobodné, aby nepodroboval jich v službu
více, uposlechli pravím a propustili. * Potom 11
pak rozmyslivše se zase pobrali služebníky
své a děvky své, kteréž byli propustili svo-
bodné, a podrobili je sobě za služebníky a
děvky.
I stalo se slovo Hospodinovo k Jeremiá- 12
šovi od Hospodina řkoucí: * Takto praví 13
Hospodin Bůh israelský: Já jsem učinil smlou-
vu s otci vašimi toho dne, když jsem je vy-
vedl ze země egyptské z domu služebníkův
řka: * Po vyplnění sedmi let propouštívejte 14
jeden každý bratra svého žida, kterýžby pro-
dán byl tobě a sloužilťby šest let, propusť,
pravím, jej svobodného od sebe. Ale neupo-
slechli otcové vaši mne, aniž naklonili ucha
svého; * vy zajisté usmyslivše sobě dnes 15
učinili jste to, což jest spravedlivého před
očima mýma, že jste vyhlásili svobodu jeden
každý bližnímu svému, učinivše smlouvu před
obličejem mým v domě tom, kterýž nazván
jest od jmena mého; * ale zase zpáčivše se 16
zlehčili jste jmeno mé, že jste vzali jeden
každý služebníka svého a jeden každý děvku
svou, kteréž jste byli propustili svobodné po-
dlé žádosti jejich, a podrobili je, aby byli vaši
služebníci a děvky. * Protož takto praví Ho- 17
spodin: Vy neuposlechli jste mne, abyste vy-
hlásili svobodu jeden každý bratru svému a je-
den každý bližnímu svému; ai já vyhlašuji proti
vám svobodu, dí Hospodin, meči, moru a
hladu a vydám vás ku posmýkání po všech
královstvích země. * Vydám zajisté ty lidi, 18

---

1. *pod moc*, H. panování ruky jeho.
3. *jistotně*, H. zajat jsa jat budeš. — *se dostaneš*, H. vejdeš.
4. *meče*, t. smrtí neobecnou neb násilnou.
5. *umřeš*, t. smrtí obecnou. — *jakož* etc., H. páleními.
7. *pozůstala*, t. jichž ještě vojska krále babylonského, tehdáž když toto mluvil, nebyli dobyli; nebo za tři léta Jerusalem byl v obležení, v kterémžto čase zemi judskou jezdy hubili, avšak vždy ještě tak znuzeni a zhubeni jsouce i se svým králem o sobě mnoho smyslíce pokořiti se nechtěli. — *hrazená*, H. hrazení.
8. *svobody*, t. tehdáž, když v čas obležení Jerusalema od Babylonských Sedekiáš s lidem svým na tom se byl snesl, aby na dokázaní ponížení svého k Bohu i pokání svatého bližní své, kteréž sobě za služebníky vzali, zase ze služby (podlé zákona božího Exod. 21, 2.) propustili, a potom když v témž obležení Egyptští na pomoc jim táhli (níž v. 21.), tedy oni smlouvu tu zrušili a zase je v tuž službu nemilostivě podrobili. Ukázán tu způsob pokrytců, kteříž v čas soužení a nebezpečenství ku pokání se stavějí, ale v čas pokoje a štěstí zase se v hříchy navracují II. Pet. 2, 10., viz Isai. 33, 14.
9. *děvku*: žida neb židovku.
11. *Potom* etc., H. A navrátili se potom a zase přivedli služebníky.
14. *Po* etc., H. Po skonání. — *žida*, H. hebrejského.
15. *usmyslivše*, H. navrátivše se. — *spravedlivého*, H. přímého v očích mých.
16. *zpáčivše se*, H. obrátíce se. — *zlehčili*: poskvrnili jste. — *vzali*, H. přivedli. — *žádosti*, H. duše.
17. *ku posmýkání*: ku pohnutí.
18. *lidi*, t. muže. — *díly* etc., t. podlé obyčeje tehdejšího, kterýž zachováván býval při vcházení

jenž přestoupili smlouvu mou, kteříž nevykonali slov smlouvy té, již učinili před obličejem mým, když tele rozťali na dvé a pro-
19 šli mezi díly jeho; * totiž knížata judská a knížata jerusalemská, komorníky a kněží i všecken lid té země, kteříž prošli mezi díly
20 toho telete, * vydám pravím je v ruku nepřátel jejich a v ruku hledajících bezživotí jejich. I budou těla mrtvá jejich za pokrm
21 ptactvu nebeskému a šelmám zemským; * Sedekiáše také krále judského i knížata jeho vydám v ruku nepřátel jejich a v ruku hledajících bezživotí jejich; v ruku pravím vojska krále babylonského, kteříž odtáhli od
vás. * Ai já přikáži, dí Hospodin, a přivedu 22
je zase na město toto, aby bojovali proti němu a vezmouce je vypálili je ohněm; města také judská obrátím v poušť, tak že nebude žádného obyvatele.

Hlava 35.

Prorok na poručení boží téhož téměř času I. šed k Rechabejským 1) vzal je do domu božího a 2) podal jim vína ku pití; ale oni nechtěvše píti omlouvali se a) poručením otce svého, b) obvyklostí svou c) i tehdejším soužením; II. podlé této příčiny horlí proti nedbalosti Judských, že u Rechabejských u větší vážnosti jest nařízení otcovo nežli u nich napomínání boží. Pročež 1) Judským hrozí, 2) Rechabejským pak slibuje zachování semene jejich. (Ta ústní kázaní byla, následují v spis uvedená.)

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od Hospodina za dnův Joakima syna Josiášova
2 krále judského řkoucí: * Jdi mezi Rechabejské a promluvě s nimi doveď je k domu Hospodinovu do jednoho z pokojův, a dej jim
3 píti vína. * Tedy pojav Jezoniáše syna Jeremiáše syna Habsaniášova a bratří jeho, i všecky syny jeho se vší rodinou Rechabej-
4 ských, * dovedl jsem je k domu Hospodinovu do pokoje synův Hanana syna Jegedeliášova, muže božího, kterýž byl při pokoji knížat, jenž byl nad pokojem Maasiáše syna Sel-
5 lumova ostříhajícího prahu. * Potom postavě před syny domu Rechabejských okříny plné
6 vína a číše, i řekl jsem jim: Píte víno; * kteřížto řekli: Nepíjíme vína; nebo Jonadab syn Rechaba otec náš zapověděl nám řka: Nepíjejte vína, vy ani synové vaši na věky,
* a domu nestavějte, ani semene nerozsívejte, 7
vinice také neštěpujte, ani mívejte; ale v stanech přebývejte po všecky dny vaše, abyste živi byli mnoho dnův na tváři země,
v níž pohostinu jste. * Protož uposlechli jsme 8
hlasu Jonadaba syna Rechabova otce našeho ve všem, což přikázal nám, abychom nepili vína po všecky dny své, my, manželky naše,
synové naši i dcery naše; * abychom nesta- 9
věli domův k bydlení svému a vinice, ani
rolí, ani nic osátého nemívali; * ale abychom 10
bydlili v stanech: uposlechli jsme, pravím, a děláme všecko, jakž přikázal nám Jonadab
otec náš. * Stalo se pak, když vtrhl Nabu- 11
chodonosor král babylonský do země, že jsme řekli: Pojďte a ujděme do Jerusalema před vojskem chaldejským a před vojskem syrským; takž bydlíme v Jerusalemě.

---

v smlouvy. Viz Gen. 15, 9. 17. Tímž ukazovali, žeby se chtěli raději dáti tak zroztínati, nežliby tu smlouvu zrušili.

19. *komorníky:* dvořany.

20. *bezživotí*, H. duše, tak níž v. 21.

21. *od vás*, t. nějaký čas za příčinou Egyptských, kteříž Judským na pomoc přispěti chtěli; viz níž 37, 5.

22. *obrátím*, H. položím.

1. *Joakima.* V předcházející hl. že o posledňejším králi, nežli byl Joakim, mluví, čímby se při tom spraviti měl, viz v předmluvě prav. 5.

2. *mezi* etc., H. k domu, t. k rodině. — *Rechabejské*, t. jenž pošli z Cinejských, kteříž žádného dědictví při rozdělení země sobě přivlastněného neměvše živnost svou měli z povinnosti aneb úřadů obecních, v kterýchž postaveni byli. I. Par. 2, 55. — *pokojův*, t. kteříž byli při chrámě vzděláni, aby v nich služebníci boží na stráži byli a posvátné věci schraňovali. I. Par. 9, 26. II. Par. 31, 10. 11. II. Esdr. 13, 5.

3. *vší* etc., H. vším domem.

4. *prahu*, J. nádob, t. chrámových.

6. *zapověděl.* Vidí se, že ten dobrý muž znamenaje časy tehdejší (v nichž živ byl v Israeli před zajetím a rozptýlením jeho od Assyrských) přenebezpečné z příčiny pomst božích na ten lid se hrnoucích pro přílišnou zákona božího neváženost, modlářství a života rozpásalost: i chtěl tímto svým nařízením rodině své vždy nějak napomoci, ne proto, aby skrze to před Bohem spravedliví a svatí byli, ale aby je tím poněkud od následování bezbožníků mohl odtrhnouti a k ctnostnějšímu obcování nad jiné i k hotovějšímu a snadnějšímu, kdyžby i na ně dotíraly, pokut božích snášení obrátiti. A ostříhalit jsou toho s bedlivostí (jakž se ukazuje z písem svatých IV. Král. 10, 15.) přes tři sta let; obzvlášť pak tuto v podobných v Judstvě příčinách podobnou zápověd Bůh Jeremiášovi vydati ráčil. Výš 16, 2.

9. *osátého*, H. osení.

11. *ujděme*, H. vejděme. — *v Jerusalemě.* Příčinu

12 Tedy stalo se slovo Hospodinovo k Je-
13 remiášovi řkoucí: * Takto praví Hospodin zá-
stupův Bůh israelský: Jdi a rci mužům jud-
ským a obyvatelům jerusalemským: Což ne-
přijmete naučení, abyste poslouchali slov
14 mých? dí Hospodin. * K vykonání přichází
všeliké slovo Jonadaba syna Rechabova, kte-
rýž přikázal synům svým, aby nepili vína;
nepili zajisté až do tohoto dne, nebo poslou-
chají přikázaní otce svého; já pak mluvím
k vám ráno přivstávaje a to ustavičně, avšak
15 neposloucháte mne; * nad to posýlám k vám
všecky služebníky své proroky, ráno přivstá-
vaje a to ustavičně, říkaje: Navraťte se již
jeden každý z cesty své zlé a polepšte před-
sevzetí svých a nechoďte za bohy cizími slou-
žíce jim, a tak přebývejte v zemi této, kte-
rouž jsem dal vám i otcům vašim, však ne-
nakloňujete uší svých, aniž mne poslouchá-
te; * ježto synové Jonadaba syna Rechabova 16
plní přikázaní otce svého, kteréž přikázal
jim; lid pak tento neposlouchají mne; * pro- 17
tož takto praví Hospodin Bůh zástupův, Bůh
israelský: Ai já uvedu na Judu a na všecky
obyvatele jerusalemské všecko to zlé, kteréž
jsem vyřkl proti nim, protože jsem mluví-
val k nim, a neposlouchali, a volával jsem
na ně, ale neohlásili se. * Rodině pak Recha- 18
bejských řekl Jeremiáš: Takto praví Hospo-
din zástupův, Bůh israelský: Protože po-
sloucháte přikázaní Jonadaba otce vašeho
a ostříháte všech přikázaní jeho, anobrž dě-
láte všecko, jakž přikázal vám: * protož takto 19
praví Hospodin zástupův, Bůh israelský: Ne-
budeť vypléněn muž z rodu Jonadaba syna
Rechabova, ježtoby nestál před obličejem
mým po všecky dny.

Hlava 36.

První popis zkázu vzal; Jeremiáš zajisté na poručení boží pro oblomení lidu k dobrému Baruchovi k sepsání vypravoval vůli boží. Ten pak popis I. na poručení Jeremiášovo Baruch pilně k dobrému poslouchajících četl, a to pátého léta kralování Joakimova i 1) v chrámě při přítomnosti všeho lidu, 2) v domě královském; nebo a) když o tom knížatům oznámil Micheáš, b) hned ona *α*) pro Barucha poslala, *β*) aby jim četl, žádala, *γ*) když přeslyšela *a*) ulekla se a *b*) vyptávala na pravdu spisu toho, c) přichránivše Barucha oznámila o knize králi. II. Na poručení královo čtena byla, však neuctěna; nebo král 1) ji netoliko zúplna čísti sobě dáti nechtěl, ale ihned zřezal a spálil bez všelikého ostýchání; 2) i po proroku i po Baruchovi proti přímluvě knížat dal se ptáti, ale skryl je Bůh. Druhý popis po zkáze prvního na poručení boží zúplna s doložením i o hříchu králově i o pokutě proti němu a potomkům jeho uložené Jeremiáš skrze práci Baruchovu obstaral.

Stalo se pak léta čtvrtého Joakima syna
Josiášova krále judského, stalo se pravím slovo
2 toto k Jeremiášovi od Hospodina řkoucí: * Ve-
zmi sobě knihu a zapiš do ní všecka slova,
kteráž jsem mluvil tobě proti Israelovi a proti
Judovi i všechněm národům od toho dne,

---

toho ukazují, proč na ten čas v Jerusalemě v domích a ne v stanech přebývají, že totiž ne nějak všetečně proti přikázaní otce svého toho se dopustili, ale právě z nouze do města utekli, aby před nepřátely bezpečnější byli.

13. *naučení*: cvičení.

14. *všeliké* etc., H. slova. — *dne.* Schvaluje Bůh vážnost, poslušenství a uctivost Rechabejských, kterouž zachovali k nařízení otce svého; nebo nebylo na odpor vůli boží v zákoně jeho zavřené. Tak i podnes nařízení lidská v témž obmezení místo své v církvi boží mají; ale kdyžby na odpor vůli boží čelela, sluší se spraviti pravidlem apoštolským (Skut. 5, 29.: Více sluší poslouchati etc.) a výpovědí boží (Ezech. 20, 18.), a tak každý, jenž proti Kristovu učení jest, nemá z tohoto místa svých nálezků k ostříhání žádného původu a obrany. — *ustavičně*, H. a mluvě. — *neposloucháte* etc. Jakoby řekl Bůh: Jonadab jsa pouhý člověk z rodu národu postranného (výš v. 2.) a jednou vydav přikázaní synům svým a to dosti tvrdé, obdržel to na nich, že ho poslouchali i po jeho smrti. Já pak jsa Bůh a lidu svého nad to ustavičně nabádaje k věcem lehčejším a snadnějším, nemohu k své vůli lidu svého oblomiti a nakloniti. Náramnou lidu svého nevážnost a zarytost Bůh tím ukazuje a nad ní jako naříká. Viz Isai. 22, 13.

15. *a to ustavičně*, H. a posýlaje.

18. *Rodině*, H. domu.

19. *rodu*, H. Jonadabovi. — *obličejem.* Jakoby řekl: Stálá bude rodina jejich, nebudou dokonce vypléněni, což i Jonadab synům svým předpovídal (výš v. 7.) i skutek toho potvrdil. Nebo mnozí ze zajetí babylonského zase se navrátili, o čemž viz knihu Esdr., též I. Par. hl. 2., J. na ten rozum, že Rechabejští úřadem kněžským přisluhovati měli; ale poněvadž takového spůsobu mluvení ne jen o samých kněžích, ale i o jiných lidech v písmích svatých se užívá. A k tomu Rechabejští nebyli z rodu levitského, výklad ten státi nemůže. J. tak jakoby řekl: Nikdy se na ně nezapomenu, ale vždycky na ně pamatovati a je jako před očima svýma míti a jim dobře činiti budu.

1. *čtvrtého.* Téhož léta co více od Jeremiáše mluveno bylo, viz v. 25. Proč to pak není hned jedno za druhým položeno, viz pravidlo 5. v předmluvě.

2. *knihu*, H. svinutí knihy, tak níž ve verši 4. 6. etc., viz Žl. 39, 8.

jakž jsem mluvíval s tebou, totiž ode dnův
3 Josiášových až do dne tohoto. * Zdali aspoň
uslyšíce dům judský o všem tom zlém, kte-
réž já myslím učiniti jim, navrátí se jeden
každý z cesty své zlé, abych odpustil nepra-
4 vost jejich a hřích jejich. * Protož zavolal Je-
remiáš Barucha syna Neriášova, a sepsal Ba-
ruch do knihy z úst Jeremiášových všecka
5 slova Hospodinova, kteráž mluvil jemu; * po-
tom přikázal Jeremiáš Baruchovi řka: Já zá-
pověd maje nemohu jíti do domu Hospodi-
6 nova; * protož jdi ty a čti v knize té to, což
jsi napsal z úst mých slova Hospodinova při
přítomnosti lidu v domě Hospodinově v den
postu, též také při přítomnosti všech Jud-
ských, kteřížby se z měst svých sešli, čti je:
7 * zdaby snad poníženě a pokorně modlíce se
před Hospodinem navrátili se jeden každý
z cesty své zlé; neboť jest veliký hněv a
prchlivost, v níž mluvil Hospodin proti lidu
8 tomuto. * I učinil Baruch syn Neriáše všecko,
jakž přikázal Jeremiáš prorok, čta v knize té
slova Hospodinova v domě Hospodinově.
9 * Stalo se pak léta pátého za Joakima syna
Josiášova krále judského měsíce devátého, že
vyhlásili půst před Hospodinem všemu lidu
v Jerusalemě a všemu lidu, kteříž se byli se-
10 šli z měst judských do Jerusalema. * I četl
Baruch z knihy slova Jeremiášova v domě
Hospodinově v pokoji Gamariáše syna Safa-
nova písaře, na síni hořejší u dveří brány
domu Hospodinova nové při přítomnosti všeho
11 lidu. * Když pak vyslyšel Micheáš syn Gama-
riáše syna Safanova všecka slova Hospo-
12 dinova z té knihy, * hned šel do domu krá-
lovského do pokoje kancléřova, a ai tam vše-
cka knížata seděla, Elisama ten kancléř,
a Dalaiáš syn Semeiášův, a Elnatan syn Ach-
borův, a Gamariáš syn Safanův a Sedekiáš
syn Hananiášův i všecka knížata, * a oznámil 13
jim Micheáš všecka slova, kteráž slyšel, když
četl Baruch v knize při přítomnosti lidu;
* protož poslala všecka knížata k Baru- 14
chovi Judu syna Nataniáše, syna Selemiáše
syna Chusova, aby řekl: Tu knihu, v níž jsi
četl při přítomnosti lidu, vezmi do ruky své
a pojď. I vzal Baruch syn Neriášův tu knihu
do ruky své a přišel k nim, * kteřížto řekli 15
jemu: Seď medle a čti ji před námi. I četl
Baruch před nimi.

Stalo se pak, když uslyšeli všecka slova 16
ta, že zstrašivše se hleděli jeden na druhého
a řekli Baruchovi: Jistotně oznámíme králi
všecka slova tato. * Potom otázali se Baru- 17
cha řkouce: Oznam již nám, jak jsi všecka
slova ta sepsal z úst jeho? * Jimžto řekl Ba- 18
ruch: Z úst svých pravil mi všecka slova
tato a já psal jsem na knihách černidlem.
* Tedy řekla ta knížata Baruchovi: Jdi, scho- 19
vej se ty i Jeremiáš, ať žádný neví, kde jste.
* Potom vešli ke králi na síň, když tu knihu 20
schovati dali v pokoji Elisama kancléře, a
oznámili králi všecka slova ta.

I poslal král Judu, aby vzal tu knihu; 21
kterýžto vzal ji z pokoje Elisama kancléře a
četl ji Juda při přítomnosti krále a při pří-
tomnosti všech knížat stojících před králem.
* Král pak seděl v domě, v němž v zimě bý- 22
val, měsíce devátého, a na ohništi před ním
hořelo. * Tedy stalo se, jakž jen přečetl Juda 23
tři listy neb čtyři, že pořezal ji nožíkem pí-
sařovým a házel na oheň, kterýž byl na ohni-
šti, až shořela všecka kniha ta ohněm tím,
kterýž byl na ohništi. * Ale neulekli se, aniž 24
roztrhli roucha svá král a všickni služebníci
jeho, kteříž slyšeli všecka slova ta; * nýbrž 25

5. *zápověd* etc., H. zdržán jsa. Od koho zápověd měl, od Boha-li či od krále neb kněží, věděti se nemůže. Nejpodobnější však zdá se, že od Boha, tak jako i svatému Pavlovi od Ducha božího zbráněno bylo, aby nešel do Betanie. Skut. 16, 7.

6. *při přítomnosti*, H. v uších lidu; tak několikrát v té hlavě.

7. *poníženě* etc., H. padla pokorná prosba jejich.

9. *devátého*, t. listopadu, kterýž se v proroctví Zachariášově kislef jmenuje. Zach. 7, 1. — *před Hosp.* Nedí: pro Hospodina, aneb potřebu jeho, tak jakoby tím skutkem odpuštění hříchův sobě dobývati a za ně dosti učiniti měli; ale dí: před Hospodinem, t. aby se před ním s ponížením těla svého a s bedlivým soudů jeho rozvažováním tím horlivěji na modlitbách svatých postavovali a milosti jeho hledali. Nebo půst sám od sebe není takový skutek (jako i jiní lidští skutkové), ježtoby milosti boží zasluhoval; ale aby člověka k horlivým modlitbám a ku ponížení srdečnému nastrojoval.

10. *Jeremiášova.* Výš ve verši 8., též v. 11.: Slova Hospodinova, teď pak slova Jeremiášova, jedna a táž slova Duch boží nazývá, ne proto, žeby jich Jeremiáš původem byl, ale že skrze ústa jeho jsou mluvena, podlé čehož Bůh to, což jest vlastně jeho, služebníkům svým často přivlastňuje. Tak podobně apoštol evangelium Kristovo svým evangelium nazývá, Řím. 2, 16., též 16, 25., II. Tim. 2, 8. — *brány:* o níž viz výš 26, 10.

12. *šel*, H. sstoupil.

15. *před námi*, H. v uších našich, tak níž.

16. *zstrašivše se* etc., H. zstrašili se muž k bližnímu svému. — *Jistotně* etc., H. oznamujíce oznámíme.

20. *schovati*: složiti poručili. — *králi*, H. v uších krále.

22. *v němž*, H. zimním.

23. *pořezal*, t. král. — *nožíkem*, H. břitvou písaře. — *házel*, t. po kusích.

24. *neulekli se*, t. těch pohrůžek božích v té knize ohlášených. — *roucha*, t. na znamení, že jim toho žel, čím jsou Boha k takovému rozhněvání na sebe popudili.

ještě když Elnatan a Dalaiáš a Gamariáš při-
mlouvali se ku králi, aby nepálil té knihy,
26 tedy neuposlechl jich; * ale přikázal král Je-
remielovi synu královu a Saraiášovi synu
Ezrielovu a Selemiášovi synu Abdeelovu,
aby jali Barucha písaře a Jeremiáše proroka,
ale skryl je Hospodin.
27 Stalo se pak slovo Hospodinovo k Jere-
miášovi, když spálil král tu knihu a slova,
kteráž byl sepsal Baruch z úst Jeremiášových,
28 řkoucí: * Vezmi sobě zase knihu jinou a na-
piš na ní všecka slova první, kteráž byla
v té knize prvnější, kterouž spálil Joakim
29 král judský. * O Joakimovi pak králi jud-
ském rci: Takto praví Hospodin: Ty jsi
spálil knihu tuto pravě: Proč jsi psal v ní
řka: Jistotně přitáhne král babylonský a
zkazí zemi tuto a vyhladí z ní lidi i ho-
vada: * protož takto praví Hospodin o Joa- 30
kimovi králi judském: Nebude míti, kdoby
seděl na stolici Davidově a tělo jeho mrtvé
bude vyvrženo na horko ve dne a na mráz
v noci. * Nebo trestati budu na něm a na se- 31
meni jeho i na služebnících jeho nepravost
jejich, a uvedu na ně a na obyvatele jerusa-
lemské i na muže judské všecko to zlé, o
kterémž jsem mluvíval jim, a neposlouchali.
* I vzal Jeremiáš knihu jinou a dal ji Baru- 32
chovi synu Neriášovu písaři, kterýžto sepsal
do ní z úst Jeremiášových všecka slova té
knihy, kterouž byl spálil Joakim král judský
ohněm, a ještě přidáno jest k těm slovům
mnoho těm podobných.

Hlava 37.

Při druhém obležení (s připomenutím jak neposlušni byli proroka Judští) prorok odpověd dává králi a svým ucházením o nebezpečenství navrhuje. Král zajisté žádal přímluvy u Boha v čas velikého nebezpečenství. Prorok podlé božího poručení oznamuje, že se darmo těší 1) pomocí Egyptčanů a 2) odtrhnutím Babylonských, poněvadž ani a) neodtrhnou, b) přemoženi býti nemohou. Uchází prorok (když Chaldejští odtrhli) před zlostí lidu, a ne aby město zradil Chaldejským a tak víc svobodně nechodil, nebo se dostal do rukou zlých lidí, tiť mu pateré bezpráví učinili. O prvním bezpráví. Nejprv dostal se do žaláře, tam byl a) dán od knížat, b) zůstával za několik dnů. O druhém bezpráví. Potom dostal se do síně královské. Tu král a) s ním promlouvav slyšel v odpovědi domluvu; b) slyšev žádost jeho opatřil jej stravou.

Potom kraloval král Sedekiáš syn Jo-
siášův místo Jechoniáše syna Joakimova, kte-
réhož ustanovil králem Nabuchodonosor král
2 babylonský v zemi judské; * ale neposlouchal
on, ani služebníci jeho, ani lid té země slov
Hospodinových, kteráž mluvil skrze Jeremiá-
3 še proroka; * ač však poslal Sedekiáš Ju-
chale syna Selemiášova a Sofoniáše syna
Maasiášova kněze k Jeremiášovi proroku,
aby řekli: Modl se medle za nás Hospodinu
4 Bohu našemu, * tehdáž když Jeremiáš bydlil
svobodně u prostřed lidu, aniž ho ještě byli
dali do žaláře, aniž vojsko Faraonovo bylo
vytáhlo z Egypta (nebo uslyševše potom Chal-
dejští, kteříž oblehli byli Jerusalem, pověst o
nich, odtrhli od Jerusalema).
Stalo se pak slovo Hospodinovo k Jere- 5
miášovi proroku řkoucí: * Toto praví Hospo- 6
din Bůh israelský: Takto rcete králi jud-
skému, kterýž vás poslal ke mně, abyste se
radili se mnou: Ai vojsko Faraonovo, kteréž
potáhne vám na pomoc, navrátí se zase do
země své egyptské; * Chaldejští pak navrátí se 7
zase a bojovati budou proti městu tomuto,
a vezmouce je vypálí je ohněm. * Takto praví 8
Hospodin: Nesvoďte sami sebe říkajíce: Ko-

---

26. *královu:* vlastně Amelechovu. — *jali.* Příklad světa zlého a nevážného, aby netoliko nenapravil svých zlostí, ale jsa napomenut, ještě horší byl. Viz Isai. 26, 10., též 33, 8., též 50, 6. — *Hospodin,* viz Isai. 49, 2.

28. *zase,* H. navrať se.

29. *Jistotně* etc., táhna přitáhne. — *vyhladí,* H. spůsobí, aby přestali.

30. *seděl,* t. z jeho potomků. Nebo ač syn jeho Jekoniáš aneb jinák Joachim na místo jeho za krále zvolen byl; však toliko tři měsíce kraloval. IV. Král. 24, 8. Sedekiáš pak strýc toliko jeho byl.

32. *přidáno.* Bezbožní své moudrosti a ne boží následujíce netoliko božích pomst neznikají, ale jich sobě přivětšují. Viz Isai. 19, 1.

1. *Sedekiáš* jinak Mataniáš, viz IV. Král. 24, 17. — *Jechoniáše,* viz výš 22, 24.

2. *skrze Jer.,* H. skrze ruku.

3. *Sedekiáš,* t. vida an jemu i městu nebezpečenství od Babylonských nastává, poslal, aby se za něho i za jiné prorok modlil. Takovýť jest spůsob pokrytců, aby když jim na nejtěžší přichází, buď se tvárně tak na oko před Bohem kořili, jako Achab (III. Král. 21, 27.), buď hory doly slibovali a jakž se v Žalmu praví, pro velikost síly jemu lhali (Žl. 65, 3.), což vše jak dlouho trvá, viděti se může hned v té hlavě, že proroka do vězení dali.

4. *bydlil,* H. chodil a vycházel.

nečně odtrhnou od nás Chaldejští, neboť ne-
9 odtrhnou; * nýbrž byste pobili všecko voj-
sko Chaldejských bojujících s vámi, tak žeby
pozůstali z nich toliko ranění; všakby po-
vstali jeden každý ze stanu svého a vypáliliby
toto město ohněm.
10 Stalo se pak, když odtrhlo vojsko chal-
dejské od Jerusalema před vojskem Farao-
11 novým, * že vycházel Jeremiáš z Jerusalema
jíti chtěje do země Beniaminovy, aby tak
12 vynikl z prostředku lidu. * Když pak byl
v bráně beniaminské, byl tu setník nad stráží
jmenem Jeriáš syn Selemiáše syna Hananiá-
šova, kterýžto jal Jeremiáše proroka řka:
13 K Chaldejským ty ustupuješ! * Jemužto řekl
Jeremiáš: Klamť jest to, neustupujiť já k Chal-
dejským! ale nechtěl ho slyšeti, nýbrž jal Je-
riáš Jeremiáše a dovedl jej ke knížatům.
14 * Tedy rozhněvavše se knížata na Jeremiáše
ubili jej a dali jej do vězení, do domu Jo-
natana písaře; nebo z něho byly udělali ža-
lář. * Když pak vešel Jeremiáš do té jámy a 15
do sklípků jejich a seděl tam Jeremiáš mnoho
dní; * teprv poslav král Sedekiáš vzal jej a 16
tázal se ho král v domě svém tajně řka:
Stalo-li se slovo od Hospodina? Jemužto
řekl Jeremiáš: Stalo. Potom řekl: V ruku
krále babylonského vydán budeš. * Přitom 17
řekl Jeremiáš králi Sedekiášovi: Coť jsem
zavinil aneb služebníkům tvým aneb lidu
tomuto, že jste mne dali do žaláře tohoto?
* A kdež jsou proroci vaši, kteříž prorokují 18
vám říkajíce: Nepřitáhneť král babylonský
na vás, ani na zemi tuto. * Nyní tedy slyš, 19
žádám pane můj králi, slyš nyní poníženou a
pokornou prosbu mou, nedopouštěj mne zase
voditi do domu Jonatana písaře, abych tam
neumřel. * I přikázal král Sedekiáš, aby vsa- 20
dili Jeremiáše do síně stráže, a dávali jemu
pecník chleba na den z ulice pekařů, do-
kudžby nebyl vytráven všecken chleb v mě-
stě. A tak seděl Jeremiáš v síni stráže.

Hlava 38.

O třetím bezpráví. Dostal se do jámy bahnivé; nebo I. knížata a) nechtěvše, aby prorok tak mluvil, b) šli ke králi, aby jej k smrti dal. II. Král nemoha odpírati jim dal ho jim. Tak tehdy prorok do té jámy se dostal a tam měl umříti; ale z bezpráví toho jest 1) vyjednán a) přímluvou Abdemelecha a b) povolením královským; 2) vytažen ostaráním Abdemelecha, čemuž povolil prorok. O čtvrtém bezpráví. To bylo, když opět v síni stráže seděti musel nemoha k žádnému mluviti. O pátém bezpráví. Naposledy v průchodu třetím královském držán byl. Tam seděl až do vybojování města. V tom čase král s ním mluvil a knížata. Král o sebe a o něj. O sebe jednou i podruhé. Nejprv o sebe mluviti chtěje na ohlášení proroka závazek učinil, že mu neublíží. Prorok tedy oznamuje, že a) vyjde-li k Babylonským i sebe i město zachová; b) pakli nevyjde, na zkázu přivede. Po druhé oznamuje král, proč nesmí k babylonskému králi vyjíti; ale prorok 1) slibuje, že se toho nic báti nemá; 2) opakuje, že nevyjde-li, tedy od svých spoluzajatých výtku ponese a s nimi na zavedení půjde. Mluví král o proroka; jemu tedy a) zapovídá vynášeti toto jednání, b) dává naučení, jakby měl tážícím se odpovídati. Knížata také s prorokem mluvila a on odpovídaje podlé naučení králova zachován jest.

Slyšel pak Safatiáš syn Matanův a Ge-
deliáš syn Fassurův a Juchal syn Selemiášův
a Fassur syn Melchiášův slova, kteráž Jere-
2 miáš mluvil ke všemu lidu řka: * Takto
praví Hospodin: Kdoby zůstal v městě tomto,
zahyne mečem, hladem aneb morem; ale
kdožby vyšel k Chaldejským, že bude živ a
že bude míti život svůj místo kořisti a živ
zůstane, * a že takto praví Hospodin: Jistotně 3
vydáno bude město toto v ruku vojska krále

8. *sami sebe*, G. duší svých. — *Konečně*, H. odtrhnouce odtrhnou. — *neodtrhnou*, t. tak aby se neměli zase navrátiti.

9. *toliko* etc., H. muži probodení. — *ohněm*. Jakoby řekl: Dělejte co dělejte, předseť boží uložení o zkažení Jerusalema a zajetí vás do Babylona dojde, byste pak i na větším díle Chaldejské všecky pobili aneb zranili, předse Bůh i ty na poly mrtvé a nešikované vzbudí a posilní, aby vůli jeho při vás vykonali.

11. *vynikl*: unikl odtud neb vyklouzl, t. jako věc plzká z ruky neb had. — *z prostředku*, H. u prostřed lidu.

12. *ustupuješ*, H. vypadáš, t. aby jim město zradil; tak hned.

14. *vězení*, H. domu vězení.

15. *té jámy*, H. domu cisterny neb jámy. — *sklípků*: komůrek, rozchodův.

16. *tajně*, H. vskrytě.

18. *kteříž* etc. Jakoby řekl: Nechť se zjeví, ať jest to mezi námi vyhledáno, kdo pravdu mluví; čehož však Jeremiáš obdržeti nemohl, pročež toliko za polehčení vězení žádá.

19. *poníženou* etc., H. nechť padne ponížená prosba má před tebe; podobně výš 36, 7.

20. *stráže*, t. do královského vězení a ne do toho, v němž prvé byl. — *pecník*: kus. — *v městě*, H. z města.

2. *zahyne*, H. umře. — *život*, H. duši.

3. *Jistotně* etc., H. vydáním vydáno.

4 babylonského a že je vezme. * Protož řekla
ta knížata králi: Nechť jest usmrcen muž
ten, poněvadž zemdlívá ruce mužův bojo-
vných pozůstalých v městě tomto, i ruce
všeho lidu mluvě jim slova taková, nebo muž
ten nikoli neobmýšlí pokoje lidu tomuto, ale
5 zlé. * Tedy řekl král Sedekiáš: Ai v ruce vaší
jest; neboť král zhola nic nemůže proti vám.
6 * I vzali Jeremiáše, kterýž byl v síni stráže,
a uvrhli jej do jámy Melchiáše, syna krá-
lova, a spustili Jeremiáše po provazích; v té
pak jámě nebylo vody, ale bláto, tak že Je-
remiáš tonul v tom blátě.
7 Ale jakž uslyšel Abdemelech mouřenín,
dvořan, kterýž byl v domě královském, že
dali Jeremiáše do té jámy (král pak seděl
8 v bráně beniaminské), * hned vyšel Abdeme-
lech z domu královského a mluvil s králem
9 řka: * Pane můj králi, zle učinili muži tito,
všecko což učinili Jeremiášovi proroku, že jej
uvrhli do té jámy: neboťby i tak byl umřel
na prvním místě hladem, poněvadž již není
10 žádného chleba v městě. * Protož poručil král
Abdemelechovi mouřenínu řka: Vezmi s se-
bou odsud třidceti mužů a vytáhni Jeremiá-
še proroka z té jámy prvé, nežby umřel.
11 * Tedy vzal Abdemelech ty muže s sebou a
všel do domu královského pod pokladnici a
nabral starých hadrů strhaných, hadrů pra-
vím zkažených, kteréž spustil k Jeremiášovi
12 do té jámy po provazích, * a řekl Abdeme-
lech mouřenín Jeremiášovi: Nu podlož ty
staré strhané hadry a zkažené pod páže ru-
kou svých s provazy. I učinil tak Jeremiáš.
13 * Takž vytáhli Jeremiáše po provazích a do-
byli jej z té jámy. I seděl Jeremiáš v síni
stráže.

Potom poslav král Sedekiáš vzal Jere- 14
miáše proroka k sobě do třetího průchodu,
kterýž byl při domě Hospodinově, a řekl král
Jeremiášovi: Zeptám se tebe na něco, netaj
přede mnou ničehož. * I řekl Jeremiáš Sede- 15
kiášovi: Oznámím-liť, zdaliž mne konečně
neusmrtíš? a poradím-liť, neuposlechneš mne.
* Tedy přisáhl král Sedekiáš Jeremiášovi 16
tajně řka: Živť jest Hospodin, kterýž učinil
nám život tento, že tě neusmrtím, aniž tě
vydám v ruku mužů těch, kteříž hledají bez-
životí tvého! * I řekl Jeremiáš Sedekiášovi: 17
Takto praví Hospodin Bůh zástupův, Bůh
israelský: Jestliže dobrovolně vyjdeš ke kní-
žatům krále babylonského, i duše tvá živa
bude, i město toto nebude vypáleno ohněm,
a tak živ zůstaneš ty i dům tvůj; * jestliže 18
pak nevyjdeš ke knížatům krále babylon-
ského, jistě že vydáno bude město toto v ru-
ku Chaldejských a vypálí je ohněm, ano i ty
neznikneš ruky jejich. * Tedy řekl král Sede- 19
kiáš Jeremiášovi: Velmi se bojím Židů, kte-
říž ustoupili k Chaldejským, aby mne snad
nevydali Chaldejští v ruku jejich; i učiniliby
sobě ze mne posměch. * Ale Jeremiáš řekl: 20
Nevydají; uposlechni prosím hlasu Hospodi-
nova, o kterémž já mluvím tobě, a bude do-
bře tobě, i duše tvá živa bude; * jestliže pak 21
nebudeš chtíti vyjíti, toto jest slovo to, kte-
réž mi ukázal Hospodin, * že ai všecky ženy, 22
kteréž pozůstaly v domě krále judského, při-
vedeny budou ke knížatům krále babylon-
ského a samyť říkati budou: Nabádaliť jsou
tě a což chtěli obdrželi na tobě ti, kteříž tě
těšili pokojem; jižť jsou uvázly v bahně nohy
tvé a nazpět obráceny; * všecky také man- 23
želky tvé i syny tvé dovedou k Chaldejským,

---

4. *usmrcen*: umořen. — *neobmýšlí*, H. nehledá.

5. *vám.* Ačkoli se vidí, že král srozumíval, že se proroku křivda děje, pročež usiloval ho ochrániti. Ale poněvadž Boha skrze proroka jemu mluvícího nikdy sprostně a upřímě neposlouchal, hodně Bůh na něj to vložiti ráčil, že svých služebníků poslouchati a jim k vůli i proti Bohu a svědomí svému činiti musil. Slušíť, aby sobě to vrchnosti světa k výstraze brali. Viz Isai. 22, 15.

6. *jámy*, H. cisterny, t. do vězení, tak níž. — *králova*, J. vlastně Amelechova.

7. *v bráně.* Musil velmi udatné mysli býti tento, že směl proti všechněm radám zjevně s králem mluviti a je z nespravedlivých soudů obviňovati.

9. *tito*: jakoby řekl: Nespravedlivě zacházejí s ním. — *na prvním* etc., H. pod sebou od tváři hladu, t. v síni stráže, kdež prvé seděl (viz výš 37, 21), jakoby řekl: Dosti na tom, žeby byl mohl v prvním vězení, aneb kdekoli jinde smrti hladem očekávati, ne aby před časem mordován byl.

10. *s sebou*, H. v ruku svou, tak hned.

11. *hadrů*, H. vetchosti strhanin a vetchosti zkaženin, tak hned.

13. *seděl*: zůstával.

14. *průchodu* etc., t. proto aby tajně s ním sám rozmluviti mohl, jakž se rozumí z verše 24. — *něco*, J. slovo.

15. *neusmrtíš*, H. usmrcuje neusmrtíš.

16. *tajně*, H. vskrytě. — *život*, H. duši; tak hned.

17. *dobrovolně*, H. vycházeje vyjdeš.

19. *ustoupili*, H. vypadli.

22. *říkati* etc., t. tobě králi Sedekiáši. — *Nabádaliť*: navedli, namluvili. — *ti* etc., H. muži pokolení tvého. — *obráceny.* Jakoby řekl: I ty ženy, kteréž po dobytí města v moc Chaldejským se dostanou, na tebe a rádce tvé proroky lživé a knížata, kteříž tě daremně pokojem těšili a proti králi babylonskému postavovali, naříkati budou, žes se jim svésti dal a Babylonským dobrovolně se poddati nechtěl, a tak všecky pokuty na sebe i na lid svůj jsi uvedl a v nich jako v blátě nějakém uvázl; oni pak tě již v nejplnější čas opustili, tak že již z místa nemůžeš.

23. *ohněm*, t. svým neposlušenstvím příčinou toho budeš, aby vypáleno bylo.

i ty sám neznikneš ruky jejich, ale rukou
krále babylonského jat budeš, a město toto
vypálíš ohněm.
24 Tedy řekl Sedekiáš Jeremiášovi: Žádný
25 ať neví o věcech těchto, aby neumřel; * pakli
uslyšíce knížata, že jsem mluvil s tebou, při-
šliby k tobě a řekliťby: Oznam medle nám,
cos mluvil s králem, netaj před námi a ne-
26 usmrtíme tě, a co mluvil s tebou král? * Tedy
rci jim: Předkládal jsem poníženou a pokor-
nou prosbu svou před krále, aby mne nedal
zase voditi do domu Jonatanova, abych tam
neumřel. * I sešla se všecka knížata k Jere- 27
miášovi, aby se ho tázali. Kterýžto oznámil
jim podlé toho všeho, jakž přikázal král;
takž mlčkem odešli od něho, když nebylo
slyšeti o té věci. * Jeremiáš pak seděl v síni 28
stráže až do tohoto dne, v němž dobyt jest
Jerusalem, kdežto byl, když dobýván byl Je-
rusalem.

Hlava 39.

O vítězství nad Sedekiášem. Toto vítězství stalo se jedenáctého léta kralování Sedekiáše; nebo Babylonští 1) opanovali město, 2) lid i krále zajali; tak a) synové jsou zbiti, b) král oslepen před Nabuchodonosorem, 3) domy popálili, 4) z ostatního lidu a) patrnější do vězení zavedli a b) nejchatrnějšími zemi osadili. Tu předivné věci se staly, poručení a jeho vyplnění. Poručení od krále babylonského a od Boha: král přikazuje o Jeremiáše, aby byl přichránín; Bůh přikazuje o Abdemelecha skrze proroka, aby potěšení vzal, že v tom poplénění život jeho zachován bude.

Léta devátého Sedekiáše krále judského
měsíce desátého přitáhl Nabuchodonosor král
babylonský se vším vojskem svým k Jerusa-
2 lemu a oblehli jej; * jedenáctého pak léta Se-
dekiášova měsíce čtvrtého devátého dne téhož
3 měsíce prolomeny jsou zdi městské. * I vešla
tam všecka knížata krále babylonského a
posadila se v bráně prostřední: Neregelsere-
ser, Semegarnabu, Sarsachim, Rabsaces, Nere-
gelsereser, Rebmag a všecka jiná knížata
krále babylonského.
4 Stalo se pak, když je uzřel Sedekiáš král
judský a všickni muži bojovní, že utekli a
vyšli v noci z města cestou, kteráž byla podlé
zahrady královské skrze bránu mezi dvěma
5 zdmi; ušel i král cestou pouště. * I honilo je
vojsko chaldejské a postihli Sedekiáše na ro-
vinách jerišských, a jali jej a přivedli ho
k Nabuchodonosorovi králi babylonskému do
Reblaty do země Emat, kdežto učinil soud.
6 * Nebo zmordoval král babylonský syny Se-
dekiášovy v Reblatě před očima jeho i všecky
nejpřednější judské zmordoval král babylon-
ský; * oči pak Sedekiášovy oslepil a svázav 7
ho řetězy ocelivými dovedl jej do Babylona;
* dům také královský i domy toho lidu vy- 8
pálili Chaldejští ohněm a zdi jerusalemské
pobořili; * ostatek pak lidu, kterýž byl zů- 9
stal v městě i poběhlce, kteříž byli ustoupili
k němu, a jiný lid pozůstalý zavedl Nabu-
zardan vojevoda nad bojovníky do Babylona;
* toliko nejchatrnějších z lidu, kteříž nikdež 10
neměli nic, zanechal Nabuzardan vojevoda
nad bojovníky v zemi judské, jimžto rozdal
vinice a rolí v ten den.
Přikázal pak Nabuchodonosor král ba- 11
bylonský o Jeremiášovi Nabuzardanovi voje-
vodovi nad bojovníky řka: * Vezmi jej a 12
pilně ho opatruj, aniž jemu čiň co zlého, ale
jakž tobě řekne, tak nalož s ním. * Protož 13
poslav Nabuzardan vojevoda nad bojovníky
a Nabusezban, Rabsaces a Neregelsereser,

---

24. *o věcech*: o slovích. — *neumřel*, t. aby nebyl zabit.
26. *Předkládal*: podobně výš 37, 20.
27. *podlé* etc., H. podlé všech slov těch kteráž etc. — *mlčkem*, H. mlčeli od něho. — *věci*, totiž o kterouž mluvil s králem.
28. *seděl*: zůstával. — *až* etc. Ukazuje těmi slovy, že nebyl marným a lživým prorokem, ale pravdomluvným a jistým svědkem soudů božích; načež i sám teď svýma vlastníma očima žalostně hleděl.
1. *desátého*, t. prosince, kterýž v knize Ester 2, 16. jmenuje se tebet.
2. *čtvrtého*: června, hebrejsky tamuz.
3. *a všecka*, H. všecken ostatek.
4. *pouště*: viz IV. Král. 2, 4.
5. *soud*: viz IV. Král, 25, 6.
6. *zmordoval*, t. kteříž s králem byli a jeho se přidrželi. Nebo že někteří pozůstali, o tom viz níž 40, 7.
9. *byli ustoupili*, H. odpadli, t. od Sedekiáše, t. ke králi babylonskému (IV. Král. 25, 11.), níž 52, 15. — *zavedl*: přestěhoval.
10. *rozdal*. Hrozná, však spravedlivá se tuto proměna ukázala, dávno před tím skrze Isaiáše předpověděná (hlav. 5, 8.), že lakomci a dráči, kteříž mnoho statku a zboží s útiskem bližních nahltali, teď oloupeni, chudí pak a znuzení obohaceni. Ukázal tuto Bůh, že je i v čas chudoby a nouze jejich v své paměti míti a jejich dobré obmýšleti ráčil. Slušíť sobě to chudým i podnes předkládati a tím se těšiti.
11. *Nabuzardanovi*, H. v ruku Nabuzardanovu.
12. *pilně* etc., H. oči polož na něho.

Rebmag a všickni vojevodové krále babylon-
14 ského, * poslavše, pravím, vzali Jeremiáše ze
síně stráže a dali jej Godoliášovi synu Ahi-
kama syna Safanova, aby jej domů do-
vedl; takž bydlil u prostřed lidu.
15 Stalo se pak k Jeremiášovi slovo Ho-
spodinovo, když ještě byl zavřín v síni stráže
16 řkoucí: * Jdi a rci Abdemelechovi mouřenínu
řka: Takto praví Hospodin zástupův Bůh
israelský: Ai já spůsobím to, aby došla
slova má na město toto ke zlému jeho, a ne
k dobrému, a splní se před obličejem tvým
v ten den; * ale vysvobodím tě v ten den, dí 17
Hospodin, aniž budeš vydán v ruku mužův
těch, jejichžto obličeje se lekáš. * Nebo jisto- 18
tně vychvátím tě, aby od meče nepadl a bu-
deš míti život svůj místo kořisti, protože
jsi naději složil ve mně, dí Hospodin.

Hlava 40.

Vyplnění poručení králova stalo se na Jeremiášovi; nebo vojevoda s připomenutím soudů božích propouští proroka 1) z řetěze, 2) kamž mu se vidí s darem poctivým. Tak dokázal prorok boží věrnosti v práci až do zkázy města. Po zkáze v podobné věrnosti stál, před smrtí i po smrti Godoliášově. — Když prorok před smrtí Godoliášovou do Masfata se dostal, v tom čase Godoliáš 1) věrně se choval, 2) ale nevěrně mu odplaceno bylo. Věrnosti jeho důvod jest hotovost ku přijetí rozplašených a upřímost k neupřímým. Přijímaje rozplašené a) slíbil jim před Chaldejskými bezpečnost a b) pustil jim volné úrod užívání. Neupřímý byl Ismael, k němuž se Godoliáš upřímě měl I. nedav sobě mluviti a) o něm nic zlého, b) aby zabit byl.

Slovo to, kteréž se stalo k Jeremiášovi
od Hospodina, když jej propustil Nabuzar-
dan vojevoda nad bojovníky z Ramy vzav
jej, když byl svázaný řetězy u prostřed všech
zajatých jerusalemských a judských zajatých
2 do Babylona. * Tedy vzal vojevoda nad bo-
jovníky Jeremiáše a řekl jemu: Hospodin
Bůh tvůj byl vyřkl zlé toto proti místu to-
3 muto, * protož je uvedl a učinil Hospodin,
jakž mluvil; nebo jste hřešili proti Hospo-
dinu a neposlouchali jste hlasu jeho, pročež
4 stala se vám věc tato. * Již tedy, ai rozva-
zuji tě dnes z řetězův těch, kteříž jsou na
rukou tvých, vidí-liť se za dobré jíti se mnou
do Babylona, pojď, a budu tě pilně opatro-
vati; jestližeť se pak nevidí za dobré jíti se
mnou do Babylona, nech tak. Ai všecka tato
země jest před tebou, kamžť se za dobré a
slušné vidí jíti, tam jdi. * Když se pak on 5
vždy nenavracoval, řekl jemu: Pakli, navrať
se ke Godoliášovi synu Ahikama syna Safa-
nova, kteréhož ustanovil král babylonský nad
městy judskými, a zůstaň s ním u prostřed
lidu, aneb kamžť se koli dobře líbí jíti, jdi.
I dal jemu vojevoda nad bojovníky na cestu
a dar a propustil jej. * Takž přišel Jeremiáš 6
ke Godoliášovi synu Ahikamovu do Masfata
a bydlil s ním u prostřed lidu pozůstalého
v zemi. * Uslyšeli pak všickni vůdcové vojsk, 7
kteříž byli na poli, oni i všecken lid jejich,
že ustanovil král babylonský Godoliáše syna
Ahikamova nad tou zemí a že jemu poru-

---

14. *dali jej.* Jak se to vše dálo při Jeremiášovi, širšími slovy v následující hlavě se vypravuje. — *Godoliášovi*: o němž IV. Král. 25, 22. — *lidu*, t. volně a bezpečně beze vší překážky.

16. *splní se*, H. budou.

17. *vysvobodím*: vytrhnu.

18. *jistotně* etc., H. vychvácením vychvátím. — *život*, H. duši. — *ve mně.* Těmi slovy se ukazuje původ a základ i lásky boží i dobrých skutků, kteříž Bohu proto, že z víry pocházejí, příjemni a odplatitelni jsou. Isai. 60, 9.

1. *Slovo.* Slovem Hospodinovým prorok to, což se již v skutku stalo, nazývá nejvíce proto, že dávno prvé Bůh o tom, co na lid judský přijíti mělo, skrze Jeremiáše předpověděl (výš 24, 8.) a sám Nabuzardan (ve verši 2. a 3. v této hlavě) toho též pojišťuje. Jakoby řekl prorok: V těchto hlavách následujících vypravuje se splnění toho slova neb řečí božích, kteréž Bůh skrze Jeremiáše mluvil. — *zajatých*, H. přestěhování, tak hned. — *do Babylona.* Poněvadž tak pilně Jeremiáše král svému vojevodovi poručil (výš 39, 12), vidí se, že tuto z nedopatření vojevodova zběř nezbedná vojska babylonského i Jeremiáše zahrnula a až do Ramata dvě míle od Jerusalema zavedla. Ale jakž ho vojevoda spatřil, bedliv byl vykonati při Jeremiášovi rozkaz pána svého; pročež i s Jeremiášem pilně o tom i mluvil i něco jemu na cestu dal; níž v. 5.

2. *vyřkl*: mluvil.

4. *vidí-liť* etc., H. jestliť dobré v očích tvých jíti se mnou do Babylona, pojď a položím oko své na tebe; pakli zle v očích tvých jíti se mnou do Babylona, přestaň. — *kamžť* etc., kamžť dobré a příjemné v očích tvých.

5. *on*, t. Jeremiáš. — *nenavracoval*, t. z Ramata do vlasti své. Jiní to na Godoliáše obracejí, že se on z Masfata (kamž od Nabuzardana poslán byl) pro svá zaměstknání ještě nenavrátil. Pročež že i Jeremiáš bude moci s ním v Judstvě zůstati a pod ochranou jeho sebou bezpečen býti. — *kamžť* etc., H. ke všemu přímému v očích tvých.

6. *Masfata*, viz Jos. 18, 26.

7. *vojsk*, t. Sedekiášových, kteříž se byli rozprchli. IV. Král. 25, 4. Výš. 39, 4. — *zajati*: přestěhováni.

čil muže i ženy i děti, a to z nejchatrnějších
té země, z těch kteříž nebyli zajati do Ba-
8 bylona; * protož přišli ke Godoliášovi do
Masfata, totiž Ismael syn Nataniášův, též Jo-
hanan a Jonatan synové Kareovi a Sa-
reáš syn Tanehumetův a synové Ofisa Neto-
fatského a Jezoniáš syn Machatův, oni i lid
9 jejich; * tedy přisáhl jim Godoliáš syn Ahi-
kama syna Safanova i lidu jejich řka: Ne-
bojte se služby Chaldejských, zůstaňte v zemi
a služte králi babylonskému a dobře vám
10 bude. * Nebo ai já bydlím v Masfatě, abych
sloužil Chaldejským, kteříž přicházejí k nám;
vy pak sklízejte víno a letní ovoce, i olej,
a skládejte do nádob svých a zůstaňte v mě-
11 stech svých, kteráž držíte. * Tak i všickni Jud-
ští, kteříž byli u Moabských a mezi Ammo-
nytskými a mezi Idumejskými, a kteříž byli
ve všech jiných zemích, uslyševše, žeby pozů-
stavil král babylonský ostatek Judských, a
žeby ustanovil nad nimi Godoliáše syna
Ahikama syna Safanova, * navrátili se pra- 12
vím všickni Judští ze všech míst, kamž ro-
zehnáni byli, a přišli do země judské ke Go-
doliášovi do Masfata, i nasbírali vína a let-
ního ovoce velmi mnoho. * Johanan pak syn 13
Kareův a všecka knížata vojsk, kteráž
byla v poli, přišli ke Godoliášovi do Masfata
* a řekli jemu: Víš-li co o tom, že Baalis 14
král ammonytský poslal Ismaele syna Nataniá-
šova, aby tě zabil? Ale nevěřil jim Godo-
liáš syn Ahikamův. * Nad to Johanan syn Ka- 15
reův řekl Godoliášovi tajně v Masfatě řka:
Nechť jdu medle a zabiji Ismaele syna Na-
taniášova, však žádný nezví; proč má zabiti
tebe, a proč mají rozptýleni býti všickni Jud-
ští, kteříž shromážděni jsou k tobě, a zahy-
nouti ostatek Judských? * A řekl Godoliáš 16
syn Ahikamův Johananovi synu Kare-
ovu: Nečiň toho; nebo lež ty mluvíš o
Ismaelovi.

Hlava 41.

II. Pustil Godoliáš Ismaele k stolu svému, ale zle mu oplaceno; nebo Ismael 1) pobil a) Godoliáše s jeho lidem, b) Sichemské všecky pak vmetal (odpustiv jen desíti) do jámy někdy od Asy udělané; 2) zajal ostatek z Masfata. (Tak tedy musil se dívati na smrt mnohých Jeremiáš. Po smrti pak Godoliášově viděl prorok společné lidu se vojenské potýkání a ze země do Egypta se i hotovení i odebrání.) — Povstal Johanan proti Ismaelovi s vojskem. Tu 1) lid zajatý od Ismaele odstoupil, 2) Ismael utekl, 3) Johanan ostatek lidu k sobě přijal hotově se do Egypta před Babylonskými ujíti.

Stalo se pak měsíce sedmého, že přišel
Ismael syn Nataniáše syna Elisamova z se-
mene královského a setníci královští, totiž
deset mužů s ním ke Godoliášovi synu Ahi-
kamovu do Masfata a jedli tam chléb spolu
2 v Masfatě; * potom vstal Ismael syn Nataniá-
šův a deset mužů, kteříž byli s ním, zabili
Godoliáše syna Ahikama syna Safanova
mečem, zamordoval pravím toho, kteréhož
ustanovil král babylonský nad tou zemí,
3 * všecky také Židy, kteříž byli s ním, totiž
s Godoliášem v Masfatě, i ty Chaldejské, kte-
říž postiženi byli tam, muže bojovné pobil
Ismael.
4 Stalo se pak druhého dne, jakž zamor-
doval Godoliáše (o čemž ještě žádný nezvě-
děl), * že přišli někteří ze Sichema, ze Sila 5
a ze Samaří mužů osmdesáte oholivše bradu a
roztrhše roucha a řežíce se, kteřížto suchou
obět a kadidlo v rukou svých měli, aby je
nesli do domu Hospodinova; * tedy Ismael 6
syn Nataniášův vyšel jim vstříc z Masfata usta-
vičně jda a pláče. Stalo se pak, když je po-
tkal, že řekl jim: Pojďte ke Godoliášovi synu
Ahikamovu. * Ale stalo se, když přišli do 7
prostřed města, že pobiv je Ismael syn Na-
taniášův vmetal je do prostřed jámy, on i muži,
kteříž s ním byli; * deset pak mužů nalezlo 8
se mezi nimi, kteříž řekli Ismaelovi: Nemor-
duj nás; nebo máme sklady skryté v poli,
pšenice a ječmene, též oleje a medu; i ne-
chal tak a nemordoval jich u prostřed bra-

10. *sloužil*, H. stál před Chaldejskými. — *sklizejte*: sbírejte. — *letní*, H. léto.
11. *Ammonytskými*, H. syny Ammonovými, tak v. 14. — *pozůstavil*, H. dal.
14. *Víš-li*, H. zdali věda víš-li. — *tě*, H. duši, tak hned.
15. *tajně*, H. vskrytě.
16. *toho*, H. té věci.
1. *sedmého*, t. září, H. tišri. — *chléb*, viz Exod. 2, 20.
3. *postiženi*, H. nalezeni.
5. *někteří*, H. muži. — *bradu*: proti boží zápovědi. Lev. 19, 27. 28., Deut. 14, 1. — *řežíce*: bodouce. — *Hospodinova*, t. k místu zvláštně od Boha k tomu vyvolenému (Deut. 12, 11.), na němž chrám vzdělán byl a již teď od Chaldejských vypálen a zbořen.
6. *ustavičně* etc., H. chodě jda.
7. *jámy*, H. cisterny, tak v. 9.
8. *sklady*: poklady.

9 tří jejich. * Jáma pak, do níž Ismael vmetal
ke Godoliášovi všecka těla mužů těch, kte-
réž pobil, ta jest, kterouž udělal král Asa
boje se Baasy krále israelského, kteroužto na-
10 plnil Ismael syn Nataniášův zbitými, * a za-
jal Ismael všecken ostatek lidu, kteříž byli
v Masfatě, dcery královské a všecken lid, kte-
říž byli pozůstali v Masfatě, nad nimiž byl
ustanovil Nabuzardan vojevoda nad bojovní-
ky Godoliáše syna Ahikamova, kteréžto za-
jav Ismael syn Nataniášův šel, aby se dopra-
vil k Ammonytským.
11 V tom uslyšel Johanan syn Kareův
i všickni setníci těch vojsk, kteříž s ním byli,
o všem tom zlém, kteréž učinil Ismael syn
12 Nataniášův; * i vzali všecken svůj lid a táhli
k boji proti Ismaelovi synu Nataniášovu, je-
hož nalezli při vodách velikých, kteréž jsou
13 v Gabaoně. * Stalo se pak, že když uzřel vše-
cken lid, kterýž byl s Ismaelem, Johanana
syna Kareova a všecka knížata vojsk, kte-
říž s ním byli, zradovali se; * a obrátiv 14
se všecken ten lid, kterýž byl zajal Ismael
z Masfata, navrátil se zase a přišel k Johana-
novi synu Kareovu; * Ismael pak syn Na- 15
taniášův ušel před Johananem s osmi muži a
přišel k Ammonytským. * Protož vzal Johanan 16
syn Kareův a všecka knížata vojsk, kteříž
s ním byli, všecken ostatek lidu, kterýž zase
přivedl od Ismaele syna Nataniášova z Masfata,
když zabil Godoliáše syna Ahikamova, mu-
že bojovné, též ženy a děti i komorníky, kte-
réž zase přivedl z Gabaona; * a odšedše po- 17
byli v hospodě Chamaamově, kteráž jest
u Betlema, aby jdouce vešli do Egypta * před 18
Chaldejskými; nebo báli se jich, protože za-
bil Ismael syn Nataniášův Godoliáše syna
Ahikamova, kteréhož byl ustanovil král ba-
bylonský nad tou zemí.

Hlava 42.

Do Egypta pak uloživše jíti (Johanan a ostatek lidu) a) odvolali se na radu boží a b) odepřeli ji. V odvolávání se na radu boží I. všickni žádají proroka, aby on jim modlitbou svou vyžádal ozvání božího zamluvivše se na hlasu jeho, buď jim dobře neb zle, přestati. II. Prorok podvolil se s Bohem o to jednati, a dostav odpovědi vypravuje všechněm, aby 1) vrátili se do země své, že je tam obohatí Pán a před králem babylonským opatří, aby a) netoliko proti nim netáhl, b) ale je milostí zvláštní daroval; 2) po svém se do Egypta obrácení nepostupovali, jináč že tam a) jistotně zahynou, b) jako kdy v Jerusalemě před tím jiní zhynuli, což i v pravdě i spravedlivě přepustí; poněvadž davše se ptáti Pána proti jeho odpovědi se svou škodou všecko činí.

Potom přistoupili všecka knížata vojsk,
i Johanan syn Kareův i Jezoniáš syn Osa-
iášův i všecken lid od nejmenšího až do
2 největšího, * a řekli Jeremiášovi proroku:
Uslyš medle nás v ponížené prosbě naší a
modl se za nás Hospodinu Bohu svému, za
všecken ostatek tento; nebo nás maličko zů-
3 stalo z mnohých, jakž oči tvé nás vidí; * ať
nám oznámí Hospodin Bůh tvůj cestu, po níž
4 bychom jíti a co činiti měli. * Jimžto řekl
Jeremiáš prorok: Uslyšel jsem. Ai já modliti
se budu Hospodinu Bohu vašemu podlé slov
vašich, a cožkoli vám odpoví Hospodin, ozná-
mím vám, nezatajím před vámi slova. * Oni 5
zase řekli Jeremiášovi: Nechť jest Hospodin
mezi námi svědkem pravým a věrným, jest-
liže podlé každého slova, pro něž poslal tě
Hospodin Bůh tvůj k nám, tak se chovati
nebudeme; * buďto že dobré nebo zlé bude, 6
hlasu Hospodina Boha našeho, pro nějž tě
vysýláme k němu, uposlechneme: aby nám
dobře bylo, když uposlechneme hlasu Hospo-
dina Boha našeho.
Stalo se pak po přeběhnutí desíti dnů, 7
když se stalo slovo Hospodinovo k Jeremiá-
šovi, * že povolal Johanana syna Kareova 8

---

9. *ke Godoliášovi*, H. v ruce Godol. — *boje*, H. před tváří B.

10. *se dopravil* etc., H. přešel k synům Ammonovým, t. v. 15.

13. *zradovali se*, t. lid ten od Ismaele zajatý veselil se z toho, když viděl, že Johanan proti Ismaelovi táhne, naději majíce dobrou, že pomocí jeho z moci Ismaelovy vysvobozeni budou.

15. *ušel*: umkl.

17. *Chamaamově*: o němž II. Král. 19. 38. — *jdouce* etc., H. šli k vyjití do Egypta.

18. *jich*, H. od tváři jejich.

2. *Uslyš* etc., H. Nechť padne medle ponížená prosba naše před obličej tvůj.

4. *a cožkoli*, H. a bude, že všeliké slovo, kteréž odpoví. — *nezatajím*, H. nezadržím.

5. *pravým* etc., H. pravdy a věrnosti. — *se chovati*, H. činiti.

6. *zlé bude*, t. buďto že potěšené neb zarmoucené noviny nám přineseš.

7. *přeběhnutí*, H. skonání.

a všech knížat vojsk, kteříž s ním byli, i
všeho lidu od nejmenšího až do největšího,
9 * a řekl jim: Takto praví Hospodin Bůh isra-
elský, k němuž jste mne poslali, abych roz-
prostíral poníženou prosbu vaši před obliče-
10 jem jeho: * Jestliže navrátíce se zůstanete
v zemi této, zajisté že vzdělám vás a nezka-
zím, anobrž vštípím vás a nevypléním; ne-
boť lituji toho zlého, kteréž jsem učinil vám.
11 * Nebojtež se krále babylonského, jehož se
bojíte, nebojte se ho, dí Hospodin, neboť
s vámi jsem, abych vás vysvobozoval a vytr-
12 hoval vás z ruky jeho; * nad to spůsobím vám
milost, aby se slitoval nad vámi a dal se
13 vám navrátiti do země vaší. * Ale řeknete-li:
Nezůstaneme v zemi této neposlouchajíce hlasu
14 Hospodina Boha svého * a říkajíce: Nikoli,
ale do země egyptské vejdeme, kdežto ne-
uzříme boje, ani zvuku trouby neuslyšíme a
chleba lačněti nebudeme, pročež tam se osa-
15 díme; * protož nyní slyštež slovo Hospodinovo
ostatkové judští: Takto praví Hospodin zá-
stupův, Bůh israelský: Jestliže vy zarputile
na tom zůstanete, abyste vešli do Egypta, a
16 vejdete-li, abyste tam pobyli; * jistě stane se
to, že meč, kteréhož se bojíte, tam v zemi
egyptské vás postihne, a hlad, jehož se obá-
váte, přijde na vás v Egyptě a tam pomře-
te; * tak se stane všechněm těm mužům, kte- 17
říž uložili předse jíti do Egypta, aby tam byli
pohostinu, že zhynou mečem, hladem a mo-
rem, a nezůstane z nich žádného, aniž kdo
znikne toho zlého, kteréž já uvedu na ně.
* Nebo takto praví Hospodin zástupův, Bůh 18
israelský: Jakož vylit jest hněv můj a prch-
livost má na obyvatele jerusalemské; tak vy-
lita bude prchlivost má na vás, když vejdete
do Egypta, a budete k proklínání a k užas-
nutí a k zlořečení a za útržku, nad to neuzříte
více místa tohoto. * K vámť toto mluví Hospo- 19
din, ó ostatkové judští! Nevcházejte do Egypta,
sic jistotně vězte (neboť se vám dnes osvěd-
čuji), * poněvadž jste se neupříme ke mně 20
měli v myšleních svých poslavše mne k Ho-
spodinu Bohu vašemu řkouce: Modl se za
nás Hospodinu Bohu našemu a všecko, jakžť
koli dí Hospodin Bůh náš, tak nám oznam
a učiníme; * když pak oznamuji vám dnes, 21
však neposloucháte hlasu Hospodina Boha
vašeho hned v ničemž, pročež mne k vám po-
slal; * protož pravím vězte jistotně, že me- 22
čem, hladem a morem pomřete v tom místě,
kamž se vám zachtělo jíti, abyste tam byli
pohostinu.

Hlava 43.

V odpírání radě boží knížata I. nařkla práci Jeremiášovu mluvivše, že a) ne Bůh tak radí, b) ale Baruch proroka k tomu má; II. neposlouchajíce proroka a) lid všecek i Jeremiáše s Baruchem zajala a b) do Egypta se zastěhovala. (Ač pak prorok ze země své vyšel, však ani v cizí nepřestal pracovati.) Práce dvojí jest, jedna proti Egyptským, druhá proti Judským. Proti Egyptským z poručení božího mluvě 1) zakládá kámen v hlině u cihelny a 2) oznamuje, že král babylonský a) tam stolici svou postaví, b) popléní obyvatele i modly jejich s dosažením veliké kořisti.

Stalo se pak, když přestal Jeremiáš mlu-
viti ke všemu lidu všecka slova Hospodina
Boha jejich, s nimiž poslal jej Hospodin Bůh
2 jejich k nim, všecka pravím slova ta: * že řekl
Azariáš syn Osaiášův a Johanan syn Ka-
reův, i všickni muži ti pyšní řkouce Je-
remiášovi: Lež ty mluvíš, neposlalť tebe Ho-
spodin Bůh náš, aby řekl: Nevcházejte do
Egypta, abyste tam byli pohostinu; * ale Ba- 3
ruch syn Neriášův ponouká tě proti nám,
aby vydal nás v ruku Chaldejských k usmr-
cení nás aneb zajetí nás do Babylona. * I 4

9. *abych* etc., H. abych spůsobil to, aby padala etc.
10. *zůstanete*, t. z té cesty, kterouž jste již před se vzali do Egypta odjíti chtíce. Výš. 41, 17. — *neboť* etc., viz Jos. 2, při v. 14.
11. *krále*, H. od tváři krále, tak hned.
12. *milost*, H. lítosti.
14. *boje*, t. ani nezvím o válce.
15. *zarputile* etc., H. položíce položíte tvář svou.
16. *přijde*, H. přidrží se za vámi.
17. *uložili*, H. položili tváře své. — *zhynou*, H. zemrou.
18. *proklínání*, t. aby jedni druhé klnouce téhož zlého sobě žádali, jakéž vás potkalo. Viz výš 29, 22.
19. *jistotně* etc., H. vědouce vizte, tak v. 22.
20. *se neupříme*, H. (mne) podvedli neb oklamali. — *v myšleních*, t. jinak myslivše, než jste mluvili, H. dušemi svými.
21. *v ničemž*, H. ve všem.
22. *kamž* etc.: kamž máte chuť.
2. *mluvíš*. Ukazuje se na těchto: Jakž lidé jednou jho božího poslušenství se sebe svrhou, že je potom ďábel snadně zaplétá a víže, tak aby všelikou nešlechetnost podlé svých žádostí nestydatě páchati i Bohu klamy spílati směli; čehož se každému bohabojnému přepilně varovati sluší. Ach jací tu těžcí časové byli, viz Isai. 56, 12., též 59, 8.
3. *zajetí*: přestěhování.

neuposlechl Johanan syn Kareův i všecka
knížata vojsk, též i všecken lid hlasu Ho-
5 spodinova, aby zůstal v zemi judské; * ale
Johanan syn Kareův a všecka knížata
vojsk vzali všecken ostatek Judských, kteříž
se byli navrátili ze všech národů, kamž byli
6 rozehnáni, k obývání v zemi judské, * totiž mu-
že i ženy, též dítky a dcery královské, i vše-
likou duši, kterýchž Nabuzardan vojevoda nad
bojovníky s Godoliášem synem Ahikama sy-
na Safanova zanechal, i s Jeremiášem pro-
7 rokem a Baruchem synem Neriášovým, * a šli
do země egyptské (nebo neuposlechli hlasu
Hospodinova) a přišli až do Tafnisu.
8 Stalo se pak slovo Hospodinovo k Je-
9 remiášovi v Tafnisu řkoucí: * Nabeř do ruky
své kamení velikého a schovej je v hlině
v cihelně, kteráž jest u brány domu Fa-
raonova v Tafnisu před očima mužův jud-
ských * a rci jim: Takto praví Hospodin 10
zástupův Bůh israelský: Ai já pošli a vezmu
Nabuchodonosora krále babylonského služeb-
níka svého a postavím stolici jeho na tomto
kamení, kteréž jsem schoval; a rozbije sto-
lici svou na něm. * Nebo přitáhne a poplení 11
zemi egyptskou, kteříž k smrti oddáni jsou,
k smrti půjdou, a kteříž k zajetí, do zajetí, a
kteříž pod meč, pod meč. * A zanítím oheň 12
v domích bohův egyptských, aby je popálil
a zajal je a přioděje se zemí egyptskou, tak
jako se odívá pastýř rouchem svým, a vyjde
odtud s pokojem, * když poláme sochy města 13
Betseme, kteréž jest v zemi egyptské, a do-
my bohův egyptských popálí ohněm.

Hlava 44.

Proti Judským v Egyptě osazeným po dvakrát mluví. — V prvním promlouvání 1) připomenuv zkázu země zaslíbené s oznámením a) i příčiny i b) velikosti zkázy té 2) domlouvá jim, proč na sebe i potomky provozováním modlářství jako kdy předkové jejich uvodí hněv boží, aby což jich koli jest, všickni padli jako kdy v Jerusalemě, ažby žádný nezůstal, jediné kdožby dobrovolně záhy odtud vyšel. V druhém promlouvání I. vyslyšev zpurných odpor mluvících, že 1) nechtějí podlé jeho napomínání kráčeti, 2) ale v obvyklém modlářství státi; poněvadž a) když je α) provodili, všeho dobrého dost měli, β) opustili, všeho zlého zakoušeti musili, b) činíce to mají koho hodně následovati; II. odpovídá s oznámením, že 1) předešlá modlářství jejich v ošklivosti měv Bůh strestal popléněním země svaté, 2) nynější jejich zarytost tak zstrestána bude, aby i a) Judští dokonce v Egyptě vyhlazeni byli, leč kteří časně do země se navrátí, což za jasný důvod soudů božích býti má; b) král egyptský pro přijetí hostí v prokletí daných bídně snížen byl.

Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi proti
všechněm Judským bydlícím v zemi egypt-
ské, kteříž bydlili v Magdale a v Tafnisu a
2 v Nofě a v zemi Fatur řkoucí: * Takto praví
Hospodin zástupův Bůh israelský: Vy jste vi-
děli všecko to zlé, kteréž jsem uvedl na Je-
rusalem a na všecka města judská, že ai pu-
stá jsou po dnešní den, tak že není žádného
3 v nich obyvatele, * pro nešlechetnost jejich,
kterouž páchali, aby jen popouzeli mne, cho-
díce kaditi a sloužíce bohům cizím, jichž ne-
4 znali sami, vy, ani otcové vaši; * ježto posý-
lal jsem k vám všecky služebníky své pro-
roky ráno přivstávaje a to ustavičně říkaje:
Nečiňte medle této věci ohavné, kteréž ne-
návidím. * Ale neuposlechli, aniž naklonili 5
ucha svého, aby se navrátili od nešlechetno-
sti své a aby nekadili bohům cizím; * protož 6
vylita jest prchlivost má i hněv můj, a roz-
pálil se v městech judských i po ulicích je-
rusalemských, tak že obrácena jsou v poušť
a v pustinu, jakž se to vidí dnešní den. * Nyní 7
pak takto praví Hospodin Bůh zástupův, Bůh
isaelský: Proč vy činíte zlé toto převeliké
proti duším svým, abyste vyplénili ze sebe
muže i ženu, dítě i prsí požívajícího z pro-
středku Judy, abyste nepozůstavili po sobě
ostatku, * popouzejíce mne dílem rukou svých, 8

5. *vzali*, H. vzal.
7. *Tafnisu*: viz výš 2, 16.
10. *stolici*: pěkný stan.
11. *poplení*, H. pobije.
12. *popálil*, t. Nabuchodonosor. — *egyptskou*, t. s velikou kořistí navrátí se do vlasti své. — *s pokojem*, t. nemaje žádného odpůrce, kterýž mu chtěl kořisti odjíti.
13. *sochy*: sloupy. — *Betseme*, H. domu slunce, kdežto jak smyslí, slunce za Boha ctili; pročež nazývá se řecky Heliopolis, viz Isai. 19, 18.

1. *Magdale*, viz Exod. 14, 2. — *Tafnisu*: o němž výš 2, 16. — *Nofě*, viz Isai. 19, 13. — *Fatur*: o níž Ezech. 29, 14., též 30, 14.
2. *pustá*, H. pouští.
4. *to ustavičně*, H. a posýlaje. — *věci* etc., H. věci ohavnosti této.
7. *vyplénili*, H. vyťali sobě, tak hned, a v. 11. t. vlastní svou bezbožností a nešlechetností svého zahynutí příčinou byli.
8. *zlořečení*: viz výš 42, 18.

kadíce bohům cizím v zemi egyptské, do níž
jste vešli, abyste tam byli pohostinu, abyste
vyplénili sebe, a byli k zlořečení a za útržku
9 u všech národů země. * Zdaliž jste zapome-
nuli na nešlechetnosti otcův svých, a na ne-
šlechetnosti králů judských, a na nešlechet-
nosti manželek jejich a na nešlechetnosti své,
i na nešlechetnosti manželek svých, kteréž
páchali v zemi judské a po ulicích jerusa-
10 lemských? * kteříž se nekořili až do tohoto
dne, aniž se báli, aniž chodili v zákoně mém
a v ustanoveních mých, kteráž předkládám
11 vám jako i otcům vašim. * Protož takto praví
Hospodin zástupův, Bůh israelský: Ai já
obracím tvář svou proti vám k vašemu zlé-
mu, totiž, abych vyplénil všecky Judské.
12 * Zhubím zajisté ostatek Judských, kteříž
svévolně vešli do země egyptské, aby tam
byli pohostinu, tak že zhynou docela všickni
v zemi egyptské, padnou od meče, hladem
docela zhynou, od nejmenšího až do největ-
šího, mečem a hladem pomrou; nad to budou
k proklínání a k užasnutí a k zlořečení a za
13 útržku. * Nebo navštívím ty, kteříž bydlí v zemi
egyptské, jako jsem navštívil Jerusalem me-
14 čem, hladem a morem, * tak že nebude, kdo-
by ušel neb pozůstal z ostatků Judských, kte-
říž přišli do země egyptské, aby tam byli po-
hostinu, aby se zase navrátiti mohli do země
judské; čímž se však těší, že se zase navrátí,
aby přebývali tam; ale nenavrátíť se než ti,
kteříž sami ujdou.
15 Tedy odpověděli Jeremiášovi všickni ti
muži věděvše, že kadívaly manželky jejich bo-
hům cizím, ty všecky ženy, jichž stál veliký
zástup, i všecken lid přebývající v zemi egypt-
16 ské ve Faturu řkouce: * V té věci, o kteréž jsi
nám mluvil ve jmenu Hospodinovu, neupo-
17 slechneme tebe; * ale dosti činiti chceme kaž-
dému slovu, kteréžby pošlo z úst našich ka-
díce tvoru nebeskému a obětujíce jemu oběti
mokré, jak jsme činívali my i otcové naši,
králové naši i knížata naše, po městech jud-
ských a po ulicích jerusalemských; nebo na-
syceni jsme bývali chlebem a bývali jsme
veseli; zlého pak neokoušeli jsme; * ale jakž 18
jsme přestali kaditi tvoru nebeskému a obě-
tovati jemu oběti mokré, nedostatek trpíme
ve všem a mečem i hladem hyneme; * že 19
pak kadíme tvoru nebeskému a obětujeme
jemu oběti mokré, zdaliž bez znamenitých
mužů našich pečeme jemu koláče službu je-
mu konajíce a obětujíce jemu oběti mokré?
Tedy řekl Jeremiáš všemu lidu, mužům 20
i ženám a všemu lidu, kteříž jemu to odpo-
věděli, řka: * Zdaliž na kadidlo, jímž jste ka- 21
dívali po městech judských a po ulicích je-
rusalemských vy i otcové vaši, králové vaši
i knížata vaše i lid země, nerozpomenul se
Hospodin a zdaliž jím to nepohnulo? i ovšem,
* tak že nemohl Hospodin více snášeti vás pro 22
nešlechetnost předsevzetí vašich a pro oha-
vnosti, kteréž jste činili; pročež obrácena jest
země vaše v poušť a v pustinu a v zlořečen-
ství, tak že není v ní žádného obyvatele, jakž
to ukazuje dnešní den. * Protože jste modlám 23
kadívali, a že jste hřešili proti Hospodinu, a
neposlouchali jste hlasu Hospodinova, a tak
v zákoně jeho a v ustanoveních jeho, ani
v svědectvích jeho nechodili jste; protož po-
tkalo vás zlé toto, jakž to ukazuje dnešní den;
* nad to řekl Jeremiáš všemu tomu lidu i všech- 24
něm těm ženám: Slyšte slovo Hospodinovo
všickni Judští, kteříž jste v zemi egyptské,
* takto praví Hospodin zástupův, Bůh israel- 25
ský řka: Běda vám i ženám vašim, kteréž
se vámi vymlouvají; pročež říkají: Konečněť
budeme plniti sliby své, kteréž jsme slíbily
kadíce tvoru nebeskému a obětujíce jemu
oběti mokré; takž ony snažně vykonávají

---

9. *jejich*, H. jeho, t. Judy.
10. *nekořili*, H. nebyli potříni.
11. *obracím*, H. kladu.
12. *Zhubím*, H. poberu. — *svévolně*, H. položili tváři své. — *pomrou*, viz výš 42, 18.
14. *ušel*: umkl, uklouzl. — *těší*, H. pozdvihují duší svých. — *ujdou*, t. ti při životu zachováni budou, kteříž usmyslíce sobě a nečekajíce na společné s jinými vyjití časně k rozkazu božímu z Egypta vyjdou.
15. *zástup*: shromáždění.
16. *tebe*. Náramná zarytost ostatků lidu božího, ačkoli rozličnými metlami božími biti byli. Viz Isai. 22, 13., též 42, 25.
17. *dosti* etc., H. činíce činiti budeme. — *slovu*: přiřčení. — *našich*, t. cožbychom koli slíbili, o čemž šíře v. 25. — *tvoru*, J. královně nebeské. Viz výš 17, 18. — *veseli*, H. dobrých (myslí). — *neokoušeli* etc., H. nevídali.
19. *pečeme*, H. děláme. — *konajíce*, jakáž činěna bývala modlám, J. k bolesti neb lítosti je nad sebou nakloňujíce.
20. *to*, H. slovo.
21. *kadidlo*. Opačně, H. kažení. — *jím* etc., H. nevstoupilo na srdce jeho.
22. *tak že* etc., H. bez žádného obyvatele.
25. *se vámi* etc., H. mluví ústy vašimi. — *Konečněť* etc., H. činíce činiti budeme, tak hned. — *snažně* etc., utvrzujíce utvrzují. — *čehož*, H. rukama svýma plníte. — *potvrzujete*. Jakoby řekl prorok: Poněvadž sobě vespolek muži i ženy pochlebujete a v zarytosti srdce svého se posilujete, ježto podlé zákona (Num. 30, 6.) muži měli byste své manželky ze slibů nepořádných vyvoditi a je přetrhovati (viz o slibích Deut. 23, 21., Soud. 11, 35., Žl. 60, 9., Ekles. 5, 3.), a protož oboji zahynete, o čemž dále mluví.

sliby vaše a všelijak dosti činí slibům vašim,
26 čehož vy všeho skutkem potvrzujete, * protož
slyštež slovo Hospodinovo všickni Judští, kteříž bydlíte v zemi egyptské: Ai já přisahám
skrze jmeno své veliké, praví Hospodin, že
nebude více vzýváno jmeno mé ústy žádného
muže judského po vší zemi egyptské, kterýžby řekl: Živť jest Panovník Hospodin!
27 * Ai já bdíti budu nad nimi k jejich zlému
a ne k dobrému; i budou pléněni všickni
muži judští, kteříž jsou v zemi egyptské, mečem a hladem, dokudžby docela nezhynuli;
28 * kteříž pak ujdou meče, navrátí se ze země
egyptské do země judské, lidu malý počet;
i zvědíť všickni ostatkové judští, kteříž přišli do země egyptské, aby tam byli pohostinu, čí slovo ostojí, mé-li čili jejich. * A 29
toto mějte za znamení, dí Hospodin, že já
trestati budu vás v místě tomto, abyste věděli, že jistotně ostojí slova má proti vám
k vašemu zlému; * takto praví Hospodin: Ai 30
já vydám Faraona Efrea, krále egyptského
v ruku nepřátel jeho a v ruku hledajících
bezživotí jeho, jako jsem vydal Sedekiáše
krále judského v ruku Nabuchodonosora krále
babylonského, nepřítele jeho a hledajícího bezživotí jeho.

Hlava 45.

Baruchovi jmenem božím prorok 1) oznámiv jeho bázlivost bezpotřebnou 2) oznamuje, že Bůh na tom ustrnul, a) zemi svou v zkázu uvesti, b) Barucha však pod křížem takovým, jemuž se vyhýbati nemá, život za kořist dáti.

Slovo, kteréž promluvil Jeremiáš prorok
k Baruchovi synu Neriášovu, když spisoval
slova tato do knihy z úst Jeremiášových, léta
čtvrtého Joakima syna Josiášova krále jud-
2 ského řka: * Takto praví Hospodin Bůh isra-
3 elský o tobě ó Baruchu. * Řekls: Jižtě mi
běda; nebo přičiní Hospodin zármutku k bolesti mé, ustávám v úpění svém a odpočinutí
nenalézám. * Takto rci jemu: Takto praví 4
Hospodin: Ai což jsem vystavěl, já bořím,
a což jsem vštípil, já plením, totiž všecku
zemi tuto; * a tyby hledal sobě velikých 5
věcí? Nehledej, nebo ai já uvedu bídu na
všeliké tělo, dí Hospodin; ale dám tobě život tvůj místo kořisti na všech místech, kamž
půjdeš.

Hlava 46.

Již se prorok proti nepřátelům lidu božího obrací; jsouť pak staří a noví. A) Staří. I. Egyptčané. O nich mluvě, proti nim řeč staví a církve potěšuje. Stavě řeč proti nim předpovídá, že i když 1) vytáhnou k plénění země s velikou úpravou, utíkajíce padati budou. Nebo α) ač silně s velikou pomocí se postaví, β) však je Bůh setře, aby se nezhojili a v zlé jmeno upadli. 2) Proti nim Nabuchodonosor povstane. Onť nade vším víteze a) lidskou sílu α) potře, β) zemdlí, aby *a*) utíkali, *b*) na krále nespoléhali; b) statek jistotně sebéře s vyvrácením měst bez všelikého jich ušetření, nebo α) přijde s hřmotem, β) oboří se s mocí velikou, aby jako dříví od sekery k hanbě své Egyptčané s králi svými i s městy padli, ač vždy zase země někdy vzdělána bude. — Církve své Pán potěšením neopouští; slibuje zajisté, že 1) ji k sobě přivede, 2) nepřátely vyplénì.

Slovo Hospodinovo, kteréž se stalo k Je-
2 remiášovi proroku proti národům těmto. * O
Egyptských, proti vojsku Faraona Nechaa
krále egyptského (jenž bylo při řece Eufratu

---

26. *vzýváno:* jmenováno. — *žádného* etc., t. proto, že vás všecky vyplénim jakožto ty, kteříž za zástěrou jmena mého (chlubíce se že jste mým lidem a že mně sloužíte) všelijaké ohavnosti pohanské provodíte; nebo tím jmenem přísaha často písma všecku čistou boží poctu a službu zavírají. Viz Isai. 45, 23.
28. *lidu* etc., H. lidé počtu.
29. *jistotně*, H. stojíce ostojí.
30. *Efrea.* To slovo Efrea pro rozdíl od jiných králů egyptských se pokládá. Nebo tím jmenem Farao všickni jiní egyptší králové nazýváni byli, jako i nyní od císaře Julia všickni, kteříž ten úřad mají, císařové slovou. Viz Esdr. 6, 14. — *bezživotí*, H. duše, tak hned.
3. *k bolesti*, t. ač hojně dosti okouším bolestí vida, že při lidu není žádné opravy; však ještě více jsem zkormoucen spisuje ty hrozné věci, kterýmiž Bůh tomu lidu nešlechetnému hrozí, čehož ani já prázden býti nemohu.
5. *věci.* Jakoby řekl: Což ty chceš sám lepší býti než jiní, aby se tebe naprosto žádná těžkost a nebezpečenství nedotklo? — *bídu*, H. zlé. — *život*, H. duši.
2. *Nechaa*: Nechao bylo jmeno toho krále pro rozdíl od jiných Faraonů králů egyptských, viz po-

u Charkamisu, kteréž zbil Nabuchodonosor král
babylonský) léta čtvrtého Joakima syna Jo-
3 siášova krále judského: * Připravtež štít a
4 pavézu a jděte k boji; * zapřahejte koně a
vsedejte jezdci, postavte se s lebkami, vytí-
5 rejte kopí, zobláčejte se v brně. * Ale proč vi-
dím tyto zděšené, zpět obrácené a nejsilnější
jejich potřené, anobrž prudce utíkající, tak že
se ani neohlednou? Strach jest vůkol, dí Ho-
6 spodin, * aby neutekl čerstvý a neušel silný,
ale aby na půlnoci o břeh řeky Eufratu za-
7 vadili a padli. * Kdo jest tento, kterýž se valí
jako potok, jako řeky, jejichž vody sebou
8 zmítají? * Egyptský král jako potok se valí,
jako řeky, jejichž vody sebou zmítají; nebo
říká: Potáhnu, přikryji zemi, zkazím město
9 i přebývající v něm: * Křepčte ó koni a
běžte s hřmotem ó vozové, nechť vytáhnou
i silní, Mouřenínové a Futští, kteříž uží-
vají pavézy, i Ludští, kteříž užívají a na-
10 tahují lučiště; * avšak den ten panovníka
Hospodina zástupův bude den pomsty, aby
uvedl pomstu na nepřátely své, kterézto sžíře
meč a nasytí se, anobrž opojí se krví jejich;
nebo obět Panovníka Hospodina zástupův
11 bude v zemi půlnoční u řeky Eufratu. * Vy-
prav se do Galadu a naber masti panno dcero
egyptská; nadarmoť však užíváš mnohého lé-
12 kařství, mázka žádná neprospěje tobě. * Sly-
šíť národové o zlehčení tvém, a naříkání
tvého plná jest země, protože silný se silným
klesá a spolu padají oba. * Slovo, kteréž mlu- 13
vil Hospodin k Jeremiášovi proroku o přita-
žení Nabuchodonosora krále babylonského, aby
zkazil zemi egyptskou, * oznamte v Egyptě a 14
ohlaste v Magdale, rozhlaste také v Nofě i
v Tafnisu, rcete: Postůj a připrav se, ale
však sžíře meč všecko, což vůkol tebe jest.
* Proč zachvácen jest jeden každý z nejsilněj- 15
ších tvých? nemůže ostáti, protože Hospodin
pudí jej. * Mnohoť bude těch, kteříž klesnou 16
a padnou jeden na druhého a řeknou: Vstaň
a navraťme se k lidu svému a do země, v níž
jsme se zrodili před mečem toho zhoubce,
* budou křičeti tam: Farao král egyptský jest 17
daremný chřest, jižtě jemu pominul volný čas.
* Živť jsem já (dí král ten, jehož jmeno Ho- 18
spodin zástupův), že jakož jest utvrzen Tabor
mezi horami a jako Karmel při moři, tak on
přijde. * Připraviž sobě to, coby s sebou vy- 19
stěhovati měla, ó ty, kteráž jsi usadila se,
dcero egyptská; neboť Nof v poušť obrácen
a vypálen bude, tak že nebude tam žádného
obyvatele. * Jestiť jako jalovice velmi pěkná 20
Egypt; ale náhlé zabití její od půlnoci jisto-
tně přijde, * ano i nájemníci jeho u prostřed 21
něho jsou jako telata vytylá; ale takéť i ti
obrátíce utekou; neostojí, když den bídy je-

---

dobně výš 44, 30. — *Eufratu*, t. kteréž se položiti mělo při Eufratě a kteréž zbíti měl Nabuchodonosor král babylonský, o čemž kdy a jak se stalo viz IV. Král. 23, 29., II. Par. 35, 20. Mluví pak prorok jako již o věci stalé k ukázaní jistého splnění toho, viz v předmluvě prav. 9. — *zbil*: porazil. — *čtvrtého*, t. kterýž byl první rok kralování Nabuchodonosora Velikého, výš 25, 1. Nebo což tam prorok v 25. hl. úhrnkem pověděl, to se teď v těch šesti hl. od 46 až do 51. širšími slovy vysvětluje; viz prav. 5 v předmluvě.

3. *Připravtež*. Podobné mluvení (opačné) viz Isai. 8, 9. 10. — *jděte*, H. přibližte se.

4. *vsedejte*, H. vstupujte.

5. *nejsilnější*: reky. — *prudce* etc., H. utíkáním utíkající.

6. *čerstvý*, H. lehký. — *neušel*: neumkl, neuklouzl.

7. *se valí*, H. vstupuje; tak hned několikrát.

9. *Křepčte*: harcujte, H. vystupujte. — *běžte*, H. blázněte. — *Futští*, t. Libitští bydlící mezi Egyptem a Afrikou, tak řečení od Futa syna Chamova. Gen. 10, 6. Ludští pak, jinak Lyditští, kteříž bydlili v menší Asii, kteříž odtud původ svůj měli, viz Gen. 10, 13. — *užívají*, H. chytají neb drží, tak hned.

10. *obět*, H. zbití. Jakoby řekl: Tou porážkou bude Bůh oslaven. Nebo jakož oběti proto obětovány bývaly, aby Bůh jimi zvelebován byl, tak tuto tím zkažením nepřátel lidu božího v moci, moudrosti, spravedlnosti i milosti oslaven býti měl.

11. *panno*: tak se nazývá Egypt pro hojný a dlouhý pokoj a z toho pro život rozkošný a lhostejný; viz Isai 23, 12., též 47, 1, — *užíváš*, H. rozmnožuješ.

12. *zlehčení*: zahanbení.

13. *babylonského*: o němž prorokoval. Výš 43, 8., též 44, 30. — *zkazil*, H. pobil.

14. *všecko*, H. vůkolí tvá.

15. *zachvácen* etc., t. jako nějakým přívalem, tak mluví o tom, což se státi mělo, jakoby se již stalo. Viz pravidlo 9. v předmluvě.

16. *Mnohoť* etc., H. rozmnoží klesajícího. — *jeden* etc., H. muž na bližního svého. — *v níž* etc., H. narození našeho. — *zhoubce*, H. sužujícího.

17. *již* etc., H. dal přejíti. — *čas*, t. v skutku to shledají, že chlouba jeho (o níž 8 v.) daremná byla, poněvadž, když nejpilnější potřeba nastávala, spomoci svým nemohl.

18. *Karmel*. Tím jmenem Karmel (jakž i svatý Jeremiáš smyslí) nazývány byly dvě hory, jedna, na níž jmění své měl Nabal, I. Král. 25, 5.; druhá, na níž se Eliáš za déšť modlil. III. Král. 18, 42. — *přijde*, t. král babylonský přitáhne na Egypt.

19. *to* etc., H. nádobí vystěhování.

20. *jalovice*. Připodobňuje Egypt k jalovici vytylé, bujné, protože Egyptští dobrými věcmi časnými, jichž hojnost mívali, vykrmeni a vytylí jsouce, bujně a pyšně proti Bohu sobě počínali; ale cíl jejich jaký býti měl, také ukazuje. Tak všickni bezbožníci; výš 12, 3., Isai. 34, 6., též 9, 14. — *půlnoci*, t. z Babylona. — *jistotně* etc., H. přišlo, přišlo.

21. *jeho*, t. lid služebný a vojáci od jinud přivedení, kteříž dobrý plat od Egyptských měli.

jich přijde na ně v čas navštívení jejich;
22 * hlas jeho jako hadí siptěti bude, když s voj-
skem přitáhnou a se sekerami přijdou na něj,
23 jako ti, kteříž sekají dříví. * Posekají les jeho,
dí Hospodin, ačkoli není mu konce, ačkoli
více jest dříví jeho nežli kobylek, a nemá po-
24 čtu; * zahanbenať bude dcera egyptská; vy-
25 dána bude v ruku lidu půlnočního. * Praví
Hospodin zástupův, Bůh israelský: Ai já na-
vštívím lidné město No, též Faraona i Egypt
s bohy jeho a králíky jeho; Faraona pravím
26 a ty, kteříž v něm doufají, * a vydám je v ruku
těch, kteříž hledají bezživotí jejich, totiž v ru-
ku Nabuchodonosora krále babylonského a
v ruku služebníků jeho, potom však bydleno
bude v něm jako za dnův starodávních, dí
Hospodin.
Ale ty neboj se služebníče můj, Jakobe, 27
aniž se strachuj ó Israeli; nebo ai já vysvo-
bodím tě zdaleka, i símě tvé ze země zajetí
jejich. I navrátí se Jakob, aby odpočíval a
pokoj měl, a aby nebylo žádného, kdoby pře-
děsil; * ty pravím neboj se služebníče můj, Ja- 28
kobe, dí Hospodin; neboť jsem s tebou. Uči-
ním zajisté konec všechněm národům, mezi
kteréž tě zaženu; tobě pak neučiním konce,
ale budu tě trestati v soudu, ačkoli tě na-
prosto bez trestání nenechám.

Hlava 47.

II. Filistinští, Tyrští a Sidonští. Před popléněním jejich předpovídá, že 1) na ně se oboří Nabuchodonosor jako povodeň, 2) tomu násilí odolati nemohouce a) jeden druhého opustí, tak zajisté se Bůh rozpálí, b) naříkati budou i α) nad sebou, β) před Bohem, aby ukrotil hněv svůj, čehož on neučiní.

Slovo Hospodinovo, kteréž se stalo k Jere-
miášovi proroku proti Filistinským prvé, nežli
2 dobyl Farao Gazy. * Takto praví Hospodin:
Ai vody vystupují od půlnoci a obrátí se
v potok rozvodnilý, tak že zatopí zemi i což-
koli jest na ní, město i ty, kteříž bydlí v něm;
pročež křičeti budou lidé a kvíliti všeliký
3 obyvatel té země; * pro zvuk dusání kopyt
silných koní jeho, pro hřmot vozův jeho a
hrčení kol jeho, neohlédnou se otcové na sy-
4 ny majíce opuštěné ruce; * pro ten den, kte-
rýž přijíti má, aby pohubil všecky Filistin-
ské, aby zahladil Tyr a Sidon i všelikou po-
zůstávající pomoc, kdy hubiti bude Hospodin
Filistinské, ostatek krajiny Kaftor. * Přijde 5
lysina na Gazu, vypléněn bude Askalon i
ostatek údolí jejich, dokudž se řezati budeš?
* říkaje: Ach meči Hospodinův, dokudž se 6
nespokojíš? navrať se do pošvy své, utiš se
a zastav se. * I jakžby se spokojil? však Ho- 7
spodin přikázal jemu; proti Askalonu a proti
břehu mořskému tam postavil jej.

Hlava 48.

III. Moabští. Hrozí jim a těší jich. Hroze oznamuje, že 1) města jejich nijakž neostojí před nepřítelem a sami utíkati budou, 2) té zhouby sami sobě dobyli a) spoléháním bezpečlivým na štěstí tělesné. Pročež přitáhna nepřítel zaskočí Moabské a pro uvarování hněvu božího pléniti bude vylylé, aby seznali, že je daremně těšívalo modlářství; b) pochloubáním se sílou svou; ale takovou zkázu vezme síla jejich, že

---

22. *siptěti* etc., H. půjde. Jakoby řekl: Ačkoli sobě Egyptští až dosavád dosti pyšně počínali, však jakž přitáhnou Chaldejští, nebudou smíti ani cknouti, aneb aspoň jako had siptěti budou. — *dříví*, t. ačkoli Egyptští se zbrojí, na Chaldejské se strojí; však Bůh to spůsobí, aby tito ne tak zbrojí a zmužilými vojáky opatřeni je přemohli a jako nějaké dříví, kteréž se brániti nemůže, posekali.
23. *není* etc., H. nemůže vystižen býti.
25. *lidné* etc., H. Amon-min z No, což vykládají někteří pěstouna No. J. lid z No. J. hluk z No. J. jmeno vlastní krále alexandrinského. — *No*, t. Alexandrii, viz Ezech. 30, 14.
26. *bezživotí*, H. duše. — *bydleno*, H. bydliti bude.
27. *zdaleka*, t. z krajin dalekých. Potěšuje Židů zajatých do Babylona tím, že boží moci nic nepřekazí, pročby jich zase vysvoboditi neměl (Isai. 41, 17.); a že jejich věc mnohem lepší bude nežli těch, kteříž se pro ochranu utekou do Egypta. Výš 43, 7.
28. *konec*: dokonání. — *v soudu*, t. ne v nějakém se unáhlení, jako lidé obyčej mají. — *tě* etc., H. za nevinného tě maje nebudu míti.
1. *dobyl*, H. pobil.
2. *vody*, t. Babylonští. — *obrátí*, H. budou. — *cožkoli*, H, plnost její.
3. *hřmot*: pohnutí. — *otcové*, t. tak předěšeni budou, že i rodičové na své vlastní dítky se zapomenou. — *majíce* etc., H. od opuštění rukou.
4. *zahladil*, H. vyťal.
5. *Gazu*, t. zevnitřním znamením Gaza zármutek pronášeti bude. — *vypléněn*, H. vyťat. — *řezati*. Jakoby řekl: Aha, zdá mi se, žeť se již trápiti musíš, a to ne na čas, ale ustavičně.
6. *navrať*, H. seber se. — *zastav se*, H. mlč.
7. *spokojil*, H. ty. — *postavil*: nařídil.

α) i jiní nad tím se užasnou, *β*) sami kvílíce zakusí toho po městech svých; c) zpurným proti Bohu povstáváním lid jeho snížený usmíšky lehčíce; proto *α*) na poušti zutíkají a *β*) pýchy své ovoce i s lítostí proroka ponesou, uzří *a*) oč přijdou, *b*) jak toho oplakávati budou; d) modlářství provozováním; pročež Pán *α*) veseliti se bude, když oni kvíliti budou, *β*) nepřítele dá *a*) rychlého, aby před ním nic neostálo, *b*) mocného, aby proti němu žádná pomoc, ani lidská, ani modl neplatila. — Tak hroze zase těší, že po časích zase přivedeni budou do země své.

Proti Moabovi takto praví Hospodin zástupův, Bůh israelský: Běda městu Nabo, neboť popléněno bude, zahanbeno a vzato bude Kariataim; zahanbeno bude město ležící na
2 vysokém místě a děsiti se bude; * nebudeť míti více žádné pochvaly Moab z Hesebona; nebo obmýšlejí proti němu zlé říkajíce: Pojďte a vyhlaďme je z národu i ty, ó Madmene, vy-
3 pléněno budeš, půjde za tebou meč. * Hlas žalostný z Oronaima se uslyší řkoucích: Ó po-
4 plénění a potření veliké; * potřín zajisté bude
5 Moab, slyšán bude křik maličkých jeho; * protože na cestě Luitské ustavičný bude pláč, a kudyž se chodí k Oronaimu, nepřátelé křik
6 hrozný slyšeti budou * řkoucích: Utecte, vysvoboďte život svůj a buďte jako vřes na
7 poušti. * Nebo protože doufáš v statku svém a v pokladech svých, také ty jat budeš; i půjde Chamos do zajetí, kněží jeho, též i
8 knížata jeho. * Přitáhne zajisté zhoubce na každé město, tak že žádné město zkázy neznikne, zahyne i údolí a zahlazena bude ro-
9 vina, jakž praví Hospodin. * Dejte brky Moabovi, ať rychle uletí; nebo města jeho v poušť obrácena budou, tak že nebude žá-
10 dného obyvatele v nich. * Zlořečený ten, kdož dělá dílo Hospodinovo lstivě, a zlořečený ten,
kdož zdržuje meč svůj od krve. * Mělť jest 11
pokoj Moab od dětinství svého a usadil se na kvasnicích svých, aniž býval přeléván z nádoby do nádoby, totiž do zajetí nechodíval; pročež zůstala v něm chuť jeho, a vůně jeho není proměněna. * Protož ai dnové 12
jdou, dí Hospodin, že pošli na něj ty, kteříž vpády činí, a zajmou jej; sudy pak jeho vyprázdní a nádoby jeho roztříští; * i zahan- 13
ben bude Moab od Chamosa, jako zahanbeni jsou dům israelský od Bethele naděje své.
* Jakž vy smíte říkati: Silní jsme a muži stateční k boji? * Pohuben bude Moab a z měst 14 15
svých vyjde, a nejvýbornější mládenci jeho půjdou k zabití, dí král, jehož jmeno Hospodin zástupův. * Blízkoť jest bída Moabova, 16
aby přišla, a trápení jeho pospíchá velice.
* Litujte ho všickni okolní jeho a všickni, 17
kteříž víte o jmeně jeho, rcete: Jak polámána jest hůl nejpevnější, prut nejozdobnější? * Se- 18
jdi ze slávy své a seď v žíni, ó ty, kterážs se usadila, dcero dibonská; neboť zhoubce Moabův přitáhne proti tobě, zkazí ohrady tvé. * Postav se na cestě a ohlédni se pilně 19
obyvatelkyně Aroeru; vyptej se toho, kdož utíká, a té, kteráž uchází, rci: Co se děje?
* I řeknou: Stydí se Moab, že jest potřín; 20

---

1. *Moabovi*: viz Isai. 15, 1. — *Nabo*: o němž Num. 32, 38. — *popléněno* etc., H. popléněno jest; tak i dále často, viz v předmluvě 9. pravidlo. — *Kariataim*: o němž Jos. 13, 19. — *ležící* etc., H. vysokého místa, J. vlastně Misgab.

2. *Hesebona.* Jakoby řekl: Ačkoli Moabští byli zase vzali Israelským město Hesebon (kteréž byli ztratili, o němž Num. 21. 25.), čímž se honosili a pýchali; však již tuto daremně se jím chlubiti budou, když od Chaldejských vzato a zkaženo bude. — *němu*, t. proti městu Hesebonu. — *vypléněno*, H. umlkneš.

3. *žalostný*, H. křiku.

5. *na cestě* etc., H. na vstoupení Luitském s pláčem vystoupí pláč. — *křik*, H. potření, boření.

6. *vysvoboďte*: ujděte s hrdlem svým, H. vytrhněte duši svou.

7. *v statku*, H. dělání. — *také ty*, t. lide moabský. — *půjde*, H. vyjde. — *Chamos*, t. modla moabská, kteráž sloula Chamos. Soud. 11, 24., III. Král 11, 7. 38.

9. *brky*: křídla. — *rychle* etc., H. letě ujde. Jakoby řekl: Byť pak Moabští křídla měli, však nebudou moci před Chaldejskými uletěti a pomsty boží zniknouti.

10. *krve.* Vlastní smysl těch slov (jakž se z dalších rozuměti může) jest ten, že Bůh jako nějaký vůdce ve vojsku svém s pohrůžkou napomíná Chaldejských, aby beze vší lítosti Moabské hubili. Dílo pak boží nazývá se proto, že tu soudy své Bůh konal a toho všeho, což na Moabské pro hříchy přišlo, podlé své neproměnné spravedlnosti původem byl. Může však i toho propůjčeno býti, že Bůh zlořečenství na ty vydává, kteřížby sobě svěřených povinností opravdově nekonali a jeho svatých přikázaní neplnili; jakž tak činí Bůh Deut. hl. 28.

11. *proměněna*, jakoby řekl: Ačkoli Moaba za dlouhý čas nic těžkého se nedotklo; ale šťastně se mu vedlo, a jako víno, kteréž na kvasnicích zůstává, nezvětrá, aniž se převrže; tak on ve svých rozkošech překážky neměl: však nechť se netěší tím, žeby pomsty boží na něj dojíti neměly. Ukazuje příklad ten, že nemají pobožní proč záviděti štěstí bezbožným; poněvadž jim to dlouho státi nebude. Žl. 36.

12. *zajmou*, J. zaženou. — *vyprázdní*, t. z měst jejich, v nichž oni jako víno v sudu byli, i z domů vlastních jejich, v nichž oni jako v nádobě nějaké zdáli se sobě býti bezpečni, je zajmou.

13. *naděje* etc.: doufání svého.

15. *vyjde*, H. vystoupí. — *nejvýbornější* etc., H. vybrání mládenců. — *půjdou*, H. sstoupí.

16. *trápení*, H. zlé.

17. *nejpevnější*, H. síly. — *nejozdobnější*, H. ozdoby, t. všickni, kteříž jste o tom slýchali, jak Moab slavný, bohatý, silný, a jako hůl nějaká pevná nepřemožený byl, již se nad těmi hroznými soudy božími, kteříž jsou při něm vykonáni, užasněte.

19. *Aroeru*: viz Deut. 2, 35., též 3, 12.

kvělte a křičte, oznamte u Arnona, že hubí
21 Moaba. * Nebo soud přišel na zemi té ro-
22 viny, na Helon a na Jasu a Mefat, * i na
23 Dibon a Nabo a na Betdeblataim, * i na Ka-
24 riataim a na Betgamul a na Betmaon, * a na
Kariot a na Bosru, i na všecka města země
25 moabské, daleká i blízká; * odťat bude roh
Moabův a rámě jeho zlámáno bude, dí Ho-
26 spodin. * Opojte jej, poněvadž se proti Ho-
spodinu zpínal, ažby se válel Moab ve vý-
27 vratku svém a byl za smích i on také.* Ne-
bo zdali v posměchu nebyl u tebe Israel,
zdali mezi zloději zastižen jest? že jakž jen
28 promluvíš o něm, poskakuješ. * Zanechte měst
a přebývejte v skále, ó obyvatelé moabští, a
buďte podobni holubici hnízdící se daleko
29 v rozsedlinách. * Slýchalić jsme dávno o pýše
Moabově, že velmi pyšný jest, o vysokomysl-
nosti jeho a pýše jeho, i o nadutosti jeho
30 a povyšování se srdce jeho. * Známť já, dí
Hospodin, vzteklost jeho; ale neprovedeť jí
31 tak, lži jeho nesvedouť toho. * Protož nad
Moabskými kvílím a nade vším Moabem
křičím; pro obyvatele Kirheresa úpí srdce
32 mé; * více nežli plakáno bylo Jazerských,
pláči tebe ó vinný kmene Sabama; rozvodové
tvoji dostanouť se za moře, až k moři jazer-
skému dosáhnou; na letní ovoce tvé a na
33 vinobraní tvé zhoubce připadne; * i přestane
veselí a plésání nad polem úrodným v zemi
moabské a vínu z lisice přítrž učiním; nebu-
deť ho tlačívati žádný s radostným prozpěvo-
váním, radostné prozpěvování nebudeť radost-
34 ným prozpěvováním. * Více křičeti budou než
Hesebonští, až do Eleale, až do Jasy vydá-
vati budou hlas svůj, od Segora až do Oro-
naima, jako jalovice tříletá; nebo také i vody
Nemrima vymizejí; * a tak učiním, dí Hospo- 35
din, přítrž všelikému z Moabských, obětujícímu
na výsosti a kadícímu bohům jejich. * Protož 36
srdce mé nad Moabem jako píšťalky zníti
bude; srdce mé i nad obyvateli Kirheresa
jako píšťalky zníti bude, protože i zboží na-
shromážděná jim se v nic obrátí. * Nebo na 37
každé hlavě bude lysina a každá brada oho-
lena; na všech rukou bude řezání a na be-
drách žíně; * na všech střechách Moaba i po 38
ulicích jeho, všudy bude jen kvílení; nebo
rozrazím Moaba jako nádobu neužitečnou, dí
Hospodin; * kvíliti budou říkajíce: Jakť jest 39
potřín, jak se obrátil zpět Moab s hanbou!
a jest Moab v posměchu a k předěšení všech-
něm, kteříž jsou vůkol něho. * Nebo takto 40
praví Hospodin: Ai jako orlice přiletí nepří-
tel a roztáhne křídla svá na Moaba; * vzato 41
bude Kariot i pevnosti pobrány budou, a
bude srdce silných moabských v ten den po-
dobné srdci ženy svírající se; * i vyhlazen 42
bude Moab z lidu, protože se proti Hospodinu
zpínal. * Strach a jáma a osidlo již jest nad 43
tebou, o obyvateli moabský, praví Hospodin;
* kdož uteče před strachem, vpadne do jámy, 44
a kdož vyleze z jámy, osidlem lapen bude;
nebo uvedu na něj, totiž na Moaba rok na-
vštívení jejich, dí Hospodin. * Stávalić jsou 45
v stínu Hesebona ti, kteříž utíkávali před násil-
lím; ale již oheň vyjde z Hesebona a plamen
z prostřed Seona, a sžíře kout Moabův a vrch
hlavy těch, kteříž jen bouří. * Běda tobě Mo- 46
abe, zahyneť lid Chamosův; nebo pobráni
budou synové tvoji do zajetí i dcery tvé do
zajetí; * avšak zase přivedu zajaté Moabské 47
v posledních dnech, dí Hospodin. Až potud
soud o Moabovi.

---

25. *rámě*, viz I. Král. hl. 2. při v. 1.
26. *jej*, t. bídami a těžkostmi naplňte. Podobně též o Moabovi i jiných národech, viz výš 25, 15., tak Žl. 59, 5. — *se válel*, J. pleskal.
27. *zastižen jest*, H. nalezen, t. zdaliž proti vám co zlého učinili Israelští, že jim takový posměch činíte. — *promluvíš*, H. slova tvá o něm. — *poskakuješ*, J. pohybuješ se, t. velikým smíchem.
28. *daleko*, H. za ústy jámy.
30. *nesvedouť*, t. což sobě smyslili, H. neučiní tak. Viz Isai. 16, 6.
31. *křičím*. Jakoby řekl prorok: Tak veliká a nenadálá bída na Moabské přijde, že sám, když na to myslím, až po mně mráz chodí, tak se hrozím a jich litovati musím. — *obyvatele*, H. muže.
32. *nežli* etc., H. nad pláč, o němž viz Isai. 16, 9. — *dostanouť*, H. přejdou moře.
33. *přestane*, H. odjato bude. — *učiním*, t. spůsobím to, aby neměli co tlačiti. — *prozpěvováním*, t. obrátí se v žalost.
34. *Více*, H. nad křik. — *tříletá*, viz Isai. 15, 5. 6. — *Nemrima*, J. Nemrimských.
36. *obyvateli*, H. mužům. — *zboží*, H. (kteráž) učinil, zahynou. — *obrátí*. Jakoby řekl: Všelijaké jejich i nejlepší opatření, a v čemžkoli naději svou složili, to vše že jim nic nespomůže.
37. *řezání*: bodení.
38. *střechách*. O střechách viz Jos. 2, 6. — *všudy*: všecko. — *rozrazím*: roztříštím. — *neužitečnou*, H. v níž není lítosti.
39. *se obrátil* etc., H. obrátil šíji Moab, zahanben jest.
40. *Ai* etc. Podobně viz výš 4, 13.
41. *svírající se*, t. pro blízký porod.
42. *z lidu* etc. Jiní: aby nebyl více lidem neb národem.
45. *kout*: stranu. — *těch kteříž* etc., H. synů zvuku, t. ti kteříž k pokušení a zámutku přivedli lid boží.
46. *Chamosův*, t. těch, kteříž tu modlu ctí, viz výš v. 7.
47. *Moabské*. Ačkoli přísnou kázeň Bůh těm národům okolním, kteříž lid boží sužovali a trápili, osvědčovati i ji skutečně na ně uvesti ráčil; avšak kteřížby koli z těch pokání činili a dnů Kristových (jenž poslední v písmích svatých slovou) užiti chtěli, i těm odtušení dává, že jimi nepohrdne, k většímu doufání lidu svému, že ovšem jim pokání činícím milost učiní.

Hlava 49.

IV. Ammonitským 1) prudce a) vytýká zosobování sobě země svaté, b) hrozí, že α) proti nim vzbudí nepřítele k vyhubení jich, β) utíkati budou nic nespoléhajíce na své poklady pro strach, který je obklíčí; 2) milostně přichránění jich budoucí jim slibuje. V. Idumejským prorok 1) domlouvaje, že usmysliti sobě k odvrácení hněvu božího nechtí, 2) hrozí, že a) ne jako α) při vinobraní, b) ani když zloděj krade; b) ale docela zkaženi budou beze všeho lidského potěšení. To učiní Pán jim, 1) že přislušejí ke kalichu přihotovenému, 2) svolaje proti nim ke zkáze jejich národy. — Neprospěje jim, že a) v pevnostech bydlí, nebo v pustinu jako Sodoma přijdou; b) někdy jako lev vpády činili; nebo se jim Bůh na odpor postaví, a tak α) ač špatné proti nim vypraví, však nad nimi s žalostí jejich zvítězí, β) v rychlosti jako od orlice rozsápáni budou. VI. O Damašských předzvěstuje žalostnou novinu, že 1) strachem na utíkání přijdou a 2) město jejich, jakkoli krásné s obyvateli svými vypleněno bude. VII. O Cedarských a Asorských předpovídá, že Babylonští povstanou proti nim, 1) statky jejich rozberou, 2) je rozpláší, aby z bezpečných míst vypuštěni byli, α) dobytek jejich v kořist přišel, β) sami rozptýleni byli, γ) obydlí pak v pustinu přišlo. VIII. O Elamitských prorok za času Sedekiášova předpověděl, že je 1) zkazí a) rozehnáním jich na všecky strany, b) dáním je v ošklivost nepřátelům, aby α) po nich se sháněli, β) je bili; c) zosobením sobě země jejich; 2) zase shromáždí a opatří.

Proti Ammonitským. Takto praví Ho-
spodin: Což nemá žádných synů Israel, což
dědice žádného nemá? proč tedy dědičně opa-
noval král jejich Gadu, a lid jeho v městech
2 tohoto bydlí? * Protož ai dnové jdou, dí Ho-
spodin, že způsobím to, aby slyšáno bylo proti
Rabbatu Ammonitských troubení válečné a aby
bylo obráceno v hromadu rumu a jiná města
jeho ohněm vypálena; i opanuje Israel ty,
kteříž jej byli opanovali, praví Hospodin.
3 * Kvěl Hesebone, když popléněno bude Hai;
křičte ó dcery Rabbata, přepašte se žíněmi,
plačte a běžte pryč přes ploty; nebo král váš
do zajetí půjde, kněží jeho i knížata jeho
4 spolu. * Což se chlubíš údolími, oplýváť krví
údolí tvé, ó dcero zpurná, kteráž doufáš
v pokladech svých říkajíc: Kdoby táhl na
5 mne? * Ai já uvedu na tebe strach, praví
Panovník Hospodin zástupův, ze všeho vů-
kolí tvého, jímžto rozehnáni budete všickni,
a nebude žádného, kdoby shromáždil toula-
6 jící se; * avšak potom zase přivedu zajaté
Ammonitské, dí Hospodin.

Proti Idumejským. Takto praví Hospo- 7
din zástupův: Což není více moudrosti v Te-
maně? zahynula rada od rozumných? což jest
zmařena moudrost jejich? * Když se jim říká: 8
Utíkejte, tedy oni neustupněji se sadí v pří-
bytcích svých, zvlášť pak obyvatelé Dedanu;
ale já bídu uvedu na Esaue v čas, v němž na-
vštívím jej. * Kdyby ti, kteříž sbírají víno, 9
přišli na tebe, zdažby nepozůstavili aspoň pa-
běrků? kdyby zloději v noci vkradli se, zdažby
škodili více nad potřebu svou? * Ale já ob- 10
nažím Esaue, zodkrývám skrýše jeho, tak že
se nebude moci ukryti; pohubenoť bude sí-
mě jeho i bratří jeho i sousedé jeho, takže
nebude naprosto žádného, kdoby řekl: * Zanech 11
sirotkův svých, já živiti je budu a vdov
svých mně se dověřte. * Takto zajisté praví 12
Hospodin: Ai ti, kteříž nemají žádného prá-
va píti číše této, předse pijí; ty pak sám aby
toho naprosto prázden byl? nebudeš prázden,
ale jistotně píti budeš. * Nebo skrze sebe při- 13
sahám, dí Hospodin, že pustinou, útržkou,
poušť a prokletím bude Bosra a všecka mě-

1. *Ammonitským,* H. synům Ammonovým, tak často. — *jejich,* t. Ammonitských. — *Gadu,* t. díl krajiny, kterýž na pokolení Gadovo připadl. — *tohoto,* t. Gadovo pokolení.
2. *válečné,* H. války. — *rumu,* H. zpuštění. — *jiná,* H. dcery jeho.
3. *ploty.* Jakoby řekl: kudykoli můžete, utíkejte. — *váš,* H. jejich.
4. *údolími,* t. krajinou v ušlechtilém položení a úrodném.
5. *jímžto,* H. před jehož tváří. — *všickni,* H. muž. — *toulající se,* H. toulajícího se.
6. *zajaté.* Výš 48, 47.
7. *Temaně,* t. v městě tak řečeném od vnuka Esauova. Gen. 36, 15. Ač tuto za celý národ idumejský se béře, jako i Dedan za rodinu Abrahamovu z Cetury. — *zmařena,* H. shnila. — *jejich.* Jakoby řekl: Že neznáte pomst božích hrozných na vás se valících, abyste sobě usmyslili a skrze čínění pokání hněv boží předcházeli.
8. *neustupněji* etc., H. pohlubují k přebývání. — *Dedanu,* t. města tak nazvaného od Dedana neb Dadana, syna Jeksanova a vnuka Abrahamova a Cetury. Gen. 25, 3. — *Esaue,* t. na jeho potomky, tak aby v témž zavržení a zlořečenství byli jako i jejich předek.
9. *škodili,* H. nekazili (k) dostatku svému. — *potřebu* etc. Jakoby řekl: Jináče já naložím s Idumejskými, nežli ti nakládají s vinem, kdož je sbírají. Nebo oni paběrků zanechávají, ano i zloděj ne všeho všudy pobrati může; ale já i to, což nejtajněji od nich jest schováno, všecko jim poberu.
10. *skrýše,* J. skryté věci.
11. *živiti* etc., při životu zachovám.
12. *číše,* Žl. 10. 6. — *předse* etc., H. pijíce pijí, tak hned. — *naprosto* etc., H. čist jsa čist byl.

14 sta jeho budou obrácena v pouště věčné. * Po-
věst slyšel jsem od Hospodina, že posel k ná-
rodům poslán jest řkoucí: Shromažďte se a
táhněte proti němu; nuže vstaňte k boji.
15 * Nebo ai spůsobím to, aby byl za nejšpat-
nějšího mezi národy, v nevážnosti mezi lidmi;
16 * to, že jsi hrozný jiným, zklamá tě, i pýcha
srdce tvého, ó ty, kterýž bydlíš v rozsedli-
nách skalních, kterýž se držíš vysokých pa-
hrbků; by pak vysoko udělal hnízdo své ja-
ko orlice, i odtud tě strhnu, dí Hospodin;
17 * i bude země idumejská obrácena v pustinu;
každý, kdož půjde skrze ni, užasne se a di-
18 viti se bude nade všemi ranami jejími; * bude
jako podvrácení Sodomy a Gomory a sou-
sedů jejich, praví Hospodin; neosadí se tam
žádný, aniž bydliti bude v ní syn člověka.
19 * Ai ačkoli jako lev vystupuje i více než zdutí
Jordana proti příbytku Nejsilnějšího; avšak
v okamžení zaženu jej z této země, a toho,
kterýž jest vyvolený, ustanovím nad ní; nebo
kdo jest mně rovný a kdo mi složí rok? a
kdo jest ten pastýř, kterýžby se postavil proti
20 mně? * Protož slyšte radu Hospodinovu, kte-
rouž zavřel o Idumejských, a to, což myslil
proti obyvatelům temanským. Zajisté žeť je
vyvlekou nejmenší tohoto stáda, zajisté že
21 je poplénί i příbytky jejich. * Od hřmotu pá-
du jejich třásti se bude ta země, hlas a křik
22 jejich slyšán bude u moře Rudého; * ai jako
orlice přitáhne a přiletí nepřítel, a roztáhne
křídla svá na Bosru; i bude srdce silných
Idumejských v ten den podobné srdci ženy
svírající se.
23 Proti Damašku. Zastydí se Emat i Ar-
fad; nebo novinu zlou uslyší a užasnou se,
tak že se i moře zkormoutí, aniž se bude
24 moci upokojiti. * Oslábne Damašek, obrátí se
k utíkání a hrůza podejme jej, svírání a bo-
lesti zachvátí jej jako rodičku. * Že pak ří- 25
kají: Jakžby nemělo ostáti město tak slovútné,
město radosti mé? * Protož padnou mládenci 26
jeho na ulicích jeho, a všickni muži bo-
jovní vypléněni budou v ten den, dí Hospodin
zástupův, * a zanítím oheň ve zdi damaš- 27
ské, kterýžto dokonce zkazí paláce Beneda-
dovy.
Proti Cedaru a královstvím Asora, kteráž 28
pohubiti má Nabuchodonosor král babylon-
ský. Takto praví Hospodin: Vstaňte, táhněte
proti Cedaru a vypleňte národy východní;
* stany jejich i stáda jejich vezmou, opony 29
jejich se vším nádobím jejich i velbloudy
jejich poberou sobě, a volati budou na ně:
Strach jest vůkol, * utecte, rozprchněte se 30
rychle, skrýte se hluboce obyvatelé Asora, dí
Hospodin; neboť Nabuchodonosor král baby-
lonský složil proti vám radu a vymyslil proti
vám chytrost. * Vstaňte, táhněte proti národu 31
upokojenému, kterýž sedí bezpečně, praví
Hospodin, kterýž nemá ani vrat, ani závory
a samotní bydlí; * budou zajisté velbloudi 32
jejich v loupež a množství dobytků jejich
v kořist; a rozptýlím na všeliký vítr ty, kte-
říž i v nejzadnějších koutech bydlí, a ze
všech stran uvedu bídu na ně, dí Hospodin.
* I bude Asor příbytkem draků, pustinou až 33
na věky; neosadí se tam žádný, aniž bude
bydleti v něm syn člověka.
Slovo Hospodinovo, kteréž se stalo k Je- 34
remiášovi proroku proti Elamitským na po-
čátku kralování Sedekiáše krále judského
řkoucí: * Takto praví Hospodin zástupů: Ai 35
já polámi lučiště Elamitských, největší sílu
jejich. * Uvedu zajisté na Elamitské čtyři vě- 36
try ode čtyř stran světa a rozptýlím je na

---

14. *Pověst*, H. slyšení. — *nuže*, H. pojďte.
16. *to* etc., H. hrůza tvá. — *vysokých*, H. vysokosti pahrbku. — *vysoko*, H. vyvýšil.
17. *diviti*, H. ckáti.
18. *jejich*, t. okolních měst, o nichž viz Deut. 29, 23.
19. *Nejsilnějšího*, t. ačkoli Idumejští jako lítá zvěř lidu božímu zlostně se protiví a proti němu se jako vlny nějaké pozdvihují; nad to i to město, kdež byl příbytek boží, ze základu podvrátiti usilují: však je ze země judské vyženu a lidu svému volně a bezpečně přebývání v ní spůsobím. — *kterýžby* etc., t. kdokoli z mocných v světě, kteříž se v písmích proto, žeby býti měli taktoví, tak nazývají; ale často se nalézá, že se v dravé vlky proměňují. Viz Isai. 32, 2., též 49, 23., též 60, 11.
20. *zavřel*, H. uradil. — *to což* etc., H. myšlení jeho, kteráž myslil. — *temanským*: od Temana syna Elifazova vnuka Esauova pošlým. Gen. 36, 11. 15. — *zajisté*: výš 22, 6. — *nejmenší*, t. lidé nejchatrnější a nejzavrženější. — *poplénί*, H. v poušť obrátí.
22. *ai* etc. Podobně výš o Moabských 48, 40. 41.
23. *užasnou*, H. rozplynou se. — *moře* etc., H. na moři stálost (bude), jakoby řekl: Tak hrozné pomsty boží přijdou, že jich i moře čitelno bude.
25. *ostáti*, t. jakž jest to možné, aby tak slavné město mělo zkaženo býti. — *slovútné*, H. chvály.
27. *zkazí*: sžíře.
28. *Asoru*. Oběma těmi jmeny Cedar a Asor míní obyvatele v Arabii, kteráž sloula Deserta. — *pohubiti*, H. zbiti. — *východní*, H. syny východu.
29. *opony*: čalouny.
30. *rychle*, H. velice. — *skrýte* etc., H. pohlubte k přebývání. — *složil*, H. urazuje. — *chytrost*, H. myšlení.
31. *Vstaňte*. Obrátil řeč svou k Chaldejským neb Babylonským.
32. *ty kteříž* etc., H. odťaté koutem; viz výš 9, 26. — *na ně*, H. jejich.
35. *největší*, H. předek neb počátek síly.
36. *stran*, H. krajů nebes. — *se nedostal*, H. nepřišel.

všecky ty větry, tak že nebude národu, do
něhožby se nedostal někdo z vyhnaných Ela-
37 mitských: * a předěsím Elamitské před ne-
přátely jejich a před těmi, kteříž hledají
bezživotí jejich; uvedu pravím na ně zlé,
prchlivost hněvu svého, dí Hospodin, a budu
posýlati za nimi meč, dokudž jim konce ne-
učiním; * i postavím stolici svou mezi Ela- 38
mitskými a vypléním odtud krále i knížata,
praví Hospodin. * Avšak stane se v posled- 39
ních dnech, že zase přivedu zajaté Elamit-
ské, dí Hospodin.

Hlava 50.

B) Noví nepřátelé lidu božího byli Babylonští, proti nim prorok mluví a píše. Mluví po dvakráte. První promlouvání. Mluvě prorok mluví jako jistým osobám a o jistých osobách. Kterým mluví, dvojí jsou: První má k tomu, aby o zkáze Babylona rozhlašovali všudy, že přijde a) od půlnoci, b) pro zachování lidu zavedeného. Tyť ovšem Pán α) vyvodí, β) vyvolává; c) na důvod, že Bůh α) hřích má v ohavnosti, β) spravedlivě na ně dokročí. Druhých nabádá proti Babylonu, a to jednou i podruhé. V prvním nabádání pouští jim svobodu ke drancování města i obyvatelů, že utiskují lid boží. Nebo Pán a) bezpráví na nepřátelích tresce, b) o své se stará, aby α) dobrých užívali, β) zlých zbaveni byli. V druhém nabádání 1) vypovídá jim rozpakování se v předsevzetí, poněvadž a) Pán Bůh nepřátelům osidla položil a b) proti nim hněv svůj založil; 2) povoluje, aby a) zboží Babylonskému rozebrali, b) obyvatele zbili ku α) potěšení církve, β) potupení pýchy bezbožných. To mluvil prorok jako k jistým osobám, již obraceje řeč mluví jako o osobách s oznámením, že 1) pro nátisky lidu činěné jako zástupce jeho 2) dopustí zlé na Babylon, aby všeho pohodlí zbaveni byli a obydlí jejich byla a) šelmám k obývání, b) podobná Sodomě, 3) a to skrze Medské v síle veliké upravené, k jejichžto a) pověsti α) král omdlí, ač někdy sobě vztekle počínal, β) lid uteče, b) dotírání všecko se třásti bude.

Slovo, kteréž mluvil Hospodin proti Ba-
bylonu a proti zemi chaldejské skrze Jere-
2 miáše proroka: * Oznamujte mezi národy a
rozhlašujte, zdvihněte korouhev, rozhlašujte,
netajte, rcete: Vzat bude Babylon, zahanben
bude Bel, potřín bude Merodach, zahanbeny
budou modly jeho, potříni budou ukydaní bo-
3 hové jeho. * Nebo přitáhne na něj národ od
půlnoci, kterýž obrátí zemi jeho v pustinu,
tak že nebude obyvatele v ní, od člověka až
4 do hovada vystěhují se, odejdou. * V těch
dnech a toho času, dí Hospodin, přijdou sy-
nové israelští, oni i synové judští spolu, pla-
číce ochotně půjdou a Hospodina Boha svého
5 hledati budou; * k Sionu ptáti se budou na
cestě, tam tváři své obrátíce řeknou: Pojďte
a připojte se k Hospodinu smlouvou věčnou,
6 kteráž nepřijde v zapomenutí. * Jako ovce hy-
noucí jsou lid můj, pastýři jejich působí to,
aby oni bloudili a po horách se toulali, s ho-
ry na pahrbek chodili zapomenuvše na pří-
bytky své. * Všickni, kteříž je nalézají, sží- 7
rají je, a nepřátelé jejich říkají: Nebudeme
nic vinni, protože hřeší proti Hospodinu jsouce
v ovčinci spravedlnosti ti, pravím, jejichž otců
naděje byl Hospodin. * Vystěhujte se z pro- 8
středka Babylona a ze země chaldejské vy-
jděte a buďte jako kozlové před stádem.
* Nebo ai já vzbudím a přivedu na Babylon 9
shromáždění národů velikých ze země půl-
noční, kteřížto sšikují se proti němu, i bude
dobyt odtud; kteréhožto národu střely jsou
jako silného reka, jenž sirobu uvodí; žádnáť
se nenavrátí na prázdno. * I bude země Chal- 10
dejských v loupež; všickni, kteříž ji loupiti
budou, nasytí se, dí Hospodin. * Protože se 11
veselíte, protože plešete, ó dráči dědictví
mého; protože jste zbujněli jako jalovice

---

37. *bezživotí*, H. duše.
38. *stolici*, t. na znamení mého nad nimi vítězství a panování.
39. *zajaté*, viz 48, 47. Něcoť se toho vidí ve Skut. 2, 9.
1. *skrze*, H. skrze ruku.
2. *Bel*, viz Isai. 46, 1. — *modly*, H. trapidla, bolesti, viz Žl. 105, 36. — *bohové*, viz Lev. 26, 30., Isai. 44, 9.
3. *národ*, t. Medští a Perští. — *obrátí*, H. položí.
4. *času*, t. po vyplnění času Bohem uloženého jejich zajetí, když Babylon od Perských a Medských vzat byl a lid boží svobodně navrátiti se mohl. Esdr. hl. 1. — *plačíce*, t. velikou radostí, že se ze zajetí babylonského zase do země své navracují. J. plačíce, t. i s pláčem žádostivi jsouce toho, aby co nejdříve do země své se navrátili. — *ochotně* etc., H. jdouce půjdou.
5. *věčnou*, H. věka.
6. *pastýři*, t. správce duchovní i světští. — *na příbytky*, H. odpočivadla svá.
7. *ovčinci*, J. (jenž jest) příbytek, na Boha to obracejíce. — *naděje*, H. očekávání.
8. *před stádem* etc., H. před tváří stáda; jakoby řekl: Buďte jedni druhým k dobrému příkladu i ku pomoci.
9. *odtud*, t. z toho místa, na němž se nejprvé položí. J. od těch, kteříž ze země půlnoční přitáhnou.
10. *nasytí se*, t. zbohatnou kořistmi.
11. *Protože*. K Babylonským obrací řeč. — *vytylá*, H. trávy.

12 vytylá, a řehcete jako silní koni; * zahanbena
bude matka vaše velice a zapýří se rodička
vaše a dí: Ai nejzadnější jsem z národův a
podobná poušti, aneb zemi vyprahlé a pusti-
13 ně. * Pro prchlivost Hospodinovu nebude v Ba-
byloně bydleno, ale velmi spustne všecko; každý,
kdož půjde mimo Babylon, užasne se a
diviti se bude nade všemi ranami jeho.
14 Šikujte se proti Babylonu vůkol všickni,
kteříž natahujete lučiště, střílejte proti němu,
nelitujte střely; neboť hřešil proti Hospodinu;
15 * křičte proti němu vůkol: Poddal se, padli
základové jeho, pobořeny jsou zdi jeho: nebo
pomsta Hospodinova jest; uveďte pomstu na
16 něj, jakž číníval jiným, tak učiňte jemu; * vy-
pleňte rozsevače z Babylona i držícího srp
v čas žni; před mečem hubícím každý nechť
se k lidu svému obrátí a každý do země
17 své nechť uteče. * Jako hovádko zahnané jest
Israel, kteréž lvové splašili; nejprvé sžíral je
král assyrský, tento pak poslednější totiž Na-
buchodonosor král babylonský i kosti jeho
18 potřel. * Protož toto praví Hospodin zástupův,
Bůh israelský: Ai já navštívím krále baby-
lonského i zemi jeho, jako jsem navštívil
19 krále assyrského; * a přivedu zase Israele do
příbytku jeho, aby se pásl na Karmeli a Ba-
saně a na hoře Efraim a v Galadě aby se sy-
20 tila duše jeho. * V těch dnech a toho času,
dí Hospodin, byla-liby vyhledávána nepra-
vost Israelova, nebude žádné, a hříchové Ju-
dovi však nebudou nalezeni; nebo odpustím
těm, kteréž pozůstavím.
21 Proti té zemi zpurných táhni a proti
obyvatelům Pekoda; zhub je a zahlaď jako
proklaté sháněje se po nich, dí Hospodin;
učiniž pravím všecko, jakž přikazuji tobě,
22 * ať jest hluk boje v té zemi a potření veli-
23 ké. * Jakžby posekáno a polámáno býti mo-
hlo kladivo vší země? jakby k užasnutí Ba-
bylon býti mohl mezi národy? * Polékl jsem 24
na tě, ó Babylone, pročež vzat budeš než
zvíš, nalezen ano i polapen budeš, protože
jsi směl potýkati se s Hospodinem. * Otevřel 25
Hospodin poklad svůj a vynesl nástroje hně-
vu svého; nebo dílo toto jest Panovníka Ho-
spodina zástupův v zemi. * Přitáhněte na ni 26
od konce země, zotvírejte obilnici její, šlapejte
po ní jako po stozích a zahlaďte ji jako
proklatou, tak aby z ní ničehož nepozůstalo;
* zbíte mečem všecky volky její, nechť sstoupí 27
k zabití; běda jim, když přijde den jejich,
čas navštívení jejich. * Hlas slyšeti utíkajících 28
ze země babylonské, aby oznámili na Sionu
pomstu Hospodina Boha našeho, pomstění
chrámu jeho; * rozhlašujte, že se scházejí proti 29
Babylonu nejudatnější, všickni kteříž nata-
hují lučiště; položte se proti němu vůkol, ať
nelze jemu ujíti; odplaťte jemu podlé skutku
jeho, všecko jakž dělával jiným učiňte jemu;
nebo proti Hospodinu pýchal, proti Svatému
israelskému. * Protož padnou mládenci jeho 30
na ulicích jeho a všickni muži bojovní jeho
vypléněni budou v ten den, dí Hospodin. * Ai 31
já jsem proti tobě, ó pýcho, praví Panovník
Hospodin zástupův; neboť přišel den tvůj,
čas aby tě navštívil. * Poklesne se zajisté ten 32
pyšný a padne, a nebude žádného, kdoby jej
zdvihl, a zanítím oheň v městech jeho, kte-
rýžto sžíře všecka vůkolí jeho. * Takto praví 33
Hospodin zástupův: Utištěni jsou synové isra-
elští i se syny judskými, a všickni, kteříž je
zjímali, drží je, nechtí propustiti jich; * ale 34
vykupitel jejich Silný, jehož jmeno jest Ho-
spodin zástupův, jistotně povede při jejich,
aby pokoj spůsobil této zemi a pohnul oby-
vateli babylonskými; * meč přijde na Chaldej- 35
ské, dí Hospodin, a na obyvatele babylonské

12. *zahanbena.* Dosti dlouho Bůh přehlídaje i ukrutnost Babylonských i bujnost a prostopášnost jejich, potom jim to splnil (Dan. hl. 5.), což se tuto předpovídá. — *vaše,* t. Babylon, o jehož slávě a pevnosti viz Isai. 13, 6. — *zemi* etc., H. vyprahlosti.
13. *spustne,* H. bude pustinou. — *diviti,* H. ckáti.
14. *Šikujte se,* t. vy Medští a Perští.
15. *Poddal se,* H. dal ruku svou.
16. *vypleňte,* H. vytněte. — *hubícím,* H. utiskujícím.
17. *zahnané*: rozptýlené. — *assyrský,* t. Ful, Teglatfalasar a Salmanasar. IV. Král. 15, 29., též 17, 6., II. Par. 5, 26. Jmenem pak jednoho míní všecky. — *potřel,* t. skrze vpády do Judstva, potom i zajetí jich do Babylona.
21. *táhni,* t. Cyre a Darie. — *Pekoda,* J. navštívení neb pomsty. — *přikazuji*: viz Isai. 10, 7., též 13, 4.
23. *kladivo.* Tak nazývá babylonskou samovládu, jíž Bůh jako kladiva jiných národů k skrocení a potírání užívati ráčil. Níž 51, 20.
24. *na tě.* Bůh spravuje odpor v dvadcátém třetím verši učiněný. — *s Hospodinem.* Což se lidu božímu dálo, to sobě Bůh připisuje; tak i jinde Bůh mluví. Zach. 2, 8., Skut. 9. 4.
25. *poklad* etc., t. zbrojnou komoru.
26. *tak aby* etc., ať nemá ostatků.
27. *volky*: býky; rozumí Babylonské jiných úsilím vytylé. Viz Isai. 9, 1., též 34, 6.
28. *chrámu,* t. kterýž zkažen byl od Babylonských.
29. *nelze* etc., H. nemá ujíti. — *všecko,* H. podlé všeho. — *pýchal.* Výš v. 24. — *Svatému*: Isai. 12, 6.
30. *vypléněni,* H. vyťati.
31. *pýcho,* t. králi babylonský.
32. *pyšný,* H. pýcha. — *vůkolí* etc., t. okolní národy.
33. *propustiti jich,* t. při trapičích lidu božího, že jiný úmysl se nalézá než v Bohu; protož je obviňuje i mstí nad nimi. Viz Isai. 10, 7., též 13, 4.
34. *vykupitel*: viz Isai. 43, 14, — *jistotně* etc, H. veda při povede při. — *zemi,* t. židovské.
35. *mudrce*: moudré.

36 i na knížata jeho i na mudrce jeho; * meč
na lháře, aby se zbláznili; meč na silné je-
37 ho, aby potříni byli; * meč na koně jeho a
na vozy jeho i na všecku tu směsici, kteráž
jest u prostřed něho, aby byli jako ženy;
meč na poklady jeho, aby rozchvátáni byli;
38 * sucho na vody jeho, aby vyschly: nebo ze-
39 mě plná jest rytin a u modl bláznívají; * pro-
tož bydliti budou tam šelmy s hroznými po-
tvorami, bydliti budou v ní i mladé sovy, a
neosadí se tam žádný více na věky, aniž tam
kdo přebývati bude od národu až do proná-
40 rodu; * podobná bude k podvrácení hroznému
Sodomy a Gomory i sousedův jejich, dí Ho-
spodin; neosadí se tam žádný, aniž bydliti
41 bude v ní syn člověka. * Ai lid přitáhne od
půlnoci, a národ veliký i králové znamenití
42 vzbuzeni jsouce ode všech stran země; * luči-
ště a kopí pochytí, ukrutni budou a neslitují
se, hlas jejich jako moře zvučeti bude, a na
koních pojedou; lid sšikovaný jako muž udat-
ný k boji proti tobě, ó dcero babylonská;
* král babylonský, jakž uslyší pověst o nich, 43
opadnou ruce jeho, úzkost zachvátí jej, bo-
lest jako rodičku. * Ai ačkoli jako lev vystu- 44
puje i více než zdutí Jordana proti příbytku
Nejsilnějšího; avšak v okamžení zaženu jej
z této země a toho, kterýž jest vyvolený, usta-
novím nad ní; nebo kdo jest mně rovný? a
kdo mi složí rok a kdo jest ten pastýř, kte-
rýžby se postavil proti mně? * Protož slyšte 45
radu Hospodinovu, kterouž zavřel o Baby-
loně, a to, což myslil proti zemi chaldejské.
Zajisté žeť je vyvlekou nejmenší tohoto stá-
da, zajisté že je poplénì i příbytek jejich; * od 46
zvuku při dobývání Babylona třásti se bude
ta země, a křik mezi národy slyšán bude.

Hlava 51.

Druhé promlouvání. Prorok mluví vůbec a obzvláštně. Vůbec 1) o vojsku proti Babylonu shotoveném, aby lid potěšen jsa vyšel z nebezpečenství; 2) o Babyloně, že Bůh a) od něho moc odejme, b) v potupu vydá, aby α) ho zhojiti nemohl, β) věřící se měli čím těšiti. Obzvláštně A) k Babylonu, že 1) neodolá úpravou svou proti vojsku, jemuž Bůh přítomen bude; 2) dobře zaslouží takové pokuty i pro a) modlářství své, čehož církev nemiluje, b) zlé užívání moci sobě propůjčené; 3) naň se tak obořì, aby jej dokonce zkazil. B) K nepřátelům Babylona mluvě pobízí jich 1) ku zkáze země i obyvatelů, 2) obveselení utištěných, 3) oslavení jmena božího. — Nebo on a) spoury nepřátel a b) modlářství neoblibuje; pročež vznikne α) vítězům sláva, β) propuštěným potěšení, γ) Babylonu snížení, a toť se stane a) u veliké síle, b) snadně, c) s dokonalou zkázou. V psaní pak užil Saraiáše, aby, což sepsal prorok, on to 1) v Babyloně vůbec do konce přečetl, 2) po přečtení s kamenem ke knize přivázaným do řeky vhodil na osvědčení, že se to vše splní.

Takto praví Hospodin: Ai já vzbudím
proti Babylonu a proti těm, kteříž bydlí u
prostřed povstávajících proti mně, vítr hubí-
2 cí, * a pošli na Babylon ty, jenž vějí, kteřížto
převívati budou jej a vyprázdní zemi jeho,
když budou proti němu vůkol v den bídy.
3 * Tomu, kterýž natahuje, tomu pravím, kterýž
silně natahuje lučiště své a kráčí v brni své,
dím: Neslitovávejtež se nad mládenci jeho,
zahlaďte jako proklaté všecko vojsko jeho;
* ať padnou zbití v zemi chaldejské a probo- 4
dnutí na ulicích jeho. * Nebo není opuštěn 5
Israel a Juda od Boha svého, od Hospodina
zástupův, ačkoli země jejich plná jest provi-

---

37. *ženy*, tak podobně Isai. 19, 16. o Egyptu mluví, a níž 51, 30. — *poklady*: sklady.
38. *modl*, H. strašidel. Modlářství u světa má pěknou barvu moudrosti, ale před Bohem není než pouhé bláznovství. Viz Isai 44, 9.: Modlami se chlubí.
39. *potvorami*. Viz Isai. 13, 22., též 34, 14. — *mladé*, H. dcery pštrosa.
40. *hroznému*, H. božímu. Často se v písmích svatých to, což jest velikého, divného a hrozného, Bohu připisuje aneb boží býti praví. Žl. 35, 7., též 67, 16., též 79, 11., Jon. 3, 3., J. jakož Bůh podvrátil etc.
43. *pověst*, H. slyšení jejich.
44. *Ai* etc. Podobně o Idumejských. Výš 49, 19. 20. 21. — *zaženu* etc., H. a učiním to, aby vyběhl z ní. — *pastýř*: Výš 49, 19.
45. *zavřel* etc., H. a myšlení jeho, kteráž myslil,
46. *při* etc., H. dobytého.
1. *těm* etc., H. obyvatelům srdce; to slovíčko v písmích svatých často se béře za prostředek všelijaké věci. Exod. 15, 8., Deut. 4, 11. II. Král. 18, 14., Jon. 2, 4., J. proti obyvatelům, kteříž zoufale neb pyšně povstávají proti mně. — *hubící*, H. kazící, t. Medské a Perské.
2. *převívati*: tříbiti. — *bídy*, H. zlého.
3. *silně* etc., H. natahuje natahující. — *kráčí* etc., H. činí se vstupovati. — *své*, t. tomu, kterýž jest hotov k boji.
5. *není* etc., H. neovdověl; t. není tak opuštěn, jako žena po smrti manžela svého; ale Bůh že k ochraně lidu svého zůstává vždycky živý a hotový, ačkoli na čas před ním se jako ukrývá. — *ačkoli*, J. anobrž vykládajíce to o Chaldejských zemi. — *Svatému*. Isai. 12, 6.

6 nění proti Svatému israelskému. * Utecte
z prostředku Babylona a zachovejte jeden
každý život svůj, abyste nebyli vypléněni
v nepravosti jeho; nebo čas bude pomsty
7 Hospodinovy, sám odplatu dá jemu. * Byltě
číší zlatou Babylon v ruce Hospodinově opo-
jující všecku zemi, víno jeho pili národové,
8 protož se zbláznili národové: * ale již vnáhle
padne Babylon a potřín bude; kvělte nad
ním, nabeřte masti pro bolesti jeho, snad
9 bude moci zhojen býti. * Hojili jsme Babylon,
díte, ale není zhojen, opusťme jej a pojďme
jeden každý do země své; nebo až k nebi
dosahá soud jeho a vznesen jest až k nej-
10 vyšším oblakům. * Vyvedl Hospodin při na-
ši; pojďte a vypravujme na Sionu dílo Ho-
11 spodina Boha našeho. * Vytřete střely, shle-
dejte což nejvíc můžete pavéz; nebo vzbudil
Hospodin ducha králů medských, protože
proti Babylonu usouzení jeho jest, aby jej
zkazil; pomsta zajisté jest Hospodinova, po-
12 mstění chrámu jeho. * Na zdech babylonských
zdvihněte korouhev, osaďte stráž, postavte
strážné, připravte zálohy; nebo i myslil Ho-
spodin i učiní, což řekl proti obyvatelům ba-
13 bylonským. * O ty, kterýž bydlíš při vodách
velikých, ó kterýž máš množství pokladův,
přišloť skončení tvé, cíl lakomství tvého.
14 * Přisáhlť jest Hospodin zástupův skrze sa-
mého sebe řka: Zajisté že tě naplním lidmi
jako brouky, kteřížby prokřikovali nad tebou
15 radostně; * přisáhl pravím ten, kterýž učinil ze-
mi mocí svou, kterýž utvrdil okrslek světa
moudrostí svou, a opatrností svou roztáhl ne-
16 besa; * kterýžto když vydává hlas, ječení vod
bývá na nebi, a kterýž působí to, aby vystu-
povaly páry od kraje země; blýskání s de-
štěm přivodí a vyvodí vítr z pokladů svých.
17 * Tak zhlupěl každý člověk, že nezná toho,
že zahanben bývá každý zlatník od rytiny;
nebo klam jest slitina jeho a není ducha
v nich; * marnost jsou a dílo podvodův; 18
v čas, v němž navštíveni budou, zahynou.
* Neníť podobný těm modlám díl Jakobův; 19
nebo on jest stvořitelem všeho; Israel tolikéž
jest pokolením dědictví toho, jehož jmeno
jest Hospodin zástupův. * Ty jsi byl mým 20
kladivem rozrážejícím, nástroji válečnými,
abych rozrážel skrze tebe národy a kazil
skrze tebe království; * abych rozrážel skrze 21
tebe koně s jezdcem jeho; abych rozrážel
skrze tebe vůz s tím, kdož jezdí na něm;
* abych rozrážel skrze tebe muže i ženu; 22
abych rozrážel skrze tebe starého i dítě;
abych rozrážel skrze tebe mládence i pannu;
* abych rozrážel skrze tebe pastýře se stá- 23
dem jeho; abych rozrážel skrze tebe oráče
s přežením jeho; abych rozrážel skrze tebe
vývody a knížata; * ale jižť odplatím Baby- 24
lonu i všechněm obyvatelům chaldejským za
všecko bezpráví jejich, kteréž činili Sionu
před očima vašima, dí Hospodin. * Ai já 25
jsem proti tobě, ó horo, kteráž hubíš, dí Ho-
spodin, kteráž hubíš všecku zemi, a vztáhna
ruku svou na tebe svalím tě s těch skal a
obrátím tě v horu spálenou, * a nevezmou 26
z tebe kamene k úhlu, ani kamene k zákla-
dům; nebo pustinou věčnou budeš, praví Ho-
spodin. * Vyzdvihněte korouhev v zemi, trubte 27
trubou mezi národy, připravte proti němu
národy, svolejte proti němu království Ara-
rat, Menni, Ascenez, ustanovte vojevodu proti
němu, přiveďte koní jako brouků počet ne-
sčíslný; * připravte proti Babylonu národy, 28
krále země medské, vývody její a všecka
knížata její, i všecku zemi panování jejich;
* i bude se třásti země a bolestiti, když vy- 29
konáváno bude usouzení Hospodinovo proti

6. *život*, H. duši svou. — *v nepravosti*, t. v ten čas, když on bude trestán pro své nepravosti.

7. *národové*: Jakoby řekl prorok: Byliť jsou někdy Babylonští jako nějaký nástroj boží, skrze nějž Pán Bůh jiné národy trestával a je k tomu pomstami svými přivozoval, aby jako zmámeni a zblázněni byli. Podobné mluvení výš 25, 15., Isai. 13, 6., též 21, 1.

8. *padne*, H. padl, viz pravidlo 9. v předmluvě.

9. *soud jeho*, t. všudy je pomsta boží postihne, kamby se koli obrátili, by i do nebe uteci chtěli.

10. *při*, H. spravedlnosti naše.

11. *shledejte*, H. naplňte. K Babylonským mluví (opáčně) i dále. — *usouzení*, H. myšlení.

12. *osaďte*, H. zmocněte neb utvrďte.

13. *velikých*: mnohých. — kterýž etc., H. mnohé poklady. — *cíl*, H. loket neb odměření.

14. *samého*, H. duši svou. — *brouky*: chrousty. — *radostně*, t. sebe vespolek ponoukajíce k tomu, aby tě hubili a vítězství své ohlašovali.

17. *zlatník*: slevač.

19. *stvořitelem*, H. sformovatelem. — *pokolením*, H. proutek.

20. *rozrážel*: roztřískal.

22. *dítě*: pachole.

23. *knížata*, H. vrchnost.

24. *bezpráví*, H. zlé.

25. *horo*. Nazývá se Babylon horou, ne proto žeby na horách vzdělán byl, ale pro svých zdí vysokost a pevnost, tak že se zdál nemožný k dobytí. Viz Isai. 13, 6. — *obrátím*, H. dám. — *spálenou*, t. v požár, H. spálení.

26. *pustinou*, H. pustinami věka.

27. *připravte*, H. posvěťte, tak níž. — *svolejte*, H. ohlaste. — *Ararat*, o němž viz Gen. 8, 4. — *počet*, H. hrozných neb naježených; jako když chtějí brouci zletěti, zježí se.

28. *Babylonu*, H. němu. — *jejich*, t. těch králů medských, H. jeho.

29. *vykonáváno*, H. postaveno. — *usouzení*, H. myšlení.

Babylonu, aby obrátil zemi babylonskou v pu-
30 stinu, v nížby se žádný neosazoval; * přesta-
nou silní Babylonští bojovati, seděti budou
v ohradách, zhyne síla jejich, budou jako že-
ny; zapálí nepřátelé příbytky jejich, polámány
31 budou závory jejich; * těkař jeden druhého
potká a posel posla, aby oznámeno bylo
králi babylonskému, že již vzato jest město
32 jeho s jedné strany, * a že brodové vzati i
jezera vypálena ohněm a muži bojovní pře-
33 děšeni. * Nebo takto praví Hospodin zástupů,
Bůh israelský: Dcera babylonská jest jako
humno, jehož nabíjení čas přišel, ještě mali-
34 čko, a přijde čas žně její. * Vyjídá mne, po-
tírá mne Nabuchodonosor král babylonský,
vystavuje mne jako nádobu prázdnou, požírá
mne jako drak, naplňuje břich svůj rozko-
35 šemi mými, vyhání mne; * násilí, kteréž se
mně a mému tělu děje, přijdiž na Babylon,
praví obyvatelkyně sionská, a krev má na
obyvatele země chaldejské, praví Jerusalem.
36 * Protož takto praví Hospodin: Ai já vyvedu
při tvou a pomstím tě; nebo vysuším moře
37 jeho, vysuším i vrchoviště jeho; * i bude
obrácen Babylon v hromady rumu, v příbytek
draků, v užasnutí a ckání, tak že nebude
38 v něm žádného obyvatele; * jako lvíčata spolu
řváti budou, skučeti budou jako mladí lvové;
39 * tehdáž když se rozpálí vínem, a já takové jim
hody učiním a tak je opojím, že zkřiknouti
a snem věčným zesnouti musejí, tak aby ni-
40 kdy neprocítili, dí Hospodin; * povedu je ja-
41 ko berany k zabití, jako skopce s kozly.* Jakž-
by dobyt býti mohl Sesach, jakžby vzata býti
mohla chvála vší země, jakžby přijíti mohl
na spuštění Babylon mezi národy? * Vystoupí 42
proti Babylonu moře, množstvím vlnobití je-
ho přikryt bude; * města jeho budou pusti- 43
nou, zemí vyprahlou a pustou, zemí, v jejíchž
městech neosadí se žádný, aniž projde skrze
ně syn člověka; * navštívím také Bele v Ba- 44
byloně a vytrhnu, což shltil, z úst jeho; i
nepohrnou se k němu více národové; tak i
zdi babylonské padnou. * Vyjděte z prostřed- 45
ku jeho, lide můj, a vysvoboďte jeden každý
duši svou od prchlivosti hněvu Hospodinova;
* a nebuďtež choulostivého srdce, aniž se 46
bojte pověsti, kteráž slyšána bude v té zemi,
když přijde tohoto roku pověst a potom dru-
hého roku pověst i ukrutenství v zemi a pán
na pána. * Protož ai dnové přijdou, že na- 47
vštívím rytiny babylonské, a všecka země
jeho zahanbena bude, i všickni zbití jeho
padnou u prostřed něho; * i budou prozpě- 48
vovati nad Babylonem nebesa i země, a což-
koli v nich jest, když na něj od půlnoci při-
táhne vojsko těch zhoubcův, dí Hospodin.* Ano 49
i Babylon padnouti musí, ó zbití Israelovi,
i s Babylonem pravím padnou zbití vší země
jeho. * Ó kdož jste znikli meče, jděte, neza- 50
stavujte se; zpomínejte daleko jsouce na Ho-
spodina a Jerusalem nechť vstupuje na srdce
vaše; * rcete: Stydímeť se, že slýcháme útrž- 51
ku; hanbí se tváře naše, že cizozemci chodí
do svatyně domu Hospodinova. * Protož ai 52
dnové přijdou, dí Hospodin, že navštívím ry-
tiny jeho a po vší zemi jeho stonati bude
zraněný; * byť pak vstoupil Babylon na ne- 53
be a byť pak ohradil velmi vysokou pevnost
svou; však ode mne přitáhnou na něj zhoub-

30. *jejich*, H. jeho, t. Babylona. — *ženy*, výš 50, 37.
31. *těkař*, J. pošta, běhoun. — *posel*, H. zvěstovatel. — *s jedné* etc.: s (jednoho) konce. I odtud se ukazuje, jak velmi veliké město Babylon býti musilo. Kdo chce, čti šíře Herodota, Strabo a Sabellica.
32. *ohněm*, t. docela vysušena, jakoby vypálena byla, J. třtí popáleno. Vidí se, že se tím mluvením to ukazuje, což se praví, že Cyrus při dobývání Babylona učinil: že řeku Eufrat, kteráž skrze Babylon tekla, jinam obrátil a tudy do města s vojskem svým se vpravil. — *bojovní*, H. boje.
33. *žně*. Jakoby řekl: Dosti ta stodola dlouho zavřená a v pokoji byla; ale že již něco jiného jí nastane, aby totiž i zkažena i obloupena byla.
34. *Vyjídá*: Lid boží naříká nad svým bezprávím. — *břich*: střeva.
35. *násilí*, J. loupež, křivda.
36. *pomstím tě*, H. pomsty tvé. — *moře*, t. veliké vody řeky Eufratu. Výš v. 32. Jiní to obracejí na veliká zboží do něhož shromážděná; viz Isai. 21, 1. — *vrchoviště*: prameny.
38. *řváti* etc., t. Babylonští, jakoby řekl: Bylit jsou někdy jako lvové a lvíčata uchvacující loupeže; a dokážíť toho i při své zkáze, ne něčím však jiným než samým řvaním aneb křikem; ale nic jim to neprospěje. — *mladí*, H. lvíčata lvův.
39. *když se* etc., H. v rozpálení jejich položím hody jejich. — *zkřiknouti*: splésati. — *věčným*, H. věka. — *neprocítili*. Vysvětlení širší verše tohoto viz Dan. 5. hl.
41. *Jakžby*. Podobné mluvení výš 50, 23. — *přijíti*, H. býti.
42. *Vystoupí*: zduje se. — *moře*: Babylon sám byl jako moře (v. 36), teď se mu jiným mořem, že jej přikváčí, pohrůžka činí, t. vojsky Perských a Medských.
43. *jejichž*, H. v nichž.
44. *vytrhnu*, H. vyvedu shlcení jeho. — *shltil*, t. všecky ty oběti a dary, kteréž do chrámu Belova od rozličných národů ku poctivosti jeho přinášíny a obětovány byly, odejmu. — *nepohrnou*, H. nepotekou.
46. *nebuďtež* etc., H. nechť nemdlí srdce vaše. — *zemi*, t. chaldejské.
50. *daleko*, H. zdaleka. — *vaše*, t. nechť vám přichází na mysl.
51. *útržku*: hanění. — *hanbí* etc., H. přikrývá stud. — *cizozemci*: cizí.
53. *vysokou*, H. výsost síly.

54 cové, praví Hospodin; * zvuk křiku slyšán bude
z Babylona a potření veliké ze země chal-
55 dejské. * Nebo Hospodin poplénî Babylon a
vyhladí z něho hřmot veliký; byť pak zvu-
čela vlnobití jejich jako vody mnohé, vydá-
56 ván byl hluk hlasu jejich; * tehdáž když při-
táhne na něj, na ten Babylon zhoubce; i bu-
dou jati silní jeho, potříno bude lučiště je-
jich; nebo Bůh silný odplatí, Hospodin vrcho-
57 vatě jim odplatí řka: * Opojím knížata jeho
i moudré jeho, vývody jeho i znamenitější
jeho, i silné jeho; aby zesnuli snem věčným
a neprocítili, dí král, jehož jmeno jest Ho-
58 spodin zástupův. * Takto praví Hospodin zá-
stupův: Oboje zeď babylonská velmi široká
do základu zbořena bude a brány jeho vy-
soké ohněm spáleny budou a tak, o čemž
pracovali lidé a národové až do ustání na-
darmo, ohněm zkaženo bude.
59 Slovo, kteréž přikázal Jeremiáš prorok
Saraiašovi synu Neriáše, synu Maasiášovu,
když se vypravil od Sedekiáše krále jud-
ského do Babylona, léta čtvrtého kralování
jeho (byl pak Saraiáš kníže proroků);
* když sepsal Jeremiáš všecko zlé, kteréž 60
přijíti mělo na Babylon, do knihy jedné, vše-
cka ta slova, kteráž jsou psána proti Baby-
lonu, * i řekl Jeremiáš Saraiašovi: Když při- 61
jdeš do Babylona a uzříš jej, tedy čti vše-
cka ta slova * a rci: Ó Hospodine, ty jsi 62
mluvil o místě tomto, že je zkazíš, tak že
nebude v něm obyvatele, od člověka až do
hovada; ale že hrozně zpuštěno na věky bu-
de. * Když pak do konce přečteš knihu tuto, 63
přivaž k ní kámen a hoď ji do prostřed Eu-
fratu * a rci: Tak potopen bude Babylon a 64
nepovstane z toho zlého, kteréž já uvedu na
něj, ačkoli ustávati budou. Až potud jsou
slova Jeremiášova.

Hlava 52.

Proroctví Jeremiáše zavírají se historií správu dávající, co se dálo v zemi zaslíbené, něco v čas pokoje, něco i nepokoje. V čas pokoje Sedekiáš mladý dosedl na stolici, zlý byl proti vlasti a Bohu i proti králi babylonskému a Pán Bůh mu do devíti let hověl. V čas nepokoje město jest obleženo silně, potom i dobyto. Tu stalo se 1) utíkajících a) honění, b) zajetí, c) v Reblatě zmordování (mezi nimiž Sedekiáš jest oslepen a do řetězů dán); 2) v městě pozůstalých soužení, nebo vojevoda a) popálil α) chrám, β) dům královský i domy jiné; b) pobořil zdi; c) z lidu chatrného množství zajav něco k robotám nechal v zemi; d) zloupiv chrám na správce se vyptal. Ty α) pobral, β) ke králi přivedl a on je zbíti poručil. A tak ze všeho množství třikrát pohubeného sotva čtyři tisíce zachoval. V Babyloně Evilmerodach Joakima 1) z vězení pustil, 2) obveselil a) přívětivostí obličeje svého, b) zvýšením ho nad jiné krále, c) darováním ho α) rouchem hodným a β) stolem poctivým.

V jedenmecítma letech byl Sedekiáš,
když počal kralovati, a jedenácte let kralo-
val v Jerusalemě. Jmeno matky jeho bylo
2 Amital, dcera Jeremiášova z Lobny. * I uči-
nil to, což jest zlé před očima Hospodino-
výma, všecko tak jakž byl dělal Joakim.
3 * Nebo se to dálo pro rozhněvání Hospodi-
novo proti Jerusalemu a Judovi, až je i za-
vrhl od tváři své. V tom opět zprotivil se
4 Sedekiáš králi babylonskému. * Stalo se pak
léta devátého kralování jeho, měsíce desá-
tého v desátý den téhož měsíce, že přitáhl
Nabuchodonosor král babylonský se vším voj-
skem svým k Jerusalemu, a položili se u ně-
ho a vzdělali proti němu hradbu vůkol; * a 5
bylo město obleženo až do jedenáctého léta
krále Sedekiáše, * v kterémžto měsíce čtvrté- 6
ho, devátého dne téhož měsíce rozmohl se
hlad v městě a neměl chleba lid země; * i 7
prolomeny jsou zdi městské, a všickni muži

55. *hřmot*, H. hlas.
56. *vrchovatě* etc., H. odplaceje odplatí.
57. *moudré*: mudrce.
58. *do základu* etc., H. obnažením obnažena bude, viz Isai. 13, 6. — *lidé*, t. v shromažďování statků a bohatství po mnohé věky (viz Isai. 21, 1.) aneb ti, kteříž k stavení a vzdělávání města, buď najímáni, buď robotami (což podobněji jest) hnáni byli. J. pracovati a ustávati budou, t. usilujíce hasiti a přetrhnouti oheň. — *ohněm*, H. k ohni ustávati.
59. *se vypravil*, H. šel.
62. *zkazíš*, H. vytneš. — *že hrozně* etc., H. pustinami věka.
63. *do konce* etc., H. dokonáš čísti.
64. *ustávati*, t. aby těm ranám božím odepříti mohli; aneb potom zase napraviti se a vzdělati. — *Jeremiášova.* Nebo hlava 52 není od Jeremiáše, jakž se rozuměti může, sepsána; ale od někoho z pobožných pro lepší srozumění proroctví Jeremiášova z čtvrtých knih Královských z hl. 24. 25. vzata a přidána.
1. *V jedenmecítma*, H. syn ve dvadcíti a v jednom roku.
4. *hradbu:* věže.
5. *a bylo*, H. šlo.
6. *čtvrtého*, t. měsíce června.
7. *skrze* etc., H. cestou brány.

bojovní utekli a vyšli z města v noci skrze
bránu mezi dvěma zdmi, kteréž byly u za-
hrady královské (Chaldejští pak leželi okolo
8 města), a ušli cestou pouště. * I honilo voj-
sko chaldejské krále a postihli Sedekiáše na
rovinách jerišských a všecko vojsko jeho
9 rozprchlo se od něho; * a tak javše krále
přivedli ho ke králi babylonskému do Reblaty
10 v zemi Emat, kdežto učinil o něm soud. * I
zmordoval král babylonský syny Sedekiášo-
vy před očima jeho, ano i všecka knížata
11 judská zmordoval v Reblatě; * oči pak Sede-
kiášovy oslepil a svázav ho řetězy ocelovými
král babylonský, dal jej dovesti do Babylo-
na a dal jej do vězení až do dne smrti je-
12 ho. * Potom měsíce pátého desátého dne té-
hož měsíce léta devatenáctého kralování Na-
buchodonosora krále babylonského přitáhl
Nabuzardan vojevoda nad bojovníky, kterýž
sloužíval králi babylonskému, do Jerusalema
13 * a zapálil dům Hospodinův i dům králov-
ský i všecky domy v Jerusalemě, a tak vše-
14 cky domy veliké vypálil ohněm; * všecky ta-
ké zdi jerusalemské vůkol pobořilo všecko
vojsko chaldejské, kteréž bylo s tím vojevo-
15 dou nad bojovníky; * při tom z chatrného li-
du, totiž ostatek lidu, kterýž byl zůstal v mě-
stě, i poběhlce, kteříž byli ustoupili ke králi
babylonskému, a jiný obecný lid zavedl Na-
16 buzardan vojevoda nad bojovníky; * toliko
něco chatrného lidu země zanechal Nabuzar-
dan vojevoda nad bojovníky, aby byli vinaři
17 a oráči. * Nad to sloupy měděné, kteříž byli
v domě Hospodinově, i podstavky i moře mě-
děné, kteréž bylo v domě Hospodinově, ztlou-
kli Chaldejští a odvezli všecku měď z nich
18 do Babylona; * též hrnce, lopaty a nástroje
hudebné a kotlíky a kadidlnice i všecky ná-
19 doby měděné, jimiž sloužili, pobrali; * i me-
denice a nádoby k oharkům s kotlíky a hrnci
a svícny a kadidlnice a okříny a cožkoli
zlatého a stříbrného bylo, pobral vojevoda
20 nad bojovníky; * sloupy dva, moře jedno a
volů dvanáct měděných, kteříž byli pod pod-
stavky, jichž byl nadělal král Šalomoun do
domu Hospodinova: nebylo váhy mědi všech
těch nádob. * Nebo sloupův těch, osmnácti lo- 21
ket byla výška sloupu jednoho, kterýž oko-
lek měl dvanácti loktův, ztloušti pak čtyř
prstův byl dutý; * a makovice na něm mě- 22
děná, a makovice jedné výška pěti loket a
mřežování i jablka zrnatá na té makovici
vůkol: všecko bylo měděné; takovýž byl
sloup druhý se zrnatými jablky; * a bylo jablek 23
zrnatých devadesát a šest po každé straně; vš-
dy jablek zrnatých bylo po stu na mřežo-
vání vůkol. * Vzal také týž vojevoda nad bo- 24
jovníky Saraiáše kněze předního a Sofoniáše
kněze nižšího a tři strážné prahu; * a z mě- 25
sta vzal komorníka jednoho, kterýž byl vůd-
cem nad muži bojovnými a sedm mužů, jenž
bývali při králi, kteříž nalezeni byli v mě-
stě, a předního spisovatele vojska, kterýž po-
pisoval vojsko z lidu země, a šedesáte mužů
z lidu země, kteříž nalezeni byli v městě.
* Zjímav tedy je Nabuzardan vojevoda nad 26
bojovníky přivedl je ke králi babylonskému
do Reblaty; * i pobil je král babylonský a 27
zmordoval je v Reblatě v zemi Emat, a tak
zaveden jest Juda ze země své. * Tenť jest 28
lid, kterýž zavedl Nabuchodonosor léta se-
dmého, Judských tři tisíce a třimecítma.
* Léta osmnáctého Naduchodonosora zavedl 29
z Jerusalema osm set třiceti a dvě; * léta 30
třimecítmého Nabuchodonosora zavedl Nabu-
zardan vojevoda nad bojovníky Judské, duší
sedm set čtyřidceti a pět; všech duší čtyři
tisíce a šest set.
Stalo se také třidcátého sedmého léta po 31
zajetí Joakima krále judského, dvanáctého
měsíce dvadcátého pátého dne téhož měsíce
povýšil Evilmerodach král babylonský toho
léta, když počal kralovati, Joachina krále
judského, pustiv ho ze žaláře; * a mluvil 32
s ním dobrotivě i stolici jeho postavil nad
stolice králův, kteříž s ním byli v Babyloně;
* změnil též roucho jeho, kteréž měl v žaláři, 33
a jídal Joachin chléb před ním vždycky po
všecky dny života svého. * Nebo vyměřený 34
pokrm ustavičně dáván byl jemu od krále
babylonského, a to na každý den až do dne
smrti jeho po všecky dny života jeho.

9. *soud*, viz IV. Král. 25, 6.
11. *vězení*, H. do domu stráže.
12. *pátého*, t. července. — *sloužíval*, H. stával před tváří.
15. *ustoupili*, H. odpadli, t. od Sedekiáše, výš 39, 9.
18. *nástroje*: žaltáře.
21. *okolek*, H. nit.
23. *všudy*, H. všecka.
24. *prahu*, viz IV. Král. 25, 18.
25. *jenž* etc., H. vídali tvář královskou.
28. *zavedl*, H. zastěhoval, tak i dále.

31. *měsíce*, t. února. — *pátého* etc., t. těch dnů právě, když se připravovati měli k slavení hodu beránka. Nebo měsíce prvního podlé božího nařízení (Exod. 12, 2., též 13, 4.) nastával Židům ten hod. I tu divnou boží časů a chvílí správu viděti stalou ku potěšení tomuto vězni, kterýž, jakž se nalézá z bedlivého let sečtení, byl v žaláři 27 let. — *Joachina*, H. hlavy Joachina, jinak sloul Jekoniáš. — *pustiv* etc., vyveda.
32. *dobrotivě*, H. dobré věci.
33. *chléb*: Chlebem i jiní pokrmové se zavírají. Viz Exod. 16, 8. — *po všecky*, H. věc dne ve dni svém.

Pláč Jeremiášův.

Kniha tato zdržuje v sobě tužebná naříkání nad mnohými a ustavičnými bídami lidu judského, hned od smrti krále Josiáše, kteréhož času prorok svatý Jeremiáš vida, že se dnové zarmoucení a žalosti plniti začali, k tomu přiveden, aby přítomných i nastávajících netoliko církve, ale také i všeho království soužení jsa čitelen, nad tím hořce a žalostně plakati a kvíliti musil. A protož jakož sám za sebe, tak i za jiné všecky pobožné nad těžkostmi mnohými naříkaje z hříchů všem obecných i obzvláštních se vyznává; všech ku pokání, víře a modlitbám svatým ponouká; Boha za odvrácení hněvu jeho a za udílení milosti a milosrdenství podlé slibův božských pravdomluvných pokorně prosí a žádá.

Hlava 1.

Pláče prorok jmenem církve vůbec, jako přede vším světem a obzvláštně před Bohem. Obecné naříkání čtveré jest. O prvním pláči. Nad popléněním města naříkaje I. vyznává, 1) co se s lidem potkalo, totiž a) všeho dobrého odnětí sloužícího ku pohodlí α) domácímu, jako *a*) dobří přátelé, *b*) obydlí pokojná, β) obecnému při správě duchovní i světské; b) zlých pak věcí vzrůst a prospěch přílišný; 2) proč se to s lidem potkalo; II. hledá ulitování soužených 1) u Boha, poněvadž a) nepřítel neslušně sobě počíná, b) lid v soužení umdlévá; 2) lidí okolních, aby znajíce též bolesti lidu poznali, že Bůh a) jako tresce α) hrozně lid svůj, an *a*) ani sami jemu odolati, k čemuž se s pláčem zná, *b*) ani proti němu pomoci užiti nemohou, β) spravedlivě všecko v poplénění uvodě, b) tak sám pomoci může.

ch město tak
lidné, jakť jest
samotné zů-
stalo a učině-
no jako vdova,
nejznamenitěj-
ší mezi náro-
dy, přední me-
zi krajinami již
samo pod plat
2 uvedeno! * Dce-
ra sionská usta-
vičně pláče i
v noci, a slzy její tekou po lí-
cích jejích; ze všech milo-
vníků svých nemá žádného,
kdoby ji potěšil; všickni přá-
telé její nevěrně se k ní mají,
obrátili se jí v nepřátely;
3 * a ačkoli se zastěhovala dcera
judská, protože byla trápena a u veliké porobě;
však osadivši se mezi pohany nenalézá odpoči-
nutí; všickni, kteříž ji honí, postíhají vtěsně.
* Cesty dcery sionské kvílí, že žádný nepřichází 4
k slavnosti; všecky brány její zpustly, kněží
její vzdychají, panny její smutné jsou, ona
pak sama plná jest hořkosti; * nepřátelé její 5
jsou hlavou, odpurcům jejím šťastně se ve-
de; nebo ji Hospodin zarmoutil pro množství
přestoupení jejích; maličcí její odešli do za-
jetí před obličejem nepřítele; * a tak odňata 6
od dcery sionské všecka okrasa její; knížata
její jsou podobná jelenům, kteříž nenalézají
pastvy a ucházejí bez moci před tím, kdož
je honí. * Rozpomínáť se žalostně dcera jeru- 7
salemská ve dnech trápení svého a kvílení
svého na všecka svá utěšení, kteráž mívala
ode dnův starodávních, teprv když padá lid
její od ruky nepřítele, nemajíc žádného, kdo-
by ji spasil; protivníciť se jí dívajíce posmí-
vají se klesnutí jejímu. * Těžce hřešila dcera 8
jerusalemská, protož jako nečistá odloučena
jest; všickni, kteříž ji v poctivosti mívali, ne-
váží ji sobě, protože vidí nahotu její; ona

V biblí sedmdesáti vykladačů počátek knihy této v tato slova se pokládá: I stalo se, když Israel zajat byl a Jerusalem zpuštěn, že seděl Jeremiáš pláče a naříkal naříkáním tímto a řekl. (Jak plakávali proroci nad bídami lidskými, viz Isai. 20, 2. —) Veršové čtyř hlav Pláče Jeremiášova jsou podlé abecedy židovské složeni.

1. *lidné*, H. hojné lidem. — *zůstalo*, H. usedlo. Jakoby řekl: Hrozný a žalostný spůsob Jerusalema, poněvadž tak i na lid i na všecko zloupen spatřuje se; jako ženy ovdovělé, zloupené, ode všech opuštěné a v největším zámutku sedící. Taktě mu Isaiáš to předpověděl, hl. 3, 26. — *přední*: kníže.
2. *ustavičně* etc., H. pláčem pláče. — *lících*: če-

9 pak vzdychá obrácena jsouc zpět; * nečistota
její jest na podolcích jejích, nepamatovala na
skončení své; protož patrně klesá nemajíc
žádného, kdoby ji potěšil. Popatřiž Hospodine na trápení mé; neboť se vyvýšil nepřítel,
10 * sáhl rukou svou nepřítel na všecky drahé
věci její; nebo musí se dívati pohanům, ani
chodí do svatyně její, o čemž jsi byl přikázal, aby tobě nevcházeli do shromáždění.
11 * Všecken lid její vzdychajíce hledají chleba,
vynakládají nejdražší věci své za pokrm
k očerstvení života. Vzezřiž Hospodine a po-
12 patřiž; nebť jsem v nevážnosti. * Nic-liž vámi
nehýbe to? ó všickni, kteříž tudyto jdete!
pohleďte a vizte, jestli kde bolest podobná
bolesti mé, kteráž jest mi učiněna; jak mne
zámutkem naplnil Hospodin v den prchlivosti
13 hněvu svého. * Seslal s výsosti oheň do kostí mých, kterýžto opanoval je; roztáhl síť
nohoum mým, obrátil mne zpět, obrátil mne
v pustinu; pročež celý den nedužívá jsem.
14 * Tuze svázáno jest rukou jeho jho přestoupení mých, kterážto jako tuze spletené houžve
připadly na hrdlo mé, a toť porazilo sílu
mou; vydal mne Pán v ruku nepřátel, nemohuť povstati. * Pošlapal Pán všecky mé silné 15
u prostřed mne; svolal proti mně zástupy,
aby potřel mládence mé; tlačil zajisté Pán
jako lisicí pannu, dceru judskou. * Pro tyť věci 16
já pláči; z očí mých, z očí mých pravím tekou vody, a že jest vzdálen ode mne potěšitel, kterýžby očerstvil duši mou, synové
moji jsou pohubeni; nebo ssílil se nepřítel.
* A ač rozprostírá dcera sionská ruce své, však 17
nemá žádného, kdoby ji potěšil; vzbudiltě
Hospodin proti Jakobovi všudy vůkol něho
nepřátely jeho, mezi nimiž jest dcera jerusalemská jako žena pro nečistotu oddělená.
* Spravedlivý jest Hospodin, nebť jsem na 18
odpor činila ústům jeho. Slyšte medle všickni lidé a vizte bolest mou; panny mé i
mládenci moji odebrali se do zajetí. * Volala 19
jsem na milovníky své, ale oni oklamali mne;
kněží moji a starci moji v městě pomřeli;

---

listech. — *přátelé.* Nepochybné, že tím slovem míní ty, k nimž se lid boží o pomoc utíkali, s nimi se smluvili, jim upláceli, na nich více než na Bohu se zakládali, jako byli Assyrští, Egyptští; proti čemuž proroci tvrdě mluvili a od toho odvodili. Isai. v hl. 39, 31., Jer. 2, 18., Pláč 5, 6., Ezech. 16, 28. též 23, 5., Ose 7, 11. Pročež když nebylo nápravy, bylo hodné a spravedlivé boží trestání. Viz Isai. 22, 22., též 8, 12., též 17, 3., též 18, 2. — *obrátili,* H. jsou.

3. *judská,* t. Judští sem tam utekše ze své vlasti, rozkrývali se mezi cizími; o čemž viz Isai. 16, 4. — *veliké* etc., H. množství poroby. — *pohany*: národy. — *vtěsně,* J. v soužení.

4. *kvílí.* Zosobení. Viz II. Král. 12, 11. Ačkoli rozliční jsou zámutkové pobožných lidí na světě; však nejžalostivější jim bývá zbavenu býti božích služeb (Žl. 41, 5., též 73, 9., též 83, 3., též 136, 1.), jejichžto zámutku i ty mrtvé věci jakoby s nimi čitelny byly, tuto se ukazuje. — *plná* etc., H. hořkostí jest sobě.

5. *hlavou.* Jakoby řekl: Panují nad ní podlé své líbosti.

6. *odňata,* H. odešla. — *okrasa.* Jaká to okrasa byla, viz Deut. 4, 7., Řím. 9, 4.

7. *utěšení,* H. žádostivé věci. Ukazuje se tu, že Jerusalem teprv pozdě těžkostmi a bídami svými jako z tvrdého sna probuzen, aby se živě ohlédl, co dobrého měl, když to ztratil; nebo prvé jako opojen byv všemi dobrými věcmi, spal a jako na poly mrtvý byl (viz Isai. 51, 21.). Takť se i podnes mnohým přihází i zde v čase milosti, že nebyvše darů božích vděčni pozdě bycha honívají. Tak se stane i všechněm nekajícím hříšníkům v pekle, že se jim oči jejich pozdě otevrou. Maud. hl. 5. — *kdoby* etc.: spomocníka. — *se jí* etc.: hledíce na ni. — *klesnutí* etc., H. přestáním jejím, t. že všecka její správa i sláva přestala a klesla. J. sobotám jejím; a slyší to o poctě a službě boží.

8. *Těžce* etc., H. hřích hřešila. — *nahotu:* hanbu. — *zpět.* Jakoby řekl: hanbí se, tak že ani na lidi hleděti nesmí.

9. *skončení.* Jakoby řekl: Na tyto hrozné bídy, kteréž na ni naposledy svaleny jsou, nechtěla pomýšleti, aby z hříchů a nečistot svých pokání činila; ačkoli k tomu hojné služby všelikého času i skrze proroky i zákon mívala. Deut. 32, 29. — *patrně,* H. sstupuje divně. — *vyvýšil,* H. zveličil.

10. *drahé,* H. žádostivé, tak v. 11.

11. *k očerstvení* etc., H. k navrácení zase duše, tak níž 19. — *v nevážnosti*: opovržená, povrhel.

12. *Nic-liž* etc., H. nic-li k vám. — *tudyto,* H. cestou.

13. *je,* H. ji, t. kost. Jiní to obracejí na Jerusalem, nad kterýmž Hospodin zvláštně panoval. — *obrátil,* H. položil.

14. *jeho,* t. boží. — *připadly,* H. vstoupily. — *porazilo:* k zemdlení přivodí.

15. *zástupy,* H. t. shromáždění; viz Isai. 14, 14., J. povolal proti mně uloženého času; neb obojím spůsobem ta slova vyložena býti mohou. — *judskou,* t. dal Bůh nepřátelům moc nad lidem svým, aby jej sužovali, a ne jináče než jako hrozny v lisici rozličného trápení tlačili. Nebo Boha a jeho mnohého otcovství sobě nevážili; protož při nich soudy své spravedlivé i hrozné konati ráčil. Viz Isai. 2, 6., Jer. 11, 16.

16. *z očí,* H. oko mé, oko mé sstupuje vodami. — *očerstvil,* H. navrátil. — *pohubeni,* H. spuštění.

17. *rozprostírá,* t. potěšení a pomoci žádostivě hledá. — *vzbudiltě,* H. přikázal. Jakoby řekl: Nestalo se to nějakým neštěstím Jakobovi aneb náhodou, ale z božího nařízení a rozkazu. Viz Isai. 45, 7., též 13, 4. — *všudy,* H. vůkolí jeho.

18. *ústům,* t. řečem božím, kteréž služebníci a proroci jeho vynášeli. Viz Isai. 11, 4., též 25, 8., též 30, 2. — *lidé.* Jakoby řekl: Vy všickni, kteříž ještě čas vzácný máte a pomsty boží na vás nedokročily, vezměte sobě ze mne příklad, neodporujte ústům božím, čiňte pokání, ať se i vám též podobně jako i mně nestane.

19. *pomřeli,* H. vypustili ducha.

nebo hledajíce pokrmu, aby posilnili života
20 svého — nenalezli. * Popatřiž ó Hospodine;
neboť mi úzko, vnitřnosti mé zkormouceny
jsou, srdce mé svadne ve mně, protože jsem
na odpor velice činila; vně meč na sirobu
21 přivodí, v domě pak jest pouhá smrt. * Slý-
chajíť, že já vzdychám, ale není žádného,
kdoby mne potěšil; všickni nepřátelé moji
slyšíce o mých bídách radují se, že jsi to
učinil a přivedl den, kterýž jsi ohlašoval; ale
budouť mně podobní. * Nechť přijde všecka 22
nešlechetnost jejich před obličej tvůj, a učiň
jim, jakož jsi učinil mně pro všecka přestou-
pení má; neboť jsou mnohá úpění má a srdce
mé nedužívé.

Hlava 2.

O druhém pláči. Prorok 1) naříkaje nad potřením země přišlém a) od rozhněvání božího, tak že i α) obydlí zpodvracel neodpustiv a) ani chrámu, b) ani městu; β) obyvatele jiné a) zhubil, b) snížil, aby i staří i mladí kvílili, jakožto k zhojení nemožní, b) pro hříchy veliké, c) zlehčením svým u nepřátel velikým; 2) pamatuje církve boží, aby a) poznajíc soudy Páně v pokoře, s pláčem, bez ustání, b) utekla se k němu s potoužením; α) co se to neslušného děje, že a) rodičové dítky své za pokrm mají, b) lidé zbiti jsou i v svatyni i jinde, a β) to v hněvu božím, γ) od nepřátel.

Jak hustým oblakem prchlivosti své při-
kryl Pán dceru sionskou, shodil s nebe na
zemi slávu Israelovu; aniž se rozpomenul na
podnože nohou svých v den prchlivosti své.
2 * Shltil Pán beze vší lítosti všecky příbyt-
ky Jakobovy, zbořil v prchlivosti své ohrady
dcery judské, udeřil jimi o zemi, v potupu
3 uvedl království i knížata její. * Odťal v roz-
pálení hněvu svého všecken roh Israelův; od-
vrátil zpět pravici svou od nepřítele a roz-
páliv se proti Jakobovi jako oheň plápola-
4 jící pálí docela všecko vůkol. * Natáhl lučiště
své jako nepřítel, postavil pravici svou jako
protivník, i zbil všecky nejzdařilejší z lidu a
vylil do stánku dcery sionské jako oheň
5 prchlivost svou. * Učiněn jest Pán podobný
nepříteli, shltil Israele, shltil všecky paláce
jeho, zkazil ohrady jeho a rozmnožil v lidu
6 judském zámutek a žalost. * Mocí zajisté od-
trhl jako od ohrady plot svůj, zkazil stánek
svůj, v zapomenutí uvedl Hospodin na Sionu
slavnost a sobotu a v prchlivosti hněvu své-
ho zavrhl krále i kněze. * Zavrhl Pán oltář 7
svůj, v ošklivost vzal svatyni svou, vydal
v ruku nepřítele zdi a paláce sionské, křičeli ne-
přátelé v domě Hospodinově jako v den slavno-
sti. * Uložiltě Hospodin zkaziti zeď dcery si- 8
onské, roztáhl šňůru a neodvrátil ruky své
od zhouby; pročež val i zeď kvílí a spolu
mdlejí. * Poraženy jsou na zemi brány její, 9
zkazil a polámal závory její; král její i kní-
žata její zajati jsou mezi pohany; není ani
zákona, proroci také její nemívají vidění od
Hospodina. * Starší dcery sionské usadivše se 10
na zemi mlčí; posýpají prachem hlavy své a
přepasují žíněmi panny jerusalemské, svěšují
k zemi hlavy své. * Zhynuly od slz oči mé, 11
zkormoutily se vnitřnosti mé a vykydla se
na zemi játra má pro potření dcery lidu mé-
ho, když i nemluvňátka a prsí požívající na
ulicích města se svírají * a říkají matkám 12
svým: Kdež jest obilí a víno? Když se pra-
vím jako zraněný svírají po ulicích města a
vypouštějí duše své na klíně matek svých.

---

20. *zkormouceny*, H. kalné. — *svadne*: trne, troudí se, H. obrací se. — *ve mně*, H. u prostřed mne. — *jsem na odpor* etc., H. odporujíc odporovala.

21. *mých* etc., H. zlém mém. — *den*, t. čas trestání a pomsty. — *ohlašoval*, t. skrze služebníky své proroky.

22. *přijde*, viz v předml. prav. 10.

1. *podnože*, t. na chrám svůj; viz podobně Žl. 98, 2., též 131, 7.

2. *beze vší* etc., H. a nelitoval. — *udeřil*, H. působí, aby dosáhly země.

3. *roh*: viz I. Král. 2, 1. — *nepřítele.* Jakoby řekl: Nevztahuje již ruky své k trestání nepřátel, tak jako někdy to činíval; ale na nás k našemu stírání ji obrátil. — *plápolající*, H. plamene. — *pálí*, H. sžírá.

4. *nejzdařilejší*, H. žádostivé oku, t. přední z lidu, na kteréž bylo milo pohleděti.

5. *lidu*, H. dceři.

6. *plot*, t. odjal ochranu od lidu svého. Podobně viz Žl. 79, 13., též 88, 41., Isai. 5, 5. — *zavrhl*, H. pohrdl.

7. *sionské*, H. její, t. dcery sionské. — *křičeli*, H. hlas vydali. Viz Žl. 73, 4.

8. *Uložiltě*, H. umyslil, tak v. 17. — *šňůru*, t. naschvál jako podlé nějakého pravidla všecko zbořil a z kořene vyvrátil.

9. *Poraženy*, H. pohříženy jsou. — *zákona*: učení. — *nemívají*, H. nenalézají. — *Hospodina.* Podobné naříkání viz v Žl. 73. 9.

10. *mlčí*, t. pro veliký zámutek a žalost nevědouce sobě co počíti. — *posýpají*, H. činí, aby vstoupil prach na hlavu.

11. *zkormoutily*, H. kalné jsou. — *vykydla*, H. vylila se. — *svírají*, t. hladem náramným.

12. *vypouštějí*, H. vylévají. Tím slovem duše může se rozuměti i o prosbách a žádostech dítek k matkám v své bídě volajících.

13 * Kohoť za svědka přivedu? koho připodob-
ním k tobě, ó dcero jerusalemská? koho tobě
přirovnám, abych tě potěšil, panno dcero si-
onská? nebo veliké jest jako moře potření
14 tvé, kdožby tě zhojiti mohl? * Proroci tvoji
předpovídali tobě lživé a ničemné věci a ne-
odkrývali nepravosti tvé, aby odvrátili zajetí
tvé; ale předpovídali to, což tobě těžkosti,
15 oklamání a vyhnání přineslo. * Všickni, kteříž
jdou cestou, tleskají nad tebou rukama, diví
se a potřásají hlavou svou za tebou dcero
jerusalemská říkajíce: To-li jest to město, o
němž říkávali, že jest nejkrásnější a utěšením
16 vší země? * Všickni nepřátelé tvoji rozdírají
na tebe ústa svá, hvízdají a skřípí zuby ří-
kajíce: Shlťme ji, totoť jest jistě ten den,
jehož jsme očekávali; jižtě nastal, vidíme jej.
17 * Učinil Hospodin to, což byl uložil; splnil řeč
svou, kterouž přikazoval ohlašovati ode dnů
starodávních; bořil bez lítosti a obveselil
nad tebou nepřítele, povýšil rohu protivníkův
tvých. * Vykřikovalo srdce jejich proti Pánu, 18
ó ty zdi dcery sionské, vylévej jako potok
slzy dnem i nocí, nedávej sobě odpočinutí,
aniž se spokojuj zřítelnice oka tvého.* Vstaň, 19
křič v noci hned při počátku bdění, vylévej
jako vodu srdce své před obličejem Páně;
pozdvihuj k němu rukou svých za život dí-
tek svých svírajících se hladem na rohu
všech ulic a rci: * Pohleď Hospodine a po- 20
patř, komu jsi tak kdy učinil? zdaliž jídají
ženy plod svůj, nemluvňátka rozkošná? zdaliž
mordován býti má v svatyni Páně kněz a
prorok? * Jižť leží na zemi po ulicích mladý 21
i starý, panny mé i mládenci moji padli od
meče, zmordoval jsi je a zbil v den prchlivo-
sti bez lítosti. * Svolal jsi jako ke dni sla- 22
vnosti z vůkolí ty, jichž se velice straším, a
nebylo v den prchlivoti Hospodinovy, kdoby
ušel neb živ pozůstal; kteréž jsem na rukou
pěstovala a vychovala, ty nepřítel můj do
konce zhubil.

Hlava 3.

O třetím pláči. Prorok naříkaje nad svým soužením a) připomíná, co se mu naskýtalo z α) křehkosti těla, zoufání, β) milosti boží, doufání, že Bůh 1) od milosrdenství svého neupustí, 2) v trestání lidu svého, α) ač se nekochá v bědování našem, b) však přepouští k napravování nás mnoho zlého; b) ponouká lidu k vzývání Boha Tu 1) vyznávaje (pro hříchy) snížení své a) u Boha a b) u nepřátel, jako α) rouhání ku pláči pobožné přivodící, β) protivenství, před nímž musil k Bohu se uteci; 2) žádá, aby a) popatřil na bezpráví a b) odplatil nepřátelům spravedlivě.

Já jsem ten muž, kterýž okouší trápení
2 od metly rozhněvání božího. * Zahnal mne a
3 uvedl do tmy a ne k světlu. * Toliko proti
mně se postavuje a na mne obrací ruku svou
4 přes celý den. * Uvedl před časem sešlost na
tělo mé a kůži mou a polámal kosti mé.
5 * Zastavěl mne a obklíčil přeodpornou hoř-
kostí. * Postavil mne v tmavých místech jako 6
ty, kteříž již dávno zemřeli. * Ohradil mne, 7
abych nevyšel, obtížil ocelivý řetěz můj. * A 8
jakžkoli volám a křičím, zacpává uši před mou
modlitbou. * Ohradil cesty mé tesaným ka- 9
menem a stezky mé zmátl. * Jest jako med- 10
věd číhající na mne a jako lev v skrýších.

13. *přivedu*, t. tak veliká bída na tě přišla, že ani pamětníka není, kterýžby to svědčil, že někdo trápení většího nežli ty okoušel.

14. *předpovídali* etc., H. vídali tobě lež a neslanost. — *zajetí.* Jakoby řekl: Kdyby byli proroci povinnost svou konali, lidu ku pokání napomínali a spolu s nimi je činili: mohli tomuto zlému vstříc vyjíti, abyste, t. do Babylona zajati nebyli — *ale* etc., H. vídali tobě břemena, lži a vyhnání, t. ty věci prorokovali, kteréž se tobě líbí, ale jižť se v hrozná břemena a těžká obrátily.

15. *diví*, H. ckají, hvízdají, tak hned. — *nejkrásnější*, H. dokonalost krásy.

16. *rozdírají*: otvírají. — *Shlťme*, H. shltili jsme. — *jižtě* etc., H. nalezli jsme.

17. *bez lítosti*, H. a nelituje.

18. *jejich*, t. nepřátel; jakoby řekl: Pyšně a rouhavě i proti nám i proti Bohu mysliti i mluviti směli; takoví byli oni IV. Král. 19, 22. — *ty zdi* etc., H. zeď dcery sionské spůsob, ať sstupují) výš 1, 4.) — *spokojuj*, H. umlčuj.

19. *život*, H. duši. — *na rohu*, H. na hlavě.

20. *nemluvňátka*, H. dlaní. Tak nemluvňátka nazývá, že se s nimi matky na dlaních neb na rukou rozkošně a milostně ustavičně pěstují, aniž jich tak nechávají ležeti jako hovádek, ovšem nemordují jich. Na týž smysl i poslední verš mluví, J. dlaní (zdélí). Tím Boha k lítosti jako i druhým příkladem nakloniti usiluje.

21. *bez lítosti*, H. nelituješ.

22. *ty* etc., H. přístrachy mé.

1. *okouší*, H. vidí. — *božího*, H. jeho.

2. *tmy*, viz Job. 15, 22.

3. *postavuje*, H. obrací.

4. *Uvedl*, H. spůsobil, aby zvetšelo, scvrklo se.

5. *Zastavěl*, t. jako nějakým stavením ohradil, abych žádného průchodu a volnosti míti nemohl. — *přeodpornou*, H. žlučí a těžkostí.

6. *kteříž* etc., H. mrtvé věku.

7. *Ohradil*, H. opletá, tak v. 9.

9. *zmátl*, H. převrátil.

11 * Cesty mé stočil, anobrž roztrhl mne a na
12 to mne přivedl, aby byl pustý. * Natáhl lu-
13 čiště své a vystavil mne za cíl střelám.* Po-
14 střelil ledví má střelami toulu svého. * Jsem
v posměchu se vším lidem svým a písničkou
15 jejich přes celý den. * Sytí mne hořkostmi,
16 opojuje mne pelynkem. * Nad to potřel o ka-
meničko zuby mé, vrazil mne do popela.
17 * Tak jsi vzdálil, ó Bože, duši mou od pokoje,
18 až zapomínám na pohodlí * a říkám: Zahy-
nulatě síla má i naděje má, kterouž jsem
19 měl v Hospodinu. * Avšak rozvažujíc trápení
20 svá a pláč svůj, pelynek a žluč; * rozvažujíc
pravím ustavičně ponižuje se ve mně duše
21 má; * odkudž to sobě přivodím ku paměti
22 (protož naději mám), * že veliké jest milo-
srdenství Hospodinovo, když jsme do konce
nevyhynuli; nepřestávajíť zajisté slitování je-
23 ho, * ale nová jsou každého jitra, nebo pře-
24 veliká jest pravda tvá. * Díl můj jest Hospo-
din, říká duše má, protož naději mám v něm.
25 * Dobrý jest Hospodin těm, jenž očekávají
26 na něj, duši té, kteráž ho hledá. * Dobré jest
i naději skládajícímu i trpělivě očekávajícímu
27 na spasení Hospodinovo. * Dobré jest muži
tomu, kterýžby nosil jho od dětinství svého;
28 * kterýžby pak byl opuštěn, trpělivě se má
29 v tom, což Bůh na něj vzložil, * dávaje do pra-
chu ústa svá, ažby se ukázala lepší naděje;
30 * nastavuje líce tomu, kdož jej bije a sytě se
31 potupou. * Neboť nezamítá svých Pán na věč-
32 nost; * nýbrž ačkoli zarmucuje, však slito-
vává se podlé množství milosrdenství svého.
33 * Netrápíť zajisté ze srdce svého, aniž za-
rmucuje synův lidských; * aby kdo potíral 34
nohama svýma všecky vězně v zemi; * aby 35
nespravedlivě soudil muže, před obličejem
Nejvyššího; * aby převracel člověka v při je- 36
ho, Pán nelibuje toho. * Kdož jest ten, ježto 37
když řekl, stalo se něco, jestliže Pán nepři-
kázal? * Z úst Nejvyššího zdali nepochází zlé 38
i dobré? * Pročežby tedy sobě stýskal člověk 39
živý a muž nad pokutou za hříchy své? * Pil- 40
ně raději ohledujme cest svých a zpytujme je
a navraťme se až k Hospodinu. * Pozdvihujme 41
srdcí i rukou svých k Bohu silnému, jenž jest
v nebesích, říkajíce: * Myť jsme se zpronevěřili 42
a zpurni jsme byli, protož ty neodpouštíš.
* Obestřels nás hněvem a stíháš nás, mordu- 43
ješ a nešetříš. * Obestřels se oblakem, aby 44
nemohla proniknouti k tobě modlitba. * Za 45
smeti a povrhel položil jsi nás u prostřed ná-
rodův těchto. * Rozdírají na nás ústa svá vši- 46
ckni nepřátelé naši. * Strach a jáma potkala 47
nás, zpuštění a setření. * Pročež potokové vod 48
tekou z očí mých pro potření dcery lidu mé-
ho. * Oči mé slzí bez přestání, protože není 49
žádného odtušení, * ažby popatřil a shlédl 50
Hospodin s nebe. * Oči mé rmoutí duši mou 51
pro všecky dcery města mého. * Loviliť jsou 52
mne ustavičně jako ptáče nepřátelé moji bez
příčiny; * a zabivše hodili do jámy život můj 53
a přimetali mne kamením. * Rozvodnily se 54
vody nad hlavou mou, pročež řekl jsem: Jižtě
po mně. * Avšak vzývám jmeno tvé, ó Hospo- 55
dine, z jámy nejhlubších míst. * Hlas můj vy- 56
slýchával jsi; nezacpávejž i nyní ucha svého
před vzdycháním mým a voláním mým.

---

11. *na to* etc., H. položil mne pustého.
13. *Postřelil* etc., H. činí vjíti. — *ledví*, H. syny.
14. *jejich*, t. nepřátel svých.
16. *o kameničko*: o štěrk, jakoby řekl: Tak mnou ztuha o zemi hází, že se mi i ty zuby o štěrk rozrážejí a ústa plná prachu bývají. J. štěrkem neb kameničkem; t. jakož v krmi nějaké kameničko bývá, kterouž, kdož jí, uráží se, a třebas i zub sobě vylomí, odkudž po všem těle bolest se rozchází; tak ty těžkosti, kteréž na mne přišly, jako nějaký pokrm jísti musím, což jest mi nepříjemné, jako zubům kameničko.
17. *na pohodlí*, H. na dobré.
18. *kterouž* etc., H. od Hospodina.
19. *rozvažujíc*, H. rozpomínajíc se na; tak hned.
20. *duše* etc. Jakoby řekl: Čím více hledím na svá trápení, tím se více níižiti a kořiti musím.
21. *ku paměti*, H. k srdci svému.
22. *veliké*, H. (jsou) milosrdenství. — *milosrdenství*, J. milosrdenství Hospodinova do konce nezahynula.
23. *pravda*, t. pravdomluvnost v slibích.
26. *trpělivě*, H. mlčelivě, tak v. 27, viz Isai. 30, 15.
28. *by pak* etc., H. seděl samotný. — *což*, H. že.
29. *ústa* etc., t. neodmlouvaje Bohu, ale ve všem se pokorně maje, hotov jsa i více, kdyby naň vzloženo bylo nésti, pamětliv jsa i na to, že prach jest a v prach se obrátí. — *ažby* etc., H. zdaliby byla. Ne nějakou pochybnost tím mluvením ukazuje, ale stálost a nepohnutelnost v těžkých a nesnadných příčinách a pokušeních.
31. *nezamítá*: nezahání.
33. *ze srdce*, t. nekochá se v bídách našich; nebo jest milosrdný a lítostivý. Exod. 34, 6. Isai. 28, 21. — *lidských*, H. muže.
34. *vězně*, H. svázané.
35. *nespravedlivě*, H. usiloval soud muže.
36. *nelibuje*, H. nevidí.
38. *dobré*, t. cožkoli dobrého neb zlého děje se lidem, to vše původ svůj má z jistých a spravedlivých soudů božích.
42. *zpronevěřili*: přestoupili.
45. *Za smeti*: podobně apoštol I. Kor. 4, 13.
47. *potkala*, H. byla nám.
48. *potokové* etc., H. potoky vod sstupuje oko mé.
49. *Oči* etc., H. oko mé teče a nepřestává neb nemlčí. — *protože* etc., J. tak že nemá žádného pokoje.
51. *rmoutí*, H. činí (zámutek).
52. *Loviliť*, H. lovením loví.
54. *Jižtě* etc., H. vyťat jsem.
56. *nezacpávejž*, H. neskrývej.

57 * V ten den, v němž jsem tě vzýval, přichá-
58 zeje ke mně říkávals: Neboj se. * Pane zasa-
zuje se o při duše mé vysvobozovals život
59 můj. * Vidíš ó Hospodine převrácenost, kte-
ráž se mně děje, dopomoziž mi k spravedl-
60 nosti. * Vidíš všecko vymstívání se jejich
61 i všecky obmysly jejich proti mně. * Slycháš
utrhání jejich, ó Hospodine, i o všech obmy-
slích jejich proti mně; * slycháš pravím řeči po- 62
vstávajících proti mně a přemyšlování jejich
proti mně přes celý den. * Pohleď, jak při se- 63
dání jejich i povstání jejich jsem písničkou
jejich. * Dej jim odplatu Hospodine podlé 64
díla rukou jejich. * Dej jim zatvrdilé srdce a 65
prokletí své na ně. * Stíhej je v prchlivosti a 66
vyhlaď je, ať nejsou pod nebem tvým.

Hlava 4.

O čtvrtém pláči. Prorok I. naříká na a] lidu *A*) snížení 1) ovšem hrozné, neb on a) drahý byl před Bohem, a ai zlaciněl, tak že bídnější jest *α*) nad sovy, *β*) nad Sodomu byv jináč prv ozdobený již pak bídný, *γ*) nad spolubratří zbité, poněvadž jísti musil maso své, b) proti naději lidské snížen jest; 2) však spravedlivě pro hřích zajisté správců poslal Bůh nepřítele; *B*) nenapravitelnost větší škody den ode dne nesoucí, b] bezbožných vzteklost; II. potěšuje církve, že ještě opatřena bude.

Ach jaktě zašlo zlato, změnilo se ryzí
zlato nejvýbornější, rozmetáno jest kamení
2 svaté sem i tam po všech ulicích. * Synové
sionští nejdražší, kteříž ceněni býti měli za
zlato nejčistší, ach jsou počteni za nádoby
3 hliněné, dílo rukou hrnčíře. * An draci vyní-
majíce prsy krmí mladé své; dcera pak lidu
mého příčinou nepřítele ukrutného podobná
4 jest sovám na poušti. * Jazyk prsí požívají-
cího přilnul žízní k dásním jeho; děti prosí
za chléb, ale není žádného, kdoby jej lámal
5 jim. * Ti, kteříž jídali rozkošné krmě, hynou
na ulicích, kteříž chováni byli v šarlatě, octli
6 se v hnoji. * Větší zajisté došlo trestání na
dceru lidu mého nežli pomsta na Sodomu,
kteráž podvrácena jest jako v okamžení, aniž
7 trvaly při ní rány. * Čistší byli nazareové její
nežli sníh, bělejší než mléko, rděla se těla
jejich více nežli drahé kamení, jakoby ze sa-
fíru vytesáni byli. * Ale již vzezření jejich tem- 8
nější jest nežli černost, takže nemohou poznáni
býti na ulicích; přischla kůže jejich ke ko-
stem jejich, prahne a jest jako dřevo. * Lépe 9
se stalo těm, jenž zbiti jsou mečem, nežli
kteříž mrou hladem; oni zajisté zhynuli pro-
bodeni byvše, ale tito hynou pro nedostatek
úrod polních. * Ruce žen z přirození lítostivěj- 10
ších vařily syny své, aby jim byli za pokrm
v čas potření dcery lidu mého. * Všelijak vy- 11
pustil Hospodin prchlivost svou, vylévá zuři-
vost hněvu svého a zapálil oheň na Sionu,
kterýž sežral základy jeho. * Králové země 12
i všickni obyvatelé okrslku světa nikoli ne-
uvěřili, by měl byl vjíti protivník a nepřítel
do bran jerusalemských; * ale to se stalo pro 13
hříchy proroků jeho a nepravosti kněží jeho,

58. *vysvobozovals:* vykupovals.
59. *převrácenost*, H. převrácenost mou; sudiž soud můj.
60. *obmysly:* úklady.
62. *řeči*, H. rty.
64. *Dej*, H. navrať.
65. *Dej*. Viz v předmluvě prav. 10. Isai. 29, 10., též 44, 8., J. dej jim (t. pobožným) ochranu srdce (svého), těmto (pak) prokletí své. — *zatvrdilé*, H. štít srdce.
66. *tvým*, H. Hospodinovým.
1. *zašlo*, H. zatmíno jest. — *rozmetáno*, H. vyliti jsou. — *svaté*, H. svatosti. — *sem* etc., H. na hlavě.
2. *nádoby*: láhve.
3. *draci*. Někteří to na mořský tvor slyší řečený phocas, o nichž Plinius lib. 9. c. 13. — *prsy*: vemeno. — *na poušti*. Jakoby řekl: Ti divocí tvorové a šelmy mají volnost a svobodu, tak že bez překážky mladé své vychovávati mohou; ale dcera sionská, t. lid boží té volnosti zbaven, z prostředku a obcování lidského vyvržen, aby úpěje a naříkaje (jako sovy na pustinách) žádné pomoci a ochrany dovolati a dočekati se nemohl.
5. *rozkošné* etc., H. rozkoše spustnou etc. — *chováni*, J. pěstováni byli v zlatohlavě. — *octli* etc., H. objímají lejna, J. přebírají lejna.
6. *Větší*, J. větší jest nepravost dcery lidu mého nežli hřích Sodomy. — *rány*, H. ruce, t. tak dlouho, jako při nás.
7. *nazareové*. Jaký jejich zákon byl, viz Num. hl. 6. i jakým úmyslem od Boha nařízen Deut. 23, při v. 21. — *její*, t. dcery sionské. — *těla*. Jakoby řekl: Ačkoli skrovně živi byli bez rozkoší a lahůdek, avšak z požehnání božího byli těla zdárného a krásného. Tak se též o Danielovi a jeho tovaryších mluví. Dan. 1, 15. Tak se i podnes často vídá, že prostí pokrmové, jichž se střídmě užívá, lépe než nákladné a mnohé lahůdky k duhu lidem přicházejí. — *drahé*: perly. — *jakoby* etc., H. safír vytesání jejich.
8. *vzezření*: podoba, postava. Jakoby řekl: Když čas přišel metel božích, ani těch Bůh nešetřil.
9. *Lépe*, H. lepší jsou. — *kteříž* etc., H. zbiti jsou. — *zhynuli*, H. tekli (krví). Jakoby řekl: Ti hned náhle zemřeli; ale kteříž hladem mrou, dlouho bídně se trápí.
11. *Všelijak* etc., H. Dokonal.
13. *spravedlivých*, t. proroků svatých.

vylévajících uprostřed něho krev spravedlivých.
14 * Nebo toulali se jako slepí po ulicích kálejíce
se ve krvi, kteréžto nemohli se než dotýkati
15 oděvy svými. * Pročež volali na ně: Ustupujte
nečistí, ustupujte, ustupujte, nedotýkejte se
ničehož; právěť jsou ustoupili, anobrž sem
i tam se rozlezli, tak že mezi národy říkají:
16 Nebudouť více bydliti v zemi své. * Nebo tvář
hněvivá Hospodinova rozptýlila je, aniž na
ně více popatří; pročež i nepřátelé jejich kněží
17 nešetří, starcům milosti nečiní. * Avšak vždy
ještě až do ustání obracíme oči své o pomoc
sobě neprospěšnou zření své majíce k náro-
18 du, kterýž nemůže vysvoboditi; * ježto již šla-
kují kroky naše, tak že ani po ulicích našich
choditi nemůžeme; nebo se přiblížilo skončení
naše, doplnili se dnové naši, přišlo pravím za-
jisté skončení naše. * Rychlejší jsou ti, kteříž 19
nás stíhají, nežli orlice nebeské, i po horách
stíhají nás i na poušti zálohy nám zdělali.
* Dýchání chřípí našich, totiž pomazaný Ho- 20
spodinův lapen jest v jamách jejich, o němž
jsme říkali: V stínu jeho živi budeme mezi
národy. * Raduj se a vesel se dcero idumej- 21
ská, kteráž jsi usadila se v zemi Hus; takéť
k tobě přijde kalich i opiješ se a obnažíš se.
* Ó dcero sionská, když vykonána bude po- 22
kuta za nepravost tvou, nenechá tě Bůh déle
v zajetí tvém, ale tvou nepravost, ó dcero idu-
mejská, trestati bude a odkryje hříchy tvé.

Hlava 5.

Obzvláštní pláč jeho jest před Bohem v modlitbě. Nebo I. touží nad bídou lidu svého, že bezpráví nese na 1) živnostech, poněvadž a) co měl ku pohodlí, to mu odňato jest, odkudž jde, že α) své vlastní kupovati, β) protivenství lecjakémus (jako osiřelý) obvykati musil, b) čeho nemá, jinde hledati musí, což vše pro hřích předků přišlo; 2) svobodách, o ty přišed lid a) služebníkům sloužiti, b) s nebezpečenstvím života živnost provoditi musí, i těla jejich osmáhlost přijala, c) nýbrž poctivostí svou před násilím jist není, d) a správa α) i světská (s nemalou žalostí lidu hříchy poznávajícího) β) i duchovní k zkáze přišla. II. Volá k Bohu s žádostí, aby se 1) nezapomínal nad lidem svým, 2) ale obrátil k němu upuštěním od rozhněvání svého.

Rozpomeň se Hospodine, co se nám dě-
2 je, popatř a viz pohanění naše. * Dědictví
naše obráceno jest k cizím, domové naši k ci-
3 zozemcům. * Sirotci jsme nemajíce žádného
4 otce, matky naše jsou jako vdovy. * Vody své
za peníze pijeme, dříví naše za záplatu nám
přichází. * Na hrdle svém protivenství snáší- 5
me, pracujeme, nedopouští se nám odpoči-
nouti. * Egyptským podáváme ruky i Assyr- 6
ským, abychom nasyceni byli chlebem. * Ot- 7
cové naši hřešili, a již jich není, my pak vždy
ještě trestání po nich neseme. * Služebníci pa- 8

---

15. *na ně*, t. pohané. — *Ustupujte.* Mluví podlé spůsobu, kteréhož malomocní a nečistí z poručení božího (Lev. 13, 45.) ostříhati měli, a směřuje k tomu, že tak podobně na lživé proroky, kněží i s lidem, kteříž se krví proroků věrných zmazali, měli pohané volati, a jich, aby do zajetí šli, ponoukati. — *ustoupili*, H. zaletěli. (Opačné mluvení.) — *Nebudouť*, H. nepřidají bydliti.

16. *rozptýlila*, H. rozdělila. — *nešetří*, H. nepřijímají tváře.

17. *až do* etc., H. hynou. — *sobě*, H. své marnosti. Jakoby řekl s podivením: Vidouce an všecko všudy kleslo, velmi bláznová jest věc naše, že se vždy čímsi těšíme a na lidech proti zápovědi boží (Isai. 30, 1., též 31, 1.) se zakládáme. — *zření* etc., H. patřením svým patříme.

18. *šlakují*, H. loví, t. jakož vyžlata slídí a čmuchají, kudy zvěř běžela; tak oni po nás všudy slídí, tak že bezpečně ani na ulici vyjíti nemůžeme.

19. *Rychlejší*, H. lehčejší.

20. *lapen*, t. král Josiáš (II. Par. 35, 25.), z jehožto ušlechtilého kralování nadáli se Židé dlouhého pokoje, ale když padl a zahynul, sklamáni jsou. Jmenují jej Mesiášem neb Kristem, t. pomazaným; nebo byl takovým jako i jiní králové; též dýcháním chřípí svých, protože o ně věrně pečoval a před útoky nepřátel jich zastával a tak v pokoji ostříhal. A v tomť obém, i v jmenu i v pravdě povolání svého nesl obraz Krista Pána (viz Isai. 16, 5.). Nebo on jest vlastně ten, skrze něhož živi jsme, i životem milosti i věčné slávy. Jan 1, 4, J. to v literním smyslu na Sedekiáše posledního krále obracejí.

21. *Raduj.* Jsou slova smysl opační mající; jakoby řekl: Buďte sobě veseli, buďte Idumejští, však i vás pomsta boží nemine. — *kalich*, t. pomsty boží; viz Isai. 5, 17.

22. *nenechá*, H. nepřidá. — *odkryje.* Jakoby řekl: Všechněm na odivu trestati je a nad nimi mstíti bude.

Poznamenání. Sedmdesáte vykladačů dali titul této hlavě: Modlitba Jeremiášova.

2. *Dědictví.* Podobné naříkání viz v Žalmě 78.

5. *protivenství*, H. stíhání.

6. *ruky*, t. jako nějací žebráci žádáme jich za pokrm.

7. *po nich*, H. jejich. Jakoby řekl: Podobně jako i otcové hřešivše, podobně také jako i oni trestání neseme; tak jakž se k hříchům zřetelně ve verši 16. přiznávají.

8. *nad námi*, t. i těm nejchatrnějším služebníkům a otrokům v zajetí poddáni býti musíme.

nují nad námi, není žádného, kdoby nás vy-
9 trhl z ruky jejich. * S opovážením se života
svého hledáme chleba svého, pro strach meče
10 i na poušti. * Kůže naše jako pec zčernaly od
11 náramného hladu. * Ženám na Sionu i pan-
12 nám v městech judských násilí činí. * Knížata
rukou jejich zvěšena jsou, osoby starých ne-
13 mají v poctivosti. * Mládence k žernovu berou
14 a pacholata pod dřívím klesají. * Starci se-
dati v branách přestali a mládenci od zpěvů
15 svých. * Přestala radost srdce našeho, obrá-
16 tilo se v kvílení plesání naše. * Spadla koru-
na s hlavy naší, běda nám již, že jsme hře-
šili. * Protoť jest mdlé srdce naše, pro tyť 17
věci zatměly se oči naše. * A pro horu Sion, 18
že zpustěna jest, tak že jen lišky chodí po ní.
* Ty Hospodine na věky zůstáváš a stolice 19
tvá od národu do pronárodu. * Proč se za- 20
pomínáš na věky na nás a opouštíš nás za
tak dlouhé časy? * Obrať nás, ó Hospodine, 21
k sobě a obráceni budeme; obnov dny naše,
jakž byli za starodávna. * Nebo zdali všeli- 22
jak zavržeš nás a hněvati se budeš na nás
velice.

9. *S opovážením*, H. dušemi našimi. — *hledáme*, H. přinášíme. — *pro*, H. od tváři.

10. *náramného*, H. pálivostí.

12. *jejich*, t. nepřátel.

13. *žernovu*, H. mletí.

14. *sedati* etc., H. z brány přestávají. — *přestali*, t. soudů držívati; nebo v branách pře slyšány a souzeny bývaly. Viz Jer. 17, 19. — *zpěvů*: hudeb.

18. *Sion*. Výš 1, 4.

20. *tak* etc., H. dlouhost dnův.

21. *Obrať*: navrať. — *obnov* etc., t. k prvnímu místu a spůsobu našemu přiveď nás.

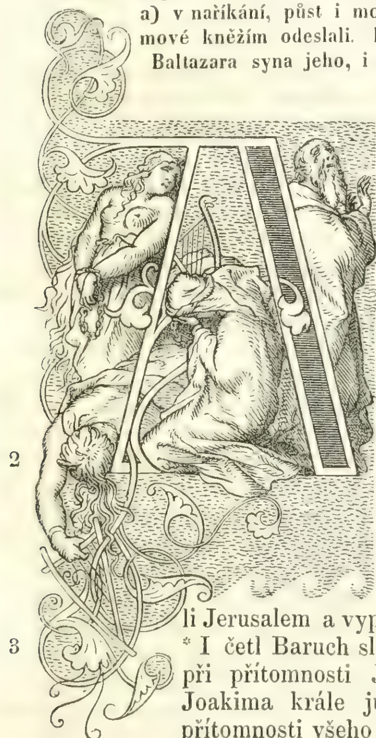
22. *všelijak*, H. zamítaje zavrhl jsi.

Proroctví Barucha.

V této knize své Baruch nejvíce toho trého dotýká: 1) hříchy lidu vyznává; 2) dobrodiní boží i pomsty připomíná; 3) lidu k opuštění modl a přidržení se Boha ponouká.

Hlava 1.

I. Baruch sepsav knihu v Babyloně četl ji při přítomnosti a) krále judského b) i lidu. II. Lid judský a) v naříkání, půst i modlitbu se vydal, b) sbírku učinivše do Jerusalema ji na potřeby chrámové kněžím odeslali. Při čemž jich napomíná, aby 1) se modlili za Nabuchodonosora a za Baltazara syna jeho, i za lid judský, 2) knihu tu lidu čtli, 3) hříchy Pánu Bohu vyznávali.

A tať jsou slova
knihy, kteráž
sepsal Baruch
syn Neriáše sy-
na Maasiáše,
syna Sedekiá-
še, syna Asa-
diáše, syna
Helkiášova v
2 Babyloně, * lé-
ta pátého sed-
mého dne mě-
síce toho, času
toho, kteréhož
Chaldejští vza-
li Jerusalem a vypálili jej ohněm.
3 * I četl Baruch slova knihy této
při přítomnosti Jekoniáše syna
Joakima krále judského a při
přítomnosti všeho lidu, kteříž se
4 byli sešli ke knize této, * a při přítomno-
sti panstva i synův královských a při pří-
tomnosti starších a při přítomnosti všeho
lidu od nejmenšího až do největšího, všech-
něch těch, kteříž bydlili v Babyloně při
5 řece Sodi. * Kteříž to uslyšavše plakali a
postili se a prosby rozprostírali přede Pá-
6 nem; * a shromáždivše peníze jeden každý
podlé možnosti své * poslali je do Jerusa- 7
lema ke knězi Joakimovi, synu Helkiáše,
syna Salumova i k jiným kněžím a ke
všemu lidu pozůstalému s ním v Jerusalemě.
* (Aby on vezma nádoby stříbrné domu Pá- 8
ně, kterýchž byl nadělati dal Sedekiáš syn
Josiášův král judský, dodal jich zase do ze-
mě judské, kteréžto nádoby pobrány byly
z chrámu desátého měsíce sivan, * když zajal 9
Nabuchodonosor král babylonský Jekoniáše a
knížata svázaná i panstvo a lid té země
z Jerusalema a dovedl je do Babylona.) * A 10
řekli: Ai posýláme vám peníze; protož na-
kupte za ty peníze zápalných obětí a oběti
za hřích i kadidla a připravíce dar obětujte
na oltář Pána Boha našeho, * a modlte se za 11
život Nabuchodonosora krále babylonského
a za život Baltazara syna jeho, aby byli
dnové jejich jako dnové nebes nad zemí, * a 12
dá nám Hospodin sílu a osvítí oči naše, aby-
chom bydlíce pod stínem Nabuchodonosora
krále babylonského a pod stínem Baltazara
syna jeho a sloužíce jim po mnohé časy na-
lezli milost u nich. * Modlte se i za nás Pá- 13
nu Bohu našemu; neboť jsme hřešili proti
Pánu Bohu svému; pročež neodvrátila se
prchlivost Páně ani hněv jeho od nás až do
tohoto dne. * A čtouce knihu tuto, kterouž 14
jsme poslali k vám, abyste ji rozhlašovali
v domě Páně ve dny sváteční a ve dny vý-
roční, * rcete: Pánu Bohu našemu příleží 15

3. *při přítomnosti*, Ř. v uši, tak níž.
4. *panstva*: mocných. — *od nejm.* etc., Ř. od malého až do velikého.
5. *rozprostírali*, Ř. modlili modlitbu.
6. *možnosti*, Ř. jakž mohla ruka jednoho každého.
7. *pozůstalému*, Ř. nalezeným.
8. *dodal*, Ř. obrátil zase. — *sivan*: ten měsíc byl podlé našeho spůsobu květen.

9. *panstvo*: mocné.
10. dar, t. takový, o jakémž Mojžíš píše Lev. 2, 1.
12. *bydlíce*, Ř. živi jsouce. — *po mnohé*: mnoho dní. — *u nich*, Ř. před nimi.
14. výroční, Ř. ve dnech času, t. k službám oddaných neb při slavnostech.
15. *každému*, Ř. člověku.

spravedlnost, nám pak zahanbení tváři (jakž
se to vidí tento den), i každému židu, i oby-
16 vatelům jerusalemským, * i králům našim,
i knížatům našim, i kněžím našim, i proro-
17 kům našim i otcům našim; * protože jsme
hřešili proti Pánu a nebyli jsme věrní jemu,
18 * aniž jsme poslouchali hlasu Pána Boha na-
šeho, abychom chodili v přikázaních jeho,
19 kteráž představil před obličej náš. * Od toho
dne, v kterýž vyvedl Pán otce naše ze země
egyptské, a až do tohoto dne byli jsme ne-
věrni Pánu Bohu našemu, a za nic jsme so-
bě pokládali poslušenství hlasu jeho. * A ač- 20
koli přidržely se nás bídy a zlořečenství, kte-
réž předložil Pán Mojžíšovi služebníku svému
v ten den, v kterýž vyvedl otce naše ze ze-
mě egyptské, aby nám dal zemi oplývající
mlékem a medem, jakž do tohoto dne vědo-
mé jest; * avšak neposlouchali jsme hlasu Pá- 21
na Boha našeho ve všech řečech prorockých,
kteréž posýlal k nám, * ale chodili jsme každý 22
v svémyslnosti srdce svého nešlechetného
sloužíce bohům jiným a páchajíce zlé věci
před očima Pána Boha našeho.

Hlava 2.

Lid judský I. vyznává, že jej pán Bůh spravedlivě tresce; II. modlí se Bohu za 1) upokojení hněvu jeho, 2) spůsobení jim milosti před nepřátely; III. připomíná sobě 1) předešlá boží napomenutí a pohrůžky, 2) své neposlušenství, 3) boží pomstu i 4) potěšená zaslíbení kajícím.

Protož potvrdil Hospodin slova svého,
kteréž mluvil proti nám a proti soudcům na-
šim, kteříž soudili Israele, a proti králům
našim a proti knížatům našim a proti lidu
2 israelskému i judskému, * že uvede na nás
velmi zlé věci, kteréž se nestaly pode vším
nebem, jako se staly v Jerusalemě podlé to-
3 ho, jakž psáno jest v zákoně Mojžíšově, * že
budeme jísti těla synův svých a těla dcer
4 svých; * a přivedl je v poddanost všechněm
královstvím, kteráž okolo nás jsou, na po-
směch a na zpuštění mezi všemi lidmi, kte-
říž vůkol nás bydlí, kamž Pán rozptýlil je,
5 * i dostali se zespod a ne na vrch; nebo
hřešili jsme proti Pánu Bohu svému nebyvše
6 poslušni hlasu jeho. * Protož Pánu Bohu na-
šemu příleží spravedlnost, nám pak a otcům
našim zahanbení tváří, jakž se to děje tohoto
7 dne. * Všecky zajisté ty zlé věci, kteréž mlu-
8 vil Pán proti nám, došly na nás. * Nebo ne-
modlívali jsme se tváři Páně, aby odvrátil
jednoho každého od myšlení srdce jejich ne-
9 šlechetného. * Protož přičinil se Pán k těm
zlým věcem a uvedl je Pán na nás, nebo
spravedlivý jest Pán ve všech skutcích svých,
o nichž nám přikázaní dal; * ale neposlou- 10
chali jsme hlasu jeho, abychom chodili v při-
kázaních Páně, kteráž předložil před oči na-
še. * A nyní Pane Bože israelský, kterýž jsi 11
vyvedl lid svůj ze země egyptské rukou moc-
nou v divích a zázracích i mocí velikou a
ramenem důstojným, a dobyls sobě jmena, ja-
kéž do tohoto dne zůstává, * hřešili jsme, bez- 12
božnost jsme páchali, nepravostí jsme se do-
pouštěli, Pane Bože náš, proti všechněm prá-
vům tvým; * ale nechť se odvrátí prchlivost 13
tvá od nás; nebo pozůstalo nás maličko mezi
národy, tam kdež jsi rozptýlil nás. * Vyslyšiž 14
Pane modlitbu naši i prosbu naši a vytrhni
nás sám pro sebe, a dej nám milost před
obličejem těch, kteříž nás zajali: * ať pozná 15
všecka země, že ty jsi Pán Bůh náš; nebo
jmeno tvé vzýváno jest nad Israelem a nad
rodinou jeho. * Pane popatř z domu svatého 16
svého a polituj nás, nakloň Pane ucha svého
a slyš. * Otevři Pane oči své a viz; nebo ne 17
mrtví v hrobě, jejichž odjat jest duch ze střev
jejich, vzdají čest a chválu Pánu; * ale duše 18

17. *věrni*: povolní.
18. *představil*, Ř. dal.
19. *nevěrni*: nepovolni. — *za nic*, J. neváželi jsme ho sobě, abychom neslyšeli hlasu jeho.
20. *předložil*: spořádal. — *oplývající*: tekoucí.
22. *v svémyslnosti*: za myšlénkami. — *sloužíce*, Ř. dělaje bohům.
1. *potvrdil*, Ř. stál k řeči své. — *lidu*, Ř. člověku.
2. *velmi*, Ř. veliké.
3. *budeme* etc, Ř. budeme jísti člověk těla syna svého a člověk těla dcery své.
4. *přivedl*, Ř. dal. — *posměch*: utrhání. — *lidmi*: národy. — *rozptýlil*, Ř. rozsál.
5. *dostali*, Ř. učiněni jsou. — *nebyvše* etc., Ř. k neposlouchání.
9. *přičinil*, Ř. bděl nad zlými věcmi.
10. *předložil* etc., Ř. dal před tvář.
11. *důstojným*: vysokým. — *dobyls*, Ř. učinils.
12. *právům*: ustanovením.
13. *rozptýlil*: rozsál.
14. *zajali*: zastěhovali.
15. *rodinou*, Ř. pokolením jeho.
16. *polituj*, Ř. mysli na nás.
17. *chválu*, Ř. ospravedlnění neb právo.
18. *skličená*: sehnutá. — *chválu*, Ř. spravedlnost.

kormoutící se nad velikým zlým, v němž chodí
sklíčená a neduživá, a oči umdlévající, a du-
še lačná vzdají tobě čest a chválu, Pane.
19 * Nebo ne pro spravedlnost otců našich, ani
králův našich rozprostíráme pokorné prosby
20 před obličejem tvým, Pane Bože náš; * ale
žes vypustil prchlivost svou a hněv svůj na
nás, jakož jsi mluvil skrze služebníky své
21 proroky řka: * Takto praví Pán: Sehněte ra-
meno své a služte králi babylonskému a
seďte v zemi, kterouž jsem dal otcům vašim.
22 * Jestliže pak neuposlechnete hlasu Páně,
abyste sloužili králi babylonskému, způsobím
to, že zahyne z měst judských a z Jerusale-
23 ma hlas veselí * i hlas radosti, hlas ženicha
i hlas nevěsty, a bude všecka země pustá
24 bez obyvatelů. * I neposlechli jsme hlasu tvé-
ho, abychom sloužili králi babylonskému;
protož potvrdil jsi řečí svých, kteréž jsi mlu-
vil skrze služebníky své proroky, že vyne-
seny budou kosti králův našich a kosti ot-
25 cův našich z místa jejich; * a ai jsou vyme-
tány na horko ve dne a na mráz v noci, a
zhynuli v pracech těžkých hladem, mečem a
26 rozptýlením. * A zkazils dům, kterýž nazván
jest od jmena tvého, jakž se to vidí v tento
den, pro nešlechetnost domu israelského a do-
mu judského. * I s námi vynaložil jsi Pane 27
Bože náš podlé vší dobrotivosti své a podlé
všeho slitování svého velikého; * jakž jsi mlu- 28
vil skrze služebníka svého Mojžíše v onen den,
poroučeje jemu psáti zákon svůj před syny
israelskými, * řka: Nebudete-li poslouchati 29
hlasu mého, jistě že roj veliký a znamenitý
tento obrátí se v malý mezi národy tam, kdež
rozptýlím vás. * Neboť vím, že nikoli nepo- 30
slechnou mne, poněvadž lid tvrdošíjný jest;
ale usmyslíce sobě v zemi, do níž zajati bu-
dou, * poznají, že jsem já Pán Bůh jejich, a 31
dám jim srdce i uši poslušné. * I chváliti 32
mne budou v zemi, do níž zajati budou, roz-
pomínajíce se na jmeno mé, * a obrátí se od 33
hřbetu svého tvrdého a od nešlechetných
skutků svých; nebo rozpomenou se na cestu
otců svých proti Pánu hřešících; * i přivedu 34
je zase do země, kterouž jsem přisáhl dáti
otcům jejich, Abrahamovi a Isakovi a Jako-
bovi, aby panovali nad ní. I rozmnožím je
a nikoli umenšení bráti nebudou, * a vejdu 35
s nimi v smlouvu věčnou, že já budu Bohem
jejich a oni budou lidem mým, a nikoli ne-
pohnu více lidem svým israelským ze země,
kterouž jsem dal jim.

Hlava 3.

Judští podlé napomenutí Barucha v modlitbě své ku Pánu Bohu I předkládají sobě a) jeho milosrdenství b) i své přítomné bídy a c) sliby Pánu Bohu činí, že chtí dobrodiní jeho vděčni býti; II. ukazuje Baruch lidu příčinu zajetí jejich slouže jim k tomu, aby aspoň z přítomného trestání naučili se znáti, že moudrost pravá a život lidský 1) nezáleží na lidech ani a) slavných, b) mocných, c) umělých, d) bohatých, e) mladých, f) židech, g) pohanech, h) moudrých a i) v postavě vysokých; 2) ale na samém Bohu, o jehož moci a důstojnosti tu vypravuje.

Pane všemohoucí Bože israelský, duše
v úzkostech a duch zkormoucený volá k tobě;
2 * vyslyšiž Pane a smiluj se, nebo Bůh milo-
srdný jsi, ó smiluj se; zhřešiliť jsme zajisté
3 proti tobě. * Nebo ty zůstáváš věčně, ale my
4 hyneme ustavičně. * Pane všemohoucí Bože isra-
elský, vyslyšiž nyní modlitbu potomků mrt-
vých Israelských, totiž synův těch, kteříž hře-
šili proti tobě a kteříž neposlouchali hlasu
Pána Boha svého, pročež přichytily se nás
tyto zlé věci. * Nevzpomínej nepravostí otců 5
našich, ale rozpomeň se na ruku svou a na

19. *rozprostíráme*, Ř. meceme slitování, t. modlitby, kteréž k milosrdenství nakloňují.
20. *skrze* etc., Ř. skrze ruku služebníků; tak níž.
21. *služte*, Ř. dělejte, tak níž.
22. *způsobím* etc., Ř. zhynutí učiním z měst Judy a vně Jerusalema.
23. *pustá*, Ř. k zpuštění od obyvatelů.
24. *potvrdil*: stáls k řečem svým. — *skrze* etc., Ř. skrze ruce.
25. *zhynuli*: zemřeli. — *v pracech*: v nemocech nejhorších. — *rozptýlením*, Ř. rozesláním.
26. *zkazils* etc., Ř. položils dům, nad nímiž vzýváno jest jmeno tvé.
27. *vynaložil*: Ř. učinils. — *dobrotivosti*: mírnosti, pravosti.
29. *znamenitý*, Ř. mnohý, t. lid israelský, jejž k hvězdám nesčíslným připodobňuje, a jimž zahynutím hrozí. Deut. 28, 62. — *rozptýlím*, Ř. rozseji.
30. *ale* etc., Ř. a navrátíce se k srdci svému v zemi zajetí svého.
32. *do níž*, Ř. zajetí svého.
33. *hřbetu*: ramene. — *rozpomenou*, J. rozpomenu se.
34. *přivedu*, Ř. obrátím.
35. *a vejdu* etc., Ř. postavím jim smlouvu věčnou.
2. *ó smiluj*: a smiluj se.
3. *zůstáváš*, Ř. sedící. — *ustavičně*: věčně.
4. *Israelských*, t. kteříž bědováni byvše více mrtvým nežli živým podobni byli. — *pročež* etc., a přilnuly k nám.

6 jmeno své v čas tento; * poněvadž jsi ty Pán
7 Bůh náš a chváliti tě budeme, Pane; * (proto
jsi zajisté dal bázeň v srdce naše, abychom
vzývali jmeno tvé); chváliti tě pravím bu-
deme v zajetí svém, nebo přivedli jsme ku
paměti sobě všelikou nepravost otcův svých,
8 kteříž hřešili proti tobě. * Ai, my nyní v za-
jetí svém tam, kdež jsi rozptýlil nás, jsme za
posměch a za prokletí i za dluh podlé všech
nepravostí otců našich, kteříž odstoupili od
Pána Boha našeho.
9 Slyš Israeli přikázaní života, ušima po-
10 zorujte, abyste se naučili opatrnosti. * Co jest
u příčině Israeli, že jsi v zemi nepřátelské?
11 * žes se sestaral v zemi cizí? že jsi poskvrněn
s mrtvými a počten s těmi, kteříž jsou v hro-
12 13 bě? * Opustils studnici moudrosti; * ježto kdy-
by cestou boží byl chodil, bylby v pokoji by-
14 dlil věčně. * Nauč se, kde jest opatrnost, kde
jest udatnost, kde jest prozřetelnost, aby po-
rozuměl při tom, kde jest dlouhost věku a
15 život, kde jest světlost očí a pokoj, * kdo na-
lezl místo její a kdo všel mezi poklady je-
16 jí? * Kde jsou knížata národův, a kteříž pa-
17 nují nad zvířaty, kteráž jsou na zemi? * kte-
18 říž z ptactva nebeského hříčku mají, * a stří-
bro na poklad skládají, i zlato, v němž lidé
doufají, a jejich jmění konce není? nebo kte-
říž stříbro kují a pečliví jsou, a jejich nelze
19 sčísti zboží; * zmizeli a do hrobu se dostali,
20 jiní pak místo nich povstali. * Mladí ač nebe-
ské světlo vídali i na zemi bydlili, ale cesty
21 umění nepoznali, * aniž porozuměli stezkám
jeho, aniž ho přijali synové jejich od cesty
jeho daleko jsouce; * aniž jest slýcháno v ze- 22
mi kananejské, ani vídáno v Temaně; * aniž 23
synové Agary, kteříž jsouce na zemi vyhledá-
vali rozumnosti, aniž kupci merrhanští neb te-
manští, neb pohádek vykladači, neb jiní, jenž
vyhledávali rozumnosti, cesty moudrosti po-
znali, aniž zpomenuly na stezky její. * Ó Isra- 24
eli, jak veliký jest dům boží, jak široké mí-
sto vládařství jeho! * veliký a nemá konce, 25
vysoký a nesmírný. * Tam byli velikánové od 26
počátku slovútní, veliké postavy a bojovníci
umělí; * ale nevyvolil těch Bůh, aniž cesty 27
umění dal jim, i zhynuli; * protože opatrno- 28
sti neměli; zahynuli skrze nesmyslnost svou.
* Kdo vstoupiv do nebe vzal ji a spustil ji 29
s oblaků? * Kdo přeplaviv se za moře nalezl 30
ji a přinese ji místo zlata výborného? * Není 31
kdoby povědom byl cesty její, ani kdoby my-
slí pochopil stezky její; * ale kterýž ví vše- 32
cko, povědom jest jí a vynalezl ji rozumem
svým ten, kterýž připraviv zemi na věčný
čas naplnil ji hovady čtvernohými; * kterýž 33
posýlá světlo a ono jde, zavolá na ně a ono
poslouchá ho s třesením; * hvězdy pak svítí 34
v šiku svém a veselí se. * Zavolá-li jich, ře- 35
knou: Tu jsme, a svítí s potěšením stvoři-
teli svému. * Onť jest Bůh náš, nemáť býti 36
přirovnáván jiný k němu. * Vyhledal všelikou 37
cestu umění a dal je Jakobovi služebníku
svému a Israelovi milému svému. * Potom na 38
zemi vidín jest a mezi lidmi obcoval.

Hlava 4.

Baruch I. schvaluje lidu judskému zákon boží a k ostříhání jeho napomíná. II. Potěšuje jich, aby se pro zajetí své nekormoutili, tím, že 1) ne ke zkáze, ale k dobrému jejich Bůh na ně tu pokutu dopustil;

---

7. *přivedli* etc., Ř. obrátili jsme na srdce.

8. *nyní*, Ř. dnes. — *rozptýlil*, Ř. rozsal. — *prokletí*, t. ustavičně nám zlořečí a divná jmena spílají. Aneb jedni druhé proklínajíce toho jim žádají, aby je takové zlé věci potkaly, jakéž na nás přišly. Podobně Jer. 29, 22., též 42, 18. — *dluh*: berně, t. tvrdě se k nám mají, jako nemilostivý věřitel k dlužníku. Aneb ve veliké platy nás podrobují, jakž jsme sobě toho i otcové naši zasloužili.

9. *se naučili*: poznali.

11. *s mrtvými.* S mrtvými poskvrněné nazývá proto, že jako mrcha nějaká v nevážnosti byli. Pročež ve v. 4. mrtvých modlitby nazývá.

12. *moudrosti*, t. zákon boží. Deut. 4, 6.

14. *udatnost*: síla. — *prozřetelnost*: rozum. — *porozuměl* etc., Ř. poznal spolu. — *pokoj.* Jakoby řekl: Z těch bíd velikých, kteréž na tě přišly, viděti můžeš, že ne opatrnost, ani udatnost tvá, ale sama milost boží tvůj život zachovává.

15. *její*, t. té moudrosti, o níž výš ve verši 12.

16. *zvířaty*: šelmami.

18. *jmění*: vládařství. — *stříbro*: peníze bijí. — *a jejich*, Ř. a není nalezení díl jejich.

20. *Mladí*: mladší.

21. *jeho*, Ř. jejich.

23. *pohádek*: básní. — *její*, t. ačkoli někteří mnoho světa schodili, i divné věci viděli, však když pravé moudrosti boží nenabyli, s tou moudrostí neostáli.

24. *jak* etc, jak se daleko vztahuje.

26. *veliké*: velicí, zrostlí. — *bojovníci*, Ř. umějící boj.

28. *nesmyslnost*: neopatrnost, neprozřetelnost. Nemíní, žeby při nich opatrnost světa nebyla, a poněvadž dobří bojovníci byli, ale bázně boží že neměli, protož na zkázu přišli.

29. *spustil*: svedl.

30. *výborného*: vybraného.

31. *myslí*: myslil o stezce.

34. *v šiku*, Ř. v strážích svých.

35. *stvořiteli*: učiniteli.

Dle Caravaggio kreslil J. König.

David pochytiv meč Goliášův dobyl ho z pošvy, a zabil jej a sťal jím hlavu jeho.
(I. Král. 17, 51.)

2) sobě toho spravedlivě zasloužili a) svým modlářstvím, b) na Boha se zapomenutím, c) zarmucováním církve, kterouž pod jmenem Jerusalema jako ženu nějakou osiřelou před oči staví a o ní vypravuje, že A) naříká nad α) zajetím synův svých, β) hříchy jejich, γ) ukrutností Babylonských, δ) svou nestatečností; B) se v jisté naději o pomoci boží ustavuje; C) lidu potěšuje a k modlitbám napomíná, k trpělivosti a ku pokání. III. Nepřátelům jejich zlořečí i pomstu boží ohlašuje a o jistém vysvobození jejich z Babylona jako u přítomnosti předpovídá.

Taťo kniha jest přikázaní božích a zá-
kon zůstávající na věky, jehož kteříž se drží,
všickni přijdou k životu, kteříž pak jej opou-
2 štějí, zemrou. * Navrať se Jakobe a chop se
3 jeho, choď v blesku světla jeho; * nedávej ji-
nému slávy své, a což tobě užitečného jest,
4 národu cizímu. * Blahoslaveni jsme, Israeli, že
které věci líbí se Bohu, nám známé jsou.
5 * Dobré mysli buďte lide můj, památko isra-
6 elská. * Nebo prodáni jste pohanům, ne k zka-
žení, ale že jste rozhněvali na sebe Boha,
7 vydáni jste nepřátelům; * popudili jste zajisté
k hněvu Stvořitele svého obětujíce ďáblům a
8 ne Bohu. * Na Boha pak věčného, kterýž vás
zplodil, zapomněli jste, a Jerusalem, kterýž
9 vás vychoval, zarmoutili jste. * Viděvši za-
jisté dcera jerusalemská přicházející na vás
hněv od Boha říkala: Slyšte sousedy sion-
10 ské, uvedl na mne Bůh zámutek veliký.* Ne-
bo jsem viděla zajetí synů svých i dcer, kte-
11 réž na ně uvedl ten Věčný; * vychovala jsem
je zajisté s potěšením, ale rozeslala jsem je
12 s pláčem a s žalostí. * Neraduj se žádný nade
mnou ovdovělou a opuštěnou od mnohých;
nebo spustla jsem pro hříchy dítek svých,
13 protože se uchýlila od zákona božího; * práv
pak jeho povědomi nebyli, aniž chodili ce-
stami přikázaní božích, ani stezkami cvičení
14 v spravedlnosti jeho kráčeli. * Sejděte se sou-
sedy sionské a připomínejte zajetí synův mých
15 i dcer, kteréž uvedl na ně ten Věčný. * Ne-
bo přivedl na ně národ daleký, národ nesty-
16 datý a jiným jazykem mluvící, * kteříž nesty-
děli se starce, aniž se nad děťátkem slito-
vali a zajali milé syny té ovdovělé, a bez
17 dcer samotnou pozůstavili; * já pak což mo-
18 hu pomoci vám? * Ten zajisté, kterýž uvedl
na vás to zlé, vyprostí vás z ruky nepřátel
19 vašich. * Odejděte dítky, odejděte, jižť já za-
20 nechána jsem opuštěná; * svlékla jsem rou-
cho pokoje, oblékla jsem pak žíni prosby své,
křičeti budu k tomu Věčnému za dnův svých.

* Buďte dobré mysli, dítky, volejte k Bohu a 21
vyprostí vás z moci a z ruky nepřátel; * já 22
zajisté již naději mám v tom Věčném o vy-
svobození vašem; nebo přišla mi radost od
Svatého z milosrdenství, kteráž i k vám ry-
chle přijde od věčného Spasitele našeho.* Ne- 23
bo rozeslala jsem vás s žalostí a s pláčem,
ale dáť mi vás Bůh zase s radostí a s potě-
šením na věčnost; * a jakož nyní viděly sou- 24
sedy sionské zajetí vaše, tak uzří brzo od
Boha vysvobození vaše, kteréž dojde vám se
slávou velikou a s bleskem věčným. * Dítky 25
trpělivě snášejte od Boha na vás přišlý hněv;
nebo ač stíhal tě nepřítel tvůj, však brzo za-
hynutí jeho uzříš a po šíji jejich šlapati bu-
deš. * Rozkošní moji šli cestami ostrými, po- 26
bráni jsou jako stádce rozbitované od nepřá-
tel. * Dobré mysli buďte dítky a volejte k Bo- 27
hu; bude zajisté na vás od toho, kterýž ty
věci uvedl, pamatováno; * jen toliko, jakož byl 28
úmysl váš poblouditi od Boha, tak zase obrá-
tíce se hledejte ho desetkrát více. * Ten za- 29
jisté, kterýž uvedl na vás to zlé, spůsobí vám
věčné veselí s vysvobozením vaším. * Dobré 30
mysli buď Jerusaleme, potěšíť tebe ten, kte-
rýž tě zejmena povolal. * Nešťastníť jsou, kte- 31
říž tě bědovali a radovali se nad poklesnutím
tvým; * nešťastná města, kterýmž sloužili děti 32
tvoji; nešťastná země, kteráž pobrala syny
tvé. * Nebo jakož radovala se nad tvým po- 33
klesnutím a veselila se nad pádem tvým, tak
kormoutiti se bude nad svým spuštěním; * a 34
odejmu její plésání, kteréž má nad množstvím
zástupů, a chlouba její obrátí se v žalost.
* Oheň zajisté přicházeti bude na ni od věč- 35
ného po mnohé dny a bydleno bude v ní od
ďáblů mnoho časů. * Ohlédni se na východ 36
Jerusaleme a viz potěšení od Boha k sobě
přicházející; * ai ubírají se synové tvoji, kte- 37
réž jsi rozeslal, ubírají se od východu až na
západ shromážděni jsouce slovem Svatého ra-
dujíce se příčinou slávy boží.

1. *se drží:* zmocňují se.
2. *v blesku,* Ř. k blesku před světlem jeho.
3. *slávy,* t. učení božího čistého v zákoně božím zavřeného, a toho, aby se jím neměl spravovati.
5. *památko,* t. ostatkové pozůstalí na památku.
6. *pohanům:* národům.
7. *Stvořitele:* Učinitele.
12. *dítek:* synům.
15. *mluvící.* Splnil to Bůh, v čemž se osvědčil. Deut. 28, 49.

16. *bez dcer,* Ř. od dcer samu spustili.
22. *vysvobození:* spasení.
24. *sousedy:* osady.
26. *šli,* t. do Babylona.— *rozbitované:* rozchvátané.
27. *pamatováno,* Ř. pamět.
28. *jen,* Ř. nebo.
29. *spůsobí,* Ř. přivede.
31. *Nešťastníť:* bídní.
34. *chlouba:* pýcha. — *obráti,* Ř. bude.
35. *mnohé,* Ř. dlouhé.

Hlava 5.

Baruch napomíná církve k radosti a příčinu toho ukazuje, že 1) ji Bůh oslaví, 2) dary svými obdaří, 3) syny její z Babylona navrátí, 4) všelijaké překážky s cesty složí.

Svlec Jerusaleme oděv zámutku a bídy
své a oblec ozdobu slávy od Boha sobě da-
2 nou na věčnost; * oděj se pláštěm spravedl-
nosti od Boha daným; vstav čepici na hlavu
3 svou slávy věčné. * Bůh zajisté ukáže pod
4 nebem všemu tvou jasnost. * Nebo nazváno
bude jmeno tvé od Boha na věčnost: Pokoj
5 spravedlnosti a sláva pobožnosti. * Povstaň
Jerusaleme a postavě se na místě vysokém
ohledni se na východ a viz dítky své shro-
mážděné od západu slunce až na východ slo-
vem Svatého, ani se radují na Boha zpomí-
najíce. * Nebo vyšli od tebe pěšky vedeni 6
jsouce od nepřátel, ale Bůh je vede k tobě
vznešené se slávou jako syny královské.* Ulo- 7
žil zajisté Bůh snížiti každou horu vysokou
i břehy věčné a údolí vyplniti zároveň se
zemí, aby šel Israel bezpečně příčinou slávy
boží. * I poskakovati budou lesové a všeliké 8
dřevo vonné před Israelem z poručení boží-
ho. * Přiveden bude zajisté lid israelský s po- 9
těšením světlem slávy boží, s milosrdenstvím
a spravedlností, kteráž jest od něho.

Hlava 6.

Prorok I. ukazuje příčiny zajetí lidu do Babylona i čas jejich tam bytu. II. Výstrahu jim dává od modl a modlářství i, po čemby je poznávati měli, ukazuje.

Připis listu, kterýž poslal Jeremiáš k těm,
jenž zavedeni býti měli do Babylona od krále
babylonského, v němž oznamuje jim, což sobě
1 od Boha poručeno měl. * Pro hříchy, kteréž
jste páchali proti Bohu, zavedeni budete do
Babylona, jati jsouce od Nabuchodonosora
2 krále babylonského. * Pročež přijdouce do Ba-
bylona budete tam mnoho let a za dlouhý
čas až do kolene sedmého; potom pak vy-
3 vedu vás odtud s pokojem. * Ale nyní uzříte
v Babyloně bohy stříbrné a zlaté i dřevěné
na ramena vyzdvižené, kteříž ukazováni bý-
4 vají k předěšení národům. * Protož vystříhej-
též se, abyste i vy připodobňujíce se k cizo-
zemcům podobně nečinili, a abyste se jich
5 nebáli, * vidouce zástup napřed i za nimi
sklánějících se před nimi; ale rcete v mysli:
6 Tobě náleží poklonu činiti Pane, * anděl za-
jisté můj s vámi jest; onť chrání duší vašich.
* Jazyk jejich zajisté jest od tesaře vytesa- 7
ný, sami pak pozlaceni a postříbřeni jsouce
křiví jsou a mluviti nemohou; * a jako panně 8
šperkovné naberouce zlata připravují * věnce 9
na hlavy bohů svých. Bývá pak někdy i to,
že pokradouce kněží z bohů svých zlato a
stříbro na sebe sami nakládají; * aneb z těch 10
věcí něco nevěstkám dávají, kteréž pod stře-
chou chovají; bohy pak ty stříbrné a zlaté
i dřevěné jako lidi rouchem ozdobují; * avšak 11
oni neobhájí jich před rzí a moly, * (ač obe- 12
stříni jsou rouchem šarlatovým) otírajíce z tvá-
ři jejich prach, kterýmž se v domě upráší,
jehož jest množství na nich. * A má žezlo ja- 13
ko nějaký soudce krajiny, kterýž však toho,
kdož proti němu hřeší, nezabíjí; * má také 14
mečík v pravé ruce i sekeru; však sám sebe

3. *tvou* etc.: tvůj blesk.
4. *pobožnosti*, t. Bůh tebe obdaří pokojným svědomím, a ty jemu služby čisté vykonávati budeš.
5. *na místě* etc., Ř. na vysosti. — *se radují* etc., Ř. radujíce se boží pamětí.
6. *královské*, Ř. království.
7. *zároveň*, Ř. k srovnání země.
9. *boží*, Ř. jeho.

Připis: výtah. — *což* etc.: jakž jemu poručeno.
1. *kteréž* etc., Ř. kterých jste nahřešili.
2. *sedmého*, t. do sedmdesáti let.
3. *na ramena*, t. kteříž na ramenou nošeni bývají. — *ukazováni*, Ř. ukazující bázeň národům.
4. *podobně* etc., Ř. podobni nebyli, aby bázeň nevzala vás z nich.
5. *mysli*. Neslouží k tomu, aby někdo tím se zastíraje, že mysl svou obrací k Bohu, před modlami padati měl, ale aby cele v mysli se ustavě, že Bůh má sám býti ctěn, ani v nejmenší věci rytinám poctivosti nečinil. Světlejší a ostřejší o tom naučení dává Jerem. 10, 11.
6. *chrání*, Ř. hledá.
7. *vytesaný*: uhlazený. — *sami*, t. ti bohové, o nichž v. 3.
9. *věnce*: koruny. — *pokradouce*: pousmeknouce.
10. *rouchem*: oděvy.
11. *neobhájí*: nevysvobodí.
12. *prach*, Ř. pro prach z domu.
13. *má*, t. některý z těch bohů. — *nějaký*, Ř. člověk.
14. *lotrů*: loupežníků. — *patrné*, Ř. patrní jsou.
15. *něčí*, Ř. člověka.

v boji a od lotrů nevysvobozuje; odkudž pa-
15 trné jest, že nejsou bohové. * Protož nebojtež
se jich; nebo jako nádoba něčí rozražená
neužitečna bývá, takoví jsou bohové jejich
16 * postavení v domích jejich, jejichž oči plné
jsou prachu z nohou těch, kteříž tam vcháze-
17 jí; * a jakož ten, kdož provinil proti králi,
uzavírán bývá v síni, jakožto ten, kterýž má
na smrt veden býti; tak domy jejich opa-
trují kněží dveřmi a zámky i závorami, aby
18 obloupeni nebyli od lotrů; * svíc jim rozsvě-
cují více nežli sobě, z nichž žádné viděti ne-
mohou; nebo jsou jako jiné břevno v domě.
19 * Srdce pak jejich, praví, že zvrtáno bývá
od zeměplazů, kteříž je žerou, anobrž sami
20 svého oděvu necítí; * očadli po tváři své od
21 dýmu v domě, * na tělo jejich i na hlavu lé-
tají sovy a vlaštovice i jiní ptáčkové, ano i
22 kočky skáčí. * Po tom poznáte, že nejsou bo-
23 hové; protož nebojte se jich. * Zlata zajisté,
jímž obloženi jsou k okrase, nevytře-li někdo
rzi, nikoli se nebudou blyštěti, nebo ai když
24 slíváni byli, necítili. * Za velmi drahou mzdu
ty věci koupeny jsou, v nichžto ducha není;
25 * nemajíce nohou na ramenou nošeni bývají,
ukazujíce svou vlastní lehkost lidem; hanby
26 také docházejí i ctitelé jejich, * protože ská-
cí-li se kdy který na zemi, sám od sebe ne-
vstane, aniž, by pak kdo přímo jej postavil,
sám sebou hne, aniž naváží-li se, sám se na-
27 praví, ale jako mrtvým ruce podkládají.* Obětí
pak jejich, prodávajíce je kněží, zle užívají,
anobrž i ženy něco z nich do láku dávajíce,
28 žebráku nic, ani nemožnému neudělují.* Obětí
jejich nečistá a rodička se dotýkají. Protož
poznajíce z těch věcí, že nejsou bohové, ne-
29 bojte se jich. * Nebo proč mají slouti boho-
vé? leč protože obětují ženy bohům stří-
30 brným a zlatým a dřevěným. * V domích je-
jich kněží sedí majíce sukně roztržené a hla-
vy i brady oholené, jejichž hlavy jsou od-
31 kryté, * a řičíce křičí před bohy svými jako

17. *a jakož* etc., Ř. a jakož někomu, kdož křiv jest králi, uzavírány bývají síně. — *opatrují:* ohražují.
18. *jsou* etc., Ř. jest jako břevno těch z domu.
19. *zvrtáno*, Ř. slízáno. — *zeměplazů*, Ř. ze země zeměplazové.
20. *v domě*, Ř. z domu.
22. *Po tom*, Ř. odtud.
24. *Za velmi*, Ř. ze všeliké mzdy.
25. *nemajíce* etc.: beznozí.
26. *sám*, Ř. sami od sebe. — *ruce*, Ř. dlaně, J. dary.
27. *do láku* etc.: nasolujíce.
28. *rodička*: šestinedělka. — *dotýkají.* Těm bylo zapovědíno i při službách božích bývati. Lev. 12, 2., též 15, 19. etc. Protož k zhyzdění modl připomíná, čeho se modláři proti zákonu dopouštějí.

někteří na hodech při pohřbu. * Šaty jejich 32
poberouce kněží oblácejí ženy své i děti,* ani 33
stalo-liby se jim co zlého od někoho neb
dobrého, nemohou odplatiti; aniž ustanoviti
krále mohou ani ssaditi. * Takž podobně ani 34
bohatství, ani peněz nijakž dáti nemohou;
jestližeby jim kdo slib učině nesplnil, nikoli
toho vyhledávati nebudou. * Od smrti člově- 35
ka nevysvobozují, aniž špatnějšího od moc-
nějšího vyprosťují. * Člověku slepému zraku 36
nenavracují, v nouzi člověka postaveného ne-
vyprosťují; * nad vdovou se neslitují, aniž si- 37
rotku dobře činí; * kamenům ze skály podob- 38
né jsou, dřevěné a pozlacené i postříbřené
modly: ctitelé pak jejich hanby dojdou.* Jakž 39
tedy smyšleno neb hlásáno býti má, že ony
bohové jsou? * Poněvadž také i Chaldejští 40
v nevážnosti je mají, kteříž, když vidí němé-
ho, an mluviti nemůže, vedou jej k Balovi
žádajíce, aby mluvil, * jakoby on s to býti 41
mohl; avšak nemohou oni, ačkoli tomu roz-
umějí, nechati jich; nebo i sami smyslu ne-
mají. * Ženy pak opásané provázky na ce- 42
stách se usazují obětujíce plevy. * Když pak 43
některá z nich potažena jsouc od někoho
z těch, kteříž tudy jdou, aby s ním spala, te-
dy tovaryšce vytýká, že není požádána jako
ona, ani provázek její není roztržen. * Vše- 44
cky věci, kteréž se při nich dějí, jsou nepra-
vé; jakž tedy smyšleno neb hlásáno býti má,
že ony bohové jsou? * Od tesařů a zlatníků 45
připraveny jsouce nic jiného nebudou, než což
z nich řemeslníci míti chtějí, * ani ti sami, 46
kteříž je strojí, nebudou trvati dlouho, jakž
tedy mají od nich věci připravené býti bo-
hové? * Pozůstavili zajisté podvodů a poha- 47
nění potomkům. * Nebo když přichází na ně 48
válka a bída, radí se mezi sebou kněží, kde-
by se schovali s nimi. * Jakž tedy nemůž se 49
vyrozuměti, že bohové nejsou, kteříž nevy-
svobozují sami sebe z boje, ani ze zlých ji-
ných věcí? * Poněvadž ty věci samy jsou dře- 50

29. *proč*, Ř. odkud.
30. *oholené* proti zápovědi. Lev. 19, 27., též 21, 5.
31. *řičíce*: kvílíce. — *na hodech*: u večeře. — *při* etc., Ř. mrtvého.
32. *Šaty*, Ř. z roucha.
33. *stalo-liby*: trpěli-liby. — *ssaditi*, Ř. odjíti.
38. *ze skály*, Ř. od hory.
40. *k Balovi*, t. když jejich zadnější bohové člověka němého uzdraviti nemohou, neváží jich sobě, a potom k Balovi, jako podlé jejich soudu k mocnějšímu se utíkají.
42. *provázky*: rákosím. — *obětujíce*: pálíce směti, t. což odchází od rakosí, z něhož sobě ličidlo i pasy dělali, to bohům svým obětují.
43. *tovaryšce*, Ř. bližní. — *vytýká*: odrhá.
46. *trvati* etc., Ř. dlouhočasní.
49. *vyrozuměti*: cítiti.

věné a pozlacené i postříbřené, poznány bu-
dou potom ode všech národů, že jsou mylné
a králům zjevné budou, že nejsou bohové,
ale díla rukou lidských a žádného díla boží-
51 ho není při nich.* Po čemž tedy poznáno býti
52 má, že nejsou bohové? * Že krále v krajině
53 neustanovují, ani deště lidem nedávají; * a
rozepře jejich nesoudí, ani o křivdu se neza-
sazují bez moci jsouce; nebo jsou jako vrá-
54 ny mezi nebem a zemí. * A jistě i když při-
jde na dům bohů dřevěných neb pozlacených
neb postříbřených oheň, kněží jejich ač ute-
kou a sproštěni budou, ale oni jako břevna
55 prostřední shoří. * Králi pak ani nepřátelům
neodporují; jakž tedy smyšleno neb přijato
56 býti má, že jsou bohové? * Ani od zlodějů,
ani od lotrů nijakž vysvobozeni býti nemo-
hou bohové dřevění a postříbření i pozlacení,
57 když nad ně silnější jsouce je oberou, * zlato
a stříbro a roucho okolo nich obestřené vez-
mouce odcházejí, a oni ani sami sobě pomoci
58 nemohou. * Proto lépe jest býti králem, kte-
rýž dokazuje své zmužilosti, anebo nádobou
v domě užitečnou, kteréžby užíval ten, kdož
ji pod mocí má, nežli klamavými bohy aneb
dveřmi v domě, kteréžby hájily těch věcí, jenž
jsou v něm, nežli těmi klamavými bohy; aneb
sloupem dřevěným při dvořích královských
59 nežli těmi klamavými bohy; * nebo slunce i
měsíc i hvězdy jasné a poslané jsouce ku
potřebě velmi povolné jsou; * též i blesk, když 60
se ukazuje, velmi patrný jest, ano i ten vítr
po vší krajině věje; * a oblakové, když se jim 61
rozkáže od Boha jíti na všecken okršlek, vy-
konávají rozkaz. * I oheň seslán jsa shůry, 62
aby na pustinu přivedl hory a lesy, činí roz-
kaz; tito pak ani postavou, ani mocí svou
stvořeni nejsou.* Protož ani smyšleno ani hlá- 63
sáno nemá býti, že bohové jsou; poněvadž
nemohou ani soudu konati, ani lidem dobře
činiti. * Protož vědouce, že nejsou bohové, ne- 64
bojtež se jich. * Nebo králům ani nezlořečí, 65
ani nedobrořečí; * znamení mezi národy na 66
nebi neukáží, aniž jako slunce svítiti, ani ja-
ko měsíc osvěcovati budou. * Šelmy jsou lepší 67
nežli oni, kteréž mohouce uteci do skrýše so-
bě prospívají. * Známéť jest tedy nám, že oni 68
žádným spůsobem nejsou bohové; protož ne-
bojte se jich. * Nebo jakož na tykvišti stra- 69
šidlo nic nehlídá, tak bohové jejich dřevění
i pozlacení i postříbření jsou jako v zahradě
trn, na němž každý pták sedá. * Ano i mrt- 70
vému do tmy uvrženému podobni jsou boho-
vé jejich dřevění i pozlacení i postříbření.* Po 71
šarlatu a blesku, kterýž se na nich kazí, po-
znáte, že nejsou bohové, a oni sami napo-
sledy sežráni jsouce budou za posměch v kra-
jině. * Protož lepší jest člověk spravedlivý, 72
kterýž nemá modl; nebo vzdálen bude od po-
směchu.

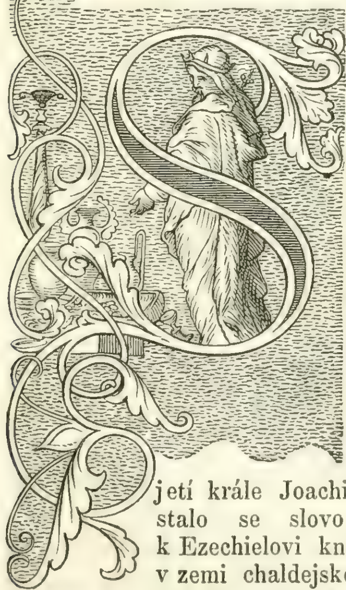
53. *rozepře*, Ř. soudu. — *o křivdu* etc., Ř. nevysvobozují křivdy.
54. *přijde*, Ř. upadne.
57. *vezmouce*, Ř. majíce.
59. *velmi*, Ř. dobře.
62. *mocí*, Ř. mocmi. — *stvořeni*, J. sformováni, Ř. podobni učiněni.
63. *konati*, Ř. souditi.
67. *Šelmy*: zvěř. — *skrýše*: jeskyně.
69. *každý* etc.: leda jaké ptáče.
71. *kazí*: tlí.
72. *vzdálen*: daleko.

Proroctví Ezechiele proroka.

Kniha táto ne něco jiného než samo učení boží obyčejem prorockým vynáší a předkládá. Nebo nejprv prorok jakož viděním zvláštním, tak řečí boží povolání své od Boha, i všecko učení své pravé a jisté býti prokázav, za tím pod rozličnými podobenstvími z neváznosti, anobrž z bezbožnosti Judské obviňuje a tresce; soudy a pomsty boží na ně se valící jim předpovídá a velmi světle a zřetelně je vypisuje až do 25. hlavy. — Druhé, o zhoubě a vyvracení okolních lidu judského nepřátel, což se brzy skrze Nabuchodonosora státi mělo, prorokuje až do 33. hlavy. — Třetí, všecky zajaté do Babylona pro hříchy káraje ostře se na ně domlouvá, ku pokání jich probuzuje a v jistém očekávání vysvobození budoucího je ustavuje. Poněvadž pak lidu božího vysvobození jest dvoje: jedno tělesné, když se z Babylona navrátili; druhé duchovní skrze zjevení se Boha v těle; protož prorok první to vysvobození poukázav a ohlásiv vyučuje, že vždy církev lidu judského pokušení a zámutku všelijak neznikne; ale že bude od mnohých nepřátel velmi těžce, zlostně a to bez přítrže sužována. Zatím prorok ušlechtilým příkladem duchovní to vysvobození a napravení církve, kteréž nám v posledních dnech skrze evangelium slávy Kristovy zjeveno jest, ukazuje; proroctví své tím zavírá.

Hlava 1.

Vypravuje se o jeho povolání a práci. — Povolán byl zázračně a přidržán ku práci mocně. Volání zázračného důvod jest i vidění boží i mluvení. Ukázal zajisté Bůh Ezechielovi I. služebníky v spůsobu čtyř zvířat ve čtyřech kolech s křídly zvučnými podlé Ducha božího hnutí pracujících; II. Pána pak na trůnu v slávě vnitř i zevnitř se třpytícího.

talo se pak
třidcátého léta,
čtvrtého měsí-
ce dne pátého,
když jsem byl
mezi zajatými
u řeky Chobar,
že otevřína by-
la nebesa a vi-
děl jsem vidě-
2 ní boží; * pá-
tého pravím dne
téhož měsíce,
pátého léta za-
3 jetí krále Joachina * v pravdě
stalo se slovo Hospodinovo
k Ezechielovi knězi synu Buzi
v zemi chaldejské u řeky Cho-
bar, a byla nad ním ruka Ho-
4 spodinova. * I viděl jsem: A ai vítr tuhý
přicházel od půlnoci a oblak veliký a oheň
plápolající a okolo něho byl blesk, a z pro-
středku jeho ukázala se jako nějaká velmi
prudká světlost, z prostředku pravím toho
ohně. * Z prostředku jeho také ukázalo se po- 5
dobenství čtyř zvířat, jejichžto takový byl
spůsob: Podobenství člověka měli, * a po čty- 6
řech tvářích jedno každé a po čtyřech kří-
dlích jedno každé mělo; * jejichžto nohy byly 7
nohy přímé, ale zpodek nohou jejich jako zpo-
dek nohy telecí a blyštěly se podobně jako
ocel ktvoucí; * ruce pak lidské byly pod kří- 8
dly jejich, po čtyřech stranách jejich, a tváři
jejich i křídla jejich na čtyřech těch stranách;
* křídla jejich spojena byla, totiž křídlo jedno- 9
ho ke křídlu druhého zvířete. Neobracela se,
když šla, jedno každé přímo na svou stranu
šlo. * Podobenství pak tváří svých mělo kaž- 10
dé to zvíře: po předu tvář lidskou a po zadu
tvář orličí každé z nich; tvář pak lvovou po
pravé straně a tvář volovou po levé straně,
mělo pravím jedno každé z nich; * a tváři je- 11

1. *pak*: aneb také. I to slovíčko tu není zbytečné. Jakoby řekl: Když se Bůh hojně a dostatečně v judské zemi lidu svému skrze mnohé proroky své osvědčil, chtěl to i v Babyloně mezi zajatými obnoviti a učení svého doma ohlašovaného potvrditi. — *léta*, t. začna počítati od osmnáctého léta království Josiášova až do přítomného času, v němž Ezechiel začal, kteréhožto roku kniha zákona božího od Helkiáše kněze nalezena a pocta boží obnovena byla. A pro ty příčiny ten rok velmi pamětný byl. II. Par. hl. 34. Jiní smyslí, že se to počítá od léta milostivého, o němž Lev. hl. 25., J. léta třidcátého věku Ezechielova. — *měsíce*, t. června kterýž slove hebrejsky tamuz. — *mezi* etc., H. u pro-

jich i křídla jejich pozdvižena byla vzhůru;
každé zvíře dvě křídla pojilo s křídly dvěma
12 druhého, dvěma pak přikrývala těla svá. * A
každé přímo na svou stranu šlo, kamkoli
ukazoval Duch, aby šla, tam šla, neuchylo-
13 vala se, když chodila. * Podobnost také těch
zvířat na pohledění byla jako uhlí řeřavého,
na pohledění pravím jako pochodně, kterýžto
oheň ustavičně chodil mezi zvířaty; a ten
oheň měl blesk, a z téhož vycházelo blýská-
14 ní. * Také ta zvířata běhala a navracovala
15 se jako prudké blýskání. * A když jsem hle-
děl na ta zvířata, a ai kolo jedno bylo na
zemi při každém ze zvířat u čtyř tváří jedno-
16 ho každého z nich. * Na pohledění byla kola
a udělání jich jako barva kamene tarsis, a
podobnost jednostejnou měla všecka ta kola
a byla na pohledění i udělání jejich, jakoby
17 bylo kolo jedno u prostřed kola druhého. * Na
čtyři strany své jíti majíce chodila a ne-
18 uchylovala se, když šla; * a loukotí své i vy-
sokost takovou měla, že hrůza z nich šla, a
šínové jejich vůkol těch čtyř kol plní byli
19 očí. * Když pak chodila zvířata, chodila kola
podlé nich, a když se vznášela zvířata vzhů-
20 ru od země, vznášela se i kola. * Kamkoli
ukazoval Duch, aby šla, tam šla, kamž pravím
ukazoval Duch, aby šla, i kola vznášela se na-
proti nim; nebo duch zvířat byl v kolách.
* Když ona šla, také šla, a když ona stála, 21
také stála, a když se vznášela od země, vzná-
šela se také kola s nimi; nebo duch zvířat
byl v kolách. * Podobenství pak oblohy bylo 22
nad hlavami zvířat, jako podobenství kři-
šťálu roztaženého nad hlavami jejich svrchu;
* a pod oblohou křídla jejich pozdvižena byla 23
jedno k druhému; každé zvíře mělo dvě kří-
dla, jimiž se přikrývalo, a každé mělo dvě,
jimiž přikrývalo těla svá. * I slyšel jsem zvuk 24
křídel jejich jako zvuk vod mnohých, jako
zvuk Všemohoucího, když chodila, zvuk hlu-
ku jako zvuk vojska; když pak stála, spustila
křídla svá. * Byl také zvuk svrchu nad oblo- 25
hou, kteráž byla nad hlavou jejich, když stála
a spustila křídla svá. * Svrchu pak na oblo- 26
ze, kteráž byla nad hlavou jejich, bylo podo-
benství trůnu na pohledění jako kámen safí-
rový, a nad podobenstvím trůnu na něm svrchu
na pohledění jako tvárnost člověka. * I viděl 27
jsem na pohledění jako velmi prudkou svě-
tlost a u vnitřku jejího vůkol na pohledění
jako oheň, od bedr jeho vzhůru; od bedr
pak jeho dolů viděl jsem na pohledění jako
oheň a blesk vůkol něho, * na pohledění jako 28
duha, kteráž bývá na oblace v čas deště, ta-
kový na pohledění byl blesk vůkol.

---

střed přestěhování, tak hned. — *Chobar,* t. v zemi chaldejské u té řeky Chobar, o níž svatý Jeronym smyslí, že jinak sloula Eufrates. — *boží,* t. z vnuknutí samého Boha zjevené a ukázané, J. jakoby řekl: Velmi veliké a divných tajemství plné.

2. *Joachina.* Z bedlivého rozvažování proroctví svatého Jeremiáše i Ezechiele rozumí se, že těch časů, jakž ti, jenž sami dobrovolně s králem tímto do zajetí babylonského vyšli (mezi nimiž podlé svědectví Josefa in Antiquit. i Ezechiel i Daniel byli), mnohé útržky od těch, jenž doma zůstali a jakýž takýž pokoj měli, snášeti musili; pročež Bůh tehdáž tohoto proroka tam v Babyloně vzbuditi ráčil, aby jakož zajatých proti takovým posměchům potěšoval a v naději jistého jejich se zase navrácení posiloval, tak i posměvačům aby boží pomsty osvědčoval; což i činí až do hlavy 25.

3. *v pravdě* etc., H. stávaje stalo se. — *Hospodinova,* t. moc Ducha božího, tak níž 3, 14., též 8, 1., též 37, 1.

4. *tuhý,* H. vichru. — *plápolající,* H. chytající se. — *nějaká* etc., H. oko, chaschmal; kteréžto slovíčko jedni čistec, jiní anděl vykládají, jiní pak téhož slova hebrejského v textu nechávají.

5. *způsob*: tvárnost.

7. *nohy* etc., H. noha přímá. — *blyštěly,* H. jiskřily.

8. *čtyřech,* H. čtverhranostech, t. s předu i se zadu, po pravé i levé levé straně, tak v. 17.

9. *jednoho,* H. ženy k sestře své, tak níž v. 23. — *Neobracela*: neuchylovala se. — *na svou* etc., H. k straně tváře své, tak níž v. 12.

10. *svých,* H. těm čtyřem, tak hned dvakrát.

12. *ukazoval,* H. byl, tak níž v. 20.

13. *na pohledění,* H. pohledění jejich. — *uhlí* etc., H. uhlů ohněm hořících.

14. *jako* etc., H. jako pohledění blesku rozptylujícího se.

15. *jednoho,* H. jeho.

16. *Na pohledění,* H. pohledění kol, tak hned. — *tarsis,* J. berille (kamene) mořského. — *ta* etc., H. čtyři.

18. *hrůza,* H. hrůzu měla.

20. *zvířat,* H. zvířete.

21. *šla,* t. ta zvířata, tak hned. — *s nimi,* H. naproti nim.

22. *křišťálu,* H. ledu hrozného.

23. *pozdvižena,* H. přímá. — *se přikrývalo,* H. v množném počtu, tak hned.

24. *mnohých*: velikých. — *zvuk,* t. jako hřímání; tak níž 10, 5. a Žl. 28.

25. *nad* etc., J. z oblohy.

27. *velmi* etc., H. chaschmal, viz výš v. 4. — *od bedr,* H. od pohledění bedr, tak hned.

28. *v čas,* H. ve dni.

Hlava 2.

Mluví Pán s Ezechielem. Jednou, aby vstana poslouchal božího jednání. Po druhé, aby přijal poselství, tuť mu dává A) správu, aby věděl, že 1) k zpurnému lidu jde, 2) s protivenstvím u té práci se potká, 3) nic méně mluviti má; B) posilu dvojí. Předně, dal mu Pán coby měl mluviti i 1) k spatření.

Toť bylo vidění podobenství slávy Ho-
spodinovy, kteréžto viděv padl jsem na tvář
svou a slyšel jsem hlas mluvícího, kterýžto
řekl ke mně: Synu člověčí, postav se na no-
2 hy své, ať mluvím s tebou. * I vstoupil do
mne Duch, když promluvil ke mně a posta-
vil mne na nohy mé, a slyšel jsem, an mluví
3 ke mně, * kterýžto řekl mi: Synu člověčí! Já
tě posýlám k synům israelským, k národům
zpurným, kteříž zpurně se postavovali proti
mně, oni i otcové jejich zpronevěřovali se
4 mi až právě do tohoto dne; * k těch pravím
synům nestydaté tváři a zatvrdilého srdce já
posýlám tě, a díš k nim: Takto praví Pano-
5 vník Hospodin: * Již oni slyšte neb nech-
te: že dům zpurný jsou; ať vědí, že prorok
byl u prostřed nich. * Ty pak synu člověčí 6
neboj se jich, aniž slov jejich boj se, že
zpurní a jako trní jsou proti tobě a že mezi
štíry bydlíš; slov jejich pravím neboj se a
tváři jejich se nestrachuj, protože dům zpurný
jsou; * ale mluv slova má k nim, již oni slyš- 7
te neb nechte: že zpurní jsou. * Ty pak synu 8
člověčí slyš, co já pravím tobě: Nebuď zpur-
ný jako ten dům zpurný, otevři ústa svá a
sněz, co já tobě dám. * I viděl jsem, a ai ru- 9
ka vztažena byla ke mně, a ai v ní svinutá
kniha, kteroužto rozvinul přede mnou a byla
popsána s předu i se zadu, a bylo v ní psá-
no naříkání, kvílení a běda.

Hlava 3.

(Dal mu Pán, coby měl mluviti) 2) i k spamatování, a byla kniha sladká. Potom potěšil jej, že a) půjde k známého jazyka lidu, ač nad pohany tvrdšímu; b) proti zpouře lidu dobře opatřen bude, jen aby byl věren. Přidržán ku práci jest po třikráte: I. zanesl jej Duch boží k lidu zajatému u přítomnosti velikého Páně od zvířat oslavování. A tu Ezechiel 1) sám u sebe truchliv byv 2) mezi lidmi za sedm dní jako zděšený zůstával. II. Tedy (po druhé) Pán se mu ozval 1) s připomenutím, k čemu ho povolal, 2) s osvědčením, co mu z toho půjde, při a) bezbožném, nenapomene-li aneb napomene-li ho, b) spravedlivém, nenapomene-li neb napomene-li ho. III. (Po třetí) ještě jej do údolí volá, kdež ukázav se mu

---

Poznamenání. Vidění toho i všech částek jeho *cíl* vlastní jest ten, že chtěl Pán Bůh Ezechiele proroka svého v doufání ustaviti, aby směle a doufanlivě úřad prorocký v lidu tom judském zatvrdilém a neposlušném konal; a lid aby s větší vážností a bedlivostí kázaní prorockého poslouchal.

3. *Já* etc. Jakoby řekl: Ačkoli tě sobě lid judský za nic neváží, jako kteréhokoli jiného prostého člověka; však já předse chci, aby mým prorokem a poslem k lidu byl. Jiní smyslí, že jej proto synem člověčím nazval, aby se viděním tím nepozdvihoval; ale aby znaje, že prostý člověk jest, příčinu ku ponížení svému měl. — *israelským*, viz Jer. 4, 1. — *národům*, H. gojim, tak je nazývá z potupy k jejich zahanbení, protože se ničím nedělili od jiných gojim, t. pohanů, ačkoli prvé byli svatým národem. Exod. 19, 6. — *jejich.* I tuto zjevný příklad toho, že k zastávání bludů starožitnost a slovutnost předků a otců bludných před Bohem nic neváží; pročež od následování takových Bůh vystříhá; níž 20, 18.

4. *nestydaté*: tvrdé. — *zatvrdilého*, H. silným. — *Panovník*, H. Adonai, to jmeno (od kořene Dun, t. souditi) samému Bohu v písmích se přivlastňuje a znamená moc a důstojnost jeho, netoliko u vynášení pravých a spravedlivých soudů: ale jich v každý čas při všech věcech i mocné, statečné a panské konání, odkudž se Panovník neb Pán vykládá.

5. *zpurný*, H. zpoury, tak níž často.

6. *tobě*, t. netoliko nedověrností, ale i pomluvami a útržkami, což daleko odpornější bývá nežli trní. Níž 33, 31. — *štíry*: tak je nazývá, že netoliko zjevně, ale i tajně svou jedovatostí proroku božímu škoditi se snažovali.

8. *dám.* Tím sněděním knihy ukázáno jedno, že to, čemuž prorok na místě božím vyučovati a předkládati měl, to sám dobře pochopiti a v svém srdci složiti měl; potom také ne něco jiného než totéž vynášeti. Druhé, že sám Bůh služebníkům na místě jeho poselství dějícím tajemství svá otvírá a všelijakých potřebných darů k užitečnému sloužení své církvi, jakž se kdy jeho milosti líbí, jim udíleti ráčí. Tímž oni, když věrně slouží, ne jim to samým, ale Duchu božímu se připisuje. Mat. 10, 20. Viz Isai. 50, 4.

9. *svinutá*, H. svinutí, viz Žl. 40, 8. — *se zadu.* Jakoby řekl: vnitř i zevnitř; a to popsána mnohými hříchy lidu, i hroznými a spravedlivými soudy a pomstami proti nim, kteréž přijíti měly na Jerusalem, chrám i lidu poplenění a ostatků zajetí, a z toho kvílení a běda.

v slávě 1) žehře naň, proč se ukrývá; 2) jej proti protivenství, jehož se bojí, posiluje s oznámením a) uložení svého, b) předešlého poručení.

Tedy řekl mi: Synu člověčí, což před
tebou jest, sněz, sněz knihu tuto, a jdi mluv
2 k domu israelskému. * I otevřel jsem ústa svá
3 a dal mi snísti knihu tu * řka ke mně: Sy-
nu člověčí, nakrm břicho své a střeva svá
naplň knihou touto, kteroužť dávám. I snědl
jsem ji a byla v ústech mých jako med slad-
4 ká. * Zatím řekl mi: Synu člověčí, nuže, jdiž
k domu israelskému a mluv k nim slovy mý-
5 mi. * Nebo nebudeš poslán k lidu hluboké řeči
a nesnadného jazyka, ale k domu israelské-
6 mu; * ne k národům mnohým hluboké řeči a
nesnadného jazyka, jejichžby slovům neroz-
uměl; ježto, kdybych tě k nim poslal, upo-
7 slechliby tebe; * ale dům israelský nebudou
tě chtíti poslouchati, poněvadž nechtí po-
slouchati mne; nebo veškeren dům israelský
8 jest tvrdočelný a zatvrdilého srdce. * Ale uči-
nil jsem tvář tvou tvrdou proti tváři jejich
9 a čelo tvé tvrdé proti čelu jejich, * jako ká-
men přetvrdý, pevnější než skálu učinil jsem
čelo tvé; nebojž se jich, aniž se strachuj
10 tváři jejich, protože dům zpurný jsou. * I řekl
ke mně: Synu člověčí, všecka slova má, kte-
rážť mluviti budu, přijmi v srdce své a uši-
ma svýma slyš, * a jdi k zajatým k synům li- 11
du svého a mluv k nim a rci jim: Takto
praví Panovník Hospodin, jiż oni slyšte nebo
nechte.
Tehdy odnesl mne Duch a slyšel jsem 12
za sebou hlas hřmotu velikého řkoucí: Poże-
hnaná sláva Hospodina vycházejícího z místa
svého, * a hlas křídel těch zvířat, kteráž se 13
vespolek dotýkala, a hlas kol naproti nim a
hlas hřmotu velikého. * Duch pak odnesl mne 14
a vzal mne a odšel jsem truchliv v hněvě
ducha svého; ale ruka Hospodinova nade
mnou silnější byla. * I přišel jsem k zajatým 15
do Telabiba bydlícím při řece Chobar, a seděl
jsem, kdež oni bydlili, seděl jsem pravím sedm
dní u prostřed nich s užasnutím. * I stalo 16
se po dokonání sedmi dnů, że se stalo slovo
Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu člověčí, 17
strážným jsem tě postavil nad domem isra-
elským, aby slyše slovo z úst mých napomí-
nal jich ode mne. * Kdyżbych já řekl bez- 18

---

1. *což* etc., H. což nalézáš. — *knihu*, H. svinutí, tak níže.

3. *sladká*, H. pro sladkost. Ačkoli prorok právě čitelen byl bíd a soužení lidu a jich v tom srdečně litoval (viz Isai. 22, 4., též 24, 16.); avšak hledě na spravedlnost soudů božích tím se v mysli své pokojil a v duchu svém vnitř potěšení ne těla, ale božího okoušel, jako sladkosti zvláštní, J. tu sladkost na samo ochotné oblíbení a přijetí povinnosti od proroka, na něj vzložené, obracejí.

5. *nesnadného*, H. těžkých, tak hned.

7. *tvrdočelný*, H. silní čelem.

8. *učinil*, H. dal, tak v. 9. — *tvrdou*, H. silnou, tak hned.

9. *zpurný*, H. zpoury.

10. *v srdce*: a toť jest to snědení těch knih, o čemž v. 2. 3.

11. *jdi*, H. jda jdi. — *zajatým*, H. přestěhování, tak níž.

12. *z místa*, t. z nebe aneb z chrámu. Nebo ta dvě zvláštní místa v písmích svatých, v nichž Bůh přebývá, se nalézají (Žl. 131, 13., též 10, 4., též 102, 19., Isai., 66, 1.). Vyjitím pak z nebe míní patrnější zjevení slávy boží v ochraně pobožných a v trestání bezbožných (Isai. 2, 19., též 14, 22.); kteréhožto trestání částku vzložil na Židy dopustiv je zajíti. Načež poněvadž oni reptali andělé praví, že jest v tom sláva Hospodinova, když tresce a hříchů nepřehlédá, a tak že v tom nic křiv Židům není, alebrž spravedlivý ve všech skutcích svých zůstává (Žl. 144, 17.). Z chrámu pak vyjitím ukazuje to, že Bůh více tam, jako prvé svou milostí přítomen nebude. Což k předěšení Židů mluví, kteříž v chrámě doufali, říkajíce: Chrám Páně, chrám Páně jest (Jer. 7, 4.) a na pohrůžky nic nedbali; protož k přestrašení jejich praví, že Hospodin odtud vychází a více modliteb jejich, ani obětí přijímati nebude.

13. *kteráž* etc., H. kteráž se líbala, žena sestru svou. — *dotýkala*, t. křidly.

14. *truchliv*: hořek jsa, H. hořký. — *ale* etc., jakoby řekl: Já jsem nerad tomu byl, že jsem k tak těžkému a nesnadnému úřadu povolán; ale že Bůh mocnější a silnější mne byl, protož mne předse k tomu přivedl, abych úřad ten na sebe přijma k lidu jeho zajatému šel. V čemž však veliká mdloba lidská při proroku božím viděti se může, jako i při Jeremiášovi. Jerem. 20, 7. 8. 9.

15. *s užasnutím*, t. nad nevážností a nekajicností lidu judského, že ani tím hrozným zajetím do Babylona napraviti a polepšiti se nechtěli, J. že se divil prorok nenadálému svému k úřadu prorockému povolání a těm věcem, kteréž z poručení božího lidu svému oznamovati měl. Chaldejský vykladač: mlče; jakoby řekl: Ne hned přišed k nim začal jsem konati povinnosti své, ale po sedmi dnech, až jsem lépe spatřil spůsob jejich.

17. *strážným*, H. tsofe, jmeno od pilného a bedlivého jako z nějakého vyššího místa hledění neb spatřování; dozorce, což my pozkaženým řeckým slovem říkáme biskup. Ukazujeť se tuto, že to povolání není povolání zahálky, marnosti, pýchy, prostopášnosti etc. ale práce. I. Tim. 3, 1. — *napomínal*, t. světlými a srozumitelnými slovy jim mluvil, tak aby tím osvíceni v svém předsevzetí byli. Nebo to slovíčko: zachar, vlastně blyštěti a svítiti neb osvěcovati znamená; tak často. Viz Isai. 57, 3.

18. *Smrtí* etc., H. umíraje umřeš, t. jistotně umřeš. — *zachoval*. Jak slavného užitku všickni důvěrně a vděčně obcující božím službám docházejí, tuto se ukazuje; ano i jak Bůh ctí své služebníky, když i jim to, což jeho vlastního jest, připisuje (Dan. 12, 3., I. Tim. 4, 16.), protože k práci jejich připojuje moc Ducha svého svatého; sic bez toho sami ze sebe nic spraviti nemohou. I. Kor. 3, 7.

božnému: Smrtí umřeš, a nenapomenulby ho
a nemluvil jemu napomínaje bezbožného, aby
zanechal cesty své bezbožné, tak aby ho při
životu zachoval, ten bezbožný pro nepravost
svou umře, ale krve jeho z ruky tvé vyhle-
19 dám; * pakliby ty napomenul bezbožného
a neodvrátilby se od bezbožnosti své a
od cesty své bezbožné, onť pro nepravost
20 svou umře, ale ty duši svou vysvobodíš. * Od-
vrátil-liby se pak spravedlivý od spravedlno-
sti své a činilby nepravost a já bych polo-
žil urážku před něj a takby umřel, ty pak
by ho nenapomenul; pro hříchť svůj umře,
aniž na pamět přijde která spravedlnost je-
ho, kterouž činil, ale krve jeho z ruky tvé
21 vyhledám; * pakliby ty napomenul spravedli-
vého, aby nehřešil spravedlivý, a onby ne-
hřešil, jistě že bude živ; nebo napomenut
22 byl; ty také duši svou vysvobodíš. * I byla
tam nade mnou ruka Hospodina, kterýžto
řekl mi: Vstaň, jdi do tohoto údolí, a tam
budu mluviti s tebou. * A tak vstav šel jsem 23
do toho údolí, a ai sláva Hospodinova stála
tam jako sláva, kterouž jsem viděl u řeky
Chobar, i padl jsem na tvář svou. * Tehdy 24
vstoupil do mne Duch a postaviv mne na
nohy mluvil ke mně a řekl mi: Jdiž pak za-
vři se v domě svém. * Ačkoli na tě synu člo- 25
věčí, ai pravím, dají na tě provazy a sváží
tě jimi a nebudeš moci vyjíti mezi ně; * avšak 26
toližbych já učiniti měl, aby jazyk tvůj při-
lnul k dásním tvým a aby oněměl a nebyl
jim mužem domlouvajícím, protože dům zpur-
ný jsou; * anobrž mluvě s tebou otevru ústa 27
tvá a díš jim: Takto praví Panovník Hospo-
din: Kdo slyšeti chce, nechať slyší, kdo ne-
chce, nechť nechá: že dům zpurný jsou.

Hlava 4.

O práci Ezechiele proroka. Již pracuje prorok v horlení nejprv, potom v potěšování. V horlení před dokonalým i po dokonalém vyvrácení Jerusalema. Tam horlí proti lidu země a proti okolním nepřátelům též země. O horlení proroka božího proti lidu země. Horlení proti lidu země, má kázaní rozdělená léty zajetím krále Joakima poznamenanými, a to pátého a devátého léta povolání svého ku proroctví. O létu zajetí pátém. V roce tomto dvoje kázaní jsou poznamenána s příklady zázračnými a s otevřeným se ozváním. Příkladové zázrační jsou dva. O prvním. Tu Bůh proroku I. poroučí vyrýsovati město vojskem opatřené na cihle, kteréž Bůh jako pánví železnou otočc 1) po mnohém svém shovívání 2) již v obležení hladem náramným stírati bude; II. polehčuje, aby mírnější soužení na sobě ukázal, podlé čehož předpovídá, jak lid těžkým hladem pro hříchy své trápen bude.

Ty pak synu člověčí vezmi sobě cihlu a
polože ji před sebe vyryj na ní město Jeru-
2 salem; * a postav na ní obležení a vzdělaje
na ní tvrze vysyp na ní násyp a polož na
ní vojska a postav na ní berany válečné vů-
kol. * Potom vezmi sobě pánev železnou a 3
polož ji místo zdi železné mezi tebou a me-
zi městem a zatvrď tvář svou proti ně-
mu, ať jest obleženo a oblehneš je. Toť bu-
de znamením domu israelskému. * Ty pak le- 4

---

19. *vysvobodíš*, t. hříchem jeho vinen a proto od Boha trestán nebudeš.
20. *položil* etc. Jakoby řekl: A já bych jej v tom jakoukoli příčinou smrti v hříchu jeho bez pokání zachvátil. — *na pamět*, H. zpomenuty budou spravedlnosti.
21. *jistě že* etc., H. živ jsa živ bude.
24. *zavři se.* Slova opační rozum mající; jakoby řekl: Poněvadž jsem tě k službě své nastrojil, potvrdil, na nohy postavil, a tak hřivnu k těžení jí svěřil; neslušíť ji pokopávati, ačkoli oni (jakž dále), aby ty to učinil, o to snažovati se budou. Jiní bez obrazu prostě to berou na ten rozum, jakoby Bůh řekl: že prorok tak mnoho kázaním svým při lidu judském prospěje, jakoby mlčel, J. že ještě čas nepřišel k prorokování jeho, dokud lid ten zlostí proti němu jako hořel, kterouž jako provazy nějakými zdržován byl prorok, aby nemohl jim kázati, J. aby před zlostí a vzteklostí jejich na čas poustoupil, sic jinak žeby se spíše na něj obořili a do vězení ho dali, J. aby zkoušen byl Ezechiel v poslušenství, J. aby lidu k větší vážnosti a dověrnosti k proroctví tomu posloužil, že, t. ač Ezechiel duchem prorockým obdařen byl, však ne hned pojednou o své ujmě vyšel, ale za některý čas jako ve vězení nějakém zůstával a návěští božího očekával, J. aby tím zavřením a svázáním obrazem byl budoucího soužení lidu judského a obležení Jerusalema.
26. *učiniti*: jakoby řekl: Jistě neučiním. — *zpurný*, H. zpoury; tak níž.
27. *slyšeti* etc., H. slyšící ať slyší a nechající ať nechá.
1. *cihlu*, viz v předml. pravid. 8.
2. *postav*: vyryj. — *berany*, J. vůdce. Viz Isai. 14, 9.
3. *železnou*, t. k ukázaní přísné a nevyhnutelné pomsty boží. — *zatvrď*: zuřivě postav. — *znamením*: obrazem neb ukázaním soudů a pomst božích proti nim uložených. — *israelskému*, t. obojímu lidu z Israele pošlému, tak Judským, jako Israelským; viz v předmluvě prav. 12.
4. *lehni.* Tím ležením neb obležením (kteréž obrazné bylo) měl vyznamenati a osvědčiti prorok pří-

hni na levý bok svůj a vlož na něj nepra-
vost domu israelského podlé počtu dnův, v němž
ležeti budeš na něm, poneseš nepravost je-
5 jich; * a já dávám tobě léta nepravosti jejich
v počtu dnův, tři sta a devadesáte dnův,
v nichž poneseš nepravost domu israelského.
6 * Když je pak vyplníš, budeš ležeti na pra-
vém boku po druhé a poneseš nepravost do-
mu Judova čtyřidceti dnů, den za rok, den
7 pravím za rok dávám tobě. * K obležení pra-
vím Jerusalema zatvrď tvář svou ohrna ru-
8 ku svou a prorokuje proti němu. * A ai dá-
vám na tě provazy, aby se neobracel z bo-
ku jednoho na druhý, dokudž nevyplníš dnův
9 obležení svého. * Protož ty vezmi sobě pše-
nice a ječmene, též bobu, šocovice i prosa a
samopše a dej to do jedné nádoby, aby so-
bě nastrojil z toho pokrmu podlé počtu dnův,
v nichž ležeti budeš na boku svém, za tři sta
10 a devadesáte dnův jísti jej budeš. * Pokrm
pak tvůj, kterýž jísti budeš, bude na váhu
dvadceti lotů na den, od času až do času jí-
sti jej budeš; * vodu také na míru píti bu- 11
deš šestý díl hin, od času do času píti bu-
deš; * podpopelný pak chléb ječný, kterýž jí- 12
sti budeš, ten lejny nečistoty lidské pec před
očima jejich. * I řekl Hospodin: Tak budou 13
jísti synové israelští chléb svůj nečistý pro
pohany, kteréž tam shromáždím.
Tedy řekl jsem: Ach Panovníče Ho- 14
spodine, ai duše má není poskvrněna mrchami
a udáveného nejedl jsem od dětinství svého
až dosavád, aniž vešlo v ústa má maso oha-
vné. * Kterýžto řekl mi: Ai dávámť kravince 15
místo lejn lidských, aby jimi sobě napekl
chleba. * Za tím řekl mi: Synu člověčí, ai já 16
zlámi hůl chleba v Jerusalemě, tak že jísti
budou chléb na váhu, a to se zámutkem a vo-
du na míru píti, a to s předěšením: * aby 17
nedostatek majíce v chlebě a ve vodě děsili
se jeden každý z nich a svadli pro nepravost
svou.

Hlava 5.

O druhém. Bůh proroku I. poroučeje, aby 1) hlavu svou oholil, 2) vlasy své převáže, jich a) třetinu α) spálil, β) posekal, γ) u vítr rozptýlil; b) maličko nechaje z těch něco α) zachoval a β) něco ještě spálil; II. vyjevuje, aby to oznámil lidu, že Jerusalem, a) poněvadž boží soudy změniv ohavněji živ jest nad pohany, b) rukou boží přenáramně potřín bude, aby α) hladem jsa utrápen syny své jedl, β) potom

---

sný a spravedlivý hněv boží proti obojímu lidu, t. proti Israelským i Judským, tak že onyno Bůh rozptýlil a i těmto též učiniti umínil; aby jakož onino nemohli spravedlivě nad přísností boží naříkati, tak ani tito proti oněm neměli se čím chlubiti. A že se Bůh na oboje svými pomstami pro jejich hříchy a ohyzdná modlářství neunáhlil, ale dlouho snášel a ku pokání skrze své proroky vzbuzoval a, aby se poddali, očekával. Obzvláštně pak že to činil obojím od jistého času (tu ve verši 5.) ukázaného za 390 let, t. od uchýlení se Šalomounova k cizím bohům (III. Král. 11, 4.) až do zajetí babylonského posledního. (Nebo ten počet let 390 v tom čase vedlé bedlivého sečtení let přeběhl.) Ale jak se ukázali v těch časích, zjevné jest z knih královských, že roztrhše se mezi sebou, jakož k Bohu, tak i k sobě vespolek bezbožně se chovali, J. o 13 let posléze začínají tento počet počítati, t. od času roztržení království. III. Král. 12, 16. — *poneseš*, t. obrazně na sobě ukážeš a jako vymaluješ, jak jsem dlouho jejich hrozné hříchy a ohavnosti modlářské snášel.

5. *tobě.* Jakoby řekl: Oznamuji a ty aby jim totéž ohlašoval, od kterých časů jsem je obzvláštně trpělivě snášel, jejich prvních mnohých nepravostí nepřipomínaje.

6. *vyplníš.* Jakoby řekl: Z větší částky to ležení na levém boku za těch dnů 350 vykonáš, ostatních dnů 40 dále konati neb vyčítati jim maje, i vstoupí na odpor, že jsou Judští za času Josiáše pokání činili (II. Par. 34, 32.) a Boha spokojili; tu ty obrať se na druhý bok a ukaž jim, že jsem je i od toho času za čtyřidceti let v jejich nenapravitelnosti zůstávající otcovsky snášel, ale žádné nápravy jejich dočekati jsem nemohl, než dovršení nepravostí jejich. Pročež jakož jsem Israelským neodpustil, tak ani jim neodpustím. Ten počet čas a věk, v němž Jeremiáš kázal, ukazuje.

7. *tvář.* Jakoby řekl: Horlivě osvědčuj zuřivost boží hroznou a neuchylnou i tím rukou ohrnutím. — *ohrna* etc., H. obnaže rameno.

8. *obležení.* Jakoby řekl: Jakž ty svázán jsa obraceti se z boku na bok nemůžeš; tak uložení mé o obležení města jistotně dojíti musí, a lid, by pak nejraději chtěl jinou stranou, nikoli zlému tomu vyhnouti se nebude moci.

9. *ječmene.* Ukazuje tím prorok, na jaké soužení i hlad přijíti měli Jerusalemští v čas obležení svého od nepřátel, když praví, že ani chleba z příhodného obilí míti neměli, ani do sytosti než v míru, ani vody, než maličko, ani toho chleba čím péci než lejny; jak se to splnilo, viz Pláč Jer. 1, 11., též 2, 19., též 4, 4. — *dnův* etc. Výš v. 6.

10. *času*, t. tak jez, aťby od prvního dne až do posledního se dostalo. Jakoby řekl: skrovně toho užívej.

11. *hin*, viz Exod. 29, 40.

13. *pro poh*: i mezi pohany, kamž je zaženu. — *shromáždím*, H. seženu, t. k obležení Jerusalema.

14. *ohavné*, H. ohavnosti.

15. *napekl*, H. nastrojil neb učinil.

16. *se zámutkem*, H. se starostí, t. starajíce se o to, čím se dále živiti budou.

17. *jeden každý*, H. muž a bratr jeho.

s velikým svým zlehčením mečem padl a γ) v hněvě božím na pustinu přišel na příklad pohanům, na dokázaní moci a přísnosti své.

Potom ty, synu člověčí, vezmi sobě nůž
ostrý, totiž břitvu holičů, vezmi jej sobě a
ohol jím hlavu i bradu svou; potom vezma
2 sobě váhu rozděl to. * Třetinu ohněm spal u
prostřed města, když se vyplní dnové oble-
žení; zatím vezma druhou třetinu posekej
mečem okolo něho, ostatní pak třetinu roz-
ptyl u vítr; nebo mečem dobytým budu je
3 stíhati. * Avšak odejmi jich malý počet od-
4 tud a svaž v křídlích oděvu svého; * a z těch
ještě vezma uvrz je do prostřed ohně a spal je
ohněm, odkudžto vyjde oheň na veškeren dům
5 israelský. * Takto praví Panovník Hospodin:
Tento Jerusalem, kterýž jsem postavil u pro-
6 střed pohanův a vůkol otočil krajinami, * změ-
nil soudy mé v bezbožnost, více než pohané,
a ustanovení má více než jiné země, kteréž
jsou vůkol něho; nebo soudy mými pohrdli
7 a v ustanoveních mých nechodili. * Protož
takto praví Panovník Hospodin: Protože roz-
hojnivše se v nepravosti nad pohany, kteříž
jsou vůkol vás, v ustanoveních mých necho-
dili jste a soudův mých nečinili jste; nýbrž
ani tak jako pohané, kteříž jsou vůkol vás,
8 soudův nekonali jste: * protož takto praví
Panovník Hospodin: Ai já na tě dotru, i já
také, a vykonám u prostřed tebe soudy před
9 očima pohanův; * nebo učiním při tobě to,
čehož jsem prv neučinil a čehož podobně ne-
10 učiním více pro všecky ohavnosti tvé; * tak
že otcové jísti budou syny u prostřed tebe
a synové jísti budou otce své, a vykonám
proti tobě soudy a rozptýlím všecky ostatky
tvé na všecky strany světa. * Protož živť jsem 11
já, praví Panovník Hospodin, že poněvadž
jsi ty svatyně mé poskvrnil všelikými mrz-
kostmi svými a všelikými ohavnostmi svými,
i já také ujmu slávy tvé a neodpustíť oko mé,
a nikoli se neslituji. * Třetina tebe morem ze- 12
mře a hladem zhyne u prostřed tebe a tře-
tina druhá mečem padne vůkol tebe, ostatní
pak třetinu na všecky strany světa rozptýlím
a mečem dobytým stíhati je budu; * a tak 13
do konce vylit bude hněv můj a dotru prch-
livostí svou na ně, i potěším se a zvědíť, že
já Hospodin mluvil jsem v horlivosti své, když
vykonám prchlivost svou na nich, * a obrátím 14
tě v poušť a dám tě v útržku mezi národy,
kteříž jsou vůkol tebe, před očima každého
tudy jdoucího; * a tak budeš k útržce, po- 15
směchu, k hroznému příkladu a k užasnutí
národům, kteříž jsou vůkol tebe, tehdáž když
vykonám proti tobě soudy v hněvě a v prch-
livosti a v žehrání zuřivém; já Hospodin mlu-
vil jsem; * tehdáž pravím když vystřelím střely 16
hladu jízlivé k zábubě vaší, kteréž vystřelím,
abych vás vyhubil, a hlad shromáždě proti
vám zlámi vám hůl chleba; * pošli zajisté na 17
vás hlad a zvěř lítou, kteráž tě na sirobu
přivede, i mor a krveprolití přijde na tebe,
když uvedu na tě meč. Já Hospodin mluvil
jsem.

---

1. *ohol* etc., H. nechť přejde přes hlavu etc. — *bradu.* Hlavou míní město přední a hlavní Jerusalem; vlasy veliké a téměř nesčíslné množství lidu v tom městě; břitvou vojsko babylonské (jako Isai. 7, 20.) a assyrské; oholením té hlavy vyhlazení lidu; váhou, na níž ti vlasové dáni, spravedlnost a pravost božích soudů; na tré vlasů rozdělením rozdílné pomsty, tak že ujde-li kdo jedné, druhé neznikne, jakž i Jeremiáš praví 15, 2.; posekáním okolo města těch vlasů ukazuje, že i ti, kteřížby někudy z města v čas obležení ušli, zmordováni budou; čehož splnění viz IV. Král. 25, 5.; rozptýlením u vítr míní rozprchnutí se lidu. Jerem. 40, 7. 11.; svázáním těch vlasů něco v křídlích oděvu, některých z lidu zachování; z nichž něco jich spáliti rozkázal k ukázání, že i z těch ještě mnozí bíd okoušeti a zahynouti musejí. Odkudž příčina měla dána býti těm zajatým, aby naděje o svém navrácení (vidouce že město zkaženo) žádné neměli a tak jako shořeli.

2. *města*: o němž výš 4, 3. — *obležení*, o němž výš 4, 1. — *něho*, t. téhož města vyrytého. — *nebo mečem* etc., H. vytáhnu meč za ním, tak v. 12.

3. *malý* etc., t. vlasů.

4. *vyjde* etc. Jakoby řekl: bude obrazem a ukázaním dokonalé zkázy jejich.

5. *u prostřed*, t. nad jiné národy jsem jemu větší dobrodiní učinil a jej jako za světlo na svícen vystavil, aby jiným příkladem k dobrému byl (Deut. 4, 6.); ale vše, jakoby řekl, nazpět se děje. — *krajinami.* Jakoby řekl: v ušlechtilém a veselém položení založen a vzdělán jest. Žl. 48, 2.

7. *nekonali jste.* Jakoby řekl: I v tom vás daleko pohané převyšují, že náboženství svého a ustanovení modlářských pilnější a při nich stálejší jsou, nežli vy soudů a ustanovení vám od samého Boha vydaných. Podobné naříkání viz Jer. 2, 10. 11.

10. *světa*, H. větrů, tak v. 13.

11. *poskvrnil*, t. ty Jerusaleme.

13. *do konce*, H. dokonán bude. — *dotru*, H. doložím. — *potěším*, viz Isai. 3, 24.

14. *obrátím*, H. dám.

15. *budeš* etc., H. bude útržka. — *hroznému*, H. kárání. Jakoby řekl: Vidouce jak jsi ty hrozně trestán budou se napravovati a tebou káti. — *zuřivém*, H. prchlivosti.

16. *jízlivé*, H. zlé. — *vaší*, H. jejich neb na ně. — *shromáždě*, t. jako nějaké vojsko; jakoby řekl: Všecky příčiny, jimiž byste se hladu vyhnouti mohli, odejmu, a odporné uvedu.

17. *lítou*, H. zlou. — *přijde*, H. projde.

Hlava 6.

Otevřené ozvání boží dvojí jest. První. Bůh mluvě ponouká proroka, aby oznámil jednou, že 1) přijde pokuta na modlářství i modláře, aby v spuštění takovém poznali, kdo jest Bůh; 2) z milosti své zachovávaje něco lidu přivede k tomu, aby poznali a) i hříchy své, b) i Boha spravedlivého. Po druhé s ulitováním, že kdy má padnouti země, aby vyhynuli obyvatelé pro modlářství svá, ažby obydlí jejich v pustinu přišla.

I stalo se ke mně slovo Hospodinovo
2 řkoucí: * Synu člověčí, obrať tvář svou proti
3 horám israelským a prorokuj proti nim * a
rci: Hory israelské, slyšte slovo Panovníka
Hospodina: Takto praví Panovník Hospodin
horám a pahrbkům, prudkým potokům a údolím: Ai já, já uvedu na vás meč a zkazím
4 výsosti vaše, * a tak zpustnou oltářové vaši
a ztroskotáni budou sluneční obrazové vaši
a rozmeci zbité vaše před ukydanými bohy
5 vašimi; * povrhu také mrtvá těla synův israelských před ukydanými bohy jejich a roz-
6 ptýlím kosti vaše okolo oltářů vašich. * Kdežkoli bydliti budete, města zpuštěna budou a
výsosti zpustnou; pročež popléněni budou a
zpustnou i oltářové vaši, potroskotáni budou
a přestanou ukydaní bohové vaši, a sluneční
obrazové vaši zpodtínáni, a tak vyhlazena
7 budou díla vaše; * i padnou zbití u prostřed
vás a zvíte, že já jsem Hospodin.
8 Však pozůstavím, aby byli někteří z vás,
kteřížby ušli meče mezi pohany, když roz-
9 ptýleni budete do cizích zemí; * i budou se
rozpomínati na mne, kteříž z vás zachováni
budou mezi národy, mezi něž budou zajati,
že jsem k trestání jich donucen srdcem jejich
smilným, kteréž odstoupilo ode mne, a očima jejich, kteréž smilnice chodily za ukydanými bohy svými, a tak sami se býti hodné
ošklivosti seznají pro nešlechetnosti, kteréž
páchali ve všech ohavnostech svých, * a zvěˇ 10
díť, že já jsem Hospodin, kterýž jsem ne nadarmo mluvil, že na ně uvedu zlé toto.
* Takto praví Panovník Hospodin: Tleskni 11
rukou svou a dupni nohou svou a rci: Nastojte na dům israelský, že pro všecky ohavnosti nejhorší mečem, hladem a morem padnouti mají. * Ten, kdož daleko bude, morem 12
umře, a kdo blízko, mečem padne; ostatní
pak a obležený hladem umře, a tak docela
vyleji prchlivost svou na ně: * a tak zvíte, 13
že já jsem Hospodin, když budou zbití jejich
u prostřed ukydaných bohův jejich vůkol oltářův jejich na všelikém pahrbku vysokém,
na všech vrších hor a pod všelikým dřevem
zeleným i pod všelikým dubem hustým, na
kterémkoli místě obětovávali vůni libou všelikým ukydaným bohům svým. * Nebo vztá- 14
hnu ruku svou na ně a učiním zemi tuto
zpustlou, zpustlejší nežli poušť Deblatu po
všech obydlích jejich. I zvědíť, že já jsem
Hospodin.

Hlava 7.

Druhé. Oznamuje prorok, že mu Bůh oznámil zkázu země, kteráž přijde 1) od Boha u velikém rozhněvání 2) pro výstupky lidu. Odkudž půjde to, že a) statkové v nic přijdou, b) pomoci žádné ani α) sílou svou buď v obležení anebo na poušti, β) statkem svým sobě neučiní. Nýbrž aa) jakož poskvrnili modlář-

---

1. *obrať*, H. polož, t. tím znamením zevnitřním ukaž, ke komu se vztahuje tvé proroctví.

3. *Hory.* K horám a ne k lidu velí obrátiti řeč proroku svému Bůh proto: že po horách, vrších a v hájích nejvíce svá modlářství provodili, a že zatvrdilých uší a srdcí byvše Boha v prorocích mluvícího slyšeti nechtěli, a v té částce nehodni byli, aby jim opět znovu mluviti a kázati měl. Pročež obecně v takových příčinách proroci svatí jako na osvědčení zatvrdilosti a nevděčnosti lidské řeč svou k věcem němým a nerozumným obraceli, jako k nebi, zemi, horám etc. Deut. 32, 1., III. Král. 13, 2., Jos. 24, 27., Isai. 1, 2., Jerem. 2, 12. — *výsosti*, viz Isai. 15, 2., též 57, 7.

4. *bohy*, viz Lev. 26, 30., Isai. 44, 9.

6. *Kdežkoli* etc., H. ve všech obydlích vašich.

7. *padnou* etc., H. padne zbitý.

8. *pozůstavím.* Viz Isai. 9, 2., též 14, 1., též 17, 6.

9. *donucen*, H. zlámán. — *sami* etc., H. zošklivení; aneb jiní vytali budou v tvářích svých. Viz 36, 31.

10. *uvedu*, H. učiním jim.

11. *rukou* etc., t. pro žalost, jejímž znamením jest rukama tlesknutí, jako Num. 24, 10.

12. *docela*, H. dokonám.

13. *obětovávali*, H. kladli. — *libou*, H. odpočinutí.

14. *učiním*, H. dám. — *zpustlejší*, J. od pouště Deblaty.

stvím stánek boží, bb) tak i Bůh daje jej v poskvrnění α) uvede lid svůj v zajetí k velikému soužení, β) odejme jim všecko potěšení, aby kvílili nad hříchy svými.

Potom stalo se slovo Hospodinovo ke
2 mně řkoucí: * Slyš synu člověčí, takto praví
Panovník Hospodin o zemi israelské: Ach
skončení, přišlo skončení její na čtyři strany
3 země; * jižtě skončení nastalo tobě; nebo vy-
pustím hněv svůj na tě a budu tě souditi
podlé cest tvých a uvrhu na tě všecky oha-
4 vnosti tvé; * neodpustí zajisté oko mé tobě,
aniž se slituji; ale cesty tvé na tebe uvrhu,
a ohavnosti tvé u prostřed tebe budou. I
5 zvíte, že já jsem Hospodin. * Takto praví Pa-
novník Hospodin: Bída jedna, a to hrozná bí-
6 da, ai hle přichází; * skončení přichází, při-
chází skončení, procítil na tě, ai přicházíť;
7 * přichází brzká pomsta na tebe, obyvateli
země; přicházíť čas, přibližuje se den znepo-
kojení a hlas neveselý rozléhající se po ho-
8 rách. * Již tudíž vyliji prchlivost svou na tě
a docela vypustím hněv svůj na tebe a budu
tě souditi podlé cest tvých a uvrhu na tě
9 všecky ohavnosti tvé; * neodpustíť zajisté oko
mé, aniž se slituji; ale podlé cest tvých pomstu
na tebe uvedu, a budou ohavnosti tvé u pro-
střed tebe, a tak zvíte, že já jsem Hospo-
10 din ten, kterýž biji. * Ai hle den, ai přichá-
zí, v němž vyjde brzká pomsta; nebo zkvetlo
nešlechetností to pokolení, vypučila se z něho
11 pýcha, * ukrutnost vyrostla z toho pokolení
bezbožného, nepozůstaneť z nich ničehož, ani
z množství jejich, ani z hluku jejich, aniž
bude naříkáno nad nimi. * Přicházíť čas, blíz- 12
ko jest den, kdo koupí, nebude se veseliti,
a kdo prodá, nic toho nebude litovati; nebo
prchlivost přijde na všecko množství její.
* Ten zajisté, kdož prodal, k věci prodané ne- 13
navrátí se, by pak ještě byl mezi živými ži-
vot jejich; poněvadž vidění, kteréž se vztahuje
na všecko množství její, nenavrátí se, a je-
den každý jsa v nepravosti života svého ne-
zmocníť se. * Troubiti budou v troubu a při- 14
praví všecko; ale nebude žádného, kdoby šel
k boji; nebo prchlivost má oboří se na vše-
cko množství její. * Meč bude vně, mor pak 15
a hlad doma; kdo bude na poli, mečem za-
bit bude, toho pak, kdož bude v městě, hlad
a mor zahubí; * kteříž pak z nich utekou, ti 16
budou na horách jako holubice v údolí, vši-
ckni lkajíce, jeden každý pro nepravost svou.
* Všeliké ruce klesnou a všeliká kolena roz- 17
plynou se jako voda; * i přepáší se žíněmi a 18
hrůza je přikryje a na všeliké tváři bude
stud a na všech hlavách jejich lysina; * stří- 19
bro své po ulicích rozházejí a zlato jejich
bude počítáno za nečistotu; stříbro jejich a
zlato jejich nebude jich moci vysvoboditi
v den prchlivosti Hospodinovy; nenasytí se
a střev svých nenaplní, protože nepravost je-
jich jest jim k urážce, * a že v slávě okrasy 20

---

2. *Slyš*, H. A ty. — *israelské*: míní judskou, viz Jerem. 4, 1. — *strany*, H. křídla. Jakoby řekl: Jižt žádná její částka nezůstane vcele; ale všecko všudy zkaženo bude.

5. *jedna*. Jakoby řekl: Taková, že tou samou dokonce zkaženi a zahlazeni budou. Výš 5, 9.

6. *na tě*. Jakoby řekl: Prvé dlouho Bůh shovíval a pomsta jeho jako spala, nyní pak již vstala, hotova jest, aby na vás rychle připadla, viz Isai. 14, 22.

7. *brzká*, H. ráno, tak níž ve verši 10. — *znepokojení*: trápení, zbouření.

8. *tudíž*, H. zblízka. Jakoby řekl: Tak jsem dlouho shovíval, že se vám zdálo, jakobych od vás vzdálen byl a v nebi zavřený zůstával a vašich nepravostí neviděl; ale již nyní zblízka k vám s pomstou svou přistoupím. Podobně Job. 22, 12.

9. *uvedu*, H. dám.

10. *pokolení*, t. Judovo, J. vykládají hůl, slyšice to na babylonského krále, skrze něhož Judští trestáni býti měli.

11. *vyrostla*, H. povstala. — *bezbožného*, H. bezbožnosti. — *množství*, J. z bohatství. — *jejich*, t. kterýž prvé mezi nimi slýchán byl v rozličných rozpustilostech, tak Isai. 32, 14.

12. *blízko* etc., H. dosahuje. — *koupí*, t. dům neb dědictví nějaké, jakž se znáti dává z dalšího verše. — *litovati*, H. kvíliti. — *její*, t. země israelské, o níž výš ve verši 2.

13. *nenavrátí se*, t. v létě milostivém, v němž dědictví těm, od nichž koupena byla, zase postupovali (Lev. 25, 13.) podlé toho spůsobu, kdož prodají dědictví, že k nim zase nepřijdou, protože do Babylona zajati budou, praví tu prorok. — *vidění*, t. proroctví. — *nenavrátí se*, t. nebude daremné, ale k splnění svému přijde. Podobné mluvení viz Isai. 55, 11. — *jeden každý*, H. muž. — *nezmocníť se*. Jakoby řekl: Vlastní jejich nešlechetnost bude u příčině, aby tím spíše z místa svého se pohnouti a ustoupiti musili a nic stálého nikdež míti nemohli.

15. *doma*, H. vnitř. — *zabit*, H. umře. — *zahubí*, H. sžíře.

16. *kteříž* etc., H. kteříž utekou, utíkající jejich. — *v údolí*, t. když rozplašeny jsouce od jestřába skrývají se. Ukazuje tím příkladem, že pozůstalí z lidu judského v strachu a bídně ostatek života stráví.

17. *klesnou*: oslábnou, opadnou. — *rozplynou*, H. půjdou.

18. *lysina*; což však byl Bůh zapověděl (Deut. 14, 1.), aniž toho prorok za pravé znamení pokání svatého klade; ale ukazuje, že tak veliká a hrozná boží pomsta bude, že velikým hořem sami se za vlasy spůsobem pohanským rváti budou.

19. *za nečistotu*, H. oddělení, viz Lev. 12, 2., tak níž v. 20. — *se*, H. duše své. — *nenaplní*, t. stříbro a zlato jejich ani v tom jim neprospěje, aby se najísti za ně mohli. — *nepravost* etc., H. urážkou nepravosti jejich.

20. *okrasy*, t. v chrámě jerusalemském, kterýž

své, v té, kterouž k důstojnosti postavil Bůh,
obrazů ohavností svých a mrzkostí svých nadělali. Protož obrátil jsem jim ji v nečistotu;
21 * nebo vydám ji v ruku cizozemců k rozchvátání a bezbožným na zemi za loupež, kte-
22 řížto poskvrní ji. * Odvrátím též tvář svou od
nich, i poskvrní nepřátelé svatyně mé a ve-
23 jdou do ní bořice a poskvrňujíce ji. * Udělej
řetěz; nebo země plná jest soudů ukrutných,
24 a město plné jest nátisku. * Protož přivedu
nejhorší z pohanův, aby dědičně vládli domy
jejich; i učiním přítrž pýše silných, a poskvrněni budou, kteříž jich posvěcují. * Zka- 25
žení přišlo; protož hledati budou pokoje, ale
žádného nebude. * Bída za bídou přijde a no- 26
vina bude za novinou; i budou hledati vidění
od proroka, ale zákon zahyne od kněze a
rada od starcův. * Král ustavičně kvíliti bu- 27
de a kníže obleče se v smutek, a ruce lidu
v zemi předěšeny budou; podlé cesty jejich
učiním jim a podlé soudův jejich souditi je
budu. I zvědít, že já jsem Hospodin.

Hlava 8.

O létu šestém. Toho léta prorok měl kázaní obrazná a otevřená. Obrazná u vidění a příkladu. O vidění. Prorok maje u sebe starší lidu v domě svém shromážděné 1) doma viděl slávu boží, 2) od níž vzat byv dostal se do Jerusalema. V chrámu nejprv na straně půlnoční sláva boží proroku ukázala hřích lidu a proti hříchům pokutu. Hřích lidu jest 1) modla Bal, proti níž sláva boží se pryč zastěhovala, 2) u vnitřku chrámu zeměplazů od starších lidu ctění v tom domnění, jakoby toho Bůh neviděl, 3) žen modlářské kvílení, 4) starších oltářem božím zhrzení. O čemž praví, že a) poněvadž to na důvod dovršení hříchů svých činí, b) bez pokuty nebudou.

I stalo se léta šestého v pátý den šestého
měsíce, že jsem seděl v domě svém, a starší
Judští seděli přede mnou, i připadla na mne
2 tu ruka Panovníka Hospodina. * A viděl jsem,
a ai podobenství na pohledění jako oheň; od
bedr jeho dolů byl oheň, od bedr pak jeho
vzhůru na pohledění jako blesk, na pohledění
3 jako nějaká velmi prudká světlost. * Tedy vztáh
podobenství ruky vzal mne za kštici hlavy
mé a vyzdvihl mne Duch mezi nebe a mezi
zemi a uvedl mne do Jerusalema u viděních
božích k vratům brány síńce vnitřní, kteráž
patří na půlnoc, kdež byla stolice modly
4 k horlivosti a k zuřivosti popouzející. * A ai
sláva Boha israelského byla tam na pohledění jako ta, kterouž jsem viděl v údolí, * a 5
řekl mi: Synu člověčí, pozdvihni nyní očí
svých k cestě na půlnoc. Tedy pozdvihl jsem
očí svých k cestě na půlnoc, a ai na půlnoc
u brány oltářové byla modla ta popouzející
k horlivosti právě, kudyž se vchází. * V tom 6
řekl mi: Synu člověčí, vidíš-liž ty, co tito
činí, ohavnosti tak veliké, kteréž činí dům
israelský tuto? tak že se vzdáliti musím od
svatyně své; ale obrátě se uzříš ještě větší
ohavnosti. * I přivedl mne ke dveřům síně, 7
kdežto uzřel jsem, a ai díra jedna byla v stěně, * a řekl mi: Synu člověčí, kopej medle 8
tu stěnu. I kopal jsem stěnu, a ai dvéře jedny. * Tedy řekl mi: Vejdi a viz ohavnosti 9

---

jim byl k slávě, o němž v. 22. — *ohavností*, viz Isai. 30, 22., též 44, 9. — *obrátil*, H. dal.

21. *bezbožným*, H. bezbožnostem.

22. *svatyně*, H. skryté (místo).

23. *řetěz*, t. k vyznamenání zajetí jejich, viz prav. 8. v předml. — *ukrutných*, H. krví.

24. *posvěcují*, t. kněží a proroci křiví lidu pochlebující.

25. *Zkažení*, H. vytětí.

26. *starcův*: kteříž se tím honosili, že jsou moudří. Jerem. 18, 18.

27. *v smutek*, H. v zpuštění, t. v takové roucho, kteréhož v čas neštěstí a trápení užívali. — *souditi*, t. podlé zasloužení jejich.

1. *šestého*, t. po zajetí krále Joachina, o čemž výš 1, 3. — *měsíce*, t. srpna, kterýž hebrejsky sloul elul. — *ruka* etc., t. zvláštní mocí Ducha svatého obdařen jsem byl. Viz výš 1, 3.

2. *od bedr*, H. od podobenství. — *nějaká*, H. oko Chaschmal, viz výš 1, 4.

3. *vztáh*, H. poslav, t. Bůh, kterýž se jemu v tom vidění ukázal. — *síńce*, t. toho místa největšího, kdež obecný lid se shromažďoval. — *modly*. Smyslí někteří, že ta modla byla Bal. — *popouzející*, t. pravého Boha dráždící, protože lid jeho poctu na tu modlu přenášel (viz Isai. 30, 22., též 40, 20.) a smilství duchovního se dopouštěl.

5. *u brány*, t. před kterouž branou státi měl oltář ten, na němž se oběti pálily, J. smyslí, že ten oltář byl též modly, o níž mluví.

6. *tuto*. Jakoby řekl: Netoliko přede mnou, že já na to hledím, modlářství se dopouštějí; ale i na tomto místě v mém chrámě, k mé samého poctě a službě posvěceném nešlechetnosti provodí, a mne od sebe z mého domu odstrkují; jakž tedy nemám horliti a nad takovými ohavnostmi mstíti? Tělesný manžel zdaližby se tomu podobným neřádům dívati mohl, i já ovšem nemohu, poněvadž jsem je sobě zasnoubil, přijal. Ose 2, 20., Žl. 72, 27. Viz obsah písně Šalom.

8. *jedny*, t. kteréž jsem sobě prokopal z té díry (o níž v. 7.), abych tam volně vjíti mohl.

9. *zde*, viz v. 6.

10 tyto nejhorší, kteréž oni činí zde. * Protož
všed uzřel jsem, a ai veliké podobenství ze-
měplazů a hovad ohyzdných, i všech ukyda-
ných bohův domu israelského vyryto bylo na
11 stěně vůkol a vůkol, * a sedmdesáte mužů ze
starších domu israelského s Jezoniášem sy-
nem Safanovým stojícím u prostřed nich stáli
před nimi maje každý kadidlnici svou v ruce
své, tak že hustý oblak kadění vzhůru vstu-
12 poval. * I řekl mi: Viděl-lis synu člověčí, co
starší domu israelského činí ve tmě, jeden
každý v pokojích svých malovaných? Nebo
říkají: Nikoliť na nás nepatří Hospodin, opu-
13 stil Hospodin zemi. * Dále mi řekl: Obrátě
se uzříš ještě větší ohavnosti, kteréž oni či-
14 ní. * I přivedl mne k vratům brány domu
Hospodinova, kteráž jest na půlnoci, a ai že-
ny seděly tam plačíce Tamusa, * i řekl mi: 15
Viděl-lis synu člověčí? Obrátě se uzříš ještě
větší ohavnost nad tyto. * Tedy uvedl mne 16
do síně domu Hospodinova vnitřní, a ai u
vrat chrámu Hospodinova mezi síňcí a oltá-
řem bylo okolo pětmecítma mužů, jejichžto
záda obrácena byla k chrámu Hospodinovu,
tváři pak jejich k východu, kteřížto klaněli
se proti východu slunce. * I řekl mi: Viděl- 17
lis, synu člověčí? Zdali lehká věc jest domu
Judovu, aby činili ohavnosti tyto, kteréž činí
zde; nebo naplnivše zemi nátiskem, obrátili
se, aby mne popouzeli, a ai přičinějí ratolest
vinnou k nosům svým; * protož i já také na- 18
ložím s nimi podlé prchlivosti, neslitujeť se
oko mé, aniž se smiluji. I budou volati v uši
mé hlasem velikým a nevyslyším jich.

Hlava 9.

Pokuta za hřích jest I. meč nepřátelský; k tomu pak byli a) nastrojeni, b) posláni, aby neznamenané (nebo znamenaných Pán Bůh ušetřil) bez lítosti začnouce od svatyně zbili. Což když i onino i tento posel vykonali, a) prorok se ozval milosti lidu hledaje, b) ale Bůh s připomenutím hříchů jejich na svém vyřknutí stojí.

Potom zavolal hlasem velikým, tak že
jsem slyšel, řka: Přistupte sem vůdcové vy-
slaní proti tomuto městu a jeden každý měj
2 zbroj svou hubící v ruce své. * A ai šest mu-
žů přišlo cestou k bráně hořejší, kteráž patří
na půlnoci, maje každý zbroj svou rozrážející
v ruce své. Muž pak jeden byl u prostřed
nich oděný rouchem lněným maje přístroj pí-
sařský při bedrách svých, a přišedše stáli u
3 oltáře měděného; * sláva pak Boha israel-
ského sstoupila byla s cherubína, na kterémž
byla k prahu domu, a zvolala na muže toho
oděného rouchem lněným, při jehož bedrách
byl přístroj písařský. * I řekl jemu Hospodin: 4
Přejdi prostředkem města, prostředkem Je-
rusalema a znamenej znamením na čelích mu-
že ty, kteříž vzdychají a naříkají nade všemi
ohavnostmi dějícími se u prostřed něho. * Ji- 5
ným pak těm řekl, tak že jsem slyšel: Pro-
jděte skrze město za ním a bíte; neodpou-
štějž oko vaše, aniž se slitovávejte; * star- 6
ce, mládence i pannu, maličké i ženy mor-

10. *ukydaných*, viz Isai. 44, 9. — *vyryto*, J. vymalováno.

11. *před nimi*, t. před těmi modlami (o nichž v. 10.) stáli, t. jim sloužili a je ctili, jakž dále dí, že jim kadili.

12. *svých* etc., H. malování svého. — *Hospodin.* Jakoby řekli: Nechce s námi Bůh nic míti činiti; ale opustil nás, protož musíme se jinam o pomoc utíkati.

14. *Tamusa*, t. obyčejem ohyzdným a oplzlým, jako obyčej měly egyptské ženy oplakávati své modly Osiridis řečené, kteráž (jakž smysl jest) tuto Tamus se nazývá; aneb jako (podlé jiných smyslení) Řekové svého Adonida, tohoto od vepře, onoho od Tifona pro cizoložství zmordovaného. Lactanc. lib. c. 21., August. de civit. Dei lib. 6, c. 10.

16. *mužů.* Ti kdo byli, některé zejmena vyčítá. Níž 11, 1. — *Hospodinovu.* I tím zevnitřním spůsobem na sobě to ukazujíce, že sobě Boha i poct jeho za nic neváží. — *slunce.* Proti boží zápovědi Deut. 17, 3. vzavše to bez pochyby od národů východních a zvláště perských, kteříž slunci klaněti se obyčej měli.

17. *lehká*: malá, špatná. — *zde*: výš v. 7. — *k nosům*, t. spůsobem pověrným, jehož, jakž někteří smysli, pohané při poctě a službě modl svých užívali; ratolesti totiž k chřípím neb ústům svým přikládajíce.

18. *naložím*, H. učiním.

1. *tak* etc., H. v uších mých; tak níž v. 5. — *vůdcové*, H. nařízení, navštívení.

2. *mužů*, t. šest vojevod babylonských přišlo tou branou, kteráž byla Jerusalemským na půlnoc. Tímž se ukazuje, že odtud na Jerusalem Babylonští přitáhnouti měli. Viz Jerem. 1, 14. — *cestou*, H. od cesty. — *Muž*, t. anděl, J. to obracejí na Krista.

3. *s cherubína.* Což v 1. hl. zvířaty nazývá, to teď cherubíny jmenuje, pro podobnost postavy mládenčí, v níž se andělé častokrát ukazovali.

4. *znamením.* J. toho slova hebrejského taf (jenž se vykládá znamení) v textu nechávají a smyslí, že tou poslední literou z abecedy židovské od anděla pobožní znamenáni býti měli, prvé nežby ti zhoubcové (o nichž v. 2.) na bezbožné dotřeli. — *čelích*, t. v místě zjevném a patrném. — *naříkají*: křičí.

6. *počněte*, t. od těch, kteříž tam v ní jsou a ji

dujte až do vyhubení; ale ke všelikému mu-
ži, na němžby bylo znamení, nepřistupujte
a od svatyně mé počněte. Tak začali od mu-
žů těch starších, kteříž byli před chrámem;
7 * (nebo jim byl řekl: Poskvrňte domu a na-
plňte síně zbitými, jdětež.) A vyšedše bili
8 v městě. * I stalo se, když je bili a já po-
zůstal, že jsem padl na tvář svou a zvolal
jsem řka: Ach Panovníče Hospodine, zdaliž
zahubíš všecken ostatek israelský vylévaje
9 prchlivost svou na Jerusalem? * I řekl mi:
Nepravost domu israelského a judského ve-
liká jest velmi velice a naplněna jest země
vraždami a město plné jest převrácenců; nebo
říkali: Opustil Hospodin zemi tuto a Hospo-
din nikoli nepatří na nás; * protož já také 10
cestu jejich na hlavu jejich obrátím, neodpu-
stí jim oko mé, aniž se slituji. * A ai muž 11
oděný rouchem lněným, při jehož bedrách byl
přístroj písařský, oznámil tu věc řka: Učinil
jsem, jakž jsi mi rozkázal.

Hlava 10.

II. Oheň boží; nebo viděl prorok, kterak na poručení boží z prostředku cherubínů muž lněným rouchem oděný (jakž mu byl podán jako rukou lidskou) ho vzal. V tom cherubínové sloužili Bohu v slávě veliké.

I viděl jsem, a ai na obloze, kteráž byla
nad hlavou cherubínův, bylo jako kámen sa-
fírový na pohledění jako podobenství trůnu,
2 kteréž se ukázalo nad nimi. * Tedy promluviv
Hospodin k muži tomu oděnému rouchem lně-
ným řekl: Vejdi do prostřed kol pod cheru-
bíny a naplň hrsti své uhlím řeřavým z pro-
středku cherubínův a roztrus po městě. Kte-
3 rýžto všel před očima mýma. * (Cherubínové
pak stáli po pravé straně domu, když vchá-
zel muž ten, a oblak hustý naplnil síň vnitř-
4 ní. * Nebo když se byla zdvihla sláva Ho-
spodinova s cherubínův k prahu domu, tedy
naplněn byl dům tím hustým oblakem a síň
zevnitřní naplněna byla bleskem slávy Hospo-
5 dinovy; * zvuk také křídel cherubínův slyšán
byl až k té síni zevnitřní, jako hlas Boha
6 silného všemohoucího, když mluví.) * I stalo
se, když přikázal muži tomu oděnému rouchem
lněným řka: Vezmi ohně z prostředku kol,
z prostředku cherubínův, že všel a postavil se
7 podlé kol: * tedy vztáhl cherubín jeden ruku
svou z prostředku cherubínův k ohni tomu,
kterýž byl u prostřed cherubínův, a vzav uhlí
dal do hrstí toho oděného rouchem lněným,
kterýžto vzal a vyšel. * Nebo ukázalo se na 8
cherubínech podobenství ruky lidské pod kří-
dly jejich. * I viděl jsem, a ai čtyři kola byla 9
podlé cherubínův, jedno kolo podlé jednoho
každého cherubína; podobenství pak kol bylo
jako barva kamene tarsis, * a na pohledění 10
měla podobnost jednostejnou všecka ta kola,
jakoby bylo kolo jedno u prostřed kola dru-
hého. * Když chodili cherubínové, na čtyři stra- 11
ny jejich chodili, neuchylovali se, když šli;
ale k tomu místu, kamž se obracel vůdce,
za ním šli, neuchylovali se, když šli. * Vše- 12
cko také tělo jejich i hřbetové jejich, i ru-
ce jejich i křídla jejich, též i kola plná
byla očí vůkol; nebo každý z těch čtyř měl
své kolo. * Kola pak ta nazval okrslkem, což 13
jsem slyšel v své uši. * Čtyři tváři mělo jedno 14
každé zvíře; tvář první byla tvář cherubínova,
tvář pak druhá tvář člověčí, a třetí tvář

---

poskvrňují; o čemž hl. 8. — *starších:* o nichž výš 8, 11. — *chrámem*, H. domem.

7. *domu*, t. zbitými, nebo sic jinak modlářstvím prvé již byl poskvrněn.

8. *pozůstal*, t. nezamordovaný.

9. *Nepravost*: o níž výš v. 17. — *vraždami*, H. krvemi. — *převrácenců*, H. převráceného.

10. *obrátím*, H. dám.

11. *oznámil*, H. navrátil.

1. *cherubínův*: výš 9, 3., Žl. 79, 2.

2. *po městě*, t. k zapálení města Jerusalema.

3. *hustý*, t. tmavý a hrozný; což nebylo znamením boží přítomnosti (jako Exod. 40, 34., Num. 9, 15., III. Král. 8, 10, 11.), ale patrným a jistým svědectvím vzdálení se Boha odtud, a zanechání chrámu toho jako v nějakých hustých mrákotách a temnostech; hned jakž sláva boží z místa svého k prahu se přiblížila; ovšem pak když docela se pryč odnesla, poněvadž hned další verš světle praví, že se zdvihla sláva Hospodinova etc.; tak výš 9, 3. Takť bývá vždycky i podnes, odkudž Pán Bůh světlem milosti své i svých čistých služeb odchází, nezůstává tu nic jiného než hrozné temnosti.

7. *vztáhl*, H. poslal.

9. *jedno* etc., H. kolo jedno podlé cherubína jednoho, a kolo jedno podlé cherubína jednoho.

10. *měla*, H. jejich. — *ta kola*, H. čtyři.

11. *Když* etc., J. když chodila, t. ta kola. — *na čtyři* etc., H. na čtyři čtverhrannosti. — *jejich*, t. těch kol. — *vůdce*, t. Duch boží, kterýž je spravoval, jakž se ukazuje výš 1, 20., H. hlava.

12. *čtyř*, t. cherubínů.

13. *okrslkem.* Protože spůsob okrslku neb světa tohoto ukazovala. J. na kola (pak) tak zavolal; ó kolo, zavolal totiž ten, kterýž na trůnu seděl, něco jim poroučeje, čehož tu prorok pominul.

15 lvová, čtvrtá pak tvář orličí. * I zdvihli se
cherubínové; toť jsou ta zvířata, kteráž jsem
16 viděl u řeky Chobar. * Když pak šli cheru-
bínové, šla i kola podlé nich, a když vzná-
šeli cherubínové křídla svá, aby se pozdvihli
od země, neuchylovala se také kola od nich;
17 * když stáli oni, stála, a když se vyzdviho-
vali, vyzdvihovala se s nimi; nebo duch zví-
18 řat byl v nich. * I odešla sláva Hospodinova
19 od prahu domu a stála nad cherubíny; * hned
jakž pozdvihli cherubínové křídel svých a
vznesli se od země před očima mýma odchá-
zejíce a kola naproti nim, a stála u vrat brány
domu Hospodinova východní, totiž ta sláva
Boha israelského, kteráž svrchu nad nimi byla.
* Toť jsou ta zvířata, kteráž jsem viděl pod 20
Bohem israelským u řeky Chobar a poznal
jsem, že cherubínové byli. * Po čtyřech tvá- 21
řích měl jeden každý a po čtyřech křídlích
jeden každý, podobenství také rukou lidských
bylo pod křídly jejich. * Podobenství pak tváří 22
jejich bylo jako podobenství tváří, kteréž jsem
byl viděl u řeky Chobar; obličej jejich tako-
výž byl, i oni sami, jeden každý přímo k své
straně chodil.

Hlava 11.

Potom na straně východní také sláva boží proroku se ukázala s oznámením I. hříchů starších lidu, II. pokuty zasloužilé, jakož jest 1) domluva pro jejich v zlostech slepotu domnívajících se, jakoby toho Bůh nic neznal; 2) pohrůžka, že a) i v městě, b) i v zajetí soužení budou pro převrácenost svou; 3) příklad očitý, totiž náhlá smrt Feltiáše. V tom I. prorok naříká, II. ale Bůh jej 1) těší, že a) ze zajatých a daleko rozplašených sobě církev shromáždí, a onať α) zavrže nepravost, β) Ducha svatého vedení místo dadouc v dobrém růsti bude, b) bezbožníky potře; 2) z vidění toho propouští; nebo ai a) sláva boží se vznesla, b) Duch boží proroka zase v Babyloně postavil a tak přítomným starším to vidění oznámil.

I vznesl mne Duch a přivedl mne k brá-
ně východní domu Hospodinova, kteráž patří
na východ, a ai ve vratech brány té bylo
pětmecítma mužův, mezi kterýmiž jsem viděl
Jezoniáše syna Azurova a Feltiáše syna Ba-
2 naiášova, knížata lidu. * Tedy řekl mi: Synu
člověčí, toť jsou ti muži, kteříž smýšlejí ne-
pravost a skládají radu zlou v městě tomto,
3 * říkajíce: Nestavějme domův blízko, toto mě-
sto sic byloby jako hrnec a my jako maso.
4 * Protož prorokuj proti nim, prorokuj synu
5 člověčí. * I sstoupil na mne Duch Hospodi-
nův a řekl mi: Rci: Takto dí Hospodin, tak
říkáte, dome israelský; nebo což vám koli
vstupuje na mysl, o tom já dobře vím. * Nad
6 to veliké množství zmordovali jste v městě
tomto a naplnili jste ulice jeho zbitými.
* Protož takto praví Panovník Hospodin: Ti 7
kteříž jsou zbiti od vás, kteréž jste skladli
u prostřed něho, onit jsou jako maso, město
pak jako hrnec; ale vás vyvedu z prostředku
jeho. * Báli jste se meče, ale meč uvedu na 8
vás, praví Panovník Hospodin, * a vyvedu 9
vás z prostředku jeho a dám vás v ruku ci-
zích a vykonám nad vámi soudy; * mečem 10
padnete, na pomezí israelském souditi vás
budu, a zvíte, že já jsem Hospodin; * město 11
nebude vám jako hrnec, aniž vy budete u
prostřed něho jako maso, na pomezí israel-
ském souditi vás budu; * i zvíte, že já jsem 12
Hospodin; poněvadž jste v ustanoveních
mých nechodili a soudův mých nečinili a

15. *toť* etc., H. toť jest to zvíře, tak níž v. 20.
16. *od nich*, H. podlé nich.
17. *stála*, t. ta kola. — *zvířat*, H. zvířete.
19. *východní*, J. první.
21. *Po čtyřech*, H. čtyři čtyři etc.
22. *obličej*, H. pohledění. — *sami*, t. netoliko tvářemi prvnějším byli podobni, ale i vším tělem. — *přímo*, H. k straně tváři své.
1. *východní*, J. první; výš 10, 19.
2. *skládají* etc., H. radí radu.
3. *blízko*, t. zdí městských, nýbrž zbořme předměstí, aby nepřátelé neměli se kde držeti a jako oheň jsouce nás tak jako v hrnci tím více vařiti neb sužovati, J. na odpor vykládají: Neníť blízko (setření) stavějme. Jakoby řekl: Nevybírajíť masa z hrnce, až uvře; tak i nás odtud nevytáhnou, až prvé zemřeme.
5. *sstoupil*, H. spadl. — *což* etc., H. vstupování ducha vašeho.
6. *veliké* etc., H. rozmnožili jste zbité své.
7. *Ti kteříž* etc., H. zbití vaši. — *skladli*: povrhli. — *město*, H. ono. — *z prostředku* etc. Ukazuje Bůh, že to podobenství, kteréhož užili (v. 3.) obávajíce se nepřátel, na ně se vlastně trefí, a že tomu, čehož se báli, nikoli se nevyhnou (Isai. 15, 9.); protože ten hrnec, t. město přeplnili provozováním tyranství, až jim tu žádného místa pro hrozný hněv boží nepozůstává, tak že jinam musejí, jakoby řekl: na jiné jatky.
9. *z prostředku*, t. z města toho vašeho. — *soudy*, t. pomsty.
10. *padnete*. Jakoby řekl: Takéť jsem já vám opatřil hrnec, do něhož skladeni budete. Splnění toho viz IV. Král. 25, 6. 7. etc. Jer. 39, 6. etc., též 52. — *souditi*, t. mstíti nad vámi pro vaše nešlechetnosti.
11. *město*, H. ono. — *hrnec*. Jakoby řekl: Čehož se bojíte. Výš v. 3.

podlé soudův těch národů, kteříž jsou vůkol
13 vás, činili jste. * Stalo se pak, když jsem
prorokoval, že Feltiáš syn Banaiášův umřel,
pročež padl jsem na tvář svou a zvolal jsem
hlasem velikým řka: Ach Panovníče Hospodine,
skonání tak činíš ostatkům israelským.
14 * Tedy stalo se slovo Hospodinovo ke mně
15 řkoucí: * Synu člověčí, bratří tvoji, bratří
tvoji, příbuzní tvoji a veškeren dům israelský,
veškeren pravím dům, kterýmž to říkali
obyvatelé jerusalemští: Daleko zajděte od Hospodina;
nebo nám jest dána země tato v dě-
16 dictví. * Protož rci: Takto praví Panovník
Hospodin: Ačkoli daleko zahnal jsem je mezi
národy a ačkoli rozptýlil jsem je do zemí;
však budu jim svatyní i za ten malý čas
17 v zemích těch, do kterýchž přijdou. * Protož
rci: Takto praví Panovník Hospodin: Shromáždím
vás z národův a sberu vás ze zemí,
do kterýchž rozptýleni jste, a dám vám zemi
18 israelskou; * i vejdou tam a vyvrhou všecky
mrzkosti její i všecky ohavnosti její z ní;
* nebo dám jim srdce jedno a Ducha nové- 19
ho dám do vnitřností vašich a odejmu srdce
kamenné z těla jejich, a dám jim srdce masité,
* aby v ustanoveních mých chodili a sou- 20
dův mých ostříhali a činili je; i budou lidem
mým a já budu jejich Bohem. * Kterýchž 21
pak srdce následovati bude srdce jejich mrzkostí
a ohavností plného, těch cestu na hlavu
jejich obrátím, praví Panovník Hospodin.
* Tedy vznesli cherubínové křídla svá i kola 22
vznesla se s nimi; sláva pak Boha israelského
byla nad nimi svrchu. * I odešla sláva Ho- 23
spodinova z prostředku města a stála na hoře,
kteráž jest na východ městu; * Duch pak 24
vznesl mne a zase mne přivedl do země chaldejské
k zajatým, u vidění mně zjeveném skrze
Ducha božího. I odešlo ode mne vidění, kteréž
jsem viděl, * a mluvil jsem k zajatým vše- 25
cky ty věci Hospodinovy, kteréž mi ukázal.

Hlava 12.

O kázaních v příkladu. Příklad trojí jest: První na proroku ukázaný proti nevrlcům. Prorok I. maje poručení, aby své věci svázal k stěhování shotově před očima lidu, jakoby kradmo utíkal, tak učinil pro vzbuzení lidu. II. Že pak v té věci byl lidu v pohrdnutí vysvětluje ten zázrak s oznámením, kterak 1) král v utíkání zajat a oslepen bude, 2) zástupové lidu rozplašeni budou, odkudž a) poznají jmeno boží a b) o něm mezi pohany vypravovati budou. Druhý příklad též na proroku v užívání pokrmu se strachem jest ukázán, že 1) hladem ztrápeni budou, 2) měst svých spuštění spatří. Třetí příklad od lidí pohrůžky Páně potupujících poslý, poráží. Ponejprv na odpor stavě se a) hrozí pochlebníkům a b) zastává pravdy slov svých. Po druhé podobně odvolává se na pravdivost řečí svých.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, u prostřed domu zpurného
ty bydlíš, kteřížto mají oči, aby viděli,
však nevidí, uši mají, aby slyšeli, však ne-
3 slyší; protože dům zpurný jsou. * Protož ty
synu člověčí připrav sobě to, s čímby se stěhoval,
a stěhuj se ve dne před očima jejich;
přestěhuješ se pak z místa svého na místo jiné
před očima jejich, zdaby aspoň viděli;
nebo dům zpurný jsou. * Vynesa pak své 4
věci jakožto ty, s nimiž se stěhovati máš, ve
dne před očima jejich, vyjdi u večer před očima
jejich jako ti, kteříž se stěhují. * Před 5
očima jejich prokopej sobě zeď a vynes skrze

13. *skonání*: konec. — *israelským.* Jakoby řekl: Kdyžtě tento klesl, jižtě po jiných veta.
15. *bratří* etc., t. ne ti jsou ostatkové israelští, kteříž v Jerusalemě pozůstali a vám se posmívají (jakž se znáti dává z téhož v. 15.), z nichžto jeden zdechl; ale ti jsou, kteříž do Babylona zajati. Zaslíbil jest Bůh skrze proroky, že v hrozných pomstách jeho zůstati mají ostatkové israelští a spaseni býti. Ezechiel domníval se, žeby ti ostatkové byli mezi těmi, kteříž zůstávali v Jerusalemě, jakž se znáti dává z v. 13., a tu žeby pozůstati měla církev. Pročež ho Bůh potěšuje a ukazuje, že ostatkové ti jsou mezi zajatými, jimž zaslíbení zvláštní činí. — *příbuzní,* H. muži příbuzenství tvého. — *dům,* H. on. — *Daleko* etc., H. vzdalte se.
16. *malý,* H. maličko. — *čas,* t. dokudž v zajetí pobudou, J. svatyní malou, J. maličkosti.
19. *jedno,* t. upřímé a ne dvojité, J. jednomyslné.
21. *jejich,* t. těch kteříž zůstávají v zemi israelské, nyní modlářství páší. — *obrátím,* H. dám.
22. *s nimi,* H. naproti nim.
23. *odešla,* H. vstoupila. — *na hoře,* t. Olivetské. Zach. 14, 4.
24. *k zajatým,* H. k přestěhování, tak hned. — *odešlo,* H. vstoupilo.
25. *věci,* H. slova.
2. *zpurného,* H. zpoury, tak hned.
3. *připrav* etc., H. učiň sobě nádobí stěhování, tak potom.
4. *věci* etc., H. nádobí své jako nádobí stěhování, tak v. 7. — *máš,* t. ty věci, kteréž s sebou vzíti máš, sobě shromažďuj, svazuj a k putování se stroj. — *vyjdi* etc., H. podlé vycházení stěhování. — *u večer*: k ukázání toho, že Sedekiáš i se svými utíkati měl. IV. Král. 25, 4., Jerem. 39, 4., též 52, 7.
5. *vynes,* t. to s čím se stěhovati máš.

6 ni. * Před očima jejich na rameni nes, po tmě
vynes, tvář svou přikryj a nehleď na zemi,
nebo za zázrak dal jsem tě domu israelské-
7 mu. * I učinil jsem tak, jakž rozkázáno bylo;
věci své vynesl jsem jakožto ty, s nimiž bych
se stěhoval ve dne; u večer pak prokopal
jsem sobě zeď rukou, po tmě jsem je vynesl
8 na rameni nesa před očima jejich. * Opět stalo
se slovo Hospodinovo ke mně ráno řkoucí:
9 * Synu člověčí, zdaližť řekli dům israelský,
10 dům ten zpurný: Co ty děláš? * Rciž jim:
Takto praví Panovník Hospodin: Na kníže
v Jerusalemě vztahuje se břímě toto a na
všecken dům israelský, kteříž jsou u pro-
11 střed něho. * Rciž jim: Já jsem zázrakem
vaším, jakož jsem činil, tak se stane jim,
12 postěhují se a v zajetí půjdou, * a kníže, kte-
réž jest u prostřed nich, na rameni ponese své
věci po tmě a vyjde; zeď prokopají, aby jej
vyvedli skrze ni, tvář svou zakryje, tak že
13 nebude viděti okem svým země. * Nebo roz-
táhnu síť svou na něj a polapen bude do
vrše mé a zavedu jej do Babylona země
14 chaldejské, kteréž neuzří a tam umře; * vše-
cky také, kteříž jsou vůkol něho na pomoc
jemu, i všecky zástupy jeho rozptýlím na vše-
cky strany světa a mečem dobytým budu je
15 sstíhati; * i zvědí, že já jsem Hospodin, když
je rozptýlím mezi národy a rozženu je po
16 krajinách. * Pozůstavímť pak z nich muže ne-
mnohé po meči, po hladu a po moru, aby
vypravovali všecky ohavnosti své mezi náro-
dy, kamž se dostanou, i zvědí, že já jsem
17 Hospodin. * Opět stalo se slovo Hospodinovo
ke mně řkoucí: * Synu člověčí, chléb svůj se 18
strachem jez a vodu svou s třesením a s zá-
mutkem pij, * a rci lidu země této: Takto praví 19
Panovník Hospodin o obyvatelích jerusalem-
ských, o zemi israelské: Chléb svůj s zámu-
tkem jísti budou a vodu svou s předěšením
píti, aby obloupena byla země jeho z hojno-
sti své pro nátisk všechněch přebývajících
v ní; * města také, v nichž bydlí, zpustnou, 20
a země pusta bude, a tak zvíte, že já jsem
Hospodin. * Opět stalo se slovo Hospodinovo 21
ke mně řkoucí: * Synu člověčí, jaké to máte 22
přísloví o zemi israelské říkajíce: Prodlí se
dnové aneb zahyne všeliké vidění; * protož 23
rci jim: Takto praví Panovník Hospodin:
Učiním, aby přestalo přísloví toto, aniž uží-
vati budou přísloví tohoto více v Israeli; rci
jim: Nýbrž přiblížili se dnové ti a splnění
všelikého vidění. * Nebo nebude více žádné- 24
ho vidění marného a hádání pochlebníka u
prostřed domu israelského; * protože já Ho- 25
spodin mluviti budu, a kterékoli slovo pro-
mluvím, stane se, neprodlíť se dlouho, ale za
dnův vašich, dome zpurný, mluviti budu slo-
vo a naplním je, praví Panovník Hospodin.
* I stalo se slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: 26
* Synu člověčí, ai dům israelský říkají: Vi- 27
dění to, kteréž vidí tento, ke dnům mnohým
vztahuje se a na dlouhé časy tento prorokuje;
* protož rci jim: Takto praví Panovník Ho- 28
spodin: Neprodlíť se dlouho všeliké slovo mé,
ale slovo, kteréž mluviti budu, stane se, praví
Panovník Hospodin.

Hlava 13.

Otevřená kázaní obsáhl prorok v domlouvání a v ohražování. Domlouvá obzvláštně a vůbec. Obzvláštně lidem správy jedné i druhé se ujímajícím. V správě duchovní stavěli se křiví proroci a prorokyně. Domlouvá tedy I. prorokům, že 1) ujímají se povinnosti prorocké, ježto ani jí věrně nekonají ani k ní povoláni nejsou. Pro takovou nevážnost na ně dotře, aby vymazováni byli z losu svatých; 2) v čas nebezpečný lahodíce lidu uzří své práce zkázu s hanbou svou, již vykoná v hněvě svém, aby známé bylo, že nepravě lahodili; II. prorokyním, že 1) pochlebují bezbožným pro svůj zisk chatrný, a že přijde i práce i zisk jejich na zkázu; 2) vylučujíce spravedlivé proti vůli boží vyloučeny budou samy od Boha.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, prorokuj proti proro-
kům israelským, kteříž prorokují, a rci pro-
rokujícím ze srdce svého: Slyšte slovo Ho-

6. *přikryj*, t. na znamení toho, že Sedekiáš oslepen bude. IV. Král. 25, 7., níž v. 12. — *na zemi.* Jakoby řekl: Tak jako ti, kteříž zděšeni jsouce utíkati obyčej mají, aniž velmi šetří cesty.
10. *břímě*, t. proroctví o bídách a těžkostech, kteréž na krále judského přijíti měly. Viz Isai. 13, 1. — *israelský*, t. na ostatky z Israelských, kteříž utekše do Judstva v čas vichřic svých tam se kryli.
11. *v zajetí*, H. přestěhování.
12. *zakryje*, t. oslepen bude.
14. *světa*, H. větrů. — *mečem* etc., H. a meč dobudu za nimi.
16. *nemnohé*, H. počtu.
18. *strachem*, H. pohnutím. — *zámutkem*, H. s starostí, tak hned.
19. *obloupena*, H. spustla. — *jeho*, t. města toho, t. Jerusalema, J. její, t. té krajiny judské.
22. *vidění*, t. neb za dráhně časů proroctví toto k svému splnění nepřijde, aneb nikdy. Viz Isai. 1, 1.
23. *splnění*, H. slovo.
24. *marného*, H. marnosti.
25. *dlouho*, H. ještě, tak ve v. 28.
2. *prorokujícím*, H. prorokům. — *ze srdce* etc., t. své smyšlénky.

3 spodinovo, * takto praví Panovník Hospodin:
Běda prorokům bláznivým, kteříž následují
4 ducha svého, ježto však nic neviděli; * po-
dobni jsou liškám na pustinách proroci tvoji
5 Israeli. * Nevstupujete k mezerám aniž děláte
hradby okolo domu israelského, aby ostáti
mohl v boji v den prchlivosti Hospodinovy.
6 * Vídají marnost a hádání lživé; však říkají:
Praví Hospodin; ježto jich neposlal Hospo-
din, a těší lidi, aby jen utvrdili slovo své.
7 * Zdaliž vidění marného nevídáte a hádání
lživého nevypravujete, avšak říkáte: Praví Ho-
8 spodin; ježto jsem já nemluvil. * Pročež takto
praví Panovník Hospodin: Protože mluvíte
marnost a vídáte lež, protož ai já připadnu
9 na vás, praví Panovník Hospodin. * Nebo bu-
de ruka má proti prorokům, kteříž vídají
marnost a hádají lež, v losu lidu mého nebu-
dou a v popisu domu israelského nebudou
zapsáni, aniž do země israelské vejdou; i
10 zvíte, že já jsem Panovník Hospodin; * proto,
proto pravím, že v blud uvedli lid můj říka-
jíce: Pokoj, ježto nebylo žádného pokoje; je-
den zajisté ustavěl stěnu hliněnou a jiní ob-
11 mítali ji vápnem ničemným. * Rciž těm, kte-
říž obmítají vápnem ničemným: Však ta stě-
na padne; přijde příval rozvodnilý a vy ka-
menové krupobití velikého spadnete na ni a
12 vítr tuhý roztrhne ji. * A ai když padne ta
stěna, zdaliž vám nebude řečeno: Kdež jest
13 to obmítání, jímž jste obmítali? * Protož takto
praví Panovník Hospodin: Roztrhnu ji pra-
vím větrem tuhým v prchlivosti své, a pří-
val rozvodnilý v hněvě mém přijde a kamení
krupobití velikého v prchlivosti mé spadne
k vyhlazení jí; * nebo rozbořím stěnu tu, kte- 14
rouž jste obmetali vápnem ničemným, a pora-
zím ji na zemi, tak že odkryt bude základ
její, i připadne na vás prchlivost má a zkaženi
budete u prostřed ní a zvíte, že já jsem Ho-
spodin. * A tak vykonaje prchlivost svou na 15
té stěně a na těch, kteříž ji obmítají vápnem
ničemným, dím vám: Není více té stěny, není
ani těch, kteříž ji obmítali, * totiž proroků 16
israelských, kteříž prorokují Jerusalemu a
ohlašují jemu vidění pokoje, ježto není žá-
dného pokoje, praví Panovník Hospodin. * Ty 17
pak synu člověčí obrať tvář svou k dcerám
lidu svého, kteréžto vydávajíce se za proro-
kyně prorokují ze srdce svého, a prorokuj
i proti nim * a rci: Takto praví Panovník 18
Hospodin: Běda těm, kteréž šijí podušice
pod všeliké lokty rukou lidu mého a dělají
kápě na hlavu všeliké postavy, aby lovily
duše; zdaliž proto loviti máte duše lidu mé-
ho, abyste se živiti mohly? * Nebo zlehčujete 19
mne u lidu mého pro hrst ječmene a pro
kus chleba umrtvujíce duše, kteréž neumrou,
a obživujíce duše, kteréž živy nebudou, lhou-
ce lidu mému, kteříž poslouchají lži. * Protož 20
takto praví Panovník Hospodin: Ai já dám
se v podušice vaše, jimiž vy lovíte tam duše,

---

3. *ducha* etc., t. kteříž za svými smyšlénkami jdou, své a ne boží věci předkládajíce. — *neviděli.* Jakoby řekl: ježto jim však nic není u vidění od Boha zjeveno. Jer. 14, 14.

4. *liškám,* t. v smyslu i v úmyslu; ne aby k spasení lidem věrně s opovažováním samých sebe sloužili, ale aby sami sebe lstivě a chytře s útiskem jiných pásli, jen nasycení svého bezedného břicha hledajíce. Viz Isai. 56, 11., Jer. 8, 10.

5. *Nevstupujete*: obrací řeč svou zřetelněji k těm bláznivým prorokům. — *k mezerám,* t. kudy nepřátelé duchovní přístup mají, nehledíte a nebráníte jim, proti nim se nepostavujete. Viz Žl. 105, 23.

6. *lživé,* H. o lži; tak níž. — *těší,* H. činí naději. — *aby* etc., J. že (Bůh) utvrdí slovo.

9. *ruka,* t. trestání neb pomsta. — *v losu,* H. sod; to slovíčko hebrejské znamená tajnou neb skrytou radu; podlé toho znamená i zvláštní shromáždění, k němuž leckdos nemívá přístupu. — *zapsáni,* t. v počtu lidu božího ani zde ani potom počítáni nebudou jako ti, kteříž v tajné radě i před ustanovením světa vyvoleni a v knihy života zapsáni nejsou. Podobné mluvení viz Exod. 32, 32., Žl. 68, 29., Luk. 10, 20., Filip 4, 3., Zjev. 3, 5., též 20, 12., též 21, 27. — *vejdou,* t. z Babylona do země israelské se nenavrátí.

10. *jeden,* H. on. — *stěnu.* H. chajits znamená stěnu z ničemných věcí, kteréž se leckdes vně snadně nalezti mohou, udělanou; čímž ukázáno, jaké jest dílo pletichářů a lživých proroků neb kazatelů, že nestálé a marné; ježto věrných služebníků jest stálé a užitečné; o obojích viz I. Kor. 3, 12. — *jiní,* H. oni. Jakoby řekl: napomáhali sobě vespolek zlého díla dělati majíce s sebou srozumění, tak podobně jako modláři. Isai. 41, 6. — *obmítali,* J. bílili. — *vápnem,* H. neslaností, tak hned.

11. *přijde,* H. bude, tak ve v. 13. — *tuhý,* H. vichřic, tak v. 13.

13. *přijde,* H. bude. — *vyhlazení,* H. dokonání.

14. *porazím.* H. učiním, aby dosahovala země. — *základ,* t. těch lživých proroků lest a chytrost všem zjevena a známa bude. Tak i apoštol II. Tim. 3, 9. — *prchlivost*: o níž v. 13. — *ní,* t. té prchlivosti, aneb u prostřed města Jerusalema, v němž doufali.

16. *ohlašují,* H. vídají.

17. *obrať,* H. polož.

18. *lokty,* H. páže. — *kápě,* J. kukly, karkule. — *postavy*: aby se totiž na každou hlavu malého neb velkého trefiti mohly. — *mohly?* Jakoby řekl: Zdaliž se škodou duší lidských sluší vám živnosti sobě hledati, H. abyste duše své živily?

19. *zlehčujete,* H. poskvrňujete. — *pro hrst,* H. pro hrsti etc., pro kusy. — *duše,* t. vším neštěstím jim hrozíte. — *obživujíce,* t. všecko dobré jim slibujíce.

20. *tam,* t. v Judstvě. — *oklamaly* etc., H. aby (byly) létající; tak hned; t. z vašeho pochlebenství aby sobě dobrou útěchu dávaly a jako na vysoko se vznášely, J. na týž smysl: aby zkvětaly; aby jednak sem, jednak tam se nakloňovaly, avšak nic jistého neměly a tak k zahynutí chvátaly, J. (způsobím to) aby odletěly, t. vás se pustily a učení čistšího hledaly. — *je,* t. polštáříky.

abyste je oklamaly; nebo strhnu je s rame-
nou vašich a propustím duše, duše pravím, kte-
21 réž vy lovíte, abyste je oklamaly, * a strhnu
kápě vaše a vytrhnu lid svůj z ruky vaší, tak
abyste jich nemohly více loviti, i zvíte, že já
22 jsem Hospodin; * protože potíráte srdce spra-
vedlivého lží svou, ježto jsem já ho nepotíral,
a že posilujete rukou bezbožného, aby se ne-
odvrátil od zlé cesty své, obživujíce jej; * pro- 23
tož nebudete vídati marnosti a s hádáním ne-
budete se obírati více; nebo vytrhnu lid svůj
z ruky vaší, i zvíte, že já jsem Hospodin.

Hlava 14.

V správě světské jsou starší lidu, k nim dvoje jest promlouvání. **První.** V příčině jejich se před prorokem v pokrytství postavení. To Bůh 1) proroku oznámil a 2) potupil ku a) předěšení tážících se pokrytsky, aby od toho upustili, sic jináč že Bůh i α) proroka zastane k zahanbení zlých, β) své slávy obhájí se škodou zlých; b) výstraze proroků, aby se nedali od pravdy odrážeti, sic jináč α) proroci v pokutyby upadli, a β) církev předseby v dobrém rostla. **Druhé.** V příčině vzešlých hříchů země a Jerusalema. Tu praví Bůh, že I. jako žádná země, i na přímluvu Noele, Joba a Daniele, kdyby živi byli na světě, pro hříchy své neušlaby pokuty hladu, zvěři líté, meče, moru; II. tak všem těm pokutám nebude se moci vyhnouti Jerusalem, což uzří zajatí i s oslavováním pravdy boží.

Potom přišedše ke mně muži ze star-
2 ších israelských seděli přede mnou. * I sta-
lo se slovo Hospodinovo ke mně řkoucí:
3 * Synu člověčí, muži tito složili ukydané bo-
hy své v srdci svém a nepravost, kteráž jim
k urážce jest, položili před tváři své; zdaliž
4 se upřímě radí se mnou? * Protož mluv jim
a rci jim: Takto praví Panovník Hospodin:
Kdoby koli z domu israelského složil ukyda-
né bohy své v srdci svém a nepravost, kte-
ráž mu k urážce jest, položil před tvář svou
a přišelby k proroku; já Hospodin odpoví-
dati budu tomu, kterýž přišel, o množství
5 ukydaných bohův jeho, * abych polapil dům
israelský v srdci jejich, že se odvrátili ode
mne k ukydaným bohům svým všickni napo-
6 řád. * Protož rci domu israelskému: Takto
praví Panovník Hospodin: Obraťte se a od-
vraťte od ukydaných bohův vašich a ode
všech ohavností vašich odvraťte tvář svou.
7 * Nebo kdožby koli z domu israelského i z po-
hostinných, kteříž jsou pohostinu v Israeli, od-
dělil se nechtěje choditi za mnou a složilby
ukydané bohy své v srdci svém a nepravost,
kteráž mu k urážce jest, položilby před tvář
svou a přišelby k proroku, aby se mne tázal
skrze něho, já Hospodin odpovím jemu o so-
bě, * a obrátím tvář svou hněvivou proti muži 8
tomu a dám jej za znamení a za přísloví a
vytnu jej z prostřed lidu svého; i zvíte, že
já jsem Hospodin. * Prorok pak dal-liby se 9
přivábiti, aby mluvil slovo, já Hospodin při-
vábil jsem proroka toho; než vztáhnuť ruku
svou na něj a vyhladím jej z prostřed lidu
svého israelského; * a tak ponesou pokutu za 10
nepravost svou; jakáž bude pokuta na toho,
kdožby se tázal, takováž pokuta bude na pro-
roka; * aby nebloudili více dům israelský ne- 11
chodíce za mnou a neposkvrňovali se více žá-
dnými převrácenostmi svými; aby byli lidem
mým a já abych byl jejich Bohem, praví
Hospodin, praví Panovník Hospodin. * Opět 12
stalo se slovo Hospodinovo ke mně řkoucí:
* Synu člověčí, kdyžby země zhřešila proti 13

21. *tak abyste* etc., H. nebudou více v ruce vaší k lovení.

22. *potíráte*: kormoutíte; jakoby řekl: svědomí lidská ustanoveními a výmyslky svými obtěžujete a znamenáte. — *nepotíral*, H. nepřivodil k bolesti. — *jej*, t. život i jiné všecko dobré jemu slibujíce; viz v. 19.

23. *hádáním* etc., H. hádání nebudete hádati. Výš 12, 24. — *více*, t. zahynete i s proroctvím svým.

3. *složili*, H. učinili, aby vstoupili na srdce, tak v. 3. Jakoby řekl: Ač se tu před tebou tvárně a nábožně ukazují, však jsou pouzí a neustupní modláři. — *ukydané.* Viz Isai. 44, 9. — *v srdci*, t. srdcem svým s nimi se spojili. — *nepravost*, H. urážku nepravosti své, tak hned v. 4. — *položili.* Jakoby řekl: Aby jí urputně následovali a hájili. — *se upřímě* etc., H. radíce se radí se.

4. *Kdoby koli*, H. muž, muž, tak v. 7. — *k proroku*, t. k pravému neb božímu. — *jeho.* Jakoby řekl: By se pak chtěl na něco jiného doptávati a dotazovati; já toliko na jeho odvrácení se ode mne domlouvati se budu a z modlářství jeho obviňovati.

5. *jejich*, t. abych je v svědomí jejich obvinil.

7. *oddělil*: aneb posvětil, t. k zvláštnímu náboženství modlářskému chtěje se připodobniti k nazareům, Bohu pravému podlé jeho nařízení sloužícím; pročež téhož slova nazar tuto užívá. — *v srdci*, H. viz výš ve verši 3. — *o sobě*: sám za sebe.

8. *dám*, H. položím.

9. *Prorok*, t. lživý. — *přivábiti*, t. od lidí slovy jejich slibnými neb dary, tak jako pták na humence neb na lep. — *slovo*, t. lživé neb křivé. — *já*, viz Isai. 29, 10., též 44, 18.

10. *tázal*, t. proroka lživého na něco se doptával neb radil se s ním.

13. *země*, t. kterýkoli národ neb krajina. — *dopouštějíc*, H. přestupujíc přestoupením.

mně dopouštějíc se přestoupení, tehdy vztáhl-
libych ruku svou na ni a zlámal jí hůl
chleba, a poslalbych na ni hlad a vyhubil
14 z ní lidi i hovada; * by pak byli u prostřed
ní tito tří muži, Noe, Daniel a Job, oni
v spravedlnosti své vysvobodiliby sami sebe,
15 praví Panovník Hospodin. * Paklibych zvěř
lítou uvedl na zemi, tak žeby ji na sirobu
přivedla, a bylaby pustá, anižby kdo přes ni
16 jíti mohl pro zvěř; * živť jsem já, praví Pa-
novník Hospodin, že byť tří muži tito u pro-
střed ní byli, nikoliby nevysvobodili synův ani
dcer svých, oniby sami vysvobozeni byli; ze-
17 mě pak bylaby pustá. * Anebo meč uvedl-li-
bych na zemi tu a řeklbych meči, projdi skrz
zemi tu, abych vyhubil z ní lidi i hovada;
18 * živ jsem já, praví Panovník Hospodin: že
byť pak tří muži tito byli u prostřed ní, ni-
koliby nevysvobodili synův ani dcer svých,
19 ale oni samiby vysvobozeni byli. * Anebo mor
poslal-libych na zemi tu a vylil prchlivost
svou na ni k zhoubě její, aby vyhlazeni byli
z ní lidé i hovada; * živ jsem já, praví Pa- 20
novník Hospodin: že byť pak Noe, Daniel a
Job u prostřed ní byli, nikoliby ani syna, ani
dcery nevysvobodili, oni v spravedlnosti své
vysvobodiliby sami sebe; * nýbrž takto praví 21
Panovník Hospodin: Bych pak čtyři pokuty
své zlé, meč a hlad, zvěř lítou a mor po-
slal na Jerusalem, abych vyhubil z něho lidi
i hovada; * a ai pozůstali-liby v něm, kte- 22
řížby toho ušli a ven vyvedeni byli synové
neb dcery, ai i oni musejí jíti k vám a uzříte
cestu jejich a skutky jejich; i potěšíte se
nad tím zlým, kteréž uvedu na Jerusalem
nade vším, což uvedu na něj, * a tak potěší 23
vás, když uzříte cestu jejich a skutky jejich;
i zvíte, že jsem nenadarmo učinil všecko to,
což jsem učinil při něm, praví Panovník Ho-
spodin.

Hlava 15.

V obecním domlouvání žehře na hříchy lidu a osvědčuje pokuty. Za hřích Bůh pokládá lidu, že nechce znáti své nezdárnosti nynější, ovšem pak prvního rodu svého. O nezdárnosti lidu. Bůh proroku mluvě oznamuje, že lid jeho I. nic jiného není než jako dřevo révové, i když jest 1) v živosti, nebo ho člověk neužívá ku potřebě domácí na nějaké dílo jedině k spálení, 2) spálené; II. tak sežrán býti má a) hněvem božím b) pro nepravost svou.

Tedy stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, co jest dřevo révové
proti všelijakému dřevu? co vinný kmen proti
3 tomu, což jest na dříví lesním? * Zdaliž vza-
to bude z něho dřevo k udělání něčeho? zdaliž
udělají z něho hřebík k zavěšování na něm
4 všelijaké nádoby? * Ai na oheň dává se k se-
žrání, když oba konce jeho sežere oheň a
prostředek jeho obhoří, zdaž se k něčemu
5 hoditi může? * Ai když byl celý, nemohlo býti
nic uděláno, ovšem když jej oheň sežral a
shořel, k ničemu se více nehodí. * Protož 6
takto praví Panovník Hospodin: Jakož jest
dřevo révové mezi dřívím lesním, kteréž jsem
oddal ohni k sežrání; tak jsem oddal oby-
vatele jerusalemské. * Nebo postavím tvář 7
svou hněvivou proti nim, z ohně jednoho vy-
jdou a oheň druhý sžíře je. I zvíte, že já
jsem Hospodin, když obrátím tvář svou hně-
vivou proti nim; * a obrátím zemi tuto v poušť, 8
protože se přestoupení dopouštěli, praví Pa-
novník Hospodin.

---

14. *by pak* etc., t. k vysvětlení toho verše viz Jerem. 15, 1. — *sami*, H. duši.
15. *lítou*, H. zlou. — *na zemi*, t. na kteroukoli krajinu. — *přivedla*, t. kdyžby obyvatele dávila: rodičům děti, dětem rodiče etc., jakž níže vysvětluje. — *pustá*, H. zpuštění, tak níž. — *anižby* etc., H. bez procházejícího.
17. *vyhubil*, H. vyťal.
19. *k zhoubě*, H. v krvi. — *vyhlazeni*, H. vyťati.
20. *ani dcery*. Tuto ještě přísněji než svrchu mluví, že ani jediného dítěte svého by nevysvobodili; ovšem pak z jiných žádného. Tak hle máloby mohli přímluvy svatých, nepřimlouval-liby se sám jediný náš přímluvce Kristus Ježíš. I. Tim. 2, 5., viz Isai. 7, 14. — *sami* etc., H. duši svou.
21. *pokuty*, H. soudy. — *vyhubil*, H. vyťal.
22. *pozůstali-liby*, H. zůstalo-liby v něm ujití. — *k vám*, t. již prvé zajatým. — *cestu*, t. spravedlivou mzdu za skutky jejich. — *zlým*, t. přirovnávajíce své bídy k bídám ostatků Jerusalemských potěšíte se, že jste menší zlé podnikli.
2. *révové*. Révem míní lid judský, dřívím pohany, kteříž i množstvím lidu i jinými mnohými věcmi lid boží převyšovali. Tímž Bůh slouží Judským k tomu, aby znali, že nemají čím pýchati, a že cožkoli dobrého mají, že ne sami ze sebe, ale z milosti boží mají (Deut. 7, 7.). Pročež když sobě toho vážiti neumějí, že je jako suchou a neužitečnou ratolest zkazí. — *lesním*, t. proti ratolestem na stromích neb dříví.
3. *něčeho*, H. díla. — *udělají*, H. vezmou.
4. *k něčemu*, H. k dílu.
5. *k ničemu* etc., H. učiněno (t. obráceno bude k dílu.
7. *obrátím*, H. položím.
8. *přestoupení*, H. přestupovali přestoupením.

Hlava 16.

O ničemnosti rodu lidu judského. Bůh mluvě horlí a potěšeně se zamlouvá. Horle připomíná a hrozí. Připomíná, 1) odkud lidu israelského a k čemu povolal, 2) též jak se v tom nevěrně lid ten choval. Povolal Bůh lidu A) z nečistého rodu v nečistotě bez ulitování lidského nalezeného, podlé milosti své, B) k hojnému rozmnožení s mnohým obohacením duchovním, až i v pověst velikou přišel. — Ale choval se v užívání milosti boží lid nevěrně, vydal se zajisté v modlářství a) ctiv je statkem, chlebem, anobrž i syny svými, b) stavěv sobě ohavnosti na vysokých místech i na rozcestí a to 1) s okolními, jako α) Egyptskými k zlému jmenu u Filistinských, β) Assyrskými, γ) Chaldejskými, 2) tak prostopášně, α) ne jako nevěstka, která darů hledá, β) ale jako cizoložnice dary jiným dávající. Hrozí tedy pro hříchy takové potupením lidu přítomně i budoucně. Přítomně, aby a) viděl zkázu modlářství svého, b) podstoupil α) života zmordování, β) obydlí svého se vším statkem podvrácení, aby a) Bůh byl ukrocen a b) hříchům přítrž se stala. Budoucně, aby a) v zlém jmeně zůstával i pro rod první i pro vzešlou nepravost, kteráž mnohem u něho větší se našla nežli u sester, totiž Sodomy a Samaří, b) s jinými v zavedení zůstávala pro nepravost svou. — Po tomto rozhorlení k milosrdenství se obrací a zamlouvá se lidu svému s připojením pohanů na milost přijetím, aby v pokoře hříchy své poznal a věrně Pánu Bohu sloužil.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, oznam Jerusalemu oha-
3 vnosti jeho * a rci: Takto praví Panovník
Hospodin dceři jerusalemské: Obcování tvé a
rod tvůj jest ze země kananejské: otec tvůj
4 jest amorejský a matka tvá hetejská. * Naro-
zení pak tvé takové bylo: V den, v němž jsi
narodila se, nebyl přiřezán pupek tvůj a vo-
dou nebylas obmyta, aby ošetřena byla, aniž
jsi byla solí posolena, ani plénkami obvinuta.
5 * Neslitovalo se nad tebou žádné oko, aťby
aspoň v jednom z těch věcí posloužilo majíc lí-
tost nad tebou; ale bylas povržena na svrch-
ku pole proto, že jsi ošklivá byla v den, v kte-
6 rémž jsi narodila se. * A jda mimo tebe a
vida tě ku potlačení vydanou ve krvi tvé
řekl jsem tobě: Ve krvi své živa buď, řekl
7 jsem pravím tobě: Ve krvi své živa buď. * Roz-
množil jsem tě jako zrostliny polní, i rozmno-
žena jsi a zveličena, a přišlas k největší ozdo-
bě; prsy tvé oduly se a vlasy tvé zrostly;
8 ty pak byla jsi nahá a odkrytá. * Protož jda
mimo tě a vida tě, an ai čas tvůj čas mi-
lování tebe, vztáhl jsem křídlo oděvu svého na
tě a přikryl jsem nahotu, a přísahou zavá-
zav se tobě všel jsem v smlouvu s tebou, praví
Panovník Hospodin, a tak jsi má učiněna. * I 9
umyl jsem tě vodou a splákl jsem krev tvou
s tebe a pomazal jsem tě olejem. * Nad to 10
přioděl jsem tě rouchem vyšívaným a obul
jsem tě v drahé střevíce a opásal jsem tě
kmentem a přioděl jsem tě rouchem hedbá-
vným; * ozdobil jsem tě také ozdobou a dal 11
jsem náramky na ruce tvé a točenici na hrdlo
tvé; * dalť jsem ozdobu i na čelo tvé a ná- 12
ušnice na uši tvé a korunu krásnou na hla-
vu tvou; * a tak byla jsi ozdobena zlatem a 13
stříbrem, a oděv tvůj byl kment, a roucho
hedbávné a proměnných barev roucho; běl
a med a olej jídala jsi, a krásnás učiněna
velmi velice, a dařilo se, až jsi přišla ke krá-
lovství; * tak že se rozešla pověst o tobě 14
mezi národy pro krásu tvou; nebos dokonalá
byla pro slávu mou, kterouž jsem byl vlo-
žil na tebe, praví Panovník Hospodin. * Ale 15
doufalas v krásu svou a smilnilas tím více pří-

---

2. *Jerusalemu,* t. všechněm Judským.
3. *Obcování,* H. kupectví. — *kananejské,* H. kananejského. — *hetejská.* Jakoby řekl: Chlubíte se původem svým, že jste z kmene svatého, t. z Abrahama; ano pak průvodněji jest to na vás z nectného obcování vašeho, že jste pošli z národů těch pohanských modlářských, poněvadž obyčejů jejich následujete. Tak jim i Kristus za času svého mluvil. Jan. 8, 44.
4. *aby ošetřena,* H. k změkčení. — *obvinuta.* Slovy těmi pod podobenstvím ukazuje se, že Židé (jako i jiní všickni lidé) od přirození svého byli sami ze sebe mdlí, ničemní v hříších a tak v smrti a zahynutí stojící. Isai. 48, 4.
5. *posloužilo*: učinilo. — *proto* etc., H. v ošklivosti duše tvé.
6. *ku potlačení,* J. zmazanou neb poskvrněnou. — *živa buď.* Jakoby řekl: když jsi tak kálejíc se ve krvi své byla jako vyvržena a ku potlačení vydána, nebylo naděje, aby živa zůstati měla; ale já milosrdný Otec přálť jsem života z toho srdce, ano z milosti své jsem tě zachoval, aby v tom opovržení nezahynula; na týž spůsob v takovéž otcovské milosti se Bůh hříšným i s přísahou ohlašuje. Níž 18, 23, též 33, 11.
7. *Rozmnožil,* H. hojnou dal jsem tě. — *největší* etc., H. k ozdobě ozdob. — *nahá* etc., H. nahota a odkrytost.
8. *milování.* Jakoby řekl příkladně mluvě: čas, abych tě sobě zasnoubil a pojal.
10. *drahé,* H. tachaš, což rozličně vykládají: o kožích jezevčích, rysových a jiných neobyčejných zvířat peřestých.
11. *točenici*: zlatý řetěz.
12. *na čelo,* H. nad nosem. — *krásnou,* H. okrasy.
14. *pověst,* H. jmeno, tak níž.
15. *pověsti.* Jakoby řekl: Čím jsi byla slovútnější, tím jsi více nařádů se dopouštěla, t. duchovního

činou pověsti své, nebo jsi páchala smilství
s každým mimo tebe jdoucím, každý snadně
16 užil krásy tvé. * A vzavši z roucha svého na-
dělalas sobě výsostí rozličných barev a smil-
nilas na nich, a když to klesalo, tak že ne-
17 byl, kdoby toho následoval, * tehdy vzavši pří-
pravy ozdoby své ze zlata mého a stříbra
mého, kteréž jsem byl dal, nadělalas sobě
obrazů pohlaví mužského a smilnilas s nimi.
18 * Vzalas také roucha svá vyšívaná a přiodí-
las je, a olej můj i kadidlo mé kladlas před
19 nimi; * ano i chléb můj, kterýž jsem byl dal,
běl a olej i med, čímž jsem tě krmil, kladlas
před nimi, aby to bylo vůní libou, praví Pa-
20 novník Hospodin. * Nad to bralas syny své a
dcery své, kteréž jsi mně zplodila, a oběto-
valas jim k spálení. Zdališ to málo bylo ta-
21 ková smilství tvá? * Žes i syny mé zabíjela
a dávalas je, aby je provodili jim skrze oheň.
22 * K tomu ve všech ohavnostech svých a smil-
stvích svých nerozpomenulas se na dny mla-
dosti své, když jsi byla nahá a odkrytá a
23 ku potlačení vydaná ve krvi své; * ale stalo
se po vykonání všelijaké nešlechetnosti tvé.
(Běda, běda tobě, praví Panovník Hospodin),
24 * že jsi vystavěla sobě i vysoké místo a vzdě-
25 lalas sobě výsost v každé ulici; * při všelikém
rozcestí udělalas výsost svou a ohavilas krá-
su svou, roztahujíc nohy své každému tudy
26 jdoucímu a příliš jsi smilnila. * Nebo smilnila
jsi se syny egyptskými, sousedy svými veli-
kého těla a příliš jsi smilnila, aby mne
27 k hněvu popouzela. * Protož, ai vztáhl jsem
ruku svou na tebe a ujal jsem vyměřeného
pokrmu tvého a vydal jsem tě k líbosti ne-
návidících tě dcer filistinských, kteréžto sty-
děly se za cestu tvou nešlechetnou. * Smilni- 28
las též se syny assyrskými, protože jsi ne-
mohla nasytiti se, a smilnivši s nimi aniž jsi
tak se nasytila. * A tak příliš jsi smilnila 29
v zemi kananejské s Chaldejskými, a aniž jsi
tak se nasytila. * Ai jak zmámeno srdce tvé, 30
praví Panovník Hospodin, poněvadž se do-
pouštíš všech těchto skutků ženy nevěstky
přenestydaté, * stavějíc sobě vysoké místo na 31
rozcestí všeliké cesty a výsost sobě strojíc
i v každé ulici; nýbrž pohrdajíc darem nejsi
ani jako nevěstka, * ale jako žena cizoložná, 32
kteráž místo muže svého povoluje cizím.
* Všechněm nevěstkám dávají mzdu; ale ty 33
dávalas mzdu svou všechněm milostníkům
svým a darovalas je, aby vcházeli k tobě ode
všad pro vilnost tvou. * A tak jest při tobě 34
naopak proti obyčeji těch žen při vilnostech
tvých; poněvadž tě k vilnosti nehledají; ný-
brž ty dáváš dary, a ne tobě dar dáván bý-
vá, a toť jest naopak. * Protož, ó nevěstko, 35
slyš slovo Hospodinovo: * Takto praví Pano- 36
vník Hospodin: Protože vylita jest mrzkost
tvá a odkrývána byla nahota tvá při vilno-
stech tvých s milostníky tvými a se všemi
ukydanými bohy ohavností tvých, též pro
krev synův tvých, kteréž jsi dala jim; * proto 37
pravím, ai já shromáždím všecky milostníky
tvé, s nimiž jsi obcovala, a všecky, kteréž jsi
milovala se všechněmi, jichž jsi nenáviděla,
a shromáždě je proti tobě ode všad odkryji
nahotu tvou před nimi, aby viděli všecku

---

smilství, jenž jsou mnohá modlářství a rozličné pověry (Žl. 72, 27.). Nad to že se o pomoc k cizím národům utíkali, s nimi smlouvali, na nich spoléhali, což vše bylo proti Bohu. Isai. hl. 30. — *páchala*, H. vylilas smilství svá. — *každý*, H. jeho byla (krása tvá).

16. *výsostí.* Isai. 57, 7. — *rozličných*, J. peřestých. — *když* etc., H. nepřišlo.

18. *je*, t. ty obrazy.

19. *libou*, H. odpočinutí.

20. *syny.* Příklad toho viz IV. Král. 16, 3., též 17, 17., též 21, 6. — *jim*, t. těm modlám. — *spálení*, H. sežrání. — *taková* etc., H. od smilství tvých.

21. *zabíjela*, t. k obětem těch modl. — *oheň.* Ukazuje se, že modláři děti své prvorozené (níž 20, 26. 31.) některé zabíjeli, jiné živé do ohně metali a pálili bohům svým na obět; jiné provozovali neb nosili skrze oheň aneb okolo ohně; však tak, aby při zdraví zachováni byli. Toho původ, vidí se, že brali někteří z příkladu Abrahamova, kterýž však měl o tom jistý boží rozkaz (Gen. 22, 2.); ale tito neměli, nýbrž zápověd. Jiní z nedorozumění zákonu o prvorozených, kteréž Bůh však vypláceti dopouštěl, ovšem z pověrného ďáblem v lidskou mysl na božím slovu nepřestávající uvedeného náboženství. Viz Isai. 57, 5.

22. *ve krvi.* Jakoby řekl: Příliš veliká jest tvá nevděčnost, že nepamatujíc na svůj první spůsob, mých dobrodiní sobě za nic nevážíš a jich k zlému užíváš.

24. *vysoké* etc.: řecký výklad má: příbytek smilství, t. hampejs.

25. *rozcestí*, H. hlavě cesty, tak ve v. 31. — *příliš* etc., H. rozmnožilas smilství svá, tak níž.

26. *syny*: viz v. 15.

27. *k líbosti*, H. duši. — *dcer*, t. měst. — *nešlechetnou*, H. nešlechetností. Jakoby řekl: Takových jste se ohavností dopouštěli, že těm neznabohům pohanským v ošklivosti a v ohavnosti byly.

28. *protože* etc, H. bez nasycení tvého.

29. *tak*, H. v tom.

30. *zmámeno*, H. zemdleno. — *skutků*, H. skutek. — *přenestydaté*, H. panující.

31. *výsost*, J. oltář. — *pohrdajíc*, H. posmívajíc. Jakoby řekl: čehož nevěstky nečiní, ale toho hledají.

32. *povoluje*, H. přijímá.

34. *tě* etc., H. za tebou nesmilněno.

36. *krev*, t. zmordování. — *jim*, t. modlám; o čemž výš v. 20.

37. *obcovala*, H. smísila se. — *nenáviděla.* Jakoby řekl: I těm, kteréž jsi milovala, s nimi se smluvila, jim uplácela, t. Egyptským, i těm kterýchž jsi nenáviděla, t. Assyrským, i jiným nepřátelům svým budeš k posměchu a potupě.

38 nahotu tvou, * a budu tě souditi soudem žen
cizoložných a těch, kteříž krev vylévají, a
oddám tě k smrti, kteráž přijde na tě z prch-
39 livosti a horlení. * Nebo vydám tě v ruku je-
jich; i rozboří vysoké místo tvé a rozválejí
výsosti tvé a svlekouce tě z roucha tvého po-
berou přípravy ozdoby tvé a nechají tě na-
40 hé a odkryté; * i přivedou proti tobě shro-
máždění a uházejí tě kamením a probodnou
41 tě meči svými; * popálí také domy tvé ohněm
a vykonají na tobě pomstu před očima žen
mnohých; a tak přítrž učiním tvému smilství
42 a aniž budeš dávati daru více; * a tak dolo-
žím prchlivost svou na tebe, a teprv odvrátí
se horlení mé od tebe, i upokojím se a ne-
43 budu se zpouzeti více: * protože jsi se neroz-
pomenula na dny mladosti své, ale bouřilas
se proti mně ve všech těchto věcech; ai hle
i já také cestu tvou na hlavu tvou obrátil
jsem, praví Panovník Hospodin, tak že ne-
budeš páchati nešlechetnosti, ani kterých oha-
44 vností svých. * Ai kdožkoli užívá přísloví, o
tobě uživе přísloví řka: Jakáž matka takáž
45 dcera její. * Dcera matky své ty jsi, kteráž
sobě zošklivila muže svého a dítky své, a
sestra jedné i druhé sestry své jsi, kteréžto
zošklivily sobě muže své a dítky své; matka
46 vaše jest hetejská a otec váš amorejský; * se-
stra pak tvá starší jest Samaří a dcery její,
kteráž sedí po levici tvé, a sestra tvá mladší,
kteráž sedí po pravici tvé, jest Sodoma a
47 dcery její; * nýbrž aniž jsi po cestách je-
jich chodila, ani podlé ohavností jejich činila
zošklivivši sobě to jako věc špatnou; pročež
pokazilas se více nežli ony na všech cestách
svých. * Živť jsem já, praví Panovník Hospo- 48
din, žeť nečinila Sodoma sestra tvá i dcery
její, jakož jsi ty činila s dcerami svými. * Ai 49
tatoť byla nepravost Sodomy sestry tvé: pý-
cha, sytost chleba a hojnost pokoje, to ona
majíc i dcery její, ruky však chudého a nuz-
ného neposilňovala; * ale pozdvihše se pá- 50
chaly ohavnost přede mnou; protož sklidil
jsem je, jakž mi se vidělo. * Samaří také ani 51
polovice hříchův tvých nenahřešila; nebo jsi
rozhojnila ohavnosti své nad ně, a tak jsi
spravedlivější býti ukázala sestry své všemi
ohavnostmi svými, kteréž jsi páchala. * Nesiž 52
i ty také pokutu svou, kterouž jsi přisoudila
jedné i druhé sestře své pro hříchy své, kte-
réž jsi ohavně páchala více nežli ony; spra-
vedlivější ony byly nežli ty; i ty pravím styď
se a nes potupu svou, poněvadž spravedli-
vější býti ukazuješ sestry své. * Přivedu-li 53
zase zajaté jejich, totiž zajaté Sodomy a dcer
jejich, též zajaté Samaří a dcer jejich, takéť
zajetí zajatých tvých přivedu mezi nimi; * pro- 54
to, aby musila nésti potupu svou a hanbiti
se za všecko, což jsi páchala jsouc jejich po-
těšením; * jestliže pravím sestry tvé, Sodoma 55
a dcery její navrátí se k prvnímu spůsobu
svému, též Samaří a dcery její navrátí-li se
k prvnímu spůsobu svému, i ty také s dce-
rami svými navrátíte se k prvnímu spůsobu

---

38. *soudem*, H. soudy, t. jakž takové neřádné podlé práv i božích i lidských souzeny a odsuzovány bývají. — *k smrti* etc., H. krvi prchlivosti a horlení.

39. *vysoké*: výš v. 24.

40. *kamením*, t. podlé úsudku zákona. Deut. 22, 21.

41. *popálí*. Splnění toho viz IV. Král. 25, 9. — *a vykonají*, H. učiní při tobě soudy.

42. *doložím*, H. k odpočinutí přivedu.

43. *dny*: o těch dnech viz Jerem. 2, 2. — *obrátil*, H. dal jsem. — *ohavností*. Jakoby řekl: Na toť přijde, že chtěj nebo nechtěj všech svých těch nešlechetností zanechati musíš.

44. *uživе*. Učiní sobě z tebe obecný smích a pořekadlo.

45. *dítky*, H. syny, tak hned. — *amorejský*, výš v. 3.

46. *dcery*, t. městečka. Num. 21, 25. — *sedí*: obývá.

47. *aniž* etc. Na týž spůsob mluví výš 5, 7. Jaká hrozná převrácenost býti musila lidu toho, to se tuto ukazuje, viz Isai. 22, 13., též 42, 24., též 48, 4.

49. *pýcha*: sláva neb slovútnost, t. pro tu hojnost chleba a pokoje; kteréžto věci sami v sobě byli boží darové; ale když jich k zlému užívali a v pýchu se vydali, tím Boha na se rozhněvali. — *hojnost*, H. pokoj pokojný. — *neposilňovala*, t. žádné lítosti k nuzným neukazovala, ani jim co spomáhala.

50. *pozdvihše*: v pýchu se vydavše. Ukazuje se tuto, odkud pýcha pochází a co z ní vyplývá. Viz Isai. 23, 9. — *jakž etc.*, H. jakž neb když jsem viděl.

51. *ani*, H. podlé polovice. — *spravedlivější*, H. ospravedlnilas; tak ve verši 52. Viz Jer. 3, 11.

52. *přisoudila*, t. za hodné takové boží pomsty vysvědčovala, t. i Sodomští aby se propadli i Samařští aby rozptýleni byli. Takť umějí pokrytci jiné posuzovati jsouce sami téhož úsudku hodni, o takových mluví svatý Pavel Řím. 2, 1. 2. 3. — *sestře*, o nichž v. 46. — *ukazuješ*: jak to činila, viz v. 51.

53. *zajaté*, H. zajetí, tak dále. — *mezi nimi*, H. u prostřed nich. Jakoby řekl: Poněvadž jsi Sodomu a Samaří nešlechetnostmi svými převýšila, nemožné jest se tobě, jako i jim, vyhnouti mým spravedlivým a hrozným pomstám, tak aby z nich nikoli povstati nemohla; ač pak tuto Bůh mluví, že žádného šetřiti nebude (což na všecku směsici bezbožných se vztahuje); avšak jinde zřetelně ukazuje, že na ostatky věrných svých nikdy se nezapomíná, ale i v čas nejtěžších pokušení o ně pečuje; o čemž se i ve verši 60. dokládá, viz Isai. 9, 1., též 14, 1., též 17, 6., též 24, 13.

54. *potěšením*: aby totiž oni z toho polehčení a potěšení měli, kdyžby viděli, že i ty spolu s nimi božím pomstám poddána býti musíš.

55. *dcery*, výš v. 46.

56 svému; * poněvadž nebyla Sodoma sestra tvá
pověstí v ústech tvých v den zvýšení tvého,
57 * prvé než zjevena byla zlost tvá, jako za času
útržky, od dcer syrských a všech, kteréž jsou
vůkol nich, dcer filistinských, kteréž tě hubily
58 se všech stran; * pokutu za nešlechetnost svou
a za ohavnosti své poneseš, praví Hospodin.
59 * Nebo takto praví Panovník Hospodin: Tak
učiním tobě, jakž jsi učinila, když jsi pohrdla
60 přísahou a zrušila smlouvu; * avšak rozpomenu
se na smlouvu svou s tebou učiněnou
ve dnech mladosti tvé, potvrdím pravím tobě
smlouvy věčné; * i rozpomeneš se na ce- 61
sty své a hanbiti se budeš, když přijmeš sestry
své starší, nežli jsi ty, i mladší, nežli jsi
ty, a dám je tobě za dcery, ale ne podlé
smlouvy tvé; * a tak utvrdím smlouvu svou 62
s tebou, i zvíš, že já jsem Hospodin, * aby se 63
rozpomenula a styděla a nemohla více úst
otevříti pro hanbu svou, když tě očistím ode
všeho, což jsi činila, praví Panovník Hospodin.

Hlava 17.

Osvědčuje pokuty proti hříchům; nebo co obrazně vypravoval, to otevřeně vykládá; že I. pro 1) odstoupení od krále babylonského a 2) přistoupení ke králi egyptskému, což jest proti přísaze, jíž sobě Bůh přičítá, padne těžce a) Sedekiáš b) i lid vojenský; II. ale podlé milosti své zachová Bůh ostatky, aby 1) pod Kristovou slávou nalezli oddechnutí, 2) známí byli skutkové Páně.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, vydej pohádku a před-
3 lož podobenství o domu israelském * a rci:
Takto praví Panovník Hospodin: Orlice veliká
velikých křídel a dlouhých brků, plná
peří, strakatá přiletěvši na Liban vzala vrch
4 cedru, * vrch mladistvých ratolestí jeho ulo-
mila a přenesla jej do země kupecké, v mě-
5 stě kupeckém položila jej. * Potom vzavši zrno
ze semene země té vsadila je v poli úrodném,
vzavši pravím vsadila je velmi opatrně při
6 vodách mnohých, * kteréžto byloby vzešlo a
bylo révem bujným, jakžkoli nízké postavy, a
bylyby patřily ratolesti jeho k ní, a kořenové
jeho poddáni byli jí, a tak byloby kmenem
vinným, kterýžby vydal ratolesti a vypustil
rozvody. * Ale byla orlice jedna veliká veli- 7
kých křídel a vypeřená, a ai ten kmen vinný
připjal kořeny své k ní a ratolesti své
k ní a ratolesti své vztáhl k ní, aby svlažo-
vala jej z brázd štípení svého; * ježto sic 8
v poli dobrém při vodách mnohých štípen
byl, aby vypustil ratolesti a nesl ovoce a
byl kmenem slavným. * Rci: Takto praví Pa- 9

---

56. *zvýšení* etc., H. zvýšení tvých neb slávy tvé, jako v. 49., t. nepamatovalas na to, co Bůh Sodomě učinil, a sobě toho nepřipomínala v čas štěstí.
57. *dcer* etc., t. Syrských, H. ní, t. té země syrské. — *stran.* Což se stalo za Achaze krále judského. IV. Král. hl. 16. II. Par. hl. 28.
60. *věčné*, viz Jer. 31, 31. 34., též 32, 40.
61. *dcery*, t. když i rozličné národy v menším v větším počtu, malými i velikými hříchy poskvrněné do církve své uvedu, aby spolu s vámi jako spřízněni a též lidem mým učiněni byli. — *smlouvy*, t. ne podlé smlouvy staré s lidem israelským učiněné a na deskách kamenných napsané (II. Kor. 3, 3.), ale podlé smlouvy nové, o níž Jerem. 31, 31.
63. *nemohla*, H. neměla otevření úst.
2. *vydej*, hádej. — *israelském.* Viz 12. pravid. v předml. a Jer. 4, 1.
3. *veliká.* Orlicí míní krále babylonského, jakž se znáti dává z v. 12.; křídly velikými jeho moc a království veliké a rozšířené (Isai. 21, 1.); peřím mnohým rozdílných barev, lid jeho téměř nesčíslný a národy rozličné i bohatství znamenitá; přiletěním na Liban jeho přitažení na Jerusalem; ulomením vrchu cedrového zajetí krále Joachina (IV. Král. 24, 15., II. Par. 36, 10.); ulomením jiných ratolestí zajetí knížat, rádců i přednějšího lidu; zemí kupeckou Babylon, v němž mnohá kupectví bývala, a za příčinou tou mnoho lidu tam se scházelo; vzetím pak zrna ze semene té země judské rozumí Sedekiáše tu v té zemi zplozeného ustanovení za krále (IV. Král. 24, 18., II. Par. 36, 10., Jer. 52, 1.), kterýž však k takové důstojnosti a slávě jako první králové nepřišel, pročež ho kmenem nízkým nazývá (v. 6.). Ten pak maje míti zření k té orlici, t. králi babylonskému, s druhou orlicí (v. 7.) také dosti vypeřenou, to jest s králem egyptským bohatství i lidu bez nedostatku majícím, se smluvil mysle, že od něho pomoc i ochranu míti bude, aby zrůsti mohl, jako to, což často zaléváno bývá. Pročež prorok podlé spůsobu toho mluví, jakýž v té zemi se zachovává, že totiž sobě k svlažování rolí i jiných úrod vody vedou. — *strakatá* etc., H. mající místa proměnných barev.
4. *kupecké*, H. kupce. — *kupeckém*, H. kupců.
5. *úrodném*, H. semene. — *opatrně*: v čem ta opatrnost, viz v. 13. 14., J. jako vrbu.
6. *k ní*, t. k té orlici. — *rozvody.* Jakoby řekl: Bylby sobě i jiným Sedekiáš dobře poradil, kdyby byl králi babylonskému Nabuchodonosorovi víru držel a v poslušenství jeho zůstával.
7. *vypeřená*, H. mnohého peří. — *k ní*, jak, viz v. 15. — *štípení*, viz při v. 3.
8. *štípen*, t. ten kmen; tím ukazuje, že Sedekiáš výborně na tom, což měl, přestati mohl zanechaje krále egyptského.
9. *nevytrhá*, t. ta první orlice, král babylonský, v. 16. i 20. — *vyrostlých*, H. zrostu neb vypučení

novník Hospodin: Zdaliž se podaří, zdaliž ko-
řenův jeho nevytrhá a ovoce jeho neotrhá a
neusuší? zdaž všech ratolestí vyrostlých z ně-
ho neusuší, zdaliž s velikou sílou a s mnohým
10 lidem nevyhladí ho z kořenův jeho? * Ai jakž-
koli štípen zdaliž se podaří? zdaliž, jakž se
ho dotkne vítr východní, do konce neuschne?
při brazdách, při nichž se ujal, zdaž neuschne?
11 * Zatím stalo se slovo Hospodinovo ke mně
12 řkoucí: * Rci nyní domu zpurnému: Nevíte-liž,
co je toto? Rci: Ai přitáhl král babylonský
do Jerusalema a vzal krále jeho i knížata
13 jeho a zavedl je s sebou do Babylona; * vzal
také jednoho ze semene královského a učiniv
s ním smlouvu přísahou jej zavázal a silné
14 země té pobral, * aby bylo království snížené
proto, aby se nepozdvihovalo, aby ostříhajíc
15 smlouvy jeho tak stálo. * Ale zprotivil se je-
mu poslav posly své do Egypta, aby jemu
podal koní a lidu mnohého. Zdaž se mu to
podaří, zdaž pomsty ujde ten, kdož tak činí,
ten, kdož ruší smlouvu, zdaliž pomsty ujde?
16 * Živť jsem já, praví Panovník Hospodin, že
v místě krále toho, kterýž jej králem učinil,
jehož přísahou pohrdl a jehož smlouvu zru-
17 šil, u něho, totiž v Babyloně umře; * aniž mu
Farao s vojskem velikým a se zástupem mno-
hým co napomůže v boji, když on vysype
násyp a vzdělá zákopy, aby zahubil množ-
ství lidí. * Poněvadž pohrdl přísahou zrušiv 18
smlouvu, neb ai podal ruky své; avšak vše-
cko toto čině neujdeť pomsty. * Protož takto 19
praví Panovník Hospodin: Živ jsem já, že
přísahu svou, kterouž pohrdl a smlouvu svou,
kterouž zrušil, jistotně obrátím na hlavu je-
ho. * Nebo roztáhnu na něj síť svou a pola- 20
pen bude do vrše mé; i zavedu jej do Ba-
bylona a souditi se s ním budu tam pro pře-
stoupení jeho, kteréhož se dopustil proti mně.
* Všickni též, kteříž utekli od něho, se všemi 21
zástupy jeho od meče padnou; ostatní pak na
všecky strany světa rozprostříni budou. I zvíte,
že já Hospodin mluvil jsem. * Takto praví 22
Panovník Hospodin: Avšak vezmu z vrchu ce-
dru toho vysokého a vsadím, z vrchu mladi-
stvých ratolestí jeho mladou větvičku ulomím
a štípím na hoře vysoké a vyvýšené; * na ho- 23
ře vysoké israelské štípím ji, i vypustí rato-
lesti a ponese ovoce, a tak učiněna bude ce-
drem slavným, a bude bydliti pod ním vše-
liké ptactvo, všecko, což křídla má, v stínu
ratolestí jeho bydliti bude, * a tak zvědí vše- 24
cka dříví polní, že já Hospodin snížil jsem
dřevo vysoké a povýšil jsem dřeva nízkého,
že jsem usušil strom zelený a spůsobil to,
aby zkvetl strom suchý. Já Hospodin mluvil
jsem to i učiním.

Hlava 18.

Po tomto domlouvání přistupuje Bůh k ohražování sebe vůbec přede vším lidem, obzvláštně pak před králi. Lid sobě stýskal, jakoby za cizí hříchy pokutu nesl; ale Bůh ozývaje se poráží smysl lidu a napomíná k lepšímu. Smysl lidu dvojí byl. První, že ne za sebe, ale za předky své trpí. Bůh pak vypovídaje to přísloví po dvakráte s opakováním toho, že duše hřešící umře, odpovídá: I. že spravedlnost otcova, v nížby on Bohu se líbil, neprospěje bezbožnému synu, ježtoby v bezbožnosti umřel, zase tohoto syna synu spravedlnost milujícímu bezbožnost neuškodí; II. že 1) bezbožnému ku pokání se obracujícímu milost dává, aby na věky nebyli připomínáni hříchové jeho, nebo Pán nelibuje smrti hříšného; 2) spravedlivému odvracejícímu se od spravedlnosti svaté neodpustí a pokuty nepromine na věky. Druhý smysl lidu, že Pán Bůh v soudech svých není pravdomluvný. Bůh pak 1) zastávaje soudů svých podává k rozeznání svých skutkův s opakováním, co a) odpadlcům od spravedlnosti, b) kajícím hříšníkům dává; 2) dotvrzuje

---

jeho. — *sílou*, H. ramenem. — *nevyhladí*, H. aby odnesl.

10. *východní*, t. prudký a úrodám škodlivý. Colum. lib. 5. c. 5. míní tím hrozné boží pomsty skrze Babylonské uvedené. — *do konce* etc., H. usychaje uschne. — *při nichž* etc., H. vypučení neb ujetí svého.

12. *zpurnému*, H. zpoury, výš 2, 8. — *krále*, t. Jekoniáše, jináč Joachina (Jer. 22, 24.), jehož vyznamenal (v. 3.) vrchem cedrovým.

13. *jednoho*, t. Sedekiáše. — *královského*, H. království. — *přísahou* etc., H. uvedl jej v přísahu.

15. *pomsty* etc., H. vyprostí se, tak hned i ve verši 18.

17. *co* etc., H. učiní. — *když on*, t. král babylonský. — *zahubil*, H. vytal. — *lidí*, H. duší.

18. *ruky* etc., t. dáním ruky slíbil.

19. *obrátím*, H. dám.

20. *kteréhož* etc., H. kterýmž přestoupil.

21. *světa*, H. větrů.

22. *vysokého*, t. z rodu královského, výš v. 12. — *vsadím*, H. položím. — *vyvýšené*. Jakoby řekl: Ostatky lidu svého zase do země jejich navrátím, rozmnožím i vrchností jejich vlastní je opatřím.

23. *vypustí*: vyzdvihne. -- *ptactvo*, H. všeliké křídlo.

24. *polní*. Rozumí tím kterékoli krále a jiné v přednosti postavené, ano i všecky lidi vůbec pýchou a moudrostí proti Bohu a jeho maličkým se zpínající, že on takové zamítá a pokorným svou milost dává, jakž panna Maria mluví. Luk 1, 52.

toho, že lid jeho nepravý jest. Napomíná pak Pán ku pokání a) výstrahu dávaje před pokutou, b) uče, od čeho upustiti a k čemu přistoupiti mají, c) zamlouvaje se, že té libosti jest, aby je oživil.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Což je vám, že užíváte přísloví to-
hoto o zemi israelské říkajíce: Otcové jedli
hrozen trpký a zubové synův laskominy mají.
3 * Živť jsem já, praví Panovník Hospodin, že
nebudete míti více proč užívati přísloví to-
4 hoto v Israeli. * Ai všecky duše mé jsou, ja-
kož duše otcova tak i duše synova mé jsou.
5 Duše ta, kteráž hřeší, ta umře.* Nebo byl-li-
by někdo spravedlivý a činilby soud a spra-
6 vedlnost; * na horáchby nejídal a očí svých
nepozdvihoval k ukydaným bohům domu isra-
elského, a manželky bližního svéhoby nepo-
skvrnil a k ženě pro nečistotu oddělené ne-
7 přistoupil; * kterýžby žádného neutískal, zá-
klad dlužníku svémuby navracoval, cizího
mocí nebral, chleba svéhoby lačnému udílel
8 a nahého přiodíval rouchem; * na lichvuby
nedával a úroku nebral, od nepravosti ruku
svouby odvracoval, soud pravý mezi jedním
9 i druhýmby činil; * v ustanoveních mýchby
chodil a soudův mých ostříhal čině, což pra-
vého jest: spravedlivý ten jistě žeť živ bude,
10 praví Panovník Hospodin. * Zplodil-liby pak
syna lotra, prolevače krve, kterýžby čímkoli
11 z těch věcí škodil bratru svému; * onoho pak
všeho nečinilby, anobrž i na horáchby jídal
12 a ženy bližního svéhoby poskvrnil; * chudé-
ho a nuznéhoby utískl, cizí věci mocí vzal,
základuby nenavrátil a k ukydaným bohům
očí svýchby pozdvihoval, ohavnost provo-
dil; * na lichvuby dával a úrok bral; zdaž 13
bude živ? Nebude živ, poněvadž všecky oha-
vnosti tyto činil, jistotně umře, krev jeho při-
jde na něj. * A ai zplodil-liby syna, kterýžby 14
spatřil všecky hříchy otce svého, kteréž činil,
a vida nečinilby tak; * na horáchby nejídal a 15
očí svých nepozdvihoval k ukydaným bohům
domu israelského, manželky bližního svéhoby
neposkvrnil, * a anižby koho utískal, základu- 16
by nezadržoval, cizího mocí nebral, chleba
svého lačnémuby udílel a nahého rouchemby
přiodil, * od chudéhoby zdržel ruku svou, 17
lichvy a úrokuby nebral, soudy mé činil a
v ustanoveních mýchby chodil: tenť neumře
pro nepravost otce svého, ale jistě živ bude.
* Otec pak jeho, protože se bezpráví dopou- 18
štěl, cizí věci bratru mocí bral a to, což není
dobré, činil u prostřed lidu svého, protož ai
umře pro nepravost svou. * Ale říkáte: Jak- 19
by to bylo? zdaliž nenese syn pokuty za ne-
pravost otcovu? Tak když syn činí soud a
spravedlnost, všech ustanovení mých ostříhá
a činí je, jistě žeť živ bude; * ale duše ta, 20
kteráž hřeší, ta umře; syn neponese pokuty za
nepravost otcovu, aniž otec ponese pokuty za
nepravost synovu; spravedlnost spravedlivé-
ho při něm zůstane, též bezbožnost bezbož-
ného na něj připadne. * Pakliby se bezbožný 21
odvrátil ode všech hříchův svých, kteréž či-

---

2. *o zemi,* J. v zemi israelské. — *jedli.* Jedení hroznu kyselého jest příčina laskomin. Podlé toho příkladu to ukazovali bezbožníci tito, že otcové hříchy svými příčinou byli trestání toho, kteréž na ně přicházelo od Boha, jakž se níž ukazuje.

4. *duše.* Jakoby řekl: Všecky jsem stvořil, protož ke všechněm lásky své otcovské dokazovati hotov jsem; pakli které kdy tresci, nečiním toho podlé náchylnosti, ale spravedlivě podlé jednoho každého zasloužení.

5. *někdo,* H. muž.

6. *nejídal,* t. toho což modlám na výsostech obětováno bylo; což i apoštol zapovídá. I. Kor. 10, 28.

7. *žádného,* H. muže. — *základ:* podlé přikázaní božího. Deut. 24, 12. — *cizího* etc., H. loupeže neloupil. — *udílel,* H. dával; tak v. 16.

8. *úroku:* nádavku neb přídavku toho, cožby bylo nad jistinu; tak níž 13. v. — *jedním,* H. mužem s mužem.

9. *což* etc., H. pravdu. — *jistě* etc., H. živ jsa živ bude. Potvrzuje tím zákonních výpovědí božích, že Bůh ty tresce, kteříž vinni jsou; těm zase že milost činí, kteříž jsou bez viny; nebo není nespravedlivý, aby koho bez viny trestati měl. A tentě cíl kázaní tohoto, aby v tom Bůh od nářku nespravedlivých očištěn byl. Níž 20, 11.

10. *lotra:* škůdce, zloděje. — *z těch* etc., H. kromě jednoho. Jakoby řekl: Byl-liby škůdce bližního svého buď na statku, buď na hrdle. — *škodil,* H. učinil.

11. *nečinilby,* t. což Bůh přikazuje v přikázaních svých.

12. *cizí* etc., H. loupeže loupil.

13. *jistotně* etc., H. umíraje umře. — *přijde,* H. bude, t. sám své smrti a ne někdo jiný příčina bude.

14. *spatřil,* t. netoliko zrakem tělesným, ale více zrakem mysli své, jaký jest soud a pomsta boží proti těm nešlechetnostem. — *tak,* H. podlé nich.

16. *koho,* H. muže. — *nezadržoval,* J. nebral. — *cizího,* H. loupeže neloupil.

17. *zdržel,* H. odvrátil. — *ruku,* t. aby mu neškodil. — *jistě,* H. živ jsa živ bude; tak níž v. 19. i 21. i jinde. — *živ bude,* výš v. 9.

18. *se bezpráví* etc., H. ubližoval ublížením. — *cizí,* H. loupež loupil. — *lidu,* H. lidí. — *umře,* H. umřel. Viz v. 4.

19. *Jakby,* H. proč. — *bylo,* t. prvé, žeby syn nenesl nepravosti otcovy, poněvadž my za otce trpíme? Odpovídá jim prorok, že tak tomu rozuměti mají, že ten syn nenese nepravosti otcovy, kterýž otce v nešlechetnostech nenásleduje, ale spravedlnost koná. Sic jinak ten, kterýž v hříších otce svého následuje, pomsty nikoli neujde; podlé jisté pohrůžky boží, o níž viz Exod. 20, 7., též 34, 7., Deut. 5, 9.

20. *zůstane,* H. bude; tak hned.

nil, a ostříhalby všech ustanovení mých a
činilby soud a spravedlnost, jistě živ bude a
22 neumře; * žádná přestoupení jeho, jichž se
dopustil, nebudou jemu připomínána; v spra-
23 vedlnosti své, kteroužby činil, živ bude.* Zda-
liž jakou líbost mám v tom, když umírá bez-
božný, dí Panovník Hospodin; zdaliž ne ra-
ději, když se odvrací od cest svých, aby živ
24 byl.* Pakliby se odvrátil spravedlivý od spra-
vedlnosti své a činilby nepravost čině podlé
všech ohavností, kteréž činí bezbožný, tako-
vý-ližby živ byl? anobrž na žádné spravedl-
nosti jeho, kteréž činil, nebude pamatováno,
ale pro přestoupení své, jehož se dopouštěl, a
pro hřích svůj, kterýž páchal, pro tyť věci
25 umře. * Že pak říkáte: Není pravá cesta Pá-
ně; poslyštež nyní, ó dome israelský, zdali
má cesta není pravá, zdali nejsou raději ce-
26 sty vaše nepravé? * Kdyžby se odvrátil spra-
vedlivý od spravedlnosti své a čině neprav-
vost v tomby umřel, pro nepravost svou, kte-
rouž činil, umře; * a kdyžby se odvrátil bez- 27
božný od bezbožnosti své, kterouž činil, a či-
nilby soud a spravedlnost; tenť duši svou za-
chová při životu. * Nebo prohlédl a odvrátil 28
se ode všech přestoupení svých, jichž se do-
pouštěl, jistě žeť živ bude a neumře. * Avšak 29
vždy říká dům israelský: Není pravá cesta
Páně; zdali mé cesty nepravé jsou, ó dome
israelský, zdaliž nejsou raději cesty vaše ne-
pravé? * A protož každého z vás podlé cest 30
jeho souditi budu, ó dome israelský, dí Pa-
novník Hospodin. Navraťtež se a odvraťte
ode všech přestoupení svých, aby vám ne-
byla k úrazu nepravost vaše; * odvrzte od 31
sebe všecka přestoupení vaše, jichž jste se
dopouštěli, a učiňte sobě srdce nové a ducha
nového; i pročež mřete, ó dome israelský?
* Však nemám líbosti v smrti toho, jenž 32
umírá, dí Panovník Hospodin; obraťtež se
tedy a živi buďte.

Hlava 19.

I před králi se Bůh ohražuje, z nichž dva byli sníženi, jeden pak k snížení pospíchal. Snížení jednoho bylo skrze smrt v Egyptě a to byl Joachaz, o němž praví Bůh, že pro svou ukrutnost jest jat. Druhého pak skrze vězení v Babyloně a to byl Joakim. Ten 1) tyransky sobě počínav 2) pozdvihl proti sobě nepřátel, od nichž byl a) lapen, b) zaveden do Babylona. K snížení pospíchal Sedekiáš, o němž předpovídá Pán, že 1) pro svou pýchu v zlém dobrých věcí užívání 2) tak těžce upadne, až a) sám bídně jinam zastěhován bude a b) rod jeho v snížení přijde.

Ty pak vydej se v naříkání nad knížaty
2 israelskými * a rci: Což byla matka tvá?
Lvice mezi lvy odpočívající a u prostřed dra-
3 vých lvů vychovávala lvíčátka svá. * A když
odchovala jedno z lvíčat svých, udělal se
z něho dravý lev, tak že naučiv se bráti lou-
peže žrával lidi. * Což uslyševše národové 4
sběhli se na něj a polapen jest do jámy je-

22. *přestoupení*, H zpronevěření, tak ve verši 22. 28. 30. 31. — *jichž* etc., H. kteréž činil. — *připomínána*, t. před Bohem. A pročež odpouštěje Bůh hříchy odpouští i pokuty. Viz Isai 38, 17.
24. *jehož se* etc., H. kterýmž přestoupil. — *páchal*, H. hřešil.
25. *pravá*, H. tachan. To slovíčko znamená spravedlivě na váze odvážiti; jakoby řekli: Neupřímě a nespravedlivě Bůh s námi zachází. Prvním tím svým příslovím o tom hroznu (v. 2.) ne tak zřetelně a směle, ale pobožně Boha obviňovali; ale tuto již beze všeho studu a přísloví na jeho soudy naříkati smějí.
26. *v tomby*, H. v nich, neb na nich, t. na těch cestách svých.
27. *zachová*, H. obživí, výš v. 9.
28. *prohlédl*. Pravého pokání původ a počátek tuto se ukazuje, t. aby člověk nebyl slepý, ale vidoucí a hledící okem víry a bázně na Boha a soudy jeho i na sebe a na svou nemožnost a zkázu. Ale kdež to vzíti? i tu kde svatý David, když řekl (Žl. 12, 4.): Osvěť oči mé, abych neusnul snem smrti, a (Žl. 50. 12.): Ducha přímého obnov u vnitřnosti mé. — *jichž* etc., H. kteréž činil.
29. *říká*, H. říkají.
30. *odvraťte*, t. buďto sebe i jiné. — *k úrazu*, t. těla i duše k zatracení.
31. *jichž* etc., H. v nichž jste se zpronevěřovali. — *mřete*, t. raději sobě smrt a zatracení nežli život zvolujte.
32. *v smrti*, t. v potupení a zatracení vašem.
1. *vydej* etc., H. vynes naříkání.
2. *matka*. Prorok boží matkou, kterouž připodobňuje k lvici, míní město Jerusalem aneb kmen a rodinu králův judských; odpočíváním jejím mezi lvy tovaryšení s jinými lvy, to jest s okolními ukrutnými králi a tyrany; vzetím jednoho lvíčete z jiných zřízení a ustanovení za krále Joachaze (IV. Král. 23, 30., II. Par. 36, 1.), kterýž byl ukrutným dráčem a vydříduchem, tak že nejen domácím, ale i jiným některým okolním škodil. Pročež když se o něm rozešla pověst, sebrali se proti němu a jej do Egypta zajali. A toť prorok ukazuje polapením jeho do jámy a dovedením do Egypta. — *dravých*, H. mladých neb silných, tak níž často.
3. *odchovala*, H. vyzdvihla. — *udělal*, H. byl.
4. *v řetězích*, J. háky, tak níž 9. verš.

jich; i dovedli jej v řetězích do země egypt-
5 ské. * To vidouc lvice (ač v naději očekávala),
že zhynula naděje její, opět vzala jedno ze
svých lvíčat a učinila z něho silného lva,
6 * kterýžto ustavičně chodě mezi lvy udělal
se dravým lvem a naučiv se bráti loupeže
7 žrával lidi; * pobořil i pusté paláce jejich a
města jejich v poušť uvedl, tak že zpustla ze-
8 mě i což v ní bylo, od hlasu řvání jeho. * I
polékli na něj národové z okolních krajin a
rozestřeli na něj tenata svá a tak do jámy
9 jejich lapen jest; * i dali jej do klece v ře-
tězích a dopravili ho ke králi babylonskému,
a uvedli jej do vězení nejtěžšího, aby nebyl
slýchán hlas jeho více po horách israelských.
10 * Matka tvá v čas pokoje tvého byla jako
vinný kmen při vodách štípený, plodistvý a
rozkladitý byl pro hojnost vod; * a měl pruty 11
mocné spůsobné k žezlům panovníkův; zrůst
pak jeho vyvýšil se nad prostředek hustého
větvoví, tak že patrný byl pro svou vysokost
a pro množství ratolestí svých; * ale vytržen 12
jsa v prchlivosti na zemi povržen jest a vítr
východní usušil ovoce jeho, oblámaly se a
uschly ratolesti, prut mocný jeho oheň se-
žral; * a nyní štípen jest na poušti v zemi 13
vyprahlé a žíznivé. * Nad to vyšed oheň 14
z prutu ratolestí jeho sežral ovoce jeho, tak
že není na něm prutu mocného spůsobného
k žezlu panovníka. Toť jest to naříkání a bu-
deť ho užíváno k naříkání.

Hlava 20.

O létu sedmém. V tom čase prorok kázaní měl k přítomným i nepřítomným. Přítomní jsou starší z lidu u proroka rady hledající. Tu Bůh I. ku proroku mluví, aby 1) věděl, že upřímě se radit nejdou, 2) jich nezastával, ale ohavnosti oznámil; II. skrze proroka mluvě připomíná zlost předků i tehdejších potomků. — Předkové jiní byli v pohostinu, jiní v dědictví. V pohostinu v Egyptě a na poušti. — V Egyptě jim slíbil s přísahou zemi svatou dáti, jen aby od modlářství upustili, ale neučinivše toho měli vyhubeni býti, avšak pro ušetření jmena svého odpustil jim. Na poušti vydal jim nařízení svá, ale na odpor se postavivše zasloužili smrti; však Bůh podlé milosti své, ač jim zemi vypověděl pro nešlechetnost jejich, jich nevyhubil. Podobně i ti, kteříž v dědictví vcházeli i je obdrželi, proti Bohu hřešili. Onino měvše napomenutí od Boha neposlechli, tito pak k oněm hříchům přivětšili modlářství rozšíření. Zlost tehdejších potomků byla, když 1) po šlepějích otců chodili, 2) před Bohem to ukrývali a 3) tak skrze to bezpečností se těšili. Tu Bůh a) hrozí jim, kterak je tříbiti bude, aby věrní zachováni, zpurní vyhubeni byli; b) odhání je k modlám jejich; poněvadž on α) jinde chce slaven býti, β) sobě lid svolá (ač ani jich nezavrhuje, pokud se polepší), tam aby a) zahanbíce se v cestách svých b) vyznali, že je podlé své milosti a ne podlé jejich nehodnosti přijal. Vzdálení jsou Jerusalemští, proti nim má kázaní, I. na poručení boží mluvě

---

5. *očekávala.* Totiž město i lid nadálo se, že v krátkém čase navrátí se z vězení Joachaz, ale když jej zmýlila naděje, jiné lvíče učinili, t. krále Joakima za krále sobě zvolili, jakž se tu z textu viděti může, jehož Farao Nechao král egyptský potvrdil (IV. Král. 23, 34.); avšak i ten jako nějaká lítá zvěř jiné hubil, a spolčiv se s jinými lvy ustavičným chozením mezi lvy a obrácením se v lva, takovým, že před ním palácové, hradové a města bezpečná nebyla. Toho pak tyrana zajal král babylonský (IV. Král. 24, 2.), jakž se tu příkladně o tom praví, že na něho polékli a do svých tenat ho popadli. — *naděje*: očekávání. — *učinila*, H. postavila.

7. *pobořil*, H. poznal. Viz Isai. 48, 6. — *jejich*, H. jeho. — *což* etc., H. plnost její.

8. *polékli*, H. dali. — *okolních*, H. vůkol z krajin.

9. *do klece*, H. do zavření. — *do vězení*, H. do hradeb.

10. *v čas* etc., H. v mlčení tvém. J. ve krvi tvé. — *kmen.* Tím podobenstvím ukazuje prorok lidu toho někdejší slávu, a při tom na jakou bídu již přišli. Praví pak o jejich prvním spůsobu, že když pokoj měli, tehdáž že velmi rozmnoženi byli jako nějaký bujný kmen, tak že z něho mocní prutové, to jest znamenití králové a knížata slavná pocházeli a nad jiné vysoké ratolesti patrnější, totiž nad jiné národy a krále slavnější a vznešenější byli, štěstí ve válkách i v jiných věcech veliké majíce; avšak pod příkladem větru východního, kterýž stromům i ovoci velmi škodlivý jest, ukazuje prorok přitažení na ně Nabuchodonosora krále, kterýž tu matku i se syny, totiž Jerusalem i lid poplénil a jako vinný kmen s ovocem zkazil (IV. Král. 24, 2.). O tom pak kmenu praví, že jest štípen na poušti a v zemi vyprahlé; čímž míní zajetí lidu do Babylona a toho kmene jako přesazení do jiné země, kdežto ač hojné úrody bývaly; avšak lidu (když ve vězení všech svých svobod i pohodlí prvních zbaven byl) rovně tak bylo, jakoby na poušti a v zemi nějaké slatinné a neúrodné bydlil. Ještě však dokládá i toho, že oheň z toho prutu vyšel a ratolesti popálil, k ukázaní toho, že zprotiviv se králi babylonskému Joakim (IV. Král. 24, 2.) jako potom i Sedekiáš (IV. Král. 24, 20.) sám příčinou toho byl, aby král babylonský přitáhl a jej i s lidem zajal a město zkazil, i Sedekiášovi vlastní dítky, jako nějaké ratolesti z něho pošlé, pomordoval. IV. Král. 25, 7. — *rozkladitý*, H. ratolestný.

11. *mocné*, H. moci. — *zrůst*, H. postava.

12. *východní*: viz výš 17, 10. — *mocný*, H. moci jeho.

13. *v zemi* etc., H. v zemi suchosti a žízně.

14. *panovníka*, H. panování.

proti Jerusalemu 1) koná povinnost svou; oznamuje zajisté, že a) zkazí Pán město, b) aby jmeno jeho známé bylo všem; 2) stěžuje sobě před Bohem, že jeho kázaní, jakoby nesrozumitelná byla, naříkají

Tedy stalo se léta sedmého a dne de-
sátého pátého měsíce, přišli někteří ze star-
ších israelských radit se s Hospodinem a po-
2 sadili se přede mnou. * Tehdy stalo se slovo
3 Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu člověčí,
mluv k starším israelským a rci jim: Takto
praví Panovník Hospodin: Zdali, abyste se
radili se mnou, vy přicházíte? Živť jsem já,
že vy se neradíte se mnou upřímě, dí Pano-
4 vník Hospodin; * zdali jich zastávati budeš,
zdali jich pravím zastávati budeš, synu člo-
věčí? nýbrž oznam jim ohavnosti otcův jejich
5 * a rci jim: Takto praví Panovník Hospo-
din: V ten den, v kterýž jsem zvolil Israele
zdvihna ruku svou přisáhl jsem semeni domu
Jakobova a v známost jsem se uvedl jim
v zemi egyptské; přisáhl jsem jim zdvihna ru-
ku svou řka: Játť jsem Hospodin Bůh váš.
6 * V ten den zdvihna ruku svou přisáhl jsem
jim, že je vyvedu ze země egyptské do ze-
mě, kterouž jsem jim obhlédl, tekoucí mlé-
kem a strdí, jenž jest okrasa všech jiných
7 zemí, * a řekl jsem jim: Jeden každý oha-
vnosti očí svých zavrzte a ukydanými bohy
egyptskými se neposkvrňujte; nebo játť jsem
8 Hospodin Bůh váš. * Ale zpurně se postavo-
vali proti mně, aniž mne chtěli slyšeti, aniž
kdo ohavnosti očí svých zavrhl a ukydaných
bohův egyptských nezanechali; protož jsem
řekl, že vyleji prchlivost svou na ně a vy-
plním hněv svůj na nich u prostřed země
9 egyptské; * avšak učinil jsem to pro jmeno
své, aby nebylo zlehčeno před očima těch
národův, mezi nimiž byli, před jejichžto oči-
ma jsem je jim v známost uvedl, aby je vy-
10 vedl ze země egyptské. * Takž jsem je vy-
vedl ze země egyptské a přivedl jsem je na
11 poušť, * a dal jsem jim ustanovení svá a
soudy své v známost jsem jim uvedl, ježto
činil-liby je kdo, jistě žeby živ byl skrze ně.
* Nad to i soboty své vydal jsem jim, aby 12
byly na znamení mezi mnou a mezi nimi,
aby znali, že já Hospodin jsem posvětitel je-
jich. * Ale dům israelský zpurně se postavo- 13
vali proti mně na poušti, v ustanoveních mých
nechodili a soudy mými pohrdli; ježto činil-li-
by je kdo, jistě žeby živ byl skrze ně; též
soboty mé poskvrnili náramně; pročež jsem
řekl, že vyleji prchlivost svou na ně na pou-
šti, abych je docela vyhladil; * ale milost jsem 14
jim učinil pro jmeno své, aby nebylo zlehče-
no před očima těch národův, před jejichž oči-
ma jsem je vyvedl. * Avšak i já také zdvi- 15
hna ruku svou přisáhl jsem jim na té poušti,
že jich neuvedu do země, kterouž jsem jim
byl dal, tekoucí mlékem a strdí, jenž jest
okrasa všech jiných zemí; * protože soudy 16
mými pohrdli a v ustanoveních mých necho-
dili a soboty mé poskvrnili, a že vždy za
ukydanými bohy jejich srdce jejich chodí;
* však odpustilo jim oko mé, tak že jsem 17
jich nezahladil a neučinil jim konce na pou-
šti, * a řekl jsem synům jejich na též pou- 18
šti: V ustanoveních otcův svých nechoďte a
soudův jejich neostříhejte a ukydanými bohy
jejich se neposkvrňujte; * játť jsem Hospodin 19
Bůh váš; protož v ustanoveních mých choďte
a soudův mých ostříhejte a čiňte je; * též so- 20
boty mé světťe, i budouť na znamení mezi
mnou a vámi, aby známé bylo, že já jsem
Hospodin Bůh váš. * Ale zpurně se měli ke 21
mně ti synové, v ustanoveních mých necho-
dili a soudův mých nešetřili, aby je činili;
ježto činil-liby je kdo, jistě žeby živ byl skrze
ně, ano i soboty mé poskvrnili. I řekl jsem,
že vyleji prchlivost svou na ně, abych vyplnil
hněv svůj na nich, na té poušti; * ale od- 22
vrátilť jsem zase ruku svou, což jsem učinil

1. *sedmého*, t. od zajetí Jechoniáše, jakž se znáti dává z hl. 33, 21., že od zajetí babylonského léta počítati obyčej měli; jakož proto, aby na tu přísnou boží pomstu pamatovali; tak potom, aby s větší žádostí očekávali na vyplnění sedmdesáti let, v nichž podlé proroctví Jeremiášova (Jer. 25, 11, 12., též 29, 10.) z vězení vysvobozeni býti měli. — *měsíce*, t. července, kterýž hebrejsky slove ab. — *ze starších*, viz Jer. 4, 1.

4. *zastávati*, t. za ně se ke mně přimlouvati, H. souditi. — *jejich*. Jakoby řekl: Ukaž jim to, že hned od starodávna oni i předkové jejich ke mně se nevážně a převrácené chovali. Tak svatý Štěpán. Skut. 7, 51. a Kristus. Mat. 23, 32.

7. *očí*, t. modly neb bůžky, kteréž vždycky před očima svýma máte.

8. *kdo*, H. muž.

9. *jsem to*, t. že jsem nevylil prchlivosti své na ně. — *zlehčeno*, H. poskvrněno, tak ve verši 14. — *mezi* etc., H. u prostřed nichž oni.

11. *kdo*, H. člověk, tak často níž. — *skrze ně*, t. životem milosti i věčné slávy.

12. *jejich*, t. aby sobotu za jisté znamení měli toho, že já je sobě k službě za zvláštní lid odděluji a z jiných národů vybírám. Viz Isai. 56, 2., též 58, 13.

13. *dům*, t. všecky čeledi z toho národu israelského neb židovského.

17. *nezahladil*, H. nezkazil.

20. *známé*. Jakoby řekl: Skutkem a pravdou toho dokazujte, tak aby to zřetelně všickni viděti mohli, že jste vlastně mně k službě lidem mým posvěceným, J. abyste poznali.

pro jmeno své, aby nebylo zlehčeno před oči-
ma těch národů, před jejichž očima jsem je
23 vyvedl. * Avšak i já také zdvihna ruku svou při-
sáhl jsem jim na poušti, že je rozptýlím mezi
24 pohany a že je rozženu po krajinách, * proto-
že soudův mých nečinili, a ustanoveními mými
pohrdli a soboty mé poskvrnili a že za uky-
danými bohy otcův jejich obráceny byly oči
25 jejich. * Pročež já také dal jsem jim ustano-
vení nedobrá a soudy, skrze něž nebudou živi,
26 * a poskvrnil jsem jich s jejich dary (proto-
že vodili skrze oheň všecko, což otvírá život),
proto abych je zkazil, aby aspoň tak poznali,
27 že já jsem Hospodin. * Protož mluv k domu
israelskému synu člověčí a rci jim: Takto
praví Panovník Hospodin: Ještě i tímto rou-
hali se mi otcové vaši dopouštějíce se proti
28 mně přestoupení, * že když jsem je uvedl do
země, o kteréž jsem zdvihna ruku svou při-
sáhl, že jim ji dám, kdež jen spatřivše který
pahrbek vysoký aneb které dřevo husté,
hned tu obětovali oběti své a tu dávali po-
pouzející dary své, tu kladli i vůni svou pří-
29 jemnou a tu obětovali mokré oběti své. * A
ačkoli jsem říkal jim: Což jest ta výsost,
kamž vy chodíváte? Ale předse ona slove vý-
30 sostí až do tohoto dne. * Protož rci domu
israelskému: Takto praví Panovník Hospo-
din: Cestou-liž otcův vašich vy se máte po-
skvrňovati a za ohavnostmi jejich chodíce
31 máte smilniti? * též přinášejíce dary své a
vodíce syny své skrze oheň, máte-liž se po-
skvrňovati tím i všemi ukydanými bohy svými
až do tohoto dne a ode mne vždy rady hle-
dati, ó dome israelský? Živť jsem já, dí Pa-
novník Hospodin, že vy se nebudete se mnou
více raditi. * To pak, což jste sobě v mysli 32
uložili, nikoli se nestane, že říkáte: Budeme
jako jiní národové, jako čeledi jiných zemí
sloužíce dřevu a kameni. * Živť jsem já, praví 33
Panovník Hospodin, že rukou silnou a rame-
nem vztaženým a prchlivostí vylitou kralo-
vati budu nad vámi; * vyvedu vás zajisté 34
z národů a shromáždím vás ze zemí, do
nichž jste rozptýleni, rukou silnou a rame-
nem vztaženým i prchlivostí vylitou, * a vo- 35
dě vás po poušti těch národův souditi se bu-
du s vámi tam tváří v tvář; * tak jako jsem 36
se soudil s otci vašimi na poušti země egypt-
ské, tak se budu souditi s vámi, praví Pa-
novník Hospodin, * a proženu vás pod hůl pa- 37
stýřskou, abych vás uvedl do závazku smlou-
vy; * ale ty, jenž se mi zprotivili a zprone- 38
věřili, vymísím z vás; ze země, v níž pohosti-
nu jsou, vyvedu je; do země však israelské
nevejde žádný z nich; i zvíte, že já jsem Ho-
spodin. * Vy tedy, ó dome israelský, takto 39
praví Panovník Hospodin, jdětež, služte kaž-
dý ukydaným bohům svým i napotom, po-
něvadž neposloucháte mne, a jmena mého
svatého neposkvrňujte více dary svými a
ukydanými bohy svými. * Nebo na hoře mé 40
svaté, na hoře vysoké israelské, dí Panovník
Hospodin, tam mi sloužiti budou všecken
dům israelský, což jich koli bude v té zemi,
tam je laskavě přijmu a tam vyhledávati
budu od vás oběti vzhůru pozdvižení i prvo-
tin darův vašich se všemi svatými věcmi va-

---

25. *živi.* Jakoby řekl: Poněvadž dobrých mých přikázaní život dávajících poslouchati a jimi se spravovati nechtěli; předpověděl jsem jim i uvedl to na ně, že musí býti poddáni ustanovením pohanským a modlářským, a tak že přijdou na zahynutí. Podobně apoštol mluví. II. Tess. 2, 10. 11.

26. *s jejich* etc., t. za poskvrněné a ohavné soudil; jako i to slovo ospravedlniti někdy tak vyznamenává, jakoby řekl: za spravedlivého souditi. — *oheň,* t. proti zápovědi. Lev. 18, 21. — *život,* t. prvorozené, H. otevření života. — *zkazil,* H. v pustinu obrátil.

28. *popouzející,* H. popouzení, t. kterýmiž vzbuzovali hněv a pomstu boží. — *dary*: oběti.

29. *říkal,* t. skrze zákon, kněží pobožné, proroky a služebníky své věrné, kteréž jsem všech věků a časů vzbuzoval a posýlal. — *dne,* t. předse vy ji za tu míti nepřestáváte až podnes, ačkoli jsem hned zdávna otcům vašim skrze proroky osvědčoval, že výsosti nic nejsou. Isai. 15, 2., též 57, 7.

32. *jste sobě,* H. vstupuje na ducha vašeho. — *kameni.* Jakoby řekli: Co se máte dáti trápiti pohanům za příčinou náboženství našeho jsouce v zajetí mezi nimi; oblíbíme sobě náboženství jejich a budeme tak činiti, jako oni činí. I budeme míti od nich lásku, pokoj, ano i právo ke všechněm svobodám jejich.

33. *nad vámi.* Jakoby řekl: Poněvadž nechcete býti mne poslušnými dítkami, ale otroci, já také jako s otroky s vámi nakládati budu.

34. *shromáždím,* t. ne z milosti ale z hněvu; ne abych vás ochránil, ale trestal.

35. *národův.* Jakoby řekl: Nedopustím vám, abyste, jakž se těšíte, jakého kde odpočinutí užiti mohli, ale sem i tam mezi rozličné národy, kdež byste bídně sužováni a trápeni byli, vás rozmeci a rozptýlím. — *v tvář.* Jakoby řekl: Sám osobně s vámi se potkám a potýkati budu.

37. *abych vás,* t. kteříž jste upřímně mne poslušni. — *smlouvy.* Jakoby řekl: Jakož pastýř zná své ovce, je časem holí počítá (jakž obyčej býval Lev. 27, 32.), tak podobně i já k vám přihlédnu, s vámi v počet vejdu, aniž se toho dopustím, aby kdo z vás ruky mé zniknouti mohl; ty pak, kteréž trestání hodné býti seznám, budu trestati, s jinými pak povolnými smlouvu svou učiním a utvrdím, kteroužto bych vás ve svém poslušenství, jakožto v jistých mezech a cílech zdržoval, tak abyste, jako bezuzdní a prostopašní sem i tam netěkali.

38. *ze země,* H. ze země pohostinnosti jejich.

39. *napotom,* t. když zajati budete. — *svatého,* H. svatosti.

40. *mé svaté,* H. svatosti mé. — *vysoké,* H. výsosti, výš 17, 22. — *koli bude,* t. vyvolených bo-

41 šimi; * s vůní libou laskavě vás přijmu, když
vás vyvedu z národů a shromáždím vás
z těch zemí, do nichž jste rozptýleni byli, a
tak posvěcen budu ve vás před očima těch
42 národův. * I poznáte, že já jsem Hospodin,
když vás uvedu do země israelské, do země
té, o kteréž jsem zdvihna ruku svou přisáhl,
43 že ji dám otcům vašim; * a tu se rozpomenete
na cesty své a na všecky činy své, jimiž
jste se poskvrňovali, tak že sami se býti
hodné ošklivosti uznáte pro všecky nešlechet-
44 nosti vaše, kteréž jste činívali; * tu pravím
poznáte, že já jsem Hospodin, když vám to
učiním pro jmeno své; ne podlé cest vašich
zlých, ani podlé činův vašich porušených, dome
israelský, praví Panovník Hospodin.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně 45
řkoucí: * Synu člověčí, obrať tvář svou k stra- 46
ně polední a vypusť jako rosa řeči své na
poledne a prorokuj proti lesu toho pole, kte-
réž jest na poledne, * a rci lesu polednímu: 47
Slyš slovo Hospodinovo: Takto praví Pano-
vník Hospodin: Ai já zanítím v tobě oheň,
kterýž sežere v tobě každé dřevo zelené
i každé dřevo suché; nezhasneť plamen pře-
prudký a budou jím opáleny všecky tváře od
poledne až na půlnoc. * I uzří všeliké tělo, 48
že jsem já Hospodin zapálil jej; nezhasneť.
* I řekl jsem: Ach Panovníče Hospodine, oni 49
mi říkají: Však tento v přísloví nám toliko
mluví.

Hlava 21.

II. Na poručení boží mluvě proti Jerusalemu 1) vypravuje, že Bůh mečem svým a) všecky obyvatele vesměs zbije, b) dokáže jmena svého velikosti; 2) vzdychá jako v bolestech s oznamováním, jaká pověst od Boha proti Jerusalemu se strojí. III. Na poručení boží i k lidu, t. s oznámením pokut a hříchu i k Ammonitským mluví. O pokutě oznamuje, jaká a odkud přijde. Přijde meč k vyhubení do rukou hubícího (nad čímž má plakati prorok) od Boha daný, aby bez lítosti s jistým všech předěšením a Boha rozhněvaného oslavením hubil. Přijde od Babylona, odkudž vyjda král s vojskem 1) na rozcestí se o tažení svém raditi bude, 2) proti Jerusalemu se sšikuje mimo naději Judských. O hříších oznamuje, že lid jest Bohu nevěrný; pročež i 1) králi s domluvou vypovídá důstojnost královskou, 2) království hrozí divnou správou, ažby přišel Kristus Pán. Odtad obrací se prorok proti Ammonitským, hrozí pak jim mečem pro jich modlářství, aby v zemi své hněvem božím souženi jsouce sežráni byli.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, obrať tvář svou k Je-
rusalemu a vypusť jako rosa řeči své proti
místům svatým a prorokuj proti zemi israel-
ské, * a rci zemi israelské: Takto praví Ho- 3
spodin: Ai já jsem proti tobě a vytáhnu meč

žích. — *vyhledávati.* Jakoby řekl: Jindy jsem vás s nimi od sebe zaháněl; tuto káži již s nimi k sobě přistupovati. — *vzhůru,* viz Exod. 25, 2. — *věcmi* etc. Jakoby řekl: Příjemné a vzácné mi bude to všecko, což mi bude podlé zákona obětováno.

41. *libou,* H. odpočinutí. — *ve vás,* t. jmeno mé slaveno a velebeno bude, když vás zase do Jerusalema uvedu a tam sobě chrám a v něm čistou svou poctu obnovím, aby tak pobožnost kvetla a ctné obcování vidíno bylo.

43. *sami se* etc., H. zošklivení aneb jakž jiní: vytati budete v tvářích svých; viz níže 36, 31.

46. *obrať,* H. polož. — *k straně* etc., H. cestou ku poledni. — *vypusť,* H. dšti. Často se to slovo v písmích přivlastňuje prorokům a jejich kázaním, jejichž řeči rose, dešti a přívalu se připodobňují. Viz Deut. 32, 2., Amos. 7, 16., Mich. 2, 6. — *lesu,* t. proti Jerusalemu. Proč jej tak nazývá v literním smyslu, viz Isai. 32, 19. Jiní v rozumu duchovním k ukázaní toho, že v něm řád dobrý zahynul, ano i pro množství lidu, v němž pobožní se zlými smíšeni byli. Nebo jakož v lese množství rozličného jest dříví, užitečného i neužitečného, a řádem nějak nestojí; ale jedno sem, druhé tam roste, tak v Jerusalemě i v náboženství i v jiných věcech všecko divně spleteno bylo. — *poledne.* Nebo Jerusalem leží ku polední straně Babylonu; protož tím spůsobem Ezechiel prorok jsa v Babyloně a o Jerusalemu mluvě nazývá jej lesem poledním.

47. *suché,* t. pomstu skrze nepřátely na tebe uvedu, kteříž jako oheň vesměs dříví zelené i suché, totiž silné i mdlé, zlé i dobré (níž 21, 3.) hubiti budou, aniž komu bude lze z toho zlého jako z ohně prudkého ujíti, ale všechněm v té zemi judské na poledne i na půlnoc přebývajícím se toho dostane. — *plamen* etc., H. plamen plamene.

49. *Však* etc., H. Zdaliž tento není příslovující přísloví. Jakoby řekl: My jemu nic nerozumíme; měli říci: rozuměti nechceme. Nebo žádného přísloví neb podobenství, jemužby i dosti hloupí rozuměti nemohli, neužíval, t. ohněm míně pomsty boží a dřívím lidi.

2. *obrať,* H. polož. — *vypusť,* t. ohlašuj jim pohrůžky a pomsty mé. — *místům,* t. i chrámu i městu i vší zemi, jenž svatá sloula, H. svatyním.

3. *vyplěním,* H. vytnu, tak hned. — *spravedlivého,* t. ne všelijak spravedlivého (o nějž Pán vždycky péči míti ráčí, výš 16, 53., Isai. 3, 10.); ale u přirovnání zlostníků jedněch k druhým; nebo ne všickni jednostejně zoufalství provodí, takže jední mimo druhé spravedlivější jsou. Tak Bůh sám mluví, výš 16, 51., Jer. 49, 12. Někteří také bývají spravedliví (t. pokrytci) ale sami u sebe, aneb od ji-

svůj z pošvy jeho a vyplénim z tebe spravedlivého i bezbožného, * proto, abych vyplénil
4 dlivého i bezbožného, * proto, abych vyplénil
z tebe spravedlivého i bezbožného, proto pravím vyjde meč můj z pošvy své proti všeli-
5 kému tělu od poledne až na půlnoc. * I zvíť
všeliké tělo, že jsem já Hospodin vytáhl meč
svůj z pošvy jeho; nenavrátíť se zase více.
6 * Ty pak synu člověčí vzdychej, jakoby zlámaná
měl bedra, a to s hořekováním vzdy-
7 chej před očima jejich. * I stane se, žeť řeknou:
Nad čím ty vzdycháš? Tedy řekneš:
Nad pověstí, kteráž přichází, k nížto rozplyne
se každé srdce a každé ruce klesnou a
všeliký duch skormoutí se a každá kolena rozplynou
se jako voda, ai jižť to přichází a děje
8 se, praví Panovník Hospodin. * Opět stalo se
9 slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu člověčí,
prorokuj a rci: Takto praví Hospodin: Rci
pravím: Meč, meč nabroušen také i vyčištěn
10 jest, * aby zabíjel k zabití oddané, nabroušen
jest; aby se blyštěl, vyčištěn jest; radovati-liž
se budeme z něho, an pokolením syna mého po-
11 hrdá i každým dřevem? * Daltě jej vyčistiti,
aby v ruku vzat byl; jestiť nabroušený meč,
jest i vyčištěný, aby dán byl do ruky mor-
12 dujícího. * Křič a kvěl synu člověčí, protože
ten bude proti lidu mému, ten proti všechněm
knížatům israelským, jenž uvrženi budou
na meč s lidem mým, protož bí se v bedra
svá. * Nebo ač jsem je často trestával, však 13
co jsem prospěl? Nemám-liž metly napořád hubící
již přičiniti, dí Hospodin zástupův. * Ty 14
tedy synu člověčí prorokuj a tleskej rukama;
nebo po druhé i po třetí přijde meč, meč
mordujících, ten meč mordujících bez lítosti,
pronikajících i do pokojův jejich; * tak aby 15
se rozplynulo všeliké srdce a rozmnoženi byli
úrazové; nebo v každé bráně jejich postavím
ostří meče; ach vyčistěnť jest, aby se blyštěl;
zaostřen, aby zabíjel. * Ó meči shlukni 16
se a pusť se na pravo i na levo, kamžkoli
a načkoli se tobě nahodí. * I játť také tle- 17
skati budu rukama svýma a doložím prchlivost
svou, já Hospodin mluvil jsem. * V tom 18
stalo se slovo Hospodinovo ke mně řkoucí:
* Ty pak synu člověčí, předlož sobě dvě ce- 19
sty, kudyby jíti měl meč krále babylonského;
ze země jedné ať vycházejí obědvě a na
rozcestí jejich vyber tu, kteráž vede k městu,
tu vyber; * a tak ukaž cestu, kudyby jíti měl 20
meč k Rabatu synův Ammonových čili k Judstvu
na Jerusalem město hražené. * Protože 21
stane král babylonský na rozcestí, na počátku
dvou cest, obíraje se s hádáním; vyčistí
střely, doptávati se bude modl, hleděti bude
do játer. * Po pravé ruce jeho hádání ukáže 22

ných za ty držáni bývají. Všem takovým dí Bůh tuto, že neodpustí, výš 18, 24. Může býti slyšáno poněkud i na pravě spravedlivé, poněvadž i oni často klesají. Přísl. 24, 16.

5. *zvíť*, H. zvědíť. — *více*, t. do pošvy své. Jakoby řekl: Nepřestaneť hubiti a mordovati, dokudž by soudů svých spravedlivých při lidu judském nevykonal.

6. *jakoby* etc., H. v zlámání beder a v hořkosti.

7. *Nad pověstí*, H. nad slyšením. — *rozplynou*: H. půjdou.

9. *vyčištěn*: vymečovaný.

10. *k zabití*, H. zabití. — *blyštěl*, t. aby byl spůsobný k zabíjení a mordování; nebo meč rzí zašlý k sekání jest velmi ničemný a nespůsobný. Aneb aby bleskem svým hned zdaleka je strašil a děsil, H. aby blesk měl. — *pohrdá*, t. hubí všecky napořád beze vší lítosti, což v hl. 20, 47. mluví o ohni, totéž tuto o meči — *dřevem*. Jakoby řekl: nikoli; ale raději plakati a kvíliti, jakž hned v. 12.

12. *v bedra*, H. v stehno, t. smutek a žalost tím znamením pronášeje podlé obyčeje těch časův, tak Jer. 31, 19.

13. *ač jsem*, H. zkušení, t. na něj docházívalo. — *Nemám-liž*, H. nemá-liž metla pohrdající býti? — *metly*, t. meče, o němž dále, jakoby řekl: Má otcovská lidu toho trestání a jako prutem neb metlou mrskání nic při nich vzdělati nemohou; protož již ta metla má musí se jim obrátiti v meč, kterýžby všecko napořád sekal. — *hubící*, výš v. 10.

14. *tleskej*, H. bí dlaní v dlaň, tak níž 22. — *po druhé*, H. dvojiti se bude. — *mordujících*, H. zabíjejících neb probodujících, tak hned. — *mordujících*, H. mordujícího velikého. Jakoby řekl: ten neb ti, kteříž tím mečem mordovati budou, budou udatní, přísní a hrozní. — *jejich*, t. těch, kteréž mordovati budou; jakoby řekl: nikdež se nebudou moci ukryti, Isai. 19, 1.

15. *úrazové*: urážky, t. to, o čežby se uráželi aneb nač padli. — *vyčištěnť*, H. učiněn. — *zaostřen*, J. vykládajíce obalený, rozumějí nasazený.

16. *shlukni se*, H. sjednoť se, t. všecku svou sílu jako v jedno shrň: řeč jest boží ponoukající meče na Judské, aby je ode všad hubil. — *pusť*, H. polož. — *načkoli* etc. Což se s teboukoli potká.

19. *cesty*, t. namaluj nebo vyryjsuj na cihle. Výš 4, 1. — *na rozcestí*, H. hlavě cesty, tak v. 21. — *tu*, H. stranu. — *k městu*, t. Jerusalemu, jakž hned ukazuje.

20. *ukaž*, H. polož. — *k Judstvu*: Oboji nad králem babylonským zradili; pročež proti kterýmby měl nejprvé táhnouti byv v pochybnosti, na to když se svých modl doptával (jakž dále v. 21.), ukázaly mu, že na Jerusalem. — *hražené*, t. doufající v své pevnosti.

21. *rozcestí*, H. matce cesty. — *obíraje* etc., H. hádaje hádání. — *střely*; neb vyhladí, aby v nich mohl viděti to, cožby chtěl. — *játer*. Tak jakž pohanů střevopravců pověrný a Bohem zapověděný obyčej býval, že při zabíjení hovad k svým modlářským obětem do jejich drobů a zvláště do jater pilně nahlédali a odtud budoucí věci předzvídati chtěli.

22. *ukáže*, H. bude. — *Jerusalem*, t. na pravé straně bude míti Jerusalem napsaný aneb jakýmžkoli spůsobem vyznamenaný, k němuž se všecka ta hádání jednomyslně sběhnou a na tom srovnávají, že nejprvé na Jerusalem táhnouti má. — *ponou-*

jemu Jerusalem, aby proti němu sšikoval voje-
vody, kteřížby ponoukali k mordování a po-
zdvihovali hlasu s prokřikováním, aby přista-
vili berany válečné proti branám, aby vysy-
23 pán byl násyp a vzdělány byly tvrzi. * I bu-
dou to míti za hádání marné před očima
svýma ti, jenž se zavázali přísahami, a toť
mi přivede na pamět nepravost, kteroužby
24 popadeni byli. * Protož takto praví Panovník
Hospodin: Protože mi ku paměti přivodíte
nepravost svou, a odkrývá se nevěra vaše,
tak že jsou patrní hříchové vaši ve všech či-
nech vašich, proto pravím, že mi na pamět
25 přicházíte, rukou tou popadeni budete. * Ty
pak nečistý bezbožníče, kníže israelské, je-
hožto den přichází a čas skonání nepravosti;
26 * takto praví Panovník Hospodin: Sejmi tu
čepici a svrz tu korunu, kterážto nikdy již
taková nebude; toho, kterýž na snížení přišel,
27 povyš a vyvýšeného poniž. * Zmotanou, zmo-
tanou, zmotanou učiním ji (čehož prvé ne-
bývalo), až přijde ten, jenž má právo, kteréž
jsem jemu dal. * Ty pak synu člověčí proro- 28
kuj a rci: Takto praví Panovník Hospodin
o synech Ammonových i o pohanění jejich,
rci pravím: Meč, meč dobyt jest, k zabíjení
vyčištěn jest, aby hubil všecko a aby se
blyštěl. * A ačkoli předpovídají tobě marné 29
věci a hádají tobě lež, aby tě přiložili k hr-
dlům zbitých bezbožníkův, jejichžto den při-
chází a čas skonání nepravosti. * Schovám 30
však meč do pošvy jeho; nebo na místě, na
kterémž jsi zplozena dcero ammonitská, v zemi
přebývání tvého budu tě souditi * a vyleji 31
na tě rozhněvání své, ohněm prchlivosti své
na tě dmýchati budu a dám tě v ruku vztek-
lých řemeslníkův všecko kazících; * budeš ohni 32
k sežrání, krev tvá bude u prostřed země;
nebudeš připomínána; neboť jsem já Hospo-
din mluvil.

Hlava 22.

IV. Bůh proroka 1) odráží, aby lidu nezastával; 2) namlouvá, aby oznámě městu blízký čas jeho pohubení s nemalým u okolních pohaněním a) vyčtl hříchy jeho, jakož jsou α) tyranství, β) neúcta rodičů, γ) opuštěných potření, δ) modlářství, ε) nezřízená chlipnost, ζ) lakomé statků dobývání; b) vysvědčil, že toho Bůh trpěti nechce, a oni proti němu neodolají, když on je pryč rozplaší a od své tváře zažene. V. Bůh skrze proroka 1) oznámiv pod podobenstvím nehodnost lidu svého 2) hrozí, že je a) do Jerusalema jako do pece sežene a b) hněvem svým jako ohněm rozpustí, aby poznali, co jest On. VI. Bůh skrze proroka obviniv zemi z nečistoty a pohroziv odnětím požehnání svého šířeji vypravuje i o hříších i o pokutě. Hříchové nacházejí se při správcích a lidu. — Správcové jsou církevní a světští; církevní: proroci a kněží. — Proroci křivě učíce i na životu i na živnostech škodí. — Kněží zákonu božímu násilí činíce nečistých věcí se dopouštějí a svaté zanedbávají. — Světští správcové jsou knížata; tať tyrantsví provodí volkujíce sobě dle křivých proroků. — Lid i proti domácím i pohostinným obmyslný a nemilo-

---

kali, H. ústa otvírali. — *prokřikováním*: s protrubováním.

23. *jenž* etc., t. Judští sobě všecko to za nic položí, myslíce že marným hádáním se prorok zanáší; svým pak lživým prorokům, kteříž je těšili, příliš věříce; ano i v pomoc těch národů, s nimiž v smlouvu proti králi babylonskému vešli a přísahou se zavázali, daremně doufajíce. — *toť*, t. to jejich se srocení proti králi babylonskému a jemu se zpronevěření, o čemž IV. Král. 24, 20.

24. *nevěra:* zpronevěření. — *tou*, t. rukou krále babylonského.

25. *nečistý*, J. zabití hodný. — *bezbožníče*, t. Sedekiáši.

26. *čepici*, t. ty Ezechieli předpověz Sedekiášovi odjetí důstojnosti královské i království. — *svrz*, H. zdvihni, t. sejmi s hlavy; jakoby řekl: předpověz a oznam o tom, že se to hned stane. — *kterážto*, H. ta ne ta. — *přišel*, t. Jekoniášovi neb Joachinovi, kterýž se dobrovolně poddal a ponížil (IV. Král. 24, 12.), oznam zvýšení IV. Král. 25, 27. etc., Jer. 52, 31. — *poniž*, t. Sedekiáše.

27. *ji*, t. spůsobím to, aby koruna královská ne s jednoho potomka Davidova na druhého pořádně docházela; což se i v skutku stalo, když i pohané na sebe království israelské přenášeli, jako Nabuchodonosor, Evilmerodach, Perští, Římští; až v tom ten král, jemuž právem dědičným i podlé svědectví andělského (Luk. 1, 32.) koruna královská vlastně náležela, přišel, t. Ježíš Kristus; ten království své duchovní Israelským vyobrazené napravil a je v řád ušlechtilý a výborný uvedl. — *prvé*, H. také.

28. *jejich*, t. od nich Judským činěném; viz 25, 6., Sof. 2, 8. — *dobyt*, H. otevřín.

29. *předpovídají* etc., H. vídají tobě marnost, t. křiví proroci neb hádači tvoji, jichž že mezi Ammonytskými dosti bývalo, rozuměti se může. Jer. 27, 9. — *bezbožníkův*, t. svými věštbami a útěchy na to aby vás přivedli, abyste (jako i bezbožní Židé) od Nabuchodonosora zmordováni býti musili.

30. *zplozena*, H. stvořena.

31. *vzteklých*: ukrutných, nelítostivých, J. bláznivých, t. v ruku krále babylonského a Chaldejských. — *všecko*, H. kažení.

32. *připomínána*, t. zahyne památka tvá, jako i jiných bezbožných. Žl. 9, 7., též 34, 17., Isai. 19, 1.

srdný jest. Pokuta tedy jest a) nedostatek zástupců před Bohem v živobytnosti, b) nastrojený hněv boží k zkáze jejich.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Ty pak synu člověčí zastával-liby,
3 zastával-ližby toho města vražedného? * Raději mu oznam všecky ohavnosti jeho a rci: Takto praví Panovník Hospodin: Přicházíť čas města toho, jenž prolévá krev u prostřed sebe a dělá ukydané bohy proti sobě, aby se
4 poskvrňovalo. * Ó město, ty jsi krví svou, kterouž jsi prolilo, zavinivši a ukydanými bohy svými, jichž jsi nadělalo, sebe poskvrnivši to spravilo, že se přiblížili dnové tvoji a přišlo jsi k letům svým; protož vydám tě v pohanění národům a ku posmívání všechněm
5 zemím; * blízké i daleké od tebe budou se tobě posmívati, ó zlopověstné a různic plné.
6 * Ai knížata israelská jeden každý vší silou na to se vydali, aby krev v tobě prolévali;
7 * otce i matku zlehčují v tobě, pohostinnému činí nátisk u prostřed tebe, sirotka a vdovu
8 utiskují v tobě. * Svatými věcmi mými zhr-
9 dáš a sobot mých poskvrňuješ. * Utrhači jsou v tobě, aby prolévali krev, a na horách jídají v tobě, nešlechetnost páší u prostřed te-
10 be; * nahotu otce syn odkrývá v tobě a ženy
11 nečisté v oddělení jejich ponižují v tobě. * Jiný pak s ženou bližního svého páše ohavnost, a jiný s nevěstou svou poskvrňuje se nešlechetností, a jiný sestry své, dcery otce své-
12 ho ponižuje v tobě; * dar berou v tobě, aby krev prolili; lichvu a úrok béřeš a zisku hledáš s útiskem bližního svého, na mne se pak
13 zapomínáš, dí Panovník Hospodin. * Protož, ai já tleskl jsem rukama svýma nad tím ziskem tvým, jehož dobýváš, i nad tvým prolévaním krve, což se děje u prostřed tebe.
* Zdali ostojí srdce tvé? zdaž odolají ruce 14
tvé dnům, v nichž já budu zacházeti s tebou? Já Hospodin mluvil jsem i učiním.* Ne- 15
bo rozptýlím tě mezi pohany a rozženu tě po krajinách a dokonce vyprázdním nečistotu tvou z tebe, * a zavrženo jsouc před 16
očima pohanův poznáš, že já jsem Hospodin.
* Potom stalo se slovo Hospodinovo ke mně 17
řkoucí: * Synu člověčí, obrátili se mi dům 18
israelský v trůsku; všickni napořád jsou jen trůsky mědi, cínu, železa a olova u prostřed peci, samy trůsky stříbra jsou. * Pročež takto 19
praví Panovník Hospodin: Protože jste vy všickni obrátili se v trůsky, protož ai já shromáždím vás do Jerusalema. * Jakž se 20
shromažďuje stříbro a měď, železo, olovo a cín do prostřed peci k rozdmýchání ohně vůkolného a k rozpouštění; tak vás shromáždím v hněvě a v prchlivosti své, a slože vás tam rozpouštěti vás budu; * sberu vás pravím a 21
rozdmýchám okolo vás oheň prchlivosti své, i rozpustíte se u prostřed města; * jakž se 22
stříbro rozpouští v peci, tak se rozpustíte u prostřed něho, i zvíte, že já Hospodin vylil jsem prchlivost svou na vás. * Ještě stalo se 23
slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu 24
člověčí, rci této zemi: Ty země jsi nečistá, pročež nebudeš deštěm svlažena v den rozhněvání; * spiknutí proroků jejich jest u pro- 25
střed ní, jsou podobni lvu řvoucímu a uchvacujícímu loupež; duše žerou, bohatství a věci drahé berou a činí mnoho vdov u prostřed ní; * kněží její natahují zákona mého a svaté 26

2. *vražedného*, H. krví.
3. *toho*, t. aby nad ním mstěno bylo. — *proti sobě*, t. k svému zlému.
4. *k letům*, t. v nichž pomsty boží. — *zemím*, t. podlé pohrůžky boží. Deut. 28, 37.
5. *daleké*, t. země. — *zlopověstné*, H. nečisté jmenem. — *různic*, H. mnohé znepokojením.
6. *silou* etc., H. jsou ramenem svým v tobě, t. bez ostýchání moc a ukrutenství v tobě provodí, kdož jen z koho může býti, J. jsou za rámě každého v tobě, t. netoliko ukrutenství nezastavují; ale ještě těch zastávají, kteříž je provodí.
8. *zhrdáš*, t. ty město.
9. *Utrhači*, H. muži utrhání, viz Lev. 19, 16. — *jídají*, viz výš 18, 6. — *v tobě*, t. mezi vámi jsou takoví.
10. *nahotu*, J. hanbu. — *v tobě*: proti zápovědi Lev. 18, 7. etc. — *oddělení*. Jaké oddělení míní, viz Lev. 15, 19.
11. *Jiný*, H. muž, tak hned.
12. *prolili*: proti zákonu Deut. 27, 25. — *úrok*: nádavek. — *zisku* etc., J. lakomíš. — *zapomínáš*. Původ a příčina všech nešlechetností nepamatování na Boha.
13. *ziskem*: o němž výš v. 12. — *dobýváš*, H. činíš.
14. *zacházeti*, H. činiti.
16. *zavrženo*, H. poskvrněno jsouc v sobě, J. z dědictví vyvrženo jsouc.
18. *obrátili*, H. jsou mi. — *trůsky* etc. Jakoby řekl: Měli jste býti stříbro neb měď, neb cín, neb železo, neb olovo, abyste se vždy k něčemu hodili, ale učiněni jste na prosto neužiteční a zavržení hodní jako trůsky.
19. *do* etc., H. do prostřed, t. jako do pece.
20. *Jakž* etc., H. shromážděním stříbra.
21. *města*, H. něho.
24. *nečistá*, t. mnohými hříchy a nepravostmi jako trním porostlá, což pořád vyčítá. — *svlažena*, J. nesvlažena. — *rozhněvání*. Jakoby řekl: Když začnu na tě pomsty své vylévati, žádného polehčení a jako rozvlažení v nich míti nebudeš.
25. *ní*, t. na tom se snesli, aby všickni bludné a lživé učení v lid uvodili a jednomyslně se prorokům božím protivili. — *bohatství*, H. sílu. Viz Isai. 56, 11., Jer. 8, 10.
26. *natahují*: násilí činí. — *svatým*, H. svatosti. — *oči své*, t. přehlídají to, že mnozí den sváteční ruší, o čemž Jer. 17, 24.

věci mé poskvrňují, mezi svatým a poskvr-
něným rozdílu nečiní a rozdílu mezi nečistým
a čistým neukazují; nad to od sobot mých
skrývají oči své, tak že zlehčován bývám mezi
27 nimi. * Knížata její u prostřed ní jsou jako
vlci uchvacující loupež vylévající krev, hubíce
28 duše, aby sháněli mrzký zisk. * Proroci pak
jejich obmítají jim vápnem ničemným, před-
povídají marné věci a hádají jim lež říka-
jíce: Takto praví Panovník Hospodin; ježto
Hospodin nemluvil. * Lid této země činí ná- 29
tisk a cizí věci mocí béře, chudému a nu-
znému ubližují a pohostinného utiskují nespra-
vedlivě; * hledaje pak někoho z nich, kterýž- 30
by udělal hradbu a postavil se v mezeře před
tváří mou za tuto zemi, abych jí nezkazil,
žádného nenacházím. * Protož vyleji na ně 31
rozhněvání své, ohněm prchlivosti své konec
jim učiním, cestu jejich jim na hlavu obrá-
tím, praví Panovník Hospodin.

Hlava 23.

VII. Bůh mluvě s prorokem proti Jerusalemu vypravuje hříchy i pokuty. Hříchové jsou, že byvše oni přichráněni od Boha i v Egyptě i v zemi zaslíbené, roztrhli se na dvoje království a tak 1) Israelští vydavše se v modlářství i s Assyrskými i s Egyptskými přišli na vyhlazení, 2) Judští pak vědouce to netoliko nenapravili se, ale v horší hříchy ubíhali; spřátelili se zajisté s Assyrskými, s Chaldejskými k své veliké ohavnosti i s Egyptskými. — Protož pokutami hrozí, že a) vzbudí proti nim spřátelené, nepřátely k zlehčení pro svou nešlechetnost přijdou; b) způsobí to, aby od svých nepřátel pro svou nešlechetnost v soužení jsouce pili kalich hněvu božího bezděk podlé zasloužilosti. VIII. Bůh proroku 1) zapovídaje zastávati Judských 2) oznamuje a) jejich hříchy modlářské a b) proti nim pokuty, totiž že α) vypraví proti nim Babylonské, aby tyto uházeli kamením; β) učiní přítrž hříchům jejich a γ) spravedlivě se nad nimi vymstí.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, dvě ženy dcery jedné
3 mateře byly; * ty smilnily v Egyptě, v mla-
dosti své smilnily; tam jsou mačkány prsy
jejich, tam opiplány prsy panenství jejich.
4 * Jmena pak jejich, větší Oolla, sestry pak
její Ooliba. Ty počátečně bylyť jsou mé a
rozplodily syny a dcery; jmena pravím jejich
jsou: Samaří, Oolla, Jerusalem a pak Ooli-
5 ba. * Ale Oolla majíc mne smilnila a záletů
hleděla s milovníky svými s Assyrskými blíz-
6 kými, * oděnými hyacintem, s vývodami a kní-
žaty i všemi napořád mládenci krásnými a
jezdci jezdícími na koních; * vydala se pra- 7
vím v smilstva svá s nimi, totiž se všemi nej-
přednějšími syny assyrskými, a se všemi, jež
sobě namluvila a poskvrnila se všemi uky-
danými bohy jejich, * a tak smilství svých 8
egyptských nenechala; nebo ji zléhali v mla-
dosti její, a oniť jsou mačkali prsy panenství
jejího a vylili smilství svá na ni. * Protož 9
dal jsem ji v ruku milovníkův jejích, v ruku
Assyrských, jež sobě namlouvala; * oniť jsou 10
odkryli nahotu její, syny i dcery její pobrali,

---

27. *sháněli*, H. získávali.

28. *jejich*, H. její, t. té země. — *ničemným*, H. neslaným. — *předpovídají*, H. vídají marnost.

29. *činí* etc., H. utiskují nátiskem a loupí loupež. — *nespravedlivě*, H. bez práva.

30. *udělal* etc., H. hradil hradbu.

31. *obrátím*: vsadím, H. dám, položím.

1. *stalo se.* Podobné naříkání boží nad hříchy lidu israelského a judského viz výš v hl. 16.

2. *mateře*, t. z jednoho kmene neb národu israelského pošly, kteréž na čas v Egyptě a v zemi zaslíbené spolu pobyvše, potom se rozdvojili III. Král. 12, 19. Na oboje pak se domlouvá, že se hned z mladosti v Egyptě modlářství naučili a jeho následovali.

3. *v Egyptě*: kdež trápením a bídami měli k tomu probuzeni býti, aby opravdověji Bohu sloužili.

4. *větší*: kteráž totiž byla větší sestra, neb království israelské mocnější bylo nežli judské, viz IV. Král. 14, 9., kdež se království israelské cedru, judské pak bodláku připodobňuje. — *Oolla*, t. stánek její; jakoby řekl Bůh: Mně do ní nic není, nebo má svůj stánek, v němž ona, ne mou službu, ale modlářství ohyzdné provodí; a taktě se dálo hned po roztržení království; viz III. Král. 12, 28. — *Ooliba*, t. stánek můj v ní; nebo chrám k božím službám vzdělaný byl v Jerusalemě. — *mé*, t. manželky, jakoby řekl: někdyť jsou k smlouvě mé stály a mne podlé vyměření mého ctily a já také jsem o ně věrně pečoval, požehnání jim hojného udílel; ale již jedna i druhá se mne strhše poběhlé učiněny.

5. *majíc* etc, H. místo mne. — *blízkými*, t. toho času, když Ful assyrský král sobě podmanil Syrii, Manahem král israelský s ním se jakožto se sousedem spolčil. IV. Král. 15, 19.

6. *hyacintem*, t. rouchem z hedbáví modrého. — *krásnými*, H. žádosti, tak v. 12, 13.

7. *nejpřednějšími*, H. vybranými ze synův Assurových.

8. *egyptských*, H. z Egypta. Viz v. 2.

10. *její*, t. jednou i po druhé dobyvše Israelských, je zajímali, po krajinách rozptýlili a tak hanbu a potupu hroznou učinili. IV. Král. 15, 29., též 17, 6. — *samu*, t. Samaří město hlavní, u něhož tři léta ležel Salmanasar král assyrský, až ho dobyl.— *slovo.* Jakoby řekl: Všudy o ní rozpráveli, jak ji Bůh strestal, H. byla jmeno ženám, t. jiným městům a krajinám.

ji pak samu mečem zamordovali; takž vzata
jest na slovo od jiných žen, když soudy vy-
11 konali při ní. * To ač viděla sestra její Ooli-
ba, však mnohem více nežli onano zálet svůj
porušila a smilství větších, nežli byla smil-
12 stva sestry její, se dopouštěla, * s Assyrskými
záletů hleděla, s vývodami a knížaty blízký-
mi, oděnými nádherně, s jezdci jezdícími na
13 koních a se všemi mládenci krásnými. * I vi-
děl jsem, že se poskvrnila a že cesta jedno-
14 stejná jest obou dvou; * ale tato ještě to při-
činila k smilstvím svým, že toliko vidouc mu-
že vyryté na stěně, obrazy Chaldejských vy-
15 malované barvou, * přepásané pasem po be-
drách jejich a klobouky barevné na hlavách
jejich, a že jsou všickni na pohledění jako
vojevodové, podobenství nesoucí synův baby-
lonských v chaldejské zemi, jejichž ona vlast
16 jest. * I zahořela k nim ze samého pohledění
očima svýma a vyslala posly k nim do země
17 chaldejské. * Tedy vešli k ní Babylonští na
lůže nepoctivé a poskvrnili ji smilstvím svým;
a když se poskvrnila s nimi, odloučila se du-
18 še její od nich, * a odkryla smilství svá, od-
kryla též nahotu svou; i odloučila se duše
má od ní, tak jako se odloučila duše má od
19 sestry její. * Nebo rozmnožila smilství svá
rozpomínajíc se na dny mladosti své, v nichž
20 smilnila v zemi egyptské, * a obcovala s sou-
ložníky jejich, jejichžto tělo jest jako tělo
21 oslův a tok jejich jako tok koňský. * A tak
jsi zase navrátila se k nešlechetnosti mlado-
sti své, když to mačkali Egyptští prsy tvé
22 z příčiny prsův mladosti tvé. * Protož, ó Ooli-
bo, takto praví Panovník Hospodin: Ai já
vzbudím milostníky tvé proti tobě, ty, od
nichž se odloučila duše tvá, a přivedu je na
23 tě ode všad, * totiž Babylonské a všecky Chal-
dejské, Pekodské a Šoaiské i Koaiské, vše-
cky syny assyrské, s nimi mládence krásné,
vývody a knížata všecka, správce a slovút-
né, všecky jezdící na koních, * a přitáhnou 24
na tě na koních, vozích i karách, a to se
zběří národův, s pavézami a štíty i lebkami
položí se proti tobě vůkol, i předložím jim
právo, aby tě soudili soudy svými. * Vylejiť 25
zajisté horlení své na tebe, tak že naloží
s tebou prchlivě, nos tvůj i uši tvé odejmou,
a ostatek tebe mečem padne; ti syny tvé
i dcery tvé poberou a ostatek tebe spáleno
bude ohněm, * a vyvlekou tě z roucha tvého 26
a rozberou šperky, okrasy své, * a tak přítrž 27
učiním při tobě nešlechetnosti tvé i smilství
tvému ze země egyptské přinešenému, a ne-
pozdvihneš očí svých k nim a na Egypt ne-
zpomeneš více. * Nebo takto praví Panovník 28
Hospodin: Ai já dám tebe v ruku těch, kte-
rýchž nenávidíš, v ruku těch, od nichž se
odloučila duše tvá; * i budou nakládati s te- 29
bou podlé nenávisti a poberou všecko úsilí
tvé a nechají tě nahé a obnažené, a tak bu-
de zřejmá nahota smilstva tvého a nešlechet-
nosti tvé, smilstva pravím tvého. * Což vše 30
učiní tobě proto, že jsi smilnila následujíc
pohanův, protože jsi poskvrnila se ukydaný-
mi bohy jejich; * cestou sestry své chodi- 31
la jsi, protož dám číši její v ruku tvou.
* Takto praví Panovník Hospodin: Číši se- 32
stry své píti budeš hlubokou a širokou, bu-
deť sporá, tak že smíchy a žerty z tebe míti
budou; * opilstvím a zámutkem naplněna bu- 33
deš, číší pustiny a spuštění, číši sestry své
Samaří, * i vypiješ ji a vyvážíš a než jí 34
poláměš, snáze prsy své roztrháš; neboť jsem
já mluvil, praví Panovník Hospodin. * Protož 35
takto praví Panovník Hospodin: Z té příči-
ny, že jsi zapomenula na mne a zavrhlas
mne za hřbet svůj, i ty také vezmi za svou
nešlechetnost a za smilstva svá. * I řekl Ho- 36
spodin ke mně: Synu člověčí, budeš-liž zastá-

---

11. *zálet svůj por.*, J. frejovala, H. porušila frej svůj nad onu.

12. *s Assyrskými.* Příklad toho viz IV. Král. 16, 7. — *nádherně*, H. dokonale.

13. *cesta*, t. předsevzetí aneb snažnosti.

14. *vymalované*, t. vlastně neb mistrovsky.

15. *barevné*, J. peří rozličných barev, H. převisnutí. — *vojevodové*, J. znamenití rekové. — *jejichž* etc., H. zemi narození jejich.

17. *na lůže* etc., H. k lehání milovníků. — *odloučila*, H. vyvinula, tak často.

21. *zase* etc., H. navštívila. — *Egyptští*, H. z Egypta.

23. *Koaiské*, t. národy tak řečené. J. smyslí, že jsou jmena nějakých úřadův. Jakoby řekl: úředníky, vůdce. — *slovútné*, H. povolané neb přivolané.

25. *Vylejiť*, H. dám. — *prchlivě*, H. v prchlivosti.

26. *šperky*, H. nádoby.

27. *k nim*, t. k svým někdejším milovníkům, o nichž v. 23.

29. *nahé* etc., H. nahoty a odkrytosti.

30. *smilnila*, H. pro smilství tvé.

31. *číši*, t. touž pomstou, jako lid israelský i tebe trestati bude, viz o tom slově číše Žl. 10. 6.

32. *sporá*, H. veliká k brání v se. — *tak* etc., H. k smání se a žertování.

34. *vyvážíš*: vyřkneš. Jakoby řekl: Beze vší lítosti tě tak trestati budu, že ze všech pokut a pomst tobě uložených ničehož nepominu. — *jí.* Jakoby řekl: Ačkoli všecku svou sílu vynaložíš, aby jí nepila; však nežli toho dovedeš, snáze se přetrhneš neb rozpukneš, což tím prsů roztrháním neb vytrháním ukazuje, H. skořepiny její budeš chtíti polámati.

36. *zastávati*, H. souditi se.

vati Oolly neb Ooliby? nýbrž oznam jim oha-
37 vnosti jejich, * že cizoložily a krev jest na
rukou jejich, a netoliko s ukydanými bohy
svými cizoložily, ale také i syny své, kteréž
mně zplodily, vodily jim skrze oheň, aby se-
38 žráni byli. * Ještě i toto činily mi, že zane-
čišťovaly svatyni mou v tentýž den a sobot
39 mých poskvrňovaly; * nebo obětovavše syny
své ukydaným bohům svým vcházely do sva-
tyně mé v tentýž den, aby ji poskvrňovaly;
aihle takť jsou činívaly u prostřed mého do-
40 mu. * Nad to že vysýlaly k mužům, jenžby
přišli zdaleka, kteřížto, jakž posel vyslán
k nim, ai hned přicházívali, jimž jsi k zalí-
bení se umývala a tvář svou líčila a okrašlo-
41 valas se okrasou, * a usazovalas se na loži
slavném, před nímž stůl připravený byl, na
něž jsi i kadidlo mé i masti mé vynakláda-
42 la. * A tu slýchán byl hlas zástupu veselícího
se; nebo i k mužům z obecného lidu vysýlaly,
jenž bývali přivozováni ožralí z pouště, i dá-
vali náramky na ruce jejich i koruny ozdob-
né na hlavy jejich. * A ačkoli jsem se do- 43
mlouval na cizoložství té lotryně a že oni je-
dnak s jednou, jednak s druhou smilství pro-
vodí * a že každý z nich vchází k ní, tak ja- 44
ko někdo vchází k ženě nevěstce; však jsou
vždy vcházeli k Oolle a Oolibě ženám přene-
šlechetným. * Protož muži spravedliví tiť je 45
souditi budou soudem žen cizoložných a sou-
dem těch, jenž vylévaly krev, protože cizolo-
žily a krev jest na rukou jejich. * Nebo takto 46
praví Panovník Hospodin: Přivedu na ně
vojsko a dám je v posmýkání i v loupež;
* i uhází je to shromáždění kamením a po- 47
seká je meči svými; syny jejich i dcery je-
jich pomordují, a domy jejich ohněm popálí.
* A tak přítrž učiním nešlechetnosti v zemi 48
této; i budou se vámi káti vsecky ženy a ne-
dopustí se nešlechetnosti podobné vaší; * ne- 49
bo vzložena bude na vás nešlechetnost vaše,
a ponesete hříchy ukydaných bohův svých;
i zvíte, že já jsem Panovník Hospodin.

Hlava 24.

O devátém létu. Toho roku dvoje zvláštní kázaní proroka božího poznamenané jest. I. První bylo, když Babylonští právě Jerusalem oblehli. Tuť prorok vypravuje A) v podobenství: na poručení boží přistaviv hrnec vodou nalitý k ohni, jej 1) naplnil dobrými kusy masa a 2) obkladl kostmi, 3) aby se všecko v něm rozvařilo. B) Světle, horlí nad zahynutím a příčinou zahynutí; a) zahynutí města předpověděl dokonale; b) příčina zahynutí jest hřích, a to α) v životě nestoudnost, β) k napomínání zarytost, čehož soud boží trpěti nechce. II. V druhém Bůh o zázraku předpovídá a jej vykládá. — Předpovídá nejprv proroku s napomenutím, jakby se měl tu chovati, potom skrze proroka lidu Vykládá pak opět: nejprv proroku s vyplněním předpovědění; umřela zajisté náhle proroku manželka. Potom skrze proroka lidu tážícímu se, a to s zámutkem doslýchajících a s potěšením mluvícího. Zámutek doslýchajících jest v tom, že 1) uslyší o celé zkáze svatyně, 2) nebudou moci toho zjevně nijakž oplakati. Potěšení proroka pak jest, že Bůh ho 1) lidu za zázrak vystavil, 2) v předpovídání nezmýlí, nýbrž k tomu přivede, aby a) utíkající k němu o tom noviny nosili, b) i jiní slyšíce to poznali, že Bůh s ním jest.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
léta devátého měsíce desátého, desátého dne té-
hož měsíce řkoucí: * Synu člověčí, napiš sobě 2
jmeno tohoto dne, právě hned dnešního dne

---

37. *zplodily.* Jakoby řekl: kteréž mně k mé službě a poctě obětovati a posvěcovati měli, a ne těm svým bohům smyšleným. Ještěť to podnes pevně stojí, že ne k lidským ani světa zákonům, jakož sebe, tak ani svých dítek zavazovati máme; ale samému věčnému stvořiteli svému.

38. *den.* Jakoby řekl: v kterýž syny své skrze oheň vodily, také do mého chrámu vcházeti a přede mnou se nestydatě stavěti směly, jakoby se věrně a upřímě ve všem chovaly.

39. *nebo* etc. Příklad toho viz IV. Král. 21, 6. — *obětovavše*, H. zbivše.

40. *tvář*, H. oči své. Podobně IV. Král. 9, 30.

41. *slavném*, H. slávy. — *na něž*, t. na to lože, hody, kvasy a rozkoše strojíc; podobně mluví Isai. 57, 7.

42. *A tu*, H. v něm neb při něm, t. tom loži. — *veselícího se*, H. pokoje užívajícího. — *z obecného*, H. z množství lidu; jakoby řekl: Nepřestávali na tom, že se s mocnými a znamenitými národy smluvili; ale leda chatru k sobě vábili a jim se více než Bohu důvěřovali; výš 26, 25. — *ožralí*, J Sabejští. — *koruny* etc., H. korunu ozdoby.

43. *lotryně*, H zastaralé neb sešlé. — *že oni*, t. ti, s kterýmiž se rotí, jí víry držeti nebudou.

44. *přenešlechetným*, H. nešlechetnosti.

45. *tiť*, t. Assyrští a Babylonští, kteříž oboji ač bezbožni byli, však jakýmž takýmž světlem přirozeným vedeni jsouce modlářství a tyranství Judských v ošklivosti měli (podobně výš 16, 27.) Aneb proto je tak nazývá, že spravedlivou boží pomstu nad nimi pro ty ohavnosti vykonati měli. — *soudem*, tak výš 16, 38. — *na rukou.* Jakoby řekl: krví nevinných vylitou jsou zmazáni a poskvrněni.

46 *vojsko*, H. kahal, t. shromáždění a to takové, jakéž bývá těch, kteříž k službě boží se shromažďují; proč je tak nazývá, viz podobné mluvení Isai. 13, 3. — *v posmýkání*, viz Deut. 28, 25.

47. *kamením.* Mluví podlé spůsobu té pomsty, kteráž na ty, jenž tělesně cizoložili, docházeti měla; o níž viz Deut. 22, 21. 24. — *je*, t. ty ženy cizoložné, jimiž lid judský vyznamenán.

49. *vzložena*, H. vzloží.

tohoto; nebo oblehl král babylonský Jerusa-
3 lem právě tohoto dnešního dne; * a předlož
tomu domu zpurnému podobenství řka: Takto
praví Panovník Hospodin: Přistav tento hr-
4 nec, přistav, a nalej také do něho vody, * a
sebera kusy náležité do něho, každý kus do-
brý, stehno i plece a nejlepšími kostmi na-
5 plň jej; * přivezmi i nejlepších bravů a udě-
lej oheň z kostí pod ním, spůsob, ať to vře,
ažby kypělo, ať se i kosti jeho rozvaří
6 v něm. * Protož takto praví Panovník Hospo-
din: Běda městu tomu vražednému, hrnci,
v němž zůstává připálenina jeho, z něhož
pravím připálenina jeho nevychází, po ku-
sích, po kusích vytahuj z něho, nepadneť na
7 ně los. * Nebo krev, kterouž vylilo, jest u pro-
střed něho, na vysedlou skálu vystavilo ji,
nevylilo ji na zemi, aby ji prach přikryl:
8 * i já zanítě prchlivost k vykonání pomsty
vystavím krev, kterouž vylilo na vysedlou
9 skálu, aby nebyla přikryta. * Protož takto
praví Panovník Hospodin: Běda městu vra-
žednému, i já udělám veliký oheň * přiklá- 10
daje dříví, rozněcuje oheň, v nic obraceje
maso a kořeně kořením, tak že i kosti spá-
leny budou; * a postavím ten hrnec na uhlí 11
jeho prázdný, aby se zhřela i rozpálila měď
jeho, ažby se vyvařila u prostřed něho ne-
čistota jeho a vyprázdnila připálenina jeho.
* Klamy svými urážело mne; protož nevyjde 12
z něho množství připáleniny jeho, do ohně
musí připálenina jeho. * V té nečistotě jest ne- 13
šlechetnost; protože jsem tě očišťoval, však
nejsi očištěno; nebudeš více očišťováno od
nečistoty své, až i doložím prchlivost svou
na tebe. * Já Hospodin mluvil jsem, dojdeť 14
a učiním to; neustoupímť, aniž se slituji, ani
želeti budu; podlé cest tvých a činův tvých
budou tě souditi, praví Panovník Hospodin.
Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně 15
řkoucí: * Synu člověčí, až já odejmu od tebe 16
žádost očí tvých vnáhle; ty však nekvěl ani

1. *devátého*, t. od zajetí Jekoniášova; viz výš 20, 1. — *desátého*, t. prosince, H. tebet.

2. *tohoto dne:* v němž totiž král babylonský oblehl Jerusalem (IV. Král. 25, 1., Jer. 52, 4.), čemuž nebyl přítomen Ezechiel; však zvláštním náběštím božím zjevené sobě to maje, o témž obležení v Babyloně lidu svému duchem prorockým vypravoval. — *oblehl*, H. samach, t. spolehnouti neb zpodepříti se. Jakoby řekl Bůh: Na kteréhož Judští v naději pomoci a ochrany od něho spolehli, jižtě on sám právě na ně spolehl ne ku pomoci, ale ku potlačení jejich, aby bylo zřejmé, že mé výstrahy skrze proroky činěné, aby v lidech a knížatech nebylo doufáno, nebyly daremné. Žl. 145, 3., Isai. 2, 22., též 8, 12., též 18, 2., níž 29, 6.

3. *zpurnému*, H. zpoury. — *hrnec.* V podobenství tomto, hrncem k uhlí přistaveným, míní se město Jerusalem v rozličném trápení jako v ohni postavené (jako i Jer. 1, 13., výš 11, 7.); nalitím vody do toho hrnce hrozná soužení a všelijaké úzkosti, jak pod příkladem ohně a vody často písma o bídách lidských mluví (Žl. 65, 12., též 67, 2., též 72, 10.). Skladením neb sebráním kusů nejlepších i jiných tu položených do něho, král Sedekiáš, kněží, levitové i knížata i lid, kdežto svízel míti a mnohých bíd okoušeti měli; naplněním hrnce kostmi nejvýbornějšími, nejstatečnější a nejsilnější vojáky, kteříž do města shromážděni býti měli; hromadou kostí pod tím hrncem skladených, příčinu těch hrozných pomst božích, t. zmordování lidí nevinných a zvláště pak dítek modlám obětovaných i proroků věrných, což vše jako nějaký podnět příčinou bylo zkažení města Jerusalema; rozvařením kostí v tom hrnci do konce zkažení netoliko lidí rozkošných, ale i zmužilých a otrlých.

4. *náležité*, H. jeho. — *nejlepšími*, H. vybráním, tak hned.

5. *oheň*, J. hranici neb hromadu, tak v. 9. — *ním*, t. tím hrncem — *spůsob*, H. vař vření jeho.— *jeho*, t. vložené do toho hrnce.

6. *vražednému*, H. krví, t. Jerusalemu, kterýž zatvrdil se v zlosti své, a jehož mnozí hříchové a nečistoty, jako hrnce smaha a připálenina nějaká se drží, protož ohněm rozličných pokušení vypálen býti musí. — *připálenina*, J. pěna. — *po kusích*, H. po kusích jeho, po kusích jeho. — *vytahuj*, t. ohlašuj jim to, že pomalu jedni za druhými zjímáni budou a zahynou, až město zpustne a prázdné zůstane. — *los.* Jakoby řekl: Nebude tu šetříno a jako losem ohledáváno, kdo má v městě zabit neb zachován býti, ale všickni vesměs budou zjímáni a zmordováni, bohatí i chudí, slavní i potupení, velicí i malí, vrchnost i lid obecný, J. rozumějí, že nebude o město los vržen, má-li býti zkaženo, čili v své důstojnosti zanecháno.

7. *vystavilo ji*, t. i zjevně krev ne[illegible]nnou vylévalo, a tím se ještě pochlubovalo i vražd a jiných nešlechetností zastávalo, což všechněm lidem a ovšem pak Bohu jest známé a patrné, ne jinak než jakoby na nějaké skále na oku to postaveno bylo; ježto Bůh v zákoně svém přikázal, aby i zvířat a ptákův krev zasypána byla (Lev. 18, 13.), toto pak ani krve lidské neochraňovalo.

8. *zanítě*, H. učině, aby vstoupila.

9. *vražednému*, H. krví. — *oheň*, t. pokuty a bídy dopustím, aby jimi jako prudkým ohněm nějakým lid i město zkaženo bylo.

10. *přikládaje*, H. rozmnožuje. — *kořením.* Jakoby řekl: Jakož krmě okořeněná s lepší chutí se jídá, tak to spůsobím, aby vás s větší chtivostí hubili. a jako nějaké jídlo úpravné lakotně požírali.

11. *ten*, H. jej. — *prázdný*, t. jakož hrnec, k němuž něco přihoří, dáván bývá na oheň, aby vyhořel, a častokrát i rozpuká se; tak město Jerusalem, když z něho lid zajat bude, naposledy vypáleno a zkaženo bude, a tak i s svými nečistotami zahyne. — *měď*, J. mrzkost. — *vyvařila*, H. rozpustila.

12. *Klamy*: lžmi, t. všelijakými nepravostmi, kteréž v řeči i v skutku páchalo, a obzvláštně pak mnoho mi v čas těžkosti slibujíc a skutkem nic neplníc.

13. *doložím* etc., H. učiním, aby odpočinula prchlivost má.

14. *souditi*, viz 23, 45.

16. *žádost*, t. manželku tvou milou, o čemž v. 18. — *vnáhle*, H. ranou, t. náhlou smrtí; čímž ukā-

17 plač, a nechť nevycházejí slzy tvé; * stonati
přestaň, smutku jakýž bývá po mrtvých nenes,
klobouk svůj vstav na sebe a střevíce své
obuj na nohy své a nezastírej brady své,
18 aniž pokrmu čího jez. * Což když jsem pověděl
lidu ráno, tedy umřela žena má u večer.
I učinil jsem na ráno, jakž mi rozkázáno
19 bylo. * I řekl ke mně lid: Což nám neoznámíš,
co tyto věci nám vyznamenávají, kteréž
20 činíš? * Tedy řekl jsem jim: Slovo Hospodi-
21 novo stalo se ke mně řkoucí: * Rci domu
israelskému: Takto praví Panovník Hospodin:
Ai já poskvrním svatyně své, vyvýšenosti
síly vaší, žádosti očí vašich a toho, čehož
šetří duše vaše; též synové vaši a dcery
vaše, kterýchž jste zanechali, mečem padnou;
22 * i budete tak činiti, jakž já činím; brady
nezastřete, aniž čího pokrmu jísti budete, * a 23
majíce klobouky své na hlavách svých a střevíce
na nohou svých, nebudete kvíliti ani
plakati; ale svadnouce pro nepravosti své
úpěti budete jeden s druhým.* Nebo jest vám 24
Ezechiel zázrakem; všecko, což on činí, budete
činiti, a když to přijde, tedy zvíte, že
já jsem Panovník Hospodin. * Ty pak synu 25
člověčí zdali v ten den, když já odejmu od
nich sílu jejich, veselí okrasy jejich, žádost
očí jejich a to, po čemž touží duše jejich, syny
jejich i dcery jejich, * zdali pravím v ten 26
den nepřijde k tobě ten, kdož uteče, vypravuje
tu novinu; * v ten den otevrou se ústa 27
tvá při přítomnosti toho, jenž ušel, i budeš
mluviti a nebudeš více němým; takž jim budeš
zázrakem, i zvědí, že já jsem Hospodin.

Hlava 25.

Horlí již proti nepřátelům lidu, kratčeji proti: A) Ammonitským. Na poručení boží prorok Ammonitským 1) připomínaje jejich proti lidu božímu úsměšky 2) hrozí jim hanbou a zavedením. B) Moabským. Též Moabským na poručení boží 1) pro jejich útržky lidu činěné 2) hrozí uvedením vojska proti nim, aby jako Ammonitští, tak i oni soudů jeho zakusili. C) Idumejským. Též na poručení boží prorok jim 1) připomenuv jejich nad lidem božím tyranství 2) hrozí vyhubením hrozným na vymstění všelikého bezpráví. D) Filistinským. Těmto jmenem božím prorok 1) pro jejich nenáležité nad lidem božím se vymstívání 2) ukládá vyplénění hrozné na oslavení jmena svatého.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, obrať tvář svou proti
3 synům Ammonovým a prorokuj proti nim, * a
rci synům Ammonovým: Slyšte slovo Panovníka
Hospodina: Takto praví Panovník Hospodin:
Protože jsi prokřikoval nad svatyní
mou, že poskvrněna byla, říkaje: Haha, a
nad zemí israelskou, že spuštěna byla, a nad
4 domem judským, že šel v zajetí; * protož ai,
já dám tě národům východním za dědictví;
i vzdělají sobě hrady v tobě a vystaví v tobě
příbytky své, tiť budou jísti ovoce tvé a
ti budou píti mléko tvé; * a dám Rabbat za 5
obydlí velbloudům a města synův Ammonových
za odpočivadlo stádům; i zvíte, že já
jsem Hospodin. * Nebo takto praví Panovník 6
Hospodin: Proto, že jsi tleskal rukou a dupal
nohou a veselil se srdečně, že jsi všelijak
loupil zemi israelskou, * protož, ai já 7
vztáhnu ruku svou na tebe a vydám tě

---

záno (jakž dále se vysvětluje) náhlé hrozných božích pomst na Judské uvedení. — *nevycházejí*: neběží.

17. *stonati*: úpěti. — *přestaň*, H. mlč. — *nenes*, H. nečiň. — *klobouk*, t. jehož obecně užíváš. Nebo sic jinak v zámutcích a bídách postaveni jsouce hlavu odkrytou mívali a prachem ji posýpali (II. Král. 1, 3., Ester. 4, 1.), bosí chodívali (II. Král. 15, 30.), bradu neb ústa zastírali (Lev. 13, 45. Mich. 3, 7.). — *vstav*, H. zavaž. — *obuj*, H. polož. — *brady*: úst. — *čího*, H. lidí, tak níž ve verši 22. — *jez*, t. na hodech, kteréžťby pro obveselení v zámutku tvém připraveny byly. Nebo ten obyčej u Židů býval, že takovým pro smrt něčí zarmouceným hody strojívali; jakž se znáti dává z Jerem. 16, 7.

21. *svatyně*, viz výš 9, 7. — *zanechali*, t. v Judstvě; nebo ne všickni se odebrali s Jekoniášem.

23. *plakati*. Jakoby řekl: Nebudete moci ani náležitě pochovávati mrtvých svých a při tom obřady nějakými se zaměstknávati. — *jeden*, H. muž k bratru svému.

24. *zázrakem*. Jakoby řekl: Tento jeho příklad vám vyznamenává a prorokuje hrozné věci.

25. *očí jejich*, t. to vše což nejlepšího a nejmilejšího mají. — *to po čemž* etc., H. pozdvižení duše jejich.

26. *uteče*, t. z Jerusalema po dobytí jeho; což kdy a jak k svému splnění přišlo, viz níž 33, 21. — *vypravuje*, H. k činění slyšení uší.

27. *ušel*, t. o němž v. 26.

2. *obrať*, H. polož, viz výš 6, 2.

3. *prokřikoval*, t. ty lide ammonitský. — *v zajetí*, H. přestěhování.

4. *národům*, H. synům východu, t. babylonským, tak níž ve verši 10. — *vzdělají*, H. položí. — *hrady*: paláce.

5. *Rabbat*, t. město hlavní ammonitské. II. Král. 12, 26. — *stádům*: bravům.

6. *srdečně*: H. v duši. — *že jsi* etc., H. ze všeho loupení tvého.

7. *vyplénim*, H. vytnu.

v loupež národům a vyplénim tě z lidí a
vyhubím tě ze zemí, i vyhladím tě; tu zvíš,
že já jsem Hospodin.
8 Takto praví Panovník Hospodin: Z té pří-
činy, že říkal Moab a hora Seir: Hle, podobný
jest všechněm jiným národům dům judský;
9 * protož ai, já otevru bok Moabských, hned od
Arim od těch měst jejich, kteráž jsou na pomezí
jejich, tu rozkošnou zemi Betjesimotských, Beel-
10 meonských i Kariataimských, * národům vý-
chodním, do země synův Ammonových; nebo
jsem ji dal jim v dědictví, tak aby nebylo
zpomínáno více na syny Ammonovy mezi ná-
11 rody; * ano i nad Moabem vykonám soudy
své, i zvědí, že já jsem Hospodin.
12 Takto praví Panovník Hospodin: Pro-
tože Idumejští nenáležitě se vymstívajíce
ukrutně se měli k domu judskému, a tak
uvodili na se vinu velikou vymstívajíce se na
13 nich, * protož pravím takto dí Panovník Ho-
spodin: I na zemi idumejskou vztáhnu ruku
svou a vyplénim z ní i hovada, a obrátím ji
v pustinu hned od Temana, tak že až do De-
dana mečem padati budou; * a tak uvedu 14
pomstu svou na Idumejské skrze ruku lidu
mého israelského, a naloží s Idumejskými po-
dlé hněvu mého a podlé prchlivosti mé;
i poznají pomstu mou, praví Panovník Ho-
spodin.
Takto praví Panovník Hospodin: Pro- 15
tože se Filištinští ukrutně měli z příčiny po-
msty nenáležitě se vymstívajíce, loupíce zlost-
ně a zhoubu uvodíce z nenávisti starodávní;
* protož takto praví Panovník Hospodin: Ai 16
já vztáhnu ruku svou na Filistinské a vyplé-
ním Cretejské a zkazím ostatek přístavu
mořského; * a tak vykonám při nich pomsty 17
veliké káráními zuřivými, a zvědíť, že já
jsem Hospodin, když uvedu pomstu svou
na ně.

Hlava 26.

Širší nesnáz má prorok s A) Tyrskými. Proti Tyrským horlí vůbec (jednou i po druhé) a obzvláštně. Jednou. Léta jedenáctého na poručení boží prorok Tyrským 1) připomenuv jejich nad pádem Jerusalema chechtání 2) hrozí, že v zemi jejich a) hlavní město k vyvrácení přijde, b) okolní obce zkázu vezmou; nebo (prý) Babylonský povstana v síle veliké oboří se na ně, tak že proti němu nic síla neostojí, nýbrž on všecko α) rozebéře, což k rozkoši bylo, β) město na věčnou záhubu přivede, nebo tak uložil Bůh. Odkudž okolní 1) tehdejší a) nad pověstí se uleknou, b) ovšem nad zkázou lkáti budou čekajíce, co jim také odtad žalostného půjde; 2) budoucí a) vidouce zříceniny a b) slyšíce o zkáze obyvatelů všemu tomu se podiví.

Bylo pak jedenáctého léta prvního dne
měsíce, že se stalo slovo Hospodinovo ke
2 mně řkoucí: * Synu člověčí, protože prokřikuje
Tyrus nad Jerusalemem říkaje: Haha, potří-
nať jest město bran velmi lidných, obrací se
ke mně, naplněn budu, kdyžtě zpuštěno.
* Protož takto praví Panovník Hospodin: Ai 3
já povstanu proti tobě, ó Tyre, a přivedu na

8. *Seir*, t. Idumejští; viz Gen. 36, 9. Deut. 2, 4. — *judský*. Jakoby řekl: Ačkoli se tím honosí a pyšně nade všecky jiné národy vyzdvihují, že jsou lid Hospodinův zvláštní, jemu posvěcený: však vidíme, že rovně jako kteří jiní národové bědováni, sužováni, mordováni a zajímáni bývají; anobrž jako za divadlo všemu světu téměř vystaveni jsou. Kde nyní chrám jejich? kde archa? kde množství obřadů? nýbrž kde Bůh jejich, jehož ochranou se tak štědře honosívali? Vidíme zřejmě, že to vše daremné jest a pouhá marnost.
9. *bok*, t. zámky a pevnosti pomezní zkazím, aby nepřátelé (o nichž hned ve verši 10.) mohli bez překážky do ní vtrhnouti. — *Arim*, t. tak řečených dvou měst, t. Ar (Num. 21, 15., Isai 16, 1.) a Aroer (Deut. 2, 36.). — *jejich*, H. jeho, tak hned. — *rozkošnou*, H. krásu.
10. *národům*, H. synům východu. — *nebo* etc. Výš v. 4.
12. *nenáležitě* etc., H. činili, tak v. 15. — *ukrutně* etc., H. mstíce se mstěním. — *uvodili* etc., H. obviňují se obviňujíce.
13. *Temana*, viz Jer. 49, 20. — *Dedana*, viz Jer. 49, 8.
14. *uvedu*, H. dám. — *ruku*. Někteří to slovo tak zprosta literně berou, že někdy Bůh skrze lid svůj ztrestal Idumejské, a k tomu něco podobného přivodí, že Jan Hirkan Idumejské podmaniv k obřadům židovským i k obřízce je přinutil. J. což podobněji jest, jakoby řekl: Uvedu na ně touž ránu neb pokutu, kterouž lid můj strestán bude, t. skrze Chaldejské. — *naloží*, H. učiní.
15. *ukrutně*, H. činili. — *loupíce*, H. loupením v duši. — *z nenávisti*, H. nepřátelstvím věkův.
16. *přístavu*: břehu.
17. *zuřivými*, H. prchlivosti.
1. *léta*: viz výš 20, 1. — *měsíce*. Ač nepraví kterého, však se rozumí, že toho měsíce, kterýž nastal po dobytí Jerusalema, t. července, jenž u latiníků slove Julius aneb Quintilis, Židé pátým nazývali; nebo Jerusalem čtvrtého dobyt. Jerem. 52, 6.
2. *lidných*. Jakoby řekl: do něhož se z rozličných národů sbíhali, buď z příčiny náboženství (Skut. 2, 5.), buď z příčiny kupectví. — *ke mně*, t. všelijaká kupectví sem přenesena budou a tak naplněn aneb obohacen budu. — *zpuštěno*, t. město Jerusalem.
3. *přivedu* etc., H. učiním, aby vstoupili. — *mnohé*, t. s králem velmi mocným těch časů, o němž v. 7.

tebe národy mnohé, tak jakobych přivedl moře
4 s vlnami jeho; * i zkazí zdi Tyru a zboří vě-
že jeho, vymetu také z něho prach jeho a
5 obrátím jej v skálu vysedlou, * tak že budu u
prostřed moře místem příhodným k vysušování
sítí; nebo jsem já mluvil, praví Panovník
Hospodin, protož bude v loupež národům;
6 * dcery pak jeho, kteréž na poli budou, me-
čem zmordovány budou; i zvědí, že já jsem
7 Hospodin. * Nebo takto praví Panovník Ho-
spodin: Ai já přivedu na Tyr Nabuchodono-
sora krále babylonského, od půlnoci krále
nad králi, s koňmi a s vozy i s jezdci,
8 i s vojskem a s lidem mnohým; * dcery tvé
na poli mečem zmorduje a vzdělá proti tobě
tvrze a vysype proti tobě násyp a postaví
9 proti tobě pavézníky, * i střelbu zasadí proti
zdem tvým a věže tvé poboří nosatci svými.
10 * Od množství koní jeho přikryje tě prach
jejich, od hřmotu jezdcův a kar i vozův za-
třesou se zdi tvé, když on vcházeti bude do
bran tvých jako skrze průchody města pro-
11 bořeného; * kopyty koní svých pošlapá vše-
cky ulice tvé, lid tvůj mečem pomorduje, a
sloupové pamětní síly tvé každý na zemi pa-
12 dne. * I rozberou zboží tvá a rozchvátají ku-
pectví tvá a rozválejí zdi tvé, i domy tvé
rozkošné poboří a kamení tvé i dříví tvá,
13 i prach tvůj do vody vmecí; * a tak přítrž
učiním hluku zpěvův tvých a zvuku citar
14 tvých, aby nebylo slýcháno více, * a obrátím
tě v skálu vysedlou, budeš místem příhodným
k vysušování sítí, nebudeš vystaven více; ne-
bo já Hospodin mluvil jsem, praví Panovník
Hospodin. * Takto praví Panovník Hospodin 15
Tyru: Zdaliž od hřmotu padání tvého, když
stonati budou zranění, když ukrutný mord
bude u prostřed tebe, nepohnou se ostrovo-
vé? * A vyvstanou ze stolic svých všecka 16
knížata pomořská a složí se sebe pláště své
i roucha svá vyšívaná svlekou, v hrůzy se
oblekou, na zemi seděti budou a třesouce se
každé chvíle trnouti budou nad tebou; * i 17
vydají se nad tebou v naříkání a dí tobě:
Jak jsi zhynulo, ó město, v němž bydleno bylo
pro příhodnost moře! město slovútné, ježto
bylo pevné na moři, ono i s obyvateli svými,
kteříž pouštěli strach svůj na všecky obyva-
tele jeho; * tehdáž třásti se budou ostrovové 18
v den pádu tvého; předěšeni pravím budou
ostrovové, jenž jsou na moři, hledíce nač tobě
přišlo. * Nebo tak praví Panovník Hospodin: 19
Když tě učiním městem zpustěným jako mě-
sta, v nichž se nebydlí, když uvedu na tebe
hlubinu, tak že tě přikryjí vody mnohé,
* když učiním, že sstoupíš sstupujícími do já- 20
my k lidu dávnímu, a posadím tě v nejniž-
ších stranách země, na pustinách starodávních
s těmi, jenž sstupují do jámy, aby nebylo
bydleno v tobě, tehdáž prokáži slávu svou
v zemi živých; * nebo učiním to, že budeš 21
k náramné hrůze, i když tě nestane; a bylo-
liby hledáno, aby nebylo na věky nalezeno,
praví Panovník Hospodin.

---

4. *prach*: aneb zemi, kteréž do něho navezli (jakž obyčej v městech a místech na skále vzdělaných), aby se tam volně bydleti i něco (pro rozkoš aspoň) síti a štípiti mohlo. — *vysedlou.* Jakoby řekl: Na to jej přivedu, aby jen kamení a zbořenin jeho veliké hromady, na nichžby rybáři síti své vysoušeli, pozůstaly.

5. *k vysušování*, H. rozestření sítí, tak níž 14.

6. *dcery*, t. jiná města, městečka a vsi v jeho vůkolí a krajině.

7. *krále*, H. králův. — *s vojskem*, H. kahal, výš 23, 46.

8. *vzdělá*, H. položí. — *pavézníky*, H. pavézu.

9. *střelbu*, H. mechi koballo, t. hubící před sebou, rozumí se jakýkoli nástroj válečný, jako nyní říkají: bořící dělo.

11. *síly tvé*, t. na památku rekovských činův tvých vyzdvižení. — *padne*, H. sstoupí.

12. *rozkošné* H. žádosti. — *prach*, výš v. 4. — *do vody*, H. do prostřed vody položí.

14. *více*, t. k první, své slávě a důstojnosti, v jakovéžs prvé byl, nepřijdeš; viz Isai. 23, 17.

15. *když ukrutný* etc., H. když zmordováni budou mordem. — *ostrovové*, t. jiná pomořská města.

16. *vyvstanou*, H. sstoupí. — *vyšívaná*, H. vyšívání. — *oblekou.* Jakoby řekl: Bázeň a strach je odevšad obstupovati bude, aby i jich něco podobného nepotkalo. — *tebou*, t. velice se divíce pádu a zkažení tvému hroznému.

17. *vydají*, H. vynesou naříkání. — *moře*, H. moři, t. pro snadný a volný přístup po moři se všelijakým kupectvím. — *slovútné*: chválené. — *pouštěli*, H. dali.

18. *tehdáž*, H. nyní. — *tobě* etc., H. od vyjití tvého.

19. *tě* etc., H. dám. — *hlubiny*: propast. — *vody* etc., t. veliká síla národů, tak výš v. 3.

20. *dávnímu*, H. věků, t. připojeno budeš k těm, jenž dávno zemřeli. — *v nejnižších*, H. v zemi nejnižších (stran). — *starodávních*, H. od věků. — *prokáži*, H. dám neb položím. — *slávu*, H. krásu. — *živých.* Týž smysl slov těchto se vidí jako i těch, J, zvědí, že já jsem Hospodin, jichž často užívá prorok tento.

21. *učiním* H. hrůze položím tě. — *nalezeno*, t. v své prvnější slávě.

Hlava 27.

Po druhé. Prorok na poručení boží naříkaje nad Tyrem s připomenutím pýchy jeho I. vyčítá, jak bylo město 1) opatřené a) pevností, b) okrasou, c) správou, 2) slovútné u rozličných národů pro slavný obchod; II. předpovídá města s obchodem i se vším zkázu velikou, tak že 1) správců opatrnost zahyne, 2) tovaryši a) bližší nad ním v smutku plakati budou, b) další, jenžto od něho obohacováni byli, nad takovou záhubou se uleknou náramně.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Ty pak synu člověčí vydej se nad
3 Tyrem v naříkání * a rci Tyru, jenž sedě tu,
kdež se na moře pouštějí, kupectví provodí
s národy na ostrovích mnohých: Takto praví
Panovník Hospodin: Ó Tyre, ty jsi říkal: Já
4 jsem nejkrásnější; * u prostřed moře byly hranice
tvé, stavitelé tvoji dokonale tě ozdobo-
5 vali; * z jedloví s hory Sanir dělávali všecka
obkládání tvá; cedry z Libanu brávali k dě-
6 lání sloupův k lodím tvým; * z dubův basanských
dělávali vesla tvá a lavičky tvé dělávali
z kostí slonových a z pušpanu z ostrovů
7 chittských, * kment s vyšíváním egyptským býval
místo plátna tvého, z něhož jsi míval
plachty na lodí; modrý postavec a zlatohlav
8 z ostrovův Elisa přikrýval tě; * obyvatelé sidonští
i aradští bývali plavci tvoji, moudří
tvoji v tobě, ó Tyre, ti bývali správcové
9 tvoji; * starší gebalští a moudří jejich opravovali
v tobě zbořeniny tvé; všecky lodí
mořské i plavci jejich bývali v tobě směňu-
10 jíce s tebou kupectví svá; * Perští a Lyditští
i Futští bývali v vojště tvém bojovníci tvoji;
pavezu a lebku zavěšovali v tobě, tiť jsou
11 přidávali tobě ozdoby; * Aradští s vojskem
tvým na zdech tvých vůkol, též Gammadští
na věžech tvých bývali, kteřížto štíty své za-
věšovali i na zdech tvých vůkol, tiť jsou tě
zvláštně ozdobovali; * Tarští bývali kupci 12
tvoji pro množství všelijakého zboží, v stříbře,
železe, cínu i olově kupčili na trzích
tvých; * Javan, Tubal a Mosoch bývali kupci 13
tvoji, lidi a nádobí měděné dávali za směnu
tobě; * ti pak, kteříž byli z domu Togorma, 14
v koních a jezdcích i mezcích kupčili na trzích
tvých; * synové Dedanovi kupci tvoji a 15
ostrovové mnozí kupectví k ruce tvé dodávali,
rohy, kosti slonové i dříví ebenové směňovali
za mzdu tvou; * Syrští bývali kupci tvoji 16
pro množství věcí tvých řemeslně udělaných,
za kteréžto modré postavce, zlatohlavy, vyšívání,
i kment a korály a křišťál dávali na
trzích tvých; * Judští i země israelská bývali 17
kupci tvoji, pšenici mennitskou i fenickou a
med, olej i kadidlo dávali za směnu tobě;
* Damašští bývali kupci tvoji pro množství 18
věcí tvých řemeslně udělaných a pro množství
všelijakého zboží, začež směňovali víno
helbonské a vlnu bělostkvoucí. * Též Dan 19
i Javan chodíce na trhy tvé kupčili a železo
vyhlazené, kasii i třtinu vonnou tobě směňo-

---

2. *vydej* etc., H. vyneseš naříkání.

3. *tu kdež* etc., H. při vcházeních moře. — *nejkrásnější*, H. dokonalý krásou.

4. *u prostřed*: u vnitřnosti, H. v srdci moře: nežeby právě v prostřed moře bylo, poněvadž od břehu toliko sedm set kročejův s jedné strany leželo; ale že na ostrově vzděláno jsouc vůkol a vůkol vodami mořskými neb mořem otočeno bylo. — *dokonale*, H. dokonali krásu tvou, tak v. 11.

5. *Sanir*, viz Deut. 3, 9. Žl. 28, 6. — *tvým*, H. tobě.

6. *lavičky*, t. sedadla, na nichž sedali ti, kteříž veslem táhli. — *z pušpanu*, J. nejhladších; k předcházejícím slovům to připojujíce. — *chittských*: na řecký neb vlaský národ to vykládají; viz Isai. 23, 1.

7. *egyptským*, H. z Egypta. — *plachty*, H. plachtu. — *modrý*, t. z hedbáví modrého aneb šarlatu že měli na lodích plachty sebe k přikrývání, pod nimiž seděli, aneb z toho že i roucha měli. — *Elisa*, kteříž jakž smyslí, původ svůj měli od Elisa, syna Javanova. Gen. 10, 4.

8. *aradští*, t. pošlí z Arada neb Aradia, o němž Gen. 10, 18. — *tvoji*, t. tvých lodí.

9. *gebalští* neb gibličtí, o nichž III. Král. 5, 18. Žl. 82, 8.

10. *Lyditští* jinak Ludimští. — *Futští*, viz Jerem. 46, 9. — *bojovníci*, H. muži boje tvého, tak v. 27. — *v tobě*. Jakoby řekl: Vždyckys mělo na hotově lid vojenský, kteříž ustavičně na stráži byli. — *tobě*, H. tvé.

11. *Aradští*, H. synové Arada. — *Gammadští*, aneb jakž smyslí někteří Fenitští, J. trpaslíkové neb pídimužíkové. — *zvláštně* etc., H. dokonali krásu tvou.

12. *Tarští*, J. moršti neb zámoršti. Viz Isai. 2, 16. — *kupčili*, H. dávali, tak níž nejednou.

13. *Javan*. Národ řecký, jenž Jonští slouli, pošlý od Javana, o němž i o Tubalovi a Mosochovi viz Gen. 10, 2. — *Mosoch* jinak Mossoch Gen. 10, 2. — *lidi*, H. duši lidskou.

14. *Togorma* neb Togarma, t. vnuka Jafetova, o němž Gen. 10, 3.

15. *Dedanovi*. O němž Gen. 10, 7. — *směňovali*, H. zase vraceli.

16. *věcí*, H. díl, tak níž 18.

17. *mennitskou*: Mennit, viz Soud. 11, 33.

20 vali; * Dedan kupčíval v tobě v suknech dra-
21 hých k ozdobení vozů; * Arabští i všecka kní-
žata cedarská kupectví k ruce tvé dodávali
v beranech a skopcích i kozlích, tím kupčí-
22 vali v tobě; * kupci sabejští i reemejští bý-
vali kupci tvoji ve všelijakých nejpřednějších
vonných věcech i ve všelijakém kamení dra-
23 hém i zlatém kupčívali na trzích tvých; * Ha-
ran a Channe i Eden, kupci sabejští, Assur
24 i Chelmad kupčíval v tobě. * Ti bývali kupci
tvoji na trzích tvých s nejvýbornějšími věcmi,
s štoučky modrého postavce a s vyšíváním
i s klénoty drahých věcí, jenž se provazy
25 svazují a zavírají do cedru; * lodí tarské cho-
dívaly k tobě pro kupectví tvá, a naplněno
jsi i zvelebeno náramně u prostřed moře,
26 * tak že na vodu velikou zavezli tě ti, jenž
tě vesly táhli; * ale vítr východní potříská tě
27 u prostřed moře. * Pročež zboží tvá i trhové
tvoji, kupectví tvá, plavci tvoji a správcové
tvoji i ti, jenž opravovali zbořeniny tvé a
směňovali s tebou kupectví svá; a všickni
muži váleční tvoji, jenž byli v tobě i všecko
shromáždění tvé, jenž bylo u prostřed tebe,
padnou do hlubokosti mořské v den pádu
tvého; * tak že od hřmotu křiku správcův 28
tvých zbouří se i vlnobití. * I vystoupí z lodí 29
svých všickni ti, jenž táhnou veslem, plavci
i všickni správcové lodí mořských na zemi
stanou, * a hlasem velikým nad tebou naří- 30
kati a žalostně křičeti budou, a sypouce
prach na hlavy své v popele se váleti; * nad 31
to zdělajíce sobě příčinou tvou lysiny pře-
páší se žíněmi a kvílením hořkým nad tebou
s žalostí srdečnou plakati budou; * vydají se 32
pravím nad tebou s hořekováním svým v na-
říkání, a budou naříkati nad tebou říkajíce:
Které město bylo podobné Tyru, aby tak po-
pléněno býti mělo jsouc u prostřed moře?
* Když vycházely koupě tvé z moře, nasyco- 33
valos národy mnohé; množstvím zboží svého
i kupectví svých zbohacovalas krále zemské;
* ale času, kteréhož ztroskotáno budeš od mo- 34
ře v hlubokých vodách, kupectví tvé i vše-
cko shromáždění tvé u prostřed tebe klesne;
* všickni obyvatelé ostrovů ztrnou nad tebou, 35
a králové jejich ohromeni jsouce zhrozí se
náramně; * kupci mezi národy ckáti budou 36
nad tebou; nebo k hrůze veliké budeš a ne-
bude tě na věky.

Hlava 28.

Obzvláštně horlí proti králi tyrskému a to dvakráte. I. Na poručení boží prorok králi 1) stíživ pýchu jeho a) vypravováním, co sám u sebe král říká, b) dojímáním řečí takových; 2) pro ten hřích předpovídá, že naň a) pustí cizozemce, b) smrt pošle, a tak α) nebude se pýchou honositi, β) musí smrtí neobřezanců umříti. II. Též na poručení boží prorok králi 1) oznámiv, a) v jaké slávě byl postaven, b) jak on i příkladem jeho lid hřešil, 2) hrozí mu pro takovou nešlechetnost pohaněním s užasnutím všechněch národů. B) Sidonskými. Podlé božího rozkazu prorok proti nim mluvě oznamuje, že ukáže slávu svou, když 1) Sidonské morem a mečem pohubí 2) a tak lidu svému a) z nebezpečenství pomůže, b) do země průchod spůsobí a c) tam hojnost dá.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí rci k vývodovi tyr-
skému: Takto praví Panovník Hospodin:
Protože se vyvyšuje srdce tvé a říkáš: Bůh
silný jsem, na stolici boží sedím u prostřed
moře; ježto jsi člověk a ne Bůh silný, ač-

---

20. *Dedan* neb Dadan, viz Gen. 25, 3. — *drahých*, H. svobody, t. kterýchž užívají lidé znamenití.
21. *cedarská*, viz Žl. 119, 5. — *kúpčívali*, H. kupci tvoji.
22. *sabejští*, viz Gen. 10, 7.
23. *Haran*, viz Gen. 11, 31. — *Eden*, viz Gen. 2, 8. — *Assur*, viz Gen. 25, 3. Job 1, 15.
24. *s nejvýbornějšími*, H. v dokonalostech. — *s štoučky*, J. svinutích v hyacintu, H. v svinutí, viz v. 7. — *klénoty*, H. poklady. — *cedru*, t. do truhel cedrových.
25. *chodívaly*, J. zpívaly o tobě; jakoby řekl: Slavná o tobě pověst vzněla. — *kupectví*, H. směnu tvou. — *u prostřed* etc., H. v srdci moří, tak níž několikrát; výš v. 4.
26. *zavezli*. Jakoby řekl: K nejvyšší slávě, cti a zboží tobě dopomáhali.
28. *zbouří*, J. pohne se předměstí.
29. *táhnou*, H. držitelé.
30. *hlasem*, H. dají slyšeti o tobě hlas svůj. — *žalostně*, H. hořce. — *sypouce*, H. číníce, aby vstupoval.
31. *zdělajíce* etc, H. vylysíce lysinu. — *s žalostí*, H. v hořkosti duše.
32. *vydají*, H. vynesli. — *moře*. Jakoby řekl: Kteréžby tak mocně a tak dokonale opatřeno bylo, aby mělo tak bídné na zkažení a zahynutí přijíti.
33. *z moře*, H. moří.
34. *od moře*, H. od moří v hlubokostech vod.
35. *nad tebou*: příčinou tvou. — *ohromeni*, H. ohromeni tvářemi. — *zhrozí* etc., H. zhrozí se hrůzou.
36. *k hrůze*, H. k hrůzám. — *na věky*, t. nikdy k slávě prvnější nepřijdeš; podobně výš 26, 14., též 28, 19.
2. *vývodovi*: vůdci. — *říkáš*. Podobně o králi babylonském viz Isai. 14, 13. 14. — *u prostřed*, H.

koli sobě přivlastňuješ srdce podobné srdci
3 božímu; * ai hle moudřejší jsi nad Daniele,
žádná věc tajná není před tebou ukrytá;
4 * moudrostí svou a rozumností svou nashro-
máždils sobě zboží a nahrnul zlata a stříbra
5 do pokladů svých; * velikou moudrostí svou
v kupectví svém rozmnožil jsi zboží svá, a
tak pozdvihlo se srdce tvé zbožím tvým.
6 * Z té příčiny takto praví Panovník Hospo-
din: Protože sobě přivlastňuješ srdce podob-
7 né srdci božímu; * protož, ai já přivedu na
tě cizozemce, nejukrutnější národy, kteříž vy-
trhnouce meče své na krásu moudrosti tvé,
8 zabijí jasnost tvou; * do jámy spustí tě, a
9 umřeš smrtí hroznou u prostřed moře. * Bu-
deš-liž tu ještě říkati před obličejem vraha
svého: Bohem jsem? poněvadž jsi člověk a
ne Bůh silný jsa v ruce toho, jenž tě mor-
10 dovati bude; * smrtí neobřezanců umřeš od
ruky cizozemců; nebo já mluvil jsem, praví
Panovník Hospodin.
11 I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
říkoucí: Synu člověčí, vydej se v naříkání nad
12 králem tyrským * a rci jemu: Takto praví
Panovník Hospodin: Ty, jenž zapečeťuješ
smlouvy, plný moudrosti a nejkrásnější,
13 * v Eden zahradě boží byl jsi, všelijaké dra-
hé kamení přikrývalo tě: sardis, topas, jas-
pis, tarsis, onychin, beril, safír, rubín a sma-
ragd i zlato; nástrojové bubnův tvých a pí-
šťal tvých v tobě, hned jakžs se narodil, při-
praveni jsou; * ty jsi cherubem hned od po- 14
mazání svého, hned jakž jsem tě za ochránce
představil, na hoře svaté boží jsi byl, u pro-
střed kamení ohnivého ustavičně jsi chodil;
* byl jsi dokonalý na cestách svých, hned 15
jakž se narodil, až se našla nepravost při
tobě. * Nebo pro množství kupectví tvého vši- 16
ckni u prostřed tebe plni jsou bezpráví, čímž
ty velmi hřešíš; pročež zahubím tě a vyhla-
dím s hory boží, ó cherube jiných ochránce,
z prostřed kamenů ohnivých; * poněvadž se 17
pozdvihlo srdce tvé slávou tvou a k zlému
jsi užíval moudrosti své příčinou jasnosti své;
protož porazím tě na zemi, před obličej krá-
lův povrhu, aby se dívali na tebe; * pro 18
množství nepravostí tvých a pro nespravedl-
nosti kupectví tvého poskvrnil jsi svatyně
své; protož vyvedu oheň z prostřed tebe,
kterýž tě sžíře a obrátí tě v popel na zemi
před očima všech na tě hledících; * všickni, 19
jenž tě znali mezi národy, ztrnou nad tebou;
k hrůze veliké budeš, a nebude tě na věky.
I stalo se slovo Hospodinovo ke mně 20
říkoucí: * Synu člověčí, obrať tvář svou proti 21
Sidonu a prorokuj proti němu * a rci: Takto 22
praví Panovník Hospodin: Ai já proti tobě
povstanu, ó Sidone, a budu oslaven u prostřed

v srdci moří, tak ve verši 8. — *přivlastňuješ*, H. dáváš, tak ve verši 6. — *božímu*. Jakoby řekl: Tak o sobě vysoce smýšlíš, jakoby se ničímž od Boha nedělil.

3. *není* etc., neukryli tobě. Opačné mluvení.

4. *nashromáždils*, H. učinil jsi, tak hned v témž verši. — *do pokladů*, J. na poklady své.

5. *velikou* etc., H. množstvím moudrosti. — *zbožím*. Jakoby řekl Bůh: Nemírnou pýchou i proti mně se spjalo; od čehož i Žl. 61, 11. vystříhá, viz Isai. 23, při verši 8.

7. *cizozemce*, t. Nabuchodonosora krále; o němž výš 26, 7. — *nejukrutnější* etc., H. ukrutné národův. — *zabijí*, J. poskvrní jasnosti. — *jasnost*: důstojnost.

8. *smrtí*, H. smrtmi zabitých, J. poskvrněných.

9. *Budeš-liž*, H. říkaje řekneš-li.

10. *smrtí*, H. smrtmi. — *neobřezanců*, t. lidí bezbožných, kteříž sobě Boha, služeb a pomocí jeho spasitelných za nic neváží, z nich sobě posměch činí; ne žeby všickni obřezaní tělesně Bohu se líbili, aneb neobřezaní tělesně od něho zavrženi byli. Nebo jsou býti mohli a byli mnozí obřezaní duchovně, ale tak mluví, že tehdáž (jako i vždycky) ti toliko, kteříž zevnitřním službám božím (tuto soupojemně zavírá i jiné) obcovali, že jsou lid boží, jiným spoluúdům církve známi byli, k nimž se i ti slibové boží milosti a ne k jiným vztahovali.

11. *vydej* etc., H. vynes naříkání.

12. *smlouvy*, J. summy, t. všelijaké koupě v své moci máš a je prodávati, jakžť se kdy vidí, buď dopouštíš, buď zbraňuješ. — *nejkrásnější*, H. dokonalý krásou, t. podlé tvého zdání.

13. *byl jsi*, t. v Tyru městě ušlechtilém a rozkošném jako v nějakém ráji jsi přebýval. — *přikrývalo* etc., H. přikrývání tvé. — *nástrojové*, H. dílo. — *se narodil*, J. (králem) učiněn, H. stvořen, tak níž. — *připraveni*. Jakoby řekl: Všelikou rozkoší jsi vždycky oplýval a v ní se jako narodil.

14. *svaté*, H. svatosti. — *chodil*. Jakoby řekl: Zdálo se tobě, jakoby ty oním cherubínem byl, kterýž s plamenným mečem zahrady Eden ostříhal (Gen. 3, 24.), chtěje býti všechněm k strachu a hrůze, a tak sobě počínaje, jakoby místo boží, netoliko na hoře Sionu držel, ale i u povětří blýskáním a hromobitím vládl.

15. *cestách*, t. zdáloť se, že všecko výborně a dokonale činíš.

16. *bezpráví*. Jakoby řekl: jedni druhé utiskají a loupí, zvlášť bohatí chudé, a ty to vše přehlídáš. — *zahubím*, J. poskvrním. — *ohnivých*, viz v. 14.

17. *slávou*, H. krásou. — *k zlému* etc., H. porušil jsi. — *jasnosti*: důstojnosti. — *porazím*, H. porazil a tak často, viz předmluvy pravidlo 9. — *povrhu*: položím. — *na tebe*. Jakoby řekl: Spoléhaje na svou zevnitřní slávu a důstojnost a jí zle užívaje zohyzdils i to, což při tobě dobrého a chvalitebného bylo.

18. *svatyně*, t. paláce svého královského, v němž domnívals se tak býti jako Bůh v své svatyni. — *obrátí*, H. položí.

19. *k hrůze*, H. k hrůzám. — *na věky*, výš 27, 36.

21. *obrať*, H. polož.

22. *při něm*, t. Sidonu. — *v něm*. Jakoby řekl: Prokáži to, že v konání svých soudů jsem spravedlivý a svatý.

tebe, a zvědí, že já jsem Hospodin, když vy-
konám při něm soudy a posvěcen budu v něm.
23 * Pošli zajisté na něj mor a krve prolití na
ulice jeho, a ti, kteříž zmordováni býti mají,
souzeni budou u prostřed něho; mečem na
něj odevšad dotíráno bude; i zvědí, že já
24 jsem Hospodin; * a tak nebude míti více dům
israelský trnu bodlavého a bodláku bolest či-
nícího, odevšad vůkol sebe příčinou těch, kte-
řížby je plénili; i zvědí, že já jsem Panovník
25 Hospodin. * Takto praví Panovník Hospodin:
Když shromáždím dům israelský z národův,
mezi něž rozptýleni jsou, a posvěcen budu
v nich před očima pohanův, a bydliti budou
v zemi své, kterouž jsem byl dal služebníku
svému Jakobovi; * tehdy bydliti budou v ní 26
bezpečně a nastavějí domů a štípí vinice;
bydliti pravím budou v ní bezpečně, když vy-
konám soudy při všech zhoubcích jejich vů-
kol nich; i zvědí, že já jsem Hospodin Bůh
jejich.

Hlava 29.

C) Egyptskými. Horlení proti Egyptským lety zajetí Jeremiášovo počítajícími obsažená jsou. O létu desátém. Toho roku horlí a těší. I. Horle domlouvá králi pro jeho 1) bezpečlivost, jíž se chlubí, ježto a) jako ryba udicí vytažen bude a b) na svrchu země k rozptýlení přijde; 2) lidu judského pomocí nebezpečnou těšení, ježto a) sám s lidem svým od meče padne, b) země na pustinu přijde, aby za čtyřidceti let ani člověk po ní nešel. II. Těší také, že potomky zase shromáždí, však tak, aby a) nízce seděli, b) lidu israelského pomocí víc netěšili. O létu dvadcátém sedmém. Toho roku dvoje kázaní měl. I. První. Prorok jmenem božím 1) oznámiv, kterak při dobývání Tyru Nabuchodonosor s vojskem svým velikou práci měl, jíž poplénění Tyru nevynahradilo; 2) předpověděl, že Bůh jemu Egypt a) k rozebrání b) za práci vykazuje, a tak v ten den α) i lidu svého β) i proroka obveseliti slibuje.

Léta desátého, desátého měsíce dvaná-
ctého dne téhož měsíce stalo se slovo Hospo-
2 dinovo ke mně řkoucí: * Synu člověčí, obrať
tvář svou proti Faraonovi králi egyptskému
a prorokuj proti němu i proti všemu Egyptu,
3 * mluv a rci: Takto praví Panovník Hospo-
din: Ai proti tobě povstanu, ó Faraone králi
egyptský, draku veliký, jenž ležíš u prostřed
řek svých, ježto říkáš: Já mám řeku svou,
4 já zajisté jsem ji učinil sobě. * Protož dám
udice do čelistí tvých a učiním, že zváznou
ryby řek tvých na tvých šupinách i vyvleku
tě z prostřed řek tvých i všecky ryby řek
5 tvých na šupinách tvých zvázlé, * a nechám
tě na poušti tebe i všech ryb řek tvých; na
svrchku pole padneš, a nebudeš sebrán ani
shromážděn, šelmám zemským i ptactvu ne-
beskému dám tě k sežrání; * i zvědí všickni 6
obyvatelé egyptští, že já jsem Hospodin; pro-
tože jste holí třtinovou domu israelskému;
* když se chytají tebe rukou, lámeš se a roz- 7
tínáš jim všecko rameno; a když se na tě
zpodpírají, ztroskotána býváš, ačkoli nasta-
vuješ jim všech beder svých. * Protož takto 8
praví Panovník Hospodin: Ai já přivedu na
tě meč a vypléním z tebe lidi i hovada; * i 9
bude země egyptská pustinou a pouští, i zvědí,
že já jsem Hospodin, protože říkal: Řeka
má jest; já zajisté jsem ji učinil; * protož, ai 10
já povstanu proti tobě i proti řece tvé a
obrátím zemi egyptskou v pustiny, v poušť
přehroznou, od věže Syene až do pomezí
mouřenínského. * Nepůjdeť přes ni noha člo- 11
věka, ani noha dobytčete půjde přes ni, a

---

23. *ti kteříž* etc., H. zamordovaný. — *souzeni*, J. padnou. — *mečem* etc.: s mečem na něj odevšad (dokročím).
24. *bodlavého*, H. k bolesti přivodícího.
25. *v nich:* skrze ně.
1. *desátého*: viz výš 20, 7. — *měsíce*, t. prosince, kterýž hebrejsky sloul tebet.
2. *obrať*, H. polož. — *Faraonovi*, Jerem. 44, 30.
3. *draku*, J. velrybě. Tak nazývá krále egyptského. — *říkáš*, H. říká. — *sobě*, t. na rozličné struhy neb potoky rozdělil, a sem i tam na strany rozvedl, buď k svlažování země, tím spůsobem, o němž Deut. 11, 10., buď k příhodnému dodávání po nich obilí na lodích kam potřebí, jakž o to králův egyptských péče bývala.
4. *zvázlé*. Jakoby řekl: Učiním to, že ze země své proti nepřátelům s knížaty a s lidem svým tebe se přidržejícím a v tě doufajícím vytáhneš a tu padneš; ježto v zemi své pro množství pevností a míst nepřátelům nepřístupných, jichž Egypt dosti měl, nesnadněby přemožen byl, podobně jako ryby v hlubokosti mořské ne tak snadně zlapány a zbity býti mohou, jako kdyžby na suše osákly.
6. *jste* etc., H. jsou oni. Podobné mluvení o Faraonovi viz IV. Král. 18, 21. — *israelskému*, t. že oni toho příčinou byli, aby lid israelský na ně zpolehl, a za tou příčinou králi babylonskému se k svému zlému zprotivili.
7. *beder*, t. ačkoli vší silou svou při nich se postavuješ neb podlé nich se zasazuješ, však nic neprospíváš.
9. *říkal*, t. král Farao.
10. *obrátím*, H. dám. — *přehroznou*, H. pustiny. — *Syene* aneb Siene, tak níž 30, 6. — *mouřenínského*. Jakoby řekl: od jednoho pomezí až do druhého.

12 nebude v ní bydleno za čtyřidceti let. * A tak
uvedu zemi egyptskou v pustinu nad jiné ze-
mě pusté, a města její nad jiná města zpu-
štěná, pustá budou za čtyřidceti let, když
rozptýlím Egyptské mezi národy a rozženu je
13 do rozličných zemí. * Avšak takto praví Pa-
novník Hospodin: Po skonání čtyřidceti let
shromáždím Egyptské z národův, kamž roz-
14 ptýleni budou, * a přivedu zase zajaté egypt-
ské a uvedu je zase do země Patros, do ze-
mě přebývání jejich, i budou tam královstvím
15 sníženým. * Mimo jiná království toto bude
sníženější, ani se bude vynášeti více nad ji-
né národy; zmenším je zajisté, aby nepa-
16 novali nad národy. * I nebude více domu
israelskému doufáním, kteréžby mi na pamět
přivodily nepravost, kdyžby se obraceli za
nimi; nebo zvědí, že já jsem Panovník Ho-
spodin.
17 Potom bylo dvadcátého sedmého léta,
prvního měsíce, prvního dne téhož měsíce, že
se stalo slovo Hospodinovo ke mně řkoucí:
* Synu člověčí, Nabuchodonosor král baby- 18
lonský podrobil vojsko své v službu velikou
bojuje proti Tyru, tak že každá hlava oblezla
a každé rameno odříno jest; mzdy pak ne-
má on ani vojsko jeho z dobývání Tyru, za
tu službu, kterouž sloužili bojujíce proti ně-
mu. * Z té příčiny takto praví Panovník Ho- 19
spodin: Ai já dávám Nabuchodonosorovi
králi babylonskému zemi egyptskou, aby po-
bral zboží její a rozebral loupeže její i roz-
chvátal kořisti její, aby mělo mzdu vojsko
jeho * za práci jejich, kterouž mi sloužili, 20
dám jim zemi egyptskou, protože mně pra-
covali, praví Panovník Hospodin.
V ten den rozkáži vypučiti se rohu do- 21
mu israelského, tobě též spůsobím, že ote-
vřeš ústa u prostřed nich; i zvědí, že já jsem
Hospodin.

Hlava 30.

II. Druhé. Na poručení boží prorok ponouká Egyptčanů, aby se vydali v lkání. Proč? pro nebezpečenství. Jaké? Egypta vyvrácení i pomocníků jeho, aby Egyptčané se vším sníženi byli s pomocníky bližšími i dalšími. Bůh zajisté skrze Nabuchodonosora a vojsko jeho Egypt sníží, když a) modlářství vyhubí, b) města s obyvateli zkazí. O létu jedenáctém. I. Oznamuje Bůh proroku, že 1) Faraona lámaje poláme, aby do cizí země lid jeho byl rozplášen; 2) Babylonského posílí, aby Farao před ním a) stonal, b) klesl a c) tak k rozptýlení přišel.

Opět se stalo slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, prorokuj a rci: Takto
praví Panovník Hospodin: Kvělte a rcete:
3 Ach nastojte na tento den; * nebo blízko jest
den, blízko jest pravím den Hospodinův, den
4 mrákoty, čas národův bude, * a přijde meč
do Egypta a bude přetěžká bolest v mou-
řenínské zemi, když padati zbudou zbití
v Egyptě, a poberou zboží jeho a zbořeni bu-
dou základové jeho; * Mouřenínové a Futští 5
i Ludští i všelijaká směsice, též Chubští
i obyvatelé jiných zemí smlouvou jim zavázaní

12. *uvedu*, H. dám. — *nad jiné*, H. u prostřed, tak hned.
14. *zajaté*, H. v zajetí Egypta. — *Patros*, t. do kraje země egyptské, tak řečeného Patros; o němž zmínka se děje Isai. 11, 11., Jer. 14, 1. 15. — *sníženým*. Podobné mluvení výš 17, 14.
16. *doufáním*, t. Egypt. — *nepravost*, t. k tomu příčinu dávalo, aby Bůh jejich tam se utíkáním zdrážděn jsa i jiná dávní přestoupení za tou příčinou jim připomenul a je trestal. — *za nimi*, t. Israelští za Egyptskými.
17. *prvního* etc., viz výš 20, 1. — *měsíce*, t. března, H. slove nisan, jinak abib.
18. *podrobil* etc., H. učinil sloužiti službu. — *odříno:* ošoustáno, t. pro náramnou těžkost a dlouhost práce. Nebo píší, že vojáci Nabuchodonosorovi po všecken ten čas obležení Tyru, kteréž jakž smyslí, třinácte let trvalo, nosili dříví a kamení, aby Tyrus (kterýž prvé jako nějaký ostrov sedm set kročejů od země na moři byl) se zemí spojili, což se znamenitou prací jíti musilo. — *za tu*, kteréžby se odplatila za úsilnou práci a náklad jejich.
19. *zboží*, J. množství, slyšíce na zástupy neb lid.
21. *vypučiti*: zkvetnouti. — *rohu*, viz I. Král. 2, 1. — *spůsobím*, H. dám otevření úst. — *ústa*; nebo prvé proroku pro lživé proroky a lid jich se přidržející, jenž na něho sčítali, že lživé věci prorokuje, nebylo snadné pravdy svobodně mluviti, až když jeho proroctví k splnění přišla, teprv větší doufanlivosti k odpírání svým nepřátelům nabyl. — *zvědí*, totiž všickni netoliko Judští, ale i jiní, o nichž proroctví vynášíš.
1. *Opět* etc. Podobné proroctví proti Egyptu viz Jer. 46 hl.
3. *blízko*, H. blízký. — *mrákoty*, H. oblaku, tak v. 18. t. bíd a zámutků plný. — *bude*. V němž totiž Egyptští i jiní národové smlouvou jim zavázaní (o nichž ve verši 5.) pohubeni budou. J. rozumějí o přitažení národů těch, kteříž Nabuchodonosorovi v dobývání země egyptské nápomocni býti měli.
4. *zemi*, t. Mouřenínové slyšíce o pohubení egyptských sousedů svých nad nimi velmi žalostiti budou, a sami se téhož obávati. — *zbití*, H. zabitý. — *zboží*, J. množství.
5. *Ludští*, výš 27, 10. viz o těch dvojích národech. — *směsice*, t. lidé rozliční. — *Chubští*. Smyslí, že jsou národ arabský, kteréž Ptolomeus Gobios jmenuje. — *obyvatelé* etc., H. synové země smlouvy.

6 s nimi mečem padnou. * Takť praví Hospo-
din, že padnou podpůrcové Egypta a snížena
bude vyvýšenost síly jeho, od věže Syene me-
čem padati budou v ní, praví Panovník Ho-
7 spodin. * I budou v pustinu obráceni nad ji-
né země pusté, a města jejich nad jiná mě-
8 sta pustá budou; * i zvědí, že já jsem Ho-
spodin, když zapálím oheň v Egyptě, a po-
9 tříni budou všickni pomocníci jeho. * V ten
den vyjdou poslové od tváři mé na lodích,
aby přestrašili mouřenínskou zemi bezpečně
sobě počínající; i budou míti bolest přetěžkou,
jakáž byla v den poplénění Egypta, nebo ai
10 přicházíť. * Takto praví Panovník Hospodin:
Učiním zajisté konec množství egyptskému
skrze ruku Nabuchodonosora krále babylon-
11 ského; * on i lid jeho s ním nejukrutnější ná-
rodové přivedeni budou, aby zkazili tu zemi;
nebo vytrhnou meče své na Egypt a naplní
12 tu zemi zbitými, * a obrátě řeky její v sucho
prodám tu zemi v ruku nešlechetných, a tak
v pustinu uvedu zemi, i což v ní jest, skrze
ruku cizozemcův; já Hospodin mluvil jsem.
13 * Takto praví Panovník Hospodin: Zkazím
i ty ukydané bohy a konec učiním modlám
v Nofě, knížete ze země egyptské nebude ví-
ce, když pustím strach na zemi egyptskou.
14 * Nebo pohubím Fatures a zapálím oheň
15 v Zoaně a vykonám soudy v No; * vyleji
prchlivost svou i na Sinn pevnost egyptskou
16 a vyplením množství z města No; * tehdáž když
zapálím oheň v Egyptě, velikou bolest bude
míti Sinn a No bude roztrháno, Nof pak ne-
přátely bude míti ve dne; * mládenci města 17
On a Bubastští mečem padnou, panny pak
v zajetí půjdou; * a v Tafnisu zadrží den svě- 18
tlo své, když tam polámi závory Egypta, a
přítrž se stane v něm vyvýšenosti síly jeho;
jej zajisté mrákota přikryje, dcery pak jeho
v zajetí půjdou; * a tak vykonám soudy při 19
Egyptu, i zvědí, že já jsem Hospodin.
Opět bylo jedenáctého léta prvního mě- 20
síce, sedmého dne téhož měsíce, že se stalo
slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu 21
člověčí, rámě Faraona krále egyptského zlá-
mal jsem, a ai nebudeť uvázáno, ani přiči-
něno lékařství, aniž přiložen bude šat pro
obvázání jeho a posilnění ho k držení meče;
* protož takto praví Panovník Hospodin: Ai 22
já povstanu proti Faraonovi králi egyptskému
a polámi ramena jeho i to, kteréž jest mocné,
i to, kteréž jest nalomené, a vyrazím meč
z ruky jeho, * a rozptýlím Egyptské mezi 23
národy a rozženu je do rozličných zemí; * po- 24
silním zajisté ramen krále babylonského a
dám meč svůj v ruku jeho, i polámi ramena
Faraonova, tak že stonati bude před ním,
jakž stonává smrtelně raněný; * posilním pra- 25
vím ramen krále babylonského, ramena pak
Faraonova klesnou: i zvědí, že já jsem Ho-
spodin, když dám meč svůj v ruku krále ba-
bylonského, aby jej vztáhl na zemi egypt-
skou. * A tak rozptýlím Egyptské mezi ná- 26
rody a rozženu je do rozličných zemí; i zvědí,
že já jsem Hospodin.

Hlava 31.

II. Jmenem božím prorok Egyptskému předpovídá, že 1) jako Assur, a) ač u veliké slávě byl, b) však když se pozdvihl, upadl v hněv Bohu, kterýž proti němu vzbudil nepřátely, c) přivedl jej na zkázu, aby

---

6. *snížena*, H. sstoupí. — *vyvýšenost*: pýcha. — *v ní*, t. v zemi egyptské.
7. *nad jiné*, H. u prostřed, tak hned. — *jejich*, H. jeho.
8. *zapálím*, H. dám, tak často.
9. *od tváři mé.* Jakoby řekl: z návěští a ponuknutí mého. — *bezpečně*, H. bezpečnosti. — *budou* etc., H. bude v nich. — *přicházíť*, t. ta bolest.
11. *nejukrutnější*, H. ukrutní národův. — *zbitými*, H. zabitým.
12. *obrátě*, H. dám. — *zemi*, t. v dědičné držení uvedu, tak jako věc prodanou a jako otroky v manství věčné podrobím. — *což* etc., H. plnost její.
13. *modlám*, H. marnostem, nebohům. — *pustím*, H. dám.
14. *Fatures*, výš 29, 14. — *No*, t. v městě egyptském, kteréž potom od Alexandra velikého vzděláno jsouc Alexandria jest nazváno.
15. *Sinn.* Smyslí, že jinač slove Pelusium, jedno z měst egyptských.
16. *velikou* etc., H. bolest maje bolestiti. — *ve dne*, t. zjevně beze všech úkladů tajných aneb zrady.
17. *Bubastští*, t. z Bubastu města egyptského. — *panny*, H. ony.
18. *světlo*, t. veliké bídy to město přikvačí; podobně výš v. 3. temnostmi a mrákotami co se míní v písmích, viz Job 15, 22., Isai. 9, 2., též 21, 12. — *závory*, t. když všecky jejich pevnosti zkazím, aby nepřátelé volně do země vtrhnouti mohli. — *vyvýšenosti*: pýše. — *jeho*: buď toho města Tafnisu, buď Egyptu.
20. *léta*, viz výš 20, 1. — *měsíce*, t. března, kterýž hebrejsky sloul nisan, jinak abib.
21. *rámě*, t. sílu, moc. — *Faraona*, výš 29, 2.
22. *vyrazím*, H. učiním, aby padl.
24. *stonává*, H. stonáními smrtelně raněného.
25. *klesnou*: opadnou.

jiným za výstrahu byl, tak že netoliko nad jeho pádem živí se užasli, ale i tovaryši jeho podobného prokletí zažiti musili; 2) tak i Egypt zkázu vzíti má.

Bylo pak jedenáctého léta třetího mě-
síce prvního dne téhož měsíce, že se stalo
2 slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu
člověčí, rci k Faraonovi králi egyptskému
i k množství jeho: Ke komu jsi podoben ve
3 své velikosti? * Ai Assur byl jako cedr na
Libanu pěkných ratolestí a větvovím zastě-
ňující a vysokého zrostu, jehožto vrchové
4 byli mezi hustými větvemi; * vody k zrůstu
přivedly jej, propast jej vyvýšila; potoky je-
jími opuštěn byl vůkol kmen jeho, ježto menší
praménky své vypouštěla na všecka dříví pol-
5 ní, * takž se vyvýšil zrůst jeho nade všecka
dříví polní a rozmnožili se výstřelkové jeho
a pro hojnost vod roztáhly se ratolesti jeho,
6 kteréž vypustil; * na ratolestech jeho hnízdilo
se všelijaké ptactvo nebeské, a pod větvemi
jeho rodili všelijací živočichové polní a v stí-
7 nu jeho sedali všickni národové velicí; * i
byl ušlechtilý pro svou velikost a pro dlou-
host větví svých; nebo kořen jeho byl při
8 vodách mnohých; * cedrové v zahradě boží
nepřikryli ho, jedle nevrovnaly se ratolestem
jeho, a stromové kaštanoví nebyli podobni
větvím jeho; žádné dřevo v zahradě boží ne-
9 bylo rovné jemu v kráse své; * ozdobil jsem
jej množstvím větvoví jeho, tak že mu závi-
děla všecka dříví Eden, jenž byla v zahradě
10 boží. * Protož takto praví Panovník Hospo-
din: Protože vysoce vyrostl a vypustil vrch
svůj mezi husté větvoví, a pozdvihlo se srdce
11 jeho příčinou vysokosti jeho, * protož vydal
jsem jej v ruku nejsilnějšího z národův, aby
s ním přísně nakládal, pro bezpečnost jeho
12 vyhnal jsem jej. * A tak vyťali jej cizozemci
nejukrutnější národové a nechali ho tu; po
horách i po všech údolích opadly větve je-
ho a zlomeny jsou ratolesti jeho na všecky
prudké potoky té země; pročež vystoupili
ze stínu jeho všickni národové země a opu-
stili jej; * na němžto padlém bydlí všelijaké 13
ptactvo nebeské a na ratolestech jeho jsou
všelijací živočichové polní; * proto, aby se 14
nevyvýšovalo v zrostu svém žádné dříví při
vodách, a aby nevypouštělo vrchův svých
mezi hustými větvemi a nevypínalo se nad
jiné vysokostí svou, žádné dřevo zapojené vo-
dami, protože všickni ti oddáni jsou k smrti,
dolů do země mezi syny lidské s těmi, jenž
sstupují do jámy. * Takto praví Panovník Ho- 15
spodin: Toho dne, v kterýž on sstoupil do
hrobu, přivedl jsem ke kvílení a jako žíní při-
kryl příčinou jeho propast, a zadržel jsem
potoky její, aby se zastavili vody mnohé, a
učinil jsem, aby smutek nesl příčinou jeho
Liban a všecko dříví polní příčinou jeho aby
umdlelo; * od hřmotu pádu jeho učinil jsem, 16
že se třásli národové, když jsem jej svedl do
hrobu s těmi, jenž sstupují do jámy, nad čímž
se potěšila na zemi dole všecka dříví Eden,
vše což výborného a dobrého jest na Libanu,
vše což zapojeného jest vodou; * i ti s ním 17
sstoupili do hrobu k těm, jenž jsou zbiti me-
čem, jenž bývše pod ramenem jeho, sedávali
v stínu jeho u prostřed národův. * Kterému 18
ze stromův Eden podoben jsi tak v slávě a
velikosti? však svržen budeš s dřívím Eden
dolů na zemi, mezi neobřezanci se zbitými
mečem lehneš; toť jest Farao i všecka množ-
ství jeho, praví Panovník Hospodin.

Hlava 32.

O létu dvanáctém. Kázaní dvoje jest: V prvním Bůh poručil proroku naříkati; on 1) připomínaje Egyptčanu tyranství 2) hrozí, že jej do síti své vezme, aby a) země jeho oplývala jeho krví, b) nebesa se užasla, c) národové strnuli; nebo (prý) Babylonský v síle přijda α) zkazí lidi i hovada, β) a tak skrotne země po poplénění takovém naříkání plném. V druhém, prorok oznámiv o celém Egyptčanů vyhynutí vypravuje, 1) jak jej mrtví mezi sebe přijmou, jakož jsou a) Assyršti, b) Peršti, c) Tubalšti, d) Idumejšti, e) Sidonšti; 2) co k tomu dí Farao.

Opět bylo dvanáctého léta dvanáctého
měsíce, prvního dne téhož měsíce, že se stalo
slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu 2
člověčí, vydej se v naříkání nad Faraonem

1. *léta*, viz výš 20, 1. — *měsíce*, t. máje, kterýž hebrejsky slove sivan.
3. *zrostu*, H. postavy, tak níž v. 5.
4. *propast*, t. dostatek vod. — *jejími*, t. té propasti. — *opuštěn*, H. obcházel. — *kmen*, H. štípení.
5. *zrůst*: postava.
9. *ozdobil*, H. ozdobný učinil.
10. *vysoce*, H. vysokýs byl postavou.
11. *národův*, t. krále babylonského, o němž výš 30, 11. — *s ním*, H. čině učinil jemu.
13. *němžto* etc., H. pádu jeho. — *ratolestech*, t. polámaných jakž v. 12.
14. *vzrostu*, H. postavě. — *nevypínalo*, H. nestáli. — *lidské*, H. člověka.
15. *umdlelo*, H. umdlení.
18. *neobřezanci*: viz výš 28, 10.

králem egyptským a rci k němu: Lvu mla-
dému mezi národy podoben jsi a jsi jako
velryb v moři, když procházeje se v potocích
svých kalíš vodu nohama svýma a kor-
3 moutíš potoky její. * Takto praví Panovník
Hospodin: Ale rozestruť na tě síť svou
skrze shromáždění národův mnohých, kte-
4 říž tě vytáhnou nevodem mým; * i nechám
tě na zemi, povrhu tě na svrchku pole a
učiním, že na tobě přebývati bude všelijaké
ptactvo nebeské a nasytím tebou živočichy
5 vší země, * a rozmeci maso tvé po horách
6 a naplním údolí vysokostí tvou, * a napojím
zemi, v níž ploveš, krví tvou až do hor, tak
7 že i potokové naplněni budou tebou.* V tom,
když tě zhasím, zakryji nebesa a zasmušilé
učiním hvězdy jejich; slunce mrákotou zastru
8 a měsíc nebude svítiti světlem svým; * vše-
cka světla jasná na nebesích zasmušilá uči-
ním příčinou tvou a uvedu tmu na zemi
9 tvou, praví Panovník Hospodin; * nad to
skormoutím srdce národův mnohých, když spů-
sobím, aby došla pověst o opatření tvém mezi
10 národy do zemí, jichž jsi neznal; * učiním
pravím, že trnouti budou nad tebou národo-
vé mnozí a králové jejich hroziti se příčinou
tvou velice, když šermovati budu mečem
svým před tváří jejich; budou se zajisté le-
kati každé chvílky, každý sám za sebe v den
11 pádu tvého.* Nebo takto praví Panovník Ho-
spodin: Meč krále babylonského přijde na
12 tebe; * meči udatných porazím množství tvé,
meči nejukrutnějších ze všech národův, tiť
zkazí pýchu Egypta a zahlazeno bude vše-
cko množství jeho; * zahladím i všecka ho- 13
vada jeho, kteráž jsou při vodách mnohých,
tak že jich nezakalí noha člověčí více, aniž
jich kaliti budou kopyta hovada kterého.* Tuť 14
učiním, že se usadí vody jejich a potokové
jejich, že jako olej půjdou, praví Panovník
Hospodin; * když obrátím zemi egyptskou 15
v poušť přehroznou, v zemi prázdnou toho,
což prvé v ní bylo, a když zbiji v ní všecky
obyvatele; i zvědí, že já jsem Hospodin.* Toť 16
jest naříkání, jímž naříkati budou, tak dcery
národův naříkati budou, tak nad Egyptem i
nade vším jeho množstvím naříkati budou,
dí Panovník Hospodin.

Potom bylo dvanáctého léta, patnáctého 17
dne téhož měsíce, že se stalo slovo Hospo-
dinovo ke mně řkoucí: * Synu člověčí, naří- 18
kej nad množstvím Egypta a snes jej i dce-
ry národův těch slavných do zpodních míst
země, ať jsou s těmi, jenž sstupují do jámy,
* a rci: Nad kohožby ty utěšenější byl? sstu- 19
piž a lež tu s neobřezanci; * mezi zbitými 20
mečem padnou; nebo meči vydán jest, vlec-
tež jej i všecko množství jeho; * tam mluviti 21
budou jemu jiní hrdinové s pomocníky z pro-
střed pekla, do něhož neobřezanci mečem byvše
zbití sstoupili a tam leží; * tam leží i Assur 22
i všecka zběř jeho, jehož hrobové jsou vůkol
tohoto; všickni ti byvše zbiti padli od me-
če; * jehož pravím hrobové jsou po stranách 23

---

1. *léta*, t. od zajetí Jekoniáše. Výš 20, 1. — *mě-síce*, t. února, kterýž hebrejsky slove adar.
2. *vydej*, H. vynes naříkání. — *v moři*, H. v mo-řích.
3. *skrze* etc.: se shromážděním. — *mnohých*, t. babylonských, kteříž z rozličných národův vojsko své sebrali. — *mým*. Podobně lidu svému hrozí, výš 12, 13., též 17, 20.
4. *tebou*, H. z tebe, tak ve verši 6.
5. *rozmeci*, H. dám. — *horách*, t. spůsobím to, že se netoliko po horách rozprchnouti musíte, ale i tam zahynete. Podobně lidu svému hrozí Bůh Jer. 16, 16. — *vysokostí*, t. vojskem tvým zbitým, jímžs se honosil a pýchal.
6. *napojím*, t. Egypt, v němž jest Nil, potok sla-vný, kdež ty panství své máš a jako ploveš. — *v níž* etc., H. plynutí tvého.
7. *zhasím*, t. smrtí hroznou zahladím, nečekaje na to, aby sám od sebe smrtí obecnou umřel a ja-ko zhasl. — *nebesa*, viz Isai. 13, 10. — *mrákotou*, H. oblakem.
8. *světla*, H. světlosti. — *uvedu*, H. dám.
9. *skormoutím*, J. pohnu k horlení.
10. *velice*, H. hrůzou. — *šermovati*, H. učiním, aby létal meč. — *každý* etc., H. muž za duši svou.
13. *kteráž* etc., H. od vod.
14. *půjdou*, t. velmi tiše a povolně, jakoby řekl: Čistý pokoj bude v zemi, když král egyptský, kte-rýž rozličných nepokojů příčinou byl, zahyne. Po-dobné mluvení o králi babylonském viz Isai. 14, 7.
15. *obrátím*, H. dám poušť a pustinu. — *prázdnou*, H. od plnosti její.
16. *tak* etc., H. jím, t. tím naříkáním, tak hned.
17. *dvanáctého*: viz počátek této hlavy.
18. *snes*, H. učiň je sstoupiti, t. to množství Egyptských ve vší jejich zemi. J. strč. Jakoby řekl: Oznam to a ohlas, že vyneseno bude ku pohřbu; nýbrž hned to před oči všech představ a jako vy-maluj slovy k tomu případnými, jakoby je již vy-provázel k hrobu. Tak často prorokům se přivlast-ňuje, jakoby to činili, což z božího rozkazu toliko oznamují. Tak Jer. 1, 10.
19. *s neobřezanci*. Jakoby řekl: Nejsi nic šťast-nější a lepší nad jiné. Byli před tebou mnohem mocnější a slavnější, kteříž však bídně zhynuli; ne jiného tedy ty se naděj, než zahynutí. Viz výš 28, 10., tak níž nejednou.
20. *padnou*, t. Egyptští. — *meči*, t. Egypt. — *jej*. Jakoby řekl: Uklidťež tu mrchu z očí.
21. *jemu*, t. tomu množství aneb králi jejich egypt-skému. Podobným spůsobem že jej mezi sebe vítati budou, jako tam krále babylonského. Isai. 14, 10. Zosobování. — *neobřezanci*. Jakoby řekl: Lidé bez-božní naděje k spasení nemající a od Boha a mi-losti jeho na věky odloučení. — *sstoupili*. Jak bez-božní obecně se světa scházejí a kam se dostávají, tuto se ukazuje, viz Isai. 49, 26.
22. *jehož*, t. Assurovi. — *tohoto*, t. egyptského: tak dále několikrát.
23. *jsou*, H. dáni. — *jeho*, t. assyrského krále. —

jámy, aby byla zběř jeho vůkol hrobu toho-
to; všickni ti byvše zbiti padli od meče,
24 kteříž pouštívali strach v zemi živých. * Tam
Elam i všecko množství jeho vůkol hrobu
tohoto, všickni ti neobřezanci byvše zbiti pa-
dli od meče a sstoupili do zpodních míst ze-
mě, kteříž pouštívali strach svůj v zemi ži-
vých; jižť nesou potupu svou s těmi, jenž
25 sstupují do jámy. * Mezi zbitými postavili je-
mu lože i všemu množství jeho, vůkol něhož
jsou hrobové tohoto; všickni ti neobřezanci
zbiti mečem; nebo pouštín býval strach je-
jich v zemi živých; jižť nesou potupu svou
s těmi, jenž sstupují do jámy, mezi zbitými
26 položeni jsouce. * Tam Mosoch, Tubal i vše-
cko množství jeho a vůkol něho hrobové to-
hoto; všickni ti neobřezanci zbiti mečem;
nebo pouštívali strach svůj v zemi živých;
27 * ačkoli pak tito ještě nelehli s jinými hrdina-
mi, kteříž padli z neobřezanců, a sstoupí do
hrobu s zbrojí svou vojenskou podložíce me-
če své pod hlavy své, avšak dojdeť pomsta
za nepravost jejich na kosti jejich; nebo
strach hrdin těch rozšířil se v zemi živých; * i 28
ty mezi neobřezanci potřín budeš a lehneš
s zbitými mečem. * Tam Edom, králové jeho 29
i všecka knížata jeho, kteříž položeni jsou
i se svou mocí s zbitými mečem; i ti s neob-
řezanci lehnou a s těmi, jenž sstupují do já-
my. * Tam knížata půlnoční strany všickni 30
napořád, i všickni Sidonští, kteříž sstoupí
k zbitým se strachem svým za svou moc sty-
díce se, a ležeti budou ti neobřezanci s zbi-
tými mečem a ponesou potupu svou s těmi,
jenž sstupují do jámy. * Ty všecky uhlédaje 31
Farao potěší se nade vším množstvím svým,
Farao pravím i všecko vojsko jeho zbiti jsou-
ce mečem, dí Panovník Hospodin. * Nebo pu- 32
stím strach svůj v zemi živých a položen bu-
de mezi neobřezanci s zbitými mečem Farao,
i všecko množství jeho, praví Panovník Ho-
spodin.

Hlava 33.

V čas zkázy země zaslíbené horlí prorok opět proti zemi a Idumejským. Proti zemi horle domlouvá se na ostatky lidu a mocné jejich. O ostatcích lidu. Proti ostatkům lidu jmenem božím mluvě zastává boží milosti od lidu nařčené a poráží důmysl jejich. Zastávaje boží milosti vypravuje, že Bůh I. jej lidu za strážce vystavil, aby 1) jako strážce lidský před nebezpečenstvím trubou návěští dávaje není vinen smrtí nedbalých, jinak pak čině uvalilby na sebe vinu smrti bližního; 2) tak on na poručení boží kdyby nemluvil, upadlby ve vinu, mluvě pak zachovává duši svou; II. u vůli své dokonce se otevřel, by sobě lid v hříších nezoufal, poněvadž sobě nelibuje smrti hříšného, ale obrácení ku pokání, podlé čehož boží jest dokonalé vyznání, nebo o sobě i o lidech mluví. O sobě, že spravedlivého, hřešil-liby života, bezbožného pak, usmyslil-liby sobě, smrti zbaví, kdyžby totiž 1) spravedlivý zlé užívaje milosti boží v nepravost se vydal, 2) bezbožný napomenut jsa podlé pravdy boží se obrátil. O lidech, že naříkají cesty jeho, jakoby nepravé byly. Protož 1) opětováním svého vyznání podává jim ku posouzení skutků svých 2) a hrozí jim pro nešlechetnost odsouzením. Důmysl lidu tohoto dvojí jest. Jeden otevřený, těšením se dědictvím v zemi zaslíbené. Proti tomu odpovídá, že 1) pro hříchy proti první a druhé desce zákona čelící 2) v pokutu upadnou, aby a) oni mečem, zvěří, morem zhynuli, b) země jejich do konce spustla na osvědčení boží pravdy. Druhý důmysl lidu ukrytý Bůh proroku oznamuje, kterak 1) lid k němu se schází způsobem pobožných, však předse zlého srdce jest; 2) proroka řeč jim libá v uších jest, ale ne k následování. Což jim na osvědčení býti má.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, mluv k synům lidu
svého a rci k nim: Když uvedu na zemi ně-
kterou meč, jestliže vezme lid té země muže
jednoho od končin svých a ustanoví jej sobě
tam za strážného, * a ten vida meč přicháze- 3

pouštívali, H. dávali, tak hned, — *v zemi*, J. na zemi. — *živých*, t. dokudž živi byli.
24. *Elam*, t. Perští, viz Isai. 21, 2. — *tohoto*, t. Faraonova.
25. *jemu*, t. králi egyptskému. — *tohoto*, t. Elamovi; o němž v. 24. — *pouštín*, H. dáno jest. — *položeni*, H. položeno.
26. *Mosoch* jinak Mossoch, Gen. 10, 2. — *vůkol* etc., t. Faraona.
27. *hrobu*, J. pekla. — *podložíce*, t. skrze poručení o tom jiným. — *dojdeť*, H. bude. — *kosti* etc., když totiž potupně sem i tam rozmetány budou jako mrcha po drahách, tak jakž někdy nepřátelé ani hrobům slavných lidí neodpouštějí.
28. *i ty*, t. Farao, J. k těm; o nichž v. 26., toto obracejí.
29. *lehnou*, tak jako v. 27. prorokuje.
30. *knížata*: vývodové. — *se strachem*, t. s tím, kterýž pouštěli na jiné.
31. *potěší se*. Jakoby řekl: Nemaje Farao žádného jiného potěšení tím se bude chtíti těšiti, že mnohé sobě podobné v pekle najde. Ale i to jak jest mylná věc, ukazuje onen bohatec, kterýž sobě toho nežádal, aby se bratří jeho za ním dostali ku potěšení jemu. Luk. 16, 28.
2. *končin*: pomezí svého. — *tam*, t. v končinách neb na hranicích své země.

jící na tu zemi troubil-liby na troubu a na-
4 pomínal lidu, * a slyše někdo zvuk trouby,
však by se nedal napomenouti, a v tom při-
jda meč shladilby jej, krev jeho na hlavu je-
5 ho bude, * protože slyše hlas trouby avšak
nedal se napomenouti; smrti jeho vina v něm
zůstane; byť se byl napomenouti dal, duši
6 svou bylby vysvobodil. * Pakli strážný vida, an
meč přichází, všakby nezatroubil na troubu a
lidby nebyl napomenut, a přijda meč zachvá-
tilby někoho z nich, ten pro nepravost svou
zachvácen bude, ale krve jeho z ruky stráž-
7 ného toho vyhledávati budu. * Tebe pak synu
člověčí, tebe pravím strážným jsem ustanovil
nad domem israelským, aby slyše z úst mých
8 slovo napomínal jich ode mne. * Kdyžbych já
řekl bezbožnému: Bezbožníče, smrtí umřeš,
a nemluvilby jemu vystříhaje bezbožného od
cesty jeho; ten bezbožný pro nepravost svou
umře, ale krve jeho z ruky tvé vyhledávati
9 budu. * Pakliby ty vystříhal bezbožného od
cesty jeho, tak aby se od ní odvrátil; avšak
neodvrátilby se od cesty své, onť pro nepra-
vost svou umře; ale ty duši svou vysvobo-
10 díš. * Protož ty synu člověčí rci k domu isra-
elskému: Takto mluvíte říkajíce: Protože pře-
stoupení naše a hříchové naši jsou na nás a
my v nich svadneme, i jakžbychom živi byli?
11 * Rci k nim: Živť jsem já, dí Panovník Ho-
spodin, žeť nemám líbosti v smrti bezbožné-
ho; ale aby se odvrátil bezbožný od cesty
své a živ byl. Odvraťtež se tedy, odvraťtež se
od cest svých zlých; i proč mříti máte, ó
12 dome israelský? * Ty tedy synu člověčí rci
k synům lidu svého: Spravedlnost spravedli-
vého nevytrhne ho v den přestoupení jeho,
aniž bezbožný v své bezbožnosti padne, v kte-
rýžby se den odvrátil od bezbožnosti své, to-
likéž spravedlivý nebude moci živ býti svou
spravedlností, v kterýžby den zhřešil; * pročež 13
jestliže dím spravedlivému: Jistě živ budeš,
a on doufaje v spravedlnost svou činilby ne-
pravost, žádná spravedlivost jeho nepřijde na
pamět, ale pro tu nepravost svou, kterouž
činil, umře. * Zase dím-li bezbožnému: Smrtí 14
umřeš; však odvrátí-li se od hříchu svého a
činiti bude soud a spravedlnost, * což v zá- 15
stavě jest, navrátí-li bezbožný; což vydřel, na-
hradí-li; v ustanoveních života bude-li choditi
nečině nepravosti, jistě že bude živ, neumře;
* žádní hříchové jeho, jimiž hřešil, nebudou 16
mu zpomínáni; soud a spravedlnost činil, ji-
stě že bude živ. * Avšak vždy říkají synové 17
lidu tvého: Není pravá cesta Páně, ježto je-
jich cesta není pravá. * Nebo kdyžby se od- 18
vrátil spravedlivý od spravedlnosti své a či-
nilby nepravost, umřeť pro ty věci; * ale když- 19
by se odvrátil bezbožný od bezbožnosti své
a činilby soud a spravedlnost, podlé těch
věcí živ bude; * avšak vždy říkáte: Není pra- 20
vá cesta Páně; protož každého z vás podlé
cest jeho souditi budu, ó dome israelský.
Stalo se pak dvanáctého léta desátého 21
měsíce, pátého dne téhož měsíce od zajetí na-
šeho, přišel ke mně jeden, jenž ušel z Jeru-
salema řka: Dobyto jest město; * ruka pak 22
Hospodinova byla při mně u večer před tím,
než přišel ten, jenž utekl, a otevřela ústa má,
až i ke mně přišel ráno, otevřela pravím ústa
má, abych nebyl němým déle. * I stalo se 23
slovo Hospodinovo ke mně řkoucí: * Synu 24
člověčí, obyvatelé pustin těchto v zemi israel-
ské mluví řkouce: Jediný byl Abraham a
dědičně držel zemi tuto, nás pak mnoho jest;
ovšemť nám dána jest země tato v dědictví.
* Protož rci k nim: Takto praví Panovník 25
Hospodin: S krví jídáte a očí svých pozdvi-
hujete k ukydaným modlám svým, i krev ne-

---

4. *a slyše*, H. a slyšelby slyšící. — *shladilby*, H. vzalby, tak níž. — *bude*, t. ten sám svou smrtí vinen bude a ne strážný.

5. *smrti* etc., H. krev jeho na něm bude.

6. *někoho*, H. duši. — *zachvácen*, H. jat.

8. *smrtí* etc, H. mra umřeš, tak níž. — *vystříhaje*, H. napomínaje.

12. *přestoupení*, H. zpronevěření se. — *aniž* etc., H. a v bezbožnosti bezbožného. — *svou sprav.*, H. v ní, t. v té své spravedlnosti.

13. *Jistě* etc., H. živ jsa živ budeš, tak níž. — *žádná* etc., H. všecky spravedlnosti. — *pro tu* etc., J. v nepravosti své.

15. *což*: základ dluhu. — *což vydřel*: loupež. — *života*, t. v těch samých, kteráž Bůh ustanovil a přikázal a těm, kteříž v nich chodí, život milosti i slávy zaslíbiti ráčil. Viz výš 20, 11.

19. *ale* etc. Podobně Jer. 18, 7.—10.

20. *každého*, H. muže.

21. *léta*. Viz výš 20, 1. — *měsíce*, t. prosince, kterýž sloul hebrejsky tebet. — *zajetí*, H. přestěhování. — *z Jerusalema*: podlé předpovědění o tom výš 24, 26. — *Dobyto*, H. poraženo.

22. *před tím:* před příchodem toho ušlého.

24. *těchto*, t. lidé chatrní, kteříž po dobytí města po horách se rozprchli a po pouštěch se kryli; potom pak lhůtu sobě danou majíce od Nabuzardana vojevody krále babylonského, tu v zemi zůstali a rolí a vinice spravovali, i také užitek té země brali. IV. Král. 25, 12., Jer. 40, 7. 12. — *v dědictví.* Jakoby řekli: Poněvadž Abraham byv jediný podlé božích slibův tu zemi obdržel, nad toť my jsouce mnozí a to ještě jeho símě, jí vládnouti budeme. Jejichžto však ten důvod, jímž se oni hájí, prorok dalšími slovy poráží, že totiž ukrutenství provozují, modlářství páší a tak Abrahama otce svého skutků nenásledují. Pročež toho hodni nejsou, aby v té zemi trpíni byli. Tak podobně Kristus Pán jejich důvod smítá, Jan 8, 39.

25. *jídáte*, t. proti západovědi (Lev. 17, 10., též 19, 26., Deut. 12, 23.).

vinnou vyléváte, a chtělibyste zemí touto dě-
26 dičně vládnouti? * Nad to stojíte na meči svém,
pášete ohavnost, a každý ženy bližního svého
poskvrňujete, a chtělibyste zemí touto dědič-
27 ně vládnouti? * Takto mluv k nim: Takto
praví Panovník Hospodin: Živť jsem já, že
ti, kteříž bydlí na pustinách, mečem padnou,
a kdo na poli bude, toho zvěři dám k se-
žrání; kdo pak na hradech neb v jeskyních,
28 morem zemrou.* I obrátím zemi tu v hroznou
poušť a přestane vyvýšenost moci její, a zpust-
nou hory israelské, tak že nebude žádného,
29 kdoby šel přes ně; * i zvědí, že já jsem Pa-
novník Hospodin, když obrátím zemi tu
v hroznou poušť pro všecky ohavnosti jejich,
kteréž páchali.

Ty pak synu člověčí slyš, synové lidu 30
tvého často mluvívají o tobě, za stěnami i ve
dveřích domův, a říkají jeden druhému a
každý bratru svému řka: Pojďte medle a
poslechněte, jaké slovo vyšlo od Hospodina;
* i scházejí se k tobě, tak jako se schází lid 31
můj, a sedají před tebou jako lid můj, a po-
slouchají slov tvých, ale nečiní jich, protože
je sobě toliko ústy svými libují a že za mrz-
kým ziskem svým srdce jejich odešlo; * a ai 32
ty jsi jim jako zpěv libý pěkného zvuku a
dobře znějící; slyšíť zajisté slova tvá, ale žá-
dný jich nečiní; * než když to přijde (ai při- 33
cházíť), tedy zvědí, že prorok byl u prostřed
nich.

Hlava 34.

O mocných v lidu. Prorok na poručení boží I. proti správcům mluvě 1) vypravuje o jejich tyranství, že lid sžírají, nuzují, rozplašují, tak že blouditi musí; 2) hrozí pro takovou věc v jistotě, že Bůh a) sám je souditi se zastáváním zisku takového bude, b) ujma se stádečka svého je seběře na pastvy své k bezpečnosti lidu; nebo jsa jim přítomný i mdlé opatří. II. Proti boháčům pyšným mluvě 1) dotýká jejich proti mdlým a) závisti a b) bezpráví; 2) hrozí jim, že a) je odsoudí, b) mdlé pak vysvobodě opatří *α*) pastýřem Kristem Pánem, pro něhož Bůh jim *a*) Bohem bude, *b*) bezpečnosti dá, *β*) pohodlím, aby *a*) majíce hojnost potrav a vysvobozeni jsouce z nebezpečenství *b*) víceji toho nezakoušeli nic, *c*) nýbrž v slávě veliké Boha *aa*) i znali *bb*) i slyšeli.

I stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, prorokuj proti pastý-
řům israelským, prorokuj a rci k nim, k těm
pastýřům: Takto praví Panovník Hospodin:
Běda pastýřům israelským, jenž pasou sami
3 sebe, zdaliž pastýři nemají stáda pásti? * Tuk
jídáte a vlnou se odíváte, což tučného zabí-
4 jíte; stáda však nepasete; * nedužívých ovec
neposilujete, a nemocné nehojíte a zlámané
neuvazujete, a zaplašené zase nepřivodíte a
zahynulé nehledáte; ale přísně a tvrdě panu-
5 jete nad nimi, * tak že rozptýleny jsou nema-
jíce pastýře, a rozptýleny jsouce jsou za po-
6 krm všelijaké zvěři polní; * bloudí stádo mé
po všech horách a na každém pahrbku vy-
sokém; nýbrž po vší země širokosti rozptý-
leny jsou ovce stáda mého a není žádného,

kdoby se po nich ptal, ani žádného, kdoby
jich hledal. * Protož, ó pastýři, slyšte slovo Ho- 7
spodinovo: * Živť jsem já, praví Panovník Ho- 8
spodin: Zajisté proto, že stádo mé bývá
v loupež, a ovce stáda mého bývají k sežrání
všelijaké zvěři polní nemajíce žádného pa-
stýře, aniž se ptají pastýři moji po stádu
mém, ale pasou pastýři sami sebe; stáda pak
mého nepasou; * protož vy pastýři slyšte slo- 9
vo Hospodinovo: * Takto praví Panovník Ho- 10
spodin: Ai já povstanu proti pastýřům těm,
a budu vyhledávati stáda mého z ruky jejich
a zastavím jim pasení stáda, aby nepásli ví-
ce ti pastýři samých sebe; vytrhnu zajisté
stádo své z úst jejich, aby jim nebyly ovce
mé za pokrm. * Nebo takto praví Panovník 11
Hospodin: Ai já, já sám ptáti se budu po

---

26. *na meči*, t. v něj více nežli v Boha doufajíce, neb pomstu vykonati žádostivi neb hotovi jsouce, aneb nepravosti mocí obhajujíce.
27. *na poli*, H. na tváři pole.
28. *obrátím* etc., H. dám zemi tuto poušť a pustinu, tak v. 29. — *vyvýšenost*: pýcha.
30. *mluvívají*. Jakoby řekl: Ukazují na sobě i slovem i skutkem (jakž dále), jakoby byli velmi nábožní a horliví; avšak pravé pobožnosti všelijak jsou prázdní, jsou pokrytci a na kázaní tvá jdou jen z kratochvile; tobě nevěří a ovšem tebe neposlouchají. — *za*, H. při. Jakoby řekl: I doma i vně. — *jeden* etc., H. jeden jednomu. — *každý*, H. muž.
31. *lid*, t. bez meškání pospolně. — *protože je*, H. milování ústy svými oni činí.
32. *libý*, H. milování.
33. *to*, t. pohrůžky a pomsty, kteréž jsi jim k výstraze na místě mém předkládal, tuť porozumějí skutečně, že jsi ne od sebe mluvil; ale bude pozdě.
2. *pastýřům*, t. správcům duchovním i světským.
4. *zahynulé*, H. kteráž hyne; tak níž ve verši 16. — *přísně*, H. v moci. — *tvrdě*: ukrutně.
6. *širokosti*, H. tváři.

12 ovcích svých a shledávati je; * jakož shledá-
vá pastýř stádo své tehdáž, když bývá u pro-
střed stáda svého ovec rozptýlených, tak shle-
dávati budu stádo své a vytrhnu je ze všech
míst, kamž v den oblaku a mrákoty rozptý-
13 leny byly; * a vyvedu je z národův a shro-
máždím je ze všech zemí a uvedu je do ze-
mě jejich, a pásti je budu na horách israel-
ských při potocích i na všech místech k by-
14 dlení příhodných v zemi té. * Na pastvě dobré
pásti je budu, a na horách vysokých israel-
ských bude ovčinec jejich; tamť léhati budou
v ovčinci veselém a na pastvě tučné pásti se
15 budou, na horách israelských. * Já pásti budu
stádo své a já spůsobím to, že odpočívati bu-
16 dou, praví Panovník Hospodin; * zahynulé hle-
dati budu a zaplašenou zase přivedu a poláma-
nou uvíži a nemocné posílím; tučnou pak a
silnou zahladím; nebo je pásti budu v soudu.
17 * Vy pak stádo mé slyšte, takto praví Pano-
vník Hospodin: Ai já soudím mezi dobytče-
18 tem a dobytčetem, mezi skopci a kozly. * Což
jest vám málo pastvou dobrou se pásti, že
ještě ostatek pastvy vaší pošlapáváte nohama
svýma, a učištěnou vodu píti, že ostatek no-
19 hama svýma kalíte? * tak aby ovce mé tím,
což vy nohama pošlapáte, se pásti a kal noh
20 vašich píti musily; * protož takto praví Pa-
novník Hospodin k nim: Ai já, já sám sou-
diti budu mezi dobytčetem tučným a mezi
21 dobytčetem hubeným; * protože boky i ple-
cemi strkáte a rohy svými trkáte všecky ne-
duživé, tak že je vyháníte i ven; * protož 22
vysvobodím stádo své, aby nebylo více v lou-
pež, a souditi budu mezi dobytčetem a do-
bytčetem, * a vzbudím nad nimi pastýře je- 23
dnoho, kterýž je pásti bude, služebníka svého
Davida, tenť je pásti bude, a ten bude jejich
pastýřem; * já pak Hospodin budu jejich Bo- 24
hem, a služebník můj David knížetem u pro-
střed nich, já Hospodin mluvil jsem. * a učině 25
s nimi smlouvu pokoje spůsobím to, že pře-
stane zvěř zlá na zemi; i budou bydleti na
poušti bezpečně a spáti i po lesích; * k tomu 26
obdařím je i okolí pahrbku mého požehná-
ním, a sesýlati budu déšť časem svým, dešťové
pravím požehnaní budou bývati; * tak že vydá 27
dřevo polní ovoce své a země vydá úrodu
svou; i budou v zemi své bezpečni a zvědí,
že já jsem Hospodin, když polámi závory
jha jejich a vytrhnu je z ruky těch, jenž je
v službu podrobují; * i nebudou více loupeží 28
národům a zvěř zemská nebude jich žráti,
ale bydliti budou bezpečně, aniž jich kdo pře-
straší. * Nad to vzbudím jim výstřelek k slávě, 29
a nebudou více mříti hladem v té zemi, aniž
ponesou více potupy od pohanův; * i zvědí, 30
že já Hospodin Bůh jejich jsem s nimi a oni
lid můj dům israelský, praví Panovník Ho-
spodin. * Vy pak ovce mé, ovce pastvy mé 31
jste vy lidé, a já Bůh váš, praví Panovník
Hospodin.

Hlava 35.

Prorok na poručení boží proti Idumejským mluvě hrozí pokutou. I. Jakou? Země vypléněním a obyvatelů zbitím, tak že víc k vzdělání nepřijde. II. Proč? Že lidu božího 1) krev vylévají, 2) zemi sobě osobují, což Pán a) těžce nesa mstíti chce, aby věděli, že On α) doslýchal všeho, β) uhaněn jest, b) a to pokutou takovou, nad jakouž se v příčině země svaté veselili.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, obrať tvář svou proti
hoře Seir a prorokuj proti ní * a rci jí: Takto 3
praví Panovník Hospodin: Ai já povstanu proti

12. *jakož* etc., H. podlé shledávání pastýře stáda svého. — *tehdáž* etc., H. v den bytí svého.

13. *zemí*, t. těch, do nichž rozptýleny byly. — *jejich*, t. Kananejské. — *potocích*, J. v údolích. — *místech*, H. bydlištích.

14. *vysokých*, H. vysokosti israelské. — *veselém*, H. dobrém.

16. *silnou*, t. bujnou a takovou, kteráž ve svou sílu doufá, jiným škodí; jakž hned o tom šíře mluví. — *je*, H. ji.

17. *kozly*, t. mezi dobrými a zlými, aneb pobožnými a bezbožnými.

18. *učištěnou* etc., H. usazení vody píti.

19. *tím* etc., H. pošlapáním nohou vašich.

20. *k nim*, t. těm bujným ovcím.

21. *vyháníte*, H. rozptylujete.

22. *vysvobodím*: opatřím.

23. *služebníka*, viz Isai. 42, 1. — *Davida*, t. Krista, viz Jer. 30, 9.

25. *s nimi*, H. jim. — *na zemi*, t. spůsobím to, že nepřítel ďábel svým zlým dílem nástrojů svých, lstivých služebníků a proroků i tyranů, nebude moci věrným nic uškoditi.

26. *požehnaní*. Jakoby řekl: Všechněm zrostlinkám a úrodám velmi užitečni a prospěšni.

27. *bezpečni*, H. v bezpečnosti.

29. *výstřelek*, H. roub; míní slovútnost a v tom trvanlivost království Kristova, jako i Isai. výstřelkem hl. 4, 2. Jiní to na Krista obracejí; ale o Kristu již v. 23. 24. — *k slávě*, H. ke jmenu. — *nebudou*, H. nebudou sebráni hladu.

31. *lidé*. Zavírá tím slovíčkem všecko lidské pokolení a ne samy ze semene Abrahamova pošlé. Na týž smysl apoštol mluví Řím. 3, 29., též 10, 12., I. Kor. 12, 13., Gal. 3, 28., Kol. 3, 11.

tobě horo Seir a vztáhnu ruku svou na tebe
4 a obrátím tě v hroznou poušť; * města tvá
v poušť obrátím, a ty budeš pustinou, i zvíš,
5 že já jsem Hospodin; * protože máš nepřá-
telství věčné a rozptyluješ syny israelské me-
čem v čas bídy jejich, v čas dokonání nepra-
6 vosti jejich; * protož, živť jsem já, praví Pa-
novník Hospodin, že k zabití připravím tě a
krev tě sstíhati bude; poněvadž krve své ne-
7 návidíš, také tě krev sstíhati bude; * obrá-
tím pravím horu Seir v hroznou poušť a vy-
pléním z ní jdoucího přes ni i vracujícího se,
8 * a naplním hory její zbitými jejími na pa-
hrbcích tvých i v údolích tvých, i při všech
potocích tvých zbití mečem padati budou;
9 * v pustiny věčné obrátím tě, tak že města
tvá nebudou zase vzdělána; i zvíte, že já
10 jsem Hospodin; * protože říkáš: Tito dva ná-
rodové a tyto dvě země mé budou, a bude-
me dědičně vládnouti tou zemí, v níž Hospo-
din přebýval. * Protož, živť jsem já, praví Pa- 11
novník Hospodin, že naložím s tebou podlé
hněvu tvého a podlé závisti tvé, kterouž jsi
prokázala z nenávisti své proti nim; i budu
poznán od nich, když tě budu souditi; * a 12
zvíš, že já Hospodin slyšel jsem všecka ha-
nění tvá, kteráž jsi mluvila o horách israel-
ských řkouc: Zpuštěnyť jsou, námť jsou dá-
ny k sežraní. * Nebo jste se honosili proti 13
mně ústy svými a množili proti mně slova
svá tak, že jsem slyšel. * Takto praví Pano- 14
vník Hospodin: Jakž se veselí všecka ta ze-
mě, tak pustinu učiním z tebe; * jakž se ve- 15
selíš nad dědictvím domu israelského, protože
zpustl, tak učiním i tobě; pustinou budeš,
ó horo Seir, i všecka země idumejská naskrze;
i zvědíť, že já jsem Hospodin.

Hlava 36.

Po žehrání potěšuje již prorok lidu a) šťastným ostatků do země se navrácením a b) dědičným tam obýváním. A) O šťastném lidu do země se navrácení. I. Kázaní sprostá. První. Prorok na poručení boží lidu těše proti nepřátel provískování nad jiných pádem slibuje, že Bůh 1) nepřátely v hněvě svém v pohanění uvede, 2) zemi jejich a) opatří α) úrodami, β) obyvateli vlastními; b) zachová před α) zlým jmenem, β) zpuštěním. Druhé. Prorok oznamuje, 1) co mu Bůh pověděl, kterak a) lid hříchy svými α) o zemi svou se připravil, β) i jinde Bohu k urážce jest, b) On se ještě v milosrdenství ozvati chce; 2) co Bůh k lidu mluví, že z milosti své pouhé pro posvěcení jmena svého do země zase svolaje duchovně i tělesně obohatí. Duchovně odnětím zlého a dáním dobrého. Zlé dvojí jest, hřích a žádost hřícha. Dobré jest dar Ducha svatého, odkud plyne živost pobožný a spojení se s Bohem, poněvadž odňata bude poskvrna. Tělesné dobré jest 1) úroda hojná, odkudž poznajíce svou nehodnost hanbiti se budou, 2) měst vzdělání ku podivu každému s oslavením skutků božích, 3) obyvatelů rozhojnění.

Ty synu člověčí, prorokuj i o horách
israelských a rci: Hory israelské, slyšte slovo
2 Hospodinovo, * takto praví Panovník Hospo-
din: Protože říká ten nepřítel o vás: Haha
a praví: Výsosti věčné v dědictví se nám do-
stanou; * protož prorokujž a rci: Takto praví 3

2. *obrať*, H. polož. — *Seir*, t. proti Idumejským, viz výš 25, 8.
3. *obrátím* etc., H. dám tě poušť a pustinu.
4. *obrátím*, H. položím.
5. *věčné*, H. věků. — *rozptyluješ*, H. k rozplynutí přivodíš. J. děsíš. — *mečem*, H. skrze ruce. — *nepravosti.* Jakoby řekl: Když ji dovršili, a proto trestání a pomsta na ně dokračovala; v kterýžto čas, ač je Bůh spravedlivě trestal, však oni k nim lítosti dokazovati měli. Viz Isai. 21, 14.
6. *k zabití*, H. krví učiním tě. — *krev*, t. pomsta pro vylití krve. — *krve*, t. israelských bratří svých; nebo Jakob a Esau, z něhož pošli Idumejští, byli vlastní bratří.
7. *obrátím*, H. dám, tak níž. — *hroznou* etc., H. poušť a pustinu. — *vypléním*, H. vytnu.
8. *potocích*, J. žlabích.
9. *nebudou*, H. nenavrátí se, t. k prvnímu spůsobu. J. nebudou osazena.
10. *národové*, t. Israelští a Judští. — *přebýval*, H. byl; tak mluví, protože (výš 10, 4. 18.) pověděl, že se sláva boží z té země pryč odebrala.
11. *naložím*, H. učiním. — *prokázala*, H. činila, t. ty horo Seir. — *souditi*, t. mstíti nad tebou.
12. *Zpuštěnyť*, H. zpuštěni.
13. *honosili*, H. zveličili.
14. *země*, t. idumejská. — *z tebe*, H. tobě, t. horo Seir, jakoby řekl: Jakož se nyní veselíte, vy Idumejští, tak zase plakati a naříkati musíte, když země vaše v poušť obrácena bude.
15. *jakž* etc., H. jakož veselí tvé. — *naskrze*, H. všecka ona.

1. *israelských.* Míní zemi judskou a obyvatele její. Viz Jer. 4, 1. — *Hory.* Zosobnění.
2. *nepřítel*, t. lid idumejský. — *věčně*, H. věků. — *v dědictví*, t. země judská, kteráž slavná a jako nad jiné vyvýšena byla dávno pro krále, proroky, kněží v ní přebývající i město Jerusalem a zvláště pak pro Mesiáše, kterýž v té zemi se počíti, naroditi i rozličné mocné skutky své činiti měl. — *dostanou*, H. bude.
3. *vydáni*, H. učiněni jste vstoupiti na rty jazyka.

Dle P. Rembrandt-a a kreslil ... König.

Řekl anděl Hospodinův k Agar: Navrať se ku paní své a pokoř se pod ruku její.

(Gen. 16, 9.)

Panovník Hospodin: Proto, protože poplénili
a shltili vás vůkol, abyste byli za dědictví
ostatku národův a vydáni jste v pomluvu a
4 v zlou pověst lidem, * protož hory israelské
slyšte slovo Panovníka Hospodina: Takto praví
Panovník Hospodin horám i pahrbkům, po-
tokům i údolím, pustinám hrozným i městům
opuštěným, jenž jsou za loupež a posměch
5 ostatku národův, kteříž jsou vůkol; * protož
pravím takto dí Panovník Hospodin: Jistě že
v ohni horlivosti své mluviti budu proti ostat-
ku těch národův i proti vší zemi idumejské,
kteříž sobě osobili zemi mou za dědictví ve-
selíce se z celého srdce a plénice s chutí, aby
6 vyhnaní z ní přišli v loupež; * protož proro-
kuj o zemi israelské a mluv k horám a pa-
hrbkům, potokům i k údolím: Takto praví
Panovník Hospodin: Ai já v horlivosti své a
v prchlivosti své mluvím, protože pohanění
7 od národů snášíte. * Protož takto praví Pa-
novník Hospodin: Já zdvihna ruku svou při-
sahám, že ti národové, kteříž jsou vůkol vás,
8 pohanění své nésti musejí; * vy pak hory
israelské ratolesti své vypouštěti a ovoce své
přinášeti budete lidu mému israelskému, když
9 se přiblíží a přijdou. * Nebo ai já jsem s vámi
a patřím na vás, abyste dělány a osývány
10 byly: * a rozmnožím ve vás lidi, všecken dům
israelský, jakýžkoli jest; i budou se osazo-
11 vati města a pustiny vzdělávati. * Rozmnožím
pravím ve vás lidi i hovada a budou se mno-
žiti a ploditi, i učiním, že tak bydliti budete
jako za předešlých let vašich čině vám dobře
více nežli v prvotinách vašich a zvíte, že já
12 jsem Hospodin. * Nebo uvedu do vás lidi, lid
můj israelský, a budou tebou dědičně vlád-
nouti, a budeš jim za dědictví, aniž kdy více
siroby na ně uvedeš. * Takto praví Panovník 13
Hospodin: Protože říkají vám, že jsi ty ta země,
kteráž sžíráš lidi a sirotky činíš z národův
svých; * protož nebudeš více sžírati lidi a 14
národův svých více k sirobě přivoditi, praví
Panovník Hospodin; * aniž dopustím, aby více 15
slýcháno bylo v tobě potupy od národův, aniž
útržky od lidí snášeti budeš více, ani ku pádu
přivoditi více národův svých, praví Panovník
Hospodin.
I stalo se slovo Hospodinovo ke mně 16
řkoucí: * Synu člověčí, dům israelský bydlí- 17
ce v zemi své poskvrnili ji cestou svou a sku-
tky svými; podobná nečistotě ženy pro neči-
stotu oddělené byla cesta jejich před očima
mýma; * pročež vylil jsem prchlivost svou na 18
ně, protože krev vylévali na zemi a ukyda-
nými bohy svými poskvrnili ji. * I rozptýlil 19
jsem je po národech, tak že rozplašeni jsou
po rozličných zemích, podlé cesty jejich a podlé
skutkův jejich soudil jsem je; * nýbrž odšedše 20
mezi národy, kamž přišli, i tam poskvrnili
jmeno svatosti mé, když říkali ti národové o
nich, že jsou lid Hospodinův a že z jeho
země vyšli. * Ale slitoval jsem se pro jmeno 21
svatosti své, kteréž však poskvrnili dům isra-
elský mezi národy, kamž přišli; * protož rci 22
domu israelskému: Takto praví Panovník
Hospodin: Ne pro vás já to učiním, ó dome
israelský, ale pro jmeno svatosti své, kteréž
jste však poskvrnili mezi národy, kamž jste
přišli: * abych posvětil jmena svého velikého, 23
jenž bylo poskvrněno mezi národy, kteréž
jste poskvrnili u prostřed nich; aby poznali
národové, že já jsem Hospodin, praví Pano-
vník Hospodin, když posvěcen budu ve vás
před očima jejich. * Nebo poberu vás z náro- 24

4. *potokům*, J. žlabům. — *hrozným*, H. zpustlým.
5. *osobili*, H. dali. — *veselíce*, H. veselím. — *plé-nice*, H. pléněním (z té) duše. — *vyhnaní*, H. vyhnaní její.
8. *ratolesti* etc., H. ratolest svou dáte. — *přijdou*, H. k přijití, t. ze zajetí babylonského.
10. *jakýžkoli*, H. všecken jej.
12. *lid*, J. s lidem mým israelským, rozumějíce na pohany. — *tebou*. Jakoby řekl: ó ty každá horo země judské. — *uvedeš*, H. přidáš. Jakoby řekl: Nebudou více v tobě hubeni hladem, morem, mečem atd., ale pokojné a bezpečné bydlení míti budou. Což však nemůže a nemá tělesně rozumíno býti (poněvadž jest věc jistá, že lid judský i po navrácení svém z Babylona rozličným spůsobem trápen byl); ale duchovně o bezpečnosti a pokoje věřících v zemi království neb církve Kristovy. Podobně Isai. 11, 9.
13. *z národův*. Jakoby řekli: Jsi všecka nešťastná, protože, kteřížkoli v tobě kdy bydlejí, všickni hynou a mizejí pro časté nepřátel útoky.
14. *k sirobě*, J. porážeti neb ku pádu přivoditi.
17. *israelský*, viz Jer. 4, 1. — *cestou*, t. zlými obyčeji a snažnostmi svými.
19. *národech*: podlé pohrůžky Lev. 26, 33.
20. *říkali*, t. když zle a bezbožně živi jsouce (ježto měli jiným za příklad pobožnosti býti Deut. 4, 6.) příčinu pohanům dávali, aby o nich říkali: Jakžby oni lidem božím byli, ani hůře živi jsou nežli my? A tak i podnes pro mnohé nepobožné jmeno boží v porouhání dáváno bývá (Řím. 2, 14.), aby jimi i jiným oči vytýkali; od čehož apoštol odvodí Tit. 2, 5., I. Petr 2, 12.
21. *slitoval*. Jakoby řekl: Maje sobě od nich dané příčiny, abych je i tam trestal a docela vyhladil, však spravedlivého hněvu svého pomíjím a v milosti se ohlašuji, jakž dále mluví.
22. *učiním*, H. činím, viz v předml. pravidlo 9.
23. *ve vás*, totiž sebe zvelebím a oslavím, svou moc i milosrdenství při vás konaje, tak že i jiní vidouce, co jsem vám dobrého z milosti své učinil, mne chváliti a oslavovati budou, že nejsem jako jiní bohové neb modly, kteréž nemohou svým ctitelům pomáhati. Deut. 4, 7. Ještěť i nyní Bůh ve svých svatých oslavován bývá, když je obnovuje, obcování jejich první proměňuje, aby při nich zvláštní jeho dílo vidíno bylo. — *jejich*, J. vašima.

dův a shromáždím vás ze všech zemí a uve-
25 du vás do země vaší, * a pokropím vás vo-
dou čistou a čisti budete ode všech poskvrn
vašich i ode všech ukydaných bohův vašich
26 očistím vás * a dám vám srdce nové a du-
cha nového dám do vnitřností vašich, a ode-
jma srdce kamenné z těla vašeho dám vám
27 srdce masité; * Ducha svého pravím dám do
vnitřností vašich a učiním, abyste v ustano-
veních mých chodili a soudův mých ostříhali
28 a činili je; * i budete bydliti v zemi, kterouž
jsem byl dal otcům vašim, a budete lidem
29 mým a já budu vaším Bohem. * Nebo vy-
svobodím vás ze všelijakých poskvrn vašich,
a přivolám obilí a rozmnožím je a nedopu-
30 stím na vás hladu; * rozmnožím i ovoce stro-
mův a úrody polní, tak že neponesete více
31 potupy hladu mezi národy; * i rozpomenete
se na zlé cesty vaše a na skutky vaše ne-
dobré, tak že sami se býti hodné ošklivosti
uznáte pro nepravosti vaše a pro ohavnosti
32 vaše. * Ne pro vás já to učiním, praví Pano-
vník Hospodin, známo vám to buď. Zahan-
bětež se tedy a zastyďte se za cesty své, do-
me israelský. * Takto praví Panovník Hospo- 33
din: V ten den, v kterémž vás očistím ode
všech nepravostí vašich, osadím města a vzdě-
lány budou pustiny; * a tak země pustá bude 34
dělána, kteráž prvé byla pouští před očima
každého tudy jdoucího; * i řeknou: Země 35
tato, tato pravím někdy zpuštěná jest jako za-
hrada Eden, ano i města pustá, zkažená a
zbořená již jsou ohražena a osazena. * I zvědí 36
národové, kteříž pozůstanou vůkol vás, že já
Hospodin vystavěl jsem města zbořená a vy-
sadil zemi zpuštěnou; já Hospodin mluvil
jsem to i učiním. * Takto praví Panovník 37
Hospodin: Ještě i toho hledati bude při mně
dům israelský, abych je rozmnožil. Rozmno-
žím je zajisté lidmi jako stády; * jako stádo 38
k obětem, jako stádo jerusalemské při slav-
nostech jeho, tak města prvé pustá budou plná
stád lidí; i zvědí, že já jsem Hospodin.

Hlava 37.

II. Kázaní v příkladu mluvená jsou. Jedno u vidění se stalo; Bůh proroka postaviv v údolí plném kostí suchých 1) vede k tomu, aby prorok a) odpověděl, zdaž mohou kosti ty ožíti, b) prorokoval, že α) kosti oblečené budou tělem, což se v pravdě stalo, β) přijmou ducha živého, i to se stalo; 2) napomíná, aby v naději ustávajících potěšil, že je a) z Babylona jako z hrobu vyvede, b) Duchem svým oživí, aby bydlili v zemi své a znali Boha svého. Druhé v obírání se s poručenou věcí. Na poručení boží prorok 1) dvě dřeva s poznamenáním dvojího království lidu božího spojuje; 2) lidu tážícímu se oznamuje, že Bůh a) dvoje to království v jedno spojí, svolaje je ze všech národů a b) očistě je ode všech poskvrn opatří α) králem, jenž jest Kristus Pán, aby poslouchajíce ho bezpečně bydleli, β) smlouvou věčnou pokoje, tak že on jejich Bohem bude, o čemž i národové zvědí.

Byla nade mnou ruka Hospodinova a
vyvedl mne Hospodin v duchu a postavil mne
2 u prostřed údolí, jenž bylo plné kostí. * I
provedl mne skrze ně vůkol a vůkol, a ai
bylo jich velmi mnoho v tom údolí, a ai byly
3 velmi suché; * i řekl ke mně: Synu člověčí,
mohly-liby ožíti kosti tyto? I řekl jsem: Pa-
4 novníče Hospodine, ty víš. * V tom řekl mi:
Prorokuj o těch kostech a rci k nim: Kosti
5 suché, slyšte slovo Hospodinovo, * toto praví
Panovník Hospodin kostem těmto: Ai já uve-
du do vás ducha, abyste ožily, * a dám na 6
vás žíly a učiním, že zroste na vás maso, a
otáhnu vás koží, dám pravím do vás ducha,
abyste ožily, i zvíte, že já jsem Hospodin.
Tedy prorokoval jsem tak, jakž mi roz- 7
kázáno bylo, i stal se zvuk, když jsem já
prorokoval, a ai hřmot, když se přibližovaly
kosti jedna k druhé. * I viděl jsem, a ai žíly 8
a maso na nich se ukázalo, i koží potaženy

---

30. *neponesete*, H. nevezmete.

31. *sami* etc., H. zoškliveni, aneb J. vyťati budete v tvářích vašich; jakoby řekl: Rozvažujíce hříchy své, jimiž jste Boha hněvali, sami za hodné souditi se budete, že jste takového i většího trestání a pomst hodni byli, kteréž na vás byl vzložiti ráčil.

34. *kteráž* etc., H. místo toho že byla. — *před očima*: na odivu.

35. *Eden*, t. jako ráj, o němž Gen. 2, 8.

36. *vysadil*, H. štípil.

37. *hledati*, J. dám se najíti domu etc. — *je rozm.*, H. jim učinil.

38. *k obětem*, H. věcí svatých.

1. *Hospodin*, výš 1, 3.

2. *v tom* etc., H. na tváři údolí.

3. *ožiti*, t. přítomně, tak jakž se i z odpovědi proroka ukazuje. Nebo o budoucím vzkříšení on i jiní pobožní všickni jistou a pevnou víru měli.

6. *žíly*, nervy. — *učiním* etc., učiním vstoupiti.

7. *hřmot*, H. pohnutí. — *jedna* etc., H. kost ke kosti své.

8. *se ukázalo*, H. vstoupilo.

byly po vrchu, ale ducha žádného nebylo
9 v nich. * I řekl mi: Prorokuj k duchu, pro-
rokuj synu člověčí a rci duchu: Takto praví
Panovník Hospodin: Ode čtyř větrův přijď
duchu a věj na tyto zmordované, ať oživou.
10 * Tedy prorokoval jsem, jakž mi rozkázal,
i všel do nich duch, a ožili a postavili se
11 na nohou svých zástup velmi veliký. * I řekl
ke mně: Synu člověčí, kosti tyto jsou veške-
ren dům israelský. Ai říkají: Uschly kosti
naše a zhynula čáka naše, jižť jest po nás;
12 * protož prorokuj a rci k nim: Takto praví
Panovník Hospodin: Ai já otevru hroby va-
še a vyvedu vás z hrobův vašich, lide můj,
13 a uvedu vás do země israelské; * i zvíte, že
já jsem Hospodin, když otevru hroby vaše
14 a vyvedu vás z hrobů vašich, lide můj; * a
dám Ducha svého do vás, abyste ožili a
osadím vás v zemi vaši, i zvíte, že já Ho-
spodin mluvím i činím, dí Hospodin.
15 Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
16 řkoucí: * Ty pak synu člověčí, vezmi sobě
dřevo jedno a napiš na něm: Judovi a sy-
nům israelským tovaryšům jeho. Zatím ve-
zma dřevo druhé napiš na něm: Josefovi
dřevo Efraimovo a všem synům israelským,
17 tovaryšům jeho.*I spojž je sobě jedno k dru-
hému v jedno dřevo, aby byla jako jedno
18 v ruce tvé. * A když mluviti budou k tobě
synové lidu tvého řkouce: Což nám neozná-
19 míš, co ty věci znamenají? * Mluv k nim:
Takto praví Panovník Hospodin: Ai já ve-
zmu dřevo Josefovo, jenž jest v ruce Efrai-
movĕ a pokolení synův israelských tovaryšův
jeho a položím je s ním k dřevu Judovu a
učiním je dřevem jedním; i budou jedno v ru-
ce mé. * A když budou ta dřeva, na kterýchž 20
jsi psal, v ruce tvé před očima jejich; * tedy 21
mluv k nim: Takto praví Panovník Hospo-
din: Ai já vezmu syny israelské z prostřed
národův těch, kamž odešli, a shromáždě je
odevšad uvedu je do země jejich * a uči- 22
ním je, aby byli národem jedním v té zemi
na horách israelských, a král jeden bude nad
nimi nade všemi králem, a nebudou více dva
národové, aniž se již více děliti budou na
dvoje království, * aniž se budou poskvrňovati 23
více ukydanými bohy svými a ohavnostmi
svými, ani jakými přestoupeními svými; i vy-
svobodím je ze všech obydlí jejich, v nichž
hřešili, a očistím je, i budou mým lidem a
já budu jejich Bohem, * a služebník můj Da- 24
vid bude králem nad nimi, a pastýře jednoho
všickni míti budou, aby v soudech mých cho-
dili a ustanovení mých ostříhali i činili je.
* I budou bydliti v té zemi, kterouž jsem byl 25
dal služebníku svému Jakobovi, v níž bydlili
otcové vaši: budou pravím v ní bydliti oni
i synové jejich, i synové synův jejich až na
věky a David služebník můj knížetem jejich
bude na věky. * Nad to učiním s nimi smlou- 26
vu pokoje, smlouva věčná bude s nimi a roz-
sadím je i rozmnožím je a postavím svatyni
svou u prostřed nich na věky; * bude i pří- 27
bytek můj mezi nimi a budu jejich Bohem a
oni budou lidem mým; * i zvědí národové, že 28
jsem já Hospodin, jenž posvěcuji Israele, když
bude svatyně má u prostřed nich na věky.

Hlava 38.

B. O dědičném lidu božího v zemi obývání. Toho obývání nevyprázdní nepřátel tyranství, nýbrž dotvrdí boží přítomné opatrování. Že nepřátelé budou se proti církvi stavěti, netají toho prorok, nebo dvoje kázaní postavil proti Gogovi a Magogovi. I. Na poručení boží proti Magogovi mluvě prorok hrozí mu, že přítrž vezme. 1) V čem? v tyranství, když se s vojskem svým sšikuje proti lidu božímu a přitrhne násilně s tou útěchou, že snadně do země vpadne a všecko rozebéře, i s nasvědčováním jiných společníků, ježto Pán a) jejich jsa ochráncem, b) tak toliko přepustí, jakž zdávna předpověděl. 2) Jak? Bůh se zajisté rozhněvá náramně, až se všecko zatřese, a v tom a) nepřátely mečem a jinými pokutami zkazí, b) jmeno své mezi národy oslaví.

Opět stalo se slovo Hospodinovo ke mně
2 řkoucí: * Synu člověčí, obrať tvář svou proti
Gogovi země Magog, knížeti přednímu v Mo-
sochu a Tubalu a prorokuj proti němu * a 3

10. *velmi* etc., H. velmi velmi.
11. *jižť* etc., H. vyťati jsme nám.
14. *osadím*, H. nechám.
16. *vezmi* etc. Dvěma těma dřevma (jakž obyčejně i pruty dvanácti míní se dvanáctero pokolení israelské, Num. 17, 2.) vyznamenáno jest dvoje království, judské a israelské za Roboama roztržené (III. Král. 12, 16.) a jedno proti druhému velice zjitřené. — *druhé*, H. jedno, tak hned v. 17. — *synům*, H. domu.
17. *jako* etc., H. v jedno.
18. *co ty* etc., H. co ty věci tobě.
19. *položím je*, t. ta pokolení.
23. *ukydanými:* viz Isai. 44, 9. — *obydlí jejich*, z těch totiž, v nichž bydlili mezi pohany v zajetí svém. J. to na chrámy, kaply a háje modlářské obracejí.
24. *služebník*, viz Isai. 42, 1. — *David*, t. Kristus, viz Jer. 30, 9.
25. *v té zemi*, t. kananejské.
26. *s nimi*, H. jim. — *rozsadím*, H. dám je.

rci: Takto praví Panovník Hospodin: Ai já
povstanu proti tobě Gogu kníže přední v Mo-
4 sochu a Tubalu * a odvedu tě zpět daje udi-
ce do čelistí tvých tehdáž, když tě vyvedu i
všecko vojsko tvé, koně i jezdce, všecky oble-
čené v celou stroj, zástup veliký s pavézami
5 a štíty, všecky ty, kteříž užívají meče: * Per-
ské, Mouřeníny i Futské s nimi, všecky ty
6 s štíty a lebkami; * Gomera i všecky zástu-
py jeho, dům Togormy od stran půlnočních
i všecky zástupy jeho, národy mnohé s tebou.
7 * Budiž hotov a připrav se, ty i všecko shro-
máždění tvé těch, kteříž se k tobě sebrali, a
8 buď strážcem jejich; * po mnohých však dnech
navštíven budeš ty, jenž v potomních letech
přitáhneš na lid vysvobozený od meče a shro-
mážděný z národův mnohých na hory israel-
ské, jenž byly pustinou ustavičně, tehdáž když
oni z národův jsouce vyvedeni budou bydliti
9 bezpečně všickni; * v tom přitáhneš a přijdeš
jako bouře, budeš jako oblak přikrývající
zemi, ty i všickni zástupové tvoji i národové
10 mnozí s tebou. * Takto praví Panovník Ho-
spodin: I stane se v ten den, že vstoupí mno-
hé věci na srdce tvé a budeš mysliti myšlení
11 zlé * a díš: Potáhnu na zemi, v níž jsou vsi,
přitáhnu na ty, jenž pokoje užívají bydlíce
bezpečně, na všecky, kteříž bydlejí beze všech
12 zdí a nemají žádné závory, ani bran, * abych
vzebral kořisti a rozchvátal loupeže obraceje
ruku svou proti pouštěm již osazeným a proti
lidu zase shromážděnému z národův, zachá-
zejícímu s dobytkem a jměním, bydlejícím u
13 prostřed země. * Tu Saba a Dedan a kupci
tarští i všecka lvíčata jeho řeknou tobě:
K rozebrání-liž kořistí ty se béřeš? k roz-
chvátání-li loupeže shromáždil jsi množství
své, aby bral stříbro a zlato, aby nabral do-
bytka i zboží a nashromáždil loupeže veliké?
* Protož synu člověčí prorokuj a rci Gogovi: 14
Takto praví Panovník Hospodin: Zdaliž toho
dne, když bude lid můj israelský bydliti bez-
pečně, nezvíš? * A tu přitáhneš z místa svého 15
od stran půlnočních, ty i národové mnozí
s tebou sedíce na koních všickni, shromáždění
veliké a vojsko znamenité, * přitáhneš pravím 16
na lid můj israelský jako oblak, aby přikryl
tu zemi; v potomních dnech stane se to, že
tě přivedu na zemi svou, aby mne poznali
národové, když posvěcen budu v tobě, před
očima jejich, ó Gogu. * Takto praví Panovník 17
Hospodin: Zdaliž ty nejsi ten, o kterémž jsem
mluvil za dnův starodávních skrze služební-
ky své proroky israelské, kteříž prorokovali
za těch dnův a let, že tě přivedu na ně?
* Avšak stane se v ten den, v den, v kterýž 18
přitáhne Gog na zemi israelskou, praví Pa-
novník Hospodin, že povstane prchlivost má
s hněvem mým, * a v rozhorlení svém, v ohni 19
prchlivosti své mluviti budu: Jistě že v ten
den bude pohnutí veliké v zemi israelské;
* tak že se pohnou před tváří mou ryby moř- 20
ské, i ptactvo nebeské a zvěř polní, i vše-
liký zeměplaz plazící se po zemi i všickni
lidé, kteříž jsou na svrchku země; i rozvá-
lejí se hory a padnou příkré skály, i každá
zeď na zemi upadne. * Nebo zavolám proti 21
němu po všech horách mých meče, praví Pa-
novník Hospodin, tak že meč každého proti
bratru jeho bude; * a vykonám při něm soud 22
morem a krve prolitím a přívalem rozvodni-
lým a kamením krupobití velikého, ohněm a

---

2. *obrať*, H. polož. — *Magog* viz při konci této hlavy. — *přednímu*, H. hlavě, tak hned. — *Mosochu*, jinak Mossoch Gen. 10, 2.

4. *zpět*, jakoby řekl: Od tvého zlého předsevzetí a ukrutenství. — *udice*, H. háky. — *vyvedu*, t. z končin tvých se všemi jinými národy (kteréž dále vyčítá) proti lidu svému. — *v celou*, H. dokonalostí. — *užívají*, H. drží.

5. *Futské*, viz Jer. 46, 9.

6. *Gomera*, t. poslé z Gomera syna Jafetova. Gen. 10, 2. — *stran*, H. bokův, tak níž 15.

7. *buď strážcem*, H. budeš jim za stráž, J. budeš jim vězením, t. Israelské obklíčíš jako nějakým vězením. — *jejich*, t. vůdcem jejich.

8. *navštíven*, t. pomstou. — *v potomních*, H. v potomku. — *na lid*, H. na zemi navrácenou. — *oni*, H. onať.

9. *přitáhneš*, H. vstoupíš.

10. *zlé*, t. kterakby lidu mému uškoditi a jej vyhladiti mohl.

11. *vsi*, t. v níž jsou na větším díle vsi neb městečka neohražená.

12. *osazeným*, t. za časté vpády čině jako rukou sahaje na zemi israelskou, někdy od nepřátel zpuštěnou a již zase od Israelských z Babylona vysvobozených osazenou. — *u prostřed*, H. pupku, J. na vrchu.

13. *jeho*, t. Tarsu, J. moře velikého, kteréž Středozemní slove. — *tobě*: jakoby i jiní národové jako nějaká lvíčata dravá ke Gogovi se připojiti chtíce řekli: Což ty sám chceš proti Israelským bojovati bez nás. I myť s tebou proti nim potáhneme. — *množství*, H. shromáždění. — *nashromáždil*, H. loupil loupež velikou.

14. *nezvíš*, t. že jsem lidu svého ochrance; nepřátel jejich i také svých zuřivý mstitel, J. jakoby řekl: I ovšem zvíš maje lidu mého spůsob pokojný dobře vyslíděný.

16. *přivedu*. Jakoby řekl: Ne ty sám od sebe to míti budeš, aby lid můj děsil a trápil, ale ode mne. Ukazuje se tu, že církev kříži poddána není bez božího vědomí a jeho prozřetelnosti. — *v tobě*. Jakoby řekl: Tresce a mstě dokáži toho na tobě, že svatý jsem a spravedlivý. Podobně Lev. 10, 3.

17. *skrze* etc., H. skrze ruku služebníků.

18. *povstane*, H. vstoupí.

19. *Jistě*, H. jestliže ne. — *pohnutí*, H. nepokoj.

21. *jeho bude*. Jakoby řekl: Nepřátelé lidu božího sami se hubiti a mordovati budou.

22. *krve*, H. krví.

sirou dštíti budu na něj i na zástupy jeho
23 a na národy mnohé, kteříž jsou s ním; * a tak
zveleben a posvěcen a v známost uveden budu
před očima národův mnohých a zvědí, že já
jsem Hospodin.

Hlava 39.

II. Tu promlouvá k nepříteli a k dravému tvoru, že 1) on zkázu vezme a) v potýkání na horách svatých porážkou až k smrti, b) v zemi popléněním všeho pro oslavení jmena svatého; 2) lid boží a) hojnou loupež k svému pohodlí rozebéře, b) těla mrtvá v údolí rozmecí za sedm měsíců; což lidu božímu ku poctivosti bude, když o tom nařídí a to učiní pro vyčištění země. K dravému tvoru mluvě zůve ho k sežrání zbitých, aby oslaven byl Bůh i v lidu i mezi národy, kterak α) vysvobozuje své a β) bezbožníky potírá. (Pozůstává lidu potěšení o opatrování božím a to 1] slibem a 2] obšírným viděním jest ujištěno.) Slibuje Bůh smilovati se nad lidem svým po potrestání, čehož dokáže 1) navrácením jich ze země zajetí, aby žádný nezůstal, 2) udílením jim Ducha svatého ku posvěcení.

Ty synu člověčí, prorokuj ještě proti
Gogovi a rci: Takto praví Panovník Hospodin: Ai já povstanu proti tobě, ó Gogu kní-
2 že přední v Mosochu a Tubalu, * a odvedu tě
zpět navštívě tě šesti ranami, tehdáž když tě
vzbudím, aby přitáhl od stran půlnočních, a
3 přivedu tě na hory israelské. * Nebo vyrazím
lučiště tvé z ruky tvé levé a střely tvé z ru-
4 ky tvé pravé vyvrhu; * na horách israelských
padneš ty i všickni zástupové tvoji i národové, kteříž budou s tebou, ptákům a všemu
ptactvu křídla majícímu i zvěři polní dám tě
5 k sežrání; * na svrchku pole padneš; neboť
jsem já mluvil, praví Panovník Hospodin;
6 * vypustím také oheň na zemi Magog i na
ty, jenž přebývají na ostrovích bezpečně;
7 i zvědíť, že já jsem Hospodin, * a jmeno svatosti své uvedu v známost u prostřed lidu
svého israelského; nedopustím pravím více
poskvrňovati jmena svatosti své; i zvědíť národové, že já jsem Hospodin svatý
8 v Israeli. * Ai přijdeť a stane se to, praví Pa-
novník Hospodin, téhož dne, o kterémž jsem
9 mluvil; * tedy vyjdou obyvatelé měst israelských a zapálíce popálí zbroj a štíty i pa-
vézy, lučiště i střely, dřevce i kopí a budou
10 je páliti ohněm sedm let; * aniž nositi budou
dříví s pole, ani sekati v lesích, protože
zbrojí zaněcovati budou oheň, když zloupí
ty, kteříž je loupívali, a mocí poberou těm,
kteříž jim mocí brávali, praví Panovník Ho-
spodin. * I stane se v ten den, že dám Go- 11
govi místo ku pohřbu tam v Israeli totiž údolí,
kudyž se jde k východní straně k moři, kte-
réžto údolí popřemrští tudy jdoucích; i po-
hřbí tam Goga i všecko možství jeho, a na-
zovou to místo údolí množství Gogova. * Nebo 12
pochovávati je budou dům israelský za sedm
měsícův proto, aby vyčistili zemi; * a tak 13
pohřbí je všecken lid té země a bude jim to
ku poctivosti v den, v kterýž oslaven budu,
praví Panovník Hospodin. * Některé pak od- 14
dělí, kteřížby ustavičně procházeli tu zemi,
procházeli pravím a pochovávali ty, kteřížby
pozůstali na svrchku země, aby ji vyčistili,
aby po dokonání sedmi měsícův, pozůstal-liby
kdo, vyhledávali; * a ti procházejíce choditi 15
budou po žemi, uzřel-liby který kosti člověčí,
aby vzdělal při nich znamení pamětné, ažby
je pohřbili hrobaři v údolí množství Gogova;
* nýbrž bude to množství jeho k slávě i mě- 16
stu, když vyčistí tu zemi. * Ty pak synu člo- 17
věčí, takto praví Panovník Hospodin, rci ke
všelijakým ptákům křídla majícím i ke vše-
lijaké zvěři polní: Shromažďte se a přijďte,
sběrte se odevšad k obětem mým, kterýchž
já nabiji vám, obětí velkých na horách isra-
elských, a budete jísti maso a píti krev;

1. *přední*, H. hlavy.
2. *odvedu*: výš 38, 4. — *ranami:* kteréž se vyčítají výš 38, 22., H. šestiti budu tě, J. šestnásobním hákem. — *vzbudím*, H. učiním, aby vstoupil. — *stran*, H. boků.
4. *ptákům*, H. ptactvu, ptáčkům všelikého křídla. — *dám*, H. dal jsem, viz v předmluvě pravidlo 9.
9. *dřevce*, H. hůl ruky. — *let*, t. velmi dlouho.
10. *v lesích*, H. z lesů.
11. *údolí* etc., H. údolí mimo jdoucích, — *jdoucích*. Jakoby řekl: Tím příkladem hrozné boží pomsty i jiní nepřátelé lidu božího tak se budou káti, že nebudou smíti proti nim více ani cknouti, nerci-li, aby jich zarmucovati měli, H. náhubkovati bude tudy jdoucí. Jiní, kteréžto zacpá (chřípě) tudy jdoucích, t. ti, kteříž tudy půjdou, musejí sobě nos zacpati pro smrad z těl mrtvých.
12. *měsícův*, t. dlouho.
13. *ku poctivosti*, H. ke jmenu, t. k veliké slávě jim to bude, že svého nepřítele mohli přemoci a pohřbiti; aneb že tak milosrdni jsou, že i nepřítele svého bez pohřbu nenechali.
14. *Některé*, H. muže ustavičného (času).
16. *k slávě*, H. jmenu. — *městu*, t. Jerusalemu, že u něho padli i pohřbeni nepřátelé jeho.
17. *křídla* etc., H. všelikého křídla, tak výš 4. v. — *Shromažďte*. Podobné pohrůžky viz Isai. 34,

18 * maso pravím silných rekův jísti budete a
krev knížat zemských píti, skopcův, beranův
a kozlův, volkův všecko tučných basanských,
19 * a budete jísti tuk do sytosti a píti krev do
20 opití z obětí mých, kterýchž vám nabiji, * a
nasytíte se z stolu mého koňmi a jezdci, silnými reky i všemi muži válečnými, dí Pa-
21 novník Hospodin. * A tak zjevím slávu svou
mezi národy, aby viděli všickni národové soud
můj, kterýž jsem vykonal, i ruku mou, kte-
22 rouž jsem doložil na ně; * i zvíť dům israelský, že já jsem Hospodin Bůh jejich od to-
23 hoto dne i potom; * zvědí také i národové, že
pro svou nepravost zajat jest dům israelský,
protože se dopouštěli přestoupení proti mně;
pročež jsem skryl tvář svou před nimi a vydal jsem je v ruku protivníkův jejich, aby
24 padli mečem všickni napořád; * podlé nečistoty jejich a podlé zpronevěření se jejich
učinil jsem jim a skryl jsem tvář svou před
nimi.* Z té příčiny takto praví Panovník Ho- 25
spodin: Jižť zase přivedu zajaté Jakobovy
i smiluji se nade vším domem israelským a
horliti budu příčinou jmena svatosti své; * ač 26
prvé ponesou potupu svou a trestání za všecko přestoupení své, kteréhož se dopustili
proti mně, když bydlili v zemi své bezpečně,
aniž byl, kdoby je přestrašil; * a tu je zase 27
přivedu z národův a shromáždím je ze zemí
nepřátel jejich a posvěcen budu v nich před
očima národův mohých, * a tak poznají, že 28
já jsem Hospodin Bůh jejich, když zaveda
je do národů shromáždím je do země jejich
a nepozůstavím tam více žádného z nich;
* aniž skryji více tváři své před nimi, když 29
vyleji Ducha svého na dům israelský, praví
Panovník Hospodin.

Hlava 40.

O vidění proroku ukázaném. Bůh proroku u vidění léta dvadcátého pátého na vysoké hoře ukázal I. vyměření v městě svatém chrámu nového se vším příslušenstvím.

Dvadcátého pátého léta od zajetí našeho na počátku roku, desátého dne měsíce,
čtrnáctého léta po dobytí města, právě v tentýž den byla nade mnou ruka Hospodinova
2 a uvedl mne tam; * u viděních božích přivedl mne Hospodin do země israelské a postavil mne na hoře velmi vysoké, při níž bylo
3 jako stavení města ku poledni; * i uvedl mne
tam, a ai muž, kterýž na pohledění byl jako
měď maje provázek lněný v ruce své a prut
4 k rozměřování, a ten stál v bráně. * I mluvil
ke mně ten muž: Synu člověčí, viz očima
svýma a ušima svýma slyš, a přilož srdce
své ke všemu, což já ukáži tobě; nebo proto,
atbych ukazoval, přiveden jsi sem; oznámíš
5 pak všecko domu israelskému, což vidíš. * A
ai zeď byla zevnitř při domu vůkol a vůkol;
a ten muž maje v ruce prut k rozměřování
šesti loket (loket každý byl o dlaň delší nežli
jiný) změřil šířku toho stavení, a bylo jednoho
prutu, a výšku, a byla též jednoho prutu; * a 6
všed do brány, kteráž byla naproti východu,
šel nahoru po stupních jejích, i změřil práh
brány jednoho prutu z šíří a práh druhý též
jednoho prutu z šíří; * a pokojík každý jedno- 7
ho prutu z délí a jednoho prutu z šíří; mezi
pokojíky pak bylo místo prázdné pěti loket a
práh brány podlé síňce brány vnitř prutu jednoho. * I změřil síňci brány vnitř a byla na 8
jeden prut; * a změřil také síňci brány a byla 9
osmi loket, a veřeje její dvou loket, totiž síňce brány vnitř; * i pokojíky brány východní, 10
tři s jedné a tři s druhé strany, jedné míry
byly všecky tři a míra jednostejná veřejí po
obou stranách. * Změřil též i širokost dveří 11
té brány a byla desíti loket a dlouhost též

6., Jer. 12, 9., Zjev. 19, 17. 18. — *obětem*, H. k oběti.
18. *basanských*: o Basanu viz Žl. 67, 16.
20. *jezdci*, H. vozy.
21. *zjevím*, H. dám.
23. *zajat*, H. přestěhováni jsou.
25. *zajaté*, H. zajetí.
26. *kteréhož*, H. kterýmž přestoupili.
1. *měsíce*, t. března, kterýž hebrejsky sloul nisan neb abib. Viz Exod. 12, 2. — *po dobytí* etc., H. potom jakž pobito město. — *města*: o čemž viz IV. Král. 25, 4., výš 33, 21. — *Hospod.*: viz výš 1, 3. — *tam*, t. do Jerusalema.
2. *při níž*, J. na.

3. *měď*, J. ocel. — *prut*, H. třtina míry, tak níž.
5. *nežli jiný*, t. byl ten prut z délí šesti loket takových, jenž o dlaň delší byly nežli jiný obecný loket.
6. *kteráž* etc., H. jejíž tvář cestou k východu, tak níž často. — *druhý*, t. v druhém polouvratí; neb široká brána ta byla a v prostředku sloup měla a na dvě strany se otvírala, jakž se znáti dává níž 41, 23. 24. H. jeden.
7. *vnitř*, H. od vnitřku, tak níž.
9. *veřeje*, J. čela.
10. *tři* etc., H. tři odsud a tři odsud. — *po obou* etc., H. odsud i odsud, tak níže několikrát.

12 brány třínácti loket, * a přístřeší před poko-
jíky bylo jednoho lokte a na jeden loket pří-
střeší s této strany; pokojík pak každý šesti
13 loket s jedné a šesti loket s druhé strany.*A
tak změřil bránu od střechy pokojíka jednoho
do střechy druhého, širokost pětmecítma lo-
14 ket, dvéře naproti dveřím. * A udělal veřeje
šedesáti loket, a jedné každé veřeje síně
i brány vůkol a vůkol byla jednostejná míra.
15 * Od předku pak brány, kudyž se vchází do
předku, síňce brány vnitřní bylo padesáte lo-
16 ket. * A byla okna posúžená v pokojících i
nad veřejemi jejich do vnitřku brány vů-
kol a vůkol, takž i při klenutí a na oknech
vůkol a vůkol do vnitřku, a na veřejích byly
17 palmy. * Potom mne uvedl do síně zevnitřní,
a ai komůrky a půda udělaná při síni vůkol
a vůkol, třidceti komůrek na té půdě bylo;
18 * ta pak půda po straně těch bran, naproti
19 dlouhosti bran, půda nižší byla. * Změřil také
šířku od předku brány dolejší až k předku
síně vnitřní zevnitř a byla sto loket na východ
20 a půlnoc; * též bránu, kteráž byla na půlnoc
21 při síni zevnitřní, změřil na dél i na šíř,* (je-
jíž pokojíkové tři s jedné a tři s druhé stra-
ny, i veřeje její, i síňce její, vše bylo podlé
míry brány prvnější;) a byla padesáti loket
dlouhost její, širokost pak pětmecítma loket.
22 * Okna také její i síňce její i palmy její byly
podlé míry brány té, kteráž byla k východu,
a vstupovalo se k ní po sedmi stupních, před
23 nimiž síňce její byly; * a brána ta byla u sí-
ně vnitřní naproti bráně půlnoční a východní,
24 i odměřil od brány k bráně sto loket. * Po-
tom mne vedl ku poledni, a ai byla tu brána
ku poledni; i změřil veřeje i síňce její podlé
25 těch měr, * (a byla okna v ní i síňce její vů-
kol a vůkol podobná oknům oněm;) padesáti
26 loket z délí a pětmecítma loket z šíří, * a
k vstupování k ní stupňův sedm, a síňce její
před nimi, též palmy při ní jedna s jedné a
27 druhá s druhé strany, při veřejích jejích; * též
bránu síně vnitřní ku poledni změřil od brá-
ny k bráně na poledne sto loket. * I uvedl 28
mne do síně vnitřní branou polední, a změ-
řil tu bránu podlé týchž měr, * i po- 29
kojíky její i veřeje její i síňce její podlé týchž
měr; i okna její i síňce její vůkol a vůkol,
a byla padesáti loket na dél a na šíř pětme-
cítma loket; * a síňce vůkol a vůkol z šíří 30
pětmecítma loket a z délí padesáti loket; * a 31
síňce její byly podobné k síni zevnitřní, i pal-
my při veřejích jejích; též stupňův osm
k vstupování k ní. * Uvedl mne také do síně 32
vnitřní k východu, i změřil bránu tu podlé
týchž měr; * též pokojíky její i veřeje její 33
i síňce její podlé týchž měr, i okna její,
i síňce její vůkol a vůkol, a byla z délí pa-
desáti loket, z šíří pak pětmecítma loket,
* též síňce její při síni zevnitřní a palmy při 34
veřejích s obou stran a osm stupňův k vstu-
pování k ní. * Přivedl mne též k bráně půl- 35
noční a změřil ji podlé týchž měr, * pokojí- 36
ky její, veřeje i síňce její i okna její vůkol
a vůkol, a byla z délí padesáti loket a z šíří
pětmecítma loket; * i veřeje její při síni ze- 37
vnitřní a palmy při veřejích s obou stran, též
osm stupňův k vstupování k ní; * i komůrky 38
a dvéře její při veřejích bran, kdež obmý-
vali oběti zápalné, * a v síňci brány byly dva 39
stolové s jedné strany a dva stolové s druhé
strany, aby na nich zabíjeli oběti zápalné a
za hřích i za vinu,* a po boku, kudyž se tam 40
vstupuje, při dveřích brány půlnoční dva sto-
lové; * čtyři stolové s jedné a čtyři stolové 41
s druhé strany po boku brány, a tak osm
stolů, na nichž zabíjeli. * Čtyři pak stolové 42
k zápalu byli z kamení tesaného, z délí půl-
druhého lokte a z šíří též půldruhého lokte a
z výší lokte jednoho; na nichžto nechávali
nástrojů, kterýmiž zabíjeli k zápalům a obě-
tem; * a kotliska z tloušťí na jednu dlaň při- 43
pravená v domě vůkol a vůkol, na stolích
pak maso věcí obětovaných. * Potom zevnitř 44
při bráně vnitřní viděl jsem komůrky zpěvá-
ků v síni vnitřní, jenž byla po boku brány

12. *přístřeší*, H. kraj, tak níž.
14. *udělal*, t. změřil.
15. *předku*, H. tváři, tak níž nejednou. — *brány*, H. vcházení.
16. *posúžená*, H. zavřená. — *palmy*, t. nějaké okrasy ku podobenství palmy spůsobené.
20. *na dél* etc., H. dlouhost její i širokost její.
21. *dlouhost její*, t. té brány.
23. *od brány*, t. od jedné k druhé.
24. *ku poledni*, H. cestou poledne, tak níž často.
26. *k vstupování*, H. vstupování jejich, tak níž často.
30. *z šíří* etc., H. z délí pětmecítma loket a z šíří pěti loket. Prorok (jakž smyslí někteří) což napřed nazval širokostí, touž věc nazývá dlouhostí. Nebo ve verši 21, 25. pověděl, že ta síň šířku měla pětmecítma loket, to ve verši tomto praví, že z délí byla pětmecítma loket; a co tam praví, že dlouhost měla padesáti loket, to tuto o dlouhosti mluvě, nazývá jí širokostí, a praví, že měla pěti loket. Odkudž, aby ti veršové srovnáni býti mohli, viděti se může, že v textu má býti vyloženo, ne pět prostě, ale pět desátků, totiž padesát. Podobný spůsob mluvení, v němž se zúplna počet neklade, viz II. Král. 8, 4., též 10, 18.
39. *za hřích*, H. chattat assam, o nichž viz Lev. 5, 15.
40. *kudyž* etc., H. ze zevnitř vstupujícímu.
42. *půldruhého*, H. lokte a půl, tak v dalších.
43. *věcí*, H. obětí.
44. *zpěváků*, o nichž viz I. Par. hl. 25. — *byly* etc., H. tváře jejich cestou poledne.

půlnoční a ty byly na poledne; jedna pak
45 při boku brány východní byla na půlnoc. * I
mluvil ke mně: Tyto komůrky na poledne
46 jsou kněží stráž držících nad domem; * ty
pak komůrky na půlnoc jsou kněží stráž
držících nad oltářem, totiž synův Sadoko-
vých, kteříž přistupují ze synův Levi k Ho-
47 spodinu, aby sloužili jemu. * I změřil tu síň
čtverhrannou a byla z délí sto loket a z šíří
sto loket, i oltář před domem. * I přivedl 48
mne k síňci domu a změřil veřeje té síňce a
byla pěti loket s jedné a pěti loket s druhé
strany; širokost pak brány byla tří loket
s jedné a tří loket s druhé strany; * dlouhost 49
síňce dvadcíti loket, širokost pak jedenácti
loket i se stupni, po nichž se vstupovalo k ní;
sloupové pak byli při veřejích, jeden s jedné
a druhý s druhé strany.

Hlava 41.

O témž další řeč.

Opět přivedl mne k chrámu a změřil
veřeje a byly šesti loket z šíří s jedné strany
a šesti loket z šíří s druhé strany podlé širo-
2 kosti stánku; * a širokost dveří desíti loket,
boky pak dveří pěti loket s jedné a pěti lo-
ket s druhé strany; změřil také i dlouhost
jejich a byla čtyřidcíti loket, širokost pak
3 dvadcíti loket. * Přišel také do vnitřku a
změřil veřeje její a byly dvou loket, a dvéře
šesti loket, širokost pak dveří sedmi loket.
4 * Změřil také dlouhost svatyně a byla dvad-
cíti loket, a širokost dvadcíti loket v chrámě,
a řekl ke mně: Tato jest svatyně svatých.
5 * Změřil též zeď domu a byla z tloušťí šesti
loket a širokost pavlače čtyř loket vůkol a
6 vůkol okolo domu. * Ty pak pavlače troje
byly, pavlač podlé pavlače a třidceti pokojíků
měly a scházely se při zdi domu vespolek
tak, aby se trámové pavlačí vůkol a vůkol
7 drželi a nedrželi se ve zdi domu. * Nebo se
rozšiřovala zeď vůkol více a více svrchu pro
pavlače, kteréž byly okolo domu od vrchu až
dolů, vůkol a vůkol domu; poněvadž širokost
domu největší byla svrchu, a nad nejnižší pa-
vlačí místo bylo porozšířené, na vrchu pro pa-
8 vlač prostřední. * A tak spatřil jsem při do-
mě pavlače i nejvyšší vůkol a vůkol, jejichž
půdy zúplna odměřeny byly šesti loket
9 k výstupkům. * Širokost pak zdi, kteráž byla
při pavlačích zevnitř, pěti loket byla i plac
10 pavlačí, kteréž byly při domě; * mezi nimiž a
komůrkami byla širokost dvadcíti loket, okolo
domu vůkol a vůkol. * A dvéře pavlačí byly 11
k placu, dvéře jedny na půlnoc a druhé dvé-
ře na poledne a širokost placu byla pěti lo-
ket vůkol a vůkol. * Stavení pak, kteréž bylo 12
před příhradkem v úhlu k západu, širokost
byla sedmdesáti loket, a zeď téhož stavení
pěti loket z šíří vůkol a vůkol a z délí deva-
desáti loket. * Potom změřil dům, a byl z délí 13
sto loket, totiž příhradek i stavení a zdi je-
ho z délí sto loket. * Též širokost předku 14
domu i příhradku k východu sto loket.* Změ- 15
řil i dlouhost stavení před příhradkem, jenž
bylo za ním, též i paláce jeho s jedné i
s druhé strany a bylo sto loket, též chrám
vnitř i síňce se síní. * Prahy i okna posúžená 16
i paláce vůkol po třech stranách jejich, na-
proti prahu vykládání dřevěné vůkol a vůkol,
i od země až do oken, též i okna vykláda-
ná; * nade dveřmi a až do vnitřku domu 17
i zevnitř i přes všecku zeď vůkol a vůkol,
vnitř i zevnitř podlé jistých měr, * kteréž bylo 18
uděláno s cherubíny a palmami, a to vše,
palma mezi cherubínem a cherubínem, a dvé
tváři každý cherubín měl; * a tvář lidská na- 19
proti palmě s jedné strany a tvář lvíčete na-
proti palmě s druhé strany, tak uděláno bylo
ve všem domě vůkol a vůkol; * od země až 20
do vrchu dveří cherubínové a palmy zdě-
lány byly, i na zdi chrámu; * chrámu veřeje 21
byly čtverhranné a předek svatyně podobný

---

46. *totiž,* H. onť.
1. *s jedné* etc., H. odsud i odsud; tak níž.
4. *svatyně,* H. její. — *v chrámě,* H. v tváři chrámu.
5. *zeď:* stěnu. — *pavlače,* H. žebra.
6. *podlé:* nad pavlačí. — *třidceti,* H. po třidcetikrát. — *vespolek,* H. k pavlačím. — *nedrželi* etc., viz III. Král. 6, 6.
7. *vůkol* etc., H. točila se svrchu svrchu. — *okolo,* H. okolek. — *od vrchu,* H. svrchu svrchu. — *bylo* etc., H. vstupovalo.
8. *nejvyšší,* H. vysokostí. — *zúplna,* H. plnosti třtiny.
9. *pavlačích,* H. pavlači, tak níž. — *plac,* H. což zanecháno bylo místa.
11. *na půlnoci,* H. cestou půlnoci. — *placu,* H. místa zanechaného.
12. *před* etc., H. před tváří příhradku, tak níž. — *k západu,* H. cestou moře.
14. *předku,* H. tváři.
15. *paláce,* J. besídky.
18. *kteréž,* t. táflování, o němž v. 6.
19. *s jedné,* H. odsud i odsud, tak níž.
21. *předek* etc., H. tvář svatyně na pohledění toho jako na pohledění onoho.

22 jemu. * Oltář dřevěný byl tři loket z výší,
z délí pak dvou loket s úhly svými, jehož
dlouhost i bokové jeho dřevění byli. I mluvil
ke mně: Tento jest stůl, jenž stojí před Ho-
23 spodinem.*A dvojnásobní dvéře byly u chrá-
24 mu i u svatyně; * a dvojnásobní dvéře ve
vratech, totiž dvojnásobní dvéře obracející se;
dvojnásobní ve vratech jedněch a dvojnásobní
dvéře v druhých. * Byli pak udělání na nich 25
na těch dveřích chrámu cherubínové a pal-
my, tak jakž udělání byli na stěnách; trá-
mové také dřevění byli před síňci vně; * též 26
na oknech posúžených byly palmy s obou
stran po bocích síňce, i na pavlačích domu
toho i trámích.

Hlava 42.

O témž další řeč.

Potom mne vyvedl k síni zevnitřní, kte-
ráž byla na půlnoc, a přivedl mne k těm ko-
můrkám, kteréž byly před příhradkem, a kte-
2 réž byly naproti stavení na půlnoc, * jehož
délka byla sto loket naproti dveřím půlnoč-
3 ním a šířka padesáte loket; * naproti síni
vnitřní, kteráž měla dvadceti loket, a naproti
dláždění, jenž bylo v síni zevnitřní, byl palác
4 naproti paláci, třemi řady; * před komůrkami
pak byli pláckové desíti loket z šíří vnitř,
k nimž byla cesta z šíří lokte jednoho a dvéře
5 jejich na půlnoc. * Komůrky pak nejvyšší
byly užší, protože palácové vzali více místa
nežli ony, totiž nežli nejzpodnější a prostřední
6 komůrky v tom stavení. * Nebo tři řadové byli
a neměli žádných sloupův, jacíž byli sloupo-
vé síní, protož užší bylo stavení nežli dolejší
7 i nežli prostřední pokojové od země. * Ohrady
pak, kteráž byla vně naproti komůrkám k síni
zevnitřní před komůrkami, dlouhost byla pa-
8 desáti loket. * Nebo dlouhost komůrek, jenž
byly v síni zevnitřní, byla padesáti loket, před
9 chrámem pak sto loket. * Pod těmi pak ko-
můrkami bylo vcházení od východu, skrze
kteréž se vcházelo do nich ze síně té ze-
10 vnitřní. * Na šíř ohrady té síně k východu
před příhradkem i před stavením byly komůr-
11 ky. * Cesta pak před nimi byla podobná ce-
stě těch komůrek, jenž byly na půlnoc; ja-
káž byla dlouhost jejich, takováž širokost je-
jich, a všecka vycházení jejich i dvéře jejich
podobná oněmno. * A dvéře těch komůrek, 12
kteréž byly na poledne, podobné byly dveřím
při začátku cesty, cesty před ohradou pří-
mou k východu, kudyž se vchází do nich. * I 13
řekl ke mně: Komůrky na půlnoc a komůr-
ky na poledne, kteréž jsou před příhradkem,
jsou komůrky svaté, kdežto jídají kněží, jenž
přistupují k Hospodinu, věci nejsvětější; tam
nechávati budou věcí nejsvětějších a obětí
suchých, též za hřích a za vinu; nebo to
místo svaté jest.*Když tam vejdou kněží, te- 14
dy nevyjdou ze svatyně do síně zevnitřní, leč
tam nechají roucha svého, v němž přisluho-
vali; nebo svaté jest, a oblekou roucha jiná,
když budou míti přistupovati k tomu, což se
dotýče lidu. * A dokonav rozměřování domu 15
vnitřního i vedl mne k bráně, kteráž byla na
východ, a změřil jej vůkol a vůkol; * změřil 16
nejprv stranu východní prutem a naměřil tím
prutem pět set loket prutových vůkol;*změ- 17
řil též stranu půlnoční a naměřil tím pru-
tem pět set prutů vůkol; * změřil také stranu 18
polední a naměřil tím prutem pět set prutů;
* potom obrátiv se k straně západní namě- 19
řil tím prutem pět set prutů;*na čtyři stra- 20
ny změřil to stavení, a byla zeď jeho vůkol a
vůkol z délí pět set a z šíří pět set loket, a
to vše, aby dělilo svaté místo od obecného.

22. *bokové*, H. stěny.
25. *síňci*, H. tváři síňce.
1. *kteráž* etc., H. cestou cestou půlnoci.
2. *jehož* etc., H. k tváři délky sto loket.
4. *pláckové*, H. jití. — *vnitř*, H. do vnitřku.
7. *k síni*, H. cestou k síni.
8. *před* etc, H. a ai před chrámem.
9. *Pod těmi*, J. od místa pak komůrek těch, ten kterýž mne vodil přijíti maje k nim od východu ze síně zevnitřní.
10. *k východu*, H. cestou k východu.
11. *podobná*, H. podlé spůsobu.
12. *při začátku*, H. při hlavě. — *přímou*, J. slušnou. — *kudyž* etc., H. u vcházení jejich.
13. *svaté*, H. svatosti. — *přistupují*, H. přibližují se, tak níž. — *věci* etc., H. svaté svatých. — *obětí*, H. mincha, o níž Exod. 29, 41. — *za hřích*, H. chattat assam, o nichž viz Levit. 5, 15.
14. *tam*, t. do těch komůrek. — *do síně*, t. v rouše kněžském, jakž níž 44, 19.
15. *k bráně*, H. cestou brány. — *kteráž* etc., H. jejichž tvář cestou k východu. — *jej*, t. všecken dům zevnitř, kterýž po všech stranách jednostejnou míru měl, jakž dále mluví.
16. *prutem*, H. třtinou míry; tak níž. — *prutových*, t. na prutu vyměřených, o čemž výš 40, 5. Kdyby na pruty počítal, učiní prutů 83 a dva lokty. — *vůkol*, t. jedné každé strany, kteréž vyčítá dále.
19. *západní*, H. moře.
20. *dělilo*: jakoby řekl: obsahovalo všecken chrám v jeho vůkolí. — *svaté*, H. svatosti.

Hlava 43.

II. Bůh proroku ukázal slávu svou svatou jednou i po druhé. V prvním ukázaní slávy svaté mluvě Bůh 1) vypravoval, kde jeho bydlení jest, 2) nastoupal, aby všech napomínaje ku pokání svatému a) všem oznámil o tajemství tomto, b) kněžím ze semene Sadokova přikázal, jakby se v obětech chovati měli.

Potom vedl mne k bráně, kterážto brána
2 patřila k východu. * A ai sláva Boha israel-
ského přicházela od východu, jejíž zvuk byl
jako zvuk vod mnohých, a země svítila se od
3 slávy jeho. * A podobné bylo to vidění, kte-
réž jsem viděl právě tomu vidění, kteréž
jsem byl viděl, když jsem šel, abych před-
pověděl zkázu města, vidění pravím tato po-
dobná vidění onomu, kteréž jsem viděl při
4 řece Chobar. I padl jsem na tvář svou. * A
když sláva boží vcházela do domu cestou brá-
5 ny, kteráž patřila k východu,* tedy pojal mne
Duch a uvedl mne do síně vnitřní, a ai dům
6 plný byl slávy Hospodinovy; * i slyšel jsem
Boha, an mluví ke mně z domu, a muž ten
7 stál podlé mne * i řekl ke mně: Synu člo-
věčí, viz místo stolice mé a místo šlepejí noh
mých, kdež bydliti budu u prostřed synův
israelských na věky, a nebudou poskvrňovati
více dům israelský jmena svatosti mé, oni
ani králové jejich smilstvím svým a mrtvými
8 těly králův svých, ani výsostmi svými; * jako
když kladli práh svůj podlé prahu mého
a veřeji svou podlé veřeje mé a toliko stěnu
mezi mnou a mezi sebou, a tak poskvrňo-
vali jmena svatosti mé ohavnostmi svý-
mi, kteréž páchali; pročež jsem je shltil
9 v hněvě svém; * ale nyní vzdálí smilství
svá i mrtvá těla králův svých ode mne,
10 a budu bydliti u prostřed nich na věky. * Ty
synu člověčí, oznam domu israelskému o tomto
domě, a nechť se zahanbí pro nepravosti své
11 a ať změří všecko naskrze; * a když se han-
biti budou za všecko, což páchali, způsob
domu i vzor jeho i vycházení jeho, též vchá-
zení jeho, i všecky způsoby jeho, všecka usta-
novení jeho; všecky pravím způsoby jeho i
všecky zákony jeho v známost jim uveď a na-
piš před očima jejich, ať ostříhají všeho spů-
sobu jeho i všech ustanovení jeho a činí je.
* Tentoť jest zákon toho domu: Na vrchu 12
hory ať jest všecko obmezení jeho vůkol a
vůkol; nejsvětějšíť jest, ai tenť jest zákon
toho domu. * Tyto pak jsou míry oltáře na 13
též lokty (kteříž o dlaň delší jsou než jiní)
předně zpodek jeho lokte z výší a lokte z šíři;
obruba pak jeho při kraji jeho vůkol pídi
jedné, tento také ať jest výpustek oltáře, * to- 14
tiž od zpodu při zemi až do přepásání dolej-
šího dva lokty, širokost pak lokte jednoho,
a od přepásání menšího až do přepásání vět-
šího čtyři lokte, širokost též na loket; * ale 15
sám Ariel ať jest čtyř loket, a z Ariele vzhů-
ru čtyři rohové, * Ariel pak dvanácti loket 16
z délí a dvanácti z šíři, čtyřhranatý po čtyřech
stranách svých; * přepásání pak jeho čtrnácti 17
loket z délí a čtrnácti z šíři po čtyřech stra-
nách jeho a obruba vůkol něho na půl lokte
a zpodek při něm na loket vůkol a stupňo-
vé jeho naproti východu. * I řekl ke mně: 18
Synu člověčí, takto praví Panovník Hospo-
din: Tať jsou ustanovení oltáře v den, v kte-
rýž bude udělán k obětování na něm zápa-
lův a kropení na něj krví. * Nebo dáš kně- 19
žím levitským, jenž jsou ze semene Sadoko-
va, kteříž přistupují ke mně, dí Panovník
Hospodin, aby mi sloužili volka mladého
k obětování za hřích; * a nabera krve jeho dáš 20
na čtyři rohy jeho a na čtyři úhly toho pře-
pásání i na obrubu vůkol, a tak jej očistíš
i vyčistíš, * a vezmeš toho volka za hřích, 21
i spálí jej kněz na místě uloženém v tom do-
mě, vně před svatyní. * V den pak druhý 22
obětovati budeš kozla bez poskvrny za hřích,
a očistí jím oltář tak, jakž vyčistili volkem;
* a když dokonáš očišťování, obětuj volka 23
mladého bez vady a skopce ze stáda bez
poskvrny; * kteréžto když obětovati budeš 24

1. *k východu*, H. cestou východu.
2. *od východu*, H. od cesty východu.
3. *podobné* etc., H. podlé vidění, tak níž. — *kteréž:* o němž výš v 10. hl. — *města*: viz výš 9, 1. Podobně Jer. 1, 10.
6. *muž*: o němž výš 40, 3.
7. *dům*, viz v předmluvě prav. 12.
10. *všecko*: úhrnkem.
12. *nejsvětější*, H. svatost svatých.
13. *kteříž* etc., H. loket, loket a dlaň. — *zpodek*, H. lůno, tak i níž. — *výpustek*, J. výsost, H. hřbet neb hrb.
14. *přepásání*, H. pomoci, tak níž.
15. *Ariel*, t. vrch oltáře. — *Ariele*, t. ze samého oltáře, viz Isai. 29, 1., též Exod. 27, 4.
16. *stranách*, H. čtverhranatostech.
17. *naproti*, H. tvářemi.
19. *přistupují*, H. přibližují se, tak níž často. — *volka* etc., H. volka syna volova, tak níž.
22. *kozla*, H. kozla koz. — *bez poskvrny*, H. dokonalého.

před Hospodinem, uvrhou kněží na ně soli a
25 budou je obětovati v zápal Hospodinu. * Po
sedm dní obětuj kozla za hřích na každý
den, též i volka mladého a skopce ze stáda
26 bez poskvrny obětovati budou. * Sedm dní
očišťovati budou oltář a vyčistí jej a posvětí
každý ruky své; * a když vyplní ty dny, osmé- 27
ho dne i potom obětovati budou kněží na
oltáři zápaly vaše a pokojné oběti vaše. I
přijmu vás laskavě, praví Panovník Hospodin.

Hlava 44.

V druhém ukázaní slávy svaté po vypravování o zavřené bráně poroučí proroku, aby pilný pozor daje na rozkaz Páně oznámil I. vůbec všem od ohavnosti upuštění, svatyně šetření, poněvadž v ní ani cizozemců, ani odpadlců trpěti neráčí; II. obzvláštně 1) kněžím ze semene Sadokova, jakby měli v povinnosti státi.

Tedy přivedl mne zase cestou k bráně sva-
tyně zevnitřní, jenž patří k východu, a ta byla
2 zavřená, * i řekl ke mně Hospodin: Brána tato
zavřená bude, nebudeť otvírána, aniž kdo bude
vcházeti skrze ni, nebo Hospodin Bůh israel-
ský všel skrze ni; protož budeť zavřená;
3 * ke knížeti přináleží, kníže samo v ní sedati
bude, aby jídalo chléb před Hospodinem; ce-
stou síně této brány vejde a cestou její zase
4 vyjde. * I vedl mne cestou k bráně půlnoční
k přední straně domu, i viděl jsem, a ai na-
plnila sláva Hospodinova dům Hospodinův;
5 i padl jsem na tvář svou, * i řekl ke mně
Hospodin: Synu člověčí, přilož srdce své a
viz očima svýma i ušima svýma slyš, cožkoli
já mluvím tobě o všech ustanoveních domu
Hospodinova i o všech zákonech jeho; při-
lož pravím srdce své k nařízení o vcházení do
domu i ke všemu nařízení o vycházení ze
6 svatyně, * a rci zpurnému domu israelskému:
Takto praví Panovník Hospodin: Dosti mějte
na všech předešlých ohavnostech svých, ó do-
7 me israelský, * že jste uvodili cizozemce ne-
obřezaného srdce a neobřezaného těla, aby
bývali ve svatyni mé, a poskvrňovali i domu
mého, tehdáž když jste obětovali chléb můj,
tuk i krev, ježto oni sic rušili smlouvu mou,
8 mimo všecky ohavnosti vaše, * a nedrželi jste
stráže nad svatými věcmi mými, ale posta-
vili jste jiné, jenžby drželi stráž mou v sva-
9 tyni mé za vás. * Takto praví Panovník Ho-
spodin: Žádný cizozemec neobřezaného srdce
a neobřezaného těla nevejde do svatyně mé
ze všech cizozemcův, jenž bydlí mezi syny
israelskými; * nýbrž i Levitové, kteříž se 10
vzdalovali ode mne tehdáž, když bloudil Israel,
kteříž pravím bloudili odšedše ode mne za
ukydanými bohy svými, ponesou nepravost
svou. * Nebo budou v svatyni mé za služeb- 11
níky v povinnostech při branách domu a za
sluhy při domě; oniť budou zabíjeti oběti
zápalné i oběti lidu, a oni stávati budou
před nimi k sloužení jim; * protože přisluho- 12
vali jim před ukydanými bohy jejich a byli
domu israelskému příčinou pádu v nepravost;
pročež zdvihna ruku svou proti nim přisáhl
jsem, praví Panovník Hospodin, žeť ponesou
pokutu za nepravost svou; * aniž přistoupí ke 13
mně, aby mi kněžský úřad konali, ovšem
aby přistupovati měli ku kterým svatým vě-
cem mým neb k nejsvětějším; ale ponesou
pohanění své i pokutu za ohavnosti své, kte-
réž páchali. * Protož postavím je za strážné 14
u domu ke vší službě jeho i ke všemu, což
činěno býti má v něm. * Kněží pak levitští, 15
synové Sadokovi, jenž drželi stráž nad sva-
tyní mou, když zbloudili synové israelští od-
šedše ode mne, ti budou přistupovati ke mně,
aby mi přisluhovali, a státi před tváří mou
obětujíce mi tuk i krev, praví Panovník Ho-
spodin; * ti přicházeti budou k svatyni mé a 16
ti přistupovati k stolu mému, aby mi sloužili
a drželi stráž mou. * I stane se, když budou 17
míti vcházeti do bran síně vnitřní, že rou-
cha lněná oblekou, aniž na se vezmou co vlně-
ného, kdyžby služby konati měli v branách
síně vnitřní i u vnitřku; * klobouky lněné 18
míti budou na hlavě své a košilky lněné ať

---

25. *obětuj*, J. stroj, II. činiti budeš, tak níž. — *bez poskvrny*, H. dokonalé.
26. *posvětí* etc., II. naplní ruce své; viz Exod. 28, 41., též 29, 9. i dalších.
3. *knížeti*, t. knězi nejvyššímu. — *chléb*, t. chléb posvátný, jehož neslušelo jiným užívati než samým kněžím toliko. Mat. 12, 4.
4. *k přední*, H. k tváři.
6. *zpurnému*, II. zpouře. — *Dosti* etc., II. dosti vám.
7. *cizozemce*, II. syny cizího; tak níž několikkrát. — *mimo*, J. kromě všech ohavností.
8. *nedrželi*, II. neostříhali jste stráže, tak hned. — *za vás*, J. (podlé zdání) vašeho.
12. *příčinou*, II. ku pádu.
14. *postavím*, II. ostříhající stráže domu.
15. *drželi*, II. ostříhali stráže, tak níž.
17. *aniž* etc., II. nevstoupí na ně vlna.
18 *ať* etc., II. ať jsou. — *ničímž*, II. potem, t. žá-

mají na bedrách svých a nepřepasují se ni-
19 čímž, cožby pot vyvodilo; * a majíce vyjíti do
síně zevnitřní, do síně pravím zevnitřní k lidu,
svlekou roucha svá, v kterýchž služby konali,
a nechají jich v komůrkách svatyně, a oble-
kou roucha jiná a nebudou posvěcovati lidu
20 rouchem svým, * aniž hlavy své holiti budou,
ani vlasů nositi, ale slušně ostříhají vlasy své.
21 * Vína též nebude píti žádný z kněží, když
22 budou míti vcházeti do síně vnitřní; * vdovy
také aneb zahnané nebudou sobě pojímati
za manželky, ale panny ze semene domu isra-
elského, aneb vdovu, kterážby ovdověla po
23 knězi, pojíti mohou; * a lid můj učiti bu-
dou rozdíl činiti mezi svatým a nesvatým, též
mezi nečistým a čistým ať je učí rozeznávati.
24 * V rozepři pak ať se postavují k souzení a
podlé soudu mého soudí ji, zákonův mých
i ustanovení mých při všech slavnostech mých
25 ať ostříhají a soboty mé světí; * k mrtvému
pak člověku žádný z nich nepůjde, aby se po-
skvrniti měl, leč při otci neb při mateři, též
při synu i při dceři, při bratru a sestře, kte-
ráž nebyla za mužem, může se poskvrniti.
* Po očištění pak jeho (nebo sedm dní ode- 26
čtou jemu) * v ten den, v kterýž vejde do 27
svatyně, do síně vnitřní, aby služby konal
v místě svatém, obětovati bude oběť za hřích
svůj, praví Panovník Hospodin. * Dědictví 28
pak jejich toto bude: já jsem dědictví jejich;
protož vládařství nedávejte jim v Israeli, jáť
jsem vládařství jejich; * oběti suché a za hřích 29
i vinu to oni jísti budou; i všelijaká věc od-
daná Bohu v Israeli jejich bude; * i přední 30
věci všech prvotin ze všeho i každá oběť
vzhůru pozdvižení všeliké věci ze všech obětí
vzhůru pozdvižení vašich kněžské bude, i
prvotiny těsta vašeho dávati budete knězi,
aby odpočinulo požehnání v domě tvém; * žá- 31
dné mrchy a udáveného ani z ptactva ani
z hovad nebudou jídati kněží.

Hlava 45.

(Oznámiti velí Bůh) 2) správcům, aby rozdělíce zemi A) v ní a) mezi sebou spravedlnost provodili, b) oběti řádně vykonávali.

Když pak ujmete zemi v dědictví, obě-
tovati budete oběť Hospodinu, díl svatý té
země, z délí pětmecítma tisíc loket, to z délí;
z šíří pak deset tisíc, a budeť svatý po všem
2 pomezí svém vůkol; * z něhož bude odděleno
místo svaté, pět set loket z délí a pět set z šíří
čtyrhranné vůkol, a to ať má padesáte loket
3 prostranství vůkol sebe; * a tak z toho od-
měření, kteréž odměříš z délí pětmecítma tisíc
loket a z šíří deset tisíc, oddělíš místo, aby na
4 něm byla svatyně i svatyně svatých. * Díl ten
země svatý jest, kněží služebníků při svatyni
býti má těch, kteříž přistupují, aby přislu-
hovali Hospodinu, aby měli místo pro domy
5 i místo svaté pro svatyni. * Z těch pak pět-
mecítma tisíc loket z délí a deset tisíc z šíří ať
jest také dáno Levitům, služebníkům domu,
jim k držení dvadceti komůrek. * Místo pak 6
k vystavení na něm města oddělíte pět tisíc
loket na šíř a na dél pětmecítma tisíc, na-
proti oběti místa svatého, a to bude pro vše-
cken dům israelský. * Knížeti pak dáte s obou 7
stran té oběti místa svatého, i položení mě-
sta před obětí místa svatého a před polože-
ním města od strany západní díl k západu
a po straně východní díl k východu; dlou-
host pak naproti každému z těch dílův od
pomezí západního ku pomezí východnímu. * Ten 8
díl bude míti za vládařství v Israeli a nebudou
více utiskati knížata má lidu mého, ale roz-

---

dnou věcí, kterážby příliš zahřívala a tělo rozpařovala, jakéž jsou věci soukenné a vlněné, bavlněné a jim podobné, aby totiž volnější a spůsobnější k pracem a službám těm býti mohli. J. na (místě) pocení, t. nebudou se opasovati těmi košilkami na těch místech těla, kdež nejvíce potu bývá.

20. *vlasů*, H. kštici spustí. — *slušně* etc., H. ostříhajíce ostříhají hlavu.

23. *nesvatým*, H. obecným.

25. *k mrtvému*: viz Lev. 21, 1.

29. *oběti*, H. mincha. Exod. 29, 41. — *za hřích*, viz Lev. 5, 15. — *oddaná*, H. cherem. Viz Lev. 27, 21.

30. *oběť*, H. truma, viz Exod. 25, 2., Lev. 7, 22. — *těsta*: zadělání, skropení.

31. *udáveného:* roztrhaného.

1. *ujmete* etc., H. učiníte, aby připadla. — *obětovati*, H. pozdvihovati budete. — *svatý* etc., H. svatost z té země, tak hned.

2. *prostranství*, H. předměstí.

3. *deset tisíc*: o čemž v. 1. — *místo*, t. těch pět set loket, o nichž v. 2.

4. *místo* etc., H. svatyni pro svatyni.

6. *Místo*, H. vládařství města. — *oddělíte*, H. dáte. — *svatého:* o němž v. 1. i 2.

7. *s obou* etc., H. odsud i odsud. — *položení*, H. vládařství, tak hned. — *západní*, H. moře k moři. — *pomezí*, H. moře.

dají zemi domu israelskému po pokoleních
9 jejich.* Takto praví Panovník Hospodin: Do-
stitě již ó knížata israelská, nátisk a zhou-
bu odložte a soud a spravedlnost konejte,
sejměte těžké roboty vaše s lidu mého, praví
10 Panovník Hospodin. * Váhu spravedlivou a
efi spravedlivou, i bat spravedlivý míti bu-
11 dete. * Efi i bat v jednu míru ať jest, aby
chomer bral v se deset batů, efi pak desátý
díl chomeru, podlé chomeru ať jest míra kaž-
12 dého toho; * lot dvadceti peněz ať platí, dvad-
ceti pak lotův a pětmecítma lotův a patnácte
13 lotův libra vážiti bude vám. * Tato pak obět
pozdvižení bude, kterouž obětovati budete:
šestý díl efi z chomeru pšenice, též šestý díl
14 efi dáte z chomeru ječmene. * Nařízení pak o
oleji (bat zajisté jest míra oleje) desátý díl
batu z míry neb chomeru, desíti batův; nebo
15 deset batův drží chomer. * A dobytče jedno
z bravu ze dvou set z dobrého pastviště isra-
elského k oběti suché a zápalné a k obětem
pokojným a k očištění vás, praví Panovník
16 Hospodin. * Všecken lid té země i s kníže-
tem israelským přináležeti bude k té oběti
17 vzhůru pozdvižení. * Nebo na kníže přináležeti
bude dávati zápaly a suché i mokré oběti
v svátky a na novměsíce i v soboty, na vše-
cky slavnosti domu israelského; on oběto-
vati bude obět za hřích, i obět suchou i zá-
palnou, i oběti pokojné, aby se očištění dálo
za dům israelský. * Takto praví Panovník 18
Hospodin: Prvního měsíce prvního dne téhož
měsíce vezmeš volka mladého bez poskvrny,
kterýmžto očistíš svatyni; * i nabéře kněz 19
krve té oběti za hřích a pomaže veřejí do-
mu a čtyř rohů toho přepásání na oltáři i ve-
řeje brány síně vnitřní; * takž také učiní se- 20
dmého dne téhož měsíce za každého poblou-
dilého i za hloupého, tak očistíte dům.* První- 21
ho měsíce čtrnáctého dne téhož měsíce budete
míti faze, svátek sedmi dnův, v němž chlebo-
vé přesní jísti se budou, * a bude obětovati 22
kníže v ten den za sebe i za veškeren lid té
země volka za hřích; * a po sedm dní svát- 23
ku obětovati bude zápal Hospodinu, sedm
volkův a sedm skopcův bez poskvrny na den,
po těch sedm dní a za hřích kozla na den,
* a obět suchou, efi na každého volka a efi 24
na skopce připraví, též oleje míru hin na efi;
* sedmého měsíce patnáctého dne téhož mě- 25
síce v svátek, tolikéž obětovati bude po sedm
dní jakož obět za hřích tak zápal tak obět
suchou i olej.

Hlava 46.

(Bůh poroučí, aby správcové v zemi) c) ovšem slavnosti sobě vážili.

Takto praví Panovník Hospodin: Brána
síně vnitřní, jenž patří k východu, bude za-
vřená po šest dní všedních; v den pak sobo-
tní otevřína bude, též v den novměsíce otví-
2 rána bude; * i přijde kníže cestou síně brány
zevnitř a postaví se u veřeje té brány, a bu-
dou obětovati kněží obět zápalnou jeho i oběti
pokojné jeho, a pokloně se na prahu brány
potom vyjde; brána pak nebude zavírána do
večera, * aby se klaněl lid země té u dveří 3
brány té ve dny sobotní i na novměsíce před
Hospodinem.* Obět pak zápalná, kterouž obě- 4
tovati má kníže Hospodinu v den sobotní, bu-
de šest beránkův bez vady a skopec bez po-
skvrny; * a obět suchá efi na každého skopce 5
i na beránky obět suchá podlé toho, jakž
Bůh nadělí, a oleje míra hin na efi. * Ke dni 6
pak novměsíce ať jest volek mladý bez po-

---

9. *Dostitě*, H. dosti vám. — *těžké*, H. zahánění, totiž takové roboty, pro něž poddaní ze svých statků utíkati musejí.

10. *spravedlivou*, H. spravedlnosti. — *efi*, viz Exod. 16, 39., Lev. 14, 10. též 19, 36. — *spravedlivý*, viz III. Král. 7, 26.

11. *v jednu* etc., H. summy jedné. — *chomer*, viz Lev. 27, 16., Num. 11, 32.

12. *lot*, H. sekel, viz Lev. 5, 15. — *peněz*, H. gera, viz Exod. 30, 13. — *libra*: hřivna.

13. *obětovati*, H. zdvihati.

15. *z dobrého*, H. z vlažného. — *vás*: za ně.

16. *pozdvižení*, t. bude povinen ji obětovati.

17. *obětovati*, H. činiti.

18. *měsíce*, t. března, H. nisan, jinak abib. — *volka*, H. volka syna volova.

19. *té oběti*, H. toho hříchu. — *pomaže*, H. dá.

21. *faze*: viz Exod. 12, 11., Lev. 23, 5. — *jísti*, H. jedeno bude.

22. *bude* etc., H. učiní, tak níž.

23. *bez posk.*, H. dokonalých. — *kozla*, H. kozla koz.

25. *patnáctého*, t. září, kterýž hebrejsky slove tisri aneb etanim. — *tolikéž*, H. jako ony.

1. *všedních*, H. díla.

5. *podlé* etc., podlé možnosti, H. dar ruky své, tak níž.

6. *jest*, H. jsou. — *volek* etc., H. volka syna volova. — *bez posk.*, H. nepokvrněné.

skvrny a šest beránkův i skopec bez poskvr-
7 ny; * též ať obětuje efi oběti suché při volku
a efi při skopci, i při beráncích seč bude moci
8 býti a oleje míru hin na efi.* Kníže pak vchá-
zeje cestou síňce též brány půjde a cestou
9 její odejde; * ale když vcházeti bude lid ze-
mě té před Hospodina na slavnosti, ten, kdož
vejde cestou brány půlnoční, aby se klaněl,
vyjde cestou brány polední; a ten, kdož ve-
jde cestou brány polední, vyjde cestou brány
půlnoční; nenavrátí se cestou té brány, kte-
10 rouž všel, ale naproti ní vyjde. * A když oni
vcházeti budou, kníže mezi nimi též vcházeti
11 bude, a když odcházeti budou, odejde. * Též
na svátky i na slavnosti ať jest suchá obět
efi na volka a efi na skopce a na beránky,
12 což Bůh nadělí a oleje míru hin na efi. * Bu-
de-li pak obětovati kníže obět dobrovolnou,
zápal aneb oběti pokojné, dobrovolně Hospo-
dinu, tedy ať mu otevře kněz bránu, kteráž
k východu patří, a on ať obětuje zápal svůj
aneb pokojné oběti své, tak jak obětuje v den
sobotní, potom odejde a kněz zavře bránu po
13 odchodu jeho. * K tomu beránka ročního bez
poskvrny obětovati bude v zápal na každý den
Hospodinu, každého jitra beránka obětovati
14 bude; * též suchou obět přičiní k němu, kaž-
dého jitra šestý díl efi, též oleje třetinu míry
hin k skropení mouky bělné, suchou pravím
obět Hospodinu podlé nařízení věčných usta-
15 vičně; * a tak budou obětovati beránka i obět
suchou i olej každého jitra zápal ustavičný.
* Taktoť praví Panovník Hospodin: Dá-li kní- 16
že dar někomu ze synův svých, dědictvíť jeho
jest, synův jeho to buď k vládařství jejich dě-
dičnému; * jestliže pak dá dar z dědictví své- 17
ho některému ze služebníkův svých, také bude
jeho až do léta svobodného, byť pak přestal
sloužiti knížeti tomu; však dědictví jeho bu-
dou míti zase synové jeho. * Aniž bude bráti 18
kníže čeho z dědictví lidu vytiskuje je z vlá-
dařství jejich; ze svého vládařství dědictví
dá synům svým, aby nebyl rozptylován lid
můj žádný z vládařství svého. * Potom vedl 19
mne průchodem, kterýž jest po straně brány
ke kněžím do komůrek svatých, jenž patřily
na půlnoc, a ai tu bylo místo po dvou bocích
k západu. * I řekl ke mně: Toto jest místo, 20
kdežto vaří kněží oběti za vinu a za hřích,
kdež smaží oběti suché, aby jich nevynášeli
do síně zevnitřní ku posvěcování lidu. * Vy- 21
vedl mne též do síně zevnitřní a vodil mne
po čtyřech koutech síně, a ai síň byla v kaž-
dém rohu té síně; * ve čtyřech úhlech té sí- 22
ně byly síně, odkudž dým vycházel, čtyřidcíti
loket z délí a třidcíti z šíří, míra jednostejná
byla těch čtyř síní nárožních; * a v těch čty- 23
řech byly kuchyňky vůkol, též ohniště zdě-
laná v těch kuchyňkách vůkol. * I řekl ke 24
mně: Tať jsou místa těch, jenž vaří, kdežto
vaří služebníci domu oběti lidu.

Hlava 47.

(Bůh poroučí, aby správcové v zemi) d) požehnání božímu vše bohatícímu se důvěřili; B) ji (zemi) a) rozdělili.

Potom přivedl mne zase ke dveřům do-
mu, a ai vody vycházely od spodku prahu
domu na východ; nebo přední strana domu
k východu byla a vody scházely po zpodu po
pravé straně domu, po straně polední oltáře;
* odtud mne vyvedl cestou brány půlnoční a 2
obvedl mne cestou zevnitřní k bráně zevnitřní,
cestou, kteráž patří k východu, a ai vody vy-
plývaly po pravé straně. * Když pak vycházel 3
ten muž k východu, měl v ruce své míru a

7. *obětuje*, H. činí. — *seč* etc., H. jakž dosáhne ruka jeho.
9. *vyjde*, J. vyjdou.
10. *odejde*, H. odejdou, t. jeho služebníci s ním.
12. *obětovati*, H. činiti, tak níž.
13. *ročního*, H. syna roku svého. — *obětovati*, H. učiníš zápal; tak níž. — *každého* etc., H. v jitře v jitře, tak hned dále. — *beránka*, H. ho.
14. *přičiní*: přidáš. — *věčných*, H. věků.
16. *někomu*, H. muži. — *dědictvíť*. Jakoby řekl: může to učiniti a dáti jakožto ze svého. — *dědičnému*, H. dědictví.
17. *některému*, H. jednomu. — *svobodného*, t. milostivého, o němž Lev. 25, 10. — *budou*, J. navrátí se, t. to dědictví. — *jeho*, t. toho knížete.
19. *svatých*, H. svatosti. — *k západu*, H. k moři.
20. *vinu*, H. assam, chattat; o nichž viz Lev. 5, 15. — *smaží*: pekou. — *oběti* etc., H. mincha, viz Exod. 29, 41.
21. *ai* etc., H. a ai síň na rohu té síně, síň na rohu té síně. — *rohu*: koutu.
22. *odkudž* etc., H. dymnící.
23. *a v těch* etc., H. a kuchyňka vůkol v nich, vůkol čtyř těch.
24. *místa*, H. dům neb místo. — *domu*, t. božího.
1. *přední*, H. tvář.
2. *vyplývaly*, H. nádobkovaly, t. jako z nádoby se lily.
3. *vodu*, J. vodu (do) zpodkův (noh), J. vodu dvou koncův neb krajův.

naměřil tisíc loket a provedl mne skrze vo-
4 du, vodu do kůtkův. * Potom naměřiv ještě
tisíc provedl mne skrze vodu, vodu do kole-
nou; ještě naměřiv tisíc provedl mne vodou
5 do pasu. * Opět když naměřil tisíc, byl potok,
kteréhož jsem nemohl přebřísti; nebo vyzdvi-
hly se vody; vody, přes něžby se musilo ply-
nouti, potok, kterýžby nemohl přebředen býti.
6 * Tedy řekl ke mně: Viděl-lis synu člověčí?
I vedl mne a posadil mne na břeh toho po-
7 toka. * Když jsem se pak obrátil, ai na bře-
hu toho potoka bylo dříví velmi veliké po
8 obou stranách, * i řekl ke mně: Vody tyto,
kteréž vycházejí do Galilee první sstupujíce
po rovině vejdou do moře, a když do moře
9 vpadnou, opraví se vody jeho. * I stane se,
že každý živočich, kterýž se plazí, všudy,
kamžkoli přijdou potokové její, ožive, a bude
ryb velmi mnoho, protože, když přijdou tam
tyto vody, očerstvějí a živy budou všudy,
10 kdežkoli dojde tento potok. * Stane se i to,
že se postaví podlé něho rybáři od Engaddi
až do studnice Engallim; nebo místem přího-
dným k rozstírání sítí budou ti potokové, po-
dlé rozličnosti své bude ryb jejich jako ryb
11 moře velikého, velmi mnoho; * ale bahna a
louže jeho, kteréž se neopraví, soli oddány
12 budou. * Při potoku pak poroste na břehu je-
ho po obou stranách všeliké dříví pokrm při-
nášející, jehožto list neprší, aniž ovoce jeho
přestává, v měsících svých nese prvotiny; ne-
bo vody jeho ze svatyně vycházejí, protož
ovoce jeho užitečné jest ku pokrmu a listí
13 jeho k lékařství. * Takto praví Panovník Ho-
spodin: Totoť jest obmezení, v němž sobě dě-
dičně přivlastníte zemi po pokoleních israel-
ských dvanácti: Josefovi dva provazcové se
dostanou; * dědičně pravím jí vládnouti bu- 14
dete, jeden rovně jako druhý, o níž zdvihna
ruku svou přisáhl jsem, že ji dám otcům va-
šim, i připadne vám země tato v dědictví.
* Totoť jest tedy pomezí té země: K straně 15
půlnoční od moře velikého cestou Hetalonu,
kudyž se vchází do Sedady, * Ematu, Beroty, 16
Sabarimu, jenž jsou mezi pomezím damaš-
ským a mezi pomezím Ematu, vsi prostřední,
kteréž jsou při pomezí Auranu, * a tak bude 17
pomezí od moře Haser Enon, pomezí Dama-
šek a půlnoční strana na půlnoc a pomezí
ematské a toť jest strana půlnoční. * Strana 18
pak východní mezi Auranem a mezi Damaškem
a mezi Galadem a mezi zemí israelskou při
Jordaně; od toho pomezí při moři východním
měřiti budete, a toť jest strana východní.
* Strana pak polední na poledne od Tamaru 19
až k vodám sváru v Kadesu bude vám za dě-
dictví při moři velikém, a toť jest strana
polední na poledne. * Strana pak západní 20
moře veliké od pomezí tohoto až naproti mí-
stu, kudyž se vchází do Ematu, tať jest stra-
na západní. * A tak rozdělíte zemi tuto sobě 21
po pokoleních israelských. * I stane se, že 22
když ji rozměříte, bude vám v dědictví i pří-
chozím, jenžby po hostinu byli mezi vámi, kte-
řížby zplodili syny mezi vámi; nebo budou
vám jako tu zrodilí mezi syny israelskými;
s vámiť pravím ujmou dědictví mezi pokoleními
israelskými. * Protož nechť jest v tom poko- 23
lení příchozí, u něhož po hostinu jest, tu dě-
dictví dáte jemu, praví Panovník Hospodin.

---

4. *vodou* etc., H. vodou bedr.
5. *přes něžby* etc., H. plynutí.
6. *posadil*, J. zase přivedl.
7. *veliké*: aneb mnoho. — *po obou*, H. odsud i odsud.
8. *první*, J. východní. — *opraví*, H. uzdraví.
9. *každý*, H. každá duše živá. — *očerstvějí*, H. uzdraveny budou.
10. *Engaddi*: viz Pís. Šalom. 1, 14. — *Engallim*, J. Eneglaim. — *místem*, H. rozestřením sítí. — *rozličnosti*: pokolení.
11. *soli*, J. kteréž soli oddány byly, na ten rozum, že i neúrodná a bahnitá místa, úrodná a užitečná učiněna budou. — *budou*, t. zkaženy, viz Deut. 29, 22., Soud. 9, 45.
12. *poroste*, H. vystoupí. — *po obou*, H. odsud i odsud. — *přestává*, H. dokonává. — *měsících*, J. rozumějí, že každý měsíc vydává prvotiny; jako Zjev. 22, 2. — *prvotiny*, J. nejzdárnější neb nejušlechtilejší ovoce.
13. *dostanou*: dva provazové Josefovi dostati se měli podlé toho, že dva syny jeho Jakob za své vlastní vzal (Gen. 48, 5.) a právo prvorozenství s Rubena na ně přenesl (I. Par. 5, 1.). A tak synové ti netoliko proto že dva byli, dva díly měli, ale i proto, že syn prvorozený mezi bratřími svými dva díly bráti měl podlé nařízení božího, Deut. 21, 17.
14. *jeden* etc., H. muž jako bratr jeho.
20. *západní*, H. moře; tak hned.
22. *ji* etc., H. přepadli na ni. — *zrodilí*, H. zrodilý. — *ujmou* etc., H. připadnou na dědictví.

Hlava 48.

(Bůh velí, aby správcové země) b) užívati uměli, majíce město od Boha pro všecky dobré vystavené, jehož jméno jest: Hospodin tam přebývá.

Tatoť jsou pak jména v pokolení: V kon-
činách na půlnoční stranu podlé cesty Heta-
lonu, kudyž se vchází do Ematu, Haser Eno-
nu ku pomezí damašskému na půlnoční stranu,
podlé Ematu od východní strany až do zá-
padní osadí se pokolení jedno, totiž Danovo;
2 * a při pomezí Danově od strany východní
až k straně západní pokolení jedno, totiž Asse-
3 rovo; * a při pomezí Asserově od strany vý-
chodní až do strany západní pokolení jedno,
4 totiž Neftalimovo; * a při pomezí Neftalimově
od strany východní až do strany západní po-
5 kolení jedno, totiž Manassesovo; * a při po-
mezí Manassesově od strany východní až do
strany západní pokolení jedno, totiž Efraimovo;
6 * a při pomezí Efraimově od strany východní
až k straně západní pokolení jedno, totiž Ru-
7 benovo: * a při pomezí Rubenově od strany
východní až k straně západní pokolení jedno,
8 totiž Judovo; * a při pomezí Judově od stra-
ny východní až k straně západní bude obět,
kterouž obětovati budete díl země pětmecítma
tisíc loket z šíří, z délí pak zároveň s jedním
z jiných dílův od strany východní až k straně
9 západní a bude svatyně u prostřed něho.* Ta
obět pravím, kterouž obětovati máte Hospo-
dinu, bude z délí pětmecítma tisíc loket, z šíří
10 pak deset tisíc. * Těmto pak se dostane ta
obět svatá, totiž kněžím na půlnoc pětmecít-
ma tisíc loket; k západu pak z šíří desíti tisíc
a na východ z šíří desíti tisíc, na poledne též
z délí pětmecítma tisíc loket, a bude svatyně
11 Hospodinova u prostřed něho; * kněžím pra-
vím posvěcenému každému ze synův Sadoko-
vých, jenž drží stráž mou, kteříž nebloudili
tehdáž, když bloudili synové israelští, jako blou-
12 dili jiní Levitové; * i bude díl jejich oběto-
vaný z obětí té země věc nejsvětější při po-
13 mezí Levitův. * Levitův pak díl bude naproti
pomezí kněžskému pětmecítma tisíc loket z délí
a z šíří deset tisíc; každá dlouhost pětmecít-
ma tisíc a širokost deset tisíc; * a nebudou 14
ho uprodávati, ani směňovati, ani jiným v moc
uvoditi, jenž jest prvotina země, protože jest
věc posvěcena Hospodinu. * Pět pak tisíc lo- 15
ket pozůstalých na šíř v čele těch pětmecítma
tisíc bude místo obecné pro město k bydlení
a k předměstí; i bude město u prostřed ně-
ho. * Tyto pak jsou míry jeho: Strana půl- 16
noční na čtyři tisíce a pět set loket; též stra-
na polední na čtyři tisíce a pět set loket; od
strany též východní čtyři tisíce a pět set, též
strana západní na čtyři tisíce a pět set.* Bu- 17
de i předměstí při městě k straně půlnoční na
dvě stě a padesáte loket, a ku poledni na dvě
stě a padesáte; takž na východ na dvě stě
a padesáte, též k západu na dvě stě a pa-
desáte loket. * Ostatek pak na dél, naproti 18
oběti svaté deset tisíc loket k východu a de-
set tisíc k západu, a z toho, což bude naproti
té oběti svaté, budou míti důchody ku po-
krmu služebníci města; * a ti služebníci mě- 19
sta sloužiti budou Israelovi ze všech pokolení
israelských.* Všecku tuto obět pětmecítma ti- 20
síc loket, podlé těch pětmecítma tisíc, čtver-
hrannou obětovati budete v obět svatou k vlá-
dařství městu; * což pak pozůstane, knížeti, 21
s obou stran oběti svaté a vládařství města,
před těmi pětmecítma tisíci loket oběti až ku
pomezí východnímu a od západu v čele týchž
pětmecítma tisíc loket podlé pomezí západ-
ního naproti těm dílům, knížeti připadne, a to
bude obět svatá a svatyně domu u prostřed
něho. * Od vládařství pak Levitův a od vlá- 22
dařství města u prostřed toho, což jest kní-
žecího, to což mezi pomezím Judovým a mezi
pomezím Beniaminovým, knížecí bude.* Ostatní 23
pak pokolení od strany východní až k straně
západní osadí se pokolení jedno, totiž Beniami-
novo; * a při pomezí Beniaminově od strany 24
východní až k straně západní pokolení jedno,
totiž Simeonovo; * a při pomezí Simeonově od 25

1. *pokolení*, t. kteráž mají míti díl v dědictví země kananejské. — *podlé* etc., H. podlé ruky cesty; tak hned podlé ruky Ematu. — *osadí*, H. a budou jemu.

2. *západní*, H. k moři; tak v dalších.

8. *svatyně*, J. místo svaté, posvěcené. — *něho*, t. toho dílu Judova.

10. *se dostane*, H. bude. — *svatá*, H. svatosti, tak níž. — *u prostřed*, t. toho dílu kněžského.

12. *nejsvětější*, H. svatost svatostí.

14. *ani* etc., H. ani smění, ani přenese (kdo). — *v moc* etc., H. přenášeti. — *posvěcena*, H. svatost.

15. *v čele*, H. k tváři. — *obecné*, t. k obecnému užívání.

18. *služebníci*, t. s rolí, vinicemi a zahradami se obírající.

19. *služebníci*, H. služebník. — *Israelovi*, H. jemu.

21. *s obou* etc., H. odsud i odsud. — *před těmi*, H. před tváří. — *u prostřed* etc., t. toho dílu.

strany východní až k straně západní pokolení
26 jedno totiž Issacharovo; * a při pomezí Issa-
charově od strany východní až k straně zá-
27 padní pokolení jedno, totiž Zabulonovo; * a při
pomezí Zabulonově od strany východní až
k straně západní pokolení jedno, totiž Gadovo;
28 * a při pomezí Gadově k straně polední na
poledne, tu budou pomezí od Tamaru až k vo-
dám sváru v Kadesu ku potoku při moři ve-
29 likém.* Toť jest ta země, kterouž ujmete hned
od potoka po pokoleních israelských, a ti dí-
30 lové jejich, praví Panovník Hospodin. * Tato
pak jsou vymezení města: Od strany půlnoční
31 čtyř tisíc a pět set loket míra; * brány pak
města podlé jmen pokolení israelských, brány
tři na půlnoc: brána Rubenova jedna, brána
Judova jedna, brána Leviova jedna; * a od 32
strany východní čtyř tisíc a pět set loket míra
a brány tři, totiž brána Josefova jedna, brá-
na Beniaminova jedna, brána Danova jedna;
* též od strany polední čtyř tisíc a pět set 33
loket míra a brány tři: brána Simeonova je-
dna, brána Issacharova jedna, brána Zabu-
lonova jedna; * od strany západní čtyř tisíc 34
a pět set loket míra, brány jejich tři: brána
Gadova jedna, brána Asserova jedna, brána
Neftalimova jedna; * okolek osmnácti tisíc lo- 35
ket, jmeno pak města od dnešního dne bude:
Hospodin tam přebývá.

---

29. *ujmete*, H. připadnete (na ni).

30. *vymezení*: neb ulice v předměstí, H. vyjití.

Proroctví Daniele proroka.

Kniha tato zdržuje v sobě věci s částky stalé až do hlavy 7, s částky ty, kteréž se budoucně díti měly. Při věcech stalých ukazuje se na Danielovi svatém zvláštní ušlechtilý příklad, jakož pravé pobožnosti, tak i u víře v jakýchkoli pokušeních stálosti a nepohnutelnosti; a jak Bůh proroka tohoto divnými dary svými naplniti a osvítiti ráčil, tak že on i sny, kteříž byli v zapomenutí přišli, zase připomenouti, zatmělé a skryté věci vysvětliti, i písmo neznámé snadně přečísti a je vyložiti mohl. Pročež Daniel i tam mezi cizími národy velice byl na slovo vzat; ovšem pak u lidu božího, poněvadž i sám Bůh svědectví vydávati ráčil, jakož modlitbám jeho, že u veliké příjemnosti a vzácnosti byly před jeho božskou velebností (Ezech. 14, 14.); tak i zvláštní moudrosti jeho, kterouž ho poctil. (Ezech. 28, 3.) V proroctví pak o budoucích věcech zdržuje se zřetelné a světlé ukázaní, anobrž jisté časův vyměření, v nichž Kristus Bůh v těle zjeviti se a tajemství vykoupení našeho dokonati měl. Kterýchžto dobrých věcí církev boží očekávajíc a úzkostmi obklíčena jsouc, aby v naději nehynula, s velikou pilností a bedlivostí svatý Daniel to, což se v církvi až do příchodu Kristova prvního, anobrž (jakž se to na svých místech z výkladův jiných ukáže) i do druhého díti mělo, předpověděl a vypsal; čímž i břemene těžkostí, kteréž církev potkávati měly, netoliko předpovídaje o nich prorok polehčuje, ale i slibův božích milostných, časné i věčné vysvobození, v Kristu ohlašujících svědectvím potěšení zvláštního věřícím poskýtá.

Hlava 1.

Nabuchodonosor a) Joakima krále zajal; b) nádobí chrámové zavezl; c) mládence ze zajatých k učení spůsobné vybrati poručiv pokrm se stolu svého jim dávati rozkázal. Daniel s jinými třemi mládenci vybrán jsa pokrmů královských neužíval, moudrostí od Boha obdařen, před Nabuchodonosorem spolu s jinými postaven.

Léta třetího kralování Joakima krále judského přitáhl Nabuchodonosor král babylonský a oblehl
2 jej. * I vydal Pán v ruku jeho Joakima krále judského a něco nádobí domu božího, kteréž zavezl je do země Senar, do domu boha svého, a nádobí to dal vnésti do do-
3 mu pokladu boha svého. * Tedy rozkázal král Asfenezovi správci dvořanů svých, aby přivedl ze synův israelských totiž ze semene královského
a z knížat * mládence, na nichžby nebylo 4
žádné poskvrny a krásného obličeje a vtipné ke vší moudrosti a schopné k umění a k nabývání jeho, a v kterýchžby byla síla, aby stávali na paláci královském a učili se liternímu umění a jazyku chal-
dejskému. * I poručil jim král dávati vy- 5
měřený pokrm se stolu královského, a vína, kteréž on sám pil, a aby je tak choval za tři léta, a po dokonání jich aby stávali před
králem. * Byli pak mezi nimi ze synův Judo- 6
vých: Daniel, Ananiáš, Misael a Azariáš. * I 7
dal jim správce dvořanů jiná jmena, nazval Daniele Baltassarem, Ananiáše pak Sidrachem, Misaele Misachem a Azariáše Abdenagem.
* Ale Daniel uložil v srdci svém, aby se ne- 8
poskvrňoval pokrmem se stolu královského a vínem, kteréž král pil; pročež hledal toho u správce nad dvořany, aby se nemusil po-
skvrňovati. * I spůsobil Bůh Danielovi milost 9
a lásku u správce nad dvořany. * A řekl 10
správce nad dvořany Danielovi: Já se bojím pána svého krále, kterýž vyměřil pokrm váš

1. *třetího*, t. při konci léta třetího (viz IV. Král. 24, 1.) aneb při začátku čtvrtého (Jer. 25, 1.) rozumí se poslední rok jeho v službu králi babylonskému Nabuchodonosorovi podrobení, v kterémž se zprotivil; sic jináč byl jedenáctý rok kralování Joakimova. IV. Král. 23, 36., viz Jer. 25, 1. — *kralování*, H. království. — *král*, t. Nabuchodonosor veliký syn Nabuchodonosora prvního. — *oblehl*, H. súžil.

2. *něco*, H. díl. Neb ne všecko nádobí tehdáž pobral Nabuchodonosor do Babylona, protože ho nějaký díl v chrámě ukryto a zachováno, kteréž tam

a nápoj váš, tak že, uzřel-liby, že tváře vaše
opadlejší jsou nežli mládenců těch, kteříž po-
dobně jako i vy chováni býti mají, spůsobíte
11 mi to u krále, že přijdu o hrdlo.* I řekl Da-
niel služebníku, kteréhož ustanovil správce
dvořanů nad Danielem, Ananiášem, Misaelem
12 a Azariášem: * Zkus prosím služebníků svých
za deset dní, a nechť se nám vaření dává,
kteréžbychom jedli, a voda, kteroužbychom
13 pili;* a potom nechť se spatří před tebou tvá-
ře naše a tváře mládenců, kteříž jídají pokrm
se stolu královského, a tu jakž uhlédáš, učiň
14 se služebníky svými. * I uposlechl jich v té
15 věci a zkusil jich za deset dní. * Po skonání
pak desíti dnův spatříno jest, že tváře jejich
byly krásnější a byli tlustší na těle nežli vši-
ckni jiní mládenci, kteříž jídali pokrm se stolu
16 královského; * protož služebník brával ten
vyměřený pokrm jejich a víno nápoje jejich
a dával jim vaření. * Mládence pak ty čtyři 17
obdařil Bůh povědomostí a rozumností ve
všelikém literním umění a moudrostí; nad to
Danielovi dal to, aby rozuměl všelikému vi-
dění a snům. * A když se dokonali dnové, po 18
kterýchž rozkázal král, aby je přivedli, při-
vedl je správce dvořanů před Nabuchodono-
sora. * I mluvil s nimi král; ale není nalezen 19
mezi všemi těmi takový jako Daniel, Ananiáš,
Misael a Azariáš. I stávali před králem, * a 20
ve všelikém slově moudrosti a rozumnosti, na
kteréž se jich doptával král, nalezl je deset-
krát zběhlejší nade všecky mudrce a hvězdá-
ře, kteříž byli ve všem království jeho. * I 21
byl Daniel ve vážnosti až do léta prvního Cyra
krále.

Hlava 2.

1) Nabuchodonosor měv sen zapomněl na něj; mudrců chaldejských povolal a, aby ten sen připomenuli i vyložili, od nich toho s pohrůžkou hledal. 2) Chaldejští se vymlouvají; 3) Nabuchodonosor je zmordovati poručil; 4) Daniel hledán jsa, aby zamordován byl, krále za prodlení žádal a tovaryšů svých k modlitbám napomenul. 5) Bůh Danielovi sen i výklad jeho zjevil. 6) Daniel a) z toho Boha chválil, b) Ariochovi mudrců mordovati nedal, c) ku králi přiveden d) sen jeho připomenul, e) výklad jeho oznámil. 7) Král Danielovi a) poctivost učinil, b) Boha israelského oslavoval, c) Daniele pánem v krajině babylonské učinil, k žádosti jeho i tři tovaryše jeho též krajině představil.

Léta pak druhého kralování Nabucho-
donosorova měl Nabuchodonosor sen, a děsil
se duch jeho, dokudž on ještě spal. * I roz- 2
kázal král svolati mudrce a hvězdáře i kou-

až do zajetí Jekoniášova a něco až do zkažení města zůstávalo, jakž se znáti dává Jer. 27, 18., II. Par. hl. 36., kdež se o trojím zloupení chrámu božího zjevně zmínka činí, a zvláště ve verši 7. 10. 18. — *boha svého*, t. do chrámu modly babylonské, jakž někteří smyslí Bel, o níž viz Isai. 46, 1.

3. *z knížat*: vůdců neb urozených.

4. *krásného*, H. dobrého vzezření. — *vtipné*, H. rozumějící. — *schopné* etc., H. znající známost a rozumějící poznání. — *síla*, t. kteřížby byli zdrávi, čerství, stateční. — *stávali*, t. sloužili. — *liternímu*, J. písmu.

5. *vyměřený*, H. věc dne ve dni svém, z částky pokrmu královského a z vína pití svých. — *pil*. Pokrm se svého stolu královského mládencům těm poručil dávati Nabuchodonosor chtěje chytře jako vnadou nějakou k sobě a k lidu svému je přivábiti, aby tím stkvostným a rozkošným jich chováním pomaličku život pohanský sobě zachutnajíce od Boha i pocty pravé odvedeni byli, a raději mezi Chaldejskými než v lidu svém býti chtěli. Totéž obmýšlel i ten vůdce Nabuchodonosorův těmi jmeny novými, kteráž jim dal (níž ve verši 7.), aby na Boha, náboženství pravé i národ svůj snáze se zapomenouti mohli, kdyžby prvních svých jmen neměli, neslýchali, jejichž vyznamenání jim k tomu sloužilo, aby pamatovati mohli: kdo jsou, z jakého národu, náboženství etc. Nebo Daniel vyznamenává: Při boží; Ananiáš: Milý Hospodinův; Misael: Vyžádaný od Boha; Azariáš: Pomoc Hospodin. Kterémužto jmen svých změnění ač odepříti nemohli, avšak jak se v tom statečně měli, aby se pokrmy Bohem zapověděnými (Lev. hl. 11., Deut. hl. 14.), jichž Chaldejští jako i jiní pohané vesměs užívali, neposkvrnili, v. 8. i 12. vypravuje. Podobná horlivost byla při oněch, o nichž I. Mach. 1, 65. 66., též Mach. 6, 22. 23. etc., též hl. 7. celá.

7. *dal*, H. položil. — *nazval*, H. položil. — *Abdenagem*, H. čtou Abednego, jako i jiná ta jmena tu položená trochu rozdílněji.

8. *pokrmem*, H. částkou pokrmu královského a vínem pití jeho.

10. *nápoj*, H. pití vaše. — *uzřel-liby*, H. proč má viděti. — *opadlejší*, H. smutnější. — *podobně* etc., H. podlé přeběhnutí (času) vašeho. — *spůsobíte* etc., H. obviníte hlavu mou u krále.

11. *služebníku*, J. vlastně Meltharovi, což znamená v řeči chaldejské správce nad pokrmy aneb přisluhující pokrmem. — *Azariášem*, t. aby jim pokrmy přinášel se stolu královského, jakž v. 5. i 8.

13. *tváře*, H. pohledění. — *pokrm*, J. částku pokrmu; tak níž.

15. *krásnější*, H. lepší.

16. *služebník*, viz v. 11. — *ten vyměřený*, H. částku pokrmu.

17. *snům*, t. aby i tajné a skryté věci, kteréž někdy Bůh u vidění a ve snách předukazoval, znáti a vykládati mohl, a týmž duchem prorockým i budoucí předpovídati.

20. *doptával*, H. hledal. — *desetkrát*, H. desíti částkami.

21. *ve vážnosti*, t. při dvoru královském i u všech Chaldejských.

1. *kralování*, H. království. — *Nabuchod.*: Ten

zelníky a Chaldejské, aby oznámili králi sen
jeho, kteřížto přišli a postavili se před krá-
3 lem. * Tedy řekl jim král: Měl jsem sen a
4 děsil se duch můj chtěje věděti ten sen. * I
mluvili Chaldejští králi syrsky: Králi, na vě-
ky buď živ; pověz sen služebníkům svým a
5 oznámímeť výklad jeho. * Odpověděl král a
řekl Chaldejským: Ten sen mi již z paměti
vyšel; neoznámíte-li mi snu toho i výkladu
jeho, na kusy rozsekáni budete a domové
6 vaši v záchody obráceni budou.* Pakli mi sen
i výklad jeho oznámíte, daru, odplaty a slá-
vy veliké dojdete ode mne; a protož sen i vý-
7 klad jeho mi oznamte. * Odpověděli oni po
druhé a řekli: Nechať král sen poví služeb-
8 níkům svým a výklad jeho oznámíme. * Od-
pověděl král a řekl: Jistě rozumím tomu, že
sobě času odtahujete vidouce, že mi vyšel
9 z paměti ten sen; * pročež neoznámíte-li mi
toho snu, jistý jest ten úsudek o vás; nebo
řeč lživou a chytrou smyslili jste sobě, aby-
ste ji mluvili přede mnou, ažby se čas pro-
měnil. A protož sen mi povězte, a zvím, bu-
10 dete-li mi moci i výklad jeho oznámiti.* Od-
pověděli Chaldejští králi a řekli: Není člo-
věka na zemi, kterýžby tu věc králi oznámiti
mohl; nad to žádný král ani kníže neb pán
takové věci se nedoptával na žádném mudrci
11 a hvězdáři aneb Chaldeovi. * Nebo ta věc, na
niž se král ptá, nesnadná jest a není jiného,
kdoby ji oznámiti mohl králi kromě bohů,
12 kteříž bydlení s lidmi nemají. * A protož roz-
hněval se král a rozzlobil velmi a přikázal,
13 aby zhubili všecky ty mudrce babylonské.* A
když vyšel úsudek a mudrci mordováni byli,
hledali i Daniele a tovaryšů jeho, aby zmor-
dováni byli. * Tedy Daniel odpověděl moudře 14
a opatrně Ariochovi vůdci nad bojovníky krá-
lovskými, kterýž vyšel, aby mordoval mudrce
babylonské; * odpověděl pravím a řekl Ario- 15
chovi vůdci královskému: Proč ta výpověď
tak vnáhle vyšla od krále? I oznámil tu věc
Arioch Danielovi. * Pročež Daniel všed prosil 16
krále, aby jemu prodlel času k oznámení vý-
kladu toho králi. * A odšed Daniel do domu 17
svého oznámil tu věc Ananiášovi, Misaelovi
a Azariášovi, tovaryšům svým, * aby se za 18
milosrdenství modlili Bohu nebeskému příči-
nou té věci tajné, a nebyli zahubeni Daniel
a tovaryši jeho s pozůstalými ještě mudrci
babylonskými. * I zjevena jest Danielovi u vi- 19
dění nočním ta věc tajná; pročež Daniel do-
brořečil Bohu nebeskému. * Mluvil pak Daniel 20
a řekl: Buď jméno boží požehnáno od věků
až na věky; nebo moudrost a síla jeho jest;
* a on proměňuje časy i chvíle, ssazuje krále 21
a ustanovuje krále, dává moudrost moudrým
a umění majícím rozum; * on zjevuje věci 22
hluboké a skryté, zná to, což jest v temno-
stech, a světlo s ním přebývá. * Ó Bože ot- 23
ců mých, těť oslavuji a chválím, že jsi mne
moudrostí a sílou obdařil, ovšem nyní že jsi
mi oznámil to, čehož jsme žádali od tebe;
nebo věc královu oznámil jsi nám. * A pro- 24
tož Daniel všel k Ariochovi, kteréhož usta-
novil král, aby zhubil mudrce babylonské, a
přišed takto řekl jemu: Mudrců babylonských
nezahlazuj, uveď mne před krále a já výklad
ten králi oznámím. * Tedy Arioch s chvátá- 25
ním uvedl Daniele před krále a takto řekl

---

rok druhý rozumí se (podlé svědectví Josefova lib. 10. hl. 12.) po dokonalém Nabuchodonosorové samovlády na sebe převedení, tehdáž když nade všemi svými nepřátely vítězství obdržel, pokoj odevšad měl a právě zlatou hlavou (v. 38.), t. samovládcem nejvyšším nazván býti mohl; a to bylo (svědčí týž Josef lib. 10. hl. 11.) léta pátého po zajetí Judských i s jejich králem Sedekiášem. Jiní trochu rozdílně ten druhý rok počítají od toho času, v němž ti mládenci před krále postaveni byli. — *sen*, H. sny, tak níž. — *a děsil*, H. zkormoutil, tak níž. — *dokudž* etc., H. a sen jeho dělal se v něm.

2. *Chaldejské*, t. všelijaké hadače v zemi chaldejské bydlící, kteříž proto, že mimo jiné národy v rozličných pověrách a čarodějnictví se cvičili, v tom léta svá trávili a za moudré i v těch věcech zběhlé se drželi, tím jmenem národu jejich obecným obzvláštně nazýváni byli a Chaldejští slouli.

4. *králi.* Od těch slov až do konce 7. hlavy chaldejským jazykem jest psáno.

5. *Ten* etc., Ch. To slovo ode mne uteklo, tak níž ve verši 8. — *na kusy*, Ch. kusy učiněni budete. — *záchody*, J. hnojisko.

6. *veliké* etc., Ch. mnohé přijmete přede mnou.

8. *Jistě* etc., Ch. z jistoty vím já. — *odtahujete*, Ch. čas kupujete; jakoby řekl: Jen to obmýšlíte, aby se vám prodlelo, a já mezi tím abych to z mysli vypustil.

9. *jistý*, Ch. jeden. — *úsudek*, t. o němž výš ve verši 5. — *chytrou*, Ch. porušenou připravili jste.

10. *králi*, Ch. před králem, tak níž. — *na zemi*, Ch. na suše. — *neb pán:* samovládce.

11. *nesnadná*, Ch. drahá. — *s lidmi*, Ch. s tělem. Jakoby řekl: Kteříž tělem a případnostmi jeho obklíčeni nejsou.

12. *rozhněval*, Ch. v hněvě. — *přikázal*, Ch. řekl.

13. *zmordováni.* Nebylo poručeno jmenovitě o Danielovi a tovaryších jeho, a hle čehoť se ukrutnost strážníků králových nedovtípila? Tak se často děje ve světě, že se za zástěrou rozkazů vrchností světských od jiných náměstků to proti Bohu a nevinným na široko táhne a obrací.

14. *odpověděl*, Ch. zpět obrátil radu a příčinu Ariochovu.

15. *vnáhle*, Ch. pospíšila. — *od krále*, Ch. od před králem.

16. *prodlel*, Ch. dal.

18. *Bohu*, Ch. od před Bohem.

21. *ssazuje*, Ch. činí pominouti. — *majícím*, Ch. umějícím.

25. *chvátáním*, J. se strachem. — *zajatých*, Ch. zajetí.

jemu: Našel jsem muže ze zajatých synův
judských, kterýž výklad ten králi oznámí.
26 * Odpověděl král a řekl Danielovi, jehož jme-
no bylo Baltassar: Budeš-liž ty mi moci ozná-
miti sen, kterýž jsem viděl, a výklad jeho?
27 * Odpověděl Daniel králi a řekl: Té věci taj-
né, na niž se král doptává, nikoli nemohou
mudrci, hvězdáři, věštci a hadači králi ozná-
28 miti; * ale však jest Bůh na nebi, jenž zje-
vuje tajné věci, a on ukázal králi Nabucho-
donosorovi to, co se díti bude v potomních
dnech. Sen tvůj a což jsi ty viděl na ložci
29 svém toto jest: * Tobě ó králi na mysl při-
cházelo na ložci tvém, co bude potom, a ten,
kterýž zjevuje tajné věci, ukázalť to, což bu-
30 doucího jest. * Strany pak mne, ne skrze mou-
drost, kterážby snad při mně byla, nade vše-
cky jiné lidi ta věc tajná mně zjevena jest,
ale skrze modlitbu, aby ten výklad králi ozná-
men byl a ty myšlení srdce svého aby zvě-
31 děl. * Ty králi viděl jsi, a ai obraz nějaký
veliký (obraz ten byl znamenitý a blesk je-
ho náramný) stál naproti tobě, kterýž na po-
32 hledění byl hrozný. * Toho obrazu hlava byla
ze zlata výborného, prsy jeho a ramena jeho
ze stříbra a břicho jeho i bedra jeho z mědi,
33 * hnátové jeho ze železa, nohy jeho s částky
34 ze železa a s částky z hliny. * Hleděls na to,
až se utrhl kámen, kterýž nebýval v rukou,
a udeřil obraz ten v nohy jeho železné a hli-
35 něné a potřel je. * A tak potříno jest spolu
železo, měď, stříbro i zlato, a bylo to všecko
jako plevy z humna času letního a zanesl to
vítr, tak že místa jejich není nalezeno; ká-
men pak ten, kterýž udeřil v obraz, učiněn
jest horou velikou, a naplnil všecku zemi.
36 * Toť jest ten sen; výklad jeho také povíme
37 králi: * Ty králi jsi král králů; nebo Bůh
nebeský dal tobě království, moc a sílu i slá-
38 vu, * a všeliké místo, na němž přebývají sy-
nové lidští, zvěř polní i ptactvo nebeské, dal
v ruku tvou a pánem tě ustavil nade všemi
těmi věcmi; ty jsi ta hlava zlatá; * ale po 39
tobě povstane království jiné nižší než tvé,
stříbrné, a jiné království třetí, měděné, kte-
réž panovati bude po vší zemi; * království 40
pak čtvrté bude tvrdé jako železo; nebo ja-
kož železo drobí a zemdlévá všecko, tak pra-
vím, jako železo, kteréž potírá všecko, i ono
potře a potříská všecko. * Že jsi pak viděl 41
nohy a prsty, s částky z hliny hrnčířské a
s částky ze železa, království rozdílné zna-
mená, v němž bude něco mocného, jako ze
železa, tak jakž jsi viděl železo smíšené s hli-
nou ničemnou; * ale prstové noh s částky ze 42
železa a s částky z hliny znamenají království
s částky mocné a s částky ku potření sna-
dné. * A že jsi viděl železo smíšené s hlinou 43
ničemnou, ukazuje, že se přízniti budou vespo-
lek lidé; avšak nebude přidržovati jeden dru-
hého, tak jako železo nedrží se s hlinou. * Za 44
dnův pak těch králů vzbudí Bůh nebeský
království, kteréž na věky nebude zkaženo,
a království to na žádného jiného nespadne,
ale ono potře a konec učiní všechněm těm
královstvím, samo pak státi bude na věky,
* tak jakž jsi viděl, že se s hory utrhl kámen, 45
kterýž nebýval v rukou, a potřel železo, měď,
hlinu, stříbro a zlato. Toť jest, což Bůh veliký
oznámil králi, co býti má potom, a pravý
jest sen ten i věrný výklad jeho.

Tedy král Nabuchodonosor padl na tvář 46
svou a poklonil se Danielovi a rozkázal, aby
oběti a vůně libé obětovali jemu; * a odpo- 47
vídaje král Danielovi řekl: V pravdě, že Bůh
váš jest Bůh bohův a Pán králův, kterýž
zjevuje skryté věci, poněvadž jsi mohl vyje-
viti tajnou věc tuto. * Tedy král zvelebil Da- 48
niele a dary veliké a mnohé dal jemu a
pánem ho učinil nade vší krajinou babylon-

---

27. *hadači*, t. kteříž (jakž se z vlastnosti slova chaldejského rozuměti může) byli takoví, o nichž Ezech. 21, 21.

28. *což* etc., Ch. vidění hlavy tvé.

29. *na mysl*, Ch. myšlení vstupovala.

30. *Strany*, Ch. já pak ne skrze moudrost. — *modlitbu*, Ch. slovo. — *oznámen*, Ch. oznámili.

31. *viděl jsi*, Ch. vidoucí jsi, tak níž 34. verš. — *nějaký*, Ch. jeden.

32. *bedra*, J. ledví.

33. *nohy jeho*, Ch. z nich, tak níž často. — *hliny*, J. střepiny.

34. *utrhl*, t. s hory, níž v. 45. — *kterýž*, J. kterýž nebyl rukama (odtržen).

37. *nebeský*: výš v. 18.

39. *nižší*. Ne proto nižší býti praví druhou samovládu, žeby v bohatství a v slávě menší byla než babylonská, poněvadž králové perští znamenití a mocní páni byli; ale proto, že za jejich kralování na země i na obyvatele jejich bíd a těžkostí rozličných více nežli kdy prvé přicházeti mělo.

40. *všecko*, Ch. všecky tyto.

41. *znamená*, Ch. bude. — *ničemnou*, Ch. bláta, tak níž.

42. *mocné*, Ch. tvrdé. — *ku potření*, Ch. bude potření.

43. *že se* etc., Ch. mísiti se budou semenem člověka. — *jeden* etc., Ch. ten s tím. — *nedrží* etc., Ch. nesměšuje se.

44. *na žádného* etc., Ch. jinému lidu nebude zanecháno.

45. *veliký*. Opět tak mluví jako ve verši 18. I tímto slovíčkem porážeje smyšlénku pohanskou o množství bohů, a že jedni menší a druzí větší jsou ukázati chce, že sám pravý Bůh jest v pravdě veliký, žádné rovně sobě podobné nemaje. Isai. 40, 18., též 46, 9., Jer. 10, 6.

46. *vůně*, Ch. odpočinutí.

skou a knížetem nad vývodami a nade všemi
49 mudrci babylonskými. * Daniel pak vyžádal
na králi, aby představil krajině babylonské
Sidracha, Misacha a Abdenago; ale Daniel
býval v bráně královské.

Hlava 3.

I. Nabuchodonosor udělav obraz a) povolal ku posvěcení jeho všechněch knížat svých; b) biřici provolati kázal, aby se všickni tomu obrazu klaněli; c) neposlušným rozkazu toho pomstou hrozil. II. Sidrach, Misach a Abdenago od Chaldejských obžalováni, že se před obrazem neklaněli; před krále přivedeni jsouce, že se obrazu tomu klaněti nebudou, směle odepřeli; z rozkazu královského do peci ohnivé uvrženi. III. Chaldejští divným božím působením ohněm z též peci popáleni jsou. IV. Mládenci jednomyslně Pána Boha chválí a všelikéhož stvoření k témuž napomínají. V. Nabuchodonosor toho skutku se ulekl, mládenců těch z peci ohnivé povolal, Boha israelského chválil a lidu též činiti rozkázal.

Potom Nabuchodonosor král udělav obraz
zlatý, jehož výška byla šedesáti loket, šířka
pak šesti loket, postavil jej na poli Dura
2 v krajině babylonské. * I poslal Nabuchodo-
nosor král, aby shromáždili knížata, vývody
a vůdce, starší, správce nad poklady, v prá-
vích zběhlé úředníky a všecky, kteříž pano-
vali nad krajinami, aby přišli ku posvěco-
vání obrazu, kterýž postavil Nabuchodonosor
3 král. * Tedy shromáždili se knížata, vývodové
a vůdcové, starší, správcové nad poklady,
v právích zběhlí, úředníci a všickni, kteříž
panovali nad krajinami, ku posvěcování obra-
zu toho, kterýž postavil Nabuchodonosor král,
a stáli před obrazem, kterýž postavil Nabu-
4 chodonosor. * Biřic pak volal ze vší síly: Vám
5 se to praví lidem, národům a jazykům, * jakž
uslyšíte zvuk trouby, píšťalky, citary, huslí,
loutny, zpívání a všelijaké hudby, padněte a
klaňte se obrazu zlatému, kterýž postavil
6 Nabuchodonosor král. * Kdožby pak nepadl
a neklaněl se, té hodiny uvržen bude do pro-
7 střed peci ohnivé rozpálené. * A protož hned,
jakž uslyšeli všickni lidé zvuk trouby, píšťal-
ky, citary, huslí, loutny a všelijaké hudby,
padli všickni lidé, národové a jazykové kla-
níce se obrazu zlatému, kterýž postavil Na-
8 buchodonosor král. * A hned téhož času při-
stoupili muži chaldejští a s křikem žalovali
na Židy, * a mluvíce řekli k Nabuchodonoso- 9
rovi králi: Králi, na věky buď živ. * Ty králi, 10
vynesls výpověd, aby každý člověk, kterýžby
slyšel zvuk trouby, píšťalky, huslí, loutny,
zpívání a všelijaké hudby, padl a klaněl se
obrazu zlatému; * a kdožby nepadl a nekla- 11
něl se, aby uvržen byl do prostřed peci ohni-
vé rozpálené. * Našli se pak někteří Židé, kteréž 12
jsi představil krajině babylonské, totiž Sidrach,
Misach a Abdenago, kteřížto muži nedbali na
tvé, ó králi, nařízení; bohů tvých nectí a
obrazu zlatému, kterýž jsi postavil, se nekla-
nějí. * Tedy Nabuchodonosor v hněvě a v prch- 13
livosti rozkázal přivesti Sidracha, Misacha a
Abdenago. I přivedeni jsou muži ti před krále.
* I mluvil Nabuchodonosor a řekl jim: Zúmy- 14
slně-li Sidrachu, Misachu a Abdenago bohů
mých nectíte a obrazu zlatému, kterýž jsem
postavil, se neklaníte? * Protož nyní, jste-liž 15
hotovi, abyste hned, jakž uslyšíte zvuk trou-
by, píšťalky, citary, huslí, loutny, zpívání a
všelijaké hudby, padli a klaněli se obrazu
tomu, kterýž jsem učinil? Pakli se klaněti
nebudete, té hodiny uvrženi budete do pro-
střed peci ohnivé rozpálené; a který jest ten
Bůh, ježtoby vás vytrhl z ruky mé? * Tedy 16
odpověděli Sidrach, Misach a Abdenago a ře-

---

49. *představil*, Ch. ustanovil nad správou krajiny, tak níž. — *královské.* Jakoby řekl: Byl nejbližším krále, jakožto jemu nejvěrnější jeho rada a komorník, tak aby bez povolení jeho žádný ani přístupu ke králi míti nemohl. J. na ten rozum vykládají toto: Že byl nejvyšším sudím k tomu postavený a zmocněný, aby všecky pře slýchal i konal mocně. Cíl toho vidění jest ten, že Bůh tím sloužil lidu svému k tomu, aby vidouce rozličné proměny ve světě a divných soužení okoušejíce nezoufali sobě, ale potěšovali se tím, že království Kristovo stálé bude a Kristus ta jiná království, kteráž se lidu jeho protivila, je sužovala a trápila, hrozně potře.

1. *na poli*, Ch. v údolí.

4. *ze vší* etc., J. v (tom) vojště.

5. *jakž* etc., Ch. v čas, tak níž. — *trouby*, Ch. rohu, tak níž. — *loutny*, J. žaltáře.

6. *ohnivé*, Ch. ohně, tak níž.

8. *A hned*, Ch. protož. — *přistoupili*, Ch. přiblížili se, tak níž ve verši 26. — *křikem*, Ch. provolati nářky.

10. *vynesls*, Ch. položils.

12. *Našli* etc., Ch. jsou muži. — *nedbali*, Ch. nepoložili na tebe.

14. *Zúmyslně-li*, Ch. jestli hledání.

16. *tobě.* Jakoby řekli: Ne třeba se nám o to dlouho raditi a rozmýšleti, co bychom činiti a na to odpovídati měli, protože jsme se již na tom cele ustavili, abychom raději smrt postoupili nežli se modlářství dopustili.

kli králi: My se nestaráme o to, ó Nabucho-
17 donosore, cobychom měli odpověditi tobě; * po-
něvadž Bůh náš, kteréhož my ctíme, mocen
jest vytrhnouti nás z peci ohnivé rozpálené
18 a tak z ruky tvé, ó králi, vytrhneť nás; * a
byť pak i nevytrhl, známo buď tobě, ó králi,
žeť bohů tvých ctíti a obrazu zlatému, kte-
19 rýž jsi postavil, klaněti se nebudeme. * Tedy
Nabuchodonosor naplněn jsa prchlivostí tak,
že obličej tváři jeho se proměnil proti Sidra-
chovi, Misachovi a Abdenagovi, a odpovídaje
rozkázal rozpáliti pec sedmkrát více než oby-
20 čej měli ji rozpalovati; * a mužům silným,
kteříž byli mezi rytíři jeho, rozkázal, aby sví-
žíce Sidracha, Misacha a Abdenago, uvrhli
21 do peci ohnivé rozpálené. * Tedy svázali muže
ty v pláštích jejich, v košilkách jejich i v klo-
boucích jejich, a ve všem oděvu jejich a uvrhli
22 je do prostřed peci ohnivé rozpálené; * pro-
čež stalo se, když rozkaz královský náhlý byl
a pec velmi rozpálena byla, že muže ty, kte-
říž uvrhli Sidracha, Misacha a Abdenago, za-
23 razily jiskry ohně; * ale ti tří muži Sidrach,
Misach a Abdenago padli do prostřed peci
24 ohnivé rozpálené svázáni. * Procházeli se u
prostřed plamene velebíce Boha a dobroře-
25 číce Pánu. * Nebo stoje Azariáš modlil se
takto a otevřev ústa svá u prostřed ohně
26 řekl: * Požehnaný jsi Pane Bože otců našich,
velebné a veleslavné jest jmeno tvé na vě-
27 ky; * poněvadž spravedlivý jsi ve všech vě-
cech, kteréž jsi nám učinil, a všickni skutkové
tvoji praví jsou a přímé cesty tvé i všickni
28 úsudkové tvoji praví. * Nebo jsi vykonal
soudy pravé ve všech těch věcech, kteréž jsi
uvedl na nás i na město svaté otců na-
šich Jerusalem; v pravdě zajisté a v soudu
uvedl jsi na nás to všecko pro hříchy naše.
29 * Nebo jsme hřešili a nepravosti se dopou-
štěli odstupujíce od tebe, anobrž při všem
30 hřešili jsme; * přikázaní tvých zajisté nepo-
slouchali jsme, ani nezachovávali; aniž jsme
činili, jakž jsi přikázal nám chtěje, aby nám
31 dobře bylo. * Protož všecko, což jsi koli uvedl
na nás, a všecko, což jsi koli učinil nám,
z pravého úsudku jsi učinil * vydav nás v ruce 32
nepřátel nepravých, převrácenců nejukrutněj-
ších a králi nespravedlivému, anobrž nade
všecku zemi nejnešlechetnějšímu. * A nyní ne- 33
lze nám otevříti úst, tak jsme v pohanění a
v lehkost uvedeni; nám pravím služebníkům
tvým a ctitelům tvým. * Nevydávejž nás pro- 34
síme dokonce jim pro jmeno své a nerušiž
smlouvy své, * aniž odjímej od nás milosr- 35
denství svého pro Abrahama milého svého
a pro Isaka služebníka svého a Israele sva-
tého svého, * jimžs se zamluvil pravě, že roz- 36
množíš símě jejich jako hvězdy nebeské a
jako písek na břehu mořském. * Neboť Pane, 37
maličko nás mimo všecky jiné národy a sní-
ženi jsme po vší zemi dnes pro hříchy své,
* aniž máme tohoto času knížete a proroka 38
i vůdce, ani zápalů, ani oběti, ani obětování,
ani kadění, ani místa k obětování před obli-
čejem tvým prvotin * a k hledání milosrden- 39
ství tvého. Ale v mysli potřebné a duchu po-
níženém nechť příjemni jsme; * jako zápalné 40
oběti skopců a býků, a jako deset tisícův
tučných beránkův tak ať jest vzácná obět na-
še před obličejem tvým dnes, ať jest vyko-
nána před tebou. Neboť nedocházejí hanby,
kteříž v tebe doufají. * Protož nyní chodíce za 41
tebou v celém srdci a bojíce se tebe hledáme
tváři tvé; * nezahanbujž nás, ale nalož s námi 42
podlé dobrotivosti své a množství slitování
svého. * Vytrhni nás předivnými skutky svými 43
a dobuď slávy jmenu svému ó Pane; * ať se 44
zastydí všickni, kteříž obmýšlejí služebníkům
tvým zlé věci, a zahanbeni dojdou od všeli-
jaké moci, a síla jejich nechť jest potřína;
* aby poznali, že ty jsi Pán Bůh sám a to 45
slavný po všem okršlku země. * Když pak 46
nepřestávali ti, kteříž je vházeli, služebníci
královští vypalovati peci pryskyřicí a smo-
lou a koudelí i revím; * tožť vyrazil se pla- 47
men nad pec na čtyřidceti devět loktův a
vyšed * popálil Chaldejské, kteréž zasáhl okolo 48
peci. * Anděl zajisté Páně sstoupil do peci 49
s těmi, kteříž byli s Azariášem, a vyraziv
plamen ohně z peci * vychladil prostředek 50

19. *obličej*, Ch. obraz. — *sedmkrát*, Ch. jednou sedmkrát.

22. *rozkaz*, Ch. řeč. — *náhlý*: přísný, Ch. pospíchal. — *zarazily*, Ch. zabila jiskra.

24. *velebíce*: prozpěvujíce.

26. *velebné*: chvály hodné.

28. *pravé*, Ř. pravdy.

32. *převrácenců*: odtrženců. — *nejnešlechetnějšímu*, t. nade všecky lidi, kteříž jsou na zemi.

33. *v pohanění*, Ř. hanba a lehkost učiněni jsme.

35. *milého*, Ř. milovaného od tebe.

36. *břehu*, Ř. rtech.

37. *maličko*: zmenšeni jsme.

38. *aniž*: a není.

39. *mysli*, Ř. duši. — *poníženém*, Ř. poníženosti. — *příjemni*: přijati, oblibeni.

40. *ať jest*: a nechať jest vykonána aspoň za tvým hřbetem. — *před* etc., Ř. za tebou. — *nedocházejí*, Ř. není hanby.

42. *nalož*: učiň.

43. *předivnými*, Ř. podlé divností svých. — *dobuď*, Ř. dej.

44. *obmýšlejí*, Ř. ukazují. — *moci*, t. zbaveni jsouce moci.

47. *vyrazil*, Ř. vylil se.

48. *zasáhl*, Ř. nalezl.

50. *vychladil*, Ř. učinil. — *větříkové* etc., Ř.

peci jako větříkové po rose libě vějící, tak
že se jich na prosto nedotekl oheň, aniž jim
51 těžký byl, ani jich znepokojil. * Tehdy ti tři
jako jedněmi ústy velebili a dobrořečili a
52 oslavovali Boha v peci řkouce: * Požehnaný
jsi Pane Bože otců našich, zvelebování a vy-
vyšování hodný na věky, a požehnané jmeno
slávy tvé svaté a převelebné i vyvyšování
53 hodné na věky; * požehnaný jsi v chrámě
svatosti slávy tvé a předůstojný i přeslavný
54 na věky; * požehnaný jsi, kterýž sedě na che-
rubínu patříš na propasti, a předůstojný i vy-
55 vyšování hodný na věky; * požehnaný jsi na
trůnu slávy království svého a předůstojný
56 i přeslavný na věky; * požehnaný jsi na oblo-
ze nebeské a předůstojný i veleslavný na vě-
57 ky. * Všickni skutkové Páně dobročečte Pánu,
zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej na
58 věky; * andělé Páně dobrořečte Pánu, zve-
lebujte a nade všecko vyvyšujte jej na věky;
59 * nebesa dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade
60 všecko vyvyšujte jej na věky. * Všecky vody,
kteréž jste pod nebem, dobrořečte Pánu, zve-
lebujte a nade všecko vyvyšujte jej na věky;
61 * všecky mocnosti Páně dobrořečte Pánu, zve-
62 lebujte a vyvyšujte jej na věky; * slunce i mě-
síc dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade vše-
63 cko vyvyšujte jej na věky; * hvězdy nebeské
dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade všecko
64 vyvyšujte jej na věky; * všeliký příval a ro-
sa dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade vše-
65 cko vyvyšujte jej na věky; * všickni větrové
dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade všecko
66 vyvyšujte jej na věky; * oheň i horko dobro-
řečte Pánu, zvelebujte a nade všecko vyvy-
67 šujte jej na věky; * zima i teplo dobrořečte
Pánu, zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej
68 na věky; * rosy i záměti dobrořečte Pánu,
zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej na
69 věky; * mráz a zima dobrořečte Pánu, zve-
lebujte a nade všecko vyvyšujte jej na věky;
70 * ledové a sněhové dobrořečte Pánu, zvele-
bujte a nade všecko vyvyšujte jej na věky;
71 * noci a dnové dobrořečte Pánu, zvelebujte
72 a nade všecko vyvyšujte jej na věky; * svě-
tlo i tma dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade
73 všecko vyvyšujte jej na věky; * blýskání a
oblakové dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade
74 všecko vyvyšujte jej na věky. * Dobrořeč ze-
mě Pánu, zvelebuj a nade všecko vyvyšuj
75 jej na věky; * hory a pahrbkové dobrořečte
Pánu, zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej
na věky; * všecky zrostliny země dobrořečte 76
Pánu, zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej
na věky; * studnice dobrořečte Pánu, zvele- 77
bujte a vyvyšujte jej na věky; * moře i řeky 78
dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade všecko
vyvyšujte jej na věky; * velrybové i všecky 79
věci, kteréž se hýbete ve vodách, dobrořečte
Pánu, zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej
na věky; * všickni ptáci nebeští dobrořečte 80
Pánu, zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej
na věky; * šelmy i všickni dobytkové dobro- 81
řečte Pánu, zvelebujte a nade všecko vyvyšujte
jej na věky. * Synové lidští dobrořečte Pánu, 82
zvelebujte a nade všecko vyvyšujte jej na vě-
ky; * Israelští dobrořečte Pánu, zvelebujte a 83
nade všecko vyvyšujte jej na věky; * kněží 84
Páně dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade vše-
cko vyvyšujte jej na věky; * služebníci Páně 85
dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade všecko
vyvyšujte jej na věky. * Duchové a duše spra- 86
vedlivých dobrořečte Pánu, zvelebujte a nade
všecko vyvyšujte jej na věky; * svatí a po- 87
korní srdcem dobrořečte Pánu, zvelebujte a
nade všecko vyvyšujte jej na věky; * Ana- 88
niáši, Azariáši, Misaeli dobrořečte Pánu, zve-
lebujte a nade všecko vyvyšujte jej na věky,
nebo vytrhl nás z hrobu a vysvobodil nás
z ruky smrti vyprostiv nás z prostředku peci
hořící plamenem, z prostředku pravím ohně
vyprostiv nás. * Oslavujte Pána, nebo dobrý 89
jest; nebo na věky trvá milosrdenství jeho.
* Dobrořečte všickni ctitelé Pánu, Bohu bo- 90
hův, zvelebujte a oslavujte jej; nebo po vše-
cky věky trvá milosrdenství jeho. * Tedy Na- 91
buchodonosor král zděsil se a vstal s chvátá-
ním a promluviv řekl vládařům svým: Zda-
liž jsme neuvrhli tři mužů do prostřed peci
svázaných? Odpověděli a řekli králi: Pravda
jest králi. * On pak odpovídaje řekl: Ai vi- 92
dím čtyři muže rozvázané procházející se u
prostřed ohně, a není žádného porušení při
nich, a čtvrtý na pohledění podobný jest Sy-
nu božímu. * A přistoupiv Nabuchodonosor 93
k čelisti peci ohnivé rozpálené mluvil a řekl:
Sidrachu, Misachu a Abdenago služebníci
Boha nejvyššího vyjděte a pojďte sem. I vy-
šli Sidrach, Misach a Abdenago z prostředku
ohně. * Shromáždivše se pak knížata, vývo- 94
dové a vůdcové a vládařové královští hleděli
na ty muže, že žádné moci neměl oheň při
tělích jejich, tak že ani vlas hlavy jejich ne-
připálil, ani plášťové jejich se nezměnili,

větříkové rosy sušící. — *těžký* etc., nezkormoutil.

57. *zvelebujte* etc.: prozpěvujte a převyšujte, tak níž často.

68. *záměti*: pršky, sněhové.

81. *šelmy*: zvířata.
87. *pokorní*: ponížení.
89. *Oslavujte*, Ř. vyznávejte, tak níž.
92. *božímu*, t. andělu, níž v. 28., viz Job 1, 6.
94. *žádné* etc., Ch. nepanoval. — *ohněm*: smrad ohně jich prošel.

95 aniž co ohněm páchli. * I mluvil Nabucho-
donosor a řekl: Požehnaný Bůh jejich, totiž
Sidrachův, Misachův a Abdenagův, kterýž
poslal anděla svého a vytrhl služebníky své,
jenž doufali v něho, tak že i rozkazu králov-
ského neuposlechli a vydali těla svá, aby
nesloužili a neklaněli se žádnému bohu kro-
96 mě Bohu svému; * a protož totě já přika-
zuji, aby každý ze všelikého lidu, národu a
jazyku, kdožby koli co rouhavého řekl proti
Bohu Sidrachovu, Misachovu a Abdenagovu,
na kusy rozsekán byl a dům jeho v záchod
obrácen; protože není Boha jiného, kterýž-
by mohl vytrhovati jako tento. * Tedy zve- 97
lebil zase král Sidracha, Misacha a Abde-
naga v krajině babylonské.

Nabuchodonosor král všechněm lidem, 98
národům i jazykům, kteříž bydlí na vší zemi:
Pokoj váš rozmnožen buď. * Znamení a divy, 99
kteréž učinil při mně Bůh nejvyšší, vidělo mi
se za slušné, abych vypravoval; * znamení je- 100
ho jak veliká jsou a divové jeho jak mocní
jsou; království jeho království věčné a pa-
nování jeho od národu do pronárodu.

Hlava 4.

I. Nabuchodonosor připomenuv o štěstí svém, snu, i kdo mu jej vyložil, vypravuje ten svůj sen o stromě vysokém a spanilém a o podtětí jeho. II. Daniel příčinou toho snu se předěsiv Nabuchodonosorovi jej vykládá, že král jest tím stromem, kterýž ze spolku lidí vyvržen a mezi hovady za sedm let byt svůj míti bude; krále ku pokání napomíná. III. Skutečné splnění toho snu prorok připomíná a jak Nabuchodonosor k slávě královské zase přišel a Boha z toho chválil.

Já Nabuchodonosor když jsem pokoje
užíval v domě svém a kvetl jsem na paláci
2 svém, * měl jsem sen, kterýž mne zhrozil a
myšlení na ložci mém, a to, což jsem viděl,
3 znepokojilo mne; * a protož vyšla ode mne
ta výpověd, aby uvedeni byli přede mne mu-
drci babylonští, kteřížby mi výklad toho snu
4 oznámili. * Tedy přistoupili přede mne mudrci
hvězdáři chaldejští a hadači; i pověděl jsem
jim sen, avšak výkladu jeho nemohli mi ozná-
5 miti; * až naposledy předstoupil přede mne
Daniel, jehož jmeno Baltasar podlé jmena
boha mého a v němž jest duch bohův sva-
6 tých, jemuž jsem oznámil sen svůj řka: * Bal-
tasare kníže mudrců, já vím, že duch bohův
svatých jest v tobě, a nic tajného není tobě
nesnadného; vidění snu mého, kterýž jsem
7 měl, totiž výklad jeho oznam mi. * Vidění pak,
kteréž jsem viděl na ložci svém, toto bylo:
Viděl jsem, a ai strom stál u prostřed země,
jehož vysokost byla veliká; * veliký byl pra- 8
vím strom ten a mocný a výsost jeho dosa-
hovala až k nebi a patrný byl až do končin
vší země; * listí jeho bylo pěkné a ovoce je- 9
ho hojné, a všickni měli pokrm z něho; pod
stínem pak jeho byla zvěř polní a na rato-
lestech jeho bydlili ptáci nebeští, a z něho
potravu měl všeliký živočich. * Viděl jsem 10
také u viděních svých na ložci svém, a ai
hlásný a svatý s nebe sstoupiv * volal ze vší 11
síly a tak pravil: Podetněte strom ten a
osekejte ratolesti jeho a otlucte listí jeho a
rozmecte ovoce jeho; nechať zvěř pryč ode-
jde, kteráž byla pod ním, a ptáci ať sletí s rato-
lestí jeho; * avšak kmene s kořeny jeho v zemi 12
zanechejte, a okovy železnými a ocelivými ať
jest spjatý na trávě polní, aby rosou nebeskou
smáčín byl a měl díl svůj s zvěří v bylině
zemské; * srdce jeho od lidského ať jest roz- 13
dílné a srdce zvířecí nechť jest dáno jemu,

---

96. *totě* etc., Ch. ode mne klade se rozkaz. — *rouhavého*, Ch. bludného. — *na kusy*, Ch. kusy učiněn byl. — *záchod*, J. hnojisko.
97. *zvelebil*, Ch. šťastného učinil.
98. Tito tří veršíkové vlastně k následující hl. náležejí.
99. *vidělo* etc., Ch. slušné bylo přede mnou. — *vypravoval*, Ch. oznamoval.
100. *věčné*, Ch. věku. — *od národu*, Ch. s národem a národem.
1. *jsem* etc., Ch. upokojený jsem byl. — *kvetl*, Ch. zelenající se.
2. *měl*, Ch. viděl; tak níž. — *to což* etc., Ch. vidění hlavy mé.
3. *vyšla*, Ch. položena jest.
4. *jim*, Ch. před nimi.
5. *boha mého*, t. Bele, modly babylonské, z jehož jmena dáno jest Danielovi od správce nad dvořany (výš 1, 7.) jmeno chaldejské Baltassar, t. Belova tajemství v pokladu mající. — *jemuž*, Ch. před nímž.
7. *kteréž* etc., Ch. hlavy mé.
8. *patrný*, Ch. vidění jeho.
9. *pod stínem*, Ch. pod sebou stínil. — *živočich*, Ch. tělo.
10. *svých*, Ch. hlavy své. — *hlásný*, t. anděl, kterýž stráž drží (viz Žl. 34, 8.). Svatým ho pak nazývá proto, že andělé prázdni jsou všelijakých vad a hříchů, jimiž lidé na světě jsou zmazáni a poskvrněni.
13. *ať* etc., Ch. ať promění. — *jemu*. Jakoby řekl: ať jest hovadům podobný učiněn. — *let*, Ch. času ať pomine neb přejde nad ním, tak níž.

14 ažby sedm let vyplnilo se při něm * Z usou-
zení hlásných stane se to a podlé řeči sva-
tých žádost naplněna bude, ažby k tomu při-
šlo, aby poznali lidé, že Nejvyšší panuje nad
královstvím lidským, a že komuž chce dává
je a toho, kterýž jest ponížený mezi lidmi, usta-
15 novuje nad ním.* To jest ten sen, kterýž jsem
měl já král Nabuchodonosor, ty pak Balta-
sare oznam mi výklad jeho; nebo všickni mu-
drci v království mém nemohli mi výkladu
oznámiti; ale ty můžeš, protože duch bohů
16 svatých jest v tobě.* Tedy Daniel, jemuž jme-
no Baltasar, předěšen byv stál za jednu ho-
dinu a myšlení jeho strašila ho; a odpově-
děv král řekl: Baltasare, ani sen ani výklad
jeho nechť nestraší tebe. Odpověděl Baltasar
a řekl: Pane můj, sen tento přijď na ty, kte-
říž tě v nenávisti mají, a výklad jeho na tvé
17 nepřátely. * Strom ten, kterýž jsi viděl, veli-
ký a mocný, jehož výsost dosahovala až
18 k nebi, a kterýž patrný byl po vší zemi, * a
listí jeho pěkné a ovoce jeho hojné, a z ně-
hož všickni pokrm měli, pod nímž byla zvěř
polní a na ratolestech jeho bydlili ptáci ne-
19 beští: * ty jsi ten, ó králi, kterýž jsi rozšířil
se a zmocnil, a velikost tvá vzrostla a vzne-
sla se až k nebi a panování tvé až do konce
20 země.* Že pak viděl král hlásného a svatého
sstupujícího s nebe, kterýž řekl: Podetněte
strom ten a zkazte jej, avšak kmene s kořeny
jeho v zemi zanechejte, a okovy železnými a
ocelivými spjatý ať jest na trávě polní, aby
rosou nebeskou smáčín byl a s zvěří polní
díl svůj měl, ažby sedm let vyplnilo se při
21 něm; * tenť jest výklad, ó králi, a usouzení
Nejvyššího, kterýž vyšel na pána mého krále:
22 * Nebo vyvrhou tě lidé ze spolku svého a
s zvěří polní bude bydlení tvé, a bylinu jako
volům tobě jísti dávati budou a rosou ne-
beskou smáčín budeš, až se vyplní sedm let
při tobě, dokavadžby nepoznal, že panuje
Nejvyšší nad královstvím lidským a že ko-
muž chce dává je. * Že pak řekli, aby za- 23
nechán byl kmen s kořeny toho stromu; krá-
lovství tvé tobě stálé zůstane, jakž jen po-
znáš, že nebesa panují. * Protož ó králi, při- 24
jmi radu mou a hříchy své spravedlností pře-
trhuj a nepravosti své milostivostí k souženým,
zdaby Bůh prodlil pokoje tvého. * A tak vše- 25
cko to přišlo na krále Nabuchodonosora; * po 26
dokonání zajisté dvanácti měsíců procházeje
se po paláci královském v Babyloně * mluvil 27
král a řekl: Zdaliž toto není ten Babylon
veliký, kterýž jsem já vystavěl mocí síly své,
aby byl stolicí království a k ozdobě slávy
mé? * Ještě ta řeč byla v ústech krále, a ai 28
hlas s nebe přišel řkoucí: Toběť se praví Na-
buchodonosore králi, že království odešlo od
tebe; * nýbrž lidé i ze spolku svého tě vyvrhou 29
a s zvěří polní bude bydlení tvé; bylinu jako
volům tobě jísti dávati budou, ažby sedm let
vyplnilo se při tobě, dokavadžby nepoznal,
že panuje Nejvyšší nad královstvím lidským
a že komuž chce dává je. * V tuž hodinu 30
řeč ta naplnila se při Nabuchodonosorovi;
nebo ze spolku lidí vyvržen byl a bylinu ja-
ko volové jedl a rosou nebeskou tělo jeho
smáčíno bylo, až na něm vlasy jako peří or-
ličí vzrostly a nehty jeho jako ptačí pazourové
byly.

Při skonání pak těch dnův já Nabucho- 31
donosor pozdvihl jsem očí svých k nebi, a
rozum můj ke mně se zase navrátil. I dobro-
řečil jsem Nejvyššímu a živého na věky chvá-
lil jsem a oslavoval; nebo panování jeho jest
panování věčné a království jeho od národu
do pronárodu; * a všickni obyvatelé země ja- 32
ko za nic před ním počteni jsou, a podlé vůle
své činí všecko mezi vojskem nebeským i oby-
vateli země; aniž jest kdo, ježtoby mu přes
ruku dáti mohl a říci jemu: Co to děláš?
* Téhož času rozum můj navrátil se ke mně, 33
a k slávě království svého přišel jsem; ozdo-
ba má a důstojnost má navrátila se ke mně;

---

14. *hlásných*, t. andělů, viz výš v. 10. — *to*, Ch. slovo. — *řeči*, viz výš v. 10. — *bude*. Jakoby řekl: Všickni andělé svatí jednomyslně to oblíbili a přijali, nýbrž i toho podlé spravedlivého božího soudu žádostivi byli, aby ta pokuta od Boha uložená na Nabuchodonosora došla. — *ažby* etc., Ch. až k přivedení. — *lidé*, Ch. živí.

16. *strašila ho*, t. příčinou těch hrozných věcí, kteréž ten sen vyznamenával. Neb ač král Nabuchodonosor velice trápil církev boží; avšak kdyžby těžkosti na krále i na všecku tu zemi se valily, i lid boží okoušetiby jich musel. Pročež Jeremiáš prorok rozkázal těm zajatým, aby se modlili za pokoj Babylona, protože v jeho pokoji i oni jakýž takýž pokoj míti měli. Jer. 29, 7.

19. *rozšířil*, Ch. rozmnožil. — *vzrostla*, Ch. rozmnožila. — *vznesla*, Ch. přišla.

22. *jísti*, Ch. okoušeti, tak níž. — *smáčín*, Ch. smáčeti budou.

23. *panují*, t. Bůh, kterýž jest tu na nebesích, všecko všudy řídí a spravuje.

24. *přijmi* etc., Ch. králi můj, nechť jest pěkné, t. příjemné tobě mé zdání neb soud. — *spravedlnosti*, J. vykládají ta slova: almužnami vykupuj; ale ani první ani druhé slovo tak z textu vzato a vyloženo býti nikoli nemůže. — *souženým*, J. chudým. — *prodlil*: přispořil, Ch. prodloužení bylo pokoji tvému.

26. *královském*, Ch. království.

27. *stolicí*, Ch. dům neb místo.

28. *přišel*, Ch. spadl.

30. *ptačí* etc., viz verš 13.

32. *přes* etc., J. zdržel.

33. *důstojnost*, Ch. jasnost.

nad to i vládařové moji a knížata má hledali
mne a zmocněn jsem v království svém a ve-
34 lebnost větší přidána mi jest. * A protož nyní
já Nabuchodonosor chválím, vyvyšuji a osla-
vuji krále nebeského, jehož všickni skutkové
jsou pravda a stezky jeho soud, a kterýž ty,
jenž chodí v pýše, může snižovati.

Hlava 5.

Baltassar král babylonský hodoval se služebníky svými, nádobí posvátné k hodům těm přinesti rozkázal, z něho pil a bohy své chválil. Ukázali se mu prstové na stěně a psali; král se toho ulekl a mudrců povolati rozkázal, kteříž písma toho přečísti nemohli. Pročež radí královna, aby Daniel zavolán byl, jenžto před krále přiveden připomíná králi o slávě Nabuchodonosorově, pýše jeho i pomstě boží nad ním, a Baltassara tresce pro 1) pýchu, 2) užívání nádobí chrámového a 3) modlářství; písmo jemu čte a vykládá; Daniel za pána třetího vyhlášen, Baltassar zamordován a Darius místo něho kraluje.

Baltassar král učinil hody veliké tisíci
2 knížatům svým a před nimi víno pil.*A když
pil víno Baltassar, rozkázal přinesti nádobí
zlaté a stříbrné, kteréž vynesl Nabuchodono-
sor otec jeho z chrámu jerusalemského, aby
z něho pili král i knížata jeho, ženy jeho
3 i ženiny jeho. * I přinešeno jest nádobí zlaté,
kteréž vynesli z chrámu domu božího, jenž
byl v Jerusalemě, a pili z něho král i knížata
4 jeho, ženy jeho i ženiny jeho; * pili pravím
víno a chválili bohy zlaté a stříbrné, měděné,
5 železné, dřevěné a kamenné. * V tuž hodinu
vyšli prstové ruky lidské a psali naproti svíc-
nu na stěně paláce královského, a král hle-
6 děl na částku ruky, kteráž psala.* Tedy jas-
nost královská změnila se a myšlení jeho
zkormoutila ho, a pasové na bedrách jeho
rozpásali se i kolena jeho jedno o druhé se
7 tlouklo; * a zkřikl král ze vší síly, aby při-
vedeni byli hvězdáři, Chaldejští a hadači.
I mluvil král a řekl mudrcům babylonským:
Kdokoli přečte psání toto a výklad jeho mi
oznámí, zlatohlavem odín bude a řetěz zlatý
dán bude na hrdlo jeho a třetím v království
8 po mně bude. * I předstoupili všickni mudrci
královští, ale nemohli písma toho čísti ani
9 výkladu jeho oznámiti králi; * pročež král
Baltassar velmi předěšen byl, a jasnost jeho
změnila se na něm, ano i knížata jeho zkor-
10 mouceni byli.* Tedy královna pro takovou věc
královskou a knížat jeho do domu těch hodů
vešla, a promluvivši královna řekla: Králi,
na věky živ buď; nechť tě neděsí myšlení
tvá a jasnost tvá nechť se nemění; * jest je- 11
den muž v království tvém, v němž jest duch
bohů svatých, v kterémžto za dnův otce tvé-
ho osvícení, rozumnost a moudrost, jako mou-
drost bohův nalezena jest, jehož král Nabu-
chodonosor otec tvůj knížetem mudrců, hvě-
zdářů, Chaldejských a hadačů ustanovil, otec
pravím tvůj, ó králi; * protože duch zname- 12
nitý i umění a rozumnost vykládání snů a
oznámení pohádek i rozvázání věcí nesnad-
ných nalezeno jest při Danielovi, jemuž král
jméno dal Baltasar; protož nyní nechť jest
Daniel zavolán a oznámíť výklad ten. * Tedy 13
Daniel přiveden jest před krále. I mluvil král
a řekl Danielovi: Ty-li jsi ten Daniel, jeden
ze synův zajatých judských, kteréhož přivedl
král otec můj z Judstva? * Slyšel jsem zají- 14
sté o tobě, že duch bohův svatých jest v to-
bě, a osvícení i rozumnost a moudrost zna-
menitá nalezena jest v tobě. * A nyní přive- 15
deni jsou přede mne mudrci a hvězdáři, aby
mi písmo toto přečtli a výklad jeho oznámili,
avšak nemohli výkladu věci té oznámiti.
* Já pak slyšel jsem o tobě, že můžeš to, což 16
jest nesrozumitelného, vykládati a, což nesnad-
ného, rozvázati; protož nyní budeš-li moci pí-
smo to přečísti a výklad jeho mně oznámiti,

34. *pravda*, t. praví. — *soud*, t. spravedlivý.

1. *nimi*, Ch. tisícem. — *pil*, t. vydal se v život právě rozmařilý, nevážný, aby s svými služebníky žral a pil proti obyčeji králův chaldejských, kteříž pro velikou slávu a důstojnost svou sami obzvláštně jídati obyčej měli.

2. *když* etc., v okušení. — *otec*, t. děd jeho, nebo Baltassar byl syn Evilmerodacha syna Nabuchodonosorova.

4. *kamenné*, t. připisujíce jim to, že jejich pomocí nad lidem israelským zvítězili a nádobí to z chrámu jerusalemského pobrali.

5. *na stěně*, Ch. na obmetání stěny.

7. *Kdokoli*, Ch. každý člověk. — *zlatohlavem*: šarlatem. — *po mně*, Ch. panovati, tak v. 16.

10. *královna*, t. jakž smyslí matka neb bába Baltassarova; nebo o ženách v. 2. pověděl. — *takovou*, Ch. ta slova.

11. *otce*, t. děda, výš v. 2., tak níž. — *tvůj*, J. král.

12. *nesnadných*, Ch. svazků. — *dal*, Ch. položil.

13. *jeden* etc., Ch. kterýž ze synův zajetí Judova. — *otec můj*, viz v. 2.

15. *věci*, Ch. slova toho.

16. *to což* etc., Ch. výklady vykládati. — *což* etc., Ch. svazky.

v zlatohlav oblečen budeš a řetěz zlatý dán
bude na hrdlo tvé a třetím v království po
17 mně budeš. * Tedy odpověděl Daniel a řekl
před králem: Darové tvoji nechť zůstávají
tobě a odplatu svou jinému dej; avšak písmo to přečtu králi a výklad jeho oznámím
18 jemu. * Ty králi slyš: Bůh nejvyšší královstvím a důstojností i slávou a okrasou obda-
19 řil Nabuchodonosora, otce tvého, * a pro důstojnost, kterouž ho obdařil, všickni lidé, národové a jazykové třásli a báli se před ním; kohokoli chtěl, zabil a, kteréhokoli chtěl, bil, kteréž chtěl, povyšoval a, kteréž chtěl, po-
20 nižoval. * Když se pak bylo pozdvihlo srdce jeho a duch jeho zmocnil se v pýše, ssazen byl se stolice království svého, a slá-
21 vu odjali od něho; * ano i ze spolku synův lidských vyvržen byl a srdce jeho zvířecímu podobné učiněno bylo a s divokými osly bylo bydlení jeho; bylinu jako volům dávali jemu jísti a rosou nebeskou tělo jeho smáčíno bylo, dokavadž nepoznal, že panuje Bůh nejvyšší nad královstvím lidským, a že kohož chce
22 ustanovuje nad ním. * Ty také synu jeho Baltassare neponížil jsi srdce svého, ačkolis
o tom o všem věděl; * ale pozdvihls se proti 23
Pánu nebes; nebo nádobí domu jeho přinesli před tebe, a ty i knížata tvá, ženy tvé i ženiny tvé pili jste víno z něho; nad to bohy stříbrné a zlaté, měděné, železné, dřevěné a kamenné, kteříž nevidí ani slyší, aniž co vědí, chválil jsi; Boha pak, v jehož ruce jest dýchání tvé i všecky cesty tvé, neoslavoval
jsi; * protož nyní od něho poslána jest částka 24
ruky této a písmo to napsáno jest. * A totoť 25
jest písmo napsané: Mane Mane, Tekel, Fares, totiž: Sčetl jsem, sčetl, zvážil a rozděluji.
* Tento pak jest výklad těch slov: Mane, to- 26
tiž: Sčetl Bůh království tvé a ke konci je
přivedl; * Tekel: zvážen jsi na váze a nale- 27
zen jsi lehký; * Fares: rozděleno jest králov- 28
ství tvé a dáno jest Medským a Perským.
* Tedy z rozkazu Baltassarova oblékli Daniele 29
v zlatohlav a řetěz zlatý dali na hrdlo jeho a rozhlašovali o něm, že má býti pánem tře-
tím v království.* A v tuž noc zabit jest Bal- 30
tassar král chaldejský.
Darius pak král medský ujal království 31
jsa v letech okolo šedesáti a dvou.

Hlava 6.

Darius Daniele nade všecky vládaře své povýšil, kteříž hledali úhony na něm, a nemohše najíti, krále za rozkaz k zkáze Danielově žádali, jejžto vydal; pročež Daniel Bohu se modlil, a protož osočen do jámy lvové uvržen, od Boha však vysvobozen byl. Načež král soky Danielovy do jámy uvrhl a Boha Danielova všechněm poddaným svým ctíti poručil.

Líbilo se pak Dariovi, aby ustanovil nad královstvím úředníků sto a dvadceti, kteříž-
2 by byli po všem království, * nad těmi pak vládaře tři, z nichž Daniel přední byl, kterýmžby úředníci onino vydávali počet, aby
3 se králi škoda nedála. * Tedy Daniel převyšoval všecky ty vládaře a úředníky, protože
4 duch znamenitější v něm byl; * pročež král myslil ustanoviti jej nade vším královstvím. Tedy vládaři a úředníci hledali příčiny, aby něco našli proti Danielovi se strany království, avšak žádné příčiny ani vady nemohli
najíti; nebo věrný byl, aniž jaký omyl neb
vada nalézala se při něm. * Protož muži ti 5
řekli: Nenajdeme proti Danielovi tomuto žádné příčiny, jediné lečbychom našli něco proti
němu se strany zákona Boha jeho. * Tedy 6
vládaři a úředníci ti shromáždivše ku králi takto mluvili k němu: Darie králi, na věky
buď živ. * Uradili se všickni vládařové krá- 7
lovství, vývodové, úředníci, správcové a vůdcové, aby ustanovil nařízení královské a utvrdil zápověď: Kdožby koli vzložil jakou žádost na kteréhokoli Boha neb člověka do

17. *zůstávají*, Ch. jsou.

21. *zvířecímu*, Ch. s zvěří položeno. — *jísti*, Ch. okoušeti.

22. *synu*, t. vnuku.

26. *slov*, Ch. slova. — *a ke konci* etc., Ch. dokonal.

27. *lehký*, Ch. nedostávající.

28. *Perským.* Mluví tu Daniel jako o věci stalé k ukázaní toho, že jistotně a velmi brzo království Baltassarovi odjato a v ruce Perských a Medských uvedeno bude (viz v předml. 9. pravidlo). Protož i prvé písmo to jako o věci přítomné psáno bylo.

29. *z rozkazu*, Ch. řekl.

31. *Darius*, t. tchán Cyrův, viz II. Par. 36, 23. Týž Darius byl i ujec jeho ze sestry jeho, z Mandany zplozený. — *v letech*, Ch. syn let.

1. *Líbilo*: za slušné se vidělo. — *Dariovi*, Ch. před Dariem. — *úředníků:* knížat.

2. *přední*, Ch. jeden.

4. *královstvím.* Čehož sobě Darius vážil při Danielovi, zjevně se vidí. — *omyl*, t. buď při počtu aneb kdekoli jinde.

7. *vzložil*, Ch. žádal žádost.

třidcíti dnů, kromě na tebe králi, aby uvržen
8 byl do jámy lvové; * nyní tedy, ó králi, po-
tvrď zápovědi této a vydej rozkaz, kterýžby
nemohl změněn býti podlé práva medského
9 a perského, kteréž jest neproměnitelné.* Pro-
čež král Darius vydal rozkaz a zápověd.
10 * Daniel pak když se dověděl, že jest vydán
rozkaz, všel do domu svého, kdežto otevře-
na byla okna v pokoji jeho proti Jerusalemu,
a třikrát za den klekal na kolena svá a mo-
dlíval se a vyznával se Bohu svému tak, ja-
11 kož prvé to činíval. * Tedy muži ti shromáž-
divše se a nalezše Daniele, an se modlí a
12 pokorně prosí Boha svého, * tedy pravím při-
stoupili a mluvili ke králi o zápovědi krá-
lovské řkouce: Zdaliž jsi nevydal rozkazu, aby
každý člověk, kdožby koli něčeho žádal od
kterého Boha neb člověka až do třidcíti dnů,
kromě od tebe králi, aby uvržen byl do já-
my lvové? I odpověděv král řekl: Pravéť
jest slovo to podlé práva medského a per-
13 ského, kteréž jest neproměnitelné.* Tedy od-
povídajíce řekli králi: Daniel ten, kterýž jest
ze zajatých synů judských, nechtěl dbáti na
tvé, ó králi, nařízení, ani na rozkaz tvůj,
kterýž jsi vydal, ale třikrát za den modlívá
14 se modlitbou svou. * Tedy král, jakž uslyšel
tu řeč, velmi se zarmoutil nad tím a uložil
král v mysli své vysvoboditi Daniele a až do
15 západu slunce usiloval ho vytrhnouti; * ale
muži ti shromáždivše se ke králi mluvili je-
mu: Věz králi, že jest takové právo u Med-
ských a Perských, aby každá výpověd a na-
řízení, kteréžby král ustanovil, neproměnitel-
16 né bylo. * I řekl král, aby přivedli Daniele
a uvrhli jej do jámy lvové. Mluvil pak král
a řekl Danielovi: Bůh tvůj, kterémuž sloužíš
17 ustavičně, on vysvobodí tebe. * A přinešen
jest kámen jeden a položen na díru té jámy,
a zapečetil ji král prstenem svým a prsteny
knížat svých, aby nebyl změněn ten úsudek
při Danielovi. * I odšel král na palác svůj a 18
šel ležeti nic nejeda a ničímž se obveseliti
nedal, tak že i sen jeho vzdálen byl od ně-
ho. * Tedy král hned ráno vstav na úsvitě 19
s chvátáním šel k jámě lvové,* a jakž se při- 20
blížil k jámě, hlasem žalostným zavolal na
Daniele a promluviv král řekl Danielovi: Da-
nieli služebníče Boha živého, Bůh tvůj, kte-
rémuž ty sloužíš ustavičně, mohl-liž tě vy-
svoboditi od lvů?* Tedy Daniel mluvil s krá- 21
lem řka: Králi, na věky buď živ; * Bůh můj 22
poslal anděla svého, kterýž zavřel ústa lvů,
aby mi neuškodili; nebo před ním nevina
nalezena jest při mně; nýbrž ani proti tobě
králi nic zlého jsem neučinil. * Tedy král 23
velmi se z toho zradoval a rozkázal Daniele
vytáhnouti z jámy; i vytažen byl Daniel
z jámy a žádného úrazu není nalezeno na
něm; nebo věřil v Boha svého. * I rozkázal 24
král, aby přivedeni byli muži ti, kteříž oso-
čili Daniele, a uvrženi jsou do jámy lvové,
oni i synové jejich i ženy jejich; a prvé než
dopadli dna té jámy, zmocnili se jich lvové a
všecky kosti jejich zetřeli.* Tedy Darius král 25
napsal všechněm lidem, národům a jazykům,
kteříž bydlili po vší zemi, v tato slova: Pokoj
váš rozmnožen buď! * Ode mne vyšlo naří- 26
zení toto, aby na všem panství království
mého třásli a báli se všickni před Bohem Da-
nielovým; nebo on jest Bůh živý a zůstáva-
jící na věky a království jeho nebude zruše-
no, ani panování jeho až do konce. * On vy- 27
svobozuje a vytrhuje a činí znamení a divy
na nebi i na zemi, kterýž vysvobodil Daniele
z moci lvů. * Danielovi pak šťastně se vedlo 28
v království Dariově a v království Cyra Per-
ského.

---

8. *vydej*, Ch. napiš písmo; tak níž v. 9. — *jest* etc., Ch. nepomíjí, tak níž.

10. *otevřena* etc., Ch. otevřena byla jemu. — *třikrát*, Ch. časů tří, tak níž. — *vyznával*: oslavoval Boha.

11. *Boha*, Ch. před Bohem.

13. *ze zajatých*, Ch. ze synů zajetí Judova. — *nechtěl*, Ch. nepoložil na tebe. — *modlitbou*, t. jakž má obyčej.

14. *mysli*, J. srdci.

15. *jemu*, Ch. králi.

16. *vysvobodí*, J. nechažť vysvobodí tebe.

17. *díru*, Ch. ústa. — *úsudek*, Ch. vůle.

18. *ničímž*, Ch. nic obveselujícího nedal přinesti před sebe. — *vzdálen*, Ch. odšel.

22. *nevina*, Ch. čistota. — *nic*, Ch. urážky neučinil.

23. *zradoval*, Ch. dobrý byl.

24. *osočili*, Ch. provolali nářky. — *ženy*. Že synové i ženy uvrženy jsou do jámy, stalo se to, jakož pro těch vládařů a úředníků veliký hřích, jehož se dopustili proti Bohu, králi i proti Danielovi; tak potom i k výstraze ve věci podobné i k větší hrůze všechněm lidem. — *dopadli*, Ch. přišli. — *zmocnili*, Ch. panovali nad nimi.

25. *zemi*, t. panování jeho.

26. *Ode mne*, Ch. od přede mnou položeno jest. — *před B.*, Ch. od před Bohem.

27. *moci*, Ch. ruky.

Hlava 7.

1) Daniel ve snách viděl a) čtyry šelmy, b) Starého dnův sedícího na trůnu a c) množství andělův svatých před ním; 2) tím viděním předěšen; 3) anděl jemu to vidění vysvětluje.

Léta prvního Baltassara krále babylon-
ského Daniel měl sen a vidění svá na ložci
svém; i napsal ten sen a krátkými slovy jej
2 zavřel řka: * Mluvil Daniel a řekl: Viděl jsem
u vidění svém v noci, a ai čtyři větrové ne-
3 beští bojovali na moři velikém, * a čtyři šel-
my veliké vystupovaly z moře, jedna od druhé
4 rozdílné.* První byla podobná lvu a křídla or-
líčí měla; hleděl jsem na ni, až vytrhána byla
křídla její, jimaž se vznášela od země, tak že
na nohou jako člověk státi musila a srdce
5 lidské dáno jest jí. * A ai opět jiná šelma
druhá, podobná medvědu, kteráž panství je-
dno vyzdvihla, a tři žebra byla v ústech je-
jích mezi zuby jejími, a tak mluveno bylo
6 k ní: Vstaň, nažer se hojně masa. * Potom
jsem viděl, a ai opět jiná podobná pardovi,
kteráž měla čtyři křídla ptačí na hřbetě svém,
a čtyřhlavá byla šelma ta, jíž moc veliká dá-
7 na byla. * Potom viděl jsem u viděních noč-
ních, a ai šelma čtvrtá strašlivá a hrozná a
velmi silná mající zuby železné veliké, kteráž
sžírala a potírala, ostatek pak nohama svý-
ma pošlapávala, a ta byla rozdílná ode všech
šelm, kteréž byly před ní a měla rohů deset.
* Pilně jsem šetřil těch rohů, a hle, roh posle- 8
dní malý vyrostal mezi nimi, a tři z těch ro-
hu prvních vyvráceni jsou před ním; a ai
oči podobné očím lidským v rohu tom byly,
ale ústa mluvící pyšně. * Hleděl jsem na to, 9
až trůnové ti svrženi byli, a Starý dnův po-
sadil se, jehož roucho bylo sníh bílé a vlaso-
vé hlavy jeho jako vlna čistá, trůn jeho jako
jiskry ohně, kola jeho jako oheň hořící; * po- 10
tok ohnivý tekl a vycházel od něho; tisícové
tisícův sloužili jemu a desetkrát tisíckrát sto
tisícův stálo před ním; zatím soud zasedl a
knihy otevříny byly; * patřil jsem tehdáž hned, 11
jakž se začal zvuk té řeči pyšné, kterouž roh
mluvil; patřil jsem pravím, dokavadž ta šel-
ma nebyla zabita a vyhlazeno tělo její a dáno
k spálení ohni; * a tu i ostatkům oněch šelm 12
odjali panství; nebo dlouhost života jim od-
měřena byla až do času, a to uloženého ča-
su.* Viděl jsem u vidění nočním, a ai s obla- 13
ky nebeskými podobný synu člověka přichá-
zel, potom až k Starému dnův přišel a před
něj postaven byl; * i dáno jest jemu panství 14
a sláva i království, aby všickni lidé, náro-
dové a jazykové sloužili jemu, jehožto pan-

---

1. *krále*: o němž výš v hl. 5 v. 30, že jest zabit. — *měl*, Ch. viděl. — *svá*, Ch. hlavy své. — *krátkými*, Ch. hlavu slov řekl.
3. *jedna*, Ch. tato od oné.
5. *kteráž* etc., J. kteráž po boku jednom stála. Nebo to slovo v exemplářích rozdílně psané se nachází. — *vyzdvihla*, t. nemohla míti pokoje, dokudž sobě mnohých království a národů pod svou moc a jako v jedno království neuvedla. —*jejími*, t. na tři strany světa ukrutnost svou provodila, o čemž níž 8, 4.
6. *hřbetě*. Křídly těmi totéž míní, což výš ve verši 3.
8. *poslední*, t. z těch jiných rohů. — *vyrostal*, Ch. vystupoval. — *vyvráceni*, Ch. vykořeněni. — *pyšně*, Ch. velikost, tak níž.
9. *svrženi*. Jakoby řekl: Když ty všecky čtyry samovlády pominuly a přestaly. — *dnův*, t. Bůh, jehož Starým dnův prorok nazývá, protože Bůh jest věčný nemající počátku ani konce; ten že se o svůj lid, kterýž velice pod těmi samovládami soužen byl, zasaditi, je vysvobozovati, nad nepřátely jejich podlé spravedlivých soudů svých mstíti měl, to vše tím posazením se na trůn ukazuje. — *čistá*. Tou bělostí roucha i vlasů vyznamenána jest boží dokonalá spravedlnost, jako i jiskrami a ohněm veliká jeho moc, podlé níž on všecko, kdy a jak chce, činiti může. — *kola* etc., t. trůnu jeho, důstojnost a slávu velebnosti boží tím vším obrazně ukazuje.
10. *potok*. Potokem tím tekoucím a ohnivým vymalováni jsou boží soudové přímí, stálí, prozřetelní, na všecky bezbožné jako potok se valící a odpůrce hubící a jako spalující. — *tekl*, Ch. táhl se. — *od něho*, Ch. od před ním. — *před ním*, t. nesčíslný počet andělů svatých jemu přítomen byl, netoliko k službě jemu, ale i k větší slávě a důstojnosti soudce toho nejvyššího, ano i k hrůze a předěšení nepřátel. — *otevříny*, t. skutkové a činové nešlechetní a ukrutní těch čtyř samovlád souzeni jsou a úsudek spravedlivý vynešen. Zjev. 20, 12.
11. *hned*, Ch. od hlasu slov. — *pyšné*, Ch. veliké, o nichž výš při v. 8. — *zabita*, t. dokavadž čtvrtá samovláda přítrže nevzala.
12. *ostatkům*, J. jiným také šelmám odjati byli. — *panství*, t. jestli kde co ještě jako nějací ostatkové z prvních tří samovlád zůstalo, to vše tuto do konce zkaženo jest. — *odměřena*, Ch. dána. — *času*. Jakoby řekl: Jak dlouho ty samovlády trvati měly, jak a pokud své tyranství provoditi, že to vše Bohem vynešeno, tak aby toho žádná chytrost lidská, ani síla proměniti a království Kristovu věčnému (o němž hned dále) se zpěčovati nemohla.
13. *přicházel*, t. aby skutky spasení našeho konal. — *potom*, t. po vykonání těch skutkův. — *dnův*, viz v. 9. — *postaven*, Ch. spůsobili, aby se přiblížil.
14. *dáno*. Tak podobně sám Pán mluví: Dána jest mi všeliká moc (Mat. 28, 18., Jan 17, 2.). Nemá to pak rozumíno býti se strany božství Pána Krista; nebo se strany božství slávu, čest a panství zároveň s Otcem i s Duchem svatým od věč-

ství jest panství věčné, kteréž nikdy nepomíjí
15 a království jeho, kteréž se neruší. * I zhro-
zil se duch můj ve mně Danielovi u prostřed
16 těla, a vidění má předěsila mne; * tedy při-
stoupil jsem k jednomu z přístojících a ptal
jsem se ho na jistotu vší té věci; i pověděl
17 mi a výklad řečí těch mi oznámil řka: * Ty
šelmy veliké, kteréž jsou čtyři, jsou čtyři krá-
18 lové, kteříž povstanou ze země,* a ujmou krá-
lovství svatých dědicův výsostí, kteříž obdržeti
mají království až na věky a až na věky
19 věkův. * Tedy chtěl jsem se jistoty dověděti o
šelmě čtvrté, kteráž rozdílná byla ode všech
jiných, hrozná velmi, zubové její byli železní
a pazoury její ocelivé, kteráž sžírala, potírala,
20 ostatek pak nohama svýma pošlapávala; * to-
likéž o rozích desíti, kteříž byli na hlavě její
a o posledním, kterýž vyrostl a před ním
spadli tři, o tom rohu, pravím, kterýž měl
oči a ústa mluvící pyšně, a byl na pohledění
21 větší nežli jiní. * Viděl jsem, an roh ten vál-
22 ku vedl s svatými a přemáhal je, * až přišel
Starý dnův a oddán jest soud svatým, dědi-
cům výsostí, a čas přišel, aby to království
svatí obdrželi. * Zatím tak řekl: Šelma čtvrtá 23
znamená, že království čtvrté bude na zemi,
kteréž rozdílné bude ode všech království, a
sžíře všecku zemi a zmlátí ji a potře ji; * ro- 24
hův pak deset znamená, že z království toho
deset králův povstane a poslední povstane po
nich, kterýž bude rozdílný od prvních a po-
níží tři králů; * a slova proti Nejvyššímu mlu- 25
viti bude a svaté dědice výsostí potře; nad
to pomýšleti bude, aby proměnil časy i prá-
va, když vydáni budou v ruku jeho, až do
času a časův, i do částky časův; * v tom bu- 26
de soud osazen a panství jeho odejmou, vy-
plení a vyhladí je docela; * království pak i 27
panství a důstojnost královská pode vším ne-
bem dána bude lidu svatých, dědicům výsostí,
jehož království bude království věčné a vši-
ckni páni jemu sloužiti a jeho poslouchati
budou. * Až potud konec té řeči. Mne pak 28
Daniele myšlení má velice zkormoutila, a
krása má proměnila se při mně; slovo však
toto v srdci svém zachoval jsem.

Hlava 8.

Daniel v Suse byv 1) viděl u vidění spůsob dvojího království perského a macedonského; 2) slyšel, jak dlouho soužení lidu judského trvati mělo. 3) Anděl vidění toho Danielovi vyložil.

Léta třetího kralování Baltassara krále
ukázalo mi se vidění, mně pravím Danielovi,
po onom, kteréž se mi ukázalo na počátku.
2 * I hleděl jsem na to vidění (a tehdáž, když
jsem na ně hleděl, byl jsem v Suse na hra-
dě, kterýž jest v krajině Elam), patřil jsem
pravím na ně byv u potoka Ulai. * A pozdvi- 3
hna očí svých viděl jsem, a ai u toho poto-
ka stál skopec jeden, kterýž měl dva rohy, a
ti dva rohové byli vysocí, avšak jeden vyšší
než druhý, ale ten vyšší vyrostl posléze; * vi- 4
děl jsem pravím skopce toho, an trkal k straně

nosti měl (Jan 17, 5.), a aniž jest toho kdy pozbyl neb ztratil; ale dána jest jemu v těle našem, aneb ať se vlastněji dí, jelikož jest prostředník boží a lidský. — *věčné*, Ch. věk.

15. *zhrozil*, Ch. proboden jest. — *můj*, t. jakoby mne probodl, tak jsem se lekl. — *těla*, Ch. pochvy. — *má*, Ch. hlavy mé.

16. *přístojících*, t. andělů, o nichž výš v. 10.

17. *králové*, J. království, t. čtyři samovlády, o nichž výš.

19. *ocelivé*, t. při níž byla dravost a ukrutnost neobyčejná.

20. *posledním*, J. jiném, tak níž v. 24. — *na pohledění*, Ch. jehož obličej větší byl než tovaryše jeho.

22. *dnův*, t. až Bůh moc svou, kteráž v soužení lidu na čas jako ukryta byla, již patrně zjevil a ji v obhajování a zastávání lidu svého prokázal. — *svatým*, t. spůsobeno jest to od Boha v prodleném čase, aby věrní a vyvolení boží v těžkých pokušeeních jako oddechnutí majíce, směle ke Kristu se přiznávati, jej vyznávati a jako nějakého práva svého užívati mohli, nevěřící pak svou věrou a příkladem dobrým odsuzovati a potupovati. Podobně Kristus mluvil. Mat. 12, 41. 42.

23. *řekl*, t. anděl, výš v. 16.

25. *práva*, t. císařové v té samovládě řády a obyčeje starobylé ve věcech duchovních i světských promění a nové ustaví. — *když*, t. svatí, J. aby vydáni byli skrze ruku jeho, t. noví řádové, obřadové etc.

26. *docela*, Ch. až do konce.

27. *královská*, Ch. království. — *lidu*, t. církvi, jejíž hlava Kristus jest a s níž on všemi dobrými věcmi i tím, což jeho vlastního jest, sdíleti se ráčí. — *jehož*. Jakoby řekl: ze všech národů a pokolení vždy někteří se k církvi připojovati a jho Kristovo podnikati budou, viz Isai. 14, 2., též 49, 23., též 60, 12.

28. *krása*. K jasnosti mé proměnily se.

1. Tuto zase jest text hebrejský.

2. *Elam*, t. v Persii, Isai. 21, 2.

3. *u toho*, H. před tváří. — *skopec*. Tím skopcem potoka, tak níž míní se druhá samovláda (viz níž v. 20.), kteráž v sobě obsahovala dvoje veliké království, těma dvěma rohoma vyznamenané, t. medské a perské, z nichž však poslední, t. perské mnohem větší nežli medské bylo. — *vyrostl*, H. vstupoval.

4. *západní*, H. moře. — *polední*, viz výš 7. při verši 5. — *jemuž*, H. před tváří jeho. — *odolati*:

západní, půlnoční a polední, jemuž žádná šel-
ma odolati nemohla, aniž kdo co mohl vy-
trhnouti z moci jeho; pročež činil všecko po-
5 dlé vůle své a to věci veliké. * A když jsem
to rozvažoval, ai kozel přicházel od západu
na svrchek vší země a žádný se ho nedotý-
kal na zemi, a ten kozel měl roh znamenitý
6 mezi očima svýma,* a přišel až k tomu skopci
majícímu dva rohy, kteréhož jsem byl viděl
stojícího u potoka, a přiběhl k němu v prch-
7 livosti síly své; * viděl jsem také, an dotřel
na toho skopce a rozlítiv se proti němu ude-
řil jej, tak že zlámal oba dva rohy jeho, a
nebylo síly v skopci k odpírání jemu, a po-
raziv ho na zemi pošlapal jej, aniž byl, kdo-
8 by vytrhl skopce z moci jeho. * Kozel pak
velikým učiněn jest velmi; a když se ssílil,
zlámal se roh ten jeho veliký, i vzrostli zna-
menití rohové čtyři místo něho na čtyři stra-
9 ny světa; * z těch pak jednoho vyšel roh je-
den maličký a vzrostl velmi k straně polední
a východní a k straně země judské, * a zpjal 10
se až k vojsku nebeskému a svrhl na zemi
některé z vojska toho i z hvězd a pošlapal
je; * anobrž až k vojska toho knížeti zpjal se, 11
nebo od něho zastavena byla ustavičná oběť
a zavržen příbytek svatyně boží, * tak že voj- 12
sko to vydáno v převrácenost proti ustavičné
oběti, a povrhši pravdu na zemi činilo zle,
aby se mu šťastně dařilo. * Tedy slyšel jsem 13
jednoho svatého mluvícího, a řekl ten svatý
tomu, kterýž tajné věci v počtu maje mluví:
Dokavadž podlé toho vidění přítrž oběti usta-
vičné a převrácenost, kteráž na zpuštění při-
vodí, trvati má? dokavadž vydávány budou svaté
služby i vojsko v pošlapání? * I řekl mi: Až 14
do dvou tisíc a tří set časů večerních a jitř-
ních, a tehdáž přijdou k obnovení svému svaté
služby. * Stalo se pak, že když jsem já Da- 15
niel hleděl na to vidění a ptal jsem se na
rozum jeho, ai postavil se podlé mne na po-
hledění jako muž.* Slyšel jsem také hlas lid- 16

---

ostáti aneb postaviti se. — *moci*, H. ruky, tak níž. — *to věci*, H. zveličoval.

5. *rozvažoval*: šetřil. — *kozel*, H. kozel koz, tak níž. Kozlem tím vyznamenána jest samovláda řecká, jejíž král Alexander tím znamenitým rohem ukázaný, tak mocný a v bojích hbitý byl, že kamž se koli kdy obrátil, vítězství obdržel, nýbrž žádný se jemu zprotiviti a jeho se dotknouti nesměl; viz při konci hlavy 7. — *nedotýkal*, t. nedráždil aneb nepopouzel ho. — *znamenitý*: patrný, H. patření; tak níž.

6. *majícímu*, H. Pánu dvou rohou, tak níž v. 20.

7. *jej*, H. skopce.

8. *velikým*, J. veliké věci činil. — *veliký*. Jakoby řekl: Když ta samovláda řecká aneb Alexander velmi mnohé národy sobě podmanil a jako na nejvyšší vzrostl, tehdáž právě jako v květu věku svého léta 33, byv králem 12 let, zahynul. — *čtyři*: čtyřmi rohy míní se čtyři vladařové Alexandrovi, o nichž viz výš při konci hl. — *strany*, H. větry nebe.

9. *jednoho*, t. Selevka. — *maličký*, t. Antiochus Epifanes, kteréhož prorok maličkým robem jmenuje, jedno proto, že nic při něm hrdinského vidíno nebylo; ale což činil, více při tom lsti a chytrosti, nežli jaké udatnosti a rekovství užíval (o čemž níž v. 25.), s každými moudrými i s blázny příliš tovaryšil, a jim se ve všem zlém, v bláznovství, rozpustilosti propůjčoval, tak že místo svého příjmí Epifanes, t. znamenitý šlechtic, obdržel jmeno Epimanes, t. šílený. Tak potom i proto malým ho jmenuje prorok, že žádné o něm naděje nebylo, aby měl kdy k důstojnosti královské přijíti, protože v Římě v zástavě zůstával a jako již ztracený byl (viz níž 11, 22.); potom však mimo naději na stolici králů syrských dosedl a velmi vzrostl, tak že polední stranu, t. Egypt zloupil (I. Mach. 1, 20.) a do východní, t. perské země vpády činil (II. Mach. 9, 3.); a potom i israelskou zemi sobě podmanil (I. Mach. 1, 22.). — *judské*, H. okrasy, tak se nazývá země judská II. Král. 1, 19.

10. *zpjal*, H. zveličil se, tak hned. — *je*, t. církev svatou hrozně trápil a nad ní své tyranství provodil, kteráž, ač u světa jest opovržená, avšak vojskem nebeským (jako i svatí výsostí výš 7, 18.) slove proto, že ze světa jest vybrána a od něho odmíšena, ano i byt svůj a dědictví vlastní v nebi má; netoliko pak zadnější údy její, ale i ty sužoval a jako nohama po nich šlapal, kteříž mimo jiné v správě duchovní i světské jako nějaké hvězdy na obloze nebeské se stkvěli a třpytěli; aniž na tom přestal, co zlého lidu božímu činil, ale i proti knížeti zástupů, to jest samému Bohu se postavil, náboženství pravému a všem službám čistým překážku činil i je všelijak zastavoval. O čemž široce v knihách Machabejských se vypravuje.

11. *zastavena*, H. vyzdvižena. — *oběť*, t. služba a pocta boží, kteráž ustavičně podlé božího nařízení konána býti měla. — *boží*, H. jeho.

12. *tak že*, neb: vydáno jest vojsko (nepřátelům) pro přestupování proti oběti ustavičné. — *proti* etc., H. proti ustavičnému, tak níže. — *dařilo*, t. lid boží aneb mnozí z nich přinuceni byvše lstí a ukrutností nepřátel svých na to přišli, aby se Boha, pravdy i pocty pravé jeho zpustili, po modlářství pohanském postoupili a v bezbožnostech jich následovali, jen aby se jim (jsouce v moci jejich) zachovali a pokoje nějakého užiti mohli. (Viz I. Mach. 2, 15. 16.)

13. *svatého*, t. anděla, viz výš 4, 10. — *ten*, H. jeden. — *tajné*, H. palmoni, t. Kristu Pánu, kterýž s Otcem i s Duchem svatým všecky věci spatřuje a dokonale zná a tajemství jejich, jakž kdy toho příhodnost a potřebu znáti ráčí, i andělům i lidem v církvi mluviti, t. otvírati a zjevovati ráčí (Jan 1, 18. Žid. 1, 1.), pročež se ho tuto anděl jakožto nižší vyššího dotazuje a s ním radí. — *vydávány*, H. vydávána bude svatost.

14. *a tehdáž*, t. do dvou tisíc a tří set dnův, což učiní okolo šesti let a čtyř měsíců. — *přijdou*, H. ospravedlněna bude svatost. — *služby*, viz I. Mach. 4, 36.

15. *muž*, t. Gabriel anděl, o němž hned ve verši 16.

16. *lidský*, t. hlas Syna božího (o němž výš v. 13.), kterýž přirození lidské přijíti měl.

ský mezi Ulaiem, kterýžto zavolav řekl: Ga-
17 brieli, vylož tomuto vidění to. * I přišel ke
mně, kdež jsem stál, a když přišel, zhrozil
jsem se a padl jsem na tvář svou. I řekl ke
mně: Pozoruj synu člověčí; nebo v čase ulo-
18 ženém vidění toto se naplní. * Když pak on
mluvil se mnou a já tvrdě usnuv ležel jsem
tváří svou na zemi, dotekl se mne a posta-
19 vil mne na místě, kdež jsem byl stál,* a řekl:
Ai já oznámím tobě to, což se díti bude až
do vykonání hněvu toho; nebo v uloženém
20 čase konec bude. * Skopec ten, kteréhož jsi
viděl, an měl dva rohy, jsou králové medský
21 a perský; * kozel pak ten chlupatý jest král
řecký, a roh ten veliký, kterýž jest mezi oči-
22 ma jeho, jest král první; * že pak zlámán
jest a povstali jiní čtyři místo něho, čtvero
království každé ze svého národu povstane,
23 ale ne s takovou sílou.* V potomním pak čase
království jejich, když dovrší nešlechetníci
zlost svou, povstane král nestydatý a chytrý,
* jehožto síla zmocní se, ačkoli ne jeho sí- 24
lou ale chytrostí, tak že ku podivení hubiti
bude a šťastně se mu povede, až i vše vy-
koná; nebo hubiti bude silné i lid svatý, * a 25
spolehna na opatrnost svou šťastně svede lest
v předsevzetí svém a v srdci svém zvelebí
sebe a v čas pokoje zhubí mnohé; nad to i
proti knížeti knížat se postaví, naposledy pak
ne lidskou rukou potřín bude. * Vidění pak to 26
večerní a jitřní, o němž povědíno, jest jistá
pravda; pročež ty zavři to vidění; nebo
k mnohým dnům vztahuje se. * Tedy mně Da- 27
nielovi cosi se bylo stalo a nemocen jsem byl
několik dní; potom povstav konal jsem povin-
nost od krále sobě poručenou, byv předěšen
nad tím viděním, když nebylo žádného, kdo-
by jemu vyrozumíval.

Hlava 9.

I. Daniel porozuměv, že se čas vysvobození lidu judského z Babylona přiblížil, 1) k Bohu se obrátil a 2) hříchy své i lidu božího vyznávaje a) Boha všelijak spravedlivým býti praví a b) jemu se modlí. II. Danielovi se odpověd dává, v níž se zavírá zjevení jemu 1) vyslyšení modlitby jeho, 2) budoucích některých věcí, totiž o a) spasení v Kristu připraveném, b) vyzdvižení zákonních věcí, c) pomazání Krista Pána, d) vystavení chrámu jerusalemského i města, e) umučení Kristově, f) zkažení a zpuštění Jerusalema.

Léta prvního Daria syna Asverova ze
semene medského, kteréhož učiněn jest krá-
2 lem v království chaldejském, * léta prvního
pravím kralování jeho já Daniel porozuměl
jsem z knih počtu let, o nichž se stalo slovo
Hospodinovo k Jeremiáši proroku, že se vy-
plní zpuštění Jerusalema sedmdesátého léta,
* a obrátil jsem tvář svou ku Pánu Bohu 3
hledaje ho modlitbou a pokornými prosbami,
v postu, v žíni a popeli, * i modlil jsem se 4

---

17. *kdež* etc., H. podlé stání mého, tak níž. — *Pozoruj*: suď. — *uloženém*, H. konce.
18. *mne*, t. očerstvil a posilnil mne, abych z předěšení toho i snu tvrdého se probrati a na nohy postaviti mohl. Odkudž se znáti dává, že dotčení to (jako i níž 10, 10. 18.) nebylo daremné, ale takové, kteréž proroka božího velice předěšeného a zemdleného potěšilo a posilnilo.
19. *toho*, t. dokavadž se uložené boží trestání nad lidem judským skrze Antiocha (kterýž jako nějakou metlou a nástrojem hněvu božího byl) nevyplní.
21. *první*, t. Alexander.
22. *povstane*, viz výš při verši 8. — *s takovou*, H. jeho.
23. *V potomním*, H. v potomnosti. — *nestydatý*, J. ukrutný, H. tvrdé tváři. — *chytrý*, H. rozumějící pohádkám, t. Antiochus Epifanes, o jehož chytrosti viz výš při verši 9.
24. *ku podivení*, H. divnými. — *vykoná*, t. což bude chtíti. — *svatý*, H. svatých.
25. *předsevzetí*, H. ruce. — *pokoje*. Jakoby řekl: Nemaje sobě žádné příčiny k válce dané, ani sám komu zjevně obyčejem vojenským k nepokoji příčinu dávaje pod pěkným způsobem přátelství a pokoje přístup sobě k mnohým činiti a tyranství své nad nimi provoditi bude. — *knížat*, viz v. 11. — *potřín*. Jakoby řekl: Ne mocí lidskou v boji, ale od samého Boha těžkou nemocí raněn jsa zdechne. O čemž viz I. Mach. 6, 16, II. Mach. 9, 28.
26. *vidění*. Nevelí anděl proroku o tom proroctví naprosto mlčeti a je jako nějakou věc někde zavřenou a tajnou mlčením pominouti; ale tomu chce, aby je pilně ve svém srdci složil a jako zavřel, tak aby ho nikdy ze své mysli nespouštěl. Jakoby řekl: Ačkoli mnozí toho proroctví sobě za nic neváží, jím pohrdají a je sobě za báseň pokládají; však ty jeho sobě draze važ, na ně pamatuj a jiným o něm vypravuj.
27. *povinnost*, H. dílo krále.
1. *Asverova*. Není pochybné, že Astiages otec Dariův sloul také Asverus; jako i Darius od historiků nazývá se Cyaxares, aneb při nejmenším, že z těch dvou jmen Asverových jedno bylo vlastní a druhé přijmí. Podlé čehož tuto Daniel Daria nazývá synem Asverovým.
2. *z knih*, t. z knih Jeremiáše proroka; Jer. 25, 11. 12., též 29, 10.
3. *obrátil*, H. položil.
4. *cti* etc., J. hrozný. — *té*, H. jeho.

Hospodinu Bohu svému a vyznávaje se řekl
jsem: Prosím Pane Bože silný, veliký a vší
cti hodný, ostříhající smlouvy a dokazující do-
brotivosti k těm, kteříž tě milují a ostříhají
5 přikázaní tvých; * zhřešilit jsme a převráceně
jsme činili, bezbožnost jsme páchali a proti-
vili jsme se a odvrátili od přikázaní tvých a
6 soudů tvých, * a aniž jsme poslouchali slu-
žebníkův tvých proroků, kteříž mluvívali ve
jmenu tvém králům našim, knížatům našim
7 a otcům našim, i všemu lidu země. * Toběť
ó Pane sluší spravedlnost, nám pak zahanbení
tváři naší, jakž se to i děje nyní mužům jud-
ským a obyvatelům jerusalemským i všech-
něm Israelským, blízkým i dalekým, ve všech
zemích, kamž jsi je zahnal pro přestoupení
8 jejich, jímž přestupovali proti tobě. * Námť ó
Hospodine pravím sluší zahanbení tváři naší,
králům našim, knížatům našim a otcům na-
9 šim; neboť jsme zhřešili proti tobě; * Pánu
Bohu pak našemu milosrdenství a slitování,
10 poněvadž jsme se protivili jemu * a neposlou-
chali jsme hlasu Hospodina Boha našeho,
abychom chodili v naučeních jeho, kteréž
předkládal před oči naše skrze služebníky své
11 proroky; * nýbrž všickni Israelští přestoupili
zákon tvůj a odvrátili se, aby neposlouchali
hlasu tvého; protož vylito jest na nás to pro-
kletí a klatba, kteráž jest zapsána v zákoně
Mojžíše služebníka božího; nebo jsme hřešili
12 proti němu. * Pročež splnil každé slovo své,
kteréž mluvil proti nám a proti soudcům na-
šim, kteříž nás soudili, a uvedl na nás toto
zlé veliké, jehož se nestalo přede vším ne-
13 bem, jakéž se stalo v Jerusalemě; * tak jakž
zapsáno jest v zákoně Mojžíšově, všecko to
zlé přišlo na nás; avšak ani tak jsme se ne-
kořili před tváří hněvivou Hospodina Boha
našeho, abychom se odvrátili od nepravostí
14 svých a šetřili pravdy jeho; * protož neob-
meškal Hospodin s tím zlým, ale uvedl je na
nás; nebo spravedlivý jest Hospodin Bůh náš
ve všech skutcích svých, kteréž činí, jehožto
hlasu poslušni jsme nebyli. * Nyní však ó Pa- 15
ne Bože náš, kterýž jsi vyvedl lid svůj ze
země egyptské rukou silnou a způsobils sobě
jméno, jakž se to vidí podnes, zhřešili jsme,
bezbožně jsme činili. * Ó Pane, podlé vší tvé 16
dobrotivosti nechť se prosím odvrátí hněv
tvůj a prchlivost tvá od města tvého Jeru-
salema a od hory svatosti tvé; nebo pro hří-
chy naše a pro nepravosti otcův našich Je-
rusalem a lid tvůj v pohanění jest u všech,
kteříž jsou vůkol nás. * Nyní tedy ó Bože 17
náš vyslyš modlitbu služebníka svého a po-
korné prosby jeho a zasvěť tvář svou nad
svatyní svou spuštěnou, učiň to pro Pána.
* Nakloň Bože můj ucha svého a slyš, ote- 18
vři oči své a viz spuštění naše i města, kte-
réž jest nazváno od jmena tvého; nebo ne
pro nějaké naše spravedlnosti padajíce pro-
síme tebe, ale pro milosrdenství tvá mnohá;
* vyslyšiž nás ó Pane, Pane odpusť, Pane po- 19
zoruj a učiň; neprodlévejž pro sebe samého,
můj Bože; nebo od jmena tvého nazváno jest
město toto i lid tvůj. * Když jsem pak ještě 20
mluvil a modlil se a vyznával hřích svůj i
hřích lidu svého israelského a padna pokorně
jsem se modlil před tváří Hospodina Boha
svého za horu svatosti Boha svého, * ještě, 21
pravím, mluvil jsem při modlitbě, a muž ten
Gabriel, kteréhož jsem viděl v tom vidění na
počátku, z poručení božího rychle přiletěv do-
tekl se mne v čas oběti večerní, * a dav mi 22
správu mluvil se mnou a řekl: Danieli, nyní
jsem vyšel, abych tě naučil vyrozumívati ta-
jemstvím. * Při počátku pokorných proseb 23
tvých vyšlo slovo, a já jsem přišel, aťbych
je oznámil; nebo jsi Bohu velmi milý; pročež
pozoruj slova toho a rozuměj vidění tomu:
* Sedmdesáte téhodnův odkrojeno jest lidu 24
tvému a městu svatému tvému k zabránění

5. *protivili*: zpurni jsme byli.
7. *sluší*, t. přivlastňovati a chváliti tě pro tvou spravedlnost; nám pak hanbiti se a styděti se před tebou pro naši nepravost. — *nyní*, H. dnes.
9. *slitování*: odpuštění. — *jemu*. Jakoby řekl prorok: Poněvadž jsme proti Bohu hřešili a jemu odporni byli; on pak jest milosrdný a litostivý, což jiného činiti sluší, než k němu se obrátiti a na jeho milosrdenství doufanlivě spolehnouti.
10. *naučeních*: zákonech. — *oči*, H. tváře.
11. *klatba*, H. zapřisáhnutí. — *božího*. O čemž viz Lev. 26, 2., Deut. 28, 15., Baruch 1, 20.
12. *splnil*, H. postavil. — *soudili*, t. spravovali.
13. *jeho*, H. tvé, t. pravdomluvnosti jeho v pohrůžkách, čemuž lidé těžce věří, leč se jim v hrdlo nalévá, ale tuť bývá pozdní bycha honění.
14. *neobmeškal*, H. bděl.
16. *vší* etc., H. všech spravedlností.
17. *Pána*, t. pro Krista Syna tvého prostředníka pravého, kterýž jest dědičným Pánem všech věcí.
18. *nazváno*; tak totiž když se nazývá Jerusalem město boží, viz Žl. 48, 2. — *padajíce*, H. činíce padati pokorné prosby naše před tváří tvou.
21. *rychle*, H. s ustáním. — *mne*. Viz výš 8, 18. — *večerní*: kteráž totiž každého dne u večer v chrámě jerusalemském konána byla podlé božího nařízení. Exod. 29, 39.
22. *dav* etc., H. učiniv rozumění. — *vyrozumívati*, H. rozumnosti.
23. *slovo*. Jakoby řekl: Hned jakž jsi počal se modliti a jakž jsi jen ústa otevřel, poručil mi Bůh, aťbych odpověď přinesl. — *velmi* etc., H. žádosti.
24. *Sedmdesáte*. Slovy těmi anděl boží chtěl Danielovi posloužiti k tomu, aby na to samo nehleděl, že po těch sedmdesáti letech jest jiných sedmkrát sedmdesáte let od samého Boha uloženo a jako

převrácenosti a zapečetění hříchův i vyčištění
nepravosti, a k přivedení spravedlnosti věčné
a k zapečetění vidění i proroctví a ku pomazání
25 Svatého svatých.* Věziž tedy a rozuměj, že od
vyjití výpovědi o navrácení lidu a o vystavení
Jerusalema až do Mesiáše vývody bude nejprvé téhodnův sedm, potom téhodnů šedesáte
dva, když již zase vzdělána bude ulice a
26 příkop, a budou ti časové přenesnadní. * Po
téhodnech pak těch šedesáti a dvou zabit
bude Mesiáš; však jemu to nic neuškodí, nýbrž to město i tu svatyni zkazí i lid ten svůj
budoucí, tak že skončení jeho bude hrozné, ano
i do vykonání boje, bude boj stálý všelijak
do vyplénění; * utvrdí však smlouvu mnohým 27
v téhodni posledním, u prostřed pak toho téhodne učiní konec oběti zápalné i oběti suché;
potom skrze vojsko ohavné všecko docela bez
milosti hubící, skrze vojsko pravím hubící vylita bude pomsta boží.

Hlava 10.

Daniel příčinou soužení lidu božího v Jerusalemě a překážky při stavení chrámu kvílí, Bůh pak jej posilnil a potěšil.

Léta třetího Cyra krále perského zjeveno bylo slovo Danielovi, kterýž sloul jmenem
Baltassar, a pravé bylo slovo to, i uložený
čas dlouhý a rozum toho slova i smysl zjeven
2 jest jemu u vidění.* V těch dnech já Daniel kvílil jsem za tři téhodny dnův; * pokrmu 3
pochotného jsem nejedl, ani maso, ani víno
nevešlo do úst mých, aniž jsem se mastí mazal, až se vyplnili dnové tří téhodnů. * Dne 4
pak dvadcátého čtvrtého měsíce prvního, když

---

odkrojeno, v nichž mnohem dokonalejší vysvobození lidu božímu z hříchů smrti a tyranství ďáblova skrze Krista spůsobeno býti mělo. Učiní pak těch sedmdesáte téhodnů 490 let, když každý týden za sedm let vezmeš; viz podobně Lev. 25, 8. — *odkrojeno*: odměřeno, H. odkrojeno nad lidem. — *svatému*, H. svatosti své. — *k zabránění:* k zastavení. — *převrácenosti*, t. aby se již více nerozmnožovala a jako nějaký oheň nerozšiřovala zvlášť při pobožných příčinou mnohých a rozličných pokušení. — *věčné*, H. věkův. — *proroctví*, H. proroka. — *Svatého* aneb svatyně svatých, H. svatosti svatých.

25. *vyjiti* etc., H. od vyvedení slova. — *výpovědi*, o níž viz II. Par. 36, 22., I. Esd. 1, 1., III. Esdr. 2, 1. — *Mesiáše* aneb Krista, neb ta slova Mesiáš a Kristus jedno a též vyznamenávají, t. Pomazaný, viz Jan 1, 41. — *sedm*, t. 49 let, kterážto léta aneb 7 téhodnů anděl počítá od vyjití výpovědi Cyrovy až do vystavení chrámu; což se stalo léta 6. kralování Daria Histaspova. I. Esd. 6, 15. Zavírá se v těch letech i čas, v němž překážky měli při stavení chrámu. — *dva*, t. 434 let, kterážto se začínají od toho času, v němž dána svoboda Nehemiášovi, aby se bral do Jerusalema a město stavěl a řád dobrý k společnému v něm bydlení vyzdvihl. II. Esd. 2, 8. Jiní odtud všech 70 téhodnův až do smrti Kristovy zúplna počítají. — *již* etc., H. navrátí se. — *příkop*, t. vystaveno bude město Jerusalem a v něm i bydleno. — *přenesnadní*, H. v soužení. O čemž předpovídal Ezechiel v 38. hl. a Daniel v předešlých i v dalších hl. Splnění však všeho toho zapsáno v knihách Esdr., Nehem. a Mach.

26. *zabit*, H. vyťat; kolikého léta toho pozůstávajícího posledního téhodne, viz v následujícím verši. — *však* etc., H. a nic jemu aneb z něho, t. nic nepozůstane; tak někteří to vykládají, jakoby řekl: Nejpotupnější smrtí ze světa bude vyhlazen, aby podlé lidského soudu již jako u věčné zapomenutí skrze to dán byl. — *svatyni*, H. svatost. — *ten*, H. vývody (toho). — *budoucí*, H. kterýž přijde, t. tehdáž bude a Krista Pána z rodu jejich pošlého nepřijme. — *hrozné*, H. s rozvodněním. Jakoby řekl: Jakož voda s násilím přicházejíc všecko zachvacuje, a nic po sobě nezanechává, a aniž jí kdo odolati a překaziti může, tak že na ten lid nevděčný Syna božího hrozné pomsty boží svaliti se měly; jakož se pak i stalo a to z příčin hodných, o nichž viz Isai. 27, 10. — *stálý* etc., H. odťatý (boj) těch zpuštění.

27. *utvrdí*, H. ssílí. Jakoby řekl: Ne ze samých toliko Židův jako někdy, ale ze všech národů, Židů i pohanů ovce své rozptýlené do ovčince svého shromáždí (Jan 10, 16.); je k smlouvě své milostivé skrze proroka dávno zaslíbené připojí (Jer. 31, 31.), a toho všeho, v čemž kdy Bůh Otec lidu svému se zamlouval, skutečně potvrdí. — *posledním*, H. jednom, t. sedmdesátém. — *téhodne*, t. při začátku léta čtvrtého posledního toho téhodne, viz v. 24. — *oběti* etc., H. mincha, o níž viz Exod. 29, 41., t. jedinou obětí svou, kterouž sebe samého nebeskému Otci na dřevě kříže za všecky lidi obětoval, všechněm obětem a obřadům zákona starého konec učiní. — *vojsko*, H. křídlo ohavností, t. vojsko římské, kteréž proto, že pohané, modláři a bezbožni byli, ohavností se nazývá. A ten smysl toho proroctví že jest pravý, znáti se dává ze srovnání tří evangelistů: Matouše, Marka a Lukáše. Nebo (Matouš 24, 15., Mar. 13, 14) proroctví Kristovo o zkáze Jerusalema těmi slovy znamenali: Když uzříte ohavnost zpuštění předpověděnou od Daniele proroka. Lukáš pak (21, 20.): Když uzříte obležený od vojska Jerusalem. — *docela*, H. dokonání a (to) odťatého. — *hubící* etc., H. v poušť přivodící, tak hned.

1. *pravé*, H. pravda. — *dlouhý*, H. veliký. — *smysl*, H. rozum.

2. *kvílil*. Když totiž stavení chrámové, kteréž od lidu judského po navrácení z Babylona začato bylo, překážku mělo od Kambysa a vůdců jeho, I. Esd. 4, 21. etc. — *dnův*. Přidává dnův proto, aby někdo neslyšel o téhodnech let, jako v předcházející hlavě.

3. *pochotného*, H. žádostí. — *mastí*, H. mazáním.

4. *prvního*, t. března, kterýž hebrejsky slove nisan, abib. — *na břehu*, H. při ruce. — *Hiddekel*, jinak Tigris, Gen. 2, 14.

jsem byl na břehu řeky veliké, jenž jest Hid-
5 dekel, * pozdvihna očí svých viděl jsem,
a ai muž jeden oděný v roucho lněné a bedra
jeho přepásaná byla zlatem ryzým z Ufazu;
6 * tělo pak jeho podobné kamenu tarsis, a
obličej jeho na pohledění jako blesk, a oči
jeho podobné pochodním hořícím, a ramena
jeho i nohy jeho na pohledění jako měď vy-
hlazená, a zvuk slov jeho podobný byl zvuku
7 množství.* Viděl jsem pak já Daniel sám vi-
dění to, ale muži ti, kteříž se mnou byli, ne-
viděli toho vidění, než hrůza veliká připadla
8 na ně, až i utekli, aby se skryli; * pročež já
zůstal jsem sám a viděl jsem vidění to ve-
liké; ale nezůstalo i ve mně síly, a krása
má změnila se a porušila na mně, aniž jsem
9 co síly zadržeti mohl.* Tedy slyšel jsem zvuk
slov jeho, a uslyšev zvuk slov jeho usnul
jsem tvrdě padna na tvář svou, na tvář svou
10 pravím na zemi. * V tom ai ruka dotkla se
mne a pozdvihla mne na kolena má a dlaně
11 rukou mých, * i řekl mi: Danieli, muži Bohu
velmi milý, pozoruj slov, kteráž já mluviti
budu tobě, a stůj na místě svém; nebo nyní
poslán jsem k tobě. A když promluvil ke mně
12 slovo to, vstal jsem třesa se; * pročež řekl
mi: Nebojž se Danieli, nebo od prvního dne,
jakž jsi přiložil srdce své k tomu, aby poroz-
uměl těm věcem, a trápil se před Bohem
svým, vyslyšána jsou slova tvá, a já přišel
13 jsem příčinou slov tvých: * ale kníže králov-
ství perského postavovalo se proti mně za
jedenmecítma dnův, až ai Michael, jeden přední
z knížat, přišel mi na pomoc; protož jsem já
zůstával tam při králích perských. * Již pak 14
přišel jsem, aťbych oznámil, co potkati má
lid tvůj v potomních dnech, nebo ještě vidění
bude o těch dnech. * A když mluvil ke mně 15
ta slova, sklopiv tvář svou k zemi oněměl
jsem; * a ai jako nějaká podobnost člověka 16
dotkla se rtův mých, a otevřev ústa svá mlu-
vil jsem a řekl tomu, kterýž stál naproti mně:
Pane můj, příčinou toho vidění obrátily se
bolesti mé na mne, aniž jsem co síly zadržeti
mohl; * jakž tedy bude moci služebník Pána 17
mého takový mluviti s Pánem mým takovým;
poněvadž ve mně od toho času, ve mně pra-
vím, nezůstalo žádné síly, nýbrž ani dchnutí
nepozůstalo ve mně. * Pročež opět dotkl se 18
mne na pohledění jako člověk a posilnil mne
* a řekl: Neboj se muži Bohu velmi milý, po- 19
koj tobě, posilň se, posilň se pravím; když
pak on mluvil se mnou, posilněn jsa řekl
jsem: Nechť mluví Pán můj, nebo jsi mne
posilnil, * i řekl: Víš-liž proč jsem přišel 20
k tobě? nebo již nyní navrátím se, abych bo-
joval s knížetem perským; a když od něho
odejdu, ai kníže řecké přitáhne; * ale ozná- 21
mímť prvé to, což jest zapsáno v psaní prav-
domluvném, nebo ani jednoho není, ježtoby
sobě zmužile počínal se mnou v těch věcech,
kromě Michaela knížete vašeho.

---

5. *ryzým*, t. pasem zlatým.

6. *hořícím*, H. ohně. — *na pohledění*, H. jako oko.

8. *porušila*, H. ku porušení.

10. *mne*, viz výš 8, 18. — *pozdvihla*, H. pohnula.

11. *velmi* etc., H. žádostí, tak níž. — *místě*, H. stání.

12. *těm věcem*, t. proč Pán Bůh na lid judský takové soužení dopouští, aby od Kambysa a vůdců jeho trápeni byli; poněvadž jim nejedna zaslíbení i navrácení se jejich z Babylona (Isai. 52, 12.) i o slávě chrámu (Agg. 2, 10.) činil; nad to i milost u Cyra spůsobil, aby ze zajetí toho propuštěni byli a chrám i město Jerusalem zase stavěti mohli. — *trápil se:* o kterémž trápení viz výš v. 2. 3. — *slov*, t. modlitby tvé.

13. *proti mně.* Jakoby řekl anděl: Nediv se tomu, že jsem tak dlouho k tobě nepřišel a o vyslyšení modlitby tvé od Boha neoznámil; kníže království perského Kambyses všeho toho u příčině byl, jemuž jsem z poručení božího odpíral a zlé jeho předsevzetí proti lidu judskému rušil, což vše k tvému a lidu tvého dobrému bylo. Odkudž se znáti dává zvláštní a divná boží dobrota, že ač vyslyšel i naplnil modlitbu Danielovu hned prvního toho dne, když se jemu modlil; však že toho anděl z příčiny hodné ne hned Danielovi oznámil, jemu se proto i omlouvá. — *dnův*, t. po tři téhodny; o nichž výš v. 2. 3. — *Michael*, t. Syn boží, jemuž samému vlastně to jmeno přivlastněno býti může, protože on jest ten, kteréhož jmeno to vyznamenává, t. rovný Bohu silnému. Neb Michael vykládá se: Kdo jako Bůh silný. — *perských*, t. při Kambysovi a knížatech jeho.

14. *oznámil*, H. k srozumění posloužil.

15. *sklopiv*, H. položiv.

16. *podobnost*, H. synův člověka. — *rtův*: výš 8, 18.

17. *Pána.* Jakoby řekl: Poněvadž jsem se tak velmi ulekl vidění toho božího, že na prosto žádné síly ve mně nezůstalo; jakž tedy to bude moci býti, abych s samým Pánem tak mocným a slavným mluviti a před ním se postaviti mohl, jsa u přirovnání jeho špatný a ničemný člověk?

18. *opět*, H. přidal.

20. *perským*, t. i s Kambysem i s jinými králi perskými. — *přitáhne*, t. když já přestanu s perskými králi bojovati, tedy Bůh jiným spůsobem je skrocovati bude, t. skrze Alexandra macedonského.

21. *pravdomluvném*, H. pravdy. Což v tajné radě boží zapsáno jest, tak jest to jisté, jakoby v knihách zapsáno bylo. — *sobě* etc., H. posilnil se. — *Michaela*, výš v. 13.

Hlava 11.

Anděl Danielovi předpovídá, že ještě čtyři králové perští budou; v. 3. čtvrtý z nich od Alexandra přemožen bude, jehožto království na čtvero roztrženo bude; v. 5. Antiochus Theos mnohem mocnější bude nežli Ptolomeus syn Lagův; v. 6. Ptolomeus Filadelfus s ním se spřízní; v. 7. Selevkus Kallinikus od Ptolomea Evergeta přemožen bude; v. 10. synové pak Selevkovi potáhnou na Egypt; v. 11. Ptolomeus Filopator přemůže Antiocha velikého; v. 14. mnozí i z Židů postaví se proti němu; v. 15. Antiochus veliký opět s ním válčiti bude, zemi judskou zkazí, Ptolomeovi Epifanovi dceru svou lstivým úmyslem za manželku dá, proti Římanům bojovati bude, přemožen jsa do země své se navrátí a od svých vlastních zabit bude; v. 20. Selevkus Filopator po něm království ujme, po něm pak Antiochus Epifanes lstivě v království se uváže a ukrutnost provoditi bude; v. 25. proti Ptolomeovi Filometorovi potáhne, Ptolomeus od svých vlastních zrazen bude; oba dva ti králové příměří s sebou lstivě učiní. Antiochus do Syrie se navracuje chrám jerusalemský zloupí, opět na Egypt se vypraví, od Římanů vyhnán bude; srozumění maje s zrádci židovskými chrámu poskvrní a jej zloupí, Židy poběhlce k sobě nakloní, kněží mnohé zhubí; v. 40. král egyptský proti němu bojovati bude, jehož onen přemůže i do země judské vtrhne i do Egypta, podmaně sobě i Libitské a Mouřeníny, od nepřátel předěšen jsa v lítou ukrutnost se vydá a sám zahyne.

A tak já léta prvního Daria medského
postavil jsem se, abych ho zmocnil a posil-
2 nil; * již pak oznámímť pravdu: Hle ještě tři
králové kralovati budou v perské zemi, po-
tom čtvrtý zbohatne bohatstvím velikým na-
de všecky jiné, a když se zmocní v bohatství
svém, vzbudí všecky proti království řecké-
3 mu; * ale postaví se proti němu král mocný,
kterýž bude míti panství široké a bude činiti
4 vše podlé vůle své. * Když se pak zmocní, po-
tříno bude království jeho a rozděleno bude
na čtyři strany světa; avšak ne potomkům
jeho, aniž bude panství jeho takové, jakéž
bylo prvé; nebo vykořeněno bude království
jeho, aby jiným mimo ně se dostalo. * Pročež 5
posilní se král polední, ano i jedno z knížat
jeho, a mocnější bude nad něho a panovati
bude, panství široké bude panství jeho. * Po 6
skonání pak některých let tito spřízní se; ne-
bo dcera krále poledního dostane se za krále
půlnočního, aby učinila příměří; ale neobdrží
síly ramene svého, aniž on ostojí s ramenem
svým; ale vydána bude ona na smrt i ti, kte-
říž ji přivedou, i syn její i ten, kterýž ji po-
silňoval v ty časy. * Potom povstane jiný z vý- 7
střelku kořenův jejích na místo jeho, kterýž
přitáhne s vojskem svým, a udeří na pevnost
krále půlnočního a přičiní se, aby se jich

---

1. *posilnil.* Jakoby řekl: Já hned od toho času, jakž samovláda babylonská na Medské a Perské přenesena jest, jsem správce a ředitel její a podlé poručení božího ji tak řídím, pokudžby k užitku a k dobrému církve sloužilo. Protož poněvadž perský král boží pomocí a ochranou stojí, tedyť snadně Bůh, když jen bude chtíti, jej mocí svou zdrží i zkazí.

2. *králové,* t. Cyrus, Kambyses syn Cyrův a Darius Histaspis. — *kralovati,* H. státi budou. — *čtvrtý,* t. Xerxes. — *velikým,* jakož tím, kteréhož otec jeho nemírnými daněmi a berněmi nahltav jemu zanechal; tak i tím, kteréhož sám dráním a bráním, kamž se koli po krajinách obrátil, nashromáždil. Na čemž se založiv a v srdci svém zpiav z všetečnosti a pýchy válku proti Řekům vyzdvihl a desetkrát sto tisíc lidu ztratil a sám sotva utekl. — *řeckému,* t. s velikým a k víře nepodobným vojskem proti Řekům potáhne; ale od Alexandra (o němž dále mluví) přemožen bude a padne.

3. *mocný,* t. Alexander veliký. — *bude* etc., H. panovati bude panstvím mnohým, t. samovládu perskou na sebe a tak na Řeky přenese.

4. *zmocní,* H. postaví. — *rozděleno.* O rozdělení království Alexandrova viz výš při konci 7. hl., též 8, 8. — *strany* etc., H. větry nebe. — *aniž* etc., H. a ne podlé panování jeho, jímž panoval. — *mimo ně,* t. potomky jeho.

5. *polední,* t. král egyptský Ptolomeus, Lagův syn; i tento hned první jaké tyranství provedl v Jerusalemě, viz Josef lib. 12. cap. 1. — *z knížat,* H. z knížat Alexandrových, t. Antiochus Theos.

6. *Po skonání.* Toho verše smysl tento jest, že Berenika, dcera krále egyptského Ptolomea Filadelfa, dostane se za Antiocha Thea krále syrského, aby jen pokoj nějaký stálý mezi těma dvěma králi býti mohl; avšak ani to platno nebude; nebo ani Berenika nebude moci svésti toho vší sílou svou, aby příměří manželstvím utvrzené stálé bylo; aniž Antiochus (kterýž sobě Bereniku pojme, aby ona byla jako nějakou podporou a základem příměří s Ptolomeem učiněného) bude chtíti k tomu příměří státi; ale první ženu svou Laodiku, kterouž od sebe byl zahnal, když Bereniku pojal, zase přijme. — *dostane,* H. přijde. — *příměří,* H. přímosti. — *neobdrží,* t. Berenika. — *aniž on:* že ani Antiochus nebude stálý v smlouvě se svým tchánem učiněné. — *vydána,* t. Berenika nepřátelům svým; tak že od Selevka Kallinika pastorka svého i se synem svým i se všemi těmi, kteříž toho příměří a manželství jednatelé byli, zamordována jest; pro kteroužto příčinu potom Ptolomeus Evergetes, syn Filadelfův, aby mstil sestry své, proti Selevkovi Kallinikovi válku vyzdvihl; o čemž hned dále se vypravuje. — *ti kteříž,* t. ti kteříž budou původ toho ssnoubení.

7. *jiný,* t. Ptolomeus Evergetes, o čemž při v. 6. — *výstřelku:* ratoléstky. — *jejich,* t. vlastní bratr Bereniky. — *místo:* sídlo. — *jeho:* na místo otce svého Ptolomea Filadelfa. — *udeří,* H. vyjde. — *půlnočního,* t. Selevka Kallinika krále syrského.

8 zmocnil; * nad to i bohy jejich s knížaty je-
jich, s nádobami drahými jejich, stříbrem a
zlatem v zajetí zavede do Egypta, a bude
bezpečen za mnoho let před králem půlnoč-
9 ním; * a tak přijde do království svého král
10 polední a navrátí se do země své. * Ale sy-
nové onoho válčiti budou a seberou lidu
množství, vojska veliká; mladší z nich pak týž
i týž přicházeje jako povodeň topiti a pro-
cházeti bude, a navracuje se válkou dotírati
11 bude až k jeho pevnostem. * Pročež rozdráž-
děn jsa král polední vytáhne a bojovati bu-
de s ním, totiž s králem půlnočním, a sšikuje
množství veliké, i bude vydáno množství to
12 v ruku jeho. * I pozdvihne se množství to, a
povýší se srdce jeho; a ačkoli porazí na ti-
13 síce, však nezmocní se.* Potom navrátě se král
půlnoční sšikuje množství větší než prvé a po
dokonání některých časů a let týž i týž při-
cházeti bude s vojskem velikým a s dostat-
14 kem hojným; * v kterýchžto časích mnozí se
postaví proti králi polednímu; ale ti synové
nešlechetní z lidu tvého zhubeni budou a pa-
dnou v čas splnění vidění tohoto. * Nebo při- 15
táhne král půlnoční a vzdělaje náspy dobude
měst hražených, tak že ramena krále poledního
neostojí, ani lid vybraný jeho, a nebudou
míti žádné síly k odpírání; * a přitáhna proti 16
němu bude činiti vše podlé vůle své a ne-
bude žádného, ježtoby se postavil proti ně-
mu; postaví se také v zemi judské, kterouž
docela zkazí rukou svou. * Potom obrátí tvář 17
svou, aby přitáhna s sílou ujal všecko králov-
ství jeho, a ukazuje se, jakoby vše upřímě
jednal, dovede něčeho; nebo dá dceru krásnou
jemu, aby ho zabil skrze ni, ale ona nebude
státi k tomu, aniž bude držeti s ním. * Zatím 18
obrátí tvář svou k ostrovům a dobude mno-
hých, ale vůdce vojska nepřátelského přítrž
učiní pohanění jeho, anobrž to hanění jeho
na něj obrátí.* Pročež obrátí tvář svou k pe- 19
vnostem země své, ale klesne a padne a za-
hyne.* I povstane na místě jeho v slávě krá- 20
lovské ten, kterýž rozešle výběrčí, kterýž však

---

8. *drahými*, H. žádosti. — *bezpečen*, H. státi bude.

10. *onoho*, t. synové Selevka Kallinika, z nichž první sloul Selevkus Keraunus a druhý Antiochus veliký. — *válčiti*, t. proti králi egyptskému. — *mladší*, t. Antiochus veliký. Nebo bratr jeho Selevkus Keraunus v tom tažení proti králi egyptskému zahynul. — *týž i*, t. sám útoky činiti bude bez bratra, kterýž prvé, než se nastrojil k té válce, zahynul, H. přicházeje přicházeti bude; tak níž. — *povodeň*, H. rozvodní se. — *pevnostem*, t. až k městu řečenému Rafia, kteréž bylo na pomezí egyptském.

11. *polední*, t. Ptolomeus Filopator syn Evergetův. — *vytáhne*, t. léta čtvrtého Antiocha velikého. — *půlnočním*, t. s Antiochem velikým, jehož vojska Filopator porazí a Syrii zase jemu odejme. — *sšikuje*, H. postaví, tak níž. — *množství*, t. o němž výš ve verši 10.

12. *pozdvihne*, J. a když zahlazeno bude to množství. — *množství*, t. vojsko Ptolomea Filopatora. — *nezmocní se.* Jakoby řekl: Nešlechetností jeho nedlouho Bůh přehlídati bude. Nebo předtím své vlastní rodiče zamordoval, pročež v opačním smyslu nazván jest Filopator, t. milovník otce; v této pak válce s lidem božím přeukrutně nakládal i velmi mnohé zmordoval, svatyni svatých v Jerusalemě zloupiti chtěl, a tu od Boha raněn a zázračně od svého předsevzetí odehnán (III. Mach. hl. 1, 10. etc., též hl. 2, 16. a Josef lib. 12, cap. 3.); vrátiv se do Egypta manželku svou Euridiku zabil a jinak všelijak hovadně a bezbožně živ byl.

13. *král*, t. tentýž Antiochus veliký v Syrii dědictví svém se zmocně. — *časů*, t. po smrti Ptolomea Filopatora, na jehož místo Ptolomeus Epifanes dosedl.

14. *mnozí*, t. ze Židů, kteříž sic po všecken ten čas těch válek mezi sebou nejednomyslni a roztrženi byli (Josef lib. 12. c. 3), připojí se k Antiochovi proti Filopatorovi. — *polednímu*, t. egyptskému. — *nešlechetní*: lotři, zoufalci, poběhlci od Boha a čisté služby jeho, Antiochovi zachovati se chtějící. — *zhubeni*, H. zanešeni, J. pozdvihnou se, t. v pýchu. Někteří tohoto výkladu následujíce obracejí to na Oniáše biskupa všetečnost, kterýž vybrav se i s mnohými ze své vlasti do Egypta, chrám tam vystavěl, zastíraje se proroctvím Isaiášovým v hl. 19, 19. Viz Josef Antiq. lib. 13. c. 6.

15. *půlnoční*, t. Antiochus veliký. — *hražených*, t. egyptských. — *ramena*, t. vůdcové, vojska a všecka síla krále egyptského. — *vybraný*, H. vybrání. — *odpírání*, H. stání.

16. *němu*, H. tváři jeho. — *judské*, H. okrasy; viz výš 8, 9. — *docela*, H. dokoná. A to se stalo nejvíc příčinou kněží, kteříž se mezi sebou o přednost a obrok z pýchy a lakomství nesnadnili.

17. *obrátí*, H. položí. — *jeho*, t. krále egyptského. — *ukazuje* etc., H. přímé (jednání) s ním. — *dceru* etc., H. dceru žen. — *s ním.* Jakoby řekl: Když nebude moci Antiochus nic svésti proti Ptolomeovi Epifanovi, užive k tomu jiné cesty a dá jemu za manželku dceru svou, Kleopatru řečenou, a ji chytře vyučí, jakby manžela svého Ptolomea oklamati a jeho buď jedem neb jakýmkoli jiným spůsobem ze světa svésti mohla, aby tak snáze království egyptského dostal; ale zmýlí se Antiochus, nebo dcera té rady otcovy lstivě neuposlechne, ale Ptolomeovi manželi svému věrnost zachová.

18. *ostrovům*: aby t. ostrovů a krajin k římskému panství přinaležejících dobýval. — *vůdce.* Jakoby řekl: Ne král, ale z nižšího stavu někdo, vojevoda některý římský pýchu Antiochovu skrotí a hanění to, jímž Římany i jiné mnohé rozličných krajin a ostrovů obyvatele zhaněl, sobě dobře nahradí zahnáním a přemožením jeho. Míní pak tím vojevodou Lucia Scipiona, Acilia a Livia.

19. *země*, t. nemoha odolati nepřátelům uteče a navrátí se do království svého, aby tu již doma v pokoji byl a bezpečnosti požíval; ale i to že se mu nepodaří, nebo když chrám Jupitera dodonejského za zámyslem platů od Římanů na se vzloženého zloupiti chtěl, od svých vlastních jest zamordován. — *zahyne*, H. nalezen bude.

20. *výběrčí*, t. Selevkus, Filopator řečený, kterýž na poddané své daně a platy nemírné ukládati bude, aby tím volněji rozkoš provoditi mohl; i ten také

po nemnohých dnech potřín bude a to ne
21 v hněvě, ani v boji. * Na místě tohoto postaví se nevzácný, ačkoli nevloží na něj ozdoby královské, avšak přijda pokojně ujme krá-
22 lovství skrze úlisnost,* a rameny jako povodní zachváceni budou před obličejem jeho mnozí, a potříni budou, jako i ten vůdce, kterýž s ním
23 smlouvu učinil. * Nebo v tovaryšství s ním vejda prokáže nad ním lest, a přijeda zmocní
24 se království s malým počtem lidu, * a hned bezpečně do nejúrodnějších míst té krajiny vpadne a činiti bude to, čehož nečinili otcové jeho, ani otcové otcův jeho; nebo loupež a kořisti a zboží jim rozdělí, ano i proti pevnostem chytrosti své vymýšleti bude a to
25 do času; * potom vzbudí sílu svou a srdce své proti králi polednímu s vojskem velikým, s nímž král polední vojensky se potýkati bude s vojskem velikým a velmi silným, ale neostojí, protože vymyslí proti němu chytrost.
* Nebo kteříž jídají pokrm jeho, potrou jej, 26
když vojsko onoho se rozvodní, i padnou zbiti jsouce mnozí. * Tehdáž obou dvou těch 27
králů srdce bude nakloněno k činění zlého, a za jedním a týmž stolem lež mluviti budou, ale nepodaří se; nebo ještě bude míti svůj cíl čas uložený; * a protož navrátí se do země 28
své s zbožím velikým a srdcem svým obrátí se proti smlouvě svaté, což učině navrátí se do země své.* V uložený čas opět potáhne na 29
poledne, ale tažení jeho nebude podobné prvnímu, ani poslednímu; * nebo přijdou proti 30
němu lodí cetimské; pročež bude jej to boleti, tak že opět zlobiti se bude proti smlouvě svaté, což učině navrátí se a srozumění míti bude s těmi, kteříž opustili smlouvu svatou, * a vojska veliká poledního státi budou 31
a poskvrní svatyně a pevnosti, odejmou také

od loupeže chrámu božího zázračně odehnán; viz II Mach. hl. 3. — *po nemnohých*, H. po jedněch. — *v boji*, t. ne nějakým rytířským neb válečným spůsobem, ale zrádně jsa otráven z návodu bratra svého Antiocha; o němž hned dále.

21. *nevzácný*, t. Antiochus Epifanes, jehož z potupy vůbec nazývali Epimanes, pro ničemné obyčeje a nespůsoby jeho, pro kteréž ho ani za krále ti, na nichž záleželo, míti a jemu poctivosti královské činiti nechtěli; ale on sám pěkně spůsobem úlisným a lstivým v ně se uvázal, Demetria syna bratra svého dědice pravého odstrčiv i lid hloupý namluviv, že ne tak králem jako místodržícím k ochraně sirotka býti chce. A toť byla ta úlisnost, o níž v textu. Viz výš 8. — *pokojně*, H. v pokoji. — *úlisnost*, H. s úlisnostmi, tak níž.

22. *rameny*, t. od vojsk Antiochových zbiti budou všickni ti, kteříž jeho nebudou chtíti míti za krále. J. ramena jako povodní zachvácena budou, t. nepřátelé Antiochovi se vší sílou svou budou zamordováni, kteřížkoli se o pravého dědice království syna Selevkova budou ujímati. — *učinil*, t. Selevkus Filopator bratr jeho, kterýž se s ním smluvil, aby oba dva spolu proti Ptolomeovi Filometorovi bojovali. Pročež když ještě Antiochus v Římě v základu (Livius lib. 7. dec. 4.) byl, poslal tam Selevkus Filopator syna svého Demetria, aby Antiocha ze základu vyvadil a sám na místě jeho zůstal; ale dříve nežli Antiochus do Syrie přijel, mezi tím Selevkus od Heliodora z návodu Antiochova zabit jest. A tak Antioch volnější přístup ke království měl, aby se v ně uvázal. Jiní toho vůdce na Ptolomea Filometora obracejí.

23. *prokáže*, H. učiní. — *lest*, t. za zástěrou té smlouvy (o níž napřed) o hrdlo jej připraví. — *přijeda*, t. do Syrie z Říma. — *zmocní se*, t. všecky přátely i poddané spokojí a k sobě nakloní, že Demetria sirotka strýce svého (výš v. 21.) bude ochrancem a jednatelem o to, aby ze zástavy, kterouž na místě jeho v Římě podnikl, vyproštěn byl. — *počtem*, H. národem.

24. *bezpečně*, H. v pokoji. — *nejúrodnějších*, H. tučnosti. — *jim*, t. vojákům svým, kteréž po místech rozsadí a je, aby mu věrnost chovali, dary oslepí a zjímá. — *chytrosti*, H. myšlení, tak níž. Jakoby řekl: Jakby mohl docela Demetria dědice království po bratru svém odstrčiti a sám dokonale Syrii opanovati, celý rok (ten byl 137., jakž Řekové po smrti Alexandrově v Syrii panovali, I. Mach. 1, 11.) na to mysliti bude, až to vykoná.

25. *potom*, t. druhého léta po utvrzení sobě království podlé vůle své, jakž řečeno. — *s vojskem*, t. proti Ptolomeovi Filometorovi potáhne. — *chytrost*, t. od svých vlastních Ptolomeus zrazen bude.

26. *pokrm*, H. částku chleba. — *onoho*, t. Antiochovo. — *zbiti*, H. zraněni.

27. *mluviti* etc., t. neupřímě a lstivě jeden s druhým o pokoj jednati bude. — *cíl*: konec. Jakoby řekl: Ne hned podlé vůle jejich, což sobě který v mysli uloží, tak půjde; ale podlé toho, kdy a jak bude Bůh chtíti. — *uložený*: o němž v. 29.

28. *svaté*, H. svatosti, tak níž, t. zlost provoditi bude proti Bohu, lidu jeho i chrámu jerusalemskému i poctě boží; o čemž I. Mach. 1, 22. etc., II. Mach. 5, 11. etc.

29. *opět*, H. navrátí se, t. po dvou letech, v kterémžto čase Ptolomeus Filometor Římanům se v ochranu poručil a pomoci od nich proti ujci svému žádal. — *poledne*, t. proti Egyptu. — *prvnímu*, t. nepodaří se tak jako první, o němž v. 25., ani jako poslední, o němž v. 40.

30. *cetimské*, a na nich vyslanec římský Cajus Popilius se zápovědí přísnou, aby Antiochus svého předsevzetí zanechal a z Egypta s vojsky svými odtáhl. Načež když odpověd dal, že na to pomyslí a s přátely se poradí, Popilius na něj dotřel, a maje v ruce hůlku udělal jí v písku kolečko okolo krále Antiocha a řekl: Prvé na prosto než z tohoto kolečka vystoupíš, odpověd mi dej, kteroužbych pánům římským donesl. Což ačkoli mrzelo a bolelo Antiocha, avšak ohlásil se, že chce v tom Římanům povolen býti, a tak z Egypta vytáhl a do země judské se obrátiv chrám jerusalemský zloupil. — *navrátí se*, t. z Egypta. — *svatou*, t. s Jasonem a Menelaem a s jinými Židy odštěpenci; viz II. Mach. 4. 7., též 5, 15.

31. *vojska*, H. ramena. — *budou*, t. skrze něž ukrutnost a násilí v Judstvě více než prvé provoditi bude; o čemž tu až do verše 36. — *svatyně*, když t. do ní všetečně vejdou, svatých věcí nenáležitě se dotýkati, je odtud vynášeti a mezi sebou rozdělovati, i rozličné hanebnosti a mrzkosti

obět ustavičnou a postaví tu ohavnost hubící;
32 * tak aby ty, kteříž se bezbožně proti smlou-
vě boží chovati budou, v pokrytství posiloval
úlisnostmi svými, lid pak, kterýž zná Boha
33 svého, aby jímali, což i učiní.* Pročež ti, kte-
ríž učí lid, kteříž vyučují mnohé, padati bu-
dou od meče a ohně, zajetí a loupeže za
34 mnohé dny; * a když padati budou, malou
pomoc míti budou; nebo připojí se k nim
35 mnozí úlisně. * Z těch pak, kteříž jiné vyučují,
padati budou proto, aby zkušováni a očištěni
a bíleni byli až do času jistého; nebo ještě
36 bude míti svůj cíl čas uložený. * Král zajisté
ten bude činiti vše podlé vůle své a pozdvi-
hne se a zvelebí nad každého boha i proti
Bohu nade všemi bohy nejsilnějšímu mluviti
bude divné věci a šťastně se mu povede až
do vykonání prchlivosti, ažby se to, což ulo-
37 ženo jest, vykonalo; * tak že ani k bohům ot-
ců svých se nenakloní, ani k milování žen,
aniž ku komu z bohův jiných se nakloní proto,
38 že se nade všecko velebiti bude, * a místo
Boha nejsilnějšího na místě jeho ctíti bude
boha, kteréhož neznali otcové jeho, ctíti jej
bude zlatem a stříbrem a kamením drahým
a jinými klénoty; * a tak dovede toho, že pe- 39
vnosti Boha nejsilnějšího budou boha cizího,
a kteréž se mu viděti bude poctí slávou a
spůsobí, aby panovali nad mnohými, a zemi
jim rozdělí místo mzdy. * Při dokonání pak 40
toho času trkati se s ním bude král polední,
ale král půlnoční oboří se na něj jako vichr
s vozy a s jezdci a lodími mnohými, a při-
táhna do zemí jako povodeň je projde; * po- 41
tom se navrátí do země judské a mnohá města
padnou. Tito pak ujdou ruky jeho Idumejští
a Moabští a prvotiny synův Ammonových.
* A když ruku svou vztáhne na země, ani 42
země egyptská nebude moci jeho zniknouti.
* Nebo opanuje poklady zlata a stříbra a 43
všecky klénoty egyptské; Libitští také a
Mouřenínové za ním půjdou. * V tom noviny 44
od východu a půlnoci přestraší jej; pročež
vytáhne s prchlivostí velikou, aby hubil a
mordoval mnohé; * i rozbije stany paláce 45
svého mezi mořemi na hoře okrasy svatosti,
a když přijde k skonání svému, nebude míti
žádného spomocníka.

---

tam páchati budou; o čemž I. Mach. 1, 23., II. Mach. 5, 15., též 6, 2. etc. — *pevnosti*, t. Jerusalema města krve mnohé v něm prolitím. — *ustavičnou*, viz výš 8, 11. — *hubící*, t. čistou boží poctu a službu vyprázdňující, buď skrze nějakou modlu, buď skrze své vojáky a moc k držení ruky nad jeho nařízením, H. v poušť přivodící, výš 9, 27.

34. *malou*. Jakoby řekl: Žádný jich nepolituje, ovšem jim nespomůže; pakli se toho co ukáže, nebude než pouhá ošemetnost a lest, J. zachováni budou s pomocí malou.

35. *do času*, H. konce.

36. *věci*, t. ku podivení smělé, pyšné a rouhavé. — *prchlivosti*, t. boží, jakoby řekl: Dokud bude svou nešlechetnost i ten bezbožník i jiní jemu podobní provoditi, dokud nepřijde čas Bohem uložený k vylití na ně hrozných pomst božích; a že to přijde jistotně, často to pobožným, aby sobě v pokušeních nepozoufali, ku paměti přivodí. — *uloženo*, H. odkrojeno, t. od Boha.

37. *nakloní*. Jakoby řekl: Bude vší pobožnosti, vážnosti a uctivosti naprosto prázdný, nečině žádnému, ani Bohu ani lidem i vlastně v krvi s sebou spojeným nic k vůli nežli samému sobě beze všeho ohlédání se na jakékoli buď přirozením buď smlouvami stvrzené právo.

38. *nejsilnějšího*, t. Boha israelského. — *boha*, t. Jupitera z Olympu, viz II. Mach. hl. 6. — *klénoty*, H. žádostivými (věcmi), tak níž ve verši 43.

39. *dovede*, H. učiní. — *pevnosti*, t. zemi judskou. — *budou* etc., H. s bohem cizím. — *kteréž*, J. kteréhož (Boha) viděti se jemu bude, H. kteréž pozná, rozmnoží slávou. — *slávou*. Jakoby řekl: Leda jaké lehké, cizí, nečisté a nevážné lidi postaví na místech předních k správě jiným; čehož příklad II. Mach. hl. 6. na tom starci.

40. *času*, t. po dvou letech po ustavení svého toho modlářství, a dvě léta též před smrtí svou. — *polední*, t. král egyptský Ptolomeus Filometor. — *půlnoční*, t. král syrský Antiochus Epifanes, kterýž vždy bratru Filometorovu Fiskonovi napomáhal ke království tomu egyptskému. — *na něj*, t. přemůže jej, z království vyžene a Fiskona na království vsadí; jakž se znáti dává in Epitome Liv. lib. 46, 47. — *jako povodeň*, H. rozvodní se.

41. *země*, H. okrasy, viz výš 8, 9. — *města* aneb krajiny, o nichž v. 42. 43. — *ujdou*, t. těm neuškodí, protože ti s ním dobře se střeří a ve všem jemu i proti Bohu povolni budou. — *prvotiny*, t. přední částka krajiny Ammonytských, H. počátek.

42. *zniknouti*, H. k ujití.

43. *Libitští*. Obojí tito národové afričtí Egyptským v sousedství byli. — *za ním*, H. s kroky jeho; t. budou ho míti za svého vůdce.

44. *noviny*, H. slyšení. — *východu*, t. uslyše že král partský do jeho končin vpád učinil, jakž píše Zonaras. — *jej*, t. že i Římané proti němu jsou na hotově. — *vytáhne*, t. z Egypta. — *s prchlivostí*. Jakoby řekl: Větší ukrutnost a tyranství nežli kdy prvé i on i jiní jemu podobní provoditi bude; a taktě se dálo. Nebo rozkaz vydal, aby všickni zanechajíce zákona Mojžíšova modlu, kterouž v chrámě postavil (o čemž v. 38.), ctili, knih písem svatých, t. Mojžíšových a jiných prorokův všudy vyhledávati rozkázal a je pálil; modlu tu žoldnéři, lidmi přenešlechetnými, osadil; masopusty drživati v Jerusalemě přikázal, to jest, na jistý čas aby svobodu měli, všelijakou rozpustilost a prostopášnost dnem i nocí v pití, v povycích, i jiné s jakéby kdo býti mohl nešlechetnosti provozovati, mnohé starce, šlechetné ženy, panny, kteříž od zákona božího odstoupiti nechtěli, hrozně mučiti a hubiti dal. Krátkými slovy, takový nátisk a soužení bylo lidu toho, jakovéhož nikdy prvé neokusili; jakž i prorok svatý Daniel to předpověděl.

45. *rozbije*, H. štípí. — *mořemi*: tím, jenž Středozemním slove, a druhým, jenž slove Mrtvé. — *svatosti*: viz výš 8, 9.

Hlava 12.

I. Anděl potěšuje lidu božího, 1) vysvobozením jich, 2) budoucím vzkříšením, 3) učitelů lidu zvláštní slávou poctěním a poroučí Danielovi, aby sobě proroctví to dobře v paměti složil. II. Daniel opět viděl jiné dva anděly, z nichž jeden doptával se Syna božího na skonání všech těch věcí. III. Daniel neporozuměv tomu ptal se na čas skonání. Jemuž odpověd dána, že 1) ještě čas nepřišel, 2) časem svým pobožní snadně tomu porozumějí, 3) vždy někdy těm bídám konec bude, 4) potom nastane potěšený čas. IV. Daniel obrácen k své povinnosti.

Toho času postaví se Michael kníže ve-
liké, kterýž zastává synův lidu tvého, a bude
čas soužení takového, jakéž nebylo, jakž jest
národ tento až do toho času, toho pravím
času vysvobozen bude lid tvůj, kdožkoli na-
2 lezen bude zapsaný v knize.* Tuť zajisté mnozí
z těch, kteříž spí v prachu země, procítí, je-
dni k životu věčnému, druzí pak ku pohanění
3 a ku potupě věčné. * Ale ti, kteříž jiné vy-
učují, stkvíti se budou jako blesk oblohy, a
kteříž k spravedlnosti přivozují mnohé, jako
4 hvězdy na věčné věky. * Ty pak Danieli za-
vři slova tato a zapečeť knihu tuto až do
času jistého; nebo tehdáž mnozí budou pilně
zpytovati ty věci a rozmnoženo bude umění.
5 * Zatím viděl jsem já Daniel, a ai jiní dva
stáli, jeden s této strany břehu řeky a dru-
6 hý s druhé strany břehu též řeky, * a řekl
muži tomu oblečenému v roucho lněné, kterýž
stál nad vodou té řeky: Kdy bude konec
7 těm divným věcem? * I slyšel jsem muže to-
ho oblečeného v roucho lněné, kterýž stál nad
vodou té řeky, an zdvihl pravici i levici svou
k nebi a přisáhl skrze Živého na věky, že
po uloženém čase a uložených časích i půl
času, a když docela rozptýlí násilí lidu sva-
tého, dokonají se všecky tyto věci. * A když 8
jsem já slyše nerozuměl tomu řekl jsem: Pa-
ne můj, jaký konec bude těch věcí? * Tedy 9
řekl: Odejdi Danieli; nebo zavřína jsou a
zapečetěna slova ta až do času jistého.* Mezi 10
tím přečišťováni a bíleni a zkušováni budou
mnozí; bezbožní zajisté bezbožnost páchati bu-
dou, aniž co porozumějí kteří z nich; ale mou-
dří porozumějí.* Od toho pak času, v němž od- 11
jata bude obět ustavičná a postavena ohavnost
hubící, bude dnův tisíc, dvě stě a devadesát;
* blahoslavený však kdož dočeká a přijde ke 12
dnům tisíci, třem stům, třidceti a pěti. * Ty 13
pak odejdi k místu svému a odpočiň; avšak
stůj v losu svém až do skonání dnův.

---

1. *Michael*, viz výš 10, 13. — *vysvobozen:* začne se vysvobození a spasení Bohem zaslíbené vyskytovati, kteréž se svými časy hojněji zjevovati mělo, až i příchodem druhým Syna božího hojněji vykonati má. — *v knize*, t. kdožkoli jest z počtu lidu božího. Viz Ezech. 13, 9.

2. *mnozí*, t. všickni, však v rozdílném spůsobě; o čemž dále mluví.

3. *ti* etc., H. rozuměti činící. — *přivozují*, t. učením a kázaním svým přisluhují. Viz Ezech. 3, 18.

4. *zavři*, viz výš 8, 26. — *jistého*, H. konce, tak níž. — *pilně* etc., H. probíhati. — *umění.* Jakoby řekl anděl: Ač nyní řídcí jsou, kteřížby se na boží pravdu doptávati a jí se učiti chtěli; však ty sobě tím nic nepřekážej; přijdeť čas, že se rozmnoží boží synové, kteříž se vší pilností smyslu pravého proroctví tohoto a vší pravdy boží vyhledávati i umění hojnějšího nabývati budou.

5. *dva*, t. andělé. — *řeky* t. Tigris, o níž výš 10, 4.

6. *tomu*, t. Synu božímu.

7. *k nebi.* Pravici i levici k nebi zdvihl na osvědčení jistoty a pevnosti přísahy té; ježto sic jindy při jiných přísahách obecně jen jednu ruku ti, jenž přisahají, zdvihají. — *půl času*, viz výš 7. při v. 25. — *rozptýlí*, t. Bůh, výž 7. při v. 25. — *násilí*, H. ruku, t. kterouž bit bude lid boží od jakýchkoli nepřátel. — *svatého*, H. svatosti.

9. *jistého*, H. konce. Jakoby řekl: Ještě čas nepřišel, aby to zjevně hlásáno a oznamováno bylo.

10. *páchati.* Jakobý řekl: dají se pokušením přemoci. — *porozumějí*, t. těm hrozným pokušením, a v nich ne těla, ale duše nebezpečenstvím, i jakby se v ten čas míti měli; při kterémžto obojí věci z pilného proroctví tohoto rozvažování mohliby hojného osvícení nabyti; ale nebudou dbáti na to, protože jsou zaslepeni a v smysl převrácený vydáni; viz Isai. 29, 10., též 41, 18. — *z nich*, H. bezbožní. — *moudří*, H. rozumějící. J. učitelé

11. *obět* etc., viz výš 8, 11. — *hubící*, t. v poušť uvodící. — *tisíc*, t. od času té hrozné zhouby skrze Antiocha v Judstvě uvedené přeběhnou 3 léta 7 měsícův a 13 dní až do toho času, v kterémž Antioch službě boží do Machabea obnovené průchodu dovolí a jeho svou výsadou potvrdí, což se stalo 15. dne měsíce xantika, kralování Selevkův neb rekův v Syrii r. 148. II. Mach. 11, 33.

12. *dočeká.* Jakoby řekl: Potěšená onano věc bude pobožným, ale tato bude potěšenější, když po dnech 45 od onoho času (přidáš-li 45 k 1290, bude 1335) dokonale lid judský znikne svého tyrana Antiocha. Což se stalo skrze smrt jeho, kterýž zdechl při začátku roku 149. kralování Selevkův.

13. *k místu*, H. ke konci neb cíli; pročež jiní to o smrti Danielově vykládají. — *dnův.* Jakoby řekl: Ty Danieli k práci své se již navrať a konej povinnost povolání svého, dokudž se dnové života tvého neskonají, přestávaje na tom, což zjeveno; podobně o sobě sám prorok mluví výš 8, 27.

Hlava 13.

I. Dva starší israelští v Babyloně k Joakimovi k slyšení rozepří každého dne chodivše a k manželce jeho Susaně milostí jati jsouce, příhodného času k vykonání nešlechetnosti své s ní šetřili. A uzřevše ji samu v zahradě k ní přiběhli, nestydatě ji namlouvali. A když jim povoliti nechtěla bojíc se Boha, křivé svědectví proti ní mluvili i před čeládkou její i před soudcem; pročež všecko shromáždění na smrt ji odsoudilo. II. Susana k Bohu se obrátivši jemu svou nevinu osvědčuje, od něhož vyslyšána a divným působením skrze Daniele ta pře znovu souzena a Susana očištěna i od smrti vysvobozena jest, starci pak na smrt odsouzeni jsou, Bůh z toho chválen a Daniel k slávě veliké přišel.

Muž pak nějaký bydlil v Babyloně jme-
2 nem Joakim: * ten pojal manželku jmenem
Susanu dceru Helkiášovu, velmi krásnou a
3 bojící se Pána. * Nebo rodičové její byli spra-
vedliví, protož vyučili dcerku svou zákonu
4 Mojžíšovu. * A byl Joakim bohatý velmi a
měl zahradu blízko domu svého, a schází-
vali se k němu Židé, protože on slavnější
5 byl nade všecky. * Byli pak ustanoveni dva
starší z lidu za soudce toho roku, o nichž
pověděl Pán, že vyšla nepravost z Babylona
od starších soudců, o nichž se smýšlelo, že
6 spravují lid. * Ti ustavičně bývali v domě Joa-
kimově; chodívali také k nim všickni, kteříž
7 se soudívali. * Stalo se pak, když se rozšel
lid o poledni, že všedši Susana procházívala
8 se po zahradě muže svého, * a vídali ji ti
dva starší každý den, an tam chodívala a
9 procházívala se, i jati byli milostí k ní, * a
převrátivše svou mysl sklopili oči své, aby
nehleděli na nebe, ani se rozpomínali na sou-
10 dy spravedlivé; * a byvše oba rozpáleni k ní
11 neoznámili jeden druhému těžkosti své; * ne-
bo se styděli oznámiti žádosti své, žeby chtěli
12 obcovati s ní; * ale šetřili pilně, aby každý
13 den vídali ji, a řekše jeden druhému: * Pojďme
me již domů; nebo hodina oběda jest. Vy-
14 šli i od sebe se rozešli, * a ušinuvše se se-
šli se na jednom a témž místě, a vyptavše
se jeden druhého na příčinu přiznal se jeden
druhému v žádosti své, a hned mezi sebou
15 uložili čas, kdyby ji mohli nalezti samu. * I
stalo se, když jsou šetřili příhodného dne, že
šla Susana podlé prvního obyčeje svého se
dvěma samýma děvečkami ráda se chtěvši
16 zmýti v zahradě; nebo bylo horko, * a nebylo
žádného tam kromě dvou starších, kteříž
skryvše se střehli ji. * Tedy řekla děvečkám 17
svým: Přineste mi oleje a mýdla, a dvéře u
zahrady zavřete, ať se zmyji. * I učinily, jakž 18
poručila, a zavřevše dvéře u zahrady vyšly
postranními dvéřkami, aby přinesly, což jim
bylo rozkázáno; ale neshlédly těch starších,
nebo se byli schovali. * I stalo se, jakž vyšly 19
děvečky, že schytivše se ti dva starší přibě-
hli k ní a řekli: * Ai dvéře u zahrady zaví- 20
ny jsou a žádný nás nevidí, my pak jati
jsme milostí k tobě; protož povol nám a ob-
cuj s námi. * Jestliže pak nepovolíš, vydáme 21
svědectví proti tobě, že byl s tebou mláde-
nec, a že jsi proto zaslala děvečky od sebe.
* Tedy vzdechši Susana řekla: Úzko mi se 22
všech stran; nebo učiním-li to, smrt mi na-
stává; pakli neučiním, neujdu rukou vašich;
* avšak milejiť mi jest nedopustíc se toho upa- 23
dnouti v ruce vaše, nežli hřešiti před obliče-
jem Páně. * I zkřikla hlasem velikým Susa- 24
na, zkřikli také i ti dva starší proti ní, * a 25
běže jeden z nich otevřel dvéře u zahrady.
* Když pak zaslechla křik v zahradě čeládka, 26
vskočila tam skrze dvéřka postranní, aby zvě-
děla, co se jí stalo. * Ale když vedli ti starší 27
řeči své, styděli se služebníci velice; nebo ni-
kdy nebyla mluvena o Susaně řeč taková. * I 28
stalo se na zejtří, když se sešel lid k muži
jejímu Joakimovi, že přišli ti dva starší na-
plněni jsouce nepravým myšlením proti Su-
saně, aby ji usmrtili. * Protož řekli před li- 29
dem: Pošlete pro Susanu dceru Helkiášovu,
kteráž jest žena Joakimova. Tedy poslali oni.
* I přišla ona i rodičové její, i děti její, i 30
všickni příbuzní její. * Byla pak Susana velmi 31

---

3. *zákonu*, Ř. podlé zákona Mojžíšova.
4. *blízko*, Ř. blízkou.
7. *o poledni*, Ř. prostřed dne.
8. *jati* etc, Ř. byli v žádosti její, tak níž.
9. *mysl*, t. prvé jakž takž umínili k spravedlnosti dohlédati; však potom změnili úmysl svůj, nic se na to neohlédajíce, že se před Bohem s ničímž nezatají.
10. *rozpáleni*, Ř. probodnuti okolo ní. — *těžkosti*, Ř. nemoci, bolesti.

14. *přiznal*: vyznal žádost svou. — *mezi* etc., Ř. spolčně.
15. *podlé* etc., Ř. jako včera a třetí den.
18. *poručila*, Ř. řekla.
22. *nastává*, Ř. jest.
23. *milejiť* etc., Ř. vyvoliteIněji mi jest.
26. *čeládka*, Ř. ti kteříž z domu.
27. *vedli*, Ř. řekli.

32 utěšená a pěkné postavy; * protož ti nepraví
rozkázali odhraditi ji (nebo byla zahražená),
33 aby se nasytili krásy její. * Když pak plakali
ti, kteříž při ní stáli, a všickni, kteříž ji vi-
34 děli; * tedy vstavše ti dva starší u prostřed
35 lidu vložíce ruce na hlavu její, * ona pak
plačíc hleděla k nebi; nebo srdce její dou-
36 falo v Pána, * a řekli ti starší: Když jsme
se procházeli po zahradě sami, všedši tato
se dvěma děvečkami tam zavřela dvéře u za-
37 hrady, odpravivši od sebe děvečky. * I přišel
k ní mládenec, kterýž se byl schoval, a ob-
38 coval s ní. * My pak byvše v koutě v zahradě
vidouce takovou nešlechetnost prchli jsme
39 k nim. A viděvše je, ani spolu obcují, * s něho
zajisté nemohli jsme býti, protože silnější byl
40 nežli my, a otevra dvéře vyskočil; * tuto pak
chytivše tázali jsme se, kdo byl ten mláde-
nec; ale nechtěla nám oznámiti. To svědčí-
41 me. * Tedy uvěřilo jim shromáždění to, ja-
kožto starším lidu a soudcům. I odsoudili ji
42 na smrt. * I zvolala hlasem velikým Susana
řkouc: Bože věčný, tajných věcí zpytateli,
43 kterýž všecko víš prvé nežli se stane; * ty
víš, žeť lživé věci proti mně svědčili, a ai
umírám neučinivši ničeho toho, což tito ne-
44 šlechetně smyslili proti mně. * I vyslyšel Bůh
45 hlas její. * A když vedena byla ona na po-
pravu, vzbudil Bůh Ducha svatého v pacho-
46 látku maličkém, jmenem Danielovi * I zvolalo
hlasem velikým: Čist jsem já od krve její.
47 * Tedy obrátiv se všecken lid k němu řekl:
Jaká jest řeč, kterouž jsi ty promluvil?
48 * On pak postaviv se u prostřed nich řekl:
Takoví-liž jste blázni, synové israelští, že
nerozsoudivše, ani pravé pře nerozeznavše
49 odsoudili jste dceru israelskou. * Navraťtež se
k soudu; nebo lživé věci tito svědčili proti
50 ní. * Když se pak navrátil všecken lid s chvá-
táním, řekli jemu ti starší: Pojdiž sem, po-
saď se u prostřed nás a rozeznej mezi námi,
51 poněvadž tobě dal Bůh ten úřad starších. * I
řekl k nim Daniel: Rozveďte je různo, je-
dnoho od druhého opodál, a budu je souditi.
* Když pak rozvedeni byli různo jeden od 52
druhého, povolav jednoho z nich řekl jemu:
Starče sešlý ve dnech zlých, nyní vyšli na
jevo hříchové tvoji, kteréž jsi prvé páchal,
* konaje soudy nepravé a nevinné odsuzuje, 53
vinné pak propouštěje; ježto praví Pán: Ne-
vinného a spravedlivého nezabiješ; * protož 54
nyní, poněvadž jsi ji viděl, pověz, pod kterým
stromem jsi je viděl, že spolu obcovali? On
pak odpověděl: Pod lentyškem. * I řekl Da- 55
niel: Právěs selhal v své hrdlo; nebo již an-
děl boží vezma úsudek od Boha přetne tě
v půly. * A odbyv toho rozkázal přivesti dru- 56
hého, a řekl jemu: Plémě chananejské a ne
judské, krása tě podvedla a žádost převrá-
tila srdce tvé. * Tak jste dělávali dcerám 57
israelským, kteréž bojíce se obcovaly s vá-
mi; ale nestrpěla dcera judská nešlechet-
ností vaší. * Protož nyní, pověziž mi, pod kte- 58
rým jsi je stromem zastal obcující spolu? I
řekl on: Pod svídou. * Tedy řekl jemu Da- 59
niel: Právěs selhal i ty v své hrdlo; nebo
čeká anděl boží meč maje, aby tě přetna
v půly vyplénil vás. * I zkřiklo všecko shro- 60
máždění hlasem velikým a dobrořečili Boha,
vysvoboditele těch, kteříž doufají v něho, * a 61
povstali proti těm dvěma starším (nebo do-
kázal na ně Daniel z úst jejich, že jsou lživí
svědkové), * a učinili jim podlé zákona Moj- 62
žíšova, tak jakž oni nešlechetně myslili uči-
niti bližnímu svému, a zbili je. I vysvoboze-
na jest krev nevinná toho dne. * Helkiáš pak 63
i žena jeho chválili Boha příčinou dcery své
Susany, s Joakimem mužem jejím i se všech-
němi příbuznými, že není shledána na ní ta-
ková hanebná věc. * Daniel pak učiněn jest 64
veliký před obličejem lidu od toho dne i
potom.
V tom král Astyages přiložen jest k ot- 65
cům svým. I ujal Cyrus perský království
jeho.

---

32. *zahražená*: zakuklená, zavitá.
33. *viděli*: znali.
34. *její.* Tak bylo od Boha nařízeno, aby svědkové na toho, kdož ze světa bez milosti sveden býti měl, ruce vzkládali, Deut. 17, 7., jakéhož však spůsobu tito starci nenáležitě užili.
37. *obcoval*, Ř. padl.
42. *prvé* etc., Ř. před narozením jejich.
45. *na popravu*, Ř. aby zhynula. — *maličkém*, Ř. mladším.
50. *rozeznej*, Ř. zvěstuj nám.
52. *jeden* etc., Ř. jeden od jednoho. — *zlých*, t. kterýžs dny své zle strávil až do šedin hanebnosti se dopouštěje; ježto ten člověk mimo jiné ctnostmi stkvíti se má.
53. *konaje* etc., Ř. soudě soudy.
55. *v své* etc., Ř. v svou hlavu, tak níž.
56. *chananejské.* Podobné mluvení Ezech. 16, 3.
57. *nešlechetností*: nepravostí.

Hlava 14.

I. Co činil Daniel nucen byv 1) k sloužení Belovi? a) Stále se měl, b) úsudku od krále vynešenému poddán c) opatrnosti zvláštní užil, d) i Bele roztřískal; 2) aby poctu činil draku babylonskému? a) Tomu odepřel, b) toho, aby jemu král jej v moc dal, se dožádal, c) draka umořil. II. Při tom se zběhlo, že 1) do jámy mezi lvy uvržen, 2) před lvy od Boha ochráněn, 3) pokrmem skrze Habakuka opatřen, 4) Boha z ochrany chválil, 5) král k jámě přišed a Daniele živého uzřev Boha pravého poznal a jej vyznával; ty pak, kteříž o bezživotí Danielovo stáli, do jámy k roztrhání od lvů uvrhl.

Daniel pak jídával s králem a slavnější
2 byl nade všecky přátely jeho. * I měli modlu
Babylonští jmenem Bel, na níž utráceli každý den dvanácte artab běli a ovec čtyřidceti
3 a vína šest měr.* Král pak poctivost božskou
jí činil a chodíval každý den klaněti se jí; ale Daniel klaníval se Bohu svému. I řekl
4 jemu král: Proč se neklaníš Belovi? * Tedy
řekl on: Protože nečiním božské poctivosti modlám rukou udělaným, ale Bohu živému, stvořiteli nebe i země, a kterýž v moci má
5 všeliké tělo. * I řekl jemu král: Což nezdá
se tobě býti Bel bůh živý? aneb což nevi-
6 díš, jak mnoho snídá každý den? * Tedy za-
smáv se Daniel řekl: Nemyl se králi; nebo on vnitř jest hlina, zevnitř pak měď a ne-
7 jedl, ani nepil nikdy. * I rozhněvav se král
povolal kněží svých a řekl jim: Nepovíte-li
8 mi, kdo snídá potravu tu, zemřete; * pakli
ukážete to, že Bel snídá ty věci, umře Daniel; nebo rouhal se Belovi. I řekl Daniel
9 králi: Staň se podlé slova tvého. * Bylo pak
kněží Belových sedmdesát kromě žen a dětí. A když všel král s Danielem do domu Belova,
10 * řekli kněží: Ai my vyjdeme ven, ty pak králi
nakladˇ pokrmů a vína nalije rozstavěj a uza-
11 víraje dvéře zapečeť prstenem svým; * a přijda
ráno, neshledáš-li toho, že všecko pojedeno jest od Bele, nechať zemřeme anebo Daniel,
12 kterýž nalhal na nás. * Oni pak nic nedbali;
nebo byli udělali pod stolem skryté průchodiště, skrze něž vcházejíce vždycky ty věci
13 vynášeli. * I stalo se, když vyšli oni, a král
předložil pokrmy Belovi, že rozkázal Daniel služebníkům svým přinesti popele a posypati po všem chrámě před obličejem krále, a vyjdouce uzavírali dvéře a zapečetivše prstenem
14 královským odešli. * Kněží pak všedše tam
v noci podlé obyčeje svého s ženami a dětmi
15 svými, pojedli všecko a odešli. * I vstal král
ráno a Daniel s ním. * Tedy řekl král: Celéť 16
jsou pečeti Danieli? On pak řekl: Jsou celé, ó králi! * I stalo se, jakž jen otevřel dvéře, 17
že pohleděv na stůl král zkřikl hlasem velikým: Veliký jsi Beli a není v tobě lsti ani
jedné. * A zasmáv se Daniel uchytil krále, 18
aby tam nevšel, a řekl: Pohleď na zemi a
zvěz, čí jsou šlepěje tyto. * I řekl král: Vi- 19
dím šlepěje mužské a ženské i dětské. Tedy
rozhněvav se král * zjímal kněží i ženy i děti 20
jejich, kteřížto ukázali jemu skrytá dvéřka, skrze něž vcházívajíce snídávali ty věci, kte-
réž byly na stole; * a zmordovav je král dal 21
za dar Bele Danielovi, kterýžto vyvrátil jej i s chrámem jeho.
Byl také drak veliký na tom místě, je- 22
muž poctivost božskou činili Babylonští.* I řekl 23
král Danielovi: Řekneš-li, že i tento jest měděný? Ai živ jest i jí i pije; nemůžeš říci, že tento není bůh živý; protož klanějž se je-
mu. * Tedy řekl Daniel: Pánu Bohu svému 24
klaněti se budu; nebo onť jest Bůh živý; * ty 25
pak králi dej mi moc, ať zabiji draka bez
meče i kyje. Jemuž král řekl: Dávámť.* Tedy 26
nabera Daniel smoly a tuku a srstí vařil to spolu a nadělaje bochníků dal je v ústa draku; i rozpukl se drak. Protož řekl Daniel: Ai
ti, jimž vy božskou čest činíte.* Stalo se pak, 27
když uslyšeli Babylonští, že se rozzlobili náramně a shlukše se na krále řekli: Židem učiněn jest král; nebo Bele potřískal a draka zamordoval, i kněží pohubil. * Protož při- 28
jdouce ke králi řekli: Vydej nám Daniele, pakli nevydáš, zamordujeme tě i dům tvůj.
* Tedy vida král, že na něj velice dotírají, 29
donucen jsa vydal jim Daniele.* Oni pak vho- 30
dili jej do jámy lvové; i byl tam šest dní.
* Bylo pak v jámě sedm lvů, jimž se dávalo 31
každý den po dvém z většího dobytka a dvě ovce, ale tehdáž není jim dáno, aby jen se-

1. *Daniel* etc., Ř. A byl Daniel stravník králův neb domácí.
2. *měr*: věder.
4. *kterýž* etc., Ř. majícího všelikého těla panství.
10. *vyjdeme*, Ř. běžíme. — *nalije*, Ř. smíšeje polož.

13. *služebníkům*: pacholátkům.
18. *na zemi*: na podlahu.
25. *kyje*: holi.
26. *srstí*: vlasů. — *ti jimž*: bohové vaši.
30. *lvové*: lvův.

32 žrali Daniele. * I byl Habakuk prorok v Jud-
stvě, ten navařiv vaření a nakrájev chleba do
33 nádoby šel na pole nesa žencům. * I řekl an-
děl Páně Habakukovi: Nes oběd, kterýž máš,
34 do Babylona Danielovi do jámy lvové. * Je-
mužto řekl Habakuk: Pane, Babylona jsem
35 nikdy neviděl a o jámě nevím, kde jest.* Tedy
ujma jej anděl Páně za vrch a nesa jej za
kštici hlavy jeho postavil jej v Babyloně nad
36 jámou v prudkosti ducha svého. * I zavolal
Habakuk řka: Danieli, Danieli, vezmi oběd,
37 kterýž poslal tobě Bůh. * I řekl Daniel: Jistě
že pamětliv jsi na mne Bože a neopouštíš
38 těch, kteříž tě hledají. * A vstav Daniel po-
jedl; anděl pak boží postavil zase Habakuka
pojednou na místě jeho prvním. * Potom král 39
dne sedmého šel kvíliti Daniele, a přišed
k jámě uzřel, a ai Daniel sedí. * Tedy zavo- 40
lav král hlasem velikým řekl: Veliký jsi Pane
Bože Danielův a neníť jiného kromě tebe. I
vytáhl jej; * ty pak, kteříž příčinou zahynutí 41
jeho byli, vmetal do jámy, i sežráni jsou po-
jednou před obličejem jeho. * Tehda vece král: 42
Bojte se všickni, jižto bydlí ve vší zemi, Bo-
ha Danielova; nebo on jest zprostitel a spa-
sitel čině znamení a divy na nebi i na zemi,
jenžto vysvobodil Daniele z jámy lvové.

32. *vaření*: kaše. — *do nádoby*: na okřin.

37. *Jistě*, Ř. Nebo.

Proroctví Oseáše proroka.

V knize této nejprvé prorok lidu toho israelského, mezi nimiž úřad svůj konal, dvojím podobenstvím, i všech vůbec i jednoho každého zvlášť zkázu a převrácenost, ano i soudy a pomsty boží proti tomu ukazuje; na odpor pak sliby milosti boží ostatkům jejich předkládá. Druhé, zatím tytéž tři věci již mluvením zřetelným šíře vysvětluje; na hříchy svých domácích přísně se domlouvaje, hrozné boží soudy udatnou myslí předpovídaje a ostatkům kajícím, kteréž Bůh jako v ohni tom veřejném v Kristu Pánu synu svém milém zachovati umínil, milost, pokoj a věčné spasení ohlašuje.

Hlava 1.

1 Prorok boží jmenem božím mluví u příkladu a otevřeně. Příklad trojí jest: V prvním pod pojetím cizoložnice a zplozením 1) syna, 2) dcery, 3) syna, ukazuje lidu israelského vyvrácení a) bez milosti, b) dokonalé, aby s lidem judským ostatkové Israele pod Kristem hlavou svou ostáli.

Slovo Hospodi-
novo, kteréž
se stalo k Ose-
ášovi synu Be-
riovu za dnův
Oziáše, Joata-
ma, Achaze,
Ezechiáše,krá-
lův judských a
za dnův Jero-
boama, syna
Joabova, krá-
le israelského;
2 * hned s po-
čátku, jakž
promluvil Hospodin k Ose-
ášovi, řekl Hospodin Ose-
ášovi: Jdi, pojmi sobě ženu smilnou
a zploď děti ze smilstva; nebo ne-
stydatě smilníc tato země odvrátila se od
Hospodina. * A tak šel a pojal Gomeru 3
dceru Debelaima, kterážto počala a porodila
jemu syna. * Tedy řekl Hospodin k němu: 4
Nazovíž jmeno jeho Jezrahel; nebo po ma-
lém čase já vyhledávati budu krve Jezra-
hele na domu Jehu, a přestati káži království
domu toho. * I stane se v ten den, že polámi 5
lučiště Israelovo v údolí Jezrahel. * Opět po- 6
čala znovu a porodila dceru. I řekl jemu Ho-
spodin: Nazov jmeno její Loruchama; nebo
již více neslituji se nad domem israelským,
abych jim co prominouti měl; * ale nad do- 7
mem judským se slituji a vysvobodím je skrze
Hospodina Boha jejich; nebo nevysvobodím jich
lučištěm a mečem, ani bojem, koňmi nebo
jezdci.* Potom ostavivši Loruchamu, opět po- 8
čala a porodila syna. * I řekl Hospodin: Na- 9
zov jmeno jeho Loammi; nebo vy nejste lid
můj a já také nebudu váš: * avšak bude po- 10
čet synů israelských jako písku mořského,
kterýž ani změřen, ani sečten býti nemůže;
a stane se, že místo toho, kdež řečeno jim

---

1. *za dnův.* Ačkoli z jmen těch králů položených místně se věděti nemůže, jak dlouho prorok Oseáš prorokoval; smyslí však někteří, že nemálo let za Oziáše i potom za Ezechiáše živ byl a tak okolo 80 let prorokoval; o čemž viz v předmluvě na proroky. Jiní že asi 43 léta kázal. — *Oziáše*: o němž IV. Král. 15, 1., též II. Par. 26, 1. Sloul též jinak Azariáš. — *Joatama.* Byl syn Azariášův neb Oziášův IV. Král. 15, 32., II. Par. 27, 1. — *Achaze*: syna Joatamova, o němž IV. Král. 16, 1., II. Par. 28, 1. — *Ezechiáše*: o němž IV. Král. 18, 1., II. Par. 28, 27., též 29 hl. — *Jeroboama:* o němž IV. Král. 14, 27. Samého Jeroboama tuto jmenuje, ačkoli z pořádku historie i ze srovnání králův judských s israelskými zjevné jest, že ještě šest jiných kromě Jeroboama přetrval, poněvadž ještě za Ezechiáše prorokoval, za jehož kralování israelské a samařské království přeneseno jest do Assyrie, čtvrtého léta kralování Ezechiáše nad Judou a sedmého Osova nad Israelem. IV. Král. 18, 9.

2. *s počátku.* Jakoby tak řekl prorok: Hned s počátku Bůh nerozkázal mi jim pochlebovati, ale proti nim hřímati a jejich mrzké ohavnosti mezi oči jim kydati; poněvadž prvé na pěkná napomínání, otcovská volání, laskavá ohlašování dbáti nechtěli, ale přede vším uši zacpávali; čehož Bůh jakož všech časů a při všech, tak také i při nich činiti skrze své proroky neobmeškal. — *pojmi*, J. vezmi sobě ženu smilnou a děti ze smilstva; a rozumějí na to, že prvé s ní zplozené spolu s ní vzíti měl; což za jeden důvod kladou, že se to v skutku nestalo; poněvadž nemožné jest, aby měl prorok děti zplozené

bylo: Nejste vy lid můj, řečeno jim bude:
11 Synové Boha silného a živého jste. * I budou
shromážděni synové judští a synové israelští
spolu, a ustanovíce nad sebou hlavu jednu
vyjdou z této země, ačkoli veliký bude den
Jezrahele.

Hlava 2.

V druhém I. napomínaje ostatků věřících, aby církve jako matky otci zpronevěřilé v manželstvě ku pokání svatému namlouvali, dokudby na sebe i na potomky těžších metel pro hříchy své neuvedla. II. Ohlašuje se, že 1) slušně potresce ji a) přítrží v žádosti modlářské do ustání, b) odnětím pohodlí, kteréž on dává a jiný dáti nemůže a čehož oni k modlářství užívali; 2) potrestáním vyzískaje jí a) navrátí ji s radostí k známosti jmena svatého, b) ubezpečí ji před zkázou i hněvem svým, c) ohradí ji požehnáním se všech stran, odkudž vděčnost lidu pocházeti bude.

Rcete bratřím vašim: Ó lide můj; a se-
2 strám vašim: Ó milosrdenství došlá! * Odpor
veďte proti matce vaší, dokažte toho, že ona
není manželka má a já nejsem muž její, leč

---

prvé vzíti, a potom tytéž děti opět zploditi, což se mu připisuje v 3. verši. — *smilnou*: nevěstku, H. smilství. — *nestydatě* etc., H. smilníc smilnila od (jití) za Hospodinem. Co jest smilniti neb cizoložiti duchovně, viz Žl. 72, 27.

4. *po malém* etc., H. ještě maličko a navštívím. Nebo Zachariáš syn Jeroboama velmi kratičký čas kraloval, toliko šest měsíců, potom zabit, a tu kralování potomků Jehu přetrženo (IV. Král. 15, 10.). — *krve*, t. toho hrozného mordu od Jehu v Jesraheli provedeného (IV. Král. hl. 9. i 10.). — *toho*, H. israelského, t. té čeledi neb potomkům Jehu krále israelského. Což se v skutku naplnilo, když Zachariáš čtvrtý král po Jehu od Selluma zabit, nebo do čtvrtého kolena toliko synové Jehu měli kralovati (IV. Král. 10, 30.). Toho předpovědění, ano i to hoto proroctví splnění viz IV. Král. 15, 10.

5. *lučiště*, t. všecku moc a obranu. — *v údolí*, J. pro údolí, t. pro mord v tom údolí od Jehu spáchaný.

6. *znovu*, H. ještě. — *Loruchama*. Slovo to ze dvou složené tolikéž vzní, jakoby řekl: Nedošla milosrdenství; aneb jakž svatý Pavel (k Řím. 9, 25.) vykládá, nemilou neb nemilovanou. Čímž ukázati chtěl Bůh, že k tomu lidu již milosrdenství prokazovati nechce, jak hned sám vykládá. — *již* etc., H. nepřidám se ještě smilovati; jakoby řekl: Jižť jsem jim dosti až příliš odpouštěl, tak že nemohou spravedlivě toho říci, žebych se na ně unáhlil a ukvapil; jižť více není slušné jim čeho odpouštěti. — *co* etc., H promíjeje prominouti, J. nebo jsem jim dosti odpouštěl, J. ale zapomenu na ně, J. přivedu na ně nepřítele, J. vyhlazuje vyhladím je.

7. *vysvobodím*: spomohu, spasím — *jezdci*. To přidal prorok proto, že Israelští dobře se těmi válečnými nástroji zásobivše, a Judské takového opatření zbavené vidouce doufali v svou sílu a jich sobě za nic nevážili. Ukazuje tedy prorok, že Bůh sám bude Judských lučištěm, pavézou i jezdci.

8. *ostavivši*. Tím ostavením rozumí se zbavení lidu israelského proroctví a služeb božích duchovních.

9. *Loammi*, t. ne lid můj.

10. *avšak* etc. Zaslíbení potěšitelné přidané pro ty, jenž z vyvolených a bohabojných v tom lidu byli (níž 11, 8.), že ačkoli Bůh oboru a společnosti toho lidu se odčísti chce a odčítá; však zámluva ona boží o nesčíslném rozmnožení církve (Gen. 15, 5.) nazpátek nikoli nepůjde. Nebo byť pak Bůh všecken ten národ zavrhl, však ostatkové podlé vyvolení z pouhé milosti jeho spaseni budou (Řím. 11, 5.). A tyť Bůh sobě, jakž se milosti jeho kdy líbí, předivně i proti naději a rozumu lidskému rozmnožovati ráčí. Máť pak to rozumíno býti na nového Israele, t. lid Kristův z židů i z pohanů shromážděný a v jeden ovčinec boží pod správu a péči jednoho krále a pastýře Krista uvedený.

11. *spolu*, t. nebudou již více mezi sebou roztržití, tak jako prvé když království za Roboama syna Šalomounova na dvé rozděleno bylo (III. Král. hl. 12.); ale ve všem dobrém a zvláště v poctách a v službách božích jednomyslní jsouce vespolek se snášeti a srovnávati budou. — *ustanovíce*, H. položí sobě. — *jednu*. Aby již ne dva krále měli, jako prvé v Samaří a v Jerusalemě, ale jediná aby byla té boží církve samovláda a jediný král. Ten pak neníť jiný než sám Pán Ježíš Kristus, jediný Pán, hlava a vůdce všeho božího Israele, církve svaté (Efes. 1, 22.). — *vyjdou*, H. vstoupí, t. ze zajetí bludův a hříchů vyjdouce do církve se navrátí a pocty boží obnoví. — *Jesrahel*: o němž v. 5. Jakoby řekl: Ačť hrozná na ně pohroma přijde, však to mému uložení nic nepřekazí, abych jich zase pozdvihnouti neměl, J. nebo veliký bude den Jesrahele; jakoby řekl: Ne bez příčiny vás tak velikými sliby jako obražuji, abyste zmocněni byli proti nastávajícím těžkostem, ale činím to z potřeby; nebo velmi veliká pokušení přijdou v den Jesrahele, J. že prorok odpovídá těm, kteříž myslili: proč nám to zaslibuje a nás tím těší, že se navrátíme do svého dědictví; však ještě všickni sedíme ve svém? Odpovídá prorok: Budeť vám potřebné toto potěšení, když na vás ten den Jesrahele přijde Nebo ne něco snadného a lehkého přijde, ale právě vás do živého dojme. Jiní ještě jinak, jakoby řekl: Zdá-li se vám to nepodobné, aby vás Bůh měl ze zajetí pod jednu hlavu navrátiti, myslte, že veliký bude den Jesrahele, t. rozsetí božího; onť ač vás prvé rozsypal sem i tam, již vás jako semínka sběře a na své rolí rozseje a rozmnoží. Tak prorok to slovo Jesrahel na dobrou stranu vyložil a jako ohnul, aby již místo toho, kdež prvé vyznamenalo rozsypání a roztroušení (v. 4.), tuto znamenalo rozsetí; neb sic obojím tím spůsobem slovo hebrejské vzato býti může.

1 *vašim*. Vy, jenž jste s jinými modláři po cizích bozích neodešli, ale při mně zůstali vidouce, jak velikou i těm poběhlcům milost v obrácení jich k sobě učiniti míním (výš 1, 10.), spolu se mnou jim takového dobrodiní jako kazatelé buďte, je osvěd-

odvaruje smilství svých od tváři své a cizo-
3 ložství svých z prostřed prsí svých; * abych
ji nesvlékl do naha a nepostavil ji tak, jakž
byla v den narození svého, a učině ji podob-
nou poušti a obrátě ji jako v zemi vyprahlou,
4 umořilbych ji žízní; * neslitovalbych se ani
nad syny jejími, protože jsou synové ze smil-
5 stva zplození. * Nebo smilní matka jejich, ha-
nebnost páše rodička jejich; říká zajisté: Pů-
jdu za milostníky svými, jenž mi dodávají
chleba mého, vody mé, vlny mé, lnu mého,
6 oleje mého i nápojův mých. * A protož ai já
opletu cestu její trním a ohradím hradbou,
7 aby stezek svých nalezti nemohla; * tehdy
běhati bude za milostníky svými, avšak ne-
dostihne jich; hledati jich bude, ale nenale-
zne, i dí: Ai nu již se navrátím k manželi
svému prvnímu, protože mi lépe tehdáž bylo,
8 nežli nyní. * Nebo ona nezná toho, že já jí
dám obilí a mest a olej; anobrž dávám jí
hojně stříbra i zlata, kteréž však vynakládají
na Bale. * Protož poberu zase obilí své v čas 9
jeho, i mest svůj v jistý čas jeho a vydru jí
vlnu svou, i len svůj daný k přiodívání na-
hoty její. *A tak vbrzce odkryji mrzkost její 10
před očima milostníkův jejích, a žádný ji ne-
vytrhne z ruky mé; * a učiním přítrž vší ra- 11
dosti její, svátkům jejím, novoměsícům jejím,
i sobotám jejím i všechněm slavnostem jejím;
* pohubím také révoví její a fíkoví její, pro- 12
tože říká: Ty věci jsou mzda má, kterouž mi
dali milostníci moji; a obrátím je v les, a
sežerou je živočichové polní; * a budu na ní 13
vyhledávati dnův balův, v nichž jim kadí, a
ozdobíc se náušnicemi svými a záponami
svými chodí za milostníky svými; na mne se
pak zapomíná, praví Hospodin. * Protož ai já 14
namluvím ji, když ji uvedu na poušť; nebo
mluviti budu k srdci jejímu; * a dám jí vi- 15
nice její od téhož místa i údolí Achor místo

čujte, od hříchů a marností odvozujte a ku pokání jich napomínejte. — *Ó lide*, H. Ammi. Ta slova (jako i druhá: *Ó milosrdenství došlá*) ne ke vsechněm se vztahovala, ale k těm toliko, o kterýchž ještě jakáž takáž naděje byla, že sami k sobě přijdou a hnouti se dají. Na jiné spravedlivým božím soudem zavržené to dojíti musilo, což proti nim Bůh vynesl. (Výš 1, 9., též v. 6.)

2. *vaší*. Jakoby řekl Bůh: Játť jí to ze své pouhé milosti osvědčuji, že lid israelský za svůj lid přijímám a míti chci, toliko vy věrní a poslušní matce své, t. vší společnosti lidu israelského to předložte, ať ona to pozná, že co já jí tu činím, bez její hodnosti a zásluhy činím. Samať to znáti může (poněvadž se mne strhla), žetě právo manželské ztratila; ale nechžť jest to tam, již já ji předse za svou míti chci, jenom ať zanechá na straně smilství svých, což hned dále ukazuje. — *smilství*, t. líčidel a šperků nevěstčích, jimiž nestydaté nevěstky tvář svou barviti a prsy ozdobovati obyčej mají, mrzkosti a hanebnosti své tím všechněm na odivu malujíce i jiných svými nestydatými šperky k nešlechetnosti podpalujíce a ďábelské číhadlo a nástrahu ze sebe činíce.

3. *narození*. Neb, jakáž byla v čas narození, t. v Egyptě i u vyjití z Egypta, jejich nejmizernější a nejpotupnější tehdejší způsob prorok Ezechiel velmi pilně vypisuje 16, 4. etc. Příklad mluvení podobný viz Jer. 2, 2. — *učině*, H. polože. — *poušti*, J. postavím ji (jako na oné) poušti, kdež totiž osamělí beze všeho opatření lidského byli, v bludu, v žízni a v nouzi, kdyby byl Bůh zázračně neopatroval. — *obrátě*, H. polože. — *žízní*, t. dopustilbych všelikou bídu, nouzi a nedostatek, o nichž viz níž v. 9. etc.

4. *synové* etc, H. synové smilstva.

5. *smilní*, t. duchovně, viz Žl. 72, 23. — *Půjdu*. Tím slovem prorok ukazuje, že ne z nějaké křehkosti a hlouposti Israelští Boha svého poběhli, ale z úmysla a s dobrým rozmyslem na to se jako uradivše. — *milostníky*, t. bohy a národy cizími pohanskými jako assyrskými a egyptskými, s nimiž se Israelští proti vůli boží přiznili a přátelili. — *mých*. Jakoby řekla: Tím vším, čehož potřebuji, mne opatrují.

7. *Ai nu* etc, H. půjdu a navrátím se. — *prvnímu*, t. k Hospodinu, jenž mne sobě za manželku byl vzal a mně se také dal a já od něho odstoupila.

8. *dávám*, H. rozmnožuji.

9. *poberu* etc., H. navrátím se. — *její*, J. jehož ona užívá k přiodění nahoty své, t. mrzkosti a ohavnosti své tím zastírá, že jí v světě dobře štěstí slouží; jakž u lidí ten obyčej jest, aby podlé toho sebe za Bohu milé soudili. Viz Isai. 52, 5.

10. *vbrzce*, H. nyní. — *jejích*, t. jim na odivu a na vzdoru, nic se jich v tom neboje, jako častokrát manžel cizoložné manželky své nesmí jakžby náleželo skrotiti a ztrestati, boje se nebezpečenství od postranních milovníkův jejích; já se nebudu žádného báti. — *žádný*, H. muž.

12. *pohubím*, H. spustím. — *fíkoví*, t. všecky věci k živnosti přináležející. — *mzda*: dar. — *obrátím*, H. položím. — *je*, t. réví i fíkoví.

13. *budu* etc., H. navštívím. — *náušnicemi*, H. náušnicí svou a záponou svou. — *záponami*: míní to, že Israelští ve dny svátkův svých modlářských, jakž nejvíce mohli se ozdobovali, a jakž nejvýše mohli, modly a bůžky své ctili chtíce se jim všelijak zalíbiti; Bůh pak všecky ty jejich okrasy a ozdoby k nevěstčím šperkům připodobňuje.

14. *namluvím*, t. napravím, ohnu, buď ducha svého mocí, neb kázní a trestáním, když ji t. skrotím a sehnu, jakž jsem jí učinil pohrůžku, v. 3. — *jejímu*, t. laskavě neb přívětivě. Isai. 40, 2.

15. *vinice*. O samých vinicích tuto mluví (ačkoli v. 12. i o odjetí fíkoví mluvil), protože v tom i jiné věci živné zavírá. — *od téhož*, H. odtud; t. od té pouště, o níž v. 14 i 3. — *Achor*, t. o němž Josue 7, 24., Isai. 65, 10. Zaslíbení čině Bůh o budoucím spomožení přivodí na paměť dobrodiní onomu předešlému lidu činěná, když již na pomezí země zaslíbené byli, že jakž jen s pouště sešli (kdež ani obilí ani hroznů neměli), hned na místa, na obilí i vína velmi úrodná se dostali, jakéž bylo i to údolí Achor. — *naděje*: očekávání, t. jako za nějaký přístup a vchod do dědictví toho žádostivého, o němž

dveří naděje; i bude tam zpívati jako za
dnův mladosti své, totiž jako tehdáž, když
16 vycházela ze země egyptské.* I stane se v ten
den, dí Hospodin, že mne volati budeš: Muži
můj, a nebudeš mne volati více: Bali můj.
17 * Nebo vyprázdním jmena balův z úst tvých,
aniž připomínáni budou více v jmenu svém,
18 * a učiním pro tebe smlouvu v ten den s ži-
vočichy polními a s ptactvem nebeským i s ze-
měplazy; lučiště pak a meč polámi i válku
odejmu ze země a spůsobím to, aby bydleli
19 bezpečně; * i zasnoubím tě sobě na věčnost,
zasnoubím tě sobě pravím v spravedlnosti a
v soudu a v dobrotivosti a v hojném milosr-
denství; * zasnoubím tě sobě také u víře, aby 20
poznala Hospodina. * I stane se v ten den, že 21
vyslýchati budu, dí Hospodin, vyslýchati budu
pravím nebesa, a ona vyslyší zemi; * země 22
pak vyslyší obilí i mest i olej, a ty věci
vyslyší Jezrahele. * Nebo ji rozseji sobě na 23
zemi a smiluji se nad Loruchamou; * k Loammi 24
pak dím: Lid můj jsi ty; a on dí: Bože
můj.

Hlava 3.

V třetím prorok na poručení boží zjednav sobě cizoložnici a smlouvou zapověděv jí obcování do času, oznámil, že i lid israelský na čas bez správy boží bude, ale po takovém potrestání zase k hledání Boha se obrátí.

Opět řekl Hospodin ke mně: Ještě jdi a zamiluj ženu milou milostníku a cizoložnou, tak jako miluje Hospodin syny israelské, ač-koli oni patří k bohům cizím a milují kádě

---

naděje byla. — *mladosti*, H. mladostí. — *jako* etc., H. jako za dnův vstupování jejího.

16. *volati*, t. za svého pravého a vlastního manžela míti, ctíti a vyznávati. — *Bali* etc., t. Pane můj! Jakoby řekl: I to jmeno, ačkoli samo v sobě dobré a poctivé jest; však je již v ohavnosti a mrzkosti mám, protože jste je také i na své modly přenášeli. Jiní, nebudete mne ctíti v těch bůžcích a zástupcích svých, chtějíce skrze jejich prostřednictví u mne milosti a přízně hledati, o čemž v. 9.

17. *tvých*, H. jejich. — *v jmenu*, t. podlé poručení božího. Exod. 23, 13.

18. *pro tebe*, t. k tvému dobrému, H. pro ně. — *smlouvu*. Jakoby řekl: Jakož prvé Israelští, když mne proti sobě popudili, i od té zvěři líté a zeměplazův nepřátelství trpěti musili; tak zase když se mnou (jakožto se stvořitelem) v mír vejdou a ty věci nerozumné své povinnosti přistvořené k nim nezadrží, ale místo ukrutnosti poddanosti dokazovati budou (Gen. 1, 28.). Podobně Job. 5, 23., níž v. 21., Moud. 5, 18. Nebo ti, kteříž s Bohem v míru a v pokoji nejsou, že i zvěř a živočichové jim se v nepřátely obracejí, zjevná jsou toho ne na jedněch místech písem svatých svědectví, jako i IV. Král. 17, 25. 26. — *bydleli*, H. leželi.

19. *věčnost*. Jakoby řekl: A ne jako prvé, ježto ač jste mi zasnoubeni byli, však tudíž jste víru zrušili. — *v soudu*, t. věrně, sprostně a upřímě vás za svůj lid přijmu, a ne nějak podvodně a oklamavatelně s vámi vůkol jda. Jakoby řekl Bůh: To bude tvé věno tobě ode mne ukázané, t. spravedlnost má, v niž oblečena budeš, a ochrana před nepřátely; jakž to slovo „soud" v písmích svatých v tom smyslu, t. za ochranu a pomstu často se béře. — *hojném* etc., H. v milosrdenstvích. — *milosrdenství*, jakoby řekl: Ne tvými nějakými zásluhami k tomu nakloněn jsa, ale pouhou milostí a milosrdenstvím svým, ačkoli jste jiného byli hodni. Vychází tím vstříc jejich chloubě jakoukoli hodnosti, jako i pochybování o milosti boží pro jakékoli hříchy a nehodnosti.

20. *zasnoubím*. Pro větší ustavení v doufání po třikrát totéž slovo zasnoubení opětuje; nebo nesnadno bylo Israelským napraviti se v doufání o slibích božích, když na boží hněv proti sobě roznícený hleděli, i na své hrozné pohubení, z něhož, lidsky mysle, nebylo možné vybřesti. Podobně jedno a též slovo ne jednou pro tu příčinu opětuje, níž ve verši 21. 22. — *u víře*: v stálosti. Jakoby řekl: Poněvadž já se tobě ze své milosti beze vší tvé hodnosti v tak veliké milosti podávám, také tvá vlastní povinnost ta bude: 1) aby mi věrná a při mně stálá byla; 2) aby to znala, že ode mne Hospodina svého, cožkoli dobrého máš, všeho jsi došla, a svým modlám jako prvé toho nepřivlastňovala.

21. *den*, t. když tě sobě tak zasnoubím, a ty mne také v tom, v čemž se tobě podávám, zřízeně a náležitě přijmeš; sic jinakby nic nespravila, ale mne všelijak více dráždila. — *zemi*, t. všecky věci stvořené svým spůsobem církvi mé přisluhující, o ni pečující, tak svým požehnáním naplním ku potřebě své církve, jakoby ty věci samy ke mně volaly a mne v tom hledaly. Zosobnění. Jakoby řekl: Obilí a víno vás vyslýchá, úrody ty vyslýchá země, nebesa zemi, já pak nebesa; a tak vždy na to přijde, čehožkoli užíváte, že ne odjinud vám to vyplývá, než z mé štědrosti a mých pokladův.

22. *Jesrahele*, t. syny církve a ostatky Jesrahele (o němž výš 1, 4.), kteréž ona mi zplodí, a jimiž já církev svou poseji, o čemž dále; (nebo to slovo Jesrahel znamená rozsetí boží.) Tak i tuto na dobrou stranu i ku potěšení to jmeno jim obrací, ježto prvé pomstu znamenalo. (Výš 1. 3. i 11. verš.) Toho pak jmena užívaje vždy mysl jejich k tomu obrací, aby na sebe co jsou hleděli, a čeho sami ze sebe hodni, že roztroušení; on pak místo roztroušení že je rozsíti chce, však z pouhé své milosti.

23. *ji* tu sobě zasnoubenou, jenž jest církev neb lid ten jesrahelský (o němž pod příkladem ženy a manželky i zpronevěřilé i zase na milost přijaté mluvil), rozmnožím a zemi jeho všelijakým požehnáním naplním. — *Loruchamou*, t. milostiv budu

2 vína. * Tedy zjednal jsem ji sobě z patnácti
stříbrných a z půldruhého chomeru ječmene,
3 * a řekl jsem jí: Za mnoho dnův seď mi, ne-
smilni, aniž se vdávej za muže, a já také
4 příčinou tvou. * Nebo za mnohé dny seděti
budou synové israelští nemajíce žádného krále,
ani žádného knížete, ani žádné oběti, ani žá-
dné modly, ani žádného efodu a terafimu.
* Potom pak obrátí se synové israelští a hle- 5
dati budou Hospodina Boha svého i Davida
krále svého, a předěšeni jsouce poběhnou
k Hospodinu a k dobrotě jeho v posledních
časích.

Hlava 4.

V otevřeném pak promlouvání spolně s obojím královstvím a potom obzvláštně s israelským má činiti. K obojímu království troje domlouvání patří. V prvním domlouvání I. Israelským oznamuje, že 1) života nešlechetného jsouce pomstu hroznou ponesou, 2) prorokům domlouvajíce těžce padnou se svými

---

Israelovi, jehož jsem prvé milosti své zbavil. Výš 1, 9. — *di*, t. teprv tehdáž, když já se nad ním smiluji, jej k sobě obrátím a napravím, sic jinak nemožné jest lidem samým ze sebe k Bohu se obrátiti. (Jer. 31, 18. Žid. 61, 3.)

1. *milou* etc., H. milovnou příteli; jakoby řekl: Lidu israelskému tím příkladem osvědč, že ačkoli se oni modlářstvím poskvrnili a s pohany spříznili; já však smlouvy manželské s nimi neruším, ani v lásce své k nim jsem ustydl. Nemáť pak též i tuto jinak ten boží rozkaz i jeho vykonání brán býti, než jako onen v první hlavě, o němž viz při v. 2. — *tak* etc., H podlé milování Hospodinova. — *patří*, t. zřetel svůj obracejí, víru, milování i doufání své a všecky žádosti tam přenášejí; neb toho slova často se v tom smyslu užívá v písmích svatých. — *kádě* etc., H. láhvice hroznů. Jedni to slyší na tělesné ožralství a za tím život rozpustilý a hovadný. Jiní vykládají, že modlářství a pověry Israelských k ohyzdnému ožralství připodobňuje.

2. *zjednal*, H. koupil. — *stříbrných.* Tou mzdou nevelikou, ano i stravou skrovnou a lehkou ukazuje, že ten lid v zajetí ne nějak nádherně a skvostně, ale v chudobě a nouzi i v hladu chován býti měl. Nebo 30 lotů stříbra, kdyžby služebníka vůl ztrkal, dáno býti mělo (Exod. 21, 32.), tuto pak toliko 15 stříbrných manželce. Též že na ječném chlebě místo pšeničného neb nějakého pochotnějšího přestávati měl; a ačkoli do času tak skrovně chováni býti měli (sami sobě toho příčinou jsouce, když Boha na sebe popudili), však že jeho býti nepřestávají, ale i v tom jejich vězení že on se k nim zná, což časem svým skutečně prokázati chce.

3. *seď mi*, t. zůstávej jako ovdovělá; jakoby řekl Bůh: Ačkoli nyní takový spůsob na sobě ukazujete, jakoby jste cele a v pravém pokání ke mně se obrátili; však já (znaje vaši vrtkost a nestálost, jak se rychle a snadně zase zpět uchylujete) ne tak hned pojednou vás přijmu, ale prvé zkusím, jak se stále v obrácení se ke mně míti budete, i v tom zajetí, chudobě, hladu a vdovství svém postaveni jsouce; o čemž hned dále. — *se vdávej*, H. nebuď muži. — *příčinou* etc., H. pro tebe. Jakoby řekl: Jakož ti mně k líbosti za jistý čas vdovou zůstati máš, tak i já tobě se strany své se zavazuji, žeť v tom víru držeti chci, tebe toliko samu předse za manželku svou míti, avšak do času víry tvé zkusiti i stálosti.

4. *za mnohé* etc: za dlouhý čas, t. jakž někteří vykládají za 70 let. Smyslí, že jednostejný čas Israelským k zůstávání v zajetí byl uložen, jako i Judským. Ale smyslu tomu jest odporné, že Israelští se již více z toho zajetí do Assyrie nenavrátili do země zaslíbené, IV. Král. 17, 18. Jiní smyslí, že nějaký počet Israelských a jako ostatkové se navrátili, ostatní tam zůstávající teprv v příští Mesiáše svého vysvobození očekávati měli. Smyslu tomu odpírá, že ne k ostatkům toliko, ale ke všemu lidu a celé společnosti jeho prorok mluví, a protož nemůže na tu nějakou samu hrstečku, kteráž se navrátila, to obracíno býti. Nejpodobnější smysl jest těch, kteříž vykládají, že to trvati mělo až do příští Kristova, skrze něhož vysvobození dokonalé státi se mělo všemu Israelovi (Luk. 1, 71., výš 2, 10.). Od tohoto pak proroctví až do splnění jeho v Kristu přeběhlo šest set a osmdesáte let, podlé počtu některých. — *seděti*: bydliti. — *terafimu*, t. obrázkův. Jakoby řekl: Vší světské i duchovní správy, až i toho pověrného svého náboženství pozbudou.

5. *Potom*, t. když čas Bohem vyměřený dojde a jim trápení a bída oči otevře, aby i na jeho otcovství (kteréhož dobrého bydla užívajíce znáti nechtěli) a dobrodiní předešlá i na svou přílišnou jich nevděčnost, až i na to, kam zabředli, pohleděti mohli. Tímť jich Bůh i potěšuje i jejich reptání vstříc vychází, aby hledíce na užitek kázně a cvičení jeho nestěžovali sobě pod jeho metlu hřbetu svého podkloniti. Přísl 3, 11. — *Hospodina*, t. všech zástupců a přímluvčích bůžků (v nichž jste mne prvé hledali) pominouce upřímo ke mně k Bohu svému půjdete. Viz výš 2, 9. — *Davida*: Nemíní osoby samého Davida, poněvadž on již tehdáž k otcům svým přiložen byl, ale toho, kdožby z ledví jeho na trůnu jeho seděl. — *předěšeni*, t. čitelností hříchů, hněvu božího a zatracení, aby toho všeho pozbyti a pokoje dobrého svědomí nabyti mohli, H. děsiti se budou k Hospodinu. — *jeho*, t. majíce k Bohu jistou důvěrnost, že jim té dobroty a milosti své ku potřebě spasení jejich uděliti ráčí. — *časích.* Na časy poslední proto odkládá, 1) aby Israelským ukázal, že jejich tvrdost a nepoddanost nemůže v krátkém čase skrocena a jako přelomena býti, ale dlouhého trestání že potřebují; 2) aby pobožných v naději a trpělivém na Pána očekávání posilnil, kdyžby nehned vysvobození se ukázalo, aby sobě nezoufali znajíce, že vždy ten čas, v němž Bůh sliby své plniti uložil, přijde. Těmi pak časy posledními rozumí se čas příští Krista na svět a splnění všech slibů božích. Pročež často, jakož od proroků svatých, tak i apoštolů dnové Kristovi časy posledními se jmenují. (Isai. 2, 2., I. Par. 1, 20.)

svodnými proroky, jejichžto a) učení bez umění, b) chlouba bez podstaty, c) oběti zlé užívání jest, začež pokuty zasloužili; 3) rozkošem obvykše a s modlářstvím se obírajíce nemohou trestání ujíti. II. Judské odvodí, aby Israelských neobcovali ani 1) modlářství, nebo ponesou zkázu, 2) lakomství, nebo přijdou na vyhynutí.

Slyšte slovo Hospodinovo, ó synové isra-
elští; neboť má rozepři Hospodin s obyvateli
země této, protože není žádné věrnosti, ani
žádného milosrdenství, ani žádné známosti
2 boží v této zemi; * ale proklínání a lži a vraždy
a zlodějství i cizoložství na vrch vzrostlo, a
3 vražda vraždu postíhá. * Protož kvíliti bude
země a umdlí všecko, což v ní přebývá, živo-
čichové polní i ptactvo nebeské, ano i ryby
4 mořské zhynou; * avšak žádný jim nedomlou-
vej, aniž jich kdo tresci; nebo lid tvůj po-
dobni jsou těm, kteříž se vadí s knězem.
5 * Protož, ó lide můj, ve dne padneš, padne ta-
ké i prorok s tebou v noci, zahladím i matku
6 tvou. * Vyhlazen bude lid můj pro neumění;
poněvadž jsi ty pohrdl uměním, pohrdnu i já
tebou, aby mi kněžství nekonal, a že jsi za-
pomněl na zákon Boha svého, i já také za-
pomenu se na syny tvé; * čím se více roz- 7
mohli, tím více hřešili proti mně; protož slávu
jejich v pohanění směním. * Oběti za hřích 8
lidu mého jedí; protož k nepravosti jejich
duše své pozdvihují. * Pročež stane se, jakož 9
lidu tak i knězi; nebo vyhledávati budu na
něm cest jeho a skutky jeho jemu vrátím;
* i budou jísti, avšak se nenasytí; smilniti 10
budou, ale nerozmnoží se; nebo nechtějí po-
zoru míti na Hospodina. * Smilství a víno a 11
mest odjímá srdce.* Lid můj dřeva svého do- 12
tazuje se, a hůl jeho oznamuje jemu; nebo
je duch smilství v blud uvodí, aby smilnili
odcházejíce od Boha svého. * Na vrších hor 13
obětují a na pahrbcích kadí, pod doubím a
topolím a jilmovím, nebo jest příhodný stín

1. *rozepři*, H. soud. Jakoby řekl: Poněvadž na prorocká napomínání a osvědčování nic nechcete dbáti, ani sobě usmysliti, a malí jsou vám proroci, vězteż, že Bůh s vámi sám chce zajíti a se soudy svými skutečně k vám přikročiti, kteréž vypravuje od v. 5. — *země této*. Nedí s některými v této zemi, ale hned všecky v tom zahrnuje; čímž ukazuje, že větší díl toho lidu uzdu sobě pustili, aby vyprázdnice ze sebe bázeň boží i stud lidský všelijakou nepravost provodili. — *věrnosti*: upřímosti, víry, pravdy, t. žádný žádnému věrně nedělá, ale všudy plno rozličných lstí. — *milosrdenství*: dobrotivosti, účinnosti. — *boží*, t. prázdni jsou té pravé a spasitelné známosti Boha, z kteréž i milování i bázeň synovská (jenž hřešiti nedopustí) pochází.

2. *proklínání*, J. křiva přísaha. — *na vrch* etc., H. přetrhlo se. — *vražda* etc., H. krve krví se dotýkají.

3. *země*. Jakoby řekl: Všudy všecko spustne, tak až odevšad sršeti bude. — *zhynou*, H. odjaty, sebrány budou.

4. *žádný*: žádný se nesvař, t. nic jim o to neříkej, nechceš-li od nich utrpěti, jakž dále vykládá. — *s knězem*. Jakoby řekl: Netoliko jsou nenapravitelní a neposlušní, ale i tak nestoudní, že se svými proroky a správci smějí se vaditi, jim odmlouvati, je mistrovati (Isai. 30, 10.), jakoby netoliko žádného učení od nich nepotřebovali, ale i je učiti a napravovati mohli. Takových jest i podnes mnoho. Viz v. 1.

5. *ve dne* etc. Jakoby řekl: Poněvadž mých otcovských milostných napomínání skrze mé služebníky proroky sobě nevážíte, budu já vám sám již skutkem kázati. Dnem pak a nocí rozumí čas ustavičný, že vždycky jedna žalost a bída za druhou na ně dotírati bude, tak jako noc následuje dne. A ač nejprvé lid obecný nepřátelům v moc upadne, jako ve dne, však zatím prorokům lživým, pochlebníkům jejich také noc nastane, že pomsty neznikou. Namítá též dnem pokojného jejich spůsobu a v jakémž přítomně byli, a tím se škodlivě kojili v hříších svých. — *matku*: viz výš 2, 2.

6. *pro neumění*, H. od bez známosti, t. že jsou zbaveni pravé známosti Boha a vůle jeho, o čemž verš 1. — *uměním*: známostí. — *na syny*. Jakoby řekl: Ač jsem v smlouvě s Abrahamem učiněné netoliko vám, ale i semeni vašemu dal se za Boha (Gen. 17, 7.); však poněvadž vy se své strany ji rušíte, a jáť jí, jakož vám, tak i synům vašim držeti nejsem povinen. Jiní to slyší na posloupnost kněžskou, že již více jedni po druhých, t. synové na místo otcův svých k úřadům kněžským přicházeti nebudou. Zapomínání i jiné náklonnosti mysli jak se Bohu přivlastňují, viz Soud. 2, 14.

7. *čím*, H. jak. — *tím*, H. tak. — *jejich*, t. všecko to, čímž oni se honosí a pyšně proti mně se pozdvihují, jako jejich bohatství, množství koní, příprav válečných; nebo tím že království israelské pýchalo, i nad judské se zpínalo, zjevné jest (IV. Král. 14, 9.); kdež král israelský sebe k ušlechtilému a spanilému cedrovému dřevu, krále pak judského k bodláku přirovnává; Bůh pak hrozí, že jim to nic neprospěje, ani ostojí.— *pohanění*: lehkost.

8. *k nepravosti* etc., t. žádost svou k nepravostem obracejí a po nich dychtí. Jakoby řekl: Že ti kněží (více břicho své nežli Boha a duše lidu milujíce) netoliko lidu z hříchů nevyvodí, ale žádostivi toho jsou, aby lid co nejvíce hřešil, jen aby oni hojnější a tučnější pastvu z obětí, kteréž za hřích obětovány byly, míti a tím lépe jimi týti mohli, jakž mluví Bůh I. Král. 2, 29.

9. *vyhledávati*, H. navštívím.

10. *nerozmnoží se*, H. neprotrhnou. — *nechtějí*, H. zanechali šetřiti.

11. *srdce*. Jakoby řekl: Těmito hříchy se obtěžujíce na to přicházejí, aby na Boha nedbali.

12. *Lid můj*, t. kterýž jsem sobě za zvláštní mimo všecky jiné národy vzal, ten se takové a tak veliké proti mně nepravosti dopouští. — *dřeva*, t. obrazů dřevěných. — *dotazuje se*: radí. — *hůl*, t. jakéž věštci při svých věštbách užívali a skrze niž se věcí tajných dovídati obyčej měli. — *smilství*, t. duchovního, jenž jest modlářství a pověry.

13. *jilmovím*: což vše Bůh zapověditi ráčil (viz Deut. 12, 2., Isai. 30, 22., též 40, 20) a tak ze zpoury a zúmyslnosti hřešili. — *příhodný*, H. do-

jejich; protož smilní dcery vaše a nevěsty
14 vaše cizoloží. * Toho-ližbych nevyhledával na
dcerách vašich, poněvadž smilní? a na nevěstách vašich, poněvadž cizoloží? poněvadž
i tito sami s nevěstkami se oddělují a s žen-
kami obětují? nýbrž lid tento, kterýž nechce
15 sobě srozumívati, padne. * Jestliže smilníš ty
Israeli, nechažť aspoň nehřeší Juda; protož
nechoďtež ó Judští do Galgaly, aniž vstupujte
do Betavenu, aniž přisahejte říkajíce: Živť jest
Hospodin. * Nebo jako jalovice zpěčující se 16
tak se zpěčuje Israel; jižť je pásti bude Ho-
spodin jako beránka na prostranně. * Efraim 17
stovaryšil se s modlami, nechej ho; * zpurné 18
je činí nápoj jejich, velice smilní; milují:
Dejte. Ochrancové jeho jsou ohyzdou; * pro- 19
čež zachvátí je vítr křídly svými, a tak za-
hanbeni budou pro své oběti.

Hlava 5.

V druhém domlouvání na správu obojí horle I. Israelských obmysly obviňuje tak v jistotě, jakož 1) je sám zná, že nemají chuti k Bohu, 2) je i oči jejich pronášejí, tak že i Boha na sebe velice rozhněvali, i sebe s potomky v zahynutí uvedli, a chceť Bůh, aby o tom věděli všudy. II. Na Judských výstupky stěžuje, pro něž s Israelem hněv boží ponese, 1) jemuž neodolá pomocí lidskou pro nepřemoženost síly boží, 2) jehož neukrotí leč pokáním svatým.

Slyštež to, ó kněží, a pozorujte dome israelský i dome královský poslouchejte; nebo proti vám soud tento jest, protože jste jen jako osidlo na hoře Masfa, a jako sítka rozestřená

---

brý. — *jejich*, H. jeho, t. každého toho dřeva. — *cizoloží.* Jakoby řekl: Že čeládky a domové vaši hříchy a hanebnostmi oplývají, jest u příčině to, že boží čisté pocty zanedbáváte a modlářství pášete. Tak i svatý Pavel mluví. Řím 1, 23. 24.

14. *nevyhledával.* Jiní: nebudu vyhledávati na dcerách vašich, t. nebudu dcer vašich pro smilství jejich trestati; ale k vaší větší lehkosti a hanbě tak jich nechám, aby duchovní smilství vaše tělesným smilstvím dcer vašich strestáno bylo, H. nenavštívil. — *poněvadž,* J. že tito (t. i muži) s nevěstkami oddělují to, cožby s ženkami obětovati měli. — *oddělují*, t. od Boha choté svého; nevěstkami a ženkami rozumějí pověry a modlářství. Jiní na tělesné smilství obracejíce vykládají na ten spůsob: Věci nejvýbornější od svých manželek se loučíce neb oddělujíce z domu svého vynášejí a je zjevně na odivu Bohu i lidem s nevěstkami (pod zástěrou náboženství) tráví a sžírají. — *padne*, t. pomsty na něj dojdou, tak aby sobě v nich žádné rady a pomoci nenalézal.

15. *Galgaly,* t. hned ani ku pomezí těch modlářů se nepřibližujte, abyste s nimi jaké spolky míti měli. Bylo pak Galgala na pomezí při Jordanu, a tam rozumí se že byl nějaký chrám k modlářství vyzdvižený; což ač zjevně se v písmích nepokládá, však dosti patrně se znáti dává Amos 4, 4., kdež se spolu ta dvě místa kladou, t. Betel, v němž jedno tele slité od Jeroboama postaveno bylo, a Galgala, a zmínka se činí o přestupování tam i o obětí modlářských rozmnožování. Viz Jos. 4. 20. — *Betavenu.* Jakoby řekl: Dům nepravosti, kteréžto místo tak jmenuje pro mnohotvárná modlářství proti Bohu, ježto prvé to místo od Jakoba patriarchy nazváno bylo Betel (Gen. 28, 19.) — *přisahejte*, t. mé čisté pocty (jejíž částka přísaha jest) s ohavným modlářstvím nesměšujte, sic jinak nevšelijak se přísaha zbraňuje. Deut. 6, 13., též 10, 20.

16. *prostranné.* Připodobňuje prorok lid ten israelský k jalovici bujné a neskrocené, kteréž každé pole i dosti prostranné k skákání malé bývá. Jakoby řekl: Tak všeliká jest zpoura a nepoddanost lidu toho, že žádnému řádu poddáni býti nechtějí, ale každý sám sobě volen a svoboden býti a jako prostranné místo k provozování vůle své míti chce; protož že jim uprostraní Hospodin, avšak k jinému cíli a konci, aby t. jakož beránek na pustinách sem i tam se toulaje bloudí, nevidě žádného stáda, k němužby se připojil; tak i oni, aby mezi pohany rozehnáni jsouce bez slova božího i jiných služeb zůstávati a v bludy rozličné ubíhati musili. Jiní na ten smysl, jakoby řekl: Israelští nyní bujní a zpurní jsou, ale však skrotí je, aby byli beránkům podobni. Aneb pásti je bude jako beránka, aby totiž vykrmen jsa zabit byl, tak i oni častých dobrodiní božích uživouce aby od nepřátel zhubeni byli. Isai 34, 6.

17. *Efraim*, Isai. 7, 2. — *modlami*, H. trapidly, viz Žl. 105, 36., Isai. 44, 9. — *nechej*, t. ty Judo žádných spolků s ním nemívej. Jiní to na proroka obracejí, aby t. lidu toho více nenapomínal, poněvadž tak nenapravitelní jsou.

18. *zpurné* etc., H. zpurný jest nápoj jejich, to jest: víno, jímž se nad míru přeplňují, činí to při nich, aby bujněli a tak Bohu pyšni byli; čehož potvrzuje v. 16. Podobné mluvení Přísl. 20, 1., kdež se to vínu připisuje, čehož ono při opilých příčinou bývá. Podobně i Efes. 5, 18. Často proroci obzvláštně toto pokolení obviňují z ožralství, Isai. 28, 1. 3. — *velice* etc., H. smilněním smilní. — *Dejte:* přineste, milují dary, t. po dařích a poctách dychtí, a na to se duší svou vylili. Přísl. 30, 5., Isai. 65, 11. — *Ochráncové*, H. pavézy, t. knížata, tak Žl. 46, 10. — *jeho*, t. pokolení toho Efraimova. — *ohyzdou:* lehkostí.

19. *zachvátí*, H. přivázal je vítr na křídlech. Minulý na místě budoucího času, viz v předml. pravidlo 9. — *je*, t. totéž pokolení. — *křídly*, t. hněv boží jako nějaká prudká vichřice rozptýlí je. — *oběti*, t. pro všelijaká modlářství.

1. *ó kněží*, t. i vy modlářští v Israeli i řádně zřízení v Judstvě; nebo ač předně k Israelským řeč svou prorok obrací, však za tou příčinou i Judských napomenutím potřebným nepomíjí, poněvadž ohavnosti Israelských před nimi tajné nebyly, a obojí jednostejným božím soudům poddáni býti musili. — *Israelský*, t. království israelské. — *královský*, totiž království judské, jenž se přidržíte krále řádně od

2 na vrchu Tabor; * nýbrž k zabíjení uchylujíce
se připadají k zemi; ale já ztresci každého
3 z nich.* Známť já Efraima a Israel není ukryt
přede mnou; nebo nyní smilníš Efraime, po-
4 skvrňuje se Israel. * Nemají se k tomu, aby
se obrátili k Bohu svému, protože duch smil-
ství mezi nimi jest; Hospodina pak znáti ne-
5 chtějí; * tak že i sama pýcha Israelova svědčí
vůči proti němu; protož Israel i Efraim pa-
dnou pro nepravost svou, padne také i Juda
6 s nimi; * a byť i se stády bravů a skotů svých
přišli hledati Hospodina, však ho nenaleznou;
7 vzdáliltě se od nich. * Hospodinu se zprone-
věřili; nebo syny cizí zplodili; jižť je sžíře
čas jednoho měsíce i s jměním jejich.
Trubte trubou v Gabě a na pozoun 8
v Ramě; křičte v Betavenu, kteréž za tebou
jest, ó Beniamine. * Efraim v poušť obrácen 9
bude v den kázně, když po pokoleních israel-
ských uvedu v známost pravdu.* Knížata jud- 10
ská jsou podobná těm, jenž přenášejí mezník,
pročež vyleji na ně jako vodu prchlivost svou.
* Utištěn jest Efraim, potřín soudem; však 11
sobě vždy libuje choditi za rozkazem králov-
ským.* Protož já byl jsem jako mol Efraimovi 12
a jako hnis domu Judovu.* Pročež vida Efraim 13

Boha ustanoveného, III. Král. 12, 20. — *soud*, totiž kterýž hned proti vám roznesu; o čemž v dalších verších. — *Masfa*: jest hora při Libanu, kdež jakž smyslí, čihaři neb lovci bývali, jako i na vrchu Tabor. Připodobňuje pak kněží k těm čiženbníkům proto, že jakož čihaři na těch horách osidla líčili, aby něco popadli, tak kněží svým učením a nepříkladným životem mnohé na zahynutí přivodili. — *Tabor*: o němž Soud. 4, 6.

2. *uchylujíce*, J. těch jenžby se uchýlili. — *připadají*, H. hloubají, t. jako myslivec neb čihař maje ptáky přitrhnouti do jámy se schylují. — *z nich*, t. slovem i skutečnou kázní, J. napravováním jsem všechněm. Jakoby řekl Bůh: Nechť se Israelští nevymlouvají, žeby z hlouposti a z nevědomí hřešili. Neboť jest zjevná při nich zpoura a neustupnost, tak že ačkoli jim ustavičně vůli svou skrze proroky oznamuji a je napravuji, však nic na to dbáti nechtějí. Jiní na ten rozum, jakoby se Bůh na lid israelský domlouval, že slovo jeho zamítali a o něm posměšně mluvili, že nic jiného v něm se nezavírá, než sama toliko domlouvání, žehrání a trestání, H. trestáním jsem všechněm.

3. *Efraima*. Jakoby řekl: Ačkoli se tím honosí, že dobrým a chvalitebným úmyslem, totiž pro mou čest a slávu a pro své spasení všecko, což před sebe béře, koná; však já vím, že on svých věcí a ne mé chvály hledá, za svými myšlenkami jde a ne má přikázaní plní. Protož což se jemu zdá, že pobožně a svatě koná, já o tom pravím, že není než ohavné smilství, poněvadž to jeho předsevzetí v mém slově základu žádného nemá. Odkudž viděti se může, za jaké to náboženství Bůh soudí, kteréž podlé pravidla slova jeho se nekoná. — *smilníš*, t. i duchem i tělem ve všelijakou ohavnost se vydávaje.

4. *Nemají* etc., H. nedávají skutkův svých k obrácení, J. nedopouštějí (jim) jejich skutkové (zlí). — *mezi*, H. uprostřed nich.

5. *vůči*, H. v tvář jeho; jakoby řekl: Není potřebí mnohých důvodův proti nešlechetnosti Israelově shledávati, sám ten spůsob jeho pyšný a nádherný dostatečně ukazuje zpouru jeho. Tak mluví Izaiáš 3, 9. — *s nimi*, t. jakož tovaryšství má v hříších a nešlechetnostech, tak účasten bude i pomsty.

6. *nenaleznou*. Jakoby řekl: Poněvadž sami sebe v obět živou a svatou Bohu neobětují (Řím 12, 1.), byť pak jakkoli mnoho a často obětí jiných zůstávajíce v svém pokrytství obětovali, nebudou s nimi přijati a oblíbeni (Isai. 1, 11.), sic jinak kdokoli právě kající jest a k Bohu, pokudž může nalezen býti (Isai. 55, 6.), se obrací, při tom se to plní, že nalézá, jakž Pán dí: Hledejte a naleznete (Luk. 11, 10.). — *vzdáliltě*, H. vytrhltě se od nich.

7. *zpronevěřili*, t. jako ženy cizoložné zrušivše víru duchovního manželství, o čemž výš 1. hl. — *zplodili*, t. syny své týmž pověrám a modlářství, v němž sami byli, vyučili, tak aby již malá čáka byla k nápravě, poněvadž se tak hluboce vkořenilo zlé. Jiní to slyší na smilství tělesné aneb na manželství Bohem zapověděné, že t. lid israelský spřízniv se s národy cizími dcery jejich sobě za manželky brali, své pak pohanům za ženy dávali. Což když se při nich nacházelo, volný přístup a příčina k tomu dána byla, aby i dítky jejich cizímu a pohanskému náboženství přivykly a od Boha odvedeny byly, o čemž sám Bůh předpověděl. Deut. 7, 3. 4. — *měsíce*, t. nedlouho jich stane, ale v krátkém čase a jako za jeden měsíc zahynou. Jiní vykládají, že každý měsíc jiná nová pokuta na ně dokročí. — *jměním*, H. díly, t. se vším cožkoli mají.

8. *trubou*: zkřikněte zhůru! — *v Gabě*, t. obojímu království i israelskému i judskému návěští dejte; nebo Gaba bylo město judské, Rama israelské, Betaven pak na poušti mezi obojím tím královstvím. — *kteréž*, J. (ten jenž) za tebou (jest) ó Beniamine, t. pozadu na tě udeří.

9. *pravdu*, t. když skutečně to, čímž jsem jim hrozil, vykonám. Jiní, uvedl jsem v známost pravdu, t. smlouvu svou, v kterouž jsem vešel s Israelem za starodávna, J. jakoby řekl prorok: Oznámil jsem jim všecku vůli boží a protož nemohou se vymlouvati nevědomím, ale sama zpoura a zarytost při nich jest.

10. *mezník*. Jakoby řekl: Ze svých mezí Bohem vyměřených vykračují a k témuž i lidu příčinu dávají, tak že ani Juda v svých mezech nezůstal, ale s Israelem od Boha odtrženým nešlechetnostmi a modlářstvím se spojil a tak spolu zároveň táhnou.

11. *soudem*, t. od národův cizích spravedlivým božím soudem. — *však* etc., J. že začal odcházeti po nečistotě. — *libuje*, t. dobrovolně a s chutí ve všecko zlé jde k vůli králi svému a k jeho rozkazu (III. Král. 12, 28, níž 7, 3.).

12. *hnis*, J. červ jenž dříví vrtá. Jakoby řekl: Nemají proč na mne spravedlivě naříkati. Nebo jakož mol ne odjinud přichází, ale v šatech se zléhne a hnis z porušení některých věcí v těle svůj původ má; tak i já těch pokut, jichž okoušeli, ne pro někoho jiného, ale pro jejich vlastní hříchy, jimiž mne hněvali a příčinu ku pomstě dávali, na ně jsem uvedl. A jakož mol šatů a hnis těla ne pojednou zkazí, ale pomaličku se rozjídá; tak i já pomalu jsem je stíral a jim návěští tím dával, aby sobě usmyslili a pokání z hříchů činili, kteřížto však neusmyslili sobě; protož již do konce je setru,

neduh svůj a Juda nežit svůj, utekl se Efraim
k Assurovi a Juda poslal ke králi, kterýžby
se o něj zasadil; ale on nebude moci zhojiti
14 vás, ani uzdraviti vás od nežitů. * Nebo já
jsem jako lítý lev Efraimovi a jako lvíče
domu Judovu; já, já uchvátím a ujdu s tím;
vezmu, a žádný mi nevytrhnete; * odejda na- 15
vrátím se na místo své, až se mi vinni dají
a hledati budou tváři mé.

Hlava 6.

A toť (pokání) má býti a) vyznání hříchů a pokut zasloužilých, b) v přiznání se k milosti boží v naději svaté, c) v zlepšování životů našich se setrváním při Bohu v jeho svatém požehnání. V třetím horle na oboje království I. s postýskováním, že v dobrém stálí nejsouce (ježto jim proroky svými k cvičení svatému sloužil a podstatu pravé pocty boží vydal) smlouvu jeho tak vzácnou ruší. II. Oznamuje, kterak v království 1) israelském při správě světské i duchovní s mnohým modlářstvím hříchové se rozmnožují, 2) judském z tovaryšstva Israelova hříchové se pučí.

V úzkosti své ráno hledati mne budou
řkouce: Pojďte a navraťme se k Hospodinu;
2 * nebo on uchvátil a zhojí nás; ubil a uváže
3 rány naše; * obživí nás po dvou dnech, dne
třetího vzkřísí nás, a budeme živi před obli-
čejem jeho, tak abychom znajíce Hospodina
hojněji jej poznávati se snažovali, když jako
svitání jitřní spraven bude východ jeho, a při-
jde nám jako déšť jarní a podzimní na zemi.
4 * Což mám činiti s tebou, ó Efraime? což mám
činiti s tebou, ó Judo? ano všecka vaše do-
brota jest jako oblak ranní a jako rosa jitřní,
kteráž tudíž odchází. * Protož otesával jsem je 5
skrze proroky i zbil jsem je řečmi úst svých,
aby soudův tvých světlo vzešlo. * Nebo mi- 6
losrdenství oblibuji a ne obět, a známost Bo-
ha více nežli zápaly. * Oni pak smlouvu mou, 7
jakoby lidská byla, přestoupili, a tuť se mi
zpronevěřili. * V Galadě jedno každé město jest 8
plné činitelův nepravosti, plné šlepějí krvavých;

---

aby nikdež pomoci nalezti a jako zhojeni býti nemohli, jakž další verš ukazuje.

13. *neduh*, t. mdlobu svou, že nemohl sám král Manahem království, v kteréž se uvázal, obhájiti, musil pomoci Fulovy potřebovati. — *utekl*, H. odešel, t. Manahem král israelský. IV. Král. 15, 19. — *Juda*, t. Achaz král judský. IV. Král. 16, 7., II. Par. 28, 16. etc. — *kterýžby*, J. vlastně Jareb, tak 10, 6. — *ani* etc., H. ani uzdraviti od vás nežitů.

14. *jsem* etc. Jakoby řekl: Již ne tak poznenáhlu a nepatrně vás hubiti budu, ale zjevně proti vám povstanu, tak že vás žádný z ruky mé nevysvobodí.

15. *navrátím se*, t. od nich se vzdálím a tvář svou skryji, aby mé přítomnosti a pomoci necítili ani viděli.

1. *ráno*, t. s pilností, bez odkladu. Přísl. 1, 26. — *budou*: pobožnější, aneb prorok sám jiné předcházeje dobrým příkladem. Isai. 59, 12. — *Hospodinu*, t. v pravém pokání, neb jsme od něho svými hříchy a nepravostmi se vzdálili. Isai. 59, 2.

2. *uchvátil*: popadl, t. jako lev k roztrhání, tak jakž pohrůžku učinil. Výš 5, 14. — *zhojí*, t. zase přijme a vše k nápravě přivede, ačkoli jako roztrhaní a sem i tam rozplašení jsme.

3. *dnech*, t. tudíž a mimo naději (podobně Žl. 29, 6. počet jistý za nejistý se pokládá jako jinde často, týž smysl dalších slov). — *obličejem*, t. to teprv bude právě živu býti, když jeho ochotnou a přívětivou tvář k sobě obracenou cítiti budeme, sic jinak, když Bůh tvář svou skrývá, život člověka ne životem, ale smrtí vlastně slouti může. — *snažovali*, H. sstíhali. — *jarní*, H. malkoš; míní se ten déšť vlastně, kterýž přichází již na poodrostlé obilí, a již i vymetané, aby obilí růsti a v klasy i zrno jíti mohlo (a že pak to z jara bývá, může nazván býti jarní déšť). Moreh pak neb joreh slove déšť, kterýž hned po zasetí přichází, aby símě zavlaženo jsouc mohlo se ujíti i vzcházeti, a ten podzimní slouti může.

4. *s tebou*, t. co jiného než to, což jsem předpověděl ve verši 14. i 15. hlavy předešlé. Tím pak spůsobem na jejich vlastní svědomí se odvolává a dobývá, mohou-li spravedlivě a slušně čeho jiného od Boha očekávati, J. cožbych více učiniti měl, t. nad to, což jsem již vám dobrého činil hned od toho času, jakž jsem vás zvolil. Podobně Isai. 5, 3. 4. — *dobrota*, H. dobrotivost. — *odchází*. Jakoby řekl: Velmi vrtcí a nestálí jste v dobrém.

5. *otesával*: sekal, t. svými pohrůžkami a soudy skrze proroky vynesenými jsem je jako nějaké sukovaté a nerovné dříví osekával, škodlivé věci odtínal a tak je sobě spůsoboval, ale ne mnoho při nich vzděláno. — *soudův*, t. v nichž jsi ty Israeli měl choditi a jich ostříhati, jakoby řekl: Neskrylť jsem toho před tebou, coby činiti měl, ale všeckoť jsem to v známost uvedl, tak jasně, jako když slunce na obloze nebeské vzchází a všecky věci svou září osvěcuje.

7. *jakoby* etc., J. jako jiní lidé, t. jakož jiní cizí národové v bezpečnost se vydávají, tak i oni smlouvu mou přestupujíce hříchů se dopouštějí. Jiní vlastně: jako Adam, t. jakož Adam hned na počátku zhřešil, tak i oni nic nejsou od otce svého Adama rozdílní. Jiní, jako lidé přestoupili smlouvu, tak podlé spůsobu neb povahy přirození lidského, jenž nikoli samo ze sebe v dobrém státi nemůže. — *a tuť*, t. při smlouvě, v níž Bůh jistou a dobře libou vůli svou zavříti a jim ji v známost uvesti ráčil; jakby se míti měli při vší poctě a službě jeho i při obětech v jakém smyslu i úmyslu je vykonávati, až i k sobě vespolek jak se chovati, H. tam, J. to slovíčko obracejí k vlasti jejich, t. k zemi svaté neb zaslíbené, kteréž poskvrnili ohavnostmi svými modlářskými.

8. *Galadě*. Byla Galad krajina ještě před Jorda-

9 * rota pak kněžstva jejich jsou jako lotři, kteříž na někoho čekají na cestě, kudyž se jde do Sichemu; nebo zúmyslnou nešlechetnost
10 páší. * V domě israelském vidím hroznou věc;
tam smilstvím Efraimovým poskvrňuje se
Israel; * ano i u tebe, ó Judo, vsadil Efraim 11
rouby své, když jsem já zase vedl zajatý lid svůj.

Hlava 7.

Nyní obraceje se prorok ke království israelskému domluvou je tresce a pokojně namlouvá. — Domlouvání v sedmerém kázaní obsáhl: V prvním, se stýskáním I. nenapravitelnost jejich v hříších, kteréž páchají domácně i obecně při správě duchovní i světské, obviňuje; II. na zatvrdilost jejich ku poznání pokut žehře, že k hledání pomoci boží neochotni, lidské pak nesmyslni jsou. Nebo tak 1) v hněv boží padnou, 2) svých činů zle zaživou, poněvadž a) Boha se spouštějí a b) v nouzi ho jen pro břicho své nestále ctí.

Když léčím Israele, tedy zjevuje se nepravost Efraimova a zlosti samařské, nebo
provodí lež; do domu zajisté zloděj vchází,
2 vně pak loupež provodí lotrovstvo; * aniž na
to pomýšlejí v srdci svém, že na všecku nešlechetnost jejich pamatuji a již je obkličují skutkové jejich, kteříž před mým obličejem
3 jsou. * Nešlechetností svou obveselují krále a
4 klamy svými knížata. * Všickni napořád cizoloží podobni jsouce peci hořící zapálené od pekaře, kterýž nedbá bdíti zadělaje těsto, ažby
zkysalo. * V den krále našeho k nemoci jej 5
přivodí knížata láhvicí vína, tak že i on vztahuje ruku svou s posměvači. * Nebo přiložili 6
k úkladům srdce své, podobné peci, kteráž, když celou noc spí až do jitra pekař jejich, hoří jako oheň plamenem; * všickni 7
napořád rozpáleni jsou jako pec a sžírají soudce své; všickni králové jejich padají, aniž kdo z nich volá ke mně. * A tak Efraim 8
s národy smísil se; pročež Efraim bude jako
chléb podpopelný neobrácený; * anobrž již jedí 9

---

ném od Mojžíše polovici pokolení Manassesovu daná. (Num. 32, 1.) J. rozumějí o jednom z měst útočistných (o nichž viz Jos. hl. 20., Num. 35, 9. Deut. 19, 2). — *šlepějí*, H. šlakované od krve.

9. *rota*, H. tovaryšstvo kněží, jakoby řekl: těch kteříž měli jiným býti původem vší spravedlnosti i milosrdenství k bližním. — *čekají*: číhají. — *na cestě*, H. cestou do Sichema, J. ramenem, t. jednomyslně.

10. *Efraimovým.* Jakoby řekl: Efraimovo pokolení to královské maje býti jiným za příklad vší pobožnosti a svatosti, jest příklad a vůdce ke vší nešlechetnosti všemu Israelovi.

11. *vsadil*, H. položil. — *rouby*, J. žeň. Jakoby řekl: k hříchům těm, v nichž sám byl a zvláště k modlářství i tobě příčinou byl a posloužil a jako stromů zlých naštěpoval, aneb semena nedobrého nasál.

1. *zjevuje*: odkrývá se. Jakoby řekl: Čím více jim k nápravě posloužiti usiluji, tím oni více ve zlém se posilují a zarputilí jsou. — *loupež*: vpád činí. Jakoby řekl: Lid israelský jest vnitř i zevnitř mnohými hříchy a nešlechetnostmi poskvrněn.

2. *pomýšlejí*, H. říkají. — *skutkové*, t. pomst a pokut mých spravedlivých pro své zlé skutky již okoušeti musejí. Jiní na ten rozum; jakoby řekl: Plni jsou všelijakých nešlechetností a zlých skutkův, jimiž se, jakoby vojskem nějakým opatřeni byli, chlubiti a honositi smějí.

3. *krále*, t. pášíce modlářství a sloužíce telatům zlatým jemu k vůli. Viz výš 5, 11. — *knížata*, t. i knížatům zalíbiti se chtíce modlářství se dopouštějí proti vlastnímu svému svědomí vědouce, že zle činí.

4. *od pekaře.* Jakoby řekl: Ač jim k tomu, aby modlářství páchali, král příčinu dal (kterýž se pekaři připodobňuje), avšak i sami od sebe k modlářství schopni jsou, jako oheň zanícený k hoření. Pročež výmluvy spravedlivé míti nemohou, žeby to toliko k vůli své vrchnosti činiti musili. — *bdíti*, t. ten oheň vyhrabati a přetrhnouti, tak že ta vrchnost Israelských byvši původ toho ohně ohavností modlářských, však ho nepřetrhovala, ale nad tím jako dřímala a spala.

5. *našeho*, t. v den památný buď narození krále, buď korunování jeho, aneb ustavení nějaké památky a slavnosti od něho (čehož příklad viz III. Král. 12, 32.) majíce spolu i s králem takové boží dobrodiní připomínati a z něho Bohu děkujíce s bázní boží a s potěšením střídmě hodovati, vydávají se obojí v ohyzdné ožralství až do nemoci neb zkázy svého zdraví, viz Isai. 28, 1. 3. 7. — *vína.* Jakoby řekl: Nemírným ožralstvím a připíjením sobě z velikých nádob. Isai 5, 22. — *s posměvači*, t. nestydí se lehkomyslně sobě počínati, tovaryšiti a kvasiti i s ledajakýmis lidmi nevážnými, kteříž ze své převrácenosti i z ožralství na to přicházejí, aby i z Boha i z lidí toliko své žerty a posměšky měli; o jakýchž viz Přísl. 1, 22., též 9, 7. Žl. 1, 1.

6. *přiložili*, H. blízké učinili. — *pekař.* Jakoby řekl: Král neb vrchnost maje podlé povinnosti své neřády přetrhovati, na ně se skrze prsty dívá a jich rozšiřovati pomáhá, viz v. 4. — *oheň*, H. oheň plamene.

7. *soudce*, t. sami se proti vrchnosti své roticce a postavujíce, je hubí a mordují, jakž se stalo Zachariášovi, Sellumovi, Fakejovi a Fakeovi, o nichž viz IV. Král. hl. 15. Jiní na ten rozum, že lid israelský svými hříchy toho sobě zasluhovali, aby jim Pán Bůh ze spravedlivé své pomsty dobré a věrné správce duchovní neb světské odjímal.

8. *neobrácený.* Jakoby řekl: Jakož lačný člověk nemůže toho dočekati, ažby se chléb dopekl, ale téměř na poly surový jí; tak okolní nepřátelé Efrai-

cizozemci sílu jeho, ačkoli on toho nezná, i šedinami prokvitaje, však vždy toho nezná.
10 * A ačkoli pýcha Israelova svědčí vůči proti němu, však se nenavracují k Hospodinu Bohu
11 svému, aniž ho hledají s tím se vším; * ale Efraim jest předse jako holubice hloupá, bez srdce; k egyptskému králi volají, k assyrské-
12 mu se utíkají; * protož když k nim odejdou, roztáhnu na ně sítku svou a jako ptactvo nebeské přitrhnu je; kárati je budu, tak jakž slýcháno bylo o tom v shromáždění jejich.
13 * Běda jim, že jsou poběhli mne; nebo zpuštění přijde na ně, protože se mi zpronevěřili, ježto jsem já je vykoupil, ale oni mluvili proti
mně lži. * A nevolali ke mně ze srdce svého, 14
když kvílili na ložcích svých; toliko pro obilí a mest shromážďujíce se obracejí se ke mně;
* ježto já potrestav posiloval jsem ramen je- 15
jich, ale oni proti mně všecko zlé smýšlejí.
* Navracujíť se, ale ne k Nejvyššímu; jsou ja- 16
ko lučiště omylné; pročež padají od meče knížata jejich od rozhněvání jazyka jejich, což jest jim ku posměchu v zemi egyptské.

Hlava 8.

V druhém hroze nepřítelem pro hříchy jejich I. horlí proti 1) modlitbám jalovým, 2) vrchnosti nehodně sobě vystavování, 3) modl dělání, ježto i to vyhubeno bude jako daremné dílo rukou lidských. II. Hrozí pokutou 1) tělesnou, a) hladem a b) soužením od bližších, dalších i domácích; 2) duchovní a) pro modlářství a b) opuštění zákona α) zavržením obětí jejich a β) opuštěním jich, aby ani v hražených městech neostáli.

Přičině k ústům svým troubu rci: Ai letí jako orlice na dům Hospodinův, protože přestoupili smlouvu mou a proti zákonu mému
2 převráceně činili, totiž * Israelští, jenž ke mně
3 volají řkouce: Bože můj, známeť tě. * Opustilť jest Israel dobré, protož jej nepřítel sstíhati bude. * Oniť ustanovují krále, ale beze mne, 4
knížata vyzdvihují, k nimž já se neznám; ze stříbra i ze zlata činí sobě modly k svému
zkažení. * Opustíť je tele tvé, ó Samaří, když 5
se zažhne prchlivost má na ně; až dokavadž
nebudou moci ostříhati nevinnosti? * Však i ono 6

movi jej s chutí loupiti a beze všeho odkládání ssužovati a jako chléb nějaký jísti budou.

9. *šedinami* etc., H. šedina pokropila na něj. Jakoby řekl: Ačkoli již nejednou pokutami mými strestáni jsou, tak že div neošedivějí v nich; avšak žádné nápravy při nich neviděti, J. ačkoli mají léta, však nic tím rozumnější a moudřejší nejsou.

10. *proti* etc., H. v tvář jeho. — *se vším*, t. o čemž i níž v. 14 i 15.

11. *hloupá*. Jakoby řekl: Veliká hloupost, jako při nějaké holubici, při nich v tom se vidí, že se k těm o pomoc utíkají, od nichž po malých časích zajati býti mají. A tak když před jedněmi nepřátely se opatrují, druhým v ruce lezou, a rovně tak činí, jakoby holubice utíkajíc před jestřábem pod síť čížebníku se schovala a tu svým životem bezpečna býti chtěla. Podobně níž 10, 11. k jalovici jej připodobňuje. — *volají*, t. o pomoc, čehož příklad viz IV. Král. 17, 4. — *se utíkají*, H. chodí, viz výš 5, 13.

12. *tak jakž* etc., H. podlé slyšení shromáždění. — *o tom*, t. zkažení proroků. IV. Král. 17, 13.

13. *lži*. Jakoby řekl: Ačkoli jsem je častokrát hrozných zprošťoval nebezpečenství a zahynutí; však nic se nepolepšili, ani mně té cti dáti chtěli, anobrž po mém jich vysvobozování ještě horší byli a jsou.

15. *ramen*, t. v mdlobách jejich snášel jsem je a v nedostatcích spomáhal.

16. *omylné*, H. lsti, t. jakož lučiště tak naměřeno bývá, aby přímě střelu k cíli doneslo, avšak ono ne jednou naději střelce zmýlí: tak oni také, ačkoli se pěkně staví, jakoby se polepšiti chtěli a svými všemi snažnostmi k cíli pravému, totiž ku pobožnosti směřovali; avšak hned zase k svým navyklostem se obracejí. Tak podobně o jejich dobrotě prorok výš 6, 4. mluví. — *jazyka*. Jakoby řekl: Proto na tě ta pokuta dokračuje, že modlářství svého, v němž po uši vězeli, neustupně zastávali a prorokům se nestydatě s hněvem protivili, i svou zlost na ně vylévali; jakž to i oni činili. Isai. 30, 10., Jerem. 44, 16. — *egyptské*. Totiž netoliko od nepřátel, ale i od těch, v nichž svou naději složili a k nimž o pomoc své zření měli, posměch snášeti musejí.

1. *troubu*, t. ty Oseáši netoliko oznam, ale hned zvučně provolej boj, jenž se na ně valí, poněvadž na prosté oznamování nic nechtí dbáti, aby aspoň tím ze sna svého probuzeni byli. — *orlice*, t. nepřítel rychlý a velmi mocný se přibližuje. — *Hospodinův*, t. na království neb lid israelský; nebo že tu chrám jerusalemský nemíní, zjevné jest z toho, že v tom kázaní nemluví o království judském, ale o israelském.

2. *volají*, t. jenž se ke mně ústy a samou zevnitřní tvárností, srdcem ode mne vzdáleni jsouce štědře přiznávají.

4. *beze mne*, H. ne ze mne, jakoby řekl: ježto vlastně mně samému náleží krále ustavovati. Přísl. 8, 15., Řím. 13, 1. — *zlata*, viz Isai. 46, 6. — *modly*, H. trapidla, viz Žl. 105, 36., Isai. 44, 9. — *k svému* etc., H. aby vyťat byl, t. ten národ.

5. *tele*. Jakoby řekl: Nespomohouť jim a nevyňmou jich z mé kázně telata jejich, kteréž sobě za bohy vzali. III. Král. 12, 28., H. opustilo. Viz pravidlo 9. v předmluvě. — *nevinnosti*: čistoty.

6. *Israele*, t. jakož tam na poušti ono tele ne z poručení mého ani z přinucení čího neb návodu pohanského, ale sami od sebe slili (Exod. 32, 8.); tak tuto za Jeroboama sami jste sobě to smyslili,

Dle A. Rethel-a kreslil König, ryl Pokorný.

Daniel v jámě lvové.

(Dan. hl. 6.)

jest od Israele, řemeslník je udělal, a neníť
Bohem; nebo drtiny budou z toho telete sa-
7 mařského. * A poněvadž větru rozsívají, takéť
vichřici žíti budou, ani stébla žádného míti
nebudou, úroda nevydá mouky, a by pak i vy-
8 dala, cizocemci to shltí. * Shlcen bude Israel,
tudíž budou mezi pohany jako nádoba, v níž
9 není žádné líbosti; * protože se oni utíkají
k Assurovi, oslu tomu divokému, jenž jest to-
liko sám svůj, a že Efraim sobě najímá mi-
10 lovníky; * a ačkoli najímají pohany však na-
darmo; tudížť je sberu, anobrž jižť jsou oku-
sili něčeho pro břímě uložené od krále nad
knížaty. * Nebo vzdělal Efraim mnoho oltářů 11
k hřešení; máť pravím oltáře k hřešení; * ale 12
toho, což jsem jemu zvláštního v hojnosti na-
psal v zákoně svém, neváží sobě rovně jako
cizí věci. * Z obětí darů mých obětují maso 13
a jedí; ale Hospodin neoblibuje jich; protož
jižť zpomene na nepravost jejich a vyhledá-
vati bude hříchův jejich, že se oni do Egypta
navracují, * a že se zapomenul Israel na Uči- 14
nitele svého a nastavěl chrámů, a Juda vzdě-
lal mnoho měst hrazených; protož pošli oheň
na města jeho a sžíře paláce jeho.

Hlava 9.

V třetím prorok 1) odvodě Israelské od pochloubání se v hříších, poněvadž jimi připraví se o chléb, obydlí svá, služby a slavnosti svaté, předpovídá, že Bůh den uložil, den k odplacení, aby, a) ukáže jim, jaké svůdce mají a v jaké hříchy vlezli, a b) připomena, co jim dobrého Bůh dal, a jak zle to vážili sobě, c) ukázal pokutu jim i dítkám jejich uloženou. 2) Ohradiv se, že jim těch pokut nežádá, dokládá, že hříchy svými tak Boha k hněvu popudili, aby od nich lásku odejma je i hubil, i nepřátelům v pohrdání vydal.

Neraduj se Israeli s plésáním jako jiní
národové, že smilníš odcházeje od Boha svého
a miluješ mzdu nevěstčí po všech obilnicích.
* Obilnice ani lisice nebude jich pásti, a mest 2

---

abyste za Boha sobě telata vzali (III. Král. 12, 28.). Protož nemůžete se přede mnou něčím vymluviti, ani na koho viny sčítati. — *drtiny*, H. drtiny bude neb drobty.

7. *míti*, H. jemu. — *shlti*, t. aby se zdálo, že takové cesty vyhledali, aby jim to, o čež usilují, nikoli chybiti nemohlo, a by pak poněkud k tomu došlo, však s tím se vším k dobrému cíli jim to nepřijde, ale všecko od nepřátel v nic obráceno bude. Může však to i tak rozumíno býti, že v úrodách nedostatek trpěti musejí, a pakli se jim co urodí, to všecko od nepřátel pobráno bude.

8. *Shlcen*, H. minulý čas, viz pravidlo 9. v předmluvě. — *líbosti*. Jakoby řekl: budou povrhel a mrzáci již i u pohanů; nýbrž jako nádoby nějaké k nečistotám a smradům oddané, byvše prvé zvláštním božím lidem nade všecky jiné národy zvýšeným a Bohu za chrám posvěceným. Deut. 33, 29.

9. *utíkají*, H. vstupují. — *oslu*. Jakoby řekl: Jemuž rovně tak mnoho jest do jiných, aby jim pomáhal, jako divokému oslu do lidí, kterýž toliko své pastvy hledí, J. utíkají se (k) Assurovi, (jako) osel divoký samotný sobě; a vykládají to na ten rozum, že jakož divoký osel sem i tam běhá, tak i oni jednak sem jednak tam jako nerozumné hovado, až i k assyrskému králi o pomoc běhali, výš 7, 11. — *jenž* etc., H. samotnému sobě. — *milovníky*, H. milosti, t. z peněz sobě najímali přátely a tovaryše z Assyrských, aby jim v čas nebezpečenství pomocni byli. Čehož příklad viz IV. Král. 15, 19. Z podobné převrácenosti obviňuje Bůh Isai. hl. 30., Ezech. 16, 33.

10. *sberu*, t. hromadně neb pospolu sbiji. Jakoby řekl: Ačkoli sem i tam naruzno do rozličných zemí pomoci hledajíce se rozbíhají, však je shledám, tak že mi neujdou; o čemž níž 9, 6. — *jižť*, etc., H. počali málo, J. bolestili. — *břímě*, t. daň uloženou, kterouž zadržel Osee Salmanasarovi a tím jeho na se vzbudil. IV. Král. 17, 4. — *knížaty*, t. krále assyrského, jenž mnohá knížata pod sebou měl. Viz Isai. 10, 8.

11. *vzdělal*, H. rozmnožil. — *oltářů*. Proti přísné zápovědi boží. Lev. 17, 3., Deut. 12, 5. Viz Jos. 22, 10. i dále, Jer. 11, 13. — *k hřešení*, t. čímž nekonají služby mé, jakž se jim zdá, ale mne na prosto dráždí a popouzejí.

12. *zvláštního*, H. rybbe; i zvláštní znamenité věci, i hojnost jich znamená. — *neváží*, H. smýšlí se, t. o tom.

13. *darů* etc. aneb poct mých, t. kteréž mně přinášejí. — *neoblibuje jich* A) proto, že samými těmi zevnitřními obětmi Boha odbývají, bez opravy vnitřní, poslušenství Boha, pravého pokání. Viz podobně Přísl. 15, 8., též 21, 27. Výš 6, 6. B) Že při tom více svých věcí nežli boží pocty a služby hledali, aby totiž hodovali a břicho své pásli; pročež i oběti jejich z potupy prostým masem nazývá. — *vyhledávati*, H. navštíví. — *se oni* etc., J. oni se do Egypta navrátí. — *navracují*, t. ani v poddanosti Bohu nestojí podlé smlouvy s nimi učiněné, aniž slouží Assyrskému podlé připovědi, ale skrze poselství ke králi egyptskému, s nímž se smlouvají. IV. Král. 17, 4.

14. *chrámů*, t. modlářských, ježto Bůh jediný toliko chrám míti chtěl, t. jerusalemský, a k tomu všech zřetel obrátil. (Výš při verši 11.) — *hrazených*, t. aby doufání své od Boha na ně přenášel. — *pošli* etc, J. dopustím oheň na města tohoto (t. Judy), když již popálí paláce onoho (t. Israele).

1. *národové*: pohané. — *obilnicích*: stodolách. Jakoby řekl: Nezalibuj se sám sobě v svém štěstí, kteréž připisuješ těm poctám činěným cizím bohům a modlám pohanským; nebo ty služby nic jiného nejsou než smilství, jehož ty se tím úmyslem do-

3 pochybí jim; * aniž budou bydliti v zemi Ho-
spodinově; ale navrátí se Efraim do Egypta
4 a v Assyrii věci nečisté jísti budou; * nebu-
dou obětovati Hospodinu vína, aniž příjemné
jemu budou oběti jejich; neboby jim byly jako
chléb těch, jenž kvílí, z něhož kdožby koli
jedli, poskvrniliby se, protože chléb jejich
v čas kvílení nad mrtvým jejich nemá přichá-
5 zeti do domu Hospodinova.* Co pak činiti bu-
dete v den slavnosti a v den svátku Hospo-
6 dinova? * Nebo ai zahynou skrze poplénění;
Egypt sběře je a pohřbí je Memfis; rozkoš-
nými pokoji, v nichžto stříbro své chovali, kopřiva
dědičně vládnouti bude a bodláčí v domích
7 jejich zroste. * Nebo přijdou dnové navštívení,
přijdou dnové odplacení, i poznají to Israel-
ští, že všeliký ten prorok jejich jest blázen, ší-
lený a člověk ničemný, pro množství nepra-
vosti tvé ó Israeli a velikou nenávist tvou.
8 * Prorok, jenž stráž drží nad Efraimem spolu
s Bohem mým, jest osidlem čihařským na všech
cestách svých, nenávist jest i v domě Boha
jeho. * Hlubokoť jsou vešli v hříchy a porušili 9
se tak jako za dnův Gaby; pročež zpomene
Bůh na nepravost jejich a vyhledávati bude
hříchův jejich řka: * Jako hrozny na poušti 10
tak jsem byl nalezl Israele, jako ranní fíky
v prvotinách jejich; popatřil jsem na otce va-
še; oni pak odešli za modlou Belfegor a oddali
se té ohavnosti; protož budouť ohavní, tak
jakž se jim líbilo. * Nebo Efraim jako pták 11
zaletí i sláva jejich hned od narození a od
života, nýbrž hned od početí. * A byť pak 12
i odchovali syny své, však je zbavím věku
zmužilého; nýbrž i jim samým běda, když já
se od nich odvrátím. * Efraim, jakýž vidím 13
Tyr, tak vštípen jest v obydlí svém; avšak
Efraim vyvede k mordéři syny své. * Dej jim 14
Hospodine; coby jim dal? dej jim život ne-
plodný a prsy vyschlé. * Všecku zlost svou 15
v Galgale provodí, protož i tam jich nenávi-
dím, nýbrž pro zlost skutkův jejich vyženu je

---

poušti a to nejvíce obmýšlíš, aby hojnost obilí i jiných úrod míti mohl, mysle, že toho ne od Boha živého, ale od těch modl za svou poctu, kterouž jim činíš, dosahuješ; ale zle smýšlíš, zmýlí tě naděje; o čemž hned v druhém verši. Tak podobně smyslili i oni, o nichž Jer. 44, 17.

2. *pásti*, t. žádné úrody na polích ani na vinicích míti nebudou, aneb, by pak i v hojnosti země obilí neb vína vydala, že však ty věci nebudou míti takové moci, aby užívajícím jich a zvláště pak těm modlářům k duhu přicházeti a je živiti mohli. Na ten smysl mluví Ezech. 4, 16., též 5, 16. Tak podobně Mojžíš Deut. 8, 3. Též Kristus Mat. 4, 4. — *pochybí*, H. sklamá jemu, t. Israelovi.

3. *jísti* etc., t. jsouce zbaveni i čistých božích služeb pohanům podobni učiněni budou, a proti zjevné boží zápovědi (Lev. hl. 11., Deut. hl. 14.) věcí nečistých za pokrm užívati budou.

4. *příjemné*, H. sladké. — *jim* etc. Nebo v takovém zámutku nenáleželo svatým věcem obcovati; viz Lev. 10, 19., Deut. 12, 18., Num. 10, 10. — *protože* etc., J. nebo chléb jejich (jest) chléb duše jejich; jakoby řekl: toliko budou míti chléb ku pokrmu svému, a ne k tomu, aby ho k obětem užívali, tak jako dokudž v zemi své bydlili, obyčej činiti měli. J. chlebem duše míní pokrm, jehož v čas nouze loupežně dobývati měli, jakýchž věcí nesslušelo do chrámu nositi a Pánu Bohu obětovati. — *mrtvým*, H. duší, tak Lev. 21, 1.

5. *slavnosti*, t. v čas boží pomsty. Jakoby řekl: Co již tehdáž před sebe vezmete, když čas pomsty od Boha uložený na vás přijde; když netoliko nebudete moci hovádek k obětem bíti a obětovati, ale ještě i vy sami biti a mordováni budete. Nazývá pak čas té pomsty boží dnem slavnosti boží, viz Isai. 34, 6.

6. *zahynou*, H. odešli od vyhubení. Minulý místo budoucího času, viz pravidlo 9. v předmluvě, tak i hned v. 7. — *sběře*, t. domnívati se budou, že v Egyptě, utekouce se tam, při hrdle zůstanou; ale ti obyvatelé jako ptáčky nějaké sberouce je a zjímajíce pohubí. — *Memfis*, H. Mof, jinak Nof, bylo hlavní město a velmi slavné v zemi egyptské, viz Isai. 19, 13. — *rozkošnými* etc., H. žádosti stříbru jejich. — *stříbro*, t. jakékoli klénoty aneb stříbrné modly. — *domích*, H. stanech. — *zroste*, t. všecko všudy zpustne a jako lesem poroste.

7. *člověk*, H. muž větru neb ducha, jakoby řekl: Teprv porozumějí tomu Israelští, že jsou oklamáni a podvedeni úlisnou řečí lstivých proroků, kteříž je pokojem a bezpečností daremně těšívali, a jich v zlém předsevzetí jejich posilňovali. — *nenávist*. Jakoby řekl: Vy sami Israelští vinni jste tím, že již nemáte věrných proroků a učitelů, ale ničemné a nemoudré a to pro mnohé vaše nepravosti i nenávist, kteréž jedni k druhým dokazujete.

8. *Prorok* etc., H. hlídající Efraima s Bohem. — *cestách*: jakoby řekl: Proroci majíce býti na místě božím lidu jeho věrní strážcové (Ezech. 3, 7.), aby lid ustavičně učili, napomínali, vystříhali a tak lid při Bohu pravém a čisté poctě jeho zdržovali, i děje se to od nich i smyslem i životem vše na odpor, jakby lid všelijak Bohu v nenávist a ošklivost uvedli a to za zástěrou náboženství. — *Boha*, t. toho lstivého proroka; o jednom mluvě zavírá jiné všecky jako i v. 7.

9. *Hlubokoť*, H. hlubočili. — *Gaby*, t. v hanebnosti a mrzkosti mnohé, beze všeho studu a bázně boží se vydali; podobně jako někdy oni Beniaminští v Gabě, viz Soud. hl. 19.

10. *ranní*, H. prvotiny na fíku. — *oddali*, H. oddělili se aneb posvětili. — *ohavnosti*, t. té modle Belfegor, H. stydkosti, t. té věci, za nížby se styděti měli. — *ohavní*, H. ohavnost. — *tak jakž* etc, H. podlé milování svého.

12. *zbavím*, H. v sirobu uvedu od člověka.

13. *v obydlí*, t. tak podlé svého zdání se v bezpečnosti usadil, jakoby na Týr to město pevné a mocné hleděl. — *syny*, t. chtěje bojovati proti nepříteli hrozně je zavede.

14. *neplodný*, H. potracující.

15. *Galgale*, t. na tom místě modlářství i jiné své nešlechetnosti páší, kdež jsem já otcům jejich zvláštní dobrodiní učinil. Jos. 4, 19. etc., též 5, 9. etc. — *vyženu*, t. naprosto se jich zhostím, jako když otec syna zpurného neb hospodář čeledína

z domu svého, aniž jich více budu milovati,
16 nebo všecka knížata jejich jsou zpurná. * Bit
bude Efraim, kořen jejich uschne, ovoce ne-
přinesou, a byť pak co zplodili, tedy zmo-
řím nejmilejší dítky života jejich; * pohrdne 17
jimi Bůh můj; nebo nechtí ho poslouchati;
i budouť tuláci mezi pohany.

Hlava 10.

V čtvrtém po vypravení hříchů jejich proti správě církevní obecné i domácí vyjevuje i pokuty uložené, jako jsou: 1) zastěhování a 2) vyhubení i jich i statků jejich; poněvadž a) dávno hřeší, což nemají trestáni býti? b) kázni se nepodkládají, nebo majíce napomínání jimi zhrzejí. Tehdy když ponesou pokutu, nechť svému modlářství vinu dávají.

Israel jest jako vinný kmen prázdný,
ovoce skládá sobě; čím více mívá ovoce své-
ho, tím více rozmnožuje oltáře, a čím lepší
jest země jeho, tím více vzdělává obrazy.
2 * Uděluje jim srdce jejich; pročež vinni jsou
Bohu; onť srazí oltáře jejich, popléní obrazy
3 jejich; * poněvadž i říkají: Nemáme žádného
krále; nýbrž aniž se bojíme Hospodina a král
4 coby nám učinil? * Mluví slova lstivá klnouce
se lživě, když činí smlouvu, a soud podobný
5 jedu roste na záhonech polí mých. * Z příči-
ny jalovic betavenských děsiti se budou oby-
vatelé samařští, tehdáž když kvíliti bude nad
nimi lid jejich, i kněží jejich (kteříž příčinou
jejich nyní pléší), protože sláva jejich za-
stěhuje se od nich. * Ano i sám lid do Assy- 6
rie zaveden bude v dar králi, kterýž obhájce
býti měl; a tak Efraim hanbu ponese a Israel
styděti se bude za své předsevzetí; * vyhla- 7
zen bude král samařský jako pěna na svrch-
ku vody; * vypléněny budou také výsosti 8
Avenu, jenž jsou hříchem Israelských; trní a
hloží zroste na oltářích jejich. I dí horám:
Přikryjte nás, a pahrbkům: Padněte na nás.
* Ode dnův Gaby hřešil jsi Israeli; tamť jsou 9
ostáli někteří, nepostihla jich v Gabě válka
proti nešlechetným vyzdvižená. * A protož podlé 10
líbosti své svíži je; nebo sberou se na ně

---

z domu vyžene. — *aniž jich* etc., H. nepřidám milovati jich.

16. *nepřinesou*, H. neučiní. — *nejmilejší*, H. nejžádostivější.

1. *prázdný*, t. neplodný a neužitečný. — *sobě*. Jakoby řekl: Žádného užitku nenese; pakli co kdy přináší, ne Bohu k službě a poctě to vynakládá, ale toliko na svůj pyšný život a pověrné náboženství obrací, jakž další slova ukazují. Viz Isai. 46, 6. — *čím* etc., H. podlé množství ovoce svého rozmnožil oltáře, podlé dobroty země nadobřili obrazů.

2. *jejich*, t. tak se cele milostí s modlami spojili, že zanechavše Boha na straně, ochotně z toho srdce, cožkoli mají, na ně vynakládají. — *pročež*, H. již. — *srazí*, H. zlomí šíje.

3. *říkají*, t. více skutky než slovem jako oni Isai. 28, 15. — *krále*, t. ne on nám, ale my jemu rozkazujeme, práva ustavujeme, je i rušíme; což že se dálo, historie svaté svědčí. J. na ten rozum, jakoby bojíce se nepřátel nad sebou naříkali a hříchy své vyznávali; jakoby tak řekli: Co před sebe již vezmeme a jak se nepřátelům brániti budeme, poněvadž jsme tak, jakobychom žádného krále neměli a od Boha jsme opuštěni. A ač krále máme, však co nám ten v přítomném nebezpečenství spomůže?

4. *smlouvu*: jakoby řekl: Jsou křivopřísežníci a smluv nezdrželiví; přes to vespolek v tom se sílí a v spiknutí spolu vcházejí. — *soud*: jakoby řekl: Kterýž obzvláštně jako věc Bohu posvěcená měl v své čistotě a přesnosti býti zachován; ale i ten jedem mrzutým převrácenosti a lsti naprzněn a nakvašen jest. — *roste*, H. kvete. — *polí* etc., t. v mém dědictví a v mé jako zahradě, jíž já se vší pilností opatruji, spravují; však hle jakéť mi ovoce vydává. Podobné naříkání viz Isai. 5, 47.

5. *jalovic*: telat. — *děsiti* etc., H. báti se bude obyvatel. — *samařští*. Jakoby řekl: Netoliko vám nic nespomohou ta telata od Jeroboama v Beteli (výš 4, 15.) a Danu vzdělaná, ale ještě příčinou hrozných pomst budou, jichž se musíte lekati a nad sebou naříkati a kvíliti. — *nad nimi*, H. nad ním, t. obojím tím teletem, kteráž jalovicemi nazval. — *jejich*, H. jeho, t. toho telete jednoho i druhého, tak hned několikrát. — *kněží*: kaplani, H. Kemarim, t. černí, viz IV. Král. 23, 5., Sofon. 1, 4.

6. *měl*; viz výš 5, 13. — *ponese*, H. vezme. — *předsevzetí*, H. radu.

7. *vyhlazen* etc., H. vyťat jest (v) Samaří král její, tak hned minulý čas místo budoucího, viz pravidlo 9. v předmluvě. — *samařský*, t. Osee syn Ely, o němž IV. Král. hl. 17. — *pěna*, t. velmi bídně zmizí a skape, ač se jemu zdá u přirovnání judského mdlejšího království, že jest cosi velikého, jako pěna když se na svrchku vody nese; viz IV. Král. 14, 9.

8. *Avenu* jinak Betavenu, výš ve verši 5. — *hloží*, H. vystoupí. — *na nás*. Jakoby řekl: Tak hrozná pomsta na ně přijde, žeby mnohem lépe bylo zemříti, nežli v takové bídě živu býti. Protož i Kristus Pán mluvě o zkáze Jerusalema, slova ta připomíná k zveličení těch věcí, kteréž se tudíž díti měly. Luk. 23, 30., též o dni soudném. Zjev. 6, 16.

9. *Gaby*, viz výš 9, 9. — *ostáli*, t. ne všickni ti nešlechetníci, jakž hodni byli, v boji padli a vyhlazeni jsou, ale drahný počet jich zůstal, odkudž ještě ta nešlechetnost do konce nevyhlazená při vás se vleče a jako dědičná po otcích vám zůstává. — *proti* etc., H. proti synům nepravosti.

10. *svíži*, J. ztresci. — *nepravost*, t. pro dvoje modlářství danské a betelské při dvou telatech, v těch městech postavených. III. Král. 12, 29. Po-

národové k svázání jich pro dvojí nepravost
11 jejich. * Nebo Efraim jest jako jalovička, ač
byla vyučována, však jen mlatbu miluje; ač-
koli jsem já nastupoval na tučný krk její,
abych k jízdě užíval Efraima, Juda aby oral
12 a Jakob vláčil; a říkal jsem: * Rozsívejte so-
bě k spravedlnosti, žněte k milosrdenství, ořte
sobě úhor; poněvadž čas jest k hledání Ho-
spodina, ažby přišel a dštil vám spravedlno-
13 stí; * ale orali jste bezbožnost, žali jste ne-
pravost, jedli jste ovoce lži; nebo doufáš
v cestu svou a v množství reků svých; * pro- 14
tož povstane rozbroj mezi lidem tvým, i kaž-
dá pevnost tvá zpuštěna bude, tak jako zpu-
stil Salmana Betarbel v den boje; matky
se syny rozrážíny budou. * Ai toť vám spů- 15
sobí Betel pro přílišnou nešlechetnost vaši;
hned na svitání docela vyhlazen bude král
israelský.

Hlava 11.

V pátém 1) připomínaje, co dobrého lidu svému učinil v Egyptě a v zemi zaslíbené, buď ve věcech věčných anebo ku pohodlí vezdejšímu sloužících, jež oni vděčně přijali, 2) ohlašuje se, a) že tak bezbožníky i α) zajetím i β) hubením ztresce, b) aby ostatků svých v své lítostivosti svaté před hněvem svým zachoval, c) by za ním i z místa zavedení do země zaslíbené se pustili.

Když ještě dítětem byl Israel, miloval
jsem jej a z Egypta povolal jsem syna svého.
2 * Ale čím více proroci jich volali, tím více oni
ucházeli před nimi; balům obětovali a rytinám
3 kadili; * ježto jsem já na nohy stavěl Efraima,
on pak bral je i na lokty své; aniž znáti
chtěli, že jsem já je uzdravoval. * Potahoval 4
jsem jich provázky lidskými a provazy mi-
lování, a činil jsem jim tak jako ti, jenž po-
zdvihují jha na čelistech hovádka, podávaje
potravy k ústům jeho; * nenavrátíť se více do 5
země egyptské, ale Assur bude králem je-

---

dobné mluvení viz Jerem. 2, 13., J. čtou, v obojím obydlí, t. i v judském i v israelském; jakž se dále ukazuje.

11. *vyučována*, t. boží vůli skrze zákon a proroky. — *miluje*, t. lehčejší a sobě užitečnější práce se toliko chytá. Nebo mlatba, k níž staří volů a jalovic obyčejně užívali, nebyla tak pracná a trpká jako orba a vláčení. Též při mlácení volové mohli se i popásti (Deut. 25, 4.), při orání ne tak. Smysl jest, jakoby řekl: Efraim ačkoli mou vůli sobě dostatečně oznámenou má, však toliko dotud poslouchá, dokudž jemu na tvrdo nepřichází, aneb což se s jeho užitkem býti zdá; a tak pravého, upřímého a celého poslušenství ke mně nedokazuje, ale polovičatného, anobrž raději žádného. — *nastupoval* etc., H. přecházel přes dobrotu krku jejího. — *krk* etc., t. v své jho je uvedl a jako ve všecky šle zapřáhl; to jest ke všem povinnostem a celému svému zákonu zavázal, aby se z ničehož nevytahovali; oni pak téměř ze všeho se vypřáhli. — *vláčil*, H. vláčil sobě.

12. *hledání:* doptávání se. — *dštil*, J. učil.

13. *bezbožnost*, t. všecko jste nazpět proti své povinnosti činili.

14. *Betarbel*: Smyslí někteří, že té historie písma svatá nepřipomínají, než že tehdáž, když to prorok mluvil, Židům v dobré známosti i paměti zůstávala. J. Salmanem rozumějí Salmanasara; Betarbel krajinu v Assyrii za Arfadem, o čemž IV. Král. 18, 34., též 19, 13. — *matky*, H. matka rozražena. Co se takovým mluvením míní, viz Gen. 32, 11.

15. *toť*, H. takť. — *pro* etc., H. od tváři zlosti, zlosti vaší. — *svitání*, t. velmi rychle a nenadále, když ještě naděje jakáž takáž bude, že království k utvrzení přijde, tak jako když svítá, čáka jest dne. Což že k svému splnění přišlo, viz o tom IV. Král. 17, 1. etc., též 18, 9. — *docela* etc., H. vytětím vytat.

1. *Když* etc., J. Poněvadž dítě jest Israel, jehož miluji, protož z Egypta povolal jsem syna svého. — *dítětem*, H. náar, ne tak dítě malé jako mládenečka věku však nevyspělého znamená; béře se často v písmích svatých i za služebníka. — *syna*: v obrazu lid israelský, v pravdě pak Krista Ježíše jednorozeného Syna svého, na němžto jakožto hlavě církve naplniti se mělo, což v obrazu předukázáno; jakž vykládá svatý Mat. 2, 15.

2. *tím více* etc., H. tak uchází od tváři jejich.

3. *Efraima.* Jako matka neb chůva dítě, t. velmi laskavě a pěkně s nimi jsem nakládal, čehož i další verš potvrzuje. Podobně Deut. 32, 11. — *bral je*, t. ty modly a rytiny (o nichž v. 2.). Jakoby řekl: Mně navzdoru se tím milostněji nosil a pěstoval s nimi.

4. *a činil*, H. byl jsem jim. — *čelistech*, H. jejich. — *potravy:* píce. — *jeho*, t. ačkoli zasloužili sobě toho na mně, abych s nimi přísně jako s nějakými hovady nakládal, avšak já jejich dobré všelijak jsem obmýšlel, jako nějaký přítel s přítelem, a člověk s člověkem pěkně jsem nakládal, prostředků takových, jimiž bych je k sobě obrátil a přitáhl, jsem užíval, dobrodiní nejedna činil, a tak je svou milostí a přívětivostí k sobě jako nějakými provazy táhl, kdyby jen byli chtěli sobě usmysliti a mé milosti užiti. Nad to, ač jsem na ně ty i ony bídy jako nějaké jho vzkládal, abych je tak aspoň jako nějaké hovado neupřáhané skrotil; avšak při tom, jakž dobrý hospodář sobě hovádka šetří, jha jeho někdy pozdvihuje a pooslabuje, aby ono volně jíti i pojísti mohlo, ano i jísti mu podává, tak i já jsem činil, v těch trápeních jsem jich potěšoval, toho jha jim polehčoval, a tak podlé duše i těla jsem jim dobře činil.

5. *egyptské*, t. Israel neb Efraim o pomoc jako prvé (výš 7, 11.), neb nebudou moci jsouce ve vězení. — *jeho*, t. když pod ním v zajetí budou.

ho, protože se nechtěli obrátiti ke mně.
6 * Nad to bude trvati meč v městech jeho a
zkazí závory jeho a sžíře je pro rady jejich.
7 * Nebo lid můj ustrnul na svém odvrácení se
ode mne; a ač ho k Nejvyššímu volají pro-
8 roci; však žádný ho neoslavuje. * Jakžbych tě
vydal, ó Efraime? jakžbych tě vydal k zkažení,
ó Israeli? jakžbych tě podvrátil jako Ada-
mu, podvrátil jako Seboim? Ai zkormouceno
jest ve mně srdce mé, ano i střeva slitování
9 mých pohnula se. * Nevykonámť prchlivosti
hněvu svého, nezkazím více Efraima; neboť
jsem já Bůh silný a ne člověk, u prostřed
tebe svatý, aniž přitáhnu na město. * I půjdou 10
za Hospodinem řvoucím jako lev: on zajisté
řváti bude, tak že se strachem přiběhnou sy-
nové od moře; * se strachem poběhnou jako 11
ptactvo z Egypta a jako holubice ze země
assyrské; i osadím je v domích jejich, dí Ho-
spodin. * Obklíčili mne Efraimští lží a dům 12
israelský lstí hned tehdáž, když ještě Juda pa-
noval s Bohem silným, a se svatými věrný
byl.

Hlava 12.

V šestém I. připomenuv Israelských od starodávna obvyklý hřích oznamuje, že oni majíce se 1) ne hříchem Judovým, 2) ale a) příkladem Jakoba patriarchy a b) napomenutím božím spravovati, toho nečinili; nýbrž v hříších nepravě leževše je vymlouvali. II. Ohražuje se, žeť jim 1) nemůže po vůli býti v hříších takových, 2) nebude (pro poskvrnění měst modlářstvím a zavržení milosti boží) s pokutou odkládati.

Efraim se větrem pase a vítr východní
honí, každého dne lež a zhoubu množí; nebo
smlouvu s Assurem činí a masti drahé do Egypta
donášejí se. * I s Judou má soud Hospodin; 2
pročež navštívě Jakoba podlé cest jeho, po-
dlé snažností jeho odplatí jemu; * hned v ži- 3

---

6. *meč*, t. mordové neb krveprolití, samých mezi sebou zrocených i od cizích národův. — *zkazí*, H. konec učiní. — *závory*, t. všelijaké pevnosti, jenž se tak často v písmích jmenují, J. oudy, J. ratolesti, slyšíce to jedni na syny, druzí na vsi neb městečka. — *jejich*. Jakoby řekl: To bude největší příčinou zahynutí jejich, že si na své moudrosti a opatrnosti příliš zakládají, a Boha i slova jeho poslouchati nechtí.

7. *ustrnul*, H. zavěšeni jsou. — *ode mne*, t. tuze vězí v svém bezbožném předsevzetí, nedá se ohnouti ku pokání. — *žádný*, H. spolu. — *neoslavuje*, H. nevyvyšuje, t. Boha jenž se tu Nejvyšším nazývá.

8. *podvrátil*, H. položil, tak hned. — *Seboim*, t. města kteráž Bůh ohněm zkazil a vyvrátil s jinými dvěma městy (Gen. 19, 23.), jichž všech jmena se pokládají Deut. 29, 23. — *zkormouceno*, H. obráceno; jedni na změnění úmyslu to slyší, jiní, jakoby řekl: Sem i tam se nakloňuji, co s tebou učiniti mám. — *ano*, H. spolu.

9. *nezkazím* etc., H. nenavrátím se k zkažení. — *ne člověk*, H. a ne muž. Jakoby řekl: Nejsem lidem podobný, kteříž se tak i jinak v svém úmyslu mění, ale neproměnitelný zůstávám, jakož v podstatě své božské, tak i v uložení a slibích. Podobná místa viz Num. 23, 19., I. Král. 15, 29., Isai. 55, 8., Malach. 3, 6. — *svatý*, t. církve své posvětitel a v ní na věky přebývající. Jakoby řekl: Poněvadž jsem posvětitelem a mezi lidmi bydliti jsem zaslíbil; tedyť nepohnutě vždy musí ten lid zůstávati, kterýžby ode mne posvěcení docházel, a mým chrámem a příbytkem zůstával. Isai. 12, 6.

10. *lev*, t. za Kristem Pánem, jenž vůdcem lidu svého býti měl (Dan. 9, 25.), přemocný hlas kázaním evangelia svatého vypouštějícím (Žid. 12, 26.) — *synové*, t. v Kristu za syny zvolení. Jan 1, 12. — *moře*, J. od západu, t. od východu i od západu, jakž Kristus mluví Mat. 8, 11.

11. *poběhnou*, t. aby strachu zahynutí tam, kdež rozptýleni byli, pozbyli; proto poběhnou k Hospodinu. Výš 3, 5. — *Hospodin*, t. do své církve je uvedu, kterouž po všem světě na rozličných místech v jistých částkách mám, aby tu pokoje dobrého svědomí požívati a spasením svým bezpečni býti a beze všeho strachu mně sloužiti mohli.

12. *Obklíčili*, t. okolo mne se postavili, jakoby mi sloužiti chtěli, avšak což činí, vše neupřímě a lstivě činí. Podobné obvinění výš 7, 14. — *panoval*. Jakoby řekl: Ne nyní vnově začali Efraimští neb Israelští hříchy a nepravostmi se poskvrňovati a mne popouzeti, ale hned od času svého odtržení se od Judy, kterýž z mého nařízení nade všemi pokoleními panoval. A ač se oni zastírali, že hodně od něho odstupují, však byl pouhý jejich klam a lest; protože k zavržení mého nařízení i mou čistou službou k pohrdnutí a k vyzdvižení sobě nového v světských věcech i při náboženství řádu příčin hodných neměli. Viz III. Král. hl. 12. — *věrný*. Jakoby řekl: Dokudž ještě vašeho zlého příkladu neměl a tak jeho nenásledoval, jako již následuje; ale šlepějí pobožnosti, v čisté poctě a službě boží podlé jisté vůle mé, otcův a patriarchů svatých (jako byli Abraham, Isak, Jakob, Mojžíš, David) šetřil a jich následoval.

1. *pase*, t. marně a beze všeho užitku v assyrského krále doufá a k němu se snažně utíká; jakž hned další slova vykládají, viz výš 5, 13., též 7, 11. — *východní*, kterýž jaký jest, viz Job 15, 2., Ezech. 17, 10., níž 13, 15. — *masti*: olej. Nemíní samých mastí, ale dary jakéžkoli, jakoby řekl: podmazují Egyptskému; tak Isai. 57, 9.

2. *soud*. Jakoby řekl: Daremně se tím hojíte a sobě pochlebujete říkajíce: Však Judští rovně hřeší a do Egypta se o pomoc utíkají jako i my; nebo i oni proti vůli boží to činí, kterýž je pro hříchy trestati bude, anobrž již s nimi skrze proroky, kteříž tam káží, nesnáz o to má a jim pomstou hrozí. Isai. 30, 2, též 31, 1., nic se tedy

votě za patu držel bratra svého, a sílou svou
4 knížetsky se potýkal s Bohem.* Knížetsky pra-
vím potýkal se s andělem a přemohl, plakal
a pokorně ho prosil; v Beteli jej nalezl a
5 tam s námi mluvil, * a to byl Hospodin Bůh
zástupův; nebo to jest pamětné jmeno jeho
6 Hospodin.* Protož ty k Bohu svému se obrať,
milosrdenství a soudu ostříhej a očekávej na
7 Boha svého ustavičně. * Ale Israel jest kramá-
řem, v jehož ruce jsou vážky podvodné, rád
8 utiskuje; * a říká Efraim: Však jsem zbo-
hatl, dobyl jsem sobě zboží, ve všech mých
pracech nenajdou mi nepravosti, jenžby hří-
9 chem byla. * Já pak Hospodin jsa Bohem tvým,
jakž jsem tě vyvedl ze země egyptské, ještě-liž-
bych tě seděti nechal v stáncích jako ve dnech
svátečních? * A mluvě skrze proroky já abych 10
vidění mnoho ukazoval, a skrze též proroky
podobenství předkládal? * Zdali toliko v Ga- 11
ladě byla nepravost a marnost? Však i v Gal-
gale voly obětují, přes to i oltářův jejich jest
jako kopcův na záhonech polí mých. * Tam 12
do Galadu utekl byl Jakob z krajiny syrské,
kdež sloužil Israel pro ženu, a pro ženu hlí-
dal stáda; * do Galgaly pak skrze proroka při- 13
vedl Hospodin Israele z Egypta, též skrze
proroka ostříhán jest; * avšak vzbudil Efraim 14
hněv přehořký a protož krev jeho na něj se
vztáhne, a potupu svou vrátí jemu Pán jeho.

Hlava 13.

V sedmém kázaní I. připomenuv Israeli důstojenství v potupu proměnění příčinou modlářství, jehož se zhostiti ještě nechce; II. otevřel se v tom, že 1) na ně zahynutí přepustí, a) rychle, poněvadž on se jim k známosti podal v Egyptě, na poušti a potom v zemi zaslíbené, b) hrozné, c) spravedlivé; nechce zajisté Bůh správy své ani α) zlehčiti dáti, ani β) zlehčené bez pomsty nechati; 2) ostatků svých neopustí, ani a) v přístrachu zahynutí, b) v protivenstvích vezdejších.

Když mluvíval Efraim, strach z něho šel;
nebo vznešený byl v Israeli; ale jakž provinil
2 při Balovi, tožť umřel; * avšak i nyní ještě
předse hřeší; nebo dělají sobě a slévají ze
stříbra svého podlé rozumu svého modly, ježto
všecko to není než dílo řemeslníkův, o čemž

příkladem jejich zastírati nemůžete. — *jemu*, H. navrátí.

3. *sílou*, t. od Boha sobě propůjčenou.

4. *andělem*, jehož v. 3. Bohem a v. 5. Hospodinem jmenuje. — *plakal*, t. Jakob. — *prosil*, t. za požehnání. — *nalezl*, t. potkal se s ním a zjevil se mu. Gen. 35, 7. 9. — *mluvil*, t. s Jakobem otcem naším, na místě všeho národu našeho; aneb mluvil ne toliko to, což se k němu, ale i ke všemu národu israelskému i k nám vztahovalo, jakž z obnovení těch věcí na témž místě zjevné jest, Gen. 35, 11.

5. *jeho.* Jakoby řekl: To jmeno jest samého pravého věčného Boha vlastní, v němž se on sám lidem na věčnou památku zjeviti ráčil (Exod. 3, 14. 15.) proto, aby lidé jej samého pravého Boha z toho jmena znali, na něj pamatovali, jej ode všech cizích bohů a modl oddělovali a jeho moc nestižitelnou všech věcí původem býti věděli, jej samého ctili, milovali, poslouchali.

6. *ty*, t. ty Efraime aneb lide israelský následuj příkladu svého otce a tak budeš pravým Israelem.— *milosrdenství*: podobně výš 6, 6.

7. *rád* etc., H. utiskovati miluje.

8. *dobyl*, H. nalezl. — *hříchem.* Jakoby řekl: spravedlivě živnosti dobývám.

9. *egyptské.* Jakoby řekl: Neb jsem vás tu nejpatrněji sobě za lid posvětil a jako znovu za syny zrodil; výš 11, 1. — *svátečních*, t. jestliže slušné a spravedlivé, abych vám takové vaše nepravosti a obchody nespravedlivé, v čemž sobě ještě pochlebujete a jich urputně zastáváte, přehlídati měl, abyste ještě s tím se vším v svých příbytcích nádherně a bezpečně jako svátek světíce seděti měli.

10. *mnoho*, H. množil. — *skrze* etc., H. skrze ruku prorokův připodobňoval.

11. *marnost*, pro niž, jakoby řekl, na ně pomsta má dokročila, tak že jsou zajati od Teglatfalasara IV. Král. 15, 29. — *Galgale*, viz výš 9, 15. — *kopcův*, t. všudy jich velmi mnoho (jako na kamenitých rolích hromad kamení sebraného) proti zjevné vůli boží; viz Jos. 22, 12. — *mých*: výš 10, 4.

12. *syrské.* Těmi slovy prorok stěžuje lidu israelskému modlářství jejich, že se ho na těch místech dopouštěli, kdež Pán Bůh zvláštní dobrodiní předkům jejich činil. Neb na hoře Galad spůsobil jako nějaké útočiště Jakobovi, když před ujcem svým Labanem utíkal (Gen. 31, 21.); v Galgale pak lid israelský obřezati a tu nejprvé úrod země zaslíbené užívati jim poručil (Jos. 4, 19., též 5, 9.). Tito pak že obou míst těchto modlářstvím svým poskvrnili, J. ježto utekl byl Jakob do krajiny syrské; kteréhožto smyslu výklad viz výš při v. 3.

14. *přehořký*, H. hořkosti. — *potupu*, t. kterouž sobě činěnou měl Bůh od něho tím, když se Efraim modlářství dopouštěl a čest Bohu samému vlastní na modly pohanské přenášel. Podobnou pohrůžku viz I. Král. 2, 30.

1. *Efraim*, t. pokolení Efraimovo byvši nad své bratří ze zvláštní boží dobroty vystaveno (nebo sic Manasses prvorozený byl a ne Efraim Gen. 48, 14.) a potom i k důstojenství královskému přišedši, dokudž sobě toho vážiti umělo a svého místa i povinnosti k Bohu ostříhalo, u všeho Israele ve vážnosti veliké bylo, ano i řeči a výpovědi jeho strašlivé bývaly jiným pokolením; ale jakž se na povinnost svou k Bohu zapomenuli, tožť hned všecka důstojnost jeho klesla a jako umřela. — *vznešený*, H. vyzdvihl.

2. *ještě* etc. H. přidávají k hřešení. — *slévají*, H. sléváním. — *ze stříbra.* Viz o marnotratnosti modlářů Isai. 46, 6. — *modly*, H. trapidla, viz Žl.

říkají: Lidé, kteříž obětují, telata ať líbají.
3 * Protož budou jako oblak ranní a jako ro-
sa jitřní, kteráž tudíž odchází jako plevy vi-
chřicí zachvácené z humna a jako dým z ko-
4 mínu. * Ježto já jsem Hospodin Bůh tvůj, jakž
jsem tě vyvedl ze země egyptské, a Boha kro-
mě mne nepoznal jsi, aniž jest jiný vysvobo-
5 ditel kromě mne; * jáť jsem tě poznal i na
6 poušti v zemi velmi vyprahlé. * Dobré pastvy
měvše nasyceni jsou; ale když se nasytili,
pozdvihlo se srdce jejich, protož zapomenuli
7 na mne. * Pročež budu jim jako lítý lev, a
8 jako pard vedlé cesty číhati budu; * potkám
se s nimi jako medvěd osiřelý, a roztrhám
všecko srdce jejich a sežeru je tam jako lev,
9 jako zvěř divoká roztrhující je. * Hřích tvůj na
zkázu tě přivedl, ó Israeli, ale ve mně, ve
10 mně jest pomoc tvá; * nebo král tvůj jsem;
jiný pak kdež jest, aby tě zachovati mohl ve
všech městech tvých? aneb soudcové tvoji, o
nichž jsi řekl: Dej mi krále a knížata? * Dalť 11
jsem tobě krále v hněvě svém a odjal jsem
jej v prchlivosti své; * svázánať jest nepravost 12
Efraimova, schován jest hřích jeho; * pročež 13
bolesti rodičky přijdou na něj; jest syn ne-
moudrý, sic jinak nezůstávalby tak dlouhý čas
v životě matky. * Z ruky hrobu vyplatím je, 14
od smrti vykoupím je; budu morem tvým ó
smrti, budu nakažením tvým ó hrobe, želení
skryto bude od očí mých. * Nebo on mezi 15
bratřími svými ovoce ponese; ačkoli přijde vítr
východní, vítr Hospodinův od pouště vstupu-
jící, a vysuší studnice jeho, osuší i vrchovi-
ště jeho; onť rozchvátá poklad všech nejdraž-
ších klénotův.

Hlava 14.

Již prorok jmenem božím namlouvaje 1) vystříhá pohrůžkou, 2) učí pokání svatému, aby žádajíce milosti boží odřekli se nepravosti, 3) přivodí sliby boží, že lidu a) hříchy odpustí, b) požehnání s rozmnožením pokoje dá, c) v modlitbách neoslyší. To vše, zavíraje prorok, za pravdivé býti vysvědčuje.

Zpuštěna bude Samaří, protože se pro-
tivila Bohu svému; od meče padnou, dítky
jejich zrozrážíny budou a těhotné ženy jejich
zroztínány. * Obrátiž se ó Israeli cele k Ho- 2
spodinu Bohu svému; nebo jsi padl příči-
nou nepravosti své; * vezměte s sebou slova 3

105, 36., Isai. 44, 9. — *o čemž*, H. o nichž, t. o těch modlách neb telatech. — *líbají.* Což že bylo znamením uctivosti a poddanosti, viz Gen. 41, 40., III. Král. 19, 18.

3. *z komínu*, H. z díry, jeskyně.

4. *egyptské*, viz výš 12, 9.

5. *velmi* etc., H. vypálenin, viz Deut. 8, 15. Podobně Deut. 32, 10.

6. *Dobré* etc., H. jakéž pastvy jejich. — *jejich.* Od čehož Bůh vystříhal Deut. 8, 11. Podobná obvinění Deut. 32, 15., viz výš 12, 8.

7. *lev*, t. hubiti je budu; jakž se dále hned vykládá; výš 5, 14. — *číhati*, H. patřiti neb šetřiti pilně.

8. *osiřelý*, t. jemuž mladé pobrali, tak II. Král. 17, 8. — *všecko*, H. zavření.

9. *na zkázu*, t. tvá lakomství a nespravedliví obchodové, modlářství a v sebe doufání; což prorok pořád ukazoval od verše 8. hl. 12.

10. *zachovati.* Viz podobně Deut. 32, 38., Soud. 10, 14., Isai. 42, 17., též 57, 13.

11. *Dalť*, J. dávámť krále. Nebo těch časů velmi často jiné a jiné království israelské mělo, IV. Král. 15. i 17. hl.

12. *svázánať*, t. jako do uzlíků, jakoby řekl: v dobré paměti zůstává a časem svým vyhledávána bude, J. zapečetěna. Podobně Jer. 17, 1.

13. *nezůstával*, t. kdyby moudrý syn byl, pospíšilťby co nejdříve ze svých takových úzkostí a nečistot hřícha, jako ze života matky vyniknouti a Bohu, kterýž ho s pilností k tomu napomíná, jemu pomáhá, na jeho ruce, jako chovačce doufanlivě se uvrci a spustiti; jakž o sobě mluví David Žl. 21, 11. — *v životě*, H. v materníku synův.

14. *hrobu*, J. pekla, tak i níž. — *vyplatím je.* Jakoby řekl: Budou-li chtíti kteří (výš 11, 8.) sobě usmysliti a ke mně se obrátiti, žádná tak mocná vazba nebude, kterážby je zadržeti měla, abych jich vyprostiti neměl, ano i z moci smrti vyníti i z hrobu vyvesti. Pročež mocným a zřetelným jest toto místo vzkříšení budoucího utvrzením (I. Kor. 15, 54.), kteréž ne v tom smyslu apoštol přivedl, žeby o tom času vlastně tu prorok mluvil, ale na tento rozum, jakoby řekl: Proč má pochybováno býti o tom, žeby těla lidská smrtí zkažená a v prach země obrácená vstáti zase neměla, poněvadž tam dávno Bůh se osvědčoval, že on nad smrtí i nad hrobem moc má a ji, když se jemu líbí, prokazuje; a kdyžtě to vždycky všech časů prokazoval, i pročby ještě o moci jeho pochybováno býti mělo? — *vykoupím*, H. gaal, odkudž goel, viz o něm Isai. 43, 14., Rut. 2, 20. — *morem*, H. mory, množný počet, tak hned nakaženími mornými. — *očí* etc., t. že je tak z moci smrti i hrobu vykoupím, toho želeti a měniti nebudu, ale na věky v tom dobrém je zachovávati.

15. *on*, t. Efraim neb Israel na to požehnání Jakobovo, kteréž dal Efraimovi (Gen. 48, 29.), ukazuje. — *východní*, t. Assur, od něhož popléněni budou. — *studnice*: pramen. — *vrchoviště*, t. ačkoli ty všecky věci na ně přijdou, jimižby jako úrody a stromoví větrem škodlivým zkaženi byli, však se zase rozzelenají a ovoce ponesou. — *nejdražších*, H. nádob žádosti.

2. *cele* etc., H. až k Hospodinu.

3. *slova*: jakoby řekl: S těmito slovy, kteréž vám hned oznámím, k němu přistupte. — *dej*, H. vezmi. Spůsob hebrejského mluvení, jakoby řekl: Ve-

a obraťte k Hospodinu a rcete jemu: Sejmi
z nás všelikou nepravost a dej nám to, což
dobrého jest, a budemeť se odpláceti volky
4 rtův našich; * Assurť nemůže zachovati nás,
na koních nepojedeme, aniž díme více dílu
rukou našich: Bůh náš jsi; nebo v tobě sa-
5 mém smilování nalézá sirotek. * I uzdravím
odvrácení se jejich, budu je milovati tak do-
brovolné; nebo odvrácen bude hněv můj od
6 nich; * a budu jako rosa Israelovi, zkvete
jako lilium a hluboce vpustí kořeny své jako
7 cedrové libanští; * rozloží se ratoléstky jeho
a bude jako oliva okrasa jeho, a vůně jeho
jako libanská; * ti, kteřížby seděli pod stínem 8
jeho, navrátí se, oživou jako obilí a pučiti se
budou jako kmen vinný, jehož připomínání
jako vína libanského se rozejde. * Efraime, což 9
jest mi již do modl? Já tě vyslýchati a pa-
třiti budu na tě; já jsem jako jedle zelena-
jící se, ze mneť ovoce tvé jest. * Kdo jest 10
moudrý, porozuměj těmto věcem, a rozumný
poznej je; nebo přímé jsou cesty Hospodino-
vy, a spravedliví choditi budou po nich; pře-
stupníci pak padnou na nich.

---

zma věci dobré ze svých pokladův, kdež je v hojnosti složené máš, štědře nám jich udíleti rač, tak Žl. 67, 19., J. přijmi dobré, t. pokání naše; kteréž ačkoli není takové, jakéžby býti mělo, avšak ty pro svou dobrotu přijmi je dobrotivě. — *rtův*, t. obětmi díků činění a vděčných chval, jenž v obrazu vyznamenány byly obětmi. V obětech pak volků zavírá všelijaké jiné oběti, jakoby řekl: Všelijaké oběti chval a ovoce rtův oslavujících jmeno Páně (jakž vykládá apoštol k Žid. 13, 15.) obětovati budeme.

4. *Bůh náš*, t. na potomní časy ani v Assyrských, ani v jízdných, ani v modlách doufání svého skládati nebudeme; nebo to vše od Boha zapovědíno. Viz Isai. 17, 3., též 18, 2., též 30, 22., též 40, 20. — *sirotek*, t. každý bídný a nuzný, jenž sám sobě spomoci nemůže.

5. *dobrovolné*, jakoby řekl: Tak poslušné, ochotné a mně podlé mého nařízení sloužiti hotové, byť to pak i s násilím jíti mělo; pročež Pán Kristus takové (Mat. 11, 12.) násilníky nazývá, H. dobrovolenství, viz Žlm. 109, 3. — *od nich*, H. od něho, t. od každého z nich.

6. *a budu.* Zaslíbení potěšitelné naproti pohrůžce vynešené. Výš 9, 16., též 13, 15. — *lilium*, J. růže. — *vpustí*, H. vrazí. — *libanští.* Podobně Žl. 91, 13.

7. *rozloží*, H. rozejdou. — *oliva.* Podobně Žl. 51, 10.

8. *připomínání.* Jakoby řekl: Všechněm lidem zdarný spůsob z požehnání božího při Israelovi v známost vejde a jim jako rozkošná vůně výborného vína velmi příjemný bude; tak že se k němu a k jeho společnosti i táhnouti a k ní přiúčastněni býti žádostivi budou.

9. *modl*, H. trapidel, viz Žl. 105, 36., Isai. 44, 9. — *na tě*, H. na něj. — *zelenající se*, t. jáť jsem ten, pod jehož stínem přede všelijakým nebezpečenstvím schrániti se a bezpečen býti můžeš. — *jest*, H. nalézá se, t. cožkoli při tobě dobrého jest, to vše ze mne jako z vinného kmene pochází; beze mne nemůžeš ovoce nésti. Jan 15, 45.

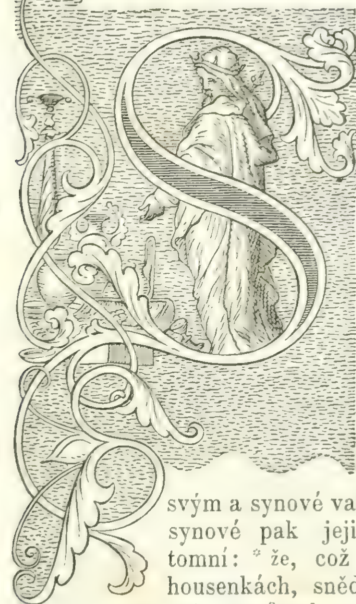
10. *padnou*, t. na věčné zatracení, poněvadž Bohem, pravdou jeho, i svým spasením svévolně zhrdají nechtíce (když Bůh skrze proroky své ruce vztahuje) k němu se obrátiti. Jiní, nechť padají aneb se urážejí.

Proroctví Joele proroka.

Prorok tento v své této knize příčinu sobě vzav z toho hmyzu na zemi uvedeného a hrozný hlad předzvěstujícího, jakož k pravé přítomných metel božích citelnosti a svědomí pro hříchy k vzbuzení a tak opravdového pokání obecně i obzvláštně činění, lidu slouží a napomíná; tak i sliby boží milostné i věcí časných i věčných v Kristu věrně kajícím ohlašuje.

Hlava 1.

Prorok jsa povolán od Boha koná práci svou s lidem judským a pohanským. Lidu judskému domlouvá a potom k napravení slouží. V domlouvání ukazuje pokuty vzešlé a přijíti mající. Vzešlé jsou zkáza úrod zemských, 1) předešlým věkům nepodobná, 2) stvoření rozumnému i nerozumnému žalostná. Rozumnému a) jak bezbožnému, b) tak pobožnému. Nerozumnému pak tak, že se i samému proroku slitovalo.

lovo Hospodi-
novo, kteréž se
stalo k Joelovi
synu Fatuelo-
2 vu: * Slyšte to
starší a po-
zorujte všickni
obyvatelé této
země, stalo-li
se to kdy za
dnův vašich
aneb za dnův
otcův vašich?
3 * Vypravujte
o tom synům
svým a synové vaši synům svým,
synové pak jejich rodině po-
4 tomní: * že, což pozůstalo po
housenkách, snědly kobylky, a
což pozůstalo po kobylkách,
snědli brouci, což pak pozůstalo po brou-
cích, dojedli chroustové.

Prociťtež opilci a plačte, a kvělte vši- 5
ckni, kteříž pijíte víno, protože odtržen jest
mest od úst vašich. * Nebo přitáhl do země 6
mé národ silný a nesčíslný, jehož zubové jsou
jako zubové lva lítého a střenovní zubové jeho
jako lvoví; * přivedl vinné kmeny mé v pu- 7
stinu a fíkoví mé na zkázu; docela obnažil
je a zporážel, zbělely ratolesti jejich. * Kvěl 8
jako mladice přepásaná žíní pro muže mla-
dosti své; * odjatať jest suchá i mokrá obět 9
z domu Hospodinova; kvílí kněží služebníci
Hospodinovi; * zpustlo pole, kvílí země, pro- 10
tože pohubeno obilí, vyschl mest, olej zhy-
nul; * stydí se oráči, kvílí vinaři z příčiny 11
zkažení pšenice a ječmene; nebo zhynula žeň
polní; * vinný kmen uschl a fík usvadl, strom 12
zrnatých jablek, též i palma i jabloň, všecko
dříví polní poschlo, a že odňato potěšení od
synův lidských. * Přepašte se žíněmi a kvělte, 13
ó kněží, úpějte přisluhující při oltáři; vejděte
a léhejte i v noci v žíních služebníci Boha
mého; nebo nevnáší se do domu Boha va-
šeho suché ani mokré oběti; * uložte půst, 14
svolejte shromáždění, shromážďte starší i vše-

---

1. *k Joelovi.* Kterého času prorok tento svatý byl, nejednostejně o tom smyslí; nebo jedni k časům proroka Oseáše, jiní k časům proroka Jeremiáše jej připojují; jiní k Isaiášovým, jakž v předmluvě pravidlo 2. — *Fatuelovu.* Kdo byl ten Fatuel, místně se věděti nemůže.

2. *starší,* neb starci, t. i soudcové neb úřadní osoby i lid obecní. — *to,* t. o čemž hned zmínku učiním v. 4., jmenovitě hlad takový veliký a neslýchaný zvláštním božím dopuštěním přišlý, kterýž kdy se stal jedni smyslí, že za krále israelského Jorama (IV. Král. 8, 1.), jiní že za Ezechiáše (Jer. hl. 14.), jiní že za Oziáše krále judského, čehož potvrzují z v. 13. hl. 5. proroctví Isaiáše.

4. *pozůstalo,* H. ostatek, tak hned. — *kobylky,* t. podlé pohrůžky, kterouž rušitelům přikázaní svých činil Pán Bůh. Deut. 28, 38. 39. 42.

5. *opilci,* t. i vy, kteříž víno ospalé a rozmařilé činí, také ze svého sna se vyrazte a vystřízlivějte; nebo již nebudete míti za čím chvíle sobě krátiti, aniž budete moci přítomným bídám jako uležeti, ale chtějte neb nechtějte, musíte týchž úzkostí okoušeti. — *odtržen,* H. odtat, t. mimo všecku vaši naději vám odjat, ježto jste se jemu těšili a již jako s hotovými ústy očekávali, jakž by ho jen netlačili, abyste hned za nova zalévali; pročež zejmena mstu dotýká.

6. *silný,* t. kobylky, chroustové a jiných škodli-

cky obyvatele země do domu Hospodina Boha
15 vašeho a volejte k Hospodinu řkouce: * Ach
nastojte na tento den; nebo blízký jest den
Hospodinův, a jako poplénění od Všemohou-
16 cího přichází; * ano před očima našima po-
krm odjat jest z domu Boha našeho, veselí
17 a plesání; * vyhynulo símě pod hrudami svými,
zpustly stodoly, zbořeny jsou obilnice; nebo
vyschlo obilí. * Ai jak vzdychá dobytek! sví- 18
rají se stáda skotův, protože nemají žádné
pastvy, ano i stáda bravů hynou. * K toběť 19
ó Hospodine volám; nebo oheň sežral past-
viska po poušti a plamen popálil všecka dříví
polní; * také i zvěř polní všecka lká k tobě, 20
protože vyschli potokové vod a oheň sežral
pastviska na poušti.

Hlava 2.

Pokuty přijíti mající jsou hrozné pro vzteklost vojska v hněvě božím poslaného. — K napravení pak slouže lidu pokáranému I. namlouvá jej, aby ku pokání svatému opravdově pro uvarování hněvu božího obrátili se veřejně všelikého věku a řádu. II. Oznamuje sliby boží o milosti svaté potřebné k věku 1) tomuto, jako a) odnětí pokut, b) navrácení požehnání i dobytku i lidem, aby měli dobré počasí, hojné úrody s díků činěním Bohu a vyznáváním dobroty jeho; 2) budoucímu, jako a) zde α) opatření milosti Ducha božího, β) zachování před pohrůžkami, b) (v násled. hl.) potom vysvobození ze zajetí věčného.

Trubte troubou na Sionu a křičte na
hoře svaté mé; nechť se třesou všickni oby-
vatelé této země; nebo přichází den Hospo-
2 dinův, nebo blízký jest; * den temnosti a mra-
čna, den oblaku a mrákoty, rychlý jako záře
jitřní rozprostřená po horách. Lid mnohý
a silný přitáhne, jemužto rovného nebylo od
věků, aniž po něm kdy bude po všecka léta
národův i pronárodův. * Před tváří jeho oheň 3
sžírati bude a za ním plamen plápolati; byť
byla před ním země tato jako zahrada Eden,
však za ním bude poušť přehrozná, a aniž

---

vých žížal směsice, kteréž jmenoval ve verši čtvrtém a níž 2, 2. Lidem velikým je nazývá a široce je vypisuje až do v. 10.

7. *přivedl,* H. položil. — *na zkázu,* J. v obloupení, H. ketsef, od vření neb pěnění, odkudž i pěny na vodě tak se jmenují (Ose. 10, 7.), a potom což se i ze stromu jako vypění aneb vyprýští, jako houby neb jiní hrbolové, kteříž ukazují zkázu dřeva. — *docela* etc., H. obnažením obnažil, t. ovoce, listí i kůru sedřel. — *zporážel;* buď že těch žížal (zvlášť kobylek) tak mnoho bylo, až se pod nimi stromoví a zvláště menší a mdlejší lámalo, budže je pokazily, jakž se i v tom smyslu toho slova někdy užívá.

8. *muže:* pána, t. jakož veliký zámutek a naříkání bývá, když brzo po snětí se manželů odjímá Pán Bůh manželce muže; tak ty země judská jako žena nad svými bídami na tebe se valícími sobě stýskej a naříkej.

9. *odjatať,* H. odjata jest (tak níž ve verši 16.), t. není co ani do domu božího k obětem přinášeti, když úrody zkaženy, i obilí a víno. — *kněží.* Jakoby řekl: protože nemají co obětovati.

10. *pohubeno,* H. spustlo. — *zhynul,* H. zemdlen jest.

12. *usvadl,* H. zemdlen jest. — *odňato,* H. vyschlo.

13. *žíněmi.* Podlé spůsobu a obyčeje lidí zarmoucených. Gen. 37, 34. — *vejděte,* t. do chrámu a tam jakoby řekl: přede všemi srdce právě kajícího k Bohu volajíce při sobě dokazujte, i jiné k témuž vzbuzujte. — *léhejte,* H. nocujte. — *nevnáší,* H. zbráněno jest od domu.

14. *uložte,* H. posvěťte. — *shromáždění,* J. vyhlaste svátek, H. atsarah, t. zahájení, zabránění, viz IV. Král. 10, 20. — *starší:* starce.

15. *poplénění,* t. v němž Bůh jako spravedlivý a přísný soudce na hrozné zpuštění všecky věci přivodí, jakž se hned vykládá i v 2. hl. Podobně Isai. 13, 6.

16. *plesání.* Jakoby řekli: jižť jest na nás právě přišlo hrozné boží zlořečení, že nemáme Pánu Bohu co obětovati (výš v. 9., též v. 13.), z čeho se těšiti a radovati.

17. *obilnice,* t. rovně nám tak platné jsou, jakoby rozbořeny a rozmetány byly. Jiní rozumějí, že tak dlouhý hlad byl, že hned skutečně stodoly a obilnice padly, a snad pro veliký zámutek ani stodol neopravovali, ale jich nechali, tak že se samy bořily.

18. *hynou,* H. zpuštěna jsou.

19. *oheň,* t. slunce přehorké svou pálivostí všecko to posušilo a vypálilo.

1. *Trubte,* t. vy Levitové všemu lidu návěští dejte hlasitým troubením, že na Sionu zvláštní shromáždění má držáno býti. Neb ta byla Levitův povinnost shromáždění svatá zvučným troubením oponovídati a vyhlašovati. Num. 10, 2. — *křičte,* t. hněv boží přísný i jeho pokuty hrozné lidu před oči představujte a jemu ku pokání služte. — *Hospodinův,* jenž se hned dále vypisuje, tak výš 1, 15.

2. *den.* Podobně o jiné pomstě mluví Sof. 1, 15. — *mnohý.* Jedni i toto vše (až do 11. v.) o kobylkách, jako i výš 1, 6. vykládají; jiní pak o Assyrských, t. Sennacheribovi; jiní o Chaldejských, kteréž Bůh k strestání nekajicnosti lidu svého vyslati měl podlé předpovědění IV. Král. 23, 27., což i Jeremiáš často připomínal 6, 1. 22., též 30, 7., podobně též Isaiáš mluví o Chaldejských 5, 26. — *silný:* jakž další vypsání ukazuje, až do verše 11. — *aniž,* H. aniž přidá, výš 1, 4.

3. *Eden,* o níž Gen. 2, 8. Připodobnění v písmích velmi obyčejné, tak Gen. 13, 10., Ezech. 28, 13. — *poušť,* H. poušť zpuštění. — *cožby* etc., H. ujití, t. když padnou ty kobylky, vše vyžerou a vyhubí, jakoby vyhořelo; jakž další slova světle ukazují.

4 bude, cožby ušlo před ním. * Způsob jeho bude
jako způsob koní, a jako jízdní tak pobě-
5 hnou; * jako s hřmotem vozů po vrších hor
skákati budou a jako hluk plamene, a třeštění
ohně sžírajícího strniště, jako lid silný sšiko-
6 vaný k bitvě. * Tváři jeho děsiti se budou
7 lidé, všecky tváře zčernají jako hrnec; * jako
rekové poběhnou, jako muži váleční vstoupí
na zeď, a jeden každý cestou svou půjde,
8 aniž se uchýlí ze stezek svých; * jeden dru-
hého nebude tlačiti, každý silnicí svou půjde;
9 a byť i na meč upadli, nebudou raněni; * po
městě těkati budou, po zdech běhati, na do-
my vstupovati, až i okny polezou jako zlo-
10 děj; * před tváří jeho třásti se bude země,
pohnou se nebesa, slunce i měsíc se zatmí
11 a hvězdy potratí blesk svůj; * a že Hospodin
sám tehdáž vydá hlas svůj před vojskem svým,
že velmi veliký bude tábor jeho, že silný bude
ten, jenž vykoná slovo jeho (nebo veliký bude
den Hospodinův a hrozný náramně); i kdož
12 jej bude moci snésti? * A protož ještě i nyní
dí Hospodin: Obraťte se ke mně samému
celým srdcem svým, a to s postem a s plá-
13 čem i s kvílením, * a roztrhněte srdce vaše
a ne sama roucha vaše, a navraťte se k Ho-
spodinu Bohu vašemu; neboť jest on milo-
stivý a lítostivý, dlouhočekající a hojný v mi-
losrdenství, a kterýž lituje zlého. * Kdo ví, 14
neobrátí-li se a nebude-li želeti a nezůsta-
ví-li potom vojsku požehnání, oběti suché
a mokré Hospodinu Bohu vašemu. * Trubte 15
troubou na Sioně, uložte půst, svolejte shro-
máždění, * shromážďte lid, posvěťte shromáž- 16
dění, shromážďte starce, shromážďte maličké
i ty, jenž prsí požívají; nechť vyjde ženich
z pokojíka svého a nevěsta ze schrany své;
* kněží služebníci Hospodinovi ať plačí mezi 17
síňcí a oltářem a řeknou: Odpusť ó Hospo-
dine lidu svému a nevydávej dědictví svého
v pohanění, tak aby nad nimi panovati měli
pohané. Proč mají říkati mezi národy: Kde
jest Bůh jejich? * I bude horlivou milostí za- 18
žžen Hospodin k zemi své a slituje se nad
lidem svým. * A ohlásí se Hospodin a řekne 19
lidu svému: Aj já pošli vám hojnost obilí,
mstu a oleje, a budete jím nasyceni; aniž
vás vydám více v pohanění mezi pohany.
* Nebo půlnoční vojsko vzdálím od vás a za- 20
ženu je do země vyprahlé a pusté, přední
zástup jeho k moři východnímu, konec pak
jeho k moři nejdalšímu, i vzejde z něho smrad
a puch, jakžkoli sobě mocně počíná. * Neboj 21
se země, plésej a vesel se; neboť mocně dě-
lati bude Hospodin dílo své; * nebojtež se 22
zvířátka, kteráž jste na polích mých; neboť se

---

4. *Způsob jeho*, H. vzezření jejich jako vzezření koní. — *koní*, t. hrozné a rychlé budou.

5. *sšikovaný*: spořádaný.

6. *děsiti*, H. bolestiti. — *zčernají*, H. sberou černost hrnce, t. strachem velikým a žalostí. Podobné mluvení viz Nahum 2, 10.

7. *poběhnou*, t. úprkem se poženou, aniž jim čím překaziti se bude moci, aby i do nejzavřitějších pokojův nedošly, jako někdy žáby v Egyptě do pokojův toho pyšného krále Faraona. Exod. 8, 3. — *váleční*, H. války. — *jeden každý* etc., H. muž cestami svými půjdou.

8. *jeden* etc., H. muž bratra svého. — *každý*, muž.

9. *polezou*, H. půjdou.

10. *jeho*, t. národu toho, jejž vymaloval hned od verše 3, t. před kobylkami. Jakoby řekl: Tak veliký hřmot od nich vzejde, že se zdáti bude, jakoby se země třásla, tak zástupem a valně poletí, že slunce jako nějaký oblak zastíní. — *se zatmí*, H. zčernají. — *potratí*, H. seberou, t. tak se zatmějí, jakoby blesk přitáhly k sobě a nevypouštěly ho.

11. *vojskem*, t. jako nejvyšší vůdce mocí a rozkazem svým je vzbudí a tak zmocní, že jim žádný nebude moci odolati. — *tábor*, t. vojsko ve svých zástupích aneb ležení.

12. *nyní*, t. dokudž ještě Bůh času přeje a s pomstou předpověděnou nedotřel. — *ke mně*, H. až ke mně.

13. *dlouhočekající*: shovívající. — *zlého*, t. útrpného aneb metly a pokuty, kterouž kdy na lid svůj uvodí. Jak se náklonnosti Bohu připisují, viz o tom Soud. hl. 2. při v. 14.

14. *vojsku*, t. po tom tak velikém a škodlivém množství kobylek a jiné směsice, J. po sobě. — *požehnání*, t. v úrodách zemských, abychom aspoň měli z čeho Pánu Bohu oběti naše obětovati.

15. *uložte*, H. posvěťte. — *shromáždění*, H. zahájení, viz výš 1, 14.

16. *posvěťte*, t. jakž přikázáno bylo za starého zákona přistupujícím k službám božím, že se k nim zvláštně připravovati, očišťovati a obmývati měli (Lev. 16, 34., Num. hl. 19.). Pravda toho jaká se od křesťanů vyhledává od Ducha svatého, viz I. Tim. 2, 8. — *shromáždění*, H. kahal, staří Čechové dosti vlastně Sbor vykládali. — *ze schrany*: ze zastření.

17. *Odpusť*: šetř lidu svého. — *jejich*. Jakoby řekl: Vše to učiň ne pro nás, ale pro své jmeno, aby v porouhání u neznabohů a národů neobřezaných dáno nebylo. Podobně Exod. 32, 12., Num. 14, 13., Žl. 114, 2. i jinde začasté.

18. *zažžen*, t. když se tak všickni opravdově na pokání vydají, staří, mladí, děti etc. a k Bohu se celým srdcem obrátí, k čemuž jich prorok snažně napomínal.

19. *pošli*, H. posýlám, viz pravidlo v předmluvě 9.

20. *vojsko*, t. těch žížal, jenž zemi pohubiti měly. — *od vás*, H. od nad vámi. — *vyprahlé*, t. na poledne, kdež jest ta hrozná poušť, o níž Deut. 8, 15. — *přední*, H. tvář jeho. — *nejdalšímu*, t. západnímu, tak Deut. 11, 24. — *vzejde* etc., H. vstoupí smrad jeho a vstoupí puch jeho. — *sobě* etc., H. zveličil k činění, t. velikou škodu zemi i lidu činí.

21. *mocně*, H. zveličil Hospodin k činění. — *dílo*. Jakoby řekl: Ačkoli se veliká škoda a zhouba na všech úrodách stala; však Bůh to všecko k nápravě mocí svou přivede.

22. *a*, H. nebo. — *moc*, t. ovoce v hojnosti ponesou.

zotaví pastviska na poušti, a stromoví při-
nese ovoce své, fík i vinný kmen vydají moc
23 svou. * Ovšem vy synové sionští plésejte a ve-
selte se v Hospodinu Bohu vašem; nebo vám
dá déšť příhodný a sešle vám déšť hojný,
24 podzimní i jarní a to v čas. * I budou na-
plněny stodoly obilím a oplývati budou li-
25 sové mstem a olejem; * a tak nahradím vám
léta, kteráž sežraly kobylky, brouci, chrou-
stové a housenky, kteréž jsem posýlal na vás.
26 * Budete zajisté míti co jísti, a nasyceni
jsouce chváliti budete jmeno Hospodina Boha
vašeho, kterýž učinil s vámi divné věci, aniž
27 zahanben bude lid můj na věky; * a poznáte,
že já jsem u prostřed Israele a že já Hospo-
din jsem Bohem vaším, a že není žádného
jiného; neboť nebude zahanben lid můj na
věky. * I stane se potom, že vyleji Ducha 28
svého na všeliké tělo, a budou prorokovati
synové vaši i dcery vaše, starci vaši sny
mívati budou, mládenci vaši vidění vidívati
budou; * nýbrž i na služebníky a na služeb- 29
nice v těch dnech vyleji Ducha svého, * a uká- 30
ži zázraky na nebi i na zemi, krev a oheň
a sloupy dýmové; * slunce obrátí se v tmu a 31
měsíc v krev, prvé nežli přijde den Hospodinův
veliký a hrozný; * avšak stane se, že kdož- 32
by koli vzýval jmeno Hospodinovo, vysvobo-
zen bude; nebo na hoře Sion a v Jerusalemě
bude vysvobození, jakož pověděl Hospodin,
totiž v ostatcích, kterýchž povolá Hospodin.

Hlava 3.

Pohanům pak domlouvaje hrozí. Domlouvá, že 1) dobrodiní jsou jeho nevděční, 2) lidu jeho na statku i životu ubližují. Hrozí také, že je i 1) rozprodá, 2) skrze vojsko své v místě hrozném, právě když dozrají, na hromady zbije k velikému a) nebes předěšení, b) boží síly oslavení, c) pobožných očerstvení. Nebo Bůh jistě α) bezbožné vyvrátí, β) pobožné pak zachová.

Nebo ai v těch dnech a v ten čas, když
zase přivedu zajatý lid judský a jerusalem-
2 ský, * shromáždím také všecky národy a sve-
du je do údolí Josafat, abych se tam soudil
s nimi o lid svůj a o dědictví své, totiž o
Israele, jejž rozptýlili mezi pohany a zemi
mou sobě rozdělili, * a o lid můj metali los 3
a dávali mládence za nevěstku, mladice pak
prodávali za víno, aby na to pili.
Anobrž co vy máte proti mně, ó Tyrští 4
a Sidonští i všecky končiny filistinské? zdali
se mi odplacujete? jestliže mi se odplacujete,

23. *příhodný*, t. v jisté míře podlé potřeby, aby nebyl ani příliš prudký, ani mnohý, H. k spravedlnosti. — *čas*, H. v prvním, t. jakž nejdřív čas a potřeba ukáže. Podobně viz Jer. 53, 35. Co se míní těmi dešti, viz Oseáš 6, 3.
25. *kobylky*. Jakoby řekl: Místo těch let, v nichž úrody od kobylek zkaženy a sežrány byly, dám vám jiná léta úrodnější.
26. *Budete* etc., H. budete jísti jedouce.
27. *jiného*, H. více.
28. *Ducha* etc., t. hojné dary (Skut. 10, 45.) a moc (Luk. 24, 49.) Ducha svatého; aby někdy nemyslil, žeby osoba neb podstata Ducha svatého měla neb mohla v lidech obsažena a zavřína býti. — *sny* etc., H. sny sníti.
29. *služebnice*, H. děvky.
30. *ukáži*, H. vydám. — *dýmové*, H. dýmu.
31. *v tmu*, viz Isai. 9, 2., též 21, 12. — *prvé* etc., H. před tváří přijití.
32. *Sion*, t. v církvi svaté, v níž složeno dokonalé spasení, kteráž tou horou Sionem byla vyznamenána, od níž nedaleko Kristus samého sebe u vůni sladkosti Bohu otci obětovav (Efes. 5, 2.) hněv jeho ukojil a toho zasloužil, aby jakž dávno pověděl Bůh, že ze Sionu vyjde zákon a slovo Hospodinovo z Jerusalema (Isai. 2, 3.), to k svému splnění došlo. Té pak milosti Kristem zasloužené aby i na sebe pokrytci slyšeti nemohli (Ose 11, 8.), vychází tomu vstříc prorok pravě, že k ostatkům, jichž Hospodin povolá, to vysvobození se vztahuje, t. k těm, kteříž jsou od Boha před ustanovením světa vyvoleni (Efes. 1, 4.), potom povoláni i ospravedlněni (Řím. 8, 30.), jichžto malý počet a jako nějaký ostatek jest (Isai. 10, 22.). Pročež Pán Kristus maličkým stádcem je nazývá (Luk. 12, 32.) a svědčí, že mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených (Mat. 20. 16.). Ta pak církev, ačkoli jest jako z ostatků toliko shromážděna, však tak jest stálá, že proti ní brány pekelné nic odolati nemohou (Mat. 16, 18.), jakž o tom níž (Joel 3, 20.) slib učiněný se pokládá. — *vysvobození*, H. ujití.
1. *přivedu*, t. církev z moci nepřátel jejich vysvobodím a obnovím. — *zajatý*, H. zajetí judské.
2. *shromáždím*, t. jako soudce spravedlivý před soudnou stolici svou povolám a postavím. — *Josafat* sloulo též Berachah (II. Par. 20, 26.). — *soudil*, t. trestal a mstil nade všemi lidu svého trapiči i jinými bezbožníky. To pak místo, kdež to Bůh činiti chtěl, jmenuje údolím Josafatovým, aby sobě lid boží příklad někdejší zřetelné a milostivé ochrany jeho před oči stavě v důvěrnosti se k němu utvrzoval, že jej vždycky a na všelikém místě před nepřátely jakkoli jedovatými a mnohými ochraňovati a z moci jejich je vytrhovati bude. Isai. 24, 13., též 29, 22.
4. *Anobrž* etc., H. a také co vy mně. — *se mi* etc., H. odplacením vy odplacujete. — *se odplacujete*, t. zdali jsem já vám prvé k tomu jakou příčinu dal, abyste se tím mně a mému lidu spravedlivě odpláceti mohli? nýbrž vy sami beze vší ode mne vám dané příčiny počínáte a mně k odplacení se vám popouzíte. — *snadněť* etc., lehce pospícháním.

snadněť a vnáhleť i já obrátím odplatu vaši
5 na hlavu vaši; * kteřížto stříbro mé i zlato
mé béřete a klénoty mé výborné vnášíte do
6 chrámův svých; * i syny judské i syny jeru-
salemské prodáváte synům Javanovým, aby
7 je pryč zavodili od pomezí jejich. * Ai já vzbu-
dím je z toho místa, kamž jste je prodali,
8 a obrátím odplatu vaši na hlavu vaši; * pro-
dám zajisté syny i dcery vaše v moc synův
judských, a oni prodají je Sabejským, aby je
zavedli do národu dalekého; neboť jest Ho-
9 spodin mluvil. * Provolejte to mezi národy,
vyhlaste boj, probuďte reků, nechť přitáhnou
10 a dají se najíti všickni muži váleční; * skujte
motyky své v meče a srpy své v oštípy;
ten, kterýž jest mdlý, nechť řekne: Udatný
11 jsem. * Shromážďte se a přitáhněte všickni
národové okolní a shlukněte se; spůsobiž to,
ať tam sstoupí, ó Hospodine, rekové tvoji.
12 * Probudíť se a přitáhnou národové ti do
údolí Josafat, ale já tam se posadím, abych
13 soudil všecky ty národy okolní řka: * Přičiňte
srp, nebo uzrálo obilí; pojďte, sstupte, nebo
plná jest lisice, oplývají kádě; mnohá zajisté
jest zlost jejich. * Ale více hromad, hromad 14
v údolí posekání; nebo blízký jest den Ho-
spodinův, aby je zhubil v údolí posekání. * Teh- 15
dáž slunce a měsíc zatmí se a hvězdy po-
tratí blesk svůj, * a Hospodin řváti bude ze 16
Siona a z Jerusalema vydá hlas svůj, tak že
se třásti budou nebesa i země; nebo Hospo-
din jest útočiště lidu svého a síla synův israel-
ských. * I zvíte, že já Hospodin jsem Bohem 17
vaším, jenž bydlím na Sionu hoře svatosti
své, a tak Jerusalem bude svatý a cizí ne-
půjdou přes něj více. * I stane se v ten čas, 18
že hory dštíti budou mstem a pahrbkové
oplývati mlékem, a všickni potokové judští
půjdou plní vody, a studnice z domu Hospo-
dinova vyjde, kteráž zapojí údolí Setim; * ale 19
Egypt na zpuštění přijde a země idumejská
v hroznou pustinu obrácena bude pro násilí
synům judským činěné; nebo vylévali krev
nevinnou v zemi jejich; * Juda pak na věky 20
trvati bude a Jerusalem od národu do pro-
národu; * a tuť očištím i ty, jejichž jsem krve 21
ještě neočistil; nebo Hospodin přebývá na
Sioně.

---

5. *klénoty*, H. žádostivé věci.
6. *Javanovým*, t. národu řeckému, viz Ezech. 27, 13. — *zavodili*, H. vzdálili.
8. *v moc*, H. v ruku. — *Sabejským*: potomkům Sabovým (Gen. 10, 7.), jenž největší sklady v arabské zemi, jenž Arabia Felix sloula, mívali a všelijaká kupectví a obchody v rozličných zemích provozovali.
9. *národy.* Opačné mluvení. Jakoby řekl: Shromážďte se jenom a shlukněte, jak nejvíce můžete, aby vás tím více zbito a zmordováno bylo; viz podobně Isai. 8, 9. — *vyhlaste*, H. posvěťte boje. — *dají*, H. vstoupí. — *váleční*, H. války.
10. *oštípy*, t. i ty nádoby, jichž k dílům svým užíváte, na válečné nástroje a braň rozkujte a rozdělejte. — *Udatný*, t. i ten, kterýž k boji nevelmi spůsobný, nechť se zmuží a posilní k boji.
11. *okolní*, H. z okolí, tak níž. — *tvoji*, t. svatí andělé i lidé, skrze něž soudy své vykonati jsi uložil.
12. *přitáhnou*, H. vstoupí. — *řka*, t. k rekům svým, o nichž v. 11.
13. *Přičiňte*, H. vpusťte, t. sežněte ty národy a hrozny sberouce vydavte je. — *obilí*, H. žeň, t. již čas přišel, aby spravedliví soudové boží na ně dokročili; poněvadž oni svou nešlechetnost dovršili a v ní právě jako dozráli.

15. *zatmí*: zčernají, výš 2, 30. 31. — *potratí*, H. sberou.
16. *útočiště*, J. naděje.
17. *svatý*, H. svatost. — *více.* Zavírka, v níž ve zvláštní milosti Bůh k své církvi se ohlašovati ráčí, že bude jejím Bohem, t. milostivým, že bude u prostřed ní přebývati a ji sobě přečišťovati, posvěcovati i před útoky nepřátel, aby jí podlé vůle své a vzteklosti škoditi nemohli, bezpečnu činiti. (Výš v. 2.) To zde v času milosti, u věčné pak slávě i ode všech pokrytců a nedověrců (Mat. 13, 41., Zjev. 22, 15.) dokonale očistiti i všecky bídy a zámutky od ní vzdáliti (Isai. 21, 4.).
18. *oplývati*, H. půjdou. — *Setim* neb cedrův nejvýbornějších. O tom dřevu Setim viz Exod 25, 5.
19. *přijde*, H. bude. — *v hroznou* etc., H. pouští pustiny.
20. *trvati*, H. seděti.
21. *ty*, t. pohany k společnosti církve přijaté, jenž prvé byli mrtví vinami a hříchy bez Krista, odcizení od společnosti Israele, cizí od úmluv zaslíbení, naděje nemající a bez Boha na světě (Efes. 2, 12. — *Sioně*, t. proto církev na věky trvati bude (v. 20.), i pohané k ní přivedeni budou, že se Hospodinu zalíbilo v ní na věky přebývati.

Proroctví Amosa proroka.

V knize této prororok nejprvé nepřátelům církve jisté boží soudy a pomsty, jimiž je Bůh stíhati uložil, předpovídá; zatím Judské a Israelské z příčiny modlářství, nemilosrdenství a pýchy přísně tresce a na ně dotíraje osvědčuje, že pro ty příčiny jistotně od Boha trestáni budou, a oboje království k vyvrácení přijde; což příklady některými povysvětliv proroctví své sliby božími milostnými zavírá.

Hlava 1.

Amos ku proroctví od Boha byv povolán v čas velice zlý horlí proti bezbožnosti a těší ostatku církve. Horle oznamuje hněv boží zroti pohanům a lidu božímu. — Z pohanstva hrozí I. Syrským pro jich tyranství proti lidu božímu vyvrácením králů jich a lidu zavedením. II. Filistinským pro jich lidu božího od nich zavazování vyplénèním. III. Tyrským pro jich smlouvy s lidem božím učiněné protržení ohněm hněvu božího. IV. Idumejským pro jich nebratrské proti lidu božímu se vztěkání zkázou. V. Ammonytským pro rozlícení jich proti lidu božímu království jejich vyvrácením, jich pak i s králem zajetím.

lova Amosa,
(jenž byl mezi
pastýři z Te-
kuy) kteráž
viděl o Isra-
elovi, za dnův
Oziáše krále
judského a za
dnův Jerobo-
ama syna Jo-
asova krá-
le israelského,
dvě létě před
země třesením;
2 * i řekl: Ho-
spodin řváti bude ze Siona
a z Jerusalema vydá hlas
svůj; i budou kvíliti salašové pa-
stýřův a vyschnou pole nejvýbornější.
3 Takto praví Hospodin: Pro trojí nešle-
chetnost Damašku, ovšem pro čtveru neod-
vrátím hněvu svého; protože mlátili Galad
cepy okovanými; * ale pošli oheň na dům 4
Azaelův, kterýžto sžíře paláce Benadadovy;
* i polámi závoru Damašku a vyplénìm oby- 5
vatele z údolí Aven a toho, jenž drží žezlo
z domu Eden; i půjde v zajetí lid syrský do
Kyrene, dí Hospodin.
Takto praví Hospodin: Pro trojí nešle- 6
chetnost Gazy, ovšem pro čtveru neodvrátím
hněvu svého; protože je zajímajíce v zajetí
věčné podrobovali Idumejským; * ale pošli 7
oheň na zeď Gazy, kterýžto sžíře paláce její,
* a vyplénìm obyvatele z Azotu i toho, jenž 8
drží žezlo Askalonu, a obrátím ruku svou
proti Akkaronu, i zahyne ostatek Filistinských,
praví panovník Hospodin.
Takto praví Hospodin: Pro trojí nešle- 9
chetnost Tyru, ovšem pro čtveru neodvrátím
hněvu svého; protože je v zajetí věčné podro-
bili Idumejským a nepamatovali na smlouvu
bratrskou; * ale pošli oheň na zeď tyrskou, 10
kteráž sžíře paláce jeho.
Takto praví Hospodin: Pro trojí nešle- 11
chetnost Edoma, ovšem pro čtveru neodvrátím

---

1. *Slova*, t. věci jisté, kteréž se díti měly při Israelovi. — *mezi*: aneb mezi těmi, kteříž v dobytcích obchod vedou. Nebo slovo hebrejské nokedím to obé znamená. — *z Tekuy*: a tak ze země judské, v království pak israelském pohostinného; pročež ho tam zase Amasiáš zaháněl. Níž 7, 12.

2. *i budou* etc., J. poněvadž kvílili salášové. — *kvíliti*: žalostiti. — *pole*, H. hlava pole, J. Karmele, vlastně.

3. *Pro trojí*, t. pro mnohé a nesčíslné nešlechetnosti; počet jistý za nejistý se klade. Smysl jest: Kdyby toliko jednou neb dvakrát takové bezpráví lidu mému učinili, prominulbych jim to aneb lítostivěji je trestal; ale poněvadž vždy jedno ukrutenství k druhému přidávají, konečně jsem uložil jim nikoli neodpouštěti. Proto pak Bůh prvé jiným národům (království judského a israelského sousedům) pohrůžky své vynesti dal, nežli proti Israelským soudy své vynesl: 1) aby je cizími příklady ku poslouchání bedlivějšímu nastrojil; 2) aby snáze proroka jiným kromě nich pomstu boží osvědčujícího strpěti mohli, nežli kdyby jim samým hned s počátku pohrůžky činil. — *nešlechetnost*, H. zpronevěření. — *Damašku*, t. království syrského, je-

hněvu svého; protože udusiv v sobě všecku
lítostivost sstihá mečem bratra svého a hněv
jeho ustavičně rozsápává, anobrž vzteklost
12 jeho slídí bez přestání; * ale pošli oheň na
Teman, kterýžto sžíře paláce v Bosře.
13 Takto praví Hospodin: Pro trojí nešle-
chetnost synův Ammonových, ovšem pro čtveru
neodvrátím hněvu svého; protože roztínali
těhotné galadské, jen aby rozšiřovali pomezí
své; * ale zanítím oheň na zdi Rabby, kte- 14
rýžto sžíře paláce její s troubením v den boje
a s bouří v den vichřice; * i půjde král jejich 15
v zajetí, on i knížata jeho s ním, praví Ho-
spodin.

Hlava 2.

VI. Moabským pro neválžný mord smrt ohavnou i knížat jejich. Lid boží již těch časů byl v dvojím království, a proti obojímu horlí: Judským hrozí pro jich od zákona svatého odstoupení a po bludech otců postoupení zkázou království jejich. Israelským hroze domlouvá jako kazatel, a vidění boží oznamuje jako prorok. Domlouvání jest pateré. V prvním horle proti lakomství, nečistotě (ježto pro ně Amorejské zkazil a lid svůj před ním z Egypta vyvedl, i učiteli k výstraze opatřil), potupování učení svatého hrozí těžkým trestáním, jemuž ani rychlý, ani silný, ani bohatý neodolá.

Takto praví Hospodin: Pro trojí nešle-
chetnost Moabovu, ovšem pro čtveru neodvrá-
tím hněvu svého; protože spálil kosti krále
idumejského na vápno; * ale pošli oheň na 2

---

hož jest hlavní město Damašek. Isai. 7, 8. — *svého*, H. toho, t. hněvu a pomsty, o níž dále v. 4. i 5., tak níž často. — *Galad*, t. Judské, v zemi Galad před Jordanem bydlící, kteráž pokolení Gadovu, Rubenovu a polovici Manassesovu za dědictví od Mojžíše dána byla. Num. 32, 40. — *cepy*, H. vozy, t. připravenými k mlácení podlé spůsobu tehdejšího, t. nejukrutnější muky a smrti jim činili; nebo taková smrt za nejtěžší pokutu bývala vzkládána na některé k skrocení a ztrestání zpurných nepřátel. II. Král. 12, 31.

4. *Azaelův*, jenž úhlavní nepřítel a zhoubce lidu božího byl (IV. Král. 10, 32., též 12, 18.), jakž Eliseus předpověděl (IV. Král. 8, 12.). — *Benadadovy*, t. syna Azaelova, jenž v ukrutnosti a tyranství nad Israelskými provozování otce následoval. IV. Král. 13, 3.

5. *závoru*, t. pevnosti a ohrady, jako se to stává, když zavřitým městům brány vybořeny aneb zdi prolomeny bývají, jako IV. Král. 14, 13. Podobně Isai. 45, 2., Jer. 51, 30. — *vypléním*, H. vytnu. — *Aven*: krajina nějaká byla v Ematu k Arabii pusté ležící. — *žezlo*, J. berlu, t. kníže neb krále. — *Eden*, města tak řečeného v té částce Syrie, jenž Coelesyria sloula. — *Kyrene*. Splnění toho viz IV. Král. 16, 9.

6. *nešlechetnost*. Pohrůžka Filistinským, jejichž toliko čtvera knížetství prorok tuto dotýká a v tom i páté obsahuje; viz Jos. 13, 3. — *zajímajíce*, t. z lidu božího kohožkoli mohli, a Idumejským (jenž za času Jorama krále od Judy odstoupili, II. Par. 21, 8., viz též o nich Isai. 63, 1.) i jiným do cizích dalekých krajin prodávali s tou výminkou, aby jich nikdy nepropouštěli, jakž se to těmi slovy: Dokonale zavírali, ukazuje. Tímž se ukazuje hrozné tyranství. Tutoť opět zřetelné svědectví, jak sobě Bůh církve lidu svého draze váží, poněvadž se na nepřátely její tak hněvati ráčí. — *věčné* etc., H. dokonale zavírali, tak níže v. 9.

8. *vyplěním*, H. vytnu. — *ostatek*, t. pozůstalých po vykonání nad nimi soudův božích skrze Ezechiáše i Sennacheriba. Viz Jer. 25, 20., též 47, 4.

9. *bratrskou*, t. jenž se stala mezi Šalomounem a Hiramem králem tyrským (III. Král. 5, 1.), podlé čehož jeden druhého i bratrem nazýval (III. Král. 9, 13.).

11. *Edoma*, t. národu idumejského. — *udusiv* etc., H. zkaziv slitování svá. — *bratra* etc., t. lid israelský. Nebo Idumejští pošli z Esaue, jenž byl vlastní bratr Jakobův, pročež i Mojžíš na to pamatuje bratrsky se k nim slovem i skutkem choval (Num. 20, 14. i v dalších), a ani jim škoditi nechtěl, nýbrž i jiným zapovídal (Deut. 23, 7.); oni pak na všecko to i na přirozenou lítost se zapomenuvše, ano i víru neb slib zrušivše a z poddanosti neb služby Judských (výš v. 6.) se vytáhše, v největší a nejkrvavější nepřátely se obrátili, aby ještě i jiných nepřátel ukrutných, kteříž žádnou příbuzností lidu božího se nedotýkali, proti nim nasazovali a ďábelskými šípy podpalovali, viz Žl. 136, 7., Abd. hl. 10. — *ustavičně*, H. na věky, podobně hned níž. — *slídí*. Jakoby řekl: Zálohy činiti, jakýmby koli spůsobem mohl škoditi i všechněm jej zoškliviti se snažuje, jakováž mysl od starodávna i v jejich otce, t. Esaue byla se vkořenila. Gen. 27, 41.

13. *těhotné*, jakoby řekl: Všecky na pořád mordovali beze vší přirozené lítostivosti, ani těhotných žen a v nich obrazu božího nešetříce. — *pomezí* etc., z čehož je obviňuje Bůh i Jer. 49, 1.

14. *Rabba*: hlavní město bylo Ammonytských, jenž jinak Filadelfia sloulo, o němž se zmínka činí II. Král. 11, 1.

15. *král*, vlastně Melchom, o němž viz IV. Král. 23, 13. — *s ním*, H. spolu.

1. *vápno*, t. tehdáž když proti němu s Josafatem králem judským a idumejským (o jehož jmenu písmo mlčí) Joram král israelský vytáhl, protože se mu zepřel platu dávati; král pak moabský Meza byv soužen chtěl se probiti skrze vojska svých nepřátel, a nemoha, zase do své pevnosti ustoupil jav v té půtce syna krále idumejského a na zdi ho spáliv; odkudž v Idumejských veliká nenávist k Israelským se zplodila, že pro ně dědice královského ztratili.

2. *Kariot*: město Moabských. Jer. 48, 24. — *trouby*, t. ne nějakou smrtí obecnou, ale v boji, kdežto křik, hřmot a troubení bývá.

Moaba, kterýžto sžíře paláce Kariotu, i umře
s hlukem Moab s křikem a s hlasem trouby,
3 * a vypléním soudce jeho i všecka knížata
4 jeho zmorduji s ním, praví Hospodin. * Takto
praví Hospodin: Pro trojí nešlechetnost Ju-
dovu, ovšem pro čtveru neodvrátím hněvu
svého; protože oni pohrdají zákonem Hospo-
dinovým, a ustanovení jeho neostříhají a svodí
se lžmi svými, jichž následovali otcové jejich;
5 * ale pošli oheň na Judu, kterýžto sžíře pa-
6 láce jerusalemské. * Takto praví Hospodin:
Pro trojí nešlechetnost Israelovu, ovšem pro
čtveru neodvrátím hněvu svého; protože pro-
dávají spravedlivého za peníze a nuzného za
7 dvé střevíců; * kteříž dychtí po setření hlavy
nuzných ležících v prachu země a cestu tichých
převracejí; nad to syn i otec vcházejí k jedné
a též mladici, aby poskvrnili jmena svatosti
8 mé; * a na oděvu zastaveném klanějí se při
každém oltáři a víno pokutovaných pijí v domě
9 bohův svých; * ježto jsem já vyhladil Amo-
rejského od tváři jejich, jehožto vysokost
byla jako vysokost cedrův, ačkoli pevně stál
jako dub, však jsem zkazil svrchu ovoce jeho,
pozpodu pak kořeny jeho. * A vás já jsem 10
vyvedl ze země egyptské a vedl jsem vás po
poušti čtyřidceti let, abyste dědičně vládli
zemí Amorejského; * a vzbuzoval jsem ze synů 11
vašich proroky a z mládenců vašich nazarej-
ské; zdaliž není tak, ó synové israelští, praví
Hospodin? * Ale vy jste napájeli nazarejské 12
vínem a prorokům jste zapovídali řkouce:
Neprorokujte; * protož, ai já tlačiti budu zemi 13
vaši, tak jako vůz těžký tlačí snopy; * a tuť 14
zahyne utíkání od rychlého, silný též neužive
síly své, a udatný nevysvobodí života svého,
* a ten, jenž se chápá lučiště, neostojí, a čer- 15
stvý na nohy své neuteče, a ten, jenž jezdí
na koni, nevysvobodí života svého; * ale i ten, 16
jenž jest zmužilého srdce mezi nejudatnějšími,
nahý utíkati bude v ten den, praví Hospodin.

---

3. *vyplénim*, H. vytnu. — *jeho*, H. z prostředku jeho.

4. *jichž* etc.: za nimiž chodili.

6. *prodávají*, t. převráceně soudí a rozsuzují jsouce dary oslepeni; což jest proti zjevné a zřetelné boží zápovědi, Exod. 23, 8 etc., Deut. 16, 19. — *střevíců*, t. lakomství hledíce nepravou při pro dosti špatný zisk, kdež jej čijí, pěkně líčí třeba pro dvé střevíců neb jinou jakoukoli špatnou kořist, tak níž 8, 6.

7. *země*. Jakoby řekl: Nepřestávají na tom, že chudé na nejvyšší nouzi přivodí, ale rotí se a snažují, jakby je i o hrdlo připraviti mohli, a to míní setřením hlavy nuzných. — *převracejí*, t. jejich dobrou při všelijakým vymyšleným obyčejem převracejí, i všecka předsevzetí jejich divně valchují, na zlou stranu vykládají, tak aby se jim v řečech i v skutcích nijakž vyběhati a zachovati nemohli. — *syn* etc., H. muž i otec jeho. — *mladici*: proti boží zápovědi. Lev. 18, 7. 8., též 20, 10. — *mé*, t. svými nešlechetnostmi příčinu dávají k tomu, aby jmeno mé v lehkost uvedeno bylo; jako i oni, jimž apoštol psal, že pro ně jmeno boží v porouhání jest mezi pohany. Řím. 2, 24.

8. *oltáři*. A tak dvojnásobně hřeší: 1) že proti přikázaní božímu (Exod. 22, 26. 27., Deut. 24, 12. 13.) i lásce bližních hřeší; 2) že toho všeho k ohavnému modlářství užívají a tím své modly uctiti se snažují. — *víno*, t. těch, od nichž pokuty vybírali. — *bohův*. Jakoby řekl: z toho, což vydřeli na těch, kteréž nespravedlivě odsoudili, sobě i svým modlám hody strojí a v chrámích modlářských všechněm na odivu hodují.

9. *Amorejského*: Emori, viz Jos. 10, 6. — *jejich*: Načež, jakoby řekl, oni měli pamatovati a jinak mi se odměňovati. O samých pak toliko Amorejských zmínku činí, protože mimo jiné z těch národů, kteříž v zemi kananejské bydlili, byli mocnější a hroznější. Čehož příklad na Ogovi králi (Deut. 3, 11.), avšak mezi Amorejskými i jiných šest národů obsahuje. — *pevně*, H. silný on. — *dub*, H. dubové. — *kořeny*, t. do konce jsem jej vyvrátil a zkazil, pány i služebníky, rodiče i dítky.

11. *nazarejské*: o nichž viz Num. hl. 6., pláč Jer. 4, 7.

12. *vínem*: proti zákonu (Num. 6, 34.). — *zapovídali*, t. aniž sami Boha posloucháte, ani jiným dopouštíte, jakož i Amosovi v tom překážku činili, níž 7, 12., též Jeremiášovi (Jer. 11, 21., Isai. 30, 10.).

13. *zemi*, H. pod vámi. — *těžký*, H. plný sobě. — *snopy*. Jakoby řekl: tak na vás svými přísnými soudy dolehnu, že v té zemi, v níž bydlíte, ostáti nikoli nebudete moci, ale sem i tam se rozpršíte, tak jako zrní ze snopů, když po nich vůz mlatební běží aneb cepy připadají, prší a rozskakuje se, aneb hned na místě roztlačuje se. Připodobňuje prorok zemi israelskou k snopům, obyvatele pak její zrní, jenž z nich vymláceno neb vytřeno bývá.

14. *rychlého*, H. lehkého. — *neužive*, H. nezmocní. — *života*, H. duše své, tak hned.

15. *čerstvý*, H. lehký. — *neuteče*, H. nevysvobodí se.

16. *zmužilého* etc., H. silný srdcem svým. — *utíkati* etc. Jakoby řekl: Sotva s hrdlem uteče, ba i na šaty, ovšem pak na zbroj zapomene, jen aby sám život zachoval, jakž bývá v náhlém nebezpečenství.

Hlava 3.

V druhém domlouvání mluvě ke všemu lidu 1) připomíná, že ač je samé Bůh obral ze všech národů, však nemoha se s nimi srovnati, toho skrze proroky před nimi netajil, jen aby se ho báli. 2) Obviňuje je před pohany z neupřímnosti k Bohu, z nátisku proti bližním. 3) Hrozí pokutou v správě světské i duchovní s vyvrácením obydlí jejich.

Slyšte slovo to, kteréž mluví Hospodin
proti vám synové israelští, proti vší té rodině,
kterouž jsem vyvedl ze země egyptské,
2 řka: * Toliko vás samy poznal jsem ze všeliké
rodiny země; protož trestati vás budu
3 ze všech nepravostí vašich. * Zdaliž půjdou
4 dva spolu, lečby se za jedno snesli? * Zdaliž
zařve lev v lese, kdyžby nebylo žádné loupeže?
vydá-liž lvíček hlas svůj z peleše své,
5 kdyžby lapiti neměl? * Padne liž ptáče do osidla
na zemi, kdyžby žádné léčky nebylo? Zdvihne-liž
ptáčník osidlo ze země, kdyžby naprosto
6 nic nelapil? * Zdaliž, když se v čas zlý troubí
troubou v městě, lid se strachem se nesbíhá?
Zdaliž, když se státi má co zlého v městě,
7 i Hospodin téhož nečiní? * Nečiníť zajisté Panovník
Hospodin ničehož, lečby zjevil tajemství
8 své služebníkům svým prorokům. * Když
lev řve, kdožby se nebál, a když Panovník
9 Hospodin velí, kdožby neprorokoval? * Rozhlaste
po palácích v Azotu a po palácích
v zemi egyptské a rcete: Sbeřte se na hory
města Samaří a vizte znepokojení veliká u prostřed
něho a nátisk trpící v něm. * A že ne- 10
umějí dělati upřímě, dí Hospodin, poklady
skládají z nátisků a loupeže na palácích svých;
* protož takto praví Panovník Hospodin: Jižť 11
se blíží nepřítel a to na všecko vůkolí země
této, a tenť odejme od tebe sílu tvou; i budou
rozchvátáni palácové tvoji. * Takto praví 12
Hospodin: Jako když vytrhne pastýř z úst
dva hnáty aneb kus ucha; tak vytrženi budou
synové israelští sedící v Samaří lhostejně
na postelích a na ložcích rozkošných. * Slyšte 13
a osvědčte v domě Jakobově, dí Panovník
Hospodin, Bůh zástupův, * že v ten den, když 14
Israele trestati budu pro přestoupení jeho,
navštívím také oltáře v Beteli, a odťati budou
rohové oltáře, tak že padnou na zemi;
* a udeřím domem zimním o dům letní, i za- 15
hynou domové z kostí slonových a konec vezmou
domové velicí, praví Hospodin.

---

1. *rodině,* t. proti všemu Israelovi již na dvoje království roztrženému.

2. *poznal,* H. oblíbil a vyvolil. Exod. 19, 5., Deut. 4, 20. Podobně Žl. 1, 6. — *trestati,* H. navštívím vás.

4. *kdyžby* etc., H. a loupež žádná jemu; tak hned níž.

5. *kdyžby* etc., H. a lapaje nelapí.

6. *se strachem,* H. ne se straší. — *když* etc., H. bude. — *zlého,* t. útrpného, jakoby řekl: Pokuty žádné nepřicházejí bez jisté vůle a vědomí božího; tak Isai. 45, 7., Job 42, 11. — *v městě,* t. v kterémkoli aneb kdekoli. — *nečiní,* t. netroubí a neosvědčuje skrze proroky své služebníky, jakž hned dále mluví.

8. *velí,* H. mluví. — *neprorokoval.* Jakoby řekl prorok: A tak i já, ačkoli špatný a chudý pastýř, i jakž bych mohl Bohu se v tom zepříti, poněvadž on mi prorokovati rozkázal. Podobně I. Kor. 9, 16.

9. *Rozhlaste,* t. vy proroci moji; jakoby řekl: Tak jsou zřetelní a velicí vaši hříchové, že i ti neznabohové a pohané mohliby je netoliko očitě viděti, ale hned jako rukama makati. Protož je všecky za svědky beru proti vám vašich mrzkostí a ohavností, poněvadž jinak nelze při vás nic spraviti, abyste co toho k svému svědomí připustiti chtěli.

10. *upřímě,* H. upřímosti. — *loupeže,* H. zpuštění.

11. *nepřítel*: sužovatel. — *na všecko*: anebo (ze všeho). — *odejme,* H. svrze. — *rozchvátáni*: rozebráni.

12. *z úst.* Jakoby řekl: Jakož lvu ovce, kterouž by vzal, žádný ani pastýř vydříti nemůže, leč snad, kdyžby se on dosti již najedl, kusu nějakého hnátu aneb ucha zanechá, tedy to zůstane: tak také z těch všech lidí, kteříž v Samaří bezpečně sedíce lhostejně živi jsou a rozkoše provodí, velmi malá hrstka zůstane, když na ně Bůh svými neproměnitelnými a hroznými soudy jako lev dokročí. A tak tím podobenstvím, kteréž ze svého obchodu pastýřského prorok vzal, velmi pěkně maluje to, že žádný z bezbožných pomst božích ujíti, ani od někoho z lidí, jako ovce z úst lvu vychvácen býti nemůže. Viz Isai. 15, 9., též 17, 11., též 29, 1. — *lhostejně* etc., H. na kraji postele. — *na ložcích* etc., na hnátovém podstavku lůže, J. v Damašku.

13. *osvědčte,* t. vy proroci předpovídejte jim i všech modlářských stavení, jako oltářů, chrámu a jiných míst k náboženství oddaných zkažení i jejich vlastních domův, v nichž bydlejí.

14. *trestati,* H. navštívím na něm. — *na zemi.* Jakoby řekl: Jakékoli jejich modlářské a pověrné náboženství nic jim neprospěje; ale ještě k většímu hněvu božímu příčinou jim bude. Činí pak zmínku toliko o rozích oltáře proto, že rohové držáni byli za částku oltáře zvláštní a svatou. Nebo krví z obětí pokropováni byli (pročež i v čas nebezpečenství k rohům oltáře utíkati se obyčej měli; čehož příklad III. Král. 1, 50. 51., též 2, 28.). A tak kdyžby rohové sraženi byli, i oltářby za nic nestal.

15. *zimním,* H. zimy, t. bydlení v zimě, tak hned letní, v němž se v letě bydlí. — *letní,* t. všickni domové a příbytkové vaši nákladně vystavení buď k opatření se před všelijakou studeností pohodlní, k letnímu na větříčku sedání a protulování se zkaženi budou; viz Isai. 13, 22., též 34, 14. — *velicí*: mnozí.

Hlava 4.

V třetím domlouvání horle prorok proti 1) vrchnosti pro její nátisky hrozí jí zavedením, z něhož jim žádné modlářství jejich nepomůže; 2) všemu království a) připomíná, že v pokutách neusmyslivše sobě přivětšili jich, tak že živnůstky jejich suchem, rzí a housenkami, život pak jejich morem a mečem jako Sodomských porazil; b) jistí, že (ač neobrátí-li se) neujdou pokuty Boha velikomocného.

Slyšte slovo toto ó krávy basanské, kte-
réž jste na horách samařských, jenž nátisk
činíte chudým a potíráte nuzné, kteréž ří-
2 káte pánům jejich: Přineste, ať pijeme. * Při-
sáhl Panovník Hospodin skrze svatost svou,
že ai dnové jdou na vás, v nichž nepřítel ve-
zme vás na háky a potomky vaše na udice
3 rybářské; * i vyjdete mezerami každá tak,
jakž stojí, a budete rozhazovati to, což máte
4 na palácích, dí Hospodin. * I jdětež pak do
Betele a buďtež poběhlci, i do Galgaly a roz-
množujte svou převrácenost a přinášejte kaž-
dého jitra oběti své, třetího roku desátky
5 své; * a pálíce obět chvály z kvašených věcí
provolejte i oběti dobrovolné a rozhlaste; po-
něvadž se vám tak líbí, ó synové israelští,
6 dí Panovník Hospodin. * A ačkoli já dal jsem
vám čistotu zubův po všech městech vašich,
totiž nedostatek chleba na všech místech va-
šich: avšak jste se ke mně neobrátili, dí
Hospodin. * Já také zadržel jsem vám déšť, 7
když ještě tři měsícové byli do žně, a dštil
jsem na jedno město a na druhé město jsem
nedštil; jeden díl pole deštěm svlažen byl a
ten díl, na kterýž nepršelo, uschl; * a toulali 8
se dvě i tři města k jednomu městu, aby se
napili vody, aniž se napíti mohli: avšak jste
se neobrátili ke mně, dí Hospodin. * Bil jsem 9
vás suchem a rzí; hojnost ovoce, kteréž při-
nášely zahrady vaše a vinice vaše i fíkoví
vaše i olivoví vaše, všecko pojedly housenky;
avšak jste se neobrátili ke mně, dí Hospo-
din. * Poslal jsem na vás mor tak jako na 10
Egypt, zbil jsem mečem mládence vaše, v za-
jetí jsem vydal i koně vaše a učinil jsem,
že vstupoval smrad vojsk vašich i v chřípě

---

1. *basanské*, t. vy israelští vládaři, úředníci, dvořané, ruční, bujní a neupřáhaní, jako krávy a volové basanští, kteříž měli pastvu výbornou, jakž z mnohých míst písem svatých rozuměti se může, Deut. 32, 14., Žl. 21, 13., též 67, 16., Ezech. 39, 18. Podobně Ose 4, 16., viz Isai. 9, 14., Žl. 21, 13., Ezech. 39, 8. — *na horách*, H. na hoře. — *samařských*, t. v přednosti království samařského, jehož hlava bylo přední město Samaří. Isai. 7, 9. — *chudým*: bídným. — *jejich*, t. netoliko sami chudé utiskujete, ale ještě jiné nasazujete a podpalujete, abyste sobě dobrou vůli a své kvasy a kratochvíle strojili. — *Přineste*, H. přines. — *pijeme*, t. hody strojíme. Nemíní samého pití, ale i jídlo. Tak v knize Ester často.

2. *svatost*, t. skrze samého sebe, kterýž právě svatý, anobrž sama svatost jest; nebo Bůh skrze samého sebe přisahá, poněvadž nemá většího, skrze kohoby přisahal. Žid. 6, 13., Gen. 22, 16., níž 6, 8. — *háky* aneb na nějaké nástroje ostré a špice, jakž ryby nejedním spůsobem brány bývají, buď protknutím vidlicemi aneb tomu podobným nástrojem, a jakkoli lapány; podobný příklad viz IV. Král. 19, 28. — *rybářské*, H. rybářství, jakoby řekl: Ačkoli jste tuční a vytylí jako krávy; však beze vší těžkosti, jako nějaké malé rybičky z vody od nepřátel zajati a zavedeni budete.

3. *mezerami*, t. ve zdech městských probořenými. Jakoby řekl: Nebude vám potřebí brány hledati a daleko obcházeti, zdělám já vám čisté prostranné brány a volnou cestu, abyste leckudys utíkali. — *tak* etc., H. naproti sobě. — *rozhazovati*. Jakoby řekl: Nic se nebudete na svá zboží a klénoty, kterýchž jste nepravě dobyli, ohlídati a jich sobě vážiti, na to majíce toliko péči, jakbyste při hrdle zachováni býti mohli.

4. *jdětež*. Slova smysl opační mající, kterýmiž jim to činiti velí, čehož již činiti nebudou moci. Jakoby řekl: ano vám po ně z vašich toulek a vašich bůžků ctění již vyjde, když na to přijde, co verš 3. ukazuje. Podobná místa viz Ezech. 20, 39., Soud. 10, 14. — *Betel*. Viz Ose. 4, 15. i 12, 12. — *třetího*, H. třetiny dnův, J. tří dnův, a slyší to na tři slavnosti výroční, že i lid israelský podlé spůsobu od Boha nařízeného na ty tři slavnosti oběti obětovali.

5. *chvály*: oběti chvály jaké v lidu božím bývali, viz Lev. 7, 2., též 22, 29. — *dobrovolné*: o nichž Lev. 7, 6. — *se vám* etc., H. tak milujete.

6. *zubův*, t. hlad, jakž hned sám vykládá. Užívá tu Pán Bůh spůsobu mluvení výmluvnického. Nedí prostě, dopustil jsem na vás hlad, ale dal jsem vám čistotu zubův. Jakoby řekl: Takovýhle užitek té své tak snažné modlářské služby máte, že aspoň pěkné a bílé zuby máte, netřeba jich vám párati, vytírati, umývati; můžete je dobře hladem vybíliti a vyčistiti etc. O tom hladu se píše III. Král. 17 i 18. hl., IV. Král. hl. 4. — *ke mně*, H. až ke mně, tak níž často.

7. *zadržel*, H. zbránil jsem. — *déšť*: viz o tom III. Král. 17, 1. — *do žně*. Jakoby řekl: Nedal jsem vám deště k zavlažování již odrostlejšího osení, aby obilí v zrno šlo. Takový déšť písma svatá jmenují jarní neb letní. Ose. 6, 3. — *druhé*, H. jedno. — *ten díl* etc., J. a ten díl, kterýž nedopouštěl na sebe pršeti, uschl, t. svými nepravostmi se zbavili toho božského požehnání.

8. *se napíti*, H. nasyceni byli.

9. *hojnost*, H. rozmnožovaly.

10. *tak jako* etc., H. cestou neb spůsobem Egypta, o čemž Exod. 9, 1. etc. — *v zajetí* etc., H. s zajetím koní vašich.

vaše; avšak jste se neobrátili ke mně, dí
11 Hospodin. * Podvrátil jsem některé z vás, ja-
ko podvrátil Bůh Sodomu a Gomoru, tak že
jste byli jako hlavně vychvácená z ohně;
vždy však neobrátili jste se ke mně, dí Ho-
spodin.
12 A protož takť učiním, ó Israeli, protož
pravím žeť to učiním, leč připravě se vyjdeš
vstříc Bohu svému, ó Israeli! * Nebo, ai on 13
jest tvořitel hor a stvořitel větru, a ozna-
muje člověku, jakéby bylo jeho myšlení; činí
z záře jitřní tmu a šlapá po vysokostech ze-
mě; Hospodin Bůh zástupův jest jmeno jeho.

Hlava 5.

V čtvrtém domlouvání horle nad spuštěním země i měst I. namlouvá jich, aby zachovali život svůj, pokojněji a tvrději. A) Pokojněji odvozováním jich 1) od modlářství daremného, hněv boží proti převráceným vzbuzujícího, 2) ku pravému Bohu všecko spravujícímu a mdlých ušetřujícímu B) Tvrději pak namlouvaje 1) vytýká jim jejich proti dobrému spouru, v zlém proti bližním a Pánu Bohu zarytost, tak že rozumní úpěti, ač mlčeti musejí; 2) probuzuje, aby oblíbili sobě věci dobré pro své dobré. II. Hrozí jim, že 1) se všech stran kvílením je naplní, ovšem pak příštím dne svého hrozného proti naději jejich je zkazí a 2) zavrhna služby jejich plné modlářství valně na zavedení přivede.

Slyšte slovo toto, kteréž já vynáším proti
vám, totiž naříkání nad domem israelským.
2 * Padneť, aniž více povstane panna israelská,
opuštěna bude v zemi své a nebude žádného,
3 kdoby ji pozdvihl. * Nebo takto praví Pa-
novník Hospodin: V městě, z kteréhož vy-
cházelo tisíc lidu, sotva zůstane sto; v tom pak,
z kteréhož vycházelo sto, sotva zůstane deset
4 domu israelskému. * Nebo takto praví Ho-
spodin domu israelskému: Hledejte mne a živi
buďte, * a nehledejte Betele, aniž choďte do 5
Galgaly a do Bersabe se nesmýkejte; nebo
Galgala jistotně se přestěhuje a Betel přijde
na nic. * Hledejte Hospodina a živi buďte, 6
aby nepronikl jako oheň domu Josefova a ne-
shltil a nebyloby žádného, kdoby uhasil Be-
telské, * kteříž proměňují v pelynek soud a 7
spravedlnosti na zemi zanechávají. * Hledejte 8

---

11. *jako* etc., H. podlé podvrácení božího Sodomy.
12. *učiním*, t. jakž jsem pohrůžku vynesl, v. 2. i 3.
13. *myšlení.* Totiž Bůh sám nejlépe zná myšlení lidská a o nich více nežli sám člověk oznámiti umí, jakž se často v písmích svatých spasitelem srdcí jmenuje (Žl. 7, 10., též 32, 15., též 138, 2.), J. rozumějí, že Bůh oznamuje člověku myšlení své i uložení, jakž kdy ráčí, jako výš 3, 7. — *země*, t. všelijaké pevnosti a ohrady i místa nejslavnější nic jemu odolati nemohou.
1. *naříkání.* Jakoby řekl: Kteréž já ne z nějaké rozkoše vám mluvím, jakoby v našem zlém svou líbost míti měl; ale srdečněť i sám nad tím bolesti i žalosti okouším, což i těmito naříkavými a plačtivými slovy vidíte, že pronáším. Viz Isai. 20, 2., též 22, 4., též 24, 16.
2. *Padneť*, H. padla, viz pravidlo 9. v předmluvě, tak hned. — *více*, H. nepřidá. — *israelská*, t. lid israelský, jakž obyčejně jest v písmích svatých, nějakou lidu pospolnost, město, království neb obec některou, dcerkou neb pannou jmenovati. IV. Král. 19, 21., Isai. 3, 22. Odtud jsou ta mluvení: dcera sionská, dcera jerusalemská a jiná těm podobná.
3. *V městě*, H. město zůstaví, tak níž. — *israelskému*: podlé boží pohrůžky Deut. 28, 26.
4. *živi*: jakoby řekl: Jáť vám přeji života i cestu k zachování jeho vám ukazuji; leč se sami toho zbaviti chcete.
5. *Betel:* viz Ose. 4, při v. 15. — *Bersabe* bylo město k pokolení Juda přiležící (III. Král. 19, 3.). Z čehož se rozumí, že i tam nějakou modlářského náboženství částku Israelští sobě byli zarazili, snad na to hledíce, že někdy Bůh v těch místech otcům svatým Isakovi (Gen. 26, 24.), Jakobovi (Gen. 46, 1.), jakž se jemu kdy líbilo, zjevovati se ráčil; oni pak beze všeho zvláštního božího o tom poručení (jakž pověrných lidí povaha jest) dali se v to, aby k těm místům se scházejíce modlářství provodili, místa Bohem samým vyměřeného, t. chrámu a města Jerusalema všetečně pobíhajíce. Jiní to na Judské obracejí, a to proto, že Bersabe bylo v dílu Judově. — *nesmýkejte*, H. nepřecházejte. — *Galgala* etc., H. Galgala přestěhováním přestěhuje se. Ta všecka slova v hebrejském jsou podobná sobě (jakoby téměř česky řekl: kule kulením se zakulí), t. obyvatelé a poutníci galgalští se svými bůžky, kteréž ctili, všecko to přestěhováno bude. — *přijde*, H. bude, jakoby řekl: Betel, kteréž Oseáš (10, 8.) nazval Aven, též Betaven (Ose. 10, 5.), právě bude Aven, t. v nic obráceno bude. Neb to slovo Aven vyznamenává nic.
6. *Josefova*, t. království samařského, v němž přednost drželo pokolení Efraimovo pošlé z Josefa; podlé čehož obyčejně v prorocích s Efraimem míní se Israel.
7. *soud*, t. soud zlým jeho užíváním a převrácením trpký a nepříjemný činí a jako v nejhorší a nejlítější žluč neb pelynek obracejí, tak aby věc sama ze sebe chutná všechněm zošklivena a v přílišnou nepříjemnost uvedena byla. — *zanechávají*, t. potupně a posměšně všelikou spravedlnost jako na zemi opomítají, nýbrž pošlapávají nestoudně.
8. *učinil*, t. stvořitele nebe, země, moře i všeho, což v nich jest; jenž všecky věci stvořené na nebi i na zemi předivnou mocí a moudrostí svou v bytu a běhu jejich přirozeném zachovává, řídí, spravuje i vede, a když se jeho milosti líbí, i nad přirození, nýbrž proti přirození mnohé věci vyvodí. — *Oriona*,

toho, jenž učinil Kuřátka i Oriona, kterýž
proměňuje stín smrti v jitro a den v temno-
sti noční, jenž přivolává vody mořské a vy-
lévá je na svrchek země, jehož jméno jest
9 Hospodin; * kterýž občerstvuje zemdleného
proti silnému, tak že ten zemdlený do pevno-
10 sti vchází. * Ale oni nenávidí trescícího v bráně
a toho, jenž mluví věci pravé, v ohavnosti
11 mají. * A protož, protože loupíte chudého a
břímě obilí béřete od něho, domův z tesaného
kamení nastavěli jste sobě, ale nebudete by-
dliti v nich; vinic výborných naštěpovali jste,
12 ale nebudete píti vína z nich. * Nebo já vím
o mnohých nešlechetnostech vašich a velikých
hříších vašich, a že trápíte spravedlivého be-
rouce poctu a nuzných při v bráně převra-
13 cíte; * protož rozumný každý v ten čas mlčeti
14 musí, nebo čas ten zlý jest. * Hledejte do-
brého a ne zlého, abyste živi byli, a budeť
tak Hospodin Bůh zástupův s vámi, jakž pra-
15 víte; * mějte v nenávisti zlé a milujte dobré
a ustanovte v bráně soud; snad Hospodin Bůh
zástupův milost učiní ostatkům Josefovým.
16 * Protož takto praví Panovník Hospodin, Bůh
zástupův: Po všech ulicích bude kvílení a na
všecky strany zkřiknou: Ouvech, ouvech; a
povolají oráče k pláči a kvílení s těmi, jenž
umějí naříkati; * nýbrž i po všech vinicích 17
bude kvílení, tehdáž když projdu prostředkem
tebe, dí Hospodin. * Běda těm, jenž žádají 18
dne Hospodinova; k čemuž jest vám ten den
Hospodinův, poněvadž jest den tmy a ne
světla. * Jako kdyžby někdo utíkal před lvem, 19
potkalby se s ním medvěd; aneb kdyžby všel
do domu a zpolehna rukou svou na stěnu,
uštklby ho had. * Zdali není den tmy a ne 20
světla, den Hospodinův? v němž není blesku,
ale mrákota. * Nenávidímť svátků vašich a 21
zamítám je; aniž sobě chutnám slavností va-
šich. * Nebo budete-li mi obětovati zápaly 22
a suché oběti vaše, neoblíbím jich, a na po-
kojné oběti krmného dobytka vašeho nepo-
patřím; * odejmi ode mne hluk písní svých, 23
ani hudby louten vašich nechci poslouchati;
* ale povalí se jako voda soud můj a spra- 24
vedlnost jako potok silný. * Zdali jste mně 25
oběti a dary obětovali na poušti za čtyřidceti
let, dome israelský? * nýbrž nosili jste stá- 26

---

viz Job. 9, 9. — *v jitro*, t. časem svým slunci vzcházeti veleje, zapuzuje noc a přivodí den. — *den* etc., H. den nocí zatemňuje.

9. *zemdleného*, H. pohubení, t. přemožených a pohubených zase, když se jemu vidí, posilňuje proti mocným, a skrze ně, kohož ráčí, tresce; kteréž chce snižuje, a kterýchž chce povyšuje. Žl. 74, 8.

10. *v bráně*, t. soudce spravedlnosti milujícího i ji zastávajícího. Nebo staří v branách soudy držívali, Deut. 25, 7., Gen. 34, 20., Rut. 4, 1. i jinde. Tak níž v. 12. i 15. — *mluví*, H. mluvícího upřímého, jakoby řekl: Netoliko napravovati jsouce pamatováni a napomínáni nechtěli, ale ani slyšeti těch, kteříž se upřímě k dobrému přimlouvali.

11. *loupíte*, J. pošlapáváte. — *od něho*, béřete dary a pocty, abyste mu buď k spravedlnosti dopomohli, jsouce povinni to darmo z milosti pro Boha a spravedlnost učiniti, buď abyste z křivé pře pravou učinili, aneb věřitelé jsouce, dlužníku svému abyste delší strpení měli a poshověli aneb abyste lichvami jej obtěžovali nemajíce žádné lítosti nad ním, že jej tudy nuzíte a na nic přivodíte. — *vinic* etc., H. vinic žádosti. — *vína*, H. jejich, podlé pohrůžky boží. Deut. 28, 39., Sof. 1, 13.

12. *velikých*, H. silných. — *poctu*, H. výplatu.

14. *pravíte*, t. budete to v pravdě míti, čímž se nyní omylně a bez pravdy honosíte.

15. *snad*: o spůsobu takového mluvení viz Jos. 14, 12. — *Josefovým*, t. Israelovi, viz výš v. 6.

16. *Panovník*. Jakoby řekl: proto, že božího rozkazu (v. 15.) nejste poslušni, abyste zlého nenáviděli a dobré milovali; ale na odpor tomu činíte, velmi veliký a hned obecní a jako veřejný všech pláč bude, tak že i ti oráči a kopáči neb vinaři musejí svých prací jakžkoli pilných nechajíce k pláči jako na nějakou robotu se obrátiti. Velikost těžkostí a bíd tím prorok ukazuje. — *na všecky*, H. po všech vněch neb venkách. — *zkřiknou*, H. řeknou.— *naříkati*, H. naříkání.

17. *kvílení*. Ježto sic lidé při vinobraní a žni zvláštní radostí naplnění bývají. Žl. 4, 8., Isai. 9, 3.

18. *žádají*, t. buď z posměchu své hříčky sobě z Boha i z prorockých o tom předpovídání a pohrůžek strojíce (jako oni Isai. 5, 19., Jer. 23, 17. 18., II. Petr 3, 4.), buď z mylného na svou spravedlnost (jakoby s ní před příchodem jeho ostáti mohli), jakž obyčej jest pokrytcův, zpolehání, jakoby velmi žádostivi byli, aby co nejdříve den Páně přišel. — *tmy*, tak Joel 2, 2., Sof. 1, 15. — *světla*, t. poněvadž žádného potěšení (jenž se světlem v písmích svatých často míní) nebude, ale bída za bídou jako v patách přijde a jedna z druhé jako vyrostati a jí se držeti bude; jakž hned (v. 19.) velmi pěkným příkladem to vysvětluje.

19. *medvěd*, t. kdyžby utíkaje nebezpečenství jednoho upadl do druhého. Podobně Jer. 48, 43. 44., Isai. 24, 17. 18. — *had*, t. uteka před lvem neb medvědem i v doměby se se svým neštěstím potkal.

20. *Zdali* etc., J. zdali nemá býti? — *v němž* etc., H. mrákota a neblesk jemu.

21. *svátků*, J. shromáždění, t. výročních. — *sobě* etc., H. nepovoním, t. neoblíbím věcí vonných v čas slavností na oltáři pálených, podlé přikázaní Lev. 2, 2.

22. *oběti*: o jakýchž viz Lev. 3, 1.

23. *odejmi*, J. odstrčím od sebe. — *louten*, H. nebel, viz I. Král. 10, 5.

25. *na poušti*. Jakoby řekl: obětovali jste ne mně, ale ďáblům. Viz Deut. 32, 17.

26. *Moloch*, jinak Melech. III. Král. 11, 5. 7., jinak Melchom IV. Král. 23, 13. — *Kijuna*, t. města Ammonytských při pomezí israelském; svatý Štěpán je (Skut. 7, 43) jmenuje Remfam, kteréžto jméno, jakž smyslí, v nově městu tomu dáno bylo, sloulo Rofon neb Refon (I. Mach. 5, 37.), též Josefus lib. 12. Antiq. Jud. c. 12. Jiní smyslí, že tím slovem Kijun modla nějaká hebrejsky sloula, kte-

nek modly vaší Molocha a obrazy Kijuna, obrazy
vaše, hvězdu boha vašeho, ta podobenství, kte-
27 ráž jste zdělali sobě. * Protož přestěhuji vás
dále nežli Damašské, praví Hospodin, jehož
jmeno jest Bůh zástupův.

Hlava 6.

V pátém domlouvání horle s připomenutím i Judských, že v zemi rozkošné nad jiné země provodí nátisky, rozkoše bez ulitování lidu pobožného, hrozí jim 1) zajetím jistým, 2) vyhynutím hrozným, tak že z desíti sotva jeden před hněvem božím zachován bude. Nebo a) zdaž kdo odolá a b) zdaž toho nezasloužili, aby v soužení vydáni byli?

Běda pokoj majícím na Sionu a doufa-
jícím v horu samařskou, kteréžto hory jsou
slovútné mimo jiné u těch národů, k nimžto
2 se scházejí dům israelský. * Projděte až do
Chalane a odtud jděte do Ematu velikého a
sstupte do Getu Filistinských a shlédněte,
jsou-li která království lepší nežli tato? Jest-li
3 větší jejich kraj nežli kraj váš? * Běda vám,
kteříž smyslíte, že jest daleko den bídy, a
4 přistavujete stolici nátisku; * a těm, kteříž lé-
hají na ložcích slonových a rozkošně sobě
počínají na postelích svých; kteříž jídají be-
rany ze stáda a telata nejtučnější, * přizpě- 5
vujíce k loutně a jako David vymýšlejíce sobě
nástroje hudebné; * kteříž pijí z báni viných 6
a drahými mastmi se maží, aniž jsou čitelni
bolesti pro potření Josefovo. * Pročež jižť 7
půjdou v zajetí v prvním zástupu stěhujících
se, a tak nastane žalost těm, kteříž sobě
rozkošně počínají. * Přisáhl Panovník Hospo- 8
din skrze sebe samého, dí Hospodin Bůh zá-
stupův: V ohavnosti mám pýchu Jakobovu
i palácův jeho nenávidím; pročež vydám ne-
přátelům město i vše, což v něm jest; * i stane 9

---

rouž v jiných jazycích nazývali Remfam. — *hvězdu* etc., podobenství některých hvězd, kteréž jste sobě za bohy vzali i ctili, obrazy jim zdělavše.

27. *Damašské*, t. ještě za Babylon, jakž vykládá svatý Štěpán, na témž místě. Nebo sic Damašští až do Kyrene, krajiny medské zavedeni byli (IV. Král. 16, 9.); ale Israelští do země perské mnohem dále, ano i do krajiny Caspiorum, jakž se znáti dává I Ezd. 8, 17.

1. *Sionu*, t. obyvatelům judským, jenž i v ohradách sionských i v zevnitřním slibném náboženství doufali, říkajíce: chrám Hospodinův etc., Jer. 7, 4. — *samařskou*, t. v království israelské, jehož hlavní město jest Samaří. Isai. 7, 9. — *mimo*, H. předně. — *národů*, t. Jerusalemští a Samarští jsou přední v lidu judském a israelském, jedno každé město v svém království. — *israelský*, t. Judští do Jerusalema, Israelští do Samaří na sněmy a jednání o věci světské i církevní se shromažďují, J. do nichž všli dům israelský, t. spůsobil jim to Bůh, aby v těch městech předních svůj byt měli, jichž nestavěli (Deut. 6, 10.), a zemi tu opanovali.

2. *Chalane*: o němž Gen. 10, 10. — *Emat*, město znamenité, o němž v písmích velmi často zmínka se činí, od něhož potom i celé království Israelským pomezní tak se jmenovalo. — *Filistinských*, t. do města předního filistinského, o němž I. Par. 18, 1. — *kraj*. Jakoby řekl: Tak mnoho a více dobrého od Boha sobě učiněného máte, nežli kterékoli okolní jakkoli mocné království, čemuž sami, když pilněji v to nahlédnete, za pravé dáti musíte; jak tedy neslušné jest toho, čímž vás Bůh nad jiné poctil a zvelebil, užívati ku pýše a zpouře, a tím se proti svému dobrodinci zpínati.

3. *smyslíte* etc., H. pryč zapuzujete den zlého.— *bídy*, téhož příklad Ezech. 12, 27., níž 9, 10., II. Petr. 3, 1. 4. — *nátisku*. Jakoby řekl: Tak se hříšně a marně dalekostí dne Páně bezpečíte a svědomí v sobě mrtvíce beze vší bázně ve všelikou proti Bohu bezpečnost a proti lidem ukrutnost se vydáváte a ve všeliká ďáblova kola jdete.

4. *léhají*, t. sedají při jídle, jakž starých obyčej býval; viz Ester. 1, 6. — *a rozkošně* etc., J. roztahují se na postelích, tak níž ve verši 7. — *nejtučnější* etc., H. z prostřed chleva neb krmíku. Jakoby řekl: Všelijakých toliko rozkoší a pohodlí i hříšných a zbytečných užívají bezmírně, jakž obšírně prorok dalšími slovy ukazuje.

5. *přizpěvujíce*, H. částkují podlé úst loutny. — *David*, t. což David vnuknutím Ducha božího k rozmnožení cti a slávy boží a sebe i jiných v pravé pobožnosti i vděčnosti k Bohu roznícení nařídil (I. Par. 23, 5.) i užíval; oni to obracejí k marným, nýbrž hříšným kratochvílem a marnostem tělesným, a tak ku podnětu a podpalu mnohých hříchův a ještě mimo to jiné rozličné hudebné nástroje vymýšlejí; a tak i tím hřeší, že se příkladem toho svatého a velikého muže bludně zastírají a v své neustupnosti posilují. — *hudebné*, H. zpěvu.

6. *z báni*, J. číší, koflíků, H. mizrak znamená nádobu nějakou velikou, kteréž při obětech užívali. — *drahými*, H předními. — *potření*, t. svých bratří bídně od nepřátel zhubených zajatých, a mnohých i těžkého vězení okoušejících, nic nelitují, ačkoli jejich kost a maso jsou, když se jedné jejich samých kůže ještě nedotýče, a oni ve svých ohradách sedí; nýbrž ani na to nemyslí, že což se stalo sousedům, i jim se státi může, a zvláště poněvadž Bůh o tom skrze proroky nejednou pohrůžky činil. — *Josefovo*, viz výš 5, 6.

7. *v prvním*, H. v hlavě, jakoby řekl: Israelští hned za Syrskými od Assyrských zajatými budou první z národů, kteréž zajímati budou Assyrští.

8. *Panovník*, viz 4, 2. — *sebe samého*, H. duši svou. — *pýchu*, J. vyvýšenost. — *vydám*, H. zavřel jsem. Viz pravidlo v předmluvě 9. — *vše*, H. plnost jeho.

9. *osob*, H. mužů.

se, že pozůstane-li deset osob v domě jednom,
10 i ti zemrou. * A vezme někoho strýc jeho,
aneb ten, kterýž mu strojí pohřeb, aby vy-
nesl kosti z domu, a dí tomu, jenž jest
v koutě domu: Jestliž ještě s tebou kdo?
A on dí: Není žádného. I řekne: Mlč, proto
že nechtěli připomínati jmena Hospodinova.
11 * Nebo ai Hospodin přikáže a bíti bude na
dům veliký přívaly, a na dům menší rozsed-
12 linami. * Zdaliž koni běžeti mohou po skále?
Zdaliž ji kdo orati může voly? aneb jste pro-
měnili soud v jed a ovoce spravedlnosti v pe-
lynek. * Běda vám, jenž se veselíte, ano není 13
z čeho, říkajíce: Zdaliž jsme svou sílou ne-
vzali sobě rohů? * Ale ai já vzbudím proti 14
vám, ó dome israelský, praví Hospodin Bůh
zástupův, národ, kterýž vás ssouží odtud,
kudy se jde do Ematu, až do potoka na ro-
vině.

Hlava 7.

Již vypravuje vidění boží troje. V prvním oznamuje, že Bůh dvojí metlu: hlad a válku na žádost proroka svého z milosti své prominul, třetí však, jako spravedlivý soudce jim na zkázu přivesti chce. Takovému proroka božího oznámení Amasiáš překážeje podvodně 1) obnesl jej u krále skrze posly, 2) i sám ho odrážel, aby víc nemluvil. Ale prorok a) ukázav, co byl a co již jest z vůle boží, b) namlouvání bludařovo pohrůžkou o zkáze osoby i domu jeho zahanbil.

Toto mi ukázal Panovník Hospodin, že
ai způsobil kobylky, když nejprvé počala rů-
sti otava, když ai otava byla po královském
2 posečení sena. * I stalo se, když snědly byliny
zemské, že jsem řekl: Panovníče Hospodine,
odpustiž prosím; kdož zůstane Jakobovi? ne-
boť ho maličko jest. * I želel Hospodin toho. 3
Nestaneť se toho, řekl Hospodin. * Opět mi 4
toto ukázal Panovník Hospodin, a ai Pano-
vník Hospodin volal, že při svou povede

10. *strýc*, t. pro nedostatek těch, jenžby pochovávali mrtvé, musejí sami přátelé krevní tu povinnost na se vzíti, jakž v veliký a valní mor bývá. — *ten kterýž*, H. jenž pálí; o jakémž spůsobu viz II. Par. 16, 14. — *dí*, t. strýc aneb jiný blízký přítel přijda, aby ty, jenž v některém domě zemřeli, pochoval, když z desíti ještě jednoho živého někde v koutě najde, pilně se doptávati bude, zůstal-li aspoň kdo ještě více živý; i doptá se, že žádný kromě ten jediný človíček z desíti; tak jakž Bůh pohrůžku učinil, že sotva desátý člověk zůstati má, výš 5, 3., též výš v. 9. — *v koutě*, H. v bocích aneb stranách domu. — *žádného*, t. všickni zemřeli. — *připomínati*. Jakoby řekl: Nechtěli Boha pravého a věčného vzývati a jej podlé vyměření jeho ctíti a jemu sloužiti; ale byli bezbožní a zoufalí; pročež hodně od Boha tak ztrestáni jsou; to znaje i mlčiž, t. nemysl zle o boží spravedlnosti.

11. *přikáže*, t. nepřátelům, aby přitáhli a soudy jeho spravedlivé vykonali. Tak Isai. 7, 18., též 13, 3. — *veliký:* Domem velikým míní prorok lidi znamenitější, bohatší, vzácnější, aneb desatero pokolení israelské, kteréž mocnější, bohatší nežli judské bylo. Domem pak menším rozumí lid obecný, zadnější, chudší, aneb království judské, kteréž u přirovnání k israelskému, menší a chudší bylo. Těm pak všechněm pohrůžku hroznou činí, že Bůh na ně svými metlami dokročí, a jako nějaký příval hrozné své trestání vyleje, aby tak i ti domové tělesně (o nichž výš 3, 15.) zkaženi byli; jakž i jinde o Pánu Bohu se svědčí, že na bezbožné dští osidly, sirou, ohněm, uhlím řeřavým. Žl. 11, 6. — *přívaly*, J. potřískáním.

12. *voly*. Jakoby řekl: Tak jest nemožné vám, ó hříšníci, před soudy mými ostáti, jako koňům po příkré a vysoké skále, jíž se ani chytiti nelze, běžeti, nebo v ní brázdy proháněti, J. na ten smysl: Což vám prospějí božská dobrodiní, vás k milosti volání i prorocká kázaní, rovně tak se vás to chytá a tak jste k tomu spůsobní a chtiví, jako kůň k běžení po příkré skále aneb vůl k orání jí. — *soud:* viz výš 5, 7.

13. *ano* etc., H. nad ne věci. — *rohů*, t. zdaliž jsme se hojně nezmocnili a dostatečně před všelijakými nepřátely neopatřili, tak aby se nám nebylo potřebí ani obležení, ovšem vybojování a zajetí báti, čímž ty nám hrozíš. Rohem v písmích svatých často se míní síla, viz I. Král. 2, 1.

14. *odtud*, H. od vcházení. — *Ematu*, t. od jednoho pomezí do druhého; nebo Emat bylo na půlnoc (Num. 34, 8.), na poledne pak potok jmenem Sichor (o němž Num. 34, 5.), kterýž tuto potokem na rovině prorok nazývá.

1. *Toto*, H. takto; tak i níž nejednou. — *ukázal*, t. u vidění prorockém. — *kobylky:* skrze něž všecky úrody hned při počátku jejich hubiti ráčil a hlad veliký přivedl; o kterémž i Joel prorok v první své hlavě i v druhé hojně vypsal, a též i tento výš 1, 4., J. ty kobylky na nepřátely obracejí. — *když* etc., H. na počátku vstupování otavy.

2. *snědly*, H. dokonaly jísti, t. ty kobylky, o nichž v. 1. — *řekl*, t. modlitby své ku Pánu Bohu za lid svůj činil jsem. — *zůstane*, H. státi bude, tak níž.— *Jakobovi*, t. jestliže ty se nad svým lidem nesmiluješ a jeho těmi svými ranami hubiti a hladem trápiti přestati neráčíš, žádného nezůstane z lidu israelského. — *ho* etc., H. maličký jest, t. již prvé na nejvýše (ač spravedlivě z tvého dopuštění pro své hříchy), jsou válkami, vpády mnohými, zájmy a jinými rozličnými těžkostmi znuzeni a zbědováni; tak že jich sotva maličká nějaká hrstka zůstává, jakž jest zjevné i z knih IV. Král. 13. hl.

3. *želel:* o spůsobu takového mluvení viz Soud. 2, 14.

4. *při* etc., H. se nesnadniti bude, t. poněvadž při tom lidu mnohým slova svého učením skrze proroky nic vzdělati a získati nemohl, že již přikročí k nim svými hroznými pomstami, ohněm mí-

ohněm, a hned oheň spáliv propast velikou
5 spálil i díl země; * já pak řekl jsem: Pano-
vníče Hospodine, přestaniž prosím; kdož zů-
6 stane Jakobovi? neboť ho maličko jest. * I
želel Hospodin toho; a i tohoť se nestane,
řekl Panovník Hospodin.
7 Toto též ukázal mi: A ai Pán stál na
zdi podlé pravidla vzdělané, v jehož ruce
8 bylo pravidlo, * i řekl mi Hospodin: Co vi-
díš Amose? Řekl jsem: Pravidlo. I řekl Pán:
Ai já položím pravidlo u prostřed lidu svého
israelského, nebuduť již více promíjeti jemu.
9 * Nebo zpuštěny budou výsosti Isakovy a sva-
tyně Israelovy zpustnou, tehdáž když povstanu
proti domu Jeroboamovu s mečem. * Tedy 10
poslal Amasiáš kněz betelský k Jeroboamovi
králi israelskému řka: Spiknul se proti tobě
Amos u prostřed domu israelského; i ta ze-
mě nemohlaby snésti všech slov jeho. * Nebo 11
takto praví Amos: Od meče umře Jeroboam
a Israel jistotně přestěhován bude ze země
své. * Potom řekl Amasiáš Amosovi: Ó vi- 12
doucí ujdi, radímť utec do země judské a jez
tam chléb, a tam prorokuj; * ale v Beteli 13
již více neprorokuj; nebo ono svatyně krá-
lova i dům královský jest. * Tedy odpovídaje 14
Amos řekl Amasiášovi: Nebylť jsem já pro-
rokem, ano ani synem prorockým; ale byl

---

něnými; podobně mluví Bůh Gen. 6, 3. — *spáliv*, H. sežrav, tak hned. — *velikou*, t. nejprvé Damašek a všecku Syrii skrze Teglatfalasara pohubiv, zajav, a jako nějaké hrozné pustiny a propasti (jak tu prorok mluví) zanechav (IV. Král. 16, 9.), potom také svému lidu neodpustil. J. tu propast slyší na lid israelský, že totiž to veliké a široké království na hrozné bídy přišlo a jako ohněm spáleno bylo, viz IV. Král. 14, 22.

5. *řekl*, viz v. 2.

7. *na zdi* etc., H. na zdi závaží neb šnůry.

8. *pravidlo.* Jakoby řekl: Jakož jsem prvé podlé pravidla vyzdvihl stavení lidu svého israelského; tak též zase podlé téhož pravidla všecko rozbírati a rušiti budu, až právě do základu jej rozbořím a s zemí srovnám. Aneb, jakož zedníci a mistři, položíce sobě jisté pravidlo neb šnůru roztáhnouce, dále se přes to již nezpouštějí; tak já uloživ jistý cíl, pokud jsem se smilovati a promíjeti měl, již dále přes něj se nepustím, abych déle odpouštěti měl; jakž hned dále vykládá v témž i v dalším verši. Podobné mluvení viz Isai. 28, 17. — *nebuduť* etc., H. nepřidámť již více pomíjeti jemu.

9. *výsosti*: Což se skutečně stalo skrze Teglatfalasara a Salmanazara. IV. Král. 16. i 17. hl. — *Isakovy*, t. lidu israelského, kterýž tu Bůh Isakem jmenuje proto, jakž smyslí někteří, že lid israelský náboženství modlářské zarazili a výsosti (Isai. 57, 7.) vzdělali pod zástěrou tou, jakoby Abrahama následovali, kterýž syna svého Isáka na hoře obětovati chtěl; avšak nehleděli na to, že Abraham měl o tom zvláštní od Boha poručení, oni pak neměli; Abraham činiti to chtěl k boží slávě; ale tito ku poctivosti modlám a bohům pohanským. Jiní vykládají: výsosti modly; jiní: výsosti smíchu, k ukázaní toho, že ty modly více k smíchu nežli k jakému náboženství a vážnosti slouží. — *Jeroboamovu*, t. proti Zachariášovi synu Jeroboamovu i vší rodině jeho; viz IV. Král. 15, 10.

10. *řka*, t. nepravě a nešlechetně toho božího proroka u krále osočiti chtěje, žeby se proti vrchnosti a moci světské rotil a zrady nějaké konal; což jemu však ani na mysl nepřišlo. — *israelského.* Jakoby řekl: Ne někde pokoutně a tajně, ale zjevně u prostřed lidu tobě poddaného; tím ještě více Jeroboama proti Amosovi tento pochlebník podpáliti se snažoval. — *slov.* Jakoby řekl: Neslušíť tobě přehlídati, že ten člověk se zjevně proti tobě rotí; sic jinak nepředejdeš-li toho, lid nebude moci déle těch pohrůžek, kteréž jim činí, trpěti; anobrž nezastavíš-li toho časně, strach, aby oni sami nad ním se pomstiti chtíce nějakého rozbroje nezačali. V tom však ve všem Amasiáš neobmýšlel obecného dobrého, ale vlastní toliko užitek, aby totiž úřadu svého zbaven nebyl a užitku nepozbyl, kdyžby Amosovo kázaní oblíbeno a přijato bylo. Podobně i oni fariseové bojíce se o svůj obrok pravili: Co činíme? Též: Přijdou Římané a odejmou místa naše (Jan 11, 48.).

11. *jistotně* etc., H. přestěhováním přestěhován, tak níž.

12. *vidoucí*, viz I. Král. 9, 9. — *radímť*, H. utec sobě. — *judské*: I té cesty ohledal, aby ho pod pěkným a přátelským spůsobem odtud vybyl, jakoby řekl: Kdyby mé rady uposlechnouti chtěl, nepykal by toho, aby totiž v čas odsud ušel a v zemi judské sebou bezpečen byl; kdežby i lepší opatření míti mohl, nežli zde. Soudil Amasiáš proroka božího po sobě, mysle na to, že jakož on sám potom nejvíce dychtí, aby zvůli a rozkoš měl, tak že i Amos na to, k čemuž jemu radí a čeho naskýtá, se ulakomí a pro lepší opatření do země judské odejde.

13. *již více* etc., H. nepřidávej více k prorokování. — *ono*, t. Betel. — *králova*, J. vlastně Melech. — *královský*, H. království, jakoby řekl: Není slušné, aby se zde v kázaní dával, poněvadž tu chrámeček královský jest, od něhož ty za kazatele nejsi vystaven. K tomu, ty nejsi našeho, ale jiného Boha prorokem; pročež nebezpečno jest tobě se tuto dlouho meškati, poněvadž zde král svým dvorem jest, jehož nebude moci tajno býti, co před sebe béřeš. A tak jakž jen zví, třebas o hrdlo přijdeš. Jiní to slovo Melech ne na krále israelského, ale na modlu neb tele, kteréž Israelští v Beteli jako Boha a jako nejvyššího krále ctili, obracejí. Nebo Israelští jsouce jiných národův, zvláště pak svých blízkých sousedův ammonytských opice, a jejich spůsoby na sebe berouce, svou modlu také jmenovali Melech, t. král, čehož potvrzuje v. 26. hl. 5.

14. *prorokem.* Jakoby řekl: Nedal jsem se v to sám od sebe, jakž jest obyčej proroků lživých; ale Bůh mne, když jsem ani na to nemyslil a své chudé a potupné živnůstky hleděl, povolal a prorokovati rozkázal; protož spravedlivé jest poslouchati raději Boha nežli tebe. — *prorockým*, t. nepošel jsem z proroka, aneb ani učenníkem prorockým nebyl jsem. Nebo ta slova, syn prorocký v písmích svatých často za učenníka prorockého se berou. Viz IV. Král. 2, 3. a několikrát v té hlavě. — *fíky.* Jakoby řekl: Nečinímť toho pro břicho; neboť jsem se naučil a přivykl již jiným spůsobem živiti užívaje k zachování života svého planých fíkův a jiných ovocí neb úrod zemských.

jsem skotákem a česával jsem plané fíky;
15 * ale Hospodin mne vzal, když jsem chodil
za stádem, a řekl mi Hospodin: Jdi, proro-
16 kuj lidu israelskému. * Nyní tedy slyšiž slovo
Hospodinovo: Ty pravíš: Neprorokuj v Israeli
17 a nekaž v domě Isakově; * protož takto praví
Hospodin: Žena tvá cizoložiti bude v městě,
synové pak tvoji i dcery tvé od meče pa-
dnou, a země tvá provazcem dělena bude,
a ty v zemi nečisté umřeš; Israel pak jistotně
přestěhován bude ze země své.

Hlava 8.

V druhém vidění vypravuje, že Israelští dozravše ku pokutě 1) sami těžce padnou pro své ukrutenství a lest proti bližním; nebo ani toho Bůh nésti nemůže, ani stvoření jeho; 2) na potomky uvedou a) život nešťastný, b) hlad slova božího s nemalou jich škodou jakožto zlopřísežníků.

Toto mi ukázal Panovník Hospodin: A ai
2 byl koš plný ovoce letního, * a řekl: Co ty
vidíš Amose? I řekl jsem: Koš plný ovoce
letního. Opět mi řekl Hospodin: Přišeltě ko-
nec lidu mému israelskému, nebudut již více
3 promíjeti jemu; * pročež kvíliti budou zpě-
vové chrámoví v ten den, praví Panovník
Hospodin, a bude množství mrtvých, kterýchž
4 mlče namece na všelijaké místo. * Slyštež to
vy, jenž dychtíte po nátisku chudého, abyste
5 vyhladili nuzné ze země, * říkajíce: Skoro-
liž pomine ten den novměsíce, abychom pro-
dávali obilí, a sobota, abychom otevřeli obil-
nice? abychom ujímali efi a přivětšovali váhy
a klam provodili vážkami podvodnými, * ku- 6
pujíce za peníze nuzné a chudého za dvé
střevíců; nad to abychom plevy obilní pro-
dávali. * Přisáhl Hospodin skrze důstojnost 7
Jakobovu: Žeť se nezapomenu na věky na
všecky skutky jejich. * Nad tím-ližby se ne- 8
zatřásla i země a nekvílilby každý, kdož
přebývá na ní? proto-ližby neměla vystoupiti
všecka jako potok a zachvácena i zatopena
býti, jako potokem egyptským? * Anobrž 9
stane se v ten den, praví Panovník Hospo-
din, učiním, že slunce zajde o polednách a

15. *když* etc., H. od za stádem.
16. *nekaž*, H. nedšti, viz Ezech. 20, 46. — *Isakově:* viz výš při verši 9.
17. *v městě*, t. tehdáž když město dobyto a vzato bude od nepřátel, násilí se jí stane a ty na to hleděti musíš. — *země tvá*, t. země israelská, v níž i ty byt svůj máš, nepřátelům v moc se dostane; aneb tvá rolí neb pole od nepřátel, o nichž ani slyšeti nechceš, ovšem aby přitáhnouti měli, nevěříš, opanována a rozdělena bude. Čtveru pomstu jemu předpovídá. — *nečisté*, t. cizí, pohanské, již sobě Bůh neposvětil, tak jako to učinil zemi zaslíbené, od čehož země svatá sloula; rozumí pak zemi assyrskou, do níž zajati byli. I. Par. 5, 26.
1. *Toto*, H. tak. — *letního*. Tím košem ovoce plným ukázáno proroku božímu, že jakož při dokonání léta ovoce k sezrání přichází, a již déle na stromích nebývá necháváno, ale do košů trháno a česáno bývá; tak podobně že již lidu israelskému čas nepravosti jejich se vyplnil a jako k sezrání přišel: podlé čehož že není věc slušná, aby jim Bůh nepravosti jejich déle přehlídati a je v zemi israelské trpěti měl.
2. *Co ty* etc. Podobně Jer. 1, 11. 12. — *nebudut* etc., H. nepřidám více pomíjeti jemu, jako výš 7, 8.
3. *den*, t. místo někdejších zpěvů radostných a veselých, jichž v chrámě užíváno bývalo, všudy po všech koutech jeho kvílení a plačtivé naříkání rozléhati se bude. — *namece*, t. přítel neb kdokoli jiný, ne nějaký s obřady příslušnými pohřeb mrtvým tělům učiní, ale ledakdes tiše sám je i bez jiných pochová.
4. *dychtíte*, J. sžíráte, shlcujete chudého. — *vyhladili*, H. učinili přestati, t. co na vás jest a kdyby Bůh nad nimi ruky nedržel.
5. *Skoro-liž* etc., t. nemohouce spokojenou myslí a bez tesknosti ani těch svátků Bohem nařízených vyčkati. — *novměsíce*: v kterýžto čas kněží troubením lid do shromáždění svatých svolávali (Num. 10, 10., Žl. 80, 4.), zvláštní oběti Bohu obětovali (Num. 28, 11.), svatých modliteb za lid i s lidem spolu pilni byli, slovo boží jim předkládali (IV. Král. 4, 23.), hody svaté držíce v sloužení Bohu s opuštěním a odložením věcí vezdejších časných. Pročež ty lakomce mrzelo, že v službách božích trávili den, ovšem pak více, nemohouce v ten čas nic sobě přihnati, získati a utěžiti, i zdálo se jim, že toliko zahálejí a čas maří, své dobré meškají. — *obilnice*, H. obilí. — *ujímali*: umenšovali. — *efi*: míry sutých věcí tak řečené (o níž viz III. Král. 7, 26., o jedné mluvě, v tom všecky jiné zavírá), t. na malou míru neb váhu vydávali, na větší přijímali; jakž to umějí ti lidé, jimž milejší malá kořist než jejich duše.
6. *střevíců*, viz výš 2, 6. — *plevy*, H. odpadek obilí. — *prodávali*: zpeněžili, t. abychom lidem chudým místo čistého zrna, na polo plevy, smět a smetí dosti draho prodávajíce, všecko k svému zisku přivedli.
7. *Jakobovu*, t. skrze sebe samého, jenž jest sláva a důstojnost Jakobova, a kterýž i Jakoba a jeho rodinu k slávě a k zvelebení přivedl; podobně viz výš 4, 2.
8. *zachvácena*, H. zahnána. — *egyptským*: Zemí míní se obyvatelé. Jakoby řekl: Jakož voda, když se rozvodní, z místa svého vystupuje, tak oni ze země a vlasti své vyjíti a vyhnáni i zajati býti musejí; a tak mnohým a velikým soužením jako nějakým potokem zachváceni a potopeni budou. O potoku egyptském viz Deut. 11, 10.
9. *jasný*, H. světla. Jakoby řekl: Když se vám

10 uvedu tmy na zemi v jasný den, * a promě-
ním svátky vaše v kvílení a všecky zpěvy
vaše v naříkání, a způsobím to, že bude na
každých bedrách žíně a na každé hlavě ly-
sina, a bude v zemi této kvílení jako nad
jednorozeným, a poslední věci její jako den
11 plný hořkosti. * Ai dnové jdou, dí Panovník
Hospodin, že pošli hlad na zemi, ne hlad
chleba, ani žízeň vody, ale slyšení slov Ho-
spodinových. * A ačkoli toulati se budou od 12
moře až k moři, a od půlnoci až na východ
běhati hledajíce slova Hospodinova; však ho
nenajdou. * V ten čas umdlévati budou panny 13
krásné, ano i mládenci tou žízní, * kteříž 14
přisahají skrze ohavnost samařskou a říkají:
Živť jest Bůh tvůj, ó Dane, a živa jest ce-
sta Bersabe. I padnou a nepovstanou více.

Hlava 9.

V třetím vidění vypravuje, že mu Pán 1) poručil od prvního až do posledního mečem úst svých bíti; 2) o všech zkáze předpověděl, tak že ani v zemi, ani na nebi, ani na poušti, ani v propasti, ani mezi pohany jemu se skrýti moci nebudou. Což vše učiní i A) snadně, jakožto ten, k jehož a) tknutí všecko se rozplývá, b) hlasu i na nebi i na zemi stojí všecko, c) vyrčení národové sídla mění. B) Spravedlivě pak to učiní pro hříchy jejich. Těší církve svaté, že Bůh, 1) ač ji tříbiti bude jako na říčici, 2) však a) jen bezbožníky zbije, b) svůj pak lid α) vzdělá, β) rozmnoží, γ) požehnáním obohatí a δ) věčně zachová.

Viděl jsem Pána, an se postavil na ol-
táři a řekl: Udeř v makovici, až se zatřesou
ty veřeje, a rozetni je všecky hned od vrchu
jejich; což pak za nimi jest, já mečem zmor-
duji; neutečeť žádný z nich, aniž kdo z nich
2 bude, ježtoby toho znikl; * byť se pak do ze-
mě zakopali, i odtudby je ruka má vzala;
pakliby vstoupili do nebe, i odtudbych je
3 strhl; * a jestližeby se schovali na vrchu
Karmele, vyhledám a vezmu je odtud; pakliby
se skryli před očima mýma na dně moře,
4 přikáži hadu, aby je i odtud vyhryzl; * pak-
liťby šli v zajetí před nepřátely svými, i tam
přikáži meči, aby je zmordoval; obrátím za-
jisté oko své proti nim k jejich zlému a ne
k dobrému. * Nebo Panovník Hospodin zá- 5
stupův jest ten, kterýž, když se země jen do-
tkne, hned se rozplývá a kvílí všickni, jenž
přebývají na ní, a vystupuje všecka jako po-
tok a zatopena bývá jako potokem egypt-
ským; * jest ten, kterýž vzdělal na nebesích 6
paláce své a zástup svůj na zemi sšikoval,
kterýž může zavolati vody mořské a vyliti ji
na svrchek země, jehož jméno jest Hospodin.

---

zdáti bude, že se podobně jako slunce o polednách stkvíte a největšího štěstí a bezpečnosti užíváte, tehdáž na vás všelijaké bídy dopustím a jako temnostmi nějakými vás přikvačím.

10. *v kvílení,* t. v nichžbyste se těšiti a radovati měli. Viz Lev. 23, 40. — *vaše,* výš 5, 23. — *lysina,* t. tak veliká těžkost a zámutek na ně přijde, že nevědouce co činiti a před sebe bráti, žíněmi se přepasovati i hlavy podlé obyčeje pohanského sobě holiti a lysiny dělati budou; viz podobně Ezech. 7, 18. — *a bude* etc., H. a položím ji jako kvílení jednorozeného. — *jednorozeným,* t. největší a nejtěžší zámutek, jakýž bývá při rodičích, když i to dítě, kteréž jediné měli, jim umírá. Tak Zach. 12, 10. — *poslední*: dokonání, J. potomci. — *hořkosti.* Jakoby řekl: I tehdáž, když se jim zdáti bude, že přišel konec všechněm bídám, však ještě mnohem těžší na ni a na její obyvatele přijdou.

11. *slov.* Jakoby řekl: Nebude kázáno boží slovo; nebude ho lze docházeti a slýchati.

13. *žízní,* t. o níž výš ve verši 11.

14. *ohavnost,* H. obvinění, t. že to modlářství ohavné všecky ty, kteříž ho následovali, v hrozný hřích a obvinění před Bohem uvodilo; viz III. Král. 12, 30.

1. *oltáři.* Totiž v chrámě jerusalemském. Tak se Bůh u vidění proroka, jakž on pochopiti mohl, ukázal, a svému andělu poručil, aby všecky napořád hubil, kněží, knížata, kteříž v přednosti jako makovice nějaké v tom lidu postaveni byli; ano i lid obecní nižší těmi veřejemi vyznamenaný; při tom osvědčiv se, jestližeby kde kdo ještě pozůstal, že on sám, jako ten, před nímž se nic ukryti nemůže, všecky vyplénî. Jiní tak smyslí: Že ten oltář proroku ukázaný byl jiný zvláštní mimo ten, kterýž byl v chrámě; čímž Bůh návěští dal, že lid ten i chrám opustí a jiný sobě oblíbí, jakž i Ezechiel viděl, ana sláva Páně z chrámu odešla a jinam se obrátila. Ezech. hl. 9, 3., též 10, 3. — *vrchu,* H. hlavy. — *což* etc., H. posledek jejich. — *neutečeť* etc., H. neutečeť jim utíkající a neznikne jim znikající.

2. *země,* H. hrobu, pekla; míní jakékoli jeskyně neb hlubokosti zemské.

3. *vrchu*: vysokosti.

4. *v zajetí,* t. by pak sami dobrovolně se poddali aneb sami od sebe do zajetí šli, chtějíce aspoň tak milosti k sobě nakloniti, však to jim nic neprospěje, ale s tím se vším zahynou. — *i tam,* H. odtud. — *obrátím,* H. položím.

6. *paláce,* J. večeřadla, síně horní, H. vstupování. — *zástup,* H. snopek, což někteří na živly, spolu jako v snopek svázané obracejí, J. na všeliké tvory všeho světa. — *sšikoval,* H. založil, t. nastrojil a utvrdil k vykonávání soudů svých.

7 * Zdaliž nejste podobni synům Mouřenínův
přede mnou, ó synové Israelovi, dí Hospodin.
Zdaliž jsem Israele nevyvedl ze země egypt-
ské, tak jako Filistinské z Kappadocie a
8 Syrské z Cyrene. * Ai oči Panovníka Ho-
spodina proti království tomuto hřešícímu,
abych je vyhladil se svrchku země; avšak
nevyhladím docela domu Jakobova, dí Ho-
9 spodin. * Ačkoli ai já přikázal jsem a budu
zmítati domem israelským mezi všemi ná-
rody, tak jako zmítáno bývá obilí na říčici,
tak že ani kameníčko nepropadne na zemi;
10 * mečem zbiti budou všickni hříšnici z lidu
mého, jenž říkají: Nepřiblížíť se, aniž potká
11 nás to zlé. * V ten den zdvihnu stánek Da-
vidův, kterýž klesá, a zahradím mezery jeho
a zbořeniny jeho opravím a vzdělám jej jako
za dnův starodávních; * aby dědili s ostatky 12
Idumejských a se všechněmi národy, nad
kterýmiž jest vzýváno jmeno mé, dí Ho-
spodin, kterýž to učiní. * Ai dnové jdou, 13
dí Hospodin, že postihne oráč žence a ten,
jenž tlačí hrozny, rozsevače; hory pak dštíti
budou mstem a všickni pahrbkové oplývati
mlékem. * Přivedu také zase zajatý lid svůj 14
israelský a vystaví města zpuštěná, aby
v nich bydlili, a budou štěpovati vinice a píti
víno jejich, nadělají i zahrad a jísti budou
ovoce jejich, * a tak je štípím v zemi jejich, 15
že nebudou vykořeněni více ze země své,
kterouž jsem dal jim, praví Hospodin Bůh
tvůj.

---

7. *z Cyrene.* Do Cyrene že Syrští zajati byli, písmo svědčí (IV. Král. 16, 9., výš 1, 5); ale odtud kdy a jak vyvedeni, není jinde v písmě svatém kromě tuto. Prorok jakožto o věci tehdáž známé více toho nedokládá. Jiní smyslí, že tuto původu Syrských prorok dotýče, že počátečně z Cyrene se do Syrie přibrali.

8. *nevyhladím*, H. nevyhlazuje vyhladím.

9. *přikázal jsem*, t. Assyrským a Babylonským. — *na zemi.* Jakoby řekl: Žádný z lidu israelského a judského nebude prázden těch mých metel a pokut; ale i zlí i dobří jich okoušeti a do cizích národův zajati býti musí.

10. *zbiti* etc., H. zemrou.

11. *stánek.* Totiž církev novou, stánek ten pravého Davida Krista syna svého, i všecky v ní služby obnovím a ji sobě očistím, všecky její nedostatky doplním a bez vrásky ji postavím, a tak jako mezery nějaké její zahradím; aby jakož tam někdy dávno za Davida, i potom když vzdělán byl chrám za Šalomouna, pravá a čistá pocta zkvetla; tak i tuto spůsobím to, aby za pravého Davida církev vzdělaná stálá a trvanlivá byla (Žl. 88, 30.) i čisté služby měla. — *jeho*, H. jejich. — *opravím*, H. vyzdvihnu. — *starodávních*, H. věku.

12. *aby.* Podobně Abdiáš 9, 19. 20. — *dědili*, t. ti kteříž se (v. 11.) stánkem jmenují.

13. *rozsevače*, H. vytahujícího símě. — *mlékem.* Jakoby řekl: K víře nepodobné jest, jak veliká bude všech věcí úroda, tak že sotva budou moci obilí skliditi, anť hned zase orati musí; sotva zoří rolí, anť žeň nastane; tak mnoho vína se urodí, že dříve než je sklidí, čas setí přijde.

14. *zajatý*, H. zajetí.

15. *vykořeněni*, H. vytrháni. — *kterouž* etc., J. kterouž dám jim.

Proroctví Abdiáše proroka.

V tomto proroctví svém prorok hříchy a nepravosti Idumejským předloživ a boží pomsty jim osvědčiv naposledy o království Kristově prorokuje.

Prorok proti Idumejským jsa od Boha postaven I. nepřátelům oznamuje, *A*) co Bůh proti nim uložil a vyjevil. 1) Co Bůh uložil u vidění, slyšel prorok, že je na největší lehkost pro pýchu jejich mimo naději přivede; 2) vyjevil Bůh proroku, že dokonce se vším vyhubeni budou od svých vlastních sousedů a to i dosti a) snadně, když jim Pán Bůh odejme dobré vůdce, po jichž odchodu nebudou sobě moci ani poraditi, b) spravedlivě, to vše přijde pro křivdu lidu israelskému podlé jiných nenáležitě učiněnou. *B*) Co raději činiti mají, totiž lidu božímu 1) v soužení se neusmívati, 2) nad to pak neloupiti a nebíti. Proč? pro a) soudy boží spravedlivé a b) příklad hněvu božího na lidu svatém ukázaný. II. Církev těší, že ona 1) nepřátely snadně přemůže, 2) v jejich zemi děditi bude, 3) velice se rozmnoží a 4) v slávě také se zastkví.

idění Abdiášo-
vo. Takto pra-
ví Panovník
Hospodin o ze-
mi idumejské:
Pověst jsme
slyšeli od Ho-
spodina a vy-
slance k ná-
rodům vysla-
ného a řkoucí-
ho: Nuže, po-
vstaňmež k bo-
2 ji proti ní. * Ai spůsobím to,
aby byl nejšpatnější mezi ná-
rody a aby byl v náramném
3 pohrdání. * Nebo pýcha srdce tvého zklamá
tě, ó ty, jenž bydlíš v rozsedlinách skalních,
v převysokém obydlí svém říkaje v srdci svém:
4 Kdožby mne strhl na zemi? * ježto by pak
vysoko udělal jako orlice, nýbržby mezi hvě-
zdami položil hnízdo své, i odtud strhnu tě,
praví Hospodin. * Kterak jsi popléněn? zdali 5
zloději přišli na tebe? zdali loupežníci noční?
zdaližby kradli přes potřebu svou? kdyby ti,
kteříž sbírají víno, přišli na tebe, zdažby
nepozůstavili aspoň paběrků? * Ó jakť jsou 6
vystiženy věci Esauovy, vyhledáni pokla-
dové jeho! * Až ku pomezí vystrčí tě vši- 7
ckni, s kterýmiž smlouvu máš, podvedou tě,
zmocní se tebe ti, s nimiž pokoj máš; ná-
chlebníci tvoji udělajíť ránu zrádně, jíž ne-
bude lze vyrozuměti. * Zdaliž v ten den, praví 8
Hospodin, nevyhladím moudrých ze země idu-
mejské a rozumných s hory Esauovy?
* I budou se děsiti udatní tvoji, ó Temane, 9
protože poraženi jsouce vypléněni budou vši-
ckni s hory Esauovy, * pro nátisk bratru 10
tvému Jakobovi činěný přikryje tě hanba a
vyplénĕn budeš na věčnost; * protože jsi v ten 11
den stál naproti, a když zajímali cizí vojsko
jeho a když cizozemci vcházeli do bran jeho
a o Jerusalem metali losy, ty jsi také byl
jako jeden z nich. * Nedívejž se tedy na den 12

---

1. *Vidění.* Viz Isai. 1, 5. Kterého času Abdiáš prorokoval, viz o tom v předmluvě na proroky. — *Pověst*, H. slyšení. — *vyslance*: posla. — *Nuže*, H. vstaňte. — *proti ní*, t. zemi idumejské.

2. *spůsobím*, H. malého položil jsem. Viz pravidlo 9. v předmluvě; tak hned, t. tak vás zhubím, že vás maličký počet zůstane. — *aby byl* etc., H. pohrdnutý ty velmi.

3. *v převysokém* etc., H. vysokosti bydlení svého.

5. *popléněn*, H. vytat. — *přes* etc., H. (k)dostatku svému.

6. *Esauovy*, t. Idumejských z Esaua pošlých, viz výš při v. 1. — *pokladové*, H. skryté věci.

7. *vystrčí*, H. vyšlou. — *smlouvu* etc., H. muži smlouvy tvé, tak hned muži pokoje tvého. — *náchlebníci*, H. (muži) chleba tvého. — *udělajíť*, H. podloží ránu pod tebe. — *vyrozuměti*: ovšem, jakoby řekl: jí zhojiti, J. žádného rozumu nebude v něm, což slyší na Edoma neb Idumejské; jakoby tak řekl: Není v něm naprosto žádného rozumu, poněvadž toho nevidí, že vlastní jeho, kteříž s ním jídají, k úrazu jej přivodí.

8. *idumejské.* Jakoby řekl: Taková bude ta rána, že k uléčení jí vaše všecka moudrost, jakžkoli v ní vznešení jste, vám nepostačí (Jer. 49, 7.), J. v ten den, když vám moudrých a rozumných, v nichž doufáte, nejvíce potřebí bude, vám je odejmu, J. nevykládají moudré a rozumné; ale moudrost a rozumnost že jim odejme. — *rozumných*, H. rozumnosti.

soužení bratra svého, na den zajetí jeho, aniž
se vesel nad syny judskými v den zahynutí
jejich, aniž pyšně mluv ústy svými v den
13 úzkosti; * nevcházej do brány lidu mého
v den bídy jejich, aniž se dívej trápení jeho
v den bídy jeho, a nechť nesahají ruce tvé
14 na statek jeho v den bídy jeho; * aniž stůj
při mezeře, aby hubil ty, kteříž z nich uchá-
zejí, aniž vydávej nepříteli v moc těch, kteříž
15 z nich pozůstali v den úzkosti. * Nebo blízko
jest den Hospodinův proti všechněm těm ná-
rodům; jakž jsi činil, tak se stane tobě, od-
16 plata tvá navrátí se na hlavu tvou. * Nebo
poněvadž vy Judští píti budete na hoře sva-
tosti mé, nad toť píti budou všickni národové
ustavičně, píti pravím a požírati budou, až
17 budou, jakoby jich nebylo; * na hoře pak

Sion bude vysvobození, a hora ta bude svatá,
a tak dědičně držeti bude dům Jakobův dě-
dictví svá; * i bude dům Jakobův jako oheň 18
a dům Josefův jako plamen, dům pak Esauův
jako plevy; i rozpálí se na ně a shltí je, aniž
kdo pozůstane z domu Esauova; nebo Ho-
spodin mluvil; * a tak děditi budou v kra- 19
jině polední s horou Esauovou i v rovině
s Filistinskými; děditi také budou s obyvateli
krajiny Efraimovy i krajiny samařské a Be-
niaminovy a galadské; * a zajaté vojsko toto 20
synův israelských v tom, což bylo Kananej-
ských až do Sarepty; zajatí pak jerusalemští
v tom, což jest na konci panství, děditi bu-
dou s městy na poledne. * A když vstoupí 21
vysvoboditelé na horu Sion, aby soudili horu
Esauovu, bude Hospodinovo království.

---

9. *Temane*: viz Jer. 49, 20. — *poraženi*, H. od zbití. — *vypléněni*, H. vytat bude muž.

10. *nátisk* etc., H. nátisk bratra tvého Jakoba; ten nátisk jaký byl, ukazuje Ezech. 25, 12. i tuto verš další. — *vypléněn*, H. vyťat.

11. *naproti*, t. s libostí a chutí díval se jejich bídě maje jich zastati a jim pomoci, neučinils toho; ale což horšího za nepřítele jsi spolu s jinými se postavil. — *když*, t. v kterýž den. — *vojsko*: neb zboží; nebo to slovo chel i vojsko i zboží znamená.

12. *Nedívejž*, t. s libostí. Isai. 48, 6. Jiní vykládají: (ježto) jsi neměl dívati se; a tak dále na týž rozum. — *na den*: jako Žl. 136, 7. den Jerusalema, v němž Jerusalem vyvrácen. — *zajetí*, H. odcizení. — *pyšně*: hrdě, H. zveličuj úst svých.

13. *trápení*, H. zlému.

14. *mezeře*, t. ve zdi jerusalemské aneb i v jiných městech prolomené. Jakoby řekl: Nezastupujte lidu mému, kdyžby z města v čas velikého soužení ucházeti a utíkati chtěli, nýbrž raději jich ochraňte a utíkajícím cestu ukažte, J. roztržení, a slyší to obrazně na roztrhání lidu. — *hubil*, H. vytínal. — *ucházejí*, H. zniklé jeho. — *aniž* etc., H. nezavírej pozůstalých jeho.

15. *blízko*, H. blízký. — *národům*: o nichž při v. 1. — *odplata*, t. tobě náležitá.

16. *píti*, H. pili jste.

17. *vysvobození*: spasení, H. ujití. Viz Joel 2, 32. — *svatá*, H. svatost.

18. *shltí*, H. snědí. — *aniž* etc., H. nebude pozůstalý. — *Esauova*, t. z těch, kteříž tak ukrutní a nelítostiví byli.

19. *s horou*, t. držeti budou všecka pomezí od starodávna držená (o nichž Num. 34, 3., Jos. hl. 15.) i více. Těmi země tělesné příklady ukazuje prorok Kristovy církve rozšíření skrze povolání pohanův k víře.

20. *a zajaté*, H. zajetí. — *Sarepty*, t. Sidonské, o níž III. Král. 17, 9.

21. *Esauovu*, t. řídili, spravovali, ano i soudy boží vynášeli těm, kteříž někdy nepřátelé boží byvše k církvi svaté, k té hoře sionské připojeni jsou (Žl. 121, 5.). — *království*, t. když skrze kázaní čtení svatého a přisluhování věrných služebníkův Kristus církev svou vysvobodí z moci nepřátel jejích a z ruky všech, kteříž jí nenáviděli (jakž mluví Zachariáš svatý, Luk. 1, 71); tuť bude patrně kralovati Kristus nad církví svou na věky, a království jeho nebude konce (Luk. 1, 32.).

Proroctví Jonáše proroka.

V této knize poznamenán jest příběh o dvojím proroka tohoto od Boha k práci prorocké povolání. Při prvním se oznamuje, jak urputně a nemoudře se o to pokusiti směl, aby před Bohem utíkal, až ho Bůh dostihna v jisté smrti okovách zavříti i zase odtud divně vyprostiti ráčil; aby tak mysl jeho neohebnou oblomil a ku poslušenství svému přivedl. Při druhém jak Jonáš ku poslušenství božímu již ochotněji stoje Ninivetským kázal a ku pokání je obrátil; a když se domníval, žeby nebyli hodni milosrdenství božího, i příkladem i řečí boží, jakož při soudu svém nespravedlivém tak i při milosrdenství božím jistém a všechněm jednostejně hotovém, osvícen.

Hlava 1.

Bůh jedná s Jonášem o Ninive před pokáním a v pokání. — Před pokáním jednou i po druhé. Prvnímu jednání opřel se; pročež Bůh jej z lodí vypudil a skrze velrybu po mnohém potrestání na břeh vyvrhl. — Pudiv jej z lodí 1) zbouřil moře 2) a plavců, dokud hájili, sílu zemdléval, a když jej vyvrhli, života ušetřil. A) Hájili a) nevědomě α) vyhazováním nákladu z lodí a β) probuzováním se k modlitbám vespolek; b) vědomě pak, když seznali α) z losu, že zhřešil, β) z jeho vyznání, jak hřešil a čeho zasloužil, nebo nechtěli ho uvrci do moře. B) Vyvrhli pak jej a) neopovážlivě, ale s modlitbou pokornou, b) k svému dobrému; hned zajisté uzřeli moře upokojení, čímž i k známosti Pána Boha přivedeni jsou.

stalo se slovo Ho-
spodinovo k Joná-
šovi synu Amaty
2 řkoucí: * Vstaň, jdi
do Ninive, města to-
ho velikého, a volej
proti němu; neboť
jest vstoupila nešle-
chetnost jejich před
3 obličej můj. * Ale
Jonáš vstal, aby
utekl do Tarsu od
tváři Hospodinovy,
a přišed do Joppe
našel lodí, ana jde do Tarsu, a zaplativ od ní
vstoupil na ni, aby se plavil s nimi do Tarsu
4 od tváři Hospodinovy. * Ale Hospodin vzbu-
dil vítr veliký na moři. I stala se bouře ve-
liká na moři, až se domnívali, že se lodí
ztroskoce; * a bojíce se plavci volali jeden 5
každý k Bohu svému a vyhazovali to, což
měli na lodí do moře, aby sobě tím poleh-
čili; Jonáš pak byl sešel k bokům lodí a po-
loživ se spal tvrdě. * Tedy přišed k němu 6
správce lodí řekl jemu: Což ty děláš ospal-
če? Vstaň, volej k Bohu svému, snad ten Bůh
tvůj rozpomene se na nás, abychom nezahy-
nuli. * I řekli jeden k druhému: Nuže, vrzme 7
losy, abychom zvěděli, pro koho to zlé při-
šlo na nás. Tedy metali losy a padl los na
Jonáše. * I řekli jemu: Pověz nám medle, 8
pro koho toto zlé přišlo na nás? jaký jest
obchod tvůj? a odkud jdeš? z které jsi ze-
mě? a z kterého národu? * I řekl jim: He- 9
brejský jsem a Hospodina Boha nebes, kte-
rýž učinil moře i zemi, já ctím. * Pročež 10
báli se ti muži bázní velikou a dověděvše se
muži ti, že od tváři Hospodinovy utíká (nebo
jim byl oznámil), řekli jemu: Což jsi to uči-
nil? * Řekli ještě k němu: Což pak máme 11
učiniti s tebou, aby se moře spokojilo (nebo
moře vždy více a více bouřilo se)? * jimžto 12

---

1. *k Jonášovi,* jenž byl z pokolení Zabulonova z Getu. IV. Král. 14, 25.
2. *Ninive*: o němž Gen. 10, 11. 12., též níž 3, 2. 3., bylo hlavní město Assyrských. — *vstoupila*: tak vzrostla, že již nebe i zemi jako naplňuje, pročež že Bůh s nimi v počet vjíti chce.
3. *přišed,* H. sstoupiv. — *Joppe,* H. Jafo, město pomořské v zemi zaslíbené. — *Tarsu,* viz Skut. 9, 30., též 22, 3. — *zaplativ,* H. dal záplatu její. — *aby se* etc., H. aby šel.
4. *vzbudil,* H. uvrhl, hodil. — *domnívali* etc., H. lodí myslila, že se ztroskoce.
5. *to což* etc., H. nádobí. — *tím,* H. od proti sobě.
6. *správce,* H. mistr provazu. — *Což* etc., H. co jest tobě ospalče.
7. *řekli* etc., řekli muž k bližnímu svému, pojďte.— *losy*: o užívání zřízeném losu viz Jos. 4, 2.
8. *obchod,* H. dílo. — *z které* etc., H. která jest země tvá?

řekl: Vezměte mne a uvrzte mne do moře,
a utichne moře před vámi; nebo já vím, že
příčinou mou bouře tato veliká strhla se proti
13 vám. * Ale muži ti statečně táhli vesly chtíce
k břehu přistati, však nemohli; nebo moře
14 vždy více a více se bouřilo proti nim. * I
zvolali k Hospodinu řkouce: Prosímeť, ó Ho-
spodine, abychom nezahynuli pro smrt člo-
věka tohoto, aniž na nás vyhledávej krve
nevinné; nebo ty, ó Hospodine, jak chceš,
tak činíš. * Tedy vzavše Jonáše uvrhli ho do 15
moře; i přestalo moře bouřiti se. * Pročež 16
báli se muži ti bázní velikou Hospodina, a
obětovali obět Hospodinu a sliby činili.

Hlava 2.

Ale kde se poděl Jonáš? Ryba jej shltila a po třech dnech zase na rozkaz boží na břeh vyvrátila. V střevách pak ryby té modliv se 1) připomínal boží dobrotu, že jest a) vyslyšán, b) z hněvu božího vychvácen c) a od smrti jisté vysvobozen; 2) s odříkáním se všetečnosti vděčností se poslušně zamlouval.

Nastrojil pak byl Hospodin rybu veli-
kou, aby pozřela Jonáše; i byl Jonáš v stře-
2 vách té ryby tři dni a tři noci. * I modlil
se Jonáš Hospodinu Bohu svému v střevách
3 té ryby * a řekl: Ze soužení svého volal
jsem k Hospodinu a ozval se mi; z břicha
hrobu křičel jsem a vyslyšel jsi hlas můj.
4 * Nebo jsi mne uvrhl do hlubiny do prostřed
moře a řeka obklíčila mne; všecka vlnobití
tvá i rozvodnění tvá na mne se svalila;
5 * bylť jsem již řekl: Vyhnán jsem od očí
tvých; ale ještěť pohledím na tvůj svatý
6 chrám. * Obklíčily mne vody až k duši; pro-
past obklíčila mne; lekno otočilo se okolo
hlavy mé; * až k spodkům hor dostal jsem 7
se, země závorami svými zalehla mi na vě-
čnost; ty jsi však vysvobodil od porušení ži-
vot můj, ó Hospodine Bože můj. * Když se 8
svírala ve mně duše má, na Hospodina jsem
se rozpomínal, i přišla k tobě modlitba má
do chrámu svatého tvého. * Ai ti, kteříž ostří- 9
hají marností pouhých, dobroty boží se zba-
vují; * já pak s hlasem díkůčinění obětovati 10
budu tobě a což jsem slíbil splním; nebo hojné
vysvobození jest u Hospodina.
Rozkázal pak byl Hospodin rybě té, 11
i vyvrátila Jonáše na břeh.

---

9. *Hebrejský.* Jakoby řekl: Jsem pošlý ze staro-žitného rodu Heberova (o němž viz Gen. 10, 21.), od něhož i Abraham hebrejský sloul (Gen. 14, 13.).— *zemi*, H. sucho. — *ctím*, H. se bojím. Isai. 29, 13.

11. *aby se* etc., H. spokojilo se proti nám. — *vždy* etc., H. šlo a bouřlivé bylo, tak v. 13.

13. *táhli*, H. kopali. — *chtíce* etc., H. k přivedení k suchu, t. prvé všech cest ohledali šetříce jeho, nežli k tomu přišlo, aby podlé rady Jonášovy (kteráž se jim nelítostivá býti zdála) k němu se zachovali.

14. *smrt* etc., H. duši muže. — *vyhledávej*, H. pokládej. — *nevinné*, t. člověka toho, kterýž nám ničímž neublížil, ale tebou samým skrze los i jeho vlastním vyznáním ta pokuta jemu přisouzena jest.

15. *přestalo* etc., H. ustálo moře od prchlivosti své.

16. *sliby*, H. slibovali sliby, t. spatřivše předivnou boží moc, netoliko v zbouření moře, ale i v upokojení jeho, nabyli pravé synovské boží bázně, a chválu Pánu Bohu z vysvobození vzdávali; a nepochybné jest, že i potom vyšedše z lodí zevnitřní oběti jemu obětovali, a sliby pravé poddanosti a poslušenství jemu činili i plnili.

1. *noci.* Což bylo obrazem Pána Krista, o čemž viz. Mat. 12, 40., též 16, 4., Luk. 11, 30.

3. *a řekl*, t. když již z toho nebezpečenství byl vysvobozen; o čemž níž ve verši 11. — *Ze soužení.* Podobně Žl. 119, 2. — *z břicha*, J. z břicha pekelného.

4. *do prostřed*, H. do srdce moří. — *rozvodnění*, H. vlny. — *svalila*, H. přecházela.

5. *bylť.* Podobně Žl. 30, 23. — *pohledím*: se podívám. — *chrám*, t. ještěť mám tu naději, že tě v chrámě tvém chváliti a oslavovati budu.

6. *hlavy mé*, t. do takové hlubiny jsem se dostal a tak hluboce pohřížen jsem byl, jakoby lekno (jenž v moři při samé zemi roste) okolo hlavy mé se zapletlo a zatočilo.

7. *k spodkům*, H. k přitětím hor sstoupil jsem.— *dostal* etc., t. jakž hluboko hory dosahují a jako své nějaké kořeny vpuštěné mají, tak jsem v moři a v největší hlubině jeho byl. — *závorami*, t. skalami příkrými a nepřístupnými, pro něž země k přístavu nespůsobná jest; jakoby tak řekl: Již naprosto žádné naděje nebylo, abych kdy z toho hrozného nebezpečenství vyjíti mohl. — *zalehla*, H. proti mně. — *vysvobodil*, H. vyvedl. — *od porušení*, J. z jámy.

8. *svatého*, H. svatosti tvé.

9. *pouhých*, H. lží. — *boží*, H. své neb jejich, t. kteréžby od Boha hledati a očekávati měli. — *zbavují*, t. utíkajíce se ne k tomu a tam, u něhožby se slitování dovolati mohli, ale kdež není žádného slyšení. Příklad toho na knězích balových III. Král. 18, 26. i těd na těch plavcích k svým nebohům volajících. Výš 1, 4.

10. *splním*, H. odplatím. — *vysvobození*: spasení.

11. *břeh*, t. moře řečeného Euxinum, jakž Josef (lib. Antq. 9. c. 11.) píše. Z toho se rozumí, že těch tří dnů a tří nocí ten velryb pochytiv proroka na moři Středozemním, s ním (skrze moře Egeum pode všecku menší Asii místy dosti těsnými pro hustost ostrovů průchody a řekami zvlášť mimo Konstantinopoli) uběhl více než půl třetího sta mil. Nebo z Joppe až k moři Euxinum jest při nejmenším 250 mil; v hodině učiní 4 míle.

Hlava 3.

K druhému Páně jednání poslušný jest Jonáš; nebo i jde do Ninive i káže tam. V čas pokání I. Ninivetští rychle a veřejně odřeknuvše se vší zlosti poroučeli se božímu milosrdenství, jehož i užili.

I stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi
2 po druhé řkoucí: * Vstaň, jdi do Ninive, města toho velikého, a kaž proti němu to, což
3 já poroučím tobě. * Tedy vstana Jonáš šel do Ninive podlé slova Hospodinova (bylo pak Ninive město velmi veliké cesty tří
4 dnův); * a jakž počal byl Jonáš jíti po městě cestou dne jednoho a volati pravě: Po
5 čtyřidcíti dnech Ninive vyvráceno bude; * tedy uvěřili Ninivetští Bohu a vyhlásivše půst oblékli se v žíně od největšího z nich až do
6 nejmenšího z nich. * Nebo jakž došla ta řeč krále ninivetského, vstav s trůnu svého složil se sebe oděv svůj a přioděv se žíní seděl
v popeli; * a svolav lid výpověd učinil v Ni- 7
nive z usouzení svého královského i knížat svých řka: Lidé i hovada, volové i ovce neokoušejte ničehož, nepaste se, ani vody nepíte; * ale přiodějte se žíněmi lidé i hovada 8
a volejte k Bohu horlivě, a odvrať se jeden každý od cesty své zlé i od nátisku, kterýž činí rukama svýma; * kdo ví, neobrátí-li se 9
a nebude-li želeti toho Bůh; neodvrátí-li se pravím od prchlivosti hněvu svého, abychom nezahynuli? * I viděl Bůh skutky jejich, že 10
se odvrátili od cesty své zlé, a lítost měl Bůh nad tím zlým, kteréž řekl učiniti jim, i neučinil toho.

Hlava 4.

II. Jonáš nad změněním božího usouzení horlí před Bohem, až i smrti sobě žádá; III. ale Bůh jej i a) obrazně i b) jasnějšími slovy o svém milosrdenství vyučuje.

I mrzelo to Jonáše velice a rozpálen byl
2 hněv jeho; * pročež modlil se Hospodinu a řekl: Prosím Hospodine, zdaliž jsem toho neřekl, když jsem ještě byl v zemi své? protož jsem pospíšil uteci do Tarsu; nebo jsem věděl, že jsi ty Bůh milostivý a lítostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství a kterýž
3 lituješ zlého; * nyní tedy, ó Hospodine, vezmi prosím duši mou ode mne; nebo lépe jest
4 mi umříti, nežli živu býti. * I řekl Hospodin: Jestliž to dobře, že se tak rozpálil hněv
tvůj? * Nebo vyšel byl Jonáš z města a se- 5
děl na východ proti městu a udělav sobě tu boudu seděl pod ní v stínu, ažby viděl, co se bude díti s tím městem. * Přistrojil pak 6
byl Hospodin Bůh břečtan, kterýž vyrostl nad Jonáše, aby zastěňoval hlavu jeho a chránil ho před horkem. I radoval se Jonáš z toho břečtanu radostí velikou. * V tom nazejtří 7
v svitání nastrojil Bůh červa, kterýžto ranil

---

2. *kaž* etc., H. volej volání proti němu, kteréž mluvím k tobě. — *poroučím*: rozkazuji.
3. *velmi* etc., H. veliké Bohu, t. ku podivení veliké, netoliko podlé lidského, ale i podlé božího soudu. Viz Žl. 79, 11, Jer. 50, 40.
4. *po čtyřid.*, H. ještě čtyřidceti dnů a Ninive etc.
5. *Ninivetští*, H. muži ninivetští. — *Bohu*, H. v Boha, t. slovu božímu a Jonášovi služebníku jeho. Podobně Exod. 14, 31.
6. *krále*, t. kterouž mluvil Jonáš. — *oděv*, t. královský. — *žíní*, tak Gen. 37, 34. — *v popeli*, tak Job 2, 8.
8. *horlivě*, H. v síle.
9. *ví*: o spůsobu takového mluvení viz Jos. 14, 12.
10. *jejich*, t. oblíbil to, že z víry pravé a živé pokání činili a od svého zlého předsevzetí i navyklostí upustili; na obřadech pak zevnitřních, jichž tu užívali, základu spasení svého nezaložili a jimi tak robotně Boha neodbývali. — *měl*. Jak se náklonnosti lidské Bohu přivlastňují, viz Soud. 2, 14. — *neučinil*, t. tehdáž podlé uložení svého (v. 4.); ale v potomních časích, když se zase k hříchům navrátili, spravedlivá na ně i jim osvědčená pomsta i na všecko království jejich došla; o čemž i prorok Nahum. Viz v předmluvě pravidlo 2.
1. *mrzelo* etc., H. zlé bylo u Jonáše, zlé veliké.— *velice*. Když totiž viděl, že ač pominul již den 40., o němž výš 3, 4. avšak pomsta předpověděná na Ninivetské neodešla, a město v cele zůstalo.
2. *jsem toho* etc., H. ne to slovo mé. — *pospíšil*, H. předšel k utíkání. — *dlouhočekající*: shovívající. — *zlého*, viz Joel 2, 13.
3. *vezmi*. Podobně Eliáš III. Král. 19, 4. a níž v této hl. v. 8.
6. *vyrostl*, H. vystoupil. — *zastěňoval*, H. byl stín. — *chránil*, H. vytrhl ho od zlého jeho.
7. *v svitání*, H. když vstupovala záře jitřní. — *ranil*, H. udeřil.

8 ten břečtan, tak že uschl. * I stalo se, že
když vzešlo slunce, nastrojil Bůh vítr východní
žhoucí i bilo slunce na hlavu Jonášovu, tak
že umdléval a žádal sobě, aby umřel řka:
9 Lépeť mi jest umříti, nežli živu býti. * I řekl
Bůh k Jonášovi: Jestliž to dobře, že se tak
rozpálil hněv tvůj pro ten břečtan? Kterýžto
řekl: Dobře jest, že se tak rozpálil hněv můj
až k smrti. * Jemužto řekl Hospodin: Ty li- 10
tuješ toho břečtanu, o němž jsi nepracoval,
aniž jsi ho k zrostu přivedl, kterýž za jednu
noc zrostl a jedné noci zahynul; * a já abych 11
nelitoval Ninive města tak velikého, v němž
jest více nežli sto a dvadceti tisíc lidí, kte-
říž neznají rozdílu mezi pravicí svou a levicí
svou, a k tomu dobytka mnoho?

---

8. *žhoucí*: parný, t. kterýž horka slunečného neochlazoval, ale ještě více je rozněcoval, H. tichý.— *sobě*, H. duši své.

9. *k smrti*, t. tak velmi, až se mi stýště živu býti.

10. *lituješ:* šetříš, tak hned. — *k zrostu* etc., H. velikým učinil, kterýž syn noci byl a syn noci zahynul.

11. *levici*: což ne na samy děti, ale i na dorostlé slyšáno býti může, kteříž hloupí a sprostní jsouce rozdílu pravého mezi těmi neb jinými věcmi učiniti nemohou. Jakoby řekl Bůh: Jakkoli mnoho jest v městě tom lstivých a chytrých lidí; však i sprostných a upřímých nemalý počet tam mám, protož záhodné býti soudím, abych všeho města šetřil a je od vyvrácení zachoval.

Proroctví Micheáše proroka.

Prorok tento svatý nejprvé Judské a Israelské pro náramné bezbožnosti a nemilosrdenství provozování, až i ty nejpřednější z nich přísně tresce a hrozné boží pohrůžky žalostného a blízkého jich vyvrácení jim osvědčuje. Zatím ostatkův svatých podlé vyvolení božího, že vysvobozeni budou, potěšuje, a to sliby božími rozkošnými o Kristu pánu, o evangeliu svatém a potěšitelném jeho přisluhování, i o užitcích z toho k církvi se vztahujících.

Hlava 1.

Micheáš za času tří králů judských proti obojímu království prorokoval. — Vypravuje pak o trojím Páně s lidem promlouvání. Ve všech nejprv Bůh mluví a potom církev odpovídá. Dále v prvním a v druhém se nesnadní Pán, v třetím pak pokojněji mluví. O prvním promlouvání. V první nesnázi Bůh horlí a těší; církev svatá na zámluvách jeho přestává. — Horle Bůh hrozí a obviňuje. Hrozí vyvrácením hrozným království obojímu, tak že I. Samaří se vším svým modlářstvím k veliké žalosti i proroka svatého vyvráceno bude na velikou potupu u nepřátel, tak že 1) ani sousedé pomáhati, 2) ani sami u vypovědění svém dosti té bídy oplakávati moci nebudou. II. Judstvo bude míti proč 1) utíkati, 2) přátely sobě jednati, 3) plakati.

lovo Hospodi-
novo, kteréž
se stalo k Mi-
cheášovi Mo-
rastickému za
dnův Joatana,
Achaze a Eze-
chiáše, králův
judských, kte-
réž u vidění
slyšel o Sa-
maří a Jeru-
2 salemě. * Slyšte všickni lidé
napořád, pozoruj země, i což na
ní jest, a nechť jest Panovník
Hospodin proti vám svědkem,
Panovník pravím z chrámu sva-
3 tosti své. * Nebo ai Hospodin
vyjde z místa svého a sstoupě šlapati bude
4 po vysokostech země, * i budou se rozplý-
vati hory pod ním a údolí se roztrhovati
tak jako vosk od ohně a jako vody ma-
jící spád dolů; * a to všecko pro Jako- 5
bovo zpronevěření se a pro hříchy domu
israelského. Kdo jest příčina zpronevěření se
Jakobova? zdali ne Samaří? a kdo výsosti
judských? zdali ne Jerusalem? * Protož obrá- 6
tím Samaří v hromadu kamení, jakéž bývá na
poli u vinic, a svalím do údolí kamení její
i základy její odkryji, * a všecky rytiny její 7
ztlučeny budou i všickni darové její ohněm
spáleni, a všecky modly její obrátím v pu-
stinu. Nebo ze mzdy nevěstčí toho nashro-
máždila, protož se zase ke mzdě nevěstčí to
navrátí; * nad čímž kvíliti a naříkati budu 8
chodě svlečený a nahý, vydám se v naříkání
jako drakové a v kvílení jako mladé sovy;
* protože zneduživěla Samaří od ran svých 9
a že přišla ta rána až k Judovi, dosáhla až
k bráně lidu mého, až do Jerusalema. * Ne- 10
oznamujtež toho v Getu, aniž hned plačte,
v domě Afar v prachu se válej; * ty, kteráž 11
bydlíš na pěkném místě, zajdi obnaženou ma-

1. *Micheášovi.* Jiný toto byl Micheáš nežli ten, o němž III. Král. 22, 8. Viz v předmluvě pravidlo 2. — *u vidění*, H. viděl. — *Samaří*: o nichž Amos 4, 1.

2. *všickni*, H. všickni oni. — *což* etc., H. plnost její. — *svědkem*, t. že jste mne nechtěli slyšeti a pokání činiti. — *z chrámu*, t. s nebe, tak Žl. 10, 4.

3. *země*, viz Amos 4, 13.

4. *pod ním.* Podobně Žl. 97, 5. — *od ohně*, H. od tváři ohně. — *mající*, H. rozlité.

5. *Jerusalem.* Jakoby řekl: Neníť to hřích jednoho toliko člověka, ale mnohých, a to ne z lidu obecného, ale předních králů a knížat, též i měst hlavních judských a israelských. Těmť vlastně připsán býti má, kteříž netoliko sami hřešili, ale i jiným k hřešení příčinou byli a pomsty tyto boží na sebe i na jiné uvedli.

6. *obrátím*, H. položím, tak níž. — *odkryji.* Jakoby řekl: To město zkazím, tak aby ho ani žádného znamení nezůstávalo.

jíc hanbu. Nevyjdeť tobě vstříc ani ta, jenž
bydlí na místě hojném na dobytek; nebo bude
kvílení na místech okolních, kteráž od vás
12 mají živnost svou; * bude pravím bolestiti
pro dobré věci ztracené ta, jenž bydliti bude
na místech neúrodných, protože sstoupí zlé od
13 Hospodina až do brány jerusalemské. * Zapřáhni do vozu rychlé koně obyvatelkyně Lachisu, kteráž jsi původ hřícha dceři sionské; nebo v tobě nalezena jsou přestoupení Israeleva; * protož pošleš dary své s Morasty, jenž 14
jest v Getu; domové Achsib budou k oklamání
králův israelských. * Ó obyvatelkyně Maresy, 15
i toběť tudíž přivedu dědice, kterýž až do
Odollamu přijde, nýbrž až k slávě israelské;
* učiniž sobě lysinu a ohol se pro syny roz- 16
koší svých; udělej širokou lysinu svou ó ty, jenž jsi podobná orlici; nebo stěhují se od tebe.

Hlava 2.

Obviňuje pak také Bůh lid svůj z hříchů mnohých nacházejících se při správě domácí a obecné. Při správě domácí, že 1) sousedům statky odnímají, pročež v zavedení půjdou a o své přijdou na budoucí časy; 2) učitelům mluviti pravdu zapovídají, ježto předse to zlé na ně přijde a Bůh učení svému křivdy učiniti nedopustí; 3) pokojné i o roucho připravují; 4) manželstvo snižují, pročež jim vyhnáním hrozí; 5) křivých proroků práce sobě libují, s nimiž jistotně v zástupích, utíkejte jak utíkejte, zavedeni budou.

Běda těm, kteříž vymýšlejí nepravost
a ukládají zlé na ložcích svých a na úsvitě
ráno vykonávají je, když toliko jest v moci
2 rukou jejich; * kteřížto, jakž požádají polí, hned je vydírají; pakli domů, hned je odjímají, a tak utiskují muže i dům jeho, nýbrž jednoho každého i dědictví jeho; * protož 3
takto praví Hospodin: Ai já myslím proti
čeledi té věc zlou, odkudž nevyňmete hrdel
vašich, aniž budete choditi vysokomyslně, nebo
čas zlý bude. * V ten den užívati budou o vás 4
přísloví a naříkati budou naříkáním žalost-

---

7. *darové*: oběti. — *modly*, H. trapidla; viz Žl. 105, 36., Isai. 44, 9. — *protož*, J. dokudž mzda nevěstčí trvá, odvracejí se (ode mne), H. a až ke mzdě etc. — *navráti*, t. cožkoli nashromáždili toho, což lidé těm svým modlám nadali, všeko to jako nějaká nevěstčí mzda na mizinu přijde, a jestližeby co pozůstalo, žeby spáleno nebylo, od jiných rozchvátáno bude.

8. *nad čímž*, J. nad to. — *naříkati*, t. srdečně lituje zahynutí jejich; viz Isai. 22, 4., též 24, 16.— *svlečený*, H. obloupený. — *vydám*, H. učiním. — *mladé*, H. dcery sovy.

9. *zneduživěla*, viz pravidlo 9. v předmluvě.

10. *aniž* etc., H. plačíce neplačte. — *v prachu*, t. prašné neb prachu plné bylo město v pokolení Beniaminově (Jos. 18, 23.); tam aby plakali a kvílili, kdež prachu dosti, a nevynášeli toho před časem před nepřátely k větší své hanbě a potupě. K činění pokání svatého podlé tehdejšího spůsobu (jako i v. 16.) jim slouží, aby v prachu a popeli sedíce zuřivost boží předcházeli. — *válej*, t. ty město samařské se všemi obyvateli svými; o nichž v dalších verších jako o ženě mluví.

11. *na pěkném*, J. vlastně Safir. — *hanbu*. Jakoby řekl prorok: Přálbych vám toho Israelští, abyste někam jinám na čas odešli, aby vaše hanba tak patrná a všem zjevná nebyla; ale vidím, že jest daremná žádost má; nebo byste se kamkoli jinám obrátili, všudy vás pláč a kvílení potká. — *Nevyjdeť.* Jakoby řekl: Ani od těch, kteříž po vsech a městečkách bydlejí, pomoci žádné nedosáhneš, kteříž jsouce vaši manové a poddaní majíce od vás živnosti své pronajaté měliby vám na pomoc přispěti; ale i oni strachem velikým se rozprchnou a skryjí. — *na místech*, H. na místě boku neb strany. — *kteráž* etc., H. berou od vás postavení své.

12. *neúrodných*, t. vyhnána jsouc neb vyhnáni jsouce z míst pohodlných (o nichž v. 11.) do hor, do skrýší svých, H. hořkých.

13. *Lachis* bylo město k Judovu pokolení přináležející. Jos. 15, 39. To pak původem hříchu bylo tak, že byvši na pomezí nedaleko od pokolení Simeonova, nejprvé přistoupilo k modlářství Jerobo-amovu a jiným k témuž příčinou bylo. Protož jemu hroznou pomstu osvědčuje, že se na ně jako nějaká bouře valí, a aby raději utíkalo, k tomu jemu slouží. Jiní to obracejí na zamordování krále Amasiáše, o čemž viz IV. Král. 14, 19. — *kteráž* etc., H. ona (jest) počátek. — *dceři*, J. s dcerou sionskou.

14. *dary*, t. nepříteli, spokojiti jej chtěje, ale nic na tom nezískáš. — *Morasta*, vlast proroka tohoto v sousedství mající Achzib a Maresu.

15. *Maresa*, viz Jos. 15, 44. Jakoby řekl: Spůsobím to, aby se cizí a nepřátelé tvoji (kteréž dědicem nazývá) v dědictví tvé uvázali, kteříž na tom samém místě Maresa nepřestanou, ale i Odollam i Jerusalem a Sion, kdež jest boží a královská stolice, a právě jako nějaká ozdoba a sláva lidu israelského, opanují a za dlouhé časy držeti budou. — *tudíž*, H. ještě. — *Odollam*, viz Jos. 15, 35.

16. *udělej*, H. rozšiř.

1. *ukládají*, H. činí. — *jejich*, t. nemůže žádné nešlechetnosti vymyšleno býti, o nížby se oni nepokusili, jen mohou-li s ní býti.

3. *čeledi*, t. rodině všeho Israele. — *nevyňmete*, H. neodvracujete. — *vysokomyslně*: u vysokosti.

4. *užívati*, H. vynese, tak hned níž. — *naříkati* etc., H. naříkati bude naříkání naříkavé řka: zpuštěním zpuštěni jsme. — *Bůh* etc., když totiž lid israelský ze země jejich do jiných krajin rozptýlil a národy cizí do ní uvedl, J. to slyší na nepřítele, t. na Assyské. — *vzav*, H. odvrátiv.

ným řkouce: Docela zpuštěni jsme, podíl lidu
mého Bůh proměnil, jak tě mi jej odjal, a vzav
5 pole naše rozdělil jiným. * Protož nebudeš
míti žádného, kdožby vztáhl provazec na los
6 v shromáždění Hospodinově. * A ač říkají: Ne-
prorokujte, ale budou prorokovati. A byť pak
jim neprorokovali, zdaliž jich nezachvátí po-
7 hanění? * O ty, jenž sloveš domem Jakobo-
vým, zdaliž sužován býti má Duch Hospodi-
nův? ti-ližby byli skutkové jeho? zdaliž slova
má nejsou dobrá tomu, jenž upřímě chodí?
8 * Ale on včera byv lidem mým, jako nepřítel
proti mně povstává, majíce oděv plášť strhu-
jete s těch, kteříž chodí bezpečně vyhýbajíce
9 se bitvě. * Manželky lidu mého vyháníte z do-
mu rozkoší jejich; od dítek jejich odjímáte
slávu mou na věky. * Vstaňte a odejděte, 10
neboť vám v zemi této není odpočinutí; pro
nečistotu vaši pohubí vás a to pohubením
přísným. * Nebo jestliže kdo lehkomyslný a oše- 11
metný lež mluvě říká: Prorokovati budu tobě
o víně aneb o nápoji opojujícím, takový bývá
milým prorokem lidu tohoto. * Pročež jistotně 12
sberu tě Jakobe docela, jistotně shromáždím
ostatky Israele a seženu je v hromadu jako
ovce v Bosře a jako stádo do prostřed ovčince
jeho; i vzejde hluk od množství lidu. * Vstoupí 13
zajisté ten, kterýž prolamovati bude před ni-
mi; prolomí a projdou bránu a vyjdou skrze
ni, ano i král jejich půjde před nimi a Ho-
spodin na počátku jejich.

Hlava 3.

Správa obecní jest dvojí. A) Při světské obviňuje, že proti právu a spravedlnosti zádavy ukládají potřebným, aby jimi nasyceni byli; pročež bez milosti zahynou. B) Při duchovní, že 1) křivých učitelů takový jest průchod, pročež oblečeni budou v slepotu a hanbu; 2) upřímého učitele nepřijímají, kterýž zřetelně hříchy knížat, soudců, kněží, proroků neupřímých oznamuje, a co proto na ně přijde, předpovídá.

Protož pravím: Slyštež již vy přední
v Jakobovi a vůdcové domu israelského, zda-
liž vám není náležité povědomu býti soudu?
* Oni pak nenávidí dobrého a milují zlé, sdí- 2

---

5. *vztáhl*, H. uvrhl, jakoby řekl: Nikdy k tomu nepřijde, aby tě buď král nějaký aneb kdokoli jiný do země dědictví tvého starodávního zase navrátiti, je tobě rozměřiti a přivlastniti měl, a ty v spolku lidu božího bydliti mohl, viz Ose 1, 10. A poněvadž Bůh časného dědictví tyto pro jejich nešlechetnosti zbaviti ráčil, čím více věčného zbaví ty, kteříž v podobných těmto hříších leží bez pokání.

6. *Neprorokujte*, H. nedštěte, tak níž Amos 7, 16., t. lidé bezbožní a nenapravitelní prorokům zastavovali kázaní (tak Isai. 30, 10., Amos 7, 13.); ale Bůh tomu chtěl, aby oni proti vší vůli jejich povinnost svou konali a věrným k jejich vlastnímu spasení vůli jeho oznamovali. J. Neprorokujte, nechť prorokují (tito, neb naši) neprorokují jako tito (ale to praví, že) nebude (lid) vězeti v pohanění; jakoby tak řekli: Neprorokujte vy proroci boží, ale nechť prorokují proroci naši, kteréž jsme my sobě zvolili, a oni nám po naší vůli káží. Nebo neprorokují proroci naši tak hrozných věcí jako tito, ale to nám oznamují, že na nás nepřijde pohanění.

7. *sužován*, H. ukracován. — *jeho*, t. Hospodinovi, jakoby řekl: Kteréž by on při vás libovati, schvalovati a přijímati měl; nikoli, ale jsou na odpor spravedlnosti jeho čelící a takoví, že pro ně hodně a spravedlivě i pohrůžky činí i skutečně je plniti bude. J. to slovíčko *jeho* obracejí na dům Jakobův; jakoby řekl: Takližby se měl chovati dům Jakobův (t. pravá boží církev), jako vy se chováte. — *dobrá*, t. vzácná, příjemná a užitečná, aneb jakoby řekl: Zdaliž já takové tvrdé pohrůžky vynáším, ovšem jich neuvodím na ty, jenž v upřímosti chodí. Na týž smysl mluví i Žl. 17, 26

8. *včera*, t. ne velmi dávno. — *majíce*, H. na proti oděv. — *chodí*, t. po své potřebě kamžkoli. — *vyhýbajice*, H. odvracejíce se, t. nemajíce žádné chuti k boji, nýbrž bezpečíce se na to, že pokoje před vámi uživou, a vy pak jim nevěrně činíte, J. pokojným od boje.

10. *odpočinutí*. Jakoby řekl: Ačkoli jsem vám zaslíbil, že v zemi této odpočinutí míti budete; avšak s jistou výminkou, budete-li smlouvy mé ostříhati a v přikázaních mých choditi: ale poněvadž smlouvu se mnou učiněnou jste zrušili, tou příčinou ohlašuji vám, že nebudete míti více v zemi této odpočinutí. — *pohubí vás*, t. pro vaše hříchy a nepravosti ani ta země nebude vás moci trpěti. Podobné mluvení viz Lev. 18, 25.

11. *kdo* etc., H. muž chodící (u) větru a lži. — *Prorokovati*, H. dštíti. — *o víně*, J. za víno; a vykládají na ten smysl jako Ezechiel 13, 19. — *prorokem*, H. dštícím.

12. *jistotně* etc., H. sbíraje sberu, shromažďuje shromáždím, jakoby řekl: Shromáždím a sberu tě odevšad z krajiny tvé i ze všech skrýší tvých, ne abych tě chránil a milostiv byl; ale abych tě do těsna vehnal, kdežby jako z Bosry tučné a k zabití spůsobné ovce smrti hrozné očekávati musil. J. smyslí, že Pán Bůh těmi slovy lidu svému potěšené zaslíbení činí, že je rozptýlené chce shromážditi, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř. Jan 10, 16. — *docela*, H. všeho tebe. — *seženu*, H. spolu položím jej. — *Bosra*. Vidí se, že tuto nemluví o Bosře Idumejských (o níž Isai. 63, 1. i jinde v písmích svatých často); ale o Moabských, o níž Jer. 48, 24. — *i vzejde* etc., H. hlučeti budou.

13. *prolamovati*, t. lid assyrský a babylonský. — *před nimi*, t. před tím množstvím lidu v ohradě města zavřeným a obleženým. — *skrze ni*, t. zajetí. — *jejich*, t. Ose, tak podobně i Sedekiáš IV.

rají s lidu kůži jejich a maso jejich s kostí
3 jejich, * a což jedí, jest maso lidu mého, a
kůži jejich s nich svláčejí i kosti jejich roz-
lamují a rozdělují jako do hrnce a jako maso
4 do kotlíku. * Tehdy volati budou k Hospodinu,
a nevyslyší jich, ale skryje tvář svou před
nimi v ten čas, tak jakž oni vykonávali zlá
5 předsevzetí svá. * Takto praví Hospodin o těch
prorocích, kteříž v blud uvodí lid můj, a hry-
zouce zuby svými vyhlašují pokoj a proti
tomu, kdožby jim nic do úst nedal, válku
6 vyzdvihují. * A protož nastaneť vám noc, aby-
ste nemívali vidění, kteráž uvede na vás tmu,
abyste nemohli hádati; nebo zajde slunce
7 těm prorokům a zatmí se jim den; * i budou
se hanbiti ti vidoucí a styděti ti věštci a za-
strou bradu svou všickni napořád, protože
nebude žádné odpovědi boží. * Ale já naplněn 8
jsem sílou Ducha Hospodinova a soudem
i udatností, aby oznámil Jakobovi zpronevě-
ření se jeho a Israelovi hřích jeho. * Protož 9
slyšež již toto přední v domě Jakobově a
vůdcové domu israelského: vy jste ti, kteříž
v ošklivosti mají soud a, cožkoli jest pravého,
převracejí; * každý z vás vzdělává Sion vraž- 10
dami a Jerusalem nepravostí, * jehožto přední 11
podlé darův soudí a kněží jeho ze mzdy učí
a proroci jeho z peněz hádají; avšak na Ho-
spodina zpoléhají říkajíce: Zdaliž Hospodina
není u prostřed nás? Nepřijdeť na nás nic
zlého; * a protož vaší příčinou Sion jako pole 12
orán bude, a Jerusalem v hromady rumu obrá-
cen bude a hora domu toho ve vysoké lesy.

Hlava 4.

Již těší sliby svými svatými, že I. církev sobě 1) zase na hoře svatosti vzdělá, i a) z pohanstva, aby se těšili Bohem pravým, kterýž jako soudce mocný zastaví rozbroje a spůsobí pokoj s hojným požehnáním; b) z židovstva, neb je svolá a rozšíří i oslaví; 2) i skrze vůdce silného po vyjití času trápení z Babylona vyvede. II. Nepřátel vzteklost neznajících soudu božího k vyvrácení do rukou svému lidu vydá.

Ale stane se v posledních dnech, že utvr-
zena bude hora domu Hospodinova na vrchu
hor a vyvýšena nade všecky pahrbky; i pohrnou
2 se k ní všickni národové, * a půjdou lidé mnozí
říkajíce: Pojďte a vstupme na horu Hospodi-
novu, totiž do domu Boha Jakobova, a bude
nás vyučovati cestám svým; i budete choditi
po stezkách jeho; nebo ze Siona vyjde zá-
kon a slovo Hospodinovo z Jerusalema; * onť 3
bude souditi mezi národy mnohými, a tre-
stati bude národy silné za dlouhé časy; i skují
meče své v motyky a oštípy své v srpy; ne-
pozdvihne národ proti národu meče, a nebu-
dou se více učiti boji; * ale seděti bude ka- 4
ždý pod vinným kmenem svým a pod fíko-
vím svým, a nebude žádného, kdoby přestra-

Král. 17, 6., též 25. hl. — *na počátku*, J. na špici jejich, t. obojích i zajímajících i zajatých, oněm ku posilnění, těmto k zemdlení. — *jejich*, t. všecko to Bůh jako nějaký vojevoda říditi bude, aby ty pomsty nepřátelé vykonali, o nichž v. 12.

1. *přední*, H. hlavy, tak níž.

2. *s lidu*, H. s nich.

4. *volati*, t. když na ně pomsty své uvede.

5. *pokoj*. Jakoby řekl: Dokudž se jim v hojnosti potravy a jiných věcí dodává, dotud se pokojně a úlisně k těm, od nichž poživení mají, ukazují; pakli se jim v tom jaká kdy od koho z hodných příčin překážka stane, aneb něco platův a obrokův ujato bývá, tedy se proto bouří, lají, zlořečí a všelijak se vymstíti usilují. — *vyzdvihují*, H. posvěcují.

6. *nemívali* etc., H. od vidění. — *abyste* etc., H. od hádání, t. tak hroznými a velikými bídami (kteréž v písmích svatých nocí a temnostmi se jmenují, Job. 5, 22. jako i štěstí, radost, veselí, dnem, sluncem, světlem, Ester 8, 16., Isai. 30, 26.) obklíčeni budete, že ani chvíle nebudete míti k tomu, abyste se s křivým proroctvím, viděním a hádáním obírati a je vynášeti mohli. J. nastaneť vám noc pro vidění, t. protože se s viděním a hádáním obírati a je vynášeti mohli. J. nastaneť vám noc pro vidění, t. protože se s viděním a hádáním obírate, půjdou na vás všelijaké bídy a těžkosti. — *zatmí*, H. začerní se.

7. *vidoucí*: viz I. Král. 9, 9. — *věštci*, viz Deut. 18. hl. v poznamenáních. — *bradu*: ústa. — *odpovědi*, H. vyslýchání.

10. *vzdělává*, H. staví. — *vraždami*, H. krvemi. Jakoby tak řekl: Ačkoli své ukrutenství tím přikrýváte, že chrám boží a město Jerusalem vzděláváte, ohražujete, jeho důchody zlepšujete, obecné dobré opatrujete, na dům boží něco dáváte, království rozšiřujete; avšak tím práví býti nemůžete, když jen toho posoudíte, že to s útiskem bližních svých činíte, o to, což oni pracně a krvavě vypracovali, je připravujete, chléb jim z rukou vydíráte a tak je právě mordujete: protož před Bohem nikoli práví býti nemůžete.

11. *přední*, t. Jerusalema. — *podlé* etc., H. pro dar. — *zpoléhají*: zpodpírají se. — *říkajíce*, t. slovy se štědře chlubíce a honosíce, že zpoléhají na Boha, skutkem však toho nečiníce, podlé toho smyslí, že nic zlého na ně nepřijde. Podobně viz Jer. 7, 4.

12. *ve vysoké*, H. ve výsosti lesu.

1. *i pohrnou* etc., H. potekou jako řeky.

2. *lidé*: národové.

3. *za dlouhé*, H. až na daleko. — *nepozdvihne*, H. nepozdvihnou.

šil; nebo ústa Hospodina zástupův mluvila.
5 * Všickni zajisté národové choditi budou, jeden každý ve jmenu boha svého; ale mi choditi budeme ve jmenu Hospodina Boha na-
6 šeho na věky věkův. * V ten den, dí Hospodin, sberu zase kulhavou, a zahnanou shro-
7 máždím, i tu, kteréž jsem zle činil; * i dám té kulhavé potomky, a pryč zahnané národ silný, a bude kralovati Hospodin nad nimi
8 na hoře Sion od toho času až na věky. * A tak ty věže bravná, jenž jsi pevností dcery sionské, až k tobě přijde, přijde pravím zase panování první a království k dceři jerusalemské.
9 * Pročež tedy nyní tak velice křičíš? zdaliž není žádného krále v tobě? zdali rádce tvůj zahynul, že tě zachvátila bolest jako bolest
rodičky? * Pracujž ku porodu a vydej plod 10
dcero sionská jako rodička; nebo již vyjdeš z města a budeš bydliti na poli a přijdeš až do Babylona, tam vytržena budeš, tam tě vykoupí Hospodin z ruky nepřátel tvých.
* Ačkoli se pak nyní sbírají proti tobě náro- 11
dové mnozí, jenž říkají: Nechť jest poskvrněn Sion, a nechť se podívají na něj oči naše;
* však oni neznají myšlení Hospodinových, 12
aniž rozumějí radě jeho, že on je shromažďuje jako snopy na humno. * Vstaniž a mlať 13
je dcero sionská; nebo roh tvůj učiním železným a kopyta tvá učiním ocelivá; i zetřeš národy mnohé a posvětím Hospodinu jmění jejich a zboží jejich Pánu vší země.

Hlava 5.

Po takovém Páně promlouvání církev 1) nepřátel usilováním pohrdá, 2) v Kristu vůdci zaslíbeném o svém vysvobození se ujišťuje. Nebo pod jeho ochranou a) věřící bezpečni budou, b) bezbožníci pak α) v usilování svém padnou, β) doma vyhubeni budou, tak že církev v požehnání svatém se rozvívati bude a v síle proti nepřátelům ostojí; 3) boží zámluvu sobě připomíná, že on sám a) z prostředku jejího α) bezpečlivost, β) čáry, γ) modlářství vyplení; b) tak nad nepřátely se pomstí.

Nyní tedy sběříš se po zástupích, ó záškodnice, oblehni nás, nechať bijí holí v líce
2 soudce israelského. * Ale ty Betleme Efrata, jakožkoli jsi nejmenší mezi tisíci judskými, však z tebe mi vyjde ten, jenž má býti Panovníkem v Israeli, a jehož východové jsou

5. *Všickni.* Podobně Žl. 19, 8. — *na věky*, H. na věky i věčnost.

6. *kulhavou.* Připodobňuje prorok lid ten k ženě kulhavé a k tomu i zahnané a při tom potěšené zaslíbení jim činí, že ačkoli bídami mnohými zemdleni jsou a jako zkulhavěli; však že mocen jest Bůh jich zase posilniti a rozptýlené v jedno shromážditi a těm, na něž prvé zlé útrpné, t. bídy a pokuty dopouštěl, zase dobře činiti.

7. *dám* etc., H. položím ke kulhavé ostatky. — *Hospodin*, t. Kristus (viz Abd. v. 21.). A tuť toho v pravdě dokazoval uzdravuje kulhavé na těle i na duši, ano i rozptýlené ovce své shromažďoval a shromažďuje i podnes. — *od tohoto* etc, H. od nyní.

8. *ty.* Jakoby řekl: těš se a raduj. — *bravná.* Věže bravná byla ku polední straně města, v místě velmi patrném a se všech stran přístupném; čímž míní všecken Jerusalem, kterýž vyobrazoval církev svatou, do níž se boží ovce sbíhají a shromažďují (Nehem. 1, 32., též 12, 39.). Nazvána pak byla věže bravná proto, že skrze bránu, jenž v té věži byla, dobytek pouštín byl na náměstí bravní, kteréž nedaleko odtud bylo, též i rybníku, o němž Jan 5, 2. — *první*, J. přední. — *jerusalemské*, t. k církvi, kteráž s Kristem kralovati bude. Zjev. 20, 4. 6.

9. *Pročež* etc. Jakoby řekl: Jižť jsem nemálo toho předložil, coťby k tvému potěšení sloužilo. Pročež tedy tak naříkáš, jakoby žádného spomocníka a rádce neměla. Všakť sám Hospodin králem tvým a rádcem věčným jest, kterýž ačkoli do času kvíliti a jako rodička za příčinou bíd svých úpěti budeš, i do Babylona se dostaneš, však tě odtud vysvobodí (v. 10.) jako ten, kterýž úklady nepřátel tvých výborně zná (v. 11.), své pak o nich uložení nyní v tajnosti chovaje časem svým je vyjeví (v. 12.) a nepřátely shromážděné v ruce tvé je uvede, aby zhubeni a s cesty sklizeni byli, a jakž příkladně vypisuje, aby byli mláceni, šlapáni i zetříni (v. 13.). A to vše stane se k jeho slávě a ku potěšení tvému. — *tak velice* etc., H. křičíš křikem.

11. *poskvrněn*, t. mnohým krve prolitím, viz Žl. 105, 38. — *podívají*, H. podívá.

12. *snopy*, H. snop. — *humno*, viz Isai. 10, 5., Zach. 1, 15.

13. *roh.* Viz I. Král. 2, 1. — *učiním*, H. položím, tak hned. — *posvětím:* oddám.

1. *záškodnice*, H. dcero zástupu záškodného aneb loupežného; tak je z potupy nazývá, že jsou jen špatným zástupem (ač s velikými vojsky přitáhli), t. proti síle boží a že jsou loupežníci. Nebo ač je Bůh k strestání lidu svého nastrojil (Isai. 10, 5. 7.), oni však jiného v tom nic neobmýšleli, než aby drali, brali a hubili, jakž loupežníků a lotrů obyčej. — *oblehni* etc., H. obležení polož proti nám.— *soudce:* jednou osobou v přednosti postavenou zavírá i jiné poddané, jako i jedním bezprávím, bitím v líce, jiné všecky těžkosti a bídy.

2. *Betleme:* Betlem Efrata neb Efratejský jmenuje se pro rozdíl od druhého Betlema, kterýž byl v pokolení Zabulonově (o němž viz Jos. 19, 15.). — *tisíci:* knížaty neb vývodami; neb slovo hebrejské to obé znamená. — *starodávna:* počátku. — *věčných*, H. věku.

3 od starodávna hned ode dnů věčných. * Pro-
tož ačkoli vydá je v rozptýlení až do času,
v němžby ta jenž rodí porodila: však osta-
tek bratří jeho navrátí se se syny israelský-
4 mi; * on pak stane a pásti je bude v síle
Hospodinově a u velebnosti jmena Hospodina
Boha svého. I budou bezpečně bydliti, nebo
již velikomocný bude až do končin země.
5 * I budeť takový pokoj, že když Assur při-
táhne do země naší a šlapati bude po palá-
cích našich, tedy postavíme proti němu sedm
6 pastýřův a osmero knížat z lidu, * kteřížto
spasou zemi assyrskou mečem a zemi Nimro-
dovu v pozemích její, a tak vytrhne nás
ten Panovník od Assura, když přitáhne do ze-
mě naší a šlapati bude po našem pomezí.
7 * A protož ostatkové Jakobovi u prostřed ná-
rodů mnohých budou jako rosa od Hospodina,
jako tiší dešťové skrápějící bylinu, jichž ne-
očekává od žádného, aniž čeká od synův lid-
ských. * Budou též ostatkové Jakobovi mezi 8
pohany a uprostřed národů mnohých jako lev
mezi zvěří divokou, jako mladý lev mezi
stády ovec, kterýžto když jde a pošlapává
i lapá, není žádného kdoby vytrhl. * Vyvýšiť 9
se zajisté ruka tvá nad tvými nepřátely, a
všickni protivníci tvoji vypléněni budou. * I sta- 10
ne se v ten den, dí Hospodin, že vypléním
koně tvé z prostředku tvého a zkazím vozy
tvé, * a vyplénim města země tvé a rozbo- 11
řím všecky pevnosti tvé, vyplénim též kouzly
z tebe a planetářů nebude v tobě; * zahladím 12
i rytiny tvé i obrazy tvé z prostředka tvého,
a nebudeš se klaněti více dílu rukou tvých;
* vykořením i háje tvé z prostředku tvého 13
a zkazím nepřátely tvé; * a tak v hněvu a 14
v prchlivosti vykonám pomstu nad těmi ná-
rody, kteříž nebyli poslušni.

Hlava 6.

O druhém promlouvání. Druhá nesnáz, v níž I. Bůh na soud spravedlivý se odvolávaje, 1) odvodí od sebe domnění takové, jako by nic dobrého lidu nepřál; pročež připomíná, co dobrého jim učinil v Egyptě a na poušti; 2) stýště sobě do lidu, že se vymlouvali, jakoby nevěděli, čímby hněv jeho krocen býti měl, ježto oznámil mu Pán skrze proroky; 3) metlou hrozí proti podvodníkům, násilníkům a to nemocí, hladem, snížením, chudobou, poněvadž na spůsob Amri a Achaba živi jsou.

Slyštež nyní co praví Hospodin: Vstaň,
suď se s těmito horami a nechť slyší pahrb-
2 kové hlas tvůj. * Slyštež hory rozepři Ho-
spodinovu a nejpevnější základové země; nebo
má rozepři Hospodin s lidem svým a proti
Israelovi odpor povede.
Lide můj, cožť jsem učinil a čím jsem 3
tě obtěžoval? vydej svědectví proti mně. * Jež- 4
to jsem tě vyvedl z země egyptské a z do-
mu služebníkův vykoupil jsem tě a poslal
jsem před tváří tvou Mojžíše, Arona a Ma-
rii. * Lide můj, rozpomeň se nyní, jakou radu 5

---

3. *vydá*, t. ten panovník svůj lid. — *jeho*, t. toho panovníka neb vývody, z nichž pošel se strany těla. Řím. 1, 3., též 9, 3. — *se syny*, J. k synům.

4. *stane*, t. Kristus i s svým královstvím stálý a nepřemožený vždycky trvati a církvi své ku pomoci každého času pohotově jako státi bude; jakž i svatý Štěpán jsa v největším nebezpečenství života svého postaven viděl ho, an stojí na pravici boží, totiž hotov jsa na pomoc a na spásu jemu přispěti (Skut. 7, 56.). Protož tuto prorok dokládá, že pásti bude lid svůj v síle Hospodinově; v kterýchžto slovích všecku péči pastýřskou jeho zavírá. — *jmena*, J. ve jmeno Hospodina Boha svého. — *velikomocný* etc., H. veliký. Podobně Luk. 1, 32.

5. *takový*, H. ten.

6. *Nimrodovu*, t. zemi babylonskou, viz Gen. 10, 10. — *v pomezích*, H. ve dveřích.

7. *Hospodina*, t. požehnáním božím budou naplněni a služebníky věrnými opatřeni, i slovem jeho jako rosou výbornou svlažováni. — *skrápějící*: na bylinu. — *žádného*, H. muž. — *lidských*, t. jakož bylina neb tráva nečeká toho, aby od koho z lidí zalévána byla; ale božím požehnáním stojí a rosou nebeskou svlažována jsouc roste; tak také těch vlastní jest povinnost, kdož tou rosou nebeskou, to jest slovem božím svlažováni bývají, aby ne v lidech, ale v samém Bohu naději skládali. J. jenž neočekávala žádného, aniž čekala (koho ze) synů lidských, a vykládají to tak, jakoby řekl: Kteráž byla ode všech opuštěna a nebyla od žádného opatrována. A tak pod tím příkladem že prorok ukazuje to, což světlými slovy skrze Isaiáše Bůh pověděl: Nalezen jsem od těch, kteříž mne nehledali. Isai. 65, 1.

8. *zvěří*, H. zvířaty lesu. — *jde*, H. prochází.

9. *ruka*, t. moc. — *vypléněni*, H. vyťati.

10. *vyplénim*, H. vytnu, tak hned.

11. *z tebe*, H. z ruky tvé.

12. *obrazy*, H. sloupy neb sochy.

13. *nepřátely*, t. když kouzly, planetáři a jiné věci hněv můj proti vám vzbuzující zkaženy budou, a všecko mně milé, i náboženství k svému obnovení přijde; tedy také svou milostí k vám se nakloním, nepřátely vaše na hlavu porazím a vás z rukou jejich vysvobodím.

2. *rozepři*, t. o níž hned od verše třetího i dále.

3. *obtěžoval*, H. k ústání přivodil.

5. *Setim*: o tom místě viz Num. 25, 1., Jos. 2, 1. — *Galgala*: o tom Jos. 5, 9. i jinde často. —

skládal Balach král moabský a co jemu od-
povídal Balam syn Beorův, i co se dálo od
Setima až do Galgaly, aby poznal hojnou
6 spravedlnost Hospodinovu. * Ale díš: S čímž
předejdu Hospodina? skloniti-liž se mám před
Bohem nejvyšším? předejdu-liž ho zápaly?
7 volky ročními? * Zalíbí-liž sobě Hospodin
v tisících skopcův? aneb v mnohokrát desíti
tisících potokův oleje? dám-liž prvorozeného
svého za přestoupení své? plod života svého
8 za hřích duše své? * Oznámiltě tobě, ó člo-
věče, co jest dobrého, i čehož Hospodin vy-
hledává od tebe, jediné aby činil soud a mi-
loval milosrdenství a pokorně chodil s Bohem
9 svým. * Hlas Hospodinův na město volá (ale
sám člověk rozumný ó Bože spatřuje jméno
10 tvé). Slyštež o metle, a kdo ji uložil. * Ještě-
liž jsou v domě bezbožného pokladové ne-
spravedliví a míra nespravedlivá a ohavná?
* Zdaliž za čistého míti budu toho, kdož má 11
vážky nepravé a v pytlíku kamení podvodné?
* Nebo bohatí v městě tom plni jsou nátisku, 12
a obyvatelé jeho mluví lež a jazyk jejich
lstivý jest v ústech jejich. * Pročež i já také 13
nemoc dopustím na tě, bíti a pléniti tě budu
pro hříchy tvé; * ty budeš jísti a nenasytíš 14
se a snížení tvé bude u prostřed tebe; vyneseš
zajisté, ale neujdeš s tím, a to s čímž ujdeš
vydám pod meč; * ty budeš síti, ale nebudeš 15
žíti; ty tlačiti budeš olivky, ale nebudeš se
pomazovati olejem; i mest, a nebudeš píti
vína. * Nebo snažně ostříhá to město ustano- 16
vení Amriova i každého skutku domu Acha-
bova a spravujete se radami jejich; tak abych
tě vydal v zpuštění a obyvatele jeho v po-
směch, a protož pohanění lidu mého ponesete.

Hlava 7.

II. Církev 1) naříká nad svým plénéním, tak že pořídku jest pobožných, hojno pak bezbožných, ve všeliké správě s znamenitým nebezpečenstvím, kdožby je libovali sobě; 2) napomíná se vespolek k opatrnosti, aby se všichni šetřili lidí i v správě i příbuzenstvím i krevností spřízněných pro jich zlost; 3) otvírá se v tom, že v Boha doufajíce a) nemají proč nepřátelé pádu jejímu se posmívati, poněvadž i z něho šťastně vyjde, b) boží kázni ráda se poddává; c) nepřátel zkázu uzří. O třetím promlování. Tu I. Bůh 1) zamlouvaje se vzděláním země i obyvatelů, ohražuje se, že předse pro bezbožnost nejprv na ni přijde poplénění; 2) napomíná vůdců, aby lidu zavedeného pilní ochráncové byli, poněvadž jej zázračně odtad vyvesti chce s zahanbením převrácenců a navedením mnohých z pohanstva. II. Církev 1) chválí Boha z té milosti, podlé níž Bůh upouští od hněvu a uvrhuje hříchy naše do hlubin mořských. 2) důvěřuje se jeho opatrování, že ho podlé slibů Abrahamovi učiněných účastná bude.

Běda mně, že jsem jako paběrek po se-
brání úrod letních, jako paběrkové po vino-
braní; není žádného hroznu k jídlu, prvotiny
2 z ovoce žádá duše má. * Zahynul pobožný ze
země této, a upřímého mezi lidmi není žá-
dného; všickni napořád o vylití krve úklady
činí, jeden každý bratra svého loví sítí; * vy- 3
dali se na to, aby zle činili oběma rukama sta-
tečně; kníže darův žádá a soudce pro úpla-
tek soudí, a kdož veliký jest, ten mluví pře-
vrácenost duše své a tak ji v hromadu ple-
tou. * Nejlepší z nich jest jako trn a nejupří- 4

---

spravedlnost, H. spravedlnosti, t. i v trestání vás i v činění vám dobrodiní mnohých.

6. *předejdu*: Půjdu před Hospodina — *nejvyšším*, H. vysokosti. — *ročními*, H. syny roku.

7. *plod*, H. ovoce břicha.

8. *milosrdenství*: dobrotivost neb dobročinnost.— *s Bohem*, viz Gen. 5, 22., též 6, 9.

9. *město*, t. na Jerusalem i jiná města judská i israelská. — *rozumný*: rozumnost neb moudrost, viz Přísl. 2, 7. — *spatřuje*, t. rozvažuje a cítí, jak jsi ty hrozný v soudech a pomstách svých a tebe i slova tvého sobě draze váží. — *uložil*, t. tu metlu a trestání že má Bůh na hotově, jediné leč pokání činiti budete.

10. *nespravedliví*, H. bezbožnosti. — *míra* etc., H. efi hubenosti. — *ohavná*, t. jakoby řekl: Předse-liž ještě po tak mnohém a častém napomínání mém zůstávati budete v první nepravosti vaší. — *vážky*, H. s vážkami bezbožnosti. — *kamení*: viz Lev. 19, 36., Deut. 25, 15.

16. *Amriova*, t. skutků a obyčejů Amriových, o němž viz III. Král. 16, 23. etc. — *Achabova*: o němž viz III. Král. 16, 29. etc. — *spravujete* etc., H. chodíte v radách. — *v posměch*, H. ckání. — *ponesete*, t. což jste vy z lidu mého pobožným činívali, to se na vaši hlavu zase sveze, a jak jste jiným činili, vám odplaceno bude. J. jakoby tak řekl: Velikou hanbu a lehkost míti budete, že byvše božím lidem zvláštním, již budete milosti jeho prázdni.

1. *vinobraní*. Připodobňuje se prorok samého paběrkům, že téměř jako sám zůstal z pobožných, jako nějaký paběrek. — *prvotiny*: ranního dozralého.

2. *o vylití* etc., o krvích. — *jeden každý*, H. muž.

3. *statečně*, H. dobře. — *ji*, t. tu převrácenost, jakoby řekl: Všickni napořád, až i ti, kteříž jsou v přednosti postaveni, vespolek se rotí, převrácenost a nešlechetnost kují a obmýšlejí, a jako provaz nějaký společně pletou, aby tím mocnější byla a průchod volnější míti mohla.

4. *trní*, t. jestliže kteří mezi nimi mimo jiné lepší a upřímější se zdají, nejsou než pokrytci, povrchu toliko nábožní (Isai. 58, 2.). Nebo napome-

mější bodlavější nežli trní; pročež přicházíť
den pomsty na strážné tvé a navštívení tvé;
5 jižť nastane zpletení jejich. * Nedověřujte se
příteli, nedoufejte ve vůdce; před tou, jenž leží
6 v lůně tvém, ostříhej dveří úst svých. * Nebo
syn v lehkost uvodí otce, dcera povstává proti
mateři své, nevěsta proti svekruši své a ne-
přátelé jednoho každého jsou vlastní jeho.
7 * Protož já na Hospodina vyhlédati budu,
očekávati budu na Boha spasení svého, vy-
8 slyšíť mne Bůh můj. * Neraduj se ze mne
nepřítelkyně má; nebo že jsem upadla, zase
povstanu, ačkoli sedím v temnostech, však svítí
9 mi Hospodin; * zuřivost Hospodinovu ponesu;
nebo jsem proti němu zhřešila, až se vždy
zasadí o mou při a mne zastane. Vyvedeť
mne na světlo a budu viděti spravedlnost
10 jeho; * uzříť to nepřítelkyně má a přikryje
ji hanbu; ježto mi nyní říká: kdež jest Ho-
spodin Bůh tvůj? oči mé podívají se na ni;
jižť bude rozšlapána jako bláto na ulicích.
11 * Přijdeť čas, aby staveny byly hradby tvé,
12 toho dne daleko se rozejde výpověd; * toho
dne pravím k tobě přicházeti budou i z assyr-
ské země až do měst hrazených, a od měst
hrazených až k řece, a od moře k moři a od
hory k hoře; * avšak prvé země tato zpuštěna 13
bude pro obyvatele své, pro ovoce činův je-
jich. * Pasiž lid svůj žezlem svým, stádce dě- 14
dictví svého, jenž přebývá osaměle v lese
u prostřed polí; ať pasou Basan a Galad
jako za dnův starodavních, * jako za dnův, 15
v nichž jsi vyšel ze země egyptské; i tomu-
toť já lidu ukáži divné věci; * což vidouce 16
národové styděti se budou za všecku sílu
svou; tak že vloží ruku na ústa a uši jejich
ohlechnou; * lízati budou prach jako had, a 17
jako hadové zemští s třesením polezou z děr
svých, k Hospodinu Bohu našemu předěšeni
jsouce poběhnou a báti se tebe budou. * Kdo 18
jest Bůh silný podobný tobě? jenžby snímal
nepravost a promíjel přestoupení ostatkům
dědictví svého; jenžby nedržel na věky hněvu
svého, protože líbost má v slitování se; * na- 19
vrátě se slituje se nad námi, podmaní nepra-
vosti naše, nýbrž uvržeš do hlubin mořských
všecky hříchy naše. * Pravdomluvným se uká- 20
žeš Jakobovi v milosrdenství zaslíbeném Abra-
hamovi, jakož jsi přisáhl otcům našim ode
dnů starodávních.

---

neš-li jich k dobrému, nepřijmou, ale hned se mstíti a jako trn bůsti budou. Pakli na ně v čem se ubezpečíš a zpolehneš, tedy jakoby na trn se zpodepřel, jen se ubodneš; totiž podlé duše, ano i podlé těla častokrát ke škodě nenabyté přijdeš.— *strážné*, t. den pomsty na strážné tvé. — *zpletení*: zmatení.

5. *v lůně*, t. před ženou svou.

6. *jednoho* etc. Podobně Mat. 10, 35., H. nepřátelé muže lidé domu jeho.

8. *má*. Jakoby řekla církev: Vy moji nepřátelé nebudete se dlouho na mé bídy dívati, a jako žena nějaká zlostná z neštěstí mého se těšiti; neboť mám kdoby mne z hříchů pozdvihl a z bíd mých jako z temností nějakých vysvobodil.

9. *zuřivost*: rozhněvání. — *mne zastane*, H. učiní soud můj.

10. *na ni*. Jakoby řekla: Dočekámť ještě toho času, když Bůh nad námi mstíti bude. — *rozšlapána*, H. bude v pošlapání.

11. *čas*, H. den. — *daleko* etc., H. daleko bude.— *výpověd*, t. rozhlášená skrze Cyra a Daria (I. Esdr. 1, 1.).

12. *k tobě*, H. a až k tobě přijde od samé Assyrie. — *hrazených*, H. hrazení; tak hned.

13. *zpuštěna*, H. v zpuštění.

14. *polí*, J. vlastně Karmel. — *starodávních*, H. věků.

15. *v nichž*, H. vyjití tvého. — *věci*, t. při vysvobození jich časem svým z Babylona, o čemž i Isai. 43, 19.

16. *za všecku* etc., J. pro všecku sílu jejich, t. lidu božího.

17. *jako*, viz Žl. 71, 9. — *z děr*, H. ze zavření. — *k Hospodinu* etc., H. k Hospodinu báti se budou; tak Ose 3, 5.

18. *Kdo* etc. Podobně Exod. 34, 6 7. — *přestoupení*, J. zpronevěření. — *slitování*, H. dobrotivosti.

19. *podmaní* etc., potlačí; jakoby řekla církev: Ač jsme z přirození svého byli synové hněvu, podrobeni byvše a jako prodáni hříchu (Řím. hl. 6. též 7.); avšak již Bůh z milosti své ze svazku hříchu nás vyprostě a nepravosti naše k slávě své i spasení našemu jako podmaně vykoupí nás a přivede k svobodě slávy synův božích. — *naše*, H. jejich, aby t. na věčné zapomenutí dáni byli. Žl. 102, 12., Isai. 43, 25.

20. *Pravdoml.* etc., H. dáš pravdu.

Proroctví Nahuma proroka.

Tento svatý prorok Assyrským i jejich hlavnímu městu Ninive po kázaní Jonáše proroka do dřevního bezbožnosti kaliště uvalenému boj a zahynutí, kterýž sám Bůh proti nim, i jakým spůsobem i proč vésti chce, ohlašuje Mezi tím potěšuje pokolení judského jeho, podlé zaslíbení božských až do příchodu Pána Krista na svět, trvánlivostí proti útokům všech nepřátel.

Hlava 1.

Prorok k Ninivetským mluví, že sám Bůh proti nim 1. povstane u veliké horlivosti s plným právem, u veliké síle, jíž žádný neodolá na osvědčení dobroty své k věřícím pro bezbožníků zlost (hodnou konečného a rychlého spokutování), jíž dokázali 1) libováním sobě vůdce nešlechetného 2) a utrháním lidu božímu pro snížení jeho, ježto Pán svých neopouští i pod kázní a tyranům pak neodpustí a to proto, aby církev jeho k radosti vzbuzena byla.

římě Ninive.
Kniha vidě-
ní Nahuma
Elkošského:
2 * Hospodin
jest Bůh sil-
ný, horlivý a
mstitel; msti-
tel pravím jest
Hospodin a
zuřivosti pl-
ný; Hospodin
uvodí pomstu
na protivníky své a drží hněv
3 proti nepřátelům svým; * Ho-
spodin ač jest dlouhočekající
a velikomocný, však nikoli
neospravedlňuje vinného; u
vichru a bouři jest cesta Ho-
4 spodinova a oblak jestiť prach nohou jeho. * On
když domlouvá moři, hned je vysušuje, ovšem i
všecky řeky vysušuje; před ním chřadne Basan
i Karmel i květ libánský chřadne; * hory se 5
třesou před ním a pahrbkové se rozplývají;
země pak hoří před tváří jeho, i okršlek zem-
ský a všickni, kteříž přebývají na něm; * před 6
rozhněváním jeho kdo ostojí? a kdo se po-
staví proti prchlivosti hněvu jeho? Prchlivost
jeho vylévá se jako oheň a skály vyvracejí
se před ním. * Dobrýť jest Hospodin, sílou 7
jest v den soužení a zná ty, jenž v něho dou-
fají. * Protož povodní prudkou konec učiní 8
místu jeho a nepřátely boží sstihati budou
temností. * Co to jen myslíte proti Hospodinu? 9
onť vám sám konec učiní, tak že nezdvihne
druhé rány. * Nebo rovně jako trní spleteni 10
jsouce a jako vínem opojeni, jako strniště
suché docela shlceni budou. * Z tebe zajisté 11
vyšel ten, jenž myslí proti Hospodinu zlé,
rádce nešlechetný. * Takto dí Hospodin: Byť 12
se byli pokojně měli, byliťby tak v rozšíření
svém zůstali, anebby toliko přemrštěni byli;
i bylo-liby to tudíž pominulo, a netrápilbych
jich více, tak jako jsem je trápil. * Nyní pak 13
polámi jho jeho, aby neleželo na tobě, a to,
čímž jsi svázán, roztrhám. * Nebo přikázaní 14
vydal proti tobě Hospodin, nebudeť rozsí-
váno ze jmena tvého více; z domu Boha

1. *Břímě.* Co se míní břemenem, viz Isai. 13, 1. — *Kniha* neb list, kterýž, jak někteří smyslí, Nahum do Ninive poslal; nebo slovo židovské i knihu i list znamená. — *vidění*, t. prorockého, o jakémž viz Num. 12, 6. — *Elkošského.* Kterého času prorokoval Nahum, viz v předmluvě na proroky.

2. *horlivý.* Jak se náklonnosti Bohu připisují, viz Soudc. 2, 14. — *a zuřivosti*, H. Pán zuřivosti neb prchlivosti.

3. *dlouhočekající:* shovívající. — *nikoli* etc., H. za nevinného maje míti nebude. — *vinného*, t. není přijimačem osob, aby z vinného měl učiniti nevinného, tak Exod. 34, 7. — *jeho.* Mluví tu prorok boží podle spůsobu králův mocných, kteříž, když s vojsky svými znamenitými proti nepřátelům táhnou, tak velice práší, až se nad nimi prach zavírá a téměř zdá se, že k oblakům přichází.

4. *domlouvá:* žehře. — *chřadne*, H. zemdlevá. — *Basan*, viz Žl. 67, 16. — *Karmel*, viz Jer. 46, 18.

5. *hoří*, J. mizí.

7. *v něho:* k němu se utíkají.

tvého vyhladím rytinu i slitinu, a když zleh-
15 čen budeš, způsobímť hrob. * Ai hle na ho-
rách těchto nohy toho, ježto potěšené věci
zvěstuje, toho, ježto ohlašuje pokoj. Slaviž
tedy, ó Judo, slavnosti své, plň sliby své;
neboť nepokusí se více mimo tebe choditi
ten nešlechetný, docelať jest vyhlazen.

Hlava 2.

II. (Že sám Bůh proti nim) vojsko sbéře silné, hrozné. Tuť Ninivetští 1) neodolají ani vojsky svými, ani pevnostmi; 2) obráceni budou na zavedení a utíkání; 3) zboží svá v loupež vydají, tak že jim a) všecka sličnost a síla se ztratí, b) předešlí činové plni tyranství se připomenou, c) a dokonce vědomé bude, že sám Bůh proti nim povstal.

Táhneť zhoubce na tebe, ó Ninive, ostří-
hejž pevnosti své, vyhlídej na cestu, posilň
2 bedr svých a dobře se silou opatř. * Neboť se
navrátil Hospodin s důstojností Jakobovou
jako ten, jenž jest důstojnost Israelova, proto-
že vyprázdnili je zhoubcové a réví jejich po-
3 kazili. * Pavéza udatných mužův jeho červená,
bojovníci červcem odění, vozové jako po-
chodně hořící jiskřiti budou v den šikování
jeho, a jedle hrozně třásti se budou; * po 4
ulicích jezditi budou vozové a hrčeti po trho-
vištích; na pohledění budou jako pochodně
a jako blesk pronikati budou. * Ššikuje nej- 5
znamenitější své, avšak klesnou v šiku svém;
pospíší ke zdi města a skrýše od nich připra-
vena bude, však naprázdno. * Brány při řekách 6

---

8. *prudkou*, H. předcházející. — *jeho.* Jakoby řekl: Ninive město, ano i ta země neb základové, na nichž stálo boji neb válkami, jako nějakou povodní zkažena bude. — *boží*, H. jeho. — *temnosti.* Temnostmi co se míní, viz Isai. 9, 2.

9. *Hospodinu*, t. vy Assyrští zajavše lid boží a vlast jejich modláři osadivše (IV. Král. 17, 24.) a Bohu se ohavně rouhavše (Isai. 36, 17., Sof. 2, 8.), ježto na tom netoliko nic nezískáte, ale jej proti sobě zdráždíte, aby vás pojednou všecky zahladil.— *nezdvihne*, H. nepovstane dvakrát soužení.

10. *jako* etc., jako opojením jich opojeni. — *docela*, H. plně. — *shlceni*, H. sežráni.

11. *tebe*, t. národe assyrský, neb z vás Assyrských jsou ti, kteříž se proti Hospodinu a lidu jeho srotili, t. Ful, Teglatfalasar, Salmanasar, Sennacherib a Esarchaddon, králové assyrští a jejich rady. — *nešlechetný*, H. belial, viz I. Král 2, 12., tak níž ve verši 15.

12. *měli*, t. lid můj israelský. — *v rozšíření*, t. i v zástupích i v slávě. — *přemrštěni*, H. oholeni; jakoby řekl: a ne osekáni neb stínáni neb odříni, jako nyní jsou. — *jich*, H. tě.

13. *Nyní*, t. v krátkém čase, což se splnilo, když samovláda Assyrských vyvrácena byla od Chaldejských (Isai. 23, 13.) okolo 185 lety před dobytím Babylona od Cyra a Daria. — *jho*, H. závoru, viz Lev. 26, 13., t. krále assyrského. — *aby* etc., H. od na tobě. — *to čímž* etc., H. svazky tvé.

14. *tobě*, t. ó národe assyrský. — *více.* Jakoby řekl: se vší svou slávou i rodem svým zahyneš, aby ani jmena tvého památka nezůstala. — *vyhladím*, H. vytnu. — *hrob.* Jakoby řekl: prvé nežli ty pohrůžky na tě dokročí, i smrt na krále, v lehkost a nevážnost přijdete všechněm národům, u nichž jste slavní byli vy Assyrští a Ninivetští, a to se zvláštně stalo po porážce Sennacheriba u Jerusalema. Isai. 37, 37.

15. *těchto*, t. Judských. — *zvěstuje:* o budoucí věci mluví jako o přítomné, viz pravidlo 9. v předmluvě. — *sliby*, jakoby řekl prorok: Ai jižť se ten čas přibližuje, žeť zase bude puštěna svoboda lidu božímu, aby mohl bez překážky náboženství své konati a sliby učiněné na znamení vděčnosti plniti. — *nepokusí*, H. nepřidá.

1. *Táhneť* etc., H. vstoupil rozptylovatel proti tváři tvé. — *dobře*, H. posilň síly velmi. — *opatř.* Jakoby řekl prorok: Nechť se jakkoli pevnostmi strážnými a silou opatří Ninivetští, však nic nesvedou; poněvadž Bůh uložil je trestati, a jižť i nepřátelé a zhoubcové jejich, t. Scitští a Medští na ně táhnou. Podobné mluvení smysl opáčný mající viz Isai. 8, 9. 10, Joel 3, 9., Amos 4, 4.

2. *zhoubcové*, H. vyprazdňovatelé. — *pokazili*, t. Assyrští netoliko zboží lidu israelského rozebrali; ale také i sám ten národ lidu božího ze základu vyhladili, a jako reví nějaké vypléniti usilovali.

3. *jeho*, t. toho zhoubce, o němž v. 1. — *bojovníci*, H. muži vojska červcování. — *pochodně*, H. s ohněm pochodní. — *třásti* etc. Jakoby řekl prorok: Nepřítel, kterýž na Ninive přitáhne, i se svým vojskem velmi hrozný bude, tak že i ty pavézy a šaty červené jejich, znamením budou srdce jejich krve prolití žádostivého a vražedného; ano i vozů jejich hřmot takový bude, že kola, když po kamení poběhnou, jiskřiti budou. Nad to výše taková z nich hrůza půjde, až se zdáti bude, že i ty hory, lesové a dříví strachem se před nimi třesou a vadnou. J. jedlemi šermováno bude; a vykládají to na dřevce a oštipiska.

4. *jezditi*, H. blázniti, t. bláznivě, šíleně a vztekle běhati. — *na pohl.*, H. pohledění jejich.

5. *Ššikuje*, H. vzpomene, t. král ninivetský odevšad lid válečný sbéře, aby město opatřeno bylo; ale i ti na nic přijdou, a města nižádnou mocí ani opatrností neobdrží. — *v šiku*, H. v jití jejich. — *města*, H. jeho. — *skrýše*, H. přikrytí, t. nějaký nástroj k bránění zdi.

6. *rozplyne.* Jakoby řekl: Řeka vaše Tigris i jiné, jimiž otečeno a opatřeno město, aby k němu přístupu téměř od nikud nebylo, nic vám neprospějí a nepříteli nepřekazí, aby do města vtrhnouti a jeho dobyti neměl; aniž také chrám váš modlářský, v němž doufáte, ostojí, ale velmi snadně zkažen bude, a jako vosk od ohně se rozplyne.

7 se otevrou i chrám se rozplyne, * a Hutsab
královna zajata jsouc zavedena bude, a dě-
večky její poberou se za ní lkajíce jako ho-
8 lubice a tepouce prsy své. * A ačkoli jako
rybník plný vod bylo Ninive ode dnův dávních,
ale již sami utíkají; dí-li jim kdo: Stůjte,
9 stůjte; však žádný se ani neohlédne. * Roz-
chvátejtež stříbro, rozchvátejte zlato a ne-
sčíslná zboží jejich a cožkoli nejvzácnějšího
10 mají na všelikých klénotech drahých. * Prázdné
a vyprázdněné, nýbrž docela zpuštěné bude
Ninive, a srdce jejich se rozplyne a tlučení
kolen vespolek i bolest na všech bedrách
bude, a tváře všech zčernají jako hrnec. * I kdež 11
jest již peleš lvů a to pastviště lvíčat? kamž
chodíval lev, kamž chodíval pravím lev i lvice,
a nebylo žádného, kdoby je přestrašil? * Lev, 12
kterýž hojně lovíval mladým svým a dáníval
lvicím svým, kterýž naplňoval loupeží jeskyně
své a peleše své tím, což nahonil. * Ai já 13
proti tobě povstanu, praví Hospodin zástupův,
a popálím na prach vozy tvé, a lvíčátka tvá
sžíře meč; a vyplením ze země loupež tvou
a nebude slyšán více hlas poslův tvých.

Hlava 3.

III. (Bůh sám proti nim) hříchy jejich provede se skutečným trestáním, aby 1) i jiní vidouce hanbu a zohavení jejich vyznali, že nejsou hodni politování; 2) i oni sami poznali, žeť vyvrácení tomu a) neujdou, jako neušlo město No, ač bylo i pevné i lidné, b) neodolají; protože α) lid zemdlen bude, β) náklad a úsilí zhyne, γ) z předních mnozí zradí, δ) ostatní pak hrozně padnou; zasloužilo zajisté takového potření ukrutenství jejich.

Běda městu vražednému, jenž všecko
lži a ukrutenství plné jest, neodchází z něho
2 loupež; * praskání bičův a hřmot kol a du-
sání koní a vozův skákání slyšáno bude; * je- 3
zdec vyzdvihne třpytící se meč a blýskající
se kopí, i bude množství zbitých a veliké hro-

7. *Hutsab.* Jakoby řekl: Postavená neb usazená; proto ji pak tak nazývá, že při králi svém byvši v rozkoši živa byla; avšak že i ta již spolu s jinými do zajetí povedena bude. — *zavedena*, H. musí vystoupiti. — *prsy*, t. na znamení převeliké žalosti, kteréž ani křikem vynesti nebudou moci, H. bubnujíce na srdce svá.

8. *rybník*: jakoby řekl: Bylotě město Ninive od starodávna jako rybník napuštěný a nasazený, v němž lidé jako ryby u vodě v hojnosti veliké všech věcí rozkošně, lehce a snadně se živili; bylo i nad Babylon větší a znamenitější (jakž píše Strabo, viz Isai. 13, 6.), bylo i v krajině velmi úrodné vzděláno (Isai. 10, 18., Herodot lib. 1.); bylo i velmi starožitné (nebo ta samovláda assyrská v svém zrostu a květu stála od svého počátku [Gen. 10, 11.] až do vyvrácení tohoto okolo 1358 let); a z té příčiny i lidem i mocí a jinými věcmi bylo velmi zásobné. Avšak všecka jeho ta dustojnost, moc a bohatství jemu nic nespomohlo proti těmto soudům božím, aby dojíti a k vyplnění svému přijíti neměli; tak že pro ně ani k nějakému odpírání a bránění se v obyvatelích žádné udatnosti a mysli nalézati se nemělo, by je pak i kdo v tom pamatoval, jako otříštění velikým strachem aby všickni pryč utíkali. Podobné mluvení o Egyptských Jer. 46, 5. — *Stůjte*: zastavte se. — *však* etc., H. a žádný neobrátí, t. tváři své.

9. *Rozchvátejtež.* Tu již prorok řeč k nepřátelům Ninivetských obraceje k tomu jich na místě božím ponouká a pobízí, aby na město rychle udeřili, a kdež co jest v něm rozebrali; i tím jim to zachutnávaje, že jest tam mnoho zboží, peněz, tak že jim téměř konce není, protož aby nemeškali města dobývati, je loupiti, jeho drahé klénoty, jimiž ono pýchalo a se honosilo, rozchvátati. — *nesčíslná* etc., H. již konce není tu zásobnosti. — *nejvzácněj.*, H. slávu. — *všelikých* etc., H. všeliké nádobě žádosti.

10. *Prázdné*, H. prázdnost a vyprázdnění. — *zčernají*, H. sberou černost hrnce.

11. *I kdež* etc. Poněvadž město Ninive velmi opatřeno bylo, takže lidsky mysle zdálo se, že nikdy dobyto nebude moci býti, ano i království to na nejvyšší vzrostlo; protož obyvatelé jeho všelijak se ubezpečivše na božská napomínání dbáti nic nechtěli; tou tedy příčinou prorok zjevené sobě maje zkažení města toho, jakoby na jeho vyvrácení hleděl, slovy důtklivými a dojímavými k jejich předěšení praví: Kdež jest již ta peleš lvův, totiž město Ninive, podlé soudu lidského nedobyté, jehož obyvatelé zvlášť vrchnosti byli jako lvové udatní, nepřemožení a ukrutní? Kde jsou ty rozkoše a rozličná pohodlí jejich, v nichž své kratochvíle i se svými dítkami provozovali a jako na nějakých pastviskách ve vší bezpečnosti trvali.

12. *lovíval*: drával, uchvacoval. — *jeskyně*, H. díry.

13. *na prach*, H. na dým. — *vozy*, H. vůz jeho, t. města Ninive; jakýchž totiž ve válkách užívati a z nich proti nepřátelům bojovati obyčej měli; viz Ezech. 23, 26. — *vyplením*, H. vytnu. — *poslův*, t. nebudeš moci již více svých poslů rozsýlati, kteřížby buď tvá nějaká nařízení po krajinách a městech jiným v známost uvodili, buď nepřátelům jmenem tvým, že na ně chceš táhnouti a jich dobývati, hrozili.

1. *vražednému*, H. krví, t. městu Ninive. — *ukrutenství*, H. trhání. — *neodchází*, J. nevzdaluje (od sebe) loupeže, t. ustavičně každý k sobě hrne a bližní své loupí; nechtějí toho přestati, ačkoli se zdálo poněkud, že se po Jonášově kázaní byli napravili.

2. *hřmot* etc., H. hlas pohnutí kola.

3. *třpytící*, H. plamen meče i blesk kopí. — *veliké*, H. váha neb tíž. — *počtu*, H. konce.

mady těl mrtvých, tak že nebude žádného
počtu těch těl mrtvých, až i padati budou
4 přes těla jejich; * a to pro množství smilství
smilnice, mnohým velmi milé mistryně kouzlův,
kteráž prodávala národy smilstvími svými
5 a lidi kouzly svými. * Ai já povstanu proti
tobě, dí Hospodin zástupův, a odkryji podolek
tvůj nad hlavu tvou a ukáži národům
6 nahotu tvou a královstvím hanbu tvou, * a
ukydaje tě všelikými ohavnými věcmi uvedu
7 tě v lehkost a vystavím tě za divadlo; * i stane
se, že kdožkoli uzří tě, vzdálí se od tebe
a dí: Pohubeno jest Ninive, kdožby ho litovati
měl? kdežbych shledal ty, kteřížby tě
8 těšiti měli? * Cožby se tobě lépe díti mělo
nežli No, městu lidnému, kteréž sedělo mezi
řekami, vodami byvši opuštěno, jehož val
9 bylo moře, nad to i zeď mělo od moře. * Mouřenínská
země i Egypt sílou jeho byla a národové
nesčíslní futští a lybitští byli jemu na
10 pomoc; * avšak i to v přestěhování přišlo
a v zajetí, takže i maličcí jeho rozrážíni byli
na úhlech všech ulic, a o nejslavnější jeho
metali los a všickni znamenití jeho sevříni
byli pouty. * Takž i ty opiješ se a pokrývati 11
se musíš, i ty hledati budeš pomoci proti nepříteli;
* všecky tvé pevnosti jsou jako fíkové 12
s ovocem ranním, jimiž jak se zatřese, prší
do úst toho, jenžby jedl. * Ai lid tvůj jest 13
podobný ženám u prostřed tebe; nepřátelům
tvým dokořen otevříny budou brány země
tvé a oheň sžíře závory tvé. * Navaž sobě 14
vody k obležení, upevni ohrady své, vejdi do
bláta a šlapej hlínu, oprav cihelnu; * však i tam 15
tě sžíře oheň, vytne tě meč, sžíře tě jako
brouky; nechť jest vás veliký počet jako
brouků, nechť jest vás veliký počet jako kobylek.
* Rozmnožilo jsi kupce své nad hvězdy 16
nebeské, jako broukův, kteříž připadají a uletují;
* znamenití tvoji podobni budou kobyl- 17
kám a vůdcové tvoji jako velicí chroustové,
jenž se kladou vojensky po plotech v čas studena,
a když slunce vzejde, tožť letí, aniž znáti
místa jejich, kde byli. * Zdřímají se pastýři 18
tvoji ó králi assyrský, ležeti budou znamenití
tvoji, hojnost lidu tvého bude po horách;

---

4. *smilnice*: nevěstky. — *velmi*, H. dobré příjemnosti. — *mistryně*, H. paní. Původ modlářství, čarů, pověr, kouzlův a k tomu podobného satanova díla tuto se připisuje Assyrským, viz Isai. 2, 6., též 47, 13. — *lidi*, H. čeledi neb rodiny. — *kouzly*. Jakoby řekl: Pro tu příčinu tak veliká zhouba přijde na Ninivetské neb Assyrské, že ty ohavnosti přivodili a je i v jiné národy na světě všudy svým zlým příkladem, až i v lid boží uvedli; všecky tím satanovým řemeslem mámíce a sobě podmaňujíce (čehož příklad při Achazovi králi. IV. Král. 16, 10.).

5. *podolek*, H. podolky tvé na tvář. — *nahotu*, t. v největší potupu a lehkost město Ninive uvedu, a všecky jeho lsti, chytrosti, nešlechetnosti a ošemetnosti k jeho veliké hanbě všechněm odkryji a vyjevím, a je na největší nouzi a chudobu přivedu, tak že obyvatelé jeho nebudou míti téměř čím se odíti a své hanby přikryti. Podobně Isai. 47, 3., Jer. 13, 26., Ezech. 16, 37.

6. *ukydaje*, H. uhází́m. — *za divadlo*, J. za zrcadlo, aby totiž jiní na tebe hledíce báli se, t. jakož neřádným a nepoctivým ženám se přihází, aby do trdlice neb jiného vězení na odivu jiným vsazeny jsouce byly mrzkými a ohavnými věcmi uházíny a ukydány; tak i já to spůsobím, aby městu Ninive mnozí posměchové a útržky se dály.

7. *vzdálí* etc.: potáhne od tebe. — *měl*; jakoby řekl: žádný; poněvadž sobě toho svými nešlechetnostmi zasloužilo. J. kdožby ho (dosti) litovati mohl? Na ten smysl: Byť se všickni v pláč a v kvílení nad Assyrskými a městem Ninive vydali; však nikoli se dosti nad ním vynaříkati a naplakati nebudou moci, a ovšem nebude moci žádný nalezen býti, kdoby jich v takovém zámutku potěšiti mohl. — *kdežbych*, H. odkud.

8. *No*, H. No Ammon, viz Ezech. 30, 14. — *lidnému*, J. pěstounce, t. kteráž jiná mnohá města egyptská jako pěstounka neb matka živila a chovala. Zkaženo pak tehdáž, když král assyrský Sargon Egyptu a mouřenínské země dobyl, třetího léta po dobytí Asdotu, jakž se Isai. hl. 20. ukazuje. Smysl jest, že to potom od Alexandra zase vystaveno a jeho jmenem Alexandria nazváno. — *vodami*, H. vody vůkol něho. — *val*: příkop. — *mělo*, H. jeho.

9. *nesčíslní*, H. nebylo žádného konce. — *futští*, viz Jer. 46, 9. — *lybitští*, viz II. Par. 12, 3. — *jemu*, H. tobě.

10. *na úhlech*, H. na hlavě.

11. *opiješ*, t. město Ninive; jakoby řekl: Tak veliké a mnohé bídy na vás Ninivetští přijdou, abyste nevěděli kde jste a co činiti máte; ale jako opilý člověk sem i tam se potácí, tak i vy jednak tu, jednak jinde pomoci hledati a jako zmámení běhati budete. Podobné mluvení Jer. 51, 7. — *proti* etc., H. pro nepřítele neb od nepřítele, t. buď aby bezpečno bylo od nepřítele, aneb že od svých nepřátel pomoci hledati s poníženým musí.

12. *pevnosti*: ohrady. — *ranním*, t. beze vší nesnáze budou zbořeny.

13. *dokořen* etc., H. otevřením otevříny budou. — *závory*, t. pevnosti.

14. *vody*. Jsou slova opační rozum mající (výsměch). Jakoby tak řekl: Zachystej se jakkoli chceš k obležení vodou i potravou, dej nadělati dostatek cihel i jinými potřebami k opravování zdí, kteréžby nepřítel prolomil, se opatř, však s tím se vším na nic a na mizinu přijdeš. — *oprav*, H. utvrď.

15. *nechť* etc., H. rozmnož se na počet jako brouk; tak hned podobně.

16. *uletují*: jakoby řekl: Buďto že v kupcích a jejich penězích, buď v najatých bojovnících a v jejich jakkoli mnohých zástupích naději svou složíš, vše tobě to k horšímu bude; neb podobni budou broukům neb chroustům, kteříž všecko požerouce zaletují.

17. *znamenití*, H. korunování neb oddělení. — *velicí* etc., H. chroustové chroustů. — *čas*, H. den. — *studena*, t. v noci. — *letí*, H. toulají se.

18. *lidu*, t. kteříž zutíkají sem i tam a skryjí se po horách, a tvoji milí vůdcové a správcové zanedbají povinnosti své, aby je sebrali, sšikovali a

ale nebude žádného, kdoby je shromáždil.
19 * K zhojení potření tvého není žádného léku,
a ač se rozmohla bolest rány tvé, však kteříž-
koli uslyší pověst o tobě, rukama plésati bu-
dou nad tebou; nebo na koho ustavičně ne-
docházelo ukrutenství tvé?

v řádu drželi, sebe i tebe k bránění; a tak budou i jejich i tvoji jako zrádcové.

19. *zhojení*, H. stažení. — *nad tebou:* jakoby řekl: Mnohem méně pak litovati tě budou, tak v. 7. — *ukrutenství*, H. zlé, jakoby řekl: Hodně a spravedlivě na tě dokročí ty pomsty boží pro tvá ustavičná bezpráví, sužování a trápení jiných. Pravé ono povědění: Běda tobě, jenž hubíš. Viz Isai. 33, 1.

Proroctví Habakuka proroka.

V knize této svatý prorok nejprvé naříkaje nad nešlechetným Judských životem a obcováním prorokuje o jejich přibližujícím se skrze Chaldejské vyvrácení. Zatím těžek jsa nad tím, že tak nečistí a bezbožní nepřátelé mají s lidem božím k strestání jejich zacházeti, ukazuje řečí boží, že však i v takový čas víra pobožných se nepohne, ovšem nezahyne; ale že oni u víře vítězstvím jisti budou, jako i Chaldejští v hříších svých zahynutím. Pročež učení své toto o víře utěšenou modlitbou i svým i ostatkův svatých jmenem činěnou zavírá.

Hlava 1.

Proroka nápis a práce, a ta jest u vidění a v modlitbě. — U vidění promlouvá s Bohem o škodném bezbožných obcování, jednou i po druhé. V prvním promlouvání I. prorok sobě stýště, že dlouho volá a bezbožníci v nepravostech se sílí na velikou lehkost zákona božího. II. Bůh odpovídaje své divné soudy vyjevuje o Chaldejských 1) nastrojení v síle veliké proti zemi i zaslíbené i jiné, 2) zkáze, kdyžby spyšněli. V druhém promlouvání I. prorok vyznávaje soudy boží spravedlivé A) žádá, aby 1) nuzných a) zastati neprodléval, b) k lovu bezbožným neodkládal, 2) pyšných tyranství, v němž sobě chutnají, nepřehlížel.

římě, kteréž u
vidění viděl
Habakuk pro-
2 rok. * Až do-
kavad, ó Ho-
spodine, kři-
četi budu a ne-
vyslyšíš? dlou-
ho-liž volati
budu k tobě
příčinou náti-
sku a nespo-
3 můžeš? * Proč to činíš, abych
hleděti musil na nepravost
a na bezpráví se dívati? i zhoubu
a nátisk viděti před sebou? proč
vždy jest ten, kdož svár a různici
4 vzbuzuje? * Odkudž se děje opou-
štění zákona a neodchází nikdy
spravedlivý soud; nebo bezbožný obkličuje
spravedlivého, pročež vychází soud převrá-
cený. * Pohleďte na národy a popatřte, ný- 5
brž s velikým podivením se užasněte; proto-
že já dělám dílo ve dnech vašich, o němž ač
se vám vypravovati bude, však neuvěříte.
* Nebo aj já vzbudím Chaldejské, národ lítý 6
a rychlý, kterýž zjezdí všecku širokost země,
aby dědičně opanoval příbytky jiných; * a to 7
strašlivý a hrozný, od něhož soud jeho i vyvý-
šenost jeho vyjde. * Koni jeho rychlejší budou 8
než rysové a lítější nad vlky večerní; veliké
množství bude jezdců jeho, kteřížto jezdci
jeho zdaleka přijedou a přiletí jako orlice,
kteráž chvátá na pastvu. * Každý z nich k uti- 9
skování přijde obrácené majíce tváře své k vý-
chodu, když seberou jako písek zajaté. * Týž 10
národ i králům se posmívati bude a knížata
za smích sobě položí, tentýž každé pevnosti
smáti se bude, a zdělaje náspy dobude jí.
* Tehdy promění se duch jeho a přestoupí 11
i zaviní chlubě se, že ta moc jeho, boha jeho jest.
Hospodine Bože můj, Svatý můj, zdaliž 12
ty nejsi od věčnosti? I myť nezemřeme; Ho-
spodine k vykonání soudu postavil jsi jej, ty

---

1. *Břímě*: Co se míní břemenem, viz Isai. 13, 1.

2. *nátisku*, t. kterýž se děje u prostřed lidu judského beze všeho studu, ovšem činění svatého pokání, po tak mnohých buď mých, buď i jiných proroků kázaní a jich poučování, že vždy v svých bezbožnostech zarytí zůstávají, viz Isai. 22, 13. — *nespomůžeš*, H. nezachováš.

3. *nepravost*, t. lidi bezbožné, ukrutné, pobožné a spravedlivé trápící. — *bezpráví*, H. těžkost, tak níž v. 13. — *před sebou*, H. na proti mně. — *vzbuzuje*, H. zdvíhá.

4. *Odkudž*, H. protož. — *zákona*: učení. — *nikdy*, H. na věky. — *spravedlivého*. Jakoby řekl: V radě mají přední místo i hlas nespravedliví soudcové; pročež, by se pak spravedlivý k spravedlnosti přimlouval a jí zastával, nemá to průchodu, ale napzpět, nepravost. — *převrácený*: zmotaný.

5. *Pohleďte*. Těmi slovy Bůh jako odpovídá pro-

pravím, ó skálo naše, k strestání nás nastrojil
13 jsi ho. * Čistéť jsou tvé oči, tak že na zlé
věci hleděti a na bezpráví se dívati nemůžeš:
pročež tedy přehlídati máš nešlechetníkům a
mlčeti, poněvadž bezbožník shlcuje spravedli-
14 vějšího, než sám jest? * A proč zanecháváš lidí
jako ryb mořských, jako zeměplazu, kterýž
nemá pána? * Všecky napořád udicí vytahuje, 15
zatahuje je sítí svou a zahrnuje je nevodem
svým; pročež veselí se a pléše; * protož i obě- 16
tuje síti své a kadí nevodu svému; nebo skrze
ně ztučněl díl jeho a strava jeho zlepšena.
* S tím-liž se vším předse zatahovati má síť 17
svou a ustavičně národy mordovati bez lítosti?

Hlava 2.

B) (Prorok) na žádost svou odpovědi čeká. II. Bůh pak odpověd svou poroučeje napsati jistí to, že i 1) svých potresce, však s zachováním jich, 2) Babylonským v hněvě svém vynahradí jejich k lidu božímu ukrutnost a proti Bohu modlářství. A) Ukrutnost chce trestati, tak že v přísloví přijdou, od jiných zkázu vezmou pro loupežství svá; neboť těm nic neprospěje, kteří a) mrzkým ziskem rozšiřují statky své, ano i to samé je zahanbí i proti nim stavení svědčiti budou; b) mozoly lidskými se sytí, nýbrž i to na zkázu přijde, i je soudové boží zahanbí; c) kvasem svým bližním hanbu, sobě pak kratochvil plodí. A i těm Pán Bůh α) kalich přistrojil a β) na hříchy zpáchané vzpomene. B) Modlářství hodno jest trestání; nebo a) jako ono nic neprospívá, ovšem pak pouhá nesmyslnost jest, b) tak Bůh α) své svatosti nezmění a β) bezbožníky k uleknutí přivede.

Na stráži své státi budu a postavím se
na ohradě vyhlédaje, abych viděti mohl, co
mluviti bude ke mně Bůh, a co bych odpo-
2 vídati měl po svém prvním trestání. * I odpo-
věděl mi Hospodin a řekl: Napiš vidění a to
zřetelně na deskách, aby je snadně přeběhl
čtenář; * protože ještě do jistého času bude 3
vidění a směle mluviti bude až do konce
a nesklamáť; jestližeby pak poprodlilo, po-
sečkej na ně; neboť jistotně dojde, aniž bude

---

roku na jeho tužebné naříkání, čímž osvědčuje hrozné pomsty své Judským; protož aby prorok i s jinými pohleděli a s pilností toho povážili, jak národy k tomu, aby metlou jeho byli, nastrojuje, a oni jak se sílí, brousí a strojí; takoví tehdáž byli Chaldejští, samovládu assyrskou na sebe přenesše, skrze něž došla na Judské kázeň. — *dílo*. Jakoby řekl: Vzbudím a pošli Chaldejské na Jerusalem k strestání a vyvrácení jich, o čemž hned dále mluví.

6. *lítý*, H. hořký. — *rychlý*: podobně viz Isai. 5, 26. etc. — *všecku* etc., H. širokosti. — *jiných*, H. ne své.

7. *vyvýšenost*, J. břímě. J. zajetí. — *vyjde*. Jakoby řekl: Vy jste převraceli soud a právo, utískali jste chudé (v. 4.); tak i Chaldejští vám soud převrátí a s vámi podlé vůle své nakládati budou.

8. *rychlejší*, H. lehčejší. — *rysové*, J. pardové. — *litější*, H. ostřejší. — *večerní*. Viz Jer. 5, 6. — *veliké*, H. rozmnoží se. — *na pastvu*, H. k jídlu.

9. *utiskování*, H. násilí. — *obrácené*, H. naproti, J. patření. — *seberou*, H. sběře. — *zajaté*, H. zajetí; jakoby řekl: Nebudou se meškati po obdržení vítězství, ale s kořistmi a loupeží, hned do svých krajin východních, odkudž přitáhli, utekou.

10. *zdělaje*, H. nashromáždě prachu. — *ji*, t. pevnosti.

11. *jeho jest*, t. národ ten chaldejský aneb král jejich štěstím a vítězstvím svým nad lidem božím se pozdvihne a Boha ze cti loupiti bude, vítězství to ne jemu, ale modle své připisuje (což že se stalo, zjevné jest z pěti prvních hlav proroctví Danielova). Čímž, jakoby řekl, těžce zhřeší a na zlý konec přijde.

12. *věčnosti*, H. starodávna. — *jej*, t. Babylonského, aneb jej, t. ten národ. — *nastrojil*, H. založil.

13. *Čistéť*, H. čistý (jsi) očí. — *tak že* etc., H. od hledění na zlé. — *mlčeti*: aneb činiti se neslyše. — *než*, H. nad sebe.

14. *zanecháváš*, H. činíš.

15. *vytahuje*, t. vesměs všecky bez lítosti zahrnuje, ani pobožných a dobrých z počtu bezbožníkův nevyměšuje; ježto jest to odporné tvé božské spravedlnosti. Gen. 18, 25.

16. *nevodu*, t. vítězství a štěstí ne Bohu, ale sobě samému, umění svému, síle, udatnosti, nástrojům válečným, radám, chytrostem přivlastňuje a tudy Boha ze cti loupí, nepřestávaje na tom, že ty věci modle své přivlastňoval; o čemž výš v. 11. — *zlepšena*, H. tučná.

17. *Stím-liž*, H. zdaliž proto. — *bez lítosti*, H. nebude šetřiti; jakoby řekl: Ano ta sama jeho k lidem nesmírná ukrutnost, i proti tvé velebnosti rouhání se, mělaby milý Pane, tvou spravedlností pohnouti, aby tomu přítrž učinil, a takové přílišné ukrutnosti nad lidmi, byť pak i trestání sic zasloužili, provoditi dopouštěti neráčil.

1. *ohradě*: pevnosti, t. jako hlásný neb ponéžný hlídaje. — *ke mně*, J. ve mně. — *odpovídati*: aneb, zase navrátiti se, t. s jakou řečí k lidu z té své stráže; jakoby řekl: Předse-li pohrůžky a trestání předešlým podobné lidu předkládati, čili je čím obměkčovati. I odpovídá jemu Bůh v dalších verších, aby to světle všechněm předkládal, že předse spravedlnost boží dojde na bezbožné; pobožných pak že bude Bůh potěšovatelem v čas pokušení i ochráncem, aby nezhynuli. Níž 3, 16.

2. *vidění*, t. svého prorockého učení sobě ode mne zjeveného krátký obsah. — *zřetelně*, H. vysvětle.

3. *mluviti bude*, t. Bůh skrze své služebníky proroky. — *konce*, t. do toho jistého času, až se v něm vyplní, a dokud se to nestane, dí ještě, t. vždycky

4 meškati. * Ai ten, kdož se nad to zpíná, tohoť
duše není upřímá v něm, ale spravedlivý
5 z víry své živ bude. * Ovšem pak více člověk
opilec nešlechetnost provodě, pyšně sobě po-
čínaje neostojí v příbytku, kterýž rozšiřuje
jako peklo duši svou, a jest jako smrt, kteráž
se nemůže nasytiti, byť pak shromáždil k sobě
všecky národy a shrnul k sobě všeky lidi.
6 * Zdaliž všickni ti proti němu přísloví nevy-
nesou a světlých slov i pohádek o něm? a ne-
řekne-liž každý: Běda tomu, kterýž rozmno-
žuje věci ne své (až dokavad pak?) a obtě-
7 žuje se hustým blátem? * Zdaliž nepovstanou
rychle, kteřížby tě hryzli, a neprocítí, kteřížby
tebou smykali, a budeš u nich v ustavičném
8 potlačení? * Protože jsi ty zloupil národy
mnohé, zloupí tě všickni ostatkové národův
pro vylití krve lidské a nátisk činěný zemi a
městu, i všechněm, kteříž přebývají v něm.
* Běda tomu, kdož lakomě hledá mrzkého zi- 9
sku domu svému, aby postavil na místě vy-
sokém hnízdo své a tak znikl nebezpečen-
ství; * uradils se k hanbě domu svému aby 10
plénil národy mnohé, a tíms zhřešil proti sobě
samému. * Nebo kamení ze zdí křičeti bude 11
proti tobě, a suk z dřeva posvědčovati bude
toho. * Běda tomu, kterýž staví město krví 12
a utvrzuje město nepravostí. * Ai zdaliž to není 13
od Hospodina zástupův, že to, o čemž pracují
lidé a národové až do ustání nadarmo, ohněm
zkaženo bývá. * Nebo naplněna bude země zná- 14
mostí slávy Hospodinovy jako vodami, kteréž
přikrývají moře. * Běda tomu, kterýž napájí 15
bližního svého přičiněje i nádoby své, tak

---

bude potřebí pobožným i čítati i slýchati a s dověrností splnění božích výpovědí neb řečí (což viděním nazývá) očekávati. — *nesklamáť*, t. žádného, kdož jemu věřiti a jím se spravovati bude. — *jistotně* etc., H. přijda přijde. — *aniž* etc.: neopozdí se.

4. *zpíná* etc., J. k pevnostem se utíká. Jakoby řekl: Nevěřte Bohu a jeho slovu, nýbrž jím pohrdaje, všecko svým vtipem a rozumem, na němž ustrnul, spraviti, se ohraditi a ubezpečiti usiluje; takový jest bezbožný člověk, ani Boha, ani duše své sobě neváží, a protož zahyne; ježto na odpor ten, kterýž z víry Bohu a jeho slovu došel řádně svědomí v pokoji ustaveného (jehož spravedlivým nazývá) i často proti rozumu svému, při Bohu a jeho slovu stojí, na něm samém se zakládá, od něho pomoci trpělivě očekává; a protož nezahyne, ale živ bude životem milosti zde časně, životem slávy věčně. — *z víry*, H. u víře aneb skrze víru.

5. *opilec*, H. vína. — *pyšně*, H. muž vysokomyslný. — *v příbytku*. Jakoby řekl: Poněvadž ti, kteříž sobě slova božího neváží, zahynou, ovšem pak nešlechetníci vyvráceni a zkaženi budou. — *peklo*, H. hrob.

6. *světlých* etc., H. výkladů. — *blátem*, t. poněvadž král babylonský pyšný a nadutý i se svým lidem vztekle jako nějaký opilý beze všeho studu a bázně boží ve všelijakou nešlechetnost se vydává, na tom, což mu Bůh propůjčil, nepřestává, ale jako peklo nějaké nenasycené po lakomství se vylévá, aneb jakož smrt, kteráž na žádného se neohlédá, žádnému pohlaví, věku, stavu, řádu, povolání, ani mladému ani starému, slavnému, ani potupnému neodpouští, ale na pořád všecky dáví: tak také on všecky vesměš dře, loupí, města, krajiny, vsi beze vší lítosti drancuje a hubí; tedyť jistá jest věc, že Bůh, jako soudce spravedlivý, dlouho se na to dívati nebude, ale jej na hlavu zkazí, tak že všickni národové, kteříž od něho mnoho zlého snášeti musili, již se z jeho zahynutí radovati a o něm rozprávky mívati, i jej slovy útipnými a důtklivými, jakož světlými, tak v příslovích zavřenými, mrštně dojímati budou a říkati: Aha ty-liž jsi ten, kterýž se nemohl dosti zboží nasytiti a nahltati, již-liž jsi také čelem místa došel? nebo dokudžby měl Bůh tvé ukrutenství přehlídati a na tvé nepravosti se dívati, aby ty se tím hustým blátem obtěžoval. Míní se pak hustým blátem zboží, kteréhož ten král s útiskem jiných dobýval a je sháněl.

7. *Zdaliž* etc. Ten hrozný boží proti Chaldejským úsudek šíře vypisuje Isai. 13, 14, i v 21. hlavě, též Jer. 50. i 51. — *nepovstanou*, t. Perští a Medští. — *v ustavičném* etc., H. v potlačeních.

8. *zloupí*. Viz Isai. 33, 1. — *krve*, H. krví, tak níž. — *zemi*, t. zemi israelské a městu Jerusalemu.

9. *kdož* etc., H. získávajícímu zisk zlý. — *místě*, H. výsosti. — *hnízdo*, t. nad jiné pýchou svou se vznesa pro své bohatství, aby ode všech za něco velikého držán byl a před všelijakým nebezpečenstvím se dostatečně ohradil; jakž další slova ukazují. — *nebezpečenství*, H. z ruky zlého.

10. *plénil*, H. odtínal. — *sobě*, H. duši své, t. soběs tím nejhůře posloužil.

11. *posvědčovati*, H. ohlásí se. Jakoby řekl: by pak všickni bezpráví od tebe trpící mlčeli; však samy ty stěny a němá stvoření, jichž neřádně užíváš, nezamlčí tvých nešlechetností a křivdy jiným činěné.

12. *krví*, t. tomu, kterýž staví na to, což nepráve s útiskem bližných nadřel, a jakž se říká, na lidské mozoly.

13. *národové*. Jakoby řekl prorok: Spravedlivéť jest to u Boha, kdož v takových věcech práci vede a tím se až do ustání zaměstknává, aby všecka jeho práce na nic přišla a jako ohněm shlcena byla. — *ohněm* etc, H. k ohni ustávají.

14. *známosti*, H. k znání. — *moře*, t. ačkoli ne vaším soužení zdáti se vám bude, že vás Bůh opouští a slávy své neobhajuje; avšak přijde ten čas, v němž Bůh proti nepřátelům vašim s pomstou soudů svých mocně povstane a je přede vším světem zjevné učiní, vám ku potěšení, ale jim k zahanbení a k zkažení; ježto prvé na to hleděti neuměli.

15. *svého*. Jakoby řekl: Netoliko sám opilství pilen, ale i jiným k témuž příčinou jest, svých nádob a lahvic k tomu užívaje jiných za sebou potahuje, aby s ním hasili, viz Isai. 5, 13., též 28, 1. 7. Jiní obrazně opilstvím rozumějí krále babylonského bezednou a nenasycenou žádost a jako žízeň mnohého jmění, čehož aby dojíti snáze mohl, svou útěchou jiné krále k sobě loudil a jako vínem napájel; když pak čehož hledal, k tomu jemu dopomohli, opouštěl je a na sliby své se zapomínal a tak na jejich lehkost a jako obnažení se díval.— *své*, H. tvou. — *jeho*, H. jejich.

aby jej opojil a díval se na jeho nahotu;
16 * sytíš se potupou jiných, protože jsi slavný;
píti budeš i ty a obnažen budeš; obejde
k tobě zajisté číše pravice Hospodinovy, a vý-
17 vratek mrzutý přijde na slávu tvou. * Nebo
nátisk Libanu a zhouba zvěři, kteráž ji dě-
sila, přikryje tě pro vylití krve lidské a nátisk
činěný zemi a městu i všechněm, kteříž pře-
18 bývají v něm. * Co prospívá rytina, že ji vy-
ryl řemeslník její? a slitina i učitel lži, a že
doufá učinitel v účinek svůj dělaje modly
němé? * Běda tomu, kterýž říká dřevu: Pro- 19
ciť; a kameni němému: Probuď se; on-ližby
učiti mohl? Pohleď na něj; obloženť jest za-
jisté zlatem a stříbrem, ale není v něm žá-
dného ducha. * Hospodin pak v chrámě sva- 20
tosti své jest, umlkniž před obličejem jeho
všecka země.

Hlava 3.

Modlitba, v níž I. žádá zachování lidu svého 1) před nepřátely, jako kdy činil v Egyptě, na poušti, v zemi zaslíbené s velikým předěšením moře, nebes a země na velikou zkázu bezbožných, k oslavení však jmena svého; 2) před hněvem božím; II. s připomenutím zámluv svatých důvěřuje se opatrování božímu ve všelikém soužení s tím vyznáním, že v něm své všecko dobré má.

Modlitba Hababuka proroka podlé Sig-
2 janot složená: * Ó Hospodine, uslyšev pohrůžku
tvou ulekl jsem se. Hospodine, dílo své u pro-
střed let při živote zachovej, u prostřed pra-
vím let známé je učiň, v hněvě na milosrden-
3 ství své se rozpomeň. * Když se Bůh bral od
poledne a Svatý s hory Faran (Sela), slávu
jeho přikryla nebesa a země byla plná chvály
4 jeho; * blesk jeho byl jako světlo sluneční,
rohy po bocích svých měl, a tu skryta byla
5 síla jeho; * před tváří jeho šlo morové na-
kažení, a uhlí řeřavé šlo před nohama jeho;
* zastavil se a změřil zemi, pohleděl a roz- 6
ptýlil národy, zrozrážíny jsou hory věčné, sklo-
nili se pahrbkové věční; nebo cesty jeho jsou
věčné. * Viděl jsem, že stanové Chusan jsou 7
pouhá marnost a třásli se kobercové země
madianské. * Zdaliž se na řeky, ó Hospodine, 8
zdaliž se na řeky rozpálil hněv tvůj? zdali
proti moři rozhněvání tvé? když jsi jel na
koních svých a na vozích svých spasitelných;
* tuť jest patrně zjeveno lučiště tvé podlé pří- 9

16. *protože* etc., H. příčinou slávy, t. té, kteréž hojně dosti máš k velikým svým nešlechetnostem a jí užíváš mysle, žeť všecko sluší. — *píti*, H. viz pravidlo 9. v předmluvě. — *obnažen*, H. ukaž neobřízku; jakoby řekl: týchž božích soudů i mnohem přísnějších a hroznějších okusíš. Jer. 25, 26. — *Hospodinovy*, t. na tobě pořádka bude, aby číši pomst božích spravedlivých píti musil.

17. *zhouba*, H. zpuštění. — *přikryje tě*. Jakoby řekl: Rovným za rovné budeť odměněno, tak i verš 8. Libanem míní zemi judskou, zvěří její obyvatele. — *krve*, H. krví.

18. *prospívá*, t. komukoli z lidí, tak i tobě neprospěje. — *lži*, viz Jer. 10, 8. — *modly*, H. marnosti neb neboby.

19. *němému*, H. mlčícímu. — *Pohleď*, H. ai on.— *obloženť*, H. zdržuje se. — *v něm*, H. u prostřed něho. — *ducha*. Jakoby řekl: Divná jest to věc, že jste tak nemoudří, abyste nemohli rozuměti, čemu se klaníte a co ctíte; poněvadž to zjevné a patrné jest, že dřevo dřevem, kámen kamenem, zlato zlatem etc. zůstává, a žádného ani hnutí, ani dchnutí, ani jaké čitelnosti nemá; a ačkoli zevnitřní podobu jinou má od řemeslníka spůsobenou, v podstatě své však a v látce přirození svého není změněno. Podobně o modlách viz Žl. 114, 4. etc., Isai. 44, 9., Jer. 10, 3. etc.

20. *v chrámě*, t. buď v nebi, neb v chrámě jerusalemském, neb v církvi, kteréž přítomností svou posvěcuje, uděluje jí Ducha svého ze zasloužení Kristova, a všecko, což se s ní i při ní děje, k cíli dobrému a potěšenému obrací. — *země*. Jakoby řekl: Poněvadž Bůh jest jediný, a ten sám ve všem jest dostatečný bez jiných bohů a modl pohanských; všickni tedy opustíce modly a pověry pohanské k němu samému se utíkejte a jeho ctěte.

1. *Sigjanot*: o tom slově viz v předmluvě na Žaltář.

2. *pohrůžku*, H. slyšení, t. přísný soud tvůj, kterýž jsi mi proti lidu svému vynésti rozkázal, zvlášť v první hlavě. — *dílo své*, t. lid svůj. — *na milosrdenství*, H. smilovati se.

3. *od poledne*: vlastně z Temanu. — *slávu*: důstojnost.

4. *rohy*, t. znamení všemohoucnosti své. — *po bocích*, H. od boku jeho. — *skryta*, H. skrytí síly jeho.

6. *věčné*, H. věčnosti. — *věční*, H. věků, tak hned.

7. *pouhá* etc., H. místem marnosti.

8. *rozhněvání*: prchlivost. — *spasitelných*, H. spasení; jakoby řekl: Ačkoli jsi velmi veliké divy činil a jako zuřivý obličej ukazoval, kdyžs lid svůj ze země egyptské vedl, moři se rozstoupiti rozkázal, zákon v hrozných zázracích vydal; avšak jsi toho nečinil, jakoby se na ty věci mrtvé, řeky, vody, moře hněval, ale aby nepřátelům, kteříž lid tvůj na vozích, na koních honili, ukázal, že ty jinačejší vozy, koně, jízdu svou máš, t. moc převelikou, kterouž můžeš své mocně zastati a obhájiti, nepřátely pak na hlavu potříti a zkaziti.

9. *patrně* etc., H. obnažením obnaženo, t. zřetelně jsi prokázati ráčil moc a sílu svou v stírání nepřátel jako nástroji válečnými. — *přísah*, t. pravda a splnění všech slibů Abrahamovi, všechněm pokolením israelským učiněných tu se jasně ukázala. — *řeky*, t. moře a Jordan při vyvedení lidu

sah pokolením lidu tvého stalých řečí nepo-
10 hnutou. (Sela.) Tu jsi řeky země rozdělil; * tu
tě viděly hory a třásly se, povodeň vod ustou-
pila, vydala propast hlas svůj, na výš poboč-
11 ních stran svých pozdvihla. * Slunce a měsíc
jako v obydlí svém zastavil se, při jehož světle
střely tvé létaly a při blesku stkvoucí kopí
12 tvé; * a tak v hněvě svém šlapal jsi zemi,
13 v prchlivosti mlátil jsi pohany; * vyšel jsi
k vysvobození lidu svého, k vysvobození
s pomazaným svým; srazil jsi hlavu s domu
bezbožníka až do hrdla, obnaživ základ. (Sela.)
14 * Holemi jeho probodl jsi hlavu vsí jeho,
když se bouřili jako vichřice k rozptýlení
mému, a když plésali, jakoby sežrati měli
15 chudého pokrývajícího se v skrytě; * bral jsi
se po moři na koních svých skrze hromadu
vod mnohých. * Tedy slyše ty pohrůžky zatřáslo 16
se břicho mé, k hlasu tomu drkotali rtové moji,
kosti mé práchnivěly, a všecken jsem se třásl;
slyšel jsem i to, že se mám upokojiti v den sou-
žení, když přitáhne na lid nepřítel, aby jej
válečně hubil. * Byť pak fík nekvetl a nebylo 17
úrody na vinicích, byť i ovoce olivy pochybilo
a roli nepřinesla užitku, a byť i od ovčince
nepřítel odřezoval bravy a nebylo žádného
skotu v chlevích; * já však v Hospodinu vese- 18
liti se budu, plésati budu v Bohu spasení
svého. * Hospodin Panovník jest síla má, kte- 19
rýž činí nohy mé křepké jako laní a na vy-
sokých místech mých cestu mi způsobuje.
Přednímu zpěváku na můj Neginot.

---

svého z Egypta (Exod. 14, 21., Žl. 113, 3., též 76, 16.) a z pouště (Jos. 4, 23.). Jiní slyší to o vodě ze skály vyvedené (Exod. 17, 5., Num. 20, 8.).

10. *ustoupila*, H. přešla. — *pobočních*, J. rukou. Jakoby řekl: Všecko, cožkoli překážeti mohlo, i hory i vody i mořské i jordanské, k rozkazu tvému pro potřebu lidu tvého poslušně se mělo a ustupovalo.

11. *zastavil*. Což se stalo za Josue. Jos. 10, 12. 14. — *světle*, t. slunce. — *střely*, t. krupobití kamenné; viz Jos. 10, 11. — *létaly*, H. šly. — *blesku*, t. měsíce. — *stkvoucí*, H. záře kopí tvého. — *kopí*: jakoby řekl: Ve dne i v noci lid tvůj přítomnosti a ochrany tvé užíval a bezpečně se po poušti bráti mohl, maje ve dne za vůdce oblak, v noci pak ohnivý sloup. Exod. 13, 21.

12. *šlapal*, H. kráčel jsi (po).

13. *s pomazaným*, t. nejprv s Mojžíšem, potom i s jinými vůdci a králi lidu svého, kteříž Pána Krista vyobrazovali (Isai. 16, 5.). Neb on vlastně byl a jest základem všech slibův božích a milosrdenství církvi činěných; pro něhož samého toliko (jako pravého a věčného smlouvy mezi Bohem a lidmi stalé, prostředníka) Bůh cožkoli dobrého lidu svému činil, hned počna od Abrahama, i v pomstě a stírání nepřátel i v opravování svých činiti ráčil. — *srazil*, H. zlomil. — *bezbožníka*, t. Faraona se všemi Egyptských prvorozenými, kteříž církev boží trápili, hned ze základu, t. se všemi vojsky jejich vyhladil až do hrdla, t. do nejpřednějších knížat, kteříž krále nejblíž sedali. Žl. 135, 15., též 73, Exod. hl. 11.

14. *Holemi*: žezly, berlami. — *probodl*, t. nepřítele, o němž tu mluví, že totiž Bůh vlastní jejich zbroj na ně obrátil; jako Soud. 7, 22. — *vsí* neb městeček, t. obyvatelův jejich. Jakoby řekl prorok: Netoliko ty hlavaté a přední tak jsi vyplénil (o čemž v. 13.), ale i jejich poddané jsi vyhledati ráčil, kdežkoli v svých městečkách a vsech byli, tak že v žádném koutě se moci tvé ukryti nemohli. — *bouřili*, t. obyvatelé těch vsí. — *mému*, t. všeho Israele. Nebo v osobě lidu božího prorok jakž tuto, tak i v celé hlavě mluví. — *plésali*, H. plésání jejich.

15. *bral*, J. šlapal jsi. — *koních*: o čemž viz Exod. 14, 22.

16. *pohrůžky*: o nichž v. 2., k němuž se teď zase prorok navrací. — *práchnivěly*, H. vejde hnis do kostí mých. — *všecken*, H. pod sebou. — *upokojiti*. Jakoby řekl: Pokojné a doufanlivé mysli býti, že i v zajetí jistou ochranu boží míti budu i vysvobození (výš 2, 3.); ač to nepůjde bez velikých strachů i božích soudů i hrůz nepřátel. — *nepřítel*, t. Chaldejští, o nichž mluví (výš 1, 5. i v dalších), že mají přitáhnouti; což že se stalo, viz IV. Král. 24, 3.

17. *nekvetl*. Jakoby řekl: Děj se jak děj, jáť sobě nikoli nezoufám, aniž o božích zaslíbeních a budoucím vysvobození pochybím, ale s celým doufáním jeho očekávati budu. Tak podobně Job v doufání se ustavuje (Job 13, 15.), by mne i zabil, což bych (v něho) nedoufal? Viz též Žl. 45, 1. etc. — *ovoce* etc., H. sklamalo dílo olivy. — *užitku*, H. pokrmu.

19. *laní*, t. spůsobí mi i všemu lidu svému snadný a volný průchod k navrácení se ze zajetí do vlasti naší. — *spůsobuje*, t. abychom doufanlivě a bez strachu na světle chodili a neskrývali se jako ti, jenž strachem hlavy nesmějí vyskytnouti. — *můj*. Jakoby řekl: Přijdeť ten čas, že netoliko já, ale i jiní ostatkové lidu božího, poznajíce to, že právě sám Pán Bůh ze zajetí babylonského je vysvobodil, vděčni toho budou, a sejdouce se do chrámu, netoliko hlasy živými, ale i nástroji hudebnými Pána Boha chváliti a oslavovati budou. — *Neginot*. O tom slově viz též v předmluvě na Žaltář.

Proroctví Sofoniáše proroka.

Sofoniáš jako i Habakuk Jerusalemu a všemu Judstvu příčinou modlářství, tyranství a lstí provozování, ano i jiným některým okolním národům ohlašuje zahynutí Naodpor lidi epikurejsky smýšlející a říkající: Nečiníť dobře Hospodin, aniž také zle činí; mocně přemáhá a zahanbuje Naposledy milostné potěšení předkládá, že sobě Bůh hrstky neb ostatků svatých svých zanechati, jim přítomen jsa, sám je říditi, spravovati i ochraňovati ráčí.

Hlava 1.

Bůh skrze proroka mluvě horlí a těší. Horlí s oznamováním hněvu svého a hříchů lidu svého. — Hněv boží jest proti Israeli a pohanům. — Israelovi celou zkázou hrozí pro jich hříchy proti deskám zákona božího čelící, po částkách i cele. A) Po částkách, proti desce. První, hřeší modlářstvím a zhovadilým se spuštěním Boha, začež jistotně pokuty čekati mají. Druhé, hřeší vrchnost se služebníky svými a obchodníci nepraví. B) Celé hřešení proti zákonu, kteříž v svém zlém chování na Boha se neohlížejí, ježto i jejich úsilí vyhyne, a oni nikterakž v den božího se rozhněvání neodolají, aby mohli v den hněvu pro hříchy své sobě statkem neb jináč pomoci (Hl. II.), lečby, čehož jim rád přeje, v čas pokání svaté činili

lovo Hospodi-
novo, kteréž se
stalo k Sofoni-
ášovi synu Chu-
sy syna Go-
doliáše, syna
Amariáše, sy-
na Ezekiášova
za dnův Josiáše
syna Amonova,
krále judského.
2 * Zajisté že
sklidím všecko
se svrchu té země, praví Ho-
3 spodin; * sklidím lidi a hovada,
sklidím ptactvo nebeské i ryby
mořské i všeliká pohoršení s bez-
božnými; vypléním pravím lidi se
4 svrchku této země, praví Hospodin. * Nebo
vztáhna ruku svou na Judu a na všecky oby-
vatele jerusalemské zahladím z místa tohoto
ostatek Bale i kněží jeho s jich pomocníky,
* i ty, kteříž se sklánějí na střechách vojsku 5
nebeskému, i ty, kteříž klaníce se přisahají
skrze Hospodina, jako i ty, kteříž přisahají
skrze Melchoma svého; * i ty, kteříž zpět od- 6
cházejí, aby nenásledovali Hospodina, a kte-
říž nehledají Hospodina, aniž se ho dotazují.
* Umlkni před obličejem Panovníka Hospodina; 7
nebo blízký jest den Hospodinův, přistrojil
zajisté Hospodin oběť, povolal pozvaných svých.
* I stane se v den oběti Hospodinovy, že na- 8
vštívím knížata a syny královy i všecky, kte-
říž se obláčejí v roucho cizozemcův; * navští- 9
vím v ten den i každého, kterýž vskakuje na
práh, kteříž naplňují dům pánův svých ná-
tiskem a lstí. * I stane se v ten den, praví 10
Hospodin, vzejde hlas křiku od brány rybné
a kvílení od druhé strany města, a třeskot
veliký od pahrbkův. * Kvělte vy, jenž by- 11
dlíte u vnitřku; nebo vyhlazen bude všecken

---

2. *sklidím*, t. zahladím, II. sbíraje seberu, tak níž.
3. *pohoršení*: urážku. — *s bezbožnými*, t. všecky bezbožné a nešlechetné lidi, i ty věci, kteréž jsou příčinou mnohých pohoršení, zahladím. Podobně mluví Kristus Pán Mat. 13, 41. J. zříceniny spolu s bezbožnými, t. i na ty zbořeniny má pomsta dojde. J. (což bude k) urážce. — *vypléním*, II. vytnu, tak níž.
4. *Bale*, t. čehož nemohl ještě vyhledati a vypléniti Josiáš (IV. Král. 23.), jakož pak modláři všech časů v ukrývání svých pověr nebyli zplodili, pročež není divu, že i tuto něco toho zachováno.— *kněží*, II. jmeno kemarim, s kněžími; o tom slově kemarim viz IV. Král. 23, 5., Oseáš 10, 5.
5. *vojsku*. Že i na takových místech oltářové k modlářství vzděláni byli, zjevné jest IV. Král. 23, 12. O střechách viz Jos. 2, 6. — *nebeskému*, t. hvězdám, viz Deut. 17, 3. Tak Skut. 7, 42., Jer. 10, 2., též 19, 13. — *klaníce se*, t. balům. Smysl jest, že jakož pouhé modláře, jenž skrze samého Melecha

obor kupcův, vypléněni budou všickni snáše-
12 jící stříbro. * I stane se v ten čas, že přehle-
dávati budu Jerusalem se světelnicí a navští-
vím muže, kteříž ulnuli v kvasnicích svých,
kteříž říkají v srdci svém: Nečiníť dobře Ho-
13 spodin, aniž také zle činí. * Nebo přijde sta-
tek jejich na rozchvátání a domové jejich na
zpuštění; stavějí zajisté domy, ale nebudou
v nich bydliti, a štěpují vinice, ale nebudou
14 píti vína z nich. * Blízkýť jest den Hospodi-
nův veliký, blízký jest pravím a rychlý velmi
zvuk dne Hospodinova; tuť hořce křičeti bude
15 udatný; * den rozhněvání bude ten den, den
úzkosti a trápení plný, den zpuštění a to
hrozného, den temnosti a mračna, den oblaku
a mrákoty; * den trouby a troubení proti 16
městům hrazeným a proti úhlům vysokým;
* v němž úzkostmi sevru lidi, aby chodili 17
jako slepí; nebo proti Hospodinu zhřešili.
I vylita bude krev jejich jako prach, a těla
jejich jako lejna rozmetána budou; * ani stří- 18
bro jejich, ani zlato jejich nebude jich moci
vytrhnouti v den rozhněvání Hospodinova;
nebo ohněm horlivosti jeho shlcena bude tato
všecka země; protože konec a to jistě rychlý
učiní všechněm obyvatelům země.

Hlava 2.

Pohanům také zkázou hrozí, jako jmenovitě: I. Filistinským vypléněním, aby se dostala obydlí jejich lidu božímu; II. Moabským pro jich utrhání podvrácením Sodomským, nebo i utrhavost jejich i modlářství Bohu těžké jest; III. Mouřenínům mečem; IV. Ninivetským spuštěním k velikému podivu příchozím.

Ohledejte sebe, ohledejte pravím ó ná-
2 rode nemilý, * prvé nežli boží uložení přinese
den, v němž tříbeni budete jako plevy, kteréž
pomíjejí; prvé nežli přijde na vás prchlivost

---

přisahají, vyhladím, tak i ty, jenž před modlami přisahajíce zastírají se tím, že ne skrze ty modly, ale skrze Boha živého (jehož podlé jejich smyslu ony znamením jsou) přisahají, nic jim ta výmluva nepostačí. — *Melchoma*, viz Amos 5, 26.

6. *aby* etc , II. od (jití) za Hospodinem.

7. *Hospodina*, t. ó ty, kdo jsi koli modlářem, nemysli, aby zpurným Bohu odmlouváním měl se ospravedlniti před Bohem, jižť jest tvá pře ztracena a odsouzena; toliko ku podniknutí pomsty a trestání se stroj. — *Hospodinův*, t. čas zajetí babylonského. — *obět*, II. zabíjení, tak níž. — *povolal*, H. posvětil. — *pozvaných*, t. Egyptských nejprv, potom Babylonských s jejich pomocníky (IV. Král. hl. 23. i další).

8. *navštívím*, t. z hněvu ku pomstě a trestání. — *cizozemcův*, H. cizozemce.

9. *na práh*, t. služebníky vrchností, jenž se v tom svým pánům propůjčují, aby lstivě a násilím jako do cizích domů vskakovali a úsilí cizí vydírajíce neprávě a s útiskem statek pánů svých rozšiřovali.

11. *Kvělte*: vyjte, viz Isai. 13, 6. — *u vnitřku:* neb v prostředku, t. kupci a kramáři všickni u prostřed mezi městy bydlící od brány bravné až do brány Efraimovy, kdež byla ulice zlatníkův a lékárníkův; viz Nehem. 3, 8. 9. 32., II. obyvatelé moždíře. — *obor* etc., II. lid kupce. — *snášející*, t. shromažďující.

12. *se světelnicí*, J. s lucernami, t. s velikou pilností a bedlivostí jednoho každého hříchu vyhledávati budu jako ti, jenž se svícemi něčeho hledají. Příkladné mluvení. — *ulnuli*, II. ssedli se, t. urputně a zatvrdile v svém zlém a nečistotách svých stojí. — *činí*, t. těm, kteříž nevěří tomu, aby měl Bůh světa tohoto běh sám říditi, ale myslí, že všecko na nebi i na zemi nějakou náhodou stojí a jde; jakoby řekli: Nicť jemu není do nás, spravujme se my zde na světě jak umíme a chceme etc. O takových lidech mluví i Žalm 10, 4., též 4, 1., též Eklus 23, 24., Ezech. 8, 12., též 9, 9., Job 22, 13. Viz Isai. 56, 12.

13. *z nich*, II. jejich.

14. *veliký*. Viz výš 7. v. — *udatný*, jakoby řekl: Tak hrozný a žalostný ten den bude, že i ti, jimž se zdá, že jsou tak silného a udatného srdce, že všecko s nepohnutelnou myslí snésti a strpěti mohou; však tehdáž velikou bolestí a žalostí nastojte křičeti budou.

15. *to hrozného*, H. zpuštění.

16. *vysokým*, t. věžem a baštám nejpevnějším, jakéž na úhlích zdí městských a zámkův vzdělány bývají.

17. *slepí*, jakoby řekl: Poněvadž prvé v slepotě a zarytosti své zúmyslně trvali a na mnohá má napomínání dbáti nechtěli, hodně a spravedlivě na ně to dopustím, aby jako slepí, nevědouce co činiti a kam se obrátiti, sem i tam se toulali a bíd těch hrozných nikoli zniknouti nemohli. — *prach*, t. u veliké hojnosti, s největší potupou. Prachem neb pískem v písmích často se hojnost vyznamenává, jako Gen. 13, 16., Jos. 11, 4., II. Král. 17, 11. a jinde často. — *lejna:* tak podobně mluví se o těle Jezabelině IV. Král. 9, 37.

18. *jejich*. Podobně Isai. 13, 12. mluví o Babylonských. — *shlcena*, H. sežrána. — *konec*, H. dokonání.

1. *Ohledejte* neb zkušujte, t. s sebou sami v pilný a bedlivý soud vejděte, v svědomí svá nahleďněte a v svých vinách se poznajíce u Boha pokorně milosti hledejte. J. shromažďte se a sbeřte, dokudž ještě máte čas, t. sami k sobě přijdouce na pravém základu se ustavte, nevrtkajíce se sem tam marnými útěchami a mylnou nadějí (nebo dokudž lidé tam i onam se ohlédají a na cestu pravého pokání a k Bohu se obrácení nenastoupí, dotud jako rozptýlení v mysli své zůstávají). Nebo přijde den, v němž jediné leč sobě usmyslíte, budete jako plevy rozmetáni; o čemž hned níže. — *nemilý*, H.

hněvu Hospodinova, prvé nežli přijde na vás
3 den hněvu Hospodinova. * Hledejte Hospo-
dina všickni tiší země, kteříž soud jeho číní-
te; hledejte spravedlnosti, hledejte tichosti,
snad se ukryjete v den hněvu Hospodinova.
4 * Nebo Gaza bude opuštěno a Askalon při-
jde na zpuštění; Azot o polednách zaženou
5 a Akaron vykořeněn bude. * Běda těm, kte-
říž bydlí v krajině pomořské, národu Cere-
timských; nebo slovo Hospodinovo proti vám
jest, ó země kananejská, jenž jsi Filistinských,
že tě tak zahladím, aby nebylo v tobě žá-
6 dného obyvatele. * I bude krajina pomořská
místo ovčinců, jam pastýřských a stájí do-
7 bytka; * bude také i ostatku domu judského
krajinou, kdežby pásli; v domích Askalonu
u večer léhati budou, když je navštíví Ho-
spodin Bůh jejich a přivede zase zajaté je-
8 jich. * Slyšelť jsem hanění Moabských a utr-
hání synův ammonytských, kterýmižto haněli
můj lid a jak se rozšířili až na pomezí jejich.
9 * Protož živ jsem já, praví Hospodin zástu-
pův, Bůh israelský, že Moab jako Sodoma
bude a synové ammonytští jako Gomora;
budou místem zanechaným kopřivám a domem
solným a pustinou až na věky; ostatkové
zajisté lidu mého rozchvátají je a pozůstalí
z lidu mého dědičně je obdrží. * To se stane 10
jim pro pýchu jejich, že zhaněli lid můj a
rozšířili pomezí svá až mezi lid Hospodina zá-
stupův. * Hrozný jim bude Hospodin; nebo 11
spůsobí, aby zhuběněli všickni bohové země;
i bude se jemu klaněti každý z místa svého,
všickni ostrovové národův. * Také i vy Mou- 12
řenínové jako i oni mečem mým zbiti budete.
* Nebo vztáhne Hospodin ruku svou na půl- 13
noc a zhubí Assyrii, a obrátí Ninive v pu-
stinu a v suchost jako poušť; * i budou u pro- 14
střed něho léhati stáda, všecky šelmy náro-
dův, pelikán i výr na makovicích jeho no-
covati budou, hlas jejich zníti bude na okně,
pustina se ukáže na veřeji, když nepřítel ce-
droví jeho obnaží. * Takovéť bude to město 15
plésající, kteréž sedí bezpečně říkajíc v srdci
svém: Já jsem a kromě mne není žádného
více. Jakť jest přišlo na zpuštění, učiněno pe-
leší šelmám! Kdožkoli půjde skrze ně, ckáti
bude a zmítati rukou svou.

Hlava 3.

Již oznamuje hříchy lidu, a oniť nesou na zemi bídy hrozné; jsouť pak 1) veřejní, totiž pohrdání Bohem, 2) zvláštní při správcích a) světských, dravost, b) duchovních, soudů božích převracování, pro něž, poněvadž ani α) příklady jak přítomnými tak dávnými, β) pokojným napomínáním napraviti se nedají, zhoubu do konce na ně uvaliti se zavazuje. Již těší Pán, neb I. slibuje sobě církev svou 1) shromažďovati i z pohanstva, 2) zachovati v ostatcích lidu svého, aby byla bez hříchů a Duchem svatým dobrému ráda přivykala, zlého pak se vzdalovala. II. Ponouká své církve k veselosti, poněvadž ji 1) vysvobozuje z nebezpečenství, 2) zamlouvá se přítomností i pomocí svatou jakožto ten, kterýž chce bezbožníky ztrestati a své zvelebiti.

Běda městu tomuto hltavému a poskvr-
2 něnému a utiskujícímu; * neposlouchá hlasu
božího, aniž přijímá kázně, v Hospodina ne-
doufá, k Bohu svému nepřibližuje se; * kní- 3

---

nežádostivý, t. jehož není proč žádati a milovati, aneb kterýž prázdný jest chuti a milostí k dobrému.

2. *uložení*: o němž v předešlé hlavě: o zajetí vás. — *přinese*, H. porodí.

3. *činíte*, H. činí. — *Hospodinova*, t. milostivěji s vámi božím jednáním bude naloženo, když on, víru vám chovaje, vás jako křídly svými zastříti ráčí.

4. *polednách*, t. zjevně a svobodně.

5. *Ceretimských*, t. Filistinských, viz I. Král. 30, 14.

6. *pastýřských*, t. buď k tomu vykopaných, aby na těch místech vyprahlých vodu míti a tam dobytek napájeti neb umývati mohli; buď aby jich místo salašů před horkem, zimou a jiným nepohodlím užívali.

7. *kdežby*, H. na nichž. — *zajaté*, H. zajetí.

8. *rozšířili*, H. zveličili; tak níž.

9. *solným*, t. místo neúrodné, viz Job. 39, 6. — *lidu* etc., t. po navrácení se z Babylona.

10. *rozšířili*, J. pych provodili nad lidem Hospodina zástupův.

11. *zhuběněli*, t. ačkoli nyní modly a bůžkové rozliční jejich ve veliké slávě jsou, při čemž se kněží jejich čistě pasou; avšak tudíž Bůh hrozné pomsty své až i hlad jako nějaké souchotiny na ně uvede, když ty zahladí, kteříž modly ctili a jim oběti přinášeli; svou pak pravou poctu vzdělávati bude, aby všudy na kterémkoli místě kdo z vyvolených jeho bude, jeho samého Boha svého ctil. — *z místa*, jakoby řekl: všudy kdež kdokoli bude z jeho vyvolených, v které koli straně světa. — *ostrovové*, t. krajiny, viz Isai. 41, 1.

13. *obrátí*, H. položí.

14. *i budou*. Podobně Isai. 13, 21. etc., též 34, 11. — *něho*, t. města Ninive. — *makovicích*, J. na stromích zrnatých jablek rozumějíce to o rozkošných zahradách. — *zníti*, H. zpívati, jakoby řekl: Místo libého zpívání, jehož někdy prvé k marnostem rozličným užívali, budou již slyšáni nepříjemní a nelahodní zpěvové ptáků a potvor hrozných. — *cedroví*, t. krásná ozdobná stavení města toho.

15. *v srdci*. Podobné mluvení viz Isai. 47, 8., Zjev. 18, 7. — *peleší*, H. ležením.

žata jeho jsou u prostřed něho lvové řvoucí,
soudcové jeho vlci večerní, kteříž nehryzou
4 kostí až do rána; * proroci jeho kvapní, muži
velmi nešlechetní, kněží jeho poskvrňují věci
5 svaté, natahují zákona. * A ačkoli Hospodin
spravedlivý u prostřed něho jest, však neli-
buje nepravosti, každého dne soud svůj vy-
náší na světlo, nemají v tom nedostatku;
6 avšak nešlechetník neumí se styděti. * Vy-
plénil jsem národy, zpustli zámkové jejich,
v pustinu obrátil jsem ulice jejich, tak že žá-
dný přes ně nechodí; zpustla města jejich,
tak že není člověka v nich, není žádného oby-
7 vatele. * Řekl jsem zajisté: Již ó Jerusaleme
báti se mne budeš, přijmeš kázeň, aby ne-
byl vypleněn příbytek tvůj a abych ničeho
toho, čím jsem tě navštíviti chtěl, neuvedl;
ale oni hned v jitře porušují všecky snažno-
8 sti své. * Protož očekávejtež na mne, praví
Hospodin, až do dne toho, v kterémž povstanu
k loupeži; nebo soud můj jest, abych sebral
národy, shromáždil království, abych vylil na
ně rozhněvání své a všecku prchlivost hněvu
svého; ohněm zajisté horlivosti mé shlcena
9 bude všecka tato země. * Tehdáž zajisté pro-
měním národům rty, aby byli čistí, jimižby
vzývali všickni jmeno Hospodinovo a sloužili
jemu jedním ramenem. * Ti, kteříž jsou za ře- 10
kami mouřenínské země, kořice se mi se dce-
rou rozptýlených mých, dary mi přinesou.
* V ten den nebudeš se hanbiti za žádné 11
skutky své, jichž jsi se dopustil proti mně,
ó Jerusaleme; nebo tehdáž odejmu z prostředku
tvého ty, kteříž pléší v důstojnosti tvé, a ne-
budeš se více vyvyšovati na hoře svatosti
mé, * a pozůstavím u prostřed tebe lid chudý 12
a nuzný, i budou doufati ve jmenu Hospo-
dinově; * ostatkové Israele neučiní nepravo- 13
sti, aniž mluviti budou lži, aniž se nalezne
v ústech jejich jazyk lstivý; ale pásti se bu-
dou a odpočívati, a nebude žádného, kdoby
je přestrašil. * Prozpěvuj dcero sionská, pro- 14
křikujte Israelští, vesel se a plésej vším srdcem
dcero jerusalemská, * že odjal Hospodin soudy 15
tvé, odklidil nepřítele tvého; král israelský
Hospodin jest u prostřed tebe, nebudeš se
báti více zlého. * V ten den bude řečeno Jeru- 16
salemu: Neboj se; a Sionu: Nechť neumdlé-
vají ruce tvé. * Nebo Hospodin Bůh tvůj u 17
prostřed tebe mocný zachová tě; radovati se
bude z tebe radostí velikou, přestane na mi-
lování svém tebe, plésati bude nad tebou

---

1. *hltavému*, H. hltavosti neb voleti.

3. *vlci*, viz Jer. 5, 6., tak Habk. 1, 8. — *rána*, t. což uloví, velmi rychle to spraví, maso i s kostmi, tak že se nemají na čem meškati až do rána, ale hned u večer toho odbývají.

4. *kvapní*, J. neustaviční. — *velmi* etc., H. nešlechetností. — *věci* etc., H. svatosti.

5. *nelibuje*, H. nečiní. — *nepravosti*. Těmi slovy prorok vychází vstříc těm, kteříž marně tím se těšíce, že Bůh slíbil u prostřed lidu svého věrného býti (Lev. 26, 11.), své tu obydlí míti (Žl. 131, 14.), na mnohá napomínání prorocká nic nedbali, ale v svých hříších předse zůstávali. Protož prorok to jim, že Bůh mezi nimi jest, pouštěje otvírá jim na to oči, že Bůh jsa spravedlivý, nebude jim volkovati, jejich hříchů přehlídati, ale bude je přísně a spravedlivě trestati, své úsudky při nich nepro-měnitelné konati. Jakoby tedy prorok řekl: Nic se tím nemůžete zastříti v svých nešlechetnostech, že Bůh mezi vámi jest, ale mělo by to raději vás ubodnouti a předěsiti, když Bůh mezi vámi jsa všecko vidí a vůli svou vám den po dni oznamuje, že nad vámi, nepokajete-li se, hrozně mstíti bude, anobrž již proti vám své úsudky vynáší. — *každého* etc., H. v jitře v jitře. — *vynáší*, H. vydává. — *nemají*, H. nenedostává se.

6. *Vyplénil*, H. vytal. — *zámkové*, J. hranice, H. úhlové. — *tak* etc., H. od bezpřecházejícího. — *člověka*, H. od bezmuže.

7. *zajisté*, t. jáť jsem jistě řekl: že ty sobě usmyslíš vida mého trestání a mých soudův příklady při jiných národech (o čemž v. 6. a hl. 2.), ano pak zpět. — *vypleněn*, H. vytat. — *tvůj*, H. jeho. — *tě*, H. je. — *hned* etc., H. uranili, t. ustavičně, bez přestání a se vší pilností své nešlechetnosti provodí. — *snažnosti*, H. skutky.

8. *můj jest*, t. již jsem usoudil neb uložil tak učiniti. — *shlcena*, H. sežrána. — *země*, t. israelská, J. všecka země, t. okršlek světa.

9. *rty*, t. Ducha svého obdařením obnovím národy v duchu jejich, tak aby mne Boha svého právě znali i zevnitřními svými snažnostmi ctili; jednoho údu napravením zavírá i jiné. — *čistí*, t. rtové. — *jmeno*. Ne žeby všickni až do jednoho měli znovu stvořeni býti, a Pána Boha v duchu a v pravdě ctíti (poněvadž vždycky malý počet býval pravých božích ctitelův); ale že ne tak již jako prvé v jednom toliko lidu zavřína bude pravá boží pocta, ale mezi všemi národy Pán Bůh že vždy některé své míti bude. — *jedním*, t. jednomyslně, společně jedni druhým jako břemene nějakého nésti pomáhajíce, ne na jednom všecko aby leželo, nebby neunesl, ale klesnouti musil.

10. *mých*, t. s Židy rozptýlenými až do mouřenínské země; nebo i odtud zase přivedeni býti měli. Isai. 11, 11. — *přinesou*, t. ctíti mne budou podlé mého nařízení.

11. *jichž*, H. jimižs se zpronevěřil. — *pléší*. Jakovíž oni byli, Jer. 7, 4. — *tvé*, t. kterouž jsi ty zvláštně mimo jiné ode mne poctěn a obdařen, J. pýše. — *nebudeš* etc., H. nepřidáš k vyvyšování.

12. *doufati*: k němu se utíkati. — *Hospodinovu*: totiž svým duchem v nich to spůsobím, aby pohledíce na sebe, že jsou chudí, nuzní, přede mnou všudy vinni a ze svého přirození ze všeho dobrého obloupení, zanechali daremními věcmi se těšení a ke mně svůj zřetel obrátili a mně se na ruce cele položili.

13. *lstivý*, H. lsti. — *přestrašil*, t. podlé zaslíbení Lev. 26, 6.

14. *prokřikujte*: protrubujte.

15. *soudy*, t. trestání, kteréž na tebe vzloženo bylo, i těžší vzloženo býti mělo. — *nebudeš se* etc. Jiní čtou: neuzříš více.

17. *mocný*: udatný. — *přestane*, H. umlkne; po-

18 s prozpěvováním řka: * Toužící po Jerusalemu
zase sberu, z tebeť jsou, bolestící pravím pro
19 břímě pohanění vzložené na tebe. * Ai já
konec učiním všechněm, kteříž tě trápiti budou v ten čas, a zachovám kulhavou a zahnanou shromáždím; nýbrž spůsobím jim chválu a jmeno slavné po vší zemi, v níž po-
hanění nesli; * v ten čas přivedu vás, v ten 20
čas pravím shromáždím vás; nebo dám vám jmeno slavné a chválu mezi všemi národy země, když zase přivedu zajaté vaše před očima vašima, praví Hospodin.

---

dobenství vzaté ze svazku lásky věrným manželům náležitého.

18. *Toužící*, H. bolestící. — *po Jerus.*, J. po shromážděních, t. svatých (viz pláč Jer. 1, 4.). J. zarmoucené pro čas uložený (dlouhý) t. v zajetí babylonském, H. moed znamená jistý čas k scházení se k službám božím, pročež i já za slavnosti výroční se béře (viz Isai. 14, 13.), béře se někdy i za místo, kdež se to obé koná i shromáždění svatá i služby boží. — *jsou*, t. ti jsou, ó církvi, vlastní synové a praví údové tvoji. — *na tebe*: na ni.

19. *kulhavou*, viz Mich. 4, 6. — *spůsobím*, H. položím. — *v níž* etc., H. pohanění jejich.

20. *dám* etc., H. dám vás v jmeno a v chválu. — *když* etc., H. navrátím zajetí vaše.

Proroctví Aggea proroka.

Svatý prorok tento Judské po navrácení se jejich z Babylona tresce pro dřímavost a mrtvost při službě boží, kterouž na sobě prokazovali zanedbávajíce stavení chrámu božího. Pročež pozahanbiv jich, poněvadž při svých domův stavení a spravování i opatrování hospodářství byli bedliví, usmyslíce sobě, aby se ochotně a horlivě i k této svaté práci obrátili, k tomu jich, ukazuje jim, jak jest to slušné, poctivé, nenesnadné, ovšem jak užitečné, opravdově probuzuje a napomíná; přidávaje i o království Kristově milostné boží zaslíbení

Hlava 1.

Bůh skrze Aggea napravuje a těší. Napravuje v příčině stavení chrámu. A) Dokud nevystavěli, zastírali se, že ještě čas nepřišel; pročež prorok jim 1) jejich snažnosti při stavení domů jejich zjevně vytýká; 2) úrod a jiného pohodlí odnětí připomínaje oznamuje, že, poněvadž chrámu stavěti zanedbávají, On proto je odnětím požehnání a přepuštěním všeliké zádavy trestati ráčí. Toto napomenutí Zorobabel se vším lidem poslušně přijal. B) Když stavěli, báli se nepřátel, ale 1) prorok jich přítomností boží potěšoval, a 2) vůdcové v práci předsevzaté srdnati byli.

éta druhého
Daria krále,
měsíce šesté-
ho, prvního
dne téhož mě-
síce stalo se
slovo Hospo-
dinovo skrze
Aggea proroka
k Zorobabelo-
vi synu Sa-
latielovu kní-
žeti judskému
a k Josue sy-
nu Josedekovu knězi nejvyššímu
2 řkoucí: * Takto dí Hospodin zá-
stupův řka: Lid tento praví, že
nepřišel čas, čas, v němžby dům
3 Hospodinův staven byl; * pročež
stalo se slovo Hospodinovo skrze Aggea pro-
roka řkoucí: * Jestliž vám čas, abyste vy 4
seděli v domích svých vykládaných, a dům
tento pustý aby zůstával? * Protož nyní takto 5
praví Hospodin zástupův: Přiložte srdce své
k cestám svým. * Sejete mnoho a shromažďu- 6
jete málo; jíte, ale nebýváte nasyceni; pi-
jete, ale neuhašujete žízně; obláčíte se, ale
žádný nemůže se zahříti, a ten, kdož sobě
mzdu shromažďuje, shromažďuje ji do pytlíka
děravého. * Takto praví Hospodin zástupův: 7
Přiložte srdce své k cestám svým; * vstupte 8
na tuto horu, a svezouce dříví stavte dům
tento; i oblíbím sobě to, a budu oslaven,
praví Hospodin. * Patříte na mnoho, ale aj 9
k málu přicházíte, a což vnášíte do domu, já
to rozdmychuji. Díte-li: Proč se to děje? Pro
dům můj, praví Hospodin zástupův, že jest
pustý, ježto vy jeden každý pečlivi jste o dům
svůj; * protož zavřelo se nebe nad vámi, aby 10
nedávalo rosy, země také zavřela se, aby
nevydávala úrody své; * a tak zavolal jsem 11
sucha na zemi tuto a na tyto hory, i na
obilí, i na víno a na olej, i na všecko to,

1. *druhého:* o němž Esd. 4, 24. i o Dariovi v témž verši. — *Aggea*, H. ruku Aggea, tak v. 3. — *Salatielovu*, t. vnuku, viz I. Par. 3, 17. i v dalších. — *knížeti*: vývodovi. — *nejvyššímu*, H. velikému; tak níž.

2. *v němžby* etc., H. čas domu Hospodinova k stavení.

4. *seděli:* přebývali. — *zůstával*, jakoby řekl prorok: Poněvadž soudíte, že jest čas domy vaše stavěti a již to i činíte dosti nákladně a nádherně, věztež, žeť ovšem přišel čas, abyste i boží dům vystavěli a jeho tak pustého nenechávali, sami v svých domích slavně vystavených lhostejně odpočívajíce a zahálejíce; což na pobožné lidi nikoli nenáleží, jakž toho příklad na Davidovi II. Král. 7, 2., Žl. 131, 3.

5. *k cestám*, t. pomyslte zdravě na to bez pochlebování sobě, jaké jest vaše předsevzetí a jsou-li to pravé a hodné příčiny, jimiž se zastíráte a dobře-li to činíte, že boží věci opouštějíce svých hledíte; otevřte aspoň oči na ty věci, s nimiž se obíráte, jak Bůh vašim pracem žehná, nýbrž jakou

Dle M. Schoena (Schongawera) ryl Unzelmann.

„A ai zavzněl hlas s nebe řkoucí: Totoť jest ten můj milý Syn, v němž mi se dobře zalíbilo.“ *(Matouš. III. 17.)*

cožby měla vydávati země, i na lidi, i na
dobytek, i na všecku práci rukou vašich.
12 * I uposlechl Zorobabel syn Salatielův a Jo-
sue syn Josedekův, kněz nejvyšší, i všickni
ostatkové lidu, hlasu Hospodina Boha svého
a slov Aggea proroka, poněvadž jej poslal
Hospodin Bůh jejich; nebo se bál lid tváři
13 Hospodinovy. * Tehdy Aggeus posel Hospo-
dinův mluvil lidu v poselství Hospodinově
řka: Já s vámi jsem, praví Hospodin. * V tom 14
vzbudil Hospodin ducha Zorobabele syna Sa-
latielova, knížete judského, a ducha Josue syna
Josedekova, kněze nejvyššího, a ducha osta-
tkův všeho lidu; a přišedše dělali dílo v do-
mě Hospodina zástupův Boha svého.

Hlava 2.

C) Když pak něco chrámu vystavěli, nad tím, že rovný nebyl prvnímu chrámu, plakal lid. Protož Bůh v jistý čas skrze Aggea před knížaty a lidem mluvě 1) nepopírá, že není rovný, 2) ale napomíná, aby se neodtrhovali od předsevzetí, buď a) příčinou protivenství, poněvadž s nimi bude plnou sílou svou, b) chatrností stavení, poněvadž je oslaví α) ne zlatem, β) ale povoláním pohanů a γ) uvedením milosti v Kristu k věčnému pokoji. O obětech mluvě Bůh s kněžími o lid se nesnadí, že I. nečistotně k obětem přinášev̌še a nečistě přistupovavše jako i prvé stavení chrámu zanedbávali; II. v pokutu jemu upadli; pročež 1) doma požehnání zmenšeno a zlořečenství zvětšeno bylo, 2) i na poli dosti zřejmě zadržení úrod se ukazovalo, což sice již Bůh chce nahraditi kajícím. Již těší také; nebo slibuje, že Bůh 1) v moci své potře všelijakou moc nepřátel, 2) poďé milosti své vyvýší své k věčnosti věčné.

Dne dvadcátého čtvrtého měsíce še-
2 stého léta druhého Daria krále. * Měsíce pak
sedmého, dvadcátého prvního dne téhož mě-
síce stalo se slovo Hospodinovo skrze Aggea
3 proroka řkoucí: * Mluv nyní k Zorobabelovi
synu Salatielovu, knížeti judskému, a Josue
synu Josedekovu, knězi nejvyššímu, i k osta-
4 tkům lidu řka: * Kdo jest mezi vámi pozů-
stalý, ježto viděl dům ten v slávě jeho první?
a jaký vy jej nyní vidíte? zdaliž není proti
onomu jako nic před očima vašima? * Avšak 5
nyní posilň se Zorobabeli, praví Hospodin;
posilň se i ty Josue synu Josedekův, kněže
nejvyšší, a posilň se veškeren lide země této,
praví Hospodin, a dodělejte jej; nebo já s vá-
mi jsem, praví Hospodin zástupův, * a to 6
podlé slova, jímž jsem smlouvu učinil s vá-
mi, když jste vycházeli z Egypta; Duch také
můj stane u prostřed vás, nebojtež se. * Nebo 7
takto praví Hospodin zástupův: Ai po ma-

---

ujmu máte i na věcech živných a vezdejších, ježto odkud to od jinud jde, než z božího zlořečenství na práce vaše? A z toho můžete rozuměti, že vaši odtahové Bohu se nic nelíbí.

6. *neuhašujete*, II. ne k opojení. — *ji*, II. mzdu.— *děravého*. Jakoby řekl: všecko vám mizí a na různo leze, jakobyste do děravého pytlíka kladli.

8. *horu*, t. Sion, kdež chrám staven býti měl. — *to*, t. všecku vaši snažnost při stavení chrámu i službách a poctách mých. J. oblíbím jej, t. chrám.— *oslaven*. Jakoby řekl: Jakož jsem prvé vám zlořečil, tak nyní požehnání své vylévaje oslaven bude.

9. *mnoho*, t. nepřestáváte na tom, což máte, ale dychtíte a toužíte po jmění, což vám většího trápení přidává. — *rozdmychuji*, t. i to, což do domu svého shromáždíce jako jisté máte, vám z rukou vyrážím a to velmi snadně jako nějakým dmýchnutím. — *pečliví*, II. běháte.

10. *zavřelo* etc., II. zbráněna jsou nebesa od rosy země, také zbráněna od úrody své podlé pohrůžky boží vynesené. Lev. 26, 19., Deut. 11, 17., též 28, 23.

11. *rukou*, t. na všecka úsilí lidská neb na všecko to, o čemž lidé pracují.

12. *I uposlechl*, t. povolili neb místo dali tomu, což bylo mluveno jmenem božím a za tím hned skutek pravého poslušenství šel, že i stavěti začali, jakž v. 8. — *lidu*: ostatky lidu proto jmenuje, že ne všickni propuštěni jsouce z Babylona toho božího dobrodiní vděčni byli a se navrátili; mnozí zapleteni jsouce věcmi časnými, a jakéž takéž pohodlíčko a opatření v zemi nepřátel svých majíce, tam lpěli a zůstávali, tak že toliko hrstka nějaká jich se navrátila. Ne všickni v pravdě mohli se přiznávati k tomu, což o sobě vyznávali právě pobožní v Žalmě 136, 1. 5. 6., viz Isai. 48, 20.

13. *Tehdy*, t. dne dvadcátého čtvrtého (jakž se ze jmena praví níž 2, 1.).

2. *skrze* etc., II. skrze ruku Aggea, tak níž 3.

3. *nejvyššímu*, II. velikému, tak níž. — *lidu*, viz výš 1, 12.

4. *první*, t. tak jakž od Salomouna velmi nákladně, ozdobně a slavně vystaven byl. — *proti* etc., II. jako onen. Jakoby řekl: Ačkoli základ domu toho božího vidíte daleko rozdílný od prvního a špatný; však sobě tím nepřekážejte.

6. *učinil*, II. vytal. — *z Egypta*. Jakoby řekl: Ne pro vaši záslubu jakou, ale pro sebe samého a smlouvu svou, z pouhé milosti s otci vašimi učiněnou, již i vám synům ji zdržeti chci. J. se slovem jsem, t. s vámi spolu s Synem svým, jenž jest věčné Slovo (Jan 1, 1.); a smyslí, že v těch třech jmenech Hospodin, Slovo, Duch můj jest zavříno tajemství svaté Trojice. — *u prostřed*, t. vás posilní a udatné učiní, abyste ani žádnými nepřátel hrůzami nedali se odstrašiti, ani nesnadnostmi a těžkostmi překaziti.

7. *po malém*, J. to slovo v textu: maličko, obrací na to, o čemž v předcházejícím verši mluví: že předešlá boží dobrodiní lidu božímu činěná,

lém čase a já ještě jednou pohnu nebem i
8 zemí a mořem i suchostí; * pohnu pravím
všemi národy, a přijdou k žádoucímu všech-
něm národům; i naplním dům tento slávou,
9 praví Hospodin zástupův; * méť jest stříbro
a mé jest zlato, praví Hospodin zástupův;
10 * ale větší bude sláva domu tohoto posední-
ho nežli onoho prvního, praví Hospodin zá-
stupův; nebo na tomto místě spůsobím po-
koj, praví Hospodin zástupův.
11 Dvadcátého čtvrtého dne devátého mě-
síce léta druhého Daria krále stalo se slovo
Hospodinovo skrze Aggea proroka řkoucí:
12 * Takto praví Hospodin zástupův: Vzeptej
13 se nyní kněží na zákon řka: * Ei, kdyby ně-
kdo nesl maso svaté v křídle sukně své, aneb
dotklby se křídlem svým chleba neb vaření,
neb vína, neb oleje, neb jakéžkoli krmě,
zdali bude posvěcen? I odpověděli kněží a
14 řekli: Nikoli! * Tedy řekl Aggeus: Jestliže
někdo jsa nečistý pro dotýkání se těla mrtvé-
ho, dotklby se něčeho z těch věcí, bude-li
nečisté? I odpověděli kněží a řekli: Nečisté
15 bude. * Tedy odpovídaje Aggeus řekl: Tak
lid tento a tak národ tento před tváří mou
byl, praví Hospodin, a tak všecko dílo rukou
jejich i cožkoli obětovali, tam nečisté bylo.
16 * Nyní tedy přiložte medle srdce své k tomu:
Proč od tohoto dne až do onoho, jakž přestal
kladen býti kámen na kameni při stavení do-
mu Hospodinova, * jakž se začali ti dnové, že 17
když přišel někdo k hromadě a nadál se dvad-
cíti měr, bylo jen deset? když přišel ke kadi,
aby nabral padesáte věder z lisice, že bylo
jen dvadcet? * A ač jsem vás bil suchem a 18
rzí i krupobitím, totiž všecko dílo rukou va-
šich, však žádný z vás neobrátil se ke mně,
praví Hospodin. * Přiložte pravím již aspoň 19
srdce své: Proč od tohoto dne až do onoho,
ode dne dvadcátého čtvrtého měsíce devátého
až do dne, v kterémž založen byl chrám Ho-
spodinův (přiložte srdce své), * až posavád 20
semeno vsaté, ano i vinný kmen, i fík i strom
jablek zrnatých, i strom olivový nevydal
ovoce? ale již od tohoto dne požehnám. * Po- 21
tom stalo se slovo Hospodinovo po druhé
k Aggeovi dvadcátého čtvrtého dne téhož mě-
síce řkoucí: * Mluv k Zorobabelovi knížeti 22
judskému řka: Já pohnu nebem i zemí, * a 23
podvrátím stolici mnohých království a zkazím
sílu království pohanských; podvrátím pra-
vím vůz i ty, kteříž na něm jezdí, a sejdou
koni i jezdci jejich, jeden každý od meče
bratra svého; * v ten den, praví Hospodin 24
zástupův, vezmu tebe Zorobabeli synu Sa-
latielův, služebníče můj, praví Hospodin, a
učiním tě jako pečetní prsten; nebo jsem tě
vyvolil, praví Hospodin zástupův.

---

malá a špatná jsou proti budoucím v Kristu, o čemž v. 8. na ten rozum jako Isai. 43, 18.

8. *k žádoucímu*, t. ke Kristu Pánu, jehož církev, kterouž sobě Bůh ze všech lidí a národů vybírati ráčí, vždycky žádostiva byla a jest. J. Přijdou (s) nejdražšími věcmi, t. dary; na ten smysl jako Isai. 60, 9., J. přijdou žádostiví neb nejvzácnější ze všech národův, t. kteréžkoli sobě za zvláštní a vlastní vyberu neb vyvolím. J. to slovo přijdou vykládají přijde, t. Kristus, H. žádosti.

9. *zlato*. Jakoby řekl: Na to nehleďte, že první onen dům zlatem a stříbrem se stkvěl, bychť v takové ozdobě líbost měl, snadnéť by mi to bylo spůsobiti jako i prvé; ale já jiným spůsobem tento chrám ozdobiti a zvelebiti chci; ano i vás podlé potřeby k stavení jeho na ten čas dostatkem opatřiti.

10. *spůsobím*, H. dám.

12. *kněží*, t. kteříž měli odpovědi dávati těm, jenž se na zákon boží doptávali. (Lev. 10, 11, Deut. 33, 10.)

13. *svaté*, H. svatosti.

14. *těla*, H. duše.

15. *tam*, t. na oltáři Hospodinově před léty třicíti vyzdviženém. I. Esd. 3, 2.

16. *až*, H. a výše; tak níž v. 19. — *jakž* etc., H. od nekladení.

17. *se začali*, H. byli.

19. *srdce*, výš v. 16. — *devátého*. Jakoby řekl: v němž nyní přítomně mluvím; výš 11. v. — *až do*, H. až ode dne.

20. *až* etc., H. zdali (jest) ještě. — *vsaté*, H. obilnice, t. z obilnice vzaté a rozsaté. — *požehnám*, jakoby řekl Bůh: Zdaž jste až posavad neviděli a neokoušeli hrozného v pracech svých a ve všech úrodách zlořečení; ale již od tohoto času, jakž se znovu dáte v stavení chrámu, požehnáním svým vám budu přítomen. Ne pro samo pak toliko stavení zevnitřní toho chrámu tak se jim Bůh zamlouval; ale zavírá tou jednou částkou všecko, což více podlé zákona jeho k čisté poctě jeho přináleželo.

22. *zemí*, t. svou moc božskou prokáži u vynášení soudů a pomst svých na bezbožné.

24. *učiním*, H. položím. — *prsten*, t. o tebe pečovati budu, na tobě mile přestanu, na tě vždycky patřiti, tě i na rukou svých nositi budu. Podobně Pís. Šal. 8, 6., Ekl. 49, 14. — *vyvolil*. Tak Isai. 42, 1.

Proroctví Zachariáše proroka.

V knize této prorok rozličných příkladův užívaje učení boží ku potřebě církve vynáší a předkládá. Nejprvé pak ku pokání svatému napomenuv obrazně ukazuje důstojnost pána Krista Bohu otci přístojícího, milosrdenství boží k obnovování církve a vzdělávání jí, národů pohanských církvi odporných vyplénění, Krista Pána i jeho údův zboží a bohatství, církevní kázeň proti Židům nepobožným a pobožných v Babyloně ještě zůstávajících i kdekoli na světě mezi národy bydlících v Kristu posvěcení. — Druhé radícím se s strany postu odpovídá: Že se to od Boha nepřikazuje; ale svatost a nevinnost života, a že se slibův božích podává, z nichž věřícím náleží se veseliti v Pánu a ne postem kormoutiti. — Zatím od časův svých k časům Kristovým přistoupiv dvojím proroctvím příchodu jeho znamení z jistých a nepohnutelných svědectví ukazuje, a nepřátel církve zkažení, věrných pak vysvobození, i slavné ochraňování i země judské vyvrácení ohlašuje. — Naposledy divnou moc a udatnost církve z přítomnosti boží a jeho dobrodiní nabytou v ostatcích svatých, kteréžby sobě Bůh podlé vyvolení svého vybírati ráčil, zůstávající vypisuje.

Hlava 1.

Práce tohoto proroka, času poznamenáním a zatajením rozděliti se může. — Podlé poznamenání času Bůh s ním jednal, jednal také skrze něj s lidem. Jednal s prorokem v slově a u vidění. V slově (léta druhého Daria krále), aby ukázal, proč se hněval na otce, a jak jest potomkům i užitečné od obyčejův otců odstoupiti i potřebné, poněvadž jeho usouzení nic změniti nemůže. U vidění (téhož léta) Bůh Zachariášovi ukázal I. Syna božího s anděly jeho. Ti proběhše země oznámili Bohu obyvatelů zhovadilou bezpečlivost, ale Syn boží za svůj lid se přimlouval velice platně; nebo poručeno jest proroku, aby oznámil nepřátel vyplénění, lidu zajatého i navrácení i rozmnožení. II. Čtyř rohů, totiž nepřátel lidu božího od čtyř kovářů, totiž poslů božích dokonalé potření.

ěsíce osmého
léta druhého
Daria krále stalo
se slovo
Hospodinovo
k Zachariášovi
synu Barachiáše
syna Addova,
proroku
2 řkoucí: * Rozhněval
se Hospodin
na otce
vaše hněvem
3 velikým. * Protož rci k těmto: Takto
praví Hospodin zástupův: Navraťte
se ke mně, praví Hospodin zástupův,
a navrátím se k vám,
4 praví Hospodin zástupův. * Nebuďte jako
otcové vaši, na něž volávali proroci oni předešlí
říkajíce: Takto praví Hospodin zástupův:
Navraťte se nyní od cest svých zlých
i od skutků svých zlých, oni pak neuposlechli,
ani pozorovali mne, praví Hospodin.
* Otcové vaši kde jsou, a proroci ti zdali na 5
věky živi jsou? * Ale však slova má a sou- 6
dové moji, kteréž jsem přikázal služebníkům
svým prorokům, zdali nepostihli otců vašich?
tak že obrátivše se řekli: Jakž uložil Hospodin
zástupův učiniti nám podlé cest našich
a podlé skutků našich, tak učinil nám. * Dne 7
čtyřmecítmého jedenáctého měsíce, jenž jest
měsíc šebat, léta druhého Daria krále, stalo
se slovo Hospodinovo k Zachariášovi synu
Barachiáše syna Addova, proroku řkoucí:
* Viděl jsem v noci, a ai muž sedí na koni 8
ryzím, kterýž stál mezi myrtovím, jež bylo
v dolině, za ním pak koně ryzí strakaté a
bílé; * i řekl jsem: Co znamenají tito, Pane 9
můj? Tedy řekl ke mně anděl ten, kterýž

1. *osmého*, t. o dva měsíce posléze, nežli prorokovati začal Aggeus. Viz I. Esd. 5, 1., Agg. 1, 1. — *druhého*, o němž i o Dariovi králi viz Esd. 4, 24.
3. *těmto*, t. synům jejich. — *k vám*, t. v mír a v pokoj s vámi vejdu a vám požehnáním svým přítomen budu.
4. *volávali*: křičeli. — *předešlí*, II. první.
5. *Otcové*. Smysl těch veršů jest: Ačkoli již oboji i vaši otcové (prorokův posluchači) i sami proroci

mluvil se mnou: Já ukáži tobě, co zname-
10 nají tito. * Odpověděl pak muž ten, kterýž
stál mezi myrtovím, a řekl: Tito jsou, kteréž
11 poslal Hospodin, aby schodili zemi. * I od-
pověděli andělu Hospodinovu tomu, kterýž
stál mezi myrtovím, a řekli: Schodili jsme
zemi, a ai všecka země bezpečně bydlí a po-
12 koje užívá. * Tedy odpověděl anděl Hospo-
dinův a řekl: O Hospodine zástupův, až do-
kavádž ty se nesmiluješ nad Jerusalemem a
nad městy judskými, na kteréž jsi hněval se
13 již sedmdesáte let? * I odpověděl Hospodin
andělu tomu, kterýž mluvil se mnou, slovy
14 dobrými, slovy potěšitelnými. * Tedy řekl mi
anděl, kterýž mluvil ke mně: Volej a rci:
Takto praví Hospodin zástupův: Horlím pro
15 Jerusalem a Sion horlením velikým, * a hně-
vám se náramně na ty národy, jenž mají po-
koj; nebo když jsem já se málo rozhněval,
16 oni pomáhali k zlému. * Protož takto praví
Hospodin: Navrátil jsem se k Jerusalemu mi-
losrdenstvím, dům můj staven bude v něm,
praví Hospodin zástupův, a pravidlo vztaženo
bude na Jerusalem. * Ještě volej a rci: Takto 17
praví Hospodin zástupův: Ješteť se i jinám
rozsadí města má pro velikou hojnost všeho
dobrého; neboť utěší ještě Hospodin Sion a
vyvolí ještě Jerusalem. * Tedy pozdvihl jsem 18
očí svých a uzřel jsem, a ai čtyři rohové.
* I řekl jsem k andělu, kterýž mluvil se mnou: 19
Co vyznamenávají tyto věci? I řekl ke mně:
To jsou ti rohové, kteříž zmítáli Judou, Isra-
elem a Jerusalemem. * Ukázal mi také Ho- 20
spodin čtyři kováře. * I řekl jsem: Co jdou 21
dělat tito? I mluvil řka: Tito jsou rohové,
kteříž zmítali Judou, tak že žádný nemohl po-
zdvihnouti hlavy své; protož přišli tito, aby
je přestrašili a srazili rohy těch národův,
kteříž pozdvihli rohu proti zemi judské, aby
jí zmítali.

Hlava 2.

(Bůh Zachariášovi ukázal) III. Anděla jednoho vyměřujícího Jerusalem k obývání, druhého pak ohlašujícího o obyvatelů veliké v počtu síle, že se i po všech rozsadí bez všelikého strachu pro přítomnost Páně. Pročež i prorok jmenem božím ponouká lidu, aby a) ochotně z vězení vyšel důvěře se Pánu, že on ho ochrání a bezbožné vymstí; b) z vysvobození Pánu děkoval, poněvadž u prostřed nich obývati, lid svůj povoláním pohanů rozmnožiti, jako Pán dědictví svého chce, čemuž nic odepříti moci nebudou.

Opět pozdvihl jsem očí svých a uzřel
jsem, a ai muž, v jehož ruce byla šnůra, jíž
2 se měří. * I řekl jsem: Kam jdeš? I řekl mi:
Měřit Jerusalema, abych viděl, jak veliká má
býti širokost jeho a jak veliká dlouhost jeho.
* A ai, když anděl ten, kterýž mluvil se mnou, 3

---

zemřeli; však slovo mé skrze ně mluvené s nimi nezhynulo, ale k svému cíli a splnění přišlo, tak že i sami otcové vaši musili to chtějte neb nechtějte vyznati (v. 6.), že soudové boží na ně vynesení došli; i vy tedy pohrůžek božích ne tak lehce a málo sobě vážiti máte; ale vězte, žeť i na vás soudové boží spravedliví dojdou.

6. *soudové*, H. ustanovení. — *nepostihli*, H. nedosáhli. — *uložil*: myslil.

7. *šebat*, t. leden.

8. *muž*. Muž ten (kterýž též ve verši 11. nazývá se andělem a ve verši 20. Hospodinem) vyznamenává Krista Pána, jenž jest i Bůh pravý i anděl neb posel Hospodinův, ano i člověk pravý a prostředník mezi Bohem a lidským pokolením.

9. *Co znam.*, H. co jsou tito.

11. *bydlí*, H. sedí.

12. *let*, H. léto.

13. *potěšitelnými*, t. o milosti své, kterouž k církvi má, o níž hned ve verši 14. i o zuřivosti a hněvu proti nepřátelům ve verši 15.

15. *hněvám*, H. rozhněváním velikým rozhněval jsem se. — *k zlému*. Jakoby řekl: Již prvé lid můj dosti ztrápený všelijakým spůsobem sužovali nemilostivě; což že netoliko Babylonští činili, viz Isai. 47, 6., ale i jiní nepřátelé. Ezech. 25, 3.

16. *na Jerusalem*, t. netoliko chrám vystaven bude (jakkoli nepřátelé neradi tomu budou, a což na nich, všelijak se snažovati budou překážku dílu tomu činiti): ale i město Jerusalem bude vzděláno. Což že se stalo, viz o tom Nehem. hl. 2. i v dalších.

17. *rozsadí*, H. rozptýlí. — *dobrého*, t. taková všeho dobrého bude hojnost, že lid můj velice se rozmnoží, aby jim místo postačiti nemohlo, ale musili jinde obydlí hledati; viz Isai. 49, 19. etc. — *Jerusalem*. Ne žeby znovu je vyvoliti měl; neboť Bůh jednou své věrné vyvoliv před ustanovením světa (Efes. 1, 4.) nikdy toho nežele1 (Ezech. 18, 24.); ale že je padlé a zpronevěřilé zase na milost přijme, smlouvu svou, kterouž zrušili, s nimi obnoví a tvář svou laskavou k nim ukáže; tak níž 2, 12.

18. *rohové*. Čtyřmi rohy vyznamenáni jsou mocní a silní lidu božího nepřátelé, kteříž se všech stran světa lid boží sužovali, od půlnoci, od východu, od poledne i od západu, viz v předmluvě pravidlo 13.

20. *kováře*. Kováři míní se všelijací boží prostředkové, jichž on užívati ráčí, aby skrze ně své ochraňoval, bezbožníkům pak rohy jako kladivem nějakým mocí svou srážel, to jest vzteklosti jejich a tyranství přítrž činil.

21. *žádný*, H. muž. — *je*, t. ty rohy.

1. *muž*, t. boží Syn, jenž jest stavitel a vzdělavatel své církve. Viz podobně Ezech. 40, 5., Zjev. 21, 15.

2. *abych* etc., J. aby viděli, t. dělníci.

4 vycházel, jiný anděl vycházel jemu vstříc, * a
řekl k němu: Běž, mluv k mládenci tomu
řka: Po vsech bydliti budou Jerusalemští pro
množství lidu a dobytka u prostřed něho,
5 * a já budu, praví Hospodin, jako zdí ohnivou
vůkol a slávou budu u prostřed něho.
6 Nuže, nuže, utecteż již ze země půl-
noční, praví Hospodin; poněvadž se všech čtyř
stran světa volný průchod učinil jsem vám,
7 praví Hospodin. * Nuže Sione, jenž přebýváš
8 u dcery babylonské, vydobuď se. * Nebo takto
praví Hospodin zástupův: Po slávě z částky
již ukázané poslal mne proti národům těm,
kteříž zloupili vás; nebo kdož se dotýká vás,
dotýká se zřítelnice oka mého. * Nebo ai já 9
zdvihnu ruku svou proti nim a budou dáni
v loupež služebníkům svým, i zvíte, že Ho-
spodin zástupův poslal mne. * Prozpěvuj a 10
vesel se dcero sionská; nebo ai já přijdu
a budu bydliti u prostřed tebe, praví Hospo-
din; * i připojí se národové mnozí k Hospo- 11
dinu v ten den a budou mým lidem, a budu
bydliti u prostřed tebe, i zvíš, že Hospodin
zástupův poslal mne k tobě. * Tehdy dědičně 12
ujme Hospodin Judu, díl svůj v zemi svaté
a vyvolí zase Jerusalem. * Umlkniž všeliké 13
tělo před obličejem Hospodinovým; neboť
procítí z příbytku svatosti své.

Hlava 3.

(Bůh Zachariášovi ukázal) IV. bedlivé zastoupání v Kristu; nebo 1) satana žalujícího na Josue zahnal, 2) Josue svlekl z roucha poskvrněného a oblekl v ozdobné s tou úmluvou, že bude-li věrně v povinnosti státi, jej spolu s jinými za zázrak lidu postaví, v Kristu upevní a vším dobrým opatří.

Potom mi ukázal Josue kněze nejvyššího
stojícího před andělem Hospodinovým a sa-
tana stojícího po pravici jeho, aby se mu
2 protivil. * Ale Hospodin řekl k satanu: Po-
tresciž tě Hospodin satane, potresciž tě pra-
vím Hospodin, kterýž vyvoluje Jerusalem;
zdaliž tento není jako hlavně vychvácená
3 z ohně. * Josue pak oblečen byl v roucha
4 zmazaná a stál před andělem. * I odpověděl
anděl a řekl těm, kteříž stáli před ním, řka:
Vezměte roucho to zmazané s něho; a řekl
k němu: Pohleď, přenesl jsem s tebe nepra-
vost tvou a oblékl jsem tě v roucha pro-
měnná. * Opět řekl: Nechť vstaví čepici pě- 5
knou na hlavu jeho. I vstavili čepici pěknou
na hlavu jeho a oblékli ho v roucha; anděl
pak Hospodinův tu stál, * a osvědčil anděl 6
Hospodinův Josue řka: * Takto praví Ho- 7
spodin zástupův: Jestliže po cestách mých
choditi budeš a jestliže stráž mou držeti
budeš, budeš-li také souditi dům můj a
ostříháš-li síní mých, dámť zajisté to, aby
chodil mezi těmito přístojícími. * Slyš nyní 8
toto Josue kněže nejvyšší, ty i tovaryši tvoji,
kteříž sedí před tebou, ačkoli muži ti jsou
lidem za zázrak, ai já však přivedu slu-

---

4. *mládenci*, H. pacholeti, t. Zachariášovi; tak se nazývá u přirovnání k andělům, kteréž viděl. — *bydliti*, H. bydliti bude.

5. *ohnivou*, H. ohně.

6. *se všech* etc., J. na čtyři strany světa jsem vás rozptýlil; jakoby řekl: poněvadž jsem vás na všecky čtyři strany světa mohl rozptýliti, takéť vás budu moci odtud shromážditi, H. podlé čtyř větrů nebes rozprostřel jsem vás.

8. *oka*, tak Žl. 16, 8., Deut. 32, 10. — *mého*, J. svého, t. sám sobě škodu učiní a jako oči vybode.

9. *zdvihnu*: opřáhnu.

10. *přijdu*, t. ještě zjevnější a patrnější znamení přítomnosti své tobě nežli prvé ukáži.

11. *den*, t. zvláštním božím přitržením a Ducha Kristova působením mnozí národové se Kristu dobrovolně poddají.

12. *svaté*, H. svatosti. — *zase*, H. ještě; viz výš 1, 17.

13. *Hospodinovým*. Jakoby řekl: Proč se má kdo pohrůžek, usilování, chytrosti, moci a ukrutenství nepřátel báti; však Kristus jest sám církve své dostatečný ochrance, proti němuž žádný ani špetnouti nesmí, ale umlknouti musí. Lidé pak nejsou než tělo, t. bídní, nestateční, smrtelní (viz Žl. 75, 39.), anobrž jen trupel hliny, kterýž se snadně rozsype a na nic přijde; Kristus pak věčně zůstává, a ačkoli se zdá, že spí, když své církve pod křížem nechává; avšak on časem svým procítí, to jest patrně svou moc v obhajování církve a potírání nepřátel prokáže.

1. *Josue*: o němž Agg. 1, 7. — *nejvyššího*, H. velikého; tak níž. — *stojícího*, t. sloužícího Kristu Pánu a nesoucího obraz jeho v církvi.

4. *v roucha* etc., H. proměnami.

5. *Opět* etc., J. I řekl jsem. — *pěknou*, H. čistou, tak hned.

6. *Hospodinův*, t. Kristus s velikým závazkem na místě všech jiných služebníků Josue ku povinnostem jejich zavázal a odplatu hojnou dáti jim slíbil.

7. *držeti*, H. ostříhati. — *to*, H. chození; jakoby řekl: Aby jiným spolu s tebou přístojícím (t. službu konajícím), aneb jakž dí dále spolutovaryšům v životě ctném a šlechetném i v učení zdravém předčil, k nim dohlídal, je řídil a spravoval. Jiní slyší to o tovaryšství svatých andělů v slávě.

8. *muži* etc., H. muži zázraků. — *zázrak*, jakoby řekl: Že jsou a jste jako nějaké divadlo lidem bezbožným, tak že z vás žerty a posměšky své mají,

9 žebníka, jenž slove: Výstřelek. * Nebo ai totoť
jest ten kámen, kterýž kladu před Josue, na
kterýžto kámen jeden obráceno bude sedm očí;
ai já vyřeži na něm řezbu, praví Hospodin
zástupův, a odejmu nepravost té země jednoho
dne. * V ten den, praví Hospodin zástupův, 10
povoláte jeden každý bližního svého pod vin-
ný kmen a pod fík.

Hlava 4.

(Bůh Zachariášovi ukázal) V. potěšení vzdělání služeb svatých; vidí zajisté jsa probuzen úpravu, slyší také 1) potěšení k Zorobabelovi, že sám Bůh proti vší vůli nepřátel jistotně skrze ruce jeho dokoná stavení chrámu svatého; 2) výklad, coby dobrého vidění zvěstovalo.

Potom navrátil se anděl, kterýž mluvil
se mnou a zbudil mne jako muže, kterýž
2 zbuzen bývá ze sna svého, * i řekl ke mně:
Co vidíš? Jemužto řekl jsem: Vidím, že ai
svícen zlatý všecken a olejný džbán na vrchu
jeho jest, a sedm světelnic jeho na něm a
sedm nálevek k těm sedmi světelnicím, kte-
3 réž jsou na vrchu jeho, * a dvě olivy při
něm, jedna po pravé straně džbánu olejného
4 a druhá po levé straně jeho. * Tehdy odpo-
věděl jsem a řekl jsem k andělu tomu, kte-
rýž mluvil ke mně, řka: Co ty věci znamenají,
5 pane můj? * A odpovídaje anděl, kterýž mlu-
vil se mnou, řekl mi: Což nevíš, co ty věci
6 znamenají? I řekl jsem: Nevím, pane můj. * Tedy
odpovídaje mluvil ke mně řka: Toto jest
slovo Hospodinovo k Zorobabelovi řkoucí: Ne
sílou lidskou, ani mocí stane se to, ale Duchem
7 mým, praví Hospodin zástupův. * Co jsi ty
ó horo veliká před Zorobabelem? v rovinu
obrácena budeš; nebo doloží i nejvyšší kámen
s takovým pokřikováním: Milost, milost stala se,
a dějž se ještě jemu. * I stalo se slovo Hospo- 8
dinovo ke mně řkoucí: * Ruce Zorobabelovy 9
založily dům tento a ruce jeho dokonají jej.
I zvíš, že Hospodin zástupův poslal mne
k vám. * Nebo kdožby pohrdal dnem malých 10
začátkův? poněvadž se veselí hledíce na ten
kámen, totiž na závaží v ruce Zorobabelově
těch sedm očí Hospodinových procházejících
všecku zemi? * Tedy odpovídaje jemu řekl 11
jsem: Co znamenají ty dvě olivy po pravé
straně toho svícnu i po levé straně jeho?
* Opět odpovídaje jemu řekl jsem: Co zna- 12
menají ty dvě olivky, kteréž jsou mezi dvě-
ma trubicemi zlatými, jenž vylévají ze sebe
olej čistý jako zlato?
I mluvil ke mně řka: Víš-liž, co ty věci 13
znamenají? I řekl jsem: Nevím, pane můj!
* Tedy řekl: To jsou ty dvě olivy, kteréž jsou 14
u Panovníka vší země.

Hlava 5.

(Bůh Zachariášovi ukázal) VI. spravedlivé nešlechetníků v hněvě prudkém i obvinění i spokutování; nebo 1) v popisu to Bůh má a 2) do času shovívaje nešlechetníkům i místo k záhubě jejich ukládá.

Potom opět pozdvihna očí svých uzřel
2 jsem a ai kniha letěla. * I řekl mi: Co vi-
díš? Jemuž jsem řekl: Vidím knihu letící, je-
jíž dlouhost byla dvadcíti loktův a širokost de-

---

protože na ně pro hříchy jejich božím slovem dotíráte, je trescete a ku pokání jim sloužíte, neztratíte toho na mně, J. na ten rozum, že jsou divně a zázračně zachováni v pokušeních babylonských.

9. *na něm* etc., H. řezbu jeho.

10. *fík.* Podobně Mich. 4, 4.

1. *mne.* Ne žeby z ospánlivosti a lenosti nějaké na to přišel prorok, aby usnul; ale že se tak ulekl a zděsil vidění toho, že sám nevěděl, kde jest: pročež potřeboval toho, aby jako ze sna zbuzen a z předěšení toho vyražen byl. Podobně o Danielovi viz Dan. 8, 18., též 10, 9.

2. *a sedm,* H. sedm a sedm nálevek při lampách.

7. *doloží,* H. vyvede. Chaldejský vykladač ta slova na Krista Pána obrací: a zjeven bude Mesiáš. — *pokřikováním,* H. hřmoty.

9. *k vám,* t. v skutku a v pravdě to každý z vás shledá, že jsem já ten zaslíbený Mesiáš. Podobně viz výš 2, 10, 11.

10. *pohrdal*: za nic položil. — *sedm,* viz výš 3, 9.

14. *dvě* etc., H. synové olivy. — *jsou,* H. stojí.

1. *opět* etc., H. navrátil jsem se a pozdvihl jsem. — *kniha,* H. svinutí (viz Žl. 39, 8.), do kteréžto knihy ne proti jednomu národu neb věku hříšnému, ale proti všeho světa hříšníkům (nebo na všecky se Bůh hněvá Řím. 1, 18., též 2, 9., též 3, 19.) soudové zlořečenství a pomsty boží jsou vepsány, a jako ve dsky nějaké uvedeny (podobně Ezech. 2, 9.). Tak že ti, kteříž se koli k Bohu neobrátí a pokání činiti nebudou, tak z Židů jako z pohanů, konečně se jich dočekají a to velmi rychle a nedále. Pročež dí prorok, že ta kniha letěla.

2. *širokost,* H. tvář.

3 síti loktův. * Tedy řekl ke mně: Toto prokletí
vyjde na širokost vší země, tak na všelikého
zloděje z tohoto lidu, jako i na jiné, byť se
i nevinným býti pravil, i na všelikého křivě
přisahajícího z tohoto lidu, jako i na jiné, byť
4 se i nevinným býti pravil; * vynesu je, praví
Hospodin zástupův, aby došlo na dům zlo-
děje a na dům toho, jenž přisahá skrze
jméno mé křivě; anobrž bude bydliti u pro-
střed domu jeho a docela zkazí jej, i dříví
5 jeho i kamení jeho. * Tedy vyšel anděl ten,
kterýž mluvil se mnou, a řekl ke mně: Po-
zdvihni nyní očí svých a viz, co jest to, což
6 pochází. * I řekl jsem: Co jest? Kterýžto od-
pověděl: To jest míra efi pocházející. Řekl
také: A toto jest oko spatřující nešlechetníky
na vší zemi; * potom ai plech tlustý olověný 7
nesen byl; potom viděl jsem toto, ženu totiž
jednu, kteráž seděla u prostřed té míry efi;
* i řekl anděl: Toto jest ta bezbožnost. I uvrhl 8
ji do prostřed té míry efi, uvrhl i ten plech
olověný na vrch té míry efi. * A pozdvihna 9
očí svých uzřel jsem, a ai dvě ženy vychá-
zely majíce vítr v křídlách svých; měly pak
křídla podobna křídlům čápím a vyzdvihly
tu míru efi mezi zemi a mezi nebe. * I řekl 10
jsem k andělu tomu, kterýž mluvil se mnou:
Kam ony nesou tu míru efi? * Kterýžto řekl 11
mi: Aby sobě vystavěla dům v zemi Senar,
kdežby utvrzena byla a postavena na pod-
stavku svém.

Hlava 6.

(Bůh Zachariášovi ukázal) VII. brzké pohrůžek proti nešlechetníkům vykonání 1) k spokojení hněvu Páně a 2) k obveselení lidu božího. A tuť Bůh a) chválí Josue, b) zamlouvá Krista Pána, kterýž chrám vystaví a proroctví potvrdě pohanů do něho povolá.

Potom opět pozdvihna očí svých viděl
jsem, a ai čtyři vozové vycházeli z prostředku
dvou hor, hory pak ty byly hory ocelivé.
2 * V prvním voze byli koni ryzí a v druhém
3 voze byli koni vraní, * ve voze pak třetím
koni bílí a ve voze čtvrtém koni strakatí a
4 hnědí. * Tedy odpovídaje řekl jsem k andělu,
kterýž mluvil se mnou: Co tyto věci zname-
5 nají, pane můj? * Odpověděl anděl ten a řekl
ke mně: To jsou čtyři větrové nebeští vy-
cházející odtud, kdež stáli před Panovníkem
6 vší země; * koni pak ti vraní zapřežení vy-
cházejí do země půlnoční a bílí vycházejí za
nimi, strakatí pak vycházejí do země polední.
7 * Hnědí také vyšedše chtěli jíti, aby scho-
dili všecku zemi; protož řekl: Jděte, schoďte
zemi. I schodili zemi. * A povolav mne mlu- 8
vil ke mně řka: Ai ti, kteříž vyšli do země
půlnoční, spokojili ducha mého v zemi půl-
noční. * I stalo se slovo Hospodinovo ke mně 9
řkoucí: * Vezmi od zajatých totiž od Holdaje 10
a od Tobiáše a od Idajáše (a přijdeš ty té-
hož dne a vejdeš do domu Josiáše syna So-
foniášova), kteříž jdou z Babylona; * vezmi, 11
pravím, stříbro a zlato, a udělej koruny a
vstav na hlavu Josue syna Josedekova, kněze
nejvyššího, * a mluviti budeš k němu řka: 12
Takto praví Hospodin zástupův řka: Ai muž,
jehož jméno jest Výstřelek, kterýž z místa
svého pučiti se bude, ten vystaví chrám Ho-

3. *tak* etc., J. nebo každý zloděj (jakž psáno jest na první stránce její) trestán bude a každý, kdož přisahá (jakž napsáno jest na druhé stránce její) trestán bude. — *jiné* etc. Jakoby řekl: Kterékoli cizí národy pohanské a neznabohy, H. ona; tak hned. — *pravil*, t. jakkoli vymlouval, ospravedlňoval a čímkoli i věcmi posvátnými zastíral, nic mu to nespomůže.

4. *je*, t. to prokletí. — *toho*, t. na všecky hřešící buď proti první neb druhé desce zákona božího, jak obojí dotýče: zlodějstvím druhé, křivopřísahou první. — *docela* etc., H. dokoná. — *jeho*, t. ze základu, docela, aby ani znamení po něm nepozůstalo. Hroznou, neuchylnou a stálou pomstu boží proti hříšníkům tím vypisuje, když netoliko samy hříšníky sstíhati, ale i jejich všecky věci, domy i jiné věci, i dříví a kamení kaziti má.

5. *pochází*. Druhé toto vidění jako i třetí jest doplnění toho třetího.

8. *I uvrhl*, J. když ji uvrhl. — *plech*, H. kámen. — *vrch*, H. ústa.

1. *opět* etc., H. navrátil jsem se a pozdvihl. — *ocelivé*, J. měděné.

5. *kdež* etc., H. od postavení se.

6. *zapřežení*, H. v tom t. voze.

7. *řekl*, t. Syn boží, kníže andělů svatých. — *schodili*, H. schodily, míní druhé koňské pohlaví, o němž se myslí, že jest velmi rychlé a prudké k běhu.

8. *vyšli*, t. vraní a bílí. Prvními ukázána pomsta nad nepřátely, kteříž lid boží zdržovali v zajetí. Druhými osvobození a propuštění lidu božího; a když se to obé stalo, teprv že ten, kterýž mluvil s prorokem, spokojen, t. dosti se stalo vůli a soudům jeho.

10. *zajatých*, H. zajetí. — *Holdaje*, kterýž též slove Helem, níž ve verši 14. — *Josiáše*, kterýž též nazývá se Hem, níž ve verši 14. — *z Babylona*, t. aby oběti Hospodinu obětovali.

11. *nejvyššího*, H. velikého.

13 spodinův. * Nebo ten má vystavěti chrám
Hospodinův, a tentýž zase přinese slávu, a
seděti a panovati bude na trůnu svém, a bude
knězem na trunu svém a rada pokoje bude
14 mezi nimi oběma. * Budou pak ty koruny
Helemovi a Tobiášovi a Idajášovi a Hemovi
synu Sofoniášovu na památku v chrámě Ho-
spodinově. * Nebo dalecí přijdou a budou po- 15
máhati stavěti chrámu Hospodinova; i zvíte,
že Hospodin zástupuv poslal mne k vám, a
to se stane, jestliže skutečně poslouchati bu-
dete hlasu Hospodina Boha svého.

Hlava 7.

Léta čtvrtého Judští poslali do domu božího na radu, mají-li vypálení chrámu božího podlé obvyklého obyčeje v postu pamatovati? Bůh skrze proroka odpovídaje I. oznamuje, že postů otců jejich nikdy sobě neliboval, jakožto slávě jeho a proroků svatých učení odporných (neboť žádnému napomínání místa dáti nechtěli), ale i proto je opustil a k rozptýlení přivedl.

Potom stalo se léta čtvrtého Daria krále,
stalo se slovo Hospodinovo k Zachariášovi
čtvrtého dne měsíce devátého, jenž jest kislef,
2 * když poslal lid do domu božího Sarasara
a Rogommelecha a muže své, aby se kořili
3 tváři Hospodinově, * a aby mluvili ku kně-
žím, kteříž byli v domě Hospodina zástupův
i k prorokům, řkouce: Budeme-li plakati mě-
síce pátého oddělujíce se, jako jsme činili
4 již po mnoho let? * I stalo se slovo Hospo-
5 dina zástupův ke mně řkoucí: * Rci všemu
lidu této země i kněžím takto: Když jste se
postívali a kvílili pátého a sedmého měsíce
a to po sedmdesáte let, zdaliž jste se opravdu
6 mně, mně pravím postili? * A když jíte nebo
pijete, zdaliž ne pro sebe jíte a pro sebe
7 pijete? * Zdaliž tato nejsou slova, kteráž pro-
hlásil Hospodin skrze proroky předešlé, když
ještě město Jerusalem sedělo v bezpečnosti a
užívalo pokoje, i jiná města jeho vůkol něho,
a lid v straně polední i na rovinách bydlil
s pokojem. * I stalo se slovo Hospodinovo 8
k Zachariášovi řkoucí: * Takto mluvil Ho- 9
spodin zástupův řka: Soud pravý vynášejte
a milosrdenství a lítosti dokazujte jeden každý
k bližnímu svému, * a vdovy ani sirotka, 10
příchozího ani chudého neutiskujte a zlého
žádný bližnímu svému neobmýšlejte v srdci
svém. * Ale nechtěli pozorovati, a nastavili 11
ramene urputného a uši své obtížili, aby ne-
slyšeli; * a srdce své zatvrdili jako kámen 12
přetvrdý, aby neslyšeli zákona toho a slov
těch, kteráž posýlal Hospodin zástupův Du-
chem svým skrze proroky předešlé; pročež
přišel hněv veliký od Hospodina zástupův.
* Nebo stalo se, že jakož jej volajícího ne- 13
slyšeli, tak když oni volali, neslyšel jsem jich,
praví Hospodin zástupův, * a vichřicí roz- 14
ptýlil jsem je mezi všecky ty národy, kte-
rýchž neznali, a země tato spustla po nich,
tak že nebylo žádného, kdoby tudy chodil,
a tak přivedli zemi žádoucí na zpuštění.

---

14. *Budou*, H. bude.
15. *skutečně* etc., H. poslouchajíce poslouchati.
1. *kislef*, t. měsíce listopadu.
2. *muže*, t. některé jiné z prostředku svého vybrané.
3. *v domě*, J. při domě. — *Budeme-li*, H. budu-li plakati měsíce pátého odděluje se, jako jsem činil.— *pátého*, t. desátého dne měsíce července, kteréhož dne chrám jerusalemský vypálen a zkažen jest (Jer. 52, 12). — *oddělujíce se*, t. zdržujíce se ode všech věcí tělu příjemných a pohodlných. — *let*, t. po veškeren čas našeho zajetí do Babylona i posavád po navrácení se, v. 5. ten čas zejmena pokládá.
5. *takto*, H. řka. — *pátého*. Proč pátého, viz verš 3. — *měsíce*, t. příčinou zamordování Godoliáše, o čemž viz IV. Král. 25, 25., Jer. 41, 2. — *zdaliž*, H. zdali postíce postili jste se.
6. *pro sebe*, H. vy, tak hned. — *pijete*: jakoby řekl: Při obětech a slavnostech majíce tak, jakž jsem já nařídil (Deut. 12, 7., též 16, 11.), jísti, píti a veseliti se, vy jen svého jídla a ne mé slávy hledíte, a potom za nějaký čas popostíce se mne tím odbývati a za hříchy své dosti činiti chcete, ježto jakož při jídle tak i při postu na má vyměření (Isai 58, 6.) pozor míti a všecko k mé cti a slávě činiti povinni jste.
7. *proroky*, H. ruku prorokův, tak níž. — *předešlé*: první. — *s pokojem*. Pokudž totiž pokolení judské i království jeho v své celosti zůstávalo, jehož dědictví že na polední straně bylo, viz o tom Jos. hl. 15.
9. *Soud* etc., H. soud pravdy suďte. — *bližnímu*, H. bratru.
10. *žádný*, H. muž bratru.
11. *nastavili*, H. položili. — *urputného*: viz Nehem. 9, 29.
12. *zatvrdili*, H. položili. — *posýlal*, t. mluvíval. — *přišel*, H. stal se. Jakoby řekl: Že jste bývali šviháni, sužováni a rozličně trápeni, a v takových příčinách že jste se postili, kvílili: zdaliž jsem já v tom jakou libost měl, ale spravedlnost svou pro vaši nenapravitelnost konal jsem; když napravíte a k vůli mé, v kteréž jsem se dávno ohlašoval, ochotně státi budete, všeho toho i postů takových zniknete, viz níž 8, 19.
14. *tak že* etc., H. od přecházejícího a navracujícího se. — *přivedli*, H. položili zemi žádosti.

Hlava 8.

(Bůh skrze proroka) II. ohlašuje se, že lidu svého se neodřekl, ale jej i rozmnožiti v zemi zaslíbené proti smyslu lidskému i ze zajetí přivesti chce; pročež a) i dům staví, b) i obtížnosti předešlé odnímaje požehnáním vynahražuje na dokázaní toho, že od hněvu upouští a dobrého lidu vyhledává. III. Napomíná, aby zákona jeho pilni byli, že chce jim i žalost v radost obrátiti, i rozmnožení lidu se všech stran světa z jejich i z cizího národu dáti.

Opět stalo se ke mně slovo Hospodina
2 zástupův řkoucí: * Takto praví Hospodin zá-
stupův: Horlil jsem pro Sion horlením veli-
kým, nýbrž rozhněváním velikým horlil jsem
3 pro něj. * Takto praví Hospodin: Navrátil
jsem se k Sionu a bydlím u prostřed Jeru-
salema, aby sloul Jerusalem městem věrným
a hora Hospodina zástupův horou svatosti.
4 * Takto praví Hospodin zástupův: Ještěť se-
dati budou starci i baby na ulicích jerusa-
lemských maje každý z nich hůl v ruce své
5 pro sešlost věku. * Ulice také města plné
budou pacholat a děvčat hrajících na ulicích
6 jeho. * Takto praví Hospodin zástupův: Zdali
proto, že se to nepodobné zdá před očima
ostatkův lidu tohoto dnův těchto, také před
očima mýma nepodobné bude? praví Hospo-
7 din zástupův. * Takto praví Hospodin zástu-
pův: Ai já vysvobozuji lid svůj ze země vý-
8 chodní a ze země na západ slunce, * a při-
vedu je zase, i budou bydliti u prostřed Je-
rusalema a budou lidem mým, a já budu
jejich Bohem v pravdě a v spravedlnosti.
9 * Takto praví Hospodin zástupův: Posilňtež
se ruce vaše, kteříž jste slyšeli těchto dnův
slova tato z úst prorokův, od toho dne,
v němž založen jest dům Hospodina zástu-
10 pův, že má chrám dostaven býti. * Nebo před
těmito dny práce lidská, ani práce hovádek
se nenahražovala; nýbrž ani vycházejícímu
ani vcházejícímu nebylo pokoje pro nepřítele;
nebo já spustil jsem všecky lidi jedny s dru-
11 hými. * Nyní pak ne jako ve dnech těch pře-
dešlých činím ostatkům lidu tohoto, praví
Hospodin zástupův; * ale rozsívání máte po- 12
kojné, viný kmen vydává ovoce své a země
vydává úrodu svou, nebesa také dávají rosu
svou, a to všecko dávám v dědictví ostatkům
lidu tohoto. * A tak stane se, že jakož jste 13
byli zlořečením mezi pohany, ó dome judský
a dome israelský, tak zase vás chrániti budu
a budete požehnáním; nebojtež se, posilňte
ruce vaše. * Nebo takto praví Hospodin zá- 14
stupův: Jakož jsem byl myslil zle učiniti
vám, když mne hněvali otcové vaši, praví
Hospodin zástupův, aniž jsem toho litoval;
* tak obraťte se, myslím v těchto dnech do- 15
bře činiti Jerusalemu a domu judskému; ne-
bojtež se. * Tyto pak věci jsou, kteréž činiti 16
budete: Mluvte pravdu každý s bližním svým,
pravý a pokojný soud vynášejte v branách
svých, * aniž kdo bližnímu svému zlé obmý- 17
šlej v srdci svém, též přísahy křivé nemi-
lujte; nebo všecko to jest čehož nenávidím,
praví Hospodin.
I stalo se slovo Hospodina zástupův ke 18
mně řkoucí: * Takto praví Hospodin zástu- 19
pův: Půst čtvrtého měsíce a půst pátého a
půst sedmého a půst desátého obrátí se do-
mu judskému v radost a veselí a v slavnosti
rozkošné, ale pravdu a pokoj milujte. * Takto 20
praví Hospodin zástupův: Ještěť přijde čas,
že budou přicházeti národové a obyvatelé
měst mnohých, * přicházeti budou, pravím, 21
obyvatelé jednoho města k druhému řkouce:
Pojďmež s ochotností kořiti se tváři Hospo-
dinově a hledati Hospodina zástupův. I ozve
se každý: Půjdu i já! * A tak přijdou lidé 22

3. *věrným*, H. věrnosti.
4. *každý*, H. muž. — *sešlost* etc., H. množství dnův.
6. *nepodobné*, H. divné; tak hned.
7. *slunce*, t. se všech stran světa.
9. *prorokův*, t. Aggea a Zachariáše, viz Esdr. 5, 2.
10. *práce* etc., H. mzda člověka nebyla, ani mzda hovada žádná. Jakoby řekl: Dříve než jste se opravdově do stavení chrámu dali, což se urodilo na polích vašich, ani za práci (kterouž lidé i hovádka s tím měli) to ještě nestálo (Aggeus 1, 6., též 2, 17. 20); ale nyní, poněvadž jste se k stavení chrámu navrátili, zřetelné požehnání boží při pracech svých viděti budete, o čemž níž ve verši 11. i v dalších. — *jedny*, H. muže s bližním svým.
11. *činím*, H. jsem.
12. *pokojné*, H. pokoje.
13. *chrániti*: zachovávati.
14. *myslil*: uložil.
16. *každý*, H. muž. — *pravý*, H. pravdy a soud pokoje suďte. — *v branách*, nebo že v branách soud držán býval, viz Deut. 25, 7.
17. *křivé*, H. lsti.
19. *měsíce*, t. v němž prolomena byla zeď města Jerusalema, o čemž viz Jer. 52, 6. 7. — *pátého*: viz výš 7, 3. 5. — *desátého*, t. v němž obležen jest Jerusalem, viz Jer. 52, 4. — *obrátí*, H. bude. — *rozkošné*, H. dobré.
21. *Pojďmež* etc., H. jděme jdouce.
22. *nesčislní*, J. silní.

mnozí a národové nesčíslní, aby hledali Ho-
spodina zástupův v Jerusalemě a kořili se
23 tváři Hospodinově. * Takto praví Hospodin
zástupův: V těch dnech chopí se deset mu-
žův ze všech jazyků těch národův, chopí se
pravím podolka jednoho žida řkouce: Půjde-
me s vámi; nebo slyšíme, že jest Bůh s vámi.

Hlava 9.

Pán Bůh A) o pohanech mluvě a pohrůžku čině Syrským, Egyptským, Tyrským, Sidonským, Filistinským, ostatkům lidu svého se zamlouvá; B) lidu svému láskou se zamlouvaje ponouká ho, aby se těšil ze zamluveného krále a hotovil k vysvobození, poněvadž jej Bůh posilní a nesa zastávati bude, aby zvítězíce nad nepřátely se veselili s nabytím velikého a mnohého pokoje.

Břímě slova Hospodinova jest proti zemi,
kteráž jest ve vůkolí tvém, a Damašek bude
odpočinutí jeho; neboť oko Hospodinovo vidí
všecky lidi, jako i všecka pokolení israelská;
2 * ano i do Ematu dosáhne tím břemenem; do
Tyru i Sidonu, ačkoli jest moudrý velmi,
3 * a ačkoli vystavěl sobě Tyrus pevnost a na-
shromáždil stříbra jako prachu, a ryzího zlata
4 jako bláta na ulicích; * však ai Pán vyžene
jej a vrazí do moře sílu jeho, i on sám od
5 ohně sežrán bude. * Vida to Askalon báti
se bude, i Gaza velikou bolest míti bude,
též i Akaron, protože jej zahanbilo očeká-
vání jeho; i zahyne král z Gazy a Askalon
6 neosedí, * a bude bydliti cizoložně v Azotu,
7 a tak vyplénim pýchu Filistinských. * Když
pak odejmu vraždu jednoho každého od úst
jeho a ohavnosti jeho od zubův jeho, připo-
jen bude také i on Bohu našemu, aby byl
jako vývoda v Judstvě a Akaron jako Je-
busejský, * a položím se vojensky u domu 8
svého pro vojsko nepřátelské a pro ty, jenž
tam i zase jdou; aniž půjde skrze ně více
násilník; protože se to nyní za dobré vidí
očím mým. * Plesej velice dcerko sionská, 9
prokřikuj dcerko jerusalemská; nebo ai král
tvůj přijde tobě, spravedlivý a spasení plný,
ačkoli bude chudý a sedící na oslu, totiž na
oslátku mladém; * nebo vyplénim vozy z Efrai- 10
ma a koně z Jerusalema, a vypléněna budou
lučiště válečná; nad to rozhlásí pokoj náro-
dům, a panování jeho bude od moře až k moři
a od řeky až do končin země; * ano i ty 11
pro krev smlouvy panovati budeš; neboť jsem
vypustil vězně tvé z jámy, v níž není žádné
vody, * řka: Navraťtež se k ohradě, ó vě- 12
zňové v naději postavení. A tak v ten den,
jakžť oznamuji, dvojnásobně nahradím tobě,

23. *podolka*: křídla. — *jednoho* etc., H. muže Žida.

1. *Břímě*, t. o kterémž Hospodin mluvil, viz Isai. 13, 1. — *vůkolí*, J. vlastně Hadrach slyšíce to buď na zemi, neb na krále nějakého tak řečeného. — *jeho*, t. toho břemene; to jest na Damašek se ono valí a za některý čas tu zůstane. — *israelská*. Jakoby řekl: Takť dobře ke všechněm národům přihlídne Bůh a stresce je, jako i lid svůj israelský trestal, J. když oko lidské (obrátí se) k Hospodinu, i všech pokolení israelských, t. hned jakž se jen lid israelský cele k Bohu obrátí, dobře jim učiní Hospodin; nad nepřátely pak jejich mstíti bude.

2. *Emat*, viz Am. 6, 2. 14. — *dosáhne* etc., H. meze míti bude. — *moudrý*, t. ačkoli zdá se jim, že jsou velmi moudří a opatrní (o čemž viz Ezech. 28, 3); avšak nikoli pomst božích neujdou.

4. *sílu*, J. valy, t. ačkoli na moři velikou sílu lidu mají i vycvičení v těch válkách jsou, však i to nic neprospěje. J. Ač k nim pro moře nesnadný přístup jest.

5. *Askalon*, Gaza, Akaron a Azot byla knížetství filistinská, viz Jos. 13, 3., v předmluvě pravidlo 13. — *jej*, t. Akaronské, jenž v Tyru jako v hlavním městě doufali.

6. *cizoložně*, t. cizí, práva dědičného k tomu nemající a zlé pověsti člověk. — *vyplénim*, H. vytnu.

7. *vraždu*, H. krve jeho. — *ohavnosti*, t. loupeže ohavné. — *od zubův*, H. od mezi zuby. — *připojen*, H. zanechán t. ostatkové z nich podlé vyvolení z pouhé milosti boží zůstanou. Řím. 11, 5. — *Jebusejský*, t. Areuna, kteréhož sobě Pán Bůh také vážil, viz II. král. 24, 16. 18.

8. *násilník*: nuzitel. — *protože* etc., nebo jsem to viděl očima svýma, t. předzvěděl jsem to, což učiniti chci, J. na ten rozum, že viděl trápení jejich.

9. *prokřikuj*: protrubuj. — *spasení*: kterýž sám sobě pomohl. — *mladém*, H. synu oslic.

10. *vyplénim*, H. vytnu; tak hned. — *vozy*, t. takový pokoj spůsobím, že žádných válečných nástrojův v církvi potřebí nebude, když totiž pohané s Bohem skrze krev Kristovu smířeni a kázaním evangelia svatého do církve přivedeni budou, o čemž svatý Petr v Skut. 10, 36 a svatý Pavel Efes. 2, 14, Kol. 1, 20 vypravuje. — *z Efraima*: Co se míní Efraimem, viz Isai. 7, 2. — *rozhlásí*, H. mluviti bude.

11. *ty*, t. dcerka sionská, k níž předse tuto mluví, jakž zjevné jest ze slovička hebr. att., že jest ženského pohlaví.

12. *ohradě*, t. k Jerusalemu, kterýž byl pevností Judských, protože tu Pán Bůh lidu svému přítomen býti zaslíbil a místo k svatyni své vyvolil. — *vězňové* etc., H. vězňové naděje, t. sliby božími se těšící o svém vysvobození. — *nahradím*, H. navrátím, t. tehdáž když ten zaslíbený (o němž viz v. 9) přijde, dvojnásobně větší dobrodiní tobě činiti budu.

13 * tehdáž když sobě natáhnu Judu jako lučiště,
kteréž naplním šípy z Efraima a vzbudím syny
tvé, ó Sione, proti synům tvým, ó Javane,
a nastrojím tě jako meč muže udatného.
14 * Nebo Hospodin proti nim se ukáže a vy-
nikne jako blesk střela jeho; Panovník pra-
vím Hospodin trubou troubiti bude a pobéře
15 se s vichřicemi poledními. * Hospodin zástu-
pův chrániti bude lidu svého, aby zmocníce
se těch, kteříž hází kamením z praku, jedli a
pili prokřikujíce jako vínem zpilí, a naplní ja-
kož číši, tak i rohy oltáře. * A tak je vy- 16
svobodí v ten den Hospodin Bůh jejich ja-
kožto stádce ten lid svůj, a vystaveno bude
kamení pěkně tesané místo korouhví v zemi
jeho. * Nebo ai jak velikým dobrodiním a 17
jak velikou krásou bude ozdoben, tak že obilí
mládence a víno panny učiní mluvné.

Hlava 10.

Jiné práce, jichž čas zatajený jest, jsou o vypravování vůle boží k napravení a k zachování církve jeho. A) K napravení církve slouže 1) napomínání k probuzení, 2) pohrůžky k výstraze a k osvědčení spravedlnosti boží činí. I. Napomínaje prorok k čistým modlitbám, jimižby sobě u Boha dobrořečení žádali, 1) tupí pověrčivost modlářů s předpovídáním hněvu božího; proti ní 2) sliby boží vypravuje lidu, že s mnohým vítězstvím z dalekých krajin snadným Páně obstaráním do země své se dostane, i jinde se rozmnoží a osadí široce.

Žádejte od Hospodina deště v čas pří-
hodný, i spůsobí Hospodin pršku a dá vám
déšť hojný a každému bylinu na poli jeho.
2 * Nebo obrazové mluví marnost a věštci pro-
rokují lež, a sny marné mluví, marností po-
těšují; protož svedeni jimi berouce se jako
stádo osvědčili to, že žádného nebylo pastýře.
3 * Proti pastýřům takovým zažžen jest hněv
můj, a kozly ty trestati budu; ale stádo své,
dům judský navštíví Hospodin zástupův a
4 učiní je jakožto koně ozdobného k boji. * Od
něho bude uhel, od něho hřeb, od něho lu-
čiště válečné, od něho též pojde všeliký
úředník, * a budou podobni rekům pošlapá- 5
vajíce do bláta nepřátely na ulicích v boji,
když bojovati budou; nebo Hospodin s nimi
bude a zahanbí i ty, kteříž jedou na koních.
* Posilním zajisté domu Judova a dům Jo- 6
sefův vysvobodím a bezpečně je osadím;
nebo lítost mám nad nimi, i budou, jakobych
jich nikdy nezahnal; nebo já jsem Hospodin
Bůh jejich a vyslyším je. * I budou Efraimští 7
jako silný rek, a veseliti se bude srdce jejich
jako vínem podveselené; i jejich synové vidouce
to, rozveselí se a zpleše srdce jejich v Ho-
spodinu; * šeptati jim budu a tak je shro- 8

---

13. *z Efraima.* Jakoby řekl: Ne jiní budou Judovi pomáhati než Efraimští. — *Javane*, viz Ezech. 27, 13.

14. *ukáže*, t. v své moci a síle předivné a u vítězství, kteréhož dokáže nad nepřátely lidu svého. — *troubiti* etc., t. zahřmí nad nimi, jako když polední vítr bouřku vzbuzuje.

15. *chrániti:* štítem bude. — *lidu*, H. jich. — *z praku*, t. nepřátel svých, mezi nimiž mnoho bylo prakovníkův. — *jedli*, t. užívali v pokoji svých věcí i kořistí nepřátelských. — *prokřikujíce*, H. hlušíce. — *rohy:* úhly. — *oltáře*, t. Bohu činiti budou, díky a vděčnost prokazovati. To činívala stará církev obětmi, z nichž krev byla vlévána do číší, i rohové oltáře jí pomazováni podlé božího nařízení, o čemž tuto. Nyní pak jiným spůsobem vděčnosti bývají prokazovány.

16. *kamení*, H. koruny. — *jeho*, t. toho lidu božího na znamení vítězství a vysvobození stalého od Boha.

17. *dobrodiním*, H. dobrodiním jeho. — *krásou*, H. krása jeho. — *ozdoben*, t. ten lid od Boha. — *víno*; mest. — *mluvné*: řečné, J. k zpívání vzbudí.

1. *příhodný*, H. deště jarního. Job. 29, 23., Ose. 6, 3. — *vám*, H. jim. — *hojný*, H. přívalů.

2. *obrazové* H. terafin. — *věštci*, viz Deut. v poznamenáních za hl. 18. — *prorokují*, H. vidí. — *marné*, H. marnosti. — *osvědčili*, t. naříkáním svým podobně jako ovce bečením jdouce do zajetí zjevně to osvědčovali, že pastýřů a vůdců věrných neměli; ale svůdce podlé rady a nepravého učení jejich sem i tam se o své potřeby kromě Boha utíkavše, hodnou pomstu modlářství svého že nesou.

3. *takovým*, t. zlým vůdcům a správcům lidu mého duchovním i světským; o nichž i o pohrůžce boží proti nim viz Jer. hl. 23, Ezech. hl. 34. — *trestati* etc., H. navštívím. — *navštíví*, t. laskavě a z milosti udíleje jim pomoci i ochrany všelijaké. — *učiní*, H. položí. — *ozdobného*, H. ozdoby své v boji. Jakoby řekl: Ačkoli ti předložení majíce býti ochrancové lidu, těžkými je břemeny obtěžovali; však Hospodin skutkem toho dokáže, že sobě velice lidu svého váží nejináče, anobrž mnohem více, nežli který král koně, kteréhož k boji proti nepřátelům užívá.

4. *Od něho* t. od Boha. — *válečné*, H. války. — *úředník*, t. takový, kterýžby nepřátelům mocně rozkazoval a je v službu i plat podroboval.

7. *Efraimští*, t. pokolení israelská, viz Isai. 7, 2.

8. *šeptati* etc. Jakoby řekl Bůh: Ačkoli se nezdá lidu mému k víře podobné býti, aby po tak hrozném rozptýlení zase sebráni býti mohli; avšak beze vší nesnáze k samému návěští mému se všech stran světa shromážděni a do země své uvedeni budou. Což se hned brzo v skutku i podlé litery poněkud naplnilo, a podnes ještě duchovně plní, když sobě

mážděm; nebo je vykoupím a rozmnoženi
9 budou, jako prvé rozmnoženi byli; * nad to
rozseji je mezi národy, aby na místech dalekých rozpomínali se na mne a živi jsouce
10 s syny svými navrátili se; * a tak je zase
přivedu ze země egyptské i z assyrské shromáždím je, a do země Galad a k Libanu
přivedu je, ale ani to místo nepostačí jim.
* Protož pro těsnost přejde přes moře a pro- 11
razí na moři vlnobití, i vyschnou všecky hlubiny řeky, budeť snížena i pýcha Assyrie a
žezlo Egypta odjato bude, * a posilním jich 12
v Hospodinu, aby ve jmenu jeho ustavně chodili, praví Hospodin.

Hlava 11.

II. Pohrůžky proti zarytým čině ponouká jich ke kvílení pro metly boží, kteréž Bůh spravedlivě pošle jako na nevděčné lásky jeho pastýřské. Protož také odříkaje se jich Pán vydá je pastýři tyranskému k otroctví, kteréhož také chce setříti.

Otevři Libane vrata svá, ať sžíře oheň
2 cedry tvé; * kvěl jedle, nebo padl cedr, nebo
znamenití vypléněni jsou; kvělte dubové ba-
3 sanští; nebo klesl les jako po vinobraní. * Hlas
kvílení pastýřův slyšán jest, protože popléněno důstojenství jejich; hlas řvání lvů, protože
4 popléněna pýcha Jordanu. * Takto praví Hospodin Bůh můj: Pas ovce tyto k zbití od-
5 dané, * kteréž držitelé jejich mordují, aniž bývají od koho obviňováni, a každý z těch, kdož je prodávají, říká: Požehnaný Hospodin, že jsem zbohatl, a žádný z těch, kteříž je pasou,
nemá lítosti nad nimi. * Protož nebudu míti 6
lítosti více nad obyvateli této země, praví Hospodin; ale ai já uvedu ty lidi jednoho druhému v ruku a v ruku krále jejich, i budou potírati zemi tuto, a nevytrhnu jí z ruky
jejich. * Nebo jsem pásl ovce k zbití oddané, 7
totiž vás chudé toho stáda, a vzav sobě dvě hole nazval jsem jednu utěšením a druhou jsem nazval holí svazujících, a pásl jsem pra-
vím ty ovce, * a zahladil jsem tři pastýře 8
měsíce jednoho, ale duše má stýskala sobě s nimi, protože duše jejich nenáviděla mne.

Pán Bůh skrze kázaní evangelia svatého ze všeho světa lid svůj shromažďovati a do církve uvozovati ráčí.

9. *na mne*, t. jako nějaké čisté seménko moji věrní vyvolení a ctitelé praví po okršlku světa rozsáti jsouce mne k svému potěšení připomínati budou.

10. *jim*, t. pro množství veliké lidu. Podobně Isai. 49, 20.

11. *těsnost* etc., J. přejde přes moře soužení, t. i moře skroceno bude, aby lid boží volně přes ně přeplaviti se mohl. — *přejde*, t. lid můj. — *vlnobití*, t. lidu božímu nebude ničímž překáženo, aby se neměl jinam odebrati a království Kristova rozšiřovati.

12. *Hospodinu*, t. v Kristu Synu svém, jenž jest hlava církve svaté.

2. *vypléněni*, H. pustnou. — *klesl*, H. sstoupil, t. zpodtínán jest. Viz pravidlo 9. v předmluvě. — *les* etc., J. les ohražený. — *vinobraní*. Jakoby řekl: Ve všech stavích, řádech a povoláních lidé té hrozné pokuty boží okusiti musejí. Neujde jí ani vrchnost, slavní, urození, a jako nějací cedrové nad jinými postavení nejdůstojnější lidé; nezniknou jí ani přednější a vzácnější jedlemi vyznamenaní obyvatelé; nebudou jí prosti ani mocní, bohatí, zmužilí a udatní rekové, jako nějací dubové; nevyhnou se jí ani obecní, zadnější a chatrnější, lesem vyznamenaní lidé; ale na všecky vesměs jako na nějaký les přijde. Nebo jakož na vinicích někdy z požehnání božího, jako nějaký les spanilý roste, a potom po vinobraní všecko napořád ošumí, zimou umrtveno bývá a jako kvílí; tak také ač oni z milosti boží pouhé byli zrostli a rozmnožili se; avšak již pro hříchy jejich hrozná boží pomsta všecky bez výminky staré i mladé, ženy i muže, děti i mládence, veliké i malé postihne a je hubiti bude.

3. *pastýřův*, t. vrchnosti světské i duchovní. — *důstojenství*, t. všecko množství lidu, v němž králů a knížat i jiných vrchností ozdoba a sláva záleží (Přísl. 14, 28.), z jejichž oni statků bohatli a pýchu provodili, ne jako věrní pastýři, ale jako nějací lvové, jakž je tak v dalších slovích jmenuje a praví: že řvání jejich slyšáno bude, protože na nic přijdou, když lid ten bude pohřben, a krajina judská rozkošná, kterouž potok Jordan od jiných zemí dělil, zkažena bude.

4. *zbití*, H. zmordovaní, tak níž v. 7.

6. *uvedu*, H. způsobím, aby nalezen byl člověk muž v rucce bližního svého i v rucce krále svého. — *krále jejich*, t. dopustím tu hroznou pokutu na ně, aby sami domácími nevolemi, bouřkami, jedněch proti druhým zroznícením hynuli, sami vespolek se hubili a mordovali. To pak jakož před Kristovým příštím, tak také po jeho umučení, vzkříšení, na nebesa vstoupení se plnilo, kdyžto v městě Jerusalemě jedni proti druhým zjitřeni byli, srovnávati se nemohli, jedni druhé mordovali, až naposledy od Tita obleženi jsouce ze základu s městem i s chrámem vyvráceni jsou. A tak tu právě jako v ruku krále jejich vydal je Bůh, když od císaře římského, k němuž někdy tam Krista odčítajíce se přiznávali se, na hlavu poraženi a zkaženi jsou.

7. *utěšením*: okrasou, tak hned.

8. *pastýře*, t. všecky učitele a správce lidu mého, kteříž se na tři sekty dělili a slouli fariseové, saduceové a essenové. J. to slyší na krále, kněží a proroky. — *jednoho*, t. v krátkém čase. — *stýskala*, H. ukrácena byla.

9 * Pročež řekl jsem: Nebudu vás pásti, kte-
řáž umříti má, nechť umře, a kteráž má vy-
hlazena býti, nechť jest vyhlazena, a jiné
10 nechažť jedí maso jedna druhé. * Protož vzav
hůl svou řečenou utěšení, posekal jsem ji zru-
šiv smlouvu svou, kterouž jsem učinil se vším
11 tím lidem. * A v ten den, když zrušena byla,
právě poznali chudí toho stáda, kteříž na
mne pozor měli, že řeč Hospodinova jest.
12 * Nebo jsem řekl jim: Jestliže se vám vidí,
dejte mzdu mou, pakli nic, nechte tak. I od-
13 vážili mzdu mou třidceti stříbrných. * I řekl
Hospodin ke mně: Povrz je před hrnčíře,
znamenitá mzda, kterouž jsem tak draze ce-
něn od nich. A tak vzav třidceti stříbrných
uvrhl jsem je v domě Hospodinově před hrn-
číře. * Potom posekal jsem hůl svou druhou 14
řečenou svazujících, zrušiv bratrství mezi Ju-
dou a mezi Israelem. * I řekl mi Hospodin: 15
Vezmi sobě ještě oruží pastýře bláznivého.
* Nebo ai já vzbudím pastýře v této zemi, 16
jenž pobloudilých nebude navštěvovati, ani
jehňátka hledati, ani což polámaného jest
léčeti, ani toho což se zastavuje nositi, ale
maso toho, což tučnějšího jest, jísti bude a
kopyta jejich polámé. * Ale běda pastýři to- 17
mu ničemnému, jenž opouští stádo; meč při-
jde na rameno jeho a na oko pravé jeho,
rámě jeho docela uschne a oko pravé jeho
na prosto zatmí se.

Hlava 12.

B) O zachování pak církve své staraje se Pán a) nepřátelům porážkou hrozí a b) věřícím vzděláním se zamlouvá. I. Porážka nepřátel u Boha snadná, jim nenadálá a dokonalá, pobožným pak radostná; nebo oni poznajíce přítomnost milosti Páně posilní se (nebo jich Bůh neopustí, ale z nepřátel vyprostí) a ku pokání svatému dary Ducha svatého ponuknuti jsouce obrátí se, želejíce nevděčnosti své proti Pánu želením vroucím v čeledech svých.

Břímě slova Hospodinova příčinou Israele.
Toto praví Hospodin, kterýž roztáhl nebesa
a založil zemi a stvořil ducha člověka, kte-
rýž jest v něm: * Ai já postavím Jerusalem 2
jako číši, kteráž ku potácení přivede všecky
národy vůkol, kteříž budou jakož proti Ju-

9. *maso* etc., H. žena maso bližní své; jakoby řekl: ať se sami vespolek hubí; viz výš při v. 6.
10. *vzav*: minulý na místě budoucího času, tu i dále. — *lidem*, H. lidmi, t. s tím národem židovským.
12. *Jestliže*, H. jestli dobré v očích vašich. — *mzdu*. Jakoby řekl: Napomínal jsem jich, aby aspoň znamení nějaké toho, že jsou mne a milosti mé vděčni, prokázali a ovoce hodné pokání svatého vydávali; ale oni práce mé tak sobě málo vážili, jakoby sotva 30 stříbrných hodná byla; nad to vražedlnou nenávistí ke mně zažženi jsouce, ne mně tu mzdu dali, ale zrádci mému, aby mne skrze zrádu jeho dostali a ze světa skliditi mohli. Čehož splnění viz Mat. 26, 15.
13. *před hrnčíře*, J. k hrnčíři, t. aby jemu dáni byli. — *před hrnčíře*, t. pro ukázaní hrozné toho lidu nevážnosti a nevděčnosti božských dobrodiní skrze proroky činěných, na ten rozum, jakoby řekl: I všakby ten nejchatrnější řemeslník za své z hlíny dílo více utržil, a kdyby měl tak dlouho práci při hlině neb z hliny vésti jako já při vás, nikoliby na té mzdě přestati nechtěl, ale pryčby odšel. Tak i já vám učiním, více vám dělati a pásti vás nebudu. Viz v. 9.
14. *Israelem*, t. skrze rozptýlení a rozmetání jich po všem světé, aby již více nemohli nic věděti, kdo z kterého pokolení jest.
15. *bláznivého*, t. nebude dosti na těch hrozných pokutách, kteréž jsem jim napřed ve verši 6. osvědčil, ale ještě, což žalostivějšího jest, na ně dopustím, aby (poněvadž Syna mého pastýře věrného netoliko nepřijali, ale ještě ohavně jej zamordovali) oboje pastýře v moci světské i duchovní postavené takové měli, jakýchž sobě na mně spravedlivě zasloužili, nepilné, nerozšafné, nešlechetné, bezbožné, kteřížby povinnosti své věrně nekonali, ale stádo rozptylovali a nad ním ukrutnost jako zšílení provodili.
16. *pobloudilých*, H. skrytých, J. vypléněných. — *ani jeh.*, J. což mladého jest, H. dítěte. — *zastavuje*, t. pro velikou mdlobu.
17. *docela* etc., H. usychaje uschne. — *na prosto* etc., H. zatmívaje zatmí se.
1. *Břímě*. Výš 9, 1. — *Israele*, t. ku potěšení neb k dobrému lidu israelskému. J. proti Israelovi, totiž proti pozůstalým některým z lidu božího v Babyloně, kteříž jiným přičinějícím se o stavení chrámu jerusalemského se posmívali, jakoby se ve věc nemožnou nemoudře dávali. — *kterýž* etc., H. u prostřed něho.
2. *číši* etc., H. číši potácení. J. tvrdého snu. J. jedu. — *vůkol*. Jakoby řekl: Jakož lidí žíznivých a hrdlo vyprahlé majících způsob ten bývá, že tam se válí, kdežby žízeň svou uhasiti mohli, a připadnouce k nápoji netoliko, jakž potřeba ukazuje, pijí ale až se opijí, tak že i na odivu mnohým se potácejí, ledakdes do bláta vpadnouce se válejí, ze sebe zase ohyzdně vyvracejí, pročež nemalého posměchu nejednou docházejí; tak také, ačkoli mnozí nepřátelé budou žízniví krve svatých a v zlosti své rozpálíce se o to se pokusí, aby Jerusalem a zvláště duchovní, jenž jest církev svatá, vyvrátili; avšak nic nesvedou, k ničemu dobrému tím sobě neposlouží; ale toho časně i věčně zle zažívati budou a hrozného posměchu dojdou (Žl. 2, 1.). J. ano také Juda bude v obležení proti Jerusalemu, t. mnozí z Judských zapomenouce se nad svou vlastí,

3 doví v obležení, tak i proti Jerusalemu; * nýbrž stane se v ten den, že položím Jerusalem jako kámen přetěžký všechněm národům, jejž kdožkoli zdvíhati budou, velmi se urazí, byť se pak shromáždili proti němu všickni náro-
4 dové země. * V ten den, praví Hospodin, raním všelikého koně strnutím a jezdce jeho zblázněním; ale na dům judský otevru oči své a všecky koně národův raním slepotou.
5 * I dějí vůdcové judští v srdci svém: Mámeť sílu i obyvatelé jerusalemští v Hospo-
6 dinu zástupův, Bohu svém. * V ten den učiním vůdce judské podobné ohni zanícenému mezi dřívím a pochodni hořící mezi snopy; i sžíře na pravo i na levo všecky národy vůkol, a ostojí Jerusalem ještě na místě
7 svém v Jerusalemě; * zachová Hospodin i jiné stánky judské prvé, aby se nevelebila ozdoba domu Davidova a ozdoba přebývají-
8 cích v Jerusalemě nad Judu. * V ten den chrániti bude Hospodin obyvatelů jerusalemských, a bude nejnestatečnější z nich v ten den podobný Davidovi a dům Davidův podobný bohům, podobný andělu Hospodinovu před nimi. * Nebo stane se v ten den, že 9
shledám všecky národy, kteříž přitáhnou proti Jerusalemu, abych je zahladil; * a vyleji na 10
dům Davidův a na obyvatele jerusalemské Ducha milosti a pokorných proseb; i obrátí zřetel ke mně, kteréhož jsou bodli, a kvíliti budou nad ním jako kvílením nad jednorozeným, hořce pravím plakati budou nad ním, jako hořce plačí nad prvorozeným. * V ten 11
den bude veliké kvílení v Jerusalemě jako kvílení v Adadremmoně na poli Mageddon.
* Nebo kvíliti bude země, každá čeleď ob- 12
zvláštně, čeleď domu Davidova obzvláštně a ženy jejich obzvláštně; čeleď domu Natanova obzvláštně a ženy jejich obzvláštně; * čeleď 13
domu Leviova obzvláštně a ženy jejich obzvláštně; čeleď Semejova obzvláštně a ženy jejich obzvláštně; * a tak všecky čeledi jiné, 14
každá čeleď obzvláštně a ženy jejich obzvláštně.

Hlava 13.

II. Vzdělání věřících koná Pán dáním milosti své a odvrácením věcí škodných, jakož jsou a) cizí učení, kteréž tak vypoví, že i rodičové dítkám pro ně po vůli nebudou, i sami zlí vůdcové napraveni jsouce za ně se styděti budou a k sprostné živnosti se obrátíce nad ním se obveselí, a b) hříchové. Ty Pán 1) skrze ubití Pastýře našeho sňal a 2) při lidech kajících skrze kříž čistí.

V ten den bude studnice otevřená domu Davidovu a obyvatelům jerusalemským k ob-
2 mytí hříchu a nečistoty. * Stane se také v ten den, praví Hospodin zástupův, že vyhladím jmena modl ze země, tak že nebudou připomínány více; nýbrž také i ty proroky a du-

---

zrádci budou a s nepřátely se srotí; pročež spolu s nimi pomsty hrozné boží okusiti musejí. — *budou*, H. bude.

3. *přetěžký*, H. těžkosti. — *zdvíhati*, H. obtěžovati se. — *velmi* etc., H. pořezáním se pořeží.

5. *Mámeť*, H. mámť sílu. — *svém*, H. jejich.

6. *ohni*, H. ohniště ohně. — *hořící*, H. ohně. — *ostojí*, H. osedí. — *svém*, t. tu kdež prvé jest.

7. *prvé*, t. i jiná města, městečka nehražená a vsi, na něž se nepřátelé prvé než na Jerusalem oboří, zachová; a to proto, aby se nemohli honositi spravedlivě ti, jenž z rodu Davidova byli, ani jiní obyvatelé města Jerusalema, jimž všechněm zdálo se, že jsou ozdobou a pevností toho království judského. J. zachová Hospodin stánky judské (jako) na počátku, t. jakož někdy tam na poušti Pán Bůh otce předivně opatroval, tak že ačkoli měst hrazených neměli, avšak před nepřátely bezpečni byli; tak také i tuto Judské, ačkoli vší pomoci lidské zbaveni jsou a nějakých zdí, bašt, bran, valů nemají, však jich svou ochranou neopustí.

8. *chrániti*: štítem bude. — *nejnestatečnější*, J. nemocný, H. padlý.

10. *proseb*, t. vzbudím v srdcích lidských skrze Ducha svého pravou milostí své čitelnost, kteréž také i žádostivě s úpěním, želením, litováním dřevních svých hříchů hledati budou; což se s nemalé částky splnilo při seslání Ducha svatého. Skut. 2, 37. i podnes ještě plní. — *kvíliti budou:* Že jsou ho totiž hříchy svými popouzeli a k tomu, aby i umříti za ně musil, přivedli. — *prvorozeným.* Podobně viz Amos 8, 10.

11. *Mageddon*, t. když byl Josiáš judský pobožný král poražen od krále egyptského; jehož smrti Židé každý rok památku činívali (viz II. Par. 35, 24. etc.), čehož dotýká i Jeremiáš v Pláči 4, 20.

12. *každá* etc., H. čeledi, čeledi; tak níž ve verši 14. — *obzvláštně*: jakoby řekl prorok: Nebude to kvílení nějaké neopravdové, jakéž bývá, když jedni druhé vidouce plakati, sami se také v kvílení vydávají; ale jeden každý obzvláštně jsa svých vlastních hříchů, jimiž Boha hněval, čitelen, nad nimi naříkati a plakati bude. — *Natonova*, t. syna Davidova (II. Král. 5, 14.), na jehož potomky, když rod Šalomounův vyhynul, království judské bylo přenešeno; viz I. Par. 3, 17.

2. *vyhladím*, H. vytnu. — *modl*, H. trapidel. Viz Žal. 105, 36., Isai. 44, 9. — *nečistoty*, t. učení nečisté, kteréž nečistý duch ďábel v mysl svých nástrojů vkládá, aby jsouce sami svedeni a nečistí,

3 cha nečistoty vyprázdním ze země. * I stane
se, prorokoval-liby někdo více, že jemu řek-
nou otec jeho a matka jeho, kteříž jej zplo-
dili: Nebudeš živ, protože jsi lež mluvil
v jméně Hospodinově. I probodnou jej otec
jeho a matka jeho, kteříž jej zplodili, že
4 prorokoval. * A tak stane se v ten den, že
se budou styděti proroci ti, každý za vidění
své, kdyžby prorokovali, aniž oblekou sukně
5 ze srstí, aby klamali; * ale dí každý z nich:
Nejsem prorok, ale muž, kterýž rolí dělá; ne-
bo mne učil tomu člověk od dětinství mého.
6 * A dí-li kdo k němu: Jaké to máš rány na
rukou svých? I odpoví: Jsou ty, jimiž jsem
zbit v domě těch, jenž mne milují. * Ó meči, 7
procit na pastýře mého a na muže bližního
mého, praví Hospodin zástupův, bij pastýře,
a rozprchnou se ovce; ale obrátím zase ruku
svou k maličkým. * Nebo stane se po vší 8
zemi této, praví Hospodin, že dvě částky lidí
vyhlazeny budou v ní a zemrou, a třetí toliko
v ní zanechána bude; * a i tu třetí částku 9
uvedu do ohně a přeženu je, jako se přehání
stříbro, a zkušuji je, jako zkušováno bývá
zlato; z těch každý vzývati bude jmeno mé,
a já vyslyším jej, dím: Lid můj jest; a on
dí: Hospodin jest Bůh můj.

Hlava 14.

Co pak činí Pán nekajícím? Obydlí jejich i je vyvrací, odkudž žádné škody věřící nevezmou pro Pána svého ochranu. Odkudž to půjde, že 1) věřící v čas hněvu Páně bezpečně všemu zlému ujdou; 2) v takových rozmíškách i darem i Pánem i obydlím opatřeni budou (nebo nepřátel od Boha a lidu jeho i s jejich sílou těžká rána bude); kamžby se i odjinud národové (sic jináč v prokletiby přišli) s veselím a mnohou štědrostí scházeli.

Ai den Hospodinův přichází a rozděleny
2 budou kořisti tvé u prostřed tebe. * Nebo
shromáždím všecky národy proti Jerusalemu
k boji, i bude dobyto město a domové zlou-
peni a ženy zhanobeny budou, a když vyjde
díl města v zajetí, ostatek lidu nebude vy-
3 hlazen z města. * Nebo Hospodin vytáhna
bude bojovati proti těm národům, jako kte-
rého dne bojoval v potýkání. * I stanou nohy 4
jeho v ten den na hoře Olivetské, jenž jest
na proti Jerusalemu od východu, a roztrhne
se hora Olivetská na poly k východu a k zá-
padu, tak že bude údolí velmi veliké, a odstoupí
díl té hory na půlnoc a díl její na poledne.
* I budete utíkati před tím údolím hor; nebo do- 5
sáhne údolí hor, až k Azelu, budete pravím utí-

---

jiné svozovali a zanečišťovali. — *vyprázdním*, H. učiním pominouti.

3. *někdo*, H. muž. — *matka* etc., t. podlé onoho práva Bohem vydaného (Deut. 13, 8.), podlé něhož, když se dotýká cti a slávy boží, ani ve krvi nejbližší jedni na druhých hříchův přehlídati nemají.

4. *každý*, H. muž. — *ze srstí*, t. jakéhož oděvu obyčej měli užívati někteří proroci a církve služebníci, čehož příklad i na svatém Janu Křtiteli, Mat. 3, 4.

5. *kterýž* etc., oráč, sedlák. — *člověk*, J. vlastně Adam. — *dětinství*. Jakoby řekl: Proroci lživí na znamení svatého pokání proroctví, k němuž zřízeně povoláni nebyli, na straně zanechajíce a dobrovolně se přiznajíce, že k tomu spůsobní a hodní nejsou (jakožto ti, kteříž ani od Boha toho neměli, ani při těch, od nichž k tomu potřebných darů nabyti mohli, nebývali), vezmou před sebe jiný nějaký obchod a živnost poctivou, a odtud netoliko sami sebe živiti, ale i bližním svým v nouzi jejich pomáhati budou.

6. *Jaké* etc., H. co rány ty mezi rukama tvýma. — *milují:* jakoby řekl: Netoliko toho těžce neponese a reptati proto nebude, že první důstojnosti jest zbaven a dosti přísně potrestán; ale ještě za zvláštní a milé přátely ty míti bude, kteříž jemu posloužili k tomu trestání, aby bludy opustě k pravdě přistoupil a jí se přidržel; a tak z místa toho rozumí se, že ona slova: Nebudeš živ a probodnou jej (v. 3.) vznějí o neustupném a zarputilém, kterýž zdravým učením jsa přemožen a jako proklán, od svého však předsevzetí přestati by nechtěl.

8. *vyhlazeny*, H. vytaty. — *v ní*. Jakoby řekl: Ten národ židovský ze země jejich rozptýlím, vypléním, aby jich jen malá nějaká hrstka ve světě zůstávala, jakž se to podnes vidí; což jim i Kristus předpověditi ráčil (Mat. 24, 9., apoštol toho skutečnou pravdu též osvědčuje I. Tess. 2, 14., II. Tess. 1, 6.). A to pro nevděčnost a nevážnost Syna božího a jeho církve sužování; čímž na rozprchnutí jako ovce a na rozptýlení počátečně přivedena (Skut. 8, 1.). A neníť tomu konce i podnes. Avšak jakouž pohrůžku i pomstu měli tito, mají touž i jiní jim podobní (Zjev. hl. 8, též 9.) — *zemrou*: zdechnou.

9. *každý*, H. ten.

1. *tvé*, t. ó zemi judská a Jerusaleme.

2. *shromáždím:* sberu. — *lidu*, t. třetí částka lidu, o němž výš 13, 8. — *vyhlazen*, H. vytat.

4. *Olivetská*, H. oliv. — *napoly*, H. z polovice své. — *díl*, H. polovice, tak hned. — *poledne*, t. tak Bůh mocný, důstojný a hrozný ve svých skutcích, jako viditelně a smyslům pochopitelně, jakoby nějaký vůdce na hoře stál a svým vojákům, coby chtěl činěno míti rozkazoval, se ukáže, tak že se bude zdáti, že i ta země se otvírá a nepřátely jeho požírá

5. *Azel*. Tak smyslí někteří, že byla částka města Jerusalema nejprvnější a nejbezpečnější proti útokům nepřátel, kterouž Josef (lib. 6. bell. Jud.

kati, jako jste utíkali před země třesením za
dnův Oziáše krále judského, když přijde
Hospodin Bůh můj a všickni svatí s ním.
6 I stane se v ten den, že nebude světla
7 drahého, ani tmy husté; * a tak bude den
jeden, kterýž jest znám Hospodinu, aniž bude
den, ani noc; avšak stane se, že v čas ve-
8 čeře bude světlo. * Stane se také v ten den,
že vycházeti budou vody živé z Jerusalema,
díl jich k moři východnímu a díl jich k moři
nejdalšímu, což v létě i v zimě trvati bude.
9 * A bude Hospodin králem nade vší zemí;
v ten den bude Hospodin jediný a jméno jeho
10 jedno, * a učiněna bude všecka tato země
jako rovina od Gaby až k Remmonu na po-
lední straně Jerusalema, a město vyvýšeno
jsouc státi bude na místě svém od brány
Beniaminovy až k místu brány první a až
k bráně úhlové, a od věže Hananeelovy až
11 k lisici královské; * a budou bydliti v něm,
a nebude dáno více v prokletí; město Jeru-
12 salem zajisté bezpečně seděti bude. * Tato
pak bude rána, kterouž raní Hospodin vše-
cky národy, kteříž by bojovali proti Jerusa-
lemu: usuší tělo jednoho každého, a to ještě
stojícího na nohou svých, a oči jednoho ka-
ždého usvadnou v děrách svých a jazyk je-
13 dnoho každého usvadne v ústech jejich. * I
stane se v ten den, že bude znepokojení Ho-
spodinovo veliké mezi nimi, tak že uchopí jeden
druhého ruku, a vztažena bude ruka jednoho
na ruku druhého. * Také i ty Judo bojovati 14
budeš v Jerusalemě, a shromážděno bude
zboží všech národův vůkol, zlato a stříbro i
roucha velmi mnohá. * Podobná bude rána 15
koní, mezků, velbloudů a oslů i všech hovad,
kteráž budou v tom ležení, podobná ráně té.
* I stane se, že kdožkoli pozůstane ze všech 16
národův, kteřížby přitáhli proti Jerusalemu,
přicházeti budou z rok do roka klanět se
králi Hospodinu zástupův a slavit slavnost
stánkův. * I stane se, jestliže kdo z čeledi 17
země nebude přicházeti do Jerusaléma kla-
nět se králi Hospodinu zástupův, že nebude
na ně pršeti déšť; * a jestliže čeled egyptská 18
nevstoupí, ani přijde, ačkoli na ně neprší vá
déšť, přijde však táž rána, kterouž raní Ho-
spodin jiné národy, kteřížby nepřicházeli k sla-
vení slavnosti stánkův. * Toť bude pokuta 19
pro hřích Egyptských a pokuta pro hřích všech
národův, kteřížby nechodili k slavení slavno-
sti stánkův. * V ten den bude napsáno na 20
zvoncích koňských: Svatost Hospodinu; a
bude hrncův v domě Hospodinově jako číší
před oltářem; * nýbrž bude všeliký hrnec 21
v Jerusalemě a v Judstvě svatost Hospodinu
zástupův, a přicházejíce všickni, kteříž obě-
tovati mají, budou je bráti a vařiti v nich;
aniž bude Kananejský více v domě Hospo-
dina zástupův v ten den.

---

c. 6.) Bezeta nazývá. — *svatí*, t. andělé, viz Dan. 4, 10. — *s ním*, s tebou, t. ó Bože.

6. *světla* etc., H. světla drahostí a hustostí.

8. *živé*, H. života.

9. *jedno*. Jakoby řekl: Již více té mrzuté a ohyzdné modle Moloch sloužiti nebudou, ale pravého Melecha krále a Pána Boha všemohoucího ctíti, k němu samému se utíkati a jeho jméno jediné v potřebách svých vzývati budou.

10. *učiněna*, H. navrátí se. — *Remmonu*, t. od jednoho pomezí do druhého. — *státi*, H. seděti. — *královské*. Mluví tu prorok podlé spůsobu položení města Jerusalema, o němž jest jisté, že horami otočeno bylo (Zjev. 124, 2.). Míní pak to, že nic nebude moci překaziti, aby Jerusalem se všemi svými branami, věžemi zase vzdělán býti neměl; nýbrž i ty hory jako ustoupiti a s zemí srovnány býti musejí, aby to město vystaveno bylo a slávou svou všecko převyšovalo. Což vše ne tak dalece tělesně na onen Jerusalem, ale více na církev všecku slyšáno býti má; proti níž jako hory nějaké rozličná pokušení ďábel vzbuzuje, aby vzdělávána, rozšiřována nebyla, průchodu žádného neměla, překážky veliké činí, a těmi horami ji přikvačiti usiluje, tak že někdy z těch i oněch léček jeho církev sotva vyjíti a nohu vytáhnouti může. A však slibuje tuto Duch Páně to, že Pán Bůh mocí svou všecky ty překážky, byť jakkoli veliké byly, s cesty složí, z nesnadného snadné učiní, z příkrých hor roviny, to jest volnost spůsobí, tak aby předse církev z těch hor vynikla, nad nimi zvítězila, proti vší vůli ďáblově se rozmohla a rozšířila, všemu světu známa jsouc těmi horami zasypána a utlačena nebyla.

11. *v něm*, t. v městě Jerusalemě.

12. *jednoho*, H. jeho. — *nohou*, t. velmi rychle a jako v okamžení.

13. *jeden* etc., H. muž ruku bližního svého a vstoupí ruka jeho na ruku bližního svého. Jakoby řekl: sami sebe vespolek hubiti a mordovati budou.

14. *shromážděno*, J. sebráno vojsko.

15. *ráně té*, t. kteráž měla býti na lidech, o nichž mluví od verše 12.

16. *přicházeti*, H. vstupovati, tak níž.

17. *déšť*, t. budou zlořečení.

18. *přijde*, H. bude. — *stánkův*, t. ačkoli zemi jich Nil bez deště svlažuje (Deut. 11, 10.), však rovně touž úrodou Bůh trestati je může a bude, jakouž přináší v jiných krajinách sucho a deště nedostatek.

19. *Egyptských*, H. Egypta.

20. *zvoncích*, J. uzdách. — *oltářem*, t. všelijakým spůsobem náboženství pravé vzdělávati budou, tak že nastala-liby toho jaká potřeba, i ty věci, jichž k domácím svým potřebám užívali, buď k ozdobě koňské zvonce aneb i nádobí kuchyňská mosazná k službám božím je oddávati a posvěcovati ze zvláštní horlivosti budou.

21. *svatost*, t. posvěcený, jako i v předcházejícím verši. — *Kananejský*, (J. kupec), t. lidé bezbožní a nekající, jenž k církvi svaté nepřináleží a údové její nejsou. Podobně Isai. 55, 8., Joel. 3, 17.

Proroctví Malachiáše proroka.

Prorok tento v svém proroctví domlouvaje se na lid judský a zvláště na kněží pro nepravost a neupřímost při čisté službě a poctě boží ukazuje, že Bůh sám skrze povolání pohanův k evangeliu svatému to k nápravě dokonalé přivede a kněžstvo to levitské zavrže. Zatím pro lehkomyslnost při manželství, snubování se s nevěrnými, mnohých sobě brání a opět jich propouštění, pro posměchův Bohu činění, svatokrádež a rouhavou všech vůbec zarytost, je zuřivě tresce; k tomu přidávaje sliby boží pro pobožné a pohrůžky pro bezbožné, všechněch ku pokání a k víře v Krista Pána, kterýž přijíti měl, napomíná.

Hlava 1.

Prorok jmenem božím lid obviňuje a napomíná. — Obviňuje proto, že 1) pohrdá láskou boží a 2) zanedbává cti na Boha příslušné. A) Lásky boží lid znáti nechce, ježto jej Bůh sobě vyvolil (pominuv Idumejských, kterýmž ani nyní odpustiti nechce) a ještě k vděčnosti zůve. B) Zanedbával lid cti na Boha přislušející, obzvláštně pak kněží. Kněží zajisté oběti zlehčovali (ježtoby toho špatné kníže netrpělo, nad to Bůh) svého zisku hledajíce. Pročež Pán 1) hrozí přenesením milosti své na jiný národ, 2) poráží jejich výmluvy při svatých pracech 3) a zlořečí jim.

Břímě slova
Hospodinova
proti Israelovi
skrze Mala-
2 chiáše.* Miluji
vás, praví Ho-
spodin; vy pak
říkáte: V čem
nás miluješ?
zdaliž Esau
nebyl bratr
Jakobův, pra-
ví Hospodin,
avšak jsem miloval Jakoba;
3 * Esaue pak měl jsem v ne-
návisti; protož zanechal jsem hor
jeho pustých a dědictví jeho dal
4 jsem drakům na poušti. * Že pak
praví idumejská země: Takť jest,
ochuzeniť jsme, ale navrátíme se
zase a vystavíme místa pustá. Takto praví
Hospodin zástupův: Oni nechť staví, a já
budu bořiti, a budou je nazývati pomezím
bezbožnosti a lidem, na nějž hněviv bude
Hospodin až na věky. * Což oči vaše uzří 5
a vy díte: Veleben buď Hospodin po pomezích
israelských. * Syn ctí otce a služebník pána 6
svého; protož jestližeť jsem já Otec váš, kdež
jest čest má? a jestliže jsem Pán, kde jest
bázeň má? Vám to mluví Hospodin zástu-
pův, ó kněží, kteříž sobě zlehčujete jmeno
mé; avšak říkáte: V čem zlehčujeme jmeno
tvé? * Kteříž přinášejíce na oltář můj obět 7
poskvrněnou říkáte: Čím jsme tě poskvrnili?
Tím, když říkáte: Stůl Hospodinův v pohrdání
jest. * Nebo když přivodíte dobytče slepé 8
k obětování, což to není nic zlého? a když
přivodíte chromé aneb nemocné, což to není
nic zlého? Daruj je medle knížeti svému,
zalíbíš-li mu se tím a přijme-li tvář tvou,
praví Hospodin zástupův. * A protož nyní 9
kořtež se tváři Boha silného, aby nám mi-
lost učinil. Zdaliž nejste vy u příčině hněvu
jeho? Přijme-liž z vás čí obličej? praví Ho-
spodin zástupův. * Anobrž kdo jest mezi vá- 10
mi, aby zavřel dvéře darmo aneb zapálil oheň
na oltáři mém darmo? Nemámť ve vás žádné
líbosti, praví Hospodin zástupův, a oběti ne-

---

1. *Břímě.* Viz Zach. 9, 1. — *skrze*, H. skrze ruku Malachiáše, t. proroka nejposlednějšího z těch, jenž za starého zákona prorokovali.

2. *Jakoba.* Jakoby řekl Pán Bůh: To můžete míti za veliký důvod mého vás milování, že beze vší vaší zásluhy, z pouhé milosti své vyvolil jsem vás, jenž jste rodina Jakobova; ježto ač Esau byl vlastní bratr Jakobův, avšak jsem jemu a potomkům jeho takové milosti neučinil; zle tedy mi se odplacujete, že milosti mé k sobě znáti a zákona mého poslouchati nechcete. Podobně Mojžíš lidu israelskému na vyvolení z pouhé milosti boží ukazuje (Deut. 4, 37.) a apoštol Řím. 9, 13.

3. *zanechal* etc., H. položil hory jeho pustinou.

11 přijmu z ruky vaší. * Nebo od východu slunce
až na západ jeho veliké bude jmeno mé mezi
národy, a na všelikém místě kadení přiná-
šíno bude jmenu mému a obět čistá; veliké
zajisté jmeno mé bude mezi národy, praví
12 Hospodin zástupův. * Ačkoli vy poskvrňujete
je, když říkáte: Stůl Hospodinův v pohrdání
jest, a což kladeno bývá na něj, jest cha-
13 trný pokrm. * Říkáte také: Ai jak mnoho
práce, ježto byste to zdmýchnouti mohli, praví
Hospodin zástupův; nebo přinášíte to, což
jest vydřeno a chromé i nemocné, přinášejíce
dar, to-liž mám přijímati z ruky vaší, praví
Hospodin. * Anobrž zlořečený jest člověk lsti- 14
vý, kterýž maje v svém stádě samce, činí
slib a obětuje Pánu to, což jest churavého;
nebo král veliký já jsem, praví Hospodin zá-
stupův, a jmeno mé jest hrozné mezi národy.

Hlava 2.

(Pán kněžím zlořečí) a to, aby se jim ve všem zle vedlo; poněvadž a) od smlouvy s Bohem učiněné upustili, b) pobožnost předků svých sobě k následování příslušející zošklivili s nemalým lidu zavedením. Lid také zanedbával boží cti I. protržením nařízení manželstva svatého. Pročež se Bůh ohlašuje, že a) neodpustí jako prvé, b) neupustí od nařízení svého a c) nepovolí nešlechetnosti; II. pokládáním Boha za zástupce nepravosti.

A tak nyní k vám přikázaní toto vzta-
2 huje se, ó kněží. * Neuposlechnete-li a ne-
složíte-li toho v srdci svém, abyste dali slávu
jmenu mému, praví Hospodin zástupův, za-
jisté že pošli na vás zlořečenství a zlořečiti
budu požehnáním vašim, anobrž již jsem zlo-
řečil každému z nich; nebo jste nikoli neslo-
žili toho v srdci. * Ai já pokazím vám to, 3
což nasejete, a vkydnu lejno na tváře vaše,
lejno pravím obětí vašich, tak že vás zachvátí
k sobě. * Nebo víte, že jsem poslal k vám 4
přikázaní to, aby byla stálá smlouva s Levi,
praví Hospodin zástupův, * a že smlouva má 5
s ním byla život a pokoj, a dal jsem jemu

---

4. *místa* etc., H. pustiny. — *nechť* etc.: stavěti budou. — *nazývati*, t. lidé.
5. *po pomezích*, H. od nad pomezí.
6. *pána*, H. pány své. — *Pán*, H. Páni.
7. *obět*, H. chléb. — *poskvrněnou*, t. zákonem zamezenou, jakž v. 8. ukazuje, viz Lev. 22, 20. i v dalších, Deut. 15, 21. — *v pohrdání*, t. za to máte, že není potřebí tak draze sobě vážiti božích služeb, aby měly na výbor oběti obětovány býti, protož jich lecjaks odbýváte.
8. *zalíbíš-li* etc., t. zalíbí-li mu se v tobě.
9. *nám* etc. Zvláštní pokory svatý prorok dokazuje tím slovíčkem, že slouže jiným ku pokání sám se z počtu hříšných nevyjímá, tak Isai. 59, 12., I. Jan. 2, 1. — *Zdaliž* etc., H. z ruky vaší jest to. — *obličej*, t. zůstanete-li v té ošemetnosti a nenapravíte. Jakoby řekl: Nikoli nepřijme, nikoli jemu služby vaše příjemné nebudou, leč pokání činiti budete; o čemž počátek verše.
10. *dvéře*, t. chrámové. Jakoby řekl: Nic nečiníte z milosti, ale ve všem toliko svých věcí hledáte. J. na ten rozum: Ani ta nejmenší služba v domě mém není bez odplaty; protož tím aspoň měli byste probuzeni býti k opravdovosti. J. nezavíráte dvéří, t. majíce nad tím stráž držeti, aby nic poskvrněného nebylo do chrámu vnášíno, zanedbáváte toho, a vše, cožkoli vám přijde, přijímáte; daremnáť jest ta vaše služba, lépe tak nechati. — *zapálil*, H. osvěcujete. — *ve vás*, t. kteříž takovou bezbožnost pášete. — *oběti*, H. mincha, tak níž; viz Exod. 29, 41. — *nepřijmu*, H. neoblíbím.
11. *veliké*: slavné. — *národy*. Podlé pohrůžky boží vynesené Deut. 32, 21.
12. *což* etc., H. úroda jeho.
13. *práce*: úsilí, t. stýštěte sobě s boží službou.— *mohli*: jakoby řekl: Nic tak těžkého a nesnadného na sebe vzloženého nemáte, abyste toho velmi snadně vykonati nemohli. Aneb, tak hubené a vyzáblé oběti obětujete, žeby je sdmýchnouti mohl co nějaké peří. — *přijímati*, H. oblíbiti.
14. *lstivý*: šibal, pokrytec. — *to což* etc., H. pokažené. — *veliký* etc. A protož větší vážnosti a cti hodnější nežli kdo z knížat, výš v. 8.
1. *toto*, t. o napravení boží pocty a vystříhání se všelijakých poskvrn, o čemž v předešlé hlavě.
2. *požehnáním*, t. těm věcem, kterýchžbyste z mého požehnání užívali; jako jsou hojná a úrodná léta, pokoj před nepřátely, povětří zdravé, časové pohodlní, a jiné věci k těm podobné. Potom i tomu požehnání zlořečiti budu, kteréžbyste (podlé mého služebníkům věrným poručení Num. 6, 22.) dávali; anobrž kdybyste jen oči pootevříti chtěli, jižbyste netoliko viděli, ale i makati to mohli, že jsem již své zlořečenství na vás i na práce vaše vyléval, když jsem, jakož na vás tak i na lid rozličné pokuty dopouštěl. Odkudž nenesnadně viděti můžete, čeho ode mne, zůstávajíce v hříších, očekávati máte. — *z nich*, t. z těch požehnání, H. jemu.
3. *to což* etc., H. símě. — *vkydnu*: vplištím. — *obětí*, H. slavností.
4. *to*: o němž výš ve verši 1.
5. *potřín byl*. Jakoby řekl Bůh: Aron se syny svými, kteříž byli z pokolení Levi, se vší uctivostí, věrně a upřímě povinnost sobě svěřenou ke mně i k lidu dokonali, a nerci-li aby se měli pyšně zpínati, hodností svou, jako vy činíte, nadýmati, ale k samé o mém jmeně zmínce se děsili a ponižovali; pročež za tím šlo i to, že jsem i já jim smlouvu svou plnil; vy pak na samé posloupnosti se zakládajíce a se strany povinností svých vše na zpět činíce (v. 8.) i mně dali jste příčinu, abych i já vám netoliko smlouvy nedržel, ale místo toho spravedlivě vás trestal; níž v. 9.

to obé pro bázeň; nebo se bál mne, a pro
6 jmeno mé potřín byl; * zákon pravdy byl
v ústech jeho a nepravost nebyla nalezena
ve rtech jeho, v pokoji a upřímosti chodil se
7 mnou a mnohé odvrátil od nepravosti. * Nebo
rtové kněze mají ostříhati umění a na zákon
doptávati se z úst jeho; posel zajisté Hospo-
8 dina zástupův jest; * vy pak sešli jste s ce-
sty, byli jste příčinou mnohým, aby činili
proti zákonu, zrušili jste smlouvu levitskou,
9 praví Hospodin zástupův. * Pročež i já také
vydal jsem vás v potupu a v neváznost vše-
mu lidu, jakož pak ještě vy v ničemž neostří-
háte cest mých a přijímáte osoby v zákoně.
10 Zdaliž není jeden otec všech nás, zdaliž
Bůh jeden nestvořil nás? proč tedy nevěrně
činiti máte jeden druhému a zlehčovati smlouvu
11 otcův našich? * I v tom nevěrně činí Juda,
a ohavnost se děje v Israeli a v Jerusalemě,
že poskvrňuje Juda svatosti Hospodinovy,
kterouž by milovati měl, pojímaje za man-
12 želku dceru boha jiného. * Protož vyplémí Ho-
spodin muže, kterýž činí to, ze stánků Ja-
kobových, bdícího i odpovídajícího i obětu-
jícího dar Hospodinu zástupův. * Již to po 13
druhé činíte, že přikrýváte oltář Hospodinův
slzami, pláčem a křikem; pročež nikoli ne-
patří již více Bůh k daru, aniž přijímá oběti
vzácné z ruky vaší. * Avšak říkáte: Pro 14
kterou příčinu? Protože Hospodin jest svěd-
kem mezi tebou a manželkou mladosti tvé,
kteréž ty nevěrně činíš, ježto ona jest tova-
ryška tvá a manželka smlouvy tvé. * Zdaliž 15
muže a ženu neučinil jedno, ačkoli ještě více
ducha měl; proč pak jedno? aby hledali se-
mene božího; protož ostříhejte ducha svého
a manželce mladosti své každý z vás ať ne-
činí nevěrně. * Protože v nenávisti má pro- 16
pouštění ženy, praví Hospodin Bůh israelský,
a že takový přikrývá ukrutnost pláštěm jeho,
praví Hospodin zástupův. Protož ostříhejte
ducha svého, abyste nečinili nevěrně. * Těžcí 17
jste Hospodinu slovy svými; avšak říkáte:
V čem jsme jemu těžcí? Když říkáte: Každý,
kdož činí zlé, líbí se Hospodinu, a v těch on
líbost má, aneb: Kde jest Bůh soudu?

Hlava 3.

Ale to (t. pokládání Boha za zástupce nepravosti) poráží v církvi svaté Jan Křtitel a po něm Pán chrámu (t. Kristus Ježíš) v soudu prudkém se zachováním svých Bohu a s vyplénění nešlechetných. Pročež za potřebné pokládá býti lidu neskrocenému, aby se obrátil. III. Zadržováním desátku a obětí (t. zanedbával lid boží cti.) Pročež jej Bůh za zlořečeného pokládaje ještě napomíná, aby sobě usmyslili s tou zámluvou, že i hojnost dobrých věcí míti i před zkázou bezpeční s nabytím dobrého jmena u jiných budou. IV. Pomlouváním služeb Bohu od lidí jíti majících, jako neužitečných, ježto to a) věřících jednomyslnost poráží, jichž sobě Bůh draze váží; b) Bůh svým časem ukáže.

Ai já posílám anděla svého, kterýž při-
praví cestu před tváří mou; v tom hned při-
jde do chrámu svého Panovník, kteréhož vy
hledáte, a anděl smlouvy, v němž vy líbost

7. *posel*: anděl.
8. *činili* etc., H. zavadili o zákon.
9. *v potupu* etc., H. potupné a ponížené. — *v zákoně*, t. buďto pro svůj zisk, lakomství, buďto ze zlosti a nenávisti osobné aneb také k vůli a z pochlebenství někomu tak neb jinak učení zákona mého vykládáte a natahujete a převracíte. J. k témuž cíli: Pozdvihujete tváři proti zákonu.
10. *jeden* etc., H. muž bratru svému. — *zlehčovati*, H. poskvrňovati. — *otcův*, t. kterouž Bůh s Abrahamem a jeho potomky učiniti a je k tomu, aby v spravedlnosti a svatosti před ním chodili, zavázati ráčil.
11. *kterouž by*, J. kterouž miloval, t. Bůh. — *jiného*. Nedí prostě cizozemky, ale dotýká i modlářství a služby cizím bohům; jakoby řekl: Spravedlivě náleželo, abyste je v ošklivosti měli pro jejich bohy ohavné, jichž jste se při smlouvě se mnou učiněné odřekli.
12. *vyplémí*, H. vytne. — *bdícího*, J. vzbuzujícího. — *dar*, H. mincha. — *zástupův*, t. žádnému neodpustím, všecky spořádám, pány, poddané, kněží, kteréž hned obětujícími jmenuje, netoliko ty, kteříž se ohavností těch dopouštějí, ale i ty, kteříž k tomu dopomáhají a příčinou bývají.
13. *křikem*, t. dopouštějíce více žen pojímati k prvním řádným manželkám, i jinak nelítostivě s nimi nakládati přivodíce je k tomu, aby ony s úpěním a naříkáním před božím obličejem (při oltářích) svých křivd tožiti musily; ježto služby boží s veselou a utěšenou myslí konány býti měly. Lev. 23, 40., Deut. 12, 12., též 26, 11.
15. *ačkoli* etc., H. ostatek ducha měl. — *hledali*, H. hledalo. — *božího*, t. chtěje tomu a to obmýšleje, aby ctně a řádně lidské pokolení rozmnoženo bylo, aby tak rodina Adamova vlastně mohla slouti símě boží.
17. *líbí*, H. dobrý jest v očích Hospodinových. — *soudu*, t. soudce spravedlivý.
1. *anděla*, t. Jana Křtitele předchůdce Kristova, Mat. 11, 10., Mar. 1, 2., Luk. 1, 17., též 7, 27. — *svého*, do chrámu toho tělesného, kterýž byl v Jerusalemě. Někteří slyší na chrám těla Kristova, protože i on sám tělo své tak nazývá, Jan 2, 19. — *Panovník*, t. Ježíš Kristus. — *hledáte*, t. netoliko pobožní, kteříž jsou mezi vámi, ale i vy bezbožní;

máte; aj přijdeť, praví Hospodin zástupův.
2 * Ale kdo bude moci snésti den příchodu
jeho? a kdo ostojí, když se on ukáže? nebo
on jest jako oheň přehánějícího kovy a jako
3 mýdlo běličů. * Jakož sedí zlatník přeháněje
a přečišťuje stříbro, tak on přečistí syny Levi
a vyčistí je jako zlato a jako stříbro; i bu-
dou Hospodinovi obětujíce oběti v spravedl-
4 nosti. * I zachutná sobě Hospodin obět Ju-
dovu a Jerusalemských jako za dnův prvních
5 a jako za let starodávních. * K vám pak
přikročím s pomstou a budu rychlým svěd-
kem proti kouzelníkům a proti cizoložníkům
a proti křivopřísežníkům, i proti těm, jenž
s útiskem zadržují mzdu nájemníka vdově a
sirotku, a příchozímu křivdu činíce nebojí se
6 mne, praví Hospodin zástupův. * Nebo já
Hospodin neměním se, protož vy synové Ja-
7 kobovi nevzali jste ještě skončení. * Hned
ode dnů otců vašich odešli jste od ustano-
vení mých a neostříhali jste jich. Navraťtež
se ke mně a navrátím se k vám, praví Ho-
spodin zástupův. Ale říkáte: V čembychom
8 se navrátiti měli? * Loupiti-liž má člověk
Boha, že vy loupíte mne? avšak říkáte:
V čem tě loupíme? V desátcích a obětech.
* Naprosto zlořečení jste, protože mne lou- 9
píte, a hned všecken ten národ zlořečený jest.
* Sneste všecky desátky do obilnice, aby 10
byla potrava v domě mém, a zkuste mne
nyní v tom, praví Hospodin zástupův, ne-
zotvírám-liť vám průduchův nebeských a ne-
vyleji-li na vás požehnání, tak že vám stodoly
nepostačí, * a přimluvím pro vás tomu, což 11
sžírá úrody vaše, a nebude vám více kaziti
úrod zemských, aniž vám pochybí viný kmen
na poli vašem, praví Hospodin zástupův. * I 12
budou vás blažiti všickni národové; nebo vy
budete zemí rozkošnou, praví Hospodin zá-
stupův. * Rozmohlať se proti mně slova vaše, 13
praví Hospodin; * avšak říkáte: Což jsme 14
mluvili proti tobě? To říkáte: Daremná jest
věc sloužiti Bohu, a jaký zisk na tom, bude-
me-li ostříhati nařízení jeho a budeme-li cho-
diti zasmušile bojíce se Hospodina zástupův?
* Nýbrž nyní blahoslavíme pyšné; nebo ti, 15
kteříž páší bezbožnost, vzdělávají se, a ti,
kteříž pokoušejí Boha, vysvobozeni bývají.
* Tehdy ti, kteříž se bojí Hospodina, tytýž 16
mluvili jeden k druhému. I pozoroval Hospo-
din a slyšel a psána jest kniha pamětná před
ním pro ty, jenž se bojí Hospodina a myslí

---

avšak ne tím spůsobem a duchem pobožným a pokorným, jakýmž všickni svatí předešlí jeho žádali, ale nezbedně a všetečně na Boha se dobývajíce, jakoby svým zámluvám dosti nečinil; podobně činili Isai. 5, 19., Amos 5, 18. — *smlouvy*, t. tentýž Kristus, jehož i panovníkem jmenuje, v němž Bůh svět smířil s sebou. II. Kor. 5, 19.

2. *kdo* t. z lidí bezbožných; nebo pobožným není nesnesitelná Kristova přítomnost, ale jest i k mnohému potěšení a posilnění. — *přehánějícího*, J. přehánějící.

3. *Levi*, t. pokolení levitské, kteréž sobě Pán Bůh z jiných vybrati ráčil, aby byli kněží jeho. Pod tím pak jedním (jenž bylo jako prvotiny nějaké Bohu posvěcené a oddané) míní prorok i jiná pokolení lidu israelského a všecky věrné a vyvolené boží, jenž jsou národ svatý, královské kněžstvo k obětování duchovních obětí posvěcené (I. Petr 2, 5. 9., Řím. 12, 1., Žid. 13, 15. 16.) a činí zaslíbení, že ačkoli církev lidu toho mnohými hříchy byla zanečištěna (o čemž napřed), však že ji chce sobě vyčistiti. — *Hospodinovi*. Ukazuje tím, že prvé nebyvše vyčištěni, nebyli Hospodinovi, t. jemu milí a vzácní. A tak všickni lidé, dokudž v hříších a nečistotě zůstávají bez pokání.

4. *dnův*, H. věků.

5. *s pomstou*, H. k soudu; jakoby řekl: Poněvadž smíte mi utrhati tím, že bych o to, co se zde děje, péče žádné neměl, ale toliko zdaleka se vám díval, navštívím vás, avšak ne tak jakž byste vy chtěli, abych, t. soud a pomstu za vás nad jinými vykonal, ale vás souditi budu, poněvadž takové věci se při vás nacházejí, kteréž dále vyčítá. Tak odpovídá na jejich rouhání, výš 2, 17. — *rychlým*, t. poněvadž tak o mně smýšlíte, že jsem příliš zpozdilý a váhavý, dokáži toho skutečně, že při tom velice bloudíte. — *útiskem* H. utiskají mzdu. — *nájemníka:* dělníka. — *křivdu* etc., H. převracujíce.

6. *protož:* jakoby řekl: A protož to, co jsem uložil, k cíli svému přivedu, poněvadž se neměním. — *nevzali*, H. nejste dokonáni, t. do konce na nic přivedeni bídami předešlými, ale ještě jste zachováni mou dobrotivostí. Pláč Jer. 3, 22.

7. *měli:* jakoby řekli: Čehož jsme se dopustili aneb kdy se odvrátili od tebe, že se nám navrátiti velíš?

8. *obětech*, viz Nehem. 13, 10.

9. *Naprosto* etc., H. zlořečením zlořečeni jste. — *zlořečený*, t. netoliko vy sami a kněží, ale hned i všecken lid obecný.

10. *obilnice*, H. do domu pokladu. — *nevyleji*, H. nevyprázdním-li.

11. *pro vás*, H. vám. — *vašem*, t. vždycky bude plodistvý.

12. *rozkošnou*, H. kochání.

14. *ostříhati*, H. ostříhání. — *zasmušile*, H. od tváři Hospodina.

15. *pyšné*. Zavírají tím všecky nešlechetníky a nekající lidi. — *vzdělávají*, t. šťastně vzhůru rostou a rozmnožení berou v bohatství a slávě. — *Boha*: tak Žl. 94, 9. — *bývají*, t. prosti všeho zlého.

16. *mluvili*. Jakoby řekl: Pobožní slyšíce taková rouhání hrozná z náramné slepoty a z ďábelského nadšení pocházející, s užasnutím se k výstraze od takových řečí i myšlení, nesměli-li zjevně (čehož se namítá níž 4, 2.), ale tajně sobě s pilností sloužili, v pobožnosti se ustavovali a potěšovali, i k Bohu o pomoc, a aby se jemu toho i zželelo, volali. A takové úpění jejich že daremné nebylo a nebývá i se strany bezbožných i se strany pobožných, dále se o tom mluví. — *jeden* etc., H. muž k bližnímu svému. — *I pozoroval*, J. Nýbrž pozoruje Hospodin a slyší, jakoby to napsané měl v knihách svých; jakoby byla řeč pobožných proti těm útržkám Bohu od bezbožných činěným, ve verši 14 a 15.

17 na jmeno jeho, * o nichž praví Hospodin zá-
stupův: Tiť budou v den, v kterýž já učiním,
mým klénotem, a slituji se nad nimi, jako
se slitovává otec nad synem svým, jenž mu
sloučí. * Tehdy obrátíte se a uzříte rozdíl 18
mezi spravedlivým a bezbožným, mezi tím,
jenž slouží Bohu, a tím, jenž jemu neslouží.

Hlava 4.

(Bůh svým časem ukáže) když bezbožní od ohně jako spáleni budou a pobožní s mnohým vítězstvím ostojí. Napomíná, aby všickni 1) zákona Mojžíšova pilni byli, 2) před příštím Páně Jana Křtitele s vděčností očekávali, nebo skrze něj poslušným chce dáti milost a od vyvrácení zachovati.

Nebo ai den ten přichází, hořící jako
pec, v němž budou všickni pyšní a všickni,
jenž páší bezbožnost, jako strniště; i zažhne
je ten den, jenž přijíti má, praví Hospodin
zástupův, tak že neostaví jim ani kořene,
2 ani ratolesti; * vám pak, kteříž se bojíte
jmena mého, vzejde slunce spravedlnosti, a
zdraví bude na paprslcích jeho; tedy vychá-
zeti budete a porostete jako telata vykrmená
3 * a pošlapáte bezbožné, tak že budou jako
popel pod nohama vašima v den, kterýž já
učiním, praví Hospodin zástupův. * Pamatuj- 4
též na zákon Mojžíše služebníka mého, je-
muž jsem přikázal na Orebě, aby oznámil vše-
mu Israeli ustanovení a soudy mé. * Ai já 5
pošli vám Eliáše proroka, prvé nežli přijde
den Hospodinův veliký a hrozný, * aby obrátil 6
srdce otcův k synům a srdce synův k otcům
jejich, abych přijda neranil země prokletím.

---

17. *klénotem,* t. mým zvláštním lidem. — *otec,* H. muž.
1. *pyšní,* o nichž t. ne bez útržky a rouhání Bohu mluvíte, že jsou blahoslavení (výš 3, 15.), tu uzříte jaký bude cíl jejich a dokonání.
2. *spravedlnosti,* t. Kristus Pán Spasitel církve své, jenž spravedlnosti boží proti bezbožným zastává a vyvolené své spravedlností svou jako nějakými paprslky osvěcuje a je od hříchu jejich ospravedlňuje. — *paprslcích,* H. křídlách. — *budete,* t. vy kteříž nyní utištěni a souženi jsouce jako na světlo nesmíte. — *vykrmená,* H. chleva.
3. *nohama,* H. zpodkem nohou.
4. *Orebě* jinak Sinai, viz Exod. hl. 20.; o hoře Oreb viz Exod. hl. 3 při v. 1, Deut. 5, 2.
5. *pošli,* H. posýlám, viz pravidlo 9. v předmluvě. — *proroka,* t. Jana Křtitele v duchu a v moci Eliášově, jakž vykládá anděl, Luk. 1, 17., i sám Kristus Pán, Matouš 11, 1.
6. *jejich,* t. aby vovolené službou evangelia svatého k víře, ku pokání, k lásce a vůbec k tomu nejstaršímu náboženství přivedl, (jakéž bylo Adamovo, jemuž slibové jsou činěni (Gen. 3, 14.) a jimž on nepochybně věřil, Abrahamovo, kterýž ne jinde než v Kristu své ospravedlnění a potěšení složil (Jan 8, 56.) i jiných svatých, kteříž téhož Krista jako i nyní všickni vyvolení požívali (Kor. 10, 3.), aby tak jejich byla taková víra, jakáž byla svatých předků a jednomyslnost mezi nimi v starém náboženství, láska a svornost svatá.

Knihy Machabejské první.

Tato kniha zdržuje v sobě divné boží řízení a spravování církve staré a tak běh její téměř po čtyřidcet let; v čemž se zavírají jedny věci zarmoucené a druhé utěšené. Zarmoucené jsou náramná soužení lidu božího i v náboženství i podlé vezdejšího života. Utěšené pak předivná boží ochrana a milostí k nim povýšených v tomto světě naklońování, i vítězství jim v boji udílení; kteréžto věci nejvíce dály se za krále Antiocha příjmím Epifana a syna jeho Evpatora, Demetria Sotera, Alexandra Epifana, Demetria Nikanora a Antiocha Sideta.

Hlava 1.

I. Alexander kraluje, po smrti jeho království roztrženo. II. Antioch na království dosedl. III. Těžkosti na Židy přišly 1) od domácích, 2) od Antiocha, 3) od jeho vůdce a) při městě, b) při náboženství. IV. Stále se mají Židé.

stalo se, když po-
razil Alexander, syn
Filipův, Macedon-
ský, kterýž vytáhl
ze země Citim, když
pravím porazil Daria
krále perského a
medského a kralo-
val místo něho, byv
králem prvé v zemi
2 řecké, * že vedl
války mnohé a zdo-
býval pevností a po-
bil krále těch zemí,
3 * a přitáhl až ku krajům země a pobral
kořisti mnohých národův; i utichla země před
4 obličejem jeho. * Tedy povýšilo se a pozdvi-
hlo srdce jeho, a sebral vojsko velmi silné
5 * a opanoval krajiny a národy a království,
6 tak že uvedeni jsou jemu pod plat. * Potom
pak složil se na lůžku a srozuměv, že umře,
7 * povolal služebníků svých nejznamenitějších,
kteříž spolu s ním vychováni byli od mlado-
sti, rozdělil jim království své ještě živ jsa.
8 * A takž kralovav Alexander let dvanácte
9 potom umřel. * Služebníci pak jeho uvázali
se v království, jeden každý podlé místa svého.
* A vstavili na sebe všickni koruny po smrti 10
jeho, i synové jejich po nich po mnohá léta,
a rozmohly se zlé věci na zemi. * I pošel 11
z nich kmen nešlechetný, Antiochus Epifanes,
syn Antiocha krále, kterýž byl v zástavě
v Římě, a kraloval léta stého třidcátého
sedmého království řeckého. * V těch dnech 12
pošli z Israele synové nešlechetní, kteříž na-
mluvili mnohé řkouce: Pojďme a učiňme
smlouvu s národy, kteříž jsou vůkol nás; nebo
jakž jsme se oddělili od nich, přišly na nás
zlé věci mnohé. * Kterážto řeč za dobrou 13
usouzena jest od nich; * pročež s chutí vy- 14
pravili se někteří z lidu a jeli ku králi, kte-
rýžto dal jim moc spravovati se řády pohan-
skými. * I vzdělali školu v Jerusalemě podlé 15
nařízení pohanův. * A vzdělavše sobě neob- 16
řízky odstoupili od smlouvy svaté a spřáhše
se s pohany vydali se na to, aby činili, což
zlého jest. * Když pak utvrzeno bylo krá- 17
lovství Antiochovo, umínil vzíti království
egyptské, aby kraloval nade dvěma králov-
stvíma. * Protož vtrhl do Egypta se zástu- 18
pem velikým, s vozy a se slony a s jízdou a
bárkou velikou. * A vedl válku proti Ptole- 19
meovi králi egyptskému, v nížto Ptolemeus
obrátiv se před obličejem jeho utíkal, a pa-
dlo zraněných mnoho, * i vzata jsou města 20
hrazená v zemi egyptské, a pobral Antioch

2. *těch* etc., Ř. té země.
3. *mnohých*, Ř. množství.
7. *nejznamenitějších*, Ř. slavných.
11. *řeckého*, t. od začetí té samovlády řecké, viz Dan. 7. hl. při konci, též 11. při konci.
12. *přišly* etc., Ř. nalezly nás.

13. *od nich*, Ř. v očích jejich.
14. *spravovati*, Ř. činiti spravedlnost pohanův.
16. *vydali*, Ř. prodáni jsou.
17. *utvrzeno* etc., Ř. připraveno před Antiochem. — *umínil*, Ř. zachtělo se jemu kralovati v Egyptě.

21 kořisti země egyptské. * Potom navrátiv se
Antioch po dobytí Egypta stého čtyřidcátého
22 třetího léta přitáhl na Israele * a na Jeru-
23 salem se zástupem velikým. * A všed do
svatyně z pychu vzal oltář zlatý a svícen
třpytící se se vším nádobím jeho, i stůl obětí
předložení, i číše i okřiny i medenice zlaté,
též oponu a koruny a ozdobu zlatou, kteráž
24 byla v čele chrámu; * a tak obloupaje ze
všeho stříbro i zlato pobral i nádoby drahé;
nad to pobral i poklady skryté, kteréžkoli
nalezl, a pobera všecko táhl do země své,
25 * a zpáchaje mord ještě mluvil velmi pyšně.
26 * Protož byl zámutek v Israeli veliký po vše-
27 likém místě jejich. * Nebo úpěla knížata i
starší, panny pak a mládenci mdleli, a krása
28 žen proměnila se. * Každý ženich dal se
v naříkání, a ta, kteráž seděla v pokojíku že-
29 nicha svého, byla v zámutku, * ano i ta ze-
mě třásla se příčinou těch, kteříž bydleli na
ní, a všecken dům Jakobův oblekl se v smutek.
30 Po dvou pak letech pořád zběhlých po-
slal král správce úředníka nad berní do měst
judských, kterýžto přijel do Jerusalema se
31 zástupem velikým * a mluvil k nim slovy po-
32 kojnými lstivě; když pak uvěřili jemu, * tedy
vpadl do města vnáhle a porazil je ranou
33 velikou a zhubil lidu množství z Israele * a
pobrav kořisti z města vypálil je ohněm a
34 pobořil domy jeho i zdi jeho vůkol; * ženy
pak zajímali i děti, a v dobytek se dědičně
35 uvázali. * Potom obehnali město Davidovo
zdí velikou a pevnou, věžemi ohraženými, a
36 měli je místo hradu; * a osadivše tam národ
hříšný, muže nepravé, kteříž se ssílili v něm.
Složili tu zbroj i špíži, a shromáždivše ko-
37 řisti Jerusalemských * složili je tam. I byli
38 velikým osidlem, * byli pravím zálohou sva-
tyni, a místo ďábla nejhoršího Israelovi vždy-
39 cky. * Nebo vylévali krev nevinnou okolo
40 svatyně a poskvrňovali jí. * Protož utekli
obyvatelé Jerusalema pro ně, a učiněn jest
obydlím cizozemců, anobrž učiněn jest cizím
rodině své, když děti jeho musily opustiti jej;
* svatyně jeho spustla jako poušť, slavnosti 41
jeho obrátily se v kvílení, soboty jeho v po-
hanění, čest jeho v nic; * jakž veliká byla 42
prvé sláva jeho, tak veliká jest již potupa
jeho a vyvýšenost jeho obrátila se v kvílení.
Když pak rozeslal král po všem krá- 43
lovství svém, aby se všickni sjednotili za je-
den lid a opustili jeden každý zákony své,
* tedy přijali všickni národové vyřčení krá- 44
lovské, * anobrž mnozí i z Israelských oblí- 45
bili sobě náboženství jeho a obětovali mo-
dlám a poskvrnili soboty. * Nebo poslal byl 46
král listy po poslech do Jerusalema i do ji-
ných měst judských, aby se spravovali zá-
kony cizích zemí, * a zapověděli zápaly a 47
obětování a obět mokrou v svatyni. * A po- 48
skvrnili sobot a slavností, * a zprznili sva- 49
tyni i svaté; * a aby nastavěli oltářů a hájů 50
a chrámů modlářských a obětovali svině i
jiná hovada nečistá. * A nechali synů svých 51
neobřezaných, a zohavili duše své všelikou
věcí nečistou a poskvrnili se, tak aby zapo-
mněli na zákon a změnili všecky rady boží;
* kdožby se pak nechoval podlé rozkazu krá- 52
lovského, aby usmrcen byl. * Na ten rozum 53
psal všemu království svému zřídiv ty, kte-
řížby dohlédali ke všemu lidu, * a přikázal 54
městům judským obětovati jednomu jako dru-
hému. * I připojilo se z lidu k nim množství, 55
každý kdož opustil zákon, a činili zlé věci
v té zemi, * příčinou toho jsouce, aby se 56
musili pokrývati Israelští v skrýších, kdež
měli útočiště své. * Patnáctého pak dne mě- 57
síce kaslev a léta stého čtyřidcátého pátého
vzdělali ohavnost zpuštění na oltáři a po mě-
stech judských vůkol vzdělali oltáře; * a ve 58
dveřích domův i po ulicích kadívali, * knihy 59
pak zákona, kterékoli našli, trhajíce pálili
ohněm. * A kdežkoli nalezena byla u koho 60
kniha smlouvy, aneb liboval-li sobě kdo zá-
kon, hned podlé úsudku královského ukrutně
od nich usmrcen byl. * Takť jsou činili na 61
každý měsíc Israelským, kteřížkoli nalezeni
byli v městech. * Pětmecítmého pak dne toho 62

---

23. *třpytící*, Ř. světla. — *v čele*, Ř. podlé obličeje.
24. *drahé*, Ř. žádostivé.
25. *velmi* etc., Ř. pýchu velikou.
28. *dal* etc., Ř. vzal naříkání.
29. *v smutek*, Ř. v hanbu, t. v takové šaty, jimiž zámutek a pohanění své pronášeli.
30. *pořád*, Ř. dnů.
35. *obehnali*, Ř. vydělali.
39. *jí*, Ř. svatyně.
40. *rodině*, Ř. plodům svým.
43. *sjednotili*, Ř. byli.
44. *vyřčení*, Ř. podlé slova.
46. *po poslech*, Ř. v ruce poslů. — *se spravovali* etc.: šli za zákony. — *cizích* etc., Ř. cizími země.
47. *v svatyni*, Ř. ze svatyně.
50. *chrámů*: kaplic.
51. *rady*, Ř. spravedlnosti.
52. *nechoval* etc., Ř. nečinil podlé slova.
53. *Na ten* etc., Ř. podlé všech řečí těch.
54. *jednomu* etc., Ř. podlé města a města.
55. *připojilo*, Ř. shromáždilo.
56. *příčinou* etc., Ř. kladouce Israele do skrýší do každého útočiště jejich.
57. *kaslev*, t. listopadu.
60. *ukrutně*, Ř. sílou jejich.
61. *každý* etc., Ř. měsíc a měsíc.
62. *měsíce*: o němž ve verši 57.

měsíce obětovali na oltáříku, kterýž byl na
63 oltáři; * ženy pak, kteréž obřezovaly děti
64 své, usmrcovali podlé poručení, * a věšeli
nemluvňátka na hrdla jejich a domy jejich
rozchvátali, a ty, kteříž se obřezovali, usmrco-
65 vali. * Ale mnozí v Iraeli ustavili se na tom
a uložili sami v sobě, aby nejedli věcí neči-
stých, a raději volili zemříti, nežliby se zpr-
znili pokrmy * a poskvrnili smlouvy svaté; 66
i zemřeli. * Pročež byl hněv veliký velmi 67
proti Israelovi.

Hlava 2.

Vypravuje o Matatiášovi: I. co činil za zdravého života? 1) Litoval města i chrámu, 2) při poctě boží stále se měl, i horlivě zákona zastával, 3) k výstraze maje Židy v sobotu zmordované, v den sobotní proti nepřátelům bojoval i je porazil; 4) modlářství kazil a čisté náboženství obnovoval. II. Co činil při smrti? 1) k stálosti synům sloužil a to a) předkládáním, jak veliké věci zastávají, b) příkladem některých lidí svatých, c) divnou boží takových lidí ochranou, d) brzkým zahynutím Antiochovým; 2) jiným synům svým Šimona a Judu představil, 3) k jednomyslnosti s jinými ctiteli božími jich napomenul.

V těch dnech povstal Matatiáš syn Ja-
nův, syna Simeonova, kněz ze synů Joari-
bových z Jerusalema, a osadil se v Modinu.
2 * Ten měl synů pět, Jana, kterýž sloul Gad-
3/4 dis, * Simona, kterýž sloul Tasi, * Judu, kte-
5 rýž sloul Machabeus, * Eleazara, kterýž sloul
6 Abaron, a Jonatana, kterýž sloul Apfus. * A
vida rouhání, kteráž se dála v Judstvě a
7 v Jerusalemě, * řekl: Ach nastojte, pročež
jsem se narodil, abych viděti musil potření
lidu svého a potření města svatého a seděti
tu, když ono vydáno jest v ruku nepřátel a
8 svatyně v ruku cizozemců? * Učiněn jest
9 chrám jeho jako muž beze cti. * Nádobí
slavná jeho pobrána a zavezena; pomordo-
vána jsou mečem nepřítele nemluvňátka jeho
10 po ulicích jeho i mládenci jeho; * který ná-
rod neuvázal se dědičně v království a ne-
11 zmocnil se kořistí jeho. * Všecka ozdoba jeho
odjata jest, ze svobodného učiněno jest otro-
12 kem. * Nebo ai svaté věci naše a okrasa
naše a sláva naše v poustku obrácena jest,
13 a poskvrnili těch věcí pohané. * Proč máme
14 déle živi býti? * I roztrhl Matatiáš i synové
jeho roucha svá a zobláčejíce se v žíně kví-
15 lili velice. * Když pak přišli od krále ti, kte-
říž nutili k odstoupení, do města Modin, aby
16 obětovali měšťané, * a mnozí z Israelských
k nim přistoupili; tedy Matatiáš a synové
17 jeho spolu přivedeni jsou. * K nimžto řeč uči-
nili ti, kteříž přišli od krále, a promluvili
k Matatiášovi řkouce: Přední a slavný a ve-
liký jsi v městě tomto a máš hojně synů a
bratří; * protož nyní přistup nejprvé a vy- 18
konej rozkaz královský, jakž vykonali vši-
ckni národové, ano i muži judští, a ti, kte-
říž pozůstaveni jsou v Jerusalemě, a budeš
ty i dům tvůj jedním z přátel královských;
nad to ty i synové tvoji poctěni budete stří-
brem a zlatem a dary mnohými. * Tedy od- 19
pověděl Matatiáš a řekl hlasem velikým: By
všickni národové, kteříž přináležejí k domu
toho království, krále uposlechli, aby odstou-
pili jeden každý od náboženství otců svých
a oblíbili sobě přikázaní jeho; * já však a 20
synové moji a bratři moji choditi budeme
v smlouvě otců svých. * Milostiv buď nám 21
Bůh, abychom neopouštěli zákona a ustano-
vení jeho. * Rozkazu královského neposle- 22
chneme, abychom přestoupiti měli z nábo-
ženství svého na pravo neb na levo. * Když 23
pak přestal mluviti ta slova, přistoupil jeden
žid před očima všechněch, aby obětoval na
oltáři tu v Modinu podlé poručení králov-
ského. * Kteréhožto uzřev Matatiáš tak se 24
rozhorlil, až se třásly ledví jeho, a popudil
se k hněvu podlé úsudku zákona, a přiběhna
zabil jej u oltáře. * Ano i posla toho krá- 25
lovského, kterýž nutil k obětování, zabil v ten
čas a oltář zbořil. * A horlil pro zákon, jakž 26
učinil Fines Zamrovi synu Salomovu; * po- 27
tom zkřikl Matatiáš v městě hlasem velikým
řka: Každý, kdož horlivě miluje zákon a
stojí k smlouvě, nechť vyjde za mnou. * I 28
utekli on i synové jeho na hory a nechali,
cožkoli v tom městě měli. * Tedy odebrali 29

65. *nečistých*, Ř. obecních.
66. *poskvrnili*: zlehčili.
67. *velmi* etc.: tím více zdrážděn nepřítel.
9. *slavná* etc.: slávy jeho zajata.
11. *ze svobodného*, Ř. místo svobodného.
13. *Proč* etc., Ř. co nám více živu býti.
17. *máš* etc., Ř. zpodepřín jsi na syny a bratří.
19. *kteříž* etc., Ř. kteříž v domě (jsou).
22. *Rozkazu*, Ř. řeči.
23. *jeden*, Ř. muž.
24. *popudil*, Ř. vynesl mysl neb hněv.
25. *posla*, Ř. muže.
29. *odebrali se*, Ř. sstoupili mnozí kteříž hledali etc.

se mnozí, kteříž milovali spravedlnost a soud,
30 na poušť, * aby se tam osadili oni i synové
jejich, i ženy jejich s dobytky svými; nebo
31 se rozmohly byly proti nim zlé věci. * Když
pak oznámeno bylo vůdcům královským a
vojskům, kteráž byla v Jerusalemě městě Da-
vidově, žeby odešli muži ti, kteříž zrušili
přikázaní královské, do skrýší na poušť;
32 * tedy pustili se po nich mnozí a postihše
je oblehli je a vedli proti nim válku v den
33 sobotní * a pravili jim: Jižtě toho příliš do-
sti, vyjděte a zachovejte se podlé rozkazu
34 královského, a živi budete. * Kteřížto řekli:
Nevyjdeme, aniž učiníme podlé rozkazu krá-
lovského, abychom poskvrňovati měli dne so-
35 botního; * tedy hned udeřili na ně válkou.
36 * Ale Židé ani neodpovídali jim, ani kame-
ním neházeli na ně, ani nezahradili skrýší
37 svých řkouce: * Zemřeme v sprostnosti své
všickni; svědčiti nám bude nebe i země, že
38 bez rozsouzení hubíte nás. * Takž když po-
vstali proti nim k boji v sobotu, zhynulo jich
s ženami jejich a s dětmi jejich i s dobytkem
39 jejich do tisíce osob. * O čemž zvěděvše Ma-
tatiáš a přátelé jeho kvílili nad nimi velmi
40 velice, * i řekl jeden druhému: Učiníme-li
všickni, jakž tito bratří naši učinili, a ne-
budeme-li bojovati proti těm pohanům o ži-
voty své a o ustanovení svá, jižť nás tudíž
41 vyhladí ze země. * I uradili se v ten den
řkouce: Přitáhl-liby který člověk proti nám
k boji v den sobotní, budeme bojovati proti
němu, abychom nezemřeli všickni, jako ze-
42 mřeli bratří naši v svých skrýších. * Tedy
shromáždilo se k nim množství Assideů udat-
ných a silných z Israele, každý kdož se do-
43 brovolně přidržel zákona, * a všickni, kte-
říž utíkali spolku zlých, připojili se k nim a
44 byli jim místo podpory. * Takž ššikovavše
vojsko porazili hříšníky v hněvě svém a mu-
že nepravé v prchlivosti své, ostatní pak
zutíkali mezi národy, aby zachováni byli.
45 * Matatiáš pak táhl vůkol a přátelé jeho a
46 bořili oltáře * a obřezovali děti neobřezané,
kteréžkoli nalezli v končinách israelských,
47 mocně, * a sháněli se po těch synech pý-
chy; nebo dařilo se to dílo v rukou jejich.

* Takž zase vzali zákon z ruky pohanův a 48
z ruky těch králů a sráželi rohy tomu hří-
šníku. * Když se pak přiblížili dnové Mata- 49
tiášovy smrti, tedy řekl synům svým: Nyní
se zmocnila ta pýcha a trestání a čas pod-
vrácení a hněv prchlivosti; * protož nyní 50
dítky zasazujte se horlivě o zákon a vyna-
ložte duše své pro smlouvu otců vašich;
* pamatujte na skutky otců našich, kteréž 51
činili za věku svého, a dojdete slávy veliké
a jmena věčného. * Zdali není Abraham na- 52
lezen v pokušení věrný? Což počteno jemu
za spravedlnost. * Josef v čas soužení svého 53
ostříhal přikázaní, pročež učiněn pánem Egyp-
ta. * Fines otec náš když velice horlil, vzal 54
smlouvu kněžství věčného. * Josue naplniv 55
rozkaz učiněn soudcem v Israeli. * Kaleb vy- 56
dav svědectví před shromážděním vzal dě-
dictví země. * David pro své milosrdenství 57
dědičně obdržel trůn království věčného.
* Eliáš velice horliv příčinou zákona vzat 58
jest do nebe. * Ananiáš, Azariáš a Misael byvše 59
věřící vysvobozeni jsou z plamene. * Daniel 60
pro svou upřímost vychvácen jest z úst lvů.
* A tak myslí přeběhnouce rodinu po ro- 61
dině naleznete, že všickni, kteříž naději složili
v Bohu, neumdlévají. * Protož řečí muže 62
hříšníka nebojte se; nebo sláva jeho do lejn
a do červů se dostane. * Dnes se povyšuje, 63
ale zítra nebude nalezen; nebo navrátí se
do prachu svého, a přemyšlování jeho za-
hyne. * Protož vy dítky posilňte se a zmu- 64
žile sobě počínejte při zákonu; nebo skrze
něj oslaveni budete. * Ai teď Šimon bratr 65
váš vím že jest muž velmi rozumný, toho
poslouchejte po všecky dny, onť bude vaším
otcem. * Judas pak Machabeus, kterýž jest 66
udatný v síle hned od mladosti své, ten bude
vaším vojevodou, abyste boj vedli za lid.
* A připojíte k sobě všecky činitele zákona, 67
a pomstěte křivdy lidu svého; * odplaťte 68
rovným za rovné těm pohanům a mějte po-
zor na přikázaní zákona. * Tedy požehnav 69
jich přiložen jest k otcům svým. * Umřel 70
pak stého čtyřidcátého léta a pochovali ho
synové jeho v hrobích otců svých v Modině
a kvílili nad ním všickni Israelští velmi velice.

---

31. *vůdcům*, Ř. mužům. — *odešli*, Ř. sstoupili.
33. *Jižtě* etc., Ř. až nyní dosti vyjděte a učiňte podlé slova.
35. *hned* etc., Ř. kvapili na ně válkou.
38. *zhynulo*, Ř. zemřelo. — *osob*, Ř. duší lidských.
39. *velmi*, Ř. až velmi.
40. *jeden*, Ř. muž bližnímu svému. — *životy*, Ř. duše své. — *ustanovení*, Ř. spravedlnosti své.
42. *množství*, Ř. shromáždění. — *Assideů*. Míní ty, kteříž se v těch pokušeních sem i tam rozprchli, aby nebyli nuceni k mrzkostem. Nebo *assid* znamená rozptýlený nebo zahnaný. J. čtou: Judských.

44. *ššikovavše*, Ř. postavivše.
46. *mocně*, Ř. v moci neb síle.
48. *sráželi* etc., Ř. nedali rohu. — *tomu*, t. Antiochovi.
51. *dojdete*, Ř. vezmete.
54. *velice* etc., Ř. horlil horlivost, tak níž.
55. *rozkaz*, Ř. řeč.
61. *v Bohu*, Ř. v něm.
65. *velmi* etc., Ř. muž rady.
66. *boj* etc., Ř. bojovati boj lidu.
67. *křivdy*, Ř. pomsty.
68. *rovným*, Ř. odplatu.
70. *velmi* etc., Ř. kvílením velikým.

Hlava 3.

I. Vychvaluje Judu strany jeho 1) věrnosti a jiných cností, 2) válek, o nichž toto předkládá: a) proti komu bojoval, t. proti Apolloniovi, Seronovi; b) jak se v těch válkách měl? α) vytáhl vstříc nepřátelům, β) svých posilňoval mocí boží, dobrou pří jejich, γ) udatně proti nepřátelům se postavil; c) co z těch bojů jeho pošlo? α) strach na mnohé národy, β) hněv Antiochův. II. Vypisuje o těžkosti na Židy přišlé, 1) od koho? od Antiocha, kterýž sbíral vojska proti nim, Lysiáše na ně poslal, soud proti nim vynesl. 2) Jak se Židé v tom nebezpečenství měli? a) k udatnosti se ponoukali, b) modliteb pilni byli, c) půst drželi, d) zákon boží sobě ctli, e) Bohu se poručivše bojovali.

Tedy povstal Judas, kterýž sloul Ma-
2 chabeus, syn jeho místo něho. * I pomáhali
jemu všickni bratří jeho a všickni, kteřížkoli
přidrželi se otce jeho, takž boj vedli za Israele
3 s veselím. * Ten rozšiřoval slávu lidu svého
a obleka brně jako velikán, a vezma na sebe
nástroje své válečné boje vedl a obhajuje
4 táboru mečem, * a podoben byl lvu v skut-
cích svých a jako lvíče řvoucí k lovení,
5 * sháněl se po nepravých vyšlakovav je, a ty,
6 kteříž bouřili lid jeho, pálil, * tak že chřadli
nepraví bojíce se jeho, a všickni činitelé ne-
pravosti kormoutili se; nebo dařilo se vy-
7 svobozování skrze ruku jeho. * I přivedl k ho-
řekování krále mnohé, ale obveselil Jakoba
skutky svými. Protož až na věčnost památka
8 jeho jest požehnaná. * A táhna po městech
judských plénil bezbožné z nich a odvrátil
9 hněv od Israele, * a slovútný byl až kraj
10 země a shromažďoval ty, kteříž hynuli. * Pro-
čež shromáždil Apollonius národy a ze Samaří
vojsko veliké, aby bojoval proti Israelovi;
11 * ale zvěděv Judas vytáhl jemu vstříc a po-
razil jej, i zabil jej; tedy padlo raněných
12 mnoho, ostatní pak zutíkali; * jejichžto ko-
řisti pobral, ano i meč Apolloniův vzal Ju-
13 das, a bojoval jím po všecky dny. * Uslyšev
pak Seron, vojevoda syrský, že sebral Judas
lid, a církev věřících že má s sebou a ty,
14 kteřížby táhli k boji, * řekl: Dobudu sobě
jmena a oslaven budu v království, když vy-
bojuji Judu a ty, kteříž jsou s ním, i ty,
15 jenž za nic položili rozkaz královský. * Když
pak uložil táhnouti, tedy vytáhlo s ním voj-
sko bezbožných silné na pomoc jemu, aby
16 se pomstili nad syny israelskými. * I přiblí-
žili se až k tomu místu, kudy se jde do Be-
toronu, Judas pak vytáhl vstříc jemu v mále;
* kteřížto vidouce, an vojsko táhne vstříc jim, 17
řekli Judovi: Jak budeme moci, poněvadž
maličko nás jest, bojovati proti množství ta-
kovému silnému, a my mdli jsme nic dnes
nejedše? * Jimžto řekl Judas: Snadnoť jest 18
Bohu zavříti mnohé v rukou nemnohých, aniž
zajisté rozdíl jest u Boha v spomáhání ve
mnoze nebo v mále. * Neboť ne ve množství 19
vojska vítězství v boji záleží, ale s nebe jest
síla. * Oniť táhnou na nás s množstvím bez- 20
práví a nepravosti, aby pohubili nás, i ženy
naše, i dítky naše, a aby zloupili nás; * ale 21
my bojujeme o duše naše a práva naše. * Pro- 22
tož Bůh potře je před obličejem naším; vy
tedy nebojte se jich. * Když pak přestal mlu- 23
viti, udeřil na ně vnáhle; i potřín jest Se-
ron i tábor jeho před obličejem jeho. * A 24
honili je od toho místa, kudyž se chodí do
Beteronu až na roviny; i padlo z nich do osmi
set mužů, ostatní pak utekli do země filistin-
ské. * Tedy počal jíti strach z Judy a z bra- 25
tří jeho, a hrůza na národy, kteříž byli vů-
kol nich. * Tak že se doneslo i krále jmeno 26
jeho, a o bitvách Judových vypravoval každý
národ. * Když pak uslyšel Antioch král řeči 27
ty, rozpálil se hněvem, a poslav sebral vše-
cka vojska království svého, vojsko velmi
silné, * a otevřev pokladnici svou dával službu 28
vojskům svým na rok a poručil jim, aby na
rok hotovi byli ke všelijaké potřebě. * A vida, 29
že ubývá peněz z pokladů a výběrčích té
krajiny málo jest příčinou rozbroje a těž-
kosti, kterouž spůsobil v té zemi zrušiv prá-
va, kteráž bývala ode dnů starodávních, * a 30

1. *něho*, t. otce svého Matatiáše.
2. *boj* etc., Ř. bojovali boj.
3. *boje* etc., Ř. boje postavoval.
6. *chřadli*, Ř. krčili se. — *bojíce se*, Ř. od bázně jeho.
7. *požehnaná*, Ř. ku požehnání.
8. *z nich*, Ř. z něho.
13. *lid*, Ř. sebrání.
16. *až* etc., Ř. až k stupování Betoronských, tak níž v. 24.
18. *u Boha*, Ř. před nebem.
19. *záleží*, Ř. jest.
21. *práva*, Ř. zákony.
22. *Bůh*, Ř. on.
25. *jíti*, Ř. připadati.
26. *se doneslo*, Ř. přiblížilo se až ke králi.
27. *rozpálil*, Ř. rozhněval se prchlivostí.
29. *těžkosti*, Ř. rány. — *starodávních*, Ř. prvních.
30. *štědře*, Ř. štědrou rukou, tak hned. — *převýšil*, Ř. rozhojnil se nad krále.

obávaje se, že nebude míti, coby jednou neb
dvakrát postačilo na náklady a dary, jakéž
byl dal předešle štědře, tak že převýšil krále
31 první štědrostí, * a svíraje se v mysli své velmi,
uložil táhnouti do Persie a bráti berně
z těch krajin a nashromážditi peněz mnoho.
32 * Protož pozůstavil Lysiáše člověka slavného
z rodu královského nad věcmi královskými
od řeky Eufratu až do pomezí egyptského,
33 * kterýžby choval Antiocha syna jeho až do
34 navrácení se jeho; * a dal jemu polovici vojsk
a slony, poručiv jemu o všech věcech, což
chtěl, a o obyvatelích judských a jerusalem-
35 ských, * aby poslal na ně vojsko ku potření
a vyhlazení síly Israelovy i ostatku Jerusalema,
a k vyhlazení památky jejich z tohoto
36 místa, * a aby osadil cizozemce ve všech
končinách jejich a rozlosoval zemi jejich.
37 * Král pak vezma polovici vojsk pozůstalých
vytáhl z Antiochie města království svého,
léta stého čtyřidcátého sedmého a přepraviv
se přes řeku Eufrates projel hořejší krajiny.
38 * Tedy vybral Lysiáš Ptolemea Doryminova
a Nikanora a Gorgiáše, muže mocné z přátel
39 královských, * a poslal s nimi čtyřidceti tisíc
mužů a sedm tisíc jízdných, aby vtrhli do
země judské a zkazili ji podlé rozkazu krá-
40 lovského; * kteřížto táhli se vším vojskem
svým a přitáhše položili se blízko Emmaus
41 v zemi, kteráž jest na rovině. * Uslyševše pak
kupci té krajiny pověst o nich, a nabravše
stříbra a zlata velmi mnoho a služebníkův,
přišli k nim do táboru bráti synů israelských
za služebníky, a připojilo se k nim vojsko
42 syrské a země cizozemců. * Tedy vida Judas
a bratří jeho, že se rozmohly bídy a vojska,
an se kladou v končinách jejich, a zvěděvše
o rozkazích královských, kteréž poručil vykonati
k zahynutí a vyhlazení lidu, řekl je-
43 den každý bližnímu svému: * Přiveďme k nápravě
snížení lidu svého a bojujme příčinou
44 lidu svého a svatyně. * I sebralo se shromáždění,
aby hotovi byli k boji a aby modlíce
se prosili od Boha milosrdenství a slitování.
* (Nebo Jerusalem byl bez obyvatele 45
jako poušť, nebyl kdoby všel do něho neb
vyšel z něho z rodin jeho, svatyně pak potlačena
byla a cizozemci bydleli na hradě,
obydlím byl pohanův, anobrž odjato bylo potěšení
z Jakoba, a přestala píšťalka a harfa.)
* A shromáždivše se přišli do Masfy proti 46
Jerusalemu; nebo místo k modlitbě v Masfě
prvé měli Israelští. * A roztrhše roucha svá 47
a oblekše se do žíní a popel na hlavy své
sypouce postili se v ten den. * Nad to ote- 48
vřeli knihy zákona, kteréž vysliditi chtěli
pohané, aby namalovali na nich podobizny
modl svých. * A přinesše roucha kněžská a 49
prvotiny a desátky, postavili nazarejské, kte-
říž vyplnili dny své. * I volali hlasem k nebi 50
řkouce: Což učiníme s těmito a kam je do-
vedeme? * Poněvadž svatyně tvá potlačena 51
jest a poskvrněna, kněží pak tvoji jsou v zá-
mutku a v snížení. * A ai pohané tito shro- 52
máždili se proti nám, aby nás pohubili. Ty
víš, co smýšlejí proti nám. * Kterakž budeme 53
moci ostáti před obličejem jejich, nepomůžeš-li
ty nám? * I troubili v trouby a volali hla- 54
sem velikým. * Potom ustanovil Judas vůdce 55
nad lidem, tisícníky a setníky a padesátníky
a desátníky, * kteřížto řekli těm, jenž sta- 56
věli domy a zasnoubené měli manželky a
štěpovali vinice, a bázlivým, aby se navrátil
jeden každý do domu svého podlé zákona.
* Takž vytáhlo to vojsko a položilo se u 57
Emmaus na poledne. * Tedy řekl Judas: Pře- 58
paste se a buďte muži udatní a buďte ho-
tovi k jitru, abyste bojovali s pohany těmi,
kteříž se shromáždili proti nám, aby shladili
nás i svatyni naši. * Nebo lépe nám umříti 59
v boji, nežli dívati se na bídy národu našeho
a poskvrnění svatyně. * Avšak jakž jest vůle 60
boží na nebi, nechť tak učiní.

---

36. *cizozemce*, Ř. syny cizozemce.
39. *rozkazu*, Ř. slova.
40. *kteráž*, Ř. rovně.
41. *pověst* etc., Ř. jmeno jejich. — *připojilo*, Ř. připojili.
42. *bídy*: zlé věci.
43. *Přiveďme*, Ř. zase postavme. — *svatyně*, Ř. svatých věcí.
46. *Masfa*: o čemž I. Král. 7, 5.
49. *kněžská*, Ř. kněžství. — *postavili*, Ř. vzbudili. — *nazarejské*: míní takové, o nichž Num. 6, 2.
51. *tvá*, Ř. tvé.
58. *muži* etc., Ř. v syny mocné.

Hlava 4.

Judas I. přemohl a) Gorgiáše a b) Lysiáše; II. nad zpuštěním chrámu s jinými a) žalost měl, b) jej vyčistil, c) potřebami opatřil, d) památku vyčištění jeho ustanovil, e) horu Sion ohradil.

Tedy pojav Gorgiáš pět tisíc mužů a
tisíc jízdy na výbor, vytáhl s tím vojskem
2 nočně, * aby připadna na tábor židovský, po-
razil jej vnáhle; byli pak ti, kteříž byli na
3 hradě, průvodčí jeho. * O čemž uslyšev Judas
vytáhl sám i ti rekové, aby porazili vojsko
4 královské, kteréž bylo v Emmaus, * a to
když ještě vojska porůznu byla od táboru.
5 * I přitáhl Gorgiáš do ležení Judova nočně
a žádného nenalezna hledal jich po horách;
6 nebo řekl: Utíkají ti před námi. * Ale jakž
jen byl den, ukázal se Judas na poli se tře-
mi tisíci mužův, avšak odění ani mečů ne-
7 měli, jakžby chtěli. * Když pak hleděli na
tábor pohanský silný, v brně oblečený, a na
jízdu vůkol něho a na ty vycvičené v boji;
8 * tedy řekl Judas mužům těm, kteříž byli
s ním: Nebojte se množství jich a útoku je-
9 jich nelekejte se; * pamatujte, jak vysvobo-
zeni jsou otcové naši v moři Rudém, když
10 je honil Farao s vojskem. * Protož nyní vo-
lejme k Bohu, zdaliby se chtěl smilovati nad
námi, a rozpomena se na smlouvu otců po-
tříti vojsko toto před obličejem naším dnes;
11 * aby poznali všickni národové, že jest, kdoby
12 vykoupil a vysvobodil Israele. * Tedy po-
zdvihše ti cizozemci očí svých a viděvše je,
13 ani táhnou proti nim, * vytáhli z táboru k boji;
14 i troubili zhůru ti, kteříž byli s Judou. * Když
se pak potýkali, potříni jsou ti pohané a
15 rozběhli se po poli; * zadní pak všickni padli
mečem, kteréž honili až ku Gezeronu a až
na pole idumejské a k Azotu a Jamnii, kdežto
16 padlo jich do tří tisíc mužů. * I navrátil se
17 Judas a vojsko jeho od honění jich, * a řekl
lidu: Nebuďte žádostivi kořistí, nebo nepřítel
18 jest proti nám, * Gorgiáš zajisté s vojskem
jest na této hoře blízko nás, ale postavte se
nyní proti nepřátelům našim a vybojujte je,
19 potom pak beřte kořisti svobodně. * Ty věci
když ještě mluvil Judas, ukázal se jich díl
20 nějaký vynikající z té hory, * kteřížto vidouce,
ani se jejich v utíkání dali, a Židy, ani zapalují
jejich stany (dým zajisté, kterýž vidín byl,
ukazoval, co se stalo); * ty věci pravím vi- 21
douce lekli se velmi; nad to vidouce i voj-
sko Judovo v poli hotové k bitvě * utekli 22
všickni do země cizozemců. * I navrátil se 23
Judas ke kořisti toho táboru a nabral zlata
mnoho a stříbra a hyacintu a šarlatu moř-
ského a zboží velikého. * Potom navrátivše 24
se chválili a dobrořečili Boha, že jest dobrý,
že na věky trvá milosrdenství jeho. * Takž 25
spůsobeno jest vysvobození veliké Israelovi
v ten den. * Kteříž pak koli z cizozemců za- 26
chováni jsou, přijdouce oznámili Lysiášovi
všecky věci, kteréž se zběhly. * Což on usly- 27
šev strnul a smuten byl, že co chtěl nestalo
se to Israelovi, a což poručil jemu král, to
se nezdařilo. * Druhého pak léta sebral Ly- 28
siáš mužů na výbor šedesáte tisíc a pět ti-
síc jízdy, aby vybojoval Jerusalem. * I při- 29
táhli do země idumejské a položili se u Bet-
sury; proti nimž vstříc vytáhl Judas s desíti
tisíci mužů. * A vida vojsko silné modlil se 30
řka: Požehnaný jsi vysvoboditeli israelský,
kterýž jsi potřel útok mocného skrze ruku
služebníka svého Davida a vydal jsi vojsko
cizozemců v ruce Jonatáše syna Saulova a
oděnce jeho; * zavři vojsko toto v ruku lidu 31
svého israelského, ať jsou zahanbeni s mocí
a jízdou svou; * pusť na ně strach a zemdli 32
smělost síly jejich, ať se třesou nad potře-
ním jejich. * Poraz je mečem těch, kteříž tě 33
milují, ať tě chválí všickni písničkami, kte-
říž znají jmeno tvé. * Takž potýkali se jedni 34
s druhými, i padlo z vojska Lysiášova do
pěti tisíc mužů, padli pravím před nimi.
* Vida pak Lysiáš utíkání svého vojska, Ju- 35
dovu pak smělost, a jak hotovi jsou, buď
živi býti, buď umříti udatně, odtáhl do An-
tiochie a sbíral cizí lid; když pak jemu při-
bylo vojska, kteréž sebral, umínil zase s tě-
mi přibytými táhnouti do Judstva. * I řekl 36
Judas a bratří jeho: Ai potříni jsou nepřá-
telé naši, pojďme vyčisťovati svatého místa
a obnovovati. * Tedy shromáždilo se vojsko 37
všecko a vstoupili na horu Sion, * a vidouce 38

1. *s tím*, Ř. ten tábor, tak níž často.
2. *kteříž* etc., Ř. synové hradu.
10. *k Bohu*, Ř. k nebi.
17. *nepřítel*, Ř. boj.
20. *stany*, Ř. tábor.

24. *Boha*, Ř. k nebi.
27. *strnul*, Ř. vylil se.
28. *Druhého*, Ř. příštího.
30. *oděnce*, Ř. toho, kterýž nosil zbroj jeho.
32. *pusť*, Ř. dej. — *zemdli*, Ř. rozpusť.
38. *prouti* etc., Ř. zrostliny zrostlé.

svatyni zpuštěnou a oltář poskvrněný a brány
vypálené, a v síňcích proutí vyrostlé jako
v lese aneb jako na jedné z hor, a pokoje
39 pobořené, * roztrhli roucha svá a vydavše se
v kvílení veliké, sypali popel na hlavu svou,
40 * a padše na tvář na zemi, zatroubili v trouby
41 návěští dávajíce a volali k Bohu. * Tedy zří-
dil Judas muže ty, kteřížby bojovali s těmi,
jenž byli na hradě, dokudžby nevyčistil mí-
42 sta svatého. * A vybral kněží nemající úhony
43 a libující sobě zákon. * Kteřížto vyčistili mí-
sto svaté a vyňavše kamení poskvrněné vy-
44 metali na místo nečisté. * Když se pak radili
o oltář zápalů poskvrněný, coby jemu uči-
45 niti měli; * tedy přišla jim na mysl rada
dobrá, aby jej zbořili, aby snad nebyl jim
k útržce, že ho poskvrnili pohané; i zbořili
46 ten oltář * a složili to kamení na hoře toho
domu, na místo obzvláštní, dokudžby nepři-
šel prorok, kterýžby správu dal o těch vě-
47 cech. * Potom nabravše kamení celého podlé
zákona vzdělali oltář nový podobný prvnímu.
48 * Vzdělali také místa svatá a což mělo býti
49 vnitř v domě, i síňce posvětili; * a nadělavše
nádob svatých nových, vnesli svícen a oltář
50 zápalů a kadění i stůl do chrámu, * a ka-
dili na oltáři a rozsvítili svíce na svícen, aby
51 svítili v chrámě; * nakladli také na stůl
chlebů a roztáhli opony, takž dokonali vše-
cka díla, kteráž dělali. * Potom vstavše ráno 52
pětmecítmého dne mesíce devátého (kterýžto
měsíc jest kislev) léta stého čtyřidcátého
osmého, * obětovali obět podlé zákona na 53
tom novém oltáři zápalův, kterýž byli udě-
lali, * právě v ten čas a v ten den, v němž 54
ho byli poskvrnili pohané; na ten den pra-
vím znovu posvěcován jest písněmi a na ci-
tary a na harfy a na cimbaly. * I padli vši- 55
ckni na tvář poklonu činíce a dobrořečíce
Bohu, kterýž jim štěstí dal. * Měli pak to 56
posvěcování oltáře osm dní a přinášeli zá-
paly s veselím, a obětovali obět spasení a
chvály. * Ozdobili také zevnitř chrám koru- 57
nami zlatými a pavézkami, a obnovili brány
a pokojíky zdělavše dvéře k nim. * Když pak 58
bylo veselí veliké v lidu velmi a odjato bylo
pohanění pohanů, * tehdy ustanovil Judas a 59
bratří jeho i všecka církev israelská, aby
slaveni bývali ti dnové posvěcování oltáře
časy svými rok po roce za osm dní, od pět-
mecítmého dne měsíce kislev s veselím a
s radostí. * Obehnali také toho času horu 60
Sion vůkol zdmi vysokými a věžemi pevný-
mi, aby někdy přitáhnouce pohané nepotla-
čili jich, jako učinili prvé. * A položili tu 61
vojsko k obhajování jí a ohradili ji k ob-
hajování Betsury, aby měl lid pevnost proti
zemi idumejské.

Hlava 5.

Vypravuje A) o pohanech, B) o Judovi a bratřích jeho, totiž: 1) o vítězství jejich, α) nad kterými nepřátely ze spolka zvítězili, t. a) Idumejskými, b) Beanskými, c) Ammonytskými, d) Gazerskými; β) které přemohli rozdělivše se: a) Šimon Galilejské, b) Judas a Jonatáš města Galadska Bosor, Masfu, Kasbon, Maget, Karnaim, Efron; 2) o jejich vděčnosti k Bohu prokázané (Josef všetečně proti nepřátelům táhl, na nějž i pomsta došla); 3) o slávě Judově, i zmordování synů Esauových a popálení modl.

Stalo se pak, když uslyšeli národové
okolní, že jest vzdělán oltář a obnovena sva-
2 tyně jako prvé, že se rozhněvali velmi, * a
uradivše se, aby pohubili pokolení Jakobovo,
ty, kteříž byli u prostřed nich, počali mordovati
3 některé v lidu a hubiti. * Protož bojoval Judas
proti synům Esauovým v zemi idumejské u
Akrabatane; nebo oblehli Israele, a porazil je
ranou velikou a vehnav je do těsna pobral
4 kořisti jejich. * Zpomenul také na zlost synův
Beanových, kteříž byli osidlem lidu a uráž-
kou, zálohy činíce jim po cestách; * protož 5
když se zavřeli před ním na věžech, oblehl
je a vyhladil jako proklaté a zapálil věže
krajiny té se všemi, kteříž byli na nich. * Od- 6
tud pustil se proti synům ammonytským,
kdežto udeřil na vojsko silné a lid zname-
nitý s Timoteem vůdcem jejich; * proti nimž 7
vedl války mnohé, i potříni jsou před tváří
jeho, nebo je porazil. * A dobyv Gazeru s mě- 8

39. *vydavše*, Ř. kvílivše kvílení.
40. *dávajíce*: o jakýchž viz Num. hl. 10. — *k Bohu*, Ř. k nebi.
45. *přišla*, Ř. připadla.
46. *správu*, Ř. odpověděl.
52. *kislev*, t. listopad.
54. *znovu* etc., Ř. obnovován.
55. *všickni*, Ř. všecken lid. — *Bohu*, Ř. do nebe.
56. *Měli* etc., Ř. činili obnovování.
57. *zevnitř* etc., Ř. to což (jest) na tváři chrámu.
58. *odjato*, Ř. odvráceno.
59. *posvěcování*, Ř. obnovování.
61. *proti* etc., Ř. podlé tváři.
5. *když* etc., J. když zavříni byli od něho.
6. *udeřil* etc., J. trefil, Ř. nalezl ruku.
8. *s městečky*, Ř. s dcerami.

9 stečky jeho navrátil se do Judstva. * Sebrali
se pak národové ti, kteříž v zemi galadské
byli, proti Israelským bydlícím na pomezích
jejich, aby je zhubili. Protož utekli do pe-
10 vnosti Datemy, * a poslali listy k Judovi a
k bratřím jeho řkouce: Sebrali se proti nám
národové, kteříž jsou vůkol nás, aby nás
11 zhubili; * a strojí se přitáhnouti a dobyti
ohrady, do níž jsme utekli, a Timoteus jest
12 vůdce jejich. * Protož přitáhna vytrhni nás
z ruky jejich; nebo padlo našich množství,
13 * a všickni bratří naši, kteříž byli v Tubinu,
usmrceni jsou, a zajali manželky jejich s dí-
tkami i se statkem, a zhynulo tam do tisíce
14 mužů. * Ještě ti listové čteni byli a ai po-
slové jiní přišli z Galilee roztržena majíce
15 roucha, kteříž oznámili tato slova * řkouce:
Sebrali se na nás z Ptolomaidy a z Tyru a
ze Sidonu a ze vší Galilee cizozemci, aby
16 vyplénili nás. * Když pak uslyšel Judas a lid
ta slova, sebralo se shromáždění veliké, aby
se poradili, coby učiniti měli bratřím svým
postaveným v soužení, a proti nimž bojováno
17 bylo od nepřátel. * I řekl Judas Šimonovi
bratru svému: Vyber sobě muže a vytáhna
vysvoboď bratří své, kteříž jsou v Galilei; já
pak a Jonatáš bratr můj potáhneme do země
18 Galad. * Takž pozůstavil Josefa syna Zacha-
riášova a Azariáše za vůdce lidu, s ostatkem
19 vojska v Judstvě na stráži, * a přikázal jim
řka: Správu držte nad tím lidem a neveďte
války proti pohanům, dokudž bychom my se
20 nenavrátili. * Když pak odděleno bylo Šimo-
novi mužů tři tisíce, kteřížby táhli do Ga-
lilee a Judovi osm tisíc do země Galad;
21 * tedy přitáhna Šimon do Galilee vedl války
mnohé proti těm pohanům, i potříni jsou ti
pohané před obličejem jeho a sháněl se po
22 nich až k branám ptolomaidským, * tak že
padlo z těch pohanů do tří tisíc mužů, i po-
23 brali kořisti jejich. * A vzavše Židy, kteříž
byli v Galilei a v Arbatu s ženami a s dětmi
i se vším, cožkoli měli, přivedli je do Judstva
24 s radostí velikou. * Judas pak a Jonatáš bratr
jeho přepravivše se přes Jordan táhli cestou
25 tří dnů po poušti, * kdežto potkali se s Na-
butskými, kteříž jim vstříc vyšli pokojně a
oznámili jim všecko, co se stalo bratřím je-
26 jich v zemi Galad, * a že mnozí z nich zjí-
máni jsou v Bosoru a v Alimisu, v Kasforu,
v Magetu a Karnaimu, kterážto města všecka

15. *na nás*, Ř. na ně.
16. *od nepřátel*, Ř. od nich.
28. *ostrostí*, Ř. ústy, tak níž.
35. *v něm*, Ř. jeho.
37. *věcech*, Ř. slovích.

hražená jsou a veliká; * ano i v jiných mě- 27
stech galadských že jsou zjímáni a zítra umí-
nili ztéci na pevnosti, a dobudouce jich zhu-
biti je všecky jednoho dne. * Protož obrátil 28
se Judas hned spěšně s vojskem svým cestou
po poušti k Bosoru a vzav město zbil všecko
pohlaví mužské ostrostí meče, a pobrav vše-
cky kořisti jejich vypálil je ohněm. * Odtud 29
pak odtrhna mocně táhl do pevnosti; * ale 30
když se rozednilo, tedy pozdvihše očí svých
uzřeli a ai lid znamenitý, jemuž počtu nebylo,
zdvihají řebříky a jiné nástroje, aby dobý-
vali té pevnosti a bojovali proti nim. * Tedy 31
Judas vida, že se začal boj a hluk města
vstupuje až k nebi od trub a hlasu velikého,
* řekl mužům vojska svého: Bojujte dnes pří- 32
činou bratří svých. * Pročež táhše po třech 33
stranách po zadu na ně troubili v trouby a
volali na modlitbě. * Když pak zvědělo voj- 34
sko Timoteovo, že Machabeus jest, utíkali
před obličejem jeho; i porazil je ranou ve-
likou, tak že padlo z nich toho dne do osmi
tisíc mužů. * Potom uhnul se k Masfě a bo- 35
joval proti němu i dobyl ho, a zbiv všecko
pohlaví mužské v něm pobral kořisti jeho a
vypálil je ohněm. * Odtud odtrhna dobyl 36
Kasbonu, Magetu, Bosoru a jiných měst galad-
ských. * Po těchto pak věcech sebral Timo- 37
teus vojsko jiné a položil se proti Rafonu za
řekou. * Protož poslal Judas, aby shlédali to 38
vojsko, kteřížto oznámili jemu řkouce: Shro-
máždili se k nim všickni národové, kteříž
jsou vůkol nás, vojsko převelmi veliké; * ano 39
i Arabští najati jsou na pomoc jim, a polo-
žili se za řekou hotovi jsouce přitáhnouti
proti tobě k boji. Tedy vytáhl Judas proti
nim. * Řekl pak Timoteus knížatům vojska 40
svého: Když se přiblíží Judas a vojsko jeho
k řece tekuté, přepraví-li se k nám prvé, ne-
budeme moci ostáti proti němu; nebo jistotně
zmocní se nás; * pakli se lekati bude a po- 41
loží se za potokem, přeplavíme se k němu a
zmocníme se ho. * Když se pak přiblížil Ju- 42
das k řece tekuté, postavil písaře toho lidu
u řeky a přikázal jim řka: Nedopouštějte se
žádnému člověku položiti, ale nechť táhnou
všickni k boji. * Takž přeplavil se proti nim 43
nejprvé a všecken lid jeho za ním; i potříni
jsou před obličejem jeho všickni ti pohané,
tak že shodivše zbroj svou utekli do chrámu
v Karnaimu. * Judští pak dobyvše města za- 44

38. *převelmi*, Ř. mnohé velmi.
40. *tekuté*, Ř. vody, tak níž. — *nebo* etc., Ř. mocný jsa bude moci proti nám.
41. *zmocníme*, Ř. budeme moci proti němu.
42. *žádnému*, Ř. všelikému.

páliti ten chrám ohněm se vším, což bylo
v něm. A tak vyvráceno jest Karnaim, aniž
mohli více ostáti před obličejem Judovým.
45 * I shromáždil Judas všecky Israelské, kteříž
byli v zemi Galad, od malého až do velikého,
i manželky jejich i dítky s nábytkem, vojsko
46 velmi veliké, aby šli do země judské. * Když
pak přišli až k Efronu (kteréžto město jest na
cestě, veliké a hražené velmi, jemužto ne-
bylo lze se vyhnouti na pravo ani na levo, ale
47 prostředkem jeho jíti se musilo); * tedy za-
vřeli se měšťané a zaváleli brány kamením.
48 I poslal k nim Judas slovy pokojnými * řka:
Nechť projdu skrze zemi tvou, abychom šli
do země své, a žádný neublíží vám, toliko
pěšky půjdeme; ale nechtěli otevříti jemu.
49 * Protož poručil Judas provolati ve vojště,
aby ztékl každý na to místo, proti kterémuž
50 stojí. * I lezli k ztečení muži toho vojska a
dobývali města celý ten den a celou noc, až
51 i dáno jest město v ruce jeho. * Kdežto zhu-
bil všecko pohlaví mužské ostrostí meče a
ze základu je vyvrátil a pobrav kořisti jeho
52 šel skrze město po zbitých. * I přepravili se
přes Jordan na pole veliké proti Betsanu.
53 * Judas pak veda ty, kteříž zzadu zůstávali,
napomínal lidu na té vší cestě, až přišli do
54 země judské. * Potom vstoupili na horu Sion
s veselím a s radostí a obětovali zápaly,
protože nepadl z nich žádný, až i navrátili se
55 v pokoji. * V těch pak dnech, v nichž byl
Judas a Jonatáš v zemi Galad a Šimon bratr
jeho v Galilei proti Ptolomaidě, * uslyšev Jo- 56
sef syn Zachariášův a Azariáš knížata ostat-
ního vojska o zmužilosti jejich a boji, kterýž
vykonali, řekli: * Dobuďme i my sobě jmena 57
a potáhněme k boji proti pohanům, kteříž
jsou vůkol nás. * A tak ponukše mužů bo- 58
jovných, kteréž měli při sobě, táhli k Jamnii.
* Ale když vytáhl Gorgiáš z města a muži 59
jeho vstříc jim k boji; * tedy Josef dal se 60
v utíkání a honěni jsou až ku pomezím jud-
ským; i padlo v ten den z lidu israelského
do dvou tisíc mužů, tak veliká se stala po-
rážka v lidu israelském; * protože neuposlechli 61
Judy a bratří jeho domnívajíce se, že zmu-
žilosti dokáží. * Ti zajisté nebyli ze semene 62
mužů těch, skrze jejichž ruku dáno jest vy-
svobození Israeli. * Muž pak ten Judas a 63
bratří jeho oslaveni jsou velice přede vším
Israelem a přede všemi národy, kdež sly-
šáno bylo o jmeně jejich, * kteřížto shro- 64
mažďovali se k nim vychvalujíce je. * Potom 65
vytáhna Judas a bratří jeho k boji proti synům
Esauovým do země polední, dobyl Chebronu
a městeček jeho, a pobořiv pevnost jeho a
věže jeho vypáliv vůkol * odtrhl, aby táhl 66
do země cizozemců; i táhl skrze Samaří;
* v kterýžto den padlo množství kněží z měst 67
chtěvše zmužilosti dokázati, vytáhli k boji
všetečně, * i uhnul se Judas k Azotu do ze- 68
mě cizozemcův, a pobořiv oltáře jejich a ry-
tiny bohů jejich ohněm popáliv a pobrav
kořisti těch měst, navrátil se do země judské.

Hlava 6.

Vypisuje I. o králích, 1) o Antiochovi Epifanovi, že do Persie vtrhnouti usiloval, přemožen jest, a svědomím těžkým sevřín poslední vůli učinil a umřel; 2) o Antiochovi Eupatorovi, že kralovati počal a božímu lidu se protivil; II. o soužení na Židy přišlém. 1) Od koho? a) od cizího národu, b) od domácích, kteříž α) Antiocha proti nim popudili, β) nad svým národem zradili. 2) Jak se v tom soužení měli? a) statečně b) ku pokoji směřovali, jimž však příměří král zrušil.

Král pak Antioch táhna skrze horní
krajiny uslyšel, že jest v Elimaidě v zemi per-
ské město slavné příčinou bohatství od stří-
2 bra a od zlata, * a chrám v něm bohatý
velmi, kdežto pavézy jsou zlaté, a brně a
zbroj, kteréž tam nechal Alexander syn Fi-
lipův, král macedonský, jenž kraloval tam
nejprvé z Řeků; * protož přitáhl a usiloval 3
o to, aby dobyl toho města a zloupil je, ale
nemohl; nebo v známost uvedena byla ta věc
měšťanům, * kteřížto postavili se proti němu 4
k boji; takž utekl a odtrhna odtud se zá-
mutkem velikým navrátil se do Babylona.
* V tom přijda nějaký člověk do Persie 5

46. *na cestě*, Ř. na vchodu.
49. *na to* etc., J. aby šturmoval každý k tomu, Ř. na kterémž jest.
51. *je*, t. město.
53. *veda*, Ř. shromažďuje.
56. *o zmužilosti*, Ř. o zmužilostech.
58. *bojovných* etc., Ř. těm z vojska, kteréž (měli) s sebou.

65. *městeček*, Ř. dcer.
67. *chtěvše*, J. když on chtěl.
1. *Elimaidě*: v tak řečeném kraji. — *slavné*, t. Persepolis, jakž se ukazuje II. Mach. 9, 2.
2. *pavézy*: opony. — *z Řeků*, Ř. mezi Řeky.
3. *usiloval*, Ř. hledal.
5. *ta vojska*, Ř. ti táborové, tak níž.

oznámil jemu, že se v utíkání dala ta voj-
6 ska, kteráž byla táhla do země judské, * a
že Lysiáš, kterýž táhl s vojskem silným, nej-
prvé dal se v utíkání před obličejem Židů,
kterýmžto přibylo zbroje a vojska a kořistí
mnoho, jichž nabrali z těch vojsk, kteráž po-
7 razili, * a že zbořili tu ohavnost, kterouž byl
vzdělal na oltáři tom, jenž byl v Jerusalemě,
svatyni pak, jakž byla nejprvé, obehnali zdmi
8 vysokými i Betsuru město své. * I stalo se,
když uslyšel král ty řeči, že se lekl a třásl
velice a padl na lůžko; nebo upadl v nemoc
zámutkem, že se nestalo jemu, jakž byl my-
9 slil. * Pročež byl tu drahně dní, protože se
jemu obnovil zámutek veliký. A soudě sám
10 u sebe že umře, * povolal všech přátel svých
a řekl jim: Odstoupil sen od očí mých a
11 chřadne srdce mé starostmi, * a říkám v srdci:
Na jakou bídu jsem přišel? a do jak velikého
vlnobití jsem se dostal, v němž nyní jsem?
ježto jsem byl vzácný a milý v království
12 svém; * jižť se nyní rozpomínám na zlé věci,
kteréž jsem učinil v Jerusalemě, že jsem po-
bral všecka nádobí zlatá a stříbrná, kteráž
byla v něm, a poslal jsem, aby zhubili oby-
13 vatele judské bez příčiny; * poznávámť, že
proto přišly na mne tyto zlé věci, a ai hynu
14 zámutkem velikým a to v zemi cizí. * Tedy
povolav Filipa jednoho z přátel svých usta-
15 novil jej nade vším královstvím svým, * a dal
jemu korunu a roucho své a prsten, aby An-
tiocha syna jeho cvičil a odchoval, aby kra-
16 lovati mohl. * I umřel tu král Antioch léta
17 stého čtyřidcátého devátého. * Protož zvěděv
Lysiáš, že umřel král, ustanovil Antiocha syna
jeho, aby kraloval místo něho, kteréhož vy-
choval z mladosti, a nazval jmeno jeho Eu-
18 pator. * Ti pak, kteříž drželi hrad, obkličo-
vali Israele vůkol místa svatého ustavičně
hledajíce jeho zlého a chtějíce býti podporou
19 pohanů. * Pročež Judas mysliv zhubiti je,
20 svolal všecken lid, aby je oblehli; * kteřížto
shromáždivše se spolu oblehli je léta stého
padesátého, i zasadil Judas proti nim berany
21 a jiné nástroje. * Vyšedše pak z nich někteří
z toho obležení, jichž se přichytili někteří
z bezbožných Israelských, šli ke králi a řekli:

* Dokavadž nebudeš konati soudu a mstíti 22
bratří našich? * My jsme sobě oblíbili to, 23
abychom sloužili otci tvému a vykonali, což-
bykoli od něho řečeno bylo, a poslušni byli
rozkazu jeho, * ačkoli ti, kteříž jsou z lidu 24
toho, proto odcizili se od nás; anobrž kte-
řížkoli z nás nalezeni byli, usmrceni jsou, a
dědictví naše rozchvátána. * A netoliko na 25
nás ruku vztáhli, ale i na všecky končiny
své. * A ai položili se dnes u hradu v Jeru- 26
salemě, aby ho dobyli, svaté pak místo, ano
i Betsuru ohradili. * Protož nepředejdeš-li 27
toho rychle, větší věci nežli tyto činiti bu-
dou, a nebudeš moci odolati jim. * I rozhně- 28
val se král, když to uslyšel, a shromáždil
všecky přátely své, knížata vojska svého a
ty, kteříž byli nad jízdou, * ano i od králův 29
jiných a z ostrovův mořských přitáhla k ně-
mu vojska najatá, * tak že byl počet vojska 30
jeho sto tisíc pěších a dvadceti tisíc jízdných
a slonů třidceti dva vycvičených k boji. * Tedy 31
táhli skrze idumejskou zemi a položili se u
Betsury, kteréžto dobývali za mnoho dní,
nadělavše nástrojů válečných; ale vytrhše
Betsurští popálili je ohněm a bojovali zmu-
žile; * Judas také odtrhna od hradu položil 32
se u Betzachary proti táboru toho krále.
* Tedy král přivstana ráno odtrhl s vojskem 33
svým s chvátáním k cestě Betzachary, kdežto
sšikovali vojska k boji a troubili na trouby;
* slonům pak ukazovali víno červené a mo- 34
ruší, aby je zdráždili k boji; * a rozdělivše 35
ty šelmy mezi zástupy, postavili při každém
slonu tisíc mužů oblečených v pancíře brněné
a majících lebky ocelivé na hlavách svých, a
pět set jízdných výborných zřídili při každé
té šelmě. * Kteřížto pohotově byli, kdežkoli 36
ta šelma byla a kdežkoli šla, šli spolu, aniž
odcházeli od ní. * Věže také dřevěné na nich 37
pevné přikrývající jednu každou tu šelmu
nástroji připásané byly, a na jedné každé
mužů, kteříž bojovali z nich, dvaatřidceti, a
Indián každé té šelmy správce. * Vůdcové 38
pak ostatek té jízdy onde i onde postavivše
mezi dvěma díly toho vojska, ponoukali ho
jsouce u prostřed těch zástupů. * Když pak 39
svítilo slunce na zlaté pavézy, svítily se hory

6. *Židů*, Ř. jejich. — *kterýmžto* etc., Ř. kteřížto rozmohli se zbrojí etc.
10. *chřadne* etc., Ř. padl jsem srdcem od péče.
11. *království* etc., Ř. v moci své.
13. *přišly*, Ř. našly mne.
15. *cvičil*: vedl.
18. *drželi*, Ř. byli z hradu.
20. *zasadil*, Ř. zdělal. — *berany:* kuše, praky.
23. *vykonali*, Ř. chodili. — *poslušni*, Ř. následovali.

27. *toho*, Ř. jich.
28. *nad*, Ř. nad uzdami.
30. *vycvičených* etc., Ř. znajících boj.
33. *sšikovali*, Ř. rozptýlena byla. — *troubili*, J. lermo bilo.
34. *víno*, Ř. krev hroznu.
36. *pohotově*, Ř. v čas.
37. *každé*, Ř. její.
38. *u prostřed*, Ř. obklíčení. — *zástupů*, J. údolí.
39. *ohnivé*, Ř. ohně.

od nich, a blyštěly se jako pochodně ohnivé,
40 * a roztáhl se díl vojska královského k ho-
rám vysokým a někteří k dolinám, takž táhli
41 bezpečně a pořádně, * i třásli se všickni, kte-
říž slyšeli hluk množství jejich, a o přitažení
toho množství a hřmot od zbroje; nebo
42 bylo vojsko veliké velmi a silné. * Když se
pak potýkal Judas a vojsko jeho v bitvě, tedy
padlo z vojska královského šest set mužů.
43 * Vida pak Eleazar Abaron jednu z těch
šelm přioděnou brněmi královskými, kteráž
převyšovala všecky ty šelmy, domníval se, že
44 na ní jest král; * protož opovážil se, aby vy-
svobodil lid svůj a dobyl sobě jmena věčné-
45 ho, * a učiniv útok na ni směle do prostřed
toho zástupu, mordoval po pravé i po levé
straně, tak že rozraženi jsou od něho sem
46 i tam, * a podskočiv pod toho slona a pod-
lehna pod něj zabil jej, kterýžto padl na
47 zemi na něj a tu jej udávil. * Vidouce pak
někteří sílu královskou a dotírání těch vojsk
48 odstoupili od těchto; * a ti, kteříž byli z voj-
ska královského, táhli jim vstříc k Jerusa-
lemu, aby se položil král v Judstvě a na
49 hoře Sion. * V tom učinil příměří s Betsur-
skými, poněvadž sami vyšli z města, protože
neměli tam potravy, aby se zavříti mohli
50 v něm (odpočinutí zajisté měla země), * a tak
vzal král Betsuru a osadil tam stráž, aby jí
51 ostříhali. * Tedy ležel u místa svatého mnoho
dní, přistaviv tu berany a jiné nástroje vá-
lečné, a střelbu k střílení ohněm a kamením
52 a kuše k střílení střelami a praky. * Zdělali
pak i oni nástroje válečné proti nástrojům

válečným jejich a bojovali mnoho dní; * ale 53
nebylo špíže v špižírnách, protože bylo sedmé
léto, a kteříž zachováni jsouce ušli do Judstva
z pohanův, utrávili ostatek, což měli. * I po- 54
zůstalo na místech svatých mužů maličko;
nebo rozmohl se hlad, pročež rozprchli se
jeden každý k místu svému. * Ale když usly- 55
šel Lysiáš, že se Filip (kteréhož ustanovil král
Antioch ještě za života svého, aby choval
syna jeho, ažby kralovati mohl) * navrátil 56
z perské a medské země, a vojska královská,
kteráž byla táhla s ním, a že chce ujíti krá-
lovství s příslušenstvím jeho: * pospíšil a po- 57
nuknut byl, aby šel z hradu a řekl králi a
vojevodám a mužům: Hyneme den ode dne
a potravy málo máme, místo pak, kteréž
jsme oblehli, jest pevné, a to, což přísluší ke
království našemu, doléhá na nás. * Protož 58
nyní dejme pravici těm mužům a učiňme
s nimi příměří i se vším národem jejich, * a 59
potvrďme jim toho, aby mohli se spravovati
zákony svými jako prvé; nebo příčinou usta-
novení zákonních, kteráž jsme zrušili, rozhně-
vali se a učinili toto všecko. * I líbila se ta 60
řeč králi i knížatům, kterýžto poslal k nim
jednati o pokoj a oni to přijali. * Když pak 61
jim na to učinil přísahu král i knížata, vyšli
z ohrady; * ale král vejda na horu Sion a 62
shlédna pevnost toho místa, zrušil přísahu,
kterouž učinil, a rozkázal zbořiti zeď vůkol.
* Potom odtrhna spěšně navrátil se do An- 63
tiochie, kdežto nalezl Filipa, an panuje nad
městem, protož bojoval proti němu a vzal
město mocí.

Hlava 7.

Demetrius kraluje, Alcimus pak na lid žaluje, úklady jemu činí a o nejvyšší kněžství stojí, na Judu sočí. Nikanor přitáhna podtržení lidu hledal, všetečně na horu Sion šel, ku kněžím neváážně se měl. Kněží Bohu se modlí i Judas, kterýž pak nepřátely porazil a kořisti rozbitoval.

Léta stého padesátého prvního vytáhl
Demetrius syn Selevkův z Říma a přitáhl
s muži nemnohými do města pomořského a
2 tu se uvázal v království. * Stalo se pak, když
všel do domu královského otců svých, že
vojsko jeho jalo Antiocha a Lysiáše, aby je

přivedli jemu. * Kterýžto, když mu v známost 3
uvedena byla ta věc, řekl: Neukazujte mi
tváři jejich. * Když je pak zbila ta vojska, 4
tedy dosedl Demetrius na trůn království
svého. * Potom přišli k němu všickni muži 5
nešlechetní a bezbožní z Israele, jejichž vůdce

42. *potýkal*, Ř. přiblížil.
43. *Abaron*: o němž výš 2, 5.
44. *opovážil se*, Ř. vydal se.
46. *tu jej*, Ř. umřel tu, t. Eleasar.
47. *odstoupili*, Ř. uchýlili se. — *těchto*, t. od Židů.
49. *odpočinutí*, Ř. sobotu. — *země*: podlé zákona božího. Lev. 25, 4.
53. *což* etc., Ř. skladu.
54. *rozmohl se*, Ř. zmocnil.
56. *chce*, Ř. hledá.
57. *pospíšil*, Ř. pospíšili a ponuknuti byli, aby šli z hradu a řekli. — *den* etc., Ř. podlé dne. — *na nás*, t. potřebí nám opatřiti království naše.
59. *aby* etc., Ř. aby chodili.
60. *králi*, Ř. před králem.
1. *přitáhl*, Ř. vstoupil.

6 byl Alcimus, kterýž chtěl kněžství dojíti, * a
obžalovali lid u krále řkouce: Zhubil Judas
s bratřími svými všecky přátely tvé a nás
7 rozptýlili ze země naší. * Protož nyní pošli
muže, jemuž věříš, ať přijda pohledí na
zhoubu všecku, kterouž učinil nám a krajině
královské, a stresce je i všecky, kteříž napo-
8 máhají jim. * Tedy ukázav král na Bachida
přítele královského, kterýž panoval za řekou
a veliký byl v tom království a věrný králi,
9 a poslal ho, * a Alcima toho bezbožníka,
kterémuž dal kněžství a přikázal mu vyko-
10 nati pomstu nad syny israelskými. * Kteřížto
vytáhli a přitáhše s vojskem znamenitým do
země judské poslali posly k Judovi a bratřím
11 jeho se slovy pokojnými lstivě; * ale oni ne-
dbali na řeči jejich; nebo věděli, že přitáhli
12 s vojskem znamenitým. * Shromáždilo se pak
k Alcimovi a Bachidovi množství zákonníků,
aby vyhledali to, cožby bylo spravedlivého.
13 * (Přední zajisté assideové byli mezi syny
14 israelskými) a hledali u nich pokoje; * nebo
pravili: Jakýsi kněz ze semene Aronova při-
táhl s vojskem, kterýž neučiní nám křivdy.
15 * I mluvil s nimi slovy pokojnými a přisáhl
jim řka: Nebudeme hledati vašeho zlého, ani
16 přátel vašich; * ale když uvěřili jemu, tedy
jal z nich šedesáte mužů a zmordoval je dne
jednoho podlé těch slov, kteráž prorok na-
17 psal: * Těla svatých tvých a krev jejich vy-
lili okolo Jerusalema, a nebyl, kdoby je po-
18 chovával. * Protož přišla bázeň a strach na
všecken lid; nebo pravili: Neníť při těch-
to pravdomluvnosti, ani soudu; nebo zrušili
19 smlouvu a přísahu, kterouž učinili. * Takž
odtrhna Bachides od Jerusalema, položil se
v Betzeše, a poslav zjímal množství těch mužů,
kteříž byvše s ním utekli, ano i některé z toho
lidu, a zbiv vmetal je do studnice veliké.
20 * Potom poručiv tu krajinu Alcimovi, a ne-
chav s ním vojska ku pomoci jemu, jel zase
21 Bachides ke králi. * Stál pak tuze Alcimus
22 o důstojnost nejvyššího kněžství. * I sebrali
se k němu všickni, kteříž bouřili svůj lid, a
zmocnili se země judské učinivše porážku
23 velikou v Jerusalemě. * Protož vida Judas
všecko to zlé, kteréž činil Alcimus i s těmi,
jenž s ním byli, synům israelským, více nežli
24 pohané, * táhl po všech končinách judských
vůkol a vykonal pomstu nad těmi muži po-
běhlými; takž přítrž jim učiněna, aby vpádů
nečinili do té krajiny. * Vida pak Alcimus, 25
že se sSílil Judas a ti, kteříž při něm byli, a
rozuměje, že nebude moci odolati jim, na-
vrátil se ke králi a obžaloval je nešlechetně.
* Tedy poslal král Nikanora, jednoho z kní- 26
žat svých slavných, kterýž nenáviděl a ne-
přítelem byl Israelských, a přikázal mu vy-
hladiti ten lid. * I přitáhl Nikanor k Jeru- 27
salemu s mocí velikou a poslal k Judovi a
k bratřím jeho lstivě se slovy pokojnými
* řka: Nechť není války mezi námi a vámi; 28
přijedu s muži nemnohými, abych vaše tváři
viděl s pokojem. * Takž přijel k Judovi a 29
přivítali jeden druhého pokojně; ale nepřá-
telé byli pohotově, aby chytili Judu. * Když 30
pak v známost byla uvedena ta věc Judovi,
že lstivě přišel k němu, lekl se ho a nechtěl
více viděti tváři jeho. * Srozuměv pak Ni- 31
kanor, že vyjevena jest rada jeho, vytáhl ku
potýkání se s Judou u Kafarsalamy, * kdežto 32
padlo těch, jenž byli při Nikanorovi, do pěti
set mužů, i utekli do města Davidova. * Po 33
těchto pak věcech vstoupil Nikanor na horu
Sion, i vyšli někteří z kněží z místa svatého
a ze starších lidu, aby ho přivítali pokojně
a ukázali jemu zápal, kterýž obětován bý-
val za krále; * ale on ošklebuje se na ně 34
posmíval se jim a poskvrnil jich mluviv
pyšně, * a zapřisáhl se s hněvem řka: Ne- 35
bude-li vydán Judas i vojsko jeho v ruce
mé teď nyní, stane se, když se navrátím
v pokoji, že vypálím dům tento; a tak odšel
s hněvem velikým. * Tedy odšedše kněží po- 36
stavili se před oltářem a chrámem a plakali
řkouce: * Ty jsi Pane vyvolil dům tento, aby 37
jméno tvé vzýváno bylo v něm, a aby byl
domem modlitby a prosby lidu tvého; * vy- 38
konej pomstu nad tím člověkem i nad voj-
skem jeho a nechť padnou od meče; pamatuj
na rouhání jejich a nedejž jim ostáti. * I vy- 39
táhl Nikanor z Jerusalema a položil se u
Bethoronu, kdežto potkalo se s ním vojsko syr-
ské: * Judas pak položil se u Adarsy se třmi 40
tisíci mužů a modlil se Judas řka: * Pane, 41
když ti, kteříž od krále posláni byli, rouhali se,
vyšel anděl tvůj a zbil z nich sto osmdesáte
pět tisíců; * tak potři vojsko toto před obli- 42
čejem naším dnes, ať poznají ostatní, že zle
mluvili proti místu svatému tvému, a suď

9. *dal*, Ř. ustanovil.
10. *znamenitým*, Ř. mnohým, tak níž.
12. *množství*, Ř. shromáždění.
13. *assideové*: viz výš 2, 42.
14. *Jakýsi*, Ř. člověk.
18. *přišla* etc., Ř. padla jejich bázeň. — *pravdomluvnosti*, Ř. pravdy. — *zrušili*, Ř. přestoupili stání.
22. *porážku*: ránu.
24. *přítrž*, Ř. staženi jsou, aby nechodili.
25. *rozuměje*, Ř. znaje, tak níž.
29. *přivítali*: pozdravili.
30. *k němu*, Ř. od něho.
36. *oltářem*, Ř. před tváří oltáře.
38. *ostáti*, Ř. zůstání.

43 tohoto podlé zlosti jeho. * Tedy potýkala se
ta vojska v boji třináctého dne měsíce adar,
i potříno jest vojsko Nikanorovo a on padl
44 nejprvé v boji. * Když pak vidělo vojsko
jeho, že umřel Nikanor, povrhše zbroj svou
45 utekli. * I honili je cestou dne jednoho od
Adarsy, až kudyž se chodí do Gazary, a troubili
za nimi na trouby návěští dávající.
46 * Pročež vytáhli obyvatelé ze všech městeček
vůkol a naháněli jich sobě a obrátili je jedni
k druhým; i padli všickni od meče, tak že
nezůstal z nich ani jeden. * Takž pobravše 47
loupež a kořist hlavu Nikanorovu sťali i ruku
jeho pravou, kterouž vztahoval pyšně, a přinesše
ji pověsili u Jerusalema. * I veselil se 48
lid velmi a slavili ten den jakožto den veselí
velikého, * a uložili slaviti každého roku ten 49
den třináctého dne měsíce adar, * a tak měla 50
pokoj země judská za nějaký čas.

Hlava 8.

I. Judas vzbuzen jsa Římanův 1) štěstím, 2) věrností v přátelství, 3) dobrým řádem v obci, jedná s nimi o přátelství. II. Římané se k nim ochotně ukázali 1) v žádosti jim dobrého, 2) v smlouvě s obojí strany učiněné, 3) v učinění pohrůžky Demetriovi, nepříteli jejich.

Uslyšel pak Judas pověst o Římanech,
že jsou mocní v síle a ochotně přestávají na
všech věcech, kteréž jim předkládány bývají,
a s těmi, kteřížkoli k nim přicházejí,
v přátelství vstupují a že pravím mocní jsou
2 v síle. * Nebo vypravovali jemu o válkách
jejich a o udatnosti, kteréž dokázali v krajinách
galatských, a že se jich zmocnili a
3 uvedli je pod plat; * též co činili v krajině
hispanské, aby se zmocnili dolův stříbrných
a zlatých, kteříž jsou tam, a jak ze zmocnili
toho místa všeho skrze opatrnost svou a
4 snášelivost * (ačkoli to místo velmi daleko
bylo od nich), ano i králův, kteříž přitáhli
od končin země, až je i potřeli, porazivše je
ranou velikou a jak pozůstalí dávati jim musejí
5 plat každého roku; * jak i Filipa a Persea
krále cettimského, i ty, kteříž se pozdvihli
proti nim, potřeli bojem a zmocnili se jich;
6 * až i Antiocha velikého krále Asie, kterýž
přitáhl proti nim k boji maje sto a dvadceti
slonů, k tomu i jízdu a vozy a vojsko veliké
7 velmi, avšak potřín jest od nich; * jak živého
jali a uložili naň, aby jim dával, jakož on,
tak i ti, kteřížby kralovali po něm, plat veliký
8 a aby rukojmě postavil a postoupil * krajiny
indické a medské a Lidie a jiných nejlepších
krajin svých, kteréžto jemu vzavše dali je
9 Eumenovi králi; * nad to, že Řekové uradili
se byli na tom, aby vytáhli a zhubili
je, ale když těmto byla v známost uvedena
ta věc, * že poslali na ně vůdce jednoho a 10
bojovali proti nim; i padlo z oněch raněných
množství, tito pak zajali množství žen jejich
i dítek jejich, a zloupivše je zmocnili se země
jejich, a pobořivše pevnosti jejich a zloupivše
je podrobili je v službu až do tohoto
dne. * K tomu slyšel, jak jiná království a 11
ostrovy, kteřížkoli kdy proti nim se postavovali,
zkazili a je ve službu podrobili,
* přátelům pak svým a těm, kteříž v nich 12
odpočívají, že drží přátelství; též že se zmocnili
království blízkých i dalekých, a že kteřížkoli
slyší jmeno jejich, bojí se jich, * a 13
kterýmžkoli chtějí pomáhati a je na království
posaditi, ti že kralují, a kteréžkoli chtějí
ssazují, a tak že jsou zvýšeni velice. * Avšak 14
že s tím se vším neosobil sobě žádný z nich
koruny, aniž se obláčejí v šarlat, aby se měli
nadýmati v něm; * ale že radní dům vzdělali 15
sobě, kdežto každý den radních osob
sedá tři sta a dvadceti, kteréž radu drží
vždycky o obec, aby dobře stála; * toliko 16
že svěřují to jedné osobě každého roku, aby
správu držela nad nimi a panovala nade vší
zemí jejich, všickni pak poslouchají toho jednoho,
a není závisti ani nepřízně mezi nimi.
* Protož vyvoliv Judas Eupolema syna 17
Jana, syna Akkosova a Jazona syna Eleazarova,
poslal je do Říma, aby vešli s nimi
v přátelství a v tovaryšství, * aby tak zproštěni 18
byli jha svého; nebo viděli, an králov-

43. *adar*, t. února.
45. *návěští*: o nichž Num. hl. 10.
46. *naháněli*: udeřili na ně, Ř. rohů nastavovali jim, trkali je.
50. *za nějaký* etc., Ř. nemnoho dní.
1. *pověst* etc., Ř. jmeno Římanův. — *vstupují*, Ř. postavují.
2. *udatnosti*, Ř. zmužilostech, kteréž učinili.
3. *dolův*, Ř. kovů stříbra a zlata. — *opatrnost*, Ř. radu.
7. *aby* etc., Ř. aby dal rukojmě a rozdělení.
14. *neosobil*: nepoložil.
15. *dobře*, Ř. dobře ozdobovali ji.
16. *jedné* etc., Ř. jednomu člověku.
17. *vešli*, Ř. postavili, tak níž.

19 ství řecké podrobuje Israele v službu. * Takž
vypravili se do Říma (byla pak cesta daleká
velmi) a vstoupivše do rady promluvili řkou-
20 ce: * Judas Machabeus a bratří jeho a obec
židovská poslali nás k vám, abychom vešli
s vámi v tovaryšství a v pokoj, a abychom
21 přijati byli za tovaryše a přátely vaše. * I
líbila se jim ta řeč.
22 Tento pak jest přípis toho listu, kterýž
odepsal úřad na deskách měděných a poslal
do Jerusalema, aby byl u nich tam na pa-
23 mátku zpokojení se a stovaryšení: * Děj se
dobře Římanům a národu židovskému, na
moři i na zemi na věky, meč pak a nepřítel
24 vzdálen budiž od nich. * Avšak byla-liby zdvi-
žena válka proti Římanům prvé neb kterým-
koli tovaryšům jejich po všem panství je-
25 jich, * na pomoc jim přispěje srdcem oprav-
dovým národ židovský, jakž se jim čas ukáže.
26 * Nepřátelům pak nebudou dávati, ani do-
dávati potravy, zbroje, peněz, lodí, jakžby
se vidělo Římanům, a ostříhati budou naří-
zení jejich, nic od nich neodjímajíce. * Tak 27
podobně jestližeby národu židovskému na-
stala prvé válka, na pomoc jim přispějí Ří-
mané z té duše, jakž se jim čas ukáže;
* nepřátelům pak nebude dodáváno potravy, 28
zbroje, peněz, lodí, jakž se viděti bude Ří-
manům, a ostříhati budou nařízení těchto, a
to beze lsti. * V ta slova učinili smlouvu Ří- 29
mané s lidem judským. * Jestližeby pak na 30
tom v radě zavřeli tito neb onino, aby po-
tom něco přidali neb ujali, budou moci uči-
niti to ze společného svolení svého, a cožby-
koli přidali neb ujali, bude stálé. * Se strany 31
pak těch zlých věcí, kteréž král Demetrius
vykonal proti Židům, psali jsme jemu řkouce:
* Proč obtěžuješ jhem svým přátely naše a 32
pomocníky Židy? * Protož vznesou-li na nás 33
co více proti tobě, učiníme jim za sprave-
dlivé a bojovati budeme proti tobě po moři
i po zemi.

Hlava 9.

1) Demetrius do Judstva vojska poslal. 2) Judas proti nim bojoval i zahynul. 3) Na místo jeho zvolen jsa Jonatáš co činil a) při nepřátelích, b) při domácích?

Uslyšev pak Demetrius, že Nikanor a
vojska jeho začal válku, předse ještě Bachida
a Alcima po druhé poslal do země judské a
2 vojsko znamenité s nimi. * Kteřížto táhli ce-
stou ke Galgale a položili se u Masalotu, kte-
réž jest v Arabele, a dobyvše ho zhubili mno-
3 ství lidí. * Potom měsíce prvního léta stého
padesátého druhého položili se u Jerusalema,
4 * odtud pak odtrhše táhli k Berei se dvad-
5 cíti tisíci mužův a dvěma tisíci jízdy, * když
se byl Judas položil v Laise a tři tisíce
6 mužů výborných s ním; * kteřížto vidouce
množství těch vojsk, že jich mnoho jest, báli
se velice a vykradli se mnozí z ležení, takže
nepozůstalo z nich než toliko osm set mužů.
7 * Tedy Judas vida, že se rozběhlo vojsko
jeho a válka že jej sužuje, kormoutil se
v srdci svém (neb neměl času, aby je shro-
máždil), tak že klesal. * Avšak řekl pozů- 8
stalým: Vstaňme a potýkejme se s nepřátely
svými, snad budeme moci přemoci je. * Oni 9
pak odrazovali jemu řkouce: Nikoli nebudeme
moci, ale zachovejme své životy, navrať se
nyní; nebo bratří naši rozběhli se, jakžby-
chom my bojovati mohli proti těmto? poně-
vadž nás maličko. * Ale Judas řekl: Odstup 10
to ode mne, abych měl učiniti tu věc a uteci
před nimi; nebo přiblížil se čas náš; protož
podnikněmež smrt zmužile pro bratří své a
nepozůstavujme úhony na slávě své. * Tedy 11
zdvihlo se to vojsko ze svého ležení a po-
stavili se ku potýkání se s nimi; i rozdělena
jest jízda na dvě straně a prakovníci a střelci
táhli před vojskem a přední bojovníci všickni
udatní; * Bachides pak byl v tom šiku, kte- 12
rýž po pravé straně táhl; takž scházel se

19. *daleká*, Ř. mnohá. — *promluvili*, Ř. odpověděli.
20. *přijati*, Ř. zapsáni byli.
21. *jim*, Ř. před nimi.
25. *srdcem*, Ř. srdcem plným. — *ukáže*, Ř. vypíše. Tak níž.
26. *neodjímajíce*, J. neberouce, t. za práci svou a pomáhání jim.
30. *společného*, Ř. z oblíbení jejich.
31. *Židům*, Ř. nim.
33. *za spravedlivé*, Ř. soud.

1. *začal*, Ř. učinil. — *předse*, Ř. přiložil. — *vojsko*, Ř. pravý roh.
2. *lidí*, Ř. duší lidských.
6. *a vykradli* etc.: ušli, vyloudili se, rozběhli se, Ř. roztekli, tak níž.
7. *kormoutil*, Ř. potřín byl. — *klesal*, Ř. rozvázán byl.
8. *potýkejme*, Ř. vstupme na nepřátely.
9. *odrazovali*, Ř. odvraceli jej. — *životy*, Ř. duše.
12. *v tom* etc., Ř. v pravém rohu a přibližoval se zástup etc.

ten zástup s obojí strany a troubili na trouby.
13 * Troubili také ti, kteříž byli při Judovi, i oni
na trouby, tak že se třásla země od hluku
těch vojsk; i trvala ta válka, kteráž vedena
14 byla, od jitra do večera. * Vida pak Judas,
že Bachides a síla vojska jest po prvé stra-
ně, vzal k sobě všecky nejudatnějšího srdce;
15 * takž potříno jest to sšikování od nich, kte-
réž po pravé straně táhlo, a sháněli se po
16 nich až k hoře azotské. * Ti pak, kteříž byli
v sšikování tom, jenž táhlo po levé straně,
vidouce, že potříno jest to sšikování, kteréž
táhlo po pravé straně, pustili se pozadu po
17 Judovi a těch, kteříž s ním byli. * I rozmohla
se bitva, a padlo zraněných množství z těchto
18 i oněchno; * Judas také padl, jiní pak utekli.
19 * Tedy Jonatáš a Šimon vzavše Judu bratra
svého pochovali ho v hrobě otců svých v Mo-
20 dině. * A plakali ho a kvílili nad ním všickni
Israelští kvílením velikým a zámutek ma-
21 jíce mnoho dní říkali: * Jaktě padl udatný
22 ochrance israelský! * Jiné pak věci Judovy
a války a udatní činové, kteréž činil, a sta-
tečnost jeho nejsou zapsány; nebo jich velmi
23 mnoho bylo. * Potom stalo se po smrti Ju-
dově, že vznikli nešlechetní po všech konči-
nách israelských a povstali všickni činitelé
24 nepravosti. * V těch dnech byl hlad veliký
velmi; pročež odstoupila ta krajina spolu
25 s nimi. * Tedy vyvoliv Bachides ty bezbožné
muže, ustanovil je pány nad tou krajinou.
26 * Ti vyhledavše a vyslídivše přátely Judovy
přivedli je k Bachidovi, kterýžto mstil se nad
27 nimi a posměch jim činil. * A tak bylo sou-
žení veliké v Israeli, jakéhož nebylo od toho
28 dne, jakž není vídán prorok od nich. * Pro-
tož sešli se všickni přátelé Judovi a řekli
29 Jonatášovi: * Jakž bratr tvůj Judas umřel,
není muže podobného jemu, kterýžby táhl
proti nepřátelům a Bachidovi, ano i proti
30 jiným nepřátelům národu našeho; * nyní tedy
tebe volíme dnes na místo jeho za kníže a
31 vůdce svého, aby vedl boj náš. * I přijal
Jonatáš toho času vývodství a vstoupil na
32 místo Judy bratra svého. * O čemž zvěděv
33 Bachides hledal ho zabiti; * ale zvěděv Jo-
natáš a Šimon bratr jeho a všickni, kteříž
při něm byli, utekli na poušť Tekua a po-
ložili se při vodě jezera Asfar; * o čemž 34
zvěděv Bachides přitáhl sám v den sobotní,
i všecko vojsko jeho za Jordán. * V tom po- 35
slal Jonatáš Jana bratra svého vůdce zástupu
toho, a prosil nabatejských přátel svých, aby
dopustili složiti u sebe množství nábytkův
jejich, * ale vyskočivše synové Jambrisa z Ma- 36
daby vzali Jana a všecko, cožkoli měl, a
pobravše to odešli. * Po těch pak věcech 37
zvěstovali Jonatášovi a Šimonovi bratru jeho,
že synové Jambrisa strojí svadbu znamenitou
a nesou nevěstu z Nadabotu, dceru jednoho
ze znamenitých knížat chananejských s slá-
vou velikou. * Pročež pamětlivi jsouce na 38
Jana bratra svého vytáhli a skryli se v je-
skyni pod horou, * a pozdvihše očí svých 39
uzřeli, a ai hluk a příprava znamenitá, a
ženicha, an se béře s přátely svými a bra-
třími svými vstříc jim, s bubny a nástroji
hudebnými a s zbrojí znamenitou. * Protož 40
udeřili na ně ze zálohy a zbili je; i padlo
zraněných množství, ostatní pak zutíkali po
horách; takž vzebrali všecky kořisti jejich.
* I obrátila se svadba v zámutek a zvuk hu- 41
debných nástrojů jejich v naříkání. * Oni pak 42
pomstivše vrchovatě krve bratra svého na-
vrátili se ku pomezí Jordanu. * O čemž usly- 43
šev Bachides přitáhl v den sobotní až k bře-
hům Jordanu s vojskem znamenitým. * Pro- 44
tož řekl Jonatáš svým: Vstaňme a bojujme
o životy své; neděje se zajisté s námi dnes
tak jako včera, neb před třmi dny. * Nebo 45
ai válka nastává nám z předu i ze zadu,
k tomu voda Jordanu jest z této i z oné
strany a luhové a les, takže není místa k vy-
hnutí. * Protož nyní volejte k Bohu, abyste 46
znikli ruky nepřátel. * I začala se válka a 47
opřáhl Jonatáš rukou svou, aby udeřil Ba-
chida, ale uhnul se od něho nazpět. * Potom 48
vskočil Jonatáš a ti, kteříž s ním byli, do
Jordanu a přeplouli na druhou stranu; oni
pak nepustili se za nimi za Jordán. * I pa- 49
dlo se strany Bachidovy ten den do tisíce
mužův; * sám pak navrátiv se do Jerusalema 50

---

13. *vojsk*: táborů, tak níž.
14. *síla*, Ř. pevnost, podpora. — *vzal* etc., Ř. sešli se k němu.
16. *kteříž* etc., Ř. v levém rohu. — *pustili*, Ř. obrátili se podlé noh Judových.
17. *rozmohla*, Ř. obtížena byla.
24. *odstoupila*, t. pro opatření těla Bachidovi se poddala.
27. *od nich.* Nebo po Malachiášovi již více proroků neměli. Protož on při závírce svého proroctví (hl. 4, 4), čímby se, nemajíce sobě přítomných proroků spravovati měli, ukazuje.
30. *vedl*, Ř. bojoval.
36. *Madaby*: města moabského. Num. 30, 21. 30., Isai. 15, 2. — *pobravše*, Ř. měvše.
37. *s slávou*: nádherností.
38. *v jeskyni*, Ř. pod přikrytím hory.
40. *udeřili*, Ř. vstali.
42. *pomstivše* etc., Ř. pomstivše pomstou.
44. *neděje* etc., Ř. není dnes jako včera neb třetí den.
45. *nastává*, Ř. proti nám i ze zadu nám, voda pak Jordanu odtud i odtud.
46. *k Bohu*, Ř. k nebi.

vzdělal města hražená v Judstvě a pevnost v Je-
richu, Emmaus a Betoron; nad to Betel a Ta-
mnatu, Farru a Topo zdmi vysokými a branami
51 i závorami opatřil, * a osadil je stráží, aby
52 škodili Israelovi. * Ohradil také město Betsuru
a Gazaru i hrad, a položil v nich vojska a
53 sklady potrav. * Nad to vzav syny vývod té
krajiny v zástavě, dal je na hrad jerusalem-
54 ský do vězení. * Léta pak stého padesátého
třetího měsíce druhého rozkázal Alcimus zbo-
řiti zeď síně v místě svatém vnitřní a kazil
55 dílo proroků; ale když počal bořiti, * ten
čas raněn jest Alcimus; i stala se přítrž
předsevzetí jeho; nebo klesla ústa jeho a dnou
zlámán jest, tak že nemohl více promluviti
slova, ani poručenství učiniti o domě svém;
56 * i umřel Alcimus v ten čas s trápením ve-
57 likým. * Vida pak Bachides, že umřel Alci-
mus, navrátil se ke králi; i odpočinula země
58 za dvě létě. * Pročež radu drželi všickni ne-
šlechetní řkouce: Ai Jonatáš a kteříž při
něm jsou, v pokoji bydlejí bezpečně; nyní
tedy přiveďme Bachida, ať zjímá je všecky
59 60 noci jedné, * a šedše radili jemu. * Kterýžto
dav sebou hnouti táhl s mocí velikou a ro-
zeslal listy tajně ke všechněm tovaryšům
svým, kteříž byli v Judstvě, aby jali Jonatáše
a ty, jenž s ním byli; ale nemohli, nebo na
61 jevo vyšla rada jejich. * Pročež zjímali z mužů
té krajiny, kteříž byli původem té nešlechet-
62 nosti, padesáte osob a zbili je. * Potom odšed
Jonatáš s Šimonem a s těmi, kteříž s ním
byli, do Betbessenu, kteréž jest na poušti,
vzdělal což zbořeno bylo v něm a ohradil je.
* To zvěděv Bachides shromáždil všecko 63
množství své, a těm, kteříž byli z Judstva,
věděti dal. * A přitáhna položil se u Bet- 64
bessenu a dobýval ho mnoho dní vzdělav ná-
stroje válečné. * Jonatáš pak nechaje Šimona 65
bratra svého v městě vytáhl do pole, a vy-
táhna s nemalým počtem * porazil Odarena 66
a bratří jeho a syny Faserona v staně jejich;
a když počal bíti vytáhna s vojsky, * Šimon 67
také a ti, kteříž s ním byli, vypadše z města
zapálili ty nástroje válečné * a bojovali 68
s Bachidem; i potřín jest od nich a soužili
jej náramně; nebo byla rada jeho i tažení
jeho daremné. * Protož rozpálivše se prchli- 69
vostí na ty muže nepravé, kteříž radili jemu,
aby táhl do té krajiny, zbili z nich mnohé;
potom Bachides umínil navrátiti se do země
své. * O čemž zvěděv Jonatáš poslal k němu 70
posly, aby učinili s ním příměří a aby na-
vrátil jim zajaté. * Což on přijav učinil po- 71
dlé slov jeho a přisáhl jemu, že nebude hle-
dati jeho zlého po všecky dny života svého.
* I navrátil jemu zajaté, kteréž byl zajal 72
prvé ze země judské, a navrátiv se táhl do
země své, aniž se pokusil kdy více táhnouti do
končin jejich. * Takž přestala válka v Israeli 73
a Jonatáš bydlil v Machmasu, a počav Jona-
táš souditi lid plénil bezbožné z Israele.

Hlava 10.

Alexander svítěziv nad vojskem Demetriovým jedná o vstoupení v přátelství s Jonatášem, jedná i Demetrius, kterýž jakož i Apollonius od Jonatáše přemožen jest.

Léta pak stého šedesátého přitáhl Ale-
xander syn Antiochův Epifanes a dobyl Pto-
lemaidy, a když ho přijali, kraloval tam.
2 * O čemž uslyšev Demetrius král sebral voj-
ska veliká velmi a vytáhl jemu vstříc k boji,
3 * a poslal Demetrius k Jonatášovi listy slovy
4 pokojnými, aby jej zvelebil, * (nebo řekl:
Uspěšme se, abychom příměří učinili s nimi,
prvé nežliby on učinil s Alexandrem proti
5 nám; * zpomenulťby zajisté na všecky zlé
věci, kteréž jsme vykonali proti němu a proti
bratřím jeho, i proti národu jeho); * a dal 6
jemu moc sbírati vojska a chystati zbroj, a
aby byl tovaryšem jeho, nad to i ty, kteříž
byli v zástavě na hradě, rozkázal vydati je-
mu. * Tedy vypraviv se Jonatáš do Jerusa- 7
lema četl ty listy při přítomnosti všeho lidu
i těch, kteříž byli na hradě. * Kteřížto báli 8
se bázní velikou, když uslyšeli, že jemu dal
král moc sbírati vojska. * I navrátili ti, jenž 9
byli na hradě, Jonatášovi ty zastavené; on
pak navrátil je rodičům jejich. * Takž bydlil 10

55. *předsevzetí*, Ř. dílům. — *klesla*, Ř. zacpána jsou.
58. *bezpečně*, Ř. bezpečni, doufanliví.
61. *osob*, Ř. mužů.
65. *vytáhl* etc., Ř. vytáhl počítaje.
69. *rozpálivše*, Ř. rozhněvavše. — *navrátiti*, Ř. jíti do země jejich.
70. *učinili*, Ř. položili.
72. *se pokusil*, Ř. přiložil.
73. *válka*, Ř. meč z Israele.
1. *šedesátého*, výš 1, 11.
2. *veliká*: mnohá.
4. *učinili*, Ř. položili. — *učinil*, Ř. položil.
6. *rozkázal*, Ř. řekl, tak níž.
7. *při přítomnosti*, Ř. v uších.

Jonatáš v Jerusalemě a počal vzdělávati a
11 obnovovati města. * Nebo rozkázal těm, kte-
říž dělali ta díla, vzdělati zdi, horu pak Sion
vůkol kamením čtverhranným ohraditi; i uči-
12 nili tak. * Pročež zutíkali ti cizozemci, kte-
říž byli v ohradách, kteréž vzdělal Bachides,
13 * a nechaje jeden každý místa svého, ušel
14 do země své. * Toliko v Betsuře pozůstali
někteří z těch, jenž se strhli zákona a při-
15 kázaní; nebo tu měli útočiště. * Ale uslyšev
Alexander král o slibích, kteréž skrze psání
učinil Demetrius Jonatášovi, a když vypra-
vovali jemu o válkách a udatných činech,
jichž dokazoval on i bratří jeho, a o pra-
16 cech, kteréž měli, řekl: * Nenaleznemeť muže
takového ani jednoho; nyní tedy vezměme
17 ho za přítele a tovaryše svého; * a napsav
18 listy poslal jemu v tato slova řka: * Král
Alexander bratru Jonatášovi pozdravení vzka-
19 zuje: * Slyšeli jsme o tobě, že jsi muž udatný
v síle a hodný, aby byl přítelem našim;
20 * protož nyní ustanovujeme tě dnes nejvyšším
knězem národu tvého a přítelem královským
aby sloul. Při tom poslal jemu roucho šar-
latové a korunu zlatou řka: Drž s námi a
21 chovej se přátelsky k nám. * I oblékl se v po-
svátné roucho sedmého měsíce, léta stého
šedesátého na slavnost stánků, a sebral voj-
22 ska a připravil zbroje množství. * Uslyšev
pak Demetrius o těch věcech zarmoutil se a
23 řekl: * Co jsme to učinili, že nás předstihl
Alexander, aby v přátelství vstoupil s Židy
24 k zachování sebe. * Napíšiť jim i já slovy
napomínajícími poskytna jim důstojenství a
25 darů, aby mi byli ku pomoci. * I psal jim
v tato slova: Král Demetrius národu židov-
26 skému pozdravení vzkazuje: * Že držíte nám
smlouvu a zůstáváte v přátelství našem a
nepřistupujete k nepřátelům našim, rádi to
27 slyšíme a radujeme se. * Protož nyní zůstá-
vejtež předse chovajíce nám věrnost a od-
platíme se vám dobrým za to, což nám či-
28 níte, * a odpustíme vám mnoho, což jste po-
29 vinni, nad to dáme vám dary; * anobrž nyní
osvobozuji vás a propouštím vám všecky Židy
z daní a poplatků ze soli a z korun; k tomu
30 i ten třetí díl semene, * a tu polovici ovoce
ze stromů, kterouž náleželo mně bráti, od-
pouštím, od dneška i napotom, aby brána
nebyla ze země judské, ani z těch tří krajů
připojených k ní, z Samaří a Galilee, a to
od dnešního dne až na věčný čas. * Jeru- 31
salem pak budiž svatý a svobodný, i kon-
činy jeho, i desátkové a cla. * Pouštím také 32
moc nad hradem, který jest v Jerusalemě, a
dávám nejvyššímu knězi, aby osadil jej mu-
ži, kteréžby koli vybral on k ostříhání jeho;
* k tomu každého Žida zajatého ze země jud- 33
ské po všem království svém propouštím svo-
bodného darmo; nad to všickni ať zodpou-
štějí poplatky jejich i dobytkův jejich; * vše- 34
cky pak svátky a soboty a novměsíce a dny
výroční a tři dny před slavností, tolikéž tři
dny po slavnosti, ty dny pravím ať mají vše-
cky svobodné a volné všickni Židé, kteříž
jsou v království mém, * aby neměl moci 35
žádný prodávati, ani zaměstknávati koho
z nich se strany jakékoli věci. * Též nechť 36
jest zapsáno z Židů mezi vojska královská
okolo třidceti tisíců mužů, a bude se jim dá-
vati služba, jakž náleží všem vojskům krá-
lovským; a z těch díl ustanoven bude po
pevnostech královských velikých, * a díl usta- 37
noven bude z nich nad věcmi tohoto králov-
ství těmi, kteréž svěřovány bývají k víře;
vůdcové pak nad nimi a knížata ať jsou
z nich, a nechť se chovají podlé práv svých,
jakž i král poručil v zemi judské. * Se strany 38
pak těch tří krajů připojených k Judstvu
z krajiny samařské ať se toho doloží, že
k Judstvu přičteni jsouce poddáni býti mají
jednomu, a ať neposlouchají moci jiné než
toliko nejvyššího kněze; * též Ptolemaidu 39
s příslušenstvím jejím dávám darem svatým,
kteříž jsou v Jerusalemě na náležitý náklad
svatyně; * k tomu na každý rok dávám pat- 40
nácte tisíc lotů stříbra z důchodů královských
z míst k němu přináležejících. * Což pak všeho 41
pozůstává platu, jehož nespravili z důchodů
jako předešlých let, ten od nynějšího času ať
dávají na potřeby domu. * Nad to více pět 42
tisíc lotů stříbra, kteříž (jako i předešlých
let) z důchodů svatyně z platu ročního brá-
váni bývali, i těch se odpouští, protože to
přináleží kněžím, kteříž služby konají; * a 43
kteřížby koli utekli do chrámu toho, jenž jest
v Jerusalemě, aneb do kterých končin jeho
zadržíce platy královské aneb jiné věci, ať

11. *ohraditi*, Ř. k ohražení.
16. *vezměme*, Ř. učiňme.
19. *hodný*, Ř. spůsobný.
20. *šarlatové*, Ř. šarlat. — *se přátelsky*, Ř. přátelství.
24. *slovy* etc., Ř. slovy napomenutí a důstojnosti a darů. — *mi*, Ř. se mnou.
28. *což* etc., Ř. odpuštění.
30. *krajů*: níže 11, 34 jmena jejich se pokládají.
33. *každého*, Ř. každou duši.
37. *kteréž* etc., Ř. jsoucími k víře.
41. *nespravili*, Ř. nenavrátili. — *potřeby*, Ř. díla.
42. *bráváni*, Ř. brávali.
43. *zadržíce*, Ř. dlužni jsouce etc. neb všeliké věci.

jsou propouštíni se vším, cožkoli mají v krá-
44 lovství mém. * Tolikéž na vystavení a spra-
vení místa svatého dáván bude náklad z dů-
45 chodu královského; * ano i na vystavení zdí
a ohražení vůkol Jerusalema také dáván bude
náklad z důchodu královského, i na vysta-
46 vení zdí v Judstvě. * Když pak uslyšel Jo-
natáš a lid řeči tyto, nevěřil jim, aniž jich
přijali; nebo pamatovali na tu nešlechetnost
velikou, kterouž učinil Israelovi, že je trápil
47 náramně; * ale oblíbili sobě Alexandra pro-
to, že on s nimi upřímě o pokoj jednal, a
spolu s ním sobě pomáhali bojovati po vše-
48 cky dny. * Tak sebral Alexander král vojska
49 veliká a položil se proti Demetriovi. * I po-
týkali se v boji ti dva králové, ale uteklo
vojsko Demetriovo; i sháněl se po něm Ale-
50 xander a zmocnil se jich. * A trval ten boj
veliký až do západu slunce, i padl Demetrius
51 ten den. * Tehdy poslal Alexander k Ptolo-
meovi králi egyptskému posly s těmito slovy
52 řka: * Poněvadž jsem se navrátil do země
království svého, a dosedna na stolici otců
svých ujal jsem království, a potřev Deme-
53 tria ujal jsem krajinu naši. * (Nebo vedl
jsem proti němu válku a potřín jest on i
vojsko jeho od nás, a dosedli jsme na sto-
54 lici království jeho.) * Protož nyní vstupme
s sebou v přátelství, a dej mi nyní dceru
svou za manželku, a budu zetěm tvým; nad
55 to dámť dary i jí na tebe náležité. * I od-
pověděl Ptolomeus král řka: Šťastný jest ten
den, v němž jsi navrátil se do země otců
svých a dosedl jsi na stolici království je-
56 jich; * učiním tedy tobě to, oč jsi psal, ale
vyjeď vstříc do Ptolemaidy, abychom se shle-
dali spolu, a budu tchánem tvým, jakž jsi
57 řekl. * I vyjel Ptolomeus z Egypta sám i Kleo-
patra dcera jeho a přijel do Ptolemaidy léta
58 stého šedesátého druhého. * A když vyjel
vstříc jemu Alexander král, dal jemu Kleo-
patru dceru svou a učinil jí svadbu v Pto-
lemaidě, jakž činívají králové s slávou velikou.
59 * Napsal pak král Alexander Jonatášovi, aby
60 se vypravil vstříc jemu; * kterýžto přijeda
s slávou do Ptolemaidy vyšel vstříc dvěma
těm králům, a dal jim od stříbra a od zlata,
i přátelům jejich darů množství, i nalezl u
61 nich milost. * Sebrali se pak na něj muži
jedovatí z Israele, muži přešlechetní, aby
jej osočili, ale nedbal na ně král; * nýbrž 62
rozkázal král svléci Jonatáše z roucha jeho
a obléci jej v šarlat; i učinili tak. Potom
posadil jej král s sebou * a řekl knížatům 63
svým: Vyjděte s ním do prostřed města a
dejte provolati, ať žádný nežaluje na něj o
žádnou věc, a žádný ho nekormuť ničímž.
* I stalo se, když viděli ti sokové tu slávu 64
jeho, kterouž rozhlašovali, a jej oděného šar-
latem, že utekli všickni. * Když pak zvelebil 65
jej král a zapsav jej mezi přední přátely,
učinil ho vůdcem a účastníkem království.
* Tedy navrátil se Jonatáš do Jerusalema 66
s pokojem a s veselím. * Léta pak stého še- 67
desátého pátého přibral se Demetrius syn De-
metriův z Krety do země otců svých; * o 68
čemž uslyšev Alexander král zarmoutil se
velmi a navrátil se do Antiochie. * I usta- 69
novil Demetrius Apollonia vůdcem nad Cele-
syrii, kterýžto sebrav vojsko veliké a polo-
živ se v Jamnii poslal k Jonatášovi nejvyšší-
mu knězi řka: * Ty sám jediný pozdvihuješ 70
se proti nám a já jsem v posměchu a za
útržku pro tebe; pročež pak mocí se honosíš
proti nám na těch horách? * Nyní tedy dou- 71
fáš-li v vojska svá, vytáhni proti nám do
pole, a tu se potýkejme spolu; nebo se mnou
jest moc měst; * doptej se a zvěz, kdo jsem 72
i jiní pomocníci moji, a povědíť, že nemůžete
ani jednou nohou se postaviti proti nám, po-
něvadž dvakrát rozprchnouti se musili otcové
tvoji v zemi své; * nad to nyní nebudeš 73
moci odolati jízdě a moci takové v poli, kdež
není kamení ani skály, ani místa k utíkání.
* Když pak uslyšel Jonatáš ty řeči Apollo- 74
niovy, pohnul se v mysli, a vybrav deset ti-
síc mužů vytáhl z Jerusalema, kdežto vyjel
vstříc jemu Šimon bratr jeho na pomoc jemu;
* a položiv se u Joppen, když ho nechtěli 75
pustiti do města (nebo posádka Apolloniova
byla v Joppen), dobývali ho. * Pročež bojíce 76
se obyvatelé města otevřeli, a takž opanoval
Jonatáš Joppen. * O čemž uslyšev Apollo- 77
nius sebral tři tisíce jízdy a jiné vojsko ve-
liké * a jel k Azotu, jakoby se na cestu jen 78
vypravil, avšak hned vytáhl do pole, protože
měl množství jízdy. I hnal se po něm Jonatáš
k Azotu, a pustila se vojska po něm k boji,
* Apollonius pak zanechal tisíce jízdy tajně 79
za nimi. * Ale zvěděv Jonatáš, že jsou zá- 80

44. *spravení*, Ř. díl.
47. *on* etc., Ř. on byl jim knížetem slov pokojných.
50. *trval* etc., Ř. utvrdil boj velmi.
51. *s těmito*, Ř. podlé těchto slov.
52. *království*, Ř. knížetství.
54. *na tebe*, Ř. hodné tebe.
55. *Šťastný*, Ř. dobrý.
60. *u nich*, Ř. před nimi.
65. *učinil*, Ř. položil.
67. *pátého*, viz výš 1, 11.
71. *vytáhni*, Ř. sstup. — *moc*: síla.
72. *nemůžete*, Ř. nemáte stání nohy proti obličeji našemu.
78. *hned*, Ř. spolu.

lohy za ním objeli vojska jeho, kteráž stří-
81 lela šípy na lid od jitra až do večera. * Lid
pak stál, jakž rozkázal Jonatáš, dokudž prací
82 neustáli jezdci oněchno. * Potom vytáhl Ši-
mon s vojskem svým a udeřil na ten zástup;
nebo ti jezdci byli zemdleli, a tak potříni
83 jsouce od něho utekli. * I rozprchla se ta
jízda po poli, a utekše do Azotu vešli do
domu Dagona, totiž do chrámu modly své,
84 aby zachováni byli; * ale Jonatáš zapáliv
Azot a města vůkol něho pobral kořisti je-
jich a chrám Dagona i s těmi, kteříž utekli
85 do něho, spálil ohněm. * Bylo pak těch, kte-
říž padli od meče, s těmi popálenými do osmi
tisíc mužů. * I odtrhl odtud Jonatáš a po- 86
ložil se u Askalonu, kdežto vyšli obyvatelé
města vstříc jemu se slávou velikou. * Potom 87
navrátil se Jonatáš do Jerusalema s těmi,
kteříž s ním byli majíce kořisti znamenité.
* Stalo se pak, když uslyšel Alexander král 88
o těch věcech, že uložil ještě hojněji oslaviti
Jonatáše; * protož poslal jemu záponu zla- 89
tou, jakouž obyčej jest dávati příbuzným krá-
lovským, a dal jemu Akaron i všecky kon-
činy jeho v dědictví darem.

Hlava 11.

I. Ptolemeus k Alexandrovi neupřímosti okázal; nebo 1) lstivě se jemu uvázal v království, 2) dceru svou a manželku jeho vzal, 3) o jeho bezživotí stál. II. Co činil Demetrius? 1) Žaloby proti Jonatášovi přijímal, 2) milostí se k němu naklonil, 3) na žádost jeho zemi israelskou osvobodil, 4) soužen byv s mnohými sliby k Jonatášovi o pomoc se utekl, 5) vysvobozen jsa slibu nezdržel. III. Antioch počav kralovati 1) Demetria porazil, 2) Antiochie dobyl, 3) Jonatášovi nejvyššího kněžství potvrdil, 4) dary jemu poslal, 5) bratra jeho poctil. IV. Jonatáš vytáhna 1) Gazy dobyl, 2) bratra svého v zemi nechav proti Demetriovi táhl, 3) od svých opuštěn jsa Bohu se modlil, 4) nepřátely přemohl.

Tedy král egyptský sebrav vojska zna-
menitá jako písku, kterýž jest na břehu moř-
ském, a lodí množství usiloval se uvázati
v království Alexandrovo lstivě a připojiti je
2 ke království svému. * I přijel do Syrie s slovy
pokojnými, kdežto otvírali jemu obyvatelé
měst a vycházeli mu vstříc; nebo poručení
bylo Alexandra krále, aby vycházeli vstříc
3 jemu, protože byl test jeho. * Ale Ptolemeus
projížděje ta města zosazoval vojska na stráži
4 v každém městě. * Když se pak přiblížil
k Azotu, ukázali jemu chrám Dagona vypá-
lený, i Azot a okolní města jeho pobořená,
a těla zbitých vymetaná a popálená, kteráž
popálil Jonatáš v boji (nebo skladli je na
5 hromady na cestě jeho), * a vypravovali
králi, co učinil Jonatáš, aby ho jen zoškli-
6 vili; král pak mlčel. * I vypravil se vstříc
Jonatáš králi do Joppen s slávou, kdežto
přivítavše jeden druhého přenocovali tam.
7 * Potom vyjev Jonatáš s králem ku potoku,
kterýž slove Eleuterus, navrátil se do Jerusa-
8 lema. * Král pak Ptolemeus opanovav města
pomořská až do Seleucie zámořské, jakž byl
obmýšlel proti Alexandrovi rady nešlechetné,
9 * poslal posly k Demetriovi králi řka: Nuže
učiňme s sebou smlouvu, a dámť dceru svou,
kterouž má Alexander, a kralovati budeš
v království otce svého; * líto mi zajisté, že 10
jsem jemu dal dceru svou, nebo mne chtěl
zamordovati. * Ošklivil ho pak proto, že byl 11
žádostiv království jeho. * A vzav jemu dceru 12
svou dal ji Demetriovi; takž cizil se Ale-
xandra, a bylo zjevné nepřátelství mezi ni-
mi. * Zatím přijev Ptolemeus do Antiochie 13
vstavil dvě koruny na hlavu svou, asiatskou
a egyptskou. * Král pak Alexander byl v Ci- 14
licii těch časů; nebo zprotivili se byli jemu
obyvatelé těch míst. * Protož uslyšev to Ale- 15
xander vytáhl proti němu válečně. Ptolemeus
pak vytáhna potýkal se s ním rukou silnou
a zahnal ho. * I utekl Alexander do Arabie, 16
aby tam ochráněn byl; král pak Ptolemeus
zvýšen jest. * Ale sťav Zabdiel arabský hlavu 17
Alexandrovu poslal ji Ptolemeovi. * Potom 18
král Ptolemeus umřel dne třetího, a ti, kteříž
byli v pevnostech jeho, zhynuli od těch, jenž
bydlili v týchž pevnostech. * Takž Demetrius 19
dosedl na království léta stého šedesátého
sedmého. * V těch dnech shromáždil Jonatáš 20
některé z Judstva, aby dobýval hradu toho,
kterýž byl v Jerusalemě, i nadělal proti ně-
mu válečných nástrojů mnoho. * Ale vypra- 21
vivše se ke králi někteří, jenž v nenávisti

83. *Dagona:* o němž I. Král. 5, 2 etc.
1. *usiloval*, Ř. hledal.
3. *Ale* etc., Ř. ale když projížděl ta města ptolemaidská etc.
4. *v boji:* o němž výš 10, 84. — *skladli*, Ř. zdělali hromady jejich.
6. *přenocovali*, Ř. spali.
10. *chtěl*, Ř. hledal.

měli národ svůj, muži nešlechetní, oznámili
22 jemu, že Jonatáš oblehl hrad. * O čemž uslyšev
rozhněval se, a jakž uslyšel, hned zapřáhna
jel do Ptolemaidy, a napsal Jonatášovi,
aby nechal obležení, ale vypravil se
vstříc jemu na rozmlouvání do Ptolemaidy co
23 nejrychleji. * Když pak to uslyšel Jonatáš, rozkázal
předse oblehnouti, a vybrav některé ze
starších Israelských a z kněží opovážil se
24 nebezpečenství. * Nebo nabrav stříbra a zlata
a roucha i jiných darů více jel ke králi do
25 Ptolemaidy a nalezl milost u něho. * A ačkoli
sočili na něj někteří nešlechetní z téhož
26 národu; * avšak učinil jemu král tak, jakž
činívali jemu předkové jeho, a povýšil ho
27 přede všemi přátely svými, * potvrdiv jemu
nejvyššího kněžství, a jakékoli jiné měl úřady
prvé, anobrž spůsobiv to, aby předních přá-
28 tel byl vůdce. * Při tom dožádal se Jonatáš
krále, aby osvobodil Judstvo od platův, a
troje knížetství a Samaří slíbiv jemu dáti
29 stříbra tři sta centnéřů, * i zalíbil sobě to
král; pročež napsal Jonatášovi listy o všech
30 těch věcech na tento spůsob: * Král Demetrius
Jonatášovi bratru pozdravení vzkazuje
31 i národu židovskému. * Přípis listu toho, kterýž
jsme psali Lastenovi příbuznému svému
o vás, napsali jsme i vám, abyste na něj po-
32 hleděli. * Král Demetrius Lastenovi otci po-
33 zdravení vzkazuje. * Národu židovskému, přátelům
našim, kteříž se chovají k nám tak,
jakž spravedlivé jest, usoudili jsme dobře uči-
34 niti pro tu jejich příchylnost k nám. * Protož
odvedli jsme jim i končiny judské a ty tři
kraje, Aferemu a Lydu a Ratamu připojené
od Samaří k Judstvu, i všecky jiné věci příslušející
těm všem, kteříž obětují v Jerusalemě,
za ty věci královské, kteréž brával
král od nich prvé každého roku z úrod země
35 i z ovoce; * též jiné věci náležející nám od
nynějšího času, desátky a daně náležející nám,
a solní jezera, i koruny náležející nám; vše-
36 cky pravím pouštíme jim; * aniž zrušeno bude
37 co z toho od nynějška po všecken čas. * Pro-
tož přičiňmež se, ať jest učiněn přípis těch
věcí a dán Jonatášovi a položen na hoře
38 svaté, na místě zvláštním slavném. * Vida
pak Demetrius král, že pokoj má země před
ním a nic proti němu nečelí, rozpustil vojska
svá jednoho každého k jeho vlastnímu
místu, kromě vojsk cizozemců, kteráž sebral
z ostrovův jiných národů; pročež nelíbost vzala
k němu všecka vojska, kteráž měl po otcích.
* Tryfon pak, kterýž stál prvé podlé Ale- 39
xandra, vida že všecka vojska repcí na Demetria,
vypravil se k Emalchuelovi arabskému,
kterýž choval při sobě Antiocha syna Alexandrova,
* a nabádal ho, aby ho dal jemu, 40
aby kraloval místo otce svého; oznámil také
jemu, jaké věci učinil Demetrius, i o té nelíbosti,
kterouž měla k němu vojska jeho, a
zůstal tam za drahně dní. * V tom poslal 41
Jonatáš listy k Demetriovi králi, aby vyhnal
ty, kteříž byli na hradě z Jerusalema, a ty, jenž
byli na ohradách; nebo válčívali s Israelem.
* I poslal Demetrius k Jonatášovi řka: Ne- 42
toliko to učiním tobě a národu tvému, ale
velice zvelebím tě i národ tvůj, dostanu-li
příhodného času. * Protož nyní dobře učiníš, 43
pošleš-li mi muže, kteřížby mi pomáhali bojovati;
nebo odtrhla se ode mne všecka vojska
má. * Tedy poslal jemu do Antiochie 44
Jonatáš mužů tři tisíce udatných v síle, kteřížto
vypravili se ke králi; i byl potěšen král
z přitažení jejich; * nebo shromáždilo se bylo 45
do prostřed města do sta a dvadcíti tisíc
mužů, kteříž chtěli zamordovati krále; * pro- 46
čež utekl král ke dvoru, ale obyvatelé města
osadivše cesty města počali ho dobývati.
* Tedy povolal král Židů na pomoc, kteřížto 47
shlukše se k němu všickni spolu vpadli do
města, * a zbili v městě toho dne do sta ti- 48
síc; potom zapálivše město a nabravše kořistí
mnoho toho dne vysvobodili krále. * Vi- 49
douce pak obyvatelé města, že se zmocnili
Židé města jakž chtěli, zemdleli v myšleních
svých a volali ke králi s prosbou řkouce:
* Podej nám pravice a nechť přestanou Židé 50
bojovati proti nám i proti městu tomuto.
* Takž odvrhli zbroj a učinili příměří; i do- 51
šli slávy Židé před králem a přede všemi
v království jeho a navrátili se do Jerusalema
majíce kořistí mnoho. * A tak seděl 52
Demetrius král na stolici království svého,
ano i země pokoj měla před obličejem jeho.
* Avšak selhal všecko, cožkoli přiřkl; nebo 53
cizil se Jonatáše a neodměnil se jemu za tu
lásku, kteréž dokázal k němu, ale sužoval

---

22. *na rozmlouvání*, Ř. k smíšení.
24. *u něho*, Ř. před ním.
27. *úřady*, Ř. poctivé věci.
28. *osvobodil*, Ř. učinil svobodné — *centnéřů*: hřiven. Co platil centnéř, viz III. Král. 9, při v. 14.
29. *na tento*, Ř. mající spůsob tento.
33. *tak jakž* etc., Ř. chovají k nám spravedlivé věci.
34. *odvedli*, Ř. ustanovili.
37. *slavném*: patrném.
40. *nabádal*, Ř. přisedal k němu.
42. *velice* etc., Ř. zvelebením zvelebím.
46. *dvoru*, t. na svůj palác.
47. *vpadli* etc., Ř. rozsáti jsou v městě.
50. *pravice*, Ř. pravic, totiž na znamení příměří.
53. *za tu* etc., Ř. podlé příchylností, kterýchž dokázal.

54 jej náramně. * Potom pak navrátil se Tryfon
a s ním Antioch mládeneček mladý, kterýžto
55 kraloval vstaviv na sebe korunu. * I shro-
máždila se k němu všecka vojska, kteráž
rozpustil Demetrius, a bojovala proti němu,
56 tak že poražen jsa utekl. * Tryfon pak vzav
57 slony uvázal se v Antiochii. * Psal pak An-
tioch mladší Jonatášovi řka: Potvrzujiť nej-
vyššího kněžství a ustanovuji tě nad čtyřmi
58 kraji, aby přítelem byl královským. * Při
tom poslal jemu nádoby zlaté k službě a dal
jemu moc píti ze zlatých nádob a choditi
59 v šarlatě a míti záponu zlatou; * Šimona
pak bratra jeho ustanovil vůdcem od pomezí
60 tyrského až ke končinám egyptským. * Pro-
tož vypraviv se Jonatáš projel krajinu za ře-
kou a jiná města, a když se shromáždila
k němu všecka vojska syrská na pomoc, táhl
k Askalonu, kdežto slavně vyšli jemu vstříc
61 obyvatelé města. * Odtud pak táhl ke Gaze,
a když se zavřeli ti, kteříž byli v Gaze, oblehl
je a vypáliv okolní města jeho ohněm zlou-
62 pil je. * Potom když se kořili ti, kteříž byli
v Gaze, Jonatášovi, podal jim pravice, a ve-
zma syny knížat jejich v zástavě poslal je
do Jerusalema a projel tu krajinu až k Da-
63 mašku. * Uslyšev pak Jonatáš, že přitáhla
knížata Demetriova do Kadesu, kteréž jest
v Galilei, s vojskem znamenitým chtějíce od-
strčiti ho od té krajiny, * vytáhl proti nim; 64
bratra pak svého Šimona zanechal v svém
kraji, * kterýžto Šimon položil se u Betsury 65
a dobývaje jí mnoho dní tak ji súžil, * že 66
se ho prositi musili, aby pravice jejich při-
jal; i podal jim pravice, a vyhnav je odtud
vzal město a osadil je stráží. * Jonatáš pak 67
a vojsko jeho položilo se u jezera Genesaret;
a když vstali ráno do pole Asor, * ai voj- 68
ska cizozemců táhla proti němu v tom poli,
kterážto zdělavše zálohy jemu na horách
sama vstříc táhla proti němu. * Když pak ti, 69
kteříž v zálohách byli, vyskočivše z míst svých
svedli bitvu; * tedy ti, jenž po straně Jona- 70
tášově byli, utekli všickni, ani jeden nezůstal
z nich, kromě Matatiáše syna Absolomova
a Judy syna Chalfi, vůdců polních těch vojsk.
* Protož roztrhna Jonatáš roucha svá na- 71
kladl země na hlavu svou a modlil se. * Po- 72
tom navrátiv se k nim k boji sháněl se s ni-
mi tak, že uteci musili. * Vidouce pak to ti, 73
kteříž byli utekli od něho, navrátili se k ně-
mu a honili je s ním až do Kadesu, až do
táboru jejich, kdež se byli položili. * I padlo 74
z cizozemců ten den na tři tisíce mužů; Jo-
natáš pak navrátil se do Jerusalema.

Hlava 12.

Vypravuje I. o skutcích Jonatášových, že 1) smlouvu obnovil s Římany a Spartanskými, 2) vojevody Demetriovy i s vojsky zahnal, 3) Arabské porazil, 4) radu o ohražení Jerusalema držel, i skutkem ji vykonal, 5) Tryfona usilujícího se uvázati v království přestrašil. II. O smrti Jonatášově, 1) že pod přátelstvím jest zamordován, 2) žalostně oplakán.

Vida pak Jonatáš, že příhodný čas jemu
slouží, vybral některé muže a poslal do Říma,
aby potvrdili a obnovili s nimi přátelství;
2 * ano i k Spartanským a do jiných míst ro-
3 zeslal listy v jednostejný rozum. * Kteřížto
vypravivše se do Říma a vstoupivše do rady
řekli: Jonatáš nejvyšší kněz a národ židov-
ský poslal nás, abyste obnovili přátelství s ni-
4 mi a tovaryšství předešlé. * Tedy oni dali
jim listy k jiným po místech, aby vyprovo-
dili je do země judské s pokojem. * Tento 5
pak přípis jest listů, kteréž psal Jonatáš
Spartanským: * Jonatáš nejvyšší kněz a starší 6
toho národu, tolikéž kněží a jiný lid židov-
ský, spartanským bratřím svým pozdravení
vzkazuje: * Již předešle posláni jsou listové 7
k Oniášovi nejvyššímu knězi od Daria, kte-
rýž kraloval nad vámi, že jste bratří naši,

---

54. *mladý*, Ř. mladší.
55. *němu*, t. proti Demetriovi.
56. *slony*, Ř. šelmy.
58. *choditi*, Ř. míti.
59. *od pomezí*, Ř. od vstupování Tyru.
61. *v Gaze*, Ř. z Gazy, tak hned.
62. *pravice*, t. na znamení smlouvy mezi nimi.
65. *súžil*, Ř. zavřel.
67. *u jezera*, Ř. u vody.
68. *kterážto*, J. kteráž zdělala jemu zálohy na horách, ale oni předse táhli proti nim; a slyší to na Židy. — *zdělavše*, Ř. vrhše.
69. *ti kteříž* etc., Ř. zálohy vstavše.
70. *vůdců*, Ř. knížat vojska těch vojsk.
1. *slouží*, Ř. pomáhá.
2. *v jednostejný* etc., Ř. podlé těchto věcí.
3. *předešlé*, Ř. podlé prvního.
4. *k jiným*, Ř. k nim.
6. *starší*: rada.
7. *nad vámi*, Ř. u vás neb mezi vámi. — *níže* etc., Ř. podložen jest.

8 jakž přípis níže položený ukazuje. * Kterýžto
Oniáš vezma listy, jimiž oznámeno bylo o
stovaryšení se a spříznění našem, přijal muže
9 toho vyslaného slavně. * Protož my, ačkoli
nepotřebujeme toho za potěšení majíce knihy
svaté, kteréž jsou v rukou našich;
10 * avšak umínili jsme poslati k vám o obnovení
bratrstva a přátelstva, aby se nezdálo,
že se cizíme od vás; nebo drahně časů pro-
11 běhlo, jakž jste neposýlali k nám. * My pak
každého času ustavičně i v svátky a v jiné
náležité dny rozpomínáme se na vás při obětování
obětí a modliteb, jakž povinné jest a
12 slušné pamatovati na bratří, * a těšíme se ze
13 slávy vaší. * A ač nás byla obklíčila mnohá
soužení a války mnohé; nebo proti nám bo-
14 jovali králové, kteříž jsou vůkol nás; * avšak
nechtěli jsme zaměstknávati vás, ani jiných
15 tovaryšů a přátel svých válkami těmi; * máme
zajisté s nebe pomoc, jenž pomáhá nám,
kteroužto vysvobozeni jsme od nepřátel na-
16 šich, naši pak nepřátelé sníženi jsou. * Protož
vyvolili jsme Numenia syna Antiochova
a Antipatra syna Jasonova a poslali jsme je
k Římanům, aby obnovili s nimi přátelstvo a
17 tovaryšstvo předešlé. * Poručili jsme také jim
i k vám se vypraviti a pozdraviti vás, a dodati
vám od nás listů o obnovení přátelstva
18 našeho. * Nyní tedy dobře učiníte, ohlásíte-li
19 se k nám v tom. * Tento pak jest přípis li-
20 stů, kteréž oni zase poslali: * Darius král
spartanský Oniášovi knězi velikému pozdra-
21 vení vzkazuje. * Nalézá se v zápisích o Spartanských
i o Židech, že jsou bratří a že jsou
22 z pokolení Abrahamova. * Protož nyní, když
jsme zvěděli o tom, vidělo se nám, žebyste
dobře učinili, kdybyste napsali nám, jak se
23 máte; * my pak také píšeme zase vám, že
dobytek náš i jiný statek náš jest váš, a což
vašeho jest, že jest naše; protož poručili
jsme, aby zvěstovali vám o těch věcech.
24 * Uslyšev pak Jonatáš, že se navrátila knížata
Demetriova s vojskem daleko větším
25 nežli prvé, aby bojovala proti němu, * vytáhl
z Jerusalema a potýkal se s nimi v krajině
amatytské; nebo nedal jim volnosti
26 vtrhnouti do krajiny své. * I poslal zvědače
do táboru jeho, kteřížto navrátivše se oznámili
jemu, že tak uložili, aby na ně připadli
té noci. * Když pak zapadlo slunce, rozkázal 27
Jonatáš svým bdíti a býti ve zbroji, aby
pohotově byli k boji přes celou noc, a osadil
stráž vůkol ležení. * Pročež uslyševše nepřá- 28
telé, že hotov jest Jonatáš i s svými k boji,
báli se, a předěšeni jsouce v srdci svém a zapálivše
hranice dříví v ležení svém utekli;
* ale Jonatáš i kteříž s ním byli nezvěděli až 29
ráno; protože viděli tam světla hořící. * Tedy 30
Jonatáš hnal se po nich, ale nedostihl jich;
nebo se byli přepravili přes řeku Elevteru.
* Pročež obrátiv se Jonatáš na Arabské, kte- 31
říž slouli Zabadei, porazil je a pobral kořisti
jejich. * Potom odtrhna odtud přitáhl do 32
Damašku a projel všecku tu krajinu. * Toli- 33
kéž i Šimon vytáhna přijel až k Askalonu a
k okolním pevnostem, a uchýliv se k Joppen
dobyl jí * (nebo slyšel byl, že chtějí tu pe- 34
vnost poddati těm, kteříž byli po straně Demetriově)
a osadil tam stráž, aby jí ostříhali.
* Navrátiv se pak Jonatáš shromáždil 35
starší lidu a radil se s nimi, aby vzdělali
pevnosti v Judstvu, * a obehnali zdmi Jeru- 36
salem a vyhnali vysokou zeď velikou mezi
hradem a městem, kterážby oddělovala jej
od města, aby sám byl soukromí, aby tam
nekupovali, ani neprodávali. * Když se pak 37
sebrali, aby vzdělávali město, tedy on sám
přistoupil k té zdi nad řekou k východnímu
větru, i spravili tu, jenž sloula Kafeteta.
* Šimon pak vystavěl Adiadu na rovině a 38
opatřil je branami a závorami. * Tedy usilo- 39
val Tryfon uvázati se v království Asie a
vstaviti na sebe korunu vztáhna ruku na
Antiocha krále; * ale obával se, žeby snad 40
nedopustil jemu Jonatáš a žeby snad bojoval
proti němu; protož hledal cesty, jakby
jej jal a zahladil a zdvihna se přitáhl do
Betsanu. * Takž vytáhna Jonatáš proti němu 41
se čtyřidcíti tisíci mužů vybraných k bitvě
přitáhl také do Betsanu. * Protož vida jej Try- 42
fon, že jest s vojskem znamenitým, nesměl
vztáhnouti ruky na něj; * ale přijal jej slavně 43
a představiv jej všechněm přátelům svým a
dav jemu dary přikázal přátelům svým poslouchati
ho jako sebe samého. * Jonatášovi 44
pak řekl: Proč bědueš všecken lid tento,

10. *umínili*, Ř. pokusili jsme se.
19. *Tento* etc., J. tento pak jest přípis listů, kteréž poslal Arius neb Darius.
20. *Darius*, Ř. Arius, ale poněvadž téhož ve verši 7. Daria nazývá, i tuto v textu necháno to slovo.
22. *jak se* etc., Ř. o pokoji vašem.
23. *o těch*, Ř. podlé těch věcí.
24. *daleko*, Ř. mnohým nad první.
31. *obrátiv*, Ř. uchýliv se.

33. *k okolním*, Ř. blízkým.
36. *obehnali*, Ř. vyvýšili zdi. — *vyhnali* etc., Ř. vyvýšili výš velikou. — *kterážby*, Ř. k oddělování.
38. *Adiada*: městečko tak řečené, o němž Esdr. 11, 2., též 2 Esd. 7, 3. — *opatřil*, Ř. ohradil dveřmi.
39. *usiloval*, Ř. hledal.
42. *nesměl*, Ř. obával se.
44. *není* etc., Ř. není nám.

45 poněvadž války není mezi námi? * Protož
nyní odešli je do domů jejich, sobě pak vy-
beř muže některé, kteřížby s tebou byli, a po-
jeď se mnou do Ptolemaidy, a dámť ji i jiné
pevnosti a vojska jiná, i všecky, kteříž usta-
noveni jsou nad kterými věcmi, ať navrátě se
odjedu; pro tu zajisté příčinu jsem zde.
46 * Tehdy Jonatáš uvěřiv jemu učinil, jakž řekl,
a odeslal ta vojska, aby táhla do země jud-
47 ské. * Nechal pak při sobě mužů tři tisíce,
z nichž dva tisíce rozpustil v Galilei, tisíc
48 pak jich s ním jelo. * Ale jakž jen přijel Jo-
natáš do Ptolemaidy, zavřeli Ptolemaidští
brány a javše jej i všecky, kteříž přijeli
49 s ním, zmordovali mečem. * Tehdy poslal Try-
fon vojska i jízdu do země galiliejské a na
pole veliké, aby zhubili všecky, kteříž po
straně Jonatášově byli; * ale oni zvěděvše, 50
že jest jat a zahynul i s těmi, kteříž s ním
byli, ponukli jedni druhých, aby táhli spolu
navrátíce se a hotovi jsouce k boji; * avšak 51
vidouce ti, kteříž je honiti chtěli, že jim o
život běží, navrátili se. * Takž přišli všickni 52
do země judské a kvílili Jonatáše i těch,
kteříž s ním zhynuli, a báli se náramně, ano
i všecken Israel dal se v kvílení veliké.
* Usilovali zajisté všickni národové okolní 53
potříti je, nebo řekli: * Nemají knížete, ani 54
pomocníka, protož nyní bojujme proti nim a
vyhlaďme z lidí památku jejich.

Hlava 13.

1) Co zlého učinil po vyvolení Šimona Tryfon a) lidu božímu a b) Antiochovi králi. 2) Šimon a) milost lidu svému a svobody zjednal; b) nepřátely porazil, c) Jerusalem lépe ohradil.

Ale uslyšev Šimon, že sebral Tryfon
vojsko znamenité, aby přitáhl do země jud-
2 ské a potřel ji, * a vida, an lid jest předě-
šený a bázlivý, vypravil se do Jerusalema a
3 shromáždiv lid * napomínal jich řka jim: Vy
sami víte, jaké věci já a bratří moji a dům
otce mého činili jsme příčinou zákona a mí-
sta svatého, anobrž i o válkách a souženích,
4 kteráž jsme snášeli. * Protoť zajisté zhynuli
bratří moji všickni příčinou Israele, tak že
5 pozůstal jsem já toliko sám. * Protož nyní
odstup to, abych litovati měl života svého
v kterýkoli čas soužení; neboť nejsem lepší
6 nežli bratří moji; * alebrž pomstím národu
svého a místa svatého, ano i žen a dítek
našich; poněvadž sebrali se všickni tito ná-
7 rodové, aby potřeli nás z nenávisti. * I roz-
nítil se duch toho lidu, jakž uslyšel řeči tyto,
kteřížto odpověděli hlasem velikým řkouce:
8 * Ty jsi náš vůdce místo Judy a Jonatáše,
9 bratří svých, * vediž boj náš, a všecko, což-
10 koli řekneš nám, učiníme. * Tedy sebral vše-
cky muže bojovné a pospíšil, aby dokonal
zdi jerusalemské, jimiž ohradil je vůkol;
11 * poslal také Jonatáše syna Absolomova a
s ním vojsko statečné do Joppen, kterýžto
vypudiv ty, jenž v něm byli, zůstal tam
v něm. * V tom vytáhl Tryfon z Ptolemaidy 12
s vojskem znamenitým, aby vtrhl do země
judské a Jonatáš byl s ním jsa ve vězení;
* Šimon pak položil se v Adiadě v tu stranu 13
do pole. * Zvěděv pak Tryfon, že povstal 14
Šimon na místo Jonatáše bratra svého a že
se potýkati s ním bude v boji, poslal k němu
posly řka: * Za příčinou těch peněz, kteréž 15
povinen jest Jonatáš bratr tvůj do královské
komory, a pro ty věci, kteréž sobě svěřené
měl, vězíme ho. * Protož nyní pošli sto cent- 16
néřů stříbra a dva syny jeho v základu, aby
propuštěn jsa neodstoupil od nás, a propu-
stímeť ho. * Věděl pak Šimon, že lstivě 17
mluví s ním, avšak předse poslal to stříbro
a ty dva mládenečky, proto aby snad v ne-
líbost velikou neupadl u lidu, kteřížby řekli:
* že neposlal jemu stříbra a těch dvou mlá- 18
denečků, protož Jonatáš zahynul. * Poslal tedy 19
ty dva mládenečky a těch sto centnéřů,
avšak onen sklamal a nepropustil Jonatáše;
* nýbrž potom přitáhl Tryfon zatočiv se tou 20
cestou, kteráž vede k Adoru, aby vpád učině

---

45. *některé*, Ř. ne mnohé. — *věcmi*, Ř. potřebami.
51. *o život*, Ř. o duši jim jest.
52. *dal* etc., Ř. kvílil kvílení.
2. *vypravil*, Ř. vstoupil.
3. *místa* etc., Ř. svatých, tak níž. — *snášeli*, Ř. znali.
5. *života*, Ř. duše své.
6. *z nenávisti*, Ř. nepřátelství příčinou.
9. *vediž*, Ř. bojujž.
10. *zdi* etc., t. podlé snešení se na tom Jonatáše se staršími. Výš 12, 35.
13. *Adiada*: o němž výš 12, 38. — *v tu* etc., Ř. proti tváři pole.
15. *pro ty* etc., Ř. pro ty, kteréž potřeby měl.
16. *centnéřů:* hřiven.
17. *v nelibost*, Ř. nepřátelství nevzal velikého u lidu.
18. *neposlal*, Ř. jsem neposlal.
20. *po něm*, Ř. proti němu.

do té krajiny potřel ji; Šimon pak a vojsko
jeho pustilo se po něm, na kteréžkoli místo
21 táhl; * ale kteříž bydlili na hradě, poslali
k Tryfonovi posly, kteřížby ponukli ho, aby
přitáhl k nim po poušti a aby poslal jim
22 špíže. * Pročež připravil Tryfon všecku jízdu
svou, aby táhl, ale té noci napadl sníh velmi
veliký, i nemohl přitáhnouti pro ten sníh;
23 takž odtrhna odtud táhl do Galaady. * Když
se pak přiblížil k Baskamanu, zabil Jonatáše,
24 kterýžto i pochován jest tam. * Tryfon pak
25 obrátiv se táhl do země své. * Tedy poslav
Šimon vzal kosti Jonatáše bratra svého, i
pochovali ho v Modině v městě otcův jeho,
26 * a plakali ho všickni Israelští pláčem velikým
27 a kvílili nad ním mnoho dní. * Vzdělav pak
Šimon pamětné znamení nad hrobem otce svého
a bratří svých, vystavil je vysoko z kamení
28 vyhlazeného patrné po zadu i po předu, * a
postavil nad těmi věcmi sedm sloupů jeden
proti druhému, otci a mateři a čtyřem bra-
29 třím. * Na těch pak nadělal nástrojů váleč-
ných vůkol postaviv sloupy jiné veliké a udě-
lal na těch sloupích všelijakou zbroj na pa-
mátku věčnou, a při té všelijaké zbroji lodí
vytesané, aby spatříny býti mohly ode všech
30 plavících se po moři. * Tenť jest hrob, kterýž
udělal v Modině, a zůstává až do tohoto dne.
31 * Tryfon pak zacházeje lstivě s Antiochem
32 králem mladým zabil ho * a kraloval místo
něho vstaviv na sebe korunu Asie, i dělal
33 škodu velikou v zemi. * Protož vzdělal Šimon
pevnosti v Judstvě ohradiv je věžemi vyso-
kými a zdmi velikými, s věžemi a branami
a závorami, nad to i potrav nachystal do
34 těch pevností, * a vybrav Šimon muže ně-
které poslal k Demetriovi králi, aby učinil
polehčení té krajině; nebo všecka předse-
35 vzetí Tryfonova byla jen loupeživá. * Kte-
rýžto Demetrius král poslav k němu s těmito
slovy, dal jemu odpověd napsav jemu list ta-
36 kový: * Král Demetrius Šimonovi, nejvyššímu
knězi a příteli králův, a starším i národu
37 židovskému pozdravení vzkazuje. * Koruny
zlaté i roucha drahého, což jste poslali, do-
stali jsme a hotovi jsme spůsobiti vám po-
koj veliký a napsati výběrčím, aby vám od-

pustili, což jste povinni. * Nebo cokoli jsme 38
narovnali s vámi, stálé jest a ty pevnosti,
kteréž jste vzdělali, nechť jsou vaše, * od- 39
pouštíme také provinění a ty hříchy, jichž
jste se dopouštěli proti nám až do dnešního
dne, i korunu, kterouž jste dlužni; nad to
jestliže jaká jiná daň dávána byla v Jerusa-
lemě, ať se více nedává; * a jsou-li kteří 40
z vás spůsobní, aby zapsáni byli mezi naše,
nechť jsou zapsáni, a ať jest mezi námi po-
koj. * A tak léta stého sedmdesátého sňato 41
jest jho těch pohanů z Israele. * I počal lid 42
israelský spisovati zápisy a smlouvy, léta
prvního za Šimona kněze velikého a voje-
vody a vůdce židovského. * V těch dnech 43
položiv se Šimon u Gazy obklíčil ji vojsky
a udělav nástroj válečný zasadil proti městu
a udeřiv k jedné věži dobyl ho. * I vskočili 44
ti, jenž byli v tom válečném nástroji do mě-
sta, odkudž se stalo pohnutí veliké v městě.
* Protož vlezli ti, kteříž v městě byli, s že- 45
nami i s dětmi na zeď roztrhše roucha svá
a volali hlasem velikým prosíce Šimona, aby
jim pravice podal, řkouce: * Nenakládej 46
s námi podlé nešlechetností našich, ale podlé
milosrdenství svého. * Tedy slitovav se nad 47
nimi Šimon nebojoval proti nim, ale vypudiv
je z města a vyčistiv domy, v nichž byly
modly, teprv tak všel do něho prozpěvuje a
dobrořeče Bohu; * a vymetav z něho všeli- 48
jakou nečistotu osadil tam muže ty, kteřížby
zákona ostříhali, a lépe je ohradiv vystavěl
sobě v něm příbytek. * Těm pak, kteříž na 49
hradě byli v Jerusalemě, zabráněno bylo vy-
cházeti a vcházeti do té krajiny, ano i ku-
povati a prodávati; protož hlad trpěli ve-
liký, tak že zhynulo jich množství hladem.
* I volali k Šimonovi, aby pravice jejich při- 50
jal, kterýžto podal jim pravice a vypudiv je
odtud očistil hrad od poskvrn, * a všel do 51
něho třimecítmého dne měsíce druhého, léta
stého sedmdesátého prvního, s díkův činěním
a rozhami a s harfami a cimbaly a s lout-
nami a s prozpěvováním a s písněmi; nebo
potřín byl nepřítel veliký z Israele. * Protož 52
ustanovil, aby každého roku slaven býval
ten den s veselím. * Ohradil také lépe horu 53

---

21. *bydlili*, Ř. (byli) z hradu.
22. *napadl* etc., Ř. byl mnohý velmi.
25. *Modin*: o němž výš 8, 1.
28. *druhému*, Ř. jednomu.
31. *mladým*, Ř. mladším.
32. *škodu*, Ř. ránu.
33. *Judstvě*, Ř. Judstva. — *nachystal*, Ř. nakladl.
34. *polehčení*, Ř. odpuštění.
35. *s těmito*, Ř. podlé slov těchto.

37. *roucha*: rozličně to vykládají: jiní zlatý řetěz, perlu drahou neb kámen etc. — *výběrčím*, Ř. těm nad věcmi neb důchody. — *což jste*, Ř. odpuštění.
38. *narovnali*, Ř. ustanovili k nám.
45. *pravice*, Ř. pravic. — *podal*, t. na znamení příměří.
46. *Nenakládej*, Ř. neužívej nás.
48. *ostříhali*, Ř. činili.
51. *s díkův činěním*, Ř. s chválou. — *rozhami*: palmovím.

toho chrámu, kteráž byla při tom hradu, a by-
54 dlil tam sám a ti, kteříž při něm stáli. * Vida
pak Šimon Jana syna svého, že jest muž
udatný, ustanovil ho vůdcem nade všemi voj-
sky; i bydlil v Gazaře.

Hlava 14.

1) Demetrius jat; 2) Šimon a) pokoj zemi své spůsobil, b) smlouvu s Spartanskými i s Římany obnovil, a c) tak slávy došel α) od svého národu a β) od Demetria.

Léta stého sedmdesátého druhého sebral
Demetrius král vojska svá a vypravil se do
medské země chtěje přivzíti jiné na pomoc
2 sobě, aby bojoval proti Tryfonovi. * Ale usly-
šev Arsaces král perský a medský, že přijel
Demetrius do končin jeho, poslal jednoho
3 z knížat svých, aby ho jal živého; * kterýžto
vypraviv se porazil vojsko Demetriovo a jav
ho přivedl jej k Arsacovi; i dal ho do vě-
4 zení. * Země pak judská měla pokoj po vše-
cky dny Šimonovy; obmýšlel zajisté dobré
národu svého, tak že se jim líbila moc jeho
5 a sláva jeho po všecky dny. * Nebo mimo
všecku slávu svou ještě dobyl Joppen, aby
bylo přístavem Judských a spůsobil průchod
6 k ostrovům mořským, * a tak rozšířil končiny
7 národu svého uvázav se v tu krajinu; * a
shromáždil zajatých množství opanovav Ga-
zaru a Betsuru a hrad jerusalemský, z něhož
vyklidil ty nečistoty, aniž byl, kdoby se ze-
8 přel jemu. * A tak dělali zemi svou s poko-
jem, země také vydávala úrody své a dříví
9 polní ovoce své; * starci na ulicích sedali;
všickni o dobrých věcech společně rozmlou-
vali a mládenci oblačeli se v roucha slavná
10 a v odění válečná; * městům dodával on po-
trav a nařídil, aby v nich měli nástroje vá-
lečné k bránění; pročež slovútné bylo jmeno
11 jeho až kraj země; * spůsobil pokoj v zemi,
12 i veselil se Israel veselím velikým, * a sedal
jeden každý pod vinným kmenem svým a pod
fíkem svým, a nebyl, kdoby je předěsil;
13 * nebo zhynul ten, kterýž bojovával proti
nim v zemi, a králové potříni jsou v těch
14 dnech. * Nad to posiloval všechněch poníže-
ných lidu svého, zákona pilen byl a vyplénil
každého nepravého a nešlechetného; * zve- 15
lebil svatyni a najednal více nádobí do sva-
tyně. * Když pak uslyšeli v Římě, že umřel 16
Jonatáš, a až do spartské země donesla se po-
věst ta, rmoutili se náramně; * ale uslyševše, 17
že Šimon bratr jeho jest místo něho nej-
vyšším knězem a drží tu krajinu i města
v ní, * psali k němu na deskách měděných 18
o obnovení s ním přátelstva a tovaryšstva,
v němž byli s Judou a s Jonatášem bratřími
jeho. * I čteni jsou ti listové přede vším shro- 19
mážděním v Jerusalemě. * Tento pak jest pří- 20
pis těch listů, kteréž poslali Spartanští:
Spartská knížata i město Šimonovi knězi
velikému, ano i starším a kněžím i jinému
lidu židovskému, bratřím svým pozdravení
vzkazují. * Poslové vyslaní k lidu našemu 21
oznámili nám o slávě a cti vaší; i veselili
jsme se z příští jejich. * Protož zapsali jsme 22
ty věci, kteréž od nich mluveny jsou, do knih
obecních takto: Numenius syn Antiochův a
Antipater syn Jasonův poslové židovští vy-
pravili se k nám, aby obnovili s námi přá-
telství. * I líbilo se lidu přijíti muže ty slavně 23
a vložiti výtah řečí jejich do knih lidu od-
daných, aby lid spartský měl památku. Pří-
pis pak toho napsali Šimonovi nejvyššímu
knězi. * Potom poslal Šimon Numenia do 24
Říma s pavézou zlatou velikou s tíži tisíc
liber, aby potvrdil s nimi tovaryšstvo. * Když 25
pak uslyšel lid o těch věcech řekli: Čím se
odplatíme Šimonovi a synům jeho? * Nebo 26
on zachoval své s bratřími svými a s domem
otce svého, jenž válkou zapudili nepřátely
Israelských od nich; protož dali jemu svo-
body a zapsali na deskách měděných, kteréž

1. *chtěje*, Ř. aby přitáhl pomoc sobě.
4. *obmýšlel* etc., Ř. hledal dobrých věcí.
5. *mimo* etc., Ř. se vší slávou. — *aby* etc.: ku přístavu.
7. *zajatých*, Ř. zajetí mnohé. — *nečistoty*, t. modly.
9. *v roucha*, Ř. v slávy. — *válečná*, t. v čas pokoje, aby marně času netrávili, k boji se cvičili.
10. *nařídil* etc., Ř. zřídil je na nástrojích ohražení neb bránění. — *slovútné* etc., Ř. až dokavadž jmenováno bylo jmeno slávy jeho.
12. *předěsil*: podlé slibu učiněného Lev. 26, 6.
14. *posiloval*, Ř. potvrzoval neb podpíral. — *pilen*, Ř. vyhledával.
15. *najednal*, Ř. rozmnožil.
22. *do knih*, Ř. do rad lidu.
23. *oddaných*, Ř. ukázaných.
24. *s pavézou*, Ř. majícího pavézu. — *s tíži* etc., Ř. váhy liber tisíc; co libra platila, viz III. Král. 10, 17.
26. *zachoval*, Ř. podepřel.

postaveny jsou na sloupích na hoře Sion.
27 * A tento jest přípis toho zápisu: Osmnáctého dne měsíce elul, léta stého sedmdesátého druhého (jenž byl třetí rok, jakž Šimon
28 byl nejvyšším knězem v Asarameli), * v shromáždění velikém kněží a lidu i knížat našeho národu a starších této krajiny: V známost uvedeno jest nám, poněvadž časté bývaly
29 války v krajině této, * že Šimon syn Matatiášův, ze synů Jariba pošlý, i bratří jeho, kteříž se vydávali v nebezpečenství odpírajíce nepřátelům národu svého, aby ostálo svaté místo i zákon, slávou velikou oslavili národ
30 svůj. * Nebo shromáždil je Jonatáš a byl jejich nejvyšším knězem; když pak přiložen jest
31 k lidu svému, * a chtěli nepřátelé jejich vpád učiniti do krajiny jejich, aby potřeli krajinu jejich, a vztáhli ruce na místo svaté jejich;
32 * tehdy povstal Šimon a bojoval za národ svůj, a vynaloživ peněz množství ze svého najednal zbroje mužům vojska národu svého a
33 dával jim plat; * nad to ohradil města judská i Betsuru na pomezí judském, kdež bývala zbroj nepřátel prvé, a osadil tam na
34 stráži muže judské; * Joppen také ohradil u moře, i Gazuru v končinách azotských, kdežto bydlili prvé nepřátelé, a osadil tam Judské; a tak, cožkoli náleželo k zapravení
35 jich, nařídil v nich. * Protož vida lid tu věrnost Šimonovu a slávu, jíž umínil dobyti národu svému, ustanovili jej vůdcem svým a knězem nejvyšším pro ty všecky věci, kteréž učinil; pro tu pravím spravedlnost a věrnost, kterouž zachoval národu svému usilovav všelijakým spůsobem zvelebiti lid svůj;
36 * za dnů zajisté jeho všecko dařilo se v rukou jeho, tak že vypléněni jsou pohané z krajiny jejich, i ti, kteříž byli v Jerusalemě městě Davidově, a vzdělali sobě byli hrad, z něhož vycházejíce poskvrňovali všeho vůkol svatyně a dělali škodu velikou v té svatosti.
* Kterýžto hrad Šimon osadil muži judskými, 37
a ohradil jej pro bezpečnost této krajiny a města a povýšil zdí jerusalemských. * Král 38
také Demetrius potvrdil jemu nejvyššího kněžství; * nad to nade všecko učiniv ho jedním 39
z přátel svých oslavil jej slávou velikou.
* (Nebo slyšeti bylo, že nazváni jsou Židé od 40
Římanů přátelé a tovaryši, a že se vstříc vypravili poslům Šimonovým slavně, * a že 41
se zalíbilo Židům i kněžím, aby Šimon byl jejich vůdcem a nejvyšším knězem na věky,
dokudžby nepovstal prorok věrný, * a aby 42
byl nad nimi vládařem, kterýžby péči měl o místo svaté, skrze něhožby postaveni byli někteří v povinnostech svých, a nad touto
krajinou a nad zbrojí, i nad pevnostmi, * a 43
aby péči měl o svatyni, a aby ho posloucháno bylo ode všech, a aby spisováni byli pod jmenem jeho všickni zápisové v té krajině, a aby se obláčel v šarlat a chodil
v zlatě.) * Protož nebylo lze žádnému z lidu 44
ani z kněží zrušiti něčeho z těch věcí aneb odepříti tomu, což bylo od něho řečeno, ani ukládati sněmu v té krajině bez něho, ani obláčeti se v šarlat, ani opínati se záponou
zlatou. * Nebo kdožby přes to učinil neb 45
zrušil co z těch věcí, měl býti trestán. * Lí- 46
bilo se zajisté všemu lidu, to uložiti Šimonovi, aby se choval podlé těch věcí. * Což 47
přijal Šimon a svolil nejvyššího kněžství užívati a býti vůdcem a knížetem národu židovského a kněží, ano i předloženým býti
všechněch. * I rozkázali ten zápis vložiti do 48
desk měděných * a postaviti je v ohradě mí- 49
sta svatého na místě slavném; přípisy pak těch věcí vložiti mezi poklady, aby je měl Šimon i synové jeho.

---

27. *elul*, t. měsíc s veliké částky s srpnem naším se trefuje. — *v Asarameli*, J. v síni hradby.
34. *jich*, t. těch měst. — *nařídil*, Ř. položil.
35. *ustanovili*, Ř. položili. — *usilovav*, Ř. hledav.
36. *škodu*, Ř. ránu. — *svatosti*: čistotě.
37. *hrad*, Ř. na něm.
39. *nad to* etc., Ř. podlé všeho.
40. *slyšeti*. Dokládá těmi slovy spisovatel knihy této příčin, jimiž Demetrius k tomu, což učinil, nakloněn byl.
42. *v povinnostech*, Ř. v dílích.
43. *chodil* etc., Ř. nosil zlato.
44. *ukládati* etc., Ř. shromažďovati shromáždění.
45. *měl* etc., Ř. vinen bude.
46. *se choval*, Ř. činil.
49. *mezi* etc., Ř. do pokladnice.

Hlava 15.

1) Antioch ošemetně smlouvu s Šimonem obnovuje. 2) Římané za Židy se přimlouvají. 3) Antioch zrušiv smlouvu s Šimonem a) dary jeho pohrdl, b) Atenobia k němu poslal, c) vojska proti zemi judské vypravil.

Tehdy poslal Antioch, syn Demetria krále,
listy z ostrovův mořských Šimonovi knězi a
knížeti národu židovského i všemu národu
2 tomu, * kteřížto byli psáni na tento spůsob:
Král Antioch Šimonovi knězi velikému a kní-
žeti i všemu národu židovskému pozdravení
3 vzkazuje. * Poněvadž muži nešlechetní uvá-
zali se v království otců našich, a chceme
dobývati toho království, abychom je zase
přivedli k prvnímu spůsobu, pročež sebral
jsem množství vojsk a připravil lodí vá-
4 lečné, * a chceme přitáhnouti do země, aby-
chom se sháněli po těch, kteříž kazili kra-
jinu naši a kteříž poplénili města mnohá
5 v tomto království; * protož nyní potvrzujiť
všech obdarování, kterýchžť nadali předkové
moji králové i jiných svobod, kteréžkoli pustili
6 tobě, * i toho, žeť povolili bíti vlastní ráz na
7 minci v krajině tvé, * a Jerusalemu i svatému
místu, aby bylo svobodné, též všecka zbroj,
kterouž jsi koli připravil, i všecky pevnosti,
kteréž jsi vzdělal a kteréž držíš, ať zůstávají
8 tobě. * Nad to všecken dluh královský, a cožby
potomně náleželo králi, od nynější chvíle i po
9 všecky časy odpouští se tobě. * Když pak
na dobré míře postavíme království své, osla-
víme tě, i národ tvůj i chrám slávou veli-
kou, tak aby zřejmá byla sláva vaše po vší
10 zemi. * Léta stého sedmdesátého čtvrtého
přitáhl Antioch do země otců svých, k ně-
mužto shlukla se všecka vojska, tak že jich
11 maličko bylo při Tryfonovi. * I sháněl se po
něm Antioch král, tak že ujíti musil do Dory
12 uteka přes moře. * Nebo viděl, že se hrnou
na něj zlé věci, když ho opustila vojska.
13 * Tedy položil se Antioch u Dory, a s ním
sto dvadceti tisíc mužů bojovných a osm ti-
14 síc jízdy; * a obehnav to město a lodí po
moři připlaviv súžil to město po zemi i po
moři, aniž dopustil komu vyjíti neb vjíti.
15 * Mezitím přišel Numenius a kteříž s ním
byli z Říma majíce listy ku králům a ku kraji-
16 nám, v nichž bylo psáno toto: * Lucius se-
nátor římský Ptolemeovi králi pozdravení
vzkazuje. * Poslové židovští vypravili se 17
k nám, přátelé naši a tovaryši, aby obnovili
přátelstvo předešlé a tovaryšstvo, posláni jsouce
od Šimona nejvyššího kněze a lidu židov-
ského, * a přinesli pavézu zlatou z tisíce li- 18
ber. * Protož líbilo se nám psáti ku králům 19
a ku krajinám, aby nehledali jejich zlého, ani
nebojovali proti nim, ani proti městům je-
jich, ani proti krajině jejich, a aby netova-
ryšili s těmi, kteřížby bojovali proti nim.
* Vidělo se také nám přijíti pavézu od nich. 20
* Protož jestližeby kteří nešlechetní utekli 21
z krajiny jejich k vám, vydejte je Šimonovi
nejvyššímu knězi, ať mstí nad nimi podlé zá-
kona jejich. * O ty také věci psal Deme- 22
triovi králi a Attalovi a Ariaratovi a Arsa-
covi, * a do všech krajin a do Sampsamy a 23
Spartanským, též do Delu a do Myndu, do
Sicyonu a do Karie, do Samu a do Pam-
fylie, do Lycie a do Halikarnasu, do Koa a do
Sidy, do Aradu a do Faselidy, do Gortyny
a do Gnidu, do Cypru a do Cyrenu. * Pří- 24
pis pak toho napsali Šimonovi knězi nejvyš-
šímu. * Ale Antioch král položiv se u Do- 25
ry, druhého hned dne přičíněje ustavičně
k němu rukou a nástroje válečné zasazuje,
tak zavřel Tryfona, že nemohl vjíti ani vy-
jíti. * Když pak jemu poslal Šimon dva ti- 26
síce mužů vybraných na pomoc jemu a stří-
bra i zlata i zbroje hojnost; * tedy nechtěl 27
těch věcí přijíti, ale zrušil všecko, v čemž-
koli se zavázal jemu prvé, a cizil se ho.
* Nebo poslal k němu Atenobia jednoho z přá- 28
tel svých, kterýžby promluvil s ním řka: Vy
uvázali jste se v Joppen a Gazaru i v hrad,
kterýž jest v Jerusalemě, v městě království
mého, * končiny jejich poplénili jste a udě- 29
lali jste škodu velikou v zemi a opanovali
jste místa v království mém. * Protož nyní 30
dejte ta města, kteráž jste pobrali, i platy
z těch míst, kteráž jste opanovali, ježto ne-
jsou v končinách judských; * pakli nechcete, 31

3. *nešlechetní*, Ř. jedovatí. — *k prvnímu*, Ř. jakž bylo prvé.
5. *nadali*, Ř. pustili. — *svobod*, Ř. odpuštění.
14. *po zemi* etc., Ř. od země a od moře.
16. *senátor*, Ř. hypalos, t. konšel neb vůdce neb kancléř neb sudí nejvyšší.
17. *předešlé*, Ř. kteréž z počátku.
18. *z tisíce.* Jiní čtou z pěti tisíc.
25. *k němu*, t. k tomu městu. — *zasazuje*, Ř. dělaje.
26. *zbroje*, Ř. nádobí.
29. *škodu*, Ř. ránu, tak níž.
31. *za škody* etc., Ř. zkažení, kteréž jste zkazili.

dejte za ně pět set centnéřů stříbra, a za
škody, kterýchž jste nadělali, i za ty platy
těch míst jiných centnéřů pět set, pakli nic,
32 přitáhnouce vybojujeme vás. * I vypravil se
Antenobius přítel královský do Jerusalema,
a vida slávu Šimonovu a stoleček s nádobami
zlatými a stříbrnými a přípravu znamenitou,
užasl se. Potom oznámil jemu slova králov-
33 ská. * Jemužto odpověděv Šimon řekl: Ani
jsme země cizí nevzali, aniž jsme se v cizí
věci uvázali, ale v dědictví otců svých, kte-
réž od nepřátel našich za některý čas ne-
34 spravedlivě držáno bylo. * Pročež my pří-
hodného času dostavše ujali jsme dědictví
35 otců svých. * Strany pak Joppen a Gazary,
jichž žádáš, ty činily lidu škodu velikou i
krajině naší, z těch dáme sto centnéřů. I ne-
odpověděl jemu Atenobius slova, * ale navrá- 36
til se s hněvem ke králi a oznámil jemu ta
slova, i o slávě Šimonově a všecko, cožkoli
viděl; pročež rozhněval se král hněvem ve-
likým. * Tryfon pak vstoupiv na lodí utekl 37
do Ortosiady. * Protož ustanoviv král Cen- 38
debea za vůdce v krajině pomořské a voj-
ska pěší i jízdu dav jemu, * poručil jemu 39
táhnouti proti zemi judské; nad to poručil
jemu vzdělati Cedron a opatřiti je branami,
a aby bojoval proti lidu; sám pak král honil
Tryfona. * Takž přitáhl Cendebeus k Jamnii 40
a počal popouzeti lidu vpády čině do Jud-
stva a zajímati lid i mordovati; a vzdělal
Cedron, * kdežto sšikoval jízdu a jiná vojska, 41
aby vyskakujíce vpády činili do Judstva,
jakž jemu král poručil.

Hlava 16.

I. Šimon s syny svými radu drží o tažení proti Cendebeovi, kteréhož přemohl. II. Ptolemeus zeť Šimonův 1) v pýchu se pozdvihl, 2) tchána svého i švakry zmordoval, 3) nad zemí zradil a ji poddati Antiochovi chtěl.

Tehdy vypraviv se Jan z Gazary ozná-
mil Šimonovi otci svému, co činí Cendebeus.
2 * I povolal Šimon dvou synů svých starších
Judy a Jana a řekl jim: Já a bratří moji i
dům otce mého bojovali jsme proti nepřá-
telům israelským od mladosti až do dnešního
dne, a dařilo se rukama našima vysvoboditi
3 Israele častokrát; * ale již jsem se sstaral,
vy pak z milosrdenství božího dospěli jste
v letech, buďtež na místě mém a bratra
mého a vytáhnouce bojujte za národ náš,
4 pomoc pak s nebe budiž s vámi. * Potom
vybral z té krajiny dvadceti tisíc mužů bo-
jovných a jezdců; takž vytáhše na Cendebea
5 nocovali v Modině. * Ráno pak vstavše táhli
do pole; a ai vojsko znamenité táhlo proti
nim pěších a jezdců, ale řeka byla mezi ni-
6 mi. * U kteréžto položil se proti nim Jan i
lid jeho, a vida, an lid se strachem se plaví
přes řeku, přeplavil se nejprvé; tedy ti muži
7 viděvše jej přeplavili se za ním. * I sšiko-
val lid a jezdce mezi pěší (byla pak jízda
odpůrců velmi znamenitá); * a troubil na 8
trouby, takž dal se v utíkání Cendebeus i voj-
sko jeho a padlo z nich zraněných množství,
ostatní pak utekli do ohrady. * Tehdy raněn 9
jest Judas bratr Janův, Jan pak sháněl se
po nich, až se dostal k Cedronu, kterýž vzdělal
Cendebeus; * a když jej zapálil ohněm, tedy 10
oni utíkali až na věže, kteréž byly na poli
azotském, kdežto padlo z nich do dvou tisíc
mužů, potom navrátil se do země judské
v pokoji. * Ptolemeus pak syn Abobův byl 11
ustanoven za vůdce v kraji jerišském a měl
stříbra i zlata hojnost. * Byl zajisté zeť nej- 12
vyššího kněze; * protož pozdvihlo se srdce 13
jeho a chtěl uvázati se v krajinu judskou;
pročež obmýšlel lest proti Šimonovi a synům
jeho, aby je vyhladil. * Šimon pak projížděje 14
města v té krajině a spravuje, což bylo po-
třebí v nich, přijel do Jericha sám a Mata-
tiáš a Judas synové jeho, léta stého sedm-
desátého sedmého měsíce jedenáctého, kte-
rýžto měsíc slove šebat. * Kteréžto přijav 15

32. *stoleček*, t. nalévací.

39. *táhnouti*, Ř. položiti se proti tváři Judstva. — *Cedron*, J. čtou Gedoru, tak níž.

41. *vpády* etc., Ř. procházeli cesty.

1. *vypraviv*, Ř. vstoupě. — *Jan*, jehož byl Šimon za vůdce postavil, výš 13, 54.

2. *starších*, Ř. předložených t. mezi Židy.

3. *z milosrdenství*, J. k tomu milosrdnému skutku spůsobní jste.

6. *Jan*, Ř. on. — *strachem*, Ř. strašlivý.

8. *ohrady*, t. do města toho Cedronu, kteréž Cendebeus vystavěl, o čemž hned v dalším verši a výš 15, 39.

14. *spravuje*, Ř. pečuje o péči jejich vstoupil etc. — *jedenáctého*, t. ledna, viz Zach. 1, 7.

15. *zámeček*, Ř. pevnůstku, ohrádku.

syn Abobův na zámeček, jenž sloul Doch,
kterýž byl vzdělal, udělal jim lstivě hody
16 veliké a skryl tam muže. * Když se pak
hojně dosti napil Šimon i synové jeho, vy-
vstal Ptolemeus, a kteříž při něm byli, a
vzavše zbroj svou obořili se na Šimona na
hodech a zamordovali jej i ty dva syny jeho
17 i některé ze služebníků jeho. * Takovou uči-
niv nešlechetnost velikou a odplativ se zlým
18 za dobré, * napsal o tom Ptolemeus a poslal
ke králi, aby poslal jemu vojska na pomoc,
že podmaniti chce tu krajinu jemu a ta mě-
19 sta. * Jiné také poslal do Gazary, aby za-
hladili Jana, a k vůdcům rozeslal listy, aby
se vypravili k němu, že chce dáti jim stříbra
a zlata i jiné dary. * Jiné pak poslal, aby 20
vzali Jerusalem a horu s chrámem. * Ale je- 21
den napřed běže oznámil Janovi v Gazaře, že
zahynul otec jeho a bratří jeho a poslal Pto-
lemeus, aby zabili i tebe. * O čemž uslyšev 22
užasl se velice a zjímav ty muže, kteříž přišli,
aby zahubili ho, zbil je; nebo zvěděl, že usi-
lují ho zahubiti. * Jiné pak věci o Janovi 23
a válkách jeho a o udatných činech jeho, ji-
miž udatnosti dokazoval, i o vzdělání zdí,
kteréž vzdělal, i o jiných skutcích jeho; * ai 24
to sepsáno jest v historiích o nejvyšším kněž-
ství jeho od toho času, jakž zřízen jest za
nejvyššího kněze po otci svém.

16. *hojně* etc., J. podnapil.
19. *že*, Ř. aby.
21. *jeden*, Ř. kdosi.
22. *usilují*, Ř. hledají.
24. *v historiích*, Ř. v knihách dnů.

Knihy Machabejské druhé.

Kniha tato zdržuje v sobě příběhy v církvi boží stalé od skonání Seleuka Filipatora až do Antiocha Eupatora časů, v nichž Nikanor od Judy Machabea poražen; obzvláštně pak přivodí paměti hodné některých pobožných příklady, jak pro zákon a pravdy boží, účastnost k slávě boží, též i všechněm k ukázaní na sobě pobožnosti nepřemožené dobrého příkladu, stále a svatě životy složili. Obsahuje příběhy takměř 14 let.

Hlava 1.

Židé list poslali do Egypta, v němž 1) jiným dobrého žádají, 2) o svém někdejším soužení vypravují, 3) k prokazování vděčnosti k Bohu napomínají, z toho, a) že Bůh vítězství dal, b) oheň skrytý k modlitbě Nehemiášově navrátil a c) krále perského milostí k nim naklonil.

ratřím, kteříž
jsou v Egyptě,
Židům pozdra-
vení vzkazu-
jí bratří, jenž
v Jerusalemě
bydlejí i jiní,
kteříž jsou
v krajině jud-
ské, pokoje do-
brého žádají.
2 * Dobré věci
učiň nám Bůh
a pamatuj na
smlouvu svou s Abrahamem
s Isakem i Jakobem služebníky
3 svými věrnými učiněnou; * a
dejž vám všechněm srdce ku
poctě jeho a k činění vůle jeho
4 srdcem udatným a duší dobrovolnou, * a otevřiž
srdce vaše k zákonu svému a k přikázaním
5 a spůsobiž vám pokoj; * a vyslyšiž modlitby
vaše, a budiž vám milostiv a neopouštějž
6 vás v čas zlý; * myť zajisté zde modlíme se
7 za vás. * Léta stého šedesátého devátého za
kralování Demetria my Židé psali jsme vám
o úzkosti a soužení, kteréž přišlo na nás
těchto let, v nichž odstoupil Jason a ti, jenž
s ním byli, od svaté země a království; * a 8
že vypálili síňci a vylili krev nevinnou. Pro-
čež modlili jsme se Pánu a vyslyšáni jsme,
když jsme obětovali oběti a běl, rozsvěcovali
jsme také světla a předložili jsme chleby.
* Protož nyní napomínáme vás, abyste světili 9
dny stánků měsíce kislev. * Léta stého osm- 10
desátého a osmého ti, kteříž v Jerusalemě, i
jiní, jenž v Judstvě jsou, též úřad i Judas,
Aristobulovi, mistru Ptolemea krále, jenž
jest z pokolení kněží pomazaných i těm, kte-
říž jsou v Egyptě, Židům pozdravení a všecko
dobré vzkazují. * Z velikých nebezpečenství 11
od Boha vysvobozeni jsouce velice děkujeme
jemu, jakožto ti, kteřížbychom byli musili se
s králem potýkati; * on zajisté odvedl ty, 12
jenž bojovali proti svatému městu. * Nebo 13
jsa vůdcem do perské země a maje okolo
sebe vojsko, kteréž se zdálo býti nepřemo-
žené, poraženi jsou v chrámě Naney skrze
chytrost, kteréž kněží Naney užili. * Jakoby 14
se zajisté s ní oddati měl Antioch přitáhl na
to místo i ti, kteříž s ním byli přátelé, chtěje
tak pobrati peníze místo věna. * A když je 15
předložili kněží Naney a on všel s některými
do ohrady chrámu, tedy zamkli chrám; * a 16
jakž všel Antioch, otevřevše v stropě skryté

---

3. *udatným*, Ř. velikým.
5. *budiž* etc., Ř. smiř se s vámi.
6. *zajisté*, Ř. nyní.
7. *Demetria*, t. Nikanora, Demetria Sotera syna, o němž I. Mach. 11, 19. — *Jason*: o němž níž v 4. hl. i v dalších.
8. *síňci*: bránu.

9. *kislev*, t. listopadu.
11. *s králem*, t. s Antiochem Epifanem.
13. *Naney*, t. bohyně Diany.
14. *s ní*, t. s Dianou.
16. *vyházeli*. Rozdílně a jináče o smrti Antiochově kniha tuto předcházející vypisuje hl. 6, 8.

dvéře házejíce kamení jako hromobitím ukamenovali vůdce a na kusy rozsekavše a hlavy
menovali vůdce a na kusy rozsekavše a hlavy
sstínavše těm, kteříž vně byli, je vyházeli.
17 * Ze všeho chválen buď náš Bůh, kterýž vy-
18 dal bezbožné k zahynutí. * Majíce tedy měsíce
kislev pátého dvadcátého dne slaviti památku
očištění chrámu za potřebné jsme soudili oznámiti
miti vám, abyste i vy slavili památku, jakož
stánků tak i ohně, když Nehemiáš vystaviv
19 chrám i oltář obětoval obět. * Nebo když do
perské země vedeni byli otcové naši, pobožní
božní kněží ti, kteříž tehdáž byli, nabravše
ohně z oltáře tajně, skryli jej v hlubokosti
studnice, kteráž měla místo suché, v němž
jej schovali bezpečně, tak že žádnému ne-
20 bylo známé to místo. * Po přeběhnutí pak
mnohých let, když se vidělo Bohu, poslán
jsa Nehemiáš od krále perského, poslal k tomu
mu ohni vnuky těch kněží, kteříž jej byli
skryli, a ti jakž vypravovali nám, nenalezli
21 ohně, než vodu shustlou. * I kázal jim, aby
navážíce přinesli, a když obětovány byly oběti,
kázal kněžím Nehemiáš pokropiti tou vodou
22 i dříví i to, což leželo na něm. * Což když se
stalo a čas přišel, v němž se slunce zasvítilo,
byvši prvé oblaky zastíněno, zapálila se hranice
23 veliká, tak že se divili všickni. * Činili pak modlitbu
dlitbu kněží, když se dokonala obět, i kněží pravím
vím i jiní všickni; Jonatáš začínal, jiní pak jako
24 Nehemiáš říkali po něm. * A byla modlitba na
tento způsob: Pane, Pane Bože, všech věcí
stvořiteli, hrozný a silný i spravedlivý a mi-
losrdný, kterýž jsi sám král i dobrý, * sám 25
dobrotivý, sám spravedlivý i všemohoucí, i
věčný vysvoboditeli Israele ze všeho zlého,
kterýž jsi otce naše vyvolil a posvětil jich.
* Přijmiž obět tuto za všecken lid svůj israel- 26
ský a ostříhej i posvěť částky své; * shro- 27
mažď rozptýlení naše, vyprosť ty, kteříž jsou
v službu podrobeni mezi pohany, a popatř na
ty, kteříž jsou u nich za nic položeni a v ohavnosti,
vnosti, aby poznali národové, že jsi ty Bůh
náš; * sužuj trápením ty, kteříž nám nátisk 28
činí a pyšně utrhají; * vzdělávej lid svůj na 29
místě svatém svém, jakož pověděl Mojžíš.
* Kněží pak zpívali písně. A jakž dokonány 30
jsou oběti, * tedy to, což pozůstalo té vody, 31
rozkázal Nehemiáš vyliti na kamení veliké.
* To když se stalo, plamen se zapálil, ale od 32
světla z oltáře se obrážejícího zmizel. * A jakž 33
zjevná učiněna jest ta věc a oznámeno bylo
králi perskému, že na tom místě, kdež byli
oheň schovali kněží ti, kteříž zajati byli, voda
se ukázala, kterouž ti, jenž s Nehemiášem
byli posvětili obětí; * tedy ohradiv král to 34
svaté místo dokázal toho, že schválil tu věc.
* Nad to král mnohé a rozličné dary vzav 35
štědře jim daroval. * Nazval pak Nehemiáš 36
to místo Neftar, což se vykládá očištění; a
nazývá se ještě od mnohých Neftar.

Hlava 2.

I. Ještě předešlého listu částku pokládá, v němž ukazuje 1) o Jeremiášovi, že a) lidu napomínal, b) stánek, archu i oltář schoval, c) všetečným domlouval; 2) o Judovi. II. Spisovatel knihy této ukazuje, 1) o čem psáti chce, 2) odkud to bráti bude, 3) čím k tomu přiveden; III. omlouvá se 1) těžkostí té práce, 2) příkladem toho, jenž staví dům.

Nachází se pak v psáních o Jeremiášovi
proroku, že rozkázal ohně nabrati těm, kteříž
říž měli zajati býti, jakž oznámeno jest a
jakž poručil těm, jenž zajati býti měli, pro-
2 rok, * vydav jim zákon, aby nezapomínali
na přikázaní Páně, a aby nezbloudili myšlením
ním uhlédajíce modly zlaté a stříbrné a ozdobu
3 okolo nich, * i jiné podobné věci, pravě napomínal
pomínal jich, aby neodstupoval zákon od srdce
4 jejich. * Bylo pak v tom psání, jak stánek
i archu rozkázal prorok z božího poručení za
sebou nésti; a když přišel na horu, na niž
Mojžíš vstoupiv spatřil dědictví boží, * při- 5
šed pravím Jeremiáš, že nalezl příbytek v jeskyni,
skyni, a že stánek i archu a oltář zápalu
vnesl tam a dvéře zahradil. * A přišedše 6
někteří z těch, jenž za ním šli, aby znamenali
nali cestu, nemohli jí najíti. * A když to Je- 7
remiáš zvěděl domlouvaje jim řekl, že o tom
místě nebude vědíno, dokavadž Bůh neshromáždí
máždí shromáždění lidu, a dokudž se nestane
milosrdenství; * tehdáž že Pán ukáže ty věci 8
a zjeví se sláva Páně i oblak, tak jako na
Mojžíšovi zjevena byla a jakž, když Šalo-

---

19. *místo* etc., Ř. pořádek.
23. *říkali*: odpovídali.
29. *vzdělávej*, Ř. štěpuj.
34. *dokázal*, Ř. učinil.
4. *nésti*, Ř. následovati.
5. *zahradil*. O schování těchto věcí jiná písma kanonizovaná, ani Jeremiáš, ani Esdráš, ani Nehemiáš nic nepraví jako ani o nalezení toho ohně (o čemž výš 1, 20.); nýbrž i sami rabínové židovští pilní jsouce národu svého chvály na odpor tomu píší, viz v předmluvě.
8. *zvláštně*, Ř. velice.

moun prosil, aby to místo zvláštně posvěceno
9 bylo, zjevena byla, * a jakož maje moudrost
obětoval obět při posvěcení a dokonání chrá-
10 mu, * jakož i Mojžíš modlil se Pánu, a sstou-
pil oheň s nebe a ty věci, kteréž k oběti
připraveny byly, spálil: tak i Šalomoun modlil
11 se, i sstoupiv oheň spálil oběti zápalné; * i
řekl Mojžíš: Protože nebyla sněděna obět za
12 hřích, spálena jest. * Podobně i Šalomoun
13 osm dní slavil. * Připomínány pak byly, ja-
kož v týchž psáních, tak i v pamětech Ne-
hemiášových tytéž věci, i jak vzdělav kni-
hárnu, shromáždil ty věci, kteréž sepsány jsou
o králích a prorocích a o Davidovi, i listy
14 o dařích královských. * Podobně pak i Ju-
das ty věci, jenž se přihodily skrze vyzdvi-
ženou válku proti nám, shromáždil všecky,
15 a jsou u nás; * kterýžto potřebujete-li, tedy
16 ty, jenžby je k vám donesli, odešlete. * Pro-
toť jsme majíce držeti památku očišťování
napsali vám. Dobře tedy učiníte, budete-li
17 slaviti tytéž dny. * Nebo Bůh, kterýž za-
choval všecken lid svůj, tentýž navracuje
dědictví všechněm i království, i kněžství i
18 svatyni, * jakož zaslíbil v zákoně; pročež
v tom Bohu naději máme, že se brzo nad
námi smiluje a shromáždí nás ze země, kte-
19 ráž jest pod nebem, na svaté místo. * Vy-
svobodil nás zajisté z velikých bíd, a místo
20 vyčistil. * Ty pak věci, kteréž se dály od
Judy machabejského a bratří jeho, též i o
vyčištění chrámu velikého a oltáře posvěcení,
21 * ano i války proti Antiochovi Epifanovi a
22 synu jeho Eupatorovi; * tolikéž i s nebe stalé
zázraky při těch, jenž se pro Židovstvo sta-
tečně měli, tak že všecku krajinu v malém
počtu byvše zhubili a cizího národu množství
zahnali; * a slovútný na všem okršlku světa 23
chrám že z novu vystavěli, i město vysvobo-
dili, práva také (kteráž hned zrušena býti
měla) napravili tehdáž, když Pán se vší do-
brotivostí jim milostiv byl; * ty věci od Ja- 24
sona cyrenenského pěti knihami vysvětlené
přičiníme se v jedné knížce zavříti. * Nebo 25
spatřujíce zmatení počtu a pro množství věcí
nesnadnost, kteréž okoušejí ti, jenž chtějí
pochopiti vypravování těch příběhů, * snažo- 26
vali jsme se těm, kteříž chtějí čísti, posloužiti
k zachutnání, pilnějším pak k snadnějšímu
v paměti obsažení a všechněm, kteřížby jí
dostali, k užitku. * Nám zajisté, kteříž jsme 27
práci těžkou měli v spisování tohoto krátkého
obsahu, nebylo snadné dílo, ale úsilí a bdění
plné; * jakož tomu, kterýž strojí hody a 28
hledá všechněch užitku, nesnadno bývá; avšak,
abychom mnohým vděk učinili, rádi jsme i
těžkou práci podnikli; * zevrubného pak vy- 29
pisování o jedné každé z těch věcí té knihy
spisovateli jsme zanechali, a toliko v tomto
krátkém obsahu šlepějemi jeho jíti jsme se
snažovali. * Nebo jakož nového domu stavi- 30
tel o všecko stavení pečovati má, avšak ten,
kterýžby chtěl rýsovati a malovati, příhod-
ných věcí k ozdobě vyhledávati musí; tak
soudím i o nás. * Spisovateli zajisté dějů 31
přináleží zacházeti a zápolí činiti řečí a be-
dlivě na všech věcí částky se zanášeti; * ale 32
tomu, jenž výtah činí, dopustiti se má obsahu
řeči šetřiti a zevrubnosti ve věci zanechati.
* Odtud tedy začneme řeč, místo předmluvy 33
toto přidavše; nebo bláznivá věc bylaby
před dějepisem široce mluviti, dějepis pak
ukrátiti.

Hlava 3.

Vypravuje o I. pokušení na Židy přišlém, 1) kdy se dálo, 2) jaká příčina k tomu jest dána a 3) jak se při tom Židé měli? II. o Heliodorovi, že 1) raněn jest od Boha, 2) k modlitbě Oniášově zase uzdraven a 3) aby ten skutek boží ohlašoval, napomenut jest.

Když v svatém městě bydleno bylo vše-
lijak pokojně a zákonové výborně ostříháni
byli pro Oniáše nejvyššího kněze pobožnost
2 a že zlého nenáviděl; * stalo se, že i krá-
lové v poctivosti měli to místo, ano i chrám
3 výbornými dary ozdobovali; * tak že i Se-
leukus asianský král dodával z vlastních du-
chodův všelijakých nákladů k službám při
4 obětech přináležejících. * Šimon pak nějaký
z pokolení Beniaminova správce chrámu usta-
novený nesnadnil se s nejvyšším knězem o
nešlechetnost v místě spáchanou, * a nemoha 5
přemoci Oniáše přišel k Apolloniovi Trase-
ovu synu, toho času v Celesyrii a Fenicii vý-
vodovi, * a oznámil jemu o množství peněz 6
nevypravitelném, jichž byla plná pokladnice
v Jerusalemě, tak že platů vybraných bylo ne-
sčísluné množství, kteříž nepřináleželi k ná-
kladům na oběti, a žeby to mohlo býti, aby
se v moc královskou dostaly. * Shledav se 7

17. *svatyni*, Ř. posvěcení.

27. *úsilí*, Ř. potu.

pak Apollonius s králem oznámil mu o pe-
nězích, o nichž jemu bylo povědíno; on pak
vyvoliv Heliodora úředníka nad zbožím po-
slal ho poručiv jemu, aby zboží napřed ře-
8 čené odnesl. * Tedy Heliodorus hned se vy-
pravil na cestu pod spůsobem tím, jakoby
chtěl Celesyrie a Fenicie města projeti, ale
chtěl královské uložení skutečně vykonati.
9 * Když pak přijel do Jerusalema a od nej-
vyššího kněze města toho přívětivě přijat
byl, předložil jemu o tom oznámeném po-
kladu, a z jakéby se příčiny postavil, ozná-
mil. Vyptával se pak, byloli-by to tak v pravdě.
10 * Ale nejvyšší kněz správu dal, žeby ti skla-
11 dové byli vdov a sirotků, * někteří pak Hyr-
kana, syna Tobiášova muže velmi vzneše-
ného, a ne jakž bezbožný Šimon zlou správu
dal; všeho pak stříbra že jest čtyři sta hří-
12 ven a zlata dvě stě, * a že nikoli to býti
nemůže, aby křivda činěna býti měla těm,
kteříž svěřili věci své svatosti toho místa,
jenž jest v poctivosti u všeho světa, též vzá-
13 cnosti a bezpečnosti chrámu. * Ale Heliodor
pro královské poručení, kteréž měl, pravil,
že to naprosto musí do komory královské
14 pobráno býti; * a uloživ den všel do chrámu,
aby o nich něco místného nařídil. Pročež
bylo nemalé po všem městě zkormoucení.
15 * Tedy kněží před oltářem v kněžském rouše
padše volali do nebe k tomu, jenž o tom po-
kladu zákon vydal, aby těm, kteříž ty věci
16 složili, v celosti zachovány byly. * Každý pak,
kdož viděl nejvyššího kněze obličej, raněn
byl v mysli; nebo pohledění jeho i proměna
17 barvy ukazovala duše jeho zkormoucení. * Ob-
klíčen byl zajisté muž ten bázní a hrůzou
těla, z kterýchžto věcí patrna byla patřícím
18 na něj bolest srdce jeho. * Jiní pak z domů
zástupem sbíhali se k obecným modlitbám,
19 protože mělo v potupu přijíti to místo. * Žen
také přepásaných po prsech žíněmi po ce-
stách plno bylo; z zavřených pak panen ně-
které sbíhaly se k branám, jiné ke zdem a
20 některé z oken vyhlídaly; * všecky pak zpiavše
21 ruce k nebi modlily se. * A zajisté žalostivé
bylo hleděti na to množství lidu tak vesměs
padnutí a nejvyššího kněze v zkormoucení
22 postaveného očekávání, * a tak vzývali vše-
mohoucího Pána, aby těch věcí svěřených
těm, kteříž je svěřili, v celosti ostříhal ve vší
23 bezpečnosti. * Ale když Heliodor to, což ulo-

ženo bylo, činil a již tam s drabanty při po-
kladnici stál, * tedy všech duchů a všelijaké 24
moci kníže zázrak veliký učinil, tak že vši-
ckni i ti, kteříž s ním tam vjíti směli, divíce
se boží moci k zemdlení a k strachu přive-
deni byli. * Nebo se jim ukázal jakýsi kůň, 25
hrozného mající jezdce a velmi pěkným la-
drováním ozdobený, kterýž úprkem běže obo-
řil se na Heliodora předními kopyty; ten pak,
kterýž na něm seděl zdálo se, že zlaté odění
na sobě měl. * Jiní pak dva ukázali se před 26
ním mládenci udatní a velmi slavní, pěkně
rouchem ozdobení, kteřížto stojíce po obojí
straně mrskali ho bez přestání mnohými bi-
jíce ho ranami. * A když pojednou padl na 27
zemi a velikou obklíčen byl tmou, pochytivše
ho a na nosidla vloživše, * toho kterýž před 28
tím s velikým útokem a se všemi drabanty
k napřed řečené pokladnici přišel, nesli ho,
an nemá žádné pomoci od zbroje, a teprv
zjevně boží moc poznává, * a tak boží mocí 29
němý jsa učiněn a vší naděje i zdraví zba-
ven ležel. * Ale tito dobrořečili Pánu, kte- 30
rýž oslavil místo své a chrám ten málo před
tím strachu a předěšení plný, když se ukázal
všemohoucí Pán, radostí a veselím naplněn
byl. * Někteří pak z Heliodorových přátel 31
hned prosili Oniáše, aby vzýval Nejvyššího,
aby život daroval tomu, kterýž naprosto na
smrtelné posteli ležel. * Prohlédaje pak nej- 32
vyšší kněz, aby se nedomníval král, žeby
nějaký nešlechetný skutek při Heliodorovi od
Židů vykonán byl, obětoval obět za zdraví
toho muže. * A když nejvyšší kněz konal obět, 33
opět ukázali se Heliodorovi ti mládenci, v táž
roucha odíni jsouce a stojíce řekli: Velice
děkuj Oniášovi knězi nejvyššímu; nebo pro
něho daroval tobě život Pán. * Ty pak 34
s nebe jsa trestán ohlašuj všechněm velikou
boží moc. A pověděvše to zmizeli. * Heliodor 35
pak obětovav obět Pánu a sliby veliké uči-
niv tomu, kterýž jemu život navrátil, a s Oni-
ášem se rozžehnav navrátil se s vojskem ke
králi. * Svědčil pak všechněm o skutcích ve- 36
likého Boha, kteréž u vidění spatřil. * A 37
když se otázal král Heliodora, kdoby spů-
sobný byl, aby ještě jednou byl poslán do
Jerusalema, řekl: * Jestliže máš jakého ne- 38
přítele, aneb kterýžby o tvé věci ukládal,
pošli ho tam a dostaneš ho zase zbičovaného,
jestliže však zdráv jsa vyjde; protože v pravdě

1. *všelijak*, Ř. se vším.
9. *oznámeném*, Ř. o stalém zjevení.
11. *hřiven*: centnéřů.
14. *něco*, Ř. dohlednouti.
15. *padše*, Ř. hodivše sebou.
18. *sbíhali se*, Ř. vyskakovali.
24. *přivedeni*, Ř. obráceni.
26. *udatní*, Ř. silou ozdobení. — *velmi* etc., Ř. nejpěknější slávou.
31. *smrtelné*, Ř. v posledním tchnutí ležel.
34. *trestán*: švihán.

na tom místě jest zvláštní jakási boží moc.
39 * Nebo ten, kterýž byt v nebesích má, ochrancem a pomocníkem jest toho místa, kterýž
přicházející tam k nešlechetnostem tepe a
k zhoubě přivodí. * Takovýmť spůsobem ty 40
věci při Heliodorovi a zachování pokladnice dály se.

Hlava 4.

Vypravuje o I. Oniášovi, že 1) narčen byl, že jest buřičem a cizí věci sobě osobuje, 2) utekl králi, 3) o nejvyšší kněžství připraven; II. Jasonovi, 1) jak k úřadu přišel, 2) co činil a) při domácích, α) že je k spůsobu pohanskému vedl, β) nadání jejich zlehčil, γ) zákonní služby zrušil; b) při cizích α) že k sedání jejich pomoc činil, β) Antiocha do města slavně přijal; 3) jaká pomsta na něj přišla, a) z n jvyššího kněžství složen a b) vypověd'n jest. III. Menelaovi, že 1) dluhu platiti nemohl, 2) kněžstvím propadl, 3) dostav příhodného času svatokrádeže se dopustil, 4) Oniáše o život připravil, jehožto smrti a) lid i král litoval i b) mstil. IV. Lysimachovi, že 1) s Menelaem kradl, 2) proti lidu válčil, 3) zabit jest, po jehožto smrti a) Menelaus obžalován, b) od krále očištěn, c) tři obhájcové lidu odsouzeni, d) Menelaus nejvyšším knězem zůstal.

Šimon pak napřed řečený peněz i vlasti zrádce učiněn jsa pomlouval Oniáše, jakoby on i Heliodora ponukl, i těch zlých
2 věcí původem byl; * nad to i dobrodince města a ochránce národu svého a horlivého milovníka zákonů úkladníkem věcí královských
3 směl nazvati. * Ale když se nepřátelství tak velice rozmohlo, tak že skrze jednoho z těch, jenž od Šimona chváleni byli, vraždy se dály,
4 * vida Oniáš veliké zjitření a že se Apollonius Celesyrie a Fenicie vévoda vztěká, posiluje zlosti Šimonovy vypravil se ke králi;
5 * ne žeby chtěl na měšťany žalovati, ale užitek obecný i obzvláštní všeho množství opa-
6 truje. * Nebo viděl, že bez královského opatření nemožné jest obdržeti pokoje při těch věcech, a že Šimon nepřestane svého blá-
7 znovství. * Když pak umřel Seleukus a ujal království Antiochus, kterýž měl přijmí Epifanes, tedy Jason bratr Oniášův stál o nej-
8 vyšší kněžství. * Přislíbiv králi, dostal-liby ho, stříbra tři sta šedesáte hřiven a z jiného
9 jakéhosi důchodu hřiven osmdesáte; * k tomu také sliboval i jiných sto a padesáte zapsati, jestližeby dopuštěno bylo, aby sobě podlé moci své školu a zápaží pro mládež ustavěl, a aby měšťané jerusalemští psali se
10 Antiochenskými. * Když pak dovolil král a on přednost obdržel, hned k řeckému spůsobu
11 národ svůj vedl, * a milostivými královskými
nadáními danými od Jana otce Eupolema, kterýž poselství učinil o přátelství a tovaryšství k Římanům, pohrdl a zákoní nařízení zrušil a odporná zákonu ustanovení vnově
vydal. * Nebo sám od sebe pod zámkem školu 12
vystavěl a nejbystřejší mládež přivábiv klo-
boučky jim daroval. * A tak byla příčina 13
dána k jakémusi pohanství a k průchodu cizího obyčeje, skrze velikou nešlechetnost toho bezbožníka a ne nejvyššího kněze Jasona.
* Pročež kněží více k službám oltářním chuti 14
neměli, ale i chrámem pohrdajíce a obětí zanedbávajíce pospíchali, aby v sedání, kdež se k házení o základ kulí pobízívali, nešlechetného
divadla účastni byli. * A tak otcův čest za 15
nic sobě pokládali; pohanskou pak slávu za
nejznamenitější soudili. * Pročež také přišel na 16
ně těžký svízel; nebo ty, jejichž obyčejů s chutí následovali a jimž se všelijak připodobniti chtě-
li, nepřátely a trapiče měli. * Bezbožnost za- 17
jisté provoditi proti božským zákonům není věc
malá, ale i to další čas zjeví. * Když pak držána 18
byla ta, kteráž v pěti letech bývala, hra v Ty-
ru, kdežto i král přítomen byl; * tedy Jason 19
ten nešlechetník vyslal z Jerusalema jakožto Antiochenské ty, kteřížby se dívali a kteřížby tři sta drachem stříbra k oběti Herkulesovi donesli, za něž však žádali ti, jenž
přinesli, aby užívány k oběti nebyly. * Pro- 20
tož ty peníze obětovány jsou od toho, jenž jest

4. *veliké* etc., Ř. nesnadnost.
8. *hřiven*: centnéřů.
9. *zápaží*, t. nějaká místa, kdežby mládež rozličné své hry mívala, na týž smysl v. 12.
11. *danými*, Ř. položená.
12. *daroval*, t. nějaký jim kroj zvláštní dal, jako nyní vídáme pásky neb na hlavě neb na plecích nositi. Ř. uvedl je pod široký klobouk.
14. *kulí*: touší k střílení. Ř. discus. Byla hra Řekům a jiným pohanům obyčejná, věcí nějakou okrouhlou z kamene, z železa neb mědi udělanou zhůru házeti.
15. *otcův* etc., Ř. otcovské cti. — *pohanskou*, Ř. řecké pak slávy za nejlepší, nejpěknější.
16. *přišel*, Ř. měl je.
17. *není* etc., Ř. není snadné.
19. *Antiochenské*. Antiochenští k takovému turnaji a hodování pomoc činili; protož Jerusalemští přijati jsouce za měšťany antiochenské (výš v. 9.), k témuž stáli.

byl poslal, v oběť Herkulesovi, ale příčinou těch,
kteříž přinesli, na přípravy bárek tříradových
21 obraceny jsou. * Když pak poslán byl do
Egypta Apollonius syn Mnesteův na ko-
runování Filometora krále, porozuměv An-
tioch, že Filometor straní od něho, pečoval
o to, aby se opatřil proti němu; protož při-
jev do Joppen vypravil se do Jerusalema,
22 * kdežto slavně od Jasona a od města byv
přijat s pochodněmi a prokřikováním jest uve-
den; takž potom do Fenicie s vojskem při-
23 táhl. * Po třech pak letech poslal Jason na-
před jmenovaného Menelaa bratra Simonova,
kterýžby donesl peníze králi a o věci po-
24 třebné napomenutí učinil. * On pak vzácný
jsa u krále, že jej příčinou moci jeho vele-
bil, sám sobě zjednal nejvyšší kněžství nad-
25 sadiv nad Jasona tři sta hřiven stříbra. * Pro-
tož vzav královské rozkazy přijel, však ni-
čeho toho, cožby náleželo na nejvyšší kněžství,
při sobě neprokazoval, ale vzteklost ukru-
tného tyrana a šelmy lité povahy na sobě
26 pronášel. * A takž Jason, kterýž vlastního
bratra lstivě sesadil, sám jsa lstivě od jiného
sesazen a poběhlec do ammonytské krajiny
27 vyhnán jest. * Ale Menelaus ačkoli přednost
ujal, však připověděných králi peněz nevy-
řídil, ač ho Sostratus správce hradu často
28 upomínal. * Nebo jeho povinnost byla vybí-
rati platy, pro kteroužto příčinu oba od krále
29 obesláni jsou. * Ale Menelaus zanechal v nej-
vyšším kněžství na místě svém Lysimacha
svého bratra, Sostratus pak Krateta toho,
30 kterýž ustanoven byl nad Cypry. * Když se
pak ty věci dály, přihodilo se, že se Tarsen-
ští a Mallušti zbouřili, protože Antiochidě
31 nevěstce královské darem dáni byli, * protož
spěšně král jel pokojiti těch věcí, znechav
na místě svém Andronika, jednoho z těch
32 v důstojnosti postavených. * Tedy Menelaus
vida, že dostal příhodného času, zlatá nádobí
některá z chrámu ukradna dal poctu Andro-
nikovi a jiná rozprodal do Tyru a okolních
33 měst. * O čemž jistotně zvěděv Oniáš a ode-
brav se do Dafny v stranu Antiochie ležící,
34 na místo útočištné, trestal ho; * ale Mene-
laus pojav soukromí Andronika napomínal ho,
aby zabil Oniáše, kterýžto namluven jsa
k lsti i rukou dáním s přísahou slíbiv přijel
k Oniášovi, a podav pravice jemu (ačkoli
v podezření byl) namluvil ho, aby z místa
útočištného vyšel, kterýžto neostýchaje se
spravedlnosti ihned jej zabil. * Pro kteroužto 35
příčinu netoliko Židé, ale mnozí i z jiných
národů hněvali se a muže toho nesprave-
dlivý ten mord těžce nesli. * Když se pak 36
král navrátil z krajin cilických, toužili jemu
Židé, kteříž v městě byli spolu i s Řeky,
kteříž v nenávisti měli tu nešlechetnost, že
bez příčiny Oniáš byl zabit. * Tedy Antioch 37
srdečně zkormoucen jsa a obrátiv se k lito-
sti slzel pro tu mrtvého toho střídmost a
velikou mírnost; * a rozpáliv se hněvem 38
hned z Andronika šarlatový oděv strhna a
roucho jeho roztrhna rozkázal jej vůkol vésti
po všem městě až na to místo, kdež nad
Oniášem bezbožnost provedl, a tu toho vraha
utratiti dal; nebo Pán hodně naň trestání
vzložiti ráčil. * Ale když se znamenité svato- 39
krádeže v městě od Lysimacha s vědomím
Menelaa dály a vyšla ven ta pověst, sebrala
se obec proti Lysimachovi; neb zlatých ná-
dob mnoho bylo rozneseno. * Když se pak 40
zdvihli ti zástupové a hněvem naplněni byli,
Lysimach zobláčev v zbroj do tří tisíc mužů
počal rukama nepravýma bojovati maje vůdce
nějakého Avarnu sešlého věkem, anobrž ne-
méně i rozumem. * Tedy vidouce to před- 41
sevzetí Lysimachovo někteří schápajíce ka-
mení, někteří kyje tlusté, jiní pak ten, kte-
rýž tu ležel, popel do hrstí berouce házeli na
ty, jenž byli při Lysimachovi; * za kteroužto 42
příčinou mnohé zranili, některé pak i pora-
zili, a všecky rozehnali a toho svatokrádce
u pokladnice zabili. * O ty pak věci osazen 43
jest soud proti Menelaovi. * A když přijel 44
král do Tyru, vedli proti němu žalobu tři
muži, kteříž z rady vysláni byli; * ale Mene- 45
laus již uviněn jsa slíbil dáti peněz hojnost
Ptolemeovi synu Dorymenovu, aby se přimlu-
vil u krále. * Protož pojav Ptolemeus krále 46
na nějaký palác, aby se prochladil, odrazil

---

21. *že* etc., Ř. že on cizí jest učiněn od věcí jeho.
23. *třech* etc., Ř. tříletním čase.
24. *příčinou* etc., Ř. od tváři neb osoby.
25. *ničeho* etc., Ř. nejvyššího kněžství nic hodného nenesa. — *vzteklost*, Ř. vzteklosti. — *povahy*, Ř. útoky.
26. *bratra*, t. Oniáše, o čemž výš v. 4.
28. *povinnost*, Ř. dílo.
30. *dály*, Ř. postaveny byly.
32. *vida*, Ř. domnívajc se.
34. *byl*, Ř. ležel. — *zabil*, Ř. zavřel.
36. *z krajin*, Ř. míst.
37. *srdečně*, Ř. dušně. — *velikou*, Ř. mnohou.
38. *hněvem*, J. v mysli. — *vzložiti*, Ř. navrátil.
39. *znamenité*, Ř. mnohé.
40. *zdvihli*, Ř. vzbuzeni byli. — *rozumem*, Ř. myšlením.
41. *do hrstí*, Ř. smíšeně, uhnětené.
43. *osazen*, Ř. postaven. — *Menelaovi*, t. že s jeho vědomím Lysimach se svatokrádeže dopouštěl. Výš v. 39.
44. *vedli*, Ř. činili.

47 ho od předsevzetí; * kterýžto Menelaa vší ne-
šlechetnosti původa propustil z těch nářků;
ty pak ubohé, kteříž, by pak i před Scyty
vedli při, byliby za nevinné propuštěni, ty
48 pravím na smrt odsoudil; * takž o město a
o lid i chrámové nádobí se zasazujíce rychle
nespravedlivou pokutu podnikli, * pro kte- 49
roužto příčinu i Tyrští v nenávisti tu nešle-
chetnost majíce ku pohřbu jejich hojnost po-
třeb dodali. * Menelaus pak příčinou lakom- 50
ství té vrchnosti zůstal v přednosti zrůst
bera v zlosti a veliký jsa měšťanův zrádce.

Hlava 5.

I. Zázraky na nebi předukázáno vraždění lidu božího od 1) Jasona, kterýž a) na Jerusalem udeřil, b) obyvatele mordoval, c) sám vypovědín jest; 2) Antiocha, kterýž rozlítiv se a) Jerusalema dobyl, b) všecky napořád vražditi poručil, c) do chrámu všetečně všed jej zloupil, d) na příčiny těch pokut božích hleděti neuměl, e) do Antiochie se navrátil, f) úředníky nad lidem ustanovil α) v Jerusalemě Filipa, β) v Garizimu Andronika a Menelaa, g) Apollonia s vojskem poslal, kterýž k Jerusalemu přitáhnuv v sobotu mnoho jich zavraždil. II. Judas Machabejský sám desátý na poušť ušel.

Okolo pak toho času druhé tažení An-
2 tioch do Egypta vypravil. * I přihodilo se,
že po všem městě téměř za dnův čtyřidceti
ukazovali se v povětří harcující jezdci zlatý
oděv mající, s dřevci jako vojska v zbroj oble-
3 čení a s meči dobytými; * též zástupové
jezdcův ššikovaní a potýkání se i útoků s obojí
strany činění a pavézami zmítání, a šípů
množství a střelami střílení a zlatých ozdob
4 třpytění a všelijaké brně. * Protož všickni
žádostivi byli, aby se ten zázrak k dobrému
5 stal. * Ale když přišla novina lživá, žeby
Antioch dokonal život, vzav Jason neméně
tisíce mužů hned na město útok učinil, kte-
řížto když se na zeď shlukli, anobrž již vzato
6 bylo město, Menelaus na hrad utekl; * Jason
pak nad vlastními měšťany svými nelítostivě
páchal mordy nemysle, že proti příbuzným
štěstí jest veliké neštěstí, a za to maje, že
nepřátel a ne spolukrajanů svých boří zna-
7 mení vítězná; * avšak přednosti neobdržel,
ale konec úkladů byl ten, že hanby došed
jako poběhlec zase do krajiny ammonytské
8 jíti musil. * Takž konce nešlechetného obco-
vání došel, že soužen jsa od Arety arabského
krále, utíkaje z města do města ode všech
honěn byl; nad to nenávist maje jakožto
od zákona vyvrácenec a ohavný jsa vlasti
9 a měšťanů kat do Egypta jest vyhnán; * a
kterýž z vlasti mnohé vypovídal, sám vypo-
vědín jsa zahynul, když se k Lacedemonským
dostal, aby pro příbuznost byl ochráněn;
10 * a ten, kterýž množství nepochovaných vy-
metal, není oplakán, aniž jest pohřbu jakkoli
chatrného, nad to otcův hrobu účasten. * O 11
těch věcech, když se staly, král přezvěděv
domníval se, že chce odstoupiti od něho Jud-
stvo, protož vytáhna z Egypta a rozlítiv se
v mysli vzal město útokem, * a rozkázal vo- 12
jákům nelítostivě kohoby koli napadli roz-
sekati, ty pak, kteřížby na domy vlezli, zmor-
dovati. * Pročež dálo se mladých i starých hu- 13
bení, mužů také i žen a dětí vyhlazení, panen
i nemluvňat mordování, * tak že osmdesáte tisíc 14
v těch všech třech dnech popléněno, čtyřidceti
pak tisíc zajato a neméně jich rozprodáno
nežli zmordováno. * A nepřestav na tom směl 15
do chrámu na vší zemi nejsvětějšího vjíti,
vůdce maje Menelaa, kterýž i zákona i vlasti
zrádcem byl; * nad to nešlechetnýma rukama 16
svatá nádobí bera a těch, kteráž od jiných
králů nadána byla k zvelebení a k slávě i ku
poctivosti toho místa, nečistýma rukama se
dotýkaje, * pozdvihoval se v mysli Antioch 17
neohlédaje se na to, že pro hříchy obyvatelův
města rozhněval se na kratičko Pán; protož
dáno jest to místo v pohrdnutí. * Ježto kdyby 18
se nebylo těmto přihodilo uběhnouti v mnohé
hříchy, rovně jako Heliodor poslán jsa od
Selevka krále, aby zloupil pokladnici, i tento
přijev v okamžení strestán jsa bylby odehnán
od svého všetečného předsevzetí; * poněvadž 19
ne pro místo ten národ, ale pro národ to
místo Pán vyvolil; * protož i to místo účastno 20
jsouc na ten národ bíd přišlých, potom do-
brodiním obcovalo a opuštěno jsouc v hněvě
Všemohoucího, zase v smíření nejdůstojnějšího
Pána, se vší slávou k nápravě přivedeno jest.

50. *lakomství*, Ř. těch lakomství. — *zrádce*: úkladník.
3. *útoků*, Ř. běhání o bojích.
4. *ten zázrak*, Ř. to ukázaní.
5. *novina*: řeč.
7. *došed*, Ř. vzav.
8. *soužen*, Ř. zavřín. — *vyhnán*: vystrčen.
16. *zvelebení*, Ř. rozmnožení.
18. *aby zloupil*, Ř. k navštívení pokladnice. — *všetečného*, Ř. všetečnosti.
20. *nejdůstojnějšího*, Ř. největšího.

21 * Tedy Antioch tisíc a osm set hřiven vy-
zdvihna z chrámu rychle do Antiochie se
odebral domnívaje se z pychu, že po zemi
poplyne a po moři vykračovati bude pro na-
22 dutost srdce. * Pozůstavil pak i úředníky,
aby trápili národ ten: v Jerusalemě Filipa
rozeného Fryga, obyčeje pak ukrutnější ma-
23 jícího nežli ten, kterýž jej ustanovil; * v Ga-
rizimu pak Andronika k tomu i Menelaa, kte-
rýž nejvíce se mimo jiné proti měšťanům
24 zpínal, * protože nelíbost měl k měšťanům
judským. Poslal také nemilé kníže Apollonia
s vojskem, totiž se dvamecítma tisíci poru-
čiv v dospělém věku všecky zmordovati, ženy
pak a mladší rozprodati. * Kterýžto přitáhna 25
k Jerusalemu a za pokojného se stavě po-
shověl až do svatého dne sobotního, v němžto
vida, an Židé svátek mají, rozkázal se obléci
svým do zbroje, * a všecky, kteříž vyšli dí- 26
vati se, probodl a do města se zbrojí vpadna
veliké množství jich zhubil. * Judas pak Ma- 27
chabeus sám desátý ustoupiv na horách jako
zvěř bydlil s těmi, kteréž s sebou měl, kte-
řížto pokrmem z trávy se živíce o tom trvali,
aby poskvrny účastni nebyli.

Hlava 6.

Ukazuje veliké ukrutenství Antiocha krále I. v odnětí čistých služeb a zprznění chrámu, II. v nucení k obyčejům pohanským, III. v odnětí hrdla pobožným 1) ženám, kteréž syny obřezati daly, za jejichž příčinou k stálosti napomíná předložením a) cíle metel božích, b) cíle shovívání božího bezbožným, c) přítomnosti boží; 2) Eleazarovi, o němž vypravuje, v jakém věku byl, k čemu jest nucen, jak se při tom měl; a) stálosti dokázal, že dobrovolně na smrt šel, chytrosti užiti nechtěl; k čemuž sobě činil pomoc α) patřením na svůj věk, β) uvarováním se pohoršení, γ) zprzněním svého svědomí i dobré pověsti, δ) pokutami božími; b) před bohem se osvědčoval.

Po nemnohém pak čase vyslal král starce
jednoho atenského, kterýžby nutil Židy, aby
odstoupili od zákonů otcovských a aby se
2 božími zákony nespravovali; * kterýžby po-
skvrnil i toho v Jerusalemě chrámu a na-
zval jej Jupiterovým z Olympu, tomu pak v Ga-
rizimu (podlé toho jacíž toho místa obyvatelé
byli) aby dal jmeno Jupitera hostinského.
3 * Odpornét pak a těžké bylo Židům naří-
4 zení té nešlechetnosti. * Nebo chrám prosto-
pášností a hodováním od těch pohanů na-
plněn byl, kteříž neřádně živi byli s nevěst-
kami a v svatých domu Páně ohradách s že-
nami obcovali, nad to ještě, což neslušelo, do
5 něho vnášeli, * anobrž i oltář plný byl věcí
6 nenáležitých a zákonem zamezených. * Ne-
bylo pak lze ani soboty světiti, ani otcov-
ských slavností ostříhati, ani se naprosto
7 komu, žeby Židem byl, přiznati; * ale vedeni
byli bezděk každý měsíc na den památný
narození krále k jedění drobů. Když pak sla-
ven býval svátek Dionysiův, nuceni bývali,
aby rozhy břečtanové nesouce nádherně cho-
dili na obchození Dionysiovi. * Vnuknutím 8
pak Ptolemeovým vyšla výpověd do okolních
měst řeckých, aby se to nařízení proti Ži-
důn drželo a drobův obětování dálo; * kte- 9
řížby pak nechtěli přistoupiti k ustanovením
řeckým, aby mordováni byli. A tutě se spa-
třovala přítomná bída. * Nebo dvě ženy jaty 10
jsou, kteréž obřezaly své syny; pročež k je-
jich prsům zavěsivše ta nemluvňátka, a na
odivu je vůkol po městě vodivše se zdi strčili.
* Jiní pak, kteříž se do nejbližších jeskyní 11
sešli, aby tajně sedmý den světili, prozrazeni
jsouce Filipovi upáleni jsou, nebo pro slávu
toho důstojného dne nesměli se brániti.
Pročež napomínám těch, kteřížby čtli 12
tuto knihu, aby choulostivi nebyli příčinou
těch těžkostí, ale rozvažovali to, že ty po-
kuty ne k zahynutí, ale pro pocvičení národu
našeho vzloženy byly. * Nepobožní zajisté, že 13

---

21. *hřiven*: centnéřů. — *že po* etc., Ř. že zemi plovatelnou a moře choditelné položí.

22. *národ*, Ř. pokolení. — *rozeného*, Ř. pokolením.

23. *nejvíce*, Ř. nejhůře.

24. *protože* etc., Ř. nepřátelské maje složení neb povahy.

25. *vida* etc., Ř. vzav uprázdněné Židy.

2. *hostinského*, t. jakž byli obyvatelé příchozí a hosté, tak i chrám ten nazván hostinský, J. jakž chtěli obyvatelé.

3. *Židům*, Ř. zástupům.

4. *neřádně*, Ř. lhostejně.

7. *drobů*. Při takových památkách obyčej býval droby a střeva z hovádek modlám obětovaná jídati a jiným pro Bůh dávati.

10. *jaty*, Ř. přivedeny.

11. *prozrazeni*, Ř. oznámeni. — *Filipovi*, o němž výš 5, 22. — *nesměli*, Ř. protože ostýchavě se měli pomoci sobě.

12. *napomínám*: prosím.

nedlouhý čas necháváni bývají, ale hned upadají v pokuty, jest to znamením velikého do-
14 brodiní božího. * Nebo ne tak jako na jiné národy čeká dlouhoshovívající Pán, ažby do-
15 plnili hříchy, aby je trestal, * ne tak pravím o nás usoudil, aby teprv, kdyžby na vrch vzešli hříchové naši, potom nad námi mstil.
16 * Protož, ačkoli milosrdenství od nás neodjímá, avšak cviče v těžkostech neopouští lidu
17 svého; * ale k napomenutí to od nás za dosti povědíno buď, již maličko povychýlivše se navrátíme se k řeči.
18 Eleazar nějaký z předních zákonníků, muž již sešlého věku a na pohledění obličeje velmi pěkného, nucen byl, aby otevra ústa
19 jedl svinské maso; * ale on se slávou smrt raději nežli s nenávistí život vyvoliv dobro-
20 volně na popravu napřed šel, * ukázav jakýmby měli spůsobem přistupovati k tomu ti, kteřížby se podniknouti smrti neliknovali, raději nežliby pro milování života věcí nenále-
21 žitých okoušeli. * A ač ti, kteříž nad tím nenáležitým jeděním drobů nařízeni byli, pro tu, kterouž měli od starodavních časů s tím mužem známost, pojavše jej soukromí napomínali ho, aby přinesa maso, jehožby náleželo jemu užívati, a kteréžby sám připravil, tak se stavěl, jakoby to podlé královského
22 poručení z té oběti maso jedl, * aby to učině zproštěn byl smrti a pro starodávní s nimi
23 přátelství užil přívětivosti. * Však on v soud bedlivý to vzav, jakž slušelo na ten věk a na důstojnost starosti té a na znamenité a počestné šediny a na výborné od dětinství zvedení, anobrž více na svatý a od Boha vydaný zákon, za tím odpověděl řka: Nechť mne rychle pošlí do hrobu; * neboť prý na 24
tento náš věk nesluší v pokrytství se vydávati, aby mnozí z mládenců domnívajíce se, žeby Eleazar jsa v devadesáti letech přistoupil k cizím řádům, * i oni příčinou mého po- 25
krytství a pro špatný a časný život v blud uvedeni nebyli; já pak ohavnost a poskvrnu na svou starost bych uvedl. * Nebo bychť pak 26
přítomně vychvácen byl z lidského trestání, však bych Všemohoucího rukou, ani živ ani mrtev jsa neznikl. * Protož zmužile nyní do- 27
konaje život, jakož že jsem té starosti hoden, patrně ukáži, * tak i mládencům příklad 28
dobrý pozůstavím, aby ochotně a hrdinsky příčinou vzácných a svatých zákonů smrt podnikali. To pověděv na popravu hned šel, * kdežto ti, jenž jej vedli, tu k němu málo 29
před tím ukázanou milost v nemilost proměnili za příčinou těch napřed oznámených řečí, kteréž oni za nesmyslnost pokládali. * Maje 30
pak ranami usmrcen býti vzdechna řekl: Pánu svatou známost majícímu známé jest, že moha zproštěn býti té smrti, přehrozné snáším s strany těla, zmrskán jsa, bolesti; s strany pak duše, že mile pro jeho slávu ty věci trpím. * V takovém tedy spůsobu dokonal, 31
netoliko mladým, ale i mnohým jiným z toho národu svou smrt za příklad hrdinství a památku ctnosti pozůstaviv.

Hlava 7.

Od Antiocha sedm bratrů i s matkou se světa svedeno.

Přihodilo se pak, že také sedm bratří s matkou jatých nuceno bylo od krále, aby biči a žilami zmrskáni jsouce nenáležité svin-
2 ské maso jedli. * Z nichž jeden, kterýž nejprvé mluvil, takto řekl: Nač se chceš tázati a čeho od nás dověděti? Hotovi jsme zajisté raději zemříti, nežli od otcovských zákonů odstoupiti. * Tedy rozzlobiv se král rozkázal 3
pánve a kotly rozpáliti. A když hned rozpáleny jsou, * tomu, kterýž nejprvé mluvil, roz- 4
kázal jazyk uřezati a jej odříti i jiné údy osekati; načež se ti jiní bratří a matka dí-

14. *doplnili*, Ř. přišli k plnosti hříchů.
15. *na vrch*, Ř. ke konci.
16. *v těžkostech*, Ř. s těžkostmi.
17. *maličko*, Ř. skrze maličko věcí jíti se má.
18. *maso*: proti boží zápovědi. Lev. 11, 7.
19. *raději*, Ř. více etc. přijav. — *na popravu*, Ř. na buben, t. aby roztažen byl jako nějaký buben, tak níž v. 27.
20. *neliknovali*, Ř. nebránili. — *života*, t. pro zachování hrdla.
21. *podlé* etc., Ř. od krále rozkázané.
22. *užil*, Ř. došel.
23. *v soud*, Ř. rozvažování městké neb počestné vzav a hodné na ten věk. — *znamenité*, Ř. nabyté.
24. *nesluší*, Ř. není hodné.
25. *bych*, Ř. starosti dobyl bych.
27. *dokonaje*, Ř. proměně.
29. *kteréž*, Ř. jakž.
30. *přehrozné*, Ř. tvrdé. — *slávu*: milost, Ř. bázeň.
1. *jedli*, Ř. se dotýkali: proti boží zápovědi. Lev. 11, 7.
2. *nejprvé* etc., J. byl kazatelem, J. byl přední.

5 vali. * Potom když se k ničemu nehodil, roz-
kázal jej na hranici ještě dýchajícího vésti a
smažiti; když se pak pára velice z té pánve
rozkládala, napomínali se vespolek s matkou,
6 aby udatně zemřeli, takto řkouce: * Pán hledí
na to a v pravdě těší se z nás, jakož zjevně
písničkou osvědčující ukázal Mojžíš řka: A ze
7 služebníků svých potěšení míti bude. * Když
pak ten první tím spůsobem umřel, přivedli
druhého na posměch a s hlavy kůži s vlasy
jemu zedřevše tázali se: chceš-li jísti svinské
maso prvé, nežliť bude tělo po údech zoha-
8 veno? * On pak přirozeným jazykem odpo-
věděv řekl: Nechci. Protož i ten potom pod-
9 nikl trápení jako i první; * a maje duši
vypustiti řekl: Ačkoli ty nešlechetníče o tento
přítomný život nás připravuješ; však ten
všeho světa král nás, kteříž mřeme, příčinou
10 zákona jeho k životu věčnému vzkřísí. * Po
tomto pak třetímu se posměch dál; a když
od něho žádano bylo jazyka, hned jej vypla-
11 zil a ruce směle vztáhl * a udatně řekl: S nebe
jsem těchto věcí nabyl, protož pro jeho zá-
kon opovažuji se jich; nebo naději mám, že
12 od něho jich zase dostanu; * pročež se i sám
král i ti, kteříž s ním byli, nad tou mláde-
nečka toho myslí užasl, že sobě za nic ty
13 bolesti položil. * A když i ten umřel, čtvr-
14 tého týmž spůsobem mrskajíce trápili, * kte-
rýžto blízek jsa smrti takto řekl: Milotě mi
zbavenu býti té naděje, kteráž jest v lidech,
ale té, kteráž jest v Bohu, očekávati, totiž že
zase od něho vzkříšeni budeme, ty pak vzkří-
15 šení k životu míti nebudeš. * Potom přivedše
pátého zmrskali, kterýžto na krále pohleděv
16 řekl: * Moc nad lidmi maje a smrtelný
jsa co chceš činíš; avšak nedomnívej se, žeby
17 národ náš od Boha opuštěn byl; * ale ty
počkej a popatř na velikou moc jeho, jak tebe
18 i símě tvé trápiti bude. * Po tomto pak při-
vedli šestého, kterýžto maje umříti řekl: Ne-
myl se daremně; my zajisté příčinou svou
tyto věci trpíme hřešivše proti svému Bohu;
pročež se tyto věci podivení hodné dějí;
* ty však nemysli, že bez viny budeš válčiti 19
s Bohem usiluje. * Ovšem pak matka byla 20
velice divná a památky dobré hodná, kte-
rážto vidouc, an zahynulo sedm synů jejích
jednoho dne, dobromyslně to pro naději v Pánu
snášela, * a udatnou naplněna jsouc opatrno- 21
stí jednoho každého z nich přirozeným jazy-
kem napomínala a mysl ženskou mužským
srdcem v sobě vzbuzujíc, * jim řekla: Nevím, 22
jak jste v životě mém počati, aniž jsem já
ducha života vám darovala, aniž jsem kte-
rého počáteční složení spořádala; * protož 23
ten světa Stvořitel, kterýž stvořil lidskou ro-
dinu a všech věcí nalezl plození, i ducha i
život vám zase z milosrdenství navrátí; nebo
nyní pro jeho zákon se opovažujete. * An- 24
tioch pak za to maje, žeby jemu to na zdůry
činili, a domnívaje se, žeby utrhavá ta řeč
byla, tedy nejmladšímu, kterýž ještě pozůstá-
val, netoliko slovy napomenutí činil, ale i
přísahou potvrzoval, že odstoupí-li od usta-
novení otců svých, hned jej obohatí a blaho-
slaveného učiní a že jej za přítele míti bude
a úřady jemu svěří. * Ale když ten mládenec 25
na to nic nedbal, povolav král matky jeho
napomínal jí, aby byla tomu mládenečku
radna k zachování hrdla. * Když pak velice 26
ji on napomínal, připověděla, že bude namlou-
vati syna. * Protož nachýlivši se k němu a 27
usmívajíc se tomu ukrutnému tyranu, takto
přirozeným jazykem řekla: Synu, smiluj se
nade mnou, kteráž jsem tě v životě devět
měsíců nosila, a po tři léta kojila a odcho-
vala a přivedla k věku tomuto i živila, * pro- 28
sím tě, synu, aby patře na nebe a zemi a ty
věci, kteréž v nich jsou, všecky vida znal to,
že z těch věcí, kteréž své bytnosti neměly,
učinil je Bůh, ano i lidské pokolení také
učiněno jest. * Nebojž se toho kata, ale 29
k bratřím se přiúčastně podnikni tu smrt,
abych z milosrdenství božího spolu s bratřími
tvými tebe zase dostati mohla. * Tedy hned, 30

5. *když* etc., Ř. a když neužitečný ke všemu učiněn byl.

6. *zjevně*, Ř. podlé tváři. — *míti*, t. oblibě sobě naše poslušenství, stálost a věrnost, na nepřátely pomstu uvede.

7. *umřel*, Ř. proměnil (život); tak níž. — *zohaveno*, Ř. pokutováno neb trestáno.

8. *přirozeným*, Ř. otcovským hlasem, tak níž. — *podnikl*, Ř. vzal.

9. *a maje* etc., Ř. v posledním pak tchnutí jsa. — *o tento*, Ř. z přítomného života nás propouštíš. — *k životu* etc., Ř. k věčného vzkříšení života nás vzkřísí.

12. *myslí*, Ř. duší.

14. *zbavenu*, Ř. proměniti ty naděje od lidí (a) těch od Boha očekávati.

15. *na krále*, Ř. na něho.

16. *smrtelný*, Ř. porušitelný. — *národ*, Ř. pokolení.

18. *pročež*, Ř. nebo.

20. *Ovšem*, Ř. nad míru. — *jednoho* etc., Ř. pod časem jednoho dne.

22. *počati*, Ř. ukázali se. — *kterého*, Ř. jednoho každého.

23. *lidskou*, Ř. člověka rození.

24. *jemu* etc., Ř. pohrdnut byl. — *řeč*, Ř. ten hlas. — *hned*, Ř. spolu.

29. *k bratřím*, Ř. bratří hoden učiněn jsa. — *abych*, J. abych týmž milosrdenstvím jako k bratřím tvým nakloněna k tobě byla.

jakž ona mluviti přestala, dí mládenec: Nač
čekáte? neuposlechnuť rozkazu královského,
ale přikázaní uposlechnu zákona otcům našim
31 skrze Mojžíše vydaného. * Ty pak, kterýž
všecko zlé na Židy vymýšlíš, nikoli neujdeš
32 rukou božích. * Myť zajisté pro své hříchy
33 trpíme, * a ačkoli příčinou pokárání a poučení
nás ten živý Pán na nás maličko se rozhněval, však zase smíří se s služebníky svými.
34 * Ty pak o bezbožníče a ze všech lidí nejnešlechetnější nezpínejž se daremně nejistými
útěchami se nadýmaje a na nebeské služeb-
35 níky rukou opřáhaje; * nebo jsi ještě všemohoucího Boha, kterýž vše spatřuje, soudu
36 neušel. * Naši zajisté bratří nyní na kratičko
podnikše těžkost, do věčného života podlé
zámluvy boží se dostali; ale ty božím soudem spravedlivé pokuty za tu pýchu poneseš;
* já pak jako i ti bratří i tělo i duši vydá- 37
vám pro zákon otcův svých vzývaje Boha,
aby milostiv rychle tomuto národu byl, a ty
aby příčinou trápení a muk vyznávati musil,
že on sám Bůh jest. * Na mně pak a bra- 38
třích mých nechť se staví ten Všemohoucího
hněv, kterýž jest na všecken náš národ spravedlivě uveden. * Tedy král rozlítiv se a těžce 39
nesa ten posměch k tomuto mimo jiné přísněji přikročil; * protož i tento všelijak v Pána 40
doufaje čistě umřel. * Naposledy pak i matka 41
těch synů konec vzala. * To tedy strany těch 42
drobů a převelikých trápení až potud povědíno buď.

Hlava 8.

Vypravuje o vítězství Judově, při čemž ukazuje to, co se dálo I. před vítězstvím: že totiž 1) lid sebral, 2) Bohu se modlil, 3) nočně vpády činil, 4) o tažení Nikanorově zvěděl, 5) k udatnosti svých napomínal, 6) na Nikanora udeřil; II. po vítězství 1) nepřátely honili, 2) zloupili, 3) Boha slavili, 4) kořisti rozbitovali, 5) Pánu se modlili, 6) Filarcha zabili, 7) Kallistena upálili, 8) Nikanora do Antiochie zahnali.

Judas pak Machabeus a kteříž s ním
byli vcházejíce tajně do městeček svolali příbuzné a ty, kteříž zůstali v židovském nábo-
2 ženství, pojavše sebrali šest tisíc lidu, * a
vzývali Pána, aby popatřil na ten ode všech
zbědovaný lid a slitoval se nad chrámem od
3 těch bezbožných lidí poskvrněným, * a aby
se smiloval i nad zkaženým městem, kteréž
mělo s zemí srovnáno býti, a aby volající
4 k němu krev vyslyšel; * nad to aby rozpomena se na nevinných dítek nespravedlivé
hubení a na ta, kteráž se dála proti jmenu
jeho, rouhání nenávisti k nešlechetným doká-
5 zal. * Když pak Machabeus měl vojsko ššikované, nemohlo jemu již od těch pohanů
odoláno býti; nebo se byl obrátil hněv Páně
6 v milosrdenství. * Takž Machabeus nenadále
vpády čině města i městečka pálil a příhodná místa bera nemálo nepřátel zaháněl,
7 * nejvíce nocí k takovým úkladům nápomocných užívaje; pročež pověst o zmužilosti jeho
roznášela se všudy. * Vida pak Filip, an po- 8
maličku k zrůstu přichází ten muž a často
v štěstí prospěch béře, psal k Ptolemeovi Celesyrie a Fenicie správci, aby královským věcem na pomoc přispěl; * kterýžto rychle vy- 9
voliv Nikanora syna Patroklova z předních
přátel poslal jej, v poddanost jemu uveda ze
všelijakých národů vojáků neméně dvadceti
tisíců, aby všecken Židů obor vyhladil, a připojil k němu i Gorgiáše zmužilého vůdce a
ve válečných věcech zkušeného. * Umínil pak 10
Nikanor daň, kteráž Římanům náležela, totiž
dva tisíce hřiven, ze zajatých Židů králi natržiti; * protož hned do měst pomořských 11
rozeslal pobízeje, aby kupovali Židy, a slibuje, že devadesáte osob za hřivnu dávati
bude, neočekávaje však té pomsty, kteráž od
Všemohoucího měla na něj dojíti. * Ale Ju- 12
das zvěděv o Nikanorově tažení věděti dal
těm, kteříž s ním byli, o tažení toho vojska.
* Tedy někteří bázlivi jsouce a nedůvěřujíce 13

31. *vymýšlíš*, Ř. vynalezač jsi.
36. *na kratičko*, Ř. krátkou práci podnikše do věčného života pod smlouvu boží padli. — *poneseš*: o čemž viz níž.
37. *příčinou*, Ř. s trápeními a biči.
38. *národ*, Ř. pokolení.
39. *těžce*, Ř. hořce. — *přísněji*, Ř. hůře.
40. *čistě*, Ř. čist jsa, t. neposkvrniv se těmi nečistotami.
42. *drobů*: o nichž viz výš 6, 7.
5. *Když*, Ř. učiněn jsa Machabeus v ššikování neodolatelný již těm pohanům byl.
7. *užívaje*, Ř. bera. — *pověst*: řeč. — *roznášela*, Ř. rozlévala.
8. *Filip*: ten, o němž výš 5, 22.
9. *obor*, Ř. pokolení. — *zmužilého* etc., Ř. muže vůdce.
10. *ze zajatých*, Ř. ze zajetí Židů vyplniti.
11. *Židy*, Ř. židovská těla. — *osob*, Ř. těl.
12. *Judas* etc., Ř. Judovi připadlo.

boží spravedlnosti dali se v utíkání a z místa
14 ustoupili; * ale jiní všecky věci, kteréž jim
pozůstávaly, rozprodali a společně Pánu se
modlili, aby je vyprostil od bezbožného Ni-
kanora, kterýž je byl prvé, nežli se potý-
15 kali, prodal, * a to nechce-li slyšeti pro ně,
ale pro ty zámluvy otcům jejich učiněné a
pro vzývání nad nimi důstojného a převe-
16 lebného jmena jeho. * Tedy shromáždiv Ma-
chabeus těch, kteříž při něm byli, v počtu
šest tisíc napomínal, aby se neděsili nepřá-
tel, ani obávali pohanů množství těch, jenž
nespravedlivě táhli proti nim; ale aby bojo-
17 vali udatně, * před oči sobě představujíce
nepravě svatému místu od nich lehkost uči-
něnou a popléněni města, kteréž snášelo po-
smívání; nad to i od předků zřízené obce
18 zrušení. * Řekl i to, onit zajisté v zbroj dou-
fají, při tom i v smělost, ale my doufáme
v Boha všemohoucího, kterýž může i ty, jenž
proti nám táhnou, anobrž i všecken svět tento
19 jedním návěštím poraziti. * Nad to připome-
nuv jim i o těch za předků stalých pomo-
cech, a o té pomstě nad Sennacheribem, jak
20 jich sto osmdesáte a pět tisíců zahynulo, * a
o té v Babyloně proti Galadským bitvě stalé,
jak se všech k té potřebě osm tisíc se čtyř-
mi tisíci Macedonských shluklo, a když se
Macedonští rozpakovali, že těch osm tisíců
s tou jim s nebe pomocí stalou sto dvadceti
tisíců zhubilo, kdežto i užitek veliký vzali.
21 * Těmi věcmi v doufání je postavil, tak aby
22 hotovi byli pro zákon a vlast zemříti. * Po-
tom na čtyři díly to vojsko rozdělil nařídiv
také bratří své za vůdce zástupu dvojího,
Šimona a Josefa a Jonatáše, a v poddanost
jich uvedl jednomu každému tisíc a pět set,
23 přidav ještě k nim i Eleazara; * sám pak
přečta knihu svatou a dav heslo toto: Pomoc
boží s námi, a předního zástupu vůdcem jsa
24 potýkal se s Nikanorem. * A tak když za ně
Všemohoucí bojoval, zbili nepřátel přes devět
tisíců, zranili pak a údy osekali větší částce
vojska Nikanorova, všecky pak, aby uteci mu-
sili, na to přivedli. * Nad to i peníze těch, 25
kteříž přišli kupovat jich, pobrali, a sháněvše
se s nimi statečně navrátili se času již více
k tomu volného nemajíce; * nebo byl jediný 26
den před sobotou, pro kteroužto příčinu, když
se byli za nimi pustili, nedlouho prodlévali;
* ale pobravše zbroj jejich a kořisti nepřátel 27
vzebravše sobotu světili, velice dobrořečíce
a chválíce Pána, kterýž dochoval do toho dne
velikého milosrdenství toho, kteréžby dštilo
na ně. * Po sobotě pak churavé a vdovy 28
a sirotky z těch kořistí podělivše ostatek sobě
a služebníkům rozdělili; * ty pak věci spra- 29
vujíce a obecní poníženou prosbu činíce mi-
losrdného Pána prosili, aby se do konce smí-
řil s služebníky svými, * a na ty, kteříž při 30
Timoteovi a Bachidovi stáli, jednomyslně ude-
řivše přes dvadceti tisíců jich zhubili a v pe-
vnosti vysoké velmi dobře se uvázali; potom
kořistí více na rovné díly mezi sebou a chu-
ravým a sirotkům a vdovám rozdělili, ano
také i starým jich udělili; * a vzebravše 31
zbroj jejich pilně všecku snesli na místa pří-
hodná, ostatek pak těch kořistí přinesli do
Jerusalema. * Zabili také Filarcha, kterýž 32
po straně Timoteově byl, muže přešlechet-
ného, a kterýž mnohokrát Židy trápil; * ví- 33
tězství pak v své vlasti slavíce Kallistena
toho, kterýž svaté brány vypálil, jenž byl
utekl do jednoho domu, i s ním spálili; takž
hodnou za tu bezbožnost mzdu vzal. * Ten 34
pak přehanebný Nikanor, kterýž tisíc kupců
ke kupování Židů vedl, * snížen jsa s pomocí 35
Páně od těch, kteréž sám u sebe za nej-
špatnější býti pokládal, a slavný složiv oděv
přes moře, kteréž jest prostřed země, jako
otrok poběhlý sám jediný se vykrad přišel
do Antiochie v tom samém nade všecky jiné
štěstí uživ při poražení svého vojska, * a tak 36
ten, kterýž Římanům připověděl daň ze zajetí
Jerusalemských spraviti, oznámiti musil, že
Židé ochrance mají Boha, a protož že ra-
něni Židé býti nemohou, protože následují
od něho nařízených zákonů.

---

14. *rozprodali*, t. aby volněji bojovati mohli.
15. *otcům* etc., Ř. kteréž k otcům jejich smlouvy.
17. *sobě* etc., Ř. berouce. — *popléněni:* bití křivdu.
18. *při tom*, Ř. spolu.
22. *rozdělil*, Ř. učinil.
25. *času*, Ř od hodiny zavříni jsouce.
27. *vzebravše*, Ř. svlekše. — *sobotu*, Ř. při sobotě byli. — *velikého*, Ř. počátek.
30. *udělili*, Ř. činili.
34. *ke kupování*, Ř. k prodávání.
35. *kteréž* etc., Ř. prostředzemní neb středozemní. — *sám* etc., Ř. pustého se učiniv. — *uživ*, t. v tom že s hrdlem ujíti mohl, J. vydání mají: přenáramné neštěstí maje.

Hlava 9.

I. Antioch Epifanes od nepřátel jsa zahnán na Židech se vychladiti chce. II. Nemocí jednou i druhou jsa raněn pozdní pokání činí, v němž 1) Boha vyznává, 2) jemu se modlí, 3) sliby činí, že a) Jerusalem osvobodí, b) Židy měšťanstvím atenským obdaří, c) chrám nadá, d) Židem bude, e) dobrodiní sobě učiněné rozhlašovati chce. III. List napsav k Židům, v němž 1) jich pozdravuje, 2) příčiny korunování syna svého ukazuje, 3) aby přijat byl prosí, 4) scepeněl a od Filipa pochován jest.

Okolo toho času navrátil se Antioch
s hanbou z těch míst, kteráž jsou okolo Per-
2 sie. * Nebo byl vtrhl do města řečeného Per-
sepolis a usiloval svatokrádež provésti a
v městě se uvázati; ale když ta obec utekla
se na pomoc k zbroji, zahnáni jsou; takž se
zdařilo, že Antioch od těch obyvatelův za-
3 hnán jsa s hanbou odtrhnouti musil, * když
pak byl v Ekbatanech, přišla mu novina, co
se s Nikanorem a s těmi stalo, jenž po straně
4 Timoteově byli. * Tedy pohnut jsa prchli-
vostí nadál se, že i těch zlost, kteříž ho za-
hnali, na Židy vyleje; pročež, kdyžto již soud
s nebe dokračoval na něj, rozkázal vozkovi,
aby bez přestání pobádaje cesty urážel; nebo
takto pyšně pravil: Přijeda tam, pohřeb ži-
5 dovský z Jerusalema učiním; * ale všemo-
houcí Pán Bůh israelský porazil jej ranou
neuzdravitelnou a nevídanou; nebo jakž jen
dokonal tu řeč, přišlo na něj nezhojitelné
6 střev bolení a hrozné vnitřností mučení. * A
jistě velmi spravedlivě jakožto na toho, kterýž
mnohými a neobyčejnými bídami jiných střeva
mučíval. Avšak on nikoli té nadutosti ne-
7 přestal; * ale nad to ještě pýchy jsa pln,
jako ohněm velikou prchlivostí proti Židům
dýchal a s chvátáním odbývati té jízdy roz-
kazoval; přihodilo se pak také, že s vozu,
kterýž náramně prudce běžel, spadl, a spadna
od těžkého pádu na všech údech těla se
8 trápil. * A tak ten, kterémuž se pro pýchu
nemírnou nedávno zdálo, že mořským vlnám
může rozkazovati, a kterýž se domníval, že
na váze vysokost hor může zvážiti, na zemi
se octna na nosidlách nesen byl, a zřejmou
9 boží moc všechněm ukazoval, * tak že z těla
toho bezbožníka červi lezli a z živého ještě
v bolestech a trápeních maso jeho pršelo; od
smradu pak jeho všecko vojsko obtěžováno
bylo puchem. * A tak toho, kterémuž se málo 10
před tím zdálo, že nebeských hvězd dosahá,
žádný nemohl pro nesnesitelnou toho smradu
těžkost nositi. * Pročež tu raněn jsa počal 11
veliké pýchy přestávati a božím trestáním,
když mu více a více přibývalo bolestí, k zná-
mosti přicházeti. * Nebo již ani sám svého 12
smradu nemoha trpěti takto řekl: Ó spra-
vedlivéť jest poddati se Bohu, a tomu, kdož
smrtelný jest, rovnosti božské sobě neosobo-
vati. * I modlil se ten nešlechetník Pánu 13
(kterýž se však nesmiloval nad ním) tak
pravě: * že to město svaté, k němuž s chvá- 14
táním jel, aby je s zemí srovnal a pohřeb
z něho udělal, osvoboditi chce; * Židy pak, 15
o nichž uložil, že jim nechce ani pohřbu
přáti, alebrž ptactvu a šelmám za pokrm
i s dítkami je vymece, ty všecky že rovné
Atenským učiní; * chrám pak svatý, kterýž 16
prvé zloupil, že velmi drahými dary ozdobí
a posvátná nádobí všecka, i mnohem jich
více navrátí, nákladů pak přináležejících
k obětem ze svých vlastních důchodů že do-
dávati bude; * nad to také i Židem že bude 17
a všeliké místo, na němž se bydlí, zvěstuje
moc boží že schodí. * Když pak nijakž ne- 18
přestávaly bolesti (byl zajisté na něj spra-
vedlivý boží soud došel), sám o sobě pochy-
biv psal k Židům tento níže položený list,
pořádek odprošování obsahující a takto zně-
jící:

Král a vévoda Antioch Židům, dobrým 19
měšťanům, mnoho dobrého vzkazuje i zdra-
ví, a aby se jim dobře vedlo žádá. * Jestliže 20
jste zdrávi i s dítkami svými a věci vaše
po vůli vaší dějí-li se, já v nebi naději maje
na vaši uctivost a příchylnost se míle roz-
pomínám. * Navraceje se z těch míst, kteráž 21
jsou okolo Persie, a upadna v nemoc těžkou

1. *s hanbou*, Ř. neozdobně.
2. *s hanbou*, Ř. hanebné odtažení učiniti musil.
4. *pobádaje*: cválaje.
5. *přišlo*, Ř. vzalo jej.
7. *velikou*, Ř. prchlivostmi. — *s chvátáním*, Ř. zaostřovati tu jízdu neb cestu. — *náramně*, Ř. prudkostí.
8. *nemírnou*, Ř. nad člověka.
9. *puchem*, Ř. shnilinou.
13. *však*, Ř. více.
16. *drahými*, Ř. nejpěknějšími.
17. *na němž*, Ř. bydlitelné.
18. *obsahující*, Ř. mající. — *znějící*, Ř. obsahující.
21. *obecné*, Ř. obecnou bezpečnost.

za potřebné jsem soudil, abych se staral o
22 obecné všech dobré; * ne žebych pochyboval
o sobě, ale maje velikou naději, že z té ne-
23 moci vyjdu. * Prohledaje však na to, že i
otec za oněch časů do horních krajin táhnouti
24 maje ustanovil po sobě náměstka, * aby,
přihodilo-liby se co mimo naději, aneb bylo-
liby i něco zvěstováno nepříjemného, vědouce
ti, kteříž jsou v této krajině, komu poručena
25 jest správa, se nebouřili; * nad to rozvažuje
to, že okolní vrchnosti a blízcí tohoto krá-
lovství šetří příhodného času a čekají, co
se zběhne; tou příčinou ustanovil jsem svého
syna Antiocha králem, kteréhož jsem často-
krát projížděje hořejší vývodství mnohým
z vás poroučel a schvaloval, a k němuž jsem
psal věci níže položené. * Protož prosím vás 26
i napomínám, abyste pamatujíce na ta dobro-
diní vůbec i obzvláštně, jeden každý tu pří-
tomnou přívětivost ke mně i k synu zacho-
vali; * jist jsem zajisté tím, žeť on milostivě 27
a laskavě následuje mého předsevzetí s vámi
nakládati bude. * Ten tedy vrah a ruhač nej- 28
horší věci trpěv a v cizí zemi jsa tak, jakž
s jinými nakládal, mezi horami žalostnou smrtí
život dokonal. * Filip pak, kterýž byl spolu 29
s ním vychován, tělo jeho dal odvesti, a obá-
vaje se Antiochova syna k Ptolemeovi Filo-
metorovi do Egypta se pustil.

Hlava 10.

I. Machabeus s tovaryši svými Jerusalem zase dobyv 1) modlářství kazil, 2) chrám vyčistil, 3) Bohu se modlil, 4) vděčnost prokazoval a) slavením toho dne, b) chválením Boha, c) ustavením dne pamětného. II. Antioch Eupator království ujav 1) Lysiášovi úřad dal, 2) Ptolemea příchylného k Židům v nelíbost vzal, 3) Gorgiáše na místo jeho ustanovil, kterýž proti Židům s Idumejskými bojoval. III. Machabeus svítězil. Při čemž se ukazuje, 1) co se zběhlo před vítězstvím: a) věc dobrá, t. modlitba, b) zlá, t. zpronevěření se některých; 2) nad kým svítězil, a) nad Idumejskými, b) nad vojskem Timoteovým; a to se dálo α) s modlitbami, β) s pilností, γ) s doufanlivostí, δ) s pomocí andělů, kteříž *a*) Machabea opatrovali, *b*) nepřátely slepotou porazili, *c*) nad Gazarou, kdežto α) nepřátelé se Bohu rouhali, β) mládenci Machabeovi popudivše se na město udeřili, jiní k útoku lezli, Timotea zabili, γ) všickni společně Boha chválili.

Machabeus pak a ti, kteříž s ním byli,
řízením Páně chrámu zase i města dostali,
2 * a oltáře po náměstí od cizozemcův vzdě-
3 lané, ano i chrámiska pobořili; * a chrám
vyčistivše jiný oltář udělali a rozkřesavše
kamení a ohně z nich nabravše, obět po dvou
letech obětovali a kazení a svíce a předlo-
4 žení chlebův spravovali. * To pak učinivše
a na tvář padše prosili Pána, aby více ne-
upadli v ty zlé věci, ale jestližeby kdy i hře-
šili, aby od něho milostivě pokáráni byli,
rouhavým pak a cizím národům vydáváni
5 nebyli. * Přihodilo se pak, že kteréhož dne
chrám od cizozemců poskvrněn byl, téhož dne
stalo se vyčištění chrámu, totiž pětmecítmého
6 dne toho měsíce, jenž slove kislef. * I svě-
tili s veselím osm dnů jako slavnost stánků
rozpomínajíce se, jak před malým časem na
slavnost stánků v horách a v jeskyních jako
zvířata samotni býti musili. * Protož rozhy 7
břečtanové a ratolesti pěkné, nad to i pal-
moví majíce chvály obětovali tomu, kterýž
šťastnou cestu k vyčištění místa svého učinil.
* A zavřeli na tom z obecního se snešení a 8
svolení, aby ode všeho národu židovského
každého roku ti dnové slaveni bývali. * A ta- 9
kovéť bylo Antiochovo, jenž sloul Epifanes,
skonání.
Nyní pak o těch věcech, kteréž se za 10
Antiocha Eupatora (jenž byl synem toho
bezbožníka) dály, oznámíme, krátce dotýka-
jíce toho, což s sebou neslo mnoho těžkých
bojův. * Ten zajisté ujav království ustano- 11
vil za úředníka nějakého Lysiáše a za vé-
vodu předního Celesyrie a Fenicie. * Nebo 12
Ptolemeus, jenž sloul Makron, chtěje k spra-
vedlnosti předně Židům pro křivdu jim učině-
nou dopomáhati, usiloval věci jejich pokojně

---

24. *nepříjemného*: těžkého. — *poručena*, Ř. zanechány jsou věci.

25. *vrchnosti*: knížata. — *králem*, t. Antiocha Eupatora, o němž níž 10, 10. — *projížděje*, Ř. probíhaje.

28. *v cizí*, Ř. pohostinný.

1. *řízením*, Ř. když Pán vedl je.

3. *rozkřesavše*, Ř. rozpálivše. — *po dvou*, Ř. po čase dvou let, J. vydání ještě mají: a po šesti měsících.

4. *na tvář*, Ř. břich.

5. *slove*, Ř. jest, t. měsíce listopadu.

8. *se snešení*, Ř. přikázaní.

10. *těžkých*, Ř. zlých.

12. *k spravedlnosti* etc., Ř. spravedlnost chovati. — *usiloval*: pokoušel se.

13 vyříditi. * Pročež jsa obžalován od přátel u
Eupatora a zrádcem častokrát nazýván, proto
žeby Cypr sobě svěřený od Filometora opu-
stil a k Antiochovi se obrátil, anobrž žeby
slavného úřadu slavně nekonal, otráviv se
14 sám život dokonal. * Gorgiáš pak nad tý-
miž místy jsa ustanoven vévodou, odjinud
najaté vojáky choval a často proti Židům
15 bojoval, * ano i Idumejští příhodné pevnosti
držíce s ním se spolu proti Židům postavo-
vali a ty, kteříž sběhli z Jerusalema, přijí-
16 majíce bojovati ustavičně usilovali. * Ale ti,
kteříž po straně Machabeově byli, učinivše
modlitbu a požádavše Boha, aby jim pomo-
cen byl, na ty Idumejských pevnosti udeřili.
17 * A obořivše se na ně silně zmocnili se těch
míst a nade všemi, kteříž na zdi bojovali,
se pomstili, a mordovavše, kdež se kdo na-
skytl, zhubili jich neméně dvadceti tisíců.
18 * Když pak jich okolo devíti tisíc na dvě
velmi pevné věže a všecky potřeby k oble-
19 žení mající uteklo, * Machabeus zanechaje
Šimona a Josefa, nad to ještě i Zachea a
s ním mnohých, aby je oblehli, sám na jiná
20 místa, kdež potřebí bylo, odtáhl; * ale ti,
kteříž byli po straně Šimonově, zamilovavše
peníze některým z těch, jenž na těch věžech
byli, dali se penězi přelstiti a sedmdesáte
tisíc drachem vzavše dopustili některým ujíti.
21 * Když pak oznámeno bylo Machabeovi o tom,
co se bylo stalo, shromáždiv správce toho
lidu žaloval, jak za peníze prodali bratří ne-
22 přátely proti nim vypustivše; * protož ty
zrádce uviniv zbil a rychle těch dvou věží
23 dobyl, * a zbroje, kteráž v rukou jeho byla,
ve všem šťastně užívaje více nežli dvadceti
tisíc na těch dvou pevnostech jich zhubil.
24 * Timoteus pak, kterýž prvé přemožen byl od
Židů, shromáždiv od jinud najatá vojska zna-
menitá a z Asie jezdců sebrav nemálo při-
táhl, jakoby brannou rukou měl vzíti Jud-
25 stvo; * ale ti, kteříž po straně Machabeově
byli, spolu s Machabem na modlitbě k Bohu
se obrátili a prachem hlavy posypavše a be-
dra žíněmi přepásavše, * a k spodku toho 26
oltáře, kterýž naproti byl, padše prosili, aby
jsa milostiv jim za nepřítele se nepřátelům
jejich postavil a dotíral na ty, kteříž na ně
dotírali, jakž zákon ukazoval. * Vstavše pak 27
od modlení a vzavše zbroj opodál z města
vytáhli, a blízko jsouce nepřátel zastavili se.
* Hned pak, jakž jen vyšlo slunce, potýkali 28
se s obojí strany; tito zajisté za rukojmě o
štěstí a vítězství slavné ku Pánu útočiště
měvše, ale onino za vůdce v bitvách udat-
nost svou ustanovivše. * Když se pak roz- 29
máhala bitva, ukázalo se nepřátelům s nebe
na koních, zlaté uzdy majících pět mužů
znamenitých a dva, kteříž vůdcové Židův
byli, * kteřížto Machabea do prostředku 30
vzavše a zastřevše tou, kteráž na nich byla,
celou zbrojí, aby raněn nebyl, opatrovali ho;
na nepřátely pak střelami a blýskáním stří-
leli; kteřížto jsouce slepotou raněni a sko-
rmoucením naplněni, poraženi jsou. * I zbito 31
jest dvadceti tisíc a pět set pěších, a jízdy
šest set. * Sám pak Timoteus utekl do pe- 32
vnosti řečené Gazary velmi dobře opatřené,
kdežto vévodou byl Chereáš. * Ale ti, kteříž 33
po straně Machabeově byli, s ochotností ob-
lehli tu pevnost za čtyřmecítma dní; * ti 34
pak, kteříž tam byli, v pevnost toho místa
doufajíce převelice se rouhali a řeči nenále-
žité vynášeli; * ale když se rozedníval pět- 35
mecítmý den, mládenci někteří z těch, kteříž
byli při Machabeovi, rozpálivše se velikým
hněvem pro ta rouhání udeřili na zeď udatně,
a lítým hněvem každého, kdož se koli vy-
skytl, zabili. * Tolikéž i jiní vlezše útokem 36
proti těm, kteříž tam byli, zapálili ty věže,
a zapálivše hranice dříví za živa ty ruhače
pálili. * Jiní pak brány prolomili a uvedše 37
tam ostatek vojska město vzali a Timotea,
kterýž se byl schoval v jakési jámě, i bratra
jeho Chereáše i Apollofana zabili. * Ty pak 38
věci vykonavše se zpíváním a oslavováním do-
brořečili Pánu, kterýž velice dobře učinil
Israelovi a dal jim to vítězství.

---

13. *nazýván*, Ř. slyše. — *úřadu*, J. vydání mají: a nemaje slavného úřadu, hořem etc.
14. *ustanoven*, Ř. učiněn. — *bojoval*, Ř. válku choval.
15. *bojovati*, Ř. boj chovati neb živiti.
17. *kdež* etc., Ř. vypadlé.
18. *okolo*, Ř. neméně.
22. *zrádce*, Ř. zrádce učiněné.
24. *od jinud*, Ř. pohostinná. — *brannou*, Ř. zbrojí, kopím.
25. *spolu* etc., Ř. když se spolu on přibližoval neb šel, t. Machabeus k modlitbě. — *prachem*, Ř. zemí.
27. *Vstavše*, Ř. byvše. — *zastavili se*, Ř. u sebe byli.
28. *Hned*, Ř. když pak nedávno východ slunce rozlil se. — *slavné*, Ř. s ctností. — *v bitvách*, Ř. bitev neb bojův.
30. *nebyl*, Ř. neranitelného ostříhali.
31. *a pět*, Ř. nad pět set.
32. *Chereáš*, t. bratr Timoteův, níž v. 37.
33. *čtyřmecítma*. Jiná vydání mají jen čtyři dni.
34. *vynášeli*, Ř. metali.
35. *velikým* etc., Ř. hněvy neb prchlivostmi.
37. *vojska*: šiku.

Hlava 11.

Lysiáš vytáhl proti Židům, přemožen od nich o příměří jedná. Listové Lysiášovi, Antiochovi a Římanův.

Po velmi pak malém čase Lysiáš vé-
voda královský a příbuzný a v správě po-
stavený velmi těžce nesa to, což se bylo stalo,
2 * a sebrav okolo osmdesáti tisíc pěších a jízdu
všecku táhl na Židy, uloživ z města Jerusalema
3 Řekům příbytek učiniti * a chrám pod plat
jako jiná pohanská chrámiska uvesti, též i
nejvyšší kněžství na každý rok prodajné uči-
4 niti, * nikoli nerozvažuje boží moci. Pročež
pozdvih se v mysli těmi osmdesáti tisíci pě-
ších a těmi tisíci jezdců a slony osmdesáti,
5 * a přitáhna do Judstva a blízko přitrhna
k Betsuře (kteráž však byla v nedobytém
místě a vzdálí od Jerusalema asi patery hory)
6 sužoval ji; * ale ti, kteříž byli při Machabeovi,
zvěděvše o obležení pevností svých s kvíle-
ním a s slzami pokorně i s lidem Pána pro-
sili, aby dobrého anděla poslal k vysvobození
7 Israele. * Sám pak Machabeus nejprvé vzav
zbroj napomínal jiných, aby s ním opovážíce
se nebezpečenství zachovali bratří svých.
8 * Protož spolu s ochotností se valili; když
pak tam u Jerusalema byli, ukázal se před
nimi jezdec v bílém rouše zlatou zbrojí blý-
9 skaje. * I dobrořečili společně všickni milo-
srdnému Pánu a očerstvení v myslech při-
jali; pročež netoliko na lidi, alebrž i na
šelmy nejlítější i na železné zdi dotříti ho-
10 tovi jsouce. * Táhli v tom šiku pomocníka
s nebe majíce (nebo se byl Pán ráčil nad
11 nimi smilovati); * a jako lvové obořivše se
na ty nepřátely porazili z nich pěších jede-
12 nácte tisíc a jezdců tisíc a šest set; * jiní
pak všickni uteci musili, a mnozí z nich zra-
něni a obloupeni jsouce při hrdle zachováni
jsou; sám pak také Lysiáš s hanbou uteka
13 při hrdle zachován jest; * a nejsa blázen sám
v sobě rozjímal, jaká se jemu škoda stala,
a pomysliv, že jsou nepřemožení Židé, poně-
vadž všemohoucí Bůh pomáhá jim, poslal
14 k nim * a namlouval je, že svoluje ke všemu
spravedlivému a že i krále namluví, aby pří-
telem jejich býti musil. * Tedy Machabeus 15
péči maje o to, což užitečného jest, povolil
ke všemu, k čemuž Lysiáš napomínal; nebo
začkoli Machabeus požádal Lysiáše skrze
psání se strany Židů, dopustil král. * Byli za- 16
jisté psáni Židům listové od Lysiáše na tento
způsob: Lysiáš lidu židovskému pozdravení
vzkazuje. * Jan a Abesalom, kteříž vysláni 17
jsou od vás, dodávajíce psané odpovědi žá-
dali za to, což se v ní oznamuje. * Protož 18
cožkoli zapotřebí bylo před krále přednesti,
v známost jsem uvedl jemu, kterýžto, což
možného bylo, dovolil. * Jestliže tedy zacho- 19
váte v tom jednání příchylnost, takéť i já na-
potom přičiním se, abych původem dobrých
věcí byl. * O té pak jedné každé věci po- 20
ručil jsem i vašim i svým promluviti s vámi.
* Mějte se dobře. Dán léta stého čtyřidcátého 21
osmého, Jupitera korintského dne čtyřme-
cítmého.

Královský pak list zavíral v sobě toto: 22
Král Antioch bratru Lysiášovi pozdravení
vzkazuje. * Když otec náš k bohům se ode- 23
bral, chtěli jsme, aby ti, kteříž jsou z krá-
lovství našeho, nemajíce bouřek vedli o své
vlastní věci péči. * Slyšeli jsme pak, že Židé 24
nesvolují k tomu od otce našeho k řeckým
ustanovením přistoupení, ale že svůj vlastní
řád oblíbivše sobě žádají, aby jim puštěny
byly věci zákonní. * Protož chtějíce, aby i 25
ten národ bez bouřky byl, usoudili jsme,
i chrámu jim zase postoupiti i toho, aby se
řídili podlé obyčejů předků svých, dovoliti.
* Dobře tedy učiníš, pošleš-li k nim a na 26
znamení smlouvy podáš-li jim pravice, aby i
vidouce náš úmysl dobré mysli byli i s ochot-
ností svými věcmi se zaměstknávali.

K Židům pak královský list tento poslán 27
byl: Král Antioch radě židovské i jiným Židům
pozdravení vzkazuje. * Jestliže se dobře máte, 28
děje se, jakž chceme, i myť také zdrávi jsme.
* Oznámil nám Menelaus, že byste chtěli 29

5. *v nedobytém*, Ř. v pevném neb hraženém poli.

6. *s lidem*, Ř. se zástupy.

9. *zdi*, Ř. zdi raniti.

11. *jedenácte*, Ř. tisíc k desíti tisícům, a šest set k tisíci.

12. *obloupeni*, Ř. hanebně.

15. *povolil*, Ř. dal návěští.

17. *oznamuje*, t. aby k vykonání přivedeno bylo.

19. *přičiním*, Ř. pokusím se.

20. *O té* etc., Ř. o těch pak věcech s částky poručil jsem i těmto i těm ode mne etc.

22. *toto*, Ř. takto.

23. *nemajíce* etc., Ř. nezbouřeni jsouce byli při svých vlastních věcí péči.

27. *K Židům*, Ř. k národu.

28. *děje*, Ř. byloby.

29. *hleděti*, Ř. býti u svých věcí.

30 navrátíce se svých věcí hleděti. * Protož ti,
kteřížby se vystrojili, budou míti až do třid-
cátého dne měsíce xantika příměří bezpečné;
31 * aby užívati mohli Židé svých pokrmů a zá-
konů jako i prvé, a žádnému z nich žádným
obyčejem aby se těžkost nedála se strany
32 těch věcí z neznámosti činěných. * Poslal
jsem pak i Menelaa, kterýžby potěšil vás.
33 * Mějte se dobře. Dán léta stého čtyřidcátého
osmého měsíce xantika, dne patnáctého.
34 Poslali pak i Římané k nim list v tento
rozum psaný: Quintus Memmius a Titus Man-
lius poslové římští lidu židovskému pozdra-
vení vzkazují. * Se strany těch věcí, kteréž 35
Lysiáš příbuzný královský dopustil vám, my
také svolujeme; * oč pak usoudil jednati u 36
krále, pošlete někoho hned, kdožby přihlédl
k tomu, abychom naložili s vámi, jakž náleží;
nebo my jedeme do Antiochie. * Protož po- 37
spěšte a pošlete některé, abychom i my vě-
děli, jakého jste úmyslu. * Mějte se dobře. 38
Dán léta stého čtyřidcátého osmého, patná-
ctého dne měsíce xantika.

Hlava 12.

I. Joppenští pod příměřím Židům škodili. II. Judas se svými 1) svítězil nad a) Joppenskými, b) Jamnitskými, c) Arabskými, d) Kasfinkými, e) vojskem Timoteovým, f) Timoteem, kterýž však propuštěn jest, g) Efronskými; 2) lidu něco ztratil, 3) k ostříhání se od hříchů napomínal, 4) naději o vzkříšení měl.

Když se pak ty smlouvy staly, Lysiáš
odjel ke králi; Židé pak s orbou se obírali.
2 * Ale vévodové těch míst, Timoteus a Apollo-
nius, syn Genneův, též i Jeroným a Demo-
fon, ano i Nikanor cyperské kníže, nenechali
jich, aby v dobrém spůsobu měli zůstávati a
3 své věci s pokojem spravovati; * Joppenští
také takovou vykonali bezbožnost, že po-
nukli Židů těch, kteříž mezi nimi bydlili, aby
na ty od nich připravené loďky s manžel-
kami i s dítkami sedli, jakoby žádné k nim
4 nelíbosti neměli. * Když pak podlé obecného
toho města snešení i oni to přijali, jakožto
ti, kteříž ku pokoji směřovati chtěli a ni-
čeho se zlého nenadáli; tedy tito na hlu-
binu přivezše ztopili je, jichž neméně dvou
5 set bylo. * Protož zvěděv Judas o tom pro-
vedeném nad krajany jeho ukrutenství, dal
věděti těm mužům, kteříž po straně jeho
byli, a vzývaje Boha spravedlivého soudce
6 * táhl na ty svých bratří vrahy a nočně pří-
stavy jejich zapálil, ty pak loďky popálil a
7 ty, kteříž tam utekli, zprobodal. * A když
město uzavíráno bylo, odtrhl, tak aby zase
přitáhna všecku Joppenských obec vykořenil.
8 * A zvěděv, že také Jamnitští tolikéž po-
hostinu přebývajícím u nich Židům učiniti
9 chtějí, * i na Jamnitské nočně připadnuv za-
pálil přístavy s bárkami, tak že v Jerusalemě,
kterýž byl vzdálí dvě stě čtyřidceti honů,
bylo viděti záři od plamene. * Když pak od- 10
tud devatery hony odtrhli a proti Timoteovi
táhli, udeřilo na ně Arabských neméně pěti
tisíců pěších, jezdců pak pět set. * A když 11
svedena jest bitva znamenitá, a těm, jenž po
straně Machabeově byli příčinou té od Boha
učiněné pomoci, šťastně se vedlo, přemoženi
jsouce kočovní Arabští prosili, aby jim podal
Judas pravice slibujíce i dobytek dávati i v ji-
ných věcech jim pomocni býti. * Judas pak 12
za to maje, že v pravdě ve mnohých věcech
oni užitečni budou, svolil pokoj s nimi uči-
niti, kteříž přijavše pravice do stanův ode-
šli. * Přitáhl také k nějakému městu jmenem 13
Kasfin, mostem opatřenému a zdmi obehna-
nému, v němžto rozliční národové bydlili. * Ale 14
když ti, jenž tam byli, doufajíce v pevnost zdí
a v sklad potrav váhavě se měli a těm, kte-
říž po straně Judově byli, útržky činíce a nad
to i rouhajíce se, což nenáleží, mluvili. * Tedy 15
ti, kteříž po straně Judově byli, vzývajíce to
veliké tohoto světa kníže, kteréž bez beranů
a nástrojů připravených Jericho za času Josue
podvrátilo, udatně ke zdi se řítili, * a z vůle 16
boží to město vzavše nevypravitelné jich množ-
ství zmordovali, tak že se zdálo, ano to jezero,
kteréž tu z šíří dvojích honů leželo, krví plné
jsouc oplývalo. * Odtud pak honů sedm set 17
a padesát odtáhše přišli do Charaky k Židům,
kteříž slouli Tubianejští; * ale Timotea na těch 18

30. *dne*, t. ažby smlouva mezi tím obapolně stalá stvrzena byla. — *příměří*, Ř. pravici s bezpečností.

31. *činěných*. Těmi slovy zlehčuje nešlechetnost Antiocha Epifana, jakoby z neznámosti nutil Židy svinské maso jísti; výš hl. 7.

34. *v tento*, Ř. mající takto.

4. *ničeho*, Ř. žádného domnění neb podezření neměli.

7. *město* Ř. místo.

14. *se měli*, Ř. užívali.

15. *udatně*, Ř. vztekle.

místech nezastali, kterýž nic nespraviv již
z těch míst, zanechaje však stráže na jednom
19 místě velmi silné, byl odtrhl. * Tedy Dositeus
a Sosipater vůdcové těch, kteříž byli po straně
Machabeově, vytrhše zhubili těch od Timotea
v té pevnosti zanechaných více nežli deset
20 tisíc mužů. * Machabeus pak vojsko své po
zástupích šikovav ustanovil některé nad těmi
zástupy a na Timotea udeřil majícího při
sobě sto dvadceti tisíc pěších, jízdy pak dva
21 tisíce a pět set. * Ale Timoteus zvěděv o při-
tažení Judově vyšikoval napřed ženy a děti
i jinou přípravu na místo řečené Karnion;
bylo zajisté nesnadno oblehnouti, anobrž při-
stoupiti k tomu místu pro těsnost všech vůkol
22 míst. * Když se pak ukazoval Judův zástup
první, a hrůza přišla na nepřátely, anobrž
takový strach přišel na ně příčinou zjevení se
toho, kterýž všecky věci spatřuje, dali se
úprkem v utíkání, jeden sem, druhý tam bě-
haje, tak že častokrát od svých vlastních ura-
23 ženi špicí mečů probodeni jsou. * Takž Judas
náramně silně po nich se sháněje zprobodal
ty bídníky a porazil do třidcíti tisíc mužů;
24 * sám pak Timoteus upadnuv mezi ty, kteříž
po straně Dositeově a Sosipaterově byli, prosil
s velikou úlisností, aby ho pustili živého, pro-
tože mnohých z nich rodiče a bratří má ve vě-
zení, kteréž také to potká, že bude-li on usmrcen,
25 i oni ušetřeni nebudou. * A když čest, víru
s velikým závazkem zastavil, že je zase beze
škody navrátí, pustili ho pro zachování bratří
26 svých. * Potom přitáhna Machabeus na Karnion
27 a Atergation zbil pětmecítma tisíc lidu. * Po
té pak jich porážce a zhoubě přitáhl i na
Efron, město hražené, v němžto množství vše-
lijakých národův bydlilo, a mládenci silní na
zdech postavivše se udatně bojovali, kdež také
28 nástrojův a střelb mnozí skladové byli. * Ale
vzývavše toho mocného, jenž mocně sílu ne-
přátel potírá, město vzavše podmanili je a těch,
kteříž v něm byli, okolo pětmecítma tisíc po-
29 razili. * A odtrhše odtud udeřili na Scytopo-
lis, kteréž bylo od Jerusalema šest set honů
vzdálí. * Ale když ti Židé, kteříž tam byli, 30
svědectví vydávali, jakou Scitopolitští k nim
příchylnost měli a v čas neštěstí přátelsky
se k nim ukazovali, * poděkovavše jim a na- 31
pomenuvše jich, aby napotom k tomu národu
přívětivi byli, brali se do Jerusalema; nebo
slavnost téhodnů blízko byla. * Po těch pak 32
řečených letnicích udeřili na Gorgiáše země
idumejské vévodu, * a vytáhli se třmi tisíci 33
pěších a jezdců čtyřmi sty. * Když se pak 34
s ním potýkali, přihodilo se, že něco Židů
padlo. * Ale nějaký Dositeus jezdec ze zástupu 35
Bakenorova, muž statečný, dostal Gorgiáše
a chytiv jej za jezdeckou sukni vedl jej
udatně; avšak, když chtěl toho prokletého živa
zachovati, kdosi z jezdců tráckých obořil se
na něj a rameno jemu odťal, i utekl Gorgiáš
do Maresy. * Když pak ti, jenž byli po straně 36
Esdrinově, dlouho bojujíce již ustávali, Judas
vzývaje Pána, aby se pomocníkem býti uká-
zal a vůdcem války, * začal přirozeným jazy- 37
kem s prozpěvováním křičeti a udeřiv nena-
dále na ty, kteříž po straně Gorgiášově byli,
rozehnal je. * Potom Judas vzav vojsko při- 38
táhl do města Odollam, a když nastával sedmý
den, podlé obyčeje očistivše se tu sobotu svě-
tili. * Nazejtří pak šli ti, jenž byli po straně 39
Machabeově v ten čas, v němž potřeba byla,
těl těch, kteříž poraženi byli, sklízeti a s pří-
buznými v hrobích otcovských pochovávati;
* i nalezli pod sukněmi jednoho každého 40
z těch mrtvých jamnickým modlám posvěcené
věci, kteréž zákon Židům zapovídal; odkudž
všechněm zřejmé bylo, že oni pro tu příčinu
padli. * Protož všickni dobrořečíce skutky 41
spravedlivého soudce, Pána toho, kterýž
skryté věci zřejmé činí, * k modlitbě poní- 42
žené se obrátili prosíce, aby ten hřích uči-
něný všelijak shlazen byl; udatný pak Ju-
das napomínal toho množství, aby se ostří-
hali od hříchů patrně vidouce, co se stalo
pro hřích těch, jenž padli. * A sebrav sbírku 43
na každou osobu uloženou do dvou tisíc dra-
chem stříbra poslal do Jerusalema, aby obě-

20. *a pět set*, Ř. nad pět set.

22. *přišla*, Ř. učiněna jest, tak hned. — *jeden*, Ř. jiný jinam nesen jsa.

23. *bídníky*: nešlechetníky.

25. *s velikým*, Ř. skrze mnohé zavazování neb obmezení.

26. *lidu*, Ř. těl.

27. *porážce*, Ř. utečení. — *v němžto.* Jiná vydání ještě mají: v němžto Lysiáš bydlil.

28. *sílu*, Ř. s mocí.

30. *přátelsky*, Ř. krotké neb domácké vstříc vycházení činili.

33. *a vytáhli*, J. a vytáhl, což vykladači obracejí na Gorgiáše.

35. *zachovati*, Ř. vzíti. — *Maresa*: o níž II. Par. 11, 8., též 14, 10.

36. *Esdrinově.* Smyslí, že byl jeden z vůdců Machabeových. Jiná vydání mají: Když pak ti, kteříž byli po straně Gorgiášově etc., J. když pak ti, kteříž oblehli Esdrina etc. a smyslí, že se tím jmenem míní Samaří.

37. *přirozeným*, Ř. otcovským hlasem se zpíváním křik. — *rozehnal*, Ř. utíkání jejich spůsobil.

42. *všelijak*, Ř. konečně. — *patrně*, Ř. pod pohleděním neb vzezřením.

43. *A sebrav*, Ř. a učiniv přípravy podlé mužů sebrání.

tována byla obět za hřích dobře a náležitě
44 učiniv, že o vzkříšení přemýšlel. * (Nebo
kdyby byl těch, kteříž poraženi jsou, neočekával
zmrtvých vstání, zbytečné a daremné
45 byloby se modliti za mrtvé.) * Nýbrž prohlédal
i na to, že těm, kteříž pobožně zesnuli,
jest odložena výborná odměna. * Svaté a po- 46
božné přemyšlování; protož za mrtvé obět
slitování obětoval, aby hříchu byli zproštěni.

Hlava 13.

Antioch přitáhna s Lysiášem do Judstva 1) Menelaa utratiti dal, 2) od Judy přemožen, kterýž a) modlitby s lidem obětoval, b) lid svolal, c) se staršími radu držel, d) na nepřátely nejprv udeřil i je přemohl. Pročež Antioch 1) příměří učinil, 2) Machabea za vévodu ustanovil.

Léta pak stého čtyřidcátého devátého
přišla novina Judovi, že Antioch Eupator
2 s množstvím vojsk na Judstvo táhne, * ano
i Lysiáš vévoda a nejvyšší správce, každý
z nich maje vojsko řecké, pěších sto a deset
tisíc a jezdců pět tisíc a tři sta, a slonů dva-
3 mecítma a vozů s kosami tři sta. * K nimžto
se přimísil také i Menelaus a napomínal
s velikou útržkou Antiocha k boji ne tak pro
zachování vlasti, jako domnívaje se, že v před-
4 nosti postaven bude. * Ale když Král vzbudil
hněv Antiochův proti tomu nešlechetníku,
kterýžto, když ukázal Lysiáš, že on příčinou
jest všeho zlého, rozkázal (jakž obyčej jest),
aby dovedouce ho do Berey zahubili jej.
5 * Byla pak na tom místě věže padesáti loktův
z výší plná popela, a příprava na ní byla to-
čící se a ze všech stran do popela se ne-
6 soucí; * odtud toho, kterýž svatokrádeží vinen
byl, ano i některých jiných zlých věcí vrch
7 spáchal, všickni k zahynutí srazili. * Takovou
smrtí tomu Menelaovi nešlechetníku dostalo
se umříti, tak že se mu ani země nedostalo;
8 * a velmi spravedlivě; nebo poněvadž při
oltáři, jehož oheň i popel jest svatý, byl
spáchal mnoho hříchů, také v popele smrt
9 podnikl. * Král pak v mysli vstěkaje se táhl,
aby horší věci, nežli se za otce jeho dály,
10 Židům činil; * ale Judas zvěděv o těch vě-
cech, poručil všemu množství dnem i nocí
Pána vzývati, aby jestliže kdy jindy, to
11 nyní vysvobodil ty, * kteříž o zákon a vlast
i o chrám připraveni býti měli, a aby lidu,
kterýž nedávno pooddechl, nedopouštěl rouha-
vým pohanům podmaniti. * Když pak všickni 12
spolu to činili a milosrdnému Pánu s pláčem
a s posty a rozprostíráním za tři dni bez pře-
stání se modlili, povolav jich Judas rozkázal
jim k sobě přijíti. * A soukromí se staršími jsa 13
zavřel v radě, aby dříve, nežliby vtrhlo krá-
lovské vojsko do Judstva a nežliby se v mě-
sto uvázali, vytáhnouce těch věcí s pomocí
Páně hájili. * A poručiv se v ochranu Stvo- 14
řiteli světa napomenul těch, kteříž s ním
byli, aby se statečně až do smrti o zákon,
o chrám, o město, o vlast a o obec potý-
kali; takž se u Modinu položil s vojskem;
* a dav těm, kteříž při něm byli heslo, totiž: 15
boží jest vítězství, s mládenci výbornými vy-
branými vpadl nočně do táboru ležícího u dvoru
královského a zhubil do dvou tisíc mužů,
anobrž i nejpřednějšího slona s tím zástupem,
jenž v tom domě na něm postaveném byl, k nim
přiložil. * Ostatek pak vojska strachem a 16
skormoucením naplnili a šťastně se navrátili.
* A to se dálo, když se již rozednívalo, 17
skrze tu ochranu, kteráž jemu s hůry po-
mocna byla. * Král pak seznav židovskou 18
smělost pokoušel se chytrými cestami o ně-
která místa; * ale když přitáhl k Betsuře 19
pevnosti židoské hražené, odehnán jest; i
klesal a umenšení bral. * Těm pak, kteříž 20
tam byli, Judas potřeby posýlal. * Ale Rho- 21
dok z vojska židovského pronášel tajné věci

---

44. *poraženi*, Ř. padli. — *daremné*, Ř. žvavé, nerozumné.

45. *pobožně*, Ř. s pobožností.

46. *obětoval*, Ř. činil.

2. *s kosami* etc., (I. Mach. 6, 30) rozdílně tyto věci se počítají.

3. *Menelaus*, o němž výš 4, 23 etc., též 5, 23 etc. — *útržkou*, t. s mnohým dotýkáním, důtklivě mluvě o Židech.

4. *Berea*: o níž I. Mach. 9, 4.

7. *země*, t. (jakž jiná vydání ze jmena mají) pohřbu.

8. *svatý*: čistý.

9. *činil*, Ř. ukazoval.

11. *rouhavým*, J. zlopověstným.

13. *soukromí*, Ř. podlé sebe. — *hájili*, Ř. soudili.

14. *poručiv*, Ř. dav ochranu. — *položil*, Ř. učinil vojsko.

16. *Ostatek*, Ř. Konec.

18. *seznav*, Ř. vzav ze zkušení.

21. *vsazen*, Ř. uzavírán.

nepřátelům; pročež když to vyhledáno bylo,
22 jat jest i vsazen. * Tedy po druhé učiniv
příměří král s Betsurskými pravice podal i ji
vzal a odtrhl; a potýkaje se s těmi, kteříž
23 byli po straně Judově, přemožen jest. * A
zvěděv, že odstoupil od něho Filip v Antiochii
k správě zanechaný, styděl se, Židů
odprosil, poddával se a přísahal, že chce státi
ke všem věcem spravedlivým, smířil se a
obět obětoval, chrámu sobě draze vážil a
24 k tomu místu náležitě se měl; * Machabea
pak objav, ustanovil ho vévodou a správcem
od Ptolemaidy až ke Gerrenským. * Potom do- 25
stav se do Ptolemaidy viděl, ani těžce nesou
ty smlouvy Ptolemaidští; nelibě zajisté to
nesli obávajíce se, že Židé budou chtíti zrušiti
ty smlouvy; * ale Lysiáš vstoupiv na kaza- 26
telnu a ukázav příčiny toho náležité oblomil
je, ukrotil, k přívětivosti naklonil a navrátil
se do Antiochie. Takť se královské tažení
i navrácení dálo.

Hlava 14.

I. Demetrius zdrážděn jsa proti Židům 1) od Alcima, kterýž dobrovolně hřešil, a) dary králi dal, b) na Judu sočil; 2) od své rady, Nikanora proti Židům poslal, poručiv jemu a) Judu zabiti, b) Alcima nejvyšším knězem učiniti. II. Nikanor 1) s Židy vzývajícími Boha válčil, 2) příměří učiniv s nimi v Jerusalemě pokojně bydlil, Judu miloval; 3) u krále od Alcima obžalován jsa a) pozkormoutil se, b) s Judou lstivě zacházel, a vida jeho se opatrování, mocí ho vydati sobě rozkazoval, c) chrám boží zbořiti se strojil, pročež kněží Bohu za ochranu se modlili, d) Raziáše jíti rozkázal, při kterémžto byly věci aa) některé dobré, t. α) milost k vlasti, β) pilnost při náboženství γ) i naděje k blaženému vzkříšení; bb) některé zlé, α) že meč do sebe vrazil, β) že se zdi skočil.

Po třech pak letech přišla novina Judovi,
že Demetrius syn Seleukův přes Tripolitanský
přístav přeplaviv se s množstvím
2 silným a bárkami * uvázal se v tu krajinu
zabiv Antiocha a Lysiáše jeho vojevodu.
3 * Nějaký pak Alcimus, kterýž jsa nejvyšším
knězem, dobrovolně se v časích oddělení
zprznil, rozvažuje v mysli, že žádným spůsobem
nebude míti zniku, ani k svatému oltáři
4 více přístupu, * šel ke králi Demetriovi okolo
léta stého padesátého prvního nesa jemu korunu
zlatou a palmu, nad to i některé z těch
ratolestí, kteréž přináležely do chrámu, a ten
5 den pokojně se měl; * ale dostav příhodného
času k své nesmyslnosti nápomocného
a jsa povolán do rady od krále a tázán,
v jakémby spůsobu Židé postaveni byli a
6 coby před sebe brali, k tomu řekl: * Ti,
kteříž ze Židů asideové slovou, jejich vůdcem
jest Judas, války vyzdvihují a rozbroje
činí, nedopouštějíce tomu království na do-
7 bré míře státi. * Pročež já obloupen jsa ze
slávy předků svých, totiž z nejvyššího kněžství,
sem nyní přišel jsem; * nejprvé o těch 8
věcech, kteréž se krále dotýkají, dobře smýšleje,
a druhé, i o spoluměšťany své práci
veda; nebo příčinou těch napřed řečených
bláznovství všecken národ náš nemálo bědován
bývá. * Ty tedy, ó králi, o jedné každé 9
věci věda tu krajinu i obklíčený národ náš
opatř podlé té, kterouž ke všechněm máš,
velmi hotové přívětivosti; * dokudž zajisté 10
Judy stává, není možné těm věcem pokoje
užiti. * Ty věci, když povědíny byly od něho, 11
hned jiní přátelé nelíbost majíce k Judovi
podpalovali Demetria; * kterýžto hned po- 12
volav Nikanora, kterýž byl nad slony správcem,
a za vojevodu postaviv jej nad Judstvem
poslal ho, * dav mu listy, aby Judu zabil, 13
ty pak, kteříž s ním byli, rozehnal a ustanovil
Alcima nejvyšším knězem největšího
chrámu. * Ti pak národové, kteříž z Judstva 14
před Judou utekli, valili se jako stáda k Nikanorovi
domnívajíce se, že Židův neštěstí
a bídy budou jejich štěstí. * Ale Židé usly- 15
ševše o Nikanorově přitažení a shluknutí se

22. *učiniv*, Ř. promluviv. — *přemožen*, Ř. špatnější byl.
23. *k správě*, Ř. nad věcmi. — *chrámu*, Ř. ctil chrám. — *náležitě*, Ř. přívětivě.
24. *ustanovil*, Ř. pozůstavil.
1. *třech* etc., Ř. po čase tří let připadlo.
3. *oddělení*, t. Židů od pohanů, J. v časích smíšení, t. Židů s pohany.
4. *okolo*, Ř. jako. — *měl*, t. na Židy nežaloval a krále proti nim nepodpaloval.
5. *a coby* etc., Ř. a (v jaké) radě.
6. *asideové*, viz (Mach. 2, 42). — *vyzdvihují*, Ř. krmí.
7. *totiž* etc., Ř. pravím pak.
8. *dobře*, Ř. vlastně. — *práci* etc., J. naměřuje. — *národ*, Ř. naše pokolení, tak níž.
9. *velmi* etc., Ř. dobře vstříc vycházející.
10. *užiti*, Ř. dojíti, dosáhnouti.
11. *nelibost*, Ř. nelíbě.
14. *valili*, Ř. mísili se stádně.

těch národů a posypavše se zemí pokorně se
modlili tomu, kterýž až na věčnost upevnil
lid svůj a vždycky s ukazováním se patrným
16 ochraňoval svého dílu. * Potom když rozká-
zal vůdce, hned odtud vytáhši vojsko potý-
17 kalo se s nimi u městečka Dessau. * Šimon
pak bratr Judův udeřiv na Nikanora nena-
dálým těch nepřátel přitažením se poulekl;
18 * ale však uslyšev Nikanor, jakou mají ti,
kteříž byli po straně Judově, zmužilost a
v těch pro vlast půtkách štěstí, obával se ži-
19 vota opovážiti; * protož poslal Posidonia a
Teodotia a Mattiáše, aby příměří učinili.
20 * Když pak dlouho dálo se o ty věci roko-
vání a Judas na všecken obor lidu toho po-
dal a vidína byla všechněch jednostejná vůle,
21 tedy svolili k těm smlouvám. * I uložili den,
v němžby se sami soukromí sešli v jedno, a
když přišel Nikanor a Judas oběma postavili
22 stolice. * Postavil pak některé Judas v zbroj
připravené pohotově v příhodných místech,
aby snad od nepřátel nenadále nějaká chy-
trost nebyla svedena; takž náležité měli mezi
23 sebou rozmluvení. * Potom bydlil Nikanor
v Jerusalemě a nic nečinil neslušného, ale
ty zástupy jako stáda sebrané rozpustil,
24 * a Judu ustavičně rád vídal z té duše k muži
25 tomu jsa náchylný, * a napomínal ho, aby
sobě manželku pojal a dítky zplodil; i po-
jal manželku a pokoje užíval a obecný ži-
26 vot vedl. * Ale Alcimus vida jednoho k dru-
hému příchylnost a smlouvy stalé, vezma ně-
které k sobě vypravil se k Demetriovi a pra-
vil, že Nikanor zle smýšlí o jeho věcech;
nebo prý Judu úkladníka království jeho ná-
27 padníkem učinil. * Tedy král rozzlobiv se a
tím nešlechetníka toho sočením zdrážděn jsa
psal Nikanorovi pravě, že tu věc se strany
těch smluv těžce nese a že poroučí Machabea
28 svázaného rychle poslati do Antiochie. * Když
pak ta novina přišla Nikanorovi, zkormoucen
byl a těžce to nesl, že věci narovnané zru-
šiti měl, poněvadž ten muž žádné křivdy
neučinil. * Ale poněvadž králi odepříti ne- 29
bylo lze, šetřil příhodného času, aby to lstí
vykonal. * Machabeus pak vida, an se k ně- 30
mu neochotně ukazuje Nikanor a při oby-
čejném shledání příkřeji se má, pomyslil, že
ta neochotnost není ze srdce upřímého. Pro-
tož sebrav nemálo jich po své straně pokrý-
val se před Nikanorem; * kterýžto porozuměv, 31
že jest statečně od toho muže lstí oklamán,
přijda k velikému a svatému chrámu, když
kněží náležité oběti obětovali, rozkázal vy-
dati toho muže. * Když pak oni s přísahou 32
pravili, že nevědí, kde jest ten, kteréhož hle-
dají, vztáh pravici na chrám * přisáhl řka: 33
Jestliže mi svázaného Judy nevydáte, tedy
tento boží dům s zemí srovnám a oltář vy-
kopám a chrám tu Dionysiovi slavný vysta-
vím. * A to pověděv odšel. Ti pak kněží 34
spiavše ruce k nebi vzývali toho, kterýž vždy-
cky obhajoval národu našeho, takto řkouce:
* Ty všech věcí Pane jsa ten, kterýž ničeho 35
nepotřebuje, ráčil jsi oblíbiti sobě, aby chrám
příbytku tvého mezi námi byl; * protož nyní 36
Pane svatý, nade všecku svatost zachovej
na věky neposkvrněný tento dům, kterýž
jest nedávno vyčištěn. * Raziáš pak nějaký 37
ze starších jerusalemských osočen byl u Ni-
kanora, muž milovný města a velmi do-
brou pověst mající, kterýž pro tu příchylnost
otcem Židův nazván byl. * Nebo ten pře- 38
dešlých časů se strany zdrželivosti v židov-
ském náboženství chválu měl, a tělo i duši
pro náboženství židovské se vší snažností vy-
nakládal. * Protož chtěje Nikanor zjevně 39
pronesti tu, kterouž měl k Židům nelíbost,
poslal drábů více nežli pět set, aby ho jali.
* Domníval se zajisté, že toho vezma způsobí 40
těmto těžkost. * Když pak ti drábi měli tu 41
věži, na níž on byl, vzíti a u síně dvéře mocí

17. *přitažením*, Ř. umlknutí, J. ukázaní.
18. *opovážiti*, Ř. soudu skrze krve učiniti.
19. *příměří*, Ř. dali i přijali pravice.
20. *Judas*, Ř. vůdce. — *na všecken*, Ř. ta množství účastny učinil. — *svolili*, Ř. návěští dali.
21. *přišel*, Ř. přišla od každého stolice, položili stolice.
23. *zástupy*, Ř. sebrané stádní zástupy.
24. *rád*, Ř. míval před obličejem.
26. *zle* etc., Ř. cizí věci.
27. *zdrážděn*, J. rozpálen.
28. *ta* etc., Ř. ty věci padly Nikanorovi.
30. *při* etc., Ř. obyčejné potkávání šelštější neb litější měl. — *upřímého*, Ř. nejlepšího.
31. *kterýžto*, Ř. poznav pak druhý.
33. *řka*, Ř. tyto věci, tak níž. — *Dionysiovi*: kterýž jak slavně byl ctěn, viz výš 6, 7.
36. *vyčištěn*, J. nadto: a zacpej všeliká ústa nespravedlivá.
38. *v židovském*, Ř. v židovství soud odnesl.
41. *drábi*, Ř. to množství. — *vrazil*, Ř. podložil sobě. — *meč*. Divné jest to, že spisovatel knihy této tak velmi schvaluje skutek tento, kterýž však zjevně čelí proti přísné zápovědi boží: Nezabiješ; a v písmích svatých hodnověrných nikdež příkladu nemáme, aby sobě kdo ze svatých a mučenníků božích sám hrdlo odjal, než toliko o některých zoufalých, Boha a Ducha jeho prázdných, jako o Saulovi (I. Král. 31, 4.) o Jidášovi (Mat. 27. 5.), že to učinili, čteme. Svatý Augustin o tomto Raziášovi toto napsal: Raziáš tento byv v rukou nepřátel, že se pokorně neměl, nedal jistě na sobě příkladu moudrosti, ale nemoudrosti (Cont. Gaud. lib. 2. c. 23). Jinde (Epist. 61, ad Dulcit.). Že sobě muž tento takovou smrt zvolil, nedokázal tím moudrosti, ale maje se pokorně míti, dokázal netrpělivosti.

vysaditi, a rozkázali ohně přinesti a ty dvéře
zapáliti; tedy on téměř jat jsa vrazil do sebe
42 meč, * chtěje raději udatně umříti, nežli se
těm nešlechetným poddati, a svůj dobrý rod
43 nenáležitě zohyzditi. * Ale když té rány pro
přílišné pospíchání mírně sobě udělati ne-
mohl, a ti zástupové do dveří se valili, vy-
běhna udatně na zeď hodil sebou zmužile
44 mezi ty zástupy. * Když pak oni rychle na
zpět postoupili a učiněna byla prostrannost,
45 přišel do prostředku na břich. * A ještě dý-
chaje a roznícen jsa v mysli schopiv se, ač-
koli se krev z něho lila, jakoby se prame-
nové prýštili, a těžké rány byly, však během
skrze ty zástupy prorazil se; * a stoje na 46
jakési skále velmi příkré naprosto nic již
nemaje v sobě krve a vyjma střeva a ujma
je oběma rukama, hodil jimi na ty zástupy,
a vzývaje toho, kterýž Pánem jest života i
ducha, aby ty věci jemu zase navrátil, ta-
kovým spůsobem život dokonal.

Hlava 15.

I. Nikanor 1) proti Židům táhl, 2) dne sobotního sobě nevážil, 3) proti Bohu rouhavě mluvil, 4) před vítězstvím vítězství slavil. II. O Machabeovi, 1) co sám činil: a) v Boha doufal, b) jiných napomínal a potěšoval, c) sen vypravoval, d) Bohu se modlil. 2) Co spolu s jinými: a) s nepřátely se potýkal i je přemohl, b) Bohu vděčnost prokazoval, c) hlavu Nikanorovu stíti rozkázal, d) slavnost ustanovil. III. Spisovatel knihy této se omlouvá.

Nikanor pak zvěděv, že Judas se svými
jest v krajině samařské, uložil v den odpoči-
nutí, kdyžby se nejvíce ubezpečili, na ně
2 vpadnouti. * Když pak Židé ti, kteříž bez-
děk s ním táhnouti musili, pravili: Nikoli
tak vztekle a ukrutně jich nehub; ale šetř
toho dne, kterýž poctěn jest svatostí od to-
3 ho, jenž všecko spatřuje; * tedy ten nešle-
chetník otázal se: Jestliž na nebi ten mocný,
4 kterýž poručil světiti den sobotní? * A když
odpověděli: Jest ten Pán živ na nebi mocný,
5 kterýž rozkázal zachovávati den sedmý. * Tedy
on dí: Já jsem druhý mocný na zemi, kte-
rýž poroučím vzíti zbroj a královskou po-
třebu vykonati; ale však té mizerné své vůle
6 nikoli nemohl vykonati. * A tak ten Nikanor
se vší pýchou zvedna hlavu uložil všechněm
na odivu pamětné znamení vítězství nad Ju-
7 dou vystaviti. * Ale Machabeus bez přestání
doufal se vší nadějí, že pomoci dojde od
8 Pána, * a napomínal svých, aby se neděsili
toho pohanův těch přitažení, ale majíce v pa-
měti předešlé sobě učiněné s nebe pomoci,
aby nyní očekávali, že od Všemohoucího dáno
bude jim vítězství, * a potěšuje jich příklady 9
ze zákona a proroků a připomínaje jim i
bitvy, kteréž vykonali, spravil to při nich,
že chtivi byli k boji. * Takž vzbudil mysl 10
jejich oznamuje při tom a ukazuje od těch
pohanů příměří zrušení a přísah přestoupení;
* a tak jednoho každého z nich jako do 11
zbroje připravil ne tak pavézami a kopími
pevnými, jako napomenutím slovy výborný-
mi; nad to vypraviv sen hodnověrný nad míru
všecky obveselil. * Bylo pak vidění takové: 12
Viděl Oniáše (kterýž býval nejvyšším knězem)
muže počestného a dobrého, přísného sic na
pohledění, ale tichých spůsobů, a kterýž řeč
vynášel ozdobně a z dětinství pracoval ve
všech věcech k cnosti náležitých, toho pravím
viděl, an rukou pozdvihna modlí se za vše-
cken Židů obor. * Potom týmž spůsobem 13
ukázal se jemu muž šedivý a slavný, při
němž byla divná jakási a velebná důstoj-
nost; * na něhož tázán jsa Oniáš, kdoby byl, 14
odpovídaje řekl: Tento jest Jeremiáš boží
prorok, ten milovník bratří, kterýž mnohé
modlitby činí za lid a svaté město; * kte- 15

42. *nenáležitě*, Ř. nehodně.

43. *pro přílišné* etc., Ř. pro snažnost pospíchání, t. pospíchaje, aby dříve nežliby naň nepřátelé vpadli, hrdlo sobě odjal, nemohl se škodlivě raniti a zabiti.

46. *velmi* etc., Ř. přepříkrý jsa. — *naprosto*, Ř. bezkrevný již učiněn jsa. — *střeva*, Ř. vnitřnosti. — *život*, Ř. proměnil se neb odstěhoval. — *dokonal.* Více se jest při skonání muže tohoto čemu podiviti, nežli jakou pokoru a opatrnost na pobožných lidech viděti. Anobrž vidí se některým, že se i převýšeně tuto o té věci mluví.

1. *kdyžby* etc., Ř. se vší bezpečností.

2. *šetř*, Ř. uděl slávy.

5. *nikoli*, Ř. neobdržel.

6. *zvedna*, Ř. pozdvihuje šíje, tak níž. — *na odivu*, Ř. obecný.

8. *v paměti*, Ř. v mysli.

9. *spravil*, Ř. chtivější je postavil.

11. *jako*, Ř. oblékl v zbroj ne pavéz a kopí pevnosti.

12. *z dětinství*, Ř. z pacholetství myslil. — *k cnosti* etc., Ř. ctnosti domácích neb vlastních.

13. *šedivý*, Ř. šedinou a slávou znamenitý.

14. *milovník*, J. přívětivý. — *mnohé*, Ř. mnohé věci modlí.

rýžto Jeremiáš vztáh pravici podal Judovi
meče zlatého a podávaje promluvil takto:
16 * Vezmi tento svatý meč za dar od Boha,
17 jímžby potíral odpůrce. * A napomenuti jsouce
těmi Judovými řečmi velmi dobrými, a kteréž
mohly k cnosti ponuknouti a mysli mládenců
zmužilé učiniti, uložili, aby se nikdež
nepoložili, ale udatně na nepřátely dotřeli a
se vší zmužilostí potýkajíce se hájili těch
věcí, protože i město i svaté věci i chrám
18 v nebezpečenství postaven byl. * Nebo se
strany žen a dítek, nad to i se strany bratří
a příbuzných v menší částce doléhalo na ně
nebezpečenství; ale největší a předně se strany
19 posvěceného chrámu byl strach. * Ti pak,
kteříž v městě byli pozůstali, nemalou starost
měli kormoutíce se o to potýkání se
20 v poli. * A když všickni již očekávali budoucího
boje a již připravili se nepřátelé a
vojsko sšikováno bylo a šelmy v místě příhodném
postaveny a jízda po zástupích sšikovaná
21 byla; * vida Machabeus těch vojsk
přitažení a zbroje rozličnou přípravu a těch
šelm vzteklost zdvihna ruce k nebi vzýval
toho Pána, jenž zázraky činí, věda, že nenáleží
na zbroji, ale jakž u sebe Pán usoudí,
22 hodným že spůsobuje vítězství. * Vzývaje
pak řekl takto: Ty panovníče poslal jsi anděla
svého za Ezechiáše krále judského, kterýžto
zbil ve vojště Sennacheribově do sta
23 osmdesáti pěti tisíc; * protož nyní, ó Kníže,
pošliž anděla dobrého před námi k předěšení
24 a přestrašení nepřátel, * a nechť se důstojného
ramene tvého děsí ti, kteříž s rouháním
táhnou na tvůj svatý lid; a v tom mo-
25 dliti se přestal. * Ti pak, kteříž po straně
Nikanorově byli, s trubami a prokřikováním
26 na Judovy dotírali; * ale ti, kteříž po straně
Judově byli, s vzýváním a modlitbami potý-
27 kali se s nepřátely. * Takž rukama sic bojujíce,
ale srdcem Bohu se modlíce porazili
jich okolo třidcíti a pěti tisíc, boží zjevnou
přítomností obveseleni jsouce. * A přestavše 28
od té práce a s radostí navracujíce se zvěděli,
že Nikanor padl se vším oděním. * Pro- 29
tož pozdvihše křiku s hlukem dobrořečili
Mocnému přirozeným jazykem. * I rozkázal 30
ten, kterýž všelijak tělem i duší nejpředněji
obhajoval obyvatelů, kterýž se po všecken věk
svůj přívětivě k národu svému choval, ten
pravím rozkázal Nikanorovu hlavu stíti a ruku
s ramenem do Jerusalema přinesti. * Potom 31
přijev tam a svolav národ svůj i kněží a
před oltářem se postavě obeslal ty, kteříž
byli na hradě; * jimžto ukázal toho nešle- 32
chetného Nikanora hlavu a ruku toho ruhače,
kterouž vztáh proti svatému Všemohoucího
domu hlavu zvedl, * a jazyk toho bezbožného 33
Nikanora uřezav pravil, že jej po kusích dávati
bude ptákům a místo odplaty nesmyslnosti
jeho jiné údy proti chrámu rozvěsí.
* Tedy všickni patříce do nebe dobrořečili 34
tomu důstojnému Pánu řkouce: Požehnaný
ten, kterýž zachoval místo své neposkvrněné.
* I vyvěsil Nikanorovu hlavu z hradu, aby 35
byla zjevným všechněm a zřetelným Páně
pomoci znamením. * Tehdy uložili všickni 36
z obecného snešení nikoli nenechávati bez
slavnosti toho dne; * ale mívati slavnost 37
třináctého dne dvanáctého měsíce, kterýž
slove syrským jazykem adar, ten den před
památkou Mardochea. * Poněvadž tedy ty 38
věci se strany Nikanora tak se podařily a
od těch časů drželi město Židé, i já také
tu konec řeči učiním. * Protož jestliže jsem 39
psal dobře a jakž na dějepis přileží, tomuť
jsem i já chtěl; pakli špatně a chatrně,
avšak vždy to jest, což mně možné učiniti
bylo. * Nebo jakož víno samo píti a též 40
zase vodu odporné jest; ale jakož víno s vodou
smíšené libou a příjemnou chuť činí:
tak spravení řeči příjemné bývá uším těch,
kteříž dějepis čtou. Až potud tedy nechť
jest konec.

---

17. *hájili*, Ř. soudili.
18. *předně*, Ř. přední.
20. *boje*, Ř. soudu. — *připravili*: potýkali. — *v místě*, Ř. v částce. — *po zástupích*, Ř. po rozích.
21. *vojsk*, Ř. množství. — *nezáleží*, Ř. není skrze zbroj.
29. *pozdvihše*, Ř. když učiněn byl křik a hluk. — *přirozeným*, Ř. otcovským hlasem.
30. *ten kterýž*, t. Judas.
37. *jazykem*, Ř. hlasem. — *ten den*, Ř. před jedním dnem Mardocheova dne. — *památkou*: o níž Ester 9, 17 etc.
39. *to jest* etc., Ř. toť dosažitelné neb dotknutelné mně bylo.
40. *chuť* etc., Ř. milost koná.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 09 20 06 003 4